AUGUSTINI
BARBOSÆ,
I. V. D. LUSITANI,
PRAXIS
EXIGENDI PENSIONES,
CUM VOTIS PLURIMIS DECISIVIS,
& Consultivis Canonicis.

AUGUSTINI BARBOSÆ,

I.V.D. LUSITANI,

PROTONOTARII APOSTOLICI,
OLIM S. CONGREGATIONIS INDICIS CONSULTORIS,
& insignis Ecclesiæ Vimaranensis Thesaurarii maioris

NUNC VERO EPISCOPI UGENTINI, ET A CONSILIIS
D. PHILIPPI IV. *Hispaniarum Regis Catholici*;

PRAXIS EXIGENDI PENSIONES,

ADVERSUS
CALUMNIANTES, ET DIFFERENTES ILLAS SOLVERE,

Cui accesserunt

VOTA PLURIMA DECISIVA,

ET CONSULTIVA CANONICA.
ULTIMA EDITIO, AUCTA ET EMENDATA.

LUGDUNI,
Sumptibus LAURENTII ARNAUD, PETRI BORDE,
JOANNIS & PETRI ARNAUD.

M. DC. LXXIX.
CUM PRIVILEGIO REGIS.

ILLUSTRISSIMO, AC REVERENDISSIMO D.

D. LAURENTIO CAMPEGIO,

EPISCOPO SENOGALLIENSI,

Comiti Sancti Petri in Vaccareli, S. D. N. URBANI VIII. & Sanctæ Sedis Apoſtolicæ in Hiſpaniarum Regnis cum poteſtate Legati de Latere Nuntio, iuriúmque Cameræ Apoſtolicæ Collectori generali, &c.

AUGUSTINUS BARBOSA,
S. D.

NON ingratus ager, ILLUSTRISSIME PRÆSUL, *qui qualiſqualis, ſemina iacta reddit; nec avara ſeges, quæ cultricis manus ærumnas ubertate compenſat. Eo namque eſt ordine natura compacta, ut univerſa mutuâ ſibi quadam viciſſitudine copulentur, & maritali quaſi (ut ita dicam) aſſocientur conſortio. Luna imago Solis æmula, iubaris invida, ſplendoris mendica, claritatem à Sole mutuatur, eidémque refundit. Materna nubis viſcera Sol parens ingreditur, quæ vapore repleta, calore fœcunda rorem concipit, conceptúmque diſrupta parturit. Opaca tellus rorem viſceribus imbibit, connubia celebrat, unde miranda nimis, ac varia florum, fructuúmque propago germinat, progenies erumpit. Sol ipſe rorem è Cælo diffluit, abdita Sali perquirit, Salum commeat, concham aperit, clauſtra penetrat, ſemen adſtruit, indurat humorem, margaritam agglutinat. Sic rerum ſeries, ſic univerſa moles adſtruitur, antidoralique obligatione ſuſtinetur. Ecce ego, Princeps Illuſtriſſime, ſapientiæ tuæ ſplendoris invidus, iubaris mendicitate Luna claritatem (ſi qua ſuffuſus intueor) à te Sole, & ſolo mutuatam*

 impendo

impendo. Concha, etsi non candore praeclara, non tamen votis avara, margaritas ostento; & quem beneficiorum è manu tua rorem imbibi, gratus agellus accepi, quo possum incremento devolvo: & quicquid vel impendi laboris, vel emolumenti rependi, resciſſam messem aggero, Cereri meæ manipulos animo gratulabundo devoveo. Verùm cum revera tua sint omnia, nihil denuo propinasse iactabor. Accepi à te dirimendarum Litium causas, ad forenses casus designatus Iudex: quem ergo nisi te Patronum efflagitent? Ipsæ ad te pergunt, rapidóque tanquam ad mare cursu, saltu propenso, unde exeunt flumina revertuntur. Cape igitur, Illustrissime Domine, tuóque tibi iure vendica, & sacra sub umbra tua protege, tutare, ne Zoilus carpat, invidus capiat, sævâque mordaci prælia dente gerat, serpentum more venena prorumpat. Peculiaris tibi ad tutelam impensio, quia singularis humanitas, mirabilis comitas. Excellentissimæ Campegiæ domus encomium, non Bononiæ solùm, sed toto Orbe celeberrimæ, cuius Tu clarissima proles, micas inter omnes, velut inter ignes Luna minores. Non tua Maiorum contenta est gloria famâ, exsuperas morum nobilitate genus. Cætera, quæ tua tibi facta, non fata dedere; quæque te felicissimum prædicant, aureatus alter penicillus adumbret, non ego sum satis ad tanta præconia laudis. Verùm ea polles (nostro quo tecum fœlicitatis ævo perfruimur) præclara animi celsitudine, ut te potius huiuscemodi laudationum genera deterreant, quàm alliciant, stomachentur, quàm demulceant, allectent: fumosa adeo tumescentis superbiæ nomina, & ampullatos titulos tua non modò renuit, sed fastidit humanitas. O mirandam veræ Philosophiæ sapientiam, ô deificæ probitatis laudandam disciplinam, sectandam doctrinam, quæ dum multiplices laudum cumulos re ipsa suppeditat, uberrimam encomij segetem propinat, & copiam prosternendam edocet, respuendam suadet. Exclamat generis claritas, vociferatur genij perspicuitas, iustitiæ & religionis integritas, indolis incolumitas, eximia in Sedem Apostolicam & Christianum orbem universum exclamant servitia, sed præserpenda protinus, atque omittenda cogunt oratorem: modestiæ tuæ carceres transilire non audeo, cancellos vereor, æternitatis ære memoriam cohonestare suspendo. Vive diu, Hispaniæ votis, Ecclesiæ bono, Orbis felicitati. Matriti 4. Kalendas Augusti 1635.

APPRO

APPROBATIO DOCTORVM.

PRAXIM hanc exigendi pensiones, contra calumniantes & differentes eas solvete, Domini AUGUSTINI BARBOSÆ, tam quoad primam, quàm secundam partem: & Vota decisiva Iuris Canonici, ejusdem Authoris, Nos infrà signati Magistri in Theologia Parisiensis Facultatis lustravimus, & in omnibus nihil nisi recté & utiliter dicta, & laude digna agnovimus. Lugduni die decimaquarta Januarij 1643.

Fr. STEPHANUS MOLIN, Carmelita.

Fr. M. MICARD, Guardianus Conventus Sancti Bonaventuræ.

Summa Privilegij Regis Christianissimi.

LUDOVICUS XIV. Dei gratiâ Galliarum, & Navarræ Rex Christianissimus, singulari Privilegio sanxit, ne quis per universos Regnorum suorum fines, intra decem annos à die finitæ impressionis computandos imprimat, seu typis excudendos curet, & venales habeat Libros, tam editos, quàm edendos, *D. D. Augustini Barbosæ Lusitani, I. V. D. Episcopi Vgentini*, &c. præter PHILIPPUM BORDE Bibliopolam Lugdunensem, aut illos quibus ipsemet concesserit: Prohibuit insuper eadem auctoritate Regia omnibus suis subditis eosdem libros extra Regni sui limites imprimendos curare, vel quempiam ubicumque fuerit, ad id agendum impellere ac instigare, sine consensu dicti PHILIPPI BORDE. Idque omne sub confiscatione librorum, aliisque pœnis contra delinquentes expressis, uti latiùs patet in litteris datis Parisiis, die 6. Februarij 1668.

Ex mandato Regis

Signatum DENIS.

Ex vltima editio desiit excudi die 13. *Iulij* 1679.

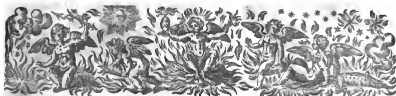
SERIES

SERIES
PARTIUM, ET QUÆSTIONUM.
PARS PRIMA.

PARS SECVNDA.

PRAXIS

PRAXIS
METHODICÆ EXIGENDI PENSIONES, *ADVERSVS* CALVMNIANTES, ET DIFFERENTES EAS SOLVERE,
PARS PRIMA.

PROOEMIVM.

1 *Causa exprimitur, qua motus Auctor hunc tractatum composuit.*
2 *Pensio vnde originem traxit, ostenditur.*
3 *Leges, vel Canones non habentur, qui de his pensionibus agant.*
4 *Pensionis Ecclesiastica quot sunt causa.*
5 *Pensiones perpetua non reseruantur sine auctoritate Papa.*
6 *Papa nunquam confirmat reseruationes pensionum per Ordinarios factas.*
7 *Alimentorum suppeditatio est finalis causa reseruande pensiones.*
8 *Beneficia simplicia, & Curata quibus pensionibus grauari soleant.*
9 *Pensionis reseruatio nullo modo dicitur odiosa.*
10 *Papa auctoritas excusat à simonia, quia prohibita.*
11 *Pensio imponitur super fructibus, & emolumentis omnibus beneficij.*
12 *Pensiones super fructibus non reseruat vsus Sedis Apost. sed de certa quantitate pecunia.*
13 *Pensiones non solet reseruare Papa sine consensu Titularis.*
14 *Causa ad efficiendam validam reseruationem pensionis necessaria, reperiuntur in pensione Auctoris.*
15 *Pensionem ad fauorem Auctoris Apost. auctoritate reseruatam recusat soluere B.*
16 *Summa consensus, & obligationis Cameralis.*
17 *Papa in resignationibus sub vna, & eadem supplicatione, & data, vni confert beneficium, & alteri pensionem reseruat.*
18 *B. excommunicatur per Auditorem Camera propter terminos pensionis per eum debitos, & non solutos.*
19 *B. ad Rot. appellauit vbi mandata, & declaratoria littera Auditoris Camera fuerunt confirmata.*
20 *B. sententiam contrariam ab Executore, & Metropolitano, ac Illustrissimo collectore reportauit.*
21 *B. in sacra Rota fuit excommunicatus declaratus, aggrauatus, reaggrauatus, & interdictus, eo quòd noluit obedire sententia canonizatoria regressus.*
22 *B. à Iudice executore in litteris Apost. reseruationis pensionis deputato excommunicatus ob non solutionem pensionis.*
23 *Vtilitas cognoscendi exceptiones, qua executionem litterarum Apostolicarum impedire possunt.*
24 *Prima oppositio, ex qua oritur prima quaestio.*
25 *Secunda oppositio, ex qua venit secũda differtatio.*
26 *Tertia oppositio, ex qua insurgit tertia disputatio.*
27 *Quarta oppositio, ex qua prouenit quarta dubitatio.*
28 *Quinta oppositio, ex qua oritur quinta quaestio.*
29 *Sexta oppositio, ex qua subsequitur sexta disputatio.*
30 *Septima oppositio, ex qua sese offert septima disputanda disceptatio.*
31 *Octaua oppositio, ex qua venit discutienda octaua dubitatio.*
32 *Nona oppositio, vnde oritur nona quaestio.*
33 *Decima oppositio, ex qua prouenit decima quaestio.*

ERVS exigendarum pensionum modus à Sede Apostol. & sacra Rota adinuentus, malitiâ soluere debentium, & ignorantiâ Iudicum quandoque adulteratus, malè intellectus, & sinistrè vsitatus, in causa fuit, vt ego illorum malitiæ, & ignorantiæ malleo percussus, vtilissimum reputauerim praxim breui methodo conficere, quæ facilis pensionum exactio fiat, & malitiis obuietur calumniantium, & differentium eas soluere. Sed antequam ad hæc particulariter descendam, quædam necessaria duxi præmittenda. 1

2 Pensionis impositio, vt ab eius origine incipiatur ab ipso B. Gregorio initium videtur sumpsisse, qui scilicet Episcopo propter ægritudinem renuntianti sumptus debitos de eiusdem Ecclesiæ redditibus quousque vixisset, ministrari præcepit *in cap. quamuis triste,7. q.1.* necnon etiam ob merita litteratum, & personarum sublimium, quas Romanus Pontifex maioribus beneficiis honorandas affirmat, vt consideraui in meo tract. *de Iure Ecclesiast.lib.3.*
3 *c.13.n.54. in fin.* † Sed verum est super hac materia non haberi leges, vel Canones, vt rectè pronuntiauit Hier.Gabr. *consf.191.n.1.lib.2.* licèt enim in aliquibus fiat mentio de pensionibus, constat tamen eos loqui de pensionibus, latissimè sumpto vocabulo, non de hac, quæ per Papam ad vitam alicuius pro alimentis reseruatur, vt bene aduertit Melchior Lotter. in Romana Curia Aduocatus integerrimus, & mei amicissimus, in suo tract. *de re benefic. lib.1. q.36.n.9.& 10.* Quare pensionis Ecclesiasticæ materiam esse regulandam tam actiuè, quàm passiuè, secundùm Iuris dispositiones loquentes de vsufructu, tenet post alios Rota *coram Duran.decis.448. n.27.* & reddit rationem *n.30.* quia pensio subrogatur loco fructuum, & eorum sapit naturam, *l.mercedes, ff. de petit.hered.l.prædiorum, ff.de vsur.*

4 Ecclesiasticæ pensionis causa alia est efficiens, alia finalis, alia impulsiua, alia materialis, alia denique formalis.

5 Efficiens causa est solus Papa, sine cuius auctoritate perpetuæ non reseruantur pensiones, Rot. *decis. 437.n.2.p.1.recentior.* Lotter. *de re.de re benef.lib.1. q.35.num.18.* nouissimè Sanch. *in consil.moral.lib.2.*
6 *c.3.dub.45.n.3.* † Vnde fit, quod si de facto Ordinarius pensionem reseruet, petaturque illius confirmatio à Papa, nusquam talis confirmatio conceditur; vel enim reiicitur supplicatio, vel ipsemet Papa, nulla habita ratione præcedentis facti per Ordinarium, prouidet de beneficio, & pensionem reseruat, Rebuff. *in praxi,tit.de reseru.n.17.ad fin.vers.Et confirmatio pensionis,* quod alia ratione non constat, quàm quia Ordinarius funditus hac in re caret omni potestate, vt etiam aduertit Mandos. *de signatura gratiæ, §. Confirmationis,vers.Pensionis ab Ordinario.*

7 Finalis causa est alimentorum suppeditatio, quocunque enim Iure Papa prouidet alicui sub reseruatione pensionis, siue ex causa simplicis resignationis, siue ex causa cessionis iurium, aut simpliciter pensionem reseruat, tam in supplicatione, quàm in proœmio litterarum, inserit clausulam expressiuam causæ huius alimentorum; nam in causa cessionis etiam ex concordia concipitur per hæc verba: *Ne ex cessione tua huiusmodi nimium dispendium patiaris:* & cùm ex natura subiectæ materiæ id referatur ad personam Clerici dimittentis beneficium, vel ius in eo, præ se fert intentionem Papæ eam reseruandi in causam alimentorum, vt bene obseruat Hier. Gabr. *cons.187.n.11.lib.1.* quem refert Lotter. *d.lib.1.q.35. n.47.* Rot. *decis.407.n.1.p.1.recentis.* aliàs *in posthumis Farin.* vbi quod pensionis natura accedit ad naturam alimentorum, & *decis.548.n.7.in fin.p.2.recentiss.* vbi quod pensio reseruata ad effectum vt pensionarius se decenter alere possit, æquiparatur alimentis Duran. *Rota decis.448.n.23.*

8 Finis ergo est prouidendi egenis de alimentis, & ita supponendi necessariò sunt termini habiles, videlicet superfluentia redditunm in Titulari, eo modo, quod eis simul possit de congrua sustentatione prouideri. Vnde si beneficium sit simplex, non consueuit grauare Papa titularem vltra medietatem iusti valoris, vt Gig. *de pensionib.q.9.in fin.n.2.* altera verò medietas plusquam superflua est, præcipuè respectu beneficiorum omnino simplicium, id est, quibus non est annexus Ordo, vel munus residentiæ à Iure aliquo speciali: si verò beneficium sit Curatum, non dat pensiones, nisi cum claus. *Dummodo remaneant centum pro Rectore*, si Ecclesia sit Parochialis: vel cum clausula *Dummodo remaneant mille pro Episcopo* si sit Cathedralis: de quarum vi & effectu latè egimus in tract. *de claus.vsufrequent.claus.47.& 48.*

Ex quo resultat, reseruationem pensionis nullo 9
modo dici odiosam, immò semel in esse deductam fauorabilem censeri tenent Gig. *de pension.q.96.n.5.* Cabed. *decis.149.n.1.cum seqq.p.1.* Valenzuela *cons. 185.n.9.tom.2.* iustum enim, & sanctum est ex superfluis ab vno auferri, vt detur egenti per eum, cui reddituum Ecclesiasticorum absoluta inest administratio, præcipuè vbi concurrit consensus eius, qui videtur grauari, in quod perpetuò Papa defigit oculos, Cassad. *decis.11.sub num.8.de rescript.* ac certè pensio non est odiosa, quia non reseruatur in odium Titularis, sed in fauorem tertij, habetque admixtam illam publicæ vtilitatis rationem, vt scilicet ex pingui beneficio plures Clerici alantur, Burs. *cons.126. n.90.lib.2.* Mandos. *super reg.19.q.11.n.2.cum seq.* Gonzal. *§.proœm.6.n.21.* quos refert Rota *coram Du-*
ran.decis.67.n.1. Quare patet iniustissimè conqueri 10
Titulares, quos acerrimè increpant, viuisque rationibus conuincunt Mandos. *ad reg.19.q.11.num.4.* & Gambar. *de officio Legati à latere,lib.6. ex n.11.*

Impulsiuæ causæ, quibus impellitur Papa ad reseruandam pensionem, duæ principales sunt, ad quas omnes aliæ reducuntur, videlicet resignatio, seu cessio, siue simplex, siue pro concordia; & contingens noua vacatio, vt aduertit Lotter. *dict. lib.1. quæst.35.num.45.* Potest enim quilibet beneficiarius suum beneficium cum pensione, accessu, & regressu coram Papa tantùm resignare, cùm à simonia, quia prohibita, illa scilicet, quæ à Iure communi inducta est, auctoritas, & sententia Summi Pont. excuset.gloss. *verb.illicitè, cap.cùm pridem, de pactis,* vbi Imol. *num.9.* Cassad. *decis.2.de simon.num.3.* Redoan. *in tract.de simonia, part.2.cap.2.num.18.* Rot. *in Osten.pensionis,27.Iunij 1601.coram Reuerendissimo D.meo Coccino Decano, & in Balneoregiensi simoniæ, 17.Maij 1624.coram eodem,* & ita de stylo Curiæ obseruari testatur Nau. *in man.c.23. num.107. vers. Ad decimum,* & Flam.Paris. *de resignat.benefic.lib.14. q.3.n.14.*

Materialis causa est certa pecuniarum summa, 11
nam quamuis pensio imponatur super fructibus, & emolumentis omnibus beneficij, Rot. *decis.508.sub*
num.3.part.2.recentior. † vsus tamen Sedis Apost. 12
non est reseruare pensiones super fructibus, sed de certa quantitate pecuniæ. Couar. *var.lib.1.cap.15. sub num.13.vers.Tertiò,* Hippol. Riminald. *cons.634. num.4.* Lotter. *d.lib.1.q.35.num.54.* vbi *num.55.* obseruat ex magna causa, & intuitu personæ alicuius eximiæ concedi quandoque gratiã reseruationis fructuum, vel quotæ illorum; quæ tamen non dicitur pensio, sed est quid penitus diuersum ab illa. Reseruata pensione in certa monetæ specie, quæ repetitur tam de tempore reseruationis, quàm de tempore solutionis, non posse liberari debitorem, nisi soluẽdo in illa ipsa specie, ex reg. *l.2.§.mutui datio, ff.si certum pet.* resoluit Lotter. *d. lib.1. q.30. n.165.* Verùm illud in hoc loco aduertendum duxi, quod licèt vtplurimum reseruatio pensionis non sit in quota fructuum, sed in pecunia reseruanda, habet tamen respectum ad fructus, non demonstratiuè, sed taxatiuè, cùm in vna, eademque oratione onus pensionis cum adiectione fructuum in Bullis exprimatur, vt distinguit Gig. quẽ omnes sequuntur,

de

de pension. q. 62. per tot. atque ideo quod illa censetur affecta sub tacita conditione, si fructus nascantur, refert Rota *coram Duran. decis. 468. num. 39.* & quod pensionarius non possit petere pensionem ab eo, qui beneficij fructus non percepit, videtur tenere eadem Rota *decis. 407. n. 4. p. 5. recentissim.*

13 Formalis denique causa huius pensionis est concursus consensus Titularis, & auctoritas Papæ, nam neque sine illo Papa gratiam hanc facit, Cass. *dec. 4. num. 6. de pensionib.* Burs. *cons. 395. n. 28.* Valenzuel. *cons. 48. num. 1.* quia de potestate ordinaria consensum Titularis non potest supplere. Sarnens. *in compendio vtriusque signat. num. 71. vers. idem est in consensu,* Rota *decis. 458. num. 11. p. 3. diuers.* & coram Duran. *dec. 324. n. 22.* bene tamen ex plenitudine potestatis derogando regulæ de præstando consensu, vt resoluunt Caccialup. *de pensionib. q. 59. n. 28.* Gig. *in simili tract. q. 6. n. 17.* Garc. *de benefic. p. 1. c. 5. n. 278.* Lotter. *d. lib. 1. q. 36. n. 116, & 117.* Papa enim vti dominus beneficiorum, sicut potuit super beneficio pensionem imponere, potuit pariter Titularem, ratione eiusdem beneficij, provt voluit, prægrauare, ad text. *in c. 2. de prabend. lib. 6.* Rota apud Nicol. Garc. *d. p. 1. c. 5. n. 247. vers. nec obstare dixerunt,* & coram Duran. *d. decis. 324. num. 13.* Neque consensus partium sine auctoritate Papæ aliquid præstat, Ferret. *cons. 317. n. 4.* Lotter. *d. lib. 1. q. 35. n. 65. & 66.*

14 Causas huiusmodi, quas in reseruanda pensione interuenire debere huculque diximus, in hac mea non defuisse satis constat, vt patet ex litteris Apost. reseruationis, in quibus Papa est efficiens illius causa, sicut ex procemialibus verbis videre est, ibi. *Vrbanus Episcopus,* &c. Adest quoque in ea reseruanda finalis causa, hoc est, alimentorum suppeditatio, ibi: *Nos tibi, ne ex cessione huiusmodi nimium dispendium patiaris, de alicuius subuentionis auxilio prouidere,* &c. Non abest impulsiua, videlicet cessio de beneficio facta in manibus Papæ, ibi: *Omni, & cuicunque iuri, & actioni tibi in dicta Thesauraria, vel ad illam quomodolibet competenti,* &c. *In manibus nostris sponte, & liberè cesseris,* &c. *Nos tibi, ne ex cessione huiusmodi,* &c. Nec quoque materialis desideratur, id est, certa pecuniarum quantitas, ibi, *ac pensionem annuam ab omni decima,* &c. *liberam, immunem, & exemptam ducentorum ducatorum auri de Camera super dicta Thesauraria fructibus,* &c. Nec denique deficit consensus Titularis, vt patet ibi, *per dictum Balthasarem, cuius ad hoc expressus accedit assensus,* &c. & ibi, *præsentibus Balthasari, qui illas pro sibi legitimè intimatas habet,* &c.

15 Nihilominus tamen cùm dictus Balthasar minus legitimè pensionem huiusmodi purè reseruatam soluere recusauerit, & exceptiones ad illam intricandam, & eius solutionem procrastinandam opposuisset, non potui quicquam spatio octo annorum exigere, quod videtur penè incredibile, nisi tragœdia huiusmodi attentè audiatur.

16 Insignis Ecclesiæ Vimaranensis Thesaurariam maiorem longissimis, iisdemque assiduis studiorum meorum vigiliis sanctæ Sedis Apost. munere assequutus, & ad eam accedere multis, potissimùm autem librorum, quos eram elucubraturus, impressionis negotiis præpeditus, ne propter meam absentiam aliquod amplius in Diuinis pateretur incommodum, illi renunciare decreueram, quando Antonius Diaz de Fonseca Curialis occurrit, cum quo egi, & tractatum absolui ad fauorem Balthasaris Diaz eius fratris. Supplicatione hac de re meo, & eius nomine Sanctissimo Domino nostro Vrbano VIII. porrecta, & per illum signata, iuxta eius formam, & tenorem Balthasar præfatus per dictum Antonium Diaz eius legitimum, & sufficientem procuratorem consensit, & sponte, &c. promisit, ac solemniter se obligauit soluere mihi annuam pensionem ducatorum ducentorum auri de Camera annis singulis quoad vixerim, vel Procuratori meo Romæ, aut alibi vbi pro tempore ad voluntatis meæ libitum commorari, & residere contigerit, in terminis, & temporibus, ac cū libertatibus, & immunitatibus, &c. in reseruatione, & illius supplicatione latiùs expressis, sub consuetis sententiis, censuris, & pœnis; necnon cum expresso decreto, *quod si dictus Balthasar, seu aliquis ex successoribus in solutione dictæ pensionis in toto, vel in parte cessauerit, vel defecerit, vel illam ad minorem summam reduci, annullari, vel inualidari petierit, vel procurauerit, liceret mihi ad dictam Thesaurariam liberos habere accessum, & ingressum, illiusque corporalem possessionem, &c. propria auctoritate liberè apprehendere, tam mei prioris tituli, quàm super præsentibus conficiendarum litterarum vigore, quas vim valida, & efficacis prouisionis mihi de illa ex nunc prout ex tunc habere sua Sanctitas decreuit.* Pro quibus omnibus, & singulis in ampliori forma Cameræ Apostol. dictus Balthasar se ipsum obligauit, suosque hæredes, & successores, ac bona iurisdictioni, compulsioni, condemnationi, sententiis, & censuris, ac mero examini D. N. Papæ, ipsiusque Camerarij, necnon Curiæ causarum Cameræ Apostol. & generalis Auditoris, Viceauditoris, Locumtenentis, aliorumque Iudicum, &c. totaliter subiecit, & submisit. Per quarum quidem Curiarum Iudices, & Officiales, Viceauditores, & Locumtenentes earum præfatus Balthasar voluit posse conueniri, cogi, compelli, coarctari, condemnari, excommunicari, aggrauari, & reaggrauari, ac realiter, & personaliter capi, & detineri, etiam cum inuocatione brachij secularis, vsque ad integram satisfactionem omnium, & singulorum contentorum, &c. Et exceptionibus doli mali, vis, metus, fraudis, non sic celebrati contractus, rei non sic gestæ, necnon priuilegiis fori, feriis messium, & vindemiarum, beneficio cessionis omnium bonorum, & dilationis quinquennalis, *cap. Odoardus, &c. peruenit, &c.* renunciauit, &c. Et demum consensit relaxationi mandati executiui vnica citatione, & Intimatione præcedente in Romana Curia contra seipsum exequenda in domo suæ solitæ habitationis, si eam illic habuerit: sin autem, suo legitimo Procuratori, quatenus adsit; sin autem per diligentias, siue edictum publicum, quæ sic facta ita arctent, & afficiant, ac si solemniter, & personaliter facta fuerint, & executionem contra dictum Balthasarem Diaz habeant, liberè, &c. Et sic tactis Scripturis ad sacrosancta Dei Euangelia iurauit, &c. provt latiùs continetur in instrumento rogato per Ioannem Baptistam Cennum R. Cameræ Apost. Notarium, *die 3. Ianuarij 1624.* quod adest in fine praxis inter scripturas *num. 1.* & attestatur eundem Antonium Diaz omnibus supradictis consensisse, & iurasse procuratorio nomine dicti Balthasaris Diaz, provt ex mandato publico procuræ in actis dimisso constabat, quod fuerat rogatum in opplido de Thomar per Notarium Antonium Diaz Nogueira, *sub die 2. Iunij 1622.* cum speciali facultate ad acceptandum omnes, & quascumque beneficiorum, dignitatum, & Abbatiatum renunciationes, cum quibuscumque pensionibus sibi bene visis, & præstatione cedulæ bancariæ pro illarum securitate, & obligandi se ad complementum, & solutionem dictæ pensionis, & pensionum, cum quibuscumque obligationibus, cautelis, proprij fori renunciatione, & aliis, quæ per resignantes petita fuerint, &c.

17 In executione prædictorum omnium dictus Balthasar ex eademmet supplicatione litteras suæ provisionis, necnon reservationis meæ pensionis expediri fecit, & suarum vigore possessionem dictæ Thesaurariæ accepit; non enim Papa providet sub una, & reservat sub altera supplicatione, vel data, sed sub eisdem supplicatione, & data uni confert beneficium, & alteri pensionem reservat, ut tenet Romanæ Curiæ stylus, de quo testatur Lotter. *de re benef. q. 1. lib. 35. n. 73.* Vnde Romæ per annum cum dimidio exegi à campsore, & dicto Antonio Diaz procuratore, tres terminos hujus pensionis, prout constare feci ex instrumento testium, qui in eadem Curia Romana examinati fuerunt.

18 Alios deinde hujus pensionis subsequentes terminos dictus Balthasar solvere recusavit: pro quorum exactione, ac renovatione cedulæ bancariæ, juxta formam suæ obligationis, & præstiti consensus agere cœpi coram Auditore Cameræ, & obtinui mandatum executivum, ac declaratorias litteras contra eundem Balthasarem relaxari, quarum vigore Cedulones per loca consueta Curiæ affixi fuerunt, & ipse in dicta insigni Ecclesia semel, & iterum publicè denunciatus excommunicatus, & tanquam talis ab eadem Ecclesia, & divinis Officiis expulsus fuit.

19 Institit tunc fortiter pro revocatione mandatorum relaxatorum dictus Antonius Diaz procurator in Vrbe degens coram eodem Auditore Cameræ; & postquam me audito ipse Auditor Cameræ, sive ejus Locumtenens in civilibus rejecit injustam ejus petitionem, & mandavit, matura præhabita consideratione, exequi quibuscunque non obstantibus; idem Antonius Diaz, qui tanquam procurator sui fratris consenserat cum juramento reservationi pensionis hujusmodi, per Thomam Lutiolum in Romana Curia causarum peritum, quem vigore mandati à fratre Balthasare etiam ad lites motas, & movendas in amplissima forma habiti substituit, & loco sui posuit, appellavit ad Sanctissimum, & causa in plena signatura justitiæ me citato per illum acerrimè ventilata super asserta nullitate mandatorum relaxatorum, tandem obtinuit causam committi in Rota coram R.P.D. Pirovano, & ad dicendum contra commissionem per illum factam, & in actis præsentatam, me statim citare, & inhibere fecit, ac ad partes litteras inhibitorias transmisit; quas illicò idem R.P.D. Pirovanus de voto Rotæ pronunciavit non impedire executionem mandatorum relaxatorum ab Auditore Cameræ; & demum citato dicto Thoma Lutiolo procuratore substituto ad transportanda acta, ipsisque eo negligente, per me & expensis meis transportatis, idem R.P.D. Pirovanus suam in omnibus, & per omnia moderavit inhibitionem.

20 Cùm in Romana Curia repulsam habuerit dictus Antonius Diaz, videretque nullam sibi esse viam differendi debitam pensionis solutionem, impediendique mandatorum relaxatorum executionem, ab Vrbe discedere, insalutato, ut aiunt, hospite non erubuit, & in Lusitaniam se transferens, cùm ibi nec à Cantore sanctæ Ecclesiæ Bracharensis Iudice executore ab Auditore Cameræ deputato, nec ab Archiepiscopo Metropolitano Iudice quicquam extorquere posset, sed semper contrariam reportasset sententiam, tandem appellavit ad Illustrissimum, & Reverendissimum Collectorem Vlyssipone degentem, in cujus Tribunali dictus Balthasar comparens, & se excommunicatum dicens, obtinuit ab eo sæpè sæpiùs absolutiones ad reincidentiam; sed cùm fuissent propter ejus insordescentiam, & obstinatum animum postmodùm denegatæ, nec daretur spes aliqua litteris Apostolicis, & Superiorum mandatis obsequendi, repulsam ab illo quoque Tribunali habuit, sed adhuc durus persistens, tanquam reprobus Cain à facie Domini, & hominum communione fugit, nec ad dictam Ecclesiam ampliùs rediens, nec in oppido Vimaranensi, aut cognito loco habitationem faciens, sic profugus quatuor ferè consumpsit annos; quibus transactis comparuit, & vigore mandati à quodam Iudice laico obtenti, me non citato, & penitus inaudito, absolutionem excommunicationis, aliàs ipsi Auditori Cameræ reservatæ, à quodam prætenso clerico extorsit, sequestra per eundem Audit. Cam. relaxata violavit, fructus omnes sequestratos, & jam penes Tertium depositos pro hujusmodi pensione solvenda exegit, & ad participationem fructuum subsequentium, & quotidianarum distributionum, ac ad Officia divina admitti obtinuit, & quod pejus est, ejusdem Iudicis laici mandato distributiones, quas illo tempore, quo fuit excommunicatus, lucrari non potuit, integrè à Capitulo, seu ejus œconomo violenter extorsit.

Violentiam hujusmodi admiratus, quid hac in re 21 mihi faciendum foret, cœpi cogitare: regredi ad Thesaurariam vigore decreti tentavi, præhabita commissione propria manu Sanctissimi signata, qui juxta generales prioris commissionis clausulas mandavit eidem R.P.D. Pirovano, ut in causa, & causis emergentis quæstionis super regressu, ingressu, & accessu hujusmodi, & illius canonizatione procederet, &c. & servatis de Iure servandis, sententiam regressus, & accessus canonizatoriam reportavi, sed cùm adhuc dictus Balthasar acquiescere noluisset, ac propterea ab eadem S. Rota excommunicatus declaratus, aggravatus, reaggravatus, & interdictus esset nihilominus tamen ejusdem Iudicis laici mandato, & imperio sententiam aspernans hujusmodi, & censuras parvipendens, ut priùs, experiri cœpi nec hoc modo me posse ad beneficium saltem reintegrari.

Denique sine præjudicio præfatarum sententia- 22 rum, censurarum, & mandatorum relaxatorum, & non aliàs, &c. proprias, & originales litteras Apost. reservationis pensionis hujusmodi præsentavi coram dictæ insignis Ecclesiæ Cantore in illis Iudice executore deputato, qui juxta Romanæ Curiæ stylum in tota Hispania communi usu receptum, monitorium contra dictum Balthasarem Diaz cum clausula justificativa relaxavit, ut scilicet intra sex dies tot terminos dictæ pensionis debitos, & non solutos solveret, seu intra eosdem coram eo veniret allegaturus exceptiones legitimas, quare non deberet condemnari, & excommunicari; transacto illo termino cùm nihil allegasset, nec contra litteras Apost. exceptiones aliquas opposuisset, fuit ab eodem exequutore declaratus excommunicatus: sed cùm postmodùm apud eundem Iudicem laicum querimonias finxisset, & sibi vim inferri asseruisset, nihilominus tamen illi deferre noluit, tacitè innuens præfatam excommunicationem fuisse à dicto executore ritè, & rectè relaxatam. Rediit iterum idem Balthasar coram eo, & quasdam frivolas, ac calumniosas simulans exceptiones ad differendam, & procrastinandam pensionis solutionem, petiit ne ad vlteriora procederet, sed illas suo Ordinario via ordinaria discutiendas remitteret; quas cùm nec admittere, nec remittere Iure potuisset, apud eundem Iudicem laicum tertiò conquestus est; ille verò jurisdictionem alienam sibi usurpans, mandavit ne ampliùs dictum Balthasarem ad pensionis hujusmodi exactionem compelleret præfatus exequutor,

oeve

neve ejus sententiæ, censuræ, & mandata exequerentur; illumque deprecatus est juxta stylum ut præfatas exceptiones judicio Ordinarij ordinariè discutiendas remitteret, qua de re litteræ styli contra eundem exequutorem relaxatæ fuerunt.

23 Verùm quia qualitates exceptionum, quæ contra litteras Apostolicas opponi possunt, & earum exequutionem impedire, & retardare valent, dignoscere difficile est, & nonnunquam admittuntur, quæ rejici debent, & rejiciuntur, quæ recipiendæ erant, ideò exceptiones, quas dictus Balthasar opposuit, referre operæ pretium duxi, ex quibus decem quæstiones pro earum resolutione disputandas assumam, pensionum exactionem qualiter faciendam demonstrando, & cavillationes, ac calumnias solvere nolentium aperiendo.

24 Primò igitur opponit dictus B. nullo modo ad consentiendum mandatum procuræ dedisse, & litteras reservationis meæ pensionis de eo mentionem facientes ex assertione Papæ, esse subreptitias, & falsas, eo maximè, quia ipse B. in suis litteris provisivis non gravatur aliqua pensione ad meum favorem. Ex qua oppositione prima venit disputanda quæstio, an, & quale mandatum speciale requiratur ad consentiendum reservationi pensionis, & qualiter illud probetur, & quomodo intervenisse præsumatur.

25 Secundò opponit, quod nunquam exegi dictam meam pensionem, nec ille ad eam solvendam mandatum procuræ dedit, & quod à multis annis reperitur in libertate non solvendi illam, qua de causa ait me non posse probare quasi possessionem exigendi. Vnde secunda oritur quæstio discutienda, utrùm, & quando existens in quasi possessione exigendi pensionem, sit in ea manutenendus, & quomodo illa acquiratur, & probetur?

26 Tertiò opponit, quod in obligatione, & consensu Romæ præstito per Antonium Diaz ejus fratrem, & Procuratorem, & rogato in Tribunali Rever. Cameræ Apost. non poterat se submittere correctioni, & censuris Auditoris Cameræ sine consensu proprij Episcopi, unde tertia insurgit disputatio, utrùm Clericus ex contractu possit ad solvendam pensionem auctoritate Apost. reservatam se submittere correctioni, & censuris alieni Iudicis in Romana Curia existentis sine consensu proprij Ordinarij?

27 Quartò opponit, quod nec in actu resignationis potuit Romæ per viam contractus se submittere jurisdictioni Auditoris Cameræ, in cujus Tribunali contractum celebravit. Vnde provenit quarta dissertatio, utrùm Clericus Lusitanus in actu resignationis, seu jurium cessionis possit Romæ per viam contractus se submittere jurisdictioni Auditoris Cameræ, in cujus Tribunali contraxit, & se obligavit de solvenda ibi pensione.

28 Quintò opponit, quod etsi contraxerit Romæ etiam cum expressa proprij fori renunciatione, & procuratore ad id constituto in Curia pro pensionis solutione illic destinata, non poterat in propria, vel procuratoris persona inibi conveniri, cùm eodem in loco minimè fuerit inventus. Vnde oritur quinta quæstio, utrùm Clericus Romæ pensionem solvere promittens per viam contractus cum expressa proprij fori renunciatione, possit pro ejus solutione illic destinata in propria, vel procuratoris persona conveniri, quamvis ibi non inveniatur?

29 Sextò opponit, quod visus sum contravenire dispositioni Concil. Trid. & Ordinationum Lusitan. ac privilegiis ab Apost. Sede Regibus nostris concessis, obligando ipsum in prima instantia respondere Romæ pro solutione pensionis inibi facienda juxta formam contractus ibi celebrati, & solutionis eo in loco destinatæ. Vnde sexta subsequitur disceptatio, utrùm obligans Clericum in prima instantia respondere Romæ pro solutione pensionis ibi facienda juxta formam obligationis Cameralis eò loci celebratæ, & Apostolica auctoritate confirmatæ, dicatur contravenire dispositioni Concilij Tridentini, & Ordinationibus, ac privilegiis Regibus nostris concessis?

Septimò opponit, quod judex executor litterarum Apostol. in Regno deputatus tenebatur exceptiones oppositas contra illarum executionem judicio ordinario discutiendas remittere, & quod omnia exinde sequuta ante remissionem hujusmodi nulla sint, & invalida. Vnde septima sese offert dissertatio, utrùm, & quando executor litterarum Apostol. pensionis in Regno deputatus, teneatur exceptiones oppositas per Titularem contra earum executionem admittere, vel rejicere, seu judicio Ordinarij discutiendas remittere? 30

Octavò opponit litteras declaratorias Auditoris Cameræ, & sacræ Rotæ, ac Iudicis exequutoris in partibus deputati fuisse nulliter relaxatas, proindeque non ligari censuris earum vigore promulgatis, potuisseque Iudicem sæcularem ita declarare, prout declaravit, & acquiescendo ejus sententiæ, & declarationi, posse nunc tuta conscientia absque alicujus censuræ, seu pœnæ incursu officiis divinis assistere, Ordines sacros accipere, celebrare, fructus, & distributiones lucrari. Vnde venit discutienda octava quæstio, utrùm, & quando Iudex laicus possit declarare censuras esse nullas, & injustas, ac proinde minimè ligare personas contra quas promulgatæ fuerunt? 31

Nonò opponit, quod propter allegatam nullitatem contra Bullas reservationis meæ pensionis, ac cessationem in solutione illius, non possum regredi ad dictam Thesaurariam. Vnde suboritur nona dubitatio, utrùm, & quando pensionem non solvens, vel ejus validitatem impugnans, possit vigore decreti cogi beneficium resignatum restituere resignanti? 32

Decimò opponit, quod non possum petere pensiones decursas, & simul regressum ad Thesaurariam, propter quarum cessationem illius successit canonizatio, cùm eas recipiens visus sim illi renunciare. Vnde provenit decima disceptatio, utrùm regressarius recipiendo pensiones decursas videatur regressui renunciare. 33

An, & quale mandatum requiratur ad consentiendum reservationi pensionis, & qualiter illud probetur, & quomodo intervenisse præsumatur?

Qvæstio Prima.

1 *Procuratoris factum censetur factum principalis, fictè, & interpretativè, declarando ut n. 3.*

2 *Ecclesia, quæ per aliam acquirit, per seipsam acquirere dicitur.*

4 *Mandans Procuratori ut aliquid faciat, tenetur ac si id, quod gestum est cum Procuratore, fuisset gestum cum ipso mandante.*

5 *Mandatum quomodo speciale requiratur ad consentiendum reservationi pensionis.*

6 *Mandatum procuræ præsumptionibus, & conjecturis probari potest.*

7 *Mandatum sufficiens præsumitur intervenisse ad illum actum, in quo Princeps illud enuntiat.*

8 *Verba Papæ factum secum gestum narrantis plenam fidem faciunt.*
9 *Claus.* Cujus ad hoc expressus accedit assensus, *probat consensum intervenisse.*
10 *Titularem consensisse reservationi pensionis quando ex Bullis constat, non potest opponi de nullitate ex defectu consensus.*
11 *Bullæ nunquam expediuntur sine consensu.*
12 *Papa prohibet Expeditoribus literas super resignationibus, & pensionibus expedire sine consensu.*
13 *Notarij non recipiunt supplicationes, nisi primum eis constiterit de sufficienti mandato procura.*
14 *Procurator qui promisit exhibere mandatum magis sufficiens, si non exhibeat, ad quid teneatur, ostenditur.*
15 *Notarius nullus co nsum notat in Bullis pensionis, nisi priùs constiterit de sufficienti mandato procura.*
16 *Mandatum præsumitur ex impensa, etiamsi de eo minimè constaret.*
17 *Ratificatio, quæ in actis fit, validius confirmat actura quàm illa, quæ fit verbis.*
18 *Supplicatione utens ad provisionem expediendam tacitè videtur consentire reservationi pensionis contentæ in eadem supplicatione.*
19 *Scripturam recipiens, & multò magis illa utens, censetur omnia in ea contenta approbasse.*
20 *Provisionem facto acceptans videtur consentire omnibus in provisione contentis.*
21 *In gratiosis non est meræ facultatis partem acceptare, & partem impugnare.*
22 *Unum qui admittit, repudiare ei non licet, quod admisso connectitur, ab eoque necessariò decurrit.*
23 *Unum qui vult, censetur etiam velle aliud, sine quo illud quod vult, stare non potest.*
24 *Obligationem non debet quisquam ex parte comprobare, & ex parte tanquam de iniqua queri.*
25 *Contractus est individuus eo respectu, ut vel in totum debeat approbari, vel reprobari.*
26 *Pensione ex causa resignationis reservata, nulla existente, non acquiretur per eam aliquod jus resignatario, nec abdicatur à resignante.*
27 *Conditione deficiente, contractus celebratus censetur resolutus ab ipso initio.*
28 *Claus.* Non aliàs, &c *inducit formam, & præcisam necessitatem, & secum trahit conditionem.*
29 *Clausula,* sive per obitum dicti defuncti, *intelligitur.*
30 *Pensiones propter consensum æquiparantur contractibus.*
31 *Clausula apposita in contractu sequuntur naturam contractus principalis.*
32 *Clausulæ omnes apposita in concessione subreptitia sunt quoque subreptitiæ.*
33 *Contractus quando est simulatus, tales quoque sunt clausulæ in eo insitæ.*
34 *Pensionis mentio non fit in Bullis provisivis, nisi illa esset antiqua.*
35 *Pensionis reservatio admittitur infra biduum post collationem.*
36 *Forma,* providimus, *ponitur pro provisionibus eodem instanti factis.*
37 *Vacatio prima per aliam in forma gratiosa à Papa factam, quando dicatur consumpta, ostenditur.*

1 ICET regula sit, quod factum Procuratoris censeatur factum principalis fictè, & interpretativè, non autem realiter, & verè juxta doctrinam Bart. *in l. si is qui pro emptore, n. 56. cum seqq. vers. Venio ad secundum, col. 15. ff. de usucap.* Alex. *cons. 65. n. 13. vol. 4.* tamen fallit quando agitur de acquirendo, & de lucro captando, quia cum acquisitio fiat realiter principali, censetur etiam factum ejusdem propriè, & verè, juxta textum *in l. certè, §. si procurator, ff. de precario,* ibi, *procuratore me mandante, vel ratum habente precarium rogavit, ego precario propriè habere dicor:* quem textum ad hoc unicum, & singularem in Iure reputat Bald. *in l. unica, §. ne autem, n. 9. & n. 19. vers. Item nota, C. de caduc. tollend.* ubi quod in omnibus factis, in quibus vertitur adminiculum acquisitionis, qui per alium facit, ipse propriè facit. & mirabilem appellat
Ias. *in §. 1. in fine, n. 114. Inst. de actionib.* Vbi magis 2
ad casum nostrum, quod Ecclesia quæ per alium acquirit, per seipsam acquirere dicitur, quos etiam *in d. §. si procurator,* allegat gloss. margin. & priùs idem per illum textum dixerunt Domin. *in c. qui per alium, de regul. juris in 6.* & Bart. *ubi suprà, n. 57.*
Ego verò existimo non videri posse firmari re- 3
gulam, quod faciens per procuratorem dicatur fictè, & interpretativè facere, sed potius esse distinguendum, prout magistraliter distinguunt Bart. *in l. sed si unius, §. servus meus, ff. de injur.* & Alex. *d. consil. 65. n. 16.* quos Doctores communiter sequuntur, videlicet inter mandatum rei licitæ, & honestæ, & de genere permissorum; & mandatum rei illicitæ, & de genere prohibitorum, ut primò casu factum procuratoris indistinctè dicatur factum principalis realiter, & verè, dum procurator post susceptum mandatum necessitate civili illum exequi tenetur; secus autem esse in secundo caso, cùm etiam post susceptum mandatum procurator liberum habeat arbitrium exequendi, aut non exequendi, quia rei turpis nullum est mandatum, *l. si non remunerandi, §. rei turpis, ff. mandati, l. si à reo, §. fin. ff. de fidejussor.* Bald. & Salicet *in l. non ideo minus, C. de accusat.* Cùm igitur Antonius mandatum procuræ habuerit à fratre B. ad acceptandam renunciationem, & consentiendum reservationi pensionis sub beneplacito Sedis Apostol. &c. & sic fuerit mandatum rei licitæ, & quod post illud susceptum necessitate civili exequi tenebatur, propterea consensus per illum præstitus dicitur verè, & realiter per B. præstari, nec hoc pati-
tur aliquam difficultatem. † Accedit, quia mandans 4
Procuratori, ut aliquid faciat, tenetur ac si id, quod gestum est cum procuratore, fuisset gestum cum ipso mandante, *§ fin. Instit. quod cum eo,* Alban. *consil. 104. n. 5.* Surd. *cons. 326. n. 3.* Rot. *dec. 857. n. 3. in fine, p. 1. recentiss.* quia regulariter, quod quis facit per alium, per seipsum facere videtur, *l. 2. C. de veteri jur. enucl.* ibi, *omnia enim meritò nostra facimus, quia ex nobis omnibus impartietur auctoritas, c. ut famæ, ad fin. de sent. excom.* ibi, *cùm hoc non ipsi, sed illi, quorum auctoritate id faciunt, facere videantur,* cum aliis citatis à Valenzuela *tom. 1. cons. 155. n. 23.*
Vnde potest quis per alium acceptare beneficium 5
& pensioni super illud consentire, interveniente tamen suo speciali mandato, ad notata per Cov. *lib. 3. var. cap. 16. num. 4. & 5.* Villalob. *tom. 1. commun. opinion. lib. 4. tit. 14. n. 15. pag. 611.* Brunor. à Sole *in locis communib. verb. mandatum, n. 14.* Flamin. Paris. *de resignat. benefic. lib. 10. q. 6. n. 13. & q. 8. n. 34.* Camil. Borell. *in sum. omnium dec. tom. 1. tit. 66. n. 165.* Massobr. *in sua praxi habendi concursum ad Parochiales Ecclesias vacantes, prælud. 25. dub. 8. secundùm Romanam impr.* Prout etiam ad capiendam beneficij possessionem requiritur speciale mandatum, ut ex multis Rotæ decisionibus colligit Theodos. de Rubeis *in singularib. Rot. part. 2. verb. mandatum, §. 1. pag. 69.* Ea enim, quæ sunt magni præjudicij, non potest facere Procurator etiam cum libera, & generali admi-

nistra

nistratione, nisi speciale interveniat mandatum. Menoch. *cons.* 3 1 1.*n.* 90. *& cons* 400.*n.* 4. Quæ quidem specialitas non debet esse de aliquo beneficio in specie, sed sufficiens est generale mandatum ad acceptanda quæcunque beneficia, quæ in constituentem fuerint resignata. Cov. *d.cap.* 16. *n.* 4. Bursat.*cons.* 395.*n.* 27. Flam. Paris. *d.tract.lib.* 9.*q.* 7.*n* 21. Cùm ergo dictus B. mandatum procuræ dedisset in personam ejus fratris ad acceptanda quæcunque beneficia, & consentiendum cuicunque reservationi pensionis super illis impertitæ, cum quibuscunque conditionibus & cautelis, quæ per partes resignantes petitæ fuerint, & ejus frater reservationi meæ pensionis consensum præstitisset in forma solita, vigore præfati mandati, quod produxit, nihil est quod de legitimo consensu dubitari possit.

6 Verùm hæc omnia locum habent quando de mandato procuræ expressè constat, & illius tenor in actis legi potest: at ubi de eo legitimè constare non potest, tunc præsumptionibus, & conjecturis probabitur, sicut ad hoc propositum firmavit Rot. *decis.* 174.*n.* 3.*in fine, & dec.* 722. *n.* 3.*p.* 1. *recentiss. & dec.* 445.*n.* 2 *ead.p.* 1. *& decis.* 166. *n.* 3.*p.* 2. *etiam recentissim.* & coram Gregor. XV. *dec.* 111.*n.* 1. Vnde si de mandato non cnnstatet, prout constat, & dictus B. penitus negatet illud unquam dedisse, prout ausus est negare; nihilominus tamen abundè probatùm remaneret ex conjecturis infra deferendis, & absque dubio præsumi deberet.

7 Conjecturæ autem, & præsumptiones, ex quibus elicitur cum mandato sufficienti fuisse expeditam renunciationem, & præstitum consensum reservationi pensionis hujusmodi, plures sunt.

Prima, & principalis est quando Princeps enunciat mandatum, quia tunc ad illum actum præsumitur intervenisse sufficiens, ut resolvunt Menoch *de præsumpt.lib.* 2.*præs.* 33.*n.* 10. Flamin. Paris. *de resignat. benef.lib.* 9. *q.* 22.*n.* 2. Ennunciatio autem Papæ in hoc casu evidenter apparet ex Bullis reservativis, ibi, *per dictum Balthasarem, cujus ad hoc expressus accedit as-*
8 *sensus*, quæ † verba cùm sint Papæ factum secum gestum narrantis, plenam fidem faciunt, ut est textus expressus *in Clem.* 1. *de prob.* & tenent Anton. Gabr. *commun.opin.tit.de prob.concl.* 1.*n* 2. *&* 15. Mascard. *de prob.concl.* 119. *& conclus.* 621.*n.* 2. Caputaq. *decis.* 120.*part.* 1. Verall. *dec.* 286.*p.* 2. Put. *dec.* 829. *in fi* 1 *p.* 1 *in correct* 1, Farin *in praxi crimin.q.* 63.*n.* 92. *& seq.* Card Tusch. *pract.concl.tom.* 6.*lit. P, concl.* 62. *ex n.* 2. Cavall. *dec.* 533.*n.* 1. Rot. *dec.* 405.*sub n.* 1.*p.* 1. *recent. & dec.* 191.*n.* 2. *p.* 2. *recentissim. & in Farfen. seu nullius Monasterij*, 26. *Aprilis* 1624. *coram bonæ memor. Vbaldo*, ut refert novissimè Ferentil. *in annot. ad dec.* 621. *Baratti*, *n.* 17. Quod adeo verum est, ut in cnntrarium probaiio non admittatur, sicut expresse tenent Mascard. *d.concl.* 119.*n.* 1. Card. Tusch. *dict.lit.P, concl.* 62.*n.* 10.

9 Et in terminis illius clausulæ hoc idem expressè firmavit Rot. *in Bergomensi Capellaniæ*, 18. *Maij* 1629. *coram R.P. D. Merlino*, his verbis: *Vt apparet ex attestatione Clementis VII. quorum expressus ad hoc accedit assensus, quæ cùm sit præcisa de actu coram se gesto, non autem simplex enunciativa de facto alieno, in quo fortasse error potest aliquando cadere, probat omnino consensum fuisse præstitum ante litterarum expeditionem &c.* Eandem opinionem in his terminis eleganter tenet Melch. Lotter. primarius Romanæ Curiæ Advocatus, *in tract. de re benefic. tom.* 1. *lib.* 1.*q.* 35. *n.* 73. ibi, *Quando Papa reservat pensionem super fructibus beneficij de Iure, & de facto vacantis, secundum terminos, in quibus versatur hæc nostra disputatio, non providet sub una, & reservat sub altera supplicatione, vel data, sed sub eadem supplicatione, & data, uni confert beneficium, & alteri pensionem reservat; & in ea parte supplicationis, in qua petitur reservatio, adjicitur dicta clausula, cujus, scilicet Titularis, ad hoc expressus accedit assensus, qui postmodum in litteris repetitur, quo fit ut semper Papa supponat hujusmodi consensum causalem, illius verò probatio eo ipso justificatur, quod Titularis velit, nolit, cogitur sub eadem supplicatione litteras expedire; nam rescriptum Principis est individuum*, l. 1. C de diversis rescript. *in individuis autem non potest dari consensus pro parte, & pro parte dissensus*, l. cum quæreretur 17. ff. de admin. tutor. *Angel.* cons. 304. n. 5. vers. quinimò.

Secunda est, quando ex eisdem Bullis constat Titularem consensisse reservationi pensionis; tunc 10
enim non potest opponi de nullitate ex defectu consensus, ut per Nicol. Garc. *de benef.c.p.* 6. *c.* 3.*n.* 91.
† Quia Bullæ hujusmodi nunquam expediuntur sine 11
consensu, Mart. *de claus.part.* 1. *claus.* 12.*n.* 2. Flam. Paris. *de resignat. benefic. lib.* 8. *quæst.* 8. *num.* 55.
† Cum prohibeat Papa expeditoribus litteras su- 12
per resignationibus, & pensionibus expedire sine consensu formali in Camera, vel Cancellaria præstito, ut attestantur Cassador. *dec.* 1.*n.* 6. *de renunciat.* Caputaq *dec.* 179.*n.* 4.*p.* 2. Mohed. *dec.* 5 *in fine, de renunciat.* Rot. *dec.* 396.*n.* 8.*part.* 1. *divers. & in Firmana pensionis*, 26. *Februarij* 1625. *coram bonæ memor. Remboldo, in vers. Non obstat.*

Tertia resultat ex admissione renunciationis per 13
Papam, quia statim illa describitur in libris Notariorum Cameræ, aut Cancellariæ Apost. quo casu non potest dubitari de existentia sufficientis mandati, quia dicti Notarij nunquam recipiunt supplicationes, ut per illas expediantur Bullæ, nisi primùm eis constiterit de sufficienti mandato procuræ, prout attestatur Flamin. Paris. *dict.q.* 22.*n.* 5. † Et solent 14
esse adeò cauti, ut quamvis mandatum coram eis producatur sufficiens, pro majori assecuratione, cùm abundans cautela non noceat, faciunt ut Procurator, qui consentit, non amplius ut Procurator, sed nomine proprio promittat exhibere mandatum magis sufficiens, aliàs teneri ad omnia damna, &c. quo casu si non exhibuerit magis sufficiens mandatum, consensum, & ratificationem juxta formam suæ obligationis, clarum est intrare ipsius obligationem, & sic loco damnorum, ad quæ se obligavit, teneri ad solutionem pensionis annuæ, Ruin. *cons.* 141.*n.* 9. *prope fin. lib.* 1. Rimin. sen. *cons.* 297. *n.* 10. *cum duobus seq. lib.* 2. Rot. *dec.* 741.*n.* 1.*p.* 1. *divers.* & fuit dictum in *Perusina dotis*, 5. *Decembr.* 1607. *coram Ottembergo*, apud Marches. *de commis. tom.* 2. *fol.* 588. Nec excusatetur sic obligatus demonstrando sufficientiam primi mandati, quia nihilominus pro majori securitate conventum fuerat de ratificatione obtinenda per obligatum hujusmodi, in quo eventu mandatum illud primum, qualecunque fuerit, & quantumcunque sufficiens, non suffragatur nec relevat ipsum obligatum à dicta ratificatione obtinenda, ut fuit resolutum à Rota *in Ianuen. bonorum de Savonamis*, 15. *Decembr.* 1600. *coram recolenda mem. Card. Millino*, & novissimè *in Romana, seu Carthagin. pensionis*, 24. *Ianuar.* 1518. *coram R.P. D. Dunozetto, in vers. Non obstat.*

Quarta in nostro casu evidenter apparet ex eo, 15
quia Notarius Cameræ Ioannes Baptista Cennus à tergo litterarum Apostol. reservationis pensionis testificatur Antonium Diaz Procuratorem Balthasaris consensisse, & jurasse his verbis: *Anno à Nativitate Domini* 1622. *die verò secunda mensis Ianuarij retroscriptus Balthasar Diaz de Fonseca per Antonium Diaz de Fonseca Romanam Curiam sequentem ejus Procuratorem, retroscriptæ pensionis annuæ reservationi, ac*

litterarum expeditioni consensit, iuravit, &c. Ioannes Baptista Cennus. Et est stylus Romanæ Curiæ, quod nullus Notarius consensum notat in Bullis pensionum, nisi sibi prius constiterit de sufficienti mandato procuræ, vt attestatur Flamin. Patis. etiam in eadem Romana Curia Aduocatus suo tempore, & practicus, *in tract. de resign. benef. lib. 9. quæst. 6. n. 8.*

16 Quinta elicitur ex maximis pecuniis expensis in resignationis huiusmodi expeditione, quia tunc præsumitur facta de mandato illius, cuius interest, vt resoluunt Flamin. Parif. *dict. tract. lib.* 10. *quæst.* 8. *n.* 54 Seraph. *decis.* 856. *à princip.* Rot. *decis.* 106. *n.* 2. *part.* 1. *recent.* mandatum enim præsumitur ex impensa considerabili, Cassad. *decis.* 4. *de Procurat.* Cæs. de Grassis *decis.* 3. *eodem tit.* Mohed. *decis.* 3. *de præsumpt.* Verall. *decis* 190. *n.* 4. *R.* 1. Stephan. Gratian. *discept. forens. tom.* 2. *cap.* 296 *n.* 22. Valenzuel. *tom.* 2. *cons.* 185. *n.* 38. Coccin. *decis.* 155. *n.* 4. Cardin. Caualer. *decis.* 590. *n.* 10. Rot. *decis.* 174. *n.* 2. *part.* 1. *recentissim. & in Cordubens. pensionis,* 14. *Ianu.* 1635. *coram R. P. D Panzirolo.*

17 Sexta irrefragabiliter colligitur ex eo, quod dictus B. vsus fuerit supplicatione, in qua præfatus aderat consensus; ac propterea per eas suæ prouisionis litteras expedierit, possessionemque acceperit, vt est omnibus notum, visus fuit dictæ reseruationi consensisse, quamvis de alio eius mandato non constaret, quia ratificatio, quæ in actis fit, validius confirmat actum, quàm illa, quæ fit verbis, Menoch. *remed.* 15. *recuper. num.* 118. *cum seqq.* cùm plus sit aliquid ratificare facto, quàm verbo, *cap. dilecti filij, l* 1. *de appellat.* Roman. *cons.* 291. *n.* 4. *vers. Quinimo*, cum aliis citatis per me *de Axiomat. Iuris vsuf. eq. Axiom.* 93. *num.* 9. *cum seqq.* tum quia ita in his terminis firmauit Rot. *in Casalen. pensionis,* 13. *Iunij* 1608. *coram Cardin. Caualerio.* inter eius impressas *decis.* 26. quæ sic cantat.

18 *Fuit à Sanctissimo Domino nostro Paulo V. prouisus D. Franciscus Surdus de Archidiaconatu Ecclesiæ Casalen. & in supplicatione fuit reseruata pensio scutorum 30. ad fauorē D. Octauij Saunazarij cum clausula, quod Francisci titularis ad reseruationem pensionis, & infrascripta omnia expressus accedit assensus, verum quia prouisus negabat se vnquā tali reseruationi consensisse, causa in Rota commissa dubitatū, an in reseruatione de qua agitur, esset necessarius consensus, & si sic, an probaretur? Et Domini censuerunt constare de consensu sufficienti; cùm enim ab initio talis consensus tanquam casualis videretur fuisse necessarius, quia Papa ex eo videbatur fuisse motus, saltem facilius ad reseruandam pensionem, vt colligitur ex verbis dictæ clausulæ, propterea tanquā pars gratiæ debebat iustificari,c. 2. de rescr. Cas. de Grassis* dec. 12. n. 1. & 4. de probat. *Et licet adesset derogatio regulæ de præstando consensu, tamen illa derogatio intelligebatur de formali consensu, qui præstatur in Cancellaria pro expeditione litterarum, non autem de consensu casuali ad perfectionem reseruationis, Mohedan.* decis. 5. de renunciat. circa fin. *Sarnens.* in reg. de impetran. benefic. per obitum famil. *Cardin.* quæst. 11. n. 3. *& fuit dictum in Cremon. pensionis, 5. Nouembr.* 1578. *coram bonæ mem.* Ribeo. *De hoc autem consensu sufficienti Domini satis constare dixerunt, quia cùm prouisio Francisci, & reseruatio pensionis legatur in eadem supplicatione, Franciscus eo ipso, quod vsus est dicta supplicatione, & secundum illam expediuit litteras prouisionis Archidiaconatus ad sui fauorem, consensit etiam dictæ reseruationi pensionis, talis enim consensus vndecumque colligi potest. Cassador.* d. *cis* 1. num. 3. de renunciat. & *habetur* in d. decis. Cremonensis pensionis.
19 *Recipiens enim scripturam, & multò magis illa vtens, censetur omnia in ea contenta approbasse*, l. filiusfamilias, *vbi notatur*, ff. ad Macedon. *Bart.* in l. cùm tabernam, §. idem quæsiuit, in fine, ff. de pignoribus, *Mathesil.* sing. 22. *Et talis acceptatio se extendit etiam ad ea, quæ propter alia prolata fuerunt*, *Anchar.* in Clem. 1. in 5. notab. de iureiur. *& in terminis nostris, Puteus* decis. 100. lib. 2. *Vbi clarè dicit, quod acceptans benefic. non in vim certæ supplicationis, debet illud acceptare cum omnibus qualitatibus dictæ supplicationis. Nec dicebant obstare, quod supplicatio non fuerit porrecta ab ipso Francisco, sed ab eius fratre. Quia cùm hodie obtineat Archidiaconatum vigore dictæ supplicationis, censetur ratificare illius impetrationem. Caputaq.* decis. 199. p. 1. *& sic cum omnibus qualitatibus, vt* in d. decis. *Putei* 100. in fine, & per tot. lib. 2. &c. Hactenus Rota.

Vnde negari non potest, dictum B. acceptasse pro- 20
uisionem à Sanctissimo sibi factam de Thesauraria
hujusmodi vacante per resignationem, siue cessionem meam, vt caniant litteræ Apost. suæ provisionis: cessio autem in eadem supplicatione provisionis ea conditione facta reperitur, vt mihi validè reservarentur ducenta ducata de Camera, & non aliàs, aliter, nec alio modo, quo casu non potest dictus B. provisionem acceptare, & reservationem in eadem supplicatione contentam reiicere, iuxta doctrinam Melch. Lotterij in his terminis loquentis, quem suprà citaui, *num.* 9. quia facto provisionem acceptans visus est consentire omnibus in provisione contentis: in puncto Puteus *decis.* 399. *alias* 359. *incip. In una Hispalensi, lib.* 1. elegantet Rot. *in Elborensi pensionis,* 19. *Novemb.* 1614. *coram R. P. D. Pirovano,* ibi: *Tamen cùm in præsenti Bernardus fuerit provisus cum narratiua pensionis 300. ducatorum ad favorem Michaëlis annuatim percipientis, satis visum est constare de consensu Bernardi eo ipso, quod dictas litteras expedivit, & gratia usus est per octo annos, & ul-*
trà, quo stetit in possessione beneficij, quia † in gratiosis 21
non est meræ facultatis partem acceptare, & partem impugnare, dividendo in hac parte judicium concedentis, l. nam absurdum, ff. de bonis libert. l. si ita stipulatur, in fine, ff. de operis libert. *latissimè Surd.* cons. 107. num. 1. cum seqq. *dicens, quod hujusmodi qualitates sunt individuæ ab ipsa concessione, idem affirmavit* in decis 288. n. 7. &c.

Non enim potest stare unum sine alio, nec con- 22
sensus, & dissensus una in re considerari valet, qui enim unum admittit, repudiare ei non licet quod admisso connectitur, ab eoque necessariò decurrit, *gloss. fin. in l. Lucius, ff. depositi*, Paul. de Castro *cons.* 286. *Quoniam fundamentum, col.* 3. *lib.* 1. Aym. Cravet.
cons. 356. *n.* 5. Et † qui vult unum, censetur etiam 23
velle aliud sine quo illud, quod vult, stare non potest, Castr. *cons.* 301. *col.* 1. *vers. Qui autem, lib.* 2. Abb. *cons.* 101. *col* 2. *n.* 3. *vers. Moveor Primò, lib.* 2. Rot. *in Sabinensi Castrimontis Rotundi* 8. *Februarij* 1627. *coram*
R. D. meo Coccino Decano. † Nec quisquam debet ex 24
parte obligationem comprobare, & ex parte tanquam de iniqua conqueri, *l. si ita stipulatus, in fine, ff. de operis*
libert. Etenim † contractus est individuus eo respe- 25
ctu, ut vel in totum debeat approbari, vel reprobari, *l. si quis aliam, ff. de solut. l. quod si uno pretio, ff. de in diem addict.* Bee. *cons.* 169. *n.* 1. *lib.* 2. Cald. Pereira *qq. forens. cons.* 39. Fachin. *contr.* 59. *n.* 10. *lib.* 1. Steph. Gratian. *discept. forens. c.* 301. *n.* 57.

Confirmatur hæc resolutio ea ratione, quia quam- 26
documque pensio reservata ex causa renunciationis fuerit nulla, sive subreptitia, aut quia non potuit verificari conditio, seu modus sub quo à principio facta fuit reservatio, tunc isto casu non potuit per talem resignationem acquiri jus aliquod resignatario, nec conditionibus minimè servatis abdicari à resignante

reſignante, qui noluit aliter conſentire, prout bene
reſolvunt Caputaq. dec. 216. n. 3. p. 1. Flamin. Pariſ.
d. lib. 1. q. 3. ex n. 95. & 117. & q. 14. n. 7. Seraph dec. 25.
n. 1. Rot. dec. 419. & dec. 699. n. 4. p. 1. diverſ. & de-
ciſ. 92. n. 5. p. 1. recen. & dec. 3. n. 2. & dec. 432. n. 2.
p. 2. recent. & in Leodien. Canonicatus ſancti Dionyſij,
25. Maij 1626. coram R. P. D. meo Pirovano, & in
Verdunen. Abbatia, 5. Maij 1614. coram bonæ memor.
Buratto, inter ejus impreſſas dec. 48. n. 9. Et tunc
optimo jure poteſt redire ad beneficium, ſi forte reſi-
gnatarius ejus poſſeſſionem occupavit. Rot. dec. 286.
n. 2. p. 2. recent. Vnde Ioan. Honur. in ſum. Decretal.
tit. 12. n. 63. ait, quod ſi reſignatio facta fuerit ſub
conditione, Ideſt, reſervata ſibi valida penſione, quæ
fuerit nulliter reſervata, non convalidatur reſigna-
tio, quia jus remanſit in reſignante, quod ab ipſo
abdicari non potuit ſine facto Papæ. In terminis
Lotter. de re benefic. lib. 3. q. 14. n. 74. ubi quod in hoc
caſu Papa accommodat ſuam auctoritatem conſenſui
27 ipſius reſignantis; conditione enim deficiente, con-
tractus celebratus cenſetur reſolutus ab ipſo initio,
l. neceſſario, §. 1. ff. de peric. & commodo rei vend. l. pecu-
niam, ubi Alex. n. 4. ff. ſi certum pet. Tiraquel. in l.
ſi unquam, verb. revertatur, n. 277. ubi quod defectus
conditionis habet oculos retro ad tempus diſpoſitio-
nis. Flamin. Pariſ. d. lib. 1. q. 1. n. 27.
28 Et maximè ſtante clauſula, Non alias, aliter, nec
alio modo, in dicta ſupplicatione inſerta, quæ inducit
formam, & præciſam neceſſitatem, ut tenent Do-
ctores, quos plena manu retuli in tract. de clauſul.
uſufreq. clauſ. 81. n. 6. cum ſeqq. & ſecum trahit con-
ditionem, qua deficiente perinde eſt, ac ſi nihil
actum fuiſſet, Seraph. dec. 838. num. 7. Stephan.
Gratian. diſcept. forenſ. cap 803. n. 38. & cap. 949.
n. 7. & cap. 971. n. 2. Rot. in Ilerdenſi canonicatus, 2.
Decembris 1624. coram bonæ memor. Buratto, & ſic
actum contra eam factum ipſo jure eſſe nullum, re-
ſolvunt Cephal. conſ. 80. n. 2. vol. 1. Ozaſc. Pedem. de-
ciſ. 163. n. 13. Pacian. de probat. lib. 1. c. 53. Farin. frag.
crim. part. 2. lit. D, n. 105.
29 Non obſtat clauſ. Sive alio quovis modo, neque
alia, ſive per obitum dicti defuncti, quaſi velit, quod
dictus B. poſſit capere beneficium alio modo, quàm
vigore reſignationis, ſive ceſſionis: Quia dictæ clau-
ſulæ ſunt acceſſoriæ ad reſignationem narratam, &
non poſſunt aliquid operari, nec vim habent ullam,
ſubreptitia, ſive nulla exiſtente reſignatione, ut op-
timè in his terminis voluit Put. dec 267. in anti-
quis, aliàs dec. 267. in correctis, lib. 1. ibi: Non obſtat
clauſula, ſive per obitum, quæ videbatur æquè prin-
cipaliter in ſupplicatione appoſita, quia non facit, cum
acceſſoria eſſet ad reſignationem narratam: & clariùs
Rot. in Meſſanen. regreſſus, 24. Ianuarij 1622. coram
30 bonæ mem. Vbaldo. † Clauſulæ enim appoſitæ in
contractu (cui æquiparantur penſiones propter
conſenſum, ut reſolvunt Gig. de penſion. quæſt. 99.
num. 10. Achil. dec. 13. num. 8. de penſionib.) ſequun-
31 tur naturam contractus principalis: ita ut ſi con-
tractus annulletur, clauſulæ quoque in eo inſertæ
annullantur, juxta gloſſ. verb. Fabiana, in l. ſi pa-
tronus, §. patronum, ff. ſi quid in fraudem patron. cum
multis aliis citatis à Valaſc. tom. 1. conſult. 85. n. 3.
quibus addo Decian. reſp. 104. num. 34 vol. 1. Surd.
dec. 7. num. 19. Reinoſo obſervat. 45. num 25. Ca-
ſtagn. in tract. de beneſ. deducto ne egeat, quæſt. 1.
fallent. 1, à num. 40. D. Noguerol poſt hæc ſcripta
32 viſum allegat. Iaris tom. 1. allegat. 26. n. 373. Et ideò
omnes clauſulæ appoſitæ in conceſſione ſubrepti-
tia, ſunt quoque ſubreptitiæ, & nullum producunt
effectum, Decian. reſp. 23. num. 47. vol. 1. Reinoſo d.
33 obſervat. 45. num. 30. † & quando contractus eſt
ſimulatus, tales quoque ſunt clauſulæ in eo inſer-
tæ, Pariſ. conſ. 53. n. 3. vol. 1. Reinoſo d. obſervat. 45.
num. 30. verſ. Item. Sic ſimiliter quando contractus
principalis, & inſtrumentum ab eo confectum eſt
nullum, tunc omnis obligatio, & omne pactum in
eo appoſitum redditur nullum, ex Bald. in l. ex teſta-
mento, C. de fideicom. quem ſequuntur Alex. in l. 1.
§. ſi vir uxori, col. 1. & in l. quod meo, in princ ff. de ac-
quir. poſſeſſ. Iaſ. conſ. 133. num. 10. lib. 4. Galganet. de
condit. & demonſtrat. part. 2. cap. 5. quæſt. 25. n. 2. Et
annullato, ſeu revocato contractu, annullantur om-
nia alia promiſſa in eodem contractu, Menoch.
conſ. 888. Pontan. de ſpolio, lib. 3. cap. 132. Carol de
Graſſis d. except. 31. num. 2. Et omnes effectus ab
eo provenientes revocari cenſentur, l. nam origo. ff.
quod vi, aut clam, l. hactenus, in fine, cum l. ſeq. ff. de
aqua pluv. arc. Cravet. conſ. 182. n. 2. Cavalc. deciſ. 14.
num. 18. part. 3.
Nec obſtat, quod in Bulla proviſionis dicti B. nul- 34
la ſit mentio de penſione reſervata. Quia ſecundùm
veterem Curiæ ſtylum de ea nihil agitur, niſi eſſet
antiqua, prout atteſtantur Curiales, & refert Melch.
Lott. in eadem Curia Advocatus in d. ſuo tract. de re
benef. lib. 2. q. 33. n. 81. in fin. ibi, in litteris proviſionis
nuſquam de penſione fit mentio.
Nec etiam obſtat verbum, providimus, ſive provi- 35
derimus, quo nonnunquam utitur Papa in litteris
proviſivis, quod videtur denotare collationem præ-
ceſſiſſe reſervationem: Quia in his terminis Rot.
deciſ. 68. n. 2. p. 2. recentiſſim. tenuit, † quod admit- 36
titur reſervatio penſionis infra biduum poſt colla-
tionem, atteſtaturque eſſe ſtylum Cancellariæ Apo-
ſtol. quod forma, providimus, ponitur pro proviſio-
nibus eodem inſtanti factis, & quod verba præteriti
temporis non excludunt actum antea incontinenti
factum, & citat Bartol. in l. ſi ita ſtipulatus, §. Chry-
ſogonus, num. 3. verſ. Item adverte, ff. de verbor. obligat.
Sed hac non indigemus ſolutione, cùm ſub eadem
data, & ſupplicatione litteræ proviſionis, & reſer-
vationis expeditæ ſint, ac proinde eodem inſtanti,
ut per ſe patet.
Denique non obſtat, quod dictus B. aſſerit, vide- 37
licet ſe velle capere vacationem per obitum Ioan-
nis Nogueira, quia cùm poſtea fuerim in forma gra-
tioſa à Papa proviſus, & ſic veram, & realem col-
lationem obtinuerim, quæ tribuit jus in re, vacatio
per obitum dicti Ioannis Nogueira fuit conſumpta,
gloſſ. vera collatio, in Clem. 1. ut lite pend. & ibi Vita-
lin. num. 47. Bellam. deciſ. 563. Gonzal. ad reg. 8.
Cancell. gloſſ. 15. num. 14. & 15. Cavaler. deciſ. 214.
num. 2. Rever. Coccin. deciſ. 188. num. 3. Rota apud
Tambur. poſt tom. 3. de jure Abbatum, dec. 25. à princ.
etiamſi poſſeſſionem nunquam fuiſſem adeptus, Si-
monet. de reſervat. quæſt. 55. Nicol. Garc. de benefic.
p. 4. cap. 1. num. 2. Duran. dec. 263. num. 12. Rot.
deciſ. 24. de praben. in antiq. & dec. 498. per tot. & de-
ciſ. 521. num. 1. part. 2. recent. Quæ omnia fuerunt
deciſa à Rota in cauſa Corduben. portionis, 14 Ianua-
rij 1635. coram R. P. D. Pancirolo, in hæc verba:
Reſolutum fuit ſub die 26. Iunij præteriti, Ægidio dan-
dam eſſe commiſſionem in vim gratioſæ ſubrogationis. Ho-
die verò unanimi voto receſſum fuit à deciſis, quia licèt
portio de qua agitur, vacaverit in menſe reſervato per
obitum Franciſci de Salinas, illa tamen vacatio fuit con-
ſumpta, ex quo Papa de eodem beneficio gratioſè provi-
dit Franciſcum Gonzalez, qui etiam quod poſſeſſionem
non acceperit, attamen ſtante proviſione gratioſa debuit
acquirere jus plenum in beneficio, c. fin. in fine, de con-
ceſſ. præbend. in 6. gloſſ. fin. in c. pen. eod. lib. Milis
in repert. verb. beneficium acquiritur, num. 2. Covar.
var. lib. 3. cap. 16. num. 1. & 10. Rot. deciſ. 8. n. 1. & 2.
de

de rescript. in antiq. *quod jus facit primam vacationem esse consumptam*, *Rebuff*. cons. 48. num. 1. *Cassad*. dec. 4. num. 1. & 4. de causa possess. & propr. *Simon*. de reserv. cap. 55. & seq. *Rot*. decis. 24. de præbend. in antiq. *Mohed*. decis. 9. ut lite pend. *Rota* dec. 427. n. 2. part. 1. divers. & dec. 498. n. 2. part. 2. recent. *Nav*. de orat. cap. 7. n. 29. *Gonzal*. ad reg. 8. Cancell. gloss. 15. §. 1. n. 15. & 33. &c.

Vtrùm, & quando existens in quasi possessione exigendi pensionem, sit in ea manutenendus, & quomodo illa acquiratur & probetur?

QVÆSTIO II.

1 *Littera Apostolica quomodo verificari debeat.*

2 *Pensioau ad solutionem compelli non potest Titularis, non verificata prius narrativa conditione, vel modo, sub quo a principio facta fuit reservatio.*

3 *Conditionis ea est vis, ut gratia sub illa facta stet in suspenso, donec conditio purificetur.*

4 *Claus.* Dummodo, &c. *ita qualificat gratiam, ut sive modum, sive conditionem importet, nihil actum censeatur donec plenè sit justificata.*

5 *Claus.* Dummodo, &c. *non remittit formam obligationis Cameralis.*

6 *Pensio quamvis sit modificata, signatura non consuevit parcere clausula præservativa.*

7 *Claus.* Constito de litteris, *intelligitur simplititer de litteris, nudaque earum existentia.*

8 *Signatura soles rescribere cum claus.* Non retardata solutione, *etiam quando reservatio pensionis est facta sub conditione.*

9 *Pensionis justificata, seu purè reservata solutio non potest impediri propter supervenientem litem super nullitate, extinctione, vel reductione.*

10 *Exceptio subreptionis pensionis justificata, seu pura rejicienda est ad petitorium.*

11 *Alimentorum causa nullo modo est suspendenda.*

12 *Peasio aquiparatur alimentis.*

13 *Pensionis solutio, etiam pura, & justificata, retardatur quando ex ventre litterarum resultaret notoria nullitas.*

14 *Nullitas in ventre litterarum quando dicatur oriri, ostenditur.*

15 *Signatura justitia nunquam omittit clausulas præservativas solutionis pensionis, quando exceptiones sunt turbida, aut elidibiles in progressu litis.*

16 *Rota cui per Signaturam justitia fuit rescriptum in materia pensionis cum claus.* Arbitrio, *protextu aquitatis retardat solutionem.*

17 *Pensioaarius non indiget aliqua justificatione quando contra consentientem pensioni purè reservata agitur.*

18 *Pensionarius tenetur litteras reservationis producere, & justificare contra illum, qui non consensit pensioni, antequam agere valeat ad exactionem pensionis.*

19 *Pensionarius, qui est in possessione, vel quasi exigendi, & agit judicio summarissimo, non tenetur exhibere titulum, nec privilegium, nec etiam justificare narrata.*

20 *Titulus, ejusque probatio non requiritur in possessorio.*

21 *Possessio an sit justa, vel injusta, non est disquirendum in possessorio.*

22 *Pensionarius, qui agit judicio summarissimo, non tenetur exprimere causam sua possessionis, vel quasi.*

23 *Possessio, vel quasi exigendi pensionem probatur regulariter per quietantias, seu instrumenta solutionum, & ex fide Notarij, & per confessionem Titularis.*

24 *Probationes informes, & leviores sufficiunt ad manutentionem obtinendam, & in judicio possessorio, maximè concurrentibus adminiculis.*

25 *Testes examinari possunt sine partis citatione, quando in longinquis partibus factum fuit examen, & non potuit haberi copia partis.*

26 *Pensionarius ut constituatur in quasi possessione exigendi, requiritur ut solutio fiat per solum Titularem.*

27 *Titulum qui non habet, non dicitur dominus, vel quasi, ut possit Ecclesia, vel vero Titulari præjudicare.*

28 *Administratores, & deputati pro exigendis fructibus Ecclesia vacantis, an solvendo pensionem possint constituere pensionarium in quasi possessione exigendi, & quid de sequestratarus, subcollectoribus spoliorum, & reservatariis fructuum.*

29 *Possessio exigendi pensionem ut acquiratur, sufficit ut ejus solutio fiat per alium de mandato Titularis.*

30 *Campsor, qui ex pacto in Bullis inserto dedit cedulam bancharium, si virtute illius solverit pensionem, constituit pensionarium in quasi possessione exigendi, & n. 38.*

31 *Actus attribuitur ordinanti, & non exequenti.*

32 *Mandatum de solvendo pensionem quibus concurrentibus præsumatur ad constituendum pensionarium in quasi possessione, ostenditur.*

33 *Titularis scientia de solutione pensionis facta, facit præsumi mandatum de solvendo.*

34 *Solutiones facta per plures annos à tertio, faciunt præsumi mandatum de solvendo.*

35 *Solutio facta à tertio de uno termino tantùm, sed quantitatis minima, facit præsumi mandatum.*

36 *Possessio percipiendi pensionem acquiritur etiam per unicum actum exactionis.*

37 *Mandatum præsumitur in solvente.*

39 *Possessio percipiendi pensionem acquiritur etiam per unum actum exactionis.*

40 *Manutentio datur pensionario contra successorem in beneficio ex unica solutione facta per antecessorem.*

41 *Possessio percipiendi pensionem non acquiritur per solutionem partis unici actus, nisi solvat cum promissione solvendi residuum.*

42 *Possessio percipiendi pensionem probatur per antecedentem etiam unicam ejus solutionem, quamvis facta fuerit metu censurarum, quando non apparet de protestatione.*

43 *Possessio exigendi pensionem an amissa proponatur eo quòd pensionarius per decennium acquieverit negligendo petere.*

44 *Pensionarius existens in quasi possessione exigendi, est manutenendus contra quemcunque successorem in beneficio, etiam qui nunquam solvit.*

45 *Pensioni qui consensit, non solùm pro se, sed etiam pro successoribus consentit.*

46 *Successor in beneficio spoliat, si pensionem integrè ab antecessore solutam solvere recusat.*

47 *Pensionarius acceptando beneficium pensione gravatum, censetur obligare se ad onera posita super tali beneficio, &c.*

48 *Pensionarius qui non conseqsit, non debet compelli, nisi quatenus adsint fructus.*

49 *Successor in beneficio pensione gravato non tenetur solvere pensionem maturatam quando fructus non percepit.*

50 *Pensio est onus fructuum, & ipsis fructibus inhærens.*

51 *Pensionis excessivæ reservationi consentiens sibi præjudicat.*

52 *Existens in quasi possessione exigendi, manutenendus est in ea summa, quam constat sibi fuisse solutam.*

53 *Pensionarius tenetur in petitorio justificare gratiam etiamsi sit in quasi possessione exigendi.*

54 *Pensione reservata super Episcopatu*, dummodo mille remaneant pro Episcopo, *pensionarius existens in quasi possessione exigendi non tenetur in possessorio probare remanere.*

55 *Manutentionem non impedit allegatio de extinctione pensionis per matrimonium à pensionario contractum.*

56 *Claus.* Sine retardatione, *intrat stante quasi possessione exigendi, licèt ex ventre Bullarum constaret de vitio, seu nullitate pensionis.*

57 *Translatarius pensionis existens in quasi possione illam percipiendi, non tenetur ad aliquam iustificationem.*

58 *Translatarius pensionarius quid iustificare teneatur, ostenditur.*

59 *Pensionis translatio facta vigore privilegij Conclavistarum, est nulla, exhibito coram exequutore solo transumpto privilegij, absque originali.*

60 *Pensiones transferendi facultas data Conclavistis non extenditur ad pensiones semel translatas.*

61 *Appellatio suspensiva non admittitur ubi fuerit pronunciatum litteras translationis esse exequendas.*

62 *Titularis impugnatio, quod ex translatione pensionis sibi inferatur præiudicium considerabile, non potest illam suspendere.*

63 *Translatio pensionis non requirit derogationem, & expressionem.*

64 *Privilegium Equitum Lauretanorum retinendi pensiones matrimonio non obstante, comprehendit etiam pensiones reservatas super Regio patronatu.*

65 *Mentio non est facienda de iure incerto, & eventuali.*

66 *Pensionis in reservatione super beneficio facienda est mentio de regressu, quem quis haberet ad illud beneficium.*

67 *Translationis littera habent paratam executionem.*

68 *Cessionario datur via executiva, quæ datur cedenti.*

69 *Viam exequutivam translatario competentem non potest Titularis pervertere præveniendo in judicio nullitatis translationis.*

70 *Solutio realis, & non confessata requiritur ad acquirendam quasi possessionem exigendi pensionem reservatam pro tertio à patruo ad favorem nepotis.*

71 *Confessio de recepto non suffragatur ad acquirendam quasi possessionem exigendi pensionem reservatam pro tertio à patruo ad favorem nepotis.*

1 ITTERÆ Apostol. sub reservatione pensionis non purè expeditæ, earumque narrativa, & modus, seu conditio, sub qua pensio fuit reservata, verificari debent etiam quando proceditur executivè, *cap.x. de rescript.* Cassad. *dec.10. eod.tit.* Mohedan. *decis.35.de renunc.* Rot. *dec.121. n.4. & 5.part.2.diversor.* Quia † non verificata priùs narrativa, conditione, aut modo, sub quo à principio facta fuit reservatio, non potest Titularis ad solutionem compelli, Cassador. *sub num.8.* & Mohed. *citatis locis*, Cæs. de Grassis *dec.35. num.13. de re judic.* Gig. *de pensionib. quæst.85.num.10.* Rot. *decis. 310.p.1. divers.* Nec litterarum executio habenda, Rot. *dec.119.num.5.part.1.recentiss.* Quia provisio, sive reservatio pensionis ante justificationem non habetur pro gratia Apostolica, Ioan. Andr. *in cap.1. ut lite non contest.* Gomes. *super reg.de non tollendo, quæst.20.* 2

Conditionis enim ea est vis, ut gratia sub illa facta stet in suspensio donec conditio purificetur, *cap. si pro te*, ubi Gloss. & Doctores, *de rescript.in 6.Clem.1. de concess.præb.* Paris. *cons.82.ex num.7. lib.4.* Menoch. *cons.38.num.15.& 16.* & in hoc illi æquatur modus, *l.1.* ubi Corn. *num.3.C. de his quæ sub modo*, idem Menoch. *cons.655.num.8.* refert, & sequitur Lotter. *de re benefic.tom.1.lib.1.quæst.38.n.16. & 17.* Vnde si actor in possessione exigendi non existat, & pensio sit conditionalis, quamvis judicium sit possessorium, & agatur contra eum, qui reservationi consenserat, implementum conditionis probare debet, Cassad. *dec.10.num.6.* Gig. *de pension.q.85.n 10.* Nicol. Garcia *de benefic.p.1. cap.5.n.464.* Stephan. Grat. *discept.forens.c 113.n.74.* Seraph. *dec.1017.* quos refert, & sequitur Rota *in Troiana pensionis, 14. Maij 1629.coram R.P.D.Queipo*, quæ reperitur impressa per Ludou. Post. *post tract. summ mandati de manutendo, dec.316.* 3

Expressè inducitur modificatio ex clausula, *dummodo*, &c. vel alia simili; per eam enim ita qualificatur ea gratia, ut sive modum, sive conditionem importet, nihil actum censeatur donec plenè sit iustificata, ut tentum fuit in Rota *coram Seraph.decis. 1017. num.4. & coram Gregor.XV.decis.57. num.2.* quos refert, & sequitur Lotter. *d.quæst.38. num.40.* ubi *n.48.* post alios quos citat, resolvit necessitatem iustificandi clausulam, *dummodo*, &c. † non remittere formam obligationis Cameralis, cùm illa arctiùs quidem liget, sed non extendat obligationem ultra formam reservationis. Similiter conditionalis reservatio videtur ex illis verbis in litteris Apostol. reservationis pensionis apponi solitis pro valore exprimendo, *& ad ducatos tot similes annuatim, ut etiam asseris, ascendentibus.* Quando enim assertio valoris beneficij per ascensum ad secundam personam refertur, veluti, *ut asseris*, conditionem inducit, & ex ejus defectu gratia corruit; quia illa verba, *ut asseris*, expressam conditionem inducunt, ex Rota *decis.6.num.1.& 2.de præben.in antiq. & in d. Troiana pensionis*, per doctrinam Felini *in cap. adversus, n.10. de rescript.* quæ cùm sint verba à parte in gratiæ impetratione narrata, debent ab ea justificari, propter regulam text. *in cap.1. de rescript.* & sic plena requiritur probatio pro justificatione hujusmodi gratiæ, ubi agitur de probando valore affirmativè per assensum expresso in gratia pensionis, Garc. *de benefic. p.1. c.5.ex n.470.* Verall. *dec.330. p.3.* Rot. *dec.444.n.1.p.2.recent.* Maximè cùm actori obstet Iuris communis præsumptio: tum quia beneficia Ecclesiastica sine diminutione debent conferri, *cap.1.& per tot.ut Ecclesiast.benefic.sine diminut.conf.* Tum quia beneficiato alimenta congrua debent reservari; nam qui Altari servit, de Altari vivere debet, ex D.Paulo 1.*ad Corinth.c.9.* tum denique, quia quælibet res libera præsumitur, *l.sicut 8.§.Aristo,ff. si servit.vind.* cum similibus. Quod quidem intelligendum est de actore pensionario, qui beneficium in favorem resignatarij minimè resignavit, non au- 4 5

tem

tem de eo, qui beneficio renunciavit: resignatatio enim non licet retento beneficio resignaio, super quo pensio fuit reservata, de nullitate pensionis excipere, secundùm Crescent. *dec. 17. de rescript.* Card. Mantic. *dec. 183. n. 1.* Rotam *dec. 131. p. 1. recent. & in d. Troiana pensionis*, prout nec etiam procedit quando cum dicta clauf. *ut asseris*, relata ad pensionatium accesserit consensus Titularis, quia tunc illa remanet justificata, Melch. Lotter. *de re benef. lib. 1. quæst. 38. n. 46.* quem refero *de clausulis usufr. clauf. 188. n. 8.* optimè Rota *dec. 519. à num. 3. & 4. part. 2. recent.*

6 Quamvis autem videatur modificata pensio sub conditione, seu modo reservata, itaut ante justificationem executio non debeatur, juxta supra dicta, tamen atiam hoc casu non consuevit Signatura parcere clausulæ præservativæ, *Sine præjuditio exequutionis*, præstat enim adhuc & favor litterarum Apost. & causa alimentorum, cùm satis sit gratiam apparere factam ex litteris: & licèt litteræ non justificatæ non sint exequibiles, probant tamen substan-
7 tiam ipsius gratiæ, Seraph. *dec. 664. num. 3.* † Nec clausula, *constito de litteris*, ex qua aliquando qualificatur clausula præservativa, intelligitur de litteris justificatis, sed simpliciter de litteria, nudaque earum existentia, Put. *dec. 225. num. 1. lib. 1. in correctis*, quem refert Lotter. *dict. lib. 1. quæst. 38. n. 86.*
8 ubi *num. 94. cum seqq.* † idem resoloit de clausula *Non retardata solutione*, dicens cum illa solere rescribere Signaturam, etiam ubi reservatio pensionis est facta sub modo, vel conditione: quæ clausula apposita in casu reductionis, seu nullitatis pensionis, efficit conditionalem commissionem, quòd nisi solvatur pensio, & conditioni pareatur, non potest judea procedere, Andr. Gambar. *de potestate legati à latere, lib. 6. tit. de pensionib. n. 507.* Valenz. *d. tom. 1. cons. 185. n. 10.* Greg. XV. *dec. 39. n. 3. & dec. 91. & 119.*

9 Verùm si pensionarius modum adimplevit, conditionemque purificavit, aut de consensu partium Papa simpliciter, & purè reservavit pensionem, pro ut in casu nostro, tunc non potest impediri pensionis præstatio, propter supervenientem litem super nullitate, extinctione, vel reductione, aut si in ipsis appellatum sit, novissimè Valenzuel. *cons. 127. n. 9. tom. 2.* Gregor. *dec. 36. n. 3. & dec. 57.* Rot *dec. 301. num. 2. part. 2. divers. & dec. 163. num. 1. part. 1. recentissim.* & apud Marches. *de commission. part. 1. § 1. pag. 514. n. 6.* Theodos. de Rubeis *in singular. Rotæ,*
10 *p. 2. verb. littera, §. 1. pag. 65.* † Quæcunque enim subreptionis exceptio rejicienda est ad petitoriom, cùm non possit impedire executionem litterarum Apostolicarum, & obligationis Cameralis, Gig. *de pensionibus quæst. 35. num. 9.* Cov. *lib. 2. var. c. 1. num. 9. in fine*, Put. *dec. 495. num. 2. lib. 2.* Pacif. *de Salviano interd. inspect. 2. num. 52.* Rota apud Ludov. Post. *post tract. mandati de manuten. dec. 309. n. 4.* eadem Rot. *dec. 441. num. 4. part. 2. recentissim.* tam ea eo, quod pentionis causa est executiva, Rot. *dec. 193. num. 3. part. 1. recentiss.* & executivè proceditur virtute litterarum contra Titularem, tam ob earum reverentiam quàm ob obligationem Cameralem, quæ fieri assolet, Gig. *de pension. q. 95. n. 5.* Flores de Mena *var. quæst. 12. num. 24.* Salgad. *de Regia protect. p. 5. c. 3.*
11 *n. 7.* Sicut † & alimentorom causa, quæ nullo modo est suspendenda, cùm veotet nou patiatur dilationem, Cassad. *dec. unic. n. 1. de mutuis petit.* Surd. *de aliment. tit. 8. privil. 60. num. 5. 8. 10. & 11.* Lotter.
12 *dict. lib. 1. quæst. 28. num. 3.* † Nam pensio æquiparatur alimentis, Roman. *cons. 388. num. 4.* Rot. *dec. 548. num. 1. part. 2. recentiss.* Lotter. *dict. lib. 1. q. 45. n. 47.* Valenz. *dict. cons. 127. num. 5.* & accedit ad naturam alimentorom, Crescent. *dec. 3. de solut.* Rot. *dec. 407. num. 1. ead. part. 1. recentissim. quia regulariter conceditur ex causa alimentorum, ut commodius pensionarius sustentari valeat*, Valenzuela *dict. tom. 2. cons. 193. num. 6.* ubi citat Hieron. Gabr. *cons. 191. n. 9. lib. 2.* Garc. *de benef. part. 1. c. 5. n. 32.* Mar. Ant. *var. res. lib. 1. res. ult. casu 10. in fine*, Steph. Grat. *discept. forens. tom. 3. c. 548. n. 8. 23. & seq.*

Nihilominus tamen quando ea ventre litteratum 13
resultaret notoria nullitas, sive non existentia gratiæ, tunc retardaretur pensionis solutio, etiam puræ, & justificatæ, non tamen exactæ. Rot. *dec. 310. sub num. 2. vers. Addebant, part. 1. divers.* Marescot. *var. resol. lib. 1. c. 20. num. 18.* Lotter. *dict. lib. 1. q. 38. num. 95.* Salgad. *dict. part. 3. c. 3. num. 26.* Dicitur
autem, † quoad hunc effectom oriri nullitatem ex 14
ventre, ubicunque etiam ex inspectione litterarum per aliquod accidens extrinsecum, quod nequeat in dubium revocari, resultat nollitas, vel reductio gratiæ de esse ad non esse. Rot. *dec. 649. num. 3. lib. 1. part. 3. divers. & dec. 617. n. 3. part. 1. recent.* Lotter. *d. q. 38. n. 96.*

Nunquam enim Signatura jostitiæ omittit di- 15
ctas clausulas, ubi exceptiones sunt turbidæ, aut elidibiles in progressu litis, nec Rota, cui per illam fuit rescriptum cum clausula *Arbitrio*, æquitaria præ-
teatu retardat solutionem, ot plenè fuit decisum *in* 16
Cremon. pensionis, sive prioratus, 23. February, & 2. Martij 1622. & 23. Junij 1623. cujus meminit Lotter. *d. q. 38. n. 103.*

Et licèt quando agitur contra consentientem 17
pensioni purè reservatæ, non indigeat pensionarios aliqua justificatione, ut resolvuot Beltramin. *in annot. ad dec.* Gregor. *57. n. 11. & 12.* Seraph. *dec. 1017. num 3.* Rot. *dec. 547. num. 3. & 4. part. 1. recentior. & dec. 517. num. 2. cum seqq. part. 2. etiam recentior. & dec. 441. num. 2. part. 2. recentissim.* & apud Marches. *dict. p. 1. pag. 538. n. 31.* & in aliis citatis per Theodos. de Rubeis *in singularibus Rotæ, part. 2. verb. Pensio, §. 12. pag. 77.* Et hinc dicat eadem Rot. *dec. 436. n. 1. p. 1. recentiss.* quod pensionis solutio retardari non potest sub prætextu, qood reservatio illius esset nulla, quando Titularis reservationi consensit.

Attamen si agatur contra illum, qui non coosen- 18
sit pensioni, tunc tenebitur pensiooarius litteras reservationis producere, & justificare antequam agere valeat ad exactionem pensionis, tam in petitorio, quàm in possessorio, ut affirmant Flamin. Paris. *de resignat. benef. lib. 2. q. 2. n. 65.* Nicol. Garc. *de benef. part. 1. cap. 5. §. 4. n. 442. cum seqq.* Lotter. *dict. lib. 1. q. 37. n. 37.* Salgado *de protect. Regia, p. 3. c. 3. n. 35.* præterquam si gratia esset *Motu proprio*, vel litteræ essent per Titularem acceptatæ, sive expressè, sive tacitè per actum id explicantem, ut benè adnotavit post alios Lotter. *dict. lib. 1. quæst. 37. num. 38. & 39.* Litteræ enim Apostolicæ concessæ *Motu proprio*, non egent justificatione, *c. si motu proprio, de preben. in 6.* Seraph. *dec. 1484. num. 10. vers. ex quo gratia*, Rota *dec. 656. n. 1. & 2. part. 2. recent.* Dutan. *decis. 448. n. 2.*

Hucusque dicta procedunt eo casu, quo pensio- 19
narius adhuc non exegerit quicquam pensionis ad suum favorem reservatæ: nam si fuerit in possessione, vel quasi exigendi, & egerit judicio summarissimo possessorio, non tenetur exhibere titulum, nec privilegium. Nicol. Garc. *dict. part. 1. c. 5. num. 446.* Maresc. *var. lib 1. c. 11. à num. 11.* Ludovic. Post. *dict. tract. observ. 42. num. 14.* Reinoso *observ. 62. n. 8.* Seraph. *dec. 582. num. 5.* Rot. *in Anconitana pensionis, 5. Junij 1585. coram Plato, & in Romana, seu*

Cartha

Chartagin. pensionis, 14. *Ianuar*. 1628. *coram R. P. D. Dunozette*, & apud Censf. *post tract. de censib. dec*. 242. *num*. 16. & apud Ludou. Post. *decis*. 70. *num*. 1. & 16. & inter posthumos Farinacij *decis*. 523. *num*. 2. & *decis*. 194. *n*. 14. *part*. 1. *recentissim*. In qua fuit dictum quoad effectum manutentionis sufficere solam quasi possessionem exigendi, & pensionatio agenti ad pensiones non esse necesse producere pensionis reseruationem. Nec etiam tenetur iustificare narrata, Mohed. *decis*. 9. *de causa possess*. & *prop*. Beltramin. *in annotat. ad Gregor. decis*. 57. *num*. 16. Rot. apud Marches. *dict. p*. 1. *pag*. 914. & *in Meliten. pensionis*, 7. *Iunii* 1630. *coram R. D. meo Coccino Rota Decano*, Salgado *dict. cap*. 3. *num*. 34. Imò licèt de facto titulum producat, non est cognoscendum de eius validitate, Coccin. *decis*. 156. *num*. 3. nec aliqua illius iustificatio habenda. Giouagn. *consil*. 11. *n*. 15. *lib*. 1. Beltram. ad Greg. XV. *decis*. 322. *num*. 4. Rota apud Ludou. Post. *post suum tract. mandati de manutenendo, decisione* 264. *numero* 3. quia in hoc iudicio non tenetur quis declarare quo titulo possideat, sed sat est detentatio, Menoch. *remed. vlt. retin. n*. 18 Rot. *in Camerin. prædij*, 21. *Iunij* 1624. *coram Remboldo*, apud eundem Ludou. Post. *decis*. 189. *n*. 4.

20 Ratio est, quia in possessorio non requiritur titulus, eiusque probatio, *cap. in litteris, de restitut. spoliatorum*. Rota servat quod in manutentione non requiratur titulus, Mohed. *decis*. 153. *aliàs* 22. *de restit. spol*. Greg. XV. *decis*. 275. vbi Beltram. *n*. 17. Theodos. de Rubeis *in singularib. Rota, part*. 2. *verb. manutentio*, §. 1. *pag*. 68. vbi *in* §. 2. attestatur Rotam passim concedere in beneficialibus manutentionem sine tituli productione; tunc enim sufficit nuda detentatio de facto, Neuisan. *consil*. 80. *num*. 1. Cou. *pract. cap*. 17. *n*. 5. *vers. Sic sanè*, Boccat. *de interdicto vti possidetis, cap*. 2. *n*. 81. & 85. Cuntard. *de moment. possess. limit*. 21. *num*. 14. plures citati à Ludou. Postio *observat*. 42. *num*. 74. nouissimè Mendea à Castro *in prax. Lusitana, part*. 2. *lib*. 4. *cap*. 10. *n*. 14. Rot. *decis*. 641. *n*. 8. *p*. 1. *diuers*. & *dict. dec*. 523. *num*. 1. *p*. 1.
21 *recentissim*. † Nec est disquirendum an possessio sit iusta, vel iniusta, quia semper iusta est respectu non possidentis, *leg*. 1. *uti possidetis*, à me citato *in hoc loco*, novissimè Mendez à Castro *dict. part*. 2. *lib*. 4.
22 *cap*. 10. *num*. 24. Tum quia † quasi possessio huiusmodi releuat ab onere probandi, cùm non teneatur pensionarius in hoc casu exprimere causam suæ possessionis, vel quasi: glos. per tex. ibi, *in l. fiemei*, §. *sed si quæratur*, *ff. si seruitus vendicetur*, Abb. *in cap. querelam, num*. 2. *de elect*. Tum denique, quia est adeò efficax in iudicio manutentionis possessio exigendi pensionem, vt nihil aliud requiratur de ipsius validitate, in tantum quod donec lis per tres conformes super possessorio fuerit decisa, non retardetur solutio, vt fuit tentum in Rot. quam citat Garc. *d. part*. 1. *cap*. 5. *n*. 456.

23 Probatur quasi possessio huiusmodi exigendi pensionem regulariter per quietantias, seu instrumenta solutionum, Rot. *decis*. 122. *sub num*. 7. *vers. Hic autem, part*. 1. *recentior*. & *decis*. 387. *n*. 2. *p*. 2. *etiam recentior*. Et ex fide Notarij dicentis coram se, & testibus solutum fuisse, etiam quod non vtatur verbo *numeravit*, vt per Bart. *in l. singularia, num*. 23. *ff. si certum pet*. vel si dicat pecunias fuisse datas, vt in his terminis censuit Rot. *in Calaguritana pensionis*, 17. *Iunij* 1624. *coram bonæ memor. Patriarcha Marzanedo*. Necnon per confessionem Titularis, ex adductis per Put. *decis*. 315. *lib*. 2. *in correct* Rot. *decis*. 460. *n*. 1. *part*. 1. *recentissim*.

24 Per testes examinatos adhuc sine partis citatione probatur huiusmodi quasi possessio, quia ad manutentionem obtinendam, & in judicio possessorio sufficiunt informes, & leviores probationes, Alexand. *cons*. 103. *num*. 3. *lib*. 7. Menoch. *remed. ult. retin. n*. 54. Seraph. *dec*. 1113. *n*. 1. Greg. *dec*. 258. *num*. 3. Rot. *dec*. 375. *num*. 2. *lib*. 3. *part*. 3. *diverf*. & *dec*. 193. *num*. 1. & *dec*. 460. *num*. 8. & *dec*. 564. *n*. 4. *part*. 1. *recentissim*. Christoph. de Paz *de tenuta, cap*. 3. *n*. 51. & *cap*. 31. *num*. 28. & novissimè Ludov. Post. *dict. tract. mandati de manutenendo, observat*. 38. *à num*. 1. & *præcipuè num*. 10. ubi *num*. 11. rationem præstat, quia agitur de nullo, vel modico præjudicio, & reparabili in alio judicio. Maximè concurrentibus adminiculis, quibus stantibus Scripturæ, quæ aliàs non probarent, probant, *l. instrumenta, C. de probat*. Cravet. *de antiquit. temper. p*. 1. §. *vidimus, n*. 19. Rot *dec*. 813. *num*. 13. *cum seqq. part*. 1. *diversorum*, & *dict. dec*. 564. *num*. 5 *part*. 1. *recentissim*. † Et præci- 25
puè si in longinquis partibus fuit factum examen, ubi non potuit haberi copia partis, nec vocari, juxta doctrinam Addit. ad Bartol. *in l*. 2. *Cod. de naufrag. lib*. 11. *in addit. lit. B*, ibi, & *adverte, quod in tali examinatione non est necesse citari partem, quæ fortè multum est à longinquo*. Quod evidentius probat Rota *in Bononien. affictus*, 4. *Iulij* 1629. *coram bonæ memor. Card. Virili*, impressa per Ludov. Post. *post suum noviss. tract. mandati de manutenendo, dec*. 269. *n*. 4. ibi: *Et licèt testes sint examinati sine citatione, tamen in hoc judicio summarissimo manutentionis, in quo leviores probationes sufficiunt, & etiam unica, videbantur admittendi*, *Alex*. cons. 147. in princip. lib. 6. *Decius* cons. 559. n. 8. *Neviz*. cons. 80. n. 7. *Cephal*. cons. 19. in fine, lib. 1. *Roland*. cons. 8. n. 30. lib. 4. *cùm testes etiam sine citatione faciant adminiculum. Alex*. d. cons. 147. n. 2. lib. 6. *Aym*. cons. 103. n. 11. *Ruin*. cons. 46. n. 16. lib. 4. *Seraph*. dec 185. n. 1. &c.

Vnde videtur sufficere qualisqualis probatio, etiam 26
minor, & levior semiplena, Menoch. *remed. ultim. retin. num*. 34. & 39. Boccac. *de interdicto uti possidetis, cap*. 14. *num*. 22. Seraph. *dec*. 1154. *num*. 4. Rota apud Ludov. Postium *dec*. 42. *num*. 2. & *decis*. 132. *num*. 3. Et admittuntur etiam præsumptiones, Giovagn. *cons*. 14. *n*. 72. *lib*. 2. Boccac. *d. cap*. 14. *num*. 24. Rota *dec* 375. *n*. 1. *p*. 3. *lib*. 3. *divers*. Et testes deponentes de possessione de publica voce & fama, Menoch. *d. remed. ult. num*. 34. Plot. *de in litem jurando*, §. 3. *num*. 43. Steph. Gratian. *decis*. 191. *num* 3. Card. Cavaler. *dec*. 655. *num*. 4. & *dec*. 559. *num*. 2. Rota *dec*. 212. *num*. 1. *part*. 1. *recentior*. quos refert Ludov. Post. *d. observat* 38. *num*. 33. Necnon deponentes de actibus singularibus, Rota *dec*. 27. *num*. 1. *part*. 1. *divers*. Farin. *in praxi crim. quæst*. 64. *n*. 164. Stephan. Gratian. *discept. forens. cap*. 425. *num* 54. Card. Cavaler. *dict. dec*. 379. *n*. 3. Immò satis est unicus testis. Farin. *in d. praxi, quæst*. 63. *num*. 31. *cum seqq*. Surd. *cons*. 75. *num*. 38. Steph. Gratian. *dec*. 192. *num*. 34. & *discept. forens. cap*. 425. *n*. 56. & *cap*. 503. *n*. 16. & 17. & *cap*. 910. *num*. 23. Giovag. *d. cons*. 14. *num*. 72. *lib*. 1. Seraph. *dec*. 624. *in fine*, & *dec*. 1326. *num*. 1. Gregor XV. *dec*. 438. *num*. 2. Cavaler. *dec*. 44. *num* 3. & *dec*. 223. *num*. 1. & *dec*. 306. *num*. 3. & *dec*. 379. *n*. 4. quamvis sit minùs idoneus. Rota apud Farin. *post* 2 *vol consil. dec*. 303. *num*. 2. Luduv. Post. *dict. observat*. 38. *n*. 19.

Ad constituendum pensionarium in hac quasi 27
possessione exigendi, requiritur ut solutio fiat per solum Titularem, cùm totum id pendeat ex ejus animo, *l. quemadmodum, ff. de acquir. possess*. cum similibus † ille enim, qui non habet titulum, non dicitur dominus, seu quasi, ut possit Ecclesiæ, vel vero Titulari præjudicare, Seraph. *dec*. 436. *ex num*. 3. Stephan. Gratian. *discept. forens. cap*. 113. *num*. 52. Ni-

col. Garc. d. cap. 5. num. 453. Melch. Lotter. de re benefic. lib. 1. quæst. 38. à n. 30 Rot. decis. 681. n. 3. p. 4.
diuers. & apud Pacific. de Salniano interdicto dec. 44.
28 num. 2. Vt † dicitur de Administratoribus, & deputatis pro exigendis fructibus Ecclesiæ vacantis, sicut respondit Rot. decis. 184. n. 1. & per totam, part. 1.
diuers. & decis. 508. num. 4. part. 2. recentior. Capitaq.
decis. 165. part. 3. Greg. XV. decis. 275. num. 8. vbi Beltramin in annot. num. 22. Melch. Lotter. dict. quæst. 38.
num. 134. cum seqq. Ludu. Post. in d. tract. mandati de manutenendo, observ. 035. n. 7. & d. sequestratario,
91 Seraph. d. decis. 436. ex num. 3. & de Camera Regia Gratian. discept. forens. cap. 113. num. 51. & de Subcollectoribus spoliorum quamuis dubitatiuè, Greg.
decis. 275. num. 8. & ad minus pro adminiculo admittit Rot. decis. 195. num. 5. part. 1. recentiss. Quidquid sit de solutionibus factis per reseruatarium fructuum, qui habet facultatem eos percipiendi propria auctoritate, vt latè firmauit Rot. decis. 508.
num. 3. part. 2. recentior. & apud Zachiam post tract. de societate officior. decis. 27. num. 5. 7. & 9. Beltramin.
ad decis. 275. Gregorij XV. num. 23. Lotter. d. quæst. 38.
num. 138. Ludou. Post. d. observat. 35. num. 81. qui resoluunt non constituere in quasi possessione exigendi contra Titularem solutiones factas à reseruatario fructuum, nisi habeat facultatem percipiendi propria auctoritate, quia iste soluendo pensionem constituit in quasi possessione exigendi contra verum Titularem.

29 Nec ad huiusmodi quasi possessionem exigendi acquirendam desideratur, vt solutio fiat per ipsummet Titularem; sufficit enim, vt de eius mandato per alium fiat, quod dupliciter potest interuenire, verum scilicet, vel præsumptum. Si versemur in vero, quod prætendatur insufficiens, diligenter eius fines sunt expendendi, iuxta reg. l. diligenter, ff. mandati. Nam vbi mandatum est solui, nihil est quin ea solutio facta per mandatarium, vim hanc obtineat, Gregor. d. decis. 275. sub num. 9. vers. Vlterius adest
30 mandatum. Velut † quando ex pacto in actu renunciationis inito, & in Bullis pensionis inserto (prout in casu nostro) data fuerit cedula bancharia, & campsor, qui eam conscripsit, pensionem soluerit, vt in his terminis censuit Rot. in Cremon. pensionis, 25. Februarij 1622. coram bona memor. Vbald.,
31 quia † actus attribuitur ordinanti, & non exequenti, leg. item eorum, § si decuriones, ff. quod cuiusque vniuers. nom. l. pater ex prouincia, ff. de manum. vind. ibi, solam enim electionem filio concessit, cæterùm ipse manumittit, l. restituta, §. sed & si voluntate, ff. ad Trebell. cap. cum aliquibus, de rescript. in 6. cum similibus adductis per Aym. Crauet. consil. 961.
n. 4. vers. & cum mandatum Superioris executum sit, Superiori & mandanti, non exequenti actus est tribuendus, volum. 5. Salgad. de Regia protect. lib. 4. cap. 1. à n. 16. & cap. 3. n. 26. cum seqq. Surd. decis. 297. n. 1. & decis. 299. n. 9. & non suffragatur Titulari ad effectum impediendi ne pensionarius constituatur in quasi possessione exigendi, controuersia post mandatum, & ordinem huiusmodi super nullitate pensionis contra ipsum pensionarium exorta, nisi talem ordinem, seu mandatum reuocauerit monendo in tempore campsorem ne solueret, vt per text. in l. si fideiussor, in princip. ff. mandati, ibi, potuit enim, atque debuit, & inferiùs, debuit enim notam facere, firmauit Rota in d. Cremon. pensionis.

32 Quoad præsumptum verò mandatum de soluendo est aduertendum, illud sufficiens videri, vbi solutio per alium facta fuerit, & de vero non constiterit, concurrentibus tamen aliis adminiculis, vel quouis argumento, per quod excluderetur sinistra præsumptio doli, & machinationis; potest enim esse, quod soluens vel id effinxerit in præiudicium alterius, vel etiam simplicitate inductus; proindeque valde iniquum foret si Titularis ex facto alterius tam enormiter prægrauaretur. Nicol. Garc. dict. cap. 5.
n. 453. Melch. Lotter. d. quæst. 38. num. 141. Rota dec. 681. n. 3. par. 4. diuers. & apud Pacific. de Salniano interd. dec. 43. n. 3. cum seqq. & dec. 44. n. 12. & apud Zachiam post tract. de societate officior. dec. 27. num. 1. & post Ludou. Post. post tract. mandati de manutenend. dec. 318. n. 6. cum seqq.

Primum ergo, & præcipuum adminiculum, quod 33
facit præsumi mandatum de soluendo, est scientia Titularis, si quo modo possit probari, Verall. decis. 165. num. 2. par. 3. & hanc solam sufficere, rectè resoluit Beltramin. in annot. ad Gregor. decision. 275.
num. 20.

Secundum, si solutiones proponerentur factæ 34
per plures annos, neque enim est verisimile soluentem nomine alieno, pecunias suas iactare voluisse. Rot. decis. 2. de causa possess. & prop. in antiq. Cæs. de Grassis decis. 6. num. 6. de probat. Gig. de pension. q. 48.
Lotter. dict. quæst. 38. num. 146. cum seqq. Rota apud Zachiam post tract. de societate offic. decis. 27. num. 1. & apud Ludou. Post. post tract. mandati de manutenendo, decis. 47. num. 2. & 3. & decis. 318. num. 7. Greg. XV. dec. 275. n. 4. & apud Valenz. tom. 2. consil. 185. n. 40.
Vel † si solutio esset quidem de vno termino tan- 35
tùm, sed quantitatis non minimæ, vt non cadat sub sensum cuiusdam sani capitis, quod vel soluens voluerit tantam iacturam facere si de suo soluit, vel pensionarius interdictum retinendæ tanti emere; hoc enim casu de plano mandatum est præsumendum, quia soluitur tale quid, quod non solet dari, seu gratiosè concedi, Cardin. Mantic. de tacitis, & ambig. convent. lib. 7. tit. 6. n. 3. Stephan. Gratian. discept. forens. c. 296. sub num. 20. Greg. XV. decis. 275.
num. 4. Lotter. dict. lib. 2. quæst. 48. num. 148. Rot. decis. 196. num. 4. p. 1. diuersor. & decis. 193. num. 12.
part. 1. recentissim. & decis. 538. à princip. p. 2. etiam recentissim. & apud Post. decis. 47. num. 1. eleganter Gamb. de potestate Legati à latere, lib. 6. de pensionib.
num. 677. qui non distinguit inter solutionem ma-
gnæ, vel minimæ quantitatis, concludens, quia li- 36
cèt aliàs mandatum non præsumatur, tamen hoc casu præsumitur, cùm non sit verosimile, quod aliquis de
suo soluat, &c. Eandem rationem, quod scilicet in 37
soluente præsumatur mandatum, cùm solutio sit actus, qui verisimiliter absque eo expediri non solet, ponderauit Rot. d. dec. 196. n. 4. & d. decis. 538.
num. 2. ex notatis per Cassad. dec. 3. n. 4. de procuratorib. Felin. in cap. sent. sub num. 31. in fine, de re iudic. Aym. de antiq. tempor. part. 2. num. 65. Optimè Iacob. Caneer. var. resol. tom. 2. cap. 6. de solution. sub num. 44. ubi eleganter quæstionem soluit his verbis. Quare ectavò de difficili quæstione, & pract. cis ebvia, prætendebam Petrum mihi teneri singulis annis ad certam pensionem ex certa causa, cùm vellem exigere dictam pensionem à Petro, & ab eo illā petiissem, quidam tertius mihi dictam pensionem soluit, & per aliquot annos similiter fecit; cùm tamen ego inscius essem an ille solveret de mandato Petri, vel non, demùm petij dictam pensionem à Petro, ille eam solvere recusavit: petij me conservari in mea possessione, seu quasi, recusatur ab eo dicta petitio: ille replicabat, me non esse in dicta possessione, seu quasi, quia ille nunquam dictam pensionem solverat: Probavi, quod post petitam dictam pensionem à Petro, quidam tertius mihi pro eo, seu saltem eius nomine dictam pensionem per multos annos soluisset. Prætendit Petrus dicti tertij factum sibi nocere non potuisse, maximè cùm ipse nihil (prout dicebat) de dicta

solutione

lutione sciret Quæsitum fuit quid juris? Ex facto consultus respondi, quod licèt verum sit solutionem non factam per personam legitimam, aut mandatum habentem in futurum, non obligare, ut pulch è notat Laur. de Pinu conf. 143. Reverende, n. 9. *Verumtamen quoad hoc ut dicas esse in dicta possessione, seu quasi recipiendi aliquid, sufficit illa solutio facta à tertio, quia præsumitur à jure facta de voluntate illius, qui prætendebatur debitor, tùm non sit verisimile illum, qui soluit, voluisse jactare suas pecunias*, l. cùm de indebito, ff. de probat. *& ita notat Laur. de Pinu* d. conf. 145. n. 9. & 10. *Andr. Gambar.* de officio & potest. Legati de latere, lib. 6. n. 510. *Socin.* conf. 21. Visis, p. 1. *Fel.* in cap. Sicut, n. 32. in fine, de sent. & re judic. *Ozasch.* consil. 1. n. 61. *Calvacan.* decis. 45. n. 12. circa finem, part. 1. Hactenus Cancer. qui eandem sententiam sustinet, c. 14. *de procurator.*

38 Tertium, si solutio facta fuerit à campsore ex præexistenti pacto de dando cedulam banchariam, campsor cuim per eam se obligat statis temporibus per tot annos se soluturum pensionem sub juramento, & obligatione Camerali, absque ulla prorsus exceptione, excepto casu mortis Titularis, & pensionarij. Duran. *decis.* 324. *n.* 14. & fuit firmatum *in dicta Cremonensi pensionis*, quæ hunc campsorem verè esse fidejussorem tenet, ac proinde censeri habere mandatum de solvendo à principali debitore, pro quo fidejussit, per text. *in l. indebitum* 47. *ff. de condict. indebit.* ibi, *quoniam potest videri id ipsum se mandasse, ut suo nomine solveretur*, per quem text. ita censuit *gloss. ult. in l. si quis mandato* 19. *ff. de negot. gestis*, Honded. *cons.* 17. *n.* 34. *lib.* 2. Mantic. *de tacitis, & ambig. convent. lib.* 6. *tit.* 22. *n.* 4. Quam quidem decisionem *in dicta Cremonen pensionis*, impressam reperi apud Ludov. Post. post *d. tract. mandati de manutenendo, decis.* 165. ubi *n.* 8. benè quoad propositum sic censuit. *Quod autem pensionarium sit in quasi possessione exigendi pensionem, patet; quia cùm Abbas promisisset dare cedulam banchariam, & illam dederit, cujus vigore campsor solvit pensionem, ut suprà dictum est, dicitur constituisse pensionarium in quasi possessione exigendi, tanquam solvens de mandato Titularis, ut fuit dictum* in causa Pistor. pensionis, 3. Iulij 1606. coram Sanctissimo, &c. actus enim tribuendus est ordinanti, & non exequenti. Surd. *dec.* 292. *n.* 9. *& dec.* 297. *n.* 1. Rot. *decis.* 167. *n.* 2. *p.* 2. *divers.* & sibi imputare debet Abbas si non monuit in tempore campsorem ne solveret, ad text. *in l. si fide, jussor, in princ.* ibi, *potuit enim atque debuit, ff. mandati*, &c. Mandato enim Titularis data & facta præsumitur cedula bancharia pro solvenda pensione, Duran. *dec.* 324. *num.* 14. *part.* 2. Cùm ergo B. in suo mandato procuræ dederit facultatem ejus fratri dandi cedulam banchariam, & in litteris Apostolicis reservationis promissa inveniatur, ipsaque ad ejus instantiam data fuerit, ac per campsorem, qui illam confecit, tres termini pensionis hujusmodi, ad summam trecentorum ducatorum auri de Camera ascendentes, soluti probentur, non potest dubitari quin ex hac solutione constitutus sim in quasi possessione exigendi, iuxta suprà resoluta. Vnde solutiones factæ ex præcedenti obligatione de solvendo, & mandatum procuræ in eiusdem fratris personam ad consentiendum pensionia reservationi, & ad obligandum Titularem, eiusque bona pro solutione pensionis (vt in puncto est casus noster) absque dubio me constituunt in quasi possessione exigendi contra dictum Titularem, ut censuit Rota apud Pacific. *de Salviano interdicto, decis.* 43. *n.* 4. *cum seqq.* & in terminis resoluit Ludov. Post. *observat.* 35. *num.* 73.

39 Procedit autem vis hæc quasi possessionis, etiamsi fuisset acquisita per vnicum actum exactionis, vt in terminis benè resolvunt Nicol. Garc. *d. part.* 1. *c.* 5. *n.* 450. Seraph. *decis.* 436. *n.* 1. *& decis.* 1411. *n.* 2. Lotter. *d. lib.* 1. *q.* 48. *n.* 106. Marescot. *var. resol. lib.* 1. *c.* 11. *n.* 31. *&* 33. D. Marius Cutell. vir apprimè doctus, & mei amicissimus, *in patrocinio pro Regia jurisdictione Inquisitoribus Siculis concessa, c.* 3. *in fin. n.* 127. *fol.* 47. novissimè Ludov. Post. *d. tract. mandati de manutenendo, observ.* 18. *n.* 36. Rota apud eundem *dec.* 318 *n.* 1. *cum seqq.* Reynoso *observ.* 61. *n.* 10. *cum seqq.* Cancer. *var. resol. part.* 2. *c.* 6. *n.* 45. me citato *in hoc loco*, Mendez à Castro *in praxi Lusitana, p.* 2. *lib.* 3. *c.* 21. *n.* 158. & est in Rota indubitatum, ut ipsa sæpè sæpiùs firmavit, & signanter *dec.* 196. *num.* 1. *part.* 1. *divers. & dec.* 193. *num.* 2 *& dec.* 460. *num.* 6. *part.* 1. *recentiss. & dec.* 310. *à num.* 1. *& dec.* 381. *num.* 1. *& dec.* 538. *per tot. part.* 2. *recent. & in Spoletana pensionis*, 21. *Iunij* 1619. *&* 1. *Iulij* 1620. *coram bonæ memor. Vbaldo*, quod in cæteris juribus incorporalibus locum obtinet, juxta ea, quæ notavimus *in collect. ad cap. cùm Ecclesia Sutrina, de causa possess. & propr.* 40 Et sæpissimè ex unica solutione facta per antecessorem, Rota pronunciavit pro manutentione pensionarij contra successorem in beneficio, ut per Greg. *dec.* 273. *ex n.* 1. ubi Beltram. *in annotat.* plures decisiones cumulat, aliasque refert Lotter. *d. lib.* 1. *q.* 48. *n.* 113. novissimè Theodos. de Rubeis *in singularibus Rotæ, part.* 2. *verb. possessio*, §. 14 *pag.* 80.

41 Vnde non videtur sufficiens quoad hunc effectum solutio partis unici actus, hoc est termini, nisi solvat Titularis partem illam, quantumcunque minimam, cum promissione solvendi residuum, & hoc animo etiam exigit pensionarius; id enim satis erit pro acquisitione hujusmodi quasi possessionis exigendi in totum, *cons.* 130. *num.* 2. *lib.* 2. Quia quando agitur ad effectum simplicis manutentionis, non ita attenditur factum solutionis, quin magis attendatur animus & solventis, & exigentis; in quo tota vis acquisitionis consistit, & his fundamentis ita censuit Rot. *in Calagurritana pensionis*, 27. *Iunij* 1624. *coram bonæ memor. Patriarcha Manzanedo.* Ex qua constat secus dicendum esse eo casu, quo solvens ita solveret, ut nollet deinceps, vel ultra id quod soluit aliud solvere; hac enim ratione non dareiur ipsius animus, & patientia, nisi limitatè, ut benè ponderant Lotter. *dict. lib.* 1. *quæst.* 48. *n.* 127. *& seq.* & Ludov. Post. *d. observ.* 18. *num.* 34. his verbis: *Nam ex solutione partis acquiritur quasi possessio totius, intelligendo tamen in dubio, quando scilicet non apparet, quod solvens habuerit in animo agnoscendi debitum pro parte tantùm: secus verò si appareat habuisse animum agnoscendi debitum solùm pro parte, tùm præcipuè solventis animus attendatur in hac materia.* Gratian. *discept. forens. c.* 426. *n.* 3. 11. *&* 16. Rota *in recentiorib.* dec. 547. n. 8. p. 1. *Nec solutio in una parte præjudicat in alia non soluta, quam quis non videtur tanquam debitam agnovisse, Gratian.* disceptat. forensium cap. 485. in fine. *Vnde non datur manutentio quoad totum, Gratian.* d. cap. 426. n. 11. *&c. & sic intelligenda est* Rota coram Duran. *dec.* 324. *à n.* 3.

42 Amplia & intellige supradictam resolutionem de probanda hujusmodi quasi possessione exigendi per antecedentem etiam unicam ejus solutionem, procedere etiamsi non sponte, sed facta fuerit metu censurarum, quando non apparet de protestatione in actu solutionis, Rot. *dec.* 196. *n.* 3. *p.* 1. *divers. & in Oscen. pensionis*, 25. *Iunij* 1618. *coram R. P. D. Pirovano*, Greg. *dec.* 365. *n.* 2. ubi addent. Lotter. *dict. lib.* 1. *q.* 38. *n.* 208. Seraph. *dec.* 1047. *n.* 11. novissimè Ludov.

dov. Post. *d. observ.* 35 *n.* 43. ubi *n. seq.* addit necessariam esse protestationem factam io ipso actu solutionis, ad hoc ut ipsa solutio non constituat pensionarium in quasi possessione exigendi, non solùm si excommunicatio fuit solummodo in litteris comminata, sed etiam si fuerit deventum ad ipsam excommunicationem, nisi præcessisset rescriptum cum claus. *sine retardatione solutionis pensionis*, &c. quia tunc necessitas removet voluntatem liberam ab actu solutionis. Theodos. de Rubeis *in singularib. Rota, p.* 2. *verb. possessio*, §. 15. Nam si appareat de tali protestatione, utique ita protestando Titularis removebit animum ab actu, locoque patientiæ introduceretur dissensus, & sic impediretur acquisitio possessionis in pensionario, Puteus *dec.* 273. *n.* 1. *lib.* 2. Achil. *dec.* 11. *de pensionib.* quos refert Lotter. *d. q.* 38. *n.* 105. Marescot. *var. resol. lib.* 1. *c.* 22. *n.* 21. Seraph. *dec.* 1017. *n.* 6. Stephan. Grat. *disc. forens. c.* 153. *n.* 10. *cum seqq. & c.* 310. *n.* 30. Rota apud Ludov. Postium *dec.* 202. *n.* 4. *&* 6. Idem erit si solvens in actu solutionis & numerationis protestetur se solvere metu mandati, seu exequutionis, vel carcerationis, & de protestatione appareat. Maresc. *d. c.* 22. *n.* 22. Cenc. *de censib. p.* 2. *c.* 2. *q.* 5. *arte.* 4. *n.* 19. Gratian. *d. c.* 310. *n.* 38. Rota apud Pacif. *de Salviana interdicto dec.* 44. *n.* 8. *&* 14. & alij citati à Ludov. Postio *observ.* 35. *n.* 37.

43 Intellige deinde procedere quamvis hujusmodi quasi possessio exigendi pensionem amissa proponatur, eo quòd pensionarius per decennium acquieverit, negligendo petere; nam licèt videatur abjicere animum possidendi; & sic civilem ipsam possessionem amittere per lapsum tanti temporis, quasi ejus oblitus, ex doctrina Bart. *in l. sive possideris, n.* 8. *ad fin. Cod. de probat.* Rip. *in d. c. cum Ecclesia Sutrina, n.* 23. *de causa possess.* Gig. *de pensionib. q.* 85. *n.* 3. Mart. *de claus. p.* 1. *claus.* 149. *alias* 165. *in ult. impress. n.* 21. Flor. de Mena *variar. res. lib.* 2. *q.* 12. *n.* 41. Marches. *de commissionib. p.* 1. *pag.* 148. Salgad. *de Reg. protect. p.* 3. *cap.* 3. *num.* 68. *&* 69. Nihilominus tamen in materia pensionis, ubi adest simplex denegatiò ipsius Titularis, hoc applicari non potest, eo quòd ut sit locus amissioni civilis possessionis per lapsum istius decennij, id exigatur, quod naturalis fuerit per alium occupata, cùm non detur terminus habilis, quod tertius pensionem iterum exiget ita auctoritate Bald. *consil.* 12. *n.* 11. *lib.* 1. & aliorum, in terminis pensionis resolvunt Rot. *dec.* 404. *n.* 7. *p.* 2. *recentissim.* Stephan. Gratian. *discept. forens. cap.* 310. *n.* 52. *&* 53. Seraph. *decis.* 299. *n.* 8. Lotter. *d. lib.* 2. *q.* 38. *n.* 216. *& seq.* qui duo ultimo loco citati advertunt, alios Doctores superiùs citatos loqui in casibus; in quibus mus possidei naturaliter tantùm, quod non potest applicari controversiæ super possessione, seu quasi pensionis; nam licèt pensionarius tantum possideat civiliter, tamen Titularis non potest possidere naturaliter, cùm pensio sit quædam servitus, & res sua nemini serviat, *l. in re commun. ff. de servit. urban. præd.*

Rota *dec.* 287. *n.* 5. apud Farin. *p.* 2. *recentior.* ibi: *Nec facit quod civilis possessio spatio decem annorum amittatur, & quod prædicta præsump io continuationis non duret ultra decennium, Bart.* in l. sive possidetis, n. 8. C. de prob. *& quod in nostro casu ab ultima solutione de anno* 1592. *effluxerit decennium, atque ad litem motam de anno* 1602. *Quia respondetur prædicta procedere quando alius possessionem naturalem occupavit, quia tunc dicta præsumptio continuationis possessionis civilis non militat ultra decennium, secus (prout in casu nostro) quando non fuit naturalis possessio occupata, tunc enim etiam post decennium præsumitur illius continuatio, & animi retentio*, &c. Eadem Rota apud Ludov. Post. *dec.* 156. *n.* 7. *& dec.* 143. sub *n.* 2. ibi: *Non obstat quod per decem annos nunquam facta fuit exactio in ducatis* 55. *de Camera, sed in minori summa, ac propterea videatur amissa quasi possessio antea quæsita, quia ultra quod ex supradictis apparet objectum hoc in facto non sustineri, tollitur etiam difficultas ex eo, quod præsumptio dicta amissionis non procedit quando (ut in nostro casu) non constat alium exquisiisse possessionem naturalem, quia tunc etiam post decennium præsumitur illius continuatio, & retentio*, &c. Idem Ludov. Post. *observat.* 10. *n.* 100.

Quidquid sit de resolutione supradicta, illa minime adaptari potest ad nostrum casum, in quo non cadit consideratio longi temporis, decem scilicet annorum, cùm tantum lapsi sint octo, & in illis semper litem movi, pensionem petij, & propter ejus obstinatum animum non solvendi, quolibet anno litteras declaratorias contra illum relaxari obtinui, unde colligitur, quod nunquam neglexi petere, & sic non data negligentia ex mea parte, minimè potui amittere animum possidendi, & exigendi, ut in terminis tenet Matta *dict. p.* 1. *claus.* 149. *aliàs* 165. *n.* 25. *in ult. impress.* quem refero in *tract. de clausulis usufreq. claus.* 162. *n.* 19. Quare nunquam possessio censetur amissa lapsu decennij, ubi quis fecit diligentias in Signatura, & in Rota, ut ipsamet censuit apud Ludov. Post. *dec.* 42. *n.* 4. solutionis enim denegatio, & subsequuta taciturnitas per decennium requiritur ad perdendam quasi possessionem exactionis pensionis, vel fructuum, ut censuit eadem Rota apud Ludov. Post. *dec.* 86. *n.* 8. his verbis, *præsertim in casu exactionis pensionis, aut fructuum, in quo ad perdendam quasi possessionem requirebatur denegatio solutionis, & quod postea per decennium tacuerit. Innoc.* in c. querelam, n. 3. de elect. *Afflict.* dec. 67 n. 1. *& ita loquitur Put.* dec. 276. n. 2. lib. 1. *dum considerat negligentiam recuperandi naturalem, &c.* Optimè in materia Rota in *Melisen pensionis*, 7. *Iunij* 1630. *coram R. D. meo Coccino Decano*, quæ censuit modernum Titularem, qui non consensit reservationi pensionis, nec illam soluit per triginta annos, obligandum esse ad illius solutionem, si pensionarius narrata reservatione pensionis justificaverit. Accedit, quia si hoc allegat dictus B. in vim præscriptionis, illa ei suffragari non debet, habito respectu ad malam fidem, quam semper habuit, ad tradita per Crescent. *dec.* 1. *de præscript. aliàs* 235. *n.* 4. Alex. *consil.* 186. *vol.* 2. immò indignum videtur, ut tam turpiter allegans audiatur, quem elegantibus verbis increpat Petr. Greg. *syntagm. juris p.* 3. *lib.* 40. *c.* 8. *n.* 5. ibi: *Potissimum si agatur de ipso debitore, qui per se contraxit, & qui nunquam factum proprium ignorare impunè potest: & ita nunquam præscribere poterit actionibus creditaris, juxta sententiam quoque Host. Ioan. Andr. & Cardinalis: Quid enim meruit creditor, ut actione privetur, qui gratiam fecit debiti per patientiam longam debitori: ingratissima enim est retributio ei, qui nec usuras accepit; sic enim intelligo, & beneficium contulit suo privato.*

Ex quibus omnibus primò infertur, pensionarium 44
existentem in quasi possessione exigendi, manutenendum contra quemcunque successorem in beneficio, etiam qui nunquam soluit; cùm ad effectum manutentionis sufficiant solutiones per prædecessorem factæ, ex mutatione enim, & variatione personarum, contra quas possidetur, non variatur possessio, nec jus actoris, *l.* 2. §. *ex his, ff. de verb. oblig.* Guid. Papæ *dec.* 629. Gig. *de pension. q.* 47. *num.* 10. Marioch. *remed.* 1. *recup. num.* 89. Felician. *de censib. lib.* 3. *cap.* 1. *à num.* 8. Mendez à Castro *in praxi Lusit. part.* 2. *lib.* 3. *cap.* 21. *num.* 159. *cum seqq.* Put. *dec.* 151. *lib.* 3.

lib. 3. Sersph. decis. 1147. num. 1. Gregor. decis. 275. in princ. Lotter. d. lib. 1. q. 38. n. 109. & 111. & q. 39. num. 76. Rot. decis. 362. n. 1. p. 2. recent. & dec. 508. n. 1. p. 2. etiam recent. & decis. 193. n. 2. & 3. p. 1. recentissim. & decis. 310. n. 2. & decis. 530. n. 6. part. 2. recentissim. Rota coram Duran. decis. 67. n. 19. & 20. & apud Ludou. Post. decis. 202. n. 2. Valenzuel. consil. 124. n. 32. tom. 2. nam prædecessor, & successor in beneficio reputantur vna, eadémque persona, gloss. verb. substituum, in cap. quoniam Abbas 14. de de offic. deleg & quasi possessio defuncti antecessorum absque noua apprehensione, seu exercitio transit in successorem, Garc. de benefic. p. 5. c. 3. n. 33. quem refert Mendez à Castro d. lib. 3. cap. 21. num. 160. Pen-
45 sioni enim qui consensit, non solùm pro se, sed etiam pro successoribus consentit, Lotter. d. lib. 1. quæst. 39. num. 101.

46 Vnde successor in beneficio spoliat, si pensionem integrè ab antecessore solutam soluere recusat, datúrque pensionario remedium reintegrandæ, Guid. Pap. decis. 629. Lotter d. lib. 1. quæst. 38. num. 112.
47 Quia † acceptando beneficium pensione grauatum videtur obligare se ad onera posita super tali beneficio, l. ex maleficiis, §. 1. vers. Sed vtilitatis causa, de action. & oblig. & sic ad pensionis solutionem non solùm actione reali, tanquam percipiens fructus, super quibus fuit impositum onus reale pensionis, cap. querelam, & ibi Abb. not. 3. de elect Felin. in cap. ad audientiam, el 2. num. 6. de rescript. Castr. consil. 338. num. 4. vers. aut queritur, lib. 1. Decian. consil. 185. num. 8. tom. 2. Gregor. de pensionib. q. 39. n. 1. & q. 40. n. 1. & quæst. 47. n. 2. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gloss. 34. n. 45. & seq. Card. Mantic. decis. 373. num. 1. Greg. XV. decis. 507. num. 2. Duran. dec. 369. num. 1. sed etiam actione personali, quis titularis acceptans beneficium pensione grauatum videtur quasi contrahere cum eo, §. omnium, Instit. de action. Et censetur quasi contraxisse cum eo cui pensio fuit reseruata, & se obligasse ad pensionis solutionem, Gig. de pension. 51. n. 3. Caputaq. decis. 13. p 1. & decis. 302. p. 2. Versll. decis. 13. p. 1. & decis. 502. par. 2. Rot. decis. 110. n. 1. p. 1. recentissim. Gonzal. gloss. 5. §. 5. num. 46. Valenzuel. tom. 2. consil. 127. n. 13. Lotter. lib. 1. q. 36. num. 87. & 88. Greg. decis. 213. num. 7. Rota decis. 176. num. 5. part. 2. recent. nec est locus excussioni sub prætextu ignorantiæ, Versll. decis. 107. num. 4. p. 3. Lotter. d. quæst. 39. numero 43. Quod benè procedit etiam quod successor fuerit auctoritate ordinaria prouisus, vt per Garc. p. 1. cap. 5. num. 187. Lotter. d. q. 39. n. 101. Et licèt de illo in reseruatione nulla facta fuisset mentio, Gloss. verb. Prioratus, in cap. nisi essent, de prabend. Bursat. consil. 361. num. 16. Gig. de pensionib. q. 44. num. 2. Valenzuel. consil. 104. n. 5. tom. 2. Rota in Toletana pensionis, 2. Iulij 1630. coram R. P. D. Merlino. Et in tantum sunt veræ præcitatæ conclusiones, vt etiam intrusus in beneficio teneatur ad solutionem pensionis, si percepit illius fructus, Bursat. d. consil. 361. num. 19. & 25. lib. 4. Gig. resp. 29. per tot. Bellenc. de charit. subsid. q. 34. num. 1. Garc. part. 1. c. 5. n. 182. cum seq. Seraph. decis. 66. num. 3. Duran. decis. 369. n. 2. aliàs esset iniquum, vt qui nullos fructus percepit, soluere pensionem teneretur, Valenzuel. consil. 137. num. 37. to n. 2. Card. Mantic. decis. 319. n. 3. Burat. decis. 669. n. 4. & decis. 636. num 9. & dec. 915. num. 5.

48 Quod ego intelligendum puto, dummodo fructus sufficientes sint ad pensionem soluendam, quia cùm iste successor non fuerit, qui illius reseruationi consensit, & curauit illam soluere, non debet compelli, nisi quatenus adsint fructus, super quibus reseruata reperitur. Mantic. decisione 224. numero 1.
† Vnde successorem in beneficio pensione grauato, 49
non teneri soluere pensionem maturatam, quando fructus non percepit, tenent Crescent. decis. 3. de solution. & Rut. decis. 130. num. 1. p. 1. recentiss. Nicol. Garc. de beneficiis, part. 1. cap. 3. n. 190. ibi: Quarto infertur in dicta definitione pensionem soluendam esse inter antecessorem in beneficio pro rata temporis, quo quis possidet beneficium, & gaudet fructibus, non habita consideratione temporis quo erat soluenda, &c. Non enim conuenit, vt qui fructus non percepit, compellatur ad solutionem pensionis, Mantic. dec. 359. num. 3. Nicol. Garc. de benefic. part. 1. cap. 5. n. 201. ibi, Neque enim tenetur ad decursas tempore suo, si fuit impeditus vti fructibus, nouissimè Valenzuel. tom. 2. consil. 137. n. 37. Ea illa sanè ratione, quia 50
pensio est onus fructuum, & ipsis fructibus inhærens, & debitum ab eo, qui fructus percepit, Gig. resp. 19. n. 4. vers. Propterea quod. Valenzuel. d. tom. 2. cons. 193. n. 1. Idem resoluit Flamin. Par. de resignat. benef. lib. 1. q. 8. num. 52. ibi: Et scias, quod licèt quis cœperit possessionem tempore Maij, non tenetur soluere terminum in natiuitate S. Ioannis de mense Iunij, quia diuisio terminorum fit causa commodioris solutionis, & sic si non percepit fructus non tenetur, quare ordè obligatur, qui percepit fructus, illius anni. Vnde quamuis pensionarius habens reseruationem pensionis in pecunia, non teneatur recipere fructus, Rota apud Ludou. Post. dec. 163. n. 6. nihilominus tamen successor in beneficio satisfacit cedendo omnes fructus pro pensione, cuius reseruationi minimè consensit, vt post Ioan. Bapt. Ferrer. cons. 73. & Bursat. d. cons. 361. n. 18. resoluit Felician. de censib. tom. 1. cap. 1. n. 6. in fine, vers. nec obest, quia licèt certi iuris sit aliud pro alio inuito creditori solui non posse, l. 2. §. mutui datio, ff. si cert. pet. tamen hoc dictum limitatur cùm pecunia propter speciem debetur, d. l. si vero, §. fin. ff. soluto matr. l. miles, §. 1. ff. de re iudic. l. si fundum per fideicommissum, ff. de legat. 1. Cancer. var. lib. 1. cap. 6. de solut. num. 87.

Non obstat, quod consentiens impositioni pensionis excessiuæ videtur saltem in vim pacti sibi præiudicare, ad l. 1. §. vsque adeò, ff. de iniur. cum aliis citatis per Mandos. de signatura gratiæ, tit. de pensionibus, vers. Aduertendum etiam est. Valenzuel. tom. 2. consil. 127. à n. 11. quia hoc procedit in consentiente reseruationi, non autem in successure, secundùm ea, quæ notat Nicol. Garc. d. cap. 5. n. 368. Nec iste successor tenetur ex fructibus maioribus subsequentis anni supplere illud, quod deficit in præcedenti, quia annuæ præstationes (vt sunt huiusmodi pensiones) tot sunt debita, quot sunt anni, l. cùm notissimi, §. in his, C. de præscript. triginta, Lotter. dict. l. 1. quæst. 39. num. 9. & tot dicuntur obligationes, quot sunt termini solutionum, Greg. XV. decis. 345. num. 2. Duran. decis. 388. numer. 8. Rota apud Zach. post tract. de oblig. Camer. decis. 112. n. 4. & vnumquodque respicit illius anni, quo debetur, fructus, & cum illis reciprocat, l. si autem, l. fructus, ff. soluto matr. Lotter. d. q. 39. n. 91. Verùm licèt hæc attento rigore iuris vera sint, nihilominus tamen iuxta formam litterarum reseruationis, fructus beneficij non solùm sunt obligati pro pensionibus decurrendis singulis annis respectiuè, sed imò fructus vnius anni sunt etiam obligati pro pensionibus aliorum annorum, Gig. de pensionib. q. 45. n. 2. vers. quia autem, Rot. coram Duran. decis. 369. n. 6. In hac materia solutionis pensionis est aduertendum, quod primus terminus illius soluendæ, licèt in litteris secundus terminus, seu tempus fuerit priùs in ordine nominatus, cùm non sit attendendus ordo Scripturæ,

sed intellectus, qui colligitur ex tempore reservatæ pensionis, Seraph. *dec.*29. Rota apud Ludov. Post. post *tract. mandati de manutenendo, dec.* 188. *n.*7.

52 Secundò infertur existentem in quasi possessione exigendi, manutenendum esse in ea summa, quam constat sibi fuisse solutam, absque eo quod indagandum sit quid in ea solutione comprehendatur, & an aliud ultra debitum fuerit deductum, ut censuit Rot. *in montis Falisci pensionum*, 27. *Maij* 1627. *coram R.P.D. Ubaldo sen.*

53 Tertiò infertur, teneri pensionarium in petitorio justificare gratiam, etiamsi sit in quasi possessione exigendi, Mantic. *dec.* 196. *n.*3. Greg. *dec.*57. *& ibi Adden. sub n.*16. Rota apud Marches. *de commissionib. p.*1. *pag.*614. *& in Aversana pensionis*, 27. *Martij* 1628. *coram R.P.D. Merlino.*

54 Quartò infertur, pensione reservata super Episcopatu, cum claus. *Dummodo mille remaneant pro Episcopo*, pensionarium existentem in quasi possessione exigendi non teneri in possessorio probare remanere, ut censuit Rot. apud Nicol. Garc. *d.p.*1. *c.*5. *n.*435. & coram Mantic. *dec.*196. *n.*1. *&* 2.

55 Quintò infertur, pensionarium existentem in quasi possessione exigendi, in ea esse manutenendum, quamvis constaret pensionem illi tanquam Clerico fuisse reservatam, & ad præsens reperiri uxoratum, absque eo quod constet de existentia dispensationis Apostol. quia allegatio de extinctione pensionis per matrimonium ab eo contractum non impedit manutentionem, ut tenuit Rot. quam refert Nicol. Garc. *d.p.*1. *cap.*5. *n.*550. præcipuè si quasi possessio probetur post mutationem status, ut ipse Garc. declarat *d.c.*5. *à n.*553. quem refert Salgad. *d.p.*3. *c.*1. *n.*78. Nam quamvis nullitas hæc videatur oriri ex ventre litterarum adhuc stante quasi possessione exigendi, illa discutienda est in petitorio, Rot. apud eundem Garc. *d.p.*1. *c.*5. *n.*117. *&* 553. quæcunque enim exceptio subreptionis hoc casu respicit petitorium, Put. *dec.*495 *n.*2. *lib.*2. Rota *dec.*239. *n.*1. *part.*2. *recentiss. & in Corduben. pensionis*, 28. *Iunij* 1634. *coram R.P.D. Pancirole*, Pacific. *de Salviane interdicto, inspect.*2. *num.*42.

56 Sextò infertur, stante quasi possessione exigendi intrare clausulam, *Sine retardatione*, licèt ex ventre Bullarum constaret de vitio, seu nullitate pensionis, & non jure pensionarij, ut est tritum in Rot. in decisionibus relatis per Aloys. Ricc. *in collect. dec.p.*4. *collect.*1163. *in limit.* & per Mart. *de claus. p.*1. *claus.* 195. *n.*12. Maresc. *var. lib.*1. *cap.*21. *n.*10. *& cap.*22. *n.*21. *&* 27. Salgad. *d.par.*3. *c.*3. *n.*19. Nam Marches. & alij, quos pro contraria citavit opinione in simili *tract. de claus. usufreq. clausul.*162. *n.*18. loquuntur quando non adest quasi possessio exigendi, & sic extra terminos hujus illationis, vel quando possessio est turbida, & non clara, vel pensio soluta fuisset per compulsionem, & metu censurarum, ut advertit Salgado *n.*30. *dicto loco.*

57 Septimò infertur ex dicta ratione Translatarium pensionis existentem in quasi possessione illam percipiendi, petentemque in ea manuteneri, ac pro terminis decursis, & decurrendis sibi relaxari mandatum, non teneri ad aliquam justificationem, ex *reg. l.*2. *ff. uti possidetis*, atque ita nec litteras reservationis, nec habilitatem, aut suam, aut transferentis debere probare, sed sufficere ostendere litteras expeditas, & translationem factam, & se esse in quasi possessione exigendi, Mohed. *dec.*9. *sub num.*1. *de causa possess.* Put. *decisione* 239. *sub num.*2. *lib.*1. *in correctis*, Rot. *decis.*305. *sub num.*2. *part.*3. *recentior.*

58 Vnde firmauit Rot. apud Mohed. *decis.*2. *de locat. & conduct.* & resolvit Gig. *de pensionib. q.*74. *n.*1. *& q.*88. *num.*8. debere constare quod fuerunt exhibitæ litteræ reservationis, quia Iudex procedit per viam cassationis antiquæ, & creationis novæ similis, & propterea, nisi ostendatur antiqua, non potest dici certus de qualitatibus illius, itaut videri possit an nova, quæ creatur, sit similis, ut ponderavit Rot. *in Recanatensi pensionis*, 28. *Februarij* 1628. *coram R.D. meo Coccino Decano.* Et deinde, quod litteræ originales facultatis transferendæ, fuerunt quoque exhibitæ coram exequutore, ut certus sit de sua jurisdictione, tenent Ferret. *consil.*85. *n.*1. *lib.*1. Cresc. *decis.*13. *de concess. præbendarum*, Achil. *decis.*7. *de pensionib.* Put. *decis.*245. *lib.*5. *in correct.* Rot. *dec.*143. *part.*2. *recentiss. & in Bonon. translationis pensionis*, 1. *Maij* 1618. *coram Card. Sacrate, & in d. Recanatensi pensionis.*

59 Vnde eadem Rot. *decis.*485. *n.*2. *part.*2. *recentiss.* firmavit, quod translatio pensionis facta vigore privilegij Conclavistarum, est nulla, exhibito coram Exequutore solo transumpto privilegij absque originali, & subdit *n.*4. facultatem transferendi pensiones datam Conclavistis non extendi ad pensiones semel translatas. Addit tamen Achill. *dec.*1. *de officio* 60 *deleg.* quod saltem de facultate transferendi debet constare ex transumpto apposito in processu fulminato, de quo tamen non est standum assertioni Notarij, secundùm Ferrer. *d. consil.*85. *n.*1. *lib.*1. & fuit resolutum *in dictis Carthag. & Bononiensi.*

61 Vbi autem fuerit pronunciatum litteras translationis esse exequendas, non admittitur appellatio suspensiva, sicut nec datur à decreto de exequendo instrumento guarentigio, Bart. *in l.*4. *§. condemnatum, ff. de re judic.* Covar. *pract. c.*23. *num.*9. *vers. Tertium exemplum*, Menoch. *remed.*4. *adipisc. n.*827. Guttier. *in repet. l. nemo potest, n.*447. *ff. de legat.*1.

62 Neque impugnatio Titularis, quod ex hujusmodi translatione sibi infertur præjudicium considerabile, potest illam suspendere, quia quidquid antiquitus senserit Rota, an facultas transferendi pensionem dicatur nova gratia, & novum contineat gravamen, prorogando servitutem beneficij, ut *in Eugubina pensionis*, 11. *Decembris* 1561. *coram Rubeo*, & in aliis, certè hodie constans, & receptissima est sententia in illo sacro Tribunali, quod hujusmodi translatio, licèt facta in articulo mortis, cùm & prius quandocunque fieri potuerit, non sit novum gravamen, nec nova dicatur pensio, sed solum quædam mutatio personæ, & vitæ transferentis in personam & vitam translatarij, & delegatio solutionis alteri faciendæ, nec inde resultare præjudicium considerabile, sed eventuale dumtaxat, cùm aliquando contingat translatarios etiam juniores præmori ipsis transferentibus, licèt senioribus. Ita Rota coram Crescent. *decis.*1. *n.*1. *de rebus Eccl. non alien. & in Veronen. pensionis*, 14. *Ianuarij* 1613. *coram Card. Verospio*, quæ est *dec.*119. *n.*2. *p.*2. *recentissim. & in Mediolanensi pensionis*, 17. *Iunij* 1613. *coram Card. Pamphilio juniore*, quæ est *dec.*105. *n.*4. *p.*1. *recent. & in Romana pensionis*, 17. *Iunij* 1622. *coram bonæ memor. Buratto, & in Regien. pensionis*, 9. *Febr. &* 17. *Iunij* 1624. *coram Reverend. Pat. Domino meo Pirovano, & in Firmana Pensionis*, 26. *Februar.* 1625. *coram bonæ memor. Remboldo, vers. Et licèt translatio.*

63 Semoto autem præjudicio non est opus aliqua illius expressione, nec cadit vitium subreptionis, Cravet. *consil.*68. *num.*12. *vers. Secus*, Rot. *in Firmana pensionis*, 2. *Iunij* 1593. *coram bonæ memor. Card. Milline.* Et ex hoc, quod translatio pensionis non requirit derogationem, & expressionem, sicut requirebat pensio translata, infert Rot. *dec.*305. *per tot.* 64 *part.*2.

part. 1. *recentissim.* quod priuilegium Equitum Lau-
retanotum terinendi pensiooes, matrimonio oon
obstante, comprebendit etiam pensiones teseruatas
65 super Regio patrooatu. Et de iure inceeto, & euen-
tuali, quod potest esse, & oon esse, & quod à con-
ditionis purificatione peodet, mentionem oon esse
faciendam, tenet Felin. *in cap. in nostra, n.* 15. *de re-
scripe.* Paris. *consil.* 3. *n.* 96. *lib.* 4. Saoebez *de matrim.
lib.* 8. *disp.* 21. *num.* 26. Cassadot. *decis.* 16. *num.* 2. *de
praben.* Caputaq. *decis.* 337. *num.* 2. & 3. *part.* 1.
66 Noo obstat, quod io teseruatione peosionis su-
per beneficio facienda, fit mentio de regressu, quem
quis baberet ad illud beneficium, Cassad. *decis.* 1. *de
pensionib.* Put. *decis.* 97. *lib.* 2. Mobedan. *decis.* 7. & 10.
de renunciat. Flamin. Paris. *de resignat. benefic. lib.* 6. *q.* 5.
num. 56. & 72. Quoniam vltra quod non propterea
pensio est subteptiria ob huiusmodi taciturnitatem
regressus, sed quia Papa de consensu Titularis tune
reseruat pensionem soluendam ab ipso, & proinde
iure merito quando beneficium peruenit ad tegres-
sarium, cùm ille ooo sit succeſſor Rectoris consen-
tientis, sed capiat beneficium ex suo primæuo iote,
quamvis pensio fuerit à principio valida; attamen
illa post purificatum regressum ipsi regressario non
præiudicat, oon autem quòd adsit subreptio; & ita
loquuntur Cassad. *d. decis.* 1. Gig. *de pensionib. q.* 79.
& Put. *d. decis.* 97. *lib.* 2. Nec possumus oegare veram
esse decisionem Cassadori io ipsa teseruatione pen-
sionis, ob quam tunc seruitus imponitur beneficio,
& præiudicium indubitabile infertur: secus autem
in translatiooe, quæ vt diximus, præiudicium noo
infert, vel oisi euentuale, & sic non considerabile;
per illam enim translationem solùm mutatur casus
extinctionis de vna persona in aliam, & fieri potest,
quod mediaote buiusmodi mutatione citiùs liber-
tatem assequatur beneficium, quàm si non fuisset
pensio translata. Nec etiam obstat *decis. Put.* 288.
lib. 3. Quia ibi noo agebatut de sola mutatione vnius
personæ in aliam, quod est merè euentuale, sed præ-
judicium ibi erat considerabile, & quasi certum, dum
ius habentis eapectatiuam suspendebat quamdiu tres
personæ viuerent, quibus defunctis probabiliter ille
habens expectatiuam oon erat supetuicturus, & ita
dictum Putei *decis.* 288. *lib.* 3. eaplicant Mandos.
super regul. de iure quæsito non collendo, q. 9. & Rot.
decis. 664. *n.* 5. *p.* 1. *recentiorum.*
67 Literæ translationis habent paratam eaecutio-
nem, ita vt detur translatario via eaecutiua pro eae-
cutione suæ traoslationis, sicut dabatur pensionario
transferenti: ita Vestr. *in praxi, lib.* 3. *cap. fin. num.* 3.
Cassad. *decis.* 10. *n.* 8. *de rescript.* Rot. *in Bonon. pen-
sionis, coram Card. Millino, & in Cremonen. pensionis,
coram Card. Canalerio, apud Marches. de commissionib.
p.* 1. *pag.* 558. & *seq. & in Firmana pensionis, in pr.* 26.
Februarij 1625. *coram bonn mem. Remboldo, & in ea-
dem* 13. *Ianuarij* 1627. *coram R. P. D. Duran.* inter
eius impressas *dec.* 60. *n.* 3. Lorter. *d. lib.* 1. *q.* 40. *n.* 305.
adeò vt contra traoslatarium non soleat eescribi,
nisi cum claosula, *Sine retardatione*, vt post Ludou.
Gom. testatur Anton. August. *in epit. tit. de translat.
pensionis, n.* 80. Nicol. Garc. *d. p.* 1. *c.* 5. *n.* 570. Ego
ipse *in tract. de clausulis vsufrequent. claus.* 162. *n.* 3.
Rot. *in d. Bononien apud Marches.* Duran. *d. dec.* 60.
68 *n.* 4. Et generaliter via eaecutiua, quæ datur cedenti,
datur etiam cessionatio cum eisdem priuilegiis,
Ioan. Andr. *in addit. ad Speculat. in quæst. de cessionib.*
Paol. de Castr. *cons.* 91. *n.* 3. *vol.* 1. Roman. *cons.* 38.
& *cons.* 242. & communiter Doctores *in l. si sic lega-
tum, §. si quis ita,* vbi Ias. dicit communem, *ff. de le-
gat.* 1. tefert Doran. *d. decis.* 60. *n.* 5.
69 Neque huiosmodi viam executiuam translatario
competentem potest Titularis pervertere præve-
niendo in judicio oullitatis translationis, quasi ex-
ceptio litis priùs pendentis debeat eaecutionem re-
tardare, quia per præventionem non impeditur via
executiva, Bald. *cons.* 261. *num.* 2. *vol.* 1. ubi quod
si tollitur eaceptio, quia est parata eaecutio, non
impeditur via executiva, licèt reus agendo præve-
niat, Paul. de Castro *cons.* 260. *volum.* 1. Petr. Bel-
luga *in Speculo Principum, rub.* 41. §. *legee Regni, n.* 47.
Galles. *de forma Cameralis obligat. part.* 3. *in cap. de
vi instrument. obligat. Cameral.* Et boc recta ratione,
quia alioquio esset in potestate debitoris præve-
niendo judicium, viam eaecutivam, & sic omnia ju-
ris remedia pro expedita exactione ob bonum pu-
blicum inuenta eludere: Licèt, vt suprà diximus, ad
fauorem translatarij competat via executiua, & pos-
sessio transferentis releuet illam ab onere iustifican-
di pensionem, nihilominus tamen huiusmodi pos-
sessio oon potest suffragari traoslatario ad effectum,
vt ei debeat concedi mandatum de manutenendo,
vt per Marese. *var. lib.* 1. *cap.* 22. *à num.* 14. Stephan.
Gratiao *discept. forens. cap.* 113. *à num.* 75. Melch.
Lotter. *d. lib.* 1. *q.* 36. *n.* 119. *cum seq.* Rot. *dec.* 122. *n.* 11.
p. 1. *recentior.* & coram Gregor. XV. *dec.* 57. *num.* 3.
& 4. & apud Viuian. *post praxim de jurepatron. de-
cis.* 43. *num.* 7.
Octavò infertur, posse acquiri quasi possessionem 70
exigendi pensionem eeservatam pro tertio à patruo
ad favorem nepotis, cum decreto, quod illa nulla sit,
si oon fuerit soluta verè, & realiter quandiu vixerit
ipse patruus, ubi uoica solutio eealis producta es-
set, quæ sola sufficeret dicto nepoti ad obtinendam
manotentionem: ita Rot. *in Lucann pensionis,* 21.
Aprilis 1617. *coram R. P. D. meo Pirovano, & in Spo-
letana pensionis,* 21. *Iunij* 1619. *coram bona memor.
Ubaldo sen.* Confessio autem de tecepto non suffra- 71
gatur, quia bæc non est actualis, & vera solutio, ut
requiritur in dicto decreto, prout censuit eadem
Rot. *in Bergomensi pensionis,* 17. *Novembrie* 1625. *co-
ram Reverendissimo D. meo Coccino Decano, & in Par-
men. pensionis,* 27. *Ianuarij* 1627. *coram bonn memor.
Patriarcha Manzanedo, & in Cervien. pensionis,* 22.
Martij 1632. *coram R. P. D. Verospio*, Ferentil. *in
annot. ad decis. Burat.* 156. *lit. A.* Nam hujusmodi
quietantiæ, & confessiones de recepto non probant
in favorem ejus, qui tenetur docere de vera, & reali
solutione. Card. Serapb. *dec.* 802. *num.* 1. *cum seq.*
Ratio autem præstatur à Burat. *d. dec.* 156. *à num.* 3.
cum seq. quia modernus Titularis non est succeſſor,
nec habet causam à Titulari, oec à pensionario, &
ideo ejus confessio præjudicare oon potest, quia
confessio onius alteri non nocet, *l. duobus,* §. 1. ubi
Alexand. & alij, *ff. de jurejur.* cum multis per Ce-
phal. *cons.* 101. *num.* 9. Roland. *cons.* 58. *n.* 14. *vol.* 1.
Afflict. *decis.* 245. *num.* 11. & pluribus caosnat Surd.
dec. 218. *num.* 4. *cum seqq.* & *dec.* 309. *num.* 4. Me-
noch. *cons.* 313. *n.* 53. Steph. Grarian. *discept. forens.
cap.* 448. *n.* 39. Hine confessio resignantis non no-
cet resignatario, si venit alio jure, quàm eesignan-
tis, Flamin. Paris. *de resignat. benefic. lib.* 1. *quæst.* 16.
num. 24. *vers. Et confessio.* Genuioa tameo, & prin-
cipalis ratio supradictæ tesolutionis illa est, quia in
teservatiooe pensionis ad favorem nepotis de con-
sensu patrui super ejus beneficio, de facili præsumi-
tur fraus, Rot. *dec.* 244. *num.* 2. & *part.* 2. *divers.*
Burat. *d. dec.* 156. *num.* 6. *cum seqq.* Et ideò Papa
in his pensionibus reservaodis solet addere clausu-
lam, *quod si dicta pensio realiter, & cum effectu soluta
non fuerit, nulla sit eo ipso,* ad tollendam fraudem, &
collusionis suspicionem, & sie coofessio de eecepto
ooo potest tertio præjudicare, prout generale est io

omnibus confessionibus factis inter personas suspectas, ut pluribus comprobant Ant. Gabr. *commun. tit. de action. concl. 5. num. 23.* Gam. *Lusit. dec. 226. num. 1. & dec. 236. num. 1.* Gabr. Pereira *dec. 107. num. 1.* Ad evitandas igitur hujusmodi fraudes, & collusiones, quæ in hac materia utplurimum evenire solent, solutiones pensionum hujusmodi probari non possunt, nisi per instrumentum publicum à Notario confectum cum testibus, in quo asseratur se vidisse patruum in eorum præsentia numerare pensionum pecunias, & nepotem illas ad se traxisse: ita fuit sæpè sæpiùs resolutum in Romana Rota, & signanter in dictis *Bergemen. Parmen. & Cervien.* supra citatis: aut saltem requirebatur Notarij fides cum testibus asserentibus in eorum præsentia fuisse solutum, & pecunias à pensionario receptas, quamvis non utatur verbo, *numeravit*, ut fuit dictum *in Calagurit. Pensionis, 17. Iunij 1624. coram Patriarcha Manzanedo*, ut refert Ferentil. *in annot. ad d. decis. 156. Burat. num. 14.* quæ reperitur impressa apud Ludov. Post. post suum *tract. mandati de manutenendo, dec. 188.* ubi dicitur inter patruum Titularem, & nepotem pensionarium probari veram & realem numerationem, ex quo Notarius attestatur fuisse in sui & trium testium præsentia solutam pensionem. Intellige aliquando in hac materia confessionea de recepto sufficere, si nudæ non sint, sed aliquibus adminiculis, & veris præsumptionibus suffultæ, ut censuit singulariter eadem Rota apud Post. post *dictum tract. dec. 304.* Unde si pensionarius hoc modo non probaverit præcedentes solutiones, non constituitur in quasi possessione exigendi, nec ei competere possunt remedia possessoria, ut in hac specie resoluit Cardin. Seraph. *dec. 291. n. 2. & dec. 416. n. 6.* Burat. *d. dec. 156. per tot.* & consului in causa Elboren. pensionis super Thesauraria, quod est indubitatum in sacro Rotæ Tribunali. Verùm si per rescriptum Signaturæ gratiæ fuerit concessum arbitrium Rotæ super cumulatione petitorij, & possessorij, & inter solutiones productas appareat non omnes fuisse reales, sed confessatas, & Rota censuerit locum esse cumulationi, tunc cùm ex dicta solutione confessata inter alias reales producta appareat de nullitate tituli invalidi, videtur justificatum decretum annullativum, quod inficit titulum, & possessionem, tanquam habens vim decreti irritantis, ut in terminis hujus decreti fuit dictum *in dec. 124. n. 3.* inter impressas R.D. Coccini Decani, *& in Bergomen. pensionis, 7. Novembris 1625. coram eodem, & in Syracusana quarta, 24. Maij 1585. coram Card. Blanchetto*, quem refert, & sequitur Gonzal. *ad regul. 8. Cancel. gloss. ultim. num. 64.* & Rot. *in d. Cervien. pensionis, coram R.P.D. Verallo.*

Vtrùm clericus ex contractu possit se ad solvendam pensionem auctoritate Apostol. reservatam submittere correctioni, & censuris alieni Iudicis in Romana Curia existentis sine consensu proprij Ordinarij?

QVÆSTIO III.

1 *Clericus non potest prorogare jurisdictionem Iudicis Ecclesiastici sine proprij Episcopi consensu.*

2 *Clericus contrahendo, vel delinquendo potest jurisdictionem alterius prorogare sine consensu proprij Episcopi, & n. 3.*

4 *Clericus qui promisit solvere certo loco, ad illum est remittendus.*

5 *Prorogatio facta ratione contractus, non procedit immediatè à voluntate contrahentis, sed ex dispositione juris.*

6 *Consensus proprij Episcopi non requiritur ad renunciandum proprio foro, quoties voluntas Clerici non est causa immediata, ut coram alio Iudice conveniatur.*

7 *Contrahens certò loco, & in alio respondere, vel solvere promittens, in quo sit conveniendus, remissivè.*

8 *Pensiones propter consensus æquiparantur contractibus.*

9 *Clericus quando prorogat jurisdictionem in personam delegati Papæ, tunc necessarius non est consensus proprij Episcopi.*

10 *Auditor Cameræ est Iudex Ordinarius Curiæ cum facultate sibi à Papa specialiter attributa cognoscendi privativè de omnibus contractibus Camerali obligatione vallatis.*

11 *Papa est Ordinarius Ordinariorum, & Episcopus universalis Ecclesiæ.*

12 *Dolus non debet alicui patrocinari.*

13 *Fidem fallere, & promissa non adimplere, grave est.*

14 *Hispanorum morem esse non servare fidem, aliqui incantè dixerunt.*

15 *Hispanorum fidelitas mirè extollitur.*

16 *Auctor declarat quomodo posset sine damno recurrentibus succurri.*

17 *Auctor dicit se optare, ut in Lusitania Tribunal erigeretur pro cognoscendis violentiis, & controversiis jurisdictionalibus.*

18 *Contentiones avertendæ.*

19 *Reipublicæ salus litium multitudine summopere læditur.*

20 *Tribunal competentiarum fuit in Hispania institutum de an. 1625.*

INDVBITATA est Iuris conclusio, Clericum non posse prorogare jurisdictionem Iudicis Ecclesiastici sine proprij Episcopi consensu, ut expressè probat text. *in cap. significasti, de foro comp.* ex quo ita colligunt Bertachin. *in tract. de Episcopo insp. limit. 4. num. 96.* Benedict. Capra *in suis reg. sub titul. de prorogat. num. 16.* Cumia *super ritib. magnæ Curiæ, cap. 42. num. 124.* Bernard. Vvernes. *pract. forens. lib. 1. observ. 12. n. 2.* Narbona *l. 59. gloss. 1. num. 8. & 12. titul. 4. lib. 2. Recop.* Anton. de Mathæis *de prorog. jurisdict. num. 14.* & insignia D. Petr. Barbosa *ad l. 1. art. 3. num. 179. cum seqq. ff. de judic.* Anguian. *de legib. lib. 3. controvers. 26. n. 8.* novissimè Carleval. *de judic. lib. 1. tit. 1. disp. 2. q. 8. sect. 2. num. 1075.* ubi *n. 1077.* subdit ad Abbatem, vel ad alium habentem jura Episcopalia, & jurisdictionem quasi Episcopalem, & non ad Episcopum spectare, præstare consensum prorogationi à Clerico factæ, & addit Episcopum, & Archiepiscopum non posse prorogare jurisdictionem Iudicis non sui sine consensu suorum Superiorum, & exemptum non posse sine consensu, & licentia Papæ, cui subditur, prorogare aliorum Iudicum jurisdictionem: & à *num. 1078. cum seqq.* plures assignat rationes, cur in clericis hoc sit speciale. 1

Quæ tamen intelligenda venit de Clerico violenter, & expressè prorogante, non autem de illo, qui contrahendo, vel delinquendo prorogat, quia tali 2 casu poterit absque ulla sui Episcopi licentia prorogare jurisdictionem alieni, illius loci in quo contraxit,

traxit, vt probat cap. dilecti, de foro comp. & in propriis terminis resoluit Marant. de ordine iudic. p. 4. dist. 12. num. 24. ibi: An autem Clericus possit prorogare iurisdictionem alterius Episcopi sine consensu sui Episcopi? dic quod non, sed requiritur consensus proprij Episcopi, text. est in cap. significasti 18. & ibi Abb. & Doctores, de foro comp. quod intelligitur quando vellet expressè prorogare, sed contrahendo, vel delinquendo potest iurisdictionem alterius prorogare absque consensu proprij Episcopi, per cap. Romana 1. §. contrahentes 3. de foro comp. in 6. ita tenet Alex. ad Bart. in l. si se 1. ff. de iudiciis, in addit. quæ incip. adde, &c. & prædictis adde Specul. in tit. de comp. Iud. ad princ. col. 9. vers. In Clericis, sequuntur Marta de iurisd. p. 4. cap. 6. n. 47. Caroc. dec. 52. n. 24. Carol. de Grassis de effectib. clericat. effect. 1. num. 67. cum seqq. Sigism. Scacc. de sent. & re iudic. gloss. 7. q. 1. limit. 1. n. 43. cum seqq.

Nouissimè in his nostris terminis post hæc scripta, & impressa visus doctissimus D. Mar. Cutell. in Codice legum Sicularum, ad leg. Petri II. not. 7. num. 6. cum seqq. pag. 298. & 299. in hæc verba. Pendet autem omnis disputatio ab intelligentia cap. significasti, de foro comp. possitne Clericus alterius diœcesis Prælato, ni proprius assentiatur, se subiicere, frequenter enim existimarunt non posse, vt ex multis fundat Petr. Barb. ad l. 1. art. 3. ex n. 179. ff. de iudic. Anton. Matth. de præcog. iurisd. n. 16. Anguian. de legib. lib. 2. controu. 21. n. 7. vbi in id allegat textum in c. 1. cum seq. 9. q. 2. concludens in ipso cap. significasti, nil innouatum fuisse, quod in antiquis sacrisque Canonibus constitutum non reperiretur. Sed an illud quoque procedat, vbi quis per subsequens in alterius territorij iudicem, paciscendo quid certo loco soluere, consensit, non leuis est dubitatio? nam id per Decretalem sublatum non videtur, nec vlla poscebat ratio vt fieret, ne libertas contrahendi, qua in re gentium innititur, non modicè restricta censeretur. Præterea Gregorius Pontifex hoc excepisse videtur in c. dilecti 17. de foro comp. per hæc verba: Verum quia etsi fuisset priuilegium tale concessum, non tamen prodesset illis, qui se in certo loco respondere, vel soluere aduersariis promiserunt, cum ibi, vt vbi domicilium habent, valeant conueniri; nec enim in proprium alienus Iudex constituitur, vt loquitur ipse idem Pontifex in d. cap. significasti, per electionem clerici, sed legis ministerio quisque Iudicem eius territorij, in quo contraxit, sortitur. Quod stabiliri quoque censent nonnulli per c. 1. §. contrahentes, eod. tit. in 6. quo loco Innocentius Pontifex summus decernit auelli à iurisdictione Archiepiscopi Remensis eos, qui citra aliarum essent diœcesum, in ipsius propria contraxerunt, nisi fortè ratione domicilij volentes traherentur: quanquam nobis in quæstione hac inductus non quadret, dum de iurès operatione contra eum, qui soluere in alieno territorio destinauit, non verò de simpliciter contrahente extra diœcesim disputamus. Quaobrem putandum est Marantam de ordine iudic. part. 4. dist. 12. num. 24. ac Barbos. in l. hæres absens, §. 1. ex num. 61. ff. de iudic. licèt in cæteris opinionem præfatam amplectantur, in hoc tamen deficere quod vtuntur Decretali præfata, vt stabiliatur, cum illa sine vllo, aut aliquo obstaculo ex relatis fundamentis consistat. In quod pariter conducunt complures, qui expressè tenuerunt magni nominis Iureconsulti, Speculator nempe, Alexander, Abbas, ac Ripa, dilatàntque conclusionem ad delicta, &c.

Recenter Carleual. de iudic. lib. 1. tit. 1. disp. 1. q. 8. sect. 2. num. 1083. eandem sequutus sententiam, ita ait: Quæ tamen prædicta prima limitatio sic probata, sublimitanda est primò, vt Clericus etiam sine sui Superioris consensu possit prorogare iurisdictionem alieni Iudicis Ecclesiastici tacitè, videlicet si contrahat, vel quod idem est, solutionem destinet, vel delinquat in territorio alterius. Ratio est, quia hæc prorogatio non oritur ex sola voluntate, & consensu clerici prorogantis, sed ex dispositione, & assistentia Iuris, quod iubet quem forum sortiri vbi contrahit, vel delinquit, & ibi eum etiam inuitum respondere compellit, cap. dilecti, c. vlt. de foro comp. &c.

Eandem opinionem eleganter, vt solet, probat 3
D. Barbosa d. art. 3. num. 222. & expressiùs in l. hæres absens, §. 1. à n. 61. ff. de iudic. ibi, quia Clericus potest conueniri in loco contractus, etsi non accesserit consensus Episcopi proprij, vt probat cap. dilecti, de foro comp. & ibi notat Panorm. num. 4. Alexand. cons. 89. n. 1. lib. 7. ergo in eo renunciatio proprij priuilegij valida debet censeri, cùm in effectu importet renunciationem exceptionis declinatoriæ, si in loco contractus non reperiatur, & velle, quod in eo præcisè teneatur respondere, & planè decisio d. cap. significasti, non habet locum si Clericus renunciauit declinatoriæ, & obliget se respondere coram Iudice aliàs competenti, & eius non declinare iurisdictionem. Panorm. cons. 25. col. 1. lib. 1. Ripa in cap. 1. n. 48. de iudic. Et hanc sententiam nouissimè sequitur Tribunal Nunciaturæ Hispan. in causa vertenda inter Alphunsum Moretum ex vna, & Ioannem Berrozanum Canonicum Placentinum partibus ex altera, de & super comparitione dicti Ioannis Berrozani coram Ordinario Hispalensi vbi contraxit, cum renunciatione proprij fori, non obstante exceptione fori declinatoria, qua idem Ioannes ad proprium Ordinarium Placentinum remittendum fore & esse postulabat; & sic fuit decisum eundem Ioannem Hispali comparere debere in vim Requisitoriæ per dictum Ordinarium Hispalen. relaxatæ sub die 4. Decembris 1624. à quo decreto cùm supplicasset dictus Ioannes ad supremum Regium Consilium, ab eo fuit capta resolutio tenoris sequentis, videlicet: En la Villa de Madrid, en 15. dias del mes de Febrero de 1635. vistos estos Autos y processo por los Señores del Cõsejo supremo de su Mag. que son entre partes de la vna, Alonso Moreno, y de la otra el Canonigo Iuan Berrozano, de cuyo pedimiento vino al Consejo, pretendiendo que el Nuncio de su Santidad le hasè fuerza en no remitir la causa al Ordinario de Seuilla, y en no torgar la apelacion, dixeron que el Nuncio de su Santitad no ha hecho, ni hase fuerça, ansi la prouayeron y señalaron, &c.

Id ipsum in Clerico, qui promisit soluere certo 4
loco, vt ad illum sit remittendus, quamuis sine consensu proprij Episcopi promissionem huiusmodi fecisset, tenent Rip. in d. cap. 1. n. 68. Couar. pract. cap. 10. num. 5. vers. Nonò, Francisc. Molina de brachio Regio, cap. 28. n. 14.

Ratio huius resolutionis est, quia prorogatio hu- 5
iusmodi facta ratione contractus non procedit immediatè a voluntate Clerici sic volentis, sed ex dispositione Iuris, quæ iubet partes etiam inuitas respondere in loco, in quo contraxerunt, d. cap. 1. §. contrahentes, de foro comp. lib. 6. Quotiescunque enim voluntas Clerici non est causa immediata, vt coram alio Iudice conueniatur, sed solùm necessitas, quæ procedit à dispositione legis; tunc ad renunciandum proprio foro non requiritur consensus proprij Episcopi, vt optimè ratiocinatur Panorm. in d. cap. dilecti, numer. 4. & in cap. 1. num. 21. de iudic. & ibi Rip. numer. 67. Nau. in cap. accepta, oppos. 8. num. 3. de restit. spol. quos refert, & sequitur D. Barbosa in dict. leg. 1. artic. 3. num. 223. Scacc. d. limit. 1. à n. 23.

Iuuat etiam, quia quando obligatio alicui prohibetur, non intelligitur obligatio tacitè inducta à lege incidenter ex contractu permisso, benè Car-
thag,

that. *decis.46. à num.25.* Et quia licèt minori prohibeatur alienatio absque consensu & decreto Iudicis, tamen quando alienatio tacitè inducitur à lege tanquam necessaria, comprehendit minorem etiam sine decreto Iudicis, latè de variis exemplis per Stephan. Gratian. *disceptat. forens. cap.27. num.44. cum seqq.* Et prohibita alienatione, intelligitur facta ab homine, non tamen ea, quæ tacitè inducitur à lege ex aliquo actu, Mierca *de maiorat. part.4. quæst.1. limitat.1. à n.6.*

6 Nec est dicendum, posse Clericum contrahere, ita vt tacitè inducatur prorogatio; at non posse contrahendo expressè prorogare iurisdictionem Iudicis loci contractus, cum renunciatione proprij fori sine sui Episcopi consensu. Quia facilè occurritur respondendo hoc casu renunciationem non esse extrinsecam à contractu, sed illi accessoriam, & intrinsecam independenter ad corrobationem fori inducti per legem; quo casu, vt aliquid operetur renunciatio, habebit suum effectum, etsi non accesserit voluntas proprij Episcopi, vt in his terminis post alios à se relatus resoluit insignis, & doctissimus D. Petrus Barbosa, in supremo, ac Regio Matritensi Consilio olim Senator meritissimus, postea Regni Portugaliæ Cancellarius maximus, *d. artic.3. n.224.* cuius auctoritas omnes sui temporis scriptores longè superat: tum, quia attenditur, quod principaliter agitur, non quod incidenter, ex dictis *quæst. 6. n...* & clausulæ appositæ in contractu, non stant independenter, sed accessoriè, & sequuntur naturam, & priuilegia contractus principalis, per ea quæ adduxi suprà *quæst.1. à num.26.* Quare Doctores citati hac eadem *quæst. num.2. & 3.* asserunt communiter dispositionem *d. cap. significasti*, non procedere in Clerico, qui contrahendo, vel delinquendo renunciat proprio foro, quod de expressa intelligitur renunciatione, vt est indubitatum apud omnes ferè, qui hucusque syncero animo, & veritate inspecta hac de re scripserunt. Denique cum hac nostra sententia remanet post secundam huius tract. impressionem à me visus Carlenal. *de iudic. lib.1. titulo 1. disp.2. quæst. 8. sect.6. num. 1252. pag. 314.* his verbis. *Amplianda autem est hac resolutio vt procedat etiam si clericus contrahens extra locum domicilij renunciauerit foro sui Superioris licentia; nam ex vi huius renunciationis remittendus est ad Iudicem Ecclesiasticum loci contractus, vt supra tetigi, num.1083. & docuit Barbosa* in d.l.1.art. 3. n.225. *quem sequutus est Capiblanc.* in pragm.8.part.2.n.153.de Baronibus: ratio est, quia *renunciatio ista non dat forum, sed corroborat forum contractus à iure constitutum*, in d. cap. dilecti, de foro comp. &c. Ex quibus firma remanet hæc sententia, quidquid modernus quidam ei detrahere non desinat, solito animo, quem habet, Ecclesiæ tam infesto, vt pro ea quicquid resoluat, inuitus faciat, & semper per argumenta & mendicata suffragia discurrit, non aduertens quod miserorum, & pauperis Doctoris refugium est regulas citare generales, vbi in terminis reperietur Doctoris alicuius cogniti decisio, Viu. *decis.135. num.4. cum seqq. & decis.401. numer.30.* Caualcan. *decis.30. num. 38. part.1.* Cùm ergo habeamus tot Doctores in terminis loquentes, frustrà laboras, timeat Dominum, quia nunquam vidi, vt dicebat quidam, alchimistam diuitem, nec Ecclesiæ inimicum diu prosperantem.

7 Licèt autem valde controuersum sit, vtrùm quando quis contraxit certo loco, & in alio respondere, vel soluere promisit, in quo sit conueniendus quando consensus proprij Ordinarij non interuenit, vt videre est apud D. Barbos. *in d.l. 1. art.3. num.226. & seqq.* nihilominus tamen hæc controuersia non pertinet ad nostrum casum, in quo contractus soluendi pensionem fuit Romæ celebratus, ibique destinatus locus solutionis cum pacto expresso respondendi coram Auditore Cameræ Apost. vt constat ex obligatione, & consensu in eius Tribunali præstito, de quo memini *in proœm. n.16.* Qui quidem 8
consensus contractus naturam accipit, cum pensiones propter illum æquiparentur contractibus, Gig. *de pensionib. quæst.99. num.10.* Achil. *decis.13. n.8. de pensionib.*

Accedit, quia quando Clericus prorogat iurisdi- 9
ctionem in personam delegati Papæ, tunc necessarius non est consensus proprij Episcopi, secundùm Bellam. *in d. cap. Romana, in princip. num.7. de foro comp. lib.6.* Bellet. *disquisit. Clerical. p.1. titul. de fauore Clericorum personali, §.2. num.7.* D. Barbosa *in d.l.1. art.3. num.224.* Cùm igitur Auditor Cameræ 10
Apostol. sit Iudex Ordinarius Curiæ, quia illi ratione officij immediatè competit iurisdictio, vt post Octauian. Mandos. & alios in specie de illo loquentes resoluunt Anguian. *de legib. lib.2. controu.26. n.55.* & Scacc. *de appellat. q.19. remed.1. sub num.79.* cum facultate tamen sibi à Papa specialiter attributa cognoscendi priuatiuè quoad alios de omnibus contractibus Camerali obligatione vallatis, vt colligitur ex Bulla Pauli V. 28. alias 20. incip. *Eximia*, § 7. *& 20. sub dat. Romæ apud S. Marcum, Kal. Octobris 1606.* & tangit Rot. *decis.647. num.1. parte 2. recentissim.* nil mirum si ad eius iurisdictionem prorogandam proprij Episcopi consensus minimè desideretur.

Denique in consensibus qui Romæ præstantur in 11
actu resignationis; vel intimum cessionis coram Papa factæ, ipsius expressa interuenit auctoritas in admissione, collatione, & pensionis reseruatione: vnde non est ambigendum, proprij Episcopi licentiam suppleri interueniente huiusmodi Papæ auctoritate, cùm sit Ordinarius Ordinariorum, *cap. cuncta per mundum, 9. q.1.* Gonzal. *ad reg.8. Cancel. §.2. proœm. num.44.* Camil. Borel. *in sum. decis. tom.1. titul.4. num.10.* Flamin. Paris. *de resignat. benefic. lib.8. q. 7. num.8. cum seqq.* & alij citati per me *in tract. de Iure Eccles. vniuerso, lib.1. cap. 2. num.15.* Et Episcopus vniuersalis Ecclesiæ, Turrec. *in cap. in nono, num.6. dist.21.* Ioan. Selua *de benef. p.2. q. 1. n.18.* Card. Tusch. *tom.6. lit. P. concl.40.* Flamin. Paris. *d. tract. lib.11. q.13. n.132.* Ego ipse *d.c.2. n.12.* habeatq; pro propria Diœcesi totum Orbem, gloss. *verb. primata, in cap. felicis, §. fin. de pœnis in 6.* Gonzal. *d.§. 2. proœm. n.46.* quia in vniuerso orbe habet plenitudinem potestatis. Camill. Borel. *de præstantia Regis Cathol. c.53. n.12.* Et ideo concurrit cum omnibus Ordinariis, Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. §.1. proœm. num.32. cum seqq.* Marta *de iurisd. part.3. cap.21. num.15. cum seqq.*

Si Lusitani nostri tales solent inuenire excusa- 12
tiones, & subterfugia, ne promissa adimplere cogantur, nullus inuenietur, qui cum eis contrahere velit, quod hac de re agens maturè considerauit D. Marius Cutell. *in Codice legum Sicularum, ad leges Petri II. cap.6. not.7. num. 20.* ibi: *Aliàs Lusitanos omnes humana societate (ne præter Regni fines contrahere possent) pelleremus*: id esset de propria opinione parum curare, cùm graue sit fidem fallere, & promissa non adimplere, *l. 1. in princip. ff. de constit. pecun. l. 1. ff. de pactis*, cum citatis per me *Axiomat.98. num.1.* promissi enim adimplementum adeò præcisum legea iudicant, vt dicant nihil esse posse fidei humanæ conuenientius, aut naturali rationi conformius, vt docet Iureconsul. Vlpian. *in d.l.1. ff. de pactis*, ibi:

Huius

Huius edicti æquitas naturalis est, quid enim tam congruum est humanæ fidei, quàm ea, quæ inter placuerint, seruare, & in d.l.1.ff.de constit.pecun. ibi: *Hoc edicto Prætor fauet naturali æquitati, qui constituta ex consensu facti custodit, quoniam graue est fidem fallere:* idem habetur in *l.1.§.1.ff.depositi, & in l.non minorem, C.de transaction.* & in multis aliis Iuribus relatis à Roland.*consil.1.n.38 lib.2.* Mendoza *in d.l.1.de pact.* *s,in princip.* Prateio *in dicheologia,cap.5.* Anton. Pichat.*in princip. Instit. de fideicom. hæred.* Valenzuela *consil.2. n.54. cum seqq.* Iacob. Thoming. *consil.39. n.24.lib.1.* vbi citat Ciceron. *lib.1.Offic.* referentem etymologiam particulæ, *Fides*, quasi fiat, quod dictum est, & sit dictorum, factorumque constantia, & veritas, *consil.19.n.9.cum seqq.lib.1.* vbi ait, quod Aristoteles discipulum suum Alexandrum Magnum ad fidei præstationem hisce verbis cohortari solebat. *O Alexander obserua fidem datam, & fœdera confirmata, alias malus finis sequitur.*

13 Nescio quare homines his se credant, qui cùm beneficia aliorum sub obligatione pensionis soluendæ obtineant, postea eadem sibi adeò appropriant, & Sedis Apostolicæ gratiâ impetrata afferant, vt inde affirmare audeant se ad nullam pensionis solutionem teneri, aut obligatos esse, reseruationemque fuisse nullam, & subreptitiam: vnde incipit procrastinari, & differri solutio longa lite; Iudice irresoluto, exceptionibus per calumniam oppositis, appellationibus ad Superiores interpositis, & demùm per vim ad consilia Regia delatis causis: quare meritò talibus non esse credendum, nec fidem adhibendam, omnes clamant, quia Deo illato non seruarunt, dum sub iuramento resignantibus promiserunt soluere pensionem, dum Papæ Summo Ecclesiæ Pastori, & Principi se soluturos esse dixerunt, homini à quo beneficia acceperunt, calumnias astruentes, & alimenta denegantes promissa: hi sunt qui Hispanam nationem inhonorant, pro-
14 pter quos Ioan. Andr. *in proœm. Decretalium,* incautè affirmauit, Hispanorum morem esse non seruare fidem, vbi hoc idem protulit Bald. *col.6.vers.Quare si aliqua,* quorum dicta referunt Boer.*decis.179.n.8.*
15 & Menoch. *de arbitrar. casu 57.numero 48.* sed nostrorum fidelitatem mirè extollunt Titus Liuius *decad.4.lib.4.* Mar. Sicul. *de Hispanor.moribus, lib.4. propè fin.* Ioan. Rendina *de maiest. Princip. in verbo non armis solùm declaratam, num.17.cum seqq.* Et ideo Imperatores Romani consueuerunt, fidelitate Hispanorum nota semper apud omnes existente, in custodiam corporum milites Hispanos adhibere iam inde à Iulio, & Augusto Cæsare, vt recensent Sueton. *in August.cap.49.* Liu. *decad.3.* & Morales *lib.9.cap.41.*

16 Arbitrantur se vincere, si causa ad Regia Tribunalia etiam fictæ oppressionis prætextu deferatur, ob summum, quem in illis sperant fauorem, consequi, & ob id, quod Regiam (vt illi aiunt) defendunt iurisdictionem, principalem causam iurisdictionalibus controuersiis inuoluunt, & pensionis exactionem impediunt, & executionem obligationis Cameralis retardant. Optarem maximè, vt quando recurrentes huiusmodi Regiam non rectè implorant protectionem contra sententias, mandata, & declaratorias litteras, quæ paratam habent executionem, priusquam istis recurrentibus succurratur, summaria saltem informatione constare debeat, an bonam foueant causam, visque illis verè, & realiter inferatur, ne sub prætextu huiusmodi tollendæ violentiæ, quæ non extat, alteri damnum inferatur irreparabile, priuetúrque suo iure sine Lite, vt vsus docet, & experientia compertum est, Quo animo, bonóve, an malo recurrat quis pro prætensa vi sibi illata tollenda, dum à sua possessione se eiectum asserit, vel bonis spoliatum vigore alicuius mandati, quod habeat executionem paratam, vel sententiæ, quæ transiuit in rem iudicatam, difficile est percipere, nisi totius negotij cognitio præcedat, quæ Laico Iudici non conceditur, iuxta ea quæ dixi *q.8.n.14.cum seqq.* & ideo nullum aliud opportunum remedium assignari potest, quàm deprecari, vt res controuersa, siue beneficium, eiusque fructus sub sequestro penes tertium ponantur, quia si recurrens habet bonum ius, bonamque causam fouet, nihil curabit, quod sequestrentur bona huiusmodi, cùm sibi remaneat spes certa ea iterum recuperandi: si verò iure destitutus recurrat, solùm prætextu differendæ solutionis, seu vt interim fruatur bonis, in quibus est intrusus, cùm per sequestrum malo huic occurratur, recursui renunciabit absque dubio, litique ceder, & bonis.

Ad vias controuersiarum, & dissensionum peni- 17
tus intercludendas & discordiarum occasiones præscindendas, quæ super his recursibus inter Ecclesiasticos, & sæculares Iudices quotidie apud nos euenire solent, Vir quidam insignis necessarium reputabat in Regno Portugaliæ, vt non vnus Iudex, qui dicitur Regiæ Coronæ, causas violentiarum, vt vocant, cum aliis sibi adiunctis per circumferentias tantùm terminaret, vt nunc fit; sed quod Tribunal erigerent cum certo numero Senatorum ad huiusmodi causas specialiter deputatorum, qui eas præhibitis decisionibus, sicut in aliis fieri solet, audito Procuratore Regiæ Coronæ, & Ecclesiasticæ iurisdictionis defensore cum voto, summariè negotium cognoscerent, omni strepitu iudiciali semoto, illudque decernerent, quod in causa iustitiæ consentaneum iudicauerint, & quod omnibus, aut eorum pluribus visum fuerit, illud fieri deprecentur, vt sic Iudices Ecclesiastici & sæculares summa sint, vt decet, animorum consensione, & contentiones penitus inter eos extinguantur, quas auertere tenemur exemplo Iustiniani Imperatoris hoc durè se-
rentis *in auth. vt omnes obediant Iudici, collat.5.cap.1.* 18
in fin., & summi Pontific. *in cap.1.de appellat.* dicentis cordi sibi esse lites minuere, & laboribus rele-
uare subiectos. *Salus enim Reipublicæ*, vt ait Cicer. 19
lib.1. de legib. litium multitudine summoperè læditur.
Vnde in Regnis Hispaniarum de anno 1625. fuit 20
optimo iure institutum Tribunal competentiarum, expressa consimili causa in litteris eius erectionis datis sub die 9. Decembris, vt refert D. Mar. Cutell. *in suo patrocinio pro Regia iurisdictione Inquisitoribus Siculis concessa, in princip. numero 6. Æquissimum est enim,* vt ait Vlpian. *in l.18.tit.de vsufruct. quasi communi diuidundo iudicium dari, vel stipulatione inter se cauere qualiter fruantur, cur enim ad arma, & rixas procedere patiatur Prætor, quos potest sua iurisdictione componere.* S. Augustin. *de verbis Domini*, c.9. ita ait, *Pax est securitas mentis, tranquillitas animi, simplicitas cordis, vinculum amoris, consortium charitatis,* &c. Et paulò inferiùs. *Hanc qui perdidit, quærat, qui amisit requirat, quoniam qui in ea non est inuentus, à Patre inde abdicatur, à Filio exhæres habetur, à Spiritu sancto alienus efficitur, nec ad hæreditatem Dei poterit peruenire, qui testamentum patris noluerit conseruare.* Et paulò post: *Hæc est, quæ simultates tollit, bella compescit, iras comprimit, superbos calcat, humiles eleuat, discordes sedat, inimicos concordat, cunctis est placida, nescit extolli,* &c. Eleganter Cassiodor. *lib.1. epist.1.* ibi: *Oportet nos, Clementissime Imperator, pacem quærere, qui causas iracundiæ cognoscimur non habere, quoniam ille moribus obnoxius iam tenetur, qui ad iusta deprehenditur impa-*

ratus,

ratur, omni quippe Regno desiderabilis debet esse tranquillitas, in qua & populi proficiunt, & vtilitas gentium custoditur. Hac est enim bonarum artium decora mater, hoc mortalium genus reparabili successione multiplicant, facultates protendit, mores excolit, & tantarum rerum ignarus agnoscitur, qui eam minimè quæsisse sentitur, &c.

Vtrùm Clericus Lusitanus in actu resignationis, seu iurium cessionis, possit Romæ per viam contractus se submittere iurisdictioni Auditoris Cameræ Apostol. in cuius Tribunali contraxit, & se obligauit de soluenda ibi pensione?

QVÆSTIO IV.

1 *D. Gabriel Pereira de Castro laudatur.*
2 *Princeps supremus potest inhibere suis subditis, ne alieni Principis iurisdictioni subiiciantur.*
3 *Barones possunt suis inhibere vassallis ne suam in alium iurisdictionem prorogent.*
4 *Clericus Lusitanus potest Romæ in actu resignationis contrahendo se submittere iurisdictioni Auditoris Cameræ de soluenda ibi pensione.*
5 *D. Petri Barbosæ doctrina in terminis refertur.*
6 *Prorogatio necessaria fit de consensu, & voluntate contrahentis, sed auctoritate legis, quæ illã inducit.*
7 *Lege permittente, & inducente quod fit, dicitur iustè, & benè fieri.*
8 *Papa non potest vocari Princeps alienus, sed proprius omnium, & maximè Clericorum.*
9 *Papa cùm habeat pro Diœcesi totum Orbem, Crucem vbique terrarum ante se defert.*
10 *Papa semper, & vbique pallio vtitur.*
11 *Roma est patria communis omnium.*
12 *Auditor Cameræ omnibus contrahentibus in forma Cameræ est Iudex competens.*
13 *Clericus non potest opponere Auditori Cameræ exceptionem incompetentiæ fori.*
14 *Laicus non potest de iure Lusitano prorogare iurisdictionem Iudicis Ecclesiastici.*
15 *Iudex loci contractus potest cognoscere de illius adimplemento inter contrahentes, ac si fuissent verè, & realiter sui subditi.*
16 *Pro responsione obiectionum ad alium locum se remittit Auctor.*

1 DOCTOR Gabriel Pereira de Castro, Senator Regius meritissimus, vir in omni scientiarum genere apprimè versatus, *in suo tract. de manu Regia, part. 1. cap. 35. num. 1.* plures rationes congerit, quibus supremus
2 Princeps innixus potest suis subditis iubere ne alieni Principis iurisdictioni se subiiciant, eius autem verba sunt, quæ sequuntur. *Consideratur enim in tali prorogatione ipsius Principis præiudicium, dum sui subditi alterius Imperio se submittunt, ex quo Coronæ Regiæ per indirectum potest præiudicium gigni, dum tales subditi alienum Regem adeunt pro iustitia consequenda, quod in dedecus Regis naturalis redundat, qui subditis ius reddere tenetur, & patrimonia ciuium exhaurirentur dum ad lites prosequendas aliena Tribunalia frequentarent; & insuper esset occasio, vt subditi Regibus obsequium aliquando denegarent contra Reges exteros, apud quos eorum negotia penderent indecisa: quare vt his, & aliis, quæ considerari possunt, occurratur, iustissimè introductum est ne exteri Principis iurisdictio prorogari possit*, &c.

Ex quibus rationibus colligitur, posse Barones 3
suis inhibere vassallis ne suam in alium iurisdictionem prorogent, vt ex Afflict. Octauian. Frece. & alios tradit D. Barbosa *ad l. 1. art. 3. numero 145. ff. de iudic.* immò id eisdem prohiberi vassallis tenent Afflict. *in cap. Imperialem, §. præterea, num. 24. & 25. de prohib. feudi alienat.* per Federic. Abb. *in capite ex transmissa, notab. 1. de foro compet.* Capic. *decis. 9. n. 15.* Otalor. *de nobilit. part. 3. c. 9. n. 13.* Sesse *de inhibit. c. 9. §. 3. n. 3.* quo fundamento existimauit B. non posse Romæ in actu resignationis, seu iurium cessionis huiusmodi per viam contractus se submittere iurisdictioni Auditoris Cameræ, in cuius Tribunali contraxit, in Regis naturalis, & proprij Ordinarij præiudicium.

His tamen non obstantibus in principali quæ- 4
stione pars affirmatiua est tenenda, videlicet posse Clericum Lusitanum Romæ in actu resignationis contrahendo se submittere iurisdictioni Auditoris Cameræ Apost. de soluenda ibi pensione, quia prorogatio iurisdictionis alieni Iudicis, vigore contractus facta est consequutiua necessaria, & accessoria ipsi contractui, & non voluntaria, quo casu non intrat consideratio D. Gabrielis Pereira, nec ista hoc casu prohibetur, vt in propriis terminis eleganter,
vt solet, aduertit D. Petrus Barbosa *in d. leg. 1. ff. de* 5
iudic. artic. 3. num. 175. his verbis: *Item valere posse* (prorogationem scilicet) *si contractus sit celebratus extra Regnum; nam tunc valebit prorogatio facta in Iudicem contractus, etsi in extraneo Regno iurisdictionem habeat.* Et sic communiter obseruatur. Magis in nostris terminis Mar. Cutell. *in Codice legum Siculorum, ad leg. Petri II. c. 6. not. 7. n. 6. cum seqq. pag. 198. & 199.*

Ratio huius resolutionis est, quia hæc proroga- 6
tio, quam diximus necessariam, non fit de consensu, & voluntate contrahentis, sed auctoritate legis quæ illam inducit, vt per text. *in cap. dilectis, de foro comp.* resoluunt Rip. *in d. cap. 1. numero 68. de iudic.*
Couarr. *practic. cap. 19. num. 5. vers. Nonò.* Lege enim 7
permittente, & inducente, quod fit, dicitur iustè & benè fieri, *l. si quis sit fugitiuus, §. apud Labeonem, ff. de ædilitio edicto, capit. quod dicam 14. quæstione 4.*

Accedit, quia dictus B. se submisit iurisdictio- 8
ni, compulsioni, condemnationi, sententiis, iuribus, & censuris, ac mero examini Domini nostri Papæ, ipsiusque Camerarij, necnon Curiæ causarum Cameræ Apostol. generalis Auditoris, &c. vt constat ex eius obligatione, de qua *in proœmio, num. 16.* Vnde respectu omnium, & maximè Clericorum, non potest Papa vocari Princeps alienus, cum sit Ordinarius Ordinariorum, & Episcopus vniuersalis Ecclesiæ, ac habeat pro Diœcesi totum Orbem, vt suprà probauimus *quæstione 3.*
num. 11. Ob quam rationem Crucem vbique terra- 9
rum ante se defert, quam tamen Patriarchæ, & Metropolitani, ac Apostolicæ Sedis Legati in suis tantum prouinciis ante se ferunt, *cap. antiquæ, de priuileg.* vbi *in collect. num. 4.* plures citaui Doctores.
Hinc etiam Pallio, quo Patriarchis, & Archiepis- 10
copis in solis Missarum solemniis, & in suis Ecclesiis dumtaxat vti licet, solus semper vtitur, & vbique, *cap. ad honorem, de auctorit. & vsu Pallij,* Henriq. *in sum. lib. 10. cap. 31. in princip.* Lotter. *de re benefic. lib. 1. q. 22. numero 20. & 21.* Illustrissim. D. Roderic. à Cunha *in comment. ad cap. Pallium 6. numero 2. distinct. 100.* Ego ipse *de iure Ecclesiastico,*
lib. 1. cap. 2. num. 76. Nec etiam Roma potest dici 11
extranea, cùm sit communis omnium patria, gloss. *verb. contra, in cap. fin. de foro comp.* Mandos. *in reg. 20.*
Cancell.

Cancel. quæst. 10. num. 2 Dionys Paul. de vera quatuor Patriarch. Sedium erect. cap. 16. num. 26. cum aliis per me citatis infrà q. 6. num. 57. Mar. Cotell. ubi suprà n. 10. ibi, Roma enim cunctorum diœcesis est, Pontifex verè summus omnium Pastor, c. cuncta per mundum 9. quæst. 3. &c. Sigismung. Scacc. de iudic. lib. 1. cap. 66. num. 24.

12 Vnde fit, vt eandem potestatem respectu Clericorum habeant Papæ officiales, & vicem ejus gerentes in Romana Curia, & maximè ubi adest obligatio Cameralis, prout in casu nostro, quia tunc Auditor Cameræ omnibus taliter contrahentibus, & maximè Clericis est Iudex competens, ut benè resolvunt Massa ad formam Cameræ, q. 1. part. 2. n. 3. & 4. Vestr. in prax. lib. 2. cap. 4. n. 4. & 6. Erasm. à Cochier. de iurisd. Ordin. in exemptos, p. 2. q. 46. n. 7. Rot. dec. 52.

13 n. 1. part. 1. recentiss. Et ideo Clericus non potest illi opponere exceptionem incompetentiæ fori, vt bene notant Mandoz. de inhib. quæst. 93. num. 6. Surd. cons. 280. num. 13. Zach. de obligat. Camerali, quæst. 7. n. 2. nam obligatus in forma Cameræ potest ubique conveniri. Vestr. in praxi lib. 2. cap. 4. num. 4. in fine, & seqq. Thesaur. dec. 26. sub num. 13. vers. Sed alia additur clausula. Marc. Anton. de Amatis dec. 81. num. 2. Rota apud Zach. post tract. de obligat. Camer. dec. 78. num. 6. optimè Surd. cons. 280. num. 12. in fine vol. 2. ibi, Sed quia ipse D. Forestus obligavit se, & suos in forma Camerali pro solutione dictorum aureorum quadraginta mille, cujus obligationis vigore conveniri potest coram quocunque Iudice, & in quocunque foro, quia obligatio Cameralis inter alia continet renunciationem fori, proindeque sic obligatus potest ubique locorum conveniri, &c.

14 Qua sententia retenta non obstant Doctores, quos suprà citavi n. 2. & 3. quia non loquuntur de Clericis, sed de vassallis laicis, & subditis Principum sæcularium, & ita intelliguntur secundùm iura quæ allegant; nam Lusitani nostri ad sui intenti comprobationem adducunt Ordin. Regiam lib. 2. tit. 1. §. 14. quæ jubet non posse laicum prorogare jurisdictionem Iudicis Ecclesiastici, & sic illam interpretatur D. Gabriel Pereira de manu Regia, part. 1. c. 9. num. 13. ibi: Illa lex Regia (scilicet in d. §. 14.) procedit inter laicos, qui alios sæculares vocant ad judicium Ecclesiæ. Castellani verò fundantur in simili, l. 3. tit. 1. lib. 3. Ordin. quæ idem statuit, & ad eundem tendit effectum.

Hæc post primam, & secundam hujus tract. impressionem optimè consideravit D. Mar. Cutell. in Codice legum Sicul. ad l. Petri II. cap. 6. not. 7. n. 11. & 12. pag. 299. ibi, Nam quod spectat ad præjudicium sæcularium Principum videtur absolutum in considerationem non venire, ubi de personis Ecclesiasticis Ordinis agatur; illi namque, ut ex Bart. probavimus, in controv. 3. n. 46. adeò plenam proprij status mutationem assequuntur, ut Ordinibus suffulti, jam non pristini territorij sint, ac si originis, domicilij, quoad judicialia, forum mutassent. Quamobrem quod Pereira præmisso tract. p. 2. c. 35. n. 2. concludit, ne possint subditi alienum Regem ut sibi jus dicat, eligere, ex rationibus, quas sapienter conduxit, extraneum est ab eo, de quo quæritur; nam id Reges in suos subditos, quibus imperant, jure optimo constituunt, ut nos sæpius firmavimus supra nota 6. at quoad Clericos secus est; hi enim non alium Regem, sed proprium Superiorem adeunt, qui Summus est Pontifex, cujus vices Auditor Cameræ sustinet in his, quæ ad Cameram spectant quales sunt executiones hujusmodi instrumentorum, &c.

15 Et in omni eventu, illæ leges non loquuntur quando prorogatio est necessaria, quæ per se fit ratione contractus, quia hoc casu potest Iudex loci vbi celebratus fuit contractus, cognoscere de illius adimplemento inter contrahentes, ac si fuissent verè, & realiter sui subditi, & ab eodem loco oriundi, seu domiciliarij, ita Marian. Socin. in d. cap. dilecti, n. 23. de foro comp. & Panorm. in cap. fin. numer. 36. eod. tit. quos refert & sequitur D. Barbos. in l. hæres absens, §. 1. n. 7 ff. de iudic. bene Salgado de Reg. protect. tom. 1. p. 1. c. 17. n. 6. iunctis adductis infra q. 6. n. 28. 16

Non etiam obstat alia Ordinatio Lusitana libr. 2. tit. 13. §. 1. ibi: Non impetren Iuizes Apostolicos fora de nossos Reynos: quia de illius intellectu particulariter agendum est q. 6. n. 22. cum seqq. Necnon de Breui Iulij III. latè agemus ibidem num. 31. cum seqq. Ac de Concilio Triden. sess. 24. de reform. c. 20. eodem locò n. 2. cum sequent. quæ iura mihi obiiciunt Aduersarij: sed non solùm minimè probant eorum intentum, sed etiam, si benè expendantur, contrarium ex illis desumitur argumentum, vt ex adductis d. q. 6. apertè colligitur.

Nec denique obstarent omnia ea, quæ ex adverso adducuntur ad mentem Pontificum impiè pervertendam, & illorum auctoritatem labefactandam, de quibus in præsenti agere iustis de causis non conuenit, esset enim facta per illos, qui à nemine iudicatur, syndicare; nulli enim licet dicere Principi cuilibet Superiorem non recognoscenti, Cur ita facis? iuxta doctrinam Baldi in prælud. feudorum, & in l. fin. C. sentent. rescind. non poss. & fuit dictum originale Specul. in tit. de legatis, §. nunc ostendendum, vers. 85. per text. in cap. quamuis, iunct. gloss. ibi verbo Deo, de pœnis dist. 1. c. in memoriam. 19. dist. & in l. disputare, C. de crimine sacrileg. ibi, disputare de principis iudicio non oportet, sacrilegij enim instar est dubitare an is dignus sit, quem elegerit Imperator, quia vt inquit idem Bald. in cap. Ecclesia col. pen. vt lite pend. cum Princeps sit causa causarum, non est de eius potestate inquirendum, cùm primæ causæ nulla sit causa; & illud quod primum est, aliud ante se habere non potest, iunctis aliis, quæ vltra scribentes in eisdem iuribus tradunt Antun. de Butrio in cap. 2. numer. 68. de translat. Præl. Petr. Rauena sing. 813. Gregor. Lopez per text. ibi, in l. 11. tit. 18. par. 3. Franc. de Curte inter consilia Murtianensij, cons. 10. n. 6. Michael de Aninon. in tract. de vnitate ouilis, cap. 23. num. 7. Ferdinand. Mendoza lib. 1. disp. de pactis, cap. 1. Modit. in §. Principum placita, dub. 33. ex n. 2. Annæ. Robert. lib. 2. rerum iudic. cap. 11. Valenzuela in monit. contra Venetos, part. 5. n. 146. In omnibus gratiosis, aut à iure positiuo prouenientibus sola voluntas Principis pro iusta habetur causa, vt per Gloss. & Bart. in l. relegati, ff. de pœnis, cap. cum à nobis, in fine, de testib. Abb. in cap. nisi specialis, de offic. deleg. Bald. in leg. rescripta, num. 9. de precibus Imper. offer. & consil. 333. in princip. lib. 1. vbi ait quodlibet motiuum etiam leue habetur pro iusta causa, Alexand. consil. 2. num. 10 vol. 1. Ias. cons. 136. vol. 1. Paris. cons. 5. n. 115. Menoch. de præsumpt. lib. 2. præs. 10. Rodolphin de potestate Principum, c. 6. n. 203. & alij relati à Modit. vbi supra, n. 8. Valenzuela cons. 4. n. 122. pag. 44. Cornel. Tacit. lib. 6. annal. ibi: Non est nostrum æstimare, Cæsar, quæ supra cæteros, & quibus de causis extollas. Tibi summum rerum iudicium Dij dedere, nobis obsequij gloria relicta est. Vnde in simili Virgilius lib. 1. Æneid.

— Tuum ô Regina quid optes
Explorare labor, mihi iussa capessere fas est.

Vtrùm Clericus Romæ pensionem solvere promittens per viam contractus, cum expressa proprij fori renunciatione, possit pro ejus solutione illic destinata, in propria, vel Procuratoris persona conveniri, quamvis ibi non inveniatur?

QVÆSTIO VI.

1 *Contractus ratione in aliquo loco celebrati acquirit contrahens forum in eo.*

2 Cap. Romana 1. §. contrahentes, de foro comp. lib. 6. *declarat posse quem in loco contractus conveniri, si ibi inveniatur.*

3 *Contractus in loco conveniri potest contrahens, etiamsi in eo non inveniatur, quando juravit ibi solvere, & renuntiavit proprio foro.*

4 D. Petri Barbosæ *elegans sententia refertur.*

5 *Idem de Clerico loquens tenet.*

6 *Renuntians proprio foro potest conveniri ubicunque.*

7 *Iuramentum adstringit jurantem ad factum præcisum.*

8 *Contractus locus non dicitur ille in quo transmittuntur litteræ, seu nuntius, sed ille in quo consensus conjunguntur.*

9 Ordinatiu Regia Lusitana lib. 3. tit. 6. §. 2. *expenditur.*

10 *Contrahens in Regno extraneo ligatur statutis illius Regni, in quo contraxit.*

11 *Contractus semper regulatur secundùm leges, & constitutiones loci, in quo celebratus fuit.*

12 *Quando tractatur de forma, & solemnitate actus extra proprium territorium gesti, non attenduntur statuta loci, à quo originem ducunt contrahentes, sed ubi contractus fuit celebratus.*

13 *Contractus ratione tenetur quis etiam extraneus præcisè servare solemnitates loci, in quo contraxit.*

14 *Auditor Cameræ potest procedere contra obligatum in suo Tribunali in forma Cameræ, etiam absentem per audientiam contradictarum.*

15 *Auditor Cameræ excommunicat absentem quoties virtute obligationis Cameralis procedit contra illum.*

16 *Romanæ Curiæ stylus facit jus.*

17 *Auditor Cameræ habet in mandatis amplissimam facultatem cognoscendi de omnibus contractibus Camerali obligatione vallatis.*

18 *Actiones omnes sunt introductæ à Iure Civili.*

19 *Obligationis Cameralis forma habet vim sententiæ.*

20 *Executivè proceditur contra debitores obligatos in forma Cameræ.*

21 *Obligatio Cameralis habet executionem paratam.*

22 *Contrahentes possunt facere, quod exinde nullus ordo judiciarius inter eos observetur.*

23 *Pactum, & conventio adhibendi omnimodam fidem ipsismet, & solis litigatoribus, valet.*

24 *Probatio tantum admittitur ad impediendam executionem alicujus instrumenti liquidi, si incontinenti fiat, & non aliàs.*

25 *Iudex Ecclesiasticus obligationis Cameralis executor nullam vim facit exequendo, appellatione remota.*

26 *Obligatio Cameralis ex quibus componatur, eleganter ostenditur.*

27 *Obligatio Cameralis activè, & passivè transit in heredes obligantis, non autem obligati.*

28 *Fraus à promittente committitur, si ad diem, & locum constitutum non solverit.*

29 *Loci adjectione, & temporis certi constitutione solvere promittens, illius lapsu in mora est.*

30 *Dies interpellat pro homine, & constituit in mora.*

31 D. Gabriel Pereira opinio reprobatur, & n. 32. cum seqq.

33 *Mandatum exequutivum, & declaratoria littera quomodo expediantur contra obligatum in forma Cameræ.*

34 *Non est de essentia judicij faciendi, quod personaliter vocetur debitor.*

35 *Ad breve Iulij III. quo loco respondeatur, ostenditur.* D. Gabr. Pereira *non absolutè reprobat mandata & declaratarias litteras Auditoris Cameræ.*

37 *Rex primus Lusitaniæ Regij tituli à Sede Apost. confirmationem obtinuit.*

38 *Rex Joannes II. sponte renunciavit juri retinendi Bullas.*

39 *Itali in Portugalia pensiones obtinent in proprio capite, non sic in aliis Hispaniarum partibus.*

40 *Regnum non amittunt potestatem Ecclesiæ cedentes.*

41 *Regni incrementa deficiunt ubi defectus considerari potest in debita reverentia, & subjectione Sedis Apostol.*

42 *Viam quam quisque sibi elegit, sequi debet.*

CERTA, & indubitata est in jure nostro conclusio, quod ratione contractus in aliquo loco celebrati acquirit contrahens forum in eo: ita probat text. *in cap. fin. de foro comp. l. hæres absens, §. proinde, ff. de judic. l. 31. tit. 2. part. 2.* ubi Gregor. Lopez *verb. En aquella tierra*, Guttier. *de jurament. confirmat. part. 1. cap. 16. à princip.* Cardos. *in praxi judicum, & advocat. verb. forus, num. 2.* Cevall. *commun. contra communes, q. 151.* latè Carleval. *de judic. lib. 1. tit. 1. disp. 2. q. 4. à princ. pag. 85. cum seqq.* D. Barbosa *in d. §. proinde, à princip.* ubi eleganter resolvit hoc habere locum in quocunque contractu largè sumpto, quatenus significat conventionem, & non solùm quando tractatur de obligatione principali, quæ resultat ex eodem contractu, sed etiam secundariò ad petenda damna, & interesse, provenientia ob non factam solutionem debito tempore. Quæ resolutio procedit etiam in pensionibus, cum propter consensum æquiparentur contractui, ut resolvunt Gig. *de pensionibus, quæst. 99. num. 10.* Achil. *dec. 13. n. 8. de pensionib.* 1

Hanc conclusionem declarat text. *in cap. Romana 1. §. contrahentes, de foro compet. lib. 6.* procedere quando contrahens invenitur in loco, in quo contraxit. Paul. de Castro *in d. l. hæres absens, ff. de judic. num. 8. ibi, & hoc est generaliter verum, etiam de quolibet alio loco, ubi quis sortitur forum alia ratione, quam domicilij, ut ita demum possit ibi conveniri, si ibi reperiatur*: idem ferè repetit *cons. 413. à num. 4. vers. & posito, vol. 2.* Gregor. Lop. *l. 32. gloss. 5. tit. 2. part. 3.* Lap. *alleg. 10. num. 2.* Anton. de Math. *in tract. de prorogat. jurisdict. num. 75. vers. Quæ omnia procedunt, tom. 3. tract. Doctor. part. 1. fol. 126.* Bernard. *reg. 642.* Boër. *dec. 114. num. 2.* Aviles *ad cap. 27. Prætor. n. 16.* Cephal *cons. 263. num. 9. & 10. vol. 2.* Surd. *cons. 168. num. 54. vol. 2.* Vvames. *cons. 14. n. 3. cent. 1.* Parlad. *rerum quotid. lib. 2. cap. fin. p. 3. §. 1. num. 3.* Sigismond. Scacc. *de judic. lib. 1. cap. 40. num. 6. & cap. 101. n. 30. & de commerc. §. 2. gloss. 5. num. 208. & à num. 194. & de sentent. & re judic. gloss. 7. q. 3. limit. 4. n. 107. cum seqq.* & præcipuè *n. 110. 112. & 113. & sub num. 116. vers. secundus casus est*, novissimè Carleval. *de judic. lib. 1. tit. 1. disp. 2. q. 4. n. 218. cum seqq. pag. 110. in fine*, & Ioseph. Vela *juris controversi in Hispalensi Senatu* 2

tom. 1.

com.1.differt.16.in fine. Vnde B. in Portugalia commorans allegat se non potuisse ab Auditore Cameræ Romæ existenre condemnari pro adimplemento contractus coram eo gesti, & celebrati, ac proinda mandata, & declaratorias litteras per illum relaxatas executioœm non mereri.

3 Verùm hæc dicti B. allegatio casui nostro applicari non potest, sed in eo securè tenenda affirmativa pars hujus quæstionis, videlicet dictum B. aliumve Clericum Lusitanum contrahentem Romæ cum pacto jurato de solvenda ibi pensione, & respondendi coram Auditore Cameræ cum expressa proprij fori renunciatione (ut in ejus obligatione) posse Romæ, in loco scilicet contractus, conveniri, quamvis ibi non inveniatur, juxta traditionem gloss. a. in l. 1. ff. si quis in jus vocatus, quam celebratissimam dicit Cov. pract. cap. 19. n. 5. in princip. Pallad. d. lib. 2. c. fin. p. 2. §. 1. n. 2. cum seqq. Sigism. Scacc. de sentent. & re judic. gloss. 7. q. 3. limit. 4. n. 116. cum seqq. Coler. de processibus execut. p. 2. cap. 2. num. 50. Antonin. de Amato resol. 33. n. 19. Guttier. de juramen. confirmat. p. 3. cap. 16. n. 4. & 5. Dec. in c. 1. n. 65. de judic. & ibi Alciar. n. 63. Alex. cons. 19. n. 4 lib. 7. quod expressa lege Lusitaniæ in fortioribus terminis cautum reperitur, lib. 3. tit. 6. §. 2. cuius verba infra aeferemus num. 9.

4 Optimè in his terminis idem resoluit D. Barbosa in l. 1. ff. de iudic. art. 3. num. 224. ibi: Quod adeo verum est, in loco contractus conueniri posse, etiamsi ibi non inueniatur, dummodo in contractu illo proprio foro renunciaverit, juxta traditionem Gloss. 2. in d. l. 1. sup. si quis in jus vocatus non ierit; nam cum hac renunciatio proprij fori conveniat ad corroborationem fori inducti per legem, ut aliquid operetur, habebit effectum suprà relatum, etsi non accesserit voluntas proprij Episcopi, &c.

5 Expressiùs de Clerico loquens hoc ipsum tenet idem D. Barbosa in l. hares absens, §. 1, n. 60. ff. de judic. ibi: Sed insistendum est, quia traditionem gloss. 2. in d. l. 2. etiam locum habere in Clerico contrahente, & renunciante proprio foro, defendit Dec. hic col. 1. ad med. Roger. à Mota n. 43. Marian. in d. c. dilecti, n. 30. de foro comp. & in c. 1. n. 68. de judic. &c.

Pulchre in nostris terminis Iacob. Gall. cons. 25. ferè per tot. & præcipuè num. 8. cum seqq. ibi: Nam licet Doctores in hoc differentiam constituant in foro ratione rei sita, & contractus, tamen loquendo in foro contractus cum renunciatione proprij fori, ut in nostro casu, dicunt destinantem solutionem, vel contrahentem in loco, posse conveniri etiamsi ibi non reperiatur: ita Rom. singul. 285. ubi ait, quod licet regula sit, quod in contractibus non habeat locum remissio, fallit tamen quando contrahens renunciavit privilegio fori, & quando in loco contractus litigare promisit. In utraque fallentia nos versamur. D. Victoria renunciavit in amplissima forma proprio foro, & domicilio; item etiam promisit litigare coram Regni Tribunalibus: Romani opinionem communem testatur Covar. practicar. cap. 10. vers. 10. Licet ipse exigat juramentum, quod nos habemus, & quod stante ista renunciatione fori propri, & omnium legum, omnino teneatur contrahens respondere in loco contractus, dicit Capol. caut. 70. quem sequitur Laurent. Tinn. in tract. cautelar. caut. 93. Quia facta hujusmodi renunciatione fori, non potest amplius declinare forum, Caravita ritu Neapol. 166. num. 75. Marcel. Cala de modo articulandi, gloss. 2. §. 1. num. 61. & Pulchrè Mandel. cons. 785. num. 7. Hactenus Iacob. Gallus, &c.

6 Novè Carleval. de judic. lib. 1. tit. 1. disp. 2. q. 4. num. 219. ibi: Sublimita primò dictam primam limitationem principalem, ut absens possit conveniri in loco contractus, & ad eum sit remittendus, cum se submiserit Iudici loci contractus cum renunciatione proprij fori. Ita sensit gloss. in d. l. 1. ff. si quis in jus vocatus non ierit, verbo pro non dato, qua sublimitatio celeberrima est apud Doctores, & quoniam est in judicijs frequentissima, & approbata à lege nostri Regni, videlicet l. 20. tit. 21. lib. 4. Recop. & Ripoll. var. resol. tom. 1. c. 1. de jurisdict. omn. Indic. n. 404. ibi: Contendi è contrario causam in prima instantia posse evocari in Regia Audientia, motus ex eo, quod aderant Iura meam opinionem confirmantia, l. omnem obligationem 20. ff. de judic. juncta gloss. verbo obligetur, & clariùs in auth. ut omnes obediant, §. hæc considerantes, & ibi gloss. verb. pecuniarum, ubi ratione contractus statuit Imperator posse quem in loco contractus conveniri, tum ex eo quod in dicto venditionis instrumento inter clausulas obligationum reperiebatur clausula, quod dictus Franciscus Maro renuntiaverat suo proprio foro, ex qua renunciatione certum est posse conveniri ubicunque, juxta doctrinam Bart. in l. hæres absens, num. 1. col. 1. de judic. Hanc sententiam dicunt esse communem Marian. Socin. & Covar. practicarum quæst. cap. 10. num. 5.
Maximè ubi dicta renunciatio vallata erat juramento, 7
ex pluribus fundamentis traditis per Ioan. Guttier. de juram. confir. part. 3. cap. 19. num. 5. Nam juramentum adstringit jurantem ad factum præcisum, ex Guttier. dict. cap. 16. num. 6. vers. Mihi tamen placet declaratio, &c.

Nec potest in dubium revocari Romam ubi con- 8
sensus præstitus, & obligatio facta fuit, locum esse contractus celebrati, ac proinde in eo teneri respondere dictum B. non verò in loco ubi fecit mandatum procuræ in personam Antonij ejus fratris; mandans enim non convenitur in loco, in quo mandatum fuit executioni traditum, ut bene resolvunt D. Barbosa in d. l. hares absens, §. Labeonem, num. 26. Sigismund. Scaccia de commerc. & cambiis, §. 11. gloss. 3. num. 212. ibi. Explico, ut locus contractus non dicatur ille ex quo transmittuntur litteræ, seu nuncius, sed dicatur ille in quo consensus conjunguntur. Sic etiam locus contractus intelligitur ille, in quo facta est conventio, non autem in quo conscriptum est instrumentum, quia iste locus non est in consideratione. Anton. Gabr. commun. lib. 6. tit. de consuetud. concl. 1. num. 15. Cardin. Mauric. de tacitis, & ambig. convent. lib. 14. tit. 39. num. 25. Carleval. d. disp. 1. q. 5. num. 281. pag. 131. ubi limitat nisi contractus fieret in scriptis.

Vnde licet nonnulli existimaverint contrahen- 9
tem ligari statutis loci à quo originem ducit, & sic in hoc casu negotium totum esse resolvendum secundùm leges Portogaliæ; nihilominus tamen si illæ attendantur, bene probant intentum nostrum, & resolutionem supra positam, ut patet lib. 2. tit. 6. §. 2. ibi: E si algun privilegiado se obliga por scritura publica, ou que tenha força de scritura publica, nos casos em que se ella requere a responder por alguna razaon ou via à pagar alguna devida em certa villa ou lugar, ou porante certo, è declarado Iuiz, podera ahi porante el ser citado, è demandado, posto que hy naon seia achado, sem embargo de qualquer privilegio que em contrario tenha, &c. cujus meminit D. Barbos. in d. l. hares absens, §. 1. n. 47. & Thom. Valasc. allegat. Iuris tom. 1. alleg. 72. n. 2. ibi: Et circa contractus factos per Lusitanos in alijs partibus extra Regnum existentibus, jubentur observari dispositiones Iuris communis, Ordinationes, & consuetudines earum partium, ubi instrumenta, & contractus celebrantur, ut probatur in utraque Ord. §. 1. scilicet lib. 3. tit. 45. & 59. &c.

Sed dicta Constitutione Portugalliæ etiam non 10
extante, vel contrarium statuente, de Iure commu-

ni est indubitatum, contrahentem in Regno extraneo ligari statutis illius Regni in quo contraxit, ex *l.venditor,§.si constat,ff.communia prad.* Iafred. Lanfranc. *dec.*376. Camill. Borrell. *in sum. omnium decis. tom.*1. *tit.*43. *de foro comp. n.*107. Brunor. à Sole *in locis commun. verb. forensis, n.*5.

11 Semper enim contractus regulatur secundùm leges, & constitutiones loci in quo celebratus fuit, *l.si fundus*, vbi Bart. *ff. de evictìon.* Gam. Lusit. *dec.* 174.*n.*2. Ozasc. *dec.*114. *num.ult.* Cardin. Maotica *de tacitis, & ambig. conv. lib.*14.*tit.*39.*n.*34. Melch. Phœbos *Lusitan. dec.*102. *n.*7.*p* x. D. Gabriel Pereira *Lusit. dec.*2. *n.*8. ubi expressè ait, quod contractus factus à Lusitano extra Regnum debet, regulari secundùm solemnitates loci, ubi celebratus fuit, quem refert *in collect. ad cap. ult. n.*1. *in fine, de foro*

12 *comp.* Quia quando tractatur de forma, & solemnitate actus extra proprium territorium gesti, non attenduntur statuta loci, à quo originem ducunt contrahentes, sed ubi contractus fuit celebratus, Bec. *cons.*62.*num.*8.*lib.*1. Surd. *dec.*129.*num.*16. &

13 *dec.*197. *per tot.* Et ideò ratione contractus tenetur quis etiam extraneus præcisè servare solemnitates loci in quo contraxit, ad notata per Franc. Marc. *Delphin. dec.*279. *vol.*1. Ioan. Cephal. *cons.*171. *num.*26. *vol.*2. Camill. Borrell. *d. tit.*43. *de foro comp. num.*109. Mar. Antonin. *variarum resolution. lib.*1. *resolut. fin. casu* 28. eleganter Rota *in Anximana fideicommissi*, 4. *May* 1630. *coram R.P.D. Merlino*, ibi: *Et hinc etiam vidimus, quod si forensis testamentum faciat more Veneto, hoc est, minori numero testium quàm à jure sancitum fuerit, testamentum tamen sustinetur, & habet executionem etiam respectu bonorum extra Statum Venetum, & in quo jus commune, vel aliud municipale servatur*, ut per Bart. *in l. cunctos populos*, n.36. 37. *C. de summa Trinit.* Gabr. *de testib. concl.*4. *num.*1. Card. Mantic. *de conject. lib.*6. *tit.*8. *n.*14. Magdaleo. *de numero test. requis. p.*2. *cap.*2. *num.*86. & 87. & *gerens actum in loco censetur tacitè se accommodasse ad contrahendum secundùm statuta illius loci, cap.*1. ubi Anchar. & Innoc. *de empt. & vend.* Aretin. *cons.*11. *n.*5. Alderan. Mascard. *de stat. interp. concl.*6. *n.*178. & *illius loci solemnitates sat est servasse*, Bald. *in l. fin. ff. de jurisd. omn. jud. in repet.* Lamberteng. *de contract. gloss.*2. *verb. mulierum, n.*45. *in fine*, Aretin. *cons.*73. *n.*6. *cum seqq. Et tenetur etiam forensis servare solemnitates prascriptas à statuto loci, in quo contrahit.* Bart. *in d. l. cunctos populos, n.*25. Castr. *n.*11. Purpur. *num.*98. *Cod. de sum. Trinit.* Mascard. *d. concl.*6. *n.*21. *cum seqq. &c.*

Intellige in his, quæ spectant, & pertinent ad substantiam contractus, vel obligationis, quia tunc semper est attendendus locus contractus celebrati; secus in his, quæ pertinent ad ordinem judicij, quo casu inspicitur locus judicij, & non contractus, vel instrumenti confecti. Ita Roder. Xuar. *in l. post rem judicatam, in declar. leg. Regni*, §. *circa judicem*, *n.*24. Anton. Gom. *l.*64. *Tauri, num.*8. Parlad. *rerum quotid. lib.*2. *cap. fin. p.*1. §.11. *n.*13. Cancer. *var. resol. p.*2. *c.*3. *num.*19. *post princ.* Vnde in executivis attenditur statutum loci ubi petitur executio, cùm pertineant ad ordinem judicij. Avil. *ad cap.*40. *Prator. in gloss. donde se hipere*, Roder. Xuar. *d.*§. *circa Iudicem, n.*21. Borgnin. Cavalc. *dec.*10. *n.*31. *p.*3. Cancer. *d. c.*3. *sub n.*10. *vers. quoniam.*

Prædictorum omnium illa videtur esse ratio, quam aliis in locis assignavimus, quod scilicet ratione contractus in alio Regno celebrati efficitur contrahens eo modo subditus Iudicis loci illius in quo contraxit, quoad ipsum contractum, quo ipsi subsunt proprij originarij, seu domiciliarii subditi, ut eleganter resolvunt D. Barbos. *in d. l. hares absens*, §.1. *num.*7. & Salgado *de Regia potest. tom.*1. *part.*2. *cap.*17. *n.*6.

In Curia autem Romana, in qua celebratus fuit 14
contractus, de quo agitur, nemo ignorat posse Auditorem Cameræ procedere contra ibi obligatum, undecunque fuerit, etiamsi eò loci adsit privilegium ne quis extra fines Regni extrahatur ad alibi litigandum, ut viget in Regnis Germaniæ, Franciæ & Siciliæ, ex quibus ad Rotam nullæ deferuntur causæ; adhuc enim Auditor Cameræ pro exequendis Romæ editis contractibus genuinus, ac ordinarius jus dicens dicetur; ita D. Mar. Cutell. *in suo Codice legum Sicularum, ad leg. Petri II. cap.*6. *not.*7. *n.*13. *in princ. pag.*300. & dicit ita quoad suos actus practicatos his verbis. *Quo fit ut in Regno Sicilia, in quo Rex noster pariter Sedis Apost. Legatus est, ac ex quo causa nullatenus extrahuntur, in dies tamen sententia Auditoris Camera per Ordinarios etiam contra absentes lata vel contra res inibi sitas exequuntur, ut in causa exactionis pensionis contra haredes Doctoris Flores favore Petri de Calvalhosa Lusitani, anno* 1630. *apud Archiepiscopum Panormitanum ac ipsius Legatum Iudicem servatum vidi, in quo judicio planum apud omnes fuit, absentem qui pensioni se addixerat, condemnari, ac censuris subjici potuisse, attento Romana Curia more, citato absente per edictum*, &c. Potest enim absens per audientiam contradictarum vocari, prout refert Salust. Tiber. *lib.*1. *cap.*11. & censuit Rota *in Romana, seu Bracharensi pecuniaria*, 2. *Decembris* 1594. *coram Orano*, impressa per Zachiam *de obligat. Camerali c.*115. *n.*7. ubi cùm Antonius Lopez Cantor Ecclesiæ Bracharensis esset obligatus in forma Cameræ ad solvendam Romæ certam pecuniarum summam, & ob non solutionem factam, præcedente citatione per contradictas fuisset declaratus excommunicatus, ac de validitate excommunicationis ageretur, Rota tenuit pro ejus validitate, eo quòd vigore obligationis Cameralis tribuatur Auditori Cameræ facultas procedendi per audientiam contradictarum, absque eo, quod dictus Cantor principalis semel personaliter, vel domi ad judicium vocaretur.

Et novissimè eadem Rota *in Elborensi fructuum*, 15
17. *Novembris* 1629. *coram R.P.D. Queipo*, tunc meritissimo Rotæ Auditore, nunc Valissoletano Præside, hoc idem censuit his verbis: *Cum Hieronymus de Gouvea Canonicus Elborensis, propter debita Roma Contracta sub obligatione Camerali ab Auditore Camera excommunicaretur, & per affixionem cedulonum declaratus fuisset, & à Capitulo Elborensi ab ingressu Ecclesia, & à perceptione fructuum, & distributionum excluderetur, ad Collectorem Apostolicum Regni Portugalia recursum habuit, qui Auditori suo causam commisit, & ab eo dictus Hieronymus sententiam favorabilem reportavit, nempe condemnantem dictum Capitulum ad restitutionem pradictarum distributionum, & fructuum, ut latius in dicta sententia, à qua sententia dictum Capitulum Elborense appellavit, & mihi commissa causa proposui dubium, An prafata sententia Auditoris dicti Collectoris esset confirmanda: & Domini negativè responderunt, tum propter ejus nullitatem, quia Collector Apostolicus non est superior Auditore Camera, tum propter ejus injustitiam; nam de legitima excommunicatione dicti Hieronymi apparet ex stylo Curia, quoties virtute obligationis Cameralis proceditur contra absentem*, &c. Quæ quidem decisio, & sententia ejus vigore lata fuit ab eadem sacra Rota confirmata *in alia Elborensi participationis fructuum, & distributionum*, 14. *May* 1631. *coram R.P.D. Ghislerio*, & reperiuntur impressæ apud

apud Franciſcum Ripam *in fine ſui tractatus de ſimonia.*

16 Prædictus Romanæ Curiæ ſtylus, qui facit Ius, *cap. ex litteris, de conſtit.* Card. Pereira *qq. forenſ. lib. 2. q. 18. n. 1.* Nicol. Garcia *de benef. part. 1. cap. 5. n. 23. & 87.* lege, & ratione fundatur.

17 Lege, quia Auditor Cameræ habet in mandatis ampliſſimam hanc facultatem à Summis Pontificibus conceſſam, & principaliter à Paulo V. *in ſua conſtitut. 18. aliàs 20. Bullary novi,* incip. *Eximiæ, §. 2. & 20. ſub datum Romæ apud ſanctum Marcum, Kalend. Octobris* 1606. Nec mirum, quia cùm omnes actiones introductæ ſint à lege Civili, *l. 2. §. deinde, & §. exactis, ff. de origine iuris,* proindeque ſint poſitæ in
18 mera, & abſoluta poteſtate Principis, *l. ultim. C. ſi contra Ius, vel util. publ.* in illis denegandis, vel concedendis ſufficit ſola ejuſdem Principis voluntas cum generali clauſula derogatoria obſtantiarum, Doctores *in l. cùm hæredes 23. in princip. ff. de acquirend. poſſeſſ.* Lotter. *de re beneſic. lib. 1. quæſt. 40. numero 224.* cujus quidem voluntatis ſatis eſt nobis conſtare, ſiquidem de ejus poteſtate non licet dubitare, Felin. *in cap. quia in Eccleſiarum, num. 60. & ſeq. de conſtitut.* Alexand. *conſ. 92. num. 15. lib. 6.* Ne videamur aliàs ſupremi Principis poteſtatem in dubium revocare, de qua haud diſputare licet, Gozadin. *conſ. 92. numero 17.* Duen. *reg. 43. fallent. 5.* Beroi. *conſ. 367. n. 8. & conſ. 393. num. 5.* Dec. *conſ. 56. n. 53. volum. 1.*

19 Ratione pariter fundatur prædictus ſtylus, quia efficacia, & prærogativa obligationis Cameralis, & modus procedendi in illa, tota conſiſtit in ejus forma, quæ habet vim ſententiæ, Anton. Fab. *ad lib. 7. Codicis, tit. 26. de appellat. definit. 33. n. 9.* quem refert Lotter. *dict. lib. 1. quæſt. 40. num. 249.* D. Gabriel Pereira *de manu Regia part. 1. cap. 9. n. 6.* Seſſe Aragon. *dec. 40. num. 3.* Et continet judicialem confeſſionem, Veſtr. *in praxi Rom. Cur. lib. 7. cap. 3. ſub n. 17.* Marcheſ. *de commiſſ. part. 1. §. 1. n. 44. pag. 696.*
20 Et ideò contra debitores obligatos in forma Cameræ proceditur executivè, Cevall. *de cognit. per viam violentiæ, part. 1. quæſt. 135. num. 1.* Mantic. *dec. 240. num. 1.* D. Gabr. Pereira *d. cap. 8. num. 6.* Rot. *dec. 126. num. 1. part. 1. recentiſſim.* Et ſic ſine libello Maranſ. *de ordine judic. part. 4. diſtinct. 9. num. 4.* Roman. *conſ. 142. num. 1.* Rot. *in Firmana penſionis, 23. Ianuar. 1627. coram R. P. D. Duran.* etiam quod in inſtrumento non adſit obligatio Cameralis, Galeſ. *de obligat. Camer. 3. part. quæſt. 4. in fine,* Theſaur. *de-*
21 *ciſ. 26. n. 6.* Rot. *dec. 601. n. 2. part. 1. recentiſſ.* Obligatio enim Cameralis habet executionem paratam, Gabr. *conſ. 67. n. 17. lib. 1.* Galeſ. *ad formam obligat. Cameral. part. 1. quæſt. 20. num. 11. & 18.* Rot. *deciſ. 608. num. 4. & dec. 585. num. 1. part. 1. recentiſſim.* & apud Zach. *dec. 12. num. 1. & dec. 70. tom. 2. & dec. 98. num. 1. & dec. 118. num. 5. & dec. 155. num. 1.*
22 Maximè interveniente conſenſu, & voluntate contrahentium, qui poſſunt inter ſe concordiam facere, quod exinde nullus ordo judiciarius inter ipſos obſervetur, juxta doctrinam gloſſ. *verb. illuſtrium, propè fin. in cap. fin. de ſentent. & re jud. c. lib. 6.* & Abb. *in cap. de cauſis, num. 8. de offic. deleg.* junctis
23 traditis per Valaſc. *tom. 2. conſult. 173. num. 5.* Et valet pactum, & conventio adhibendi omnimodam fidem ipſiſmet, & ſolis litigatoribus, ut per Cov. *lib. 2. var. cap. 13. num. 2.* Anguian. *de legibus lib. 3. controverſ. 18. n. 4.*

24 Non debet igitur B. hoc amarè ferre, nec conqueri, quod executivè procedatur contra ipſum, tum ex dictis, tum etiam, quia idem ferè obſervatur in Regno Portugaliæ, dum per aſſignationem decendij proceditur ad debiti exactionem, quandò petitur vigore inſtrumenti, aut chirographi liquidi, & illo termino debet obligatus probare perfectè exceptiones oppoſitas contra inſtrumentum debiti, quo elapſo ſi illæ contineant materiam relevantem, ſed probari intra illud tempus non potuerunt, Iudex condemnabit debitorem, & exceptiones oppoſitas admittet, ſententiam tamen præfatam executioni mandabit appellatione quacunque non obſtante, ut eſt diſpoſitum *in Ord. Regia, lib. 3. tit. 25. in princ. & §. 1.* Qui terminus decem dierum habitus fuit pro brevi, itaut probatio intra illum facta dici poſſit incontinenti fieri, quæ tantum admittitur ad impediendam executionem alicujus inſtrumenti liquidi, & Cameralis obligationis, ſeu guarentigiæ, Rebuff. *ad leges Galliæ, titul. de litteris obligat. art. 1. gloſſ. 9. n. 18.* Reinoſo *obſervat. 45. num. 49.* Licet circumſcripto ſpeciali jure illius Regni non eſſet dicenda incontinenti facta probatio, niſi habeatur inſtrumentum præ manibus, illudque offeratur, & oſtendatur ſine alia dilatione, Dec. *conſ. 424. volum. 2.* Tiraquell. *in l. ſi unquam, verb. libertis, num. 15. & de retractu lign. §. 2. gloſſ. 1. ex num. 20.* Reinoſo *d. obſervat. 45. num. 13.*

Hinc fit Iudicem Eccleſiaſticum obligationis Ca- 25
meralis executorem nullam vim facere exequendo appellatione remota, ut benè reſoluit Cevall. *de cognitione per viam violentiæ, part. 1. quæſt. 135.* ibi: *Quia licèt obligatio Cameralis non habeat paratam* 26
executionem vigore alicuius ſtatuti, vel conſuetudinis, exequitur tamen obligatio, quia componitur ex materia quæ de Iure Civili eſt excluſiva appellationis. Primò componitur ex confeſſione judiciali debitoris, & deinde ex præcepto facto contra ipſum debitorem confeſſum. Secundò componitur ex ſuſceptione præcepti ad ſolvendum. Tertiò, ex ſuſceptione cenſurarum, & mandati executivi, unde ſic obligatio habetur ac ſi eſſet judicialiter confeſſum, vel de debito conſtaret per rem judicatam, ut tradit Hieronym. Gabr. conſ. 67. n. 8. lib. 1. *Quartò componitur ex pacto, & expreſſa renunciatione, quia debitor jurejurando promittit, & renunciat appellationi, & juri appellandi, quod pactum excludit appellationem ut docet Paul. de Caſtro* in l. poſt rem judicatam, numero 2. ff. de re judic. *Ex quibus conſtat Iudicem executorem non facere vim exequendo appellatione remota, &c.*

Ex dictis etiam colligitur nullam vim fieri, ſi 27
non vocetur obligatus in forma Cameræ, nec perſonaliter citetur, cùm non poſſit hoc fraude manifeſta ſuæ obligationis ignorantiam allegare, quia licet activè, & paſſivè tranſeat in hæredes obligantis, non ideò tranſit in hæredes obligati, ut cenſuit Rot. *deciſ. 647. n. 1. part. 2. recentiſſim.* Fraus ſiqui- 28
dem à promittente committitur, ſi ad diem, & locum conſtitutum non ſolverit, & ſoluturus debitam quantitatem non acceſſerit, idcircò præſens judicatur, ut ille qui dolo deſiit poſſidere, *l. is qui dolo, l. ſin autem, §. 1. ff. de rei vend.* Duen. *reg. 514. fall. n. 15.*
Cov. *pract. cap. 20. num. 5. verſ. Decimotertio,* Franc. 29
Molin. *de brachio Regio, cap. 32. num. 2.* Nam loci adjectione, & temporis certi conſtitutione ſolvere promittens illius lapſu in mora eſt, *l. magnam, C. de contrah. & commit. ſtipul.* Pott. *commun. lib. 4. reg. 23.*
Rot. Genuenſ. *dec. 150. num. 1.* Dies enim interpel- 30
lat pro homine, & conſtituit debitorem in morâ, *d. l. magnam, cap. potuit, in fine, de locato,* Surd. *de aliment. tit. 1. q. 41. à num. 125. & dec. 57. num. 7.* Maſc. *de probat. concl. 1066. n. 19.* Steph. Gratian. *diſcept. forenſ. cap. 579. n. 12.*

Ex quibus omnibus, & aliis quæſtione præce- 31
denti adductis apertè convincitur opinio D. Ga-

brielis Pereira, viri aliàs doctissimi *in tract. de manu Regia, part. 1. cap. 9. n. 10. cum seqq.* dum probare intendit vim fieri Clerico, qui cum esset in Lusitania, excommunicatus fuit Romæ ob non solutionem pensionis, ex eo solùm, quia reperiebatur in forma Cameræ obligatus, & in hanc prorupit sententiam. *Hoc quidem attento Iure procedunt, & propius ad nostras leges Regias accedendo, adhuc ultimus labor superest circa casum, qui quotidie in manibus Senatorum incidit, quando prohibita Camerali obligatione pro pensione Romæ solvenda, Clericus qui in hoc Regno est, excommunicatur, quòd tempore statuto non solverit, an à tali executore pateat querela ad Regem, quando nulla ex his causis opponatur, quas diximus executionem suspendere. Et primò excommunicationi obstat, quod Clericus in eo casu prorogat jurisdictionem alieni Iudicis, quod fieri non potest sine proprij Episcopi consensu,* c. significasti, de foro compet. *adeo ut nec laicus in casibus mixti fori præjudicare prorogando queat proprio Episcopo, ut communiter receptum est contra distinctionem Butrij. Deinde dubitari potest, an valeat pactum, quod à Iudice etiam competenti possit sic obligatus excommunicari, non præcedente monitione, citatione, & contumacia,* &c.

32 Sed vir iste doctissimus hallucinatus est, ad suamque sententiam comprobandam tria adducit fundamenta, quæ in Iure non subsistunt, à veritateque penitus aliena sunt: in primis ait hoc casu Clericum prorogare jurisdictionem Iudicis alieni sine consensu proprij Episcopi, quod existimat in his terminis non esse licitum, per *cap. significasti, de foro comp.* Sed hoc fundamentum non applicatur prorogationi hujusmodi, de qua agimus, ex latè adductis suprà *quæst. 3. per totam.*

33 Secundò, suam quoque fundat opinionem in eo, quod sic obligatus excommunicatur nulla præcedente monitione, citatione, & contumacia, & sic concludit. *Hoc casu ab initio suscipitur obligatio cum illa censura, & amplius non citatur debitor, ut constituatur in contumacia, neque ad videndum se excommunicari, quo casu nemo ambigit obstare* cap. Romana, de appellat. in 6. *quod patitur pro futura culpa quem excommunicari posse.*

At dictum hoc non consistit in facto, immò evidenter contradicit stylo Romanæ Curiæ, quia quando agitur de exigendo debito sub obligatione Camerali contracto, aut pro illo relaxantur declaratoriæ literæ, praxis & stylus illius Curiæ habet ut citationes fiant in judicio contradictarum, ibi principali, aut ejus legitimo Procuratore non existente: & sic impeditur mandatum exequutivuum contra debitorem, quod consignatur ministris justitiæ ad faciendam executionem personalem, seu realem in bonis condemnati, quatenus eo in loco reperiantur; & relatione per eum facta in scriptis, quatenus ibi nulla bona inveniri potuerunt, nec personalis exequutio fieri potuit, tunc prævijs aliis tribus citationibus per contradictas diversis temporibus factis loco monitionis Canonicæ, prima pro prima, secunda pro secunda, & tertia pro tertia, debitor in Iuris subsidium excommunicatur, & ita proceditur in his excommunicationibus decernendis, ut attestatur Marchesi. *de commiss. p. 1. pag. 804. num. 854. in ult. impress.* Vnde infertur, omnia fuisse ritè, & rectè gesta, non autem nulliter, & invalidè, ut ex adverso gratis dicitur: nec est de facili credendum in Romana Curia, & in Tribunali Auditoris Cameræ Apostol. & coram summo Ecclesiæ Pastore, eoque approbante, & mandante, in hujusmodi excommunicationum promulgatione, & relaxatione, quæ quotidie ibi fiunt, errari posse, aut hoc asserto errore, tanto tempore perseverari, quod non est dicendum à Christiano homine.

34 Concludendum igitur, prorsus à veritate alienum esse dicere, quod in actu obligationis Cameralis faciendæ excommunicatio decernitur sine alia citatione, ut vidimus, nec est de essentia judicij, quod personaliter vocetur debitor, seu audiatur, quando contrahentes inter se conveniunt, quod nullus inter eos observetur judicialis ordo, ut suprà probavimus *num. 22. & 23.* nec est insolitum pacisci hac de re, immò in nostra Lusitania tritum, & vulgare apud omnes existit, ut colligitur ex adductis à Valasc. *consult. 144. num. 1.* ibi: *In causa D. P. de multis fuit dubitatum, & primò de illo, quod fit quotidie, obligat enim se debitor si non solverit in tempore limitato, quod possit pro eo citari Titius, & Gon, publicus tabellio hujus civitatis, an valeat talis obligatio? & non est dubium quod sic; nam præterquam quod hoc ubique praxis admittit, quæ est optima legum interpres, & talis citatio reputatur legitima; probatur etiam Iure, quia videtur ad hoc constitutus procurator, qui indubitanter potest citari tali casu, ex scriptis per Bart.* in l. solent, ff. de aliment. & cibar. legat. *Alex.* in l. eum qui res, C. de procurator. colum. 1. *Ubi omnes pro constanti ponunt, quod prima citatio causa potest incipere à Procuratore, & non est omnino necesse dominum citari, & hæc est magis communis conclusio secundùm Ias.* ibi, col. 2. &c. refert & inducit ad materiam D. Mar. Cuteli. *in C. legum Secular. ad leges Petri II. not. 7. n. 16. pag. 300.*

35 Tertiò idem D. Gabriel Pereira suam comprobat sententiam quodam Brevi Iulij III. quod ponderans *cap. 9. num. 19.* sic ait: *Quin fuisset, quod in hoc Regno est quoddam Breve Iulij III. quo Regibus hujus Regni indultum est à Sede Apost. ne causa è Regni finibus extrahantur, ut à Iudicibus exteris judicentur: unde cum originarius hujus Regni vel personaliter, vel Procuratore constituto se obligat in forma Cameræ, nunquam jus Principis lædi potest, ut subditum etiam invitum defendat, & tueatur:* de quo tamen in præsentiarum agere non intendimus, quia de ejus intellectu ex professo tractabimus *q. 6. n. 31. cum seqq.* His potissimùm fundamentis motus Vir ille alias doctissimus, & Regius Senator, sententias non semel pro hac parte protulit, cùm fuerit hujus opinionis primus auctor, & acerrimus defensor; unde illi in his materiis fides habenda non est, sicut bene resoluit Ianius Langleius *in semestria Iuris, lib. 5. c. 5. fol. mihi 247.* ibi, *Iudici soli de his, quæ ipse gesserit, vel quæ gesta coram eo sint, fidem adhibendam non esse, maximè si quicquam dicat quod ad tuendam sententiam suam, à qua provocatum fuerit, pertinere videatur. Non enim justum est de his, quæ ad laudem, vel opprobrium judicis spectant, fidem ei haberi. Nam, & ut verè Imbertus scribit, pro vindicanda contumelia ob suspicionis causas sibi illata, fortè adversus ejurantem malè affectus aliquid in ejus perniciem affirmare posset: unde æquius videtur, nihil illi sua assertioni fidem haberi,* &c.

36 Quare cognoscens idem D. Gabriel Pereira prædicta tria fundamenta non subsistere, cœpit de sua opinione dubitare, licet in ea comprobanda multùm insudaverit, & ideò noluit absolutè firmare, semper, & in omni casu mandata, & declaratorias Romæ relaxatas vigore obligationis Cameralis in partibus minimè esse exequendas, sed totum Iudicis arbitrio relinquendum existimavit, dum eodem *cap. 9. num. 15.* ita concludit. *Quare hæc omnia prudentis Iudicis arbitrio relinquenda sunt, ut æstimatis circumstantiis loci, temporis, personarum, & causæ, subveniendum parti decernat, vel non,* &c.

37 Cujus quidem prudentis Iudicis arbitrium mihi justè

iuſtè petenti non eſſe denegandum, plures rationes ſuadebant, quæ virum prudentem, & quemquam doctiſſimum hominem mouere poterant, nec aliquod præiudicium Regiæ Coronæ illarum conſiderari poteſt, dum propter auctoritatem litterarum Apoſtol. & viam executiuam mandata illa ritè, & rectè relaxata debitæ executioni demandantur, nec id cuiquam diſplicuiſſe præſumendum eſt, cum ſemper Hiſpaniarum Reges tanquam obedientiſſimi filij ipſam Sedem Apoſt. eiuſque mandata pluris fecerint, & maximè coluerint. Quod probauit primus Luſitaniæ Rex D. Alphonſus Enriquez, qui populi ſui electione iuſtè in Regem creatus, noluit Regio vti titulo, niſi ab Apoſtolica Sede illius confirmationem obtineret, nec ob id Regnum illud eidem Sedi Apoſtol. feudatarium permanſit, vt late oſtendimus *de officio, & poteſt. Epiſcopi, p. 3. tit. 3. cap. 2. num. 56. cum ſeqq.*

38 Rex Ioannes huius nominis ſecundus, prætendens ſibi competere ius retinendi Bullas Apoſt. in Regio conſilio, ſponte illi renunciauit, vt atteſtatur D. Gabriel Pereira *de manu Regia, part. 1. in concordatis Regis Ioannis I. pag. 227. n. 258. in fine*, referens Reſendium *in Chronica eiuſdem Regis Ioannis II. cap. 65. in fine*, qui ita hiſtoriam refert. *Coſtumauaſſe antiguamento neſtes Reynos, que todos los Breues, e reſcriptos, letras, è Bullas, que de Roma vieſſen, naon ſe fizeſſe por ellas obra alguna, ſem primero ſerem viſtas, è examinadas por lo Chanceller maior, è as que achanaſerem verdadeiras, è direitamento expedidas, dara lucenza que ſe publicaſſem, è ſo darem à execuçaon, è iſto era con ſaõ è bom reſpecto, por ſe eſcuzarem falſidades, com que as partes naon recebeſſem enganoſamente perda, è daño, como muitas vezes ſe vio, naõ ſo auia de obedecer neſtes Reynos ſe naon ao Padre Santo de Roma. E ao Papa Innocencio Octano com o Collegio dos Cardeaes por lhe parecer iſto cauſa graua, è algum tanto deſobediente, è quebra de ſua authoridade, no anno de 87. mandaraon requerer à el Rey que naon vſaſſe mais de tal coſtume. E el Rey por lhes obedecer como Catholico Principe, è comprazer em todo, o fez aſſy como lho mandaraon pedir, de que o Papa, è Cardeaes ouueram muito prazer, è muito contentamento, è com muitos lonnores del Rey lho mandaraon muito aguardecer, e depois para que ſempre ſe fez aſſy.* Et Regum chronicis plenam adhiberi fidem, conſtat ex *l. vnic. in prin. & §. 1.* vbi notat Bald. *n. 2. ff. de offic. Quæſtor. gl. verb. trapezitas, in c. 1. 23. diſt. & verb. magis, in c. inter dilectos, de fid. inſtr.* Ioan. Lecirier. *de primog. lib. 1. q. 12. n. 8.* Maſcard. *de prob. concl. 287. n. 1. cum ſeqq.* nouiſſimè Ioſeph Vela *de iure controu. in Hiſpalenſi Senatu, diſſert. 4. n. 14.* Valenz. *conſ. 201. n. 22.* O! mira piiſſimi Regis in Sedem Apoſtolicam deuotio, & humilis obedientia, in quo ſanè tantus ille Rex imitatus eſt Carolum Magnum ſimili deuotione præditum, qui cùm obtinuiſſet priuilegium ab Adriano I. eligendi Summum Pontificem, & eandem Sedem gubernandi, vt habetur *in cap. Hadrianus, 63. diſt.* illi ſponte etiam ceſſit, & à ſe penitus abdicauit, ſicut referunt Doctores per me citati *in collect. ad illum text. n. 6. & 7.*

39 Huius ſummæ noſtrorum Regum pietatis, & deuotionis in Sedem Apoſt. teſtimonium nobis præbet conſuetudo illa hucuſque obſeruata, qua Itali in Portugallia penſiones obtinent, & Bullas Apoſt. ſub proprio nomine de illis expedire faciunt, cùm id in aliis Hiſpaniæ Regnis minimè eis liceat, vt atteſtatur D. Gabriel Pereira *d. tractat. de manu Regia, part. 2. cap. 64. num. 41.* his verbis: *Et ex ſtylo totius Hiſpaniæ eſt, quod exteri in ea penſiones non habeant, & ipſi in capite cuiuſdam Hiſpani eas conſtituunt, à cuius manu penſiones percipiunt, in quo quidem & fraus verſatur. Meminit huius ſtyli Gonzal.* gloſſ. 34. num. 119. *At in hoc Regno de plano maxima penſiones conſtituuntur Italis ſine aliqua contradictione à Sede Apoſtolica, à qua maximis etiam indultis, & gratiis cumulantur*, &c.

40 Vnde vidimus inuictiſſimis Regibus noſtris tot Regnorum Coronas deuolutas eſſe, quia ſemper Apoſtolicam Sedem ſingulari quadam obſeruantia, & mirabili deuotione venerati ſunt, nec de iuriſdictione contendere cum illa vnquam voluerunt, ſed tanquam obedientes filij eius mandata adimplere nunquam prætermiſerunt; non enim Regiam amittunt auctoritatem Eccleſiæ cedentes, ſed ſuam augent, & dilatant, vt longo diſcurſu comprobant Boſ. *de ſignis Eccleſiæ, tom. 3. lib. 20. cap. 89.* Cardin. Bellarmin. *tom. 1. controu. general. de Eccleſia Militante, lib. 4. cap. 18.* Bonfad. *in ſuo theatro politico*, vbi ita eleganter: *Hac enim* (ſcilicet Eccleſiaſticæ libertatis obſeruatione) *Regnorum iuriſdictio non infirmatur, ſed confirmatur, Principatus dignitas non deiicitur, ſed erigitur, imperij amplitudo non contrectatur, ſed dilatatur, ſplendor Regius non obſcuratur, ſed illuſtratur.*

41 Per contrarium autem vbi in debita reuerentia, & ſubiectione eiuſdem Sedis Apoſtol. defectus aliquando conſiderari potuerunt, Regnorum incrementa tunc deficere euidenter conſtitit, vt loquens de Hiſpania probat Franciſc. Longus à Coriolano *in Breuiario chronologico, an. Domini 704. pag. mihi 208.* ibi: *Non alia maior cauſa interceſſiſſe excogitari poteſt cùm Regnum illud* (Hiſpanum ſcilicet) *Deus impiis Sarracenis tradiderit conculcandum, quàm defectio à Sede Apoſtol. non quidem in rebus Fidei, ſed in iuriſdictione, & temporalitate*, refert Illuſtriſſ. D. Roder. à Cunha *in comment. ad tex. in cap. ſi gens Anglorum, num. 5. diſt. 56.* Hinc Ludou. Viu. *in opere reg. in 4. perſecutione Eccleſia Romana*, Imperatores, Reges, cæteroſque Principes, qui contra libertatem, & Eccleſiaſticam auctoritatem inſurrexerunt, aut contra Prælatos ſtatuerunt, vel in hoc ſæculo defecerunt, vel diu infœliciſſimè vixiſſe affirmat, ſubdens nunquam alchymiſtam diuitem, neque incantatorem bene morientem, neque Eccleſiæ rebellem bene proſperantem vidiſſe: quod etiam Platina *in vita Clementis IV.* dicit, prout eos refert Marcheſ. *de commiſſion. part. 3. de commiſſ. relaxat. iurament. ad effectum agendi, cap. 1. num. 74. & 75. pag. 196. in vlt. impreſſ.*

42 Si verò meæ cauſæ circumſtantiæ inſpiciantur, quis iudicabit dictum B. fauore aliquo, & Regia protectione dignum? quis dicet violentiam notoriam illi fieri, dum ſolvere compellitur penſionem, quam ſe ſoluturum promiſit, & iurauit? quis modum exigendi coram executore in Regno deputato condemnabit, cum licitus, & vſitatus à multis retro annis fuerit, nec reprehenſione dignus eſt ſtylus Romanæ Curiæ, à qua mandata, ſententiæ, & declaratoriæ litteræ emanarunt, interueniente circa hoc dicti B. conſenſu, eiuſque ſpeciali obligatione, & id dictante vniuerſali praxi hucuſque ab omnibus obſeruata; & ideò non poteſt conqueri, ſed viam, quam ſibi elegit, ſequi debet, *l. ſi mulier, §. fin. ff. quod metus cauſa, cap. quod ſemel, de reg. iuris, lib. 6.* cum vulgaribus citatis per me *Axiom. 225. num. 1.* Eo maximè, quia notorietatem aſſertæ oppreſſionis, & violentiæ non probat, vt requirit Ordin. Regia *lib. 1. tit. 9. §. 12.* ibi: *Per om nam tomaram conhecimento de aggrauo que as partes tirarem dos Iuizes Eccleſiaſticos nos caſos de que o conhecimento lhes pertence, ſaluo*

quando se aggrauaren de notoria oppressaon , ou força que se lhes faça. Et resoluit D. Gabriel Pereira *d.p, 1. c.7.n.11.*ibi : *Oportet oppressionem, seu violentiam esse notoriam, & patentem, qua celari nequeat, aut effici dubia.* Vide resoluta ad eandē Ordin. *q.6.n.22.cum seqq.*

Verùm obligans Clericum in prima instantia respondere Romæ pro solutione pensionis ibi facienda iuxta formam obligationis Cameralis eò loci celebratæ, & Apostolica auctoritate confirmatæ, dicatur contrauenire dispositioni Concilij Trid. & Ordinationibus ac priuilegiis Regibus nostris concessis?

QVÆSTIO VI.

1 *Expenduntur plures rationes, ob quas inter Ecclesiasticam, & secularem potestatem oriuntur dissensiones.*

2 *Causa omnes ad forum Ecclesiasticum quomodolibet pertinentes, etiamsi beneficiales sint in prima instantia coram Ordinariis locorum duntaxat cognosci debent.*

3 *Dictio*, omnis, *est vniuersalis.*

4 *Dictio*, quomodolibet, *omnia continet, nullumque respicit casum.*

5 *Iuri prima instantia à partibus in praiudicium Ordinariorum renunciari non potest.*

6 *Rex Hispaniarum est protector, & defensor Concilii Trid.*

7 *Dictio*, omnis, *aliquando restringit.*

8 *Sedis Apostolica auctoritas nihil est imminuta ex decreto* Concilij Trid. sess. 24. de reform. c. 20.

9 *Auditor Cameræ causas omnes Camerali obligatione firmatas, etiam in partibus existentes, avocare potest.*

10 *Obligatus in forma Cameræ tenetur coram Auditore eiusdem Cameræ in prima instantia citatus respondere.*

11 *Auditori Cameræ expressè demandatur executio obligationum Cameralium.*

12 Concil. Trid. sess. 24. de reform. cap. 10. *non sustulit modos legitimos, quibus quis ex iuris dispositione forum sortitur.*

13 *Contractus, vel delicti commissi ratione, potest quis in prima instantia cognoscere, quamuis non sit loci Ordinarius.*

14 *Ordinarii locorum non possunt se intromittere in executione litterarum Apost. in quibus dantur executores.*

15 Concil. Trid. sess. 24. de reformat. cap. 20. *non habet locum in causa, qua fuit commissa per speciale rescriptum manu propria Sanctitatis sua subscriptum.*

16 *Veritas examinata magis elucescit.*

17 Ordin. lib. 1. tit. 9. §. 12. *intelligitur.*

18 *Iudicibus laicis integrum est defendere, ne Regia vsurpetur iurisdictio.*

19 *Violentia debet esse notoria, vt ratione illius secularis Iudex cognoscat de causis Ecclesiasticis.*

20 *Vim turbatiuam inducere videtur recusans soluere, vel debitum negans, & n. 11.*

22 Ordin. lib. 2. tit. 13. §. 1. *declaratur.*

23 *Auditor Cameræ procedit aliquando tanquam Iudex exequutor deputatus in Bullis pensionis.*

24 *Vel procedit tanquam Iudex Ordinarius Curiæ vigore obligationis Cameralis.*

25 *Auditor Cameræ quando procedat ordinaria iurisdictione sibi à lege ratione officii concessa.*

26 *Attenditur quod principaliter agitur, non quod incidenter.*

27 *Iudex loci contractus potestatem acquirit ad cognoscendum inter ipsos contrahentes, tanquam si essent sui subditi.*

28 *Fictio tantum valet in casu ficto, quantum veritas in casu vero.*

19 *Iudex loci contractus super contrahentes alterius Regni iurisdictionem habet.*

30 *Lusitani debent obseruare Ordinationes alterius Regni circa contractus in eo factos sicut volunt, vt suis auctoritas prastetur, & veneratio.*

31 *Causa criminales, ciuiles, & mixta è Regni Portugaliæ finibus non extrahuntur.*

32 *Breue Iulii III. refertur.*

33 *Causis beneficialibus Regni Portugaliæ non possunt impetrari Sacra Rota Auditores secundùm vnius sententiam.*

34 *Breue Iulii III. euidenter loquitur de causis criminalibus.*

35 *Proœmialia verba ostendunt, & declarant mentem concedentis.*

36 *Præfatio inducit causam finalem.*

37 *Dispositiua regulatur à proœmiali ratione.*

38 *Mens, & ratio statuentium praponderat verbis, & attenditur magis quàm dictum.*

39 *Dictio*, talis, *est præcedentium restrictiua, & est repetitiua certa, & determinata qualitatis.*

40 *Dictio*, huiusmodi, *est relatiua præcedentium.*

41 *Criminalis causa propriè dicitur quando principaliter agitur ad commodum publicū ex delicto sancitū.*

42 *Causa similis criminaliter intentata est, quando pro delicto principaliter agitur in iudicio ad commodum priuatum.*

43 *Causa mixta dicitur vbi pæna partim parti, & partim fisco venit applicanda.*

45 *Causarum ciuilium, & criminalium appellatione non comprehenduntur causa beneficiales.*

46 *Persona loquentis nunquam comprehenditur in generali concessione vel sermone, sed semper intelligitur excepta.*

47 Ordin. lib. 1. tit. 2. in princ. *refertur.*

48 *Rota cognoscit, & semper cognouit de causis beneficialibus Portugaliæ.*

49 *Obseruantia subsequuta tollit omne dubium.*

50 *Dispositio qualibet declaratur per subsequentem obseruantiam.*

51 *Priuilegium quatenus declaratione indigeat, declaratur ab obseruantia subsequuta.*

52 *Dispensationis verba declarat obseruantia interpretatiua.*

53 *Obseruantia plurimùm defertur in interpretandis constitutionibus.*

54 *Contradictio dicitur ea, quæ fit de Iure.*

55 *Argumentum valet à delictis ad contractus.*

56 *Casus duo quando sunt æquiparati, dispositum in vno censetur quoque dispositum in alio.*

57 *Roma est patria communis.*

GRAVIS est controuersia inter Ecclesiasticos, & sæculares Iudices Hispanos, an in executiuis prima debeatur 1
instantia Ordinario, & quando censeatur Papa derogare dispositioni Concilij Tridentini *sess. 24. de reformat. cap. 20.* & an habeat locum in contractibus, delictis, executione litterarum Apostol. & in causis obligatione Camerali firmatis? At breuiter omnia ferè tangendo in proposita

ſita quæſtione negatinam probabo ſententiam, particulariter examinans Concil. Trid. *d.c.* 20. & inducens aliquas Regni Portugaliæ Ordinationes, & priuilegium Iulij III. quæ ad contrarium probandum ſolent allegari, vt ita pateat quid in hac re iuxta earundem Ordinationum formam tenendum, & iudicandum ſit, cùm viderim nonnullos Iudices aliter illas interpretantes, verum earum ſenſum, ac ſanam Regum noſtrorum eas concedentium intentionem peruertiſſe, Regni quietem perturbaſſe, diſſentiones inter vaſſallos excitaſſe, ac plurimis ſcandalis exinde ortis, anſam præbuiſſe. Sed ſpero modò, vt Rex noſter Philippus IV. multis nominibus maximus, qui æqua lance omnium ſubditorum commodis ſtudet, ſtudio pacis, qua ſublata leges, ac iudicia ſubſiſtere non poſſunt, opportunum adhibeat remedium, quo ciuilia bella nonnunquam inter Magiſtratus ſæculares, & Eccleſiaſticos Iudices excitata extinguantur, *concordia* enim, vt ait Saluſt. *in Iugurtha, parua res creſcunt, diſcordia maxima dilabuntur*, quia magnæ ſunt concordiæ commoditates; illa namque radix atque otij eſt fundamentum, bonorum ciuium ſeminarium, quietis publicæ ſeges, almæque pacis altrix, per quam Reges ipſi eorumque Reſpublicæ diutiſſimè conſeruantur, vt optimè ratiocinatur D. Mar. Cutell. *in controuerſiis inter Siculos Inquiſitores, ac Ordinarios Magiſtratus, num.* 184. Videamus nunc quid diſponat Concil. Trident. *d. cap.* 20. quomodo intelligendum, & apud noſtros obſeruandum.

Ad Conc. Trid ſeſſ. 24 de reform. cap 20.

2 Cauſas omnes ad forum Eccleſiaſticum quomodolibet pertinentes, etiamſi beneficiales ſint, in prima inſtantia coram Ordinariis locorum duntaxat cognoſcendas, ſtatuit Concil. *d. cap.* 20. *in princ.* ſub cuius diſpoſitione omnes comprehendi cauſas, eius
3 qua loquitur, generalitas demonſtrare videtur; nam dictio illa *omnes*, eſt vniuerſalis, & nihil excludit, vt *in l. Iulianus, & in l. teſtatorem, in princ. ff. de legat.* 1. *l. hoc art. ff. de hæred. inſtit.* Cardin. Tuſch. *pract. concluſ. tom.* 2. *lit. D, concl.* 397. *n.* 1. Greg. XV. *deciſ.* 315. *n.* 1. & alij per me citati *de diction. vſufreq.*
4 *dict.* 241. *num.* 1. Dum etiam ex alia dictione, *quomodolibet*, quæ omnia continet, nullumque reſpicit caſum, Franciſ. Molin. *de Brachio ſæculari, cap.* 4. *numer.* 48. & idem importat, quod *quocumque modo*, ad not. per Pariſ. *conſ.* 56. *n.* 10. *vol.* 1. *& conſ.* 38. *n.* 1. *vol.* 1. *& conſ.* 142. *n.* 6. *vol.* 4. cum aliis per me citatis
5 *dict.* 330 *n.* 1. ac proinde cum ſit vniuerſalis, omnes ferè comprehendit cauſas, Cened. *ſing.* 95. *n.* 3. Ego ipſe *d. dict.* 330. *ſub n.* 1. Vnde exiſtimant nonnulli, coram Ordinariis in prima inſtantia omnes ſine delectu cauſas eſſe cognoſcendas, & iuri huiuſmodi primæ inſtantiæ renuntiari à partibus in præiudicium Ordinariorum non poſſe, bene reſoluunt Suar. de Paz *in praxi, tom.* 2. *prал. vlt. n.* 18. Ludou. à Sarauia *de iuriſdict. Adiunctor. q.* 7. *n.* 7. quos refero nouiſſimè *in collect. ad d. cap.* 20. *Concilij Trid. n.* 2.

6 Quare Rex noſter inuictiſſimus, vti protector, & defenſor Concilij Tridentini, ex adductis per Suar de Paz *in pract. tom.* 2. *pral. vlt. num.* 10. Azeued. *l.* 2. *verſ. Septimò. & conſequenter tit.* 6. *lib.* 1. *recop.* Ceual. *commun. tom.* 4. *q.* 897. *n.* 220. Narbona *l.* 59. *gl.* 2. *à princ. & n.* 14. *tit.* 4. *& l.* 81. *gloſſ. vnic. n.* 3. *tit.* 5. *lib.* 2. *Recop. in* 3. *p.* P. Henriq. *de Pontificis claue, lib.* 2. *c.* 13. *poſt princ.* §. 1. *in gloſſ. lit. D, & cap.* 20. *gloſſ. fin.* Carraſc. *in interpret. aliquarum legum Regni, cap.* 9. §. 8. *n.* 18. Salgad. *de Regia protect. p.* 1. *cap.* 1. *prael.* 1. *n.* 72. poteſt cogere ad illius obſeruantiam, pro qua D. Philippus II. Regia mandata expediuit, vt in vniuerſo Regno cuſtodirentur decreta eiuſdem S. Concilij iuxta illius diſpoſitionem *in d. cap.* 2. *ſeſſ.* 25. *de reform.* prout atteſtantur Herrera *in hiſtoria eiuſdem D. Philippi II. lib.* 6. *cap.* 1. *anno* 1564. Fr. Emman. *quæſt. Regular. tom.* 2. *quæſt.* 63. *art.* 19. Bobad. *in ſua politica, lib.* 2. *cap.* 18. *n.* 194. Iacob. Valdeſ. *de dignitate Regum Regnorumque Hiſpaniæ, cap.* 22. *num.* 5. quos nouiſſimè refero *in collect. ad d. cap.* 2. *ſeſſ.* 25. *de reform. n.* 2. & ſic pro defenſione contentorum in eo recurſum legitimum interponi poſſe ad eundemmet Regem, firmarunt Bobadil. *dict. cap.* 18. *n.* 133. Flores de Mena *var. lib.* 1. *q.* 4. *n.* 33. Salgado *d. tract. p.* 2. *capit.* 17. *n.* 3. Ego ipſe *in collect. ad d. cap.* 1. *n.* 3. quod verè eſt ipſius ſummæ pietatis, & maximæ in Sedem Apoſtolicam obſeruantiæ.

Verùm diſpoſitio Concilij Trid. *d. cap.* 20. non 7
eſt ita amplè extendenda propter vniuerſales dictiones, quas ſuprà ponderauimus, quin aliquando reſtringatur, vel ratione ſubiectæ materiæ, vel quando ex tali extenſione abſurdum in iure reſultaret, vt de dict. *omnis*, notant Cened. *ſing.* 25. *n.* 4. *&* 5. & alij citati per me *dict.* 241. *n.* 19. *&* 20. Et demùm ex ipſius Summi Pontificis declarationibus, & Iuris communis diſpoſitione, vt numeris ſequentibus demonſtrabo.

Certum namque et decreto Concilij *d. cap.* 20. *in* 8
verſ. ab his excipiuntur, nihil imminutam eſſe auctoritatem Sedis Apoſtolicæ, adeò vt omnes cauſas, quæ à principio ex diſpoſitione ſacrorum Canonum, & legum ante illud decretum poterant apud dictam Sedem cognoſci, poſſint etiam hodie illo decreto non obſtante, vt tetigi *de officio & poteſt. Epiſcopi, par.* 3. *alleg.* 81. *num.* 14. & nouiſſimè *in collect. ad d. caput* 20. *num.* 42.

Quare cauſas omnes obligatione Camerali firma- 9
matas etiam in partibus exiſtentes Auditorem Cameræ auocare poſſe, etiamſi extra Curiam contractum ſit, & licèt pendeant coram Ordinariis, reſoluunt Lancel. *de attent. lite pend. limit.* 15. *n.* 3. *& capit.* 20. *limit.* 26. Flores de Mena *variar. lib.* 1. *quæſt.* 11. *n.* 48. Steph. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 118. *in fine* Aloyſ. Ricc. *in praxi aurea, reſol.* 342. Nouar. *in ſing. Iuris Canon. concl.* 34. *n.* 3. Ego ipſe *d. alleg.* 81. *n.* 16. *& in collect. ad d. cap.* 20. *n.* 5. & cenſuit ſacra Congreg.
in vna Colimbrien. quam originalem, & authenticam 10
anno præterito Vliſſippone vidi. Et ſic obligatus in forma Cameræ tenetur coram Auditore eiuſdem Cameræ in prima inſtantia citatus reſpondere, nec poteſt opponere fori exceptionem declinatoriam, aut Iudicis incompetentiæ, ſicut tradunt Mandoſ. *de inhibit. q.* 93. *num.* 3. Marc. Anton. de Amatia *dec.* 81. *n.* 2. Surd. *conſ.* 280. *num.* 13. Zacb. *de obligat. Cameral. q.* 7.
num. 26. qui loquitur de Clerico. Tum qui expreſ- 11
sè illi demandata eſt executio obligationum Cameralium, Galleſ. *de obligat. Camer. quæſt.* 7. *num.* 3. Eraſm. à Cochier *de iuriſdict. Ordin. in exemptos, p.* 2. *quæſt.* 46. *num.* 7. vtpote earum legitimus Iudex, ex Rot. *deciſ.* 52 *num.* 1. *p.* 1. *recentiſſ.* in tantum vt Papa inhibeat quibuſcumque Iudicibus, & perſonis, etiamſi Cardinales fuerint, ſub pœnis, ſi ſe in obligationum Cameralium executionibus intromittant, ſicuti ex facultatibus illi conceſſis apertè conſtat, & nouiſſimè expreſſit Paulus V. *conſtit.* 2. *incip. Eximia*, §. 33. *ſub dat. Romæ apud S. Marcum, Kalend. Octobris* 1606.

Hinc etiam infertur præfatum Concilij Trid. de- 12
cretum *in d. cap.* 20. non ſuſtuliſſe modos legitimos, quibus quia ex Iuris diſpoſitione forum ſortiuur, vt tetigi *d. p.* 3. *alleg.* 81. *num.* 14. & nouiſſimè

in

in collectan. ad d.cap.20. num.42. in fine, & ibi per me citatis adde Steph.Gratian. discept.forens.tom.5. cap.83. a num.15. Narbona l.59.gloss.1. num.238. lib.2. Recop.tom.3. Vnde ratione celebrati contractus vel delicti commissi, posse quem in prima instantia cognoscere, quamuis non sit loci Ordinarius, dicit à sacra Congreg. Concilij fuisse resolutum Francisc.Leo in thesauro fori Eccles.part.2. capite 1. num.75. quem refero d.alleg.81.num.14. Et quamuis Doctores id communiter intelligant, si contrahens in loco contractus reperiatur, per cap. Romana, §. contrahentes, de foro compet. lib.6. tamen huic obiectioni latè respondi q.3. per totam. Rationem eleganter præstat insignis D. Barbosa in l.hæres absens, §.1.num.7 ff.de iudic. his verbis: Et est prædictorum ratio, quia ratione contractus, vel delicti quis efficitur subditus illius Iudicis, in cuius territorio contractus fuit celebratus, vel delictum commissum, cap fin.de foro compet. & ideo ille Iudex potest procedere contra prædictorum personas, tanquam contra personas sibi subditas. & ibi notat Marian.Socin.n.13. Panorm.cap.fin. n.36. eod.tit. hoc idem ferè tradit Salgado de Regia protect.tom.1.part.2.cap.17.n 6.

14 Pari modo dicendum videtur in executione litterarum Apostolicarum, in quibus dantur executores, Ordinarios locorum se intromittere non posse, etiam executioni auxilium præstando: tum quia ita declarauit sacra Concilij Trident.Congregatio: tum etiam, quia id non obscurè insinuat eiusdem Concilij decretum in d. cap.20. in princip. ibi, ad forum Ecclesiasticum quomodolibet pertinentes, dum videtur statuere causas forenses, & contentiosas tantùm coram Ordinarijs locorum duntaxar cognoscendas, vt expresse habui d.allegat.81.sub n.17.& in collect.ad d cap.20.num.46. ad notata per Bald. in cap.1.§. si facta, in fine, n.6. si de feudo fuerit controu. Dec.in cap.super eo, & ibi Felin.col.fin.vers. Quæro tertiò, de præsumpt. Cùm igitur agatur in præsenti de executione litterarum Apostol. in quibus dantur executores, pariterque de exequenda obligatione Camerali, in qua executiuè, & sine tela iudicij proceditur, vt dixi q.5.n.20. cum seqq. ideò Ordinarij locorum in his causis executiuis, in quibus dictum decretum Concilij locum non habet, se intromittere non poterunt, vt per se patet.

15 Nec sufficit si ex aduerso dicatur id procedere quoad mandata, & declaratorias litteras ab Auditore Cameræ relaxatas, in quo procedunt doctrinæ, & auctoritates suprà relatæ, non verò in sententiis, & declaratoriis à S. Rota emanatis, quia respondetur causam, de qua loquimur, eidem Rotæ fuisse commissam per speciale rescriptum manu propria Sanctitatis suæ subscriptum, quo casu non intrat dispositio dicti decreti Concilij in principio, sed illum excipit paulò inferiùs, his verbis: Ab his excipiuntur causæ, quæ iuxta Canonicas sanctiones apud Sedem Apostolic. sunt tractandæ, vel quas ex vrgenti, rationabilique causa iudicauerit Summus Romanus Pontifex per speciale rescriptum Signaturæ Sanctitatis suæ manu propria subscribendum committere, aut auocare. Ex quo ita colligunt Piasec.in praxi Episcop.part.2.n.3. Franc.Leo in Thesauro fori Ecclesiast. p.2.cap.1.n.73. Aloys.Ricc.in decis.Curiæ Archiep. Neapol.p.4.decision.273 n.7. Ego ipse d alleg.81.n.10. quibus adde Nicol.Garc.de benef.p.6.cap.3.à n.6. Flores de Mena in practic.lib.1. q.12.n.11. Ioan.Maria Nouar.in nouo Iure Pontific. concl.54. num.7. Narbona l.59. à n.195.& 204.tit.4 lib.2 Recop.tom.3.

Rescriptum autem propria manu Sanctissimi subscriptum, est prout sequitur: Beatissime Pater. Deuotus S.V. orator Augustinus Barbosa obtinuit ab Auditore Cameræ mandatum exequutiuum pro solutione cuiusdam pecuniariæ summæ, ac renouatione cedulæ bancariæ annuæ pensionis ducentorum ducatorum auri de Camera, aliàs auctoritate Apostol.sibi reseruatæ super fructibus certis, & incertis, ac distributionibus quotidianis Thesaurariæ Collegiatæ Ecclesiæ S. Mariæ de Oliueira oppidi de Guimaraens Bracharensis Diœcesis, contra Balthasarem Diaz de Fonseca modernum Thesaurarium. Cæterùm appellante dicti Balthasaris Procuratore, & causa in Rota commissa R.P.D. Pirouano, & nunc in gradu appellationis huiusmodi indecisa pendente, quia idem Balthasar continuat in sua contumacia, & proterua denegatione de soluenda dicta pensione, & renouando cedulam, inde aperta est via regressui, & accessui ad fauorem Oratoris in litteris Apost. reseruatis, & veretur idem Orator ne in persequutione huius iudicij cogatur per tres sententias conformes defatigari: Ideo S.V. humillimè supplicat quatenus dignetur committere, & mandare eidem D.Pirouano, vt in causa, & causis emergentis quæstionis super regressu, ingressu, & accessu huiusmodi, & illius canonizatione procedat, omni, & quacumque appellatione remota, cum potestate tam dictum Aduersarium, quàm omnes quosvis alios, etiam per edictum publicum, constito summariè, & extraiudicialiter de non tuto accessu, tam in Curia, quàm extrà citandi, necnon inhibendi etiam sub censuris, pœnis, &c. inobedientesque, & rebelles easdem censuras incurrisse declarandi, aggrauandi, reaggrauandi, interdictumque ponendi, seruata forma Concilij Trid. implorato si opus fuerit, auxilio brachij sæcularis, cæteraque faciendi, & necessaria, & opportuna. Præmissis, necnon Constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, stylo Palatij, cæterisque contrariis, quorum tenores, &c. non obstantibus quibuscumque statutis, &c. pro plenè, & sufficienter expressis habentes. De mandato S.D.N. Papæ Auditor procedat omni, & quacunque appellatione remota, vt petitur, & iustitiam faciat. Placet M.

Vnde in causa de qua agitur, non esse primam instantiam coram ordinario loci agitandam, vel quia Auditor Cameræ causas omnes obligatione Camerali firmatas illo decreto non obstante cognoscit, vel quia idem decretum non sustulit modos, quibus quis ex Iuris dispositione forum sortitur, veluti ratione contractus, vel delicti, vel etiam quia agitur de executione litterarum Apost. reseruationis pensionis, in quibus speciales dantur executores; vel denique quia commissa fuit causa per speciale rescriptum manu propria Sanctitatis suæ subscriptum. Cùm igitur hæc omnia in casu nostro simul concurrerint, quis sine sine lege, immò contra tot leges, & doctrinas audebit dicere me contrauenisse dispositioni Concilij Trident. d. cap.20. exequendo mandata, & declaratorias litteras Auditoris Cameræ, & S. Rotæ iustè, & matura deliberatione relaxata. Videant ipsi quo fundamento ad hoc affirmandum moti fuerint, & si dignabuntur, illud in scriptis ad me mittant, vt sic huius negotij veritas disputando examinata magis elucescat, iuxta cap.graue 36.q.9.cap.inter dilectos, de fid.instr. Flam.Paris.de resign.benef. lib.11.q.12.n.3. cum aliis citatis per me Axiom.224.n.1. nam veritas arguendo inuenitur, l.numerum, §.fin. ff.de muner, & honor. Card.Tusch.tom.2.lit.D.concl.507.n.1. 16

Ad ordinat. lib.1.tit.9. §.12.

17 Statuit hæc Ordinatio Lusitana, vt Iudices Regiæ Coronæ cognitionem non habeant querimoniarum, quas litigantes à Iudicibus Ecclesiasticis

ad

ad illos deferunt, vbi iurisdictio ad Ecclesiasticos spectat, nisi quando à notoria oppressione, aut vi illata, vel vbi non fuit seruatum Ius naturale, conqueruntur ante illos, quia his casibus Regis officium est vassaliis sic pressis subuenire. Postquam Iudices Regiæ Coronæ adiudicauerint cognitionem causæ Regiis Iudicibus, non verò Ecclesiasticis pertinere, eisdem Regiis Magistratibus iubebunt, ne excommunicatos ab Ecclesiasticis euitent, pœnisve vllis contra excommunicatos apponi solitis eos afficiant, cum fuerit ita obseruatum, & nullum aliud possit dari medium opportunum ne Regia vsurpetur iurisdictio. Lusitano autem idiomate sic disponit. *Porem naon tomaraon conhecimento de aggrauo que as partes tiraraõ de Iuizes Ecclesiasticos nos casos de que ò conhecimento lhes pertence, saluo quando se aggrauaren de notoria oppressaon ou força, que se lhes faça, ou de se lhes nam guardar, ò direito natural, porque nestes casos Nos como Rey è señor temos obligaçaon de acodir à nossos vassallos. E depois de os Iuizes de nossos feitos iulgarem que ò conhecimento pertence à nossas Iustiças, è naon as Ecclesiasticas, mandaraon as nossas Iustiças que naon euiten as taes pessoas, nom lhes leuen penas de excomungados, por semper assi ser costume, è naon auer outro mejo para se naon tomar nossa iurisdiçaon.* Hac Ordinatione motus Iudex Regiæ Coronæ declarauit me notoriam vim facere dicto B. dum pensionem meam ab eo exigere intendo, & declaratorias litteras ab Auditore Cameræ, sacra Rota, & Iudice executore in Regno deputato rite, & rectè pro terminis illius decursis, & non solutis relaxatas, nullas, & iniustas esse pronuntiauit, ac dictum B. in excommunicationem eisdem litteris contentam non incurrisse declarauit, ac denique omnibus Iuris, & facti remediis pro non excommunicato habendum quoad fructus, & distributiones lucrandas indebitè mandauit, ab omnibusque obseruari fecit; quod non solùm esse contra Iuris communis dispositionem, sed à vero huius Ordinis sensu, & Legislatoris intentione penitus alienum, perspicuè demonstrabo.

18 Duo continet capitula separata præsens Ordinatio Lusitana, ac diuersimodè super quolibet eorum disponit: primum est quando aliquis conqueritur penes Iudicem Regiæ Coronæ de notoria oppressione, aut vi illata ab Ecclesiastico Iudice, vel ob denegatam sibi naturalem defensionem, vbi ad eundem Iudicem Ecclesiasticum cognitio causæ spectat; quo casu Ordinatio permittit posse recurri ad dictum Iudicem Regiæ Coronæ, vt vim illam comprimat, cum Regis officium sit liberare de manu calumniantium vi oppressos, *cap. Regum officium, 23. quæst. 5*, Aliud est quando causæ cognitionem non ad eundem Iudicem Ecclesiasticum spectare prætenditur, sed ad sæcularem, quo casu si ad laicalem potestatem pertinere adiudicatum fuerit, seu manifestum sit temporalem iurisdictionem vsurpari, tunc vident integrum esse laicis Iudicibus defendere suam iurisdictionem, vt per Bernard. Laurent. *in tractat. de casibus in quibus sæculares contra Clericos possunt procedere, num. 13. cum seqq.* Auiles *ad cap. 20. Prætor. verb. vsurpan, num. 9.* Anguian. *de legib. lib. 3. controu. 13. num. 47.* Et Regij Magistratus Lusitani in defensionem suæ iurisdictionis, quam dicunt sibi notoriè vsurpari, solent iubere ne euitentur personæ sic ab Ecclesiasticis excommunicatæ, neve pœnas contra excommunicatos à Iure impositas pati permittant: quod quidem satis insinuat ratio à Legislatore assignata, ibi: *E nam auer outro mejo para se naom tomar nossa iurisdiçaon*; ergo medium opportunum iudicat illud de non euitandis personis hac de causa excommunicatis, ne Regia vsurpetur iurisdictio; quæ ratio est anima ipsius Ordinationis, *l. enim ratio, ff. de bonis damnat.* Card. Tusch. *pract. conclus. tom. 6. lit. R, concl. 31. num. 15. in medio*, cum aliis citatis à memetipso, *axiomat. 197. num. 1.* & dum loquitur de vsurpata Regia iurisdictione, quod pertinet ad secundum caput, non potest eius dispositio extendi ad primum, quod apertè disponit de iurisdictione ad Ecclesiasticos Iudices spectante, ibi: *Porem naon tomaraon conhecimento de aggrauo que as partes tiraraon de Iuizes Ecclesiasticos nos casos de que ò conhecimento lhes pertence.* Cùm igitur diuersa ratio militet in primo casu: diuersa quoque debet esse legis dispositio in secundo, *l. si ita, ff. de manum. testam. l. seruus, ff. de statulib.* Surd. *consil. 67. n. 19.* & diuersitas rationis diuersitatem quoque Iuris inducit, *l. inter stipulantem, ff. de verbor. obligat. l. fin. ff. de ritu nupt.* Vnde contra dispositionem huius Ordinationis Iudex Regiæ Coronæ nulliter processit, dum iussit ne euitaretur dictus B. legitimè excommunicatus, cùm certum sit non agi in nostro casu de vsurpanda Regia iurisdictione, de qua disponens Ordinatio in secundo casu medium iudicauit opportunum, ne illa vsurparetur, mandare ne euitarentur sic excommunicati, sed de pensionis exactione, cuius cognitionem ad Ecclesiasticum Iudicem spectare nemo ambigit, quo casu, vt se intromittere valeat ad effectum solummodo assertam reprimendi vim, non autem censuras tollendi, necesse est quod notoria, & patens sit violentia, de qua numero sequenti.

Videndum nunc est an dictus Iudex Regiæ Coronæ potuerit iuxta dispositionem primi capitis huius Ordinationis iubere, ne mandata, & declaratoriæ litteræ Romanæ Curiæ, & Iudicis executoris in litteris Apostolicis huius pensionis specialiter deputati, & in Regno procedentis, executioni mandarentur: quod vt pateat, totus negotij cardo versatur in perquirendo, an vis vlla fieri dicatur exequendo dicta mandata, ita vt compellendi veniant eorum Iudices ab ea cessare. Perquiramus ergo in quo consistat huiusmodi vis, quæ non debet esse qualisqualis, sed notoria, & patens, vt ipsamet Ordinatio disponit, ibi, *de notoria oppressaon ou força*, itavt hæc qualitas sit essentialis ad firmandam in hac specie iurisdictionem Iudicis laici, sicut agnoscit Dom. Gabriel Pereira *de manu Regia, part. 1. cap. 7. num. 12.* ibi: *Oportet oppressionem, seu violentiam esse notoriam, & patentem, quæ celari nequeat, aut effici dubia*, &c. 19

Ad quod comprobandum sic argumentor. *Vel vis in hac materia est consideranda in eo quod petitur indebitum, & sic iniustè, vel in eo quod exigitur mandato Iudicis incompetentis, hoc est nulliter: sed nullum ex iis est dicendum: ergo Iudex Regiæ Coronæ absque iurisdictione, & de facto se intromisit ad impediendam prædictorum mandatorum executionem.* De iustitia autem pensionis reseruatæ, & debitæ non est ambigendum: tum quia constat de valida eius reseruatione in actu renunciationis Apostolica auctoritate factæ de consensu dicti B. vt q. 1. probatum est: tum etiam, quia similiter constat de mea quasi possessione illam exigendi, itavt sim omninò manutenendus in ea, sicut *quæst. 1.* ostensum est: qua veritate inspecta, videant Domini mei, quis nostrorum vim alteri notoriè inferat, an scilicet ego petendo, quod mihi debetur, an dictus B. denegando quod soluere tenetur? Eleganter quæ- 20

stionem

ſtionem diſſoluit Ioſeph Seſſe *de inhibit. cap. 9. §. 3. num. 33.* ibi : *Vim turbatiuam inducere videtur recuſans ſoluere, vel debitum negans*, ob idque nunquam in Luſitania dictus Iudex Regiæ Coronæ partes egit recuſantis ſoluere, ſed petentis penſionem, eo quòd ſte, non autem ille vim pati videtur, dum illi ſua idenegatur penſio, illaque indebitè ſpoliatur. Dicitur enim ſpoliare debitor non ab eo tempore, quo deſinit ſoluere, ſed ab eo die, quo requiſitus, vt ſolueret, recuſauit, iuxta elegantem doctrinam Innocentij *in cap. querelam, num. 3. de elect.* ibi : *Et nota quod licet per vnum annum, vel plures ego omiſerim ex cauſa petere debitam penſionem; vel ſi vna vice omiſi intereſſe electioni, non per hoc omitto poſſeſſionem, quæ ſine animo non amittitur, ſed quando petam penſionem, ſi denegetur, tunc amitto poſſeſſionem*, arg. l. fin. C. de ſeruit. & aqua, *& tunc poſſum vti interdicto recuperandæ poſſeſſionis, & in eo veniunt omnes penſiones præcedentium annorum*, idem tenent Angel. *in l. quemadmodum, n. 1. ff. de acquir. poſſeſ.* Guid. *deciſ. 629. num. 2.* Bertrand. *conſ. 241. num. 2. lib. 3.* quos refert & ſequitur Thom. Valaſc. *alleg. Iuris tom. 1. alleg. 75. num. 6.* me citato in hoc loco, Mendex à Caſtro *in praxi Luſitana, p. 2. lib. 3. cap. 21. n. 157.*

Si autem prætendatur Iudicem mandantem eſſe incompetentem, ac proinde eius mandata nulla eſſe, optarem in primis, vt conſtitueretur pro certo penſionem huiuſmodi fuiſſe validè reſeruatam, & abſque dubio debitam, dictumque B. calumnioſè diſtuliſſe eam ſoluere (vt omnes ferè Regij Magiſtratus fatentur) quo ſuppoſito non poteſt dici oppreſſionem fuiſſe notoriam, cum talis ſolummodo conſideretur quando exigitur notoriè indebitum, prout euenit in caſu cuiuſdam Canonici Regni Aragoniæ, qui pro quodam termino penſionis per eum in partibus, debito tempore ſolutæ legitimo Procuratori, fuit ad inſtantiam principalis Romæ degentis, & ſolutionem huiuſmodi ignorantis per Auditorem Cameræ declaratus excommunicatus. Et quidquid ſit, Auditor Cameræ in noſtro caſu potuit procedere ex dictis *q. 3. 4. & 5.* & ſimiliter ſacra Rota, vt ſuprà hac ead. *quæſt. num. 15.* comprobatur, iunctis iis, quæ infrà *quæſt. 9.* adducuntur. Et denique Iudex executor litterarum Apoſtol. in Regno deputatus ritè, & rectè ſecundùm praxim, & ſtylum in tota Hiſpania vigentem proceſſit, vt clarè conſtat ex dictis *quæſt. 7.* Vnde licet daretur aliqua occaſio dubitandi an competentes, vel incompetentes eſſent, & verum in procedendo exceſſerint; adhuc dictus Iudex Regiæ Coronæ, dubio hoc ſtante, non poterat ſe intromittere, cum ſibi obſtaret diſpoſitio dictæ Ordinationis, ibi : *De notoria oppreſſaon en forsa*: nihilominus tamen de competentia dictorum Iudicum euidenter apparet; de quo multorum annorum ſubſequuta obſeruantia in Regno Portugaliæ exequendi eorum mandata, vt dictis locis abundè comprobatum eſt, nulla propter hoc habita querela apud dictum Iudicem Regiæ Coronæ.

Ad Ordinat. lib. 2. tit. 13. §. 1.

22 Habet hæc ordinatio ne impetrentur Iudices Apoſtol. extra Regna, & dominia Regum Portugaliæ, ibi : *Nem impetrem Iuizes Apoſtolicos fora de noſſes Reynos, e ſenhorios, nem requeira perante elles cauſa algua.* Inde colligit dictus B. Auditorem Cameræ, & ſacræ Rotæ Auditores, Iudices eſſe extra Regna, ac contra formam huius Ordinat. à Sede Apoſt. impetratos : quod an verum ſit, patebit ex dicendis.

Et vt certa ab incertis ſeparemus, ſciendum eſt 23 Auditorem Cameræ contra non ſoluentes penſionem duplicem habere iuriſdictionem, dupliciterque poſſe procedere; vel enim procedit tanquam Iudex exequutor deputatus in litteris Apoſtolicis reſeruationis (ſolent enim Romæ in omnibus Bullis, in quibus Iudices deputantur executores, tres nominari, quorum primus ſemper eſt Auditor Cameræ, alij duo ſunt ex illis partibus vbi executio facienda eſt) & tunc cùm ſit Iudex Apoſtolicus à Sede Apoſtolica partibus petentibus impetratus, aliquibus viſum eſt comprehendi ſub diſpoſitione huius Ordinationis licet aliter in Hiſpania obſeruetur; ſed de veritate nihil dicendum in præſentiarum exiſtimaui, quia hic non eſt caſus noſter.

Aut procedit tanquam Iudex Ordinarius Roma- 24 næ Curiæ, prout eſt, iuxta notata ſupra *q. 3. n. 9.* quando cognoſcit vigore contractus Camerali obligatione firmati cum deſtinatione ſolutionis inibi faciendæ, & præhabita, quatenus opus eſſet, proprij fori renunciatione, vt in puncto eſt caſus noſter, & tunc dubitari non poteſt, illum minimè comprehendi ſub eius diſpoſitione, ex ſequentibus.

Primò, quia non poteſt dici à Sede Apoſtolica 25 per partes contrahentes impetratus, cum ex vi ordinariæ iuriſdictionis ſibi à lege ratione officij conceſſæ, in hac cauſa procedendum eſſe duxerit, vt conſtat ex mandatis, & declaratorijs litteris, quæ per illum relaxatæ fuerunt.

Secundò, quia ſi nullibi prohibetur Luſitanis extra Portugaliam contrahere, cur illi permitti non 26 debet, quod in conſequentiam contractus celebrati venire ſolet, iuxta text. *in cap. prudentiam, §. ſi verò, de offic. deleg.* attenditur enim quod principaliter agitur, non quod incidenter, *l. 1. ff. de auctor. tutor. l. ſi qui ff. de liber. cauſa*, cum aliis citatis à Gonxal. *ad reg. 8. Cancel. gloſſ. 45. §. 1. n. 35.*

In conſequentiam venit, quod eo ipſo, quod quis 27 in aliquo loco contractum celebrat, ſtatim in eo forum ſibi acquirat, *cap. fin. de foro compet. l. hæres abſens, §. proinde ff. de iudic.* iunctis traditis per me ſuprà *quæſt. 5.* & etiam Iudex loci contractus auctoritatem acquirit cognoſcendi inter ipſos contrahentes (inibi ſcilicet repertos, aut expreſsè illius foro ſe ſubmittentes, vel proprio renunciantes, vt in caſu noſtro) ac ſi eſſent ſui ſubditi domiciliarij, vel originarij, vt in his terminis optimè reſolvunt Salgald. *de protect. Regia, tom. 1. part. 2. cap. 17. num. 6.* D. Barboſa *in d. l. hæres abſens, §. 1. n. 7.* Quæ fictio in hoc 28 caſu idem operatur, quod veritas, *l. 1. ff. de adoption. l. cum ex oratione, ff. de excuſ. tutor* Et tantum valet in caſu ficto, quantum veritas in caſu vero, *cap. ad audientiam, de Cleric. non reſid.* Euerard. *in topicis legalibus vi fictionis, num. 4. cum ſeqq.* Gonxal. *ad regul. 8. Cancel. gloſſ. fin. num. 28.* cum aliis citatis per me *Axiom. 97.*

Quod quidem non ex mera voluntate, & conſenſu contrahentium procedit, ita vt in fraudem 29 legis fieri locus ſit præſumptioni, ſed à lege ipſa, quæ ſic contrahentibus authoritatem præſtat nouum acquirendi forum abſque aliquo ſui miniſterio; ad tradita per Rip. *in cap. 1. num. 68. de iudic.* & per Couar. *practic. cap. 19. numer. 5. verſ. Nonè.* Ob quam rationem poteſtatem illam, quam obtinet Iudex loci contractus ſuper contrahentes alterius Regni originarios, ſeu domiciliarios, prorogationem neceſſariam, conſequutiuam, & acceſſoriam eidem contractui vocant doctores, ac proinde validè fieri poſſe, non obſtante diſpoſitione huius Ordinationis, reſoluit in his terminis D. Barboſa *in l. 1. art. 3.*

*art.3.n.173.ff.de iud.*ibi : *Item valere posse*(prorogationem scilicet)*si contractus sit celebratus extra Regnum ; nam tunc valebit prorogatio facta in Iudicem contractus,etsi in extraneo Regno iurisdictionem habeat.* Faciunt quæ suprà adduxi *q.3.4. & 5.* vbi respondi ad aliqua,quæ in contrarium adduci poterant.Et conducunt adducta per Thom.Valasc.*alleg. Iuris tom. 1. alleg.72.n.1.* dum resoluit contractus per Lusitanos extra Regnum Portug.celebratos regulandos esse secundùm Ordinat.& consuetudines illarum partium.

30 Optarem maximè, vt sicut nostri desiderant,statuta,& Ordinat. suas obseruari , eodem modo debeant facta in alieno Regno iuxta illius consuetudines , & leges obseruanda proponere , illisque venerationem præstare , & custodiam. Memini me Romæ Lusitanos cognouisse , qui cùm vxores in Lusitania ducerent , maluerunt cum eis in Romana Curia vitam transigere : sed ibi dubitatum fuit aliquando an dotales scripturæ in Lusitania factæ per chartam medietatis iuxta Regni consuetudinem,essent Romæ obseruandæ , vbi solet contrahi per dotem , & arrhas? Sed fuit semper resolutum præfatas dotales scripturas , eo modo , quo in Lusitania celebratæ fuerunt, esse Romæ inuiolabiliter obseruandas. Sic cùm de anno 1619. Vlyssippone diem vltimum clausisset Nobilis quidam Mediolanensis , & ibi suum condere testamentum , eius filij , inter quos fuit R.P.D. Luta vtriusque signaturæ S.D.N. Papæ Referendarius , contendere cœpissent circa hæreditatis partitionem , dum Romæ circa illam controuerterent, fuit resolutum faciendam esse Vlyssippone,vbi testamentum conditum extitit , & iuxta Regni Portugaliæ statuta, & Ordinationes, secundùm ea , quæ resolui suprà *q.5.cum seqq.* Si ergo Romani Magistratus venerationem hanc , & custodiam ordinationibus Lusitanis præstant circa contractus , & vltimas voluntates in nostro Regno celebratos , cur similiter & nos contractibus Romæ celebratis eandem non præstamus venerationem,& custodiam? Non est meum hoc tractare , sed tantùm de interesse proprio agere, & ideò ad alia transire operæpretium duxi.

Ad Breue Iulij Tertij.

31 PORtugaliæ Regibus à Sede Apostolica indultum asserit D. Gabriel Pereira *de manu Regia,p.1.c.9. n.15.* ne causæ criminales, ciuiles,& mixtæ è Regni finibus extrahantur , vt à Iudicibus exteris iudicentur : Breue autem huius indulti refert , *p.2.cap.6. n.1*47 in hæc verba.

32 IVLIVS *Episcopus , seruus seruorum Dei. Ad perpetuam rei memoriam. Romanum decet Pontificem prouidere , ne quod in bonorum fauorem indultum extitit , iis qui Christianæ Religionis decorem suis flagitiis deturbare non verentur,delinquendi licentiam,& in delictis patrocinium cum impunitate subministret. Hinc Charissimus in Christo filius noster Ioannes Portugaliæ , & Algarbiorum Rex Illustris , Nobis nuper exponi fecit , quod cum nonnulli Clerici , tam in minoribus , quàm in sacris Ordinibus constituti , & Beneficiati , ac alij tam sæculares , quàm Regulares personæ Portugaliæ , & Algarbiorum Regnorum, ac aliorum Dominiorum ipsius Ioannis Regis , præsertim facinorosi,& diuersis criminibus obumbrati,vt magis ac liberius in suis delictis insordescant , & suorum delictorum impunitatem diutius consequantur, suosque aduersarios molestare valeant , cum primùm sibi alicuius delicti , seu criminis conscij existunt, aut ex quauis occasione se in causam talem trahi posse præsentiunt,suorum Ordinariorum , ac Iudicum ; & Officialium eorundem Regnorum , & Dominiorum iurisdictionem declinant, ipsisque Ordinariis , Iudicibus, & Officialibus per diuersas commissiones,litteras,& rescripta à Nobis,& Sede Apost.aut illius Nuntiis,& Legatis per eos obtentas, vel potius extortas, sub certis grauaminibus in illis expressis,censuris,& pœnis inhibere,ac commissiones,litteras , & rescripta huiusmodi Iudicibus extraneis extra Regna,& Dominia prædicta commorantibus,delictorum & criminum causas , ac delinquentium eorundem demerita ignorantibus , & vt plurimùm eorum aduersariis suspectis,ad quos aduersarij ipsi pro beneficio iustitiæ cõsequendo se commodè conferre non audent , neque possunt,idque si possent,vel auderent, ab eo tamen ob nimios labores,& expensas in persecutione causarum huiusmodi præsertim in partibus alienis subeundos , & faciendos, & non minus ob longa periculosaque itinerum & viarum discrimina reuocantur , committi procurant: quo fit vt locorum Ordinarij, aliique Iudices prædicti, eorumque Officiales, Promotores , & Procuratores fiscales,Clericos,& laicos etiam enormibus delictis,& homicidiis notatos,prout illis incumbit , & iustitia debitum requirit, inquirere,coërcere,& punire, atque ij,quorum interest , illos accusare , & in causam trahere non possunt, vnde Clerici, & laici præfati in suis maleficiis insordescentes,suorum delictorum impunitatem, vel absolutionē facilè consequuntur,& ad delinquendum longè procliuiores fiunt,ac a suorum aduersariorum petitione indebitè liberantur , in non modicum Christi fidelium scandalum,& iustitiæ perturbationem , ac status Ecclesiastici depressionem. Atqui nō ad mala impunè agenda, sed ad iustitiæ adminiculum concedi debent litteræ Apost. non in abusum. Quare idem Ioannes Rex zelo iustitiæ accensus, cupiens omnibus iustitiam æqua lance ministrare, ac sceleratos quoscumque debitis pœnis mulctare, probos verò ab iniuriis releuari, per dilectum filium Alphonsum de Alencastre eius consobrinum,& præceptorem maiorem militiæ Iesu Christi,Cisterciensis Ordinis , & pro eo ad Nos,& Sedem Apost.Oratorem supplicari fecit,vt in præmissis opportunè prouidere de benignitate Apost.dignaremur. Nos igitur,qui omnibus præsertim Regia dignitate fulgentibus, & iustitiam debitum expetentibus personis fauorabiles esse debemus, huiusmodi supplicationibus inclinati, quod de cætero perpetuis futuris temporibus nulli Clerici,tam in minoribus quàm Sacris,& Presbyteratus ordinibus constituti,seu Beneficiati,tam sæculares , quàm quorumuis Ordinum Regulares personæ,& laici,super criminibus, & delictis per eos in Regnis,& Dominiis Ioannis Regis huiusmodi hactenus,& pro tempore quomodolibet perpetratis, aut rebus ad eos pertinentibus,vel alia quauis occasione litteras etiam in forma Breuis,aut rescripta à Nobis , & Romanis Pont.pro tempore existentibus ad alios, quàm in Regnis,& Dominiis Ioan. Regis huiusmodi commorantes Iudices,& personas directa, in prima , seu alia quacumque instantia , & nunc mota, & indecisa pendente,& cum præsentium litterarum speciali,& specifica mentione, & expressa derogatione ex quauis causa, etiam per viam grauaminis, & appellationis impetrare possint. Et si illa quandoque impetrauerint,ac eisdem extraneis Iudicibus committi,vel demissa committi obtinuerint,locorum Ordinarij,eorumque Officiales,& Promotores , & Procuratores fiscales , ac quomodolibet in causis ipsis interesse habentes,ac Iudices,& quæcumque alia persona Regnorum,& Dominiorum Ioan.Regis huiusmodi eisdem commissionibus & rescriptis,atque in eis appositis clausulis,necnon eorum vigore , seu prætextu emanantibus inhibitionibus, citationibus, decretis,mandatis , censuris , pœnis , & sententiis exinde subsequutis (nisi commissiones , & rescripta huiusmodi super*

supplicationibus manu nostra propria, vel Romani Pontificis pro tempore existentis, & cum clausula Motus proprii signatis expedita fuerint) obedire, vel acquiescere minimè teneantur, nec ad id obligati existant; quinimo prædicti Ordinarii, Officiales, Promotores, Procuratores, Iudices Regnorum, & Dominiorum Ioannis Regis, huiusmodi commissionibus, & rescriptis, atque exinde subsequutis citationibus, inhibitionibus, & decretis, mandatis, censuris, & aliis executionibus prædictis non obstantibus, contra Clericos, & laicos, ac alias personas huiusmodi super criminibus, & delictis per eos perpetratis, ac bonis, & rebus contra eos quomodolibet motis inquirere, & per inquisitionem, aut ex mero officio, ac alias iuxta formam Iuris procedere, & punire, ac carceribus mancipare, causasque & lites ipsas audire, cognoscere, & decidere, insontes absolvere, aliaque in illis necessaria, & opportuna facere, & exequi liberè, & licitè valeant in omnibus, & per omnia, ac si littera, & commissiones, & rescripta huiusmodi nullatenus emanassent, aut illis nominatim, & expresè directa fuissent, auctoritate Apost. tenore præsentium ex certa nostra scientia statuimus, & ordinamus, ac omnes & singulas, tam criminalium, quàm ciuilium, ac etiam mixtarum causarum huiusmodi commissiones, & rescripta, ac alias gratia litteras Apost. contra præsentium tenorem à Nobis, & Sede Apost. pro tempore emanatas, necnon citationes, processus, executiones, & sententias exinde subsecutas, ne excommunicationes, & alias censuras, & pœnas promulgatas, sequestraque, & interdicta quomodolibet opposita, nullius roboris, vel momenti fore, & esse, ac eosdem Ordinariorum Officiales, Procuratores, & alios Iudices, atque quomodolibet interesse habentes, citationibus per eosdem Iudices extraneos, vt præfertur, pro tempore factis obedire, deferre, vel acquiescere nullatenus debere, ipsasque præsentes ex quauis causa de subreptionis, vel obreptionis vitio, seu nostræ intentionis defectu notari, vel impugnari nullatenus posse, ac sub quibusuis, & illarum totam tenorem inferentibus reuocationibus, suspensionibus, limitationibus, aut aliis eis in toto, vel in parte derogantibus, etiam à nobis, seu Romano Pont. pro tempore existente, seu dicta Sede, vel illius Legatis quomodolibet pro tempore emanatis nullatenus comprehensas, sed semper ab illis per huiusmodi exceptas, & quoties emanabant, toties in pristinum, & validum statum restitutas, repositas, & plenariè reintegratas esse, & censeri, ipsisque præsentibus nullatenus derogari posse, sicque per quoscumque quauis auctoritate fulgentes Iudices, & Commissarios, & causarum Palatii Auditores, sublata eis, & eorum cuilibet quauis aliter iudicandi, & interpretandi facultate, & auctoritate, interpretari, & decidi debere, & si secus super his à quoquam quauis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari, irritum, & inane decernimus, non obstantibus præmissis, & Apost. ac in Prouincialibus, ac Synodalibus Conciliis editis generalibus, vel specialibus Constitutionibus & ordinationibus, necnon statutis, & consuetudinibus etiam iuramento & confirmatione Apost. vel quauis firmitate alias roboratis, priuilegiis quoque indultis, ac litteris Apost. & concessis quibusuis Vniuersitatibus, Ecclesiis, Monasteriis, locis, Militiis, & Ordinibus, eorumque Superioribus & personis, ac quibusuis aliis sub quibuscumque tenoribus, & formis, ac cum quibuscumque clausulis, & decretis etiam irritantibus, & aliàs quomodolibet etiam iteratis vicibus concessis, & approbatis, & innouatis, quibus omnibus, etiamsi in eis caueatur expresè quod illis nullatenus, aut nonnisi sub certis forma, & modo in eis expresso derogari possit, illorũ veriores tenores, ac si de verbo ad verbum inserti forent, præsentibus pro sufficienter expressis, & insertis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice duntaxat illorum seriè specialiter, & expresè derogamus, cæterisque contrariis quibuscunque. Et quia difficile foret easdem præsentes litteras ad singula quoque loca, in quibus expediens fuerit, deferri, volumus, & eadem auctoritate Apost. decernimus, quod illarum transumptis manu alicuius Notarii publici subscriptis, & sigillo alicuius personæ in dignitate Ecclesiastica constitutæ, seu Curiæ Ecclesiasticæ munitis eadem prorsus fides in iudicio, & extra vbilibet adhibeatur, quæ eisdem præsentibus adhiberetur, si forent exhibita, vel ostensa. Datum Romæ apud S. Marcum, sub annulo Piscatoris, die 21. Iulii 1554. Pontificatus nostri anno quinto.

Ex fati Breuis vigore sunt qui dicant, non posse 33
in causis beneficialibus à Sede Apost. impetrari Sacræ Rotæ Auditores, cæterosque Romanæ Curiæ Iudices, etiam per viam grauaminis, & appellationis, in prima à Iure illis permissa, seu quacunque alia instantia, quod est contra mentem Summi Pontificis, & expressa verba dicti Breuis, ex seqq.

Primò, quia Breue evidenter loquitur de causis 34
criminalibus tantùm, vt constat ex verbis prœmialibus, ibi: *Hinc Christianissimus in Christo filius noster Ioannes Portugaliæ, & Algarbiorum Rex Illustris Nobis nuper exponi fecit, quod cum nonnulli Clerici tam in minoribus, quam in sacris Ordinibus constituti, atque aliàs, tam sæculares personæ Portugaliæ, & Algarbiorum Regnorum, ac aliorum Dominiorum ipsius Ioannis Regis, præsertim facinorosi, & diuersis criminibus obumbrati, vt magis ac liberius in suis delictis insordescant, & suorum delictorum impunitatem diutius consequantur, suosque aduersarios molestare valeant, tum primum sibi alicuius delicti, seu criminis conscii existunt, aut ex quauis occasione se in causam talem trahi posse præsentiunt, suorum Ordinariorum, ac Iudicum, & Officialium eorundem Regnorum, & dominiorum iurisdictionem declinant*, &c. Quæ prœmialia verba ostendunt, & de- 35
clarant mentem Papæ concedentis, ad notata *in l. item quia, §. fin. ff. de pactis, l. cum hi, in princ. ff. de transact.* Mascard. *de prob. concl.* 1284. *n.* 6. Guttier. *pract. lib.* 1. *q.* 89. *à n.* 3. Nihil autem est vnde magis voluntas concedentis declaretur, quam à præfatione, *l. cum hi, in princ.* & *ibi* Bart & Ias. *ff. de transact.* Crauet. *consil.* 221. *n.* 8. *vers. Septimò verò.* Cum enim præfatio in- 36
ducat causam finalem, *l. fin. ff. de hæredibus instit. l.* 1. *ff. ad Maced.* Rom. *cons.* 180. *numer.* 6. vbi loquitur in priuilegio, Menoch. *de præsumpt. lib.* 6. *præs.* 2. *à princip.* vbi agitur de statuto, Bullis, & rescriptis, cum aliis citatis per me *Axiom.* 192. *num.* 1. aperit mentem concedentis, ita vt illa à præfatione vt à sua causa finali regoletur, limitetur, aut extendatur, *l. cùm pater, §. dulcissimis, ff. de legatis* 3. *l. si de certa*, vbi Bart. *Cod. de transact.* Bald. *in l. sub prætextu, numer.* 12. *Cod. eod.* Paulus de Castro *cons.* 332. *lib.* 1. Crauet. *cons.* 26. *numero* 5. vbi quod verba sunt restringenda ad rem super qua exprimuntur, *l. si quis in, ff. de testam. tutel.* Surd. *decis.* 217. *n.* 6. vbi quod quando exprimitur certa causa, verba generalia vltra dictam clausulam nihil operantur, sed debent restringi ad eam, quando salua ratione recti sermonis restrictio fieri potest. Hic autem recti sermonis ratio postulat, vt fiat dicta restrictio, ne Pontificis gratia, seu concessio trahatur ad eos, quibus non conuenit ratio concessionis; ratio enim siue causa prœmialis dicitur influere in dispositiuam, Rota *decis.* 454. *numer.* 4. *p.* 1. *diuers.* Vndè eadem Rot. apud Mohed. *decis.* 13. *de præbend.* dicit, quod in priuilegiis, & gratiis, non tam verba sunt attendenda, quàm mens consideranda: nam verba trahuntur ad mentem, & rationem, non è contra, Oldrad. *cons.* 9. *vers. Item cùm Iura dicant*, *n.* 3. & 4.

Feder.

Feder. de Senis *conf.4.n.5. vers. Multum est*, iuncta alijs per me adductis *axiom.148. n.2.*

37 Ratio procemialis dicti Breuis hoc ipsum apertè demonstrat, ibi: *Vnde Clerici, & laici prafati in suis malitiis insordescentes suorum delictorum impunitatem, vel absolutionem facilè consequuntur, & ad delinquendum longè procliuiores fiunt, ac à suorum aduersariorum petitione indebitè liberantur*, &c. Et ideò ab hac ratione debet regulari dispositiua, quia sicut corpus ab anima, ita dispositio à procemiali ratione regulatur, ex Ias. *in l. qui quadringenta, col.2. ff. ad Trebell.* quem refero *Axiom.192. n.4.* & ab ea colligitur intentio Legislatoris, Angel. *consil.67. incip. Municipali lege, n.2. versic. de secundo.* Barbat. *consil.1. n.1. lib.3.* & illius mens, *cap. ex multa 9. §. Secundò quasiuisti, de voto*, Octau. Glorit. *resp.1. p.3. n.136.* Rot. *decis.619. n.5. p.2. recent.* cum alijs adductis per me *Axiom.148. num.7.*

38 Nec eius dispositiua aliud insinuat, quia in ea sic dicitur: *Nos igitur qui omnibus, prasertim Regia dignitate fulgentibus, & iustitia debitum exoptantibus fauorabiles esse debemus, huiusmodi supplicationibus inclinati, quod de catero perpetuis futuris temporibus nulli Clerici, tam in minoribus, &c. super criminibus, & delictis per eos in Regnis*, &c. Loquitur igitur de causis tantùm criminalibus. Et quamuis apertè non insinuasset, vt insinuauit, secundùm procemialem rationem, de illis erat decisio omninò intelligenda, quia mens & ratio statuentium præponderat verbis, Marian. Socin. *consil.5. circa pradictam, col.2. vers. Et quamuis, lib.1.* Card. Tusch. *pract. conclus. lit. R, concl.31. n.16.* & attenditur magis quàm dictum, *l. cùm pater, §. dulcissimis, ff. de legat.2.* Brunor. à Sole *in locis communib. verb. Ratio 2.* eo quòd dictum per rationem ampliatur, & limitatur, *leg. vnum ex familia, §. fin. ff. de legat.1. l. si is qui animo, ff. de acquir. possess.* Surd. *consil.97. n.20. cum seq.* Octau. Glorit. *resp.2. n.25. & resp.5. n.58.* Rot. *dec.10. n.2. p.1. recentiss.*

39 Cui interpretationi ex procemiali ratione, ac narratiua, & dispositiua Breuis desumptæ non obstat generalitas quorundam verborum dicti Breuis eius, ibi: *Aut ex quauis occasione se in causam talem, &c.* Quia particula, *talem*, est præcedentium restrictiua, *c.2. de tempor. ordin.* Grat. *conf.54. n.15. lib.1.* Ego ipse *de diction. vsufreq. dict.398. n.1.* & est repetitiua certæ, & determinatæ qualitatis, Seraph. *dec.822. n.2.* Minùs obstant alia verba paulò generalia: *Ac omnes, & singulas, tam criminalium, quàm ciuilium, atque etiam*
40 *mixtarum huiusmodi*, &c. Quia particula, *huiusmodi*, est relatiua præcedentium cum omnibus suis qualitatibus, gloss. *verb. huiusmodi, in cap. abbate, & in cap. nemo, de elect. lib.6.* Gonzal. *ad reg.8 Cancel. gloss.4. n.4.* Seraph. *dec.338. n.6. & dec.608. n.6.* Cardin. Tusch. *pract. concl. tom.2. lit. D, concl.387. n.1.* Rot. *dec.373. n.6. p.2. recent.* Debet igitur generalitas horum verborum restringi secundùm procemialem rationem, à qua mens, & voluntas concedentis declaratur, vt suprà probaui *in vers. Primò, n.34.*

41 Remanet vt explicem qoid importent verba illa, *Ac omnes, & singulos, tam criminalium, quàm ciuilium atque etiam mixtarum huiusmodi*, &c. Si enim Breue de criminalibus causis tantùm agit, ad quid de ciuilibus, & mixtis mentionem facit. Quia facilè resoluitur obiectum, si aduertamus dari triplicem causarum criminalium speciem. Vna dicitur propriè criminalis, quando principaliter agitur ad commodum publicum ex delicto tantùm, seu ad publicam vindictam, vt per Mascard. *de probat. concl.463.* Farin. *in praxi crim. p.1. q.100. à princip.* & alios quos titulis *in tractat. de appellatiua verb. vtriusque Iuris signif. appel.14. n.2.* Marant. *de ordine iudiciar. part.4. dist.1. n.1.* Et hinc est, inquit ipse, quod si aliquis ex delicto venit puniendus corporaliter ad publicam vindictam, dicitur causa criminalis, quia ex tali pœna corporali nullum commodum sentit priuatus: refert, & sequitur Buccaron. *de different. inter iudicia ciuilia, & crimin. in procem. 1. n.3.*

42 Altera dicitur ciuilis, quando pro delicto principaliter agitur in iudicio ad commodum priuatum, pro pœna scilicet pecuniaria parti applicanda, Ias. *in rub. C. de iud. & in l. plerique, ff. de in ius vocando, n.14.* Clar. *in praxi crimin. §. fin. q.1. in vers. Quarto igitur, & vers. seq.* Buccaron. *d. procem. 1. n.4.* Camill. Botell. *in summa dec. tom.1. tit.42. n.11.* Cabed. *p.1. decis.14. n.4.* Rot. *dec.19. n.1. de iudic. in antiq. & decis.113. n.2. post tom.2. consiliorum Farin.*

43 Tertia denique dicitur mixta, vbi pœna partim parti, & partim fisco venit applicanda, vt aduertunt Alexand. ad Bart. *in l.3. in princip. ff. de sepulchro viol. in lit. D*, & per Dec. *in rubr. de iudic. n.52. vers. Et causa mixta, in 2. lect.* Boll. *in pract. crimin. tit. de appellat. n.8.* vbi de communi, Ioseph. Ludou. *decis.71.* vbi dicit hanc opinionem esse canonizatam per vniuersum Orbem, Cardos. *in praxi Iudicum, verb. causa 3.* Cabed. *d. dec.14. n.6.*

44 Cùm ergo habeamus, dari causam merè criminalem, ciuilem criminaliter intentatam, & mixtam, vbi pœna partim parti, & partim fisco venit applicanda, de his intellexisse Pontificem clarum est, tum ex ratione procemiali, & dictione *huiusmodi*, cum qua videtur se referra ad causas, de quibus in principio egerat: tum etiam ex alijs suprà adductis, in quibus probandis immorandum non est, cùm sint notoria, & in dubium attento iure reuocari non possint

45 Secundò probatur euidenter, Breue non agere de causis beneficialibus: quia etiamsi concedamus sine veri præiudicio, quod comprehendat causas etiam merè ciuiles, contra verba procemialis rationis, & mentem Pontificis concedentis, adhuc non comprehenderet causas beneficiales, cùm appellatione causarum ciuilium, & criminalium illæ non veniant, vtpote quia aliam speciem constituunt à ciuilibus, & criminalibus distinctam, Lap. *alleg.70.* Papon. *addit. ad dec.27. de procur. in nomi. vers. Qui dicit*, Put. *decis.247. alias 241. lib.2. in correctis*, ibi: *Tamen fuit dictum, quod si erat procurator constitutus ad causas criminales, & ciuiles, non censebatur constitutus ad causas beneficiales, secundùm* Franc. *in cap. qui ad agendum, §. procurator, col.3. vers. Tertiò an in beneficialibus, de procurat. in 6*, &c.

46 Tertiò, quia non est credendum, Iulium III. voluisse Sedi Apostolicæ & Sacræ Rotæ causarum Portugaliæ omnimodam cognitionem verbis hoc non importantibus in perpetuum tollere, argum. *c. super eo 55. de offic. delegati*, Grammat. *cons.2. n.11.* Gonzal. *ad reg.8. Cancel. §.2. procemial. n.17.* Tum quia in generali concessione, vel sermone nunquam comprehenditur persona loquentis, vt læsa censeatur, *l. si mercedem, §. habitatorib. ff. de action. empti*, vbi gl. *verb. habitatie*, Rot. *dec.241. n.5. & seqq. p.1. diuers.* & in indiuiduo in statutis, legibus, & priuilegijs, Angel. *in l.1. n.6. ff. quod quisque iuris*, Surd. *dec.13. n.12.* Lancel. Gallia *consil 97. ex num.29.* Alderan. Mascard. *de statutis, concl.5. num.176. cum sequentibus*, Maticus. *l.6. glos.5. tit.15. lib.5. noua Recop.* immò semper intelligitur excepta, *cap. fin. de offic. deleg. lib.6.* Mand. *reg.11. Cancel. cap. fin.* Surd. *conf.45. n.19. cum seqq.* Vbi quod generale rescriptum, & generalis dispo-

D 2 sitio

sitio non comprehendit Principem concedentem; tum denique quia in quibuscunque concessionibus sempe Principis auctoritas censetur præseruata, Natt. *consil.* 180. *num.* 4. *vers. Nam prædictis*, Mench. *de succession. creat. lib.* 5. §. 17. *n.* 88. *cum seq.* Surd. *consil.* 152. *n.* 16. Papa enim nunquam censetur tantum concessisse, quin maiorem auctoritatem sibi, & successoribus reseruaverit, *cap. dudum*, *& cap. quamuis*, *lib.* 2. *de præb. in* 6. Alphons. Soto *super reg.* 24. *Cancel. n.* 3. Aym. *cons.* 126. *n.* 4. *vers itaque si Papa*, Ceph. *cons.* 135. *n.* 2. *& cons.* 168. *n.* 28. Et quicquid dicendum sit in Papa concedente, an possit sibi ligare manus, vt non valeat dispositio contraria absque speciali derogatione, secus est in successore qui absque derogatione non habet manus ligatas. Prob ad Monach. *in cap.* 1. *n.* 11. *de constit.* Alphons. Soto *super reg.* 40. *n.* 4. *& reg.* 24. *n.* 4 Rota *in Comacl. seu Ferrar. Præpositur.* 15. *Decembris* 1624. *coram bonæ mem. Remboldo*, *& in Craconiensi iuris legendi*, 21. *Maij* 1627. *coram R. D. meo Coccino Decano.*

47 Quartò, quia D. Gabriel Pereira *d. p.* 5. *de manu Regia, cap.* 64. *numero* 44. dum colligit ex dicto Breui non posse Lusitanum per viam grauaminis, seu appellationis in secunda, seu alia vlteriori instantia ad Romanam Curiam appellare, loquitur expressè contra Ordinationem Regiam *lib.* 2. *tit.* 10. *in princ.* quæ ita statuit: *Mandamos que si endo alguna sentença dada por Iuiz Ecclesiastico contra algum Clerigo, ou Beneficiado, ou contra leigo, ao caso em que he de sua iurisdicion, posto que à sentença dada contra o Clerigo naon seia sobre posse de beneficio, seo Clerigo, ou leigo appellar para a Corte de Roma, no caso em que podem appellar, è antes que o tempo do seguimento d'ella seia acabado, pedir carta para que pendendo a appellacio, so naon proceda contra elle por nossas Iustiças, nem seia preso, nem citado, nem lhe leuem penas de excommungado, hauemos por bem de lhe ser dada a cada hum delles quando mostrarem por escritura publica que appellacio, è seguem suas appellaciones, posto que lhes naon seian recebidas, por quanto assi foi sempre vsado, è pratioado, e se costumaraõ semelhantes cartas serem dadas dellos Dezembragadores do Paço.* Defendit ergo Ordinatio hæc appellantem ad Curiam Romanam ad effectum, vt pendente tali appellatione nihil innouetur, ac per consequens illa permissa debet censeri, & non prohibita, vt ex aduerso dicitur, & est ridiculum dicere appellationem posse quidem interponi ad Romanum Pontificem, sed vt ipse cognoscat, nec vt committat causam in Curia Romana cognoscendam, sed vt ad Regnum remittat, deputato in eo Iudice, qui ibi de illa cognoscat; frustra enim de Romana Curia mentionem fecisset dicta Ordinatio, sed tantùm de Pontifice committente; nam si Papa non posset causas huiusmodi ad ipsum appellatas, in Rota, vel aliis Iudicibus in Curia committere, excusaretur Curia Romana, quod non est dicendum, aut ferendum, nec vllatenus impediendus recursus ad eam, & esset quodammodo contra Bullam in Cœna Domini, vt optimè aduertit Valasc. *consul.* 92. *num.* 7.

48 Denique probatur irrefragabiliter ex pacifica possessione, in qua ab immemoriali tempore est S. Rota cognoscendi de omnibus causis beneficialibus, & aliis Ecclesiasticis ad eam per viam appellationis è nostro Regno deuolutis: quod constat ex innumeris penè decisionibus Vlysbonensi scilicet Bracharen. Colimbrien. Visen. Egitanien. Eluen. quæ habentur in collectis per Farinacium, Seraphinum, Manticam, Caoaler. Gregorium XV. Butattum, Dunau. pluresque alios ipsius S. Rotæ Auditores, ante, & post dictum Breue, vsque ad præsentem diem, & hoc tanquam indubitatum suo tempore præsupponit Valascus, vir quidem doctus, & Senator Regius, *d. consult.* 62. *per totam.*

Vnde dato, & non concesso, quod dictum Breve 49 potuerit capere alium sensum, vel eius verba quoad hanc dispositionem obscura essent; nihilominus tamen obseruantia hæc per tot annos subsequta tolleret omne dubium, Bart. *in leg. missi opinatores*, *n.* 14. *Cod. de exact. tribut. lib.* 10. Bec. *consil.* 540. *n.* 51. & latè *consil.* 202. *n.* 11. *lib.* 2. Ozasch. *decis.* 536. *num.* 4. Alexand. *consil.* 39. *col.* 1. *vol.* 3. *& consil.* 511. *in fine*, *lib.* 6. vbi quod si statuta de gabella soluenda essent in aliquo verbo dubia, tamen deberet attendi, quod ante fuerit obseruatum, nec erit recedendum ab intellectu, & interpretatione declaratiua, data communi obseruantia. Menoch. *consil.* 825. *n.* 13. *lib.* 9. Maria *consil.* 143. *n.* 21. Steph. Gratian. *discept. forens. tom.* 5. *c.* 815. *n.* 14. *&* 55. Ramon. *consil.* 68. *n.* 58.

Est enim generale, quod quælibet dispositio de- 50 claratur per subsequentem obseruantiam, *cap. cum venissent*, vbi Imol. *num.* 19. *de constit.* Cravet. *consil.* 294 *sub num* 8. *& consil.* 459. *num.* 51. Natt. *consil.* 498. *n.* 28. Beroi. *cons.* 91. *num.* 10. *vol.* 1. Decian. *consil.* 44. *numer.* 28. *&* 115. *vol.* 4. Honded. *cons.* 6. *num.* 34. *lib.* 1. Casanat. *cons.* 45. *num.* 144. *cum seqq.* Menoch. *cons.* 104. *num.* 13. *& cons.* 341. *numer.* 23. Becc. *cons.* 201. *n.* 49. *lib.* 1. Ioseph. Ludou. *concl.* 38. Valenz. *cons.* 52. *numer.* 25. *cum seqq.* Solorzan. *de Iure Indiarum lib.* 2. *cap.* 24. *ex n.* 84. nouissimè Castillo *tom.* 7. *de Tertiis, cap.* 31. *num.* 65. D. Mar. Cutell. *decis.* 20. *n.* 80. *& in patrocinio pro Regia iurisd. Inquisitoribus Siculis concessa. controuers.* 1. *n.* 45. Rota apud Tamburin. *in fine tom.* 3. *de iure Abbatum, decis.* 144. *num.* 10.

Et ideò priuilegium, quatenus declaratione indi- 51 geat, declaratur ab obseruantia subsequuta, Corn. *consil.* 193. *num.* 10. *volum.* 5. Socin. *consil.* 111. *in fine*, *lib.* 1. Ozasch. *d. decis.* 136. Honded. *consil.* 92. *num.* 38. *lib.* 1. *& consil.* 60. *num.* 11. *lib.* 2. *& consil.* 35. *num.* 44. *eod. lib.* 2. Obseruantia enim subsequuta dicitur priuilegiorum interpres, Ioseph. Ludouic. *d. concl.* 38. *illat.* 13. Roman. *consil.* 89. *circa fin. vers. Vltimò*, *& consil.* 271. *n.* 3. Menoch *consil.* 390. *n.* 16. Vincentius de Franch. *decis.* 56. *n.* 6. *part.* 1. Honded. *consil.* 1. *n.* 36. *lib.* 2.

Et obseruantia interpretatiua declarat verba dis- 52 pensationis, *l. si de interpretatione*, *ff. de legib.* Aym. *cons.* 101. *n.* 3. Seraph. *decis.* 600. *n.* 3. Rot. *dec.* 574. *numer.* 3. *part.* 1. *diuers.* *& in Romana pecuniaria*, 26. *Maij* 1627. *coram Cardin. Virili*, *in vers. Quintò.*

Ac in interpretandis constitutionibus plurimùm 53 defertur obseruantiæ, *l. si de interpretatione*, *ff. de legibus*, *c. cùm dilectus*, *de consuetud.* Aym. *cons.* 294. *n.* 6. *vers.* 21. Menoch. *cons.* 276. *n.* 19. Surd. *cons.* 362. *n.* 10. Rot. *dec.* 455. *n.* 1. *p.* 5. *recentiss.* quod sine dubio stat quando verba sunt dubia; nam vbi fuerint clara, non est locus obseruantiæ interpretatiuæ, Aretin. *cons.* 85. *n.* 5. *& cons.* 215. *n.* 1. Rot. *decis.* 108. *n.* 6. *p.* 2. *diuers.* *& decis.* 37. *n.* 27. *p.* 2. *etiam diuers.* *& in Toletana Canonicatus Pœnitentiariæ*, 25. *Iulij* 1640. *coram R. D. Coccino Decano.* Nouissimè post primam & secundam huius praxis impressionem ad manus meas peruenit Codex legum Sicularum à doctissimo D. Mario Cutell. in lucem editus, vbi dum ageret *de legibus Petri II. c.* 6. *not.* 7. *n.* 19. *cum seqq. pag.* 301. meminit præfati indulti Iulij III. & iisdem net nostris terminis sententiam à me suprà defensam, sequitur his verbis. *Quod si aliqua differentiæ ratio inducatur ex Indulto Iulij III. Pont. Max. quo statuitur ne causæ*

Lusitana

Lusitaniæ finibus extrahantur, neve à Iudicibus externis terminentur, hoc quod ex speciali indulto proficiscitur, quoad cæteras prouincias nequaquam dispositionem veriat; licèt existimarem hoc idem seruari ibi quoque debere, ni aliud aduersetur, quoniam si bene illud perlegi, de delictis, vel contractibus in illa ditione perfectis loquitur, quorum definitionem noluit alibi præterquam in Regno agitari; vt nec externorum Iudicum postulatio, ac designatio proficeret, nec à Regni finibus excessus. Cæterùm quin si extra Regnum contraherent, vel delinquerent, forum ibi quoque sortirentur; non vetauit; nam hoc eius effectus esse pernoscitur, vt in illa specie pro incola, ac originario eius loci delinquens habeatur, vt supra ex Barb. in l. heres absens, §. 1. n. 7. tractatum est, ac euidenter constitutio Imperialis dictat in auth. de Consulibus, & in auth. de mandat. Princip. At indultum quin aliud domicilium possit constitui, quando eo animo non fit, vt legi fraus inducatur, non prohibet, ALIAS LVSITANOS OMNES HVMANA SOCIETATE (ne præter Regni fines contrahere possent) PELLEREMVS, vel locus delicti in præiudicium eius loci dominorum, quibus inquirendi ius quæritur, denegaretur, cum potiùs expressis verbis ex indulto colligatur, loqui tantum de causis illis, quæ ibi debuissent eadem ratione terminari: ita dictant illa verba exordij, Quidam, &c. vt magis ac liberius in suis delictis insordescant, vt suorum delictorum impunitatem diu inde consequantur, suosque aduersarios molestare valeant, cum primum sibi alicuius delicti conscij existunt, aut ex quavis occasione in causam talem trahi posse præsentiunt, suorum ordinariorum, & Iudicum, & officialium eorundem Regnorum, & dominiorum iurisdictionem declinant, &c. & inferius, Nulli, &c. super criminibus, & delictis per eos in Regnis, & dominiis Ioannis Regis huiusmodi hactenus, & pro tempore quomodolibet perpetratis, aut rebus ad eos pertinentibus, vel alia quavis occasione litteras etiam in forma Breuis, &c. impetrare possint. Quibus ad idem sine vlla, aut aliqua dubietate pertrahor, præsertim dum supposita natura huiusmodi contractuum, qui executionem præseferunt, quicquid exequendum remanet, dum reus ibi moram agit, eiusmet Regni Iudici remittitur, nec personæ aliter extrahuntur, nec processus. Quodque apud Auditorem Cameræ agitur aliud non est, quam clausulas contractus preambulas in ordine ad executionem implere, vt expeditior Iudici executori via ad implementum promissorum pateat, quæ vt coram eo fierent, nulla ratio suadebat. Denique quoniam dispositio huc ad euitandas, quæ in recta iudicia excogitabuntur fraudes, inducta, fauori cederet eorum, qui cum Romæ contrahunt, eludere autem Auditoris Cameræ iudicium excogitant, quod eodem modo vitari debet, quo constitutum est, ne id in fraudem Lusitanorum Iudicum fieret, vt legem quam tulere, vel vt ferretur, rogauere; cunctantur, vt quisque Iuris quod in alium statuerit, ipse eodem statu vtatur; neque enim quos mores quis pro se probauit, sine iniuria in aliis reprobat, l. 1. C. de inoffic. testam. & Pandect. tit. 2. Quod quisque Iuris. His quoque fauet natura iudicij exactionis, nempe pensionis beneficij, cui quis in manus Sanctissimi cedit, cuique videtur ille, cuius gratia fit, se obligasse ad onus assumptum pendendum. Huius enim generis causæ coram eo agitari debent, tum ratione loci contractus, tum quia beneficiales sunt, ex consideratis per Gonzal. ad reg. 8. Cancel. §. 1. proœm. n. 6. post Rot. dec. 56. n. 2. de appell. in nouis, per quæ existimo recedendum esse à Pereira, quod ad hoc spectat, quoniam nullum secularibus Principibus agitur præiudicium, si causæ huiusmodi clericorum Romæ perfectæ, Ordinario Prouinciarum exequendæ transmittantur, cum nec reus, nec processus alibi trahantur, licèt Regius Iudex vices executoris sortiatur. Hac-

tenus D. Mar. Cur. Tutissimum, inquit Viu. dec. 535. n. 4. cum seqq. se constituit pro Victoria obtinenda, allegans decisionem legis, vel alicuius Doct. in terminis Caualcan. dec. 30. n. 38. p. 1. idem dicit his verbis: Volo tibi tradere vnum medicinam his nostris temporibus propter tot scribentium auctoritates: quando habes causam aliquam, noli acquiescere donec legem, glossam, aut decisionem in terminis terminantibus inuenias, & postea illa inuenta, videas de veritate articuli, & librum mitte Iudici, vt faciebat pater veritatis D. Alex. in consil. 207. n. 5. vol. 4. quia hodie sunt pomposi Iudices, quod si non vident textum aut decisionem in terminis, nolunt credere, vt dicit Pract. Papiens. formul. cap. quando testes, in fine, art. 113. &c.

Videat ergo pius lector, & attentè consideret an 54
in aliquo Concilij Trid. & Ordinationum Regiarum ac dicti Breuis dispositioni contrauenerim, exequendo mandata Auditoris Cameræ, S. Rotæ, & Iudicis exequutoris in partibus deputati, pro exigenda pensione mihi debita, & non soluta, ritè, & rectè relaxata, vt quæstionibus præcedentibus, & sequenti latè probaui, non enim dicitur contradictio ea, quæ fit de Iure, vt de clausula Contradictores, resolvunt gloss. & DD. in cap. pro illorum, de præb. Flam. Paris. de resign. benef. lib. 1. q. 4. n. 44. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. glos. 9. §. 1. in annot. n. 242. & alij per me citati de clausulis vsufreq. claus. 33. Nec potest dici legum violator, qui eas intelligit iuxta sensum Iuri communi consonum, per ea quæ adducit Parens meus in Remiss. ad Ordin. Regias Lusitan. in prælud. libri quarti.

Adhuc in fortioribus terminis accipientes dictum 55
Breue, illudque (vt contrarij volunt) ad omnes causas extendentes, contra eius verba, mentemque Pontificis concedentis, existimamus locum non habere in nostro casu: tum quia apertè agit in criminibus, & delictis in Portugalia commissis, ibi: Super criminibus, & delictis per eos in Regnis, & Dominiis Ioannis Regis huiusmodi hactenus, & pro tempore quomodolibet perpetratis. Ergo non loquitur de delictis extra Portugaliam commissis, proindeque nec de contractibus alibi, quàm in Portugalia celebratis; valet enim argumentum à delictis ad contractus, l. omnes, l. tam ex contractibus, ff. de iudic. Card. Tusch. practic. conclus. tom. 1. lit. A, concl. 507. n. 26. cum aliis citatis per me de locis communibus arg. Iuris, loco 35. Nam quoad hoc æquiparantur delicta, & contractus, cap. vlt. de iudic. & quando duo casus sunt æquiparati, dispositum in vno censetur dispositum in alio, gl. verb. advocandum, in l. mancipiu, C. de servis fug. glos. in cap. si postquam, de elect. lib. 6. cum aliis citatis per me Axiomat. 39. num. 9.

Iustum est enim, vt Princeps, qui vult punire de- 56
licta in suo Regno commissa, & contractus in eo celebratos obseruari facere priuatiuè quoad alios, permittat & ipse, vt idem fieri possit ab aliis Principibus in suis Dominiis. Tum etiam, quia loquitur de causis commissis per litteras, & rescripta à Sede Apostol. emanata, ibi: per diuersas commissiones, litteras, & rescripta à Nobis, & Sede Apost. &c. In nostro verò casu non cognoscit Auditor Cameræ per speciale Sanctissimi rescriptum, sed vigore generalium facultatum Iure ordinario sibi competentium, per ea quæ adduximus suprà quæst. 5. Tum denique, quia agit dictum Breue de causis commissis Iudicibus extraneis: ergo non comprehendit illas quæ non committuntur, sed mero Iure spectant ad Iudices, qui propter Iurisdictionem, quam in partes contrahentes in suo territorio acquisiverunt, non extranei, sed propriè naturales censentur, sicut & ipsi contrahentes, tanquam veri originarij,

& domiciliatij eius subditi habentur quoad ipsum contractum, iuxta ea quæ notant Salgado *de Regia*
57 *protect. tom. 2. cap. 17. n. 6.* D. Barbos. *in lege hares absens, §. 1. n. 7. ff. de iudic.* Facit quia Roma est patria communis, Cicer. *in orat. 2. de lege Agraria. Verè Romam esse omnium nostrùm patriam, dicit* Iul. Cæsar Bulenger. *lib. 2. de imperio Romano, cap. 5. pag. 315. Romam à Modestino communem patriam appellari affirmat.* Plin. *lib. 35. cap. 5. appellauit Romam vnam esse cunctarum gentium in toto Orbe patriam.* Restaur. Castald. *de Imper. q. 105. n. 8.* Paleoth. *de nothis, & spur. cap. 3. n. 6.* gloss. *verb. compelli, in c. vlt. de foro comp.* Mandos. *reg. 20. Cancel. q. 10. n. 2.* Sigism. Scace. *de iudic. c. 66. n. 24.* Dionys. Paul. *de vera quatuor Patriarchal. sedium erect. cap. 26. & 27.* nouissimè D. Feliciao. de Vega nunc Archiep. Mexicanus, *in relect. ad d. cap. fin. n. 15. de foro compet.* vbi *n. 18.* id intelligit quoad clericos & pr... mas Ecclesiasticas, quia ibi residet Sedes Apost. & audientia causarum omnium Ecclesiasticarum spectantium ad ipsam Sedem, quamuis de facto contingat quod Summus Pontifex absens sit, seu mortuus. Stephan. Gratian. *discept. forens. tom. 3. c. 569. n. 14. & 15.* Gabriel Pereira *decis. 2. n. 13.* Valenzuel. *cons. 200. n. 13.* Ita vt omnes Romæ habitantes dicantur esse in propria patria, ac proinde Iudices ibidem existentes non tanquam extranei debent quoad eos censeri, & maximè si sint Clerici, iuxta notata *q. 3. vers. Denique, n. 11.* Vnde prouenit, vt qui exulat à ciuitate, vel oppido vnde originem ducit, eo ipso exulat etiam ab vrbe Roma, vti patria omnium communi, vt *in l. fin. ff. si seruus exportandus veniat,* Marian. *in d. cap. vlt. n. 13.* Alberic. *in leg. Roma, n. 3. ff. ad municip. & in diction. verb. Roma,* Farin. *fragm. crimin. p. 1. lit. D, n. 197.* Scip. Rouit. *super fragm. Regni Neapol. tit. de contumacib. n. 8. & 9.* Valenzuel. *d. consil. 200. num. 15.*

58 Ex quibus omnibus fit consequens, ordinationes præfatas nihil probare, ex quo veniat impedienda executio mandatorum, & declaratoriarum Auditoris Cameræ, ac S. Rotæ, Iudicia executoris in partibus deputati, nec adest lex aliqua Regni quæ hoc prohibeat; nihil enim euincit aduersarij malitia, dum affirmat me plura allegasse in hac causa contra Regiarum ordinationum dispositionem; omnes enim valdè eorum audaciam admirantur, qui talia falsò affirmare non erubescunt, vt sic amisso ministrorum sæcularium fauore causam perdere coactus sim: sed quis credet me ignorasse Concilij Trident. dispositionem, quod olim non infructuosis Remissionibus, & hodie copiosis Collectaneis exornaui? Quis dicet me non considerasse Ordinationes Regias, cum mea operâ, & diligentiâ super illis vtilissimas ediderit remissiones doctissimus Parens meus, quem non minus naturæ, quàm doctrinæ meæ reuereor auctorem: credendum est igitur me inuidia potius quàm lege persecutionem hanc, & animi afflictionem pati, quæ in causa est, vt à libris meis penitus distractus non possim vltimam imponere manum Collectaneis in Ius ciuile vniuersum, Opus omnibus in Iure versantibus maximè vtile, & necessarium.

Vtrùm, & quando executor literarum Apostolicarum pensionis in Regno deputatus teneatur exceptiones oppositas per Titularem, contra earum executionem admittere, vel reiicere, seu iudicio Ordinarij discutiendas remittere?

QVÆSTIO VII.

1 *Iudex executor pensionis quomodo ad eius exactionem procedere debeat, ostenditur.*

2 *Exceptio non potest impedire effectum excommunicationis iam productum.*

3 *Factum legitimè retractari non debet, licèt casus postea euenerit, à quo non possit inchoari.*

4 *Causa quando produxit effectum perfectum, & consummatam, licèt possit cessare ipsa causa, non tamen cessat effectus.*

5 *Nullitatis intrinseca exceptio nescit cessare executionem.*

6 *Nullitas opposita facit cessare executionem quando ex ipsis actis, & contextu probatur, nec altiorem indaginem requirit.*

7 *Nullitas quæ constat ex actis, dicitur intrinseca, inhærens ossibus instrumenti.*

8 *Probatio quando dicatur fieri in continenti.*

9 Ordinatio Regia lib. 3. tit. 25. §. 1. *expenditur, & num. 16.*

10 *Exceptiones, quæ ab extrinseco sunt probandæ, & requirunt altiorem indaginem, potest executor remittere Ordinario.*

11 *Iudex executor, qui exceptiones altiorem indaginem requirentes remisit Ordinario, non tenetur interim in executione supersedere.*

12 *Executionem non impedit nullitas extrinseca, nec illa, cuius probatio altiorem requirit indaginem.*

13 *Possessorium exequutiuum abhorret exceptiones requirentes altiorem indaginem.*

14 *Iudex cognoscens exceptiones per calumniam oppositas fuisse, vt executio retardetur, non debet eas admittere.*

15 *Iudex tenetur calumniis obuiare.*

17 *Appellatio à sententia lata per executorem pro soluenda pensione emissa à possessore condemnato, non est admittenda.*

18 *Exceptio nullitatis si repellatur, nullo modo ad Regem patet recursus.*

19 *Iudex executor an possit procedere contra Capitulum pro terminis pensionis decursa de tempore vacationis beneficii ostenditur, & numer. sequentibus.*

20 *Gregorius XIII. & Clemens VIII. declararunt Capitula Elboren. & Vlysbon. teneri soluere pensiones tempore vacationis Canonicatus decursas.*

21 *Decisio aurea S. Rotæ quoad propositum refertur.*

22 *Dictio*, quomodolibet, *comprehendit omnem modum, & omnia etiam vltra expressa.*

23 *Verba*, quibusuis aliis, *comprehendunt maiora expressis, immò extranea, & dissimilia.*

24 *Pensio est onus reale, & sequitur beneficium.*

25 *Capitulum si bona fide fructus inter præsentes distribuat, an post talem distributionem teneatur soluere terminos pensionis decursa de tempore vacationis Canonicatus, ostenditur.*

26 *Scientia præsumitur circa facta & gesta ab amico, vicino, & socio.*

27 *Notorium factum est quod à maiori parte populi, Parochiæ, viciniæ, aut Communitatis scitur.*

28 *Executor solùm habet iurisdictionem aduersus nominatos in commissione.*

29 *Executor vt contra nominatos possit procedere, non est necesse quod sint nominati in indiuiduo, & expressè, sed sufficit quod comprehendantur in commissione per clausulas generales, tacitè, incidenter, aut virtualiter.*

30 *Exceptio defalcandi onus à titulari solutum non admittitur*

mittitur in judicio possessorio, si in eo petat Pensionarius manuteneri in ea summa, quam exigere solitus est.

31 *Pensionis reservatio posterior subsidio, & excusato est ab eo exempta, & immunis; secus si fuerit anterior.*

32 *Exemptio in subsidio, & excusato solùm durat pro illo quinquennio; nam in sequenti solet derogari exemptioni hujusmodi.*

33 *Exemptio Pensionis amplissima refertur, quam non diminuit posterior subsidij, & excusati concessio.*

34 *Subsidij & excusati concessio solùm afficit Pensionarios Hispanos quoad Regem.*

35 *Nisi concordia inita fuerit inter Regem, & Clerum Hispaniarum super modo solvendi, quia tunc afficit etiam totum Clerum inter se.*

36 *Principis concessio ita intelligi debet, ut respectu impetrantis aliquid operetur.*

1 IN quolibet debito petendo, cui via executiva competit, debet Advocatus cavere ne verbis ad viam ordinariam spectantibus, putà damnandi, condemnandi, quoquo modo utatur, sed ad executivam propriè pertinentibus, hoc est, compellendi, solvendi, &c. aliàs parti præjudicabit, quia ordinaria via electa, non ei postea ad executivam patebit regressus, Burg. de Pace *consf.* 39. *num.* 7. Parlad. *rerum quotid. lib.* 2. *cap. fin.* §. 1. *num.* 17. & 18. & § 11. *num.* 20. Valasc. *consil.* 88. *num.* 9. Villadieg. *in politica, cap.* 2. *n.* 52. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancell. gloss.* 6. *n.* 192. Sigism. Scace. *de judic. lib.* 1. *cap.* 61. *num. ult.* & *cap.* 76. *n.* 9. *post princ. vers. quia qui potest agere,* & *de appellat. quæst.* 17. *limit.* 9. *n.* 45. Garc. Mastrill. *dec.* 157. *ex num.* 1. *part.* 2. Cancer. *var. lib.* 1. *cap.* 17. *de appellat. à num.* 34. & *lib.* 2. *c.* 3. *num.* 91. Guttier. *pract. lib.* 3. *quæst.* 39. *num.* 5. Marescot. *var. resolut. lib.* 1. *cap.* 38. *num.* 4. Mar. Antonin. etiam *var. resolut. lib.* 1. *resol.* 29. *num.* 8. Stephan. Gratian. *discept. forens. cap.* 118. *à num.* 49. Fontanel. *de pactis nupt. claus.* 7. *part.* 5. *gloss.* 2. *num.* 30. Cenc. *de censib. part.* 2. *cap.* 2. *quæst.* 5. *art.* 6. *num.* 28. Salgado *de protect. Regia, p.* 3. *cap.* 4. *num.* 60. & *part.* 4. *cap.* 7. *n.* 172. Mar. Giurba *dec.* 55. *num.* 18. & *decis.* 74. *n.* 11. & *dec.* 100. *n.* 53. Perez de Lara *in compendio vitæ hominis, c.* 27. *per tot. maximè n.* 18. Quod verum est ubi lite contestata in via ordinaria actor ad executivam progredi vult; secus si lis non fuerit contestata, quia ad executivam tunc actor redire refusis expensis poterit, Franeisc. Aviles *ad cap.* 10. *Prætor. verb. exequutio, num.* 2. *ad fin.* Guttier. *d. quæst.* 39. *n.* 6. Steph. Gratian. *d. cap.* 118. *à num.* 51. Hermosilla ad Greg. Lop. *l.* 56. *gloss.* 11. & 12. *num.* 158. & 159. *tit.* 5. *p.* 5. Ioan. à Sande *decis. Frizicarum lib.* 1. *tit.* 7. *de except. definit.* 1. Vnde praxis & stylus Romanæ Curiæ ubique terrarum communi calculo observatus obtinuit, ut cùm judex executor deputatus in litteris Apostolicis pensionis procedere vult contra recusantem eam solvere, monitorium expediat cum clausula justificativa, ut scilicet solvat intra tot dies, aut infra illos compareat ad allegandam legitimam exceptionem, quo termino transacto, si nihil alleget, vel exceptiones producat illius qualitatis, quæ executionem retardare non possint, tunc Iudex executor declarat eum excommunicatum, de qua praxi, & stylo etiam in tota Hispania vigente attestantur Nicol. Garc. *de benef. part.* 1. *cap.* 5. *à num.* 52. & Francisc. Salgado *de Regia protect. p.* 3. *c.* 1. *n.* 31. *cum seqq.* Nec tenetur in ferenda hujusmodi sententia excommunicationis servare formam decreti Concil. Trident. *sess.* 25. *de reform. cap.* 3. cùm facultas illi data in litteris Apostolicis excommunicandi morosum in solutione pensionis, non censeatur data in subsidium, ut refert decisum Nicol. Garc. *d. c.* 5. *num.* 587. ubi tamen *in addit.* subdit, quod licèt *in una Illerden. pensionis*, 13. *Novembris* 1593. *coram Orano*, Rota dixisset sententiam Auditoris Cameræ latam contra resignatarium ob non solutionem pensionis resignanti reservatæ, fuisse nullam, ideoque revocandam, quia non fuit in potestate Auditoris Cameræ per sententiam declarare eum incidisse in censuras comminatas in monitorio ob non solutionem pensionis, nisi præmissis diligentiis requisitis de faciendo executionem realem, vel personalem, iuxta dispositionem illius decreti; hoc tamen asserit esse contra declarationem Sacræ Congregat. & tenorem ipsarum litterarum pensionis. Quod ego intelligendum esse censeo locum habere quando Auditor Cameræ procederet vigore obligationis Cameralis, qua pensionarius ad pensionem solvendam obligatus existit, in quibus terminis malè reprehenditur à Garcia. Refero ego ipse *in collectan. ad Concil. Trident. d. cap.* 3. *num.* 25. Potest enim Auditor Cameræ duplici iurisdictione uti, ut ostendi *quæst.* 6. *n.* 23. & 24.

Post cuius excommunicationis declarationem, si pars alleget exceptionem legitimam, illa non poterit impedire effectum censuræ iam productum tempore habili, in quo nihil fuit oppositum, quod illum posset retinere, arg. text. *in cap. pastoralis, §. verùm, & in cap. ad hæc, de appellat. cap. ad reprimendum, de offic. Ordin. cap. is qui, §. fin. de sent. excom. lib.* 6. & *ex l. Regia Castella* 21. *tit.* 9. *part.* 1. Salgad. *d. tract. de Regia protect. p.* 1. *cap.* 5. *cum seqq.* vbi latè quando excommunicatio sub termino, aut conditione lata est, & intra terminum, aut conditione pendente contradicat, & appellet grauatus, tunc solùm suspenditur eius effectus, cùm adhuc non fuerit ad esse perductus. 2

Quod vlterius comprobatur, quia ea, quæ legitimè semel facta sunt, durant, quicquid postea contigerit, & quia factum legitimè retractari non debet, licèt casus postea euenerit, à quo non possit incboari, text. *in l. pluribus, §. si placet, ff. de verb. obligat. l. patre furioso, ff. de his, qui sunt sui, l. ut primùm, §. 1. ff. de seruitut. l. in ambiguis, §. non nouum, vbi latè Dec. ff. de regulis iuris, l. fin. ff. de acquirend. possess. cap. factum legitimè, de regulis Iuris lib.* 6. quæ iura latissimè exornant plures relati à Castr. *contron. tom.* 3. *c.* 15. *n.* 4. & *de tertiis, cap.* 21. *num.* 19. *cum multis seqq.* Tum etiam, quia quando causa produxit effectum perfectum, & consummatum, licèt possit cessare ipsa causa, non tamen cessat effectus, *l. fin. in princip. ff. unde liberi, l. sancimus, Cod. de administ. tutor.* cum aliis citatis per me *de Axiomat. Iuris vsufrequent. Axiom.* 40. *n.* 21. 3 4

Sed tota quæstio est de exceptionibus infra terminum oppositis, an obstent executioni? In qua distinguendum est inter exceptiones intrinsecas nullitatis, seu subreptionis pensionis, quæ ex ventre, & contextu Bullarum, vel incontinenti probantur; & inter illas, quæ ab extrinseco sunt probandæ, & requirunt altiorem indaginem. In primo casu certum est, quod nullitas opposita facit cessare executionem, iuxta ea quæ resoluit D. Gabr. Pereira *de Manu Regia tom.* 1. *cap.* 9. *num.* 16. ibi: *Vnde regula est quod si ab illo, qui excipit, nihil est extrinsecus probandum, tunc exceptio impedit executionem, veluti si nullitas constaret ex actis, vbi si notoria, &c.* & *n.* 27. idem ferè resoluit, ibi: *Nullitas opposita facit cessare executionem quando ex ipsis actis, & contextu proba-* 5

tur, nec altiorem indaginem requirit. Ad idem faciunt quæ notant Giorba *dec.*100. *n.*8. Salgado *de Regia protect.p.*3.*c.*9.*à princ.* Caroc. *de except. except.*42. *n.*44.*&* 45. ubi ait, quod evidens, & notoria nullitas dicitur illa, quæ constat ex actis, & oculo cor-
7 poreo ex lectura processus potest videri. Unde hujusmodi nullitatem intrinsecam, inhærentem ossibus instrumenti vocat Mar. Antonin. *var.resol.lib.*2. *resol.*3.*num.*29.

8 Cessat etiam executio, ut suprà tetigi, quando probatio nullitatis, seu subreptionis allegatæ offertur incontinenti, quæ tunc dicitur facta incontinenti, cùm quis habet instrumentum præ manibus, illudque offert, & ostendit sine alia dilatione: ita Dec.*consil.*424.*volum.*2.Tiraq *in l.si unquam, verb. libertis*, *.*15.*C.de revocand.donat. & de retract.lign.* § 2.*gloss.*1.*ex num.*20.Reinoso *observat.*45.*num.*13. Nulla est enim actio adeò privilegiata, etiamsi executiva, & possessoria sit, quæ si contra eam opponatur exceptio relevans, & incontinenti probetur, non suspendat ejus effectum, *cap.litteras, de restitut. spoliat.l.si is à quo ff.ut in poss.legat.* Menoch. *de recup. possess.remed.*1. *quæst* 21.*n.*240. *cum seqq. & de retinenda remed.*3.*q.*75.*num.*633. *& seqq.* Molin.*de primog.lib.*3.*cap.*13.*num.*16. ubi resolvit, quod dicitur probari incontinenti, quando intra terminum à iure assignatum instantiæ, & processui principali probatur, Azeved. *l.*1.*n.*158.*tit.*21. *lib.*4.*nova Recop.* Giurb.*dec.*21.*num.*1.*&* 2. Stephan.Gratian.*discept.*
9 *forens.cap.*384.*num.*5. Sed apud Lusitanos ex *Ordinat.Regiis,lib.*3.*tit.*25.§.1. dicetur fieri probationem incontinenti, quæ per testes, vel scripturam fiet perfectè intra decem dies, & ideò consulerem Iudici executori in Lusitania procedenti, ut si pars vigore monitorij citata comparuerit, & intra terminum exceptiones produxerit, si relevantes fuerint, & admittendæ, decem assignet dies, intra quos si perfectè pars eas probaverit, teneatur in executione supersedere. Idem quoque videtur tenendum in Hispania, juxta ea, quæ adducit Azeved. *d.l.*1. *num.*158 & D. Ioannes Alphonsus de Burron. *in sua juris allegatione pro Ioanne Garcia de Veldeña*; admittendæ enim sunt in quacunque causa exceptiones, quæ intra decem dies à lege præfinitos probantur, ut optimè consuluit Fulv. Pacian. *cons.*10. *per tot.*Parlad.*lib.*2.*rerum quotid.cap.fin.part.*5.§.2. Stephan.Gratian.*discept.forens.cap.*421.*n.*25.*&* 26. Gaito *de credito,c.*2.*tit.*9.*de apocha banchar.n.*2131. Giurba *dec.*11.*num.*1.*&* 2.Salgad. *de Regia protect. part.*4.*cap.*7. *à princ.*

10 In secundo verò casu, quando scilicet exceptiones hujusmodi ab extrinseco sunt probandæ, & non incontinenti, ac proinde requirunt altiorem indaginem; tunc potest dictus Iudex executor eas Ordinario remittere, ad quem spectat prima instantia ad hoc, ut de illis plenariè cognoscat, juxta textum Conc. Trident.*sess.*24.*de reform.cap.*20. ut tenent in terminis Flores de Mena *var.quæst.lib.*1.*q.*12.*n.*17. *cum seqq.* Aloys.Ricc. *in praxi aurea, resolut.*339. Ioan. Maria Novar. in *practica novi Iuris Pontificij, titul.de causis in prima instantia, conclus.*1. *aliàs* 54. *num.*15.16.*&* 17.Nicol.Garc.*de benefic. part.*1.*c.*5. *num.*546.Ego ipse *de officio, & potest.Episcopi,p.*1. *cap.*5. *num.*546. latè, & eleganter D. Ferdinandus Azcon.*in sua doctissima Iuris allegatione pro Illustrissimo, & Reverendissimo D.D.Fratre Antonio de Sotomayor Archiepiscopo Damasceno, Inquisitore Generali, & à Confessionibus Catholicæ Majestatis, contra Capitulum Metropolitanæ Ecclesiæ Valentinæ,fol.*5.*verso*, ibi:*Præterea, en satisfacion del primero fundamento se dize, que dado que sin embargo de las razones referidas pudiera aver alguna dificuldad en la capacidad que oy tiene el señor Inquisidor General para obtener dicha pension, y que las excepciones que por parte del Cabildo se oponen fueron considerables, no puede el executor desta causa conocer de aquellas, porque todas ellas requi-* runt altiorem indaginem, *y siendo tales*, non extenditur jurisdictio executoris ad illarum cognitionem, &c. Et paulò infra, Deinde, *se responde, que aunque es verdad, que regularmente el executor en estos casos puede conocer de las excepciones*, quæ oriuntur ex ventre rescripti, & per illius inspectionem de facili liquidari possunt, *esto no procede quando el pensionario està* in quasi possessione exigendi pensionem: *porque en este caso*, cùm ratione quasi possessionis reddatur turbida & dubia exceptio oriens ex ventre rescripti, & sic altiorem requirat indaginem, *no puede el executor conocer della: assi lo resuelven en propios terminos*, Put.*dec.*585.&c.

Remissa in hoc eventu dictarum exceptionum 11
causa ipsi Ordinario, illaque coram eo pendente, non ob id tenetur executor in executione supersedere, nec Ordinarius illi potest inhibere, aut aliquo modo impedire potestatem, quam habet exequendi, ut optimè resolvit Nic. Garc. *d.p.*1.*c.*5.*n.*555. ibi: *Pendente tamen causa nullitatis, seu reformationis pensionis coram Ordinario absque commissione, certum videtur non impediri executionem litterarum pensionis.* Flores *d.n.*31.*etiamsi oppositum esset de litispendentia, & inhibitione, quia Ordinarius non potest inhibere executori, qui est Superior, & quia executor est Iudex solius pensionis, Ordinarius verò nullitatis, & reformationis, & sic unus non debet impedire alium.* Ceval.*q* 897.*n.*909. & seq. *cum aliis, qui tamen malè id intelligunt quando pensionarius est in possessione percipiendi; non enim id necessarium, ut executor possit procedere*, &c. refert, & sequitur Salg.*de Regia protect p.*3.*c.*3.*n.*44.*&* 45.

In jure enim constans est conclusio, quod execu- 12
tionem non impedit nullitas extrinseca, ut resolvit Mar. Antonin. *var.resolut.lib.*2. *resol.*5.*num.*29. nec illa, cujus probatio requirit altiorem indaginem, Ripa *in l.*4.§.*condemnatum, num.*1.*cum seqq.ff. de re judic.* Capitaq. *dec.*311.*p.*1. Mohedan. *dec.*4. *n.*3. *de fide instrum.*Rota *in Firmana pensionis*, 23 *Ianuarij* 1627. *coram R.P.D. Duran.* inter ejus impressas *dec.*60.Salgado *d.p.*3.*cap.*3.*à num.*51. ibi: *Hoc autem, quod de exceptione nullitatis dicimus, ita erit intelligendum, ut si non sit notoria, & evidenter de ea constet, sed requirat altiorem indaginem; sive cum litispendentia simul, sive ipsa sola opponatur executioni, utique obstare non tenetur ex iis, quo per* Bart. & alios *in l.*4.§.*condemnatum, de re judic.* Lancellot. *de attentat.tit.de attentat. lit.pendent. Et nos ex iis, quæ sursum diximus, & inferius in cap.*9. *ubi latè, utputa quando nullitas versatur circa extrinseca gratiæ pensionis, videlicet quando pensio fuit reservata ex causa resignationis, aut cessionis Iuris, & litis, & disputatur de titulo, & Iuribus resignantis, vel de validitate concordiæ, quæ non impediunt, sed reservantur judicio ordinario; & procedunt Doctores suprà secundum* Flores de Mena *d. quæst.*11. *num.*32. quem in hoc sequitur Garcia *supra,n.*54.&c.

Idem tenet D.Gabr.Pereira *d.tom.*1.*c.*9.*sub n.*16. 13
ibi: *Si verò aliquid probatum est, & probatio altiorem indaginem requirit, executionem non impedit*, &c. Et hujusmodi possessorium executivum abhorret exceptiones requirentes altiorem indaginem, ut per Pacific. *de Salviano interdicto, inspect.*2.*n.*31.ubi cumulat plures Rotæ decisiones.

Si verò cognoscat Iudex exceptiones per calum- 14
niam oppositas fuisse, ut executio retardetur malitiosè (prout tales præsumuntur quando ab extrinseco

feco sunt probandæ, & non ex ventre, & contextu Bullarum, nec probatio offertur in continenti, ut in nostro casu) tunc non debet eas admittere, nec Ordinarij judicio discutiendas remittere, sed tenetur omnino rejicere, ut patet: Hoded. *consil.* 17. *n.* 45. *vol.* 2. Giurba *dec.* 8. *n.* 8. Parlad. *rerum quotid. lib.* 2. *part.* 5. §. 11. *num.* 60. Salgado *d. part.* 3. *cap.* 3. *n.* 24.

15 Iudex enim debet calumniis obviare, & exceptiones ad intricandum, & procrastinandum judicium oppositas etiam ex officio repellere, secundùm Innocent. *in cap. post electionem, de conceß. prebend.* cum aliis per Foller. *in pract. crim. in verbo etsi confitentem, in* 3. *p. tertia partis, post n.* 50. & per Menoch. *remed.* 15. *recup. n.* 326. *cum seqq.* quos refert, & sequitur Salgad. *d. p.* 3. *c.* 6. *n.* 71. *cum seqq.*

16 Hoc idem ferè decidit Ordinat. Regia Lusitana *lib.* 4. *tit.* 15. §. 1. in casu, de quo loquitur, videlicet quando proceditur vigore alicujus instrumenti guarentigij per assignationem decendij, ibi: *E nam provando perfeitamente nos dez dias os embargos, è forem taes que provados relevem da condenaçaon, ò Iuiz o condenara no contento na scritura, è lhe receberà os embargos, ò darà sua sentença execuçaon sem appellaçaon, nem aggravo.* Id est, *Et si non probaverit perfectè intrà decendium exceptiones, quæ tales proponantur, ut illis probatis non veniat reus condemnandus, tunc Iudex illum pro contentis in scriptura condemnabit, & exceptiones hujusmodi admittet, sententiamque suam, quacunque appellatione remota, executioni mandabit.* Adjungit verò eadem Ordinat. Regia. §. 2. *E o nosso que ò Iuzgador naon condenar o reo por lhe parecer que provou seus embargos perfeitamente dentro os dez dias, ou lhe receber os embargos, è o condenar por lhe parecer que os naon provou perfeitamente, à parte que se sentir aggravada se podera aggravar por instrumento, ou petiçaon a os Superiores, porem naon se sobrestarà na execuçaon da sentença por causa de ditto aggravo.* Id est: *Et in eventu, quod Iudex reum non condemnaverit, eo quòd existimavit exceptiones perfectè non probasse intra decendium, aut illas admiserit, & condemnaverit, eo quòd putavit eas perfectè minimè probasse, tunc pars quæ se gravata senserit, poterit Superiori per instrumentum, vel petitionem supplicare, sed ob causam dictæ supplicationis non supersedeatur in executione sententiæ.* Quid clariùs? Has ordinationes refert Thom. Valasc. *alleg. Iuris tom.* 1. *alleg.* 79. *n.* 46. ubi à princ. plura, unà earum legum, & similium intellectus cumolat.

17 Vnde non est ferenda resolutio Iudicis omnino incompetentis, qui contra Iuris regulas, & expressas Doctorum resolutiones, de quibus suprà, voluit prætextu assertæ violentiæ, ut executor propter frivolas quasdam exceptiones adversarij extrinsecis probationibus indigentes, ac altiorem petentes indaginem, teneretur illas, principalemque causam Ordinario via ordinaria discutiendas remittere, quod est merum delirium Iuris, ut non obscurè colligitur ex iis, quæ adducit Francisc. Salgado *de Regia protect. p.* 3. *n.* 5. ibi: *Quando autem pensio alicui reservata fuit, eo quòd beneficium resignavit, seu litigando cessit juri, litis, & causa, super qua litteræ Papales fuerunt expeditæ, tunc pariter neque à sententia lata super eis per executorem pro solvenda pensione appellatio emissa à possessore condemnato minime admittenda est, nec in denegata dilatione violentia committitur, cùm careat suspensivo,* &c. Nec est admittenda altera ejus resolutio, qua pronunciavit debere Iudicem executorem expressè pronuntiare super exceptione incompetentiæ suæ jurisdictionis, quam opposuit adversarius, & ante omnia declarare formiter super illius articulo, itaut exinde sequuta, non facta hujusmodi declaratione, nulla essent, & attentata; nam exceptiones personam Iudicis respicientes, per processum ad ulteriora non rejiciuntur, Bart. *in l.* 2. *in repet. num.* 17. & *ibi* Ias. *n.* 45. *ff. si quis in jus voc. non ierit,* Vant. *de nullit. tit.* 14. *quibus mod. sent. nullit. poss. rep. n.* 9. Abb. *cons.* 14. *In causa sua quæst. n.* 3. *p.* 1. Malvas. *cons.* 73. *n.* 7. Garc. *de nobilit. gloss.* 1. *n.* 15 Marc. Anton. Natta *cons.* 171. *n.* 3. *tom.* 2. Schrader. *de feud. tom.* 3. *part.* 10. *in proœm. n.* 39. Grassis *d. except.* 18. *num.* 15. quia respondetur adversarium approbasse illius executoris jurisdictionem, dum coram eo super meritis causæ principalis exceptiones opposuit; & quamvis protestatus fuisset se id facere absque approbatione jurisdictionis, tamen protestatio hujusmodi, tanquam contraria facto nihil operatur, ad tradita per Menoch. *consil.* 375. *n.* 18. Rut. apud Farinac. *dec.* 539. *num.* 4. *p.* 2. *recentior.* Prætereà quando judex habet jurisdictionem, & pars adversa ieactat de eidendo illam ope alicujus exceptionis, tunc necesse non est, ut formiter fiat declaratio super competentia jurisdictionis, sed sufficit tacita, procedendo scilicet ad ulteriora. Franc. *in c. si duobus, de appellat.* Sigism. Scacc. *de appellat. quæst.* 17. *lim.* 6. *membr.* 7. *à n.* 54. quos refert, & sequitur Salgado *de Regia protect. tom.* 1. *p.* 1. *cap.* 18. *num.* 36. Iudex enim in hoc casu ad ulteriora procedendo videtur oppositas exceptiones rejicere, *l.* 1. *C. de ordine judic. l. à procedente,* ubi Bart. *C. de dilat.* Anton. Gabr. *communn. tit. de except. concl.* 1. *per toc.* Brun à Sole *in compendio resolut. Iuris, lit. I, verbo Iudex ad ulteriora procedendo.* Vnde provenit, quod ex quo Iudex executor in hoc casu habet indubitanter jurisdictionem ad procedendum contra debentes pensionem, licèt adversarius ope exceptionis intendat illam elidere, non tenetur formiter super competentia jurisdictionis declarare, sed sufficit tacitè procedendo ad ulteriora: ita in his terminis Iudicis delegati resoluit Marc. Anton. Genuens. *in praxi Archiep. Neapolit. cap.* 69. *de causis deleg. n.* 9. & doctissimè ponderavit D. Ferdinandus Aacon *in sua Iuris allegatione pro Illustrissimo, & Reverendissimo D. D. Fr. Antonio de Sotomayor, Archiepiscopo Damasceno, Inquisitore generali, & à Confessionibus Catholicæ Majestatis, contra Capitulum Metropolitanæ Ecclesiæ Valentinæ, fol.* 10. *vers. No haze dificultad.*

Ex quibus clarè convincitur, defendi nullo modo posse judicium, quod Iudex Regiæ Coronæ emisit, revocatorium sententiarum declaratoriarum, & mandatorum Cantoris insignis Ecclesiæ Vimaranensis, executoris in litteris Apostolicis dictæ meæ pensionis deputati, dum scilicet eundem Cantorem inhibere fecit, ut dictas exceptiones, quas uti frivolas, & calumniosas summo cum judicio rejecerat, Ordinario remitteret, mandando ne deinceps dictum B. ad pensionis solutionem compelleret, aut sententias, & declaratorias litteras, ac mandata, quæ in hac causa pronuntiaverat, exequi curaret, sub gravibus pœnis amissionis naturalitatis, & quod pejus est, eundem B. post terminum elapsum, ac ante exceptiones per eum oppositas legitimè excommunicatum, jussit non habendum pro tali, debereque admitti ad Officia divina, & participationem fructuum, ac distributionum quotidianarum, arrogans sibi hoc casu cognitionem hujusmodi, quam nec per viam excogitatæ violentiæ poterat usurpare, ut in terminis resoluit D. Gabr. Pereira *de Manu Regia, p.* 1. *cap.* 9. *n.* 23. ibi: *Primo casu, opposita nullitate, si talis exceptio repellatur, regulariter nullo modo ad Regem patet recursus, cùm appellari possit ad Superiorem Ecclesiasticum,* &c. Quod est multùm considerandum, ne jam facilè admittantur in Lusitanis falsæ recurrentium querimoniæ, 18

&

& raro casus evenit, quod aliquis ex hujusmodi recurrentibus repellatur improvisus, vel ei postulatum denegetur auxilium: audi casum inauditum, & Catholicas aures offendentem. Quidam ut præceptum Ecclesiæ in Quadragasima adimpleret Communionem à proprio Parocho petiit, quem cum repelleret eo prætextu, quod esset ab Episcopo excommunicatus denunciatus, cujus excommunicationis absolutionem sibi reservaverat, ea hac responsione Parochi tam justè Communionem denegantis dum absolutionem non obtinebat, subditus iste apud Iudicem Regiæ Coronæ Vlyssiponensis de illo Parocho querelatus est, & causam proposuit, quod cùm uti Christianus fuisset in pacifica possessione quolibet Quadragesimali tempore recipiendi Corpus Sanctissimum Domini nostri Iesu Christi ab eo uti suo Parocho, ipse privando illum tali possessione denegaverat Communionem; Iudex verò prædictus statim judicavit vim fieri in denegatione hujusmodi, & sub pœnis amissionis naturalitatis jussit eidem Parocho, immò coëgit, ut communicaret hominem illum: vidi processum, & acta propria, & valde admiratus sum. Aliter procedit supremum Regium Consilium Matritense, in quo assistunt gravissimi Patres Iurisconsulti eminentissimi, sapientissimi, & integerrimi, in his materiis consideratissimi, & raro evenit casus, quo illi Iudices Ecclesiasticos vim facere declarent, & utplurimùm Ecclesiasticam sustinent, & non destruunt jurisdictionem, & lætus observavi, quod in hoc mense Ianuarij 1635. intra quindecim ferè dies quatuor causæ per viam violentiæ ex Tribunali Illustrissimi D. mei Nuntij ad dictum Consilium Regium delatæ fuerunt, & in omnibus integerrimi illi Consiliarij declararunt nullam vim fieri partibus querelantibus, & revera abominantur illos, qui hoc prætextu sine justa, & evidenti causa, & violentia ad eos accedunt. Etenim si Iudex executor teneretur quascunque exceptiones coram se oppositas Ordinario remittere, nec amplius posset ad executionem procedere, nec de illis cognoscere in casibus suprà enarratis, non habito respectu an sint frivolæ, vel calumniosæ, seu an ab extrinseco veniant probandæ, vel earum probatio altiorem requirat indaginem, nullus recusante Titulari suam posset exigere pensionem, sed cuicunque ansa præberetur calumniandi, & differendi illius solutionem, & sic in potestate debitoris esset objiciendo quascunque exceptiones, excludere viam executivam, & omnia Iuris remedia pro expedita pensionum exactione ob bonum publicum inventa malitiosè eludere: quomodo ergo, qui ex Regia gratia pensiones obtinent, in tuto essent, quin contra eos hujusmodi posset rigore procedi, & sic esset commune omnium damnum, cui maximè mediis omnibus obviare oportet.

19 Superest ut videamus, an contra Capitulum possit Iudex executor procedere ad terminos pensionis decursæ de tempore vacationis beneficij, super cujus fructibus fuit reservata, eo modo, quo potest procedere contra possessores titulares? Quidam existimarunt id minimè licere, quia Capitulum non consensit illius reservationi, neque est successor consentientis, & quamvis succedat in fructibus applicatis distributionibus, illos jure proprio, & non alieno retinet: hanc partem sustinet Monet. *de distribut. quotid. part. 3. quæst. 8. à num. 17.* & nonnulli, quos tacito nomine refert D. Ferdinandus Azcon. *ubi suprà, fol. 6. verso,*

20 Verùm contrariam sententiam meritò tuentur Aloys. Ricc. *in praxi fori Eccl. tit. de pension. dec. 434.* Ceval. *commun. contra communes, lib. 4. q. 897. n. 505. cum seqq.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloss. 5. §. 4. n. 44.* Garc. *de benef. p. 1. cap. 5. num. 125.* Matescot. *variar. resol. lib. 2. c. 18. à n. 51.* Bonacin. *de distrib. disp. 2. q. 6. punct. 3. n. 11.* Ego ipse *in tract. de jure Ecclesiast. universo, lib. 3. cap. 11. n. 93. circa fin.* & me citato in hoc loco, nervosè D. Ferdinandus Azcon. *citato loco*, & maximè post Gregorium XIII. qui declaravit Capitulum Ecclesiæ Elboren. teneri solvere pensiones tempore vacationis Canonicatus decursas: idem declaravit Clemens VIII. contra Capitulum Vlysbonense, quarum declarationum meminit Nic. Garc. *d. c. 5. à n. 217.* & Rota apud Farin. *d. dec. 135. n. 2. part. 1. recent.* Idem censuit Vallisoletana Cancellaria dum ad illam per viam violentiæ recurreret Capitulum Ecclesiæ Giennensis, prætendens vim facere Iudicem executorem illud compellendo ad solvendas pensiones tempore vacationis decursas, & dicta Cancellaria tandem concludit violentiam in hoc casu non fieri, ut tradit Ceval. *d. lib. 4. q. 897. n. 511. cum seqq.* Et in Senatu Curiæ Iustitiæ Aragonum temporibus proximè elapsis idem fuit judicatum, non obstante consuetudine, seu possessione in contrarium, quam in his terminis injustam, & iniquam appellant Crescent. *decis. 3. de solut.* Gonzal. *d. §. 5. n. 44.* Matesc. *d. lib. 2. c. 18. n. 5.* Denique insigne Capitulum Toletanum, connotatis hac de re Canonicis, Doctoribus, & Advocatis ad videndum quid Iuris in hac quæstione, omnes unanimiter censuerunt teneri solvere pensiones tempore vacationis Canonicatus decursas, prout refert Ceval. *d. q. 897. n. 505 cum seqq.*

Rationem hujus resolutionis præstat Rota *in* 21
una Colimbrien. coram bonæ mem. Card. Millino, relata per Farin. *decis. 133. part. 2. per tot.* & maximè *n. 5.* ibi: *Et præterea omisso hoc fundamento Domini firmarunt, quod quamvis pensio imponatur super distributionibus Scholastriæ, vel alterius Dignitatis, quæ non acquiruntur à Titulari ante præstitum servitium, tamen intentio Papæ est gravare ab initio in favorem pensionarij non solùm illas distributiones, quæ acquiruntur Titulari post servitium, sed etiam eas, quæ sunt destinatæ Canonicatui & Scholastriæ, quas Titularis residendo, & inserviendo acquisivisset.* Quæ quidem ad hoc propositum autea decisio numeris seqq. quatuor refert fundamenta. Primum, quia in litteris Apostolicis reservationis exprimitur valor distributionum, quæ debentur Titulari, si inserviat, & non valor illarum, quæ actu ei acquiruntur; unde infertur Papam voluisse gravare distributiones ante præstitum servitium, & acquisitionem Titularis. *Secundùm*, quia pensio in favorem Pensionarij reservata fuit, cui sine aliquo servitio est debita, & per consequens Papa voluit gravare distributiones ab initio, non habito respectu ad servitium Titularis. *Tertium*, quia si pensio non fuisset hoc casu debita, non esset annualis, sed eventualis, pendens ex servitio Titularis, & illius assistentia, quod est absurdum, & contra verisimilem mentem Papæ, & stylum visitatum, juxta quem pensio omni tempore debet solui absque aliqua subductione ratæ tempore vacationis. *Quartum*, quia ita statuit Summus Pontifex contra Capitulum Ecclesiæ Vlysbonensis, unde infertur Papam voluisse ab initio gravare hujusmodi distributiones in abstracto, quas lucraturus erat Titularis serviendo, sive massa particularis Canonicis sit assignata, sive non, ex quo provenit Capitulum non posse amplius illas percipere in præjudicium pensionarij jure proprio per jus non decrescendi, siquidem Papa illas segregavit à massa Capitulari, & per consequens necesse est, quod veniant

nlant ex jure accrescendi, quod transit ad Capitulum cum onere pensionis.

22 Confirmatur hæc resolutio ex clausulis apponi solitis in litteris Apostolicis reservationis pensionum, quæ dum agant de illis, qui ad eas solvendas cogi possunt, sic cantant: *Solvantur per F. ejusque successores pro tempore Præbendam, & Canonicatum quomodolibet obtinentes*, ponderando particulam illam, *quomodolibet*, quæ ex sui natura importat idem quod *quocunque modo*, vel *quolibet modo*, Paris. *cons.* 58. *n.* 10. *vol.* 1. Goxadin. *consil.* 14. *n.* 21. & sic comprehendit omnem modum, & omnia etiam ultra expressa, Seraph. *decis.* 313. *n.* 3. latè ego ipse *de distionib. usufr. d. ct.* 23. 329. *&* 330. Vnde manifestè colligitur Papam noluisse Titularem consentientem solùm gravare onere solutionis, & ejus successores in Canonicatu verè, & propriè, hoc est obtinentes titulum præbendæ per Canonicam institutionem, sed etiam obtinentes Canonicatum quomodolibet, hoc est succedentes in fructibus, aliàs frustra adjungeretur particula illa, *quomodolibet*, si solus successor in Dignitate & Præbenda per Canonicam institutionem teneretur solvere pensionem, quia iste taliter succedens verè, & propriè dicitur obtinere Præbendam.

23 Idem ex aliis verbis earundem literarum circa fin. clarius confirmatur, ubi post illa verba, *non obstantibus quibuscunque constitutionibus Apostolicis, & consuetudinibus contrariis*, &c. additur: *Aut si F. aut successoribus prædictis, aut quibusvis aliis communiter, aut divisim ab eadem sit Sede indultum, quod ad præstationem, vel solutionem pensionis alicujus minimè teneantur*: ex quibus verba illa, *aut quibusvis aliis*, comprehendunt majora expressis, immò extranea, & dissimilia, Covar. *pract. quæst. cap.* 15. *num.* 3. Mandos. *in reg. Cancel. quæst.* 5. Caputaq. *dec.* 246. *n.* 6. *part.* 2. ibi: *Quod si quis impetravit rescriptum contra talem Sacerdotem, & quoscunque alios, comprehendit rescriptum non solum Sacerdotes, sed etiam laicos.* Ex quo manifestè infertur, teneri Capitulum ex vi illorum verborum, dato quod non esset successor in Canonicatu, solvere pensionem de qua agimus hoc ipsum benè insinuavit Rota *dec.* 407. *n.* 2. *part.* 1. *recentiss.* sive *tom.* 1. *in posthumis Farin.* ubi post illam clausulam, *Etiam Ascanio, aut quibusvis aliis ab Apostolica Sede sit indultum*, &c. addit verba sequentia: *Ex quibus verbis ibi, & quibusvis aliis satis apparet, Papam cogitasse, quod pensio solveretur nedum à Commendatariis, verum etiam ab aliis, qui non essent Commendatarij.*

24 Non obstat, quod contrariæ opinionis Auctores pro sua tuenda parte superius deducebant; quia Capitulum hoc casu succedit eo modo qui sufficit ad hoc ut teneatur pensionem solvere, cùm sit successor in fructibus, & distributionibus super quibus est imposita pensio. Et prout successor in beneficio tenetur solvere pensionem, quia pensio est onus reale, & sequitur ipsum beneficium, super quo fuit reservata Gig. *de pensionib. q.* 40. *n.* 1. Rot. apud Farin. *dec.* 352. *n.* 1. *p.* 2. *recent. & dec.* 407. *n.* 2. *tom.* 1. *recentissimar.* ita etiam successor in fructibus tenetur illam solvere pro tempore, quo illos percepit, quia pensio non solùm super beneficio, sed etiam super fructibus imponitur, immò potius magis videtur imposita super fructibus, quàm super ipso beneficio, prout resolui in meo *tract. de jure Eccles. universo*, *lib.* 3. *c.* 11. *n.* 93. *circa fin.*

25 Sed difficultas non modica versatur, an hucusque dicta procedant eo casu, quo litteræ Apostolicæ reservationis pensionis non fuerunt Capitulo intimatæ antequam fructus, super quibus est reservata pensio, distribuerentur inter præsentes? Ansam huic dubio præbuit Gonzal. *d. gloss.* 5. *§.* 5. *num. fin. vers. Declara tamen*, ibi: *Antequam divideret bona fide tales fructus, & distributiones*, &c. dum resolvit Capitulum quando bona fide distribuit fructus inter singulos, non teneri solvere pensionem, quia debetur à singulis. Contrarium resolvit Garc. *d. p.* 1. *cap.* 5. *ex numero* 221. dicens hoc casu pensionarium habere electionem procedendi contra Capitulum, vel contra singulos. Quas quidem contrarias opiniones componit idem Garc. *d. c.* 5. *n.* 224. dum ait suam opinionem procedere in casu, quo fructus non distribuuntur in integrum singulis diebus inter interessentes: at verò subjungit, sententiam Gonzalez habere locum quando fructus, seu distributiones singulis diebus distribuuntur à Capitulo, cui primo loco, & immediatè pervenerunt in integrum pro rata inter interessentes, itaut penes Capitulum nihil remaneat ex portione fructuum qui correspondent distributionibus illius diei.

Sed adhuc firma remanente resolutione Gonzalez non verificatur bona fides, quam ille exigit, in nostro casu, quia certum est Capitulum habuisse explicitam notitiam reservationis pensionis hujusmodi, solvendæ per dictum B. ex assidua conversatione, amicitia, & vicinitate: unde circa facta, & gesta ab amico, vicino, & socio præsumitur scientia, Bart. *in l. si potest*, *n.* 18 *ff. de acquir. hered.* Bald. *in l.* 1. *num.* 51. *C. de caduc. tollend.* Menoch. *de arbitr. casu* 186. *n.* 1. Mascard. *de probat. conclus.* 879. *n.* 21. *&* 11. *& conclus.* 5106. *n.* 16. Quod adeò verum est, ut in facto hujusmodi ignorantiam allegare, dicatur affectata ignorantia, quæ scientiæ æquiparatur, Jas. *in l. si servus plurium, §. si quis ante, n.* 2. *ff. de legat.* 1. Menoch. *de arbitr. casu* 316. *num.* 6. Mascard. *ubi supra, n.* 30. *&* 32. Rot. apud Farin. *dec.* 374. *num.* 3. *part.* 3. *recentior. & dec.* 342. *part.* 2. *etiam recentior. num.* 2. *&* 3. ibi: *Hujusmodi autem ignorantia debet esse verisimilis, probabilis, & valde justa, nec sufficit ignorantia crassa, & affectata: talis enim ignorantia crassa, & affectata pro scientia habetur; & ideò illa generica præsumptio ignorantiæ sufficit, quod in casu isto per contrarias conjecturas elidatur ad hoc, ut non possit peti restitutio: stantibus enim conjecturis scientiæ ignorantia non est probabilis, nec verisimilis, & quotiescunque abest præsumpta scientia, allegantí ignorantiam non datur restitutio.* 26

Et quamvis nonnulli ex Capitularibus hoc ignoraverint verè, & realiter, non possunt præjudicare aliis, quia sufficit, ut major pars sciverit non solùm ad constituendum Capitulum in mala fide quoad distributiones fructuum, super quibus pensio fuit reservata, sed etiam ad convincendum scientiam intervenisse, quia versamur circa factum notorium, cum tale sit quod à majori parte populi, Parochiæ, viciniæ, aut Communitatis scitur, quando factum ad populum, Parochiam, seu Communitatem pertinet. Capr. *in tract. de notorio, membr.* 2. *n.* 4. Farin. *in prax. crim. p.* 1. *q.* 21. *n.* 45. ubi cum Bart. ait: *Quod quando factum sui natura tale est, ut omnes id sciant, vel scire verisimiliter possint, tunc illud debet à Judice reputari notorium.* Nec in hoc casu ignorantia debet præsumi, quia cum Capitulum ope exceptionis allegat se ignorasse talem reservationem, cùm hoc sit fundamentum suæ intentionis, ad ipsum pertinet ignorantiam probare plenè, verisimiliter, probabiliter, justè, & non affectatè, Rot. *dec* 341. *numero* 2. *pars.* 2. *recent.* ibi: *Regula enim, quod ignorantia præsumatur, non habet locum quando ignorantia est fundamentum intentionis agentis*, &c. 27

Non

28 Non obstat, quod jurisdictio executoris est delegata, ac proinde non potest extendi ultra nominatos in sua commissione, & ideò cum Capitulum ibi non nominetur, nec de eo fiat ulla mentio; videtur non posse executorem contra illud procedere pro terminis pensionis decursæ de tempore vacationis beneficij: quia respondetur, quod licet verum sit executorem solùm habere jurisdictionem adversus nominatos in commissione, itaut procedendo contra alios, nihil agat, & vim inferat, ex latè traditis per Doctores *in cap. P. & G. & in cap. cùm olim, de offic. & potest. Iudic. deleg.* Menoch. *conf. 140. n. 54.* Cochier. *de jurisdict. Ord. in exemptos, part. 2. quæst. 11. n. 2.*

29 Nihilominus tamen ad hoc, ut executor contra nominatos posset procedere, non est necesse, quod sint nominati in individuo, & expressè, sed sufficit quod comprehendantur in commissione per clausulas generales tacitè, incidenter, aut virtualiter: ita deducitur ex Doctoribus proximè citatis, & ex aliis quos refero *in collect. ad d. cap. P. & G.* videndus Salgado *de Regia protect. part. 4. cap. 8. num. 2.* Vnde colligitur, quod cùm Capitulum comprehendatur in commissione saltem per regulas generales, & virtualiter, ut constat ex illis verbis litterarum Apostol. ibi, *adversus F. ejusque successores quomodolibet*, &c. & ibi, *vel quibusvis aliis*, &c. ut suprà ponderavimus, ideo necessariò fateri oportet executorem in hoc casu habere jurisdictionem contra Capitulum, & refert decisum in Cancellaria Vallisoletana Ceval. *commun. contra communes lib. 4. quæst. 897. num. 511. cum seqq.*

30 Denique quod attinet ad aliam exceptionem defalcandi onus a Titulari solutum, est tenendum in judicio possessorio minimè esse admittendam, quamvis de viribus exemptionis dubitetur, quia manutendus est pensionarius in ea summa, quam constat sibi fuisse solutam, absque eo quod indagetur quid in ea solutione comprehendatur, & an aliud ultra debitum fuerit deductum, ut censuit Rota *in Montis Falisci pensionum, 27. Maij 1627. coram R. P. D. Vbaldo.*

31 Dubitabatur etiam, an plenissima exemptio, quam obtinent pensiones secundùm hodiernum stylum reservatæ, præjudicet in aliquo subsidio, & excusato? In quo dubio vera est distinctio eorum, qui resolvunt, reservationem pensionis posteriorem excusato esse ab eo exemptam, & immunem, secus verò si anterior fuerit reservatio, quia per posteriorem excusati concessionem, seu prorogationem censetur derogatum clausulis anterioris exemptionis: ita Moner. *in tr. de decim. c. 9. q. 3. n. 89.* ubi postquàm resoluit pensionarium teneri contribuere pro rata ad solutionem subsidij, & deinde limitat in casu quo pensio fuerit immunis, & exempta ab iis, & aliis oneribus, tandem *n. 90.* sublimitat, ibi: *Quæ tamen declaratio restringitur nisi eidem exemptioni per Pon. ipsum postea in litteris impositionis decimarum, quod semper fit, aut alias derogetur cum clausul. Quorum tenores*, &c. Idem ferè tenet Azor. *instit. moral. part. 1. lib. 8. cap. 9. quæst. 2.* ibi: *Privilegium posterius subsidij ita concessum, ut contribuere debeant pensionarij etiam habentes pensionem liberam, & exemptam, derogat exemptioni pensionis anterioris*, &c. & censuit Rota coram Seraphin *dec. 1348.* ibi: *Fuit resolutum quantum ad primum dubium, an gratia conservationis pensionis Reverendissimi Domini Episcopi Astensis super fructibus Canonicatus, faciat illum esse immunem, & exemptum à solutione subsidij Apostolici concessi Serenissimo Duci Sabaudiæ, itant ad contributionem non teneatur, prædictam gratiam non præjudicare in aliquo subsidio debito Serenissimo Duci, propter prægnantiam clausularum in indulto contentarum cum clausula Sublata, & derogatoriarum derogatoriis*, &c. In idem tendit eadem Rota apud Nic. Gate. *de benefic. p. 1. cap. 5. n. 174.* ibi: *Fuit resolutum, Pensionarium teneri contribuere pro rata sua Pensionis in oneribus per Religionem Hierosolymitanam impositis super fructibus, super quibus est reservata, non obstante clausula exemptionis ab omni onere, quia hæc exemptio sublata est per Constit. Gregorij XIII.* Eadem Rota *dec. 162. p. 2. divers.* ibi: *Fuit concorditer conclusum, Episcopum Vrglevan. teneri contribuere ad solutionem excusati pro rata sua pensionis secundum distributionem Iudicum excusati, quia reservatio sua pensionis est anterior excusato, & licèt in ea adsint clausula prægnantissima, nihilominus fuit illis derogatum in confirmatione concordiæ excusati.*
32 Optimè Nicol. Gate. *d. p. 1. cap. 5. n. 173.* ibi: *Quæ tamen exemptio in subsidio, & excusato solùm durat pro illo quinquennio; nam in sequenti solet derogari hujusmodi exemptionibus, & clausulis in concordia, quæ sumitur inter Regem, & statum Ecclesiasticum, & confirmationem illius*, &c.

33 Quæ resolutio procedit etiamsi exemptio pensionis sit concepta per verba amplissima, & quamvis dicat, quod pensionarius non teneatur, nec compelli possit ad præstationem, vel solutionem subsidij, & excusati, nisi litteræ concessionis talis subsidij plenam, & expressam, ac de verbo ad verbum de indulto hujusmodi exemptionis mentionem fecerint, quia adhuc hujusmodi exemptionibus solet per sequentem subsidij concessionem derogari, nisi concipiatur clausula exemptionis, prout vidi in exemptione cujusdam pensionis auctoritate Apostolica reservatæ super fructibus, &c. dignitatis, & Canonicatus S. Ecclesiæ Toletanæ, videlicet. *Ac Imperatorum, Regum, & Reginarum, Ducum, & aliorum quorumcunque Principum instantiam canonicè, vel de facto, etiam motu proprio impsita, & pro tempore quomodolibet imponendis, etiamsi in impositionibus hujusmodi caveatur expressè, quod pensionarij quæcunque pro rata pensionum suarum quantumvis exemptarum, præmissis omnibus contribuere teneantur, quam ratam dictus Petrus tum etiam suorum successorum subscriptorum nominibus de suo, & eorum proprio, etiamsi exemptioni hujusmodi per Sedem prædictam pro tempore derogare contingat, quo casu, & in eventum in quem idem Petrus, & successores prædicti subsidij & excusati deductionem petant, seu procurent, alia similis summa, & quantitas pro rata dictorum subsidij, & excusati pensionis annua eadem auctoritate Apostolica eo ipso reservata intelligatur, solvere promittit, absque spe unquam aliquid postea repetendi, seu defalcandi.*

34 Illud hac in re advertere oportet, concessionem subsidij, & excusati solùm afficere Pensionarios Hispanos quoad Regem, ut sæpius fuit resolutum in Rota coram Seraph. *decis. 1348. & in Bergomensi pensionis, 13. Novembris 1626. coram R. P. D. Duran. & in Romana seu Carthagin. pensionis, 9. Febr. 1629. coram eodem*, inter ejus impressas *dec. 48. & 184.*
35 quæ decisiones loquuntur in terminis simplicis concessionis Regi factæ: at verò si concordia inita fuerit inter Regem, & Clerum Hispaniarum super modo solvendi, & distribuendi subsidium, & excusatum per Papam in forma speciali confirmata, tunc afficit non solùm pensionarios quoad Regem, sed etiam totum Clerum inter se, ex reg. text. *in l. si in rem 12. C. si certum pet.* in puncto Rota *dec. 161. p. 2. divers. & in d. Bergom. pensionis.* Vnde non applicatur, quod concordia nihil addat concessioni subsidij, & excusati priùs factæ, quia est verum quoad

Regem

Regem cui tam pensionarij, quàm titulares etiam conscripta concordia vigore concessionis tenebantur, operatur tamen quoad Clerum inter se, prout sunt clara verba concordiæ, dum in ea conventum fuit subsidium, & excusatum pro rata distribui inter Titulares, & pensionarios, cum derogatione omnium, & quarumcunque exemptionum: quæ derogatio, nisi effectum aliquem haberet ad Cleri utilitatem, ad cujus etiam petitionem fuit concordia confirmata, profectò fuisset superflua, quia quoad Regem exemptio nihil operabatur, sed solùm quoad Titulares, ut resoluit Rot. *in Valentin. subsidij, 22. Maij 1615. coram Cardin. Pamphilio juniore*, quæ est *dec. 701. p. 2. recent.* & *in d. Bergom. pensionis*. Principis autem concessio ita intelligi debet, ut respectu impetrantis aliquid operetur, *cap. si Papa, de privileg. lib. 6.* Dec. *in l. 1. col. ult. C. de secund. nupt.* & in simili Menoch. *cons. 276. n. 2.*

Vtrùm, & quando Iudex laicus possit declarare censuras esse nullas, & injustas, ac proinde minime ligare personas, contra quas promulgatæ fuerunt.

QVÆSTIO VIII.

1 *Pœna nulla major in Ecclesia esse potest, quàm excommunicatio.*
2 *Excommunicatio vocatur animæ, & corporis detrimentum, æternæ mortis damnatio, mucro Episcopi.*
3 *Excommunicatio contemni non debet.*
4 *Sententia Pastoris, sive justa, sive injusta timenda est.*
5 *Theodosij junioris exemplum refertur.*
6 *Excommunicatio quibus modis injusta dicatur.*
7 *Excommunicans non potest quatuor modis in excommunicatum potestatem habere, & tunc excommunicatio ab ea prolata est nulla, & injusta.*
8 *Sententia excommunicationis est injusta, & iniqua, quando constat de manifesta causa sua injustitia.*
9 *Sententia excommunicationis quando sit injusta ob non servatum Iuris ordinem in ea promulganda, ostenditur.*
10 *Excommunicationis sententia, quamvis injusta, sed tamen valida, habet quoad Ecclesiam suum integrum, & completum effectum.*
11 *Authoritas S. Gregorij, quod excommunicatio, sive justa, sive injusta timenda est, declaratur.*
12 *Iustitia sententia excommunicationis lata contra B. ostenditur.*
13 *Refertur opinio P. Suarez, & D. Gabrielis Pereira.*
14 *Iudex sacularis non potest cognoscere de causis excommunicationis nullius*
15 *Iudici saculari non licet declarare an excommunicatus evitari debeat, vel non.*
16 *Laicus est incapax Iuris, & potestatis spiritualis, & non potest illam prascribere.*
17 *Dubitans de sua excommunicatione, si nihilominus celebravit, sic excommunicatus efficitur irregularis.*
18 *Sententia excommunicationis etsi injusta, & nulla, adhuc timenda est, ut illa non contemnatur in foro exteriori, & n. seqq.*
19 *Excommunicatus injustè debet se gerere pro excommunicato, etiamsi nulliter sit excommunicatus, interim dum non agnoscitur publicè de nullitatis causa.*
20 *Suspensionem incurrit indispensabilem qui excommunicatus se promoveri fecit ad sacrum Ordinem.*
21 Cap. cùm illorum, de sent. excom. *extenditur ad quamcunque excommunicationem, & n. 22.*
23 *Suspensio* cap. cùm illorum, de sentent. excom. *est lata sententia.*
24 *Populi rumore qui habetur pro excommunicato, debet se abstinere.*
25 *Ignorantia an excuset à suspensione*, cap. cùm illorum, de sentent. excom.
26 *Paria sunt non esse, vel esse nullum; & non fieri, ac inutiliter fieri.*
27 *Absolutio excommunicationis Auditoris Camera est reservata.*
28 *Executor cui nuda potestas excommunicandi fuit commissa ab Auditore Camera, potuit ligare, sed non absolvere.*
29 *Executor ab Auditore Camera non potest declarare censuras ab eo promulgatas esse nullas.*
30 *Executor ab Auditore Camera non potest, nisi publicari facere censuras ab eo promulgatas, & qua prater illud attentavit fuerunt nulla.*
31 *Depositio sacculi clausi non prodest.*
32 *Pensionarius qui non soluit pensionem infra terminum, quomodo in excommunicationem incidat, ostenditur.*
32 *Excommunicatus,*
33 *Interdictus,*
34 *Suspensus,*
35 *Irregularis,* } *Balthasar.*
36 *Periurus,*
37 *Suspectus de haresi*
38 *Privatus.*
39 *Iudices seculares in censurarum, & Ecclesiastica immunitatis validitatem nullatenus se intromittant.*
40 *Contumelia illata quandoque est repellenda.*
41 *Laudatur D. Ferdinandus de Ojeda in summo Regij patrimonij Consilio Senator meritissimus.*
42 *Refertur, & reprobatur sententia Hieronymi à Cevallos, & n. 43.*
44 *Iudex Ecclesiasticus est propriè, & verè competens declarationis judicialis Ecclesiastica immunitatis.*
45 *Immunitatis causa pendente in Tribunali Ecclesiastico minimè potest procedi per Iudicem secularem ad sententiam corporis afflictivam.*
46 *Bulla Gregorij XIV. de immunitate Ecclesiastica agens, an fuerit recepta in Hispania, ostenditur, & numeris sequentibus.*
49 *Ad Episcopum spectabat cognitio super immunitate Ecclesia, etiam ante Bullam Gregorij XIV.*
50 *Papa potest ubique locorum statuere.*
51 *Legis acceptatio non est necessaria in spiritualibus, aut spiritualia concernentibus.*
52 *Immunitatis cognitio secundum aliquos est mixti fori*
53 *Declaratur Praxis, & n. 55.*
54 *Reprobatur Cevallos, & n. 56. & seqq.*

NVLLA major in Ecclesia pœna est, 1
quàm excommunicatio, ut probat text. *in cap. corripiantur, 24. quæst. 3.* ibi, *quia nulla major in Ecclesia esse potest pœna*, & ob id illa vocatur animæ, & corporis detrimen- 2
tum, *in cap. de manifesta, 2. quæst. 1.* æternæ mortis damnatio, *in cap. nemo Episcoporum, 11. quæst. 3.* & mucro Episcopi, *in cap. visis, 16. quæst. 3.* de qua ita Augustin. *q. 39. in Deuteron. Hoc agit in Ecclesia excommunicatio, quod in veteri fecisse legitur mors corporalis.* Item S. Cyprianus *lib. 1. epist. 11. Interfici Deus*

jussit Sacerdotibus suis non obtemperantes, Iudicibus à
se ad tempus constitutis non obedientes, & tunc quidem
gladio occidebantur, quando adhuc & circuncisio car-
nalis manebat; nunc autem, quia circuncisio spiritualis
esse ad fideles suos Dei cœpit, spirituali gladio superbi,
& contumaces necantur, dum de Ecclesia ejiciuntur.
Idem ferè refert S. Hieron. *epist.* 1. his verbis: *In ve-*
teri lege quicunque Sacerdotibus non obtemperasset, aut
extra castra positus lapidabatur à populo, aut gladio
cervice subjecta contemptum expiabat cruore: nunc ve-
rò inobediens spirituali mucrone truncatur, & ejectus
de Ecclesia rabido dæmonum ore discerpitur.

5 Gravis hæc pœna, & tanti ponderis, & momenti
in Ecclesia Dei contemni non debet, ut habetur *in*
cap. nemo, 11. *q.* 3. nemo *contemnat vincula Ecclesia-*
stica, non enim homo est qui ligat, sed Christus, quam-
vis ob illius injustitiam non videatur obligare, ut
4 ait S. Gregor. *homil.* 26. *in Evangel.* relatus *in cap.* 1.
11. *quæst.* 3. *sententia Pastoris, sive justa, sive injusta ti-*
menda est. Memorabile Theodosij junioris exem-
plum ad hoc propositum referunt Theodoret. *lib.* 5.
cap. 36. Nicephor. *lib.* 14. *cap* 4. Mar. Alter. *de cen-*
sur. tom. 1. *disp.* 2. *lib.* 3. *cap.* 1. *in fine*, ibi: *Vir quidam*
vitam excolens monasticam animo paulò audaciore præ-
ditus ad Imperatorem rei cujusdam petendæ gratia
accedit, quod cum sæpius fecisset, nec ab Imperatore quic-
quam impetrare potuisset, Imperatori Ecclesiastica in-
terdicit communione, vinculoque Ecclesiæ ei injecto
decedit. Imperator autem fide excellens in primis ad Pa-
latium veniens cum tempus instaret convivij, & omnes
convivæ adessent, dixit se non prius capturum cibum
quam Ecclesiæ vinculo solveretur: proinde unum ex
familiarissimis ad Episcopum mittit, ut potestatem fa-
ciat ei, qui ipsum ligaverat, vinculo solvendi. Cum au-
tem Episcopus respondisset, non debere cujuscunque vin-
culum admittere, significaretque eum solutum esse, non
tamen solutione illa contentus fuit, donec is qui eum
ligaverat, magno cum labore conquisitus, communioni il-
lum restituisset; hujusmodi erat Imperatoris erga leges
Ecclesiasticas fides, & devotio.

6 Vt autem pateat verus intellectus ad auctorita-
tem S. Gregorij suprà relatam, constetque de quali-
tate injustitiæ, seu nullitatis, quam allegat dictus
B. contra literas declaratorias, & censuras Audito-
ris Cameræ, sacræque Rotæ, ne debeat tanquam ex-
communicatus reputari, præsupponendum est ex-
communicationem injustam tripliciter dici. *Primò*
quando relaxatur ab eo, qui non habet potesta-
tem in excommunicatum. *Secundò*, quando fuit re-
laxata ex causa injusta, & irrationabili. *Tertiò*
quando in ea promulganda non fuit servatus Iu-
ris ordo; sed necessariò excommunicatio injusta
non semper est invalida, quia quædam est valida,
alia verò invalida, eo modo, quo aliæ sententiæ,
quamvis injustæ, regulariter sunt validæ in foro
exteriori, & executioni mandantur, ac si fuissent ju-
stæ, *cap. cum inter, de re judic. l. res judicata, ff. de*
regul. juris, & aliæ sunt irritæ, & nullæ, *l. prolatam,*
C. de sentent.

7 Quoad primum modum advertendum est qua-
drupliciter excommunicantem in excommunica-
tum potestatem habere non posse, aut quia non est
ejus Superior, *cap. nullus, de Paroch.* aut quia non est
ab Ecclesia toleratus, seu quia pronuntiavit cen-
suras contra formam alicujus privilegij, *cap. quan-*
to, de privil. cap. 1. §. *ex parte, de concess. præb. lib.* 6.
Vel denique, quia excommunicavit post appellatio-
nem legitimè interpositam, *cap. per tuas, de sentent.*
excom. cap. ad præsentiam, de appellat. & in his qua-
tuor casibus excommunicatio est nulla, & injusta, ita
Mar. Alter. *de censur. tom.* 1. *disp.* 2. *lib.* 3. *cap.* 1. *vers.*
Modò tractandum. Novissimè Doctor Ioannes Ma-
chado *del perfeto Confessor y Cura de Almas, lib.* 1.
p. 3. *tit.* 2. *doc.* 15.

Circa secundum modum est sciendum, quod sen- 8
tentia excommunicationis potest esse injusta, quan-
do constat de manifesta causa suæ injustitiæ, &
tunc dicitur etiam iniqua, ac per consequens non
obligat, utpote continens errorem intolerabilem,
si fuerit in eadem sententia deductus, *cap. solet, de*
sentent. excom. lib. 6. Fr. Ludov. à Miranda *in man.*
Prælat. part. 2. *quæst.* 35. *art.* 14. Mar. Alter. *d. cap.* 1.
vers. In primo, Bonac. *de censur. disp.* 1. *q.* 1. *puncto* 10.
n. 4. Filliuc. *tom.* 1. *tract.* 11. *n.* 224. Machado *d. do-*
cum. 15. *num.* 5.

Circa tertium est notandum, sententiam excom- 9
municationis posse esse injustam, eo quòd in ea
promulganda non fuit observatus ordo à jure præ-
scriptus, qui vel est accidentalis, utpote quando pri-
mùm non intervenerunt tres canonicæ admoni-
tiones, vel est substantialis, & necessarius, putà
quod saltem unica citatio non præcessit. Quando
deficit solùm accidentalis juris ordo, tunc dici potest
sententia injusta, sed non invalida: at quando deficit
conditio substantialis, tunc certum est sententiam
excommunicationis non solùm esse injustam, sed
etiam invalidam, quia intrinsecè est nulla, ac proin-
de nullum potest producere effectum, *l.* 4. §. *condem-*
natum, ff. de re judic. cum aliis citatis per me *de Axio-*
mat. Iuris usufreq. Axiom. 164. *n.* 5. Vide Machad. *d.*
docum. 15. *n.* 7.

Ex quo jam infertur quamcunque excommuni- 10
cationis sententiam, quamvis injustam, sed tamen
validam, quantum ad formam Iuris integrum, &
completum suum effectum habere quoad Eccle-
siam, taliter, & eo modo, ut si Clericus ita excom-
municatus suos ordines exerceret, irregularitatem
incurreret. S. Thom. *in* 4. *dist.* 18. *q.* 2. *art.* 1. *q.* 1. Gloss.
verbo præterquam, in c. 1. *de sent. excom. in* 6. Silvest.
in sum. verbo excommunicatio 2. §. 2. *& verbo restitu-*
tio 8. §. 6. Caiet. 22. *q.* 70. *art.* 4. *ad* 2. & in hoc sensu 11
secundùm nonnullos intelligitur auctoritas S. Gre-
gorij *suprà* relata, ut scilicet procedat in sententia
excommunicationis, quæ injusta est, sed tamen vali-
da, v. gr. si Prælatus excommunicaret aliquem ex
prava intentione, vel non servato ordine ab ipso ju-
re præscripto, sed ex vera, & justa causa, & ex con-
sequenti valida, quia tali casu verè ligat excommu-
nicatio: ita Suar. *de censur. tom.* 5. *disp.* 31. *sect.* 7. *in*
fine, Mar. Alter. *d. cap.* 1. *vers. secundo*, ubi addit sic
interpretandum quoque esse dictum Vrbani Papæ
sua epist. Decretali, cap. 5. dum ait valde timendam
esse sententiam Episcopi, licèt injustè liget aliquem.
Idem ferè tenet Bonacin. *de censur. disp.* 1. *quæst.* 1.
puncto 10. *n.* 3. ibi: *Hinc patet quomodo intelligenda*
sit illa Gregorij sententia, homil. 26. in Evangel. *ubi*
sic habetur. Sententia Pastoris, sive justa, sive injusta
sit, timenda est. Intelligenda enim est de illa sententia,
quæ fertur à Pastore non servato Iuris Ordine tantum
accidentali, aut de illa sententia, quæ provenit ex pra-
vo affectu.

Nostro casui totam hanc doctrinam applicantes, 12
videamus an sententiæ excommunicationis relaxa-
tæ contra dictum B. fuerint injustæ, & invalidæ ad
hoc ne illum obligent, juxta opinionem, quam te-
net D. Gabr. Pereira *loco infrà citando.* In primis non
possunt tales dici, eo quòd fuerint latæ à Iudice non
habente in illum aliquam potestatem, quia *quæst.* 3.
cum duobus seqq. latè ostendimus potestatem, &
jurisdictionem Auditoris Cameræ in cognoscendo
de hoc contractu, & obligatione Camerali, & in
censuris promulgandis juxta illius formam.

pariter videbimus facram Rotam cenfuras in dictum B. ritè, & rectè promulgaffe. Nec ullo modo dictæ fententiæ dici poffunt injuftæ, & invalidæ, eo quòd in eis promulgandis non fuit fervatus ordo à Iure præfcriptus, quia *quaſt. 3. ferè per tot.* & præcipuè *n. 14. cum feqq.* latè demonftravimus multis ad id relatis decifionibus S. Rotæ, fuiffe obfervatum ftylum Romanæ Curiæ in relaxandis his cenfuris hucufque præfcriptum, & ufitatum.

13 Vnde ex dictis colligitur, nullo modo applicari poffe noftro cafui refolutionē, fi vera effet (quod omnimodò negamus) D. Gabrielis Pereira *d. tract. de mana Regia, p. 1. cap. 7. n. 23.* dum tenet (ex mente, ut ille ait, P. Francifci Suarez) quod bene poteft Iudex Regiæ Coronæ declarare excommunicationem injuftam, & invalidam minimè obligare, ac proinde tuta confcientia poffe excommunicatum acquiefcere huic declarationi. Verba autem dicti D. Gabrielis Pereira, quibus fuam hanc profert fententiam, funt quæ fequuntur. *Adhuc tamen fupereft dubium, an lata ea fententia in favorem fubditi adhuc teneatur pro abfolutionis beneficio excommunicatorem adire, ut eum abfolvat, vel an poffit acquiefcere fententia, & declarationi Iudicis Regij? In qua quaſt. & alijs olim confultus P. Francifcus Suarez, cujus fama fydera pulfat, refpondit cum diftinctione in hac verba. Prima interrogatio eft quando Iudex Regia Corona judicat cenfuram effe injuftam, & ideo jubet, aut petit cenfuras non mandari executioni per Ecclefiafticum executorem, fed potius tolli, fi ab ipfo fint lata, vel procurare ab eodem, ut à Superiore tollantur, fi ab ipfo pofita fuerint, an pars excommunicata teneatur petere abfolutionem ab eo, qui cenfuram tulit, fi executor non poteft, aut non vult illam concedere? In quo puncto diftinguendum effe cenfeo, an cenfura judicetur non folum injufta, fed etiam invalida: nam in priori cafu fi fententia Iudicis Regij jufta fit, & data ex fundamentis moraliter certis, & evidentibus, poterit perfona, qua excommunicata fuerit in illa fententia, acquiefcere, nec tenebitur amplius ad Ecclefiafticum Iudicem recurrere, ut abfolutionem, vel declarationem petat. Ratio hujus partis eft, quia licèt Iudex Regius non poffit abfolvere à cenfura, neque habeat jurifdictionem fpiritualem, nec directam in materia Ecclefiaftica, nihilominus poteft declarare nullitatem cenfura, fuppofita confuetudine (quam fuppono effe juftam) & ideo ejus fententia quoad talem declarationem reputari poteft authentica, & fufficiens, quandiu de illius errore non conftiterit. Vt autem Iudex talem fententiam jufte, & fine fcrupulo ferat, oportet, ut tam ex probationibus facti, quàm ex Iure clarum, certum & evidens fit, fententiam cenfura fuiffe non folum injuftam, fed etiam habuiffe impedimentum irritans, & annullans illam, quia in dubio potius debet faveri validitati actus, & juri Superioris, pro quo femper prafumitur. At verò fi fententia fit valida, quamvis injufta, neceffarium eft, ut perfona excommunicata ab aliquo Iudice Ecclefiaftico abfolvatur, alioquin femper fub cenfura manebit, & illam obfervare tenebitur, etiamfi Iudex Regius millies in favorem ejus judicet,* &c. Hactenus D. Gabriel Pereira.

14 Ad hoc igitur, ut Iudex Regiæ Coronæ poffit declarare fententiam excommunicationis non obligare, fecundùm affertam doctrinam P. Francifci Suarez, quam refert, & fequitur D. Gabriel Pereira *citato loco*, neceffè eft, quod illa fit injufta, & invalida, conftetque de ejus injuftitia, & nullitate ex fundamentis moraliter certis, & evidentibus, tam ex probationibus facti, quàm ex Iure, & quod habuit impedimentum annullans, & irritans. Quæ tamen videntur difficillimè poffe infimul concurrere, immò in materia noftra judico impoffibile, nifi quando quis fuerit excommunicatus pro termino penfionis, quem jam folverat proprio Penfionario, & quietantiam ab eo obtinuerat; aliàs enim negari non poteft, nunquam poffe eidem Iudici Regiæ Coronæ conftare evidenter de nullitate, & injuftitia fententiæ excommunicationis, deque ejus impedimento annullante, & irritante, nifi fuper hoc proceffum formet, plenarieque cognofcat de caufis excommunicationis nullæ, quod illi eft prohibitum, & folum ad judicem fpectat Ecclefiafticum, ut benè refoluit Cevall. *de cognitione per viam violentia, gloff. 9. n. 111. cum feqq.*

Non enim fecularibus perfonis permittitur, fed illis femper, & quocunque cafu prohibitum à Iure reperitur cognofcere de injuftitia, nullitate, & invaliditate cenfurarum, neque eis licet declarare an excommunicatus evitari debeat, vel non, per ea quæ refolvunt Nav. *in Man. c. 27. n. 40.* Cevall. *d. n. 111.* Iofeph Seffe *de inhibitionib. §. 3. n. 108.* Dom. Gabr. Pereira *d. c. 7. n. 12.* 15

Neque confuetudine, aut præfcriptione aliqua poterit dictus Iudex talem acquirere poteftatem, quia effet contra libertatem Ecclefiæ, & fanctorum Patrum inftitura, ac proinde invalida, *cap. 2. de foro compet.* tum etiam, quia laicus eft omninò incapax juris, & poteftatis fpiritualis, nec poteft illam civiliter poffidere, ac per confequens, nec ullo tempore præfcribere, *c. caufam,* ubi omnes, *de prafcript.* Ioan. Andr. *in cap. quanto, n. 2. de confuetud.* Dec. *in cap. decernimus, n. 38. de judic.* 16

Quicquid fit, requifita fupradicta verificari non poffunt in noftro cafu; fiquidem declaratoriæ litteræ, mandata, fententiæ Auditoris Cameræ, & Sacræ Rotæ juftè, & validè contra B. latæ fuerunt, evidenterque conftat de notoria injuftitia, ac fumma protervia ipfius B. folvere nolentis, & malitiosè retardantis, ut apud omnes in confeffo eft, quibus ftantibus non apparet in quo confiftat evidentia nullitatis, & injuftitiæ, ac impedimenti irritantis, & annullantis, quia tantùm fuffultus poterat dictus Iudex devenire ad declarationem, quia cum notabili fcandalo, ac irreparabili omnium damno præcipitanter ufus eft.

Debebat igitur dictus Iudex ab his fe abftinere; fed quando propria auctoritate, & de facto hanc cognitionem fibi ufurpare vellet, tenebatur in omni cafu pro cenfurarum validitate judicare, eo quòd effent tantorum Tribunalium approbatione roboratæ, veluti Auditoris Cameræ, fignaturæ juftitiæ, Metropolitani Brachatenfis, Iudicis executoris, facræ Rotæ, & Collectoriæ Apoftol. Vlyffipone exiftentis, non obftante quacunque partis contrariæ oppofitione, ex qua poffet dictarum cenfurarum validitas in dubium revocari, quia in dubiis quando agitur de falute animæ, tutior pars eft amplectenda, alioquin dubitans exponeret fe periculo peccati mortalis, & celebrando fic excommunicatus efficeretur irregularis, ut benè refolvunt Sot. *in 4. dift. 22. q. 1. art. 3.* Ludov. Miranda *d. art. 14. concl. 3.* Bonacin. *de cenfur. difp. 1. q. 1. puncto 10. n. 11.* Mar. Alter. *d. c. 1. verf. Quando verò.* Et addit paulò infrà, *poteft etiam propofitio Gregorij habere locum interdum in fententia injufta, qua re ipfa fit nulla, quando non conftat certò de nullitate, quia in re dubia parendum eft Pralato, & hoc pertinet ad commune bonum, & convenit optimo regimini Ecclefia, & eft magis expediens ad falutem anima, cùm agatur de pœna fpirituali, qua in re tutior pars eft eligenda. Tandem illud etiam eft addendum, quod quamvis fententia excommunicationis effet injufta, & nulla, & id conftaret reo, non tamen illam contemnere deberet in exteriori foro, fi in illo de fententia invaliditate non appareret, vel cùm aliorum fcandalo,* 17

vel etiamsi omnia essent publica, & nota, non idcirco reus ita Prælati sententiam aespicere posset, ut ejus potestatem negligere videretur, sed moderatè & prudenter taceret et solùm iure suo uti.

18 Idem ferè tenet P. Franciscus Suar. *d. disp. 4. sect. 5. in fin.* ibi: *Denique addo etiamsi sententia sit injusta, & nulla, idque evidenter constet subdito, adhuc timendam esse, ut eam non contemnat in foro exteriori, si fortè in illo sit valida, vel ut non cùm aliorum scandalo, si fortè alij ignorent illius defectum, vel certè, ut licet omnia publica sint, & nota, non propterea ita sententiam, vel præceptum Superioris despiciat, ut ipsum etiam Superiorem, & potestatem ejus contemnere videatur.*

19 Excommunicatua enim injustè debet se gerere pro eacommunicato, etiamsi nulliter sit excommunicatus, interim dum non agnoscitur publicè de nullitatis causa, ut tenent S. Antonin. *p. 3. tit. 24. c. 73. §. 1 in fin.* Navar. *in Man. cap. 27. num. 3. & in c. cùm contingat, remed. 3. n. 5. de rescript.* Ratio est, quia excommunicatio, quamvia injusta, contemni non debet, ne ex ipso contemptu reus remaneat ligatus, *cap. si is qui, §. cùm ergo, in fine, 11. q. 3.* Mar. Alter. *d. tom. 1. lib. 4. disp. 5. cap. 4. prope fin. vers. Respondet utrobique.*

20 Remanet igitur firmum, declarationem dicti Iudicia Regiæ Coronæ contra censurarum validitatem esse nullam, dictumque B. legitima excommunicatione ligatum esse, non tantùm semel, sed etiam pluries, ob maximam ejus contumaciam, deberoque pro tali reputari, unde in ea excommunicatione ad Subdiaconatus Ordinem se promoveri faciens, suspensionem incurrit indispensabilem, sicut resolvunt Cov. *in cap. alma mater, p. 1. §. 6. n. 6.* Navar. *in Man. cap. 27. n. 241. in princip. & in cap. consideret, §. cautus, n. 29. de pœnit. dist. 5.* Suar. *de censur. tom. 5. disp. 31. sect. 1. n. 57.* Avila *in simili tract. p. 7. disp. 9. sect. 1. dub. 6. vers. secunda conclusio,* Mar. Alter. *eod. tract. tom. 2. disp. 10. de suspens. cap. 6. in princip.* Bonacin. *etiam eod. tract. disp. 3. de suspens. puncto 5. §. 1. n. 10. & novissimè de suspens. in particulari, disput. 5. q. 1. puncto 6. n. 1.* Filliuc. *in quæst. moral. tract. 17. c. 5. n. 94.* Ad hoc afferenrea textum expressum *in c. cùm illorum, de sentent. excom.* cujua verba melius suspensioni, quàm irregularitati accommodari verius duco, licet Henriq. Navar. Majol. Valent. & Reginald. existiment hunc irregularitatem incurrere.

21 Quamvia autem *in d. cap. cùm illorum,* fiat expressa mentio eacommunicationis propter violentam manuum injectionem in Clericum, nihilominua tamen generaliter de quacunque alia eacommunicatione debet intelligi, sicut in terminis tenet Suar. *d. num. 57. in fine,* ibi: *Solùm ego video posse probari suspensionem hanc in cap. cùm illorum, de sentent. excom. ubi expressè ponitur, non tamen in generali, sed specialiter in casu excommunicationis propter violentam manuum injectionem in clericum: quia tamen ibi non videtur spectari ad gravitatem illius delicti excommunicationis, sed ad generalem culpam suscipiendi Ordines cum excommunicatione, ideo illa pœna, & suspensio generalis esse censetur pro omnibus excommunicatis suscipientibus Ordines.*

22 Idem tenet Mar. Alter *d. cap. 6. vers. Ad probandam in fine,* ibi: *Et licèt in specie sermo sit de excommunicatione propter violentam manuum injectionem in Clericum, nihilominus Summus Pontif. in responsione ad quæstionem non videtur respexisse peculiare illud crimen, & excommunicationem eidem annexam, sed generaliter considerasse quàm indecens, & à Religione alienum apparet, ut quis censura obstrictus Ordinibus Ecclesiasticis insigniri præsumat, ideo pœna suspensionis ibi posita locum habet in omnibus excommunicatis.*

23 Non obstat quod suspensio dicti *cap. cùm illorum,* videtur ferendæ sententiæ, ibi *deponendos*: unde cum non fuerit dictua B. talis declaratua, non potest illam incurrere: quia respondetur hujusmodi suspensionem ipso jure latam esse, ut optimè declarat Bon. *de suspens. in particulari, disp. 3. q. 2. puncto 6. n. 5.* his verbia: *Neque obstat illud Participium, deponendos, quod est futuri temporis, & non videtur continere censuram ipso jure latam, sed ferendam. Respondeo enim continere censuram ipso jure latam, tum quia conjungitur cum illo verbo,* censemus, *quod est temporis præsentis, & illud verbum,* deponendos, *non adhibetur ad significandam suspensionem comminatoriam, sed ad significandum eos, qui in futurum post editionem illius textus Ordines capient in excommunicatione, censura suspensionis obnoxios esse. Tum quia una pars dispositionis aliam explicat, l. 2. ff. de reb. dubiis, sed in eodem textu fertur suspensio ipso facto contra Religiosos: ergo etiam ipso facto fertur contra Clericos seculares: tum quia in præcitato cap. denegatur Episcopis facultas dispensandi,* ibi: In reliquis casibus, tam Archiepiscopi, quàm Episcopi, absque mandato Sedis Apostolicæ speciali dispensandi facultatem se noverint non habere: ergo censetur ipso jure lata, alioquin frustrà denegaretur dispensandi facultas.

24 Neque obstat allegata Balthasaria ignorantia dictæ excommunicationis, quia contrarium constat evidenter: tum quia fuit publicè excommunicatua in dicta Ecclesia Vimaranensi cum magno populi concursu, solemniter, campania pulsatis, candelis accensis, & demùm extinctis, ac in terram projectis, Cruce erecta, Religione indicta: tum etiam quia pro tali se reputans, à Fidelium communione per quatuor ferè annos se abstinuit: tum denique, quia concurrebat populi rumor, qui sufficiens ad hoc videbatur, *cap. illud, de Clerico excom. minist.* ubi Abb. *num. 4.* Sylvest. *in sum. verbo irregularitas, §. 15. q. 13. vers. sextum, & §. 4. q. 2.* Maiol. *de irregul. lib. 4. c. 34. n. 4.* ubi reddit rationem, *quia cùm excommunicatus scire debeat, est in culpa si ignoret.*

25 Nec etiam obstat, quod dictus B. postea favore dicti Iudicis Coronæ Regiæ fuit per illum declaratus non eacommunicatus, & sic ignoranter cum hac bona fide ad Sacrum Subdiaconatua Ordinem se promoveri fecit, quia nulla illa declaratio, & affectata ignorantia non prodest, eo quòd dictum *cap. cùm illorum,* probat necessariam esse dispensationem Episcopi, quando ignoranter ignorantia facti, vel juria Ordines recepit excommunicatus: ergo supponit culpam præcedentem: ita Covar. *in cap. alma mater, part. 1. §. 6. n. 2.* Malol. *d. cap. 34. n. 4.* Mar. Alter. *d. cap. 6. dub. 2.* In nostro verò casu nullo modo potest dictus B. allegare ignorantiam, siquidem ab Archiepiscopo Bracharensi responsionem accepit, ob excommunicationem, qua erat ligatus, Ordinia requisiti incapacem esse; sed hac responsione non obstante, subrepritiè, & sine ejus licentia, litterisque dimissorialibus ab alio Ordines accipere non expavit.

26 Denique non obstat, quod de mandato dicti Iudicis Regiæ Coronæ quidam Clericus dicto B. absolutionem impertiretur, quia ex defectu jurisdictionis, tam ex parte mandantis, quàm absolventia talia absolutio debet nulla censeri, ac proinde habenda ac si facta non esset, paria enim sunt non esse, vel esse nullum, *l. duo sunt Titij, ff. de testament. tutel. l. non putavit, §. non quavis, ff. de bonor. possess. contra tab.* Surd. *decis. 51. num. 14. & decis. 222. num. 2.* cum aliis citatia per me *Axiom. 174. n. 13.* Et paria sunt non fieri, & inutiliter fieri, *l. pen. in princ. ff. de suis, & leg. hæred. l. quoties,* ubi gl. & Doctores, *ff. qui satisdare*

cog.

eog. §. *sciendum, Instit. de satisdat. tutor. gloss. verbo inutilem, in c.* 5. *de translat. Prælat.* junctis aliis, quæ refero *dict. Axiom.* 174. *n.* 14. vel minus legitimè fieri, *l. si autem nullum, Cod. de legitim. hered. cap. inter corporalia, de transl. Episcopi, c. veniens, de presbyt. non baptiz.* Cardin. Tusch. *tom.* 6. *litt. P, conclus.* 87. *num.* 1. *cum seqq.* Surd. *consil.* 45. *n.* 42. *& cons.* 28. *n.* 16. plures quos refero *d. Axiom.* 174. *n.* 15.

28 Quod autem Clericus ille invalidè absolverit ex defectu jurisdictionis, ex eo apertè constat, quia declaratoriæ litteræ Auditoris Cameræ, quarum vigore tanquam earum merus executor Cantor Ecclesiæ Bracharensis declaravit excommunicatum dictum B. habebant expressam clausulam reservationis censuræ eidem Auditori, in hæc verba: *Cujus absolutionem nobis reservamus.* Tum etiam, quia nullus potest absolvere à censuris Auditoris Cameræ, nisi ipsemet, aut ejus Locumtenens, seu ab eis deputatus, ut decidit Paulus V. *const. sua* 58. *aliàs* 50. *incip. Eximiæ,* §. 21. *sub Dat. Romæ apud S. Marcum, Kalend. Octob.* 1606. ibi: *Et quod à se, vel Locumtenentibus, & aliis prædictis pro tempore excommunicati, seu aliàs censurati ab aliis, quam à se, vel Locumtenentibus, & aliis suis hujusmodi, etiam de partium consensu, præterquam in mortis articulo constituti absolvi non possint, ad evitandas collusiones statuere, &c.*

29 Et hoc adeò verum est, ut etiam dictus Cantor merus dictarum declaratoriarum executor, cui tantùm nuda potestas excommunicandi fuit commissa ab Auditore Cameræ, potuerit solùm ligare, sed non absolvere, si id facere voluisset, quod noluit suarum facultatum conscius, ne excederet fines mandati, glos. *verbo ligare, in c. cùm inferior, de major. & obed.* Sayr. *de censur. lib.* 2. *cap.* 50. *num.* 13. Azeved. *l.* 1. *num.* 153. *tit.* 5. *lib.* 8. *nova Recop.* Rendina *in promp. recent. sententi. tom.* 1. *tit.* 41. *de excommun. n.* 4. Flores de Mena *var. lib.* 1. *q.* 4. *n.* 4. Et in his terminis hoc ipsum decidit Rota *in Elboren. fructuum,* 17. *Novembris* 1529. *coram R. P. D. Quespo,* his verbis: *Neque obstat, quod executor ab Auditore Cameræ in partibus deputatus declaraverit censuras ab eodem Auditore Cameræ promulgatas esse nullas, quia in hoc hujusmodi executor nullatenus processit, cum executoris non liceat super validitate sententiæ, cujus executioni addictus est, pronuntiare, l. sicut proponis, l. executorem, Cod. de execut. rei judicat. l. si Prætor* 75. *ff. de re judic.* Barr. *in l. à divo Pio, in princ. n.* 4. Alex. *n.* 9. Jas. *n.* 22. *ff. de re jud.* Felin *in c. pastoralis,* §. *quia verò, n.* 16. *de offic. deleg.* Menoch *de arbitr. lib.* 1. *q.* 58. Surd. *cons.* 405. *n.* 15. Covar. *pract. c.* 16. *n.* 5. &c.

30 Eadem Rota *in eadem causa, sub die* 14. *Martij* 1631. *coram R. P. D. Ghislerio,* hanc eandem sententiam firmavit, dum in gradu appellationis vigore antedictæ decisionis emanatæ eam confirmaret, ibi: *Nec prætexta, quod fuerit nulliter excommunicatus, ponit lucrari distributiones, quia cum executor fuerit tantum commissum nudum purum factum publica tionis censurarum, non potuit declarare Hieronymum non incurrisse in censuras, vel ex quo non fuerit in Curia personaliter citatus ante relaxationem mandati, vel ex quo non fuerit servata forma solito ut illas intimandis, quia de legitima excommunicatione apparet, & de stylo Curiæ cùm censuræ emanassent ab Auditore Cameræ, executor de partibus non potuit nisi eas publicare facere, & quæ præter illud attentavit, fuerunt nulla, ad text. in l. si ut proponis, & in l. penult. Cod. de execut. rei jud.* Barr. *in l. à divo Pio, num.* 10. *vers. Quandoque post latam sententiam, ff. de re judic.* Doctores *in cap. de cætero, ubi* Abb. & Felin. *eod. tit. cùm essent partes Iudicis delegati, c. si delegatus, in si. te, de offic. deleg. lib.* 6. Franc. *in c. dilecti, el.* 3. *n.* 50. *de appellat.* &c. Quæ quidem

Barbosa de Pensionib. *Part I.*

sacræ Rotæ decisiones reperiuntur impressæ apud Franc. Ripam *in fine suitratl. de simonia, pag.* 333. *cum seqq.*

Ex quibus omnibus evidenter apparet, quot censuris miserè irretitus fuerit dictus B. & adhuc in eis pertinaciter remaneat sine proposito aliquo obtinendi absolutionem, vel solvendi quod mihi debet, seu dimittendi Thesaurariam vigore ingressus, & accessus, de quo *quæst. seq.* agenduro est, parum sibi suffragante ficta, & affectata protestatione, quod paratus erat solvere, si quoe, & adhuc hodie in actis affirmaverit pensionem meam fuisse, & esse nullam, ac proinde ad ejus solutionem non posse obligari, ut constat ex assertis oppositionibus, quarum meminit *in proœm. n.* 24. *cum seqq.* Unde non poterat effugere censuras, seu ingressus canonizationem, protestando se velle solvere, sæculo, ut aiunt, clauso; sed debebat pecunias effectivè deponere, *l.* 8. *tit.* 14. *part.* 5. Ioseph Ludov. Peruf. *decis.* 105. *num.* 2. ibi: *Imò nec etiam realis sufficeret oblatio, nisi offerens habens pecunias in marsupio, dictas pecunias de marsupio extraheret, & testibus ostenderet,* &c. & optimè resolvit Rota *dec.* 105. *num.* 5. *part.* 2. *recentior.* ibi: *Et ubi fuisset locus depositio, istud tamen, quod protendit Iosephus, illum ex pluribus non liberasset. Primò, quia factum fuit per depositionem facculi clausi, absque eo quod nedum numeraretur, sed nec etiam videretur pecunia,* Bartol. *in l. cum servus, num.* 3. *ff. de condit. & demonstr.* Paul. de Castro *consil.* 528. *num.* 1. *circa medium, lib.* 2. Roman. *consil.* 351. *n.* 3. *in fine,* Iaf. *d. consil.* 9. *col. penult. vers. Minus etiam valet, lib.* 1. Curt. jun. *consil.* 28. *sub n.* 1. &c. 31

Excommunicatus igitur sæpissimè fuit dictus B. & hodie adhuc extat vigore litterarum declaratoriarum Auditoris Cameræ, quæ Vimarani, & Romæ affixæ, & publicatæ fuerunt: deinde à S. Rota eum aggravatione, & reaggravatione, ut ostendemus *quæst. sequenti,* & eum affixione cedulonis, de quo *num. sequenti.* Et licèt de hujusmodi censuris non ita evidenter appareret, sufficiens ad hoc videri debet decratum, quod habetur *quæst. seq. num.* 51. ad hoc, ut dictus B. excommunicationem in eo contentam incurrere diceretur, quia vel sequi debemus opinionem eorum, qui renuerunt incidere in excommunicationem ipso jure sine aliqua intimatione pensionarium qui non solvit pensionem antequam terminus elapsus fuisset, quia dies interpellat pro homine, ex quorum numero sunt Antonin. Massa *de obligat. Camer. pag.* 136. Navar. *in Man. cap.* 27. *num.* 274. vel teneamus aliorum sententiam, qui affirmarunt hanc excommunicationem non incurri priusquam creditor Pensionarius declaret velle illam incurri, ut per Covar. *in cap. alma mater, p.* 1. §. 9. *num.* 4. Mar. Alter. *de censur. tom.* 1. *lib.* 2. *disp.* 1. *cap.* 4. *vers. Primam opinionem, pag.* 177. Nihilominus tamen cum sæpè sæpiùs declaraverim velle illam incurri, & facto sæpissimè id demonstraverim petendo declaratorias litteras, easque publicando, & affigendo, non potest dubitari quin remanserit legitimè excommunicatus dictus B. ut palam est apud omnes. 32

Interdictus quoque per sententiam S. Rotæ fuit declaratus, & illius vigore cedulonis affixio facta fuit, ut ex illo constat, cujus tenor est ut sequitur. *Hic auctoritate Apostolica denuntiatur excommunicatus declaratus, aggravatus, reaggravatus, & interdictus ad loca, in quæ devenire contigerit, ac proinde ab omnibus arctius evitari mandatur quidam Balthasar Diez de Fonseca assertus Clericus Thomar. Provinciæ Ulysbon. ob non paritionem mandati de immittendo, & manutenendo respectivè contra illum in causa Bracharensi* 33

E 3 *Thesaura*

Thesauraria per sacram Rotam relaxati ad favorem D. Augustini Barbosa, & alias prout in actis, instante eodem D. Augustino Barbosa principali, sive, &c. Philipus Firovanus Auditor, Archangelus Baronus sacri Palatij Apost causarum Notarius. *Supradicta cedula affixa, & publicata fuit in acie campi Floræ, & valuis Cancellariæ Apostolicæ per me Iulium Marzuellum S. D. N. Papæ Cursorem.*

34 Suspensus, quia cum esset excommunicatus declaratus, se fecit ad Subdiaconatus Ordinem promoveri, ut hac eadem *quæst. n.* 20. *cum seqq.* latè demonstravimus.

35 Irregularis, quia cum esset excommunicatus, & suspensus, ingessit se divinis Officiis, juxta text. *in c.* 1. *de sent. & re judic. lib.* 6. ibi: *Scientes, quod si suspensione durante damnabiliter ingesserit se Divinis, irregularitatis laqueo se involvet secundùm Canonicas sanctiones, à qua non nisi per Summum Pontificem poterit liberari.* Idem probat similis text. *in c.* 1. *de sent. excom. lib.* 6. ibi: *Caveant autem Ecclesiarum Prælati & Iudices universi, ne prædictam pœnam suspensionis incurrant, quoniam si contingeret eos sic suspensos divina officia exequi, sicut prius irregularitatem non effugient, juxta Canonicas Sanctiones*, ubi gloss. *verbo sicut prius*, ita ait: *Id est, quasi in officio suo agens, quod verum notat in quocunque Officio cantando, & in quibuscunque Horis officiorum Ecclesiam adit*, quod si intret chorum cum aliis legendo, & cantando, locus est irregularitati: & ideo irregularem effici qui suspensione durante divinis se ingessit, resolvunt Covar. *in cap. Alma mater, part.* 1. §. 6. *num.* 9. *part.* 2. §. 2. *n.* 4. Cened. *ad Decretal. collect.* 25. *num.* 1. Farinac. *in praxi crimin. part.* 3. *quæst.* 111. *num.* 71. *cum seqq. & q.* 138. *num.* 58. Ego ipse *in collect. ad d. cap.* 1. *n.* 7. *de sent. & re judic. lib.* 6.

36 Periurus, quia cum sub juramento promiserit meam solvere pensionem, ut constat ex ejus obligatione, & præstito in camera Apostol. consensu, ausus est contra suum venire juramentum, ut optimè resoluit Rot. *dec.* 5. *num.* 1. apud Farin. *p.* 2. *recentior.* ibi: *Resolverunt Domini obstare Abbati agenti ad nullitatem pensionis exceptionem perjurij, cum impugnet pensionem, quam se juravit soluturum, dicitur enim contravenire juramento, ob cujus reverentiam, priusquam ageret, debuit absolutionem petere.* Socin. *cons.* 3. *n.* 1. *vol.* 3. Paris. *cons.* 41. *n.* 14. *lib.* 1. *quapropter repellendus est ab hoc judicio*, Specul. *in titul. de actionib. q.* 1. *vers. Item quod est periurus*, Alex. *cons.* 61. *num.* 19. *lib.* 5. Dec. *in cap. intelleximus, num.* 18. *de judic.* Roland. *cons.* 16. *n.* 28. *lib.* 8. Clar. *in* §. *perjurium, vers. Præterea periurus*, &c. Nam ratione juramenti imponitur Titulari præcisa necessitas solvendi, etiam quod aliàs possit videri indebitum id quod petitur, itaut nisi deducatur exceptio, quæ oriatur ex ventre Bullarum, penitus denegetur audientia excipienti ad effectum evitandi, vel differendi solutionem. Lotter. *de re benefic. lib.* 1. *quæst.* 40. *num.* 256. *& seq.*

37 Suspectus de hæresi ex eo, quia stetit pertinaciter in excommunicatione per annos ferè sex, & adhuc persistit, cum unus sufficeret, ut statuit Concil. Trident. *sess.* 25. *de reformat. cap.* 3. ibi: *Excommunicatus quicunque, si post legitimas monitiones non resipuerit, non solùm ad sacramenta, & communionem fidelium non recipiatur, sed si obdurato animo censuris annexus in illis per annum insorduerit, etiam contra eum tanquam de hæresi suspectum procedi possit*, &c. Quod Decretum locum habet, sive excommunicatio relaxata fuerit ex causa criminali, sive ex causa civili, ut resolvunt Menoch. *de arbitrar. casu* 416. *num.* 54. & post Bernard. Diaz, Mar. Alter. *de censuris tom.* 1. *lib.* 2. *disputat.* 8. *cap.* 3. *vers. Tertia.*

Privatus jure, si quod habet in dicta Thesauraria, 38
& aliis etiam beneficiis; siquidem suspensus per annum, & ultra permansit, ut expressè probat text. *in cap. cum bone, de ætate, & qual.* Et in excommunicatione insordescens per annum, privationis pœnam incurrit, ad notata per Bosch. Codech. *in repet. c.* 1. *n.* 172. *de jud.* Menoch. *d. casu* 416. *n.* 52. & 53. etiam sine alia citatione, ut per Marescot. *var. lib.* 2. *c.* 35. *num.* 61. Anton. Ricciul. *de jure personarum extra gremium Eccles. existent. lib.* 4. *cap.* 8. *num.* 11. In eandem quoque privationem incidit juxta decretum reservationis pensionis, de quo *quæst. sequenti, numero* 21.

Iudices ergo sæculi videant quo Iure circa cen- 39
surarum, & Ecclesiasticæ immunitatis validitatem se intromittant: consulant hac de re Summorum Pontificum decreta, ac Catholica pietate, & sinceritate rem attingant: caveant, & prudenter attendant, ut in hujusmodi causarum expeditionibus, nil in nostros vindicet odium, vel in suos favor usurpet, sed in omnibus, quæ in causis agenda fuerint, præ oculis habeant solum Deum, non propriam utilitatem, vel nimiam ampliandæ Regiæ jurisdictionis cupiditatem; danda enim sunt quæ Cæsaris Cæsari, quæ Dei Deo. Timeo ne materiæ transfigam limites, & adversarium, ejusque audaciam nimiè increpare videar: sed Hieronym. *in epistol.* 14. *apud Augustin.* pro me loquitur, dum ait: *Si in defensionem mei aliquid scripsero, in te culpa est, qui me provocasti, non in me, quia respondere compulsus sum. Quandoque enim oportet* (sicut ait S. 40
Thom. 2. 2. *quæst.* 72. *artic.* 3.) *ut contumeliam illatam repellamus, primò propter bonum ejus, qui contumeliam infert, ut videlicet ejus audacia comprimatur, & de cætero talia non attentet, secundùm illud* Proverb 17. *Responde stulto juxta stultitiam suam, ne sibi sapiens videatur. Alio modo propter bonum multorum, quorum profectus impeditur propter contumelias.* Ha- 41
ctenus S. Thom. Vnde spero non infructuosum fore meum hunc laborem, quia non dura videtur curatio (ut dicit Seneca *lib.* 1. *de ira, cap.* 5.) *cujus salutaris speratur effectus*: nec potest esse in Iudice reprehensione dignum damnatum mutare errorem, dicit Seneca *lib.* 4. *de benefic. cap.* 38. ibi: *Non est levitas à cognito, & damnato errore discedere: ingenuè fatendum est, aliud putavi, deceptus sum: hæc verò superba stultitiæ perseverantia est, quod semel dixi, qualecunque est, fixum, ratumque sit.* Novum igitur non est in aliquibus Hispaniæ Tribunalibus praxim, si quæ in eis contra Canonica instituta irrepsit, immutare, & in melius reformare. Placuit mihi valde scriptura quædam omnibus numeris absoluta, quæ ad manus meas pervenit dono Regij Consiliarij in supremo Castellæ Consilio existentis, quam accepit ab excellentissimo, & prudentissimo D. utriusque Iuris consultissimo D. Ferdinando de Ojeda, tunc in Toletana civitate ad commissionem quandam deputato Iudice, dum esset Regiæ domus, & Curiæ summus Prætor, & casus suo tempore eveniret, in quo resolutionem cœpit dignam tanto viro, litteratissimo, & piissimo, quem nunc veneror, & observo in summo Regij Patrimonij Consilio Senatorem integerrimum, ad majora properantem: quæstio autem quæ illo tempore agitata fuit, petebat, utrùm quando Iudex sæcularis reum ab Ecclesia extraxit, Ecclesiastico declarante illum gaudere Ecclesiastica immunitate, à qua declaratione, sive sententia dictus sæcularis appellavit, & tamen neglecta appellatio-

ne

ne ad censuras deuenit Ecclesiasticus, si Regij Senatores declarant Ecclesiasticum Iudicem vim facere, possit tunc sæcularis Iudex procedere contra reum ad pœnæ cuiuscunque etiam mortis executionem, non expectata alia Ecclesiastici Tribunalis sententia? Ad quam quæstionem respondit doctissimus ille Vir summa, qua pollet scientia, & pietate, in hæc verba.

42 Aliquæ extant sententiæ, aut propriæ opiniones doctissimi moderni, nominibusque multis venerandi, in libro quem edidit de cognitione per viam violentiæ in causis Ecclesiasticis, quæ non solùm improbabiles vtroque Iure, sed etiam quodammodo ferè ineptæ, & non parum in praxi periculosæ meritò iudicari possint, inter eas, quas hic censurandas subjiciam, vtroque morbo non obscurè laborant. Affirmat igitur diuersis in locis, & præcipuè *p.3.q.8 17. n.15. & tom.5.q.5.ex n.20.* vt quando Iudex Ecclesiasticus declarat reum ab Ecclesia extractum gaudere Ecclesiastica immunitate, & Iudex sæcularis, qui reum ab Ecclesia extraxit, ab hac sententia suam ad Superiorem interposuit appellationem, Ecclesiasticoque Ordinario Iudice adhuc neglecta appellatione suas exequente censuras, vt talis reus extractus Ecclesiæ restituatur, tuncque prædictus sæcularis vtens Regio recursu processum Ecclesiastici ad Curiam Regiam transmittit, Regiique Senatores violentiam Ecclesiastici declarant, præcepto, sed stylo ordinario dicentes, *Que el Ecclesiastico haze fuerça, que otorgue y reponga*, tunc ait doctus Modernus iustè, & rectissimè posse Iudicem sæcularem procedere contra reum vsque ad impositionem pœnæ corporalis, & eiusdem executionem. Eandem praxim breuissimè insinuauit antea, licèt confusè, Suar. de Paz *in praxi 5. p. tom.1.c.3. §...n.133.* sequitur etiam & refert Villadieg. *in politica, c.3. n.248.*

43 Idem Modernus *in d.q.5. de las fuerças, num.12.* ait: *Que si el caso es notorio, en que no deue gozar el reo de la immunidad, y se declara, que el Iuez Ecclesiastico haze fuerça, y que otorgue, y reponga, y remite la causa al Iuez seglar, que en tal caso con el dicho auto de fuerça, queda acabado el articulo de la immunidad sin embargo de apelacion, como se dispone en el motu proprio de Gregorio Decimoquarto*, & inferius constituit quoddam discrimen inter *el auto de otorgue sola, y de otorgue, y reponga.*

44 Quæ sententia in vtroque casu admitti iustè non potest, nec securè praxi mandari debet, sequentibus Iuris rationibus. *Primò*, nam in prædictis facti speciebus Iudex Ecclesiasticus est propriè, & verè competens declarationis judicialis immunitatis Ecclesiasticæ, in seque habet radicatam Ecclesiasticam iurisdictionem, sicut in re, & controuersia, quæ discutitur non solùm de facto, sed etiam de Iure spirituali, seu Ecclesiastico (vt est immunitas) quod non obscurè probatur ex ratione text. *in cap. fin. de immun. Eccles. c. ex parte, il 1. de verb. signific. cap. ad Episcopos 3. cap. definiuit, cap. miror, 17. quæst. 4.* & comprobatur etiam ex ratione text. *in cap. si Iudex laicum, de senten. excommun. lib. 6.* Quod licèt controuersum apud nostros Doctores fuerit, prædicta tamen sententia iam fortissimis fundamentis, & clarissimis rationibus à grauioribus vtriusque scholæ Doctoribus verissima profitetur, fereque omnes fauore Ecclesiæ fecerunt, & firmius amplectendam iudicant, vt post Bobadil. *in politica, lib. 2. cap. 14. num. 98. & cap. 17. num. 154. & cap. 19. num. 40.* Bellug. Germon. Axeued. & alios tradit, & doctè defendit modernus Narbona *in l. 20. gloss. 23. ex n. 74. titul. 1. lib. 4. nouæ recop.* & vltra ibi relatos defendunt etiam Farin. *de immun. cap. 22. ex num. 366.* vbi pro hac parte alios refert, & vtroque Iure hanc sententiam veriorem probat recedens à contraria opinione, quam voluit defendere antea *in quæst. 28. praxis crimin. num. 76. in fine*, Marta *de iurisdict. part. 2. cap. 50. per tot.* Gambacur. *de immunit. Ecclesiast. libr. 6. cap. 9.* Bonacin. *tom. 2. tract. de immunit. disput. 3. quæst. 7. punct. 3. num. 16.* Et confirmatur prædicta sententia, & extra omnem controuersiam iam extat Bulla Gregorij XIV. *de anno 1591.* vbi *in §. 8.* ita ait: *Nisi cognito priùs per Episcopum, seu ab eo deputatum, an ipsi verè crimina superius expressa commiserint.*

Ex quo legitimè consequitur, quod pendente causa immunitatis in tribunali Ecclesiastico Iudicis Ordinarij, vel Superioris, minimè possit procedi per Iudicem sæcularem ad sententiam corporis, vt aiunt, afflictiuam delinquentis ab Ecclesia extracti, nec minus ad prædictæ sententiæ executionem. Si verò contrarium Iudex sæcularis non ritè fecerit, & iniustè attentauerit, meritò incurret, & ligabitur censuris à Iure, vel ab homine impositis ob talem inobedientiam, & attentatum, committitque indebitam, & iustè punibilem actionem in contemptum iurisdictionis Ecclesiasticæ, præcipuè si ab eo cautio ordinaria fuisset facta non procedendi ad pœnam corporalem, aut corporis afflictiuam contra reum, interim dum causa immunitatis in tribunali Ecclesiastico omnibus instantiis finiatur (vt semper & ordinariè fit) secundùm text. *in cap. inter alia, de immunit. Ecclesiæ, cap. id constituimus, 17. quæst. 4. & dictam Bullam Gregorij XIV.* Conducunt ad probationem huius illationis tradita, & congesta à Lancell. *de attentat. p. 2. cap. 4. in præfat. ex n. 346.* Marches. *de commiss. p. 2. cap. 2. n. 136.* 45

Neque obstat, ut hæc sententia sine scrupulo semper amplectatur, si objiciatur adversus, eam non esse receptam in nostra Hispania dictam Bullam Gregorij XIV. immò expressè Regiis decretis declaratur non loqui cum judicibus, nec tribunalibus hujus Regni, ut habetur *in Ordinationibus Cancellariæ Granatensis, lib. 4. cap. 7. fol. 185.* Guttier. *pract. lib. 3. q. 1. n. 36.* Carrasc. *ad leges recop. c. 3.* Hevia 3. *p. §. 12. num. 17.* nam duplici ratione, seu satisfactione scrupulus rejicitur. 46

Primus casus, seu species, in qua Bulla non videtur admissa, nec in illis hujus Regni Tribunalibus eam vidimus observari, est quando scilicet in delictis à Iure exceptis Iudex sæcularis extrahit per vim reum confugientem ad Ecclesiam absque ulla facultate Pastorum Ecclesiæ: tunc enim non agitur contra immunitatem, immò Ius ipsum dat talem facultatem, quod communiter à Doctoribus semper fuit sequutum, refert aliquos & tradit Suar. *de Relig. lib. 3. cap. 13. ex n. 1.* & legitima consuetudine jam in Hispania receptum esse constat ex Bobadil. *d. lib. 2. cap. 14. n. 94. & 95.* Covar. *lib. 2. var. cap. 20. n. 18.* Belluga *in speculo Principum, rub. 11. §. sed quia, lit. L.* Iul. Clar. *in praxi, §. fin. q. 30.* Villadieg. *ubi sup.* & alij Regnicolæ. 47

Vbi enim hæc Bulla Gregorij XIV. non obligat, impunè, & justè posse per Iudicem sæcularem id fieri, non est dubium; unde in hac specie solùm non esse receptam dictam Bullam in hoc Regno, refert Mart. Delr. *disquisit. magic. lib. 5. sect. 7. vers. Caps fortiatios* (cum prudenti tamen nota, & cautione.) 48

Verùm enim verò, quod attinet ad prædictam nostram, quam defendimus, sententiam per Bullam expressè confirmatam, ut suprà ostendimus, non est ullius considerationis, aut fundamenti, quod sit recepta, aut non, prædicta Bulla in hoc Regno, quia 49

gaudent immunitate Ecclesiarum, iustè & debitè à Iudice capi possunt, & ab Ecclesia extrahi qui si appellaverint, sintque protestati Regium auxilium, violentiæ causa ad ipsum iudicem remittenda est, & vim non fieri declarandum. Ex quibus verbis percipi non potest congruus sensus, nec aliqua Iuri consona propositio: supponit enim illa oratio reos ab Ecclesia extractos appellasse, & Regium auxilium protestatos fuisse, causamque esse remittendam ad Iudicem secularem, & vim non fieri ab Ecclesiastico: quod omne ipsa rei natura, aut proprietate maximam in se & pugnam, & resistentiam continet.

59 Postremò iam vltra omnes in huiusce materiæ tractatu obseruandum aduerto, *que nunca en esta materia de immunidad Ecclesiastica, en ninguna causa, ò controuersia de delito exceptuado, ò no exceptuado para gozar de la immunidad, lleuandose el processo por via de fuerça a la Chancilleria, o Consejo no puede auer auto, e prouision que decida, que en conocer, y procedér el Ecclesiastico haze fuerza que se remita la causa Seglar, como se decido en el auto de leigos*, vt ex superius resolutis euidenter apparet. *Saluo en un caso que es el siguiente. Quando el Iuez Ecclesiastico despues de auer declarado, que por crimen exceptuado en la Bula, no goza el reo de immunidad, y le manda entregar a la Curia seglar, le otorga a el reo la apelacion, y proceda con censuras a que el Iuez seglar no innoue, &c. En este caso en proceder y conocer, attentarà, y procederà sin iurisdicion, pues por el mismo Motu proprio le està denegada, y el progresso de la causa in totum.* Hactenus D. Ferdinandus de Hojeda.

Verùm, & quando pensionem non soluens, vel eius validitatem, impugnans, possit vigore decreti cogi beneficium resignatum restituere resignanti?

QVÆSTIO IX.

1 *Decretum regressus, & ingressus refertur.*
2 *Accessus, & ingressus in resignationibus beneficiorum conceduntur ob non solutionem pensionis.*
3 *Accessus, & regressus ex quibus causis concedantur.*
4 *Rota sæpius ad regressus canonizationem processit.*
5 *Regressus canonizatio ex quibus fieri debeat.*
6 *Rota non solet admittere accessum, & ingressum, nisi concurrat nimia protervia in denegante solutiones, vel aliter resistente.*
7 *Rota quomodo in hac causa processit.*
8 *Pacta inter contrahentes sunt diligenter seruanda.*
9 *Resignationes beneficiorum habent semper tacitam conditionem, si pacta seruentur.*
10 *Resignationes beneficiorum vtplurimùm conceduntur ad vota resignantium.*
11 *Iniuriam nemini facit, qui vtitur iure suo.*
12 *Ius à resignante non abdicatur conditione minimè adimpleta.*
14 *Regressus canonizatio non est pœna, nec priuatio, sed conditio quæ inest.*
15 *Regressus non operatur, translationem sed restitutionem tituli.*
16 *Beneficium resignatum recuperans vigore regressus, recuperat secum quem priùs habebat.*
17 *Titulus post canonizationem regressus resolutus est quoad resignatarium, & consolidatur in resignante.*
18 *Intrusus, & merus detentator, non est legitimus contradictor ad impediendam immissionem.*
19 *Possessio potest dari ad tempus limitatum.*
20 *Possessio capta virtute alicuius tituli præcedentis, sequitur naturam tituli, & secundùm illum regulari debet.*
21 *Pensionarius, qui non soluit pensionem Titulari, declaratur ipso facto est excommunicatus, & elapsis sex mensibus ipso iure priuatus.*
22 Ordinatio Regia lib. 2. tit. 13. *est pœnalis, & ideò non est trahenda extra casum, de quo agit.*
23 Flaminius Parisius *declaratur, & num. seqq.*
25 Clausula quam, & quas, &c. *quam vim habeat, ostenditur.*
26 *Impediens citari etiam auxilio Consilij Regij, habetur pro citato.*
27 *Mandatum generale sufficit si deducatur ad speciẽ.*
28 *Principalis præsumitur à suo procuratore certioratus de statu causæ.*
29 *Decisio sacra Rota refertur.*

AD præcauendas hominum malitias, qui eo animo beneficia sibi resignata accipiunt cum reseruatione certæ annuæ pensionis, vt illam nunquam soluant, & sic resignantes eludant, solet Papa fauore resignantium clausulam regressus in Bullis Apostolicis reseruationis pensionis huiusmodi inserere, & mihi in hæc formalia concessit verba. *Tibique, quod Balthasare, aut aliquo ex successoribus prædictis in solutione pensionis per præsentes reseruata huiusmodi modo, & forma præmissis facienda in toto, vel in parte cessante aut deficiente, vel illam ad minorem summam reduci, annullari, vel inualidari petente, seu procurante, aut pensionem per præsentes reseruatam huiusmodi ex quauis causa nullam, & inualidam, seu malè, & nulliter assignatam esse dicente, vel allegante, liceat tibi ad dictam Thesaurariam liberos habere accessum & ingressum; illiusque corporalem, realem, & actualem possessionem per te, vel per alium, seu alios nomine tuo propria auctoritate liberè apprehendere, ac tam tui prioris tituli, quam earundem præsentium vigore, quas vim valida, & efficatis prouisionis tibi de illa ex tunc & è contra, Apostolica auctoritate facta habere volumus, absque alia tibi desuper de nouo facienda prouisione.* 1

Hos enim accessos, & regressus, qui in resignationibus beneficiorum conceduntur ob non solutionem pensionis, non abstulit Concil. Trident. *sess. 25. de reform. cap. 7.* prout resoluunt Mandos. *in reg. de impetr. benefic. vac. per obitum, q. 3. n. 3.* Flamin. Paris. *de resignat. benef. lib. 6. quest. 5. num. 110.* Ego ipse *in collect. ad d. cap. 7. n. 4.* quia regressus huiusmodi ex pacto inter resignantem cum pensione, & resignatarium, nihil habent in se amari. Lotter. *de re benef. lib. 1. q. 40. n. 266.* & ideò quando petitur canonizatio gratiæ regressus, vel accessus contra eum, qui consensit huiusmodi reseruationi, non est necessarium verificare pensiones, aut narratiuam continentem ius præcedens ad effectum obtinendi canonizatoriam sui accessus. Ita Mohed. *decis. 130. & 357.* Put. *decis. 4. & 6. de regressu,* Theodos. de Rubeis *singular. Rota p. 2. verbo littera, §. 3. n. 1.* vbi *num. 2.* subdit procedere etiam contra eum, qui non consensit, sed venit ex iure eius, qui consensit. 2

Ex duplici igitur, capite locus fit dicto decreto, siue clausulæ ad hoc, vt ad Thesaurariam, de qua agitur, regredi possim. *Primò* ex cessatione B. in solutione pensionis, vt benè notant Mandos. *de signatura gratiæ, tit. de regressu, col. 8. vers. regressus, in princ.* Flamin. Paris. *d. tract. de resignat. benefic. lib. 3. q. 3. n. 4. Secundò*, quia ab eodem B. Titulari petitum fuit 3

illam

illam annullari, vel ad minorem quantitatem reduci; & dictum, seu allegatum, eam esse nullam, aut malè, & nulliter assignatam, vt aduertunt Mandos. *d. loco* Flamin. *d.q.3.n.8.* Lotter. *de re benef. libr. 1. q.40.n.272.* Et ex his duabus causis, seu illarum vna tantùm Rota sæpe sæpius processit ad regressus canonizationem, vt apud Verall. *decis.9. p.3. & in Salamantina beneficiorum, 7. April. 1617. coram bonæ memor. Vbaldo, & in Cremon. pensionis super regressu 23. Iunij 1623. coram eodem*, & in aliis citatis per Lotter. *d.lib.1. q.40. n.283. cum seqq.* & dicit Crescent. *decis.17. sub n.3. vers. Alias vidi, de rescript.* se aliàs vidisse nolentem solvere pensionem octo ducatorum amisisse Canonicatum valoris nonaginta, dando de nullitate pensionis, quæ refert Lotter. *d.q.40.n.273.* vbi etiam quod si is, à quo petitur pensio, excipiat de illius nullitate, implicat etiam nullitatem resignationis, & sic aperit viam regressui ad beneficium.

5 Quare cùm B. cessauerit in solutione pensionis per quinquennium, & vltra, passusque fuerit censuras, & adhuc illas sustineat, pensionis meæ validitatem impugnauerit, inde patet conditiones verificari, & decreto pro exequutione accessus, & ingressus locum fore, Veral. *decis.247.p.1. & decis.313.p.2.* Achil. *decis.2.n.5. de iureiur.* Flamin. Paris. *de resignat. benef. lib.6.q.3.n.7.* Rot. *decis.631. n.1.p.1. & decisione 286. n.2.p.1. recentior. & in d. Cremon. pensionis super regressu.* Per quæ Iura & auctoritates eadem Rota præuia decisione facta *sub die 22. Iunij 1629. coram R.P.D. Pirouano*, censuit in hacmet causa locum esse ingressui, & accessui.

6 Et in dicta mea decisione fuit firmatum, non obstare quod Rota non solet admittere huiusmodi accessum, & ingressum, nisi concurrat nimia proteruia in denegaote solutiones, aut aliter resistente, Gig. *de pensionib. q.99.n.19.* Flamin. Paris. *d.q.3.numer.13.* Lotter. *d.q.40.n.277. cum seqq.* Quia de magna proteruia constat nedum ex eo, quod dictus B. per triennium, & vltra differt soluere pensionem, sed multò magis quia declaratas censuras sustinet, & surda aure pertransit per annos ferè octo, quæ sine pertinacia, & proteruia admitti non possunt, vt declarat idem Paris. *d.q.2.n.14.*

7 Vnde vigore dictæ decisionis, Rota seruatis seruandis mandatum de immittendo, & manutenendo respectiuè ad mei fauorem sub Ecclesiasticis sententiis, censuris, & pœnis in illo contentis in forma solita, & consueta decreuit, & relaxauit, quod cum dicto B. ob impedimenta per eum præstita personaliter intimari, & notificari non posset; & super huiusmodi impedimentis per illum præstitis, & non tuto accessu fuissent in Curia examinati testes, & producta aliqua Iura, & documenta, ac illis lectis, & visis per eandem Rotam accuratè, tam quoad imitationem dicti mandati de immittendo, & manutenendo respectiuè, quàm quoad alia in præsenti causa per edictum publicum in forma solita, & consueta, & iuxta stylum Curiæ Romanæ procedi mandauit, & cùm deinde fuisset legitima dicti mandati intimatio, quamuis per edictum facta, vtpote quia ordo de Iure requisitus sufficienter fuit seruatus, ac originales citationes probentur ex fide Cursorum, & Notariorum affixæ in locis solitis Curiæ, & in aliis duobus locis vicinioribus, & illis parêre ac obedire neglexisset, seu recusasset, eodem instrumento dicti mandati de immittendo, & manutenendo respectiuè, vnà cum intimatione & notificatione, vt supra per edictum facta in actis reproductis, ac terminis substantialibus ad docendum dicto mandato de immittendo, & manutenendo respectiuè paruisse, & obedisse seruatis; subsequenter causa huiusmodi in plena Rota, vt moris est, proposita, inibique diligenter ac maturè discussa, fuit in ea resolutum dandam esse declaratoriam contra dictum B. & apponendum sequestrum, & eius vigore fuit pariter decretum, illum incurrisse pœnas, & censuras in dicto mandato de immittendo contentas ob illius non paritionem, & crescente contumacia, & inobedientia excommunicationis, & declarationis, sententiam antedictam aggrauandam, & reaggrauandam duxit, & ad interdictum vsque processit, licèt semper pertinaciter, & inobedienter, prout adhuc non sine scandalo perseuerauit.

Nil me vidisse profiteor Iuri, & rationi magis 8
consonum, quàm regressus canonizationem, quia
æquum est, vt qui non vult soluere pensionem, beneficium non habeat, sed restituat resignanti, ne aliàs cogatur ipse resignans, & pensionem non habere, & suo beneficio fraudulenter spoliari: tum quia clausula regressus ex speciali conuentione inter resignantem, & resignatarium apposita est, & per Papam confirmata: vnde prouenit, vt hæc pactio inter eos facta diligenter obseruari debeat, *ad l.1. & l. iurisgentium, §. Prætor ait, ff. de pactis, l. semper in stipulationibus, ff. de regulis iuris*, Surd. *decis.182. n.2. & dec.148.n.2.* Glorit. *resp.1.§.2.n.78.* Rota *in Romana, seu Comen. societatis, 5. Iulij 1627. coram bonæ mem. Vbaldo*, quod adeò verum est, vt nec ad minorem quantitatem pensionem reduci petere possit Titularis, quia simpliciter ei denegatur actio quasi proponenti de directo contraria, ex quo validitas eius tituli pendet ex toto à validitate reseruatæ pensionis in ea quantitate, vnde vel debet integrè soluere, vel dimittere beneficium resignatum, quia dum petit reduci, concludit ad non consensum resignantis, & consequenter ad nullitatem totius gratiæ, aperitque viam resignanti ad reintegrationem sui beneficij: Mantic. *decis.173.n.1. vers. nam in eo casu*, Lotter. *de re benef. lib.1.q.41.n.38.* Rot. *286. n.2.p.2. in recentior.* Nam huiusmodi resignationes habent sem-
per tacitam conditionem, si pacta seruentur, Flamin. 9
Paris. *de resignat. benef. lib.1.q.3.n.45.* quia vtplurimùm admittuntur, & conceduntur ad vota resignantium: idem Flamin. *d.q.3.n.55.* Vnde si fuit expressè
conuentum in actu resignationis, vt cessante d. B in 10
solutione pensionis, vel eam annullari petente, possem propria auctoritate realem, & actualem possessionem dictæ Thesaurariæ liberè apprehendere, nihil poterit impedire quin eueniente casu possem iuxta
formam decreti ad Thesaurariam regredi, nemini 11
enim facit iniuriam, qui vtitur iure suo, *l. iniuriarum, §.1. ff. de iniur. l.3. §. is tamen, de lib. hom. exhiben.* Ioseph. Vela *de Iure controuerso in Hispalensi Senatu, disser.26.n.78.* cum aliis à me citatis *Axiomat.135. num.8.*

Accedit, quia resignatio facta fuit conditionaliter, 12
scilicet valida existente pensione effectuata, & cum effectu soluta: vnde si nulla allegetur, vel solutio non fiat, conditio deficit, proindeque intrat dictum decretum, & ex nunc prout ex tunc censetur facta prouisio, adeò vt collatio censeatur facta ab initio, Achil. *decis.7. n.4. de renuntiat.* quo casu ius à me resignante abdicatum non censetur, ad tradita per Capiciq. *decis.216. num.3.p.1.* Flamin. Paris. *d. tract. lib.1. quæst.3. num.82. cum seqq.* Burat. *dec.833. num.33.* cum aliis citatis per me *de Iure Eccles. lib.3. cap.15. num.69.* sicut nec abdicatur non seruatis conditionibus, Flamin. *d. lib.1. quæst.14. num.10.*
Ego ipse *d. cap. 15. num.80.* quia conditione defi- 13
ciente, contractus celebratus censetur resolutus ab initio,

initio, l. neceſſariò, §. 1. ff. de peric. & commodo rei vend. l. pecuniam, vbi Alex. n. 4. ff. ſi certum pet. Flamin. d. lib. 1. q. 3. n. 27. Tiraq. in l. ſi vnquam, verbo reuertatur, n. 277. C. de reuocand. donat. vbi quod defectus conditionis habet oculos retro ad tempus diſpoſitionis. Iuuat etiam quia renunciatio facta fuit in eum finem, vt penſio reſeruaretur valida, ne ex illa renuntiatione nimium diſpendium pati videat, & ita correſpectiuè, quo caſu, vbi ſcilicet aliqua ſunt correſpectiua, quia vnum fit propter aliud, adeò ſunt indiuidua, vt vnum tantùm cenſeantur, ſicut notat Alexand. conſil. 121. col. 2. in fine, vol. 2. Crauet. conſ. 130. n. 2. & conſ. 298. lib. 3. & eſt elegans quoad hoc propoſitum doctrina Bald. in l. pollicitatione, in fin. C. de donat. ante nupt. vbi dicit, quod quando contractus ſe inuicem contingunt per modum cauſæ, habentur pro eodem; & ita cùm reſignatio, prouiſio, & penſio fuerint correſpectiuè facta, vnum ſcilicet propter aliud, ſi deficiat aliquod eorum, totum reſoluitur, l. etiam, §. ex cauſa, ff. de minor. Menoch. conſ. 156. n. 4. & 5. vol. 2. Decian. reſp. 1. n. 38. vol. 2. Alexand. conſ. 111. col. 3. n. 3. lib. 3. Crauet. conſ. 230. numer. 2. Stephan. Gratian diſceptat. forenſ. tom. 2. cap. 246. Graſſis de except. cap. 14. n. 42. Aldouin conſ. 20. à n. 94. Iniquum, & iniuſtum eſt in contractu correſpectiuo, quod firmitas eius, aut valor ipſius ab vnius dumtaxat ex contrahentibus voluntate penderet, & quod eſſet in eius arbitrio implere, vel non, pro parte ſua, alterumque ad ipſius contractus implementum adſtringere, iuxta doctrinam Bald. in l. in vendendo, C. de contrah. empt. Surd. conſ. 136. n. 24.
14 lib. 1. Federic. Scot. reſp. 17. n. 4. lib. 1.

Ex quo inferebam non poſſe dictum B. conqueri de beneficio amiſſo, nec fingere vim ſibi inferri, dum à me vigore regreſſus canonizati occupatur, nec denique agere vti ſpoliatus, ſeu priuatus, quia
15 canonizatio regreſſus non eſt pœna, nec priuatio, ſed conditio, quæ ineſt, vel modus rei traditæ, vt optimè reſoluit Lotter. de benefic. lib. 1. q. 40. n. 293.
16 & ideò non operatur tranſlationem, ſed reſtitutionem tituli, ex Rot. deciſ. 427. n. 7. part. 1. diverſ. Et hinc prouenit, vt ille, qui vigore regreſſus reſtituitur ad beneficium per eum reſignatum, recuperet locum, quem prius habebat, prout reſoluit Flamin. Pariſ. d. lib. 1. q. 14. n. 28. facilis eſt enim recurſus & conuerſio ad priſtinam rei naturam, & originem, l. ſi vnus, §. pactus ne peteret, ff. de pact. ibi, non fit cauſa dotis deterior, ſed formæ ſuæ redditur; l. filio quem pater, ibi, quia non tranſlatus, ſed redditus videretur, ff. de liber. & poſthum. c. 19. ab exordio 25. diſt. cap. 2. de decim. lib. 6. Socin. iun. conſ. 35. n. 6. vol. 1. vbi adducit notabile dictum Boëtij lib. 3. de conſolat. Repetunt proprios quæque recurſus, redituque ſuo ſingula gaudent. Crau. conſ. 616. n. 5. vol. 4. Crot. in l. omnes populi, n. 113. ff. de iuſt. & iure, Tiber. Dec. conſ. 90. n. 6. & 7. vol. 3.
17 Vnde fit, dictum B. poſt canonizationem regreſſus, ſiue ingreſſus titulum non habere, reſolutus enim fuit & conſolidatus in me virtute dicti regreſſus canonizati, Rot. in Ciuitatis plebis penſionis, 15. Iunij 1616. coram bonæ memor. Cardin. Socrato: ac proinde illum tanquam intruſum ac merum detentorem non poſſe dici hodie legitimum contradicto-
18 rem ad impediendam immiſſionem, Seraphin. deciſione 1267. quia paria ſunt titulum non habere, vel nullum habere, Surd. deciſ. 45. n. 17. Vtcunque enim contingat reſignantem regredi ad beneficium reſignatum, ſiue per actionem in ſpolio motam, ſiue per canonizationem regreſſus ſibi reſeruati in caſu non ſolutæ, vel in dubio reuentæ penſionis, conſtat verum titulum eſſe penes regredientem, & penſionem ipſam extingui in tantum, vt ſi ex noua concordia beneficium iterum cedat reſignatario, & non conualeſcat ſine nouo Papæ decreto, modò ſcilicet circa regreſſum nullæ remanſerint reliquiæ iuris, in quibus iſte effectus videatur ſuſpenſus, ita Ferentil. ad Burat. deciſ. 528. n. 4. & 5. Lotter. de re benef. lib. 3. quæſt. 16. num. 62.

Nec vllum inconveniens conſiderari poteſt ex eo, 19
quod beneficium conferatur à Papa ſub certa conditione, vel ad certum tempus; quia poſſeſſio accipit ſuum eſſe ab animo, & patientia illius contra quem quis prætendit acquirere quaſi poſſeſſionem, l. ſi ego, §. 1. de publician. l. 2. §. dare, ff. de vſufructu, ex quo ſequitur, quod poſſeſſio ad tempus, illo elapſo non dicitur amplius poſſeſſio ex natura temporis limitati, l. Imperator, ff. de poſtulando, l. ſtatuliberi, §. Stichum, ff. de leg. n. 2. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gloſſa 13. n. 94. Et poſſeſſio data tempore limitato, ſiue vt aliquid impleatur, ceſſat illo impleto, vel tranſacto 20
tempore, Decian. conſ. 108. n. 19. tom. 2. Nicol. Garcia de benef. p. 1. c. 2. n. 87. Et tantum abeſt quod poſſit dictus B. dicere ſe eſſe in poſſeſſione libertatis de non ſoluendo dictam penſionem, quinimò poteſt opponi ex dictis illum non habere beneficij poſſeſſionem, niſi dum ſoluerit, illamque ceſſaſſe cum incœpit deficere in ſolutione penſionis huiuſmodi regreſſu, ſiue ingreſſu ob id canonizato, arg. l. ſi à te, ff. de fornit. vend. & quæ tradunt Roland. conſ. 9. n. 39. vol. 3. Mantic. deciſ. 213. n. 3. Flamin. Pariſ. d. tract. de reſignat. benef. lib. 10. q. 5. n. 45. Rota deciſ. 263. n. 2. p. 1. diuerſ. dum tenent poſſeſſionem captam virtute alicuius tituli præcedentis, ſequi naturam tituli, & ſecundùm illum regulari debere.

Ex alio capite dictus B. iure, ſi quod habebat in 21
dicta Theſauraria, priuatus exiſtit, nempe ex decreto in litteris Apoſtolicis reſeruationis meæ penſionis inſerto, quod ſic cantat. *Et eadem auctoritate ſtatuentes, quod ille ex Balthaſare, & ſucceſſoribus prædictis, qui in dictis feſtiuitatibus, vel ſaltem infra triginta dies illarum ſingulas immediatè ſequentes penſionem per præſentes reſeruatam prædictam pro omnibus tunc debitum non perſolverit cum effectu, lapſis diebus eiſdem ſententiam excommunicationis incurrat, à qua donec ſibi, vel eidem procuratori de penſione per præſentes reſeruata huiuſmodi tunc debita integrè ſatisfactum, aut alias tecum, vel cum dicto procuratore ſuper hic amicabiliter concordatum fuerit, præterquam in mortis articulo conſtitutus abſolutionis beneficium nequeat obtinere. Si verò per ſex menſes dictos triginta dies immediatè ſequentes ſententiam ipſa animo (quod abſit) ſuſtinuerit indurato, ex tunc effluxis menſibus eiſdem dicta Theſauraria perpetuò priuatus exiſtat, illaque vacare cenſeatur eo ipſo.* Nam cum Papa declarauerit dictam Theſaurariam vigore huius decreti vacaſſe, & de illa ſic vacante mihi prouiderit ſine præiudicio regreſſus, ſiue ingreſſus intentati, non poteſt dictus B. titulum allegare, quo ſuffultus retinere illam valeat: ita D. Gabriel Pereira de manu Regia part. 4. c. 64. n. 18. ibi: *Limitabis ſuprapoſitam reſolutionem non procedere in Penſionario, qui licèt non ſolvens penſionem ipſo facto ſit excommunicatus, & elapſis ſex menſibus ipſo iure priuatus*, vt tradit Gig. de penſionibus quæſt. 78. *Illud tamen intelligitur ſi modò placeat penſionario*, teſte Caſſad. de decimis, q. 2. n. 4. *Quare quandiu voluntatem ſuam penſionarius non aperit, titulum habet, & renuntiare poteſt*, &c. Ergo à contrario ſenſu poſtquam reſignans ſuam declarauerit voluntatem, reſignatarius non habet titulum, nec poteſt renuntiare.

Non obſtat Ordin. Regia lib. 2. tit. 13. quæ contra 22
impetran

impetrantes beneficia viuentium pœnas statoit, quia vt suprà diaimus, ad beneficium rediens virtute regressus non dieitur de nouo impetrare beneficium alierius; sed sui restitutionem obtinere per illam elausulam, *ex nunc*, *prout ex tunc*, quæ ioserta reperitur in dicto deereto, adeò vt eollatio censeatur facta ab initio, Achil. *decis. 7. num. 4. de renuntiat.* Cuius quidem Ordinationis decisio, cùm sit pœnalis, est restriogenda, nec vltra easum, de quo agit, ettahenda, *cap. pœna, de Pœnit. dist. 1. c. in pœnis, de regul. Iuris lib. 6. & ipsamet Ordinatio Regia in vers. fin.* hoc ipsum declarat, bis verbis: *E queremos que isto se entenda nos casos expressos nesta Ordenaçaon somente, è naon se furà della extençaou à outros casos fora delles.* Accedit quia negari non potest licere hoc casu ad beneficium regredi: ergo talis regressus, siue accessus permissus debet censeri, & minimè illa ordinatione comprehensus, non enim puniri quis debet, qui fecit id, quod sibi licere putauit, Crauet. *cons. 111. n. 24. vol. 1. & cons. 313. n. 2. vol. 2.* Imò & omnis dolus excluditur, ea quo quis vtitur iure suo, aut iure permittente aliquid agit, vel exequitur actum fieri solitum, *l. nullus, ff. de regul. Iuris*, Magon. *Lucens. decis. 19. n. 16.* Mascard. *de probat. conclus. 531. n. 12. & concl. 815. n. 41.*

25 Nec etiam obstant resoluta per Flamin. Paris. ex aduerso allegatum *d. tract. de resignat. benef. lib. 6. q. 2. n. 140. & q. 3. n. 37.* dum ad regressus canonizationem videtur exigere personalem resignatarij citationem, quia illa in hoc casu fuit ex multis pro sufficienti habita.

24 Et primò, quia litteræ Apostolicæ reseruationis meæ pensionis me instante die 28. Augusti 1625. per Notarium Apostolicum eidem B. intimatæ, lectæ, & declaratæ fuerunt cum dicto decreto, ac omnibus ibidem contentis, vnde non potest prætendere ignorantiam dicti decreti, & intimatio hæc loco citationis deseruire potest: siquidem Flamin. Paris. loquitur quando causa incipit à canonizatione regressus contra Titularem reum penitus talia ignorantem, & falsò existimauit canonizationem regressus esse pœnam continentem priuationem, per ea quæ suprà diximus hac eadem *quæst. num. 14.*

2. Secundò, quia idem B. obtinuit committi in Rota causam solutionis dictæ pensionis cum clauf. *Cum incidentibus, & emergentibus*, & cum alia, *Quam & quas*, &c. quarum vigore Papa per aliam commissionem sua propria manu signatam, causam emergentis quæstionis super regressu, ingressu, & accessu huiusmodi, ac illius canonizatione eidem Rotæ Auditori commisit, in qua potuit ferri sententia super illa, licèt in prima non expressa, & formaliter deducta, Surd. *decis. 24. n. 17. vers. Posset tamen*, Rota *decis. 257. n. 1. p. 1. recentior.* Vnde cùm præcesserit dicti B. commissio, & illius vigore me citare fecerit coram R. P. D. Pirouano ad videndum revocari mandata ad meum fauorem relata, & pro pensione hujusmodi annullanda, potui, & meritò, coram eodem Auditore quasi per reconuentionem agere ad canonizationem regressus vigore alterius commissionis propria manu Sanctissimi signatæ, quam retuli *quæst. 6. num. 5.*

26 Tertiò, quia idem B. exquisitis modis, & fallaciis impedimenta præstitit, ne sibi aliqua fieret citatio aut intimatio: vnde sueccedit conclusio, quod impediens citari, habeatur pro legitimè citato, *cap. quoniam frequenter, §. porrò*, vbi Gloss. *verbo impedit. vt lite non contestata*, Tiraq. *in tract. res inter alios acta, vers. Limita duodecimò*, Lancell. *de attent. p. 2. c. 4. in præfat. n. 106. & 109.* Stephan. Gratian. *discep. forens. cap. 66. n. 32.* optimè in his terminis Seraph. *decisione 1094. n. 3.* Franc. Leo *in thesauro fori Eccles. p. 2. cap. 38. num. 102.* Mar. Antonin. *var. resolut. lib. 1. resol. fin. casu 16.* Quando enim per alium stat quominus quid fiat, id vtique profectò habetur in ipsius præiudicium. Tiraquell. *de retract. ligu. §. 1. glos. 10. num. 9.* & Rota solet facere interpretationem contra recurrentem ad Consilium Regium, putà ne citetur, quia habetur pro citato, vt per Theodos. Rubeum *in singularib. Rota, p. 2. verbo Consilium Regium. §. 1. pag. 39.*

Quartò, quia Thomas Lutiolus Procurator substitutus in vim cuiusdam mandati generalis, & amplissimi à dicto B. obtenti cum facultate consentiendi cuicumque reseruationi pensionis cum omnibus cautelis, & conditionibus per resignantes impositis, & ad lites, &c. huiusmodi mandatum ad speciales Iudicis intensati regressus, & accessus deduxit, & eius vigore illud impugnauit, & à sententia regressus canonizatoria invalidè appellauit, vnde colligitur dictum B. plenam habuisse huius facti, & citationis prætensæ scientiam, vt optimè resolvit Rot. *coram Seraphino, dec. 654. n. 1.* ibi: *Quod deducitur de generalitate mandati, est cùm sponte Procurator constitutus comparuerit in actis huius causa, & ita deduxerit suum mandatum ad speciale*: & rationem reddit *num. 5.* quia quando procurator generalis sponte comparet post citationem principalis, tunc præsumitur citationem peruenisse ad notitiam principalis. 27

Quintò, quia dictus B. præsumitur certioratus à dicto Thoma Lutiolo eius Procuratore, toto illo tempore ad triennium ferè ascendente, quo in Curia lis durauit super regressu, & ingressu, iuxta ea quæ resolvunt Roman. *cons. 581.* Rot. *dec. 396. n. 3. part. 1. diuers. & decis. 174. n. 3. p. 1. recentiss.* 28

Sextò, & vltimò, quia cognoscens Rota quot cavillationibus dictus B. impediebat ne vlla sibi fieret personalis citatio, decreuit vt causa cognita, & præhabitis diligentiis necessariis per edictum esset procedendum, prout factum extitit, & ex abundanti fuit citatus dictus Thomas Lutiolus Procurator; decisio autem Rotalis verè aurea in ea parte, quæ ad nostrum intentum conducit, sic cantat. *Causa etiam non desunt, qua iustificant non tutum accessum, quia Balthasar solitus erat recurrere ad Iudices laicos pro impediendo processu, & ne personaliter citaretur, vt ex relatione Notarij exhibita, qua nedum sufficeret pro casu non tuti accessus, sed etiam ad hoc vt posset dici personaliter citatus*: Bald. *in dicto cap. quoniam frequenter, §. porrò, num. 2. vt lite non contest. Et idem fuit dictum in Ianuensi census, 10. Ianuarij 1614. coram me, quando scilicet recursus concludenter est probatus: praterea testes fuerunt examinati formiter deponentes, quod in Regno Lusitania non poterant exequi huiusmodi mandata, & decreta Rotalia, & alia, qua ab Vrbe hac de re transmissa fuerunt absque Iudicis Regia Corona beneplacito, quod sufficit ad hoc vt dicatur constare de non tuto accessu, siue testes concludant non tutum accessum per impossibile, siue hoc credant difficile, propter pœnas in Regiis Constitutionibus comminatas, vt quis non audeat mandata intimare.* Rota *decis. 22. n. 2. de rescript. in antiq. & idem firmant de stylo huius Tribunalis* Addent. ad *decis. 5. n. 1. & 4. eod. tit. de rescript.* Cassad. *dec. 2. de dolo, & contum. Et idem fuit admissum in supradictis decisionibus Ianuensi census 10. Ianuarij 1614. & Ianuensi separationis thori, 8. Martij 1626.* &c. Denique per edictum solemnitatis de Iure seruandis ritè, & strictè fuit processum in hac causa secundùm praxim Curiæ, de qua in nostro voto decisiuo 8. *per tot.* 29

Verùm

Verùm regressarius recipiendo pensiones decursas videatur regressui renuntiare?

Quæstio X.

1 *Dectores referũtur qui tenent regressariũ recipiendo pensiones decursas videri regressui renuntiare.*
2 *Contrarium verius.*
3 *Emphyteutam non soluentem per triennium potest dominus expellere, & petere pensiones, quando incœpit ab expulsione, vel ab executione præteritarum pensionum cum protestatione.*
4 *Iuramentum habet vim clauſ.* Rato manente pacto.
5 *Clauſ.* Rato manente pacto, *operatur quod debitum principale simul & pœna exigi possint.*
6 *Clauſ.* Rato manente pacto, *in emphyteusi operatur, vt emphyteuta possit expelli ob non solutionem Canonis, etiamsi dominus directus illum receperit de præterito.*
7 L. apud Celsum, §. Labeo, ff. de doli except. *declaratur.*
8 *Pœna quando apponitur loco contemptus, & postea res, & pœna petuntur ex diuersis causis, vtrumque debetur.*
9 *Regressui renuntiare videtur ille qui recipit pensionem post lapsum terminum illam soluendi.*
10 *Canonem recipiens post incursam caducitatem, videtur illam remittere.*
11 *Agens ad pensionem tantum in iudicio, & de regressu nihil dicens, recipiendo pensionem videtur regressui renuntiare.*
12 *Agens ad pensionem, & regressum, si fuit pronuntiatum super vtroque, & recipiat pensionem, non censetur renuntiare regressui.*
13 *Pensio non est onus reale cohærens ipsi beneficio, sed onus fructuum, & ipsis fructibus inhærens.*
14 *Pensio decursa de tempore quo beneficium fuit occupatũ ab intruso, ab ipso solo est soluẽda, & non à Titulari, qui fructus de illo tempore non percepit.*
15 *Resignatarius qui vigore resignationis quantũcunque nullũ fructus percepit, pẽsionẽ soluere tenetur.*
16 *Capitulum soluere tenetur pensionem impositam super Canonicatu, cuius fructus illi accreuerunt propter non residentiam Canonici.*
17 *Pensionarius agere potest hypothecaria contra quemcunque possessorem fructuum.*
18 *Respondetur fundamentis Gigantis.*
19 *Declaratur iterum* l. apud Celsum, §. Labeo, ff. de doli except.
20 *Pœnæ conuentionales de Iure Canonico debentur, sed sustinentur semper pro quanto alterius partis interest.*
21 *Pœna ciuilis, & criminalis resultat ex vno maleficio, & vna non confundit aliam.*
22 *Papa in regressu confert beneficium ex nunc prout ex tunc, & ideò collatio censetur facta ab initio.*
23 *Regressus extinctio antequam regressarius declaret velle redire ad suum beneficium, est actus fauorabilis, qui cassatur ex sola voluntate ipsius regressarij, & per renuntiationem factam coram Notario, & testibus.*

1 AFFIRMATIVAM partem latè probat Gigas *in tract. de pensionib. q. 76. per totam*, & præcipuè ex *num. 20. verſ. istis non obstantibus*, quem sequuntur Flamin. Pariſ. *de resignat. benef. lib. 6. quæſt. 3. numer. 30.* Stephan. Gratian. *discept. forenſ. tom. 5. c. 152. n. 19. & tom. 4. c. 617. n. 13. verſ. insuper, cum seq.* argum. text. *in l. apud Celsum, §. Labeo, ff. de doli except.* vbi dicitur, quod condemnatus ad dandum hominem, si promisit illum tradere intra certum diem sub pœna, transacto tempore non potest pulsari, vt soluat hominem, & pœnam.

Pars verò negatiua, quod scilicet non amittit 2
pensiones decursas, qui vigore regressus ob illas non
solutas, obtinuit immitti in possessionem beneficij, in
Iure mihi verior videtur, ac in practicando, & consu-
lendo omninò consequenda, ex multis. Et *primò* ex
text. *in l. colonus, ff. locati*, vbi dicitur quod dominus
potest expellere colonum contumacem in soluendo,
& petere pensiones: & *in auth. qui rem, C. de sacroſ. Ec-
cleſ.* vbi dicitur, quod Eccleſ. potest expellere emphy- 3
teutam per biennium non soluentem, & habere pen-
siones, ac retinere melioramenta, & nullus dubitat
posse dominum tunc expellere emphyteutam, & pe-
tere pensiones, quando incœpit ab expulsione, vt re-
soluunt Clar. *in §. emphyteuta, q. 10. post princip.* Gig.
de pensionib. q. 73. n. 8. Surd. *dec. 317. n. 14.* Steph. Gra-
tian. *discept. forenſ. c. 633. n. 38. cum duobus seqq.* Vel
saltem ab executione præteritarum pensionum cum
protestatione, Cardin. Mantic. *de tacitis & ambig. con-
uent. lib. 22. tit. 33. n. 5.* Camill. Borell. *in sum. omnium
decis. tom. 1. tit. 33. n. 146.* Burat. *dec. 624.* *Secundò*, quia
in nostro casu B. sub iuramento se obligauit ad pen- 4
sionis solutionem, tunc enim iuramentum habet vim
clauſ. *Rato manente pacto, l. si quis maior, C. de transact.* Bald. *in l. cum proponas, n. 2. verſ. Vlterius, C. de
transact.* Seraphin. *de priuileg. iur. an. priuil. 85.* Card.
Tuſch. *tom. 1. lit. C, concl. 300. n. 4.* Clausula autem,
Rato manente pacto, operatur quod debitum principa- 5
le simul, & pœna exigi possint, & vtrumque debeatur,
l. qui fidem, ff. de transact. d. l. cum proponas. Saluſt.
Tiber. *in formulario instrum. lib. 1. c. 14. n. 10. & c. 19.
n. 14.* Gutier. *in reper. l. nemo potest, n. 413. ff. de leg. 1.* 6
Cald. Pereira *de empt. & vendit. c. 30. n. 52.* Vnde in
emphyteusi apposita operatur, vt emphyteuta possit
expelli ob non solutionem Canonis, etiamsi dominus
directus illum receperit de præterito, quia vtrumque
consequi poterit, videlicet Canonem præteritum, &
expulsionem, quæ sunt compatibilia. Alex. *conſ. 196.
num. 2. verſ. nec ad hoc obstat, & conſ. 206. n. 2. verſ. Ad
prædictorum, vol. 7.* Card. Tuſch. *d. concl. 300. n. 11.*
Marta *de clauſ. p. 1. clauſ. 131. n. 7.* quos refero *in tract.
de clausul. vsufreq. clauſ. 128. n. 7.*

Non obstat *d. l. apud Celsum, §. Labeo*, quia ibi 7
pœna successerat loco rei debitæ, cùm fuerit maior
quàm res debita, & ideò minor illa summa inerat
maiori, *cap. 1. de arbitr. lib. 6. l. 1. §. si stipulanti, ff.
de verb. obligat.* cum aliis citatis per Card. Tuſch.
tom. 7. lit. S, concl. 885. At verò in hoc casu regres-
sus non succedit loco pensionum debitarum, sed
illis accedit, ac proinde vtrumque peti potest, pen-
siones scilicet præteritæ, & beneficium, ad notata
per Bald. *in d. l. cum proponas, num. 3. verſ. Tertio
casu*, & ibi Paul. de Castro *num. 2. verſ. Adde quar-
tum casum.*

Et maximè, quia pensiones percipiuntur ex de- 8
bito antiquo propter fructus beneficij perceptos,
& regressus ob incursam contumaciam in non
soluendo debitis temporibus, vel potiùs ex pacto
expreſsè inito in litteris Apostolicis reseruationis;
& tunc quando pœna apponitur loco contemptus,
& postea res, & pœna petuntur ex diuersis causis,
veluti si pœna petitur ex contumacia, vel ex pacto,
& debitum ex actione antiqua, certum est vtrum-
que peti posse, ex traditis per Bald. *citato loco, verſ.
Sed si non petitur*, ibi: *Interdum pœna*, & Paul. *ibi-
dem, verſ. Item adde quintum.*

Verùm hac de re consulti primarij Romanæ Curiæ Aduocati, & præcipuè D. Ioan. Ghinus vtriusque Iuris consultissimus, & à me multis nominibus

commendandus, responderunt hanc partem esse proculdubio veriorem, & cootrariam nullo Iure probari, sentientes tamen ad plenam huius rei cognitionem distinctione opus esse, & tres casus considerandos inter se admodum diuersos.

Primus casus est de eo, qui si voluisset, potuisset habere regressum, quia lapsus fuerat terminus solvendi pensionem; & nihilominus recepit eam; & tunc videtur regressui renuntiasse, quia cùm concernat tantùm fauorem ipsius Pensionarij, regressus reseruatus intelligitur eo volente: ita Gambar. *de officio Legati à latere*, *tit.6. de pension. n.489. vers. Primus casus*, & in his terminis loqonntor Cassad. *decis.2. num.3. vers. Quod procedit, & dec.3. n.4. titul. de locato*, Caputaq. *dec.8. n.1. p.3.* Flamin. Paris. *de resignat. benef. lib.6. quæst.3. n.20. & 22. & q.5. n.82.* Putcus *decis.206. num.1. lib.1. & decis.26. lib.2.*
10 *in correctis*. Sicuti recipiens canonem post incursam caducitatem, videtur illam remittere, Specul. *tit. de locato, §. nunc aliqua, n.34. vers.230. quæritur.* Surd. *dec.217. n.26.* Mantic. *dec.200. n.1.* Ex eadem ratione, quod caducitas intelligitur domino volente, tenent Roland. *d. cons.57. n.9. & cons.82. n.6. libr.3.* Cassad. *d. decis.2. de locato.*

11 Secundus casus est de eo, qui egit in iudicio ad pensionem tantum, & de regressu nihil dixit, & modò recipiendo pensionem, saltem sine protestatione, videtur regressui renuntiare, Gambar. *d. lib.6. numer.482. vers. Secundus casus*, qui mouetur ex dicto Specul. *vbi suprà*. Sed hæc resolutio continet in se aliquam difficultatem, quia remissio intelligitur facta etiamsi canoem, vel pensionem recipiat cum protestatione, Gig. *de pensionibus, quæst.73. num.7.* Mantic. *d. decis.200. num.2.* Sord. *decis.317. n.26.* Corbul. *de causa priuationis ob non solutum canonem, limit.21. num.2.*

12 Tertius casus est de illo, qoi egit ad vtromque, & fuit pronuntiatum super vtrumque, scilicet super solutione pensionis, & super regressu (prout est casus noster) & tunc certè recipiendo peosionem etiam absque protestatione, non censetur renunciare regressui, siue pensio sit de præterito, siue de futuro, quia vt inquit idem Gambar. *citato loco, num.483. vers. Tertius casus*, per pronuntiationem Iudicis resolutus est titulus possessoris, & consolidatatus in pensiunarium virtute regressus: vnde nec tacitè, oec expressè beneficium potest reuertere ad ipsum, quia semel exclusus, semper remanet exclusus, & benè; quia Papa in regressu de nouo confert beneficium pensionatio ex nunc prout ex tunc, adeò vt collatio censeatur facta ab initio, Achil. *decis.7. num.4. de renunciat.* & propterea quamvis ipse postea petat pensiones decursas, tamen ooo ideò videtur renuntiasse regressui, quia ex quo possessor semel beneficium amisit ob non solutiouem pensionis, non potest absque nouo titulo illud recoperare, etiamsi regressarius consentiat, quia illius ius non pendet ab eius voluntate, sed à Papa, quatenus velit ei beneficium de nouo conferre, Gambar. *vbi suprà, n.484. cum seq.* quam intellexit Rota *in ciuitatis Plebis pensionis, 15. Iunij 1616. coram bonæ mem. Card. Sacrato*, quando canonizatus est regressus per sententiam, quæ facit transitum io rem iudicatam, vt in nostro casu: quicquid contrarium dicendum esset si Iudex nullo modo pronuntiasset super regressu, vt declarat idem Gambar. *d. loco, n.488. & seqq.* vbi quod licèt sola declaratio Pensionarij videatur inducere vacationem, tamen magna æquitas dictat contrarium, si præsertim Pensionarios recepit pensiones sequentis temporis, & facit Caputaq. *decis.10. part.3.* vbi quod habens regressum repellitur exceptione regulæ de triennali, Mohedan. *decis.2. de causa possess. & propr.* quia ex triennali præsomitur nouus titulus, & sic etiam Caputaq. tenet post latam sententiam super regressu requiri nouom titulum.

Non obstant rationes Gig. *d. q.79.* non enim pri- 13
ma, quod scilicet pensio sit onus reale cohærens ipsi beneficio: Quia imò potiùs est onos fructuum, & ipsis fructibus inhærens, & debita ab eo, qui fructus percepit, vt latè probat idem Gig. *resp.29. num.4. vers. propterea*, Rot. apud Nic. Garc. *de benef. p.1. c.5. n.201.* ibi: *Neque enim teneri ad decursas tempore* 14
sue, si fuit impeditus vti fructibus. Et ideò pensio decursa de tempore, quo beneficium fuit occupatum ab intruso, ab ipso solo est solueoda, & non à Titulari, qui fructus de illo tempore non percepit, Gig. *toto illo responso*, Garc. *d. p.1. c.5. n.182.* & in eadem quæstiooe intrusi sequitur Bursat. *cons.361. n.19. vers. Secundo*, adeò vt si contingat verum Titularem post recuperatũ suum beneficiũ conueniri super pensione decursa durante intrusione, ipse cedendo actiones contra intrusum liberatur, Ferter. *cons.37. n.2.* Burs. *d. cons.361. n.18. vers. Beneficiatusque, l.4.* Put. *d.10. l.1. in correct.*

Ex qua ratione, fit vt etiamsi quis nulliter benefi- 15
cium resignet, non ipse resignans, qui per resignationem nollam suam possessionem beneficij amisit; sed resignatarius, qui vigore resignationis quantumcunque nullæ, fructus percepit, pensionem solvere teneatur, Mohed. *dec.3. de renuntiat.* & ideò etiam mortuo beneficiatio, qui non soluit pensionem, successor non cogitur illam solvere, nisi factis diligentiis contra hæredes prædecessoris, Greg. *dec.507. n.3.* & ibi *Addent. n.7.* Rota *in Larinen. pensionis, 7. Februarij 1620. coram* Vbaldo sen. Et pariter in nostro casu successor cedendo actiones contra hæredes prædecessoris liberatur, Put. *dec.25. de pensionib.* Ergo licèt pensio cohæreat beneficio, tamen magis inhæret fructibus, illosque tantum sequitur, Gig. *d. resp.29.*
n.1. & 4. Quod comprobatur etiam ex alio: nam 16
ratio quare pensio imposita super fructibus, & distributionibus quotidianis debet solvi à Capitulo, cui accreverunt propter non residentiam Canonici, qui illius reseruationi consenserat, non autem ab ipso Canonico, iuxta opinionem Rotæ, vt *in dec.133. per tot. p.2. recentior.* Garc. *d. p.1. c.5. n.206.* Gonzal. *ad reg.8. Cancel. gloss.5. n.44.* Qood non est nisi quia de intentione Papæ, dum pensionem reseruat, est grauare illos fructus quibus imponitur pensio, & oon beneficium, vt per Rotam *vbi supà sub numero terno*, qui propterea dicuntur pro ipsa pensione affecti, & hypothecati, vt ibi, & consequenter pensionatius agere potest hypothecaria contra quemcunqoe possessorem fructuum, Gig. *d. tract. de pension. q.51.* Caccia-
lup. *q.9. vers. Aut quærimus*, cum aliis citatis: igi- 17
tur pensio est onus fructuum, illisque, vt dixi, inhæret magis quàm beneficio, & ex consequenti actio, quam habet pensionarius aduersus possessorem fructoum perceptorum, non perditur per regressum ad beneficium, vt vult Gig. *d. q.79.*

Minusque concludit alia ratio eiusdem Gigant. di- 18
centis, quod cùm regressarius succedat in beneficio, eius creditum confunditur, quia illa quoque cessat, ex prædictis, cùm pensio decursa debeat solui ex fructibus antea decursis, & non de futuris, qua ratione regressarius potest vtrumque petere, scilicet pensiones præteritas, & regressum: quia ex quo debetur vtrumque, per acceptationem vnius non sequitor acceptatio alterius, Gambar. *vbi supr. n.491. vers. Et dico.*

Sed neque obstat text. *in d. l. apud Celsum, §. La-* 19
beo, ff. de doli except. vbi quod condemnatus ad dandum hominem, si promisit illum tradere intra certum tempus sub pœna, transacto tempore non potest pulsari, vt solvat hominem, & pœnam, cum aliis Iuribus

tibus citatis à Gig. *d.quæst.76.* Ratio illius text.est,
quia postquam creditor assequutus fuit id, quod
principaliter debebatur, petendo pœnam videtur
inhonestis quæstibus anbelare, Socin. jun. *conf.23.*
n.2. per tot, lib.2. & etiam valde bene, cum ibi in
substantia debitus non esset nisi homo, ideóque
textus dicit iniquum esse hominem, & pœnam petere.
Secus autem in casu nostro, in quo non est
sufficienter consultum Regressario, si recuperet tantum
suum beneficium, quia semper remanet in
damno propter fructus perceptos, nisi consequa-
20 tur utrumque, scilicet beneficium, & pensiones de-
cursas,ut tenet Gambar. *ubi supr.n.491.* Hinc licèt
pœnæ conventionales de Iure Canonico non de-
beantur, tamen sustinentur semper pro quanto al-
terius partis interest, Roman. *consil.510. num.8.*
versic. Est & ultimum, ubi Maudos. *super verbo in-*
21 *terest*. Et quando etiam ex uno maleficio resultat
pœna civilis, & criminalis, una alteram non con-
fundit,Franch. *in cap. felicis, §.per hoc, n.4.limit.de*
pœnis,cum aliis per Stephan.Gratian. *discept. forens.*
cap.859.num.9.
22 Neque etiam obstat, quod in materia feudali, &
emphyteutica petens canones præteritos, videatur
remittere caducitatem: Quia argumentum non applicatur
casui nostro, saltem postquam fuit pronuntiatum
super regressu, ex quo privatus per sententiam
reducitur ad pristinum statum, in quo erat ante
renuntiationem, juxta naturam regressus, Gambar.
d.lib.6.n.498. Achil. *decis.7. num.3.in fine,&*
seq. de renuntiat. ubi quòd Papa in regressu confert
beneficium ex nunc prout ex tunc, & ideò collatio
censetur facta ab initio, Put. *dec.306. n.2.vers. Quia*
dicebatur,lib.1. in correctis, indiget nova collatione,
& novo titulo, qui non potest dari à privato, Gambar.
d.lib.6.n.485.& 487.vers.Præterea; immò postquam
fuit pronuntiatum super utroque, utrumque
debetur, & Regressarius sibi non præjudicat petendo
tantùm pensiones præteritas, idem Gambar. *d. loco,*
n.491.vers. Et dico.

Denique ex eisdem non obstat,quod extinctio re- 23
gressus est actus favorabilis, ut inquit Flamin. Paris.
de resignat. benef. lib.6.q.6.n.39. quique cassatur ex
sola voluntate ipsius regressarij, Caputaq. *dec.12.*
n.1.p.3. Flamin. Paris. *de q.5. n.88.* & per renun-
ciationem factam coram Notario, & testibus, Cres-
cent. *dec.1.de renunt.* Achil. *dec.6.eod.tit.* Flamin.Pa-
ris. *d.tract. de resignat. benef. lib.2.q.23. n.16. vers.*
Quartò infero: quia procedit antequam regressarius
declaret velle redire ad suum beneficium, Put. *d. dec.*
306.n.2. vers. Quia dicebatur,lib.1. in correctis, ubi
quod declaratur cessionem ab initio fuisse nullam,
Vel si nolimus amplecti rigorem, sed æquitatem,
quæ dictat contrarium,teste Gamb. *ubi supra,n.489.*
vers. magna tamen æquitas, quæ etiam mihi placet,
quousque non sit pronuntiatum super regressu, sed
post sententiam, quia privatus indiget nova collatione,
quæ ut dictum est, non potest dari à privato;
tacitus consensus regressarij non prodest, quia etiam
expressus esset inutilis,ut patet.

PARS SECVNDA.

PROOEMIVM.

POST septem annorum curricula, quibus in hac Matritensi Curia in amplissimo, & supremo Portugaliæ Senatu, multisque particularibus Ministrorum utriusque Coronæ congregationibus, mandatorum Auditoris Cameræ Apostolicæ, & sacræ Rotæ executionem per Iura, & doctrinas in prima parte adductas diligenter, & instanter petieram, Deo favente, & precibus S.Antonij, cui electus sodalis in ejus Regio Matritensi hospitali hoc anno 1639. servire non sum demeritus, eodem anno post captam maturam resolutionem diplomate Regio mihi concessum extitit, ut non obstantibus privilegiis, & Regni Ordinationibus ac concessionibus à Regiis Magistratibus contra me adductis, præfata mandata, & quascunque sententias super pensione, & regressu ad meam Thesaurariam emanatas debitæ executioni liberè mandare possem, quibuscumque sublatis impedimentis à Iudicibus laicis contra me oppositis, prout latiùs constat ex eodem Regio diplomate tenoris sequentis, videlicet:

Eu el Rey faço saber aos que este Alvaram virem, que avendo eu visto, a que se me representou por parte do Doutor Agostinho Barbosa em razon da causa que corre entre elle, e Balthasar Diaz da Fonseca, sobre a Thesouraria da Collegiada de Guimaraens, acerca da queixa que fez de o Procurador da minha Corea defender ao mesmo Balthasar Diaz da Fonseca, fazendo petiçoẽs, e requerimentos em seu favor, e procurando tomarse assento contra elle no desembargo do Paço, havendo eu mandado, que nesta materia se naon innovasse causa alguam, para nella se tomar ultima resoluçaon na forma de minha ordem. E havendo visto juntamente o que sobre esta mesma materia se me representou por parte do mesmo Balthasar Diaz da Fonseca em huam petiçaon que aqui se offereceo, e vendo tanben todas as ordens que fui servido dar para este negocio se me consultar no Reyno de Portugal por Ministroe delle, a que se naon satisfez sendo passados muitos tempos, e tudo a mais que nelle tem precedido, e o que constados papeis que nesta Corte ha, os quaes mandey ver com particular exame; e sendome tudo consultado, fui servido tomar resoluçaon, na conformidade de qual, Hey por ben, que querendo Agostinho Barbosa usar do regresso cononizado que tem a dito Thesouraria da Collegiada de Guimaraens, e tratar da pensaon que nella tem, pertendendo cobrar as decursas do pensionario Balthasar Diaz da Fonseca, em virtude das sentenças que contra elle ha tido, possa tratar do direito que tiver, e da execusaon de suas sentenças diante do Iuiz Ecclesiastico, a quem toca, donde cada huan das partes podera tratar da sua justiça, a qual se lhe administrarà, sendo ouvidas, segundo as regras de direito, e styles con que semelhantes negocios se costuman expedire, e se en tam se fizer no juizo Ecclesiastico força tal, que de lugar justamente a recuso que se me pode fazer pella juizo da Coroa, poderaon as partes usar delle segundo o direito, e stylos assentados, o permitirem, e sem embargo das duvidas que se tem posto a execuçaon das sentenças

referidas, havidas per Agostinho Barbosa, por se dizer, que huon dellas foy alcãçada sobre pensaõ ou Beneficio de Portugal, contra vassallo daquella Coroa, è assi contra o Privilegio de Iulio III. e Ordenaçnon de ditto Regno, e que a outra foy dada no mesmo Reyno pello Iuiz Executor em forma summaria a cobrança da pensaon, procedendo executivamente, com os quaes fundamentos se refere houverse juzgado no iuizo da Coroa do Relaçaon do Porto, que no Ecclesiastico se fazia força em proceder assi, e pellas ditas sentenças, devendo começar a tratar a causa ante o Ordinario ordinoriamente, sobre as quaês duvidas, e sentenças do iuizo da Coroa se pertendia tomar assento no desembargo do Paço com assistencia de Procurador della, me plaz de conceder ao ditto Agostinho Barbosa, que possa tratar da execuçaon das suas sentenças, sobre a PENSAO, à REGRESSO no iuizo Ecclesiastico a que toca, onde sendo as partes ouvidas de seu direito se lhe farà justiça na forma declarada: e esto naon obstante a Ordenaçaon de livro segundo, titulo treze, è de qualesquer outras, nem sentenças da Coroa dodas com fundamentos dellas, o do ditto privilegio, porque por esta vez somente de meu poder Real o ei assi por bem, e dispenso em tudo, em consideraçoon das qualidadrs, e circunstancias precisas, que concorrem neste negocio: è mando, que na Relaçaon do Porto, ou em qualquer outra parte que seia, se cumpra esta minha resoluçaon, è naon se impeda. E nam pagen meia annata pella naon dever, E este Alvarà quero que valha, e tena força, e vigor, posto que naon seia passado pella Chancelaria, e seu effeito haia de durar mais de huum anno, sem embargo da Ordenoçaow do livro segundo, titulo treinta e nove, e quarenta, que dispoem o contrario. Diogo Teyxeira o fez em Madrid aos quatorze dias do mes de Novembro de mile seiscientes o treinta nove annos. Diego Soarez o fez escrever. *REY.*

Publicato præcedente Regio diplomate, cœperunt Ecclesiastici Iudices commissa sibi uti iurisdictione, ipséque Rotalis executor ad ejusdem Rotæ mandatorum executionem devenit, quorum vigore requisitum Capitulum insignis Ecclesiæ Vimatanensis de more solito capitulariter congregatum, patientiam & consensum præstitit, possessionémque Thesaurariæ unanimiter, & communi omnium voto procuratori meo pacificam, & capitularem dedit, sub die 10. Maij 1640. de qua instrumentum factum fuit, prout sequitur.

Saibam quantos este estromento de requirimento e auto de posse dada por virtude da sentença atras do Iuiz executor dos Bulletos Rotaens, virem como no anno do Nacimento de nosso senhor Iesu Christo de mil seiscientos e quarenta annos, aos dez dias de mes de Mayo do ditto anno em Cabido as nove heras da manham, estando aby presentes os Reverendos Dignidades, Conegos, e Cabido da Real Collegiada Igreja de nossa senhora da Oliveira desta Villa de Guimaraens, abaixo assinados prrante elles Reverendos senhores aparecee Torquato Barbosa Dalmeida morador na ditta Villa, pello qual fez disto a elles senhores Capitulares, que por virtude do mandado do Iuiz Apostolico atras, eo dos Bulletos Rotaens, de que he executor, e sentença de sua Magestade, e cumprasse do iuizo da Corea da Relaçaon do Porto, fosse servidos de lhe mandar dar posse do regresso que o ditto Agostinho Barbosa tinha canoniZado, e passado em cousa juzgada contra Balthasar DiaZ do Fonseca, da Thesouraria mayor da ditta Real Collegiada, como procurador bastante que era do ditto Doutor Agostinho Barbosa, e que visto pellos dittos Reverendos senhores Capitulares, por elles fez ditto que elles lhe davam a ditta posse quanto podem e devem em direito, por obedecere aos mandodos Apostolicos, o decretos de sua Magestado, e lha aviam por dada capitularmente na forma de direito Canonico, assi no lugar do Cabido como do estado, e do choro, ao que foram testemunhas presentes Pedro Gonzalves Official do Cabido, e Ioaon Ribeiro familiar do Reverendo Chantre Roque Ferreira Pereira. E logo elle Torquato Barbosa fez ao choro, e se assentou no estalle do ditto Thesoureiro, e pegou na estante, revolvendo o livro que nella estava, e tangeo a campainha que no ditto choro esta, e por estes autos lhe dey a ditta posse da ditta Thesouraria maior e suas pertenças autool e real, e canonicamente tanto quanto por direito deve e posso, testemunhas has sobredittas, que como Reverendo Cabido, e com elle Torquato Barbosa Dalmeida a qui assinaram, e eu Bartholomeu da Cruz Lobato tabelliaon publico das notas na ditta Villa, que este instrumento de posse dey, em ausencia de Antoni Machado Barbosa outrosy tabelliaon das notas, è escrivaon das escrituras de ditto Reverendo Cabido, e me assinei no meu publico sinal, dia, mes e anno atras declarado em Cabido. O Chantre Roque Ferreira Pereira. O Mestrescola, Balthosar de Moura Areipreste. Ieronimo da Rocha Freire Arcediago, Miguel da Sylva de Mello, Christovaon Ferras, Gabriel de Freitas de Almado, Francisco Correa, Manoel Fernandez Pinheiro, Gaspar da Fonseca de Goens, Antonio de Freitos, Torquato Barbosa Dalmoida, Pedro Gonzalves, Ioaon Ribeiro, &c. Cùm ergo Notarius attestetur Dignitates & Canonicos fuisse capitulariter congregatos, eorum nomina recensendo, sit certum quod possessio fuit capitularis, juxta *dec. 9. & 19. de procurat. in antiq.* & in terminis Rota apud Tambur. *post tom. 3. de iure Abbatum, decis. 31. n. 6. cum seqq.*

Possessione Thesaurariæ sic pacificè & capitulariter capta, adhuc B. acquiescere noluit, sed per Antonium Diaz ejus fratrem, & procuratorem ad Regem nostrum in eodem supremo Matritensi Senatu recursum habuit, plurâque de more suo contra Regium diploma, & captam possessionem in medium afferre non erubuit, existimans utrumque nullitatis vitio sobiici, & uti tale ab eodem supremo Senatu revocandum.

Primò igitur opponitur, se obtinuisse plures sententias in Senatu Portugalensi per Iudicem Regiæ Coronæ ad suum favorem promulgatas, ac proinde minimè potuisse Regem Catholicum illis derogare in ejus damnum, & præjudicium: ex qua oppositione sequendo primæ partis ordinem, undecima venit disputanda quæstio. *An Rex Catholicus possit derogare sententiis per viam violentiæ à Iudicibus laicis in causis clericorum latis, & illis non obstantibus causam Ecclesiastico Iudici terminandam, ejusque sententiam exequendam remittere?*

Secundò opponit, in executione mandatorum & sententiarum à sacra Rota emanatarum minimè fuisse citatum Balthasarem Diaz adversarium, unde duodecima sese offert ventilanda quæstio. *Utrùm in executione sententiæ Rotalis sit necessaria citatio partis, contra quam venit exequenda?*

Tertiò opponit, quod cùm sibi congrua portione ex redditibus Thesaurariæ provisum esset per Iudicem laicum Regiæ Coronæ Senatus Portugalensis, sententia ad id in suum favorem lata, nunquam congrua hujusmodi cum effectu ei soluta fuit, unde decimatertia provenit dissertatio. *An Iudices laici, ad quos per viam violentiæ patet recursus, possint ex redditibus beneficij congruam portionem assignare clerico aliàs excommunicato ad se recurrenti, pro impedienda executione sententiæ qua possessionem ejusdem beneficij alij dandam esse tenet?*

Quartò

Quartò opponit, sequestrum super fructibus, & redditibus beneficij nulliter impositum fuisse de mandato Regia Catholici, licèt in executionem alteribs à Iudice Ecclesiastico, & sacra Rota relaxati. Vnde oritur dicimaquarta disceptatio. *An & quando Regij Iudices possint sequestrari facere fructus, & redditus beneficiorum Ecclesiasticorum?*

Quintò opponit se esse pauperem, nihilque habere ex quo soluat terminos decursos pensionis non solutæ, nec ad illam soluendam obligari posse Capipitulum Collegiatæ Ecclesiæ percipiens distributiones; super quibus erat imposita dicta pensio. Vnde decimaquinta procedit discutienda quæstio. *An & quando Capitulum teneatur pro rata temporis vacationis, & absentia Titularis, soluere pensionem super distributionibus à se perceptis reseruatam?*

Sextò opponit se esse clericum in sacris Ordinibus constitutum, proindèque ad remedium *cap. Odoardus, de solution.* esse admittendum, ac in carceribus pro debito hujusmodi pensionis detineri non posse: unde decimasexta colligitur disputanda quæstio, An Clericus in Sacris constitutus, pensionis Ecclesiasticæ debitor, ac ad eam solvendam obligatus in forma Cameræ Apostolicæ, ad beneficium *cap. Odoardus, de solut.* sit admittendus, an verò in carceribus detinendus, donec solvat.

Septimò opponit contra se ipsum Matriti commorantem pro debito pensionis non solutæ mandata Auditoris Cameræ relaxata exequi non posse, eo quòd per cursum decennij iuxta legem Regiam sit præscripta via executiua ad debitum illud petendum, quare decimaseptima venit resoluenda quæstio: An contra Clericum obligatum in forma Cameræ ad pensionem, seu quodvis aliud debitum persoluendum, præscribatur via executiua per decennij lapsum, iuxta legem Regiam 6. *tit.* 15. *lib.* 4. *noua recopil.*

An Rex Catholicus possit derogare sententiis per viam violentiæ à Iudicibus laicis in causis clericorum latis, & illis non obstantibus, & sine consensu partis, in cuius fauorem prolatæ fuerint, causam Ecclesiastico Iudici terminandam, eiusque sententiam exequendam remittere?

QVÆSTIO XI.

1 *Princeps iuri tertij nunquam præjudicare intendit.*
2 *Ius suum vnicuique est conseruandum.*
3 *Variatio omnis in Iure reprobatur.*
4 *Præsumptio est pro Principe, quod quidquid facit, iustè facit.*
5 *Resolutio capta in supremo Portugalliæ Senatu iuri conformis.*
6 *Princeps potest causas subditorum vbique iudicare.*
7 *Princeps in aliquo casu mandat quod quis non audiatur per suos magistratus.*
8 *Princeps potest causam ad suam auocare præsentiam, si extra eam sine partibus administrari non sit credendum.*
9 *Princeps iudiciarium ordinem seruare non tenetur.*
10 *Principis præsentia omnes solemnitates supplet.*
11 *Princeps iudicare debet secundùm conscientiam, prætermissis, & circumscriptis nullitatis.*
12 *Princeps potest concedere quod veritas causæ iam decisa iterum discutiatur, auferendo ius parti quæsitum per sententias.*
13 *Inductu ad vnum finem, contrarium effectum operari non debere.*
14 *Ius recurrendi ad Iudices laicos per viam violentiæ Papæ, Coronæ inest in signum suæ supremæ potestatis.*
15 *Quando quid principaliter fuit introductum à Principe in vtilitatem Reipubl. & secundariò in fauorem priuatorum, eorum conuentione renuntiari nequit.*
16 *Attendere semper debemus id quod fit principaliter, non id quod venit in consequentiam.*
17 *Princeps potest priuilegium à se liberaliter concessum sine causa reuocare, licèt alteri ex illo sit ius quæsitum.*
18 *Sententias in Senatu Portugalensi Iudicis Papæ Coronæ prolatis solet Rex noster in supremo Senatu penes se residente de nouo reuidere, & causam decidere.*
19 *Principis motus habetur pro iusta causa, & satis est in eo quod putet causam subsistere, & ex opinione sua statuat, seu mandet.*

VBITANDI ansam præbuit, quod 1
videbatur B. per dictas sententias in Tribunali Iudicis Coronæ Regiæ per viam violentiæ latas quæsitum ius, cui Princeps nunquam derogare intendit, glos. *verbo aliquatenus, in extrauag. ad Apostolatus, de concess. prabend. inter communes*, Mastril. *de magist. lib.* 3. *cap.* 4. *num.* 317. à Ponte *consil.* 59. *num.* 35. Topius *de potest. Principis*
secular. §. 6. D. Noguerol. *in d. sua Iuris alleg. pro Co-* 2
mitissa de Snulen Gaden, & de Ampurias, à numero 374. Octau. Glorit. *resp.* 1. *numero* 8. *& resp.* 6. *num.* 65. Ius enim suum vnicuique est conseruandum, *l. Iustitia, §. Iuris præcepta, ff. de Iustit. & iure*, latè Mandos. *super facultatib. A. C. in proœm. verbo vnicuique*, Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel.* §. 7. *proœm. n.* 4. quod sine facto suo ab eo auferri non poterat, *l. id quod nostrum* 11. cum similibus, *ff. de reg. Iuris*, idem Gonzal. *gloss.* 56. *n.* 116. Mastril. *d. lib.* 3. *c.* 4. *n.* 316. eo maximè, quia dictis sententiis confisus minimè curauit de obtemperando Ecclesiasticorum Iudicum mandatis, nec illis se opposuit, cùm facilè potuisset eorum executionem impedire, vel de illorum agere nullitate; nec enim credere poterat vnquam dictarum sententiarum dispositionem reuocandam, cum ridiculum & puerile sit hodie concedere, & cras reuocare & pœnitere, Rot. *decis.* 33. *num.* 18. *de præb. in*
antiq. Gonzal. *gloss.* 5. §. 6. *n.* 43. nam omnis variatio 3
in Iure reprobatur, *l. serui electione, ff. de legat.* 1. *reg. quod semel placuit, de regul. Iuris*, Gregor. Lop. *l.* 5. *tit.* 19. *part.* 6.

Verùm multa sunt, quæ Principis animum mo- 4
uere potuerunt ad derogandas præfatas per viam violentiæ à Iudicibus laicis in causis clericorum prolatas sententias, nam præsumptio est pro eo, quod quicquid facit, iustè facit. Couar. *var. lib.* 1. *c.* 1. *n.* 7. Matiens. *Dial.* 3. *relator. cap.* 42. *num.* 3. Carol. Tapia *in rub. de constit. Princip. cap.* 1. *n.* 31. Morl. *in emporio Iuris, p.* 1. *tit.* 2. *q.* 2. quos refert, & sequitur Garc. Mastrill. *de magistrat. lib.* 3. *c.* 4. *n.* 44. iunctis infrà adductis *hac ead. q. n.* 19.

Et vt à primordiis rem sumamus, præsupponen-
dum est, Balthasarem malam causam euidenter fo- 5
uera, & exquisitis subterfugiis tentasse Thesaurariam & pensionem mihi debitam absolutè denegare, prædictásque sententias à Iudicibus laicis me tunc Romæ degente mendicatis, vt aiunt, suffragiis, & fallaciis extorsisse, quæ nunquam transeunt in rem iudicatam, nisi in supremo Palatij Senatu de earum iustitia coram Ecclesiastico Iudice discutia-

tur , eoque audito vel reuocantur , vel executioni
mandantur, antequam in dicto Senatu super earundem
sententiarum reuocatione , aut confirmatione
ageretur , recursum habui ad Potentissimum Regem
nostrum , qui causam super eisdem sententiis
supremo Portugaliæ Senatui penes se residenti discutiendam
committere dignatus fuit , ex quo me &
aduersario partibus hinc inde auditis, resolutio emanauit ,
vt non obstantibus præfatis sententiis mandata
Rotalia, aliorumque Ecclesiasticorum Iudicum
in mei fauorem prolata debitæ per eosdem Ecclesiasticos
Iudices executioni mandarentur , & causam
ipsam eorundem Iudicum examini committi , inhibendo
Ministris Regiis ne deinceps in ea se intromitterent ,
vt latius ex Regio diplomate patet.
Quæ quidem Regia resolutio iuri conformis , &
vt decet Catholicum Principem, prolata fuit , ex sequentibus.

6 Primò , quia vt patet ex facto , causa hæc non
erat per dictas sententias expedita , cùm adhuc remaneret
Senatus Palatini resolutio capienda , vt
illæ possent executioni mandari , nec antea id permittitur ,
vt obseruat consuetudo , & Regni inueterata
obseruantia ; ideò respectu ipsius Principis
non est dicendum , Senatum Palatinum esse Tribunal
priuatiuum quoad alia , præcipuè vbi ipse Princeps
residet , & quando ad eum recurritur , quia potest
in omnibus Regni partibus , & quocunque in
loco suam exercere iurisdictionem , ad text. *in l. 1. ff.
de constitut. Princip.* Mastrill. *de Magistr. lib. 3. cap.* 2.
num. 10. & causas subditorum vbique iudicare, *l. pen.
in fine, ff. de Iust. & iure , l. si locus, ff. de iudic.* Gregor.
Lup. *l. 7. verbo no iuzguen en otra tierra, titul.* 4.
part. 7. Mastrill. *d. lib.* 3. *c.* 4. *n.* 131.

7 Secundò , quia benè potest Princeps mandare
eisdem Palatinis Senatoribus , ne hac de causa cognoscant ,
seu illam decidant , quia benè mandat
quod quis non audiatur per Magistratus suos in
aliquo casu , & sine causa moderatur suorum officialium
iurisdictionem, *l. 2. ff. de origine Iuris* , Valenzuel.
tom. 2. *conf.* 151. *num.* 7. Rimin. iun. *conf.* 54. *numer.* 14.
& conf. 72. *num.* 131. *cum seqq.* quem refert
& sequitur Mastrill. *de magistrat. lib.* 3. *cap.* 4. *n.* 462.
optimè Paris. *conf.* 1. *num.* 18. *cum seqq. lib.* 4. Cyriac.
tom. 2. *controu.* 317. *num.* 1. *&* 3. D. Nuguerol in sua
*Iuris allegat. pro Comitissa de Sancta Gadea , & de
Ampurias, n.* 452. Cùm in iurisdictionibus Principis
potestas plenissima sit, Bald. *in l. qui se patris, C. vnde
liberi, n.* 34. *vers. Sed Nicolaus,* Xuar. *alleg.* 7. Casanat.
conf. 43. *num.* 4. *& seqq.* Ioseph. Ramon. *consil.* 14.
numer. 129. Licèt enim Princeps non possit
directè tollere ius quæsitum sine causa, potest tamen
id facere per indirectum , vt mandando ne à suis
Officialibus ius reddatur opponentibus contra , vt
post Ruin. Felin. Paris. & alios resoluit Surd. *consil.* 203.
num. 6.

8 Tertiò , quia princeps , ad quem iustè recurritur,
& cui de recurrentis iustitia satis constat , potest,
& tenetur causam ad suam auocare præsentiam , si
extra eam ius partibus ministrari non sit credendum ,
qua auocata nullus inferior eam deinde audire
potest , aut in ea se intromittere , etiam de consensu
partium , nisi eidem remittatur , ad text. notabilem
cum *gloss.* ibi *in l. ad Imperatorem, ff. de appellat.*
nam vt inquit Imola *in cap. licèt, de offic. deleg.*
quomodocunque causa sit introducta coram Principe ,
non potest inferior etiam de partium consensu
se intromittere , quem refert Valenzuel. *tom.* 2. *consil.* 152.
n. 21. hinc dicit Innoc. *in cap. cum M. Ferrariensis ,
de constit.* quod vbi Imperator manum apposuit ,
omnibus aliis est imponendum silentium, quem

referunt Castald. *de Imper. quæst.* 110. *casu* 184. Mastrill.
d. lib. 3. *cap.* 4. *num.* 173.

Quartò quia licèt ordo præuertatur coram Princi- 9
pe, id nihil ad rem facit, nec quidquid fecerit, nullitati
subiicitur , cùm ipse iudiciarium Ordinem seruare
non teneatur , Felin. *in cap. in causis , de re iudic.* Mastrill.
lib. 3. *cap.* 4. *num.* 3. nec in eius Senatu attendatur
Ordo iudicialis, Thesaur. *decis.* 15. *num.* 4. Giurba
conf. 35. *n.* 8. Sacca *conf.* 1. *n.* 85. *vers. nec enim cogitur,*
quos refert D. Noguerol *in Iuris allegat. pro Comitis-* 10
sa de Sancta Gadea , & de Ampurias , num. 455. sufficit
enim coram Principe partium narratiua , querela ,
& recursus , eo quòd eius præsentia omnes solemnitates
suppleat, *l. omnium, Cod. de testam.* Innocent.
in cap. 1. *de litis contest.* Mastrill. *d. cap.* 4. *n.* 5. & coram
eo magis habet locum veritas , quàm rigor iudiciorum,
Castald. *de Imper. q.* 110. *vers.* 18. Bellug. *in speculo
Principum, rubr.* 25. *§. restat, il.* 3. *num.* 1. Camill.
Borrell. *in addit. in verbo Iuris Ordinem, vers. fallit in
Principe,* idem Mastrill. *d. cap.* 4. *num.* 7. vbi *num.* 39.
subdit quod dilationes Iuris abbreuiat.

Quintò , quia non tenetur Principis acticata ob- 11
seruare, nec illis stare, cum iudicare debeat secundùm
conscientiam , illis prætermissis, & circumscriptis, vt
dicit Bart. *in l.* 1. *Cod. vt quæ desunt aduoc.* Nata. *consil.* 625.
Mastrill *d. lib.* 5. *cap.* 4. *à n.* 40. Franc. Becc.
conf. 52. *num.* 89. *&* 90. Grammat. *dec.* 29. *n.* 15. vbi
notat quod Domini de sacro Consilio sunt Iudices
superiores, & vicem Præfecti prætorio obtinent , &
ideò iudicare possunt secundùm conscientiam, Guid.
Papæ *q.* 29. Idem dicit de Iudicibus Parlamenti , &
præcipuè apud nos ex decisione Ordinationis Regiæ
lib. 3. *tit* 63. *in princip.* quæ huiusmodi Principis prærogatiuam
cuicumque inferiori communem facit.
Nam , vt dicit Mastrill, *d. lib.* 4. *cap.* 5. *num.* 51. coram
Principe sola facti veritate inspecta proceditur , causæque
breuiores redduntur ad effugiendas impiorum
calumnias.

Sextò , quia licèt sententiæ per viam violentiæ in 12
Senatu Portugalensi latæ transiissent in rem iudicatam ,
& super illis nihil remaneret faciendum , vel
ad Senatum Palatinum non essent adducendæ ad
capiendam , vt solet , finalem resolutionem , adhuc
Principi negari non potest potestas concedendi quod
veritas causæ iam decisæ iterum discutiatur , auferendo
ius parti quæsitum per sententias , Gozadin.
conf. 10. *numer.* 17. Mastrill. *d. lib.* 3. *cap.* 4. *num.* 390.
præcipuè , vt ipse declarat , dummodo id faciat cum
claus. *non obstantibus* , prout in casu præsenti actum
fuit. Non enim absolutè vera est conclusio, quod
Princeps non possit iuri tertij præiudicare , ex adductis
per Molin. *de primog. l. b.* 1. *cap.* 8. *num.* 28.
& 29. Rodulphin. *de suprema Principis potestate,
cap.* 6. *num.* 159. *vers. contrarium tamen* , Tap. *de
potest. Princip. secul. §.* 6. *num.* 1. *&* 2. Perrg. *conf.* 4.
per tot. lib. 2.

Septimò , quia iurisdictio Iudicum laicorum per 13
viam violentiæ inter personas Ecclesiasticas , fuit
concessa ne opprimerentur vassalli , suisque rebus de
facto & iniustè priuarentur ; non enim assequeretur
intentum , si per hanc viam recurrendi ad Principem
violentiæ alicuius euitandæ causa , potiùs opprimerentur
vassalli, quàm liberarentur à vexationibus , &
sic inducta ad vnum effectum, contrarium operarentur ,
contra reg. tex. *in l. legata inutiliter, ff. de legat.* 1.
l. legata inutiliter, ff. de adimend. leg. Fusar. *de substit.
quæst.* 245. *num.* 93. *in princ.* ac inducta ad fauorem,
inducerent odium , damnum , & detrimentum, contra
vulgarem regulam text. *in l. quod fauore, Cod. de
legib.* Casanate *conf.* 43. *num.* 106.

Octauò , quia ius recurrendi ad Iudices laicus per 14
viam

viam violentiæ, Regiæ Cameræ ineſt, in ſignum ſuæ ſupremæ poteſtatis, Bobadil. *in ſua politica, lib. 2. c. 18. n. 6.* Camill. Borrell. *de præſtantia Regis Catholici, c. 5. n. 6. & 56.* Caſtill. *controverſ. tom. 7. de Tertiis cap. 41. à n. 163.* non enim Clericis illo uti ordinariè conceditur, ſed extraordinario modo, quatenus ſcilicet Princeps vellet, & opportunum remedium ex circumſtantiis judicaverit concedendum, vel denegandum; cum enim in utilitatem Reipubl. primò, & principaliter introductum ab ipſo Principe fuerit, quia Iuris publici ſpecimen præ ſe fert, §. *Iuris præcepta, Inſtit. de Iuſtit. & jure,* & ipſius Reip. Principis caput ſit, ex quo tota ejus poteſtas dimanat, Greg. Lop. *per text. ibi in l. 2. tit. 14. part. 3.* Marant. *de Ordine judic. p. 4. diſt. 5. n. 3.* Menoch. *de præſumpt. lib. 3. præſ. 95. n. 30.* & ſit velut Reſp. ipſa, Avendan. *de exequend. mand. p. 1. cap. 1. n. 2.* Maſtrill. *de magiſt. lib. 1. cap. 1. n. 3.* meritò ſit clerico nullum præjudicium inferri, ſi à Rege remedium hujuſmodi ei denegetur, vel auferatur jam conceſſum, licèt ſecundariò deinde ſibi damnum inferri aſſerat; nam quando quid principaliter fuit introductum à Principe
15 in utilitatem Reipub. & ſecundariò in favorem privatorum, eorum conventione illi renuntiari nequit, Alex Turamini *de legib. p. 2. c. 6. à n. 2.* Suar. *eod. tract. lib. 8. cap. 6. à princ.* D. Barboſ. *in l. 1. p. 1. n. 36. & in*
16 *l. alia, §. eleganter, num. 14. cum ſeqq. ff. ſoluto mat.* Attendere enim ſemper debemus id, quod ſit principaliter, non id, quod venit in conſequentiam, *l. c. ff. de auctor. tut.* Tiraq. *in tract. ceſſante cauſa, limit. 21. in fine,* Surd. *conſil. 96. n. 44. tom. 1.* D. Noguerol *in ſua Iuris allegat. pro Comitiſſa de Sancta Gadia, & de Ampurias, n. 452.*

17 Nonò, quia jus boc recurrendi ad Iudices laicos per viam violentiæ privilegio Apoſtolico vero, vel præſumpto, Principi conceſſum, neceſſe eſt ut dicamus, quia aliàs nullitati ſubjiceretur, & quoad noſtros Luſitanos circa primas inſtantias, & ne cauſæ extra Regni fines extrahantur, videtur conceſſum privilegio Iulij III. de quo ſuprà *q. 6. n. 35.* Vnde ſicut ſpeciale eſt in Principe, ut privilegium à ſe liberaliter conceſſum poſſit ſine cauſa revocare, licèt alteri ex illo ſit jus quæſitum, gloſſ. *in cap. decet, de regul. Iuris in 6. in verbo Manſurum,* ibi: *ipſum enim privilegium per ſe conceſſum diminuere, vel moderari, & etiam in totum tollere poteſt,* &c. Maſtrill. *d. lib. 3. cap. 4. n. 318.* cum liberalitas Principis fuerit cauſa conceſſionis, & nemini faciat injuriam, ſi illud obſervare nolit, ut conſiderat Maſtrill. *n. 320. dicto loco:* ita etiam debet eſſe liberum illi, cui conceſſum fuit, eo non uti, quando ex circunſtantiis occurrentibus eo uti neceſſe non habeat; liberalitas enim concedentis, & voluntas acceptantis, atque eo uti volentis, pari paſſu ambulare debent, ne quod in gratiam alicujus fuit conceſſum, in ipſius odium, & damnum retorqueatur, contra regulam text. *in leg. nulla juris ratio 24. ff. de legib. leg. quod favore, Codic. eodem titul. cap. quod ob gratiam 61. de regul. juris lib. 6.* cum citatis per me *Axiom. 96. num. 1.*

18 Decimò, quia plura ſunt Regia diplomata, quibus Rex noſter ſæpè ſæpiùs in hoc ſupremo, & Regio Senatu penes ſe reſidente cauſas de novo coram ſe, & in ſua præſentia revideri, & iterum decidi jubet, non obſtantibus ſententiis in Tribunali Regiæ Coronæ Portugalenſis prolatis, ut in exemplis adductis à Gabr. Pereira *de Manu Regia, p. 2. cap. 61. num. 34. & p. 2. cap. 66. n. 17.* & noviſſimè de anno 1638. in cauſa Ludovici Alvarez Pereira cum Hectore de Sella Taleon, ipſo adverſario, & Tribunali Portugalenſi auditis, & reclamantibus, & facit Emman. Roder. *quæſt. Regul. tom. 1. q. 35. art. 5.* quæ obſervantia in his terminis ſubſequuta tollit omne dubium, ex adductis ſuprà *q. 6. n. 49. cum ſeqq.* Vnde Bald. per text. ibi, *in l. ſi teſtamentum, n. 2. Cod. de teſtament.* notat quod in Principe ſatis eſt, quod putet cauſam ſubſiſtere, & ex opinione ſua ſtatuat, ſeu mandet. Idem Bald. *in l. reſcripta, n. 10. Cod. de precib. Imper. offer.* Cyriac. *tom. 1. contro. 160. n. 8.* pulchrè Iaſ. *conſ. 136. n. 9. & 10. lib. 2.* ubi quod ſolus motus Principis habetur pro juſta cauſa, *& n. 11.* ex eodem Bald. *in cap. Eccleſia S. Mariæ, ut lite non conteſt. col. pen.* addit quod ad juſtificandum motum Principis ſufficit quæcunque occaſio, Petra *de poteſtate Principis, c. 32. q. 8. pr. ex n. 10. pag. 208. in magnis,* Peregr. *conſil. 8. n. 24. lib. 1.* Schrader. *conſil. 9. n. 66. cum ſeqq. vol. 1.*

Vtrùm in executione ſententiæ Regalis ſit neceſſaria citatio partis contra quam venit exequenda?

QVÆSTIO XII.

1 *Executores alij meri, alij mixti.*

2 *Executores mixti in triplici conſtituuntur differentia.*

3 *Executores mixti pro gratiis exequendis dicuntur, quibus executio cum cauſæ cognitione cõmittitur.*

4 *Executores mixti litterarum Apoſt. ſuper collatione alicujus beneficij, vel executione alterius materia, poſſunt aſſumere partes Iudicis, & judicialiter procedere, ac cognoſcere de exceptionibus, ac ſuper eis pronuntiare.*

5 *Executores mixti non poſſunt ad executionem devenire, niſi judicialiter, & prævia cauſæ cognitione, & debent citare qui de Iure erant citandi, & ab illis datur appellatio ſuſpenſiva.*

6 *Poſſeſſor non eſt amovendus, niſi eo priùs vocato, ſuiſque rationibus auditis.*

7. *Executor omnis eſt mixtus, ubi agitur de removendo poſſeſſore.*

8 *Executor mixtus dicitur, quando adeſt clauſ.* Vocatis vocandis.

9 *& clauſ.* Amoto illicito detentore.

10 *& clauſ.* Conſtito.

11 *& clauſ.* Sine præiudicio iurium cuiuſcunque.

12 *& clauſ.* dummodo tempore datæ præſentium non ſit alteri ius quæſitum.

13 *& clauſ.* Verificato priùs iurepatronatus.

14 *& clauſ.* Conſtito de re iudicata, exequatur.

15 *Executor mixtus dicitur quando eſt datus in gratia in forma Dignum.*

16 *Executores meri ſunt, quibus poſt ſententiam latam, & cauſæ cognitionem habitam ſuper exceptionibus, quæ objiciuntur executioni, committitur facti executio, & nudum miniſterium.*

17 *Executores meri nullam poſſunt interponere cauſæ cognitionem, nec valent capere informationem, nec debent admittere aliquam exceptionem.*

18 *Executor non poteſt cognoſcere de exceptionibus, quæ principalis cauſæ merita reſpiciunt, vel quæ directè ipſam impugnant ſententiam.*

19 *Exceptiones, quæ directè non infringunt ſententiam nec principaliter eam labefactant, debent admitti contra ſententiæ executionem.*

20 *Exceptio notoriæ nullitatis & injuſtitiæ contra ſententiam coram executore opponi poteſt.*

21 *Iudex tenetur ſuperſedere in executione ſententiæ, quæ notoriam injuſtitiam, aut nullitatem, vel intolerabilem continet errorem.*

22 *Executor ubi nullitas, & injustitia non est evidens cogitur exequi, ubi verò fuerit evidens, potest remittere partes ad Iudicem requirentem, non autem denegare executionem.*

23 *Appellare non licet à meris executoribus, nisi in modo, & forma executionis notabiliter excederent executores.*

24 *Excessus in executione sententia quibus modis committatur.*

25 *Excessus executionis non præsumitur, nisi doceatur.*

26 *Appellatio ab excessu in executione datur quoad effectum devolutivum, non suspensivum.*

27 *Executoribus à Rota pro suis sententiis exequendis nominatis nudum ministerium tantùm committitur.*

28 *Executoris officium est veluti procuratoris.*

29 *Executores meri non tenentur in aliqua Ecclesiastica dignitate esse constituti.*

30 *Rota Tribunal nullam solet transferre causæ cognitionem in executores.*

31 *Inhibitiones Rotales sive justa, sive injusta, timenda sunt.*

32 *Sententias aliorum Tribunalium etiam in judicatum transactas non exequitur Rota nisi constito de earum justitia.*

33 *Citatio alia non requiritur quando fit executio super eadem re, super qua fuit pronunciatum per eundem Iudicem contra eandem personam.*

34 *Citatio in executione sententia quando sit necessaria, ostenditur.*

35 *Citatio in executione sententia Rotalis nunquam est necessaria.*

36 *Executio à Rota cœpta dicitur eo ipso, quod decreta sunt litteræ executoriales, seu relaxatum mandatum.*

1 ENDET solutio præsentis dubij ex resolutione alterius non minùs controversi, an ij sententiarum sive gratiarum executores aliquam causæ cognitionem habeant? Pro quorum dubiorum resolutione præsupponendum erit horum executorum duplicem à Iure constitui speciem. Quidam enim meri executores appellantur, alij verò mixti dicuntur; quam divisionem, & distinctionem tradit glossa singularis, & communiter approbata à Doctoribus *in cap. pastoralis, §. quia verò, de officio deleg. & in cap. de cætero, de sentent. & re judic.* Parlad. *rerum quotid. lib. 2. cap. fin. part. 2. §. 3. num. 1.* Amat. Roderic. *de execut. sent. c. 2. n. 38.* Sigismund. Scacc. *de appellat. q. 17. limit. 11.* Gabr. Pereira *de manu Regia, p. 2. c. 63. n. 49.*

2 Mixti executores pro sententiis exequendis in triplici constituuntur differentia, diversique pro eis cognoscendis constituuntur casus. *Primus* casus est in executione, quam lex committit Iudici in defectum jurisdictionis, ut putà quando sententia est lata à delegato, vel ab arbitro, qui suas sententias exequi non possunt; & tunc executor hoc casu constitutus omnem habet cognitionem, quæ requiritur in executione, & potest non solùm cognoscere & determinare omnes exceptiones concernentes executionem, sed etiam cognoscere, & pronuntiare super nullitate sententiæ, & actus, ut ex Anton. de Butrio, & Abb. resoluit Sigismund. Scacc. *d. q. 17. limit. 10. n. 42. & 43.* *Secundus* casus est quando is, ad quem recurritur pro executione sententiæ, est superior v. g. si pro executione sententiæ latæ ob Archidiacono recurratur ad Episcopum tanquam Superiorem, & tunc iste Superior poterit à fortiori cognoscere, ut posset executor: idem Sigismund. Scacc. *d. q. 17. limit. 10. n. 46.* Menoch. *de arbitr. lib. 1. q. 38. n. 6.* *Tertius* casus est quando committitur executio sententiæ in auxilium jurisdictionis post latam sententiam, v.g. quando unus Iudex requirit alium Iudicem pro executione sententiæ, & sic committitur negotij nondum discussi executio, quo casu an, & quando executor possit cognoscere, & judicare super exceptionibus contra sententiam oppositis, vide Menoch. *d. quæst. 38. num. 8. cum seqq.* Sigismund. Scacc. *d. quæst. 17. limit. 10. n. 47. cum seqq.*

Pro gratiis verò exequendis mixti dicuntur exe- 3 cutores, quibus executio cum causæ cognitione committitur, ex tenore verborum deputationis, quæ ad istum effectum sunt perpendenda, ut iis terminis censuit Rota coram Greg. XV. *dec. 413. n. 2.* & tunc tales executores litterarum Apostolic. super 4 collatione alicujus beneficij, vel executione alterius materiæ, possunt assumere partes judicis, & judicialiter procedere, ac cognoscere de exceptionibus, ac super eis pronuntiare: ita Gonzal. *ad reg. 8. Cancellar. gloss. 9. in annot. 4.* Nicol. Garc. *de benefic. part. 6. cap. 2. n. 110.* Valenzuel. *consil. 9. n. 2. tom. 1.* Amat. Roderic. *d. cap. 2. n. 39.* Rot. *dec. 35. num. 1. part. 2. divers.* Greg. XV. *decis. 337. num. 17.* Vnde 5 fit, executores hujusmodi non posse ad executionem devenire, nisi judicialiter, & prævia causæ cognitione, Abb. *in cap. fin. num. 23.* & Felin. *num. 29. de præsumpt.* Caputaqueus. *decis. 284. num. 4. part. 2.* Gregor. X V. *decis. 46. num. 5.* & consequenter debent citari, qui de Iure erant citandi, Maria *de clausul. part. 1. clausul. 196. num. 4.* Duran. *decisione 254. num. 1. & 2. part. 2.* & ab aliis datur appellatio suspensiva, quia non debet quis dimittere suam possessionem ad verbum executoris, cujus potestas solùm est contra resistentes de facto, & ideo gesta per illum pendente termino ad appellandum, vel post appellationem, sunt attentata: quæ omnia sunt in Rota vulgaria, ut in decisionibus, quas adducunt Nicol. Garc. *d. part. 6. cap. 2. cum seqq.* Mar Antonin. *variar. resolut. lib. 1. resol. 50. n. 6.* Gregor. XV. *decis. 69. num. 7. & decis. 91. num. 3.* Multis modis efficitur executor mixtus modo suprà relato.

Primò existente possessore, quando scilicet agi- 6 tur de eo amovendo; tunc enim non devenitur ad immissionem, nec quis est expellendus à sua possessione, nisi eo prius vocato, suisque rationibus auditis, Cardinal. *cons. 75. in princip. vers. verùm possessio*, Nicol. Garc. *d. cap. 2. n. 110.* Gregor. X V. 7 *dec. 500. num. 5.* ubi *n. 6.* ait quod ubi agitur de removendo possessore, omnis executor est mixtus, Beltramin. *ad eundem Greg. XV. decis. 413. sub n. 4. in princip.* ubi id maximè intelligit quando ille, qui est in possessione, docet de titulo colorato, putà si habeat titulum ad Ordinario, iste enim est legitimus contradictor ad impediendam executionem litterarum Apostolicarum.

Secundò dicitur executor mixtus quando adest 8 claus. *Vocatis vocandis*, ut per Felin. *in cap. exhibita, n. 4. de judic. & in cap. de cætero, n. 10. de sent. & re judic.* Ludovic. Gom. *in c. statutum, de rescript. in 6. n. 77.* Nicol. Garc. *d. part. 6. cap. 22. n. 112.* Beltramin. *ad Gregor. XV. dec. 413. n. 4. in fin.* Duran. *d. dec. 254. n. 1.* plures per me citati *de clausul. usufreq. claus. 185. n. 5.* ubi declaratur.

Tertiò quando adest claus. *Amoto illicito deten-* 9 *tore*, secundùm Mart. *de clausul. part. 1. claus. 9. n. 8.* Nicol. Garc. *d. part. 6. cap. 1. à n. 48.* Gonzal. *gloss. 9. §. 1. in annot. num. 236.* Monet. *de commutat. ultimar. volunt. cap. 11. num. 467.* Beltramin. *ad Gregor. dict.*

*d.dec.*413.*n.*4. *verſ.ſecunda*, Rot.*dec.*52.*n.*2.*p.*2.*recentior.* Ego ipſe *clauſ.*7.*n.*7. vbi intelligo quando nulla res iudicata præceſſit.

10 Quartò facit executorem mixtum clauſ., *Conſtito*, ita vt debeat aſſumere partes Iudicis, Rota coram Seraph.*dec.*1041. & apud Marcheſ. *de commiſſ.p.*2. *pag.*63. *& in recentior. deciſ.* 79. *num.*1. *part.*1. *recent.* Beltramin. *vbi ſuprà*, *verſ. quartò.* Ego ipſe *clauſ.*25. *num.*9.

11 Quintò facit executorem mixtum clauſ. *Sine præiudicio iurium cuiuſcunque.* Ego ipſe *clauſul.*157. *num.*17. Gregor. X V. *d.deciſ.*413. *num.*3. vbi idem dicit de clauſ. *Stantibus præmiſſis*, & de clauſ. *Solutis iuribus Eccleſiæ debitis.*

12 Sextò facit etiam executorem mixtum clauſ. *Dummodo tempore datæ præſentium non ſit alteri ius quæſitum*, ex Gregor. X V. *dec.*91.*n.*2. Beltramin. *vbi ſuprà*, *num.*4. *prope finem*, Ego ipſe *clauſ.*43.*n.*12.

13 Septimò idem operatur clauſ. *Verificato prius iurepatronatus*, vt citata Rota *in Spoletana Capellania*, 17. *May* 1619. *coram bonæ mem. Andrea.*, reſoluit Beltramin. *vbi ſuprà*, *prope finem.*

14 Octauò facit executorem mixtum clauſ. *Conſtito de re iudicata, exequatur*, adeo quod partes vocare debet, ac definitiuè, vel tacitè procedendo ad vlteriora vel expreſsè pronuntiare tenetur, Felin. *in cap. de cætero*, *n.*10. *de ſent. & re iudic.* Ego ipſe *clauſ.*28. *num.*3.

15 Nonò dicitur executor mixtus, quando eſt datus in gratia in forma Dignum, Seraph. *dec.*8.*n.*17. Nicol. Garcia *d.p.*6.*cap.*2. *n.*126. *&* 127. Ego ipſe *clauſ.*66. *n.*8. Beltramin. *ad Greg. XV. deciſ.*413.*n.*4. *verſ. tertiò*, Rota apud Marcheſ. *de commiſſ. part.*1. *pag.*960. *& in recentior. deciſ.*516. *n.*3. *p.*1. *& dec.*52. *n.*2. *& deciſ.*701. *ſub n.*2. *p.*2.

16 Meri autem executores ſunt, quibus poſt ſententiam latam, & cauſæ cognitionem habitam ſuper exceptionibus, quæ obiiciuntur executioni, committitur facti executio, & nudum miniſterium, veluti ſi poſt liquidatam materiam executionis datus ſit ad poſſeſſionem tradendam, Parlad. *rerum quotid. lib.*2. *cap. fin. part.*5. *§.*3. *à n.*2. Amat. Rodetic. *d.c.*5. *n.*38. Sigiſmund. Scacc. *d. q.*17. *limit.*10. *n.*37. Qui quidem nullam tunc poterunt interponere cauſæ cognitionem, Butr. *in cap. paſtoralis*, *§. quia verò*, *n.*1. *de offic. deleg.* Anton. Gabr. *commun. opin. tit. de execut. rei iudic. concl.*3. *n.*10. Amat. Rodriquez *d. cap.*2. *n.*39. Stephan. Gratian. *diſcept. forenſ. tom.*3.
17 *cap.*551. *n.*10. Nec valent capere informationem, in tantum quod ſi in ſua commiſſione adſit clauſ. *Conſtito*, ſolùm poterunt extraiudicialiter ſe informare. Rota *in Hiſpalenſi Canonicatus*, 10. *Aprilis* 1606. *coram bonæ memoriæ Cardinali Sacrata*, *& in Pactenſi puritatis*, 11. *Decembris* 1609. *coram Patriarcha Manzanedo*, quarum meminit Stephanus Gratian. *diſceptat. forenſ. tom.* 4. *cap.* 766. *numer.*18. Nec debent admittere aliquam exceptionem, Camill. Borell. *in ſumm. deciſ. tom.*2. *tit.*32. *num.*262. Sigiſmund. Scaccia *d. quæſt.*17. *limitat.*10. *num.*37. ibi. *Prima ſpecies ſit executor mixtus, & loquendo de iſto concludo quod iſte non debet admittere aliquam exceptionem*, Abbas *in cap. de cætero*, *num.*1. *Et firmus ſub numer.*3. ibi. *Et certè gloſſa iſta*, & Felin. *num* 4. *verſic. ſecunda concluſio*, *de ſentem. & re iudic. dum ſcribunt quod executor merus ad litteras datus poſt liquidatam materiam executionis, vt nuntius datus ad poſſeſſionem tradendam, nullam exceptionem audit.* Ruſus Felin. *in capite paſtoralis*, *§. quia verò*, *ſub numer.* 17. *verſ. executor merus*, *de offic. & poteſt. Iudic. deleg. Et quod hi ſunt ſtricti & puri facti, vt nuntij, qui delegantur ad actum executionis, nullam admittunt exceptionem, quia in hoc præceſſit omnis cognitio, tam reſpectu ſententiæ, quàm reſpectu cognitionis*, concludit Anton. Buttius *in d. cap. de cætero*, *ſub numer.*3. &c. imò poſſunt extraiudicialiter procedere & ſpernere alterius oppoſitionem, vt per Rot. apud Tamburin. poſt *tom.*3. *de iure Abbatum*, *deciſ.* 21. *num.*2.

18 Intellige de exceptionibus, quæ principalis cauſæ merita reſpiciunt, vel quæ directò ipſam impugnant ſententiam, ſuper his enim executor cognoſcere non poterit, cùm nec poſt ſententiam obiici poſſint, nec opponi valeat, & in his procedit & loquitur text. *in l. cum fideicommiſſum*, *pen. ff. de confeſſis*, vbi poſt ſententiam, exceptionem nullam obiici poſſe ipſi executioni Iureconſultus ibi oſtendit: ſic etiam intelligendus eſt text. *in l.*1. *C. quando prouocare non eſt neceſſe*, & docent Menoch. *de arbitr. lib.*1. *q.*38. *n.*9. Amat Rodriquez. *d. cap.*2. *n.*40.

19 At ſi executioni obiiciantur exceptiones, quæ directè non infringunt ſententiam, nec principaliter eam labefactant, ſed potiùs reſpiciunt ipſius executionem, & opponuntur ad conſequendum id, quod expreſsè in ſententia denegatum non eſt, poſſunt tales exceptiones obiici, & debent admitti contra ſententiæ executionem, & de his executor cognoſcere valet, iuxta iura ſic intelligenda *in leg. Neſennius*, *§. vltim. ff. de re iudic. leg. ſi fideiuſſores*, *§. idem reſpondit*, *ff. de fideiuſſor. leg. ex diuerſo*, *§. fin. ff. ſoluto matrimon.* vbi quod exceptio ne quis conueniatur vltra quam facere poteſt, etiam poſt ſententiam opponi valet in ipſa executione, Meneſes de Padilla *in leg.* 1. *Cod. de iuris & facti ignor. numero* 36. Amat. Rodriquez *dict. cap.*5. *numer.*40. *verſic. quare*, Ioannes Garcia *de expenſis & meliorat. capit.*6. *numer.*15. vbi ſubdit illum, qui in ipſo iudicio de ſumptibus nihil egit, in executione adhuc agere poſſe, quia hæc ipſa de ſumptibus exceptio non impugnat directè ipſam ſententiam, nec ipſam principaliter labefactat, ſed potiùs executionem ipſius reſpicit, & *numer.*16. infert ad exceptionem compenſationis, vt poſſit opponi in executione ſententiæ, cùm non ſit directò contra ipſam ſententiam; & idem dicit in exceptione impenſarum, inventarij non confecti, ſolutionis, liberationis, aut alia legitima, de quibus etiam Amat. Rodriquez *dict. cap.*2. *num.*41.

20 Intellige deinde ſupradictam reſolutionem, dum habet executorem merum nullam exceptionem admittere debere, non procedere quando opponitur exceptio notitiæ nullitatis & iniuſtitiæ contra ſententiam, quæ exequenda venit, quando ſcilicet nullitas & iniuſtitia ita euidenter ex actis appareni, vt nullam requirant probationem, vel excuſationem admittant, ad quod eſt ſingularis Rotæ deciſio 85. *part.* 1. *diuerſ.* quæ ſic canıat. *Pro deſtructione ex nimia negligentia. An autem ſit attendenda iſta res iudicata abſque particulari diſcuſſione iuſtitiæ illius iuxta ſtylum Rotæ. Plures inclinabant quod non intraret ſtylus Rotæ, quia iam eſt facta compenſatio, & executio in ipſa ſententia Auditoris Cameræ ſtante deſertione. Voluerunt tamen Domini ad maiorem cautelam aliquid amplius guſtare, an ſaltem ſit relata prætenſa iniuſtitia computationis factæ in dicta ſententia Auditoris Cameræ. Stylus Rotæ eſt Iuri conformis, vt quiſquis non exequatur quod nullum, vel iniuſtum notoriè ex eiſdem actis Iudici apparet.* Innoc. & alij *in cap.* 1. per Ancharan. *conſil.*215. *ante fin.* Calderin. *conſil.* 8. *in fine*, *de re iudic.* Dec. *in cap. ex parte*, *il* 2. *numer* 9. *verſic. quintò fallit*, *circa med. de offic. deleg.* poſt Franc. *in cap. dilecti*, *quæſt.*12. *&* 54. *de appellat.* Ruin. *conſil.*196. *num.*13. *in* 1. *& conſ.*36. *num.* 4.

ann.4.cum seqq.& consil.138.num.23.in fine, omnes in l.4.§.condemnatum,de re iudic. à quo etiam mercis executor debet abstinere, Innocent. in cap. pastoralis, num.7.de offic. deleg. Luc. de Peña in l.1. quæst.2. vers. quinimò sæcularis, C.de priuileg.scholast.lib.12. Alex. consil.13 c.n.3. & ibi additio lib.4. Et contra tales iniustas sententias ex eisdem actis potest pars implorare officium Iudicis ex æquitate l.si me & Titium, ff. si certam pet. ne quis locupletetur cum aliena iactura, vt in terminis Bald.consil.141.numer.7. cum seq. lib.1. Angel.in l. fin.num.1.in fine, cum seq. de petit. hered. Claud.Seysel. in l.qui Romæ,§.duo fratres, num.9.cum seq. de verb.obligat. Vel ex denunciatione Euangelica,Abb.in cap.nouit,num.9. vers.idem credo, de iudic.Barbat.consil.1. num.4 5.6.& 7. & cons.18. num.7. in 2.Curt. iun. cons.104 numer.3. cum seq. Beroi.in cap.item cum quis, numer.38. de restit.spol. Nisi tamen iniquitas sit velata aliqua probabili,aut colorata ratione, vel causa, Franch. in d.cap. dilecto, q.52.num.141.vers.intellige præfata,& quæst.55.numer.155. ante fin. vers.ex quibus omnibus, de appel. post Baldum quem allegat: & facit Ægid.dec.404. Corn.consil.10.col.2.vers.& si fortè alij,lib.4. Felin. in cap.inter cæteras,num.7.de re iudic. Dec. in cap.ex parte,in 5.limit. in fine, de offic.deleg. & in cap.cum speciali,§. porrò, num.3. de appellat. Ias. in §. nihil commune, num.108. & Ripa num.144. & in l.4.§. condemnatum, num.17. de re indic.& fuit resolutum in causa Toletana matrimonij,coram D. Grato,27.Ianuarij 1569. Secus si nihil opponatur, vel incoloratè opponeretur, Socin.cons.69. num.15. lib.4. Roman. cons.499. n.4. Felin.in cap.significauerunt, num.4.de testib.a, &c. Hactenus Rota.

21 Idem ferè tenet Gabr. Pereira de manu Regia, part.2.cap.63.num.54. ibi. Secundus casus est,quando Iudex exequitur sententiam, quæ notoriam iniustitiam,aut nullitatem,vel intolerabilem continet errorem, & quemadmodum hoc casu tenetur ipse Iudex supersedere, & ab executione abstinere, vt satis probat cap.inter cæteras, ibi, nec ei debet stari si iniquitatem continent manifestam, de re iudic. gloss.1. versic. item nota, quam omnes sequuntur in dict.§. quia verò,glos. magna in dict. vers. etsi non, cap. quod culpatur,23. quæstione prima, cap. non semper, 11. quæstione tertia, Felin. in dict.cap.de cætero, num.2. Couarr.variar. lib.1. cap.1. num.vlt. in princip. Menoch.de arbitr.q.38.num.21..D. Thom. 2. 2. quæst.64. art.6. ad 3. Nauarr. in man.cap.25. n.14. vbi dicit communem, ita etiam ab eodem, si supersedere nequeat, iustè ad iudicium sæculare prouocabitur, ibique vim fieri declarabitur, vt per Flores d.q.4.n.42. quod tamen tunc obtinebit,si modo sententia eius notoriè fuerit iniusta, facti scilicet, quæ nullam requirat probationem, aut excusationem admittat, &c.

22 Quod vt melius percipiatur, aduertendum est, quod vbi sumus in nullitate & iniustitia euidenti, potest Iudex remittere partes ad iudicem requirentem, non autem denegare executionem, vt expressè resolnit Surdus consil.406. num.30. vers. nec dicatur, dicens quod vbi non est euidens, cogitur exequi. Exceptionem autem nullitatis, & iniustitiæ ad effectum remittendi, vel exequendi, potest ipse audire, & cognoscere, vt ipsemet Surd. citato loco, aduertit his verbis. Et in terminis, quod vbi Iudex potest exceptionem nullitatis, vel iniustitiæ audire & cognoscere ad effectum si sententia appareat iniusta, remittat partes ad Iudicem requirentem, tunc si non admittat exceptiones, vel non remittat ad Iudicem prædictum, non datur appellatio, vide Imol. d.§. quia verò, numer.27. extat expressa decis. Beërij in cap.pastoralis, §.quia verò,num.11.de officio delegat, vbi dicit quod per hoc non impeditur executio, quia cùm hoc sit in facultate Iudicis, non datur appellatio si non facit: idem, sed latius, tractat & probat Butr.in cap. quoad consultationem, num.16. de re iudic. vbi dicit quod sine sententia sit nulla, siue annullanda, de hoc nihil ad Iudicem requisitum, quia non coram eo, sed coram requirente proponenda est exceptio, & quamuis possit executionem differre, & Iudici requirenti referre, tamen ad id non cogitur, per leg. non quicquid, de iudic. &c.

Ab his executoribus non licet appellare,quia illi 23
non grauant, sed qui mandant executionem fieri, cùm actus tribuatur ordinanti, & non exequenti, l. ab executione, Cod. quorum appellat. non recip. gloss. verbo ab executoribus, in cap. cum 43. de appellat. Ruginel.in simili tract.§.2.cap.2. n.58.& 59. Rebuff. eod.tract.art.1.gloss.2.num.15. vers.quintus, Parlad.rerum quotid.lib.2.cap.fin.part.2. §.3.num.3. Amat. Rodriquex d.cap.2.n.43.Sigism. Scacc. dict. quæst.17. limit.10. à princ. & limitat.11. n.2.& 3. Surd.consil.405. num.26. prope fin. nisi in modo & forma executionis notabiliter excederent, quia à tali excessu daretur appellatio,d.l. ab executione,Vestr. in pract.lib.7.cap.3. sub n.9. vers.sed & inter alios, Marant. de ordine iudic.p.6.act.2. princ.in verbo, & quando quis appellatur, limit.7.num.259.Sigism. Scac. d. quæst.17. limit.10. n.28. cum seqq. Amat. Rodriquex d.cap.2.n.43. Stephan.Gratian. discept.forens. 24
c.146. n.32.Excessus autem committi potest tribus modis, primò ratione rei,secundò ratione temporis, tertiò ratione exceptionum, quæ potuissent de iure opponi contra executionem, & fuerint reiectæ,Bart. decis.55.num.11.Sigism. Scacc.d. quæst.18.limit.10. num.30.vbi numeris seqq. exemplificat in diuersis casibus, v. g. quando fit missio in possessionem rei magnæ, cum sufficeret missio in possessionem rei modicæ, vel quando capiuntur pignora maioris valoris quàm sit debitor, vel quando exequitur in alia re quàm fuit iudicata; vel quando executio fit ante tempus, & de excessu executionis non præsumitur nisi doceatur, Felin. in cap. quoad consul- 25
tationem 15.colum.12. ad med.vers.oportet exprimere, n.18.de re indic.Roland.cons.43.num.6.lib.1.Steph. Gratian.discept. forens. cap.333. num.13. in fine, & sic de eo docens tenetur exprimere causam grauaminis nominatim, idem Stephan. Gratian. d.n. 13.vbi num.15. refert ideò Signaturam ad obuiandum fraudibus, quæ in expressione causarum fierent,non solere stare parti de excessu executionis, sed velle gustare aliquid de grauamine antequam committat causam appellationis.

Licèt autem daretur appellatio quando exceditur 26
modus in executione, vt suprà diximus, tamen intelligitur quoad effectum deuolutiuum, non suspensiuum; nam illius respectu non retardatur executio, & ratio est, quia via executiua efficeretur longior viâ ordinariâ, & lites nimis protraherentur,contra l. properandum, Cod.de iudic. quare resoluunt Gutier. in leg.nemo potest, post num.447. ff. de legat.1. Ceuallos commun. contra commun.quæst.190. numer.6. Steph. Gratian.discept.forens. cap.146.num.33.

Quæ quidem strictiùs procedunt in meris execu- 27
toribus nominatis à Rota pro suis sententiis, his enim nudum ministerium tantùm committitur, & procedunt tanquam nudi & simplices ministri,quo- 28
rum officium est veluti procuratoris, l. si verò non remunerandi, §.fin. ff.mandati,Bald. consil.456.incip. Inter alia,num.2. ff. de legat. 1. Angel. consil. 328. col.pen. vers. constat autem esse procuratorem, Lap. alleg.41. incip.Casus talis est,num. 16. Steph. Gratian. discept. forens. cap. 563. num.77.

Et

29 Et vti tales non tenentur in aliqua dignitate Ecclesiastica esse constituti, vt expresè censuit Rota *decis.445. num.5. part.2. recentior.* his verbis. *Circa illud, quod opponebatur, executorem minimè fuisse in dignitate Ecclesiastica constitutum, fuit responsum, quod ex quo illi fuit commissum nudum ministerium, dicebatur merus executor, & consequenter non fuit opus ut esset in dignitate constitutus*, Rot. *decis.29. & 31. num.1. de rescript. in novis*, Archid. *in cap. statutum, num. 11. vers. secus tamen est, eod. tit. in 6.* Card. *consl.103.n.10.* Feder.de Senis *cons. 115. num.5.* &c.

30 Eo magis, quia supremum Rotæ Tribunal nullam solet transferre cognitionem causæ in executores, Stephan. *decis.656. num.1.* nec ubi inhibitiones suas ad partes dirigit, vult vt prætextu nullitatis, subreptionis, vel obreptionis earum executio retardetur, sed quod sive justæ, sive injustæ sint inhibitiones hujusmodi, nihilominus timeantur, & exequantur, Achil. *decis.59.* Put. *dec.395.lib.2.* Verall. *dec.93.part.1.* cum aliis citatis per Farin. *fragm.*
31 *crimin. p.2. verbo Inhibitio, n.318. cum seqq.* nec ideo propter talem superioritatem sententias aliorum Tribunalium exequitur, quamvis in judicatum transactas, nisi gustato priùs de earum bono jure,
32 seu constito de earum justitia, Greg. XV. *dec. 208. num.5.* Duran. *dec.72.n.5.* Rota *decis.18.n.5.part.1. & decis.474.n.8. & dec.594.n.4 p.2. recentior.* Quare Rotales executores se abstinere debent ab omni & quacunque cognitione, & adimplere tenentur ministerium sibi commissum nudè, & simpliciter, ut dictum est.

33 Ex quibus rectè infertur tales à Rota designatos executores non teneri, nec posse partes citare, aut eas audire, nec ad effectum remittendi, nisi hoc in mandatis habeant; sed ut perspicuè pateat, an & quando in executione sententiæ sit necessaria citatio, videtur distinguendum, quod aut fit executio super eademmet re, super qua fuit pronuntiatum per eundem Iudicem contra eandem personam, & non requiritur alia citatio; vel executio fieri vult non in specie super rebus petitis, super quibus fuit pronuntiatum, sed in genere, vel in aliis diversis, & tunc requiritur nova citatio. Ita Innoc. *in cap. super eo, de re judic.* Bart. *in l. à Divo Pio, §. in venditione, ff. de re judic.* Cassad. *dec.6. n.2. de causa possess. & propriet.* Anton.Gabr. *commun. tit. de citat. concl. 1. n.153.* Marant. *de ordine judic. tit. de execut. sentent. n.16. pag.441.* Lancellot. *de attent. p.3. cap.57. n.30.* Honded. *cons. 50. n.45. lib.1.* Cardos. *in praxi Iudicum, verbo citatio, num.50.* Menoch. *cons. 365. n.10.* vbi dicit quod non est necessaria citatio partis, cùm exequenda est sententia in ea re, super qua lata fuit, Ioan. Honor. *in sum. Iuris Canon. tit. de sentent. & re judic. num.58.* Et quod de stylo sacri Palatij executor sententiæ non teneatur citare ad executionem faciendam, tenet Vestr. *in pract. lib.8. cap.5. num.3.* & latius ibidem *Addit. n.56.* vbi allegat Ludov. Gom. *ad reg. de subrog. collitig. quæst. 4. per tot.* censuit Rota *dec.365. n.5.* apud Farin. *part.1. recentior.* ibi. *Non obstat quod in mandato de exequendo, in quo versamur, quando petitur super eisdem rebus petitis, non requiratur nova citatio, secundùm magis communem opinionem, de qua per* Cassad. *dec.6. num.2. de causa possess. & propr.* Gabr. *de citat. concl. 1. num. 131.* cum aliis per Honded. *cons.20. num.45. lib.1. quia fuit responsum, quod id procederet quando condemnatio præcessisset præcisè, & in specie super rebus petitis, non autem in genere, ut in hoc casu, in quo Iudex pronuntiavit in genere D. Carolum esse immittendum in possessionem bonorum, quæ non essent concessa pro hæredibus vtriusque sexus, & sic intrat doctrina Bart. in leg. à Divo Pio, §. in venditione, sub n.2. vers. ego dico, &* ibi *etiam alij, ff. de re judic. quod requiratur nova citatio, præsertim cùm non fuerit eadem persona Iudicis qui tulit sententiam, & executoris*, Alexand. *in d. §. in venditione, num.35.* Marant. *de ordine judic. part.6. tit. de execut. sentent. num.18.* Ioseph. Ludov. Paris. *dec.6. sub n.5. & 3. p.1.* Gabr. *d. concl.1. de citat. num.131.* Hactenus Rota.

Et licèt secundùm alios æquior & humanior sen- 34
tentia reputetur illa, quæ habet in executione sententiæ citationem regulariter esse necessariam, quam sequuta fuit Rota *in Romana Sancti Thomæ, 17. Decembris 1604. coram R. D. Coccino Decano*, impressa per Marchesan. *de commiss. p.5. pag.156.* & de qua meminit Beltramin. *in annot. ad decis. 545. Greg. XV. num.11.* nihilominus tamen, vt colligitur ex adductis per eundem Beltramin. *citato loco*, id locum habetet, vel quando aduersus hæredem rei condemnati vult exequi sententiam etiam super eadem re propter mutationem personæ. Ruin. *consil.105. numero 4. lib.5.* Capic. *decis.1. num.14.* Rota *in Romana spolij demorum, 27. Novembris 1617. coram Card. Verospio*, cuius meminit Beltramin. *vbi suprà, versic. aduersùs tamen.* Vel quando est mutata persona Iudicis & executoris, vt tenet Gregor. X V. *dict. decis. 545. num.6.*

Et in omni casu nunquam est necessaria citatio 35
in executione sententiæ Rotalis, de qua agitur, quia cùm secum trahat executionem, nulla requiritur citatio, Grat. *consil.76. in fine, volum.5.* Anton. Gabr. *d. tit. de citat. conclusione 1. numer. 124.* tum quia in eadem sententia mandatum est relaxatum, & materia non est appellabilis, cùm à S. D. nostro commissa fuerit causa cum claus. *Appellatione remota*, ut fuit resolutum *in Romana spolij, 21. Iunij 1606. coram Cardin. Lancellotto*, & legatur annotatum in annotationibus R. D. Coccini Decani, quæ reperiuntur impressæ apud Marchesan. *d. part.5. pag. 157.* & de illis meminit Beltramin. *dicto loco*: tum etiam, quia executoriales relaxatæ fuerunt intimatæ, & reproductæ in Rota, & desuper obtenta fuit declaratoria, aggravatoria, & reaggravatoria, iuxta practicam Vestrij *lib.8. cap. vltim.* & latè tradita per Ludovic. Postium *in tract. mandati de manutenendo, observat. 103. per totam*: tum denique, quia 36
eo ipso quod decretæ fuerunt litteræ executoriales, seu relaxatum mandatum, executio à Rota cœpta dicitur, Cæsar de Grassis *decision. 1. num. 14. de restitut. in integr.* Put. *decision. 585. lib.5.* Rota *decisione 545. num.5. part.1. recentior. & decision. 188. num.2. part.2. etiam recentior.* Beltramin. ad Gregor. X V. *decis. 198. num.1.* Theodos. de Rubeis *in singularib. Rotæ, verbo Executio, §.5. pag.45.* Stephan. Gratian. *disceptat. forens. tom.5. cap.872. num.11.* cùm executoriales hujusmodi non solùm compellant condemnatum ad possessionem dimittendam, sed ipsum amoueant ab illa, in quibus terminis nullam citationem, vel intimationem requiri, tenent Rota *in Casalensi pensionis, 3. Decembris 1627. coram Cardinali Vbaldo seniore*, apud Ludouicum Post. *post dictum tractatum, decisione 31. à numero 2.* Gregor. X V. *decisione 43. num.15.* idem Ludouic. Post. *dicto tractat. observat. 103. numer. 7. & seqq.* Vnde quando in executione aliarum sententiarum aliquam pateretur difficultatem resolutio illa, de qua suprà *numer...* in executione tamen sententiarum Rotalium est indubitabile, citationem necessariam non esse, vt ex dictis patet, & stylus Curiæ Romanæ ita à multis retrò annis observat.

An Iudices laici, ad quos per viam violentiæ patet recursus, possint ex redditibus beneficij sequestro suppositis congruam portionem assignare clerico aliàs excommunicato ad se recurrenti pro impediendo dicto sequestro, & executiooe sententiæ, quæ possessionem eiusdem beneficij alteri daodam adiudicauit?

QVÆSTIO XIII.

1 *Congruam portionem Parochis sua diœcesis assignare ad Ordinarios spectat.*

2 *Congruam Parochis assignare pendet ab arbitrio Episcopi, cuius iudicio multùm defertur in hac materia.*

3 *Iudex sæcularis in rebus Ecclesiasticis se intromittere non potest.*

4 *Congrua non debetur, nisi Rectoribus Parochialium, & Vicariis perpetuis, qui exercent curam animarum, & tenentur personaliter residere.*

5 *Cura cessante cessat congrua assignatio, quia curæ vsus est fundamentum assignandæ congruæ.*

6 *Titularis debet sibi imputare si acceptauit beneficium tenue, seu nimis grauatum pensione.*

7 *Congrua & pensionis auctoritate Apost. reseruata petitio quando concurrit, semper debitum pensionis non solutæ præferendum est.*

8 *Congrua non assignata in litteris Apostolicis, etiam à Curato via ordinaria petenda est.*

9 *Pensionis natura iuxta hodiernum stylum accedit ad naturam assignatorum alimentorum.*

10 *Parochus consentiens impositioni pensionis excessiuæ, videtur saltem in vim pacti sibi præiudicare, & censetur quasi contraxisse cum pensionario.*

11 *Congrua ex redditibus beneficij debetur seruienti instar salarij.*

12 *Excommunicato non debetur Congrua, nec percipit fructus beneficij.*

13 *Excommunicato nullo modo potest assignari pars aliqua fructuum sui beneficij, tanquam congrua portio, & multò minùs titulo alimentorum.*

14 *Excommunicato solùm in casu extremæ necessitatis moderatè admodum ex redditibus beneficij succurrendum.*

15 *Excommunicatus licèt fructus beneficij non lucretur, pensionem tamen soluere tenetur.*

16 *Excommunicatus fructus beneficij non lucratur, dum de censuræ validitate dubitatur, & disputatur.*

1 CERTA & indubitata est in Iure nostro conclusio, & recepta à Doctoribus resolutio, ad Ordinarios spectare congruam portionem Parochis suæ diœcesis assignare, vt per Rebuff. *de congrua porcione, numer.* 55. *quæst.* 7. Seraphin. *decis.* 150. *numero primo*, Rota *decisione quinta, numero primo, parte secunda, diuers.* Sacra Congregatio Concilij, cuius meminit eadem Rota *decis.* 595. *num.* 2. *in fine, part.* 2. *recentissim.* aliàs *in posthumis Farin.* Verba autem Sacræ congregat. à Rota relata ita se habent: *Licet Episcopo assignare Sacerdotibus, qui erunt præfecti nouis parochiis secundùm hoc decretum* (scilicet *sess.* 21. *de reform cap.* 4.) *constituti competentem portionem arbitrio suo ex omnibus fructibus ad matricem pertinentibus, non di-*
2 *stinguendo magis decimas, quàm alia corpora redditu um eius.* Vnde patet hoc pendere ab arbitrio Episcopi, secundùm Host. Abb. & alios in cap. *ad audientiam, de Eccl. ædific.* Rebuff. *d. tract. de congrua, quæstione* 20. *num.* 82. Rota *decis.* 5. *num.* 1. *part.* 2. *diuers.* & *d. decis.* 595. cuius iudicio multùm defertur in hac materia. Surd. *de aliment. titul.* 4. *quæstione* 23. *numer.* 43. Seraphin. *decis.* 173. *num.* 1. Gregor. XV. *decis.* 483. *num.* 7.

Quæ quidem congruæ assignatio cùm sit res merè 3
Ecclesiastica, non solum ratione rei beneficialis, ex qua debet extrahi, sed etiam ratione personæ Ecclesiasticæ, ad cuius sustentationem est assignanda, non potest cognoscere, aut in illa se intromittere Iudex sæcularis quocunque prætextu, arg. *cap.* 2. ibi, *vt laici Ecclesiastica tractare negotia non præsumant,* &c. *de iudic.* vbi Dec. *num.* 24. & Ripa *numer.* 13. Vant. *de nullit. tit. ex defectu iurisdictionis Ordin. à numer.* 54. Illustriss. D. Acuña *in comment. ad cap.* 1. *ex num.* 5 *dist.* 96.

Et quatenus in præsenti casu huiusmodi congrua portio coram Ordinario peteretur ex fructibus beneficij non Curati pro terminis meæ pensionis non solutis, ritè & rectè sequestratis, adhuc ei non erat deferendum, ex seqq.

Primò, quia sumus in beneficio non Parochiali, 4
& intrat conclusio congruam non deberi, nisi Rectoribus Parochialium, & Vicariis perpetuis, qui exercent curam animarum, & tenentur personaliter residere, iuxta text. *in cap. exstirpanda, in princ.* & §. *qui verò*, vbi gloss. & Doctores, *de præbend.* Concil. Trident. *sess.* 24. *de reformat. cap.* 13. Rebuff. *de congrua, quæst.* 4. *in princip.* Valenzuela *consil.* 54. *n.* 20. *lib.* 1. Rota *decis.* 420. *n.* 3. apud Farinac. *part.* 1. 5
recentiar. & *decis.* 437. *n.* 3. *part.* 1. *recentissim. in posth.* & coram Gregor. XV. *decis.* 429. *num.* 1. & ibi *Addent. num.* 8. Ex ea ratione, ne alias intenti ad quærendum sibi victum, deserant curam animarum, vt ratiocinatur Stephan. Gratian. *discept. forens. cap.* 399. *num.* 14. & Rota *d. decis.* 420. *num.* 5. Fundatur ergo iustitia istius congruæ super qualitate muneris, videlicet curæ animarum, siue eius exercitij, quo cessante cessat etiam ipsa congruæ assignatio, Lotter. *de re benefic. lib.* 2. *quæst.* 12. *num.* 24. vbi allegat decisiones *in Calagurritana congruarum coram Oradino*, quæ reperiuntur *part.* 1. *diuers. decis.* 16. & 17. in quibus fuit firmatum, noo constare de Parochialitate, & propterea congruam non deberi: eadem Rota *decis.* 83. *n.* 11. *part.* 1. *diuers.* vbi quod cessante cura, cessabit causa, siue fundamentum solutionis congruæ; seruitium enim necessarium, & vsus curæ est fundamentum assignandæ congruæ, vt censuit eadem Rota *dec.* 7. *n.* 2. *p.* 2. *recentior.*

Non obstat regula, quod qui altari seruit, de Al- 6
tari viuere debet, *d. cap. exstirpanda*, cum aliis citatis per me *Axiom...* quia vltra quod textus expressè loquitur in Parochialibus ratione muneris, & contractus quodammodo matrimonij inter Parochum & Ecclesiam, respondetur quod sibi debet Titularis imputare si acceptauit beneficium tenue, seu nimis grauatum pensione, vt per Rebuff. *de congrua, n.* 92. & in fortioribus terminis de rectoribus Parochialium, quod sibi debeant hoc imputare, tenuit Rota *coram Gregor. XV. decis.* 431. *num.* 11.

Secundò, quia quando concurrit petitio con- 7
gruæ Rectoris, & pensionis auctoritate Apostolica super Curato beneficio impositæ, semper debitum pensionis non solutæ præferendum est alij cuicunque. Ratio est, quia ob huiusmodi specialem reseruationem in Bullis Apostolicis Camerali obligatione vallatam, ac proinde paratam executionem habet, quæ Congrua eo tantum casu conceditur, si in eisdem litteris Apostolicis assignata reperiatur dispositiuè, vel conditionaliter cum claus. Dummodo remaneant centum pro Rectore: quo tantùm casu

caſu illa centum ante penſionem erunt ſolvenda, niſi ex reſervatione penſionis conſtiterit eadem centum pro Rectore non remanere, vt cenſuit Rota *in Segobienſi tertia partis fructuum*, 25. *Maij* 1612. *coram bonæ mem. Patriarcha Manzanedo*, cujus meminit *de clauſul. uſufreq. clauſ.* 47. *num.* 11. & 12. Quod revera caſui noſtro non applicatur, cum Theſauraria, de qua agimus, nullam animarum curam habeat, ac proinde ei congrua, quia non habetur, aſſignata non reperitur.

8 Tertiò, quia extra caſum aſſignationis congruæ diſpoſitivè vel conditionaliter factæ in litteris Apoſtolicis pro illa etiam à Curato via ordinaria agendum eſt coram Ordinario, & à ſententia, qua pronuntiatum fuit illam deberi, quoad utrumque effectum concedenda eſt appellatio, ut reſolvit Flores de Mena *var. lib.* 1. *quæſt.* 14. *num.* 7. quod *num.* 11. ad alimenta ampliat, quæ ad partis inſtantiam, & per viam actionis petuntur, quo caſu proceditur ordinariè, & habet locum appellatio: ergo petitio congruæ, de qua loquimur, non poteſt impedire viam executivam exigendarum penſionum, quarum natu-
9 ra juxta hodiernum ſtylum accedit ad naturam aſſignatorum alimentorum. Creſcent. *deciſ.* 3. *de ſolut.* Achil. *dec.* 26. *n.* 3. *de appel.* Rot. *dec.* 407. *n.* 1. *part.* 1. Apud Farin. *in poſthumis.*

10 Quartò, quia Parochus conſentiens impoſitioni penſionis exceſſivæ, videtur ſaltem in vim pacti ſibi præjudicare, *ad l.* 1. §. *uſque adeò, ff. de injur.* cum aliis citatis per Mandoſ. de *Signatura gratiæ*; *tit. de penſion. verſ. advertendum etiam eſt*, & cenſetur quaſi contraxiſſe cum penſionario, ſeque obligaſſe ad dictæ penſionis ſolutionem. Guid. Papæ *q.* 376. Gig. *de penſion. q.* 50. Caputaq. *dec.* 15. *part.* 1. & *dec.* 302. *part.* 2. vnde ei imputandum erit, quod beneficium habens tenues redditus, & exceſſiva penſione gravatum ſuſceperit, Rota *dec.* 7. *n.* 3. *part.* 2. *recent.* neque ſtante clauſula *non alias, aliter, neque alio modo*, à reſignante impoſita, reduci poteſt ipſa penſio, quia cum Papa reſtrinxerit gratiam ad conſenſum limitatum reſignantis (propter illam clauſulam, quæ importat conditionem ſuſpenſivam ac formam, itavt ea non adimpleta ceſſet conſenſus agentis) ſi penſio in parte non ſubſiſtit, non erit reducibilis ad minorem quantitatem, quia deficit reſignantis conſenſus, & ſic in totum ipſa gratia corruit, & reſignans poteſt regredi ad beneficium reſignatum: ita Rota *deciſ.* 286. *n.* 3. apud Pat in. *p.* 2. *recentior.*

11 Quintò, quia beneficium datur propter officium, & fructus aſſignantur, vt beneficiarius expeditè, & liberè debitum officium exercere poſſit, *cap. cum ſe-*
12 *cundùm Apoſtolum, de præbend.* & congrua redditibus beneficij debetur, inſtar ſalarij ſervienti, Rota *deciſ.* 442. *num.* 3. *part.* 2. *recentiſſim.* aliàs *in poſthumis Farinac.* cujus capax eſſe non poteſt excommunicatus, juxta text. *in cap. paſtoralis* 53. §. *verum, de appellat.* ibi, *& illi proventus Eccleſiaſtici meritò ſubtrahuntur, cui Eccleſiæ communio denegatur*, cujus deciſionis eam rationem aſſignat idem text. quia ſcilicet per excommunicationem excommunicatus repellitur ab Eccleſia, & ejus communione; & ſic cum non poſſit exercere functiones Eccleſiaſticas, propter quas percipit fructus, illis privatus manet ipſo jure, quamvis per ſententiam Iudicis ad illorum amiſſionem non fuerit condemnatus: ita dicti textus auctoritate reſolvunt Covarr. *lib.* 3. *variar. cap.* 13. *num.* 8. Vgolin. *de cenſur. tab.* 2. *cap.* 12. Sayr. *eod. tract. lib.* 2. *cap.* 5. *num.* 24. & 30. Suar. *in ſimili tract. tom.* 5. *diſp.* 13. *ſect.* 2. Mar. Alter. etiam *eod. tract. tom.* 1. *lib.* 2. *diſp.* 6. *c.* 8. Gutier. *canon. lib.* 1. *c.* 1. *n.* 90. *cum ſeqq.* Anton. Riccinl. *de Iure perſonarum extra gremium Eccleſiæ exiſtent. lib.* 4. *cap.* 14. *à princ.* Ego ipſe *de dignit. & Canonicis, cap.* 22. *num.* 2. *cum ſeqq.* & decidit *l.* 31. *tit.* 9. *part.* 1. ibi, *Otroſi puſo por pena ad Clerigo que foſſe deſcomulgado con derecho, que no pudieſſe demandar las rentas del beneficio que devia aver por aquel tiempo en que lo fue, ni podieſſe ganar otro de nuevo*, &c.

Vnde infertur excommunicato partem aliquam 13
fructuum ſui beneficij, tanquam congruam portionem, & multo minus titulo alimentorum, aſſignari nullo modo poſſe, vt expreſsè probat gloſſ. *verbo ſubtrahuntur, in fine, in d. c. paſtoralis*, §. *verum*, ibi: *Ego credo quod licèt depoſito provideatur ne in clericorum opprobrium mendicare cogatur, quod excommunicato in nullo ſit providendum, qui contemnit Claves Eccleſiæ cui participandum non eſt*, &c. Navar. *in man. cap.* 25. *num.* 124. Mat. Alter. *d. diſp.* 6. *cap.* 9. *à princ.* & rationem aſſignat, quia excommunicatus poteſt ſibi conſulere petendo abſolutionem, vt licitè valeat fructus beneficij recipere, latè Gutier. *d. lib.* 1. *Canon. c.* 1. *n.* 96. ibi: *Secundò prædicta concluſio, quæ habet, ut excommunicatus fructus, & diſtributiones quotidianas ſui beneficij, vel præbendæ non lucretur tempore, quo eſt excommunicatus, adeò procedit, ut quamvis clerico depoſito, & ſuſpenſo à beneficio propter crimen ex redditibus beneficij alimenta ſint miniſtranda, ne cogatur mendicare in opprobrium Ordinis clericalis, excommunicato tamen nihil ex redditibus Eccleſiæ datur, etiamſi egenus, & pauper ſit*. &c. Quod adeò ve- 14
rum eſt, vt niſi in caſu extremæ neceſſitatis moderatè admodum ex redditibus ſui beneficij ſuccurrendum ſit, ne fame pereat, ex vniverſali præcepto Iuris naturalis, ad gloſ. *d. verbo ſubtrahuntur*, ibi, *niſi fortè fame periret, tunc debet ei ſubveniri*, &c. Mat. Alter. *d. c.* 9. *in princ.* & §. *ſequitur, verſ. prima eſt*, Greg. Lop. *l.* 31. *gloſ. verbo las rentas del beneficio, tit.* 9. *part.* 1. Gutier. *d. lib.* 1. *c.* 1. *n.* 102.

Et quamvis ex redditibus beneficij excommuni- 15
cato nullo modo ſit ſuccurrendum, nec eos, aut illorum partem lucrari poſſit, adhuc tamen ex proprìis bonis penſionem ſuper illis auctoritate Apoſtolica reſervatam ſolvere tenetur: ita Gig. *de penſionib. quæſt.* 64. Ioan. Baptiſta Coſta *de remed. ſubſid. remed.* 106. *illat.* 3. *num.* 1. Valaſc. *conſil.* 1. *num.* 3. latè Mat. Alter. *d. c.* 9. *verſ. ſecundò dico*, *pag.* 247. *cum ſeqq.* vbi *verſ. tertiò dico*, advertit illam propoſitionem, qui non percepit fructus beneficij, non tenetur ad ſolutionem penſionis, intelligendam eſſe quando quis caret fructibus abſque culpa ſua; ſecus ſi impedimentum, ratione cujus privatur fructibus, provenit ex culpa ſua, ſicut accidit quando beneficiarius incidit in excommunicationem, Gutier. *dict. lib.* 1. *cap.* 1. *num.* 124. vbi *in verſ. quod tenendum*, ait hanc ſententiam procedere, & veram eſſe in Clericis juſtè excommunicatis, qui præbendas obtinent in Eccleſiis Cathedralibus; cùm enim penſio ſit impoſita ſuper fructibus, & diſtributionibus quotidianis Canonicatus, & Præbendæ, verbi gratia, tuncque temporis ratione excommunicationis ob non reſidentiam nulli ſint fructus, nec diſtributiones quotidianæ dicti Canonicatus, & præbendæ, conſequens eſt vt ipſe excommunicatus de ſuo teneatur ſolvere penſionem, cujus contrarium exiſtimat idem Gutierrez: verùm in cæteris beneficiariis extra Cathedrales Eccleſias, qui non habent diſtributiones quotidianas, nec fructus ſuorum beneficiorum diſtributi ſunt ſtatis horis in illis etenim meritò, vt ex fructibus ſuorum beneficiorum, ſuper quibus eſt penſio impoſita, ipſa

soluatur, ad quemcunque ipsi fructus pertineant, cum ione non extent, & dicantur etiam fructus beneficiorum.

Nec effectus censuræ quoad hoc tollitur, si de illius validitate dubitetur, aut censuratus prætendat se malè excommunicatum, vel ab excommunicatione appellet, quia dum in contrarium non adest res iudicata, fructus huiusmodi minimè lucrabitur, nec ex illis alimentandus erit, vt per text. *in d. cap. pastoralis, §. verum,* resoluunt Panorm. ibi *n.6.* & Franch. *n.4. & 16.* Suar. *de censur. disp. 13. sect. 5. ante n. 10.* Moneta *de distrib. quotid. p. 2. q. 15. n. 19.* Ricciul. *de iure personarum extra gremium Ecclesiæ existent. lib. 4. cap. 14. n. 13.*

An & quando Regij Iudices possint sequestrari facere fructus, & redditus beneficiorum Ecclesiasticorum?

QVÆSTIO XIV.

1 *Iudex sæcularis redditus beneficiorum Ecclesiasticorum sequestrans, incurrit in censuram Bullæ Cœnæ, nisi in casibus à legibus Regiis decisis, vt num. 2.*

3 *Iudices sæculares sub Bulla Cœnæ censura includuntur, qui auctoritate prætensa & vsurpata sequestrant redditus beneficiorum.*

4 *Bulla Cœnæ c. 17. non includit modos, & casus à iure permissos.*

5 *Iudex laicus potest quibusdam concurrentibus, & præcipuè stante periculo moræ, capere, & sequestrare personam Clerici.*

6 *Iudex sæcularis benè potest beneficij redditus sub sequestro ponere quando id facit in executionem sequestri per prius relaxati à Iudice Ecclesiastico.*

1 EXPRESSO Bullæ in Cœna Domini *cap. 17.* cautum est ne quis fructus, redditus, seu prouentus beneficiorum Ecclesiasticorum etiam quavis occasione, vel causa, sine Romani Pontificis, vel aliorum ad id legitimam facultatem habentium expressa licentia sequestrari faciat, sub excommunicatione in eadem Bulla contenta, & ideò contra huiusmodi sequestra regulariter facta in beneficiis Ecclesiasticis per Curiam sæcularem multa cumulant, & ad diuersa inferunt Ludou. Gom. *in reg. de annali, q. 46.* Mat. Anton. *var. resol. lib. 3. c. 9.* Sarauia *in tr. de iurisd. Adiunctorum, quæst. 30. n. 38.* Viuian. *de iure patron. lib. 11. cap. 11. & 12. per tot.* Et illud adnotandum, quod Bulla loquitur in Iudice sequstrante, non autem in procurante sequestrum, prout in puncto firmatunt. Nauarr. *in man. cap. 27. n. 51.* Iacob. de Graff. *in aureis decis. lib. 4. cap. 18. n. 144.* Mar. Anton. *d. lib. 3. c. 9. n. 1.*

2 Sed stante prædicta Bulla valdè controuersum est, an aliqua rationabili causa cohonestari possit huiusmodi sequestrum, si aliquando per Iudicem sæcularem in beneficiis Ecclesiasticis imponatur? Non loquimur de illis casibus specialiter decisis *à legibus Regiis 18. 51. & 25. tit. 3. lib. 1. nona Recopil.*

3 Sunt qui ad euitandum scandalum & seditiones, præcipuè stante periculo moræ & difficilis recuperationis fructuum, dicant licere Regiis Magistratibus beneficiorum redditus sequestrari facere, quia sub illa clausula Bullæ illi tantum includuntur, qui auctoritate prætensa ac vsurpata, non vero qui aliqua iusta & rationabili de causa, sequestra huiusmodi faciunt: Ita tenere videntur Cajet. *in sum. verbo excommunicatio, c. 27.* Navarr. *in man. cap. 27. n. 60. §. Sexto, vers. quintum.* Mat. Alter. *de censur. tom. 1. disp. 18. lib. 5. c. 2. vers. Cajetanus, pag. 722.* Mandel. Alba *cons. 75. n. 3.* ibi: *Et non est dubium, quod possit quilibet Iudex, & multò magis Princeps facere sequestrum, & advocare etiam ad se possessionem, cum subest timor scandali, Innoc. in c. in præsentia, col. 1. de probat.* Specul. *in tit. de sequestr. possess. in princ. & de libel. concl. §. nunc dicendum, vers. 22. & in tit. de possess. & petit. in princ. column. fin.* Guid. Papæ *quæst. 678. per l. æquissimum, ff. de usufruct. cum aliis similibus: & sequestratio, quæ fit ex officio Iudicis nobili, vt tradit* Abb. *in c. 2. col. 3. n. 12. vers. venio ad secundum, de sequestr. possess. videtur etiam id posse facere Iudex, vel saltem Princeps sæcularis in prædictis beneficiis Ecclesiasticis,* vt per Afflict. *dec. 2. n. 4. quia eadem est ratio, scilicet vitandi scandali, præsertim in hoc casu, quo manifestum est, quod sperandum non erat remedium eo tempore ab aliquo Principe Ecclesiastico,* &c. Et idem Mandel. *cons. 78. n. 3.* vlteriùs resolvit sequestrum huiusmodi non solùm posse fieri ex officio, & sine causæ & partium cognitione, & dum ab alio non occupatur possessio beneficij, sed etiam post illam captam.

Hanc eandem resolutionem tenet novissimè Salgado *de recept. Bullarum, part. 1. cap. 10. num. 68.* ibi. *Tamen non includit ejus prohibitio* (hoc est Bullæ in Cœna Domini) *modos, & casus alias à Iure permissos & approbatos; etenim hoc Bulla Cœnæ cap. 17. nimis generaliter disponit, & propterea non comprehendit casus alias specialiter à Iure exceptos, & permissos, maximè Regibus, quibus alicujus specialis Iuris & Regaliæ virtute competit ad suas manus reducere fructus, seu bona Ecclesiæ vacantia pro custodia, & tuitione, ne dissipentur,* de quo est textus expressus *in c. generali 3. de elect. in 6.* &c. & paulò inferius eodem *num. 78.* ibi: *Et sic de similibus Regaliæ antiquitus pertinentibus Regi erga fructus beneficiorum, & de sequestratione eorum, & reductione ad manus suas ob scandalum vitandum, ut post magnam Doctorum catervam diximus sup. n. 20. cum seqq. & aliis similibus casibus, in quibus ob eandem rationem & finem fructus beneficiorum, & temporalia cætera bona à Rege sequestrari, & occupari licet,* &c. 4

Vlterius id comprobatur, quia Iudex laicos potest quibusdam concurrentibus, & præcipuè stante periculo moræ, capere, & sequestrare personam Clerici, *in cap. cùm non ab homine, num. 55. de judic.* Borgnin. *decis. 3. num. 26. part. 5.* ergo multo melius sui beneficij fructus, hi enim non ita eximuntur à potestate sæculari sicut persona Clerici, vt per se patet. 5

Ego prædictorum Doctorum sententiam in puris terminis vitandi scandali, præcipuè stante periculo moræ, & difficili recuperatione fructuum, probabilem fateor, sed probabilius mihi videtur id absque scrupulo (prout in casu nostro) fieri posse, si Magistratus sæcularis solùm operetur in executionem alterius sequestri per prius ab Ecclesiastico Iudice relaxati, ei enim auxilium exhibere tenetur, vt videre licet in tract. hac de re edito à Fr. Michaële Agia Valentino Ordinis sancti Francisci. 6

An, & quando Capitulum teneatur pro rata temporis vacationis, & absentiæ Titularis solvere pensionem super distributionibus à se perceptis?

QVÆSTIO

QVÆSTIO XV.

1 *Capitulum non tenetur pro rata temporis vacationis, & absentia Titularis soluere pensionem super distributionibus à se perceptis reseruatis, secundum vnam opinionem, sed contraria verior, vt num. 2.*

3 *Pensio est onus reale, & sequitur fructus à quocunque percipiantur.*

4 *Pensionis onere à principio grauantur fructus, & distributiones ante præstitum seruitium, & eius solutio non dependet a residentia Titularis, nec ab eius acquisitione.*

5 *Pensio non debetur pensionario propter seruitium Canonici possessoris, sed ex gratia Papæ.*

6 *Pensionis pars indeterminatè à cumulo fructuum ex voluntate Pontificis est extracta, & ex gratia eiusdem ad pensionem granata.*

7 *Pensio imposita super distributionibus Canonicatus à Capitulo pro rata temporis vacationis, & absentia Titularis, fuit iussa solui à Clemente VIII. & Gregorio XIII.*

8 *Cancellaria Vallisoletana per viam violentiæ adita censuit Capitulum Giennense teneri ad soluendas pensiones super Canonicatu impositas, & de tempore vacationis decursas.*

9 *Doctores aliqui qui contrarium tenuerant, postea recesserunt ab opinione sua.*

10 *Ignorantia affectata scientiæ æquiparatur.*

11 *Delegata iurisdictio non potest extendi ad eos, qui in commissione non sunt nominati.*

12 *Prælatio non datur inter fructus, prouentus, & distributiones, super quibus pensio est imposita, nec species vna granata est hoc onere in defectum alterius.*

13 *Ordo §. in venditione, leg. à Diuo Pio, ff. de re iudic. non est datus pro forma, sed ad instructionem Iudicis.*

14 *Prælationis ordinem non est necesse seruare, vbi adest obligatio Cameralis.*

1 N hac quæstione pro negatiua parte vulgò adduci solet, quod Capitulum iure proprio propter personalem residentiam, atque seruitium personalissimum redditibus, atque fructibus, non tanquam alienis, sed propriis, atque suis Præbendis iure non decrescendi addictis fruitur, atque ipsos lucratur, proindeque non tenetur ad solutionem pensionis super fructibus Præbendæ illius, consensu antiqui possessoris reseruatæ, quoniam huiusmodi fructus percepti à Capitulo tempore vacationis illius Præbendæ oneratæ, non sunt eiusdem Præbendæ, sed cæterorum residentium, quod verum esse huius opinionis assertores affirmant in his Præbendis Ecclesiarum Cathedralium, & similium, quæ mensam communem pro residentibus habent simul, quia tunc Capitulum iure proprio capit fructus, sicut cæteri eiusdem mensæ, nec ob id potest dici successor in Præbenda, aut aliquis videtur pensioni reseruatæ consensum præstitisse; secus si Præbenda vacans aliquos habuerit fructus, redditus, atque prouentus distinctos, ac separatos à mensa communi Capitulari, quia tunc si Capitulum vacante Præbenda, vigore statuti, vel consuetudinis, alteriusve priuilegij illis bonis, siue rebus vtatur, ac fruatur, tenebitur quidem vsque ad quantitatem fructuum illorum, quos perceperunt, pensionem vacationis decursam soluere. Ex quibus, & aliis hanc partem sustinent Nauar. *consil. 1. de solut.* Gutier. *canon. lib. 1. cap. 1. num. 119. cum seqq.* Monet. *de distribut. quotid. p. 4. q. 8. num. 17. cum seqq.*

His tamen non obstantibus, contraria opinio verior, ac communiter recepta est, eamque sequuntur Gig. *de pension. q. 51.* Nauar. *cons. 3. n. 3. in fine, de solut.* mutans sententiam, quam *cons. 1.* amplexus fuerat, Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloss. 3. §. 4. num. 44. & seq.* Quarant. *in sum. Bullarij, verbo distributiones quotidianæ, ad fin.* Aloys. Ricc. *in praxi rerum fori Eccles. titul. de pension. decis. 434.* Ceuall. *communium contra commun. tom. 4. quæst. 897. numero 505. cum seq.* Marescot. *var. resolut. lib. 2. cap. 18. num. 51. cum seqq.* Nicol. Garc. *de benefic. part. 1. cap. 5. numero 206. cum seqq.* Bonaciu. *de horis Canon. disput. 2. quæst. 6. punct. 3. num. 11.* Castro Palao *in opere morali, tom. 2. tract. 7. de horis Canon. disput. 3. punct. 7. num. 11.* Ego ipse *de iure Ecclesiast. vniuerso, lib. 3. cap. 11. num. 93. circa fin.* Rot. *decis. 133.* apud Farin. *part. 2. recentior. & decis. 407. num. 1. part. 1. nouissimar. in posthumis Farin.* multis, sed his potissimum fundamentis. 2

Primò, quia pensio est onus reale, & sequitur fructus à quocunque percipiantur, *cap. querelam,* vbi Abb. *notab. 3. de elect.* Roman. *consil. 188.* Gig. *de pension. q. 39. n. 1. & q. 47. n. 3.* Put. *decis. 189. n. 2. lib. 3.* Decian. *resp. 37. n. 14. vol. 1.* Ego ipse *de officio & potestat. Episcopi, p. 3. alleg. 120. n. 1.* Castro Palao *dict. tom. 2. tract. 13. disp. 1. punct. 11. §. 6. n. 1.* Rota *decis. 128. n. 2. p. 1. diuers. & d. decis. 407. n. 2. p. 3 nouissimar.* 3

Secundò, quia fructus, & distributiones grauantur onere pensionis à principio ante præstitum seruitium, & eius solutio non dependet à residentia Titularis, nec ab eius acquisitione, vt in puncto resoluit Rota *d. decis. 135. p. 2. recentior.* vbi *num. 3.* eleganter sic loquitur. *Et præterea omisso hoc fundamento, Domini firmarunt, quod quamuis pensio imponatur super distributionibus Scholastriæ, vel alterius dignitatis, quæ non adquiruntur à Titulari ante præstitum seruitium, tamen intentio Papæ est grauare ab initio in fauorem pensionarij non solum illas distributiones, quæ acquiruntur Titulari post seruitium, sed etiam eas, quæ sunt destinatæ Canonicatui, & Scholastriæ, quas Titularis residendo, & inseruiendo acquisiuisset: & mouebantur primò, quia in litteris reseruationum exprimitur valor distributionum, quæ sunt debitæ Titulari si inseruiat, & non illarum, quæ actu acquiruntur, & propterea necessariò dicendum est, quod Papa voluit afficere distributiones onere pensionis ante præstitum seruitium, & acquisitionem Titularis. Secundò mouebantur, quia pensio imponitur in fauorem pensionarij, cui sine aliquo seruitio est debita, quia Papa intelligit grauare distributiones ab initio, non habito respectu ad seruitium, & acquisitionem Titularis. Tertiò mouebantur, quia si non admitteretur iste intellectus, perceptio pensionis redderetur euentualis, & penderet ex seruitio Titularis; eo enim suspenso, vel aliter absente, pensionario non competeret actio pro consecutione suæ pensionis, saltem contra Capitulum, & similiter ei non deberetur pensio tempore vacationis Dignitatis, super qua est imposita, & hoc est multùm absurdum, & contra verisimilem mentem Papæ, & stylum hactenus seruatam, secundum quem pensio omni tempore debet solui pensionarijs absque aliqua subductione ratæ temporis vacationis, &c.* 4

Eandem ferè rationem præstat breviùs Gonzal. *d. §. 5. num. 45 cum seqq.* ibi. *Cuius rei ratio est, quia dicta pensio fuit imposita à Papa super fructibus, & distributionibus, & non debetur pensionario propter seruitium Canonici possessoris, sed ex gratia Papæ, & ad* 5

illam percipiendam actio realis sibi competit, Gig. *de pension.q.39. & q.43.* Crescent. *decis.3.n.1. de solut. & etiam personalem contra quemcunque successorem, qui succedendo se obligare censetur.* Caputaq. *decis.13. n.1.& seq.p.1. Vnde persona Canonici, illiusque servitium in hoc casu nullius considerationis esse debet, nec mors, vel absentia illius potest esse damnosa pensionario*, &c.

6 Ad idem tendit quod tradit Castro Palo *d. disp.3. punct.7.n.12.* ibi: *Ex quo fit ante diuisionem fructuum, & cuilibet illorum applicationem, obligatum esse Capitulum ad solutionem pensionis, si in se velit retinere, aut aliis interessentibus applicare illam partem fructuũ qua beneficiato grauato, si assisteret, esset concedenda, quia illa pars indeterminate a cumulo fructuum ex voluntate Pontificis est extracta, & ad pensionem grauata ex gratia Pontificis independenter à servitio possessoris; negari enim non potest hunc modum imponendi pensionem possibilem esse. Quod autem sit conuenientior, inde probatur manifestè, quia intentio Pontificis in concedenda pensione est prouidere certò & infallibiliter pensionario sustentationem, at si pensionarius non posset obtinere pensionem à Capitulo recipiente fructus & distributiones tempore, quo beneficiatus non existit, vel non existat, non certò & infallibiliter, & annuatim pensionario erit prouisum. Quod si respondeas personaliter beneficiatum esse obligatum ad illius solutionem, praeterquam quod est dubium, cùm fructus nullos receperit, non infertur secura pensionarij sustentatio, siquidem beneficiatus sapè impotens est ad soluendum, & ex alia parte cùm non possit pensionarius fructus sequestrare, remanebit i. so ...us*, &c.

7 Tertiò hæc eadem sententia corroboratur Pontificia declaratione, vt refert Rota *d. dec. 133. sub n.2.* ibi: *Quartò, & vltimò mouebantur, quia succedente simili causa inter Capitulum Ecclesia Vlysbonens. & Alphonsum Colonia, petebatur pensio imposita super distributionibus Canonicatus à Capitulo pro rata temporis vacationis, & absentia Titularis, & Capitulum se defendebat, quod non tenebatur, quia distributiones perceperat ex proprio iure non decrescendi, & Sanctissimus D. N. per sua Breuia declarauit, quod tenebatur ad solutionem, quia pensio erat imposita super distributionibus, & ipsa distributiones hoc onere reali erant grauata, & pro solutione pensionis obligata, & hypothecata*, &c. De eodem exemplo mentionem facit Castr. Pal. *d. disp.3. punct.7.n.11.* ibi: *Moueor pracipuè, tum quia sic declarauit Clemens VIII. de anno 1592. quodam Breui in fauorem D. Alphonsi Colonia, postea Episcopi Cartaginensis: pracepit enim Capitulo Vlysbonensi soluere ei pensionem sexcentorum ducatorum impositam super Canonicatu illius Ecclesia, vt à Capitulo debitam, eo quòd perceperat distributiones Canonicatus, super quibus erat pensio imposita*, &c. refert idem Nicol. Garc. *de benefic. p.1. c.5. n.218.* vbi *num.217.* affirmat Gregorium XIII. de anno 1578. contra Capitulum Elboren. litteras in forma Breuis concessisse, quibus iubebatur vt pensionem super Cantoria illius Ecclesiæ reseruatam solueret.

8 Quartò, quia secundùm hanc opinionem obseruari & practicari in insigni Capitulo Toletano refert Ceuall. *commun. contra commun. quæstione 897. numero 505. cum seqq.* vbi *numero 511. cum seqq.* attestatur ita quoque practari in Vallisoletana Cancellaria; nam cùm quidam executor Capitulum Giennense condemnaret ad soluendas pensiones super Canonicatu impositas, & tempore vacationis decursas, & causa per viam violentiæ ad illam Cancellariam delata, tandem fuit in ea resolutum executorem huiusmodi sic procedendo nullam vim facere.

Quintò, quia plures ex his, qui contrariam tenuerunt sententiam, veritate meliùs trutinata, & vtriusque fundamentis exactiùs inspectis, tandem à prima recedentes, hanc nostram amplectuntur, vt videre licet apud Nauarrum, qui etiamsi *consil. 1. de solution.* oppositum à nostra sententia tenuerit, postea *cons.3.* ab ea recedens cum nostra remanet, & Gutier. in secunda impressione, *d. cap.1. num.123.* subdit se audiuisse Romæ practicari contrarium illius, quod suprà tenuerat. 9

Sextò, quia non obstant ea, quæ pro contraria opinione solent adduci. Nam ad illud quod Capitulum bona fide, & ignorando reseruationem pensionis, fructus & distributiones inter præsentes, iuxta formam statuti distribuit, respondetur, reseruationem huiusmodi factam fuisse à multis retrò annis, illamque Capitulo sæpè sæpiùs innotuisse; vnde benè sequitur, allegatam ignorantiam esse affectatam, proindeque scientiæ æquiparari. Ias. *in l. si seruus plurium, §. si quis ante, num.2. ff. de leg.1.* Menoch. *de arbitr. casu 316. num.56.* Rota *dec.364. num.4.* apud Fario. *part.2. recentior. & decis.342. num.2. & 3. ead. p.2.* Et tantò magis, cùm Capitulum ope exceptionis alleget se ignorasse talem reseruationem, cùm hoc sit fundamentum suæ intentionis, quia ad illud pertinebit plenè, probabiliter, verisimiliter, iustè, & non affectatè ignorantiam probare, vt censuit Rota *decis.342. num.2. part.2. recentior.* ibi. *Regula enim quod ignorantia præsumitur, non habet locum, quando ignorantia est fundamentum intentionis agentis*, &c. 10

Nec obstat quod iurisdictio executoris in Bullis pensionis designati, delegata est, & non potest ad eos extendi, qui in commissione non sunt nominati, iuxta tradita per Doctores *in cap. P. & G. & in cap. cùm olim, de officio deleg.* Menoch. *consil. 340. n.54.* Erasm. à Cochier *de iurisdict. Ordin. in exemptos, part.2. quæst.11. num.2.* quia respondetur non requiri quod sint nominati in indiuiduo, & expressè, sed sufficere quod comprehendantur in commissione per clausulas generales, tacitè, incidenter, aut virtualiter: videndus Salgad. *de protectione Regia, p.4. cap.8. num.5.* provt in præsenti casu ex verbis Bullæ reseruationis pensionis huiusmodi colligitur, ibi: *Tam dictum Balthasarem, quàm alios in dicta Thesauraria pro tempore quomodolibet succedentes*, &c. & ibi, *vel quibusuis aliis*, &c. Vnde omni protsus caret dubio, executorem contra Capitulum tempore vacationis eandem potestatem habere, quam tenuit contra Titularem dum vixit, pro rata fructuum, & distributionum, quia ad illud peruenerunt, provt in Cancellaria Vallisoletana resolutum fuisse attestatur Ceuallos *d. quæst. 897. numero 551. cum sequentibus.* 11

Nec denique obstat, quod Thesaurariæ, de qua agitur, duæ sunt accessoriè annexæ Parochiales Ecclesiæ, quarum fructus longè excedunt quantitatem pensionis debitæ, & sunt separati à Massa communi, vnde videbatur eos priùs esse executiendos, & in subsidium teneri Capitulum pro rata distributionum & fructuum, qui effecti communes inter præsentes sunt distributi: quia respondetur inter fructus, prouentus, & distributiones, super quibus pensio est imposita, prælationem non dari, nec species vna grauata est hoc onere in defectum alterius, sed omnes simul, & insolidum æqualiter grauati censentur, & ad electionem pensionarij obligari, itavt pro terminis pensionis debitæ persoluendis ei liceret quos voluerit capi, & vendi facere, iuxta text. *in l. 8. ff. de distract. pignor.* ibi. *Creditoris arbitrio permittitur ex pignoribus sibi obligatis,* 12

quibus

quibus velit distractis ad suum commodum peruenire, quem refert Couat.*variar.lib.3. c.18.n.5.vers.sexto*, 13 & magis *in* terminis Menoch. *tom.11.consil.105 2. num.2.* Reseruatio enim huius pensionis super fructibus, redditibus proventibus, emolumentis, & distributionibus quotidianis, non fuit gradualis, nec aliæ reddituum species ita gradatim nominatæ fuerunt, vt nonnisi primis excussis possit deueniri ad vltimum, ad exemplum decisionis textus *in lege à Diuo Pio, §.in venditione, ff. de re indic.* qui probat bona mobilia debere ante immobilia capi in executione iudicati, quia vltra quàm quod secundùm magis communem opinionem ordo dicti §. *in venditio-*
14 *ne*, non est datus pro forma, sed ad instructionem Iudicis, & quod omissio istius ordinis non reddit nullã executionem; nihilominus tamen quidquid sit, illud certissimum est quod vbi adest obligatio Cameralis (prout in nostro casu) non est necesse servare ordinem prælationis, vt resoluit Step.Grat.*discept.forens. tom.1.cap.7. num.28. cum seqq.* ibi: *Præterea stante obligatione Camerali non erat opus seruare huiusmodi ordinem. Ratio, quia omnia bona videntur constituta in pignus prætorium per guarentigiam, itavt debitor illius occasione habeatur pro condemnato*, Bald.*in l.factum, C. famil.hercisc.* Socin.*cons.24.n.48. lib.1. col.vlt.vers. quidam etiam voluit*, Surd.*cons.39.num.21.lib.1. vbi etiam n.24.respondet quamvis executio esset nulla, non audiri debitorem allegantem nullitatem, nisi actualiter numeret totum debitum*, &c.

An Clericus in sacris constitutus, pensionis Ecclesiasticæ debitor, ac ad eam soluendam obligatus in forma Cameræ Apostolicæ, ad beneficium *cap.Odoardus, de solut.* sit admittendus, an verò in carceribus detinendus donec solvat?

QVÆSTIO XVI.

1 *Clericus in sacris constitutus ob æs alienum merè ciuile non potest capi, nec in carcerem mitti, vel in eo detineri, aut excommunicari si inopia adeò laboret, vt non possit pecuniam debitam solvere.*
2 *Militi priuilegium conceditur ne conueniatur vltra quàm facere potest.*
3 *Clericus non potest priuilegio renunciare ne conueniatur vltra quàm facere potest.*
4 *Pensionem debens, quod possit opponere priuilegium* cap.Odoardus, de solut. *qui tenuerint, referuntur.*
5 *Sed contrarium verius.*
6 *Obligans se in forma Cameræ vult teneri ac si esset debitor Cameralis, & debitor Cameralis potest personaliter capi, etiam non excussis bonis.*
7 *Obligatio Cameralis sic appellatur, quia ortum habet ab ipsa Camera.*
8 *Clericus in sacris obligatus in forma Cameræ potest capi, carcerari, ac detineri, & illius obligationis vigore renunciatur priuilegio* cap. Odoardus, de solut.
9 *Clerici obligati in forma Cameræ pro excarceratione obtinenda ad bonorum cessionem non admittuntur nisi ex Pontificis gratia.*
10 *Renunciatum censetur omni iuris, & legum auxilio per Cameralem obligationem.*
11 *Forma Cameralis obligationis continet expressam renunciationem omnium iurium dicentium renunciationem generalem non valere, sed requiri specialem.*

Barbosa de pensionib. Pars II.

CERTA & indubitata est in Iure nostro conclusio, quod cùm aduersùs Clericum ob æs alienum merè ciuile agitur, Clericus ipse in sacris constitutus debitor capi non potest, nec in carcerem mitti, vel in eo detineri, nec excommunicari, si inopia adeò laborat, vt non possit pecuniam debitam solvere, quia non tenetur in plus, quàm facere potest, text. singularis *in cap. Odoardus, de solut.* vbi iuramenti cautio ab eo exigitur de ære alieno solvendo cùm ad pinguiorem fortunam deuenerit, per quem text. ita resolvunt Covarr. *variar. lib.2. cap.1. numer.9. in principio*, Baëa. *de inope debit. cap.17. à num.1.* Gutier. *de iuram. confirmat. part.1. cap.17. num.34.* Gironda *in tract. de priuilegiorum & exempt. explicat. n.229.* Menoch. *de arbitr. lib.2. q.88. n.8.* Narbona *l.14. gloss.1.n.15. tit.2.lib.6. Recop.* D. Felician.de Vega *Archiep. Mexican.ad c.cùm sit generale, de foro compet.n.67.in fine.* Farin.*in praxi crimin.q.27.n.67.* vbi ait quod generaliter Clerici pro ciuili debito minimè possunt carcerari, Barbos. *in l. maritum, num.2. ff.soluto matr.* Parlad. *rerum quotid.lib.2. c.fin. p.5. §.7.n.24.* Suar.de Paz *in pract.p.3.tom.2. cap.vnic. n.4.* Segura Daualos *in suo direct. Iudicum Eccles.p.3. cap.13.ex n.17.* Amst.Roderic.*de execut sentent.c.8. n.33. l. Regia 23.tit.6.part.1.* ibi. *Porque segun derecho de santa Iglesia por deuda que deua un Clerigo à otro no le puedan prender*, &c.

Quod quidem videtur satis æquum, & rationi admodum consentaneum: nam si militi priuilegium conceditur, ne conueniatur vltra quàm facere potest; *l. miles 6. ff. de re iudic.* maiori cum ratione priuilegium hoc Clerico concedi debet, quia magis dignus est fauore Sacerdos egenus, Religionis & diuini verbi minister, quàm miles rapinis, cædibus, & stupris omnia confundens, neque arbitror quemquam adeò esse impium, qui neget non esse plus honoris deferendum Sacerdoti, quàm militi, vel nobili, 2
vt ratiocinatur Baëz. *d.c.17. n.2. & 3. in princ.* Et facit, quia eodem modo, quo miles non potest renuntiare priuilegio militari ne deserat militiam, ita etiam Sacerdos, ne deserat Religionis ministerium, ac ne cœlestium contemplationi destinatus in carcerem vel in prophani cuiuspiam vile ministerium detrudatur, minimè poterit priuilegio renuntiare ne conveniatur vltrà quam facere possit, quoniam id conceditur sacerdotali dignitati, cuius conservatio spectat ad publicam vtilitatem, vt per Baëa. *d. cap.17.n.3.* Aloys.Ricc.*p.1.dec.160.n.21.* Gomez de Leon. *in sua centur. cap.14.* Gironda *d. loco n.203.in princip.* Marta *de iurisdict.p.4.casu 42.n.21.* D.Barbosa *in l. alia, §. eleganter, n.19. & 20. ff. solut. matrim.* Ioan. Mar. Novar.*in praxi electionis fori, sect.4.q.7.n.13.* D. Felic.de Vega *vbi suprà, n.68.* Priuilegium itaque 3
militi armatæ militiæ concessum extendi quoque ad militem cœlestis militiæ maiorem & digniorem, nemo est qui ambigat, Marches. *de commission. part.3. pag.316. n.57.* & plures per me citati *de locis communibus argument. iuris, loco..*

Ex quibus non defuerunt qui assererent, debentem pensionem posse opponere priuilegium *d. cap. Odoardus*, etiamsi cum iuramento, & in forma Cameræ se obligauerit, cùm ex ipsius beneficij Ecclesiastici redditibus ea solvi possit, & nulla subest ratio, quæ suadeat illud priuilegium Clericis ob statum Ecclesiasticum concessum ex vi iuramenti, aut obligationis Cameralis, omninò tolli, quia videtur Clericis concessum tanquam ius publicum, *l. 1.§. huius studij, ff. de Iustit.& iure.* Tum etiam, ne cogantur mendicare in opprobrium ordinis cleri- 4

calis, & ideò nulla, quantumvis stricta obligatio etiam iuramento firmata, huic iur' publico derogare poterit. Quare hanc partem sustinent Covar. *lib. 2. var. cap. 1. num. 3. vers. quoties*, Baëz. *d. cap. 17. num. 6.* D. Barbos. *in d. l. alia, §. eleganter, num. 23. ff. soluto matr.* Addit tamen Covar. *citato loco*, qood illud fortasse obtinebit is, qui ad pensionem agit, vt non obstante inopia eius, qui pensioni consensit, beneficio priuetur, ex eo quod non soluerit pensionem ex redditibus, quos percepit; cùm huic pœnæ se ipsum tempore consensus submiserit.

5 Verùm quoad debitorem pensionis, certum est beneficium *d. cap. Odoardus*, denegari clerico, qui reseruationi pensionis, quatenus valida sit, consenserit; cùm enim pensioni saltem cum iuramento & obligatione Camerali consensit, & possideat beneficium, non est æquum, vt illa exceptione se tueatur, itavt potius debeat dimittere beneficium, quàm pensionem denegare, cum etiam in restituatione pensionis tales beneficiati illam promittant soluere sub pœna excommunicationis, & priuationis beneficij. Quare sic resoluunt Ludouic. Gomez *in compendio signat. col. fin. numer. 80. vers. est tamen vnum*, Marchesan. *de commission. part. 3. cap. 1. §. 1. num. 64. pag 317.* Stephan. Gratian. *discept. forens. cap. 222. num. 50. cum seqq.* Farin. *in praxi crimin. quest. 27. num. 70.* Carol de Grassis *de effectib. cleric. effectu 7. n. 48.* Aloys. Ricc *in praxi rerum fori Ecclesiastici, post resol. 255. in notab. n. 1.* & ita tenet Curiæ Romanæ stylus, & observat cæterarum Curiarum Ecclesiasticarum practica.

6 Quo verò ad clericos in Sacris, obligatos in forma Cameræ, certissimum est eos posse capi, carcerari,
ac detineri, & illius obligationis vigore renuntiari
cap. Odoardus, quia obligans se in forma Cameræ
vult teneri ac si esset debitor Cameræ, & debitor Ca-
7 meralis potest personaliter capi etiam non excussis
8 bonis, Zach. *de obligat. Cameral. q. 15. num. 9. & 10.*
nam obligatio Cameralis sic appellatur, quia ortum
habuit ab ipsa Camera. Vestr. *in pract. lib. 2. cap. 4. n. 2.* Zach. *vbi suprà, q. 2. n. 2.* Quare ita tenet communis ferè omnium, qui hac de re melius senserunt, & præcipuè Bellet. *disquisit. cleric. part. 1. tit. de clerico debito c. §. 2. n. 8.* Ferentil. *in annot. ad dec. 97. Burat. n. 9. lit. B*, Aloys. Ricc. *in praxi cap. Odoardus, de solut. dec. 191. per tot.* vbi latè probat in obligatione Camerali non habere locum beneficium *d. c. Odoardus*, Marc. Anton. Genuens. *in praxi Archiep. Neapol. cap. 3. n. 16. in fine*, vbi ait praxim se habere, vt possit carcerari clericus obligatus in forma Cameræ, licèt *num. 13.* teneat illum gaudere beneficio *d. cap. Odoardus* Farin. *in praxi crimin. quæst. 27. num. 70.* ibi: *Vbi tamen cum iuramento adest Cameralis obligatio, nullo pacto recedas ab opinione Gomezij, quia cum vltra amplissimas clausulas, quæ in tali obligatione apponuntur, adsit particulariter clausula ipsa, in qua obligans adstringit se vt possit capi, carcerari, & detineri (quod pactum inter debitorem, & creditorem, quod de Iure valeat, & quando, latè in proposito tradit* Massa de *Camerali obligat. in 3. q. n. 6. & 7.) idcirco clericos in forma Cameræ obligatos posse & capi & carcerari, verissimum est, & quotidie in practica servatur*, &c. Sylvest. Zach. *de obligat. Camer. quæst. 15. n. 7.* ibi. *De istis autem quidquid sit, obligatio nostra exequitur contra bona & contra personam*, Surd. *cons. 198. n. 4. lib. 2. vbi quod contra obligatum in forma Cameræ potest incipi à captura, & idem dicit in obligato in forma guarentigia.* Galg. *ad statuta Vrbis, c. 82. n. 50. vers. limita secundò*, Tiber. *in praxi lib. 1. cap. 41. n. 3. & 4. vbi dicit hoc priuilegium obligationis Cameralis procedere etiam contra Episcopos, Prælatos, viros illustres, ac mulieres honestas, licèt ex modestia excipiuntur, Rot. in Mediolan. affictus, 29. Martij 1696. coram bonamem. Orano quæ est dec. 118. adeò vt etiam clerici adstricti vinculo huius obligationis possint carcerari*, &c optimè Ioan. Franc. Leo *in thesauro fori Eccles. part. 1. cap. 11. n. 14.* ibi: *Cauent tamen Clerici de se obligando in Romana Curia in forma Cameræ Apostolicæ, quia contra obligationem Cameralem duæ tantum exceptiones incontinenti probandæ opponi possunt, nempe falsitatis, & solutionis, aut de non petendo, vel quietationis, quæ æquipollent solutioni*, vt per Bart. *in l. 1. §. & parui refert, ff. quod vi aut clam*, Cassad. *dec. 10. n. 6. de rescript. & dec. vnic. n. 2. de mut. petit.* & Galles. *ad 4. p. in clauf. de obligat. Camer. q. 1. n. 2. & illius obligationis vigore renuntiatur cap. Odoardus, omnibusque legibus & legum auxiliis, quibus vti, aut se iuuare possent; legibus enim in sui fauorem introductis quilibet renuntiare potest, l. si quis in conscribendo, C. de pactis, &* gl. 1. *in cap. si diligenti, verbo super hac, de foro compet. ita quod clerici & laici tunc pari modo condemnantur, ex-
communicantur, carcerantur, & in carceribus deti- 9
nentur, vt nec pro excarceratione obtinenda ad bonorum cessionem admittantur, nisi ex Pontificis gratia, quæ per Signaturam gratiæ expeditur, cum clauf. Constito summariè de paupertate, prout de Iure*, &c.

Pro hac parte facit, quod per obligationem Ca- 10
meralem censetur renuntiatum omni Iuris, & legum
auxilio, Put. *dec. 465. sub n. 3. lib. 1.* Zach. *de obligat.*
Cam. q. 17. n. 25. vbi *n. 26.* quod forma Cameralis 15
obligationis continet renuntiationem expressam omnium iurium dicentium renuntiationem generalem non valere, sed requiri specialem, Rota *post tract. Zachia dec. 23. n. 8. & dec. 42. n. 2. & dec. 143. n. 4.* Vnde fit vt censeatur quoque renuntiatum priuilegio *dict. cap. Odoardus*, prout summo cum iudicio præcitati Doctores asserunt, affirmantes ita observare praxim Romanæ Curiæ, de qua oculatus testis ipse sum in pluribus annis, quibus eam, licèt minus feliciter, sequutus fui.

An contra clerieum obligatum in forma Cameræ ad pensionem, seu quodvis aliud debitum solvendum, præscribatur via executiua in Hispania per decennij lapsum, iuxta *legem Regiam 6. tit. 15. libro 4. novæ Recopil.*

QVÆSTIO XVII.

1 Lex Regia 6. tit. 15. lib. 4. Recop. & *Doctores de eius intellectu agentes referuntur.*

2 *In executiuis attenditur statutum loci, vbi petitur executio.*

3 *Iudicij locum semper inspicimus in his, quæ spectant ad ordinem iudicij, at contractus celebrati locum attendimus in his, quæ pertinent ad substantiam contractus.*

4 *Omne officium Iudicis nobile in ciuilibus præscribitur per triginta annos.*

5 *Præscriptio est odiosa.*

6 *Odiosa quæ sunt, restringi debēt quantū possibile sit.*

7 *Præscriptio decennalis via executiua procedit in odium negligentiæ in non petendo debitum.*

8 *Obligatus in forma Cameræ potest vbique locorum conueniri.*

9 *Præscriptio debiti procedit in loco destinatæ solutionis illius, quia ibi est cōtracta negligētia, seu mora.*

10 L. 1. ff. de vsuris, *declaratur.*

11 *Statu*

11 *Statutum quod viget in loco petitionis & iudicij, attendi debet in his, quæ post contractum veniunt, & ex mora debitoris.*
12 *Præscriptio non currit contra non valentem agere, nec contra probabiliter ignorantem.*
13 *Absentia est impedimentum legitimum, vt præscriptio minime currere possit.*
14 *Præscriptioni partes renuntiare possunt.*
15 *Renuntiatio cuiuscunque priuilegij facta cum iuramento tantum valet quantum si fuisset specialiter renuntiatum cuicunque priuilegio.*
16 *Actio & ius exequendi perpetuatur quando in obligatione adest iuramentum.*
17 *Instrumentum si est iuratum, licèt tempus decennij sit transactum, mittitur executioni.*
18 *Ius executionis ex instrumento resoluitur cum absolutione instrumenti.*
19 *Præscriptio iuris executiui interrumpitur per solam petitionem executionis, seu debiti.*
20 *Petitio executionis sententiæ, seu mandati operatur, vt nunquam currat præscriptio.*
21 *Obligatio Cameralis operatur iudicialem debiti confessionem in ipso instrumento.*
22 *Solutio tanquam quid facti non præsumitur, sed per allegationem probari debet.*
23 *Coniectura ex taciturnitate longi temporis in non petendo credito non sufficit ad præsumendum solutionem.*
24 *Identitas personæ præsumitur ex sola identitate nominis.*

LEge Regia 6. tit. 15. lib. 4. noua Recopil. ita cauetur: *El derecho de executar por obligacion personal se prescriue por diez años, y la accion personal, y la executoria dada sobre ella se prescriue por veinte años, y non menos. Pero donde en la obligacion ay hypotheca, ò donde la obligacion es mixta, personal y real, la deuda se prescriue por treinta años, y non menos.* Id est, *Ius executiuum ex actione personali decem annis præscribatur, ipsa verò actio personalis, & executoria, quæ ab eo emanauit, viginti annis, & non minus præscribatur. Verùm vbi in obligatione adest hypotheca, vel ipsa obligatio mixta est, personalis scilicet, & realis, debitum præscribatur triginta annis tantùm.* De cuius legis intellectu latè Aceued. *ibi*, Item Anton. Gom. Castell. & Palatius Rubeus *l. 63. Tauri*, Roder. Xuar. *ad l. post rem iudicatam, §. sextò principaliter, pag. 637.* Auiles *ad c. 10. Prætor. verbo execucion, n. 69. cum seqq.* Xuar. de Paz *in pr. p. 4. tom. 1. cap. 3. n. 11. cum seqq.* Gutier *pract. lib. 1. q. 90.* Couarr. *in reg. possessor, p. 2. § 11. n. 2.* Auendan. *de exequend. mand. p. 2. c. 30. n. 11.* Parlad. *rerum quotid. lib. 1. cap. 1. § 11. cum seqq.*

2 Vnde videbatur affirmandum, clericum, licèt se obligasset Romæ, teneri in executione facienda Matriti ordinem iudiciarium seruare, ad quem pertinet via executiua, itavt si instrumentum quod in vna prouincia habet paratam executionem, eam non habeat in alia prouincia vbi eius petitur executio, quod ibi non habebit promptam executionem, quia in executiuis attenditur statutum loci, vbi petitur executio, Roder. Xuar. *ad l. post rem iudicatam, in declar. l. Regni, §. circa iudicem, num. 22.* Borgnin. Caualcan. *decis. 10. num. 31. part. 3.* Cancer. *var. part. 2. cap. 3. de instrum. guarentig. sub n. 10. vers.*
3 *quoniam.* Est enim in hac materia vulgatissimum, quod in his quæ spectant & pertinent ad ordinem iudicij, semper inspicimus locum iudicij, & non contractus, vel instrumenti confecti: at in his, quæ spectant & pertinent ad substantiam contractus, vel obligationis, semper attendimus locum contractus celebrati. Roder. Xuar. *d. §. circa iudicem, n. 14.* Anton. Gom. *l. 64. Tauri, n. 8.* Parlad. *d. lib. 1. c. fin. p. 1. § 11. n. 12.* Cancer. *d. part. 2. c. 3. n. 19. post princip.* Quapropter etsi Romæ nullo tempore præscribatur via executiua, præcipuè in Tribunali Auditoris Cameræ, cum statutum hac de re viget in Capitolio, minimè ad illud Tribunal, vel ad sacram Rotam extenditur, vt resoluunt Scac. *de iudic. lib. 2. c. 2. n. 650. & 651.* Seraphin. *decis. 208. n. 4.* Gregor. XV. *decis. 331. n. 7.* attamen cum executio talis instrumenti petatur Matriti, vbi seruatur lex Regia, de quo suprà *in principio huius quæst.* videbatur secundùm illius decisionem præcludi via executiua, cum illa in hac materia ad ordinem pertineat iudiciarium, ordo autem iudiciarius sit inspiciendus secundum statutum loci vbi fit executio, ex dictis.

Sed his non obstantibus, contrarium fuit resolutum, & pro veriori terminorum cognitione præsupponendum est ius exequendi ex personali obligatione, quod *d. l. 6.* decidit posse per decennium præscribi, de Iure communi non minori spatio triginta annorum præscribi posse; quia executio fit per officium Iudicis, & omne officium Iudicis nobile in ciuilibus præscribitur per triginta annos, sicut ipsa actio personalis. Ita *gloss. vnica & singularis, verb. recenti, in l. si ut in rem, Cod. de præscript. 30.* Balb. *in tract. de præscript. 4. p. 4. partis princip. q. 31.* Anton. Gom. *d. l. 63. Tauri, n. 2. in princ.* & ibi Castill. *lit. Y, fol. 132.* Deinde præsupponendum est, casus omnes, in quibus præscriptio procedit, restringendos esse; nam cùm illa sit odiosa, Balb. *de præscript. c. 2. n. 9. cum seqq.* Crauet. *cons. 201. num. 37. lib. 2.* Valenzuel. *tom. 1. cons. 33. num. 225.* & quæ odiosa sunt, restringi debeant quantum possibile sit, *cap. 1. ua, cap. ex parte, de decim. cap. odia, de regul. Iuris in 6.* cum citatis à me *Axiom. 166. n. 1.* bene sequitur quod præscriptio semper est restringenda, & contra eam in dubio iudicandum, Cephal. *cons. 40. num. 52. lib. 1.* Valenzuela *d. cons. 33. n. 227.* 4 5 6

His præsuppositis dicendum *d. l. 6.* & præscriptionem ab ea inductam non habere locum in præsenti casu, ex multis, sed his potissimùm fundamentis.

Primò, quia præscriptio huiusmodi procedit in odium negligentiæ in non petendo, vt bene aduertit Castill. *d. l. 63. Tauri, fol. 132. in fine*, & Auend. *de exequendis mand. p. 2. cap. 27. num. 11. vers. secunda ratio*; negligentia autem, seu mora in non petendo contrahitur, nisi in loco, in quo destinata fuit debiti solutio, quæ quidem cum sit destinata Romæ, & ibi minimè vigeat talis lex, sequitur quod præscriptio non potuit currere contra petentem Romæ, & licèt modo petatur Matriti, hoc minimè fit, vt ibi soluatur, sed vt eo in loco compellatur debitor ad soluendum, quia obligatus in forma Cameræ, potest vbique locorum conueniri, Surd. *cons. 280. num. 12. in fine, vol. 2.* Catel. de Grassis *de except. ex cpt. 18. numero 6.* Rota Romana apud Zachiam *de obligat. Camer. decis. 78. num. 6.* Quare bene procedit doctrina Bart. *in l. cunctos populos, num. 18. Cod. de summa Trinit.* dum tenet præscriptionem procedere in loco destinatæ solutionis, quia ibi est contracta negligentia, seu mora; & deinde *num. 19.* resoluit sequentem casum nostro non dissimilem: *Hic (scilicet Perusiis) est statutum quod iura petendi debitum præscribantur decem annis: modo quidam Florentinus mutuauit sibi tamen Curia Romana sub pacto de reddendo in ciuitate Perusij, certè si tacuit per decem annos, erit ibi locus statuto, quia est contracta in illa negligentia, &c.* Est ergo causa inducendi præscriptio- 7 8 9

 nem

nem huiusmodi, negligentia, & mora nolentis, vel
differentis petere debitum suum, quæ quidem negli-
gentia regulanda & æstimanda est iuxta statutum lo-
ci, io quo fuit ipsius debiti destinata solutio, quia
10 ibi fuit cootracta, colligi videtur ex decidendi ratio-
ne, quam præstat ad l. 1. ff. de vsur. D. Barbos. in l.
haree absens, §. proinde, in princ. n. 66. ff. de iudic. ibi,
non obstat d. l. 1. in princ. iuncta gloss. verbo Contra-
ctum, in fin. de vsuris, quia respondetur loqui in vsuris,
quæ debentur propter moram, & negligentiam debitorie
non solventis suo loce & tempore, & ideò tunc atten-
ditur locus, in quo facienda est solutio, quasi in eo præ-
dicta mora videatur contracta, &c.

11 Quam Bartoli doctrinam sequitur, & explicat
Rota impressa per Zachiam post tract. de obligat. Ca-
mer. dec. 78. n. 2. his verbis, Non obstat quod in his, quæ
post contractum veniunt, & ex mora debitoris, attendi
debeat statutum quod viget in loco petitionis, & iudicij,
vt post Bart. in l. cunctos populos, C. de summa Trinit.
& Fide Cathol. notat Ias. n. 19. vers. secundò limita, &
alij hic allegati per informantes pro D. Lisa, quod
aliàs etiam fuit tentum in vna Iannensi de Nigronibus
ceram bona mem. Card Lancellot. quia fuit responsum
quod quamvis supradicta doctrina Bart. sit communiter
recepta, non tamen videtur posse huic casui applicari,
cùm procedat, vt ipse Bart. ibi, sub num. 18. declarat,
quando scilicet solutio non est destinata in pluribus lo-
cis alternatiuè, ita quod electio sit ipsius creditoris,
quod hic non applicatur, cùm minimè dicò possit, quod
restitutio dotis non sit destinata in certo loco ex dispo-
sitione legis, & ex tacito consensu partium, videlicet in
loco domicilij quondam viri, d. l. exigere dotem, ff. de iu-
dic. vbi Bald. in fine, & alij DD. hoc notant communiter
idem Bald. cons. 471. lib. 1. Rolan. de lucro dotis, q. 15.
n. 3. & 4. & q. 19. n. 4. & 5. Ioan. Camp. de dote q. 20.
n. 2. in fine, & n. 3. Nec facit quod in instrumento dotis
adsit obligatio Cameralis, quia licèt illius vigore possit
quis vbique conueniri, non tamen huiusmodi obligatio
operatur vt solutio certo in loco destinata tacitè, vel ex-
pressò vbique locorum sit facienda, vt quotidie nos ex-
perientia docet. Et vbi certus est locus destinatæ solu-
tionis, lex & consuetudo vigens eo in loco, & non in lo-
co iudicij, attendi debeat tenet Bart. in d. l. cunctos po-
pulos, n. 18. & Salicet. n. 5. Phanuc. de Phanuciis, tr. de
dote, q. 9. n. 10. qui alios allegat, & post Caccial. in d.
l. exigere dotem, n. 105. vers. ex præd. idē concludit Plot.
cons. 18. n. 13. & 14. Ex quibus & aliis hic latius de-
ductis per Informantes, constat hanc esse solidissimam
conclusionem, &c.

12 Secundò, quia etiamsi essemus in puris terminis
dispositionis d. l. 6. ac proinde eius dispositioni stare
deberemus; adhuc locum habere non posset in no-
stro casu, nam creditor ignorabat vbi esset creditor,
cùm abfuisset per longum tempus à Curia Roma-
na vbi contraxit, & soluere se obligauit, & sic patie-
batur iustum impedimentum non petendi debitum,
proindeque non poterat sibi currere tempus huius-
modi decennij; præscriptio enim non currit contra
non valentem agere, & sic contra impeditum, vt
per text. in l. 1. §. fin. Cod. de annali except. resoluunt
Gregor. Lop. l. 10. gloss. 3. tit. 26. part. 4. Negusant.
de pignorib. 6. p. princ. membr. 2. num. 3. Ioseph. Ludou.
Lucensi decis. 31. num. 19. Valenzuela d. cons. 33.
n. 232. Et in nostris terminis præscriptionis decen-
nalis iuris exequendi, Palat. Rub. in d. l. 63. Tauri, nu-
mer. 14. & ibi Castill. lit. T, vers. item quia vt sup. dixi,
fol. 132. verso, Aviles ad c. 10. Prætor. verbo execucion,
n. 69. vers. quoque fallit, Perez ad l. 3. pro fin. vers. esset
alia declaratio, ibi: Ergo antequam habuisset facultatē
agendi, non currit præscriptio, &c. tit. 13. lib. 3. Orden.
Azeued. d. l. 6. num. 25. ibi, nam non valenti agere non
currit præscriptio, &c. Rot. dec. 319. n. 8. p. 2 in nouis-
sim. alias in posthumis Farin. & dec. 621. num. 3. apud
eundem Farinac. p. 1. recent. Et contra probabiliter
ignorantem, præscriptionem non currere resoluunt
Azeued. d. l. 6. n. 21. Steph. Grat. discept. c. 403. à nu-
mer. 55. Valenz. d. cons. 33. n. 241. vbi n. 237. subdit 13
absentiam esse impedimentum legitimum vt præscri-
ptio minimè currere possit, Rota apud Zacchiam de-
cis. 69. num. 6. & in posthumis Farin. decis. 138. n. 4.
part. 1. vbi quod in dubio ignorantia præsumitur &
fortiùs in absente.

Tertiò, quia præscriptioni inductæ per d. l. 6. & 14
cuicunque alteri, possunt partes renuntiare, vt pro-
bant Gutier. in l. nemo potest, n. 46. cum seqq. ff. de le-
gat. 1. Castill. d. l. 63. Tauri, fol. 132. verso, in fine, Palat.
Rub. n. 18. Azeued. d. l. 6. n. 52. Parlador. d. lib. 1. c. 1.
§. 13. n. 3. vbi de renunciatione præscriptionis iuris
huiusmodi agendi. Cùm ergo in obligatione Ca-
merali sit renuntiatum omni iuris, & legum auxi-
lio, per ea quæ diximus suprà quæst præcedenti, num
vlt. bene sequitur iuri huiusmodi fuisse quoque re-
nuntiatum, licèt in eo renuntiando specialis requi-
reretur renuntiatio; nam quando in instrumento 15
reperitur renuntiatum cum iuramento (prout in ca-
su nostro) omni priuilegio sibi competenti, vel
omni legum auxilio, tantum valebit ista renuntia-
tio, quantum si fuisset specialiter renuntiatum cui-
cunque priuilegio, & legum seu statutorum specia-
li auxilio, vt post Aretin. & Capic. ac alios resol-
vit Steph. Grat. discep. forensic. 331. n. 98. & censuit
Rota decis. 665. n. 9. apud Farin. p. 1. recent.

Quartò, quia cùm adsit iuramentum in obliga- 16
tione huiusmodi, per illud perpetuatur actio, & ius
exequendi; nam hoc casu locum non habet præscri-
ptio inducta à d. l. 6. Ita in nostris terminis resoluit
Castill. d. l. 62. Tauri, fol. 163. ibi: Adde alium casum
satis mirabilem, in quo non currit ista præscriptio de-
cem, vel viginti annorum, quia ad minus debet ser-
vari in Curia Ecclesiastica, quia Iure nostro non potest
in contractibus apponi iuramentum: pone ergo quod
iuramentum est appositum per debitorem per se obligan-
tem in ipsa obligatione, tunc nunquam potest talis de-
bitor opponere præscriptionem, &c. nam iuramentum
perpetuat actionem, &c. Auiles vbi suprà, n. 69. vers. 17
dic tamen, ibi. Si instrumentum est iuratum, licèt tempus
decennij sit transactū, mittitur executioni, &c. Auend.
d. p. 2. c. 30. n. 14. vers. item d. l. 3. ibi: Non habet locum
si in contractu cōtra quō præscriptio decennalis praten-
ditur, esset interpositum iuramentum in casibus, vbi po-
test, &c. Mancin. de Iuram. p. 4. effectu 85. n. 3. Nouis-
simè Ioseph. Vela Iuris controuers. in Hispalensi Se-
natu, dissert. 10. n. 4. Galganet. ad Statuta vrbis, c. 148.
de præscript. n. 30. vers. intelligatur pag. 714. vbi idem
resoluit, aduertitq; in hoc Regno Castellæ, & in Lu-
sitania prohiberi apponi Iuramentum in contractibus
à Scribis, Azeued. in d. l. 6. n. 25. cum seqq. vbi quod
Iuramentum perpetuat obligationem, & plures id in
expressis terminis executiuis notantes refert, licèt
propter dictam prohibitionem apponendi Iuramen-
tum in scripturis apud Castellanos, & Lusitanos
hoc ad nihilum deseruire asserat. Quicquid existi-
met Gutier. de iur. confirm. p. 3. c. 1. n. 8. cum seq. Quia
vltra quam quod eius resolutio in Iure non subsistit,
illa procederet non poterat ob nullitatem instrumen-
ti, propter iuramentum in eo appositum, quia si-
cut instrumentum non probat contractum, ita nec
iuramentum, cùm resolutione instrumenti resolva- 18
tur omne ius oriens ex instrumento: optimè Surd.
cons. 301. n. 12. & 13. lib. 3.

Quintò

19 Quintò, quia creditor petiit debitùm coram Auditore Cameræ Apostol. & vigore suæ obligationis Cameralis obtinuit relaxari mandatum executivum contra personam & bona debitoris; unde sic per solam petitionem executoriæ interrumpitur præscriptio hæc juris executivi, ut resolvunt Azeved. *d. l.6. num. 39.* Palat. Rub. *d. l.63. Tauri, num.21.* ibi, *Item interrumpitur per petitionem debiti*, &c. Castel. *ibidem, n.4.* novissimè Vela Hispalensis *dissertat. lib.1. dissert.26.* à
20 fortiori permissionem executoris per Iudicem factam contra debitorem, juxta doctrinam Palatij Rubei *ubi suprà, num.21. vers. item permissionem*, Castell. *ibi, vers. tertiò interrumpitur*; nam petitio executionis sententiæ, seu mandati operatur, ut nunquam currat præscriptio, Caputaq. *decis.362. num.3. & 4. p.2.* Achil. *decis.5. n.2. de præscript.* post Balb. *in rub. cod. eu.col.ult. vers. dubitatio*, & loquendo de quadam præscriptione decennali inducta ab statuto Bononiensi, tenet Rota *dec.326.n.5.p.1.recentior.* quod non procedit illud statutum stante sententia, seu mandato, vel decreto relaxato, quia tunc non præscribitur debitum nisi spatio triginta annorum.

21 Sextò, quia obligatio Cameralis operatur judicialem debiti confessionem in ipso instrumento, Galles. *de oblig. Camer. quæst.2. num.11.* Vestr. *in practic. lib.7. cap.3. sub n.17.* & per talem confessionem interrumpitur præscriptio, *l. cùm novissimè 7. §. immò & illud, vers. sed & si quis debitorum, Cod. de præscript. 30.* Natt. *cons.402. n.64.* Matth. Coler. *ad c. illud, n.18. & 19. de præscript.*

22 Non obstat quod ex adverso allegabatur, scilicet ex transcursu tanti temporis præsumi debiti solutionem, cum non esset verisimile creditorem aliàs familiaris rei diligentissimum patremfam. tanto tempore tacuisse; quia respondetur solutionem tanquam
23 quid facti non præsumi, sed per allegantem probari debere, *l. quingenta, ff. de probat.* Natt. *cons. 569. numero 1. & seq.* Surd. *decis.105. numero 9.* Durao. *decis.387. numero 2. & decis.409. num.2. part.2.* Rota *decis.294. num.... p.2. novissim. alias in posthum.* *Farin.* nim etiam, quia conjectura ex taciturnitate longi temporis in non petendo credito non sufficeret ad præsumendam solutionem, ut censuit Rota apud Zacbiam *post suum tract. de obligat. Cameral. decis.60. numero 2. cum seqq.* ibi: *Rursus non obstabit secunda difficultas de taciturnitate sexdecim annorum, quia tanto tempore non videbatur verisimile, Petrum Vincentium distulisse petere suum depositum, notabilis præsertim quantitatis ducatorum mille auri in auro. Sed respondebatur primò istam conjecturam petitam ex taciturnitate longi temporis in non petendo credito, non sufficere ad præsumendam solutionem, Rot. in una Romana extinctionis census, sub die 17. Maij, & consequenter eam propositionem excludere probationem resultantem ex publico instrumento, cum tunc debeant plures concurrere*, &c.

Nec etiam obstat, quod debitor negat se esse contentum in obligatione, quia ex sola identitate nominis 24
præsumitur identitas personæ, Mascard. *de probat. lib.3. concl.1174. num.24. cum seqq.* Fulv. Pacian. *eod. tract. lib.1. cap.48. n.82. & 83. & lib.2. cap.15. n.49.* Farin. *fragm. crimin. part.2. lit. I, n.10. cum seqq.* eo maximè quia non solum idem est nomen proprium, sed concordat etiam cognomen, & patria: idem Mascard. *lib.1. concl.875. n.1. & lib.3. concl.1174. num.25.* Pacian. *d. lib.1. c.48. n.88. in fine*, Farin. *d. lit. I, n.16.* & sic adsunt duo signa indicativa hujus identitatis, ex Bart. *in l. demonstratio falsa, in 7. q. n.14. ff. de cond. & demonstr.* Mascard. *d. conclus.875. n.2.* Menoch. *de præsum. lib.6. præs. 51. num.36. cum seqq.* quo casu bene probatur identitas, Galgan. *de condit. p.2. cap.2. q. ult. ex num.9.* Mieres *de major. part.2. q.7. n.96. in 2. edit.* Lotet. *de re benef. lib.2. q.11. num.121. & 122.* Ciriac. *tom.2. contr.281. num.25.26. & 33.* Noguet. *alleg. Iuris tom.1. alleg.25. n.265.* & non constat, nec allegatur quod in ea patria sit alius ejusdem nominis & cognominis, in quo tantum casu identitatem personarum probari debere affirmant Natt. Tusch. Pacian. & alij, quos refert, & sequitur Fario. *d. lit. I, num.13.* & ita eadem est persona, & non præsumitur pluralitas, Bart. *in l. si quis servum, §. si inter duos, in fine, ff. de legat.2. & in l. si in rem, per text. ibi, ff. de rei vindicat.* Decian. *in l. hac consultissima num.18. ff. qui testam. facere possunt*, Anton. de Butrio *in cap.2. num.8. de libelli oblat.* Decian. *in c. in præsentia, num.40. de probat.* Pacian. *lib.1. c.48. n.82. & 83. & lib.2. c.15. num.49.*

Hæc omnia pro responsione ad ea, quæ pro contraria parte allegabantur, fuerunt acerrimè disputata, ipso Antonio Diaz de Fonseca nimis acriter informante, & factum negante; cujus ut exactiorem notitiam Iudices haberent, scripturasque ipsas originaliter è Romana Curia adductas recognoscerent, fuit resolutum, ut in primis, & ante omnia, me ac ipsomet Antonio præsente, coram aliquibus viris Curialium expeditionum peritis, & in hoc oppido commorantibus, examen fieret in præsentia D. Francisci Pereira Pinto, Regij Consiliarij, & electi Episcopi Portugalensis, quo peracto examine & ipsis Curialibus auditis, deventum est ad finalem hujus negotij resolutionem, de qua expeditum fuit aliud Regium diploma, tenoris sequentis, videlicet:

EV el Rey faço saber aos que este Alvarà virem, que avendoseme presentado alguás petiçoés por parte de Balthasar Diaz da Fonseca, tocantes a causa que entre elle, e Doutor Agostinho Barbosa corre, sobre a Thesouraria mayor da Collegiada de Guimaraens, em que pellas razoés que nella refiria, pedia entre outras causas mandasse eu sobrestar na execuçaon de huum Alvarà, que em quatorze de Novembro de anno passado de mil e seiscentos e treinta e nove mandei passar ao mesmo Agostinho Barbosa, e por elle se nam fizesse obra, por ser nullo, e que havendose feito, se repusesse no primeiro estado, e se tomasse o assento que se avia de tomar no desembargo do Paço entre o ditto Agostinho Barbosa, e om o Chantre de Guimaraens; è tamben se senten assen os embargos con que tinha vindo ao sequestro, que eu avia mandado por nos frutos da ditta Thesouraria, e se lhe dessemos alimentos è congrua que lhe estavaon julgados por sentença da Relaçaon do Porto; è juntamente se lhe guardasse à tuitiva que se lhe avia concedido; è que o Cabido da ditta Collegiada de Guimaraens fosse notificado naon desse posse da Thesouraria mayr della a passoa em que se dizia que o ditto Agostinho Barbosa a tinha renunciado. E presentandoseme tamben por parte do mesmo Doutor Agostinho Barbosa outras peticoés em que pedia, se lhe guardasse o' Alvarà referido, que se lhe tinha passado, è as sentenças (em virtude das

das quaẽs eſta de poſſe) que tinha à auido no juizo Eccleſiaſtico, onde ſe deuia de remetter toda eſta cauſa por ſer competente: è que para melhor conſtar de ſua juſtiça mandaſſe eu, que ſe preſentaſſem as Bullas originaẽs da prouiſaon, penſaon, e regreſſo, è ſupplica original de ſua Santidade, em cuia virtude ſe expediraon procuras, è conſentimentos que ſe preſentaram, mandey ver todas as ditras petiçoẽs, e os mais papeis que con ellas ſe iuntaraon preſentados por huan, è ontra parte, com a ditta ſupplica original, è Bullas de ſua Santidade de penſaon, pronifaon, è regreſſo, que pella meſma ſupplica ſe expediraon, è as diligencias que ſobre ellas ſe fizeraon com os Curiaẽs de Roma que aſſiſtem neſta Corte, ſendo preſentes, è ounidos o meſmo Agoſtinho Barboſa por ſi, è Balthaſar Diaz de Fonſeca por ſeu baſtante procurador Antonio Diaz da Fonſeca. E viſto todo, fui ſervido reſolver, que naon avia que alterar na reſoluçaon que tinha tomado pello Alvarà referido, que mandey paſſar neſta Corte em quartorze de Nouembro de anno paſſado de mil è ſeiſcentos è trienta è nove ao ditto Agoſtinho Barboſa, è que as partes podeſſem requerer no juizo Eccleſiaſtico, como lhes pareceſſe. E hauendoſeme deſpoẽs repreſentado por parte do ditto Doutor Agoſtinho Barboſa, que eſtando para aſſinar as cartas em que ſe continha a ditta reſoluçaon que fiqua referida, è fui ſeruido tomar na ditta cauſa, fizera Balthaſar Diaz da Fonſeca petiçaon para eu lhe mandar dar da copia tal reſoluçaon, è dandoſe lhe ſe auia ſobroſtado no aſſinar, è depois de a auer, dera ſua repoſta, alegando as razonẽs que eram por ſua parte, è ſem embargo de todo ſora eu ſeruido ordenar, que a ditta reſoloçaon ſu compriſſe, è ſe lhe entreguaſſe os deſpachos; pedindome, que por quanto as cartas que eu avia mandado eſcreuer ſobre a ditta reſoloçaon, eraon de Agoſto paſſado, è podia fazer duuida ſerem tam antiguas, mandaſſe declarar por outra carta ſer eſta a cauſa, porque nam ſe auia embiado em Agoſtu as que levavaon à datta da quelle mez. E em conſideraçaon do referido, e auer paſſado aſſy, o que Ago ſtinho Barboſa repreſentou, fuy ſervido mandalo declarar, e eſcreuer à Princeſa Margarida minha muito amada e prezada ſenhora prima, para aſſi o ter entendido, è nam fazer duvida a antiguedade das cartas de Agoſto; e o meſmo mandey tambem eſcrever ao Governador de Relaçaon è caſa do Porto. E porque deſtas minhas reſoluçoẽs ſe paſſaraon as dittas cartas, huans en trienta e huum de Agoſto, e outras em quinze deſte prezente mez de Novembro, e agora ſe me reprezentou por parte do meſmo Doutor Agoſtinho Barboſa, que avendo en ſido ſervido de tomaras dittas reſolnçoẽs na cauſa referida nam podia con as dittas cartas fazer todas as diligencias que lhe eram neceſſarias, pedindume lhe fizeſſe merce, de ordenar ſe lhe deſſem por Alvarà as dittas reſoluçoẽs inſertas nas dittas cartas com as clauſulas neceſſarias para ſua validade; ouue por bem de lhe mandar paſſar eſte Alvarà que mando a todos meus Tribunaẽs, Miniſtros, Iuſtiças, Officiaẽs, e peſſoas quaeſquer a que tocar, o cumpram, e façaon muy inteiramente cumprir e guardar as dittas reſoluçoẽs à quy inſertas, que na forma referida fuy ſervido tomar. Eſte ditto Alvarà mando que valha, poſto que naon paſſe pella Chancelaria, e que tenha força e valhor de carta paſſada em meu nome, poſto que ſeu effeito aja de durar mais de huum anno; todo ſem embargo do que em contrario diſpoem a Ordinaçaon do ſecundo liuro treinta titolo e noue e quaranta. E ne pagou meja annata, por ſer materia de iuſtiça, e aſſi ſe nam dever. Diogo Teyxeira o ſez Marird aos deſoito dias do mes de Novembro de mille ſeiſcentos e quarenta annos. Diego Soares o ſez eſcrever.

REY.

Per hæc expeditæ fueruot controuerſiæ omnes, & cauſæ finis impoſitus; quare vt etiam prætenſionibus finem imponerem, & ad patriam meam redire feliciter poſſem, à qua abhinc viginti & quatuor annis diſceſſeram, aduentus mei diem præfiniui, eo præcipuè animo, vt Dignitate mea contentus, in patria inter conſanguineos, & amicos vitam tranſirem quietam & pacificam, B. Virgini ab Oliua inſeruiendo, quam patronam ſingularem in his dirigendis litibus elegeram. A noſtro Rege Catholico, & ab Excellentiſſimo Duce Comite de ſao Lucar habita proficiſcendi licentia, ecce aduentiiat rumor quidam de inopinato Portugaliæ ſucceſſu: hinc profectio differtur, impeditur deinde ne aliquis in Luſitaniam proficiſcatur, & omnis ab vtraque parte communicatio tollitur: vnde cogor hîc permanere à Dignitate & beneficiis meis alienus, & quod peius eſt, paupertate, & valetudine parum firma anxius, & tribulationibus plenus: quid agam, ignoro: quò me vertam neſcio: demùm nihil his ſic ſtantibus poteſt eſſe ſecurius, quàm illi omnia committere, qui nouit ſuis cultoribus congruè profutura præſtare: tuti namque, vt inquit S. Bernardus, erimus à malis omnibus, ſi Deo noſtra omnia committamus.

Nouiſſima

Nouissima AVCTORIS hac de re

ADMONITIO.

CVM liti & operi finem imponerem, inopinato successit euentu, quod vota aliqua per tabellarium ex hac Matritensi Curia ad Lugdunensem ciuitatem à me transmissa, in via amittentur; vnde huius operis editio per annum cum dimidio plus solito dilata fuit, & sic nouissimè quædam literæ è Portugalia, sine subscriptione, propter difficultatem illas huc transmittendi, ad manus meas fortè fortuna peruenerunt, quibus nuntiabatur Balthasarem aduersarium Regiæ resolutioni contradicentem, quæ maturo cum iudicio, & tempore habili hîc capta fuerat, causam hanc penitus extinctam falsis relationibus suscitasse, & varia à Regiis modernis Senatoribus Palatinis decreta præcedentibus resolutionibus directò contraria obtinuisse, opera & diligentia Doctoris Thomæ Pinheiro da Vega, acris ingenij viri, qui Regiæ Coronæ Procuratoris officio fungens, plures excitauit nouitates ad Ecclesiasticam iurisdictionem euertendam; tentauit namque, dicto Balthasare instante, & instigante, vt Regia lege lata caueretur, ne vlla causa Ecclesiastica, etiam beneficialis, aut matrimonialis, è Portugaliæ & Algarbiorum Regnis in secunda, tertia, vel alia vlteriori instantia ad sacram Rotam traheretur; necnon Auditoris Cameræ Apost. iurisdictionem Cameralium obligationum tanquam primis Ordinariorum instantiis præiudicialem in eisdem Regnis seruandam non esse ausus est affirmare; & id in mea causa pro impedienda Rotalis sententiæ, & mandatorum Auditoris Cameræ executione, in meum fauorem latorum, cœpit ad instantiam dicti Balthasaris cum magno scandalo practicari. Nouitati penitus inauditæ, & tantæ audaciæ cum nullus publicè contradicere auderet, Ego solus verbis & scriptis adeò Sacræ Rotæ, & Auditoris Cameræ Apostol. iurisdictionem non sine magnis expensis, & laboribus defendi, Regiis Senatoribus, & præcipuè dictis Thomæ, & Balthasari intrepidè resistens, qui ideo me semper maximo odio prosequuti sunt, vt præter illorum opinionem, qui de Ecclesiastica iurisdictione malè sentiebant, victoriam contra reportarim, ac per Regios vtriusque Coronæ ministros selectissimos fauorabilem obtinuerim resolutionem, & sic, aduersariorum contradictione non obstante, mandatum fuit meas sententias & decreta Rotalia exequi debere, quorum vigore illico in pacificam & capitularem meæ Thesaurariæ possessionem, omnibus applaudentibus immissus fui, vt suprà dixi, & ex ipso possessionis instrumento satis patet.

Verùm succedente Superiorum, & Ministrorum mutatione, quorum operâ & diligentiâ finalis illa resolutio capta fuerat, ob rerum mutationes, remanserunt Portugalenses Senatores, qui prædictæ nouitatis inuentores extiterunt, absoluti huius rei moderatores, potueruntque secundum suam primæuam intentionem ad vomitum redire, & sic nulla de præcedentibus resolutionibus habita mentione, ad instantiam dictorum Thomæ & Balthasaris, cœperunt de hac causa cognoscere perinde ac si in ea nulla fuisset legitimo tempore capta resolutio

Cùm autem facilè non esset modum inuenire, quò possent legitimè factum destruere, contra Cantorem dictæ Ecclesiæ Vimaranensis arma sua direxerunt; nam olim antequam de sententiarum, ac mandatorum huiusmodi Rotalium executione in partibus tractarem, sine vllius præiudicio, tentaui priùs ope dicti Cantoris in meis Bullis reseruationis pensionis Iudicis executoris specialiter deputati, terminos pensionis huiusmodi debitos, & non solutos vsque ad diem canonizationis regressus exigere, qui seruatis de Iure seruandis, ritè & rectè mandatum executiuum, & sequestrum aduersùs Balthasarem relaxauit, contra quem idem Balthasar apud Iudices laicos Senatus Portugalensis de asserta vi conquestus est, quibus iniustis querelis ipsi, vt solent, detulerunt, & Iudicem exequutorem præfatum vim facere declararunt: sed cum huiusmodi resolutioni, & eorum mandatis obedire idem Iudex non curasset, fuit per dictum Balthasarem ad dictum Regium Senatum Palatij prouocatum. Sed ne in his procedimentis causa magis confunderetur, & ansam sumerent contrarij excitandi dubia, quæ non possent breuiter terminari, malui

pensionis

pensionis exactionem hac via pretensam suspendere, & prouocationis huiusmodi iudicium non sequi, & statim ad executionem mandatorum Rotalium super regressu & accessu deuenire: & cium coram Rege Catholico petiissent impedimenta à suis Portugaliæ Senatoribus contra illa indebitè obiecta rejici, post longam disputationem, & plures eorum contradictiones obtinui in hac Curia illa exequi debere; & licèt idem Balthasar sæpissimè instaret iterum audiri, & interim mandari suspendi dictam resolutionem, & remitei causam ad dictum Regium Senatum Palatij, vt in eo capi posset resolutio super dictis procedimentis dicti Cantoris Iudicis executoris, necnon sibi ex fructibus Thesaurariæ assignari alimenta, illosque sequestrari; tandem sub diebus 31. Augusti, & 10. Nouembris anni 1640. ante rerum mutationem Iudices Matritenses vtriusque Coronæ à Rege Catholico ad hoc negotium specialiter deputati steterunt in decisis, & sic prætensa ab aduersa parte petita in totum ei denegata fuerunt, & causa remissa ad Iudices Ecclesiasticos competentes, vt constat ex litteris hanc resolutionem continentibus ante prædictam mutationem ad Principem Margaretam Regni Portugaliæ gubernatricem legitimo tempore transmissis, & executioni datis.

His ita habitis, & elapsis vndecim mensibus à tempore, quo pacificam accepi possessionem, nullo illam eo medio tempore contradicente, habita mutationis notitia, surrexit dictus Balthasar, & temporis commoditate frui volens, me absente, & in hac Matritensi Curia detento, eo quòd nulli liceret ex hac Curia ad Portugaliæ Regnum conuolare, iterum allegauit ea super quibus in hac Curia fuerat iam acerrimè disputatum, & resolutione capta, illico obtinuit à Regiis Palatij Senatoribus procedimenta dicti Cantoris Vimaranensis reponenda esse, qui exinde Senatores indebitè, & de facto procedentes, ac sine iurisdictione, dixerunt Thesaurariæ fructus debitam pensionis quantitatem respicientes sequestrandos esse, reliquos verò eidem Balthasari consignandos. Non possum non, Senatores amplissimi, vestram hanc mirari resolutionem sacris Canonibus, & Pontificiis Constitutionibus, ac præcedentibus resolutionibus penitus contrariam. Quorsum enim cognitionem per Regium decretum vobis ademptam, extincta iam lite, suscitare in mei odium prætenditis? Quorsum in annullanda executione Cantoris Iudicis executoris elaboratis, si nunc de pensione nihil agitur, vtpote iam extincta per canonizationem regressus, & illius vigore captam pacificam, & Capitularem Thesaurariæ possessionem? Quorsum fructus, qui ad me vti verum Titularem pacificè possidentem spectant, Balthasari titulum non habenti adiudicatis, & consignari mandatis? Quorsum in his fructibus Ecclesiasticis diuidendis, & Balthasari consignandis manum imponitis, si hæc ad vos Iudices omnino incompetentes nullatenus pertinere dignoscuntur? Quorsum me absentem, impeditum, non citatum, & penitus inauditum in pacifica Thesaurariæ meæ possessione de facto perturbare procuratis, in contemptum supremi ac integerrimi sacræ Rotæ Tribunalis, cuius authoritate possideo? Quorsum denique in Regiæ resolutionis tempore habili captæ, propter nouam forsan rerum mutationem, illam sine causa, & contra commune omnium placitum, innouare, mutare, & alterare non sine scandalo intentatis?

Miror valde integerrimum Doctorem Ioannem Pinheiro præceptorem meum, vnum ex Palatinis Senatoribus, qui prædictis modernis resolutionibus subscripserunt, cùm illi ignota nunquam fuerint mei iuris fundamenta; tribus enim ab hinc annis, dum ille in hac Curia moraretur, Regiæ resolutiones præfatæ in mei fauorem eo vidente captæ fuerunt, & in domo solitæ habitationis recolendæ memoriæ D. Doctoris Francisci Pereira Pinto electi Episcopi Portugalensis examini Curialium Romanæ Curiæ, & Antonij Diaz de Fonseca, dicti Balthasaris germani, quod de speciali Regis Catholici mandato ad veritatem eruendam factum fuit, præsens interfuit, quia eius præsentiam in his altis sessionibus pro huius negotij expeditione factis necessariam esse reputauit idem D. Episcopus electus, vt sic posset cognoscere dictum Balthasarem malam & iniustam causam defendentem, eius fauore, quem illi non semel impartiebatur, indignum esse.

Non minor admirationis causa sese mihi offert, dum audio dictis modernis resolutionibus etiam subscripsisse duos viros in Ecclesiastica dignitate constitutos, & virtutibus, ingenio, ac nobilitate pares, perillustres scilicet, & sapientissimos D D. Sebastianum Cæsarem, & Dominum Rodericum de Meneses, Palatij huiusmodi Senatores, quorum primus, licèt etiam mihi præsen-

tialiter

tialiter notus non sit, eum tamen licèt absentem semper veneratus fui propter egregiam, & doctissimam de Ecclesiastica hierarchia relectionem, quam cum communi omnium vtilitate elapsis annis Conimbricæ in lucem edidit. Posterior verò, dum tu hac Curia moraretur, me non semel, & Illustrissimum, & Reuerendissimum D. D. Ioannem Cogtinum Archiepiscopum Elborensem eius patruum in hac causa informantem audiuit, & laudauit.

Quare, nobilissimi, & doctissimi viri, resolutiones huiusmodi nouellas à vobis subscriptas non integro ac synceero vestro iudicio captas existimo, sed ex certi cuiusdam sententia Ecclesiasticæ iurisdictioni infestissimi factas credo, qui ideo ineptissimis fundamentis & ventulis nihil ad rem pertinentibus doctrinas ipsas per se grauissimas, ac vehementer arduas prauo animo inficit, atque contaminat ad incautos nonnullorum animos vel illaqueandos, vel in contemptum Ecclesiasticæ iurisdictionis ad suas nouitates adducendos. Non potuissent Principes nonnulli (vt ad hoc propositum aduertit Boët. Epo de Regalib. num. 150. *) qui nostro sæculo defecerunt ab Ecclesia Catholica, meliorem optare suarum cantilenarum præcentorem, quàm Regalistam hunc nouellum, ad cuius audaciam comprimendam vestrûm erat, Viri Religiosissimi, intrepido animo insurgere, postposito omni offendendi temporalem iurisdictionem timore. Non sic olim vanus hic timor doctissimos viros compressit. Albertus enim Pyghius* toto libro Ecclesiasticæ suæ hierarchiæ quinto, *fortiter Ecclesiæ causam defendit contra seditiosissimi nebulonis, Marsilij scilicet Paduani conatus, qui temporibus Ioannis XXII. sub anno Christi* 1330. *Ludouico Bauaro Imper. turpiter adulatus omnem omnino iurisdictionem non modò temporalem, sed spiritualem Clero & Ecclesiæ prorsus adimebat. Eodem ferè tempore noster Aluarus Pelagius Episcopus Syluensis, eiusdem Ioannis XXII. Pœnitentiarius, vir omnium sui temporis doctissimus, tum Iureconsultus, tum Theologus, Petri Corbarij Pseudo-Pontificis ab eodem Ludouico Imper. intrusi fortissimus oppugnator Ecclesiasticam, & Apostolicam iurisdictionem acerrimè defendit* totis duobus voluminibus de planctu Ecclesiæ. *Vide benè Boët. Epo* d. num. 150. pag. 83. *contra tales Nouatores Regalistas sic loquitur.* Quibus fit vt hominum nouorum nouas Regalium defendendorum vias ad aures Principum prurientes molliter fricandas noue, & insolenter inuestigantium, conatus iste nouus nullo modo sit ferendus. *Et rectè, ac piè* ibidem num. 141. *exclamat his verbis:* Dicimus igitur, ac alta voce pronuntiamus, nullam prorsus aliam Regalium defendendorum rationem fore iustam, præter solum, & vnicum solius Romani Pontif. Ecclesiæ Catholicæ capitis inter homines supremi diuinitus constituti priuilegium, quo laici rerum talium secundùm commune Ius alioquin incapaces, ex mera gratia, benignitatéque summi Moderatoris Ecclesiastici redduntur eorundem capaces, &c. *Tali namque priuilegio deficiente, quicquid alia via factum fuerit, nullius prorsus effectus esse poterit, & si quis secus fecerit, vel facere tentauerit, diuinum supplicium expectet, exemplo Oziæ Regis, qui vt habetur* 2. Paralip. 26. *repentè morbo lepræ punitus fuit, quia Sacerdotum munus subire tentauit: quod factum latè expendens Chrysost.* homil. 4. de verbis Isaiæ, *sic ad Regem affatur.* Mane intra terminos tuos: alij sunt termini Regis, alij termini Sacerdotij. *Qui enim diutiùs imperare, & Regnum suum ad longam posteritatem felicissimè perducere desiderat, Sedem ipsam Apostol. eiusque sacrosanctam iurisdictionem singulari quadam obseruantia veneretur, & defendat; nam olim Hispaniam in turpissimum Maurorum iugum, & fœdissimam Mahometanæ gentis ditionem deuenisse fertur, non solùm ob indomitam, effrænatámque luxuriam, sed præcipuè, quia in debita reuerentia, & subiectione Sedis Apostol. defecit, vt referunt Cardin. Cæs. Baron.* in annalib. Ecclesiast. anno Christi 701. *Cochier.* in vindic. libert. Ecclesiast, part. 1. cap. 33. n. 22. *Franc. Longus à Coriliano* in Breuiario chronologico, anno Domini 704. pag. mihi 208. *Illustriss. D. meus Rodericus à Cunha Vlysbonensis Archiepiscop.* in comment. ad cap. si gens Anglorum, num 5. dist. 56. *me citato Antonin. Diana* moral. resol. part. 5. tract. 1. resol. 23 vers. nec desinam.

PRINCIPALIORES SCRIPTVRÆ

AD FAVOREM D. AVGVST. BARBOSÆ,

contra BALTHASAREM DIAZ DE FONSECA reproductæ, de quibus in hac praxi sæpè mentio fit.

I.

Instrumentum consensus, & obligationis Cameralis.

IN nomine Domini. Amen. Præsenti publico instrumento cunctis vbique pateat euidenter, & sit notum, quod anno à Natiuitate Domini millesimo sexcentesimo vigesimoquarto, indictione septima, die verò secunda mensis Ianuarij, Pontificatus autem Sanctissimi in Christo Patris, D. N. D. Vrbani diuina prouidentia Papæ VIII. anno eius Primo, in mei Reuerendæ Cameræ Apostolicæ Notarij publici, testiúmque infrascriptorum præsentia præsens & personaliter constitutus perillustris & Reuerendus D. Augustinus Barbosa Clericus Bracharensis ciuitatis, vel diœcesis, cui aliàs de Thesauraria sæcularis & Collegiatæ Ecclesiæ S. Mariæ de Oliueira nuncupatæ, oppidi de Guimaraens, Bracharens. diœcesis, per obitum quondam Ioannis Nogueira illius dum viueret vltimi possessoris extra Romanam Curiam de mense Nouembris anni Domini 1619. defuncti vacante, Apostolica auctoritate prouisum fuit, ex certis causis animum suum mouentibus cessioni omnis, & cuiuscunque iuris, actionisque sibi in d. Thesauraria competentis, litteris Apostolicis desuper expedityis, possessione tamen non habita, ac reseruata pensione infrascripta, & iure contra Capitulum dictæ Ecclesiæ super consecutione distributionum quotidianarum per eum propter impedimenta sibi per ipsum Capitulum indebitè præstita non perceptarum, ac expensarum, damnorum, & interesse agendi validè reseruatis, & non aliàs, aliter, nec alio modo, in Sanctiss. D. N. Papæ manibus, & fauorem R. D. Balthasaris Diaz de Fonseca Clerici nullius Prouinciæ Vlysbon. in decimonono ætatis suæ anno constituti, & ad præsens actu in Vniuersitate studij generalis Colimbricen. operam nauantis, cui de illa prouideri conceditur, qui R. D. Balthasar nec ex resignatione dicti D. Augustini nimirum idem D. Augustinus dispendium patiatur, ideo reseruationi, constitutioni, & assignationi sibi iuris agendi contra dictum Capitulum, & pensionis annuæ ab omni decima, media, & quavis alia fructuum parte, subsidio etiam charitatiuo, & excusato, ac alio ordinario, & extraordinario onere, etiam pro reparatione Basilicæ Principis Apostolorum de Vrbe, & classis triremium manutentione, Cruciata sancta, expeditione contra Turcas, & alios infideles, etiam pro sustentatione Seminarij puerorum Ecclesiast. & quavis alia etiam vrgentissima, & de necessitate exprimenda causa, etiam ad instantiam, & contemplationem Imperatoris, Regum, Reginarum, Ducum, & aliorum Principum Apostolica, vel quavis alia auctoritate impositis, & imponendis, etiamsi in impositionibus huiusmodi caueatur expressè, quod pensionarij quicumque pro rata pensionum suarum quamtumvis exemptarum, præmissis omnibus contribuere teneantur, quam ratam dictus D. Balthasar tam suo, quàm successorum suorum prædictorum nominibus de suo, & eorum proprio soluere promittit, & quidquid propterea soluerit, vel soluerint, illud omne D. Augustino prædicto, donatione pura, perpetua, & irreuocabili, quæ dicitur fieri inter viuos, gratiosè donat, & remittit, ac donatum, & remissum esse vult, & fore promittit, necnon belli, pestis, incendij, grandinis, tempestatis, militum incursionis, agrorum deuastationis, & deprædationis, fructuum etiam omnium non recollectionis, & cuiusvis alterius quamtumvis sinistri, & inexcogitabilis, ac euenire insoliti casus fortuiti euentu, in Sanctissimi D. N. Papæ manibus, & prædicti Illustris D. Augustini fauorem, cui de illa, & dicto iure reseruari conceditur, liberæ immunis, & exemptæ ducentorum ducatorum auri de Camera de & super dictæ Thesaurariæ fructibus, redditibus, prouentibus, iuribus, obuentionibus, & emolumentis vniuersis, ac etiam distributionibus quotidianis, etiam D. August. quoad vixerit, vel procuratori suo legitimo per dictum D. Balthasarem & successores suos dictam Thesaurariam pro tempore quomodolibet obtinentes, annis singulis hic Romæ, vel alibi, vbi dictum D. Augustinum pro tempore ad voluntatis suæ libitum commorari, & residere contigerit, pro vna videlicet in Epiphania Domini proxima incipiente, & altera medietatibus pensionis per præsentes reseruatæ huiusmodi in Natiuitatis sancti Ioannis Baptistæ festiuitatibus, etiam litteris Apostolicis desuper expediendis eidem D. Balthasari, qui illas pro sibi legitimè intimatis habet, & successoribus prædictis, minimè intimatis, ac possessione dictæ Thesaurariæ per ipsos habita, vel non habita, ac sub consuetis sententiis, censuris, & pœnis integrè, expensis tamen, risico, & periculo dicti D. Balthasaris, & successorum suorum

suorum prædictorum, vigore tamen litterarum Apostolicarum desuper infrà novem menses, proximos expediendarum, nec aliàs, alioquin præsens reservatio nulla sit eo ipso, persolven. Et cum decreto, ac concessione, & Indulto, quod dicto D. Balthasare, vel aliquo ex successoribus prædictis in solutione dictæ pensionis per præsentes reservatæ, modo, & forma præmissis facienda in toto, vel in parte cessantibus, vel deficientibus, aut illam ad minorem summam reduci, annullari, vel invalidari petentibus, vel procurantibus, aut pensionem ipsam per præsentes reservatam ex quavis causa nullam & invalidam, seu malè, aut nulliter assignatam esse dicentibus, & allegantibus, liceat dicto D. Augustino (postquam ad id repertus fuerit idoneus) ad dictam Thesaurariam liberos habere accessum, & ingressum, illiusque corporalem, &c. per se vel alium, seu alios eius nomine propria auctoritate apprehendere, & liberè tam sui prioris tituli, quàm super præsentibus conficiendarum litterarum vigore, quas vim validæ, & efficacis provisionis sibi de illa ex nunc prout ex tunc, & è contra, simili Apostolica auctoritate factæ habere absque alia sibi desuper de novo facienda provisione, vt priùs, quoad vixerit, retinere in omnibus, & per omnia, perinde ac si cessionem hujusmodi minimè fecisset. Et tum decreto etiam quod tam dictus D. Balthasar, quàm alij in dicta Thesauraria pro tempore quomodolibet succedentes, pro solutione dictæ pensionis per præsentes reservatæ, modo, & forma præmissis facienda, sese, ac suos hæredes, & successores, suaque, & eorum bona, ac successorum quæcunque, ac fructus hujusmodi in ampliori forma Cameræ Apostolicæ, dictus D. Balthasar videlicet ex nunc, successores verò quilibet prædicti infrà bimestre à data provisionis, tam ordinaria, quàm Apostolica auctoritate cuiquam factæ computandum, validè, & efficaciter obligare, ac cautionem banchariam ad arbitrium, & beneplacitum dicti D. Augustini sufficientem, & idoneam ad sexcennium duraturam, sexto quoque anno, & per sex menses ante finem cujusque sexcennij renovandam præstare teneatur, & ad id censuris Ecclesiasticis, etiam executivè procedendo cogi possit. Necnon denique cum alio decreto, quod dictus D Balthasar omnes, & singulas expensas circa pensionem ducentorum ducatorum hujusmodi, sic per præsentes reservatam, tam ratione compositionis, quàm expeditionis litterarum Apostolicarum, vel aliàs quomodolibet necessarias dictum D. Augustinum tangentes, de suo proprio absque spe aliquid vnquam postea repetendi, aut ex terminis ejusdem pensionis per præsentes reservatæ defalcandi facere; necnon eidem D. Augustino, qui dictam pensionem antiquam centum quinquaginta ducatorum similium R. D. Ioanni Antonio Pavonio Clerico Apostolica auctoritate reservata extitit, dicto D Ioanni Antonio per duos annos cum dimidio de suo proprio persolvit, ac quamplures alias expensas, & præcipuè circa expeditionem litterarum Apostolicarum provisionis sibi de d. Thesauraria factæ subiit, de fructibus redditibus proventibus, iuribus, obventionibus, & emolumentis vniuersis eidē Thesaurariæ, & illi annexorum quorumcunque à die obitus dicti Ioannis decursis, & etiam ea quavis causa pertinentibus, & per ipsum D. Augustinum non exactis, summam nongentorum ducatorum auri de Camera hic in Vrbe solvere, & numerare liberè, & licitè dictus D. Balthasar valeat, ac teneatur, & aliàs iuxta formā supplicationis desuper manu Sanctissimi signatæ, sub datum Romæ apud S. Petrū, quarto nonas Ianvarij anno primo, registr. lib. 1. secretorum, fol. 168. ac litterarum expeditioni quoad D. Augustinū per illustrē D. Aloysium Gomez Romanum eius procuratorem, prout in mandato publico procuræ in actis D. Antonij Columnæ Notarij Auditoris Cameræ, de anno præterito rogato, & illius fidem in actis meis, &c. Quo verò ad Dictum D. Balthasarem per illustrem D. Antonium Diaz de Fōseca, prout in mandato publico procuræ in actis dimissis respectivè constat, respectivè consenserunt, iurarunt, &c. super quibus, &c. Actum Romæ in officio mei, &c. præsentibus ibidem D. D. Ioanne Raysa Romano, & Fabio Æmiliano Desara Sanctiss. D. N. Papæ Cursoribus testibus, &c. Successivè & incontinenti nulla interposita mora supradictus D. Balthasar, vt suprà provisus, volens dictum D. Augustinum pro consecutione dictæ annuæ pensionis, & dictorum nongentorum ducatorum auri de Camera, vt suprà dictum est, per dictum D. Augustinum expositorum tutum, & cantum reddere, ideo per dictum D. Antonium procuratorem suum sponte, &c. promisit, & solēniter se obligavit dictam annuā pensionem, vt suprà reservatam, ducentorū ducatorum auri de Camera eidem D. Augustino, licèt absenti, me, &c. annis singulis quoad vixerit, vel procuratori suo legitimo in locis, terminis, & tēporibus, ac cum libertatibus, immunitatibus, exemptionibus, privilegiis, decretis, conditionibus, clausulis, promissionibus, omnibúsque aliis, & singulis in supradicta reservatione, & illius supplicatione latius expressis, insertis, & contentis, & aliàs iuxta illius formā, tenorem, & continentiam, necnon etiam prædictam summam nongentorum ducatorum etiam modo, & forma quibus in prædicta reservatione, & supplicatione exprimuntur, & continentur hic Romæ liberè, &c. solvere, ac realiter, & cum effectu exbursare, etiā sub consuetis sententiis, censuris, & pœnis, quia sic, &c. Et vlterius pro faciliori consecutione dictæ annuæ pēsionis modo, & forma præmissis facienda, cedulam banchariam sexcennalem dare, illamque de sexcennio in sexcennium, & per sex menses ante finem cujuslibet sexcennij renovare liberè, &c. etiam ad id censuris liberè, &c. quia sic, &c. Quæ omnia, & singula prædicta, nil penitus excluso,

promisit habere grata, rata, valida, atque firma, & contrà non facere, aliàs teneri, & obligatus esse voluit, & vult ad omnia, & singula quæcunque damna, expensas, & interesse, pro quibus omnibus & singulis præmissis sic tenendis, complendis, & inuiolabiliter obseruandis, idem D. Balthasar se ipsum, eiusque hæredes, & imposterum successores quoscúque, ac omnia, & singula sua, & ipsorum hæredum, & successorum suorum bona mobilia, & immobilia, ac se mouentia, & alia quæcunque præsentia, & futura, vbicunque existentia, iuráque, & actiones sibi quomodolibet competentia, & competitura, ac competentes, & competituras, nomináque debitorum, necnon d. Thesaurariæ fructus, redditus, emolumenta quæcunque, & distributiones quotidianas eidem D. Augustino pro se, suisque hæredibus, & successoribus quibuscunque, vt suprà stipulanti, & recipienti, ac mihi Notario publico infrascripto tanquam publicæ, & authenticæ personæ vice, & nomine, ac ad opus omnium, & singulorum, quorum interest, interterit, aut interesse poterit quomodolibet in futurum, solemniter stipulanti, & recipienti in forma meliori, & ampliori Cameræ Apostolicæ solemniter obligavit, & hypothecauit, necnon seipsum, suosque hæredes, & successores prædictos, ac bona prædicta iurisdictioni, compulsioni, condemnationi, sententiis, iuribus, & censuris, ac mero examini D.N. Papæ, ipsiusque Camerarij, necnon Curiæ causarum Cameræ Apostolicæ Generalis Auditoris, Viceauditoris, Locumtenentis, & Commissarij, & alterius eorundem, & per pactum expressum solemni stipulatione vallatum omnium aliarum Curiarum Ecclesiasticarum, & sæcularium vbilibet constitutarum, in qua, seu quibus hoc præsens publicum obligationis instrumentum exhiberi, seu produci contigerit, & omnia, & singula in hoc publico instrumento contenta, & debita petita fuerint, propterea totaliter subjecit, & submisit, per quarum quidem Curiarum Iudices, & Officiales, Auditores, Viceauditores, & Locumtenentes earumdē præfatus D. Balthasar voluit posse conveniri, cogi, compelli, coarctari, condemnari, excommunicari, aggravari, reaggravari, ac realiter, & personaliter capi, ac detineri, etiam cum inuocatione brachij sæcularis vsque ad integram satisfactionem omnium, & singulorum suprà contentorum, & debitorum, ac damnorum, & expensarum, & interesse, ita quod inchoato iudicio coram vno ex Iudicibus antedictis contra præfatum D. Balthasarem, liceat præfato D. Augustino, & eius legitimo procuratori coram alio, seu aliis Iudicibus liberum habere recursum vsque ad integram observationem omnium, & singulorum in præsenti instrumento contentorum, nullum propter hoc eidem D. Balthasari, aut suis præjudicium generando. Præterea dictus D. Balthasar in præmissis omnibus, & singulis, exceptionibus doli mali, vis, metus, fraudis, non sic celebrati contractus, rei non sic gestæ, necnon privilegiis fori, feriis messium, & vindemiarum, omni tempori feriato, quadrimestri, beneficio cessionis omnium bonorum, & dilationis quinquennalis, *cap. Odoardus, de solution. & cap. peruenit*, & cuiuscunque provocationis, reclamationis, & appellationis remedio, copiæ præsentis instrumenti, siue eius notæ non habitæ per modum actorum, & recursus ad arbitrium boni viri, ac vtriusque Iuris auxiliis, & quibuscunque aliis constitutionibus, & statutis Papalibus, Regiis, & localibus à Iure, vel ab homine editis, & edendis in genere, & in specie concessis, & concedendis, omnibusque aliis, & singulis, exceptionibus, iuribus, & defensionibus, quibus mediantibus contra præmissa, vel eorum aliquod dicere, facere, opponere, vel venire posset, expresse, vt præmittitur, renuntiavit, & consensit relaxationi mandati exequutivi vnica citatione, & intimatione præcedente exequendi hic in Romana Curia coram Illustrissimo & Reverendissimo Almæ Vrbis, & Sanctissimi D.N. Papæ Generali Auditore, eiusque in civilibus Locumtenente, aliisque Iudicibus Almæ Vrbis ordinariis, & extraordinariis contra dictum D. Balthasarem Diaz de Fonseca in domo suæ solitæ habitationis, si habuerit hic in Coria, sin autem suo legitimo procuratori, quatenus adsit, sin autem per diligentias, vel per affixionem ad valvas Curiæ aciei Campi Floræ per contradictas, sive edictum publicum, quæ sic facta ita arctent, & afficiant, ac si solemniter, & personaliter facta fuerint, & exequutionem contra dictum eundem D. Balthasarem habeant liberè, &c. & sic tactis scripturis ad Sacrosancta Dei Evangelia iuravit, &c. Super quibus omnibus, & singulis præmissis petitum fuit à me Notario publico infrascripto, vt vnum, vel plura publicum, seu publica facerem atque conficerem instrumentum, & instrumenta, prout opus fuerit. Actum Romæ vbi suprà, præsentibus ibidem Dominis, qui suprà, testibus ad prædicta omnia, & singula vocatis, habitis specialiter, atque rogatis. *Et quia D. Ioannes Baptista Cennus R.C.A. Notarius de præmissis fuit rogatus, ideo ego Dominicus Cennus eiusdem R.C.A. Notarius, & in dicto officio successor, præsens instrumentum subscripsi, & publicaui requisitus.*

II.

Instrumentum pro pensionis solutione.

VRbanus Episcopus, Servus servorum Dei, Dilecto filio Augustino Barbosæ Clerico Bracharensis Civitatis, vel Diœcesis salutem, &c. Cùm itaque hodie tu, cui aliàs Thesauraria Ecclesiæ S. Mariæ de Oliveira oppidi de Guimaraens, Brachar. diœcesis tunc per obitum quondam Ioannis Nogueira olim ipsius Ecclesiæ Thesaurarij extra Romanam curiam *de mense Novembris*

uembris anni 1619. vacante, Apost. auctoritate provisum fuit, omni, & cuicunque iuri, & actioni tibi in dicta Thesauraria, vel ad illam quomodolibet competenti, litteris Apost. desuper confectis, possessione tamen non habita, in manibus nostris sponte, & libere cesseris, nósque cessionem huiusmodi admittentes, Thesaurariam prædictam adhuc per obitum huiusmodi vacantẽ, & antea dispositioni Apostolicæ reservatam dilecto filio Balthasari Diaz de Fonseca Clerico nullius diœcesis, prouinciæ Vlysbonen. per alias nostras litteras Apostolica auctoritate contulerimus, & de illa etiam providerimus, prout in dictis litteris plenius continetur. Nos tibi, ne ex cessione huiusmodi nimium dispendium patiaris, de alicuius subventionis auxilio providere, ac præmissorum meritorum tuorum intuitu specialem gratiam facere volentes, teque *à quibusvis excommunicationis, &c.* tibi ius contra Capitulum dictæ Ecclesiæ super consequutione distributionum quotidianarum per te propter impedimenta tibi per Capitulum huiusmodi indebitè præstita non perceptarum, & expensarum, damnorum, & interesse agendi, ac pensionem annuam ab omni decima, &c. liberam, immunem, & exemptam ducentorum ducatorum auri de Camera super dictæ Thesaurariæ fructibus, redditibus, proventibus, iuribus, obventionibus, & emolumentis vniversis, ac etiam distributionibus quotidianis, super quibus pensio annua antiqua centum, & quinquaginta ducatorum similium dilecto filio Ioanni Antonio Pavonio Clerico Apostolica auctoritate reservata reperitur, quam salvam, & illæsam remanere volumus, & nos etiam hac die aliam pensionem annuam septuaginta ducatorum parium dilecto filio Iulio Sanpolino Clerico Spoletan. dicta Apostolica auctoritate reservari concessimus, tibi quoad vixeris, vel procuratori tuo ad hoc à te speciale mandatum habenti per dictum Balthasarem, cuius ad hoc expressus accedit assensus, & successores suos dictam Thesaurariam pro tempore quomodolibet obtinentes annis singulis hic Romæ, vel alibi vbicunque te pro tempore ad voluntatis tuæ libitum commorari, & residere contigerit, pro vna videlicet in Epiphaniæ Domini à proximè futura incipiendo, & altera medietatibus pensionis inferiùs reservandæ huiusmodi in nativitate S. Ioannis Baptistæ festivitatibus, & præsentibus Balthasari, qui illas pro sibi legitimè intimatis habet, & successoribus prædictis minimè intimatis, ac possessione dictæ Thesaurariæ per ipsos habita, vel non habita, expensis tamen, risico, & periculo Balthasaris, & successorum prædictorum, ac vigore earundem præsentium, nec aliàs, alioquin præsens reservatio nulla sit eo ipso, integrè persolvendam Apostolica auctoritate prædicta, earundem tenore præsentium reservamus, constituimus, & assignamus. Decernentes tam dictum Balthasarem, quàm alios in dicta Thesauraria pro tempore quomodolibet succedentes pro solutione pensionis per præsentes reservatæ huiusmodi, modo, & forma præmissis facienda, sese ac suos hæredes, & successores, suáque, & eorum bona quæcunque, ac fructus, redditus, & proventus huiusmodi in ampliori forma Cameræ Apostolicæ, Balthasarem videlicet ex nunc, successores verò quoslibet prædictos infrà bimestre à data provisionis, tam Ordinaria quàm Apostolica auctoritatibus sibi factæ computandum, validè, & efficaciter obligare, ac cautionem banchariam ad beneplacitum tuum sufficientem, & idoneã ad sexcennium duraturã, & sexto quoque anno, & per sex menses ante finem cuiuslibet sexcennij renovandam præstare teneri, & ad id censuris Ecclesiasticis, & executivè procedendo cogi posse, ipsósque Balthasarem, & successores ad integram solutionem pensionis per præsentes reservatæ huiusmodi tibi faciendam iuxta reservationis, constitutionis, & assignationis prædictarum tenorẽ fore efficaciter obligatos, ac volentes, & eadem auctoritate statuentes, quod ille ex Balthasare, & successoribus prædictis, qui in dictis festivitatibus, vel saltem infra triginta dies illarum singulas immediatè sequentes, pensionem per præsentes reservatam prædictum per eum tibi tunc debitum non persolverit cum effectu, lapsis diebus eisdem sententiam excommunicationis incurrat, à qua donec tibi, vel eidem procuratori de pensione per præsentes reservata huiusmodi tunc debita integrè satisfactum, aut aliàs tecum, vel cũ dicto procuratore super hoc amicabiliter concordatum fuerit, præterquam in mortis articulo constitutus absolutionis beneficiũ nequeat obtinere. Si verò per sex menses dictos triginta dies immediatè sequentes sententiam ipsam animo, quod absit, sustinuerit indurato, ex tunc effluxis his mensibus eisdem, dicta Thesauraria perpetuò privatus existat, illaque vacare censeatur eo ipso. Tibique quod Balthasare, aut aliquo ex successoribus prædictis in solutione pensionis per præsentes reservatæ huiusmodi modo, & forma præmissis facienda in toto, vel in parte cessante, aut deficiente, vel illam ad minorem summam reduci, annullari, vel invalidari petente, seu procurante, aut pensionem per præsentes reservatam huiusmodi ex quavis causa nullam, & invalidam, seu malè, & nulliter assignatam esse dicente, vel allegante, liceat tibi (postquam ad id repertus fueris idoneus) ad dictã Thesaurariam liberos habere accessum, & ingressum, illiusque corporalem, realem, & actualem possessionem per te, vel alium, seu alios nomine tuo propria auctoritate liberè apprehendere, ac tam tui prioris tituli, quàm earundẽ præsentium vigore, quas vim validæ, & efficacis provisionis tibi de illa ex nunc, prout ex tunc, & è contra Apostolica auctoritate factæ habere volumus, absque alia tibi desuper de novo facienda provisione, vt prius quoad vixeris, retinere in omnibus, & per omnia, perinde ac si resignationem huiusmodi

minimè fecisses, auctoritate, & tenore præmissis de speciali gratia indulgemus. Decernentes ex nunc irritum, & inane si secus super his à quoquam quavis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari. Quocirca dilectis filiis causarum Curiæ Cameræ Apostolicæ generali Auditori, & Cantori dictæ Ecclesiæ, ac officiali Bracharen. per Apostolica scripta mandamus quatenus ipsi, vel duo, aut vnus eorum, per se, vel alium, seu alios faciant auctoritate nostra pensionem per præsentes reservatam prædictam tibi quoad vixeris, vel procuratori prædicto integrè persolvi, teque facultate iuris accedendi, & ingrediendi, ac in euentu accessus, & ingressus huiusmodi possessione dictæ Thesaurariæ pacificè frui, & gaudere iuxta reservationis, constitutionis, assignationis, decreti, & indulti prædictorum continentiã, & tenorem, non permittentes te desuper per d. Balthasarem, seu quoscumque alios quomodolibet indebitè molestari. Et nihilominus quemlibet ex Balthasare, & successoribus prædictis, quẽ huiusmodi excommunicationis sententiam incurrisse eis constiterit, quoties super hoc pro parte tua fuerint requisiti, tandiu Dominicis, & aliis festivis diebus in Ecclesiis, dum maior inibi populi multitudo ad Divina convenerit, excommunicatum publicè nuncient, & faciant ab aliis enunciari, ac ab omnibus arctiùs euitari, donec tibi vel procuratori prædicto de pensione per præsentes reseruata huiusmodi tunc debita fuerit integrè satisfactum, ipséque excommunicatus ab huiusmodi excommunicationis sententia absolutionis beneficium meruerit obtinere. Contradictores per censuram Ecclesiasticam appellatione postposita compescendo. Non obstantibus, &c. Datum Romæ apud S. Petrum Anno Incarnationis Dominicæ 1623. quarto Non. Ianuarij Pontificatus nostri anno Primo, à tergo.

Anno à Natiuitate Domini millesimo sexcentesimo vigesimoquarto, die verò 2. mensis Ianuary, retroscriptas R. D. Balthasar Diaz per Illustr. D. Antonium Diaz da Fonseca Romanam Curiam sequentem eius procuratorem retroscriptæ pensionis annuæ reseruationi, ac litterarum expeditioni consensit, iurauit, &c. Ioannes Baptista Cennus. Registrata in Camera Apostolica per D. Dominicũ Cennum. Ioannes Baptista Cennus. Locus † signi.

III.

Fides notificationis proprij transumpti reseruationis pensionis huiusmodi personaliter factæ Balthasari Diaz.

CErtum facio ego Antonius Barreiros Notarius Apost. approbatus ab Ordinario Curiæ Bracharen. & habitator huius oppidi de Guimaraens, quod die 21. mensis Iunij 1625. in hoc oppido in via de Sabugal, in habitatione Reuer. Balthasaris Diaz de Fonseca Thesaurarij maioris Ecclesiæ Collegiatæ eiusdem oppidi, illi personaliter ego Notarius notificaui hoc proprium transumptum Bullarum Apost. cuiusdam pensionis annuæ ducentorum ducatorum auri de Camera, quam sua Sanctitas reservavit ad favorem D. Augustini Barbosæ residentis in Curia Romana, in resignatione & dimissione, quam fecit de dicta Thesauraria maiori ad favorem d. Balthasaris Diaz de Fonseca, & illi declaravi omnes clausulas dictarum litterarum Apost. insertarum in dicto transumpto, eo modo quod ille benè intellexit, qui deinde à me requisivit vt illi darem copiam dicti transumpti, quam ei de facto dedi: & cum ab eo requirerem quare nollet solvere pensionem dicto Doctori Augustino Barbosæ, respondit hoc facere quia ei illam minimè solvere tenebatur. Et quia fides hæc à me fuit petita per Reuer. Canonicum Simonem Vaz Barbosam sufficientem procuratorem D. Augustini Barbosæ, illam ei dedi, in cuius potestate remansit d. transumptum, & subscripsi hic qualiter illud recepit, quod totum est verum. In quorum fidem subscripsi meo publico signo, quod tale est. Vimaranis die 28. August. 1625. Locus † signi.

IV.

Fides qualiter fuit Balthasar declaratus excommunicatus in Collegiata Ecclesia, præsentibus Dignitatibus, & Canonicis, ac aliis personis.

FIdem facio ego Antonius Barreiros Notarius Apost. approbatus habitans in hoc oppido Vimaranensi, quod vigore cuiusdam declaratoriæ Apost. tenoris retroscripti, declaraui excommunicatum Balthasarem Diaz de Fonseca Thesaurarium insignis Collegiatæ huius oppidi, in eadem Collegiata, præsentibus aliquibus Dignitatibus, & Canonicis præbendatis, & dimidiis præbendatis, ac aliis personis: quod feci die quarta istius mensis Iunij, & me refero ad acta in d. oppido scripta, hac die octaua dicti mensis, anno 1626. *Antonius Barreiros.* Locus † signi.

V.

Mandata exequutiua, littera declaratoria, & cedulones in Vrbe fuerunt sæpissimè contra Balthasarem aliàs contumacem relaxati, & affixi.

IN nomine Domini, Amen. Præsenti publico instrumento cunctis vbique pateat euidenter, & sit notum, qualiter per Illustrissimum, & Reuerendissimum Almæ Vrbis, & Sanctissimi D. N.

D.N.Papæ generalem Auditorem, siue eius in ciuilibus Locumtenentem, ex mei Notarij publici infrascripti officio die 19. Ianuarij 1626. pro D. Augustino Barbosa fuit relaxatum mandatum executiuum contra D. Balthasarem Diaz de Fonseca pro ducatis ducentis auri de Camera nouis debitis occasione duorum terminorum decursorum, & non solutorum, videlicet S. Ioan. Baptistæ 1625. & Epiphaniæ Domini 1626. eiusdem annuæ pensionis ducatorum ducentorum similium auctoritate Apostolica reseruatæ ad fauorem dicti D. Augustini Barbosæ super fructibus certis, & incertis, ac distributionibus quotidianis Thesaurariæ Collegiatæ Ecclesiæ S. Mariæ de Oliueira, oppidi de Guimaraens, Bracharensis diœcesis: item qualiter diebus 16. & 20. Febr. 1626. pro eodem contra eundem vigore supradicti mandati fuerunt relaxatæ litteræ declaratoriæ, & cedulones. Item qualiter diebus 13. & 17. Iulij 1626. pro eodem contra eundem fuit relaxatum mandatum executiuum pro ducatis centum auri de Camera nouis debitis occasione termini S. Ioan. Baptistæ eiusdem anni prædictæ annuæ pensionis ducatorum centum similium: item qualiter die 7. Augusti eiusdem anni 1626. vigore supradicti mandati pro eodem contra eundem fuerunt relaxatæ litteræ declaratoriæ, & cedulones. Item qualiter die 9. Ianuarij 1627. pro eodem contra eundem fuit relaxatum mandatum executiuum pro ducatis centum Cameræ nouis, debitis occasione termini Epiphaniæ Domini proximè præteritæ eiusdem anni supradictæ annuæ pensionis ducentorum ducatorum similium: item qualiter die 16. Februarij eiusdem anni 1627. pro eodem contra eundem vigore supra proximi mandati fuerunt relaxatæ litteræ declaratoriæ, & cedulones. Item qualiter die 17. Nouemb. 1627. pro eodem contra eundem fuit relaxatum mandatum executiuum pro ducatis centum auri de Camera nouis debitis occasione termini S. Ioan. Baptistæ proximè præteriti eiusdem anni supradictæ pensionis annuæ ducentorum ducatorum similium. Item qualiter die prima Decembris 1627. pro eodem contra eundem vigore supra proximi mandati fuerunt relaxatæ litteræ declaratoriæ, & cedulones. Item qualiter die 29. Ianuarij 1630. pro eodem contra eundem fuit relaxatum mandatum executiuum pro ducatis quingentis auri de Camera nouis, debitis occasione quinque terminorum dictæ annuæ pensionis ducatorum ducentorum similium, videlicet Epiphaniæ Domini, & S. Ioan. Baptistæ 1628. & Epiphaniæ Domini, ac S. Ioannis Baptistæ 1629. & Epiphaniæ 1630. item qualiter die 15. Februarij 1630. pro eodem contra eundem vigore supra proximi mandati fuerunt relaxatæ litteræ declaratoriæ, & cedulones, citato prius ad omnia D. Thoma Luiolo dicti D. Balthasaris Diaz procuratore, & pro potiori cautela eodem D. Balthasare citato per audientiam contradictarum S. D. N. Papæ, vt moris est, seruatis seruandis, & aliàs latiùs prout in actis meis, ad quæ, &c. In quorum fidem, &c. Datum Romæ, die 19. Februarij 1630. Locus † signi.

Ita est, Cæsar Columna Curiæ causarum Cameræ Apostolicæ Notarius.

VI.

Fides impugnationis validitatis pensionis per Balthasarem factæ.

IN Dei nomine, Amen. Omnibus visuris præsentem fidem datam in complementum mandati supradicti Reuer. Licentiati Petri Vellosi scholastici in sancta Sede huius ciuitatis, Iudicis executoris Bullertorum in petitione supra proxima contentorum, fidem facio ego Dominicus de Aguiar Notarius Apost. approbatus in hac ciuitate Bracharensi, & scriba actorum, quæ continentur in dicta petitione, qualiter veritas est, quod in dictis actis Reuer. Balthasar Diaz de Fonseca Thesaurarius maior Collegiatæ Ecclesiæ oppidi de Guimaraens, Bracharensis diœcesis, venit cum vna additione quibusdam exceptionibus cum quibus in illis iam venerat, cuius additionis tenor talis est qui sequitur de verbo ad verbum. Addendo materiæ suarum exceptionum dicit excipiens: Probabit ille excipiens *quod non consensit pensioni*, quam prætendit Doctor Augustinus Barbosa super Thesauraria illius excipientis, nec ad illam dedit aliquod mandatum procuræ, prout de Iure requiritur: & ideo non tenetur reformare cedulam banchariam, quam ille prætendit, quia non existente pensione, non subsistit cedula bancharia. Probabit quod dato, & non concesso, quod Romæ aliqua persona consensum præstitisset dictæ pensioni, aut eam soluisset, aut pro illa dedisset cautionem banchariam, non poterat præiudicare illi excipienti sine suo mandato procuræ ad hoc specialiter dato, *igitur dicta pensio est nulla*, & non potest per assertum Breue illius procedi contra ipsum excipientem, dummodo contrarium non constiterit, & ita non est obligatus dare banchariam. Probabit quod ille excipiens est minor viginti annorum, & læsus in obligatione, quam fecit se prorsus ignorante illius, quod in veritate erat, & ob ipsam causam non tenetur soluere terminum, qui petitur, eo quòd nunquam consensit dictæ pensioni, de qua agitur, & ita non est obligatus dare cautionem banchariam, quæ prætenditur in termino limitato, *quia est nulliter constituta pensio*, de qua agitur, sine suo mandato procuræ ad illi consentiendum: & petit vt supra recipi, & complementum iustitiæ, omni meliori iuris modo, &c. cum expensis. Quod totum constat ex dictis actis, & additione, quæ remanent in mea potestate, ad quæ me refero, & cum quibus ac Notario mecum infra sub-

scripto feci, & est in veritate, absque re, quæ dubium faciat. In quorum fidem & testimonium subscripsi meo publico signo hac die 21. mensis Augusti 1625. Locus † signi, & meum Not. Apost. Benedictus Correa.

VII.

Mandatum de immittendo vigore accessus, & ingressus à Sacra Rota relaxatum ad fauorem pensionarij.

SErenissimo, Potentissimo, atque Catholico Principi, & D.D. PHILIPPO ab Austria, diuina fauente clementia, Castellæ, Legionis, Aragonum, vtriusque Siciliæ, Neapolis, & Portugalliæ, ac Hierusalem Regi, aliorúmque Dominiorum vestrorum felicis prosperitatis augmentum, necnon Illustriss. & Reuerendiss. D. Collectori Apost. in Regno Portugalliæ residenti, ac Reuerendissimis, & Reueren. in Christo Patribus, & Dominis Archiepiscopis, & Episcopis, Archiepiscopatui Braccharensi vicinioribus, eorumque, & cuiuslibet ipsorum Vicariis, seu Officialibus Generalibus, Curiæque causarum Camer. Apost. generali Auditori, eiusque Vice Auditoribus, seu Locumtenenti, vniuersis quoque, & singulis DD. Abbatibus, Prioribus, Præpositis, Decanis, Archidiaconis, Scholasticis, Cantoribus, Thesaurariis, Succentoribus, Sacristis, tam Cathedralium, quàm Collegiatarum Canonicis, Parochialiúmque Ecclesiarum Rectoribus, seu Locatenen. eorundem, Plebanis, Viceplebanis, Capellanis, Curatis, & non Curatis, Vicariis perpetuis, Altaristis, cæterisque Presbyteris, Clericis, Notariis, & Tabellionibus publicis quibuscumque constitutis, & eorum cuilibet insolidum, necnon Illustribus Principibus, & DD. Ducibus, Marchionibus, Comitibus, Baronibus, Vicecomitibus, Capitaneis, Potestatibus, Prætoribus, Marescallis, Castellanis, cæterisque Iustitiæ Ministris, & eorum cuilibet insolidum: Vniuersis quoque & singulis DD. Thesaurariæ huiusmodi, de qua agitur, & infra mentio fiet, fructuum, redditúum, prouentuum possessoribus, detentoribus, arrendatoribus, reddituariis, vindemiatoribus, colonis, agricolis, decimatoribus, pensionariis, censuariis, receptoribus, debitoribus, necnon D. Balthasari Diaz à Fonseca ex aduerso principali, ac Dignitatibus Canonicis, & Capitulo insignis Collegiatæ Ecclesiæ S. Mariæ de Oliueira oppidi de Guimaraens Bracharensis diœc. omnibúsque aliis, & singulis quorum interest, interesit, aut interesse poterit quomodolibet in futurum, quibuscunque nominibus censeantur, & quacunque præfulgeant dignitate. PHILIPPVS PIROVANVS I.V.D. Sanctiss. D.N. Papæ Capellanus, & ipsius Sacri Palatij Apostolici causarum, causæque & causis, ac partibus infrascriptis Auditor, & Iudex Commissarius ab eodem S.D.N. Papa specialiter, atque expresse deputatus, salutem in Domino, & nostris huiusmodi, immò veriùs Apostolicis firmiter obedire mandatis. NOVERITIS, quod aliàs sub die 11. Octobris 1625. fuit nobis pro parte D. Balthasaris Diaz de Fonseca per vnum ex S. D.N. Papæ Cursoribus præsentata quædam Commissionis cedula ad instantiam illius in plena Signatura Iustitiæ contra D. Augustinum Barbosam citatum, & intimatum obtenta, partibus vtrisque auditis, tenoris sequentis, videlicet: BEATISSIME PATER. Dignetur S.V. causam, & causas appellationis, & appellationum infra legitima tempora interpositæ, & interpositarum à quadam prætensa diffinitiua sententia, seu prætenso decreto vim diffinitiuæ habente, vt dicitur, lato & promulgato per R.P.D. Bichium vigore assertæ obligationis ad assertum fauorem Augustini Barbosæ aduersarij, & contra deuotum S.V. oratorem Balthasarem Diaz de Fonseca, de & super prætensa renouatione cedulæ bancariæ de soluendis per sexennium ducat. 200. auri de Camera, ac prætensa solutione ducat. 900. vnà cum aliis pecuniis, rebúsque aliis, &c. nullitatisque & nullitatum, & iniustitiæ dictæ prætensæ sententiæ, seu prætensi decreti quomodolibet habit. & fact. attentatorumque & innouatorum quorumcunque, necnon quam, & quas Orator habet, & mouet, haberéque & mouere vult, & intendit contra dictum Augustinum Barbosam adversarium, omnésque alios, &c. alicui ex vestri Sacri Pal. Apostolici causarum Auditori, seu Locumtenenti, summariè, &c. & prout in causis beneficialibus procedi consueuit, audien. cognoscen. deciden. finéque debito terminan. committere, & mandare, cum incidentibus, &c. & cum potestate dictum adversarium, omnésque alios in Curia, & extra citandi, illísque ac quibus, & quoties opus fuerit, inhiben. etiam sub censuris, &c. præmissis, necnon constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, stylo Palatij, cæterísque contrariis non obstantib. quibuscunque, statur. &c. pro plenè, & sufficienter expressis haben. &c. Vel si magis placet alicui ex Sacri vestri Palatij causarum Auditori, seu Locumtenenti, qui procedat quoad renouationem cedulæ cum clausula, si quid exequendum, in reliquis sine præiudicio legitimæ executionis. De mandato D.N. Papæ audiat Magister Philippus, vt in secunda parte petitur, & iustitiam faciat. Placet D.N.PP. de secunda parte. L. Ant. Vitilis. CVIVS QVIDEM commissionis vigore Nos in causa, & causis huiusmodi, & inter partes in illis contentas, seu verius illarum procuratores procedentes à Nobis pro parte, & ad instantiam dicti D. Balthasaris Diaz de Fonseca principalis, & pro eo ad instantiam D. Thomæ Lutioli eius procuratoris, de quo in actis, fuit D. Augustinus Barbosa principaliter citatus, & inhibitus, & postea ad eiusdem D. Balthasaris

ſatis, ſive ejus procuratoris, ut ſupra inſtantiam emanarunt ad partes quaſdam litteræ inhibitoriæ, quæ cùm inibi impedire poſſent executionem declaratoriarum, ſequeſtrorum, aliorúmque mandatorum relaxatorum ab A. C. ſive R. P. D. Bichio illius in civilibus Locumtenente pro terminis penſionis decurſæ, & non ſolutæ à Nobis, inſtante D. Auguſtino Barboſa principali fuerunt declaratæ ſtare, & intelligi debere conceſſæ quoad renovationem cedulæ banchariæ, cum clauſula, ſi quid exequendum; quoad reliqua ſine præjudicio legitimæ executionis, & poſtea præfixo dicto D. Balthaſari Diaz de Fonſeca ex adverſo principali, termino ad tranſportandum acta facta in Curia A. C. ad Tribunal Sacræ Rotæ, prout ſtante ejus appellatione facere tenebatur, dictóque termino elapſo, & eis non tranſportatis, eaſdem litteras inhibitorias in omnibus, & per omnia (ad hoc tamen prius citato D. Thoma Lutiolo ex adverſo procuratore) moderati fuimus, & revocavimus, juxta tamen formam & tenorem cujuſdam reſcripti, ſive cōmiſſionis ſpecialis nobis deſuper factæ, & præſentatæ tenoris ſequentis, videlicet: BEATISSIME PATER. Cum aliàs devotus S. V. Orator Auguſtinus Barboſa coram A. C. ſive ejus in civilibus Locumtenente A. Bichio agitaſſet contra Balthaſarem Diaz de Fonſeca aſſertum Theſaurarium Collegiatæ Eccleſiæ S. Mariæ de Oliueira, oppidi de Guimaraens, Bracharenſis diœc. ſuper ſolutione cujuſdam penſionis ſuper dicta Theſauraria ad favorem Oratoris auctoritate Apoſtolica reſervatæ, ac renovatione cedulæ banchariæ ſexcennalis; rebúſque aliis in actis Curiæ, & cauſarum huiuſmodi deductis, obtinuit ad ſuum favorem ſententiam diffinitivam, à qua adverſarius appellavit, & in Signatura plena obtinuit cauſam committi R. P. D. Pirovanò cum clauſula, ſi quid exequendum, quoad renovationem cedulæ banchariæ, quoad reliqua verò ſine præjudicio legitimæ executionis. Verùm quia, Pater ſancte, adverſarius d. commiſſionis obtinuit citationem cum inhibitione, & adhuc per biennium in circa nihil aliud in cauſa facere curavit. Iden S. V. humiliter ſupplicat quatenus dignetur eidem R. P. D. Pirovano committere, & mandare, ut præfixo adverſario unico brevi, & peremptorio termino ad tranſportandum integra acta, quo elapſo, & dictis actis non tranſportatis, & non productis, ſuam moderetur inhibitionem; iis verò tranſportatis, & præfixo alio brevi, unico, & peremptorio terminò ad docendum de appellatione, eiúſque legitima proſequutione, necnon de cauſis reſtitutionis in integrum, & eo quo elapſo, & nihil, quod relevet, docto, conſtito de re judicata, ſeu quod aliàs exequutioni de jure locus ſit, ſententiam prædictam exequatur, expenſaſque in hac cauſa legitimè factas, & in quibus pars adverſa condemnata repetitur, vel condemnanda venerit, taxet, & moderetur, & tam pro iis, quàm aliis in ſentētiis contentis litteras executoriales, & mandata quæcunque neceſſaria, & opportuna, prout juris fuerit, decernat, relaxet, & exequatur, cum poteſtate citan. & inhiben. etiam per edicta publica ſub cenſuris, & pœnis, aliiſque præmiſſis: non obſtan. conſtitutionibus, & Ordinationibus Apoſtolicis, cæteriſque in contrarium quibuſcunque, ſtatum, & merita cauſæ, & cauſarum hujuſmodi pro plenè, & ſufficienter expreſſis haben. &c. De mandato D. N. PP. idem Auditor terminum præfigat, procedat ut petitur, & juſtitiam faciat. Placet D. N. PP. I. Ant. Virilis. QVA CAVSA ſic coram Nobis indeciſa pendente, idem S. D. N. PP. aliam commiſſionem nobis præſentari fecit tenoris ſequen. videlicet. BEATISSIME PATER. Devotus S. V. Orator Auguſtinus Barboſa obtinuit ad A. C. mandatum executivum pro ſolutione cujuſdam pecuniariæ ſummæ, ac renovatione cedolæ banchariæ annuæ penſionis ducat. 20n. auri de Camera, aliàs auctoritate Apoſt. ſibi reſervatæ ſuper fructibus certis, & incertis, ac diſtributionibus quotidianis Theſaurariæ Collegiatæ Eccleſiæ S. Mariæ de Oliveira, oppidi de Guimaraens, Bracharenſis diœc. contra Balthaſarem Diaz de Fonſeca modernum Theſaurarium. Cæterùm appellante dicti Balthaſaris procuratore, & cauſa In Rota commiſſa R. P. D. Pirovano, & nunc in gradu appellationis hujuſmodi indeciſa pendente, quia idem Balthaſar continuat in ſua contumacia, & proterva denegatione de ſolvendo dictam penſionem, & renovan. cedulam, inde aperta eſt via regreſſui, ſive ingreſſui & acceſſui ad favorem Oratoris in litteris Apoſtolicis reſervatis; & veretur idem Orator ne in proſecutione hujus judicii cogatur per tres ſententias conformes defatigari; ideo S. V. humillimè ſupplicat, quatenus dignetur committere, & mandare eidem D. Pirovano, ut in cauſa, & cauſis emergentis quæſtionis ſuper regreſſu, ingreſſu, & acceſſu hujuſmodi, & illius canonizatione procedat omni, & quacunque appellatione remota, cum poteſtate tam dictum adverſarium, quàm omnes quoſcunque alios, etiam per edictum publicum, conſtito ſummariè, & extrajudicialiter de non tuto acceſſu, tam in Curia, quàm extra citan. necnon inhiben. etiam ſub cenſuris, & pœnis, &c. inobedientéſque & rebelles eaſdem cenſuras incurriſſe declaran. aggravan. reaggravan. interdictúmque ponen. ſervata forma Concilii Tridentini, implorato, ſi opus fuerit, auxilio brachii ſæcularis, cæteráque facien. &c. neceſſaria, & opportuna. Præmiſſis, necnon conſtitutionibus & ordinationibus Apoſtolicis, ſtylo Palatii, cæteriſque contrariis, quorum tenores, &c. non obſtan. quibuſcunque, ſtatum, &c. pro plenè, & ſufficienter expreſſis haben. De mandato D. N. PP. idem Auditor procedat omni, & quacunque appellatione remota, ut petitur, & juſtitiam faciat. Placet M. Poſt hujus quidem commiſſionis præſentationem ulteriùs procedentes, cauſáque

sáque hujusmodi per nos diligenter, ac maturè discussa, illáque in plena Rota, vt moris est, proposita, inibíque acerrimè ventilata, & discussa, prævia decisione fuit resolutum locum esse ingressui,& accessui ad Thesaurariam prædictæ Collegiatæ Ecclesiæ, de qua agitur, ob non solutam pensionem per Balthasarem Diaz adversarium dicto D. Augustino Barbosæ,& illius validitatem impugnatam iuxta tenorem litterarum Apostolicarum desuper expeditarum, & consensum ab eodem Balthasare præstitum,& sic dictum D. Augustinum Barbosam principalem in illius possessionem esse immittendum,& introducendũ, immissũmque, & impositum manutenendum. Interim verò comparuit in iudicio coram Nobis idem D. Augustinus Barbosa principalis, prævia citatione personaliter executa, provt in actis, seipsum D. Augustinum plenam in possessionem dictæ Thesaurariæ immitti,imponi,& induci,ac manuteneri mãdari,mandatúmque de immiten.imponen. ac manuten desuper necessarium, & opportunum omni meliori iuris modo, & forma sibi decerni, & concedi per Nos debita cum instantia postulavit. Nos tunc Philippus Pirovanus Auditor, & Iudex Commissarius supradictus, necnon executor vnicus ad infrascripta specialiter deputatus,attendentes postulationem hujusmodi fore iustam,idcirco Apostolica auctoritate nobis commissa,& qua fungimur in hac parte,de DD. Coadjutorum nostrorum consilio, & assensu,quibus de præmissis relationem plenariam fecimus,& fidelem,prævia citatione superiùs, vt præmittitur, principaliter provt in actis executa, ac prævio examine dicti D. Augustini Barbosæ principalis ad Thesaurariam hujusmodi de mandato nostro ab examinatoribus in Vrbe deputatis, à quibus fuit idoneus repertus, vt nobis per fidem Secretarij Illustrissimi,& Reverendissimi D.Cardinalis Vicarij, & penes acta Notarij causæ existente, constare fecit, eundem D.Augustinum Barbosam principalem instantem, & petentem in corporalem,realem,& actualem possessionem dictæ Thesaurariæ, iuriúmque & pertinentiarum illius,connexorum,& annexorum immittendum,introducendum,& imponendum esse duximus, & mandavimus, provt imponimus, introducimus, & immittimus,immissũmque, & impositum manuteneri,& conservari mãdamus,omnibus iuris,& facti remediis,immittique,induci,& imponi, ac manuteneri, & conservari respectivè mandamus per præsentes has nostras litteras desuper decernẽdo, & concedendo opportunas. Quæ omnia, & singula præmissa Vobis omnibus, & singulis supradictis,quibus præsentes nostræ litteræ diriguntur,& vestrum cuilibet insolidum tenore præsentium intimamus, & notificamus, & ad vestram, & cuiuslibet vestrûm notitiam, deducimus,& deduci volumus per præsentes, vobisque ac vestrûm cuilibet in solidum tenore præsentium in virtute Sanctæ Obedientiæ, & sub excommunicationis pœna (sua Majestate Catholica,Collectore, Archiepiscopis,& Episcopis,ac Capitulo prædictis tantùm exceptis) cõmittimus,& mandamus,quatenus statim & quoties pro parte dicti Augustini principalis,sive illiùs procuratoris fueritis requisiti,seu vestrûm aliquis fuerit requisitus,eundem D. Augustinum Barbosam principalem,vel procuratorem suum pro eo, & eius nomine in corporalem, realem,& actualem possessionem dictæ Thesaurariæ Ecclesiæ Collegiatæ S. Mariæ de Oliveira, oppidi de Guimaraens, Bracharensis diœc. iuriúmque, ac pertinentiarum illius, annexorum, & connexorum immittatis, introducatis, & imponatis, ac quilibet vestrûm, qui desuper requisitus fuerit, imponat, introducat, & immittat, immissũmque, introductum, ac impositum manuteneatis, tueamini,ac defendatis,& vestrũ quilibet manuteneat,tueatur,& defendat, amoto exinde,ejecto, & expulso dicto D. Balthasare Diaz de Fonseca ex adverso principali, ac aliis quibuscunque occupatoribus,ac detentoribus, quos Nos amovemus, ac amotos denunciamus per præsentes,faciatisque, & vestrûm quilibet faciat eidem D. Augustino Barbosæ principali, vel eius procuratori pro eo, ac eius nomine de omnibus, & singulis dictæ Thesaurariæ fructibus, redditibus, proventibus, iuribus,obventionibus, ac emolumentis vniversis realiter,& cum effectu integraliter responderi, nec permittatis,seu vestrûm aliquis permittat eundem D. Aug. principalem, vel procuratorem de & super præmissis aliqualiter molestari, perturbari, vel inquietari, seu quomodolibet impediri, inhibeatisque, & vestrum quilibet, qui super hoc requisitus fuerit, inhibeat dictu D. Balthasari Diaz de Fonseca ex adverso principali, ac Dignitatibus, Canonicis, & Capitulo prædictæ Collegiatæ Ecclesiæ, omnibusque aliis, & singulis, quibus opus fuerit, etiam sub excommunicationis, suspensionis, & interdicti, aliisque Ecclesiasticis sententiis, censuris, ac mille ducatorum auri de Camera pœnis,quibus Nos etiam, & eorum cuilibet tenore præsentium sic inhibemus, ne ipsi, seu eorum aliquis eundem D. Augustinum Barbosam principalem prædictum, vel procuratorem suum pro eo, & eius nomine de & super præmissis quoquo modo, etiam quovis quæsito colore, prætextu, causa, occasione, vel ingenio molestare,perturbare, inquietare, seu quomodolibet impedire audeant, seu præsumant, aut eorum aliquis audeat, seu præsumat, quod si secus factum fuerit, id totum revocare, ac in statum pristinum reducere, ac ad pœnarum, & censurarum prædictarum exequutionem procedere curabimus,iustitia mediante (suam Catholicam Maiestatem, & Collectorem Apostolicum prædictos, quia illos nostris censuris ligari nolumus ad præmissorum exequutionem efficaciter adimplen. in Domino benignè hortamur) Archiepiscopi verò, ac Episcopi, & Capitulum dictæ

Collegiatæ

Collegiatæ Ecclesiæ sub interdicto ingressus Ecclesiæ tantùm. Cæteri verò prædicti præmissa omnia, & singula sub dicta excommunicationis pœna exequantur, ac liberè, & licitè exequutioni debitæ demandent, super quibus omnibus, & singulis præmissis vobis omnibus, ac singulis supradictis, & quibus præsentes nostræ litteræ diriguntur, licentiam, & facultatem plenariam concedimus, & elargimur per præsentes. Absolutionem verò omnium, ac singulorum præmissorum Nobis, vel Superiori nostro tantùm reseruamus. In quorum omnium, ac singulorum fidem, & testimonium præmissorum has præsentes exinde fieri, & per Notarium nostrum publicum infrascriptum subscribi, ac publicari mandauimus, sigillíque nostri, vel Coadiutorum nostrorum iussimus, & fecimus appensione muniri. Datum, & actùm Romæ in Monasterio B. Mariæ de Pace, in quo iura reddi solent, & causæ partium audiri consueverant, hora audientiæ causarum consueta pro Tribunali sedente sub, anno à Natiuitate D.N. Iesu Christi, millesimo sexcentesimo trigesimo, indictioné decimatertia, die verò octaua mensis Martij, Pontificatus autem Sanctissimi in Christo Patris, & D.N.D. Vrbani diuina providentia Papæ Octaui anno eius septimo, præsentibus ibidem discretis viris DD. Clearcho Buscho, & Horatio de Marchis Sacri Palatij Apostolici causarum Rotæ Notariis, Scribísque nostris, testibus ad præmissa vocatis, atque rogatis.

Et ego Archangelus Baronus Romanus Sacri Palatij Apostolici causarum, & huiusmodi causæ Notarius de præmissis rogatus præsens Instrumentum duplicatum subscripsi, signaui, & publicaui requisitus. Locus † signi, & sigill.

VIII.

Instrumentum incursus censurarum.

SErenist. Potentiss. atque Catholico Principi, & Domino Philippo ab Austria, diuina favente Clementia Castellæ, Legionis, Aragonum, vtriusque Siciliæ, Neapolis, & Portugalliæ Regi, aliorúmque Dominiorum vestrorum felicis prosperitatis augmento, necnon Illustrissimo & Reverendiss. D. Collectori in Regno Portugalliæ residenti, ac Reverendissimis, & RR. in Christo Patribus, & Dominis Archiepiscopis, & Episcopis Archiepiscopatui Braccharensi vicinioribus, eorúmque, & cuiuslibet ipsorum Vicariis, siue Officialibus generalibus, Curiæque causarum Cameræ Apostolicæ generali Auditori, eiúsque Vice-Auditori, siue Locumtenenti, vniversis quoque, & singulis DD. Abbatibus, Prioribus, Præpositis, Decanis, Archidiaconis, Scholasticis, Cantoribus, Thesaurariis, Succentoribus, Sacristis tam Cathedralium, quàm Collegiatarum Canonicis, Parochialiumque Ecclesiarum Rectoribus, siue Locatenent. eorundem, Plebanis, Viceplebanis, Capellanis, Curatis & non Curatis, Vicariis perpetuis, Altaristis, cæterísque Presbyteris, Clericis, Notariis, & Tabellionibus publicis quibuscumque vbicumque constitutis, & eorum cuilibet in solidum, necnon Illustriss. Principibus, & dominis Ducibus, Marchionibus, Comitibus, Baronibus, Vicecomitibus, Capitaneis, Potestatibus, Prioribus, Mareschallis, Castellanis, cæterisque iustitiæ ministris, & eorum cuilibet in solidum, vniversis quoque & singulis Thesaurariæ huiusmodi, de qua agitur, & infrà mentio fiet, fructuum, redditúum, proventuum possessoribus, detentoribus, arrendatoribus, reddituariis, vindemiatoribus, colonis, agricolis, decimatoribus, Pensionariis, Censuariis, receptoribus, debitoribus, necnon D. Balthasari Diaz de Fonseca ex aduerso principali, ac Dignitatibus, Canonicis, & Capitulo insignis Collegiatæ Ecclesiæ S. Mariæ de Oliveira oppidi de Guimaraens Braccharensis diœcesis, omnibúsque aliis, & singulis quorum interest, intererit, aut interesse poterit quomodolibet in futurum, quibuscumque nominibus censeantur, & quacunque præfulgeant dignitate. Philip. Pirouanus V.I.D. S.D.N. Papæ Capellanus, & ipsius Sac. Pal. Ap. causarum, causæque & causis, ac partibus infrascriptis Auditor & Iudex Commissarius ab eodem S. D.N. Papa specialiter, ac expressè deputatos: Salutem in Domino, & nostris huiusmodi, imò veriùs Apostolicis firmiter obedire mandatis. Noveritis quod aliàs sub die 12. Octobris 1625. fuit nobis pro parte, & ad instantiam D. Balthasaris Diaz de Fonseca per vnum ex S. D.N. Papæ Cursoribus præsentata quædam Commissionis cedula ad instantiam illius in plena Signatura Iustitiæ contra D. Augustinum Barbosam citatum & intimatum obtenta, partibus vtrisque auditis sequent. videlicet. Beatiss. Pater, dignetur S.V. causam, & causas appellationis, & appellationum iusta & legitima tempora interposita, & interpositarum à quadam prætensa definitiva sententia, seu prætenso Decreto vim definitiuæ habente, vt dicitur lato, & promulgato per R. P. D. Bichium vigore assertæ obligationis ad assertum fauorem Augustini Barbosæ adversarij, & contra devotum S. V. Oratorem Balthasarem Diaz de Fonseca de, & super prætensa renovatione cedulæ Banchariæ de solven. per sexennium ducat. 200. auri de Camera, ac prætensa solutione ducat. 900. vnà cum aliis pecuniis, rebusque aliis, &c. nullitatísque, & nullitatum, & iniustitiæ dictæ prætensæ sententiæ, seu prætensi decreti quomodolibet habiti, & facti, attentatorumque, & innouatorum quorumcunque, necnon quam, & quas Orator haber, & mover, haberéque & movere vult, & intendit contra D. Augustinum Barbosam adversarium

rium, omnésque alios, alicui vestri Sac. Pal. Apostol. Causarum Auditori, seu Locatenenti, summariè, &c. & prout in causis beneficialibus procedi consueuit, audien. cognoscen. deciden. fineque debito terminan. committere, & mandare, cum incidentibus, &c. & cum potestate dictum aduersarium, omnésque alios in Curia, & extra citandi, illíque, ac quibus, & quoties opus fuerit, inhibendi, etiam sub censuris, &c. præmissis, necnon constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, stylo Palatij, cæterísque contrariis non obstantibus quibuscumque, Statum, &c. pro plenè & sufficienter expressis haben. &c. vel si magis placet, alicui Sacri vestri Palatij Causarum Auditori, seu Locatenenti, quod procedat quoad renouationem cedulæ, cum clausula, Si quid exequendum, in reliquis sine præiudicio legitimæ executionis. De mandato D.N. Papæ audiat Mag. Philippus, vt in secunda parte petitur, & Iustitiam faciat. Placet D.N. Papæ de secunda parte. Lucas Antonius Virilis. Cuius quidem Commissionis vigore nos in causa, & causis huiusmodi, ac inter partes in illa contentas, seu verius illarum procuratores procedentes à nobis pro parte, & ad instantiam d. D. Balthasaris Diaz de Fonseca principalis, & pro eo ad instantiam D. Thomæ Lucioli eius procuratoris, de quo in actis, fuit D. Augustinus Barbosa principalis personaliter citatus, & inhibitus, & postea ad eiusdem D. Balthasaris, siue eius procuratoris, vt suprà, instantiam emanarunt ad partes quædam litteræ inhibitoriæ, quæ cum inibi impedire possent executionem declaratoriarum, sequestrorum, aliorúmque mandatorum relaxatorum ab A. C. siue R.P.D. Bichio illius in Ciuilibus Locumtenente, pro terminis pensionis decursæ, & non solutæ à nobis, instante D. Augustino Barbosa principali, fuerunt declaratæ stare, & intelligi debere concessæ quoad renouationem Cedulæ Bancariæ, cum clausula, Si quid exequendum, quoad reliqua sine præiudicio legitimæ executionis, & postea præfixo d. D. Balthasari Diaz de Fonseca ex aduerso Principali, termino ad transportanda acta facta in Curia A. C. ad Tribunal Sacræ Rotæ, prout stante eius appellatione facere tenebatur, dictóque termino elapso, & illis non transportatis, easdem litteras inhibitorias in omnibus, & per omnia, ad hoc tamen prius citato D. Thoma Luciolo ex aduerso Procuratore, moderati fuimus, & reuocauimus, iuxta tamen formam, & tenorem eiusdem rescripti, siue Commissionis specialis nobis desuper factæ, & præsentatæ, de qua in actis, hîc breuitatis causa inseri omissæ. Qua causa sic coram nobis indecisa penden. idem S. D. N. Papa aliam Commissionem sua propria manu signatam nobis præsentari fecit tenoris sequen. videlicet. Beatissime Pater Deuotus S. V. Orator Augustinus Barbosa obtinuit ab A. C. mandatum executiuum pro solutione cuiusdam pecuniarum summæ, ac renouatione Cedulæ Bancariæ annuæ pensionis ducat. 200. auri de Camera, aliàs auctoritate Apostolica sibi reseruatæ super fructibus certis, & incertis, ac distributionibus quotidianis Thesaurariæ Collegiatæ Ecclesiæ S. Mariæ de Oliueira, Oppidi de Guimaraens Braccharen. diœc. contra Balthasarem Diaz de Fonseca modernum Thesaurarium. Cæterùm appellante dicti Balthasaris procuratore, & causa in Rota commissa R.P.D. Pirouano, & nũc in gradu appellationis huiusmodi indecisa pendente, quia idẽ Balthasar cõtinuat in sua contumacia, & proterua denegatione de soluendo dictam pensionem, & renouando cedulam, inde aperta est via regressui, siue ingressui, & accessui ad fauorem Oratoris in litteris Apostolicis reseruatis, & veretur idem Orator ne in prosecutione huius iudicij cogatur per tres sententias conformes defatigari. Ideo S. V. humillimè supplicat quatenus dignetur committere, & mandare eidem D. Pirouano, vt in causa, & causis emergentis quæstionis super regressu, ingressu, & accessu huiusmodi, ac illius canonizatione procedat omni, & quacumque appellatione remota, cum potestate tam d. aduersarium, quàm omnes quosvis alios, etiam per edictum publicum, constito summariè, & extraiudicialiter de non tuto accessu, tam in Curia, quàm extra citandi, necnon inhibendi sub censuris & pœnis, inobedientésque & rebelles easdem censuras incurrisse declarandi, aggrauandi, reaggrauandi, interdictumque ponendi, seruata forma Concilij Trid. implorato, si opus fuerit, auxilio brachij sæcularis, cæteráque faciendi, &c. necessaria, & opportuna, præmissis, necnon constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, stylo Palatij, cæterisque contrariis, quorum tenores, &c. non obstan. quibuscunque statum, &c. pro plenè & sufficienter expressis haben. De mandato D.N. Papæ idem Auditor procedat omni, & quacunque appellatione remota, vt petitur, & iustitiam faciat. Placet. Maffeus. Post cuius quidem Commissionis præsentationem vlterius procedentes, causáque huiusmodi per nos diligenter, & maturè discussa, illáque in plena Rota, vt moris est, proposita, inibique acerrimè ventilata, & discussa, præuia decisione fuit resolutum locum esse ingressui, & accessui ad Thesaurariã prædictæ Collegiatæ Ecclesiæ, de qua agitur, ob non solutam pensionem per Balthasarem Diaz aduersarium d. D. Augustino Barbosæ, & illius validitatẽ impugnatã, iuxta tenorem litterarum Apostolicarum desuper expeditarum, & consensum ab eodem Balthasare præstitum, & sic d. D. Augustinũ Barbosam principalem in illius possessionem esse immitten. introducen. immissúmque & impositum manutenen. esse duximus, & mandauimus. Quapropter mandatum de immittendo, & manutenendo respectiuè ad d. D. Augustini Barbosæ principalis fauorem sub Ecclesiasticis sententiis, censuris, & pœnis in illo contentis in forma solita, & consueta decreuimus, & concessimus, ac relaxauimus

relaxauimus, quod cum in partibus eidem Balthasari Diaz de Fonseca ob impedimenta per eum præstita personaliter intimari, & notificari non posset, & super huiusmodi impedimentis per illũ præstitis, & non tuto accessu fuissent in Curia examinati testes, & producta aliqua iura, & documenta, & illis lectis, & visis per nos accuratè tam quoad intimationem dicti mandati de immittendo, & manutenendo respectiuè, quàm quoad alia in præsenti causa per edictum publicum in forma solita, & consueta, & iuxta stylum Romanæ Curiæ procedi mandandum duximus, atque mandauimus: & cum deinde fuisset legitima dicti mandati intimatio, quamuis per edictum facta, vtpotè quia ordo de iure requisitus sufficienter fuit seruatus, ac originales citationes probantur ex fide Cursoris, & Notariorum affixæ in locis solitis in Curia, & in aliis duobus locis vicinioribus temporali ditioni, nempe Ciuitate Tipherni, & Terræ Aquipendij in valvis earum respectiuè maioris Ecclesiæ, ac insuper lectæ, & copiæ dimissæ, & illis parere, ac obedire neglexisset, seu recusasset, eodem instrumento dicti mandati de immittendo, & manutenendo respectiuè, vnà cum intimatione, & notificatione, vt suprà per edictum facta in actis reproductis, ac terminis substantialibus ad docendum sed. mandato de immittendo, & manutenendo respectiuè paruisse, & obediuisse, seruatis; subsequenter ad supradicti D. Augustini Barbosæ principalis instantiam, D. Thoma Lutiolo ex aduerso procuratore dicti D. Balthasaris Diaz de Fonseca ex aduerso principalis personaliter citato, causa huiusmodi per nos diligenter, ac maturè discussa, illaque in plena Rota, vt moris est, proposita, inibique acerrimè ventilata, & discussa, fuit firmata decisio prout infra, videlicet: R.P.D. Pirouano Brachaten. Thesaurariæ, 10. Martij 1632. Quæsitum fuit an contra Balthasarem sit danda declaratoria, exindeque sit apponendum sequestrum. Et affirmatiuè fuit resolutum, præcesserat enim legitima litterarum executorialium intimatio, & seruati fuerunt quatuor termini ad docendum de paritione iuxta stylum huius Tribunalis, quibus iam elapsis, remanet probata negatiua paritionis. *Fel in c. Rodolphus, n. 41. de rescript Vestr. in prax. lib. 8. c. vlt. n.* 19. ex qua desumitur contumacia, & per eam censuræ relaxantur, *c. 1 in fin. vt lite non contest. Abb. in cap reprehensibilis, n. 2 de appellat. & in c. 2. n. 10. de iudic. Cassad. decis. 5. n. 7. de constit. Mohed dec. 1. de sentent. excom.* quod passim seruatur contra rebelles, & inobedientes, *vt in Burgen. praeminentiarum*, 8. *Iulij* 1582. *coram Card. Seraph. &* 439. *num.* 1. *&* 591. *n.* 5. *p. 2. recent.* in quibus aliæ decisiones referuntur. Nec dubitari potest de legitima litterarum intimatione, quamuis per edictum facta, quia concurrunt omnia ad sustinendum actum de iure requisita, nempe iurisdictio, causa, & ordo iudiciarius. Iurisdictio est patens, quia non fuit processum ex Ordinaria iurisdictione, prout potuisset si versaremur in foro Cæsareo, *per auth. qui semel, C. quomodo, & quando Iud. Felin. c. quoniam frequenter, n.* 13. *vt lite non contest.* sed vigore particularis rescripti, vt posset procedi per edictum, constito de non tuto accessu, quod erat necessarium de Iure Canonico, *per Clem. dudum, de iudic. vbi gl. in verbo Papa, & sequenti*, hoc adnotarunt. *Felin. d. c. quoniam frequenter, n.* 13. *Rota in addit. decis.* 8 *de dolo, & contum. in nouit, Vant. de nullit. defectu citationis, n.* 126. & Rota idem seruauit, & seruat, *vt in Iannuen. separationis thori*, 8. *Martij* 1627. *in eadem causa* 16. *Febr præteriti coram D. meo Decano.* Causæ etiam non desunt, quæ iustificant non tutum accessum, quia Balthas. solitus erat recurrere ad Iudices laicos pro impediendo processu, & ne personaliter citaretur, vt ex relatione Notarij exhibita, quæ nedum sufficeret pro causa non tuti accessus, sed etiam ad hoc, vt posset dici personaliter citatus, *Bald. c. quoniã frequenter, §. porrò, n. 2. Vt lite non contest.* & idem fuit dictum *in Iannuen. census*, 10. *Ian.* 1614. *coram me*, quando scilicet recursus concluderet est probatus. Præterea testes fuerunt examinati formiter, deponentes quod in Regno Lusitaniæ non poterant exequi huiusmodi mandata & decreta Rotalia, & alia, quæ ab Vrbe hac de re transmissa fuerunt absque Iudicis Regiæ Coronæ beneplacito, quod sufficit ad hoc, vt dicatur constare de non tuto accessu, siue testes concludant non tutum accessum per impossibile, siue hoc credant difficile propter pœnas in Regiis constitutionibus comminatas, vt quis non audeat mandata intimare, *Rot dec.* 22. *n* 2 *de rescript. in antiq. & idem firmant de stylo huius Tribunalis Addens ad dec.* 5. *n.* 2. *&* 4. *eod. tit. de rescript. in nou Cassad. dec.* 2. *de dolo, & contum.* & idem fuit admissum in supradictis decisionibus *Iannuen. census*, 10. *Ianuar.* 1614. *& in Iannuen. separationis thori*, 8. *Martij* 1627. Ordo etiam de iure requisitus sufficienter fuit seruatus, quia originales citationes probantur ex fide Cursoris, & Notariorum affixæ in locis solitis in Curia, & in aliis locis temporali ditioni vicinioribus, nempe Ciuitate Tipherni, & Terræ Aquipendij, in valvis earum respectiuè maioris Ecclesiæ, ac insuper lectæ, & copiæ dimissæ, quæ omnia solent desiderari pro eadem forma adimplenda, *Cassad. decis.* 1. *&* 6. *de dolo & contum. Rot. dec* 5. *de rescript. in nou. Ægid. dec.* 194. *Put dec.* 164. *lib.* 2. *in correct. Vestr. in prax. lib.* 4. *c.* 3. *n* 4. *& Rot.* eandem praxim sequuta est in allegata *decis. Iannuen separationis thori, coram D. meo Decano.* Quo verò ad sequestrum non dubitarunt DD. esse apponen. quia D. Augustinus fuit reintegratus ad suum beneficium, & Balthasar conatur manu Regia tueri se in possessione improba, & ideo Rota omnibus iuris remediis esse succurrendum censuit, prout & in pluribus causis relatis *per Gonzal. ad Reg* 8. *in proœm.* § 7. *n.* 36. idem seruari voluit, & ita, &c. Subsequenter ad supradicti D. Augustini Barbosæ principalis instantiam, D. Thoma Lutiolo ex aduerso procuratore d. D. Balthasaris

Diaz de Fonseca ex aduerso principalis,citato ad videndum pœnas, sententias, & censuras in d. mandato de immittendo contentas,ob illius non paritionem incurrisse de, DD. Coadiutorum nostrorum consilio declaramus, litterásque declaratorias desuper necessarias, & opportunas in forma solita, & consueta decreuimus, & concessimus, nostrámque in scriptis tulimus, & promulgauimus sententiam declaratoriam, prout infra, videlicet, Per hanc nostram declaratoriam sententiam, quam pro Tribunali sedentes, & solum Deum præ oculis habentes de DD. Coadiutorum nostrorum consilio, & assensu ferimus in his scriptis in causa,& causis coram nobis penden. inter Illustr. & R. D. Augustinum Barbosam ex vna,& D. Balthasarē Diaz de Fonseca de,& super paritione mandati de immittendo,& manutenendo respectiuè in possessione Thesaurariæ Ecclesiæ S. Mariæ de Oliueira Oppidi de Guimaraens Bracharensis diœc. & illius annexorum,per nos in fauorem præfati Domini Augustini decreti, & relaxati, rebúsque aliis in actis causæ, & causarum huiusmodi latiùs deductis,partibus ex altera,sententiamus, pronuntiamus,decernimus,& declaramus præfatum D. Balthasarem Diaz de Fonseca ob non paritionem dicti nostri mandati de immittendo, & manutenendo respectiuè excommunicationis, aliásque Ecclesiasticas sententias,censuras,& pœnas in eodem nostro mandato de immittendo respectiuè contentas,& comminatas ob illarū non paritionem damnabiliter incidisse,incurrisse,ipsúmque excommunicatum publicè denuncian. & ab omnibus Christi fidelibus arctiùs euitandum fore, & esse, prout illum denuntiamus, & euitari mandamus, litterásque declaratorias desuper necessarias,& opportunas,& cedulones in forma solita, & consueta decernen. & relaxan. prout decernimus, & relaxamus, & eundem D. Balthasarem Diaz de Fonseca in expensis coram nobis pro parte eiusdem D. Augustini in hac causa factis condemnamus, quarum taxationem Nobis,vel cui de iure in posterum reseruamus,& ita dicimus, sententiamus, & declaramus non solum præmisso,sed omni alio meliori modo,&c. Ita pronuntiaui Ego Philip Pirouanus Rot. Aud. Quæ quidem declaratoria sententia cum superius, vt præmittitur per nos lata fuerit, & dictus Balthasar Diaz ex aduerso principalis de mandato nostro Romæ in locis per quendam S.D.N. PP. Cursorem excommunicatus declaratus, ac rebellis, & inobediens, & suæ salutis immemor d. excommunicationis, & eius declarationis sententiam per decem dies post illius denunciationem, & publicationem prædictos immediatè sequen. pertinaciter sustinuerit, & ad sanctæ Matris Ecclesiæ gremium redire,& animæ saluti prouidere non curasset, prout sustinet ad præsens. Nos in declarationis negotio huiusmodi vlterius ritè procedentes, ad D. Augustini Barbosæ principalis instantiam d. Thom. Lutiolo ex aduerso procuratore personaliter citato ad viden. & audien. supradictam excommunicationis,& illius declarationis sententiam, & processus nostros huiusmodi contra, & aduersus eundem Balthasarem Diaz de Fonseca suum principalem, iuxta litterarum declaratoriarum vim, formam, & tenorem ob non paritionem earundem aggrauari, litteras aggrauatorias desuper opportunas in forma solita, & consueta per nos decerni, & concedi,vel ad dicendum causam, si quam habeat rationabilem, quare præmissa fieri non debeant,allegandum,prout ad certum peremptorium terminum competentem citari mandauimus, & fecimus,quo termino elapso comparuit in iudicio legitimè coram nobis d. D. August. Barbosa principalis,& prædictam excommunicationis, & declarationis sententiam contra prædictum ex aduerso Principalem ob non paritionem prædictam latam aggrauari, & ipsum aggrauatum publicè denuntiari,litterásque aggrauatorias desuper necessarias,& opportunas in forma solita, & consueta decerni,& concedi per nos instanter postulauit. Nos tunc attend. postulationem huiusmodi fore iustam,& rationi consonam,quodque terminus post prædictæ sententiæ declarationem,& publicationem,vt præfertur, factam effluxus fuerit,nullámque nobis de paritione D. Balthasaris ex aduerso Principalis factam esse certificationem, & etiam quod crescente contumacia, & inobedientia meritò crescere debeat & pœna, ne facilitas pœnæ audaciam tribuat delinquendi,excommunicationis, & declarationis sententiam antedictam, ac processus nostros huiusmodi aggrauan. duximus,& aggrauauimus, prout aggrauamus per præsentes litteras nostras aggrauatorias, desuper in forma solita, & consueta decernentes opportunas. Quocirca Vos omnes & singulos supradictos, vestrûm quemlibet insolidum auctoritate Apostolica nobis commissa, & qua fungimur in hac parte,tenore præsentium requirimus,& monemus primò, secundò,tertiò,& peremptoriè,vobisque nihilominus, & vestrûm cuilibet in virtute sanctæ obedientiæ, & sub excommunicationis pœna mandamus,quatenus statim visis, & receptis præsentibus, & postquam pro parte d. D. Augustini Barbosæ principalis super hoc fueritis requisiti, vel alter vestrûm fuerit requisitus, singulis diebus Dominicis,& festiuis in vestris Ecclesiis, Monasteriis, & Capellis infra Missarum,& aliarum horarum diuinarum solemnia, dum ibidem populi multitudo ad diuina audienda conuenerit, aut aliàs legitimè congregata fuerit, dictam excommunicationis sententiam reiterando, & innouando,eundem D. Balthasarem Diaz de Fonseca ex aduerso principalem excommunicatum declaratum, & aggrauatum, campanis pulsatis, candelis accensis,& demùm extinctis, & in terram proiectis,cruce erecta,& religione indicta, aquam benedictam aspergendo ad fugandos dæmones, qui eum detinent sic alligatum,

cum, & laqueis suis catenatum, orando quod D. N. Iesus Christus ipsum ad Catholicam Fidem, & sanctæ Matris Ecclesiæ gremium reducere dignetur, & ne in talibus perversitate, & duritie dies suos finire permittat, & post ad januas Ecclesiarum vestrarum unà cum Clericis, & Parochianis accedendo, & ad terrorem ut ipse Balthasar ex adverso Principalis eo citius ad obedientiam redeat, tres lapides versus domum habitationis suæ proiiciendo, in signum maledictionis æternæ, & etiam post Missam, & in Vesperis, aliisque horis Canonicis, sermonibus, & prædicationibus publicis solemniter publicetis, & denuncietis, ac ab aliis quantum in vobis fuerit, publicari, & denuntiari, necnon ab omnibus Christi fidelibus arctiùs evitari faciatis, donec, & quousque aliud à nobis vel Superiore nostro desuper habueritis in mandatis. Verum postquam dictus Balthasar ex adverso principalis excommunicatus, ut præmittitur, & aggravatus, aggravationem hujusmodi per decem dies post ipsius publicationem, & denuntiationem in dicta Curia in locis consuetis publicè factam animo sustinuerit indurato, Nos ad ulteriorem dicti D. Augustini Barbosæ principalis instantiam, prædicto Thoma Luciolo ex adverso procuratore, de quo in actis, personaliter citato ad videndum, & audiendum prædictam excommunicationis, & declarationis sententiam, sive processos nostros hujusmodi contra eundem D. Balthasarem ex adverso principalem, juxta dictarum litterarum declaratoriarum formam, & tenorem reaggravari, litterásque reaggravatorias desuper in forma solita & consueta decerni, & concedi, vel dicendum causam, si quam habeat rationabilem, quare præmissa minimè fieri non debeant, prout ad certum peremptorium terminum competentem citari mandavimus, & facimus. Quo termino adveniente comparuit legitimè coram nobis D. Augustinus Barbosa principalis, & maximam ipsius Balthasaris non comparentis contumaciam accusavit, eo quòd ad summum malorum deveniens, postposito Dei timore, & parvipendens Ecclesiasticas censuras, & canonicas monitiones sæpè sæpiùs illi in diversis plurium annorum temporibus factas se Divinis immiscuerat, ac demùm se fecerat ad sacrum Subdiaconatus Ordinem subreptitiè promoveri, prout ex protestatione per principalem facta, de qua in actis, eum tanquam contumacem, & rebellem reputari, ac in ejus contumaciam excommunicationis, & declarationis sententiam, necnon processus huiusmodi contra eundem excommunicatum declaratum, & aggravatum publicè reaggravari mandari, litterasque reaggrauatorias desuper necessarias, & opportunas in forma solita, & consueta decerni per nos instanter postulavit. Nos tunc postulationem huiusmodi attendentes fore iustam, quodque iusta petenti non est denegandus assensus, quodque perversorum audacia præsumptiva idem exigit, ut unica pœna non contenti fortioribus arceantur pœnis, ne fides illorum lædatur, qui Superioribus suis semper obedientiam impenderunt, sententiam excommunicationis, ac processus nostros antedictos reaggravandos duximus; & reaggravavimus, prout reaggravamus per præsentes litteras nostras reaggravatorias desuper decernentes opportunas. Quapropter Vobis omnibus & singulis supradictis, & vestrûm cuilibet insolidum modo, & forma præmissis mandavimus, quatenus statim postquam pro parte dicti D. Augustini principalis fueritis requisiti, seu alter vestrûm fuerit requisitus, omnes, & singulos Christi fideles utriusque sexus homines, & præsertim familiares & servitores d. D. Balthasaris Diaz ex adverso principalis excommunicati denuntiati, & aggravati dicta auctoritate Apostolica moneatis, & requiratis primò, secundò tertiò, & peremptoriè, prout requirimus, & monemus eosdem ac ipsis, & eorum cuilibet in virtute sanctæ obedientiæ, & sub excommunicationis pœna districtiùs iniungimus, quatenus infrà sex dies post monitionem, & requisitionem huiusmodi ipsis factam immediatè sequentes, eisdem à participatione, & communione, ac familiaritate, & servitio ipsius D. Balthasaris Diaz de Fonsaca ex adverso principalis denunciati, & aggravati, penitus, & omninò desistant, & quilibet eorum desistat, necnon cum eo serviendo, loquendo, stando, sedendo, ambulandò, hospitando, comedendo, bibendo, conversando, coquendo cibum, potum, vel aquam ministrando, vel ignem, aut aliquo humanitatis solatio (præterquam in casibus, & personis à iure permissis) participare præsumant, aut eorum aliquis præsumat, & si contrarium fecerint, nos in eos, & eorum quemlibet cum dicto denunciato, & reaggravato rebelliter participantes, & contrafacientes ex nunc prout extunc, & extunc prout ex nunc singulariter in singulos dicta sex dierum canonica monitione, præmissa excommunicationis sententiam ferimus in his scriptis, & etiam promulgamus. Vobis omnibus & singulis supradictis modo, & forma præmissis districtè præcipiendo mandantes, quatenus singulis diebus Dominicis, & festivis in vestris Ecclesiis, Monasteriis, & Capellis infra Missarum, & aliarum horarum præscriptarum solemnia, ac ubi, quandò, & quoties expedierit, prædictos Christi fideles, familiares, & servitores, qui cum d. D. Balthasare Diaz de Fonseca ex adverso principali excommunicato, aggravato, & reaggravato rebelliter participaverint, excommunicatos tam diu publicè denuncietis, & ab aliis, quantum in vobis fuerit, publicè denunciare, & ab omnibus Christi fidelibus arctiùs evitari faciatis, donec & quousque aliud à nobis, vel Superiore nostro super hoc receperitis in mandatis. Prætereacum D. Balthasar Diaz ex adverso principalis sic excommunicatus, declaratus, aggravatus, & reaggravatus,

& reaggrauationem nostram huiusmodi per alios decem dies post ipsius publicationem, & declarationem in dicta Curia in locis publicis, & consuetis factam, ac dictos decem dies immediatè sequentes pertinaciter sustinueris, prout de præsenti sustinet, Nos ad præfati D. Augustini Barbosæ principalis vlteriorem instantiam (eodem D. Thomâ Lutiolo ex adverso procuratore, de quo in actis, principali citato) ad videndum, & audiendum omnes, & singulas Terras, Civitates, Oppida, Castra, Villas, Suburbia, & quarumcunque Ecclesiarum Collegia, Capitula, Communitates, Ecclesias, Monasteria, Capellas, Parochias, & generaliter quæcunque alia loca, in, & sub quibus, seu ad dictum Balthasarem Diaz de Fonseca ex adverso principalem excommunicatum declaratum, aggravatum & reaggravatum esse, morari, declinari, seu devenire contigerit (quandiu in dictis locis fuerit) interdici, & strictissimo Ecclesiastico Interdicto supponi & observari mandari, litterásque desuper opportunas in forma solita, & consueta decerni, & concedi per nos instanter postulavit. Nos tunc attendentes postulationem hujusmodi fore justam, & rationi consonam, quódque prædictus Balthasar Diaz de Fonseca ex adverso principalis pœnas, sententias, & censuras prædictas in eum (ut præmittitur) latas, Pharaonis duritiem imitando, ad modum aspidum surdarum aures suas obturantium, ne voces audiant incantantium, sustineat, & per totum tempus in sua pertinacia perseverêt, & ad sanctæ Matris Ecclesiæ gremium redire, & animæ suæ saluti providere non curet; auctoritate Apostolica nobis commissa, & qua fungimur in hac parte, omnes, & singulas Civitates, Terras, Oppida, Castra, Suburbia, Villas, Parochias, & alia loca quæcunque prædicta in, & sub quibus dum Balthasarem Diaz ex adverso principalem esse, morari, declinare, seu devenire co tigerit, quandiu ibidem fuerit, seu moram traxerit, etiam per tres dies continuos post ipsius abinde recessum, ex nunc prout ex tunc, & ex tunc prout ex nunc absque alia desuper facienda declaratione, aut intimatione, vel publicatione interdicimus, & strictissimo Ecclesiastico interdicto supposuimus, & supponimus per præsentes has nostras litteras, desuper in forma solita decernentes, & concedentes: & nihilominus vobis omnibus, & singulis supradictis, & vestrûm cuilibet in solidum modo, & forma præmissis districtè præcipiendo mandamus, quatenus statim in his partibus, & postquam pro parte dicti D. Augustini Barbosæ principalis vigore præsentium super hoc fueritis requisiti, seu alter vestrûm fuerit etiam privatè requisitus, seu monitus, seu ad notitiam vestram devenerit, etiam extrajudicialiter, absque ulla requisitione desuper facienda (quia loca hujusmodi pro nominatis, & denunciatis esse volumus, & declaramus) in Civitatibus, Terris, Oppidis, Castris, Villis, Suburbiis, Parochiis, Collegiis, & quibuscunque aliis locis supradictis in, & sub quibus, seu ad quæ d. D. Balthasarem Diaz de Fonseca ex adverso principalem esse, morari, declinare, seu devenire contigerit, cessetis, & ab aliis cessare faciatis, permittatis, & procuretis, apertis jannis à Divinis. Ita tamen, quod hujusmodi stante interdicto nulla Ecclesiastica Sacramenta in, & sub dictis locis, in quibus ipse fuerit, ministrentur, nisi Pœnitentia, & Baptismus cunctis indifferenter, Eucharistia verò infirmis tantum, & matrimonium sine Ecclesiastica solemnitate contrahatur, ac inibi, ac sub eisdem locis decedentibus Ecclesiastica denegetur sepultura. Postremò autem ipsum, seu illos, qui interdictum hujusmodi non servaverit, seu servaverint, eo ipso pœnas contra violantes, vel non servantes interdictum, à Iure communi, & Pontificiis Constitutionibus latas, incurrere volumus, decernimus, & declaramus, & in his ita vos gerâtis, donec, & quousque dictus Balthasar ex adverso principalis declaratus, aggravatus, reaggravatus, & interdictus, omnia ut supra satisfecerit, paruerit, & ad sanctæ Matris Ecclesiæ gremium redierit, & beneficium absolutionis à supradictis censuris meruerit obtinere, & vos aliud à nobis desuper receperitis in mandatis. Quod si fortè vos Serenissimus Rex antedictos, executor præsentis processus nostri, ac mandatorum nostrorum transgressor fueritis, procul dubio iusti Iudicis judicium incurretis, licèt nostris censuris ligari nolumus, sed in Domino ad prædictorum executionem benignè hortamur. Vobis verò RR. Archiepiscopis, & Episcopis prædictis, etiam exceptis, quibus ob reverentiam vestrarum Pontificalium dignitatum deferimus in hac parte, si contra præmissa, vel præmissorum aliqui d feceritis per vos, vel submissas personas (prædicta sex dierum canonica monitione præmissa) ingressum Ecclesiæ interdicimus in his scriptis. Si verò interdictionem hujusmodi per alios sex dies immediatè sequentes sustinueritis; vos in his scriptis canonica monitione præmissa suspendimus à Divinis. Verùm si vos prædicti interdicti, & suspensionis sententias hujusmodi per alios sex dies, prædictos duodecim dies immediatè sequentes animo sustinueritis indurato, vos ex nunc, prout ex tunc, & è contra in his scriptis (dicta canonica monitione præmissa) excommunicationis sententia innodamus. Absolutionem verò omnium, & singulorum præmissorum vobis, vel Superiori nostro tamen reservamus. In quorum omnium & singulorum fidem, & testimonium præmissorum has præsentes exinde fieri, & per Notarium nostrum publicum infrascriptum subscribi, & publicari mandavimus, sigillique nostri, vel Coadjutorum nostrorum jussimus, & fecimus appensione muniri. Datum & actum Romæ in Monasterio S. Mariæ de Pace, nobis inibi pro tribunali sedenti-

bus

bus, sub anno à Natiuitate D. N. Iesu Christi 1632. indictione 15. diebus 31. Martij quoad declarationem excommunicationis, & 19. Aprilis quoad aggrauationem, 30. eiusdem quoad reaggrauationem, & 17. Maij qooad interdictum, Pontificatus Sanctissimi in Christo Patris & D.N.D. VRBANI divina providentia Papæ VIII. anno eius nonò, præsentibus ibidem DD. Clearcho Busco, & Honorato de Marchis, Sacri Palatij Apostolici causarum Notariis, scribisque nostris, testibus ad præmissa vocatis, atque rogatis. Tenor verò Cedulonis vltimo loco affixi est, vt sequitur, videlicet. Hic auctoritate Apostolica denunciatur excommunicatus declaratus, aggravatus, reaggravatus, & interdictus ad loca in quæ devenire contigerit, ac proinde ab omnibus arctiùs euitari mandatur quidam Balthasar Diaz de Fonseca, assertus Clericùs Thomarien. Prouinciæ Vlysbonen. ob non paritionem mandato de immittendo, & manutenendo respectiuè, contra illum in causa Bracharen. Thesaurariæ per S. Rotam relaxati ad fauorem D. Augustini Barbosæ, & aliàs provt in actis, instante eodem D. Augustino Barbosa principali, siue, &c. Archangelus Baronus S.Palatij Apost. causarum Notarius. Die 18. Maij 1632. sopradicta cedula affixa, & publicata fuit in acie Campi Floræ, & valuis Cancellariæ Apost. per me Iulium Marzitellum S.D.N.Papæ Cursorem.

Et ego Archangelus Baronus S. Palatij Apostolici causarum, & huiusmodi causæ Notarius de præmissis rogatus præsens instrumentum scripsi, & subscripsi, signaui, & publicaui requisitus in fidem, &c.

Locus † Signi. Locus † Sigilli.

INDEX

Legum, & Iurium, quæ in hac Praxi Pensionum referuntur, expenduntur, enucleantur.

INDEX
RERVM, ET VERBORVM
Notabilium.

Prior numerus paginam notat, alter est marginalis.

Index Rerum,

Iudicium.

Pensio

Index Rerum,

FINIS.

AVGVSTINI BARBOSÆ,
I.V.D. LVSITANI,
EPISCOPI VGENTINI,
VOTORVM
DECISIVORVM, ET CONSVLTIVORVM CANONICORVM
LIBRI DVO.

SERIES

Votorum decisiuorum & consultiuorum Canonicorum, quæ in hoc Opere continentur.

LIBER PRIMVS.

VOTVM 1. Matrimonium metu contractum, seu instantissimis precibus, aut dolo celebratum, quando sit nullum, & ex quibus indiciis, & conjecturis metus, & vis probetur ad hunc effectum? pagina 1

2. Impotentia respectiua perpetua potest esse annullans matrimonium filij nati ex matrimonio nullo; publicè tamen, & bona fide in vtroque, vel in altero patente impedimentum ignorante legitimi censentur etiam quoad successionem majoratus habentis clausulam, quod in eo non succedant, nisi qui ex legitimo matrimonio nati fuerint. 14

3. Matrimonium contractum inter consanguineos, obtenta dispensatione super impedimento tertij gradus, si postmodùm detectum fuerit in secundo etiam inuicem esse coniunctos, an sit validum? 20

4. Electio sicut potest extrajudicialiter, & nullo compilato processu confirmari, ita & infirmari, & à decreto cassationis huiusmodi non potest appellari saltem ad effectum suspensiuum, nec potest recusari Generalis cassans, ad quem spectat loco cassati alium idoneum eligere, & confirmare. Non deferuntur ad sæcularia Tribunalia causæ super rebus, quæ geruntur inter Religiosos per eorum Superiores. 23

5. Pensio reseruata ad fauorem nepotis in beneficio, & de consensu patrui, quæ non fuit eius vita durante verè, realiter, & integrè persoluta, eo quòd solutiones non probantur per instrumenta Notarij cum subscriptione duorum testium, est ipso iure nulla. 40

6. Donatio facta ab eo, qui cogitat de ingrediendo Religionem, vt valeat, adhiberi debet solemnitas legis, seu statuti sæcularis, & an possit fieri à patre filio in eius potestate constituto, & an officium emptum ex pecuniis paternis, debeat in legitimam imputari. 44

7. Masculorum repetita vocatio in majoratus institutione, an excludat masculos ex fœminis: & exinde præsumatur animus conseruandæ agnationis? & alia in materia majoratuum vtilissima. 49

8. Executoriales litteræ S. Rotæ quomodo in partibus intimandæ, & vbi constiterit de non tuto accessu, qualiter per edictum sit procedendum ad intimationem faciendam, quæ sufficiens dicatur pro relaxandis censuris. 53

9. Sæuitia viri aduersùs vxorem qualis, & quanta sufficiat ad tribuendam iustam causam diuortio, necnon resti-

LIBER SECVNDVS.

collatiuæ Parochiali Ecclesiæ decimas soluere tenentur; de fundis verò dotalibus ad Parochi sustentationem in fundatione Ecclesiæ Parochialis applicatis, si intra fines eiusdem constituti sint, eas soluere non tenentur. 236

42. Ecclesia nunquam perdit suam possessionem, & successor in beneficio etiam mediatus nomine Ecclesiæ potest petere manutentionem, quæ ex sola ciuili possessione datur, maximè in his, quæ naturaliter non possidentur, & possidens ciuiliter potest capere possessionem naturalem sine vitio attentatorum; & quando per decennium censetur amissa. 241

43. Beneficia quæcumque sæcularia & Regularia, etiam sacræ Religionis S. Ioannis Hierosolymitani, cadunt sub reseruatione *Extrauag. Ad regimen, de prebend. inter commun.* Et in Hispania ex antiquissima consuetudine & vsu introductum est, quod promotus ad Episcopatum iurispatronatus Regij, renunciet beneficia quæ ante promotionem obtinebat in fauorem personæ à Catholico Rege assignatæ, & non alteri Pontifex confert. 244

44. Successor in maioratu quando non est prædecessoris hæres, aut fundatoris proximus, non tenetur stare locationi factæ à prædecessore, nec illius debitâ soluere. 246

45. Moræ purgatio de æquitate Canonica, etiam in contractibus iuratis, & in quacunque iudicij parte admittitur, & non obstante oppositione iam facta de non adimplemento, si propter illam nondum aduersarius sit damnum passus. 248

46. Coadiutoriæ cum futura successione non præiudicant Regiæ præsentationi si illæ cessent, & coadiutus moriatur in vno ex quatuor mensibus Regis Catholici nominationi competentibus, iuxta Bullam sæcularizationis sanctæ Ecclesiæ Cæsaraugustanæ. 250

47. Prouincialis de consensu maioris partis Vocalium, & iustis de causis superuenientibus, potest, & debet Capitulum à se conuocatum, sed nondum congregatum suspendere, & prorogare. Electio celebrata post publicatam, vel notificatam Capituli suspensionem; aut interpositam appellationem; vel habitam itineris arreptionem ad Superiorem, vel non seruata Iuris, & Constitutionis forma, seu Vocalibus exclusis, & suis Magisteriis, & voto, non seruato Iuris ordine, priuatis, aut non Vocalibus admissis, est nulla. Possessor antiquior, & qui probat suam possessionem de tempore litis motæ, est manutenendus. Recentior verò, clandestinus, iniustus, violentus, seu vitiosus, non est manutenendus. Possessio attentata, turbida, offuscata, seu quæ litem excitauit, non est manutebilis. 252

48. Magistratus sæculares non possunt per viam violentiæ cognoscere de causis Ecclesiasticis, aut declarare Iudices Ecclesiasticos vim facere, nisi intra limites naturalis, & necessariæ defensionis cuilibet permissæ, propriæ scilicet personæ, possessionis, & bonorum. 278

49. An Collegio S. Ildephonsi Vniuersitatis Complutensis competat manutentio in possessione, quam habere prætendit, vt Abbas, & Capitulum Collegialis Ecclesiæ dicti loci, in die S. Eugenij ad Vesperas, ac die sequenti ad Missam accedant capitulariter ad Capellam dicti Collegij, assistendi causa funeralibus Eminentissimi Cardinalis Francisci Ximenez de Cisneros. 276

50. Ordinarius de iure communi quando habeat intentionem fundatam prouidendi beneficia Regularia in Ecclesiis Regularium existentia, & quando Religiosi ea per se, aut alios deseruire valeant? 280

51. Sententia nulla si fuit iusta & æqua, per secundam Iudicis appellationis confirmari debet, etiam parte opponente de nullitate, si vitium primæ non influeret in secundam. 285

52. Manu

52. Manutentio datur etiam vbi possessio manifestè est contra ius, si ea sit longæva, vel alicuius temporis considerabilis, veluti decennalis. Iuris resistentia ad impediendam manutentionem debet esse manifesta, vehemens, & inevitabilis. De observantia interpretativa multa traduntur. 289

53. Damnum & præjudicium magnum & parvum ex quibus cognoscatur. Delegatus Papæ est major & dignior Ordinario quoad causam sibi delegatam. Vna & eadem persona potest diversa causa, & vice superior existere, & inferior altero. 293

54. Mandatum de manutenendo non est dandum illi, qui se habuit pro spoliato. Matrimonij titulus probandus est in possessorio matrimoniali. Marito lite pendente super nullitate matrimonij, quando vxor restituenda, vel illi dandum mandatum de manutenendo? Matrimonium cõtractum per metum quando sit nullum, & quomodo metus probetur, & purgetur. 295

55. Scholares vt privilegio scholaritatis gaudeant, debent esse in matricula Vniversitaris descripti, studere, ac scholas frequentare. Probatio dubia, vel ambigua, vel æquivoca nihil releuat, & interpretari debet contra probantem. Resistentia solo verbo committitur. 302

56. Dementi dandus coadjutor. Quis dicatur demens, & quomodo probetur. Coadjutor dementi Prælato dari potest sine Patroni consensu, sicut & Vicarius, ac Vicecuratus constitui potest sine eius consensu in Parochialibus sui iurispatronatus. Vicarij Generalis iurisdictio & possessio non est propria, sed Episcopi, cuius vices gerit, & sic ex possessione Episcopi manuteneri debet Vicarius. 306

57. *Cap. vnic. de cleric. ægrot. lib. 6.* locum habet in Abbate de Lerma habente proprium territorium distinctum, & faciente Synodum, ac omnia instar Episcopi gerente. Et cedula vocandi ad Capitulum, cùm simus in extraiudicialibus, præsumitur præcessisse, quamvis esset solemnitas extrinseca, præcipuè cùm omnes in Capitulo ac si vocati essent, interuenerint. 314

58. Dispensatus ad Ordines & beneficia, cum narratiua quod esset filius Presbyteri, & solutæ, cùm reuera esset filius cuiusdam clerici in minoribus, & solutæ, legitimè dispensatus remansit, nec alia indiget dispensatione. 317

59. Quando plures patroni, videlicet tres, vel quatuor à fundatore nominantur ad præsentandum ad aliquam capellaniam, vel beneficium, si eorum aliquis repudiauerit, vel renuntiauerit, remanet integrum iuspatronatus penes reliquos patronos non repudiantes, nec renuntiantes. Si plures executores simpliciter dari fuerint nominati, vno mortuo, vel renuntiante, Superior non potest in executione se intromittere, nec ad eum ius devoluitur, sed cæteris accrescit. Sententia lata contra electum, quia eligentes non habuerunt potestatem illum eligendi, præjudicat eligentibus scientibus, non autem ignorantibus; lata verò contra electum, ex eo quia eius persona non est capax, aut quia renunciauit electioni, eligentibus in nihilo præjudicat. 319

60. Dominium & possessio in depositarium transfertur, cùm pecunia ad numerum penes eum deponitur, secus si deponatur clausa, vel obsignata. Compensatio quando facienda, vt cursus vsurarum impediatur? 322

61. Castellanus, siue arcis præfectus quando teneatur, & ei culpa imputari possit si arcem, siue castellum deserat, aut illud tradat inimico. 325

62. Conductori gabellarum, si per Regiam Curiam ob bannimentorum emanationem impedimentum præstetur, quin re locata etiam in parte vtatur, damna & interesse reficienda sunt, & quomodo? 330

63. Cambia, & recambia, seu interesse quando data mora debeantur creditori? 334

64. Ali

VOTORVM

VOTORVM DECISIVORVM, ET CONSVLTIVORVM CANONICORVM,

LIBER PRIMVS.

Toletana nullitatis Matrimonÿ.

Matrimonium metu contractum, seu instantissimis precibus, aut dolo celebratum, quando sit nullum, & ex quibus indiciis, & coniecturis metus, & vis probetur ad hunc effectum.

VOTVM PRIMVM.

1 *Casus proponitur, qui contigit in Curia Matritẽsi.*
2 *Matrimonium coram Parocho, & testibus celebratum habet pro se Iuris praesumptionem.*
3 *Matrimonium metu contractum allegantes, tenentur illum probare.*
4 *Matrimonium celebratum in Curia, praesumitur sponte contractum.*
5 *Matrimonij pro validitate videtur potius inclinandum.*
6 *Voluntas in matrimonio probatur intervenisse ex antecedentibus, & subsequentibus.*
7 *Visitationes frequentes inter eos, qui postea per vim matrimonium contraxere, voluntatem contrahendi demonstrant.*
8 *Diligentia extrahendi dispensationem ad contrahendum sine consuetis denuntiationibus, voluntatem contrahendi ostendunt.*
9 *Confessio facta ab uno ex contrahentibus, quod matrimonium sponte contraxerit, concludenter probat.*
10 *Probationum in concurrentia magis creditur his, quae sunt adminiculatae praesumptionibus, & coniecturis actum spontaneum inducentibus.*
11 *Metus leuis nullo modo sufficiens videtur ad matrimonium annullandum.*
12 *Metus non sufficit ad annullandum matrimonium, nisi praecedant minae mortis, seu alicuius notabilis periculi, secundùm vnam opinionem.*
13 *Sententia ad fauorẽ matrimonij in dubio ferẽda est.*
14 *Matrimonium metu celebratum est ipso iure nullũ.*
15 *Metus natura mirificè declaratur.*
16 *Metus, & vis arguitur ex verbis imperiosè prolatis.*
17 *Matrimonio cõtrahẽdo omnimoda libertas requiritur.*
18 *Matrimonium vt dicatur non metu contractum, minimè sufficit simplex consensus, sed requiritur plena securitas, & libertas.*
19 *Matrimonia debent esse libera, & gaudere plenissima libertate.*
20 *Voluntas, & libertas simul necessaria sunt in ipso matrimonio.*
21 *Libertatem non dicitur habere qui in eligendo sequi videtur alterius voluntatem.*
22 *Metus minor exigitur in puero, quàm requiratur in iuuene maiore.*
23 *Ætas, & fortitudo, ac fragilitas attendenda est illius cui metus incutitur.*
24 *Constantiam aliam requirit recta ratio in viro, quàm in foemina.*
25 *Metus magis verosimilis redditur, habita consideratione ad personam, quae illum patitur.*
26 *Metus reuerentialis minor sufficit in puero, quàm in adulto.*
27 *Metus probabilis suspicio aequiparatur illato.*
28 *Metus praesumitur, probata illius causa, licèt metus in effectu non probetur.*
29 *Timor solus violentiae inferendae dicitur iustus metus ad infirmãdum matrimoniũ tanquam metu factũ.*
30 *Persuadere est plusquam compellere.*
31 *Persuasiones nimiae, per quas persona inducitur ad contrahendum, habentur loco compulsionis, & coactionis, & inferunt ad matrimonij inualiditatem.*
32 *Persuasio vim coactionis habet.*
33 *Preces instantissimae adeò grauem molestiam inferunt, vt meritò mouere debeant virum constantem ad aliquid efficiendum.*
34 *Preces instantes adeò molestae sunt, vt meritò metui cadẽti in constantẽ virum aequiparari possint.*
35 *Preces importunae seorsim consideratae, & sine metu reuerentiali, efficiunt metum iustum, & cadentem in constantem virum, dummodò non inducant tantùm ad contrahendum, sed faciant non libenter contrahere.*
36 *Persuasiones importunae per se solas inducunt iustum metum ad matrimonium annullandum, etiam sine minis, & verberibus.*
37 *Minae incuti possunt per solum vultum terribilem.*
38 *Preces importunae quando procedunt à persona, cui reuerentia debetur, tunc absque dubio sufficientes erunt ad annullandum matrimonium.*
39 *Metus reuerentialis an per se solum sufficiens censeatur ad annullandum matrimonium, ostenditur.*
40 *Contractus quando causa cognita probatur metu reuerentiali fuisse gestus, est nullus.*
41 *Magistris, & paedagogis à discipulis maior metus reuerentialis debetur, quàm propriis parentibus.*
42 *Paedagogorum impietas.*
43 *Magistris plurimùm debent discipuli.*

44 Metus reuerentialis præsumitur in eo erga illum, sub cuius gubernio est.

45 Reuerentialis respectus vt semper durare censeatur, efficit antecalta correctionis memoria.

46 Semel malè tractatus per aliquem, iustè timet experiri malè tractari per eundem.

47 Metus reuerentialis præsumitur in adulto respectu illius, qui olim fuit eius tutor.

48 Metus reuerētialis præsumitur in filia ergà parētes.

49 Dolus quando tantùm adest, vt consensum auferret, matrimonium cum eo celebratum est nullum.

50 Dolus dans causā cōtractui matrimonij, non impedit illud, nisi talis esset, qui impediret consensum.

51 Dolus sine dubio impedit matrimoniū quando altera pars, cū qua celebratur actus, particeps fuit doli.

52 Contractus omnes bonæ fidei ex dolo sunt irriti.

53 Metus est difficilis probationis.

54 Metus ad probationem admittuntur indicia, coniecturæ, & præsumptiones.

55 Matrimonij contracti tempore quando nullus adest consanguineus, aut familiaris, præsumptio est voluntatis, & illatæ violentiæ.

56 Matrimonia quando celebrantur, adhiberi solent pater & mater, &c.

57 Præsentia coniunctorum vbi adest tempore quo celebratur matrimonium, facit cessare præsumptionem metus.

58 Matrimonium celebratum portis clausis, præsumitur metu contractum.

59 Matrimoniū præsumitur metu cōtractā, si probetur famulos vnius ex contrahentibus ad fores adesse, impedientes ne vllus introiret dum celebrabatur.

60 Matrimonium contrahens si antè pluries quæsiuisset exire, & eidem non fuisset concessum, præsumitur per vim contraxisse.

61 Metus arguitur in matrimonio postea contracto ex repugnantia nolendi aliquam in vxorem accipere.

62 Protestans se nolle contrahere defectum consensus, voluntatem contrahendi ostendit.

63 Protestatio declarat consensum abesse ab actu.

64 Celeritas in matrimonio contrahendo fraudem arguit, & metum inducit.

65 Matrimonium insolito modo contractum arguit non bona fide captum.

66 Matrimonium tractatum cum conventione soluendi certam pecuniarum summam, utique arguit non bona fide captum fuisse negotium.

67 Bona fides minimè arguitur ex serie facti dolosa, & modo insolito.

68 Fuga sponsi est manifesta, & vrgens præsumptio, quod voluntariè non consensit dicto matrimonio.

69 Fugiens à domo sponsæ, nec exinde vnquam rediens ad illam, arguit nō sponte contraxisse matrimoniū.

70 Conquestus statim de vi sibi illata, & de matrimonio per metū cōtracto, arguit non spōte cōtraxisse.

71 Publica vox & fama de matrimonio per metum contracto, ad metum probandum est multùm considerabilis.

72 Coniecturæ plures, quæ tendant ad eundem finem insimul plenè probant metum, licèt quælibet de per se non sufficiat.

73 Metus ad probationem admittuntur præsumptiuæ probationes etiam imperfectæ.

74 Inuerisimilitudinem pro metu præsumendo in matrimonio solet Rota considerare.

75 Matrimonij nullitatem licèt aliqua per se considerata non inducant, tamen omnia simul iuncta poterunt plenam efficere probationem.

76 Probationum in materia Iudex non debet applicare animum suum ad vnam speciem probationum.

77 Singula quæ non prosunt, multa collecta iuuant, etiam in probationibus locum habet.

78 Probatio una perfecta ex multis imperfectis fit.

79 Preces importunæ quot testibus probentur.

80 Testes duo, tam masculi, quàm fœmina, sufficiunt ad probandum metum in causa matrimoniali, siue de coniungendo, siue de separando matrimonio tractetur.

81 Metus probatur per vnum testem de visu, iuncta aliqua alia præsumptione, vel si alij deponant de auditu.

82 Testes omni exceptione maiores non desiderantur ubi in causa matrimoniali nullitas intentatur ex defectu consensus.

83 Testes singulares probant violentiam, & metum.

84 Testibus duobus de metu magis creditur, quàm mille de spontanea voluntate deponentibus, præcipuè quando aliqua extat coniectura illati metus, n. 87.

85 Metu probato, quasi impossibile est probare cōtrariū.

86 Conscientiam alienam nemo cognoscit, nisi Deus, qui corda scrutatur.

87 Thomæ Sanchez limitatio declaratur.

88 Testi asserenti matrimonium fuisse metu contractū, magis creditur, quàm aliis, qui sponte confectum dixerunt.

89 Depositio secunda in articulo mortis facta, an præiudicet primæ.

90 Timor moriendi, & accedendi ad iustum Dei Tribunal, æquiparatur iuramento.

91 Moriens non præsumitur immemor salutis æternæ.

92 Morientis confessiones, scripturæ, & responsa euidentius probant, quàm aliorum.

93 Confitens in extremo vitæ periculo præsumitur dicere veritatem.

94 Infirmantes magis quærunt salutem animæ, quàm benè valentes.

95 Morientis confessioni, siue declarationi omninò standum est, quando iuuatur coniecturis, & præsumptionibus.

96 Laudatur D. Blasius Gondisaluus à Ribero.

97 Metus in specie, & non in genere probari debet.

98 Declaratur l. fin. ff. quod metus causa.

99 Metus dicitur trepidatio mentis, &c.

100 Dispositio qualificata quoties ad substantiam alicuius actus requiritur, non dicitur satisfactum, nisi interueniat actus omninò qualificatus.

101 Matrimonij in contractu desideratur voluntas simul, & libertas.

102 Pueri in quibus nullus est vsus, propter imperitiā ætatis, non percipiunt tam facilè dolosa facta.

103 Sponsalia voluntaria præcedentia nihil operantur, vt matrimonium postea metu contractum non remaneat nullum.

104 Metus antecedens non purgatur per hilarem vultum tempore contracti matrimonij ostensum.

105 Metus præsumitur semper durare, quandiu metum passus est in potestate ipsius metum inferentis.

106 Metus non dicitur purgatus ex osculo, & refectione sumpta.

107 Risus in ipso actu contrahendi non est indicium consensus.

108 Per verba, sponte facio, per metum passum sæpere metus prolata non purgatur metus, sed geminatur.

109 Voluntas, & consensus ex coniecturis non probatur, concurrente metu, seu coactionis violentia.

110 Animus non probatur, neque consensus, quando apparent signa extrinseca violentiæ inducentia metum præsentem, etiamsi probetur, quod quis animo læto, & iucundo hoc fecit.

111 Animus cognosci non potest.

112 Testi

112 *Testibus duobus affirmantibus metum interuenisse, magis credendum est, quàm centum deponentibus de spontanea voluntate.*

113 *Confessio extraiudicialis non probat contra confitentem, etiam de Iure Canonico.*

114 *Confessio extraiudicialis, & non absque iuramento facta, nõ debet prævalere alteri iudiciali, & iurata*

115 *Confessio de matrimonio sponte contracto, non potuit sanare defectum consensus in eius celebratione interuenientis.*

116 *Confessionis extraiudicialis geminatio confitenti præiudicat.*

117 *Confessio extraiudicialis non probatur per testes singulares, etiam singularitate adminiculata.*

118 *Confessio præcipitata, & indeliberata non præiudicat.*

119 *Metus improuisus tollit rectũ iudiciũ deliberãdi.*

120 *Confessio potest reuocari incontinenti.*

121 *Declarante incontinenti omnia gessisse per metum, & confessionem illius causa durante emanasse, redditur ista confessio penitus inualida, & nulla.*

122 *Actus omnes metũ subsequẽtes meticulosi cẽsẽtur.*

123 *Carnalis copula subsequuta non purgat metum.*

124 *Metus initium in actu influit in actus sequentes, & actus medio tempore facti non attenduntur.*

125 *Metus antecedens non purgatur, quamuis illum passus ostẽderit in actu signa lætitiæ, & cõplacẽtia.*

126 *Quando apparet de metu, non debet quis admitti ad probandam spontaneam voluntatem directè.*

127 *Metus præambulus non fuit purgatus ex cantu, & risu puellæ.*

128 *Suspicio metus, qui caderet in constantem virum, sufficit ad annullandum matrimonium.*

129 *Paria sunt coactè facere, vel metu coactionis.*

130 *Suspicio de metu, aut cruciatu in matrimonio idem operatur, quod timor ipse cruciatus.*

131 *Timor iustus ex affectu metuentis dignoscitur.*

132 *Metus iusta suspicio sufficit pro metu.*

133 *In matrimonio animus debet esse liber, non solum à compulsione, sed etiam à timore compulsionis.*

134 *Paria sunt quod quis compellatur per minas, vel per verbera, vel quod timeat compelli.*

135 *Metus, & vis illata arguitur ex verbis imperiosè prolatis.*

136 *Opinio probabilis potest sequi, relicta alia forsan probabiliori.*

137 *Matrimonium metu celebratum non est fauore dignum, neque pro eius validitate in dubio pronunciandum.*

138 *Nuptiis coactis non est fauendum.*

139 *Matrimonium contra legem Dei contractum equè fauor est dissoluere, sicut legitimũ cõfirmare.*

1 SVPER nullitate matrimonij inter nobiles contracti in hac Curia Matritensi, fuit acerrimè disputatum. Casus autem non ignotus, ita se habet. Ludouic. ætatis quindecim annorum ab eius pædagogo Presbytero asperæ, & seueræ conditionis viro, importunis inductus fuit precibus, vt vellet Iosepham in matrimonium ducere, quod enixè sollicitabat, eo quòd mille scuta sibi promissa erant, si id ad effectum perduceret. Ludouicum igitur ad locum vbi Iosepha morabatur, dolosè conduxit, & dum idem Ludouicus ab eodem pædagogo tunc importunè sollicitaretur omniaque pro contrahendo statim matrimonio parari vidisset, omninò turbatus, & protestans se nolle contrahere, ab eo loco aufugit: at illum sequutus dictus pædagogus in platea detinuit, ac coëgit vt rediret, & diceret, quod vult contrahere, quia non esset matrimonium, sed tantùm complimentum. Nihilominus tamen recusabat Ludouicus iterum accedere, & tandem ab eodem pædagogo in dictum locum arrepto pallio per vim introductus, resistere non est ausus, & ita matrimonium coram Parocho, & testibus contraxit, & vt præsupponitur, infra breue temporis spatium consummauit, & cùm eodem instanti à ministris iustitiæ idem Ludouicus præuentus fuisset, quasi conturbatus, & à mente tam repentino euentu alienus, semel & iterum coram eis confessus est matrimonium sponte contraxisse, sed ante elapsas horas 24. vbi primùm suos vidit, & matrem alloquutus est, reclamauit, & confessiones huiusmodi reuocauit, quia antea nullus aderat eius consanguineus, cuius auctoritate, & præsentia timere desineret. Hinc initium sumpsit præsens controuersia circa nullitatem matrimonij huiusmodi, & per Iudices in varias itum est sententias. Nam in possessorio Episcopus Bisertinus per Ordinarium deputatus dictam Iosepham manuteneri iussit in possessione cohabitandi, à quo decreto fuit per D. Petrum Testay Iudicem Apostol. repositum: sed causa ad Illustrissimum, & Reuerendiss. D. Nuntium Laurentium Campeggi per appellationem pro parte dictæ Iosephæ delata, Episcopi Bisertini sententiã confirmauit; qua tamen prætextu violentiæ ad Regium Consilium deducta, fuit declaratum vim dicto Ludouico in executione præfati decreti inferri. Vnde ad petitorium reuersa dicta Iosepha obtinuit coram Ordinario sententiam fauorabilem, & cùm postea mutasset animum & Ludouico super eadem nullitate assentiret, exinde causam validitatis fisco tantùm defendente per DD. Didacum Fernandez de Cordoua, & Andream Martel Iudices Apostolicos sententiæ binæ contra matrimonium latæ, quas D. Ludouicus Garcia Rodriguez, nunc Episcopus Aurien. Iudex pariter Apost. reuocauit, à qua per partes ad eundem Illustriss. & Reuerendiss. D. meum Nuntium fuit appellatum, & causa commissa DD. Ludouico Suarez de Bustamante, & Lucæ Spinosa, cum facultate procedendi, non autem pronuntiandi, nisi de eiusdem Illustrissimi D. mei voto, ad quod per eundem Illustriss. Dominum meum adsciti fuerunt, & sæpè sæpiùs congregati DD. Bernardinus Campellus, Tribunalis Nunciaturæ Auditor, & Fabritius Sorbolus Abbreuiator, & Fiscalis, ac ego ipsorum minimus, insimul & Theologi aliquot, per omnes causa fuit acerrimè discussa, & multa pro vtraque parte summo cum iudicio, ac subtilitate adducta, quæ cùm prælo digna iudicẽ, in votum redacta hîc ponere operæpretiũ duxi.

Pro validitate matrimonij primò fuit considera- 2
tum matrimonium, de quo agimus, contractum fuisse
iuxta formam Conc. Trid *sess. 24. de reform.* c. 1. ac
proinde coram Parocho, & testibus, vnde cùm pro se
habeat Iuris præsumptionem, stat illa contra eos, qui
illud annullare intendunt, ad not. per Felin. *in c. cau-*
sam matrimonij, n. 6. de offic. deleg. Ant. Gom. *var. lib. 2.*
c. 14. n. 27. Pax *cons. 3. n. 69.* Gutier. *cons. 10. n. 24.* Fa-
rin. *de legit. per subsequens matrim. n. 188.* Sanch. *de*
matr. l. 4. disp. 9. n. 9. & 12. & disp. 10. n. 7. in fin. Et ita
† qui allegant metu contractum, tenentur illum pro- 3
bare. Mant. *dec. 142. à princ.* Maximè, † quia adsunt
aliquæ coniecturæ metus exclusiuæ, veluti quia ma- 4
trimonium fuit celebratum in Curia, in qua metus
non præsumitur cuiquam ita de facili inferri, ad *l.*
fin. ff. quod metus causa, quam ad illius exclusionem in
simili adducit Paris. *cons. 170. n. 20. lib. 4. l. 1. C. de his*
qui per metũ iud. non appel. ibi. *in sacro enim comitatu*
nostro nihil timere potuisti, &c. quem text. sic summat
Bald. *Vbi Princeps, ibi securitas, & illa formido est vana*

qua formidoloso non patrocinatur, l. seruus, C. quod cum eo, Ias.& Dec. *in l. super possessione, C. de transact.* Menoch. *de præsumpt. lib. 3. præs. 126. n. 3.* Honded. *conf. 100. n. 70. vol. 1.* Bursat. *conf. 72. n. 46. vol. 1.* ibi: *Primò, quia hic actus fuit gestus in ciuitate, cui præest excellentissimus Princeps, populi sui amator, iustitiæ cultor, & conseruator, & qui pro prestantissima illius integritate, quod æquum, & bonum spectat, vtilitati omnium ciuium consulit, bonos tuetur, malos autem supplicio afficit, ad quem potuit haberi recursus: non itaque est verisimile quemuis metum alicui illatum. Qua stante iuris præsumptione probatio contraria per testes omninò idoneos requiritur.* Ægid. Boss. *in tit. de pluribus viol. n. 85.* Roland. *conf. 83. n. 37. vol. 2.* Nec etiam metus præsumitur inter personas æquales, vt argumento à verisimili tenet Rota *coram Greg. XV. dec. 326.*
5 *n. 6.* † Ex his igitur pro validitate matrimonij videbatur potiùs inclinandum, iuxta tradita per Bald. *conf. 123. lib. 1.* Cæs. de Grassis *decis. 2. n. 6.* Tiraq. *de legib. connub. l. 2. glos. 1. par. à n. 45. & l. 5. à n. 31. & de nobilit. cap. 3. n. 14. 37. & 80.* Rot. *dec. 172. numer. 10. cum seqq. p. 2.* apud Farin. *in nouissimis nouiss.*

6 Secundò, quia ex antecedentibus, & subsequentibus voluntatem interuenisse probatur. Rot. *decisione 643. p. 1. in recentiorib.* Antecedentia autem eximiam præseferunt contrahendi voluntatem; tum quia dicitur Ludouicum per quindecim dies matrimonium præcedentes, dictam Iosepham visitasse quotidie, quæ frequentes visitationes voluntatem huiusmodi de-
7 monstrant, Rota *dec. 273. num. 9. p. 4. nouiter nouissim.* tum † etiam, quia musicos, qui canerent, ad eam adduci curauit, ex quibus eadem voluntas elicitur. Rot. *d. decis. 772.* tum denique, quia præsupponitur illum non minimam adhibuisse diligentiam pro obtinenda dispensatione Illustrissimi D. Nuntij ad contrahendum sine consuetis denuntiationibus, ea-
8 dem Rot. *d. decis. 273. n. 10.* † quæ diligentia eandem ostendit voluntatem, Seraph. *decis. 1000. num. 2. & 10.* necnon allegatur soluisse dispensationis huiusmodi expensas, ex quo eadem colligitur voluntas, ad notata per Put. *dec. 329. n. 3. lib. 2.* Flamin. Paris. *de resignat. benefic. lib. 10. quæst. 8. num. 55.* Subsequentia eundem præseferunt contrahendi animum, & voluntatem, quia in actu contracti matrimonij Parochus nullam in Ludouico agnouit renitentiam, sed summam contrahendi voluntatem, vt ipse testatur: tum quia Ludouicus lætus postmodùm eodem die non semel confessus est coram Vicario, & aliis, matrimonium sponte contraxisse, quæ confessio
9 concludenter probat, † glos. *verb. confessio, in cap. super eo, de eo qui cognouit consang.* Socin. iun. *consil. 89. num. 9. lib. 2.* Rot. *d. decis. 273. n. 7.* Tum etiam, quia confessio huiusmodi est declaratiua propriæ voluntatis, & consensus, & ideò non potest contrarium probari, nec reuocari; cùm eorum, quæ in animo consistunt, error per exteriorem probationem detegi non valeat. Tum denique, quia dicta reuocatio videtur facta persuasionibus matris, postquam cum illa alloquutus fuit, vnde operari non debet contra propriam confessionem antea sponte factam, Rot. *dec. 605. num. 5. part. 2. in recent.* Et maximè quia plures testes deponunt de enixaenixa voluntate dicti Ludouici, quibus cùm huiusmodi coniecturis adminiculati sint, maior fides adhibenda, ex volgata Decij doctrina *in cap. fin. cum seqq. de*
10 *appellat.* Sanch. *de matr. lib. 4. disp. 27. à n. 2.* † Et in concurrentia probationum magis creditur his qui sunt adminiculati præsumptionibus, & coniecturis actum spontaneum, & liberum inducentibus. Cov. *de sponsalib. p. 2. §. 5. num. 10.* Sanch. *d. disp. 27. n. 3.*

11 Tertiò, quia non probatur pædagogum tempore illatæ vis dixisse verba talia, ex quibus metus inferri posset, non solùm grauis, & qui cadere posset in constantem virum, sed nec etiam leuis, qui nullo modo sufficiens videtur. Rot. *decis. 218. n. 2. post tom. 2. cons. Farinacij.* Tum vel maximè, quia † non desunt 12
Doctores affirmantes non sufficere metum, nisi præcedant minæ mortis, seu alicuius notabilis periculi, quæ in hoc casu non aderant, Bart. *in l. 1. §. qua onerande, ff. quar. rer. act. non det.* quem refert, & sequitur Rut. *coram Greg. XV. decis. 347. n. 4. per text. in l. interpositae, C. de transact.*

Quartò, quia non est in Iure omninò certum, nec 13
à Doctoribus communi calculo receptum, quod metus reuerentialis per se solùm annullet matrimonium, & quod importunæ preces, seu dolus idem operentur: quo in dubio ferenda erat sententia ad fauorem matrimonij, *cap. fin. de sentent. & re iudic.* & in dubiis matrimonialibus tutior pars est eligenda, *cap. iuuenis, de sponsal.* cum aliis citatis per me *Axiom. 78. n. 2.*

Sed his minimè obstantibus, pro nullitate matrimonij fuit conclusum multis, sed his potissimùm fundamentis.

Primum fundamentum.

Certa est in Iure nostro conclusio, quod matri- 14
monium metu celebratum est ipso iure nullum, vt tenent Doctores communiter *in c. 1. de his quæ vi, & in c. cùm locum, de sponsal. & in c. veniens, el 2. eod. tit. & in c. significauit de eo qui duxit in matrim.* latè Sanch. *de matr. lib. 4. disp. 12. n. 18.* non solùm ex constitutione Ecclesiæ sed etiam ex natura contractus, Farin. *frag. crim. p. 2. verb. metus num. 18.* Atqui clarè probatur Ludouicum effectiuè metum & violentiam passum fuisse ad contrahendum matrimonium; ergo euidens est eius nullitas, deficiente enim libero consensu, deficit quoque efficiens causa illius, *c. sufficit, 27. q. 2. c. cùm apud, d. c. cùm locum, de sponsal.* Concil. Trid. *sess. 24. de reform. c. 1.* Gutier. *de matr. c. 46. num. 1.* Basil. Pont. *eod. tr. lib. 2. c. 1. cum seqq.* Metus 15
† autem probatur ex eo, quia pædagogus fugientem Ludou. ne contraheret, arrepto pallio violenter seduxit ad locum in quo contraxit, vbi licèt exteriorè voluntatem tunc ostendere videretur, interiùs tamen in animo contradicebat, ad text. *in l. metum 5. ff. quod metus causa,* & sunt pulchra verba Baldi, quæ naturam metus mirificè declarant, *in tract. schismatis*, qui ita loquitur. *Est enim meticulosa voluntas, prægnans, impura, & multiplicans quendam dissensum cum consensu, & quandam cum affirmatione negationem, habet enim in superficie volitionem, in medulla nolitionem, & scinditur cor hominis in duas partes, & vna pars est velle, altera non velle, prima superficialis, secunda realis.* Et loquendo de matrimonio *ibid. n. 16.* dicit, *quod absque suo intrinseco effectu esse non potest, & eiusmodi metus essentiam soluit, vt ipso iure non valeat, quia huiusmodi metus omninò remouet voluntatem ab actu.*

Quod ex eo euidentiùs apparet, quia declarante 16
ipso Ludouico se nolle contrahere, pædagogus imperiosè iussit vt contraheret, ex quo resultat metus sufficiens ad matrimonium annullandum, vt in terminis considerat Hippol. Rim. *conf. 77. n. 24.* in hæc verba. *Ex quibus verbis imperiosè prolatis arguitur vis, & metus illatus Martinello, secundùm Veronens.* in d. cons. 2. col. 2. *tantoque magis, quia respondit Martinell. Io no la voglio sposare, vel vt aliqui testes dicũt, Gia che volete che io la sposo, io la sposarò: priora enim verba metum inferunt, veluti præceptiua; secunda verò defectum voluntatis Martinelli in desponsando d. Catinellam, quæ ambo sunt contraria substantiæ matrim. &c.*

Requiri

17 Requiritur igitur in matrimonio cootrahendo
omnimoda libertas, itavt consensus sit cum qualitate
libertatis ; nam matrimonium aliter celebratum non
tenet ipso iure, tanquam metu contractum, cùm per
eum tollatur illa qualitas libertatis matrimonio
contrahendo requisita, quamvis metus habeat con-
sensum,oon tamen spontaneum, provt dicit glos. *vers.*
licentiam,in c. notificasti,33.quest. 1. quam conclusio-
nem sequitur Panorm. *in cap. Abbas, n.8. quod metus*
causa, latè comprobat Boër. *coas.*20.*n.*38. *in fine, &*
18 *seqq.* Ad † hoc enim, vt dicatur matrimonium noo
metu contractum,minimè sufficit simplex consensus,
sed requiritur plena securitas, & libertas, vt tenent
Nauarr.*cons.*5.*sub num.*3.*de sponsal.*Fachin.*lib.*3. *con-*
*trou.c.*28.*vers. Ad secundum respondeo*, Rot.*dec.*643.
19 *n.*9.*p.*1. *recentior.* & sunt pulchra verba Pauli Paris.
*cons.*61.*n.*31.*lib.*4.ibi. † *Et quoniam matrimonia de-*
bent esse libera,& gaudere plenissima libertate,vt in cap.
cùm locum, c.requisiuit, cap.gemma, de sponsal. & ite-
rum *cons.*53.*n.*46.*eod.lib.*4.ibi,*Et quia in matrimonio*
requiritur voluntas cum plena liberate,& securitate,vt
deduxit,& tenet Abb.in d.cap.Abbas,*infertur necess-*
20 *sario,† quod voluntas,& libertas necessaria fuat in ipso*
matrimonio,& si adest voluntas,& non libertas,non po-
test dici satisfactum dispositioni iuris,nec matrimonium
ita celebratum poterit subsistere : & sequitur Hippol.
Rimin. *coas.* 77. *n.*14. *inter matrimonalia Zilleti,*
*Fort.Garc.in tract.de vltimo fine,n.*188.189.& 429.
21 Et † in casu nostro absque dubio est, Ludouicum in
matrimonio contrahendo non habuisse omnimodam
libertatem, seu liberum velle, sicut nec dicitur habe-
re liberum arbitrium, seu libertatem iste, qui in eli-
gendu sequi videtur alterius voluntatem, vt tenet.
Anton de Buttio *in cap. cùm virum,n.*7.*de Reg.* &
pulchrè in nostris terminis Franc. Monald. *cons.*3.
*num.*42. & 44.*p.*2.

22 Neque adeò grauem metum in Ludouico exigere
debemus, quia cùm ætatem quindecim annorum
non excederet, multò minor metus in eo exigitur,
quàm qui requiritur in iuuene maiore, vt proba-
tur ex text. *in l.*3.*ff.ex quibus causis mai.*ibi,*& hoc ex*
23 *effectu etas intelligitur*,& † resoluit Sanch. *de matrim.*
*lib.*4. *disp.*3.*n.*4. ibi : *Attendenda est ætas,vt si senex,*
vel puer sit,cui metus incutitur, similiter eius fortitudo,
innataque animi magnitudo, aut pusillitas,& fragilitas:
idem tenet Barb.*coas.*60.*n.*4. Socin.*cons.*97.*lib.*3.qui
loquitur in minore quindecim annorum, Paul. de
Castro *cons.*174.*n.*3.*lib.*1.Purpur.*cons.*579.*n.*7. Ri-
min.sen.*cons.*1.*n.*22.Menoch.*de præsumpt.lib.*6.*præs.*
50.*n.*31.& *cons.*1252.*n.*24. Farin.*verb. metus,n.*74.
Franc. Suarez *de Relig.tom.*3. *lib.*6.*c.*4. *num.*11. ibi:
24 † *Aliam enim constantiam requirit recta ratio in viro,*
quàm in fæmina, & aliam in matura ætate, quàm in
puerili,&c.iterum Thom.Sanch.*d.lib.*4.*disp.*17.*n.*2.
prope fin. vbi ait : *Respectu fæmina, aut meticulosi ado-*
lescentis ex subiecti qualitate metum ex genere leuem
dici interdum in foro conscientia grauem respectiuè, &
esse cadentem in virum constantem,redderequé matrim.
25 *irritum*, Gutier.*de matrim.c.*77.*n.*3. Et ideò † magis
vero similis redditur metus,habita consideratione ad
personam, quæ illum patitur, vt tenuit Rot. *decis.*
326.*n.*24.& 26.*coram Gregorio XV.* Menoch. *d.præs.*
50.*n.*31. rationem reddens illis verbis. *Nam pueri,in*
quibus nullus est vsus,& qui omnia maiora,quàm sint,
iudicant,propter imperitiam ætatis, rebus quibuscunque
26 *etiam leuissimis terrentur.* † Et hoc non solùm in me-
tu, quem coactiuum appellamus, locum habere di-
citur, sed etiam in reuerentiali, vt in specie firmant
Marc. Anton. Cucch. *lib.*5.*inst.maior.tit.*11.*n.*113.à
quo non dissentit Sanch. *d. lib.*4. *disp.*6.*n.*8. & tenet

Menoch. *cons.*1252.*n.*24. qui omnes resoluunt,mi-
norem metum reuerentialem sufficere in puero,quàm
in adulto.

Vnde negare non possumus metum, vt fertur, in- 27
cussum sufficere ad effectum de quo agitur, quia li-
cèt non probetur præcisa vis, & totalis,ac semper, &
vbique Ludouici resistentia, nihilominus sufficit,
quod iustè timeret, provt timuit ne ita compellere-
tur,vt est text.*in l.nouissimè,ff.quod falso tut.auctor.*ibi,
quod enim si metu compulsus,aut metuēt ne compellere-
*tur,l.*1.§.*quo cautanda*,vbi Bart.*ff.quarum rerum actio*
non detur. Hippol. Rim. *cons.*77.*n.*29.*inter matrimo-*
nialia Zilleti, Viu. plures referens *decis.*34.*n.*7.*lib.*1.
Burg. de Paz *cons.*25.*n.*73.Ioan.Gutier.*cons.*16.*n.*5.
& *cons.*40.*n.*1.& 3.Valenzuel.*cons.*29.*n.*52.Seraph.
*decis.*863.*n.*3. vbi quod ita fuit sæpissime resolutum;
quod maximè procedit quando suspicio est probabi-
lis,Bald.*in l.interpositas,n.*6.*in princ. vers. Item adde,*
C.de transact. vbi dicit probabilem suspicionem me-
tus æquiparari ipsi illato metui, & ibi etiam Curt.
iun.*n.*29.Ioan.Siccard. *n.*9.*in fine*,Thom.Grammat.
*decis.*103.*n.*57 Herculan.*de coutel.de non offendendo,*
*cap.*2.*n.*13. vbi † quod metus præsumitur, probata 28
illius causa, licèt metus in effectu non probetur, Fa-
rin.*d.verb.metus,n.*26. vbi ampliat non solùm si ma-
trimonium fiat ex metu, sed etiam ex præsumptione
metus, Alex. *cons.*99.*lib.*3.vbi † vult quod solus ti- 29
mor violentiæ inferendæ dicatur iustus metus ad in-
firmandum matrimonium, tanquam metu factum, ex
gl.*in c.bono,el* 1.*in verb.metuebant,circa med.in vers.*
Timebant, de elect. & Ita etiam tenet in nostris termi-
nis dicendo præfatam glossam communiter approba-
ri,Ferret.*cons.*296.*n.*15.eleganter Fran.Monal.*cons.*3.
*n.*32.*cum duobus seqq.vol.*2. Euerard.*cons.*4.*num.*23.
*tom.*1. *inter matrimonialia Zilleti.*

Secundum fundamentum.

Præter metum,quem suprà interuenisse memoraui- 30
mus, non defuerunt etiam eiusdem pædagogi impor-
tunæ,& instantissimæ preces,siue persuasiones,quibus
compulsus Ludovicus matrimonium celebrauit,aliter
non contracturus, illæ enim iustum metum, qui cade-
re possit in constantem virum,induxerunt, *l.*1.*ff.de ser-*
uo corrupto,ibi, *persuadere est plusquam compelli,& co-*
*gi sibi parêre,l.*1.*C.ne filius pro patre*,vbi gl. *verb.ex-*
orta,l.cum 3.*C.de apostat.*ibi,*qui seruum, siue ingenuū*
*inuitum, vel suasione,l.*1.*C.de petit.bon. sublat.lib.*10.
ibi,*inuerecunda petentium inhiatione constringimur*,vbi
gl.*l.*1.*ff.de libero hom.exhib.*ibi,*si quis volentem reti-*
neat, non videtur dolo malo retinere,sed quid si volentem
quidem retineat, non tamen sine calliditate circumuen.&
vel seductum, vel solicitatum, rectè dicetur dolo malo
*retinere,l.vn.C.de rapen virg.*ibi, *nisi enim eam solici-*
tauerit,nisi odiosis artibus circumuenerit, non facit eam
velle, vbi Bart. *n.*20. &c. *Extrau.execrabilis,de prob.*
Ioan.XXII.in princ. ibi : *Et improbitas importuna pe-*
tentium à nobis,& prædecessoribus nostris,non tam obti-
nuisse,quàm extorsisse plerumque noscuntur, vbi gl.*vers.*
extorsisse,ait: *Ab inuito per talem importunitatem,cap.*
*fin.de rescript.lib.*6.ibi, *quia per ambitiosam importuni-*
tatem petentium, vbi gl.*ver.importunitatē*,ait: *Propter*
*quam Principes sæpè non concedenda concedunt,l.*1.*tit.*
19.*p.*7.ibi,*como manera de fuerza et folsacar*, &c.

Ex quibus Iuribus patet, quod nimiæ persuasio- 31
nes, per quas persona inducitur ad contrahendum,
habentur loco compulsionis, & coactionis, & infe-
runt ad matrimonij inualiditatem, sicut metus : ita
Angel. de Vbaldis *coas.* 46. *num.*4.*p.* 1. *inter matri-*
monialia Zilleti, ibi : *Accedit etiam ad hoc,quod timia*

importunitas infert ad actus inualiditatem,sicut & me-
tus. Et paulò inferiùs,ibi. *Ergo sequitur,quod impor-*
tunitas mulierum de domo facta dicta Helena reddit
dictum assertum matrimonium inutile. Idem ferè pro-
bat Martin. de Garratis *inter eadem consilia matrim.*
*Zilletì,cons.*15.*num.*16. Ferrer.*cons.*396.*num.*37.ibi:
Per qua iura patet,quod nimia persuasio,per quam per-
sona inducitur ad contrahendum, habetur loco compul-
sionis,& coactionis , & consequenter , quod tollatur in
puella plena securitas, & liber consensus contrahendi,
quia nimia etiam rogationes,& preces importuna soro-
ris , & Francisci eius mariti,vt contraheret cum Bar-
tholomao , comparantur metui ad actus rescissionem,se-
*cundum Innoc.*in cap.petitio, de iureiur.&c. Aymon.
32 Crauet.*cons.*461.*art.*11.*vol.*3. ibi : † *Persuasio enim*
vim coactionis habet , &c. Philip. Paschal. *de viribus*
*patria potest. p.*3. *cap.*2.*n.*17. *in fine part.*2. Franc.
Monald.*consil.*5.*n.*47.& 48.*vol.*2. Ioan.del Castillo
*controuer.lib.*3.*cap.*1.*à n.*105. comprobat eleganter
plures referens , & rationem reddens Basil. Pont. de
33 *matrim.lib.*4.*cap.*5.*n.*17.ibi. † *Huius sententia aliud*
fundamentum est , nisi quia spectata natura ipsa rei,
& rationis iudicio,adeo grauem molestiam inferunt in-
stantissimo preces , vt meritò mouere debeant virum
constantem ad aliquid efficiendum : si enim metus cru-
ciatus alicuius corporalis est cadens in virum constan-
tem,grauior cruciatus anima est instantia precum assidua.
Quod si apud Pontifices, quorum suprema in Republic.
auctoritas est, importuna preces adeò grauem molestiam
afferunt, vt sape annuant votis postulantium, quis du-
34 *bitet* † *etiam secundùm recta rationis iudicium adeò*
molestas esse instantes preces, vt meritò metui cadenti
in constantem virum aquiparari possint. Bene Anton.
35 Diana *resol.mor.p.*3.*tr.*4.*miscel fol.mihi* 312.ibi: *No-*
tandum est tandem id,quod dictum est de metu reueren-
tiali,dicendũ esse de precibus importunis, etiamsi cũ ip-
sis non adsit metus reuerentialis , & ita contra Sanch.
*vbi sup.disp.*7.*n.*7.Henriq.*lib.*11. *de matrim.c.*9.*n.*5.
& alios penes ipsos , assero preces importunas , seorsim
consideratas,& sine metu reuerentiali,efficere metum iu-
stum,& cadentem in constantem virum , dummodo non
inducant tantùm ad contrahendum, sed faciant non li-
benter contrahere. Ita gloss. *in cap.tua fraternitatis,*
*verb.importunitatem,de prab.*vbi Host.*in princ.*Imol.
*n.*2.Rebuff. *tom.*2. *constit.Reg. tit.de rescript.art.*2.
*gl.*3.*vers.Itẽ non valet electio*,Peralta *in l.si quis,n.*93
ff.de leg. 3.Nald.*in sum.verb.metus,n.*4.Basil.Pont.*vbi*
*suprà de matrim.lib.*4 *c.*5.*n.*17.& *cap.*12.*per tot.*&c.
36 Hæc eadem resolutio admittitur per Rot. *d.deci-*
sione 356.*n.*3. *coram Gregorio XV.* vbi fuit dictum,
importunas persuasiones per se solas inducere iustum
metum ad matrimonium annullandum , etiam sine
minis , & verberibus, ibi : *Concurrunt importuna,&*
continua persuasiones, quibus nomine patris solicitaba-
tur,tam à nouerca,quàm à quodam Sacerdote,qua suffi-
ciunt sine minis,& verberibus. Afflict.*decis.*69.*num.*4.
Aym. *cons.*29.*n.*34.At abundat in caso nostro,quod
huiusmodi minæ præcesserint , quia pædagogus,cùm
Ludouicum importunè persuadebat,vt matrimonium
contraheret , nimium terribilia ei videbatur, † vnde
37 per solum vultum terribilem minas incuti posse re-
soluunt Bald. *in cap.*1. §. *iniuria* , *C. de pace iuram.*
firm. Angel, *in l. qui in aliena,* §. 1. *ff. de acquir.he-*
red. Cald.Pereira *decis.*30.*num.*7.
38 Quæ tantò magis veriora sunt, quando huiusmo-
di importunæ preces procedunt à persona , cui reue-
rentia debetur,prout in caso nostro, tunc enim suffi-
cientes ad annullandum matrimonium absque dubio
erunt, vt firmant Farin. *frag crimin.part.* 2.*verb.me-*
*tus,num.*99.Rot. *d.decis.*356. *num.*13. & 14.*coram*
Greg.XV.& *decis.*105.*n.*3.*part.*1. *recentis.*& expressè
Sanch. *lib.*4. *disp.* 7. *per tot.* vbi *n.* 7. concludit in
hæc verba : *Sit conclusio inter has sententias,secundam*
reputo probabiliorem; cùm enim ex vna parte importu-
nitas,cuiuscumque sit,valdè vrgeat,ac dicam vexet,&
opprimat (vt probant omnes text.adducti pro prima
sententia, n.4.) *& ex altera parte reuerentia persona*
petentis debita pusillanimem ac timidum,nec audentem
contradicere rogatum reddat , meritò , ac iure optimo
vtraque metuendi causa coniuncta prudentem,ac con-
*stantem coget , ipsiusque consensum extorquebit.*Ergo
si sufficiunt ad compellendum virum constantem,
multò magis sufficientes erunt ad compellendum
puerum 14. annorum , vt in casu nostro.
Et licèt metus reuerentialis per se solum non cen- 39
seatur sufficiens ad annullandum matrimonium , vt
colligitur ex *l.*6. *C.de his qua vi* , ibi : *Ad inuidiam*
alicui nocere nullam dignitatem oportet, vnde intelligit
quod ad metum arguendum , per quem dicit initum esse
contractum,senatoria,dignitas aduersarij ei non est ido-
*nea,*ex quo text.Bart.*in* 2. *lect.*generalem deducit re-
gulam , *quod sola reuerentia non est ratio inducendi*
actionẽ quod metus causa,nisi mina,vel alius terror in-
*teruenerit,*idem Bart.*in l.*1.§.*qua onerando,num.*4.*ff.*
quarum rerum act.non datur , Alex. *in l.si cùm dotem,*
§. *eo autem tempore,n.*11.*ff. soluto matr.* Georg.Nat.
*in cap.quamuis pact.n.*10.*de pact.lib.*6. Abb *in cap.*
*insinuante , n.*7. *qui cler. vel monachi,* Felin.*in cap.*
*causam matrimonij,n.*3.*de offic.deleg. & per text.in l.si*
patre cogente,ff.de ritu nupt. & in cap. vnic. §. *fin.de*
*desponsat.impuber. lib.*6. tenent Sanch. *dict. lib.*4.
*disp.*6.*n.*7.nouissimè Don Anton. Cabreiros *de me-*
*tu lib.*2.*cap.*19.*n.*74. Alij contrarium non immeritò
sentiunt , ex quorum numero sunt Monald.*d.cons.*5.
*n n.*4n.*vol.*2.& nouè Anton.Dian. *moralium resolut.*
*part.*3.*tractat.*5. *Miscel.resol.*20. vbi postquam in
principio negatiuam retulit sententiam , primo loco
citatam , aliam tanquam probabiliorem , & in praxi
magis securam sequitur his verbis. *Sed ego contra-*
riam sententiam non minùs probabilem,& in praxi tu-
tam existimo , quam nouissimè docent doctus Basil.de
*matrim. lib.*4.*cap.*5.*n.*6. *& alij penes Menoch.* libr. 1.
cons.491.& de arbitr.iudic.lib.1.caso 136.& *Far.*in
fragm.verb. *metus n.*126. Et paulò inferiùs. *Ex his*
omnibus possunt Confessarij sine vllo scrupulo infinitos
vxorũ & filiorumfam.contractus rescindere,nam vtplu-
rimùm ex metu reuerentiali efficiuntur qui,vt diximus ,
cadit in constantem virum , etiamsi sit sine minis , &
verberibus , &c.
Nihilominus tamen quando causâ cognitâ pro- 40
batur contractum metu reuerentiali fuisse gestum, vt
in casu nostro , in quo Ludouicus sæpiùs protesta-
tus est coram pædagogo suo se nolle contrahere,tunc
probata huiusmodi causa, non censetur legitimum
consensum matrimonio præstitisse , vt tenet Abb.*in*
*cap.nonne , sub num.*1.*vers. Sed hoc mihi,de prasumpt.*
quem commendat *ibidem* Felin.*num.* 4.qui hæc nota-
bilia verba adducit.*Sed ista fallentia limitatur secun-*
dum D.Abb.*hîc paulò infrà,nisi causa cognita consta-*
ret filium,vel filiam ob reuerentiam tacuisse, de quo di-
cto nunquam sis oblitus,quia non legi alibi, & est actu
infringere mille sponsalia,&c.tenet Marsil. *sing.*147.
in vers. Sed hoc dictum , sequitur Franc. Monald. *d.*
*cons.*5. *n.*45. & 46. *vol.*2.
Neque patitur dubitationem , magistrum , & pæ- 41
dagogum numerandos esse inter eas personas , qui-
bus debetur maior metus reuerentialis , quàm pro-
prijs parentibus,quia vtplurimùm isti filiorum sup-
plicia ad pædagogos remittunt , quo fit, vt amor in
parentibus,timor verò in magistris, & pædagogi in
dies

dies crescat, vt bene insinuat Horat Luc. *de priuilegiis schol. in proœm. num. 22. tom. 18. tract. fol. 71.* ibi. *Adde (si libet) tot contumelias, iniurias, & verbera quibus à preceptoribus afficiuntur, dum sunt in tenera atate constituti, vt merito dixerit Horat.* Multa tulit, *&c. & tunc in quadam quasi seruitute manentes, nec velle, nec nolle habent, nec quicquam sine eorum licentia agere audent, ac ita libertatem omnibus rebus inastimabilem dimittunt, voluntque Iurisconsulti leuem castigationem magistris esse concessam,* l. 1. ff. ad legem Aquil. & Litem quæritur, §. item Iulianus, ff. locati, *ac impunita esse ab eis illata verbera,* l. aut facta, §. causa, ff. de pœnis, *idque obseruari testatur Aug.* 42 *de Marcel.* epist. 159. *& habetur* in cap. 1. in fine, 23. q. 5. *& Cicero* lib. 4. Rhet. ad Heren. *dicit sapienter facere qui adolescentes maximè castigant, vt quos ad vita decora domestica laudis exempla non prouocant, saltem correctionis medicina compellat,* l. 1. C. de emen-

41 dat. propin. † *Sed profectò adeo inoleuit multarum pædagogorum impietas, seu insania, vt Reip. interesse plagosos quosdam orbilios magis, quàm discipulos castigari, quo nimiis verberibus ingenuis adolescentibus litterarum odium non instillarent; cùm verbis, & monitis potius vti debeant, vt tradit Plutarch.* in vita Catonis Vticensis, in prin. *& in eo libro, quem de liberis educandis inscripsit. Plato* dial. 7. de Rep. *Seneca* de clement. lib. 1. *Quintil.* lib. instit. Orat. *& Marcus Varro* de re rustica, lib. 1. c. 20.

43 Singulariter P. Ioan. de Torres *in Philosophia morals Principum, lib. 4. cap. 8. pag. mihi 255.* ibi: *Entendiese tambien en este nombre de Padres los Ayos, los Tutores, los que tienen cuidado de otros, y mas en especiale Maestros, segun nota san Gerenyma en aquella su declaracion de las questiones Hebraicas, si no es que sea agena. De donde es, que dixo Aristoteles, na auer precio aquiualente para pagar los hijos à sus Padres, ni los discipulos à sus Maestros la deuda en que les estan obligados. Loqual reconocia el grande Alexandro no menos digno de ser celebrado por sus hazañas, que por la nobleza de corazon con que honro à su Maestro, pues dezia deuerle mas en cierta manera que à su mismo padre. Con esta dotrina comento los preceptos de su eloquencia el famoso Quintiliano, auisãdo à sus discipulos que no tuuissen en menor estima, y possession à los Maestros que à los padres naturales, y verdaderos. Todo loqual hallamos confirmado en las diuinas Letras, pues los discipulos llamauan padres à sus Maestros, como lo hizo Elisea con Elias, Ioab Rey de Israel con el mismo Eliseo, y otros muchos que sera largo ponerlos en escrito.*

44 Hinc etiam Sanch. *d. lib. 4. disp. 6. ex n. 24.* inter personas quarũ respectu debetur metus reuerentialis, refert tutorẽ, curatorẽ, aut cõsanguineum trãsversalẽ, & demũm metũ reuerẽtialẽ præsumi in eo erga illũ, sub cuius gubernio est, notat Cephal. *cons. 642. n. 106. cum seqq. vol. 5.* Iacob. Cancer. *var. tom. 3. c. 15. n 243.*

45 Nec incontenit, quod tempore contracti matrimonij pædagogus iam talis esse desierat, ac videbatur imperium super Ludouicum nullum tunc temporis habere, quia respectus, & reuerentia, quam dicto pædagogo profitebatur Ludouicus, adhuc perdurabat; nam anteactæ correctionis memoria efficit, vt semper respectus reuerentialis durare censeatur, sicut tenent Bald. & Cyn. *in l. 2. C. quod metus causa,* Euerard. *cons. 4. inter matrimonialia Zilleti, num. 23.* Vbi

46 † quod semel malè tractatus per aliquem, iustè timet, expertus malè tractari per eundem, etiamsi sit relaxatus, cùm ex præterito capiatur coniectura ad præsens,

47 *c. si vbi, de præsumpt.* cum similibus. † Ex qua ratione Doctores inter personas, in quibus præsumitur metus reuerentialis, referunt adultum respectu illius, qui olim eius tutor fuit, vt ex Carol. de Grassis collig. Cancer. *variarum resolutionum tom. 3. cap. 15.* 48
n. 243. ibi: † *Metum reuerentialem præsumi in filiis erga parentes.* Et paulò inferiùs, ibi: *Et in adulto erga olim suum tutorem, &c.*

Tertium fundamentum.

Ex eorundem testium depositionibus patet, talem 49
dolum intercessisse in huiusmodi matrimonij celebratione, vt consensum Ludouici omninò ab actu excluderet: nam dictus pædagogus ad hunc effectum eum à propriæ matris, consanguineorum, ac famulorum conuersatione semouit, vt magis celaretur dicti matrimonij tractatus; & deinde dolosa persuasione eum induxit, vt consensum se præstare matrimonio simulasset, quod nihilominus non esset matrimoniũ; qua falsa fide suasus Ludouicus, & tanquam discipulus à falso Magistro malè doctus, ob teneram ætatem facilè credidit, & matrimonium absque animo, & sine necessario consensu se contrahere de illius consilio credens finxit. Ex quo facto succedit firma, & certa Iuris conclusio, quod quando tantus adest dolus, vt consensum auferret, sicut in nostro casu, matrimonium cum eo celebratum est nullum. Ita Abb. *in cap. dilectus, n. 13. de his quæ vi,* ibi Imol. *n. 9.* Angel. *verb. matrimonium, imped. 4. n. 1.* Silvest. *eod. verb. q. 8.* ibi: *Nisi sit talis dolus qui consensum excludat, quia sic non teneretur, &c.* Franc. Curt. *vol. 7. repetit. in l. interpositas, C. de transact. n. 7. in fine,* ibi, *nisi tantus dolus interuenerit, qui faciat abesse consensum, &c.* Didac. Perez *in l. 1. tit. 1. lib. 5. Ordin.* Card. Mantic. *de tacitis, & ambig. convent. lib. 2. tit. 9. n. 35.* ibi, *sed hoc debet restringi, vt locum habeat, nisi talis dolus intercesserit, vt consensum ab actu omnino excludat, &c.* singulariter Gallerat. *de renuntiat. lib. 3. cap. 21. n. 5.* ibi: *Quia dolosa persuasio impedit liberam voluntatem, quoniam ea plus est quàm violenta coactio, &c.*

Eleganter materiam declarat Petr. Franc. de Rauenna *cons. 64. inter matrimonialia Zilleti, n. 14.* ibi. 50
Et aduertat etiam dominus iudicans, quod licet soleat dici, quod dolus dans causam contractui matrimonij non habeat impedire matrimonium, vt notabiliter voluit gl. in cap. cùm dilectus, quod metus causa, & in l. à Diuo Pio, ff. de ritu nupt. *Tamen hoc est verum, nisi esset talis, & tantus dolus, qui haberet impedire consensum, vt voluit Abb.* in cap. cùm dilectus, *quod metus causa, allegat. not.* per Ioan. Andr. *in cap. vnic. de ratiocin. & text. in cap. cùm locum, de sponsal. Sed in casu nostro, dato etiam sine præiudicio veritatis, quod matrimonium fuisset purè contractum, tamen talis, & tantus partis aduersæ dolus interuenerat, vt probabitur, qui haberet impedire consensum: cùm autem & conditio & dolus fuerit in casu isto, tantò magis est dicendum tale matrimonium non tenere, &c.* idem probat Gutier. *de matr. c. 89. n. 5.* ibi: *Eam temperant quidam, quando tantus esset dolus, vt consensum auferret, quia tunc irritaret matrimonium, quamvis ipse existimet, cam moderationem non esse necessariam, ego verò in hac specie sequor, & veram censeo, atque receptam hanc limitationem, siquidem videam quod deficiente omninò consensu, sit nullum matrimonium, vt iuribus vulgaribus, &c.*

Et quamuis ab hac opinione videatur recedere 51
Sanch. *de matrim. lib. 7. disp. 18. num. 19.* tamen quando altera pars cum qua celebratur actus, particeps fuit doli, vt in casu nostro, nemo dubitat dolum huiusmodi impedire matrimonium, vt optimè probat idem Sanch. *lib. 1. disputat. 64. num. 3.* ibi: *Sit prima conclusio, quando dolus admissus per alterum sponsum, ipsoque culpa rea existente, causam dedit contractui sponsalium, sunt ipso iure irrita, siue sponsus deceptum*

nullo modo ipsis astringatur. Probatur, quia omnes contractus bona fidei ex huiusmodi dolo irriti sunt , l. &
eleganter 7. in princ ff. de dolo,& l. 57. tit. 5. part. 5.
*Et ratio est , quoniam sic deceptus sponsus consensurus
minimè erat , sed errore ductus consensit , in quo alter
per dolum , & iniustitiam participauit ; cùm ergo error
inuoluntarium causet , assensusque sit per dolum &
iniustitiam extortus , eius cui alter constitutus se in-*
52 *tendebat obligare, inualidus & inefficax erit , & ita
omnes contractus bonæ fidei ex huiusmodi dolo irritos
esse docens* Bart. *in d. l. & eleganter , in princ. num.*6.
Iaf.*in §. actionum,n.* 31. *Instit.de action.* Couar.multos alios referens.*in reg.possessor, part.* 2. §.6. *in fine,*
Valasc. *de iure emphyt.part.* 1. *quæst.* 5. *n.* 9. P.Molin.
de iustit. disp. 352. *concl.* 1. vbi multos alios refert,
Bargal.*de dolo,lib.* 1. *in* 5. *tim.n.* 16. *fol.mihi* 170. &c.

Quartum fundamentum.

53 Cùm metus sit difficilis probationis , tam ex parte illum patientis, cùm in eius animo sit reconditus,
l. 1. *ff. de eo quod metus causa* , ibi , *mentis trepidationem* , quàm ex parte metum inferentis, cùm secretò , & clam inferatur , Parif.*conf.* 53. *n.* 6. *lib.* 4. Menoch. *de arbitr. casu* 116. *n.* 17. Honded. *conf.* 29.
n. 21. *lib.* 1. Gail. *lib.* 2. *obser.* 93. *n.* 19. Valenzuel.
54 *conf.* 19. *n.* 40. *tom.* 1. ad † eius probationem admittuntur indicia, coniecturæ, & præsumptiones, Honded. *vbi proximè* , Ioan.Franc.à Ponte *conf.* 44. *n.* 17.
Seraph. *decis.* 771. *num.* 2.

Indicia autem , & coniecturæ , quæ probant matrimonium per vim , & coactè celebratum fuisse, plures sunt , & in præsenti casu nonnullæ adsunt quæ in Ludouico voluntatem contrahendi , & violentiam arguunt.

55 Prima coniectura est , quia tempore asserti matrimonij contracti nullus aderat Ludouici consanguineus, aut familiaris, ex quo præsumptionem voluntatis,& illatæ violentiæ colligunt Alciat.*conf.* 3. *n.* 21.
Ferret. *conf.* 296. *n.* 12. Rot. *d. decis.* 326. *n.* 39. *coram*
56 *Greg.XV.* Seraph. *decis.* 859. *num.* 7. † Tempore enim, quo celebrantur matrimonia , adhiberi solent pater, mater , mulieres , & tam consanguinei vxoris,
57 quàm mariti , amici , & multi alij. Roland. *conf.* 49.
n. 29. *vol.* 3. † Sicut è contrario cessare præsumptionem metus in actu , in quo interuenit præsentia coniunctorum ipsius contrahentis , dixerunt Bart.& Doctores *in l. transactionem,la* 2. *C.de transact.* Paul.
Parif. *conf.* 26. *num.* 68. *lib.* 3. Farin. *fragm. crimin. part.* 2. *verb.metus,num.* 149. Verùm adhuc Sanch.
de matrim.lib. 4. *disp.* 12. ex amicorum,& coniunctorum præsentia metus præsumptionem non cessare, sed tantùm cogi allegantem metum ad probandum grauiorem illum fuisse , & ad clariorea probationes afferendum certius esse affirmat.

58 Secunda , quia constat matrimonium huiusmodi portis clausis celebratum , ex traditis per Alexand.
conf. 96. *sub num.* 4. *lib.* 3. Hippol. Rimin. *conf.* 77.
num. 18. & 19. *inter matrimonialia Zilleti,* Menoch.
de præs.lib. 3. *præs.* 126. *num.* 26. *cum seqq.* Rot. *d. decis.* 326. *num.* 37. *coram Greg. XV. & decis.* 643. *n.* 20.
part. 1. *recent.*

59 Tertia , quia probatur famulos dictæ Iosephæ ad fores adfuisse , impedientes ne vllus introiret dum celebraretur matrimonium , Menoch. *d. lib.* 3. *præs.* 4.
n. 8. Farin. *frag. crimin. part.* 2. *verb. metus, n.* 28. Rot.
d. decis. 326. *n.* 38. *coram Greg. XV.*

60 Quarta, quia accepto pallio per pædagogum Ludouicus intus adductus , & inclusus , ac custoditus iustè timuit. Hippol. Rimin. *consil.* 77. *num.* 19. *inter matrim. Zilleti,* Paul Parif. *d. conf.* 53. *n.* 53. *lib.* 4. ibi,
& quæsiuit pluries inde exire , & eidem non fuisset concessum , nec permissum , &c.

Quinta, quia dum à pædagogo adduceretur, dixit 61
se nolle contrahere , & expresse repugnauit, ac protestatus est, Rot. *d. decis.* 326. *n.* 6. & 7. *coram Gregorio XV.* Hippol. Rimin. *conf.* 77. *num.* 24. *inter matrimonialia Zilleti* , ibi : *Et ex dicta repugnantia volendi aliquam in vxorem accipere , metus arguitur in matrimonio postea contracto.* Alexand. *d. conf.* 98. *col.* 2.
vol. 3. &c. † Quæ quidem protestatio in dicto Ludo- 62
uico defectum consensus , & voluntatem contrahendi ostendit, Rot. *decis.* 263. *n.* 6. *apud* Farin. *tom.* 2. *crimin.* Socin. sen. *conf.* 27. *num.* 14. *volum.* 3. vbi dicit
† quod protestatio declarat consensum abesse ab 63
actu , quem sequitur Aym. *conf.* 124. *num.* 6. *in princ.*
August. Beroi. *conf.* 35. *num.* 19. & 20. *vol.* 1. Franc.
Monald. *d. consil.* 5. *n.* 14. *vol.* 2.

Sexta , quia nimis celeriter fuit hoc matrimo- 64
nium contractum , quæ celeritas fraudem arguit , & metum inducit , & creditur fraudulenta ne superueniret aliquod impedimentum , Rot. *d. decis.* 326.
num. 36. *coram Gregor. XV. & decis.* 643. *num.* 20.
part. 1. *recent.*

Septima , quia insolito modo , mediante scilicet 65
quadam pecuniarum summa promissa dicto pædagogo , cœpit ille tractare de huiusmodi matrimonio, ex quo arguitur non bona fide cœptum , vt ponderauit Rota *coram Seraph. decis.* 771. *num.* 3. ibi : *Primò se offert initium huius negotij , quod pendet à tractatu inito.* Et paulò inferiùs, ibi : † *Et conuentione* 66
soluendi certam pecuniarum summam , qui tractatus cum multùm ab vsitata , & recta via tractandi matrimonia recedere videatur , vtique arguit non bona fide captum fuisse negotium , &c. † Vnde ex serie fa- 67
cti dolosa , circumstantiis , & modo tam insolito argui non bonam fidem tradit etiam Alexand. *d. consil.* 99. *num.* 7. *lib.* 3. Parif. *d. decis.* 53. *num.* 55. *lib.* 4.
Rot. *d. decis.* 326. *n.* 35. *coram Greg. XV.*

Octaua quia statim , quod Ludouicus fuit in li- 68
bertate positus , quamprimùm tutè potuit, reclamauit , aufugit, & ad assertam sponsam nunquam ampliùs reuersus fuit , Rot. *d. decis.* 643. *num.* 26. *part.* 1.
recent. Petr. de Barbobus *conf.* 24. *n.* 7. *inter consilia matr. Zilleti,* ibi : *Secundùm hoc probatur ex fuga dicti Ludouici, qui facta dicta desponsatione, aufugit quamprimùm tutè potuit , qua fuga est manifesta, & vrgens præsumptio quod voluntariè non consensit dicto matrimonio , vt est text. & ibi* gl. 1. *q.* 2. *cap. constat,& in cap. ad id* , & *ibi* etiam gloss. *extra de sponsal. faciunt quæ habentur* 24. *dist. cap. si rector , vers. Rectorem , &*
† *nunquam ad eandem domum postea regressus est*, &c. 69
Rot. *decis.* 643. *n.* 17. *part.* 1. *recent.* ibi : *Præsertim, quia nec exinde Emmanuel vnquam rediit ad domum Blanchæ,* Parif. *d. conf.* 53. *n.* 56. Rimin. iun. *conf.* 362.
n. 80. Fab. Turret. *conf.* 28. *n.* 12. *Sed † statim de vi si-* 70
bi illata , & matrimonio nulliter contracto in iudicio litem mouit, & eadem Rot. *d. dec.* 643. *n.* 16. ibi : *Conquestus fuit de vi sibi illata , & d. matrimonio per metum contracto.*

Nona quia aderat publica vox,& fama in hac Cu- 71
ria , quod assertum huiusmodi matrimonium fuerat metu contractum, ac proinde nullum , Rot. *dec.* 779.
n. 8. *part.* 1. *recentiss.* ibi : *Septimò demùm omnes in summario , num.* 2. & 3. *dicunt de omnibus prædictis fuisse publicam vocem , & famam , quæ ad metum probandum est pariter multùm considerabilis,* Cæpol. *conf. ciuili* 2. *n.* 3. & 8. Menoch. *d. præs.* 4. *n.* 21. & *d. præsumpt.* 126. *n.* 22. *lib.* 2. Cardin. Seraph. *dec.* 859. *n.* 7.
& ipsemet Menoch. *lib.* 3. *præs.* 26. *n.* 22. &c.

Et licèt admittamus , quamlibet ex his coniectu- 72
ris per se solam non sufficere ad faciendam plenam
metus

metus probationem, omnes tamen insimul plenè probant, cùm tendant ad eundem finem, Franc. Personal. cons. 25. ex num. 14. lib. 1. Hippol. Rimin. consil. 50. num. 112. lib. 1. Cephal. cons. 668. num. 58. & 59. vol. 4. l. 11. tit. 4. p. 3. vbi Greg. Lopez verb. Por grandes sospechas. D. Barbos. in l. 1. ff. soluto matr. p. 1. ex n. 79. & in terminis P. de Barbobus cons. 24. n. 30. & 31. inter matrim. Zilleti, p. 1. Franc. Monald. d. cons. 5.
73 n. 12. 14. 21. & 94. † Vbi dicit, quod ad probandum metum admittuntur præsumptiuæ probationes etiam imperfectæ, maximè quando coniecturæ sunt propinquæ, & immediatæ ad actum, vt in nostro casu; tunc enim coniunguntur, & sufficiunt ad declarandum nullum matrimonium, vt contra Salicet. resoluit Rot. decis. 260. n. 2. & 5. apud Farin. tom. 2. crim. vbi num. 4. & 5. his ferè circunstantiis concurrentibus in nostro casu, & nonnullis aliis, eadem Rota nullum declarauit quoddam matrimonium, adiudicans pro sufficienti probatione illas in vnum coniungendo, sicut ex ea clarè patet in illis verbis, ibi: *Ex circunstantiis insuper in actu matrimonij multa se offerebant metus, videlicet, nimia festinantia, clausura ostij, præsentia virorum armatorum exteris introitum prohibentium, absentia propinquorum, & alia in decisione deducta, quæ saltem simul iuncta metum sufficienter probant, præsertim stantibus protestationibus toties iteratis, quæ multùm conferunt ad probationem metus,*
74 &c. † Esset enim multùm inuerisimile, quod stantibus tantis circunstantiis in nostro casu libertatem, & consensum excludentibus, capi possit præsumptio alia in contrarium; Rota enim solet inuerisimilitudinem huiusmodi pro metu præsumendo in matrimonio considerare, vt in d. decis. 326. n. 6. coràm Greg. XV. & d. dec. 643. n. 19. in fine, p. 1. recent.

75 Quomodo verisimilitudinem habere, aut bonus quilibet vir sibi persuadere potest, matrimonium huiusmodi fuisse libero consensu contractum, si ante illius celebrationem tot geminatæ processerunt declarationes, & protestationes noluntatis, tot fugæ, auersio, & repugnantia ad contrahendum, nimia festinatio, consanguineorum, & famulorum absentia, ostij clausura, & alia plura, quæ suprà ponderamus, quæ sanè libertati repugnant, & inducunt metum, maximè in adolescentulo vix quindecim annorum. Quare Iudices debent attentè perscrutari facti contexturam, præsumptiones insimul, & distinctè, licèt enim aliqua per se considerata non inducant nullitatem, tamen omnia simul iuncta poterunt plenam probationem ad inducendam nullitatem facere, & sic pro ea ferre sententiam tenentur, vt in his terminis notat Franc. de Rauenna cons. 64. num. 10. inter
76 matrim. Zilleti, num. 10. ibi. † *Et quia istud debet probari, quod matrimonium fuit conditionaliter contractum, & non purè, aduertat dominus iudicans, quod in materia probationum Iudex non debet applicare animum suum ad vnam speciem probationis*, l. 1. §. idem Dinus, ff. de testib. *vt pulchrè declarat* Bald. in l. spa-
77 donem, §. qui pulchra, ff. de excus. tutor. † *habes enim in probationibus locum illud: Quæ non prosunt singula, multa iuuant, vt notatur in* l. 2. in princ. ff. de excus. tutor. in cap. cùm causam, de prob. & in cap. accedens, il 2. vt lite non contest. & in cap. cùm dilectus, de success. ab intest. &c. Et paulò inferiùs num. 22. ibi: *Et ideo dixit Ioan. de Imola* in cap. ex ore, de his quæ fiunt à mai. parte Cap. *Quia qui habet plures rationes, illas adducat, quia quæ non prosunt singula, multa iuuant, vt est text. etiam in materia, & ibi* Abb. in cap. præterea, de testib. *Et ideo si multa deducerentur coram se, quæ per se considerata non probarent, debet illa simul iungere, quæ simul iuncta poterunt plenam probationem facere, & sic ferre sententiam. Ex multis enim deductis coram se potest animi sui motum informare, vt dicit text.* in cap. cùm ad Sedem, in fine, de restitut.
spoliat. † Nam vt ait Bald. in cap. cùm causam, in 78
princ. ante num. 1. de probat. *ex multis imperfectis fit vna probatio perfecta, sicut ex multis membris inuicem cohærentibus fit perfectum corpus, & ex multis consonantiis fit perfecta harmonia*, &c. sequitur plures referens Molin. de primog. lib. 2. c. 6. n. 55. Abb. not. 1. in cap. præterea, 27. de testib. Aretin. in cap. veniens 1. n. 25. ad fin. & ibi Felin. n. 13. eod. titul. idem Aretin. cons. 13. n. 9. Dec. cons. 577. n. 12.

Non obstant quæ contra testium dicta de metu 79
deponentium opponuntur, ex quibus videtur de eorum fide multùm diminui, ac proinde plenè non probari illa, quæ ad inualidandum matrimonium suprà ponderauimus, & pro stabiliendis quatuor proximis fundamentis adduximus. In primis importunæ, & instantissimæ pædagogi suasiones plurium testium numero probantur, ac eiusdem pædagogi vis illata Ludouico tempore contracti matrimonij, ostij clausura, & alia ex quibus metum induximus numeris superiùs adductis, pariter per tres testes probantur, iuncta vltima dicti pædagogi depositione, dum in extremis laboraret.

Testium numerum sufficientem, & superabundan- 80
tem esse non dubitatur, quia minor ad tres accedit, cùm duo tantùm, tam masculi, quàm fœminæ sufficiant ad probandum metum in causa matrimoniali, siue de coniungendo, siue de separando matrimonio tractetur, cap. super eo 2. & ibi Abb. omnino videndus num. 2. de testib. Henric. Boich. in c. quoniam, n. 2. eod. tit. Socin. cons. 31. n. 13. & seq. vol. 2. qui hanc communem opinionem dicit, & ita quotidie seruari testatur latè Franc. Monald. d. cons. 5. n. 81. cum seqq. vol. 2.
Immò † ad probandum metum sufficit vnus testis de 81
visu, si insimul probetur famam fuisse, & esse quod matrimonium metu fuerit contractum, prout in nostro caso, sicut tenent Bald. cons. 162. lib. 4. Alciat. de præsumpt. reg. 3. præs. 7. n. 5. in fine, vbi etiam dicit metum probari per vnum testem, iuncta aliqua alia præsumptione. Cardin. Tosch. lit. M. concl. 224. n. 31. Sicut etiam plenè probatur per vnum testem de visu, si alij deponant de auditu, quamvis non dicant à quibus audiuerint. Nicol. Boër. decis. 101. numer. 9. Mascard. de probat. concl. 1057. n. 7. Cuman. cons. 78. n. 3. Honded. cons. 29. n. 35. vol. 3. Farin. fragm. crimin. part. 1. verb. metus, n. 170. Franc. Monald. cons. 5. n. 9. & 10. vol. 2.

Obiectio autem de testium inhabilitate admit- 82
tenda non est, quia aliàs constat de eorum idoneitate, & quod essent omni exceptione maiores, quamvis hæc qualitas non requiratur, vbi in causa matrimoniali nullitas intentatur ex defectu consensus, secundùm Purpur. cons. 579. n. 11. Sed admittuntur, qui aliàs non admitterentur, Alexand. cons. 156. n. 15. lib. 5. Honded. cons. 29. n. 24. lib. 1. & his non relatis tenent Monald. d. cons. 5. n. 96. & censuit Rot. decis. 147. n. 4.
& 10. part. 1. recent. † Vnde etiam testes singulares 83
probant vim & metum, Surd. cons. 395. n. 26. Grammat. decis. 5. n. 15. Rot. decis. 326. n. 47. coram Gregor. XV. Cùm enim omnes probare intendant vnum totum, & factum integrale, & perfectum, nempe quod Ludouicus fuerit compulsus, & per vim contraxerit, plenè probant, licèt in suis dictis singulares singularitate admioiculatiua, non verò diuersificatiua existant, ad notata per Abb. in cap. licèt ex quadam, n. 11. & seqq. de testib. Farin. in praxi crimin. p. 2. q. 64. n. 160. Rot. decis. 260. à num. 22. apud Farin. lib. 2. crimin.

Cùm ergo ex testium depositionibus notoriè 84
probetur metus in casu, & ad effectum de quo agitur,

aot, nihil obstant probationes aliæ, licèt vberiores,
de enixa voluntate contrahendi, quia magis credi-
tur duobus testibus de metu, quàm mille de sponta-
nea voluntate deponentibus, iuxta doctrinam In-
noc. *in c. super hoc, n. 2. de renunciat.* à qua in iudi-
cando, & consulendo non esse recedendum asserit.
Anton. Corset. *in suis singularib. verb. testis* 10. Curr.
iun. *cons.* 28. vbi quod hanc conclusionem omnes
sequuntur, Card. Alban. *in lucubrat. ad* Bart. *in rub.
ff. quod metus causa, num.* 2. Ias. *in §. quadrupli, n.* 71.
Instit. de actionib. Sanch. *de matrim. lib. 4. disp.* 27. *n.* 1.
Franc. Monald. *d. cons.* 5. *n.* 109. vbi refert Baldum
dicentem, quod metu probato quasi impossibile sit
probare contrarium, Alexand. *cons.* 99. *num.* 8. &
85 *seq. lib.* 3. † Imò testes qui probato metu intendunt
probare spontaneam voluntatem, sunt suspecti de
falso: idem Alexand. *d. cons.* 99. *in fin.* Ratio autem
huius resolutionis est, quia testes deponentes de
metu, deponunt de actibus positiuis illum inducenti-
bus, & qui sensu percipi possunt: at verò deponunt
de secretis, & quæ illis incognita sunt, vt eleganter
considerat Bald. *in tract. de simulatione, in princ. n.* 29. in
86 illis verbis. *Item, † nemo alienam conscientiam no-
uit, vt notatur* in l. 2. C. quando fiscus, vel priua-
tus, *nisi Deus qui corda scrutatur, quia est vbique per
potentiam, per scientiam, & per instantiam: est enim
vbique, quia semper fuit vbique. Homo autem est ani-
mal paruum, nesciens quid velit alius, cùm plerumque
nescit homo, quid velit ipsemet. Vnde Seneca, Nescit
homo quid velit, nisi in eo momento quo vult. Et sic
quilibet est in suo dicto singularis. Facit quod elegan-
ter notat Innoc.* extr. de renunc. cap. super hoc, *vbi re-
fert quosdam dicere, quod si per duos testes probetur
violenta spoliatio, non valet aliquid probatio tentans
probare spontaneam voluntatem, etiamsi per centum te-
stes hoc probaretur, quoniam non possunt scire inten-
tionem, quæ soli Deo cognita est, & de inuisibili, &
quæ non audiunt, nec sentiunt, ferunt testimonium, de
quo nulla potest esse certitudo, quia oculus non vidit,
sicut requiritur ad probandum verum actum hominis,
sicut pulchrè notat Dyn.* ff. de aqua pluu. arc. l. 2.
*Vnde apparet, quod actu exteriori probato, id est metus
actus interior, id est, voluntas probari non potest*, &c.
87 Et quamuis Sanch. *d. disp.* 17. *num.* 2. & 3. limitet
hanc conclusionem, vbi concurrunt spontaneæ vo-
luntatis præsumptiones, veluti quando matrimo-
nium contrahitur in præsentia Iudicis, vel amico-
rum; nihilominus tamen hæc limitatio in nostro
casu locum habere non potest, quia non solùm de-
fuerunt spontaneæ voluntatis præsumptiones, &
consanguineorum, ac amicorum præsentia, sed etiam
plures metus coniecturæ, & præsumptiones ibi in-
teruenerunt, vt suprà ostendimus: quibus stantibus
absque dubio magis credendum duobus testibus de
metu, quàm mille de spontanea voluntate deponen-
tibus, vt post alios aduertit Menoch. *de præsumpt.
lib. 3. præs.* 126. *n.* 31. ibi: *Illud quoque obseruandum
hic est ex iam dictis, quod quando aliqua extat coniec-
tura illati metus, magis creditur duobus testibus de
metu attestantibus, quàm mille de voluntate spontanea
deponentibus*: ita Alciat. *in tract. de præsumpt. reg. 3.
præs. 7. n. 4. & in resp. 5. in fine, qui ita intellexit Innoc.*
in cap. super hoc, de renun. *& Angel.* in l. vlt. in princ.
ff. quod metus causa: *ita etiam declaratur quod scrip-
88 sit Capol.* in caut. 134. Tempore meo, *cum dicit † quod
magis credatur testi asserenti matrimonium fuisse metu
contractum, quàm aliis, qui sponte confectum dixerunt*,
&c. Vnde Ludouici testibus metum probantibus
magis credendum est, quàm aliis Iosephæ de spon-
tanea voluntate deponentibus, vt bene prosequuntur
Nicol. Euerar. *cons.* 4. *n.* 4. *inter matrim. Zilesi, tom.* 1.
Ioan. Gut. *de nobil. gloss.* 17. *n.* 17. Ant. Gam. *Lusit. de-
cis.* 346. *n.* 3. Valenzuel. *cons.* 59. *n.* 61. *tom.* 1.

Vltra dictos tres testes de metu, & vi plenè de- 89
ponentes, quorum vnus iam mortuus est, ex cuius
morte multùm roboris additur ad fidem ipsius de-
positionis, quia mors fidem auget probationum, vt
optimè tradit Aym. *cons.* 6. *n.* 61. adest depositio pæ-
dagogi in articulo mortis facta idem attestantis, li-
cèt priùs contrarium testificatus fuerit, & ob id vi-
deatur non esse dandam fidem tali depositioni, iuxta
doctrinam Bart. *in l. si quis in graui, §. 1. ff. ad Syllan.*
vbi dicit, quod si testis examinatus in causa deposuit
contra Titium, postea in articulo mortis dicit se de-
posuisse falsum, non præiudicat aliis, quia licet ali-
qui Bartolum sequantur existimantes secundam de-
positionem in articulo mortis factam non valere
tanquam extraiudicialem, & sine fundamento; ta-
men † alij contrarium meritò sentiunt, cùm timor 90
moriendi, & accedendi ad iustum Dei tribunal æqui-
paretur iuramento, ad notata per Ias. *in l. admonendi,
in 5. lect. n.* 128. *vers. Item aduerte, ff. de iureiur.* Alciat.
de præs. lib. 3. præs. 4. *n.* 5. Crauet. *de antiq. temp. p. 1.
sect.* 4. *n.* 43. & *cons.* 158. *n.* 7. Cephal. *cons.* 225. *n.* 8.
Gail. *lib. 2. obseru.* 48. *n.* 2. Decian. *cons.* 20. *n.* 18. *lib.* 2.
Magon. *Florent. decis.* 95. *n.* 8. Tum † quia certius est 91
vltimæ declarationi factæ in articulo mortis esse
standum, cùm in illa hora nemo immemor sit salutis
æternæ, nec præsumatur velle veritatem occultare, vt
considerant Calder. *cons.* 15. *de vsur.* Alban. *cons.* 253.
à *n.* 14. *lib.* 2. Hippol. Rimin. *cons.* 58. *n.* 19. *lib.* 1. Ro-
land. à Valle *cons.* 37. *num.* 2. *lib.* 3. Pedrocha *cons.* 40.
n. 29. *lib.* 1. & eleganter ex Sebast. Medices *in tract.
de morte*, tradit Dionys. Gotofred. *in l. sancimus, C. ad
leg. Iul. repetund. lit.* Z, ibi. *Præsumitur nemo moriens
immemor salutis vitæ æternæ*; vide Alci. *lib.* . *præs.* 39.
n. 3. *Vnde colligunt † morientis confessiones, scripturas,* 92
*responsa euidentius probare, quàm aliorum, cùm in ex-
tremis constituti non præsumantur immemores cælestis
vitæ, quod videlicet vitæ æternæ, & iudicio diuino pro-
ximos se videant.* Eleganter Hipp. de Marsil. qui præ-
stantiùs cæteris materiam pertractauit, *in rub. de fi-
deiuss. ex n.* 39. *vsque ad* 45. qui agit de prædicta do-
ctrina Bart. *in d. §. si quis moriens*, & dicit quod pro-
cedit in criminalibus, vel in moriente, qui non esset
compos mentis, sed vacillaret, vt communiter acci-
dit in morituro de proximo, secus in morituris de
proximo, qui fruuntur intellectu, & vera cognitio-
ne, quia huius declarationi factæ in articulo mortis
standum est, quamuis ex illa resultet tertij præiudi-
cium, in cuius fauorem iam disposuerat, vt tenet
ibidem num. 43. ibi: *Attamen fortè idem posset dici,
† quoad præiudicium tertij, cùm talis in extremo vitæ* 93
*suæ confitens præsumatur dicere veritatem, nec præsu-
matur indebitè, & contra veritatem velle obesse tertio,
quilibet enim præsumitur memor salutis æternæ*, l. fin.
C. ad leg. Iul. repet. c. sancimus, 1. q. 7. *& maximè
ille qui laborat in extremis, contra quem non potest ca-
dere aliqua præsumptio, quod mentiatur, quia si vnquam
habetur veritas ab homine, habetur quando est recessu-
rus ab hoc sæculo*, &c. Aym. Crauet. *cons.* 6. *n.* 51. & 52.
ibi. *Et † licèt Baldus dicat, quod non omnis moriens* 94
*est S. Ioan. Baptista, tamen à communiter accidentibus
videmus, quod infirmantes magis quærunt salutem
animæ, quàm bene valentes, ideò infirmitas corporalis
plerumque augmentat fortitudinem cordis*, gl. *in c. fun-
damenta, in verb. firmitatem, de elect. lib.* 6. &c. † Quod 95
absque dubio procedit, quando morientis confessio
iuuatur coniecturis, & præsumptionibus metus, pro-
vt in casu nostro; tunc enim tali confessioni, siue
declarationi omninò standum esse, tenent Hippol.
de Mars. *in rub. de fidei. n.* 42. & Menoch. *cons.* 24. *n.* 8.

Superest

Supereſt nunc ut ad oppoſitiones ſuperiùs in principio adductas reſpondeamus, quibus ſatis abundéque ſatiſfactum fuit per doctiſſimum D. Blaſium Gondiſaluum à Ribero, in Regiis Tribunalibus hujus Curiæ Matritenſis Sereniſſimi Infantis, pauperum, carceratorumque ſanctæ Generalis Inquiſitionis Advocatum, cujus eximium in perſcrutando ingenium, in ſcribendo laborem, in dicendo elegantiam non ſemel admiratus ſum, & qua decet veneratione obſervo, veneror que.

Reſponſio ad primam objectionem.

97 Metum non præſumi, minimè negatur, & in ſpecie, & non in genere probari debere, ut cum infinitis propemodum tenet Farinac. *fragm. crimin. p.2. verb. metus, num.167. cum ſeq.* Negamus tamen in hoc euentu non probari; ut ex dictis conſtat: & ideo probato metu ex ſuperiùs adductis, inſurgit matrimonij nullitas, & evacuatur præſumptio, quæ ſtat pro ejus validitate.

98 Illa autem quæ deducitur ex *d.l. fin. ff. quod metus cauſa*, non ſemper concludit, neque conſequentia certa eſt, videlicet, In Curia actus geſtus fuit; ergo voluntarius, quia veriſimilitudo hæc vltra quam quod aliquas patitur limitationes, non procedit in caſu noſtro, ſi advertamus ad validitatem contractus matrimonialis requiri conſenſum qualificatum, nempe ex omni parte liberum, ut alij dicunt, cum plena libertate, aut ſine ullo metu cujuſcunque rei, *l. fin. C. de ſponſal. l. Titia, ff. de verb. oblig. l. 2. ff. de inutilibus*
99 *ſtipul.* Et ita † libertas ibi non eſt, ubi intervenit metus, ut apparet ex diffinitione metus, & libertatis, quia trepidatio mentis dicitur metus, & niſi vi, aut jure prohibetur, quod eſt libertatis effectus, & definitio, *l. libertas, ff. de juſtit. & iure, §. 1. Inſt. de jure perſon.* & ita metus eſt averſio quædam, quæ neceſſariò opponitur liberæ voluntati.

100 Hinc eſt, quod quotieſcunque ad ſubſtantiam alicujus actus requiritur diſpoſitio qualificata, Iuri non dicitur ſatisfactum, niſi interveniat actus omninò qualificatus, & requiſita exteriori ſolemnitate vallatus, ut per gl. celebrem, & ſingularem *in cap. ſignificaſti 33. quæſt. 5.* qualitas enim infirmat, & qualificat ſubjectum, ut voluit gl. etiam ſingularis *in c. ſtatutum;*
101 *de elect. lib. 6.* † Sed in contractu matrimonij, ut dicebamus, requiritur voluntas libera, & ſic deſideratur voluntas ſimul, & libertas: ergo ſi adeſt voluntas, & non libertas, ſequitur evidenter, quod non eſt ſatisfactum Iuris diſpoſitioni, ut probatur à ſimili *in c. ubi periculum, §. cæterum, de elect. lib. 6.* ubi requiritur in quocunque actu eligendi libertas, & voluntas: ergo ſi in eo intervenit voluntas, & non libertas, non poteſt dici electio, quia non verificatur in voluntate, & libertate, *l. ſi hæredi plures, ff. de condit. inſtitut.* Probatur etiam à ſimili *in auth. Sacramenta puberum, C. ſi adverſus vendit.* & in propriis terminis *in cap. cùm locum, de ſponſal.* Vbi ad matrimonium non tantùm ſufficit conſenſus purus, ſed etiam requiritur cum plena libertate, & ſecuritate, & gl. communiter tenet hanc partem, quod matrimonium ſit ipſo jure nullum, dummodo interveniat metus, qui in conſtantem virum, ſeu fœminam conſtantem cadit reſpectivè, Ioan. Franc. à Ponte *conſ. 44. ſub n. 8.* Sanch. *d. lib. 4. de matrim. diſp. 26. n. 15.* Philip. Paſchal *de viribus patria poteſt. part. 3. c. 2. n. 3. & 4.*

102 Iuxta ea igitur, quæ dicta ſunt, nihil referunt deducta ex *d. l. fin. ff. quod metus cauſa*, & conſilium Pauli Pariſij: tum etiam, quia eo tempore Ludovicus nondum quindecim annos compleverat, & ob id parum expertus ad præcavendas fraudes ſui pædagogi, & ad effugienda ipſius, & aliorum ſtratagemata, quia pueri, in quibus nullus eſt vſus propter imperitiam ætatis, non percipiunt tam facilè doloſa facta, ad notata per Menoch. *de præſumpt. lib. 6. præſ. 50. n. 31.* Bobadill. *in ſua Politica, lib. 1. cap. 7. num. 3.* Et ideò ex adverſo erat probandum, potuiſſe Ludovicum diſcedere, & vim à pædagogo ſibi illatam præcavere, vel aufugere, vt conſiderat ipſemet Pariſ. *d. conſ. 170. n. 22. vol. 4.* ibi, *Poteras diſcedere; & exire domo, in qua moram trahebas, & inde aufugere.* Vnde cùm non fuerit in ſua plena libertate, actus remanet omninò nullus, vt cum multis tenet Aloyſ. Ric. *in deciſ. Curiæ Archiep. Neapol. deciſ. 15. n. 4. p. 2.*

Reſponſio ad ſecundam objectionem.

Nec etiam obſtant illa, quæ pro validitate huius matrimonij ſecundo loco adduximus, quia antecedentia ibi conſiderata non emanarunt à Ludovico, ſed fuerunt à pædagogo meditata, & nomine Ludovici facta, & per illum aliquando ſaltem permiſſa; poterant enim hæc fieri non animo contrahendi: nec ex eo, quòd actum præceſſerit voluntas, etiam ad hunc effectum, inferri poteſt, quod actus fuerit ſponte celebratus, ſi aliunde conſtet metum in illo interveniſſe, vt optimè, & ſingulariter probauit Rot. *deciſ. 784. num. 5. p. 1. recentiſſ.* ibi: *Nec obſtare viſum fuit, quod matrimonium dici debeat voluntarium, tanquam contractum poſt ſponſalia de futuro ſpontanea, & iurata, per duas deciſiones iuxta doctrinam Butry* in c. requiſivit, n. 7. & *Prepoſ.* n. 1. verſ. ſolvit, *D. Antonin.* de ſponſal. *Quia cum conſtet metum in illo interveniſſe, ſponſalia voluntaria præcedentia nihil operantur, ſed matrimonium remanet nullum*, vt in d. cap. requiſivit, *declarant Abb.* num. 2. & *Alexand. de Nevo* num. 1. *Iaſ.* in l. Titia, num. 5. verſ. Tertiò amplia, ff. de verb. oblig. *Fortun. Garc.* in repet. cap. 1. num. 121. verſ. Contraria ratione, de pact. *Ferret.* conſ. 157. n. 6. & per tot. *Cov.* in epit. de ſponſalib. in princ. eod. tit. par. 1. cap. 4. num. 6. *Gabr.* conſ. 186. num. 12. lib. 2. *Card. Mantic.* de tacitis & ambig. conuention. lib. 3. tit. 17. num. 9. *& fuit dictum etiam in alia deciſione in fine: quod procedit etiamſi metus ex propria culpa intervenerit, text.* in d. cap. veniens; el 2. *& ibi expreſſè* gloſſ. fin. verſ. Et eſt ſic, de ſponſal. & *Iaſ.* in d. l. Titia, num. 5. verſ. Notabiliter, *Meator.* d. deciſ. 45. num. 21. verſ. *Nec obſtat*, &c. 103

Cùm ergo probetur metum interveniſſe paulò ante matrimonium, & ſemper Ludouicum extitiſſe in poteſtate, & cuſtodia pædagogi metum inferentis vſque ad ipſam celebrationem incluſiuè, & paulò poſt, præſumitur eam factam durante eodem metu, etiamſi in ipſo actu contracti matrimonij oſtenderit hilarem vultum; quia ex hoc non purgatur metus antecedens, in terminis tradit Nicol. Euerar. *d. conſ. 4. num. 21.* dicens † quod præſumitur ſemper 104 105 durare metus, quandiu metum paſſus eſt in poteſtate, & cuſtodia ipſius metum inferentis, nec purgant illum metum quicunque actus voluntatis ſpontanei per ipſum metum paſſum quomodocunque facti, immò magis ipſum metum confirmant, & quod ſub ſpiritu timoris nunquam purgatur metus, cùm ipſe ceruicibus inhæreat; immò quod magis confirmetur ex actibus apparenter ſpontaneis, tradit etiam Hippol. Rimin. *in d. conſ. 77. num. 34. tom. 1.* ibi: 106 † *Sicut nec etiam dicitur purgatus metus ex oſculo per Martinellam dato Catinella, & refectione ſumpta cum cæteris, vt in terminis conſiderat Alexand.* conſ. 99. col. 3. vol. 3. *Andr. Sicul.* conſ. 54. num. 28. vol. 1. *& pulchrè tradit Ruin.* cõſ. 122. col. 2. & 3. vol. 4. &c. 107

Vnde riſus in ipſo actu contrahendi non eſt indi-

cium consensus, vt tenent Abb. antiq. in cap. super hoc, de renunt. Ioan. Andr. Ant. de Butrio,& Ioan. de Imola, Seraph. de priuil. iuram. priuil. 110. num. 15. Monald d. conf. 5. n. 106. ibi: Quod in actu contrahendi risserit, & hilari vultu contraxerit, quin dicta probatio insufficiens est, &c. Alciat. conf. 5. n. 38. lib. 1. ibi: Quod si puella rapiatur, deinde desponsetur, quamuis in illa desponsatione interuenerit risus, vel oscula, præsumitur tamen durare metus, & fingit risum, & ratio est, quia cùm sit in potestate raptorum, meritò præsumitur durare ipse metus, &c.

108 Nec quicquam facit repetitio responsionis datæ Parocho à Ludouico, quæ videtur spontaneam suam voluntatem denotare; quia hoc debet tribui metus, & turbationis effectui, ex quo augeri ipsius præsumptionem tenent Bald. in tract. schismatis, in prin. n. 19. sequitur Nic. Euerard. d. conf. 4. num. 16. vbi subdit, quod etiam per hæc verba, sponte facio, per metum passum tempore metus prolata, non purgatur metus, sed geminatur, arg. l. doli, §. diuersum, ff. de nouation. & in terminis terminis Rimin. d. conf. 77. n. 33. ibi: Vt daret contractum, & Catinella diceret, dieeti de si; talia enim verba non purgant metum, sed illũ geminant eius causa subsistẽte, &c.

109 Ex eo maximè, quia cum metus, seu coactio violenta, importunæ suasiones, & instantissimæ preces probentur, quæ sufficiant ad hoc matrimonium annullandum ex coniecturis, & aliis signis consensum significantibus non censetur probata voluntas, nec excluditur metus, vt in his terminis elegaoter consuluit Nicol. Euerard. conf. 4. n. 2. inter matrim. Zilleti, tom. 2. ibi, Tamen illa non procederet quando interuenisset metus, seu coactio violenta, nam illis interuenientibus, non probatur voluntas & consensus ex coniecturis: imò quod plus est, etiam non probatur ex claris verbis consensum, & voluntatem significantibus, &c.

110 † Et paulò inferiùs, Quod quando apparent signa extrinseco violentia inducentia metum præsentem, non probatur animus, neque consensus, etiamsi probetur, quod quis animo læto, & ridendo id fecit, & quod plus est, non admitteretur secundùm eos ad probandum actum fuisse sponte factum, saltem per directum, dum id sit improbabile, &c. Alexan. de Neuo inter conf. Alex. consil. 99. n. 10. lib. 3. ibi. Non admittitur talis probatio, quia quæcunque sint signa interiora demonstratiua lætitia, nullius sunt fidei, ex quo apparent signa de extrinseco metu, nam animum intrinsecum nullus cognoscere potest. & multi fingunt se ridere, qui timent. Vnde Iura & DD. voluerunt, quod si apparent signa metus, non admittatur volens per lætitiam & similia probare etiam metum purgatum, quia animus cognosci non potest.
111 † Idem tenet Seraph. dec. 851. n. 6. Gama Lusit. decis. 346. num. 1. ibi. † Et quamuis nonnulli aderant te-
112 stes, qui affirmare videntur spontaneam, & hilarem voluntatem vidisse mulieris ad contractum gerendum, magis tamen credendum est duobus testibus affirmantibus metum incussum fuisse, quàm contum deponentibus de spontanea voluntate, &c.

113 Nec pariter confessio Ludou. post contractum matrimonium facta, quando sub iustitiæ ministris, & custodia pædagogi adhuc erat, ei in aliquo præiudicare potest, quia est extraiudicialis, & ideò contra illum non probat etiam de Iure Canonico, Natt. conf. 101. n. 14. & 15. Ioan. Bapt. de S. Seuerino in repet. l. admonendi, col. 66. de iureiur. Abb. in cap. nisi clerici, n. 16. vers. Primo casu, de iudic. & meliùs in cap. si cautio, n. 16. de fide instr. Hercul. in tract. de probanda negotia, n. 148. vers. Quadragesimo sexto fallit, & hoc pro indubitato tenere Canonist. dicit Castr. conf. 115. lib. 2.

114 Tum, quia cùm hæc fuerit extraiudicialis, & absque iuramento facta, non debet præualere alteri iudiciali, & iuratæ, vt tenet August. Beroi. conf. 145. num. 12. lib. 1. Menoch. conf. 84. num. 71. Surd consil. 449. n. 10. sicut similiter testis depositioni extraiudiciali non creditur quando adest alia posterior iudicialis iurata, vt per glossam in cap. cum causam, de testib. Couar. lib. 1. var. cap. 13. n. 7. Beroi. decis. 198. n. 3. Clar. §. fin. quæst. 53. num. 11. hocque ea ratione affirmant, scilicet ob iuramenti religionem, & iudicis auctoritatem, cap. sicut nobis, de testib. cap. 1. in princ. quid sit inuestitura. Et ideo potiùs præsumendum est Ludouicum perturbatum & meticulosum fecisse declarationem illam extraiudicialem, quàm quod noluisset peierare aliter affirmando in sua confessione iurata cum tanto propriæ conscientiæ detrimento, Aug. Beroi. d. conf. 149. n. 12. lib. 1. Menoc. d. conf. 48. num. 75.

Tum etiam, quia prætensa confessio de matrimonio sponte contracto fuit actus matrimonio posterior, qui sanare non potuit defectum consensus in eius celebratione interuenientis, constando prout constat de meticuloso principio, vt bene per Barbat. conf. 54. lib. 1. Hippol. Rimin. d. conf. 77. n. 29. Rot. decis. 316. n. 1. coram Greg. XV. 115

Non obstat asserta geminatio ipsius confessionis extraiudicialis, quæ videbatur ex hoc posse confitenti præiudicare, ex Bart. in l. cum scimus, C. de agric. & censit. lib. 1. & aliis, quia multipliciter respondetur. 116

Primò, quia geminatio non probatur, nisi per duos testes, qui cùm sint in dicto suo singulares, non probant extraiudicialem confessionem, & multò minus illius geminationem, Seraph. decis. 1156. n. 1. & 2. & decis. 1171. n. 5. vbi dicit confessionem extraiudicialem non probari per testes singulares, etiam singularitate adminiculata. 117

Secundò, quia fuit præcipitata, & indeliberata, & ideo non potest præjudicare; secundùm Abb. & Imol. in c. cum venerabilis, de except. ubi Paul. Paris. in repet. n. 24. tom. 4. repetition. ibi, Quod confessio præcipitata, & indeliberata, ac repentina non præjudicet, secundùm Abb. & immo hic volentes idem esse in confessione facta calore iracundiæ, per text. junctà glos. in cap. ex litteris, infrà de divort. & vide Imol. & Abb. in cap. fin. suprà de confessis, & Modern. hic col. 5. in fine, multa cumulantes circa actum factum præcipitanter, & ex abrupto, ad quæ etiam vide notata per Alex. & alios in l. 2. C. de edendo, & per Felin. latiùs in cap. Ecclesia sanctæ Mariæ, colum. 12. sup. de constit. & conclusio vera est, quod talis confessio non præjudicat, &c. 118

Tertiò, quia fuit facta à Ludovico eo tempore, quo non erat in plenitudine intellectus, ut singulariter tradit Fran. Person. conf. 12. n. 56. lib. 1. ibi, Ex quo metus improvisus tollit rectum judicium deliberandi, &c. 119

Quartò, quia Ludovicus dictam confessionem incontinenti revocavit, per glos. in c. apud misericordem, 32. q. 1. ubi habetur tunc dici incontinenti revocatam confessionem, seu responsionem, quando fit revocatio antequam in acta publica confessio redigatur, Ludou. Roman. in l. si vero, §. de viro, n. 58. ff. soluto matrim. & conf. 59. ante fin. & conf. 391. n. 1. Tiraq. de retractu convent. §. 1. gloss. 5. n. 14. & 15. 120

Quintò, quia illicò, quod libertatem aliquam assequutus fuit, declaravit omnia gessisse per metum, & conquestus est de vi sibi illata, ut in simili Paris. conf. 60. à num. 37. & præcipuè n. 41. lib. 4. ibi, Nam illico, quod inde exivit, & ad domum patris sui se contulit, per instrumentum publicum declaravit omnia gessisse per metũ, quæ declaratio seu incontinenti facta, multùm adjuvat, ut superiùs dictum fuit, & declarat etiam talia verba, & confessionem fuisse prolatam, & emanasse per metũ, & durante causa metus, & consequenter redditur penitus invalida & nulla, &c. Rot. dec. 643. n. 16 part. 1. 121

part. 1. recentior. ibi *Conquestus fuit de vi sibi illata, & de matrimonio per metum contracto*, &c.

122 Sextò, quia adhuc durabat eadem causa metus,
dum scilicet præsens aderat pædagogus, aut saltem
iustitiæ ministri, qui illi metum augebant, arbitra-
batur enim sibi inde malum aliquod eventurum, si
mentem suam patefaceret, & ideò simulabat volun-
tatem & consensum; nam pueri in quibus nullus est
vsus, omnia maiora quàm sunt, iudicant propter im-
peritiam ætatis, secundùm Menoch. *de præsumpt. lib. 6
præs. 50. n. 31.* Vnde omnes actus metum subsequen-
tes meticulosi censentur, secundùm Barbat. *cons. 54.
col. 12. vol. 1.* dicentem attédi debere principium me-
ticulosum, cæteraque sequuta ab eo regulari debere.
123 Hippol. Rimin. *d. cons. 77. n. 29.* † Etiamsi carnalis
copula esset subsequuta, ita in his terminis tenet Na-
uar. *in collect. 34. n. 3.* ibi, *& iuxta hanc opinionem fuisse
decisum in Curia Archiepiscopali Neapolitana, nouissi-
mè est videre penes D. Riccium* in decis. 15. part. 2. *vbi
dicit procedere etiamsi carnalis copula esset subsequuta
vt tenuit Rota* in vna Veneta legitimitatis, 19. Ianu.
1587. coram Seraph. *vt patet apud eundem* in decis.
124 687. † *Ita quod initium metus in actu, influit in actus
sequentes, & actus medio tempore facti non attendun-
tur, quia probato semel metu, ea omnia, quæ possunt tri-
bui liberæ voluntati, etiam per metum facta censentur.
Idem Seraphin.* decis. 863. † Et quamuis ostenderit
signa lætitiæ & complacentiæ, vt optimè notat Ca-
rol. Ruin. *cons. 122. n. 4. vol. 4.* ibi, *Nec obstare videtur
quod post matrimonium contractum D. Barbara petie-
rit instrumentum ad sonandum, quod sonauerit, & can-
tauerit, ac dictum Iulium ad cantandum incitauerit, ac
etiam illum in sponsum, & maritum nominauerit, quia
125 ex his metus præcedens non purgatur.* Et paulò infe-
rius, † *Et quamuis ex aduerso diceretur quod consensit,
allegando fortè quod risit & similia, per hoc tamen
non concluditur necessario quod consenserit, cùm pendeat
126 à mentis arcano: & istud etiam sequitur Imol.* † *quan-
do apparet de metu, non debet quis admitti ad proban-
dum spontaneam voluntatem directè*, &c. Andr. Sicul.
127 *cons. 54. n. 28. vol. 2.* † *vbi concludit ex cantu, & risu
puellæ, & quod hominem ad cantandum inuitauerit, il-
lumque in sponsum & maritum nominauerit, metum
præambulum non fuisse purgatum, quando puella rupta
prius prouocata ostendisset illa signa lætitiæ; quia potuit
fingere, & ita præsumendum est, stante eadem causa me-
tus, propter quam expediebat fortè simulare. Sic enim
contigit in casu nostro, in quo Martinellus fuit pro-
uocatus ex deprehensione, & metu sibi tunc illato, meri-
to quicquid postea dixerit, aut fecerit in signum lætitiæ,
non debet attendi, velut simulatum*, &c.

Responsio ad tertiam obiectionem.

128 Non ex verberibus tantùm, & minis, sed ea suspi-
cione minarum, & cruciatus, iustus dignoscitur me-
tus; quis enim timere desineret, si prout Ludouicus,
per illum cui debebat reuerentiam & obedientiam,
esset constrictus, & arrepto pallio adductus ad lo-
cum, vbi matrimonium per fas, & nefas erat contra-
hendum, in quo nullus aderat, qui suam defenderet
causam, vel cuius auctoritate tyrannicè imperantis
iussioni resistere posset; iustè enim credebat si fin-
gendo non assentiret adstantium desiderio rem de-
uenire posse ad manus, & ita se in maximo vitæ pe-
riculo constitutum existimabat, quod sanè sufficiens
videri debet ad inducendum metum, qui caderet in
constantem virum, iuxta ea quæ resolvunt Thomas
Grammat. *decis. 103. num. 57.* Ferret. *cons. 296. n. 15.*
Euerard. *d. cons. 4. n. 53. tom. 2. inter matrimonialia
Zilleti.* Herculan. *de cautel. de non offendendo, cap. 2.*
Barbosæ Vota decisiua.

num. 13. Franc. Monal. *d. consil. 5. à num. 32. vol. 2.*
Franc. Viu. *decis. 34. n. 7. lib. 1.* Burgos de Paz *cons. 25.
n. 71.* Seraph. *decis. 863. n. 3.* vbi attestatur, quod ita
fuit sæpè resolutum, Farin. *frag. crimin. part. 2. verb.
metus, n. 26.* Gutier. *cons. 16. num. 5. & consil. 40. à n. 1.*
Valenzuel. *consil. 29. num. 52.* Giurba *cons. 69. n. 6.* ibi: 129
† *Sed coactè facere, vel metu concutionis, paria sunt.*
† Eundem enim operatur effectum suspicio de metu, 130
aut cruciatu, vel morte, quem timor ipse cruciatus, vel
mortis, & maximè in matrimonio, in quo animus
debet esse liber, non solùm à compulsione, sed etiam
à timore compulsionis, arg. *l. nouissimè, ff. quod fals.
tut. author gestum est*, ibi, *quid enim si compulsus, aut
metuens ne compelleretur*, &c. *c. bona, el 1. de elect.* &
in specie Paris *cons. 18. n. 65. in princ. & cons. 139.
n. 12. & seq. lib. 4.* Hippol. Riminald. *cons. 362. n. 20.
lib. 4. & cons. 77. n. 17. lib. 1.* Sanch. *de matrim. lib. 4.
disp. 1. n. 17. & 18.* Rot. *decis. 643. n. 2. p. 1. recentior.
& decis. 374. n. 17. coram Gregorio XV.* ibi: *Tertiò
respondetur, quod vbi verum esset, timorem debere esse
mortis, aut cruciatus, sed sufficeret, quod Marchionissa
probabiliter suspicari potuerit de metu aut cruciatu.*
Alex. *cons. 98. n. 5. inter consilia matrimonialia*, Ri-
min. iun. *cons. 36. n. 75.* † *Timor enim iustus ex affectu* 131
metuentis dignoscitur, Alberic. *in rub. ff. ex quibus cau-* 132
sis mai. † *& iustu metus suspecto sufficit pro metu*, Bald.
in l. fin. n. 7. C. de iure delib. Rimin. sen. *cons. 15. n. 26.*
Alban. *col. 77. n. 12.* Grammat. *dec. 5. n. 7. cum duobus
seqq.* Paris. *cons. 60. num. 13. lib. 4. & dicit* Bald. *con-* 133
sil. 165. ad fin. lib. 2. † *quod in matrimonio animus de-
bet esse liber non solùm à compulsione, sed etiam à timo-
re compulsionis*, &c. Idem ferè tenet Philip. Paschal.
de viribus patriæ potestatis, part. 3. cap. 2. num. 39. ibi:
Et licèt metus actu non inferatur, sufficit tamen si ad-
sit potentia coactionis, &c. † Riminald. *d. cons. 77.* 134
n. 29. ibi, *Paria sunt, quod quis compellatur per mi-
nas, vel per verbera, vel quod timeat compelli*, &c.
Quod quidem tantò magis locum habet in no- 135
stro casu, constando, prout vere constat, de verbis
pædagogi imperiosè prolatis, quibus Ludouicum
compellere videbatur, vt matrimonium celebraret;
vis enim, & metus illatus ex illis arguitur: ita Hip-
pol. Riminald. *d. cons. 77. n. 24.* ibi: *Ex quibus verbis
sic imperiosè prolatis arguitur vis, & metus illatus, &
cons. 362. n. 66. Rot. decis. 643. n. 12. part. 1. recentior.
& d. dec. 326. n. 14. coram Greg. XV.* habito respectu
ad teneram ætatem dicti Ludouici, in qua minor me-
tus sufficit, quàm qui requiritur in iuvene maiori,
iuxta ea quæ suprà adduximus *n. 22.*

Responsio ad quartam obiectionem.

Negari non potest, probabilem esse opinionem, 136
quod metus reuerentialis per se solùm matrimonium
reddit inualidum, sicut & importunæ preces, ac
dolus idem operantur, & circa hunc articulum
nullam esse propositionem, doctrinam, seu funda-
mentum, quod ad minus probabilitatem non ha-
beat: vnde in consulendo, & iudicando potest tuta
conscientia sequi opinio hæc probabilis, relicta alia
forsan probabiliori, vt per Nauar. *in Man. Latino,
cap. 27. num. 288.* Angel. *verb. opinio, num. 2.* Valent.
*in 1. 2. disp. 2. quæst. 12. puncto 4. quæst. 2. sup. verb.
dubium*, Sayr. *in claui Regia, lib. 1. cap. 6. n. 8.* Azor.
instit. moral. part. 1. lib... c. 7. quæst. 6. Torres *de fide,
disp. 85. dub. 3.* Vasq. *1. 2. tom. 1. disp. 62. cap. 4. n. 12.*
Sanch. *in præcepta Decalogi, tom. 1. lib. 1. cap. 9. n. 7.*
Ioan. Sanc. *in selectis, disp. 44. num. 61.* D. Ioan. à So-
lorzano. *de Indiarum iure, lib. 3. cap. 2. n. 58.* Et quic-
quid sit, ex suprà resolutis euidenter apparet, neque
metum reuerentialem, neque importunas preces,

aut dolum per se solum intervenisse, sed alia simul adesse penitus consensum excludentia, ex quibus sine difficultate provenit matrimonij invaliditas.

137 Vnde licèt in dubio semper pro legitimitate ma-
trimonij pronuntiandum sit, *c. fin.* & ibi Doctores,
de sent. & re iudic. Abb. *in c. fin. de desponsat. imp.*
Sanch. *de matrim. lib. 2. disp. 18. n. 5. & lib. 3. disp. 44.*
n. 2. vers. quintò probat, Gutier. *eod. tract. c. 63. n. 30.*
Stephan. Gratian. *disceptat. forens. tom. 3. c. 468.*
n. 49. & 51. etiamsi communis opinio sit in contra-
rium, Gutier. *d. c. 63. n. 31.* Med. *de legitima, lib. 1.*
tit. 2. q. 7. n. 22. itavt vnus tantùm Doctor grauis,
qui pro matrimonio decidat, præualeat communi
opinioni, Gratian. *reg. 252. in fin.* Menoch. *de præ-*
sumpt. lib. 2. præs. 71. n. 30. & 31. Gutier. *d. c. 63.*
n. 31. nihilominus tamen matrimonium metu cele-
bratum non est fauore dignum, neque pro eius vali-
ditate in dubio pronuntiandum, vt cum Putpur. *con-*
sil. 575. n. 16. lib. 2. tenet Seraph. *dec. 893. n. 32. & 33.*
ibi. *Quia cùm constat, metu esse contractum, non debe-*
mus ei fauere; nam nuptia coacta malos exitus habere
solent, Rot. *dec. 246. n. 17.* ibi. *Nec eos mouet, quod in*
dubio pro validitate matrimonij pronuntiandum est, nam
stantibus prædictis, sumus extra probabilem dubitatio-
nem, nec procliues esse debemus in fauorem huius con-
tractus alieno impulsu potius, quàm propria inductio-
ne, & tempore Quadragesimale contra Canonum pro-
hibitionem celebrati. Optimè Hippol. Rimin. *cons. 77.*
n. 37. inter maer Zilleti, ibi. *Sequitur igitur ex præ-*
dictis, hoc matrimonium fuisse, & esse nullum, sicque de
138 *iure pronuntiandum esse, quoniam coactis nuptiis non est*
fauendum, d. c. cùm locum, *cùm † malos exitus habere*
consueuerint, vt inquit Alex. in d. cons. 98. in princip.
139 vol. 3. † *Nec minus peccatum est iungere non coniun-*
gendos quàm separare non separandos, vt notatur in
cap. iueauit, de probation. *cum similibus per Paris.* con-
sil. 58. n 47. vol. 4. *Et ita concludo, sicque per senten-*
tiam diffinitiuam iudicatum fuit ad fauorem Martinelli
&c. Idem in parte asserit Monald. *cons. 6. n. 14. p. 2.*
ibi: *Et in hoc multùm oneratur conscientia iudicis, cùm*
æquè fauor sit dissoluere matrimonium contra legem Dei
contractum, sicut legitimum confirmare.

Toletana Illegitimitatis.

Impotentia respectiua perpetua potest esse annullans matrimonium filij nati ex matrimonio nullo: publicè tamen, & bona fide in vtroque, vel in altero parente impedimentum ignorante, legitimi censentur, etiam quoad successionem maioratûs habentis clausulam, quod in eo non succedant, nisi qui ex legitimo matrimonio nati fuerint.

VOTVM II.

1 *Impotentia potest esse respectiua perpetua, diriment inter eas personas, licèt quoad alias talis non existeret, & num. 2.*

3 *Declarantur* text. in c. laudabilem, de frigid. & malef. & in c. quod autem, & in cap. requisisti, 33. q. 2.

4 *Triennium non requiritur continuum ad cohabitandum, sed sufficit interpolatum.*

5 *Potentia præsũptio non elicitur ex eo quod vir potuerit se cum aliis carnaliter copulare, & vice versa.*

6 *Impedimẽtum perpetuũ illud est, quod tolli ne potest nisi medio aliquo miraculoso, vel cũ vitæ periculo.*

7 *Sententia in causa matrimoniali potest retractari quando constat de eius iniustitia, cùm nunquam transeat in rem iudicatam.*

8 *Legis ratione cessante, cessat quoque eius dispositio.*

9 *Sententia in causa matrimoniali transit in rem iudicatam, quoad expensas, bona, & hæreditatem.*

10 *Sententia in causa matrimoniali non transit in rem iudicatam respectu tantùm coniugum.*

11 *Filij nati ex matrimonio nullo, quod publicè & bona fide inter parentes contractum esset, sunt legitimi.*

12 *Filij nati ex matrimonio putatiuo, ad hoc vt legitimi habeantur, duo requiruntur, videlicet publicitas in contrahendo, & bona fides in contrahentibus.*

13 *Matrimonium quando publicè fit, bona fides in contrahentibus præsumitur.*

14 *Matrimonium illud dicitur clandestinum, ac proinde non publicè contractum, quando fuit celebratum sine denunciationibus requisitis.*

15 *Filij ex clãdestino matrimonio habiti sũt illegitimi.*

16 *Filij suscepti ex matrimonio putatiuo, nullo tamen ob impedimentum dirimens, & clandestino ob denuntiationum omissionem, non sunt legitimi.*

17 *Matrimonium non dicitur contractum absque denunciationibus, quando omittuntur ex dispensatione Ordinarij.*

18 *Matrimonium dicitur publicè contractum ad excludendam clandestinitatem, quando fuit celebratum conuocatis vicinis, & consanguineis.*

19 *Mala fides præsumitur in contrahentibus quando matrimonium fuit clandestinè celebratum.*

20 *Bona fides in dubio præsumitur.*

21 *Præsumptio bonæ fidei non infringitur per aliam malæ fidei.*

22 *Filij nati ex matrimonio putatiuo sunt legitimi, quãuis vnus ex parentibus malam fidem habuerit.*

23 *Paria sunt non fieri, vel inualidè fieri.*

24 *Bona fides colligitur ex superioris auctoritate, vel iudicio doctissimorum virorum, qui matrimonij dissolutionem approbarunt.*

25 *Contestatio litis non inducit malam fidem quoad vsus matrimoniales inter parentes, qui à principio bona fide contraxerunt.*

26 *Filij nati post latam sententiam pro nullitate matrimonij, pendente tamen appellatione, sunt legitimi.*

27 *Declaratur* text. in cap. 1. *ibi*, ante latam sententiam, qui filij sint legitimi.

28 *Declaratur* text. in c. perlatum, qui filij sint leg.

29 *Iudicis iussus, seu auctoritas, etiam in illicitis à dolo excusat.*

30 *Missus iudicis decreto in possessionem illius rei, quam scit ipsius rei conuenti non esse, sed alienam, dicitur habere bonam fidem, & potest præscribere.*

31 *Matrimonij quasi possessio colorata sufficit ad legitimationem prolis.*

32 *Matrimoniũ probatur leuioribus probationib. quãdo agitur de illius fœdere, seu ad effectũ legitimitatis.*

33 *Filiatio, & legitimitas probatur ex communi reputatione.*

34 *Filij nati ex matrimonio putatiuo sunt legitimi, quãuis parẽtes dubij sint de eius validitate, & n. 37.*

35 *Dubitans est bonæ fidei possessor.*

36 *Dubitantes de validitate matrimonij non habent malam fidem.*

38 *Dubius est, qui in vtramque partem ita fluctuat, vt in neutram magis inclinet.*

39 *Dubitans licitè potest insistare possessioni rei, quam bona fide acquisiuit, licèt postea de tituli validitate incipiat dubitare.*

40 *Parentes*

40 *Parentes iusto iuris, vel facti errore contrahentes malam fidem habere censentur.*
41 *Error iniustus bonam fidem causat.*
42 *Legitimi ex bona fide parentum succedere possunt in maiorata, quę habet clausulam ne in eo succedant, nisi filij nati ex legitimo matrimonio, & numeris seqq.*
43 *Matrimonij appellatione venit verum, & non putatiuum.*
44 *Ætatis legitima appellatione venit solùm ætas naturalis.*
46 *Natus ex matrimonio putatiuo dicitur procreatus ex legitimo matrimonio.*
47 *Legitimitas vera non aliunde pendet, quàm ex approbatione legis, quæ filios vt legitimos simpliciter approbat.*
48 *Ad fundamenta contrariæ sententiæ respondetur.*
49 *Matrimonium putatiuum legitimum est.*
50 *Testator vocans ad successionem ex vero matrimonio natos, excludit procreatos ex matrimonio putatiuo.*
51 *Instrumentū legitimationis probat quē illegitimum.*
52 *Relatū est in referente cū omnibus suis qualitatibus.*

DOMINA Sancia ætatis 14. annorum matrimonialiter se copulauit cum Antonio ætatis 15. ferè annorum, & post matrimonialem cohabitationem per tres circiter annos, ipsa Sancia coram Iudice Ecclesiastico litem mouit super nullitate huiusmodi matrimonij, propter impotentiam dicti Antonij.

Iudex præfatus cognoscere de causa incœpit, non solùm in vim suæ ordinariæ iurisdictionis, sed etiam vigore cuiusdam Breuis Apostolici, in quo summus Pontifex illi in mandatis iniungebat, vt auditis partibus iustitiam faceret, non obstante defectu triennalis cohabitationis. Hinc initium sumpsit causa huiusmodi, in qua dicta Sancia allegauit se adhuc virginem existere, dictumque Antonium habere impotentiam respectiuam perpetuam: sed facta ex mandato Iudicis in vtroque matronarum, & Medicorum experientia, fuit conclusum, dictam Sanciam esse virginem, sed non adeò arctam, & inhabilem, quin posset à viro potenti cognosci; at verò Antonium non esse omninò impotentem, cùm aliquando mulieres non virgines carnaliter cognouerit. Quapropter idem iudex pronuntiauit, vt iterum insimul cohabitassent, sed transacto anno, dicta Sancia ob eandem causam ab Antonio diuertit, & hac occasione idem iudex mandauit, vt ad nouam deueniretur experientiam, ex qua cùm de virginitate dictæ Snciæ, & impotentia respectiuè perpetua dicti Antonij matronarum, & Medicorum iudicio constaret, idem iudex matrimonium huiusmodi nullum, & inualidum pronuntiauit, à qua sententia cùm ambo appellauerint, nullus suam prosequutus fuit appellationem, vnde seruatis de iure seruandis, idem iudex dictas appellationes esse desertas declarauit, & exequutoriam relaxauit.

In vim huius sententiæ, quæ transiuit in rem iudicatam, dicta Sancia matrimonium cum alio contraxit in facie Ecclesiæ publicè, denuntiationibus tamen ex dispensatione Episcopi omissis, post cuius matrimonij celebrationem & consummationem dicitur fuisse à quodam consanguineo dictæ Sanciæ factam extraiudicialem protestationem eius marito pro eo constituendo in mala fide, sine vllius iudicis auctoritate, & mandato.

In quo matrimonio iidem permanserunt per spatium 27. annorum sine vlla contradictione, sed præmortua dicta Sancia, & relicta filia, quæ in quibus-

dam maioratibus successura est, nonnulli suæ matris consanguinei opponunt de eius illegitimitate, & nullitate sententiæ, qua primum matrimonium fuit dissolutum, tum vel maximè, quia dictus Antonius postea virginem quandam in vxorem ducens ex ea filios suscepit.

Interrogatus pro veritate respondi dictam filiam fuisse & esse legitimam, & ex legitimo matrimonio natam, ac proinde capacem successionis bonorum, & maioratuum etiam expressam clausulam habentium, quod in eis succedant tantùm filij qui nati fuerint ex legitimo matrimonio. Ex duobus motus sequentibus fundamentis.

Primum fundamentum.

1 Validitas matrimonij secundo loco contracti, ac legitimitas filiorum, qui ex eo nati sunt, procedit ex nullitate & dissolutione alterius primùm celebrati, pro cuius dissolutionis iustitia est aduertendum, prout in facto præsupponitur, quod ex arctatione Sanciæ, & inhabilitate, ac flaccitate Antonij insimul habitantium sine carnali coniunctione oriebatur quædam impotentia respectiua perpetua dirimens inter eas personas, licèt quoad alias talis non existeret; potest enim contingere quod homo imbecillis, & membri parum apti ad copulam, contraxerit cum muliere aliquantulum arcta, quo casu absque dubio perpetuò remanerent inhabiles ad copulam; quod non ita eueniret, si ea virum haberet magis fortem, & ille mulierem non ita arctam, vt eleganter tradit l. 3. *tit.* 8. *p.* 4. ibi: *E si entendiera que el primer marido auia grande miembro, è en tal manera parado que por ninguna manera no la pudiera conocer sin gran peligro della, maguer en el huuiesse fincado por tal razon no la deuen partir del segundo marido, porque parece manifiestamente, que el embargo que era entre ellos, y el primer marido duraua por siempre.*

2 Idem resoluit Sanch. *de matrim. lib.* 7. *disp.* 93. *n.* 5. eleganter Basil. Pont. *eod. tract. lib.* 7. *cap.* 61. *n.* 4. ibi: *Ex iis facili, & aperta ratiocinatione colligitur nostra sententia, posse scilicet inter aliquos intercedere respectiuam tantùm impotentiam, eamque perpetuam: virum enim aliquatenus debilem cum fœmina adeò arcta iungi matrimonio continget, qui perpetuò ad congressum erunt inhabiles, & tamen ille aliam, quæ fuerit solata, oblectare poterit, & fœmina alium valentiorem respuet; potest ergo esse impotentia respectiua simul, & perpetua.* Et pro hac parte adducunt text. *in cap. fraternitatis, in fin. de frigid. & malefic.* vbi apertè glos. *verb. debeat.*

3 Aduersus hanc resolutionem nihil probant text. *in cap. laudabilem, de frigid. & malefic. & in cap. quod autem, & in cap. requisisti* 33. *q.* 1. quia hi Canones loquuntur de illo, qui asseruit se esse naturæ absolutè frigidæ, & opposuit absolutam impotentiam respectu omnium mulierum, quæ talis esse non poterat, cùm aliis personis potuerit se carnaliter copulare, vt tenet Basil. Pont. *d. c.* 61. *n.* 10.

4 Non obstat, quod non fuit absoluta cohabitatio triennalis, quia ea non obstante, voluit summus Pontifex, quod de nullitate matrimonij ageretur, vt in positione casus diximus, vt circumscripta hac Pontificis dispensatione, cohabitatio ad quadriennium ascendit interpolatum; non enim requiritur quod triennium sit continuum, ex Mascard. *de probat. concl.* 889. *n.* 8. Sanch. *d. lib.* 7. *disp.* 111. *n.* 5.

5 Nec in hoc casu præsumptio potentiæ elicitur ex eo, quod vir potuerit se cum alia carnaliter copulare, & vice versa, vt optimè tenet Sanch. *d. lib.* 7. *disp.* 93. *n.* 2. ibi: *Cæterùm multò verius est, non ex eo, quod potuit ab alio cognosci, potuisse quoque à priori viro, & ita non inde concludi validum fuisse primum matrimo-*

num, &c.Et addit idem Sanch.*d.lib.7.disp.99.n.18.* quod si impotentia,seu arctitudo fœminæ non absoluta, sed respectiua iudicata est, non separanda est à posteriori matrimonio,nec aliquæ sunt partes iudicis ad perturbandum hoc posterius coniugium, litemve intentandam,cùm legitimè nubere potuerit,non enim sibi interdici potuit aliud matrimonium.

6 Accedit quod dum dictus Antonius intentauit quodam instrumento ligneo Sanciam aperire, manifestè agnouit suam debilitatem, & impotentiam ad id alio modo peragendum,ac proinde impedimentum ex sua parte perpetuum, vt benè tradit Basil. Pont. *d.lib.7.c.61.n.2.* ibi: *Illud est impedimentum perpetuum,quod tolli non potest,nisi medio aliquo miraculoso,vel cum vitæ periculo, vel quod ius, & æquitas iniquum iudicat,sed medium hoc deflorandi fœminam artificio aliquo, seclusa viri congressu,eiusmodi est,quod nec natura,nec iura permittunt,igitur adhiberi nō debet, sed perpetuum censendum impedimentum,si quis nō naturaliter,sed artificiosè fœminā valeat violare;* & ibi reprobat Sanchez, qui videtur contrarium asserere.

7 Nec etiam obstat dicere, quod constando de iniustitia latæ sententiæ in causa matrimoniali,potest illa retractari,ex quo datur vitium irremissibile, & tenentur contrahentes ad priora connubia redire, si fortè ad secundas nuptias in vim dictæ sententiæ conuolauerint, cùm ea nunquam transire possit in rem iudicatam,vt probatur *in cap.tenor,de sent. & re iudic.cap.1.*ibi, *priora connubia,*&c.*c.laudabilem §.in fine,*ibi, *cogantur ad priora connubia redire,c.fraternitatis* 6.ibi,*inter ipsam & primum virum diximus matrimonium extitisse,*&c. *de frigid. & malefic.c.cum in captiuitate,gl.* 2.34.*q.*2. Cou. *de spons. p.2. cap.vlt. §.fin.n.19.vers. Ex quo infertur,*Siluest.*in sum.verb. matrimonium* 8. *q.16.n.16. vers.*8. Sanch.*d.lib.7. disp.100. n.1.* Quod adeò verum dicunt, licèt sententia fuerit lata vltra triginta annos, gl. *vers.per sententiam,in c.1.de excep.glos.vlt.in c.later,de sent. & re iud* c.Imol.*n.10. in Clem.* 1.vbi Card.*n.12.illo cit.* Marant *de ordine iudic.p.6.c.de sentent.n.154.*

8 Respondetur enim multipliciter, & primò, quia dicta sententia transitum iam fecit in rem iudicatam, & nullo modo potest retractari, eo quòd dicta Sancia mortua est, & ob id deficit ratio,ob quam semper.& quocunque tempore possunt huiusmodi sententiæ impugnari,videlicet quia illa transiens in rem iudicatam,foueret peccatum, separando veros coniuges, vel vniendo eos, qui tales esse nequeunt: quæ quidem ratio, stante morte dictæ Sanciæ, locum in hoc casu habere non potest, legis enim ratione cessante, cessat quoque eius dispositio, *l. in omni*, vbi Bart. *ff. de adoption. l. quod dictum, ff. de pactis, l. adigere, §. quamuis, ff. de iurepatr.* cum multis per me citatis *Axiom.236.n.9.*

9 Secundò respondetur,quod licèt sententia in causa matrimoniali non transeat in rem iudicatam quoad ipsum coniugium; nihilominus tamen hoc non intelligitur quoad alia,veluti expensas,bona,hæreditatem, &c. in quibus succumbens condemnatus fuit per eam sententiam, à qua non fuit appellatum, vel appellatio deserta extitit; siquidem hæc omnia restituenda non sunt illi, qui postea reclamauit, aut errorem sententiæ ostendere vult. Ratio autem patet, quia vt suprà dicebamus, sententia matrimonij ideò non transit in rem iudicatam, ne foueatur peccatum sustinendo matrimonium irritum, aut dissoluendo validum, quæ ratio cessat omninò in condemnatione expensarum, & bonorum; & ideò sententia in hac parte sequitur naturam aliarum, quæ transeunt in rem iudicatam,ita Felin. *in c.later,n.10. decl.9.de sent.& re ind.*Sanch.*d.lib.7.disp.100.n.11.*

Tertiò respondetur, ex eadem ratione dicendum, sententiam in causa matrimoniali non transire in rem iudicatam respectu tantùm coniugum, qui solummodo peccato commacularentur, si aliqua via cognoscerent iniustitiam dictæ sententiæ: quod in aliquo tertio verificari minimè potest, eo quòd iste non occasione euitandi peccatum aliquod, sed rem familiarem lucrandi, quam ad se spectare ob nullitatem matrimonij prætendit, excludendo filios ex illo natos tanquam illegitimos, opponit contra sententiam; quo clarum est,huic non obstare exceptionem rei iudicatæ, neque sententiam posse quoad hanc partem retractari, vt per se patet. 10

Secundum fundamentum.

Adhuc supponentes contra ea, quæ suprà resoluimus, nullitatem sententiæ, vel impedimentum irritans, ob quod veniret omninò dissoluendum matrimonium,nihilominus ad hoc, vt filij ex eo nati legitimi censerentur, sufficiebat quod publicè, & bona fide inter parentes contractum esset; ita expressè probant *cap.2.c.peruenit* 11. *cap. ex tenore* 34. *qui filij sint leg.*Cou.*de sponsal.par.2.c.8.§.1.*Paleoth.*de nothis, & spur. c.9.* D. Ioan.del Castillo *quotidian. lib.1.c.11.* Ioan. Baptista Costa *de facti scientia, & ignorantia,cent.3.inspect.38.n.3.* Basil.Pont.*de matrim. lib.11.cap.2. §.vnico,in princip.* Ioan.Gutier.*in tract.de matrim. cap.71.n.2.* Ceuall. *commun. contra commun.q.697. in princ.* Arellan. *in tract.de rat.iur. & iur. imp. c.5.n.83.* Faiard.*in tract. de legitim. per subsequens matrim.memb.3.n.167.l.3.vers. Otrosi dezimos,tit.3. p.4. l.1. tit.13.ead.part.* 11

Duo requisita necessariò interuenire debent ad hoc vt ex matrimonio putatiuo filij nati legitimi habeantur, videlicet publicitas in contrahendo, & bona fides in contrahentibus. 12

Primum requisitum exigit text.*in d.cap.1.*ibi, *parentes eorum publicè,*&c.Et rationem in illo text.præstant Doctores,quia quando matrimonium publicè fit, bona fides in contrahentibus præsumitur, sicut mala per contrarium, quando clam celebratur, iuxta illud,*qui malè agit odit lucem.*Publicitas enim in iure multipliciter dicitur, vt *in l.1.§.huius studij,ff.de instit.iure,& in rub.ff. & Inst. de publicis iud.& in 6.si diligēti,de foro compet.*Quoad nostrum propositum id dicitur publicum, quod clandestinum non est, & si matrimonium clandestinum proponatur, exinde colligitur non fuisse publicè contractum, iuxta reg. contrariorum, de qua *in l. 1. de iis qui sunt sui vel alien.* † Et communis obseruat, illud matrimonium dici clandestinum,ac proinde non publicè contractū quando fuit celebratum sine denuntiationibus requisitis *in cap.cùm inhibitio,de clandest.desponsat.* Ita docent Henriq. *in sum.lib.1.c.15.§.1.lit.D,*Cou.*de sponsal.part.2.cap.6.num.2.* Sanch. *de matrim.lib.3. disput.1. à num.2.*Basil.Pont.*eod.tract.lib.4.cap.37. num.6.* & me citato Faiard.*vbi suprà,n.178.* Quamuis enim denuntiationes necessariò non requirantur ad validitatem actus, quæ in Parochi præsentia, & duobus testibus tantùm consistit,nihilominus tamen quoad alios effectus maximè desiderantur, itavt tam Iure Decretalium, quàm nouissimo Concilij Trid.attento, tanquam clandestinum habendum est illud matrimonium, quod absque denuntiationibus celebratum fuerit,licèt in eo duo testes, & præsentia Parochi interuenisset, ex *d.c. cùm inhibitio,in princ.* vbi solēnitatem denuntiationū obseruandā præscribit,iuncto §.ibi,*huiusmodi clandestina,*&c.& *§.vlt.*ibi *Tales coniunctiones,*&c. dum pœnā præscribēs vtitur particula *illis*, cuius est natura præcedentia repetere, 13 14

er

ex leg. *l. asse toto ff. de hæred. instit.* com similibos, de quibus Pereg. *de fideicom. art. 16. num. 2. & 25.* & ego ipse *de dictionib. vsufreq. dict. 26. à princip.*

15 Cùm ergo filij ex clandestino matrimonio habiti sint illegitimi, Ceruantes *ad l. 6. Tauri, n. 21.* Pereg. *de fideicomm. art. 24. num. 8.* Castill. *d. lib. 2. c. 11. n. 8.*
16 Sanch. *d. lib. 3. disp. 41. n. 6.* sequitur † filios susceptos ex matrimonio putatiuo, nullo tamen ob denunciationum omissionem, non esse legitimos, *d. cap. cùm inhibitio, §. 1. de clandest. desponsat.* Cou. *de sponsal. p. 2. cap. 6. n. 12.* Peregr. *d. art. 24. n. 74.* Gutier. *d. c. 71. ex n. 8.* Ceuall. *d. q. 697. n. 7.* Steph. Gratian. *discept. forens. cap. 83. à n. 13.* Gallus *de except. tit. 1. parte. 1. except. 2. num. fin. & tit. 4. p. 2. except. 27. n. 217.* Marta *de success. legali, p. 1. q. 18. n. 9. cum multis seqq.* Ego ipse *in collect. ad d. c. 2. qui filij sint legit. n. 20.* & me citato Faiard. *d. loco, num. 193.*

17 In hoc autem matrimonio inter Sanciam, & Franciscum contracto denunciationes non defuerunt, ob quorum omissionem dicatur clandestinum, & ob id filij ex eo nati illegitimi habeantur, cùm fuerint ex dispensatione Ordinarij omissæ, quæ illi conceditur per Concil. Trident. *sess. 24. de reformat. matrimon. c. 1. vers. Quod si aliquando*, lege enim permittente quod fit, dicitur iustè, & benè fieri, *l. quis sit fugitiuus, §. apud Labeonem*, ibi, *quia id facit quod publicè facere licere arbitratur, ff. de ædilit. edicto, c. quod dicam 14. q. 4.* cum aliis citatis per me *Axiom. 136. num. 12.* Et ideò talem omissionem nihil obesse quando denuntiationum solemnitas ex aliqua iusta causa omitteretur, resoluunt Gutier. *d. cap. 71. n. 10.* Stephan. Gratian. *discept. forens. cap. 83. n. 24.* citati à Faiard. *dicto loco, n. 182.*

18 Accedit quod matrimonium huiusmodi fuit celebratum conuocatis vicinis, & consanguineis, nemine seriosè excluso, quo casu ad hunc effectum dicitur publicè contractum, secundùm opinionem Abb. *in d. cap. cùm inhibitio*, Anton. Gom. *l. 49. Tauri, num. 1. vers. ex quo*, Coo. *d. c. 6. in princ. n. 10.* Ceruantes *l. 6. Tauri, n. 25.* & ex Oldrad. Ioan. Lup. Roland. & aliis, quos refert, & communem dicit Mascard. *de probat. concl. 297. n. 6.*

19 Secundùm requisitum bonæ fidei non defuit in hoc matrimonio, eo quòd cùm fuerit publicè contractum, præsumitur bona fides in contrahentibus, sicut è contrario mala præsumitur, quando clandestinè fuit celebratum, iuxta dictam auctoritatem Christi Domini Ioan. 3. *qui malè agit, odit lucem*: refertur *in c. consuluit, de offic. deleg. & in c. vnic. vers. Porrò, vt Eccles. benefic. sine dimin.* cum similib. quæ adducit Cæpol. *de simulat. contract. præs. 20.* Tiraq *de pœnis temper. causa 12. num. 11.* & pleniùs *de retractu conuent. in præfat. à n. 13.* Menoch. *de præsumpt. lib. 4. præs. 12. n. 7.* Sicut per contrarium, qui rectè agit, in luce ambulat, & minimè latebras quærit, aut tenebras, vt docet idem Christus Dominus Ioan. 18. *Ego palàm loquutus sum mundo, ego semper docui in Synagoga, & in Templo*, explicat Pontifex *in c. cùm ex iniuncto, de hæret.*

20 Vnde ex eadem publicitate qua fuit celebratum huiusmodi matrimonium, colligitur contrahentium bona fides, dum de mala non constat, & in dubio requisita bona fides præsumitur, Peregr. *d. art. 24. n. 67. & 68.* Honded. *cons. 87. n. 28. & 29. vol. 1.* Paschal. *de viribus patriæ potest. part. 2. c. 4. n. 77.* Rot. *decis. 443. n. 10. in fine, p. 2. recentiss.*

21 Quam quidem bonæ fidei præsumptionem non infringit alia, quæ capi potest ex eo quod dicta Sancia potuerit dubitare de impotentia Antonij, & validitate dictæ sententiæ, quia nulla potest esse probabilis coniectura, quæ dictæ Sanciæ causam dubitandi præstaret, aut illam sic dubiam in mala constituisset fide, secondùm ea, quæ resoluit Gilchen. *præscript. p. 2. memb. 2. à princip.*

Et licèt sine veri præiudicio fateamur, dictam Sanciam habuisse malam fidem, adhuc bona sufficeret dicti Francisci, vt filij ex eo procreati legitimi censerentur, esset enim monstruosum, vt filij quoad patrē legitimi, quoad verò matrem illegitimi haberentur, vt in simili ait text. *in cap. per venerabilem, vers. Videretur, qui filij sint legit.* quemadmodum etiam ius nostrum non patitur, vt quis pro parte sit seruus, pro parte liber, *l. si pariter 9. in fin. & l. duobus 30. ff. de liber. causa, l. in fine princip. C. de latina libert. tollen.* notauit glos. *verb. ambo, in c. cùm inhibitio*, & probatur expresè *in cap. ex tenore, qui filij sint leg.* & resoluunt Emman. Costa *in cap. si pater, verb. vxorem, num. 4. de testam. in 6.* Anton. Gabr. *lib. 6. commun. tit. de legitim. concl. 4.* Pereg. *d. art. 24. n. 66.* Duen. *reg. 150. limit. 2. vers. Circa*, Ceruantes *d. l. 6. Tauri, num. 13.* Sanch. *de matrim. lib. 8. disp. 54. num. 46.* Gotier. *d. cap. 71. num. 1.* Seraphin. *decis. 1099. num. 1.* Gironda *de priuileg. n. 1195.* Castil. *d. c. 15. n. 13.* Ego ipse *in collect. ad d. c. 2. n. 9. & 10. d. c. ex tenore, n. 4. & 5. qui filij sint leg.* me citato Faiard. *in tract. de legitimitate per subsequens matrim. num. 169.* 22

Bonæ fidei dicti Francisci non obest asserta protestatio illi facta, quia fuit extraiudicialis, & sine auctoritate publica, ac proinde nulla debet censeri, quia paria sunt non fieri, vel inualidè fieri, *l. non putauit, §. non quamuis*, vbi Bart. *ff. de bonor. possess. contra tab. l. 1. §. quod autem*, vbi Bald. *ff. de offic. præfecti vrbis*, & paria sunt non fieri, & inutiliter fieri, *l. pen. in princ. ff. de suis, & legit. hæred. l. quoties*, vbi glos. *ff. qui satisd. cog.* cùm aliis citatis per me *Axiom. 175. n. 14.* Non enim tenebatur credere protestationi huiusmodi non rectè factæ, cum aufugisset illam faciens, imperfectam relinquens; nec etiam eandem bonam fidem potuit obscurare, stante superioris auctoritate, qua nitebatur, vnde elicitur bona fides, licèt in iure erretur, ad not. per Rot. *decis. 71. n. 2. p. 5. recentior.* † prout etiam eadem colligitur ex iudicio doctissimorum virorum, qui matrimonij huiusmodi dissolutionem approbarunt, ex eadem Rot. *dec. 120. n. 4. p. 1. recent.* & denique ex ipsa sententia dissolutionis, & nullitatis, pro qua stat præsumptio, ex vulgaris iuribus, nam res iudicata pro veritate habetur, *l. si non sortem, §. hæredi, ff. de condict. indebiti, l. cùm putarem, ff. famil. herciſc.* cum aliis adductis per me *Axiom. 200. n. 1.* 23 24

Cuius resolutionis probabilitas colligitur ex *c. 2. qui filij sint legit.* dum ait filios natos post litem contestatam super matrimonio publicè contracto, quod per sententiam nullum fuit declaratum, legitimos esse. Si ergo contestatio litis non inducit malam fidem quoad vsus matrimoniales inter parentes, quia à principio bona fide contraxerunt, iuxta text. *in c. 2. vt lite pend.* Faiard. *d. tract. de legit. per subsequens matrim. num. 175.* & regulam generalem de continuanda possessione pendente lite, quæ probatur *in c. 5. illo tit.* & quæ latè prosequitur Lancellot. *de attent. p. 2. c. 4. limit. 1.* iuncta vera, & recepta interpretatione illius c. ibi, *ante probatam occupationem*, &c. quomodo simplex quædam, extraiudicialis, & informis protestatio malam fidem inducere poterit? 25

Vnde prouenit filios natos post latam sententiam pro nullitate matrimonij, pendente tamen appellatione, esse legitimos, sicut legitimi censentur filij nati lite contestata, quia interim parentes licitè matrimonio, suáque possessione vtuntur, nec debent ea priuari lite durante, seu appellatione pendente, *l. 1. & per totum, ff. nil nouari appel. pend.* & ita idem docet Pereg. *d. art. 24. n. 61.* Ioan. Baptist. Costa *d. in spatt. 38.* 26

num.6. Bellet. disquisit. Cleric. p. 1. tit. de discipl. Cle-
27 ric. §.3. num. 23. in fine, Faiard. d. tract. num. 175. † in-
telligentes verba illa d. cap. 2. ibi, ante latam senten-
tiam, non quod insinuent susceptos post sententiam
illegitimos esse, sed vt intelligamus de filiis susce-
ptis post sententiam, quæ transit in rem iudicatam.
28 Ex his quoque infertur, optima ratione procedere
Pontificis responsum in cap. perlatum 8. qui filij sint
leg. Dum legitimos censet filios, quos mulier susce-
pit ex secundo matrimonio post prolatam diuortij
sententiam super primo, quæ ei cum alio viro con-
trahendi facultatem concedebat; nam suprà osten-
dimus, legitimos esse filios susceptos ex matrimonio
nullo, quod vterque, vel alter ex parentibus bona
fide contraxerunt; constat autem, quod quando ma-
ter secundum matrimonium contraxit auctoritate
sententiæ, quæ primum separauit, facultatem conce-
dens secundum contrahendi, habuit iustam ratio-
nem credendi sibi contrahere licitum esse, & conse-
quenter bonam fidem, ex reg. text. in l. iustè possidet,
ff. de acquir. possess. cum similibus, in quibus probatur,
29 quod † etiam in illicitis iussus, seu auctoritas Iudi-
cis à dolo excusat, glos. in c. dixit Dominus, 12. q. 5.
& quæ latè adducit Mantua sing. 119. & Tiraq. de
30 pœnis tempor. causa 34. n. 4. † Hoc idem confirmatur,
quia missus Iudicis decreto in possessionem illius rei,
quam scit ipsius rei conuenti non esse, sed alienam,
dicitur habere bonam fidem, ideoque potest præ-
scribere, vt probatur in l. & generaliter, ff. de noxal.
act. in princ. iuncto fine ibi, eademque dicenda sunt, si
cùm ab eo non defenderetur iussu Prætoris, &c. Vnde
ex iis & aliis receptum testatur Cou. in reg. possessor,
part. 2. §. 8. n. 9. Menoch. illustr. c. 72. n. 1. plene Gil-
chen. de præscript. p. 2. memb. 2. c. 5. à princ.
31 Iuuat, quod quasi possessio coluta matrimonij
sufficit ad legitimationem prolis, vt censuit Rot.
decis. 71. n. 2. part. 1. recentior. quæ allegat text. in cap.
ex tenore, vbi Abb. n. 7. & Præpos. num. 3. qui filij sint
32 legit. † Quando enim non agitur de matrimonij
fœdere, sed ad effectum legitimitatis, probatur ma-
trimonium leuioribus probationibus. Paris. cons. 57.
num. 41. lib. 4. Ferret. cons. 49. num. 1. Rot. decis. 406.
n. 8. part. 1. recentior. & ipsamet decis. 681. num. 2. p. 1.
recentissim. tenet quod quando agitur de matrimonio,
non ad effectum permanendi in illo, sed ad effectum
legitimitatis prolis, pro successione sufficiunt leuio-
res probationes, & allegat glos. in cap. lator, qui filij
sint leg. & Paris. cons. 13. n. 22. lib. 2.
33 Facit etiam, quod filia ex huiusmodi matrimonio
nata semper habita fuit pro legitima, & ex legitimo
matrimonio procreata, ex quo satis probatur filia-
tio, & legitimitas, Rot. decis. 434. n. 7. & decis. 406.
n. 1. part. 1. recentiorum.
34 Et adhuc non apparente ita apertè de bona fide
dicti Francisci, prout constat ex dictis, sed casu ne-
gato, quòd ille validitatem sui matrimonij in du-
bium reuocare posset; nihilominus tamen eius filia
pro legitima habenda est, non obstante huiusmodi
parentis dubio: quæ resolutio probatur ex eo, quia
suprà diximus, legitimos esse filios natos ex matri-
monio nullo, si parentes, vel eorum alter erant in
bona fide; & è contrario illegitimos esse quando
ambo verè, aut præsumptiuè impedimenti conscij
erant; sed qui dubij sont de impedimento matrimo-
nij, & eius validitate, non habent impedimenti
scientiam, sed bonam fidem, iuxta regulam text. in
cap. si virgo 34. q. 2. vbi Augustinus ait bonæ fidei
possessorem dici, qui se possidere ignorat alienum;
malæ verò fidei cùm sciuerit alienam esse rem, quam
possidet; ex quibus verbis probatur, ad inducendam
malam fidem necessarium esse quod positiuè sciatur
vitium possessionis, seu impedimentum existens;
sufficere verò ad bonam fidem ignorantiam vitij, seu
impedimenti per negationem scientiæ: quo argu-
mento † dubitantem esse bonæ fidei possessorem,
notauit glos. vlt. vers. Item qui dubitat, in cap. vltim. de 35
præscription. quam sequuntur Doctores communiter,
ex Abb. n. 40. Paris. n. 48. & aliis ibi, Menoch. illustr.
c. 77. à n. 3. Sarmient. lib. 2. select. c. 10. n. 5. Balb. de
præscript. a. p. tertia partis, q. 1. Sanch. de matrimon.
lib. 2. disp. 41. n. 4. & 8. Sayr. de censur. lib. 1. c. 13. Ioan.
Solorzan. de Indiarum iure lib. 3. c. 3. n. 80. & 81.
Accedit, quia quando vxorati dubitant de validi- 36
tate matrimonij, dubium huiusmodi est specula-
tiuum, quia non dubitant in praxi, an licitè vtantur
matrimonio, sed an illud validum sit; quod quidem
dubium non inducere malam fidem, tenent com-
muniter Doctores, & ita explicant Couar. de sponsa-
lib. part. 2. cap. 7. §. 2. n. 10. & in reg. possessor, p. 2. §. 7.
num. 4. Nau. in cap. si quis autem, num. 61. de pænit. di-
stinct. 7. Valent. tom. 2. disp. 2. quæst. 14. puncto 4. du-
bitat. 4. & tom. 3. disp. 7. quæst. 3. puncto 2. vers. Tertia.
Et confirmari potest ex decisione text. in c. 2. de secun-
dis nupt. & in cap. inquisitionis, de sent. excommunicat.
vbi sciens impedimentum matrimonium annullans,
nullo modo potest petere, vel reddere debitum, quod
tamen licitè reddit, quando dubitat de impedimento,
& matrimonij validitate.
Quod quidem adeò verum est, vt si non solùm 37
Franciscus, sed etiam Sancia, dubij sint de validita-
te matrimonij inter eos contracti, adhuc filij cum
hoc dubio suscepti legitimi erunt, si à principio
vterque bona fide contraxit. Ratio est, quia vt suprà
dicebamus, ad hoc vt filij in hac materia sint legi-
timi, sufficit quod parentes impedimenti scientiam
non habeant, d. cap. ex tenore, ibi, ignaram, qui filij sint
legit. sicut vt illegitimi sint, requiritur quod habeant
impedimenti scientiam, d. cap. cum inhibitio, §. 1. ibi,
impedimentum scientes, &c. † Quam quidem scien- 38
tiam dubitans non habet; dubius enim est, qui in
vtramque partem ita fluctuat, vt in neutram magis
inclinet, glos. in l. de statu, ff. de testam. recepta ex
Nau. in d. cap. si quis autem, n. 12. & aliis, de quibus
Sanch. d. lib. 2. disp. 41. n. 2. Iuuat, quia in dubio melior
est conditio, quæ iustæ possessioni fauet, reg. in pari,
de regul. iuris in 6. cum similibus. † Vnde istum sic 39
dubitantem licitè posse insistere possessioni rei, quam
bona fide acquisiuit, licèt postea de tituli validitate
incipiat dubitare, vt post Ioan. Medin. de rest. q. 17.
constanter sequuntur Doctores communiter, vt per
Burgos de Pax in proœm. legum Tauri n. 406. Garcia
reg. 227. n. 3. Molin. de instit. tract. 2. disp. 35. ad fin.
Et in fortioribus terminis, si constare posset di- 40
ctos Franciscum & Sanciam iusto facti cum iuris
errore nulliter contraxisse, adhuc filiam ex illis pro-
creatam pro legitima habendam esse, quia quando
parentes iusto iuris, vel facti errore contraxerunt,
non malam, sed bonam fidem habere censentur, vt
resoluunt Abb. in cap. perlatum, n. 5. & in cap. per ve-
nerabilem, n. 36. in fine, qui filij sint legit. Paleoth. de
nothis & spur. c. 9. ad fin. Cov. d. c. 8. §. 1. n. 9. Peregrin.
de fideicom. art. 24. n. 69. Faiard. d. tract. de legitimat.
per subsequens matrimonium, n. 171. † Immò & iniu- 41
stus error sufficeret, quia & iste bonam fidem causat,
ex Menoch. illustr. c. 77. n. 7. Menoch. de præsumpt.
lib. 3. præs. 130. ex n. 3. Fachin. lib. 3. controuers. c. 28.
Sanch. de matrim. lib. 5. disp. 3. n. 13. Gilchen. de præ-
script. part. 2. memb. 1. c. 3. n. 8. & 13.
Non obstat, quod maioratus cuiusdam institutio 42
habet expressam clausulam, ne in eo succedant, nisi
filij nati ex legitimo matrimonio, qua clausula stan-
te, videtur legitimos ex bona fide parentum succe-
dere

dere non posse, secundùm opinionem Curtij iun. quem refert & sequitur Fulu. Pacian. *de probat. lib. 2. cap. 16. n. 69. vers. Ex quo infertur*, Cald. Pereira *de nominat. emphyt. quæst. 21. n. 42. cum seqq.* Qui his potissimùm mouentur fundamentis. Primò, quia etsi ex putatiuo natus matrimonio sit verè legitimus, non tamen ex legitimo, vt expediebat, natus matrimonio, sed ex nullo & illegitimo, ob quod in vocatione natorum ex legitimo matrimonio non debet comprehendi, quemadmodum nec per rescriptum legitimatus, qui est verè legitimus, comprehenditur. Secun-
43 dò, quia † mentione facta in matrimonio, intelligitur de verò & non putatiuo, Bald. *in l. falsus, §. an etiam,*
44 *ff. quod falsò tut.* Tertiò, quia † appellatione legitimæ ætatis solum ætas naturalis intelligitur, ex *l. fin. C. de his qui ven. ætatis impetr.* cùm verba propriè sint intelligenda, *l. sin autem, ff. de exercit. act. l. Labeo, ff. de supellect. legata*, & conditio non per æquipollens, sed specificè sit adimplenda, *l. qui heredi, & l. Mæuius, ff. de condit. & demonstr.*

45 Contrarium tamen, immò quod adhoc stante hac clausula legitimi ex bona fide parentum sint admittendi, tuentur Socin. iun. *cons. 39. n. 18. & cons. 63. per tot. lib. 3.* Greg. Lop. *l. 1. col. 2. verb. Se casa con ella, tit. 13. p. 4.* Cou. *de sponsal. p. 2. c. 8. §. 1. n. 3.* Menoch. *de success. progress. lib. 4. de fideicom. substit. §. 26. n. 16.* Aluarad. *de coniect. mente defuncti, lib. 2. cap. 5. n. 9. vers. Sed pro prima parte.* Card. Mantic. *de coniect. vlt. volunt. lib. 11. tit. 8. n. 24.* Ioan. Bapt. Lupus *de illegit. & natur. commento 4. §. 1. n. 44. vers. Sed est*, Menoch. *de præsumpt. lib. 4. præs. 77. n. 6.* Pereg *de fideic. art. 24. n. 72.* Honded. *cons. 87. n. 6. lib. 1.* Molin. *de primog. lib. 1. cap. 1. n. 15.* Mieres *de Maioratu, p. 3. q. 15. n. 11.* Thesaur. *Pedem. dec. 196. n. 7.* Alex. Trentac. *de substitut. p. 4. c. 7. n. 56.* Gallus *de except. success. tit. 4. except. 27. n. 69. p. 2.* Vincent. Fusar. *de substit. quæst. 410. ex num. 3.* Castill. *lib. 2. rerum quotid. c. 11. per tot.* Fajard. *de legitimat. per subsequens matrimonium, n. 310. cum seqq.*

46 Mouentur hi Doctores ex sequentibus. Primò, quod matrimonium putatiuum quoad inducendam legitimationem, & effectus illius, est omninò adæquatum vero & legitimo: sed quando vnus casus est alij omninò adæquatus, dispositum in vno, & in alio dispositum censetur, etiam in materia odiosa, & correctoria, *l. si quis seruo, C. de furt.* Ergo dispositio veram matrimonium exposcens, putatiuo erit adimpleta, & per consequens in vocatione natorum ex legitimo matrimonio, comprehensi erunt ex putatiuo nati. Secundò ex putatiuo matrimonio natus dicitur procreatus ex legitimo matrimonio; tum quia tale matrimonium quoad natos ex eo dicitur in iure legitimum, Ioan. Andr. Butr. Abb. & alij *in dict. cap. per venerabilem, qui filij sint leg.* & alij, quos ad id refert Castill. *d. cap. 11. n. 14.* tum quia cùm sic natus dicatur legitimus, matrimonium ex quo ipse fuit susceptus, dici debet legitimum; legitima enim proles ex illegitimo matrimonio nasci non potest, Socin. iun. *d. cons. 63. num. 2.* Tertiò, quia vt arguit Socin. *vbi proximè, num 26.* iste dicitur nasci de legitimo matrimonio, qui nascitur ex matrimonio à iure approbato, vel non improbato; nam legitimum dicitur à lege approbatum, vel toleratum, *l. legitima, & ibi* Doctores, *de pactis.* Sed filiorum ex matrimonio putatiuo natiuitatis tempore tale matrimonium non erat improbatum, sed approbatum vsquedum scientia impedimenti superueniens effecit nullum declarari. Ergo ante declarationem, & sic tempore natiuitatis filiorum legitimum erat, & per consequens ex eo suscepti, ex legitimo procreati
47 sunt matrimonio. † Quartò & vltimò, quia vera legitimitas non aliunde pendet, quàm ex approbatione legis, quæ filios vt legitimos simpliciter approbat, *l. filium definimus, ff. de his qui sunt sui*, text. optimus *in auth. quibus modis naturales efficiantur legit. collat. 7.* Petr. Greg. *Syntagm. lib. 10. c. 3. n. 6.* Paleoth. *de nothis, & spur. c. 3. à n. 1.* Rojas *in epit. success. c. 1. à n. 8.* Constat autem legem Canonicam simpliciter vt legitimos approbare filios susceptos ex matrimonio nullo, contracto tamen bona fide vtriusque, vel alterius ex parentibus: ergo legitimos esse dicendum est. Quæ resolutio ex illis verbis *d. c. 2. qui filij sint legit.* ibi, *non minus habeantur legitimi, & d. c. ex tenore, eod. tit.* ibi, *legitimum reputamus*, vbi Abb. *n. 8. & 9.* communis dicitur Cou. *d. c. 8. §. 1. n. 1.* Paleoth. *de nothis, & spur. c. 9. n. 14.* Menoch. *d. præs. 77 à n. 3.* Azor. *instit. moral. p. 2. lib. 2. c. 16. quæst. 4.* Castill. *d. c. 11. n. 5. & 6.* quos citaui *in collect. ad d. c. 2. n. 4.* hinc notantes huiusmodi filios in nihilo differre ab alijs ex iustis nuptiis ortis, & ad omnia, in quibus hi admittuntur esse admittendos, non solùm ad parentum hæreditatem, de qua *in d. c. 2.* verùm etiam ad Episcopatum, vt tenet Castil. *d. cap. 11. n. 19.* atque etiam ad Ecclesiasticã emphyteusim, vt post Decium resoluit Cald. Pereira *de nomin. emphyt. q. 21. n. 28.* Et demùm plura alia fundamenta, & rationes cumulat Castill. asserens reliquos omnes radicem dubij non attigisse, qui *citato loco, num. 24.* subdit, quod licèt matrimonium putativum non esset verum, nec legitimum, sed inualidum, à lege tamen quoad hunc effectum legitimandi filios habilitatur, & validum ac legitimum efficitur, in hoc adducens Ioan. Andr. & Host.

Qua quidem opinione retenta vti communiori & veriori, non obstant ea, quæ pro prima suprà adduximus, *n. 41.* Nam

Ad primum respondetur, quod natus ex matri- 48
monio putativo, non solùm est legitimus, sed etiam ex legitimo procreatus matrimonio, cùm hoc tale reputetur quoad legitimationem & successionis effectum, vt dictum est. Simileque ductum à legitimato per rescriptum parum refragatur, quia hic accidentaliter, & non ex matrimonio legitimus existit, ex putativo tamen coniugio susceptus, ex eo verè, naturaliter, seu secundùm matrimonij naturam (à qua legitimitas, & filiatio procedit, *d. leg. filium definimus, de his qui sunt sui*) legitimus, successionisque capax efficitur.

Ad secundum respondetur, ideo mentione de matrimonio genericè facta, solùm comprehendi verum matrimonium, quia cùm inter illud, & putativum permultæ sint differentiæ, non potest de vno ad aliud argumentari, sed si specificè matrimonium enuntietur ad vnum effectum, qui pariter resultat, tam ex vero, quàm ex putativo matrimonio, veluti si enuntietur circa legitimitatem, ac successibilitatem, tunc appellatione matrimonij tam verum, quàm putativum venire, & de vno ad aliud posse argumentari dicendum est, ad tradita per Doctores *in cap. translato, de constit.* & iuxta celebrem gloss. vbi Gemin. & Ioan. Andr. *in c. non potest, de præbend. lib. 6.*

Ad tertium denique respondetur, cessare objectum, 49
quia putativum matrimonium legitimum est, & ex eo proveniens legitimitas naturalis, & non distincta ab ea, quæ ex vero dimanat matrimonio, ac ideo dissimilem esse casum *d. l. fin.* iudicamus cum Bart. & Alex, quos refert & sequitur Castill. *d. c. 11. n. 41.*

Limitatur tamen hæc resolutio ita defensa, ne 50
procedat quoties testator ad successionem inuitasset ex vero matrimonio natos, cùm eo proposito fecisse credatur, vt & legitimatos, & ex eo matrimonio putativo natos, & alios similes à successione excluderet: ita post alios resoluunt Castill. *d. cap. 11. n. 42.*

N 4 Fusar,

Fnsar. *de substit. q.410.n.8.* Fajard. *in tract. de legetimat. por subsequens matrimonium,n.130.*

55 Denique non obstat clausula transactionis factæ inter dictum Antonium,& Sanciam, quæ sic cantat. *Que el pleyto matrimonial, ambas las dichas partes de conformidad suppliquen al señer Nuncio de su Santidad para ante quien tiene apelado,que cometa esta causa a vno de los señores Prelados del districto desta Chancilleria, qual fuere nombrado por el señor Presidente,para que conozca della,y oydas las partes la sentencie definitiuamente, y assi mismo que de conformidad de ambas partes se suplique a su Santidad se sirua por las causas, y razones que le represantaron,que resultan del processo que dispense en este matrimonio rato, y no consumido.* Ex quibus verbis videtur colligi, inter dictos Antonium & Sanciam vinculum validum esse, siquidem super illo dispensationem obtinere intendebant, iuxta vulgares doctrinas, quod petens & obtinens dispensatiooem,videtur tacitè fateri impedimentum, & similiter quod petens absolutionem videtur fateri se esse excommunicatum, & quod instrumētum legitimationis probat quem illegitimom, com aliis per me adductis *in collect. ad c. venerabilem 34. n. 24. cum seqq. de elect.* Respondetur enim huiusmodi doctrinas non applicari casui nostro, quia intelliguntur, non solùm quaodo petita fuit dispensatio ab illo, qui eam concedere potest,sed etiam quādo fuit obtenta: in nostro autem casu res aliter se habuit, siquidem asserta illa dispensatio nonquam obtenta fuit,nec minus à Pontifice petita,nec exinde confessio aliqua validitatis matrimonij huiusmodi elici potest, eo quòd inualiditatis scientiam habebant, nec ea iam definitiuâ sententiâ terminata, in dubium per eos reuocari poterat. Eo maximè, quia in dicta transactione dicitur dictam dispensationem petendam esse ex causis & rationibus à processu prouenientibus,in quo constat de impotentia respectiua
52 dirimente absque aliqua † Pontificia dispensatione: ergo super illa cadere poterat illa dispensatio sine necessitate petenda: relatum enim est in referente cum omnibus suis qualitatibus, *l. asse toto, ff. de hered. inst. l. si ita scripsero, ff. de condit. & demonst.* cum aliis citatis per me *Axiom.* 201.*n.*1. quibus addo nunc Sebast. Med. *de reg. Iuris, reg.* 10. Franc. Milaneos. *dec.* 8. *n.* 50. *lib.* 1. Fontan. *de pactis nupt. claus.* 6. *gl.* 3. *p.* 7. *n.* 72. 73. Valenz. *cons.* 102. *n.* 71. *tom.* 2. Castil. *de test. c.* 5. *n.* 3. *cum seqq.* Ioseph. Vela *de Iure contron. in Hispal. Seuuen, dissert.* 24. *n.* 3. & ideo relatio restringitur, & limitatur ad illud, quod in relato tantùm continetur, Bim. *cons.* 34. *n.* 6. Ioseph Sesse *Arag. dec.* 125. *n.* 41. *& dec.* 187. *n.* 110. Et meliùs crederem particulā illam, *dispensacion*, impropriè ibi adduci, vel potiùs injuriâ Notarij, cùm magis propriè declaratio peti deberet; quia ex antecedentibus, & subsequentibus colligitur hanc esse mentem, & intentionem partium transigentium. Verba enim sunt intelligenda oon secundùm quod sonant, sed secundùm mentem, & intentionem proferentis, *leg. non omnis, in princ. ff. si certum pet. l.* 3. *§. si quis hoc interdicto, ff. de itin. actuque priuato.* Et verba debent inservire intentioni, non intentio verbis, *l. non aliter, ff. de legat.* 3. *c. secundò requiris, de appel.* cū aliis adductis à me *Axiom.* 220. *n.* 1. 2. *&* 3.

Toletana Dispensationis.

Matrimonium contractum inter consanguineos, obtenta dispensatione super impedimento tertij gradus, si postmodùm detectum fuerit in secundo etiam invicem esse coniunctos, an sit validum?

VOTVM III.

1 *Multiplicitas vbi est eiusdem, vel diuersi gradus, huiusmodi multiplicitatis necessaria est mentio.*
2 *Gradus mixtus non continetur sub simplici.*
3 *Impedimenta plura quoties adsunt, omnia sunt necessariò narranda, vt virtute dispensationis liceat matrimonium inire.*
4 *Matrimonium contractum inter consanguineos, obtenta dispensatione super impedimento tertij gradus; si postmodùm detectum fuerit, in secundo etiam inuicem esse coniunctos, est nullum, secundùm vnam opinionem.*
5 *Gradus remotior trahit ad se, & imbibit proximiorem.*
6 *Expenditur* cap. quod dilectio, de consang. & affinit.
7 *Bulla Pij V. refertur,* & num. 8.
9 *Tenor litterarum declaratoriarum refertur.*
10 *Ablatiuus absolutus conditionem importat.*
11 *Litteræ declaratoria in Motu Pij V. non petuntur tanquam conditio requisita ad valorem dispensationis, in qua solus gradus remotior expressus est.*
12 *Littera declaratoria non petuntur, vt prior dispensatio valida sit, sed vt scandalo obuietur.*
13 *Multiplicitas eiusdem, vel diuersi gradus si adsit, tunc dispensatio est necessaria, cum expressione multiplicitatis huiusmodi.*
14 *Dispensatio est nulla quando explicatur gradus inferior, qui non extat, & per errorem non exprimitur superior, qui verè extat.*
15 *Error in gradu explicando maiorem non irritat dispensationem.*
16 *Refertur Breue S. D. N. Vrbani VIII.*

ON Antonius, & D. Francisca existimantes se tertio tantùm consanguinitatis gradu invicem esse coniunctos, à Summo Pont. Vrbano VIII. dispensationem obtinuerunt io forma solita Ordinario commissam, vt impedimento dicti tertij gradus minimè obstante, matrimooium ioter se publicè, servata forma Concilij Trid. contrahere, illúdque in facie Ecclesiæ solemnizare, & io eo postmodùm remanere liberè, & licitè valeant,

Verificatis dictæ dispensationis narrativa, & aliis de iure verificandis, & servatis servaodis, matrimonium solemniter celebraruot, ac in eo per plures annos permanserunt; sed cùm postmodùm detectum fuerit in secundo, non tertio gradu iouicem esse coniunctos, Don Antonius intentavit iudicium super nullitate matrimonij ex defectu, de quo suprà, & causa coram R. Vicario Matritensi introducta, ipse diffinitiva sententia iudicavit dictam dispensationem solo tertio gradu expresso obtentam valere, nec ob id matrimonium esse nullum: at intra certum tempus illos obligatos esse voluit ad obtinendas à Sede Apostol. litteras declaratorias super propinquiori gradu: à qua sententia dictus D. Antonius ad illustrissimum D. meum Nuncium appellavit, & causa mihi commissa, cœpi dubitare, an esset confirmanda, vel infirmanda.

Pro nullitate dictæ dispensationis, & matrimonij illius vigore contracti vrgent multa, & primò, quod vbi est multiplicitas eiusdem, vel diversi gradus, tunc in dispensatione necessaria est mentio multiplicitatis huiusmodi, vt cum multis probat Sanch. *de matr. lib.* 8. *disp.* 24. *n.* 5. Secundò, quod in dispensationis impetratione super gradibus consanguinitatis, quando contracturi distant inæqualiter à stipite, veluti si alter distet in secundo, alter in tertio, prout in casu nostro, tunc est necessaria mentio gradus propinquioris, 5

pinquiores, quo alter distat: itavt subreptitia sit dis-
pensatio, non facta illius gradus mentione, vt pro-
batur ex text. in cap. quod dilectio, de consang. & affin.
vbi deciditur potestatem concessam Legato ad dis-
pensandum in certo gradu, non extendi ad eum gra-
dum, quando alter contrahentium in propinquiori
2 distat ab stipite. Tertiò, quia † gradus mixtus, ex
propinquiori scilicet, & remotiori, sicut verificatur
in hoc euentu, non continetur sub simplici, cùm si-
mus in materia odiosa, prout est dispensatio, ac pro-
inde strictè interpretanda, vt resoluunt Aym. cons. 176.
col. fin. vers. Iam causa collectarum, Cephal. cons. 26.
n. 24. cum seqq. lib. 1. Tiraq. de reg. connub. gl. 5. n. 71.
Mandos. ad reg. 11. Cancel. q. 3. n. 6. & reg. 11. q. 16.
n. 2. & reg. 31. q. 3. n. 8. vers. Amplius conditio, Sord.
cons. 430. n. 24. Sanch. d. lib. 8. disp. 2. n. 28. & disp. 24.
3 n. 5. Quartò, quia † quoties adsunt plura impedimen-
ta, omnia sunt necessariò narranda, vt virtute dispen-
sationis liceat matrimonium inire, Sot. in 4. dist. 41.
q. vnic. art. 2. col. 4. Cou. de sponsal. p. 2. c. 6. §. 7. n. 2.
Fr. Emm. in sum. tom. 1. c. 228. n. 1. in 2. edit. Quare
4 † hanc partem nullitatis sustinent Alex. de Neuo in
d. c. quod dilectio, n. 8. Borgas. de irregul. p. 2. tit. de in-
terpret. dispensat. n. 26. Anton. Cuch. lib. 1. instit. maior.
tit. 12. n. 251. Gambar. de officio, & potest. Legati de
Latere, lib. 4. tit. de dispensat. Legatorum circa matrim.
n. 392. Molin. de iustit. tract. 2. d. sp. 151. colum. penult.
vers. Illud tamen. Idque decreuit Pius IV.
5 Pro validitate tamen stat, quia gradus remotior
trahit ad se, & imbibit proximiorem, quantum ad
rationem magis distantis à communi stipite, cùm is
solùm gradus impedimentum matrimonio præstet,
qui à stipite remotior est, ac proinde non sit mix-
6 tus, sed simplex, cap. fin. de consang. & affinit. † Expen-
ditur deinde d. c. quod dilectio, dum decidit dispensa-
tionem in certo gradu, veluti tertio, non extendi
ad mixtum, scilicet tertium cum quarto, non proce-
dere secundùm iuris regulas, sed ex eo, quod in illo
loco sic habebat consuetudo, ex cuius violatione
scandalum oriebatur, vt constat ex fine eiusdem
text. vbi decisionis sic redditur ratio, ibi. Consultius
ducimus multitudini, & obseruata consuetudini defe-
rendum, quàm aliud in dissensionem, & scandalum po-
puli statuendum, & ibi tradunt gloss. verb. vterque, In-
noc. Abb. Imol. Felin. Cou. Petr. de Ledesma, & alij,
quos refert & sequitur Sanch. d. lib. 8. disp. 8. n. 33.
vnde contrarium apertè docent vbi consuetudo non
est contraria. Et ideo hanc partem sustinent Abb.
in d. c. quod dilectio, ad fin. & ibi Præp. num. 1. vers.
Quaro. Sylvest. verb. matrimonium 8. c. 6. in fine, Mar-
tin. de Ledesma, Tolet. Eroman. Sà, & alij, quos re-
fert Sanch. d. disp. 14. n. 24.
7 Sanctæ memoriæ Pius V. quodam motu proprio,
incip. Sanctissimus, sub dat. 26. Augusti 1566. rem
hanc ad Ius commune pristinum reduxit, ac reuocans
alium Motum proprium Pij IV. statuit non esse ne-
cessariam gradus propinquioris mentionem, sed suf-
ficere remotioris, obtentis tamen postea litteris de-
claratoriis super propinquiori, nec posse litteras prio-
ris notari subreptione, vel intentionis defectu: ita ex
eo colligunt Sanch. d. disp. 24. n. 25. & Gutier. de
matrim. c. 124. n. 11. Tenor autem dicti Motus pro-
prij est prout sequitur.
8 Sanctissimus in Christo Pater, & Dominus noster D.
Pius diuina prouidentia Papa V. attendens per quan-
dam constitutionem dudum per fel. record. Pium Papam
IV. Sanctitatis suæ prædecessorem editam, qua cauetur
quod in dispensationibus matrimonialibus pro diuersis
cõsanguinitatis, seu affinitatis ex eodẽ stipite prouenien-
tibus gradibus coniunctis, non remotioris solùm, prout
olim fieri solebat, sed etiam propinquioris graduum ex-
pressa mentio fieri debeat, alioquin dispensationes, ac de-
super confecta littera nullius sint roboris, vel momenti,
prout in dicta Constitutione plenius continetur, à dispo-
sitione Iuris cõmunis, & laudabili, ac antiquo Romana
Curia stylo nimium recedi, ac fauorẽ matrimonij debitũ
restringi, volensq; propterea Iuri & stylo prædictis, nec-
non pia mem. Gregorij X. & Clementis VI. Romanorum
Pontificum, etiam Sãctitatis suæ prædecessorum vestigiis
inhærendo, Sacramento, & libertati matrimonij, quantũ
cum Deo potest, fauere, statuit, & ordinauit, quod de ca-
tero in quibuscunque dispensationibus, quas pro matri-
moniis contractis, aut contrahendis inter viros & mulie-
res inuicem diuersis prohibitis consanguinitatis, seu affi-
nitatis, aut mixtis ex communi, seu ab eodem stipite sur-
gentibus, quicunque illi sint, dummodo primum quoquo
modo non attingant, cùm in eo Sanctitas sua nunquam
dispensare intendat, gradibus coniunctos ab eadem San-
ctitate sua, & pro tempore Romano Pontifice, aut Sede
Apostol. impetrari, vel aliàs concedi contigerit, ac lit-
teris, commissionibúsque desuper etiam locorum Ordina-
riis faciendis gradus remotior attendatur, trahatque se-
cum propinquiorem, ac ob id sufficiat remotiorẽ tantùm
gradum exprimere, obtentis tamen postea super propin-
quiore litteris declaratoriis, iuxta Gregorij, & Clemẽtis
prædec. huiusmodi Constitutiones, quas quoad hoc inno-
uauit, & inuiolabiliter obseruari mandauit, dispensatio-
nesque, seu dispensandi commissiones, ac desuper confectas
litteras, & processus habitos per easdem, dispensatis, seu
his cum quibus dispensari mandatur, propter proximioris
gradus huiusmodi non expressionem, de subreptionis, vel
obreptionis vitio, seu intentionis defectu notari nõ posse,
sed in omnibus, & per omnia suffragari perinde ac si in
litteris, seu commissionibus huiusmodi de proximiore seu
vtroque gradu specialis & expressa mentio facta fuisset.
Sicque per quoscunque Iudices & Commissarios, etiam
S. R. E. Cardinales, sublata eis quauis aliter iudicandi
& interpretãdi facultate, iudicari & definiri debere, ac
quicquid secus super his à quocunque quauis auctoritate
scienter vel ignoranter attentari contigerit, irritum &
inane decreuit, Constitutione Pij prædecessoris huiusmo-
di, cæterisque contrariis non obstantibus quibuscunque.
Tenor autem litterarum declaratoriarum sic forma- 9
tur, cùm narratum esset Pontifici quosdam impetrasse
dispensationẽ, proponendo se tertio consanguinitatis
gradu coniunctos, cùm tamen essent in secundo cum
tertio, ait Pontifex in illis litteris, vt sequitur: Di-
cretioni tua per Apostolica scripta mandamus, quatenus
etiamsi litteris præfatis tam tibi præsentatis ad illarum
executionem propter hoc procedere distuleris, seu recu-
saueris, nihilominus negotium huiusmodi reassumens, ip-
sasque litteras valere dicta auctoritate decernens, ad
earundem litterarum executionem (seruata aliàs earum
forma) procedas, ac cum eisdem N. & N. super impedi-
mento tertij consanguinitatis gradus huiusmodi eadem
auctoritate dispenses. Distantiam verò secundi gradus
præfati eis non obstare declares in omnibus, ac per om-
nia, perinde ac si in dictis litteris ipsos secundo & ter-
tio consanguinitatis gradibus à communi stipite pro-
uenientibus inuicem esse coniunctos expressum fuisset.
Et quamuis ablatiuus ille absolutus, obtentis lit- 10
teris declaratoriis, videatur conditionem importare,
ad l. à testatore ff. de cond. & demonst. ita vt dispensa-
tio non valeat in neutro foro, donec eæ litteræ im-
petrentur, tamen cùm illæ litteræ declaratoriæ pro
foro tantùm externo petantur, & vt euitetur scan-
dalum, quippe quod poterant aliqui scandali ansam
sumere, † videntes non esse dispensatum in gradu 11
propinquiori, ideo in ipso Motu proprio non pe-
tuntur tanquam conditio requisita ad valorem dis-
pensationis, in qua solus gradus remotior expressus
est, ita Henriq. in sum. lib. 12. de matr. c. 3. §. 6. in com-
mento

mento lit.T. & c.9.num.2.in commento lit.Z. Sanch. *d.disp.24.n.28.* vbi *n.29.* hinc colligit, matrimonium initum virtute dispensationis solo gradu remotiori expresso, nec obtentis litteris declaratoriis fore validum, & *num.30.* subdit, quod licèt Ordinarius suo munere abutens dispensaret non allatis litteris illis declaratoriis, cùm tamen ex actis constaret sibi esse gradum propinquiorem, vel remotiorem, vel si deceptus à contrahentibus falsò probantibus esse solum gradum remotiorem dispensaret, credit valere matrimonium, quia ea dispensatio valida fuit:
12 nec malitia Ordinarij malè exequentis, † aut partis falsò probantis tollit eius valorem; non enim petuntur eæ litteræ, vt prior dispensatio valida sit, sed vt scandalo obuietur, vt suprà diximus. Idem resoluit Basil. Pont. *in simili tract. de matrim.lib.8.c.17. §.5. num.26. pag.737.* in illis verbis, ibi: *Eiusmodi autem litteræ declaratoriæ, quas exigit Pius V. non sunt necessariæ ad matrimonij valorem, sed pro foro externo, & ad vitandum scandalum.*

13 Intellige supradicta procedere in gradu inæquali, veluti quando quis est coniunctus in secundo cum tertio gradu ab eodem stipite proueniente; quia si esset multiplicitas eiusdem, vel diuersi gradus, veluti quando contrahentes ex parte vtriusque parentis coniuncti in secundo gradu, id est, *primos hermanos por dos partes*, vel ex vno parentis latere sunt coniuncti in secundo gradu, & ex altero in tertio, vel quarto, tunc dispensatio est necessaria com expressione multiplicitatis eiusdem, vel diuersi gradus, vt
14 multis probat Sanch. *d.disp.24.n.5.* † Secus etiamsi explicetur gradus inferior, qui non extat, & per errorem non exprimatur superior, qui verè extat, quantumuis ex ignorantia inculpata procedat; quia nihilominus erit subreptitia, & irrita dispensatio, cum contingat circa dispensationis substantiam; & ita nullatenus in illo gradu superiori dispensatus, vtpotè qui nec formaliter, nec virtute includitur in inferiori, idem Sanch. *d.disp.24.n.18.* vbi *n.17.* notabiliter resoluit, quod † si error sit in gradu, explicando
15 maiorem, vt secundum, cum tamen sit minor, vt tertius, valet dispensatio, quia etsi non sit concessa specialiter pro tertio gradu, est tamen concessa simpliciter pro consanguinitatis impedimento cum errore circa qualitatem accidentalem inclusam à fortiori in gradu super quo dispensatur.

16 In proposita quæstione iuxta terminos Bullæ, siue Motus proprij Pij V. suprà relati *n.8.* resoluendum à nobis erat, matrimonium contractum inter consanguineos obtenta dispensatione super impedimento tertij gradus, si postmodùm detectum fuerit in secundo etiam inuicem esse coniunctos, esse validum, impetratis tamen litteris declaratoriis, &c. iuxta illius formam. Verùm cùm nouissimè ad manus meas peruenissent quædam litteræ in forma Breuis S.D.N. Vrbani VIII. opera & diligentia Domini mei D. Bernardini Campelli Illustr. & Reuerend. D. Nuntij ac eius Tribunalis Auditoris Generalis, cœpi admodum dubitare, eo quòd cùm ibi proponeretur quoddam matrimonium secundùm terminos à nobis propositos contractum fuisse, & ad Curiam pro impetrandis litteris declaratoriis contrahentes misissent, summus ille Pontifex declarauit in dicto Breui copulam interim habitam fuisse incestuosam, & filios illegitimos, iussitque vt ab excommunicatione, in quam incurrerant, absoluerentur, & de nouo in facie Ecclesiæ ac publicè matrimonium contraherent, filios legitimando, &c. Quibus à me visis litteris, causam huiusmodi definire ausus non fui, sed partes ad Curiam Romanã pro impetranda declaratione remisi. Breuis autem præfati copia, quia autheuticum vidi, sic cantat.

VRbanus Episcopus, seruus seruorum Dei. Dilecto filio nostro, & Sedis Apostolicæ Nuncio Matriti commoranti salutem, & Apostolicam benedictionẽ. Aliàs pro parte dilecti Filij A. laici, & dilectæ in Christo filiæ C. mulieris Tulesanæ Diœcesis nobis expositum fuit, ipsos qui de verè nobili genere procreati existunt, ex certis rationabilibus causis animũ eorũ mouentibus cupere inuicẽ matrimonialiter copulari. Sed quia tertio cõsanguinitatis gradu inuicem erant coniuncti, desiderium eorum illa in parte adimplere non posse absque Sedis Apostolicæ dispensatione. Quare pro parte eorundem A. & C. nobis humiliter supplicatũ, quatenus eis in præmissis de opportuna dispensationis gratia prouidere de benignitate Apostolica dignaremur. Nos huiusmodi supplicationibus tunc inclinati, dilecto filio Officiali Tulesano per alias nostras litteras dedimus in mãdatis, quatenus si preces veritate niti reperiret, cum eisdem A. & C. quod impedimento tertij consanguinitatis gradus huiusmodi non obstante matrimoniũ inter se publicè, seruata forma Concilij Tridentini contrahere, illudque in facie Ecclesiæ solemnizare, & in eo postmodùm permanere liberè, & licitè valerent, auctoritate nostra dispensaret, prolẽ suscipiendã exinde legitimam nunciando, prout in dictis literis continetur. Cum autem, sicut exhibita nobis nuper pro parte dictorum A. & C. petitio continebat, litteris præfatis dilecto Officiali præsentatis, idem Officialis contenta in eis verificari mandauerit, & quamuis in verificatione ipsa ei constaret ipsos A. & C. secũdo & tertio, a cõmuni stipite prouenientibus consanguinitatis gradibus inuicem esse coniunctos, nihilominus cum dictis A. & C. super impedimentis huiusmodi, licet nulliter, & de facto dispẽsauit. Cuius quidẽ dispensationis prætextu ipsi A. & C. matrimoniũ inter se per verba de præsẽti publicè, seruata forma Concilij prædicti, nulloque detecto, neque denunciato impedimento cõtraxerunt, illudque in facie Ecclesiæ solemnizarunt, & carnali copula consummarũt, proindeq; iidem A. & C. cũ in huiusmodi matrimonio remanere nõ possint absque Sedis Apost. dispensatione, & si diuortium inter eos fieret, grauia exinde scandala possent verosimiliter exoriri. Quare pro parte eorundem A. & C. nobis denuo fuit humiliter supplicatum, quatenus eis ne dictarũ litterarum frustrarentur effectu, in præmissis opportunè prouidere, de simili benignitate dignaremur. Nos igitur eosdem A. & C. ac eorũ quemlibet amplioris gratiæ fauore prosequi volentes, & à quibusuis excõmunicationis, suspensionis, & interdicti, aliisque Ecclesiasticis sententiis, censuris, & pœnis à iure, vel ab homine quavis occasione, vel causa latis, si quibus quomodolibet innodati existũt, ad effectum præsentiũ dumtaxat consequendũ, harũ serie absoluentes, posterioribus supplicationibus huiusmodi etiam inclinati, fraternitati tuæ per Apostolica scripta mandamus, quatenus negotiũ huiusmodi reassumens, litterasque præfatas valere decernẽs, monito prædicto Officiali, vt à similibus in posterum omnino abstineat, ac imposita dictis A. & C. propter incestũ huiusmodi arbitrio tuo pœnitentia salutari, & quatenus contra ipsos causa super præmissis in iudiciũ quoquo modo deducta fuerit, parito iudicato, eosdem A. & C. si hoc à te humiliter petierint, ab excommunicationis sententia, quam propter præmissa incurrerunt, incestus reatu, & excessibus huiusmodi in vtroque foro dicta auctoritate absoluas in forma Ecclesiæ consueta, ac cum eisdem A. & C. quod impedimento tertij consanguinitatis gradus huiusmodi non obstante, matrimoniũ inter se de nouo publicè, seruata forma eiusdem Concilij contrahere, illudque in facie Ecclesiæ solemnizare, & in eo postmodùm remanere liberè, & licitè valeant, eadem auctoritate dispenses. Distantiam verò secundi gradus prædicti eis non obstare declares, prolẽ neque susceptam, si qua sit, & suscipiendam exinde legitimam decernas, ac in earundẽ litterarum executione seruata aliàs earum forma, de nouo procedat in omnibus,

&

& per omnia, perinde ac si in illis A.& C. non tertio, sed secundo, & tertio à communi stipite prouenientibus coniunctis gradibus minimè esse coniunctos expressum, ac cum eisdem desuper dispensari, & declarari mandatum, præmissaque sequuta minimè fuissent. Non obstantibus præmissis, ac omnibus illis, quæ in dictis litteris voluimus non obstare, cæterisque contrariis quibuscunque. Datum Tusculi anno Incarnationis Dominicæ 1624. nono Kalend. Nouembris, Pontificatus nostri anno secundo, locus † plumbi.

Toletana Confirmationis electionis.

Electio sicut potest extraiudicialiter, & nullo compilato processu confirmari, ita & infirmari, & à decreto cassationis huiusmodi non potest appellari, saltem ad effectum suspensiuum, nec potest tecusari Generalis cassans, ad quem spectat loco cassati alium idoneum eligere, & confirmare. Non deferuntut ad sæcularia Tribunalia causæ super rebus, quæ geruntur inter Religiosos per eorum Superiores.

VOTVM IV.

1 *Confirmatio obiectionis fieri iubetur.*
2 *Interpretans seipsum non eget extraneo interprete.*
3 *Actus ubi diuerso modo potest intelligi, recurretur ad eius auctorem, ut inde cognoscatur quo respectu fuerit inductus.*
4 *Declaratio nulla melior est, quàm illa, quæ prouenit ab eodem fonte.*
5 *Prouincialis non habet exercitium officij ante confirmationem permissu Generalis, sed legis auctoritate.*
6 *Dictio,* donec, *est suspensiua cuiuscunque effectus.*
7 *Dictio,* pro interim, *est limitatiua tẽporis intermedij.*
8 *Concessũ ad tẽpus limitatũ, ultra illud nõ extẽditur.*
9 *Concessum ad tempus, post illud censetur denegatum.*
10 *Confirmatio tacita ex quibus excludatur.*
11 *Conditionem apponens in ipsa actionis natiuitate, apponit quasi ne sit nata actio.*
12 *Littera non possunt pro parte acceptari, & pro parte repudiari.*
13 *Probatio dubia interpretatur contra producentem.*
14 *Qualificans, siue modificans, uisus est negare positionem absque qualitate.*
15 *Seruitutem negat, qui dicit alterum pluries transisse per fundum de gratia sua, vel de licentia sua.*
16 *Confessio qualificata non potest acceptari, reiecta qualitate.*
17 *Tempus nullum à Iure præfixum est ad confirmandũ.*
18 *Institutor si absque causa non instituat, quomodo possit compelli per superiorem.*
19 *Generales confirmatione non indigent, quia ex tacita Pontificum permissione statim ac electi sunt, confirmati censentur.*
20 *Prouinciales tenentur statim ac electi fuerint, confirmationem petere à P. Generali.*
21 *Lex de quocunque Iudice bonã capit præsumptionẽ.*
22 *Iudex præsumitur pronuntiasse secundum quod Ius disponit.*
23 *Bonus quilibet particularis in dubio præsumitur.*
24 *Laudatur P. Generalis Minimorum Franciscus à Longobardis.*
25 *Electionis confirmatio, vel cassatio potest fieri per viam iudicij, quando adest coelectus, vel ob votorum paritatem, seu defectum aliquem.*
26 *Electionis confirmatio, seu cassatio potest fieri extraiudicialiter, quãdo nullo existente coelecto, confirmator priuata scientia inquirit de modo electionis.*
27 *Prouisione ut extraiudiciali quomodo Iudex se informare teneatur.*
28 *Contradictor legitimus quando non adest, sufficit quòd Iudex extraiudicialiter se informet.*
29 *Confirmator quomodolibet cassauerit electionem, etiam digni, cassata est.*
30 *Superior confirmans potest inquirere per famam, vel litteras.*
31 *Generalis in confirmando potest fidem adhibere soli famæ, & litteris testimonialibus.*
32 *In confirmatione non requiritur forma, sed sufficit, quod fiat per quodcunque dictum, vel factum, quo superior declaret suam voluntatem.*
33 *Confirmator ex officio suo habet ius confirmandi, vel cassandi electionem prout sibi videbitur expedire.*
34 Clem. exiui, §. demùm, de verb. signif. *declaratur.*
35 *Princeps quando uni Præsidi rescribit, per consequentiam omnibus rescripsisse videtur.*
36 *Fides adhibenda est illius dicto, cuius conscientiæ & prudentiæ aliquid commissum fuit.*
37 *Obseruantia est attendenda.*
38 *Obseruantia plurimùm defertur in interpretandis constitutionibus.*
39 *Patientia in Religiosis multùm necessaria.*
40 *Ius ex electione acquiritur.*
41 *Electio antequam confirmetur à Superiori, non præstat titulum irreuocabilem.*
42 *Electus, seu præsentatus si moriatur ante confirmationem, non dicitur beneficium vacare per mortem electi, seu præsẽtati, sed per obitũ primi, & ut prius.*
43 *Correctores electi debent à Capitulo Prouinciali confirmari.*
44 *Electus in Correctorem non habet aliquod ius quæsitum suæ electionis ante confirmationem, quod possit repetere quasi in iudicio.*
45 *Laurentius de Peirinis reprobatur.*
46 *Prælati Religiosorum an possint subditos ab officiis deponere, & suspendere, ipsis non citatis.*
47 *Prælati Religiosi ex quibus causis amoueri ab officio possint?*
48 *Religiosus si amoueatur etiam absque sufficienti causa ab officio, conqueri iudicialiter non potest.*
49 *Corrector electus à locali Capitulo, si non fuerit confirmatus, missa obedientia tenetur obedire.*
50 Cap. ad nostram 3. de appellat. & cap. reprehensibilis, eod. tit. *referuntur.*
51 *Religiosis nullo casu licet appellare.*
52 *Appellationis refugium aliquando damnosum.*
53 *Appellatio suspensiua non datur ab actibus extraiudicialibus.*
54 *Appellatio suspẽsiua nõ datur à collatione, electione, præsẽtatione, & institutione quorumuis beneficiorũ.*
55 *Appellatio denegatur, quando quid committitur conscientiæ, & prudentiæ alicuius.*
56 *Appellatio non datur à præcepto, siue mandato, quod ex Iudicis arbitrio fertur.*
57 *Appellatio datur in iis, quæ arbitrio committuntur, quando appositum est simul aliquod verbum respiciens iustitiam.*
58 *Appellatio non datur à iudicij, seu voluntatis declaratione.*
59 Concil. Trid. sess. 21. de reform. c. 2. *declaratur.*
60 *Appellatio non datur quando aliquid committitur arbitrio alicuius.*
61 *Sacræ Congregationis decisio refertur.*

62 Officiali

62 *Officialis malè administrans, vel in Syndicatu ob excessum suspensus, seu priuatus officij administratione, non potest appellare ad hoc, vt interim pœna executioni non committatur.*
63 *Prælatus Regularis ad hoc vt suspendatur, siue priuetur, quo fama, seu infamia requiratur.*
64 *Priuatio officij quando fit in executionem alicuius statuti Regularis assignantis hanc pœnam, non est dandus locus rerum dilationibus, nec appellatio admittenda.*
65 *Verbo*, absque iudiciorum strepitu, *quid importent.*
66 *Appellationes friuola quæ dicantur.*
67 *Appellatio expressè prohibetur in omnibus ferè Religionibus, ex statuto, vel priuilegio.*
68 *Augustinianis, Carmelitanis, Franciscanis, & Prædicatoribus conceditur, vt eorum Generalis possit suum munus obire, resecta quauis appellatione.*
69 *Minimi possunt transumptare priuilegia quatuor Ordinibus Mendicantium concessa.*
70 *Prædicatoribus expressè prohibetur per Bullam Iulij II. appellare ab absolutione suorum officiorum.*
71 *Minimi communicant in priuilegiis cum Prædicatoribus.*
72 *Minimis non licet per Bullam expressam illis concessam aliquatenus appellare à correctionibus, & punitionibus.*
73 *Appellare ab excessu nulli denegatur.*
74 *Modus correctionis quando dicatur excedi, aut in grauamen inferri, ostenditur.*
75 *Religiosus à sententia iniusta ac rigorem, & excessum præseferente, an possit appellare.*
76 *Recursu, seu supplicatione pendente, mandatur sententia executioni.*
77 *Inter Religiosos præsumitur pro facto Prælati.*
78 *Appellatio non admittitur inter Religiosos ad retardandam executionem prætextu magni periculi, & irreparabilis damni, vel notoriæ iniustitiæ, cum hoc inter eos rarò eueniat.*
79 *Appellatio vbi denegatur, recursus conceditur.*
80 *Appellatio licèt sit defensio, non tamen est de iure naturæ.*
81 *Appellatio licèt alicui denegetur, non rectè infertur defensionem denegari.*
82 *Appellatio quando sit de iure naturali?*
83 *Appellationis effectus suspensiuus cùm sit de iure positiuo, non conceditur Religiosis.*
84 *Appellari non potest ab illis, quæ extraiudicialiter in visitatione fiunt, nullo compilato processu.*
85 Concilium Trident. sess. 24. de reform. cap. 10. *absolutè intelligitur de visitatione quacunque, & de omnibus, quæ in illa geruntur.*
86 *Appellare licet ab excessu in visitatione facto.*
87 *Visitator in notoriis excessibus non tenetur processum formare, sed sola extraiudiciali cognitione potest ad punitionem & pœnam deuenire.*
88 *Notorium quando dicatur quoad hoc propositum.*
89 *Iudex non potest in notoriis suspectus recusari.*
90 *Appellatio non datur à sententia notorij.*
91 *Prælati Regulares, & visitatores non tenentur ordinem iudiciarium seruare in puniendis suorũ subditorum delictis grauibus, manifestis, siue notoriis.*
92 *Appellatio videtur admittenda quando aliquod grauamen irreparabile ex visitatione procedit.*
93 *Appellatio non admittitur quoad effectum suspensiuum quando in visitatione proceditur extraiudicialiter sine processu.*
94 *Appellationem quoad effectum suspensiuum non admittit à carceratione iniusta, quando processus fuit sine scriptis, & extraiudicialiter.*
95 *Appellatio suspensiua prohibetur quando agitur de re parui præiudicij.*
96 *Regularis Prælatus non dicitur ab officio priuari, sed amoueri.*
97 Capitulum Valentiæ 5. n. 15. *declaratur.*
98 *Appellatio, & recusatio à pari procedunt.*
99 *Suspectus recusari potest quilibet, etiam suprema fungens dignitate.*
100 *Inimicitia causa inter omnes ad recusandum principalem locum obtinet.*
101 *Inimicitia causa coniecturis probatur.*
102 *Iudex in procedendo metas iuris, & iudiciarij ordinis excedens, potest tanquam suspectus recusari.*
103 *Visitator recusatur tanquam suspectus, dumtamen in visitatione processum non compleat.*
104 *Prælatus Regularis non potest recusari, si corrigat subditos secundùm statuta.*
105 *Recusationi renuntiare videtur qui coram recusato Iudice litem prosequitur.*
106 *Iurisdictioni Iudicis potest quis tripliciter consentire, ne exinde recusari possit.*
107 *Iudex recusatus ex causis manifestè friuolis potest recusatione huiusmodi non obstante in causa procedere.*
108 *Recusari non potest homo sancta vita, vel magna obseruantia.*
109 *Executio est sequela primæ iudicij, & omne accessorium est exequibile, quæcunque appellatione non obstante.*
110 *Electio deuoluitur ad electores quando effectum sortiri non potuit.*
111 *Electores priuari tantùm debent eligendi facultate, quando scienter indignum elegerunt.*
112 *Electio facienda intra prouinciam.*
113 *Prouincialis si priuetur, electio Vicarij pertinet ad illum qui eum priuauit.*
114 *Prouincialis electio in casu nullitatis electionis, siue propter defectum, siue propter paritatem vocũ deuoluitur ad Generalem cum suis qualitatibus.*
115 *Refertur* Capitulum Ianuæ 4. celebratum, n. 11.
116 *Concordantur plura Capitula Ordinis.*
117 *Cui competit admissio, & dimissio, competit etiam institutio, & prouisio illius, qui subrogatur.*
118 *Electus, & confirmatus à P. Generale in locum cassati, vsque ad quod tempus duret.*
119 *Confirmandi actus non est iurisdictionalis, & in quacunque parte potest expediri.*
120 *Religiosis est prohibitum recurrere, seu appellare ad tribunalia sæcularia, etiam prætextu leuandi vi oppressos.*
121 *Religiosorum statum non decet vt per sæcularia Prætoria publicè manifestentur Religiosorum defectus.*
122 *Prælaturæ Regularium non debent anhelari, aut amissæ deplorari tanquam si essent paterna hæreditate comparata.*
123 *Causa Religiosorum à Tribunali Nuncij extrahi non debent.*
124 *Electioni Ecclesiasticæ nullus sæcularium Principum se ingerere potest.*
125 *Consilium Regium non admittit per viam violentiæ materias quæ emanant à visitatione, & correctione, & n. 126.*

ATER quidam N. Ordinis Minimorum S. Francisci de Paula, electus in Prouincialem à Reuerendissimo Patre Generale eiusdem Ordinis, tunc temporis Bononiæ degente, approbationem, & confirmationem suæ electionis de more solito postulauit: dictus verò Pater Generalis cùm ad Prouincias Hispaniæ visitandas properaret, iamque esset in via, ad hoc vt cognoscere, & inquirere meliùs possit 1

posset de modo electionis, & idoneitate personæ electi, & ne ex abrupto, sed seruatis seruandis ad eam deueniret, dictam confirmationem summo cum iudicio vsque ad visitationem eiusdem prouinciæ differre voluit, & pro interim officij Prouincialatus huiusmodi administrationem dicto Patri iuxta formam constitutionis concedendam esse duxit.

Cùm postmodùm P. Generalis ad illam Prouinciam peruenisset, & in actu visitationis in ea factæ ad informandum animum suum extraiudicialiter examinaret processum electionis præfatæ, & personam dicti electi in scientia, vita, & moribus, ac aliis ad illud officium ritè, & rectè peragendum requisitis, & necessariis, & defectus nonnullos inuenisset, ex quibus dictus P. tali officio iuxta Constitutiones Ordinis, ac sacræ Congregationis decreta inhabilis, & indignus omnino reddebatur, cum voto eorum, qui sibi assistunt, non vti iudex in forma iudiciali, & contentiosa, sed priuatè, & extraiudicialiter dictam electionem cassauit, & in eius locum elegit, ac confirmauit in Prouincialem eiusdem Patrem alium, aliàs idoneum, & sufficientem.

Huiusmodi cassationem ægrè ferens dictus N. cuius officium erat obedire, & implere, quæ sibi iussa erant, ac humiliter, & deuotè suscipere quod à P. Generali sibi fuerat iniunctum, nihilominus tamen noluit cedere, neque in Prouincialem recognoscere dictum alium Patrem in sui locum à Generali suffectum; sed à tali cassatione ad Illustrissimum D. meum Nuntium appellauit, & causa commissa D. meo Bernardino Campello generali Auditori, acerrimè fuit agitata, cuius tamen decisio videtur pendere à resolutione iofrascriptorum dubiorum, videlicet:

I. Vtrùm electio dicti P. quam Generalis asseruit sibi pergratam fuisse, videatur ex hoc tacitè confirmata, eo maximè, quia vidente, & patiente ipso P. Generali Prouincialatus officium per aliquod temporis spatium exercuit?

II. Vtrùm Generalis potuerit extraiudicialiter, & nullo compilato processu ad cassationem deuenire, & an teneatur causas exprimere, quibus ad id motus fuerit?

III. Vtrùm à decreto factæ cassationis in hac materia possit appellari?

IV. Vtrùm Generalis electionem huiusmodi cassans tanquam suspectus recusari valeat, nè exinde possit validè ad cassationis executionem deuenire, sed teneatur in posterum ab ea se abstineee?

V. Vtrùm ad eundem Generalem, qui cassationem fecit, spectet in locum cassati alium idoneum eligere, & confirmare?

VI. Vtrùm ad suprema Prætoria per viam violentiæ trahi possint causæ propter grauamina, & excessus super electionibus, aliisque rebus, quæ geruntur inter Religiosos per eorum superiores?

DVBIVM I.

Vtrùm electio dicti P. quam Generalis asseruit sibi pergratam fuisse, videatur ex hoc tacitè confirmata eo maximè, quia vidente, & patiente ipso P. Generali, Prouincialatus officium per aliquod temporis spatium exercuit?

1 PRo parte affirmatiua facit, quod Generalis statim electione facta in persona dicti N. certior per litteras Capituli de ea factus fuit, quibus cùm responderet, pergratam sibi fuisse asseruit, ibi: *Id quod nobis per gratum fuit*, quæ verba approbationem importare videntur ex Cicer. *lib. 5. epist.* 20. ibi: *Id nostrũ existimo, cum mihi erit pergratum.* Et ad *Atticum lib.* 1. *epist.* 17. ibi, *mihi per quam gratum feceris.* Vnde cùm ad confirmationem concedendam nulla sint particularia verba exprimenda, sed sufficiant quæ illam denotare possint, videntur hæc apta ad illam inducendam, præcipuè quod statim fieri iubetur, vt disponitur *in Capitulo IV. n. 34. & in Iannen. IX.* ibi, *quod statim confirmatio requiratur à Patre Generali*, & *in Capitulo X. Paula celebrato, n. 23.* quæ quidem dictio, *statim*, non admittit dilationem, *l. quod dicimus, ff. de solut. l. 1. C. de relat.* cũ aliis per me citatis *de dict. vsu freq. dict.* 338. tum etiam, quia postquam Generalis ad Hispaniarum partes peruenit, non statim ad cassationem huiusmodi deuenit, sed ipsum N. officium suum exercere permisit, quo facto magis, quàm verbis voluntas ostenditur, & confirmandi animus, tum vel maximè, quia nulla est constitutio Ordinis, quæ in scriptis confirmationem esse faciendam statuit, *l. de quibus, ff. de legib. & l. Paulus, ff. rem ratam hab.*

At his non obstantibus, fuit conclusum pro negatiua multis, sed his potissimùm fundamentis. 2

Primò, quia vbi ille, qui est causa efficiens & formalis, interpretatur se ipsum, non est opus extraneo interprete, seu extrinseco intellectu, *l. cum de indebito, §. fin. ff. de probat. l. ex facto, ff. de vulgari, cap. inter alia, de sent. excom.* Bald. *cons.* 458. *n.* 2. *vol.* 3. *& in Auth. nisi rogatus, n.* 9. *C. ad Trebel.* Bar. *in l. pro herede, num.* 3. *ff. de acquir. hered.* Tiber. Decian. *cons.* 7. *à numer.* 100. *vol.* 1. idem Bald. *cons.* 313. *n.* 1. *vers. De animo autem suo interrogari quis potest, & statur eius responsioni, col.* 4. Aym. Crau. *cons.* 384. *n.* 9. Sim. de Prætis *cons.* 65. *n.* 35. *vol.* 1. concludens, quod † vbi actus diuerso modo potest intelligi, recurritur ad eius auctorem, vt inde cognoscatur quo respectu fuerit inductus, Menoch. *de arbitr. casu* 86. *n.* 6. Vulgo etenim fertur, quod † nulla melior est declaratio, quàm illa, quæ prouenit ab eodem fonte, vt post Decium, & Bart. animaduertit Mandel. Alb. *cons.* 172. *n.* 32. *vol.* 1. Surd *dec.* 29. *à n.* 2. *vsque ad* 9. *& dec.* 216. *n.* 33. Cùm ergo P. Generalis semel & iterum expresserit mentem suam penitus à confirmando alienam, & quod in dictis literis nihil aliud contineatur, nisi confirmationis suspensio interim dum ad Hispaniam non peruenerit, frustrà prætenditur hanc voluntatis propriæ declarationem extraneo iudicio, & extrinseco intellectu peruertere. 3 4

Secundò, quia ex exercitio officij Prouincialatus, quod habuit dictus N. etiam ipso P. Generale vidente, & permittente, non elicitur confirmandi voluntas, vel confirmationis tacitæ præsumptio, cùm illud exercitium non permissu Generalis, sed legis auctoritate teneat, vt expresè habetur *in Capitulo Ianua I. celebrato, num.* 4. ibi, *Ita enim de Prouincialibus electis donec constiterit de eorum confirmatione.* Et *Paula primò etiam celebrato, n.* 23. ibi. *Idem erit de Prouincialibus electis, donec constiterit de electionis eorum irritatione, vel confirmatione*, &c. Et † hoc non perpetuò, sed conditionaliter, vt colligitor ex dictione illa *donec*, quæ est suspensiua cuiuscunque effectus, qui ex relatis in dictis litteris coniecturari poterat, ad not. per glos. *verb. donec, in Clem.* 1. *de censib. circa fin.* Staril. Pacific. *de Saluiano interdicto, inspect.* 4. *c.* 1. *à n.* 83. Vnde administratio huiusmodi, quam habuit dictus N. non solùm ex citatis constitutionibus conditionalis verè est, donec scilicet constiterit de electionis irritatione vel confirmatione à P. Generali, & eius collegis facienda, sed etiam ex tenore dictarum litterarum ab eodem Generale transmissarum, in quibus quoad hoc voluit cum dictis constitutionibus se informare, *l. pater Seuerinam, §. fin.* vbi Bart. *ff. de cond. & demonst.* dũ ita scripsit. *Et quamuis ad istas Hispaniæ Prouincias visitandas properemus, iamque simus in via,* 5 6

nihilominus liberam illis pro interim suorum officiorum
8 *administrationem præsentium tenore concedimus, &c.* Dictio † enim illa, *pro interim*, est limitatiua temporis intermedij, *l. qui ad certum, ff. locati, l. si chorus, in fine, ff. de legat. 3.* Honded. *cons. 97. num. 17. lib. 1.* Card. Tusch. *pract. conclus. tom. 2. lit. D, concl. 298.* & vltra illud tempus non protenditur, Surd. *cons. 460. n. 68.* Rot. apud Zachiam *dec. 78. n. 2.* Ego ipse *de dict. vsufreq. dict. 173.* Succeditque vulgaris Regula,
9 quod † concessum ad tempus limitatum, vltra illud non extenditur, *l. statuliberum, §. Stichum, ff. de legat. 2. l. 1. §. si mulier, ff. de liber. agnosc.* Crauet. *cons. 145. n. 22. vers. Et si dicas*, vbi quod obligatio manendi vsque ad certum tempus, excludit tempus prætcritum. Card. Tusch. *lit. I, concl. 71. num. 51. cum seqq.* Rot. *decis. 596. num. 2. p. 1. recentior.* Necnon aliud vulgare Axioma, quod † concessum ad tempus, post illud censetur denegatum, *l. si vnus, §. 1.* vbi Bald. *ff. de pactis*, Surd. *decis. 189. num. 9.* Cardin. Tusch. *d. concl. 71. num. 20.* cum aliis citatis per me *Axiom. 46. num. 2.*

10 Tertiò, quia non poterat approbatio, seu confirmatio induci ex eo, quod Generalis permisit administrationem dicto N. tribus, vel quatuor ad summum mensibus postquam Hispaniam est appulsus, cùm tempus illud consumpserit in visitationibus aliorum Religiosorum, ac etiam in perquirendis causis, quibus inductus ad electionis huiusmodi irritationem, seu confirmationem deuenire posset, ex quo tacita confirmatio inducta excluditur, *l. si cum aurum*, vbi Bart. *ff. de solut. l. Campanus, ff. de oper. libert.* Ioan. Andr. Host. & Butr. *in cap. accedentibus, de priuil.* Surd. *de aliment. tit. 9. q. 56. n. 23. & consil. 35. n. 2. & cons. 164. n. 49. & cons. 431. n. 1.*

11 Quartò, quia litteræ præfatæ Generalis non possunt sine repugnantia diuidi, si ex inducerentur ad probandam tacitam confirmationem, & præsensum consensum: nam si verbum, *pergratum*, id operaretur, frustrà paulò infrà dicto N. concederetur administratio pro interim, quo Generalis ad visitandas Hispaniæ Prouincias non peruenisset, nec ad illud tempus reseruaretur, & suspenderetur petita confirmatio; nam qui conditionem apponit in ipsa actionis natiuitate, apponit quasi ne sit nata actio, & sic habetur pro negante. Oldrad. *cons. 291. num. 7.* eleganter, & doctè Fulu. Pacian. *in tract. de probat. lib. 1. cap. 25. num. 29. vers. Tertiò dico*, ibi: *Tertiò dico, quod ibi reus habetur pro confitente hac ratione, quia priùs fatendo debitũ, & postea apponendo exceptionem solutionis, vel pacti de non petendo, fatetur actionem mutui fuisse natam, & semel actori competiisse, licèt postea dicat fuisse extinctam per solutionẽ, vel per pactum, ideò ex eo quod fatetur actionem semel competiisse, videtur fundare intentionem actoris, sed secus est in eo, qui conditionaliter, vt vt suprà respondet, nam dum conditionẽ apponit in ipsa actione natiuitate, videtur inferre quod nunquam sit actio nata, cùm nec cedat, nec veniat dies ante conditionis euentum*, l. cedere diem, ff. de verb. signif. *Ex quo fit, quod cùm taliter respondens perinde habeatur ac si diceret, non confiteor actionem natam, iure merito non potest haberi pro confitente, cùm semper neget actionẽ competiisse actori, & ita subtiliter ait gl.*
12 in l. siquidem, C. de except. Vnde † non potest diuidi litterarum huiusmodi contextura, nec illæ pro parte repudiari valẽt, *l. cùm quæritur 10. ff. de admin. tut.* ibi, *aut in totum agnoscere, aut à toto recedere, l. si ita stipulatus 39. ff. de operis libert.* ibi, *quia non debet ex parte obligationem comprobare, ex parte tanquam de iniqua queri, l. eum qui 18. §. vlt. in fine, ff. de his quibus vt indig. l. neminem, ff. de leg. 2.* Ioan. Fab. *in §. item si quis postulante, in princ. Instit. de actionib.* & plures alij, quos congerit Caputaq. *dec. 186. n. 2. p. 1.* Thomas Triuis. *dec. 46. n. 10. lib. 2.* & in confessione facta respondendo positionibus Menoch. *de arbitr. lib. 2. casu 93. n. 24.* qui cum aliis sic concludit, *Confirmatur quintò ex simili, si quis respondeat positionibus, & vnam fateatur aliqua cum qualitate, illa confessio in totum debet à ponente acceptari, vel in totum rejici debet*, &c. Ad idem Marescot. *lib. 2. var. c. 45. per totum.* Fulu. Pacian. qui plures congessit, *de probat. lib. 1. c. 25. n. 28.* Surd. *decis. 258. per tot.*

Iuuat etiam, quia particula illa, *pergratum*, est con- 13
temporanea eidem actui, cui obstat ipsa natiuitatis actio, & ob id nullo modo diuidi potest, Anton. Butr. *in cap. ex litteris, el 1. in fine, de sponsal.* Dec. *in cap. cùm venerabilis, n. 105. de except.* Marant. *de ordin. iudic. p. 6. n. 3.* Crauet. *cons. 9. sub n. 34.* Rot. *dec. 409. n. 3. & decis. 806. n. 1. & 5. in fine, p. 1. diuers.* Et ratio est (vt considerat Maranta,) quia probatio dubia interpretatur contra producentem, sed confessio producitur ab aduersário confitentis: ergo interpretatur contra aduersariom, Sigism. Scacc. *de iudic. lib. 2. c. 18. à n. 365. & à n. 439.* vbi supradictos refert, & cum illis respondet obiectioni, quæ sumitur ex *l. veteribus, ff. de pactis*, Fulu. Pacian. *d. c. 25. n. 7.* Surd. *d. dec. 258. n. 4.* vbi ait, quod quando qualitas est contemporanea eidem actui, res caret dubitatione, & *n. 5. in fine*, sic ait: *Extende idem, si confitear habuisse centum quæ mihi debebas ex causa mutui, quia non teneor iustificare mutuum, & non potes fundare te super mea confessione receptionis, quia est qualificata.* Genua *de scriptura priuata, lib. 4. cap. de connexis, & separatis*
n. 10. pag. 197. Mancin. *de confess. c. 2. n. 23.* Castill. 14
quotid. lib. 5. c. 165. n. 31. vers. unde si is à quo. † Qualificans enim, siue modificans, visus est negare positionem absque qualitate, & quando illa talis est, quæ actionis natiuitati obstat, nullo modo diuidi potest, vt scienter tradit Angel. *in d. l. si quidem, n. 3. C. de except.* glos. celebris, quæ comprobat nostram conclusionem, *verb. de gratia, in cap. bona mem. de postul. Prælat.* vbi cum ea notant omnes, quod non dicitur quis confiteri, aduersarium habere ius eligendi, quan-
do confitetur ipsius consensum fuisse de gratia re- 15
quisitum, & haberi pro negante seruitutem, † qui dicit actorem pluries transiuisse per fundum de gratia sua, vel de licentia sua, vt optimè ponderat Fulu. Pacian. *d. c. 25. n. 8.* Surd. *d. decis. 258. n. 4. & 5.* Facit etiam doctrina Oldradi *cons. 191. n. 6. in fine*, vbi ait, quod non dicitur quis fateri se beneficium alterius possidere, quando fatetur se possessionem illius esse adeptum mediante gratia Sedis Apostol. Et doctrina Cyni *in l. vnic. n. 17. C. de confess.* quam sequuntur Bald. Alber. & alij, quos refert, & sequitur Boër. *decis. 243. n. 3.* quatenus dicit, quod confessio illius, qui respondit, sibi pecuniam fuisse numeratam, vt repeteret lectiones, non potest diuidi. Alia plura
exempla tradunt ad propositum Boër. & Pacian. 16
in locis suprà allegatis, & quod † confessio, quæ continet vnum factum cum qualitate, quæ nullum reddat ipsum actum, seu cùm in alium transfundit, non possit diuidi, nec acceptari, reiecta qualitate, tradunt Rot. *dec. 272. n. 2. p. 2. diuers.* Marescot. *var. resolut. lib. 2. c. 45. n. 9.* Stephan. Gratian. *discept. forens. c. 851. n. 18. cum seqq.*

Quintò, quia ad confirmandum nullum tempus 17
à iure præfixum est, & ideò non potest conqueri de confirmatione non facta, seu admodum dilata; nam si confirmator nulla existente causa renuat facere confirmationem, non appellatur ab eo, sed recurritur ad superiorem, qui illum compellat intra breue tempus præfigendum, cum comminatione, seu intimatione, quod nisi infra talem terminum confirmet,

finnet, superior iure deuoluto hoc faciet: Ita Abb. *in cap. postquam, §. electo, de elect.* Massobr. *in praxi habendi concursum ad Parochiales Ecclesias vacantes, requis. 9. dub. 9.* Ascan. Tamburin. *de iure Abbatum, tom. 1. disput. 6. quæst. 3. n. 4. & seq.* Ego ipse *de Iure Eccles. lib. 1. cap. 19. n. 254.* Iul. Lauor. *var. lucubrat. tit. 4. de elect. Canon. cap. 25. n. 43.* ibi: *Licèt enim tempus sit à iure præfixum ad eligendum, conferendum & præsentandum, secus in instituenda, & confirmando,*
28 *ex* Abb. *ibidem. Quare † sicut institutor, si absque causa nō instituat, potest per superiorem compelli ad instituendum, assignando terminum, intra quem instituat, quo elapso poterit ipsemet superior instituere, qui terminus breuis statuitur, qui licèt sit arbitrarius, non debeat excedere sex menses*, vt tradit Lambertin. *de iurepatron. lib. 2. part. 3. quæst. 2. art. 6. n. 4.* & Massobr. *citata dub. 1. Ita si confirmator, nulla existente rationabili causa renuat facere confirmationem, recurritur ad superiorem, qui eum compellat infra breue tempus præfigendum cum comminatione, seu intimatione, quod nisi infra talem terminum confirmet, superior iure deuoluto hoc faciet, iuxta* glos. *in rubr. de postulat. Prælat. lib. 6. arg. cap. nullus, de iurepatron.* Abb. *vbi sup.* Fr. Sigism. *dub. 45. n. 3.* Rota *in Legion. confirmationis, 23. Ianuarij 1617. coram Pamphilio*, &c. Cur igitur querelas ad ventum format dictus N. si reclamare voluit, quare tandiu tacuit, *cap. 1. de frigid. & malef.* & non debebat tam magnam rem tandiu reticere, *l. si quis fortè, §. 1. de pœnis*, Menoch. *de præsumpt. lib. 2. præs. 91. per totam.*

29 Facit etiam, quod inter confirmationem Generalis, & Prouincialis magnum est discrimen, & non potest de vna ad aliam argumentari, quia receptum vbique est, Generales confirmatione non indigere, quia ex tacita Pontificum permissione statim ac electi sunt, confirmati censentur, vt cum Sigism. à Bononia resoluimus *in tract. de Iure Ecclesiast. vniuerso, lib. 1. cap. 19. n. 250. in fine*, & specialiter prouisum est in hac sacra Religione Minimorum per *Capitulum Romæ secundò celebratum, n. 34.* ibi: *Hinc autem ad Generalatum nouiter assumptus, ab ipso Capitulo statim*
30 *recipiatur tanquam confirmatus.* † In Prouincialibus verò aliter se res habet, tenentur enim statim ac electi fuerint, confirmationem petere à P. Generale, vt *in Capitulo primo Ianua celebrato, n. 4.* ibi: *Statim requireretur à Patre Generale*: sed ipse Generalis non tenetur aliquo statuto, seu Constitutione intra certum tempus confirmare, & ideo remanet dispositioni iuris communis, *ad l. commodissimè, ff. de liber. & posthum.* cum similibus.

31 Sextò, quia non possunt calumniari illa, quæ à P. Generali iustitiæ zelo gesta fuerunt, cùm lex de quocunque iudice bonam capiat præsumptionem, & vulgò dici soleat, quod pro iudice semper iura præsumunt, *l. vir bonus, ff. iudicatum solui, l. fin. C. ad leg. Iul. repet.* cum multis per Bobadil. *lib. 1. c. 2. n. 5. & lib. 5. cap. 1. n. 199.* & per me *de Axiomat. Iuris vsu-*
32 *freq. axiom. 131. n. 4.* † Ille enim præsumitur pronuntiasse secundùm quod ius disponit, & prout de iure tenebatur, *l. miles, § decem, ff. de re iud.* Cardin. Tusch. *tom. 6. lit. P, concl. 521. n. 4.* Octau. Glorit.
33 *resp. 9. n. 15.* † Et quilibet particularia in dubio bonus præsumitur, *l. meritò, ff. pro socio*, cum vulgaribus citatis per me *Axiom. 37. n. 4.* præcipuè quando in eminenti collocatus est loco, secundùm Alex. *cons. 89. n. 9. & 11.* Aym. *cons. 168. in fine*, Vestr.
34 *alleg. 7. num. 32.* † Quod de P. Generali non præsumptiuè, sed verè & realiter est dicendum, propter eius notas virtutes, ac sanctissimum benè regendi animum, quo suam illustrauit Religionem, vt de eo loquens refert Steph. Isnard. *in C. minimo huius Ordinis, in serie Generalium, fol. 230. n. 37.* ibi: *Reuerendissimus Pater Franciscus à Longobardis, Italus, miræ pietatis, patientia, abstinentia, charitatis, & humilitatis vir, Theologus, & deuotus, admodum prædicator. Qui cum in sola Cruce Domini glorietur, primò modum sub quo positus fuerat, licèt lucerna ardens in captiuitate apud Turcas per quinquennium detentus, miris omnium virtutum illustrauit exemplis, vt ab illustrissimo D. de Valençay Sancti Ioannis Hierosolymitani Commendatario ipsius concaptiuo didici, à quo multa accepi, quæ modestiæ causa sileo, postmodum Prælaturas Ordinis fugiens tali Religioni similiter lucet, suprà Generalatus candelabrum positus à S. D. N. Vrbano VIII. anno 1640. die 22. Martij.*

DVBIVM II.

Vtrùm Generalis potuerit extraiudicialiter, & nullo compilato processu ad cassationem deuenire, & an teneatur causas exprimere quibus ad id motus fuerit?

Doctores ferè omnes in eo conueniunt, quod confirmatio, seu cassatio electionis duplici 35
modo fieri potest, vel per viam iudicij cum processu compilato, & causæ cognitione, ac contradictorio, & cum sententia diffinitiua, quando scilicet aliqua adest coëlectus, seu oppositor; vel ob notum paritatem, seu defectum aliquem, vt explicant Marescot. *lib. 1. var. cap. 51. à n. 30.* Sigism. à Bononia *de elect. Prælator. Regul. dub. 46. n. 8. & dub. 47. n. 7. cum sequentib.* quem refero *in tractat. de Iure Ecclesiast. vniuerso, lib. 1. cap. 19. n. 251.* Vel extraiudicialiter, 36
hoc est, quando nullo existente coëlecto, aut oppositore, confirmator priuata scientia, non in forma iudiciali, & contentiosa, inquirit de modo electionis, an fuerit Canonicè facta, & de persona electi, an sit idonea? & cum voto eorum, qui sibi assistunt, secretò, vel ore tenus prolato, ad electionis confirmationem, vel cassationem peruenit, vt aduertunt Iul. Lauor. *var. lucubrat. tit. 4. de election. Canon. cap. 25. n. 59.* Francisc. Salgado *de Regia protect. part. 3. cap. 13. n. 16.* Ego ipse *in tractat. de iure Ecclesiastico vniuerso, lib. 1. cap. 19. n. 131.* Et iste est casus noster, in quo securè teneo, posse P. Generalem confirmatorem procedere prout sibi melius, & conuenientius videbitur, priuata scientia cognoscendo, & extraiudicialiter definiendo, cuius animum, & voluntatem in hac parte nullus superior quacunque querela non obstante immutare poterit, quod non obscurè colligitur ex Doctoribus infrà referendis in his ferè terminis loquentibus, videlicet

Francisc. Salgado *de Regia protect. part. 2. cap. 13. fe-* 37
rè per tot. præcipuè n. 9. ibi: *Insuper, & illud annotandum est, vt in prouisione extraiudiciali, & sic quando iudex non tenetur testes comparare, nec processum formare, nec illum publicare, seu alicui manifestare, quia quando ita proceditur, cùm nullus adest contradictor, seu aduersarius, iudex ita animi sui motum informare tenetur quantum, & quomodo solummodò ad eius satisfactionem sufficere magis sibi visum fuerit extraiudicialiter: ita dicit eleganter Abb.* in consil. 41. *incip.* Videndum, sub n. 1. vers. Ex quibus verbis, & suprà paululum antè in 1. part. *Cuius doctrina fuit canonizata per Rot.* in vna Leodiensi prætensi census, coram Orano, 20. Ianuarij 1596. *Necnon allegatur ab eadem Rot.* in decis. 160. sub n. 7. & 8. part. 1. diuers. *Hieron. Gonzal.* in regul. de mensib. & alternatiuis, §. 7. procem. n. 127. & 233. *plures citat Marescot.* variar. resolut. lib. 2. cap. 2. à num. 151. & *faciunt omnino videnda quæ nos infra hoc* cap. à num. 52. cum sequentib. & inferiùs eod. cap. n. 16. ibi: *Quò pertinet quod aliàs dicunt Doctores, vt per Put.* decis. 118. n. fin. lib. 3. & *Hie-*

ror. Gonzal. in d. regul. §. 7. procem. n. 258. *Vt in prouisione beneficiali, & aliis processibus extraiudicialibus difficile sit opponere de iniustitia eius, nec per viam appellationis, nec alio modo; tum quoniam iudex iustificat animum suum, siue ex actis in scriptis deductis, siue non scriptis, etenim non ad vnam solum speciem probationis mentem suam applicat, sed ex variis causarum figuris, quas eius præsentia offert, & protegit, animi sui motum format*, &c.

28 Rota *in Vlysbonen. quartenariæ*, 15. *Ianuarij* 1624. *coram R. D. meo Coccino Decano*, ibi: *Aut non adest legitimus contradictor, & sufficit, quod iudex extraiudicialiter se informet*, &c.

29 Bañes *de Iustit. & iure, quæst.* 67. *art.* 2. *in resp. ad secundum argumentum, pag.* 420. in hac specie nostram sententiam expressè tenet, rationémque reddit nostro casui satis accommodatam, ibi, *Et in hoc defecit confirmator à ratione iudicij, quòd iudex vt sic tenetur ferre sententiam secundum allegata, & probata, & si oppositum fecerit, nulla est sententia: cæterùm confirmator quomodolibet cassauerit electionem, etiam digni, cassata est. Quod si aliquis obijciat contrà: Ille cõfirmator iniuriã facit electo; ergo tenetur confirmare eũ ex iustitia. Probatur antecedẽs, quia statim iudicabitur suspectus de aliquo crimine, propter quod non confirmatur à Prælato. Respondetur nihilominus negando antecedens, & ad probationem respondetur, quod est temerarium iudicium, quia multis viis potest cassari electio etiam digni*, &c.

30 Iul. Lauor. *var. lucubrat. tom.* 1. *tit.* 4. *de elect. Canonic. cap.* 25. *n.* 44. & 55. ibi, *Potest autem superior inquirere per famam, vel litteras testimoniales, vel si necessarium iudicauerit, per testium receptionem cum iuramento, & sine. Abb.* in cap. postquam, n 5. de elect. *vbi hæc omnia arbitrio Iudicis relinquit, Marc. Anton. Cuch.* tit. de confirmat. n. 18. *& vt de fama, & vita electi certior fiat, decebit ex loco vbi conuersatus est, petere testimonium.* Et infrà *n.* 59. ibi: *Ex quibus patet, quod confirmatio aliquando fit per viam iudicij, cum processu, & causa cognitione, & contradictorio, & cum sententia definitiua, Butr.* in c. venerabilem, n 15. de elect. cap. fin. de elect. lib. 6. *Gonz. l.* super regul. 8. Cancell. glos. 9. §. 1. *Fr. Sigismund.* dub. 46. n. 8. & dub. 47. n. 7. cum sequentibus. *Aliquando verò fit extraiudicialiter*, &c. Et in num. 60. magis ad nostrum

31 propositum accedens ita ait: † *Et potest Generalis Ordinis fidem adhibere soli famæ, & litteris testimonialibus, Ianoc. & Ioan. Andr.* in c. postquam, de elect.

32 *Nec tenetur in confirmandis electionibus* † *Prouincialium seruare formam* cap. fin. de elect. lib. 6. Et expressiùs idem dicit *ibidem* n. 63. ibi: *In confirmatione non requiritur forma, sed sufficit quod fiat per quodcunque dictum, vel factum, quo superior declaret suam voluntatem. Oldrad.* consil. 146. n. 6. *Rot.* decis. 261. coram Mantica. *In Ordine Prædicatorum confirmatio fit per vota secreta*, &c. *sic Fr. Luc. Castell.* de elect. tit. de confirmat. c. 14. n. 55. *vbi cum Anton. de Butrio* ad cap. cùm dilecti, n. 63. de elect. *quatuor conclusiones ponit, & ait quod de necessitate præmittitur citatio in confirmatione non contentiosa, id est, quæ fit extraiudicialiter, non assumpta causa cognitione.*

33 Ego ipse *in tract. de iure Ecclesiastico vniuerso, lib.* 1. *c.* 19. *n.* 251. hanc eandem resolutionem in his terminis præsupponere visus sum, ibi: *Confirmator ex officio suo habet ius confirmandi, vel cassandi electionem, prout sibi videbatur expedire pro bono communi, ita prorsus, vt sicut electores liberè eligunt, quem iudicant dignum scientia priuata, ita ille legitimè confirmat quem dignum iudicauerit*, &c.

34 Et probatur ex text. *in Clem. exiui*, §. *deniùm, de ve b. signif.* ibi. *Statuimus etiam, & ordinamus hac constitutione in perpetuũ valitura, vt cùm alicui Prouinciæ de Ministro fuerit prouidendum, ipsius Ministri electio penes Capitulum Prouinciale resideat, quem idem Capitulum die sequenti, qua fuerit congregatũ, facere teneatur; ipsius autem electionis confirmatio ad Ministrum pertineat Generalem. Et si quidẽ ad electionẽ huiusmodi per formam scrutinij procedatur, & votis in diuersa diuisis electiones plures in discordia celebrari contingat, illa quæ à maiori parte capituli numero nulla zeli, vel meriti collatione, aut consideratione habita, fuerit celebrata, exceptione, seu contradictione quacunque alterius partis non obstante, per dictam Generalem Ministrum de consilio Discretorum de Ordine (prius tamen ex officio, prout spectat ad ipsum, diligenti examinatione præmissa) confirmetur, vel etiam infirmetur, prout ei secundùm Deum visum fuerit expedire*, &c. Cuius textus decisio licèt pro Ordine tantùm Minorum condita esse videatur, vt tangit Franc. Marc. *quæst.* 1360. *n.* 3. *part.* 1. & Iul. Lauor. *d. tit.* 4. *c. p.* 15. *n.* 10. Tamen cùm ille textus in corpore iuris sit insertus, & eius ratio generalis omnes comprehendat, omnibus quoque Religionibus necesse est, vt fiat communis, tum ex eo, quia † quando Princeps vni Præsidi rescribit, 35
per consequentiam omnibus rescripsisse videtur. Bartol. *in l. relegatorum, §. interdicere, ff. de interd. & releg. Ias. in l.* 1. *n.* 7. *ff. de constitut. Princip.* Put. *de syndicatu, §. officialis, cap.* 1. *n.* 14. Parlad. *lib.* 5. *rerum quotid. cap. fin.* 5. *part.* §. 10. *n.* 26. Tum etiam, quia licèt admittamus, textum illum continere priuilegium, seu concessionem specialem pro Ordine Minorum, nihilominus tamen Minimi eadem concessione vti debent, per Bullam Iulij II. incip. *Dudum*, §. 14. *sub Dat. Romæ apud S. Petrum*, 5. *Kal. ad. Augusti* 1506. quæ est prima *in collect.* apud Laurentium de Peirinis, in qua illis conceditur, vt possint transumptare priuilegia quatuor Ordinibus Mendicantium concessa, & vti ac frui priuilegiis, indultis, concessionibus, & gratiis, &c. concessis, & concedendis dictis quatuor Ordinibus Mendicantium, non secus ac si ipsis specialiter concessa fuissent.

Cùm totum negotium confirmationis, & cassa- 36
tionis huiusmodi secundùm supra citatos commissũ sit conscientiæ, & prudentiæ P. Generalis confirmatoris, ideò eius dicto fides adhibenda est. Mascard. *de probat. concl.* 414. & non potest moueri quæstio, quod malè egerit, Sanch. *de matrimon. lib.* 3. *disput.* 10. *n.* 13. nec requiritur citatio, immò absque ea procedere poterit, Tiraq. *in tract. Res inter alios, vers. Limita quartò*, nec fuit necessaria iudicialis probatio: idem Sanch. *d. lib.* 3. *disp.* 8. *n.* 4. sed cognitio ex priuata scientia resultans ad id sufficiens visa est, ex subsequuta obseruantia à multo retro annis vsque ad hæc tempora cassandi extraiudicialiter huiusmodi electiones per P. Generalem, eiusque Collegas, toties quoties ei secundum Deum visum fuerit expedire, vt euenit in cassatione electionum P. Gregorij Baronij Prouincialis Calabriæ citerioris à P. Generale Didaco Arias Hispano de anno 1611. & patris Isidori Amayda Prouincialis Etruriæ, & nouissimè Patris Petri à Neapoli à præsente P. Generale, & alibi † sæ- 37
pe, quæ obseruantia est attendenda, cùm qualiber dispositio per eam declaretur, Casanat. *cons.* 45. *n.* 144. *cum seq.* Valenzuel. *consil.* 51. *n.* 45. *cum seqq.* Solorzan. *de Indiarum iure, lib.* 2. *c.* 24. *ex num.* 84. Castill. *tom.* 7. *de tertiis, cap.* 31. *n.* 69. D. Mat. Cotell. *decis.* 20. *n.* 8. *& in patrocinio pro Regia iurisdictione Inquisitoribus Siculis concessa, controu.* 1. *n.* 45. † & 38
illi plurimùm deferatur in interpretandis constitutionibus, *l. si de interpretatione, ff. de legib. cap. cùm dilectis, de consuet.* Aymon. *cons.* 294. *n.* 6. *vers.* 21. Menoch. *cons.* 576. *n.* 19. Surd. *consil.* 362. *n.* 10. Rot. *decis.* 455. *n.* 1. *p.* 5. *recentissim.*

Credere

39 Credere nequaquam debet dictus N. ad sui iniuriam cassatam fuisse eius electionem, sed ad bonum commune Religionis, & ad maiorem suæ Prouinciæ profectum, nec iure conqueri potest de tali amotione, cùm scuerit ante confirmationem nihil iuris acquirere, vt infrà ostendetur, & in potestate P. Generalis esse confirmare, vel cassare, & tamen voluit sub hac conditione eligi; patientia igitur opus est humilitatis, non querela laicalitatis, quod benè significauit Aldrete *de Relig. discipl. tuenda, lib. 2. c. 28. n. 10.* ibi: *Qui igitur sub his conditionibus in Religione est admissus, quomodo poterit prouocare ex eo capite, quod sibi iniuria fiat? Quomodo se grauari conqueritur? quomodo considerat Christi vestigia, quæ suscepit imitanda, qui nondum ad sanguinem vsque restitit? Quomodo perueniet ad illustrem patientiæ coronam sine certamine? si pati non vult, coronari recusat; si autem desiderat coronari, certandum est viriliter, sustinendum, & ferendum patienter.*

40 Nec obstat, quod videtur nimis durum priuare aliquem iure, quod habet ex scientia priuata, ac sine processu, & extraiudicialiter, non data causa; constat autem ex electione ius acquiri dicto N. *c. fin. de elect. lib. 6.* Petr. Gregor. *in partit. Iuris Canon. tract. de elect. num. 4.* Azor. *instit. moral. part. 2. lib. 6. cap. 14.* Laurent. à Portel. *in suis respons. moral. part. 2. casu 4.* Laurent. à Peirinis *de subdito Relig. tom. 1. cap. 31. §. 6. ad fin. & latius §. 7.* Et videtur colligi ex constitutionibus huius sacræ Religionis, & signanter *ex Capitulo secundo Romæ celebrato, n. 34. & Cap. 1.* Ianuæ, *n. 1. & Cap. 3.* Valent. *num. 9.* & eo ipso, quod electus fuit in Prouincialem, necessariò veniebat confirmandus, *cap. quia propter, de elect.* cum latè traditis per Portel. *dict. casu 4. q. 5.* vbi probat in dubio electum præsumi dignum: & in comprobationem Laurent. de Peyrinis *d. c. 31. §. 7.* adducit Capitulum Tholosæ *n. 38.* ex quo deducit argumentum. *Ergo à contrario sensu, si iustam inuenerint, prouidere non poterunt, sed confirmare tenebuntur.* Et mox illum aliam subnectit consequentiam. *Ergo si generalis iustam inuenerit Prouincialis electionem, prouidere non poterit, sed confirmare tenebitur.*

41 Cui obiectioni respondendo dico, electorem antequam confirmetur à superiore, non præstare titulum irreuocabilem, vt cum multis resoluit Iul. Lauor. *d. tit. 3. c. 13. n. 66.* ibi: *Ex dictis colligitur, effectum istius confirmationis esse primò, quod præsumitur validum negotium, & illud magis timetur, quod specialiter iubetur, quàm quod generaliter,* cap. quanquam, 3. dist. *Secundò per confirmationem res sit maioris auctoritatis,* cap. quis nesciat, 11. dist. *Tertiò ius quod per electionem fuerat acquisitum, quod reuocabile erat, amplius reuocari non potest.* Nec etiam habet administrationem, nisi precariam, donec scilicet confirmetur, vel irritetur electio, vt expressè disponitur *in Capitulo X. Paulæ celebrato, n. 53.* ibi: *Idem erit de Prouincialibus electis, donec constiterit de electionis eorum irritatione, vel confirmatione:* quæ verba administrationem concedunt conditionalem, & suspensiuam, secundùm ea, quæ suprà resoluimus *n. 6. cum seq.* Nec minus verificantur in confirmatione, quàm in irritatione, quæ idem significat, quod cassare, annullare, irritúmque facere, *l. si quis, ff. de iniusto rupto.* Virgil. 4. *Eclog.*

Te duce, si qua manent sceleris vestigia nostri,
Irrita perpetua soluent formidine terras.

Calepin. *verb. Irritus,* Calu. *in lex. Iuris, verb. Irritare.*

42 Et adhuc in beneficiis secularibus (in quibus diuersa est ratio, vt *n. 47.* videbimus) ex præsentatione, siue electione non prouenit aliquis titulus, ex quo ipse præsentatus, seu electus ante confirmationem vocari possit beneficiatus, imò si contingat mori huiusmodi electum, seu præsentatum ante obtentam confirmationem, non dicitur beneficium vacare per mortem præsentati, seu electi, sed per obitum primi, & vt priùs, ita Por. *dec. 200. alias 194. in correctis, lib. 1.* quæ refero *in collect. ad c. si electio 26. n. 5. de elect. lib. 6.*

Vnde descendere oportet ad prælaturas, & officia Religionum, & particulariter videndum, quod ius resultet ex eorum electionibus? In hac sacra Minimorum Religione extat constitutio Capituli primò Valentiæ celebrati *n. 21.* statuens, *Correctores in singulis Conuentibus electi die 15. Septembris, si nullum obstet impedimentum canonicum, debent à Capitulo Prouinciali confirmari, nec dictum Capitulum potest alios Correctores illorum loco assignare.* 43

Cuius occasione † R. P. Passarellus eiusdem Religionis olim Generalis, & doctissimus Canonista, *in Schol. ad Capitulum Barchinon. super n. 15. fol. 147.* quæstionem formauit, & eleganter resoluit his verbis: *Sed stat difficultas de electo in Correctorem, an habeat aliquod ius quæsitum suæ electionis ante confirmationem, ita quod possit illam repetere, quasi in iudicio? Doctores,* & specialiter Felin. quem ad hoc citat pro se Nauarr. *de iure communi videntur dicere, quod sic: sed de iure statutorum Ordinis dico, quod electus ex huiusmodi electione ante confirmationem nihil iuris acquirit, & hoc per tres rationes à simili, quas in hoc casu pro se habent Fratres Prædicatores per declarationem Magistri Ordinis. Primò, quia quantumcunque ab omnibus eligatur, nullam tamen habet administrationem, sicut habent superiores Prælati. Secundò, quia Religiosus non habet neque velle, neque nolle. Tertiò, quia Religiosus electioni de se factæ extra suum Monasterium sine licentia sui Superioris non potest consentire, sicut dixi. Quartò, quantumcunque aliquis ab omnibus eligatur, tamen in potestate Prouincialis, & Diffinitorum est confirmare,* &c. 44

Quid clarius, & melioribus, ac piis rationibus dici potest, quicquid Laurent. de Peirinis *d. c. 31. §. 7.* contrarium defendere nitatur; frustrà enim respondere conatur dictis fundamentis, breuibus tamen, sed summa pietate plenis, & ex iuris principiis deductis, quæ magis amplectenda esse iudico, quia prolata fuerunt à viro notæ scientiæ, & qui dum Generalatus officium tenuit, egregiè totam Religionem moderatus est: ergo credendum, ita conuenire bono regimini totius Ordinis. Et quicquid sit, nullus loquitur quando Generalis electionem Prouincialis irritauit, prout in casu nostro, qui cùm sit maior in Religione Prælatus, indecens esset, & ab omni vrbanitate alienum, electum repetere via iuris prætensum ius ex sua electione proueniens, sed deceret potiùs supremi Superioris iudicio acquiescere. 45

Et id non solùm facere tenebatur, si ante confirmationem electio irritaretur, quod parui præiudicij res est, vt infrà videbimus, sed etiam si post illum ab officio amoueretur, vt multis rationibus comprobat Fr. Ioseph. de S. Maria *en su tribunal de Religiosos, tract. 4. cap. 6. §. 1.* ibi, *La dificultad deste capitulo trata el Padre Fray Manuel Rodriguez* tom. 2 q. 41. art. 10. *de baxo deste titulo:* Vtrùm Prælati Religiosorum possint subditos ab officiis deponere, & suspendere ipsis non citatis? *Si por ventura los Prelados de los Religiosos puedan deponer y suspender de sus oficios à sus subditos sin citarlos, esto es sin darles cargos, ni oyr sus descargos? Y luego en el principio del articulo responde, que si, alegãdo por su parte algunos Doctores. Mas para que se entienda assi la doctrina del dicho Padre, como lo que se deue tener en este caso se aduierta una doctrina* de Innocentio Tercero, *y la trae el mismo Autor en* el art. 2. *de la question citada, y se refiere en el* c. qualiter, & quãdo, el 2. de accus. *donde auiendo tratado el* Pontifice 46

*de como y quando deuen los Ecclesiasticos corrigir à sus
subditos, y auiendo puesto las causas y circunstancias
que han de concurrir para suspenderlos, ò priuarlos, dize
luego :* Hunc tamen ordinem contra Regulares per-
sonas non credimus vsquequaque seruandum, quia
cùm causa requirit, faciliùs & liberaliùs à suis pos-
sunt administrationibus amoueri. *Empero este orden
no creemos se ha de guardar contra las personas Regu-
lares, lasquales quando la causa lo pide mas facil, y li-
beralmente pueden ser quitadas de sus administracio-*
47 *nes. De donde se infieren dos cosas.† La primero es que
de priuar, ò suspender alguno de su oficio hade auer cau-
sa, y razon, que esso quiere dezir,* cùm causa requirit.
*La secunda, que quando la ay, no es necessario sea tan
grande quanto para priuar a vn Cura de su beneficio, o
a vn Canonigo de su Canongia, que esso es,* faciliùs, &
liberaliùs suis possunt administrationibus amoueri.
*La razon desta diferencia es, que los beneficios de los
Clerigos son beneficios colados, y perpetuos, y por el con-
siguiente irreuocables sin graue causa, mas las Prelaturas
y oficios de los Religiosos, aunque son beneficios Eccle-
siasticos, no son perpetuos, sino a manera de los anales,
que se quitan, y ponen con maior facilidad, y assi les lla-
mo el Pontifice,* ministratores à ministrationibus
amoueri. *Demas desto el Clerigo es señor de su volun-
tad, y tiene querer, y no querer, y assi quando el Obispo
le quisiere quitar el beneficio, puede responder, que no
le quiere dexar, si para ello no huuiere razon, y causa
bastante, mas el Religioso no tiene voluntad, ni es señor
della, por tenerla renuntiada en manos de su Prelado,*
48 *por el voto expresso de obediencia. de manera que quan-
do le quitan el oficio aun sin causa bastante, no tiene de
que quexarse, pues en efeto su voluntad, y todo lo que
tiene, y possee lo ha renunciado en manos de sus Supe-
riores, y no queriendo ellos que haga el tal oficio, no tiene
accion alguna para pedirle. Y se confirma con la doctrina
del* cap. cùm Monasterium, de statu Monach. §. tales,
*donde manda que en ninguna manera se preuean oficios
perpetuos, y dize,* sed cùm oportuerit amoueri, sine
contradictione qualibet reuocetur. *Que quando con-
uenicro ser quitado, lo sea sin ningun genero de con-
tradicion, porque de lo contrario se seguirian mil ab-
surdos, como lo nota Rodriguez* tom. 2. q. 18. art. 1. *qua-
les serian el poder los Religiosos contradezir, litigar, y
andar, vagueando en seguimiento de su pleyto, y final-
mente se seguiera el oponerse imprudentemente a la vo-
luntad del Prelado, y por esso via se resfriaria, o se
acabaria la obediencia tan encargada de los fundatores
de las Religiones, y tan encarecida en el derecho,* cap.
nullam, 18. q. 2. &c.
49 Et licèt supradicta cunctis Religionibus communia
esse videantur, idem nihilominus specialiter disponi-
tur in hac sacra Religione, vt *in Capitulo 19. Religio-
nis Valentia celebrato, n. 8.* ibi : *Primum dubium, si P.
Generalis in remotis existens ad aliquem Fratrem obe-
dientiam miserit, qui fortè à locali Capitulo suo, vel al-
terius Prouinciæ Conuentus electus esset in Correctorem,
cui magis adhærendum est, factæ electioni, an missæ obe-
dientiæ? (vocatur autem hic obedientia quando Genera-
lis mutat Religiosum de vna Prouincia in aliam.) Visis
itaque videndis, & consideratis considerandis æquum,
& maximè rationi consentaneum iudicarunt, standum
esse electioni, si quidem fuerit confirmata, & quam-
primum super huiusmodi certiorem reddere Superiorem,
qui si secundò replicauerit, tunc ei obedire tenebitur
etiam confirmatus, allegatis tamen priùs suæ deposi-
tionis causis : sin autem non fuerit confirmatus, tunc
missæ obedientiæ tenebitur obedire.* Nec satisfaciunt
contrariæ opinionis sectatores, dum aiunt hoc pro-
cedere in Correctoribus, non autem in Prouincia-
libus ; tum quia exempla non restringunt regulam,
excludunt similia, Crauet. *consil. 544. n. 25.* & alij per
me citati *axiom. 86. n. 5.* tum etiam, quia si Prælatus
inferior potest absente Generale id efficere, multò
magis ipse Generalis, ex reg. text. *in Auth. multò ma-
gis, C. de sacrosanct. Eccles.* cum similibus relatis per
me *de locis communibus argument. Iuris, loco 73. n. 1.*

DVBIVM III.

Vtrum à decreto factæ cassationis detur appellatio.

PRo parte negatiua, quæ vera est, adduci solet 50
text. *in cap. ad nostras 3. de appellat.* ibi, *quia verò
remedium appellationis non ideo est inuentum, vt alicui
à Religionis, & Ordinis obseruantia exorbitanti debeat
in sua nequitia patrocinium exhiberi. Mandamus qua-
tenus, si quando quilibet subditorum tuorum ad reme-
dium appellationis conuolauerit, non ideò minus eum
iuxta tenorem mandati, quod in prædicta regula conti-
netur, & institutionem Ordinis corrigas, & castiges.* Et
similiter *in c. reprehensibilis, 26. eod. tit.* ibi: *Præci-
puè verò hoc Religiosis volumus obseruari, ne Religiosi
cùm pro aliquo excessu fuerint corrigendi contra re-
gularem Prælati sui, & Capituli disciplinam appellare
præsumant, sed humiliter, ac deuotè suscipiant, quod
pro salute sua fuerit eisdem iniunctum.*

Ex quibus Iuribus vulgò colligitur, nullo casu 51
esse licitum Religiosis appellare : quia licèt detur
rarò casus, quo innocens condemnetur, tamen ma-
gis conuenit, vt vnus patiatur, quàm totius Religio-
nis pax perturbetur, & ideò hanc partem sustinent
Sot. *de iustit. lib. 5. q. 6. art. 3.* Couarr. *practic. c. 33. n. 6.
vers. Octauò,* Mich. Salon. & Arag. *2. 2. q. 69. art. 5.*
Victorin. Mans. *de modo procedendi, c. 7. n. 9.* Fr. Lud.
Miranda *in man. Prælator. q. 30. art. 5. concl. 3.* Salga-
do *de Regia protect. p. 1. c. 2. §. 5. n. 16.* Aldrete *de relig.
disciplina tuenda, lib. 2. c. 28. n. 6. cum seqq.* Fr. Ioseph.
de S. Maria *d. tract. 5. c. 10. §. 1.* Soar. *de relig. tom. 4.
lib. 2. c. 11. n. 6. in princ.* ibi. *Propterea dicendum censeo,
appellationem etiam ex natura rei non iniustam, esse re-
gulariter interdictam Religiosis,* &c. & *n. 13.* ibi : *De
hac ergo appellatione* (scilicet in grauioribus causis)
*dicimus in assertione meritò concessum esse Religionibus,
præsertim Mendicantibus, vt in eis non admittatur
talis appellatio, etiam ad Summum Pontificem.*

Ordinationes enim, præcepta, ac correctiones, 52
quæ tendunt ad bonum commune Religionis, si pos-
sent appellationis refugio retardari, quod sanctissimè
pro Religionis disciplina conseruanda statutum est,
in eius damnum, & perditionem tenderet ; nam sem-
per appellatione vterentur Religiosi asserentes se
grauari, quod optimè considerauit S. Bernard. *lib. 3.
de considerat. ad Eugen.* ibi : *Quantos nouimus appel-
lasse pulsatos, quo interim liceret, quod nunquam licet?
antidotum versum in venenum.* Et paulò post : *Qui
non grauatus appellat, manifestè liquet, quod aut gra-
uare intendit, aut tempus redimere.* Nullus est, qui
tanquam Cain non credat se inculpatum condemna-
ri, & pœnam, quæ pro culpa sibi imponitur, culpæ
limites excessisse: & ita non est reputandus grauatus
suo iudicio, sed doctissimorum virorum, nempe P. Ge-
neralis, & eorum qui ei assistunt, quibus magis est
credendum, vt optimè resoluit Ioseph. de S. Maria
in tribunali Religiosorum, tract. 5. c. 11. §. 3.

Quæ quidem resolutio multipliciter probatur : & 53
primò, quia vt dubio antecedenti vidimus, P. Gene-
ralis potuit extraiudicialiter, & nullo compilato pro-
cessu ad cassationem deuenire, prout deuenit ; sed
ab his actibus extraiudicialibus non datur appella-
tio suspensiua, Gonzal. *ad reg. 8. Cancell. gloss. 9. in
annot. n. 26.* Marescot. *var. lib. 2. cap. 64. à num. 20.
cum seqq.* Salgado † *de Regia protect. part. 2. cap. 13.* 54
num. 1.

*n.1.& 187.*ibi, *Prima sit conclusio, si in prouisione quo-
rumcunque beneficiorum simplicium, putà collatione,
electione, præsentatione, institutione, seu confirmatione
proceditur sui primæua natura retenta, hoc est, extraiu-
dicialiter appellationi ab his actibus tanquam extraiu-
dicialibus emissa ab aliquo, Iudex non deferent, sed ea
non obstante, ad executionem, & possessionis traditionem
deueniat, vim non facit, quam probant Doctores supe-
rius citati.* Ergò, &c. Quod adeò verum est, vt talis
appellatio attentata non causet, secundùm Scacc. *de
appell. q.x. n.35. vers. Secus est in appellatione ex-
traiudiciali.*

55 Secundò quia, vt aduertimos præcedenti *dub.n.33.*
confirmatio, vel infirmatio electionis conscientiæ,
& prudentiæ Generalis committitur, prout ei secun-
dùm Deum visum fuerit expedire, sed tunc & isto
casu appellatio denegatur, Tiraq. *de retractu lig.§.4.
num.12.* Boër.*decis.288.num.17.* Menoch. *de arbit.
lib.1.quæst.70.n.7.* Salgado *de Regia protect.part.3.
cap.13.à num.48.* Giorbx *decis.21.n.3.cum seq.* Igi-
tur, &c. Non obstat glos.*verb.oneramus, in Clem.1.
de iurepatron.*ibi: *Fateor tamen quod superior, ad quem
appellatum est, emendaret quod malè factum esset,* quia
procedit quando Canon, prout ille, explicat quid
fieri debeat, vel per vim supplicationis, vel miseri-
cordiæ, vt tenet Sanch. *de matrim.lib.3.disp.8.n.13.*
qoem refero *in collect.ad d.Clem.1.num.11.*

56 Tertiò, quia à præcepto, siue mandato, quod ex Iu-
dicis arbitrio fertur, non datur appellatio; quia mul-
ta mouere potuerunt iudicantis animum, quæ appel-
lationis Iudicem lateant, & eius fugiant cognitio-
nem, & ita solus Deus & Iudex & cognitor illius ar-
bitrij est, glos. *verb.relinquatur, in c.statutum, §.asses-
sorem, de rescript.in 6.* & ita in his arbitrariis appel-
lationi locum non esse resoluunt Bart.*in l.1.n.58.ff.
de legat.x.* Crauet. *cons.78. num.8.* Boër. *decis.284.
num.17.* Cou.*lib.x.var.cap.1x.n.3.in med.* Meooch.*de
arbitr.lib.2.q.70.n.7.* latè Farin.*in praxi crimin.part.
1.q.17.à n.27.* quos refert, & sequitur Aldrete *de re-
lig.discipl.tuenda, lib.2.c.18.n.28.* quibus addu Scacc.
de appell.q.17.limit.15.à princip. & memetipsum *de
Iure Eccles.vniuerso, lib.2.c.x3.n.77.*

57 Doctores verò ex aduerso citati, qui in iis, quæ
arbitrio committuntur, aliquaudo appellationem ad-
mittere videntur, loquuotur vel qoando iudiciali-
ter proceditur, non autem extraiudicialiter, vt in ca-
su nostro, secundùm Abb. *in c. super his, num.16. de
accusat.* Saoch. *de matrim. lib.3. disp.10.num.12. in
fine.* Vel quando non absolutè, prout in nostro ca-
su, arbitrio alicuius quid committitur, sed apposi-
tum est simul aliquod verbum respiciens iustitiam,
veluti si dicat, *Ad iudicium tui arbitrij,* vel *Conscien-
tia tua,* quia tunc datur appellatio, ex adductis per
Lancellot. *de attent. part.x. c.12. limit. 10. num.11.*
Salgad. *de Regia protect. part.3.c.13.num.40.& 47.*
Quorum resolutio non potest nostro casui applica-
ri, cùm ex vi regulæ Pontificiatum Constitutio-
num, ac vsu Religionis confirmatio, seu cassatio
electionis Prooincialium absoloto arbitrio, potesta-
ti, & meræ facultati Patris Generalis, & eorum, qoi
ei assistunt, commissa censeatur, quo casu nullus
58 dicet † ab eius iudicio, seu voluntatis declaratione
dari appellationem, vt argumento text. *in l. non quic-
quid iudicis potestati committitur, id subiicitur Iuris
necessitati, ff.de iudic.* tenet Imol.*in c.2. col.11. de con-
stit.* & plures citati à Salgado *d.part.3.c.3.n.48.&*
49. Nec distingoentes inter paruum, & graue præiu-
dicium, oostram infringout resolutiooem. Quia non
loqountur in nostra specie, de Prælatis scilicet Reli-
gionum, in qoibus datur diuersa ratio, vt suprà vidi-
mus *n.46.* Et quidquid sit, amotio officiorum Reli-
gioonum est res parui præiudicij, vt optimè probat
c.per tuas, de simon. iunctis suprà adductis *n.47.*

Vnde cùm verba Concilij Trident. *sess.x1. de re-* 59
format.c.2. ibi: *Nisi illis, quos Episcopus iudicauerit
assumendos,* &c. denotent boni viri arbitrium, hoc
est voluntatem rationi submissam, *l. fideicommissaria
x.ff.de fideicom.libert.* glos.*verb.visum, in c.2.de corpo-
re vit.* Lap. *alleg.60.n.3.* ideo si Episcopus legitimè
non interponet arbitrium, Deum solummodo Iudi-
cem habebit, ac proinde à tali arbitrio non dabitur
appellatio, qoia † Superior non potest animam, & 60
conscientiam inferioris immotare, Bald. *in l.1.n.10.
vers. Sciat tamen, C.de sentent.ex breuic.recit.* Cou.
d.c.12.n.3. vers.Et ab eo, Scac.*limit.15.n.4.* optimè
Rot. *in Elbor.Ordinum, 23. Iunij 1618. coram bonæ
memor.Remboldo, & 18.Februarij 1618. coram Reue-
rendissimo D.meo Coccino Decano,* cuius memini *in d.
tract. de Iure Ecclesiast.lib.1.c.33.n.77.*

Hinc etiam Sanctissimus Dominus noster Vrba- 61
nus VIII. per suas litteras in forma Breuis, *sub da-
tum 30.Ianuar.16x9.* ex voto *S.Congregationis nego-
tiis Episcoporum, & Regularium præposita,* ad instan-
tiam Eminentissimi, & Reuerendissimi D.Cardinalis
de Sandoual, Episcopi Gienoens. eminentis sanctitatis
viri, declarauit quod vbi concessa est facultas Episco-
po reprobandi Confessores semel admissos sine tem-
poris præfinitione ex noua causa Confessiones ipsas
concernente, non tenetur ipse Episcopus, si reproba-
oerit aliquem, edicere an ea subsit causa, sed Sedi
Apostolicæ dumtaxat, vbi eam sibi aperiri postula-
uerit, vt refero *d.lib.1.c.44.n.212.*

Quintò, quia etiam dato casu, quod dictus N non 62
fuisset per cassationem, sed per priuationem officij
Prouincialatos administratione priuatus, adhuc ap-
pellatio illi noo concederetur saltem quoad effectum
suspensiuum, cùm officialis electus malè admini-
strans, vel in Syndicatu ob excessum suspensus, seu
priuatos officij administratione, vel aliàs quoquo
modo condemnatus, noo potest appellare ad hoc,
vt interim pœna executiooi non committatur, *l.nul-
li officialium, C.quorum appellat. non recip.* Auendan.
de exequend. mand.lib.1.cap.19.à n.25. Axeued.*l.1x.
num.2.tit.5.lib.3.noua recopil.* Mastrill. *de magistrat.
lib.2.cap.9.à n.13.* latè Fario.*in praxi crimin.q.101.
num.89.* Quacuoque enim appellatione non obstao-
te ad pœnæ executionem procedi potest sine vitio
attentatorum, Lancellot. *de attent. part.2. cap.12.
n.2.* & absque vllius violentiæ suspicione, vt optimè
resoluit Salgado *de Regia protect. part.3.cap.8. à
num.x.* & præcipuè *num.9.* ibi: *Quibus quidem conne-
nit, quod Officialis suspensus, vel priuatus officij admi-
nistratione, vel aliàs quoquo modo condamnatus in Syn-
dicatu, non potest appellatione pendente officio vti, cùm
pœna in tali iudicio illata executioni mittatur, ea non
obstante, ac ideo Ordinarius denegans delationem, vio-
lentiam nullam committet: tenet Marant.* † de ordine 63
iudic. de appellat.n.193. *Petr. Duen.* in reg.41.n.20.
Quod tanto faciliùs procedit in amotione officiorum
Regularium, in qua minor causa requiritur, & quæ-
cunque sufficit, iuxta ea quæ scribit Ludouic. Mi-
randa *in practic. crimin. Conon. quæst.4. art.1. in fi-
ne,* ibi: *Quod ad suspendendum, siue priuandum officio
Regularem Prælatum, non est necessum, quod fama, seu
infamia sit tanta, vt sine scandalo tolerari non possit:
quin verò sufficit, superque satis est, ut suo Conuentui
sit nociua, & præiudicialis. Quod multùm est notan-
dum, ac memoria commendandum.*

Iouat, quia quando priuatio officij fit in executio- 64
nem alicuius statuti Regularis assignantis pœnam
huiusmodi, & de delicto notoriè constat, non est
dandus locus reorum dilationibus, & exceptionibus,

vt

vt in simili tenet Fr. Ioseph. de Sancta Maria *en su tribunal de Religiosos, tract. 5. c. 6. §. 3.* ibi: *Dos causas o razones se pueden ofrecer segun Silaestro verb. citatio, aquien sigue Rodriguez, para quitar a vn Religioso su oficio, o dignidad. La primera, quando ha cometido algũ delito, al qual segun derecho, o ordinationes generales, o particulares, corresponde priuacion de oficio, y entonces (dize Rodriguez) que estando prouado el crimen, no es necessario citar el reo, ni guardar con el algun termino de derecho, sino que luego que conste de crimen, lo pueden declarar pro suspenso o priuado del oficio. Mas esto entiendo yo, quando el defeto es publico y notorio, o quãdo el esta confesso, o conuicto, que entonces la razon esta clara, supuesto que assi lo pide el rigor de la ley, y no es menester citarle, ni darle cargo alguno por el qual lo conste que se trata de quitarle el oficio, y en tal caso el priuarle puede ser qualquiera ocasion de junta, o congregacion que se haga donde cõcurren la mayor parte de los votes. A esto alude Balthasar Altamirano* lib. de visit. io verb. à Metropolit. n. 5 3. *donde dize, que si el Abad fuere hallado por los Visitadores dissipador de los bienes del Monasterio,* amoueatur absque iudiciorum strepitu à regimine Abbatiæ, *y el Monasterio sea proueido de idoneo administrador en tel interim que se proueé*
65 *Abad. Donde se ha de notar aquella palabra,* sine iudiciorum strepitu, *que quiere dezir, sin que en el quitarlo aya demandas, ni respuestas, y sin dar lugar a alegaciones de derecho, con que algunos en las tales ocasiones procurã enredar el buen gouierno del Monasterio, y a este proposito vienen bien las razones que ponemos al principio deste Capitulo, y las que trae Rodriguez* en la q. 18. art. 5. Et non conceditur appellatio, vt in simili tenet Sanch. *in præcepta Decalogi, tom. 2. lib. 6. c. 8. n. 103.* Scacc. *de appellation. quæst. 17. limit.* 26. *n.* 8. Et optimè aduertit idem Ioseph. à S. Maria *d. tract.* 5. *c.* 51. §. 2. ibi: *Mas si à caso los tales corregidos, o por mejor dezir incorregibles, por ser te ...gos, indomitos, y mal disciplinados, y enemigos de toda correciõ, y disciplina regular, por huir la pena, y por deferir la iusta sentencia, apelaren, alegando agrauios fingidos, y razones aparentes, sin atẽder, ni considerar, que en hazerlo pecan mortalmente, como lo siente S. Thom.* 2. 2. quæst. 89. art. 3. *no se les deue otorgar, ni admitir la tal apelacion, como esta determinado* 2. quæst. 6. cap. omnino, & cap. quicunque, *donde no solo se determina, que no se les admita la apelaciõ, sino que aquel que se atreuiera pronunciarla iniustamente, sea castigado con graues penas, y es muy iusto que assi sea, porque como dixo San Bernardo* lib. 3. de consider. ad Eugen. *Que non grauatus appellat, manifestè liquet, quod aut grauare intendit, aut tempus redimere. El que sin ser agrauado en la correcion apela, o quiere agrauar, o redimir el tiempo, y es cierto que no fue para el inuentada la apelacion, porque como dize la glos.* en el cap. cùm appellationibus friuolis, de appellation. lib. 6. *non enim fuit inuenta, vt esset iniquitatis*
66 *defensio, sed innocentiæ remedium. Y de aqui es que las apelaciones friuolas, esto es aquellas que sin iusta causa y sin bastante razon se hazen (que essas son aquien el derecho llama friuolas) segun Gemin.* en el dicho cap. cùm appellationibus friuolis, *no se an de otorgar, ni los Prelados han de hazer caso dellas, deste parecer es Miranda* quæst. 30. art. 4. conclus. 2. *&c.*

67 Scatò, quia ob allatas potissimùm rationes, in omnibus ferè Religionibus iam hodie ex statuto, vel priuilegio expresè prohibetur appellatio, vt de aliquibus testantur Ioseph. à S. Maria *d. tr. 5. c. 10. §. 1.* Aldrete *d. c. 28. n. 17. cum seqq.* Ego ipse *in collect. ad c. ad nostram, n. 3. de appellat.* vbi ex Sorbo *in compend priuileg. Mendicant. verb. Generalis, n. 11. &*
68 12. Refero Sixtum IV. concessisse Augustinianis, & Carmelitanis, vt Generalis eorum possit suum munus obire, rejecta quauis appellatione ab eius præceptis, monitionibus, ordinationibus, mandatis, vel decretis; & idem de Franciscanis, Prædicatoribus, & aliis cautum esse assero, de quorum omnium priuilegiis participat † Ordo Minimorum ex speciali concessione Iulij II. *in sua Bulla incip. Laudum, §. 24. sub dat. Romæ apud S. Petrum, 5. Kal. Augusti* 1506. quæ est prima *in collect. apud Laurent. de Peirinis*, vbi indulgetur Fratribus Minimis vt possint transumptare priuilegia quatuor Ordinibus Mendicantium concessa, & vti & frui priuilegiis, indultis, concessionibus, & gratiis, &c. concessis, & concedendis dictis quatuor Ordinibus Mendicantium, non secus ac si ipsis specialiter concessa fuissent. 69

Huius constitutionis vigore clarum est, Fratres Minimos participare in specie de priuilegiis cuiusdam Bullæ concessæ Generali Ordinis Prædicatorum ab ipsomet Iulio II. quæ est 55. eiusdem Pontificis apud dictum Laurentium de Peirinis, incip. *Exposuisti, sub Dat. Romæ, 14. Nouembris* 1511. in qua expressè prohibetur Fratres appellare ab absolutione suorum officiorum, his verbis. *Statuimus, vt si quis Frater dicti Ordinis, aut soror sub cura, & habitu eiusdem ab absolutione ab officio Prioratus Prouincialis, vel Conuentualis, seu Monasterii, à quocunque Superiore dicti Ordinis habente potestatem absolutionem huiusmodi faciendi, facta, vel facienda appellauerit, etiam prætextu grauaminis, aut appellationi huiusmodi quocunque nomine interposita inhæserit, sit ipso facto absque alia declaratione absolutus, aut absoluta ab huiusmodi officio, pro quo appellatũ est,* &c. † Vnde Passarel. auctor grauissimus, & Minimorũ quondam Generalis meritissimus, illam Bullam Generali Ordinis Prædicatorũ concessam inseruit inter Bullas, de quibus Ordo Minimorũ participat, in libro qui scribitur, *Priuilegia Sacri Ordinis Minimorum, pag. mihi* 102. 70 71

Hoc idem expressè concessit eidem Ordini Minimorum idem Iulius II. Beato Francisco de Paula, tunc temporis Generali existente, *in sua Const. incip. Virtute, §. 32. sub Dat. Romæ apud S. Petrum, 5. Kal. Augusti* 1506. *in ordine 2. dicti Pontificis*, apud Laurentium de Peirinis, in hæc verba: *Nos auctoritate Apost. vobis indulgemus, vt ad correctiones, & punitiones Fratrum vestri Ordinis delinquentium infligendas, Generales, Vigiles, & Prouinciales, necnon Correctores locales, & eorum Vicegerentes, ad quos eadem spectare noscũtur (rimulis, & apicibus ipsis post positis) liberè procedere valeant secundùm consuetudines approbatas & generalia facta, ac etiã faciẽda ipsius Ordinis instituta. Nec volumus eisdẽ licere Fratribus ab eisdẽ correctionibus, & punitionibus aliquatenus appellare, prouida in hoc deliberatione ac maturitate debita obseruatis*, &c. 72

Non obstat prætensus excessus in decreto irritationis electionis huiusmodi, à quo excessu appellare nulli denegatur, vt per Rebuff. *de sent. execut. art. 7. glos. 12. n. 4. fallent. 2.* Galles. *ad formam Camer. obligat. post processum incident. n.* 11. Petr. Greg. *de appellat. lib. 31. n. 2.* Sacc. *eod. tract. q. 17. limit. 10. à n. 29. & limit. 11. n. 6.* quia de eo non constat, nec constare potest, & interim decretum illud pro legitimè & rationabiliter lato haberi debet, nec sinistra præsumptio sine euidenti causa contra illud capienda, nec de facili querelantiũ dictis fides adhibenda, vt optimè ratiocinatur P. Ioseph à S. Maria *d. tract. 5. c. 11. §. 2.* ibi: *Y porque el derecho que prohibe à los Religiosos la apelacion, y los Dotores que della tratan siempre dizen,* † dummodo non sint grauati, ò nisi modus correctionis excedat, *como lo aduierte Panorm.* en el c. licèt, de offic. Ord. *y assi la glossa,* nisi corrigendi modum excedat, *se ha de aduertir que este grauamen, o excessiuo modo de correccion, no se ha de juzgar segun la grauedad* 73 74

de

de la pena, o correccion mirada a solas, sino en orden a los delitos y culpas cometidas segũ el tenor del processo, ni tan poco se ha de entender segun el juizio del sentenciado, que segun esso no ay ninguno que no se tenga por agrauado, pareciendole como à Cain que sus culpas son muy pequeñas, y el castigo que se le da por ellas graue y excessiuo, que es muy proprio de hõbres, y en especial de aquellos, cuya facilidad en dexarse lleuar de sus passiones es muy grande: y assi no se ha de entender el grauamen segun el juizio de hombres doctos, y desapassionados, quales se presume, y deue presumir son los Padres que se juntã en vn Desinitorio, y que auran mirado la causa y processo con ojos claro, y sin passion, y que no agrauaran la sentencia, ni excedierõ el modo de corrigir, mirando la substãcia del delito, ni las circunstantias que le agrauã, y por tãto la sentencia que ellos dierẽ, deue ser juzgada por justa, legitima, y razonable, por loqual qualquiera apelacion que contra ella se hiziere, ha de ser tenida por injusta, friuola, y como llamò el Emperador à las tales, non tam appellationes, seu prouocationes, quàm ludificationes, *y que hazen con animo de diferir la sentencia, o con esperança de que por medio de fauores o ruegos se reuocara la justa sentencia, lasquales cosas el Prelado en quanto fuere possible de su parte deue obuiar, no admitiendoles la dicha apelacion, à los menos con titulo, y nombre de apelacion, pues en la dicha sentencia concurren las razones y causas que bastan para denegarsela, que son auerse dado, guardando las costumbres aprouadas, y statutos de la Religion,* debita maturitate, & deliberatione, *como se dize en el libro Monumenta Ordinum, en la primera impression* fol. 125. *y en la segunda* fol. 210. *constit.* 499. *y lo refiere Rodriguez* tom. 1. q. 29. art. 1. en el principio, *donde assi mismo refiere vna excommunion de Iulio II. por laqual prohibe a los Religiosos, y Religiosas de la Orden de Predicadores las apelaciones de las sentencias de las correcciones hechas con las sobredichas circunstancias*, &c.

75 Nec aliud probat P. Suar. *de Relig. tom. 4. lib. 2. c. 11.* quem Aduocatus ex aduerso Carranza in contrarium malè allegat, & modestiæ debitæ oblitus audacter nimis in tusulitam maledicendi prorumpit audaciam, de qua P. Petauius multa multis in locis meritò in medium prodidit, & præcipuè *in Vranologion, lib. 4. fol. mihi 134.* Mouit enim P. Suar. *n. 1. eiusdem c. 11.* quæstionem, vtrùm à sententia iniusta, ac rigorem & excessum præ se ferente possit Religiosus appellare? Et ibi secundùm aliquorum opinionem refert appellare posse; & *in n. 2.* adducit contrariam sententiam negatiuam, & ad eam comprobandam citat *text. in cap. reprehensibilis, de appell.* & alia iura. Et *in n. 3.* has contrarias opiniones ad concordiam reducere intendit, distinguendo quod si adest excessus, potest appellari, secus verò si non adest, per glos. 1. *in c. de priore, de appellat.* cum aliis. Deinde *in n. 4.* difficilem reputat distinctionem istam, eamque ob id *n. 5.* modificat, vt prohibitio hæc appellandi inter Regulares solùm procedat, si appelletur ad tribunalia extra Religionem, non ita si intra eam existant: subdit tamen ibidem hanc modificationem difficultate non carere, quia vbi primùm Religio exempta est, statim prohibetur extra illam appellare, & esset contra priuilegia facere, secundùm quæ in Religionibus ferè omnibus prohibentur Fratres appellare à correctionibus, punitionibus, &c. iuxta tradita *n. 5.* vbi in hæc verba concludit. *Consequens autem videtur esse contra intentionem talium indultorum; nam in Societate, v.g. postquam exempta iam erat à Paulo III. ab eodem additum est vt appellari non possit, tum etiam quia in aliquibus ex priuilegiis citatis interdicitur appellatio etiam ad Sedem Apostolicam: ergo multò magis non licebit ad altiores Prælatos ejusdem Religionis.*

Deinde idem Suar. sæpè citato *c. 11. n. 6.* suam adducit sententiam, cum qua remanet, asserens Religiosis generaliter prohibitam esse appellationem, & addit quod vbi reperitur excessus, tunc solummodò concedendus est recursus, quo pendente mandari non potest sententia executioni, ibi: *Propterea dicendum censeo, appellationem etiam ex natura rei non iniustam esse regulariter interdictam Religiosis, maximè per specialia priuilegia: ita docet simpliciter Sot.* lib. 5. de Iust. q. 6. art. 3. *& de Mendicantibus aduertit Nauar.* consil. 5. de appell. n. 6. *Quamuis addat, & meritò, non esse priuandos alio genere defensionis. Ad hoc ergo explicandum aduerto, aliud esse appellare, aliud ad Superiorem recurrere aliis modis. Nam per appellationem ita fit recursus ad Superiorem vt suspendatur iurisdictio inferioris Prælati, tam quoad vim obligandi per præceptum, vel sententiam, à qua appellatur, quàm quoad potestatem procedendi in causa, de qua agitur, regulariter enim hos duos effectus habet appellatio, quamuis in censuris quãdo subsequitur post sententiam latam, solùm habeat secundum effectum, vt* disp. 3. de censur. sect. 6. *diximus, & traditur communiter in* c. super eo, & c. pastoralis, de appell. & c. is cui, de sent. excom. lib. 6. *& videri possunt Siluest. & Angel.* verb. appellatio: *Per alium verò recursum ad Superiorem non suspenditur iurisdictio inferioris, nec quantum ad vim obligandi per suum præceptum, vel sententiam, quamdiu à Superiore non fuerit reuocata, nec etiam quoad procedendum ad executionem, vel ad vlteriorem definitionẽ causæ, si opus sit; quia per alium simplicem recursum non potest subditus deuoluere negotium ad altiorem Prælatum sola voluntate sua sine adminiculo iuris; nullum autem est ius, in quo talis deuolutio fundari possit, seclusa appellatione*, &c. Et hunc ipsum operatur recursus, seu supplicatio, qua pendente mandari sententiam executioni resoluunt Lancel. *de attent. p. 2. c. 19. à n. 16.* Salgado *de Regia protect. p. 4. c. 3. à n. 237.* vbi ait, quod tam supplicatio, quàm querela non suspendit effectum executionis. Ego ipse *in collect. ad c. ex litteris, n. 7. de in integ. rest.* 76

Continuat eandem materiam Suarez *vbi suprà, n. 7.* probatque licitum esse huiusmodi recursum, nisi fiat ad Tribunalia extra Religionem, vt *num. 8.* & *in num. 9.* ait subditum teneri obedire dum Prælatus, seu Superior sententiam non mutat: & *n. 10.* firmat iniustitiam debere esse patentem, vt subditus audiatur, cùm in dubio obediendum sit Prælato, maximè si procedat iuxta Regularem obseruantiam, ibi: *Quod si in ipsa regula pœna committatur arbitrio Prælati, eo ipso quod illam imponat, & non constat esse iniustam, existimatur prudenti arbitrio positam, atque adeò iuxta regulam. Cum autem dubium versatur circa facti notitiam, vel probationem, meritò etiam, præsertim inter Religiosos, præsumitur pro facto Prælati, tum propter conditionem status, tum etiam, quia inter Religiosos in huiusmodi correctionibus necesse non est iudicialem ordinem exactè seruare, vt dicitur in* cap. qualiter, & quando, de accusat. in fine, *&c.* 77

Et *num. 11. in princip.* tanquam indubitatum asserere videtur, in negotiis grauibus iuxta dubitandi rationem, quam proponit, Religioso admittendam esse appellationem ad Prælatum & Superiorem, & id probare intendit ex quadam constitutione Gregorij XIII. & decisione Eminentissimorum DD. Cardinalium, & demùm naturali ratione, quia si sententiæ huiusmodi executio non retardaretur, ex ea resultare posset magnum periculum, & irreparabile damnum. Verùm addit hunc singularem & extraordinarium casum notoriæ iniustitiæ in Religione non esse expectandum, tanquam non euenturum; & ideo appellationem hoc prætextu admittendam non esse, aliàs autem perturbaretur regularis obseruantia, 78

uantia, & disciplina Regularis penitus corrueret. Verba autem, quibus hæc adstruit d. n. 11. & 12. sunt notatu dignissima, ibi: *Hac autem assertio quoad hanc partem non repugnat prima, quia hic casus extraordinarius est, vixque potest accidere in Religione quod fiant tam graues, & manifesta iniuria totalo iustitia, & potestatis publica, & quod tam graue periculum immineat recurrendo ad Pralatum altiorem simpliciori & magis religiose modo: vnde quia res morales iudicanda sunt ex his, qua frequenter accidunt, ideò absolutè dicitur interdicta vox appellationis, maximè verò cum illa restrictione regulariter. Quod magis declaratur probando secundam partem, de qua maximè videntur loqui Iura citata, & quoad eam rem procedunt, vt opinor, etiamsi in correctione excedatur modus. Idem de appellatione etiã intra eandem Religionem ab inferiore ad Superiorem Pralatum. Quæ in primis non habet locum intra eãdem domum, tum quia ibi solum est vnus Pralatus, vt supponimus: tum etiam, quia ibi non est necessaria propria appellatio, cùm facilè possit esse personalis recursus ad Superiorem, qui locum & effectum appellationis habere potest, iuxta* c. dilecti 2. de appellat. *& quæ ibi notantur. Hinc ergo probatur generaliter conclusio, quia si in his ordinariis correctionibus, qua iuxta disciplinã Religiosam fiũt, locũ haberet appellatio à Priore ad Prouincialem, & à Prouinciale ad Generalem, magna sequeretur perturbatio, & disciplina religiosa sine dubio corrueret: tũ quia reuerentialis timor ad inferiores Pralatos facilè cõtemneretur, tũ etiam, quia vix possent Superiores Pralati expediendis singulorum Religiosorum causis, & appellationibus vacare: tum deniq; quia partim per huiusmodi dilationes, partim per fraudes, vel negotiationes, qua interim misceri possũt, nulla ferè fieret religiosa correctio: ergo ad bonũ Religionis expedit, vt in hac correctione simpliciùs procedatur sine vllo genere appellationis. Cõfirmatur, & declaratur, quia vbi intercedit rationabilis causa, qua sufficiens esset ad appellandum, si eadem repræsentetur eidem Superiori, & ab eo humiliter petatur, vt pœnam remittat, aut temperet, moraliter loquendo, erit sufficiens remediũ, quia Religionum Pralati maximè debent recta ratione gubernare, & credendum est pro sui status obligatione, regulariter loquendo, ita procedere, sin autẽ rationabilis erit. Quod si interdũ interueniente etiam iusta causa illud remedium non sufficiat, minus malum est, quod in raro casu priuata persona incommodum aliquod patiatur, quàm vt relaxatio Religionis per vsum appellandi à correctione regula introducatur. Et vel maximè, quod ex huiusmodi correctione non creatur infamia alicuius momenti; & licèt aliqua excogitari possit, per humilem verè obedientiam, & patientiam non solùm recompensatur, sed etiam superatur. Alium de etiam in huiusmodi religiosis pœnis non est tantus labor, ut dolor, quin sine culpa possint facilè sustineri ab his, qui perfectionem profitentur, nam & ipsi possunt, & debent huiusmodi pœnas inter alias pœnitentias, & austeritates, quas voluntariè sumunt, computare, & Superiores possunt interdum similia propter solam exercitationem spiritualem præcipere. Ergo est valde consentaneum huiusmodi statui, vt vox talis appellationis in eo non audiatur.* Hactenus Suarez, cuius verba contrarius Advocatus non sine malitia tacuit.

79 Neque denique obstat, quod videtur Religiosis adimi naturale ius se defendendi, dum illis appellationis remedium; & sic naturalis defensio tollitur, quia licèt id ad perfectionem, & magnum Religiosorum meritum pertineat, non denegatur remedium his, qui iustam se habere causam arbitrantur, quo Superiorum possint mederi grauaminibus; id autem est ad Superiorem recursus, etenim Iure permissum est, vbi appellatio denegatur, vt per viam querelæ Superior adeatur, glos. *verb. supplicari, in cap. ex litteris, de in integ. restit.* Menoch. *de arbitr. lib. 1. q. 70. n. 24.* Scacc. *de appellat. q. 17. limit. 15. n. 5.* Aldrete *de Religiosa disciplina tuenda, lib. 3. c. 28. n. 25.* Ego ipse *in collect. ad d. c. ex litteris, n. 5.* & adest Constit. Greg. XIII. incip. *Ex pastoralis, sub dat. 27. Martij* 1576. quæ est in Bullario Ordinis *pag.* 15. vbi denegata appellatione Minimis, eis solummodò conceditur ad Sedem Apost. recursum, quæ constitutio præcipitur obseruari *in Capitulo* 15. *Ordinis, n.* 16.

Ad obiectionem facilè respondet Aldrete *d. c.* 28. 80
n. 31. ibi: *Ad secundum respondetur primò, quod licèt appellatio sit defensio, non tamen de iure natura, sed de iure positiuo inuenta, naturali defensioni innixa, & qua ab eodẽ Iure auferri potest, itaut si Princeps speret Iudicem sanctè, & iustè in causa progressuram, hoc remediũ possit adimere,* Abb. in c. pastoralis, n. 12. de appell. *Felin.* in c. cùm inter, n. 8. de except. *Conar.* in pract. c. 23. n. 3. *& alij frequenter. Rectè autem iudicant hoc maximè expedire in Religionibus, in quibus rectè præsumitur Superiores iustitiam administraturos, vt ait Bald.* in c. 3. de appell. *Deinde quia non eis defensio aufertur si quando contigerit, quod hac spes fallat, & si aliquis Religiosus iniustè puniatur, non ei admittitur ad Superiorẽ recursus, quo grauamẽ reparari queat. Tollitur appellatio, ne facilè aliqui in vocẽ appellationis prorũpant nõ grauati, sed Superiores grauare, & disciplinam Regularem abiicere volentes, ne sub necessaria defensionis titulo arma iniquitatis ministrentur, vt ait S. Bernardus, &c.*

Item P. Soar. *d. c.* 11. *n.* 4. *in fine,* respondet in hæc verba: *Tertiò ratio illa de defensione naturali videtur inefficax, nam ab specie ad genus negatiuè; quia defensio etiam iusta, & moderata est genus, & latius patet, quàm appellatio; ideóque licèt alicui denegetur appellatio, non rectè infertur, defensionem denegari. Potest enim ad Superiorem recurrere per simplicem querelam, vel per modum supplicationis, aut precum, & ab eo obtineri vel iustitia, vel gratia, quod est sufficiens remedium diuersum ab appellatione, vt ex dicendis constabit, & multò magis decens Religiosum statum.*

Optimè P. Ioseph. de Sancta Maria *dict. tract.* 5. 81
c. 13. §. 2. ibi: *Contra lo que se ha dicho se puede hazer vna obiecion diziendo, que no obstante las dichas prohibiciones, ninguno es poderoso para impedir, ni quitar la apelacion, porque (si como dicho queda) la apelacion es de derecho natural, siguese que no se puede quitar por otro ninguno positiuo, como se prueua en la* Clem. pastoralis, de re iudic. *porque no ay derecho que sea contra el natural. Esta dificultad toca Siluest.* verb. appellatio, *§. 3. y la resuelue Paz* tom. 2. part. 5. cap. vnic. n. 1. *y para que mejor se entienda, se reduzga a la memoria aquello que queda dicho en el* c. 9. §. 4. *deste tratado, donde dezimos, que lo sustancial de la apelacion es de derecho natural, y la formalidad della es de derecho positiuo, y conforme a esto se dize, que lo que es de sustãcia de la apelacion, esso no se puede quitar por ningun derecho, mas lo que es de derecho positiuo, esso si, y esso es lo que se quita, y lo que es de derecho natural, es tan solamente aquel simple recurso a los superiores por via de simple querella, por loqual se puede recurrir al Superior, segũ la glosa* en el capit. ex litteris, verb. supplicari. *Vease Paz, porque solo esto es de derecho natural, que es efeto que llamamos deuolutiuo, mas el suspensiuo es de derecho positiuo, y assi lo puede quitar el Principe, y la ley, como dize Paz, y en el* n. 3. *dize, que entonces quando se le quita, lo que es de derecho positiuo, queda tan solamẽte cõ el efeto deuolutiuo conforme al Texto* in c. Pastoralis, de appell. en el principio, *y segun dize Paz es comun opinion de los Doctores, y quedandole este efeto, le queda sufficiente remedio a su defensa, y assi deuen los Prelados concederle a los que apelaren para los Superiores, como dize Rodriguez* 1. tom. q. 29. art. 2. *y que*

aquesto

aquesto solu sea derechu natural, y los demas efetos de derecho positiuo, prueuase por lu que esta dicho, pues sole este no se le puedo quitar, ni jamas se lo quita que el efeto suspensiuo se lo quita en muchissimos casos, como quedu prenadu en la dotrinu de Siluestro, que queda referido en el c.9.§.5. deste tratado. Y mas u nuestro preposito con el efeto tiene declarado el Concilio Tridentin. en la sess.22.c.1. de reform. Donde tratundo de las correcciunes, y penas impuestas en ordē a corregir las costumbres de los Ecclesiasticos, dize, neque appellatio executionem hanc, quæ ad motú correctioné pertinet, suspendat, y en la sess.25.c.4. de reform. dize que las penas impuestas contra los concubinarios, ninguna
83 maneru se suspendan por lu apelacion. De maneru que esto efeto suspensiuo por ser de derechu positiuo, no se deuu conceder à los Religiosos que apelaren, sino el primeru que es el deuolutiuo, que quiere dezir recurso simple y llano, oru sea por via de suplica, ora de simple querela, que es lo que basta para la defensu del Reo, y para que ayu lugar de se le quite el gruuamen de la sentencia, o se corrija el excesso que huuiere auido en la correcion, o castigo, de manera que quando el sentenciado appelaru dētro del termino de los diez dias que dispone el derecho, se le deue respōder que se le deniega la apelacion, y en ninguna maneru se le otorga por ser contra derecho, y estar los Religiosos priuados de poder apelar, mas que paru mayor justificacion de la sentencia se le concedu el simple recurso al superior, aquien puedu dar auiso por carta, como lo tiene ordenado el santo Concilio Tridentino en la sess.25.c.4. de Regular. &c.

84 Septimò, & vltimò, quia in actu visitationis cœpit P. Generalis inquirere non compilando processum contra dictum N. sed notando solummodò in discursu dictæ visitationis pro informando animo suo quicquid Religiosi de eo in specie minimè interrogari referebant, & adhuc visitatione non definita, ex priuata scientia à dicta visitatione resultante ad huiusmodi cassationem procedendum esse duxit, vnde ab illis, quæ extraiudicialiter in visitatione fie fiunt, nullo compilato processu (provt in casu nostro) appellari non posse, saltem quoad effectum suspensiuum, probat Concil. Trident. sess.24. de reformat.cap.10. & resolvunt Villad. in speculo visit. fol.35.n.31. Etasin. à Cochier de iurisdict. Ordin. in exemptos, p.2.q.14.n.5. Thom.Valasc. allegat. iuris tom.1. allegat.70. num.5. in fine, Scacc. de appellat. quæst.17. limit.26. n.2. vbi dicit prohiberi absolutè appellationem in omnibus, quæ Ordinarius dicit se fecisse in visitatione: nouissimè Ego ipse in collect. ad Concil. Trident. cap.10.n.2. & 6.

85 Non obstat quod Conc. Trid. loco proximè citato, videtur procedere eo casu, quo de morum correctione agitur, quia in contrarium est veritas; absolutè enim intelligitur de visitatione quacunque, & de omnibus, quæ in illa fiunt, vt expressè illius verba ostendunt, ibi, nec in his vbi de visitatione, aut morum correctione agitur, &c. Dictio enim, aut, disiungit sensum, & verba. Paris. cons.9.n.29.lib.1. Natt. cons.675. n.26.vol.4. Honded. cons.33.n.17.vol.2. cùm sit propriè disiunctiua, l. si ex toto, §.1. ff. de legat.2. l. ille, aut ille, in princ. ff. de legat.3. cum aliis citatis per me dict.46. n.1. & ita procedere, & intelligi debere dictum Concilij decretum, asserunt Doctores n. præcedenti citati, & ego in collect. ad ipsum, n.6. vbi reprobo Gonzal. Mendez de Cabedo diuers. Iuris quæst. lib.1.cap.19. à n.8. existimantem in causa disiunctionis effectum suspensiuum appellationis tolli, vbi agitur de correctione morum.

86 Nec obstat, quod illa Concilij Trid. dispositio, & aliæ similes non habent locum quando in procedendo excessus aliquis notari potest, quia tunc licet à tali excessu appellari, iuxta text. in c. de Priore de appell. & in c. licet, de offic. Ordin. cum aliis per me citatis in collect. ad cap. nostram, num.2. de appell. & ad 87
Concil. Trid. sess.25. de reform. c.4.n.11. † Quia in notoriis excessibus non tenetur visitator processum formare, sed sola extraiudiciali cognitione potest ad punitionem, & pœnam deuenire, vt in terminis tenet Paulin. Berti Lucens. in praxi crimin. Regul. tit.9. fol. mihi 218. ibi: Alter procedendi modus ex offic. Iudicis absque accusatore, vel denuntiatore, vltra inquisitionem; est per viam notorij, quando siquidem aliquid corā suo Superiore, & multitudine aliorū deliquit, sicut in refectorio, capitulo, vel choro, & similibus in locis notoriis notoriè conuincitur, & notoriè debet puniri, vt

Quæ vel nemo negat populo, vel teste probatur,
Vel se subjiciant oculis, notoria dicas,

Ioan. à Capistrano in cap. tua nos; de cohab. cleric. & mulier. part.13. hoc enim casu Superior nullo Iuris ordine seruato, nisi illico receptis testibus, oretenus reo præsente, contumaceve negante, vel conuicto, incontinenti potest puniri, idem Ioan. à Capistrano loco citato, n.2. & quæ allegat Mynsing. in cap. de cæteto, de testibus, n.5. & aliquid incontinenti fieri dicitur infrà triduum, vt Bart. in l. cum, ff. de nouat. & de leg. num.2. vltra ordinariè procedendo peccat mortaliter. Idem Ioan. à Capistrano loc. cit. n.10. formatur notorium, & sententia vnico contextu, vt in cap. de sententiis, latè 88
demonstrabitur. † Notorium generaliter loquendo dicitur quod iudex in actu iudicij propriis oculis vidit, cum aliis assistentibus, vt idem Ioan. in cap. vestra, de cohab. cleric. & mulier. n.22. & cap. euidentia, de accusat. vbi Doctores. De aliis autem notorij speciebus, hoc est de momentaneo, interpolato, vel permanente, quod strictè, vt suprà dictum est, largè, & largissimè accipitur, tunc non per viam notorij, sed inquisitionis tantùm agendo procedendum erit. Idem Ioan. à Capistr. in d.c. vestra num.44. & latè Specul. in tit. de notor. Quod quidem notorium non nisi per decem testes probatur, vt idem Ioan. loc. cit. n.49. Sed duo tantum contestes sufficiunt, glos. in cap Deus omnipotens, §. quando autem, in verb. Iudicis, 2.q. Salicet. in l. ea quidem, C. de accusat. n.82. Item hoc casu Iudex non potest suspectus allegari, idem Ioan. loc. cit. n.54. Nec à sententia notorij datur appellatio, vt idem Ioan. loco citato, num.55. &c.

In hoc autem casu excessus dicti N. sunt notorij 89
ea notorietate, non solùm intra claustra, sed etiam per loca vbi degit, cum magno populi scandalo, ad quorum comprobationem poterat P. Generalis solùm hac notorietate contentus processum iudicialem non formare, sed ad abundantiorem cautelam, & maiorem dicti N. confusionem pro informando animo suo, magnum testium fide dignorum numerum examinauit, vnde resultauit excessuum præfatorum notorietas, & ex illa ritè, & rectè potuit fieri electionis cassatio absque vllo prorsus iudiciario seruato ordine, vt cum multis tenet Ludou. de Miranda de ordine iudic. tom.1.q.7. artic.10. per tot. & q.12. art.2. concl.1. vbi multa in proposito congessit, & pract. crimin. Canonic. Regul. q.8. ar.1. concl.2. fol.91. ibi: Prælati Regulares, & visitatores ad puniendum suorum delicta grauia, manifesta, siue notoria, iuxta sua regularia instituta non etiam tenentur ordinem iudiciarium (etiam substantialem) seruare, aut processum efficere. Et ad hoc propositum refertur factum Diui Pauli, de quo dicitur 1. ad Corinth.5. notorium quemquam incestuosum per excommunicationis sententiam Satanæ tradidisse absque vllo prorsus iudiciario seruato ordine, Anton. Gou. tom.3. variar. c.1.n.41. Farin. in praxi crim. q.2.n.1. cum seqq. Neque contrarium probat Capitulum 29. Ianuen. §. 21.

Quia

Quia non loquitur in hoc casu, sed solùm vt ex inspectione illius constat, disponit quando Prælatus processum compilauit, & de delictis iuridicè cognoscere intendit, non verò quando illa notoria sunt, & cœpit procedi extraiudicialiter.

92 Neque etiam obstat quod vbi aliquod grauamen irreparabile ex visitatione procedit, admittenda est appellatio, itavt ea pendente sententia executioni non sit demandanda, iuxta ea quæ diximus *in collect. ad Conc. Trid. sess. 13. de reform. c. 1. n. 9. cum seqq. pag.* 100. Etiam quod procedatur extraiudicialiter, quia tunc distinguendum esse tenent contrariæ opinionis assertores, hoc modo, aut proceditur in ordine ad correctionem subditorum, & vt viuant secundùm Regularem disciplinam, & constitutiones Ordinis, & tunc quacunque appellatione non obstante, executioni demandandum est quicquid in visitatione factum fuerit, iuxta decisionem Concil. Trid. *d. cap.* 10. & quod antea constitutum fuerat *in cap. reprehensibilis* 16. *cap. de priore* 31. cum ibi notatis, *cap. cùm specialis*, *§. porrò*, *de appell.* Aut proceditur non solùm corrigendo, & dirigendo secundùm ordinationem legis, sed etiam cogendo, & puniendo pœna legis, ex quo considerabile aliquod resultat grauamen, ob impositionem pœnæ infamiæ, priuationis, aut suspensionis officij, tunc videtur audita, & conuicta parte ad sententiam definitiuam esse deueniendum, cuius tamen executio appellatione suspendenda esset, ad not. *in d. cap. reprehensibilis, & in d. Cap. 19. Ianuen. §. 22.* & per Passarel. *in schol. ad Cap. Barchinon. n. 19. fol. 148. tit. de Religioso recurrente, & appellante*, Laurent. de Peirinis *de subdito Religioso, tom. 1. c. 20.* Isnard. *verb. Appellatio:*

93 Non, inquam, obstant hæc omnia, & in primis ad S. Concil. Trident. *locis citatis*, respondetur non agere de cassationibus electionum, sed de visitationibus, in quibus quando proceditur extraiudicialiter sine processu, non admittitur appellatio quoad vtrũque effectum, sed tantùm quoad deuolutiuum, vt resoluimus *in collect. ad dict. sess. 24. c. 10. de reform. n. 1. & 2.* ibi: *Episcopũ in his, vbi de visitatione, aut morũ correctione agitur, omni & quacunque appellatione, seu querela etiam ad Sedem Apost. interposita remota, quæ executionem nullo modo impedire aut suspendere valeat posse procedere, punire, & exequi, dummodo procedat sine processu, & sine scripti, etiam carcerando, & carceratos detinendo, tunc enim si carcerati appellauerint, posse Iudicem appellationis cognoscere de prætenso excessu in corrigendo, interim tamen non impediri, aut suspendi executionem eorum, quæ ab Ordinario sunt decreta.*

94 Nec contrarium firmare visus sum *in collect. ad d. sess. 13. cap. 1. num. 9.* quia remissiuè tantùm, non autem resolutiuè materiam pertractaui, ibi: *An appellari possit quando grauamen illatum per interlocutoriũ non potest tolli per appellationem?* Vide Suar. &c. Et quamvis *num. seq.* firmauerim ab indebita carceratione, eo quòd grauamen afferat irreparabile, posse appellari, non ideò affirmo huiusmodi appellationem habere effectum suspensiuum, immò expresse contrarium dico his verbis, ibi: *interim tamen reo manente in carceribus, donec Iudex appellationis causa cognita aliud iusserit.* Et expressiùs teneo etiam eo casu carcerationis iniustæ, quæ grauamen importat, & excessum, appellationem quoad effectum suspensiuum non admitti, si Episcopus procedat sine processu, & sine scriptis, vt aduertimus *in collect. ad d. sess. 24. c. 10. de reform. n. 2. & de officio, & potest. Episcopi, part. 3. alleg. 73. n. 32.* ibi: *Dummodo Episcopus procedat sine processu, & sine scriptis etiam carcerando & carceratos detinendo*, &c. Et hoc sine dubio admisit Sacra Congreg. & est de mente Sanctissimi, dum apud *mea collect. in d. sess. 13. c. 1. n. 12.* ita decidit: *In causis verò visitationis Ordinariorum, aut correctionis morum quoad effectum deuolutiuum tantùm admittũtur appellationes, scilicet nisi de grauamine per definitiuam irreparabili agatur, vel cum visitator citata parte, & adhibita causæ cognitione iudicialiter procedit, tunc enim appellationi locus erit quoad effectum suspẽsiuum.* Ergo vbi sic non proceditur, erit solummodo locus appellationi quoad effectum deuolutiuum.

Et quicquid sit, Iura citata procedunt in visitationibus Ordinariorum sæcularium, non Regularium, inter quos plurimùm interest, iuxta supradicta *n. 47.* & remouere Regulares ab officio, res est parui præiudicij, ex adductis *n. 47.* immò & nullius, si prout in nostro casu, officium non fuerit confirmatum, ex Lauor. *d. tit. 4. cap. 25. n. 66.* vnde succedit doctrina; quod si agatur de re, quæ paruum præiudicium infert, tunc prohibita est appellatio suspensiua, vt in his terminis grauaminis irreparabilis, & visitationis resoluit Salgado *de Regia protect. part. 1. cap. 15. n. 63. & 64.* vbi *n. 68.* tenet quod Episcopo visitanti asserenti se super aliquo casu processisse, seu procedere in visitatione, quando de contrario non apparet, creditur, vt appellatio non faciat attentata. Neque facit quod † appellatio à priuatione beneficij habet effectum suspensiuum, vt fuit decisum ab eadem S. Congreg. apud me *in collect. ad d. sess. 13. c. 1. n. 12.* quia non sumus in priuatione, sed in cassatione electionis, & casu quo iam fuisset confirmata, nec adhuc diceretur dictus N. à Provincialatûs officio priuatus, sed tantùm amotus, *cap. qualiter & quando, el 2. de accusat.* ibi: *faciliùs, & liberaliùs suis possunt administrationibus amoueri.* Siglsm. à Bononia *de elect. Prælat. Regul. dub. 120. n. 5.* Lauor. *d. tit. 4. cap. 23. n. 7.* Ioseph. à S. Maria *d. tract. 5. c. 6. §. 1.* 95 96

Nec denique obstat *Capitulum Valentia 5. n. 15.* quia non decidit, suspendi per appellationem sententiæ latæ effectum, sed solùm disponit quod gradatim recursus fiat. 97

DVBIVM IV.

Vtrùm Generalis electionem huiusmodi cassans, tanquam suspectus recusari valeat, nec exinde possit validè ad cassationis executionem deuenire, sed teneatur in posterum ab ea se abstinere.

PRo parte affirmatiua multa cumulauit contrarius assertor, &c.

Primò sic argumentatur. Appellatio & recusatio à pari procedunt, *l. apertissimè, vers. iam post, C. de iudic. c. super eo, el 2. de appellat.* Brunor. à Sole *in locis communib. verb. appellatio* 30. Scacc. *de appellat. q. 16. limit. 1. à n. 8.* nam ab appellatione ad recusationem valet argumentum, vt resoluunt citati per me *in locis communibus argum. Iuris, loco 9. n. 2.* atqui gesta post appellationem sunt nulla, & attentata, *c. non solum, de appellat. lib. 6.* Ergo & illa, quæ pendente recusatione fiunt, Lancel. *de attent. part. 1. quæst. 6. de attent. post recusat. iudic. à n. 8.* 98

Secundò, quia Generalis, & quilibet alius, etiam suprema fulgens dignitate, potest tanquam suspectus recusari, *d. l. apertissimè, c. cum specialis, de appell.* & in specie loquens de generali etiam in visitatione procedẽte videtur resolvere Laur. de Peirinis *de subdito Relig. tom. 1. c. 19. §. 1. pag. 198. in princ. & in fine.* 99

Tertiò, quia in Iure certum est omnes, & quoscunque Iudices, etiam summariè, & executiuè procedentes posse recusari, *l. Iulianus, ff. de iud.* Ioan. Ferrariens.

tiens. *de appellation. cap. 7. num. 105.* Iacob. de Laurent. *de Iudice suspecto, c. 8. per totum.*

100 Quartò, quia dictus N. recusauit Generalem vti suum inimicum, & illum odio magno prosequentem, quæ causa inter omnes principalem locum obtinet, ex Iacob. Laurent. *d. tract. c. 13.* ex qua possunt recusari Imperator, & Reges, idem Iacob. Laurent. *c. 2. à n. 9.* Ianus Langlæus *lib. 3. de semestr. c. 5.* & cùm
101 † eadem inimicitiæ causa coniecturis probetur, *c. 2. de coniect. lib. 6.* Mascard. *de probat. conclus. 598. num. 5.* videtur illam satis desumi ex insolito modo procedendi Patris Generalis: tum ex eo, quia dicti N. electionem irritauit extraiudicialiter, nullo Iuris ordine seruato, eumque à possessione sui officij deturbauit sine figura iudicii, quod repugnat Ordinis constitutionibus, & specialiter *in Capitulo 29. Ianuensi*:
102 tum etiam, quia † ob passionem, & indebito modo refutauit appellationes, & in procedendo excessit metas iuris, & iudiciarij ordinis, ex quo excessu suspectus remanet, & potest tanquam talis recusari, Abb. *in c. cum speciali, n. 3. de appell.* Sanch. *in præcepta Decalogi, tom. 2. lib. 6. c. 8. n. 111.* Laurent. de Peirinis *de subdito Relig. tom. 1. c. 19. fol. 193. vers. Respondeo.*

103 His tamen non obstantibus veritas est in contrarium, ex multis, & primò, quia cùm Generalis in hac causa processisset extraiudicialiter, nullo compilato processu, eo modo quo tunc appellari non potest, vt suprà *n. 53.* probauimus, eodem etiam modo recusatio remouetur; nam recusatio, & appellatio pari passu ambulant, vt modò vidimus. Et in his propriis terminis tenui *in collect. ad sess. 14. de reform. cap. 10.* ibi, *Non posse Episcopum in visitatione recusari tanquam suspectum, dum tamen in ea processum non compleat, & se intra visitationis terminos contineat, sicut etiam in præparatoria inquisitione non posse vt suspectum recusari, neque probatione, vel allegatione suspicionis impediri quominus pœna extraordinaria, qua morum correctionem, & emendationem respiciat visitatorum, afferri decisum Garc.* 3. p. cap. 2. num. 198. *&c.* Ad quod videtur alludere Summus Pontif. *in c. cum speciali, de appellat.* vbi in Religiosis regulam generalem restringit, ibi: *Cæterùm has duas constitutiones præmissas nolumus ad Regulares extendi contra suas speciales obseruantias*, &c.

104 Secundò, quia idem Generalis ad cassationem processit iuxta Religionis statuta, quæ ei concedunt facultatem confirmandi, vel infirmandi electiones, vnd. sicut non licet appellare Regulari, si secundùm sua statut. corrigatur, ita nec illi recusatio conceditur, ad notata per Sanch. *in præcepta Decalogi, tit. 2. lib. 6. c. 8. num. 111.* Laurent. de Peirinis *de subdito Religioso, tom. 1. cap. 19. vers. At obiicies, fol. 193.* Ludou. Miranda *de ordine iudiciar. tom. 2. quæst. 20. art. 2. concl. 3. fol. mihi 88.*

105 Tertiò, quia licèt P. Generalis recusari potuisset (quod negamus) tamen dictus N. comparendo semel & iterum, & prosequendo litem, prout comparuit, & prosequutus fuit coram eo, recusationi renuntiare visus est, *c. inter monasterium*, vbi Doctores, *de iudic.* & notatur *in c. gratum, de offic. deleg. & in cap. sollicitudinem, de appellat.* Marant. *de ordine iudic. part. 6. actu 2. vers. Recusatio, num. 35.* Amat. Roderic. *in practica, cap. 10. num. 69. vers. Contrariam*, Scacc. *de iudic. lib. 1. cap. 101. num. 15.* Non obstat dictum aduersarij assertoris, videlicet non potuisse dictum N. recusationi renuntiare prosequendo litem coram iudice recusato, cùm ea nondum fuisset contestata, ad *l. apertissimi, C. de iudic.* Quia pro responsione aduertendum est tres formas reperiri consentiendi iurisdictioni alicujus Iudicis, ne exinde recusari possit,
106 † Prima est, quando post recusationem intentatam

comparuit coram eo, quia visus est à recusatione recedere, quamuis fecerit protestationem de non consentiendo, nisi semper, & in omnibus actibus eam repetat, Marches. *de commission. tit. de iudic. susp. p. 2. cap. 8. §. 1. n. 74.* & latiùs *§. 1. num. 26. 45. & seqq.* Secunda, quando fit petitionis contestatio, & in hoc sensu accipienda est *d. l. apertissimi*, quia litis contestatio in iudice expressum operatur consensum, *l. si etsi susceperit, ff. de iudic. l. nemo, C. de iurisd. omn. iudic. l. fin. C. de exception.* Tertia succedit, quando pars ante iudicem citata comparuit, & nullam proposuit recusationem, prout in casu nostro, & colligitur apertè ex *cap. insinuante, de offic. deleg.* Philip. Franc. *in cap. ex parte, de appellat.* Tunc enim comparendo, & exceptiones alias præter recusationem opponendo, visus fuit dictus N. personam iudicis approbare, quam postea reprobare, aut recusare minimè potest. Scacc. *d. tract. de iudic. lib. 1. cap. 101. n. 8. vers. Contrariam*, singulariter Gallerat. *de renunc. cent. 2. renunc. 143. num. 6. cum seqq.* Neque obstat dicere dictum N. non consensisse iurisdictioni P. Generalis, cùm illam impugnauerit, ab eaque semper appellauerit, quia dato quod posset vtroque simul vti remedio, appellationis, inquam, & recusationis, vno tantùm electo, quod ei fuit permissum, ab appellatione incipere debuit, vt in terminis firmat, & resoluit Iacob. de Laur. *de Iudice suspecto, c. 14. n. 4. cum seqq.*

Quartò, quia recusationis causæ originantur ab 107
inimicitia præsumptiua resultante ex prætenso excessu in procedendo, extraiudicialiter scilicet, & contra regulæ limites, cassando ex abrupto electionem ritè & rectè factam, appellationes non admittendo, vnde grauamen oritur irreparabile. Sed cùm omnes hæ causæ à veritate penitus alienæ essent, & à iure deuiarent, ac per consequens nullum grauamen, aut vlla iniustitia exinde posset oriri, vt constat ex dictis, potuit Generalis has causas tanquam manifestè friuolas non admittere, & recusatione huiusmodi non obstante in causa procedere, secundùm Abb. *in c. cum speciali, in fine, de appellat.* Perez *l. 1. tit. 5. lib. 3. Ordinam. pag. 569.* Quarant. *in sum. verb. Archiepiscopi auctoritas, pag. 60.* Donat. à Fina *tom. 1. commun. opin. lib. 3. tit. 1. n. 203. pag. 374.* Farin. *cons. 17. num. 16. & in praxi crimin. quæst. 21. n. 129.* vbi idem dicit, si notoriè sit causa falsa: refert, & sequitur Pareos meus, quem non minus naturæ, quàm doctrinæ meæ teneor auctorem, *in remiss. ad Ordin. Reg. Lusitan. lib. 3. tit. 21. §. 4. num. 2.* & quandò ab illo prætenso excessu in cassando, & appellationes non admittendo, grauamen aliquod, inimicitia, seu suspicio posset oriri, hæc non præterita respiceret, sed futuros actus comprehenderet, ac isti, & non illa, tanquam attentati annullandi, *cap. vt debitus honor 59. de appellat.* singulariter Ioan. Francisc. del Castillo *dec. 117. per totam, & præcipuè n. 1.*

Quintò, quia licet P. Generalis ad cassandum, & 108
sic procedendum post recusationem deueniret; nihilominus tamen omnes hi, & alij actus ab illo gesti validi deberent censeri, quia causæ præfatæ recusationis non sunt præsumendæ in viro notæ sanctitatis, & eximiæ virtutis, quæ non patitur proximum prosequi capitali inimicitia, aut graui odio, vel nimio affectu, vt aduertit Laurentius de Peirinis *d. tom. 1. de subdito Religioso, tit. de obedientia, quæst. 1. §. 2. vers. Prima causa, fol. 202* & ideo in tanto viro non potest cadere recusatio, vt tenent Ioan. Andr. *in cap. postremò, de appellation.* vbi ponit exemplum in Iudice Monacho Cisterciensi, & in quolibet homine sanctæ vitæ, Ancbar. *n. 6. in fine, vers. Tertiò quæro*, Anton. Butr. *n. 5.* Abb. *n. 8.* Imol. *post n. 3.* vbi de Carthusiensi, vel alio Religioso magnæ Obseruantiæ,

Anan. *n.* 3. & Præpos. Mediolan. *num.* 11. *in* 3. *causa, vers. Nisi tamen qualitas persone,* Philip. Franc. *n.* 14. vbi de communi, Dec. *n.* 14. Alex. de Næuo *num.* 37. Aufrer. *de recusat. n.* 5. *vers. l. Limitu tamen, & n.* 7. Menoch. *de arbitr. lib.* 2. *cas.* 152. *n.* 7. vbi aliis relatis affirmat ab hac opinione non esse recedendum, Paris. *cons.* 31. *n.* 101. *lib.* 1. Roland. *cons.* 19. *n.* 9. *in fine, & n.* 17. licèt contrarium teneat Iacob. Laurent. *dict. tract. de Iudic. suspecto, cap.* 11. *num.* 43.

109 Sextò, quia recusatio huiusmodi, sicut & appellatio non potuit ligare manus P. Generalis, ne executiuè eis non obstantibus procederet contra dictum N. sine vitio attentatorum ad traditionem sigillorum, & ad alia, quæ fierent in executionem prioris sententiæ, quia sunt illius appendices, & sequuntur eius naturam, *l. quicunque, §. vlt. in fine, ff. de seruit. action.* ibi, *eius enim rei sequela est, l. si quis heres, ff. de acquir. hered.* Bald. *in l.* 1. *ff. de legat.* 2 & sicut appellari non potuit à prima sententia, ita nec à secunda idem continente, Salgado *de Regia protect. part.* 2. *c.* 3. *n.* 15. executio enim est sequela primi iudicij, & eiusdem naturæ, idem Salgado *eod. tract. part.* 4. *c.* 10. *n.* 14. & præcipuè cùm procederet extraiudicialiter, tunc enim omne accessorium est exequibile, quacunque appellatione non obstante, idem Salgado *d. part.* 2. *c.* 13. *n.* 87. *cum seqq.*

DVBIVM V.

Vtrùm ad eundem Generalem, qui cessationem fecit, spectet in locum cessati alium idoneum eligere, & confirmare.

110 NEgat contrarius assertor, & intrepidè tenet posse capitulum Prouinciale semel & iterum electionem facere, si iam facta per eum effectum sortiri non potuit, *cap. si electio, de elect. lib.* 6. vbi omnes, Molin. *de primogen. lib.* 2. *c.* 4. *n.* 38. alter Molina Theolog. *de iustit. disp.* 593. *n.* 5. Menoch. *de arbitr. casu* 511. *num.* 1. ac proinde ad illud debere P. Generalem electionem huiusmodi remittere, non verò sibi appropriare, ad not. per Isnard. *in Cod. Mini-*
111 *morum, verb. collega Prouincialis, fol.* 83. *in fine,* † tunc enim electores priuari tantùm deberent eligendi facultate, quando scienter indignum elegerunt, aut contra debitam formam ad electionem processerunt, *c. gratam, de postulat. Prælat. c. bona, el* 2. *c. cum in cunctis, §. vlt. de elect.* Natt. *cons.* 244. *n.* 4. Achil. de Grassis *decis.* 282. *n.* 4. Molin. *d. cap.* 4. *n.* 39. Ego ipse *de officio, & potest. Episcopi, part.* 3. *alleg.* 72. *num.* 105. Isnard. *in d. Codice Minimorum, verb. priuationes,*
112 † vbi plura Religionis Capitula perpendit. Denique addit electionem per P. Generalem de nouo Prouinciali in locum cassati fuisse factam extra Prouinciam, in cuius Monasterijs facienda erat, *ad cap. cum terra, c. in Genesi,* cum ibi notatis, *de elect.* Petr. Greg. *de elect. c.* 15. *Capitulum* 11. *Valentia, n.* 19.

113 Verùm affirmatiuam partem sequor libenter, eamque comprobant Laurent. de Peirinis *de subdito Religioso, tom.* 1. *c.* 31. *§.* 8. *in fine, pag.* 477. ibi. *Dico* 12. *de Iure cõmuni si priuetur aliquis Prouincialis, electio Vicarij pertinet ad illum, qui eum priuauit,* habetur c. inferior, dist. 21. *vbi latè glos.* verb. inferior, *quia illius est ligare, cuius est soluere. Cui Iuri se conformat nostrũ correctorium,* n. 9. *confirmant etiam statuta Capituli Tolosani* n. 13. *& Foroliuij* n. 19. *habetur etiam expressè in* Capitulo Ianuensi 4. *n.* 11. *Ab his enim, à quibus fit Praluti depositio, fit Vicarij substitutio,* &c.

114 Isnard. *in Codice Minim. verb. electio Prouincialis, pag.* 184. hoc ipsum resoluit ibi: *In casu nullitatis electionis Prouincialis, siue propter defectum, siue propter paritatem vocum, deuoluitur electio Prouincialis ad Generalem cum suis qualitatibus, &c.*

Optimè Capitulum 23. Religionis, *Ianua quartò* 115
celebratum, n. 11. *fol.* 109. ibi. *Declarant Patres, quod quando continget fieri priuationem alicuius Prouincialis alicuius Prouinciæ, si talis priuatio fiat per P. Generalem, siue eius Vicegerentem cum sociis suis, tunc substitutio Vicarij spectabit ad eosdem dũtaxat. At si priuatio fiat per socios ipsius Prouincialis, tunc substitutio Vicarij fiat per socios, & Capitulum locale illius Conuentus, vbi talis Prouincialis dignus priuatione sese inuenerit, iuxta expressum textũ Correctorij nostri.* Eandem ferè distinctionem præsupponere videtur Capitulum 14. Foroliuij primò celebrati, *fol.* 73. *n.* 20.

Hac distinctione, qua vsus est dictum Capitulum 116
23. Religionis, componuntur plures constitutiones, & acta ex aduerso citata, nam Capitulum 3. Ordinis Tholosæ celebratum *de anno* 1514. *n.* 13. *fol.* 19. *verso,* loquitur de depositione Prouincialis facta per socios, & Correctores, & ita nihil mirum si substitutio Vicarij Prouincialis per eosdem socios, & Capitulum locale sit facienda. Et aliud Capitulum 22. eiusdem Ordinis Valentiæ quartò celebratum, *n.* 19. *fol.* 94. *verso,* loquitur de deposito à Definitorio.

Ratio iuridica ea est, quia cui competit admissio, 117
& dimissio, competit etiam institutio, & prouisio illius, qui subrogatur, *cap. ex frequentibus, cap. cum venissent,* vbi Barbat. *n.* 3. *de instit. c. conquerente, de officio Ordin.* ibi, *Habeat Canonicam obedientiam, subiectionem, & reuerentiam, institutionem, & destitutionem, cap.* 1. *de capell. Monach.* ibi, *tàm ordinatio eius, quàm depositio,* vbi idem Barbat. *n.* 6. *c. cum ex iniuncto* 12. *in fine, de heret.* ibi, *agendum est ordinatè apud Episcopum, ad cuius officium tam institutio, quàm destitutio Sacerdotum noscitur pertinere,* vbi glos. plures concordantes cumulat, *c. cum & plantare,* 3. *in Ecclesiis, de priuileg.* cum similibus.

Qui quidem electus, & confirmatus à Patre Ge- 118
nerali in locum cassati, non solùm durat vsque ad proximum Capitulum Prouinciale intermedium, sed etiam per integrum triennium, vt tenet expressè Isnard. *d. verb. electio Prouincialis, pag.* 184. ibi, *Ideoque promotio, seu electio ab ipso facta durat nõ solùm vsque ad proximum Capitulum Prouinciale intermedium, sed per integrum triennium,* &c. Et optimè distinguendo in nostro casu ita censuit Capitulum 31. Ordinis secundò Auenione celebratum, *n.* 16. ibi, *Demum commissus Francia huiusmodi dubium exhibuit, quando scil. contingit in electione Prouincialis voces esse æquales, vel propter aliquem defectum nullam esse electionem, & idcirco ad Generalem deuolui, vtrùm possit Reuerendissimus P. Generalis prouidere pro toto triennio, cùm textus Capituli Foroliuiensis primi* n. 19. *contrarium videatur asserere. Responsio hæc fuit, nimirum quod casu mortis, aut priuationis Pater Generalis dumtaxat prouidere possit vsque ad proximum Capitulum Generale, vel Prouinciale. Verumtamen propter electionis defectũ, seu propter vocum paritatem, cum tunc deuoluatur electio cum suis qualitatibus ad Reuerendissimum P. Generalem, per integrũ triennium durare censetur,* &c.

Non obstat illud, quod pro contraria parte suprà 119
adduximus de cassatione facta extra prouinciam: quia Generalis eandem potestatem obtinet extra prouinciam, & vbicunque fuerit ad cassandas electiones, quam habet ad illas confirmandas: tum quia actus huiusmodi non est contentiosus, neque iurisdictionalis; & ideo in quacunque parte expediri potest, vt resoluunt Nicol. Garc. *de benefic. p.* 5. *cap.* 8. *num.* 38. *& præcipuè n.* 142. Iul. Lauor. *var. lucubrat. tit.* 4. *de elect. Canon. c.* 25. *n.* 64. Tum etiam quia P. Generalis in quocunque loco, vbi fuerint

sunt

suæ Religionis Monasteria potest eandem exercere iurisdictionem, *cap. nouit 7. de offic. Legati*, vbi Legatus ad plura loca, vel prouincias separatas distinctas iurisdictione, & imperio, in qualibet earum suam exercere valet iurisdictionem, ita quod facta vnius loci potest in alio explicare; & rationem assignans concludit Pontifex: *Tua magnificentia respondemus, quod etsi fines Regni Francorum exierat, nondum tamen fuerat terminos sua legationis egressus, cùm non solum Regni Francorum, sed in Viennensi, Lugdanensi, & Bisuntina Prouinciis iniuncta sibi à Nobis legationis solicitudinem suscepisset.* Rot. *in Viterbiensi Vicarij* 1617. *coram Cardin. Caualerio.* Et ex dictis patet solutio ad alia in contrarium adducta, quibus elegãter, vt solet, respondit D. Blas. Gondisaluus à Ribeto, vir apprime doctus, & à me multis nominibus commendandus, in quadam sua Iuris allegatione hac de re edita.

DVBIVM VI.

Vtrùm ad suprema prætoria per viam violentiæ trahi possint causa propter grauamina, & excessus super electionibus, aliisque rebus, quæ geruntur inter Religiosos per eorum superiores?

120 APpellare, seu recurrere ad secularia Prætoria, etiam prætextu leuandi vi oppressos, cunctis in vniuersum est prohibitum Religiosis, ex Constitutionibus Bonifacij IX. Leonis X. Gregorij XIII. & Clementis VIII. quas refert Cherub. *tom. 3. Bullarij noui*, notant Gasp. Passarel. *in schol. ad Capitulum Auenionense, verb. recursus, fol.* 148. Laurent. de Peirinis *de subdito Religioso, tom. 1. q. 1. de obedienc. c. 20. §. dico quartò, fol.* 213. Fr. Ludou. Mirandade *ordine iudiciur. q. 29. art. 4. concl. 4. pag. mihi* 346. ibi, *Appellare, siue recurrere ad seculares Iudices, & tribunalia secularia, quin verò & ad ipsum Regem, eiusue ministros, etiam prætextu leuandi vi oppressos, cunctis in vniuersum est prohibitum Religiosis, idque sub pœna excommunicationis ipso facto incurrenda, & priuationis vocis actiua & passiua, cum perpetua inhabilitate ad quæcunque suorum Ordinum officia.* Hæc conclusio est certa, & manifesta, de qua videndus est specialiter *Aragon. 2. 2. q. 69. art. 3. qui multis conatur probare quod iste casus sit vnus ex contentis in Bulla Cœnæ Domini, in qua in 15. casu cauetur, vt ne Ecclesiastica causa coram Iudicibus secularibus tractentur, & ne ipsi in eisdem se intromittant. Sed quicquid de hoc sit, certissimum tamen est, quod Religiosi ad seculares Iudices, & Tribunalia secularia quocunque prætextu recurrentes ipso sunt facto excommunicati per plures Motus proprios, & Apostolicas constitutiones, quæ hac de re diuersis temporibus emanarunt; de quibus videre licebit in constitutionibus Apostolicis*, &c.

121 Deinde, quia non decet Religiosum statum, vt per Tribunalia secularia publicè manifestentur Religiosorum defectus, & ipsimet Religiosi eos propalantes Fratrum suorum honorem maculare non erubescunt; nam contra tales excandescit meritò Laurent. de Peirinis *tom. 1. de subdito, c. 10. fol.* 214. ibi: *Latrones sunt, & fures, bonum nomen, & famam suorum Confratrum harpagantes: fratricida, fratrum suorum honorem maculantes, ferientes, & quandoque omnino tollentes: matricida, Religionem piissimam, & munificentissimam illorum matrem, quæ tot, tantisque gradibus eos cumulauit, dignosque reddidit honorari ab omnibus, necare quantum in ipsis est, non verentes. Ingrati homines, ingrata bestia, immò ingratiores, & bestialiores bestiis; nam cognouit bos possessorem suum, & asinus præsepe Domini sui, vt* Esai. c. 1. *Isti autem benefactricem suam non recognoscunt. Et post notabilia verba S. Bernardi, sic concludit. Qua considerent ingrati isti, qui Religionis ad quam eos traxit Dominus ab ipsa alendos, & nutriendos, existimationem, sepulta secreta reliniendo apud secularia Tribunalia, vtque ipsa Religio per omnium ora traducatur offendenda. Considerent, inquam, & pudefiant; scientes quod ingrato homine terra peius nihil creat, & quod dixeris maledicta cuncta cùm ingratum dixeris, & quod cùm patiens, patientissimus, & multùm misericors sit Deus, ingratũ tamen ferre non potest*, &c.

Si summus Patris Generalis zelus eò tendit, vt 122
Religionis bono consulatur, bonos promouendo, & malos ab officiis amouendo, quomodo contra id vociferari possit, verè nescio; non enim officia hæc propria sunt, aut à Maioribus relicta, quæ debeant tam vehementer anhelari, & ambitiosè prætendi, contra quos insurgit Laurent. de Portel. *in dubiis Reg. verb. appellare, n. 2. fol. mihi* 51. vbi post citatum Breue Iulij II. in quo Religiosis S. Dominici Ordinis Prædicatorum prohibetur appellare ab amotione suorum officiorum, in hæc verba concludit: *Ego non possum non laudare tantum Pontificis zelũ, & tantam subditorum obedientiam pro ambitionis etiam vmbra resecanda. Doleo vero è contra videns alicubi tot appellationes aliquando interpositas pro iusta officiorum priuatione cum clamore cœlum ac terrã implente, quasi prædicta officia paterna hæreditate fuerint cõparata*, &c.

Secundò excluditur omnino recursus, quia nulla 123
sententia, seu nullum decretum latum est, super quo ille violentiæ prætextus cadere possit, eo maximè, quia agitur inter Religiosos, & de causis merè Religiosis, quæ à Tribunali Illustrissimi, & Reuerendissimi D. Nuntij extrahi non possunt, ad notata per Bobadil. *in sua politica, lib. 2. c.* 17. & 18. Salgado *de Regia protect. p. 1. c. 1. n. 3.* Neque dictus N. potest eodem prætextu petere, vt manuteneatur in possessione officij Prouincialatus, à quo fuerat violenter electus. Quia ex electione illi solum tributũ fuit ius præambulum ad illam Prælaturam, quod per confirmationem sit impletum, itaut electus sine ea de iure communi exercitium, seu administrationem illius habere non possit, in tantum quod prædictum ius amittit, si in administratione ante confirmationem se immiscuerit, iuxta text. *in c. auaritia, de elect. in* 6. Administrationem autem in Religione Minimorum habet Prouincialis electus conditionaliter, & ad tẽpus, scilicet donec constiterit de electionis suæ confirmatione, vel irritatione, iuxta supra resoluta *à n.* 5. vnde tempore elapso, vel conditione adimpleta, amissum exercitium in iudicio repetere non potest, nec ex vi electionis, quia illud ab ea non prouenit, nec ex vi Capituli, aut litterarum transmissarum, quia jam expirauit, vt eodem *n.* 8. & 9. ostendimus, ergo prosequendo ius ex electione proueniens non potest recuperare exercitium amissum, nec dictus P. habet in quo possit manuteneri, vt palam est.

Tertiò, quia ex admissione recursus in hoc casu 124
resultaret vt Consilio daretur cognitio rei merè Ecclesiasticæ, hoc est, an P. Generalis potuerit validè cassare, vel debuerit confirmare electionem dicti N. & an illa fuerit validè facta: quod omnino illi prohibitum est in Concilio Constant. in *VIII. Synodo*, vbi hæc habentur verba. *Nullus laicorum Principum, vel potentiam semet inferat electioni, aut promotioni Patriarcha, Metropolitani, aut cuiuslibet Episcopi, ne videlicet inordinata hinc, & incongrua fiat cõfusio, vel cõtentio, præsertim cùm nullam in talibus potestatem quẽquam potestatiuorum, vel cæterorum laicorum habere conueniat.* Et infrà: *Quisquis autem secularium Principum, & potentium, vel alterius dignitatis laicus aduersus communem, & consonantem, atque canonicã elect.onem*

ctionem Ecclesiastici Ordinis agere tentauerit, anathema sit, donec obediat & consentiat, quicquid Ecclesia de electione, & ordinatione proprij Prosulis se velle monstrauerit. Et ibidem *act.* 1. ibi, *In qua sic statutum est: consecrationes, & propositiones Episcoporum concordans prioribus Concilii Clericorum electione, ac decreto Episcoporum Collegij fieri sancta hac & vniuersalis Synodus definit, & statuit, atque jure promulgat neminem laicorum Principum, vel potentum semel inserere electioni, vel promotioni*, refert Gratian. *c.* 1. *&* 2. *dist.* 63. idem colligitur ex *cap. illud*, 8. *quæst.* 1. *cap. cum terra, cap. Messana, de elect. cum aliis citatis* per Marr. *de iurisdict. part.* 2. *cap.* 13. & Rex noster Catholicus hos casus non capit contra Conciliorum decreta, quorum executionem tanquam illorum protector plurimùm desiderat, ex Card. Bellarm. *in controuers. Cathol. lib.* 3. *c.* 18. *de laicis, pag. mihi* 220.

125 Quartò, quia Consilium Regium non admittit hujusmodi materias, vbi procedunt à visitatione, & correctione, quæ ab illa emanant, sicut disponitur *in l.* 40. *tit.* 5. *lib.* 2. *noua recop.* ibi, *Porque somos informados, que los negocios Ecclesiasticos tocantes a visitacion, y correccion de Religiosos y Religiosas que se hazen por sus Superiores, trae inconuenientes traerse por via de fuerza a las Audiencias, assi por razon del secreto que conuiene tenerse, de lo que en ellos se trata, y por el breue despacho, y otras cosas: porende mandamos, que los Presidentes, y Oidores de las Audiencias no se entremetan a conocer de semejantes negocios, ni mandar traer ante ellos tales processos por via de fuerza en manera alguna, porque quando en esto huuiere que proueer, los de nuestros Consejos proueeran.*

126 Et quamuis lex illa solùm Regio Consilio reseruet prouisionem in his materiis occurrentem, ac opportunam dare, nihilominus tamen eas nunquam ad se attrahit, vt bene considerat, & neruosè contra Ceuall. defendit Salgado *de Regia protect. p.* 1. *c.* 2. *§.* 5. *n.* 21. Ibi, *Sed tu (ne fortè decipiaris) scias, causa Religiosorũ quæ fiunt, & geruntur per eorũ Superiores, Priores Guardianos, Rectores, Generales, Prouinciales, & similes, quia siue directè, siue indirectè, semper tendant ad correctionem, & regimen Religiosorum, nullo modo possunt trahi ad suprema Prætoria per viam violentiæ, siue in eis prohibita sit appellatio (prout regulariter prohibetur) siue permissa sit (prout quando exceditur) nec hactenus visum, nec auditum fuit inter practicos, & expertos Tribunalium aduocatos, & Senatores, huiusmodi personarum causas ad illa exportari per hanc viam, immò nec in grauaminibus, & excessibus super electionibus, nec super aliis rebus, quæ (vt dixi) geruntur inter Religiosos per eorum superiores, trahi vnquam permissum est, & sic non video, quomodo ipse Ceuall. deniare ausus est à tam frequenti, & omnibus Tribunalium etiã minimis officialibus notoria, & vsitata praxi. Et quia dicta* lex Regia *non se fundat tantùm in permissione, aut prohibitione appellationis in similibus causis (quia hoc ratio illius fuit subintellecta) sed in pace quieta, & conseruatione status Religiosi, cùm illius neruus atque decus consistat in eo, vt ne facilè causæ suæ extra Religionis ambitus deducantur, ex quo non leuia iurgia, ac perturbationes oriuntur in grauissimum Religionum detrimentum, prout considerant Sot. & Cou.* vbi suprà, & *quando circa hoc dicta lex pateretur aliquam difficultatem, vniuersalis, perpetua, & firmissima, justissimaque ab vsu, & praxi recepta consuetudo sufficiens fuit illam legem intelligere, interpretari, & declarare, quia actus, vbi determinatio non apparet, ab vsu, & consuetudine informatur, & regulatur, latissimè plura congerens addaeie Mieres* tract. de majoratu, p. 1. q. 48. à n. 71. vsque ad n. 77. *Sesse* dec. 113. n. 183. tom. 2. *&* idem in tract. de inhib. c. 8. §. 3. à n. 143. *Parlador*, lib. 1. rer. quotid. c. 1. §. 11. n. 4. *Cened.* in qq. Canon. q. 45. sub n. 29. *Et nos latissimè plures congessimus* suprà c. 1. *circa iustificationem consuetudinis immemorialis, à princip. Ergo si hoc obseruat incommutabilis, & iustissima praxis, cur temerò dictus Ceuallos contrarium firmare ausus fuit? quia minimè sunt mutanda quæ certam interpretationem semper habuerunt*, &c.

Causam nihilominus prætextu violentiæ ad Consilium Regium detulit dictus N. & facta per Secretarium solita relatione, ac visis, & consideratis omnibus de jure, & consuetudine videndis, & considerandis, tandem Consiliarij illi integerrimi, & litteratissimi piè decreuerunt hoc mense Ianuarij 1635. Illustrissimum, & Reuerẽdissimum D. Nuntium nullam vim hactenus fecisse, nec facere. Et lætus obseruaui hoc eodem mense in aliis quatuor causis ad dictum Consilium hoc prætextu delatis, illos idem decreuisse, & ad eundem Illustrissimum D. meum eas remisisse: admiratus sum sanè summam tantorum virorum pietatem, & maximam circumspectionem, qui Ecclesiasticorum causas sic ad se delatas tractant, & vident, nec eas ad se trahere (vt in alio loco obseruaui) prætendunt, aut sponte in earum cognitione se ingerunt, sed inuoluntariè cognoscunt, attentè considerant, & qua decet veneratione pertractant. 127

Elborensis Pensionis.

Pensio reseruata ad fauorem nepotis in beneficio, & de consensu patrui, quæ non fuit eius vita durante verè, realiter, & integrè persoluta, eo quòd solutiones non probantur per instrumenta Notarij cum subscriptione duorum testium, est ipso iure nulla.

VOTVM V.

1 *Casus proponitur, & n.* 2. *&* 3.

4 *Titulum exhibere non tenetur agens in iudicio summarissimo.*

5 *Manutentionis ad effectum sola quasi possessio exigendi sufficit.*

6 *Agens iudicio summarissimo possessorio non tenetur iustificare narrata, nec exprimere causam suæ possessionis.*

7 *Detentatio nuda de facto sufficit quoad effectum manutentionis.*

8 *Quasi possessio exigendi pensionem probatur regulariter per quitantiam etiam vnici actus solutionis.*

9 *Pensionarius potest sine Papa auctoritate in totum, vel pro parte remittere pensionem sibi debitam.*

10 *Verbum*, persoluerit, *solutionem integram, & perfectam ostendit.*

11 *Pensio solui debet pro rata temporis, quo quis possidet beneficium, & gaudet fructibus, non habita consideratione temporis, quo erat soluenda.*

12 *Fructibus non utens, nec percipiens, non potest compelli ad solutionem pensionis.*

13 *Pensio est onus fructuũ, & ipsis fructibus inhærens.*

14 *Stylus Romanæ Curiæ obseruat vt in pensionibus pro tertia reseruatis etiam in nouis prouisionibus beneficiorum solutio fiat integrè totius vnici actu in primo termino designato.*

15 *Decretum irritans importat nullitatem ipso iure si contrà fiat.*

16 *Forma decreti in litteris Apostolic. inserti est omnino obseruanda.*

17 *Forma si in minimo deficiat, totus actus corruit.*

18 *Adimpleuisse*

18 *Adimpleuisse non dicitur, qui in nummo tantummodò deficit.*

19 *Reclamatio deliberatam protestantis voluntatem ostendit.*

20 *Protestatio conseruat ius acquisitum.*

21 *Paria sunt non fieri, & inutiliter fieri.*

22 *Pensionem inualidam validare non dependet à facto partium, sed à voluntate partium.*

23 *Pensionem nullā reuiuiscere non possunt partes per simplicem concordiam sine nouo beneplacito Apost.*

24 *Ratificatio actus nullius est nous actus celebratio.*

25 *Partes sicut non possunt totam reseruare pēsionem, ita nec poterant nulliter reseruatam reuiuiscere.*

26 *Forma & solemnitas, quæ interuenire debet in actu dum celebratur, interuenire pariter debet dum ratificatur.*

27 *Ratificatio tacita non potest operari contra actam expressè impugnatum, sed requiritur actus positiuus consensus expressi.*

28 *Actus per instrumentum publicum gestus non potest dissolui, nisi per aliud simile instrumentum.*

29 *Res omnis per quascunque causas nascitur, per easdam dissoluitur.*

30 *Solutiones pensionis reseruata ad fauorem nepotis in beneficio, & de consensu patrui, probari non possunt, nisi per instrumenta publica cum subscriptione publici Notarij, & duorum saltem testium.*

31 *Fides Notarij, & præsentia testium quomodo probent solutiones pensionis reseruata ad fauorem nepotis in beneficio, & de consensu patrui.*

32 *Fraus de facili præsumitur in pensionibus reseruatis in beneficio, & de cōsēsu patrui ad fauorē nepotis.*

33 *Quietantia pensionarij simplices, & confessiones de recepto non probant in fauorem eius, quia tenetur docere de vera, & reali solutione.*

34 *Confessio facta inter personas suspectas non probat.*

35 *Confessio vnius alteri non nocet.*

36 *Confessio resignantis non nocet resignatario, si venit alio iure quam resignantis.*

37 *Litteræ solùm probant inter mandantem, & acceptantem, & non præiudicant tertio.*

38 *Collationes Ordinariorum non possunt probari, nisi per instrumenta publica Notariorum, cum subscriptione testium, ne confingantur fraudes in anticipanda data contra prouisos Apost.*

39 *Remedia possessoria non competunt probantibus informiter suam possessionem.*

40 *Effectus diuersi, seu contrarij non debent ex vna eademque causa oriri.*

41 *Inducta ad vnum effectum non debent contrarium operari.*

42 *Dispositio qualificata quotiescunque ad substantiam alicuius actus requiritur, non dicitur satisfactam nisi interueniat actus omninò qualificatus.*

43 *Qualitas dispositionis si deficit, deficit quoque ipsa dispositio.*

1 PATRVVS ad fauorem ex fratre nepotis consensit pensioni centum millium Regalium monetæ Portugaliæ super fructibus cuiusdam dignitatis, quam possidebat, de qua litteræ Apostolicæ fuerunt expeditæ cum solita clausula, seu decreto, videlicet: *Quod si patruus in eius vita, & quandiu Canonicatum, & Præbendam, ac Thesaurariam huiusmodi obtinuerit, pensionem per præsentes reseruatam verè, & realiter, & cum effectu non persoluerit, præsens reseruatio nulla sit eo ipso.*

2 Litteras præfatas reseruationis pensionis huiusmodi acceptauit Titularis *sub die* 15. *Iunij*, & expressè obligauit se, quod in festiuitate proximè ventura Natiuitatis S. Ioannis Baptistæ soluet ratam à die acceptationis vsque ad dictam festiuitatem. Sed cùm hoc non adimpleret, & ad solutionem promissam compelli tentaretur, dictus patruus *sub die* 30. *Iulij* sequentis coram Notario acceptationem reclamauit, eo motus fundamento, quod litteræ præfatæ subreptionis, obreptionis, ac falsitatis vitio laborabant, tum etiam ex eo, quod vsque ad illud tempus nullum terminum, seu ratam pensionis huiusmodi soluerat, aut soluere intendebat, ob idque præsentis pensionis reseruatio nulla eo ipso remanebat, iuxta formam earundem litterarum, ac decreti suprà relati. Sed postea *sub die* 3. *Augusti*, constat asserto cuidam procuratori dicti nepotis patruū soluisse ratam pensionis quindecim ferè dierum, cuius partis minimæ vnici actus solutio probatur per quietantiam dicti procuratoris, & fidem cuiusdam Notarij Apost. referentis se vidisse numerare pecunias dictæ minimæ partis. Apparet etiam alia quietantia dicti nepotis facta Vlyssipone *sub die* 30. *Ianuarij*, in qua fatetur se recepisse per manus cuiusdam mercatoris Vlyssiponensis quinquaginta millia Regalium monetæ Portugaliæ pro vnico termino elapso à Natiuitate S. Ioannis Baptistæ vsque ad festiuitatem Natiuitatis D. nostri Iesu Christi, in vim cuiusdam litteræ dicti patrui, directæ eidem mercatori, quæ solutio constat solùm ex quietantia, & confessione dicti nepotis, sine testibus, & fide notarij, qui de pecuniarum numeratione, ac vera, & reali solutione attestari possent.

Infra tres ab asserta solutione numerandos, *die* videlicet *secunda Februarij* sequentis, moritur Eboræ patruus Sede Archiepiscopali vacante, & à Sede Apostolica prouisus fuit D.B. & adepta per illum pacifica dignitatis possessione, nepos præfatus pensionarius petiit manuteneri in quasi possessione exigendi, ac proinde condemnari debere dictum D.B. ad solutionem terminorum decursorum, & decurrendorum, ex sequentibus. 3

Primò, quia in iudicio summariissimo possessorio agens non tenetur exhibere titulum, Nicol. Garc. *de benef. part.* 1. *cap.* 5. *num.* 446. Seraphin. *dec.* 581. *n.* 5. Rot. *dec.* 323. *num.* 2. *part.* 2. *recentissim.* † Sufficit enim quoad effectum manutentionis sola quasi possessio exigendi, & ideo non est necesse pensionario agenti hoc iudicio ad pensionem producere illius reseruationem, eadem Rota *dec.* 193. *num.* 14. *part.* 1. *recentissim.* † Nec iustificare narrata, Mohedan. *dec.* 1. *de causa possess. & propr.* Beltram. *in annot. ad Gregor. XV. decis.* 57. *n.* 16. Salgado *de Regia protect. p.* 3. *c.* 3. *num.* 34. Nec tenetur in hoc casu exprimere causam suæ possessionis, vel quasi, glos. per text. ibi, *in l. sicuti, §. sed si quæratur, ff. si seruitus vendic.* Abb. *in cap. querelam, n.* 2. *de elect.* † Sed sufficit nuda detentatio de facto, Neuizao. *cons.* 80. *n.* 3. Cou. *pract. c.* 17. *n.* 5. *vers. Sed sanè*, Rot. *dec.* 641. *n.* 8. *p.* 1. *diuers. & dec.* 523. *n.* 2. *p.* 1. *recentissim.* 4 5 6 7

Secundò, quia si non tenetur iustificare narrata, aut exprimere causam suæ possessionis, sed tantùm ipsam nudam detentationem ex suprà resolutis, superest solùm, vt de ea constet, quam dicit satis probari ex solutionibus factis eo modo, de quo suprà: probatur enim quasi possessio huiusmodi exigendi pensionem regulariter per quietantias solutionum, Rot. *dec.* 122. *sub n.* 7. *vers. Hic autem, p.* 1. *recentior. & dec.* 387. *n.* 2. *p.* 2. *etiam recentior.* Licèt vnicus solum actus exactionis probetur, quia sæpissimè ex vnica solutione facta per antecessorem Rota pronuntiauit pro manutentione pensionarij contra successorem in beneficio, Gregor. XV. *dec.* 275. *ex n.* 1. Lotter. *de re benefic. lib.* 3. *q.* 48. *n.* 213. 8

9 Sed his non obstantibus, contrarium in hac hypothesi est omnino tenendum, pro qua materia elucidanda primo loco est sciendum, pensionem huiusmodi nullam esse,& inualidam multis,sed his potissimùm fundamentis.

Primum fundamentum est, quia licèt sit in Iure certum; posse pensionarium etiam sine summi Pontificis auctoritate in totum, vel pro parte remittere pensionem sibi debitam, quasi ius priuatum, & proprium, Caecialup.*de pension.quæst.* 30.*n.*11.Gig.*eod.tract.quæst.*45.*num.*5.*& quæst.*99.*n.*8. *& quæst. vlt. num.* 8.Nicol.Garc.*de benef.part.*1.*cap.*5.*n* 39.& alij plures per me citati *in tract. de Iure Ecclesiast. vniuerso.lib.*3.*c.*11. *n.*78. Attamen hoc locum non habet quando pensio fuit reseruata ad fauorem nepotis super beneficio patrui, quia propter decretum suprà relatum non potest nepos de ea etiam minimam partem remittere, sed tenetur patruus eam integrè soluere nepoti sub pœna nullitatis ipso iure,vt colli-
10 gitur ex illo verbo,*persolueris*, † quo vtitur Papa in dicto decreto composito ex verbo *soluo*, & præpositione *per*, quæ rem integram,perfectam, & omnibus numeris absolutam ostendit, *l.*1.*in princ.ff. de adulter.l.qui procuratorem,in princip.ff.de procur.* Tiraq.*in l.si vnquam,verb.reuertatur*, *n.*194.*C.de reuoc. donat.* Rot. *dec.*637.*n.*3.*p.*2. *recentior.* cum aliis citatis per me *in tract.de diction,vsufreq.dict.*150.*n.*3.

11 Quod autem non fuerit pars prioris actus exactionis integrè soluta, ex eo euidenter apparet, quia tempus pro solutione facienda in termino natiuitatis S. Ioannis Baptistæ non erat computandum à præsentatione, & acceptatione litterarum Apost.sed ab earum data, itavt si litteræ expeditæ fuerint sub data præcedente tres, vel quatuor menses festiuitatem S. Ioannis, & ipsa pensio sit diuisa in duas solutiones faciendas, pro vna in dicta festiuitate, & pro altera in natiuitate Domini nostri Iesu Christi, aliquibus visum est priorem terminum esse soluendum in festiuitate S. Ioannis pro rata temporis decursi à data ipsarum litterarum computandi, vel vt meliùs alij tenent, pro rata temporis, quo quis possidet beneficium,& gaudet fructibus,non habita consideratione temporis,quo erat soluenda, vt colligitur ex adductis per Flamin.Paris.*de resignat.benefic.lib.*1.*quæst.*8.*num.*52.& Nicol.Garc.*de benefic.p.*1.*cap.*5.*num.*190. quæ doctrina necessariò intelligi debet in pensionibus reseruatis ex causa resignationis, vel in
12 † soluendis inter antecessorem,& successorem in beneficio; non enim conuenit, vt qui fructus non percepit ex beneficio sibi resignato, compellatur ad solutionem pensionis faciendam resignanti, qui illis
13 vsus fuit.Mantic.*dec.*339.*n.*3.Rot.*dec.*130.*n.*1.*p.*1.*recentissim.* quia † pensio est onus fructuum, & ipsis fructibus inhærens, & debitum ab eo, qui fructus percipit. Gig.*resp.*29.*n.*4.*vers. Præterea quod.* Rotæ enim stylus est, quod pensio solui debet pro rata fructuum, & non pro rata temporum,Coccin.*decis.*327.*n.*2.Theodos.de Rubeis *in singularib.Rota p.*2. *verb. Pensio*,§.12.*pag.*77. Et ratio est, quia materia pensionis Ecclesiasticæ est regulanda tam actiuè, quàm passiuè secundùm Iuris dispositiones loquentes de vsufructu, & sic iuxta text. *in l. defuncta, ff. de vsufruct.* Caualer.*decis.*109.*& dec.*189.*n.*3.Theodos.de Rubeis *vbi proximè.*

14 Quæ licèt de plano procedant in illis casibus resignationis, vel diuisionis fructuum faciendæ inter antecessorem, & successorem, propter rationes suprà ponderatas, tamen in nostro casu illæ militare non possunt, & ideò in his pensionibus solutio integra actus fieri solet in primo termino designato, non habita consideratione, an fuerit transactum semestre, vel recollecti fructus: ita seruat stylus Curiæ Romanæ in huiusmodi pensionibus pro tertio reseruatis, etiam in nouis prouisionibus beneficiorum.

Cùm ergo constet ex quietantia primi termini, 15
fuisse tantum soluta quatuor millia centum & sexaginta Regalia monetæ Portugalliæ pro quindecim triè diebus,cùm integer deberetur terminus quinquaginta millium Regalium, aut saltem pauld minoris summæ, computando à tempore datæ, non potest negari solutionem illam fuisse diminutam,& debitum pro magna parte remissum, ex quo infertur ad nullitatem pensionis ipso iure ex decreto irritante in dictis litteris iteratis vicibus inserto, quod nullitatem importat,ac reseruationem huiusmodi inficit,iuxta text. *in cap.si eo tempore* 45.*in fine, de elect.in* 6. Flamin. Paris.*de resignat.lib.*4.*q.*9.*num.*29.Gonzal.*ad reg.* 8. *Cancel.glos. vlt.n.*11.*cum seqq.* Steph. Gratian. *discept.forens.c.*83.*à n.*23.*& c.* 517.*num.*19.Ego ipse *de clausul.vsufreq.claus.*150.*n.*3.

Eo maximè, quia dictum decretum litterarum 16
Apostol. de quo suprà *n.*2. requirit pro forma perfectam, integram, veram, realem, & effectuatam solutionem, vnde illa minima non potest dici integra, ex dictis, nec etiam vera,& realis ex dicendis, & sic cùm deberet forma illa dicti decreti ad vnguem obseruari, ex traditis per Lancell.*de attentatis, part.*2.*cap.*12.*limit.*30.*num.*4.*& cap.*4.*in præfat.n.*412. Nicol.Garcia *de benefic.part.*6.*cap.*3.*num.* 40.si etiam in minimo deficiat, totus actus corruit. Felin. *in cap cùm* 17
*dilecta, n.*11.*de rescript.* Tiraq.*de retract.conuent.*§.1.*glos.*21.*n.*11.Menoch.*cons.*443.*n.*2. Mohed.*dec.*17.*n.*1.*de causa possess.* Gonzal.*ad reg.* 8.*Cancel.glos.*18.*num.*77. cum implementum debeat esse sequutum, etiam quoad quid minimum. Bald. *in l. vltim. Cod. commod.* Roland. *cons.*52. *num.* 21.*lib.*1. Menoch. *cons.*1. *num.* 368. ita vt † adimpleuisse non dicatur 18
qui nummo tantummodo deficit. Olriban. *in* §.*fuerat, Instit.de action.n.*18. *in* 2. *relect.* Fontanel. *de pactis nupt.claus.*7.*glos.*3.*p.*6.*n.*14.

Accedit, quia præfatæ resolutiones fortiùs mili- 19
tant in præsenti casu, in quo Titularis non solùm litterarum formæ minimè satisfecit in non soluendo termino debito S. Ioannis Baptistæ, & sic per omissionem prædictæ solutionis, quæ ad nullitatem inducendam sufficiens visa mihi est, sed etiam insimul fecit actum positiuum reclamationis expressæ, & iudicialis, quæ deliberatam protestantis voluntatem ostendit, *l. cùm ostendimus*, §.*vlt.ff.de fideiussor.* Menoch.*cons.*261.*n.*20.† ac conseruat ius à pro- 20
testante acquisitum in vim dicti decreti litterarum præfatarum, cuius in eo meminit, ex reg. text. *in l.si debitor*,§.1.*ff.quibus modis pignus*,ibi,*Nisi salua causa pignoris sui consensit*,&c.*cap.Cumana* 50.*de elect.* vbi *glos.verb.protestatione,c.olim* 20.*de censib.*ibi, *Semper tamen in tuum postmodum fueris protestatus*,&c.Paul. Paris.*cons.*70.*num.*19.*&* 20.*& cons.*104 *num.*10.*& cons.*109.*n.vlt.lib.*3. Mascard. *de probat.concl.* 1243.*num.*21.*cum seqq.tom.*3. Menoch. *de præsumpt.lib.*6.*præs.*41.*num.*11.Mantic. *de tacitis,& ambig.conuent.lib.*15.*tit.*4.*num.*4.*&* 5. Honded.*cons.*89.*n.*11.*vol.*1. Ozasc.*decis.* 53.*num.*3.Surd.*cons.*385.*num.*20.*& cons.*410.*num.*55.Menoch. *cons.*57.*numero* 69. Stephan. Gratian. *discept. forens.cap.*246.*num.*28.*& cap.*515.*n.*7.*& cap.*937.*n.*27. Giurba *decis.*85.*n.*6.Mangil.*de impus.q.*135.*n.*12. Fontanel. *de pactis nupt.claus.*4.*glos.*10.*p.*1.*n.*134.*&* 135.*& claus.*6.*glos.*11.*p.*5. *à n.*9. *& claus.*7.*glos.*2.*part.*5.*n.*18. nouissimè Ioseph. Vela *de Iure controuerso in Hispalensi Senatu, dissert.*25.*n.*56. Et in huiusmodi protestationibus, quando sumus in iudicialibus; Rota seruat quod debeant repeti in quolibet actu, itavt si non repetantur, præsumatur

sumatur ab eis fuisse recessum. Mohed *dec.*44. aliàs
2.*de iudic.*Seraph.*decis.*502.*n.*2.Greg XV. *decis.*44.
*n.*8. Caualer. *decis.*135.*n.*3. Theodos.de Rubeis *in*
*singular.Rota,part.*2.*verb. Protestatio*, §.1.*pag.*85.

21 Non obstat, quod Titularis post dictam reclama-
tionem soluisse videtur, vt suprà præsupponitur, di-
ctas pecuniarum summas, ac ita videtur per talem
solutionem recessisse à reclamatione antea facta, &
ratificasse priorem acceptationem. Quia primò re-
spondetur priorem solutionem non fuisse integram,
nec realem, vt ostendimus, & posteriorem non fuisse
veram, nec cum effectu persolutam, vt infrà videbi-
mus, quo casu nihil operari debent, paria enim sunt
non fieri, & inutiliter fieri; & non fieri, vel ita fieri,
quod factum non releuet, ex vulgatis Iuribus citatis
per me *Axiom.*174.*n.*14.& 21.

22 Secundò respondetur, quod dicta reseruatio nul-
la, & inualida ipso iure effecta ob solutiones non
integre, nec verè & realiter factas, non potuit vires
accipere ex tacito consensu, immò nec etiam ex-
presso Titularis, quia validare pensionem inualidam
non dependet à facto partium, sed à potestate Papæ,
Sarnens. *in compend. signat. num.*87. & alij, quos re-
fert & sequitur Flamin.Paris.*de resignat.benefic.lib.*6.
*quæst.*2. *n.*8.& optimè in proposito Mohed.*decis.*15.
23 *de renunciat.* † non enim possunt per simplicem con-
cordiam reuiuiscere pensionem nullam, sine nouo
beneplacito Apost. Gambar. *de officio, & potest. Le-
gati de latere, lib.*6. *num.*483. *cum seqq.* ego ipse *de
Iure Ecclesiast.vniuerso lib.*3.*cap.*11. *num.*75. *in fine*,
24 quia † ratificatio actus nullius est noui actus celebra-
tio, Bart. *in l.ab emptione, ff.de pactis*, Aretin. *consil.*
118. *col.*2. *vers. Secunda species*, Menoch. *consil.*88.
25 *n.*65. Surd.*dec.*70.*n.*14.& † sicut partes non possunt
nouam reseruare pensionem, ita nec poterunt nulli-
ter reseruatam reuiuiscere, *ad l. qui res, §. aream, ff.
de solution.l.cùm ex causa, in fine.& l.fin. C. de remiss.
pignor.l. eius qui, §.fin.ff. de iure fisci, cap. quæris, de
consecrat.dist.*4.Surd. *cons.*145. *num.*14. Steph.Gra-
tian.*discept.forens.cap.*962. *num.*34. Giurba *dec.*55.
26 *num.*16. quia † omnis forma & solemnitas, quæ in-
teruenire debet in actu dum celebratur, interuenire
pariter debet dum ratificatur, *l.si vt proponis,Cod.de
pactis,l. doli,vers.idemque est, ff.de nouat.* Bart. *in l.si
filium,in fine,ff.de legat.*3.Menoch.*cons.*88.*num.*66.&
*cons.*404.*num.*13.& *cons.*819. *num.*22. & *cons.*831.
*num.*74. Surd. *decis.*70.*num.*14.& *cons.*28. *n.*120.
Ozasc. *decis.*166.*num.*13.Stephan.Gratian.*discept.fo-
rens.c.*981.*n.*44.& *c.*933.*n.*16. Cardin.Seraph. *dec.*
1143.*num.*1.

27 Tertiò respondetur, tacitam ratificationem, & re-
cessum à priori reclamatione nullum posse sortiri
effectum, quamuis à facto ipsarum partium depen-
deret (quod omnino negamus,) quia reclamatio
facta fuit iudicialiter per Notarium coram Ordina-
rio, vnde ratificatio tacita non potest operari contra
actum expresse impugnatum & reiectum, sed requi-
ritur actus positiuus consensus expressi, iuxta doctri-
nam Bart.*in leg.procurator,la* 2.§.1.*oppos.*1.*ff.rem ra-
tam haberi*, vbi de recipiente pecuniam, qui non dici-
tur approbare contractum, quem expresse impugna-
uit, Natt. *cons.*101.*num.*12. Surd. *decis.*562. *num.*9.
Stephan. Gratian.*discept.forens.cap.*151.*num.*9.& 10.
28 † Tum etiam, quia actus per instrumentum publicum
gestus, non potest dissolui, nisi per aliud simile in-
strumentum, Bart.*in l.cùm de indebito, §.sed hoc,vers.
Secundò not.,ff.de probat.* Bald. *cons.*520.*Proponitur,
lib.*1. Azin *de execut.*§.5.*cap.*42 *n.*7.*vers. At secus*,
Stephan Gratian.*discept.forens.cap.*168.*num.*7.& ex-
pressè habetur *in Ord.Regia Lusit.lib.*3.*tit.*59.§ 3. †
29 Quorum omnium ratio est, quia omnis res per qual-
cunque causas nascitur, per easdem dissoluitur, *cap.
omnis*, 27.*q.*2.*c.omnis res, de reg.Iuris, in decret.*cum
aliis citatis per me *Axiom.*199.*n.*8.

Fundamentum secundum, & principalius in hac 30
materia est, quia ad euitandas fraudes, & collusio-
nes, quæ in ea interuenire solent, optimo iure stylus
Romanæ Curiæ obtinuit in vim dicti decreti earun-
dem litterarum, vt solutiones pensionis reseruatæ
ad fauorem nepotis in beneficio, & de consensu pa-
trui probari non possint, nisi per instrumenta pu-
blica cum subscriptione publici Notarij, & duorum
saltem testium asserentium se vidisse patruum nu-
merare pecunias, & nepotem eas ad se trahere: ita
sæpissime fuit tentum in Ruta Romana, & signan-
ter *in Bergomensi pensionis,7.Nouembris* 1625. *coram
Reuerendissimo D.meo Coccino Decano,& in Parmensi
pensionis*, 27.*Ianuarij* 1627.*coram bonæ mem.Patriar-
cha Manzanedo, & in Cremensi pensionis*,22. *Martij*
1622.*coram Eminentissimo Cardinale Verosp.o.* † Aut 31
saltem requiritur fides Notarij, & præsentia testium
asserentium in eorum præsentia factam fuisse solu-
tionem, & pecunias pensionario consignatas, & tra-
ditas, quamuis ipse Notarius non vtatur verbo, *nu-
merauit*, vt fuit resolutum ab eadem Rota *in Calagu-
ritana pensionis*,17.*Iunij* 1614. *coram bonæ mem. Pa-
triarcha Manzanedo*, vt refert D.Ioan.Franc. Feren-
til. amicus noster *in annot.decis.*166.*Buratti,ad n.*14.
† Et addit ipse Buratt. *d.decis.*156.*num.*6. *cum seqq.* 32
in pensionibus huiusmodi reseruatis in beneficio, &
de consensu patrui ad fauorem nepotis, fraudem de
facili præsumi: quod eadem dixerat eadem Rot.*dec.*
244.*n.*1.& 4 *part.*2.*diuers.*

Vnde aliæ quietantiæ, & confessiones de recepto, 33
præter illas, quæ fiunt per instrumenta publica No-
tariorum, & subscriptione testium, vt numero præ-
cedenti faciendas esse dicebamus, non probant in
fauorem eius, qui tenetur docere de vera, & reali
solutione, Cardin. Seraph. *decis.*802.*n.*2.*cum seqq.*
& ita in propriis terminis fuit decisum ab eadem
Rot. *in Lucana pensionis*, 27. *Nouembris* 1617. *co-
ram R.P. D.meo Pirouano, & in Parmensi pensionis*, 5.
Iunij 1614.*coram R.P. D. Merlino*, confirmata 25.
Iunij 1627.*coram bon.mem. Patriarcha Manzanedo,
in Pisana pensionis*, 20. *Nouembris*,1628.*coram bo-
næ mem. Card.Verih*, quas decisiones refert, & sequi-
tur. D.Ioan. Francisc. Ferentil. *in annot. ad d. decis.*
156. *Buratti, lit.A.* † Nec similis confessio propter 34
collusionis suspicionem potest tertio præiudicare,
prout generale est in omnibus confessionibus factis
inter personas suspectas, vt pluribus comprobat Ant.
Gab.*commun.tit.de actionib.concl.*5. *n.*23. Gama *Lu-
sit.decis.*226.*num.*1.& *decis.*236.*num.*1. Gab.Pereira
etiam *Lusit.dec.*107.*n.*2.

Et rationem præstat Buratt. *d. decis.*156. *n.*3.*cum* 35
seqq. quia modernus Titularis non est successor, nec
habet causam à titulari, nec à pensionario; & ideo
eius confessio ei præiudicare non potest, quia con-
fessio vnius alteri non nocet, *l.duobus*,§.1.vbi Alex.
& alij. *ff.de iureiur.* cum pluribus per Cephal. *cons.*
201.*n.*9.Roland. *cons.*58.*n.*14.*vol.*2. Afflict. *decis.*
245.*n.*11.Surd.*decis.*218.*n.*4.*cum seqq.*& *decis.*309.
*n.*4. Menoch. *cons.*313.*n.*53.Stephan.Gratian. *dis-* 36
*cept.forens.cap.*448.*n.*39. Et hinc prouenit, quod di-
cit Flam.Paris.*de resignat.benefic.lib.*2. *q.*16. *vers.Et
confessio*, vid.licet quod confessio resignantis non no-
cet resignatario, si venit alio iure, quàm resignantis.

Ex quibus clarè patet, solutionem illam quatuor 37
millium centum & sexaginta Regalium ab asserto
pensionario confectam, vltra quàm quod non est
perfecta, ex dictis, non probare realitatem & effe-
ctuationem requisitam, vtpote quia licèt Notarius

fidem faciat se interfuisse tempore quo est facta solutio huiusmodi, non fuit de ea confectum instrumentum in præsentia, & cum subscriptione testium, vt de forma requiritur. Eodem quoque vitio laborat quietantia confecta ab eodem asserto pensionario pro integro termino 50. millium recepto à quodam mercatore in ciuitate Vlysbonensi, in vim cuiusdam litteræ illi à Titulari transmissæ, quia quicquid sit, non adest scriptura Notarij, nec præsentia testium, & littera solùm probare poterit inter mandantem, & acceptantem, inter quos contrahi tantùm obligatio valet, at tertio præiudicare minimè potest, *l. Lucius Tit. ff. de instit. act. l. Publia, §. fin ff. de depositi, l. qui absents, ff. de donat.* Gamb. *Lusit. decis. 336. n. 5.*

38 Vnde cùm ad tollendam fraudem, & collusionis suspicionem, quæ de facili præsumitur in his pensionibus, requiratur vt probatio solutionis fiat per instrumentum à Notario confectum, & cum duorum testium subscriptione munitum, qui asserant se vidisse patruum numerare pecunias, & nepotem eas ad se trahere, iuxta stylum Romanæ Curiæ, & decisiones S. Rotæ, de quibus suprà mentionem fecimus, si deficiat Notarij scriptura, seu subscriptio testium, non est satisfactum dicto decreto, nec dicta pensio verè, & realiter, & cum effectu persoluta reputari potest, ac proinde illius reseruatio debet nulla censeri, prout in simili resoluit Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. §. 3. proœm. num. 147. cum seqq.* vbi ait, quod cùm in collationibus per Ordinarios factis præsumatur fraus propter præiudicium reseruationum Sedis Apostolicæ, ne scilicet confingantur fraudes in anticipanda data contra prouisos Apostolicos, non possunt probari collationes huiusmodi ordinariæ, nisi per instrumenta publica Notariorum cum subscriptione testiū, & ideò litteris Episcoporum sine tabellione, & testibus fides non adhibetur, quamvis Episcopali sigillo authentico munitæ fuerint, & ita de stylo Curiæ obseruari testantur Rot. *dec. 1. n. 1. cum seqq. & decis. 10. de probat. in nouis*, Milis *in suo repert. verb. litteris Episcopi*, & alij quos refert & sequitur Gonzal. *d. §. proœm. n. 148.*

39 Cùm igitur nullitas ex eo procedat, quod solutiones assertæ non fuerint veræ, & reales, iuxta formam decreti, ac proinde magis appareant simplices quietantiæ & confessiones de recepto, quæ non sufficiunt in hac materia, non est cur assertus pensionarius se illis iuuare valeat ad probandam quasi possessionem exigendi, quia talis probatio informis esset, & reprobata, ex qua remedia possessoria illi competere non possunt, vt in hac specie resoluit Card. Seraph. *decis. 292. num. 2. & decis. 436. num. 6.* Buratt. *d. decis. 156. per totam.*

40 Non obstant quæ pro contraria parte suprà adduximus, nam

Ad primum respondetur, verum esse in indicio summarissimo possessorio manutentionis nihil aliud esse probandum, nisi quasi possessionem exigendi, & hoc nullus negat; negamus tamen hanc quasi possessionem sufficienter probari ex solutionibus productis, cùm non sint reales, certæ, & cum effectu coram Notario, & testibus per instrumentum publicum factæ, & ideò si ex huiusmodi defectu pensio corruit, & illæ minus sufficientes reputantur, non debent quoad vnum effectum esse insufficientes, & quoad alium secus; nam ex vna eademque causa non debent diuersi, seu contrarij oriri effectus, *l. quod Labeo*, vbi Bart. *ff. de compensat. l. cum qui ades, ff. de vsucap. l. meminerint, C. vnde vi*, Card. Tusch. *pract. concl. tom. 3. lit. E, concl. 54. n. 1.* Et ad vnum effectum indu-
41 cta non debent contrarium operari effectum, † *l. legata inutiliter, ff. de legatis 1.* Fusar. *de substitutionib. quæst. 245. numero 93. in principio.*

Ad secundum libenter fatemur quasi possessionem 42
exigendi pensionem regulariter probari per quietantiam solutionis vnici actus, quod procedit in probatione quasi possessionis exigendi aliarum pensionum; at in nostro casu requiritur magis qualificata probatio ex dicto decreto, quod in aliis non reperitur, vnde sic argumentor: quotiescunque ad substantiam alicuius actus requiritur dispositio qualificata, non dicitur satisfactum, nisi interueniat actus omninò qualificatus, & requisita exteriori solemnitate vallatus, vt per gloss. celebrem singularem *in c. significasti, 33. q. 5.* qualitas enim informat, & qualificat subiectum, 43
† vt voluit gloss. etiam singularis *in cap. statutum, de elect. lib. 6.* in tantùm, quod si qualitas dispositionis deficeret, dispositio quoque ipsa deficeret, gloss. *verb. auocandum, in l. mancipia, ff. de seruis fugit.* Menoch. *de præsumpt. lib. 6. præs. 15. n. 47.* Fulu. Pacian. *de probat. lib. 2. c. 24. n. 8.* Camill. Gallin. *lib. 4. de verb. signif. c. 9. n. 9.* Sed in probanda solutione pensionis reseruatæ in beneficio, & de consensu patrui ad fauorem nepotis requiritur instrumentum Notarij, & præsentia duorum testium, ex decisionibus Sacræ Rotæ suprà citatis: ergo si adest instrumentum, & desiderantur testes, vel præsentes extiterunt testes, sed notarius abfuit, neque instrumentum aliquod confectum fuit, sequitur euidenter, quod non est satisfactum menti Sacræ Rotæ, & Iuris dispositioni in hoc casu, vt probatur à simili *in c. vbi periculum, §. cæterùm, de elect. lib. 6.* vbi requiritur in quocunque actu eligendi libertas, & voluntas: ergo si in eo interuenit voluntas, & non libertas, non potest dici electio, quia non verificatur in voluntate, & libertate, *l. si hæredi plures, ff. de cond. instit.*

Toletana donationis prætextu ingressus Religionis.

Donatio facta ab eo, qui cogitat de ingrediendo Religionem, vt valeat, adhiberi debet solemnitas legis, seu statuti sæcularis, & an possit fieri à patre filio in eius potestate constituto, & an officium emptum ex pecuniis paternis, debeat in legitimam imputari.

VOTVM VI.

1 *Renuntiatio, seu donatio facta ab existente adhuc in sæculo, prætextu, & intuitu ingressus Religionis, valida est, quamuis fiat absque solemnitate* Concil. Trident. sess. 25. de Regular. c. 16.

3 *Donans etiam prætextu ingressus Religionis, tenetur seruare solemnitatem statuti sæcularis.*

4 *Nouitius reputatur persona Ecclesiastica, & gaudet fori priuilegio.*

5 *Princeps semper tacitè dispensare censetur circa solemnitates contractuum secum gestorum.*

6 *Spurium si Princeps instituat, censetur illum habilitare.*

7 *Concubinæ suæ donando Princeps censetur dispensare cum prohibitione,* l. fin. ff. ex quib. causis mai.

8 *Contractus celebratus cum Fisco valet absque solemnitate statuti.*

9 *Contractus celebratus cum aliqua Vniuersitate, non subjicitur solemnitati requisitæ ab statuto per eandem Vniuersitatem facto.*

10 *Donatio Principis valet absque insinuatione.*
11 *Comitissa superiorem non cognoscens curatrix filiorum potest contrahere, & bona eorum absque decreto, & aliis solemnitatibus alienare.*
12 *Infamem aliquem in suum Consiliarium eligendo Princeps censetur in infamio dispensare.*
13 *Papa quando promouet ad Ordines, vel beneficia confere cuilibet, censetur cum ipso dispensare.*
14 *Papa si confert beneficium extero, stante statuto, quod exteri non possint beneficia in Regno obtinere, censetur cum extero dispensare.*
15 *Papa deputando executorem excommunicatum, censetur illum dispensasse.*
16 *Simoniacus contractus solùm Iuris positiui defectum continens, si cum Papa celebretur, censetur cum prohibitione dispensasse.*
17 *Testamentum factum per Principem absque Iuris solemnitatibus, valet.*
18 *Episcopus faciens constitutionem contra ludentes, ludendo cum illis censetur in sua constitutione dispensasse.*
19 *Donatio facta à patre filio cùm in sacris patria potestatis existeret, est nulla.*
20 *Pater potest filio donare causa studij.*
21 *Donatio iurata facta à patre etiam sub eius potestate existente est valida.*
22 *Officium emptum à patre in personam filij non dicitur in patrimonio patris, nec imputatur in legitimam.*
23 *Officij pretium, seu æstimatio tanquam res merè prouenens ex facto patris conferri debet.*
24 *Officia Romana Curia in legitimam imputantur.*
25 *Reprobatur Nicol. de Vbaldis.*
26 *Officia modici valoris an imputentur in legitimã.*
27 *Libri empti à patre, & traditi filio, censentur donati, & non imputantur in legitimam, nisi constet de contraria voluntate patris.*
28 *Expensa facta à patre pro nuptiis filiorum, regulariter non imputantur, nisi iusserit imputari.*
29 *Legitima sicut à parentibus filiis debetur, ita à filiis parentibus à lege defertur.*
30 *Legitima debetur matri de tempore mortis naturalis professi, sed contrarium verius, num. 31. cum seqq.*
32 *Legitima non debetur filiis in vita parentum.*
33 *Legitima datur filiis ex bonis hereditariis.*
34 *Monachus professus dicitur ciuiliter mortuus.*
35 *Respondetur ad fundamenta in contrariũ adducta.*

IOANNES obtinuit officium ex pecuniis paternis emptum, & à proprio patre, dum esset in eius potestate constitutus, sibi plura bona donata fuerunt: postmodùm cogitans de ingressu Religionis, minimè seruata legis municipalis solemnitate requirentis in omni donatione, seu renuntiatione cum decreto irritante, vt contrahentes expresè interiurando protestentur, & affirment donationes non esse fictas, seu simulatas, sed veras, & bona fide factas, quo liberiùs pauper pauperem Christum sequeretur, ac terrenis cogitationibus solutus, inde cœlestibus totus incumberet, legitimam, & dicta bona Principi suo renuntiauit. Ingresso deinde Religionem, ac facta professione, inter Principem & fratres Ioannis lis orta fuit super validitate dictæ renuntiationis, & an eius vigore Principi sint adiudicanda bona donata à patre eidem Ioanni, & legitima non imputato pretio officij empti, nec demota tertia parte eorum bonorum matri pro eius legitima applicanda à die professionis, non expectata morte naturali dicti Ioannis,

Quatuor dubia inuoluit præsens inspectio.

Primum, vtrùm cogitans de ingressu Religionis, si velit bona sua renuntiare, teneatur seruare solemnitatem Concilij *sess. 25. de Regul. cap. 16.* & statuti secularis?

Secundum, an Princeps donatarius tacitè in donatione sibi facta videatur derogare solemnitati dicti statuti secularis?

Tertium, an officium emptum filio ex pecuniis paternis sit ei in legitimam imputandum?

Quartum, an tertia pars omnium bonorum Ioannis professi spectet ad eius matrem pro legitima à die professionis, & sic morte naturali professi non expectata?

DVBIVM I.

Vtrùm cogitans de ingressu Religionis, si velit bona sua renuntiare, teneatur seruare solemnitatem Concilij Trident. sess. 25. de Regul. cap. 16. & statuti secularis?

ANte habitus susceptionem, & nouitiatus ingressum, quamvis cogitet quis Religionem ingredi, dicitur merè secularis, & potest vti talis de suis bonis disponere renuntiando, donando, seu obligando, absque solemnitate Concilii Trident. *sess. 25. de regul. c. 16.* quia illud decretum expresè loquitur in ingresso, siue ingressa Religionem, donationem tempore nouitiatus faciente, nec potest talis donatio sic facta intuitu ingressus, dici facta in fraudem eiusdem Concilij, vtpote quia huiusmodi præiudicio de Iure communi satis est succursum, eo quòd cùm talis donatio sit facta ob causam professionis, illa non sequuta, donatio erit nulla, & ipso iure reuocabitur, vt considerat Menoch. *in addit. ad lib. 2. de arbitr. casu 436. n. 9.* Tum etiam, quia Axiomata, & vulgares Iuris regulæ, quod de proximo accingendus habetur pro accincto, & ea quæ incontinenti fiunt censentur inesse, & aliæ similes, non adaptantur ad nostram materiam, in qua fictio & improprietas nihil operari potest, & requiritur vera in statu existentia, vt ex eo, vel secularis, aut Clericus quis habeatur, & ideo creandus de proximo Clericus non potest habere beneficium, nisi sit actu Clericus, quantumcunque incedat in habitu, & Tonsura, & promoueatur statim, vt per Felin. *in c. cùm adeò, num. 4. & seq. de rescript.* quem refero *Axiom. 6. num. 6.* destinatum enim præcipuè in hac materia, non habetur pro impleto, & res non indicatur ab eo, quod erit, sed ab eo quod est, vt dixi citato *Axiom. 6. num. 4.* vnde donationem, siue renunciationem factam per Ioannem nondum ingressum Religionem, intuitu tamen dicti ingressus, sine solemnitate Concilij Trident. *dicto loco* esse validam resoluunt Mandos. *cons. 21. à n. 8. vol. 1.* Crousers *in priuileg. Mendicant. tit. 13. c. 22. & 13.* Sorb. *in suis addit. ad compendium Mendicant. verb. nouitius, vers. Sed hic sunt aliqua aduertenda,* Menoch. *d. casu 436. à num. 3. in addit.* Quarant *in sum. Bullarij, verb. Monasteria & Conuentus, vers. Dubium illud.* Zanard. *in direct. Theolog. p. 2. c. 17. vers. Primò si sit factu.* Vega *in sum. tom. 1. c. 91. casu 4. & tom. 2. c. 50. casu 3.* Aluar. Valasc. *de partition. c. 16. num. 22. cum seqq.* Nicol. Garc. *de benefic. part. 1. c. 9. num. 15.* Thesaur. *quæst. forens. lib. 2. quæst 56. num. 8. & 9.* Megala *t. 2. lib. 1. c. 27. num. 25. & 26.* Nald. *in sum. verb. Religiosus, num. 1.* Fr. Emman. *quæst. Regul. tom. 1. quæst 47. art. 8.* Stephan. Gratian. *Marchio dec. 37.* Benedict. Ægid. *in repet. l. s. C. de sacr. Eccles. p. 4. §. 2. num. 22. ad fin.* 1

Franc.

Franc. Molin. *de ritu nupt. lib. 1. quæst. 99. n. 30.* Castill. *controuers. lib. 1. de vsufructu, cap. 65. n. 7.* Campan. *in diuers. Iuris Canon rub. 12. cap. 3. n. 17.* Gallet. *in margarita casuum consc. verb. Religiosus, pag. 226. col. 1. & verb. nouitius 1.* Vgol. *de potest. Episc. c. 20. §. 7. n. 1.* Armendat. *ad recop. legum Nauarra, lib. 2. tit. 18. l. 7. de Religion. num. 10 & 25.* Aloys. Ricc. *in decision. Curia Archiep. Neapol. part. 1. decis. 295. ad fin.* Sanch. *in praecepta Decalogi, tom. 2. lib. 7. cap. 5. n. 4. cum seqq.* Barthol. à S. Fausto *in thesauro Religios. lib. 5. quæst. 18.* Barthol. de Vecchis *in praxi seruanda in admittendis ad Religionis statum nouit. disput. 8. dub. 8 n. 4.* Alexand. Peregrin. *in comment. ad constit. Cleric. Regul. pars. 2. c. 1. lit. C, §. 2.* vbi *in vers. Quintò,* refert ita declarasse saream Congregationem, & sic censuit Rota Romana *in dicta Parmen. transactionis*, infrà citanda, ex quo hæc sententia iam hodie non potest in dubium reuocari.

2 Quamuis contrarium, immò renunciationem, seu donationem factam ab existente adhuc in sæculo, prætextu,& intuitu ingressus Religionis nullam, & inualidam esse absque solemnitate in illo decreto petita, teneant Nauar. *cons. 7. & 8. de donat. in antiq. aliàs cons. 81. & 82. de Regular. in nouis,* Fusc. *de visitat. lib. 2. cap. 18. n. 37.* Rojas *in epit. succes. cap. 7. n. 30. & 31.* Spin. *in spec. testam. glos. 12. princ. n. 5.* Gutier. *in repet. cap. quamuis pactum, de pactis lib. 6. §. dum nuptui tradebatur, in fine,* Emman. Sà *verb. Religio, num. 5.* Cancer. *var. lib. 2. cap. 8. num. 81.* Ceual. *commun contra commun. q. 115. in fine, & quæst. 121. n. 4. & 5.* Molin. *de iustit. tract. 2. disp. 139. vers. Ambigat, & disput. 149. vers. Quoad Ecclesiam, & disp. 604. n. 2.* Azor. *instit. moral. part. 2. lib. 13. cap. 9. quæst. 2.* Lud. Miranda *in Manuali Prælat. tom. 1. quæst. 13. art. 2.* Less. *de iustit. lib. 2. cap. 41. n. 39. & 40.* Mar. Antonin. *var. resolut. lib. 1. resol. vlt. casu 62.*

3 Quoad statutum seculare requirens in omni donatione, seu renunciatione cum decreto irritante, vt contrahentes expressè interiorando protestentur, & affirment donationes non esse fictas, aut simulatas, seu dolosas, sed esse veras, & fieri bona fide. Dicendum Ioannem absque illius solemnitate donantem etiam prætextu ingressus in Religionem, dummodo eo tempore adhuc esset in seculo, inualidè donare, quia ex quo solemnitas illa adinuenta est ad euitandas fraudes, dicitur adhiberi ad publicam vtilitatem, Bald. *in cap. 2. §. si quis per triginta, num. 9. si de feudo fuerit contr. inter dom. & agnat.* Corn. *consil. 135. n. 14.* Vnde eius omissio multò magis vitiat contractum. Bart. *in l. si quis pro eo, n. 8. ff. de fideiuss.* Bald. *cons. 150. n. 24.* Rot. *in Romana nullitatis obligationis, 16. Ianuarij 1626. coram R. P. D. Duran.*

4 Non obstat si dicatur, quod dicta solemnitas non requiritur in donatione facta ex causa ingressus Religionis. Quia hoc est verum in ea donatione, quæ fit iuxta terminos Concilij, nempe à nouitio ante emissam professionem, in qua non sunt adhibendæ solemnitates statuti secolaris. Et ratio est, quia nouitius iuxta magis communem, & approbatam sententiam reputatur persona Ecclesiastica, *cap. Religioso, §. 1. de sent. excom. lib. 6.* Anchar. *cons. 69.* Nauar. *cons. 5. de foro comp.* Roder. Xuar. *alleg. 20. n. 19.* Dec. *cons. 31. n. 3. circa med.* Guazzin. *in tract. de defensione reorum, tom. 1. defens. 20. cap. 19. n. 12. pag. 650.* Nouar. *in practic. elect. & var. fori, sect. 1. quæst. 35. n. 4. & 5.* Mat. Giurba *decis. 15. n. 9.* Sanch. *in praecepta Decalogi, lib. 6. cap. 20. n. 10. cum seqq.* Scip. Rouit. *cons. 96. ex n. 6. tom. 1.* plures per me *in tract. de iure Ecclesiast. vniuers. lib. 1. cap. 39 §. 1. n. 21*, quamuis enim à Monasterio exire possit, tamen id non debet in consideratione haberi, sed tantùm attendi debet status in quo reperitur nouitius tempore contractus, iuxta doctrinam Bart. *in l. Iulianus verum aebitorem, in fin. ff. de condict. indeb* Paul. de Castro *cons. 433. n. 3. lib. 1.* Et facit text. optimus, & ibi glos. *in l. 2 ff. de in diem addict.* Vnde vti persona Ecclesiastica interim in eius contractu non est adhibenda solemnitas statuti secularis, cui non subiicitur, sed solemnitas iuris Canonici, iuxta doctrinam Abb. & Ioan. Andr. *in cap. Ecclesia S. Maria, de constit.* & in puncto Anchar. *in d. cons. 65. num. 6.* Vice versa autem in donatione facta ab eo, qui adhuc non est ingressus Religionem, sed cogitat de ingresso, est adhibenda solemnitas legis, seu statuti secularis, maximè quando, vt hîc, donatio etiam facta fuit ad fauorem personæ secularis, quia illa dum non ingreditur, est secularis, & ideo subiicitur secularibus. Vnde quamuis renunciatio dicti Ioannis facta ante ingressum Religionis, sequuto postea ingresso cum effectu, fortè non posset rescindi ex enormissima læsione, si fuisset valida, iuxta superiùs dicta, tamen quia fuit nulla ex defectu dictæ solemnitatis, adeò vt nunquam fuerit in implicito statu validitatis, dubio procul dari potest de eius nullitate, quæ à principio adfuit, quæ ideo tractu temporis non conualescit, alioquin enim facta mentione ingressus Religionis, passim fieret fraus statuto, quod ad euitandas frandes emanauit: quod etiam videtur fuisse de mente S. Congregationis, dum declarauit prædictam renunciationem non comprehendi sub decreto Concilij *in d. c. 16.* & fuit similiter ita resolutum per Rot. *in vna Parmen. transactionis, 10. Decembris 1627. coram R. P. D. Duran.*

DVBIVM II.

Vtrùm Princeps donatarius in donatione ei facta, & secum gesta, videatur tacitè derogare solemnitati dicti statuti?

Resoluimus suprà, & meritò, donationem huiusmodi fuisse nullam ex defectu dictæ solemnitatis; sed modò superest videndum, an Princeps donatarius videatur derogare huiusmodi solemnitati, eo quòd donatio, siue renunciatio secum gesta fuit; in quo dubio affirmatiuam partem teneo, & ad id moueor, quia Princeps semper tacitè dispensare censetur circa solemnitates contractuum à se gestorum, vt per Card. Tusch. *pract. concl. lit. D, concl. 216. n. 164. & num. 170.* Perege. *de iure fisci lib. 6. tit. 1. num. 37.* Marta *cons. 63. num. 7.* Salas *de legib. disp. 14. sect. 3. num. 32. vers. Sed alia,* Bonac. in *simili tract. disp. 1. q. 1. punct. 6. num. 15.* quod quidem multis Doctorum resolutionibus confirmatur, quos sigillatim referemus, videlicet 5

Alexand. *cons. pen. in 1. dub. lib. 5.* ait, quod Princeps instituendo spurium, censetur eum habilitate, quam sententiam admittit Marta *cons. 8. n. 35.* in Principe supremo habente potestatem legitimandi, & non recognoscente superiorem. 6

Bald. *cons. 456. Recolo, in num. 3. lib. 5.* quem refert & sequitur Petra *de potest. Princip. cap. 24. num. 257.* vbi quod princeps donando suæ concubinæ, censetur dispensare cum prohibitione *l. fin. ff. ex quibus caus. mai.* 7

Lamberteng. *in tract. de contractib. eorum, in fine, num. 49. & 95. pag. 450.* qui loquitur in contractu celebrato cum fisco, & resoluit valere absque solemnitate statuti. 8

Lancel. Gallia *cons. 97. n. 29. & 30.* qui loquitur in contractu celebrato cum aliqua Vniuersitate, qui non subiicitur solemnitati requisitæ ab statuto per eandem Vniuersitatem facto. 9

Petra

10 Petra de potest. Princip. c. 4. n. 15. & 16. vbi tenet, quod donatio Principis valet absque insinuatione.

11 Card. Mantic. de tacitis, & ambig. conuent. lib. 5. tit. 10. n. 52. qui loquitur de Comitissa, quæ est curatrix filiorum, & in suo Comitatu Superiorem non habet, quod possit contrahere, & bona eorum absque decreto, & aliis solemnitatibus alienare.

12 Carol. de Graffis de effib. clerical. d. effectu 4. num. 285. vbi quod Princeps eligendo in suum Consiliarium aliquem infamem, censetur cum infamia dispensare.

13 Menoch. de præsumpt. lib. 2. præs. 20. n. 14. & 15. quem refert & sequitur Carol. de Graffis d. effectu 4. à num. 283. cum seqq. vbi quod quando Pontifex promouet ad Ordines, vel beneficia confert cuilibet spurio, vel incapaci, censetur cum ipso dispensare super incapacitate, vel defectu impediente promotionem.

14 Ioseph. Sesse Aragon. dec. 294. num. 8. & 9. vbi ait quod si Pontifex confert beneficium extero, stante statuto, quod exteri non possint beneficia in Regno obtinere, censetur cum extero dispensare.

15 Maur. sen. alleg. 46. n. 6. part. 2. vbi quod Papa deputando executorem excommunicatum, censetur eum absoluisse, & in excommunicatione dispensasse: plura etiam ad hoc cumolat Gironda de priu. exempt. n. 726. cum seqq.

16 Less. de iust. lib. 2. c. 35. dub. 5. Menoch. d. lib. 2. præs. 20. n. 12. Salas de leg. disp. 14. sect. 2. n. 21. vers. Rectè autem, Bonac. tract. de Simonia, disp. 1. q. 6. n. 8. vbi resoluunt, quod si à Pontifice celebretur aliquis contractus simoniacus solum Iuris positiui defectum continens, censetur cum prohibitione dispensasse.

17 Castro in opere morali, tom. 1. tract. 3. disp. 1. punct. 24. n. 8. vbi resoluit valere testamentum factum per Principem absque Iuris solemnitate, quia censetur solemnitatibus derogasse.

18 Bonacina de legib. disp. 1. quæst. 1. punct. 6. n. 25. Salas disp. 41. sect. 8. n. 34. vers. Sententia vtriusque rationis. Castro d. tract. 3. disp. 1. punct. 24. n. 7. qui resoluunt Episcopum facientem constitutionem contra ludentes, ludendo cum illis censeri in sua constitutione dispensasse.

19 Vnde nullitas illa sanata videtur, ac proinde renunciatio præfata ob defectum dictæ solemnitatis ex tacita Principis permissione valida debet censeri. Non obstat quod ea bona donata, seu renunciata peruenerunt ad dictum Ioannem ex donatione sibi facta ab eius patre dum in Sacris patriæ potestatis constitutus esset, quæ ob id inualida fuit, ad l. donationes quas parentes, C. de donat. inter. d. 2. & ibi gl. C. de inoffic. donat. l. cùm de bonis, C. de donat. l. si donatione, C. de collat. l. cùm oportet, §. sin autem, C. de bonis, quæ liber. leg. 3. verb. no valdria, tit. 4. part. 5. vbi Greg. glos. 1. l. 4. tit. 15. part. 6. Paris. cons. 16. n. 19. vol. 2. Corn. cons. 199. col. 21. vol. 2. & consil. 238. volum. 3. Duen. reg. 123. in princ. Ant. Gom. ad l. 17. Tauri, n. 4. & ibi Tell. Fernandez n. 1. Castill glos. 1. Ascan. Clemens de patria potest. c. 6. effectu 10. n. 24. Moz. de contract. tit. de donation. §. de personis inter, &c. n. 11. Matiens. l. 1. gl. 3. n. 1. tit. 6. lib. 5. nona Recop. Mon-

20 talegre in praxi ciuili, lib. 2. c. 1. §. 34. n. 1. † Quia respondetur dupliciter, & primò donationem illam fuisse factam à patre filio causa studij, vnde validam esse tenent d. l. 3. tit. 4. part. circa fin. & ibi Greg. verb. no valdria, D. Barbos. in l. 1. ff. soluto matr. p. 7. à num. 29. & n. 35. Rebuff. in tract. de priuileg. schol. priuil. 60. Horat. Luc. eod. tract. priuil. 22. Ioan. Garc. de expens. cap. 4. num. 1. Paschal. de virib. patriæ potest. part. 1. cap. 4. num. 33. Perez ad Seguram in l. vnum ex familia, §. sed si fundum, num. 131. ff. de leg. 2. Tello Fernandez l. 17. Tauri, num. 123. Moz. de contract. tit. de donation. §. de personis inter quas, &c. num. 18. Mendez de Castro in l. cum oportet, part. 4. num. 174. C. de bonis quæ lib. Card. Mantic. de tacitis & ambig. conuent. p. 2. lib. 13. tit. 14. num. 3. † Ac filio acquiri talium bono- 21
rum dominium, si habuerit effectivam & realem illorum traditionem, resoluunt Greg. d. leg. 3. verb. no valdria, Duen. d. reg. 323. n. 5. in fine, Anton. Gom. d. leg. 17. Tauri, n. 8. Castill. ibid. n. 37. & Tellus Fernandez num. 89. Secundò respondetur, donationem illam fuisse iuratam, quo casu iuramentum per se solum sufficiens est ad transferendum dominium irreuocabile in donatarium, secundùm Alex. cons. 8. num. 19. lib. 1. & cons. 25. num. 15. & 77. lib. 1. Anton. Capic. decis. 56. num. 2. Palat. Rub. in rub. de donat. inter virum, §. 1. n. 6. Roder. Xuar. in l. 9. tit. 11. lib. 3. fori, Clar. §. donatio, quæst. 8. in fine, Segura in repet. l. Imperator 50. n. 85. ff. ad Trebell. & in l. 1. §. si vir, n. 240. ff. de acquir. possess. & in l. vnum ex familia, §. sed si fundum num. 133. ff. de legat. 2. Couar. in cap. quamuis pactum, part. 3. §. 1. num. 5. de pactis lib. 6. Seraph. de priuilegiis iuram. priuil. 72. num. 1. & ibi eius additionator Martinus Benckendirfius n. 2. Gutier. de iuram. confirmat. part. 1. c. 4. n. 4. Angul. de melioras. l. 1. glos. 8. n. 2. tit. 6. lib. 5. noua Recop. Thesaur. decis. 32. n. 10. Ceuall. commun. contra commun. q. 11. n. 2.

DVBIVM III.

Vtrùm officium emptum filio ex pecuniis paternis, sit ei in legitimam imputandum?

QVamuis officium ipsum emptum à patre in per- 22
sonam filij, tanquam quid merè personale, & consistens independenter in persona filij, & illius idoneitatem, & commodum respexerit Princeps in concedendo, non dicatur in patrimonio patris, l. Lucius, in 1. ff. de legat. 2. l. fideicommissum, §. si seruo, ff. de legat. 3. & notant. Ias. in l. omnimodo, §. imputari, n. 1. C. de inoff. testam. & l. illud, n. 5. vers. Vel potest, C. de collat. Anton. Gom. l. 29. Tauri, n. 21. in princ. Et consequenter in eiusdem filij legitimam non imputetur, vt per Bart. in l. 1. §. nec castrense, n. 4. ff. de collation. Vasquez de success. creat. §. 30. n. 214. Crass. §. legitima, q. 26. n. 4. Anton. Gom. citato loco.

Nihilominus tamen pretium illius, seu æstima- 23
tio, tanquam res merè proueniens ex facto patris, conferri debet, & imputari in legitimam, licèt officium non sit ad hæredes transmissibile, quia saltem est alienabile, vt est text. in d. §. imputari, & ibi notant omnes Doctores, & in l. illud, C. de collation. Bart. in d. l. 1. §. nec castrense, num. 4. vers. Quadam est malitia, ff. eodem, Rip. in l. in quartam, num. 163. ff. ad legem Falcid. & Fiumaggiol. num. 463. Bec. cons. 20. num. 29. lib. 1. Vasquez d. §. 30. num. 218. Couar. var. lib. 3. c. 19. n. 6. Tellus Fernandez in l. 29. Tauri, num. 22. & ibidem Anton. Gomez num. 21. Gama Lusit. dec. 29. num. 3. Gutier. in pract. lib. 2. quæst. 64. num. 5. Giouagnon. cons. 94. num. 27. lib. 1. iunctis traditis per Thom. Valasc. alleg. Iuris tom. 1. alleg. 59. num. 1. † Et de officiis Romanæ Curiæ, quæ 24
licèt non transmittantur ad hæredes, ex quo tamen possunt mediante resignatione in manibus Papæ in alius vendi, quod in legitimam imputentur, dixit Castrens. in d. §. imputari, n. 5. Ias. n. 3. & in d. l. illud, num. 6. Rip. in d. l. in quartam, n. 163. cum seqq. Gama d. decis. 29. n. 3. Anton. Gomez, Vasquez, Tellus Fernandez, & Fiumaggiol. in locis præallegatis.

Et licèt Nicol. de Vbaldis de success. ab intest. p. 1. 25
num. 31. in contrariam opinionem inclinauerit, ea

motus

motus ratione, quod pro validitate alienationis huiusmodi officiorum requiritur licentia Papæ, quia in illius manibus debent resignari, & quod pendet à voluntate Principis, impossibile reputatur, *l. apud Iulianum,§.constat,ff.de legat.* 1. Attamen communiter à Doctoribus hæc opinio reprobatur, vt per Iaſ. *in d.l.illud,n.*6. Rip. *in d.l. in quartam,n.*164. Vaſquez *d.*9.30,*n.*28. Gutier. *d.n.*3.*verſ. Et hac eſt*, & requiritur quidem licentia Principis, ſed cùm de facili concedatur, alienatio impoſſibilis non reputatur, vt per Iaſ.& cæteros ſuprà citatos,

26 Non obſtat, Doctores prædictos loqui in officio modici valoris, & in quibus affectio Principis, & induſtria, ac idoneitas perſonæ, in cuius caput emitur, non conſueuit ita ſedulò inquiri: vnde ſecus videtur dicendum in officio magni voloris, & cuius conſpicuum eſt munus, ac in admittenda illius venditione, ſeu reſignatione Princeps non ita facilis eſſe conſueuit, vt per hanc rationem, quod officium Clericatus Cameræ, & Auditoriatus non imputetur in legitimam, tradit Fiumaggiol. *in d.l. in quartam, num.*468. Quoniam vltra quod poſſet dubitari an id procedat in ipſo ſolummodo officio, ſeu eius titulo, an autem vendicet etiam ſibi locum in illius pretio, ſeu æſtimatione, reſpondetur ad præſentem caſum non applicari rationem illam Fiumaggiol. & aliorum *in d.l.in quartam,& in d.§.imputari*, an ſcilicet Princeps de facili aſſentiat huiuſmodi officiorum venditionibus, quia de facto iam conſentit, & admiſit venditionem factam, & ideo nulla ſubeſt cauſa, vel æquitas ob quam prædictum pretium non imputetur in legitimam, alioquin pater illuſos fuiſſet ſi filius officium eius pecuniis emptum abdicaſſet à ſe, & tamen idem filius lucraretur illius æſtimationem, hincque notabilis reſultaret inæqualitas inter filior, quod in hac materia multùm animaduertunt Doctores, ex Bart. *in l.*1.*§.nec caſtrenſe,n.*11. *verſ.Fallit in tribus, ff.de collation.* Menoch. *de præ-*
27 *ſumpt.lib.*3.*præſ.*30.*n.*11.† Et demùm ceſſit difficultas, quia opinio illa Fiumaggioli, & quotquot poſſent allegari, non eſt admitteoda quoties in contrarium apparet de voluntate ſolnentis, quod non intellexerit donare; quemadmodum licèt regulariter libri empti à patre, & traditi filio, cenſeantur donati, ne imputentur in legitimam, tamen ſi conſtet voluntate patris, quod non intellexerit donare, tunc quidem imputantur. Dec. *in l.ſi donationem* 41.*verſ. Et limitatur, C. de collat.* cum aliis per Menoch.*de*
28 *præſumpt.lib.*3. *præſ.*30.*n.*16.& 20. Necnon † expenſæ factæ à patre pro nuptiis filiorum regulariter quidem non imputantur, attamen ſecus eſt ſi ipſe iuſſit imputari, Bald. *in l. filia cuius, n.*14. *C. famil. erciſc.* Pereg. *conſil .*91.*num.*3.*in fine,lib.*3. & aliàs paſſim.

DVBIVM IV.

Vtrùm tertia omnium bonorum Ioannis profeßi ſpectet ad eius matrem pro legitima à die profeßionis, & ſic morte naturali profeßi non expectata?

29 SIcut à parentibus legitima filiis debetur; Ita à filiis parentibus à lege defertur. *l nam etſi parentibus, ff.de inoffic.teſtam.l.ſcripto, ff.vnde liberi,l.omnimodo,C.de inoffic.teſtam.* Seraphin.*deciſ.*1363.*num.*1. Vnde ſuccedit controuerſa quæſtio, à quo tempore matri legitima debeatur à Ioanne eius filio profeſſo? In qua non deſunt infiniti prope ſuſtinentes vtramque reſpectiuè opinionem.

30 Nam quod legitima debeatur matri de tempore mortis naturalis profeſſi, expreſsè tenuerunt Accurſ. *in auth. ſi qua mulier, C. de ſacroſ. Eccleſ.* & cum eo omnes Legiſtæ in eadem *Auth.* Pinel.*in l.*1.*n.*50.*p.*1. *C. de bonis matern.* Bec.*conſ.*34.*n.*18. Surd.*conſ.*238. *num.* 10. *& de alimentis tit.* 1. *quæſt.*29.*n.*7. Turret. *conſ.*89.*lib.*2. Bened. Ægid.*in l.*1.*C.de ſacroſ. Eccleſ. part.* 4.*§.*2.*num.*8. Guillelm. Benedict.*in cap.Raynutius,in verb.mortuo itaque teſtatore,il*1.*n.*299. Gutier. *Canon.lib.*1.*cap.*1.*n.*75.&93. Steph. Gratian.*diſcept. forenſ. cap.* 102. *num.* 2.& 3. Melch. Phœbos *Luſit. deciſ.* 13. *num.* 16.*tom.*1.apud quos infiniti eiuſdem opinionis referuntur: & eandem opinionem multi ex Canoniſtis ſequuti ſunt, nempe Butr. *in cap. in præſentia, num.* 29. Dec. *n.* 67. *de probat.* Calder. *in cap. ſi pater, in fine, de teſtam.* Ioan. de Anania *in cap.* 2. *n.* 16. *de delict. puerorum.*

Cæterùm, quod legitima debeatur matri à die emiſſæ profeſſionis, morte profeſſi non expectata, ſuſtinent gloſ. *verb. paterna,* & Anchar.*num.*4.*verſ. Si autem impubes,* Butr.*num.*5.*in cap.cùm ſimus,de Regular.gloſ.verb.mora,in cap.tranſmiſſa,qui filij ſint leg.* Abb. *in cap.in præſentia,n.*59.*de probat.* Cou.*in cap.* 2. *n.* 7. *de teſtam.* Azeued.*leg.*1.*n.*43.*tit.*8.*lib.*5.*nona Recop.* Fachin.*controuerſ.lib.*6.*cap.*13. Honded.*conſ.* 60. *n.*19.*& ſeq.lib.*2. Azor.*inſtit.moral.part.*1.*lib.*2. *cap.*8. Sanch.*in præcepta decalogi,tom.* 2.*lib.*7.*cap.*10. Rot. *in Tridentina legitima,*3. *Ianuary* 1607.*coram Ottembergo, & in Nouarienſi legitima,* 3. *Decembris* 1617. *coram R. P. D. meo Pironano.* 31

Mouentur poſterioris ſententiæ Auctores multis, ſed tribus potiſſimùm fundamentis; Primo, quia expreſsè videtur determinatum *in d. cap. cùm ſimus,* dum filiua patre iam profeſſo admittitur ad poſtulanda bona, quæ ſibi ex ſucceſſione paterna proueniunt. Secundò, quia id ipſum colligitur ex *auth.de Monachis,§.ſi quis autem,verſ.Si verò filios,* vbi indicatur ſtatim à profeſſione deberi legitimam, nec mortem expectandam, ibi. *Nihilominus quarta debeatur filiis,* &c. Tertiò, quia licèt legitima non debeatur filiis in vita parentum, *l.* 1.*§.largius,ff.de ſucceſ. edicto,* Bart.*in l.ſi quis legatũ,§.ſi.n.ff de falſis,& in l. fin n.*2.*ff.de liber.agnoſc.* Segura in *repet.l.*3.*§ fin.ff.de liber.& poſthum.* Tello Fernandez in *l.*23.*Tauri,n.*11. Morcheq. *de diuiſ. bonorum lib.* 3.*cap.*3.*n.*4. Caualcan. *deciſ.*172.*num.*15. Paſchal.*de viribus patriæ poteſtatis,part.* 2. *cap.*4.*num.*10. Angul *de meliorationi. l.* 2. *gloſ.* 2. *num.* 7.*tit.*6.*lib.*3.*nona Recop.* Menoch. *conſ.* 77.*n.*6.*vol.*1. Caſtill.*controuerſ.lib.*1.*de vſufructu,cap.* 64. *num.* 11. † quia illa datur filiis ex bonis 33 hæreditariis, *l.ſcimus,§.repletionem, C.de inoff.teſtam. l. non amplius, §. fin.ff. de legat.* 1. Matienſ.*l.*4.*gloſ.*1. *n.*3.*in fine,tit.*6.*lib.*3.*noua Recop.* & in vita parentum eius hæreditas eſſe non poteſt, *l.* 1.*ff.de hæred.vel act. vend.l.qui ſuperſtitis,ff.de acquir.hæred.* Anton. Mangil. *de imputation. quæſt.* 91.*n.*11.*& quæſt.*181.*n.*5. 32
† Nihilominus tamen in hoc caſu mors ciuilis, quæ 34 per profeſſionem Monacho euenit, cùm dicatur ciuiliter mortuus, *cap. placuit* 16. *quæſt.* 1. Pereg. *de iure fiſci lib.* 3. *cap.* 5. *num.* 12. Card. Tuſch. *pract. concl. lit. M. concl.* 392. *per tot.* Ego ipſe *in locis communib. argument. Iuris, loco* 74. *num.* 6. habet eundem effectum, quem habet mors naturalis, ad notata per me *d. loco* 74. *num.* 1.

Qua poſteriori opinione vti veriori & æquiori 35 retenta, ac per ſacram Rotam firmata, non obſtant fundamenta prioris ſententiæ, quibus reſponſionem præſtat Honded.*d.conſ.*60.*n.*24.*lib.* 2. quam reaſſumpſit à Gozadin. *conſ.*41.*n.*17. vt ſcilicet locum habere poſſint quando mors ciuilis non habet eundem effectum, prout habet mors naturalis; quia bona non acquiruntur hæredi, donec viuit Monachus,

ſed

sed monasterium illa possidet, & per consequens etiam Monachus possidet in communi; sed quando bona fuerunt acquisita hæredi, qui illa possidet ac si testator mortuus esset, quo casu mors ciuilis habet eundem effectum, quem habet naturalis; & tunc omnes effectus mortis naturalis consequuntur, prout sunt solutiones legatorum, detractiones legitimæ, & Trebellianicæ, æris alieni, & similium, quæ contingunt quando bona transeunt ad hæredem per effectum mortis naturalis.

Toletana Maioratus.

Masculorum repetita vocatio in maioratus institutione, an excludat masculos ex fœminis, & exinde præsumatur animus conseruandæ agnationis › & alia in materia maioratuum vtilissima.

VOTVM VII.

1 *Eligendi facultas quando est restricta ad tempus mortis, potest eligens in vita vsque ad mortem semel atque etiam pluries variare.*

2 *Nominare in maioratibus electiuis, quamuis sit præcisa obligatio, est tamen actus de se facultatiuus.*

3 *Præbendarum collationes donationes appellantur.*

4 *Conditio posita in fideicommissis, vel maioratibus ducendi consanguineam est valida, & intelligi debet accedente Pontificis dispensatione.*

5 *Conditio ducendi consanguineam etiam secundo gradu consanguinitatis coniunctam, est valida.*

6 *Dispensationem impetrare qui grauatur, tenetur illam petere, & solicitare.*

7 *Conditio mixta habetur pro impleta, quoties non potest impleri per factum eius in cuius persona impleri debet.*

8 *Conditio imposita nubendi Petro, habetur pro impleta, si Petrus prius cum alia matrimonium contraxisset.*

9 *Conditio habetur pro impleta quando mulieri fuit iniunctum per præceptum nubendi cum Petro, & per Petrum stetit quominus contraheretur matrimonium.*

10 *Nepotes non veniunt quoties vocantur filij primogeniti masculi, quia hæc vocatio restringitur ad filios immediatos primi gradus.*

11 *Masculorum appellatione comprehenduntur masculi ex fœminis.*

12 *Agnationis conseruandæ animus non præsumitur ex masculorum vocatione.*

13 *Masculinitatis repetitio in eadem oratione masculos ex fœminis excludit.*

14 *Verba geminata plurimùm operantur, & inducunt enixam esse disponentis voluntatem.*

15 *Mutato sexu non mutatur ratio exclusiua.*

16 *Matre exclusa, exclusi videntur omnes cognati, qui veniunt à persona matris.*

17 *Auia exclusa, à qua linea incipit, tota pariter linea exclusa censetur.*

18 *Persona vna exclusa, omnes eius descendentes exclusi censentur.*

19 *Fœmina, quæ non potest succedere, nec etiam filij eius ex persona ipsius possunt deducere ius succedendi.*

20 *Intelligitur locus Ludouici Molinæ.*

21 *Masculorum appellatione quando fuit considerata agnationis conseruatio, non censentur comprehendi masculi ex fœminis descendentes.*

22 *Agnationis conseruandæ animus præsumitur quando post repetitam masculinitatis mentionem, nulla fœminarum habita fuit mentio.*

23 *Masculorum vocatio non fit alia ratione, nisi pro conseruandis bonis in agnatione.*

24 *Adducitur elegans doctrina Ludouici Molinæ.*

25 *Agnationis conseruandæ ratio censetur habita ex sola masculorum vocatione.*

26 *Maioratus possessor quomodo possit successorem designare, ostenditur.*

27 *Sententia lata contra maioratus possessorem, successoribus etiam non citatis præiudicat, nisi constet de dolo, collusione, vel fraude.*

28 *Maioratus plures insimul possideri possunt, secundum Hispaniæ consuetudinem.*

29 *Filiis non consentientibus non possunt eorum legitimæ annexari maioratui.*

30 *Parentes sunt debitores filiis in suis legitimis.*

31 *Grauamen omne legitimæ filiorum per parentes impositum ministerio legis tollitur.*

32 *Maioratus potest super legitima filiorum institui competentibus alimentis illis relictis, vel consensum præstantibus.*

PETRVS & Francisca matrimonialiter ad inuicem coniuncti maioratum in vna scriptura instituerunt, illa conditione, vt in eo succederet vnus ex suis filiis masculis, quem superstes tempore mortis elegerit, pro eo scilicet filio, & descendentibus eiusdem filiis primogenitis masculis, qui ducere teneantur vnam ex consanguineis. Petrus superstes elegit Antonium eius filium, ex Antonio nascitur Augustinus, ex Augustino Ioannes, qui cum filios non suscepisset, ad successionem huius maioratus concurrunt modò Philippus, & Iacobus, primus vt descendens ex masculis à dicto Petro, secundus verò ex filia Antonij. Quæritur quis ex his potius ius habeat.

Non dubitatur an illa clausula, *quem superstes tempore mortis elegerit*, sit restricta ad tempus mortis, itavt eligens in vita, possit vsque ad mortem semel, atque etiam pluries variare, de quo vide Tiraq. *in l. bones, §. hoc sermone, limit. 16. n. 9. ff. de verb. signif.* Mol. *de primog. lib. 2. c. 4. n. 13. cum seqq.* alt. Molin. *de instit. disp. 593. à princ.* Sim. de Prætis *de interp. vlt. volunt. lib. 1. interp. 2. dub. 5. solut. 3. ex n. 1.* Mieres *de maioratu, p. 1. q. 48. n. 178. in noua impres.* Cald. Pereira *de nomin. emphyt. q. 10. n. 83. & de potest. elig. lib. 3. c. 5. n. 2.* Valasc. *cons. 102. n. 15. & 23.* Flores de Mena *var. lib. 3. q. 22. n. 15.* Thom. Valasc. *allegat. Iuris tom. 1. alleg. 61. à n. 6.* Paz *de tenuta, c. 34. n. 62.* vbi etiam quid si electio facta fuerit per viam donationis inter viuos, seu per alium quemcuoque contractum? & quid post traditum dominium rei electæ? 1

Nec etiam circa aliam claus. ibi, *vnus ex suis filiis, &c.* dubitatur de potiori iure vnius filij maioris, qui prætermissus fuit, & alius minor nominatus, quia nominare in maioratibus electiuis, quamuis sit præcisa obligatio, est tamen ita actus de se facultatiuus, vt nominatio facta magis ad fauorem vnius, quàm alterius sit mera gratia, & donatio: vbi enim quis potest adimere, & non adimit, censetur dare, *l. 51. §. secundum, ff. de legat. 2. l. cum hic status, ff. de donat. inter virum,* Molin. *de primog. lib. 2. c. 4. n. 21. cum seqq.* vbi ait, quod † eadem ratione præbendarum collationes donationes appellantur, alt. Molin. *de instit. tom. 2. disp. 592. n. 5. vers. Et aduersus,* Fusar. *de substit. q. 511. n. 2. cum seqq.* 2 3

Nec pariter dubitatur de validitate alterius clausulæ, quod teneantur vnam ex consanguineis ducere, qui in hoc maioratu succedent, quia conditio illa posita in fideicommissis, vel maioratibus, ducendi 4

consanguineam, est valida, & intelligi debet accedente Pontificis dispensatione, vt per Emman. Costa lib. 1. select. cap. 8. n. 4. Sfort. Odd. cons. 52. per tot. Molin. de primog. lib. 2. cap. 13. num. 7. & in addit. ad finem operis, c. 13. n. 11. Gutier. canon. lib. 1. c. 32. n. 53. & cons. 18. n. 6. & 7. latè Castill. contron. lib. 3. c. 7. ex n. 42. qui tres vltimo loco citati aiunt valere conditionem, licèt absit claus. Si Papa dispensauerit, quia ea subintelligitur semper tacitè posita, tanquam necessaria, & sine qua consanguinei contrahere non po-
5 terunt. † Et hoc adeò verum est, vt procedat etiam si conditio sit expressè posita inter consanguineos secundo gradu consanguinitatis coniunctos, Sanch. de matrim. lib. 5. disp. 5. n. 19. 20. & 21. Molin. de Iustit. tom. 2. disp. 613. per tot. Castill. d. lib. 3. c. 7. à
6 n. 45. † Et cui imponitur grauamen impetrandi dispensationem, tenetur illam petere, & solicitare omni cura, & plenam diligentiam adhibere, quamuis difficile esset illam obtinere, quia aliàs non excusaretur, Bald. cons. 393. n. 3. lib. 5. Paol. de Castro consil. 435. num. 2. lib. 1. Mieres de maioratu, part. 4. quæst. 4. n. 10. & 20. Gutier. cons. 18. n. 9. Sanch. d. lib. 5. disp. 5. n. 12. Castill. d. lib. 3. disp. 7. n. 21. & 25.

7 Si verò nulla sit consanguinea cum qua contrahere valeat, vel si adsit, nolit matrimonio copulari, tunc conditio habenda est pro adimpleta, nam conditio mixta habetur pro impleta, quoties non potest impleri per factum eius, in cuius persona impleri debet, l. si Titius 14. l. Iure Ciuili 24. l. in testam. 11. ff. de condit. & demonst. l. qui concubinam, §. vxori, ff. de legat. 3. l. Mania, in princip. de annuis legat. Menoch. illustr. lib. 3. c. 93. num. 3. & n. 5. vbi subiicit rationem vulgatem, quod quando conditio nubendi pendet ex facto alterius, alteri per alterum non debet iniqua conditio inferri, quia fortè ille, cui debet nubere, posset hoc facere malitiosè, vt illa perderet hæreditatem, nulla subsistente iusta causa; ideirco lex vult, quod tunc conditio habeatur pro impleta, l. 1. C. de his quæ sub modo, ibi, sed si per te non stat quominus voluntati testatoris pareas, sed per eum cui nubere iussa es, quominus id, quod tibi relictum est, obtineas, non oberit, l. si post diem, §. item si qua, ff. quando dies legati
8 cedat, l. testam. 31 ff. de condit. instit. † Quorum Iurium auctoritate resoluunt communiter Doctores, mulierem cui fuit conditio opposita nubendi Petro, succedere ac si illi nupsisset, si Petrus priùs cum alia matrimonium contraxit, cùm eo ipso conditio habeatur pro impleta, ita in specie tradunt Socin. in l. in testam. la 2. n. 2. & 7. ff. de condit. & demonst. Guill. Bened. in c. Raynutius, verb. eandem Petro tradiderunt, n. 3. Simon de Prætis egregiè hoc probans de interpret. vlt. volunt. lib. 4. interp. 1. dub. 12. n. 69. & interp. 2. dub. 1. n. 7. Ioan Bapt. Plot. inter consilia matrim. diuers. cons. 87. n. 8. Menoch. de præsumpt. lib. 4. præs. 183. n. 25. & cons. 146. n. 31. vers. Secundus est casus, latè Galganet. de condit. part. 2. cap. 1. quæst. 59. n. 7. & 8. Molin. de primog. lib. 2. cap. 13. n. 20. alter Molin. tract. 2. disp. 206. vers. Quando legatum, & disp. 623. n. 4. Sanch. de matrim. lib. 1. disp. 33. n. 8. & 20. Cardin. Mantic. de coniect. vlt. volunt. lib. 11. tit. 8. n. 17.
9 Idem † quando mulieri fuit iniunctum præceptum nubendi cum Petro, & per Petrum stetit quominus contraheretur matrimonium; quia conditio habetur pro impleta, & mulier potest cum alio contrahere matrimonium, & consequitur legatum, seu hæreditatem, resoluunt Socin. in d. l. in testamento, la 2. n. 11. Plot. d. cons. 87. n. 18. Menoch. d. præs. 183. n. 18. Sanch. d. lib. 2. disp. 33. n. 18. vers. Quartum dubium, Galganet. d. part. 1. c. 8. n. 20. & 21.

10 Et quatenus in dicta institutione vocantur filij primogeniti masculi, vocatio hæc restringitur ad filios immediatos primi gradus, si adsint, & in hoc casu nepotes non veniunt, iuxta singularem doctrinam Bald. in l. intestato, de suis, & leg. hæred. quæ loquitur in maioratibus, vbi vocatur filius primogenitus, quam Baldi traditionem probarunt ibi Fulgos. Coro. & Paul. de Castro, Tiraq. d. primog. q. 40. n. 319. Costa in tract. de maiorat. part. 1. n. 8. & part. 2. n. 9. vers. Confirmatur hoc argumentum, vbi ait receptius approbari, sequitur Mandel. Alba cons. 60. n. 5. vbi dicit, hoc fundamentum esse communiter approbatum, latè probat Aleand. cons. 4. n. 9. & per tot. lib. 4. pulchrè Bellon. cons. 50. n. 3. Peregr. de fideicommiss. art. 2. n. 44. in fine, vers. Hæc verò conclusio non procederet, Bater. cons. 140. n. 2. Cou. practic. cap. vlt. n. 4. vers. Quintò idem erit, Card. Mantic. de coniect. vltim. volunt. lib. 8. tit. 9. n. 11. Raudens. de analogis, in append. part. 2. n. 56. & 66. Menoch. cons. 215. n. 232. lib. 2.

Tota igitur difficultas in eo consistit, an repetitio masculinitatis, de qua in dicta institutione, excludat masculos ex fœmina, & sic Iacobum, qui descendit ex filia Antonij. Et videtur dicendum, non excludere, quia masculorum appellatione comprehenduntur masculi ex fœminis, cap. 1. de eo qui sibi, & hæred. suis, auth. de hæred. ab intest. venient. §. 1. & 2. §. item vetustas, Instit. de hæred. quæ ab int. Fulg. cons. 85. n. 1. Alciat. in l. Gallus, §. nunc de lege, n. 18. ff. de lib. & posth. & ibi Claud. de Seyssel n. 14. Paul. in l. 1. n. 3. & 6. C. de condit. insert. & ibi Coro. ex n. 19. Guid. Papæ cons. 612. n. 3. Bero. cons. 120. n. 54. & cons. 22. n. 11. vol. 2. Socin. iun. cons. 2. n. 21. & 23. vol. 3. Roland. cons. 73. n. 14. & 15. vol. 3. Alciat. cons. 15. n. 1. lib. 8. & cons. 104. n. 1. lib. 9. Baëa de non meliorandis filiabus, cap. 6. n. 36. & 39. Cardin. Mantic. de coniect. vltim. volunt. lib. 8. tit. 18. n. 16. Alba cons. 86. n. 4. & 5. lib. 2. cons. 87. n. 4. eodem lib. Gam. Lusit. decis. 364. Emman. Costa de patruo, & nepote, par. 3. n. 43. & 45. vers. verùm, Sim. de Prætis de interp. vlt. volunt. lib. 3. interp. 3. dub. 1. solut. 12. n. 7. & 24. Pereg. de fideicom. art. 26. n. 1. & 2. Rosental. de feudis, part. 2. cap. 7. quæst. 36. n. 9. Menoch. cons. 802. n. 32. cum seqq. & cons. 530. n. 10. Surd. cons. 308. lib. 3. Alex. Raudens. de analog. lib. 1. cap. 15. n. 15. Anton. Fab. de erroribus pragmatic. decad. 28. errore 8. Et in specie de successione maioratus agentes, ita obseruant Ruin. cons. 120. n. 8. lib. 4. Alciat. cons. 1. & 4. lib. 8. Molin. de primog. lib. 4. cap. 5. n. 48. Mieres de maioratu, part. 2. q. 50. n. 30. vbi asserit id esse receptissimum, Auendan. in l. 40. Tauri, glos. 9. n. 74. & 76. Valasc. de iure emphyt. lib. 1. quæst. 41. n. 5. Cald. Pereira de nomin. emphyt. q. 17. n. 51. Anton. Fab. in suo Codice, lib. 6. tit. 16. de verb. signif. definit. 2. & 2. 11

Ratio est, quia exclusio in hoc casu locum haberet quando in institutione considerata fuisset agnationis conseruatio, ex adductis infrà num. 21. Sed ex sola masculorum vocatione non præsumitur animus conseruandæ agnationis, secundùm Bart. in l. liberorum, n. 12. ff. de verb. signif. Bald. in l. si defunctus, n. 8. C. de suis, & legit. hæred. Lap. alleg. 101. vers. Secundò non potest, Alex. cons. 80. n. 7. lib. 2. & cons. 97. n. 12. vers. Nec obstat vltimum argumentum, lib. 2. & cons. 85. n. 18. lib. 4. Tiraq. in tract. Cessante causa, limit. 21. n. 13. Capic. decis. 21. n. 9. Ceph. cons. 210. n. 60. lib. 2. Mantic. de coniect. lib. 11. tit. 14. n. 7. Anton. Gab. communium lib. 6. tit. de retractu, concl. 61. n. 4. & 10. Igitur, &c. 12

Verùm his non obstantibus, dicendum est in nostro casu, potius ius habere Philippum, & excludere Iacobum vti masculum ex fœmina. Primò, quia constat in dicta institutione fuisse sæpius repetitam masculinitatem, vnde succedit doctrina, quod repe- 13
titio

titio masculinitatis in eadem oratione excludit masculos ex fœminia, Cumao, *conf.* 117. Dec. *conf.* 480. *n.* 3. Tob. Nonius *conf.* 36. *n.* 19. Rub. *conf.* 71. *n.* 6. Cephal. *conf.* 11. *n.* 12. Peralta *in l. Titia cum testam. §. Lucius Titius, n.* 5. *& 6. ff. d. l. gat.* 2. Pereg. *de fideicom. art.* 25. *n.* 29. Menoch. *conf.* 585. *n.* 4. *lib.* 6. Rau-

14 dens. *conf.* 35. *n.* 11. *& conf.* 36. *n.* 18. *lib.* 1. † Verba enim geminata plurimum operantur, & inducunt enixam esse disponentis voluntatem, *l. 1. ff. de adilit. edicto*, ibi, *bis dixit Prætor, vt melius intelligitur. Clem.* 1. *de rebus Eccles. non alien.* ibi, *nec potest negari quin seriose fuerit dictum, cùm toties fuerit repetitum*, Cephal *conf.* 58. *n.* 18. *vol.* 1. Carroe. *voto* 56. *n.* 25. *& seq.* Beroi. *conf.* 41. *n.* 44. *vol.* 3. Pancirol. *conf.* 4. *n.* 22. Achil. Pedrocha *conf.* 6. *n.* 16. Mar. Antonin. *var. resolut. lib.* 1. *resol.* 3. *n.* 7. *& lib.* 3. *resol.* 1. *n.* 32. Anton. Monaeb. *Lucensi decis.* 13. *n.* 33. *& decis.* 35. *n.* 15. *& Florent. decis.* 50. *n.* 25.

15 Secundò, quia Iacobus concurrit ex persona ejus auiæ à qua descendit, licèt masculus sit; nam vt bene notauit Bald. *in l. maximum vitium, n.* 4. *C. de liber. prater.* mutato sexu, non mutatur ratio exclusiua, cùm non possit filius succedere, nisi tanquam auiæ imago, arg. *l. illam, §. pen. C. de collation.* idem Bald. *conf.* 4. *col.* 3. *vers. Non obstat. lib.* 3. *Cùm ergo*, inquit, *mater non est vocata, nec linea, quæ ab ea descendit, censetur vocata*, optimè Philip. Dec. *consil.* 616. *n.* 3. *& seq.* ibi, *Et idem concludit Bart.* in l. 2. §. videndum, ff.

16 ad Tertyllian. † *dum inquit, quod exclusa matre, exclusi videntur omnes cognati, qui veniunt à persona matris, & idem tradit Bald.* in l. maximum vitium, C. de lib. præt. *vbi Paul. de Castro refert Baldum* ibi, *& dicit, quod communiter omnes ita tenent, cum similibus, vt refert Alex* conf. 134. lib. 6. & conf. 144. eod. lib. 6. *& secundùm istam conclusionem consuluit Corn.* conf. 188. lib. 2. *vbi concludit, quod exclusa matre ab statuto, omnes coniuncti ex persona matris excluduntur, & est regula, quam ponit Angel.* in §. reliquum, in auth. de hæred. ab intest. in vers. Ex diuerso, *quod quando aliqua persona excluditur propter suum delictum, ita omnes venientes ex eius persona exclu-*

17 *duntur, quia veniunt à radice infecta.* † Hactenus Dec. Ratio est clara, quia cùm auia lineæ principium sit illis, qui ab ea descendunt, non potest enim linea sine principio deduci, ideo auia exclusa, tota linea pariter exclusa censetur, Bald. *in d. l. maximum vitium, n.* 4. *C. d. lib. præter.* ibi, *Sed mater inuenitur exclusa: ergo tota linea, quæ ex ipsa descendit, quia nisi in capite principium sumat, vlteriùs produci non potest, arg. ff.* de action. & obligat. l. quæcunque gerimus, &c. Molin. *de primog. lib.* 3. *cap.* 5. *n.* 42. Menoch. *conf.* 954. *n.* 31. Fusar. *de fideicom. quæst.* 778. *n.* 3. *vers. Octauò*

18 *quia.* † Exclusa enim vna persona, omnes eius descendentes exclusi censentur, *cap.* 1. *de success. fratr. c.* 1. *§. his autem, de his qui feud. dare pos.* Molin. *d. lib.* 3. *c.* 1. *n.* 41. Mieres *de maioratu, part.* 1. *quæst.* 6. *n.* 46. Ioseph. de Rusticis *in l. cùm auus, ff. de condit. & demonst. lib.* 6. *cap.* 16. *n.* 2. *cum seqq.*

19 Hanc eandem resolutionem tenet Rot. Roman. *in Florentina fideicommissi de Cambiis, 9. Iunij* 1617. *coram R. P. D. Dunozetto*, ibi, *Sed in præsenti casu Cassandra, quamuis sit descendens à dicto Siluestro, illa non reperitur vocata, cùm non habeat qualitatem masculinitatis sub qua vocati fuerunt filij Siluestri, vnde cùm ipsa non possit succedere, nec etiam filij eius ex persona ipsius possunt deducere ius succedendi.* Surd. *conf.* 85. *n.* 10. *vers.* Attamen prædictis non obstant, *lib.* 1. Ruin. *conf.* 18. *n.* 5. *lib.* 3. Tiraq. & infiniti alij per eum citati, *de primog. quæst.* 12. *n.* 16. Curt. iun. *conf.* 117. *col. pen. vers. Causa secunda*, Surd. *dec.* 239. *n.* 8. Rot. *decis.* 663. *n.* 21. *p.* 1. *recent.*

Non obstat Molin. *d. c.* 5. *n.* 48. quia loquitur in descendentibus ab aliqua fœmina non exclusa, vti ex eiusdem verbis apparet, ibi, *veluti si maioratus institutor vocauit filiam suam, & eius descendentes masculos; sub hac namque vocatione descendentes masculi, etiamsi ab aliqua fœmina* (non dicit exclusa) *ab ipso institutore descendenti procreati fuerint, comprehenduntur in hoc primogenio, & ex masculorum vocatione non censetur habita agnationis ratio.* 20

Tertiò, quia in maioratus institutione considerata fuit agnationis conseruatio; tunc enim appellatione masculorum masculi ex fœminis descendentes comprehensi non censentur, vt *in §. item vetustas, Inst. de legit. agnat. success.* Anch. *conf.* 339. *sub num.* 6. Socin. *in l. Gallus, §. nunc de lege, n.* 5. *ff. de lib. & posthum.* Tiraq. *de primog. quæst.* 13. *in fine*, Socin. iun. *conf.* 2. *n.* 11. *lib.* 3. Mantic. *de coniect. lib.* 8. *tit.* 18. *n.* 20. Pereg. *d. art.* 26. *n.* 11. Gam *Lusit. decis.* 194. Molin. *de primog. lib.* 3. *cap.* 5. *n.* 48. Mieres *d. p.* 2. *q.* 6. *n.* 55. *vers. in hac etiam materia*, Valasc. *de iure emphyt. q.* 41. *n.* 5. Valasquez *l.* 40. *Tauri, gl.* 9. *n.* 74. Marta *de success. p.* 1. *art.* 5. *per totum*, Rot. *dec.* 15. *n.* 1. *& decis.* 150. *n.* 9. *p.* 1. *diuersor.* 21

Animus autem conseruandæ agnationis in institutore ex eo colligitur, quia vltra repetitam sæpiùs masculinitatis mentionem, in nulla parte institutionis vocata est fœmina, quo casu ex vocatione masculorum, nulla facta fœminarum nominatione, aut habita de illis mentione, absque dubio præsumitur animus conseruandæ agnationis, ex adductis per Socin. iun. *consil.* 30. *n.* 2. *lib.* 4. Cephal. *conf.* 600. *n.* 35. *lib.* 4. Guid. Papæ *dec.* 612. Greg. Lopez *l.* 3. *gloss. magna, quæst.* 19. *tit.* 13. *part.* 6. Crauet. *consil.* 250. *n.* 2. *& consil.* 306. Hier. Gabr. *consil.* 132. *n.* 34. *lib.* 1. Bobadil. *in l. cùm acutissimi, n.* 22. *C. de fideicom.* Cauale. *decis.* 13. *n.* 79. *part.* 4. Aluarad. *de coniect. mente def. lib.* 2. *c.* 3. *§.* 4. Molin. *d. lib.* 3. *c.* 5. *n.* 29. 35. *& 50.* Mieres *d. part.* 2. *quæst.* 6. *n.* 65. Menoch. *de presumpt. lib.* 4. *præs.* 69. *n.* 10. *& conf.* 216. *n.* 8. *lib.* 3. *& consil.* 930. *lib.* 10. Honded. *consil.* 8. *n.* 56. *lib.* 1. Surd. *conf.* 306. *n.* 15. *lib.* 3. Sim. de Prætis *de interp. vltim. volunt. lib.* 3. *interp.* 3. *dub.* 1. *solut.* 11. *vers. Primò declaratur.* Card. Mantic. *de coniect. lib.* 6. *tit.* 15. *n.* 9. Petra *de fideicom. quæst.* 9. *n.* 195. Gutier. *conf.* 13. *n.* 23. Salaz. *de vsu, & consuet. c.* 12. *n.* 64. *vers. Quod si quæras*, Ioan. Garc. *de nobilit. dimis. n.* 33. Castill. *contron. lib.* 2. *cap.* 4. *n.* 178. Ratio est, quia † hæc vocatio masculorum non fit alia ratione, nisi pro conseruandis bonis in agnatione, Card. Mantic. *de coniect. lib.* 6. *art.* 15. *n.* 2. Rimin. iunior *conf.* 457. *n.* 9. *lib.* 4. Cephal. *conf.* 16. *n.* 44. Hieron. Gab. *conf* 97. *n.* 24. *lib.* 1. Honded. *conf.* 70. *n.* 39. *lib.* 1. Card. Tusch. *tom.* 5. *lit. M, concl.* 2. 22 23

Ex his melius quàm omnes attingit Molin. *d. c.* 5. *n.* 25. dum sic ait. *Quod si maioratus institutor masculos simpliciter, & absolutè ad eiusdem successionem inuitauerit, nec de fœmina in aliqua parte meminerit, ex hac masculorum vocatione, etsi expressè rationem conseruandæ agnationis non adiecerit, censeatur voluisse agnationem conseruare, atque fœminas propter masculos remotiores excludere*, &c. quod pluribus exornat citatis Doctoribus, & maximi quidem nominis, & auctoritatis. Et quamuis hæc conclusio plures habuerit contradictores ex eo motos, quod aliquando fœminæ excluduntur, eo quòd maiori auctoritate masculi sustinent familiæ onera, vel quia solùm habitus fuit respectus ad qualitatem sexus, à quo non descendunt filij masculi fœminarum. Rot. *decis.* 150. *n.* 2. *part.* 3. *diuers.* Nihilominus tamen Molin. præcedentem conclusionem amplectens concludit his verbis, *n.* 59. ibi, *His autem non obstantibus, prima* 24

opinio verior est: quamuis enim is, qui facit aliquam vocationem, seu fideicommissum temporale inter masculos possit alius rationibus ad id efficiendum induci, is tamen qui aliqua bona masculis perpetuò iure maioratus possidenda relinquit, verosimiliter non potuit alia ratione quàm conseruationis agnationis moueri, cùm respectu eorum, qui in posterum nascituri sunt, non possit particularis alia ratio respectu vnius quàm alterius assignari, vt infra isto c.n.53. dicemus, ideoque hac ratio tanquam vnica expressa censenda est, &c.

25 Et ex sola masculorum vocatione censeri habitam rationem conseruandæ agnationis, in terminis tenet Aluarad. *d.lib.2.cap.3.§.4.n.36.* ibi: *Si verò testator filium suum masculum & descendentes masculos ex eo ad maioratus successionem vocauerit, non dubito quin masculus in quouis remotiori gradu existens propinquiorem, seu proximiorem fœminam excludat, vt post Ioan. Andr. & alios non paucos tenet* Greg. in l.1.tit.13. part. 6. verb. mugeres, q.21. vers. An autem ex eo, quod conditor maioriæ, col. 7. *Quia tunc disponens agnationem suam conseruare censeatur, siquidem masculos descendentes, & sic agnatos expressè substituit*, &c. Idē tenet Molin. *d.c.5.n.37.* ibi, *Sed quamuis hac omnia probabilia esse videantur, nunquam tamen in forensibus controuersiis admitti solent, immò eo ipso, quod maioratus institutor masculos ad primogenij successionem inuitauerit, censetur fœminas propter masculos remotiores excludere voluisse, idque ex verosimili voluntate, qua ex verbo* masculis *elicitur, non enim ad aliud verosimiliter hoc verbum,* masculis, *adijcè potuit, quàm ad fœminarum exclusionem*, &c. Eandem opinionem tenent Dec. *cons.15.n.5.* post Fulgos. Paul. Castr & Sicul. ab ipso nuncupatim citatos, idem Dec. *cons.375. n.4.* qui hanc opinionem communē profitetur, Burg. de Paz. *in proœm. legū Taur. n.153.* Menoch. *cons.348. n.31. & cons.1155.n.16. & cons.1177.n.11. cum seqq. & consil 1529.n.16. cum seqq.* Hieron. Gabr. *cons.116. n.2. lib.1.* Laderch. Imola *cons.153. per tot.* Caluacan. *decis.17. lib. 3.* Thesaur. *lib.2. q.64.n.6.* Casanat. *cons. 47. & 50* Anton Fab. *de errorib. pragmat. decade* 28. *errore* 10. Fontanel. *de pactis nupt. claus.4 glos.25. n.15.* Franc. Molin. *de ritu nupt. lib.3. q.14. n.116.* D. Mar. Cutel. *dec.58.n.18.* Muta *Sicilia dec.57.* Anton. Monach. *Florent. dec.52.* Gall. *de except. success. tit.4. except.27.n.80.* Rustic. *in l.cùm auus, lib.6.c.16. ff. de condit. & demonst.* & alij citati per me *in tract. de appellatiua verborum vtriusque Iuris signif. appell.141.* per *l.1. in fine, & l.immunitates, ff. de iure immun.*

26 Quartò, quia Ioannes Philippum in successorem suum signauit; licèt enim maioratus possessor non possit quicquam ex his, quæ eius institutor disposuit, alterare, poterit tamen dubiam illius dispositionem interpretari, designando in suo testamento illum, quem arbitrabitur maioratus instituturem in eiusdem successione præferri voluisse, & quod ea interpretatio, si verisimilis sit, à Iudicibus sequenda, vel saltem summè consideranda atque æstimanda erit, ita glos. *in l.si quis à filio, §.si quis plures, ff. de legat.1.* Grat. *cons. 35. n.11. cum seqq. vol.5.* Bursat. *cons.29. n.11. & 15.* Crauet. *cons.73. n.53. lib.1.* Rimin. sen. *cons.184. n.36. lib.5.* Cephal. *cons.28. n.13.* Hieron. Gabr. *cons.32.n.7. & 8. lib.1.* Mol. *de primog. lib.1. c.8. n. 38.* Camill. Gallin. *de verbor. significat. lib.10.c.37.n.19. pag.315.*

27 Non obstat sententia lata contra quendam maioratus huiusmodi olim possessorem, ex qua videbatur successoribus etiam non citatis præiudicium inferri, *l.1.§. quamuis, vers. Denuntiare, ff. de ventre inspic.* Molin. *de primog. lib. 4. cap.8.n. 3. cum seqq.* quia constat de dolo, collusione, vel fraude, & quod possessor præfatus minus pleuè causam defendit, Molin. *d.c.8. n.7.* Pereg. *de fideicom. art.53.n.59.* Menoch. *cons.501. ex n.8. lib.6.* iustas scilicet defensiones proponere omittens, Pereg. *d.art.53.n.59.* & non adhibens omnem diligentiam ne vinceretur, vnde detegitur eius culpa & negligentia, ac proinde illa, quæ cum eo gesta fuerunt, pro non factis haberi debent, Menoch. *d. cons. 501. n. 9.*

Nec obstat, quod Philippus possidet alium maio- 28
ratum, qui ambo habent grauamen delationis nominis, & armorum, vnde videbatur inferri ad incompatibilitatem. Quia consuetudo Hispaniæ obtinuit id impedimento non esse, quin plures maioratus insimul ab vno possideri possint, vt attestatur Castill. *lib.5. controuers. cap. 136. pag.194. col.4. cum seq.* & optimè Valenxuel. *cons.69.n.34. & 35.* ibi. *Cum quo concurrit Vniuersalis consuetudo Hispania, quod Magnates, & titulati possident plures Status, & Maioratus insimul, in quibus ex diuersis vocationibus succedunt, non obstante, quod nullus reperiatur, immò nec Maioratus inferior, & ordinarius, in quo non sit idem grauamen delationis, nominis, & armorum, qua simul deferrè solent, in negotiis tangentibus vnumquemque illorum Statum, nomine & armis illius in mandatis, & sigillis, & aliis demonstrationibus vti, & hic mos dicta regionis habetur in magna consideratione hoc casu*, l. si seruus plurium, §. 1. ff. de legat. ibi, *Consuetudo deinde regionis, in qua versatur, exquirenda est*, l. cùm de lanionis, §. vltim. in fine, ff de fundo instr. l. nam ad ea, ff. de legib. *Roman.* cons. 61. n. 2. & cons. 204. n. 8. *Roland* cons. 4. n. 10. vol. 3. & cons. 51. n 14. eod vol. *nam mos fidelissima vetustatis debet retineri*, l. testamenta 18. C. de testam. *Bald.* in l. exemplo, n. 4. C. de probat. *Tiraq.* de præscript. §. 1. gl. 4. versic. Vigesimo quintò, *Chassan.* in catal. gloriæ mundi, p. 1. consid. 44. *Hactenus Valenzuela.*

Nec denique obstat, quod dictus Petrus, & Fran- 29
cisca primi institutores huius maioratus habentes plures filios, illis non consentientibus multa bona annexerunt, cùm non superessent alia ex quibus dicti eorum filij possent legitimas sibi debitas deducere, vnde inferebatur ad nullitatem talis institutionis ex Ioan. Fabr. *in l.vlt. C. de pactis*, Tiraq. *de primog. quæst.6. à num.16.* Gutier. *de iuram. confirm. part.1. cap.59.n.4.* Valasc. *cons.130.n.12.* alt. Valasc. *allegat. Iuris tom.1. alleg.63.n.4.* parentes enim sunt debito- 30
res filiis in suis legitimis, & filij dicuntur creditores respectu legitimarum, ex *glos. vlt.* Bart. & Padil. *n.52. in l. 3. C. de iuris, & facti ignor.* Pereg. *de fideicom. art.36. n.33.* Mich. Grass. *in §. legitima, q.14. n.3.* † ideo omne grauamen legitimæ filiorum per paren- 31
tes impositum auctoritate & ministerio legis tollitur, *l. si quando, §. & generaliter, C. de inoffic. testam.* Franc. Marzar. *in exit. de fideicom. part.x. q.50. circa fin.* Pereg. *d. art.36. n.94. & 98.* Andr. Gail. *lib. 2. obser.119.n.3.* quamuis ipsi filij legatum, seu hæreditatem patris acceptauerint, vel eius testamentum approbauerint, nam adhuc non videntur tale grauamen acceptare, Paul. de Castro *cons. 73. n. 3. lib. 2.* Cephal. *cons.153. n.77. lib.2.* Surd. *cons.415. n.55. & 29.* Ioan. Anton. Mangil. *de imputat. q.7.n.38.* Petra *de fideicom. quæst.15.n.175.* Card. Mantic. *de coniect. lib.7. tit.8. n.8.* Fusar. *de substit. q.596.n.28. & 44. cum seqq.*

Non, inquam, obstant hæc omnia: quia constat 32
de licentia Regis fuisse de his bonis maioratum institutum, competentibus alimentis filiis relictis, quo casu poterat eorum legitima annexari, ad notata per Roder. Xuar. *in l. quoniam in prioribus, in declarat. ad legem Regni, limit.2. n.17.* Mol. *de primog. lib.1. c.1. per tot. & præcipuè, n.9.* alt. Molin. *tom.3. de iustit. disp.578. n.4. & 5.* Mieres *de maior. part. 2. quæst.1.*

quaest. 5. *n.* 6. Tum etiam, quia consensum præstiterunt, quod eorum legitimæ annexarentur maioratui, quod bene efficere poterant, ex gloss. *verb. iudicium, in d.* §. *& generaliter*, Palat. *in repet. rub.* §. 47. *n.* 2. Mol. *de primog. lib.* 2. *c.* 3. *n.* 7. Ioseph. Ludou. *Lucensi dec.* 18. *n.* 46. alt. Moliu. *d. tom. disp.* 579. *n.* 37. Sicut & specialiter acceptare quodcunque grauamen, & renuntiare legitimæ, *d.* §. *& generaliter*, Ioan. Anton. Mang. *d. q.* 7. *n.* 40. Fusar. *d. q.* 296. *n.* 56.

Toletana Executorialium.

Executoriales litteræ S. Rotæ quomodo in partibus intimandæ, & vbi constiterit de non tuto accessu, qualiter per edictum sit procedendum ad intimationem faciendam, quæ sufficiens dicatur pro relaxandis censuris.

VOTVM VIII.

1 *Rota Romana magna iustitia cultrix.*
2 *Executoriales litteræ S. Rotæ stylo committuntur Iudici subdelegato, qui parte se opponente non potest procedere ad aliquam executionem.*
3 *Executores parte se opponente non possunt aliud facere quàm executoriales intimare.*
4 *Executoriales legitimè intimatæ debent in Rota reproduci ad hoc vt seruatis quatuor terminis ad declaratoriam procedatur.*
5 *Procedit supradicta resolutio, tam in executorialibus rei iudicatæ, quàm mandati de immittendo.*
6 *Executoriales debent legitimè intimari ad dandam declaratoriam.*
7 *Termini quatuor ad docendum de paritione seruari debent, vt illis elapsis remaneat probata negatiua paritionis.*
8 *Censuræ propter contumaciam relaxantur.*
9 *Executorialium ad intimationem per edictum procedi potest, tribus concurrentibus, nempe iurisdictione, causa, & ordine iudiciario.*
10 *Rota vt procedat per edictum, constito de non tuto accessu, requiritur particulare rescriptum, quod est necessarium de Iure Canonico, secus de iure Cæsareo.*
11 *Causa vt per edictum procedi possit, est expressa in commissione, nempe constito de non tuto accessu.*
12 *Testes probant non tutum accessum, si deponant se credere esse impossibile, vel saltem non tutum euaro partem in domo.*
13 *Testes singulares probant non tutum accessum, & sufficit informatio summaria.*
14 *Accessus non tutus dicitur quando citationes non possunt exequi sine licentia Principis secularis.*
15 *Citationes vbi fieri debent per edictum, quæ requirantur.*
16 *Citationes originales debent affigi, legi, & dimitti affixa per aliquot horas in valuis Ecclesiæ maioris, & deinde relinquitur copia etiam affixa.*
17 *Affixio citationis an debeat fieri in loco viciniori, aut vicino, ostenditur.*
18 *Pax & vnio ad felicem spiritualis, & temporalis gubernationis statum maximè decet.*
19 *Nouitates vitandæ.*

1 SACRA Rota Romana magna Iustitiæ cultrix, postquam emanatis decisionibus, & sententiis litteras executoriales, seu mandata de immittendo, aut manutenendo expedire mandauit contra condemnatum in partibus existentem, vt illi de more solito intimentur, itavt si non paruerit intra tempus præfixum, seruatis de stylo seruandis ad declaratoriam deueniri possit, nonnunquam ipse condemnatus subterfugiis intimationem & paritionem protrahere tentans, litteras huiusmodi decreto Concilij Regij, aut alterius secularis potestatis imperio exequi non permittit, vnde non tutus prouenit accessus, ac proinde patet via procedendi per edictum; quæ materia cùm sit frequens, & malè in his partibus intellecta, reputaui vtilissimum in præsentiarum referre quid occurrente casu sit faciendum, & quomodo contra hunc condemnatum absque nullitatis vitio procedendum sit?

Barbosa Vota decisiua.

Ad quod sciendum est, litteras prædictas executo- 2
riales de stylo committi Iudici subdelegato, cui illæ præsentari debent, & parte se opponente non potest procedere ad aliquam executionem, & si de facto processerit, declarando aduersam partem excommunicatam, ex eo quod dictis litteris parere noluit, attentauit, cùm partes illius sint in referendo simpliciter, non autem in cognoscendo de causis contradictionis, Bald. *in cap. super quæstione, n.* 1. *de offic. deleg.* Cou. *variar. lib.* 3. *cap.* 16. *n.* 7. Lancel. *de attent. part.* 1. *cap.* 1. *n.* 34. Rot. *in Vicent. Prioratus*, 19. *Martij* 1610. *coram Card. Pamphilio iun. & in Mediolan. decimarum de Varisio*, 16. *Nouembris* 1615. *coram R. P. D. meo Pirouano*, & refert Theodos. de Rubeis *in singular. Rotæ, part.* 1. *verb. attentata*, §. 2. *in princ.* Rotæ stylum esse, quod si quis vigore executorialium capit possessionem, dicatur attentasse, quia debet seruare quatuor terminos.

Huiusmodi enim subdelegati, siue executores non 3
possunt in partibus hoc casu aliud facere, quàm executoriales intimare, quæ sic intimatæ debent in Rota reproduci ad hoc, vt seruatis quatuor terminis ad docendum de paritione seruari solitis, possit ad declaratoriam procedi, quamuis de paritione, vel alia legitima executione nō doceatur, & si secus fiat,
intrant manifesta attentata, Felin. *in cap. ad proban-* 4
dum, n. 6. *de re iudic.* Cassad. *decis.* 6. *n.* 10. *de caus. possess.* Crescent. *decis.* 1. *eod. tit.* Lancel. *de attent. part.* 2. *cap.* 4. *n.* 307. *&* 308. latè Theodos. de Rubeis *in singular. Rotæ, verb. attentata*, §. 2. *pag.* 23. Vestr. *in praxi, lib.* 8. *cap. vlt. n.* 16. *& seq.* Sarnens. *super reg. de subrogandis, quæst.* 4. *n.* 2. *& de annali quæst.* 44. Seraph. *decis.* 656. *n.* 1. Rot. *in dictis Vicent. Prioratus, & Mediolan. decimarum.* De eodem stylo firmatur coram Oradino *in Toletana Matrimonij*, 8. *Nouembris* 1555. *incip. Ego dubitaui*, cuius meminit Theodos. de Rubeis *vbi supra*, in qua fuit dictum, præfatum stylum habere locum etiam quod in executorialibus *in* §. *Cæterum*, essent dati executores, nam requirebatur intimatio, eiusque reproductio, vt moderaretur inhibitio, vel reformaretur commissio, & hoc est consuetius, & vsitatius, & vigore reformationis moderari inhibitio, & facta moderatione procedi ad executionem. Et affirmat idem Theodos. de Rubeis *citato loco*, quod præfata reproductio non requiritur quando pars consensit, quia tunc cessat officium Iudicis.

Et quamuis Felin. Cassad. & alij ex superiùs cita- 5
tis loquantur in executorialibus rei iudicatæ, idem dicendum videtur in executorialibus mandati de immittendo, in quibus militat eadem ratio; nam licèt omnes executoriales excommunicent ex tunc, & etiam mandent denunciari excommunicatos, in omnibus tamen intelligitur conditio, *si sine iusta causa non paruerit*, &c. de qua non prius constare potest, quàm fuerit data sententia declaratoria, ad quam Rota non procedit, nisi permissis dictis quatuor ter-

minis ad docendum de paritiune, quæ fieri non posset per executorem in partibus, vt dicit Feliu. *in d. cap. ad probandum, n. 6. de re iudic.* quæ ratio cum militet in vtroque casu, pari modo stylus Rotæ debet procedere etiam in executorialibus mandatis de manutenendo, vt fuit in specie admissum *in causa Terassonensi decimarum, 5. May 1608. coram bona mem. Card. Marquement. & in d. Vicent. Prioratus, in fine, & coram Caualer. dec. 50. & dec. 364. n. 2.* refert plures decisiones Theodos. de Rubeis *in singul. Rota, p. 2. verb. declaratoria littera, §. 1. pag. 40.*

6 Vnde vt Rota censeat dandam esse declaratoriam, necesse est, quod executoriales fuerint legitimè intimatæ. Innoc. *in cap. fin. n. 3. vers. Alias autem, de eo qui mittitur in possess.* Roman *cons. 482. n. 5.* Rot. *dec. 25. de sent. excomm. in antiq.* Felin. *in c. cum ei, n. 14. de*
7 *appellat.* † & postea seruati quatuor termini ad docendum de paritione iuxta stylum Tribunalis, quibus iam elapsis, remanet probata negatiua paritionis. Feliu. *in c. Rodulphus, n. 41. de rescript.* Vestr. *d. cap. vlt. n. 19.* Rot. *in Ianuen. separatione thori, 8. Martij 1617. coram R. D. meo Coccino Decano, & in Bracharen. Thesauraria, 10. Martij 1534. coram R. P. D. meo*
8 *Pirouano*, † ea qua desumitur contumacia, & per eam censuræ relaxantur, *c. 1. in fine, ut lite non contest.* Abb. *in cap. reprehensibilis, n. 2. de appellat. & in cap. 1. n. 10. de iudic.* Cassad. *dec. 5. n. 7. de constitut.* Mohed. *dec. 1. de sent. excomm.* Rot. *in Cordub. dimidiæ portionis, 1. Iulij 1630. coram R. P. D. Merlino*, quod passim seruatur contra rebelles, & inobedientes, vt *in Burgen. præeminentiarum, 8. Iulij 1582. coram Card. Seraph. inter eius decisiones impressas, dec. 439. n. 1. & dec. 1113. n. 3. part. 2. recent. decis. 591. n. 5. & coram Duran. decis. 311. à num. 1. part. 2.* vbi declarat, si dicti quatuor termini sunt seruati, eo ipso censeri probatam non paritionem, quando per illum, qui parere debet, est aliquid explicandum, vel faciendum, & non docetur illud fecisse: secus tamen si non teneatur quicquam explicare, aut aliquem actum positiuum facere, sed solùm nudam patientiam præstare, quia tunc illa pro sufficienti paritione habetur. Nam Rotæ stylus est vt seruatis quatuor terminis solitis ad docendum de paritione, & non docto, detur declaratoria, vt multis decisionibus probat Theod. de Rub. *d. verb. declaratoria littera, §. 1. in princ.* vbi *in §. 2.* tenet quod quando sumus in facto notorio, ad euitandum circuitum declaratoria non requiritur de stylo Rotæ, & §. 3. refert quod Rota non consueuit concedere litteras declaratorias quando præsumitur quod censuræ sint contemnendæ, vt solet contingere in quibusdam Tertis Sedi Apost. non admodum affectis, ne ejusdem Sedis Apost. vilescat auctoritas.

9 Verùm per edictum procedi poterit ad intimationem executorialium huiusmodi, concurrentibus ad sustinendum actum tribus de Iure requisitis, nempe iurisdictione, causa, & ordine iudiciario.

10 Iurisdictio concurrere debet, quia Rota non procedit in hac, similiue causa ea ordinaria iurisdictione, sed vigore particularis rescripti, vt posset procedere per edictum, constito de non tuto accessu, quod licèt non requireretur si versaremur in foro Cæsareo, *per auth. qui semel, C. quomodo, & quando Index*, Felin. *in cap. quoniam frequenter, n. 13. vt lite non cont.* attamen de Iure Canonico necessarium erat per *Clem. dudum, de iudic.* vbi glos. *in verb. Papa, & seq.* notant Felin. *in d. cap. quoniam frequenter, n. 13.* Rot. *in addit. decis. 8. de dolo, & contum. in nouis*, Vant. *de nullit. tit. ex defectu citat. n. 126.* & Rota idem seruauit, & seruat *in d. Ianuen. separationis thori, 8. Martij 1627. & in eadem causa, 16. Februarij 1631. coram R. D. meo Coccino Decano, & in d. Bracharensi Thesauraria.*

Causa ex qua potest per edictum procedi, est ex- 11
pressa in Commissione, constito de non tuto accessu, quemadmodum de Iure requiritur. *Clem. 2. de iudic.* Bart. *in Extrauag. ad reprimendum, in verb. per edi-*
ctum, in princ. † & sufficit ad hunc effectum, vt testes 12
deponant se credere esse impossibile, vel saltem non tutum citare partem in domo, Rot. *dec. 22. n. 2. de rescript. in antiq.* vbi quod ita seruatur in Rota, *addit.*
ad dec. 5. n. 3. & 4. de rescript. in nouis, † vbi quod suf- 13
ficiunt etiam testes singulares, & satis est informatio summaria, Bart. *in d. Extrauag. ad reprimendum, in verb. per edictum, n. 4. vers. Puto tamen*, & Rota seruat
† tunc dici accessum non tutum, quando citationes 14
non possunt exequi sine licentia Principis secularis, quod vulgò dicitur, sine *Placet*, vt fuit consideratum *in dicta Ianuensi separationis thori, 8. Martij 1626.* vel quando aduersatiua habuit recursum ad Iudices laicos pro impediendo processu, & ne personaliter citaretur, qui nedum sufficeret pro causa non tuti accessus, sed ad hoc vt posset dici personaliter citatus. Bald. *in d. c. quoniam frequenter, § porrò, n. 2. vt lite non contest.* prout aduertit Rot. *in Ianuen. census, 10. Ianuarij 1614. coram R. P. D. meo Pirouano, & in D. Bracharen. Thesauraria*, fuit dictum quoad hoc propositum constare de non tuto accessu, ex quo in Regno Lusitaniæ non poterant exequi huiusmodi mandata & decreta Rotalia, & alia quæ ab Vrbe hac de re transmissa fuerunt, absque Iudicis Regiæ Coronæ beneplacito, vel ea quo creditur difficile, propter pœnas in Regiis litteris comminatas, vt quis non audeat talia mandata intimare.

Ordo de iure requisitus debet ad vnguem obser- 15
uari; ad effectum enim, vt legitimè procedatur per edictum quoad telam iudiciariam citationes debent fieri in duobus locis publicis in Curia, & duobus aliis vicinis in partibus, etiamsi non sint de vicinio-
ribus, Achil. *dec. 15. de dolo.* † Et citationes origina- 16
les debent affigi, legi, & dimitti affixæ per aliquot horas in valuis Ecclesiæ maioris, Cassad. *dec. 1. n. 2. & dec. 6. de dolo, & contum.* Rot. *dec. 5. de rescrip. in nouis*, Ægid. *dec. 144.* Put. *dec. 264. lib. 1. in correctis*, Vestr. *in praxi, lib. 4. c. 3. n. 4. & addit. ad Rot. d. n. 5.* plura deducit ad materiam, & postmodùm debet dimitti copia affixa detrahendo originalem, postquam per aliquod tempus affixa fuerit, vt fuit resolutum *in dictis Ianuen. separationis thori, & Bracharen. Thesauraria*, quamuis Put. *dec. 37. lib. 2.* in correctis ex sua sententia, non autem Rotæ dicat, non requiri dimissionem copiæ quando originaliter fuerunt lectæ.

Non requiritur de forma, quod affixiones fiant 17
in loco viciniori, aut vicino, sed sufficit, quod fiant in confinibus temporalis ditionis Pontificiæ, quamuis adsint intermedij status aliorum Principum, sine quorum etiam placito non possent forsan exequi huiusmodi citationes, & in terminis dictæ *decis. 15.* Achil. *de dolo, & contum.* cùm non adesset tutus accessus in ciuitate Beneuentana fuerunt commissæ affixiones factæ in ciuitate Veliterna. Et *in dicta decisione Ianuensi separationis thori, 8. Martij. 1627.* cùm non esset tutus accessus in ciuitate Ianuensi, fuerunt affixiones factæ in ciuitate Montis Falisci, & Aquipendij. Et in terminis dictæ decisionis Bracharensis Thesaurariæ fuerunt factæ affixiones in ciuitate Tipherni, & in terra Aquipendij.

Vnde ex his iam facilè cognosci poterit, qualiter 18
& quando per edictum sit procedendum, & intimari debeant executoriales, & mandata sacræ Rotæ, ne eius iurisdictio vnius cauillationibus, & subterfugiis impediatur, & iustitia iniquè retardetur, quæ omnia doctissimo

doctissimorum Aduocatorum iudicio pro mea dirigenda causa consideranda proposui, & per eos maturo habito consilio, ita fuit resolutum, & per sacram Rotam meritò decisum, à qua in consulendo & decidendo non est recedendum. Quicquid reclament nebulones illi discordiarum amatores, inobedientes, & seductores. Miror valde cùm video pro vnius particulari interesse, seu alio quocumque mundano respectu Apostolica mandata, & censuras contemni cum maximo Ecclesiasticæ iurisdictionis dedecore, & animarum detrimento, & aliquando sub necessariæ defensionis titulo arma iniquitati ministrari; quod nec politicæ decet gubernationi, minus enim malum est, quod in tali casu priuata persona incommodum aliquod patiatur, quàm vt Reipubl. pax perturbetur, & quod principalius est, reuerentialis timor, & obedientia, quam omnis Christianus in Sedem Apost. habet, aliquatenus relaxetur, cùm pax & vnio ad felicem spiritualis, & temporalis gubernationis statum maximè deceat, & tanquam necessarium fundamentum interuenire debeat, c. 1. 23. q. 4. c. *hac quippe* 3. *q. 6. l. congruentius, C. de patria potest. l. si id quod, §. si quas serui operas, ff. de don. inter vir. & uxor. l. cùm pater, §. dulcissimis, ff. de legat.* 2. Doctores *in proœm. decretal. in verb. Rex pacificus*, vbi ego ipse *in collect. n.* 55. Guill. Rub. *in tract. de iustitia, & iniustitia, c.* 15. Mart. Laudens. *in tr. de confœd. Principum, per totum*, Chass. *in catalogo gloriæ mundi, p.* 5. *consid.* 26. Burgos de Paz *in proœm. legum Tauri, n.* 10.

19 Quæ olim Maiores nostri in his obseruarunt, modò retinere studeamus, si dissensiones, & scandala in populo euitare volumus, vt admonet Pontifex in *c. consuetudinis, de consuet.* ibi, *Et plerumque discordiam pariunt nouitates, & in c. fin. de consang. & affin.* ibi. *In hac causa consultius duximus multitudini, & obseruatæ consuetudini deferendum, quàm aliud in dissensionem, & scandalum populi statuendum, quadam adhibita nouitate, & in Extrauag.* 1. *§. sanè, de priuil.* ibi. *Nec mirum, quia plerumque pariunt nouitates discordiam, præsertim dum ab eo, quod diu æquum visum est, per nouam constitutionem receditur*, &c. S. August. *epist.* 128. dixit: *Ipsa mutatio consuetudinis, etiam quæ adiuuat vtilitate, nouitate perturbat.* Cornel. Tacit. *lib.* 15. *annal. Super omnibus negotiis melius atque rectius olim prouisum, & quæ conuertuntur, in deterius mutari*: optimè Iustus Lipsius, *lib. 4. politic. c. 9. & lib. 6. c. 3.* referens post Dion. Cassium *lib.* 52. saluberrimum Mœcenatis monitum ad August. *Optimum esse inimicitias omnes, & ambitiosa certamina prorsus exscindere, atque adeò nec nomina noua, aut aliud quid permittere, ex quo possint oriri discordia.* Ad hoc propositum multa cumularunt Ioan. Andr. *in c. dilecta, n. 2. de excess. Prælat.* Anch. *cons.* 158. *n.* 4. Nauar. *cons.* 15. *de rebus Eccles. non alien. n. 5. & cons. 17. de voto, n.* 5. Rebuff. *in rub. de rescript. n.* 55. *vers. Item in rebus, & in tract. nomin. q. 5. n.* 3. 4. Greg. Lopez *l.* 53. *gloss. 2. tit. 10. p. 5.* Menoch. *de præs. lib. 5. præs. 34. à n.* 2. Ioan. à Coehier. *in thesauro politic. lib. 2. c. 4.* cum aliis per me adductis *in tr. de Iure Eccl. Vniuerso, lib. 1. c. 39. §. 2. n. 196. in fin.*

Toletana Diuortij.

Sæuitia viri aduersùs vxorem qualis, & quanta sufficiat ad tribuendam iustam causam diuortio, necnon restitutioni dotis, & lucri? Et an eidem vxori debeant integrè restitui bona, quæ ei euenerant ab eius filio præmortuo, & ex primo marito suscepto?

Barbosa Vota decisiua.

VOTVM IX.

1 *Sæuitia viri vbi tanta est, vt nulla securitatis cautio sufficiat, rectè pronuntiatur super separatione thori.*

2 *Iudicis arbitrio positum est dignoscere, an & quando sæuitia viri tanta sit, vt trepidantem vxorem non deceat committere fragilitati cautionum.*

3 *Diuortio iustam causam quæ odia & simultates tribuant.*

4 *Diuortio causam tribuunt percussiones graues, & atroces.*

5 *Metus minor requiritur in muliere, quàm in viro.*

6 *Metus solus futuræ sæuitiæ, & alicuius grauis mali sufficit ad diuortium.*

7 *Thoras separandus ob insidias solùm, quas vitæ vxoris maritus veneno machinatus est.*

8 *Sæuitiæ ratione non licet mulieri sine Iudicis auctoritate discedere, nisi quando maritus esset armis sanus, & esset periculum in mora.*

9 *Vxor potest sequestrari pendente lite inter illam, & maritum super separatione cohabitationis.*

10 *Venenum an fuerit propinatum, statur Medicorum attestationibus.*

11 *Indicia sola sufficiunt in probando crimine propinati veneni.*

12 *Quæstio non repetitur, nisi indicia sint grauissima.*

13 *Testes singulares admittuntur quando tendunt in vnum.*

14 *Vxori non est credendum de sæuitia viri, nisi probet.*

15 *Testium depositiones emanata in causa criminali inter easdem personas probant in ciuili.*

16 *Dotis restitutio est sequela iudicii separationis culpâ viri procedentis.*

17 *Bartoli originalis doctrina refertur, & reprobatur numeris seqq.*

18 *Pater & mater æqualiter filiis succedere possunt, nulla habita distinctione à quibus personis bona ad filios peruenerint.*

19 *Doctores plures referuntur hanc sententiam tenentes.*

20 L. quod scitis, §. sin autem, C. de bonis, quæ lib. *declaratur.*

21 *Filius in bonis aduentitiis, & reliquis omnibus ante Iustinianum non habebat hæredem ab intestato, sed pater statim illa omnia tanquam peculium filij occupabat iure patriæ potestatis.*

22 *Intellectus plures habet* d. l. quod scitis, §. sin autem, C. de bonis quæ lib.

23 L. de emancipatis, §. exceptis, C. de legit. hæred. *declaratur.*

24 *Frater vterinus an succedat fratri in bonis à matre profectis, excluso fratre consanguineo.*

MARIA fuit ab Antonio eius marito multis, & actibus iniuriis, ac minis de occidendo sæpiùs affecta, & nonnunquam insidiis eius vitæ per venena mortifera propinata, ex quo inter eos odia & simultates ferè implacabiles intercesserunt; vnde dicta Maria egit pro diuortio, & lata sententia per D. Vicarium super separatione thori, ac restitutione dotis, & lucri, & causa in gradu appellationis per Illustrissimum, & Reuerendissimum D. Nuntium mihi commissa, dubitaui an illa sententia esset confirmanda, vel infirmanda, & in omnibus confirmandam esse censui, ex sequentibus.

Certa est in Iure nostro conclusio, quod vbi sæuitia viri tanta est, vt nulla securitatis cautio sufficiat, rectè pronuntiatur super separatione thori, *c. ex transmissa, vers. Si autem capitali odio, & cap. litteras, §. si verò tanta, de restitut. spoliat.* vbi Abb. *n.* 7. Menoc. *cons.* 299. *per tot.* D. Barbos. *in rub. ff. soluto ma-* 1

trim.part.2.num.26.& 27.Gutier.Canon.lib.1.q.14.
n.7. Aldobrand.cons.71.n.1.cum seqq. Farin. in praxi crimin.quæst.143.num.129.& 225. Sanch.de matrim.lib.10.disp.18.n.12.Rot decis.193. num.5.post vol.2.cons.Farin.& latè fuit dictum in Toletana separationis thori,20.Nouembris 1596.coram Card. Pamphilio sen. & in Romana, seu Interamnen. separationis thori,22.Decembris 1602. coram eodem.

2 Sed quoniam in arbitrio Iudicis positum est dignoscere, an & quando hæc sæuitia viri tanta sit, vt uepidantnn vxorem noo deceat committere fragilitati cautionum, Gutiec. d. cap.24.num.10. Seraph. dec.226.n.1. Sanch. d.disp.18. n.12. Basil. Pont. de matrim.lib.9.cap.23.n.5.ad fin. Rot.dec.39.num.2.& dec.156.n.3.post volum.2.

3 Ego igitur in hoc casu interposui arbitrium pro separatione, quoniam dictus Antonius insidias vitæ
eius vxoris parauit per venenum, minatusque fuit il-
lam occidere, cùm minas præ terribili ingenio sole-
ret exequi, maximè cum his minis accederent inio-
riæ, & aliæ malæ tractationes, quæ exceduot termi-
nos leuis correctionis in vxorem permissæ: vnde ex
iis dubitari non poterit, quin odia & simultates in-
tercesserint ferè implacabiles, quæ tribuant iustam
causam diuortio, l.consensu, auth.sed nouo iure, C. de
repud.d cap.ex transmissa,& d.cap.litteras, in fine, de
restit.spoliator. Franc.Marc.decis.738. pars.2. Aldo-
bran.d.cons.71.ferè per tot. Gutier.d.cap.24. num.8.
latè Farin.d.quæst.143.num.145.Sanch d.disp.18.n.6.
Basil.Pont.d.cap.13.n.5.Rot.in praallegata Romana,
seu Interamn. separationis thori, coram Card. Pam-
philio sen. & post 2. vol.consil.Farin.d.decis.156.n.1.
4 & decis.371. & decis.194. num.5. † Et addit Farin.
lib.1 cons.157.num.6. & 10. ad diuortium huiusmo-
di sufficere percussiones graues & atroces, veluti si
essent sanguinolentæ, aut ex illis semel abortus
sequutus fuerit; provt enim citat Basil. Pont. d.nu-
mer.5. qui in vers. verùm, subdit negari non debere
iudicium de sæuitiæ qualitate esse arbitrarium, &
multùm in hoc posse Iudicis arbitrium, qui immo-
deratam sæuitiam, & molestam tractationem iudi-
5 cabit, attenta qualitate personarum, † & fœminæ,
quæ vexatur; vnde in mulicee tanquam sexus, &
ingenij imbecillintis minor metus requiritor, quàm
in viro,gloss. verb.metus,in cap.cum locum,de sponsal.
& fuit ponderatum in dicta Toletana separationis tho-
ro,coram Card. Pamphilio sen. sufficitque vt metus ia
sit, qui cadat in mulierem constaotem,Præpos.in cap.
causam, il 1. num.7. de offic.deleg. Gregor.decis.374.
num.7. & 8.

6 Immò ad hunc effectum sufficit solus metus futuræ sæuitiæ, & alicuius grauis mali, l.metum, ff. quod metus causa,glos.verb.capitales, in l.licet, ff. de recept. arbitr. Abb. in d. cap.ex transmissa,num.2. vers. Hoc etiam fit,Aldobrand.d.cons.71.n.17. Sanch.d.disp.18. num.10. & 19. plenè Farin. d. quæst.143.num.140.

7 † io causa autem præsenti tot sanè concurrunt, vt
sine nota leuitatis incurrere valeant timorem Mariæ,
ne ad virum interim reuertatur, subiiciatque se peri-
culo necis, præcipuè ob insidias, quas vitæ vxoris
maritus veneno machinatus est, quæ solæ sat essent,
vt absolutè thorus separandus foret, ex congestis
8 per Farin. d.q.143.n.144. † Et quamvis ratione sæ-
uitiæ non liceret illi sine iudicis auctoritate discede-
re, cap.porro,& c.significasti,de diuort.tamen quando
maritus esset nimis sæuus, & esset periculum in mo-
ra, provt in casu nostro, tunc discessus permittitur,
d.cap.litteras, Basil.Pont.d.cap.23.num.7.subdens in
hoc casu locum non habere restitutionem spoliati
propter imminens periculum, sed recepta per iudi-
cem incontinenti probatione oblata per fœminam,
in loco honesto deponi debere: & num.31. resoluit
† pendente lite inter maritum, & vxorem super sepa- 9
ratione cohabitationis, sequestrari posse vxorem de
Iure non tantùm apud honestas matronas, sed etiam
apud Monasterium, nisi probetur aliqua vxoris in-
firmitas, quæ id impediat.

Fuisse autem Mariæ venenum propinatum, inferebant plura graoia accidentia, & symptomata, quæ 10
Maria passa fuit, per me considerata, & comprobata
per attestatiooes Medicorum, quibos vt io arte peritis standum esse in puncto tradunt Caball. crimin.
resol.181.num.3. Anton. Gom.var.tom.3.cap.3.n.3.
ad med.vers.Vnde in hoc casu. † Et maritum huius de- 11
licti auctorem arguebant plura, ac vrgentia indicia,
quæ sola hoc in crimine atrocissimo, & difficilis
probationis sufficere scribunt Bossius de delict.num.
10.& seqq. Clar. in pract.§.fin.quæst.4.n.4.& q.66.
in princ. Decian. in tract.crimin.lib... cap.24.num.4.
Mandel. cons.72.num. 2. † valdè enim confirmata ex 12
tortura contra eundem maritum repetita, cùm quæ-
stio non repetatur, nisi indicis sint grauissima, Farin.
de indic. & tortur.quæst.138. n.79.ad med.& num.81.
vbi de communi.

Non obstat, testes videri singulares, quia omnes 13
bene tenduot in hoc vnum, quod maritus solitus
fuerit contra vxorem insæuire, illius vitæ insidias
parauerit,atque in necem conspirauerit. Vode testes
etiam singulares admittuntur, vt plenè per Aldobr.
d.cons.71.num.5.& per tot.lib 1.Gregor.d.decis.374.
n.21.Rot.decis.156.n.2.post vol.2.Farin.Basil.Pont.
decis.33.n.6. † vbi etiam aduertit, non esse creden- 14
dum vxori de sæuitia viri, nisi probet, neque esse suf-
ficientem probationem, quod cum alia vxore sæuus
fuerit; potuit enim ex aliis causis cum illa interce-
dere capitale odium, quod ad quæstionem cum alia
non multùm facere.

Nec obstat, quod huiusmodi testium depositio- 15
nes, & probationes emanauerint in causa crimina-
li, & ideo non probent io causa ciuili, quia immò
inter easdem persooas probant etiam in ciuili, cùm
exactiores probationes reqoirantur in iodicio cri-
minali: ita Bart. in l.2.§.hoc edicto,num.5.de vi bon.
raptor. Socin.sen. cons.60.num.3.lib.4. Ruin. cons.4.
num.5.lib.4. Rot.in Nepesina dotis, 4.Iulij 1601.coram recolendæ mem. Cardinali Millino, & in Anconitana terrarum,20.Maij 1622. coram bonæ mem Vbaldo, præsertim cùm dictæ probationes fuerint publicatæ coram Iudice, vt per Alex. in l.2.num.24.vers.
Ex quo infertur,C.de edendo, & repetita eadem dicta testium cum interrogatoriis mariti, qui citatus nihil amplius facere poterat, quàm exhibere interrogatoria cum quibus testes essent examinandi, maximè verò ad effectum concedendi separationem, pro qua sufficit metus futuræ sæuitiæ cadens in constaotem mulierem, qui relinquitur arbitrio iudicantis, Gregor. d. decis.374. num.12. Nec aduersatur decis. in Bonon. separationis thori, 11.Februarij 1608. coram Pena, quæ est decisio 150. post vol.2. consil. Farin. quoniam ibi nec testes examinati fueront cum interrogatoriis partis, nec ex omnibus circuostaotiis ita apparebat de rationabilitate metus vxoris, & de periculo eius vitæ, provt hîc apparet.

Data autem iustitia sententiæ quoad thori separa- 16
tionem ex prædictis, illa quoque confirmanda venit
quoad restitutionem dotis, & lucri, cùm restitutio
dotis, & donationis propter nuptias sit sequela iudi-
cij separationis colpâ viri procedentis: ita Seraph.
decis.1308. & 1315. quæ sunt etiam impressæ apud
Farin. sub decis.134. & 135. post d.lib.2. cons.Farin.
& idem fuit firmatum in præallegata Romana seu Interamn.separationis thori, 11.Decembris 1602. coram
Card. Pamphilio sen. confirmata 27. Ianuar. 1603.

coram

coram eodem,& inter recentior. decis.706. num.3 p.1. Addit. Basil. Pont. *citato loco,n.12.* quamvis diuortium fiat ob sæuitiam vxoris, non ideo dotem amittere (nullum enim dubium est parem vtriusque in hac re causam esse, si vxoris sæuitia in virum probetur, ex eodem Pont. *num.8.*) Nam licèt *in cap.plerumque, de donat. inter*, statuatur mulierem dotem amittere quando eius culpâ sequitur diuortium, nihilominus tamen hoc procedit, quando culpa vxoris, quæ dedit diuortio causam, est ex illis propter quas Iura exprimunt dotem amitti, qualis est adulterium, & mors.

17 Major dubitatio versatur circa restitutionem nonnullorum bonorum, quæ processerant à filio dictæ Mariæ, & alterius primi mariti, qui filius nullis superstitibus liberis paulò ante decesserat. Prætendebat enim Maria, bona illa effluxisse à sua linea materna, & ideo debere in illis succedere in totum, Antonio eius marito secundo excluso, proindeque sibi restituenda fore, iuxta doctrinam originalem Bart. *in l.quod scitis,§.sin autem,in princ.C.de bonis, qua liber.& in l.post dotem,num.36. ff.soluto matr.& in auth.itaque, n.2. C.communia de success. & in cons. 18.in vlt.dub.n.4.* quam sequuti sunt plures, vt per Castr. *in d.§.sin autem, num.2.* Ias. *in d.l.post dotem, n.106.* Rom. *cons.40.n.5.* vbi dicit opinionem Bart. esse veriorem, Bened. *in c.Raynutius, in verb.vxorem, n.74.de test.* Boër. *decis.192.n.3.vers.Ergo à fortiori,* plures congesti à Gabr. *commun.tit. de success.ab intestato,concl.3.n.1.& 3.in fine,* qui testatur de magis communi, & secundùm hanc opinionem Bart. fuit iudicatum *in Senatu Pedemont.* prout refert Thesaur. *decis.27.in fine, & n.4.* asserit hanc sententiam esse veriorem, communiorem, & æquiorem, & de obseruantia aliorum Tribunalium testantur Marta *in tract.de success. legali,part.2.q.5.art.1.n.7.* & plures alij ab his Auctoribus cumulati.

18 Verùm contrarium, immò quod pater, & mater æqualiter filiis succedere possunt, nulla habita distinctione à quibus personis bona ad filios peruenerint, & quod etiam pater in maternis, & mater in paternis pro medietate admittatur, probat text. *in auth. defuncto, C. ad Senatusconf. Tertyl. & auth. de hered.ab intest.venien.§.si autem plurimi,* vbi Iustinianus generaliter, & indistinctè largitur parentibus paternis, ac maternis æqualem filiorum successionem, nullumque discrimen constituit bonorum vnde filiis prouenerint, & tamen Iustinianus, qui in principio dictæ *Auth.de hered.ab intest.* profitetur se claram, & distinctam enucleationem circa successiones promulgare, si reuera hæc bonorum ratio habenda fuisset, probabiliter huiusmodi distinctionem bonorum non prætermisisset, vel non ita absolutè, nec toties, ac ita oscitanter inculcasset hanc æqualem successionem parentum in hæreditate filiorum. Ampliùs videtur, quod Iustinianus respuerit hanc bonorum distractionem, & patrimoniorum separationem, dum *in §.si autem plurimi,* vtitur verbo vniuersali, *hæreditatis,* ibi, *Si autem eundem habent gradum, ex æquo inter eos hæreditas diuidatur,* & *in §.si verò,* ibi, *Si autem pater, aut mater fuerint, diuidenda inter eos quippe hæreditate,* quod verbum, *hæreditatis,* complectitur omnium, & singulorum bonorum, ac quorumcunque iurium species, quæ penes defunctum reperiebantur, *l. hæreditas, ff. de regul. Iuris, l. aliud, ff.de verb. signif.* Si autem ad matrem spectat medietas quorumcunque & singulorum bonorum apud filium defunctum existentium, non ideo in illius successionis diminutionem separanda sunt bona ex linea paterna ad filium iam profecta.

19 Quare hanc partem contra Bartolum, & sequaces amplexi sunt Rayner. de Foroliu. Dyn. Cin. & Alberic. *in d.auth.defuncto,& in d.l.quod scitis,§.sin autem,C.de bonis quæ lib.* & omnes alij Doctores antiqui, qui fuerunt ante Bart. vt animaduertunt Thesaur. *d.decis.27.n.2.vers.Contrarium,* Marta *de legali success.p.2.q.1.art.1.n.7. vers. Contrarium.* Et eandem sententiam post Bartolum ipso reprobato tenuerunt Bald. *in d.auth. defuncto,n.3.& in d.l.quod scitis,n.4.& 5.& in cons.31.n.2.lib.2.* qui de communi testatur. Fulg. *in d.l.quod scitis,n.7.& 8.* qui acerrimè examinat articulum, & monet intrepidè tenendam hanc opinionem, Salicet. *in auth. itaque,C. comm.de success.n.2.vers. Ego dubito,* & Bellapert. *ibidem in medio, vers. Sed quæritur,* Corn. *in d. l.quod scitis,n.3.& 4.* & latiùs *cons.94.n.5.lib.1.* vbi *in vers. In hac parte,* notat Doctores Bartolo aduersantes loqui magis accuratè, & digestè, & *cons.286.n.3.cum seqq.vsque ad finem,lib.1.* & clariùs *cons.265.lib.4.per tot.* ibidem acriter tuetur Cuman. *cons.123.per totum,* cui accesserunt Fulgos. & Ansald. de Murina, Nicol. de Vbaldis *de successión.ab intest.part.2.n.4.* Couar. *in epitom.de success.ad intest.n.2.* vbi *in vers. Alioquin,* asserit opinionem Bartoli esse falsam, Anton. Gom. *l.6. Tauri, num.8.* qui in fine dicit hanc esse veritatem, Spin. *in specul. testament.glos.1. princ. num.32.* Ioan. Rojas *in epitome success.cap.29.n.38.& 39.* vbi quod hæc opinio seruatur in praxi, latè Phanuc. *de inuentar.part.2.num.11.* qui veriorem, & crebriorem appellat, Mynsinger. *practic.obseruat.cent.6.cap.55.* Matiens. *ad rub.tit.8.gloss.3.n.17.lib.5. nova Recop.* P. Molin. *de iustit.tract.2.disp.163.vers. Contrarium,* Crass. *§.successio ab intestato,quæst.22.n.5.* Andr. Fachin. *controu.Iuris lib.7.cap.4.* Hieronym. Treutler. *in disput.selectis,disp.16.thesi 4.lit.C.* Constant. Capreol. *de success.ab intest.lib.2.num.11.12.& 17.* vbi inquit hanc esse veriorem sententiam, & in iudicando amplectendam, Valentin. Forster. *de success.lib.7. cap.4.concl.4.à num.12.cum seq.vsque ad num.22.* vbi omnibus argumentis pro Bartoli distinctione ponderatis respondet, Fontanel. *de pactis nuptialib.claus. 4.gloss.24.n.59.cum seqq.* qui sexcentos alios in idem placitum conspirantes cumulat: eleganter, vt solet, D. Barbos. *in d.l.post dotem n.66. vers. Nihilominus,* vbi ait Bartoli opinionem non videri probabilem, *& num.seq.vsque ad n.73. vers. Ex hac igitur.* Et demùm ita fuit etiam iudicatum contra Bartolum *in Camera Imperiali*, & in Rota Sebensi, vt fidem faciunt Mynsing. & Phanuc. *citatis locis.*

Qua retenta opinione vt veriori, & magis com- 20
muni Doctorum calculo recepta, non obstat text. *in l.quod scitis, §.sin autem, C. de bonis qua lib.* quem Bart. & illius asseclæ singularem pro illorum sententia appellant, & potissimùm illo innituntur: quoniam omisso, quod secundùm opinionem Cyni, Dyni, Raineri de Foroliu. & Bald. *in d.auth.defuncto, n.4.& in d.l.sin autem,n.4.in fin.* & Corn. *ibidem,& cons.265. n.2.vers.Et posito,lib.4.* & aliorum, dispositio *d.§.sin autem,* fuit correcta per *d. auth. defuncto*, & per *§.si autem,auth.de hæred.ab intest.* vbi in principio *d.auth.* Imperator expressè irritas facit omnes priores dispositiones circa successiones ab intestato, quæ illius authenticæ sanctioni aduersarentur, ibi: *Prioribus legibus pro hac causa positis vacantibus de cætero ea solum seruari, quæ nunc constituimus.* Et omisso etiam quod aliqui existimarunt, text. *in d.l. quod scitis,§.sin autem,C.de bonis qua liber.* procedere solùm in lucris nuptialibus, non autem in aliis bonis, vt obseruarunt Bald. *in d.l.quod scitis,n.5.* Cou. *in epit.de success. ab intest,num.2.* qui notat ex *d.l.quod scitis,* non iustificari distinctionem Bartoli, & idem fatentur Pontan. *in d.l.quod scitis,* Corn. *cons.286. num.3.lib.1.*

&

& Thesaur. *d. dec. 27. n. 3. vers. Et quamuis*, vbi licèt Bartolo faueat, ingenuè tamen agnoscit pro Bartoli opinione nullam adesse Iuris decisionem. Respondetur, quod revera non applicatur dictus text. quia ibi non erat controuersia inter ascendentes paternos, & maternos circa successionem descendentis, sed erat solùm inter patrem, & auum paternum; vnde rectè definitum fuit, patri vti proximiori debitam esse iure hæreditario successionem filij, auo autem paterno dari retentionem vsusfructus, quem vsque ab initio viuente ipso nepote ratione patriæ potestatis fuerat consequutus. Et hic fuit intellectus Cyni, Dyni, Rainer. Alber. & aliorum omnium antiquorum, quos suprà retuli, & Corn. *d. cons. 286. n. 4. vers. Nam communiter, lib. 1. & in d. l. quod scitis, n. 3.* vbi verissimum appellat, & amicum litteræ, & eundem comprobant Cou. Phanuc. Fachinæ. & D. Barbos. *locis præallegat.*

21 Nec vis est facienda in illis verbis, quæ ad ipsum ex matre, vel ab eius linea prouenerint, quasi quod discrimen constituatur inter bona quæsita ex linea materna, & alia, & consequenter detur separatio, & distinctio bonorum, considerata per Bartol. & sectatores, quoniam ibi fit mentio solùm de bonis maternis, quia fortasse ibi filius, de cuius successione tunc agebatur, habebat solum bona materna, vel quia ante Iustinianum tempore Valentiniani, & Theodosij illius legis *quod scitis*, conditorum, filius in bonis aduenticiis, & reliquis omnibus non habebat hæredem ab intestato, sed pater statim illa omnia tanquam peculium filij occupabat iure patriæ potestatis *l. 2. ff. de castrensi pecul.* vbi Bartol. Castr. *in d. l. quod scitis*, & meliùs Fulgos. *num. 1. & 6.* Alberic. *in auth. Itaque, colum. 2. vers. Item secus, C. communia de success.* notat Matiens. *d. tit. 8. gl. 3. de success. ab intest. n. 4. lib. 5. noua recopilat.* (quod fuit postea immutatum à Iustiniano *in l. cùm oportet, C. de bonis quæ liber.*) In bonis verò maternis etiam de dicto tempore Valentiniani, & Theodosij erat speciale, quod pater non acquirebat pro peculio, nisi vsumfructum, iuxta *l. 1. C. de bonis mater.* quam condidit Constantinus, qui fuit ante dictos Valentinianum & Theodosium, & sic penes filium remanebat proprietas in bonis tantùm maternis, quia in reliquis & vsumfructum, & proprietatem, vt dixi, occupabat pater, seu auus ratione patriæ potestatis. Vnde ab iisdem Imperatoribus Valentiniano, & Theodosio solùm fit mentio de bonis maternis, quia nunc temporis defuncto filio de bonorum maternorum dumtaxat successione iure hæreditario agi poterat, iuxta sanctionem Constantini *in d. l. 1. C. de bonis mater.* prout distinguendo tempora ita explicat Phanuc. *de inuentar. part. 2. n. 11.* & clariùs D. Barbosa *in d. l. post dotem, n. 68. vers. Item aduerto, ff. soluto matrim.*

22 Demùm quicquid esset de præmissis, omnium certo certius videtur, quod ille text. *in l. quod scitis, §. sin autem*, habet varios intellectus; Bartolus enim, & cum illo sentientes interpretantur, quod loquatur & de patre matris, & sic auo materno, & de auo paterno. Antiqui verò Doctores, vt Baldus, & quotquot suprà enumerauimus, intelligunt, ut loquatur de patre, & auo paterno, & diuersimodè etiam legitur: in plerisque enim codicibus adest dictio, *idem*; in aliis verò desideratur, quæ dictio plurimùm confert ad intelligentiam dicti textus, qui adeò obscurus, & ambiguus visus fuit scribentibus, vt Salicet. ibi in fine affirmauerit, omnes Doctores vacillare in positione casus illius legis: vnde cùm apertissima sit dispositio *auth. defunctæ, C. ad Tertyllian. & §. si autem plurimi, authent. de hæredibus ab intestat. venient.* vt pater, & mater ad totam hæreditatem filij æqualiter admittantur, & certa sit regula, & conclusio, quod bona alicui prouenta illius, cui quæsita sunt, efficiuntur, & desinunt esse, & dici illius à quo prouenerunt, ne detur separatio, vel distinctio bonorum in eodem patrimonio, nisi in casibus à Iure expressis, vt supra probatum fuit, non videtur recedendum à dictis iuribus, regulis, & conclusionibus: nec inhærendum limitationi Bartoli, quæ deducitur ex text. valde dubio, & fortasse correcto, & qui varios intellectus & lecturas recepit ab Interpretibus; vulgatum est enim, legem quæ varios habet intellectus, & diuersimodè legitur, non rectè ad causarum decisionem allegari, iuxta theoricam eiusdem Bartoli *in l. in ambiguo*, vbi Socin. *ff. de rebus dub.* Menoch. *cons. 243. n. 56.* quo argumento vtuntur in specie Corn. *d. cons. 94. n. 4. vers. Nec etiam, & n. 5. versic. Non obstantibus, lib. 1.* & alij iam allegati.

Nec denique obstat *l. de emancipatis, §. exceptis, C. de legitim. hæred.* ex qua Bartoli sectatores deducunt, quod vterinus frater succedit fratri in bonis à matre profectis, excluso fratre consanguineo; quia respondetur vel non rectè ex dicto textu desumi illud axioma, & fortasse iuri esse dissentaneum, prout illud impugnant, & textum egregiè interpretantur Fachin. *d. lib. 6. controu. Iuris, cap. 1. per tot.* & D. Barbos. *in d. l. post dotem, n. 69. vers. Non obstat. & seqq.* Vel quatenus verum esset, illud axioma procedere in successione transuersalium, nec inde aptè inferri ad successionem ascendentium, quia hæc successio prælatiua est exorbitans, & extraordinaria, & contra naturam vniuersalis successionis, quæ est vt pariter in omnibus bonis vocentur, nec fiat bonorum distinctio. Et est etiam contra omnia Iura, dum fingit defunctum habere plura patrimonia, vnde non est facienda extensio ad casus in Iure non expressos, vt pulchrè docuit Castr. *in auth. post fratres, la 2. C. de legit. hæred. n. 2.* quem sequuntur omnes, vt per Fontan. *de pactis nuptial. claus. 4. gl. 24. n. 68.* Vincent. de Franchis *dec. 59. n. 7.* & ita etiam respondet D. Barbos. *in d. l. post dotem, n. 7.* & Valentin. Forster. *de success. d. lib. 7. c. 4. n. 10.* & tangit Fachin. *d. lib. 6. c. 4. vers. Denique in casu nostro.* Quæ omnia eleganter ponderauit Rota *in Roman. success. 17. Iun. 1624. coram R. P. D. Merlin.* 23

Toletana Census.

Census constitutus pro iusto pretio, & æquiualente secundum tempus contractus, iniusto verò, & admodum inæquali, habito respectu ad tempus præsens, an sit licitus, & quid vice versa?

VOTVM X.

1 *Census constitutus pro iusto pretio, & æquiualenti secundum tempus contractus, est validus, quamuis ex postfacto valor adeò excreuerit, vt resultaret maxima iniquitas contra debitorem census.*

2 *Agrum emens pro iusto pretio (quantumuis paruum sit) rectè poterit postea fructus illius agri percipere ad quantumcunque valorem ascenderint.*

3 *Doctores plures referuntur suprà firmatam resolutionem tenentes.*

4 *Bona sua si quis Ecclesiæ donauit ea conditione, vt alimenta sibi præstaret pro tota vita, non reducitur obligatio ex eo, quod casualiter obligatus vixit plures annos.*

5 *Census rectè, & iustè constitui potest ad vitam ementis, etiamsi tanto tempore is superuixerit quod fructus excedant pretium solutum.*

6 Transi

6 *Transigens super futuro fideicommisso, cuius verificatio consistit in futuro euentu, non potest transactio rescindi ex superueniente verificatione fideicommissi, licet sit magni valoris.*

7 *Filia dote contenta non potest petere supplementum ex eo, quod facultates parentum nimium post renunciationem creuerint.*

8 *Priuilegium immunitatis non rescinditur per superuenientem onerum impositionem.*

9 *Census constitutio pro modico pretio, iniuste, & inaquali tempore contractus, erit vsuraria.*

10 *Census vsurarij dominium in Censualista residere non potuit, ac proinde tenetur restituere fructus perceptos.*

11 *Pretium iustum in bonis mobilibus illud dicitur, secundum quod communiter ea solent astimari in eo loco sine aliqua particulari affectione.*

12 *Pretium iustum in bonis immobilibus illud est, quod viginti annis reddunt ea bona, deductis expensis.*

13 *Pretium pro censuum venditionibus taxatur ex redditibus viginti annorum in Portugalia, & Hispania.*

14 *Consuetudo circa pretia statuenda attendi debet.*

PETRVS censum in frumento, aut fructibus bonorum suorum constituit certo pretio, soluendi scilicet annuè certas mensuras tritici, quæ successu temporis multùm in valore ascenderunt, & respectu prioris pretij videtur hodie contractus iniquus. Dubitatum fuit an nunc tutè possit Censualista illas mensuras tritici annuè percipere sine conscientiæ detrimento?

1 In hoc dubio sic distinguendum est: aut census
constitutus fuit pro iusto pretio, & æquiualente secundum tempus contractus, & ex postfacto valor adeò excreuit, vt resultaret maxima iniquitas contra debitorem census, veluti si mensura tritici valeat hoc anno vnum ducatum, cum tamen tempore contractus valeret tria regalia, aut duo, aut etiam vnum: quo casu tutè poterit censualista illas mensuras tritici annuè percipere ad quantumcunque valorem ascenderint, absque eo, quod aliquid inde
2 teneatur restituere, seu defalcare. † Cuius resolutionis aperta est ratio, quia emens agrum, seu fundum pro iusto pretio (quantumuis paruum sit) rectè poterit postea fructus illius agri percipere ad quantumcunque valorem ascenderint, nec tenebitur inde aliquid venditori restituere, vt constat, ex eo scilicet quod fructus rei propriæ percipit. Cùm igitur annuæ pensiones à censualista perceptæ sint veluti fructus census per eum empti, sequitur intentum: vnde quemadmodum censualistæ licitum est pensiones quamplures per complures annos percipere, quantumlibet plures sint, ita eidem licitum est pensiones easdem percipere, cuiuscumque valoris sint. Ita re-
3 soluunt Medin. † *in Cod. de restitutione, tit. de censu redimibili, fol. mihi* 167. *col.* 2. *vers. Sequitur amplius,* Nauar. *in comment. de vsur. q.* 30. *n.* 120. Virgin. *de censib. part.* 2. *n.* 48. *pag.* 63. *& part.* 3. *n.* 52. *pag.* 137. Madius *in tract. de censuum requisitis, in vers. Ad quintum, n.* 4. *&* 5. *pag. mihi* 152. Hieron. de Laurent. *Auenion. dec.* 66. *n.* 2. *& seq. & n.* 10. *vers. Anno* 193. Franc. Milanens. *Sicilia decis.* 6. *n.* 18. *cum seqq. lib.* 2. Franc. Martin. *in tract. de iure censuum, c.* 4. *n.* 113. Anton. Monach. *Lucensi decis.* 20. *n.* 7. *vers. Nec obstat,* Salon. *de iustit. & iure, tom.* 2. *tract. de censib. art.* 4. *controu.* 2. *vers. Emit Petrus, col. mihi* 1442. Salas *de censib. dub.* 55. *n.* 1. *vers. Suppono secundò, pag.* 514. Ludouic. Lupez *in instruct. negot. lib.* 1. *cap.* 56. *de censu temp. concl.* 3. *pag. mihi* 210. Ludou. Cenc. *de censib. part.* 2. *c.* 2. *quæst.* 1. *art.* 3. *n.* 14. *pag.* 6.

Quorum resolutio confirmatur etiam ex seqq.
Primò, quia si quis bona sua Ecclesiæ donauit ea 4
conditione, vt alimenta sibi præstaret pro tota vita, non rescinditur obligatio Ecclesiæ, nec reducitur, ex eo, quia casualiter alimentatus vixit plures annos, quia etiam potuit statim mori; & sicut Ecclesia potuit lucrari, ita debet damnum sentire, Natt. *cons.* 404. *n.* 31. *lib.* 3. Sigism. Scacc. *de commerc.* §. 1. *q.* 1.
n. 294. *cum seqq.* † Ex qua ratione censum rectè, & 5
iustè constitui posse ad vitam ementis, etiamsi tanto tempore is superuixerit, quod fructus excedant pretium solutum, tenent Gemin. *de vsuris commento* 3. §. 4. *n.* 96. Surd. *de aliment. tit.* 9. *quæst.* 11. *n.* 8.
Secundò, quia transigens super futuro fideicom- 6
misso, cuius verificatio consistit in futuro euentu, non potest transactio rescindi ex superueniente verificatione fideicommissi, licèt sit magni valoris, & pro transactione nihil, vel parum recipiatur, Doctores per text. *ibi, in l. fideicommisso, C. de transact.* Decian. *resp.* 39. *n.* 110. *vol.* 2. Pereg. *cons.* 5. *ad fin. lib.* 5. Fusar. *de substitut. q.* 296. *n.* 25. *& q.* 487. *n.* 19. *& cons.* 95. *n.* 22. *cum seqq.*
Tertiò, quia filia dote contenta non potest pete- 7
re supplementum ex eo, quod facultates parentum nimium post renunciationem creuerint, Mulin. *de primog. lib.* 2. *c.* 3. *num.* 29. Hieron. de Laurent. *d. dec.* 66. *num.* 10. *ad fin. vers. Hinc si filia,* Amat. *lib.* 1. *var. cap.* 23. *n.* 3.
Quartò, quia priuilegium immunitatis non re- 8
scinditur per superuenientem onerum impositionem, cùm sit causa accidentalis, Crauet. *cons.* 294. *ad fin. vers. Non obstat vltimum, & cons.* 439. *n.* 6. *vol.* 3. *& cons.* 707. *n.* 23. *&* 24. Roland. *cons.* 13. *ad finem, lib.* 3. Natta *cons.* 397. *n.* 14. *&* 15. Menoch. *cons.* 156. *n.* 34. *cum seqq.* Bursat. *cons.* 6. *n.* 77. Peregrin. *de iure fisci lib.* 1. *tit.* 3. *sub num.* 64. Glurit. *resp.* 1. *part.* 3. *n.* 101. *&* 102.
Vel census (vt ad secundam partem distinctionis 9
deueniamus) constitutus fuit pro modico pretio iniusto, & inæquali tempore contractus, & tunc illius constitutio erit vsuraria, vt probatur *in Extrauag.* 2. *de empt.* ibi, *certum competens pretium,* &c. Et in Bulla Pij V. incip. *Cùm onus, sub dat.* 14. *Kalend. Februarij* 1568. ibi, *iusto pretio, & in vers. Volumus,* ibi: *contractus sub alia forma posthac celebrandos fœneratitios iudicamus,* &c. Felician. *de censib. lib.* 1. *cap.* 6. *n.* 11. Molin. *de iustit. tract.* 2. *disp.* 590. *à princ.* Valasc. *cons.*
70. *ferè per tot.* Reinoso *obseru.* 16. † Et ideo census 10
dominium in censualista residere non potuit, ex adductis per S. Thom. 2. 2. *q.* 78. *art.* 3. *in fine,* Abb. *in c. vlt. de vsuris,* Sot. *de iustit. lib.* 6. *q.* 1. *art.* 4. Couar. *lib.* 3. *var. c.* 3. *n.* 6. Molin. *d. tract.* 2. *disp.* 326. *n.* 4. & per consequens tenetur restituere fructus perceptos, secundùm Nauar. *in man. cap.* 17. *n.* 248. Molin. *d. tract.* 2. *disp.* 375. *n.* 7. aliàs *vers. Hoc loco obserua.*
Sed tota difficultas modò reducitur in perscru- 11
tando, quod dicatur iustum pretium? Pro cuius solutione breuiter aduerto, attento iure communi faciendam esse differentiam inter bona mobilia, & immobilia, ita vt iustum pretium bonorum mobilium illud dicatur, secundùm quod communiter ea solent æstimari in eo loco, sine aliqua particulari affectione, ita procedit text. *in l. pretia rerum, ff. ad legem Falcid.* vbi Doctores, *l. si cùm fundus, ff. de legat.* 2. *l. septem, C. de erogat. milit. annona, lib.* 12. *l. si seruum meum, ff. ad leg. Aquil.* gloss. *verb. ad alium, in cap. cum causa,* vbi Abb. *c.* 2. *de testib.* Anania *in cap. in ciuitate* 13. *de vsuris,* Alciat. *in l. Propemodum, ff. de verb. signif.* Pinel. *in l.* 2. *part.* 3. *cap. vlt. n.* 17. *C. de rescind. vendit.* Cou. *lib.* 2. *var. c.* 3. *n.* 4. Valasc. *cons.* 43. *n.* 1. Cardoso *in praxi Iudicum, & Aduocat. verb. Pretium, n.* 5.

Molin.

Molin. *d. tract. 2. disp. 348. ad fin.* Rebellus *de oblig. Instit. lib. 9. q. 1. sect. 6. n. 32.*

12 Bonorum autem immobilium pretium iustum (inter quæ census huiusmodi computantur) illud est quod viginti annis reddunt ea bona, deductis expensis, *Auth. de non alien. rebus Eccles. §. quia verò Leonis, vers. Si verò alterius,* vbi gl. *verb. computatur, collat. 2. gl. fin. in auth. præterea, C. de sacros. Eccles. gloss. verb. iusta, in auth. perpetua, eod. tit. gloss. verb. ad aliam,* vbi Abb. *n. 3. in c. cum causam, de testib.* Cou. *lib. 3. var. c. 9. n. 5.* Pinel. *in d. l. 2. part. 3. c. 4. n. 19.* Surd. *cons. 151. n. 6.* Ioan. Garc. *de expens. cap. 9. n. 78.* Steph. Grat. *discept. forens. c. 545. n. 13. & vlt. & c. 742. n. 47.* Cardoso *d. verb. pretium, n. 4. & verb. census, n. 18. & verb. emptio, n. 54. cum seq. & verb. vsura, n. 10.* Felician. *d. c. 1. n. 16.*

13 † Et ita taxatur huiusmodi pretium pro censuum venditionibus in Regno Portugaliæ per quasdam litteras Philippi III. de anno 1615. quas refert Phœbus *tom. 2. dec. 111* & idem in regnis Castellæ lege cautum esse attestantur Ioan. Garc. *d. c. 9.*

14 *n. 8.* Gutier. *lib. 3. pract. q. 170. ad fin.* † Et hoc ipsum obseruat vniuersalis in illis partibus consuetudo, quæ in hac materia attendi debet, vt per Cou. *d. c. 9. n. 6. vers. quibus,* Felician. *de censib. lib. 2. c. 1. n. 76. vers. Quare,* Gasp. Roderic. *de annuis redd. lib. 1. q. 6. n. 2.* Molin. *d. tract. 2. disp. 385. n. 9. aliàs vers. Sententia contraria.*

Toletana Testamenti.

Testamentum primum habens clausulam derogatoriam, quando per secundum sit sublatum, & qualiter testator dicatur furiosus, & demens, vt exinde nullitas testamenti proueniat?

VOTVM XI.

1 *Testamentum primum ipso iure per secundum sublatum est.*

2 *Hæredibus in testamento institutis debetur immissio ex* l. fin. C. de edicto D. Hadr. *si productum fuerit in forma probanti, non vitiatum, &c.*

3 *Testamenti exemplum sufficit reproducere, si in publica forma traditum fuerit à Notario rogato.*

4 *Testatoris subscriptio non requiritur in testamento nuncupatiuo.*

5 *Testamentum primum, quod habet clausulam derogatoriam, non censetur per posterius reuocatum, si in eo de ea mentio non fiat.*

6 *Per verba,* sub quibuscumque verbis derogatoriis, *est sufficienter derogatum cuicunque clausula derogatoriæ etiam continenti verba, AVE MARIA.*

7 *Naturale est quem esse mentis compotem, furiosum verò & insanum accidentale.*

8 *Testamentum vt annullari possit ex capite dementiæ testatoris, opus est efficacioribus, & vrgentioribus probationibus de tempore conditi testamenti.*

9 *Debiti ordinis obseruantia, & scriptura compositio mentis integritatē denotant, sicut inordinatio defectū.*

10 *Coniectura nulla maior sanæ mentis quàm illa, quæ desumitur ex qualitate testamentariæ dispositionis.*

11 *Sacramentorum susceptio nonnisi hominibus sanæ mentis conuenit, & permittitur, & confert ad mentis integritatem præsumendam.*

12 *Testes de dementia deponentes debent concludere de tempore conditi testamenti.*

13 *Testes de dementia, & furore deponentes debent etiam non interrogati sui dicti rationem exprimere.*

14 *Memoriæ imbecillitas non infert ad intellectus defectum.*

15 *Dementiam continuatam, & confirmatam non concludunt strepitus, & alia huiusmodi.*

16 *Viri sani intellectus quandoque aliqua ex accidenti faciunt à sana mente aliena, etiam tempore conditi testamenti, & tamen testamentum non est nullum.*

17 *Testator quamuis rem aliquam furiosi facere iubeat, non exinde eius testamentum nullum redditur.*

18 *Testator demens habens dilucida interualla, ex bene ordinata dispositione iudicatur in sanitatis interuallo esse de tempore facti testamenti.*

19 *Demens, & in furore confirmatus, si de facto testetur quamuis ordinatè, semper eius testamentum nullū est.*

20 *Curatoris datio dementiam arguit, sed non concludit in alio tempore.*

IOANNES duo condidit testamenta, in primo instituit Antonium, in secundo verò quendam locum pium, sed cùm inter hos institutos hæredes fuisset acerrimè disputatum, quod ex his testamentis validum esset, & Antonius multa pro nullitate secundi, & testatoris dementia à tempore illius allegasset; tandem hinc inde partibus auditis fuit pro secundo sentum, proinde locum pium esse immittendum in possessionem bonorum hæreditariorum, ex sequentibus comprobaui.

Cùm enim per dictum secundum testamentum 1
primum ipso iure sublatum fuerit, *§. posteriore, Instit. quibus modis testam. infirm.* cum vulgatis, illudque productum fuerit in forma probanti, non vitiatum,
&c. † hæredibus in eo institutis debetur immissio, 2
ex l. fin. C. de edicto D. Adrian. tol. Menoch. *remed. 4. adipisc. n. 368.* latè Peregrin. *de fideicom. art. 48. per totum,* Greg. *dec. 506. n. 1.* & alibi sæpè.

Non obstat, quod in actis non fuerit productum 3
originale, seu matrix dicti secundi testamenti, iuxta requisita *d. l. fin.* Quia sufficit, quod productum fuerit exemplum in publica forma traditum à Notario rogato, Ias. *in d. l. fin. sub num. 5.* vbi Zuccad. *n. 92. vers. sed nihilominus,* Menoch. *d. remed. 4. n. 654.* & ita obseruat Rota, vt testatur Verall. *decis. 351. n. 1. part. 2. & in Perusina hæreditatis, 28. Nouembris 1616. coram bonæ mem. Buratto, & in Romana hæreditatis de Arigonis, 23. Ianuarij 1627. coram bonæ mem. Card. Virili.*

Minus obstat, quod non fuerit recognita subscri- 4
ptio testatoris, quia versamur in testamento nuncupatiuo, quod redditur certum eo ipso, quod fuerit per testatorem consignatum Notario clausum, & Notarius à tergo illius rogitum consignationis coram septem testibus adnotauit, & ibidem testator, ac testes prædicti etiam se subscripserunt, vnde opus non est alia recognitione. Bart. *in l. 2. n. 5. vers. Tunc si tabellio, ff. quemadm. testam. aper.* Paul. de Castro *consil. 93. n. 3. lib. 1.* Rota *decis. 752. n. 6. & 7. part. 1. diuers. & in d. Romana hæreditatis coram Card. Virili, & in eadem 18. Iunij 1627. coram eodem.*

Nec obstat, quod in primo testamento, in quo 5
Antonius fuit hæres institutus, adest clausula derogatoria posterioris voluntatis, nisi in ea describantur hæc formalia verba, AVE MARIA GRATIA PLENA, quæ in dicto secundo testamento non inueniuntur descripta, quo casu primum non censetur per posterius reuocatum, *ad l. si quis in principio testamenti,* & ibi communiter Doctores, *ff. de legat. 3.* Ias. *in l. si mihi, & tibi, §. in legatis, n. 11. ff. de legat. 1.* Corn. *cons. 86. n. 7. vol. 3.* Alex. *cons. 134. n. 1. lib. 1.*

Cas.

6 Cæs. de Grassis *decis. 1. n. 1. & 2. de testam.* † Respondetur enim in dicto secundo testamento adesse sufficientem derogationem, ex quo testator in eo dixit, quod valere debeat, non obstante quouis alio testamento habente clausulam derogatoriam, subdens, Sub quibusvis verbis derogatoriis, de quibus modò non recordor, & si recordatus fuerim, ea de verbo ad verbum expressissem, Bart. *in d. l. si quis in principio testamenti, n. 8.* Clar. *in §. testamentum, q. 99. vers. Sed quaro,* Natta *cons. 639. n. 9. lib. 3.* Stephan. Gratian. *discept. forens. cap. 48. n. 22. cum seqq.* Hieron. Laurent. *Auenion. decis. 81. n. 3.* & in puncto, quod per verba illa, *sub quibuscunque verbis derogatoriis,* sit sufficienter derogatum cuicunque clausulæ derogatoriæ etiam continenti dicta verba (*Aue Maria*) dicit Rot. *dec. 721. n. 3. p. 2. recentior. & in Romana legati, 9. Iunij 1678. coram Bubalo.*

7 Quoad prætensam testatoris dementiam de tempore secundi testamenti, in qua multùm innitebatur Antonius, est aduertendum, quod cum naturale quidem sit quem esse mentis compotem, furiosum verò & insanum accidentale, vt dixit Bald. *in l. nec codicillos,* vbi etiam gl. Bart. & alij, ideo præsumptio stat contra dementiam, *cap. fin. de succession. ab intest.*
8 † ac propterea ad illam probandam, præsertim in Ioanne testatore, qui non solùm pro se habet sanæ mentis præsumptionem, sed in præcedenti tempore vitæ suæ talis probatur, efficacioribus, & vrgentibus probationibus de tempore conditi testamenti opus est, itavt non sufficiat, quod aliqua alia die probetur furiosus, vt latè Bart. *in l. 3. n. 3. vers. Sed quid, ff. de bonor. possess. furios.* Alex. *cons. 85. n. 7. vers. Et illud rectè, lib. 2.* Roder. Xuar. *alleg. 1. per totam,* Magon. *Florent. dec. 97. n. 13.*

9 Quod tantò magis procedit, quia cum his concurrit, quod omnia in dicto secundo testamento descripta ritè, & ordinatè composita reperiuntur; debiti autem ordinis obseruantia & scripturæ compositio mentis integritatem denotant, sicut inordinatio defectum, *c. 1. §. si verò, de cler. agrot. in 6. cap. filij, de haret. eodem libro, cap. legitimus, 93. dist.* Ioan. Andr. *in cap. cùm dilectus, de success. ab intest.* Tiraq. *de legib. connub. gloss. 1. part. 11. n. 7.* Cardin. Mantic. *de coniect. vltim. volunt. lib. 2. tit. 5. n. 13.* Gama *Lusit. decis.*
10 162. n. 3. Et prætetea nulla maior sanæ mentis coniectura, quàm illa, quæ desumitur ex qualitate testamentariæ dispositionis Ioannis, quia omnia disposuit prout cuilibet prudenti viro conueniebat, locum pium hæredem instituens, necnon legata similiter pia faciens, in omnibus propriæ saluti consulens ad not. per Xuar. *d. alleg. 1. n. 2. & 3.* Honded. *d. cons. 78. n. 6. lib. 2.* Afflict. *decis. 143. n. 3.* Grammat. *decis. 73. circa fin.* Card. Mantic. *d. tit. 5. n. 7.* Ioseph. Ludouis. *Perus. dec. 1. n. 9.* Rot. *dec. 129. n. 15. part. 2. diuers.*

11 His accedunt fides Parochorum, quibus in hoc multùm deferri debet, attestantium quod Ioannes in vltima infirmitate, in qua fecit testamentum, & ex qua dementiam ortam fuisse prætenditur, bis peccata sua cum sana memoria, sensu perfecto, & animi dolore confessus fuit, & sacram Eucharistiam suscepit, horum enim Sacramentorum susceptio non nisi hominibus sanæ mentis conuenit, & permittitur, vt latè Surd. *cons. 89. per tot.* quæ ideo plurimùm confert ad mentis integritatem præsumendam, Menoch. *de prasumpt. lib. 6. pras. 45. n. 21.* Rot. *in Romana hareditatis de Gracchis, 5. Decembris 1618. coram bona mem. Remboldo, & decis. 383. n. 4. part. 1. recentior.* Adminiculantur etiam attestationes aliorum quatuor Sacerdotum, qui circa tempus conditi secundi testamenti Ioannem personaliter visitarunt, & cum sani iudicij, vt dicunt, repererunt, & tandem subscriptiones ipsiusmet testatoris, & septem testium non parum faciunt, quia testator mentis expers non facile subscripsisset, & testes subscribere recusassent.

Non obstant testes de dementia deponentes, quia 12
vltrà quod quidam sunt aliqualiter interessati, quia aut sunt legatarij ex primo testamento, aut aliàs eorum interest, vt illud sustineatur, quorum fides propterea saltem diminuitur, ad *l. omnibus, C. de testam.* in primis non concludunt de dementia de tempore conditi secundi testamenti, de quo tempore, maximè supradictis attentis, illam determinatè concludere debent, iuxta text. *in l. 2. & l. qui testamento, §. quicunque, vers. Ne furiosus, ff. de testament.* & tradunt Doctores *in d. l. furiosum,* Corn. *cons. 261. n. 12. lib. 4.* Gama *Lusitan. dec. 262. n. 2.* Rot. *d. dec. 384. n. 10. p. 1. recentior.*

Deinde, quia non reddunt conuenientem ratio- 13
nem sui dicti, quam tamen in hoc casu etiam non interrogati exprimere debent; cùm enim dementia cognoscatur per inquisitionem quandam, quæ se animo non offert, nisi per multa & diuersa media, circa quæ testes de facili possunt errare; ideo eis non creditur, nisi causam sui dicti etiam non interrogati faciant manifestam. Bald. *in l. solam, C. de testam.* Innoc. *in c. cùm causam, de testib.* Fulgos. & Castr. *in d. l. furiosum,* vbi Ias. *n. 6.* Socin. *cons. 42. n. 4. lib. 1.* Surd. *cons. 89. n. 4.* Boër. *dec. 23. n. 41.* Magon. *d. dec. 97. n. 5.* Rot. *d. dec. 384. n. 7.*

Et quamuis aliqui testes reddant rationem de- 14
mentiæ, quia scilicet viderunt Ioannem memoriâ destitutum, & facientem strepitum, & alia more dementium, illa tamen pro sufficienti habenda non est, quia memoriæ imbecillitas non infert ad intellectus defectum, Menoch. *d. pras. 45. n. 31.* & Rot. *decis. 584. n. 5.* præsertim in Ioanne corporis infirmitate oppresso, iuxta textum opt. *in l. hac consultissima, §. at cùm humana fragilitas, C. qui testam. facere pos.*
† Quod verò fecerit strepitum, & alia huiusmodi, si- 15
militer non concludit dementiam continuatam, & confirmatam, & sic eum non fuisse in potestate mentis de tempore conditi testamenti, stante, vt dictum est, quod antea communi existimatione sani consilij reputabatur, & testamentum condidit rectè, & ordinatè compositum, eius dispositionis qualitas conuenit homini perfectæ mentis, & quod post prædicta strepita, & testium depositiones sanus mente repertus peccata sua confessus est, necnon aliis Sacerdotibus supradictis.

Quandoque enim sani intellectus viri aliqua ex 16
accidenti faciunt à sana mente aliena etiam tempore conditi testamenti, & sic in fortioribus terminis, & tamen non ideo semper de Iure furorem superuenisse præsumitur, nec insani reputantur quoad testamenti actiuam factionem, modò ex aliis suspicio furoris inde causata amoueatur, prout patet, qui filios suos sine causa exhæredat, meritò rem quasi furiosi facere dicitur, *l. 1. & 2. ff. de inoff. testam.* & tamen eius testamentum mero iure tenet, cùm opus sit illud rescindi per querelam inofficiosi, *l. si non mortis, §. si quis, & toto tit. ff. eodem;* cùm tamen testamentum furiosi sit ipso iure nullum, *l. 2. & l. filiusfamilias, ff. de testam. d. l. furiosum, C. qui testamenta facere pos.*

Ille etiam testator, qui apud Iurisconsultum *in l.* 17
quidam in suo, ff. de condit. inst. iussit ossa sua projici in Tiberim, rem furiosi iussit, vt ibi textus dicit, & tamen eius testamentum valuit, sicut valuit testamentum illius mulieris, quæ *in l. fin. §. fin. ff. de auro, & argent. legato,* iussit se sepeliri cum quibusdam ornamentis, quæ ipsa ad se sepeliendum fecerat ex smaragdis, & margaritis, & facit bonus text. *in l. seruo*

*alieno,§.fin.de leg.*1.& quod refert Paris *cõs.*88.*n.*65. *vol.*3.de testamento illius,qui peccata sua non confitebatur,& Corn.*cons.*219.*in fine,vol.*1.de testamento alterius,qui Missam non audiebat,& cùm diues esset, legata pia pro anima sua non reliquit. Sic intelligit
18 Rod.Xuar.*citato loco*,quod refert Valer.Maximus de testamento dementis bene ordinato,continuo,& cõfirmato furore,sed habentis dilucida internalla,itavt ex bene ordinata dispositiooe iudicatos fuerit in sanitatis interuallo esse de tempore facti testamenti, provt etiam sic intelligenda est Rotæ *decisio in dicta Romana hereditatis de Gracchis,vers. Tum etiam.*

19 Secus autem dicendum in eo, qui prorsus demens est, & in furore confirmatus, si de facto testetur, quamuis ordinatè, semper enim eius testamentum nullum est,Xuar.& Card.Mantic.*vbi sup.*Menoch.*d. præs.*45.*n.*68.siquidem tunc optima compositio non à persona, sed casu magis facta creditur, argumento textus optimi *in l. fin.ff.de administ.tutor.* non enim propterea desinit esse furiosus, quãuis faciat aliquos actus sapientis, vt dicit Roman. post gl. *in l. filium emancipatum,n.*3.*ff.de acquir.hered.*Zabarel.*cons.*57. *vol.* 2. Corn. *cons.*69. *vel.* 1. & Menoch. *cons.* 82. *n.* 234. vt in simili infirmus, qui etsi actus aliquos faciat qui sanitatem arguunt, tamen non est sanus, Præpos. *in c.dilectus*, *ext. de sponsal.* Cotset. *sing.* 368. *verb. testamentum*, vbi meminit illius egregiæ sententiæ, quam dixisse quendam fatuum Parisiensem, multi alij etiam referunt.

20 Nec etiam obstat, quod dicto Ioanni vti insano fuerit datus curator ante conditum testamentum, de quo agitur, quæ curatoria datio dementiam arguit, Alex.*d.cons.n.*9.*lib.*2. Bertrand. *cons.*49.*n.*22.*vol.*1. *p.*2.Surd.*d.cons.*89.*n.*19.Card.Mantic.*d.tit.*5.*n.*15. quia quicquid sit,an dicta curatoris datio fuerit causa cognita, & an fuerit ad hoc procurata,vt videtur ab habentibus pinguios interesse ex primo testamento, illa similiter non concludit dementiam ad effectum, de quo agitur,vt in puncto Ioan.Fab.*in §.præterea*,& ibi etiam Aretin.*Instit.quibus non est permissum facere testam.*Ias.*in d.l.furiosum,sub n.*2.*vers.Tertiè singulariter limita*,Buër.*d.dec.*23.*n.*79.& Rot.*in d.Romana hereditatis de Gracchis*; & in omnem casum in conflictu probationum debet probatio sanæ mentis de tempore conditi secundi testamenti præponderare.

Bracharen. Abortus.

Ante septimum mensem partus velut abortiuus, & non natus habendus. Abortũ fœtus animati procurans per se, vel per alium,siue consulens,quas pœnas incurrat. Et quando dicatur fœtus formatus, & animatus, & quæ sint conceptionis signa, & quid resoluendum in dubio quando nescitur an animatus, vel inanimarus fuerit fœtus abortiuus?

VOTVM XII.

1 *Casus preponitur.*
2 *Abortus est fœtus imperfecti, aut mortui emissio.*
3 *Partus si maturius quàm septimo mense prodeat, nullo modo vitalis est.*
4 *Partus quinque mensium aliquando vitalis esse potest, secundum aliquot.*
5 *Defenditur opinio Hippocratis.*
6 *Referuntur Iura, & Doctores, qui eam defendunt.*
7 *Excluditur possibilitas partus quinquemestris.*
8 *Argumentum ab inclusione vnius temporis valet in hac materia.*
9 *Partus vitalis & naturalis desumuntur initia à septimo mense.*
10 *Abortionis plures sunt causæ.*
11 *Mulierem pregnantem percutiens qua pœna ex lege Exodi teneatur.*
12 *Pœna varia pro casuum diuersitate statuta sunt in prabantem causam abortioni de Iure Ciuili.*
13 *Et etiam de Iure Canonico.*
14 *Sixtus V. quibus pœnis statuerit puniendos abortioni causam dantes.*
15 *Et Gregorius XIV.*
16 *Gregorius XIV. moderauit rigorem Bullæ Sixti V. quoad reseruationem absolutionis.*
17 *Et quoad abortum fœtus tantummodò animati.*
18 *Pœna in dictis Constitutionibus comminata incurruntur quouis modo abortus procuretur.*
19 *Fœtus animatus quando dicatur, magna controuersia.*
20 *Anima rationalis non ante tertium, vel quartum mensem infunditur, secundum quorundam opinionem.*
21 *Conceptus quicunque quadragesimo die, & formatus, & animatus est, secundum alios.*
22 *Animatio nunc triginta diebus, & quinque, nunc quadraginta, nunc quinquaginta terminatur, secundum nonnullos.*
23 *Anima maribus 45. à conceptu die, fœminis verò in quinquagesimo infunditur, iuxta cuiusdam opinionem.*
24 *Fœtus mas 40. fœmina verò sexagesimo die anima rationali donatur, secundùm Menoch.*
25 *Animatio infunditur in masculis ad triginta vsque, in fœminis verò ad 42. dies, secundùm alios.*
26 *Animam septimo die infundi tenuit Ferdinandus Menoch.*
27 *Fœtus fœmineus octuagesimo die, masculus verè quadragesimo animatur, secundùm magis communem opinionem.*
28 *Genitura si in septimum diem intus permanserit, manifestum est mulierem concepisse.*
29 *Menstrui cessatio signum est conceptionis, maximè si aliàs fœmina menstrua nunquam deficerent.*
30 *Conceptionis signa sunt si mulier res insolitas, quas comedere non licet, appetierit, vel si venter in bona valetudine crescere, & intumescere incipiat.*
31 *Fœtus in dubio præsumitur potius inanimatus, quàm animatus, ad exclusionem pœnæ corporalis.*
32 *Fœtum fuisse animatum, quàm inanimatum tutius est putare ad effectum incurrendi irregularitatem.*
33 *Fœtus præsumitur animatus abortione post quadraginta dies contingente, etiam quando criminaliter agitur.*
34 *Fœtus animatus præsumitur in dubio quoad priuationem suscipiendi Ordinis, ac in illo ministrandi, non verè quoad priuationem officij, vel beneficij.*
35 *Pœna ordinaria statuta delicto certo, nõ est imponẽda delicto dubio, sed arbitraria pro dubij qualitate.*
36 *Pœna ex culpa, & delicto debet commensurari.*

VM excandesceret B. in Mariam, eo quòd impedimento sibi esset ne turpiter cognosceret eius sororem, iussit vt quidam eius famulus è domo propria exiret, & dictam Mariam prægnantem in platea propè domum nimis, & acriter palo percuteret, quod dictus famulus ipso B. vidente, iubente, & approbante exequutus est, ex quibus percussionibus intra breue tempus dicta Maria abortum fecit fœtus animati. Sed cùm Promotor Fiscalis contra dictum 1

B. ex officio procederet, & iustitia tantùm, ac illo eius nomine causam huiusmodi prosequente, fuit tandem latâ sententiâ dictus N. in exilio ad Brasilicam Prouinciam per quinquennium condemnatus, & perpetuò irregularis pronuntiatus, à qua sententia cùm dictus N. necnon idem Promotor Fiscalis appellassent, in gradu appellationis huiusmodi fuit dubitatum, an dicta pœna æquiualeret delicto? & visum fuit negatiuè resoluendum ex sequentibus.

2 Ad quorum omnium exactam declarationem præmittendum est, quod abortus est fœtus imperfecti, aut mortui emissio, vt videtur definire Galen. *lib. 10. de morbis vulg. p. 1. comment. 2.* Hieron. Mercurial. *lib. 2. de morbis multer. c. 1.* Petr. Garcia *de locis affe-*
3 *ctit, disp. 76. cap. 1. n. 1.* † Fœtus autem imperfectus, ac proinde minimè naturalis, & vitalis dicitur ille, qui fuerit quinque mensium, & quinque dierum solarium, vt ante omnes docuit Hippocrates *in opusculo de septimestri partu, in princ.* ibi: *Septimestres autem nascuntur 182. diebus ac dimidio, & insuper accedente diei particula, si enim primi mensis dies quindecim supputaueris, deinde quinque mensium dies 147. & dimidium (in sexaginta enim diebus quàm proximè duo menses perficiuntur) his igitur sic habentibus ad septimum mensem supersunt dies non plures quàm viginti, & est tota summa dimidij anni cum aliquantula diei parte.* Hanc Hippocratis sententiam sequuti sunt summi Philosophi, & Medicinæ Magistri Aristotel. *lib. 7. de historia anim. cap. 4.* Plin. *lib. 7. natural. histor. cap. 5.* Galen. *in lib. de septimestri partu, in verb. septimestres,* Alex. *lib. 2. problem.* Plutarch. *lib. 5. de placitis Philosophorum, cap. 18.* Cœl. Rodigin. *lib. 22. lection. antiq. cap. 13.* omnes affirmantes si maturiùs quàm septimo mense partus prodeat, nullo modo, nec vllibi vitalem esse, quibus accedunt Aul. Gell. *lib. 3. noct. Atticar. cap. 10.* Amat Lusit. *cent. 1. curat. 27.* Federic. Bonauentura *de partu octimestr, lib. 6 cap. 16.* Marcel. Donat. *de medic. histor. mirabil. c. 13.* Francisc. Valles. *lib. 2. controuers. cap. 11. & 18.* Ludou. Mercado *lib. 4. de morbis mulierum, cap. 1.*

4 Et quamuis non desint qui contrarium tueantur, scilicet, vt partus quinque mensium sit vitalis, & exemplis conentur comprobare, eo fundamento præsupposito, quod homini non sit præstitutum certum tempus pariendi, prout aliis animalibus, & in ea opinione fuerunt Auicenna *lib. 3. sua medic. tract. 2. sess. 21. cap. 3.* dum ait ante septimum mensem multoties natum mori, quoniam motus vehementer tolerat: ergo si maiori ex parte, non semper, sed aliquando potest partus esse vitalis. Cardanus, vir suæ ætatis singularis, *contrad. medic. lib. 1. tract. 3. contrad. 8.* referens exemplum de duobus filiis, quorum alter natus 168. alter verò 170. Ferdinandus Mena Professor publicus, & Regis Catholici Medicus *in comment. ad c. 4. de septimestri partu Hippocratis*, afferens exemplum de Pincerna Regis Francorum, Francisc. Valles. eiusdem Catholici Regis Medicus, *lib. 6. Epidem. 2. sect. 3.* Hieron. Montuus Regis Galliæ Medicus *in lib. suo Anasc. morbo 40. & 41.* Horat. Augier. *in lib. quod certum non sit nascendi tempus*, vbi ponit exemplum de puero Aucnalis Comitatus Cinguli Auximanæ diœcesis, nato in quinto mense. Idem Francisc. Valles. *de sacra Philosophia capit. 8.* & Petr. Peramat. *de hominis procreat. c. 8.* enarrant illustrissimæ fœminæ editionem naturalem, & mitandam in initio mensis quinti à conceptu contingentem, quarum dicta respexit D. Sancta Crux Abbas de Couarruuias, & Protomedicus in Castellæ Regnis *de Hippoc. Philos. super text. 71.* illis verbis. *Quinto menso editum in Hispania cognouimus.* Ioan. Schcokius *tom. 2. obseruat. medic. lib. 4. tit. de partu vitali, obseruat.* 151. Et ex nostris Iureconsult. Menoch. *de success. creation. §. 20. n. 11.* Renat. Chopin. *de priuilegiis rusticorum, lib. 3. cap. 8. n. 5.* vbi refert Arestum Curiæ Parisiensis pro quodam quinquemestri expensum, Torreblanc. *de magia, lib. 2. cap. 43. n. 27. cum seqq.* Ioan. Aloys. Ricc. *in addit. ad Mascardum, concl. 1146. n. 1.* vbi falsò citat pro hac parte Rotæ decisionem in Auximana alimentorum, quæ contrarium omnino probat, vt infrà ostendemus, Robles de Salzedo *de repræsent. lib. 1. c. 12. n. 24.* & citati per Roger. *cons. 1. n. 14. cum seqq.*

Nihilominus tamen magis placet adhærere opinioni Hippocratis, quæ per Imperatores recepta fuit, & à nostris comprobata, ac demùm quia nec rationes contrariæ opinionis conuincunt, nec exempla conueniunt, aut pro certo habenda sunt, cùm tempus conceptionis ipsis mulieribus incertum sit, vt infrà videbimus. 5

Et principaliter, quia sententia hæc Hippocratis recepta fuit *in l. intestato, in fine, ff. de suis, & legit. hæred.* vbi habetur iusto tempore cum videri natum ex Hippocratis sententia, cùm mater ante centesimum octuagesimum secundum diem esset manumissa, & *in l. septimo mense, ff. de statu homin.* vbi dicitur septimo mense nasci perfectum partum, iam receptum esse propter auctoritatem doctissimi viri Hippocratis, & ab Alphonso Rege XI. *in l. 4. tit. 21. part. 4.* qui ibi dictatum legum verbs transcribens Hispano sic retulit idiomate: *Hippocrate fue vn Filosofo en el arte de la fisica, y dixo, que lo mas que la muger preñada puede traher la criatura en el vientre, son diez meses, e porende si desde el dia de la muerte de su marido hasta seys meses pariesse su muger, legitima seria la criatura que nasciere, e se entiende que es de su marido, maguer en tal tiempo sea nacida, solo que ella viniesse con su marido a la sazon que finò. Otrosi dixo este Filosofo, que la criatura que naciere hasta en los siete meses, que solo tenga su nacimiento vn dia del seteno mes, que es cumplida, e viuedera, e deue ser tenida tal criatura por legitima del padre, e de la madre, que eran casados, e viuen en vno a la sazon que la concibiò, &c.* Et ex nostris comprobatunt glos. *verb. perfectum, in §. vnum siquidem, auth. de restit. & ea qua parit, vers. item plusquam sex mensibus,* Iacob. à S. Georg. *in l. quod certarum, n. 4. C. de posth. hæred.* Socin. *in l. cùm anus, n. 111. ff. de condit. & demonst.* Socin. iun. *cons. 35. n. 3. & 6. lib. 2.* Castr. *l. vxoris abortu, n. 12. Cod. de post. hæred.* Decian. *in l. posthumum, n. 4. C. de bonor. possess. sec. tab. & in cap. de causis, n. 42. de offic. deleg.* Paris. *cons. 56. n. 5. lib. 2.* Fulgos. *cons. 69. n. 1.* Alciat. *cons. 23. n. 2. lib. 9.* Casan. *cons. 19. n. 6.* Guillelm. Beoed. *in repet. cap. Rainutius, part. 2. in verb. & soboles quam gestabat in vtero, n. 24. & 25.* Tiraq. *in l. si vnquam, verb. susceperit liberos, n. 210. C. de reuocand. donat.* Clar. *in §. Testamentum q. 45. n. 3.* Card. Mantic. *de coniect. vlt. volunt. lib. 11. tit. 6. n. 10.* Marc. Anton. Eugen. *cons. 28. n. 6.* Vrsill. ad Afflict. *decis. 236. sub num. 1.* Menoch. *de arbitr. casu 89. n. 34. & 35. & de præsumpt. lib. 6. præs. 52. n. 7. & cons. 284. n. 33. & 34. & cons. 288. n. 2.* Perog. *de fideicom. art. 34. n. 29. vers. Sed contrà,* Azeued. *l. 2. n. 1. tit. 8. lib. 3. nona Recop.* Cuiac. *in d. l. septimo mense, seu 1. lib. 29. ad responsa Pauli,* Camil. Borrel. *cons. 28. n. 42.* Raudens. *de analog. cap. 30. n. 25.* Adrian. Negusant. *in sylua respons. quæst. 40. n. 31.* Paul. Zacchias *in quæst. medicolegal. tit. 2. q. 2. à n. 12.* Seraphio. *decis. 1282. n. 11.* Giurba *in consuet. Messanens. part. 1. cap. 1. glos. 4. n. 55.* Alphons. Carranza *in disput. de vera naturalis, & legitimi partus designat. cap. 9. de quinquemestribus, & semestribus partibus,* eleganter Rot. *in Auximana alimentorum, 1. Iunij 1620. coram R. P. D. meo Pirouano.* 6

7 Neque prædictis obstare videtur, quod determinatio dierum centum & octuaginta duorum non contineat alterius minoris temporis exclusionem, & per consequens possibilitas partus superuiuentis non excludatur; quia sententia Hippocratis censetur recepta *in d. l. intestato, & in d. l. septimo mense*, non ex eo quod simpliciter hoc dixerit Hippocrates, sed quia cum ratione loquutus fuerit: rationes autem eius sententiæ *in opusculo* suprà citato *de semestri partu*, expressè excludunt possibilitatem partus quinquemestria, dum expressè secundum eius supputationem debet excedere mediam anni partem: ergo per expressionem vnius temporis, & alteram cen-
8 seri debet exclusum, † tanquam rationi deductæ contrarium, & ita valere argumentationem ab inclusione vnius temporis, in his terminis declarant Fulgos. *d. cons.69. num.1.* Castr. *in l.vxoris abortu, num.2. C.de posth hared.instit.* Paris. *cons.56. num.5. lib.2.* Casan. *cons.19.n.6.* Federic. Bonauent. *de octimest.partu,lib.7.cap.26.*

9 Neque etiam contrariæ rationes conuincunt, & adducta exempla conueniunt: nam si in sola ratione firmetur opinio, quod homini non sit statutum certum tempus patiendi, de indeterminato tempore à die conceptionis intelligi non potest, quia absurda esset ratio; si verò de tempore, in quo partus posset esse vitalis, illud quidem poterit esse incertum ratione editionis, sed non ratione habilitatis ad suprauiuendum, pro quo magis stringunt rationes Hippocratis, quàm possibilitas allegata. Similiter exempla non conueniunt, quia illa fundantur in narratiua mulierum, quæ vel potuerunt alios decipere, vel ipsæ decipi in tempore conceptionis, quod an illis sit incertum, inferiùs ostendemus. Vnde concludimus cum Hippocrate, à septimo mense initia partus vitalis, & naturalis desumi, & ante illud tempus partus velut abortiuos, vel non natos habendos; quicunque enim immaturo tempore editi fuerint, vel maturo mortui fuerint eiecti, aut morientes, inter abortus connumerantur, vt egregiè adnotarunt Bonauent. *de octimest. partu, lib.3.cap.71. & lib.9.cap.9.in fine.* Petr. Garc. *de locis affect. disp.76. cap.1. num.1.* ob idque abortus definitur, vt sit imperfecta fœtus eiectio, secundùm Galen. *lib.6.de morbis vulg.p.1.com.5.* quem probat Hier.Mercur.*lib.2.de morbis mulier.cap.1.*

10 Abortionis plures sunt causæ, de quibus plenè agunt citati ab Alphonso Carranza *d. tract. cap.16. n.11.cum seqq.* sed de abortu procurato, & eius pœnis à nobis agendum est, cuius impij criminis grauitas ex lege diuina, Iure Canonico, & Ciuili, ac Bullis Summorum Pontificum colligitur.

11 Primò ex lege diuina *Exodi cap.2. vers.12.* vbi dicitur eum, qui mulierem prægnantem percusserit, eius morte sequuta, mortis pœna hac lege puniendum; si verò ipsa vixerit, marito in percutientem actionem dandam ad quod interest arbitrio iudicantium consequendum.

12 Secundò ex Iure Ciuili, vnde constat varias in præsentem causam abortioni statutas fuisse pœnas pro casuum diuersitate. Primus casus est vbi mulieris mors subsequitur ex poculo, aliáve re consimili ei adhibita, in quo mortis pœna damnandum esse illum, qui causam præbuit, probat *l.si quis aliquod,ff. de pœnis.* Secundus casus, vbi mulier accepto pretio visceribus suis vim intulit, quam certè mortis pœnam statuit *l. Cicero, ff. de pœnis*: sed duo isti casus ad nostrum non pertinent, ideo in eis non duximus immorandum. Tertius casus est in quo nec mors mulieris interuenit, vt in primo, nec pretium grauidæ repensum est, vt in secundo; & tunc certè distinguendum est inter partum animatum, & exanimem, vt in animato abortum faciens, vel procurans pœnam subeat mortis; in exanimi verò exilij, vel alia mitiori pœna condemnetur. Ita communis obtinuit ex glos. *in l.Diuus 4.ff. de extraord. crimin.* vbi Bart.*n.1.* Clar.*§.fin.quæst.68.n.2.* Anton.Gom.*tom.3. var.cap.3.n.32.* Couarr *in clem.si furiosus,part.2.§.3.* Villadieg. *de irregul.cap.6.n.32.* Petr. Plaza *in epit. delict.lib.1.cap.9.num.10.& cap.26.n.8.* Petr. Greg. *lib.7.syntag.Iuris, cap.1.n.11.& lib.36.cap.15.n.17. & 18.* Cuiac.*lib.19.obseruat.cap.9.* Decion.*tract.crim. lib.9.cap.8. num.33.* Fachin.*cons.95. num.11. lib.1.* Farin. *in praxi crim. part.5. quæst.122.num.134.cum seqq.* Azeued.*ad rub.tit.23.n.6.lib.8.noua Recop.* Zachias *in quæst. medicoleg.lib.2.quæst.9.num.10.* Mar. Muta *decis.79.num.15. cum seqq.* Adrian. Negusaor. *in sylua respons.quæst.100.n.93.* Solorzan.*de parricid. lib.5.cap.12.* Estque expressa dispositio *l.8.tit.8.p.7.* ibi: *Mas si otro hombre estraño lo hiziesse, deue hauer pena de homicida, si era viua la creatura quando morió por culpa del. E si no era aun viua, deue ser desterrado en alguna Isla por cinco años.* Vnde colligit P.Molin. *de instit.tom.3.disp.27.n.3.* quod vltimo semper venit supplicio puniendus, qui abortioni fœtus animati consultè, vel culpa causam dederit.

Tertiò ex Iure Canonico, quo attento eadem fe- 13
rè imponitur pœna abortum facienti, vel procuranti, quam iuxta distinctionem proximè relatam ex Iure Ciuili desumptam, illum incurrere suprà affirmauimus. Sic etiam hoc loco inter fœtum animatum, & inanimatum distinguendum est, ita vt primo casu delinquens tanquam homicida puniatur, *cap. si aliquis 5. de homicid.cap. consuluisti,in fine,2.q.5.* In secundo verò mitiùs cum eo agendum, ita cum Siluest. Tolet. & aliis resoluit D. Sancta-Cruz *de Hippocr. Philos. super text.66.* quæ pœna in primo casu iustè imponitur, quia eodem Iure Canonico attento in vtero animatus verus homo reputatur, *cap.in quadam,vers.Non adesse,de celeb. Missar.c.cum Christus 7. de hæret.* Fachin *d.cons.95.n.3.lib.3.* Molin.*d.disp.27.*

Quartò ex Bullis Summorum Pontificum, videli- 14
cet Sixti V. *in ord.87.*incip. *Effrænatam, 4.Kal.Nouembris* 1588. qua statuitur, vt abortus, seu fœtus immaturi, tam animati, quàm inanimati, formati, vel informis eiectionem procurantes percussionibus, venenis, medicamentis, potionibus, oneribus, laboribusque mulieri prægnanti impositis, atque aliis etiam incognitis, vel maximè exquisitis rationibus, inde vt re ipsa abortus sequutus fuerit, ac etiam prægnantes ipsas mulieres, quæ scienter præmissa fecerint, pœnas tam diuino, quàm humano Iure, ac tam per Canonicas sanctiones, quàm Ciuilia Iura aduersus verè homicidas, qui homicidium voluntarium acto, & reipsa patrauerint, propositas, & inflictas eo ipso incurrant. Illi verò, qui Clerici fuerint, omni priuilegio Clericali, officiis, dignitatibus, & beneficiis Ecclesiasticis ipso facto priuentur, & in futurum inhabiles ad ea suscipienda decernantur, & per Iudicem Ecclesiasticum depositi, & degradati, Curiæ, & potestati seculari tradantur, additurque his pœnis teneri etiam illos, qui sterilitatis potiones, ac venena mulieribus propinauerint, & quominus fœtum concipiant, impedimentum præstiterint, ac ea facienda, & exequenda curauerint, siue quocunque modo in his consuluerint, ac mulieres ipsas, quæ eadem pocula sponte, ac scienter sumpserint: refert nouissimè Machado *d. lib.2. part.3. tract.7.docum.9.n.1.*

Et Gregorij XIV. incip. *Sedes Apostolica, pridie* 15
Kal Iunij 1591. qui dictam Bullam Sixti V. ita moderandam duxit, vt à peccato, & excommunicatione contra personas ibi expressas lata, tam quoad eos, qui

hactenus

hactenus deliquerunt, quàm quoad illos, qui post hanc constitutionem in eisdem casibus deliquerint, quilibet Presbyter, tam sæcularis, quàm cuiusvis Ordinis Regularis ad Christi fidelium Confessiones audiendas, & ad hos casus specialiter per loci Ordinarium deputatus, plenam & liberam in foro conscientiæ tantùm absoluendi habet facultatem eandem, quam idem Sixtus sibi, ac suis successoribus reseruauit. Quo verò ad pœnam procurantium abortum fœtus inanimis, aut exhibentium mulieribus, vel sumentium venena sterilitatis, aut quocunque modo auxilium, vel consilium eis dantium in prædicta Constitutione contentas, Constitutionem præfatam in ea parte, vbi de his agit, ad terminos Iuris communis, ac sacrorum Canonum, & Concilij Trident. dispositionem auctoritate Apostolica, tam quoad præterita, quàm quoad futura perpetuò reducit, perinde ac si eadem constitutio in huiusmodi parte nunquam emanasset: de his Constitutionibus meminerunt, seu ad litteram illas referunt Quarant. *in sum. Bullarij, verb. abortus*, Salzed. ad Bernard. *in pract. cap.*.. Nald. *in sum. verb. abortus*, Laurent. à Portel. *in dubus Regul. eodem verbo*, Sayr. *de censur. lib. 3. cap. 35. n. 24.* Fr. Emman. *quæst. Regul. tom. 2. quæst. 33. art. 4. & in addit. ad sum. tom. 3. cap. 13. n. 4.* Villaloh. *p. 2. sum. tract. 12. diffic. 4.* P Molin. *de iustit. tom. 3. disp. 17.* Ioan. Bapt. Siluatic. *in controu. medic. c. 82.* Farin. *in praxi crimin. q. 122. n. 140. cum seqq.* Thesaur. *decis. 2.* Filliuc. *in quæst. moralib. tract. 14. cap. 6. q. 9.* Hieron. Roderic. *in compendio quæst. Regular. resol. 4.* Bonac. *de censur. in particul. extra Bullam, disp. 2. q. 2. puncto 10.* nouissimè Alphons. Carranaa *d. tract. c. 16. §. vnic. de abortu procurato, & eius pœnis, n. 4.* Machado *d. tract. 17. docum. 9. n. 2. cum seqq.* Ego ipse *de officio, & potest. Episcop. p. 3. allegat. 51. casu 9. & in collect. ad cap. sicut ex litterarum, de homicid. & ad princip. dist. 5. & ad d. cap. Moyses, 32. q. 2.*

16 In duobus tantùm Gregorius XIV. rigorem Sixti V. moderatus est. Primò quoad reseruationem absolutionis, quia pœnam excommunicationis Papæ reseruatam inferebat Sixtus iis, qui abortum fœtus animati, vel etiam inanimati procurabant, aut consilio, fauore, ope, potione, aliáve ratione ad abortiendum fœtum animatum, vel inanimatum cooperantur: at verò Gregorius cùm ista excommunicatio in praxi obseruatu difficilis videretur, edixit Ordinarium, aut alium per ipsum ad hos casus specialiter deputatum, qui facultatem habet absoluendi in indiuiduo ab excommunicatione propter abortum contracta; verùm etiam qui facultatem habet absoluendi ab omnibus censuris, & excommunicationibus Episcopo reseruatis; nam in huiusmodi facultate hic etiam comprehendi videtur. Vnde me citato *dicta alleg. 51. n. 136.* aduertit Alphons. Carranaa *vbi suprà*, quod hodie Episcopi absolutionem huiusmodi inter alios casus sibi reseruare solent.

17 Secundò, quoad abortus fœtus tantummodo animati; nam licèt Sixtus abortus fœtus inanimati sub eisdem pœnis quàm animati prohibuerit, tamen Gregorius XIV. Bullam Sixti V. in hac parte abrogauit, voluitque, vt ad terminos Iuris communis, sacrorum Canonum, & Concilij Trident. dispositionem redacta sit. Vnde quoad cætera præter ista duo suam vim habet dicta Constitutio Sixti V. nempe quoad amissionem priuilegij Clericalis, dignitatum, beneficiorum, & quoad inhabilitatem ad ea in posterum obtinenda, traditionemque Curiæ seculari, etsi quo casu fœtus nondum est animatus in totum cessat Sixtina Constitutio, resque sit redacta per Gregorium XIV. ad terminos Iuris communis, de quo *in d. cap. sicut ex litterarum, de homicid.*

Ita Quarant. *d. verb. abortus, n. 3.* Bonacin. *d. puncto 10. n. 13. in fine*, me citato *d. allegat. 51. n. 136.* nouis-
simè Alphons. Carranaa *d. n. 4. in fine.* † Et quod hæ 18
pœnæ incurrantur quouis modo abortus procuretur, siue per se, siue per alium, tenet idem Bonacin. *d. puncto 10. n. 5.*

Quando autem dicatur fœtus animatus, non be- 19
nè conuenit inter scribentes; nam Ocean. *lib. 2. de generat. animal. cap. 3.* Fernel. *lib. 7. Physiolog. cap. 13.*
Roder. à Castro *lib. 3. de naturâ mulier. cap. 6.* † ani- 20
mam rationalem non ante tertium, vel quartum mensem infundi concludunt.

Paul. de Castro *in l. suum hæredem, n. 1. ff. de acquir.* 21
hæred. Cacheran. *Pedem. decis. 39. n. 3.* Bonacin. *lib. 7. de octimest. partu, c. 109.* indifferenter de quocunque conceptu dixerunt, quod quadragesimo die & formatus, & animatus sit.

Francisc. Valles. *in sacra Philosophia, c. 18. & lib. 2.* 22
controuers. c. 10. nunc triginta diebus & quinque, nunc quadraginta, nunc quinquaginta terminari efformationem & animationem scribit.

Læuin. Lemnius *lib. 1. de occultis naturæ miraculis,* 23
cap. 11. animam infundi in maribus quinto ac quadragesimo à conceptu die, fœminis verò (quarum natura magis flaccida est) ad quinquagesimum diem animationem porrigi asseuerauit.

Menoch. *de arbitrar. casu 456. n. 3.* quem refert 24
Paul. Zachias *in quæst. medicolegal. lib. 1. tit. 2. quæst. 2. n. 44.* tenet quod fœtus mas quadragesimo, fœmina verò sexagesimo die anima rationali dotatur.

Peramat. *lib. de hominis procreat, cap. 3.* Mercat. 25
lib. Physiologia, part. 5. Hieron. Laurent. *lib. 8. de hist. anatom. quæst. 18.* Less. *de instit. lib. 2. cap. 9. dub. 20. n. 65.* Corn. *super Pentat. ad c. 12. Leuitici*, super illa verba, *sin autem fœmina pepererit*, nouissimè Portel. *part. 3. casu 12. n. 1.* in masculis efformationem, & animationem infundi ad triginta vsque, in fœminis verò ad quadraginta & duos dies tenuerunt.

Ferdinandus de Mena *in comment. ad lib. de septi-* 26
mestri partu, cap. 14. animam septimo die infundi dixit, inde improbans communem assensum existimantium in abortu ante trigesimum diem procurato homicidium non patrari, cum sit frequentissimum, vt ille ait, die septimo à seminis emissione disponi materiam ad animæ rationalis introductionem, & hoc demùm arrisit Card. Toleto *lib. 2. de anima, c. 4.* Sanctæ Cruci *super text. 44. Hippocr.*

Denique *glos. fin. in sum. dist. 5.* fœmineum fœtum 27.
octuagesimo die, masculum verò quadragesimo animari, cuius resolutio à Theologis, & à nostris communiter recipitur, eamque expressè tenent Syluest. *in sum. verb. homicidium 1. n. 3.* Maldonat. *ad cap. 2. Lucæ*, & ibi Toler. *annot. 24.* Anton. Gom. *tom. 3. var. cap. 3. n. 32. vers. Et talis anima*, Plaza *de delictis, lib. 1. cap. 9. ex n. 7.* Farin. *de quæst. 122. n. 129. cum seqq. & præcipuè n. 143.* Sayr. *de censur. lib. 7. c. 1. n. 2.* Auila *in simili tract. part. 7. disp. 6. sect. 4. dub. 1. vers. Pro explicatione conditionis*, Filliuc. *in quæst. moralib. tract. 14. cap. 6. quæst. 9. num. 93.* Ego ipse *in collect. ad d. princip. distinct. 5. a. 2.* Villaloh. *in sum. tom. 2. tract. 12. diff. 14. n. 1.* Bassæ. *verb. Abortus, n. 2.* Ioan. Machado *in tract. del perfecto Confessor y Cura de Almas, lib. 2. part. 3. tract. 17. docum. 8. n. 2.*

Sed cum habeamus tempus animationis fœtus 28
numerandum à conceptione, adhuc superest inuestigandum, ea quibus probetur conceptio, vt inde illi dies computentur. In primis Aristot. *lib. 7. de historia animal. cap. 3.* ait quod si in septimum diem intus genitura permanserit, manifestum est mulierem concepisse, & sanè hoc idem conceptionis signum notauit Hippoc. *in lib. de genitura*, plura cæterna cumulauit

Mar. Giurba *in consuetud. Messanens. cap. 8. part. 1.*
29 *glos. 2. per tot.* Nec inter alia videtur illud contemnendum, quod à menstrui cessatione nostri desumunt,& præcipuè Rustic. & Pacian, citati à Giurba *d. glos. 2. n. 9.* maximè si aliàs fœminæ menstrua nunquam deficerent, & bono fuerit habitu corporis à morbis. Nonnulla alia conceptionis signa enumerat idem Giurba *d. glos. 2. ex num. 10.* ab aliorum iuris interpretum placito, vt si mulieris faciei maculæ
30 iæ (quas nos *pano* appellamus) superueniant. Si res insolitas, quas comedere non liceat, appetierit, si vertigines oculorum, pallores, aliáve similia passa fuerit, vel si venter in bona valetudine crescere, & intumescere incipiat: aut si mulier in vtero fœtum moueri sentiat, quod certum iudicatur, sed omnibus insignius,& firmius signum esse videtur si mammillas tumidas,& lac simul in eis mulier denuo habere incipiat, maximè accedente ventris tumore, & eius augmento vltrà procedente, & post Bald. & alios notat Menoch. *de præsumpt. lib. 1. præs. 1. n. 3.* Giurba *d. glos. 2. n. 7.* Sext Empiric. *aduersùs mathem. lib. 2. de philosophia.*

31 Si verò non constiterit quot dierum sit fœtus, ac proinde nesciatur, an animatus, vel inanimatus fuerit, in dubio quoad exclusionem pœnæ corporalis quando criminaliter agitur, fœtus præsumitur potiùs inanimatus, quàm animatus. Ita Gregor. Lopez *d. glos. fin.* Anton. Gom. *d. cap. 3. n. 32.* Azeued. *ad rub. tit. 23. n. 10. lib. 8. noua Recop.* P. Molin. *de iustit. tom. 3. disp. 17. n. 4.* Farin. *d. quæst. 122. n. 118.*
32 nouissimè Escobar *in tract. de vtroque foro, n. 89.* Secus ad effectum incurrendi irregularitatem, quam in dubio incursam esse præsumendum est, quia in dubio tutior pars est eligenda, tutiusque est putare fœtum fuisse animatum, quàm inanimatum, ita Sot. *in 4. dist. 25. quæst. 1. art. 3. concl. 4.* Couar. *in Clem. si furiosus, part. 1. in initio, n. 3.* Nauar. *in man. cap. 27. n. 183. & 222.* Sayr. *de censur. lib. 6. cap. 15. n. 9. vers. Si verò dubius sit, & d. lib. 7. cap. 2. num. 5.* Auila *d. p. 7. disp. 6. sect. 4. vers. tertia conclusio,* Baiard. ad Clar. *§. fin. quæst. 68. n. 9. vers. Item adde,* Sanch. *in præcepta Decalogi, tom. 1. lib. 1. cap. 10. n. 44.* Portel. *in dub. is Regularib. in addition. verb. Abortus, n. 1.* & nouissimè *part. 3. casu 12. n. 8. in fine,* Hieronym. Roder. *in compendio quæst. Regular. resol. 4. n. 9. Ego ipse d. part. 3. allegat. 51. n. 141.* me citato in illo loco, nouissimè Alphons. Cartanza *d. §. vnico, de aborto procurato, & eius pœnis, n. 59.* Diana *pars. 4. tract. 2. resol. 16.* Farin. *fragm. crimin. part. 2. lit. I, num. 444.* Machado *d. lib. 2. part. 3. tract. 17. docum. 8. num. 3.* & *docum. 10. n. 3.* Merol. *in disput. Theolog. tom. 1. disp. 3. c. 3. n. 337.*

33 In abortione tamen post quadraginta dies contingente, etiam quando criminaliter agitur, præsumitur fœtus animatus, nam etsi fœtui fœmineo post alios plures dies animatio obueniat, vt suprà cum quitis resoluimus, cùm tamen natus, aut nasciturus præsumatur in dubio masculus (cui animatio in quadragesimo die contingere solet, ex dictis *n. 27.*) inde est, vt hoc casu contraria præsumptio ad euitandum delictum, & pœnam assumenda non sit, sicut cum Nauar. & alijs meritò firmaui *d. part. 3. alleg. 51. num. 138.*

34 Bene verum est, priorem resolutionem de præsumendo fœtu animato in dubio quoad irregularitatem, procedere etiam quoad priuationem officij, vel beneficij, & inhabilitatem ad alia in posterum obtinenda, vt aduertunt Sanch. *d. cap. 10. n. 45.*
35 Hieronym. Roderic. *d. resol. 4. n. 9.* † quia pœna ordinaria statuta delicto certo, non est imponenda delicto dubio, sed arbitraria, pro dubij qualitate, ex traditis à Sylu. *in sum. verb. homicidium 3. q. 1.* Maiol. *de irregul. lib. 1. c. 1. n. 3. reg. 7. & lib. 3. c. 51. n. 10. vers. 2.*

Sed cùm dictus B. percussionibus causam dedisset, ac proinde abortui exinde sequuto, constetque mulierem à tribus mensibus, & vltra ex deductis signis prægnantem abortum fœtus animati ob eam causam fecisse, sequitur quod pœnæ ordinaria, amissionis scilicet priuilegij Clericalis, priuationis beneficiorum,& traditionis Curiæ sæculari puniendus erat, de qua suprà à *n. 14.* non verò pœna illa extraordinaria irregularitatis,& exilij, quæ tantum imponitur danti causam abortui exanimi, ex dictis *n. 15. cum seqq.* pœna enim ex culpa,& delicto debet commensurari, siue culpæ respondere, *l. sancimus 22. C. de pœnis, cap. non afferamus stateras, in fin. 24. q. 1. c. fœlicis, §. illud autem, de pœnis lib. 6.* Cardin. Tusch. *pract. concl. tom. 6. concl. 211. per tot.* cum aliis per me citatis *axiom. 181. n. 3.* Vnde ex his concludo dictam sententiam emendandam esse in illa parte vbi defecit pœna ordinaria, quæ imponi debebat, ex dictis. 36

Toletana Mutui.

Mutuum ex quibus præsumatur simulatum, & quando depositarius pecuniæ teneatur de casu, si deperdita, vel deteriorata fuerit, & obligetur ad tantundem?

VOTVM XIII.

1 *Casus dubij propositi.*
2 *Simulationis præsumptiones, cùm oriuntur ex ventre apocha, retardant eius executionem.*
3 *Inuerisimilitudo maximè attenditur ad detegendam simulationem.*
4 *Inuerisimile est, quod quis magnam pecuniarum summam infructiferam pro tanto tempore mutuò dare voluerit.*
5 *Recognitio apochæ quomodo facienda, ostenditur.*
6 *Verbum* restituere, *conuenit mutuo magis quàm verbum soluere.*
7 *Coniecturæ leues ad probandam simulationem admittuntur.*
8 *Pecunia proposita in sacculo clausa, si pereat, vel deterioretur, talis deterioratio spectat ad deponentem.*
9 *Pecunia numerata si deponatur apud aliquem, ad ipsum spectabit eius deterioratio, & periculum.*
10 *Refertur in proposito* l. 2. tit. 3. part. 5.
11 *Doctores eandem sententiam tenentes referuntur.*
12 *Depositarius alicuius pecuniæ numeratæ tenetur de casu, & obligatur ad tantundem.*
13 *Depositarius pecuniæ numeratæ tenetur ad omnem illius deteriorationem.*
14 *Pecunia naturam mutui amittit, & species efficitur, non minùs quàm quælibet alia species, quando scilicet in sacco clausa, siue in calatho recondita datur.*
15 *Mutuum vt constituatur in frumento & similibus depositis, requiritur, quod ad mensuram præstetur.*
16 *Pecunia numerata apud aliquem deposita retinet naturam mutui.*
17 *In mutuo periculum est debitoris.*
18 *Depositarius pecuniæ numeratæ, si illam amittat, non est liberatus restituendo in genere, & similem pecuniæ summam.*

19 Pecunia

19 *Pecunia vbi datur ad numerum, tacitè intelligitur data potestas vtendi.*

20 *Pecunia etiam non numerata quando datur mercatori cum expressa facultate vtendi, periculum est mercatoris.*

21 *Dominium licèt regulariter ex deposito non transferatur, transfertur tamen ex deposito irregulari.*

22 *Depositarius non potest probare, quod pecuniis apud se depositis vsus non fuerit, etsi ostendat sibi datas in arcula clausas.*

23 *Vicinitas actuum & breuitas temporis inducit præsumptionem, quod sit facta solutio de pecunia paulò antè accepta.*

24 *Depositarius pecunia numerata non liberatur verbaliter offerens pecuniam, sed requiritur realis oblatio.*

25 *Declaratur consilium Surdi.*

1 FRANCISCVS prætendens ab hæreditate quondam Antonij mille ducentas duplas, quas asserebat se eidem Antonio mutuo dedisse, qui respectiuè mediante apocha suâ manu, vt dicitur subscriptâ, eas dicto Francisco soluere promisit, ac per publicam scripturam confessus fuit idem Antonius accepisse à dicto Francisco scuta centum penes se deposita, & se obligauit illa ad omne dicti Franscisci mandatum restituere, quæ cùm hæredes dicti Antonij soluere recusauerint, egit dictus Franciscus pro illarum summarum solutione contra bona hæreditatis, & cùm in omnibus sententiam contrariam reportasset, mihique in gradu appellationis causa huiusmodi commissa fuisset, dubitaui, an dicta sententia esset confirmanda, vel infirmanda?

2 Et quoad primam partem, confirmandam esse censui, ex illo vnico fundamento, quod in hoc casu multæ adsunt coniecturæ, & præsumptiones, quod epocha de qua agitur, esset simulata, quod sufficiens visum fuit ad retardandam eius executionem, maximè cùm simulationis præsumptiones oriantur ex ventre ipsiusmet apochæ. Galles. *de obligat. Cameral. q.17. n.8.* Turret. *cons.91. n.29. vol.1.* Cassad. *dec.10. de rescript.* Rot. *in Recanat. transactionis, 19. Nouembris 1591. coram Gipsio.*

3 Prima enim coniectura oritur ex quantitate duplarum 1200. quæ cùm non sit modica summa, stante paupertate dicti Antonij, inuerisimile est quod Franciscus dictam summam mutuò dederit absque vlla cautione; quæ inuerisimilitudo maximè attenditur ad detegendam simulationem, Card. *cons.71. num.12. vers. Et hac dico,* Crauet. *cons.156. n.9. vers. Confirmatur ista conclusio.* Decian. *cons.62. n.72. lib.3.*

4 Secunda coniectura deducitur ex quo mutuum fuit factum cum dilatione plurium mensium, cùm non sit verosimile, quod Franciscus tantam pecuniarum summam infructiferam pro dicto tempore mutuò dare voluerit; quæ coniectura deducta ex hac naturali inuerisimilitudine dicitur probabilis, Bec. *cons.62. n.69. lib.3.*

5 Tertia coniectura colligitur ex defectuosa apochæ recognitione, per duos scilicet testes deponentes tantummodò de auditu ab ipso Francisco, & eius famulis, quod non sufficit, cùm deberent dicere non solùm se habere notam manum Antonij, qui apocham confecit, sed etiam se fuisse præsentes quando fuit scripta apocha; quod omnino requirebatur, stante quod ageretur de scriptura priuata, Felin. *in cap. 2. num.14. de fide instrum.* Alex. *cons.250. n.16. lib 5.* Ias. *cons.184. n.34. lib.1.* Rimin. iun. *cons.503. num.13.* Grammat. *decis.84. per tot. & dec.106. n.33. & 34.* Afflict. *decis.181. num.8. & 9.* latè Gaito *de credito, cap.2. tit.8. num.2753. cum seqq.* Et quod plus est, Rota nunquam admittit recognitionem per testes, qui habeant notam manum, nisi concurrentibus adminiculis, vt eadem Rot. dixit *decis.124. num.3. & 4. part.2. diuers. & decis.303. p.1. recentior. & coram Gregorio XV. decis.389. num.2.* Licèt in aliis Tribunalibus sufficere videatur, ad notata per Vestr. *lib.6. cap.1. num.8. vers. Nihilominus,* Tiber. *in praxi, lib.1. cap.33. num.10.*

Quarta coniectura desumitur ex verbis apochæ, 6
dum in ea dictus Antonius promittit soluere, &c. si enim Franciscus effectualiter numerasset, mutuoque dedisset dictas pecunias, Antonius non promisisset soluere, sed restituere, cùm verbum *restituere*, conueniat mutuo magis, quàm verbum *soluere*, vnde satis arguitur simulatio. Honded. *cons.46. n.19. & 20. lib.1.* Roland. *cons.93. num.29. vers. Non obstat, & n.3. lib.3.*

Ex istis igitur omnibus coniecturis simul iunctis 7
satis remanet probata simulatio, cùm ad hunc effectum leues coniecturæ admittantur. Honded. *cons.33. n.5. lib.2.*

Quoad secundam verò partem reuocari debere 8
existimaui, quia licèt pecunia deposita in sacculo clauso, si pereat, vel deterioretur, talis deterioratio spectet ad deponentem, cùm sit casus fortuitus, de quo non tenetur depositarius, *l. si plures, §.1. ff. depositi, l.1. C. eodem,* Anton. Gabr. *comman. tit. de rebus cred. concl.2. num.4. cum seq.* Cald. Pereira, *de empt. & vendit. cap.31. num.97.* Mar. Antonin. *var. resol. lib.1. resol.13. num.1.* & alij infrà citandi; quia tunc dominium in depositarium non transit, Gutier. *pract. lib.2. quæst.160. num.5.* D. Barb. *in l. si mora, num.49. & 81. ff. solut. matr.* Hering. *de fideiuss. cap.10. §.6. n.34.* Nihilominus tamen si pecunia deposita fuerit 9
numerata, prout in casu nostro, periculum, & deterioratio spectabit ad depositarium. Ratio est, quia per numerationem censetur translatum dominium in depositarium, & deponens remanet solùm creditor eiusdem quantitatis in genere: quod genus perire non potest, *l. in naui, ff. locati, l. Lucius, ff. depositi.* Et ita in terminis decidit *l.2. tit.3. part.5.* ibi: *E* 10
por ende este a tal mas tenudo seria de guardar aquello que assi recibiesse en encomienda, que no de otra guiza, y aun dezimos que el señorio y la tenencia de la cosa que es dada en guarda no passa a aquel que la recibe, fueras ende si fuesse de aquellas que se pudiessen contar, o pesar, o medirse, quando la recibiesse le fuesse dada por cuento, o por peso, o por medida, por entonce passaria el señorio a el, pero seria tenudo de dar aquella cosa, o otro tanto, y a tal como aquella que recibio al que ye lo diò en guarda, & Greg. Lopez, ibi, *in glos. recibe fueras ende,* sic ait: *In his enim transfertur dominium in depositarium,* vt in l. quamvis, & in l. in die sponsaliorum, §.1. & in l. Lucius Titius, ff. eodem, *& tunc periculum transiret in depositarium, vt in l.* incendium, C. si certum pet. *Et iuxta istam legem, nisi sint deposita ista signata, vel clausa,* &c.

Eandem sententiam expressè tenet Bald. *in d. l.* 11
incendium, quem sequitur Paul. de Castro *in d. l. Lucius,* Dec. *cons.116. num.1.* Curt. iun. *cons.139. n.38. vol.3.* Aym. *cons.705. num.12. vol.4.* Anton. Gabr. *d. cons.2. n.8. & 14.* P. Molin. *de iust. tract.2. disp.296. in fine,* Carot. *de deposito, tit.4. de depositi restit. n.1.* Cardos. *in praxi Iudicum, & Aduocat. verb. depositum, num.12.* vbi tradit, quod depositarius alicuius pe- 12
cuniæ numeratæ tenetur de casu, & obligatur ad tantundem, quia huiusmodi depositum perdit naturam depositi, & sequitur naturam mutui, latè Mar. Antonin. *d. resolut.13. num.2. cum seq.* vbi probat

13 † depositarium pecuniæ numeratæ teneri ad omnem
illius deteriorationem, benè Cald. Pereir. d. cap. 32.
n. 67. ibi: Vlterius quamvis verum sit, in pecunia verè
constitui mutuum, & quantitatem; nihilominus tamen
hanc naturam amittit, & species efficitur, non minus
quàm qualibet alia species, quando scilicet in sacco clau-
sa, sive in calatho recondita datur, tunc enim mutuum
non inducitur. Bero. in rubr. ff. si cert. pet. num. 51. 52.
& 53. Quid si detur massa argentea ad pondus. Quem-
admodum enim in frumento, & similibus ad constituen-
dum mutuum requiritur, quod ad mensuram præstetur,
14 non in acervo, l. 2. §. mutui datio, ff. si cert. petat. † &
ibi not. Doctores, ita in pecunia exigitur, quod præste-
tur ad numerum, aliàs species, non quantitas erit, vt in l.
planè, §. pen. & in l. sed & certos, ff. de legat. 1. gloss.
magna ad fin. & ibi Doctores communiter in l. 2.
§. 1. ff. si certum pet. vbi Butigel. n. 86. hanc dicit com-
munem, & not. in l. incendium, C. eodem tit. nisi par-
tes explicent quanta sit pecunia, & illam habeant pro
15 numerata, ex Butigel. n. 26. &c. † Idem tenet Azor.
instit. moral. part. 3. lib. 7. de deposito, cap. 7. q. 9. ibi:
Vnde quandocunque res deposita consistunt in numero,
pondere, vel mensura, cuiusmodi sunt pecunia, frumen-
tum, vel vinum, & traditur numerata, vel obsignata,
vel clausa in aliquo sacculo, vel vasculo, nec is qui
deponit prohibet vsum, transit dominium ad eum, qui
accipit, & is eas res suo periculo suscipit, & solum de-
bet tantundem eiusdem generis reddere.
16 Optimè Rot. decis. 102. num. 7. part. 2. recentior. ibi:
Non est verum, quod Iosephus esset debitor pecunia apud
eum deposita, vti de specie, itavt ea perempta sit libera-
tus, quia non fuit pecunia apud eum deposita clausa, &
obsignata, sed numerata, quo casu retinet naturam mu-
17 tui, & secundum naturam mutui debet regulari, l. si cum,
§. qui iniuriarum, ff. si quis caut. & in mutuo pericu-
lum est debitoris, l. incendium, C. si certum pet. &
ita declarant Doctores in l. cùm quid, vbi Paul. de
Castro, numer. 13. Alex. sub num. 13. vers. Ea his
ergo, Socin. num. 11. vers. Prima sit conclusio, ff. si
certum pet. per l. in ratione, la 2. §. incertæ, ff. ad le-
18 gem Falcid. Dec. d. cons. 473. num. 3. non fuit libe-
ratus ab obligatione restituendi tantundem in genere,
& similem pecuniæ summam, Paul. de Castro in d. l.
cum quid, in fine. Beroi. cons. 194. num. 39. & seq.
vol. 1. Curt. iun. cons. 239. n. 34. & 35. vol. 3. &c. Et
quod particulariter pecunia mutuata, seu deposita
faciat transitum in dominium accipientis, resoluunt
Rot. Ianuen. decis. 26. n. 15. Gaito de credito, cap. 4.
q. 11. n. 1330. & n. 1478. & 1487. Carot. de deposito,
p. 2. q. 47. n. 4. Amat. Roder. de priuil. credit. num. 40.
Fontanel. de pactis nupt. claus. 5. glos. 8. p. 7. n. 9. Ca-
still. lib. 3. controu. cap. 16. n. 33.
19 Et hanc eandem sententiam magis confirmat Mar.
Anton. d. resol. 13. n. 4. cum seqq. his verbis: Secundò,
nam vbi pecunia datur ad numerum, tacitè intelligitur
data potestas vtendi, atque tacitè videtur actum, quod
pecunia per depositarium consumi possit, vt in termi-
nis dicit Bald. cons. 355. vol. 3. Alex. in l. cùm quid,
num. 13. ff. si certum pet. Curt. iun. in d. cons. 239.
20 num. 38. Gabr. d. concl. 2. num. 10. † Sed quando ex-
presè datur pecunia etiam non numerata mercatori
cum facultate vtendi, periculum est mercatoris. Gabr.
d. conclus. 2. num. 18. quia tunc dicitur potius mutuum:
ergo idem concludendum est quando tacitè, argum. d. l.
21 cùm quid. Et licèt regulariter ex deposito non transfe-
ratur dominium, tamen cùm tale depositum dicatur ir-
regulare, secundùm gloss. in d. l. in naui, Dec. in l. cer-
ti, §. depositi, n. 4. ff. si cert. pet. Natt. cons. 438. n. 7.
Gabr. d. concl. 2. num. 13. quoad translationem dominij
idem iudicatur, quod de mutuo, Cephal. cons. 603. n. 41.
vol. 4. Rimin. iun. consil. 152. n. 44. vol. 2. & dominium
transfertur hîc non ex natura contractus, sed rei, Beroi.
cons. 194. n. 39. vol. 2. &c. nouissimè Hermosilla in
addit. ad d. l. 2. tit. 3. p. 5. gloss. vlt. n. 95. pag. 186. versa,
ibi: Si autem depositum sit rerum, quæ in pondere, nu-
mero, & mensura consistunt, & ad numerum, seu men-
suram deponantur, ex gloss. hîc, periculum pertinebat
ad depositarium, & adde Paul. in l. si quis nec cau-
sam, n. 2. ff. si certum pet. Alex. in l. cùm quid, n. 13.
ff. eod. Bald. cons. 355. vol. 3. Curt. iun. cons. 239.
n. 38. Honded. cons. 43. n. 23. vol. 2. Gabr. de reb. cred.
concl. 2. n. 18. Morl. in emporio iuris, tit. de rebus
credit. 8. in procem. n. 18. Gomez 2. tom. var. cap. 7.
n. 3. Castil. quotid. lib. 3. c. 16. n. 35. Amat. Roderic. de
priuil. cred. art. 6. n. 40. Mantic. de tacitis & ambig.
conuent. lib. 10. tit. 9. n. 23. nam ex numeratione in
dubio præsumitur deponentem transferre voluisse domi-
nium in depositarium, vt suprà diximus, & quoties taci-
tè, aut expressè fuit data depositario facultas vtendi re
deposita, & genere debitor efficitur, & nullo casu for-
tuito liberatur, l. incendium, C. si certum pet. gloss. in
l. si quis vxori 63. §. apud Labeonem, verbo actio-
nem, ff. de furtis. Mandel. cons. 3. n. 3. Gomez, Mrloa,
Mantic. & Amat. Roder. vbi suprà, &c.
Idem in addit. ad l. 4. tit. 2. part. 5. num. 3. ibi: Li-
mita secundò quando res commodata erat in quantitate,
& non in specie; nam tunc, si quantitas pereat, commo-
datarius non liberatur, etsi casu fortuito quantitas pe-
riisset, quia erat debitor generis, non illius pecunia in
specie, &c.
Non obstat, quod Antonius suo tempore dictis 22
pecuniis vsus non fuerit, quia hoc solùm constat
ex sua depositione dum dixit, debebat enim probare
in arcula clausas apud se depositas fuisse; nam aliàs
præsumptio stat, quod illis vsus fuerit, vt colligitur
ca Rot. decis. 160. n. 3. part. 1. recentissim. in posthu-
mis Farinac. Ex numeratione enim in dubio præsu-
mitur deponentem transferre voluisse dominium pe-
cuniæ in depositarium, & tacitè exegisse, vt tantun-
dem in genere restitui sufficiat. Hermosilla in l. 2. tit.
3. part. 5. n. 7. gloss. 3. & 4. Deinde respondetur, quod
† cùm pecunias illas apud se per annum cum dimi- 23
dio depositas habuerit, non est credendum easdem
in specie habuisse, nam vicinitas actuum, & breuitas
temporis solum inducere poterat præsumptionem,
quod deterioratio, seu periculum euenisset super pe-
cunia paulo antè accepta, ad notata per Surdum de-
cis. 55. n. 6. cum seqq. Stephan. Gratian. discept. forens.
c. 897. n... Gaito d. q. 11. n. 1382.
Nec obstat, quod ex aduerso allegatur, Antonium 24
scilicet depositarium obtulisse pecuniam Francisco
deponenti verbaliter, vt se à periculo liberaret, quia
vltra quàm quod de tali oblatione non constat, ni-
hilominus tamen requirebatur realis oblatio. Ias. in
l. sancimus, cons. 5. q. 3. C. de iudic. Negus. de pigno-
rib. part. 3. memb. 5. in princ. quos refert & sequitur
Mar. Antonin. d. resol. 12. n. 11.
Nec denique obstat Surd. cons. 391. per tot. dum 25
resoluit Thesaurario Serenissimi Principis Sabaudiæ
non licuisse vti pecunia, quam penes se habebat so-
lutam à debitoribus eiusdem Principis, & ex ea lu-
crum facere: Quia hæc resolutio in hac parte no-
biscum non pugnat, cùm nihil ibi decidatur, an The-
saurarius huiusmodi teneatur de casu, ac periculum
in illum transiret (prout sunt termini nostri) cùm
nullus de hoc dubitare posset: tota autem difficul-
tas versabatur, an dominium pecuniarum huiusmo-
di transiret in talem Thesaurarium? & in negatiuam
inclinat partem multis motus fundamentis, & præ-
cipuè, quia non est verisimile, quod Princeps ve-
lit dominium transferri in Thesaurarium, eumque
teneri sibi in genere ad soluendam tantam quanti-
tatem

tatem pecuniarum, quæ decuplo excedit valorem omnium bonorum Thesaurarij: tum quia ij, qui solunt Thesaurarin, non hoc agunt, vt in eo transferant dominium, sed vt pecuniam illam faciant Principis, cuius nomine recipitur à Thesaurario, & ideo Thesaurarius non est dominus pecuniæ receptæ, sed Princeps; ac proinde nil mirum, si illa vti non possit, sed teneatur reddere in eadem specie: in nostris autem terminis res aliter se habuit, quia Franciscus penes Antonium scuta illa centum, non vti speciem, sed vti quantitatem deposuit eo animo vt illis posset liberè frui & vti, & sibi tantundem restitueret, nec quantitas excedit vires bonorum dicti Antonij, cùm illa longè excedat dictam pecuniarum summam.

Valentina Donationis ob causam matrimonij.

Donata ob causam matrimonij filio pro se, & suis ex matrimonio nascituris, an possint à nepotibus vindicari, si donatarius illa alienauerit eodem penè modo ac si patri, ac filiis donatum fuisset ex vi dictionis *pro*, quæ dispositionem importat?

DVBIVM XIV.

1 *Defuncti factum infringere non possunt filij in his, quæ non vti filij, sed tanquam hæredes habent.*
2 *Chartæ standum est omnibus in aduersum coniecturis sublatis.*
3 *Donatarÿs filiis non censetur concessum ius irreuocabile per donationes illis factas vti extraneis.*
4 *Onus non injiciatur in illis, quæ cedunt in legitimam.*
5 *Actio rei vindicatoria competit ex vocatione in contractu nullo, translato dominio in secundum donatarium defectu traditionis.*
6 *Donatio procedens ex causa matrimonij contrahendi facit, vt filij in ea censeantur contemplati.*
7 *Donatio collata in sponsum non pro se tantùm, sed pro filiis ex matrimonio nascituris, importat ac si ei, ac filiis donatum fuisset.*
8 *Pater nascituro stipulari potest, vt statim in lucem prodeunt acquirat irreuocabiliter.*
9 *Hæres verbum sua natura æquiuocum, aptum filios ac extraneos concludere.*
10 *Donator in donatione quam facit, potest conditiones quas voluerit adjicere.*
11 *Hæredibus vocatis in stipulatione, ad ipsius matrimonij filios stipulatio restringenda est.*
12 *Donatio inter viuos quæ dicatur.*
13 *Donatum pro omni iure cedere solet in causam dotis, ac grauioris.*
14 *Filius si donatu pro legitima, vincente patre consumpsisset, iterum eam petere potest.*

1 PATER in Regno Valentiæ dedit filio nubenti pro se & suis ex matrimonio nascituris quandam Castellaniam, quam ex Regum concessione pro se & suis hæredibus obtinebat, ac cauit filio sine prole, ac posteris decedente, vt ad se bona redirent, qui filius donata alienauit, ac decessit filiis superstitibus hæredibus institutis. Quæritur, an confecto inuentario possint Castellaniam, siue tenentiam castri vindicare ipsi, vel eorum filii donantis nepotes, si fortè aliquis ex donatariis non accepto iudicio decessisset. Pro negatiua occurrit primò natura stipulationis huiusmodi, qua donatarius filiis suis prouidisse censetur non vti filiis, sed vti hæredibus, per quod fit ne defuncti factum infringere possint, Bart. *in l. Gallus, §. quidam rectè, n.9.* vbi Angel. moti glos. *in l. si tibi, §. si pactus, ff. de pactis, ad vers. Proderit,* vbi quoque Bart. Bald. *n.3.* Angel. Castr. Fulg. Alex. *n.7.* Ias. *n.2.* Alciat. *cons.* 180. Ruin. *cons.* 122. *n.3. vol.1.* Corn. *cons.* 288. *col.2. vol.1.* Cephal. *cons.* 303. *n.76. &* 84. Mascard. *de probat. concl.* 1152. Menoch. *de præsumpt. lib.3. præs.* 38. *in fine, & præs.* 48. Marcabr. *cons.* 111. *n.1. &* 25. Surd. *dec.* 322. *n.32.* qui exinde probare debere defuncti alienationem affirmat, Anna filius *cons.* 52. *n.15. lib.1.* Peregr. *de fideic. art.32. n.4.* † Accedunt clausulæ dominij translatiuæ, quæ in hac specie pro hæredibus concepta sunt, quibus omnis quæstionis ambiguitas tollitur, si chartæ standú est, omnibus in aduersum coniecturis sublatis. 2

Secundò, quia per donationes huiusmodi nullum ius irreuocabile donatariis concessum videtur, tantumque ad instar supremi iudicij ius legitimæ successionis censetur reseruatum, vt ex pluribus fundat Peguera *dec.* 170. Fontan. *de pactis nupt. claus.* 4. *glos.9. p.4. ex n.74.* per Casanat. *cons.* 45. qui conclusionem ex mille auctoribus exornat. 3

Tertiò, quia cùm Castellania pro omni iure fuerit data, cesseritque statim in legitimam, nullum in eam onus iniici poterit, quominus de illa disponere valuerit, ac alienare; inducta enim fuit compensatio cum debito, qua attenta onus videtur in re aliena, Abb. *cons.* 81. *in fine, vers. Reliquus enim,* Castr. *cons.* 193. *col.3. vers. sic cessant leges, lib.2.* Crauet. *cons.* 149. *n.3.* Stephan. Gratian. *discept. forens. c.* 274. benè Rota apud Fatio. *decis.* 453. *n.8. p.1. recentior.* 4

Quartò, ac demùm, quia nulla rei vindicatoria actio competit ex vocatione in contractu nullo, translato dominio in secundum donatarium, defectu traditionis, *ad l. traditionibus, C. de pactis,* Cou. *var. lib.1. c.4. n.3.* Molin. *de primog. lib.1. c.12. n.30.* Peteg. *de fideicom. art.42. n.6.* Petra *eod. tract. q.4.* Sord. *dec.* 144. *n.22.* Vincent. de Franchis *dec.* 74. Giurba *dec.* 79. *n.35.* & citati per D. Mar. Cutell. *dec.7. n.26.* 5

Quibus non obstantibus, puto rei vendicationem competere nepotibus donantis vti principaliter in donatione contemplatis.

Primò, quia donatio processit ex causa matrimonij contrahendi, cuius id proprium est, vt filij in ea censeantur contemplati, ne liberalitatis compendio fraudari possint, Bertrand *cons.* 176. *colum.2. tom.3.* à Ponte *cons.* 25. Molfes. *cons.* 11. latè Franc. Molin. *de ritu nupt. lib.3. q.10. n.28.* faciunt citati per Rouit. *cons.* 15. *ex n.40.* Latata *cons.* 9. 6

Secundò, propter specificam eorum in hac specie mentionem; nam donatio collata fuit in sponsum, non pro se tantùm, sed pro filiis ex matrimonio nascituris, qui propterea sunt principaliter donatarij, propter vim ipsam loquendi, quæ non eo minus importat, ac si ei, ac filiis donatum fuisset: ita eleganter ob illam dict. *pro,* post Bald. *in c.1. in princ. de testib. & in l.1. col. pen. vers. Venio ad secundam, C. per quas personas,* Barbat. *cons.* 54. *n.2. lib.2.* Menoch. *cons.* 352. *n.2.* Hieron. Gabr. *cons.* 178. *n.15. lib.1.* docet Stephan. Gratian. *discept. forens. c.* 924. *n.24 &* 25. quamobrem licèt viuente patre ad nullam partem admittantur, quoniam inter eos ac ipsum ordo charitatis consistit, præcipuè cùm actus tempore nondum concepti, nec agniti fuissent, attamen eo defuncto ex propria persona donata consequuntur, Dec. *cons.* 607. *n.10.* Bec. *cons.* 41. *n.89. vol.1.* Cancer. *var. resol. p.1. c.8. n.62.* Fontanel. *de pactis nupt. claus.* 8. *gloss.9. p.1. n.2.* 7

Tertiò

8 Tertiò, attenta subsequenti stipulatione, qua pater nascituro stipulari potest, vt statim in lucem proditus acquirat irreuocabiliter, l. si quis operas, ff. de operis libert. l. Paulus, §. Paulus nepotem, ff. de bonis libert. l. dicit, §. pactis, C. de natur. liber. Surd. d. dec. 322. ex n. 2. ad 30. vbi contrarias auctoritates eorum, qui stipulationem pro filiis interpretantur, refert, quod sequutus est addens ad Capell. Tholos. dec. 454. Menoch. consil. 506. n. 10. Vincent. de Franc. dec. 205. Castill. dec. 106. Id enim importat illa pro hæredibus stipulatio postqusm filiis donatum fuit, vt ad præmissam vocationem referantur,
9 nec qualitatem hæreditatiam inducaor. † Hæres enim verbum sui naturâ æquiuocum, aptum filios, ac extraneos includere ex præcedenti filiorum admissione, ac inclusione, declaratur. Bald. in cap. 1. n. 2. de natura success. feud. Card. Mantic. de coniect. vltim. vol. lib. 6. tit. 14. n. 7. Rustic. ad l. cum auus, lib. 3. cap. 3. n. 19. ff. de condition. & demonst. Fusar. de fideicom. quæst 339. n. 36. cum duobus seqq. Alioquin nullus penè esset in contractibus restitutorium onus fideicommissi obtinens, qui ex hæreditaria qualitate non euanesceret, cùm omoes inter viuos acquisitiones, siue quia ita stylus obtinuit, siue ob ampliandam stipulatioois vim, vt cæteros omnes deficientibus fortè filiis comprehendat, pro hæredibus conceptæ sint, quando ad stipulationem deuenitur in clausulis appositam, quam ideo iure merito ex principali dispositione metimur. Bart. in l. Gallus, §. etiamsi parente, ff. de liber. & post. Cephal. consil. 303. Theodor. alleg. 45. n. 10. Consilium Illustrium Sicul. 8. n. 10. Surd. dec. 322. n. 79. Stephan. Gratian. discept. forens. capit. 917. n. 2. D. Marr. Cutell. decis. 5. num. 61.

10 Quibus ita iactis fundamentis opposita refellenda supersunt, quæ ita dilui posse existimo, primam nempe obiectionem in dubio casu procedere, ac vbi acquisitio ex parte recipientis in eos, quos sibi successuros cogitat, confertur, nulla ad eoucedentem, ac donaotem coosideratione relata, vt quia omnis ratio futuræ in donatis successionis ex voluntate donantis pendet; nam vbi præter id, quod is cogitat, donantis ratio habenda est, excogitandum sanè erit, anne filio soli, an verò nepotibus, ac aliis descendentibus prospicere voluerit, quid enim iuuat donatarium velle filiis vti hæredibus acquirere, si donans in eo quoque liberalem se præstare voluisset; eius etenim potius voluntas, quàm recipientis spectanda est, qui propterea legem à donatore latam seruare tenetur; illius est enim conditiones, quas voluerit adiicere, l. legem 10. C. de pactis conuent. l. donatio, C. de donat. D. Castil. tom. 3. controuers. c. 10. n. 54. D. Mar. Cutell. de donation. d. sc. 3. part. 6. n. 36.

11 Cùm ideo probatum sit ex ipsis donationis verbis nepotes quoque ad donata allexisse, omnis disputatio cessat, ac subsequens pro hæredibus stipulatio, quam donatarius fecit, ad filios referenda est, siue ex prædictis, siue quia natura actus attenta vocatis in simili specie hæredibus, ad ipsius matrimonij filios stipulatio restringenda est, vt apparet ex iis, quæ latissimè fundat Fontanel. d. claus. 4. gloss. 9. Rot. apud Farin. dec. 663. part. 1. tom. 2. Theodor. alleg. 41. n. 10. Cons. Illustr. Sicul. 8. Milan. dec. n. 14. lib. 2. Fusar. de fideicom. quæst. 339. n. 30. & consil. 169. n. 27. Latè & eleganter in hoc puncto D. Marius Cutell. dec. 17. n. 30. & 45. vbi præ cæteris allegat Martam part. 4. de success. legali, quæst. 11. art. 13. n. 181. fol. 410.

Cessat quoque secundum, dum hæc donatio inter viuos appellata fuit, nec de omoibus bonis processit, sed omni iure, quod in castro illo donans ex Regia liberalitate obtinuerat, vnà cum pertinentiis, ac districtu, territoriove materiali, ac Iurisdictionis, quæ omnia Valentino, & Cathalauno sermone Cathaloniæ tenentiæve nomine veniunt, vt in Castellania Ampostæ, & Xericæ tenentiæ receptum est, ac communi loquendi vsu in hisce interpretationibus, Cels. Hugo cons. 58. & cons. 60. n. 11. benè Fontanel. d. claus. 46. n. 2. post Cancerium, & Peguetam.

Quæ licèt ita sint, ac vniuersitatem agrorum, & 12
iurium intra fines designatos continentem significent, attamen particularis dispositio dicitor, nihilo minus ac si Sempronanium, vel Titianum fundum cum instrumento omni donatum fuisset, vt in feudo determinat Vincent. de Franch. dec. 1. ex num. 42. Aona alleg. 96. à Ponte consil. 52. & alij passim. Atque fit vt nullatenus hæreditamentis, quæ in illa patria fiunt, computari possit, quæ vt ex prælibatis colligitur, omnes fortunas comprehendunt, licèt non deficiant, qui dieant donationes inter viuoa has esse, etsi omnium bonorum sint, vt omnium latissimè, ac non minus doctè fuodat Footanel. d. claus. 4. glos. 9. p. 4. ex n. 70. ad fin. qui omnibus contradicentibus satisfaciat, ac procedit indubitaotee quando adest reseruatio ad testaodam; quoties enim aliunde potest hæredem habere, donatio dicitur particularis, quoniam Iura omnia in hunc transeunt, & non in donatarium, nisi & Iura quoque huic donata sint, reseruatio verò sit io certa quantitate, vniuersitate Iurium cum donatione translata, vt in casu Fabij de Anna consil. 108. ex n. 26. Cancer. lib. 3. c. 3. ex n. 128.

Ad tertium respondetur, quod licèt donatum pro 13
omni iure cedere soleat in causam debiti, ac grauioris, prout est illud legitimæ portionis, quæ naturæ quoque debitum est, ac perinde cæteris antiquius, ac grauius: attamen cùm illud patre mortuo deberi incipiat, & hic filius eo temporis per vltimum elogium iure honorabili institutionis illam consecutus est in tot bonis, hoc adjecto ne de donatis sibi illam perciperet, quasi voluisset testator Castellaniam, siue dicamus territorium, ac districtum castri, id enim importat Cathalano idiomate, inter suos conseruare, licèt id non expresserit, eo quòd nobilius corpus, quàm cætera esset, ac familiæ splendori magis consentaneum, quod sibi permittitur. Honded. consil. 66. n. 15. vol. 2. Menoch. consil. 401. n. 339. Fusar. de fideicom. q. 692. ex n. 21. sufficit enim quod alia corpora relicta sint ex quibus deduci possit, Grass. §. legitima, q. 16. per tot.

Nec obstat, quòd opponi posset, solotionem nem- 14
pe quæ per donata pro omni iure inducta erat, retractari non posse, arg. cap. factum legitimè 73. de reg. Iuris in 6. quoniam cùm expressa non fuerit causa legitimæ, quæ eo tempore nequaquam debebatur, in id cedere non potuit, Ronit. cons. 15. n. 2. Ideo si filius donata pro legitima viuente patre consumpsisset, iterum eam petere posset, secundùm Bald. in auth. si captiui, C. de Episcop. & Cler. Socin. in l. Marcellus, §. res quæ, n. 3. ff. ad Trebell. Menoch. controuers. illustr. cap. 25. n. 74. Molin. Theolog. de instit. tract. 2. disp. 616. ex n. 14. Giurba dec. 5. n. 9. Aoton. Fab. de errorib. pragm. errore 7. n. 15. decade 41.

Ad vltimum respondetur, communiorem esse in 15
oppositum, quod saltem vtilis competat, vt donantis voluntas effectum sortiatur: patet ex allegatis per eundem D. Mar. Cutell. ibidem, & dec. 5. ex n. 52. in quibus casibus semper fuit pro rei vendicatione decisum, ac perinde videtur actorem esse in manifestissimo casu victoriæ, saluo, &c.

Malacitana

Malacitana Nullitatis professionis.

Inquisitio de parentibus, patria, anteacta vita, & moribus habitum religionis suscipientis, præcedere debet professionis emissionem, & post lapsum quinquennij à die professionis potest audiri prætendens ex capite non factæ inquisitionis suam professionem fuisse irritam. Et an Prouincialis per informationem Iudicis secularis possit nouitium recipere?

VOTVM XV.

1 *Casus proponitur.*
2 *Constitutio prima Sixti V. contra criminosos ad aliquam Religionem transire volentes, refertur.*
3 *Eiusdem alia Constitutio declaratoria prima citatur.*
4 *Gregorij XIV. Constitutio moderatoria.*
5 *Clemens VIII. innouauit anno 1592. antiquam formam circa informationes nouitiorum faciendas.*
6 *Idem Clemens VIII. de anno 1602. validitatem professionum absque informationibus emissarum ad terminos Iuris communis reduxit.*
7 *Sententia vna refertur.*
8 *Decretum irritans non trahitur ad personas non comprehensas in dispositione.*
9 *Dictio personalissima operatur, vt dispositio extendi non possit ad alias personas.*
10 *Dictio,* quis, *est relatiua, & demonstrationis causâ apposita.*
11 *Clausula irritantes non debent referri ad id, quod incidenter, & accessoriè tractatur.*
12 *Attenditur quod principaliter agitur, non quod incidenter.*
13 *Constitutio Sixti est lex fundata in præsumptione.*
14 *Constitutio quæ fit ad declarandum, & roborandum aliam, intelligenda est, & limitanda iuxta terminos roborata, & declarata.*
15 *Lex corrigens recipit interpretationem à lege correcta.*
16 *Doctores referũtur qui primã sequũtur sententiam.*
17 *Verba,* non aliter, *habent vim decreti irritantis, adeò vt omnia resoluant vsque ab initio, & important præcisam formam, &c.*
18 *Verbum,* posse, *negatiuè prolatum denotat necessitatem, & actum contrà gestum reddit nullum, & impossibilem.*
19 *Verba,* nec debere, *necessitatem, & vinculum irritans important.*
20 *Dictio negatiua quando adiicitur verbo,* debet, *tunc illud reddit actum de iure impossibilem.*
21 *Geminatio maiorem effectum producit, & declarat magis enixam voluntatem.*
22 *Actus redditur nullus, si forma ad vnguem non seruetur.*
23 *Conditionalis constitutio inducit nullitatem.*
24 *Statutum quando perpetuò, & non ad tempus durare debet, tunc nullitas magis præcisa est.*
25 *Decretum irritans in statuto contentum, siue in principio, siue in fine, refertur ad omnia.*
26 *Constitutio prima Sixti V. continet decretum irritans.*
27 *Ponderatur secunda eiusdem Sixti V. Constitutio.*
28 *Vbi est eadem, vel maior ratio, ibi debet esse idem ius, & eadem Iuris dispositio intensiuè, siue declaratiuè.*
29 *Etsi id, de quo minus videtur inesse, inest, & id de quo magis.*
30 *Ratio legis, vel Canonis vbicunque est amplior, vel generalior dictio, seu dispositio, tunc ad amplitudinem rationis extenditur ipsa dispositio.*
31 *Similitudo, siue maioritas rationis quando consurgit in vim regulæ,* cui licet quod est plus, *&c. fit extensio, & comprehensio casus minus dubij, quando sumus in correctoriis.*
32 *Ratio vbi est eadem, siue identitas rationis concurrit, non dicitur fieri extensio, sed intensio.*
33 *Dictio,* etiam, *est implicatiua, cuius natura est implicare casum minùs dubitabilem, exprimendo eum qui maiorem habet dubitationem.*
34 *Relatum est in referente, cum omnibus suis qualitatibus.*
35 *Constitutio declaratoria nouum Ius, aut veteris renouationem inducere minimè potest, sed tantùm ambigua aperire.*
36 *Declarationis natura est nihil de nouo disponere.*
37 *Constitutiones Sixti V. contra criminosos, &c. qualiter per Clementem VIII. declaratæ, & innouatæ fuerint.*
38 *Constitutio Clementis de anno 1592. circa informationes faciendas formam inducit.*
39 *Reprobatur F. Emman. & declaratur prima Constitutio Sixti V. contra criminosos, &c.*
40 *Informatio de vita, & moribus eorum, qui ad Religionem recipiendi sunt, si fuerit facta bona fide, & modo ordinario, sine fraude, professio eorundem tenebit, etiamsi post ipsam constiterit de impedimento.*
41 *Clemens VIII. de anno 1602. validitatem professionum absque debita informatione emissarum ad terminos Iuris communis reduxit.*
42 *Constitutio Clementis VIII. de anno 1602. non validauit professiones nullas factas tempore Sixti, sed solùm loquuta est de futuris.*
43 *Constitutiones Sixti, & Clementis de anno 1592. continent decretum irritans in ea parte vbi agit de inquisitionibus faciendis.*
44 *Constitutio Sixti V. super capienda diligenti informatione,* &c. *formam inducit, quam immutare non possunt Fratres, ex decisione S. Rotæ.*
45 *Decisio S. Rotæ refertur in hac materia singularis.*
46 *Professio, si non præmissa informatione permissa sit, est nullius momenti, secundùm Sanch.*
47 *Defectus informationis facienda pro suscipere volentibus habitum Religiosum æquiparatur criminosis, & obligatis ad rationes reddendas, secundùm eundem Sanchez.*
48 *Constitutiones Sixti & Clementis circa formam requisitam in professionibus habent decretum irritans, iuxta opinionem Steph. Gratiani.*
49 *Professio nulla est, non facta priùs diligenti informatione de parentibus, patria, &c. secundùm Auctoris sententiam alibi defensam.*
50 *Concilium Trident.* sess. 25. de Regul. cap. 19. *refertur.*
51 *Professus nulliter ob non seruatam formam circa informationes faciendas per Sixt. V. constitutam, potest etiam post quinquennium reclamare.*
52 *Inhabiles ad profitendum, putà habentes impedimentum perpetuum, possunt reclamare etiam transacto quinquennio.*
53 *Professio quando est ipso iure nulla, non ratificatur ex eo quod sic professus persistat per longum tempus in Religione.*
54 *Prouincialis qui per informationem Iudicis secularis nouitium recepit, non incurrit pœnas primæ Constitutionis Sixti V. sed bene alterius Clementis VIII. ut num. seqq.*

55 Verbum

55 *Verbum, debet, indueit necessitatem, & obligationem, ita vt non implete eo, quod per illud praecipitur faciendum, graues incurrantur pœna.*

56 *Professio irrita causa metus, vel ex defectu aetatis, non indiget alio anno probationis.*

57 *Impedimentum annullans habitus receptionem, & professionem facit, vt professio ratificari non possit, nisi denuo alius annus probationis fiat.*

58 *Informationes de vita, & moribus ad Religionem ingredi volentium, sunt examinanda, & approbanda in Conuentu in quo ipse nouitius est educatus.*

1 QVIDAM Alphonsus maior sexdecim annis habitum Religiosis Eremitarum S. Augustini suscepit, & transacto nouitiatus tempore professionem in ea emisit die 10. Augusti 1594. nulla de eius parentibus, patria, anteacta vita, & moribus facta inquisitione, nec seruatis Romanorum Pontificum hac de re editis Constitutionibus; & postquam ad aliud Monasterium translatus esset, cœpit eius mater de validitate talis professionis dubitare, quæ proprio motu, ac de mandato, & auctoritate Iudicis secularis desideratam informationem facere curauit, & ea facta filio persuasit, vt professionem aliàs nulliter emissam iterum ratificaret, & quatenus opus esset, de nouo emitteret in manibus Superioris illius Monasterij ad quod fuerat translatus. Transactis triginta annis, & vltra, idem Alphonsus de præfatæ suæ professionis, eiusque ratificationis validitate ex hoc capite dubitare cœpit, & causas nullitatis huiusmodi coram Ordinario loci, & Superiore suo Regulari deduxit: sed cum ab illis contrariam reportasset sententiam, & ad Illustrissimum D. meum Nuntium appellasset, mihique in gradu appellationis vnà cum D. Michaële Caualerio Ordinis S. Ioannis Hierosolymitani huiusmodi causa committeretur, dubitaui an præfata sententia esset confirmanda, vel infirmanda, & infirmandam esse censui, ad quod perspicuè assequendum in materia tanti momenti tria dubia in præsenti resoluenda duxi.

Primum, vtrùm sit de substantia validæ professionis, quod inquisitio de parentibus, patria, anteacta vita, & moribus habitum suscipientis præcedere debeat professionis emissionem, & an Constitutiones Sixti V. & Clementis VIII. hac de re editæ, decretum irritans, & annullatiuum professionum absque huiusmodi informatione emissarum contineant?

Secundum, vtrùm post quinquennium elapsum à die professionis audiri possit dictus Alphonsus, prætendens ex capite non factæ inquisitionis suam professionem fuisse nullam.

Tertium, vtrum fuerit satisfactum dispositioni præfatarum Constitutionum dum à matre Alphonsi, & de eius mandato, ac Iudicis secularis auctoritate inquisitio tempore secundæ professionis præsentata proponitur.

DVBIVM I.

Vtrùm sit de substantia valida professionis, quod inquisitio de parentibus, patria, anteacta vita, & moribus habitum suscipientis pracedere debeat professionis emissionem, & an Constitutiones Romanorum Pontif. Sixti V. Gregorij XIV. & Clementis VIII. hac de re edita, decretum irritans & annullatiuum professionum absque informatione huiusmodi emissarum contineant?

SD. Sixtus V. in quadam sua Constit. incip. *Cùm de omnibus, sexte Kal. Decemb.* 1587. contra criminosos, debitis, & ratiocinijs obnoxios ad aliquam Religionem transire volentes, ita statuit. *Auctoritate Apostolica, & tenore præsentium etiam perpetuò statuimus, & ordinamus, iuuenes, aut viros adultos, maiores sexdecim annis, non aliter in aliquam Religionem recipi posse, nec debere, nisi priùs de eorum parentibus, patria, deque anteacta vita, & moribus diligenter inquiratur, & ex accurata informatione & fide digna relatione compertum, & exploratum sit, eos neque aliquorum criminum, qualia sunt homicidia, furta, latrocinia, & alia similia, non grauiora, reos, aut suspectos existere, vt propterea damnati sint, aut ne damnentur, formidant, neque ingenti ære alieno supra vires facultatum suarum grauatos, vel reddendis ratiocinijs ita obnoxios, vt ex huiusmodi causa lis, vel molestia eis iam illata, vel timendum sit quod inferatur. Nisi denique constet ipsos non humana aliqua ratione, sed tantùm deuotionis, & pietatis feruore vitam religiosam sponte, & ex animo elegisse, deque his omnibus in Generali, vel Prouinciali Capitulo plena, & indubitata fide facta, tam Superioris Generalis, seu Prouincialis, quàm Diffinitorum consensu approbati, & ad habitum Regularem admissi fuerint.*

Idem Pontifex per aliam suam Constit. incip. *Ad Romanum, sub Dat. Roma in monte Quirinali, 12. Kalend. Nouembris* 1588. declarationem in forma perpetuò valituræ Constitutionis emisit super dubijs in priori Constitutione emergentibus de admittendis ad habitum & professionem Regularibus; in qua, 2
quantum attinet ad ea, quæ circa informationes huiusmodi spectant, sic habetur. *Quod autem pertinet ad professionem, tam illegitimorum, quàm eorum, qui post decimumsextum ætatis annum expletum Regularem habitum susceperũt, quia tunc demùm verè, & propriè Religiosi effici dicuntur, cùm professionem emittunt, declaramus eos, qui ante prædictam nostram Constitutionem habitum susceperint, & post ipsius promulgationem cupiunt profiteri, non aliàs ad professionem admittendos esse, quàm facta inquisitione, & seruata forma in ipsa Constitutione præscripta, & eorum, qui post dictam promulgationem etiam ignoranter, non habita dicta inquisitione, & non seruata forma, ad professionem admissi fuerint, professionem nullius esse roboris, & momenti*, quarum meminit Valenzuela *consil.* 12. *num.* 1.

Gregorius XIV. in quadam sua Constit. incip. 3
Circunspecta, sub Dat. Roma apud Sanctum Petrum, Id. Martij 1590. prædictas Sixti V. constitutiones in aliquibus moderauit, statuitque & ordinauit, vt receptio nouitiorum in vnoquoque Monasterio ad Superiorem Prælatum, & Capitulum eiusdem Monasterij tantùm pertineat, eo quòd Generalia, Prouincialia, aut intermedia Capitula perrarò celebrari solent: de ea Valenzuela *d. cons.* 12. *num.* 2.

Postremò Clemens VIII. in sua Constit. incip. 4
Altissima, sub Dat. Roma apud Sanctum Petrum, die 14. *Aprilis* 1592. antiquam formam circa informationes eiusmodi faciendas à Sixto V. præscriptam innouans, aliam substituit, prout ex illius tenore constat, in hunc modum. *Arctissima paupertatis via, qua ducit ad vitam, quam Domini vestigijs illustratam Seraphicus ille B. Franciscus diuino Spiritu ductus secutus est, cupientibus illam ingredi Apostolica Sedis prouidentia circunspecta debito consueuit adesse præsidio. Dudum siquidem fel. record. Sixt. PP. V. prædecessor noster perpetuò statuit, & ordinauit iuuenes in aliquam Religionem recipi non posse, nec debere, nisi priùs de eorum parentibus, patria, & anteacta vita & moribus diligenter inquiratur, ac compertum sit eos deuotionis, & pietatis feruore vitam Religiosam sponte & ex animo elegisse, & de iis in generalibus, vel prouincialibus Capitulis plena, & indubitata fides fieri debeat, prout in litteris dicti prædecessoris sexto Kalend. Decemb. Pontificatus sui anno tertio plenius continetur.*

netur. Cùm autem, sicut accepimus, prædicta Capitula nonnisi sexennij, vel triennij spatio celebrari soleant, animaduertentes tanti temporis moru posse pias profiteri volentium mentes tepefieri, & à tanto proposito adimplendo forsan etiam abstrahi, nos ad ea remouenda, quæ Religiosum eorum propositum impedire quoquo modo possent, intenti, harum serie in Hispaniis tantum concedimus Ministro, & Commissario Generalibus, ac etiam Ministris Prouincialibus dicti Ordinis Fratrum Minorum de Obseruantia nuncupatorum, quod extra Capitulum quocunque tempore possint, & valeant recipere iuuenes ad habitum de consensu quatuor Diffinitorum, vel de consensu quatuor Fratrum ex antiquioribus illius Domus, in quâ iuuenes recipiendi sint. Concedimus quoque, quod ipsi coram Notario, vel Fratres per eos ad hoc deputati possint, ac debeant ad inquisitionē huiusmodi faciendam vocare testes, & ab eis recipere iuramentū, quod si à prædictis Superioribus dicti Ordinis, ac Fratribus per Superiores, vt præfertur, deputatis in præmissis contra factum fuerit, voce actiua, & passiua, necnon officiis, gradibus, & honoribus, ac dignitatibus quibuscunque per eos obtentis eo ipso in perpetuū priuati, & tam ad illa, quàm ad alia quæcunque in posterum obtinenda perpetuò inhabiles, & incapaces, ac excommunicationis sententia innodati ipso facto existant. Decernentes susceptionem habitus & professionem ac inde sequenda quæcunque valere, perinde ac si iuxta tenorem dictæ Constitutionis factæ fuissent. Non obstantibus dicta, & altera illius declaratoria fel. record. Sixti V. Constitutionibus, necnō moderatione, fel. record. Gregorij XIV. prædecessorum nostrorum, quas in omnibus aliis sub pœnis in illis contentis obseruari prorsus volumus, & mandamus, ac quibuscunque aliis in contrarium facientibus, &c.

6 Idem Clemens VIII. per aliam suam Constitut. editam *sub die 2. Aprilis* 1602. validitatem professionum absque informationibus emissarum ad terminos Iuris communis reduxit. Eius autem verba, quibus id ipsum exprimitur, sunt quæ sequuntur. *Cùm igitur felicis record. Sixtus V. prædecessor noster ad integritatem, &c. candorem in Regularibus, & Religiosis Ordinibus in sanctâ Ecclesia institutis retinendum, & obseruandum quad. ãm sua, quæ* incip. *Cùm de omnibus Ecclesiasticis Ordinibus, sub dat. 6. Kalend. Decembris, Pontificatus sui anno tertio, nonnulla circa modum, formam, & qualitates admittendi Religiosos ad quosuis Regulares Ordines decreuerit, & deinde alia simili, quæ* incip. *Ad Romanum spectat Pontificem, sub dat. 12. Kal. Decembris, Pontificatus sui anno quarto, quædam dubia super dicta priori Constitutione exorta declarauerit. Et præterea piæ mem. Gregor. Papa XIV. etiam prædecessor noster alia sua perpetuò valitura constitutione, quæ incip. Circunspecta Pontificis Romani prouidentia, sub dat. Idibus Martij, Pontificatus sui anno primo respectiuè editis, Constitutiones Sixti V. prædecessoris supradictas quoad illegitimos moderatus fuerit, prout in eisdem Constitutionibus plenius continetur, tamen quia longo vsu & experientia compertum est, ex nimia facilitate & multitudine easdem, in quibus professio à suscipientibus habitum alicuius Regularis Ordinis à dicto Sixto præcessore nostro nulla declaratur, multos hac occasione arreptu fraudulenter petiisse, & in dies petere, vt professio, quam in aliquo Regulari Ordine emiserunt, nulla declaretur, ex quo nonnulli eorum Regulares Ordines, & instituta sub hoc prætextu deseruerunt, & idcirco plerisque in locis maxima incommoda, & scandala exorta fuerunt. Nos ea scandala & incommoda, quantum in Domino possumus, remouere, & ne in posterum alia eiusmodi hac de causa oriātur, opportuna ratione prouidere cupientes, singularum Constitutionum prædictarum tenores præsentibus pro expressis habentes, matura super his cum venerabilibus Fratribus nostris S. E. Cardinalibus super negotiis Episcoporum, & Regularium deputatis, consultatione præhabita, ex illorum sententia, & voto constitutiones prædictas Sixti prædecessoris quoad eam partem, per quā eorū, qui formā in dictis Constitutionibus præscriptam de cætero non seruauerunt, & quoad alios etiam casus ibidem expressos, in quibus receptorum in quibuscunque etiam Mendicantium Ordinibus professio nulla declaratur, ad terminos Iuris, & sacrorum Canonum, perinde ac si prædicta Constitutiones in illa parte edita non fuissent, auctoritate Apostol. tenore præsentium reducimus, &c.*

Io qua quæst. prædictis consideratis Constitutionibus, vna tenuit sententia illos, qui post promulgationem in Curia Constitutionis primæ Sixti V. de qua suprà *n. 2.* professi sunt sine aliqua inquisitione, & informatione præuia, quæ ibidem desideratur, esse non solùm in foro conscientiæ, sed etiam in foro exteriori verè professos, & Religioni obligatos, si nullo impedimento eorum, quæ apponontur in præfata constitutione, fuerint irretiti, idem affirmat de professis post promulgationem secundæ Cōstitutionis Sixti V. qui nullis ex præfatis impedimentis detinentur, quæ sententia sequentibus probatur fundamentis. 7

Primò, quia licèt in dictis Constitutionibus præcipiatur, vt non aliter ad professionem quis admittatur, quàm facta priùs de eius moribus, parentibus, patria, & anteacta vita diligenti inquisitione, & præceptum huiusmodi vti Papale, & in re graui emissum obliget Prælatos ad eius implementum sub pœna peccati mortalis, & possint aliter facientes à suis superioribus grauiter puniri; nihilominus tamen in eorum prima non irritatur susceptio habitus, & professio eorum, qui nullo impedimentorum in illa contentorum detenti, ad susceptionem habitus, & professionem fuerunt admissi; sic eodem modo in secunda statutum est, vt ex eius littera clarè constat; vbicunque enim ponit clausulam irritantem, loquitur in particulari de illis, qui aliquo impedimento ex supradictis detinentur; & ideo decretum irritans ibi positum non trahitur ad personas non comprehensas in dispositione, Seraph. *decis. 565. n. 10.* Rot. *decis. 563. num. 7. p. 2. recentissim.* tum quia dicta Constit. vtitur nominibus relatiuis, videlicet *si quis quicunque*, &c. quæ secundùm Ius restringunt, & limitant pœnam ad illos solùm, de quibus in particulari in clausula proxima loquebatur, quorum relatiuorum natura petit, vt ea Constitutio minimè extendatur ad alias personas, & clausulas remotas, ad tradita per Menoch. *consil. 133. n. 2. & cons. 114. n. 19.* eo magis, quia videtur relatiuum personalissimum, quod operatur vt dispositio extendi non possit ad alias personas, Tiraq. *de retract. conuent. §. 1. gloss. 6. n. 13.* Mat. Antonin. *var. resol. lib. 2. resol. 41. n. 6.* Et id perspicuè patet ex dicta prima Constit. Sixti V. in 9 qua ponitur clausula irritans in tribus tantùm casibus. Primò quando loquitur in particulari de illegitimis ex incestu, vel sacrilegio, quorum receptio ad habitum, & professio irritatur, & ipsi inhabiles ad Religionem efficiuntur. Secundò, loquendo magis in generali de aliis illegitimis, qui non sunt ex incestu, neque sacrilegio procreati, quos conuenit posse admitti ad Religionem de communi, & vnanimi consensu Capituli generalis, aut Prouincialis, aut omnium Diffinitorum, habita exacta informatione suorum morum, & vocationis, & statim addit clausulam irritantem: *Si quis autem eorum aliàs, prout præfertur, recipiatur, professio similiter nulla sit.* In quibus verbis, *si quis autem eorum*, videtur solùm irritari professionem eorum, qui non obstante sua illegitimitate professi sont, non habita dicta informatione, & vnanimi consensu, iuxta proprietatem, & rigorem verborum relatiuorum suprà expensam; dictio enim,

10 † *quit*, est relatiua, & demonstrationis causâ apposita, vt trad. *in l. à filio, §. testator, ff. de aliment. l. 1. §. sed cùm plures*, & ibi Bald, *ff. si famil. furt. fec. dic.* Surd. *decis.* 352. *n.* 22. plures quos refero Ego ipse *de dict. vsufreq. dict.* 322. *n.* 2. Tertiò quãdo expresse loquitur de criminosis, & de debitis, & ratiociniis obnoxiis, quia quoad hus reperitur clausula irritans, ibi: *Omnes autem, & quoscunque, vt dictum est, criminosos, aut ære alieno, ac rationibus reddendis obligatos, ad Religionem perpetuò arcendos declaramus, & si qui eorum contra præsentem nostram Constitutionem temerè admittentur, tam susceptionem habitus, quàm professionem, & inde sequuta ex nunc, prout ex tunc, pari modo irritamus.*

11 Confirmatur hoc fundamentum ex doctrina Bart. *in l. fin. §. Titia, ff. de liberat. legat.* & Felin. *in cap. causam quæ, num. 4. de rescript.* quos refert Fr. Emman. *quæst. Regular. tom.* 3. *q.* 54. *art.* 5. *vers. Et confirmatur*, quæ docet clausulas irritantes non debere referri ad id, quod incidenter, & accessoriè tractatur, sed ad id, quod ex consulto, & principaliter prætenditur; vnde cùm lege huius Constitutionis prætendatur principaliter excludi à Religione illegitimos, & criminosos, & debitis, ac ratiociniis obligatos, & diligentia in inquisitionibus facienda, vt quid solum accessorium ad huiusmodi finem faciliùs consequendum proponatur, videbitur sequi manifestè secundam prædictam doctrinam, quod clausula irritans posita in fine Constitutionis, non debet, neque potest referri ad illud, quod agitur solùm de informationibus faciendis, cùm ipsæ tanquam quid accessorium fieri præcipiantur, vt sic illegitimi expellantur, & alij criminibus, debitis, ratiociniis reddendis obligati, ad Religionem minimè recipiantur, quod fuit principale intentum huius Constitutionis, & cessantibus dictis impedimentis, seu eorum aliquo, non videtur ex solo defectu informationum professionem esse irritam, & nullam, cùm informationes vt quid accesso-
12 rium in præfata Constitutione fieri præcipiantur; † attenditur enim quod principaliter agitur, non quod incidenter, *l. 1. ff. de excusat. tut. l. is qui, ff. de liber. caus.* cũ aliis citatis à Gonz. *ad reg. Cancel. gl.* 45. §. 1. *n.* 35.

13 Secundò principaliter hæc opinio stabilitur ex eo quod Constitutio præfata Sixti V. est lex fundata in præsumptione, vt patet ex eius litteræ contextu, ibi: *Cæterùm quoniam se vitio ingerunt, & sese virtutes mẽtiuntur, ac multi decoctores post dilapidatam rem familiarem, & cõtractam ingentem vim æris alieni, aut interuersam alienam pecuniam eorum fidei creditam ratiocinia effugiunt, alij post furta, latrocinia, rapinas, homicidia, aliave facinora patrata, etiam banniti, ac damnati, seu qui meritas pro suis delictis pœnas metuunt, non pia intentione, sed ad euitandã legum, & iudiciorum seueritatem, quia tutò in sæculo viuere nõ possunt, tunc demũ quærunt à Religione auxilium, quando aliunde illud non sperant. Vnde sub habitu, & nomine Religiosorum animũ Religioni inimicum, & inueterata vitia retinent, neque alios qui sancta vocatione vocati sunt, patiũtur trãquillè diuinis obsequiis interesse, in grauẽ Dei offensam, Religionis opprobriũ, & scandalum plurimorũ, vt his quoq; subterfugiis, & impunitatis spes omnis tollatur, auctoritate Apost. tenore præsentium etiam perpetuò statuimus, & ordinamus, iuuenes, aut viros adultos maiores sexdecim annorum, non aliter in aliquam Religionem recipi posse, neque debere, nisi prius de eorum parentibus, patria, deque anteacta vita, & moribus diligenter inquiratur, &c.* Præsumuntur enim taliter impediti ad Religionem fugere, vt rigorem, & seueritatem iudiciorum euadant: ergo si nullo horum impedimentorum detineantur, cessat præsumptio, ac proinde Constitutionis decisio in ipsa præsumptione fundata.

14 Tertiò principaliter eadem fulcitur opinio, quia licèt in secunda Constitutione Sixti V. declaratoria primæ, videatur declarari absolutè esse nullas professiones omnium, nisi præcedat exacta inquisitio, & forma in dicta prima Constitutione præscripta, vt in verbis suprà relatis *n.* 2. tamen cùm huiusmodi declaratio emanauerit ad explicationem primæ, debet illa explicari iuxta illius terminos, quando scilicet Religionem aggressuri, vel professionem emittere volentes, sunt impedimentis positis in prima Constitutione irretiti: nam Constitutio, quæ fit ad declarandum, & roborandum aliam, intelligenda est, & limitanda iuxta terminos roboratæ, & declaratæ, iuxta gloss. *verb. declaramus, in cap. statutum, de elect. in 6.* vbi Clar. *opposit.* 3. Fr. Emman. *d. tom.* 3. *quæst.* 54. *art.* 5. *in fine.* Et † lex corrigens recipit interpreta- 15
tionem à lege correcta, Felin. *in cap.* 1. *num.* 59. *vers. Primus quando, de constit.* Card. Tusch. *tom.* 5. *lit. L, conclus.* 239. *n.* 1. 3. 5. 6. 20. & 27. Rota *dec.* 173. *n.* 14. *part.* 2. *recentissim. in posthum. Farinac.*

Ex quibus, & aliis hanc partem sustinet idem Fr. 16
Emman. *d. q.* 54. *n.* 5. *per tot.* vbi expresse tenet, quod dicta prima Constitutio Sixti V. prohibens ne tales iuuenes etiam aliàs habiles recipiantur, nisi de eis fiat diligens, & exacta inquisitio probata à Patribus, prout in ipsa Constitutione refertur, cùm non irritet expresse susceptionem habitus, & professionem eorum, nec aliæ clausulæ irritantes in eadem Constitutione adiectæ ad eos iuridicè possint referri, quòd inquisitio exacta pro ipsis fieri præcepta non est substantialis ad actum professionis, sed est tantùm quædam solemnitas probatoria, additque Patres doctissimos ita intellexisse hanc Sixti V. Constitutionem, & hunc intellectum approbasse sapientissimos viros Academiæ Salmanticensis.

Portel. *in dubiis Regularib. verb. nouitij informationes, n.* 5. Fratrem Emman. sequutus, ait professionem sine prædictis informationibus emissam tenere, si nouitius non est inhabilis de iure communi.

Hieron. Roderic. *in compendio quæst. Regul. resol.* 101. *n.* 92. præfatam Fr. Emman. eius patrui sententiam tuetur, ibi: *Religiosi professi, tam post promulgationem primæ, quàm secundæ Constitutionis Sixti V. nullo ex dictis impedimentis ibidem appositis irretiti, sunt verè, & propriè professi in foro interiori, & exteriori, etiamsi de eorum moribus, & vita, deque aliis contentis in præfatis Constitutionibus nulla penitus facta fuerit inquisitio, seu informatio, nam receptio, & professio istorum non fuit à Põtifice irritata, seu anullata, sicut fuit professio eorum, qui aliquo ex dictis impedimentis ligati sunt, quicquid sit de peccato hoc præceptum Apostolicum non adimplentium, idque constat ex tenore primæ Constitutionis, secundùm quam debet intelligi, & limitari secũda, vt suprà diximus de Constitutione Clementis VIII. respectu Bullæ Sixti V. quam declarauit, & ita senserunt atque subscripserunt viri doctissimi vtriusque Iuris periti, & grauissimi Religiosi apud Salmanticenses*, &c.

Verùm his non obstantibus, contraria sententia in 17
puncto Iuris verior videtur, & ita strenuè teneo, præfatam primam Sixti V. constitutionem decretum irritans habere etiam in ea parte, qua de inquisitionibus, vel informationibus faciendis agit, vt constat ibi, *non aliter in aliquam Religionem non posse, nec debere*: in quibus verbis tria continentur decreta irritantia, quorum singula de per se sufficere ad professionem irritandam, si informationes non præcessissent, vt de dict. *non aliter*, siue, *non aliàs*, quod habeat vim decreti irritantis, adeò vt omnia resoluat vsque ab initio, concludit Melch. Lotter. *de re benefic. lib.* 1. *quæst.* 37. *num.* 60. & *quæst.* 40. *n.* 272. quem refero Ego ipse *de clausul. vsufreq. claus.* 81. *num.* 14. importat enim præcisam formam, ita vt actus contra

eam

eam facta ipso iure sint nulli, citati per me *d. claus. sul.* 81. *num.* 9. *& de Diction. vsufruct. dict.* s 50. Ozasc. *Pedemont. decis.* 165. *n.* 13. Farin. *fragm. crimin. part.* 2. *lit. L, num.* 105.

18 Idem ferè importare videtur verbum *posse*, negatiuè prolatum; denotat enim necessitatem, & actum contrà gestum non tantùm reddit nullum, glos. & DD. *ad reg. beneficium, de regul. Iuris in* 6. Corset. *sing.* 219. *verb. potest*, Cou. *in c. tua nobis, n.* 2. *in fine, de testam.* Ludouic. Gom. *in cap. vt animarum*, §. *statuto, n.* 29. *de constit. lib.* 6. Ceual. *commun. contra commun. quæst.* 404. *n.* 5. Card. Tusch. *lit. P, concl.* 464. Farin. *fragment. part.* 2. *lit. L, n.* 104. Rot. *decis.* 515. *n.* 3. *part.* 1. *recentior.* Ego ipse *de diction. vsufruct. dict.* 268. *n.* 3. *&* 4. sed etiam impossibilem, ex Bart. *in l. si non sortem, in princ. ff. de condict. indeb. & in l. cum lex, ff. de fideiuss.* plures adducit Brunor. à Sole *in compendio resolut. super verb. Potest.*

19 Eandemmet significationem habent alia verba, *non debere*; quia necessitatem, & vinculum irritans, sicut & alia, *non posse*, important, ex Bart. *in l.* 4. *C. de edendo*, Cardin. Tusch. *lit. D, conclus.* 32. Fr. Emman. *quæst. Regular. tom.* 3. *quæst.* 10. *art.* 5. *vers. circa eandem concessionem*, ibi, *possint, ac debeant*, &c. præceptumque regolariter inducunt, ita vt contraueniens peccet mortaliter, glos. *verb. debeant, in Clem. attendentes, de statu Regular.* Calder. *cons.* 2. *a* 20. *circa princ. vers. Quin-*

20 *tò probatur.* Quando enim negatiua dictio adjicitur verbo *debet*, tunc illud reddit actum de Iure impossibilem, Stephan. Gratian. *Marchia dec.* 51. *n.* 7. quem refero Ego ipse *dict.* 77. *n.* 11.

21 Quæ opinio eo magis confirmatur, quia adest trina geminatio verborum resistentium, & irritantium, quæ insimul iuncta operari necessariò debent effectum illum, quem eorum quodlibet de per se operari non poterat, ad *l. Ballista, ff. ad Trebel.* Afflict. *dec.* 335. *n.* 17. Socin. iun. *consil.* 12. *n.* 17. Rol. *cons.* 33. *num.* 15. *vol.* 1. Surd. *cons.* 10. *n.* 54. *& cons.* 73. *n.* 64. Mar. Anton *in. variar. resol. lib.* 1. *resol.* 3. *n.* 7.

22 Vlteriùs corroboratur, quia quando verba legis, statuti, siue Constitutionis sunt prohibitiua (vt in casu nostro) seu conditionalia, aut formam inducentia, quæ omnia in præfata prima Sixti V. Constitutione habentur, aut denique quando quid noui, & per prius inusitatum disponunt, tunc si contrauenia- tur, nullus remanet actus in ea parte, qua non fuit seruata præscripta forma, *l. cùm hi*, §. *si Prætor, ff. de transact.* Alex. *cons.* 137. *n.* 15. *vol.* 5. *& cons.* 50. *n.* 5. *vol.* 5. vbi ait, actum reddi nullum si forma ad vn-

23 guem non seruetur. Et quod † conditionalis Constitutio inducat eandem nullitatem, tenet Bartol. *in auth. matri, & auiæ, C. quando liceat matri, & auiæ*, Bald.

24 *in l. comparationes, C. de fide instrum.* & † tunc dicitur formalis Constitutio, quando aliquid noui disponit, Anch. *cons.* 545. quæ quidem nullitas magis præcisa est, quando statutum perpetuò, & non ad tempus durare debet, ex adductis per Alex. Trentaciuq. *var. resol. lib.* 1. *resol.* 1. *ex n.* 3. *vsque ad n.* 6. prout in terminis dictæ Constit. ibi: *perpetuò statuimus*, &c.

25 Præterea stabilitur, quia clausula decreti irritantis in statuto contenta, siue in principio, siue in fine, refertur ad omnia, ea quorum corpore talis expressio colligatur, quæ inducat nullitatem, Abb. *in cap. cùm accessissent, num.* 4. vbi Felin. *in n.* 7. *de constitut.* glos. *verb. attentatum*, per text. ibi: *in Clem. vt calumnius*, §. *vt autem, de rescript.* Boër. *decis.* 119. *n.* 4. latè Brunus *de forma statuti, fol.* 35. *col.* 3. *vers. Et si lex*, Hercul. Marescot. *var. lib.* 5. *c.* 38. *n.* 7. Et ita cùm ex rationibus supradictis clarè appareat defectum formæ esse annullatiuum, debet illam comprehendere decretum, & clausula irritans, siue antecedat, siue subsequatur. Et sic ex his omnibus concludo, hanc primam Sixti V. Constitutionem in hac parte continere decretum irritans, sicut benè decidit Rota Romana apud Nicol. Garc. *de benefic. p.* 9. *cap.* 2. *n.* 328. ibi: *Neque obstat, quod ideò non reddatur nulla professio, cùm Constitutio saltem respectu huius inquisitionis faciendæ non procedat vlteriùs annullando, quia cùm statuat non aliter ad Religionem aliquos esse admittendos, nisi priùs facta diligenti inquisitione de qualitatibus profitentis, dicitur inducere formam, itavt ea non seruata actus sit nullus quando aliquid confeatur datum pro facta, præsertim stante decreto irritanti, quod in fine positum refert ad totam dispositionem*, &c. Vnde confunditur sententia Fratris Emman. & sequacium, & vti euidenter falsa reiicienda est, & iudicando, & consulendo minimè admittenda.

Quæ quidem absque vlla difficultate procedunt si 26 ad secundam Constitutionem Sixti V. dictæ primæ declaratoriam oculos conuertamus, & attentè eius verba, & sensum inuestigemus, quam suprà retulimus *n.* 3. in ea enim ipse Summus Pontifex declarauit absolutè esse nullas professiones omnium, nisi præcedat exacta inquisitio, & forma in dicta Constitut. præscripta, etiamsi nullo impedimento retineantur; & profitetur ipse Fr. Emman. contrarius assertor *dict. quæst.* 54. *vers. Sed contrà*, hanc partem tenuisse omnes viros doctissimos vsque ad sua tempora, & secundùm eam fuisse apud multa Tribunalia iudicatum, & executioni mandatum, quod non potest calumniari, nisi verba dictæ Constitutionis declaratoriæ adulterentur, vel contra propriam significationem accipiantur in sensu composito: statuerat enim Sixtus V. in dicta prima eius Constitutione, de qua *num.* 2. vt iuuenes, aut viri adulti maiores sexdecim annis non aliter in aliquam Religionem recipiantur, nisi priùs de eorum parentibus, patria, deque anteacta vita, & motibus diligenter inquiratur, &c. Sed cùm dubitaretur an hæc Constitutio comprehenderet eos, qui ante dictam Constitutionem habitum susceperant, & post ipsius promulgationem cupiunt profiteri; emanauit dicta secunda Constitutio declaratoria, qua expressè cautum fuit, illos non aliàs ad professionem admittendos esse, quàm facta inquisitione, & seruata forma in ipsa Constitutione præscripta, & eorum qui post dictam promulgationem etiam ignoranter, non habita dicta inquisitione, & non seruata forma, ad professionem admissi fuerint, professionem nullius esse roboris, & momenti.

Ex quo licet à fortiori argumentari; nam si hæc 27 Constitutio declarat professionem irritam eorum, qui post eius promulgationem etiam ignoranter, non habita dicta inquisitione, ad professionem admissi fuerint, etiamsi antequàm promulgaretur habitum susceperint, à fortiori erit professio irrita illorum, qui post dictæ Constitutionis promulgationem, & habitum susceperunt, & professionem emiserunt, vbi enim est eadem, vel maior ratio, ibi debet esse idem ius, & eadem iuris dispositio, *l. illud, ff. ad l. Aquil. l. à Titio, ff. de verb. obligat.* & tunc non dicitur fieri extensio, sed intensio, seu declaratio. Farin. *fragment. crimin. part.* 1. *lit. E, num.* 55. non habet enim cui plus licet, quod minus est non licere, *l.* 21. *ff. de regul. Iuris, cap. cui licet* 33. *eod. tit. in* 6. Sanch. *de matrim. lib.* 8. *disp.* 2. *num.* 15. Et † si id, de quo minùs videtur 28 inesse, inest & id, de quo magis, *c. cùm in cunctis*, vbi gl. *de elect. auth. multò magis, C. de sacros. Eccl.* §. *illud quoque, in auth. vt determ. sit num. Cleric. tellat.* 1. *l. pen. in fine, ff. si quis caut. l.* 1. *in fine*, vbi Paul. de Castro, & Doctores *de negot. gestis*. Vnde cùm in illa secunda Constitutione dispositum sit quod plus, & magis du-

bium erat, non debet censeri omissum quod minus est, præcipuè quia non sumus in correctoriis, sed in lege declaratoria dubiorum in priori Constitutione emergentium, quæ in omnibus, & per omnia irritans est, vt suprà probauimus.

30 Quo argumento obstrictus admodum F. Emman. *d. q. 54. art. 5. vers. Pro explicatione*, illius vim, & efficaciam euitare intendit his verbis. *Et licèt eadem, & similis ratio militaret in receptis ad habitum, & professionem post promulgationem dictæ Constitutionis, quæ militat in receptis ante promulgationem dictæ Constitutionis, & quæ militat in receptis ante promulgationem, & professis post promulgationem, licèt ignoranter, tamen præfata Sixti declaratio sit correctoria, & odiosa, non debet ad casum similem extendi, prout tradit quædam gloss. communiter recepta*, &c. Qua responsione argumentatur solùm à paritate rationis, cùm à fortiori esset arguendum, idest logicè à minori ad maius, & iuridicè à ratione legis larga, ampla, seu generali, ad extensionem ipsius legis, prout benè Euerard. *in topicis legalibus, loco 35.* asserens, quod vbicunque ratio legis, vel Canonis est amplior, vel generalior dicto, seu disposito, tunc ad amplitudinem rationis extenditur ipsa dispositio, sequuntur Cotta *in memorabilib. verb. ratio generalis extendit*, Farinac. *fragm. crimin. lit. E, num. 53.* per text. *in l. regula, §. fin.* vbi Bart. & Bald. *de iuris, & facti ignor.* bonus text. *in l. si mater, vers. Quid si curares, & in vers. Quid si decesserint, ff. ad Tertyl. l. nomen debitoris, §. fin. ff. de legat. 3.* Et falsò supponit dictam secundam Constitutionem esse prioris correctoriam, cùm sit illius declaratoria, vt constat ibi: *Declaramus eos*, &c. Vnde non applicatur doctrina gloss. *in Clem. vt hi qui, de ætate, & qual.* qua multùm innititur idem Fr. Emman. *proximè citato loco*, quia quando similitudo,

31 siue maioritas rationis consurgit in vim regulæ, *Cui licet quod est plus, de regul. Iuris in 6. & l. non debet cui, ff. eod. tit.* fit extensio, & comprehensio casus minùs dubij, quamuis simus in correctoriis, ita aduertit Euerard. *in dictis topicis, loco 35. vers. Secundo casu subdistingue*, vbi *in vers. Primo casu*, subdit quod quando ratio vnica est finalis, non procedit limitatio correctionis, ad quod plura Iura cumulat, & alia adducit, & latissimè respondit D. Ioan. del Castillo *controu. lib. 4. p. 2. cap. 171. ex n. 11.*

32 Nec quicquam euincit ratio grammaticalis, quam desumit idem Fr. Emman. ex relatiuo *eorum*, quia loquitur contra mentem Pontificis, & tritas iuris regulas suprà adductas, necnon vulgare Aristotelis Axioma *in 1. Metaph. Propter quod vnumquodque tale, & illud magis, ex l. cùm aurum 19. §. perueniamus, vers. Semper, ff. de auro, & argent. leg. l. quando magis, C. de iureiur. auth. multò magis, C. de sacr. Eccl.* Flamin. Paris. *de resignat. benefic. lib. 5. q. 4. n. 4. cum seqq.* tum quia satis, abundeque satisfit ex cumulatis per D. Ioan. del Castillo *d. c. 171. n. 11.* & remanet absoluta regula à fortiori, à simili, à paritate, vel identitate rationis, non obstante dicto relatiuo, *eorum*, quod remittendum esse vult idem Fr. Emman. ad immediatos tantùm præcedentes, qui habitum ante præfatæ Constitutionis promulgationem susceperunt, quasi id in hoc casu sit fixum, & ad alios, qui post promulgationem dictæ Constitutionis recepti sunt, & professi, extendi non debeat, contra ea quæ adducit D. Ioan. del Castillo *d. c. 171. n. 10.* ibi: *Quod vbi ratio est eadem, siue identitas rationis concurrit, non dicitur fieri extensio, sed intensio, & declaratio, siue non dicitur procedi per extensionem, sed per compressionem, & sic potius dicitur interpretatio intellectiua, quàm extensiua, sicut tenuerunt Oldrad. Calderin. Roland. & Tiraq. cum quibus Ludouic. Molin.* de Hispan. primog. lib. 1. cap. 5. n. 12. *Mieres* part. 2. de maioratu, quæst. 6. num. 104. &c.

Conuincitur etiam subtilis illa interpretatio eiusdem Fr. Emman. dum conatur defendere dictam secundam Constitutionem Sixti V. non esse extendendam à simili, & à paritate, vel identitate rationis, nec ex ea arguendum à fortiori, sed in suo tantùm casu intelligendum, ex eo quia verba continet comprehendentia casus, qui maiorem habent dubitationem, & implicantia minùs dubitabiles, vt colligitur ex illa dict. *etiam ignoranter*, quæ est implicatiua, cuius natura est implicare casum minus dubitabilem, exprimendo eum, qui maiorem habet dubitationem, Marc. Mantua *sing. 33.* Arismin. Tepat. *var. tit. 347. cap. 2.* Menoch. *de arbitrar. casu 68. num. 40.* ergo videtur gratis dicta assertio, quod præfata secunda constitutio non comprehendit casus minùs dubitabiles intensiuè, & declaratiuè. 33

Remanet solummodò dispositio dictæ Constitutionis Clementis VIII. incip. *Altissima paupertatis*, quam retuli suprà *n. 5.* ex qua corroborantur, quæ hucusque diximus ad comprobandum supradictas Sixti V. Constitutiones habere decretum irritans etiam in ea parte, quæ informationes respicit, & de qua immeritò dubitat Fr. Emman. ex illis verbis, *perpetuò statuit, & ordinauit*, quæ operantur decretum irritans, ex adductis suprà *n. 24. in vers. Vlteriùs corroborantur*, necnon ex aliis, ibi: *quas in omnibus aliis, sub pœnis in illis contentis obseruari prorsus volumus, & mandamus*, &c. quæ cùm præter ibi disposita, obseruari iubeat præfatas Sixti Constitutiones, & ad eas in reliquis se referat, in eisdem decretum irritans appositum ad hanc Clementis VIII. Constitutionem tacitè translatum censeri debet; relatum enim est, & existit in referente cum omnibus suis qualitatibus, *l. asse toto, ff. de hæred. instit. l. si ita scripsero, ff. de condit. & demonstr.* Menoch. *consil. 1. n. 83.* Stephan. Gratian. *discept. forens. tom. 3. cap. 501. n. 16.* cum citatis per me *Axiom. 201. num. 1.* Et ideo cùm se referat in præcitatis verbis ad dictas Sixti V. Constitutiones, debet habere decretum irritans, prout illud habent relatæ Constitutiones, ex supradictis; non enim Clemens VIII. eam Constitutionem hac de re nouè edidit, sed ad roborandum, & declarandum ea, quæ à Sixto V. fuerunt instituta, vt ipsemet Fr. Emman. 34
fatetur *d. quæst. 54. art. 4. in fine*, vnde nouum Ius, aut 35
veteris reuocationem inducere minimè potest, sed tantùm ambigua aperire, ex *l. hæredes palam, §. si quid post, ff. de testam.* Guid. Pap. *decis. 772.* Dec. Barbat. & Bald. quos refert Menoch. *de arbitrar. lib. 1. casu 73.*
num. 17. Declarationis enim natura est nihil de nouo 36
disponere, per doctrinam Bart. *in d. l. hæredes palam, num. 4. ff. de testam.* resoluit Rota *decis. 48. n. 6. in fine, part. 1. recentissim. in posth. Farin.* Mar. Antonin. *var. resol. p. 3. n. 12.*

Videamus igitur in quo dictæ Constitutiones Sixti V. tempore dictæ primæ Constit. Clementis VIII. essent in viridi obseruantia, & in quo per eam innouatæ, & declaratæ fuerint. In primis statuit Sixtus in sua prima Constitutione, iuuenes, aut viros adultos maiores sexdecim annis, non aliter in aliquam Religionem recipi posse, nec debere, nisi priùs de eorum parentibus, patria, déque anteacta vita, & moribus diligenter inquiratur, constetque ipsos non humana aliqua ratione, sed tantùm deuotionis, & pietatis feruore vitam Religiosam sponte, & ex animo elegisse, déque his omnibus in Generali, vel Prouinciali Capitulo plena, & indubitata fide facta, tam Superioris Generalis, seu Prouincialis, quàm Diffinitorum consensu approbari, & ad habitum Regularem admissi fuerint. Verùm cùm inquisitio huiusmodi fieri deberet in receptione alicuius, meritò dubitatum fuit, an comprehenderet eos, qui ante prædictam 37

ctam Constitutionem habitum susceperunt, & post
eandem promulgatam cupiunt profiteri. Cui dubi-
tationi idem Sixtus V. occurrere volens per aliam
suam Constitutionem prioris declaratoriam statuit
istos ad professionem non aliàs admittendus esse,
quàm facta inquisitione, & seruata forma io ipsa
Constitutione præscripta,&c.Sed cùm adhuc si ser-
uaretur forma dictæ Constit. de facienda plena, &
indubitata fide inquisitionis huiusmodi in generali,
vel Prouinciali Capitulo, multa damna oriri pote-
rant, eo quòd prædicta Capitula non nisi sexennij,
vel triennij spatio celebrari soleant, & tanti tempo-
ris mora piæ profiteri volentium mentes tepescent,
& à tanto proposito adimplendo forsan etiam ab-
straherentur.Clemens VIII.aliam formam promul-
gauit pro fratribus S. Francisci de Obseruantia in
Hispaniis tantùm, illis specialiter concedens, vt ex-
tra Capitulum quocunque tempore possint, & va-
leant recipere iuuenes ad habitum de consensu qua-
tuor Definitorum, vel de consensu quatuor Fratrum
ex antiquioribus illius domus, in quam iuuenes re-
cipiendi sint; & quod ipsi coram Notario,vel Fratres
per eos ad hoc deputati possint, ac debeant ad in-
quisitionem huiusmodi faciendam vocare testes, &
ab eis recipere iuramentum: vnde resultat, quod
professiones emissæ iuxta hanc nouam formam loco
alterius Sixtinæ subrogatam, validæ, & efficaces
sint perinde ac si iuxta tenorem dictæ Sixtinæ Const.
factæ fuissent,& si circa præmissa aliter factum fue-
rit, professiones irritæ erunt, & nullæ, & hunc
sensum capiunt verba Constitutionis Clementis
VIII. ibi: *Decernentes susceptionem habitus,& pro-
fessionem, ac inde sequenda quacunque valere perinde,
ac si iuxta tenorem dictæ Constitutionis facta fuissent,*
&c. Ergo si non seruata forma in hac Constitut.
emissa fuerit,nulla,& inualida erit perinde,ac si con-
tra tenorem dictatum Constit. Sixti V.facta fuisset.

38 Vnde prouenit,quàm à veritate alienus sit sensus,
quem ad prædicta Clementis VIII. verba *in versic.
Decernentes*,præstitit Fr. Emman. aliàs vir doctissi-
mus,*d.quæst.54.art.5.vers.Secundò respondeo*,dum ait
considerandum esse, supplicatum à Summo Pontif.
fuisse, vt non tantùm reciperentur iuuenes in Gene-
ralibus & Prouincialibus Capitulis,sicut præceperat
Sixtus V.*in sua Constit.*sed quod quocunque tempo-
ra extra Capitulum possint recipi,& quod sic recepti
possint validè profiteri. Cui supplicationi annuens
Pontifex videtur concedere, vt quocunque tempore
extra Capitulum possint iuxta formam ibi traditam
admitti iuuenes ad susceptionem habitus, & pro-
fessionem, ac inde sequuta quæcunque valere ac si
iuxta tenorem dictæ Constitut.Sixti V.de qua suprà
fecerat mentionem,facta fuissent,id est,ac si in Capi-
tulo Generali,aut Prouinciali recepti fuissent.Existi-
mat ergo Fr. Emman. dispositionem Clementis in
hoc tantùm consistere,itavt hoc sufficiens sibi visum
sit, & nulla alia inquisitio facienda esset, non aduer-
tens fateri oportere Clementinam Constitutionem
formam præstare ad inquisitionem huiusmodi fa-
ciendam,quæ circa hoc vel debet ad vnguem obser-
uari,vel est adimplenda,quæ continetur in d.1.Con-
stitutione Sixti V. quam in omnibus præter illic ex-
pressa iuber, & mandat Clemens prorsus obseruari,
ibi, *quas in omnibus aliis sub pœnis in illis contentis
obseruari præfat volumus, & mandamus.*

39 Eodem modo rejicienda venit alia sententia ejus-
dem Fr.Emman.*d.quæst.5.art.4.*qua nititur probare,
pœnas appositas à Sixto V.in dicta prima eius Con-
stitutione contra Superiores admittentes ad habi-
tum,& professionem maiores sexdecimannis crimi-
nosos,& debitis,vel ratiociniis impedios,non com-
prehendere, nisi tantum temerè tales admittentes.
Vnde si recipiant immunes ab his impedimentis, &
habiles ad profitendum, etiam sine debita, & suffi-
cienti informatione in dicta Constitutione præscri-
pta,addit non incurrere dictas pœnas, & approbare
intendit ex illis verbis,ibi: *Insuper quoscunque Reli-
giosos, eorumque Superiores, qui aliquas personas, vt
dictum est,inhabiles,* &c. ibi: *Et si qui eorum contra
præsentem nostram Constitutionem temerè admitteatur,*
&c. non aduertens dictionem *temerè*,verificari in il-
lis, qui absque vlla inquisitione, vel informatione
admittuntur, & verba illa,*qui aliquas personas,vt di-
ctum est,inhabiles*,&c. non habere eum sensum,quem
ille præstat, videlicet non comprehendere Religio-
sos, eorumque Superiores, qui ab his impedimentis
immunes admittunt professionem, nulla etiam præ-
cedente informatione, quasi informatio hujusmo-
di sit quid accessorium, seu requisitum ad conse-
quendum finem, vt non admittantur, nisi tantùm
habiles, quo consequuto, vt principaliter intento,
nihil eleuare dicit, quod accessorium omittatur.
Quia multipliciter satisfit,& primò verba illa dirigi
in Religiosos, eorúmque Superiores, qui etiam præ-
habita inquisitione, & informatione inhabiles ad
professionem admittunt,vt ex antecedentibus apertè
colligitur. Secundò, quia Clemens VIII. in dicta
sua Constit.suprà adducta, *n.3.* non distinguit inter
admittentes inhabiles,& habiles,sed generaliter sta-
tuit in has pœnas incurrere Superiores, & Fratres
per eos deputatos,si non seruauerint formam ipsis io
hac concessione præscriptam, non solùm quando
recipiunt inhabiles ad profitendum,sed etiam quan-
do recipiunt habiles, & nulli impedimento subje-
ctos. Tertiò,quia hæc resolutio continetet magnam 40
repugnantiam cum alia eiusdem Fr.Emman. senten-
tia, quam communiter sequuntur omnes, qui post
illum scripserunt,ait enim,quod si forma præscripta
à Sixto V. fuerit in inhabilium receptione, & ante
professionem diligenter adhibita, & informatio
bona fide,& modo ordinario,& sine fraude facta, &
approbata,professio eorundem tenabit, etiamsi post
ipsam constiterit de huiusmodi impedimento: ita
idem Fr.Emman. *d.quæst.54.art.1.* Portel. *in dubiis
Regular. verb. nouitius,n.6. & à num.22.& in addit,
n.4.& 5.* Villalob.*in sum.part.2.tract.25.diffic.10.
n.11.* Sanch.*in præcepta Decalogi, tom.1.lib.4.c.16.
n.39.* ergo necessariò fateri oportet, informatio-
nes esse de substantia receptionis, & illas, si rectè
fiant, sufficere, quamuis finis intentus non assequa-
tur, aliàs enim in hoc casu informationes nihil ope-
rarentur, si post illas factas vitium, seu inhabilitas
detegeretur.

Professionem Alphonsi præcesserunt prædictæ 41
tres Constitutiones,aliæ autem si quæ postea emana-
runt, ad rem non faciunt, & ideo omittimus Bul-
lam eiusdem Clementis VIII.incip.*In his quæ ad Re-
ligionem,sub dat. Romæ apud S. Marcum,sub annulo Pi-
scatoris, die 20. Septembris* 1697. concessam illustri
Monasterio sancti Stephani Salmanticensis. Necnon
aliam eiusdemmet Clementis VIII. suprà relatam
n. 6. de anno 1602. quæ validitatem professionum
absque debita informatione emissarum ad terminos
Iuris communis reduxit, quæ non validauit profes-
siones nullas factas tempore Sixti,vt in casu isto, sed
solùm loquuta est de futuris,vt optimè aduertit Por-
tel. *in dubiis Regular. verb.professio ex Iure communi,* 42
*pag.*911. & meliùs *verb.nouitius,in princip.pag.*686.
ibi:*Nota quòd Clemens VIII.non reualidauit professio-
nes factas ante publicationē illius suæ Bullæ,si fortè fue-
runt factæ absque forma Bullarū Sixti V.& de his nihil
egit; & si hodie aliqua dubia inuenirentur pro tēporibus*

Sixti ante Bullam Clementis factã, manet adhuc sub terminis antiquis, & de illa non loquitur Clemens VIII. sed de solis faciendis post publicationem suæ Bullæ, quæ fuit Romæ publicata anno 1602. die 2. Aprilis, &c.

43 Quare concludo prædictas Constitutiones Sixti, & Clementis continere decretum irritans in ea parte vbi agit de inquisitionibus huiusmodi faciendis, illasque ad validitatem professionis præcedere debere, ac proinde Alphonsum absque illis in Religione S. Augustini inualidam professionem emisisse; quod vltra rationes, quas suprà adduximus, multorum auctoritate confirmatur.

44 Et primò ex decisione S. Rotæ Romanæ apud Farin. *decis. 175. n. 3. in recentiorib. part. 1.* ibi: *Secundo, quia non fuit seruata Constitutio felicis recordat. Sixti V. super capienda diligenti informatione de parentibus, patria, vita, & moribus. Non obstat, quod dicitur illam informationem non fuisse necessariam, quia cùm Religionis habitum in patria sua susciperet, benè cogniti, & noti erant eius parentes nobili genere nati, nec quoad mores ipsius quicquam erat inquirendum, cùm vix adhuc pubertatis annos attigisset. Sicut nec obstat, quod illa informatio fuerit capta in voce per duos Fratres Monastery, quodque cæteris Conuentus Fratribus fuerit visa sufficiens. Nam vltra quod ista omnia non probantur, fuit etiam responsum, quod prædicta Constitutio vult informationem captam approbari in Capitulo Generali, vel Prouinciali, & vlterius procedit annullando professionis aliter factas, ideoque non potuerunt Fratres hanc formam immutare*, &c.

45 Clariùs eadem Rota apud Nicol. Garc. *de benefic. p. 9. c. 2. n. 328.* ibi: *Domini steterunt in resolutis 13. huius, quod professio Ioannis fuerit nulla, ex quo iuxta formam Constitutionis fel. record. Sixti V. non fuit approbata in Capitulo Generali, vel Prouinciali, sed tantùm per Diffinitores Ordinis Discalceatorum, quos non constat habuisse facultatem admittendi aliquos ad Religionem, contra formam prædictæ Constitutionis, quæ vult admissiones, & approbationes fieri debere in Capitulo Generali, vel Prouinciali, plena prauia, & indubitata fide super parentibus, patria, & vita, ac moribus ipsius admittendi, nec contrarium dicit secunda Constitutio ejusdem Sixti*, &c. Et deinde prosequuntur, *Neque obstat, quod idcò non reddatur nulla professio, cùm constitutio saltem respectu huius inquisitionis faciendæ non procedit vlterius annullando, quia cùm statuat non aliter ad Religionem aliquos esse admittendos, nisi prius facta diligenti inquisitione de qualitatibus profitentis, dicitur inducere formam, ita vt ea non seruata, actus sit nullus, quando aliquid censeatur datum pro forma, præsertim stante decreto irritante, quod in fine positum refertur ad totam dispositionem. Et cessat difficultas ex secunda Constitutione ipsiusmet Sixti, quæ in §. quod antò, expressè annullat professiones factas non seruata forma in prima Constitutione præscripta. Neque obstat, quod ista forma sit ad effectum, vt non admittantur inhabiles, & ideo satis esse, quod hodie constet habere Ioannem qualitates requisitas ad suscipiendum habitum iuxta formam præfatæ Constitutionis, quia hoc non procedit quando adest decretum irritans, vel Constitutio vlterius procedit annullando professionem aliter factam*, &c.

46 Thom. Sanchez *de matrim. lib. 7. disput. 37. n. 39. in fine*, eandem sequi videtur sententiam, ibi: *Et idem Sixtus V. de omnibus masculis, qui sexdecim annos nati sunt, statuit non aliter in Religionem admitti posse, quàm præmissa certa informatione, & approbatione. Et in alio motu proprio, quem in huius declarationem postea edidit, declarauit professionem maiorum sexdecim annis esse nullius momenti, si non præmissa informatione emissa sit, quamuis ante editum illum Motum proprium priorem susceperint habitum, si post illius promulgationem professi sint, etiam cum illius ignorantia*, &c.

Idem Thom. Sanchez *in præcepta Decalogi, tom. 2. lib. 5. cap. 4. n. 61.* ibi: *Vltimus defectus ex parte profitentis est, si ante ingressum sit obligatus ad subueniendum graui parentum, aut filiorum necessitati, aut obligatus ad rationes reddendas, aut ad æs alienum, aut alij crimini obnoxius, ob quod Sixtus V. irritas reddidit professiones in suo Motu proprio de hac re, aut quia non sunt præmissæ informationes ibi petitæ*, &c. æquiparatur enim defectus informationis criminosis, & obligatis ad rationes reddendas. 47

Stephan. Gratian. *discept. forens. c. 440. n. 14.* eandem videtur insinuare opinionem, ibi: *Maximè quia huiusmodi Constitutiones circa præscriptum formam requisitam in professionibus fuerunt confirmata per Sixtum, & Clementem VIII. in quibus mandatur præcisè obseruari omnia contenta in dictis Constitutionibus in materia professionis cum clausula decreti irritantis, per quam omnis professio facta contra legem habentem similia decreta est nulla, prout generaliter ista decreta inducunt nullitatem actus in contrarium gesti, & ligant non solùm scientes, sed etiam ignorantes*, cap. si eo tempore, de elect. in 6. *&c.* 48

Ego ipse *de officio & potestate Episcopi, part. 3. allegat. 101. n. 43.* idem expressè resolui, ibi: *Professio igitur Monachi dicetur nulla quando facta fuit non seruata prædicti Sixti V. Constitutione, videlicet capta prius diligenti informatione de parentibus, patria, vita, & moribus, eadémque informatione relata, & approbata in Capitulo Generali, vel Prouinciali, vel etiam facta nouitiorum informatione*, &c. 49

Qua retenta sententia vti veriori, & Iuri communi, ac dispositioni præfatarum Constitutionum magis conformi, non obstant ea, quæ pro prima suprà ponderauimus, quia ad illa facilis ex dictis resultat responsio. Ideo ad aliud dubium deuenire iam tempus postulat.

DVBIVM II.

Vtrùm post quinquennium elapsum à die emissæ professionis, possit audiri dictus Alphonsus prætendens ex hoc capite non factæ inquisitionis suam professionem fuisse nullam?

Sacrum Concil. Trident. *sess. 25. de regularib. c. 19.* statuit, quod quicunque Regularis prætendens se per vim & metum ingressum esse Religionem, aut dicens ante ætatem debitam professum fuisse, aut quid simile, volensque habitum dimittere quacunque de causa, aut etiam cum habitu discedere sine licentia Superiorum, non audiatur, nisi intra quinquennium tantùm à die professionis; & tunc non aliter, nisi causas quas prætenderit, deduxerit coram Superiore suo, & Ordinario; vnde ex hoc decreto nulliter professum debere intra quinquennium reclamare, quo elapso ad allegandam quamcunque causam nullatenus admittendum, colligunt citati per me *in collectaneis ad illud, n. 1.* 50

Verùm cùm Sixtus V. in dicta secunda eius Constitutione statuerit, quod in quibusvis Ordinibus, & Religionibus, neque etiam tacitata professio quorumcunque Religiosorum induci possit, nec inducta intelligatur, nisi in receptione eiusdem Constitut. forma seruata fuerit; ideo nulliter professum ob non seruatam dictam formam, posse etiam post quinquennium reclamare, tenent Villalob. *in summ. p. 2. tract. 35. difficult. 25. n. 8.* Aloys. Ricc. *in praxi aurea, resolut. 550. in fine*, Hieron. Roderic. *in compendio, qq. Regul. resolut. 101. n. 70. & 74.* subdens hoc esse intelligendum ante dictam Constitutionem Clemen- 51

tis

tis VIII. de anno 1602. Ego ipse *in collect. ad d. cap.* 19. *num.* 22. Fr. Emman. *quaest. Regular. tom.* 4. q. 17. *in fine*, Stephan. Gratian. *discept. forens. tom.* 3. c. 440. n. 16. Bonacin. *de clausura Religios. quaest.* 2. *punct.* 10. *diffic.* 4. *num.* 7.

52 Sicut etiam possunt inhabiles ad profitendum, putà habentes perpetuum impedimentum, reclamare etiam transacto quinquennio, quia isti ratione inhabilitatis nunquam praesumuntur tacitè professi; neque Concilium loquitur de huiusmodi personis, Nauarr. *consil.* 16. *num.* 12. *& vlt. de regular.* Bonacin. *d. diffic.* 4. *num.* 7. Sanctarell. *var. quaest.* 48. *num.* 36. Portel. *in dubiis Regul. verb. professionis nulla, n.* 52. Hieron. Roderic. *d. resol.* 101. *n.* 74. Ego ipse *in collect. ad d. cap.* 19. *n.* 21.

53 Vnde Alphonsus etiam non reclamans tam longo temporis cursu, minimè potuit tacitè professionem ratificare informationibus non praemissis eodem modo, quo expressam emittere non poterat, illis minimè factis, iuxta dictam Sixti Constitutionem in verbis supra relatis, quamcumque ea elodentibus ratificationem, & tacitam professionem, quae ex tanto tempore praesumptiuè induci poterat. Tum vel maximè, quia ignarus toto illo tempore fuit huius inhabilitatis, & nullitatis suae professionis; quando enim illa est ipso iure nulla, non ratificatur ea eo, quod sic professus persistat per longum tempus in Religione quam professus est, sed oportet vt sciat ipsam fuisse nullam, & animo approbandi, & ratificandi eam in eadem Religione persistat, ita Sanchez *de matrim. lib.* 7. *disp.* 37. *n.* 59. Stephan. Gratian. *discept. forens. tom.* 3. *cap.* 44. *num.* 22. Paul. Layman. *in Theologia moral. lib.* 5. *tract.* 4. *cap.* 5. *n.* 9. Ego ipse *de officio & potestate Episcopi, p.* 3. *alleg.* 104. *n.* 19. Ex quibus concludo lapsum quinquennij, immò & tanti temporis Alphonso non obstare quin possit de nullitate suae professionis quandocunque opponere ex capite non factae inquisitionis, iuxta supradicta.

DVBIVM III.

Vtrùm fuerit satisfactum dispositioni praefatarum constitutionum, dum à matre Alphonsi, & de eius mandato inquisitio facta per Iudicem secularem tempore secunda professionis fuit praesentata?

54 SI loquitur de dicta prima Constitutione Sixti V. videbatur dicendum, quod cùm illa non limitet, vel exprimat à quo Iudice sit facienda informatio, ibi: *Nisi prius de eorum parentibus, patria, de que anteacta vita, & moribus diligenter inquiratur*, &c. Prouincialis qui per informationem Iudicis secularia nouitium recepit, non incurrit poenas dictae Bullae, vt aduertit Portel. *in dubiis Regularib. verb. Nouitij informationes, n.* 3. *versic. Quaeris*, subdens id intelligi si seruet plenè formam, hoc est, si factis priùs informationibus in Generali, vel Prouinciali Capitulo, plena, & indubitata de illis fides habeatur, quod penitus deficere in praesenti casu nulla est qui dubitet.

55 Si verò Prouincialis per dicta Iudicis secularis Nouitium recipit iuxta formam Constitutionis praefatae Clementis VIII. de anno 1591. credo quod illa informatio non sufficiet, quia Clemens VIII. ibidem specificat, quod quatuor Diffinitores, vel quatuor Fratres ex antiquioribus illius domus, in quam iuuenes recipiendi sint, coram Notario, vel Fratres per eos ad hoc deputati possint, ac debeant ad inquisitionem huiusmodi faciendam vocare testes, & ab eis recipere iuramentum, vt pariter notat Portel. *loco proximè citato*. Ergo sequitur, quod informationea facta per Iudicem secularem non debent sufficientes censeri ad denuo faciendam, vel ratificandam iam nulliter emissam professionem per dictum Alphonsum, iuxta formam constitutionis praefatae Clementis VIII. eo magis, quia loquitur per verbum *debeant*, quod inducit necessitatem, & obligationem, itavt non impleto eo, quod per illud praecipitur faciendum, graves incurrantur poenae, Fr. Emman. *qq. Regul. tom.* 3. q. 10. *art.* 2. *vers. Circa tandem concessionem, ibi possint ac debeant*, &c. Quod euidenter apparet ea secunda Constitut. Clementis VIII. concessa illustri Monasterio Sancti Stephani Salmanticensis Ordinis Praedicatorum de anno 1597. in qua expressiùa statuitur, vt mittatur Religiosus ad illas informationes faciendas, his verbis: *At postea per aliquem eiusdem Conuentus Religiosum ad hoc deputatum ad inuestigationem anteactae illorum vitae, ac morum, & reliquorum praemissorum absque strepitu iudiciario, sed per scrutinium secretum procedi facere*, &c.

Alia nullitas in huiusmodi ratificatione apparet, 56 quia licèt ratificatos professionem irritam causa metus, vel ea defectu aetatis, non indiget alio anno approbationis, quia hoc casu nec Concil. Trident. *sess.* 25. *de regular. cap.* 15. nec ius irritat, nisi tantùm professionem, ea Hieron. Rodet. *d. resol.* 101. *n.* 76. Nihilominus tamen si aliquod impedimentum annullat receptionem habitus, & professionem, tunc 57 opus est, vt fiat de nouo nouitiatus, sicut resoluit Portel. *d. verb. professionis nulla, n.* 63. & tangit Hieron. Rodet. *loco proximè citato*, iuxta terminos prioris Constitutionis Sixti V. ibi: *Volumus, & pariter declaramus huius susceptionem, & professionem penitus nullam esse, & censeri, & propterea attenta nullitate habitus, & professionis*, &c. quam in reliquia praeter ibi expressa obseruari voluit, & mandauit Clemens VIII. in d. sua Constitut. de anno 1591. Cùm ergo ob defectum informationum non solùm professio Alphonsi, sed etiam susceptio habitus irrita sit, vtraque ratificari debet anno nouitiatus de nouo incepto, & plenè completo, aliàs professionis huiusmodi ratificatio anno nouitiatus minimè praecedente nulla erit, iuxta decretum Concil. *sess.* 25. *de Regular. cap.* 15.

Denique eadem ratificatio alia laborat nullitate, 58 quia informationes huiusmodi examinatae, & approbatae fuerunt in alio Monasterio ab eo, in quo Alphonsus habitum suscepit, ac nouitiatus annum peregit, & professionem irritam emisit, cùm ibidem essent examinandae, & approbandae, vt insinuat dicta Constitutio Clementis VIII. de anno 1591. ibi: *Valeant recipere iuuenes de consensu quatuor Diffinitorum, vel de consensu quatuor Fratrum ex antiquioribus illius domus, in qua iuuenes recipiendi sint*, & non dissentit Fr. Emman. *d. tom.* 3. q. 17. *art.* 7. *in fine*, ibi: *Generales Ordinum non possunt recipere ad professionem nouitium sine consensu maioris partis Conuentus, in quo ipse Nouitius est educatus*, &c. Et quamvis eo loci non concludetit nullitatem ipso iure, nisi praecedat sententia declaratoria, attamen non est dubitandum, defectus huiusmodi per se nullitatem importare, prout cum Felin. Abb. Boër. Angel. Siluest. Nauarr. & Azotio defendit Sanchez *in praecepta Decalogi, tom.* 2. *lib.* 5. *cap.* 4. *n.* 66.

Ex quibus fuit conclusum, dictum Alphonsum 59 nulliter professionem emisisse, deindeque inualidè illam ratificasse, & posse nunc post transactum quinquennium, ac quotocumque temporis cursum reclamare, &c. Et ita iudicaui Matriti die 29. Aprilis 1635.

LIBER SECVNDVS,

IN QVO

Forenſes aliquot, & frequentiores caſus accuratiſſimè tractantur, atque deciduntur.

Toletana Matrimonij.

Metus paternalis ad matrimonium annullandum qualis ſufficiat, & quomodo probetur.

VOTVM XVI.

Reuerendiſſ. D. Alexandri Raphaëlis I. V. D. Protonotarij Apoſt. ac Illuſtriſſimi & Reuerendiſſ. D. Cæſaris Fachenetti, Archiepiſcopi Damiat. & in Regnis Hiſpaniarum Nuntij cum poteſtate Legati de latere, & Collectoris generalis Apoſtolici Auditoris meritiſſimi, doctiſſimi, & integerrimi.

1 *Conſenſus liber in matrimonio requiritur, & non ſufficit voluntas, ſi deficiat libertas, & n. 2. & 3.*
4 *Conſenſus non adeſt vbi metus interuenit.*
6 *Matrimonium ſignificat vnionem inter Chriſtum, & Eccleſiam.*
6 *Metus debet eſſe cadens in virum conſtantem.*
7 *Metus vt dicatur cadens in virum conſtantem, debet habere quinque conditiones.*
8 *Metus eſt difficilis probationis.*
9 *Leuiores probationes in metu requiruntur.*
10 *Metus probatur per domeſticos, & num. 70. Item ex indiciis, & coniecturis.*
11 *Argumentum ductum à veriſimilitudinibus.*
12 *Metus arguitur in eo, qui fecit actum, quem veriſimiliter non feciſſet.*
13 *Metus arguitur ex auerſione animi ad matrimoniũ.*
14 *Auerſio ad vnum matrimonium arguitur ex affectu ad aliud.*
15 *Auerſio arguitur ex lamentationibus, & proteſtationibus quæ declarant animum alienandum à contrahendis, & remouent conſenſum à contractis, & n. 16.*
17 *Proteſtationum effectus in matrimonio metu contrahendo.*
18 *Proteſtationes factæ abſente altero coniugum, non ſuffragantur.*
19 *Limitatur vbi fiunt ex iuſta cauſa.*
20 *Proteſtationes ſuffragantur, licèt occultim factæ.*
21 *Proteſtationes multùm coadiuuant ad probandum metum, concurrentibus adminiculis.*
22 *Adminiculum reſultat, conſiderata qualitate perſonæ incutientis, & patientis metum.*
23 *Metus iuſtus dicitur reuerentia paterna; ſed hæc opinio non eſt tuta.*
24 *Metus minor requiritur, vbi cum metu concurrit reuerentia paterna cum aliis adminiculis.*
25 *Terribilitas, ac aſperitas patris eſt magnum adminiculum ad probandum metum, & num. 32. maximè ſi filius eſt valdè obediens, vt n. 28.*
26 *Verba imperiosè prolata incutiunt metum.*
27 *Metus ſolus reuerentialis ſufficit ad irritandum matrimonium, vbi dubitari poteſt, fore diuturnam indignationem patris.*
28 *Metus abſque minis eſt ſufficiens ad annullandum matrimonium, vbi filius eſt multùm obediens præceptis paternis.*
29 *Intereſſe metum incutientis arguit iuſtum metum.*
30 *Teſtes probant contra producentem.*
31 *Preces importunæ incutiunt metum cadentem in virum conſtantem, maximè iunctæ cum metu reuerentiali.*
32 *Vultus terribilis, etiam ſine minis incutit iuſtum metum.*
33 *Minæ cum reuerentia debita minanti incutiunt iuſtum metum.*
34 *Metus dicitur iuſtus, quando eſt mortis, vel cruciatus corporis.*
35 *Metus aliæ ſpecies ſunt, quæ excuſant.*
36 *Metus amiſſionis bonorum, vel maioris partis æquiparatur metui mortis.*
37 *Paria ſunt inſidiari vitæ, & bonis, & maior eſt pœna priuationis bonorum, quàm vitæ.*
38 *Priuatio ſucceſſionis paternæ ſonat in damnum, non in amiſſionem lucri.*
39 *Metus amiſſionis magni lucri dicitur iuſtus.*
40 *Metus priuationis hæreditatis dicitur metus amiſſionis honoris, cùm titulus inſtitutionis ſit honorabilis.*
41 *Metus amiſſionis honoris dicitur iuſtior, quàm amiſſionis bonorum.*
42 *Metus amiſſionis honoris æquiparatur metui amiſſionis vitæ.*
43 *Iudicis arbitrio relinquitur, an metus ſit iuſtus, vel ne.*
44 *Minas ſufficit notificatas fuiſſe metum paſſo.*
45 *Minæ ſolæ ſufficiunt abſque alia probatione, quando minanti debetur reuerentia.*
46 *Solitum exequendi minas non requiritur in patre aſperæ, & rigidæ naturæ.*
47 *Onus probandi hoc ſolitũ non incombit metũ paſſo.*
48 *Iuſta cauſa timendi ſufficit, quando ſumus in perſona, cui debetur reuerentia.*
49 *Timor probabilis coactionis ſufficit, licèt actualiter vis non inferatur.*
50 *Voluntas licet coacta, dicitur voluntas.*
51 *Geſta per metum licèt valeant ab initio, reſcinduntur actione quod met. cauſ. vel Iudicis officio.*
52 *Lamentationes factæ ante, & poſt matrimonium, ſunt indicia actus inuoluntarij.*

53 *Metus arguitur etiam à secutis post contractum matrimonium.*

54 *Publica vox, & fama est multùm considerabilis ad probandum metum.*

55 *Iustus metus probatur ex confessione patris metum inferentis.*

56 *Coniectura plures simul iuncta plenè probant, & num. 59.*

57 *Metus excluditur quando potuit adiri superior.*

58 *Limitatur vbi metus fuit probatus, & in filio.*

60 *Pater præsumitur perseuerare in sua asperitate, & indignatione.*

61 *Principium meticulosum influit in omnes actus postea gestos.*

62 *Filius dicitur quasi dominus hareditatis paterna.*

63 *Quale quale ius metum passiin re, quam timet amittere, sufficit.*

64 *Filius habet quoddam ius in officio, quod obtinuit pater.*

65 *Rex faceret iniustitiam, si alteri quàm filio donaret officium patris.*

66 *Timor amittenda spei lucri quærendi, vel promotionis ad aliquod officium dicitur iustus.*

67 *Metus filialis non tollitur ob litem motam à filio, viuente patre.*

68 *Cessante metu post matrimonium, illud non reconualescit, sed matrimonium esset reiterandum cum requisitis S. Concilij Tridentini.*

69 *Præsentia Parochi in matrimonio requiritur à Concilio pro forma.*

70 *Quæ sunt de forma, debent interuenire tempore, quo actus in esse producitur.*

71 *Matrimonium ab initio nullum non potest reconualescere, nisi vt ex nunc, non autem vt ex tunc.*

72 *Ratificatio actus non desumitur ex impugnatione ipsius actus.*

73 *Euangelij verba referuntur*, Quid prodest hominā, *&c.*

74 *Coactæ nuptiæ solent habere malos exitus, & n. 96.*

75 *Nemo est de bono opere arguendus, sed laudandus.*

76 *Metus semper durare præsumitur.*

77 *Purgatio metus non inducitur ex copula subsecuta, nec per actus, & signa lætitiæ, si adhuc durat metus causa.*

78 *Matrimonium non ex copula, sed ex libero consensu diiudicatur.*

79 *Matrimonium ab initio nullum, non potest conualescere, etiam cessante causa nullitatis, sed debet renouari.*

80 *Concilium Tridentinum non amplius admittit matrimonium præsumptum.*

81 *Testis retractio, ex qua resultat criminalitas, non admittitur.*

82 *Testis retractans suam depositionem in articulo mortis, non potest tertio præiudicare, cui fuit ius quæsitum.*

83 *Idem de notario, qui asserit fecisse scripturam falsam: & de iudice, qui asserit, dedisse sententiam iniustam.*

84 *Confessio extraiudicialis non probat in præiudicium tertij, cui fuit ius quæsitum ex altera confessione iudiciali.*

85 *Testes non requiruntur omni exceptione maiores ad probandum metum; sed admittuntur consanguinei, & domestici.*

86 *Bona, & integra fides aliquorum testium supplet defectus aliorum his qualitatibus carentium.*

87 *Metus probatur etiam per testes singulares, & licèt omnes patiantur aliquas exceptiones, quando sunt vltra numerum trium.*

88 *Probato metu, difficile est probare contrarium.*

89 *Plus creditur duobus testibus de metu, quàm mille deponentibus de spontanea voluntate, & ratio.*

90 *Testes Sacerdotes sunt maiori fide digni.*

91 *Ex frequentatione domus mulieris non potest argui in viro voluntas ducendi eam in vxorem, maximè si constat, quod illuc accedebat alia de causa.*

92 *Causæ duæ vbi in aliquo actu faciendo concurrunt, non debet magis attribui vni, quàm alteri causæ.*

93 *Probatio debet concludere per necesse, non autem per possibile.*

94 *Ætas maior non excludit metum.*

95 *Matrimonium metu celebratum non est fauore dignum; neque in dubio pro illius validitate est pronunciandum.*

96 *Coactis nuptiis non est fauendum.*

POSTQVAM in causa nullitatis Matrimonij, deductæ à D. Nicolao de Cardona, sub prætextu, quod illud importunis precibus, & metu, ac minis paternis contraxisset cum D. Eleonora Maria Fontana, duæ emanarunt sententiæ, vna Ordinarij Toletani pro illius validitate, altera Episcopi Aspanensis reuocatoria sententiæ dicti Ordinarij, fuit causa ad Sac. Tribunal Nunciaturæ Apostolicæ deuoluta, & postea mihi specialiter commissa, vnde dubitaui, quænam ex dictis sententiis esset confirmanda, vel infirmanda.

Nullitas Matrimonij deducta per dominum Ni- 1
colaum, fundabatur in metu reuerentiali paterno, ac
etiam in crebris, & importunis eiusdem patris persuasionibus, iunctis minis priuationis bonorum, &
aliis, de quibus infrà; sicque in ipso defecisse liberum consensum requisitum in huiusmodi contractu,
ex *cap. sufficit, 27. q. 2. c. cùm locum, de sponsal.* S. Conc.
Trident. *sess. 24. de reform. matrim. c. 1.* Gutier. *de matrim. cap. 46. n. 1.* Sanchez *lib. 2. de matrim. disp. 25. & 26. n. 5.* gloss. *in cap. notificasti, in verb. Licentiam, 33. q. 1.* Panorm. *in c. Abbas, n. 8. quod met. caus.* comprobat latè Boët. *cons. 20. n. 38. & seqq.*

Ad hoc enim vt matrimonium dicatur legitimè, & 2
absque metu contractum, non sufficit simplex consensus, sed requiritur plena securitas, & libertas. Fachio. *lib. 3. controuers. c. 28. vers. Ad secundum respondeo.* Paris. *cons. 61. n. 31. lib. 4.* & plures cumulat Barbos. *in eius votis decisiuis post tract. exig. pens. vot. 1.*
n. 17. & seq. adeò vt si adsit voluntas, & non liber- 3
tas, non potest dici satisfactum dispositioni iuris,
nec matrimonium ita celebratum subsistere posset.
Paris. *cons. 73. n. 56. lib. 4.* Riminald. *cons. 77. inter consil. matrim. Ziletti,* & probatur à simili *in c. vbi periculum, §. cæterùm, de elect. in 6. & in Auth. sacramenta puberũ, C. si aduers. vendit.* & in propriis terminis *in cap.*
cùm locum, de sponsal. vbi quod libertas, & consensus 4
adesse non potest, vbi metus, vel coactio intercedit.
Cùm enim matrimonium sit Sacramentum, significans vnionem inter Christum, & Ecclesiam, *cap. debitum, de bigam.* sicut Christus voluntariè assumpsit 5
carnem, ita matrimonium debet esse voluntarium,
vt signum correspondeat signato, vt in hoc proposito inquit Purpur. *cons. 79. sub n. 16.*

Quapropter ad dignoscendum, an matrimonium de 6
quo agitur, fuerit nullum, firmandum est primò, an constet, quod Nicolaus Cardonæ fuerit per metum inductus ad illud contrahendum, metusque ei illatus fuerit talis, qui in virum constantem cadere possit, prout ad hunc effectum de iure requiritur, ex *d. c. cùm locum,* iuncta gloss. *in verb. Metus, de sponsal. c. veniens, il 2. & c. consultationi, in fine, eod. tit. c. significauit, de eo qui dux. in vxor. & l. metum, ff. de eo quod met. caus.* Doct. communiter *in cap. 2. de his quæ vi.* Et

an

7 an in huiusmodi metu concurrant conditiones requi-
sitæ,vt dici possit cadens in virum constantem,quæ à
Doctoribus de hac materia scribentibus quinque enu-
merantur. Prima quod malum, quod timetur, graue
sit, ex *l.metum, la primera, de eo quod met.* ibi : *Me-
tum accipiendum Labeo dicit, non quemlibet timorem,
sed maioris mali, quod glos.explicat ,id est,magni mali.*
Secunda,vt timens non vanè, leoiterque credat illud
malum sibi imminere ; sed probabiliter , & rationa-
biliter, ex *l. metus,la a.ff.eod. tit.* ibi : *Metum autem
non vani hominis timorem , sed qui meritò,* &c. Et ex
l.nec timorem,§.proindè,il 2.ff.eod. Tertia, vt metum
incutiens sit potens minas executioni mandare , ex
l.famosi,ff.ad l. Iul.maiest. ibi: *Nam & persona spectā-
da est, an potuerit facere,& antè quid fecerit.* Quarta,
vt metum incutiens , minas exequi solitus sit , ex *d.
l.famosi,* in dictis verbis, *& antè quid fecerit,* & ex *l.
vnic.C.si quis Imperat.* ibi : *Ee personis hominum di-
cta pensemus.* Quinta,& vltima,vt non possit timens
de facili occurrere malis , quæ timentur, nempe im-
plorando auxilium alicuius , vel superiorem con-
sulendo, ex *l.fin.ff.de eo quod met.caus.* ibi : *Cùm po-
tuerit ius publicum inuocare , & adire aliquem pote-
state praditum,qui vtique vim eum pati probibuisset.*

Redeundo igitur ad casum nostrum , an scilicet
constet Nicolaum fuisse iusto metu inductum ad
huiusmodi matrimonium contrahendum , visum fuit
affirmatiuè respondendum , & pro resolutione præ-
mittendum, quod metus est difficilis probationis.
8 Seraph. *decis.* 771. *num.* 1. & hoc tam ex parte pa-
tientis , cùm in eius animo residcat , quàm ex parte
inferentis,cum secretò, & clam inferatur, præsertim
quando à patre infertur filio secum habitanti , vt
optimè considerauit Rota *coram sancta memoria Gre-*
9 *gorio XV.decis.*326.*n.*2.*vsque ad* 5. ideoque in eo le-
uiores probationes sufficiunt , & non solùm testes
10 domestici,& qui aliàs non admitterentur , sed etiam
indicia,& coniecturæ admittuntur. Seraphin.*dec.*771.
*num.*a. Rota *decis.*643.*num.*23.*p.*1.*recent.* & coram
11 Gregor.*d.decis.*326.*n.*5.vbi *n.*6. quod in eo multùm
valet argumentum ductum à verisimilitudinibus ,
quod etiam firmatur *in dicta dec.*743.*n.*19. *vers. Ad
metum autem, circa finem.*

12 Et dicitur magna præsumptio , quod metus , &
coactio interuenerint in eo,qui facit actum quem ve-
risimiliter non fecisset,vt ex multis comprobat Rota
in allegata *dec.*326.*n.*6.*coram Gregor. & d.dec.*643.
*n.*19.*circa finem, p.*1.*recentior.*

Hoc igitur præsupposito, videbatur magna verisi-
militudo , quod Nicolaus non spontè , sed coactus
hoc matrimonium contraxerit , attenta maxima ani-
mi auersione , & repugnantia , quam semper habuit
nubendi D.Eleonoræ Mariæ , de qua probant multi
testes Nicolai super quarto articulo , nempe Mar-
cellinus Faria , in summaria informatione vigore
mandamenti excommunicationis , processf. *fol.* a. &
in ratificatione super articulis, processf. *fol.*14. Dida-
cus de Lazaro super eadem summaria informatio-
ne , processf. *fol.*5. & in ratificatione super articulis,
*fol.*15. Agabitus Sanguinetus super 4.*art.*17.*à tergo.*
Laurentius Isquierdus Sacerdos, *fol.*18.*à tergo.* Ro-
dericus de Naruaez *fol.*21. Ioannes Petrus Bossius
*fol.*22. Ioannes de Carauaja, *fol.*23. D. Beatrix de
Mendoxa, mater eiusdem Nicolai, *fol.*24. *à tergo.*D.
Martinus Chauarris,*fol.*25.*à tergo*, Magister Fr.Ga-
briel Lopez Nauarrus Dominicanus , Qualificator
Consilij Sanctiss. Inquisitionis, *fol.*26. Fr.Melchior
de los Reyes Dominicanus , Diffinitor , & Procu-
rator generalis Prouinciæ Granatensis, *super* 3. *art.
fol.*159.*& seq.* Fr.Iacynthus Calderonus Dominica-
nus, super eodem 3. *art. fol.*163. *& seq.* & eandem
etiam fassa fuit D. Anna Vernegalia , mater dictæ
Eleonoræ , quæ respondit Capitan. Thomæ de Car-
duna , patri dicti Nicolai , dum secum tractabat de
huiusmodi matrimonio : *Bueno os,señor,que su hijo de
v.m. diga,y ha dicho muchas vezes, que no se inclina a
casar con dona Leonor mi hija,y que v. m.queria, que yo
lo haga, y mi hija no està desechada, para quo diga esso.*
Vt deposuit Blasius de Vergara, testis eiusdem Eleo-
noræ *super* 12. *artic.fol.*39.

Ex qua auersione oritur magna præsumptio vo- 13
luntatis dicti Nicolai , vt in terminis arguit Rimin.
iun. *inter consil.matrim.Zilet.consil.* 77.*sub n.* 24.quē
sequitur Rota *d.decis.*326. *n.*7. *coram Gregor.XV.*

Quæ conclusio multò magis procedit, quia dictus 14
Nicolaus aliam mulierem adamabat, & in matrimo-
nium appetebat,quæ honore, & diuitiis pollebat, &
quam eius patri ad exclusionem dictæ Eleonoræ Ma-
riæ proponi curauit ; sed pater acriter repugnauit, di-
cendo,quod non intendebat, vt cum alia, quàm cum
dicta Eleonora matrimonium contraheret , vt iidem
testes deponunt, ex quo dignoscitur animus Nicolai
alienus à connubio donnæ Eleonoræ ; velle enim
nubere alteri mulieri, erat nolle nubere donnæ Eleo-
noræ , argum. *c.gaudemus,de diuort.* Rota *coram Gre-
gor.d.dec.*316. *n.*8. & in propriis terminis ratiocina-
tur Riminald. *d.consil.*77.*inter consil. matrim.* Zilet.
*n.*33.ibi : *Nisi constaret,quod aliam adamabat, & eam
sibi in vxorem copulare summoperè desiderabat.*

Eandem animi repugnantiam declarant lamenta- 15
tiones , & protestationes , quas etiam cum iuramen-
to fecit D.Nicolaus,quando sibi de hoc matrimonio
tractabatur, quibus affirmabat se nolle illud contra-
here , & quod quatenus illud contraxisset , hoc non
sua voluntate , sed coactus à patre fecisset ; ideoque
quod non fuisset matrimonium , sed potiùs concu-
binatus , de quibus testatur Marcellinus Faria *in d.
summaria informatione processf. fol.* 2. ratificata *super
art.fol.*14. ibi: *Que tenia grande aborrecimiento a esta
casamiento , y que auiendole persuadido este testigo al
dicho don Nicolas, à ruegos de su padre por quatro años
y medio continuamente , a tarde, y mañana, y en todas
ocasiones,y lances,sin perder punto en ello, nunca le ha
podido,ni pudo vencer,ni persuadir a ello,y que dicho dō
Nicolas respōdia,que antes se desesperaria,y yria a cabo
del mundo,que casarse con la dicha dona Leonor,y que
antes perderia la vida que hazerlo,*&c.Laurentius Is-
quierdus Sacerdos,*super* 3.*art.fol.*18.*à tergo*, ibi : *Yo
bien podre visitar a dicha dona Leonor solo por dar gusto
a mi padre,pero en quanto a casarme con ella,aunque yo
quede el mas desdichado hombre del mundo,no me tengo
de casar con ella.* Et inferiùs: *Que si a caso la entereza
de su padre fuesse tanta que le hiziesse fuerza para venir
en este casamiento,desde luego os auiso, y protesto para
aora antes, y despues no lo hazer por mi voluntad , sino
solo forzado por el dicho mi padre, porque mire mis au-
mentos.* Roder. de Naruaez,*super* 2.*art.fol.*20.*à tergo:
Que se yua de Madrid cō mucho gusto,porque su padre
le dexasse de atormētar con aquel casamiento,*& super 2.
fol.20.ibi: *Y viue Dios,que si caso, no es casamiento,sino
amancebamiento , y es irme al infierno , porque lo hago
forzado, y contra mi gusto,y que le viò disgustado y con
desesperacion, echando muchos juramentos sobre el caso.*
Beatrix de Mendoxa , mater dicti Nicolai , *super* 5.
*art. fol.*24. *à tergo* : *Que don Nicolas a testigo le de-
zia , que si deste casamiento le tratana,se auia de ir de
Madrid à Flandres, y dexar la casa de su padre, y que
tendria por mejor que no el casarse con la dicha dona
Leonor* , &c. Capitan. Franciscus de Victoria *in d.
summaria informatione, proc. fol.* 4.ratificata *super art.
fol.*15.*à tergo.* *Que hablò a dicho don Nicolas,repre-
sentandole lo que dezia su padre , y siempre respondiò*
que

que no tenia voluntad, ni inclinacion de casarse con di-
cha señora dona Leonor, si bien reconocia su virtud, y ca-
lidad, y conueniencias, que auia, mas que su inclinacion,
y voluntad no se ainstauan a hazer dicho casamiento.
Ioannes Petrus Bosius *super 3. artic. fol. 19. à tergo,*
ibi: *Que hablando algunas vezes desta materia, le dixo,*
que toda via instaua su padre en que se casasse con dona
Leonor, y que el lo resistia siempre, que forzado de su
padre, y porque no le desemparasse, lo auia de hazer por
fuerza, y que protestaua lo hazia contra su voluntad,
solo por dichas causas, y por no quedarse desamparado, y
no por su voluntad, ni gusto, sino por la del dicho su pa-
dre que dezia, si no se casaua con dona Leonor, le auia de
desamparar, y alzar de mano de sus aumentos. Ioannes
Carauajal *super eodem art. fol. 12. à tergo,* ibi: *Que*
protestaua, que si se casaua, era por mandar solo su pa-
dre, pero no porque el venia en ello, diziendo, voto a
Dios que lo hago apremiado, que no me puedo valer
con mi padre, sino es que vaya del mundo. Frater Fran-
ciscus Ximenez Religiosus sancti Francisci *super 2.*
artic. fol. 27. ibi: *Que si se casaua, mas lo hazia por dar*
gusto a su padre, que no por el que tenia, y esto seria ocho
dias antes, que se efectuasse el casamento.

16 Quæ lamentationes, & protestationes, cum aliis
circunstantiis suprà relatis, sicut declarant animum
Nicolai alienissimum à contrahendis dictis nuptiis,
l. si quis, §. plerique, ff. de relig. & sump. funer. l. si mihi
& tibi, §. interdum, ff. de leg. 1. allegatæ in propriis
terminis à Rota *coram Gregorio in suprà citata de-*
cis. 326. n. 9. ita remouent consensum à contractis,
l. si quis in principio testamenti, ff. de legat. 3. Rota
d. decis. 326, sub d. num. 9. Seraphin. *decis. 859. n. 5.*
17 *& seq.* Is enim est effectus protestationum, vt remo-
neatur consensus ab actu futuro contrario, quoties
sumus in his quæ pendent à voluntate protestantis,
cùm tales protestationes respiciant actus futuros in
casu de quo agitur Seraphin. *d. decis. 839. n. 6.* Doct.
in cap. cùm M. Ferrariensis de constit. & *ibi* Dec. *n.* 98.
& Rip. *n.* 101.

18 Et non officit, quod huiusmodi protestationes fa-
ctæ coram testibus absente, & ignorante sponsa, non
suffragentur, quando postea fuit contractus cele-
bratus, ex *l. fin. §. item si prædixit, cum gl. ff. naut. caup.*
cap. Cumana, cum gloss. & cap. in Genesi, de elect. & ex
aliis multis relatis per Sanch. *lib. 2. de matrim. disp. 45.*
19 *q. 2. sub n. 19.* Quia hoc non procedit vbi protestatio
facta fuit ex iusta causa, nempe quando quis cogitur
metu matrimonium inire, vt ex multis authoritati-
bus quas sequitur, declarat idem Sanchez *loco suprà*
citato, n. 22. & voluit Rota *coram Gregor. d. decis. 328.*
20 *sub num. 30. vers. Nec refert,* Imò quod tales protesta-
tiones suffragentur, etiam quod occultè fuerint fa-
ctæ, consuluit Honded. *cons. 23. n. 22. lib.* .. & Gabriel
cons. 149. num. 94. lib. 12.

21 Et licèt istæ non sufficiant ad metum probandum,
tamen vbi alia concurrunt adminicula, prout in casu
præsenti, ex prædictis, & inferiùs dicendis, illæ mul-
tùm coadiuuant, & operantur ad faciliorem metus
probationem, Angel. *in l. metu, la 3. ff. de eo, quod met.*
caus. Gregor. *d. decis. 326. n. 30.* & ibi add. *lit. F*

Adminicula autem vrgentissima in casu præsenti
videbantur esse.

22 Primò, considerata qualitate personæ, tam incu-
tientis, quàm patientis metum, iuxta notata per
23 Surd. *decis. 194. n. 3.* nam inferens metum est pa-
ter, cuius solam reuerentiam in filio pro iusto metu
sufficere voluerunt plures relati à Menoch. *consil. 1.*
n. 491. & seq. & ab Anton. Cabrer. *de met. lib. 2.*
cap. 19. n. 74. & hanc opinionem nouissimè secutus
fuit Dian. *variar. resolut. part. 3. tract. 5. Miscellan.*
24 *resolut. 22.* Quæ opinio licèt communiter non reci-
piatur, negari tamen non potest, quia propter huius-
modi reuerentiam minor metus requiratur, & quod
illa saltem sufficiat, iunctis adminiculis, vt testatur
Rot. *dict. dec. 326. n. 11. coram Gregor.*

Et ad hunc effectum videtur sufficientissimum ad- 25
miniculum, quod pater Nicolai erat valdè terribilis,
asper, & seuerus, quodque indignabatur quando di-
ctus Nicolaus huic matrimonio assentiri renuebat, vt
deponunt omnes testes Nicolai, examinati in prima
instantia, *super 7. & 8. artic.* & alij examinati in
hac tertia, *super 2. & 3. art.* Ista enim qualitas in
persona cui debetur reuerentia, est multùm conside- 26
rabilis, Boër. *cons. 20. n. 37.* & aduertit Rot. *dict. de-*
cis. 326. n. 12. & 14. maximè considerata qualitate
verborum à dicto Patre imperiosè prolatorum, di-
cendo filio, quod non habebat contrahere, nisi cum
dicta Eleonora. *Y si no lo hazeis, voto à Dios, que he de*
alzar la mano de vuestros aumentos, y que por mi no
aueis de tener ningunos, que mis seruicios, y lo que he
merecido no lo he de gastar con quien no haze mi gusto:
& idem respondit Archiepiscopo S. Fidei, dum per-
cunctatus fuit ab eo in quo termino reperiretur *esté*
casamiento, eique rationibus, & auctoritatibus persua-
sit, vt filium non arctaret ad illud, ibi. *El capitan dixo;*
que no era tiempo de alegar textos, que bien sabia que su
hijo le auia de obedecer, &c. vt latiùs in eius depositio-
ne relata infrà *sub n. 33.* vbi etiam aliæ maiores mi-
næ cum imperio prolatæ referuntur, prout in termi-
nis considerat Hippolyt. Riminald. *in suprà allegat.*
cons. 77. n. 24. ibi: *Ex quibus verbis sic imperiosè pro-*
latis arguitur vis, & metus illatus Marinello.

Imò quod solus metus reuerentialis dicatur suf- 27
ficere ad irritandum matrimonium, quando proba-
biliter timeri posset, diuturnam fore indignationem
patris in filium, & semper se habiturum patrem val-
dè infensum, & indignatum, objecturumque passim
ipsi filio illam inobedientiam, tenet Sanchez *de ma-*
trim. lib. 4. tit. de consens. coact. disputat. 6. sub n. 14. &
dicit rationem, quia quis vir constans, aut prudens
non reputabit graue malum semper coram oculis
habere patrem infensum, à quo pendet, & cum quo
semper versaturus est, maximè cum vix inuenias, qui
linguam moderari valeat, ne malè sentiat, peiusque
loquatur de illo, cui infestus est; quod vir prudens
ita graue malum existimat, vt potiùs eligat, relicta
patria, domoque paterna, exul esse, &c. Quod benè
aptatur præsenti casui, attenta seueritate Nicolai,
illiusque longa pertinacia, vt Nicolaus hoc matri-
monium contraheret, iuncta cum maxima indigna-
tione quando filius contradicebat, vt superiùs fuit
ostensum, & in specie deponit Agabitus Sanguine-
tus *fol. 86.* ibi: *Y que si dicho don Nicolas, no hiziera lo*
que le pedia en este casamiento, no le hablara, ni le viera
en su vida, ni hiziera cosa por el, per ser de la condicion
que dize la pregunta, cum quo concordant multi alij
testes, & præsertim Marcellinus Faria, Didacus de
Lazaro, Ioannes Nuñez, Rodericus de Narriaez,
Fr. Melchior de los Reyes, & Fr. Vincentius de
Perredonda.

Quæ multò magis procedunt vbi cum sæuitia, & 28
austeritate patris concurrat filium esse paternis præ-
ceptis obtemperantem, & quod valde metuebat pa-
trem, vt de Nicolao probant testes relati suprà, *sub*
num. 25. Tunc enim metus etiam absque minis dici-
tur sufficiens ad rescindendum contractum, quia ibi
virtute inclusæ dicuntur, Sanchez cum aliis quos re-
fert, ac sequitur *lib. 4. tit. de consens. coact. disputat. 6.*
à num. 11. vsque 13.

Neque in contrarium faciunt testes patris aduer- 29
sæ, dicentes quod pater Nicolai erat vir placidus,
quia non loquuntur quando erat iratus, & quando
contra

conttauenicbatus eius vnluntati, vt considerauit in propriis terminis Rot. *coram Greger. d. decis. 326. n. 12. vers. Nec in contrarium.*

30 Quod indubitanter procedit, vbi metum incutiens habet interesse in contractu celebrando, provt habebat Capitaneus Thomas, pater dicti Nicolai, qui erat debitor magnæ quantitatis Annæ matri dictæ Eleonoræ, provt deponunt non solùm plures testes Nicolai *super 9. artic.* sed etiam testes ipsius aduersariæ, & præsertim Archiepiscopus de las Charcas *super 3. art. fol. 45. à tergo*, ibi: *Que oyò diferentes vezes, que este casamiento se deseaua mucho por parte del Maestro de la Camara* (qui est pater Nicolai) *y su Casa, por las conuemencias de la hazienda, y esto es porque la dicha D. Anaa Vernagalis auia entregado en confianza al dicho Maestro de la Camara gran cantidad de hazienda, en dineros, joyas, y otras cosas, y que por no llegar à cuentas rigurosas conuenia que se effectuasse el dicho casamiento.* Ideoque plenè probant coorra ipsam producentem, Farin. *de test. q. 62. n. 227.* Quo interesse attento, solus metus reuerentialis dicitur sufficiens ad rescindendum contractum, ita tenet Sanchez *d. disp. 6. n. 11.* & voluit Rot. *part. 1. recent. dec. 105. n. 4.*

31 Secundum principale adminiculum est, quia in casu isto non solùm interuenit metus reuerentialis cum qualitatibus suprà consideratis; sed etiam interuenerunt persuasiones, & preces importunæ, quibus pater Nicolai, tam per semetipsum, quàm per interpositas personas graues, & authoritate pollentes, ac in specie Episcopi de Cadice curauit disponere filium ad consentiendum huic matrimonio, vt deponunt testes dicti Nicolai super secundo articulo.

Quæ preces importunæ sunt aptæ incutere metum cadentem in virum constantem, text. *in l. 1. ff. de seru. corr.* ibi: *Persuadere est plus, quàm compelli sibi parere*, &c. *l. 1. C. de pet. bonor.* ibi: *Iam verecunda hominum inuitatione constringimur*, &c. *& l. vnic. C. de rapt. virg.* vbi Bart. *n. 20. extrauag. execrabilis, Ioan. 22. de præbend.* in princip. ibi: *Et improbitas importuna petentium, à nobis non tam obtinuisse, quàm extorsisse plerumque noscantur*, vbi gloss. *verb. Extorsisse*, ais ab inuito per talem importunitatem, concordat text. *in cap. fin. de rescript. in 6.* vbi Gloss. *in verb. Importunitatem, facit quod habetur Euang. Luc. capit. 11.* ibi: *Si ille perseuerauerit pulsans, etsi non dabit illi, eo quòd amicus eius sit, propter importunitatem eius surget, & dabit illi*, & in Testamento vet. de Dalila erga Samsonem legitur 16. *Iudic.* ibi, *Cumque molesta esset ei, & per multos dies iugiter adhæreret*, &c. vbi Abulensis *super eis verbis, quæst. 15. in fin.* ait: *Molestabat, & per istum modum necesse erat, quod tædio affectus exponeret veritatem*; & multa alia exempla congessit ad hoc propositum Sanchez *de matrimonio, tit. de consensu coacto, disput. 7. sub n. 4. & 5. lib. 4.*

Vnde si huiusmodi preces importunæ sæpè sæpiùs repetitæ habent vim compellendi Pontifices, Imperatores, aliósque fortissimos viros, quantò magis mouere potuerunt Nicolaum hisce qualitatibus carentem, & in quem patris auctoritas valdè pollebat, eiusque atrocitatem, ac terribilitatem multùm pertimescebat, & videtur ad hanc rem multùm conferre, quod dixit Bald. *in cap. 1. §. iniuria, col. penult. de*
32 *pace firmanda*, vultum potentis terribilem incutere iustum metum, etiam sine minis, quem sequitur Dec. *in cap. 1. de offic. deleg.* & ibi Bero. *n. 19.* Et hanc sententiam, quod importunæ preces incutiant metum cadentem in virum constantem, maximè quando cum illis concurrit reuerentia filialis, vltra relatos per Sanch. *loco proximè citato*, constanter defendit D. Ioan. de Castill. *lib. 3. controuers. capit. 1. à n. 105.* Philipp. Paschal. *de virib. patr. potest. 3. part. c. 2. n. 37. in fin. in 2. edit.* Ferret. *cons. 296. n. 27.* Innocent. *in cap. petitio, de iureiurand.* & eandem opinionem secuta fuit Rot. *coram Gregor. d. decis. 326. n. 13.* Imò Dian. *3. part. var. resol. tract. 4. Miscell. fol. mihi 312.* firmat contra Sanch. *d. disp. 7. n. 7.* & contra Henriq. *lib. 11. de matrim. cap. 9. n. 5.* quod preces importunæ, seorsim consideratæ, efficiunt metum iustum, & cadentem in virum constantem, etiam quod non adesset metus reuerentialis, provt adest in casu, de quo agitur per gloss. *in cap. tua fraternitati, verb. Importunitatem, de præbend.* vbi Hostiens. *in princip.* Imol. *n. 2.* Rebuff. *tom. 2. const. reg. tit. de rescript. art. 2. glos. 3. vers. Item non valet electio.* Basil. Pont. *de matrim. lib. 4. cap. 5. n. 17. & cap. 12. per tot.* Monal. *cons. 5. n. 47. vol. 2.* Anton. Corn. *de absolut. forens. part. 4. casu 3. fol. mihi 483. n. 112.* Castrens. *cons. 174. per l. 1. ff. de ser. corrupt.* Farin. *de falsit. q. 161. n. 58.* Bobad. *lib. 2. politicor. cap. 30. n. 73.* Villadieg. *in politic. & form. libellan. tit. Demanda de vna villa, fol. 151. vers. Como si procedieron ruegos.*

Tertiò principaliter adminiculantur prædicta, quia 33
vltra preces importunas interuenerunt etiam minæ, quæ de per se tantùm consideratæ, generant iustum metum, concurrente reuerentia debita minanti, vt dixit Rot. *in sæpè allegat. decis. 326. n. 18. & 19.*

Quod maximè, & indubitanter procedit, quando cum minis vltra reuerentiam paternam concurrit etiam timor magni mali, provt in casu isto, iuxta not. per text. *in l. metum, la primera, ff. de eo quod met. caus.* Etenim Capitaneus Thomas de Cardona minabatur Nicolao filio, quod quatenus hoc matrimonium non contraxisset, non habebat quid cogitaret se habere patrem, quodque eum non agnouisset vti filium, nihilque de eius augmentis curasset, ac suis bonis priuatum, suæque obnoxium maledictioni reliquisset, provt deponit Fr. Melchior de los Reyes Dominicanos, procurator Generalis Prouinciæ noui Regni Granatensis, *super 3. art. fol. 169.* ibi: *Dixe que aura dos años y medio, que fue a la celda del testigo don Nicolas, y le dixo, que su padre tratana de casarlo contra su gusto, teniendo tratado otro casamiento, de que gustaua don Nicolas, y que por la amistad, que el testigo tenia con el Capitan Thomas de Cardona, fuesse a pedirle, tuuiesse por bien, de que se hiziesse el matrimonio que auia tratado Padre Maestro Santiago, Recoleto Augustino, y no le obligasse a effectuar contra su voluntad el que el dicho su padre queria, que era con la dicha D. Leonor Maria Fontana, y este testigo fue luego a hablarle con el Padre Fray Iacyato Calderon su compañero, que estuuo assimismo presente a la persuasion del dicho don Nicolas, y a la respuesta del dicho su padre, que fue desta manera, despues de auerle persuadido este testigo al dicho Thomas de Cardena, que en conciencia no podia obligar al dicho su hijo a que se casasse contra su voluntad, auiendole tratado otro casamento mas conforme a ello, hiziesse este, y no aquel, y este se lo instò con algunas razones, a loqual le respondiò el dicho Capitã Cardona, no le hablasse en aquella materia, que auia muchos años, que el tratana de que se hiziesse con la dicha dona Leonor Maria Foatana el dicho matrimonio, que en ello tenia empeñada su reputacion, porque hallaua en la susodicha muchas prendas de virtud, y calidad conocidas, que era lo que auia menester, y que assi si este testigo le queria hazer algũ fauor, antes le persuadiesse al dicho su hijo, a que hiziesse su volũtad en casarse como el dicho su padre queria, porque de no hazerlo assi le dixesse de su parte, que no tenia que pẽsar que tenia padre, ni le auia de conocer por hijo suyo, sino que le auia de quitar todo aquello que pudiesse, y dexarlo al primero que passasse por la calle, cõ cuya respuesta se bolviò este testigo a su celda*, &c. Fr.

Fr. Hiacynthus Calderonos Domioican. *super 3. art. fol.* 164. *&* 165. & Fr. Vincent. de Pierredonda *fol.* 170. Capitaneus Nicolaus de Cardona *in sua reuelatione super excommunicatione processus, fol.* 2. *à tergo,* Marcell. de Faria *fol.* 2. *&* 3. Dux Francisc. de Victoria *in sua reuelat. proc. fol.* 3. *à tergo, & fol.* 4. Didac. de Laxaro *in simili reuel. fol.* 4. *à tergo, & fol.* 5. Ioan. Nuñex Ramos *in simili reuel. fol.* 5. Petr. de Larata *super 3. art. fol.* 10. Roderic. de Naruaex *super 2. art. fol.* 22. *à tergo,* Ioan. de Camajal *super 2. art. fol.* 22. *à tergo.* D. Beatria de Mendoza mater *super art.* 2. *fol.* 24. Fr. M. Gabriel Lopez Nauarro *super 2. art. fol.* 25. *à tergo.*

Quod si solam dubitationem dinturnæ patris indignationis sufficere pro iusto metu notauimus suprà *sub n.* 27. quantò magis vbi cum indignatione paterna concurrunt etiam minæ de penitus derelinquendo filium, eumque vti non filium reputando, cum iniunctione maledictionis paternæ, & bonorum omnium priuatione, cùm non videatur aliud grauius malum filio contingere posse, quàm se esse à patre derelictum, maledictum, & hæreditate priuatum.

34 Neque obstar, quod metus non possit dici cadens in constantem viruio, & sufficiens ad irritaodum matrimoninm, vbi noo fuit mortis, aut cruciatus corporis, iuxta text. *in l. interpositas, C. de transact. & in l. si donationis, C. quod met. caus. cap. cùm dilectus, de his qui met. caus. gloss. in cap. consultationi, verb. In constantem, littera l, de sponsal.* Alexand. *cons.* 99. *n.* 3. *lib.* 3. *& consil.* 156. *num.* 6. *lib.* 5. Ferter. *consil.* 340. *n.* 5.
35 *part.* 2. Tum quia non solus metus mortis, aut cruciatus corporis, sed plures aliæ timoris species excusant, relati per gloss. *in d. cap. cùm dilectus, verb. Metum mortis.*

36 Tom etiam, quia metus amissionis omoium bonorum, vel maioris partis æquiparatur metui mortis, *l. athlete, in princip.* & ibi Bart. *ff. de excus. tut.* Paria
37 enim sunt insidiari vitæ, & bonis. Imò maiorem esse pœnam priuationis bonorum, quàm vitæ, dicit Bald. *in l. certa, in fin. C. de iure fisci, lib.* 10. per text. *in l. vlt. C. ad l. Iul. Maiest.* vbi priuato omnibus bonis mors est solatium, & vita supplicium. Vnde meritò dixit Hesiodus, *Pecunia est anima miseris mortalibus*: & multa pro hac conclusione videri possunt apud Tiraq. *de nobilitate, cap.* 31. *n.* 369. quam opinionem etiam secuta fuit Rota *coram Greg. XV. in allegat. decis.* 326. *à n.* 19. *vsque* 23.

38 Nec facit, quod tales minæ amissionis bonorum in filio non videantur continere damnum, sed potiùs amissionem lucri, quæ non causat iustum metum: quia cùm agatur de successione paterna filio quasi debita, potiùs sonat in damnum, quàm in amissionem lucri, *l. vlt. ante fin. C. de codicill.* Alexand. *cons.* 144. *n.* 15. *lib.* 6. latissimè Tiraq. *in l. si vnqnam, in præfat. n.* 19. *C. de reuocand donat.* Greg. *d. dec.* 326. *n.* 22.

39 Vltra quod conclusio etiam procedit vbi agitur de amissione magni lucri, Ruin. *consil.* 121. *num.* 10. *lib.* 4. Roland. *consil.* 100. *n.* 126. *lib.* 4. Cephal. *consil.* 295. *num.* 17. Neuix. *cons.* 47. *n.* 18. & latè Sanch. *de matrim. tit. de cons. coact. lib.* 4. *disp.* 5. *num.* 27. *& seq.* Rot. *d. dec.* 316. *n.* 21.

40 Imò attenta comminatione priuandi filium hæreditate paterna, metus videtur etiam esse amissionis proprij honoris, nempe tituli institutionis, qui dicitur honorabilis, *l. Iulianus, §. sed si varia, ff. si fil. pro patr.* Ruin. *consil.* 121. *sub num.* 7. *versic. Nec ob-*
41 *stat, lib.* 4. qui metus amissionis honoris dicitur grauior, & magis iustus quàm amissionis lucri, & bonorum. Ruin. *d. cons.* 121. *sub n.* 7. Cephal. *cons.* 295.
42 *num.* 14. *&* 17. *lib.* 2. Imò æquiparatur metui amissionis vitæ, *l. iusta, ff. de man. vind.* cùm non minùs honorem nostrum, quàm vitam æstimemus. Alex. *in l. si dictum, n.* 2. *ff. de r. iud.* quem refert, ac sequitur Ioan. Cephal. *d. consil.* 295. *n.* 20. *lib.* 1.

Ex quibus à maioritate rationis infertur, quod si sola asperitas, ac terribilitas patris, iuncta cum obtemperantia, & obsequio filij, est sufficiens incutere iustum mentem pro matrimonio irritando, quantò magis vbi cum hisce qualitatibus conueniunt etiam tot annorum continuatæ persuasiones, & preces importunæ cum minis superiùs relatis? Euerard. *in sua centur. in loc. à maior. Authent. multò magis, Cod. de Sacrosanct. Eccles.*

Vel saltem cùm Iudicis arbitrio relinquatur, an 43
metus sit iustus vel ne, gloss. *in d. c. cùm dilectus, d. verb. Metum, circa med.* Ruin. *d. cons.* 121. *sub n.* 8. Ioan. Cephal. cum multis, quos refert *d. cons.* 295. *n.* 12. *lib.* 2. visum fuit non posse aliter arbitrari, quàm pro iusto metu Nicolai, tum inspecta terribili conditione patris, & filij erga eum maxima reuerentia, obsequio, & cum timore obedientia: tum etiam attentis tot continuatis persuasionibus, & importunis precibus eiusdem patris, cum minis suprà relatæ qualitatis, ac etiam continua repugnantia, & maxima auersione ipsius Nicolai cum lamentationibus, & protestationibus, de quibus infrà dicetur.

Neque obstar, quod Nicolans nnn fuerit præsens quando pater contra illum minabatur, & quod non constet, patrem fuisse solitum minas executioni mandare: tum quia de præsentia Nicolai, quando pater minabatur, deponit Rodericus de Naruaez *super 2. art. fol.* 20. *à tergo,* & Ioan. de Carauajal *super eod. fol.* 22. tum etiam, quia sufficit minas fuisse noti- 44
ficatas Nicolao ab eis, qui per eius patrem adbibiti fuerunt mediatores, vt minarentur. Greg. *d. dec.* 326. *num.* 23.

Et quoad solitum executionis minatum, licèt 45
pro responsione sufficeret dicere, quod vbi sumus in persona, cui debetur reuerentia, sufficiunt solæ minæ absque alia probatione, vt latè docet Ruin. *dict. consil.* 121. *num.* 6. *lib.* 4. maximè vbi talis mi- 46
naos est naturæ atrocis, & asperæ, quod solùm sufficere dictum fuit suprà per doctrinam Sanch. *de matrimonio, d. disput.* 6. *num.* 21. *circa fin. lib.* 4. & iuxta tradita per Riminald. *in repetit. cap.* 1. *num.* 27. *de offic. delegat.* vel cum Padill. *in l. interpositas, Cod. de transact. num.* 10. responderi posset, quod allegaoti 47
has minas oon iocumbit onus probandi, quod minans sit solitus eas executioni demandare, quasi sit præsumptio pro huiusmodi solito, ea ratione, quia sufficiat metum passo habuisse iustam ansam timendi, dum ille, cui debetur reuerentia, minatus est, cùm oon sit æquum, vt ille se tali periculo exponat. Vnde meritò Paris. *consil.* 58. *à num.* 65. *vsque* 76. *part.* 4. dicit per multas rationes, & authoritates, quod ad incutiendum iustum metum sufficit adesse iustam suspicionem, licèt non sequatur effectus, & quod licèt actualiter vis non inferatur, sufficit tameo probabiliter timeri ne inferatur, per text. *in leg. nouissimè, ff. quod fals. tutor. auctor. in princip.* & idem consuluit *consil.* 53. *num.* 52. *&* 57. *d. part.* 4. & ex hac eadem ratione dixit Rot. *coram Seraphin. decis.* 863. *n.* 3. quod paria sunt, quod quis compel- 48
latur, & compelli possit, per dictum text. *in d. leg. nouissimo,* quem sequitur Ancharan. *consil.* 159. *n.* 1. *in fine.*

Adhuc tamen cessat hæc difficultas, quia omnes 49
testes Nicolai *super* 7. *&* 8. *art.* probant qood attenta notitia, quam habent rigidæ naturæ, ac asperæ conditionis patris dicti Nicolai, pro certo tenent, eum suas minas executionis demandaturum fuisse: imò præfatus Fr. Melchior de los Reyes *super* 2.

*artic.fol.*158.narrat similem casum dicti Thomæ patris Nicolai, qui alium filium coëgit profiteri in Religione, & quod hic ita professus visitatus ab ipso teste, dum ægrotabat domi paternæ, dixit, quod sola duritas, & asperitas patris eum in illo statu tenebant, & quod, vt exiret *de las penalidades de su padre*, libenter obiisset, prout paucis ab illinc diebus obiit.

50 Minùs obstat, quod ea, quæ fiunt per timorem, vel metum, teneant, & obligent, tanquam facta ex consensu, ea ratione quia voluntas, licèt coacta, est tamen voluntas, 15.*q.*1.*meritò quæritur*: tum quia in matrimonio non solùm requiritur voluntas, sed etiam plena libertas, vt suprà notauimus *sub n.*2. *& seq.* Tum etiam, quia licèt gesta per metum ab initio valeant, illo tamen probato, rescinduntur actione quod metus causa, vel Iudicis officio, *l.metum,§.quod Prætor,ff.quod met.caus.gloss.in cap. Abbas,verb. Coactus, propè med.de iis quæ met.caus.* latè Sanchez *de matrim.lib.4.tit.de consens.coact.disp.*8.*n.*4.*& per tot.*

51 Concurrunt cum his pro quarto adminiculo animi tristitia, lamentationes, conquestiones, suspiria, & protestationes Nicolai, tam ante, quàm incontinenti post matrimonium factæ, vt de protestationibus fuit dictum suprà, *à num.*15.*vsque* 21. & de aliis latissimè probant testes, nempe Marcellinus Fatia *fol.*2. *&* 24. ibi: *Que compelido de su padre lo auia hecho, que se hallaua por ello aburrido, desperado, y con fixa resolucion de anularle, que tenia parecer de Teologos, en que le encargauan la conciencia, si no lo hazia.* Franciscus Victoria *fol.*3.*&* 15. *Le dixo, que no estaua casado, porque auia sido sin su voluntad, sino por la de su padre, y que lo auia comunicado con sus Confessores, Teologos, y Letrados, y todos le dezian estaua en mal estado, y estaua determinado a poner el pleyto.* Laurentius Isquierdus *super* 5.*art. fol.*18.*à tergo*: *Que antes, y despues de casado le ha visto muy disgustado, y no sabiendo que lo estaua, encontrandole vn dia le viò tristissimo, y preguntando este testigo aurà dos meses, ò menos que tenia, le dixò, que quereis que tenga, mi padre ha salido con lo que queria, y me ha hecho casar con doña Leonor Mario; y hombre que esta en mal estado, que cara puede tener?* Didacus Coronel *super eodem* 5.*art. fol.*19.à tergo: *Que queriendo darle el para bien, le respondiò, que antes le podia dar noramala.* Doctor Francisc.de Escobosa Physicus, *super* 4.*art. fol.*26. *à tergo*: *Que le vio melancolico, y triste, y preguntandole la causa, dixò que bastaua estar casado a disgusto, y auerse de acostar con vna muger que el no la tenia por propria, y desto le viò quexar algunas vezes.* Frater Melchior de los Reyes *in* 3.*instantia, fol.*157.*in fine sua depositionis*, ibi: *Y hecho el casamiento, le dixò, que toda via estaua disgustadissimo.* Frater Vincentius de Pirredonda *fol.*168. *Que despues de casado, andando vn dia a la celda del testigo, a visitar el Arçobispo de santa Fè, y darle cuenta de su casamiento, y a la presencia del testigo le dezia, que a su parecer no estaua casado, poniendo por testigo a Iesu Christo, que no auia sido su intencion quererse casar, y que no sabia si era hombre, ò muger, preguntando su parecer al Arçobispo, elqual lo consolo, diziendo lo miraria.*

52 Quæ lamentationes, & aliæ doloris, ac tristitiæ animi expressiones, tam ante, quàm post matrimonium sunt indicia indubitata, quod actus fuit inuo-
53 luntarius, *l.fin.§.sed quia quidem, C.de iur.deliber.* Natura enim metus est, vt non solùm arguatur à præcedentibus, & ab iis, quæ interuenerunt circa actum contrahendi matrimonium, sed etiam à secutis post matrimonium, per quæ declaratur quis, & qualis fuerit animus in præteritum, *l. sed Iulianus, §.sed si ab initio, ff. ad Macedon.l. si qui, C.de adulter.cap.in consultatione, & c.ad id, de sponsal.* Paris. in terminis, *consil.*53.*num.*56.*lib.*4. & alios refert, ac sequitur Rota *coram Gregor. d.dec.*326.*n.*41.

Additur prædictis pro quinto adminiculo publica vox, & fama, quod scilicet dictus Nicolaus 54
per vim, & metum contraxit dictum matrimonium, de qua deponunt omnes testes super omnibus articulis, & præcisè *super* 10. quæ est multùm considerabilis ad probandum metum, Menoch.*d.præsumpt.*4.*n.*21.*& præsumpt.*126.*n.*21.*lib.*2.*& præsumpt.*26.*n.*22.*lib.*3. Seraph. *dec.* 859. *n.*7. Rot. *dec.* 779. *n.*8. *p.*1. *recent.*

Vltimò pro corollario corroborantur prædicta ad dignoscendum iustum metum Nicolai ex iudiciali declaratione eiusdem patris, de qua *in processu, fol.*60. *à tergo, super* 1.2.*&* 5.*art.* vbi fatetur, quod per semetipsum, & per alias interpositas personas sollicitabat Nicolaum pro hoc matrimonio cõtrahendo, & quod omne aliud, præter istud, excludebat, quodque multùm congratulabatur quoties videbat, Nicolaum se disponere ad illud, ac tristabatur, & indignabatur de contrario. Quæ patris confessio, etiam quod esset ex- 55
traiudicialis, in hac materia multùm attenditur. Rot. *dec.*643.*n.*18.*p.*1.*recent.* Barbob.*inter consil.matrim. Zilletti, p.*1.*n.*13. ibi: *Vltimò probatur ex confessione patris, qui confessus est, per vim compulisse dictum Ludouicum ad desponsandam Vrsulinam, vt planè patet ex attestatione dicti Angeli, ex qua quidem confessione probatur sufficienter matrimonium fuisse meticulosum, vt est casus* 20. quæst. 3. cap. præsens, *vbi habetur, quod sola confessio patris probat metum plenè intercessisse in matrimonio spirituali, si filius alleget, se per metum illud contraxisse. Si igitur confessio patris probat plenè metum intercessisse in matrimonio spirituali, eo casu, quo filius stat contra matrimonium; multò fortius in casu nostro confessio facta per patrem dictæ Vrsulinæ, qui stat contra matrimonium, debet probare plenè metum intercessisse.*

Quæ indicia, & coniecturæ, si singulariter considera- 56
tæ, sufficerent ad probandum, hoc matrimonium fuisse meticulosum, ex superiùs deductis, multò magis, & quidem indubitanter ex illis simul iunctis, & cumulatis elicietur plena, & indubitata probatio metus, *l.si stipulatus, in principio, ff.de vsur.* Menoch. *de præsumpt. lib.*1. *q.*36. *n.*3. *&* *q.*38. *n.*4. Mantic. *de coniect. lib.*7. *tit.*5. *num.*5. Bald. *in cap. cùm causam, in princip. ante num.*1.*de probat.* Molin. *lib.*2.*c.*6.*n.*35.*cap.præterea* 27. *de testib.* vbi Abb.1. *notab.* Aret. *in c. veniens, il* 1.*n.*25. *ad finem*, & ibi Felin. *n.*13. *eodem tit.* idem Aret.*consil.*13.*n.*9. Decian.*cons.*577.*n.*12. Ant.Gabr. *lib.*1.*comm.concl.tit. de probat. concl.*1.*n.*23. & alios refert, ac sequitur Barbos. *in l.*2. *ff. solut.matrim.* Seraph.*dec.*978.*n.*5. Rot. *dec.* 453. *n.*7. *p.*1. *recent. & dec.*114. *n.*4. *& dec.*135.*n.*12.*p.*5.*recent. & infrà num.*59.

Et non obstat prædictis, quod iustus metus ex- 57
cludatur, vbi metum passus potuit adire superiorem, ex *l. fin. C.quod met.caus.* Quia ille text. loquitur de inuerisimilitudine coactionis illius, qui in Vrbe, vbi adest superior, fuit compulsus soluere debitum: sed non excludit, imò admittit probationem contra 58
huiusmodi præsumptionem, vt idem text. explicat *in fin.* & ibi etiam gloss. *in verb. Præsumptioni.* & vlteriùs non loquitur de filio, in quo ob reuerentiam patris potest considerari eadem causa metus in adeundo Superiorem, quæ concurrit in matrimonio contrahendo.

Quapropter ex superiùs deductis, non videtur posse dubitari, quin metus illatus Nicolao sit de graui malo, quodque de eo rationabiliter timuerit, quod metum inferens cum minis sit potens minas

executioni

executioni mandare, quod iustus timor illarum executionis æquipolleat effectui ipsius executionis, & quod dispositio *d.l. fin.Cod.quod met.cauf.* non procedat quoties metus fuit probatus; sicque metum dicti Nicolai habuisse omnes conditiones pro iusto metu requisitas, licèt illæ nec minùs essent necessariæ, vbi provt in casu isto, cum metu concurrit reuerentia debita minanti.

Non obstant modò cætera, quæ pro parte contraria objiciebantur, &c.

Primò, quod solus metus reuerentialis non sufficiat ad annullandum matrimonium, quia quicquid sit de hac opinione, contra quam scripserunt multi relati *suprà num.*27. dato tamen sine veri præiudicio quod sit vera, non ideò præsenti casui applicari posset, vbi cum metu reuerentiali concurrunt minæ illatæ à persona, cui debetur reuerentia, vnà cum asperitate, ac seueritate ipsius minantis, ac pluries repetitæ persuasiones, & importunæ preces, necnon animi auersio cum lamentationibus, & reiteratis protestationibus metum passi, tam ante, quàm post matrimonium, vt latè suprà deductum fuit ex multis auctoritatibus, & præsertim Rotæ Romanæ *coram Gregor. XV. in sæpè allegata decis.* 336. *n.*7.
59 9. 12. 13. 14. *&* 18. & quasi per totum. Quæ omnes circumstantiæ, quando seorsim, & singulariter consideratæ, non sufficerent ad plenam metus probationem; illæ tamen simul iunctæ plenissimè probant, cùm tendant ad eundem finem, vt dictum fuit suprà ex multis auctoritatibus, *num.*56. quibus modò additur Petr Barbob.*consil.*24.*n.*30. *& seq. inter consil.matrim.Zelet.p.*5. Franc.Monald. *consil.*5. *n.*14. 15. 21. *&* 94. quos refert, ac sequitur Barbos. *in* 1. *vot. decis. post tractatum ex g. pension.num.*72. vbi *n.* 73. quod ad probationem metus admittuntur præsumptiuæ probationes etiam imperfectæ; maximè quando coniecturæ sunt propinquæ, & immediatæ ad actum, provt in casu præsenti.

Neque obstat, non adesse probabilitatem, quod asperitas, & indignatio patris esset semper duratura: tum quia testes deponunt de insistentia patris cum importunis rogationibus, & minis quinque, sex, nonem, & decem annorum, in qua præsumitur perse-
60 uerasse, atque durasse, ex *leg.eum qui, ff. de probat.* Mascard. *de probat.concl.*1416.*n.*1.*lib.*3. Menoch. *de præsumpt.tit.*6. *præsumpt.*37.*per tot.* vbi *n.*28. extendit, vt locum etiam habeat ex interuallo, & *num.*34.
61 ampliat etiam in voluntate præsumpta. Tum etiam, quia vbi constat de principio meticuloso, illud principium influit in omnes actus sequentes, & in omnia tempora quovsque durat eadem causa metus, Paris. *consil.*58. *n.*69. *lib.*4. Seraph. *dec.*1169. *n.*1. *& dec.*863. *n.*1. *& seq.*

Secundò principaliter non obstat, quod metus non fuerit mortis, vel cruciatus corporis, neque minùs potuerit esse de amissione maioris partis bonorum, quæ dictus Nicolaus tunc non possidebat; sicque quod talis metus amissionis bonorum paternorum potius sonet in amissionem lucri, quàm in damnum; quia ex superiùs deductis satis, superque apparet sublatum hoc obiectum, cùm fuerit demonstratum, quod inspecta reuerentia debita minanti, minor metus requiratur in filio, quàm in aliis, in quibus non consideratur huiusmodi qualitas; & quod timor amissionis bonorum paternorum dicitur damnum, & non lucrum, ex ra-
62 tione, quod filius in vita patris dicitur quasi dominus bonorum paternorum, & hæreditatis paternæ, *l.in suis, ff.de lib.& posthum.* vbi Ias. *num.*14. & in his propriis terminis firmauit Rot. *coram Gregor. d.decis.*326.*n.*19. vltra quod etiam quod metus fuisset amissionis magni lucri, esset sufficiens ad annullationem actus, vt latè Sanchez *lib.*4.*disp.*5. *num.* 27. *& seq.* & multos quos sequitur, allegat Rota *d.decis.*326. *num.*21. Præterea non potest dici amissio parui lucri, priuatio bonorum paternorum, ac officij, quod dicitur *de Maestro de la camara de su Majestad*, quod obtinebat pater dicti Nicolai, & quod maximo præfulget honore, atque vtilitate, vt est notorium.

Neque obstat replicatio, quod huiusmodi officium non esset sub libera dispositione patris, sed penderet à voluntate Regis, & quod Sanchez & alij Doctores in materia hac loquuntur, quando timens habet aliquod ius in re, quam perdere timet: nam respondetur non esse necessarium, quod metum passus habeat formale ius ad id, quod amittere ti-
met; sed sufficere, quod habeat qualequale ius ad 63
illud consequendum, provt clarè exemplificat San-
chez *d.lib.*4.*disp.*6.*n.*28. Et attenta bona seruitute, 64
ac benemerentia patris Nicolai in exercitio dicti officij, ac etiam satisfactione, quam dedit idem Nicolaus, dum illud pro patre exercebat, potuit habere certam spem illud consequendi, ad tradita per text. *in l.*1. *C.de fil. official.milit.lib.*12. ibi: *Hi qui ex officialibus quorumcunque officiorum geniti sunt, siue eorundem parentes adhuc Sacramento teneantur, siue*
iam dimissi sunt, in parentum militiam vocentur. Quod 65
de Regibus Hispaniarum non minus doctè, quàm eleganter dixit Aluar. Valasc. *consult.*129.*n.*13. ibi: *Quod autem Reges huius Regni ab antiquis temporibus soleant prouidere filiis officialium meritorum de officiis parentum, non venit in dubium, imò transiuit iam quasi in obligationem, & debitum ipsius Regis, vt iniustitiam fecisse dicatur, si alteri donauerit.* Quemadmodum aliàs in alia materia dixit Batt. de renouat. emphyt. *in l.*1.*§. permittitur, ff.de aqu.quot.& æstiu.*
Quinimò solum timorem amittendæ spei lucri quæ- 66
rendi, vel promotionis ad aliquod officium, ingerere iustum metum, asserit Ruin. *consil.*121. *num.* 10. *lib.*4. & facit text. *in leg. fin.* §. *si fænerator, ff. de eo quod met. cauf.* vbi Iurisconsultus concedit restitutionem pecuniæ metu perdendi lucri extortæ, & facit text. *in cap.cùm venissent, de institutionibus*, vbi quidam timore ductus, ne sibi ab Episcopo impediretur possessio Archidiaconatus, renunciauit quibusdam iuribus, quæ tamen sibi integrè restituuntur; & ita per illum text. absolutè concludunt Ioan.Andr.Imol. & alij *in capit. cum dilectus, de his quæ vi metusve causa.* Sed hoc sit tantùm dictum ex abundanti, cùm pro iusto metu incutiendo solus timor amissionis bonorum, vel maioris partis sufficeret, ex suprà deductis.

Tertiò, non obstat ad exclusionem metus, quod 67
dictus Nicolaus mouerit hanc litem viuente patre, absque eo quod timuerit recipere damnum priuationis bonorum paternorum, vel amittere lucrum aliorum augmentorum, quæ à patre sperabat, licèt de tempore motæ litis eadem ratio, & causa timendi immineret, quæ aderat antequam matrimonium contraheret. Quia pro responsione duo videntur consideranda. Primum, quod iudici ad irritandum matrimonium sufficit, probatum esse iustum metum ab initio interuenisse, provt probatum extat in casu præsenti; cùm enim ex tali metu arguatur in metuente defectus consensus ab initio, sine quo matrimonium contrahi non potest, ex deductis su-
prà *num.*1. *& seqq.* si postea iste metus ex quocum- 68
que capite recesserit à metuente post matrimonium contractum, non ideò illud ab initio nullum reualescit: quotiescunque enim matrimonium non tenet ex aliquo impedimento quod viget ab initio,

si postea tale impedimentum esset, opus est vt ite-
cum matrimonium coram Parochu, & testibus, ac
iuxta requisita Sacri Concil. Trident. *sess. 24. cap. 1.*
de matrimon. celebretur, prout declarauit pluries
Sacra Congregatio Eminentissimorum Cardinalium
eiusdem Concil. Interpretum, quam declaratio-
nem amplexa fuit Rota *coram Gregor. decis. 395. nu-*
mer. 1. latè Ioan. Gutiert. *in suis Canonic. quaest. de*
matrim. cap. 76. à num. 29. vsque 39. Surd. qui plures
69 cumulat *consil. 394. numer. 45.* Et est ratio, quia
præsentia Parochi à Concilio requiritur pro forma,
procedendo ad nollitatem matrimonij eo absente
70 celebrati: quæ autem sunt de forma, debent inter-
nenire de tempore, quo actus producitur in esse.
71 Vnde ex cessatione metus non posset prætendi, nisi
ratificatio matrimonij ab initio nullius, ex qua non
reconualesceret, nisi vt ex nunc, non autem vt ex
tunc, & propterea eadem forma, & solemnitas,
quæ requirebatur in ipso matrimonio, debebat
etiam interuenire in ipsa ratificatione, quæ dicitur
nuuus actus, vt latè in terminis, attenta dispositione
Sacr. Concil. resoluit Rota *coram Gregor. d. dec. 395.*
72 *per totam.* Licèt in casu, de quo agitur, sufficeret
dicere, non posse desumi ratificationem matrimo-
nij ex actu, quem fecit Nicolaus ad illius impugna-
tionem, Gloss. & Doct. *in cap. cùm venissent, verb.*
obtulit, & in verb. Rationabiliter, de eo qui mittitur
in possess. Oxasc. *decis. 54. circa finem.* Secundum con-
sideratione dignum videtur esse, quod dictus Ni-
colaus agnoscendo nullitatem dicti matrimonij, ex
defectu sui consensus, séque ideò in concubinatu,
& continuo peccato mortifero permanere, ob quod
eius conscientia vexabatur, voluit ex consilio Theo-
logorum, & Confessariorum (vt à peccato se exi-
meret) iudicem adire, omni metu postposito, iuxta
notata *in cap. sacris, in fin. de his, quæ vi met. caus.*
fiunt, & in cap. Lotharius, 31. quæst. vers. Sed quia.
Salutémque animæ, ac Dei honorem, & cœlestes
thesauros, humanis honoribus, mundanisque diuitiis,
quas à patre obtinere poterat, anteponere, memor
verborum Evangelij Matth. cap. 16. & Luc. ca-
73 pit. 9. *Quid prodest homini, si vniuersum mundum lu-*
cretur, anima verò sua detrimentum patiatur. Et quod
74 coactæ nuptiæ semper malos exitus habere consue-
scunt, vt dicitur *in cap. cùm locum, de sponsal. in fin.*
75 vt propterea de bono opere sit potius laudandus,
quàm redarguendus, faciunt ad hoc notata *in l. san-*
cimus, la 2. verb. cùm autem, C. de Sacrosanct. Eccles.
& per Speculat. *de aduoc. §. nunc tractemus, vers. Facto*
autem, cum multis, quos refert Barbos. *in axiomat.*
Iur. vsufreq. axiomat. 26, num. 2. & in similibus termi-
nis Rot. *in vna Toletana professionis, coram Seraph.*
decis. 1166. vers. Non obstat, noluit attendere, quod
quædam Maria ingressa monasterium metu paterno,
commiserit causam nullitatis professionis in Rota,
patre adhuc viuente, licèt per decem annos in Reli-
gione permanserit.

Nec minus metus purgatio induci potest per sub-
sequentem copulam, & cohabitationem, ac per
actus, & signa lætitiæ, quæ à Nicolao gesta dicun-
tur, tam ante, quàm post contractum matrimonium:
quia vbi metus fuit semel illatus, durare semper præ-
76 sumitur donec durat eadem causa metus, Rota *in*
Leodiensi Castrorum, 4. Iulij 1629. quæst est *dec. 315.*
num. 9. & 12. part. 5. recent. adeò vt quicumque actus
fiant, etiamsi præ se ferant liberam voluntatem, ac
lætum, iucundúmque animum, nedum metum non
purgant, sed potiùs eum magis confirmant. Rota
in Hispal. matrimonij de Alcala, coram Gregor. de-
cisione 392. per totam, vbi latissimè de hac materia:
idem tenuit eadem Rota *decis. 705. num. 1. part. 2, re-*
cent. decis. 490. sub n. 6. & 643. n. 4. part. 1. recent. vbi
quod nec oscula, nec amplexus, nec alij actus præ
se ferentes liberam voluntatem inducunt purgatio-
nem, vbi durat eadem causa metus, Riminald. vi-
dendus *consil. 77. inter cons. matrim. Ziler. n. 33.* Andr.
Sicul. *cons. 54. n. 8. vol. 1.* vbi quod metus non dicitur 77
purgatus ex cantu, & risu puellæ, & quod hominem
ad cantandum inuitauerit, illúmque in sponsum, &
maritum nominauerit, Rota *coram Seraphin. decis.*
771. *num.* 8. 851. *num.* 1. 863. *num.* 1. & 4. 887. *num.* 2.
1166. *num.* 1. & 1177. *n.* 1.

Cùm enim matrimonium à libero consensu po- 78
tissimùm dependeat, ab eo, non ex copula diiudicari
debet, vt in terminis aduertit Iul. Salazar. de Rip.
in tract. de matrimon. cap. 3. art. 6. sub n. 167. Vltra 79
quod, quando matrimonium fuit ab initio nullum
ob metum, seu aliud impedimentum, non sufficit
ratificatio per copulam subsequentem, aut per alia
signa liberam voluntatem præ se ferentia, quod ces-
sauerit causa metus, vel impedimenti, sed requiri-
tur, quod de nouo ex integro contrahatur cum so-
lemnitatibus à Consilio requisitis, latè Gutier. *in*
suis Canonic. quæst. matr. cap. 76. à n. 29. vsque ad 40.
& firmauit Rota *coram Gregor. d. dec. 395. per totam*,
& ibi addentes. Et ratio esse potest non solùm quia
Concilium dictas solemnitates requirit pro forma 80
ipsius matrimonij, vt suprà notauimus; sed etiam,
quia non ampliùs admittit matrimonium præsum-
ptum, sed tantùm expressum, vt *cap. 6. de reform. ma-*
trimon. sess. 24. Iul. Salazar, *dict. cap. 3. art. 3. n. 19. in*
fin. & art. 4. n. 108.

Quartò principaliter non obstant quæ contra 81
testes Nicolai excipiebantur, videlicet quod vnus,
scilicet Petrus de Zarate, suam depositionem retra-
ctaverit in articulo mortis, declarando se contra
veritatem in hac causa deposuisse, & quod aliqui
fuerint aliàs tanquam falsi condemnati, aliíque
sint consanguinei, & familiares Nicolai, quia quo-
ad Petrum, qui dicitur se retractasse tempore mor-
tis, pro suæ conscientiæ exoneratione, responde-
tur quod omisso an danda sit fides cedulæ suæ de-
clarationis, quæ asseritur data in manibus Fratris
Petri de Iesu Maria, quam non constat fuisse scriptã
manu dicti Petri, prout deberet saltem per duos te-
stes, ex particulari *l. huius Regni* 119. *tit.* 18. *p.* 3. Ma-
ximè vbi retractatio est tantæ importantiæ, vt inde
criminalitas oriretur, Seace. *de indic. lib. 2. cap. 11.*
num. 1020. Caball. *centur. 3. var. resol. cas. 251.* The-
saur. *quæst. forens. lib. 10. quæst. 24. in fin.* Genuens. *de*
script. priuat. lib. 2. in princ. num. 109. tit. de apoch. ma-
nu debit. conscript. quodque in omnem casum talis
declaratio non potuit præiudicium afferre tertio, cui
fuit ius quæsitum ex prima depositione iudicialiter,
& medio iuramento facta, Menoch. *de præsumpt.* 82
lib. 5. præsumpt. 5. n. 18. & seqq. Doct. *in l. si quis in*
graui, §. si quis moriens, per illum text. ff. ad Syllan. cap.
litteras, & ibi Felio. *de præsumpt.* Farin. *de testib. q. 66.*
n. 204. & seq. & n. 67. & 110. Ias. *in leg. iusiurandum,*
§. Procurator, col. 8. n. 27. vers. Præterea multùm, ff. de
iureiur. Sicut dicitur de Notario, qui declarat fecisse 83
Scripturam falsam, & de iudice, qui declarat dedisse
sententiam iniustam, motus præmio, vel rogationi-
bus, Gabr. *comm. opin. concl. 32. num. 3. & 7. lib. 7.* Rip.
cum multis *in tract. de act. in art. mortis, cap. 23. nu-*
mer. 9. & 16. Cùm istæ confessiones, tanquam extra- 84
iudiciales, nullam faciant probationem in præiudi-
cium tertij, ex allegatis per Felin. *in d. cap. litteras,*
de præsumpt.

Quo verò ad consanguineos, & domesticos, omis- 85
so, quod cùm agatur de annullando matrimonio
celebrato ex metu, qui non coram extraneis, sed
intra

intra domesticos patietes solet inferri, ideoque non requiruntur testes omni exceptione maiores, sed admittuntur consanguinei, & domestici, qui verisimiliùs de eo sunt informati, Rota *coram Greg. dec. 351. n. 7. 8. & 28. & per totam*, quæ in hac materia est decisio multùm erudita, & magistrans, allegans alias auctoritates, & decisiones concordantes.

86 His inquam, omissis, videtur cessare omnis difficultas, quia semotis testibus de falso, vt dicitur, taxatis, quibus non curat vti dictus Nicolaus, adhuc tamen supersunt multi alij omni exceptione maiores, & per alios testes bonificati, quorum integerrima fides aliorum supplet defectum, ad nor. per Doct. *in l. si quis ex argentariis, ff. de edend.* gloss. *in leg. 3. in verb. Numerus, ff. de testib.* latè Gabriel *eodem titul. conclus. 6.* Farinac. *eodem tract. quæst. 62. à num. 328.* cum aliis. Cæsar de Grassis *decision. 5. num. 8. & 9. de sponsal.* & isti sunt Marcellus Fatia bonificatus per 12. testes, Agabirus Sanguinettus bonificatus per quatuor, Didacus de Lazaro, Martinus Ciuaria, & Petrus Tauriuius bonificati per sex, Ioannes Petrus Bossius, Franciscus de Victoria, ac Ioannes Nuñez Ramos, bonificati per 4. testes. Item Laurentius Isquierdus, Rodericus Naruaez, Ioannes de Carauajal, Doctor Ioannes de Mena, Ioannes de Aguero Secretarius Sanctissimæ Inquisitionis, Didacus Coronel, Doctor Francisc. de Escobosa, Pater Magister Gabriel Lopez Nauarrus, Qualificator Concilij Sanctissimæ Inquisitionis; Fr. Franciscus Ximenez Ordinis Sancti Francisci, Pater Fr. Melchior de los Reyes Dominicanus, Diffinitor & procurator Generalis Prouinciæ Granatensis; Fr. Iacynthus Calderonus, & Fr. Franciscus de Pierredonda, Dominicani, vltra alios testes ipsius partis aduersæ superius per discursum relatos, adeò vt non possit dubitari de plena, & valida probatione intentionis Nicolai, licèt deleamus testes, vt præfertur, emendatos, quorum defectus si quis releuans adesset per reliquos suppleretur, vt suprà dicebatur & cauetur particulari *leg. huius Regni, quæ est 41. tit. 16. p. 3.* ibi, *Pero no deue esto assi ser juzgado en los testigos, porque aquel que aduce las cartas en juizio, puede ser ante que las mostre en auiso para vero saber si la vna es contraria de la otra, o no. Onde por esto se deue tornar a su culpa si mostra carta en juizio que sea contraria; mas en los testigos no podia ninguno poder esta guarda, porque muchas vezes dizen ellos a la parte quo los trae, que diran vna cosa, & quando son delante del juzgador dizen el contrario, en paridad de aquello que sabien, è por ende no es en culpa la parte que los trae, ni le deuen empezer, maguer ellos desacuerden solamente que por algunos dellos, que sean omes buenos, pueda probar su intencion, è los otros que dizen en contrario, no sean mas mejores.*

Et vlteriùs non visum fuit consideratione indignum, quod testes, qui allegantur consanguinei, familiares, & amici Nicolai, probantur eisdem vinculis magis iuncti Capitaneo Thomæ eius patri, qui tam ardenter hoc matrimonium affectauit, & de lite pro illius nullitate posita valde conquestus, & contristatus fuit, adeò vt magis inspiciendum sit, quod isti testes pro veritate dicenda non curauerint displicere dicto Capitaneo, erga quem maior ratio reuerentiæ, & affectionis ipsorum testium, quàm in Nicolaum, considerari debet ex maioritate rationis, & quia maior debetur honos, & reuerentia ei, qui maiori gaudet prærogatiua, argum. text. *in cap. vlt. §. 1. de offic. deleg. in 6.*

Ex quibus patet etiam responsio ad id, quod ex aduerso dicebatur per *cons.* Ferret. *63. num. 7.* scilicet quod pro exclusione testium vnius partis sufficit, quod dicta pars aliàs instrumenta falsa exhibuerit, cùm sit valde diuersa ratio in producente scripturam quam sciebat falsam, & in producente testes, quos ignorabat fuisse aliàs tanquam falsos condemnatos; nam qui producit testes, non tenetur indigitare de illorum qualitatibus intrinsecis, seu extrinsecis, cùm vt pluries, producantur multi ad effectum, vt boni, & exceptionem non habentes, suppleant defectum aliorum, qui exceptiones patiuntur, absque eo quod isti habeant præiudicare bonis, vt d. *leg.* cauetur. † 87
Quod maximè procedit in casu præsenti, quia vbi agitur de probando metu, admittuntur testes etiam singulares, latè Crot. *consil. 106. in 2. dub.* Surd. *consil. 295. num. 26.* quos sequitur Rot. *coram Greg. d. decis. 316. num. 47.* & licèt omnes patiantur aliquas exceptiones quando sunt vltra numerum trium, Cæsar de Gras. *decis. 5. de sponsal. num. 9.* Rot. *coram Greg. in alleg. decis. 351. num. 5.* Vltra quod non possunt simpliciter dici producti à Nicolao, cùm antea sua sponte deposuerint, vigore mandamenti excommunicationis, vulgò Paulinarum.

Neque obstant depositiones Patris Francisci de Pareja Societatis Iesu, Ioannis de Toro Villalobos, & Ioannis de Velasco deponentium, quod Nicolaus eos sollicitauit ad conclusionem huiusmodi matrimonij; tum quia dictus Pater Franciscus tanquam Pater spiritualis dictarum Annæ, & Eleonoræ, non dicitur testis integræ fidei, cum ratione huius cognationis spiritualis oriatur affectio inter patrem, & filium spiritualem, ob quam ei de fide diminuitur, vt per Farin. cum multis, quos allegat, & sequitur *in tract. de testib. quæst. 54. num. 200. & seq. & quæst. 60. num. 31.* vbi quod in causa matrimoniali repellitur testis propter affectionem. Vel quatenus probatissima opinio huius Patris hanc exceptionem eliderer, nihilominus eius dictum diligenter perpensum videtur saluari posse absque præiudicio Nicolai. Inquit enim, quod occasionem desiderabat videndi Nicolaum, vt illum admoneret, ne tam frequenter domum Annæ visitaret, ob notam quæ illi, & Eleonoræ filiæ ex tot visitationibus obueniebat, quodque eo adinuento in Collegio Societatis, admonitionem iuxta votum expleuit, cui Nicolaus respondit, se dictas visitationes frequentasse animo ducendi in vxorem præfatam Eleonoram, rogando dictum Patrem, vt sua officia interponeret apud Annam matrem pro huius matrimonij effectuatione, & promittendo se pariter rogaturum Thomam eius patrem, vt veniret ad idem. Quibus sic stantibus si ex vna parte consideremus, quod Anna conquerebatur cum Capitaneo Thoma de parua inclinatione Nicolai ad hoc matrimonium, vt ostendimus suprà ex depositione Blasij de Vergara, testis Eleonoræ, sub *num. 11. in fin.* & ex altera, quod dictus Capitaneus Thomas illud vehementer exoptabat, & pro illius effectuatione inconcussè importunabat, ac molestus erat Nicolao, & insuper quod Nicolaus semper habuit animum auersum, & alienissimum ab hoc matrimonio, vt plenè extat probatum, quodque nihilominus valdè angustiabatur ob reuerentiam paternam, & metum executionis minarum paternarum de illum derelinquendo, maledicendo, ac omnibus bonis, & augmentis priuando, & vlterius quod præfatæ visitationes fiebant absque aliquo scandalo, ex causa antiquissimæ amicitiæ, & familiaritatis inter has duas familias, & ex aliis causis relatis infrà post *num. 99. sub §. quo verò.* His omnibus, inquam, consideratis, non est à veritate alienum, quod Nicolaus potuerit cogitare, quod Anna, vt certior fieret de eius intentione circa hoc matrimonium, de qua valdè dubitabat, vt dicimus, iniunxerit dicto Patri de Pareja eius confessario, vt animum eiusdem Nicolai

detegere procuraret ad effectum, vt magis eius àuersionem Capitaneo Thomæ, dum secum de hoc matrimonio tractabat, objicere posset, allegando testimonium dicti Confessarij : sicque ex hoc potuisse Annam retrò se trahere à strictissima familiaritate,& communicatione quæ aderat inter ipsam , & Capitaneno Thomam, qui ideò hoc ægerrimè sustulisset, & eius indignationem contra eundem Nicolaum augmentasset , vt propterea Nicolaus præfatam responsionem simulare voluisset. Vel etiam esse posset Nicolaum ita respondisse, vt se in bona opinione dicti Patris de Pateja foueret, ac se à calumnia redimeret, vel ne priuaretur occasione frequentandi dictam domum Annæ , quod fortè valdè æstimabat, ob dictam antiquam familiaritatem , & ob amicitiam, quam tunc habebat cum Iosepho filio Annæ, & ne priuaretur solatio ludendi, & se recreandi, vt solebat in domiciliis dicti Iosephi, quæ erat potissima causa accedendi ad dictam domum, prout dicitur infrà sub dicto §. *quo verò*, post *n*.50.

Nec dicatur quod ista intelligentia sonet potius in diuinationem, quàm concludat per necesse. Quia si consideremus auersionem Nicolai ad hoc matrimonium exactissimè probatam, & insuper quod pro illius effectuatione non habebat necesse rogare patrem , qui ei spatio nouem , aut decem annorum infestus , & molestus fuit pro eo disponendo ad idemmet, & rursus quod suæ accessiones ad domum Annæ neque scandalum, neque notam generabant , ex rationibus deductis infra sub *d.§.quo verò*, vtique videtur necessariò concludendum esse , responsionem Nicolai simulatam fuisse vna , vel altera ex prædictis causis, vel ex eo vt ex vna parte dictus Pater de Peteja animum suum ab hoc matrimonio remotum non comprehenderet,& ex altera vt adhibendo cum dicto patre verba vrbana, & confidentialia, eius beneuolentiam captiuaret, Ioannes verò de Valesco est familiaris dictæ Eleonoræ, & Annæ matris , ac hujus causæ sollicitator,& Ioannes de Toro est pariter earum famulus , ac negotiorum gestor ; tum etiam, quia videtur multùm inuerisimile , quod Nicolaus solicitaret huiusmodi matrimonium , & eodem tempore dicta Anna consequeretur , quod dictus Nicolaus non inclinabat nubere Eleonoræ eius filiæ , & quod de hoc publicè loqueretur , prout deponit dictus Blasius de Vergaca , testis eiusdem Eleonoræ, cum hoc etiam, quia dato, sine veri præiudicio, quod Nicolaus hoc matrimonium aliquando solicitauerit, non periode sequitur , quod postes non potuerit mutare propositum , animúmque ab illo auertere, prout mutasse colligitur ex probationibus per eum factis de vi , & metu sibi illatis vsque ad conclusionem dicti matrimonij , ac ex reiteratis protestationibus quod illud non sua voluntate , sed ob patris violentiam contraxisset : siquidem actus antecedentes, quantumvis voluntarij, non purgant subsequentes meticulosos, Rot. *decis*.784.*in posthum. Farinac. n*.5.*tom*.1.

Minùs obstat depositio Fr. Guillelmi Perez , qui deponit , quod Nicolaus in Ecclesia Trinitariorum Discalceatorum dixit Fratri Ioanni à Matri Dei, associanti dictas Annam, & Eleonaram Mariam, dum ab Ecclesia egrediebantur : *Padre, no auemos de acabar e efectuar este negocio ?* quia non apparet de quo negotio loqueretur.

Prout neque obstant depositiones aliorum testium dictæ Eleonoræ deponentium de aliis actibus liberæ voluntatis Nicolai, resultantibus etiam ex crebra,& continuata frequentatione domus dictæ Eleonoræ Mariæ antequam matrimonium contraheretur, quia quoad actus liberæ voluntatis dictum fuit *sup. n*.65. *& 66*. quod ex eis non purgatur metus quoties eadem causa durauit , & quod in omnem casum matrimonium non conualesceret , sed esset renouandum cum requisitis Sac. Conc. Trident. tum etiam, quia cùm pro parte dicti Nicolai fuerit sufficienter probatus metus , ex suprà deductis, difficile est, imò
quasi impossibile probari contrarium, secundùm Al- 88
ban.*consil*.77.*n*.12.& Abb.*in c. super hoc, sub n*.34. *de renunciat.* Iason.*in §. quadrupli, num*.72. *Instit. de action.* quos refert , ac sequitur Rot. *coram Greg.d. decis*.326. *num*.45. & in omnem casum in concursu plus creditur duobus testibus de metu , quàm mille
deponentibus de spontanea, & libera voluntate. In- 89
noc.*in d.cap.super hoc,de renunciat.* Abb.*cap*.1.*de his qua vi, n*.10. Boër.*decis*.100. *n*.11. Gutier. *in tract. de matrim. cap*.77.*n*.7. *& cons*.14.*n*. 9. *& cons*.16. *n*.14. Couar.*super 4. lib. Decretal.* 2.*part.cap*.3.§. 5. *n*.10. reddens rationem , quia scilicet qui deponunt de metu , potuerunt sensu corporeo percipere id quod asseuerant, vt etiam dixit Rot. *coram Motman. in Leodien. Castrorum*, quæ est *decis*.313.*n*.2.*part*.3. *recent.* illi verò, qui testantur, actum liberè,& spontè gestum fuisse , non potuerunt sensu corporeo percipere : idem dicit Sanch.*de matrim.lib*.4.*disp*.27.*n*.1. & hanc opinionem communem testatur Dec.*in cap. fin.col.fin.de appell.* & ab ea non esse recedendum in iudicando consuluit Corset. *in singulari, vers. Mille testes*,& hanc eandem tenuit Rot.*coram Gregor.d.decis*. 326. *n*. 46. vbi plures allegat authores. Vltra quod cùm testes Nicolai sine numero maiores,& pro maiori parte Sacerdotes , visi fuerunt etiam maiori fide digni, Rot. *coram Greger.XV. dec*.331. *n*. 10.

Quo verò ad continuas accessiones dicti Nicolai 90
ad domum d.Eleonoræ antequam matrimonium celebraretur : respondetur, non posse inde sumi argumentum voluntatis ducendi illam in vxorem, etenim plures testes ipsius Eleonoræ deponunt quod Nicolaus non alia de causa frequentabat domum Annæ Vernagaliæ matris Eleonoræ , nisi ob amicitiam, & communicationem , quam eius pater , mater, & alij filij habebant cum dicta Anna,& filiis, quæ erat valde magna , & ob cognationem spiritualem, quæ inter ipsos aderat , vt propterea nunquam extarent disiuncti, quodque sæpè sæpiùs insimul comedebant, ibantque ad solatium in eadem rheda ; & quod per multos annos in vna, eademque domo conuixerunt ; & insuper quia dictus Capitaneus Thomas erat executor testamentarius mariti dictæ Annæ ; quodque dictus Nicolaus quando accedebat ad dictam domum , vtplurimùm moram faciebat in quarto, seu cubiculis Iosephi germani fratris dictæ Eleonoræ, ludendo ad ludum , qui dicitur *del hombre* , cum inter eos adesset talis amicitia , atque familiaritas ac si essent germani fratres, vt perinde nemo scandalizaretur de huiusmodi frequentatione domus dictæ Annæ,& quod dum Nicolaus loquebatur cum dicta Anna,& filia, nunquam audierunt tractare de huiusmodi matrimonio , vt in specie deponit Fr. Gregor. de Valentia *fol*.34. *à terge* , *super* 4. *& fol*. 35. *super* 13. Fr. Ioannes de Penia Certata, Prouincialis de Mercede, *super* 4. *fol*. 35. *à terg.* Fr. Ioannes à Matre Dei Discalceatus Sanctissimæ Trinitatis *super eodem, fol*. 39. *à terge*. Guillelmus Perez , familiaris dictæ Eleonoræ super eodem, *fol*. 41. Ioanna de Miranda *super* 3. *fol*.45. Anna Maria Sesenia *super* 3. *fol*.45. Ioannes Velasquez *super* 3. *& super* 6. *fol*.44. *à terg.* Didacus de Lazaro *super* 6. *fol*.47. *à terg. & super* 12. *eodem folio*. Et vlteriùs prædicta familiaritas , & confidentia inter has duas familias magis probatur, quia dictus Ioseph germanus Eleonoræ petiit à Rege recipi inter Maiestatis suæ pueros Regios, tanquam

tanquam nepos, seu sobrinus dicti Capitanei Thomæ patris Nicolai, & Præfecti Cameræ S. Maiestatis, vt apparet ex quodam memoriali scripto manu dicti Ioseph, & per eandem Eleonoram recognito.

91 Et propterea, cùm appareat, quod Nicolaus alia de causa, quàm animo contrahendi matrimonium cum dicta Eleonora, ad eius domum accedebat, non est bona illatio, quod ex tali accessu arguatur voluntas eiusdem Nicolai contrahendi matrimonium præfatum, *c. exposuit, de dilation. l. qui iure familiaritatis, ff. de acq. possess.* & ibi Castrens. *l. non videtur, de iudic.* Bald. *in l. cùm specialis, C. eodem.* Grat. *cons.* 105. *n.* 52. Castr. *cons.* 179. *lib.* 1. Tiraq. *de iure primogen. q.* 25.
92 *n.* 1. Et facit, quia vbi possunt esse duæ causæ faciendi aliquem actum, necessariò non infertur, nec concluditur, quod magis attribuatur vni, quàm alteri, *l. de lege, §. fin. & l. sequenti, ff. de leg. commiss. l. si mulier, ff. solut. matrim. l. quæsitum, §.* 1. *ff. de adult. cum similib.*
93 Probatio enim debet concludere per necesse, non autem per possibile, *cap. in præsentia, de probation.* vbi latè Dec. *à n.* 58. *l. non hoc, C. vnde legit. l. ad probationem, C. de probat.* vbi Bald. Calcan. *cons.* 36. *n.* 55. *& cons.* 121. *n.* 5. Ruin. *cons.* 13. *col.* 5. *circa med. lib.* 4. Alex. *cons.* 112. *à num.* 8. *lib.* 7. Ioan. de Imol. *cons.* 96. *per tot.*

Et stantibus prædictis, videtur etiam magna verisimilitudo, quod pater Nicolai, qui valde hoc matrimonium affectabat, dubitans ne Anna mater Eleonoræ facilè retraheretur ab illo, si auersionem Nicolai ad illud, ob omissionem solitarum visitationum suæ domus, suspicata esset, præciperet eidem Nicolao, vt illas more solito, & fortè magis frequenter continuaret, sicque quod in Nicolao, non minus in hoc, quàm in ipso matrimonio contrahendo potuerit considerari metus paternus, ex eisdem rationibus relatis suprà *n.* 64. *& seq.*

94 Quod dicebatur de ætate Nicolai, ad excludendum in ea metum, non visum fuit aliqua consideratione dignum, quia dum metus est talis, qui cadere posset in constantem virum, prout fuit metus illatus Nicolao, ex deductis nihil refert, quod esset in maiori ætate constitutus.

95 Quare ex prædictis visum fuit fore pronuntiandum pro nullitate matrimonij, sicque pro confirmatione sententiæ Episcopi Aspan. nam matrimonium metu celebratum non est fauore dignum, neque in dubio est pro illius validitate pronuntiandum, Hippol. Riminald. *inter cons. crim.* Zilet. *cons.* 77. *num.* 36. Purpur. *cons.* 575. *n.* 16. *lib.* 2. quem sequuta fuit Rota
96 *coram Seraph. decis.* 893. *n.* 35. *& seq.* Cùm non sit fauendum coactis nuptiis, quæ malos exitus habere consueuerunt, *d. cap. cùm locum, de sponsal.* Alex. *consil.* 98. *in princip. vol.* 3. Seraphin. *d. dec.* 893. *in fin.* Et non sit minus peccatum iungere non coniungendos, quàm separare non separandos, vt notatur *in cap. iurauit, de probation.* cum aliis per Barbos. *in* 5. *vot. decisiuo post tractatum exig. pens. circa fin.*

Et ita, vtraque parte informante, pronuntiatum fuit, sub die 31. Iulij 1640.

Toletana Nullitatis matrimonij.

Matrimonium inter consanguineos in gradu prohibito vi Apostolicæ dispensationis subreptitiè obtentæ, siue metu, & vi contractum, est nullum.

DVBIVM XVII.

1 *Casus proponitur.*
2 *Subreptione in dispensatione detecta, illa corruit.*
3 *Matrimonium vi, tente dispensationis subreptitia contractum est nullum.*
4 *Copula probatur quando vir & mulier soli visi fuerunt cubiculum ingredi, & ex eo post certum tempus egredi vnus post alium, & mulier conspecta fuit cum rubore, & inculta.*
5 *Copula carnalis est difficilis probationis.*
6 *Copula vera probatio vbi desideratur, illa reputatur impossibilis.*
7 *Copula verè, directè, & concludenter probari non potest.*
8 *Copula probari solet ex pluribus præsumptionibus, & adminiculis simul iunctis.*
9 *Probatio præsumptiua habetur pro vera, & sufficienti, in his quæ sunt difficilis probationis.*
10 *Mansio in Camera clausis ianuis ab intus solus cum sola,*
11 *Vociferatio, & clamor mulieris stupratæ,*
12 *Dona & munera, quæ portat mulier cùm lachrymando è cubiculo exit,*
13 *Sanguis repertus in mulieris interula,*
14 *Publica vox & fama viciniæ,*
15 *Depositio iurata mulieris de copula carnali,*
16 *Confessio mulieris diuersis personis facta de copula,*
17 *Confessio viri dicentis se cognouisse carnaliter,*
18 *Occultatio mulieris desloratæ ne visitaretur à matronis,*

(10–18: Copula cōiectura, & indicia.)

19 *Celare, & occultare magnam inducit pro delicto, quod prætenditur commissum, suspicionem.*
20 *Falsum sic omittit, qui celat, sicut qui fecit.*
21 *Testis corruptus promissione, pecunia, vel alia re, in dubio falsum dixisse præsumitur, etiam quod non probetur quod falsum dixerit.*
22 *Conscientia est dictamen rationis, & cognitio sui proprij cordis.*
23 *Conscientia semper arguit hominem benè, aut malè acturum.*
24 *Conscientia magistra vera.*
25 *Singula quæ non prosunt, multa collecta iuuant.*
26 *Tutoris, vel curatoris confessio quando minori præiudicet?*
27 *Confessio erronea non præiudicat.*
28 *Confessio debet interpretari vt quanto minus præiudicet confitenti.*
29 *Inducta ad vnum finem, non debent oppositum, vel quid aliud operari.*
30 *Confessio facta in vno iudicio ad vnum finem, potest reuocari in alio ad alium finem proposito.*
31 *Renunciatio est stricti iuris.*
32 *Renunciatio debet intelligi, vt quanto minus dicatur renunciatum.*
33 *Liti renuncians potest veritate comperta reuocare renunciationem.*
34 *Fundamento destructo corruit ædificium.*
35 *Sententia non nocet in alio iudicio ad alium finem instituto.*
36 *Sententiæ verba ita veniunt intelligenda, ne vllam patiantur extensionem, cùm illa sit stricti iuris.*
37 *Sententiæ non comprehendunt nisi tantum in illis scriptum, & earum verba sunt intelligenda sicut sonant.*
38 *Sententiæ verba non includunt, aut probant plusquam de necessitate infertur.*
39 *Pronunciatum ex illa tantum causa, semper intelligitur, quæ fuit in petitorio deducta.*
40 *Interpretatio semper est facienda, per quam sententia minus præiudicat.*
41 *Sententia lata ob defectum probationis non parit exceptionem rei iudicatæ, etiam inter easdem personas.*

42 *Testis corruptus promissione, pecunia, vel alia re, non probat.*
43 *Testis corruptus præsumitur in dubio falsum dixisse, etiam quod probetur quod non falsum dixerit.*
44 *Hymen in mulieribus an extet, quod cognosci & cerni possit?*
45 *Virginitatis, aut deflorationis nulla sunt certa signa.*
46 *Virginitas est complicatio quædam vasis fœminei.*
47 *Puella nouem, aut decem annorum, si semel aut bis carnaliter cognoscatur, & dehinc a coitu abstinuerit, ista destructio panniculorum ita reunitur, vt amplius cognosci non possit quod deflorata fuerit.*
48 *Obstetricibus corruptam virginem dicentibus credi magis debet, quàm negantibus.*
49 *Obstetricum indicium ita fallax est, vt vix possint de fœmina virginitate infallibiliter deponere.*
50 *Declaratur locus Prouerb. cap. 40. num. 18.* Tria sunt difficilia mihi, &c.
51 *Confessioni extraiudiciali fides habenda non est.*
52 *Confessio contraria veritati nihil valet.*
53 *Veritas rei mutari potest per nostrum affirmare, vel negare.*
54 *Confessio vi, & metu facta non nocet.*
55 *Confessio à minore facta sine curatoris interuentu valere non potest.*
56 *Confessio facta in vno iudicio ad vnum finem, potest reuocari in alio ad alium finem proposito.*
57 *Dispensationis impetratio super impedimento matrimonij intra gradum prohibitum, nulla facta mentione antecedentis copulæ incestuosæ subreptitia est.*
58 *Auditores Rotæ sunt duodecim Iuris nostri lucernæ, & eius decisiones apud omnes ferè nationes pro lege habentur.*
59 *Decisiones sacræ Congregationis Cardinalium vim habent obligandi in vtroque foro.*
60 *Stylus Romanæ Curiæ obseruat & obtinet, vt copula habita inter consanguineos dispensationem impetrantes ad contrahendum, in ea exprimatur.*
61 *Stylus Curiæ facit ius, & pro lege obseruatur.*
62 *Opiniones vbi sunt controuersæ, Rota eam sequitur, quam praxis Curiæ Romanæ magis amplectitur.*
63 *Iudex contra stylum iudicans facit litem suam.*
64 *Breuium interpretatio sumenda est à communi stylo, & vsu Curiæ.*
65 *Taciturnitas qualitatis, cuius expressionem iura, vel stylus Curiæ specialiter requirunt, reddit dispensationem, & quoduis gratiæ rescriptum, quod ob petitionem conceditur, subreptitium.*
66 *Dispensatio semper vitiatur ex causa expressa falsitate.*
67 *Falsa expressio semper vitiat, etiamsi concedens esset concessurus sine expressione illius falsitatis.*
68 *Copula cum consanguinea difficiliorem reddit dispensationem, & duriorem reddit Pontificem ad concedendum.*
69 *Declaratur opinio Fr. Basilij Pontij.*
70 *Retentio in mente, stante negatione non potest fieri.*
71 *Mentalis restrictio est licita, sed non purè mentalis.*
72 *Dispensatio non manifestato incestu, vbi de illo impetrantes interrogantur, an sit valida?*
73 *Copula vbi negatur, vel quando Pontifex dispensat sub conditione*, dummodo copula non interuenerit, *si ea non probetur, dispensatio sustinetur in foro exteriori.*
74 *Dispensatio ex falsa causa concessa est nulla.*
75 *Causa in dispensationibus alia est finalis, alia impulsiua.*
76 *Causa finalis in dispensationibus ea dicitur, qua non existente Princeps gratiam minimè concessisset, vel qua ei significata denegasset petita.*
77 *Causa copulatiua ea est, quæ falsò expressa Principem mouet ad facilius concedendum petita, vel si vera est, & ea non taceretur, mouet ad difficilius concedendum.*
78 *Causa finalis defectus reddit semper actum nullum.*
79 *Causa finali cessante, cessat dispositio.*
80 *Causa impulsiua vitium in ea exprimenda vel tacenda non nocet concessioni Principis.*
81 *Dispensationis in materia non solùm falsitas causæ finalis, sed impulsiua reddit gratiam ipso iure nullum, etiamsi sine dolo facta esset.*
82 *Causa à Principe in quacunque dispensatione expressa semper finalis præsumitur.*
83 *Causa quæcunque in dispensatione secundi gradus per Papam apposita censetur finalis, & ea cessante cessat dispensatio, etiamsi in minimo deficiat.*
84 *Causa diffamationis, & conuersionis, vti impulsiua in dispensationibus conducit ad finalem.*
85 *Iura pro Iudice semper præsumunt.*
86 *Testimonium factum à notario sine Iudicis mandato, & citatione partis, omni probabilitate caret.*
87 *Instrumentum non verificatur quoties non inuenitur in registro, seu protocollo.*
88 *Instrumentum si redarguatur ciuiliter de falso, & non comprobetur, nihil probat.*
89 *Præsumptio legalitatis stat pro notario originario, & pro instrumento, tamen si subscriptio negetur, & illa non comprobetur, remanet instrumentum sine vlla auctoritate.*
90 *Assertio simplex notarij de re coram se gesta nihil probat.*
91 *Attestatio notarij de præterito quamuis concerneret actum à se ipso gestum, non probat.*
92 *Veritas precum in dispensationibus allegata, si probetur falsis testibus, & postea constaret veritas, censenda est ea dispensatio in foro exteriori irrita.*
93 *Veritas quocunque tempore appareat, præualere debet.*
94 *Veritas semper præferenda est opinioni, & reputationi.*
95 *Subreptitium est omne quod à veritate deficit.*
96 *Diffamatio, seu infamia mulieris ex hominis conuersatione oriri potest, dummodo frequens, suspectaque fuerit, & inter subiectos habiles ad coëundum.*
97 *Infamia facti ex quibus oriatur, & n. 100.*
98 *Mulieri non imputatur culpa ob stuprum per vim commissum.*
99 *Voluntas coacta quoad pœnam diffamationis non est voluntas.*
100 *Infames facti sunt illi, qui commiserunt tale quid, propter quod communiter eorum opinio, fama; & existimatio remanet læsa & grauata apud bonos & graues viros.*
101 *Finis actus expectandus est.*
102 *Facti series circa vim, & metum.*
103 *Metus minor ad annullandum matrimonium sufficit in fœmina, quàm in viro, & multò minor quando fuerit teneræ ætatis, & imbecillis, vel fragilis animi.*
104 *Matrimonium metu celebratum ipso iure est nullum.*
105 *Matrimonij de nullitate vbi agitur, sufficit quod illud contrahens iustè timeret, ne compelleretur.*
106 *Metus est quadã voluntaria passio contra naturam.*
107 *Metus est difficilis probationis, tam ex parte illum patientis, quàm ex parte inferentis.*
108 *Metus indiciis, coniecturis, præsumptionibus, & argumentis probarè potest.*
109 *Argumentis, & indiciis probari valet, quod facilè probari non potest.*
101 *Metum probant testes domestici, & singulares, etiamsi essent inhabiles.*
111 *Probatio præsumptiua sufficit ratione difficultatis.*
112 *Metus probatur cum vno teste de visu, & alio de auditu.*

113 *Consensus*

113 Consensus liber necessarius est in contrahentibus matrimonium.
114 Testes duo, siue masculi, siue fœminæ, sufficiunt in causa matrimoniali, siue de coniungendo, siue de separando matrimonio agatur.
115 Testis vnus simul cum fama per plures testes probata, vel iuncta aliqua alia præsumptione, vel cum aliis deponentibus de auditu, sufficit in causa matrimonij.
116 Testes deponentes contra matrimonium debent esse personæ legales, & omni exceptione maiores.
117 Testes etiamsi non sint personæ legales, sufficiunt vbi nullitas matrimonij procedit ex defectu consensus.
118 Probatio metus facta per duos testes, præferri debet pluribus aliis, etiam quod mille essent, deponentibus de libera voluntate.
119 Persona per suasionem instantissimam inducta ad contrahendum, dicitur contrahere per vim, & metum.
120 Preces importunæ induenunt iustum metum, si sint Superioris, qui potest esse terribilis.
121 Importunitas nimia, & instantissimæ preces, sicut metus annullant matrimonium.
122 Persuasio vim coactionis habet.
123 Persuasiones factæ per personam, cui debetur reuerentia, annullant matrimonium.
124 In metu reuerentiali, probatis minis illius, cui reuerentia debetur, non est necesse aliàs probare quod minans sit solitus minas exequi.
125 Metus reuerentialis est multùm considerabilis.
126 Metus solus reuerentialis sufficit ad exclusionem consensus.
127 Auctoritas & dignitas personæ, etiam absque comminatione aliqua tribuit iustam causam metus reuerentialis.
128 Minæ an cum metu reuerentiali ad nullitatem matrimonij interuenire debeant.
129 Minæ sufficiunt quando emanant à persona aspera, & terribilis conditionis.
130 Reuerentia cum terribilitate personæ sufficit pro iusto metu.
131 Reuerentia cum indignatione plurimùm confert ad iustum & sufficientem metum.
132 Materia dicitur de personis, quibus debetur reuerentia.
133 Metus reuerentialis in dubio præsumitur in eo erga illum, sub cuius gubernio existit.
134 Metus reuerentialis est respectu patrui, & nepotis, seu alterius habentis superioritatem.
135 Auersio animi & repugnantia ad contrahendum,
136 Mœstitia, lamentationes, lachrymæ, & suspiria,
137 Delirium,
138 Tractatus inusitatus in matrimonio,
139 Denegatio victus, & vestitus, nisi matrimonium contraxisset,
140 Inæqualitas inter contrahentes,
141 Protestationes metus ante matrimoniũ,
142 Detentio stricta, & prohibitio commercij,
143 Fama & vox communis quod matrimonium esset meticulosum.
(135–143:) Coniectura & indicia voluntatis contrahendi matrimonium.
144 Coniectura licèt per se non reperiantur sufficientes ad plenam metus probationem, omnes tamen simul iuncta, cùm tendant ad eundem finem, plenissimè probant.
145 Metus initium in actu influit in actus sequentes, & actus medio tempore facti non attenduntur.
146 Metum qui semel intulit, semper inferre præsumitur.
147 Metus durat quandiu durat eius causa, quamuis in actu externo appareat omnimoda libertas.
148 Metus causa durare præsumitur viuente persona quæ metum intulit.
149 Causa metus semper præsumitur extare quousque probetur, quod ille qui metum passus est, fuit in plena libertate.
150 Facta ad importunitatem eorum, qui sollicitabant matrimonium, non arguunt liberam voluntatem.
151 Clausula insolita reddunt actum suspectum de fraude, & dolo.
152 Munera & litteræ vltro citroque missa matrimonij fœdus arguere videntur.
153 Litteræ amatoriæ probant voluntatem, & consensum.
154 Metus præsumptio extenditur si contractui fuerunt præsentes consanguinei contrahentis.
155 Iudicis præsentia expellit nedum suspicionem metus, sed etiam ipsum metum.
156 Consanguineorum præsentia, qui metum intulerunt, non excludunt metus suspicionem, & n. 159.
157 Metum reuerentialem non excludit præsentia consanguineorum.
158 Probatio contraria admittitur contra præscriptionem ortam ex præsentia consanguineorum.
159 Viuentibus illis, qui metum incusserunt, non potest induci actus approbatio.
160 Iudicis præsentia purgat metum in actibus, in quibus requiritur plena & secura libertas, vt in matrimonio, non sic in contractibus, qui contrahentium consensu absoluuntur.
161 Metus quando fuit illatus ante actum, semper durare præsumitur, etiam superiore in actu præsente.
162 Iudicis præsentia non purgat metum, si incutient illum contrahenti esset talis, vt grauem metum etiam incuteret, Superiore præsente.
163 Præsumptio resultans ex præsentia Iudicis cedit veritati, & operatur tantùm vt requiratur probatio efficacior ad metum.
164 Iudicis præsentia non facit cessare præsumptionem metus, quando ipse Iudex esset talis, qui contradicere non auderet.
165 Matrimonij celebratio non est actus iurisdictionalis, nec Parochus, seu ordinarius illi assistit tanquam Iudex.
166 Protestatio ante matrimonium facta subsequens matrimonium annullat.
167 Cohabitatio facta in castro, & loco sub ditione, & imperio aduersarij existente, non dicitur sufficiens ad purgandum metum.
168 Acquiescentia sola etiam longi temporis post mortem eius, qui metum intulit, non sufficit, sed requiritur quod metus probetur sublatus per actus positiuos contrarios.
169 Actus nulli ratificatio induci non potest ab eo, qui nullitatis scientiam plenam & certam iuris & facti non habuit.
170 Matrimonium metu matris celebratum non ratificatur per cohabitationem inter contrahentes factam per aliquot annos post mortem matris.
171 Copula in viro potest denotare voluntatem, & consensum, cùm sit agens, non sic in muliere.
172 Possunt simul stare, & quod mulier fuerit cognita, & quod non fuerit consentiens, nisi per metum.
173 Copula non facit quin matrimonium non possit dici coactum, & per metum contractum.
174 Matrimonium metu contractum non validatur, licèt copula postea intercesserit, siquando adhuc subest ipsius metus causa.
175 Matrimonium metu contractum, attento Iure communi, ex superueniente cohabitatione, & copula, ac superueniente libero consensu ratificatur.

176 Cen

176 *Consensus contrahentium non sufficit hodie post publicationem Sacri Concilij Trident. ad inducendum matrimonium validum, sed opus est matrimonium de nouo contrahi, adhibitis, seu repetitis solemnitatibus ab eodem Concil. requisitis.*

177 *Forma, & solemnitas omnis, quæ debet interuenire in actu vt valeat, debet quoque interuenire in ratificatione.*

178 *Fictio, aut retrotractio non fit quando actus est omnino nullus, vel quando non inuenit principium conseruabile.*

179 *Ratificatio reconciliat ea, quæ pendent ex animo, secus si pendent ex aliqua forma, vel ex alia potentia exteriori.*

180 *Matrimonium nulliter contractum ex defectu mandati non potest ratificari, nisi iterum contrahatur cum debitis solemnitatibus in facie Ecclesiæ.*

181 *Matrimonium nullum ex impedimento occulto potest sine Parocho, & testibus secretè ratificari, certis requisitis concurrentibus.*

182 *Periculum quando esset quod impedimentum de se publicum probaretur in iudicio, vt dissoluatur matrimonium in foro externo, tunc fieri debet reualidatio coram Parocho, & testibus ad illud incommodum vitandum.*

183 *Testes quando examinandi sunt in alieno territorio, Iudex causæ solet ad partis instantiam litteras rogatorias, seu requisitorias mittere ad talem Iudicem sub cuius iurisdictione eligunt testes, vt eos examinet.*

184 *Iudex causæ non potest Iudici rogato alterius territorij in requisitoriis legem imponere.*

185 *Iudex requisitus fuit nomine proprio, non verò nomine Iudicis requirentis.*

186 *Testium examen quando committitur extra territorium, tunc Iudex loci procedit auctoritate sua, & non scribentis.*

187 *Testes examinare tenetur Iudex per se, non verò per substitutum, aut delegatum, in causis tantum criminalibus, & ciuilibus arduis.*

188 *Quando aliquid disponitur à Iure communi, vel statuitur secundùm Ius commune, eius ampliationes, & limitationes amplectitur.*

189 *Iudex requisitus si fuerit legitimè impeditus, potest etiam in causis criminalibus, & ciuilibus arduis alicui notario testium examen committere.*

190 *Commissio examinis testium facta à Iudice requisito in causis etiam criminalibus & ciuilibus arduis, valet etiam non constito de impedimento.*

191 *Iudici asserenti circa impedimentum legitimum creditur.*

192 *Tabellio in Regno Portugaliæ non examinat solus testes, sed Iudice, vel alio viro integræ fidei, vulgò* Enqueredor, *præsente.*

193 *Iudex si Iure prohibente non posset examen testium committere, nihilominus tamen si testes examinarentur à notario de Iudicis mandato & commissione, valeret examen, non tali obstante prohibitione: secus si vlterius procedat prohibendo, vt num. 194.*

195 *Stylo & praxi semper est standum.*

196 *Sententia lata contra stylum Curiæ notorium, est nulla.*

197 *Inhibitio an officeret, disputatur numeris seqq.*

198 *Inhibitio strictè operatur, & tantum circa articulum, de quo fuerat pronuntiatum, & non potest ad alium extendi.*

199 *Claus. quam & quas, &c. operatur solùm super præmissis, & in articulo, de quo fuit appellatum.*

200 *Inhibitio non egreditur personam Iudicis inhibiti.*

201 *Inhibitio vt officiat, debet esse actualiter præsentata, & executioni mandata.*

202 *Gesta post inhibitionem moderatam non dicuntur attentata.*

203 *Iudex appellationis potest confirmare sententiam nullam, pronunciando super negotio, & causa principali.*

204 *Sententia nulla, dummodo sit iusta, potest confirmari, etiamsi esset nulla ex defectu iurisdictionis, vel ob vitium nullitatis irremissibile.*

ATERIA in duos articulos diuiditur, primus subreptionem dispensationis: secundus nullitatem matrimonij per vim, & metum contracti respicit.

ARTICVLVS PRIMVS.

Matrimonium à consanguineis intra quartum gradum vi Apostolicæ dispensationis subreptitiæ initum est nullum.

FRaociscus in primo, & secundo consanguinitatis gradu cum Laura coniunctus, à sanctæ mem. 1
Gregorio XV. dispensationem obtinuit de anoo 1622. cum hac narratiua, videlicet, *de matrimonio inter se contrahendo tractarunt, & insimul conuersati sunt, carnali tamen copula inter eos minimè subsequuta*, &c. *Et propterea nisi matrimonium inter dictos exponentes contraheretur, dicta Laura grauiter diffamata, & innupta remaneret, grauiaque exinde scandala orirentur*, &c. At in dispositiua Breuis ita dicitur: *De præmissis te diligenter informes, & si per informationem eandem preces veritate niti repereris, super quo tuam conscientiam oneramus,*

In duobus fuit falsum Pontifici narratum. Primò 2
dicendo copulam inter expoentes minimè fuisse subsequutam. Secundò affirmando, quod nisi matrimonium inter dictos exponentes contraheretur, dicta Laora grauiter diffamata, & innupta remaneret: vnde detecta hac subreptione in dicta dispensatione, euidens est illam corrui, & reputandam ac si non esset, *cap. fin. de filiis Presbyt. in 6.* vbi loquens de dispensatione, sic ait: *Veluti per subreptionem obtenta nullius penitus est momenti*, &c. & post antiquiores per textum resoluunt Menoch. *de arbitr. lib. 2. cent. 1. casu 201. n. 7.* Thom. Sanch. *de matrim. lib. 8. disp. 21.*
n. 1. † proindeque matrimonium virtute illius con- 3
tractum fuisse nullum, *cap. constitutus, de rescript.* ibi: *Quicquid factum est occasione istarum litterarum, irritum decernatis*, &c. vbi Abb. *n. 5. & in cap. cæterùm, n. 6. eod. tit.* Nau. *in cap. si quando, præl. 1. num. 1. de rescript.* Sanch. *d. disp. 21. n. 6.*

MEMBRVM I.

Circa copula habita inter exponentes consanguineos mentionem faciendam in dispensationibus.

ET quoad primum membrum falsitatis narratæ, 4
de copula scilicet non habita inter exponentes, cootrarium constat ex processu, vnde patet per testes loco, tempore, & aliis circunstantiis contestes, exponentes præfatos è camera, siue cubiculo ab intus porta clausa exiisse, aliaque contigisse, ex quibus plenè copulam carnalem inter eos fuisse, probatum remanet; illa enim probatur quando vir & mulier soli visi fuerunt cubiculum ingredi, & ex eo post certum tempus egredi vnus post alterum, & mulier conspecta fuit cum rubore, & inculta. Ita Mascard. *de probat. concl. 453. n. 10.* Rot. *dec. 69. n. 2.* apud Farin. *post primum tomum suorum consil.* ibi, *Tertiò quod Dux*

&

& Ludouica sæpiùs in cubiculo sese includebant, & cæteris exclusis ibi permanebant per duas horas, & vltra, &c. Centolin. in addit. lit. C, ibi: Stare in camera clausis ianuis solum cum sola, est vehemens carnalis copulæ signum, &c. Martin. Garat. inter cons. matr. cons. 16. n. 16. Angel. de Vbaldis cons. 44. n. 33. vol. 1. Rot. decis. 95. num. 8. cum seqq. part. 2. diuers.

5 Vlteriùs adsunt tot, taliaque adminicula & coniecturæ ad carnalem copulam probandam, de quibus
infrà, vt luce meridiana clarior probatio fiat, quod
illa interuenerit inter huiusmodi exponentes ante obtentam dispensationem. Cùm enim copula carnalis
sit difficilis probationis, Menoch. de præsumpt. lib. 4.
præs. 41. num. 2. & de arbitr. lib. 2. casu 126. n. 11. Polydor. Ripa in tract. de nocturno tempore, cap. 36. n. 2.
Mascard. de probat. concl. 57. num. 3. D. Barbosa in l. 2.
in princ. p. 1. n. 78. vers. Item adulterium, ff. soluto matr.
Farin. in praxi crimin. q. 136. n. 4. Seraph. dec. 893.
6 num. 7. † Imò dicatur impossibilis probationis, si de
veræ copulæ agatur probatione, ex quo ad eam solent quæri latebræ, Lap. alleg. 53. n. 2. Cardin. in
cap. præterea, post med. vers. solutio regulariter, de testib.
Dec. cons. 577. ante num. 3. Rot. decis. 95. n. 15. p. 2.
7 diuers. † Et verè, directè, & concludenter probari, vt
ex Purpur. & aliis tradit Mascard. d. concl. 57. n. 3.
in princ. Camil. Borel. in sum. dec. p. 3. tit. 1. de matrim.
8 n. 944. Rot. d. decis. 95. p. 12. † Ideò ex pluribus præsumptionibus & adminiculis simul iunctis probari
solet, l. 2. §. ætas, ff. de excus. tut. l. excipiuntur, ff. ad SC.
Syllan. c. litteris, c. tertio loco, de probat. Polyd. Ripa d.
c. 36. n. 4. Menoch. de præsumpt. lib. 5. præs. 41. ex n. 1.
Mascard. de probation. concl. 1338. per tot. Seraph. decis. 893. n. 7. Sanchez de matrim. lib. 10. disp. 12. n. 40.
Farinac. d. q. 136. ex n. 1. Camill. Borrel. d. p. 3. tit. 1.
n. 945. D. Noguerol. post hæc scripta à me visus d.
9 alleg. 24. n. 117. † Et in his, quæ sunt difficilis probationis, præsumptiua probatio habetur pro vera, &
concludenti, Mascard. concl. 58. n. 3. & concl. 810. n. 1.
Farinac. d. quæst. 136. n. 4. in fin. In nostro casu hæc
quæ sequuntur, concurrunt adminicula.

10 Primum est iam dictum de mansione in camera clausis ianuis ab intus, solus cum sola, cap. litteris, de præsumpt. ibi: Secretus locus, &c. & ibi Host. n. 2. & Anchar. n. 3. Imola in cap. tertio loco, in fine, vers. in gloss. pen. de probat. vbi aduertit, dum textus ille dicit, solus cum sola, nudus cum nuda, non requiri vtrumque copulatiuè, cùm ex quolibet præsumptio & coniectura formari possit, Ioan. de Amicis cons. 127. n. 33. Ruminald. cons. 274. n. 51. pract. Contadi ad rubr. de adulter. n. 13. vers. idem si viderunt solum cum sola locis secretis, Mascard. concl. 312. n. 20. & concl. 452. n. 16. & concl. 810. n. 11. Menoch. de præsumpt. lib. 3. præs. 41. n. 11 Bossi. in praxi, tit. de opposit. contra testes, n. 96. vbi dicit quod quando sunt ianuæ apertæ, excluditur copulæ præsumptio, Seraph. decis. 893. n. 19. Ciaccius post tract. de defens. reorum, cons. 2. n. 53. & 54. & cons. 3. n. 46. & 47. D. Noguerol post hæc scripta visus alleg. Iuris tom. 1. alleg. 24. n. 113. vbi n. 115. subdit quod vt culpa probetur, requiritur quod testes dicant nudum cum nuda in lecto iacuisse, maximè concurrentibus aliis coniecturis, prout infra, in quibus terminis de plano procedit adminiculum hoc, ex Sanch. de matr. lib. 10. disp. 13. q. 3. n. 45.

11 Secundum oritur ex vociferatione & clamore mulieris stupratæ, Mascard. de probationib. concl. 1409. num. 27. Baiard. ad Clar. §. stuprum, num. 8. Farinac. d. q. 147. n. 150.

12 Tertium ex donis & muneribus, cum quibus in manibus mulier lachrymanda è cubiculo exiit, Hippol. Rimin. cons. 274. n. 9. & n. 18. cum seqq. Bertazol. cons. 273. n. 22. in fine, & n. 13. lib. 2.

Quartum, quia sanguis repertus fuit in eius interula, qui signum est stupri commissi, vt colligitur Deuteron. c. 22. n. 7. ibi: Hæc sunt signa virginitatis filiæ meæ, expandent vestimentum coram senioribus ciuitatis. Francisc. Valles de sacra Philosophia, c. 25. ibi: Ergo vbi primum cum viro coiisset, non erat præter naturā linteа contemplari, atque vbi sanguine essent infecta, velut virginitatis indicia asseruari, &c. Paul. Zachias, qui multos allegat ex suis in quæst. medicolegalib. lib. 4. tit. 2. q. 1. n. 10. Petr. Andr. Canonner. in primum Hippocratis aphorismorum librum, pag. 412. n. 22. & pag. 413. ibi: Apud Hispanos quoque admodum vulgare est sponsis eas soluta virginitatis literas sanguinis in linteo à primo concubitu obseruare, &c. Torreblanca de magia, seu in epitome delictor. lib. 2. cap. 19. n. 6. & 7. ibi: Qua esse pannum, vel camisiam sanguine madidam omnes Orthodoxi Patres fatentur, Mascard. de probat. concl. 1313. n. 6. Pacian. in simili tract. lib. 2. cap. 2. n. 38. Menoch. de præsumpt. lib. 6. præs. 89. num. 22. Farin. in praxi crimin. quæst. 147. n. 148. Seraph. dec. 893. n. 4. 13

Quintum ex publica voce & fama viciniæ, ex qua probari copulam testantur Alban. cons. 25. col. 4. Mascard. de probat. concl. 810. n. 19. Quibus non contradicit Rot. d. decis. 69. num. 12. apud Farin. post primum tomum suorum consilior. dum decidit testes nihil probare, licèt dicant fuisse publicam vocem in domo, quod tunc Dux habuisset rem cum Ludouica; quia hæc fama non habuit ortum à signis concludentibus, & adminiculis, vt ipsa Rota declarat. 14

Sextum ex depositione iurata Lauræ, in qua affirmauit fuisse à Francisco stupratam, ac carnaliter cognitam. Palat. Rub. in repet. cap. per vestras, de donat. inter virum, & vxor. §. 48. n. 7. & per Rot. d. decis. 69. n. 5. vbi n. 6. id sine dubio procedere ait, quia Laura illo tempore ex illa sua declaratione nullam vtilitatem sibi obuenturam sperabat. 15

Septimum ex confessione ipsius Lauræ diuersis personis facta, ex qua probari copulam censuit Rota coram Seraph. decis. 893. n. 6. & 28. maximè stantibus aliis coniecturis, vt affirmauit eadem Rota decis. 95. n. 3. part. 2. diuers. quia copula carnalis, & adulterium probatur etiam per testes de auditu à partibus; prout videtur de mente glos. verb. conscios, in cap. præterea, de testib. Hippol. Rimin. cons. 274. n. 34. & seq. Hect. Æmil. in tract. de testibus, verb. Testis adulterium, n. 47. & hoc in nostro casu tanto meliùs procedit, quia in eo agitur ciuiliter ad annullandum matrimonium, non verò criminaliter ad pœnam. 16

Octauum ex confessione viri dicentis se cognouisse carnaliter Lauram, per text. in c. quod autem interrogasti, 27. q. 2. & in cap. continebatur, de desponsat. impub. resoluunt Dec. consil. 577. n. 9. vers. tertiò principaliter, Paris. consil. 160. sub n. 23. lib. 4. Hippol. Rimin. consil. 274. n. 34. Card. Mātic. dec. 371. n. 5. Camil. Borrel. d. part. 3. tit. 1. n. 947. Rota d. dec. 69. n. 2. in princ. post tom. cons. Farin. & in propriis nostris terminis eadem Rota dec. 72. n. 1. in fine, tom. 2. criminalium consil. Farin. ibi: An constaret de copula Antonij cum eisdem, super quo causa sæpius proposita, tandem in hac positione fuit per Doctores resolutum, constare de copula Antonij cum Catharina, quam in primis probabat confessio propria eorundem Antonij & Catharinæ, &c. 17

Nonum, ex occultatione Lauræ ne à matronis visitaretur, an deflorata esset, necne, vt multis testibus probatur, quæ enim occultè & clandestinè fiunt, suspicione non carent; l. 1. §. si omnes, vers. tria lumina, ff. de ventre insp. Menoch. de præsumpt. lib. 4. præs. 12. num. 7. Mascard. de probat. concl. 815. num. 33. Et celare ac occultare magnam inducit pro delicto, quod prætenditur commissum, suspicionem, arg. gloss. verb. testamentum, in fine, vers. item nota, in l. cum 18

quis.

20 *qui, C. ad leg. Cornel. de falsis*, vbi quod sic committit falsum, qui celat, sicut qui fecit, iunctis traditis per Farin. *de falsitate, quæst.* 150. *num.* 154. nam malè agens odit lucem, Menoch. *de arbitr. casu* 224. *n.* 1. Surd. *conf.* 131. *n.* 24.

21 Decimum, quia matronæ deputatæ ad dictam inspectionem fuerunt pecunia corruptæ, vt affirmarent Lauram non fuisse defloratam, & suam virginitatem habere, testis enim corruptus promissione, pecunia, vel alia re, in dubio falsum dixisse præsumitur, etiam quod non probetur quod falsum dixerit. Suar. *in thesauro recept. sentent. lit. T, num.* 253. Farin. *in praxi crimin. p. 2, de testib. q.* 67. *n.* 237. vbi subdit fidem huic testi tolli ex hac sola præsumptione receptionis pecuniarum.

22 Vndecimum, quia Franciscus dum de stupro accusaretur, timens valdè; pro cassatione querelæ donis, & fauoribus instabat conscientiæ suæ stimulis prouocatus. Conscientia enim est dictamen rationis, & cognitio sui proprij cordis, ex Baldo refert Arnoldus de Reiger *in thesauro Iuris, verb. Conscientia, num.* 7. extat ad id text. *in cap. innotuit* 10. *de elect.* vbi
23 Doctores, & semper arguit hominem benè & malè acturum. Arnold. de Reiger *d. loco, num.* 9. Pulcherrimè Petr. Gregor. Tholosan. *in comment. ad Prolegom. syntaxis artis mirabilis, cap.* 10 *pag. mihi* 79. *in princip.* ibi. *Gerimus etiam continuum natum nobis cum pædagogum, qui nos ad scientia notitiam peruigili stimulo accendit etiam inuitos, & naturaliter: is est conscientia, qua vt verè aureus Chrysostomus scribit tom. 1. homil. 7. in Genesim, incorruptus iudex cùm aduersus hominem insurgit, clamat, accusat, & ostendit.* Digna sunt scitu, & magna consideratione verba Thalasij Monachi *in* & *ecatontade* 1. *de charitate*, quæ refert Petr. Gregor. *vbi suprà. Magistra vera conscientia est, quam si quis consultauerit, absque scrupuli offendiculo permanet.* Iu-
24 uat maximè *cap. in cunctis*, 11. *quæst.* 3. ibi. *Quem enim conscientia defendit, liber est inter accusationes, & liber sine accusatione esse non potest, si sola, quæ interius addicit, conscientia accuset*, Ioan. Montholon. *in promptuario diuini Iuris, & vtriusque humani, verb. Conscius, fol.* 92. *lit. E.*

25 Duodecimum, & vltimum oritur ex his adminiculis, & coniecturis simul iunctis, quæ ex vniformitate, & cohærentia inter se indubitabilem hanc faciunt probationem, vt latè prosequitur Farin. *d. quæst.* 136. *n.* 107. quia licèt singula non sufficerent, omnia tamen simul iuncta sufficiunt, iuxta vulgare axioma, Singula quæ non prosunt, multa collecta iuuant, de quo *in l. spadonem, §. quia iura, ff. de excusat. tutor. l. rationes, & l. instrumenta, C. de probat.* cum aliis adductis per me *de Axiom. iuris vtrusq. Axiom.* 109. *n.* 1. quod sine difficultate procedit vbicunque agitur de re difficilis probationis, vt in nostro casu, Alex. *consil.* 125. *num.* 9. *cum seqq. lib.* 4. Card. Tusch. *pract. concl. lit. S, concl.* 276. *n.* 15.

26 Non obstant quæ ex aduerso obiiciuntur, & ad primum de confessione per dictæ Lauræ curatorem ad litem facta de stupro non commisso, & de copula non habita, respondetur dictum curatorem ad litem non posse ex sua confessione principali præiudicare; confessio enim tutoris pupillo non nocet, vt in confessione de recepto tradit Bart. *in l. Lucius, §. tutela, ff. de administ. tutor.* cum aliis per Alexand. *conf.* 86. *n.* 9. *lib.* 2. & *conf.* 176. *num.* 3. *lib.* 6. & *consil.* 131. *n.* 6. *lib.* 4. Marc. Anton. Eugen. *conf.* 95. *num.* 55. Tiraquel. *de retract. conuent. gloss.* 6. §. 4. *n.* 10. *cum seqq.* Rota *dec.* 714. *n.* 2. *part.* 1. *in posthumis Farin.* Galgan. *de tutel. lib* 3. *q.* 46. *num.* 21. addens tamen, quod quando confessio tutoris, vel curatoris minori præiudicat, id intelligitur in materia, quæ ex illius facto consistit, & nihilominus minor potest probare contrarium, Dec. *conf.* 146. *n.* 15. Et tantò magis procedit nostra resolutio, quia curatoris confessio ab eo sponte facta fuit, quo casu minori præiudicare non potest, nisi concurrant adminicula, ex adductis per Rot. *decis.* 359. *n.* 2. *p.* 1. *in posth. Farin.*

Et licèt huiusmodi confessio facta fuisset in iudi- 27
cio per viam contentiosæ iurisdictionis, quo solùm casu poterat minori præiudicare, adhuc præiudicium huiusmodi in consideratione tamen habendum erat quovsque de errore non doceretur, ex Bart. *in l. certum, §. sed an & ipsos, n.* 1. *in fine, & num.* 2. *vers. vt confitentur*, vbi Cuman. *n.* 2. *in fine, & n.* 3. *vers. sed nunquid, ff. de confessis*, Abb. *in c. ex parte, n.* 19. *vers. aut confitemur per viam contentiosa iurisdictionis, eod. tit.* Rot. *d. decis.* 359. *num.* 3. Constat autem assertam confessionem erroneam fuisse, ac proinde Lauræ in nihilo præiudicare posse, vt declarant Farin. *in praxi crimin. quæst.* 81. *num.* 43. Rota *decis.* 242. *n.* 8. *in fine, part.* 1. *in posthum. Farin.* ibi: *Demùm causa illa possessoris ab Ascanio expressa, vti erronea, neque ipsi, neque eius hæredibus, detecto errore præiudicaret, l. si post diuisionem, C. de iuris, & facti ignor. l. non probatur, ff. de confess.* Ias. *in l.* 1. & 2. *vers. tertiò subtilius, C. de errore calculi*, &c. eadem Rota *dec.* 94. *n.* 8. *pars.* 2. *etiam in*
posthumis Farin. Et tantò magis, quia confessio debet 28
interpretari, vt quanto minus præiudicet confitenti, *l. si quis intentione, ff. de iudic.* Bart. *in l. inter stipulantem, §.* 1. *num.* 6. *ff. de verb. oblig.* Roman. *conf.* 45. *n.* 4. & 6. Mohedan. *dec.* 2. *de restit. spoliat.* Rota *dec.* 538. *n.* 3. *p.* 1. *in posthumis Farin.*

Ad secundum de condonatione veniæ, quam ex 29
Iudicis mandato & licentia Francisco impertita fuit Laura, asserendo se ab eo defloratam non fuisse, respondetur id euenisse in querela iactantiæ, & sic in causa criminali, quam contra dictum Franciscum eadem Laura intentauerat, in qua nihil de stupro actum est; vnde inducta ad illum finem, non debent oppositum, vel quid aliud operari, *l. legata inutiliter, ff. de adim. legat.* Menoch. *conf.* 151. *num.* 30. & *conf.* 170.
num. 11. & *conf.* 362. *n.* 34. Octau. Glorit. *resp.* 1. *p.* 3. 30
n. 38. Et confessio facta in vno iudicio ad vnum finem, potest reuocari in alio ad alium finem propo-
sito, Surd. *conf.* 311. *num.* 69. & multò magis in hac 31
asserta renunciatione litis, quæ est stricti iuris, *l. quicquid adstringenda, ff. de verb. oblig.* Hieron. Gabr. *conf.* 60. *num.* 6. *vol.* 1. Bec. *conf.* 211. *n.* 31. Rimin. iun.
conf. 204. *n.* 79. & debet intelligi vt quantò minus di- 32
catur renunciatum, *l. si domus, & ibi gloss. ff. de seruit. vrb. præd.* Grat. *consil.* 17. *num.* 4. *lib.* 1. Curt. iun. *consil.* 23. *n.* 1. Bec. *d. consil.* 211. *n.* 31. Et quicquid sit, licèt Laura condonasset, vel veniam daret Francisco, renuntiando dictæ querelæ ex falsa causa, hodie tamen comperta veritate benè poterit totum reuoca-
re; nam qui liti renuntiauit, potest veritate comperta 33
reuocare renunciationem, Aretin. *in l. postquam liti, col. fin. C. de pactis*, vbi Dec. *num.* 7. Surd. *d. consil.* 311. *num.* 68.

Ad tertium de sententia, qua absolutus fuit Fran- 34
ciscus à querela dictæ Lauræ, respondetur id euenisse, quia eadem Laura renuntiauit, vt suprà dixi, dictæ querelæ, & cùm virtute erroneæ renunciationis, & confessionis emanauerit dicta sententia, illa quoque erronea, ac proinde nulla debet censeri, ex vulgari regula, quod fundamento destructo, corruit ædificium, *l. nam origo, ff. quod vi, aut clam, l. ergo locum, ff. de except. rei iudic. c. cùm Paulus*, 1. *quæst.* 1. Card. Tusch. *pract. conclus. tom.* 4. *lit. F, conclus.* 523. cum aliis per me citatis *de Axiom. Iuris vtrusqu. Axiom.* 103. Deinde in illo iudicio criminali prætendebatur probari stuprum, vt condignis pœnis puniretur stuprator,

prator, & sic veritas tunc occultabatur, vt pœna euitaretur, modò ad alium finem, videlicet ad dispen-
sationis nullitatem copula probari intenditur, quare
res iudicata ad absoluendum, non debet trahi, nec
allegari in hoc iudicio, in quo exactior probatio re-
35 quiritur, quia agitur de validitate matrimonij con-
tracti; sententia enim non nocet in alio iudicio ad
alium finem instituto, expressè Brun. *consil.* 127.
36 *vers. quod si duodecimum*, Surd. *consil.* 311. *num.* 67.
ante vers. quartò respondetur; quia verba sententiæ
ita veniunt intelligenda, ne vllam patiantur exteo-
sionem, cum illa sit stricti iuris, Ruin. *consil.* 116.
num. 6. *lib.* 4. Paris. *cons.* 151. *num.* 3. *lib.* 1. Aym.
cons. 188. *num.* 6. Surd. *cons.* 189. *n.* 37. Marc. Anton.
de Amatis *Ferrariensi decis.* 49. *n.* 3. Roland. *cons.* 79.
37 *num.* 13. *lib.* 4. Quare vulgò dicitor sententias non
comprehendere nisi tantùm in illis scriptum, & ea-
rum verba intelligeoda sicut sonant, ex text. *in l.
Diui fratres, ff. de liber. causa, l. si à te, ff. de except.
rei indic.* Valenxuel. post multos *cons.* 86. *n.* 45. *tom.* 1.
Vincent. de Franchis *decis.* 172. *num.* 8. nec include-
38 re, aut probare plusquam de necessitate infertor, *l. si
quis à liberis*, §. *vel si parens, ff. de liberis agnosc.* Surd.
decis. 261. *num.* 6. Valenzuel. *d. consil.* 86. *n.* 47. & 52.
39 Et semper ex illa tantùm causa pronuntiatum in-
telligitur, quæ fuit in petitorio deducta, gloss. *in l. si
quis, ff. de except. rei iudic.* Surd. *consil.* 311. *num.* 16.
40 *lib.* 3. semperque venit interpretatio facienda, per
quam sententia minùs præiudicet. Aym. *cons.* 188.
num. 8. *vers. rursus interpretari*, Albert. *consil.* 7. *in fine*,
41 *lib.* 1. Et maximè, quia sententia lata fuit eo quòd ex
parte Lauræ nihil in illo iudicio probatum extitit,
sed omnia supposita, & affectata, ac proinde exce-
ptionem rei iudicatæ operari non potest, vt resoluit
Surd. *dicto cons.* 198. *n.* 39. & 40. ibi: *& in dubio sen-
tentia videtur lata, quia non fuerit probatum*, Bart. *in
l. Iulianus, num.* 34. *ff. de condict. indeb. & in l.* 2. §. 1.
num. 3. *ff. de vi bonorum raptor.* Socin. *cons.* 99. *num.* 4.
vol. 1. *& in cons.* 264. *num.* 15. *vol.* 2. Ruio. *consil.* 161.
num. 17. *vol.* 4. *& quando lata est sententia ob defectam
probationis, tunc non parit exceptionem rei iudicata
etiam inter easdem personas*, Dyn. *in cap. nullus pluri-
bus, de regul. Iuris in* 6. &c.

42 Ad quartum de examine matronarum affirman-
tium Lauram non fuisse, nec esse defloratam, re-
spondetur in facto esse indubitatum, & multis pro-
bari ex parte Francisci pecuniâ corruptas fuisse ma-
tronas, vt stuprum Lauræ tacerent, & illam virgi-
nem adhuc extare affirmarent, ex quo infertur ad
nullitatem declarationis; testis enim corruptus pro-
missione, pecunia, vel alia re, non probat. Monticel.
*in repertor. testium, tit. Impugnatur testis, quia corru-
ptus, fol.* 259. *& seq.* Cephal. *cons.* 233. *n.* 1. *lib.* 3. Mas-
card. *de probat. concl.* 454. *n.* 1. *& concl.* 1358. *n.* 1. latè
Farin. *in praxi crimin. part.* 2. *tit. de opposit. contra dicta*
43 *testium, quæst.* 67. *n.* 136. nam præsumitur in dubio
falsum dixisse, etiam quod non probetur quod fal-
sum dixerit, Abb. *in cap.* 1. *n.* 2. *ad fin. vers. & nota
quod alio non probato*, vbi *num.* 7. *vers. in dubio autem,
de testib.* Boss. *in tit. de opposit. contra testes, n.* 148.
in fine, & num. 149. *prope fin. vers. & in dubio præsu-
mitur falsum dixisse*, Suarez & Ribera *in thesauro re-
cept. sentent. lit.* T, *num.* 253. Farin. *d. quæst.* 67. *nu-
mero* 237.

44 Et quatenus vera declarassent dictæ matronæ,
adhuc dubitari potest an falli possent, quod dubium
pendet à resolutione quæstionis illius satis apud
nostros, & Medicos controuersæ, an virginitatis
particulare signum, vulgò dictum *hymen*, in mulie-
ribus sit, quod cognosci, & cerni possit? Multi affir-
mant, alij negant, quorum plures refert Andreas
Canonherius *in septem libros Aphorismorum Hippo-
cratis, vol.* 1. *lib.* 1. *pag.* 414. per multos numeros, &
Paul. Zachias *in quæst. medicolegal. lib.* 4. *tit.* 2. *de Vir-
ginit. & stupro, quæst.* 2.

Sed verius videtur, nulla esse certa virginitatis, 45
aut deflorationis signa, vt resoluunt Sanch. *de ma-
trim. lib.* 7. *disp.* 14. *num.* 1. ibi: *Atque ita claustrum,
seu signaculum virgineum non esse partem aliquam car-
nis, seu membranam, sed quandam quasi complicationem
partium ipsius orificij vasis fœminei, quæ per viri ac-
cessum dilatantur, & sic aperitur, & patefit vas, &
hoc est verissimum, id attestantibus peritissimis Medicis
consultis*, &c. & eod. *lib.* 7. *disp.* 113. *n.* 10. vbi post Fra-
gos. *in sua chirurgia vniuersali, tract.* 2. *de las declara-
ciones, tit. para conocer la virgindad en la muger*, re-
fert fallax signum esse illud de tela apposita in collo
matricis, obstante ne digitus immissus penetrare in-
trò possit, quæ in primo coitu disrumpitur, addit-
que ex eodem Fragoso eam telam vix vnam ex milli-
bus habere, & allegar Realdum affirmantem solum-
to duabus virginibus se illam inueoisse. Idem tenent
Cuiac. *lib.* 17. *obseruat.* 20. Valles. *de sacra Philoso-
phia, cap.* 15. Torreblanca *lib.* 2. *de magia, cap.* 19. *n.* 10.
Ioan. Baptista Larrea *in decisionibus Granatens. de-
cis.* 3. *num.* 7. Paul. Zach. *d. lib.* 4. *tit.* 2. *q.* 1. *n.* 14. Hen-
ricus Kornmannus *in tract. de virginit. cap.* 30. *ad fin.*
vbi ita concludit: *Verùm Ambrosius Pareus Regius
ille Galliæ chirurgus, tanquam fabulam & figmentum,
quicquid veteres de hymene cantarunt, reijcit; cùm in
tot Virginum, & puellarum anatomis nullum inuene-
rit, sanguinisque profusionem in primo concubitu, ex
angustia & fractione tenuium venarum oriri*, &c. Ca-
piuaccius *cap.* 4. *prænot. vlt.*

Ex quo fit, quod cùm virginitas sit complicatio 46
quædam vasis fœminei, si contingat quod puella no-
uem aut decem annorum semel, aut bis carnaliter
cognoscatur, & dehinc à coitu abstinuerit, illa de- 47
structio panniculorum, & caruncularum simul cohæ-
rentium proculdubio ita reuniuntur, & integritati
pristinæ restituuntur, vt ampliùs cognosci non pos-
sit quod deflorata extiterit. Ita Seuerinus Pinæus *in
opusculo Physiologo anatomico, lib.* 1. *cap.* 5. ibi: *Hæc ve-
nere ab iis, quæ corrupta fuerunt, atque semel, aut bis
tantùm coierunt, longè valere iussa, quia accidit quod
partium suarum, quæ dum abinuicem recenter solutæ pa-
rum dissident, eadem proculdubio reuniuntur; & inte-
gritati pristinæ restituuntur, itavt grauida esse possit,
cui etiam virginitatis notæ iterum appareant. Ista au-
tem, quæ diximus de his, quæ menstruum patiebantur,
dum deflorata fuerunt, de aliis quoque dicere possumus;
idem enim his, atque illis accidere potest, dummodo à
venere, & coitu abstineant*, &c. citat Andr. Canonhe-
rius *d. vol.* 1. *lib.* 1. *pag.* 413. *n.* 2. optimè Paul. Zach.
d. lib. 4. *tit.* 2. *q.* 1. *n.* 4. & 5. ibi: *Licèt enim in primo
congressu facta fuerit violatio, & destructio panniculo-
rum, & caruncularum simul cohærentium, & ipsorum-
met laterum vteri, tamen si dehinc à coitu abstinuerit
mulier, adeò inuicem temporis spatio denuo cohærescunt,
ipso quoque sanguine, qui in primo concubitu emanauit,
mediante, vt maiorem interdum angustiam præseferant,
quàm ante amissam virginitatem facerent, quod adnota-
bat etiam Seuerinus Pinæus de notis virginitatis lib.* 1.
cap. 4. *itavt hinc inducat ille, posse etiam in muliere, quæ
grauida sit, conspicuas virginitatis notas apparere*, &c.
Capiuaccius *d. prænot. vlt.* affirmat nulla esse certa 48
virgioitatis, aut deflorationis signa, & deflorationem
natura tegi, aut arte occultari, vt etiam periti medi-
ci, & obstetrices fallantur: quare Dec. *consil.* 369.
num. 3. *vol.* 2. & alij illum sequentes attestantur ob-
stetricibus corruptam virginem dicentibus credi ma-
gis deberi, quàm negantibus.

49 Ex his forté Aonæus Robertus *lib.9. rerum indicatar.cap.10.*obstetricum iudicium fallax esse credit, cùm vix possint de fœminæ virginitate infallibiliter deponere; nam cùm illæ partes abinuicem recenter solutæ pet primum, vel secundum coitum, possint inter se reuniri,vt suprà vidimus, necnon desloratio sic natura regi, aut arte occultari valeat, difficillimom putat, matronas quid certum deponere posse, & ob id interpterandum dicit locum illum *prouer-*
50 *bior.cap.40.n.18. Tria sunt difficilia mihi, & quartum penitus ignoro, viam aquila in cælo,viam colubri super terram,viam nauis in medio maris,& viam viri in adolescentia*, legendo cum Hebræo, *in adolescentula*, vt ex eius verbis patet, ibi: *in muliere,aut puella nullus esse potest visitationis effectus, siquidem viam viri in adolescentula, vt ait Sapiens, & priapi venerea claustra ingressi notas, & indicia, non minus difficile est deprehendere, quàm auis prætervolantis vestigia in aere, aut nauis mare secantis notas in aquis signare*, &c. sic legit P.Ioannes de Mariana, *in virgine, aut in puella*, & subiungit, *sic quidam in vulgata legunt, in adolescentula.* Idem secundùm Hebræum sentit Emman. Sà, latiùs Cornel.Iansen.*in d.cap.30. Prouerb.* sic dicens: *Prima iuxta litteram in adolescentula ex Hebrais,vt rigorosius, & probabilius; apparet autem per viam viri in adolescentula,vel virgine,significari congressum viri cum puella,vt significetur eius non relinqui vestigium, sicut non relinquitur auis in cælo volantis,vel colubri super petram se mouentis,& nauis in mari*,&c.deinde probat loqui litteram de tali congressu ex adiunctis in textu, ibi: *Talis est via mulieris adultera*, id est, vt explicat Emmanuel Sà, & dixerat P. Ioannes de Mariana, non solùm virgines occultant dedecos, sed & adulteræ.

51 Ad quintum, & vltimum de declaratione facta olim per dictam Lauram extraiudicialiter & coram matronis, quod non esset deflorata, respondetur id gratis & extraiudicialiter dictum fuisse, vt matronarum inspectionem effugeret, vnde tali confessioni fidem habendam non esse videntur probare Bernard. *reg.125.in princip.*Menoch.*de arbitr.lib.2.casu 331.* Mascard.*de probat.conclus.497.num.1.cum seqq.* Farin. *in praxi crimin. quæst.82. num.1.cum seqq.* nam modò detecta veritate standum est illi,quamuis falsis testibus, vel erronea confessione contrarium fuerit probatum, vt docet Sanchez *de matrim. lib. 8.*
52 *disp.21.num.31.* Confessio enim vti contraria veritati nihil valeret, August. ab Angel. *de malefic. in vers.comparuerunt dicti inquisiti, & confitentur totũ, num.15.* Mascard. *de probat. concl.384. n.1.* plures refert & sequitur Farinac. *d. quæst.81.num.21.* non
53 enim veritas rei mutari potest per nostrum affirmare vel negare, *l. cum falsa, C. de iuris & facti ignor.* Menuch. *de arbit. casu 336.num.29.& de præsumpt.*
54 *lib.3. præs.123.n.9.* Accedit quod Laura vi & meto compolsa fuit ad sic confitendum,vnde ei talis confessio nocere non potest, *cap. si quando,& seq. 15. quæst.6.* Sebast.Medices *de casibus fortuitis, part. 1. quæst.7. n.26.* Card.Tosch. *pract. conclus. verb.metus, concl.a16. n.26.* Farin. *fragm.crimin.part.2.lit. M, num.38.*

55 Respondetur deinde, confessionem à Laura minore factam sine curatoris interuentu valere non posse, *l. clarum, C.de auctor.præst.l.non vniuersis, C.qui tutores dare poss.*Anton.Gom.*var.tom.1.cap.1.n.64.* Sfort.Odd. *de in integ. restit.part. 2.quæst.65. n.13. in 2.casu, vers.aut verò habet tutorẽ*,Farin.*in d.praxi,*
56 *quæst 81.num.352.* tum etiam,quia confessio huiusmodi facta in iudicio criminali dum ageretur de puniendo Francisco propter stuprum, non nocet in alio ciuili ad annullandum matrimonium, institutum ad alium finem, Curt. *cons.41.num.15.* quem refert Surd. *cons. 311. n. 67. ante vers. quartò respondetur,* Rota apud Farin. *in decisionib. nouiter nouissimis, decis.266. n.7.* ibi: *Tertio confessio fuit facta de re non deducta in ille iudicio,quo casu non præiudicat ad alium effectum*, &c. Et confessio facta in vno iudicio ad vnum finem, potest reuocari in alio ad alium finem proposito. Surd. *d.consil.312. n.70.*

Probata igitur copula, nunc videndum, an de 57
ea in dispensatione necessarium fuerit facere mentionem, itavt ea non facta,dispensatio sit subreptitia? Vna opinio tenuit non esse subreptitiam,cuius sectatores refero *in meis collect. ad c. super eo, n. 12. de condit.appos.* Verùm magis communis,& verior sententia est illorum,qui tenent impetrationem dispensationis super impedimento matrimonij intra gradum prohibitum, nulla facta mentione antecedentis copulæ incestuosæ subreptitiam esse, quam expressè sequuntur & tuentur infrà citandi, videlicet

Petrus Andr. Gambar. *de auctoritate Legati à latere, lib. 7. tit. de dispensat. Legati circa matrimonia, num.49.* vbi tenet dispensationem tacito præcedente coitu esse subreptitiam.

Franciscus Sarmientus *select. Iuris interpret. lib. 1. cap. 9. num. 3.* vbi dicit quod in dispensatione opus est facere mentionem de incestu, quia incestuosus prohibetur matrimonium contrahere, &c.

Melchior Gallego *in tract. de cognat. spirituali, c.24.n.3. cum seqq.* vbi testatur Romæ in prætoriis, & in summa Pœnitentiaria,& Dataria copulam carnalem habitam exprimi consueuisse, vel in eadem supplicatione dispensationis, quando incestus est publicus, vel in alia occulta, facta vtriusque impedimenti mentione, quando est secretus.

Petrus Ochagauia *de sacrament.tract.4. de matrim. quæst. 15. num. 4.* vbi dicit non valere dispensationem non facta mentione de incestu.

Petrus de Ledesma *de matrim. quæst.65. art. vlt. dub.2. diffic.2. concl.2. & 4.in sum.Sacrament. c.27. circa primam conclus. dubit.3. & 4.* vbi tuetur hanc partem, & attestatur rem esse certam ob declarationem Cardinalium.

Ioannes Guttierez *canon.quæst.lib.1.c.35. per tot.* vbi tenet quod copula interueniens ante impetratam dispensationem à summo Pont. inter consanguineos, vel affines ad contrahendum matrimonium commissam Ordinario loci, vitiat dispensationem, si de illa nulla facta fuerit mentio.

Marcus Anton.Genuens. *in pract. Archiep.Neapol. cap.25. n. 4.* resoluens non valere dispensationem non facta mentione de incestu.

Thomas Zerol. *in praxi Episcopali, part. 1. verb. dispensatio,ad 4. vers.tertiò,* vbi dicit non valere dispensationem, suppresso, seu tacito, aut non narrato incestu.

Aloysios Riccius *in decis.Curia Archiep.Neapolit. part.4. decis.308.* vbi affirmat secundùm hanc sententiam fuisse iudicatum.

Thomas Sanchez *de matrim. lib.3.disp.15.num.3.* vbi refert dispensationem subreptitiam esse, tacita copula, iuxta veriorem sententiam, *& lib.8.disp.25. num. 8.* vbi multis comprobat reddi dispensationem subreptitiam tacito incestu inter consanguineos, vel affines volentes matrimonio copulari, siue is contigerit ante Pontificis dispensationem, siue post, antequam Ordinarius illam expediat.

Nicolaus Garcia *de benefic. tom.2. part.8. cap.3. num.32.* vbi probat dispensationem matrimonialem super impedimento consanguinitatis, vel affinitatis, non facta mentione de copula inter impetrantes habita, esse subreptitiam, & nullam.

Paul.

Paul. Comitolus *reſponſor. moralium lib. 1.q.104.* vbi hoc idem reſoluit, & probat.

Robertus Cardinalis Bellarminus *in nonis declarationib. ad Decreta Concilij Trid.ſeſſ.24.de reformat. matrim.cap.5.in declarat.pag.358.* vbi dicit quod ſi committens inceſtum obtinuerit diſpenſationem non facta mentione copulæ, talis diſpenſatio eſt obreptitia.

Ferdinandus Rebellus *de oblig. Iuſtit.p.2.lib.3.q.5.n.24.* vbi affirmat non valere diſpenſationem ſi reticeatur copula habita ante confectionem litterarum Apoſtolicarum.

Valerius Reginaldus *in praxi fori pœnitent.lib.31. num.200. verſ. ſimulque*, vbi ait quod ſi conſanguinitate, aut affinitate in gradu prohibito coniuncti volentes contrahere coierint, debent exprimere ſuum illum inceſtum.

Paulus Layman *in Theologia morali, lib. 1. tract.4. cap.21. n. 18.* dicens impetrationem diſpenſationis ſuper impedimento matrimonij intra gradum prohibitum, nulla facta mentione antecedentis copulæ inceſtuoſæ ſubreptitiam eſſe, iuxta probabiliorem ſententiam.

Vincentius Filliucius *in quæſtionibus moralibus, tom. 1. tract.10. part.1. cap.4.num.336.* vbi reſoluit copulam in diſpenſationibus conſanguinitatis & affinitatis eſſe exprimendam, quando copula contingit ante diſpenſationem Papæ.

Martinus Bonacina *in tract.de leg.diſp.1.q 2.puncto 5. num.9.* vbi ait inualidam eſſe diſpenſationem obtentam ad contrahendum matrimonium cum conſanguineo, vel affine, tacito inceſtu, idest copula inter affines, vel conſanguineos habita.

Homobonus de Bonis *de examine Eccleſiaſtico, p.3.tract.13.cap.11.q.24.* vbi reſoluit huiuſmodi diſpenſationis impetrationem eſſe ſubreptitiam.

Antonius Sanctarellus *var. reſolut. p.1. q.52. per tot.* vbi concludit diſpenſationem ſuper impedimento conſanguinitatis, vel affinitatis eſſe ſubreptitiam, non facta mentione de copula habita inter impetrantes diſpenſationem.

Antoninus Diana *moral.reſolut.part.4. tract.4.reſol.135.* vbi refert vtramque opinionem, & tandem concludit, non eſſe recedendum ab hac ſententia in vtroque foro.

Ego ipſe *in collect.ad Concil.Trid.nouiter impreſſis, ſeſſ.24. de reformat.matrim. cap.5.num.17.* poſt multos à me citatos teneo diſpenſationem ſuper impedimento conſanguinitatis & affinitatis, non facta mentione copulæ habitæ inter impetrantes, eſſe ſubreptitiam.

Rota Romana *deciſ.72. num.1.apud Farin. tom.2. conſil.crimin.* quò loci declarata fuit ſubreptitia quædam diſpenſatio, non facta mentione copulæ habitæ ante illam obtentam, & ſic cenſuiſſe Rotam atteſtantur Ioan. Gutier. *d. lib.1. canon. cap.15.num.25,*
58 & Nicol. Garcia *d.part.8.cap.8.num.72.in fin.* cuius Tribunalis auctoritas cæteris omnibus Doctoribus præfertur, quoniam ad eius Auditores, duodecim Iuris noſtri lucernas ſpectat interpretari verba, & mentem Pontificis Maximi in reſcriptis, qui continuis laboribus, ſtudiis, & vigiliis inſudantes, iuſtitiæ cultoribus ex variis, confuſiſque noſtrorum ſcribentium opinionibus mel, & fauum, & aquam limpidiſſimam diſtillant, vide Vant. *de nullitat.titul. ex defectu iuriſd. num.21.* Mandoſ. *in tract. commiſ. ſom.1. in verb. Cauſarum Auditoribus*, Menoch. *de præſumpt.lib.2.præſ.71.* Marta *de Tribunal.vrbis, c.5. num.8.* vbi quod deciſiones Rotæ pro lege habentur in terris Eccleſiæ ſubiectis, Theſaur. *in præfat. ſuarum deciſ.num.13.* Scacc. *de iudic. lib.1.cap. 26.n.4.* vbi quod apud omnes ferè nationes pro lege habentur, Vin. *deciſ.401.num.53.* vbi dicit Iudices à Rotæ deciſionibus recedentes eſſe mente obcæcatos, Surd. *conſil.403.à num.83.* Maſcard. *de probat. concluſ.485.n.11.* Marcheſ. *de commiſſion.tom.1.part.1. cap.8.num.5.pag.296.* Melch. Lotter. *in apparatu ad ſuum tract. de re benefic.* Theodoſ. de Rubeis *in præludiis ſingularium Rotæ*, tom.1. & 2.

Sacra Congregatio Eminentiſſimorum, & Rene 59
rendiſſimorum DD. Cardinalium Concilij Tridentini Interpretum cenſuit diſpenſationem reddi nullam ex copula præcedente diſpenſationem, ſi de ea non fuerit facta mentio in ſupplicatione; quam declarationem referunt, & illius meminerunt Additio ad Nauar. *conſil.9. de conſang. & affin. in nouis,* Quaranta *in ſum. Bullarij, verb.matrimoniales diſpenſationes, num.13. verſ. quibus expletis,* Marc. Anton. Genuenſ. *d. cap.25. num.4.* Petr.de Ledeſma *de magno matrimonij Sacramento, q.56. art.5.concl.4.* Zerola *d. verb. Diſpenſatio, verſ.tertiò ſi quis conſummaret,* Nicol. Garc. *d.part.8.cap.3.num.70.in fine,* Sanchez *d.lib.8.diſp.25.num.7.* Rebellus *d.part.2.lib.4. de ſponſal. in declarat. S.Congreg. num.121. & 149.* Hurtad. *de matrim. diſp.2.num.12.* Ego ipſe *in collect.Bullarij, verb.diſpenſatio redditur nulla, pag.276.* Quod quidem ſacræ Congreg. decretum, ſicut & quæcunque alia quæ ab ea emanant, non ſolùm probabilia ſunt, ſed etiam vim habent obligandi in vtroque foro, tam pro illis perſonis, ad quarum inſtantiam fiunt, ſeu in illo caſo ſpeciali, cui Congregatio reſpondet, quàm pro aliis, vt leges generales in ſimilibus omnibus: ita Gambar. *de caſibus reſeru. cap.3. num.6.* Fr. Emman.Roder. *quæſt.Regul.tom.1. quæſt.11.art.1. & 2.* Ludou.Miranda *in man. Prælat. tom.2.quæſt.26.art.11.* Zerola *in praxi Epiſcop. p.1. verb. Auctoritas, & part.2. verb. Abſolutio,* Zipæus *in analytica poſtremi Iuris Eccleſ. enarrat. in epiſt. ad lectorem,* Narbona *de appellat. à Vicario ad Epiſcopum, part.1. num.179.* Cochier *de permut. benefic. part.2.cap.30.* Salas *de legib.tract.14.diſp.21.ſect.12.* Nicol. Garcia *in præfat. ſui tract.de benefic.* Belloch. *de caſibus reſeruat.part.1. quæſt.2.num.82.* nouiſſimè Stephan. Vueyms *in Conſtitutiones viginti quatuor ex Iure antiquo deſumptas, & per Concilium Trid. ſpecialiter innouatas, in coronide,* quæ eſt *poſt 24. Conſtitut. verſ. quantum verò attinet,* latè Ego ipſe *de Iure Eccleſiaſtico vniuerſo, lib.1. cap.4. à n.81.*

Stylus Romanæ Curiæ obſeruat, & obtinet vt 60
copula exprimatur, de quo oculati teſtes meminerunt Melch. Gallego *d.cap.24 num.3.* Gutier. *d.lib.1. cap.15. num.13.* Marc. Anton. Genuenſ. *d.cap.25. num.4.* Aloyſ. Ricc. *in deciſ. Curiæ Archiep. Neapol. part.3. deciſ.134. num.1. & part.4. deciſ.38. num.5.* Filliuc. *d.tract.10.part.2.cap.10.num.316.* Bonacin. *d.tract. de legib.diſp.1.quæſt.2. puncto 5.num.9.* Sanctarel. *d. quæſt. 52. num.1.ad med.* Antonin. Diana *d. part.4.tract.4.reſol.135.in fine,* vbi dicit non eſſe recedendum ab hac ſententia in vtroque foro propter ſtylum Curiæ; quos omnes, duobus primis tantùm exceptis, cognoui in Romana Curia, & ſic de ſtylo in ea vigente benè potuerunt atteſtari, ac proinde propter tantorum virorum auctoritatem fides illis adhiberi debet, cum duo ſufficerent deponentes de prædicto ſtylo, praxi, ac vſu in Curia Roma- 61
na obſeruato, vt eis ſtandum omnino ſit, vt dicit Gutier. *d.lib.1.canon.quæſt.cap.33.num.35.* Stylus autem Curiæ facit ius, & pro lege obſeruatur, *cap. ex litteris*, vbi Felin. *n.4. de conſtitut. cap. quàm graui, de crimine falſi,* Cachetan. *Pedem. deciſ.21. num.7.* Alex. Raudenſ. *Piſana deciſ.6.num.67* Stephan. Gratian. *Marchia deciſ.237. num.17.* Flamin. Parit. *de*

resignat.tom.2.lib.10.quaest.2.num.17. Pereg. Iannin.
de reali citat. lib.1. cap.5. num.19. Nicol. Garc. de
benefic.part.1.cap.5.n.78. Cenail.de cognat. per viam
violent. part.2. quaest.115. num.4. Camill.Borell. in
sum. omnium decis. tom.1.tit.14. de consuet.num.108.
idem Nicol. Garcia part.8. cap.8.num.65. Melch.
Phoebo Lusit.decis.42.num.8. tom.1. Antonin. Diana in nostris terminis d. resol.135.in fine, Philibert.
Marchin. de sacram. Ordinis, tract.1. part.9. cap.5.
num.7.pag.157. Mandos. ad reg.de annali, quaest.65.
sub num.2. ad med.vers.& licèt, Sanctarel.var.resol.
tom.1. quaest.42. num.9. vbi loquitur de stylo sacri
62 Palatij. Opiniones enim vbi sunt controuersae, Rota
eam sequitur, quam praxis Curiae Romanae magis
amplectitur, vt firmatur Rotae decis.656. num.2.
63 apud Farin. part.2. recentior. quod quidem adeò verum est, vt si Iudex contra stylum iudicare ausus fuerit, faciat litem suam, ac si faceret, & iudicaret contra legem, Ludou.Rodolphin. in tract. de brachio secularis,num.2. quem refero in collect. ad d. cap.ex litteris, n.5. & sententia contra stylum lata esset nulla,
l. prolatam, Cod. de senten. & interlocut. Grauat.ad
Vestr.in praxi Romana Curia,lib.5.cap.3.n.5 Camill.
Borrel. d.tit.14.n.107. quia à communi stylô & vsu
64 Curiae Breuium interpretatio sumenda est. Verall.
decis.84.n.3.& 4.part.2.Rota dec.196.n.1.apud Farin.parc.1.recentior. Ego ipse in tract.de Canonicis &
dignitat.cap.13.n.55.

65 Cùm ergo de stylo Curiae Romanae, de copula habita inter consanguineos facienda sit mentio in dispensationibus, omissio talis mentionis faciet dispensationem nullam, quia vbi aliqua exprimi debent de stylo Curiae, si omittantur, gratia redditur subreptitia, & nullius valoris, Ioan. Selua de benefic.
part.3. quaest.72. num.51. Cassad. decis.12. num.14.
de prabend. Mascard. de probat.concl.846. n.8. Sanctarel. var.resol.part.1.quaest.50.n.9. Gutier. Canon.
quaest.lib.1. cap.15. num.12.& lib.2.cap.15.num.38.
optimè apud Layman in sum.Theologia moral. tom.1.
tract.4. cap.22. num.18. ibi: *Taciturnitas qualitatis, cuius expressionem iura, vel stylus Curiae specialiter requirunt, reddit dispensationem, & quodvis gratiae rescriptum, quod ob petitionem conceditur, subrepititium, etsi constet Principem etiam expressa illa qualitate similiter concessurum fuisse*, &c. subreptitia enim redditur gratia ex taciturnitate eius, quod si concedens sciuisset, vel non concessisset, vel difficiliorem ad illam concedendam se reddidisset, Felin. in cap. super litteris,n.8.de rescript. Cassad. decis.11. num.14.
de prab. Rota decis.418.num.1. & decis.506. num.2.
part.1.& decis.105.& decis.739. vbique n.1. p.2. recentior, & apud Tamburin. in fine, tom.3.de iure Abbatum, decis.121.n.7.

66 In casu nostro resolutio faciliùs procedit, quia non solùm de copula in dispensatione mentio vlla facta non fuit, in quibus terminis loquuntur Doctores supracitati, sed etiam expressè dictum fuit, quod illa non fuit sequuta, vt patet ibi, *carnali tamen copula inter eos minimè subsequuta*, cui narratiuae correspondet Pontificis dispositiua, ibi: *Et si per informationem eandem preces veritate niti repereris*, &c. Vnde ex causae huiusmodi expressae falsitate dispensatio semper vitiatur, gloss. verb. falsa, in capit. quia circa, de consang.& affinit. vbi Abb. n.5. Gozadin. consil.51.n.42. Menoch.consil.385.n.31. vers.non etiam
67 obstat, Gutier. canon.lib.2.cap.15. num.100. nam ratio quod faciliùs Papa concederet causa expressa, cessat quando contrarium fuit expressum, per ea quae tradunt Doctores in cap. super litteris 20. de rescript.
Azeued. cons.34. num.21. Verall. decis.254. num.4.
part.2.ibi: *Et falsa expressio semper vitiat, etiamsi concedens esset concessurus sine expressione illius falsitatis*, &c. Gutier. canon.lib.2.cap.15.num.98. ibi: *Non valet dispensatio obtenta à Papa super matrimonio inter consanguineos contrahendo, si ibi causa fuit expressa, nisi eam postea Papa confirmet*, &c.

Quicquid sit, verior est sententia quod copula 68
cum consanguinea difficiliorem reddit dispensationem, & duriorem reddit Pontificem ad concedendum, vt refert Galleg. de cognat. spirituali, cap.33.
n.10. quem refert,& sequitur Sanchez de matr.lib.8.
disp.21. n.45. vers. Dicor.

Quibus non obstat Fr.Basil.Pont. de matrim.lib.8. 69
de dispensat. cap.17. §.6. num.33. ante med. dum tenet quod licèt Papa dixerit, *si copula non fuerit*, adhuc ea habita sustinetur dispensatio, quia respondetur, id procedere secundùm eam, quam sequitur opinionem, nostrae contrariam, quod copula in dispensationibus consanguinitatis, & affinitatis necessariò ad validitatem earum exprimenda non sit, quando scilicet exponens tacuit, nullam de ea mentionem faciendo, non tamen negando expressè quod copula non fuerit, & in hoc casu taciturnitatis dicit, quod non tenetur respondere etiam interrogatus: *Neque teneri eos* (ait ille) *qui dispensationem petunt ad interrogationem Ordinarij de copula respondere, sed posse sine peccato negare reticendo in mente, vt ibi dicam*, &c.

Verùm si affirmetur copulam non habitam, cessat 70
retentio in mente, quia stante negatione, non potest fieri, Ioan.Malder. Episcopus Antuerpiensis in tract.
de retentionum mentalium abusu,c.13.sect.3.pag.104.
ibi: *Verùm qui sola mente aliquid addit, neque aliquid addere, neque quid addat, dignosci potest: manet itaque in mendacij manifesti offensa, quòd exterius falsò eloquutus est quicquid occulta cogitatione suppleuerit*,
&c. subditque mentalem restrictionem esse licitam, 71
sed non purè mentalem, vnde nunquam potest esse licita, quando quod dicitur, est contrarium illi, quod in mente fuit retentum, & sic mendacium manifestum, quod est contra mentem ire; nam ad restrictionem permittendam idonea causa requiritur, cùm sola veritas, & simplicitas vrgent, ex multis, quos plena manu refert, & tuetur Fr. Emonerius in splendore veritatis moralis pro Leonardo Lessio Societatis Iesu,cap.9. vsque ad cap.15. Et adhuc in aequiuocis responsis non est indubitabile, quod liceat proximum verbis fraudare, vt tradit Ioan. Malder. d.
tract.de retentionum mentaliũ abusu,c.10.pag.63. ibi:
Prima regula sit, non licere vero sensu proximum fraudare, quando vltro & seriò ei loquerit, nec ab ipso interpellatus, &c. Fr. Emoner. vbi sup.cap.4.5.& 6.

Quare in casu resolutionis Fratris Basilij, à no- 72
stro satis dissimili, insurgit Bonac. d. tract. de legib.
disp.1.quaest.2. puncto 5. n.14. vers. sed verius, & dicit dispensationem inualidam esse non manifestato incestu, & contrahentes interrogatos de copula, licèt occulta, teneri confiteri iudici interroganti; redditque rationem. *Tum quia sic declarauit Illustrissima Cardinalium Congreg.* teste Gutier.lib.1.canon.cap.15.
num.24.& de matrim.cap.122.n.14. *tum quia talis interrogatio non adhibetur vt contrahentes puniantur, sed ne matrimonium contrahatur cum dispensatione irrita & inualida*. Et paulò inferiùs addit: *Et hoc mihi verum videtur contra praedictos Doctores, etiamsi in rescripto non opponatur conditio, si copula non interuenerit, vt patet ex allata ratione*. Ita Sanch.n.15.in lib.8.
disp.15. Gutier.n.14. vers.si tamen & alij,&c.& clariùs idem Sanchez lib.3.disp.15. n.3. ibi: *Ergo dum interrogat Iudex de copula, vt dispensationis valorem norit, licèt occulta sit, iuridicè rogat, tenenturque contrahentes fateri, vel non vti dispensatione, siquidem interrogatio*

rogatia

rogatio non eò tendit vt illi puniantur, sed vt impediantur vti dispensatione subreptitia, & innalidè contrahere, &c.

73 Denique in casu quo expresſè copula negatur, vel quando Pontifex dispeosat sub conditione, *dummodo copula non interuenerit*, solùm vbi copula non fuit probata in foro exteriori, sustineretur dispensatio, licèt fuisset habita, quamvis aliud esset resoluendum in foro interiori, cùm ea clausula sit intelligenda iuxta naturam dispensationis, ita Fr. Basil. Pont. *d. numer.* 33. & videtor sequi Sancbez *d. lib.* 8. *disp.* 25. *num.* 12. & Hurtado *d. tract. de matrimon. disp.* 26. *num.* 25.

MEMBRVM II.

Circa causæ motiuæ defectum in dispensatione narratæ.

74 CAusa autem, qua motua Summus Pont. fuit ad dispensatiooem concedendam, in ea exprimitur, videlicet, quod nisi matrimonium inter exponentea contraheretur, Laura grauiter diffamata, & innupta remaneret, grauiaque exiode scandala orirentur; quod sanè falsissimum est, cum ex depositione plurium testium constet dictam Lauram nullam passam diffamationem, nec exinde scaodalum vllum ortum fuisse, sed ipsam vt priùs maritos inuenisse qualitate & opibus sibi non inferiorea: vnde patet Pontifici falsò narratum, & ex falsa causa motum dispensationem concessisse.

75 Quod vt meliùs percipiatur, præsupponendum est
primò, causam in dispensationibus & litteria quibuscunque tacitam, vel falsò expressam, aliam esse motiuam, quæ etiam absolutè dicitur finalis, aliam
76 impulsiuam, seu finalem, minùs principalem. Causa
finalis in hac materia ea dicitur, qua non existente,
77 Princeps gratiam minimè concessisset, vel qua ei significata denegasset petita. Impulsiua verò ea est, quæ falsò expressa Principem mouet ad faciliùs concedendum petita; vel si vera est, & ea non taceretur, moueret ad difficiliùs concedendum. Ita Couat. *var. lib.* 1. *cap.* 20. *num.* 5. *vers. ita breuiter*, Axeued. *consil.* 34. *num.* 38. Sanchez *de matrim. lib.* 8. *disp.* 21. *n.* 8. Aliter atque aliter distinguunt, & diffiniunt D. Barbosa *in l.* 1. *part.* 1. *num.* 85. *ff. soluto matrim.* Hurtado *in tract. de matrim. disp.* 26. *diffic.* 4. *num.* 16. Trullench. *in Decalog. lib.* 2. *cap.* 1. *dub.* 43. *num.* 1. *cum seq.* Rota *in Romana successionis*, 17. *Iunij* 1624. *coram R. P. D. Merlino*, quam refert Stephan. Gratian. *discept. forens. tom.* 5. *cap.* 971. *num.* 45. inter omnes illa mihi leuior videtur, & magis materiæ accommodata, quam præstat Rota citato loco, vt causa finalia propriè sit illa, quæ mouet principaliter disponentem: impulsina, quæ præbet occasionem. Vnde videtur in hac dispensatione finalem causam esse solam iacturam famæ fœminæ, ac timorem, vt ob id Innupta maneat, ob quam solere Pontificem dispensare, & illius defectum reddere gratiam nullam, resoluit Sanchez *de matrim. lib.* 8. *disp.* 21. *n.* 45.

78 Secundò præsupponendum est, quod licèt sit indubitabile, quod defectus causæ finalis reddat semper actum nullum, *cap. cùm contingat, de rescript. cap. susceptum, eod. tit. in* 6. Pereg. *consil.* 8. *num.* 4. *vol.* 1. & *consil.* 87. *n.* 8. *vol.* 3. Hurtado *d. disp.* 26. *n.* 18. Giurba
79 *decis.* 108. *num.* 22. Et quod causa finali cessante, cesset dispositio, Menoch. *consil.* 486. *num.* 14. & in materia dispensationis Bonacin. *de legib. tom.* 2. *disp.* 1. *q.* 2. *puncto* 10. §. 1. *num.* 5. *vers. prima sententia*, & *num.* 7.
80 vbi refert alios, quodque non sit minùs certum impulsiuæ causæ vitium in ea exprimenda, seu tacenda, non nocere concessioni Principis, Couarr. *d. lib.* 1. *cap.* 20. *n.* 1. *vers. contrariam sententiam*, Surd. *consil.* 143. *n.* 52. Hurtado *d. disp.* 26. *n.* 19. Stephan. Gratian. *disput. forens. cap.* 765. *n.* 54.

Nihilominus tamen in materia dispensationis non 81
solùm falsitas causæ finalis, sed impulsiuæ reddit gratiā ipso iure nullam, etiamsi sine dolo facta esset, Oldrad. *cons.* 256. *vers. ad primum videtur*; Dec. *in cap. cùm cessante, notab.* 2. *de appellat.* Abb. *in cap. ex parte, el* 2. *n.* 8. *in fine, de conuers. coniug.* Rip. *in l. ex facto, n.* 15. *vers. & si replicaueris, ff. de vulgari*, Tiraquell. *in tract. Cessante causa, limit.* 1. *n.* 12. & 14. Nauar. *in cap. si quando, except.* 3. *num.* 3. *de rescript.* & *cons.* 1. *quæst.* 19. *num.* 50. *de constit.* & *consil.* 14. *num.* 3. *de rescript.* Fr. Emman. Roder. *quæst. Regul. tom.* 2. *quæst.* 46. *art.* 6. Menoch. *de arbitr. casu* 201. *num.* 22. Marta *in compilat. totius iuris controuers. tom.* 6. *tit. Dispensatio, cap.* 28. Aluys Ricc. *in collect. dec. part.* 5. *collect.* 1552. *vers. quem amplia procedere*, Verall. *decis.* 274. *n.* 8. ibi: *Accedat etiam quod in materia dispensationis non solùm falsitas causæ finalis, sed impulsiva reddit gratiam ipso iure nullam, etiamsi sine dolo facta esset*, &c. Axeued. *d. cons.* 34. *n.* 34. vbi resoluit causam 82
à Principe in quacunque dispensatione expressam semper finalem præsumi, idem videtur dixisse Gutier. *canon. lib.* 2. *cap.* 15. *n.* 103. & 104.

Tertiò præsupponendum, quod cùm decreto Con- 83
cilij Trid. *sess.* 24. *de reform. matr. cap.* 5. statutum fuerit in secondo gradu nuoquam dispensandum, nisi inter magooa Principes, & ob publicam causam, verumque copulatiuè requirendo; ideo quæcunque causa in dispensatione secundi gradua per Papam opposita, censetur finalia, & ea cessante cessat dispensatio, etiamsi in minimo deficiat, vt probat Axeued. *d. cons.* 34. *n.* 35. *cum seqq.*

Quibus præsuppositis firmum remanet, diffama- 84
tionis & conuersationis causam vti impulsiuam conducere ad finalem, quod innupta remaneret, qua deficieote dispensatio est ipso iure nulla, vt suprà in primo præsupposito probauimus.

Non obstat, quod simplici testimonio Notarij 85
actuarij constat, coram eo Franciscum narratiuam dictæ dispensationis iosimul cum Laura verificasse, vnde videbatur non esse locum amplius dubitandi de illiua iustificatione, imò præsumendum Vicarium generalem, cui dictæ dispensatioois executio commissa fuit, omnia oecessaria gessisse, quia pro Iudice Iura præsumunt.

Responderur enim multipliciter: & primò, quia 86
Notarius absque Iudicia mandato, & sine citatione partis illud testimonium fecit, ideo omni probabilitate carere resoluunt Dec. *consil.* 467. *num.* 8. Alex. *consil.* 187. *num.* 4. *vers. est etiam aduertendum, lib.* 6. Rota *decis.* 37. *de probat. in antiquis*, & *coram Mantic. decis.* 127. *num.* 1.

Secundò, quia negatiuè quod vlla non extitit ve- 87
rificatio narratiuæ, satis iustificatur, si non Inueniatur in registro, seu protocollo dicti Notarij pro illo anno facto, Con. *practic. cap.* 19. *num.* 3. *ad fin.* ibi: *Quartò erit obseruandum, maximam subesse suspicionem, & præsumptionem falsitatis contra instrumentum, quod producitur, quoties reperiuntur protocolla ipsiusmet tabellionis eiusdem anni, & imbrefia, qui conscripti sunt in instrumento, & tamen nulla in his huius instrumenti reperitur mentio. Quis enim non videt multùm ex hoc instrumentis similibus fidei detrahi, nisi probetur, aut appareat ex ipsis protocollis detractam fuisse vel fraude, vel casu partem aliquam, in qua potuerit huius instrumenti mentio contineri*: vt cum aliis Menoch. *de adipiscenda, remed.* 4. *num.* 736. Farin. *de falsitate, q.* 153. *n.* 144.

88 Tettiò respondetur, quod cùm testimonium hu-
iusmodi produceeretur in actis per Franciscum, op-
posuit Lauta de nullitate, & de falso ciuiliter redar-
guit, sed Franciscus illud non comprobauit, vt tene-
batur, & ideo nihil probat, Bald. *in auth. sed nouo
iure, num.9. & 10. C. si certum petat.* Cagnol. *in l. si
librarius, num.56.ff.de regul. Iuris,* Bellam.*decis.539.
num.1.* Lancel. Gallia *cons.48. col.1. fol.119.* Con.
d.cap.19.num.9.& cap.21.num.7.vers.secundus casus.
Etiamsi instrumentum produceretur post conclusum
in causa. Afflict. *decision.271.* Parlad. *rerum quotid.*
89 *lib.2.cap.17. num. 2.* Vnde licèt præsumptio legali-
tatis stet pro Notario originario, & pro instrumen-
to; tamen si subscriptio negetur, & illa non com-
probetur, remanet instrumentum sine vlla auctori-
tate, & fidei illius omnino detrahitur, Angel. *in
auth. de hered. & falcid. §.hinc nobis, num.31.vers.&
secundum hoc nota,* Crauet. *cons.150. num.1. & con-
sil.122.num.10.* Ioseph. Ludou. *decis.115. num.15.
& 16.* Guid. Papæ *decis.404. num.1.* Lancel. Gallia
videndus *vbi suprà,* & nobis extat expressè statutum
l.115.& 116.tit.18.part.3.
90 Quartò respondetur, quod licèt signum & subscri-
ptio Notarij vera essent, & contra illa nihil oppo-
ni posset, adhuc testimonium productum, verifica-
tionibus narratiuæ in eo minimè insertis, sed asser-
tione simplici tantum facta de illa coram se iustifi-
cata, nihil probaret, vt docet Angel. *in l. si donatio,
C. de donat.* Socin. *in auth. si quis in aliquo instru-
mento, vers. quartò limita, C. de edendo,* vbi Ias. *n.7.
& cons.155.n.12. cum seqq. lib.4.* Franc. Bec. *consil.5.
n.5.* Afflict. *decis.48.n.2.*ibi: *Et pro hac benè bene-
facit quod dicit Angelus, quod si Notarius dicit, prout in
contractu per me facto continetur, non probat, quia No-
tarius non est rogatus de hoc. Et facit quod tradit* In-
nocent. *in cap. quoniam contra, de probat. quod si No-
tarius diceret in instrumento, prout constat in quodam
instrumento procurationis facto per manus mei Nota-
rij, non probat illam procurationem,* &c. idem tenet
Surd. *decis.131. n.3.* subdens procedere supradictam
resolutionem etiamsi dicat, vt constat tali instru-
mento per me Notrtium, etiamsi agatur de re, quæ
fuerit recenter gesta: & rationem reddit, quia No-
tarius asserendo vt suprà, deponit vt testis, ideo
tanquam vnicus, & non iuratus non probat: sub-
scribit post multos Ferentil. *ad decis. Buratti 95.*
91 *num.8. lit.B,* vbi latè probat, quod attestatio Nota-
rij de præterito, quamvis concerneret actum à se
ipso gestum, non probat. Est etiam ad id celebris de-
cisio Rotæ apud Farin. *decis.139. n.6. tom.1.crimin.*
ibi: *Preterea assertio illa Notarij non videtur afficere
fororet, cùm attestetur de pertinentibus ad officium, re-
ferendo dicta Arreadatarij. Nam si Notario non credi-
tur dum attestatur in instrumento de actu à se gesto,
minùs erit illi credendum de alieno facto, nec vis testi
hoc esse tribuendam, quia nec receptus, nec iuratus, &
singularis,* &c.
92 Quintò respondetur, quod licèt assertæ iustifica-
tionis narratiuæ instrumentum prædictas non pate-
retur nullitates, adhuc constando quod olim falsis
testibus probata fuerit, poterit non contrarium pro-
bari, vt in specie resoluit Sanchez *d. lib.8. disp.21.
num.33.*ibi: *Quod si in foro externo veritas precum in
dispensationibus allegata probetur falsis testibus, quan-
do postea constaret veritas, censenda est ea dispensatio
irrita, nec obstat Iudicem inuenisse ita esse, atque ita vi-
detur verificari clausula, Si ita inueneris, quia fundatur
in falsa præsumptione:* sic Petr. Ledesma *in sum. Sa-
crament. vbi de matrim. cap.27. diffic. vlt.* atque idem
intellige etiamsi testes illi veri essent, quia putabant se
93 *verum testari,* &c. Veritas enim quocunque tempore
apparet, præualere debet, *l. præscriptione, C. si con-
tra ius, vel vtil. publ. l. & si non cognitio, Cod. eod. simul.*
quia semper veritas præferenda est opinioni, & repo- 94
tationi, *cap. cùm Bertoldus, vers. licèt, de re iudic.
cap. consuetudo 8. dist.* Cardin. Mantic. *de coniect.
vltim. volunt. lib.12. tit. vlt. n.4.* Rota *decis.687.n.20.
in fine, apud Farin. part.2. recentior.* & omne illud, 95
quod à veritate deficit, subreptitium est. Sanchez *d.
lib.8. disp.21.n.41. in med.*
Nec etiam obstat euidentia diffamationis, quæ ex 96
processu criminali de stupro facto emanauit, quasi
ex sola hac notitia innupta remaneret Lauta, & nul-
lus ob id inueniretur, qui eam vellet in vxorem du-
cere; quia vt melius huic obiectioni respondere va-
leam, distinguendum duxi quatuor diffamationis;
seu infamiæ genera, quæ in hac materia considera-
ri poterant. Primum potest esse, quod ex conuersa-
tione ortum habuerit, dummodo frequens, suspecta-
que fuerit, & inter subiectos habiles ad coëundum,
vt ponderauit Dec. *cons.368. num.2. ad fin. part.2.*
ibi: *Et tempore dicti redditus Catharina habebat qua-
tuordecim annos, & sic bene probat quod erat in ætate
legitima, quando dictus de Fabriano conuersabatur
cum dicta Catharina vt cum eius vxore, meritò ex ta-
li conuersatione inductum est matrimonium,* &c. & eo
non citato idem tenet Sanchez *d. lib.8. cap.19. n.10.*
ibi: *Vel ex frequenti, suspectaque conuersatione cum
ipso,* &c. & ibi, *vel incontinentia, ex eo quod iuuenes
sint,* &c. Sed hoc non potest locum habere in no-
stro casu, quia Laura ob minorem ætatem, quæ no-
nem annos non excedebat, non erat apta vt carnali-
ter posset cognosci, nec ostenditur quod conuersatio
cum Francisco eius auunculo in tam tenera ætate
suspicionem malam induceret.
Secundum est quod irrogatur per sententiam, vel 97
ipso facto in casibus in quibus Iure cauetur dumta-
xat, ad not. per Nicol. Garc. *de benefic. part.7. cap.8.
numer.10.* sed nec hoc Lauram comprehendit, quia
non fuit condemnata de crimine quod infamiam
irrogaret, ex Bald. *in l.1. num.3. ff. de his, qui notan-
tur infam.* Mascard. *de probat. conclus.896. num.16.*
Nec illi debet imputari culpa aliqua ob stuprum per 98
vim commissum, cum illud violenter passa fuerit, *ad
l. vim passam, & l. vxor, §. si quis planè, ff. de adult.
& l. fœdissimam, C. eod. tit. cap. proposito, 31. quæst. 5.*
Clar. *in pract. §.fin. quæst.60. sub vers. quæro modò,*
Menoch. *de arbitr. lib.2. casu 354. à n.3.* Tiraquel.
de pœnis temper. causa 36. num. 5. Farin. *in praxi crim.
quæst.97. num.18.* nam coacta voluntas quoad pœ- 99
nam diffamationis non est voluntas, idem Farin. *ci-
tato loco, n.16.* ibi: *Et est ratio, quia coacta voluntas
quoad pœnam non est voluntas, l. velle non creditur, &
ibi gl. in fine,* Dec. *n.1.* Cagnol. *etiam n.1 ff. de regul.
Iuris, text. in cap. sacris, & ibi communiter omnes, de his
quæ vi, metusve causa fiunt, dum ibi dicitur, quod con-
ctus magis pati, quàm agere dicitur: item text. in l.
scientiam, §. qui cum aliter, ff. de liberali causa,* Me-
noch. *de arbitr. lib.2. casu 454. n.8. cum seqq.*
Tertium est, quod ex infamia facti contrahitur. 100
Dicuntur enim infames infamia facti, quos Iura non
dicunt infames, & sic qui non numerantur *in leg.1.
ff. de his, qui not. infamia;* sed tamen commiserunt
tale quid, propter quod communiter eorum opi-
nio, fama, & existimatio remanet læsa, & grauata
apud bonos & graues viros, latè Farin. *in praxi crim.
part 2. quæst.56. n.6.* ibi: *Tertia sit conclusio,* Nicol.
Garc. *de benefic. part.7. cap.8. n.12.* ibi: *Infamia facti
est cùm quis est notatus de aliquo crimine apud bonos &
graues, seu cùm opinio alicuius grauata est apud bonos,
& graues super aliquo crimine, seu peccato,* &c. Bona-
cina *tom.2. circa 8. præceptum Decalogi, disp.10. q.2.*

puncto 5.

puncto 5. num. 4. Ego ipse de offitio, & potest. Episcopi, part. 2. alleg. 43. num. 17. hæc autem opinio, quæ de Laura habebatur, non est grauata apud bonos, & graues viros, tum ob teneram ætatem, tum etiam ob vim sibi illatam, & alias circunstantias, quæ in hoc negotio occurrerunt, vt satis, superque per testes probatum fuit.

101 Quartum quod oritur ex successu, minùs hîc verificatur, cùm probetur plures viros nobiles, & diuites eam in vxorem petiisse, nec illis impedimento fuisse stuprum huiusmodi; vnde si illo non obstante potuit Laura competenter nubere, benè sequitur quod diffamata non erat, ad not. per Sanchez de matrim. lib. 8. disp. 19. n. 10. finis enim actus expectandus est, l. diximus, ff. de excusat. tutor. Euerard. in topicis legalib. loco 100. Tiraquel. de retractu lign. ad finem tit. n. 18. 19. & 23. & exitus acta probat, l. quidam, ff. de rebus dub. l. rem non nouam, in fine, C. de iudic. cum aliis adductis per me axiom. 87.

ARTICVLVS II.

Matrimonium contractum per vim & metum, seu nimias persuasiones, aut importunas preces, à personis quibus debetur magna reuerentia illatas, est nullum.

102 PRo præsentis articuli faciliori resolutione in facto præsupponendum est, Lauram patre & matre carentem in ætate tenera trium, vel quatuor annorum sub potestate eius materteræ sorore dicti Francisci remansisse, adeò obedientem suis mandatis, vt præ terribili conditione nunquam illi resistere ausa fuerit, quæ cœpit Lauram solicitare, vt cum Francisco eius fratre in matrimonium se collocare vellet, sed ea resistente, & suo voto, & desiderio annuere nolente, matertera præfata non semel, sed sæpè sæpiùs verberibus, minis, nimiis persuasionibus, & importunis precibus cum terribilitate eam ad contrahendum cum fratre compellere non destitit, & cùm adhuc esset quindecim annorum, de facto per vim & metum tale matrimonium cum præfato, eadem matertera solicitante, mandante, & cogente contraxit.

103 Secundò in Iure præsupponendum est, minorem metum sufficere in fœmina ad annullandum matrimonium, quàm in viro, & moliò minorem quando fuerit teneræ ætatis, & imbecillis, vel fragilis animi, l. 3. ff. ex quibus causis maior. Nauar. in man. cap. 22. n. 51. ibi: Sextum quod etiam omnis rectus Iudex considerans in alio genere metus, non solùm obiectum, sed etiam circunstantias fortitudinis, vel fragilitatis, non solùm sexus, vt dixit prædicta gloss. sed etiam ætatis, innatæ magnitudinis, vel paruitatis animi, &c. Menoch. de arbitr. casu 135. n. 4. ibi: Iudex ergo noster prudens ac diligens iustum metum arbitrabitur iuxta personarum qualitatem, &c. & ibi: Nam minor metus cadit in fœminam, quàm in virum, &c. Sanchez de matrimon. lib. 4. disp. 3. n. 4. & disp. 17. n. 2. propè fin. ibi: Respectu fœminæ, aut meticulosi adolescentis ex subiecti qualitate metum ex genere leuem dici interdum in foro conscientiæ grauem respectiuè, & esse cadentem in virum constantem, reddereque matrimonium irritum, &c. Gutier. in simili tract. de matrimon. cap. 77. num. 2. ibi: Minor autem metus desideratur in fœmina, quàm in viro; fœminæ namque suaptè natura sunt valdè imbecilles. Et indè adiungit: Et in terminis quod minor metus sufficiat in fœmina ad annullandum contractum matrimonij, & ad rescindendos alios contractus, quàm in viro, tenet gloss. in cap. cùm locum, verb. metum, de sponsalib. & ibi communiter Doctores, Cou. de spons. part. 2. cap. 3. §. 4. num. 2. & 3. Xuar. alleg. 24. num. 5. Gregor. Lopez l. 15. tit. 2. part. 4. in gloss. verb. todo, &c. Seraphin. dec. 771. num. 4. ibi: Ideò minor metus sufficit in casu isto, cum hic concurrant duæ qualitates, in quibus minor metus sufficit, nempe sexus, & ætatis, &c. Rota dec. 779. num. 9. part. 1. recentissim. aliàs in posthumis Farin. ibi: Propter quam teneram eius ætatem minor metus exigitur, &c. Ioan. Garcia de nobilit. gloss. 17. num. 33. Farin. fragment. crimin. part. 2. verb. Metus, num. 74. cum seqq. Gregor. XV. dec. 336. num. 24. Gabr. Pereyra Lusit. dec. 30. num. 8. ad med. D. Noguerol post hæc scripta à me visus, alleg. Iuris tom. 1. alleg. 29. num. 69.

Tertiò, etiam in iure præsupponendum est, Matrimonium metu celebratum ipso iure esse nullum, vt per Doctores communiter in cap. 2. de his quæ vi, & in cap. cùm locum, de sponsalib. & in cap. veniens, el 2. eod. tit. Petr. de Barbob. consil. 24. n. 3. inter consilia Matrimon. col. 1. Menoch. de præsumpt. lib. 3. præs. 4. à n. 1. Sanch. de Matrim. lib. 4. disp. 11. à num. 16. Gutier. in simili tract. cap. 77. n. 21. Farin. fragm. crimin. p. 2. lit. M, num. 25. Marta in votis nouissim. dec. voto 64. n. 2. cum aliis citatis per me voto 1. num. 14. 104

Quartò etiam in iure præsupponendum, quod quando agitur de annullando matrimonio metu celebrato, non requiritur actualis compulsio, sed sufficit quod sic contrahens iustè timeret, ne compelleretur, vt est text. in l. si nouissimè, ff. quod falso tut. authore, ibi: Quid enim si metu compulsus, aut metuens ne compelleretur, &c. l. 1. §. quæ oneranda, vbi Barr. ff. quarum rerum actio non detur, Hippol. Riminald. cons. 77. num. 29. inter Matrimonialia Zileti, Burg. de Paz consil. 25. num. 73. Molfes. ad consuet. Neapol. tom. 2. p. 8. quæst. 3. num. 5. cum seqq. Rota coram Buratto decis. 86. n. 2. & 3. & decis. 213. n. 5. & 6. D. Noguerol post hæc scripta visus d. allegat. 29. num. 84. Euerard. consil. 4. num. 23. tom. 1. inter dicta Matrimon. Zileti, Franc. Monald. consil. 51. num. 32. cum seqq. lib. 2. Viu. decisione 34. numer. 7. lib. 2. Gutier. consil. 16. num. 5. & consil. 40. num. 1. & 3. Valenzuela consil. 29. num. 52. num. 1. & consil. 173. num. 64. tom. 2. Seraph. decis. 863. num. 3. ibi: Paria enim sunt quod quis compellatur, vel quod compelli possit, & Gregor. XV. dec. 274. n. 18. Sigism. à Bononia de elect. Prælat. Regul. dub. 54. num. 15. vbi, quod iusta & probabilis suspicio metus habetur pro metu. Marta dict. voto 64. num. 10. Farin. d. lit. M, num. 26. vbi ampliat non solùm si Matrimonium fiat ex metu, sed etiam ex præsumptione metus, Ego ipse d. voto 1. num. 128. cum seqq. 105

Quintò, etiam in iure præsupponitur, metum esse quandam voluntatis passionem contra naturam, vt dicit Bald. in rub. de his quæ vi, in Decretal. num. 6. D. Noguerol post hæc scripta visus, tom. 1. alleg. Iuris, alleg. 29. num. 13. & facere quendam recessum animi, & fugam, idem Bald. num. 8. & in fine ait: Metus ergo est participatio duarum qualitatum, scilicet voluntatis, & noluntatis, cuius affectus declinat ad nolle, & effectus declinat ad velle; quòd voluntas meticulosa est quædam tacita contradictio, & magis accedit dissensui quàm consensui: porrò metus est passio animæ rationalis, & qui patitur, sanus non est. Idem Bald. in cap. super hoc, de renunciat. n. 3. vers. & nota, & in cap. cum terra 14. num. 6. de elect. & in cap. cum inter R. n. 5. eodem tit. vbi eleganter Marches. de commissionib. p. 1. cap. 1. de commiss. Signaturæ gratiæ diuersi n. 452. cum seq. in vlt. impr. 106

107 Vnde cùm metus sit difficilis probationis, tam ex parte illum patientis, cùm in eius animo sit reconditus, l. 1. ff. de eo, quod metus causa, quàm ex parte

metum inferentis, cùm secretò, & clam inferatur,
gloss. in l. metum, C. eod. tit. & in verb. ignorant, in l.
1. em si cum exceptione, §. in hac, ff. eod. D. Noguerol.
post hæc scripta visus, alleg. Iuris tom. 1. alleg. 29.
num. 15. Andr. Gail. lib. 2. obser. 93. num. 19. Menoch.
de arbitr. casu 116. n. 17. Honded. cons. 29. num. 21.
108 lib. 1. Valenz. d. cons. 29. n. 40. tom. 1. Seraphin. de-
cis. 818. num. 3. Rot. apud Farin. decis. 141. num. 1.
lib. 2. crimin. cùm sit de his, quæ fiunt occultè, ex ad-
ductis per Valenxuel. cons. 173. n. 71. tom. 2. Ideo
iodiciis, coniecturis, præsumptionibus, & argumen-
tis probari potest, Bald. in d. rub. de his qua vi, n. 2.
& n. 8. ibi: Metus probatur per verisimilia, & con-
sueta, nam arbitrium Iudicis, in quo hoc versatur, natu-
ralibus conuenire debet. Et per actum à verisimili, idem
Bald. cons. 164. n. 5. vol. 3. Rota d. decis. 241. n. 2.
& decis. 260. num. 1. apud Farin. lib. 2. criminal. vbi
dicitur metum coniecturis probari ad infringendum
matrimonium, Gail. lib. 2. obseruat. 93. num. 18.
Boër. decis. 101. n. 3. Farin. d. lit. M, n. 181. Marta
d. voto 64. num. 5. Fontanel. de pactis nupt. tom. 1.
claus. 7. gloss. 2. p. 5. n. 39. Pereira de Castro Lusit.
decis. 30. n. 8. Menoch. cons. 1. num. 273. vol. 1. & de
arbitr. casu 116. n. 17. & casu 136. & de præsumpt.
lib. 3. præs. 126. n. 9. Mascard. de probat. conclus. 1056.
num. 1. cum seqq. Seraphin. decis. 771. num. 1. & 2.
Carol. de Grassis de exception. except. 11. de metu, n. 50.
Castil. controuers. lib. 3. c. 1. n. 68. cum seqq. Greg. XV.
dec. 3 4. num. 1. & 2. D. Noguerol post hæc scripta
109 visus d. alleg. 29. num. 15. Illud enim quod facilè pro-
bari non potest, argumentis & indiciis probari va-
let, l. nominis, §. à Barbaris, ff. de re militari, Honded.
eod. loco, Seraph. decis. 771. n. 2. Ioan. Francisc. à
Ponte cons. 44 n. 17.
110 Hinc plures ex citatis colligunt, quod tali casu
probatio testium domesticorum habetur efficacior,
Gregor. Lopez gloss. 2. tit. 26. part. 6. Surd. de aliment.
tit. 6. quæst. 13. n. 9. Valenzuel. consil. 173. n. 75. ex
eadem ratione inferentes, per testes singulares pro-
bari metum, Crot. in l. stipulatio hoc modo concepta,
num. 75. vers. quartò & vltimò, ff. de verbor. obligat.
Grammat. decis. 5. n. 15. Boër. decis. 101. num. 9.
Andr. Gail. commun. tit. de testib. concl. 2. n. 56. Mo-
rot. resp. 95. n. 5. Surd. cons. 895. n. 26. Ioan. Garc.
de nobilit. glos. 17. n. 32. Valenzuela cons. 29. n. 41.
tom. 1. & d. cons. 173. num. 74. Greg. XV. decis. 326.
num. 47. & decis. 374. n. 20. Farin. de testib. quæst. 64.
num. 276. Marta d. voto 64. num. 4. Grassis d. ex-
cept. 11. n. 48. ad finem. Fontanel. d. gloss. 2. part. 5.
n. 81. D. Noguerol d. alleg. 39. n. 16. Rota d. decis.
241. num. 33. & decis. 260. n. 21. & 22. lib. 2. crimin.
Farin. d. decis. 779. n. 1. & 7. p. 1. recentissim. aliàs in
posthumis einsdem Farin. Quod procedit etiamsi es-
sent inhabiles, & qui aliàs non admitterentur, Alex.
cons 575. n. 11. & 12. lib. 2. Gregor. XV. decis. 149.
n. 4. & 10.
111 Et tandem dicit Ias. in l. de pupillo, §. si quis ipsi
Prætori, ff. de noui operis nunciat. quod quando à com-
muniter accidentibus probatio est difficilis, sufficit
probare per coniecturas, & sufficiunt probationes,
quæ aliàs tanquam imperfectæ rejicerentur, & quod
ratione difficultatis sufficit præsumptiua probatio,
& ex præsumpta opinione, & plura ad materiam
pertinentia adducunt Boër. decis. 101. num. 8.
Ceuall. commun. contra commun. quæst. 825. n. 50.
112 Honded. cons. 29. n. 21. cum seqq. Surd. decis. 194.
num. 22. cum seqq. Paris. de resignat. benefic. lib. 13.
quæst. 1. n. 99. cum seqq. Monter. in responso pro vxo-
ris amita, part. 1. n. 52. cum seqq. & part. 2. ex n. 19.
Alex. Trentacinq. var. resolut. lib. 1. tit. de his qua vi,
resol. 1. num. 16. cum seqq. Thesaur. lib. 1. quæst. forens.
quæst. 51. n. 22. Rot. d. decis. 260. n. 20. apud Farin.
lib. 2. crimin. Vnde Cuman, quem refert & sequitur
Boër. d. decis. 101. num. 9. resoluit probari metum
cum vno teste de visu, & alio de auditu, de quo
etiam Honded. d. cons. 29. n. 35. Mascard. de probat.
concl. 1057. n. 7. Ioan. Franc. à Ponte cons. 11. n. 24.
cum seqq. lib. 2. Fontanel. de pactis nupt. tom. 2.
claus. 7. gloss. 2. p. 5. n. 82. & 83. D. Noguerol post
hæc scripta visus allegat. Iuris tom. 1. alleg. 29. n. 18.
Monter. d. resp. p. 1. num. 108. Surd. cons. 513.
numero 4. ex numero 31. cum seqq. vbi latè probat
metum sufficienter probari vnico teste de visu, &
altero, qui vidit virum exeuntem de cubiculo cum
pugione euaginato, Anton. de Gama Lusit. decis.
347. incip. In materia metus, n. 2. vbi tenet ad pro-
bandum metum sufficere vnum testem, qui mulie-
rem vidisset verberari à viro, & alios, qui lacry-
mosam, ac fugientem de domo mariti mulierem vi-
derunt.

His ita in pacto, & in iure breuiter præmissis,
euidens, fit vim & metum in præsenti casu probari
legitimis & concludentibus probationibus, oimiis
& continuis persuasionibus, ac importunis precibus
etiam à persona illatis, cui magna debebatur reue-
rentia.

Metus legitimis, & concludentibus probatur documentis.

§. I.

Metus ad effectum, de quo agitur, quatuor te- 113
stibus probatur illatos Lauræ, dicentibus vi-
disse materteram cogentem illam cruciatibus, ver-
beribus, & colaphis matrimonium contrahere, ex
quo infertur ad illius nullitatem, vtpote quia defi-
cit consensus, tanquam causa efficiens, cap. sufficit,
27. quæst. 2. capit. cùm apud, capit. cùm locum, capit.
tua, de sponsalib. Concil. Trident. sess. 24. de reformat.
matrim. capit. 1. Gutier. de matrim. cap. 46. num. 1.
Francisc. Basil. à Ponte eod. tract. lib. 2. cap. 1. cum
seqq.

Quæ quidem probatio facta per illos quatuor 114
testes est exuberans, cùm duo tantùm sufficiant in
causa matrimoniali, siue masculi, siue fœminæ sint,
& siue de coniungendo, siue de separando matrimo-
nio agatur, capit. super eo, el 2. vbi Abb. numero 2.
de testib. Henric. Boich. in capit. quoniam, numero 2.
eod. tit. Socin. iun. cons. 31. num. 13. & seqq. vol. 2.
qui hanc opinionem communem, & eam quotidie
seruari testatur, latè Franc. Monald. cons. 5. n. 81.
cum seqq. vol. 2. Imò sufficiat vnus testis de visu, 115
simul cum fama per plures testes probata, Bald.
cons. 162. lib. 4. Alciat de præsumpt. reg. 3. præs. 7.
numero 5. in fine, vbi etiam dicit, metum probari
per vnicum testem, iuncta aliqua alia præsumptione,
Boër. decis. 101. num. 9. Cardin. Tusch. pract. con-
clus. tom. 5. verb. Metus, conclus. 224. n. 11. Mascard.
de probat. concl. 1053. numero 7. vbi de vnico teste
cum aliis deponentibus de auditu, Honded. cons. 29.
numero 35. vol. 1. Franc. Monald. cons. 5. num. 9.
& 10. p. 2. Rota decis. 779. num. 8. apud Farin.
in posthum. part. 1. idem Farin. d. part. 2. lit. M,
num. 170.

Et quamuis non defuerint, qui in casu matri- 116
moniali requirant, vt testes sint personæ legales, &
omni exceptione maiores, præcipuè cum deponunt
contra matrimonium, cap. 1. ad med. de consang. &
affinit. Conar. de sponsal. p. 2. cap. 8. n. 7. & 8. Ste-
phan. Gratian. discept. forens. tom. 4. cap. 754. n. 44.
Nihilominus tamen vbi nullitas procedit ex de-
fectu

factu consensus, sufficiunt quicumque testes, etiamsi
117 non sint personæ legales. Purpur. *consil.* 579. *n.* 11.
Ego ipse *d. voto* 1. *num.* 82. admittunturque qui aliàs
non admitterentur, Alexand. *consil.* 156. *n.* 15. *lib.* 5.
Honded. *cons.* 29. *num.* 24. *lib.* 1. Monald. *d. consil.* 5.
n. 96. Rota *decis.* 147. *n.* 4. *&* 19. apud Farinac. *part.* 1.
recent. Ego ipse *dicto voto* 1. *n.* 82.

118 Et probatio metus facta per duos testes, vel cum
vno de visu, & aliis deponentibus de fama, seu audi-
tu, præferri debet pluribus aliis, etiam quod mille
essent, deponentibus de libera voluntate. Dec. *in l.*
omnibus causis, *n.* 8. *ff. de reg. iuris*, vbi post alios hanc
reddit rationem, quia scilicet testes deponunt de acti-
bus positiuis metum inferentibus, putà minis, verbe-
ribus, & similibus, quæ sensu corporis percipiuntur:
alij autem deponunt de secreta voluntate. Anton.
Gabr. *commun. tit. de testib. concl.* 4. *n.* 15. Mandel. *con-*
sil. 77. *n.* 12. Menoch. *de præs. lib.* 3. *præs.* 126. *num.* 31.
Grat. *resp.* 43. *n.* 14. *lib.* 2. Pacian. *de probat. lib.* 1. *c.* 54.
n. 24. Ponte *consil.* 11. *n.* 24. *lib.* 2. Mascard. *de probat.*
concl. 1053. *num.* 1. *cum seqq.* Gutier. *consil.* 14. *n.* 9. *&*
consil. 16. *num.* 14. Thesaur. *lib.* 1. *quæst.* 51. *num. fin.*
Carol. de Graff. *except.* 11. *num.* 41. Ioan. Vincent. de
Anna *allegat.* 115. *num.* 5. Pereira de Castro *dict. de-*
cis. 20. *n.* 7. *ad med.* Gama *Lusit. dec.* 346. *n.* 6. Alexand.
Trentacinq. *var. resolut. lib.* 1. *tit. de his quæ vi, resol.* 1.
num. 17. Sanch. *de matrim. lib.* 4. *disp.* 27. *num.* 1. Farin.
d. lit. M, *n.* 172. Arnold. de Reiger *in thesauro Iuris*,
verb. Metus, *num.* 7. D. Noguerol post hæc scripta à
me visus *allegat. Iuris tom.* 1. *allegat.* 29. *a.* 62.

Metus nimiis, & instantissimis suasionibus, & importunis precibus à personis, quibus debetur magna reuerentia, illatus probatur.

§. II.

119 PErsona per suasionem instantissimam inducta ad
contrahendum, dicitur contrahere per vim & me-
tum, *l.* 1. *§. fin. ff. de seruo corrupto*, ibi: *Persuadere est*
plusquam compelli, & cogi sibi parere, &c. *leg. cum* 5.
Cod. de apostat. ibi, *qui seruum, siue ingenuum inuitam,*
vel suasione, &c. *l.* 1. *C. de petit. bonor.* ibi, *inuerecunda*
petentium insinuatione constringimur, &c. Paul. Ca-
streos. *consil.* 174. *num.* 1. *vers. hæ autem persuasiones*,
vol. 1. vbi ad rescindendam renunciationem factam
à filia ponderat persuasionem, solicitationem, calli-
ditatem, & machinationem patris, Sanch. *d. lib.* 4.
disp. 7. *num.* 5. Carol. de Grassis *de except. except.* 11.
numer. 79. Anton. Cotonel. *de absolatione iuram.*
p. 4. *casu* 3. *num.* 112. *&* 113. Castill. *lib.* 3. *controuers.*
cap. 1. *num.* 119. Rota *decisione* 242. *num.* 8. apud Fa-
rin. *lib.* 2. *crimin.* Valenzuela *tom.* 2. *consil.* 173. *n.* 60.
cum seqq. D. Noguerol post hæc scripta visus, *allegat.*
120 *Iuris tom.* 1. *alleg.* 39. *num.* 69. Et de precibus impor-
tunis, quod inducāt iustum metum, si sint superioris,
qui potest esse terribilis, ea text. vbi gloss. notabilis
in l. 1. *C. vbi Rector prouinciæ*, Ponte *decis.* 3. *num.* 12.
qui multos refert, & paria sunt obtinere per impor-
tunitatem, & obtinere per metum, Petr. Pechius *de*
testam. coniug. lib. 1. *cap.* 3. *numer.* 4. *cum seqq.* Va-
121 lenzuela *consil.* 29. *num.* 31. *tom.* 1. Vnde nimia im-
portunitas, & instantissimæ, & importunæ preces,
sicut metus, annullant matrimonium, vt eleganter
consuluit Angel. de Vbaldis *consil.* 46. *num.* 4. *tom.* 1.
inter consilia Zilleti, ibi: *Accedat etiam ad hoc quod*
nimia importunitas infert ad actus inualiditatem sicut
metus. Et paulò inferiùs: *Ergo sequitur quod impor-*
tunitas mulieram de domo facta dicta Helena reddit
dictum assertum matrimonium inutile, &c. Idem probat
Martin. de Gattaris *inter eadem consilia matrim. d.*
tom. 1. *consil.* 15. *n.* 16. Crauet. *consil.* 461. *numer.* 11.
vol. 3. ibi: *Persuasio enim vim coactionis habet*, &c.
Ioan. Baptista Ferret. *consil.* 296. *num.* 17. *&* 18. ibi: 122
Per quæ iura patet, quod nimia persuasio per quam
persona inducitur ad contrahendum, habetur loco com-
pulsionis, & coactionis, & consequenter quod tollatur in
puella plena securitas, & liber consensus contrahendi,
quinimò etiam rogationes, & preces importunæ sororis,
& Francisci eius mariti, vt contraheret cum Bartho-
lomæo, æquiparantur metui ad actus rescissionem, &c.
Nald. *in sum. verb. Metus*, *num.* 4. Bobadil. *in sua*
politica, *lib.* 2. *cap.* 10. *num.* 73. Castill. *controuers.*
lib. 3. *cap.* 1. *num.* 105. *cum seqq.* Sigism. à Bononia
de elect. Prælat. Regular. dub. 54. *numer.* 9. *in fine*,
vbi addit non quascunque preces assiduas dici im-
portunas, sed quæ sunt instantissimæ, & sæpiùs re-
petitæ, & inculcatæ. Franc. Monald. *d. consil.* 5. *n.* 47.
& 48. Rota coram Gregorio XV. *decis.* 326. *nu-*
mer. 3. ibi: *Concurrunt importunæ & continuæ persua-*
siones, quibus nomine patris solicitabatur tam à nouer-
ca, quàm à quodam Sacerdote, quæ sufficiunt sine minis,
& verberibus, &c. Basil. Pont. *de matrim. lib.* 4. *cap.* 5.
numer. 17. ibi: *Huius sententiæ non aliud fundamen-*
tum est, nisi quia spectata natura ipsa rei, & rationis
iudicio, adeò grauem molestiam inferunt instantissimæ
preces, vt meritò mouere debeant virum constantem
ad aliquid efficiendum: si enim metus cruciatus ali-
cuius corporalis est cadens in virum constantem,
grauior cruciatus animæ est instantia precum assi-
dua, &c.

Et hoc tanto faciliùs & certiùs procedit, quando 123
persuasiones huiusmodi factæ sunt per personam,
cui debetur reuerentia, vt in nostro casu, sicut cen-
suit Rota coram Gregorio XV. *dict. decis.* 326. *n.* 13.
& 14. & colligitur ex his quæ congerit Sanch. *de*
matrim. lib. 4. *disp.* 7. in terminis Sigism. à Bononia
de elect. Prælat. Regular. dub. 54. *n.* 9.

Sic etiam in metu reuerentiali, probatis minis 124
illius, cui reuerentia debetur, non est necesse aliàs
probare quod minans sit solitus minas exequi, vt per
Thesaur. *qq. forens. lib.* 1. *quæst.* 52. *num.* 5. Alex.
Trentacinq. *d. tit. de his quæ vi*, *n.* 7. Farinac. *dict.*
verb. Metus, *num.* 95. Grassis *d. except.* 11. *num.* 15.
Castill. *d. lib.* 3. *cap.* 1. *num.* 153. Rota coram Buratto
decis. 205. *num.* 13. *tom.* 1. & nouissimè apud Theodo-
sium de Rubeis *singularium Rotæ tom.* 1. *pag.* 320. *col.* 2.
ibi: *Quod communis & vera est illa opinio quod ma-*
trimonium sit nullum si contractum fuit propter metum
reuerentialem, & præcesserunt verbera, vel minæ. Et
quod non requiratur strictè illa tria de magno peri-
culo, de potestate inferentis, & quod sit solitus exequi
minas: tum quia Doctores simpliciter tradant istam
conclusionem, quæ esset imperfecta si adhuc requirerentur
illa tria requisita: tum quia metus reuerentialis nihil
operaretur, &c.

Et secundùm alios metus reuerentialis est mul- 125
tùm considerabilis, quia nimia reuerentia accedit ad
metum, *leg.* 1. *§. quæ oneranda*, vbi Bartol. *ff. quarum*
rerum actio, cum citatis à Valenzuela *cons.* 173. *nu-*
mer. 65. *&* 66. *tom.* 1. & sufficit solus metus re-
uerentialis ad exclusionem consensus, *leg. pen. ff. de* 126
furtis, Franc. de Aretio *consil.* 14. *n.* 8. Valenz. *d.*
consil. 173. *n.* 68. Auctoritas enim & dignitas per- 127
sonæ etiam absque consummatione aliqua tribuit iu-
stam causam metus reuerentialis, *l. cùm verò*, *§. ap-*
paret igitur, *ff. de fideicom. libert.* Franc. de Aretio
consil. 14. *num.* 11. vbi *add. lit. A*, Mandel. *consil.* 77.
num. 1. Valenz. *d. consil.* 173. *num.* 69. Sed quia mate-
ria est valdè dubia, & controuersa, an minæ in his 128
terminis

terminis interuenire debeant, & quæ sufficiant, vide Grammat. dec. 18. num. 17. Crot. in repet. l. stipulatio hoc modo concepta, ff. de verb. obligat. num. 68. & 69. tom. 6. repetit. Ozasch. decis. 79. num. 2. ad fin. Surd. decis. 194. num. 24. & 25. & cons. 367. num. 23. & 24. lib. 3. Ioan. Baptist. Costa in tract. de facti scient. & ignor. cent. 2. distinct. 91. num. 5. & 7. Cæs. Manent. cons. 27. num. 45. & 46. & cons. 28. num. 8. Marta in votis nouiss. decis. vnic 60. num. 10. Farin. in praxi crimin. quæst. 35. n. 27. Grass. d. except. 11. n. 49. & num. 102. Thesaur. quæst. forens. lib. 19. quæst. 51. num. 5. Verall. decis. 221. num. 9. p. 2. D. Noguerol post hæc scripta visum d. alleg. 39. num. 79. Monter. in resp. pro vxoris amita, p. 1. num. 61. Cardin. Tusch. practic. conclus. tom. 5. lit. M, concl. 215. num. 9. Rota apud Farin. decis. 460. num. 9. & 10. tom. 2. consil. crimin. Sigism. à Bononia de elect. Prælat. Reg. dub. 54. num. 6.

129 In nostro casu concurrunt plures circumstantiæ quæ ipsas minas, vel persuasiones de per se solas sufficienter qualificant, veluti quando emanant à persona asperæ, & terribilis conditionis, Crot. in d. l. stipulatio hoc modo concepta, n. 67. cum seqq. Angel. in §. quadrupli, Instit. de action. num. 11. vers. non obstat dictum Baldi, Capic. decis. 159. num. 32. Menoch. cons. 1153. n. 43. lib. 12. Thesaur. d. q. 51. num. 9. lib. 1. forens. Monter. in resp. pro vxoris amita, p. 1. num. 56. Anton. Coronel. in tract. de absolut. iuram. p. 4. casu 5. num. 110. & 111 Sanch. d. lib. 4. disp. 6. n. 11. Castill. d. lib. 3. cap. 1. n. 156. cum seqq. Cancer. var. resol. lib. 3. cap. 1. n. 88.

130 Vel quando procedunt à persona, cui debebatur reuerentia; nam licèt non defuerint qui existimauerint solam reuerentiam non inducere metum, qui caderet in constantem virum, quorum meminere Roman. cons. 96. num. 27. Gaspar Anton. Thesaur. quæst. forens. q. 51. num. 3. Suar. tom. 3. de Relig. lib. 6. cap. 4. num. 16. Sigism. à Bononia de elect. Prælat. Regul. dub. 54. num. 5. & ex diametro contrarium sustinuerint multò plures, prout eos referunt Cabreros in tract. de metu, lib. 2. cap. 19 num. 74. Antonin. Diana var. resolut. part. 3. tract. 5. miscel. resol. 20. nihilominus tamen illud est apud omnes, qui meliùs de hac re senserunt, certissimum, reuerentiam cum terribilitate personæ sufficere pro iusto metu, Gregor. XV. decis. 326. num. 12. & decis. 374. num. 16. Sigism. de Bononia dub. 54. num. 7. & num. 8. tenet reuerentiam cum indignatione plurimùm conferre ad iustum & sufficientem metum, Lauor. variar. lucub. tit. 4. cap. 21. num. 7. prout sufficit quando probatum fuerit contrahentem, & ante contractum matrimonium, & postea verbis, & signis dixisse & demonstrasse nolle talem in suum maritum, videlicet plorando, fugiendo, & voluntatem suam declarando, vt resoluit Franc. Munald. d. cons. 5. num. 45. vol. 2.

131 Hîc autem constat, Lauram Isabellæ eius materteræ summam semper exhibuisse reuerentiam, erat enim de personis quibus ea debebatur, vt in specie Sanch. d. lib. 4. disp. 6. quæst. 4. num. 34. Paschal. de viribus patriæ potestatis, part. 2. cap. 2. num. 37. Crauet. cons. 49. num. 2. vol. 1. Mogoll. de metu, c. 4. princ. n. 12. Et fortiùs, quia sub dictæ Isabellæ educatione & gubernio à tenera ætate remansit, nec parentes suos, aut consanguineam aliam cognouerat, vt optimè expendit Rota decis. 315. n. 5. tom. 5. recentior. dec. Rota ab anno 1626. vsque ad annum 1630.
132 vbi ad probandum metum de tempore matrimonij contracti Rota multùm enisa fuit in eo fundamento, quod contrahens sub educatione & disciplina erat illius, qui eam minis & persuasionibus ad contrahendum inducere procurabat, & refert Tiraquel. de legibus connub. gloss. 5. n. 36. Dec. cons. 24. n. 6. Menoch. de arbitr. casu 136. num. 6. Est enim metus reuerentialis, & sic in dubio præsumitur in eo erga illum, sub cuius gubernio existit, Cephal. cons. 641. num. 106. cum seqq. vol. 6. Canar. var. tom. 3. c. 15. n. 243. Et erga illum, qui iure aliquo subiectionis alteri subest, Sanch. lib. 4. disp. 6. n. 25. Et sic non solùm 133
respectu patrui, & nepotis, sed respectu fratris, aut alterius habentis superioritatem. Valenz. d. cons. 173. num. 67.

Vis, metus, & voluntas ad contrahendum, quibus indiciis, argumentis, præsumptionibus, & coniecturis probetur?

§. III.

Prima coniectura deducitur à nimia animi auer- 134
sione, & repugnantia, quæ erat in Laura ad contrahendum cum Francisco: ita Rota coram Gregorio XV. decis. 326. n. 7. & apud Farinac. decis. 160. num. 3. post tom. 2. suorum consiliorum, ibi: *Maximum autem indicium videbatur nimia auersio animi Marchionissæ erga huiusmodi nuptias*, &c. & in posthumis eiusdem Farin. decis. 779. num. 1. part. 1. ibi, *Quæ auersio, & repugnantia Renati multùm confert ad metum probandum*, &c. Et ex ista repugnantia nolendi Franciscum in maritum accipere, metus arguitur in matrimonio postea contracto. Hippolyt. Rimin. cons. 77. numero 24. inter Matrimonialia Zilleti.

Secunda coniectura colligitur ex mœstitia, la- 135
mentationibus, lacrymis, & suspiriis, quæ circa actum contrahendi matrimonium Laura emittebat, signum euidens, quod inuita trahebatur ad nuptias. Ita Andr. Alciat. cons. 55. num. 8. lib. 9. in vlt. impress.
Menoch. de præsumpt. lib. 3. præs. 126. num. 17. ibi: 136
Quarta coniectura quando is, qui contraxit, vel contractui consensit, eo tempore lacrymabatur, &c. Rota coram Gregor. XV. decis. 326. num. 40. cum seqq. vbi inter indicia metus enumerat lamentationes, conquestiones, suspiria, pallorem vultus, & mœstitiam, eadem Rota coram Seraph. decis. 859. num. 2. ibi: *Secundò hanc metus continuationem clarè probant querelæ & lacrymæ ipsius Ludouicæ, tunc temporis recusantis adhuc matrimonium contrahere*, &c. Eadem Rota decis. 260. n. 3. tom. 2. cons. crimin. Farin. ibi: *Sed etiam continua lamentationes, quas vbique, & omni tempore emittebat, suspiria, lacrymæ*, &c. Eadem Rota dec. 779. num. 5. p. 1. in posthum. Farin. ibi: *Quartò de mœstitia, afflictione, lamentationibus, lachrymis, & suspiriis Renati, tam ante quàm post professionem*, &c. D. Noguerol post hæc scripta visus alleg. Iuris tom. 1. alleg. 39. num. 67.

Tertia coniectura oritur ex delirio, quod Lauram 137
nonnunquam capiebat, quia inuita trahebatur ad nuptias, Rota coram Greg. XV. d. decis. 326. n. 42. ibi, *delirium*.

Quarta coniectura prouenit à tractatu inito, & 138
conuentione soluendi certam pecuniarum summam dictæ eius materteræ per Franciscum, si matrimonium effectum sortiretur: cùm igitur tractatus huiusmodi multùm ab vsitata, & recta via tractandi matrimonia recedere videantur, vtique arguit non bona fide cœptum fuisse negotium. Ita Seraphin. decis. 771. n. 5. Per fraudes enim, & dolositates non debet quis trahi ad matrimonium contrahendum, Paris. cons. 61. n. 31. lib. 4.

Quinta coniectura colligitur ex denegatione 139
victus, & vestitus, nisi matrimonium contraxisset,

per

per quam censetur probatus metus, *ad l. necare, ff. de liber. agnosc. & cap. passa, 86. dist.* tenet Rota *dec.* 779. *n.* 2. *p.* 1. *in posthumus Farin.*

140 Sexta coniectura prouenit ex inæqualitate inter contrahentes ratione ætatis, qualitatis, & bonorum, quæ non contracti matrimonij, & quod contrahens inuita trahebatur ad nuptias, præsumptionem inducit, vt in proposito bene considerat Cæpola *cons.* 7. *vers. nona coniectura*, Menoch. *de præsumpt. lib.* 3. *præs.* 5. *n.* 16. Nicol. Anton. Craueta *cons.* 8. *num.* 45. inter consilia matrimon. Zilleti, Sanch. *de matrim. lib.* 3. *disp.* 15. *n.* 7. *in fine.* Et satis indicat dissensum, Menoch. *cons.* 16. *num.* 13. & *cons.* 199. *n.* 44. & 49. *cum seqq.* Mascard. *de probat. concl.* 1023. *n.* 7. Sanch. *de matrim. lib.* 5. *disp.* 3. *num.* 17. *in fine.* Æqualia enim debent esse matrimonia, quia quæ contrahuntur inter dispares, infelicissimos exitus habere solent. Menoch. *cons.* 69. *n.* 48. Sanch. *de matrim. lib.* 1. *disp.* 11. *n.* 8. Ioan. Baptista Larrea *Granat. dec.* 7. *n.* 7.

141 Septima coniectura procedit ex iteratis protestationibus metus ante matrimonium contractum per Lauram factis, quæ subsequens matrimonium annullant, Rota *decis.* 204. *num.* 1. *p.* 2. *in posthumis Farin.* cùm per eas declaretur animus protestantis, Seraph. *dec.* 1168. *n.* 9. cùm nihil adhuc sit nisi declaratio eius voluntatis, eadem Rota *dec.* 567. *n.* 7. apud Farin. *part.* 1. *recentior.* Et licèt in ipso actu, vel postea taceret, per talem taciturnitatem non censeretur recedere à prioribus protestationibus, idem Seraph. *dec.* 295. *num.* 18.

142 Octaua coniectura oritur ex stricta detentione Lauræ, & prohibitione commercij, seu aditus ad eam, & conuersationis, & loquelæ, facta sibi per materteram, vt sic non possit ab alia persona induci ad contrahendum cum alio. Thom. Grammat. *decis.* 103. *n.* 65. Rota *decis.* 260. *num.* 4. apud Farin. *tom.* 2. *consilior. crimin.* ibi: *Ex circumstantiis etiam facti præcedentibus vehementia metus oriebantur indicia, & præsertim quia Marchionissa fuit in perpetua custodia posita, omni destituta libertate tam eundi, quàm loquendi, nisi quò, & cum quibus placuisset Marchioni patri*, &c.

143 Nona coniectura est quæ à communi voce & fama ducitur, quod matrimonium huiusmodi esset per vim & metum contractum: ita Cæpol. *consil.* 2. *num.* 8. Menoch. *d. lib.* 3. *præs.* 4. *num.* 21. Seraph. *de-*
144 *cis.* 359. *in fine.* Et si vnaquæque ex his coniecturis de per se sufficiens non reputetur ad plenam metus probationem, omnes tamen simul iunctæ cùm tendant ad eundem finem, illum plenissimè probant, Franc. Personal. *cons.* 13. *ex num.* 4. *lib.* 1. Riminald. *cons.* 52. *n.* 112. *lib.* 1. Cephal. *consil.* 608. *n.* 58. & 59. *vol.* 4. D. Barbos. *in l.* 2. *p.* 1. *num.* 79. *cum seqq. ff. soluto matrimon.* & in terminis Petr. de Barbobus *consil.* 24. *n.* 30. & 31. *inter matrimonalia Zilleti, part.* 1. Franc. Monald. *d. consil.* 6. *n.* 13. 14. 21. & 94. *tom.* 1. vbi subdit quod ad probandum metum admittuntur præsumptiuæ probationes, etiam imperfectæ.

Præsumptionibus consensum, & voluntatem in Laura denotantibus respondetur.

§. IV.

145 PRimò colligi dicitur voluntas & consensus in Laura ad contrahendum huiusmodi matrimonium, eo quòd ipsa matrimoniales capitulationes firmauit, in illisque confessa est, se esse maiorem annorum quatuordecim, ac personæ & bonorum suorum administrationem & gubernium habere. Verùm hæc præsumptio nihil euincit, quia durabat causa metus, & tunc erat sub potestate & gubernio materteræ, quæ eam cogebat, & dolosè persuadebat, ac metum inferebat; vnde attendi debebat hoc principium meticulosum, vt exinde sequuta ab eo regulanda sint. Nouar. *collect.* 34. *n.* 3. ibi: *Ita quod initium metus in actu ita fuit in actus sequentes, & actus medio tempore facti non attenduntur*, &c. Euerard. *cons.* 4. *n.* 21. Seraphin. *decis.* 851. ferè *per tot.* vbi quod durante causa metus, omnia censentur ex eodem metu facta, etiam quod fiant aliqui actus, qui videantur spontanei, item *decis.* 881. *num.* 2. & *decis.* 803. *num.* 1. & 2. vbi quod metus nunquam censetur purgatus, nisi persona, cui fuit illatus, constituta sit in plenissima libertate, & *num.* 4. quod probato semel metu, omnes actus, qui attribui possunt liberæ voluntati, per metum facti esse censentur, & *decis.* 77. *num.* 8. vbi dicit quod durante causa metus, semper metus durat, & *decis.* 1166. *n.* 1. Ramon. *cons.* 69. *n.* 23. vbi quod verbera præcedentia videntur sufficere ad actus sequentes, ex quo censetur durare causa metus; nouissimè Paul. Christinæus *tom.* 1. *decis.* 335. *n.* 10. vbi quod metus causa durare censetur, licèt actus liberam voluntatem indicans subsequutus fuerit, latè Rota coram Gregorio XV. *decisione* 392. *n.* 1. ibi: *Quandiu enim durat causa metus, quicunque actus fiat, etiamsi præ se ferat liberam voluntatem, & lætum iucundumque animum, nedum metum non purgat*, Abb. antiq. *in capit. super hoc, vers. filia cuiusdam eius, de renunciat.* vbi etiam Ioan. Andr. Imola & Abb. Alex. *cons.* 99. *sub n.* 8. *lib.* 3. Barbat. *d. cons.* 54. *num.* 5. Paris. *cons.* 53. *num.* 7. *lib.* 4. Grat. *d. cons.* 38. *num.* 17. *cum aliis*, quos refert & sequitur Menoch. *præs.* 4. *num.* 23. *lib.* 3. plures etiam cumulat Thom. Sanch. *de matrim. lib.* 4. *disp.* 18. *n.* 7. & *fuit dictum in illa Toletana*, 27. *Martij* 1589. *sed potius eum magis confirmant, vt dicit Rota in præallegata Neapolitana professionis coram Orano: Quod verum est quodcunque temporis internallum intercedat.* Bald. *in l.* 2. *sub num.* 10. *C. de his quæ vi*, Aretin. *in l. in omnibus causis, sub num.* 12. *vers. sed eadem causa, ff. de regul. iuris, & d. cons.* 219. *sub numer.* 4. *vers. primò ex eo,*
cum aliis, per Thom. Sanchez *vbi suprà*, &c. Nam 146
qui semel intulit metum, semper inferre præsumitur, Menoch. *consil.* 1. *num.* 287. *vol.* 1. Vincent. de Anna *alleg.* 114. Hieronym. de Laurent. *Auenion. decis.* 112. *in fine*, Camill. Borrel. *in sum. decision. tom.* 2. *tit. de testib. præfat.* 14. *num.* 52. eleganter Sigism. à Bononia *de elect. Prælat. Regular. dub.* 54. *num.* 14. ibi: *Secundò notandum est, metum durare quandiu du-*
rat eius causa, quamuis in actu externo appareat omni- 147
moda libertas: vnde quicunque actus fiat, etiamsi præseferat liberam voluntatem, & lætum, iucundumque animum, nedum metum non purgant, Panorm. *in cap.* 1. *de his quæ vi*, Natt. *cons.* 451. *num.* 3. Couar. *in epist.* 4. *Decretal. p.* 2. *capit.* 3. §. 5. *num.* 1. Menoch. *præs.* 4. *num.* 23. *lib.* 3. & Sanch. *disput.* 18. *n.* 7. Rot. *decis.* 705. *n.* 1. & *decis.* 643. *num.* 3. *p.* 2. *in recentior.* & præsertim *decis.* 463. *num.* 4. *p.* 1. *in recentior. decis.* 773. *num.* 8. & *decis.* 863. *num.* 12. *cum seqq. coram Card. Seraphino.* Sed potiùs eum magis confirmant, vt dicit eadem Rota *in Neapolitana professionis*, 26. *Iunij* 1598. *coram Orano, & decis.* 392. *num.* 3. *coram Gregorio XV.* & hoc procedit quamuis quodcunque temporis spatium intercedat inter actum & metum incussum ad illius effectum, Bald. Aretin. Dec. & alij per Sanch. Gasp. Anton. *num.* 19. & Rota *decis.* 392. *coram Gregorio XV.* Nec sufficit causam metus cessare, nisi quoque cessent impedimenta, quibus

bus à reclamando impeditur, poterit namque reclamare longè post cessationem metus, si longo tempore illa durarent, &c. Carol. de Grassis *de exceptionibus, except. 11. num. 85.* vbi quod mulier faciens actum metu mariti, excusatur toto tempore matrimonij, Valenz. *cons. 29. num. 44. & 45. tom. 1.* D. Noguerol post hæc scripta à me visus *d. alleg. 19. n. 36.* vbi *n. 37.* post Gasp. Anton. Thesaur. *quæst. forens. lib. 1. quæst. 51. n. 19. & 20.* & Fontanel. *de pactis nuptial. tom. 2. claus. 7. gloss. 2. p. 7. ex n. 23.* Gabr. Pereira *Lusit. decis. 30. num. 15.* resoluit quod subsistente eadem causa metus, geminationem actuum, iuramentum, & quascunque clausulas, & omnes actus ex interuallo subsequutos metu celebratos, contractus non confirmare.

148 Eo maximè, quia Laura illo tempore erat, & semper fuit sub potestate materteræ, quæ metum intulit, & sic præsumebatur durare adhuc metus causa, cùm Laura retineretur ab ea, quæ metum intulit. Aloys. Ricc. *in decis. Curiæ Archiep. Neapol. p. 4. decis. 120. num. 15.* Valenz. *cons. 165. num. 80. tom. 2.* Rota coram Gregorio XV. *decis. 322. num. 2. & 6.*
149 *& in posthumis Farin. p. 1. decis. 500. num. 2.* Et ista causa metus semper præsumitur extare quousque probetur quod dicta Laura constituta fuit in plena libertate, Seraphin. *decisione 859. num. 2. vers. cùm semper.*

150 Vnde colligitur, quod parum, aut nihil refert quod Laura se subscripserit in istis capitulationibus, eo quòd ibi confessa sit se personæ, & bonorum suorum administrationem obtinere. Quia huius assertionis contrarium probatur euidenter: tum quia id factum fuit ad importunitatem materteræ, quæ sollicitabat hoc matrimonium, & ideo non arguit liberam voluntatem, vt in terminis tenet Seraph. *decis. 851. numer. 7.* ibi: *Quod verò subscripserit se istis capitulationibus, non est magni momenti, cùm hoc fecerit ad importunitatem eorum, qui solicitabant hoc matrimonium, & ideo non arguit liberam voluntatem*, Felin. *in cap. que in Ecclesiarum, num. 65. vers. limita quintò, de constit. & hoc pacto tolluntur omnes actus per eam facti, & ex aduerso considerati*, Anton. de Butrio *in cap. ad id, n. 9. de sponsal.* & *ibi* Præpos. *num. 1.* Oldrad. *consil. 20.* Ruin. *consil. 122. num. 3. lib. 4. nam vt isti actus habeantur in consideratione, necesse est, vt plena libertas procedat*, &c.
151 Tum denique, quia in capitulationibus prædictis insolitæ clausulæ, & plures cautelæ reperiuntur, quæ reddunt actum suspectum de fraude, & dolo, Cott. *in memorab. verb. clausula, pag. 109.* Menoch. *de præsumpt. lib. 5. præs. 3. num. 103. & præs. 20. n. 20.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancell. gloss. 36. n. 86.* Ioseph. Ludou. *Perus. decis. 213. num. 12.* Farin. *de falsitate, quæst. 153. num. 162.* Monet. *de commut. vlt. volunt. capite 7. num. 69. cum seqq.* & alij citati per me *clausul. 73.*

152 Secundò, eadem voluntas & consensus contrahendi in Laura elicitur ex aliquibus litteris missiuis per eam Francisco absenti, & viceuersa per Franciscum illi transmissis cum muneribus, quæ quidem munera & litteræ, vltro citroque missa matrimonij fœdus arguere videntur, Rota *decision. 273. num. 6. & 8.* apud Farin. *in nouissimis nouissim. seu part. 4.*
153 *diuers.* & probant huiusmodi litteræ amatoriæ eandem voluntatem & consensum, licèt sint sine die, & sine inscriptione, & subscriptione, quia non per tabellarios, sed per fidos ministros secretè transmitti solent, eadem Rota *decis. 772. num. 7. & 9.* apud Farin. *part. 2. recentior.* Sed respondetur huiusmodi litteras & munera nihil euincere ad probandum consensum, stante continuatione causæ metus, quia viuebat matertera, quam propter eius terribilem conditionem timebat valdè; tum etiam, quia ipsa Laura non amore ducta, sed ex vrbanitate, & materteræ importunitate cogebatur Francisco respondere. Ita Seraphin. *decisione 853. sub numero 5.* ibi: *Quibus sic stantibus facillimè tolluntur ea omnia, quæ in contrarium deduci possunt: nam quantum ad oscula, & litteras, quæ videntur plena amoris, non potest in iis fieri magnum fundamentum, stante continuatione causæ*, &c. & ibi: *Neque etiam isti actus censendi sunt omnino voluntarij, vel spontanei, quia ad hoc prouocatur à duce tam respectu blanditiarum, quàm litterarum, cùm ad eam scriberet, & ipsa cogeretur saltem ex vrbanitate respondere*, &c. Rota *decis. 179. n. 4. part. 2. in posthumis Farinacij*, ibi: *Non obstant littera missiua eiusdem Renatæ, & renuntiatio bonorum ad fauorem Annæ suæ sororis, necnon prætensa ratificatio ex aduerso considerata ad probandam liberam voluntatem Renatæ. Quia vltra quod opponebatur scripturas non esse in forma probanti, respondebatur quod stantibus probationibus super metu, de quibus suprà, difficile, imò quasi impossibile videtur probari contrarium durante causa metus, quæ durare præsumitur viuente auia, ex qua metus processerat.*

Tertiò voluntas, & consensus in Laura probari 154
videtur, eo quòd matrimonium in præsentia consanguineorum, & officialis Episcopi Vallisoletani contractum fuit, vnde succedit doctrina quod excluditur præsumptio metus, si contractui fuerunt præsentes consanguinei contrahentis, ex *l. transactione quæ domny, Codic. de transact.* Carol. de Grassis *de excep. except. 11. numero 70.* Mascard. *de probat. concl. 437. num. 1. & 2.* Cabreros *de metu, lib. 2. cap. 9.*
num. 17. Et quod iudicis præsentia expellat nedum 155
suspicionem metus, iuxta doctrinam Bart. *in l. 2. n. 4. Cod. de prædiis decur.* Gregor. XV. *decis. 120. n. 25. & decis. 188. num. 9.* Sigism. à Bononia *de elect. Prælat. Regul. dub. 54. n. 17.* sed & ipsum metum excludat, Lauor. *var. lucubrat. tom. 1. tit. 4. cap. 21. n. 9. gloss. fin. in cap. præsentium, 7. quæst. 1.* Abb. *in cap. pen. numer. 11. de his quæ vi*, Cardoso *in praxi iudicum, verb. Iudex, num. 57.* plures refert Carol. de Grassis *dicta except. 11. n. 69.* Sigism. à Bononia *d. dub. 54. num. 17.*

Respondetur tamen quoad primam partem de 156
præsentia consanguineorum, non procedere doctrinam quando consanguinei præsentes fuerunt illi, qui metum inferebant Lauræ, & erant causa ipsius metus, vt probat Mascard. *de probat. conclus. 1055. numer. 24.* ibi: *Hæc tamen postremo loco traditum de præsentia consanguineorum limitatur, vt non procedat quando illa præsentia non satis esset ad resistendum violentiæ eius, qui infert metum, nempe vbi res agitur cum eo, qui pariter poterat esse causa metus*, &c. Nulli alij consanguinei aderant quando Laura contrahebat, præter materteram, & eius maritum, quibus, vt suprà diximus, magnam reuerentiam exhibebat, & sic metum reuerentialem, quem præsentia consanguineorum non excludit, Doctores *in l. trans-* 157
actionem, C. de transact. Tiraq. *post leges connub. gloss. 5. n. 57.* Carol. de Grassis *dict. except. 11. nume-*
ro 73. Tum etiam, quia contra præsumptionem 158
ortam ex præsentia consanguineorum admittitur contraria probatio, Didac. de Marino ad decisiones Thom. Grammat. *d. decis. 103. num. 65.* ibi: *Metus præsumptio licèt cesset, & purgatus censeatur per præsentiam consanguineorum, admittitur tamen contraria probatio, dummodo apertissima, & clarior quàm si amici non interuenissent*, Simoncel. *de decretis, libro 1. tit. 1. num. 20. in fine*, &c. Vnde si ipsi con- 159
sanguinei erant qui metum incutiebant, non solùm dum

dum actui præsentes erant, dabatur maior ei causa
timendi, sed etiam viuentibus illis, etiam absentibus,
non poterat toto illo tempore induci actus appro-
batio. Bart. *in l. si ob turpem, n. 9. ff. de condict. ob tur-
pem causam*, Surd. *cons. 513. num. 41. cum seqq. lib. 4.*
Ioan. Vincent. de Anna *alleg. 115. n. 4. p. 2.* Cæs.
Manente *cons. 28. num. 30. 31. 48. & 49.* Valenzuela
cons. 99. n. 44. & 45. tom. 1. Gaspar Anton. Thesaur.
quæst. forens. lib. 1. quæst. 51. n. 19. & 20. Fontanel. *de
pactis nuptialib. tom. 2. decis. 7. gloss. 2. p. 7. ex num. 23.*
Gabriel Pereira *decis. 39. n. 15.*

160 Quoad secundam partem de præsentia iudicis
multipliciter respondetur, & primò regulæ quod
metus præsumptus tollitur ex præsentia iudicis, pro-
cedere in contractibus, & aliis actibus, qui contra-
hentium consensu absoluuntur, non ita in aliis, in
quibus requiritur plena & secura libertas, vt in ma-
trimonio, ex Ferret. *cons. 296. num. 17. & 18.* Sera-
161 phin. *decis. 942. n. 17.* Secundò nec procedit quan-
do ante actum metus fuit illatus, quia semper du-
rare præsumitur. Capiblanc. *de iure Baronum, prag.*
162 *9. num. 22.* Tertiò, nec locum habet si ille, qui incu-
tit metum contrahenti, esset talis, vt grauem me-
tum etiam incuteret superiori præsenti, vt post
Thesaur. resoluit Sigismund. à Bononia *d. dub. 34.
num. 17. in fine.* Quartò, multò minus procedit
quando constat contrarium per concludentes pro-
bationes, vt in præsenti casu, vt ex Bart. & aliis con-
cludit Carol. de Grassis *d. except. 11. num. 69. & 78.*
ibi: *Sed tu aduerte quod ista præsumptiones non tollunt
quin possit probari contrarium; & ratio est, quia præ-
sumptiones cedunt veritati*, &c. Grammat. *decis. 103.*
163 *num. 65.* ibi. *Item dato quòd præsentia iudicis faciat
metum cessare, vt præsumendum est, attamen talis præ-
sumptio non est iuris, & de iure, sed operatur tantùm
vt requiratur probatio efficacior ad metum, vt sentit*
gloss. *in d. l. interpositas*, & *ibi* declarat Bald. & Paul.
de Castro *C. de transact.* &c. & paulò inferiùs: *Talis
præsumptio resultans ex præsentia iudicis præfati cedit
veritati, l. nuptura filio, ff. de iure dotium, &c.* Pro-
sper Petra in additionibus ad eundem Grammat.
164 *d. decis. 103. num. 65. & numero 71.* ibi: *Grammaticus
duobus modis limitat conclusionem quod præsentia iu-
dicis faciat cessare præsumptionem metus: primò vt non
procedat quando index esset talis, qui contradicere non
auderet, & propterea dico ego conclusionem non proce-
dere respectu iudicis maioris, & Præsidis, & similium,
non autem Magistratus municipalis, & iudicis peda-
nei, vt per Lypar. ad Herniam*, in cap. nunc de feudo,
Guarol. n. 10. *Gerard.* sing. 57. *Secundò, vt hac præ-
sumptio exclusiua præsumptionis metus non sit iuris
& de iure, & sic admittatur probatio in contrarium*,
165 &c. Quintò, quia matrimonij celebratio non est
actus iurisdictionalis, nec præsentia Parochi, seu
Ordinarij in eo requiritur vti iudicis, sed tanquam
auctoritatem præstantis, nam si fuisset actus iurisdi-
ctionis, non posset Parochus excommunicatus ma-
trimonio interesse, cuius contrarium verius est, &
tenet Sanchez *de matrimon. lib. 1. disp. 21. num. 4.* &
reddit rationem, quia auctoritatem præstare actui ce-
lebrationis matrimonij sua præsentia, non est actus
iurisdictionis.

166 Quartò, voluntatem & consensum contrahen-
di secum, asserit Franciscus interueniisse in Laura
ex continua adinuicem inter eos cohabitatione
per multos annos. Sed nec hæc præsumptio aliquid
euincit, quia in facto constat cohabitationem
hanc vel euenisse durante causa metus, hoc est vi-
uente dicta Lauræ matertera, vel existente eius
marito Regio Magistratu in loco, cui non aude-
bat resistere: vel denique quia ignorabat nullita-
tem dispensationis, quam Franciscus expediri Ro-
mæ iussit, & penes se habebat. Primò cùm à
principio Laura protestaretur nullatenus velle cum
Francisco contrahere, & quod metu coacta duce-
batur ad nuptias, talis protestatio ante matrimo-
nium facta subsequens matrimonium annullat.
Rota *decisione 204. numer. 2. apud Farin. in posthu-
mis.* Secundò, quia cohabitatio facta in castro, & 167
loco sub ditione, & imperio aduersarij existente,
non dicitur sufficiens ad purgandum metum, eadem
Rota *decisione 179. num. 7. apud Farin. p. 2. in posthu-
mis*, ibi: *Quo verò ad secundum, vltra quod ista etiam
declaratio non est in forma probanti, dicebatur etiam
facta in castro, & loco aduersariorum, quibus Renna-
ta fortè non poterat resistere, quo casu tanquam facta
loco non tuto, non dicitur sufficiens ad purgandum me-
tum, cùm requiratur vt illum patiens sit in plena sui
libertate constitutus, Seraphin.* decis. 859. numer. 1.
& decis. 863. num. 1. *Menoch.* de præsumpt. lib. 3.
præsumpt. 126. num. 26. &c. Tertiò, quia etiamsi 168
proponamus Lauram cohabitasse aliquot annis cum
Francisco post mortem materteræ, adhuc non ob-
staret, quia scientiam plenam & certam nullitatis
non habuit; tum etiam, quia non sufficit sola ac-
quiescentia etiam longi temporis post mortem eius,
qui metum intulit, sed requiritur quod metus
probetur sublatus per actus positiuos contrarios:
vtrumque mirè probat Rota *d. decision. 179. num. 5.
part. 2. in posthumis Farin.* ibi: *Nec obstat quod
post mortem auia, quam prætenditur euenisse de mense
Februarij 1608. videatur purgatus omnis metus, tum
ex eo quod Renata permansit in eodem monasterio
vltra annum absque vlla reclamatione: tum ex decla-
ratione expressa, quam fecit de mense Decembri eius-
dem anni, & sic decem mensibus post mortem auiæ, in
qua dixit se ex bona voluntate, & affectione singulari
addixisse Ordini S. Benedicti. Quia quoad primum
fuit responsum in primis, non constare de morte auiæ
de illo tempore, & fides Curialium de morte attestan-
tium non probat, & quatenus constaret de morte,
non probatur quod Renata habuerit illius scientiam,
& cum sit facti, non præsumitur, sed potius ignorantia,*
cap. præsumitur, de regulis Iuris in 6. *Responde-
batur, etiam secundò, quod si probaretur mors, & il-
lius scientia, tamen pro purgatione metus non sufficit
sola acquiescentia etiam longi temporis post mortem
eius, qui metum intulit, sed requiritur quod metus pro-
betur sublatus per actus positiuos contrarios, vt per
Ozasch.* decis. 179. n. 11. *quod sequuta est* Rota *in di-
cta Neapolitana Professionis, coram Gypsio, & in dicta
Toletana Professionis coram me. Vltra quod nec etiam
apparet, quod ipsa Rennata scinerat nullitatem pro-
fessionis, & quod esset in tempore ad eam impugnandam,
prout requiritur ad effectum vt ex permanentia in
monasterio censeatur seducta ratificatio professionis, vt
post Caiet.* in 2. 2. quæst. 189. artic. 5. *firmat Nauar.*
cons. 28. num. 7. & cons. 89. num. 3. de Regular. & in
man. cap 12. num. 71. cum seqq. &c. Idem etiam 169
quod ratificatio actus nulli induci non possit ab eo
qui nullitatis scientiam plenam, & certam iuris &
facti non habuit, ita vt non sufficiat scientia in ge-
nere, non semel tenuit Rota *decis. 280. num. 9. & 10.
& decis. 492. num. 10. & decisione 535. n. 12. apud Fa-
rinac. part. 1. recentior. & decis. 109. num. 2. cum seqq.
& decis. 632. num. 4. part. 2. in posthum. Farinac. &
coram Seraph. decision. 477. num. 10.* Nec refert quod
dicta decisio Rotæ 179. *num. 5. p. 2. in posthum. Fari-
nac.* loquatur de nullitate professionis, quia valet
argumentum de matrimonio spirituali ad carnale,
ex adductis per me *in locis communib. argument. Iuris,
loco 70.* Et in terminis cuiusdam matrimonij metu 170

matris celebrati, quod sit inualidum, nec ratificetur
per cohabitationem inter contrahentes factam per
aliquot annos post mortem matris, adest Decretum
Eminentissimorum Cardinalium S.Concilij Triden-
tin. Interpretum *in vna Romana, sub die 15. Septem-
bris* 1629. qui deciditur, *vt Matrimonium contra-
ctum à filia propter metum matris à matre illatum est
inualidum, etiamsi post obitum matris per septennium
cum viro permanserit, & filios susceperit*, refero ego
ipse *in collectan. Bullarij, verb. Matrimonium contra-
ctum, pag.* 445.

171 Quintò consensus, & voluntas in Lauta colligi
etiam videtur eo quòd contrahentes per multos an-
nos in vno lecto dormierunt, & inter eos copula in-
tercessit, filiosque procrearunt, ex quo videbatur ma-
trimonium non posse dici coactum, & per metum
contractum. Sed respondetur quod licèt in viro co-
pula possit denotare voluntatem, & consensum, eo
quòd sit agens, & aliter attingere non possit, nihilo-
minus in fœmina aliter se res habet, cum sit patiens,
172 & etiam per vim cognita, & inuita concipere valeat;
nam in tali necessitate dicitur quis potiùs pati quàm
agere, *cap. ita ne aliquem, & seq. 32. qu. 5. cap. sacris,
de his quæ vi*, cum multis citatis à Magdaleno *de nu-
mero testium, p. 1. cap. 5. num. 55. cum seqq.* possunt
enim simul stare, & quod mulier fuerit cognita, &
quod non fuerit consentiens nisi per metum, vt ait
Seraphin. *decision. 771. num. 10. & decis. 86[illegible]. n. 9.* vbi
quod copula etiam probata non facit quin matrimo-
nium non possit dici coactum, & per metum con-
173 tractum, vt resoluunt Nouar. *collect. 34. n. 3.* Aloys.
Ricc. *in decis. Curia Archiep. Neapol. p. 2. decision. 15.
num. 3.* ibi: *Vt dicimus pariter etiamsi carnalis copula
esset subsequuta*, &c. *Marta* in votis nouissim. decis.
voto 64. num. 1. ibi: *Ego fui in voto pro nullitate pri-
mi matrimonij, quia constat fuisse metu contractum, ideo
nullum, & inualidum, etiamsi carnalis copula esset sub-
sequuta*, &c. & *n. 15.* ibi. *Neque obstat quod mulier
per cohabitationem quindecim dierum cum viro, item
per carnis copulam, de qua constat per publicam vocem
& famam, dicitur consensisse matrimonio*, cap. ad id
quod, de sponsal. cap. cùm insuper, qui matrim. accus.
poss. *Abb.* d. cap. tua, num. 9. *cum alijs per Brunel.* d.
conclus. 18. *quia respondetur non sufficere consensum
habitationis, nec carnalis copula ad matrimonium con-
trahendum*, Brunel. *in d. tract. de sponsalib. conclus. 1.
num. 4 cum seqq.* &c. & ibi: *Ideo carnalis copula qua-
tenus interuenisset, per violentiam præsumenda esset;
ergo non sufficeret ad validitatem matrimonij, vt pro-
bat Brunel.* d. conclus. 1. &c. nouissimè Paul. Christi-
næus *tom. 1. decis. 335. n. 9.* ibi: *Ideoque ne quidem id
174 ipsum Matrimonium validari metu contractum, licèt
copula postea intercesserit, si quando adhuc subest ipsius
metus causa, & respondet in specie Franc. Monald.*
consil. 13. *subdens in fine ita Venetiis per Nuntium
Pontificis iudicatum fuisse*, &c. & fuit decisum à sacra
Congregat. Concilij, cuius decreti memini suprà
num. præcedenti.

*Matrimonium nullum propter metum, aut de-
fectum consensus, non ratificatur nisi de no-
uo repetitis solemnitatibus Concilij Triden-
tini, etiamsi partes permanendo insimul
consentiant.*

§. V.

175 Quamuis de iure communi Matrimonium me-
tu contractum ex superuenienti cohabitatio-
ne, & copula, ac superueniente libero consensu
ratificetur, per text. *in cap. Ad id, de sponsal.* vbi Abb.
sub num. 1. subdit, quod ratificatio non retrotrahi-
tur, sed matrimonium incipit valere ex eo tempo-
re, quo consensus superuenit, non autem prout ex
tunc: nihilominus tamen post publicationem Sacri
Concilij Tridentini solus consensus contrahentium 176
non sufficit vt prius, ad inducendum matrimo-
nium validum, sed opus est matrimonium de no-
uo contrahi, adhibitis, seu repetitis solemnitati-
bus ab eodem sacro Concil. Trident. requisitis, ta-
les sunt pro forma præsentia Parochi, & duorum
testium, vt *in cap. 1. sess. 24. de reformat. Matrim.* 177
vbi procedit annullando matrimonium absque ea
factum. Ratio est, quia omnis forma, & solemni-
tas, quæ debet interuenire in actu vt valeat, debet
quoque interuenire in ratificatione, nec potest de-
seruire solemnitas per prius sequuta, quoniam illa
debet concurrere de tempore actus, nec potest ab 178
eo separari: Nec etiam iuuare potest fictio aut re-
trotractio, cùm non fiat quando actus est omni-
nò nullus, vel quando non inuenit principium
conseruabile: tum denique, quia ratificatio recon-
ciliat ea, quæ pendent ex animo, secus si pendent
ex aliqua forma, vel ex alia potentia exteriori, iuxta
doctrinam Bald. *in l. mancipia, C. de rebus alien.*
quam sequitur Rota *decis. 293. n. 4. p. 1. in posthum.
Farin.* Quare ex his, & alijs fundamentis hanc re- 179
solutionem sustinent Nauarr. *consil. 11. de sponsal.
in 1. edit. & cons. 3. de sponsal. impub. in 2. edit.* Gu-
tier. *de Iuram. confirm. p. 1. cap. 51. num. 22. & 43.*
Mariens. *in rub. tit. 1. num. 33. 34. & 186. & in l. 1.
gloss. 1. num. 3. in fine, titul. 1. lib. 5. Recop.* Fab. Turter.
cons. 15. num. 23. lib. 2. Spin. *in speculo testament. gloss.
15. sub n. 65. vers. sic etiam dicendum*, Philip. Pas-
chal. *de viribus patria potestatis, p. 3. cap. 2. num. 45.*
Thom. Triuisan. *in tract. de sponsalib. in 7. princ.
num. 31.* Menoch. *de præsumpt. lib. 3. præs. 1. sub n. 98.
versic. prædicta tamen præsumptiones*, Basil. Pont. *de
Matrimon. lib. 4. cap. 14. num. 4.* Aloys. Ricc. *in deci-
sion. Curia Archiepiscop. Neapol. p. 4. decision. 82. per
tot. & præcipuè num. 9.* Rota coram Seraphin. *decis.
900. & decis. 1252. num. 2.* & coram Gregor. XV. *de-
cis. 395.* quæ est duplicata apud Farinac. *decis. 265.
tom. 2. consil. crimin.* vbi latissimè de hac quæstione,
*& in posthumis eiusdem Farin. decision. 204. num. 2.
p. 2.* ibi: *Respondebatur etiam quod cùm Matrimo-* 180
*nium fuerit iam nulliter contractum, ex defectu man-
dati, vt suprà dictum est, non potuit ratificari, sed de-
buit iterum contrahi cum debitis solemnitatibus in fa-
cie Ecclesiæ*, &c.
Hucusque dicta sine contradictore procedunt eo 181
casu quo defectus consensus, vel impedimentum
non est occultum; sed quando matrimonium fue-
rit nullum ex impedimento occulto, tunc plures te-
nent posse sine Parocho, & testibus secretè ratifi-
cari. Ita Sanch. *de Matrimon. lib. 2. disputat. 32. nu-
mer. 9. & 13. & disp. 37. num. 4. & lib. 5. disp. 17.* Ce-
uall. *commun. contra commun. quæst. 604. num. 28.*
Aloys. Ricc. *in decis. Curia Archiepisc. Neapolit. p. 2.
decis. 98.* Zambran. *in decis. casuum occurrentium in
articulo mortis, cap. 7. de matrimon. dub. 2. n. 4.* Dia-
na *moral. resolut. p. 2. tract. 15. resolut. 15.* Concur-
rentibus scilicet sequentibus requisitis. Primò, quod
verè ratificent, Sanch. *d. lib. 2. disput. 37. num. 4.*
ibi: *Satis erit si postea ipsi inter se solos contrahentes
ratificent*, &c. *& disp. 12. num. 9.* ibi: *Denuò consen-
tiant*, &c. *& num. 12.* ibi: *Post verè assensum præ-
beant*, &c. Rebell. *de oblig. Instit. p. 2. lib. 2. quæ-
stion. 9. num. 5.* ibi: *Sed sat erit quod rursus secretè, &
verè consentiant*, &c. Seraphin. *decis. 900.* Secundò,
quod expressus consensus vtriusque debet vno, &
eodem

eodem tempore concurrere, & contrahentes scien-
tiam impedimenti habere debent. Sanctarel. *var. re-
solut. quæst.*48. *n.*41. *cum seqq.* Tertiò quod expedia-
tur dispensatio, Rebell. & cæteri *vbi suprà*, Seraphin.
*d. decis.*900. ibi: *Congregatio respondit, si huiusmodi
impedimentum sit occultum, & partes posteà in matri-
monio sic contracto permanere liberè consentiant, con-
sueuisse Papam ex stylo Pœnitentiariæ, quamuis Matri-
monium sit nullum, ratione occulti impedimenti dispen-
sare, itavt denuò possint inter se contrahere non adhibi-
tis susceptis solemnitatibus à Concilio requisitis*, &c.
Quartò, nisi periculum sit occultum, vt ab aliquibus
detegatur posteà, Rebell. *d. p.* 2. *lib.* 2. *quæst.* 9. *num.* 6.
Zambran. *d. cap.* 7. *dub.* 2. *num.* 7. ibi: *& impedimen-
tum sit occultum, nec timeatur posteà publicandum*
182 *esse*, &c. Secus tamen quando periculum esset quod
impedimentum de se publicum probaretur in iudicio,
vt dissoluatur matrimonium in foro externo, tunc
enim fieri debet reualidatio coram Parocho, & testi-
bus ad illud incommodum vitandum, Sanch. *d. lib.* 2.
disput. 37. *n.* 15. Villalob. *in sum. p.* 1. *tract.* 14. *diffi-
cult.* 31. *n.* 3. Bonac. *de Matrim. quæst.* 2. *puncto* 9. *n.* 10.
ibi: *Nec sit periculum vt impedimentum probetur in
iudicio, & matrimonium dissoluatur in foro externo.*
Quintò, quod graue timeatur incommodum ex tali
assistentia, Zambran. *vbi supr. n.* 7.

*Testes in viam requisitoriæ Vicarii generalis hu-
ius loci examinati ab Officiali Vallisoletano,
ea conditione, vt in eius præsentia examen
fieret, etiamsi aliter fiat, probant.*

§. VI.

183 QVando testes examinandi sunt in alieno ter-
ritorio, iudex causæ solet ad partis instantiam
litteras rogatorias, seu requisitorias mittere ad talem
iudicem sub cuius iurisdictione degunt testes, vt eos
examinet, iuxta praxim à iure communi deductam,
de qua *in l. iudices, & in Auth. apud eloquentissimum,
C. de fide instrument.* Bart. & alij *in l.* 2. *C. de naufrag.
lib.* 11. Rebuff. *in tract. de litteris requisitor. seu
rogator. num.* 39. Menoch. *de recup. possession. re-
med.* 15. *num.* 562. vbi in causa ciuili ardua idem fieri
scribit.
184 In quibus requisitoriis expediendis iudex causæ
non potest iudici rogato legem imponere; ille enim
adimplet si iuxta stylum sui tribunalis examen per
se expediat, vel alteri committat, quia par in pa-
rem non habet imperium, *l. nam & magistratus*, *ff.
de recept. arb. c. cum inferior, de maior. & obed.* cum
aliis adductis per me *Axiom.* 174. *num.* 1. & ideo iu-
dex rogans vtitur clausula, *Nos offerentes in simili-
bus vobis complacere*, de qua Carleual. *de iudic. dis-
put.* 2. *num.* 42. & sic iure proprio facit iudex requi-
situs, non verò nomine iudicis requirentis, *c. consti-
tutus, de fideiuss.* per quem text. ita in terminis pro-
bat Specul. *de iudice deleg.* §. *iam nunc dicendum,
num.* 10. ibi: *& ille præcipiet auctoritate iuris commu-
nis non rogantis*, &c. *Et de teste*, §. *qualiter*, *num.* 16.
185 ibi: *Quia cùm vnus iudex scribit alteri, non præcipiet,
sed rogabit, & is, cui sub præscripta forma scribitur,
sua, non scribentis auctoritate illos examinabit*, &c.
Felin. *in c. cùm causam, n.* 31. *de testib.* Franc. Marc. *de-
186 cision.* 783. *n.* 2. *tom.* 2. ibi: *Et in isto casu quando com-
mittitur examen testium extra territorium, tunc iudex
loci procedit auctoritate sua, & non scribentis, quia
par in parem non habet imperium*, &c. quod dixerat
antea *decis.* 137. *in fine, p.* 1. distinctè, & doctè Ber-
nard. Greuæ. *in pract. Cameræ Imper. lib.* 1. *conclus.* 96.
in princip. ibi: *Examen testium, si testes eius subsunt*

*iurisdictioni, aut ab ipsomet iudice, coram quo processus
ventilatur, fieri, vel alteri committi, aut vbi testes
alterius subsunt iurisdictioni, in subsidium iuris à iu-
dice ordinario loci, vbi testes degunt, perfici constat.
Cùm enim iudex extra prouinciam nullam habeat iu-
risdictionem, vt docemur à Iurisconsul. Paulo* sub l. fin.
ff. de Iurisd. omn. Iudic. *proindeque neque commissio
extra iurisdictionem propriam subsistat, ad not. per
Vant.* de nullit. ex defectu iurisd. deleg. num. 3. *cum
similibus, iure remedium iuris eruendæ, & proferendæ
veritati hoc casu, vt nimirum testes sub aliena iuris-
dictione degentes ad iudicis causâ requisitionem
(scripto, scilicet litteriis, rogatoriis requisitoriis, iuris
subsidialibus) ab ipsorum Iudice examinetur*, &c. iun-
ctis ibi: *qui requisitus vicem requirentis gerit*, *Azin.*
in praxi Florent. §. 13. cap. 16. num. 4. part. 1.
Bartholom. Blarer. in l. diffamari, cap. 11. sub
num. 21. vers. & sic quamuis, C. de ingen. & ma-
num. *quamuis auctoritate propria, non verò requiren-
tis vtatur*, &c.
Vnde infertur in litteris rogatoriis non potuisse 187
iudicem requirentem alias clausulas, & qualitates
exprimi facere, præter illas, quæ de iure communi
insunt; at in hac materia regula generalis est quod
in causis tantùm criminalibus, & ciuilibus arduis
Iudex per se, non verò per substitutum, aut delega-
tum tenetur testes examinare, *d. l. iudices, & d. auth.
apud eloquentissimum*, Doctores communiter *in c.
secundò requiris, de appell. & in c.* 2. *vbi gloss. verb.
iure prohibente, de iudic. lib.* 6. *l.* 27. *tit.* 16. *p.* 3. *& l.* 28. 188
titul. 6. *lib.* 3. *Recopil.* Couar. *lib.* 1. *c.* 13. *numer.* 10.
Caputaq. *decision.* 265. *p.* 3. Farin. *in praxi crimin. q.* 77.
cap. 4. *num.* 178. Quæ quidem regula non est ita ab-
solutè prolata quin aliquas non recipiat limitatio-
nes; quando enim aliquid disponitur à iure commu-
ni, vel statuitur secundùm ius commune, eius am-
pliationes, & limitationes amplectitur, neque exce-
ptio in ea firmat regulam in contrarium, text. *in c.
dilectus, & in c. ad audientiam*, vbi Abb. *de cleric. non
resid.* Tiraquell. *in tract. Le mort, p.* 2. *declar.* 1. *n.* 1.
& 2. Valasc. *cons.* 41. *n.* 7. *vers. adde etiam*, Pareus
meus *in proœmio ad lib.* 4. Ordin. Lusitan. *versic.
quando verò.*
Limitatio autem dictæ regulæ generalis habet, 189
quod si iudex requisitus fuerit legitimè impeditus,
potest in his causis etiam criminalibus, vel ciuili-
bus arduis alicui Notario examen committere, &
mandare, ex *l.* 1. §. *huius rei, ff. de officio eius, cui man-
data est iurisd.* Auendan. *de exequendis mand. p.* 2.
c. 17. *num.* 1. *versic. octauò fallit*, Suar. de Paz *in pract.
tom.* 1. *prima partis, temp.* 8. *num.* 100. Farin. *in praxi
crimin. p.* 2. *quæst.* 77. *num.* 181. Et talis commissio 190
valet, etiam non constito de impedimento, quia
ob multitudinem causarum in dubio occupatus
præsumitur iudex, Auendan. *de exeq. mand. p.* 2.
cap. 17. *n.* 3. *versic. octauò fallit, in fine*, Capic. *dec.* 90.
num. 6. Farin. *d. quæst.* 77. *num.* 82. Et in hoc circa 191
legitimum impedimentum iudici asserenti creditur,
vt firmant interpretes *in d. l.* 1. *in princip. ff. de offic.
eius, cui mandata est iurisd.* Menoch. *d. remed.* 5. *re-
cup. num.* 352. Eo maximè, quia in nostro casu at- 192
testans dictus officialis Vallisoletanus de suis oc-
cupationibus, & impedimentis, examen commisit
Notario vnà cum Fiscali promotore suæ Audien-
tiæ, quo casu videtur nostra resolutio procedere
sine dubio, & sic practicatur in nostro Regno
Portugaliæ, quam praxim laudat Salzed. ad Ber-
nard. Diaz *reg.* 748. ibi: *Nec coram ipso solo Tabel-
lione testes examinentur, sed iudice, vel alio viro inte-
gra fidei præsente, sicut apud Lusitanos seruatur*, &c.
& iste vir integræ fidei apud nos vocatur *Enque-*

redor, & ante illom hoc idem dixerat Couas. *libr.2. var.cap.13.vers.expediret prefectè.*

193 Et licet daremus casum, quo iudex non posset examen testium committere iure prohibente, nihilominus tamen si testes examinarentur à Notario de iudicis mandato,& commissione, valeret examen non obstante tali prohibitione. Ita Cardos.*in praxi iudicum,verb.Testes,n.34.*ibi: *Si tamen de facto index committeret exnminationem testium in criminalibus, Notariis, vel quæsitoribus, valerent attestationes illorum, cùm lex dispenens in hoc procedat dispositiuè, vnde non reddit factum in contrarium nullum*, l. non dubium, *vbi Doctores*, C. de legib. l.cùm lex, *vbi Paul.de Castro,& alij*,ff.de fideiuss. &c. & in fine sic addit. *Ita dico de testibus in matrimonialibus causis, vt colligitur ex text.* in cap.1.de consang.& affin. Idem tenet Azeued. *ad l.28.in fine, tit.6.lib.3. noua Recep.* ibi: *Sed an si contra nostri textus tenorem fiat examinatio testium, erit nulla talis probatio? crederem quod non; tum quia lex nostra pœnalis est, & pœna sese contentatur: tum etiam, quia verba Iudici,& Tabellioni dirigit, non verò partibus: ergo factum, & negligentia Iudicis vel Tabellionis, non debet partibus nocere, & ita tenuit Auiles* cap.37. Prætor.glos.1.n.7. *quamuis gloss.* d.l.Partitæ 27. & Auend. *d.cap.27.num.2. in medio, contrà tenennt*, &c.

194 Loqnitur enim Azcued.in fortioribus terminis,non solùm quando iudice requisito rogatur, vt per testes examinet, vt in nostro casu, sed etiam quando vlteriùs proceditur probibendo, ne alius se intromittat, vel recipiat, vt statuit *d. l. Partim 27.* ibi: *El porty mesme recibn los testigos, y ne otro*, &c.& *d.l.28. noua Recop.*ibi, *sin lo cometer al escriuano, ni à otro*,&c. quæ probibitio non adest in nostro casu, & ex ea mori Gregorius Lopez, & Auendan. contrarium tenuerunt, vt ipse Auendan. ostendit *citato loco*, ibi: *Tamen multùm adstringit contrarium d. lex Partita, vt nullo modo debeat alter Iudex examinare testes in causa criminali, nisi ille, quò de causa cognoscit, & denegat potestatem alteri Iudici illa lex Regia, & sic videtur quod testes aliter recepti non faciant fidem*, &c.

195 Iuuat maximè, & nostram coadiuuat sententiam praxis,& stylos,qui viget in Audientia officialis Vallisoletani de committendo huiusmodi testium examine cui vellet, cui stylo & praxi standum est, Orosc. *in l.de quibus,n.33.& 36.ff.de legib.*Caputaq.*dec.88. num.5.part.3.* Mar.Antonin.*var.resol.lib.1.resol.24. n.2. & resol.57. num.16. & lib.4.resol.38.n.12.* latè Molfes. *ad consuet. Neapol. in proœm. quæst.18. per tot.* Azeued. *ad l.1.tit.10.lib.4.noua Recop.* ibi: *Et ideo qui iudicio non stetit, cùm non esset iuxta Curiæ stylum vocatus, contumacem non esse*,&c. Nouar.*in collect. decis.151.* vbi *n.6.* regulam generalem de non compromittendo in iudicem ordinarium, limitat existente stylo, seu ritu in contrarium alicuios Tribunalis, allegátque Capell. Tolosan. Afflict. Guid.Papæ, Viuium, & alios. Quod adeò verum est, vt senten-
196 tia lata contra stylum Curiæ notorium, sit nulla, vt per Guid. Papæ *in proœm. decisionum, ad lectorem*, Vant.*de nullit.tit.de defectu processus, n.124.*

Inhibitio vigore appellationis interposita per Franciscum à Decreto suspensionis termini probatorij,non afficit in casu,& ad effectum, de quo agitur.

§. VIII.

197 APpellauerat Franciscus à decreto suspensionis termini probatorij post tempus elapsum, & iam dicto decreto in rem iudicatam transacto, obtinuit inhibitionem à sacra Rota vigore appellationis huiusmodi: sed cùm causa penes alium iudicem esset in calculo ferendæ sententiæ, idem Franciscus intentauit hunc iudicem inhibere, ne amplius de causa cognosceret, & sententiam proferre posset, & his stantibus fuit dictum inhibitionem non afficere, ex sequentibus.

Primò, quia fuerat appellatum à decreto suspensionis termini probatorij, quod iam transierat in rem iudicatam, vnde inhibitio non potuit afficere alium iudicem super causa principali pronuntiantem, quia inhibitio strictè operatur, & tantum circa articulum, de quo fuerat appellatum, & non potest ad alium extendi, vt post Anton. & Franch. *in cap. super eo, de appellat.* comprobat Dec. *consil.33. sub num.4.* Paris. *cons.30. num.9. & 18. & consil.108. num.7.lib.1.& consil.172.in fine,lib.4.* Beroi. *cons.85. num.20.vers.secundo casu, lib.3.* Lancellot.*de attent.* 198
p.2. cap.1. limit.2.num.35. & cap.20. limit.7. Rota 199
decision.546. num.2. apud Farinac. *p.2. recentior.* & clausula, *quam & quas*, &c. operatur solùm super præmissis, & in articulo, de quo fuit appellatum, Stephan.Gratian. *discept.forens.cap.121. num.25. & cap.691. num.28.* Gregor. XV. *decision.270. num.4.* Ludouic.Postius *de mandato de manutenendo,obser.69. num.8.*

Secundò, quia inhibitio non egreditur personam iudicis inhibiti, Lancellot. *d. cap.2. in præfat. q.5. num.191.* 200

Tertiò, quia dato qood afficeret, non fuit actualiter præsentata, & executioni mandata, Seraphin. *decis.1406.à princip.* ibi: *Fuit resolutum nulla adesse attentata; nam ita demum gesta post inhibitionem sunt reuocanda, iuxta* cap.non solùm,& cap. Romana, de appellat.in *6. si fuerit actualiter præsentata, & executioni mandata*, &c. 201

Quartò, quia iam moderata eras inhibitio, & non poterat afficere; gesta enim post inhibitionem moderatam non dicuntur attentata, quia cùm per reuocationem cesset inhibitio, quæ causabat attentata, ipsa etiam cessant, Rota *decis.1.de offic.deleg.in nouis.* cum aliis per Lancellot. *d.p.1.cap.20.n.1.* vbi *n.10.* hoc extendit procedere, etiamsi de moderatione iudici non constiterit. 202

Quintò, quod iam causa est in secunda instantia, & quatenus inhibitio arctaret iudicem primæ instantiæ, & nulliter pronunciaret illa spreta, nihilominus iudex appellationis poterat confirmare sententiam nullam pronunciando super negotio, & causa principali, inxta doctrinam Bart. *in l. si expressim, n.14. in fine, & num.15. ff.de appellat. & in l. si vt proponis 4. num.3.in fine, & num.4. C. quomodo & quando* 203
index. Et quod sententia nulla, dummodo sit iusta, 204
possit confirmari, tenent Cæs. de Grassis *decis.9. aliàs 37.de causa possess.& propr.* Vant.*de nullit. rub. vltim. num.129. versicul. erit etiam consilium*, Gail. *lib.1. obseru.84. sub num.3. & 4.* & hanc esse communem opinionem testatur Alexand. *cons.111. n.2. versicul. ad quod ostendendum, lib.5.* & cum pluribus aliis Sigismund.Scac. *de appell.quæst.11.à num.114.* vbi *num.115.* dicit hanc segulam locum habere etiamsi sententia esset nulla ex defectu iurisdictionis: & *num.127.* etiamsi vitium nullitatis non esset remissibile, quia iudex appellationis potest eam confirmare.

Toletana

Toletana Matrimonij.

Expensæ litis quando ministrandæ, & quibus casibus.

VOTVM XVIII.

1 *Casus & dubium proponitur.*
2 *Expensa aduersario non sunt ministranda, nisi in certis casibus à iure expressis.*
3 *Expensas has pratendens collitigans duo probare debet, paupertatem scilicet, & prasumptionem boni iuris, copulatiuè scilicet, vt num.5.*
4 *Paupertas à pratendente litis expensas probari debet respectu rei, de qua agitur.*
6 *Expensa litis sunt deneganda cum litigatur de re, qua non cadit sub astimatione, nec fructus producit.*
7 *Expensa litis non subministrantur habenti patrem diuitem, seu industriosum, vel artificem.*
8 *Correlatiuorum idem est iudicium.*
9 *Paupertas ad litis expensas subministrandas satis probatur, si redditus illas petentis non excedunt a3. scuta.*
10 *Debitum in fraudem remissum reuocari debet in pristinam obligationem.*
11 *Instrumenti mentio quando in protocollo Tabellionis non reperitur, maxima inde suspicio, & prasumptio falsitatis subest.*
12 *Transactio, seu remissio super alimentis futuris non valet.*
13 *Alimenta debita, vel relicta à patre filio, vel è contra, debentur non obstante remissione, seu transactione super illis cum iuramento fulta.*
14 *Vxor tenetur alere maritum sua culpa ad inopiam vergentem, quando bona amisit, & illa recuperare non potest.*
15 *Clericus etiam in Presbyteratus ordine constitutus non egreditur patriam potestatem.*
16 *Pauper non tenetur alere alium pauperem.*
17 *Prasumptio boni iuris quoad hunc effectum debet esse non leuis.*
18 *Prasumptio mali iuris oritur ex eo quod quis habeat sententiam contra se latam.*
19 *Prasumptio stat pro Iudice quod ritè, & rectè functus fuerit officio suo.*
20 *Prasumptio boni iuris oritur ex sententia fauorabili, quamuis sit ab ea appellatum.*
21 *Expensa litis difficiliùs debentur quàm alimenta.*
22 *Contra sententiam, qua transiuit in rem iudicatam non auditur amplius aduersarius, nec illi danda est remissoria, vt probationes vlterius recipiantur.*
23 *Expensarum litis, vel alimentorum in materia laicus est competens iudex, etiam pendente causa matrimoniali coram iudice Ecclesiastico.*
24 *Iudex Ecclesiasticus debet admittere exceptionem rei iudicata, vel litispendentia per iudicem secularem, & è conuerso.*

1 RTA lite inter D. Laurentiam principalem meam, & D. Franciscum, super nullitate matrimonij inter eos nulliter contracti, D. Laurentia à Vicario Matritensi in prima instantia fauorabilem contra matrimonium reportauit sententiam, à qua cum dicta Laurentia appellasset, ex eo quod aduersarios in ea ad constitutionem dotis, & expensas litis condemnatus non fuerit, & causa cum omnibus suis incidentibus, & emergentibus, totóque negotio principali V. D. commissa, ac deinde introducta, termino probationis pendente, idem aduersarius in hoc iudicio petiit, vt à D. Laurentia litis expensæ sibi subministrarentur, & dubio proposito an illæ essent concedendæ? negatiuè respondendum videtur, ex sequentibus.

Nam regula est in hac materia satis trita, nemi- 2
nem teneri aduersario subministrare expensas, nisi in
certis casibus à Iure expressis, *leg. Imperatores*, &
ibi Bald. *ff. de tutel.* Couarr. *pract. cap.6. n.5. & 6.* Se- 3
raphin. *decis.* 1090. *num.6.* & adest alia non minùs
recepta, quod collitigans prætendens litis expensas
duo debet probare, paupertatem scilicet, & præsumptionem
boni iuris. Crescent. *dec.8. de iudic.* Vetall.
decis. 20. *n.2. lib. 1.* Theodos. de Rubeis *in singularibus
Rota, part.2. verbo lis,* §.4. Couar. *citato loco,* Seraphin.
decis. 426. *n.1. & 2.* vbi quod in petitione
subministrationis expensarum duo probari debent, 4
paupertas, & boni iuris præsumptio; & paupertas
probari debet respectu rei, de qua agitur, *& decis.*
1098. *n.2.* Gregor. XV. *decis.* 189. *n.1.* Rot. *decision.
81. in princip. part. 1. recentissim.* aliàs *in posthum.
Farinac.* ita vt copulatiuè de paupertate, & de bono 5
iure constare debeat, ead. Rot. *decis.* 148. *n. 1. p.2.
recentiss.*

In casu autem nostro, vna & altera regula mini- 6
mè verificatur; nam de prima constat, quia non est Iure expressum in hoc casu deberi litis expensas, imò cum litigetur de re, quæ non cadit sub æstimatione, nec fructus producit, illas esse denegandas censuit Rota *decisione* 470. *numer.6.* apud Farinac. *part.2. recentior.* ibi: *Secundò fuit dictum, quod qua in contrarium adducuntur, loquantur quando litigatur de re fructifera, vel aliàs pretio astimabili, vnde in decernendis alimentis datur pro regula, vt perpendantur fructus rei super qua litigatur, per Angel.* in l. quibus bonis, n.2. de cess. bonor. *Bald.* in l. voluntatis 4. Codic. de fideicommiss. *Roman.* consil. 110. num. 35. versic. Præterea, *Alexand.* consil. 77. n.5. lib.5. *& proinde cum in proposito casu litigetur tantum de separatione thori, & sic de re, qua non cadit sub astimatione, satis dubium videtur an applicetur pradicta conclusio.*

De secunda clarius patet, nam quoad primum 7
requisitum, est sine dubio non apparere de paupertate D. Francisci Orense, quia in specie non probat, prout tenebatur, quod expensæ litis per illum solui non valeant, §. *sed neque, in authent. de fideiuss.* Beltramin. ad Gregor. XV. *dict. decision.* 189. *num. 7. litter. A:* tum quia aduersarius habet filium diuitem, adhuc sub sua patria potestate constitutum, qui redditus Ecclesiasticos annuos, ad ducata tria millia ferè ascendentes, obtinet: vnde sicut filio habenti patrem diuitem expensæ huiusmodi non subministrantur, Beltramin. ad Gregor. XV. *d. decis.* 189. *num.7. versicul. Paupertas, in fine,* & de habente patrem industriosum, & artificem, Rot. *d. decis.* 470. *n. 5. part. 2. recentior.* ita è conuerso patri habenti filium diuitem non sunt administrandæ, in eis namque datur
par ratio, & æquale ius: sunt enim correlatiua, 8
quorum idem est iudicium, eadem disciplina, & de vno dispositum trahitur ad alterum, *l. 1. ff. de accept. til. l. 1. Codic. de express. lib. 11.* cum aliis citatis per me *Axiom.* 61.

Et tantò magis id iustificatur, quia aduersarius 9
annuos redditus ad octingenta ducata ascendentes habet, videlicet centum, & quinquaginta à D. Didaco de Orense eius ex fratre nepote, vt ipse fatetur, & alia similia 150. de materna filij legitima tanquam illius administrator etiam percipit ex quodam iure *sobre las alcaualas de Seuilla* imposito.

Et vlteriùs à filio exigit quotannis ratione alimentorum quingenta scuta, iuxta formam instrumenti obligationis, & mandati procuræ in rem propriam, vt in fide quæ datur. Item fructibus duorum maioratuum gaudet, in quibus successit eius filius per obitum Don Francisci Zapata Osorio, quorum pacificam obtinet possessionem. Vnde maiores expensas ferre poterit; nam quæ supererant modici momenti sunt futuræ, cum iam registrum sit transportatum, & integrè solutum à D. Laurentia, & breuiter, ac sine considerabili expensa causa debeat expediri, vt aliàs considerauit Rot. *d. decis.* 170. *n.* 2. *in fine, part.* 1. *recentissim.* quæ reputauit pro paupere ad hunc effectum illum, qui habet redditus non excedentes 15. scuta, teste Seraph. *decis.* 173. *num.* 8. ibi: *Quantam ad expensas litis, visa est Dominis probata paupertas, si redditus, quos habent isti Rectores, non excedunt* 15. *scuta*, &c.

Non obstat quod aduersarius remisit eius filio obligationem huiusmodi sibi soluendi dicta quingenta ducata, quia multipliciter respondetur.

10 Et primò, quod instrumentum remissionis fuit factum in fraudem, vt scilicet pauper videretur ad effectum lucrandi huiusmodi expensas litis in iudicio seculari per illum iam petitas; nam remissio huiusmodi facta reperitur postquam Dominus Rex bonorum suorum administrationem D. Laurentiæ consignandam iussit: vnde cum illud debitum in fraudem remissum censeatur, reuocari debet in pristinam obligationem, *leg. omnes, l. si pignus, ff. quæ in fraudem credit.* Peguera *decis.* 171. *num.* 14. eo maximè, quia probatur aduersarium post factam remissionem à filio dicta alimenta semper percepisse: & cùm fraude cognita, fuisset illo iudicio absoluta D. Laurentia, non est cur modò vexetur in hoc, iuxta ea, quæ habentur infrà *num.* 16.

11 Secundò, quia maxima subest suspicio, & præsumptio falsitatis contra instrumentum huiusmodi productum, cùm in protocollo Tabellionis illius mentio non reperiatur, vt adnotauit Couar. *pract. cap.* 19. *num.* 3. *vers. Quartò*; nam licèt contra aliquos fidem esse adhibendam instrumento, cuius protocollum confectum non sit, aut semel factum non reperiatur, existimauerit idem Couar. *d. num.* 3. *in princip.* nihilominus tamen affirmat *in vers. Tertium constat*, quod si aliter instrumentum producat, & è contrario eius fides ex ipsomet instrumento, vel ex eius protocollo, quod idem est, impugnetur, tenetur illud edere, qui produxit. Vnde stante falsitatis suspicione allegata, antequam appareat protocollum, vel archetypum, non est illi fides adhibenda.

12 Tertiò, quia licèt remissio facta esset sine fraude, & appareret protocollum instrumenti, adhuc nihil aduersario suffragaretur, eo quòd inutilis, & inualida foret, cum super alimentis futuris non valeat remissio, neque transactio, *l. de alimentis* 8. *C. de transact. & ibi numer.* 2. plures *in meis Collect.* citati Doctores, quod absque dubio procedit in alimentis debitis à patre filio, & è contra; quamuis enim secundum nonnullorum opinionem, valeat transa-
13 ctio super alimentis, inconsulto Prætore facta, si interpositum fuerit iuramentum; attamen quando alimenta debita, vel relicta sunt à patre filio, vel è contra, non obstante iuramento debentur, vt resoluit Cardin. Mantic. *de tacitis, & ambiguis conuent. tom.* 2. *lib.* 26. *titul.* 3. *num.* 12. *cum seq.* quem refero *in meis collect. ad d. l. alimentis, num.* 3. *in fine*: vnde cùm in aduersarij potestate sit, remissione non obstante, quæ nulla, & inualida fuit, alimenta prædicta exigere, non est habenda remissio huiusmodi in consideratione; nullum enim quod est, nullum producit effectum, *leg.* 4. *§. condemnatum, ff. de re iudic. l. non dubium, C. de legib.* cum aliis per me citatis *Axiomate* 164. *num.* 1.

Quartò, quia aduersarius hos redditus sua culpa 14
non amisit in totum, prout amisisset si bona dilapidasset, vel ludendo ad inopiam versisset, sine vlla recuperandi spe, in quibus terminis vxorem teneri maritum alere, resoluit Surd. *de aliment. titul.* 1. *q.* 35. *num.* 5. *& titul.* 7. *quæst.* 25. *à num.* 12. sed nulliter, & inualidè à se abdicauit, & ideò facilè eos recuperare poterit: quod si facere renuerit, de fraude, & simulatione magis constabit, quæ illi patrocinari non debet, *l. nec ex dolo, ff. de dolo, l.* 3. *ff. de transact. l. si ex dolo, ff. de re ind.* cum similibus adductis per me *Axiom.* 76. *num.* 5.

Nec etiam obstat alia obiectio allegata, quod 15
scilicet aduersarij filius vti persona Ecclesiastica, exiuerit iam à patria potestate, ac proinde amiserit pater vsumfructum in eius bonis. Quia respondetur, neminem etiam in Presbyteratus Ordine constitutum egredi patriam potestatem, *auth. Presbyteros* 1. *C. de Episcop. & Cleric.* Anton. Gom. *l.* 48. *Tauri, n.* 6. ibi: *Sed his non obstantibus, certè ego teneo contrariam sententiam, imò quod talis filius Clericus etiam in Sacris non possit disponere de bonis suis aduentitiis, viuente patre, quia in eis pater habet vsumfructum, quia cum non liberetur ab eius potestate, sequitur quod non amittit pater vsumfructum in bonis eius, &c.* Couar. in cap. quia nos, n. 5. de testam. *Gutier.* in repet. §. sui, n. 8. Instit. de hæred. qualit. *Molin.* de iustit. tract. 2. disp. 229. n. 8. ibi: *Per sacros autem Ordines, etiamsi Presbyteratus sint, non egreditur filius patriam potestatem, &c.* Thom. Valasc. *alleg. Iuris tom.* 1. *alleg.* 19. *num.* 2. Vnde patri ex bonis filij Clerici vsumfructum deberi non est ambigendum, & multò magis cum filius sit in minoribus Ordinibus tantùm constitutus, & maioratus seculares non censeantur inter Ecclesiastica bona, qui non parui sunt momenti, & non spernendæ summæ alia bona non Ecclesiastica.

Quod adhuc eo magis procedit, quia D. Lauren- 16
tia pauper est iuxta status sui conditionem; nam redditus non habet vltra ducata mille, quæ cùm constent ex alimentis, & ex quodam censu difficilis exactionis propter creditorum concursus, & ex nonnullis iuribus, quorum pars dimidia Regi relinquitur, superest ferè nihil: vnde succedit conclusio, quod pauper non tenetur alere alium pauperem, de qua *in l. non quemadmodum, in fine, ff. de lib. agnosc. gloss. verb. Necessariò, in l. si quis à liberis, §. si mater, ff. eod. tit.* Cephal. *consil.* 127. *num.* 1. Rot. *d. decis.* 470. *num.* 6. *p.* 2. *recentior.*

Quo verò ad secundum requisitum *de bono iure*, 17
nec illud videtur apparere, cum illius præsumptio, quæ requiritur ad hunc effectum, debeat esse non leuis. Valasc. *consult.* 1. *num.* 12. Couar. *pract. cap.* 6. *num.* 5. *vers. Idem ipse profitetur.* Beltramin. ad Greg. XV. *d. decis.* 189. *num.* 7. *versic. Præsumptio boni iuris.*
Dum enim pro nullitate matrimonij esset in prima 18
instantia contra D. Franciscum Orense pronunciatum, ex huiusmodi sententia præsumptionem non boni iuris oriri resoluit Seraphin. *decis.* 426. *num.* 4. ibi: *Cessat quoque præsumptio boni iuris propter sententiam contra eos latam, &c. & decisione* 1090. *n.* 6.
ibi: *Neque à D. Ioanne ex capite paupertatis pe- 19*
tuntur expensæ, neque ex capite boni iuris, cum contra eum iam fuerit lata sententia in Rota, ex qua insurgit præsumptio non boni iuris, &c. Etenim regulariter præsumitur pro Iudice, quod ritè, & rectè functus fuerit officio suo, Dec. *consil.* 351. *num.* 12. *versicul.*

Et

Et in simili, Alciat. *de præsumpt. reg. 3. præs. 9. num. 1.*
20 cum aliis per me citatis *Axiom. 131. num. 4.* Sicut è contra præsumptionem boni iuris oriri ex sententia fauorabili, quamuis sit ab ea appellatum, tenet Couar. *d. cap. 6. num. 6. vers. Secundùm quod*, Vrsill. *in examine apum, verb. Alimenta, conclus. 89. n. 314.* Surd. *de aliment. titul. 1. quæst. 120. sub num. 12. vers. Non denique obstat*, ibi: *Non denique obstat, quod effectus sententiæ per appellationem suspendatur, si non tollitur: Quia respondeo, quod etsi appellatio impediat ne sententia omnimodum suum sortiatur effectum, non tollit in totum, nec suspendit omnes effectus sententiæ, & ideò non obstante appellatione, adhuc pro Iudice præsumitur, &c.* Beltram. ad Greg. XV. *d. decis. 189. n. 7.* ibi: *Resultat tamen præsumptio boni iuris ex sententia, etiamsi sit ab ea appellatum, &c.* Rot. *decis. 250. n. 2. p. 1. recentior.* ibi: *Quæ sententia licèt per appellationem sit suspensa, facit tamen præsumptionem boni iuris, ad l. si instituta, §. de inofficioso, ff. de inoffic. testam.* &c. eadem Rot. in puncto, *decisione 418. numer. 3. part. 1. recentissim.* ibi: *Sicut etiam non obstat, quod sententia fuerit suspensa propter appellationem, quia nihilominus remanet qualisqualis præsumptio pro illa, quæ sufficit ad hunc effectum*, &c. Et licèt nonnulli loquantur in alimentis, nihilominus eorum resolutio à fortiori procedet in expensis litis, quæ difficiliùs
21 debentur, ex Crescentio *d. decis. 8. in fine, de iudic.* & Surd. *citatu loco.*

22 In omnem euentum res sine dubitatione transit, quia D. Franciscus Orense aduersarius, coram Iudice seculari, vulgò *Alcalde de Corte* nuncupato, alimenta, & huiusmodi litis expensas ad hanc, & alias causas iam pendentes periit, & per illum D. Laurentia fuit absoluta ab huiusmodi petitione, pro se sententiam fauorabilem reportando. Hincque vel dicamus sententiam huiusmodi transitum fecisse in rem iudicatam, & tunc contra eam non est ampliùs audiendus aduersarius, *l. cùm quæritur, cum duabus seqq. ff. de re iudic.* Greg. XV. *decis. 492. n. 3.* nec est illi danda remissoria, vt probationes vlteriùs recipiantur, Seraph. *decis. 308. n. 1.* Greg. XV. *decis. 211. n. 1.* Rot. *decis. 406. sub n. 2. p. 2. recentior.* vel supponamus sententiam non transiisse in rem iudicatam, & tunc obstaret exceptio litis pendentiæ, ex iis quæ D. Barbosa *in l. si quis posteaquam, ff. de iudic. à n. 274.* Marc. Anton. de Amatis Ferrar. *decis. 18. num. 1.*

23 Non obstat quod sententia fuit lata in iudicio seculari, ac proinde videbatur in hoc iudicio Ecclesiastico minimè parare exceptionem rei iudicatæ, vel litis pendentiæ, quia in materia expensarum litis, vel alimentorum laicus est competens Iudex, etiam pendente causa matrimoniali coram Iudice delegato, vt optimè resoluunt Afflict. *decis. 152. à numer. 1.* Surd. *de aliment. titul. 8. priuil. 10. n. 5.* ibi: *Quia alimenta possunt à Iudice laico decerni, dum quæstio super matrimoniu ventilatur coram Ecclesiastico*, &c. Marta *de iurisd. p. 2. cap. 8. num. 35.* ibi: *Item Iudex laicus appellatione pendente à sententia matrimonij ad fauorem vxoris lata à Iudice Ecclesiastico, decernit alimenta vxori*, &c. Aloys. Ricc. *in praxi rerum fori Eccles. p. 1. decis. 326. n. 2. in fine*, Thoro *in compendio decis. tom. 1. verb. Iudex secularis, pag. 292.* & ideo iudicem Ecclesiasticum debere admittere exceptionem rei iudicatæ, vel litis pendentiæ (quæ ad hunc effectum pari passu ambulant) per Iudicem secularem, & è conuerso, ex text. *in cap. fin. de except. lib. 6.* tenet in specie Cardoso *in praxi Iudicum, verb. Iudex, num. 27.* quem refert Parens meus *in remis. ad Ordin. Reg. Lusit. lib. 3. tit. 49. §. 2. num. 5. in fine.*

Toletana Nullitatis Matrimonij.

Parochialitatis mutatio eo tempore, quo de matrimonij celebratione tractatur, quando in fraudem facta censeatur? Error qualitatis vel fortunæ, si reincidat in errorem personæ, matrimonium dirimit, sicut error personæ.

VOTVM XIX.

1 *Verba persæpe proferuntur contra propriam intentionem.*
2 *Voluntas plus facto quàm verbis patefacitur, seu declaratur.*
3 *Præsumptio fraudis oritur ex præcedenti tractatu.*
4 *Parochialitatis mutatio eo tempore, quo de matrimonij celebratione tractabatur, præsumitur fraudulenta.*
5 *Fraus præsumitur ex modicitate temporis ad contrahendum.*
6 *Ex breui reuersione ad primam Parochiam probatur animus non permanendi in secunda, nisi tantùm dunec contrahebatur matrimonium.*
7 *Maritus cum se transfert ad domicilium vxoris, factis ostendit ex facto sequenti quem animum habuerit tempore contractus matrimonij.*
8 *Parochialitas vt acquiratur, non solùm requiritur mutatio personæ, & rerum, sed etiam firmus animus relinquendi primam antecedentem, & habitandi in secunda, saltem maiori parte anni.*
9 *Habitare vt quis dicatur in loco, non sufficit quod ibi sit raro, vel momentanea habitatione.*
10 *Parochia acquiritur ratione habitationis, quando ea breuis temporis non est.*
11 *Parochialitas non acquiritur in loco, ad quem quis se transfert cum dolo, & animo eludendi Concilij Trid. dispositionem.*
12 *Castellanus, vel Lusitanus, si adiret Franciam, Turcas, vel Indos vbi non seruatur Concilium Trid. cum dolo contrahendi ibi matrimonium sine Parocho, nulliter contrahit, & n. 13. 14. & 15.*
16 *Parochialitas in fraudem Concilij Trid. acquisita non iuuat, itavt in tali Parochia contractum matrimonium sit nullum.*
17 *Domicilium permanens habent vir & uxor, si accedant dolosè in aliud oppidum sine animo permanendi, & ibi coram illius oppidi Parocho contrahant, non valet matrimonium.*
18 *Habitatio fraudulenter in præiudicium Parochi proprij, vel alterius habita in aliquo loco ad effectum acquirendi nouum Parochum non sufficit.*
19 *Mutatio Parochiæ nihil prodest cum est affectata, & procurata ad finem tantum contrahendi alibi matrimonium.*
20 *Parochia ius improba fide, & per scelus, in fraudem nemo assequitur, itavt in ea sacramenta percipere possit.*
21 *Parochos alienos, propriis relictis, per dolum & fraudem petens, vt coram eis matrimonium contrahant, inualidè contrahunt.*
22 *Sanchez opinio refertur.*
23 *Sanchez reprobatur, & numeris 24. & 25.*
26 *Matrimonium indignum censetur esse quod sine familiæ dedecore iniri nequit.*
27 *Dispositio fauorabilis iudicatur, quæ ob fraudes tollendas est introducta.*
28 *Legi nec directè, nec indirectè est admittendum, quod fraus fiat.*
29 *Fraudis macula semper validitati actus repugnat.*

30 *Dolo malo non videtur facere, qui iure suo vtitur, Axioma qualiter intelligendum.*

31 *Dolus cum sit latens in animo, & natura sua de his, quæ occultè committi solent, coniecturis saltem duabus probari solet.*

32 *Dolosus dicitur qui exterius veritatem manifestare recusat, quam interius occultare non desistit.*

33 *Dolus ex effectibus & signis exterioribus probatur.*

34 *Clausula insolita dolum & fraudem præsumi faciunt.*

35 *Cautela abundans nocet in suspectis, & in his, quæ possunt habere suspicionem fraudis, doli, & circumuentionis.*

36 *Cautela quanto plures adhibentur in contractibus suspectis, eo magis augetur suspicio fraudis, & doli.*

37 *Dolus magis inter contrahentes matrimonium arguitur, & manifestatur ex disparitate tam in ætate, quàm in qualitate, & rebus.*

38 *Nobiles naturali propensione cupiunt nobilibus commisceri.*

39 *Æqualitas in matrimoniis coniugatorum animis insinuat tranquillitatem & pacem.*

40 *Nobiles decet accipere nobiles vxores.*

41 *Familiarum honor deturpatur, si quis plebeiam pro patritia, corruptamque duxerit pro virgine.*

42 *Nobilitatis imparitatem inter coniuges Romani prohibuerunt.*

43 *Lamentabiles successus ex inæqualitate coniugiorum successerunt.*

44 *Matrimonia inter valdè dispares infelicissimos exitus habere solent.*

45 *Honor est augmentum familiæ.*

46 *Mortem potius quis pati debet, quàm honoris detrimentum subire.*

47 *Honor præferendus est propria vita.*

48 *Disparitas magna inter contrahentes matrimonium satis indicat dissensum, & facit præsumere ideo contractum esse matrimonium.*

49 *Homines fuerunt, qui se alios esse, aut aliorum filios mentiti sunt, & mulieres maiori sagacitate, dolo sæpissimè se alias esse finxerunt.*

50 *Monialis quædam Lusitana, quæ fingens se sanctam, fratrem Ludouicum Granatensem, virum aliàs pium doctissimum, tot annis quibusdam chimaricis fallaciis deceptum habuit.*

51 *Dissensus satis inducitur ex magna disparitate inter contrahentes matrimonium.*

52 *Consensus, & voluntas cùm in animo consistant, & iste difficilè cognosci possit, aliquibus signis exterioribus deprehendi debet.*

53 *Thomæ Sanchez opinio intelligitur.*

54 *Dolus quando consensum excludit, matrimonium est nullum.*

55 *Error qualitatis in suo genere sumptus matrimonium non vitiat.*

56 *Error in nomine, dummodo circa substantialia nullus sit, matrimonium inualidum non reddit.*

57 *Error qualitatis, vel fortunæ redundat in errorem personæ, itavt si verè in persona erretur, tunc & eo casu matrimonium contractum erit nullum.*

58 *Qualitati alicui quamvis accidentali quando quis nititur ad contrahendum, aliter non contracturus, si ea non habeatur, actus tanquam inuoluntarius habita notitia redditur nullus.*

59 *Religionem si quis ingreditur existimans sibi non competere maioratum, aut non habere hæreditatem, vnde viueret, aliàs expressè non facturus, his rebus aliter se habentibus professio coram Deo nulla est.*

60 *Matrimonium contrahens cum aliqua existimans diuitem esse, vel nobilem, vel honestam, vel virginem, itavt his qualitatibus ducatur ad contrahendum, & his innitatur expressè, aliter non contracturus, est inualidum matrimonium, si diues, nobilis, honesta, aut virgo non sit.*

61 *Qualitas in qua erratur quando respicit aliquam certam, & determinatam personam, distinctam ab ea, quæ præsens est, error qualitatis redundat in errorem personæ, & consequenter matrimonium cum illo contractum est nullum.*

62 *Qualitas in qua erratur, si designat indiuiduam personam, tunc error circa qualitatem refunditur in personæ errorem, ac matrimonium dirimit.*

63 *Consensum, aut effectum in penitus ignotum dirigere non possumus.*

64 *Consensus si primò ac directè feratur in personam, quæ tales habeat qualitates, & consequenter in particulari in hanc putatam diuitem & nobilem, cum non sit talis, error est qualitatis inuoluens errorem personæ, sicque matrimonium est inualidum.*

65 *Error personæ, qui matrimonium annullet, non cadit, nisi habeatur aliqua notitia personæ, cum qua contrahere intendit.*

66 *Exemplum Regis Angliæ ponit Siluester, & idem exemplum ponunt citati, num. 74.*

67 *Error in vna ex quatuor causis esse potest, scilicet fortunæ, qualitatis, personæ, & conditionis.*

68 *Error personæ est credere de vna persona quod sit alia, vel quod sit libera cum sit serua, vel quod sit filius talis Regis, Ducis, Comitis, aut alterius, cuius non est.*

69 *Matrimonium non est, si aliquis assereret in partibus remotis se filium Regis Franciæ, & sic cum aliqua muliere hoc credente contraheret, cùm vbique habeatur notitia Regni Franciæ.*

70 *Error personæ quoad substantiam, quia forsitan credidit quis eam cum qua contraxit esse Mariam, quam aliàs agnoscebat visu, vel auditu, & non erat nisi Ioanna, talis error impedit matrimonium contrahendum, & dirimit contractum.*

71 *Error consensum nullum habet, & nihil tam contrarium consensui quàm error.*

72 *Error est vera pro falsis approbare, ignorare est nihil approbare, cum sit simplex scientia approbatio.*

73 *Error personæ, de qua non habetur notitia, matrimonium non dirimit.*

75 *Error nobilitatis, aut fortunæ per se matrimonium non euacuat.*

76 *Consensus si feratur in illum duntaxat, cùm illa conditio, aut dignitas adest, error tunc qualitatis refertur ad errorem personæ, qui proinde matrimonium vitiat.*

77 *Error qualitatis, aut fortunæ si reincidat in errorem personæ, matrimonium dirimit, & num. 78.*

79 *Consensus quoties fertur in fœminam aliqua conditione vestitam, expressè error refunditur in errorem personæ.*

80 *Fœmina putans se nubere primogenito Regis, si nubat alteri, qui falso hoc nomen sibi arrogauit, inualidè contrahit.*

81 *Matrimonium iudicialiter est inualidum, si in eo plures adfuerint fraudes, & Parochus ac testes essent suspectissimi, & concurrat disparitas magna inter prætensos coniuges tam circa nobilitatem, quàm circa diuitias, &c.*

82 *Cap. final. de sentent. & re iudic. loquitur in duabus sententiis contrariis latis per duos ordinarios, quo casu stante paritate probationum, auctoritate duorum Iudicum, casus verè est dubius, & tunc fauetur matrimonio.*

83 *Disparitas*

83 Disparitas personarum non contrahit matrimonij præsumptionem inducit.

84 Dispositio fauorabilis iudicatur, quæ ob fraudes tollendas est introducta.

ORTA lite coram Ordinario inter Franciscum, & Antonium super nullitate matrimonij inter eos contracti, fuit pro parte mulieris ex triplici capite datum de nullitate. Primò ex fraudulenta, & affectata mutatione Parochiæ. Secundò ex dolo. Tertiò ob errorem personæ. Ordinarius prædictus in prima instantia pro validitate sententiam protulit diffinitiuam, à qua sententia appellauit Franciscus, & causa mihi commissa ab illustrissimo & Reuerendissimo D. meo Nuntio, dubitaui an esset confirmanda, vel infirmanda, & reuocandam esse existimaui ex sequentibus.

ARTICVLVS PRIMVS.

Fraudulenta, & affectata mutationis Parochiæ materiam concernens.

1 MAGNA reputaui consideratione dignum, quod Antonia solita esset fictitiè & blanditoriè loqui, itavt eius verba intentioni suæ minimè deseruirent: nam verba persæpe proferuntur contra propriam intentionem, *cap. dilecti, de appellat. cap. existimant, 12. quæst. 2.* Abb. *consil. 224. part. 2.* Seraphin. *de priuileg. iuram. priuil. 1. num. 57. & 58.* & ideò eleganter Cicero *lib. 1. ad Quintum fratrem*, sic protulit. *Mens enim hominum multis simulationum inuolucris tegitur, & quasi velis quibusdam obtenditur, uniuscuiusque natura, frons, oculi, vultus persæpe mentiuntur, oratio verò sæpissimè*: & ita voluntas plus facto
2 quàm verbis patefacitur, seu declaratur, *l. si tamen, §. & qui, ff. de ædilit. edicto, l. de quibus, ff. de legib.* & meliùs omnibus Aym. Crauet. *consil. 204. num. 10.* ibi: *Quia facto datur voluntas intelligi*, l. Paulus respondit non tantùm verbis, ff. rem ratam haberi, *imò facta verbis sunt fortiora ad demonstrandam voluntatem hominis*, l. si tamen, §. si quis dicit, ff. de ædilit. edicto, cap. dilecti 2. *vbi Dec.* in 2. notab. de appellat. *& dicit Bald.* in l. non ignorat. col. 1. C. qui accus. non poss. *quod facta vero proximiora sunt, quàm nuda vocabula, cùm etiam plerumque aliqui fictitiè, vel blanditoriè loquantur, quod dictum refert Ias.* in cons. 102. col. 1. lib. 4. *inferens magis probari filiationem ex tractatu quàm ex sola nominatione verbali. Alibi scribit idem Bald.* in cap. super litteris, col. 5. de rescript. *quod nullum est maius mentis nostræ testimonium, quàm qualitas inspecta factorum, quæ sine loquela se intelligunt, & per solum aspectum imprimunt suam voluntatem*, &c.

3 Cùm autem recognosceret Antonia quod si cum Francisco matrimonium contraxisset in Parochia sancti Genesij, in qua ambo contrahentes, & Francisci parentes habitabant, illicò fraus, & dolus ipsius Antoniæ detegeretur, ad Parochiam sancti Sebastiani se contulit de mense Iulij, & eodem tempore ipsa Antonia Ordinarium sollicitauit vt absque monitionibus sibi cum dicto Francisco posse contrahere concederetur, ne aliqua tractatus huiusmodi notitia posset deueniri ad parentes ipsius Francisci, & meliùs & securiùs ille deciperetur, quod ad effectum fuit perductum, & de facto matrimonium contractum, & statim ab illa Parochia S. Sebastiani decessit, & ad aliam S. Genesij rediit; nam ex præcedenti tractatu præsumptio fraudis oritur, Ruin. *consil. 4. num. 10. lib. 1.* Dec. *consil. 32. num. 15. lib. 3.* Tiraquell. *de retractu lign. §. 1. gloss. 14. n. 24.* Menoch. *de præsumpt. lib. 5. præs. 3. num. 12n.*

Quæ quidem Parochialitatis mutatio eo tempore, quo ipsa Antonia cum Francisco contrahere tractabat, præsumitur fraudulenta, ac proinde ad illum effectum ei suffragari non potest, per ea quæ resoluit Ioan. Philipp. Testa *alleg. 4. num. 10.* ibi: *Quoniam respondetur hanc conductionem esse factam in fraudem, quæ casu nihil potest iuuare, ex text.* in l. qui sub prætextu, C. de sacros. Eccles. ibi: *Qui sub prætextu Decanorum, cùm id munus non impleant, eorum fraudibus credimus esse obuiandum, vbi gloss. dicit, cum sub velamine id quod ad Decanos spectat, non adimpleat, & ibi Bald. notat, qui non seruit Ecclesiæ, & fingit esse clericum, non debet gaudere priuilegio clericorum, & quæ conferuntur clericis propter seruitium Ecclesiæ, ille qui non seruit, non debet ea habere: & Archid.* in d. c. licèt Canon, de elect. *dicit verbum* residere, *diuersimodè interpretari, dummodo cessent fraudes. Quis enim non videt hanc conductionem domus esse in fraudem, postquam recessit ab illa terra.* 4

Secundò eadem comprobatur fraus, quia Antonia infra tres dies à mutata habitatione matrimonium contraxit, & infra alios tres discessit, & rediit ad primam parochiam S. Genesij, vnde ex modicitate temporis ad contrahendum præsumitur fraus, Aneh. *consil. 99. & consil. 251. & consil. 257. & consil. 410. in fine*, Afflict. *decis. 72.* Tiraquell. *de retractu lig. §. 1. gloss. 7. num. 77.* Farin. *in praxi crimin. quæst. 89. numer. 115.* Et ex breui reuersione ad primam suam Parochiam probatur animus non permanendi in secunda, nisi tantùm donec contraheretur matrimonium, text. *in l. diuortium 3. ff. de diuort.* ibi: *Si breui reuersa est vxor, nec diuertisse videtur*, text. *in l. plerique, ff. de ritu nuptiar. §. Pauonum, Institut. de rerum diuis.* ibi: *Quæ ex consuetudine abire & redire solent, talis regula comprobata est, vt eo vsque tua esse intelligantur, donec animum reuertendi habeant*, l. Iulianus, §. proinde, ff. ad Maced. & quia ex facto sequenti quem animum habuerit, satis ostenditur, & ex eo in cognitionem præcedentis intentionis venimus, Aluar. Valasc. *consultat. 175. numer. 27.* ibi: *Et cum maritus se transfert ad domicilium vxoris, satis ostendit ex facto sequenti quem animum habuerit tempore contractus matrimonij, quia ex actu sequenti declaramus intentionem præcedentem*, &c. 5 6 7

Tertiò, quia Antonia non potuit ex circunstantiis occurrentibus parochialitatem acquirere in Parochia S. Sebastiani, cùm ad eam constituendam non solùm requiratur mutatio personæ, & rerum, sed etiam firmus animus relinquendi primam antecedentem, & habitandi in secunda saltem maiore parte anni, Rebuff. *in l. censoria 103. §. igitur quæri solet, ad fin. versic. habitator incola, ff. de verb. signific.* Grammat. *decis. 87. num. 4.* & idem Grammat. *in addit. 1. ad Afflict. decis. 384.* ibi: *Et dicit Bald.* in l. 1. vers. sed pone, ff. de statu hom. *quod ad hoc vt quis dicatur habitare in loco, non sufficit quod ibi sit rarò, vel momentanea habitatione, & idem sentit si non sit ibi habitatio momentanea, dum tamen animum habeat redeundi ad alium locum, & inibi residentiam faciendi.* Et infrà: *Nam, vt ait Grammatic. verbum* habito *est frequentatiuum, & ideo de rara habitatione & momentanea non est intelligendum, nam singula momentanea faciunt, sed animus residentiam, arg.* l. si quis ita legauerit dum vxor mea, ff. de condit. & demonstrat. *& ita etiam consuluit Stephan. Rerand.* in suo consil. 91. incip. *Quis dicatur propriè habitare, in 2. vol. Alex.* in l. lex Cornelia, ff. de iniuriis. *& alibi dixit Bald.* in consil. 61. vol. 5. &c. hoc idem sentit 8

Sanch.

Sanch. de matrim. lib. 3. disput. 15. n. 14. & num. 12.
10 ibi, secunda sententia docet acquiri Parochiam ratione habitationis, quando ea breuis temporie non est, & num. 19. intelligit cap. is qui, quando per modicum tempus est habitatio, & non per maiorem anni partem.

11 Quartò, quia cùm parochialitas Sancti Sebastiani acquisita fuerit cum dolo, & animo eludendi Concilij Tridentini dispositionem, & eius mentem defraudandi, ex defectu Parochi, in hoc casu matrimonium erit nullum: ita resoluit Vega in sum verb. matrimonium, part. 2. cap. 34. casu 39. in fine, ibi: Desta Doctrina se infiere que el Castellano o Portugues que va a habitar a las partes de Francia adonde no es promulgado este decreto, y mora en ellas, se puede casar sin Parocho y testigos, salno si se va alla solamente por se casar desta manera en frende desta ley, como lo confiessa el propio Ledesma. Esta doctrina es bien segura, y assi se puede tener, laqual vi bien defendida in scriptis, y despues impressa por el doctissimo Doctor Martir Carillo Official Ecclesiastico, y Iuez de pias causas en el Arçobispado de Saragoça, siendo Abogado desta causa, trayendo fuertes razones y textos, que aqui no refiero, por no ser mas largo para prouar que el Castellano o Portugues que solamente en fraude del Concilio se va a casar a las partes de Francia, donde no esta recebido, que si se casa de la suerte que esta dicho, que el matrimonio es ninguno, &c.

12 Fr. Emman. Rodriguez in sum. cap. 216. aliàs 218. num. 2. col. 1. ibi: De aqui se infiere que el Castellano o Portugues que van a habitar a las partes de Francia donde no esta promulgado este decreto, y mora en ellas, se puede casar sin Parocho y testigos, salno si se va a ellas solamente para se casar desta manera en fraude desta ley, &c.

13 Cened. practic. & Canon. quæst. lib. 1. quæst. 30. n. 64. in fine, & num. 65. ibi. Hæc tamen communis Doctorum assertio vera mihi videtur, nisi quis adiret partes illas, vel regiones, vbi non obseruatur Concilium, non animo ibidem permanendi, & acquirendi domicilium, sed solùm gratia contrahendi matrimonium sine Parocho, & testibus, & in fraudem legis contrarium prohibentis; tunc enim existimo tale matrimonium esse nullum, vt etiam tenent Ledesma pag. 198. vers. in huius, Henriq. lib. 11. cap. 1. numer. 8. in fine, Rodrig. in d. cap. 218. n. 2. versic. De aqui se sigue: & ratio est, nam illud solùm factum est in fraudem legis: ergo nullum est matrimonium, cum fraus & dolus nemini patrocinentur. Ex quibus quidem satis patet responsum ad quæstionem illam, quæ quæri solet, quo pacto Castellanus, vel Lusitanus, qui in his partibus habet domicilium, teneatur contrahere matrimonium, si adiret Franciam, Turcas, vel Indos, vbi non seruatur hoc decretum sacri Concilij Tridentini? Videlicet quod si in illis partibus habet nouum domicilium, aut saltem habet animum ibidem permanendi, relicto antiquo domicilio, potest illic contrahere, minimè verò quando nec domicilium, nec animum permanendi habet, sed dolosè gratia fraudandi legem Concilij retinendo in his partibus domicilium secessit in partes illas statim reuersurus post celebrationem matrimonij, &c.

14 Petrus de Ledesma in 3. part. de matrim. in addit. ad quæst. 45. art. 5. vers. in huius expositionem, ibi: In huius expositionem sit prima conclusio. Si aliquis Nauarrus, Lusitanus, vel Castellanus adiret partes illas, vel regiones, vt contraheret matrimonium sine Parocho, & testibus in fraudem legis, & solùm gratiâ contrahendi matrimonium, existimo quod tale matrimonium nullum esset. Ratio huius est, nam illud solum factum est in fraudem legis: ergo nullum est matrimonium, cum fraus, & dolus nemini patrocinentur, &c.

Ego ipse de officio & potest. Episcopi, part. 2. alleg. 32. num. 153. ibi: Hoc tamen limitant Ledesma, Enriquez, Rebellus, & alij, nisi eò proficiscantur, vt nubant non seruata lege Concilij Tridentini, & in eius fraudem, cùm ius non faueat fraudem committenti in legem, &c. 15

Maiori cum ratione procedere debet hæc resolutio in casu nostro, cùm matrimonium contractum sit in loco in quo vim habet Concilium Tridentin. in cuius fraudem acquisita parochialitas non iuuat, nec sufficit, itavt in tali Parochia contractum matrimonium sit nullum. Et est communis sententia. 16

Eotiq. enim in sum. lib. 11. de matrim. cap. 3. num. 3. ita ait: Vagam fœminam & virum alterius regionis ignota copulare non debet Parochus, iuxta Concil. Trident. cap. 7. nisi cum licentia Ordinarij, Inquisitione, & magna cautela: si autem vir & fœmina, qui aliquod habent permanens domicilium, accedant dolosè in aliud oppidum sine animo permanendi, & ibi coram illius oppidi Parocho quasi vicinè contrahant, non valet; solus enim dicitur illorum Parochus, vbi citra fraudem verè habent domicilium animo permanendi, &c. 17

Nauar. consil. 2. de Paroch. num. 3. ibi: Quintò quod videtur sufficere habitatio bona fide, & sine fraude suscepta in aliquo loco, vnde non potest commodè reuerti ad sumenda sacramenta in loco Parochiæ, vbi habetur domicilium. Et paulò inferiùs: Sextò quod habitatio fraudulenter in præiudicium Parochi proprij, vel alterius habita in aliquo loco ad effectum acquirendi nouum Parochum, non sufficeret: tum quia fraus, & dolus nemini debent patrocinari: tum quia malitiis hominum obuiandum est, &c. 18

Gutier. de matrim. cap. 65. num. 11. in med. ibi: Secus verò esset si domicilium, vel prior Parochia non verè, nec ex animo relinqueretur, sed in fraudem, animo nempe statim contracto alibi matrimonio reuertendi ad prædictum suum domicilium, vel priorem Parochiam; tunc namque & in hac specie rectè procedit limitatio Ledesma, & Vega, quia prædicta vagatio, & mutatio Parochiæ plena est fraude, affectata, & procurata ad finem tantùm contrahendi alibi matrimonium, & sic nihil eis prodest, tanquam facta in fraudem Concilij, &c. 19

Paul. Comitol. respons. moral. quæst. 110. num. 2. 5. mihi sanè, ibi: Ius enim Parochiæ improba fide, & per scelus in fraudem nemo assequitur, itavt in ea sacramenta percipere possit, &c. 20

Rebellus de obligat. instit. part. 1. lib. 2. quæst. 7. n. 16. & q. 8. num. 6. ibi: Omnes enim qui Parochos per dolum & fraudem alienos ad eum effectum quærunt, propriis relictis, inualidè contrahunt, cùm dolus nemini patrocinari debeat, &c. 21

Verùm contra resolutionem primo loco traditam de adeuntibus loca vbi Concilium Tridentin. receptum non est, in fraudem eiusdem Concilij, vt possent ibi liberè absque Parocho & testibus matrimonio copulari, insurgit doctissimus Sanch. de matrimon. lib. 3. disput. 18. num. 29. & tenet esse ratum matrimonium in hoc casu, ex eo quod, qui iure suo vtitur, non potest dici fraudem committere, vt ea ratione effectus impediatur; & hinc ait matrimonium contractum in articulo mortis efficere filios legitimos in fraudem substituti, quia est fraus licita, cùm contrahentes vtantur iure suo. Et contra aliam resolutionem secundo loco supra firmatam de illo, qui fraudulenter, in præiudicium proprij Parochi nouum adquirit in locis, vbi Concilium est receptum, quod sit coram eo contractum matrimonium nullum, similiter insurgit idem Sanch. eod. lib. 3. disp. 25. num. 11. resoluens quod mu- 22

tantes

rantes Parochiam in fraudem Parochi possunt matrimonio copulari à Parocho nouæ Parochiæ.

23 Sed salua pace doctissimi & Religiosissimi Patris, eius sententia in vtroque casu iure non subsistit, quia Concilium Tridentin. modum & formam præstitit celebrandi matrimonia coram Parocho & testibus, & idem est matrimonium sine Parocho, vel in fraudem illius contrahere, cùm vtroque casu menti Concilij, & legis vniuersalis Ecclesiæ contrarietur, text. *in l. non dubium, Cod. de legib.* ibi, *non dubium est in legem committere eum, qui verba legis amplexus, contra legis nititur voluntatem, nec pœnas insertas legibus euitabit, qui se contra iuris sententiam sæua prærogatiua verborum fraudulenter excusat*, &c. & *ibi* gloss. *in figuratiuo casus, verificatis præmissis, & in verba non dubium, in princip.* & per ipsum textum Doctores omnes ibidem adnotarunt paria esse ad effectum incurrendi pœnas legales, facere contra legem, vel facere in fraudem legis, *l. contra, ff. de l.* ibi, *fraudem facit legi, qui saluis verbis legis mentem eius circumuenit*, &c.

24 Perinde est literali intellectui legis fraudem facere, quàm & menti ac intentioni illius fraudulenter contrauenire, quia in vtroque casu nullitati actus subiiceret, Iacob. Buttigar. *in d. leg. non dubium, in summar. & col. 2. versic. his præmissis, & infrà versic. nota quod ita punitur*, Bellapert. *sub versic. quæsitum est*, Cyn. *n. 2. & 3. ad fin. versic. vbi fraudatur lex*, Bart. *num. 1.* Bald. *in summar. & n. 1. versic. nota primò*, Albetic. *in summar.* Odofred. *n. 1.* Paul. de Castro *num. 1.* Salicet. *ante num. 1. vers. 15. committit in legem, & n. 1. in 1. notab.* Fulgos. *in sum. & num. 1. in 2. notab.* & Ias. *num. 4.*

25 Mens autem Concilij Tridentini fuit obuiare fraudibus, quæ ex occulta matrimoniorum celebratione in dies obueniunt, cùm alienus Parochus conscius esse nequeat impedimentorum, quæ in loco & proprio domicilio facilè omnibus innotescere possunt, vt aduertit Molin. *de ritu nupt. lib. 1. cap. 11. n. 87.* & insinuat idem Concil. Trident. *sess. 24. de reform. matr. c. 1.* in illis verbis, ibi, *& grauia peccata perpendat, quæ ex eisdem clandestinis coniugiis ortum habent*, &c.

26 Et ex tali fraude, quam Concilium obuiare intendit, non solùm eius mens læditur, sed etiam Francisco, consanguineis, & eius familiæ damnum irrogatur irreparabile, vt colligitur ex text. *in l. 1. titul. de los casamientos, lib. 3. fari*, text. *in l. si adulterium cum incestu, §. stuprum, ff. ad l. Iul. de adulter.* ibi, *contumelia iuris, & sanguinis contumelia*, Couar. *de sponsalib. part. 2. cap. 3. §. 8. num. 7.* vbi dicit patrem non teneri dotare filiam nubentem indigno, & reddit rationem, quia indignæ nuptiæ totum familiæ decus denigrant, & censeri indignum matrimonium esse, quod sine familiæ dedecore iniri nequit, *l. sed ea, ff. de sponsalib. l. nuptiæ, Cod. de nuptiis*, ibi, *& si pares sint genere, & moribus*, Sanch. *de matrim. lib. 4. disputat. 16. num. 22.* Vnde tales fraudes sunt vitandæ, Feder. de Senis *consil. 286. num. 1.* Bald. *cons. 261.*
27 *num. 8. vol. 1. & consil. 76. num. 1. vol. 3.* Aym. Crauet. *consil. 774. num. 4. 6. & 7.* ibi. *Rursus fraudibus occurrendi causa interpretationem ius admittit, fauorabilisque dispositio iudicatur, quæ ob fraudes tollendas sit introducta.* Et infrà, *Grauius porrò est legi quàm*
28 *homini fraudem facere*, &c. Et sic nec directè, nec indirectè est admittendum quod legi fraus fiat, text. *in l. quod conditionis implendæ causa, ff. de donat. causa mort.* Feder. de Senis *consil. 4. numero 5. & cons. 84. in fine*, & latiùs *cons. 94. in princ.* & eo magis quando contra Ecclesiam fit fraus & dolus, Signorol. *consil. 72. n. 7. & seqq.* cùm ergo legis finis dirigeretur ad obuiandum ne fraudibus, clandestinitate, & malitiis contrahatur, quamvis clarè Concilium non loqueretur, sed sub inuolucro verborum, debet extensio fieri ne via malitiis aperiatur. Gemin. *cons. 18. num. 2.* Bald. *consil. 474. in princ. lib. 4.* Pett. de Anchar. *consil. 99.* quia aliàs fieret illusorium, text. *in l. cum hi, §. fin. ff. de transact.*

Quare ex dictis constat sine fundamento con- 29
trarium censuisse P. Sanchez, aliàs virum doctissimum, & omni laude dignum: nec euincit illud exemplum, quod adducit de matrimonio contracto in articulo mortis ad efficiendos filios legitimos in fraudem substituti; quia ex ea ratione procedit quod contractui lex assistit, & filios legitimos facit per subsequens matrimonium, *cap. tanta, qui filij sint leg.* At in casu nostro resistit ius, eo quòd à Concilio Tridentin. prohibetur clandestinitas, ac proinde ne fraudibus, & malitiis contrahatur matrimonium, vnde si constiterit parochialitatem in fraudem legis acquisitam fuisse, quicquid ex tali fraude obuenerit, nullum erit, vt singulariter dicit Octauian. Bammacar. *in cap. naturales, quæst. 7. n. 90. in med.* ibi: *Ex quibus deducitur quod si omnia, quæ quis facere potest, illicò posset in alterius fraudem convertere, nimium fraudibus indulgeretur, dolisque ac machinationibus via aperiretur, quod permittendum non est*, l. in fundo, de rei vindicat. *his & similiter dicitur quod in illis casibus fraus adhibita à principio resistit validitati actus, & illa macula fraudis semper validitati actus repugnat, ita & taliter quod actus ille erit fraudulentus, & nullus.*

Nec enim obstat axioma illud, quod dolo malò 30
non videtur facere, qui iure suo vtitur, *l. nullus, ff. de regul. iuris*, quod adducit Sanchez pro sua opinione adstruenda, quia consequentiam sic desumit, & elegantissimis respondet verbis: *Ergo cùm ius habeant quocumque abeundi sine dolo malo, ibidem more gentis validè contrahent, præsertim cùm mala intentio actum non soleat infirmare; neganda tamen erit consequentia, quia licèt ius habeant, non tamen ius habent amittendi legem Ecclesiasticam, qua tenentur, & eandem legem offendere censentur, cùm absque causa rationabili vadunt aliò, ea de causa, vt non contrahant coram Parocho & testibus præmissis denunciationibus: talis præterea discessus doli latentis suspectus est, neque præsumi debet de Ecclesia quod vellet in eo euentu tollere inhabilitatem ad contrahendum quam in sua patria contraxerant. Si autem Ecclesia inhabilitatem præfatam ab eis auferre nolit, adhuc inhabiles permanebunt*, &c. Ex quibus communis sententia contra Sanchez verior est, & licèt aliquam pateretur difficultatem, adhuc sequenda foret, quia in dubiis opinionibus illa est amplectenda, per quam fraudibus obuiatur. Feder. de Senis *consil. 7. numer. 5. & consil. 93. numer. 6.*

ARCICVLVS II.

Doli materiam concernens.

PRo vera articuli intelligentia præsupponendum 31
est, Antoniam esse humilem & pauperem mulierem, Franciscum verò ex vtroque latere nobilem Hispanum, & satis diuitem. Et quod dolus, cùm sit latens in animo, & natura sua de his, quæ occultè committi solent, ac proinde difficilis probationis, directéque probari non possit, ideo coniecturis probatur, *l. quia autem, §. non simpliciter, ff. si quis omissa causa testament.* Oldrad. *consil. 314. Factum tale*, Crauet. *consil. 100. num. 3.* Bargal-

da

de dolo,lib.4.cap.8. n.15. & 30. Mascard. *de probat. conclus.530. num.1. cum seqq.* Menoch. *de præsumpt. lib.5.pres.3. num.42. cum seqq.* Farinac. *in praxi crimin.quæst.89.num.16. cum seqq. duobus saltem,* gloss. *in l. instrumento, Cod. de probat. cap. cum dilectus, de success. ab intest.cap.illo vos,* ibi, *ex duobus tamen, de pignor.* Calcan. *consil.8.* Ioan.de Anchar. *consil.49.* Corn. *consil.13.& 41.vol.5.* Prosp.Pasct. *consil.121. Circa propositas, n.3.* Ceauct. *cons.134. Scripsi aliàs, num.39. consil.156. incip.* Iacobus Neutreti, *num.7.* vbi addit quod sicut in materia probationis per testes, duo testes sufficiunt, *leg. vbi numerus, ff. de testib.* ita quoque in materia non probabili per testes, ad quam subrogantur præsumptiones, vt subrogatum sapiat naturam eius, in cuius locum subrogatur, *l.si tum,§.iniuriarum,ff.si quis caut.* Decian. *Responso 32. num.4 lib.13.* Farinac. *d.quest.80.n.21.* vbi *numer. 23.* hoc dicit verum dummodo istæ duæ coniecturæ, seu præsumptiones graues, & non leues fuerint.

32 Quibus breuiter præmissis, primò dolus apertè colligitur ex mutatione nominis & cognominis, quam fecit ipsa Antonia, occultans proprios parentes aliàs ignobiles, pauperes, & simulans alios nobiles & diuites ad effectum melius decipiendi Franciscum; quæ quidem principalior doli probatio est, dum exterius veritatem manifestare recusabat, quam interiùs occultare non desistebat, D. Thom. 2. 2. *quest. 111. articulo 1.* ibi : *Respondeo dicendum, quod sicut dictum est, Ad virtutem veritatis pertinet, vt quis talem se exhibeat exteriùs per signa exteriora, qualis est. Signa autem exteriora non solùm sunt verba, sed etiam facta: sicut ergo veritati opponitur quod aliquis per verba exteriora aliud significet, quàm quod habet apud se, quod ad mendacium pertinet; ita etiam opponitur veritati quod aliquis per aliqua signa factorum, vel rerum aliquid significet per contrarium eius, quod in eo est, quod propriè simulatio dicitur. Vnde simulatio propriè est mendacium quoddam in exteriorum signis factorum consistens. Non refert autem vtrùm aliquis mentiatur verbo, vel quocumque alio facto, vt suprà dictum est,&c.* Castrens. *in l.dolum, C.*
33 *de dolo*, Imol. *in l. Iulianus, §.1. ff. de action. empt.* Et sic dolus ex effectibus, & signis exterioribus probatur, Aldobrand. *in §.suspectus autem tutor, num.2. Instit. de suspect.tutor.* Bargal. *d.lib.4.cap.8.num.19. cum seqq.*

34 Secundò probatur ex contextura litterarum Francisci, quas formauit ipsa Antonia, vt ille cum iuramento, & insolitis obligandi clausulis obstringeretur ad secum contrahendum, quæ insolitæ clausulæ dolum & fraudem præsumi faciunt, Menoch. *consil.1. num.338.& de præsumpt. lib.5. præs.3. n.103.* Mascard. *de probat. conclus.815. num.40. & 42. & conclus. 299.* Farinac. *in praxi crimin. part.3. quæ-*
35 *stion.89. num. 124.* Et eo magis dolus deprehenditur, quia in dictis litteris dicebat Franciscus, quod à permissione matrimonij contrahendi cum dicta Antonia nulla ex causa etiam excogitanda discederet, quæ cautela dolum & fraudem arguit, vt resoluit Tiber. Decian. *consil.32. num.65. volum.3.* ibi : *Quod imò abundans cautela nocet in suspectis, & in his, quæ possunt habere suspicionem fraudis, doli, & circumuentionis, quinimò in his tales cautelæ abundantes vehementem inducunt suspicionem, vt in specie tradit Bald. & Alber.* in d. l. penult. *& Bald. etiam* in d. l. testamentum, in 3. not. & in l. etiam, col.2. versic. hoc modo dubitatur, Cod. de execut. rei iud. & in cap. quia verisimile, col.2. de præsumpt. *& Paul.* consil.174. col.2. in fine, versic. accedit prædictis, *Andr.* Sicul. consil.16. col. 1. n. 10 & consil.8. col. penult. num.4. *Corn.* consil.217.in fine,in 3.*Socin.* consil.143. col.vlt. ad fin. vol.1. & consil.90. col.1. vers.sed si ista,in 3. *Ias.*consil.170.n.1. in 2. *Dec.* consil.478. col.3. versic. & in primis, *& dixit Bald.* consil.47.volum.1. *quod quanto plures cautelæ adhibentur in contractibus suspectis, eo magis augetur suspicio fraudis, & doli, & idem* in cap.2.col.de consuet. *inquit, quod vbi abundantior est cautela, ibi eui- 36*
dentior est fraus, adde Farinac. de falsitate, q.153. num.161. & ex pactis insolitis etiam probatur, idem Farin. *d.q.153.n.164.cum seqq.*

Tertiò dolus magis arguitur, & manifestatur ex 37
disparitate tam in ætate, quàm in qualitate & rebus, quæ aderat inter Franciscum & Antonium, maximè cum ipsa Antonia esset admodum pulchra callida, & captiosa, ætatis triginta annorum, valens facilè iuuenem ætatis sexdecim seducere, vt in simili probat Rebuff. *consil.114. folio mihi 191.* ibi : *Item ex alia probatur ratione inæqualitas personarum, nam mater incrementum filiæ, & honorum videtur diligere, vbi vir superior est diuitiis, & nobilitate, & potentia, & honore,* cap.super eo 2.de testib. *hic est longè maior vir muliere, tam ratione diuitiarum; ergo mater dolo induxit hunc iuuenem. Item ponderanda est qualitas personæ, nam iuuenis quindecim annorum inter manus Procuratorum tractabatur, qui sunt subtiles, & cautè in agendis negotiis, & ipse solus se defendebat, saltem debebat D. de Maureul relinquere ei vnum curatorem. Item qualitas mulieris, nam vetula, quæ multa mala sciebat, & alter iuuenis, ac etiam quia mulier, nam non est malitia mulieris, nec dolus, quin à muliere saltem vetula non excogitetur, vt de ista possimus dicere, quæ adeò ornatè loquitur, vt si Cicero reuiuisceret, non ornatiùs loqui posset, &c.*

Magnæ quoad propositum considerationis est inæ- 38
qualitas nobilitatis, nobiles enim naturali propensione cupiunt nobilibus commisceri, & suam augere nobilitatem, vt tradit Meria *de nobilit. lib.5.*
cap.41. per tot. nam æqualitas in matrimoniis con- 39
iugatorum animis influit tranquillitatem & pacem, è contra autem inæqualitas dissensiones & bella, sicut singulariter probat Ægidius Columna *de regimine Principum,lib.2.cap.12.*ibi : *Prima autem naturalis societas, vt patet per Philosophum in politico, est maris, & fœminæ, viri & vxoris; hoc autem non esset nisi coniugium ordinaretur in quandam societatem debitam, & naturalem: cum ergo debitè & congruè nobilis societur, quos constat esse nobiles ex genere, prout coniugium ordinatur in societatem dignam & congruam, debent sibi vxores quærere quæ sunt ex nobili genere: sicut enim videmus in vno, & eodem corpore quod propter inæqualitatem humorum consurgit infirmitas, & pugna fit, & inter omnes propter iniurias, & inæqualitates, quas inter se exercent, consurgunt dissensiones, & bella. Et infrà patet quales coniuges singuli ciues accipere debeant; nam nobiles decet accipere nobiles coniuges, vt inter eos sit pax, & digna societas in omni coniugio, nimia imparitas videtur esse vitanda: nam imparitas in excessu siue sit secundùm nobilitatem, siue secundùm ætatem, vt plurimùm est causa litigij, vel est causa vt sibi coniuges fidem non seruent, vt si nobilis nubat ignobili, non erit inter eos digna societas, sed vnus alteri vltra quam leges coniugij requirant, dominari conabitur.*

Id ipsum ex plurimis aliis auctoritatibus deprehenditur, & probatur ex *l.1. §. quamuis, ff. de ventre* 40
inspic. ibi : *Publicè enim interest partus non subijci, vt ordinum dignitas, familiorumque saluo sit,* &c. l.3.tit. 14.part.4. ibi : *Ca no seria guisada cosa que la sangre de los nobles fuesse embargada ni ayuntada,* &c.& *l.3. tit.5. part.2.* ibi : *Viles è desconuenientes mugeres no*

deue

deue el Rey querer para facer linage, porque no enuilezala flaqueza su linage. Et inter conditiones, quas in muliere in vxorem accipienda requirit l. 1. tit. 6. p. 2. primo loco nobilitas desideratur, ibi: La primera que venga de buen linage. La secunda que sea formosa. La tercera que sea bien acostumbrada. La quarta que sea rica, ca en quanto ella de mejor linage fuere, tanto el sera mas honrado. Porende en los fijos que della huuiere seran mas honrados, e mas en cura tenidos, o quanto de majores costumbres fueren, tanto majores placeres recibira della, e sabra mejor guardar la honra de su marido, è de si mismo.

41 Vtplurimùm familiarum decor huiusmodi matrimoniis deturpatur, & ex illis plura proueniunt incommoda, itavt multùm intersit decepto viro tot tantaque mala subterfugere: optimè Bargal. de dolo, lib. 1. cap. 8. num. 26. ibi: Sæpè deturpatur honor familiarum, si quis plebeiam pro patritia, corruptamque duxerit pro virgine, frequenter facultatibus damnum irrogatur si pauper pro diuite accipiatur coniux, sæpissimè affligitur animus, si turpis pro speciosa sit traducenda; quæ pœna est adeò molesta, quod antiquis Hebræis concessum esset propter deformitatem mulierum repudiare: etiam antiqui Romani ita abhorrebant, & detestabantur, vt deformi persona occurrisse infelix, atque inauspicatum omen haberetur. Hinc Imperator Septimius Seuerus ex Æthiopis cuiusdam occursu ingruere sibi mortem concepit, auctore Ælio Spartiano in eius vita. Vt verò paucis verbis omnia, quæ proueniunt ex inuito, aut erroneo matrimonio incommoda colligam, vxoris definitionem subjicio, quam alij secundo Philosophorum tribuunt, alij Simonidè, & etiam inquit Tiraquel. esse verissimam in l. connub. num. 218. Vxor est viri naufragium, domus tempestas, quietis impedimentum, vitæ captiuitas, quotidianum damnum, voluntaria pugna, sumptuosum bellum, exornata Scylla, animal malitiosum, & necessarium malum: quis igitur non dignum indicet auxilio Prætoris illum, qui dolo captus cupiat tot, tantaque mala subterfugere?

42 Paritatem nobilitatis inter coniuges tanti fecerunt Romani, vt expressis legibus contrarium prohibuerint, teste Dionysio Halicarnassæo lib. 11. Antiquitatum Romanarum, vbi constitutum fuit ne patritiis cum plebeis Romæ connubium esset, idque ab Appio Claudio Decemuiro esse adiectum, vt in perpetuum Patres à plebe diuelleret. Quod iusta hac ratione (vt à Liuio in quarto primæ decadis memoriæ proditum est) factum anno ab Vrbe condita trecentesimo decimo, M. Genutius, & P. Curiatius Coss. defendebant. Ne si plebeij cum patritiis miscerentur, colluuio gentium perturbationem auspiciorum publicorum priuatorumque afferret; nihil sinceri esset, nihil incontaminati, & eo discrimine sublato, ne se quisque nosset, nec suos, quam possent aliam vim connubia promiscua habere, nisi vt ferarum propè ritu vulgentur concubitus plebis, patrumque, vt qui natus sit, ignoret cuius sanguinis, quorum sacrorum sit, dimidius patrum sit, dimidius plebis, nec secum quidem ipse concors. Hæc Liuius. Quinimò lege Iulia lata ab Augusto Cæsare de maritandis ordinibus constitutum fuit ne Senator, Senatorisve filius, nepos, pronepos duceret libertinam, nec cuius pater, materve artem ludicram faceret, quemadmodum scriptum est in l. lege Iulia, ff. de ritu nupt. Et cum dubium esset quæ vitæ conditio impediret mulierem ne viro patritio & nobili iungeretur matrimonio, declararunt Imperatores in l. humilem, C. de incestis nupt. humilem & abiectam esse ancillam, libertam, scenicam, tabernariam, lanam, earumque filias, aut eam, quæ mercimoniis publicè præfuit. Quas sanè Cæsarum constitutiones ea ratione editas credimus, quòd indecorum esset virum patritium & nobilem indecenti hoc connubio atque consortio vilescere, &c.

Quàm lamentabiles successus ex inæqualitate coniugiorum obueniunt, nobis referunt historiæ; & satis notus est quem narrat Menoch. consil. 69. numer. 48. ibi: Et patrum nostrorum ætate obseruandum fuit Ioannam II. Neapolitanorum Reginam deperijsse Ioannem Carazolum Roseum ignobili genere ortum, illumque in virum duxisse, & eandem ob maximam conditionis imparitatem contempsisse, & adeò graui odio habuisse vt eum trucidari iusserit, quod à Fulgosio lib. 6. cap. 11. memoriæ proditum est: quæ sanè dissidia & pericula effugere docuit Ouidius dum in epistola Deianira ad Herculem, ita cecinit: 43

Si qua voles aptè nubere, nube pari.

Et quanti facienda sit paritas in matrimonio; multis ostendit And. Tiraq. magnæ eruditionis vir, de legibus connub. l. 5. &c. Matrimonia enim inter valdè dispares infelicissimos exitus habere solent, ex Sanchez de matrim. lib. 1. disp. 11. n. 8. 44

Nec videtur Franciscum fuisse sui honoris, & opinionis tam prodigum dissipatorem, quod sciens voluerit genus suum deturpare cum vili & abiecta muliere matrimonium contrahendo; honor enim est augmentum familiæ, l. 1. C. de his qui pot. D. August. de bono viduit. cap. 21. vbi reprehendit eos, qui famam suam negligunt, & subdit: Nobis enim necessaria est vita nostra, aliis fama nostra. Vnde debet quis potiùs pati mortem, quàm honoris detrimentum subire, text. in l. isti quidem, §. quod si dederit, ff. de eo quod metus causa, ibi: Cùm viris bonis iste metus maior, quàm mortis esse debeat, &c. l. iusta, ff. de manumiss. l. 2. titul. 22. p. 4. ibi: De muerte ò de mala fama. Apost. 1. Corinth. cap. 9. Bonum est enim mihi magis mori, quàm gloriam meam quis euacuet, &c. Alex. & alij, quos refert & sequitur Corduba de Lara in l. si quis à liberis, in princ. num. 33. ff. de liber. agnosc. Et abiit in prouerbium, honorem præferendum esse propriæ vitæ, Alex. in leg. si victum, num. 1. ff. de re indic. Bald. consil. 312. n. 3. lib. 4. vbi quod hominibus eligibilius est mori, quàm vilipendi, Doctor. in l. interpositas, C. de transact. vbi Bart. num. 5. ait idem esse amissionem honoris vitæ, quàm verecundiæ vitij, & Bald. num. 5. Angel. num. 1. Roman. num. 9. Curt. iun. num. 17. Sebastian. de Medices de casibus fortuitis, p. 1. quæstione 7. num. 7. Amescua de potest. in seipsum, lib. 2. cap. 5. numer. 11. cum seqq. Cardin. Tusc. practic. conclus. verb. Metus, conclus. 115. num. 13. & conclus. 316. numer. 19. Seraph. de priuileg. iuram. priuileg. 29. n. 2. Mascard. de prob. conclus. 1051. n. 53. Sanch. de matrimon. lib. 4. disp. 3. num. 11. 45 46 47

Cùm ergo tam magna inter Franciscum & Antonium sit disparitas, illa satis indicat dissensum, & facit præsumere ioco contractum esse matrimonium, vt resoluit Sanch. de matrim. lib. 5. disp. 3. numer. 3. quia quamvis dicenti se fictè promisisse non sit fides adhibenda, si tamen notabilis sit disparitas inter promittentem, & recipientem, esset sufficiens ficti consensus signum, nisi vehementia indicia sint pro altera parte, idem Sanchez d. lib. 3. disp. 15. num. 7. Idem ferè tenent Couar. de sponsal. p. 2. cap. 2. numer. 4. in fine: has verò coniecturas tribuit dispar genus, vel diuitiarum, statusve conditio impar, &c. Soto in 4. dist. 29. quæst. 2. art. 3. vers. censeat, Barthol. à Ledesma dub. 25. de matrim. concl. 7. in fine, ibi: Asserunt quando vir illustris fœmina pauperi vel dispari aliqua qualitate matrimonium spondet, facta corporis copia non præsumi sponsalia, sed virum voluisse veneri satisfacere, &c. Et rationes, quas 48

idem Sanch. *lib.2. disp.45. num.*8. addocit ad probandum sufficiens indicium esse vt possit sponsa alij nubere, si vir asserens se fictè consensisse sit longè dispar, ita vt prudentis arbitrio vix credi possit eum illam duxisse, locum habent in præsenti casu, qui de matrimonio loquitur; nam ad eos dum de illo sermo teneretur, se remittit idem Sanch. *d. lib. 5. disputat. 3. numer.*17. *in fine*, & videtur sine dubio in matrimonio dicendum idem quod in sponsalibus, vt expresè tenet Ludouic. Lopez *in instruct. conscient. de matrim.cap.*43. *col.*6.*fol.mihi* 1093. ibi: *Qua quidem assertio Seti ne videatur* cap. finali *prædicto repugnare, limitanda est ad causam, quia non solùm ex possibilitate ipsius conditionis, sed etiam ex imparitate vel conditionis, vel status contrahentium, vel aliter appareret talem impossibilem conditionem prorsus irrisoriè, & fictè, & fraudulenter fuisse appositam*, &c.

49 Ex quibus magis conuincitur dolus & fraus dictæ Antoniæ in fictione qualitatis suæ, dum alios parentes dolosè sibi appropriauit: in quo aduertendum duxi, quod licèt non defuerint homines, qui se alios esse, aut aliorum filios mentiti sunt, de quibus Tiraquell. *de nobilit. cap.*13. *per tot.* Menoch. *de arbitr. cent.*4. *casu* 318. *n.*10. *cum seqq.* Farin. *de falsitate, quæst.*150. *num.*86. nihilominus mulieres maiori sagacitate, & dolo sæpissimè se alias esse finxerunt, vt per Hieronym. de Laurent. *in decis. Auenion.* 108. *per tot.* Farin. *d.q.*150.*n.*97.*&* 143. Valer.Maxim.*lib.*9.*c.*7.*&* 17. Apian *lib.*1.*de bello ciuili*, Gotofred. *l.*1.*de ventre inspic.*§.*sed & si* 13.*verbo familiarumque salua sit,fol.mihi* 801. plura exempla reperiuntur in sacris litteris, vt de filiabus Loth, *Genes.*16.*num.*32. de Rebecca *Genes.*27.*num.*16.de Rachele *Genes.*31.*vers.*35.de vxore Putifaris *Genes.*39. *numer.*13. *cum tribus seqq.* de filiabus Mohabitatum *Numer.*25.*vers.*2.de Rahab *Iosue* 2.*vers.*4.de Iahele *Iudic.cap* 4.*num.*8. de vxore Samsonis *Iudic.cap.*14. *num.*16. de Dalila *Iudic.cap.*16. *num.*15. de Michol 1.*Sam.* 19. *num.*21. de muliere Thecuitis *cap.*1. de muliere meretrice 1. *Reg.cap.*3. *num.*20. de Iezabel. 1.*Reg.cap.*21.*num.*8. de Iudith.3.*Reg.cap.*10. *n.*12. & in aliis locis adductis à Tiraquel. *de legibus con-*
50 *nub. l.*9. *gloss.*1. *part.*9. *num.*46. *cum seqq.* Et nostra ætate Monialis quædam Lusitana, quæ fingens se sanctam, Fratrem Magistrum Ludouicum Granatensem, virum aliàs doctissimum & religiosissimum, tot annis quibusdam chymæricis fallaciis deceptum habuit, de qua Param. *de origine Inquisitionis, lib.*2. *tit.*3. *cap.*5. *in* 6. *Mundi ætate, numer.*16. omnino videndus, qui plura congessit, & sententiam, causamque ad litteram expressit Fr. Ioan. de los Angeles *en la conquista del Reyno de Dios, dial.*6. *per tot.* & præcipuè §.1. Ludou. Bauia *in Chronica Pontificiali,in vita Sixti V. cap.* 56. Martin.de Roa *en la vida de la Condesa de Feria,lib.*4.*cap.*5.Francisc.Diago *en la vida de Fray Luis de Granada*, latiùs quàm omnes el Licenciado Luis Muñoz *en la vida y virtudes de mismo Padre, lib.*2.*cap.*9.10.11.*&* 12.vbi rem narrat, & credulem pietatem Venerabilis illius Patris mulris excusare intendit,

51 Vnde ex tam magna disparitate inter contrahentes satis indicatur dissensus, Cephal. *consil.*82. *n.*63. *& consil.*540. *num.*21.*& consil.*710.*num.*4. Lancel. Gal. *consil.*15. *numer.*80. Hugo de Celso *consil.*73. *num.*5. Menoch.*consil.*6.*num.*13.*& cons.*199. *n.*44. *&* 49. *cum seqq.* Mascard. *de probat. conclus.*1023. *num.*7. Paleoth.*de nothis & spur.cap.*19.*num.* 2. Sanchez *de matrimon. lib.*5. *disput.*3. *numer.* 17. *in fine*, Iulian.Salazar. *de sponsalib.cap.*2.*art.*4. iuncto etiam dolo, & aliis circumstantiis, quæ insimul coniuncta satis indicant dissensum, & per consequens matrimonium nullum esse, & irritum remanere, Syluest. *verb. matrimonium* 8. *quæst.*8. ibi: *nisi sit talis dolus, qui consensum excludat, quia sic non teneretur*, &c. Angel. *eod. verbo* 3.*impedim.*4. *n.*1. Abb. *in cap.cùm dilectus, num.*13. *de his quæ vi*, Francisc. Curt. *in l. interpositas,C.de transact.n.*7.*in fine*, ibi: *nisi tantùm dolus interueniret, qui faciat abesse consensum*, Didac. Perez *l.*1.*tit.*1.*lib.*5. *ordin.* Imol. *in d.cap. cùm dilectus, n.*9. Cardin.Mantic. *de tacit e & ambig.conuent. lib.*1.*tit.*9.*num.*35. ibi: *Sed hoc debet restringi vt locum habeat, vt nisi talis dolus intercesserit, vt consensum ab actu omnino excludat*, &c. Nam consensus, 52
& voluntas cum in animo consistant, & iste difficilè cognosci possit, Laurent. Syluan. *consil.*7. *n.*1. Mascard. *de probat. conclus.*94. *num.*4. aliquibus signis exterioribus deprehendi debet, vt dicit Seraphin. *de priuil. iuram. priuil.*1. *num.*42. ibi: *Primo probando aliqua signa exteriora, ex quibus animus deprehenditur, l.si tamen, de ædilit. edicto,l.reprehendenda, C. de instit. & substit. sub condit. fact. leg. qui leganda, ad leg.Rhod.de iactu, l.si augusti, de seruitut.* Corn. *consil.*251.*vol.*4. Soc. *consil.*28.*n.*2. *vol.*2. *animus enim indicatur ex indiciis & coniecturis*, &c.

Et licèt Sanch. *de matrim. lib.*7. *disp.*18.*num.*19. 53
ab hac opinione recedere videatur, tamen eius resolutio intelligitur quando dolus simpliciter interuenit sine aliis circumstantiis: at verò quando simul cum dolo concurrit tam grandis disparitas, & error personæ, de quo in sequenti articulo, nulli dubium est quin matrimonium ex defectu consensus, proindéque materiæ & formæ tanti Sacramenti, sit nullum, ex adductis per eundem Sanchez *lib... disp.*64. *num.*3. licèt loquatur in sponsalibus, rationes quas addocit, benè adaptantur matrimonio. Et quod 54
quando dolus consensum excludit, matrimonium sit nullum, singulariter dicit Petr.Francisc.de Lauena *consil.*64. inter consilia matrimonialia Ziletti, *numer.* 14. ibi: *Et aduertat etiam dominus iudicans, quod licèt soleat dici quod dolus dans causam contractui matrimonij, non habeat impedire matrimonium, vt notabiliter voluit gloss. in cap. cùm dilectus, quod metus causa, & in leg. à D. Pio, ff. de ritu nupt. tamen hoc est verum, nisi esset talis, & tantus dolus, qui haberet impedire consensum, vt voluit* Abb. *in d. cap. cùm dilectus*, quam interpretationem, & ad opinionem Sanchez intellectum præstat Gutier. *de matrim. cap.* 89. *numer.* 161. vbi *numer.* 19: *inquit, eam temperare quosdam quando tantus esset dolus,vt consensum auferret,quia tunc irritaret matrimonium, quamuis ipse existimet eam moderationem non esse necessariam: ego verò in hac specie eam sequor, & veram censeo & receptam hanc limitationem, siquidem videam quod deficiente omnino consensu sit nullum matrimonium, vt in Iuribus vulgaribus.*

ARTICVLVS III.

Erroris personæ matrimonium concernens.

PRæmisso in facto, quod Antonia cognomen 55
alienæ familiæ, & parentes à suis diuersos sibi vsurpauit, & cum hoc errore, ita se appellans in actu contracti matrimonij, & in licentia quam Ordinarius concessit, vt absque denunciationibus contraheret, dolosè cum Francisco contraxit, fingens se nobilem mulierem, ex nobilibus parentibus procreatam, & diuitem, cùm esset ignobilis, vilis & pauper, dubitabatur an talis error vitiaret matrimonium

matrimonium huiusmodi cum illo sic dolosè contractum ? In quo dubio vt certa ab incertis separemus, verum credimus errorem qualitatis in suo genere sumptum, matrimonium non vitiare, *cap. 1. 23. q. 1. l. 10. tit. 2. p. 4.* Saochez *de matrim. lib. 7. disput. 18. per tot.* Sic similiter assentimur, errorem
56 in nomine, dummodo circa substantialia nullus sit, matrimonium inualidum non reddere, Aoton. de Butrio *in cap. tua, n. 14. de sponsal.* Sanchez *d. lib. 7. disp. 18. num. 37.*

57 Verùm quando error qualitatis, vel fortunæ redundat in errorem personæ, ita vt verè in personam erretur, tunc & eo casu matrimonium contractum erit nullum. Primò, quia error vilitatis, & vt ita dicam, plebeitatis, quo præsertim vir creditur valdè nobilis, cùm sit plebeius, multum accedit ad errorem seruilis conditionis, Nauar. *consil. 2. de sponsalib. n. 2.* atqui error seruilis conditionis nullum, & inualidum reddit matrimonium, *cap. 2. 3. & fin. de coniug. seruor. l. 1. tit. 2. & l. 1. tit. 5. p. 4.* Sanchez *de matr. lib. 7. disp. 19.* Ergo, &c.

58 Secundò, quia quando quis nititur alicui qualitati, quamvis accidentali, ad contrahendum, aliter non contracturus, si ea non habeatur, actus tanquam inuoluntarius habita notitia redditur nullus, vt in simili resoluit Basil. Pont. *de matrimon. lib. 4.*
58 *cap. 21. num. 9.* ibi : *Quare si quis Religionem ingreditur, existimans sibi non competere maioratum, aut non habere hæreditatem vnde viueret, aliàs expressè non facturus, his rebus aliter se habentibus professio coram Deo nulla est : imò & existimo audiendum ab Ecclesia, si de errore legitimè constaret, videlicet ex illius verbis, colloquiis, aut protestationibus, vel aliis, quibus animum suum significasset, ante professionem, & reclamaret conuenienti tempore, scilicet intra quinquennium, iuxta Tridentinum, aut restitutionem impetraret à Pontifice*, &c. Et eadem resolutionem expressè in matrimonio tenet idem Basil. Pont. *d. lib. 4. cap. 21.*
60 *n. 13.* ibi : *Denique hinc fit, vitiari quandoque matrimonium ex errore in eiusmodi qualitatibus, vt cùm animus contrahentis expressè nititur illi qualitati, quamvis accidentali. Est enim ille consensus virtute conditionalis. Vnde si quis contraheret cum aliqua, quia existimabat diuitem esse, vel nobilem, vel honestam, vel virginem, itavt his qualitatibus ducatur ad contrahendum, & his innitatur expressè, aliter non contracturus, in quo casu talis consensus dependet ab ea circumstantia, & illam habet pro condicione assensus, est enualidum matrimonium, si diues non sit, aut nobilis, aut honesta, aut virgo, in foro quidem conscientiæ, si ita res se habeat, & etiam in exteriore foro, si probari poterit. Atque ita ego obtinui in quadam causa matrimoniali, vt ex errore in qualitate nobilitatis dissolueretur matrimonium. Sæpè enim multo antea, & proximè etiam ante matrimonij contractum explicuerat fæmina, se quiduis passuram, & mortem sibi illaturam potius quàm cum illo contraheret, si Iudæorum sanguine infectus erat. Vnde cùm in viro defectus nobilitatis manifestus fuisset, matrimonium declaratum est nullum, & huic sententia subscripserunt apud Salmanticenses, Vallisoletanos, Toletanos, Complutenses, & Matritenses viri ex Theologia, & Iurisprudentia doctissimi complures, & in Regis Curia ferè omnes Iurisconsulti. Quare non dubito, quin in quavis etiam alia specie indicaretur eo modo, si iuridicè constaret animus contrahentis innitens eiusmodi qualitati accidentariæ.*

61 Tertiò, quia quandocunque qualitas in qua erratur, respicit aliquam certam & determinatam personam diuersam ab ea, quæ præsens est, error qualitatis huiusmodi redundat in errorem personæ, & consequenter matrimonium cum illo contractum

est nullum, vt in his terminis singulariter dicit Bonacina *de matrimon. quæstione 3. puncto 2. prop. 2. n. 7.* ibi : *Quando qualitas in qua erratur, respicit aliquam certam, & determinatam personam, distinctam ab ea, quæ præsens est, error qualitatis redundat in errorem personæ. Berta contraxit matrimonium cum Titio qui se fingebat filium Regis Hispaniarum, cuius vere non erat filius, nihilominus Berta filium Regis sibi in mente proposuit, in illumque consentire directè voluit : in hoc casu error qualitatis dicitur redundare in errorem personæ, & consequenter matrimonium contractum inter Bertam & Titium est inualidum. Ratio est, quia Berta consensit in eam personam, quam sibi in mente proposuit, cum autem sibi proposuisset personam filij Regis Hispaniarum, & non personam Titij, sequitur ipsam consensisse in filium Regis, non verò in Titium, quamvis Titius sit sibi præsens*, &c.

Cùm ergo voluntas & mens Francisci fuerit ma- 62
trimonium contrahere cum alia persona filia vnica nobilium parentum è primaria Valentiæ nobilitate, & admodum diuite, in ipsamque nobilem, & diuitem directè consentire voluisset, cuius, & parentum aliquam notitiam saltem ex auditu & fama habuerat, ipsaque Antonia persona esset vilis, & ab humilibus ac pauperibus parentibus procreata, talis error qualitatis refunditur in errorem personæ, ac proinde dirimit matrimonium : ita Sanchez cum multis *de matrimon. lib. 7. disp. 18. num. 27.* ibi : *Posterior regula sit : Si qualitas in qua erratur, designat indiuiduam personam, tunc error circa qualitatem refunditur in persona errorem, ac matrimonium dirimit : vt si ille mentiatur, dicens se esse filium talis Regis, vt Franciæ ; quia cùm apprehensio intellectus consensum voluntatis quasi manuducat, in id tendit consensus, quod apprehensio illa ducens proponit voluntati. Cùm igitur tunc temporis persona indiuidua apprehensa ab intellectu, media illa qualitate, qua indicatur voluntati, proponatur, consensus directè & formaliter in personam illam apprehensam tendit, ac proinde error circa illam est error circa personam : & confirmatur, nil enim refert, siue nomine proprio quis exprimatur, siue aliquo signo, quo persona determinata notetur, vt constat ex cap. licèt ex quadam, de testib. & attest. vers. testes, &c.* Dixi, *cuius, & parentum*, &c. quia nunquam potest contingere error personæ absque aliquanta illius personæ notitia ex visu, aut saltem auditu, & fama : nam in penitus ignotum nec consensum, nec affectum dirigere possumus, argum. 63
l. cùm ab eo, vers. mensam, ff. de contrahend. empt. & l. in lege 77. ff. eod. tit. ita Sanch. *de matr. lib. 7. disp. 18. num. 2.*

Et videtur magis nostro casui accommodata re- 64
solutio, quam in hac quæst. præstat Valer. Reginald. *in praxi fori pœnit. lib. 31. cap. 14. num. 94.* his verbis: *Quod si è contrario consensus primò ac directè feratur in personam, quæ tales habeat qualitates, & consequenter in particulari in hanc, verbi gratia primogenitum Petri, putatum diuitem, & nobilem, cùm non sit talis, error est qualitatis inuoluens errorem personæ, quia deficientibus tunc qualitatibus, sub quibus persona intendebatur, consequenter deficit persona, sicque matrimonium est inualidum*, &c.

Quartò, quia hæc sententia, quam sequimur, communis est, & à Doctoribus & Theologis communiter recepta, & à nemine, quem viderim, impugnata.

Ex Iurisconsultis.

HOstiens. *in sum. lib. 4. de matrim. in addit. fol.* 65
mihi 1119. num. 15. ibi : *Sed ad hoc vt iste error*

rationabilis sit, necesse est quod it, qui erat, habeat aliquam notitiam persona, cum qua contrahere intendit, aut per visum, aut per auditum, aut per famam, quia in penitus ignotam, non affectum, non consensum dirigere possumus, arg. ff. de contrahend. empt. l. cùm ab eo, §. mensam, & l. in lege, & de pact. leg. tres fratres, & de transact. l. qui cum tutoribus, in fine. Vnde si consentiat quis in personam absentem aliqualiter, vt dictum est, sibi notam, quam notat esse præsentem, constat quod non consentit in præsentem, sed in illam quam esse putat præsentem, & sic deficiente consensu persona, deficit & matrimonium, idest oportet quod aliquam notitiam habeat persona, vt dixi, aliàs non errat in ea, sed decipitur in præsentem, de quo ponunt Magistri tale exemplum. Aliquis Anglicus rusticus venit ad aliquam mulierem Romanam nobilem, & dixit se esse filium Regis Angliæ, cùm non esset: mulier nullam notitiam habens filij Regis Angliæ, nec persona, nec nominis contrahit cum eo, credens ipsum filium Regis Angliæ, hic tenet matrimonium, quia non errauit, sed potiùs decepta fuit, vel non fuit error persona, sed qualitatis; sed certè cùm vbicumque terrarum habeatur notitia Regis Angliæ saltem per famam, videtur quod is sit error persona, nec enim in præsentem personam filij Regis Angliæ consentire videtur: nec enim refert vtrum petatur seruus proprio nomine expresso, vel qui natus est ex alia ancilla, ff. de rei vend. l. si in rem, argumento sup. de testibus, c. licèt ex quadam, §. testes, ibi, personis expressis nominibus, &c. & infrà de consang. sua, ibi, c. nominibus propriis, vel æquipollentibus indiciis, &c. dic quod hoc dictum habet quando non exprimis vnam circumlocutionem, per quam habeatur notitia patris, & filij, &c.

66 Syluest. *in sum. verb. Matrimonium 8. quæst. 3. & 4.* vbi ponit idem exemplum Regis Angliæ, & cùm eadem remanet resolutione.

67 Anton. Cuch. *lib. 5. instit. maior. titul. 12. fol. mihi 606. num. 41.* ibi: *Quorum in ordine primum, qui est error, in vna ex quatuor caussis esse potest, scilicet fortuna, qualitatis, persona, & conditionis, quæ tamen tantam inter se habent similitudinem, vt vix discernere interdum possis vtrùm in persona, an verò in qualitate, vel fortuna erratum sit, veluti gratiâ exempli, si credam aliquem esse filium Regis, vel magni viri, nullius tamen certi Regis, vel magni viri consideratione habita, circa fortunam erit hic, vel qualitatem, non circa personam error: at si certi Regis, vel Principis, aut potentis viri, puta Regis Hispaniarum, Magni Ducis Etruriæ, alteriusve filium credam, in persona erratum potiùs, quàm in fortuna, vel qualitate dicetur, vbi Regis illius, vel potentis viri notitia certa haberetur, non aliàs, qui tamen persona error simul & qualitatis, vel conditionis errorem secum trahere potest, & è contra; vel si credatur esse primogenitus certi Principis, quem nouerat, cùm non esset, in persona dicetur lapsus; si verò alicuius indeterminati Principis, in qualitate erit, vel fortuna, &c.*

68 Nauar. *in man. cap. 22. num. 32.* ibi: *Primum impedimentum dirimens matrimonium est error persona. Est autem error persona credere de vna persona quod sit alia, vel quod sit libera, cùm sit serua, vel quod sit filius talis Regis, Ducis, Comitis, aut alterius, cuius non est. Dixi* talis, *quia si credatur indeterminatè quod est filius Regis, aut Ducis, nobilis, aut diuitis, non est error persona, sed fortuna, aut qualitatis: nec etiamsi credatur filius talis Regis, aut Ducis, si talis Regis, aut talis Ducis cognitio non habeatur: error etiam persona est credere, quod sit primogenitus alicuius, cùm non sit, & propter spem, quam habet illum in paternis bonis successurum, ei nubit tanquam primogenito, &c.*

69 Gregor. Lopez per text. *ibi, in l. 10. verbo euenisse, titul. 2. part. 4.* vbi ponit duo exempla, primum: *Si aliquis assereret in partibus remotis se filium Regis Franciæ, & sic cum aliqua muliere hoc credente contraheret, non esset matrimonium, cùm vbique habeatur notitia Regni Franciæ, & sic mulier putat se consensisse in filium talis Regis.* Secundum: *Quod si aliquis habet tres filios, & aliqua consentit in primogenitum, & contrahat cum asserente se talem, qui non erat, sed postgenitus, non tenebit matrimonium, cùm consensus mulieris ferebatur in primogenitum, & sic non in istum, cum quo contraxit.*

70 Ioan. Matiens. *ad rub. titul. 2. gloss. 1. numer. 154. lib. 5. nona Recop.* ibi: *Primum error persona quoad substantiam, quia forsitan credidit quis eam cum qua contraxit, esse Mariam, quam aliàs agnoscebat visu, vel auditu, & non erat nisi Ioanna, talis error impedit matrimonium contrahendum, & dirimit contractum, quia vbi est talis error, deficit consensus, qui potissimum exigitur in matrimonio tanquam ipsius substantia.*

Vital. de Cambanis *de clausul. tit. de errore matrimonij, n. 1. fol. mihi 246.*

71 Francisc. Molinus *de ritu nupt. lib. 2. differènt. 4. numer. 2.* ibi: *Nihil tam contrarium consensui, quàm error est, l. si per errorem, ff. de iurisd. omn. Iudic. vnde error consensum nullum habet, l. 2. ff. de iudic. nihil consensui, §. non videntur, de regul. Iuris, & errantis nullus est consensus, l. non idcirco, C. de iuris & facti ignor. Sed neque voluntas, l. sed hoc ita, de aqua pluuia arc.* Dec. & Cagnol. *in d. §. non videntur. Sed ne ignoti sint termini, animaduertendum putauerim errorem ab ignorantia distinctum fore, & separatum, quanquam multi vnum pro alio sumant, confundentes terminos, & vim propriam verborum. Error igitur consensu non caret, vt ex* Alberto Magno D. Thom. *scripsit in 3. sent. dist. 30. articul. 1. de matrimonio verba faciens, qui illic docuit etiam errorem ab ignorantia distingui, quod ignorantia sui natura, & ratione non ponit aliquem cognitionis actum, error verò inducit iudicium peruersum de aliquo, ex nostris* Azo *in sum. C. de Iuris & facti ignor. adnotauit n. 1. & 2. ignorare propriè nescire esse quod scire debet, errare verò vnum pro alio sumere, id ipsum probarunt post* Archid. *in cap. in quibus, 22. quæstione 2.* Alberic. *in*
l. error, C. de Iuris & facti ignor. Vnde D. August. *in* 72
cap. quamuis, dist. 38. ait errorem esse vera pro falsis approbare, ignorare esse nihil approbare, cum sit simplex scientia priuatio, vbi Turrecremata, & Præpos. Clauas. *in Sum. in verb. error, id ipsum probat text. in d. cap. in quibus,* Dec. & Cagnol. *in d. §. non videtur, omnium latissimè multa eruditè de errore scribens* Menoch. *de præsumpt. lib. 6. præs. 23. numer. 1. cum seqq. Vnde & in matrimonio error quandoque nocet, adeò vt contractum irritet omnino, in duobus scilicet casibus: primus vbi adest in persona error, si quis enim credens cum Maria contrahere, cum Catharina contrahat, inualidum est Matrimonium propter defectum consensus, cap. 1. 29. quæstione 2. cap. 2. extr. de coniug. seruor.* Archid. & cæteri *in d. cap. 1.* Angel. *in sum. in verb. Matrim. impedim. 3.* Syluest. *eod. verbo 8. quæstione 1.* Domin. de Soto *in 4. distinct. 30. quæst. 1. art. 1.* Viuald. *in candel. aureo, rub. de matrim. num. 122.* Didac. *in epit. ad 4. part. 2. cap. 3. §. 7. à num. 1.* Azpil. *in man. Confessor. cap. 22. num. 32. idem consil. 49. sub titul. de sponsal. num. 3. qui in eo consilio pulchrè consuluit in casu, nouissimè & latè* Sanchez *tract. de Matrim. tom. 2. lib. 7. disput. 18. num. 5. & 6. cum seqq. Neque dubitationem aliquam hic casus continet. Extende casum hunc ad alios omnes, in quibus certus & deliberatus contrahentis consensus, particu-*
larem

larem & certam respiciebat personam, veluti cùm quis contrahere existimabat cum filio Regis alicuius, aut Ducis, aut Comitis, aut quoties cum primogenita Baronis, vel nobilis, nam & in his casibus deficit consensus in matrimonio, &c.

Ex Theologis.

73 IOan. de Friburgo Ordinis Prædicatorum, *in summa confessorum, lib.4. tit.3. quæst.4. fol. mihi* 223. ibi: *Quia cùm vbique terrarum habeatur notitia Regis Angliæ saltem per famam, videtur quod is sit error personæ; nec enim in præsentem personam, sed in personam filij Regis Angliæ consentire videtur: vnde intelligo hoc quando non exprimit aliquam circumlocutionem, per quam habeatur notitia patris, & filij per consequens; putà dicit se esse filium Regis, vel Comitis in genere, non dicit cuius, vel si specificat, nulla habetur notitia filij, neque patris.*

Monaldus Ordinis S. Francisci *in sum. de impedim. Matrimon. tit. de impedimentis per errorem, fol. mihi* 308. idem affirmat, & ponit exemplum in filio Regis Angliæ.

74 Astensis eiusdem Ordinis *in sum. part.2. lib.8. titul.14. de imped. erroris, quæst.2. fol. mihi* 210. idem exemplum refert.

Fr. Angelus de Clauasio eiusdem Ordinis Seraphici Patris nostri Francisci *in sum. Angelica, verbo impedim.4. n.3.* ibi: *Sed si consensus ferebatur in eum, non vt in præsentem, sed in primogenitum, erit verum, quod non erit matrimonium.*

Fr. Bartholomæus Timus Ordinis Prædicatorum *in sum. verb. Matrimonium, n.4. fol. mihi* 828.

75 Fr. Dominicus à Soto eiusdem Ordinis *in 4. Sent. tom.2. dist.30. quæst.1. art.1. in solutione argument. fol. mihi* 176. ibi: *Contra hanc tamen conclusionem tertiam arguitur, si filia Regis, aut Magnatis, quæ putat se nubere filio alterius Regis, aut illustris viri sibi pari, præsentaretur alius inferioris sortis, quem illa putaret esse illum Principem, matrimonium non teneret, & tamen esse filium Principis est qualitas personæ propter nobilitatem, & ampla substantia est bonum fortunæ: ergo error qualitatis, & fortunæ tollit matrimonium. Et eadem est ratio de illa, quæ cogitat se nubere primogenito, cui obuenit primogenitura, nubit tamen minori qui sibi pro alio offertur. Respondetur, vt probè ait* D. Thom. *art.2. in solut.5. quod error nobilitatis, aut fortunæ per se matrimonium non euacuat. Sed est tamen occultè attendendum, quod error huiusmodi nonnunquam refertur ad errorem personæ, vt in casibus propositis, & illa ratione matrimonium eneruat. Ad hoc autem deprehendendum discrimen, quod non est facile, considerare oportet, vtrùm consensus feratur in hanc particularem personam directè, an verò in illam duntaxat, cui illa conditio, aut dignitas adest. Priori enim modo est error qualitatis, & posteriori est error personæ. Si enim puella huic singulariter nupserit, licet id fecerit quia credebat esse filium Regis, vel primogenitum, aut diuitem, cui aliàs non nupsisset, matrimonium nihilominus tenet, quia esse filium Regis, aut primogenitum, est tunc qualitas huius. Sed si non intendebat contrahere nisi cum illo filio Regis, aut diuite, quem habebat in corde, matrimonium non tenet, quia est error personæ.*

Fr. Ildefonsus à Vega Ordinis sancti Francisci de Paula, *in sum. part.2. cap.34. de matrim. casu* 118. *fol. mihi* 450.

76 Fr. Ludouic. Lopez Ordinis Prædicatorum *in instructorio conscientiæ, part.2. cap.47. fol. mihi* 114. *§. circa prædictum*, ibi: *Si autem consensus feratur in illum duntaxat, cui illa conditio, aut dignitas adest, error tunc qualitatis refertur ad errorem personæ; qui proinde matrimonium vitiat. Vt, verbi gratiâ, si puella huic singulariter nupserit, licèt id fecerit quia credebat esse filium Regis, aut primogenitum, tunc error est qualitatis non annullans. Sed si non intendebat contrahere nisi cum illo filio Regis, aut diuite, quem in anima habebat, matrimonium non tenet, quia est error personæ.*

Fr. Emmanuel Rodriguez Lusitanus Ordinis S. 77 Francisci *in sum. cap.220. n.2. fol. mihi* 389.

P. Henricus Henriquez Lusitanus è Societate IESV, *in sum. lib.11. de matrim. cap.5. n.2. fol. mihi* 658. *& in comment. lit. Y.*

Fr. Magister Petrus de Ledesma Ordinis Prædicatorum *in addit. ad 1. part. sum. tit. de Sacram. Matrim. cap.11. in fine, fol. mihi* 52. ibi: *Lo segundo se ha de aduertir que en la conclusion deziamos quando es precisamente error de calidad, ò de fortuna, porque algunas vezes el tal error se reduze a error de la persona, o en tal caso el tal error destruye el matrimonio, aun estando en el derecho natural. Assi lo enseña San Thomas en el lugar citado, saltando el quinto argumento, y Siluestro, y Nauarro, y comunmente los Doctores. La razon es clara, porque en tal caso se reduze a error de persona, el qual deshaze el matrimonio. El exemplo es si vna hija de vn Rey ò de otro Grande piensa que se casa con otro de su igual, ò de igual condicion y calidad, y la casassen con vno que es muy inferior, en tal caso no seria valido el Matrimonio.*

P. Valerius Reginaldus è Societate IESV, *in praxi lib.31. cap.14. num.94. fol. mihi* 745. cuius verba retuli suprà *n...*

P. Paulus Layman ex eadem Societate IESV; *in summa Theologiæ moralis, lib.4. tract.10. part.4. cap.2. n.2. fol. mihi* 244.

Fr. Henricus de Villalobos Ordinis S. Francisci, *in sum. part.1. tract.14. difficult.5. num.4. in fine, pag. mihi* 324.

P. Leonardus Lessius è Societate IESV, *de Iustitia & iure, lib.21. cap.7. dub.5. §. dico primò, fol. mihi* 198.

P. Ferdinandus Rebello Lusitanus ex eadem So- 78 cietate, *de obligation. Iust. part.2. lib.3. de Matrim. impedim. quæst.2. num.5. fol. mihi* 313. ibi: *Secunda, nisi fortè error qualitatis, vel fortunæ recidat in errorem personæ, tunc enim matrimonium nullum erit propter errorem personæ, quem talium accidentium error inuoluit, vt si fœmina sibi aliquem in mente proponat, in quem directè vult consentire, siue is sit viuus, siue mortuus, v.g. in primogenitum Ducis Brigantini (quem vel ex aspectu, vel ex fama aliquo modo priùs nosse debet, vt circa eum errare dicatur) putans verò se contrahere cum illo, contrahat cum secundo, vel cum alio, inualidè contrahit, quia error qualitatis errorem personæ inuoluit: talia enim accidentia proponuntur ad notificandam personam, cum qua vult contrahere, & quam errans habet in mente.*

P. Ægidius de Coninck ex eadem Societate IESV, *de Sacrament. disp.31. n.11. & 17. fol. mihi* 802.

P. Thom. Sanchez ex eadem Societate IESV, *de matrim. d. lib.7. disp.18. per tot.* cuius verba suprà retuli *n...*

P. Basil. Pontius Legionensis, Ordinis Eremita- 79 rum S. Augustini *simuli tract. de matrim. lib.4. cap.20. cum duobus seqq. & cap.22. n.2.* sic ait: *Quare quoties consensus fertur in fœminam aliqua conditione vestitam, expressè error refunditur in errorem personæ. Quia si desit illa conditio, iam non est illa persona, in quam consentit, vestita illis qualitatibus, sed alia longè diuersa*, & alia eius verba post retuli *num...*

P.Gaspar Huetado ex eadem Societate Iesv, in simili tract. de matr.disp.14.diffic.2.n.3.fol.mihi 314.

80 P. Ioannes Bassæus ex eadem Societate Iesv, de statibus,tit.de matr.cap.5.fol.mihi 363. ibi: Nisi vel qualitas illa in pactum deducta fuerit, vel certè etiam in persona redundarit: vt si qua fœmina putans se nubere primogenito Regis, nubat alteri, qui falsò hoc tamen sibi arrogauit.

Martinus Bouacina Mediolanensis, olim in Romana Curia amicus meus, in tract. de matrim. tit. de impedimentis, quæst.3. punct.2. num.7. cuius veeba suprà tetuli num...

81 Quintò & vltimò pro complemento adnotandum duxi, nostram sententiam reddi indubiam, ac pet consequens assertum matrimonium fuisse & esse nullum; nam cùm tantæ fraudes, doli, & ettores in eo inteeuenerint, si fotsan dubium aliquod inde oriretue, quod oeiri non potest,esset nihilominus ad fauorem Francisci tesoluendum, vt in simili causa tesolutum fuisse in Rota asserit Stephan. Gratian. discept.forens.tom.5.cap.849.n.32.ibi: Et cùm in matrimonio,de quo agimus,adfuerint tot fraudes,& Parochus,& testes sint suspectissimi,ex rationibus supra relatis, & concurrat disparitas magna inter prætensos coniuges tam circa nobilitatem, quàm circa diuitias, vltra alias circunstantias, & qualitates, quæ militant contra auctorem fraudis & doli in tali matrimonio adhibitas, de quibus latius in facto, Iudex debet arbitrari illud esse omnino inualidum, cum totum hoc eius arbitrio committatur, qui omnibus istis rectè consideratis, non debet aliud statuere, Bald. in l. conuenticulam, n.6. ad med. C.de Episc.& cler. Cæpol. caut.230.in fine. Et ita ex prædictis fuit iudicatum pro inualiditate matrimonij, per Rotam coram R.P.D.Buratto,in Toletana prætensi matrimonij,11. Iunij 1622.

82 Non obstat text.in cap.final.de re indic. Quia dupliciter eespondetur,& ptimò illud cap. loqui in casu,quo aderant duæ sententiæ adinuicem contrariæ, vna pro validitate, & altera pro nullitate matrimonij, & in hoc casu benè decidit,in dubiis & contrariis sententiis fauendum matrimonio, vt singularitee declarat Ioan. Baptista Fertet. consil.197. n.10. ibi: Non obstat text.in d.c.final.quia non facit contra prædicta, nam loquitur in duabus sententiis contrariis, latis per duos ordinarios,quo casu stante paritate probationum, & auctoritate duorum Iudicum, casus verè est dubius, & tunc fauetur matrimonio,vt ibi,& ita in terminis dicit Alex. d. consil.152. in princ. qui loquitur quando probationes partium sunt pares, secus quando sententia penderent à dictis testium, qui essent contrarij, sed altera partium melioribus testibus fulciretur, quia illa præualeret, nec isto casu procedet ille text.dum fauet matrimonio,ita tenet Felin.post Bald.in d.cap.final.col.3.in 7. declar. &c. in nostro casu nulla adhuc extabat sententia, quia lis est in prima instantia.

83 Secundò tespondetut, textum hunc non procedere, nec locum habere quando inter contrahentes adest magna dispatitas, vt in nostro casu, quia tunc Iuris præsumptio stat pto illo, qui tenet contractum non fuisse voluntarium, & sic ad fauorem illius, qui fraudem & dolum passus fuit, pronuntiandum esse, matrimonium nullum & inualidum declatando, vt asserunt Nicol. Anton. Craucta inter consilia Matrimonialia Ziletti, consil.8. num.45. ibi: Accedit in præsenti facti specie disparitas personarum,quæ non contracti matrimonij præsumptionem inducit, 30. q.1.c.4. vbi gloss. & notatur in l. donationes in concubinam, in princ. ff.de donat.& in l. Imperiales, 6. imò,Cod.de nupt.gloss.in d.c.aliter, 30.q.5. nisi talia instrumenta interuenerint. Pauper enim iuuenis ipse aleæ assiduus lusor velut probatur,ipsaque puella conditione impar; id circo minimè verisimile est, puellam ipsam diuitem quidem, virtutem cuius omnes admirantur,tale contraxisse matrimonium, insciis maximè parentibus, Menuch.de præsumpt.lib.1.præs.4.n.16.Cæpola consil.2. n.7. ibi: Nona coniectura est, quia dicitur quod non sunt eiusdem conditionis, quia ipse Albisius est melioris conditionis, vt volunt deponere multi testes, & alij, quos refert Mascaed.d.loco supra citato,n.7.Pettus de Barbobus consil.14. inter consilia matrimonialia Ziletti, num.9. Quartò hoc constat ex inæqualitate personarum, constat enim ex deductis per dictum Ludouicum, quod longa est disparitas inter ipsum, & dictam Vrsulinam, quæ quidem inæqualitas,sicut si esset quæstio an esset matrimonium contractum, vel ne? induceret præsumptionem matrimonij non contracti. Alios tefert, & idem eesoluit Sanch. de matr. lib.3. disp.15.
n.7.in fine. Nam fraudibus occurrendo causæ inter- 84
pretationem ius admittit, fauorabilisque dispositio iudicatut, quæ ob fraudes tollendas sit introducta, quia grauius est legi, quàm homini fraudem facere. Abb. in consil.81.col. fin. lib.1. Aym. Crauet.consil.774.n.4.6.& 7.

Mindoniensis Iuris præsentandi.

Iuspatronatus hæreditarium comprehenditur appellatione bonorum, & in eo succedunt hæredes: ex quibus autem acquiratur quasi possessio præsentandi, ostenditur.

VOTVM XX.

1 *Casus, & dubium latè proponitur, & num.2.3.4 & 5.*

6 *Filij æquis portionibus, excepta melioratione, parentum suorum hæreditatem capiunt.*

7 *Iuspatronatus hæreditarium appellatione bonorum comprehenditur, & cæterorum bonorum naturam, & diuisionem sequitur.*

8 *Iuspatronatus hæreditarium ad fœminas est transitorium.*

9 *Hæredes à successione iurispatronatus non sunt remouendi, tanquam in iure hæreditario consistentis.*

10 *Hæreditas in dubio adita præsumitur.*

11 *Hæreditas aditur non solùm verbis expressis, sed etiam ex actu hæreditatis aditionem significante.*

12 *Hæreditas paterna etiam non adita transmittitur in filios.*

13 *Aditio hæreditatis in filio, qui est sui iuris.*

14 *Iuspatronatus diuiditur in plures voces, vbi deuenit ad plures filios patroni.*

15 *Iuspatronatus appellatione bonorum hæreditariorum comprehenditur, nisi expressè excipiatur.*

16 *Iuspatronatus venit appellatione bonorum, & iurium vniuersorum.*

17 *Verbum generale,* bona, *non restringitur per adiectionem specierum.*

18 *Præsentandi quasi possessio acquiritur ex vnico actu præsentationis, sequuta institutione.*

19 *Iurispatronatus possessio à patre habita sine apprehensione transfertur in filium.*

20 *Actus vnicus præsentationis vnius ex patronis præseruat ius, & quasi possessionem compatroni.*

21 *Præsentandi quasi possessio potiùs cumulatiuè quàm priuatiuè acquisita censetur.*

22 Is

22 *In iure præsentandi, aliisque iuribus incorporalibus scientia & patientia illius, seu aliorum, quibus præiudicatur, requiritur.*

23 *Scientia & patientia probatio respectu illius, cui præiudicatur, requiritur ex parte eorum qui se fundant in quasi possessione præsentandi.*

24 *Præsentandi quasi possessio præscripta censetur, si præsentatus per quadraginta annos fuerit in possessione, nec vnquam euenerit casus nouæ præsentationis.*

25 *Bona fides requiritur ad præscribendam, & acquirendam quasi possessionem præsentandi.*

26 *Mala fides probata dicitur, stante scientia iuris alieni.*

27 *Præsentatio est fructus iurispatronatus.*

28 *Possessor malæ fidei non facit fructus suos.*

29 *Procurator constitutus à patrono non potest ipsum patronum præsentare.*

30 *Illegitimus ex soluta est capax iurispatronatus Ecclesiastici.*

31 *Illegitimi excluduntur à successione iurispatronatus fundati ad fauorem descendentium, vel si extarent fratres legitimi.*

1 ALPHONSVS Diaz senior, tanquam patronus in solidum præsentauit ad dimidiatum beneficium sine Cura Sancti Petri, & Sanctæ Leocadiæ, Diœcesis Mindoniensis, à quo huiusmodi ius præsentandi originem habuisse fertur.

2 Iste Alphonsus relictis filiis naturæ debitum persoluit de anno 1555. qui paternæ hæreditatis diuisiones, & partitiones inter se facere constituentes, Roderico Diaz seniori de anno 1570. certa & expressa bona, vnà cum iure præsentandi ad dictum beneficium, cæteri fratres adiudicarunt, ea tamen conditione & pacto, vt præfata bona dicto Roderico adiudicata, sibi & Isabellæ Diaz eius sorori essent, deseruirentque.

3 Nonnullis deinde elapsis annis, hoc est de anno 1590. vacauit dictum dimidiatum beneficium, & præfatus Rodericus Diaz senior ad illud præsentauit eius filium Ferdinandum Diaz, qui ad illius præsentationem ab Ordinario institutus, tandem moritur de anno 1636. cuius vacationis occasione orta fuit quæstio super iure præsentandi ad dictum beneficium inter tres à diuersis compatronis præsentatos clericos. Primo loco se opposuit Bernardus de Saabedra præsentatus ab eius patre Petro de Saabedra, qui fuit filius dictæ Isabellæ Diaz, quam in adiudicatione partitionum dimidiam dicti iuris præsentandi partem habuisse prætenditur. Secundo loco se opposuit Alphonsus Lopez Bolaño, cum præsentatione Domnæ Mariæ de Aspenellas, filiæ Alphonsi Diaz, qui quidem Alphonsus fuit vnus ex tribus filiis dicti Roderici senioris. Vltimo loco se opposuit Rodericus Diaz iunior, eiusdem Roderici senioris filius, qui cùm Dominico Aluarez mandatum procuræ ad præsentandum pro parte sibi contingente dedisset, ipse Dominicus eundem Rodericum iuniorem eius principalem præsentauit, cui præsentationi accedit alia Ioannis Pittæ de Montenegro, qui fuit filius naturalis præfati Ferdinandi Diaz vltimi possessoris.

4 Lite inter huiusmodi præsentatos introducta coram Ordinario Mindoniensi, per Prouisores à Capitulo eiusdem Ecclesiæ, Sede illius Episcopali vacante, fuit diffinitiua sententia promulgatum, dictum Rodericum Diaz iuniorem per maiorem & saniorem illius beneficij patronorum partem legitimè præsentatum fuisse, illique Canonicam institutionem fieri debere mandarunt, iure filiis Isabellæ Diaz, quidquid esset, reseruato. A qua sententia cum pro parte dicti Bernardi de Saabedra fuisset appellatum, obtinuit per Illustrissimum Dominum meum Nuntium causam committi don Gondisalno de Armesto, Canonico & Synodali iudici Lucensi, qui eundem Bernardum à maiori & saniori parte præsentatum fuisse, illique canonicam institutionem de iure faciendam esse adiudicarunt, reseruato tamen aliis compatronis iure, vt illo pro parte sibi obueniente in futuris vacationibus vti valerent.

Verùm, quia per eandem sententiam dictus Ca- 5
nonicus Lucensis ipsum Bernardum in dicti beneficij possessionem immitti non mandauit, ac dictum Ioannem Pitta illius Patronum similiter existere declarauit, fuit pro parte dictorum Petri, & Bernardi de Saabedra à dicta sententia in parte, & partibus sibi præiudicialibus, & damnosis ad Sanctam Sedem Apostolicam, ac aliàs legitimè appellatum, & causa in gradu appellationis huiusmodi per eundem Illustrissimum Dominum meum Nuntium don Ioanni de Azeuedo Archidiacono de Dozon, & Canonico in eadem Sancta Ecclesia Lucensi commissa fuit, per quam alteram per dictum Don Gondisaluum de Armesto iudicem etiam Apostol. ad dicti Bernardi fauorem promulgatam reuocando, dictum beneficium præfato Alphonso Lopez adiudicauit. A qua quidem sententia iterum pro parte dicti Bernardi appellatum fuit, & causa ad illius instantiam diuersis iudicibus, & eorum cuilibet transmissa, tandem de vnanimi partium omnium consensu mihi commissa, dubitaui quis ex præsentatis maiorem, & saniorem patronatus partem haberet, ita vt illi institutio, & collatio de iure fieri debeat: & Bernardo de Saabedra eam faciendam adiudicaui.

Est enim iure nostro cautum, filios æquis portio- 6
nibus, excepta melioratione, parentum suorum hæreditatem capere, *l. quoniam in prioribus, Cod. de inoffic. testam. §. fin. Instit. eod. tit. §. 1. versicul. si qui igitur, in Authent. de hæredib. ab intestat.* Grass. *in §. suitas, quæst. 7. num. 1.* in puncto Rota *decis. 265. n. 1. p. 1. recentiss. aliàs in posthumis Farinacij.* Et hoc adeò verum est, vt I. C. Paulus in vulgari dispositione, *l. in suis, ff. de liber. & posthum.* dicat, quod in vita parentum transfertur dominium in suos hæredes. Vnde prouenit bona omnia, iura, & actiones ab Alphonso Diaz seniori prouenientia fuisse filiis omnibus communia, & inter eos esse diuidenda, quorum appellatione iuspatronatus huiusmodi, tanquam hæreditarium comprehendi debet, 7
ac aliorum bonorum naturam, & diuisionem sequitur, vt in terminis probat text. *in cap. considerandum, 16. quæst. 7. & cap. significauit*, ibi: *Eorum hæredibus, de testibus, & in cap. 1. & in cap. quoniam, de iurepatron. & in Clement. plures, vbi gloss. verb. hæredes, eodem tit.* Perez *l. 1. in gloss. verb. deuen suceder en su derecho, tit. 6. lib. 1. ordin.* Rota *decis. 1.* 8
num. 3. & decisione 287. num. 1. vbi etiam quod est ad fœminas transitorium, *p. 2. recentiss. aliàs in posthumis Farinacij*, & plures, quos retuli, *de offic. & potest. Episcop, p. 3. alleg. 71. num. 4.* Non enim 9
hæredes à successione iurispatronatus sunt remouendi, tanquam in iure hæreditario consistentis, *cap. porlatum, cap. quoniam, de iurepatron.* Rot. *d. decis. 265. n. 1. in fin.*

Quod autem dicta Isabella fuerit filia præfati 10
Alphonsi primi patroni insolidum, constat ex partitionibus,

titionibus, cuius Alphonsi hæreditatem adiuisse,
illiusque hæredem extitisse dicendum est. NamIea
adita in dubio præsumitur. Paul. de Castro *in l. pro
harede 2. de acquir. hered.* Nec habuit necesse aliud
probare Bernardus, nisi quod descendit à dicto
Alphonso, & qund Isabella eius auia & Alphonsi
filia paternæ hæreditatis particeps fuit, bonaque
in diuisione sibi obuenientia obtinuit, & possedit,
vt super quarto articulo omnes testes vnanimiter
agnoscunt: ita Rota *decision. 956. p. 2. recentior. &
decisione 1. num. 3. p. 2. recentissim. aliàs in posthumis*
11 *Farin.* Hæreditas enim aditur non solùm verbis
expressis, sed etiam ex actu hæreditatis aditionem
significante, Bart. *in l. gerit, num. 16. ff. de acquir. ha-*
12 *red.* Ias. *consil. 112. n. 2. volum. 4.* Crauet. *consil. 148.
num. 10.* eo maximè, quia speciale est in hæreditate
paterna, vt etiam non adita transmittatur in filios,
l. 3. C. de iure deliber. l. apud hostes, C. de suis & legit.
Capra *consil. 56. num. 2.* Anton. Gom. *tom. 1. variar.*
13 *c. 9. num. 10. in fin.* Surd. *d. decision. 138. num. 9.* quia
aditio in filio, qui est sui iuris, non est necessaria,
l. ita tamen, §. si pater, ff. ad Trebell. Anton. Gom. *vbi
sup. n. 7.* Surd. *decis. 138. n. 18.*
14 Quare cùm constet de filiatione dictæ Isabellæ,
& quod in partitionibus inter fratres factis iuspa-
tronatus in totum Roderico seniori sibi & Isabel-
læ eius sorori adiudicatum fuerit, ipsaque bona
hæreditaria habuerit, & possederit, quodque ean-
dem Isabellam genitricem habuerit Petrus de
Saabedra, qui Bernardum eius filium præsentauit,
dimidiam vocum partem repræsentans, alia dimi-
dia parte inter tres filios Roderici senioris, eo-
rumque hæredes diuisa, cum iuspatronatus diui-
datur in plures voces vbi deuenit ad plures filios
patroni, ad gloss. *in c. 1. de iurepatron.* Rota *deci-
sion. 146. num. 3. p. 2. recentior.* fit consequens dictum
Bernardum à maiori & saniori parte præsentatum
fuisse.
15 Non obstat quod in instrumento partitionum
primo loco certa & expressa bona dicto Roderico
seniori adiudicata reperiuntur, & deinde diuerso
themate, eidem quoque ius præsentandi ad di-
ctum beneficium conceditur: postmodùm verò
nonnullis intermediis lineis declaratur debere in-
telligi bona dicto Roderico adiudicata illi, & eius
sorori Isabellæ Diaz deseruire, in qua vltima de-
claratione nulla de iurepatronatus huiusmodi men-
tio habetur, vnde videbatur dicendum, in bonis
tantum expressis, non verò in iure præsentandi di-
ctam Isabellam cum Roderico fratre partem æqua-
lem habuisse: quia respondetur iuspatronatus cum
bonis hæreditariis, & eorum appellatione semper
venire, nisi expresè excipiatur, vt probat text. *in
cap. ex literis 7. de iurepatron.* ibi: *Mandamus
quatenus si vobis constiterit, quod præfata militi præ-
scripta villa fuerit, non excepto iurepatronatus ad fir-
mam concessa, præfatus G. in præscripta Ecclesia per
Episcopum ad præsentationem militis institutus fuis-
set (dummodo aliàs sit idoneus) adiudicetis Eccle-*
16 *siam*, &c. Venit enim iuspatronatus appellatione
bonorum, & iurium vniuersorum, Aloysiua Ricc.
in praxi rerum fori Eccles. decisione 164. Seraph. *de-
cisione 725. n. 3.* vbi *num. 1.* reprobata opinione In-
nocentij, & sequacium tenet in donatione om-
nium, & quorumcunque bonorum mobilium, &
immobilium, iurium, & actionum, comprehendi
17 etiam iuspatronatus. Et verbum generale, *bona*,
non restringitur per adiectionem specierum, Pinel.
in rub. C. de bonis maternis, p. 1. n. 29. Seraph. *decisione
584. num. 7.*
18 Non obstat præsentatio, quam Rodericus senior
fecit de anno 1590. de persona Ferdinandi Diaz
eius filij, quæ quidem præsentatio effectum sortita
debet attendi tanquam vltimus status, ad exclusio-
nem Isabellæ sororis, & ab ea descendentium, cum
ista quasi possessio acquiratur ex vnico actu repræ-
sentationis, sequuta institutione, plures per Stephan.
Gratian. *disceptation. forens. tom. 4. cap. 577. n. 22.*
Rota *decis. 180. num. 1. & decis. 256. num. 2. p. 1.
recentiss.*
Duplieiter enim respondetur, & primò in Isa- 19
bellam posse eiusdem iurispatronatus possessionem
à patre habitam sine apprehensione transferri, vt
in his terminis iuris præsentandi resoluunt Garc.
de Benefic. part. 5. cap. 5. num. 33. nouissimè Post.
in tractatu mandati de manutenendo, obseru. 55. n. 33.
vbi pro vtraque parte refert plures Rotæ deci-
siones, & tandem cum hac sententia remanet: vn-
de cum constet ex huiusmodi præsentatione noluis-
se dictum Rodericum seniorem exercere actum
possessionis animo spoliandi, & priuandi Isabel-
lam, cum in ea non dicat omnimodam præsenta-
tionem, seu plenariam ad se spectare, vt ponderat
Nicol. Garcia *de Benefic. p. 5. c. 5. num. 127.* di- 20
cendum est, cum per illum actum vnicum præsen-
tationis potius maluisse præseruare ius, & quasi
possessionem ipsius Isabellæ compatronæ, Seraph.
decis. 339. num. 3. decis. 970. num. 2. Post. *in dict.
tractat. obseru. 73. à num. 39.* Nam in dubio præsu- 21
mitur quasi possessio potius cumulatiuè, quàm
priuatiuè adquisita, Seraphin. *decis. 339. num. 2.*
Post. *d. tractat. mandat. de manutenendo, obseru. 73.
num. 31.* aliàs enim tenebatur Rodericus, seu ab eo
causam habentes probare prohibitionem, & quod
ipsa Isabella prohibitioni acquieuerit, Greg. XV.
decis. 472. num. 1. & decis. 493. num. 2. Post. *dict. ob-
seru. 73. n. 3.*
Secundò respondetur ob præsentationem illam, 22
nullum fuisse factum præiudicium eidem Isabellæ,
quia illius, seu aliorum, quibus præiudicatur in
isto iure præsentandi, aliisque iuribus incorporali-
bus, scientia & patientia requirebatur, *l. 2. Codic. de
seruit. & aqua*, Rot. *decis. 167. n. 2. & 5. & decis. 184.
num. 1. & decis. 803. num. 7. part. 1. diuers.* Gonzal.
ad regul. 8. Cancel. gloss. 45. §. 2. num. 32. Stephan. 23
Gratian. *dict. cap. 577. num. 1.* cuius scientiæ nulla
extat probatio ex parte eorum, qui se fundant in
ista quasi possessione, vt requirebatur, ad notata per
Aym. *consil. 134. n. 14. ad fin.* Bellam. *consil. 10. n. 32.
in fine, versicula Sed quares quis probare habet*, Gra-
tian. *dict. c. 577. n. 3.*
Nec denique obstat, quod à tempore præsenta- 24
tionis factæ à dicto Roderico, elapsi sunt anni
quadraginta & vltra, ac proinde videbatur præ-
scripta quasi possessio præsentandi, cum ad proban-
dam quadragenariam sufficiat vnica præsentatio, si
præsentatus per quadraginta annos fuerit in posses-
sione, nec vnquam euenerit casus nouæ præsentatio-
nis, gloss. *in verb. vna, vel pluribus, in cap. cum de be-
neficia, de Prabend. in 6.* Card. *consil. 62. n. 8.* Achil.
decis. 3. num. 1. de iurepatron. Rota *decis. 312. n. 3.
p. 1. recentior. & in Bergomensi Capellania*, 18. *Maij
1629. coram R. P. D. Merlino.*
Quia respondetur, bonam fidem requiri ad præ- 25
scribendam, & adquirendam huiusmodi quasi pos-
sessionem. Bellam. *cons. 10. colum. 34. in princip. vers.
Quartum verò, num. 30. & col. 39. ad med. vers. Cir-
ca quintum dubium*, Lambert. *de iurepatron. artic. 10.
lib. 2. part. 1. quæst. 3. num. 3.* Menoch. *remed. 5. retin.
num. 10. & remed. 6. num. 132.* Stephan. Gratian. *dict.
cap. 577. num. 4.* Rota *decis. 180. num. 1. part. 1. recen-
tissim.* Gonzal. *dict. gloss. 45. §. 2. num. 35.* De bona au-
tem

tem fide non constat, imò satis patet dictum Ro-
dericum seniorem malam habuisse, quia certum est,
illum minimè credidisse vti iure suo, & iure pro-
prio facere, vt tenebatur, gloss. *verbo Vocem, versic.*
Hoc enim non sufficit, in cap. cùm Ecclesia Sutrina, de
26 *causa poss.* Gonz. *d.* §. 2. *num.* 34. Sciebat enim hu-
iusmodi iuspatronatus non spectare ad se in totum,
sed solùm pro medietate iuxta instrumentum diui-
sionis: vnde stante scientia dimidiati iuris ad Isa-
bellam pertinentis, dicitur probata mala fides,
Abb. *in cap. consultationibus* 19. *num.* 4. *&* 5. *de iure-*
patron. Paul. de Citadin. *eod. tit. p.* 6. *art.* 3. *q.* 38.
post med. numer. 67. Lambert. *eodem tract. lib.* 2.
27 *p.* 1. *artic.* 2. *fol.* 16. Etenim præsentatio est fru-
ctus iurispatronatus, *dict. cap. consultationibus, de iure-*
patron. cap. cùm Bertoldus, de sentent. & re iudic.
28 Menoch. *consil.* 90. *num.* 183. Vnde possessor malæ
fidei non facit fructus suos, cum illi spectent solùm
ad eum, qui bona fide possidet, Roch. *de iurepa-*
tron. verbo Competens, colum. 17. *quæst.* 19. Tunc
namque attendi debet vltimus status in ista quasi
possessione iurium incorporalium, si adesset bona
fides, & constiterit de scientia, & patientia eorum,
quibus præiudicatur, aliàs secus. Calderin. *consil.* 12.
de iurepatron. Gonzal. *d. gloss.* 45. §. 1. *num.* 32. Ste-
phan. Gratian. *d. cap.* 577. *num.* 13. Deinde re-
spondetur, dato casu, vt ex aduerso fingitur, di-
ctum Rodericum seniorem præfata bona, ac ius-
patronatus huiusmodi aliquo tempore pro indiui-
so possedisse, nullam exinde contra Isabellam, quæ
super dictis bonis partem habebat, præscriptionem
allegare potuisse, probat *l.* 5. *tit.* 15. *lib.* 4. *nouæ Re-*
copil. & tenet Ayora *de partit. p.* 3. *q.* 30. *n.* 106. *versic.*
Sed opponitur.

Quod attinet ad alias præsentationes, non est
29 dubitandum, cùm Rodericus senior medietatem
vocum obtineret, & hæc in tres diuideretur filios,
Ferdinandum scilicet, Alphonsum, & Roderi-
cum iuniorem, quod hic vltimus minimè sit præ-
sentatus à maiori parte, etiamsi suam, & Ioannis
Pittæ de Montenegro Ferdinandi filij vocem ob-
tineret, quia adhuc his suffultus non diceretur à
dimidia parte præsentatus, & tantò magis, vt ex
facto constat, Dominicus Aluarez Procurator ab
eodem Roderico ad præsentandum constitutus, di-
ctum Rodericum eius principalem nulliter & inua-
lidè præsentauit, cum Procurator constitutus à Pa-
trono minimè possit ipsum Patronum præsentare:
Flamin. Paris. *de resign. lib.* 9. *quæstione* 17. *num.* 113.
Campan. *in diuersor. iuris Canon. rub.* 11. *cap.* 13.
n. 199. Ego ipse *de officio, & potest. Episcopi, p.* 3.
alleg. 72. *num.* 87. me citato in illo loco, nouissi-
mè Ciarlin. *controu. forens. lib.* 1. *cap.* 69. *num.* 11.
& 12.

30 Superest eidem igitur Roderico sola vox Ioannis
Pittæ, contra quem licèt opponatur de illegitimi-
tate, illumque incapacem iurispatronatus huius-
modi prætendatur, ex Rota *decis.* 112. *p.* 1. *recentior.*
nihilominus in contrariam itum est sententiam;
nam Rota loquitur quando iuspatronatus est hono-
rificum: cum ergo simus extra hos terminos, &
Ioannes Pitta sit natus ex soluto, & soluta, vt depo-
nunt testes dati, non est dubium quin sit capax iuris-
patronatus huiusmodi, *cap. piæ mentis, cap. Frigentius,*
16. *q.* 6. Roch. de Curte *de iurepatron. in verbo Com-*
petens, n. 9. Lambertin. *in simili tract.* 13. *art.* 7. *quæst.*
princ. 1. *p.* 1. *lib. n.* 3. Gig. *de pension. q.* 16. *n.* 2. Rota
decisione 126. *n.* 1. *p.* 1. *recentior. & decis.* 615. *n.* 3. *p.* 1.
recentissim. alias in posthum. Farin. Eo maximè, quia
31 non constat hoc iuspatronatus fundatum fuisse ad
fauorem descendentium, quo casu illegitimos ex-
cludi censuit Rot. *d. decis.* 112. *n.* 2. *p.* 1. *recentior.* nec
constat, quod dictus Ioannes Pitta illegitimus con-
currat cum legitimis fratribus, & illis extantibus
succedere velit, quo etiam casu illum non debere
admitti fuit resolutum *in d. decis.* 126. *n.* 5. *&* 6. cùm
ergo simus extra hos casus, & noster sub dispositio-
ne iuris communis remaneat, secundùm id quod na-
turales sunt capaces iurispatronatus, non potest du-
bitari de voce dicti Ioannis Pittæ, tanquam filij dicti
Ferdinandi Diaz, à quo omnium bonorum præsen-
tium & futurorum donationem inter viuos obtinue-
rat, quorum appellatione iuspatronatus compre-
hendi suprà dixi *n.* 9.

Vnde nec Alphonsus Lopez Bolaño venit ad-
mittendus vti à Domina Maria de Aspenellas, quæ
parentis sui vocem obtinens tertiam ex dimidia par-
te tantùm habet, & sic à minori præsentatus institui
non debet.

Quare partibus hinc inde acerrimè informanti-
bus, ita fuit resolutum, &c.

Nullius Monasterij de Casbas, Prouinciæ Cæsaraugustanæ.

Mandatum de manutenendo dandum est illi, qui docet de sua possessione de tempore litis, & non tenetur probare titulum, nec causam possidendi.

VOTVM XXI.

1 *Mandatum de manutenendo dandum est illi, qui docet de sua possessione de tempore litis motæ.*
2 *Possessio tanquam quid facti non præsumitur.*
3 *Possessionum probare debet qui vult in iudicio manutentione obtinere.*
4 *Possessio probatur ex adeptione ipsius facta vigore sententiæ latæ in fauorem eam apprehendentis.*
5 *Instrumentum apprehensionis possessionis, alio non possidente, vt præsumitur, probat possessionem, & quidem manutenibilem.*
6 *Possessio capta auctore Iudice, iusta iudicari debet.*
7 *Possidens auctore Prætore iure venit manutenendus.*
8 *Iudex benè procedere, & iudicare præsumitur, vbi Iuris ordine seruato procedit, secus è contra.*
9 *Iudex præsumitur pronuntiare secundùm quod ius disponit, & prout de iure tenebatur pronuntiare.*
10 *Iura pro iudice præsumunt.*
11 *Iudex vt non ritè, & rectè processisse præsumatur, debet iniustitia esse notoria, & quæ nullo velamine possit adumbrari.*
12 *Possessio ad obtinendam manutentionem non requirit iustificationem boni iuris possidentis, nec admittit exceptionem nullitatis tituli.*
13 *Manutentionem petens non tenetur probare titulum, vel causam possidendi.*
14 *Manutentio vt obtineatur sufficit nuda detentio, seu detentatio, & sola facti insistentia.*
15 *Manutentionis in iudicio minimè admittitur exceptio non probatæ narratiuæ, vel non iuris possidentiæ.*
26 *Exceptio non iustificationis clausulæ, Constito, reijcitur ad petitorium.*
17 *Possessio capitulariter capta requiritur in Canonicatibus, & Dignitatibus, quæ sunt de Capitulo, non verò in Prælatis.*

18 *Titulo nouo, prouisione scilicet Apostolica superueniente, benè potest quis continuare possessionem ipsam, quam prius de facto obtinuerat, mutato solum primo iure, & titulo possessionis.*

19 *Mutare quis potest causam possessionis ex nouo iure & titulo, & meram detentionem efficere bonam possessionem.*

20 *Mutatio causæ possessionis ipso iure statim facta intelligitur data notitia secundi tituli, etiam absque declaratione, nec opus est vt exiret de possessione, & posteà iterum ingrederetur.*

21 *Canonicus falsus si diu stetit in possessione, & deinde à Papa obtinuit prouisionem, non indiget noua apprehensione, & installatione.*

1 ANDVM esse mandatum de manutenendo D. Briandæ de Vrries y Castilla in possessione Abbatissatus perpetui Monasterij Sanctimonialium de Casbas Ordinis Cisterciensis, quia docet de sua possessione de tempore litis motæ, §. *retinendæ, Instit. de interd.* Menoch. *remed. 3. retin. numer.* 556. Seraphin. *decision.* 110. *num.* 1. Rota apud Tamburin, *de iure Abbatum, in fine tom.* 3. *decisione* 8. *num.* 4. D. Noguerol *allegationum iuris tom.* 1. *alleg.* 28. *n.* 64.

2 Nam cùm possessio tanquam quid facti non præsumatur, *l. in bello*, §. *facti, ff. de capt. & postlim. reuers.* Menoch. *consil.* 701. *num.* 3. Caualler. *decis.* 429.
3 *num.* 1. volens in iudicio manutentionis huiusmodi obtinere, debet illam probare, Stephan. Gratian. *discept. forens. cap.* 899. *num.* 1. Ludouic. Post. *in tract. mandati de manutenendo, obseru.* 15. *num.* 13. Rota *decis.* 58. *n.* 1. *p.* 2. *diuers.*

4 De possessione autem D. Briandæ constat: tum ex adeptione ipsius per dictam D. Briandam facta vigore sententiæ latæ in suum fauorem, Greg. XV. *decis.* 582. *num.* 2. Card. Caualler. *decis.* 62. *n.* 3. tum
5 etiam ex ipso instrumento apprehensionis, quod alio non possidente, vt præsumitur, benè probat possessionem, & quidem manutenibilem, *l. prædia*, vbi Alex. & alij, *ff. de acquir. possess.* Cæs. de Grassis *decis.* 4. *num.* 1. Rota apud Posth. *post dictum tract. decis.* 88. *num.* 2. *& decis.* 175. *num.* 1. *& decis.* 120. *numer.* 1. *& decis.* 151. *n.* 1.

6 Non obstant nullitates oppositæ: nam ad primam, quod iudex executor deputatus ab Illustrissimo D. Nuntio loco alterius deficientis, vel se excusantis in litteris Apostolicis à Papa nominati sine verificatione narratiuæ dictarum litterarum D. Briandam ad possessionem admisit, respondetur ipsam possessionem, cum fuerit capta auctore iudice, iustam iudicari debere, *l. iustè possidet*, vbi Bart. *ff. de acquir. poss.* gloss. *in cap. fratrum, 7. quæst.* 1. Dec. *consil.* 125. *numer.* 3. *versic. Sed tamen præsentis*, Rota
7 apud Postium *decisione* 233. *n.* 1. Possidens enim auctore Prætore, iure venit manutenendus, Rot. *decis.* 513. *n.* 2. *p.* 1. *recentior.* & apud Post. *decis.* 210. *n.* 1. *in princ.*

8 Et quamvis intelligi debeat, vbi iudex iuris ordine seruato processit, secus è contra, vt declarat Ripa *in l. naturaliter*, §. *nihil commune, num.* 60. *& seq. ff. de acquirend. possess.* Bald. *consil.* 135. *n.* 2. *lib.* 2. Nihilominus tamen (vltra quam quod id procedit respectu illius, qui est in possessione, & tamen vigore sententiæ ab ea excludi prætenditur, in quibus terminis tantùm locum habet allegata doctrina) certum est in processu non constare de non iustificatione gratiæ Apostolicæ, nec quod nulliter, & de facto processit dictus Iudex: vnde cùm simus in dubio, nec de contrario constet, debemus præsumere dictum iudicem pronuntiasse secundùm 9
quod ius disponit, & prout de iure tenebatur pronuntiare, *l. miles*, §. *decem, ff. de re iudic.* Alciat. de
præsumpt. reg. 3. *præs.* 32. Octau. Glorit. *resp.* 9. *num.* 13. 10
nam pro iudice iura præsumunt, *l.* 1. *in fine, ff. de offic. Præsid. l.* 2. §. *Publicanus, ff. de vi bonor. rapt. cap. in præsentia, de renunciat.* Card. Tusch. *pract. concl. tom.* 6. *litt. P, conclusione* 621. cum aliis per me
citatis *Axiom.* 131. *num.* 4. iniustitia enim debet esse 11
notoria, & quæ nullo velo posset adumbrari ad hunc effectum, vt loquitur Rota apud Post. *decis.* 182. *num.* 8.

Et tantò magis, quia possessio quoad hunc effe- 12
ctum non requirit iustificationem boni iuris possidentis, nec admittit exceptionem nullitatis tituli, cum possidens non teneatur declarare quo titulo rem possideat, Menoch. *remed. vltim. retin. num.* 28. cum aliis citatis à Rota apud Post. *decis.* 189. *n.* 3.
nec probare titulum, vel causam possidendi, Rota 13
decis. 83. *in fine, p.* 2. *recentior.* & apud Post. *decis.* 213. *num.* 3. nam ista sunt diuersa ab ipsa possessione, *l.* 3. §. *ex pluribus, ff. de acquir. possess.* Rot. apud
Post. *decis.* 225. *n.* 7. Ad manutentionem namque 14
obtinendam sufficit nuda detentio, seu detentatio, & sola facti insistentia, Couar. *pract. cap.* 17. *sub n.* 4. *vers. In specie*, Fontanel. *de pactis nupt. claus.* 7. *gloss.* 3. *p.* 10. *num.* 51. *tom.* 1. Paz *de tenuta, cap.* 9. *num.* 4. cum pluribus aliis relatis à Post. *d. tract. obseru.* 15. *n.* 18. & à meipso *in praxi exigendi pensiones, cap.* 2. *num.* 20. vbi quod non est disquirendum, an possessio sit iusta, vel iniusta, quia semper est iusta respectu non possidentis, *l.* 2. *ff. vti possidetis.* Vnde satis est docere de nudo facto possessionis, idem Post.
dict. obseru. 15. *num.* 11. Est enim indubitatum, in hoc 15
iudicio minimè admitti exceptionem non probatæ narratiuæ, vel non iuris possidentis, cum sit excipere de defectu proprietatis, quæ exceptio eo casu non admittitur, Ferret. *consil.* 7. *numer.* 3. Rota *de-*
cis. 64. *num.* 2. *p.* 1. *diuers.* & in puncto quod exce- 16
ptio non iustificationis clausulæ, Constito, reiicitur ad petitorium, censuit Rota apud Post. *decis.* 217. *num.* 7.

Ad secundam verò nullitatem, quæ ex aduerso 17
deducitur de possessione non capitulariter capta, respondetur in Prælatis non requiri, vt sic capiatur, gloss. *verbo in eisdem, in Clem.* 2. *de ætate, & qualit. & verbo inibi, in Clem.* 1. *de regular.* nam id solùm desideratur in Canonicis, & Dignitatibus, quæ sunt de Capitulo, Rota apud Post. *decisione* 175. *num.* 4. *&* 5.

Et licèt supponamus, sine veri præiudicio, D. 18
Briandam teneri ad capiendam capitulariter possessionem, nihilominus superueniente sibi nouo titulo, prouisione scilicet Apostolica, benè potuit continuare possessionem ipsam, quam priùs de facto obtinuerat, mutato solùm primo iure, & titulo possessionis, *l. non solùm*, §. *quod vulgò, ff. de vsucap. l.* 3. §. *illud, l. qui bona*, §. 1. *ff. de acquir. possess.* cum ci-
tatis à Rota apud Post. *decis.* 57. *num.* 3. mutare enim 19
quis potest causam possessionis ex nouo iure, & titulo, & meram detentionem efficere bonam possessionem, ad tradita per Card. Put. *decis.* 165. *num.* 4. *lib.* 1. & Card. Mantic. *decis.* 71. *num.* 1. *&* 2. *& decis.* 245. *num.* 14.

Quæ quidem mutatio ipso iure statim facta in- 20
telligitur data notitia secundi tituli, etiam absque alia declaratione, iuxta consilium Decij 400. quod sequitur Rota, vt *in decisione* 224. *num.* 2. *p.* 1. *diuers. & decisione* 601. *num.* 3. *p.* 3. *etiam diuers.* & coram Cardin. Mantic. *decis.* 71. *num.* 1. Nec opus erat, vt exiret de possessione, & postea iterum ingrederetur,

tetur, *ad l.cum nemo*, & ibi gloss. *verbo Extrinsecus*, *C.de acquir. possess.* Rota *decis.*441. *lib.* 1. cum relatis à Rota apud Post. *dict. decis.*57. *num.*4. vbi *num.*5.
21 ex Baldo communiter recepto colligit, quod si falsus Canonicus diu sterit in possessione, & deinde à Papa obtinuit prouisionem, non est necessaria noua apprehensio, & installatio, quia ipso iure fit quædam conuersio ex nouo titulo superueniente, refero Ego ipse *in tract. de Canonicis, & Dignit. cap.*15. *num.*15.

Et ita vtraque parte informante fuit resolutum.

Toletana Legitimitatis.

Filiatio in legitimo & illegitimis quomodo probetur? Qualiter alimenta à parentibus illis debeantur, & sint soluenda?

VOTVM XXII.

1 *Filio legitimo ad probandam filiationem suam matrimonium assistit, & legalis dispositio fauet, & non est præsumptio, sed legis definitio.*

2 *Filiatio ex parte patris non solùm difficilis, sed impossibilis est probationis.*

3 *Filiatio non solùm legitima, sed etiam spuria, adulterina, & incestuosa, præsumptionibus, & indiciis probatur.*

4 *Natus quoties quis est in domo ex vxore tali, vicinis scientibus, & videntibus, efficaciter concluditur pro filiatione.*

5 *Natus constante matrimonio, pro legitimo ex marito, & vxore censendus est, etiamsi probatum fuerit mulierem illam cum adultero eo tempore consuetudinem habuisse, quamvis adulter partum illum pro suo filio tractasset, educando, &c.*

6 *Præsumptio* l.Miles,§.defuncto, & l.filium definimus, *est iuris, & de iure, ita vt non admittat probationem in contrarium.*

7 *Honestum possibile potiùs debet præsumi, quàm possibile inhonestum.*

8 *Illicitum non præsumitur quando potest præsumi licitum.*

9 *Coniectura honesta inhonestam præsumptionem vincit.*

10 *Præsumptio legitimitatis non solùm filiorum, sed & matrimonij fauorem respicit.*

11 *Filius præsumitur mariti, & non adulteri; etiamsi concurrant coniectura similitudinis, nominationis, tractatus, Baptismi, atque assertionis matris.*

12 *Filij illegitimi suam volentes probare violationem, debent probare concubinatum, & quod in domo propria fuerit à patre retenta concubina.*

13 *Filiatio spurij, adulterini, seu incestuosi præsumitur ex concubina domi retenta à patre.*

14 *Concubinatus in domo propria non requiritur ad probationem filiationis spurij, sed sufficit quod concubina in alia retineatur, probata tamen amicitia, & congressu, maximè quando pater propter periculum vitæ, aut ob conseruandam propriam opinionem extra domum habere concubinam volebat.*

15 *Probatio minùs exacta requiritur ad filiationem probandam, concurrente periculo amittendi vitam, honorem, seu bonam famam.*

16 *Filius, qui non est natus ex vxore, nec ex concubina, probabit filiationem, si probet patrem eum educasse vt filium, vel fecisse legitimari.*

17 *Actus faciendi baptizari filium, & patrinos designandi,*
18 *Lautia, quam parentes in die natiuitatis pueri habuerunt,*
19 *Nominis similitudo,*
20 *Affectus paternus,*
21 *Alimentorum præstatio,*
22 *Vestimenta honorabiliora,*
23 *Consignatio pueri ad nutricem, & deductio cum honore ad scholas,*
24 *Nominatio & tractatio de aliquo vti filio,*

} *Filiationem præsumit, & probat.*

25 *Nominatio & tractatus probat fraternitatem, consanguinitatem, & parentelam.*

26 *Nominatus & tractatus vt filius dicitur constitutus in quasi possessione filiationis, etiam patre vita functo.*

27 *Nominatio alicuius à patre in filium, & filij in patrem optimè probat filiationem, etiamsi per Epistolam sit facta nominatio.*

28 *Epistolam recipiens, & non contradicens, censetur approbare omnia in ea contenta.*

29 *Taciturnitas & patientia absque protestatione inducit voluntatem, ratihabitionem, & consensum.*

30 *Confessio patris filiationem probat, quamvis enunciatiuè sit emissa, dummodo sit geminata.*

31 *Litteras mittens videtur certo modo cum absente loqui, & accipiens censetur respondere, & acceptare quæ in suum fauorem scripta esse constiterit.*

32 *Fama & vulgaris traditio filiationi suffragatur.*

33 *Fama circa res veras, aut veritati proximas versari solet.*

34 *Fama filiationis quomodo probetur.*

35 *Fama probat filiationem, si concurrant alia adminicula.*

36 *Officia naturam hominum non mutant.*

37 *Carnales stimuli omnes tangunt, nec facilè quis potest ab illis in vniuersum se liberare.*

38 *Ætas in viris ad generandum, attento naturali generali statu, quæ?*

39 *Alimenta denegantur de Iure Ciuili filiis extra matrimonium genitis, secus de iure Canonico.*

40 *Alimenta filiis etiam spuriis præstanda, attenta qualitate, & dignitate patris, & filij, & secundùm quod patri suppetunt facultates.*

41 *Clericus potest filio, seu filia quicquam vltra quintam bonorum suorum, pro alimentis, vel dote relinquere, si pars illa non sufficiat, attenta qualitate & dignitate patris & filij.*

42 *Alimentorum titulo permittit lex Hispaniæ quintam bonorum partem designare his filiis, quibus alimenta dare tenetur.*

43 *Pater alimenta filiis spuriis (deficientibus legitimis descendentibus) necessaria præstare debet, etiamsi ea alimenta quintam bonorum parentis portionem excedant.*

44 *Alimenta quando debentur alicui etiam ex causa miserationis, secundùm dignitatem personæ præstanda sunt.*

45 *Filiis legitimis non extantibus, pater non solùm de quinta parte potest disponere pro anima, verùm totam eius substantiam pro anima expendere.*

46 *Alimenta, quæ ad vitæ sustentationem necessaria sunt, ex iure naturali procedunt.*

47 *Filio spurio si relinquatur quintum summæ quantitatis, & valoris, quod excedit metam alimentorum, illud quod excedit, debet de quinto deduci.*

48 *Pater potest filio spurio relinquere fundum pro alimentis, seu quintam bonorum partem in defectum filiorum legitimorum.*

49 *Filiis*

49 *Filiis alimenta debentur non solùm pro necessaria sustentatione vitæ, sed pinguius attenta qualitate patris, & eiusdem patrimonio perpenso.*

50 *Alimentorum in taxatione habenda est consideratio ad omnes personas, quas filius alimentandus tenetur alere, & sic ad uxorem, etsi patre reluctante filius illam acceperit.*

51 *Constitutio Pij V. contra filios clericorum illegitimos edita declaratur.*

52 *Filij spurij, attento iure Regio Hispano possunt ad suos hæredes transmittere illud, quod pro alimentis semel perceperunt, & in vita, vel morte de eo ad libitum disponere.*

53 *Alimenta filio spurio soluere post mortem patris incumbit hæredi, donatario, testamentario executori, siue successori omnium bonorum.*

54 *Pater an possit grauare filium naturalem, vel spurium in quinto bonorum pro alimento sibi relicto, ita vt post eius mortem alteri restituat?*

PRÆTENDEBATVR ex parte F. sibi vti filio cuiusdam N. in Ecclesiastica dignitate constituti alimenta deberi ab hæredibus dicti N. defuncti, attenta qualitate & dignitate patris, & ipsiusmet F. & vt procederetur iuxta iuris dispositionem, primùm visum fuit necessarium de filiationis probatione agere, & ea iustificata, ad alimentorum materiam deuenire: quod duobus articulis feliciter absoluetur.

ARTICVLVS PRIMVS.

Filiatio in legitimis, & illegitimis quomodo probetur.

1 FIlio legitimo ad probandum filiationem suam matrimonium assistit, & legalis dispositio fauet, *in leg. filium definimus, ff. de his, qui sunt sui, vel alieni iuris*, quæ adeò potens est, vt non admittat probationem in contrarium, nisi in casibus exceptis *in dict. l. filium*, vt aduertunt Hippol. de Marsil. *in l. 1. §. ad quæst. num. 21. & 36. ff. de quæst.* Abb. *in cap. per tuas, num. 2. de prob.* Paleoth. *de nothis & spur. cap. 24.* Boër. *decis. 299.* Anton. Gab. *commun. opin. tit. de præsumpt. concl. 14. num. 12.* latè Petra *de fideicommiss. quæst. 11. n. 354.* vbi dicit hanc opinionem esse communem, Alex. Trentacinq. *lib. 1. var. tit. de legitimatione, resol. 1. num. 1.* cùm non sit præsumptio, sed legis definitio, vt pulchrè tradit Ioan. de Lopis *in l. si pater, C. de hered. instit. ex num. 72.* & maximè *num. 80.* ibi: *Vnde pro veritate huius articulo puto dicendum, quod in dict. leg. filium, neque sit fictio, neque præsumptio, sed sit quædam iuris determinatio ab eo, quod est magis verosimile in fauorem filiorum, & ad euitandam præsumptionem adulterij introductam, vt patet ex verbo definimus, posito in dict. l. filium, & ex verbo pater est, posito in l. quia semper, ff. de in ius vocando, quo casu cum lex certum quid statuat, & disponat, dico non esse admittendam probationem in contrarium, per id quod vult gloss. magna in fine 5. dist. quæ vult contra præsumptionem omnem admitti probationem in contrarium, nisi vbi ius de iure alicuius non tantum præsumit, sed etiam disponit, prout in casu nostro, & idem etiam dicit Bartol. in l. non est verisimile, ff. quod metus causa, & Panorm. in cap. is qui fidem, de spons. Concludo igitur ex præmissis, natum ex vxore cum marito cohabitante, filium esse mariti ex iuris dispositione, vel ita pro filio haberi, vt non audiatur volens probare contrarium, etiamsi appareat vxorem ipsam diuortisse, & cum alio adulterasse. Dico natum, quia si mater fecisset sibi intumescere ventrem, & postea supposuisset partum, vt in cap. officij, de Pœnit. & remiss. non procederet iste textus, intellige etiam nisi maritus fuerit absens, aut tali infirmitate impeditus, vt generare non posset, vt dicit text. in eadem l. filium definimus, &c.* Idem videtur dicendum eo casu, quo concurrit assertio, & confessio mariti, cum assertione & confessione matris, quod non sit natus filius ex marito, & sint coniunctæ istæ duæ assertiones, optimè probant filium non esse mariti, Paris. *cons. 10. n. 54. & seq. lib. 2.* Goxadin. *consil. 13. n. 40. versic. 7. testes*, Decian. *resp. 1. n. 101. lib. 3.* præcipuè si nil concludens adduceretur pro filio, nam aliàs quando ex aduerso aliquid concludens appareret, per quod probaretur, illum de quo agitur, esse filium mariti, tunc assertio iugalium quod non sit filius eorum, non noceret filio, iuxta doctrinam Bart. *in d. l. filium definimus, & in l. si quis, ff. de Carbon.* Paris. *d. n. 54.* Aloys. Ricc. *in praxi rerum fori Eccles. decis. 266. per tot.*

Filiatio enim ex parte patris non solùm difficilis, sed impossibilis est probationis, text. *in l. Lucius, ff. de condit. & dem.* vbi *gloss. in verbo testamentum*, Bart. *in l. 1. §. item per contrarium, ff. de liber. agnosc.* Lanfranc. ab Oriano *in tract. de deposit. testium, num. 153.* Hippol. de Marsil. *consil. 1. num. 49. volum...* Alciat. *in rub. ff. de liber. & posthum. num. 46.* Ludouic. à Sardis *in tract. de legitim. in §. de filiationis probatione, num. 1.* Rimin. Ion. *consil. 165. num. 16. & 17.* Paleoth. *de nothis & spur. cap. 21. num. 1.* Mascard. *de prob. concl. 787. num. 5.* Ceuall. *de cognit. per viam viol. p. 2. quæst. 4. num. 7.* & ideo quoties de filiatione oritur controuersia, ad præsumptiones, & indicia recurrendum est, ex quibus causa definiri solet, *cap. litteris, cap. illud, de præsumpt. cap. per tuas, de prob.* Bart. *in l. 1. num. 2. C. quorum bonorum*, Præpos. *in cap. transmissa, n. 9. qui filij sint leg.* Alex. *consil. 90. num. 12. & seq. volum. 6.* Ceuall. *d. quæst. 4. num. 8.* Rota *decis. 289. n. 2. p. 1. recentior. & decisione 199. num. 2. p. 1. in posthum.* & sic præsumptionibus non solùm legitima filiatio, sed etiam spuria, adulterina, & incestuosa probatur. Natt. *consil. 473. numer. 39.* Mascard. *de prob. conclus. 787. numer. 15.* Petra *de fideicomm. quæst. 1. num. 245.* licèt diuerso modo. 2 3

Nam quoties quis est natus in domo ex vxore tali, vicinis scientibus, & videntibus, efficaciter concluditur pro filiatione, ex text. *in d. l. filium definimus*, iuxta doctrinam Bart. *in d. l. Lucius, ff. de condit. & demonst. & in l. non nudis, in l. 1. lect. 1. C. de prob.* & est articulus de veritate rei, & de proprietate, secundùm eundem Bart. *in l. 1. num. 3. C. quorum bonor.* Ruin. *consil. 53. in princ. num. 4. volum. 5.* Anchar. *consil. 125. num. 3.* & sic natus constante matrimonio, pro legitimo ex marito & vxore reputandus & tenendus est, *l. miles, §. defuncto, ff. ad leg. Iul. de adulter. l. 1. tit. 14. p. 3.* Petra *de fideicom. quæst. 11. num. 249. 255. 325. & 337.* Mascard. *de prob. conclus. 798. num. 2.* Etiamsi probatum fuerit mulierem illam cum adultero eo tempore consuetudinem habuisse, vt tenent Menoch. *d. casu 89. num. 19. cum seqq.* vbi ad id dicit afferri communiter text. *in d. l. miles, §. defuncto*, cuius decisionem & doctrinas communes Doctorum ex eo §. deductas exornat, neque explicat ex *num. 20. vsque ad num. 61.* idem Menoch. *de præsumpt. lib. 6. præs. 53. ex num. 2.* Hippol. Rimin. *consil. 611. lib. 6.* Guillelmus Benedict. *in cap. Raynutius, verbo quæ filium ex eo suscipiens*, Couar. *de spons. p. 2. cap. 8. §. 4.* Anton. Gomez *l. 9. Tauri, sub num. 2.* Rojas *in epit. successión. cap. 2. num. 25. & cap. 10. ex num. 46. & cap. 11. per tot.* 4 5

Duen.

Duen. reg. 344. part. 1. Mietes de maiorat. part. 1. q. 1. per tot. & part. 3. quæst. 15. n. 51. Matienſ. l. 9. gloſ. 3. per tot. tit. 8. lib. 5. noua Recop. vbi longa ſerie explicat textum in d. cap. defuncto, Surd. conſil. 1. n. 55. cum ſeqq. & deciſ. 83. n. 19. & 20. Ioan. Garc. de nobilit. gloſſ. 50. n. 9. D. Barboſ. in rub. ff. ſoluto matr. p. 1. ex num. 17. Valaſc. conſil. 176. n. 4. cum ſeqq. Fulu. Pacian. de probat. lib. 2. cap. 16. ex n. 21. vſque ad num. 52. & conſil. 1. ex n. 6. vſque ad n. 4. Maſcard. eod. tract. concluſ. 788. per tot. Ioan. Bapt. Lup. de illegitimit. comm. 2. §. 3. ex num. 12. vſque ad n. 27. Petr. Anton. de Petra de fideicommiſſ. quæſt. 11. ex num. 324. vſque ad n. 415. Nicol. Iutrigl. Sicil. deciſ. 35. n. 40. 41. 45. & 43. Cæſ. Barz. deciſ. 92. n. 6. cum ſeqq. D. Matta voto 26. ex n. 1. Cardin. Tuſch. tom. 3. lit. F. concluſ. 347. Alexand. Trentacinq. var. reſolut. lib. 1. tit. de filiat. reſolut. 1. ex n. 8. vſque ad n. 22. Caſtill. controuerſ. lib. 5. part. 2. cap. 104. n. 7. Et hoc etiam procedit, quamvis adulter primum illum pro ſuo filio tractaſſet, educando; aut legitimari faciendo, quia præſumptio à natiuitate in domo mariti potentior eſt, quàm contraria nominatio, vel tractatus, vt ferè infinitis tenet Mar. Giurba in conſuetudines Meſſanenſes, cap. 1. gloſſ. 4. part. 1. fol. mihi 85. num. 58. cum ſequentib. vbi teſtatur ita iudicatum fuiſſe.

6 Similiter etiam præſumptio dicti §. defuncto, ſicut & dict. leg. filium definimus, eſt iuris & de iure, itavt non admittat probationem in contrarium, ſecundùm Anton. Gabr. commun. lib. 1. tit. de præſumpt. concluſ. 24. num. 11. Maluaſ. conſil. 30. n. 23. Petra d. quæſt. 11. n. 355. & ſaltem quod ſit iuris tantum, omnes conueniunt, & ſic adeò potens vt ad eam tollendam requiratur probatio neceſſariò contrarium concludens, non potuiſſe à communiter accidentibus concipi ex marito, hoc eſt, probando quod maritus erat abſens, vel impotens, vel infirmus tempore conceptionis, & quod vxor habitabat in domo adulteri, nec marito patebat ad eam liber acceſſus, Bald. in dict. leg. filium definimus, in 1. lect. num. 6. cum ſeqq. Dec. dict. conſil. 657. num. 3. Brun. conſil. 15. num. 2. Grat. conſil. 158. num. 3. volum. 5. Menoch. de arbitr. caſu 89. n. 55. Pariſ. conſil. 64. numer. 6. volum. 3. vbi dicit, quod ad excludendam præſumptionem dicti §. defuncto, quod filius natus ſit ex marito vxoris adulteræ, & ad probandum quod ſit filius adulteri, duo ſunt neceſſaria, & concludenter probanda pro parte adulteri. Primum quod maritus tempore, quo fuit conceptus talis filius, erat abſens à loco, in quo fuit conceptus dictus filius, adeò quod maritus non potuit habere acceſſum ad dictam mulierem eius vxorem: ſecundum quod adulter habebat tunc temporis conſuetudinem, & conuerſationem cum dicta muliere, & quod eam retinebat in domo, ſequitur Petra dict.
7 quæſt. 11. n. 362. Et ratio dicti §. defuncto, eſt quia talis præſumptio eſt benignior; nam potiùs debet præſumi honeſtum poſſibile, quod ſcilicet filius natus ſit ex matrimonio, quàm poſſibile inhoneſtum, quod eſſet ſi præſumeretur natus ex adultero, vt in ſpecie concludit Bald. in dict. leg. filium definimus, num. 11. verſ. item nota, Pacian. d. conſil. 1. num. 18.
8 Et illicitum non præſumitur quando poteſt præſumi licitum. Corn. conſil. 91. n. 9. volum. 1. Roland. à Valle conſil. 11. n. 9. volum. 4. Bald. in l. 1. n. 52. Cod.
9 qui accuſ. non poſſ. vbi dicit quod honeſta coniectura inhoneſtam præſumptionem vincit fauore imminentis prolis, per d. §. defuncto, Menoch. dict. caſu 89. n. 22. cum ſeqq. Petra d. q. 11. n. 381. & ſeq. Maluaſ. dict. conſil. 20. n. 24. & 25.

10 Quæ quidem benigna interpretatio eſt vna violenta præſumptio, quæ fundatur ſuper determinatione legis, quæ ibi figit pedem, & ideo debet cæteris in contrarium præſumptionibus præualere, vt per Bald. in leg. non ignorat, num. 5. C. qui accuſ. non poſſ. Paleoth. de nothis, & ſpur. cap. 34. num. 5. Et talis præſumptio non ſolùm filiorum, ſed & matrimonij fauorem reſpicit, Paleoth. dict. cap. 54. ad fin. Cephal. conſil. 65. num. 59. volum. 1. propter magnam reuerentiam, quam lex habet erga illud, Roland. à Valle dict. conſil. 11. num. 9. volum. 4. Duen. reg. 344. ampl. 1. Petra dict. quæſt. 11. num. 376. & ſeq. vbi cum Barbat. & Ioan. Andr. dicit quod mulier nupta licèt luxurietur, & turpiter viuat, tamen adhuc viget reuerentia matrimonij, vt propterea non poſſit etiam perſonaliter capi, quia iura deferunt reuerentiæ matrimonij propter honorem, & reuerentiam ſummi Principis Dei, qui tantum Sacramentum adinuenit, & etiam reſpectu loci, in quo fuit inſtitutum, quia in Paradiſo fuit ordinatum, & etiam propter formam ſolemnitatis.

Ad quod propoſitum ſingularis eſt Rotæ deciſio 11
164. parte 1. recentiſſim. aliàs in poſthum. Farin. vbi poſtquam cenſuerat præſumptionem legis eſſe firmiſſimam in illo caſu cùm adultera non fuerit retenta in domo adulteri, ſed vtplurimùm in ædibus, in quibus etiam maritus morabatur, nec illa in ſchemate concubinatus viueret, nec eſſet impeditus marito acceſſus ad illam, concludit num. 7. & 8. quod filius præſumitur mariti, & non adulteri, etiamſi concurrant coniecturæ ſimilitudinis, nominationis, tractatus, Baptiſmi, ac aſſertionis matris.

In illegitimis verò filiis ſuam valentibus proba- 12
re filiationem, Doctores requirunt, quod probetur concubinatus, & quod in domo propria fuerit à patre retenta concubina, Luc. de Penna in l. cohortulis, C. de cohortal. lib. 10. Paleoth. de nothis & ſpur. cap. 15. num. 3. Marta de ſucceſſ. legali, part. 1. q. 16. art. 1. numer. 1. quia filiatio ſpurij, adulterini, ſeu 13
inceſtuoſi hac ſemper probatur præſumptione, vt dicit gloſſ. in verbo conſtiterit, in cap. Michael, de filiis Presbyt. Abb. in dict. cap. per tuas, in princ. Ioan. Anchar. lib. 3. quæſt. 25. num. 6. Maſcard. de probat. concluſ. 788. num. 25. Paleoth. d. tract. cap. 51. num. 3. Pariſ. conſil. 10. num. 33. lib. 2. Alciat. de præſumpt. reg. 3. præſ. 37. num. 3. Rimin. conſil. 605. num. 5. lib. 4. Guillelm. Benedict. in cap. Raynutius, de teſtam. p. 3. verſ. qui filium ex ea ſuſcipiens, num. 2. ibi: Et pari modo probatur filiatio, vbi ex concubina natus eſt filius, quia ex ſupradictis ſolis præſumitur concubinarij filius, & non alterius vagabundi, &c. Idem videtur 14
dicendum ſi concubina non in domo propria retineatur, ſed in alia, probata tamen amicitia, & congreſſu. Albet. in d. leg. filium, Alciat. d. reg. 3. præſumpt. 37. relati à Gama deciſ. 152. num. 5. ibi: Idem eſt in retenta extra domum, ſi alium eodem tempore non probetur habuiſſe acceſſum ad illam, &c. maximè quando pater propter periculum vitæ, aut ob conſeruandam propriam opinionem extra domum habere concubinam volebat, vt dicit Felin. in dict. cap. per tuas, n. 16. verſ. quartò nota, & quia fortè erat perſona in Eccleſiaſtica dignitate conſtituta, cui iure prohibetur ſuſpectas mulieres in domo habere, cap. 1. cap. 5. & cap. ſicut; de cohab. cleric. cap. ſed id fortè, 81. diſt. Concil. Trident. ſeſſ. 25. de reformat. cap. 14. ibi: Ne concubinas, aut alias mulieres, de quibus poſſit haberi ſuſpicio in domo, vel extra retinere, &c. Decian. in tractat. crimin. parte 2. lib. 6. cap. 21. n. 4. Menoch. de præſumpt. lib. 5. præſumpt. 17. num. 2. Anchar. iun. in quæſt. famil. lib. 2. quæſt. 12. num. 3.

15 Et coocurtente hoiusmodi periculo amittendi vitam, honorem, seu bonam famam, admittunt Doctores ad filiationem probandam tam exactam non requiri probationem, Gozadin. consil. 12. num. 21. ibi: Nonò quoties quis est natus ex adulterio, vel alio damnato coitu ex ea muliere ad quam habebat consuetudinem, nec erat in domo retenta ab adultero, sed furtiuè habebat accessum ad eam, propter timorem fortè viri, vel metuens pœnam, quia fortè Monacha, vel filia magni Ciuis, quia non audet in publico dicere eum habuisse ex tali muliere, nec mulier ipsa hoc audet affirmare; certè isto casu non potest cadere probatio, de qua in ultis natis ex ea, quam domo habebat, certè sufficit quod ipse pater adulter eum tractauerit vt filium,
16 &c. Felin. in d. cap. per tuas, num. 17. vers. Quartò nota quod ille, qui non est natus ex vxore, nec ex concubina, sed ex aliqua, ad quam secretè pater accedebat, nec audebat eam nominare; si probat patrem eum educasse vt filium, vel fecisse legitimari, est probata filiatio, &c. Idem tenet Anchar. consil. 225. n. 6. Mascard. de probat. conclus. 796. n. 7.

17 Veniamus igitur ad aliquas præsumptiones filiationis, & illa præcipua est, quæ prouenit ex solo actu faciendi baptizari filium, & patrinos designandi; qui quidem actus paternitatem supponit, vt in simili cum multis tenet Surdus in celebri consil. 1. numer. 45. ibi: Secundò accedit, quia statim natus D. Paulus fuit baptizatus ad instantiam D. Ioannis Baptistæ, & ad Presbyterum transmissus ad hunc effectum ab eo, qui etiam rogauit compatres, qui puerum leuarent de sacro fonte; quod etiam plurimum confert ad probandam filiationem, quia Baptismus est actus, qui ad parentem pertinet, cum filius est infans; sustinetur enim professio illa in fide parentum, cap. it. quarie, de consecr. distinct. 4. cap. maiores, vbi gloss. de Baptismo; præcipuè quando patrini filios baptizandos offerunt parentum consensu, & voluntate, vt per Natt. consil. 434. num. 11. & seq. ie pater igitur dicitur, qui actus paternos gerit, vt per Bald. in d. leg. non ignorat, col. 2. C. de his qui accus. non poss. sicuti hæres dicitur, qui actus facit hæreditarios, l. gerit, ff. de acquir. hæred. vbi Doctores, & in specie hanc coniecturam ponit Roroi. consil. 162. n. 9. volum. 2. &c. Rota decisione 199. num. 2. parte 1. recentissim. Idem cum multis tenet Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 562. n. 5. & 67. ibi: Alia etiam coniectura admittitur ad probandam filiationem, si puer fuerit transmissus ad Baptismum, tanquam sit actus, qui ad parentem pertinet, cùm filius est infans, &c. D. Noguerol allegationum iuris tom. 1. alleg. 25. n. 57.

18 Item lætitia, quam parentes in die natiuitatis pueri habuerunt, est euidens argumentum quod eorum filius sit, Cardin. Alexandrin. in cap. transmissa, numer. 9. vers. item quia, qui filij sint leg. Mascard. conclus. 789. n. 38. volum. 2. Petra de fideicomm. q. 11. num. 420. Castill. controuers. quotid. lib. 5. p. 2. cap. 104. num. 8. cum seqq.

19 Cùm nominis similitudo gignat quandam mutuam affectionem, vt probatur in lege cùm filius, §. pater, ibi: Sempronio nepoti meo plus tribuas in honorem mei nominis, &c. ff. de legat. vbi Accurs. tefert ex eo prælegatum, & melioratum nepotem, quia ille eodem nomine vocabatur, quo & testator, iunctis multis, quæ congerunt Stephan. Forcatul. de similit. nomin. in auiario Iuris Ciuilis, cap. 10. num. 3. Ideo coniectura & præsumptio filiationis est habere nomen proprium patris, vt singulariter in simili aduertit Bald. in cap. tuum, num. 6. de ordine cogn. ibi: In secundo casu sufficit quod probetur quod pater, & mater vocabant eum filium legitimum, vt ff. de his qui sunt sui vel alieni iuris, leg. iudex, ff. de manum. testam. leg. vxorem, vbi mirabiliter dicitur, quod quando posthumus nomine baptismali vocatur nomine paterno, præsumitur filius, quod alibi non reperitur, & facit quod notatur 2. quæstione 2. cap. de manifesta, circa med. magna gloss. &c. Mascard. de probat. concl. 789. n. 38. in fine, ibi: Nonus actus tractationis est vt iam dictum fuit, quando alicui imponitur illud nomen, quo denominatur ille, qui dicitur eius pater, vt docet Ias. in l. neque natales, n. 14. in fine, vers. aduerte, C. de testam. & Petrasancta sing. 75. n. 2. &c.

Per paternum affectum filiationem quoque probati tradiderunt Anchar. d. cons. 225. n. 6. Gozadin. 20
d. cons. 12. num. 22. Paris. cons. 10. n. 60. lib. 2. Rota decis. 218. num. 4. & 6. p. 1. diuers.

Alimentorum præstatio concludenter filiationem 21
probat, Innocent. in cap. Michael, num. 2. de filiis presbyt. Præpos. in dict. cap. ex transmissa, Guillelm. Benedict. in cap. Raynutius, de testament. p. 3. in verbo Quem filium ex eo suscipiens, sub numero 14. Mascard. de probat. conclus. 795. à num. 1. Surd. consil. 1. num. 46. ibi: Tertiò concludit educatio & tractatio, quia D. Ioannes Baptista à natiuitate D. Pauli vsque ad eius mortem semper in omnibus vt filium tractauit, & educauit, eique tanquam filio quæcunque subministrauit necessaria, plurimùm enim operatur alimentatio: nam vt dicit Bald. in leg. non ignorat, n. 4. magis præsumitur filius, qui vti filius alitur, quàm qui vti filius nominatur, quia alimentatio magis est charitati coniuncta, &c. Noguerol. dict. alleg. 25. num. 78. Rota dict. decis. 238. num. 22. ibi: Domini censuerunt potius sequendam esse probationem Alphonsi, quæ à factis, vt supiùs dictum est, plus concomitatur, cum magis præsumatur filius ille, qui alimentetur vt filius, quàm qui vt filius nominatur, &c. Non obstat quod præstatio alimentorum quandoque non inducit filiationis præsumptionem, cum sæpè pietatis gratiâ concedantur, Abb. in dict. cap. transmissa, Mascard. conclus. 795. num. 5. Quia respondetur id procedere cùm eleemosynæ, & charitatis limites non excedunt, non est enim profusa largitate vtendum, cap. dominus, cap. pulchru, cap. fratrem, 86. distinct. l. 7. titul. 23. part. 1. Sanct. Thom. 2. 2. quæst. 32. articul. vltim. in corpore: at quando alimenta sunt pin- 22
guiora, & vestimenta differentia ab aliis domesticis, puta honorabiliora, tunc præsumitur filiatio, & vti filio præstita, Bald. in dict. cap. per tuas, num. 5. Natt. dict. consil. 235. Guillelm. Benedict. vbi suprà, sub num. 14. Mascard. conclus. 789. num. 38. Petra de fideicomm. quæst. 11. num. 320. & 425. Et quod con- 23
ferat ad filiationem etiam incestuosam & adulterinam coniectura desumpta ex educatione, & consignatione pueri ad nutricem, & deductione cum honore ad scholas, ac ea alimentis præstitis in domo, tenent Felin. in d. cap. per tuas, n. 27. Card. Alex. in cap. transmissa, in fine, versicul. quo autem, Gozadin. consil. 12. num. 22. Paris. consil. 10. num. 87. lib. 2. Mascard. dict. conclus. 789. num. 38. Petra d. quæst. 11. n. 425. Stephan. Gratian. discept. forens. tom. 3. c. 562. num. 70. Franc. Monald. consil. 123. num. 14. volum. 1. ibi: Neque obstat quod opponitur, educationem, & tractationem non probare quasi possessionem filiationis dicti agentis, ex quo etiam alimentantur in domo illo, qui non sunt filij, & præsumitur causa pietatis dicta alimenta fuisse præstita, ad firmata per Mascardum ex auctoritatibus Butrij, Prepos. & Abb in conclus. 795. num. 4. volum. 2. quia ad hoc respondetur, prædictam opinionem esse veram, quando non fuerint præstita nisi alimenta; sed quando cum alimentis accesserunt alia, veluti quod fuit indutus vti proprius filius, à seruis dissimiliter, missus ad scholam, in domo diu retentus, & alia facta, quæ propriis filiis fieri solent, prout fuit

factum

factum in casu nostro, vt per testes vterq; fratres germanos probatum est, tunc benè omnia ista simul iuncta probant quasi possessionem filiationis,&c. Et paulò inferiùs n.32. ibi: *Ergo quando concurrunt alia, videlicet educatio, quod fuerit indutus, missus ad scholam, & alia facta, quæ propriis filiis, & non extraneis fieri solent, prout in casu nostro fuit factum, benè illum constituit in quasi possessione,* &c.

24 Nominatio, & tractatio de aliquo vti filio, probat filiationem etiam illegitimam, & concubinariam, Bursat. consil.17. num.1. & consil.88. num.8. volum.1. Gozadin.consil. 13. num.53. citati per Mascard. de prob.conclusion 790.num.14. Et sufficit quod sit emissa ab vno ea parentibus, de cuius successione agitur, Mascard. d.conclusion.790.num.12. Petra de fideicomm. quæst.9. num.290. Rota decis.406.n.5. & decisione 434. num.7.p.1. recentior. & decis.757. num.4. p.1. in posthum. Seraphin. decis.1331. Noguerol d. alleg.25. num.79. Quod sine dubio procedit in casu illegitimitatis, & concubinatus, vt dicit Bursat.d.consil.17.num.1.& consil.88.lib.1. Roland. consil.22.n.30. versic. pariter non obstat,lib. 3. Petra
25 d.quæst.11.num.293. Et non solùm filiationem probat nominatio & tractatus, sed etiam fraternitatem, consanguinitatem, & parentelam, Bald. in l. non Epistolis, num.2. C. de prob. Petr. Anton. Anguisol. consil.79. n.5.lib.6. Mascard.d.conclusione 790.
26 n.16. Petra d. quæstione 11. num.273. & 302. etiam quando pater est vita functus; nam ea hoc contra eos sic tractantes dicitur constitutus in quasi possessione filiationis, Bald. singulariter in l. non nudis, num.2. C. de prob. Paris. d. consil.10.num.97. lib.1. Mascard. d.conclus.790.n.24.Petra d.q.31.n.298.& seq. Menoch. de arbitr.lib.2.casu 89.n.72. Surd. d. cons.1. n.64.

27 Quæ tanto magis procedunt quando nominatio alicuius à patre in filium, & filij in patrem, est reciproca, ex Fulgos. in leg. quoties, num.1. ff. de prob. Butr. in cap. afferte, de præsumption. Socin.iun. consil.67.num.10.volum.4. August.Beroi.consil.108. num.6.& consil.158.num.2.& consil.161.n.9. vol.2. quia multò magis probat reciproca & mutua nominatio facta inuicem inter patrem & filium, quàm simplex nominatio facta à patre, Paris. consil.10.num.51.lib.2. Mascard. d.consil.790. num.39. Petra d.quæst.11. num.300. quamvis pars sit absens, dummodo per epistolam sit facta nominatio, Grat. consil.62. num.3. volum.2. Parisius d. consil.10. numer.56.cum seqq. Petra d.quæstione 11.num.279. cum
28 seqq. Genua de verbis enuntiatiuis, lib.2. quæst.33. num. 43. qui enim epistolam recipit, & non contradicit, censetur approbare omnia in ea contenta, Bartol. in l. quidam, ff. de const. pecun. & in leg. quo etiam, §.1. ff.rem ratam haberi; Felin. in cap.2.n.22. de fide instrum. Gregor.consil.32.n.9. Bim.cons.106. num. 30. & 32. & consil.215. num.10. volum.2. vbi quod taciturnitas, & patientia absque protestatione, inducit voluntatem, ratihabitionem, & con-
29 sensum, Genua de scriptura priuata, lib.3. in princ. n.118. cum seqq.

30 Patris confessio, & illius nominatio filiationem probat, quamvis enuntiatiuè sit emissa, dummodo sit geminata, & idem si per epistolam constet assertio, vt tenent Genua de verbis enuntiatiuis, lib.2. n.18.29.32.43.Rota d.decisione 238.num.2.p.1.diuers. ibi: *Item concurrit confessio Cardinalis probata per tres Episcopos, quod secretè eum esse filium suum affirmabat, vt in eadem tertia resolutione habetur, cum qua secreta nominatione cum concurrat tractatus tam magnus, videtur secundùm Dominos reddi indubitata*
31 *hæc probatio,* &c. quia literæ idem operantur ac si

in præsentia filij patrem illum talem nominasset; cum eas mittens videatur certo modo cum absente loqui, & recipiens censeatur respondere, & acceptare quæ in suum fauorem scripta esse constiterit, vt in simili cum multis dicit Genua de scriptura priuata, lib.3. in princip.& per totam quæst. Sed præcipuè n.100. cum seqq. Idem videtur tenere Monald. consil.123. n.19. volum.1. ibi: *Et licèt non probetur nominationem, & confessionem præfatam esse factam præsente filio in iudicio, vel in aliqua dispositione, prout videtur requirere, tamen quia sæpè sæpius fuit geminata, plenè probat.*

Suffragatur etiam concludenter, & vrgentissimè huic nostræ filiationi fama publica & vulgaris traditio, Florian. in leg. quidam quasi, num.4. versic. secundo modo, ff. de prob. Anton. de Butr. & Præp. in d. cap. transmissa, qui filij sint leg. Alexand. consil.51. n.2. vol.1. Carol.Ruin. cons.128. n.9.vol.4. Signorol. cons.219. num.5. & 6. Bertrand. cons.26. num.4.& 5. volum.2. Noguerol d.alleg.25. num.87. Menoch. de arbitr.casu 89.à num.68. vbi ea veriori sententia concludit solam famam sufficere ad constituendum aliquem in quasi possessione filiationis, ita vt totum onus probandi contrarium in aduer- 32
sam partem transferatur: quia fama circa res veras, aut veritati proximas versari solet; atque ideò 33
quotiescumque actus, sicut filiatio, coniecturis probari potest, ab ipsa quidem fama, & opinione vulgari plenam probationem sortitur, vt notat Bart. in leg.de pupillo, § si quis ipsi Prætori, n.17.ff.de noui oper. nunc.

Nec dicendum ad hunc effectum famam probari debere cum omnibus requisitis, quæ ponit Bartol. in l. de minore, §. plurimùm, num.12. ff.de quæst. 34
Quia, vt practica communis obseruat, sufficit quod testes concludant se ita publicè audiuisse, vel quod in loco sic affirmabatur, & pro notorio in eo habebatur, Bald. in cap. præterea, num.10. de testib. Cassador. decisione 7. num.7. de probat. Salicet. in l. ea quidem, num.110. & 111. C. de accusat. Paris. consil.52. colum.vlt. volum.3. Francisc.Turrian. opinion. 43. circa fin. Capuraquens. decisione 7. num.1. lib.2. ibi: *Fama probatio fit, etiamsi testes dicant quod publicè dicitur, licèt non specificent posita per Bartol.in l.de minore, §.tormenta,ff.de quæst.Rota firmat in hoc dictum Baldi in cap.præterea,col.1.de testib. & ita in meo tempore confirmatum fuit,*&c. Item Caputaq.decisione 289.num.1.& 2. volum.3. Corrad.in practic. titul. de testib. §.dictu testium assumendo, post n.54. vers. & hunc famam probari, Portius cons.39. num.22. & 23. Mascard. conclus.496. num. 19. & conclus.749. num.4. & 5. Iul.Clar.in pract. §.final. quæst.6. num.14. vbi animaduertit, quod contraria Bartoli opinio est multùm aspera, & si obseruaretur in praxi, vix reperiretur ex mille testibus vnus, qui rectè super fama publica deponeret, & quod obseruantiam Romanæ Curiæ debent omnes aliæ in materia probationum imitari, & quod ille aduocatus, qui vellet aliud suadere, reputaretur cauillosus, & proculdubio succumberet, Calcan. consil.8. num.11. Ludouic. Peguera decisione crimin. 17. n.25.volum.1. singulariter Paul.Granut.theorem.22. numer. 6. vbi notat, quod opinio Baldi, Cassadori, Parisij, & sequacium, qui existimant probari famam per testes dicentes se ita publicè audiuisse, procedit nedum vt tales testes aliter non teneantur dicere à maiore parte populi, verùm etiam vt teneantur nominare auctores, nec exprimere causas, à quibus fama originem duxerit, nec cætera requisita, de quibus per Bartol. in præallegato loco, Gandin. in rub. qui ad fama probationem possint, &

rentibus iuxta filiorum dignitatem. Sed Regia lex 10. Tauri permittit patri titulo alimentorum quintam bonorum partem designare his filiis, quibus alimenta dare tenetur, quæ quidem pars si sufficiens non sit vitæ subsidio, necessariò erit augenda: si verò excedat illam quantitatem, quæ dignitati filiorum conuenit, minimè diminuetur, &c.

43 Molin. de primog. lib.2. cap.15. n.53. Si verò parens filios ac descendentes legitimos non habeat, dicendum erit filiis spuriis alimenta esse ex bonis eiusdem parentis necessariò præstanda, quatenus ad vitæ sustentationem necessaria sint, etiamsi ea alimenta quintam bonorum parentis portionem excedant, &c. & n.54. resoluit, quod si filius spurius non egeat tota quinta bonorum portione ad alimenta, sed minùs sibi ad illa sufficiat, non poterit pater integrum quintum eidem pro alimentis relinquere; & n.55. ita ait: Sed verius est, filios etiam spurios secundùm qualitatem ac dignitatem personarum alendos esse: quando enim alimenta debentur alicui etiam ex causa miserationis, secundùm
44 dignitatem personæ præstanda sunt, leg. sed si quid, §. sufficienter, ff. de vsufruct. glos. in l. nepos Proculo, verbo dignitate, ff. de verb. signif. Alex. in l. maritus, n.5. ff. soluto matr. Imò nec æquitati Canonicæ, quæ parentes ad alendos filios spurios adstringit, satisfactum esse videtur, si filio spurio, illustri, seu nobili, vel in aliqua magna dignitate constituto solùm illud pro alimentis præstaretur, quo natura contenta est; sed alimenta, attenta etiam qualitate ac dignitate spurij, præstanda erunt, non tamen ita ampla, vt filio legitimo eiusdem dignitatis atque qualitatis præstanda forent, circa quod Iudicis arbitrium versabitur, &c.

45 Matienf. leg.8. glos.1. n.8. tit.8. lib.5. Recop. ibi: Didacus autem Perez loquitur in filio Clerici, cui asseuerat præstari posse vltra quintam bonorum paternorum partem, si quinta pars ei ad alimenta non sufficit, quod certè verum est, & sine dubio, cùm nullum præiudicium fiat filiis legitimis, quos habere non potest Clericus, nisi ante susceptos Ordines fuissent concepti; hac siquidem in specie non coarctatur pater quintum filio spurio relinquere, sed eo duntaxat casu, quo filios habet legitimos, quod constat ex verbis legis nostræ, ibi: Mas de la quinta parte de sus bienes de lo que podia disponer por su anima. Ecce text. clarè loquitur vbi filij supersunt legitimi, quia ipsis non extantibus, non solùm de quinta parte posset disponere pro anima, verùm totam eius substantiam pro anima expendere, &c. Et n.10. ibi: Sed licèt iure ciuili non deberentur alimenta spuriis nisi iuxta indigentiam naturalem, nihilominus tamen in foro Ciuili seruatur ius Canonicum, vt iuxta paternum patrimonium, & spurij dignitatem, & qualitatem, & familiam ei debeant præstari alimenta, &c.

46 Gutier. practicar. quæst. lib.2. quæst.109. n.8. ibi: Si verò parens filios, ac descendentes legitimos non habeat, tunc alimenta filiis spuriis ex eiusdem parentis bonis erunt præstanda necessariò, quatenus ad vitæ sustentationem necessaria sint, etiamsi prædicta alimenta quintam bonorum portionem parentis excedant: quia cùm hæc alimenta, quæ ad vitæ sustentationem necessaria sunt, ex iure naturali procedant, nec iure Ciuili minui possint, essetque causa quare in casu præsenti taxatio toleratur, &c.

47 Ceuall. commun. contra commun. tom.3. quæst.757. n.24. ibi: Si verò filij legitimi deficiant, de quorum præiudicio agitur, si vltra quintum filius illegitimus indigeat alimentis, illi sunt præstanda à iudice, vt ex fundamentis pro prima opinione adductis clarè colligitur, vt latè dicemus in quæstione 787. & sic è conuerso si filio spurio relinquatur quintum summæ quantitatis, & valoris, quod excedit metam alimentorum, illud quod excedit debet de quinto deduci, vt solùm conse-

quatur quod sufficiat pro alimentis, &c. Et q.779. n.73. idem resoluit.

Valenz. tom.1. consil.10. n.25. & 26. vbi quod pa- 48
ter potest filio spurio relinquere fundum pro alimentis, seu quintam bonorum partem in defectum filiorum legitimorum.

Molses. in constit. Neapol. p.5. q.5. n.7. tom.1. fol. 49
mihi 428. ibi, qui omnes docent ex text. in cap. cum haberet, de eo qui duxit in vxorem quam polluit per adult. vt attenta æquitate canonica, quæ etiam in foro Ciuili, & in terris Imperij seruatur, quia agitur de causa pia, de hominis vita tuenda, debeantur huiusmodi filiis alimenta, non solùm pro necessaria sustentatione vitæ, sed pinguius attenta qualitate patris, & eiusdem patrimonio perpenso, &c.

Castill. controuers. lib.5. cap.62. n.97. ibi: Debentur 50
etiam (alimenta scilicet filiis spuriis) non secundùm præcisam indigentiam naturæ, sed secundùm qualitatem & dignitatem ipsius, & parentis, quia alimenta necessaria dicuntur, quæ respiciunt dignitatem personæ, attentis & consideratis diuitiis paternis, &c. & n.98. subdit quod in huiusmodi alimentis taxandis habenda est consideratio ad omnes personas, quas filius alimentandus tenetur alere, & sic ad vxorem, etsi patre reluctante filius illam acceperit.

Ex quibus receptissima est sententia, quam suprà 51
firmauimus, non obstante decisione cuiusdam Constit. Pij V. incip. Quæ ordini Ecclesiastico, §. 4. editæ contra filios Clericorum illegitimos, dum prohibet Ecclesiasticis personis quoquo modo disponere de suis bonis ad fauorem suorum filiorum, quæ in specie non tollit alimenta iure naturali, & Canonico quibuscumque filiis debita, nec est verisimile tam pium Pontificem id cogitare voluisse, vnde pietatis, & æquitatis, & rationis lex violaretur, iuxta terminos d. cap. cùm haberet, cuius textus dispositio non fuit sublata per dictam Constitutionem Pij V. ille tamen locum haberet quando illegitimi prætenderent sibi aliquid deberi vigore dispositionis factæ virtute priuilegiorum, sententiarum, & indultorum à iure speciali prouenientium, seu ex aliqua patris dispositione dolosa, quando videlicet sub aliquo prætextu, verbi gratiâ eleemosynæ, dotis, aut alterius similis niteretur quis ad illegitimorum fauorem disponere, vt eleganter intelligit Rota decis.81. num.9. & 10. apud Farin. in tom.2. suorum consil.

Sed dubitari poterit an alimenta huiusmodi de- 52
beantur temporaliter, vel in proprietatem, an verò transeant, vel non ad hæredes? Quidquid sit iure communi, attento iure Regio Hispano, de quo in dicta l.10. Tauri, expressè sancitum est, quod tales filij possint ad suos hæredes istud quod pro alimentis semel perceperunt, transmittere, & in vita, vel morte de eo ad libitum disponere, & facere quicquid velint, vt videre est apud Anton. Gom. d. l.10. Tauri, num.42. vbi Tello n.16. & Velasquez gloss.3. num.4. Castill. l.9. Tauri, glos. como quisieron, Duen. reg.396. Suar. l.1. tit.6. lib.3. fori, Corduba de Lara in l. si quis à liberis, §. item rescripsit, num.159. ff. de liber. agnosc. Couar. de sponsal. part.2. cap.8. §.6. num.15. in fine, Ceruantes d. l.10. Tauri, num.105. Spin. in speculo testament. gloss.16. n.105. cum seq. Rojas de succession. cap.21. num.84. Azeued. l.8. num.5. & 36. cum seqq. tit.8. lib.5. Recop. Matienf. d. l.8. glos.3. n.3. Surd. de aliment. tit.5. q.7. n.52. D. Barbos. in l.1. p.4. n.72. & seq. ff. solut. matrim. Valenzuel. tom.1. consil.10. n.36. Pichard. §.7. Instit. de hæred. quæ ab intest. defer. n.17. Vasquez in Opuscul. tract. de testam. c.5. §.7. dub.14. fol.491. Castill. dict. l.5. cap.62. num.88. & præcipuè num.106.

53 At cui incumbat post mortem patris alimenta huiusmodi filio spurio soluere, similiter dubitari potest, & in primis hæredi incumbere probat text. *in leg. si quis à liberis, §. item rescriptum, ff. de liber. agnosc. l. libertis, §. Lucius, leg. cùm vnus, ff. de alim. & cibar. leg. auth. licèt, C. de natural. liber. leg. 8. titul. 13. p. 6.* Matiens. *d. l. 8. gloss. 1. n. 19.* Surd. *de alim. tit. 1. q. 40. n. 4.* Valenzuel. *d. consil. 10. n. 38. & 39.* Çeuall. *commun. tom. 3. quæst. 779. n. 76.* Rojas *in epit. success. c. 21. n. 56.* Item testamentario executori, *l. nulli, C. de Episcop. & cler.* gloss. *verb. ministrum, in leg. si quis Titio, ff. de legat. 2.* Surd. *de alim. tit. 8. priuileg. 32. n. 1. cum seqq.* Pichard. *in d. §. 7. Instit. de hered. quæ ab intest. defer. n. 17.* Et donatario, siue successori omnium bonorum, vel saltem maioris partis illorum, argument. text. *in l. si quis à liberis, §. fin. ff. de liber. agnosc.* Ripa *in l. si vnquam, q. 27. n. 71. & seq. C. de reuocand. donat.* Couar. *de sponsal. parte 2. cap. 8. §. 6. n. 24.* Vasq. *d. §. 7. dub. 16. fol. 493.* Petr. Surd. *de aliment. tit. 1. quæst. 49. per tot. & præcipuè n. 8.* ibi: *Ac non solùm donans alendus est cum filiis, vt dixi à donatario quando eget, sed etiam filiis eius spuriis alimenta præstanda sunt à donatario, & num. fin.* ibi: *Et aduerte quod Ripa loquitur de spuriis natis post donationem, qua ratione multò magis procedet decisio in natis ante donationem, &c. & q. 50. n. 1. cum seqq.* Matiens. *d. l. 8 gloss. 1. n. 22.* Quod adeò verum est, vt si pater filij spurij donauit alicui quintum bonorum vita sua, habetque legitimos filios, ita quod disponere non potest de alia parte; tunc enim ille, qui accipit per donationem illud quintum, tenetur filium spurium donantis alere, vel quintum tribuere, quia illa donatio non potuit tollere obligationem naturalem alendi filium, vel illud debitum ex lege, sicut non potest ex illa donatione non extrahi expensa funeris: & hoc existimo verum siue tempore donationis essent nati filij spurij, siue non: ita in terminis Vasquez *dict. dub. 16.*

54 Mouent Regnicolæ aliam quæstionem satis vtilem & necessariam, an scilicet possit pater grauare filium naturalem, vel spurium in quinto bonorum pro alimentis sibi relicto, itavt post eius mortem alteri restituat? In qua multa tradiderunt Anton. Gomez, Tellus Fernandez, Matienzo, Azeuedus, Parlad. Velasquez de Auendaño, & alij, post quos omnes Ceuall. *commun. dict. quæst. 779. n. 96.* cum Ioan. Garc. *de expens. cap. 3. n. 27. & 54.* resoluit, patrem qui tertium, vel quintum nomine alimentorum filio spurio donauit, posse fideicommittere, vt post mortem suam aliis restituat, cum lex Taurina contrarium non disponat; & licèt dicat posse filium transmittere ad suos hæredes huiusmodi alimenta, id intelligendum erit, si liberè, absque aliquo grauamine relinquatur, testaturque ita iudicasse Senatum in Regali Cancellaria Pinciana.

Toletana Nobilitatis.

De vi & effectu nobilitatis per Principem, seu ex priuilegio concessæ.

VOTVM XXIII.

1 *Nobilitate cœlesti donati sunt, qui sacri Baptismatis aqua abluuntur.*

2 *Nobilitas triplex.*

3 *Nobilitas sanguinis, seu gentilitia primo loco collocatur.*

4 *Nobilitas gentilitia definitur, quod sit quadam laus veniens de meritis parentum.*

5 *Nobilitas, quæ à virtute propria, procedit bono Reip. regimini aptior, & conuenientior est.*

6 *Nobilitas virtutum in magna æstimatione habita est à summis Pont. & SS. Patribus.*

7 *Nobiles propria virtute Reip. vltrò inseruiunt, & Principum mandatis obedientes sunt.*

8 *Principes ad publica Reip. officia potiùs sapientiores, quàm nobiliores viros eligere debent.*

9 *Honores Mundi à Principe veluti causa & origine procedunt, & ab eo in subditos, prout illi placuerit, distribuuntur.*

10 *Princeps est qui dignitates facit, & dignitatum habet thesauros.*

11 *Nobilem verè illum dicimus, quem ipse Princeps vult & declarat esse talem.*

12 *Nobilitas prouenit à Principe.*

13 *Nobilitare & honorare quos Princeps vult, est ab omnibus verè pro talibus haberi.*

14 *Nobilitatus per Principem gaudebit eisdem prærogatiuis, quibus gaudet nobilis sanguine.*

15 *Priuilegium quod amplè, & luculenter hominem nobilitat, & suos descendentes, nobilitas verè in sua substantia ad officia Decurionatus, & ad honores Militarium ordinum.*

16 *Priuilegium imitatur naturam.*

17 *Paria sunt inesse qualitatem per naturam, vel priuilegium.*

18 *Nobiles ex priuilegio Principis, sed sanguine impuri non gaudent nobilitate, quæ cum puritate sanguinis à statuto requiritur.*

19 *Princeps supplere non potest naturales defectus, nec tollere iura sanguinis, & naturæ.*

20 *Nobilitatis priuilegium non potest naturalem, & innatam qualitatem abradere.*

21 *Defectus ætatis in minore an aliquem actum, in quo iudicij maturitas requiritur, à Principe etiam ex certa scientia suppleri non potest, licèt venia ei cum verbis amplissimis concederetur.*

22 *Puritas sanguinis, quæ ad honores aliquos, & officia publica requiritur, est merè quoddam inuentum à iure gentium proueniens.*

23 *Rex creare potest generosum de plebeio, & nobilitare quemcumque vult, & etiam conferre nobilitatem quam vult.*

24 *Nobilitas nil aliud est quàm qualitas illata per Principem, qua quis vltra honestos plebeios acceptus ostenditur.*

25 *Princeps super iure gentium & positiuo dispensat.*

26 *Princeps statuere potest vt factum pro infecto habeatur.*

27 *Princeps potest maculam impuritatis in radice abradere, & natalibus restituere, ac si de puro & nobili sanguine sic dispensati procreati fuissent.*

28 *Principis voluntas se extendit, quatenus eius potestas locum habeat.*

29 *Illegitimitas est quoddam iuris positiui accidentale impedimentum.*

20 *Legitimatio operatur quod veritas, & naturalitas in eis vigens, tanquam non impedita ab aliquo accidenti, sed existens in suo vigore, substitutum excludat.*

51 *Illegitimitas totalis, & omnis macula tollitur per legitimationem, nec nepos dici potest ex radice infecta.*

32 *Princeps dispensando, non cadit dispensatio super minuendo iure sanguinis, nec super fingendo Matrimonium vbi non fuit, nisi super defectu, & inhabilitate, quam illegitimi patiuntur, ex dispositione iuris positiui.*

33 Effectus

33 *Effectus nobilitati à iure positiuo concessi, & defectus, quos eodem iure attento incurrit ignobilis, sunt mera iuris gentium inuento, quae Princeps remouere, & abradere poterit.*
34 *Effectus nobilitatis si naturaliter haberentur, non perderetur nobilitas propter factum, vt quando nobilis efficitur infamis, vel exercet officium vile.*
35 *Nobilitas non est qualitas naturalis, sed phantastica, non substantia, sed attributum accidentale, variabile, &c.*
36 *Iure positiuo fieri potest, vt quod vno modo reuera factum fuit, alio modo factum fuisse videatur.*
37 *Impubes propter defectum naturalem indicare non potest.*
38 *Nobilitas domi quomodo intelligatur.*
39 *Nobilis vbique terrarum ille est, qui in propria patria, & Regno talis habetur.*
40 *Nobilitas est merè personalis, non verò localis, nec realis.*
41 *Nobilis vbicunque commoretur, siue in propria, siue in aliena patria, gaudet sua nobilitate.*
42 *Nobilis Sarracenus, si liberatus apud nos remaneat post suam manumissionem, gaudebit nobilitate nostra propter suam nobilitatem.*
43 *Nati in Hispania Lusitani, Castellani, Nauarri, Aragonenses, & Valentiniani, si nobiles sint, gaudent sua nobilitate in tota Hispania.*
44 *Nobilis Hispanus in tota Hispania in regionibus Regi subditis gaudere debet sua nobilitate.*
45 *Ad gaudendum iure immunitatis Hispaniæ non origo solum, sed domicilium etiam inspicitur.*
46 *Plures nobiles exteri fuerunt in Castella pronuntiati per Hidalgos.*
47 *Nobilis in vna prouincia non est habendus nobilis in alia, qualiter intelligatur, ostenditur n. 48.*

MATERIA huius argumenti quoad diuersos effectus in Hispania solet controuerti, & ideò eam sub tribus conclusionibus explicandam duximus.

CONCLVSIO I.

Nobilitas propria virtute acquisita excedit eam, quæ sanguinis dicitur, & à Maioribus procedit.

1 NYssenus *orat. ad Cathecum.* & August. *lib. de quantit. anim. cap.* 10. omnes aqua sacri Baptismatis abluros cœlesti nobilitate donatos dicunt, & addit Chrysost. *homil.* 2 *o. in Genes. Vnam & eandem nobilitatem donauit Deus, cum dignatus est omnium pater vocari*. Et idem sentire suo modo visus est Seneca *Epist.* 44. dum inquit, *vnum hominum genus, & ab vna matre cuncti, vnum patrem creatorem summum, atque optimum opificem habemus.*

2 Circumscripta tamen hac nobilitate, quia omnes cum Domino coniungimur, omnes ferè scriptores triplicem nobilitatem dicunt, primo loco gentilitiam constituunt, secundò eam collocant, quæ propria virtute acquiritur, tertiò quæ Principis priuilegio obtinetur, de quo fusè Tiraq. Ioan. Garcia, Ioan. ab Otalora *in peculiaribus tractatibus de nobilitate*, necnon Vincent. Turturet. *de nobilitate gentilitia*, & Anton. Richard. *de nobilitate communicatiua.*
3 Quod autem primo loco collocatur ea quæ sanguinis dicitur, & gentilitia solet appellari, per text. *in l.* 1. *in princ. ff. de censib. l.* 1. *ff. de iure aur. ann. l. stemmata* 9. *ff. de gradib.* tenent *l.* 1. *titul.* 6. & *l.* 3. *tit.* 21 & *l.* 4. *tit.* 13. *p.* 2. Chassan. *in Catal. Gloria mun. disp.* 8. *consid.* 8. Ioan. Garc. *de nobil. gloss.* 7. *n.* 17. Alphons. Narbona *l.* 14. *gloss.* 1. *tit.* 2. *lib.* 6. *noua Recop.* quam Boët. *lib.* 3. *de consol. philosoph. pros.* 6. sic definit: *Est quædam laus veniens de meritis parentum*, quem sequitur Otalora *de nobilit. cap.* 4. *partis secunda, sub n.* 1. & nouissimè Escobar *de purit. & nobilit. probanda, p.* 1. *quæst.* 4. §. 5. *num* 3. *in princ.* Vel secundum alios, est qualitas quædam, siue dignitas prouemens à coruscatione clari sanguinis, sumens originem à parentibus, & in liberos legitimos continuata. Card. *in clem.* 2. *de sentent. excom.* Casan. *d. consil.* 8. *versic. fin.* Azeued. *ad rub. tit.* 2. *n.* 46. *lib.* 6. *noua Recop.* 4

5 Verùm licèt gentilitia nobilitas inspecta radice ac principali præsumptione prima ante omnes videatur, nihilominus tamen bono Reipubl. regimini aptior, & conuenientior erit, ac magis æstimanda, quæ à virtute propria procedit, nam, vt dicit Cicero: *Satius est enim me meis rebus gestis florere, quàm Maiorum opinione niti, & ita viuere vt sim posteris meis nobilitatis initium, & virtutis exemplum.* Idem ferè ait Seneca *lib.* 3. *de benefic. Nemo altero nobilior, nisi cui rectius ingenium, & artibus bonis aptius.* Et paulò inferiùs: *Quis est generosus? benè à natura compositus, non facit nobilem atrium plenum famosis imaginibus, animus facit nobilem, cui ex quacunque conditione suprà fortunam licet surgere*, &c. Nobilitatem, quæ virtute constat, solam & veram esse, ex Nazianz. affirmat Satmient. *select. lib.* 1. *cap.* 15. *n.* 6.

Hinc ex Angelo refert hos versiculos hoc idem probantes Tiraq. *de nobil. cap.* 4. *n.* 1.

Nobilitas morum plus prodest quàm genitorum.
Nobilitas etenim sola est, qua moribus ornat.

Et Ouidius *lib.* 4. *Tristium, eleg.* 3. idem significat,

O qui nominibus cum sis generosus auorum,
Exuperas morum nobilitate genus.

Eleganter Euripides apud Stob. *serm.* 44.

Bonus vir mihi nobilis videtur,
Qui verò non iustus est, licèt à patre maiore,
Quàm Iupiter sit, genus deducat,
Ignobilis mihi censetur.

Et Iuuenalis *in* 8. *Satyra.*

Nobilitas sola est, atque vnica virtus.

Illum refert Otalora *de nobilit. p.* 2. *c.* 5. *in princ. pag.* 67. subdens ibi: *Nobilitatis essentiam virtutem esse, quæ nobiles reddit ipsam operantes, iuxta illud Nasonis,*

Nobilitas virtus animos.

Hæc virtutis nobilitas à summis Pont. & SS. Patribus nimium commendatur, & in magna æstimatione habita semper fuit, vt *in cap. nos qui,* 40. *dist.* ibi, *morum nobilitate*, &c. & *in cap. penult. de præbend.* ibi: *virtutum nobilitas*, &c. & apud S. Hieron. ad Cælantiam. *Summa nobilitas est clarum esse virtute*: & refert Cardin Baron. *annal. Eccles. tom* 8. *anno Christi* 600. quod vera nobilitas non ex sanguine, & carne, sed ex virtute animi accipit formam, & claritatem. Nam qui nobilitatem suam ex genere, ac auorum suorum rebus gestis exhaurit, non suam, sed alienam iactat, vt pluribus comprobat D. Ferdinandus Pizarro & Orellana *in supremo Castellæ Consilio Senator Regius meritissimus in suo discursu legali, & politico, fundam.* 3. *ante* §. 1. *pag.* 24. *in fine*, quem prælo mandauit post suum *tract. de viris illustribus noui Orbis.* Et optimè depinxit Seneca *in Hercule furente*, 6

—— *Nobiles non sunt mihi*
Aui, nec aliis inclytum titulis genus,
Sed clara virtus: qui genus iactat suum,
Aliena iactat.

Ouidius *lib.* 3. *Metamorph.*

Nam genus, & proauos, & quæ non fecimus ipsi,
Vix ea nostra voco,

7 Isti enim qui propria virtute nobilitatem, & locum sibi acquisierunt, & multis præmiis condecorati Reip. vltrò inseruiunt, & Principum mandatis prompti sunt, & obedientes, Contaren. *lib. 2. de Republ. Venet.* Petr. Lenaud. *de primil. Doctor. parte 4. quæst. 21. n. 39.* Petr. Bollo *de re milit. p. 7. tit. 1. n. 1.* nam remuneratio est Reipub. præsidium, vt ait Demosthen. *in orat. aduersus Leptinam. Ea est*, inquit Cicero *in orat. pro A. Cacinna, natura nobis innata, vt neque inter flagitiorum impunitates, neque de Republ. bene mereri possimus, nisi fructum aliquem speremus bona nostra voluntatis*, & vt sentit Plinius *in panegyrico ad Traianum*, quem refert Simanch. *de Republ. lib. 9. cap. 20. n. 15. Auctis honoribus, augentur animi ad ardua, & insignia opera.*

8 Quare Principes sapientiores semper ad publica Reip. officia plus virtute quàm sanguine nobiles indagarunt, vt ex Dionysio Halicarnassæo tradit Simanch. *lib. 5. de Repub. cap. 4.* cuius verba refert ibi: *Apud nos Magistratus, ac honores deferantur non ditissimis, non his, qui longiorem Maiorum indigenarum possunt ostendere seriem, sed dignissimis; nulla enim alia re quàm virtute hominis nobilitatem constare dicimus*, &c. Addit ad propositum Garc. Mastrill. *de Magistr. lib. 1. cap. 8. n. 57. Neque tam homines quàm hominum actiones in bene constituta Rep. consideranda: ei plurimum tribuendum, cuius in animo virtus est*, &c.

CONCLVSIO II.

Princeps suo priuilegio potest eam nobilitatem concedere, quæ eosdemmet effectus producat, quos gentilitia nobilitas producere potest.

9 CVm à Principe veluti causa & origine procedant omnes Mundi honores, & ab eo in subditos, prout illi placuerit, distribuantur. Ioan. Lecetier *in tract. de primog. concl. 3. quæst. 1. t. n. 14.* Martin. Lauden. *in tract. de Principe, q. 540.* Petr. Gregor. *de Republ. lib. 6. cap. 12. n. 5.* Ioan. Andr. de Georg. *alleg. 13. num. 16.* Pelaez *de maior. part. 1. quæst. 51. num. 84.* Fulu. Paeian. *de prob. lib. 2. cap. 26. num. 33.* Escobar *de puritate, & nobil. probanda, part. 1. q. 4.*

10 *§. 5. n. 11.* Princeps enim est qui dignitates facit, *l. 1. C. de Metropoli Beryto*, Valenzuela *consil. 82. num. 22. tom. 1.* Et dignitatum habet thesauros, Rimin. iun. *cons. 5. n. 93. lib. 1.* Ioan. Vincent. de Anna *alleg. 57. n. 2. & alleg. 130. n. 3.*

11 Ideo verè nobilem dicimus, quem ipse Princeps vult & declarat esse talem, Chassan. *in d. catalogo gloria mundi, part. 8. consid. 17.* Tiraquell. *de nobilit. cap. 6. n. 1. cum seqq.* Azeued. *ad tit. 2. n. 50. lib. 6. noua Recop.* Gutier. *pract. lib. 3. quæst. 17. n. 132.* ibi: *Cum*

12 *nobilitas proueniat à Principe, secundum* Paul. de Castro *in l. quoties, in fine, C. vbi Senat. & inquit idem* Paol. *consil. 22. lib. 2. col. 2. num. 2. in princip. quod illi propriè dicuntur nobiles, qui fuerunt ab Imper. nobilitati, latè* Tiraquell. *de nobilit. cap. 6. per tot. præcipuè n. 2. dubitare de eo non potest, quinimò ille prædicatur esse nobilis, quem ipse Princeps vult, & declarat esse talem*, Bald. *in l. sacrilegij, C. de diuers. rescript.* &c.

13 Quos enim honorare & nobilitare Princeps volt, sunt ab omnibus verè pro talibus habédi, iuxta illud Esther *cap. 6. l. restituenda, in fine, C. de aduoc. diuers. iudic. l. 2.* vbi gloss. *C. de domest. & protect. lib. 12.* Chassan. *d. p. 1. consid. 4.* Azeued. *ad tit. 2. num. 48. lib. 6. noua Recop.* Marc. Anton. Genuens. *in practicab. Ecclesi. quæst. 617.* Ego ipse *in collect. ad cap. eam te, n. 4. de rescript.* Quò tendit illud Marci Terentij Equitis Romani in suam defensionem ad Tiberium Imper. dicentis apud Cornel. Tacit. *lib. 5. annal. Non est nostrum æstimare quem suprà cæteros, & quibus de causis extollas, tibi summum rerum iudicium Dij dedere, nobis obsequij gloria relicta est.*

Ex quibus conclusionem in nostris terminis probat Azeued. *ad d. tit. 2. num. 63. lib. 6. noua Recop.* ibi: 14
Sed an nobilitatus per Principem gaudebit eisdem prærogatiuis, quibus gaudet nobilis sanguine, ita vt militiam Ordinum habere possit, & officia Fidalgorum exercere? Dicendum est quod si Princeps vltra immunitatis ius eum nobilem facit, nulli dubium quin gaudeat eisdem prærogatiuis; immò etsi eum nobilitet, & nobilem faciat (non designando priuilegium hoc nobilitatis, nec restringendo ad aliquam nobilitatem) gaudebit optimè priuilegiis nobilium, &c. nouissimè Franc. de Amaya *ad l. 2. C. si seruus, aut liberi, lib. 10. n. 72.* vbi probat priuilegium quod amplè & luculenter hominem nobilitat, & suos descendentes, vt tales reputentur, nobilitare verè in sui substantia ad Officia Decurionatus, & ad honores Militarium ordinum. Ratio est, quia priuilegium imitatur naturam, Ias. *in l. si is qui pro emptore, n. 303. ff. de vsucap.* Socin. *cons. 1. n. 10.* 16
lib. 1. cum aliis citatis per Escobar. *d. q. 4. §. 5. n. 44.* & iuris concessionem, *l. liberos 18. C. de coll.* vbi Dec. *num. 6.* Valasc. *consil. 11. n. 2.* Escobar *d. q. 4. §. 5. n. 45.* Et paria sunt inesse qualitatem per naturam, vel per 17
priuilegium, Pelaez *de maior. p. 1. q. 51. n. 32. & 33. & 63.* Ioan. Garc. *de nobil. gloss. 1. §. 1. num. 50. & gloss. 35. num. 3. ad fin. & n. 48.* Azeued. *vbi proximè*, Gutier. *pract. lib. 4. q. 7. n. 11.* Perez de Lara *de anniuers. & capell. p. 1. cap. 4. n. 97.*

(15 stands beside "priuilegium quod amplè & luculenter hominem nobilitat")

CONCLVSIO III.

Nobilis ex priuilegio Principis in radice, ac si verè & realiter ex nobilibus, & sanguine puris parentibus ac auis procreatus fuisset, censetur ad officia publica, & ad quæ statuto nobilitas, & sanguinis puritas requiritur, habilis, & idoneus.

COntra hanc nostram conclusionem non defuerunt, qui indistinctè teneant, nobiles ex priuilegio Principis, sed sanguine impuros, non gaudere nobilitate, quæ cum puritate sanguinis à statuto requiritur, ex quorum numero sunt Pelaez *de maior. p. 1. quæstione 51. num. 62. cum seqq.* in aliis *à num. 32.* Ioan. Garc. *de nobilit. Hisp. gloss. 1. §. 1. num. 50.* Azeued. *l. 1. n. 58. versic. ex quo infero, & numeris seqq. tit. 1. lib. 6. noua Recop.* latè Gutier. *pract. lib. 4. quæst. 7. num. 10. cum seqq.* Perez de Lara *de anniuers. & capell. p. 1. cap. 4. num. 104.* Garc. Gironda *de priuileg. explicat. num. 830.* Escobar *de purit. & nobilit. probanda, p. 1. q. 4. §. 5. n. 61. cum seqq.* ex tribus fundamentis. 18

Primò, quia Princeps supplere non potest naturales defectus, nec tollere iura sanguinis, & naturæ. Bald. *in cap. 1. §. notandum, qui feud. dare poss.* Roland. à Valle *consil. 6. lib. 2.* Gutier. *d. lib. 4. q. 7. num. 21.* 19

Secundò, quia nobilitatis priuilegium non potest naturalem, & innatam qualitatem abradere, quasi non possit eum effectum in esse productum efficere; ad præteritum enim nulla est potentia. 20

Tertiò, quia defectus ætatis in minore ad aliquem actum, in quo iudicij maturitas requiritur, à Principe etiam ex certa scientia suppleri non potest, licèt venia ei cum verbis amplissimis concederetur, gloss. *verbo indulgere, in l. 2. C. de iis qui ven.* 21

ver.at. impetrar. Roder. Xuar. *allegat.*12.*n.*6.*col.*3. *fin.* Cald. Pereira *in l.si curatorem, verbo hunc contractum, num.*42.*vers.qua sententia, C.de in integr.restit. minor.* Petrus Barbosa *in l.cùm prator,§.fi*n*.ff. de iudic. num.* 50. vbi reddit rationem, quia contra iura naturalia Princeps dispensare non potest, *§. sed naturalia, Instit. de iure natur.* patitur enim infans defectum naturæ, *l. quidam consulebant, in princip. ff. de re iudic.*

22 His tamen non obstantibus vera est nostra conclusio, quæ sequenti syllogismo euidenter probatur. Puritas sanguinis, quæ ad honores, & officia publica requiritur, est merum quoddam inuentum à iure gentium prouenien, seu prohibitio quædam, quam ipsæ Gentes, seu Princeps respectu aliquo introduxerunt. Atqui Princeps potest ius hoc abradere, mutare, & alterare, seu leges suas irritare & reuocare quoad effectus productos, & producendos, ita vt ampliùs nulli ex suis subditis obstare possint. Ergo fit consequens, eam esse Principis potestatem, vt possit dispensando in radice delere, ac reuocare omnia damna quocumque iure humano inde incursa, ac in eum statum hominem constituere, quem haberet, si ex puro sanguine natus fuisset.

23 Maior patet ex *l. 6. tit. 27. part.* 2. ibi: *Puede les dar honrra de hijodalgo a los que no le fueren por linage,* &c. vbi Greg. Lop. *gloss.* 1. resoluit, *Regem creare posse generosum de plebeio, & quod potest nobilitare quemcumque vult, & etiam conferre nobilitatem, quam vult,* &c. Ioan. Garc. *de nobilit. gloss.* 1. *§.* 1. *num.* 50. Gutier. *pract. lib.* 3. *quæst.* 14. *num.* 11. ibi: *Nobilitas*
24 *enim nihil aliud est quàm qualitas illata per Principem, qua quis vltra honestos plebeios acceptus ostenditur, secundùm* Bart. *in d.l.*1.*n.*62.*in princ.C.de dignit. lib.*12.*& alios plures, quos refert, & sequitur* Decian. *consil.* 66. *num.* 1. *lib.* 3. *vbi cum* Bald. *& aliis, quod Princeps, quem vult, nobilitat.*

25 Minor euidenter probatur ex text. *in cap. proposuit,* ibi, *supra ius dispensare, de concess. preb.* Menoch. *consil.* 157. *num.* 11. Sayr. *in claui Regia, lib.* 3. *cap.* 10. *num.* 6. *Ego ipse de iure Eccles. vniuerso, lib.* 1. *cap.* 2. *n.* 96. & sic cùm nobilitatis effectus à iure positiuo deriuentur, benè poterit Princeps illos abradere etiam quoad præteritos ex tunc, quando ius, siue lex
26 disposuit, ac si illa nunquam audita fuisset, ex resolutis per Sanch. *de Matrim. lib.* 8. *disp.* 7. *n.* 4. Potest enim Princeps statuere vt factum pro infecto habeatur, gloss. *verbo pro infectis, in cap. quanto, de translat. Episcopi,* Tiraquel. *de iure constitut. parte* 3. *limit.* 7. *num.* 47. Cald. Pereira *in resp. pro Sebastiano Limpo, n.* 43. Card. Tusch. *pract. concl. lit. P, concl.* 49. *n.* 2. & ad propositum Gutier. *d.q.*7.*n.*18.

27 Consequentia benè infertur, maximè si Princeps in radice nobilitatem concedat, restituendo natalibus, vt *in l.* 2. *ff. de natal. restit.* ibi: *hic enim quantum ad totum ius pertinet,* &c. quam ad hoc propositum allegat Gutier. *d.q.*7.*n.*17.*vers. secundùm*, & in puncto quod possit Princeps maculam impuritatis in radice abradere, & natalibus restituere, ac si de puro & nobili sanguine sic dispensati procreati fuissent, resoluunt Tiraq. *de nobilit. cap.* 6. *n.* 3. Pelaez *vbi suprà, num.* 81. *cum seqq.* Pacian. *de probat. lib.* 2. *cap.* 26. *num.* 33.

28 Et tantò magis procedit conclusio si in concessione, vt in nostro casu, Princeps vtatur verbis generalissimis, atque amplissimis, quia Principis voluntas se extendit, quatenus eius potestas locum habeat, vt eleganter aduertit Tiraquel. *d. q.* 7. *num.* 17. *propè fin.* & exemplificat Otalora *de nobilit. parte* 3. *c.* 6. *pag.* 112. ibi: *Item facit alia ratio, qua videtur satis vrgens: nemini dubium est, quod ex priuilegio Principis potest quis acquirere ius nobilitatis, vt est notum, & infrà suo loco latè dicemus: sed in talibus priuilegiis fortior clausula, qua ponitur à Principe, est: Os hazemos hijodalgo notorio de deuengar quinientos sueldos segun fuero de España, bien assi como si de vuestro linage y nacimiento ouierades la dicha hidalguia, o bien assi tan cumplidamente como si por sentencia difinitiua de nuestros Alcaldes de hijodalgo, oido el mi procurador fiscal, y el procurador del Consejo fuesse des pronunciado por tal; ergo patet quod tam ex stirpe, & progenie, quam ex sententia potest quis esse nobilis radicitus, & essentialiter, & habere nobilitatem natiuam & datiuam in proprietate considerabilem sine possessione,* &c. Gutier. *practic. lib.* 3. *quæst.* 17. *n.* 133. ibi: *Ille enim est nobilis, quem lex, aut princeps appellat esse talem, præcipuè si sciens illius conditionem hoc fecerit,* latè Tiraquell. *de nobilit. cap.* 6. *num.* 24. *& cap.* 10. *diximus suprà hac eadem l.* 8. *q.* 2. & tradit Decian. cum aliis *consil.* 66. *n.* 1. *&* 2. *lib.* 5. *quæ omnia multò magis, & à fortiori procedunt in verbis tot ac tot legum non otiosè duplicatis ac supplicatis ad enarrationem, ad eruendam illius rationis nobilitatem,* &c.

Idem videmus in illegitimo à Principe dispensa- 29
to, vt censeatur ac si legitimus esset, omnium bonorum, præeminentiarum, & successionum capax: cum enim illegitimitas sit quoddam iuris positiui accidentale impedimentum, *auth. quibus modis natur. effic. sui, in princip. vers. natura, collat.* 7. & ius positiuum Principis voluntati subjiciatur, vt suprà diximus, fit
consequens, benè potuisse Principem tale impedi- 30
mentum remouere; nam legitimatio, vt præclarè ratiocinatur Pereg. *de fideicom. cap.* 23. *n.* 39. operatur quod veritas & naturalitas in eis vigens tanquam non impedita ab aliquo accidenti, sed existens in suo vigore, substitutum excludat, &c. optimè Tor-
niel. *consil.* 83. *n.* 17. ibi: *Quia per legitimationem abo-* 31
letur omnis macula, & tollitur totalis illegitimitas, nec nepos dici potest ex radice infectus, &c.

Et tantò magis, quia Princeps dispensando, non 32
cadit dispensatio super minuendo iure sanguinis, nec super fingendo matrimonium, vbi non fuit, nisi super defectu, & inhabilitate, quam illegitimi patiuntur, ex dispositione iuris positiui; sic eodem modo concedit Princeps, vt quis admittatur tanquam purus, etsi puritatem non habeat, & maculatus existat per aliquod statutum, vel legem humanam, qua destructa, & abrogata, cui vt fundamento impuritas, & incapacitas inde proueniens innitebatur, totum corruit, iuxta vulgaria per me citata *de Axiom. iuris vsufreq. Axiom.* 103.

Qua opinione retenta, non obstant quæ in con- 33
trarium adduximus, nam ad primum, quod Princeps non potest defectus naturales supplere, nec iura sanguinis tollere, libenter agnoscimus totum; at respondemus effectus nobilitatis à iure positiuo concessos, & defectus, quos eodem iure attento incurrit ignobilis, esse meram iuris gentium inuentionem, quos
Princeps remouere, & abradere poterit, iuxta supra- 34
dicta, quia si naturaliter hæc haberentur, non perderetur nobilitas propter factum, vel delictum, cùm aliàs licèt quis sit natus, & possit nasci nobilis ex claris parentibus, propter delictum, vel factum proprium possit priuari vsu nobilitatis, vt quando efficitur infamis, prout *in l.* 2. *C. de dignitat.* vel exercendo officium vile, vt *in l. maximarum, C. de excus. mun.* aduertit Otalora *de nobilit. part.* 3. *c.* 6. *vers. nec obstant, pag.* 112. Azeued. *ad tit.* 2. *n.* 37. *lib.* 6. *noua Recop.* Gutier. *d. lib.* 3. *q.* 14. *n.* 16. vbi ait, quod nobilitas non est qualitas naturalis, sed phantastica, non substantia, sed attributum accidentale, variabile, &c.

Ad

36 Ad secundum benè respondet, & plenè satisfacit Gutier. *d. quæst. 7. n. 18.* ibi: *Quod licet ad præteritum non sit potentia, & quod semel factum est, infectum fieri non possit, l. in bello, §. facti, ff. de capt. & postlim. reuers. iure tamen positiuo fieri potest, vt quod vno modo reuera factum fuit, alio modo factum fuisse videatur, vt fingitur quoad omnes iuris & facti effectus etiam mixtos,* vt per Bart. & Doctor. *in l. 1. §. si is qui pro emptore, ff. de vsucap. l. postliminij, ff. de capt. & postlim. reuers. & probatur in Clem. vnic. de immun. Eccles.* ibi, *quicquid ex eis sequutum est, vel ob eas, penitus reuocamus, & eas haberi volumus pro infectis,* &c.

37 Ad tertium patet responsio, quia in minore defectus ætatis quoad ea, quæ requirunt iudicij maturitatem, in iudicando scilicet, est iuris naturalis, aut saltem fundatus in ratione iuris naturalis, quia adhuc stabilem mentem non est adeptus ob infirmitatem intellectus, vt est text. *in l. fin. C. de testam. milit.* & sic ista prohibitio descendit ab ipso iure naturali, ex *d. l. cùm prætor.* Vnde cùm natura repugnet, quod iste possit iudicare, vel alios actus facere, qui maturitatem iudicij exigunt, benè infertur, non posse hoc casu Principem contra defectum naturæ dispensare, Innocent. receptus *in cap. sciscitatus, de rescript.* Bald. *in l. bonorum, n. 4. C. qui admitti,* D. Barbosa *in d. l. cùm Prætor, §. final. n. 62.* latè Magdalen. *de numer. testium in testament. requisito, parte 2. cap. 4. n. 6. cum multis seqq.*

CONCLVSIO IV.

Nobiles ex priuilegio Regis Portugaliæ in radice, ac si è parentibus verè nobilibus, & sanguine puris procreati fuissent, debent eadem nobilitate, & sanguinis puritate gaudere in his Castellæ & Legionis Regnis, aliisque ditionibus eidem Regi subiectis.

38 VIncent. Turturet. *de nobilitate Gentilitia, lib. 2. cap. 8 prope fin.* ait quasi in prouerbium abiisse, Nobilitas domi: cuius sensum genuinum Aristot. *in politicis* explanat, nimirum multos esse domi suæ nobiles, qui foris tamen sint obscuri; duplicem enim distinxit familiæ nobilitatem, aliam quæ sit ex omni parte absoluta, aliam quæ domi tantùm locum habeat: nam peculiares gentium mores, & instituta nobilem aliquem efficient, qui apud externos, apud quos alia nobilitatis ratio habeatur, plebeis ordinibus adscribetur: exemplo sit mercatura, & medicina, quæ artes honestæ alibi habentur, sordidæ alibi reputantur.

39 Verùm magis recepta apud omnes censetur illa sententia, quæ dicit vbique terrarum nobilem illum qui in propria patria, & Regno talis habetur, his potissimùm fundamentis.

40 Primò, quia nobilitas est merè personalis, non verò localis, nec realis, *l. . . tit. 2 1. part. 2.* Otalora *de nobilit. part. 2. c. 5. vers. prima iuris ratio,* Gutier. *pract.*
41 *lib. 3. q. 13. n. 95.* ibi: *Ideò vbicumque nobilis commoretur, siue in propria, siue in aliena patria, gaudet sua nobilitate, cum eius personæ cohæreat, nec possit renunciatione, vel ciuitatis mutatione, vel amissione perdi,* &c. Garc. *de nobilit. glos. 7. n. 17.* ibi: *Quia in Hispania nobilitas non amittitur, ac perditur, & acquiritur de nouo, sed est merè personalis,* &c.

42 Secundò probatur ex doctrina Bart. *in d. 1. col. 8. C. de dignitat. lib. 12.* vbi dicit quod nobilis Sarracenus captus à nobis, & postea manumissus, & liberatus, si apud nos remaneat post manumissionem, gaudebit nobilitate nostra propter suam nobilitatem, referunt & sequuntur Otalora *d. parte 2. cap. 5. pag. 68. col. 2.* Ioan. Garc. *de nobilit. glos. 7. n. 19.* Gutier. *d. lib. 3. q. 4. n. 98.*

Tertiò licèt non deessent qui dubitarent an nostri in Regnis extraneo Principi subiectis sua gaudeant nobilitate; nihilominus certum est nos, quicumque simus, siue Lusitani, siue Castellani, Aragonenses, Valenciani, siue Nauarri, & quiliber alij, eadem nostra per totam Hispaniam nobilitate frui debere, vt benè resoluit Baëz. *de inope debitore creditori addicendo, cap. 16. n. 112.* ibi: *Sed his non obstantibus certè externus nobilis apud Lusitanos, vel Aragonios, vel vbiuis terrarum, dum tamen in Hispania natus, non est ob æs alienum premendus carcere, nec ad solutionem tributorum cogendus, nam priuilegia, quibus Fidalgui gaudent, non sunt concessa fidalguis Castellanis, sed fidalguis totius Hispaniæ: Lusitani autem, & Aragonij, & Nauarri Hispani sunt, ita probatur in l. 2. tit. 2. lib. 4. Ordin. l. 2. tit. 2. lib. 6. noua Recop. inquit lex: Queriendo guardar la franqueza que han los fijosdalgos de Castilla, y de las Españas,* &c. Et paulò inferiùs: *Ex quo infertur hos nobiles, qui fidalgui appellantur, disseminatos esse per totam Hispaniam: & l. 2. tit. 2. lib. 4. Ordin. dicit vt seruentur immunitates non solùm fidalguis Castellanis, sed etiam fidalguis Hispaniarum, scilicet incolentibus vlteriorem, & citeriorem Hispaniam, & licèt ea lex sit condita à Castellano Rege, potuit Rex Castellanus immunitatem donare fidalguis, qui extra Castellam sunt,* &c. 43

Sequitur Gutier. *d. lib. 3. quæst. 17. num. 139.* ibi: *Præterea quia, vt latè probat Baëz. de inope debit. cap. 16. num. 111. cum seqq. Nobilis Hispanus in tota Hispania in regionibus Regi subditis gaudere debet sua nobilitate, dum tamen in Hispania natus sit, itavt seruentur immunitates non solùm fidalguis Castellanis, sed fidalguis Hispaniæ, scilicet incolentibus vlteriorem, & citeriorem; quia priuilegia per nostras leges Regias concessa nobilibus, non solùm fidalguis Castellanis concessa sunt, sed fidalguis totius Hispaniæ: ergo his gaudere debent los fidalgos Lusitanos, Aragonezes y Nauarros,* &c. 44

Quartò, quia ad gaudendum iure immunitatis Hispanæ, non origo solùm, sed domicilium etiam inspicitur, Otalora *d. p. 2. cap. 5. n. 24.* Gutier. *d. lib. 3. q. 14. num. 90.* 45

Quintò, quia ita praxis obseruat, vt affirmat Gutier. *d. lib. 3. q. 14. n. 96.* ibi: *Et ita meritò iuxta hanc partem affirmatiuam, quam tuemur, plures nobiles exteri fuerunt in hoc Regno pronuntiati per hidalgos, y an sacado cartas executorias de hidalgnia, como lo confiessa Otalora,* &c. 46

Non obstat communis illa assertio, de qua in principio huius conclusionis, quod scilicet qui est nobilis in vna prouincia, non est necessariò habendus nobilis in alia, Bart. *in l. 1. n. 62. & 63. C. de dignit. lib. 12.* Bald. *consil. 387. col. 1. lib. 1.* Baëz. *d. c. 16. n. 108.* Otalora *d. p. 2. cap. 5. n. 12. cum seqq.* Ioan. Garc. *d. glos. 7. num. 12.* Gutier. *d. lib. 3. q. 14. n. 85.* 47

Cui obiectioni optimè respondet Baëz. *d. cap. 16. n. 115.* ibi: *Non obstant ex aduerso prolata. Primò non obstat, quod nobilis in vna prouincia non est nobilis in alia, non enim ita simpliciter loquuntur Doctores, sed dicunt quod cùm varij sint gentium mores, nonnunquã qui apud Italos habetur nobilis, non habetur nobilis apud Gallos, nimirum mercatores in aliquibus Italiæ regionibus non habentur ignobiles, & apud Hispanos habentur ignobiles, nimirũ mos regionis tribuit, vel adimit nobilitatem; at fidalgui nobiles habentur non solùm Castella, verũ etiam Lusitania, Aragonia, & Nauarra, denique per vniuersam Hispaniam hæc vera & solida nobilitas habetur,* &c. & *n. 116.* alteri respondet fundamento contrariæ opinionis, dum habet quod Lusitani 48

ad

ad dignitates & beneficia Castellæ non promouentur, eo quòd illorum incapaces sunt, quòd scilicet Rex Castellæ *in d.l.* a. voluit vt fidalguis totius Hispaniæ seruaretur sua immunitas.

Astoricensis remissionis.

Iurisdictionis præuentio ex quibus inducatur, & Ordinarius quando possit causam in prima instantia ad Superiorem remittere?

VOTVM XXIV.

1 *Facti series preponitur.*
2 *Iudicium & instantia in causis criminalibus tunc fieri dicitur, quando reus accusationi & culpa, vbi de ea sibi copia fit, respondet.*
3 *Responsio, quam reus in causa criminali facit ad interrogationem Iudicis, inducit litis contestationem.*
4 *Præuentio ex eo dicta est quòd quis antèuenit ad aliquid, & id praeoccupauit prinsquam alius, qui eundem rem, si diligentior fuisset, occupare potuisset.*
5 *Præuentio datur inter duos Iudices qui aqualem, seu diuersam, vel accumulatiuam iurisdictionem obtinent.*
6 *Adiunctorum iurisdictio non est accumulatiua, nec priuatiua, nec diuersi fori, sed aggregatiua, communis, & simultanea.*
7 *Beneficium ad simultaneam Episcopi, & Capituli prouisionem spectans, non potest Episcopus sine Capitulo, nec Capitulum sine Episcopo conferre.*
8 *Causa preuentie non inducitur ex rei examine, nisi in eo confiteatur delictum.*
9 *Iurisdictio non præuenitur per solam inquisitionem.*
10 *Reus si fuit ab vno Iudice carceratus, & ab alio citatus, præuenire dicitur Iudex, qui citare fecit.*
11 *Captura ratione non præuenitur iurisdictio, sed vigore actus iudicialis.*
12 *Litis pendentia vt inducatur, necessaria est litis contestatio.*
13 *Excarceratio cum cautione nullam inducit iurisdictionis præuentionem, si de illa aliunde non constat.*
14 *Instantia perempta omnia acta pertinentia ad litis ordinationem pereunt, vt sunt libellus, litis contestatio, & similia.*
15 *Instantia perempta ita remanet reus absolutus, vt non possit ampliùs molestari, & in carcerem reduci, neque fideiussor obligatur ad repræsentandum.*
16 L. si quis posteaquam, ff. de iudic. *procedit quando forum mutatur in fraudem prima iurisdictionis, & causa pendentis.*
17 *Exemptio non præsumitur in dubio acquiri in fraudem iurisdictionis.*
18 L. si quis posteaquam, *procedit quando mutatur forus, & diuiditur continentia causa.*
19 *Exemptio etiam ad causas pendentes prodest quando adest certa scientia in concedente.*
20 *Priuilegium non affectatum, sed Principis motu proprio concessum, prodest etiam ad litem iam cœptam transferendam.*
21 *Episcopus recusatus potest causam in prima instantia remittere ad Nuntium, vel Legatum Apost.*
22 *Prohibentis conditio melior est in re communi.*
23 *Ius quando est complicatum inter duos, aut plures, vnius renuntiatio nihil operatur in præiudicium caeterorum.*
24 *Ordinaria iurisdictio fauorabilis, & naturalis est.*
25 *Vtile per inutile vitiatur in indiuiduis, & inseparabilibus.*
26 *Episcopus non potest in prima instantia causam ad Nuntium remittere, nisi amba partes consentiant.*
27 Cap. cùm speciali 61. de appellat. *declaratur.*
28 *Sententia posterius lata exactius examinata censetur.*
29 *Doctori per distinctionem materiam resoluenti plus creditur, quàm multis prefunctoriè de illa loquentibus.*
30 *Opinio illa, quæ minùs partibus onerosa est, & per quam magis illis consulitur, absque dubio debet præferri.*
31 *Ordinarius recusatus ad hoc vt possit vti facultate sibi concessa* in cap. cùm speciali 61. de appellat. *quæ requirantur, ostenditur.*
32 *Episcopus sine recusantis consensu causam delegare potest, quia recusantis consensus non requiritur præcisè, & necessitatiuè, sed causatiuè.*
33 *Dictio vel, quando subiecta materia id postulat, importat ordinem.*
34 Cap. cùm speciali 61. de appellat. *quatenus concedit Ordinario facultatem remittendi causam ad Superiorem, procedit dummodo prius recusationis articulus verificatis verificandis sit absolutus.*
35 *Ablatiuus absolutus formam, & conditionalem dispositionem inducit.*
36 *Dispositio non habet locum, nisi id, quod præsupponit, verificetur.*
37 *Ordinarius suam conseruat iurisdictionem dum discutitur super articulo recusationis, & illius causa probatur, & tantùm illius exercitium interim suspenditur.*
38 *Iudex à se abdicare Ordinariam iurisdictionem non potest, nec vt sapientem consulat causam alteri transmittere valet.*
39 *Causa remittendi in dubio præsumitur vitiosa, & affectata.*

VIDAM N. Clericus Astoricensis, de 1
certis criminibus coram Ordinario suo accusatus, & carceribus Episcopalibus mancipatus, effectus est deinde illius sanctæ Ecclesiæ Canonicus, & petiit causam huiusmodi cum adiunctis à Capitulo deputatis per Episcopum cognosci & decidi debere, iuxta dispositionem Concilij Trident. *sess. 25. de reform. cap. 6.* allegando insimul in præiudicium primæ instantiæ, non potuisse Ordinarium eandem causam Nuntio Apost. remittere, contra aliud decretum eiusdem Concilij *sess. 24. de reform. cap. 20.*

Sed causa semel atque iterum proposita, fuit ad 2
fauorem Canonici pronuntiatum; nam licèt à principio coram Ordinario instructa videretur, & clericus nondum Canonicus creatus, accusatus, carceratus, examinatus super delicto, & cum iuratoria cautione è carceribus per illum relaxatus proponatur, ac proinde præuenisse Ordinarium videatur, iuxta text. *in l. si quis posteaquam, & in l. vbi coeptum, ff. de iudic. & l. 12. tit. 7. p. 3.* cum similibus; nihilominus ex facto contrarium deprehenditur, quia certum est in iure nostro, iudicium, & instantiam incipere à litis contestatione, quæ in causis criminalibus tunc fieri dicitur quando reus accusationi, & culpæ, vbi de ea sibi copia fit, respondet; nam huius- 3
modi responsio, quam ipse facit ad interrogationem iudicis, inducit litis contestationem, ex Farin. *in praxi crimin. p. 1. quæst. 10. n. 55.* hîc autem nihil tale factum fuit, eo præcipuè modo, quo actum refertur.

Nam

4 Nam quod dicitur de præuentione Ordinarij re-
spectu Adiunctorum, non potest procedere, cùm isti
iu N. vti clericum, & antequam esset Canonicus,
nullam iurisdictionem haberent, ea eo enim dicta
est præuentio, quod quis aoteuenit ad aliquid, & id
præoccupauit priusquam alius, qui eandeio rem, si
diligentior fuisset, occupare potuisset, vt scitè tra-
didit Bart. in l. si pluribus, vers. duo ergo, ff. de legat. 1.
cuius sententiam omnes sequuntur, Rimioald. con-
5 sil. 95. num. 40. volum. 1. in specie Rebuff. de pacificis
possessor. num. 407. & solùm inter diuersos iudices
præuentio datur, qui æqualem, seu diuersam, vel
accumulatiuam iurisdictiooem obtinent, sicut vide-
mus in casibus mixti fori, & tunc præoeniens
præoccupat caosam, & solus de ea cognoscit, vt
per l. 1. de offic. Consul. & cap. cum plures, de offic. deleg.
in 6. teneot Alexand. in l. penult. in princ. num. 1. ff. de
iurisd. omn. iudic. Roman. consil. 412. num. 4. Corn.
consil. 66. n. 1. lib. 1. Boer. in consuetud. Bituricens.
rubr. 2. §. 3. in princip. Bero. consil. 22. num. 26. & 42.
6 lib. 1. Cabed. decisione 142. num. 2. p. 1. Coniudicum
autem, siue Adiunctorum iurisdictio non est accu-
mulatiua, nec priuatiua, nec diuersi fori; sed aggre-
gatiua, communis, & simultanea, quæ talis dicitur
quaodo iudici causæ adiungitur alius iudea, vt simul
procedant, & tuoc vnus sine alio non potest etiam
substantialia iudicij expedite sine alio, vt per Sigis-
mund. Scaccia de iudic. cap. 66. n. 4. lib. 1. ea Bald. in
7 auth. habita, n. 31. C. ne filius pro patre, ita vt Episco-
pus sine Adiunctis, & Adiuncti sine Episcopo co-
gnoscere oon valeant, provt etiam in collatiooe be-
neficij simultaneè Capitulo, & Episcopo competen-
te, ipse Episcopus sine Capitulo, & Capitulum sine
Episcopo conferre non potest, Feder. de Senis cons.
232. in fine, vers. sed subsequentor, Nauar. consil. 36.
n. 2. de Regul.
8 Nec eaamen super delicto ab Ordinario factum,
inquisitio, carceratio, & eaarceratio ipsius Ordina-
rij ostendunt iudicium coram eo cœptum, aut sal-
tem voluntatem præueniendi in cognitione; quia si
de eaamine agamus, vt ea illo induceretur causæ
præuentio, necessarium erat quod N. confiteretur in
eo delictom, ea Bart. in l. si domus, §. in pecunia, ff. de
legat. 1. quem ibi sequuntur Castan. & Alexand. ac
Ias. n. 6. de qua confessione nullibi constat.
9 Si verò de inquisitione sermo sit, certum est
quod per eam solam non præuenitur iurisdictio, vt
pluribus adductis resoluit D. Barbos. in d. l. si quis
posteaquam, ff. de iudic. à num. 49. vsque ad num. 90.
vbi plura ad propositum conducibilia confert, sci-
licet num. 51. quod per examinationem testium fa-
ctam ad informaodam Curiam, non dicitur præ-
uenta iurisdictio, & num. 52. quod sola inquisitio
absque citatione non præuenit iurisdictionem: &
num. 57. quod vt detur præuentio, debet incipere
inquisitio requisito & citato eo, contra quem in-
quiritur, & num. 59. quod hoc casu debet citatio fieri
ad respondeodum in causa, nam si fiat ad aliom effe-
ctum, non dicitur præuenta iurisdictio, & num. 62.
quod vt in inquisitione per citationem videator
præuenta iurisdictio, oportet quod citatio sit decre-
ta ad requisitionem partis de mandato iudicis, &
quod exprimatur causa ob quam citatur, de quo
etiam videndus Boss. tit. de inquisit. n. 18. 70. & 71.
vbi per plura concludit omnia ante citationem legi-
timam esse eatraiudicialia, & tanquam ad instru-
ctionem Curiæ, ideoque per eam noo dici præuen-
tam iurisdictionem.
10 Quod autem fuerit carceribus mancipatos, oihil
releuat, quia per capturam non inducitur præuen-
tio, oisi eam præcedat aliquis actus iudicialis, vnde
si reus fuit ab vno iudice carceratus, & ab alio cita-
tus, præuenire dicitur iudea, qui citare fecit, vt plu-
ribus in id relatis, resoluit idem D. Barbos. vbi suprà, 11
num. 70. cum tribus seqq. & sic oon præuenitur ratio-
ne capturæ solùm, sed vigore actus iudicialis, ve-
luti citationis illam præcedeotis: ex quibus manet
Episcopum non præuenisse, & à fortiori nec litis
pendentiam induaisse ea dictis actibus, ad quam
inducendam videtur necessaria litis contestatio, de
quo videodus Mynsinger. lib. 4. obseru. 26. Osvvald. 12
Illiger. qui alios refert in notis ad Donell. lib. 17.
cap. 12. lit. C.
Et quantumcunque eacarceratio cum cautione 13
fuerit per Episcopum, nihilomious cùm per illam
remaosetit N. à culpa absolutus, de qua tunc im-
putabatur, nulla exinde præuentio prouenire potuit,
vt in terminis resoluunt Boss. tit. de sentent. n. 62.
Iul. Clar. §. fin. quæst. 64. vers. pariter etiam, Bru-
nor. à Sole quæst. 17. post num. 10. quam practicam
in Vrbe, & in toto Stato Ecclesiæ testatur commu-
nem, & sequitur Farinac. in praxi crimin. quæst. 4.
num. 25. & sic quamvis coram Episcopo prius facta
fuisset instantia, iam extincta esset, ita vt peodentia
illius litis opponi amplius non posset, Rota Ge-
nuens. decis. 13. num. 6. Thom. Minad. decis. 5. quia 14
instantiâ peremptâ, omnia acta pertinentia ad li-
tis ordinationem pereunt, vt sunt libellus, litis con-
testatio, & similia, provt in specie Bart. in l. cum lite
mota, ff. iudicatum solui, Specul. in tit. de Iudice de-
leg. §. restat, vers. sed nunquid omnia, Bald. in l. cum an-
tea, circa fin. C. de arbitr. Alex. cons. 58. volum. 2. Af-
flict. decis. 148. Marta de Iurisdict. p. 4. casu 141. n. 7.
vbi inquit qood per lapsum instantiæ, iurisdictionis
præuentio eapirat, quia finiuntur acta ordinatoria:
ergo nouam iochoando debet proprium rei Iudicem
adire: vnde instantia taliter consumpta remansit, ita
vt non potuerit ita semel absolutus iterum mole-
stari, & io carcerem reduci, oeque eius fideiussor te- 15
neretur eum repræsentare, oon obstaote claus. toties
quoties, in cautione posita, vt in terminis tradit Fa-
rin. d. p. 1. q. 34. n. 64.
Quibus noo obstat regula dictæ l. si quis postea- 16
quam, quia multipliciter respondetur, & primò
quod eius decisio procedit quando forum mutatur
in fraudem primæ iurisdictionis, & causæ pendentis,
vt notatur per text. in l. hos accusare, vers. item Ma-
gistratum, ff. de accusat. ibi: Dum non retractandi cau-
sa abest, l. si quis Decurio, C. ad leg. Cornel. de falsis,
ibi, ad eludendam quæstionem, l. 1. C. qui militare non
possunt, lib. 12. ibi, qui litis causa militiam appete-
rint, &c. l. si maritus, §. legis, ff. de adulter. resoluunt
Plaa. Mascard. Clar. & alij, quos refert, & sequitur
Farin. quæst. 8. n. 104. & 105. Couar. practic. cap. 32.
num. 4. vers. prima conclusio, Gutier. pract. lib. 1. quæ-
stione 1. num. 2. cum seqq. Sierra in repet. Clem. 1. de
vita, & hon. cleric. Marta de Iurisd. part. 4. casu 121.
Hic autem oulla io fraudem mutatio fit, nec in du- 17
bio præsumitur acquiri eaemptionem in fraudem
iurisdictionis, vt docuit Alber. de statut. part. 3. q. 41.
infrà, Farin. d. q. 8. n. 110.
Secundò respondetur d. l. si quis posteaquam, pro- 18
cedere quando mutatur forus, & diuiditur continen-
tia causæ, quod in præsenti casu cessat, cùm in eo
forus, aut Tribunal non mutetur, sed idem remaneat
simul cum Adiunctis, vt in d. cap. 6. sess. 25. & vt
optimè ad oostrum propositum dixit Marian. Socin.
in cap. proposuisti, n. 49. de foro comp. non mutatur fo-
rus, sed additur foro.
Tertiò respondetur, non procedere, vbi exem- 19
ptionis priuilegium non solùm in fraudem habi-
tum non fuit, vt iam diximus, sed etiam motu pro-
prio,

ptio, vel ex certa scientia concedentis obtentum; quando enim adest certa scientia in concedente, prodest exemptio etiam ad causas pendentes, vt per text. *in l.idem Vlpianus 12.§.1.ff.de excus. tutor.* ibi, *sunt alij, qui quamuis sint iam tutores, aut curatores, in perpetuum deinceps onere liberantur, vt qui domicilium alio mutare ex Imperatoris rescripto consequuti sunt si modò Princeps norit eos tutores esse*, &c. resoluunt Ruin.*cons.*327. *n.*11. Las *in l. cum quadam puella, n.*9. *ff.de iurisd.omn.iud.* c. & *ibidem* Alex. *n.*7. & Cagnol. *num.*24. Grammat *decis.*30. *n.*12. testantur communem multi relati ab Anton. G ibi. *lib.*2. *commun. tit. de iudic.conclusion.*4. *n.*20. Ostald. Illiger. *in notis ad*
20 *Donell. lib.*17.*c.*18.*litter.B*, ibi. *Planè priuilegium non affectatum, sed Principis motu proprio concessum, prodesse etiam ad litem iam cœptam transferendam*, &c. Cabed. *p.*1. *decis.*24. & 25. quibus integris, & formalibus decisionibus hanc sententiam plenissimè fundat, & resoluit: idem etiam multis adductis tenet Ioan.à Coeluet *de iurisd Ordinary in exemptos, tom.*1. *p.*2.*q.*16 & latè disputando D. Barbos. *in d. l. si qui posteaquam, n.*114 *cum seqq.*

21 Verùm quod attinet ad secundam partem de remissione facta per Ordinarium ad Tribunal Nuntij Apostol. pro eius validitate duo ponderantur: primum, quod licèt decreto Concilij Trident. *sess.*24. *de reform. c.*20. interdictum fuerit omnibus superioribus, etiam Nuntiis Apost. Metropolitanis, Legatisque de latere, quaslibet causas in prima instantia audire, ita vt solis Ordinariis earum cognitio omnino relinquatur, nihilominus tamen minimè illis expressè prohibetur ne eas valeant ad Superiores præfatos remittere, quando sibi pro qualitate negotij opportunius videbitur conuenire. Secundum quod stante recusatione Episcopi, ipse bene potuit causam ad dictum Tribunal Nuntij Apostol. remittere, per text. *in c.cùm speciali 61.de appel.* ibi: *At ipsa probata legitimè, de recusatoris assensu personæ idonea committat negotium recusatus, vel ad superiorem transmittat*, &c.

22 Sed his non obstantibus verior sententia est, quæ nullitati remissionis fauet propter expressum decretum Concilij Tridentini *in d.c.*20. Ad primum enim obiectum facilis est responsio, si consideremus Episcopum in hoc casu vel remittere totam negotij cognitionem, & iurisdictionem, vel partem sibi competentem: si de totius iurisdictionis remissione agamus, id fieri non potest, cùm sit indiuidua, & communis cum Adiunctis, qui remissionem impugnant, cùm in re communi melior sit conditio prohibentis, vt sunt iura *in l.Sabinus, ff communi diuid.l. per fundum, ff. de seruit, rustic. præd. c. in re communi,*
23 *de reg.iuris in* 6. & quando ius est complicatum inter duos, aut plures, vnius renunciatio nihil operatur in præiudicium cæterorum, vt pluribus adductis resoluunt Iul. Clar. § 1. *quæst.*42. Iacob. Cancer. *var.resol.lib.*2.*c.*2 *de iurisd.n.*194 Mar.Giurb. *cons.*95. *n.*13. Et in nostro casu Adiunctorum contradictio nimium restringit, cùm tendat in obseruantiam decreti Concilij Tridentini & in fauorem primæ instan-
24 tiæ, & ordinariæ iurisdictionis, quæ fauorabilis & naturalis est, *gloss pen.in Clem* 2. *de offic. Ordin.* Bisignet.*dec.*5.*de concess præben.* Caputaq *dec.*43.*n.*3.*p.*3. Put.*dec.*48.*sub n.*3.*lib.*3.

25 Si verò agamus de parte cognitionis, seu actualis iurisdictionis, Episcopo respectu Adiunctorum competentis, certum est illum hanc minimè ad quemcunque Superiorem remittere posse, eo quòd indiuidua, & communis est, ita vt nec Episcopus sine Adiunctis, nec ipsi sine illo possint procedere, vt suprà diximus, & ideo pars, quæ per Episcopum fuit remissa, vitiat aliam non remissibilem, & penes dictos Adiunctos existentem, ex nota regula quod in indiuiduis, & in inseparabilibus vtile per inutile vitiatur, vt per text. *in l* 1.*§.item quæritur, ff. de aqua quotid. & æst. & in l. Gracè, §. illud, ff. de fideiuss.* tenent Lap. *alleg.* 81. *num.*5. Sard.*de aliment.tit.*7 *q.*17. *n.*27. & *decision.*7. *n.*25. & plures alij præter Ordinarios in dictis locis, ex quibus omnibus est receptissima, & indubitata sententia.

Et licèt dicamus Episcopo vniuersam competere iurisdictionem, proindeque ad Adiunctos nullam spectare, nec illam eos impedire posse, adhuc 26
tamen Episcopus non poterit in prima instantia causam ad Nuntium, vel ad Curiam, nisi ambæ partes consentiant, remittere, vt censuit Sacra Concilij Congregatio, de qua per Steph. Gratian. *discept. forens. tom.*5. *c.*837 *n.*15. Narbon. *l.*59. *gloss* 1. *n.*172. *titul.*4. *lib.*2. *noua Recop.* Nauar. *in praxi noui iuris Pontificij, conclusione* 54. *num* 6. quia hic fauor fuit introductus tam respectu Ordinarij loci, quàm partium litigantium, & regula, vt quilibet possit fauori suo renunciare, intelligitur si priuilegium concernat fauorem renunciantis tantùm, non verò si sit commune cum aliis, cuius quidem declarationis verba sunt: *An de consensu Episcopi possit causa in prima instantia in Curia introduci, non obstante c.*20. *session.*4. *in principio, nisi partes ambæ consentiant? Et quid si causa sint inter Episcopum, & alium, nunquid instante Episcopo possit cognosci in Curia? Congregatio censuit habere locum, adeò vt de consensu Episcopi non possit causa introduci in prima instantia ad Curiam, nisi partes etiam consenserint, quia Decretum Concilij emanauit non solùm fauore iurisdictionis ordinariæ, sed etiam fauore ipsarum partium, ne trahantur extra suas ciuitates & loca, ideoque quod fauore plurium introductum est, non tollitur vnius renunciatione: & ita Congregatio censuit licere Nuntio Sedis Apost. cognoscere de causis in prima instantia de consensu partium, ipsiusque Ordinarij consensu accedente: quod si causa sint inter Episcopum, & alium, ad solius Episcopi instantiam cognosci non poterit, parte reluctante in Curia coram alio, sed causa committenda est viciniori, vt & Signatura obseruat.* Et iterum, *An si causa sit inter Episcopum, & alium, instante Episcopo, possit in Curia cognosci? Congregatio censuit ad solius Episcopi instantiam non posse cognosci, parte reclamante in Curia, sed committendam viciniori, quod Signatura obseruat.*

Ad secundam obiectionem *de d. c. cùm speciali*, 27
multipliciter responderi potest. Et primò, quia electio ibi facta committendi causam, vel eam transmittendi ad Superiorem, videtur data de consensu recusantis; illa enim verba, *de recusatoris assensu*, determinant totalem disiunctiuam sequentem, scilicet, *de recusatoris assensu committat negotium, vel ad superiorem transmittat*; & quamuis glossa ab hoc Ioannis glossatoris antiqui intelligendi modo recedere videatur, nihilominus tamen æquitati & naturali rationi magis conuenit, quia nullus recusationem interponere auderet, & omnibus ferè coram iudice Ordinario sibi suspecto litigare durum foret, videntibus se medio recusationis non posse huic periculo remedium præstare, nisi maiori se exponerent, dum in potestate iudicis esset eos remittere extra suum domicilium & patriam, ob quam rationem huic Ioannis Glossatoris intellectui, vti magis æquitati & rationi consentaneo adhæsit grauissimus & doctissimus Henric. Boich. *in dict. c. cùm speciali, vers. super,* vbi ait, *Distingue: aut quæris de iudice ordinario, vel delegato; si de ordinario, tunc secundum* Host. *refert, aut apparet de consuetudine legitimè præscripta, quis de causa habet*

cognoscere, & illa est seruanda: consuetudo onundat iu-
risdictionem, vt supra de foro comp. c. cum contin
gat, & ita loquitur eodem tit. c. licet, §. fin. secun-
dum Beroi. & Host. hic autem non apparet de consue-
tudine, & tunc est in potestate partium, iudice recusa-
to consulto, verum alij committantur, vel ad Superio-
rem remittantur, sup. de foro comp. c. 1. & c. si quis
contra clericum, 11. q. 1. c. peruenit, &c. Quæ quidem
sententia superat contrariam, quam glossa firma-
uit, tum propter tanti Doctoris auctoritatem, tum
28 etiam quia recentior ipsa glossa; sententia enim
posterior exactius examinata censetur, sicque illi
plus ponderis, & auctoritatis deferendum est, vt
docuit Bald. in l. penult. in princ. ad fin. de iurisd. omn.
iudic. Menoch. de præsumpt. lib. 2. præs. 71. numer. 45.
Simon de Prætis, quem allegat Martin. Muntet. in
29 præfat. ad decisiones Aragon. numer. 28. Tum quia
Boich. per distinctiones rem soluit; Doctori enim
per distinctionem materiam resoluenti plus credi-
tur, quàm multis perfunctoriè de illa loquenti-
bus, vt docuere Abb. in c. bona, el 2. col. fin. de postul.
Præl. Fulgos. consil. 102. col. 1. in princ. Ial. consil. 131.
col. 3. in fine, volum. 4. Socin. iun. consil. 1. numer. 143.
vol. 2. Hieron. Gabr. consil. 100. n. 24. vol. 2. Menoch.
consil. 334. num. fin. volum. 4. Neuizan. in sylua nupt.
lib. 5. n. 29. Tum denique, quia melioribus nititur
rationibus, minusque per eam grauantur partes, &
30 Sacri Concilij Trident. intentum conseruatur: illa
enim opinio, quæ minus partibus onerosa est, & per
quam magis illis consulitur, absque dubio debet
præferri, vt dixit Paul. Castrens. in l. 1. post n. 3. ff. si
quis caut. Aym. Crauet. consil. 301. n. 4. Menoch. con-
sil. 494. n. 23. & de arbitr casu 199. n. 13. Et hæc tan-
to magis procedunt in euentu, de quo agimus, quia
gloss. verb. de recusatoris, in d. c. cum speciali, incerta
est, & parum constans in doctrina, cui innititur, vt
mox dicemus.

31 Secundò respondetur, verissimum esse ad hoc vt
Ordinarius recusatus vti possit facultate sibi con-
cessa in dict. c. cùm speciali, transmittendi causam
ad Superiorem, necessarium esse vt præcedat, &
verificetur prima pars alternatiuæ, scilicet de recu-
satoris assensu persona idonea committet negotium re-
cusatus: & hæc debet interuenire, vt secunda alter-
natiuæ parte ipse vti valeat, ibi, vel ad Superiorem
transmittat; etenim si recusans assentitur personæ,
cui Ordinarius causam committit, non poterit
eam Superiori delegare; cùm post recusationem
sibi factam teneatur vti remedio iuri magis con-
sono, & partibus minus onerosu, si personæ ido-
neiori causam committat, cui si partes non assen-
tiantur, poterit Episcopus secunda vti parte, quæ
Superiori causam esse delegandam tenet; ita illa
verba verissimè intelligunt Innoc. in c. si quis con-
tra clericum, de foro compet. dum ibi ait, quod si iudex
de recusatoria assensu non potest causam delegare,
seu committere, tunc ad Superiorem remittat, &
Boich. in d. c. cùm speciali, col. 2. circa med. docet cum
glossa, quod licèt textus dicat de recusatoris assensu,
adhuc ambæ partes si præsentes sint, debent assen-
tiri personæ, cui Ordinarius causam vult delegare,
& subdit, ad effectum remittendi causam ad supe-
riorem necesse esse, quod partes minimè consentiant,
seu concordent, his verbis. Et quod dictum est, quod
iudex debet committere de voluntate partium, intelligo
verū si partes sint præsentes, arg. ff. de iudic. l. obseruan-
dum; si verò partes non sint præsentes, sed iudex ex offi-
cio procedit, tunc fiet commissio de recusatorum con-
sensu, vt hic: quod si consentire non vult, ad Superio-
rem remittat, vt in isto §. causa verò, in fine, sic potest
intelligi sup. de foro comp licèt & hanc solutionem ap-
probet Host. &c. Et ipse paulò infrà ait. Et si electi
concordare nequeunt, Host. putat quod ad proximum
superiorem debeat haberi recursus, &c.

Quæ quidem verissima sententia comprobatur 32
ex eo, quod licèt gloss. in d. c. cùm speciali, sentiat ad
hoc vt Ordinarius causam alteri personæ remitte-
re valeat, necessarium esse recusantis consensum,
quasi sine illo remissio huiusmodi non valeat; ni-
hilominus tamen contra gloss. est verior & com-
munis sententia, videlicet quod potest Episcopus
sine recusantis consensu causam delegare, quia
verba illa, de recusatoris consensu, necessitatem il-
lius non inducunt, vt fundat, & cum magna de-
liberatione resoluit Panorm. in d. c. cum speciali,
& in dict. c. si quis contra clericum, numer. 14. & ibi
Marian. Socin. numer. 11. Dec. in d. c. cum speciali,
num. 8. & nouissimè Balboa in anniuersariis relectio-
nib. ad eandem text. numer. 24. Vnde benè colligitur,
recusantis consensum non requiri præcisè, & ne-
cessitatiuè, iuxta dictam sententiam, sed causatiuè
ad effectum, vt Ordinarius possit causam ad supe-
riorem transmittere, si recusans noluerit assentiri
personæ, cui ipse Ordinarius eam commisit. Et
hoc magis confirmatur ex illis verbis, de recusatoris
assensu persona idonea committet negotium recusatus,
quæ recusantis fauorem respiciunt, vt ex qualitate
ipsius rei clarè perspicitur: cùm ergo in suum fa-
uorem verba illa apposita sint, & ante illa, quæ
sequuntur, videlicet, vel ad superiorem transmittat,
præcisè requiritur quod ad hoc vt Ordinarius vti
possit facultate sibi concessa transmittendi causam
ad superiorem, constet recusantem noluisse assentiri
personæ, cui causa fuit commissa, quod probat
text. in leg. hæredes mei 37. §. peto à te, ff. ad Trebell.
cum ibi notatis, præcipuè à Bartol. vbi concludit
electione data per alternatiuam, si prima alter-
natiuæ pars commodum alicuius respiciat, primò
illius consensum, seu potentiam esse expectandam,
quàm deueniatur ad secundam alternatiuæ partem,
& ibi Apostilla plures refert: dictio enim, vel, 33
quando subiecta materia id postulat, importat or-
dinem, vt notarunt Guid. Papæ cons. 33 n. 33. Cened.
sing. 29 n. 7.

Tertiò respondetur, decisionem dicti capit. cum 34
speciali, quatenus concedit Ordinario facultatem
remittendi causam ad superiorem, procedere dum-
modo prius recusationis articulus verificatis ve-
rificandis sit absolutus, vt ex verbis eiusdem text.
satis colligitur, ibi. Causa verò superioris legitimè co-
ram ipsis infrà competentem terminum non probatâ,
sua iurisdictione iudex vtatur; at ipsa probata legiti-
mè, de recusatoris assensu persona idonea committat ne-
gotium, vel ad superiorem transmittat, &c. Ponderan- 35
do verba illa, at ipsa probata legitimè, quæ cum sint
Ablatiui absoluti, formam, & conditionalem dis-
positionem inducunt, itavt sine illis dispositio lo-
cum non habeat, vt sunt iura in leg. ab emptione, ff.
de pactis, & in l. euictis, ff. de euiction. & in l. à testa-
tor. ff. de condit. & demonstr. Sord. decision. 268. n. 18.
& decision. 331. n. 81. Roland à Valle consil. 30. n. 12.
volum. 4. Et sic superiorem causam transmittere
Ordinarius non poterit, nisi prius verificata con-
ditione illis verbis supposita, at ipsa probata legiti- 36
mè; dispositio enim non habet locum, nisi id, quod
præsupponit, verificetur, gloss. in l. mancipia, vers.
auocandum, C. de seruis fugit. Roman. sing. 495. Ripa
in c. 2. num. 39. de rescript. Ruin. consil. 83. numer. 5.
volum. 1. Surd. consil. 150. num. 78. & decis. 289. num. 4.
Iuxta quem sensum ita verba illa sine scrupulo in-
terpretatur Panormit. ibidem, col. 4. num. 11. vbi ait:
Sed certè iste intellectus non potest adaptari ad istum
textum.

textum, qui loquitur cùm probata est suspicionis recusatio,&c. & *in cap.si quis contra clericum,num.12. de foro comp.* ibi, *vel tertiò potest intelligi secundum illam,cum speciali,vt Episcopus committat post pronunciationem arbitrorum, cum hic dicat text. si fuerit vt suspectus recusatus,verba enim debent intelligi cum effectu*,&c.Item Aloys. Ricc.*in praxi aurea rerum fori Ecclesi.resol.407. num.1.* ibi. *Qui causa proposita debet illam coram arbitris communiter eligendis probare, qua non probata sua iurisdictione iudex vtitur in particulari causa,ea verò probata remittere debet negotium ad Superiorem*, &c. Expressè & mirabiliter Rebuff. *ad leges Galliæ,tom.3 tr.de recusat.art.1. gloss.3.*ibi. *Hic text prohibet ne conscientia recusati relinquatur recusationis causa. & hoc duplici ratione: Prima est, quia hic causam habens affectatam deierare posset, & conscientiam suam damnare; ideo hoc non est permittendum, arg.leg. quæ sub conditione.ff.de condit.instit. Secunda,quia multi iudices,dum non auderent iudicare contra Conestabilem,aut alium magnum Dominum, procurarent vt recusarentur,& dicere possent causā recusationis veram esse,& iam quia causa suspicionis est allegenda,& probanda,c.suspicionis. de offic. deleg.c.1. de appell.in 6. ideo non relinquendum conscientia recusati*,&c.

37 Facit pro hoc intellectu, quia dum discutitur super articulo recusationis, & illius causæ probantur, Ordinarius suam conseruat iurisdictionem, & tantum illius exercitium interim suspenditur, vt notatur *in cap si iudex,de offic.deleg.in 6. & in c.legitima, de appellat. eod. lib.* & vtrobique Ordinarij; quo articulo recusationis pendente, Ordinarius retinet iurisdictionem pro sua prima instantia, ita vt ab ea se exonerare non valeat prætextu illam remittendi ad Superiorem, aliàs sequeretur quod animo molestiam inferendi litigantibus, aut alterā ex partibus iuuandi, vel decretum Sacri Concilij Tridentini eludendi, facillimum sibi foret obtinere, vt quilibet litigans fictam recusationem proponeret coram se, & hinc occasionem assumeret remittendi causam ad Superiorem, ex quo pars grauata potius eligeret causam ipsam relinquere,quàm super ea coram alieno iudice magnis laboribus & expensis respondere, vt gloss. *in dict. c. cùm speciali*, licet ad aliud propositum, benè considerauit, ibi. *Iniquum enim esset quod actor ad voluntatem ipsius rei ipsum conueniat; nam pro modica causa quandoque traheret eum ad Papam,vt illum fatigaret laboribus, & expensis, & sic posset semper contingere, quod potius renunciaret liti, quàm vellet taliter laborare*, &c. sequeretur enim

38 quod daretur medium quod facilè possent Episcopi saltem per indirectum iuri primæ instantiæ renuntiare, & dispositioni Sacri Concilij præiudicare, præsertim cum nec de iure communi possit iudex à se abdicare ordinariam iurisdictionem, vt *in leg. legatum, ff.de offic.Præsid. & in c. cùm tentamur, de appellat.* Matt. *de iurisdict. p. 4. casu* 173. *num.* 3. vbi pluribus adductis resoluit, quod nec ad sapientem, vt consulat, potest iudex causam transmittere, nisi de consensu partium. Immò qui prætextu se exonerandi à cognitione causæ,relationem de ea Superiori fecit,efficitur infamis,& punitur pœna,de qua *in leg.2. C.de legib.*vt post alios tradit Dec. *in c. intimasti, n.5.*

39 *de appellat*: D. Barbos. *in l. eum qui temerè 79.§. fin. n.33.ff.de iudic.* & videnda *lex 11.ad fin. tit.2.p.3.* Et in dubio præsumitur remittendi causa vitiosa,& affectata,ex mente *gloss.1.in dict.c.intimasti, de appellat.* & ibi Panorm.*n.2.& clarius n.5.vers.in glossa.*

Vallisoletana Donationis.

Donatio omnium bonorum,reseruato vsufructu, plurisve quod sibi placuerit, & libuerit, quomodo intelligenda: an insinuari, & læsione rescindi possit: quando simulata præsumatur: damnum facto locatoris, vel propter guerram contigens, vtrùm sit in locatinone remittendum.

Votum XXV.

1 *Donatio omnium bonorum præsentium & futurorum de iure communi prohibita est.*

2 *Donatio bonorum præsentium tantum valida est de iure communi, secus de iure Regio,vt n.3.*

4 *Donatio omnium bonorum,reseruato vsufructu valet,si ille sufficiens sit ad alimenta,& congruam sustentationem donantis, iuxta eius qualitatem, & vltra alimenta,reseruato aliquo ex quo donans possit testari.*

5 *Reseruatio alicuius quantitatis in donatione omnium bonorum, de qua donans testari possit,sufficit ad hoc vt tali, donatio valeat, si ea quantitas modica non sit.*

6 *Donatario asserenti alia bona donatori superesse ad testandum, incumbit onus probandi.*

7 *Verba*, plurisve quod sibi placuerit, & libuerit, *ad modicam quantitatem se extendunt.*

8 *Dispositio quando non incipit à corpore, sed à numero,tunc dictio* plus,*& reliqua similes, semper ad modicam quantitatem referuntur.*

9 *Modicitas per dict.* plus,*aliquādo ad quartam eius, de qua agitur,nonnunquam ad tertiam referri solet, vtplurimùm autem ius dicentis arbitrio relinquitur.*

10 *Dictio* Pluris, *seu* plus, *est aduerbium comparatiuum, & accessorium illi, de quo antea loquebatur, & significat augmentum proportionabile,& limitatum.*

11 *Comparatiuum supponit suum positiuum,& ipsum congruenter includit in se, & in alio, ad quod refertur.*

12 *Comparatiuum nomen regulariter naturam suam seruat, & positiuo confertur,& de eadem specie intelligitur.*

13 *Comparatiuum propriè debet relinquere positiuum extremo.*

14 *Corrigere est in totum auferre, & limitare est restringere tantum, & aliquid detrahere generali dispositioni.*

15 *Reseruationes omnes intelligi debent secundum naturam actus cui adiiciuntur.*

16 *Protestatio contraria facto vincitur ex qualitate & potentia ipsius facti,idem quoque ius ad reseruationem percipitur.*

17 *Verborum rigor ex adiunctis temperatur,& qualitatem eis compatibilem assumit.*

18 *Verbum* volo, *non importat liberum arbitrium, quando quid remittitur voluntati alterius ex contrahentibus.*

19 *Voluntati aduersarij quando aliquid committitur, non intelligitur commissum voluntati liberæ, sed boni viri arbitrio.*

20 *Facultas arbitrandi ex bono & æquo regulatur secundum iuris dispositionem.*

21 *Verba liberam voluntatem donatantia modificantur ex verbis sequentibus.*

21 *Verba liberi arbitrij significatiua, vbicumque coniunguntur aliis, quæ denotant legitimum, & ordinatum procedendi modum, prævalet consideratio æquitatis, & totus actus in boni viri arbitrium resoluitur.*

23 *Dictio* Plus, *seu* Pluris, *suapte natura non solum modica, verùm etiam maxima quantitatis, imò & vniversæ summæ capax est.*

24 *Dictioni*, Pluris, *si adiecta sint verba*, quod sibi placuerit, & libuerit, *ad maximam, & ad omnem quantitatem refertur.*

25 *Verba*, quod sibi placuerit, & libuerit, *denotant, & significant voluntatem adeò liberam, vt nulli partium, aut legali arbitrio subiecta maneant.*

26 *Referuntur verba cuiusdam legis Partitæ idem statuentis.*

27 *Vincula duo fortiora sunt uno.*

28 *Verborum geminatio magis enixam, & deliberatam liberrimæ voluntatis operationem ostentat.*

29 *Verba apposita gratia donatoris, ea tantum interpretatione gaudere debent, per quam minus donatum, aut promissum intelligatur.*

30 *Verba, quæ alienis in rebus inducunt arbitrium boni viri, inducunt in propriis omnimodam liberam facultatem, ut magis domino faveatur.*

31 *Verborum reseruatorum latissime fit interpretatio in fauorem renuntiantis, & cedentis iuri suo.*

32 *Dictio* Plus, *quando simpliciter, & absolutè posita est sine aliquo verbo voluntarium arbitrium significante, tunc quid plus venit.*

33 *Dictioni* plus, *quando adiungitur verbum aliquod arbitrarium, nempe* placuerit, libuerit, videbitur, *quid importare possit, latè ostenditur.*

34 *Dictio* Pluris, *quando annexa est alicui verbo arbitrario, & alteri liberæ voluntatis significatiuo, tunc amittit suam strictam naturam, illamque assumit ex verbo liberrimam voluntatem significante, cui annectitur.*

35 *Dictio* Pluris, *quando annectitur verbis liberæ voluntatis, & refertur ad partem, ad vniversum possibile extenditur, & nullis limitibus coercetur; secus si ad ministrum legis, quia tunc subiacet æquitati, & debet ad bonum, & æquum redigi.*

36 *Vocabuli significatio mutatur ex adiunctis, & efficitur adiuncta.*

37 *Verba in contractibus quantumcunque sint absolutæ potestatis, boni viri moderamen important, quando in aduersarij voluntate posita est summa quã obligatus soluere debet, secus quando ille, qui obligari vult, reliquit in mera sua voluntate.*

38 *Simulatio reddit contractum omnino nullum.*

39 *Contractus simulatus est corpus sine anima.*

40 *Simulatio est difficilis probationis, & ad eam probandam indicia, & coniectura sufficiunt, licèt alij contrarium teneant, num. 42.*

41 *Probatio per coniecturas in materia probationis dicitur euidentissima.*

43 *Interpretatio quæcumque potius capienda est, quàm donationis.*

44 *Error in facto proprio potius præsumitur, quàm donatio.*

45 *Qualitas donantis, & donatoris ad probationem simulationis multùm operatur.*

46 *Auaritia solet iuuenescere in sene, licèt cætera senescant.*

47 *Simulationis in materia sumitur coniectura à verisimili.*

48 *Donante si remaneat in possessione rei donatæ, præsumitur donatio simulata.*

49 *Donatio præsumitur simulata, si donatarius rẽ sibi donatam non petiit, maximè si sit pauper, & donatio opulenta.*

50 *Donatio conficta & simulata censetur, si donator reseruauit sibi facultatem reuocandi donationem ex quacumque causa, &c.*

51 *Simulationis coniectura præsumitur ex multiplicatione instrumentorum, seu plurium actuum.*

52 *Præsumptio simulationis sumitur ab insolitis.*

53 *Occultatio Scripturarum, cum sit difficilis probationis, coniecturis duabus probari potest.*

54 *Verisimilitudo in probationibus multùm attenditur.*

55 *Falsitatis probatio plena resultat quando vnum verisimile additur pluribus inuerisimilibus.*

56 *Processus in foliis numeratis si parti contrariæ traditus fuit, & è suis manibus diminutus exierit, ab illa processisse diminutionem præsumitur.*

57 *Foliorum suppositio & subtractio ab eo facta censetur, cui prodesse potuit.*

58 *Diversitas styli, diversáque dictandi forma falsitatem arguit.*

59 *Simulationis coniectura est si fama publica fuerit quod donatio non fuerit vera, realis, & effectiua, sed simulata.*

60 *Probatio plena inducitur ex plurium præsumptionum concursu.*

61 *Donatio ex capite læsionis rescindi non potest.*

62 l. 2. C. de rescind. vend. *non habet locum in simplici & mera donatione non correspectiua ad aliquem actum.*

63 *Donatio facta ex causa, & ad effectum, vt sibi honor acquiratur in familiæ suæ augmentum, & vtilitatem, nunquam ex capite læsionis rescindi potest.*

64 l. 2. C. de rescind. vend. *habet locum in donatione remuneratoria. & quando vltra dimidiam enormissimè læsus est donans, n. 65.*

66 *Donatio præsumitur simulata, & dolosa quando continet in se enormissimam læsionem.*

67 *Cautela excogitari non potest, quin data magna iniquitate actus non reddatur nullus.*

68 *Contractus in quo interuenit enormissima læsio, est nullus.*

69 *Donans omnia bona sua enormissimam læsionem incurrit.*

70 *Donatio propter ontra minus valet.*

71 *Præsentia alicuius quando requiritur pro forma ad solemnitatem actus, non potest per procuratorem expediri.*

72 *Donatio facta in præsentia iudicis an insinuationem requirat?*

73 *Donatio est insinuanda ad instantiam donatarij citato donatore, & accedente illius consensu.*

74 *Donator si decedat nondum facta insinuatione, donatio est nulla.*

75 *Donatio est nulla, deficiente insinuationis solemnitate.*

76 *Insinuatio potest fieri ab altera partium sine alterius præsentia vel citatione, quando ex vtraque parte donatur, vt in dote, & donatione propter nuptias.*

77 *Insinuatio in odium donatarij introducta fuit.*

78 *Insinuatio ex quibus causis requiratur.*

79 *Insinuationis finis est, quod inquirat iudex donantis, an verè vi, metu, aut fraude fuerit donans à donatario compulsus.*

80 *Reip. interest ne subditi malè vtantur substantia sua, & depauperentur.*

81 *Insinuatio non est voluntaria, sed contentiosæ iurisdictionis.*

82 *Insinuatio donationis fieri debet coram iudice maiori*

maiori illius loci, vbi fit donatio, & non coram iudice pedaneo.

83 *Insinuatio fieri debet coram iudice competenti habento iurisdictionem ordinariam, vel ratione personæ donantis, vel ratione rei donatæ.*

84 *Donatio insinuari non potest coram iudice qui fuerit donator, aut donatarius.*

85 *Donatio potest insinuari coram iudice, qui tanquam Notarius fecit donationem.*

86 *In re duobus vendita, vel donata præfertur ille, cui prius fuit tradita.*

87 *Facilis est recursus, & conuersio ad pristinam rei naturam, & originem.*

88 *Donationis vnus actus facit aliam donationem præsumi.*

89 *Liberalitas prima est causa præsumendi secundam.*

90 *Meritum præcedens facit præsumi animũ donandi.*

91 *Creditor ex causa onerosa si concurrat cum creditore ex causa lucratiua, præfertur primus.*

92 *Refertur doctrina Ancharani.*

93 *Præcedentia à futuro euentu non sunt æstimanda pro damno quod restitui debeat, cum à principio res benè se gesserit.*

94 *Lucrum & damnum quotiescumque contingibilia sunt, nulla conceditur restitutio.*

95 *Læsionis remedio vti non potest quando aliquid potest se habere ad commodum, & incommodum.*

96 *Læsio excessiua quando ex iudicio fortunæ & sortis contingeret, conceditur restitutio.*

97 *Damno contingente arrendatori facto Regiæ Curiæ, agitur ad interesse.*

98 *Damnum si contingat facto locatoris etiam iusto, illud restitui debet.*

99 *Factum Principis ex causa publica vtilitatis tertio præiudicare non debet quominus damnum ei restituatur.*

100 *Pedagia & gabellas ciuitatis si propter guerram exigere non potuit arrendatarius, illa à ciuitate remittenda sunt.*

101 *Obligatio contracta cum fisco, æquitate superuenientis casus remittitur.*

102 *Damnum ob guerram præter spem superueniens inducit remissionem pretij mercedis.*

103 *Pensio remittenda est ob damnum sequutum propter aduentum inimici cum validissimo exercitu.*

104 *Doctores plures referuntur de materia agentes.*

105 *Exactio gabellarum si impedita fuerit non solum ab ipsismet locatoribus, sed etiam in odium eorum, aut à suis inimicis, remissio mercedis facienda est.*

106 *Renunciatio casuum fortuitorum non comprehendit extraordinarios, & nimis insolitos.*

107 *Renunciatio casuum fortuitorum non comprehendit substantiam rei conductæ.*

108 *De renunciationibus, quæ fiunt à Regalium gabellarum, & redditum conductoribus.*

109 *Exceptiones remissionis ob fructus non collectos veniunt ex natura contractus, & ideo faciunt cessare omnem virtutem obligationis Cameralis.*

FRANCISCVS ad fauorem Antonij donauit omnia sua bona præsentia, retento tantum sibi illorum vsufructu, plurisve quod sibi videbitur. Prætendebatur ex multis talem donationem fuisse nullam, Primò, quia erat omnium bonorum. Secundò, quòd fuerit simulata. Tertiò ex capite læsionis. Quartò ex defectu insinuationis. Quintò ex existentia alterius donationis. Visis scripturis fui consultus pro veritate, & duxi respondendum per dubia sequentia.

Barbosa Vota decisiua.

DVBIVM I.

An donatio omnium bonorum præsentium sit nulla, si fiat retento illorum vsufructu, plurisve, quod sibi placuerit, & libuerit.

DOnatio omnium bonorum præsentium, & futurorum, omni iure prohibita est, iuxta text. *in l. stipulatio hoc modo concepta, ff. de verb. oblig. leg. pactum quod dotali, C. de pactis*, cum similibus, ex ea ratione, quia liberam testandi potestatem tollit, vnde quia hoc cessabat in donatione bonorum præsentium tantùm, communis obtinuit talem donationem valere, iuxta text. *in l omnes, §. Lucius, ff. quæ in fraudem creditor leg. si quis argentum, §. sed & si quis, Codic. de donat.* vbi adnotarunt communiter Scribentes, & resoluunt Annæ Robert. *lib. 4. rerum iudic. capit. 2.* Peguera *decis. 142.* Molin *de primogen. lib. 2. cap. 10. num. 10.* Surd. *consil. 73. num. 67. & 68. lib. 1. & consil. 450. numer 9 cum seqq. lib. 3.* Molin. *Theolog. de Iustit. & iure tom. 2 disput. 280.* Anton. Faber *de erroribus pragmaticor. decad. 48 errore 6.* Valasc. *de partit. cap. 20. num. 40.* Fachin. *controuers. Iuris lib. 6. cap. 8.* Reinoso *obseruat. iuris obseruat. 41. à n. 1.* Cardin. Mantic. *de tacit. & ambig. conuent lib. 13. tit. 25. & seq.* Stephan. Gratian. *discept. forens. tom. 1. cap. 120.* Fontanel. *de pactis nupt. claus. 4. gloss. 21. cum seqq.* Cald. Pereira *de empt. c. 32 n. 32.*

Verum hoc non procedit de iure Regni, *l. 69. Tauri*, quæ est *lex 8. tit. 10. lib. 5. nouæ Re. op.* quo attento prohibetur donatio omnium bonorum præsentium, in tantum quod facta donatione omnium bonorum præsentium, non sustinetur in parte talis donatio, quamuis à principio pro parte fieri posset, vt probat text. *in l. si libertus minorem, §. si quis plures, ff. de iure p.* & ibi communiter Doctores Bald. *in l. fin C. de pactis, n. 19.* Anton. Gom. *d. l. 69 Tauri, n. 2.*

Et quamuis regulariter donatio omnium bonorum, reseruato vsufructu valeat, iuxta tradita per Paol. de Castro *in d. l stipulatio hoc modo concepta, n. 3. ff. de verbor. oblig.* vbi I. Cn. 10. Alex. *num* 18. Aretin. *consil. 54. n. 3.* Bart *consil. 76 num. 1.* Aym. Cranet. *consil. 222. num. 1.* Iul. Clar. *lib 4 sentent. §. donatio quæst 19. ad fin.* Natt *consil. 146. n. 11. & 12.* Hippol. Riminald. *consil. 214. ex num. 89 vol. 3.* Laurent. Kirchon. *communa opinionent. 1. concl. 90* Viuian *tom. 2. commun. opin. lib. 8. tit. 32. num. 57. vers. 3. limitatur*, & cesset in hoc casu prohibitio *d. leg. 69. Tauri.* Nihilóminus tamen hoc locum habet quando vsusfructus reseruatus sufficiens est ad alimenta & congruam sustentationem donantis, iuxta eius qualitatem, vt adnotarunt Purpur. Hieron. Gabr. & Syluest. Aldobrandin. quos & alios refert Card. Mantic. *de tacitis & ambig. conuent. lib 13. tit. 31. num. 2. & tit. 32. num. 16* Cephal *consil. 485. numer 129. lib. 4* Menoch. *consil. 184. lib. 2.* Fachinæ. *consil. 7. num. 6 & 7. lib. 2.* Fachin. *contr. lib. 6. cap. 90. vers. ego puto*, Funtanel. *de pactis nupt. claus. 4. gloss. 22. num. 10. & 11.* Reinoso *d. obserua. 41. num. 4.* & remanent bona in sufficienti quantitate ad testandum. Bartol. *in d. leg. stipulatio hoc modo concepta, num. 6* Dec. *in l. fin. n. 32 C. de pact.* Roman. *consil. 26. num. 1.* Gozadin. *consil. 87. num. 10.* Boër. *decision. 204. numer. 85.* Et oportet vt non reseruetur quid minimum, cùm pro modico non sit præsumendum hæredem reperiri qui oneribus hæreditariis se subiiciat. Soc. iun. *in ead. leg. stipulatio hoc modo concepta, num. 91.* Cephal. *consil. 485. num. 129. volum. 4.* Menoch. *consil. 184. num. 9.* & in terminis *d. l. 69. Tauri*, resoluit Couar *var. lib. 3. cap. 52.* vbi *num. 1.* disputans vtrum donatio omnium bonorum quæ fit reseruato vsufructu, valida sit? & affirmatiuam sequens

opinionem contra Paul.de Castro *in leg. vltim. n.10. Codic. de pactis*, existimantem donationem istam minimè validam esse, eo quòd per eam tollatur libera testandi facultas, & fraus fiat legi prohibenti omnium bonorum donationem: tandem *num.3. in versic.tertià*, hoc limitat si ipse vsusfructus ita modicus sit, vt nec alimenta congrua donatori sufficiant, vel testamentaria eiusdem rei dispositio elusoria, vana, & ferè inutilis remaneret. Idem resoluit Molin.*de primog.lib.2.c.10.n.15.* ibi. *Similiter etiam limitanda erit, nisi vsusfructus reseruatio adeo modica sit, vt verisimiliter non sufficiat ad alimenta donantis, & ad hoc vt etiam sibi possit ex eis aliquid vltra alimẽta superesse, ex quibus testari valeat, æstimando vsumfructum prout communiter æstimari solet. Re-*
5 *seruatio namque alicuius quantitatis, de qua donans testari possit, non sufficit ad hoc vt donatio omnium bonorum valeat, si ea quantitas modica sit*, &c. Et hoc idem tenet Anton. Gom. *d.l.69.Tauri, num.3.* & alios referens Gutier.*de iuram.confirmat parte 1. cap.11. n.15. vers.& hoc intelligit*, Mariens.*l.8.gl.1.n.5.tit.10.lib.5.*
6 *Recop.* Molin. *de Iustit. tom.2. disput.280.* In nostro autem casu constat donationem esse immensam, & omnium bonorum, quæ donans habebat, & vsumfructum esse modicum, nec sufficere ad alimenta donantis: & donatario asserenti alia bona superesse, incumbit onus probandi, vt post Bartol. *in l. si constante, in princip. ff. solut. matrim.* notat Roman. *consil.276.* per gloss. *in l. cùm lege, ff. de probation.* & in terminis probat Alexand. *consil.55.n.6. lib.1.* ibi: *Et satis erit quod volens reuocare dicat, quod dicta domina B. quæ donauit, non habebat alia in bonis, & volens dicere contrarium, habebit necesse probare contrarium, per* gloss. *in d.l. cùm lege*, &c. vbi additio lit.C. alios concordantes adducit.

7 Non obstant verba illa, *plurisue quod sibi placuerit, & libuerit*, quæ donationi apposita videntur liberam & absolutam dispositionem significare ad reuocandam illam donationem in parte, quæ sit sufficiens ad suam congruam sustentationem, & ad testandum, ex pluribus, quæ latè recenset Hieron. Gabr. *consil.168. q.3. n.21. cum seqq. lib.1.* Quia verba illa solùm ad modicam quantitatem se extendunt, nec apta sunt comprehendere considerabilem summam, vt optimè probat *l.192.ff.de verbor.signif* cuius verba sunt. *Hæc adiectio, plurisue, non infinitam pecuniam continet, sed modicam, vt taxatio hæc solidos decem, plurisue, ad minutulam summam referatur.* Et ideo dictionem illam *modicam* summam comprehendit, quæ regulariter qualis debeat esse, arbitrio iudicis relinquitur, vt ibi sentit *gloss.* & resoluit Menoch.
8 *de arbitr. casu 145. num.4.* Quando enim dispositio non incipit à corpore, sed à numero, vt in nostro casu, tunc dictio *plus*, & reliquæ similes semper referuntur ad modicam quantitatem, gloss. Bart. Alber. & Cuman. *in l.cùm filius, §. pater, ff. de legat.2.* Alciat.*cons.147.n.3.lib.5.* Strach.*in tract. de adiecto, parte vlt.n.34.& 35.* Alban.*in addit. ad Bart. in l. si quis cùm aliter, n.2 ff. de verb. oblig.* vbi subdit hoc ipsum generaliter procedere, siue huiusmodi verbum à sciente, siue ab ignorante proferatur, Bursat. *consil.347.n.10. volum.4.* Mandel. Alb. *consil.266.*
9 *num.24. volum.2.* Boër.*decis.142.n 7.* Pinell. *in l.2. C. de rescind vendit.part.3. & 4.n.9.* Couar. *lib.2. var. cap.3. num 3.* Quæ modicitas ad quartam eius, de quo agitur, referri solet, *gloss.verbo modica, vers alij vsque ad quartam partem, in d.l.hac adiectio, & verbo plurisue, in d.l.etsi post tres*, Paul.de Castro *in d. leg. si quis filium, C.de inoffic.testam.* & aliquando ad tertiam, vt per *l.nominatianum, Cod. de decurion. lib.10.* tradit Alber. *in d.l. hac adiectio, num.5.in fine*, & vtplurimùm ius dicentis arbitrio relinqui tenet Hieron. Gabr.*cons 168.n.87.lib.1.*

Tum quia dictio *pluris*, seu *plus*, est aduerbium 10
comparatiuum, & accessorium illi, de quo antea loquebatur, & significat augmentum proportionabile & limitatum, comparatiuum enim supponit suum positiuum, & ipsum congruenter includit in
se, & in alio ad quod refertur, superlatiuum au- 11
tem vni soli conuenit, & plenissimum excessum designat, vnde inter superlatiuum, & positiuum est dare medium quod appellatur comparatiuum, id est, quid modicum, & non inæquale, neque omnino plenum, & absolutum, positiuo adiiciens, *l.vbi autem, ff.de verb.oblig.l.si lancem, ff.de auro & arg. legato.* Euerard. *in topicis legal.in loco aut comparatiui, n.1.fol.612.* Simon Schard. *in Lexic. Iuris, fol.127.*
col.1. vbi animaduertit, quod regulariter compara- 12
tiuum nomen naturam suam seruat, & positiuo confertur, & de eadem specie intelligitur Ias. *in l. stipulationum quadam, num.2.ff. de verb. oblig.* subiiciens quod comparatiuum participat de positiuo, & retinet eius significatum, quia non confundit formam positiui, sed eam relinquit in suo naturali extremo, secundùm Bart. *in l. illud, §.1. ff. de tribut.*
actione. Et quod comparatiuum propriè debeat re- 13
linquere positiuum extremo, Rebuf. *in l.vni, n.367.C. de sent.quæ pro eo quod interest*, Sund *dec.65.num.12. & 13.* Et notanter Bald. *in l. etsi post tres, n.22. ff. si quis caut.* vbi super *gloss.* quæ docuit hoc verbum, *plures dies*, ad paucos referri, subiungit. *Et ratio est, quia ista dictio ponitur comparatiuè, vnde comparatio illa non comprehendit longum tempus, quia tunc non poneretur comparatiuè, sed superlatiuè, idque apparet per simile, quando apponitur super quantitate, tunc enim refertur ad paruum excessum. vt in l.cùm filius, §. pater, ff.de legat.1.* ac deinde *num.24.circa fin.concludit quod comparatio debet esse de eodem genere, vnde adiectio pluris post aliquam summam prænominatam intelligitur de modico pluri in quantitate, quia comparatiuum sic debet interpretari, vt includat positiuum, non autem vt ipsum excludat, & inducat aliud penitus diuersum* idem Bald. *in l.2.n.9.C.de probat*, Iason *in d. l. etsi post tres, n.5* Euerard. *in dict. loca aut comparatiui n.5.& 6. Ex quo colligitur istud pluris, cum sit comparatiuum respectu fructuum reseruatorum, quibus apponitur, & sic de modico pluri in quantitate debet intelligi, cum autem fructus sunt reseruati, sunt adeò tenues, vt etiã licet dimidia pars adiiciatur, non sufficeret ad congruã sustentationẽ donantis, ergo multa minus si modicus fuerit excessus, quod importat in his terminis dicta dict. Pluris*

Imitat quod verba illa non continent nouam ali- 14
quam dispositionem contrariam præcedenti, sed reseruationem præcedentis dispositionis, quæ non est extendenda ad casum, quo possit annihilare pacta & clausulas in contractu principali appositas: aliud est enim corrigere, aliud limitare antecedentem actum: nam corrigere est in totum auferre, *leg. nihil prohibet, leg. translatio, ff. de adimend. leg.* limitare autem est restringere tantum, & aliquid detrahere generali dispositioni, *leg. qui hominem, ff. eod. titul.* ibi, *qui hominem legat, & Stichum adimit, non perimit legatum, sed extenuat, l.in actionibus, ff. de in litem iuranda, l. ius autem, §. ius Prætorium, ff de iustit. & iure*, pulchrè Tiber. Decian. *consil.78. num 33. & 34. volum.1.* Et sic reseruatio, quia propriè non habet naturam reuocandi, sed limitandi, nonquam specialiter dispositis derogare potest, Bald. *in auth. interdicimus, num.4.C.de Episcop.& Cleric.* vbi ex eo deducit quod contra naturam pœnæ declaratæ in sententia non potest fieri reseruatio, quia esset implicatio contrariorum, iuxta notata *in l. per fundum, ff. de*

ff.de vsu & habit.idem Bald.consil.tuo.num.1. vol.1.
Naita consil.403.num.7.volum.2. Grammat. decis.66.
15 num.4.& 5. Coroaz.decis.106.num.16.& 17.Omnes
enim reseruationes intelligi debent secundùm na-
turam actus, cui adiiciuntur, l.si stipulatus,§. verum,
ff.de vsur. Rimtnald. sen. consil.772. num.61. & 62.
volum.4. concludens, quod generalia reseruationis
verba restringuntur ad ea, quæ sunt de natura con-
tractus, etiam impropriando naturalem verborum
significationem, Caualcan. decis.32. num.53. vol.1.
Sed contra naturam donationis perfectæ,& irreuo-
cabilis omnium bonorum est,quod possit ad libitum
reuocari, vel in minimam quantitatem resolui: ergo
verba illa, plurisve, quod sibi videbitur, intelligenda
sunt de modico pluri vltra illum vsumfructum, non
autem de omnibus bonis, vt conueniant materiæ
subiectæ, & pactis præcedentibus, quæ facultatem
16 reuocationis videntur exclusisse: nam sicut prote-
statio contraria facto, vincitur ex qualitate, & po-
tentia ipsius facti, idem quoque ius ad reseruatio-
nem porrigitur, Grammat. consil.37. num.35. lib.1.
Franc. Bec. consil.34. num.23.& 25.ib. Non obstat
quod verba reseruationis sint generalia,& quod ideo in-
telligi debent tam de bonis donatis,quam de aliis, nam
considerandum est quod donatio facta est ipsi Antonio
de bonis existentibus in patria Pedemontium,& re-
nuntiatum omni iuri in eis competenti,& competituro,
ideo reseruatio debet intelligi de aliis bonis quam do-
natis, alioquin sequeretur contrarietas,nempe quod vo-
luerit renuntiare omni iuri competenti, & competituro
in bonis donatis,& illud idem ius reseruare. Et deinde:
Et cum dicta reseruatio, seu protestatio conseruatoria
sit contraria facto, nempe renunciationi iurium, inuti-
lis est, & non vitiat, vt in l.cùm in plures,§. locator
horrei,ff.locati,nouissimè Honded.cons.89.ex num.25.
vsque ad n.37 vol.1.
17 Nec alia verba sequentia, quod sibi placuerit, li-
beram voluntatem inducere videntur; conuertun-
tur enim in sensum applicabilem, & coolentaneum
anterioribus, & vlterioribus capitulis, nam rigor
verborum ex adiunctis temperatur, & qualitatem
eis compatibilem assumit, l.si habitatio,§.2.ff. de vsu
& habit.l.denique.§.interdum ff de pecul.legato,l.Pro-
culus,ff.de vsufructu, Socin. in l.in conditionibus pri-
mum,§.si patronus,num.4.ff.de condit.& demonst.Bart.
in l.si mater,§.eandem,quæst.3.ff.de except. rei iudicat.
18 Socin.iun.consil.167. num.26. volum.2. Crauet. con-
sil.910.num.5. & 6. volum.5. tum etiam, quia non
sunt intelligenda de absoluta voluntate, sed de re-
gulato arbitrio secundùm quod ratio & æquitas di-
ctauerit, quia cum contractus sit vtrique parti com-
munis, non videtur congruum & honestum, vt in
alterius potestate sit illum in totum destruere, & re-
uocare, vel alteri summo vtendo rigore præiudi-
care, Innoc. in cap. venient, num.1. de renunt. Ias. in
l.si sic legatum 87.num.30.ff.de legat.1.gloss.& Bart.
in l.penult.ff. de arbitr. Honded. consil. 95. num.50.
volum.1.cuius verba quæstionis nostræ decisiua sunt
huiusmodi. Præterea dicitur verbum vulo, non impor-
tare liberum arbitrium, quando quid remittitur vo-
luntati alterius ex contrahentibus,quia tunc arbitrium
19 iure & ratione regulatum esse debet, Guillelm.Bened.
in cap. Raynutius,verbo condidit,num.21. & 22. de
testam. subiiciens quod quamcumque aliquid com-
mittatur voluntati aduersarii,non intelligatur commis-
sum voluntati liberæ, sed boni viri arbitrio: nam co-
gnitio etiam conditionalis in beneplacitu partis aduer-
sa posita arbitrio boni viri venit regulanda, vt in l.
Thais,§ forori,ff.de fideicommiss.libert. ac demùm post
Bald. & alios in hac materia concludit,quod infinita
potestas limitari debet ad bonum & æquum, vnde ha-
bens potestatem procedendi pro sui voluntate, aut pro
libito voluntatis,non potest grauare nisi in minimo,&
si non in magno & minus in maximo, secundum An-
char. consil.167. n.1.Menoch. de arbitr. lib.1 q.7.n.9. 20
Odd.Sfortia consil.11.n.55.& 56 Tum etiam quia fa-
cultas arbitrandi ex bono & æquo regulatur secundum
iuris dispositionem, l.si societatem,§.arbitrorum, ff. pro
socio,l.continuus,§ cum ita,ff.de verbor.oblig. Crauet.
consil.612.num.11.volum.4. Beto.consil.61.num.18.
vol.2. Cœpola in l.si fugitiui,num.33.C.de seruis fu-
git.tradit in terminis Gam.decis.185.n.1.& 2.vbi præ- 21
supponens verba reseruationis inducere facultatem le-
gitimè regulatam,concludit legalem intelligentiam do-
nationum, in quibus incerta quantitas ad effectum de
illa disponendi reseruatur,esse vt illa moderata existat
inspecta qualitate patrimonii, ac demùm subscribit ita
fuisse iudicatũ. Tum denique,quia posito quod verba re-
lata liberam voluntatem includerent,modificantur vti-
que ex verbis sequentibus, vt intelligamus eam reser-
uationem factam fuisse non ad temerariam mutationem
superioris contractus,nec ad præcipitandum animum,&
consilium,sed ad disponendum,id est omnia in debitum
ordinem sub rationis temperamento, & mensura collo-
cadum.Vbicumque enim verba illa liberi arbitrii signi- 22
ficatiua coniungantur aliis,quæ denotant legitimum &
ordinatum procedendi modum, præualet consideratio
æquitatis,& totus actus in boni viri arbitrio resoluitur
Abb.in c.Quintauallis, n.32. de iureiur. Socin. in l.
verùm,§. cum quidam,n.13 ff. de rebus dub. Bertrand.
consil.158.n.11.vol.3.Andr.ab Exea in cap.1.n.437.de
constit. Alexand consil.58. n.11. & 12. lib.3. & hanc
esse veriorem opinionem testatur Menoch. de arbit.
lib.1.q.7.ex n.14. Rota decis.640 n.21.& 22. part.2.
diuers.
Diu, multumque in his doctrinis insudaui, & 23
videbatur mihi illa verba, plurisve, quod sibi placue-
rit, & libuerit, modicam denotare quantitatem, ac
proinde cum reseruatio vsusfructus in donatione
facta quid minimum sit, insufficiens ad sustenta-
tionem congruam, & ad testandum, putabam ex
hoc fundamento donationem fuisse nullam; sed re
melius perpensa, videtur mihi sub illis verbis reser-
uati liberam voluntatem disponendi de bonis do-
natis, quia aduerbium, seu dictio, plus,seu pluris,
suapte natura non solùm modicæ, verùm etiam ma-
ximæ quantitatis, immò & vniuersæ summæ capax
est, vt notabiliter docet Paul. de Castro consil 388.
n.1.vers.primò quia circa, vol.1.in hæc verba. Primò
quia Guillelmus semel consensit, quod si plus offe-
ratur, recedetur ab emptione, nisi tantumdem daret.
Quod verbum plus,est indefinitum, & potest ad omne
plus referri, siue paruum, siue magnum: argum.ff. de
legat.2.l. si pluribus, de leg.3.l. Iulianus Nec obstat
quod notatur,ff. ex quib. caus.l. etsi post tres, quibus ex
causis maior.l.ab hostibus,§ sed quod simpliciter Quia
ibi profertur à lege, vel in materia necessaria, quo casu
solet limitari hic in materia voluntaria,& sic tantum
potest extendi, quantum voluntas extenditur, & hoc
euenire posse prospicere debuit,ff locati,l.si quis domum
§.hic subiungi potest: non ergo fit sibi iniuria cum se-
mel consenserit,ff.de aqua pluu.arc.l.in diem,ff.de in
iur.l.1.§ non vsqueadeo, &c. Subscribunt Socin. iun.
consil.35 n.10.volum 1.Franc.Marc.dec.77.n.3 p.2.Hie-
ron.Gabr.d.consil.168.n.23. cum seqq.Bart. in l.2. C.
de rescind vendit.n.3. vbi circa significationem præ-
fatæ dict.plus, in materia venditionis, & læsionis in-
de prouenientis, distinguit inter venditorem, qui
obiter,& perfunctoriè,ignoransque rei valorem, do-
nat quod plus pretio oblato res vendita valet, & in-
ter eum qui sciens, & cordatè illam clausulam addi-
dit: vt in primo casu dictio plus ad modicum refera-

Aa 4 tur,

tur, non excludat remedium *d. l. 2.* in secundo autem omnem excessum quantumuis maximum comprehendat, & idem cum Bart. sentiunt Cagnol. *ibidem, num.* 124. Tiraq. *de retractu lig.* §. 1. *gloss.* 14. *n.* 14. Menoch. *communem cum pluribus clamans cons.* 562. *n.* 11. *vol.* 6. Hier. Gabr. *d. cons.* 168. *à n.* 24. & eò tendunt Rebuff. *in d. l. hac adiectio, vers. sexto,* Alberic. *de statutis, quæst.* 172. *num.* 2.

24 Quæ resolutio tanto facilius procedit, quia dicto verbo, *pluris*, adiecta sunt alia, *quod sibi placuerit & libuerit*, quæ omnia iuncta & vnita ad maximam & ad omnem quantitatem referuntur, Bart. *in l. cum filius, §. pater, num.* 2 *ff. de legat.* 2. in illis verbis. *Secundò nota, quod si testator dicat alicui plus dandum, nec ponit verba quæ sapiunt liberam voluntatem, vel arbitrium boni viri, vt in hoc textu, dixit enim hic, plus tribuas, nec dixit quantum volueris, quantum putaueris, vel quantum arbitratus fueris, vel aliquid simile, & tamen refertur ad arbitrium boni viri, vt patet in textu, qui dicit arbitrium filij datur, quod est notandum,* &c. sentiunt ergo plusquam aperte Bart. & Paul. eodem loci, *num.* 2. & Anton. Galeat. Maluas. *consil.* 81. *num.* 46. *lib.* 1. quod commissio præfatorum verborum præstat dictioni *plus* infinitam extensionem, etiam in fauorem tertij, de quo in eo textu quæstio vertebatur: ergo in nostra specie idem à fortiori dicendum erit respectu ipsius donatricis, cui iura vndique opem ferre, vt minus donatum intelligatur, suprà probauimus.

25 Et quod verba illa, *quod sibi placuerit & libuerit*, denotent & significent voluntatem adeò liberam, vt nulli partium, aut legali arbitrio subiecta maneat, magistraliter docet Bart. *in Extrauag. ad reprimendam, verbo videbitur, num.* 6. *cum seqq.* propterea inferens verba hæc nullis limitibus contineri, sed vniuersa vndequaque comprehendere, etiam iuris regulis reluctantibus; sequunturque Ias. *in l. si sic legatum, n.* 27. *cum seqq. ff. de legat.* 1. Menoch. *de arbitr. lib* 1. *q.* 7. *à num.* 2. *& consil.* 408. *ex n.* 13. Ruin. *consil.* 27. *num.* 1 *volum.* 1. Paris. *consil.* 26. *n.* 26. *volum.* 4. Crot. *consil.* 80. *num.* 11. Bertrand. *consil.* 202. *num.* 21. *volum* 4. Natt. *consil.* 118 *num.* 5. *lib.* 1. *& consil.* 530. *num.* 8. *lib.* 5. Alexand. *cons.* 43. *num.* 14. *lib.* 1. Socin. *cons.* 113 *num.* 2. *ad fin. volum.* 3. Bart. *in l. alio, n.* 9. vbi Alexand. *in addit. magna, ff. de aliment. legat. & in l.* 1. *n.* 50. *C. de sacrosanct. Eccles.* Sarmient. *lib.* 2. *select. cap.* 6. *n.* 7. Gom. Arias *l.* 55. *Tauri, n.* 54. Molin. *de primogen. lib.* 2. *cap.* 5. *à n.* 1. qui omnes, & innumeri ab eis relati (quos consultò omittimus, quia in re adeo aperta amplioribus testibus non egemus) præfatum verissimum axioma deducunt *ex l. cùm quidam* 24. *ff. de legat.* 2. *l. fideicommissa* 11. §. *sic fideicommissum, vers. quamquam, ff. de legat.* 3. quibus iuribus, verbo *voluerit*, effrænata conceditur significandi potestas: eademque facultas verbo *libuerit*, tribuitur *in l. fideicommissaria libertas, la* 2. *ff de fideicommiss. libert.* vbi gloss. *verbo arbitrium*, mitè se gerit in huius veritatis enucleationem.

26 Mirabilius vtrumque verbum nobis opitulando complectitur ius patrium, *in l.* 29. *tit.* 9. *part.* 6. ibi. *Vsando el testador a dezir tales palabras quando se hiziesse la manda, dexo a Fulano tal cosa, se entendiere mi heredero, que es derecho que la aya: o si dixiesse dexo a aluedrio de mi heredero, que si el entendiere, que sera bien que Fulano aya tal cosa que lo mando que gela de, ca en qualquiera destas maneras valde la manda que assi fiesse dexada. Fueras ende si el heredero mostre alguna derecha razon, porque no lo quiere dar, ni otorgar. Mas si d Ziesse el testador, mande a Fulano tal cosa, si mi heredero quisiere, o tubiere por bien que la aya, entonces en voluntad es del heredero cumplir la manda que assi fuesse hecha, o de reuocarla si quisiere. Esto es porque vsando el testador de tales palabras quando fazia la manda, semejaua que en todos guisas la ponia en aluedrio del heredero.* Hactenus legislator, cuius seria grauisque decisio finem huic controuersiæ ponit, & adeo indubitatam iustitiam cœnobij repræsentat, vt non plus vltra progredi sinat, aut permittat.

Sed ex abundanti eandem consuetudinem cla- 27
riori luce donabimus sequentibus mediis. Primò, quia etsi adeo quodlibet prædictorum verborum vires suas extendat, vt nulli coarctationi aditum relinquat iuxta supra tradita simul iuncta & vnita, vt in præfata clausula reperiuntur, tanto latius protelantur, vt nil amplius in materia liberrimæ voluntatis excogitari queat: tum quia duo vin- 28
cula fortiora sunt vno, *auth. itaque, C. commun. de success. auth. de alienat. & emphyt.* § *sanctissimas, collat* 9. *gloss. fin. in cap. verum, de condit. appos.* Surd. *de alim. tit* 1. *q.* 101. *num.* 2. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. glos.* 15. *in princ. à num.* 22. *& gloss.* 36 *num.* 9. tum etiam, quia geminatio verborum magis enixam & deliberatam liberrimæ voluntatis operationem ostentat, arg. *l. Ballista, ff. ad Trebell. l.* 1 § *sic, ff. de adilit edicto,* quas latè exornant Roman. *in l. si vero, §. de viro, limit.* 31. *ff. solut. matrimon.* Dec. *cons.* 230. *num.* 3. Cephal. *cons.* 58 *num.* 8. Paneirol. *cons.* 4. *num.* 12. Pedrocha *cons.* 6. *à num.* 107. *& cons.* 35. *num.* 50. & magis ad rem hæc duplicitas, seu connexitas, & vnio verborum adeo efficax est & potens, vt etsi alterum eorum regulatum tantum arbitrium importaret, reliquum sufficiens esset ad trahendum ad se regulatum, & ad vtrumque reddendum liberrimæ voluntatis compos, & inductiuum, Bart. *in l. alio, num.* 9. *&* 10 *ff. de aliment. leg.* Paris. *in cap venerabilis, num.* 16. *de excep.* Menoch. *de arbitr. lib.* 1. *quæst.* 7. *num.* 14. Roland. in terminis *consil* 56. *num.* 32. *volum.* 1. *& consil.* 60. *num.* 24. Bec. *in schol. ad Iason. cons.* 243. *aliàs* 4. *lit.* G, *lib.* 3.

Secundò, quoniam præfata verba. *placuerit, & li-* 29
buerit, apposita sunt gratiâ donatricis, ideóque ea tantùm interpretatione gaudere debent, per quam minus donatum, aut promissum intelligatur, Dec. *cons* 313. *aliàs* 314. *num.* 4. Crauetta *cons.* 208 *num.* 3. Menoch. *cons.* 156. *num.* 20. *lib.* 2. Paris. *cons.* 32. *n.* 12. *lib.* 1. Rota Genuens. *decis.* 7. *n.* 7. Pedrocha *cons.* 16. *num.* 141. Bald. *in l.* 1 *ff. de solut.* inde inferens, verba 30
quæ alienis in rebus includunt arbitrium boni viri, inducere in propriis omnimodam & liberam facultatem, vt magis dominio faueatur: sequitur Ias. *d. cons.* 4. *alias* 243. *n.* 11. *in fine, lib.* 3. & Menoch. *consil.* 369. *num.* 22. *lib.* 4.

Quorum doctrina fortius stringit in verbis re- 31
seruatoriis, quorum latissima fit interpretatio in fauorem renuntiantis, & cedentis iuri suo, vt post plures tradit Flamin. *de resignat lib* 6. *quæst.* 1. *num.* 5. *& lib.* 14. *quæst.* 5. *à num.* 10. Beto. *consil.* 140. *num.* 42. *volum.* 2. Cels Hugo *cons.* 11. *n.* 5. ea inter alias potissima ratione, quia à potestate reseruantis ius ipsum reseruatum pendet, secundùm Dec. *cons.* 146. *n.* 8. *vers. tertiò non obstat, & cons.* 309. *num.* 2. Crauet. *cons.* 603. *num.* 6. *lib.* 4. Rota Genuens. *decis.* 14. *n.* 60. Vnde quemadmodum iure potuit nihil concedere vel donare, multò magis ius quod sibi libuerit, reseruatione complecti, & in id implendum verba in sua generalitate non strictè capienda sunt, vt notant interpretes per text. ibi *in cap. verum, de condit. appos. l. fin. C. de pactis inter empt.* & in proposito Hieron. Gabr. *cons.* 1 8 *n.* 44.

Et vt in hac re clariùs procedamus, pateátque 23
responsio ad ea quæ pro contraria parte suprà adduximus,

duximus, ad distinctionem casuum, quibus istud aduerbium apponi potest, deueniendum est, vt sequitur.

32 Primus erit quando absolutè & simpliciter appositum est sine aliquo verbo voluntarium arbitrium significante, à quo declaretur, vt in casu *d. l. hac adiectio*, & in terminis quibus loquuntur Cofset. *de minimis, p. 2. num.* 17. Aluarot. *consil.* 147. *num.* 3. *lib.* 5. & alij supra in contrarium adducti, nempe quando ducati centum relinquuntur cuilibet Fratrum, Monasterio huius Curiæ, & Conuentui S. Augustini plus, quo casu certum est huic non posse ducenta dari, sed solùm centum & quid plus, & hic non est casus noster, quia dictioni *plus, seu pluris*, adijciuntur verba, quæ ampliant dispositionem, vt dictum est, & inferiùs referetur.

33 Secundus casus est quando cum dictione *plus*, adiungitur verbum aliquod arbitrarium, nempe *placuerit, libuerit, videbitur*, de quibus apud Iurisconsult. *in l. fidei commissaria libertas* 2. §. *sic fideicommissum, ff. de legat.* 3. Menoch. *de arbitr. lib.* 1. *q.* 8. & in hoc casu sic distinguendum est: aut verba hæc referuntur ad personam donantis, & in eius fauorem inueniuntur adiecta, & tunc plenam, & liberam voluntatem importans, ex Baldo *in l.* 1. *de solut.* & Menoch. *cons.* 369. *num.* 22. *lib.* 4. & aliis supra adductis. Aut referuntur ad tertium, & iterum subdistinguendum est, vtrum semel, aut bis apponantur: si semel, in regulari arbitrij qualitate permanent: si bis, in liberrimæ voluntatis naturam transeunt ex vi geminationis, quam in id expendit Bart. *in d. l. cùm filius, §. pater, num.* 2. *ff. de legat.* 2. cum quo sentiunt auctores superius enarrati; & hic etiam non est casus noster, quia verba quibus adiungitur particula *pluris*, in hac donatione non sunt arbitraria, sed significatiua liberæ voluntatis, vt est dictum, & dicetur.

34 Tertius casus est quando particula *pluris*, annexa est alicui verbo arbitrario, & alteri liberæ voluntatis significatiuo, quia tunc cùm verbum arbitrarium amittat suam strictam naturam, eamque assumat ex verbo liberrimam voluntatem significante, cui annectitur, secundum doctrinam Bart. *in l. alio, num.* 9. & 10. *ff. de aliment. leg.* quem pluribus amplectitur Menoch. *de arbitr. lib.* 1. *quæst.* 7. *num.* 14. ita etiam dicta particula *pluris*, quæ illis adiungitur, eorum amplissimam significationem accipit, secundùm aliam doctrinam eiusdem Bart. *in d. §. cùm pater, n.* 1. Sed nec hic est casus noster, cum sit magis priuilegiatus, & vtrumque verbum liberam significet voluntatem.

35 Quartus, & vltimus casus est noster, quando scilicet particula *pluris*, annectitur verbis liberæ voluntatis; vt in nostra claus. *quod sibi placuerit, & libuerit*, tunc enim extra concertationem est, ad vniuersum possibile extendi, nulli fræno subiacere, cuncta complecti, infinitatemque attingere, vt ex superioribus satis euincitur; quibus addere non verebimur ipsum Baldum *in d. l. etsi post tres, num.* 9. *post med.* licet aduersarij eum in suas partes adsciscant; resoluit enim quod si aduerbio *plus*, adiungatur verbum liberi arbitrij, relatum ad iudicem, in sua latitudine non stabit, sed modicitate contentum erit: si verò ad partem referatur, nullis limitibus coërcebitur, vt indicant illa verba. *Tu dic quod ista sunt vera quando istud liberum arbitrium refertur ad priuatum, secus si ad ministrum legis, quia tunc subiacet æquitati, & debet ad bonum, & æquum redigi.* Ecce ergo sentit apertè Baldus dictionem *plus*, vnitam verbo liberi arbitrij, & relatam ad personam omnimo-

36 dam voluntatem importare. Pro quo facit, quia vulgare est, significationem vocabuli mutari ex adiunctis, & efficere adiuncta, vt vel plura, vel pauciora comprehendat, *l. si seruus* 111. § *quinque, ff. de legat.* 2. *l.* 1. §. *adeò, vers. centum, ff. de dote praleg.* Bart. *in l. Lucius, § quæsitū, ff. de legat.* 3. & *ibi additio* Alex. *lit. A.* Camil. Gallin *de verb. signif. lib.* 2. *c.* 25. *à n.* 4. Rebuff. *in praxi benefic. tit. de non promotis intra annum, n.* 17. Perez de Lara *de anniuers. & capellan. lib.* 2. *c.* 5. *n.* 14.

Non obstat, quod in contractibus verba quantumcunque sint absolutæ potestatis, importent boni 37
viri moderamen, iuxta doctrinam Innocent. *in cap. veniens, num.* 1. *circa fin. de renunciat.* Menoch. *de arbitr. lib.* 1. *q.* 7. *num.* 9. *cum seqq.* quia respondetur hoc procedere quando in aduersarij voluntate posita est summa, quam obligatus soluere debet; tunc enim ne sibi infinitam potestatem assumat, verba liberæ voluntatis redigumtur ad arbitrium boni viri, & ita procedit text. *in l. si libertus ita iurauerit, ff. de oper. libert.* cum aliis latè congestis per Guillel. Benedict. *in c. Raynutius, verbo condidit, el* 1. *num* 21. & 22. *de testam.* At secus est quando ille, qui obligari vult, reliquit in mera sua voluntate summam, ad quam eius obligatio se extendere debeat; tunc enim nullum inconueniens est, vt in contractibus voluntariis, inter quos donatio connumeratur, donans remaneat obligatus pro quantitate quam voluerit, vt est casus ad litteram *in l. centesimis, §. si ita stipulatus, ff. de verborum oblig.* vbi verba, *si voluero*, vel *cùm voluero*, in contractibus, in quibus vnus tantum obligatus remanet, non mutant naturam, sed remanent in terminis meræ & liberæ voluntatis, vt ibi notat Ias. *num.* 1. *vers. amplia istum textum*, in illis verbis: *Limita istum textum procedere in contractu obligatorio ex vna parte tantum, vt est in stipulatione, secus in contractibus vltrò citroque obligatoriis, quia non potest conferri in voluntatem alterius contrahentis.*

Ex quibus concludo, quod licèt donatio omnium bonorum præsentium de iure huius Regni sit nulla, etiam retento illorum vsufructu, cum modicus fuerit, ita vt nec ad alimenta congrua donatoris sufficiat, nec ei remaneant bona in sufficienti quantitate ad testandum; nihilominus tamen ex verbis donationis, *pluris'ue quod sibi placuerit, & libuerit*, reseruata fuit donanti libera facultas disponendi de bonis donatis, & sic ex hoc capite, nisi aliud obstet, donatio non fuit nulla.

DVBIVM II.

An donatio, de qua agitur, fuerit simulata.

INter nonnullas simulationis species, quæ in iure nostro reperiuntur, vt patet in toto tit. *C. plus* 38
valere quod agitur, quàm quod simulatè concipitur illa principalis est quando fit aliquis contractus apparenter ob aliquam causam particularem, sed de mente contrahentium, vt nihil agatur. de qua loquitur text. *in l. nulla, ff. de contr. empt. l. simulatè, ff. de ritu nupt. l. empt. ff. de aqua pluuia arc. l. imaginaria, ff. de regul. iuris*, & notat Salicet. *in l.* 1. *C. plus valere quod agitur, num.* 1. & *in l. cùm precibus, C. de probat. num.* 1. vbi Bald. *num.* 1. & 2. & *in consil.* 70. *num.* 5. quæ quidem simulationis species contractum reddit omninò nullum, ita vt ex eo nulla oriatur actio, *l. emptor, ff. de aqua pluuia arcend. l. qui sub imagine, ff. de distr. pign.* & vtrobique gloss. & Bart. quod pluribus comprobat Alex. *in consil.* 542. *n.* 9. *lib.* 5. Socin. *in cons.* 264. *n.* 4. *lib.* 2. Anton. Fab. *in suo C. d. tit. plus valere quod agitur, definit.* 1. & antea dixerat Ias. *in l. cum ea, n.* 8. *C. de transact.* Ratio est, quia vt ait Bald. *in l.* 1. & 2. *C. plus valere quod agitur*, in contractibus

simulatis

simulatis deest contrahentium consensus, in quo
substantia illorum consistit. Vnde Philip. Dec. *con-
sil.* 587. *num* 2. Boër. *quaest.* 1. *num.* 11. Anton. Fab. *d.*
39 *definit.* 1. dicunt contractum simulatum esse corpus
sine anima. Et idem Bald. *in l. ab Anastasio, C. man-
dati*, *n.* 3. appellat contractum simulatum rem depi-
ctam extrinsecus apparentem, intus verò substantiam
non habentem, quæ omnia cum pluribus comprobat
Franc. Becc. *cons.* 52. *num.* 35. *cum seqq.* Vincent. de
Honded. *cons.* 46. *num.* 10. *cum seqq.* Vnde stante
quod mens contrahentium, hoc est donantis, & do-
natoria fuerit, vt nihil ageretur, & ita inter eos con-
stitutum fuisse dicitur, benè sequitur, donationem si-
mulatam esse; & licet donatarius hoc neget, nihilo-
minus de simulatione constat, vt infrà videbitur.
40 Sed præmittendum est, quod cùm simulatio sit
difficilis probationis, ad eam comprobandam indi-
cia & coniecturæ sufficiunt, vt notant Bald. *in con-
sil.* 70. *lib.* 1. *& in consil.* 311. *lib.* 5. Paul. de Castro *in
cons.* 82. *lib.* 1. *& in cons.* 58 *num.* 5. *lib.* 2. *& in cons.* 74.
eod. lib. 2. & pluribus comprobat Franc. Becc. *con-
sil.* 52. *à n.* 44 *cum seqq.* Honded. *d. consil.* 46. *à num.* 1.
Menoch. *de præsumpt. lib* 3. *præs.* 122. *num* 5. *vers ita
pariter, & præs.* 124. *n.* 3. Mascard. *de prob. concl.* 438.
num. 7. *& seq.* Stephan. Gratian *discept. forens. tom.* 3.
c. 479. *à num.* 59. vbi dicit, quod probatio per conie-
cturas in materia simulationis dicitur euidentissi-
41 ma; immò ad sufficientem probationem constituen-
dam duas etiam leues sufficere resoluunt Becc. *d.
cons.* 52. *n.* 47. Stephan. Gratian. *d. c.* 479. *n.* 71. Card.
Mantic. *de tacitis, & ambig. conuent lib.* 13. *tit.* 35. *n.* 11.
42 Quamuis contrarium, quod immò simulatio non
coniecturis, sed bene, & concludenter probanda sit,
tenuerint Bald. *cons.* 21. *num.* 2. *lib.* 4. Paul. de Castro
cons. 261. *num.* 1. *lib.* 2. Aym. Crauet. *consil.* 145. *n.* 2.
Grammat. *decis.* 76. *num.* 14. & plures, quos refert
Farin. *in praxi crimin. q.* 162. *n.* 98. qui tamen *n.* 99.
distinguit inter simulationem allegatam per tertium,
& inter allegatam per contrahentem, vt primo casu
probetur coniecturis, secundo autem casu non. Ean-
dem distinctionem faciunt. Bald. *in l. emptione, num.* 3.
C. plus valere quod agitur, vbi Salicet *n.* 2. Ioan. de
Imola *in c. illo vos, num.* 19. *de pignorib.* Menoch. *de
arbitr. lib.* 2. *casu* 49. *n.* 26. Mascard. *de probat. con-
clus.* 439. *num.* 32. quos refert Farin. *de q.* 162. *n.* 149.
Hîc autem simulatio allegatur per tertium peten-
tem donationem à patre factam annullari, & ideo
coniecturis probari potest, quæ quidem in præsenti
casu plures vrgentissimæ adsunt, quæ euidentem in
hac materia constituunt probationem.
43 Prima igitur coniectura simulationis inducitur
ex eo, quod contractus iste donationis est, qui fa-
cilius præsumitur simulatus, quàm alius quilibet,
in tantum quod quæcunque alia interpretatio po-
tius capienda est, quàm donationis, vt per text. *in l.
cum de indebito, ff de probat.* Dec. *cons.* 177. *num.* 1.
44 Et potius præsumetur error in facto proprio, quàm
donatio, vt notat Crauetta *cons.* 77. *num.* 14. *& in
cons.* 142. *num.* 16. dicit quod potius præsumitur fa-
tuitas intellectus quàm donatio. & Marc. Anton.
Natta *cons.* 73. *n.* 9. refert quod ad euitandam dona-
tionem sufficit quæuis leuis occasio, & quamuis
hoc regulariter in quacumque donatione procedat,
maiori tamen cum ratione, & absque dubio locum
habet quando donatio fuerit excessiuæ quantita-
tis, in quibus terminis Cephal. *cons.* 137. *n.* 78. *lib.* 1.
& cons. 142. *num.* 52. *eod. lib.* 1. *& cons.* 208. *num.* 14, *&
cons* 210. *n.* 88. *lib.* 2. ait ex solo excessu in quantita-
te donata præsumi in ea simulationem, & fraudem:
maximè cum sit mera donatio sine meritis, aut ali-
qua consanguinitatis correspondentia facta, vt
multa comprobant Honded. *d. cons.* 46. *num.* 17. *cum
seqq.* Catellian. Cotta *in memorabil. verbo fraus.*
Secunda oritur ex qualitate, tam donantis, quàm 45
donatarij, quæ qualitas ad probationem simulatio-
nis multùm operatur, Bald. *cons.* 298. *num* 8. *lib.* 1. *&
consil.* 311. *num.* 12. *lib.* 5. Aym. Crauetta *consil.* 142.
n. 18. Constat autem donantem ætatis esse septua- 46
ginta annorum, ac proinde præsumi in eo auaritiam,
quæ solet iuuenescere in sene, licet cætera senescant,
vt dicit Card. Zabarell. *in Clem. in plerisque de elect.
q.* 6. *num.* 8. *& in Clem.* 1. *num.* 2. *de Regularib.* & ad-
ducit Bertachin. *in suo repert. verbo auaritia*, & faciunt
quæ tradunt Castrens. *cons.* 58. *num.* 4. *vers tacuit ergo,
volum.* 2. Mascard. *de prob. concl.* 150. Et ideò ratione 47
ætatis & eius naturalis auaritiæ remanet in verosi-
mili talis donatio nam in materia simulationis su-
mitur coniectura à verosimili. Bald. *cons.* 311. *n.* 12.
lib. 5. Paul. de Castro *cons.* 58. *n.* 3. *lib.* 2. Corn. *consil.*
303. *n.* 11, *vol.* 33. Tiraquel. *in l. si vnquam, C. de reuoc.
donat. in præfat. n.* 37. & pluribus comprobat Becc. *d.
cons* 52. *n.* 37.
Tertia coniectura est simulationis, quia donans 48
remansit in possessione rei donatæ, *l. sicut*, *§. superua-
cuum, ff. quibus modis pignus, vel hypoth* notat Bart.
in l. post contractum, n. 4. *ff. de donat.* Tiber. Decian.
cons. 23. *n.* 14. *lib.* 2. Bertazol. *cons* 447. *n.* 19. vbi de eo
cui fuerunt donatæ pecuniæ, & tamen eas nunquam
petiit, Menoch. *de arbitr. lib.* 2. *casu* 36. *n.* 1. *& de præ-
sumpt. lib.* 3. *præs.* 122. *n.* 110. *cum seqq.* Vinc. Honded.
d. cons 46. *n.* 14. 24. *&* 29. Farin. *d. q* 162 *n.* 228.
Quarta coniectura simulationis oritur ex eo, quod 49
donatarius multo tempore rem donatam non petiit,
nec instrumento donationis vsus fuit, cùm non sit
verisimile quod ille tanto tempore sileret, cum esset
pauper, & donatio multùm opulenta, *l. si quis fortè,
ff. de pœnis*, Bald. *in l. fraus, ff. de legib.* Oldrad. *cons.* 183.
n. 10. Anchar. *consil.* 134. *num.* 3. Mandus. *de inhibit.
q.* 14. Aym. Crauet. *consil.* 6. *num.* 8. *& consil.* 28. *n.* 6.
Menoch. *de arbitr. casu* 194 *num.* 19. *& de præsumpt.
lib.* 3. *præsumpt.* 124. *n.* 44. & in terminis quod præ-
sumatur simulata, si donatarius rem sibi donatam
non petiit, post Specul. Castrens. & alios notat Ber-
tazol. *d. cons.* 447. *n.* 19. *lib.* 1.
Quinta coniectura simulationis procedit ex eo 50
quod donator reseruauit sibi facultatem reuocan-
di donationem ex quacumque causa probanda per
solum ipsius iuramentum, ex quo plenè elicitur
quod noluerit verè, sed fictè donare, cùm faciliter
posset talem reuocationem facere suo arbitrio, non
se astringendo dispositioni iuris communis, admit-
tentis causas legitimas reuocandi similes donatio-
nes, quas noluit donator obseruare, itavt ex hoc ma-
gis credatur fuisse confictam donationem. Ita Ste-
phan. Gratian. *discept. forens. tom.* 2. *cap.* 479. *num.* 70.
Sic etiam ex multiplicatione Instrumentorum, seu 51
plurium actum sumitur coniectura simulationis,
vt cum multis resoluit Farin. *d. quæst.* 162. *n.* 164. Præ- 52
cipuè in donationibus, quæ solent palam, & bona
fide fieri, ac vt effectum sortiantur, ab insolitis su-
mitur vrgens simulationis præsumptio, secundum gl.
l. si quis sub conditione, vbi notat Bald. *ff. de cond,
inst. tut.* & plures quos refert Farin. *d. q.* 162. *n.* 115,
cum seqq. & in simili argumentatur Dec. *consil.* 587.
num. 9. & Bald. *in consil.* 435, *n.* 1. ait quod de succes-
siuis cautelis præsumitur [illegible], & in terminis notat
Franc. Bec. *d cons.* 52. *n.* 78. *cum seqq.*
Reseruatio autem talis facultatis, siue scriptura 53
de qua constabat fuisse de mente donantis, & do-
natarij, vt nihil ageretur vigore donationis factæ,
fuit in processu præsentata, & de eo subtracta, & lo-
co ipsius alia supposita, quæ ad rem non facit, quæ
quidem

quidem scripturarum occultatio cum sit difficilis probationis, coniecturis probari potest, Cæpol. *de simulat. contractuum, num.* 81. & 85. Menoch *de præsumpt. lib.* 5 *præs.* 122. *num.* 5 & *præs.* 124. *num.* 3. Mascard. *de probat. concl* 438. *num.* 7. & *seq.* & *concl.* 815. *num.* 2. & duæ sufficere videntur, ex eod. Mascard. *d. concl.* 438. *num.* 11. licèt hoc iudici arbitrarium sit. Ioan. de Anania *consil.* 49. Ioseph. Ludou. Lucensi *decis.* 13. *n.* 23. Menoch. *de præsumpt. lib.* 3. *præs.* 122. *num.* 7. Honded. *consil.* 109. *num.* 2. *lib.* 1. Et hoc procedit maximè in ciuilibus, in quibus proculdubio verior & communior est sententia, quæ tenet coniecturis & suspicionibus etiam extrinsecis talem occultationem probari, prout etiam sufficiunt ad tollendam fidem instrumento, vt scilicet nequaquam ei in omnibus fides adhibeatur, veluti si contineret inuerosimilia, vel contrarium esset alteri scripturæ; ita Bald. *in l. scriptura, num.* 9. *C. de fide instrum.* Abb. *consil.* 99. *num.* 5. *lib* 1. Angel. Ias. Felin. vterque Curt. Suein. Crauet. quos refert & sequitur Mandel. Alb. *consil.* 99. *num.* 7. & 8. vbi testatur hanc esse communem opinionem, & eandem latè defendunt Nat. *consil.* 633. *à num.* 9. Menoch. Mascard. Rimin. iun. & Sfort. quos refert, & sequitur Farinac. *in praxi crimin. p* 5 *quæst.* 152. *num.* 16. vbi affirmant hanc sententiam in praxi seruari in Romana Curia, Baiard. ad Iul. Clar. § *falsum, num.* 268. Ozasch. *Pedem. decis.* 17. *num.* 7. *cum seqq* & *consil* 7. *num.* 23. *cum seqq.* Ioseph. Ludou. *Perus. decis.* 15. *num.* 65. *cum seqq.* Intrigl. *Siciliæ decis.* 17. *num.* 22. Ioseph. Sesse *Aragon dec.* 18. *num.* 8. nam verisimilitudo multùm in probationibus attenditur, *l. cùm de* 54 *ætate ff. de probat.* Mascard. *de probat. concl.* 740. *n.* 35. Menoch. *de præsumpt lib.* 5 *præs.* 20. *n.* 2. Steph. Gratian. *Marchiæ decis.* 28. *num.* 12. Bimius *consil.* 188. *num.* 38. *cum seqq. lib.* 2. Peregr. *consil.* 92. *n.* 22. *cum seqq. lib.* 1. Surd. *consil.* 473. *num.* 9 *cum seqq. lib.* 4. Anton. Thesaur. *lib.* 1 *quæst.* 47. *n.* 1. & ad excutionem instrumenti, & probationem falsitatis maximè attenditur inuerisimilitudo, Anton. Thesaur. *d. q.* 47. *num.* 11. dicens quod hæc est suspicio multùm efficax, Ozasch. *decis.* 177. *num.* 8. Farin. *de falsitate, quæst.* 153. 55 *num.* 176. *cum seqq.* Et quod resultet plena probatio falsitatis quando vnum verisimile additur pluribus inuerisimilibus, tenet Iacob. Nouell. *reg.* 242. quem refert & sequitur Farinac. *d. num.* 177.

56 Inuerisimilitudo autem scripturæ suppositæ, & verisimilitudo occultationis illius, quæ vera est, probatur primò, quia cum processus in foliis numeratus parti contrariæ traderetur, ex suis manibus exiit in loco vbi dicta scriptura existebat, diminutus in vno folio, secundum Menoch. *de arbitr. casu* 187. *num.* 48. Ioseph. Ludou *d. decis. Lucensi* 13. *num.* 21. *vers. quintum indicium.* Sfort. Odd. *consil.* 78. *num.* 9. 10. & 11. Vnde si quid mali fuit commissum circa hoc, dicendum est, totum processisse ab eo penes quem vltimo loco fuit processus, antequam in actis produceretur, ad tradita per Bald. *in l si vnus, num.* 6. vbi 57 etiam Alex. *C. de testam.* quæ præsumptio eo magis vigere videtur, quia suppositio, & subtractio huiusmodi ei soli prodesse potuit, & commodum afferre, Curt. sen. *cons.* 55. *in fine, vers sic etiam ex persona producentis,* Surd. *consil.* 512. *n.* 6. Hieron. Grat. *consil.* 59. *n.* 14. & 15. *volum.* 1. Franc. Bec. *consil.* 70. *n.* 20. & 21. *vol.* 1. Blanc. *in l. fin. n.* 255. *cum seqq* & *n.* 422. *C. de q.q.* Honded. *cōsil.* 96. *n.* 10. & 61 *volum.* 2. & in omnem euentum saltem talis occultatio operatur, vt non possit hodie meo principali imputari, Bald. *in l.* 1. *sub. n.* 4. *vers. quæro hic, C. de fide instrum.* Felin. *in c. ex litteris n.* 16 *vers. nota quartò, eod. tit.*

58 Secundò, quia scriptura supposita contra stylum, & solitum dictamen scripta est, vnde diuersitas styli, diuersaque dictandi forma falsitatem arguit, *cap. quàm graui, de crimine falsi,* Bald. *in l. Imperator, n.* 4 *ff. de statu homin.* Ioseph. Ludou. *dec.* 213. *n.* 22. Franc. Marc. *decis.* 743. *n.* 1. *p.* 1. & plures, quos refert & sequitur Farin. *q.* 154. *n.* 159.

Vltima coniectura simulationis est fama publica, 59 quod dicta donatio non fuerit vera, realis, & effectiua, sed simulata, & ficta, iuxta text. *in cap. cum diuersis,* vbi gloss. & Innoc. *de vsur.* Honded. *consil.* 33. *n.* 19. *lib.* 2. Card. Mantic. *de tacitis, & ambig. conuent. lib.* 8. *tit.* 20. *n.* 29. Farin. *consil.* 40. *n.* 4. & *in d. praxis q.* 162. *num.* 114.

Denique considerandum est, quod vbi singula ex 60 supradictis coniecturis necessariò non concluderent simulationem, ex omnibus tamen iunctis adeo manifestè & liquidò videtur patefacta simulatio donationis, vt nulli dubitationi locus relictus esse videatur; sunt enim hæ violentæ præsumptiones, & indicia vrgentia, quibus simulatio probatur, vt supra diximus, & in specie resoluit Franc. Bec. *d. cons.* 52. *n.* 84. vbi hæc addit, *Nam ex plurium præsumptionum concursu inducitur plena probatio,* Roman. *cons.* 7. *Visis necessariis, col.* 1. & *consil.* 54 *Visis, in fin. Et præsertim hoc dicendum cum simus in materia difficilis probationis, in qua probationes alioquin etiã diuersæ speciei coniunguntur ad plenam probationem inducendam.* Alex *cons.* 24. *Animaduersis, n.* 41. *lib.* 2. Dec. *cons.* 146. *Et pro tenui, col. pen vers. sextò, & vltimò,* Aym *cons.* 73. *Dicendum videretur, num.* 19. *quod sine dubio videtur procedere quando vnaquaque species probationum tendit ad eundem finem,* Aret. *con.* 65. *in præsenti, col.* 3. *vers. ergo videtur,* &c. post Bart. *in cons.* 68. Afflict. *in c.* 1. *n.* 56. *si de feudo dato in vicem legis commiss.* Anton. Gabr. *in suis com. opin. tit. de probat. concl.* 1. Honded. *d. cons.* 46. *n.* 16. *lib.* 1.

Dubium III.

Vtrùm donatio hæc ex capite læsionis rescindi possit.

PArs quæ negat, ex eo videbatur probari, cùm in 61 casu præsenti nulla læsio considerari possit, quia planum est illum, qui donat, semper damnum pati, cum voluntariè suo se spoliet, & alteri illud concedat; si enim donans ex donatione à se facta lædi diceretur, nulla donatio firma remaneret, sed quæcunque nullitati subiiceretur: Ita Bart. *cons* 90. *n.* 2. Cagnol. *in l.* 2. *num.* 195. *C. de rescind vendit.* Crauet. *consil.* 114. *num.* 11. Marc. Anton. Eugen. *cons.* 3. *n.* 55. & 56. *tom.* 1. latissimè Honded. *consil.* 42. *num.* 23. & & 25. *vol.* 1. vbi resoluit ætate maiorem, quamuis donationem iuramento non confirmet, illam ex capite enormissimæ læsionis rescindere non posse, & solùm in minore iuramentum requiri, idque pro constanti supponit Pinel. *in d. l.* 2. *c* 4. *num.* 4. *C. de rescind vendit.* Surd *cons.* 87. *num.* 13. vbi affirmant sic fuisse iudicatum. Et quod in simplici, & mera dona- 62 tione, non correspectiua ad aliquem actum, locum non habeat *d. l.* 2. tenent Anchar. *in cons.* 433. Ias. *in l. si quis cum aliter, num.* 18. *ff. de verb. obligat.* Bec. *cons.* 18. *à num.* 6. Eugen. *d. consil.* 3. *num.* 51. *cum seqq. lib.* 1. Simoncel. *de decretis, lib.* 1. *tit.* 3. *inspect.* 3. *numer.* 27. Honded. *cons.* 42. *numer.* 23. Surd. *cons.* 122. *num.* 17. Brunor. à Sole *in locis commun. verbo læsio* 4. nisi quando fieret magna donatio, & sine aliqua causa, quia tunc non dicitur donatio, & liberalitas, sed sonat in vitium prodigalitatis, Crauet. *d. cons.* 192. *num.* 1. *ad fin.*

Et

63 Et maximè quando donatio fuit facta ex causa & ad effectum, vt sibi honor acquitatur in familiæ suæ augmentum, & vtilitatem, vt tenent Tiraq. *de nobilitat. quæst.* 37. *num.* 22. Tiber. Decian. *cons.* 7. *n.* 25. *&* 26. *& cons.* 33. *num* 83. *&* 84. *volum.* 1. Molin. *de primog. lib.* 2. *cap.* 3. *n.* 28. ibi: *In hac autem specie filij vel filia dotem, aut alimenta competentia accipientes, parentumque hareditati, vt ex ea primogenium constituatur, renuntiantes, non possant se enormiter læsos appellare, cum id in eorum, totiusque familia, & Reipublica vtilitatem constituatur*, &c. & subdit hoc esse summè notandum, quia omnes prope de hac materia scribentes æquiuocè processerunt, Marc. Anton. Eugen. *cons.* 3. *n.* 57. ibi. *Nec est verum quod Medea donauerit sine causa, quo casu dici potest ladi, secu dñ* Aym. *consil.* 192. *quia si diligentius videatur instrumentum donationis, est expressa causa, vt constat in dicto instrumento ibi, Causa confirmandi ceppum domus ipsius Medea, qua ratio satis idonea, & vrgens cuique videri debet, ex his, qua latè de conseruatione agnationis, considerat Brun. in tract. exclusionis fœminarum, num.* 3. *&* 4.

64 In duobus tamen casibus habet locum *d. l.* 2. in donationibus. Primus est quando illa, de qua agitur, fuit remuneratoria, id est facta in remunerationem beneficij accepti, iuxta ea quæ notarunt Bald. *in auth. ex testamento, col.* 2. *n.* 1. *in fine, C. de collat.* Philipp. Corn. *cons.* 161. *n.* 8. *lib* 3. Dec. *cons.* 180. *n* 4. *&* 5. Curtiun. *cons.* 141. *n* 4. *&* 14. Crauet. *d. cons.* 192. *n.* 1. Tiraq. *in l. si vnquam, verbo donatione largitus. n.* 81. *C. de reuocand. donat.* Mascard. *de probat. concl.* 186. *n.* 10. quia quando quis donat ob aliquam causam, seu recompensam, multoties decipitur credens se ad plus teneri quàm teneatur, vt notauit Crauet. *d. cons.* 191. *num.* 1. *in med.* Corn. *cons.* 189. *num* 5. *lib.* 1.

65 Secundus casus est quando vltra dimidiam enormissimè læsus est donans, quia tunc poterit talis donatio rescindi remedio *d. l.* 2. vt alios referens notat Bonifac. Roger. *cons.* 16. *n.* 134. ibi. *Qua læsio enormissima adeo ad actus annullationem efficax ac potens est, vt etiam in donatione fraudem arguat*, &c & Felinum citans idem tenet Syluest Aldobran. *cons* 75. *num* 21. ibi. *Et voluit etiam* Felin. *in c. in præsentia, de prob. n.* 8. *vbi propriè loquitur in donatione, & dicit quod enormissima læsio facit præsumi dolum, & quod communiter tenetur quod possit cōcedi absolutio à iuramento*, &c.
66 Mascard. *de probat. concl.* 539. *n.* 30. ibi. *Duodecimò donatio præsumitur simulata, & dolosa quando continet in se enormissimam læsionem, ita scriptū reliquit* Dec. *in l. fraudis, ff. de regulis iuris, & in cons.* 26. quem re-
67 fert Abb *in cons.* 4. *n.* 10. &c. quia non potest excogitari cautela quin data magna iniquitate actus non reddatur nullus. Paul. de Castro *cons.* 74. quem sequitur Dec. *cons.* 11. & ita stante enormissima læsione,
68 contractus in quo interuenit, est nullus, iuxta text. *in l omnes, & in l. Lucius, ff. qua in fraudem, cred. l. si superstite, C. de dolo, l. si quis cum aliter*, vbi nota-
69 runt communiter scribentes, *ff de verbor. oblig.* Gam. *decis.* 66. *num.* 3. *& decis.* 95. *& decis.* 198. Gabr. Pereira *decis.* 15. *n.* 3. quā enormissimam læsionem incurrit donans omnia bona sua, Socin. *cons* 50. *n.* 3. ibi, *& cùm illustris Domina Tadaa donauerit omnia bona sua, se ipsam læsit immodicè, & enormissimè, ita vt ex hoc inducatur præsumptio doli ipsius donatarij*, &c. stante enim dolo promptiores Iudices esse debent ad similes donationes rescindendas. Decian. *cons.* 52. *num* 9 *lib.* 3.

70 Cùm ergo donario de qua agimus (etiam detractis oneribus, ob quæ illa tantum minus valet, *ex l.* 1. *§. si heres percepto fundo*, vbi Ias. Ripa, & Socin. *ff. ad Trebell. l. fundi partem, ff. de contrah. empt. l. si venditor, §. fin. ff. de seruis exportand, l. tum qui emit, §. melier, ff. de in diem addict.* Abb. *in c. cum. Ioannes, n.* 3. *de fide instrum.* Bald. *in l solum, num* 10 *C de testib.* Tiraquel. *de retractu conuent. in præfat. num.* 21.) fuerit magna & excessiua, & nulla præcedente obligatione facta, necnon in fraudem consanguineorum pauperum, quos dolosè donatatius lædere voluit, firmum remanet quod donans enormissimè læsus fuit, ac proinde donationem fuisse & esse nullam, vt suprà probatum est.

DVBIVM IV.

Vtrùm donatio de qua agimus, ex defectu insinuationis nulla sit?

Opponitur contra insinuationem quod facta sit 71
per iudicem incompetentem, & petente donatario, absente donante: nam constat reproductam in actis fuisse per ipsum donatarium, ex cuius data paret post sex dies à donatione factam fuisse, donante absente, inscio, & minimè citato, cùm ipsius præsentia in insinuatione requiratur, vt notant Bald. *in l. illud, n.* 9. *C. de sacrosf. Eccles.* Et quando requiritur pro forma ad solemnitatem actus præsentia alicuius, non potest per procuratorem expediri, iuxta text. *in l.* 2. *C. de his, qui ven. ætatis impetr.* per quem ita tenent Angel. *in l.* 3. *n.* 5. *C. rem ratam haberi.* Et in casu *c. cùm desideres, de sentent. excomm.* notarunt Innoc. Host. Ioan. Andr. & Anton. de Butrio *ibi, n.* 10.
Vel ad minus desideratur, vt ipse donans insinua- 72
tionem coram iudice peteret, aut ad eius instantiam, & petitionem concederetur, ex text. qui id expresse probat *in l. in hac, C. de donat.* quod notat Bald. *cons.* 167. *n.* 5. *lib.* 5. vbi postquam firmauit donationem factam in præsentia iudicis nullam insinuationem, aut decretum requirere, quia hoc habetur loco insinuationis, circa insinuationem quæ fit ex interuallo loquens, ita ait. *Vel quod talis donatio per ipsum donatorem adducatur ad acta simul cum donatario, vel per se solum, vt in eod. tit. l. in hac, ibi. dum dicit, atque vt ipsa donatio, si ita est in voluntate donantis, vt ei liceat donationem suam apud quemcunque iudicem intimare, & insinuare, & ad idem facit C. de testament. l. Dinus, &c.* Idem tenuit citatus Bald. *in d. l. in hac, n.* 5. *& Aretin. cons.* 123. *n.* 4. *Corn. cons.* 99. *n.* 7. *&* 8. *lib.* 4. Riminald. *§.* 1. *Instit. de donation. num.* 511. & contra Angelum, qui contrarium tenuit, dicit stante veritate pro hac parte, Tellus Fernandez *l.* 22. *Tauri, n.* 30. quos refert, & sequitur Matiens. *l.* 7. *gl.* 3. *num.* 3. *tit.* 6. *lib.* 5. *nona Recop.*

Et quamuis Angel. ac alij existimauerint insinua- 73
tionem fieri posse ad instantiam donatarij, nihilominus tamen semper intelligitur illa conditio subintellecta, vt citetur donator, & illius consensus accedat, tanquam principalis in ipso actu insinuationis, de qua agitur, ex generali regula *l. nam ita Diuus, ff. de adoption* & in indiuiduo probat text. *in l. secundū Diui, C. de donat.* ibi *scientibus tamen iis, qui ad huiusmodi insinuationem peruenerint, quamuis qui eam susceperint*, &c. & expressè tenent Hippol. de Marsil. *in l. de vnoquoque, n.* 34. *de re iud.* Angel. de Vbaldis *cons.* 179. *num.* 7. ibi, *& tunc debebit donator, aut eius heres citari, cū de eius præiudicio agatur*, &c. quem refert, & sequitur Capic. *decis.* 203. *num.* 13. differentiam constituens inter eum casum quo donator petit insinuationem, & inter illum, quo donatarius illam requirit, vt scilicet in primo non sit necessaria donatarij citatio, nec alterius personæ, cùm de nullius præiudicio agatur, secus in secundo, putà quando ad ipsius donatarij instantiam petitur, tunc

tunc enim expresſè dicit requiri citationem donatoris, idem tenet Mandel. de Alba *conſ.4. n.54. lib.1.* vbi *additio litt. M*, alios allegat; & hanc concluſionem pluribus comprobat Philipp. Corn. *conſil.71. n.14.cum ſeqq lib.2.* Stephan. Gratian. *diſcept.forenſ. c.551. n.3.* & alios referens Alexand. Trentacinq. *lib.3. var. reſol.tit.de don. reſolut.5. num.3. cum ſeqq.* & communem dicit Syntagm. *commun. opin. tom.2. tit.11. de don. c.3. verſic. actus inſinuationis*, & Gerard. Maynard. *lib.6. Tholoſ. deciſion.65. n.6.*
74 Hinc fortè procedit vt ſi donator decedat nondum facta inſinuatione, donatio ſit nulla, Menoch. *conſ.1221. n.4.* Gratian. *diſcept.forenſ. c.783. n.5.*

75 Vnde ex omiſſione huius ſolemnitatis inſinuatio facta fuit nulla, quia quod fit ſuprà legitimum modum, habetur pro non ſcripto, & nullo, vt notat Bald. *in conſil.167. n.5. lib.5.* addens quod neque inſtrumentum intelligitur celebratum, neque acceſſiſſe conſenſum, in tantum quod nec naturalis naſcitur obligatio. Stephan. Gratian. *diſc.forenſ. tom.3. c.531. num 1. cum ſeqq.* à nullitate inſinuationis arguit ad nullitatem donationis, per hæc verba. *Ita vt deberet ferri ſententia pro nullitate inſinuationis, & conſequenter donationis, quæ tanquam non inſinuata nullum effectum poterat operari, cum inſinuatio ſit pro forma, ſine qua actus eſt ipſo iure nullus*, &c.

76 In vno tantùm caſu poteſt fieri inſinuatio ab altera partium ſine alterius præſentia, vel citatione, quando ea vtraque parte donatur, vt in ſpecie reſoluit Anton. de Canario *in tract. de inſinuat. p.2. quaſtion.4. n.12.* exemplificans in dote, & in donatione propter nuptias ex pactis dotalibus, & addit: *Non autem intelligas, quod donatio poſſit inſinuari ab altera partium, hoc eſt à donante, vel donatario, quia, vt dictum eſt, non eſt in facultate donatarij, ſed donantis inſinuationem fieri.*

77 Ratio eſt, quia inſinuatio in odium donatarij introducta fuit, vt poſt alios notat Paul. de Caſtro *conſil.195. n.6. lib.2.* ibi. *Secunda ratio eſt ſpecialis in caſu noſtro, in quo intrans eſt mortuus, & talis communiter traditur per Doctores. quod donatio vltra ſummam legitimam prohibetur ſine inſinuatione, non fauore donantis, ſed odio recipientium clandeſtinas donationes*,
78 &c. idem dicit Abb. *conſil.107. n.2. p.2.* id enim inſinuant quatuor illæ rationes, ob quas tenent Doctores inſinuationem requiri. Prima eſt, vt inter inſinuationem, & donationem poſſit deliberare donans, an ſibi expediat donationem perficere. Secunda vt geminatio actus oſtendat mentis perdurationem, & perſeuerantiam. Tertia, vt tollatur omnis ſuſpicio fraudis. Quarta, vt occurratur falſis probationum modis, quas refert Anton. de Canario *in d. tract. de inſinuat. p.1. num. 18.* Rebuff. *ad conſtit. Regias, tom 2. tit. de don. inſinuan. art.1. gloſſ.1. num.2 cum ſeqq.* Menoch. *conſil.261. n.19. cum ſeqq.* & Calder. *conſil.1. tit. de don.* Abb. *conſil.33 lib.3.* Socin. *conſil.78. n 2. lib.1.* aſſerentes inſinuationem principaliter fieri, vt donatarij fraudibus occorra-
79 tur. Vnde finis inſinuationis, eſt quod inquirat iudex donantis, an ille liberè & propria dictante voluntate donationem fecerit, an verò vi, metu, aut fraude fuerit à donatario compulſus, & hinc coniecturari poterit, an admittere, vel negare debeat inſinuationem, Mozz. *de don. tit. de ſubſt. num.22.* Molin *de Iuſtit. tract 2. diſp.278. verſ. virium autem*, & poſt Bart. *in l ſi Conſul, num.10. ff. de adopt.* notat Capic. *Neapol. deciſion.203 n.12.* ibi. *Et poteſt, & debet interrogari de cauſis, quare ſic ſuum patrimonium exhauriat, argumento C. de præd. decur. l.1. in fin lib.10. & ſic eſt cum minor manumittit vindictu, nam hoc non fit coram ſe, ff. de offic. Conſul. l.1. vnde ſi Iudex videt*

non ſubeſſe cauſas, dicet, volumus quod donatio ponatur in actis, & ſic non erit inſinuata, &c. Nam Reip. intereſt quod ſubditi non malè vtantur ſubſtantia ſua, & 80
depauperentur, *§ ſed & maior, Inſtit. de his, qui ſunt ſui*, Hermoſil. *ad l.9. gl.1. n.17. tit.4 p.5.*

Hinc fit, Inſinuationem habere aliqualem cognitionem cauſæ, & non eſſe voluntariæ, ſed contentioſæ iuriſdictionis, vt notat Bart. *in l ſi Conſul, num.5. ff. de adopt.* alioquin fruſtrà præſentia iudicis requireretur in inſinuationibus, vt dicit Compilator *commun. opin. tom.2. tit.11. de don. c.3. num.1. verſ. Index eorum quo.* Et dum ageret Marta *de iuriſd. p.4. cent. caſu 78. num.4* de quodam ſtatuto quod legata inſinuari mandabat, illam coram Iudice hæredis faciendam eſſe ait, tùm ſit actus, qui requirit iuriſdi- 81
ctionem, vbi alios allegat, & apud Hiſpanos *l.9. tit.4. p.5. in finalibus verbis*, ſtatuit quod donationis inſinuatio fieri debet coram iudice maiori illius loci, vbi fit donatio, de quo Gutier. *de Iuram. confirm. p.1. cap.7. num.15.* vbi tradit fieri non poſſe coram iudice pedaneo, hoc eſt, Alcade de Aldea, & eum ſequitur Molin. *de Iuſtit. tract.2. diſp.278. verſ. inſinuatio tamen*, Ceuall. *commun. contra comm. q.227. num.7.* Mieres *de maioratu, p.1. quaſ.58. num. 84. & 85. in nouis*, vbi ſubdit quod donatio inſinuata ſecundùm conſuetudinem, legem, vel ſtatutum vnius loci, eſt valida etiam quod bona in alio loco, vel territorio ſita: licèt illam tantùm prodeſſe quoad bona, quæ ſub illa iuriſdictione ſunt, exiſtimauerint Maynard. *d. lib.2. deciſ.56.* & Bottel. *in ſum. omnium deciſ. tit.11 de inſinuat. don. n.32.*

Coram iudice competenti habente iuriſdictionem 82
ordinariam, vel ratione perſonæ donantis, vel ratione rei donatæ inſinuationem fieri debere magis communis ſententia obtinuit, vt notant Imol. *in l. Modeſtinus. ff de don.* Oldrad. *conſ.253. n.3.* Guid. Pap. *conſ.57. n.2.* Menoc. *conſ.84. n.51.* ib. *Hoc, inquam, nihil obeſt, quia verior & magis recepta eſt opinio, inſinuationem donationis fieri debere coram Ordinario, vel ratione perſonæ donantis, vel rei donatæ*, &c. Quicquid coram iudice loci contractus faciendam eſſe exiſtimauerit Bart. *in d l. Modeſtinus, n.3.* & alij cit. ab Ant. de Canario *de inſinuat. p.1. q.12.* Sed quid ſi ipſe iudex 83
ordinarius ſit donator, vel donatarius, an poſſit coram eo donatio inſinuari? Negatiuam ſequitur partem Ceuall. *comm. q.222. n.12.* Et quid ſi Notarius qui 84
fecit donationem, eſt ſimul Iudex? Dic coram eo inſinuari poſſe, quia vicem duarum perſonarum ſuſtineſtinet. Matienſ. *l.7. gl.6. n.3. tit.10. lib.5. Recop.*

Dvbivm V.

Vtrùm alia donatio extet, quæ ſit valida?

QVamuis donatio, de qua agimus, tot circundata nullitatibus non eſſet, adhuc valere non poterat, cùm extet alia eodem die ad fauorem Antonij ritè, & rectè facta, quæ vtique valida debet cenſeri, multis, ſed his potiſſimùm fundamentis.

Primò, quia Franciſcus bonorum donatorum 86
poſſeſſionem prius obtinuit, & in re duobus vendita, vel donata, præfertur ille, cui prius fuit tradita, licèt alter, ſiue prior, ſiue poſterior habeat regreſſum contra vendentem, vel donantem, de quo eſt text. *in l. quoties, C. de rei vendic.* ibi, *Cùm etſi ex cauſa donationis vtrique dominium rei vendideris, eum cui priori poſſeſſio ſoli tradita eſt, haberi priorem conueniat*, &c. notarunt Abb. *conſ.55. per tot. lib.1.* maximè *n.5.* Carol. Ruin. *conſ.121. n.6. lib.1.* Alex. *conſ.14. num. 8. lib.1.* Marian. Socin. *conſ.93. num.5. lib.2.* Hippol. de Marſil. *ſing.82. n.8.* & communem pluribus probat

Anton. Gabr. *comm. lib. 3. tit. de empt. & vend. concl. 2. num. 8.*

87 Secundò, quia maiorem partem bonorum, quæ donans possidebat, ab Antonio habuit ipse donans, & ideo nil mirum si ad eum reuertantur, facilis est enim recursus, & conuersio ad pristinam rei naturam, & originem, *l. si vnus, §. pactus ne peteret, ff. de pactis*, ibi, *non fit causa dotis deterior, sed forma sua redditur*, &c. *l. filio quē pater*, ibi, *quia non trāslatus, sed redditus videretur, ff. de lib. & posthum. c. ab exordio, 25. dist. c. 2. de decim. lib. 6.* Socin. sen. *consil. 35. num. 6. vol. 1.* vbi adducit notabile dictum Boëtij *lib. 3. de philosoph. consol. Repetunt proprios quaque recursus, reditúque suo singula gaudent*, Crauet. *consil. 616. n. 5. vol. 4.* Ctot. *in l. omnes populi, n. 213. ff. de iustit. & iure*, Tiber. Decian. *consil. 90. num. 6. & 7. vol. 3.*

88 Vnde vnus actus donationis facit altam donationem præsumi, *l. si verò non remunerandi, §. vnde Papinianus*, vbi gloss. & Bart. *ff. mandati*, gloss. *verbo non difficilis, in l. verùm, ff. de don. inter virum & vxorem.* Bald. *in l. quæ dotis, n. 4. ff. soluto matrim.* Angel. *in l. sed si lege, §. consuluit, n. 3. in fine, ff. de petit. hæred.* dicens quod prima liberalitas est causa præsumendi

89 secundam, Grat. *consil. 94. num. 17. vol. 1.* Ias. *in l. ex hoc iure, num. 57. ff. de iustit. & iure*, Surd. *decision. 166.*

90 *num. 21.* vbi quod præcedens meritum facit præsumi animum donandi, Tiraquell. *in l. si unquam, verbo donatione largitus, n. 50. C. de revocandis don.*

91 Tertiò, quia donatio facta ad fauorem Antonij fuit simplex, hæc autem de qua nunc agimus, ad fauorem Francisci fuit remuneratoria, quæ non tam donatio, quàm debiti solutio reputatur, ut dicit text. *in l. Aquilius Regulus, ff. de don.* & sic creditor virtute donationis remuneratoriæ est creditor ex causa onerosa, qui si concurrat cum donatario simplici, qui creditor dicitur ex causa lucrativa, licèt posterior, alij præferendus est, ut expresè probat *l. fin. §. Lucius, ff. de don.* & per illum text. ita notarunt Pereg. *de iure fisci lib. 6. tit. 6. n. 3.* Caroc. *decision 1. n. 9.* Castill. *decis. 72. p. 1.* Burg. de Paz *cons. 14. n. 23.* Gutier. *de Iuram. confirm. p. 3. c. 5. n. 20.* Felician. *de censib. lib. 3. c. 5. n. 24.*

92 Plura munera Antonium donatorem recepisse à Francisco non dubitatur, illudque magna consideratione dignum reputo, quod Franciscus causans uti procurator, & nomine Antonij mouit contra Regium fiscum litem super remissione debiti, quod ipse Antonius eidem fisco dare tenebatur ex arrendatione cuiusdam gabellæ, quia in ea exigenda damnum sibi illatum fuit proueniens occasione Regij edicti, in qua causa ipse Franciscus sua opera & diligentia victoriam reportauit, allegando pro se multa notatu dignissima, quæ hîc breuiter referre operæ pretium duxi, cum alibi fortè non sic in terminis inueniantur, cum casus in hac Curia passim euenire soleat. Allegabat, inquam, pro remissione obtinenda Anchatan. *consil. 402. num. 3.* ibi: *In casu ergo nostro ista species residentia in pistorio Domini nostri Papæ erat in mentibus hominum quasi certa, & ista species, & communis opinio intulit istum emptorem ad offerendum pretium gabellarum, quasi ultra quadruplum quo vendi communiter consueuit, & si breuiter aduertendum, quod nisi super iustitia huius spei fundetur iste contractus, emptor potest petere eius rescissionem ex alio capite quàm sterilitatis superuenientis, videlicet ex deceptione nedum intra dimidiam iusti pretij, sed etiam ultra quadruplum pretij consueti, & per consequens ex isto capite rescindendus, vt l. 2. C. de rescind. vend. & c. dilecti, de empt. & vend. Oportet ergo communem fundare iustitiam huius contractus super dicta communi opinione vulgi, quodpropter dictā residentiam eueniun-qua tantum fuisset vendita dicta gabella: si ergo ista fuit causa finalis vtriusque contrahentis, videlicet verisimilis residentia, sine mora longior in pistorio D. N. Papa, quod ex postfacto apparuit, dicta causa non sequuta debet iste contractus rescindi postquam emptor non fuisset aliter contracturus, vt l. cum te fundum, C. de pact. inter empt. vbi cessante spe, qua fuit causa ineundi contractum bonæ fidei, rescinditur contractus. Et per hoc non obstat quod iste emptor videtur emisse spem & per consequens imputetur sibi; nam ista spes in mente & opinione communi totius vulgi erat procul dubio sine indubitata probabili iudicio, quod cum secus euenerit, tanquam ex causa inopinata superueniens est sibi succurrendum; nam regulariter ex causa superueniente receditur à dispositione legitimè celebrata, quasi sub conditione contracta, si res remanserit in eodem statu, vt notatur in c. quemadmodum, de iureiur. & in l. si cum Cornel. ff. de solut.* &c.

Ex hac celebri doctrina Anchatani colliguntur 93
aliqua, quæ maiori examinatione egent, nam ad illud quod de spe dicit, videtur dubium, nam quæ à futuro euentu procedunt, non sunt æstimanda pro damno, quod restitui debeat, cum à principio res bene se gesserit. Ouid. *in Epistol. Phyllidis ad Demophontem.*

———Careat successibus opto
Quisquis ab euentu facta notanda putat.

Apuleius *lib. 4. Floridor.* Herodot. *in Polymnia*, Demosthenes *in orat. pro Ctesiphonte*, Seneca *lib. 5. declamat. Voluntas inchoat, occasio perficit, & sæpè virtus honorata est, vbi eam fefellit exitus*, text. *in l. qui mutuam 56. §. sumptus, ff. mandati, l. Pomponius 10. §. 1. ff. de negot. gestis*, Bald. *cons. vlt. in fine lib. 4.* Quotiescum- 94
que enim lucrum & damnum contingibilia sunt, nulla conceditur restitutio, aut ex causa læsionis, seu alterius remedij potest nullitas, aut contractus rescissio peti, *l. si tactu, ff. de act. empt. l. neque emptio, ff. de contrah. empt. l. de fideicommisso, C. de transact.* Menoch. *consil. 196. num. 16. cum seq.* Ioan. Griuell. *Dolan decis. 134. num. 6. cum seqq.* & quando aliquid potest se habere ad commodum, & incommodum, non potest vti remedio læsionis. Crauet. *consil. 141.* 95
Capic. *decis. 159. num. 17.* Verùm licèt hæc vera sint, 96
tamen non habent locum vbi excessiua læsio ex iudicio fortunæ, & sortis contingeret: ita singulariter limitat Bald. *in l. maioribus, num. 3. C. commun. vtriusque iudicij*, dicens quod si fratres diuidant ad breuia, & sortis infelicitate emergit intolerabilis deceptio, debet in melius reformari, per dictum text. & *l. 1. C. quando & quibus quarta pars debeatur, lib. 10.* & cum Baldo transeunt Doctores omnes, communi voto; potest enim eo casu adiri superior, vt in melius reformet, Philipp. Franc. *in rub. de appellat. num. 10.* Cotta *in memorab. verbo sententia*, vbi dicit quod talis læsio per officium Iudicis poterit reformari: refert, & sequitur Gizzarel *decis. 59. n. 5.* Nam *lex 2. C. de rescind. vendit.* locum habet etiam quando emptus, vel conductus fuit dubius euentus, & excessum fuit in pretio vltra dimidium illius, quod valebat ille dubius euentus, Bart. *in d. l. 2. num. 7.* Pinel. *ibid. p. 1. cap. 4. num. 14.* Casan. *consil. 52.* Menoch. *consil. 1263. n. 11. vol. 13.* Vincent. Caroc. *decis. 130. n. 10.*

In propriis nostris terminis est singularis locus 97
Camilli de Medicis *consil. 141. n. 1.* ibi: *Quibus veris existentibus, dum Regia Curia per bonorum emanationem commercia impediuit, id damni manifestè prouenit arrendatori facto Regia Curia; ipsa locatrix etiam ex natura contractus tenetur actione ex conducto, quamuis per ipsam non steterit quominus re conducta vsus fuerim, non solū ad damna, sed etiam ad lucrū, est casus in l. fundus, ff. locati, & in l. si in l. §. colonus, eod.*

tod.tit.ibi, *& quantam per singules annos compendij facturus erat, consequatur, conductor enim dum impeditur facto locatoris vti re locata, agit ad interesse, in quo venit etiam lucrum, l. si de fundo, & ibi gloss. 1. C. locati. Nec dicat Regia Curia, talia emanasse banna ad futuram euitandam pestem, vt per hoc dicatur emanasse prohibitionem, & ipsa banna facta iuste, & rationabili, vt excludat Arrendatorem à prætensis ex computo, & emenda. Nam dum prouenit impedimentum conductori facto locatoris, aut factum est iniustum, & tenetur ad damna & lucrum, aut est iustum, & tunc ad totale tenetur ex computo, quia non debet conductor ex vsu rei locatæ percipere damnum, siue procedat vitio rei locata, ex reg. l. sed addes, §. si quis dolia, ff. locati, siue illius occasione, cum iudicetur de damno, quod percipitur ex reipsa, quod de damno proueniente occasione rei, refert patiatur id damnum à locatore, vel ab alio quem locator prohibere non potuit, ad finem vt conductor consequatur emendam; idque apertissimè firmat* Bart. *communiter approbatus, distinguendo inter factum iniustum & iustũ, in l. si vac, § item cum quidam, col. 1. n. 1. membr. princ. ff. locati, quodque per plura comprobat* Roman. *consil.* 178. *Pro decisione per tot. & communissimè communiter ad id receptum* Bartolum *testatur* Natta *consil.* 610 *Viram conductor, vol.* 3. &c. De hac materia Renat Chop. *lib.* 3. *de doman. Francia, c.* 13. *n.* 10. Alex. Raudens. *lib.* 1. *var. cap.* 29. *n.* 44. Hippol. Rimin. *consil.* 282. *n.* 16 *lib.* 3. Menoch. *consil.* 55. *n.* 1. & latè *consil.* 671. *per tot.* Surd. *consil.* 34. etiam per tot. Et in casu, quo vbi damnum contingit facto locatoris, etiam illud restitui debeat, tradit Ioan. de Anania *cons.* 74. *col.* 3. *post med.* Bursat *consil.* 50. *num.* 10. *vol.* 3. Eugen. *consil.* 50. *num.* 52 *lib.* 2. Surd. *consil.* 34. *num.* 1. *tom.* 1. Menoch. *consil.* 27.
98 *num.* 53. Et quod factum Principis ex causa publicæ vtilitatis tertio præiudicare non debeat, quomodo damnum ei restituatur, aliàs ista publica vtilitas claudicaret, quia alios quidem ditaret, alios ad inopiam reduceret, tenet Aym. Crauet. *cons.* 95. *n.* 6.

99 In his terminis est communiter recepta doctrina
100 Bart *in l. si merces*, § *culpa, ff. locati*, ibi. *Nam conducunt à ciuitate pedagia, gabellas, & similia, si eorum exactio impeditur propter guerram factam ab inimicis, propter quam non potuerunt exigere vectaram, & gabellam, vnde debet eis remitti à ciuitate*, &c.

101 Bald. *in l. si ea lege, n.* 12. *C. de vsuris*, ibi. *Sed dubitatur quid iuris sit, si propter guerram non possit transiri, vtrum habeatur aliqua consideratio huius damni ad remissionem pretij? Videtur quod sic, arg. l. forma, §. 1. ff. de censib. vbi obligatio contracta cum Fisco æquitate superuenientis casus remittitur*, &c.

102 Aue har. *consil.* 402. *n.* 10. ibi. *Et istam partem credo veram, & aliàs consului in simili quæstione; nam anno proximo Iubilæi* 1390. *quidam de Engubio credens transire Romipetas, multas domos conduxit pro hospitijs retinendis, sed tamen propter guerras nullus potuit transire, petebat remissionem, consului quod deberet fieri remissio, quasi sterilitas præter spem superuenerit*, &c.

103 Surd. *decision.* 329. *n.* 7. ibi. *His verò non attentis, dicimus Ioanni à principio fuisse remittendam pensionem à D. Vaiuoda ob damnum, quod sequutum est propter aduentum Berobbegi cum validissimo exercitu in Moldauiam, quo factum est, vt in ea parte quæ ad Danubium spectat, eoque flumine alluitur, obsessis, occlusisque omnibus itineribus, & passibus, sublata sint penitus omnium mercatorum commercia, & cessauerint ouium, boumque, & omnis pecudum transitus, in quo consistit omnis vectigalis reditus, & fructus, & qui frequentissimus antea solebat*. &c.

104 Idem communiter tenent Doctores, vt videre est apud Ruin. *consil* 23. *num.* 1. & *consil.* 65. *num.* 3. & Barbosæ Vota decisiua.

consil. 147. *lib.* 1. & *consil.* 59. *n.* 13. *lib* 4. Franc. de Aretio *consil.* 193. Anchar. *consil.* 315. Socin. sen. *consil.* 156. *in fine, lib.* 2. Natt. *consil.* 283. *n.* 5. *lib.* 2. Paris. *consil.* 40. *n.* 6. Alciat. *respons.* 698. *n.* 4. Ripa *de peste, tit. de priuileg. contract. n.* 88. Cotta *in memorabil. verbo conductor*, Menoch. *consil.* 27. *n.* 26. Pereg. *de iure fisci, lib.* 6. *tit.* 5. *n.* 41. Rota apud Zach. *post suum tract. de oblig. Camer. decis.* 105. *n.* 3.

Et hoc locum habet si exactio impedita fuerit 105
non solùm ab ipsomet locatore, sed etiam in odium illius, aut ab eius inimicis, quia etiam tunc damnum præstare locator conductori omnino debet, ad not. per Menoch. *cons.* 119. *n.* 2. Anton. Fab. *in suo C. lib.* 4. *tit.* 42. *diffin.* 24.

Non obstat renunciatio casuum fortuitorum, 106
quia illa non comprehendit extraordinarios. & nimis insolitos, Alban. *consil.* 1. *col.* 2. Bald. *consil.* 395. *lib.* 2 Alciat. *consil* 157. *num* 3. Guid. Papæ *quæst* 360. Franc. Marc. *part.* 1. *decis.* 64 Boss. *in tit. de remissione mercedis, num.* 66. Grat. *cons.* 94. *num.* 42. *volum.* 2. Strach. *de assecurat. gloss.* 15. *num.* 9. Purpur. *cons.* 529. *n.* 5. & 6. *vol.* 2. Bursat. *cons.* 81. *num.* 6. *vol.* 1. Valasc. *de iure emphyt q.* 27. *n.* 3. Surd. *decis.* 326. Magon. *decis* 67 Mastrill. *decis.* 299.

Tum quia renunciatio in nostro casu versatur 107
circa substantiam rei conductæ, & ideo eam nulla renunciatio comprehendit, siue in parte, siue in toto huiusmodi substantia deficiat, Crauet. *consil.* 95. *num.* 3. & 4. *vol.* 1. Surd. *decis* 326. *num* 55. & *consil.* 197. *n.* 4. & 30. *versic pari ratione*, & *cons* 507. *n.* 7. Sigismund. Scacc. *de commerc. & camb.* §. 1. *quæst.* 1. *n.* 76 *in fine*, Ioan. Bapt. Costa *de facti scientia, & ignorant. cent.* 2 *dist.* 3. *num.* 14 vbi quod quando damnum est circa rei substantiam, non consideratur quod potuerint sciri & prouideri: nec attenditur an sit graue, vel exiguum damnum, nec consideratur vbertas præcedentium annorum, prout in casu sterilitatis ob nimias pluuias, seu immoderatas niues, vel in casu grandinis, in quibus casibus damnum consistit circa fructus.

Tum etiam, quia in renunciationibus, quæ fiunt 108
à Regalium gabellarum, & redditũum conductoribus, sic olim in practica fuit tentum, vt testatur Menchac. *de success. creat. lib.* 2 § 20. *p.* 2 *requis.* 19. *n.* 67. licèt ibi attestetur hanc practicam esse immutatam, & innouatam propter expressam horum casuum renunciationem amplissimam, quæ habetur in capitulis Regalium gabellarum, quæ tabellio earum conductoribus seriatim prælegit, testaturque se ea prælegisse, vt talis renunciatio in forma maneat.

Nec obstat, quod hæc exceptio videtur non pos- 109
se retardare executionem instrumenti guarentigij Regiarum gabellarum ab earum executoribus celebrati; quia potius illam retundit, cum exceptio ex contractu ipso, & verbis conuentionis nascatur, Anton. Fab. *in suo Cod. lib.* 4. *tit.* 42 *definit.* 14. *vers. cum allegaret*; nam cum istæ exceptiones remissionis ob fructus non collectos veniant ex natura contractus, Surd. *consil* 34. *num.* 31. & 33. *lib.* 1. Bero. *quæst.* 53. *num.* 4. & 5 ideo faciunt cessare omnem virtutem obligationis Cameralis, siue alterius guarentigij contractus. Gallr. *f. de oblig. Camer. part.* 2. *in* 1 *q.* 4. *n.* 11. Catoc. *de locato, part.* 4. *de remiss. merced. q.* 8. *n.* 114. Stephan. Gratian. *discept. forens. c.* 534. Rota apud Zach *post tract. de oblig. Camer dec.* 105. *num.* 7. Et rationem breuiter, sed eleganter assignat Stephan Gratian. *citato, loco num.* 4. *in fine*, ibi. *Quoniam, vt dictum est, fructus dicuntur deductis expensis, l. fructus, ff solut. matrim. l.* 1. *C. de fruct. & lit. expens. l. fundus, ff famil. hercis.* Bart. *in l. si merces*, § *vis maior n.* 4. *in fine, ff. locati, consequens est, cessantibus fructibus*

quod debeat cessare obligatio Cameralis, cuius virtus cessat ob defectum causa, & impeditur executio, &c.

Indiarum Occidentalium [illegible]*dula.*

Leges & statuta secularia prohibentia ne bona immobilia Ecclesiis, Monasteriis, vel locis piis relinquantur, libertati Ecclesiasticæ repugnant.

VOTVM XXVI.

1 *Don Christophorus de Moscoso in Regio Indiarum Consilio Senator meritissimus.*
2 *Vestales virgines nihil ex alienis testamentis capere poterant.*
3 *L. 20. & 27. tit. 2. lib. 16. Codicis Theod. referuntur.*
4 *Nicephorus edicto vetuit ne Ecclesiarum redditus augerentur.*
5 *Henricus Imp. prohibuit quod nullus posset de suis possessionibus aliquid in vita, vel in vltima voluntate Ecclesiis elargiri.*
6 *Carolus Magnus, & Federicus primus quam prohibitionem hac de re fecerint, & n. 7.*
8 *Alphonsus Hispaniarum Rex prohibuit alienationem rerum immobilium in Ecclesias, Monasteria, vel pia loca per quoddam priuilegium Toletana vrbi concessum.*
9 *Ioannes II. Hispaniarum Rex per l. 7. tit. 9. lib. 5. Ordin. quid statuerit hac de re.*
10 *In Gallia & Lusitania extant Regia Ordinationes circa alienationem bonorum immobilium in Ecclesias, Monasteria, &c. & n. 11.*
11 *Bona sedentia relicta, vel donata Ecclesia, vel loco Religioso in Valentia debent alienari intra annum.*
13 *Oduardus primus Britannia Rex legem promulgauit, qua bona sedentia relicta vel donata Ecclesia, vel loco Religioso debeant alienari intra annum.*
14 *Carolus quintus Imp. Belgis suis edixit ne sacris Collegiis in posterum liceret emere possessiones.*
15 *Imperatores & Reges tot credendum est nonnisi consultis Theologis & vocatis V. I. Doctoribus disposuisse.*
16 *Catholicus Princeps semper præsumitur iustè & piè moueri.*
17 *Legum latores non damnandi, eosque nec in Fide, neque in iure deficere præsumendum est.*
18 *Reges Hispaniarum Catholicos præsumendum est nullam legem promulgasse, qua Ecclesia quodammodo posset esse damnosa.*
19 *Regnorum publica vtilitas petit vt bona stabilia sint in commercio hominum non priuilegiatorum, nec exemptorum.*
20 *Resp. viribus & viris destituta, parum duratura.*
21 *Legē condere spectat ad Principem secularem circa ea, qua pertinent ad iustam viuendi rationem, & Reip. conseruationem respiciunt.*
22 *Clerici & laici in concernentibus politicam temporalem, eundem habent Rectorem principem secularem, cuius legibus gubernantur.*
23 *Ecclesiasticorum diuitia & bona quando incipiunt esse excessiua, & opulenta, ob idque secularium substantia est admodum tenuis ad supportanda onera, Regibus tunc permittitur tributum prædiis suorum vassallorum imponere, vt ita in omnes etiam clericos cum illo onere transeant.*
24 *Argumentum valet de testamento ad statutum, & de pacto ad statutum.*
25 *Testator potest disponere ne sua bona ad Ecclesiam transeant.*
26 *Regendi in potestate veniunt ea omnia sine quibus perfectè Princeps gubernare non posset.*
27 *Clerici si impunè vacarent laicorum cadibus, posset Princeps laicus contra illos defendere suam ciuitatem, neque id esset contra libertatem Ecclesiasticam.*
28 *Reges in Ecclesiasticos tanquam à sua iurisdictione exemptos nullam obtinere possunt.*
29 *Necessitas ob publicam vtilitatem, & Regni conseruationem aquè obligat seculares ac Ecclesiasticos.*
30 *Statutum laicorum quoties per accidens, & quandam consequentiam affert damnum, seu præiudicium aliquod clericis, dummodo Princeps disponat de rebus ad se pertinentibus, non est iudicandum lædere libertatem Ecclesiasticam.*
31 *Franciscus Duarenus affirmat nil Ecclesia exitialius, pestilentiusque esse quàm ministrorum eiusmodi nimiam opulentiam.*
32 *Petrus Gregorius attestatur tandin fidem claram emicuisse, quandiu diuitia non suffocarunt matrem, & luxus immodicus non obsedit Prælatos.*
33 *Statutum, quod pœnis afficit filios, qui sine parentum consensu Matrimonia contrahunt, validum esse qui asserant, referuntur. Sed contrarium verius, n. 70.*
34 *Statutum successione priuans filium, qui Religionem ingressus fuit, validum esse qui teneant, referuntur. Sed contrarium verius n. 71.*
35 *Funerum pompas lex secularis taxans & moderans quod valeat, citantur Doctores: declaratur num. 72.*
36 *Lex prohibens secularibus prorogare Ecclesiasticam iurisdictionem, non est contraria secundum aliquos.*
37 *Lex prohibens in contractibus iuramentum apponi, an valeat, vide n. 74.*
38 *Lex disponens quod pœna aduersus eum qui pecuniam extra Regnum defert, locum habeat contra Prælatos, clericos, ac quoscunque alios exemptos, est iusta secundum aliquos.*
39 *Lex disponens vt custodiantur prata, agri, & vinea comprehendit clericos.*
40 *Necessitas publica, & communis vtilitas aquè laicos & clericos obligat.*
41 *Rex siue lex ob publicam vtilitatem potest Ecclesiasticis, & Religionum Monasteriis acquisitionem bonorum prohibere.*
42 *Statutum prohibens alienari in clericum, est validum, dummodo principaliter non fiat in odium clericorum.*
43 *Statutum Mediolani quod nullus subditus, etiam Ecclesiasticus, posset alienare rem immobilem in non subditum, est validum, secundum Iacob. de Graffis.*
44 *Ioannis Driedonis auctoritas refertur.*
45 Ordinatio Regia Lusitaniæ lib. 2. tit. 18. *declaratur.*
46 *Doctores plures referuntur approbantes statuta prohibentia ne bona immobilia Ecclesiasticis relinquantur, vel contractu conferantur.*
47 *Monasteria Religiosorum (exceptis aliquibus) antiquis temporibus, & nunc de iure communi, & ex summorum Pont. constitutionibus capaces sunt bonorum, & redditnum quibus sustentari valeant.*
48 *Ecclesiasticum statum decet necessaria bona pro commoda ministrorum sustentatione habere.*
49 *Sacerdotes possessiones habuisse, diuitesque fuisse, ex pluribus S. Scriptura locis colligitur.*

50 *Ecclesiastici Regia potestati non subiiciuntur, nec eius mandatis, legibus & statutis obedire tenentur.*

51 *Ecclesiastici exempti sunt à potestate seculari de iure diuino, vel saltem de iure humano, & positiuo in causis non spiritualibus.*

52 *Ecclesiastici ciues Reip. sunt, & appellatione ciuium in fauorabilibus continentur.*

53 *Ecclesia habet facultatem vt laici possint liberè cum ea contrahere, & quoties arctatur illi hac libertas, est contra Ecclesiasticam immunitatem.*

54 *Leges, seu statuta Ecclesiastica libertati praiudicium afferentes, ex defectu iurisdictionis in eas cendente sunt nulla, adeo vt dicantur magis destitutiones, quàm constitutiones, siue directò, siue indirectè ladant Ecclesiasticam libertatem.*

55 *Leges tollentes Ecclesia quod priuilegio illi competit, iure speciali, vel communi sunt nulla.*

56 *Leges Regia etiam concernentes publicam vtilitatem Ecclesias non ligant.*

57 *Necessitas, & publica vtilitas non tribuit iurisdictionem vt valeat statutum contra non subditos.*

58 *Libertas, & immunitas Ecclesiastica non dependet ex bono, vel malo animo statuentium, sed ex natura rei, & ex priuilegiis.*

59 *Rex non potest statuto, vel lege imponere tributa prædiis suorum vassallorum, vt cum illis transeant ad Ecclesiasticos.*

60 *Doctores referuntur, qui tenent Regem statuto, vel lege sua non posse prohibere Ecclesiasticis bonorum acquisitionem.*

61 *Leges Valentiniani, Arcadij, Gratiani, & Theodosij Imperatorum contra libertatem Ecclesia reuocata fuerint, &* num. 62.

62 *Nicephori Phoca lex tanquam contraria libertati Ecclesiastica iniusta censetur.*

63 *Caroli Magni legi in Saxonia edita respondet Beltram, de Guenara.*

64 *Lex Sicilia, quam edidit Federicus, non valuit, quia Imp. non potuit contra libertatem Ecclesia & personarum Ecclesiasticarum prohibere quod non relinquantur res stabiles Ecclesia inter viuos.*

65 *Legi Alphonsi Regis respondet Narbona.*

66 *Constitutioni Caroli V. Imper. in Flandria multi respondent.*

67 *Lusitania & Francia leges prohibentes ne bona immobilia Ecclesiis relinquantur, intelliguntur, & defenduntur ex Apostolicis concessionibus.*

68 *Lex Aragonia de amortizatione in scientia & patientia Pontificum fundatur.*

69 *Lex Ordinamenti, qua statuebatur neminem Regi subditum posse bona immobilia alienare in exemptos, quia Ecclesiastica iurisdictioni aduersabatur, ideo Philippus II. noluit quod in noua Recop. insereretur.*

72 *Lex secularis moderans quod Ecclesia offertur, vt in sacrificiis præsente corpore dicendis, vel orationibus pro eo interponendis, aut in certis eleemosinis, vel clericorum numero taxandis, inualida erit.*

77 *Rota respondet fundamentis eorum qui existimarunt valere legem Regiam prohibentem bona immobilia Ecclesiis relinqui.*

78 *Carolus Molinaus hostis iurisdictionis Ecclesiastica importunissimus.*

79 *Reges Hispania nunquam deferre voluerunt suorum Populorum petitionibus, in quibus supplicabatur, vt statutum condere dignaretur prohibens alienationem rerum immobilium in Ecclesias.*

80 *Philippi Gallia Regis factum refertur in fauorem libertatis Ecclesiastica.*

81 *Reges non valent leges libertati Ecclesiastica contrarias condere, cum hoc ad Papam priuatiuè spectet.*

Libertatem Ecclesiasticam violantes diuina iustitia puniuntur, ibid.

DE ann. 1576. Regium Consilium Indiarum Regiam cedulam expediri fecit Dō Mart. Enriquez nouæ Hispaniæ Vice-Regi directam, qua mādabatur ne permitteret Religiosis bona in posterū adquirere, cuius meminit Ioan. de Solorzano *de iure Indiarum tom. 1. lib. 3. c. 1. num. 46.* & eius verba refert *c. 21. num. 36.* Sed dum disputaretur de validitate illius cedulæ, multa in materia eleganter eumolauit Dom Christophorus de Moscoso in Indiarum Regio Consilio Senator meritissimus, & sapientissimus vir, & nobilitate, & vitæ integritate clarus, à quo plura in hoc voto mutuati sumus, cùm alibi nec melius, nec doctius inueniri possint. 1

Pro iustificatione Regiæ cedulæ multa solent adduci, & primò quod olim Romæ statutum erat, quod Vestales virgines nihil ex alienis testamentis capere possent, vt referunt Gell. *lib. 1. noctium Attic. c. 12.* Simanc. *lib. 1. epist. 40.* Petr. Greg. *de Republ. lib. 13. cap. 15. num. 3.* Narbona *lib. 35. gloss. 2. num. 29. tit. 3. lib. 1. noua Recop.* 2

Hoc etiam Imperatores Valentinianum, Valentem, & Gratianum edictali lege prohibuisse extat vestigium *in l. 20. tit. 2. lib. 16. Codi is Theodos.* in illis verbis. *Censemus etiam vt memorati nil de eius mulieris, cui se priuatim sub prætextu Religionis adiunxerint, liberalitate quacumque, vel extremo iudicio possint adipisci, & omne in tantum inefficax sit, quod alicui horum ab his fuerit derelictum, vt neque per subiectam personam valeant aliquid vel donatione, vel testamento percipere: quin etiamsi fortè post admonitionem legis nostra aliquid iisdem ex fœmina vel donatione, vel extremo iudicio putauerint relinquendum, id fiscus vsurpet,* &c. Quod etiam decreuere Imperatores Valentinianus, Theodosius, & Arcadius *in l. 28. eiusdem tit. ibi. Nibil de mobilibus, & supellectili, nihil de auro, argento, cateris ue clara domus insignibus sub Religionis defensione consumat: sed vniuersa integra in liberos, proximos, vel in quoscunque alios arbitrij sui æstimatione transcribat; ac si quando diem obierit, nullam Ecclesiam, nullum clericum, nullum pauperem scribat haredes; carent namque necesse est viribus, si quid contra vetitum circa personas specialiter comprehensas fuerit a moriente confectum,* &c. 3

Nicephorus Phocas Impet. edicto quoque vetuit ne Ecclesiarum redditus augerentur, vt ex Zonara *lib. 3. Annalium, pag. 162.* obseruat Annæus Robertus *lib. 2. rerum iudic. c. 1. fol. 304.* quem refert Narbona *d. l. 35. gloss. 2. n. 19. in fine.* 4

Henricus item Imperator prohibuit, qood nullus posset de suis possessionibus aliquid in vita, vel in vltima voluntate Ecclesiis elargiri, vt refert Matta *de success. leguli. p. 3. q. 13. art. 5. num. 3.* 5

Carolus magnus Impet. in Saxoniæ Ducatu prohiboit alienationem bonorum hæreditate relictorum sine consensu domini illius Iurisdictionis, cum decreto irritante, & in vim huiusmodi statuti Ecclesiasticæ personæ adquisitionis talium bonorum sine dicti domini consensu incapaces reputari voluerunt Bald. *consil. 174. vol. 5.* 6

Federicus primus in Siciliæ Regno similem legem publicari iussit, de qua *lib. 3. Constit. Neapolis. rubrica 26.* 7

Alphonsus Hispaniarum Rex per quoddam pri- 8

Barbosæ Vota decisiua.

uilegium Imperiali vrbi Toletanæ concessum prohibuit res immobiles in Ecclesias, Monasteria, vel alia pia loca testamenti, aut donationis titulo transferri, cuius seriem transcribit Narbona *d. l.35. gl.a. num.30.*

9 Ioannes II. item Hispaniarum Rex, per *l.7. tit 9. lib.5. Ordin.* statuit vt de omnibus bonis hæreditariis, aut aliis stabilibus, quæ Regiæ iurisdictioni subiecti, & sibi subditi donauerint, aut vendiderint personis exemptis, quinta pars ei adiudicetur, vel illius valor ei soluatur, & in quoscumque eum hoc onere transeaot.

10 In Gallia similis lex habetur, sed loco quintæ partis, tertia in illo Regno applicatur Regi, prout eam refert Gaspar Clochius *de contribut.cap.12.n.89. vers.quin & in Gallia.*

11 In Lusitania licèt Religiosa Monasteria adquirere possint bona stabilia, omnino inus intra annum, & diem ab acquisitione de illis disponere tenentur, neque deinceps ea retinere valent absque Regia licentia, aliàs fisco cadunt, ex Ordin. Regia *lib.2. tit.16.& 18.*

12 In Regno Valentiæ similis extat lex, prout de illa meminit Hieron.de Leon. *tom.1. decision.77. n.8.* ibi. *In nostro autem Valentia Regno iuxta forum quintum de rebus non alienandis, fol.150.* bona sedentia relicta, vel donata Ecclesiæ, vel loco Religioso, debent alienari intra annum, itavt non remaneant penes manum mortuam, nisi habeant licentiam à Rege illa possidendi, &c.

13 Oduardus primus Britániæ Rex similem promulgauit legem, vt referunt Chopin. *de Domanio Franciæ, lib.1.tit.14.n.3.* Ioan. Bodin. iam permissus legi, *de Republica lib.5.c.2.folio mihi* 802.

14 Carolus Quintus Imperator Belgis suis Constitutionem huic affinem edixit, ne scilicet sacris Collegiis in posterum liceret emere possessiones, aut emptas necesse esset emancipare: Referunt Chop. & Ioan. Bodinus *citatis locis*, Guicciardin. *in discept. Flandriæ*, Paul.Christianæ.*tom.1.dec* 201. Dauid Doting.*in sua Bibliotheca, verbo Alienatio, fol.1261.col.1.*

15 Credendum est, aut saltem præsumendum, tot Imperatores, & Reges Christianos de Ecclesia benemeritos, & qui eam tantis muneribus ditarunt, noluisse nisi consultis & vocatis Theologis, & vtriusque iuris Doctoribus, talia disponere, vt agens de lege Portugaliæ considerauit Fr.Emman.Roder.Lusitanus *qq. Regul.tom.1.q.66. artic.4.* ibi. *Ego in hac difficultate nescio quò me vertam. Primò enim video Ordinationem Lusitanam auctoritate Christianorum Regum executioni mandatam, prout in ea Ordinatione continetur, quibus pro summo erga Ecclesiasticos, & Regulares amore maximum obsequium præstare debemus, credentes ipsos de iustitia huius Constitutionis præstantissimos in vtroque iure, & in Theologia consuluisse viros, &c.*

16 Petrus igitur Pechius *in tract. de amortizatione, cap.6.num.4.* agens de illa Constitutione Caroli quinti pro suis Belgis, quam edidit anno 1520. ait se non dixisse, prædictam Constitutionem Ecclesiasticæ libertati derogare, sed rationes superiores pensitatas ei non satisfacere, cùm Catholicus Princeps semper præsumatur iustè & piè moueri, ideoque illius Constitutionem subditis illius semper in dubio sanctam, rectamque videri debere, refert Christinæ. *dict. dec.201.n.4.*

17 Iosephus Ramon. *consil.95. num.81.* defendens quandam Cathaloniæ legem matrimonij libertati contrariam, de qua infrà, hæc verba profert. *Absit enim à nobis earundem legum latores damnare, quippe eos Christianissimos Reges fore non ignoramus, & sacros calluisse Canones, omnia quippe iura in eorum cordibus insita esse censentur, propter eos, quos ad latus habent peritos, quamobrem neque in fide, neque in iure deficere præsumendum est.*

Narbona defendere quoque intendens legem Re- 18
giam *35. tit.1.lib.3.noua Recop.* quæ libertati Ecclesiasticæ contrariari videbatur, sic ait *dict. gloss.1. n.5. Longè enim, & à Christiana pietate alienum est existimare Catholicos, Christianissimosque Hispaniarum Reges, quorum in exaltatione Fidei, Ecclesiarum cultu, ac totius Christiana Religionis cura, ac solicitudo est, huiusmodi legem promulgasse, qua Ecclesia quodam modo posset esse damnosa.*

Pro dictarum legum, & statutorum iustitia solet 19
ponderari publica Regnorum vtilitas, quæ petit vt bona stabilia sint in commercio hominum non priuilegiatorum, nec exemptorum, vt sic decimas & tributa soluere queant, & ad stipendia militum pro bonorum possibilitate contribuere valeant; neque quies gentium sine armis, neque arma sine stipendiis, neque stipendia sine tributis haberi queunt, vt ait Tacit. *lib.4.historiæ.* Valenzuela *consil.99. num.3. tom.1.* Nauarrete *en la conseruacion de Monarchias, discurso 18. fol.113.* Carol. Tapia *decis 23. num.26.* Bulenger *de Imperio Romano, lib.9.cap.1.* P. Valasquez
Psalm.100. lib 4. annot.15.num.3. Ad hoc enim ma- 20
ximè attendere debent Principes, ne illud eueniat quod Vlpianus dicit *in l.3. ff. de muner. & honor.* quod viribus, & viris destituta erat Respublica, vt rectè animaduertunt Paul. Venetus *in considerationibus ad Paulum V.num.55.fol.293.tom.3. Constitutionum Imperialium*, D.Ioan. de Solorzano *de Indiarum guberno, lib.1.c 2.n.62.& c.3.n.61.* vbi ex Cassiodor. *lib.3 Epist.31.* subdit quod celeriter de remedio prouideri debet.

Ad Principem igitur secularem, cui à Deo in 21
temporalibus populorum cura est demandata, spectat in ordine ad supradicta, leges condere circa ea, quæ pertinent ad iustam viuendi rationem, & Reipublicæ conseruationem respiciunt, S.Thom. *de regimine Principum, c. 12.* Driedo *de libertate Christiana. lib.2.c.1.propos.4.* Sot.*de iustit.lib.1.q.6. art.2. & in 4. sentent.dist.25.q.15.* Cardin.Bellarmin.*de potestate Pontificis, lib.3. c.6.* Salzed.ad Bernard. Diaz *in pract.c.56. vers.sed vt liberè dicam.* Molin.*de iust.*
disp 31.concl.6 n.15. vbi dicit quod clerici, & laici in 22
concernentibus politicam temporalem, eundem habent Rectorem Principem secularem, cuius legibus gubernantur, & quibus subiiciuntur.

Nam quando Ecclesiasticorum diuitiæ & bona 23
incipiunt esse excessiua, & opulenta, ob idque secularium substantia est admodum tenuis ad supportanda onera, Regibus tunc permittitur tributum prædiis suorum vassallorum imponere, vt ita in omnes etiam clericos cum illo onere transeant, quia in acquirendis illis præiudicari potest, neque ex eo dicetur lædi Ecclesiastica libertas, iuxta doctrinam Bart *in l.rescripto, §.fin.ff.de munerib.& honor.* Innoc. *in c. postulasti, de foro comp.* Socin. communem dicens *consil.12. num.4.* Cald. Pereira pluribus relatis *de empt. cap.8. num 24.* Bald. *consil.180. vol.2.* asserens quod opinio Bartoli vsu inualuit, & quod propter publicam vtilitatem, & publicas necessitates in praxi recipitur, & aliàs esset damnare totum Mundum, Gail. *lib.2. obseru.22. num.9.* Marcabrun. *consil.40. num.51.* Mench. *de success. creat. lib 3. §.11. n.180.* ibi. *Vnde si patrimonium Ecclesia nimis cœpit augeri, laicorum verò diminui, tunc valet statutum vt omnia prædia fiant tributaria, sicque id statutum licet non comprehendat prædia, qua iam erant Ecclesiæ tempore conditi statuti, tamen reliqua omnia prædia comprehendit, vt sic prædia, qua postea ad Ecclesiam peruenerint,*

nerint, tributaria esse intelligantur, non secus quam reliqua prædia laicorum Hæc communis opinio, quam resoluit Ias. *in l. placet, lect.* 2. *num.* 20. *C. de sacros. Eccles.* Idem *in l. placet, lect.* 1. *n.* 19. &c. Iul. Clar. *in §. fin. q.* 77. *n.* 37. Petr. Gilchen. *in d. l. placet, n.* 36. Cenall. *en el arte Real, docum.* 23. *fol.* 131. ex Franc. Carrasco, Martz & aliis D. Ioan. de Solorzano *d. tract. de gubernio Indiar. lib.* 3. *c.* 21. *n.* 39. Iac. Canc. *var. p.* 1. *c.* 24. *n.* 10.

24 Ex eadem quoque ratione eidem Principi seculari permittitur leges condere, quibus in ordine ad conseruandam Monarchiam, & ad publicam vtilitatem prohibeatur Ecclesiis stabilium bonorum acquisitio, dummodo ex causa fiat, & non in odium Status Ecclesiastici, vt in dubio præsumitur, idque probatur ex eo, nam valet argumentum de testamento ad statutum, latè Eueran. *in centuria legali* 47. *in loco ab vltima voluntate ad legem, statutum, vel consuetudinem,* Cened. *canon. qq. lib.* 1. *quæst.* 35. *n.* 4. Et de pacto ad statutum, *l. fin. C. de f. deiussor.* gl. *in rub. C. de decretis Decurionum, lib.* 10. Bart. *in l. omnes populi, sub quæst.* 4. *de iustitia & iure.* Camill. Borrell. *de præstantia Regis Cathol. cap.* 63. *num* 36. Scacc. *de re iu-*
25 *dic. gloss.* 14. *quæst.* 29. *num.* 23. & tamen certi iuris est, posse testatorem disponere ne sua bona ad Ecclesiam transeant. *l. filiusfam. §. Diui,* vbi notant omnes, *ff. de legatis* 2. & pacto id prohibere, Cald. Pereira *de renouat. emphyt. part.* 3. *cap.* 1. *num.* 14. Carol. de Grassis *de effect. clerical. effect.* 2. *num.* 376 *effectu* 3. *num.* 168. Molfes. *ad consuetud. Neapol. part.* 2. *tit. de personis, quæst.* 6 *num.* 49. Squillante *de priuileg. clericor. cap.* 8. *num.* 56. vbi ex multis tenet, quod si res laici perueniret ad clericum titulo emptionis, & donationis, vel legati, cum conditione, & pacto expresso inito inter ipsos, vt clericus teneatur ad collectas, & onera, in futurum valet.

26 Ex quibus colligitur, eodem modo legem, quæ idem prohibeat, condi posse, hac tamen differentia, quod ad illam requiritur causa, ad pactum verò & testamentum sola voluntas sufficit, vt in terminis resoluunt quamplures infra referendi: idque suadetur ex eo, quoniam in regendi potestate veniunt ea omnia, sine quibus perfectè Princeps gubernare non posset, arg. *l.* 2. *ff. de iurisdict. omn. Iudic.* alias plenè Regibus consultum non fuisset, & quodammodo eorum potestas diminuta esset, vt eleganter animaduertit Baldel. *in Theologia morali, lib* 5. *disp.* 33. *num.* 18 his verbis.

27 *Quod si per impossibile tanta esset clericorum licentia in ciuitate, vt vel impunè vacarent laicorum cædibus, vel alio modo magnam perniciem illis inferrent, neque Prælati Ecclesiastici, aut Pontifex remedium adhiberent, posset Princeps laicus contra illos defendere suam ciuitatem, neque id esset contra Ecclesiasticam libertatem, vt subdit* Suar. *in defensione Fidei, lib.* 4. *cap.* 4. *n.* 6. *&* 7. Azor. *p.* 1. *lib* 5. *c.* 14. *q.* 2 & Salas *disp.* 14. *de legib. sect.* 9. *n* 111. *ex* Sot. *in* 4. *dist.* 25. *q.* 2 *a.* 2. Victor. *relect.* 1. *de potest. Eccles. q. fin n* 8. Mulin. *tract.* 2. *disp.* 31. *concl.* 4. *quia cuius Respublica debet esse sufficiens vt possit se ipsam defendere contra quoscunque,* &c.

28 Non obstat iurisdictionis defectus, quam Reges in Ecclesiasticos tanquam à sua exemptos, obtinere non possunt, per text. *in cap. Ecclesia S. Mariæ, de constit.* vbi plures citaui *in collect. num* 2. quibus addo Ambrosin. *d. immun. cap.* 21. *num.* 9. Paul. Squillante *cap.* 7. *num.* 94. Castill. *de tertiis, cap.* 9. *à num.* 4. Andr. Molfes. *ad consuetud. Neapol. part.* 2. *tit. de personis, quæst.* 7 *per tot.* Cyriac. *tom.* 2. *controuers.* 205. *num.* 156 *cum seqq.* Ioan. Bapt. Ciarlin. *contron. freq. cap.* 33. *n.* 40. Baldel. *in Theolog. morali, lib.* 5. *disp.* 34. qoia necessitas, quæ ob publicam vtilitatem, & Regni conseruationem æquè obligat seculares ac Ecclesiasticos ad legis, seu statuti obseruantiam, illud præseruat ne sit contra Ecclesiasticam libertatem, vnde in his terminis tale statutum valere, & clericos ligare docent multia relatis Vulpell. *in tract. de libertate Eccles. parte* 2. Vrsil. ad Afflict. *decis.* 310. Sot. *in* 4. *sement. dist.* 25. *q* 2. *art.* 2. *col* 4. *vers. quarta conclusio,* Nauar. *in man. c.* 13. *n.* 88. Auendan. *de exequend. mand lib.* 1. *cap.* 13. *n.* 7. Caneet. *d. c.* 11. *n.* 191. Mex. *prag. taxa panis, concl.* 5. *n* 40. Viuc. de Franchis *decis.* 9. *n.* 5. Menoch. *cons.* 8. o. *num.* 2.

Quibus accedit auctoritas Caietani *in, sum. verbo* 29
excommunicatio, cap. 31. *vers.* 6. quem sequuntur Nauar. *in man. c.* 27. *num.* 120. & Fetter. *in tract. soluto matrim euidentjali* 2. *n.* 127. tenentes quod quoties statutum laicorum per accidens, & in quandam consequentiam affert damnum, seu præiudicium aliquod clericis, dummodo Princeps disponat de rebus ad se pertinentibus, & ad suam iurisdictionem spectantibus, non est iudicandum contra libertatem Ecclesiasticam inductum fore, cùm semper attendatur quod principaliter agitur. Cùm ergo vt plurimùm ad promulgandas huiusmodi leges consideretur bonum publicum, & Regni conseruatio, ac vt seculares possessiones & bona habeant, ex quibus onera & tributa ad milites alendos, quibus ab inimicis tueatur, soluere possint, & nihil releuat quod secundariò præiudicentur Ecclesiastici circa bonorum huiusmodi ac-
quisitionem. Maximè quando Ecclesiasticorum nimia 30
opulentia Ecclesiæ ipsi admodum damnosa est, & à primæuo statuto illus seiungit, provt eleganter ex S. Hieronymo, Annæo Roberto, & aliis obseruauit D. Ioan. de Solorzano *d. cap.* 21. *n.* 33. Narbona *d. gloss.* 2. *à num.* 1. Amaya *in l.* 31 *C. de Decurionibus, num.* 3. Gisp. Schifordegerus ad Anton. Fabrum *lib* 3. *tract.* 30. *quæst.* 10. ibi. *Quemadmodum verò prisca Prælatorum frugalitas, morumque seueritas pias Christianorum mentes accenderat, sic & sequens Ecclesiasticorum luxus liberalem largiendi affectum, feruidamque olim piorum charitatem, & frequentes in Ecclesiam donationes restrinxit, & auertit: & si verum audire volumus, impedimenta hæc, non adiumenta; onera, non subsidia huiusmodi donationes Ecclesiis fuerunt, vt rectè existimat Saluianus de diuitiis Ecclesiæ loquens, lib.* 2. *ad Ecclesiam Catholicam; possessione enim & censu opum non suffulcitur Religio, sed euertitur; atque hoc fieri solere accipimus, vt Episcopi auctis opibus plus de terrena possessione, quàm de fidei pignore incipiant fieri soliciti. Etiam illud incommodum fuit (si ita nominandum est, & non pestis Reip.) quod crebris, & immodicis huiusmodi donationibus in Ecclesias, imperium & principatus primùm lapsi, tum ire cœperint præcipites, donec ad hæc tempora, quibus nec initia, nec media temporalis regiminis in Ecclesiasticis pari possumus, peruentum est,* &c.

Franciscus Duaren. *lib.* 2. *de benefic. cap.* 4 ibi. *Sed* 31
puto maiores nostros satis animaduertisse, nil Ecclesiæ exitialius, pestilentiusque esse, quàm ministrorum eiusmodi nimiam opulentiam, idque euentus, qui non modò stultorum magister est, vt ait Lucius, sed etiam prudentissimi nonnunquam, & perspicacissimi cuiusque, &c.

Petr. Gregorius *lib.* 15. *Syntagm. Iuris, c.* 3. *num.* 23. 32
ibi, *Disseminato vbique verbo Dei, sedatisque persecutionum fluctibus, Religio sancta & immaculata peperit diuitias; tandem tamen fides clara emicuit, quamdiu diuitia non suffocauerunt matrem, & luxus immodicus non obsedit Prælatos. Verum autem nunc est, nisi ad primum Ecclesia redeat viuendi modum & rerum humanarum contemptum, tot adhuc fluctibus agitandam iri, quot iam in Asia, & cum prodiret in Orbe, iactata est, donec expurgata igne persecutionis in suam restituatur puritatem,*

33 Hinc valere statutum colligitur, quod pœuis afficit filios, qui sine patentum consensu Mattimonium contrahunt; nam si in aliquo Ecclesiasticæ detrahit libertati, id per accidens, & in consequentiam cuenit, proindeque iustificatione non caret, Innoc. & Ioan. Andr. *in cap. 1. de sponsal.* vbi Felin. *num.* 16. testatur omnes Innocentij sententiam sequi, Bald. *in cap. tenor, de re iudic.* Palat. *in cap. per vestras, de donat. inter virum, notab.* 3. §. 3. *num.* 30. & §. 8. *num.* 10. Cell. Hugo *consil.* 38. Cancer. *var. resol. part.* 1. *cap.* 14 *num.* 4. *cum seqq.* & *p.* 3. *cap.* 11. *num.* 4. Augustin. *de legib. lib.* 2. *controuers.* 13. *num.* 15. & 30. Rebell. *de obligat. Iustit. part* 2 *quæst.* 14. *num.* 7 & 8. Ioseph. Ramon. validissimis fundamentis, & multorum auctoritate patrias constitutiones hoc disponentes defendens *consil.* 95. *num.* 80. *cum seqq.* Basil. Pont. *de Sacram. Matrim. lib.* 1. *c.* 1. § 3. *num.* 29 latè *Marta de success. legali, p.* 1. *quæst.* 26. *art.* 5. *per tot.*

34 Et valere quoque statutum successionc priuans filium, qui Religionem ingressus fuit, constanter ex his fortè rationibus defendunt Alex. Angel. Roman Imol. & Ias. *in l. stipulatio hoc modo concepta, ff. de verb. oblig.* Bart. *in l fin. C. de pact.* Man. Anton. Pereg. *tom.* 2. *consil.* 6. *num.* 3. Mench. *de success. creat. lib.* 3. §. 21. *num.* 179. cum Socino, Ripa, & aliis Iacob. Cancer. *d. cap.* 11. *num.* 188. dicens ab hac sententia in iudicando, & consulendo recedendum non esse, cùm certum sit, prædicta statuta Religionis odio non fieri, sed tantùm causa conseruandæ agnationis, & vt bona in familia remaneant, & attendendum esse quod principaliter agitur; & non quod venit in consequentiam, Cened. *Canon. quæst.* 35. *num.* 19. & 20. Anton. Fab. *in suo Codice, sub tit. de sacros. Eccles. defin.* 40. & *sub tit. de Episcop. & cleric. de init.* 30. in Senatu Sabaudiæ sic decisum referens, Molin. *de ritu nupt. lib.* 2. *differ.* 7. *num.* 68. Ramon. *d. consil.* 93. *numer.* 85. vbi *num.* 38. testatur Senatum Cathaloniæ decisione sua hanc sententiam firmasse.

35 Et sine violatione immunitatis Ecclesiasticæ procedere *l.* 2. *tit.* 5. *nona Recop.* & Nouellam 59. dum funerum pompam moderantur, & taxando quod minos sumptus soluatur, si funus ducatur intra muros; si verò extra, plus impendatur, defendunt Perez *l.* 7. *tit.* 2. *lib.* 1. *Ordin. in verbo que quisieren traer luto, circa med* Matth. Stephan *in d. nouel.* 59 Mascar. *de generali statutorum interpret. concl.* 1. *num.* 23. Stephan. Gratian. *discept. forens. tom.* 2. *c.* 198. *num* 7. Sousa *in Bullam Cœnæ Domini, cap.* 16. *disput.* 94. *concl.* 2. *numer.* 3. Layman. *in Theolog. morali lib.* 4. *tract.* 9. *c.* 9. *numer.* 3 Baldel. *lib.* 5. *disp.* 36. *num.* 5. ibi. *Atque hoc modo ex* Caiet. *in sum. verbo excommunicatio, cap.* 31. Nauar. *in man. c.* 27. *num.* 120. Suarez *lib* 4. *cap.* 22. *citato numer.* 13. & *aliis, non est censendum contra immunitatem si laici per legem moderentur pompam funerum, etiamsi ex tali moderatione aliquando accidat vt clerici ex funeribus minus lucrentur, quia id est merè accidentarium, & prouenit non tam ex lege quam ex voluntate & facultatibus eorum, qui pompam faciunt, & si pompa esset semper æqualis, & tanta quanta permittitur, & taxatur per legem, clerici possent lucrari etiam plus quàm de facto lucrarentur, sublata lege.*

36 Hinc etiam *l.* 10. & 13. *art.* 1. *lib.* 4. *Recop.* quæ prohibent secularibus protogare Ecclesiasticam iurisdictionem, iustissimas esse, neque contrarias Ecclesiasticæ libertati, sustinent Salgado *de Regia protect. part.* 1. *c* 2. *n.* 69. D. Barbosa *in l.* 1. *art.* 1 *n.* 139. *ff. de iudic.* Cancer. *var. tom* 3. *c.* 10. *num.* 26. & *cap.* 11. *n.* 190. Gabr. Pereira *de Manu Regia, parte* 2. *c.* 35. Carleual. *de iudic. disp.* 2. *q* 8. *sect.* 3 *num.* 1121. vbi testatur in Regnis Lusitaniæ & Nauarræ similes esse leges. Ego ipse *in praxi exigendi pensiones, q.* 4. *num.* 14.

37 Hinc *l.* 11. *cod. titul.* & *lib.* cui similis Ordin. Regia Lusit. *lib.* 4. *tit.* 73. reperitur prohibitum ne in contractibus iuramentum apponatur, quando ad ipsius validitatem necessarium non fuerit, ne illius occasione laici ad Ecclesiasticum forum trahantur, quod aliàs ratione iuramenti sortirentur, per text. *in cap. fin. de foro compet. l.* 6. Sed hanc legem valere & iustam esse, tanquam respicientem publicam vtilitatem, & ad euitandum ne fraus Ecclesiasticæ iurisdictioni fiat, defendunt Couar. *in cap. quamuis pactum, parte* 1. §. 3. *num.* 8. & 25. & *parte* 2. §. 1. *n.* 8. Cald. Pereira *quæst. forens. lib.* 1. *quæst.* 23. *n.* 12. Costa *in l si ex cautione, fall.* 10. *n.* 4. Nauar. *consil.* 51. *sub tit. de sent. excom.* Gam. *Lusit. decis.* 247. *num.* 2 Flamin. Carthar. *decis.* 81. Christophor. Besold. *de iureiur. disp.* 2. *n.* 13. Perea *l* 6. *gloss.* 6. *tit.* 1. *lib.* 3. *Ordin.* Marienl. *l.* 22. *gloss.* 8. *num.* 3. *tit.* 11. *lib.* 5. *Recop.* Suar. de Paz *in pract. parte* 4. *tom.* 1. *c.* 3 *numer.* 25. & *tom.* 2. *pral.* 2. *numer.* 39. *ad med. vers. expendo*, Parlad. *rerum quotid. lib.* 2. *cap.* 4. *num.* 53. *vers.* & *iuris quidem*, D. Barbosa *in l.* 1. *part.* 1. *num.* 73. *in fine cum seqq.* & *num.* 80. *ff. soluto matr.* Ioseph. Vela *dissert.* 10. *n.* 28. Sanch. *in præcepta Decalogi, lib.* 3. *c.* 22. *ex n.* 5. plures citati à Carleual. *de iudic. disp.* 2. *q.* 4. *n.* 217.

38 Sic etiam *l.* 1. *tit.* 18. *lib.* 6. *noua Recop.* dum disponit quod pœnæ aduersùs eos qui pecuniam extra Regnum deferunt, locum habeant contra Prælatos, clericos, ac quoscunque alios exemptos, iustam esse, post Gutier. & Babadil. defendit Gabr. Pereira *de Manu Regia parte* 2. *c.* 28. *numer.* 14. Curia Philipp. *tom.* 1. *part.* 3. *n.* 21. & *tom.* 2. *lib.* 4. *c.* 10. *n.* 15. Villar. Maldonado *resp.* 5. *quæst.* 3 *num.* 10. & 18. Florid. Mauson. *in tract. de contrahend. quæst.* 8. Carleual. *d. disp.* 2. *quæst.* 3 *num.* 159.

39 *L.* quoque 12. *tit.* 3. *lib.* 1. *noua Recop.* cauetur quod si in aliquibus locis huius Regni statutum fuerit, vt custodiantur prata, agri, & vineæ, tunc si in eis inuenta fuerint animalia, debent damnum soluere eorum domini, etiamsi clerici sint, quos propter publicam vtilitatem comprehendit huiusmodi statutum, Ioan. Andr. & Abb. *in cap. Ecclesia S. Mariæ, de constit.* Luc. de Peña *in l. iubemus, num.* 1. *C. de nauib. non excus. lib.* 11. Azeued. *in d. l.* 12. *num* 2. Gutier. *practic. lib.* 1. *q.* 4. vbi testatur de praxi in Regia Cancellaria Vallisoletana, & Granatensi, Salzed. ad Bernard. *in pract. c.* 58. *vers.* 7. *cum seq.* alios refero *Ego ipse de iure Ecclesiast. vniuerso, lib.* 1. *c.* 39 §. 2. *num.* 42. quibus addo Moil *in emporio Iuris Ciuilis, tit.* 1. *q.* 16. *num.* 10. Cenall. *de cognit. per viam violentiæ, parte* 2. *q.* 11. *numer.* 41 *cum seqq.* Curia Philipp. *tom.* 1. *parte* 3. §. 17. *n.* 13. Aloys. Ricc *in collect. dec. collect.* 101. Viuian. *decis.* 208. Villar. Maldonado *d. quæst.* 3. *à n.* 6. Ripol. *variar. resolut. cap.* 1. *à numer.* 19. Gabr. Pereira *de Manu Regia, cap.* 29. Carleual. *de iudic. disputat.* 2. *q.* 3. *n.* 155.

40 Publica enim necessitas, & communis vtilitas æquè laicos & clericos obligat, vt in multis casibus quos congessi *d. tract. de Iure Ecclesiast. vniuerso, lib.* 1. *cap.* 39. §. 2. *à num.* 38. veluti viam ante domum reparare, & mundare, & ad montium, nemorum, & prædiorum communem custodiam, seu ad soluendas collectas pro rata, quæ imponuntur generaliter pro custodiendis vineis, agris, vel pratis, & ad expellendos, seu occidendos vermes, locustas, aut alia nociua, quæ in prædiis, vineis, seu viridiariis nascuntur, & ad collectas impositas propter famem & pestem, & ad ignem extinguendum, vel ad custodiam portarum, quando ab hostibus inuaduntur, & sic in similibus.

41 Vnde videtur inferri posse, etiam Regem, siue legem ob eandem communem vtilitatem, Ecclesiasticis,

ſiaſticis, & Religionum Monaſteriis bonorum acquiſitionem prohibere, vt ſic penes ſeculares conſeruentur, & ipſi opera pro Reip. defenſione ſuſtinere valeant. Huius ſententiæ ſectatores ſunt duodecim ex primatiis & antiquis Iureconſultis, quos refert, eorumque fundamenta adducit Petr. Pech. in tract. de amortizatione, cap. 6. num. 2. Audacter tamen in contrariam opinionem ingens Interpretum numerus conſpirat: alij quia Princeps cuius imperio & omnes, & omnia a Mundi vltima origine ſubdita erant legem rebus ſuis ſibi placentem imponere poteſt, l. in traditionibus, ff. de pactis, l. in re, C. mandati. Alij quia ſicut propriis agris ſitientibus alienos irrigare durum, & pene inhumanum eſt, l. Præſes, C. de ſeruit. ita laicos in rebus temporalibus Clericis præferri æquum eſt. Alij quia hodie Eccleſia indulta eſt huiuſmodi conſtitutia, ſed non publico, ne maiori rerum immobilium parte ad Eccleſiam tranſlata, laici ſoli publicis oneribus ferendis ſatis non ſint. Alij quia & lex iſta rem ſibi ſubiectam reſpicit, & perſonam ſubditi ſui ad contrahendum, obligandique ſe Eccleſia inhabilem efficit. Alij quia Eccleſiæ nil detrahitur, ſed ſolum acquirere prohibetur, velut ad auth. caſſa, num. 4. ait Alciatus, non eſt Eccleſia iura diminuere, ſed nolle laicos ſua illi committere. Alij quia Eccleſia non læditur in quæſitis, ſed certam formam accipit in quærendis. Alij quia ſecularium Principum intereſt plurimum ne tranſlatis in Eccleſiam bonis, confiſcationum, & laudemiorum, & aliorum iurium Dominicalium emolumenta amittant. Alij denique, quia voluntas teſtatoris, paciſcentis, legem ferentis, & ſtatuentis adæquantur, l. fin. C. de fideiuſſ. Igitur ſicut in certum genus hominum prohibita alicuius rei alienatio, & tranſlatio, vel à teſtatore, vel ex pacto facta iure defenditur, d. §. Diui, l. fin. C. de rebus alien. non alien. l. ſi ita quis, ff. de verbor. oblig. ita quoque & lege, vel ſtatuto prohiberi poteſt, l. fin. C. de fundis limitroph. l. fin. C. de fundo rei patrim. Et ita demum Bart. conſ. 30. lib. 4. Signorol. conſil. 12. Meſue tit. de locato, Fab. ad d. l. quoties, Archid. ad c. Romana, de appell. in 6. Luc. de Peña ad l. iubemus, C. de nauibus non excuſ. lib. 11. Iaſ. ad l. fin. C. de iure emphyt. Bart. ad l. fin. C. de pactis, & conſil. incip. Quidam collapopuli, Bald. ad c. quæ in Eccleſiarum, de conſtit. Franc. Magon tit. des Segneuries, art. 37. n. 3. & 4. Alciat. ad d. auth. caſſa, & Imbertus in Enchirid. ad verbum Monachus, omnes vnamiter ſtatuerunt, &c.

42 Eandem ſententiam præter citatos, tenent Ambroſ. de Opizonibus in l. filiusfam. §. Diui, de legat. 1. num. 69. cum ſeqq. ibi. Secundò hoc probat per id quod voluit notabiliter Bald. in c. Eccleſia S. Mariæ, extra de conſtitut. vbi dicit quod ſi ſtatutum prohibet alienari in Clericum, quod non valet tale ſtatutum, quod dicit eſſe verum ſi principaliter eſt factum in odium clericorum, ſed ſi in fauorem Reipublicæ vt non fraudetur ſuis redditibus in publicis functionibus, bene valet ſtatutũ, &c. & deinde latè multis fundamẽtis hoc probat.

43 Iacobus de Graffiis in ſuis aureis deciſ. p. 1. lib. 4. cap. 18. num. 238. ibi. Si in ſtatuto cauetur quod nullus ſubditus poteſtatis Mediolani poſſet alienare rem immobilem in non ſubditum, niſi ſoluat tantum pro libra, expreſſe prohibendo ne poſſet alienare in perſonam Eccleſiaſticam? Dico quod tale ſtatutum eſt iuridicum & non improbandum, neque cenſendum contra libertatem Eccleſiæ, quia eſt conditum fauore publici, & communis boni, & ſubditorum, vt eis ſalua immobilia & territoria conſeruentur.

44 Ioannes Driedonius lib. 2. de libertate Chriſtiana, cap. 3. ibi. Vtrum Rex poſſit ſtatuto cauere ne bona immobilia Eccleſiaſticis relinquantur, vel cõtractu transferantur? Reſpondeo, huiuſmodi ſtatuta, ſeu mandata prima facie, ſeu contentione conſiderata in ſe videntur eſſe iniqua, neque poſſem ego huiuſmodi ſtatutorum conditorem & ſeruatorem excuſare, niſi ex tolerantia Papæ ſcientis, atque tacentis, & ex cauſis, rationibuſque appoſitis huiuſmodi ſtatutis, videretur mihi eſſe præſumendum huiuſmodi ſtatuta prodiiſſe ex pia quadã intentione Chriſtiani Principis, ſuique Conſilij prohibentis talem quendam donandi modum, quo tranſeant prædia perpetuò in manum noſtram, ſic ſtatuentis non in odium Eccleſiaſticæ libertatis, neque in diminutionem cultus diuini, neque ad impediendam eleemoſynã pauperum, aut hoſpitalium, aut Eccleſiarum indigentium ſubſidiis temporalium rerum, ſed ad tollendum abuſus, ad moderãdum donationes ſuperfluas, ne Reſpublica in aliqua patria ſufficienter Eccleſiaſticis prædiis dotata nimiũ oneretur, & ne Religioſa loca ſuperfluis prædiis, atque diuitiis incraſſata illarum curis teneantur, neve fundationes antiquæ per nouas ſuperuenientes impediantur, ſed aptius, & commodius cuſtodiantur ad Dei honorem, & cultum, ita tamen vt pij Principis animus ſit paratus libenter ſuum aſſenſum in huiuſmodi donationibus prædiorũ impartiri, vbi viſum fuerit hoc abſque ſuo & Reip. præiudicio pro augmento diuini cultus impartiri. Princeps ſic ſtatuẽs in aliqua ſui dominij patria nequaquam prohibet laico ne ſuum prædiũ propter Deum det homini indigenti, aut pauperi; ſed det vlli Collegio, vel Hoſpitali ſic vt dominiũ perpetuè maneat apud tale Collegium. Atque ita huiuſmodi ſtatutum nõ eſt directè contra conſilium Chriſti dicentis, Si vis perfectus eſſe, vade, & vẽde, &c. Neque enim vetat prædia & agros vendi, & pretia illorum pauperibus dare, vel Hoſpitalibus, vel Religioſis domibus, vel etiã Eccleſiis indigentibus in augmentum diuini cultus. Neque enim abſolute vetat ne talia prædia Eccleſiis vendatur, aut donentur, ſed prohibet ne huius medio prædia ſine ſuo conſenſu tranſeant in perpetuum ad manum mortuam extra ſuã iuriſdictionem. Ipſius Principis eſt ſuæ Reip. prouidere, ne cum dãno totius populi tanta rerum abundãtia deputetur Eccleſiæ, vt detrahatur hæredibus, aliiſve pauperib. in dominio ſuo tẽporali indigentibus, &c.

Caldas Pereira recept. ſentent. lib. 1. q. 23. n. 92. ibi. 45
Quinimò & ex alio capite defendi poteſt, quoniam ordinatio illa non prohibet ſimpliciter alienari res in Eccleſias, ſed iubet non alienari ſine Principis licentia; lex autem ſecularis inducens ſolemnitatem obſeruandam tempore actus, etiam Eccleſias comprehendit, vt eleganti ratione comprobat Panorm. in c. quod clericis, num. 6. de foro comp. & in repet. c. Eccleſia, n. 43. de conſtitut. licèt Felin. ibi, n. 86. hoc limitet quando ſolemnitas non poteſt impleri ſine magna difficultate, vtpote quia requiritur Principis facultas & permiſſio. Tamen aduerte quod prototypa Ordinationũ antiquarum, ex quibus illa Ordinatio deſumpta eſt, eam rationem reddunt: quoniam Eccleſiæ in hoc Regno ſunt locupletes, ſubditi autem pauperes, qui non poſſent Regnũ defendere & onera ſubire, ſi omnia bona in Eccleſiarum dominium transferantur, quod etiam hodie vigere notum eſt, ſi Eccleſiaſticorum redditium opulentiã iũ laicorum paupertate, & inopia metiamur exactiùs. Quamobrem ratio ſuggerit huiuſmodi ſtatuta omnino iuſtiſſima fore cenſenda & iudicanda, an Bart. in l. traſcripto, §. fin. ff. de muner. & honor. cuius opinio ſaltem admittitur quando conſtat legem, ſeu ſtatutum latam fuiſſe propter publicam vtilitatem, & non in odium Eccleſiaſticorum, Dec. in d. cap. Eccleſia, num. 52. ad fin. Valaſc. de iure emphyt. quæſt. 17. ad fin. & eleganter Aym. de antiquit. tempor. §. circa, num. 9. neque in his terminis obſtat text. in cap. fin. de immun. Eccleſ. lib. 6. quoniam procedit in dubio. Cæterum ſi conſtet de prædictis, aut publica vtilitas aliud ſuggerat, & commune bonum Reip. aliud flagitet, non habebit locum diſpoſitio illius textus: Neque etiam obſtat, factũ fuiſſe de Eccleſiis

clesiis mentionem, quoniam obiectum procedit quando secularis facit mentionem Ecclesiarum, tanquam imperans, cum potius subditus sit, cap. certum, 11. dist. Caterum si agnoscat Ecclesia dominium, & tamen ex causa publica vtilitatis aliquid disponat, mentio Ecclesiarum neu irritat constitutionem, cum tunc exprimatur id quod tacitè inerat, ita Fottun. *de optimo fine Iuris, illat.* 14. Couar. 2. *p. de sponsal. c.* 6 *in princ. n.* 10. Menoch. *qq vsufreq. c.* 5. *n* 9. &c.

46 Graffal. *Regalium Franciæ lib.* 1 *iure* 10.

Pomponius *lib.* 1. *tit.* 9. *Arresto* 3. vbi refert ita Senatum decidisse.

Andr. Gail. *lib.* 10. *obseru.* 32. *num.* 7. *cum seqq* vbi testatur Cameram Imperialem non semel huiusmodi statuta confirmasse.

Chopinus *de Domanio Franciæ, lib.* 1. *titul.* 14. & *Monasticon lib.* 2. *tit.* 1. *num.* 1.

Signorolus de Homodeis *consi.* 21. *per totum.*

Couarruuias *in reg. possessor, in initio, parte* 2. § 4. *n.* 8. *vers. tertium est*, vbi dicit quod si ob statutum Reip Communitati conueniat, maximè ad eius vel tutelam, vel regimen, quod res quædam in Ecclesiam, aut clericos minimè transferatur, tunc statutum inualidum erit, & aduersus Ecclesias obtinebit.

Ioannes Gutierres *pract. lib* 4. *q.* 18.

Bobadil. *in sua Politica, lib.* 2. *c.* 18. *n.* 145.

Menoch. *consi.* 800. *num.* 23. & *consi.* 1000. *num.* 34.

Marc. Anton. Peregrinus *tom.* 1. *consil.* 91. *num.* 10. *cum seqq.*

Bertazol. *tom.* 1. *consil.* 87. *num.* 4.

Hieron. de Ceuallos *commun. contra communes, q.* 899. *n.* 107. *cum seqq.* & *n.* 177.

P. Molina *de Iustitia & iure, tom.* 1. *tr.* 2. *disp.* 140. *n.* 1. vbi similis Regis Lusitaniæ mentionem facit.

Christophorus Anguianus *in tract. de legibus, lib.* 2. *controuers.* 15. *per totum.*

Gabriel Pereira *in tr. de Manu Regia, tom.* 2. *c.* 67. *per totum*, vbi latè agit de Ordinatione Lusitana, quæ id ipsum disponit.

Anton. de Gama *Lusit. decis.* 341. *incip. Laurentius Alphonsus n.* 2.

Franciscus Hieronymus Leo *lib.* 1. *decis.* 77. *num.* 8. ibi, *In nostro autem Valentiæ Regno iuxta form.* 5. *de rebus non alienandis, fol.* 110 *bona sedentia relicta, vel donata Ecclesiæ, vel loco Religioso, debent alienari intra annum, ita vt non remaneant penes manum mortuam, nisi habeant licentiam à Rege illa possidendi, qua licentia amortizatio appellatur.*

Franciscus Zipæus *in suo Iure Pontificio, lib.* 2. *titul.* 17.

Olibanus *de Iure fisc. c.* 7. *per tot.* vbi defendit statutum Cathaloniæ, quod idem disponit.

Gaspar Clochius *de contributionibus, c.* 12. *n.* 80.

Benedictus Ægidius *l.* 1 *de sacrosanctis Eccles. p.* 5. §. 2. *n.* 3. cum seqq. vbi latè legem illam Lusitaniæ defendit.

Mexia *in tract. taxa panis, concl.* 5. *n.* 24.

D. Petrus Barbosa *in primoris scholiis ad l. filiusfamilias, ff. de legat.* 1. *vers. Ordinationem.*

Dauid Doringius *in sua Bibliotheca, verbo Alienatio, fol.* 1261. *col.* 1.

Heringius Atiusiens *de exceptione clericor. c.* 4. *per totum*, vbi refert pluta in fauorem huius opinionis.

Ioannes Bodinus *de Republica, lib.* 5. *c.* 2. *fol.* 802.

Bernardus Argentreus *in consuetud. Burgundiæ titul. de feudis, art.* 46 *gloss.* 1. *n.* 3.

Marius Curellus *in leges Federici, c.* 24. *nota* 26. *a.* 85. *nota* 90.

Ioannes de Solorzano *tom.* 2. *de Indiarum gubernio, lib.* 3. *c.* 11. *n.* 28. *cum seqq.*

Paul. Christinæus *tom.* 1. *decis.* 101.

Ioannes Antonius de Dominis, *Archiep. Spalatrensis*, auctor condemnatus, quem hæreticum damnari, & comburi Romæ vidimus, *de Republica Catholica, tom.* 2. *lib* 6. *c.* 6. ideo cautè legendus, dum Valentiniani, Gratiani, Archadij, & Theodosij Imperatorum leges supra relatas multis defendere conatus est.

Easdem quoque Imperatorum leges videntur approbasse sancti Patres, nam D. Hieronymus epistol. 12. sic de illis loquens ait: *Pudet dicere, Sacerdotes Idolorum mimi, auriga, & scorta hæreditatem capiunt, solis clericis, & Monachis hoc lege prohibetur, nō à persecutoribus sed à Principibus Christianis, nec de lege conqueror, sed doleo cur meruimus hanc legem; cauterium bonum est, sed quo mihi vulnus, vt indigeam cauterio: prouida, seueraque legis cautio, & tamen nec sic refrenatur abundantia, per fidem omissa legibus illudimus, & quasi maiora sint Imperatorum scita quam Christi leges æstimemus, Euangelia contemnimus*, &c. S. Ambros. *lib.* 5. *epist* 31. ibi, *Nobis etiam priuatæ successionis emolumenta recentibus legibus denegantur, & nemo conqueritur; non enim putamus iniuriam, qui dispendia non dolemus, scribuntur testamenta Templorū ministris, nullus excipitur prophanus, nullus vltimæ conditionis, nullus prodiga verecundia; soli ex omnibus clerico communionis ius clauditur, à quo solo pro omnibus votum commune suscipitur, officium commune defertur, nulla legata, vel grauium viduarum nulla donatio, & vbi in omnibus culpa non deprehenditur, tamen officia multa proscribuntur; quod Sacerdotibus fani legauerit Christiana vidua, valet; quod Ministris Dei, non valet, quod ego vt querar, sed vt sciant quid non querar, comprehendi.*

Hæc sunt fundamenta, & hi sunt Doctores huius opinionis, qui eam sustinent, & tenaciter defendunt, & in casus occurrentia vidi acerrimè disputari hanc quæstionem, copiosè pro ea consuluit doctissimus D. Franciscus Leonius, vir & litteris, & prudentia clarus, in supremo Lusitaniæ Consilio Regius Senator meritissimus, ad maiora properat.

Sed his non obstantibus, verior, sanior, & securior mihi videtur contraria sententia, & moueor ex sequentibus.

Primò, quia Monasteria Religiosorum (exceptis aliquibus) antiquis temporibus, & nunc de iure communi, & ex Summorum Pontificum Constitutionibus capaces sont bonorum & reddit□um, quibus sustentari valeant, ita prohibetur in cap. 1. §. *sanè, de statu Regul. lib* 6. ibi, *Nisi quod peterunt de ipsorum Monasteriorum bonis, siue prouentibus absque penuria sustentari*, &c. Concil. Trid. *sess.* 25. *de Regul. cap.* 3. ibi: *In prædictis autem Monasteriis, & Domibus, tam virorum quàm mulierum bona immobilia possidentibus, vel non possidentibus, is tantum numerus constituatur, ac in posterum conseruetur, qui vel ex redditibus proprijs Monasteriorum, vel ex consuetis eleemosynis commodè sustentari possit*, &c. Aufret. ad Capell. Tholos. *quæst.* 13. Bleynian. *de benefic parte* 1. *cap.* 10. *num.* 36. Spin. *de testament gloss* 7. *princ. n.* 30. Narbona *l.* 35. *gloss.* 2. *num.* 33 *cum seqq. tit.* 1. *lib.* 1. *Recop* Surd. *consil.* 291. *num.* 9. Anton. Faber *in suo Codice, sub titul. de sacros. Eccles. defin.* 25. Mangil. *de imputat. quæst.* 48. *n.* 41. Saneh. *in præcepta Decalogi, tom.* 2. *lib.* 7. *c.* 12. Bombin. *consi.* 18. 47

48 Et licèt plura reperiantur Monasteria, quæ quotidiano victu carent, nec habent vnde sustentari valeant, vt referunt Comitol. *in Apologia pro monitorio Pauli V. cap.* 3 *num.* 6. Laurent. Otiz *de immunit. Ecclesiast. quæst.* 13. *consid* 5. *fol* 313. Diana *resol. moral. parte* 5. *resol.* 3. *ad fin.* hoc tamen dedecet statum Ecclesiasticum, cui conuenit iuxta sacrum ipsius institu

institutum necessaria bona pro commoda ministrorum sustentatione habere, & ideo ad sacros Ordines non promouentur nisi ij, cui facultates abunde suppetunt, ne scilicet cogantur in opprobrium clericalis Ordinis mendicare, *c. neminem, 70. dist. c. Episcopus, cap. cum secundum Apostolum, de praebend.* vbi *in collect.* plures citaui Doctores, & *de Iure Ecclesiast. vniuerso lib. 3. cap. 33. num. 53.* quibus addo Annae. Robert. *lib. 3. rerum iudic. cap. 2.* Bleynian. *de benefic. p. 2. c. 6. n. 38.* Valenz. *cons. 32. tom. 1.*

49 Constat igitur ex pluribus locis sacrae Scripturae Sacerdotes possessiones & bona habuisse, diuitesque fuisse, vt colligitur *Leuit. c. 25. & Hierem. c. 32.* & ad illius explicationem obseruat eleganter P. Gaspar Sanchez *in Ezechiel. cap. 44. vers. 28. num. 59.* quod si Leuitae Sacerdotes bona immobilia non possiderent, in Annathot vrbe Sacerdotalem agrum non emissent, quam sententiam tuetur Valenzuel. *contra Venetos parte 3. numer. 97.* Nicol. de Maystre *contra Lutherum de sacro patrimonio, lib. 1. cap. 10. per tot.* Diana *d. resolut. 3. vers. ad id verò*, Becan. *in Analogia veteris Ecclesiae, cap. 7. quaest. 6. n. 3.* vbi ex quadraginta octo ciuitatibus obseruat tredecim datas esse Sacerdotibus, reliquas Leuitis; vnde *Num. 17.* sic ait. *Ex dictis colligi potest quàm diuites fuerint Sacerdotes in veteri Testamento prae aliis omnibus; nā primò accipiebant decimas a duodecim Tribus Israel, vbi notandum est, praeter Tribum Leui fuisse duodecim Tribus filiorum Israel, nempe Tribum Rubem, Simeon, Iuda, Zabulon, Issachar, Dan, Gad, Asser, Nephtali, Efraim, Manasse, Beniamin: igitur singula Tribus diuidebant sua bona in decem partes, & vnam dabāt Tribui Leui, reliquis nouem sibi reseruatis, quo fit, vt Tribus Leui multa fuerit ditior, quam caetera, nam singula caeterarū habebant tantū nouem partes, Tribus autem Leui duodecim, praeter has decimas, quae communes erant omnibus. In Tribu Leui Sacerdotes iterum accipiebant decimas decimarum a Leuitis, & sic non solum erāt ditiores quam homines aliarum Tribuum, sed etiam quam Leuita. Deinde accedebant primitia, primogenita, oblationes, quae si omnia computentur, in magnum thesaurum excrescere necesse erat reditus & pensiones Sacerdotum, & sic planum est diuites antiquae legis fuisse Sacerdotes*; ac proinde euidenter conuincuntur Renat. *Chopin. de Domanio Franciae, lib. 1. titul. 14. num. 1. & Marinis Cutell. d. cap. 24. & 85.* contrarium in hoc sentientes.

50 Secundò, quia licèt supponeremus, quod diuitiae Ecclesiasticorum essent admodū excessiuae, & seculares nimium ob id depauperarentur, adhuc non esset à Regia potestate remedium petendum, cum Ecclesiastici illi non subiiciantur, nec eius mandatis, legibus, & statutis obedire teneantur, *cap. Ecclesia S. Maria, de constitut.* vbi in collect. plures citaui Doctores, quibus nunc addo Boët. Epo *lib. 5. de iure sacra, c. 2. num. 178.* Camill. Borrell. *de Magistrat. lib. 2. c. 11.* Lotter. *de re benefic. lib. 3. quaest. 18. n. 86.* Martinez *in 1. 2. D. Thomae, tom. 3. quaest. 96. n. 89. articul. 5. dub. 6.* Florid. Mauson. *de contrabandis, quaest. 8. num. 3.* Squillante *de priuileg. cleric. cap. 7. n. 54.* Franc. Ferrer. *de soluto matrim. euidentiali 2. num. 6.* Ioan. Baptista Ciarlin *var. controu. cap. 45. num. 2. & cap. 107. num. 32.* Baldel. *d. lib. 5. disp. 33. num. 21.*

51 Vel quia exempti sunt iure diuino, gloss. *in cap. quamquam, de censib. lib. 6.* recepta communiter ex multis, quos plena manu citaui *de Iure Eccles. vniuersa, lib. 1. c. 39. § 2. à n. 1. & § 5. num. 4.* quibus addo Giurb. *cons. 67. num. 7.* Ioan. Domin. Tasson. *in pragm. de Antefato, vers. 3. obseru. 2.* Diana *moral. resol. part. 1. tract. 2. resol. 1.* Squillante *d. c. 7. num. 1.* Lotter. *d. lib. 3. quaest. 36. à num. 19.* Carleual. vbi suprà, *n. 395.* Torreblanc. *de iure spirit. lib. 15. c. 2.* Vel saltem de Iure humano & positiuo in causis non spiritualibus, Felician. de Vega *in c. decernimus, de iudic. n. 51.* Fontanel. *de pactis nupt. tom. 1. claus. 4. gloss. 13. p. 1. num. 10.* Sanch. *tom. 1. cons. moral. lib. 2. c. 4. dub. 55. n. 2.* Angun. *de legib. lib. 2. controu. 14. n. 22.* Boët. Epo *in proaem. de immun. Eccles. à num. 1.* Baldel. *vbi supra, disput. 35. num. 5.*

Tertiò, quia si vnicuique seculari liceat liberè 52
quicquid vellet emere, seu vendere, taliter quod hoc ei denegare esset iniuria, *l. dudum, C. de contrah. empt.* Ecclesiastici peioris essent conditionis, si quod illis conceditur, istis denegetur, qui ciues Reip. sunt, & appellatione ciuium in fauorabilibus continentur, Bart. *in l. 1. num. 11. ff. ad municipal.* Camill. Borrel. *de praestantia Regis Cathol. cap. 71. num. 14.* Boët. Epo *in c. fin. de vita & honest. cleric. n. 208.* Salgad. *de protect. Regia p. 1. c. 1. prael. 2. n. 57.* Nouar. *de grauaminib. vassallor. tom. 1. grauam. 32. n. 8.* Eo maximè, quia eis denegatur quod iure communi conceditur; nam Ecclesia habet facultatem vt laici possint liberè cum ea contrahere; & quoties arctatur illi haec libertas, est contra Ecclesiasticam immunitatem, Laderch de Imola *cons. 103.* Aponte *in resp. super* 53
censura Veneta, fol. 83. & deficit potestas in statuente seculari, respectu Ecclesiasticorum, cum suae non subsint potestati, Menoch. *cons. 878. num. 10.* Bernar. Graeuae. *ad pract. Camerae Imper. lib. 2. obseru. 32. consid. 1.* Marta *de success. legali, p. 2. q. 4. art. 8. à numer. 4.* Ciarlin. *controu. frequent. c. 1. n. 40.*

Quartò, quia ex dictis infertur resolutio ad plures 54
quaestiones in hac materia multùm frequentes, & ad nostrum casum conducibiles, ex quibus sequentes conclusiones possunt colligi, Leges seu statuta Ecclesiasticae libertati praeiudicium afferentes ex defectu iurisdictionis in eas concedente sunt nullae, adeo vt dicantur magis destitutiones, quàm Constitutiones, *cap. fin. de rebus Eccles.* Felin. *in c. Ecclesia S. Mariae, num. 98.* Abb. *consil. 83. lib. 1.* Cardinal. Tolet. *in sum. lib. 1. c. 38. n. 15.* Marta *de iurisdict. q. 4. casu 46. num. 2.* Ramon. *consil. 34. num. 35.* Bald. *in Theolog. moral lib. 5. disp. 36. num. 6.* Siue directè, siue indirectè laedant Ecclesiasticam libertatem, Marta *de success. legali, p. 1. quaest. 13. num. 17.* Ioan. Domin. Tasson. *in pragm. de Antefato, vers. 3. obseru. 4. num. 125.* vbi ex multis idem, docet etiamsi in consequentiam statutum grauet, Franc. Ferrer. *euidentiali 2. num. 93.* Siue causatiuè, siue immediatè, Tolet. *d. c. 58. n. 19.* Ciarlin. *d. tract. c. 17. n. 15.* Baldel. *d. lib. 5. disputat. 33. num. 12. & disput. 37. n. 11.* vbi declarat quando directè, vel indirectè sit contrarium Ecclesiasticae libertati, Pacian. *consil. 164. n. 1.* Araujo *in 1. 2. D. Thom. q. 91. disp. 3. sect. 2. diffic. 14. fol. 691.*

Et quoties tollunt quod priuilegio competit, iure 55
speciali, vel communi, Alciat. *lib. 2. resp. 33. num. 5.* Ioseph. Sesse *decis. 113. n. 43.* Ferrer. *d. euidentiali 2. num. 95. & 99.* Diana *d. p. 1. tr. 2. resol. 68. vers. sed his non obstantib.* Marta *d. q. 13. art. 13. num. 45.* Ciarlin. *d. c. 63. num. 30.*

Et quamuis concernant publicam vtilitatem, ad- 56
huc non valent, Abb. & Felin. *n. 23. in d. c. Ecclesia S. Maria*, Gueuara *in propugnaculo Eccles. iurisd. contra Venetos, assere 1. § 6. num. 57.* Diana *moral. resolut. p. 4. tract. 10. resol. 14.* Quia necessitas, & publica vti-
litas non tribuit iurisdictionem, vt valeat statutum 57
contra non subditos. Bald. *in l. cunctos populos, n. 2. C. de summa Trin.* Bariola *cons. 38.* Surd. *cons. 301. n. 19.* Roman. *dict. cons. 34. num. 18.*

Et licèt bono zelo fiat statutum, & non animo 58
laedendi Ecclesiam, adhuc nullitatem continet, quia libertas, & immunitas Ecclesiarum non dependet

ex

ex bono, vel malo animo statuentium, sed ea natura rei, & ex priuilegiis, quæ illis absolutè competunt de iure diuino & humano, & facultatem aliquid in eos statuendi adiount, vt ea Felino & Lapo obseruat Gueuara *vbi supra, n.10.* Diana *d.p.4. tractat.1. resol.15.* Quapropter in terminis quod Rea non possit statuto, vel lege imponere tributa prædiis suorum vassallorum, vt cum illis transeant ad Ecclesiasticos, resoluunt contra Bartolum Bald. *in l.placet, num.10. C.de sacros. Eccles.* dicens, Bartolum non dixisse verum, & *cons.112. num.7. lib.1.* dicens Bartolum non bene sentire, & contra omnes loquutum, Gregor. Lop. *l.55. titul.6. p.1. verbo El Rey,* Beltram. de Gueuara *assert.1. num.26.* Azor. *instit. moral. p.3. lib.5. c.9. q.9.* Conutol *resp. moral. lib.1. q.71. & seqq.* Suarez *in defensione fidei contra Anglicana secta errores, lib.4. c.17. num.9. & c.18. num.5.* Diana *p.3. tr.1. resol.17.* Baldell. *d. lib.5. disp.34. num.5.* vbi quod Bart. *cons.180.* fuit sibi contrarius. Ciarlin. *cum multis c.103. n.17. & n.60.* vbi quod opinio Bartoli damnatur à Rota Romana.

Quare ex his, & aliis sententiam præcedenti contrariam, immò quod Rea statuto, seu lege sua Ecclesiasticis prohibere non possit bonorum acquisitionem, nec illos grauare vt intra certum tempus vendere teneantur quæ aliàs titulo oneroso, vel lucratiuo adquisierint, sustinent qui sequuntur.

Cardin. Albau. *in tract. de immun. Eccles. num.8. cum seqq.*

Card Tolet. *in sum lib.1. c.38. n.19.*

Didac. Perez *l.7. gloss.1 tit.1. lib.2. Ordinam.*

Azeuedo *l.8. num.3. tit.19. lib.8. noua Recop.* vbi hanc partem ea ratione dicit magis communem, & sequendam in iudicando & consulendo.

Fuluius Pacianus *cons.164. n.5. cum seqq.*

Menchaca *de success. creat. lib.1. §.20. num.648. vers. denique leges humana, fol.252.*

Episcopus Oxomensis *contra tractatus duos ad fauorem Venetorum sine nomine Auctoris, discursu 8. prop.6. fol.348.*

Narbona *l.35. gl.2. n.34. tit.3. lib.1. noua Recop.*

Zumel. *in defensione pro sancta Romana Ecclesia contra impia Venetorum decreta,* & præcipuè *fol.19. propos.4.* vbi dicit hanc assertionem Christi fidelibus debere esse certam, & indubitatam, & quod eam negantes Semi-Anglicani sunt, & valde coniuncti illis.

Schraderus *post quæstiones ad Iustinianum, tract. de rebus, n.87. cum seqq.*

Adam Concent. *lib.6. Politicorum, c.62. cum seq.*

Ioannes Çochier *in vindiciis libertatis Ecclesia, p.1. c.12.*

Franciscus Zipæus à contraria sententia, qoam priùs sequutus fuerat, recedens, *in iure Pontificio nouo, lib.3. de immunit. Eccles.*

Iulius Lauorus *in tr. de indulgent. parte 2. cap.23 num.26.*

Ioannes Baptista Ciarlinius *controuers. frequent. c.23. num.40.*

Baldellus *in Theologia morali, lib.5. disput.46. numer.20.*

Ioannes Dominicus Tasson. *in pragmatica de Antefato, vers.8 obseru.1.* ex Martino Laudensi, vbi quod propter tale statutum Paulus V. declarauit excommunicatos Dominos Venetos 26. Aprilis 1606.

Petrus Pechius *in tract. de amortizatione, cap.6. num.17.*

Marta *de successione legali, p.3. quæst.13. art.1. n.1. cum seqq.*

Araujo *in 1.2. D. Thomæ, q.91. disp.3. sect.5. diffic. 24. vers. hinc colligo, fol.691. & seq.*

Martinus Bonacina *de censuris extra Bullam, disp. 2. iuncto 4.*

Antoninus Diana *moralium resol. p.1. tract.2. resol.53.57.58.63. & 74. & p.3. tract.1. resol.13. & p.4. tract.1. resol.13.14.15. & 57. & p.5. tract.1. resol.5. & 8.*

Franciscus Ferret. *in tract. de soluto matrim. euidentiali 2. n.96. in fine,* ibi. *Videtur pro inualiditate statuti concludendum, prout Regium concluderat Consilium, sicut alibi pro consimili statuto fuit conclusum pro illius inualiditate, quo cautum erat, vt bona vniuersitatis, & singulorum statuentium territorij distrahi non possent in clericis, & Ecclesiis, &c.*

Ego ipse *de Iure Ecclesiastico vniuerso, lib.2. c.3. n.216. cum seqq & in collect. ad d.c. Ecclesia S. Mariæ, num.29.*

Rota apud Dianam *d. parte 5. tract.1. resol.3.* ibi. *Quod vero attinet ad illum articulum particularem, vt Ecclesia intra certum tempus, v.g. vnius, vel duorum, vel duodecim annorum, bona immobilia vendere laicis teneantur, illud expresse condemnauit Alexander IV. in c.1. §. fin. de immunit. Eccles. lib.6. in hæc verba. Nec etiam licet illud, ipsas Ecclesias, vel personas ad distrahendum, vel alienandum, aut extra manum suam ponendum iam adquisita, vel quæ deinceps acquirent, aliquatenus constare, hæc ibi. Et ideo non valere statutum laicorum contrarium disponens,* notarunt ibi Geminian. *num.5. vers. nota quod laici,* Franch. *num.5.* Dec. *in cap. Ecclesia S. Mariæ, num.192. vers. octauò non valet statutum, de constit.* Bald. *in auth. hoc ius porrectum, n.18. vers. & propterea non valet, C. de sacros. Eccles. vbi agit contra statutum Senarum, quo cauebatur, vt Hospitale S. Mariæ teneretur vendere possessiones: idem tenuit in cap. cum laicis, num.5. super verbo de alienatione, de rebus Eccles. non alien. &* Archid. *in cap. Romanarum 13. verbo consuetudine, de appellat. libro 6.* &c.

Qua quidem sententia, tanquam veriori, seueriori, & magis pia retenta, non obstant, quæ pro contraria supra adduximus. Nam ad leges Valentiniani, Archadij, Gratiani & Theodosij Imperatorum, de quibus suprà *num.3. 4.5. & 6.* respondetur eas de facto, & sine iurisdictione latas fuisse, & ideo Cletus, Hieronymus, & Ambrosius valde de illis conquesti sunt, ac ad illorum instantiam illas reuocarunt; tacuerunt autem sancti illi viri, vel potius suas querimonias in Clericos iacuerunt, illis propter excessus, earum legum decisionem imputantes, propter reuerentiam, quam Imperatoribus exhibebant, & ne illos incitarent ad maiora damna Ecclesiis inferenda: quicquid dicant *Marcus Antonius de Dominis,* condemnatæ memoriæ vir, & *Dauid Doringius* citatis locis. 61

De reuocatione harum legum constat ex *l.28. tit. de Episcopis & clericis in Codice Theodos.* vt aduertunt Beltram. de Gueuara *in d. propugnaculo, assert.2. §.6. num.11.* Valenzuela *contra Venetos, p.3. n.32. cum seqq.* Marta *de success. legali, p.3 q.13. art.2. num.2.* vbi *num.3.* respondens ad legem Henrici Imper. plures alias adducit similes reuocationes, vt apud ipsum videre est in illis verbis, ibi. *Item Innocentius III. similem Constitutionem Henrici Constantinopolitani Imper. tam diuinis quàm humanis legibus esse inimicã pronuntiauit. Idem Innocentius Carduensi, & Symodiensi Episcopis, & Archidiacono Dubaliensi mandauit, vt constitutionem Henrici Imper. Constantinopolitani, quod nullus posset de suis possessionibus in vita, vel in vltima voluntate aliquid Ecclesiis elargiri, friuolam & inanem, & nullo modo seruandã esse decernerent. Idem Innocentius 9 Decembris Pontificatus sui anno 14. Regi Franciæ ordinauit, vt suos officiales cõpesceret, qui postposito Dei zelo, laicos in ægritudine laborantes* 62

præpediebant de torrenis, vel suis hæreditatibus aliquid in eleemosynam alicui largirentur. Item Concilia generalia ex omnium Prouinciarum, & Regionum Catholicorum Principum Episcopis, & Prælatis congregata dispositiones contrarias in specie damnauerunt. Concilium Lateranense sub Innocentio III. & habetur in c. cùm laicis, de rebus Eccles. Item Concilium Constantiense eùm eundem articulum de libertate Ecclesiastica tractaret, damnauit dispositiones illorum Principum, quod nulla bona temporalia in Ecclesias, & Ecclesiasticos transferantur, vt in confirmatione Constitutionum Federici II. & Caroli V. quæ habetur in fine Concilii Constantiensis. Idem dispositum fuit in Concilio generali Lateranensi sub Leone X. in princ. Item Concilium Tridentinum sess.25. de reform.cap.20: confirmauit omnes sacros Canones, & Concilia generalia, & alias Apostolicas sanctiones ad fauorem Ecclesiasticum, & Ecclesiasticarum personarum, ac dispositiones contrarias reuocauit, &c.

63 Similiter Nicephori Phocæ legem præfatam tanquam iniustam, & Ecclesiasticæ libertati contrariam reuocauit Basilius Imperator, his verbis: *Postquam cognoui legem a Nicephoro editam, dum ille in Imperio viueret, contra sanctam Ecclesiam, & contra domos Dei militare, hocque fuisse causam & originem omnium malorum præsentium, quæ patimur, & totius ruinæ, destructionis, & confusionis nostræ, ob id quod decreta Nicephori fuerunt iniuriosa non solum Ecclesiæ sanctæ sed etiam contra Templa eius, & contra sanctas Domos Dei, immo verò contra ipsummet Deum, idcirco præcipio prædictas leges tanquam iniustas minimè obseruandas esse, quas reuocamus, & annullamus: ac deinceps eas leges sancimus, & restituimus, quæ antea statuta fuerant pro bono Ecclesiæ, & Domorum Dei, quoniam experientia nouimus, quod post decreta Nicephori nil nobis boni acciderit, sic adeò quod nullũ calamitatis genus fuerit, quod experti non simus decretis illis permanentibus,* &c. refert Zuun. *vbi sup. fol.* 14.

64 Sic Caroli Magni legi in Saxonia editæ, de qua sup. *num.* 6. respondet Beltram de Gueuara *assert.* 1. §. 66. *num.* 22. ibi: *Neque obstat lex Caroli Magni, quam ego non potui inuenire in capitibus Caroli Magni; nam eadem pollet iniustitia.* Et dum ageret de quodam decreto Regis Theodorici, cuius meminerunt *Cassiodor. lib.* 2. *var. epist.* 29. & *Menoch. consil.* 1000. *n.* 41. *lib.* 10 sic prosequitur. *Nam respondetur quod vis illa qua Principes seculares, maximè Arriani vsurpabant in iurisdictionem Ecclesiasticam anno Christi* 525. *quo vixit ille Rex, durauit vsque ad tempora Iustiniani, & deinceps, neque tunc temporis Ecclesia infantia poterat illi resistere; iure tamen similem iurisdictionem nequaquam habuere, vt probat ex multis locis Scriptura, Conciliis, & Sanctis Patribus, Iodocus Coccius in thesauro Catholico, part.* 1. *lib.* 7. *de Hierarchia Eccles. art.* 22. &c.

65 Nec obstat lex Siciliæ, quam edidit Federicus, cuius suprà memini *num.* 7. quia Carolus II. eam tanquam iniustam reuocauit, vt obseruat Afflict. *lib.* 1. *Constit.* 26. *n.* 12. sic dicens. *Hæc Constitutio nihil valet, quia Imperator non potuit contra libertatem Ecclesiæ, & personarum Ecclesiasticarum prohibere quod non relinquantur res stabiles Ecclesiæ inter viuos.* Et postea addit: *Nolo hic seruare ordinem meum in colligendis notabilibus, quia ista Constitutio tota est correcta per caput Regis Caroli II. quod incipit, Item statuimus.* Et demùm concludit, *& sic non seruatur ista Constitutio, quod Ecclesia debet vendere intra annum,* &c. Beltram. de Gueuara *assert.* 1. §. 6. *num.* 50. Anton. Bobius *in resp. ad Paulũ Seraitam, p.* 3 *arg.* 10. *fol.* 44. Diana *mor. resol.* 57. & *p.* 5. *tract.* 1. *resol.* 3. Ioan. à Cochier. *d. c.* 11. *n* 6. Tasson. *cit. loco, vers.* 8. *obseru.* 1. *n.* 29.

Parum facit ed. lex Alphonsi Regis, de qua sup. *num.* 8. cui satisfacit Narbona *d. gloss.* 2. *num.* 31. his verbis. *Quæ sanè omnia licèt sic processisse rectè sciam, non tamen ab omni impietatis nota fuerunt immunia; verum id temporibus illis inualuit, propter nimium videlicet Ecclesiasticorum luxum, cupiditatem, & auaritiam, quo liberalem largiendi affectum, feruidamque olim piorum charitatem & frequentes in Ecclesia donationes videatur restrinxisse.* 66

Nec probat intentum Constitutio Caroli V. Imper. in Flandria sup. num. 14. nam satisfaciunt Matta *d. art.* 1. *n.* 3. Pechius *d. c.* 6. *n.* 2. Christianæus *d. decis.* 201. *n.* 4. ibi: *Ac proinde existimarem aliam fuisse rationem, quodque Constitutio einsmodi ab ipsa Ecclesia, & Ecclesiasticis Proceribus probata & admissa, rogauteque eam Principe à tot annis propalam, & in vsum recepta fuerit.* Et deinde *n.* 6 *in fine*, ibi. *Cùm in hac materia absque periculo animæ vix quicquam asseri possit, me quoad hæc Apostolicæ Sedis iudicio reuerenter submitto,* &c. 67

Nec leges Franciæ & Lusitaniæ, de quibus *n.* 10. & 11. nobiscum pugnant, aut pro contraria sententia allegari possunt, quia de consensu Pontificis latas fuisse nemo est qui dubitet, & quod lex illa Portugaliæ fuerit olim confirmata à Papa in concordatis in Curia Romana inter Clerum, & Dionysium Portugaliæ Regem, fatentur omnes nostri, qui hac de re hucusque scripserunt, ex quorum numero sunt Cald. Pereira *d. q.* 23. *n.* 92. D. Barbos. olim in florentissimo Conimbricensi Gymnasio Primarius Iuris Ciuilis interpres, & rude donatus *in scholiis ad l. filiusfamilias, §. Diuis, de leg.* 1. latissimè insignes Doctores Ludouicus Correa & Emmanuel Suarez eiusdem Gymnasij Primarij Iuris Canonici interpretes. Bened. Ægid. *ad l.* 1. *C. de sacros. Eccles. p.* 5. § 2. *num.* 12. Ex aliis Iulius Rophus *in resp. ad Marcum Anton. Castell. p* 4. *cap.* 1. *ad arg* 27. ibi. *In Francia li fu fatta tal legge, fu fatta con consentimento de la santa Sede, si como ancho ne Regno di Portegalo,* &c. Anastas. Germon. *in assert. libertatis Ecclesiastica, c.* 7. *fol. mihi* 73. Anton. Diana *moral. decis p.* 4. *tr.* 1. *r. fol.* 3.

Nec lex Valentiæ, de qua sup. *num.* 12. quia in scientia & Patientia Pontificum fundatur, & ex aliis iustificatur, vt videre est apud Bellug. *in speculo Principum, rub.* 15. § *Veniamus, n.* 20. *cum seqq.* & *n.* 37. ibi. *Alij & melius asserunt, quod hæ leges amortizationis sunt mixtæ laicorum, & clericorum, latæ in Comitiis Curiatis omnium Statuum.* Alij, & rectius, vt Pechius *d. c.* 6. *id totum tribuit scientiæ & patientiæ Pontificum,* &c. refert Diana *p.* 3. *tr.* 1. *resol* 14. 68

Nec aliquam vim habet *d. l.* 7. *tit.* 9. *lib.* 3. *Ordin.* qua statuebatur neminem Regi subditum posse bona immobilia alienare in exemptos, & Regiæ iurisdictioni non subiectos, quia cum Ecclesiasticæ iurisdictioni aduersaretur, ideo Catholicus & prudens Rex noster Philippus II. noluit quod in noua Recopilatione insereretur, vt attestatur Mariens. *l.* 11. *gloss.* 5. *n.* 4 *tit.* 10. *lib.* 5. *Recopil.* Azeved. *l.* 8. *n.* 4 *tit.* 18. *l.* 9. *eiusdem Recop.* Beltram. de Gueuara *assert.* 1. §. 6. *n* 22. Diana *dicta resol* 14. 69

Neque etiam vim legum habent, quæ inferunt pœnas matrimonium contrahentibus sine parentum consensu. Nam etsi Principes eam tulerint ad honestatem persuadendam, quæ consistit in exigendo parentum consensu ab ipsis filiis ad coniugalem contractum, non tamen habent vim legum, cùm id spectet ad Sum. Pont. laici enim nil possunt statuere quod Matrimonij liberum consensum impediat etiam circa accidentalia ipsi Matrimonio, secundùm Matt *de success. legali, p.* 1. *quæst.* 26 *art.* 5. *num.* 2. 70

in addit. ac consil.9. n 25. Quare contra dictas legea insurgunt Couar. de sponsal.p.2.c.3.§ 8.num.5.Gutiet. pract.lib.1.q.2.num.2.Marc.Anton.Eugen.consil 18 à n.14.Ludou.Motos.resp.96.n.9 cum seqq.Franc. Molin.de ritu nupt.lib.1.differ.7.num.14.Carol.de Grassia de effectib.clerical.effectu 2. num 31. cum seqq. Diana moral.resol.p.1.tract.2.resol.74.& 104.Belletus disquisit.clerical.p.6.§.4.num.43.

71 Vnde opinio Alexandri, Angeli, Cancerij, Ramonis, & aliorum, de qua suprà n.34.existimantium validum esse statutum priuans legitima filios, qui Religiosi fiunt, nulla veritate fulcitur, communior enim & securior est contraria, quam meritò sustinent Dominic.in cap.quamuis pactum,de pact. in 6. num.10.Alciat. in auth.cassa, num.2.C.de sacros.Eccles.Humada ad Greg.Lopez tit.13. p...gloss.8.num.5. Honded. plures referens consil.11. num.14. volum.2. Marta de iurisdict.p.4.casu 80.& de success. legal p 3. q.13.§.2.num 16.cum seqq.Sanch.in præcepta Decalogi tom.2.lib.7.c.12.n 18.Fusat.de substitut.q.429 num.25. Ego ipse de iure Ecclesiast.vniuerso,lib.2.cap 3. num. 197 & 201.

72 Lex autem 2.tit.5.lib.5.nouæ Recop. suprà num.35. limitans numerum fascium funeralium, & vestium lugubrium excessus, quæ magis ad honorem hæredum quàm ad animæ defuncti salutem spectant, valida est, & salubris: si verò statuto, vel lege secnlari moderetur quod Ecclesiæ offerunt, vt in sacrificiis præsente corpore dicendis, vel orationibus pro eo interponendis, aut in cereis, eleemosynis, vel clericorum numero taxandis, inualida erit: Ita Abb. in cap.fin.num 5.de rebus Eccles.non alien.Sebast.Medices de sepulc quæst 20.Mariensо d.l.2. glos.10.Mar. Alter. de censur. tom.1. lib.5.disputat.16. cap.6 Valer.Reginald.in praxi fori pœnit. tom.2. lib.9. c 23. n.360.Marta de Iurisd p.4 casu 14.num.2.& casu 54. Carol.de Grassia de effectib. clerical.effectu 2. n.467. Diana moral.resol p.1.tract.2. resol.64. Iulian. Lauot. var. iudic.tit.2.c.16 n.23.

73 Difficultate non carent l.10.& 13.tit.1.lib.4. nouæ Recop. sup. num.36. dum prohibent Ecclesiasticam iurisdictionem à laicis prorogari, cui similis lex Lusitana lib.2.tit.1 §.14. vbi Parena meus plures refert Doctores de ea agentes: quia hoc non est sine controuersia, & prorogari posse probat text. in l si qui ex consensu,cum seqq.de Episcop. audient. cap. significasti,de foro comp.vbi Anton.de Butr.num 9 Matan. Soc.n.40.& Felicianus de Vega à princ. post Calder. Feder.de Saxis, VVames. Card. Tusch. & alios Cochier.de vindiciis libertatis Ecclesiæ,p.1.cap.66. n.5. & 10.Carol. de Grassis de effectib. cleric. effectu 10. num 75.D.Barbosa in l.1.art.3. num.133.ff. de iudic. Narbona l.59.glos.1.num 9.tit.4 lib.1 Recop. Camill. Borrel.in sum.decis.tom.1.tit 41.num.140.& 190. Ioseph.Sesse de inhibit. cap.9. §.3. Padil. in sum. legum pœnal.p.21casu 11. Carleual. de iudic. disp.2. quæst.8. sect.3.num.1119.Nouar.de elect. fori.sect.3. quæst.13. num.25. Ciarlin. controuersiarum frequent. cap.44. n.21.cum seqq Ego ipse de officio, & potestate Episcopi, p.3.alleg.108.n.10. Vnde tales leges esse contra Ecclesiasticam libertatem, ac proinde nullas, obseruant Marta de iurisd p.4.casu 92.num.2.Aloys. Ricc. in decis.Curiæ Archiepisc.p.2.decis.211.num.5. Marc. Anton.Genuen.in pract. Archiepisc. Neapol.cap 12. Diana moral.resol.p.5.tract.1.resol.7. vers. sed his non obstantibus.

74 L.11.titul.1.lib 4.Recop.de qua sup. num.37. irritans contractum propter adiectionem iuramenti, videtur saltem indirectè esse contra libertatem Ecclesiasticam, cùm nulla lex Ciuilis possit vim iuramenti etiam antequam præstetur,eneruare.Ita Aluar. Valasc. consil.99.n.3. vbi ait illam fundari in Pontificio priuilegio, Sahag. in cap. decernimus,de iudic. n.127.Marta de Iurisd p 4.casu 72.Seraph.de priuilegiis iur prin.76.n.18. Mateseol. var.resol.lib.1.c.62. n.10 cum seqq. Fagundez in quinque Eccles.præcepta, præc.1. lib 3. cap.7. num.17. vbi asserit dictas leges latas fuisse Apostolica præcedente concessione, Sanch. de Matrim lib.6. disp.34. num.2. Suarez de Relig.tom 2. lib.2. c.38.n 15. vbi quod indirectè saltem sunt contra libertatem Ecclesiasticam, Franc. Molin.de ritu nupt.lib.1.compar.19.n.60.Ioan. Valer. de different.inter vtrumque forum, verbo Iuramentum, differ.9.Carleual. de iudic.disput.1.q.4. num.217. vbi attestatur non leuem esse difficultatem,an huiusmodi leges & statuta aliquam vim habeant, Bursat. decis. 229.n.4 & decis.792.n.13.Diana moral.resol.p.1.tr.2. resol.73.n.113.& p.5.tr.1.resol.8 vers. adde.

L.1.tit.18.lib.6.nouæ Recop. de qua suprà n.38.magnam patitur difficultatem, nam aduersùs illam tenent Squillante de priuil.cleric.c.7.n.94.vers. verum, Molfes. in consuet. Neapolit. p.1.tit. de personis, q 7. n.43. cum seqq. Azor. Megala, & alij, quos refert,& sequitur Diana moral.resol p.1.tract 2.resol.15. 75

Sic etiam in multorum sententia nulla est ex defectu potestatis, d.l.12.tit.3.lib.1.Recopil. de qua suprà num 39. & eam tanquam immunitati Ecclesiasticæ contrariam reprobant Gregor. Lop. l.24.tit.6. p 7.Perez l.1.glos.1.tit.3.lib.1.Ordin.vers.est & aliud priuilegium, Alderan. Mascard. de interpret. statut. concl.1 ex n 204.& n 240.Marta de Iurisd.p.4.casu 8. Carol. de Grassis de effectib.cleric. effectu 2.num.448. Felician. de Vega in c.qualiter & quando,n.14 de iudic. Diana moral.resol.p.1.tr 2.resol.80.& p.5.tr.1.resol.72. Ego ipse in collect.ad c.Ecclesia S.Mariæ,n.9. de constit. 76

Non obstant rationes & fundamenta quæ ad suam opinionem adstruendam adducunt contrariæ sectatores, quia illis veluti particularibus respectibus adductis bene respondet Rot. apud Dianam d.p.5.tr.1. resol.3.ibi Cùm in hac materia sacrorum Conciliorum, & Romanorum Pontificum diuina responsa, quæ clara sunt, seruari debeant, non oportet admodum solicitè quærere, cur aliqui Iuris Ciuilis potissimum interpretes contrarium consuluerint, & anxiè laborare, vt eorum respo. sic singulariter respondeatur, cum notum sit eos spe, vel lucri cupiditate, vel studio adulandi Principibus laicis, vel sacrorum Canonum imperitia sic in transuersum actos, vt in luce clara sponte cæcutire voluerint, &c. 77

Illud pro certo tenendum, quod pauci ex nostris contrariam omnino sectantur sententiam, exceptis Galliæ & Germaniæ in resolutionibus aduersus Ecclesiasticam immunitatem infestissimis, ideo ab illis cauendum, prout animaduertit loquens de impio Carolo Molinæo, Boetius Epo de iurisdictione Ecclesiasticorum temporali, q.3. n.35. illum dicens hostem iurisdictionis Ecclesiasticæ importunissimum, & in quæst 4.n.3.ita de Duareno loquitur. Vel verius profana, & impia pleraque omnia, quæ de mero Ecclesiasticorum imperio sarcinauit, & disputauit Franciscus Duarenus, &c. Nec inter Doctores,quos contrarij pro se allegant, adnumerandus est Ceuall comm. contra communes lib.4.q.899 n.176.ibi. Sed profectò communis Doctorum opinio est in contrarium cum Bart.in d l.filiusfam.n.12.vbi post antiquos resoluit non valere statutum, quia est contra libertatem Ecclesiæ, & per consequens non est validum,auth.cassa & irrita, C. de sacros. Eccles. Et ratio est, quia Ecclesia habet libertatem vt emere possit,&c. 78

Neque alicuius momenti sunt decisiones in contrarium relatæ, quoniam exemplis iudicandum non 79
est,

est, *l. nemo I. dex, C. de sentent. & interl.* maximè cum pro nostra multò plures allegari possint, quæ maiorem præ se ferunt auctoritatem, nec inuictissimi, ac Catholicissimi Hispaniarum Reges vnquam deferre voluerunt suorum Populorum petitionibus, in quibus supplicabatur, vt statutum condere dignarentur prohibens alienationem rerum immobilium in Ecclesias, vel Monasteria, vt testantur Menchaq *dict. §. 10. n. 648. vers. denique leges humana, fol. 25.* Perez *l. 7. gloss. 1. tit. 2. lib. 5. Ordin.* ibi: *Vnde infertur, inualidum esse statutum laicorum prohibens alienationem rerum immobilium in Ecclesias, vel Monasteria. probatur ex Archiep Florent. loco praecitato. & ex Jas. in l. filiusfam §. Diui, n. 72 ff. de leg. 1. Atque ideo quamuis eu l. 45. in Curiis Vallisoleti anni 1523. & in l. 6. in Curiis Segobia anni 1532 & in l 9 18. & 21. in Curiis Matritensis anni 1534 fuit talis statuti cannalidatio petita, non tamen fuit obtenta, eo quod consuetudines, statutave contra libertatem Ecclesiasticam condita, cassa sunt & irrita, &c.* Ioan. Sayson. *in consuetud. Taronenses, fol. 287. col. 1. n. 1 ad fin vers. denique leges.*

80 In quo videtur nobis reliquisse exemplum Philippum Galliæ Regem, qui cum ei Magistratus, & Præfecti conquererentur, quod Sacerdotum iura adeò in dies augerentur, vt Regium patrimonium inde imminutum admodum cerneretur, christianæ charitatis incensus ardore, tot esse respondit, ac tam perspicua Dei in se, Franciamque beneficia, vt Sacerdotibus, Templisque nil denegare iure possit ex his rebus quas diuina potius vi quá humana ipse integras, florentes, ac victrices haberet, vt ex Paulo Æmilio *in eius vita, & Ioanne Quintino Hedio de Aristocratia Christiana ciuitatis,* referunt Valenz. *d. p. 3 a n. 62.* & Narbona *d. glos. a n. 25.*

81 Et in puncto quod Reges non valeant leges libertati Ecclesiasticæ cõtrarias condere, cum hoc ad summum Pont. priuatiuè spectet, resoluit eleganter Ceuall. *d. q. 199. n. 186 & 202.* ibi: *At verò si Respubl. perueniat ad maximam paupertatem, & minetur ruinam, ob nimiam bonorum temporalium, Ecclesiarum, & Ecclesiasticarum libertatem, tunc modus & certus finis Apostolica auctoritate ponendus est, ex rationibus, de quibus supra in n. 107 quod ita declarat* Card. Bellarm *lib 1 de Clericis, c. 27. in fin. lit. A.*

82 Abhorret enim à Catholico & pio Rege Sedis Apostolicæ auctoritati detrahere, eiusque iurisdictionem vsurpare, quod Deus semper grauiter punitur, exemplo Regis Oziæ 2. *Paral* 26 quia Sacerdotum munus subire tentauit, quod factum latè expendens Chrysost *homil. 4. de verbis Isaiæ*, sic ad Regem affatur. *Mane intra terminos tuos: alij sunt termini Regis, alij termini Sacerdotij,* &c. de quo Petr. Greg. *de Republica. lib. 6. c. 6 n. 4* Simon. Maiol. *dier. Canicul. Colloq. 22. fol. 22* An. Robert. *lib. 3 rer iudic. c. 2.* Suarez *in defensione Fidei contra Anglicana secta errores, lib 3. c. 6. n. 3.*

83 Timeant igitur nostri in materia adeò graui contrarium consulere, nam præter peccatum, quod incurrunt, grauia exinde damna eorum culpa Reipubl. prouenient, & Dominus non sinit audaciam huiusmodi impunitam manere, vt domesticum exemplum nos edocet. Nam ob id Hispaniam fuisse amissam, & in Barbarorum dominium peruenisse, sunt plures qui asserant, ex quorum numero Franc. Longus *in Breuiario Chronologico, anno Domini 704. pag. 208.* ibi: *Non alia maior causa intercessisse excogitari potest, cur Regnum Hispanum Deus impiis Sarracenis tradiderit conculcandum, quàm defectio à Sede Apostol. non quidem in rebus Fidei, sed in iurisdictione, & temporalitate, &c.* obseruat etiam Hieron. Alban. *de immunit. Ecclesiar n. vltim.* Puente *en la conueniencia*

Barbosæ Vota decisiua.

de Monarchias, lib. 3. cap. 24. §. 1. fol. 155. Velasquez *Psal. 100. in Annotat. 3. n. 8.* D. Roderic. à Cunha *in c. si gens Anglorum, n. 5. dist. 56.* Ego ipse *de iure Ecclesiastico vniuerso, lib. 1. c 39 §. 2. n. 200. & in praxi exigendi pensiones, q. 5. n. 41.*

Corduben. Dispensationis.

Legitimatio in radice quam vim habeat plura de ea traduntur vtilia.

VOTVM XXVII.

1 *Papa stante maritali affectu cum copula, vel matrimonio de facto contracta, potest destructo ex tunc per dispensationem in radice consanguinitatis ex Iure Canonico proueniente impedimento, efficere vt ex tunc verum Matrimonium remaneat, ac si illud ab initio validum interuenisset.*

2 *Papa ob Clauium summam potestatem in ipsa radice Matrimonij dispensat, hoc est Matrimonium ad terminos Iuris naturæ reducit.*

3 *Matrimonium verum, legitimum, & reale ex Pontificis in radice dispensantis declaratione consurgit.*

4 *Lex in his quæ sunt, verè disponit.*

5 *Papa dispensans, seu declarans in radice filios legitimos, denuo tales non facit, quin solam violationem habitus naturalis remouet.*

6 *Papa declarans prolem legitimam in radice, ex tunc vbique gentium, & quoad omnes effectus legitima est*

7 *Præiudicium tertij, cui propter impedimentum contrahentium Matrimonium successio erat delata, in dispensatione in radice à Papa concedenda non est attendendum.*

8 *Consanguinei, & affines in quot gradibus contrahere prohibeantur.*

9 *Legem aliquo in casu limitare facilius est, quàm in totum abrogare.*

10 *Dispensatio in radice Matrimonij ex praexistenti causa concedi solita fuit à Sede Apost.*

11 *Papa in radice dispensans, prolem verè legitimam, & ex vero, firmoque Matrimonio susceptam efficit, & capacem eorum omnium, quæ filiis ex legitimo matrimonio procreatis Iura concedunt.*

12 *Præiudicium tertij nullum consideratur in dispensatione à Papa in radice concessa, & n. 13.*

14 *Matrimonium vt à principio media dispensatione in radice sit verum & validum, opus non est subsequenti post dispensationem mutuo, & iterata contrahentium consensu.*

15 *Dispensatio in radice post mortem vnius ex coniugibus obtenta suas integrè sortitur vires, præcipuè cum ad petitionem superstitis dispensatio conceditur.*

16 *Matrimonium in radice dispensatum vt validum sit, sufficit vt præcedat solum affectus maritalis, etiamsi nullum in figura, seu de facto prius inter coniuges præcesserit.*

17 *Nicolaus Garcia reprobatur.*

18 *Affectus maritalis, etiam dubius, aut præsumptus, sufficiens est ad dispensationem in radice.*

19 *Verba solemnia, aut singularia ad dispensationem in radice non exiguntur, sed nuda tantum voluntas Pontificis dispensantis, & impedimenta Canonica auferentis.*

20 *Natus ex consanguineis in gradu prohibito, qui postea in radice legitimus fuit declaratus, præferendus germanis post dispensationem susceptis in maioratibus, feudis, &c.*

21 *Legitimatia obueniens in radice longè plenior est quàm illa, qua fit per subsequens Matrimonium.*

22 *Legitimatio triplex est, Plenissima, Plenior, Plena.*

23 *Dispensatio, aut dispositio* cap. tanta, qui filij sint leg. *in multis differt ab ea, qua conceditur in radice.*

24 *Papa quod non possit aliquem quoad temporalia legitimare dispensando in radica Matrimonij, qui teneant. Sed contrarium verius* n. 26.

25 *Potentia ad facta praterita non datur in Papa.*

27 *Respondetur ad contraria, & intelliguntur Doctores pro aduersa opinione tenentes, &* n. *seqq.*

29 Clement. vnic. de immun. Eccles. *declaratur.*

1 ROMANVS Pontifex stante maritali affectu cum copula, vel matrimonio de facto contracto, potest destructo ex tunc per dispensationem in radice consanguinitatis ex iure Canonico prouenientis impedimento, efficere vt ex tunc verum matrimonium remaneat, ac si illud ab initio validum interuenisset, & tale impedimentum non adfuisset, & consequenter prolem legitimam quoad omnes iuris effectus, & in vniuerso Mundo declarare. Hæc fuit sententia Ioan. Andr. *in c. per venerabilem, num.* 20. vbi Abb. *num.* 21. *qui filij sint leg.* & triginta & septem Auctorum, quos pro hac parte in vnum congerit Thom. Sanch. *de Matrim. lib.* 8. *disputat.* 7. *num.* 4. quibus addo Hieron. Gabr. *consil.* 21. *num.* 17. Marc. Anton. Eugen. *consil.* 53. *n.* 52. *cum seq. tom.* 1. Augustin. Beroi. *consil.* 23. *num.* 11. *volum.* 2. Nicol. Garc. *de benef. p.* 7. *c.* 1. *n.* 41. *& in addit.* Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancell. gloss.* 5. §. 9. *num.* 57. Seraph. *decis.* 1121. *num.* 1. *&* 5. Alexand. Trentacinq. *var. resolut. lib.* 1. *tit. de legitimat. resolut.* 4. *num.* 55. Ioseph. Sesse *Arag. decis.* 231. *num.* 55. *cum seqq.* Mari. *de success. legali, p.* 1, *quæst.* 18. *artic.* 1. Beltramin. *in Annot. ad Greg. XV. decis.* 19. *n.* 4. Castil. *controuers. tom.* 5. *c.* 105. *n.* 22. *cum seqq.* Cardin. Tusch. *pract. conclus. tom.* 2. *lit. D, concl.* 477. *n.* 10. Guttier. *de Matrim. c.* 84. *n.* 20. *cum seqq.* Basil. Pont. *in simili tract. lib.* 11. *c.* 5. §. 1. *n.* 8. *&* 9. nouissimè Fajard. *in tract. de legitimat. per subseq. matr. n.* 96. *cum seqq.* Rota *decis.* 207. *n.* 2. *&* 3. *p.* 1. *diuersor. & decis.* 191. *&* 455. *apud Faria. p.* 1. *recentior. & decis.* 280. *&* 687. *p.* 2. *etiam recentior.*

2 Ob Clauium enim summam potestatem Papæ concessam in ipsa radice Matrimonij dispensat, *c. propositum, de concess. præb. c. quia circa, de consang. & affinit.* Bellarm. *consil.* 40. Socin. iun. *consil.* 31. *num.* 50. *lib.* 2. Pereg. *de fideicom. art.* 24. *n.* 82. Sanch. *d. lib.* 8. *disput.* 7. *num.* 4. hoc est Matrimonium ad terminos Iuris naturæ (nodum exigentis solummodo consensum, *l. nuptias, ff. de regul. iuris, c. cùm locum, de sponsalib.*) reducit. Cùm enim impedimenta Matrimonium dirimentia à solo iure, seu lege Canonica proueniant, & Pontifex radix sit, & origo legis Canonicæ, qua consanguinei intra certos gradus (designatos *in c. non debet, de consang. & affinit.*) contrahere prohibentur, & ab eo tanquam à viuo fonte, seu lege animata auctoritas omnis super istis proueniat, *c.* 1. *de Constit. c. Romanorum,* 19. *dist. c. ipsi sunt,* 9. *q.* 3. & ibi gloss. nulli certè dubium esse potest, quin impedimentis per eum sublatis rem ad terminos Iuris naturæ primæuos redocere possit.

3 Vnde verum, legitimum, & reale Matrimonium ex Pontificis in radice dispensantia declaratione consurgit, ita vt valdè errent, qui putarunt exemplo postliminij, aut legis Corneliæ (de quo *in l. retro, ff. de capt. & postlim. reuers. & in l. lege Cornelia, ff. de testam. & in l. hæres quandoque, ff. de acquir. hæred. & in §. si ab hostibus, vers. si verò Iustit. quibus modis ius patr. pot. soln.*) in dispensatione in radice fictionem ciuilem retroractionis interuenire. Lex namque in his, quæ sibi subsunt, verè quidem disponit, vt egregiè docuit Bart. *in l. si maritus, §. legis Iuliæ, n.* 1. *ff. ad l. Iul. de adult.* his verbis. *In his quæ sunt Iuris, idem est esse talem, vel haberi pro tali, &c.* dicit *statutum quod filia nupta in omnibus habeatur vt sui iuris: ego dico, quod ista est verè sui iuris, quia statutum potest hoc facere, vt in auth. constitutio quæ de dign. per tot. & in auth. Sed Episcopalis, Cod. de Episcop. & cleric. & idem dico in omnibus, quæ sunt Iuris, vbi lex dicit quod factum habeatur pro non facto, quia verè non est factum quoad id quod Iuris est, &c.* Et hoc ipsum latiùs repetit idem Bart. *in l. si is qui pro emptore, n.* 29. *ff. de vsucap.* & prosequitur latissimè Ias. *ibidem, n.* 17. vbi dicit pulchram, & vtilem esse doctrinam Bartoli, & repetit *n.* 223. *& seqq.* Crot. qui illam ipsam sic notandam, & menti tenendam, ibi *n.* 91. Anton. de Butr. *consil.* 20. *n.* 1. optimè Tiraq. *de iure Const. part.* 3. *lib.* 7. *n.* 44. *cum seqq.* latè Pereg. *cons.* 7. *ex n.* 26. *vol.* 2. Castr. *d. c.* 105. *n.* 28. 4

Summus ergo Pontifex, qui vt summus Christi Vicarius impedimenta Canonica quæ sub eius manu sunt, remouet, & subinde declarat super valore matrimonij per ipsum ad terminos naturæ retroacti, & reducti (prolem consequenter legitimam decernendo) verum, & reale, Matrimonium, prolemque omnino legitimam nobis præ oculis proponit, sublato iam obstaculo quod ius naturæ obumbrabat, vti argumento à claris exemplis ducto illico monstrabimus. Et hinc fit, vt Pontifex dispensans, seu declarans in radice filios legitimos, de nouo tales non faciat, quin solam velationem habitus naturalis (vt ait Bald. *in l. emancipati, n.* 2. *ff. de adopt.*) remoueat. Deregit ergo filios iure naturæ legitimos, vt ait idem Bald. *in l. manumissiones, num.* 8. *ff. de instit. & iure,* ex quo superuenit (vt dicit Bald. *in cap.* 1. *§. insuper, de prohib. feudi alien. per Feder. n.* 8.) noua virtus in præiacenti materia, & potentia materiæ ei iungitur, & ab illa denominatur. Euenit quippe isto in casu idem ipsum quod in expulsione nubium, quæ non facit serenum, sed retegit, & in excussione spicarum, quæ non facit frumentum, sed illud demonstrat, vt arg. *l. adeo, ff. de acq. rerum domin.* notat Bart. *in d. l. manumissiones, n.* 2. Quinimò ab his istis planè deducitur, non esse in manu, aut potestate Pontificis in radice dispensantis impedire effectum legitimationis ab ea prouenientis tanquam effectus insitus & naturalis à sua causa proueniens, quemadmodum non est in potestate fenestram aperientis lucem detinere. 5

Hinc sanè fit, vt cùm Pontifex declarat prolem legitimam in radice, ex tunc vbique gentium, & quoad omnes effectus legitima sit, & de legitimo matrimonio, quicquid aliàs de legitimatis per subsequens controuerti soleat. Imò veriùs ex quo Matrimonium legitimum ex tunc Pontifex declarauit, quamuis prolis antea susceptæ non meminerit, id ipsum dicemus. Venit namque id in consequentiam, & id præcipuè attendendum quod principaliter agitur, non quod in consequentiam venit, ex eleganti præ cæteris decisione *textus in l. verùm, la* 2. *ff. de furtis,* & in nostris terminis notat Ruin. *consil.* 189. *num.* 16. *lib.* 2. Anchar. *consil.* 419. *n.* 5. Boër. *decis.* 264. *n.* 33. Et hinc est, vt aptè dixerit Decian. *respons.* 5. *n.* 67. *&* 115. *volum.* 1. quod pater contrahendo matrimonium (verba sunt istius) per quod sequitur legitimatio, non disponit de feudalibus bonis, sed lex est illa, quæ defert successionem isti, quem lex ipsa habet pro verè legitimo. Quare consecutiuè 6

otiri

otiri præiudicium tertij, propter impedimentum coottabentium Matrimonium successio erat delata, ac proinde attendendum non esse, resolnunt Crauet. *consil.704.vol* 4. Castill. *d. c.*105. *n.*25. Rota *d.p.*1. *recent.dec.*455. *n.*8.*& p.*2.*decis.*687.*n.*17.

8 Vt ergo p∙ st constitutionem *cap. non debet, de consang. & affinit.* affines in secundo,& vlterioribus gradibus, & consanguinei vltra quartum gradum liberè matrimonium antea vetitum in vniuerso mundo licitè contrahunt: & hodie ex Trident. *sess.*24. *cap.*4. *de reform. Matrim.* cognati ex copola fornicatia vltra secundum gradum, ita & contrahentes iure naturæ semotis à Papa impedimentis per legem, aut prouisionem particularem liberos affectu maritali susceptos æquè in omnibus ex vero & legitimo Matrimonio procreatis consimiles, & coæquales habebunt.

9 Quod enim summus Ecclesiæ Rector lege generali abrogatoria in omnes, & vbique gentium decernere potest, id ipsum lege singulari poterit statuere. Nulla quippe ratio est, cur possit Papa edendo constitutionem generalem vbique hæreditatem deferre, aut auferre, *cap quod nobis, cap.ex tenore, qui filij sint leg.* Batt.*in l.*1.*in fine, C.de sacros. Eccles.* Alex. *in l. captatorias ff. de testam.mil.* Hieron. Gabr. *cons.*21. *n.*19. *lib.*1. idem verò rescripto, vel gratia particulari non possit concedere, cùm vtrumque pariter placitum sit Principis, ad terminos text. *§.sed quod Principi, Instit. de iure natur. gent.& ciuil.* & inde valeat argumentum à lege ad rescriptum, *l.*1.*ff. de constit. Princip.* Bolog. post alios *in l sin qui pro emptore,n.*249.*ff. de vsucap.* Petr.Gregor.*de rescript. lib.*1 *o.*1. Quinimò facilius est legem aliquo in casu limitare, quàm in totum abrogare, vt disertè notat Felin. *in cap. quæ in Ecclesiarum,n,*19. *de constit.* & ita apertissimè in proposito resoluunt Ioseph.Sesse *d. decis.*231.*n.*67.Rota *d.decis.*291.*n.*6.*&* 7.apud Farin. *p.*1.*recentior.* Cùm ergo Pontifex in casu text. *in c. tanta,qui filij sint leg.* filios legitimos ad omnes effectus in vniuerso mundo faciat, idque ipsum constituere possit eadem vi & forma,quod attinet ad incestuosos, vt omnes agnoscunt, maximè Sesse *vbi suprà*, & Rot. *decis.*166.*n* 5.*p.*1. Quid,quæso,impedimento ei esse vnquam poterit dispensandi in radice ad omnia munia, & iura secularia?

10 Dispensatio, seu potiùs declaratio ista in radice matrimonij ex præexistenti causa concedi solita fuit à Sede Apostolica, vtputa ob prolem susceptam, vel euitandi scandali gratia, vt probatur apertè *in c. quia circa,de consang.& affin*, vbi Abb. & Alex. de Neuo,vterque *n.*2. tenent prolem solum antea susceptam in casu esse, vt iustè talis dispensatio concedatur, cum semper remaneat causa scandali filiis non legitimatis. Quod si ex præcedenti concubitu filij non supersint, aut alia iusta, æquave non interueniat causa, grauem vtique culpam committeret Pontifex dispensando in radice,ex his, quæ post Nauat. notat Sanch.*d.disp.*7.*n.*3.*lib.*8. Et hoc est quod ex sententia Anton. de Burrio, Panorm. & aliorum dixit Franc. Ferrer.*de impuber.glos.* 6.*n.*105. haud licere Pontifici passim,& sine delectu dispensare in radice: omnes tamen Iuris interpretes concordes agnoscunt dispensationem etiam siue causa omnino validam esse, ac illa quæ iustæ causæ innititur.

11 Ex quibus primò infertur,Papam in radice dispensante, prolem verè legitimam, & ex vero, firmoque Matrimonio susceptam effici, capacémque eorum omnium, quæ filiis ex legitimo matrimonio procreatis iura concedunt, quandoquidem Papa Matrimonium iure naturæ contractum velamine impedimentorum Iuris Canonici positiui detentum, & adumbratum retegit: & hinc est vt legitimati in radice iura legitimorum, & ex legitimo Matrimonio susceptorum in omnibus, & per omnia ex tunc consequantur, iuxta tradita suprà, & notanda latiùs infrà. Et consequenter ex istis subinfertur vt ad quæcumque temporalia, & secularia innitentur, ex Auctoribus suprà citatis *n.*5.& ob id ad feuda, emphyteuses, & maioratus veniant admittendi, Molin. *de primog.lib.*3.*cap.*2.*n.*3.Castil. *d. cap.*105. *n.*33. vbi resoluit,quod ex dispensatione in radice Matrimonij,præcedente affectu maritali vsque adeò filij legitimi efficiantur, atque ex legitimo matrimonio nati dicantur, vt ipsimet comprehendantur, comprehensique censeantur in dispositionibus, substitutionibus, & primogeniorum, vinculorumque institutionibus, in quibus filij ex legitimo matrimonio nati vocantur perpetuò, adeo vt ea legitimitate satisfiat, satisfactumque præsumatur dispositioni prædictæ, qua ad eum modum vocationes, & substitutiones concipiuntur, perinde ac si ab initio legitimum, & verum matrimonium interuenisset, nec dispensatio vlla in radice necessaria fuisset, *& num* 35.*vers. denique*, plures pro se refert Auctores. Licèt enim legitimati per rescriptum horum omnium capaces non sint, cùm gratia Principis non debeat operari in præiudicium tertij, ex traditis à Molin. *d. cap.*2. *num.*1. hoc tamen locum non habet in dispensato in radice; qui vero retecto matrimonio legitimus consequenter apparet, Sanch. *d disp* 7.*num.*4 *&* 5.*lib.*8. Pereg. *consil.*1.*num* 24.*lib.*3. Ioseph Sesse *d.decis* 231.*n.*21.*&* 60 *cum seqq.* Castil. *d.c.*105 *n.*22. Rota *d.decis.*191.*num.*4.*&* 8.*& d.decis.* 455.*n.*5.*part.*1.*recentior.*

12 Nullum verò detur in hoc casu præiudicium tertij, siquidem Pontifex non ex vi meri rescripti prolem legitimam efficit, sed ex causa Matrimonij ritè contracti, remotoque per ipsum obstaculo à iure Canonico prouenienti, consequenter, seu incidenter legitimum facit, & sic præiudicium tertij non venit in considerationem, ex latè traditis post alios à Castil. *d. cap.*105. *n.*26. Ioseph. Sesse *d.decis.*231. *n.*63.*& d.decis.*687.*n.*16.*parte* 2.*recentior.* maximè attentis his, quæ de præiudicio illato in bis, quæ non sunt iuris naturalis, vel gentium, sed tantùm ciuilis, aut communis, de quo nos loquimur, tradit Tiraq.*de iure constituti, p.*3. *limit.*7. *num.*48. Et verè incidenter, seu in consequentiam, cum principaliter prolem non legitimet, sed Matrimonium tantum verum,validumque ex tunc,seu ab initio affectus maritalis declaret, qua consideratione attenta, nemini iniuriam facit, vt considerauit Rota *d. decis.*191. *num.*1.& facit insignis text. *in l. fluminum,§.fin.ff.de damno infecto*,ibi.*Neque enim existimari operis mei vitio damnum tibi dari in ea re,in qua iure meo vsus sum.*

13 Non obstat,quod præiudicium tertij in eo versatur quod spes succedendi alicui auferatur, velut ius primogenituræ valdè æstimandum, ex traditis per Valenz.*cons.*69. *&* 70. Quia respondetur ius hoc in spe nuda consisteos conditionale esse, id est,si filius legitimus, & naturalis non sepersit, *l. filiusfam.§. cùm quis,ff.de legat.*1.ibi.*Conditio defecisse videbitur si superuixerint liberi,l.iubemus,§.sin autem,C.ad Trebell.l.*1.*C.de condit insertis.* Vnde est vt quemadmodum transversali vocato ad fideicommissum, vel maioratum, filiis deficientibus nulla fit iniuria, aut præiudicium, cum grauatus liberos inopinatos ex matrimonio antiquo, vel nouè contracto susceperit (id quod passim euenire videmus) ita nulli fiat iniuria cùm Pontifex coniunctioni, ex qua prouenit filius incestuosus, aut aliàs à lege Canonica reiectus, veri matrimonij omnes tribuit effectus,

eamve legitimam ex tunc, aut in radice declarat: retegitur enim tunc temporis consequenter filius in matrimonio legitimo susceptus, qui vt quisque alius è legitimo matrimonio procreatus facit deficere conditionem, si sine filiis, & ita video arguisse & tenuisse Rotam apud Farin. *d. decis.*687. *num.* 17. Et verò vno, & altero casu præiudicium non erat in rerum natura, vtpote successione nondum delata, *l. quandiu* 69. *ff. de acquir. hared.* ibi: *Ergo expectamus in singulis, vt prius ei deferatur hareditas, tunc deinde posteà quam delata est, expectamus diem præstitutum intra quem nisi aut adeat, aut pro herede gerat, denegamus ei actiones*, &c. Delata verò dicitur hæreditas, quam quis potest adeundo consequi *l. delata* 151. *ff. de verb. signific.* id est, post mortem vltimi possessoris, non ante, *l. qui superstitis* 94. *ff. de acquir. hared.* cum similibus.

14 Secundò infertur, cùm media dispensatione in radice à principio sit verum validumque Matrimonium, & omnibus, vt aiunt, numeris perfectum ex indulgenti Papæ declaratione, opus non esse subsequenti post dispensationem mutuo, & iterato contrahentium consensu ad eius valorem, vt arg. text. *in cap. cùm locum, & in cap. cùm apud, & in cap. tua, de sponsal.* & ex Boër. Pereg. & aliis censuit Rota *d. decis.*687. *num.* 12. apud Farin. *p. 2. recentior.* vbi inuehitur in Conar. *de spons. p. 2. c.* 8. *n.* 13. & Sanchez *d. lib.* 8. *disp.* 7. *n.* 35. nouum saltem tacitum post dispensationem in radice consensum exigentes, eorum ducti auctoritate, qui tale quid non protulerunt, vt dicit Rota *dict. num.* 12.

15 Vnde subinfertur dispensationem in radice post mortem vnius ex coniugibus obtentam suas integrè sortiri vires, vt ex Bartoli doctrina *in l. Gallus, §. & quid si tantum, num.* 12. *ff. de liber. & posthum.* tenuere quamplures, maximè Anchar. *consil.* 409. *num.* 6. Nauar. *consil.* 2. *num.* 10. *sub tit. qui filij sint legit.* Put. *decis.* 483. *num.* 2. *lib* 9. Molin. *de primogen. lib.* 3. *cap.* 2. *numer.* 12. *vers. si verò impedimentum.* Pereg. *de fideicom. art.* 24. *in fine*, Sanch. *d. disp.* 7. *n.* 6. vbi hoc sine dubio procedere ait, cùm ad petitionem superstitis dispensatio conceditur, Seraphin. *decis.* 1131. *num.* 1. Sayr. *in claui Regia, lib.* 6. *cap.* 11. *num.* 6. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancell. gloss.* 5. §. 9. *num.* 57. Beltramin. *ad Gregor. XV. decis.* 19. *num.* 5. Rota *decis.* 307. *num.* 2. *parte* 1. *diuers.* Ratio est, quia cùm Papa consensui à principio præstito solummodo innitatur, & ab eo tantùm matrimonium ex tunc verum, validumque declaret, ad consensum istum ab initio præstitutum vtriusque contrahentis vita, seu existentia nil certè conducit, & inde vno, quin & vtroque mortuo dispensatio in radice adhuc procedit: sumus enim in matrimonio vero, non in ficto, quod ratione fictionis inductiuæ, aut translatiuæ extrema habilia requireret; nam in præsenti nulla est fictio in valore Matrimonij, sed declaratio eius, quod reuera fuit, à qua prouenit legitimatio prolis in sui initio, vt inde nil referat an vnus ex parentibus ante dispensationem decesserit.

16 Tertiò infertur, quod cùm matrimonium in terminis Iuris naturalis solo consensu perficiatur, isque plenè eliciatur ex affectu, quem Iuris interpretes vocant maritalem, is vnus sufficiens est ad dispensandum in radice, etiamsi Matrimonium in figura, seu de facto inter coniuges non præcesserit, cùm consensus ad Matrimonium necessarius hoc in casu subsit. Hæc fuit sententia Ioan. Andr. *in cap. per venerabilem, num.* 30. vbi Abb. *num.* 21. *qui filii sint leg.* quem sequuntur Ioseph. Sesse *d. decis.* 231. *à num.* 23. & iterum *num.* 64 Basil. Pont. *d. lib.* 11. *de Matrim. cap.* 5. §. 3. *num.* 5 a. Rota *decis.* 166. *num.* 3. *& decis.* 195. *n.* 5. *& decis.* 455. *num.* 1. apud Farin *part.* 1. *recentior.* Et probatur *in c. cùm locum, & in cap. cap cùm apud, & cap. tua, de sponsal. cap. sufficiat*, 27. *q.* 8. Velut iure Ciuili, & gentilitio matrimonium inter consanguineos non vetante, *in l.* 3 *ff. de ritu nupt. & in l.* 5. *C. de instit. & substit.* Quibus non aduersantur Molina *de primog. lib* 3. *cap.* 2. *num.* 12. ibi, *filius durante impedimento, & matrimonio de facto contracto*, &c. & Sanch. *d. disp.* 7. *num* 7. Pereg. *d. consil.* 1. *à num.* 7. quia loquuntur exempli gratia in matrimonio de facto contracto, vt inde rectè dixerit Rota *decis.* 166. *n.* 3. *& decis.* 191. *n.* 5. nullum vsquedum fuisse auctorem qui dixerit affectum maritalem ad dispensationem in radice sufficientem esse.

Quare reiiciendus venit Nicol. Garc. *de benefic. parte* 7. *cap.* 2 *num* 42. *in addit.* dum ad valorem dispensationis in radice requirit matrimonium de facto, sic interpretans Ioan. Andr. Abb. & reliquos admittentes dispensationem istam affectui maritali innitentem; nam vltra quàm quod is Auctor receptissimæ obsistit opinioni, quin & decisionibus Rotæ Rom. apud Farin. iam perpensis, ego à Garcia discere vellem quid intersit inter matrimonium de facto contractum, in quo ipse dispensationem in radice admittit, & affectum maritalem prænium, qui matrimonium saltem clandestinum dubio procul ante Tridentinum producit, *d. cap. cum locum*, cum aliis suppra adductis. Cum certo certius (vt aiunt) sit qualequale matrimonium sufficiens esse ad dispensationem in radice, ex quo adest radix, hoc est, consensus reciprocus implicitus, in terminis Iuris naturæ sufficiens, Sesse *d. decis.* 231. *num* 42. cui dispensatio in radice iustè innititur *d. cap sufficiat*, 27. *quast.* 8. Cùm ergo figura matrimonij solum deseruiat ad ostendendum consensum, super quo cadat dispensatio, isque plenè insit in affectu maritali, plenè deprehenditur necessariam non esse Matrimonij figuram. Ad hæc *Garciam* illud vnum torsit, quod consensus ex affectu maritali elicitus, non operatur figuram matrimonij propter aliquod impedimentum Canonicum aliàs prohibiti; at Pontifex dispensans super tali impedimento reliquit consensum in figura matrimonij, quæ sufficiens est, ex eodem Garc. ad dispensationem in radice: affectus ergo solus maritalis id ipsum operabitur cùm matrimonium de facto contractum præ se ferat. Demùm mutabundus Garcia *d. n.* 42. valde aberrauit, existimans Matrimonium de facto contractum radicem esse fundamentalem, & causam legitimitatis, iuxta *cap. tanta, qui filij sint leg.* extensum ex dispensatione Papæ, cuius decisio nihil habet commune cum dispensatione in radice, quæ longè maioris est effectus, vt infra ostendemus. 17

Quartò infertur, necessum non esse de affectu maritali plenè summo Pont. constitisse, quin potius dubium, aut præsumptum sufficientem esse ad dispensationem in radice, ex traditis à Cacheran. *Pedem. decis.* 154. *num.* 4. Ioseph Sesse *d. decis.* 231. *n.* 22. Rota *d. decis* 166. *num.* 2. *& decis.* 455. *num.* 9. *parte* 1. *recentior.* qui ex nuptiis postea subsequutis plenè deprehendi ratus est, & ita expressè firmat Abb. *in c. tanta, n.* 1. *&* 7. & omnium aptiùs Alciat. *l.* 3. *de verb. signif. n.* 12. *vers. quod si per subsequens, & num. seq.* cuius verba refert, & extollit Menoch. *cons.* 325. *ex num.* 11. *& consil.* 527. *à n.* 21. & probatur *in l. cùm quis, C. de naturalib.* ibi: *Neque enim verisimile est eum, qui postea vel donationem, vel dotem conscripserit, ab initio talem affectionem non habuisse*, &c. 18

Quintò infertur ad dispensationem in radice verba solemnia, aut singularia non exigi, sed nudam tantùm voluntatem Pontificis in radice dispensantis, 19

tis, & impedimenta Canonica auferentis, id quod multifariam euenire potest. Et primùm quidem si petitam dispensationem in radice, & ex tunc Pontifex his verbis indulgeat, *Nos huiusmodi supplicationibus inclinati*, &c. vt in specie resoluit Rota *d. decision.687. num 4. cum seqq. p.2. recentior.* & meritò: cùm enim concessio libello supplici respondeat, totum in supplicatione deductum, in concessione contentum censetur, *l. si defensor, §.1. ff. de interrog. act. c. inter dilectos, in fine, de fide instr.* Menoch. *post alios consil.33. n.14. lib.1. & consil.49. num.24. & consil.357. num.24.* Secundò idem erit si in dispensatione prolem susceptam ab initio conceptus legitimam Papa declaret, Seraph. *decis.1181. num.1.* Rota *d. decision.455. num.12. p.1. recentior. & decis.280. n.2. & decis.687. num.14. p.a. etiam recentior.* Ioseph. Sesse *d. decis.231. num.67.* Gutier. *de Matrim. c.74. num.34.* Basil. Pont. *eod. tract. d. lib.11. c.5. §.1. num.12.* Garc. *de benefic. p.7. c.2. num.40.* Tertiò dispensatio in radice disertius demonstratur per verba illa, *prolem tam ante, quàm post, ac in radice, & substantia ipsius matrimonij susceptam legitimam, & de legitimo thoro procreatam declaramus.* Ita Molin. *d. lib 3. cap.1. n.12.* Pereg. *de fideicom art.24. n.77.* Gutier. *d.c.74. n.5.* Rot. *d. dec 455. n.1. p.1. recent.* Et sane ab iis explodendus venit Pereg. *data in d. consil.1. num.19. lib.3.* videtur existimasse, necesse esse ad dispensandum in radice, quod Pontifex verbis disertis matrimonium ipsum legitimum declaret, cum enim aptè & acutè resellit Rota *d. decis.155. n.13.* & faciunt quæ Sanch. *d. disp 7. n.28.* & Sesse *d. decis.231. n.12.*

20 Sextò infertur, natum ex consanguineis in gradu prohibito, qui postea in radice legitimus fuit declaratus, præferendum germanis post dispensationem susceptis, in maioratibus, feudis, & emphyteusibus, in quibus vocati sunt filij nati, seu procreati de legitimo matrimonio: cum enim is media dispensatione in radice legitimus filius appareat à tempore conceptionis, queri certè non possunt filij ab eisdem parentibus in matrimonio post dispensationem habiti, sicuti nec transuersalis proximior exclusus à filio, qui iam ex matrimonio non sperabatur.

21 Septimò infertur longè pleniorem esse legitimationem obuenientem in radice, ea illa, quæ fit per subsequens matrimonium, id quod ex pluribus latè

22 probat Castill. *d.c.105. num 34.* Triplex enim est legitimatio, Plenissima, Plenior, Plena, ex Bald. *consil. 64. ex num.3. lib.6.* Anton. de Butrio *in c. per venerabilem, n.10. vers. per quo concludo, qui filij sint leg.* Cou. *de sponsal. p.2. c.8 §.8. n.4.* Pereg. *consil.1. n.141.*

23 *lib.3.* Et verè dispensatio, aut dispositio *d. c. tanta*, in multis differt, & simul inferior est, vinciturque ab ea, quæ fit in radice. In illa fingitur, aut suppletur consensus, seu affectus maritalis: in ista reuera interuenit, imò basis est subsequentis declarationis in radice à Pontifice factæ. In illa lex Canonica mediâ fictione disponit circa ea, quæ sua non sunt: at in ista Pôtifex disponit verè & realiter in his, quæ sui iuris sunt, & in sua potestate constituta. In illa necessum est Matrimonium subsequi ad legitimationem filiorum antea susceptorum, cum id nec in nudis oaturæ terminis præcesserit: in ista verò necessum non est nouum iniri matrimonium, quandoquidem per eam validum declaratur, quod affectui maritali innixum fuit à principio. In illa standum est omnino dispositioni *d. c. tanta*, in corpore iuris contentæ; in ista verò verbis dispensationis, quæ variè concipi possunt, leuius, aut plenissimè, vt Pontifici placuerit. In illa legitimatio obuenit velut ex causa, & potestate ordinaria: in ista verò ex superiore potestate, putà ex lege animata, hoc est Pontifice, qui est supra omne ius commune. In illa filij nascuntur illegitimi & spurij, attento iure naturæ, vtpotè habiti ex copula merè fornicaria: in ista verò eodem iure attento, & sublato impedimento Canonico nascuntur legitimi. In illa demùm legitimationi filiorum impedimento est ipsa natura, hoc est defectus consensus, seu maritalis affectus: in ista verò velamen tantum quoddam positiuum, seu Canonicum ius naturæ adumbrans à Pontifice iure suo vtente retegitur.

Hæc receptissima resolutio, de qua *num.1.* tot illationibus exornata, non transit sine difficultate, 24
imò absolutè contrariam partem, videlicet Pontificem non posse aliquem quoad temporalia legitimate dispensando in radice matrimonij, sustinent primus omnium Anton. de Butr. *in d.c. per venerabilem, num.10* Milis *in repert. verb. dispensatio Papæ*, Molin *de Iustit. tom.3. tract.3. disp.624. n.3.* Suar. *de censur tom.5. disp.10. sect 5. n.9.* Addit. *ad consil.1. Nauarri qui filij sint leg.* Francisc. Fetter. *ad consti. de los impubers, sub rub de substit. gloss.6. à num.107. vsque ad 135.* Arello *in tract. de rat. Iuris, lib.4. c.5. num.53. cum seqq.* Gasp Hurtado *de Matrim. disp.26. diffic.1. n.5.* & *post omnes* Fajardo *in tract. de legitim. per subsequens matrim. n.99 vbi n.113.* hanc in rigore dispensationis facilè defendi posse existimat, sed tamen *n.24. cum seqq.* à communi non recedit.

Mouentur, quia prior sententia supponit, hanc legitimationem in radice matrimonij filios à principio legitimos reddere, quia à principio Matrimonium illud, ex quo nati sunt, validum efficitur Pontificia dispensatione, quæ ad tempus matrimonij contracti retrotrahitur, & perinde est ac si ex legitimo matrimonio nascerentur: quod absurdum, seu impossibile videtur supponere, posse scilicet summum Pontificem efficere vt à principio valeat Matrimonium, quod a principio in rei veritate non valuit, & quod non extiterit impedimentum, quod verè extitit, esset enim dare in Papa potentiam ad facta præterita, arg. *l. in bello. §. facti, ff. de capt. & postlim. reuers.* ibi. *Facti autem causa infecta nulla constitutione fieri possunt, l.31. ff. de regul. iuris, l. fin. ff. de adopt. l. vnic C. de rapin virg.* ibi, *castitas corrupta restitui non potest*, &c. & hanc potentiam etiam Deum Opt. Max. habere negat D. Hieron. *in c. si Paulus, 32. q.5.* quia vt explicat S. Thom. *p.1. q.25. art.3. & 4.* contradictionem importat, quod factum non sit quod verè factum est: quo fundamento legitimationem hanc in radice Matrimonij ad temporalia concedere non posse, respondisse Greg. XIII. de mense Nou. 1584. testatur Addit. ad Nau. *d. cons.2. qui filij sint leg.* 25

Sed à priori sententia recedendum non est, non enim Auctores pro hac secunda citati multum vrgent; nam si rectè aduertamus, Buttio eorum coryphæo paululum defuit quin pro contraria Ioannis Andr. staret sententia, quam cùm æquam & rationabilem appellasset *in d.c. per venerabilem, n.10.* ab ea tamen destitit, ea tantùm motus causa, quod extremum deficeret ad quod, in retrotractione legitimationis ad radicem, seu principium concubitus retefendæ: in quo verè deceptus est, supponens in legitimatione in radice retrotractionem fictitiam interuenire, id quod ex pluribus impugnauimus suprà. 26

Milis verò pro nobis verè stat in principio, & illico addit, impedimento de iure diuino Papam indulgere non posse dispensando in radice matrimonij. 27

De Theologis, Molina scilicet, Suarez, & Hurtado, nil certè curandum, eo quòd item egerint nullo Iuris fundamento suffulti, nec aliquo vnquam ex Classicis Iuris Auctoribus perlecto. 28

29 Nec audiendos est Arellano, quia ibi non constat,& præcipuè dũ in eo institit quod ad effectuum præteritorum abolitionem nullam Pontifex haberet potestatem, *Clementina vnic. de immun. Eccles.* parum apiè occurrens, non aduertens illud in primo, potissimóque loco erui, in potestate inquam summi, & conspicui Ecclesiæ Capitis esse remouere, seu annullare ex tunc omnia Iure positiuo consistentia, etiam quoad effectus præteritos, vt apertè probat idem text. ibi. *Quicquid ex eis sequutum*, &c. & ibi *gloss. verbo pro infectis*, Tiraq. *de iure constit. p 2. limit. 7. n. 47.* Et ex multis probat Rota apud Farin. *dec. 687. p. 2. recentior.* Et colligitur ex multis Iuribus in id citati solitis, *l. 1. §. sed à volentibus*, ibi, *pro non facto est. ff. de his, qui in testam. delent. l. 1. & 2. ff unde vir & vxor*, bonus text. *in l. qui in prouincia 57. §. 1. ff. de ritu nupt.* ibi. *Confirmamus statum liberorum vestrorum in eo Matrimonio quæsitorum, quod ante annos quadraginta contractum est, perinde ac si legitimè concepti fuissent*, &c *l. iubemus nulli §. 1. in fi e, C. de sacros. Eccles.* ibi, *ea quæ contra legem facta sunt, pro infectis habenda sunt*, &c. *l. non dubium, C. de legib.* ibi, *non solum inutilia, sed etiam pro infectis habeantur*, &c. *l. cum ea, C. de transact. c. ad nostram, de appell. c. quia circa, de consang. & affin.* Ego ipse *de Iure Eccles. vniuerso, lib. 1. c. 2. n. 97.*

30 Superest vnus Franciscus Ferter. qui diuersis innititur causis à Patre Sanchez maiore ex parte mutuatis; primum enim opponit *num. 15.* Pontificem non posse in terris Imperij dispensare in præiudicium tertij, quod facilè diluitur ex his, quæ suprà diximus: secundò *n. 112.* ait quod vna via prohibitum, alia admitti non debet: sed hoc dicterium facilè refellitur cuique considetanti legitimationem prolis effectum esse declarationis in radice Pontifici iure proprio competentis; eamque legitimationem incidenter, seu consequenter contingere, id quod permissum est in Iure, quamuis aliàs si expressim, & præcipuè quid agatur, id ipsum vetitum extet ex dictis Tertiò ait *num. 117.* prohibito aliquo actu omnia censeri prohibita per quæ ad illum peruenitur, id quod ex proximè dictis cessat. Quartò inquit *n. 124.* potentiam ad præterita non dari. Et demum quinto loco allegat *n. 125. & seq.* peccatum in concubitu illicito patratum aboleri non posse. Sed hæc quæ Theologis supra citatis magni fuerunt momenti nulli certè impedimento esse debent, attentis his, quæ tradidimus supra, & prosequitur latè Sanchez *dict. disp. 7. n. 4.*

31 Illud quod adduximus de Gregorio XIII. videlicet quod ille respondit se super radice dispensare non posse, ex assertione additionis ad Nau. *d. consil.* nihil obest, inuerisimile quippe continet, & ob id speciem falsitatis, ad tradita *in cap. quia verosimile, de præsumpt.* vel si verum contineret, respondeo ideo contigisse, quia Pontifex non potest tales dispensationes concedere, nisi ex magna causa, quæ non dabatur in proposito petitæ dispensationis, quam ille denegauit, & sic si denegauit, non fuit propter defectum potestatis, sed causæ, vt aliàs contigit *in cap. pen. de bigam. & in c. nulli, de sent. excom.* ita respondet Faiard. *d. tract. de legitimat. per subsequens matrim. n. 115.* videmus namque eundem Pontificem Gregor. XIII. dispensare, vt habetur in decisionibus Rotalibus 455. *n. 1 p. 1. & 687. n. 1. p. 2. apud Farin. in recentiorib.* & licèt hanc eandem dispensationem prædecessor Pius V. denegauerit, non ob id arguitur ad impotentiam dispensandi, quia vt benè satisfacit Rota *d. dec. 687. n. 22.* Pius V. moueri potuit ad denegandum ex aliqua causa, quæ non placuit successori, quinimò illi placuerunt aliæ rationes, putà ad euitanda scandala, & ne mulier perpetuò innupta, & diffamata remaneret, vt in gratia dictum fuit; vltra quod & aliæ causæ animum Greg. XIII. mouere potuerunt, quæ semper in supremo Principe præsumuntur.

Tirassonensis Prioratus.

Coadiutoria cum futura successione est incompatibilis cum alio beneficio residentiam requirente ad effectum retentionis: & quando vacent beneficia obtenta per promotionem ad Episcopatum.

VOTVM XXVIII.

1 *Facti series.*
2 *Coadiutores non sunt beneficiarij interim dum viuunt coadiuti.*
3 *Coadiutoria incompatibilis est ad effectum retentionis cum alio beneficio residentiam personalem requirente*, & n. 11.
4 *Coadiutores Episcoporum, seu Rectorum Parochialium authoritate Apost. instituti, ad personalem residentiam vt Episcopi & Rectores ipsi tenentur.*
5 *Gratia futuræ successionis est vera gratia.*
6 *Rex Catholicus ex antiquissima obseruantia & inueterata consuetudine habet ius præsentandi ad beneficia quæ vacant ob promotionem ad Episcopatus eiusque sunt de suo Regio patronatu.*
7 *Vacatio ob promotionem ad Episcopatum non inducitur, nisi post adeptionem possessionis illius, vel postquam præfixum tempus ad consecrationem petendam lapsum fuerit.*
8 *Possessio non capitur nisi post cessationem coadiutoria.*
9 *Vacatio beneficiorum obtentorum non inducitur per promotionem ad Episcopatum in terris infideliũ.*
10 *Beneficia hodie de stylo Curiæ vacant statim quod quis per Papam promotus est ad Episcopatum.*
11 *Retentio beneficij à Papa concessa nihil aliud inducit nisi certam continuationem in eodem statu, in quo existebat de tempore quo concessa fuit.*
12 *Retentio beneficij non extinguit ius prouidendi, nec consumit turnum.*

REx noster inuictissimus nominauit D. Petrum de Barsorga Priorem Collegiatæ Regularis Ecclesiæ S. Sepulchri ciuitatis Calatayud in coadiutorem Episcopi Oscensis, cum retentione sui Prioratus vsque ad tempus cessitionis coadiutoriæ: Summus Pontifex gratiam coadiutoriæ cum huiusmodi retentione concessit, illumque in Episcopum Termopolen. in terris infidelium, interim dum viuebat coadiutus, promouit, qui exinde possessionem coadiutoriæ, & consecrationem ordinis Episcopalis accepit: postmodùm, adhuc viuente coadiuto, & nondum facto loco futuræ successioni, è viuis discessit D. D. Petrus de Barsorga: fuit apud me quæsitum an prouisio dicti Prioratus, vti vacantis vt priùs per coadiutoriam cum futura successione ad Episcopatum Oscen. ad quem idem Petrus fuerat præsentatus à Rege Catholico, ad ipsum Regem pertineat, ex inueterata consuetudine à Sede Apostolica diu tolerata, qua Rex ius habet præsentandi ad omnia beneficia, quæ vacant per promotionem, aut prouisionem eorum, qui ad præsentationem, seu nominationem eiusdem Regis fuerunt prouisi? Et affirmatiuè respondi. 1

Nam licet dictus D. Petrus de Barsorga per coadiutoriam 2

iutoriam præcedente Regia præsentatione, non dicatur verè Episcopus Oscensis ante cessationem coadiutoriæ, quia coadiutores non sunt beneficiarij interim dum viuunt coadiuti, Nauar. *in c. si quando, de rescript. prel. 7. n. 10. & in tract. de orat. cap. 20. num. 18.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancell. gloss. 5. § 9. n. 64.* ibi: *Cum coadiutoria de per se non sit Ecclesiasticum beneficium*, Sebast. Cæs. *de Eccles. Hierarchia, p. 4. disp. 14. § 9. à princ.* Mendez de Vasconcellos *diuers. Iuris argum. lib. 4. c. 1. num. 8.* Rot. *decis. 456. n. 1.* apud Farin. *p. 1. recentior.* Ego ipse *de Canonic. & dignitat. c. 29. n. 3. cum seqq.*

3 Nihilominus tamen negari non potest, de coadiutoria cum futura successione fuisse promissum ad præsentationem Regis Catholici; quæ quidem coadiutoria licet verè non sit beneficium, operatur tamen quoad vacationem omnes effectus beneficij, illa enim incompatibilis est ad effectum retentionis cum alio beneficio residentiam personalem requirente, Nicol. Garc. *de benefic. p. 11. cap. 5. num. 123.* & in hoc dicitur habere quandam affinitatem, & similitudinem cum veris beneficiis, Petr. Greg. *de instit. rei benefic. c. 11. n. 1.*

4 Et in specie, quod coadiutores Episcoporum, seu Rectorum Parochialium auctoritate Apostol. instituti ad personalem residentiam vt Episcopi, & Rectores ipsi teneantur, resoluunt Campan. *in diuers. Iuris Canon. rubr. 7. c. 6. num. 104.* Muneta *de opt. Canon. c. 4. quæst. 8 num. 157.* Aloys. Ricc. & alij plures, quos refero *de Iure Eccles. vniuers. lib. 3. c. 10. num. 31.* Stephan. Gratian. *discept. forens. c. 805. num. 31.* vbi *num. 32.* ex decisione Rotæ subdit posse coadiutorem non residentem priuari, seruata iuris forma. Rota *decis. 192. num. 5. p. 1. recentiss.* vnde si tenentur ad personalem residentiam beneficij ad quod dati fuerunt coadiutores, benè sequitur quod in alio residentiam facere non poterunt,

5 quia duobus in locis vno & eodem tempore stare quis non valet, nec duobus officiis insistere. Et sic cum gratia futuræ successionis fuerit vera, ex traditis per Nicol. Garc. *d. p. 11. c. 5. in addit. n. 123.* & vacauerit Prioratus, ac quoad retentionem illius vnà cum coadiutoria huiusmodi inducta fuerit incompatibilitas, ex dictis, benè sequitur illius vacationem esse prouidendam ad præsentationem Regis Catholici, prout prouideri solent cætera beneficia, quæ de resulta nuncupantur.

6 Non obstat, quod huiusmodi ius de resulta competens Regi Catholico fundatur, vt dixi, in quadam antiquissima obseruantia, & inuetterata consuetudine, vidente & tolerante Summo Pontifice, & est Rex noster quasi subrogatus in iure, quod competit Sedi Apostol. circa omnia beneficia vacantia ob promotionem ad Episcopatus, qui sunt de Regio suo patronatu, iuxta *Extrauag. ad regimen, de præ-*

7 *bend.* & huiusmodi vacatio non inducitur, nisi post adeptionem possessionis Episcopatus, & consecrationem sequutam, vel postquam præfixum tempus ad consecrationem petendam lapsum fuerit, *cap. cùm in cunctis, §. cùm verò, de elect.* Concil. Trident. *sess. 23. de reform. c. 2.* citati per me *de officio, & potest. Episcopi, p. 3. alle 57 n. 67.* quibus addo Arnulph. Rusæ. *priuil. 41. num. 15. & priuil. 34. per totum*, vnde cum iste coadiutor Episcopi Oscensis non habuerit vita sua durante possessionem illius Episcopatus, quia illam capere non potest nisi post cessationem

8 coadiutoriæ, Rot. *decis. 456. num. 6. p. 1. recentior.* Ludouic. à Sarauia *de Admnistr. quæst 29. num. 51.*

9 nec etiam per promotionem ad Episcopatum Termopolen. in terris infidelium inducatur aliqua vacatio beneficiorum obtentorum, Garc. *d. p. 11. c. 6. num. 14.* Azor. *instit. moral. p. 2. lib. 7. c. 16. quæst. 1c.* Ego ipse *d. alleg. 37. num. 74.* videtur iuferri vacationem non induci, nec Regem nostrum vllam habuisse, ad quam posset præsentare.

Quia respondetur multipliciter, & primò, hodie de stylo Curiæ beneficia vacare statim quod quis per Papam promotus est ad Episcopatum, Gratian. *d. cap. 805. num. 40.* Lotter. *de re benef. lib. 3. quæst. 31. num. 10.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancell. gloss. 19. num. 6.* Anast Germon. *de indultis Cardinalium, §. si verò, n. 21.* Stephan. Gratian. *discept. forens. tom 2 c 296 n. 10.* Ego ipse *d. alleg. 57. n. 68.* & iuxta solitas clausulas litt. coadiutoria non sit in se beneficium verum, est tamen futura successio, vera gratia ex nunc, & stylus Curiæ in coadiutoriis huiusmodi imponit vacationem obtentorum, statim quod de ea prouidetur in Consistorio, prout sit in prouisione alicuius Episcopatus. 10

Secundò respondetur, quod nihil refert quod non vacent beneficia per promotionem ad Episcopatum existentem in terris infidelium, quia in præsenti non dicitur ob id hanc vacationem inductam, sed propter gratiam coadiutoriæ cum futura successione, quæ quoad retentionem inducit incompatibilitatem cum alio beneficio residentiam requirente, vt suprà diximus. 11

Minus obstat, quod eidem D. Petro de Barsorga fuerit à Sede Apostol. concessa facultas retinendi dictum Prioratum cum dicta coadiutoria, & futura successione, dum illi locus non fieret; quia ista retentio nihil aliud inducit, nisi certam continuationem in eodem statu, in quo existebat de tempore, quo concessa fuit, arg. *l. sed & si manente, ff. de precar. l. Labeo, l. 2. §. hoc autem, ff. de arbitr.* Rota *decis. 663. num. 9.* apud Farin. *p. 1. recentior.* tempore autem concessionis ad Regem nostrum spectabat præsentatio: ergo cessante continuatione deuoluitur ius præsentandi ad illum statum primæuum, in quo erat de tempore concessionis illius. 12

Vlterius retentio non fuit extinctiua Iuris Regi nostro competentis, nec consumpsit turnum, vt ita dicam, in quo ex titulo de resulta, Regia præsentatio erat facienda, & ita succedente morte dicti D. Petri de Barsorga ante cessationem coadiutoriæ, intrat dicta Regia præsentatio, vigore primæ vacationis inducta, cuius executio quoad hoc tunc fuit dilata, & non consumpta; est enim in iure nostro recepta conclusio, quod data retentione beneficiorum à Papa, illa primæua reseruatio non extinguitur, sed potius cessante causa retentionis potetit reassumere priorem vacationem, & prouidere illius vigore vt prius, perinde ac si talis retentio concessa non fuisset. Ita in terminis Simoncta *de reseru. benef. q. 27. n. 5.* ibi. *Sed hic quæritur, quid si Papa (prout plerumque contingit) aliquem promouet cum reseruatione beneficiorũ, is deinde moritur in partibus, an beneficia illa censebuntur reseruata, vt de eis possit solus Papa disponere. Hoc quæstio alias contigit in Rota, & per dictam Extrauagantem reseruantem beneficia promotoria vel promouenda nunc vacantia, & vt antea vacatura, fuit indicatum esse reseruata*, &c. refero Ego ipse *d. alleg. 57. n. 56* quod tunc demùm ego intelligebam, quando ante retentionem inducta erat vacatio; nam si vacationem præcedat retentio, contrarium videtur verius, iuxta doctrinam Francisci de Aretio *cons. 7. n. 14.* dum ait, quod Papa per dispensationem retentionis non confert ius nouum, sed solùm conseruat quæsitum, quod erat perdendum per nouam promotionem, *cap. dudum 2. in fine, de elect. c. si gratiosè, de rescript. in 6.* Pro quo ferè in terminis facit resolutio Couar. *practic. c. 36. num. 15.* vbi tenet nullum fieri patronis laicis grauamen, nec vllum damnum causari etiam quoad præsentationem, vbi summus Ecclesiæ Pontifex Episcopum 13

Episcopum instituerit, aut confirmauerit, cum re-
teotione beneficij alicuius, quod is obtinet, & alio-
qui de proximo vacaturum erat per consecratio-
nem, iuxta *c. cum in cunctis, de elect.* nam etiamsi hoc
beneficium pertineat ad iuspatronatus laicorum, cùm
nondum vacauerit, poterit Papa etiam absque
speciali derogatione & expressa mentione dispen-
sare, vt electus illud obtineat simul cum Episcopa-
tu, nec per hoc derogatur iuripatronatus laicorum,
quia patronus non habet præsentandi ius quoad effe-
ctum, donec beneficium vacauerit; Papa verò per
dispensationem impedit vacationem illam, &c.
Quare, &c.

Pampilonen. Executorialium.

Executoriales sacræ Rotæ, etiam antiquæ, an valeant intimari, & quando absque intimatione exequi possint?

Votum XXIX.

1 *Inhibitionis, & mandatorum Rotalium summa.*
2 *Dubium disputandum proponitur.*
3 *Executor Rotæ in partibus, cui executoriales fuerunt præsentata, non potest aliud facere quàm illas intimare.*
4 *Executor potest ad executionem procedere quando reus non se opposuit, nec reclamauit intimationi.*
5 *Contumacia colligitur ex probatione renitentiæ.*
6 *Consensum à principio interuenisse colligitur ex actibus subsequentibus.*
7 *Acceptatio ex vsu colligitur.*
8 *Paruisse verò dicitur qui abstinet à molestiis, & vexationibus.*
9 *Executoriales antiquæ præsumuntur intimata, maximè si habeatur possessio omnium in eis contentorum.*
10 *Litterarum Apostol. iustificatio præsumitur ex effectuatione continuata per longum tempus.*
11 *Executoriales vbi compellunt ad faciendum illico, non requiruntur monitiones, sed statim ad executionem procedi valet.*
12 *Mandatum Rotale vbi continet præcisam commissionem, tunc absque aliqua intimatione, & reproductione exequi potest.*
13 *Mandatum de quo agitur, continet præcisam commissionem.*
14 *Mandata Rotalia, quæ non continent præcisam commissionem, monent, & requirunt tantum.*
15 *Carceratio damnum infert irreparabile.*
16 *Dictio*, statim, *dilationem nullam admittit.*
17 *Clausula*, quibuscunque aliis contrariis non obstantibus, *derogat solemnitati reproductionis, & intimationis, quatenus necessaria forent.*

1 Rior, Canonici, & Capitulum
Sanctæ Ecclesiæ Pampilonēsis de anno
1567. sustinentes, vel sustinere timen-
tes molestias aliquas ab Episcopo di-
ctæ Ecclesiæ, tunc & pro tempore
existente, super exemptione ab omni visitatione,
& correctione dicti Episcopi, nonnullos ex Cano-
nicis, eorumque bona capi, & carcerari indebitè
facientis, obtinuerunt à sacra Rota inhibitionem &
mandata vt Episcopus prædictus, seu eius Vicarius
Generalis, & Officiales sub pœnis pecuniariis, &
censuratum, cum effectu, & omni mora, ac exem-
ptione postpositis, & quibusvis aliis contrariis non
obstantibus, carceratos ipsos à carceribus, quibus
detinebantur, relaxari, bonáque ablata restitui fa-
ciant, necnon cum expressa prohibitione ne in visi-
tatione, correctione, & emendatione dictorum Prio-
ris & Canonicorum se intromittere audeant, sed in
possessione præfatæ exemptionis eos tueri faciant, &
amplius molestari non sinant.

Cui quidem mandato cum ex parte dicti Fran- 2
cisci paritum fuisset, & à suo tempore vsque ad præ-
sens exemptio huiusmodi in dubium non reuocare-
tur, præter omnium opinionem non sine euidenti
periculo contrauentionis, & in contemptum dicti
mandati, modernus Episcopus, eiusque Vicarius
Canonicum quendam incarcerari mandavit, & con-
tra Capitulum iniustè procedere attentauit: at ex-
ecutor in eodem mandato Iudex nominatus declara-
uit ipsum Episcopum, seu eius Vicarium & Officia-
les pœnas in eo contentas incurrisse, à quo decreto
cum ex eorum parte esset ad hoc Tribunal appella-
tum, contingit modo dubitari, an executor decla-
randu Vicarium excommunicatum, & in pœnam
millium ducatorum incursum, præfatorum mandat-
torum fines excederet? In quo dubio videtur omnino
negatiuè respondendum, ex sequentibus.

Nam licet de stylo Rotæ executor in partibus, cui 3
executoriales fuerunt præsentatæ, non possit aliud
facere quàm illas intimare, & parte se opponente, ad
Rotam remittere, vt illis ibi reproductis, & seruatis
quatuor terminis ad docendum de paritione seruari
solitis, possit ad declaratoriam deuenire, Felin. *in c.
ad probandum, num. 6. de re iudic.* Vest. *in prax.
c. vlt. n. 16. lib. 8* Cassad *decis. 6. n. 10. de causa possess. &
propr.* Seraph. *decis. 116. num. 1. & 2* Duran. *decision.*
408. *num. 1.* Rota *decis. 654. n. 2. p. 1. recentissim.* alias
in posthum. Farin. & coram *Caualer decis. 364 num. 1.
& 2. & decis. 500. num. 4* & apud Ludouic. Postinm
*post tract. mandati de manutenendo, decis. 163. num. 6.
& decis. 272 a princ.*

Nihilominus tamen hæc resolutio duas patitur li- 4
mitationes, quæ ad nostrum casum benè adaptantur.

Prima est quando reus non se opposuit, nec re-
clamauit intimationi à principio factæ; tunc enim
eo acquiescente potest executor ad executionem pro-
cedere: & si fortè postmodùm idem reus contra-
uenire præsumpserit, absque alia intimatione po-
terit Iudex præfatus vigore acceptationis per reum
iam factæ ad obseruantiam compellere, quia deci-
siones *in Vicent. Prioratus*, 19. *Martij* 1610. *coram
Card. Pamphilio iun. & in Mediolanen. decimarum
de Varisio*, 16. *Nouembris* 1616. *coram R. P. D. meo Pi-
rouano*, potestatem procedendi executori adimunt 5
eo tantum casu, quo dicto mandato reus parere re-
cuset, & contra illud se opponat; nam tunc cum
non possit cognoscere de causis contradictionis, de-
bet supersedere, & causam ad Rotam remittere, vt
illic probata renitentia colligatur contumacia, per
quam relaxantur censuræ. Cassad. *dec. 5. n. 7. de constit.*
Rota *dec. 596. n. 2. p. 2. recentiss.*

Quod autem fuerit mandatum intimatum, & 6
executioni traditum, ac per Episcopum tunc tem-
poris existentem, & successores acceptatum, patet
euidenter ex eo, quod semper Prior & Canonici sua
exemptione, de qua ibi fit mentio, gauisi sunt, ex
quibus actibus ipsum mandatum subsequentibus de-
prehenditur consensum à principio interuenisse, Rot.
decis. 266. *n. 3. in fine, p. 1. recentissim.* Acceptatio 7
enim ex vsu colligitur, Seraph *decis. 168. n. 9.* Et ab-
stinendo Episcopus toto illo tempore à molestiis, &
vexationibus, non præsumptiuè, sed verè dicitur
paruisse, eadem Rota *dec. 194. n. 1. p. 1. recentiss.*

Facit

9 Facit etiam, quia mandatum est antiquum, & ab illius relaxatione elapsus fuit longi temporis cursus cum obseruantia, & pacifica possessione omnium in eo contentorum: vnde præsumitur ab initio consensus, & acquiescentia Episcopi, eadem Rota *decis.555.n.2. & 3.p.1. recentissim.* in terminis Salgado *de protect. Regia, p.4.c.1.n.79.* ibi. *Et quia per spatium viginti annorum præsumebantur omnia solemniter acta, & consequenter executoriales fuisse intimatas,* &c. & ibi, *quia per lapsum tanti temporis possessio præsumebatur capta, volente, & non contradicente possessore,* &c. prout etiam litterarum Apostol. iustificatio præsumitur ex effectuatione continuata per longum
10 tempus, eadem Rota *decis.726. n.1. p.1. recentissim.* aliàs *in posthumis Farin.*

11 Secunda limitatio est quando mandata huiusmodi potius sapiunt executionem quàm, monitionem, licèt enim executoriales & mandata nonnulla aliquando moneant, seu requirant ad aliquid agendum, nihilominus tamen vbi compellunt ad faciendum, illico non requiruntur monitiones, sed statim ad executionem procedi valet, Mandos. *commiss. 24. vers. loco litterarum*, Rota *in Casalensi pensionis*, 3. *Decembris 1627. coram R.P. D. Vbaldo*, impressa per Ludou. Postium *in tract. mandati de manutenendo, decis. 31. n.4.*
12 *& 5.* Sic etiam (vt in nostro casu) vbi mandatum Rotæ continet præcisam commissionem, veluti quod quis excarceretur, vel aliquid faciat, tunc absque aliqua intimatione, & reproductione exequi potest, Rota *decis. 503. n.3. p.1. recentissim.*

13 Continet autem præcisam commissionem excarcerandi, & abstinendi à visitatione, & correctione mandatum, de quo agitur, & aliud præinsertum, vt ex illo patet ibi. *Necnon inhibitionem, seu mandatum quod Episcopus, seu Vicarius Generalis, & Officialis non se intromittant in visitatione, correctione,* &c. & ibi. *Relaxamus,* &c. Et meliùs ibi. *Statim visis præsentibus sub pœna octo millium ducatorum auri de Camera, Cameræ Apostolicæ applicandorum, & in subsidium suspensionis à Diuinis,* &c. *ipsos carceratos à carceribus, quibus detinentur, relaxetis, relaxarique faciatis, & mandetis, ac faciatis realiter, & cum effectu, omni mora & exemptione postpositis, ac quibuscumque aliis contrariis non obstantibus,* &c. Et demùm, ibi. *Vos R.P.D. Didacus Episcopus, vestrique Vicarius & Officiales, & alij Ministri in correctione, visitatione, & emendatione dictorum R.D. Prioris, & Canonicorum, quouis prætextu, causa, & occasione, publicè, vel occultè per vos, vel alium, seu alios intromittatis, nec se intromittant sub eadem pœna,* &c.

14 Vnde hoc casu non fuit necessaria huius mandati intimatio, reproductio, & dictorum quatuor terminorum seruatio, quia euidenter illius verba compellunt Episcopum, eiusque Officiales ad faciendum illico, non vti alia mandata, quæ tantum monent, & requirunt, vt citata Rot. pluribus in locis resoluit, nouissimè Ludou. Post. *d. tract. mandati de manutenendo, obser. 103. n.8.*

15 Denique cùm valdè durum sit, & à ratione alienum, vt eorum executio, quæ præsentaneo remedio indigent, & damnum inferunt irreparabile, vt est carceratio, & correctio, tanto tempore intermedio retardaretur, ideo apponuntur consultò verba in dicto mandato omnem moram, quæ in reproductione, & quatuor terminorum obseruantia in Rota aliàs facienda considerari poterat, penitus reiicientia, vt patet ibi, *Omni mora & exemptione postpositis*, ponderando particulam, *omni*, quæ adeò est generalis, vt excludat quamcunque moram, quæ aliàs non excluderetur, vt dixi *de diction. vsufrequent. dict. 241. n.6.* Id ipsum coadiuuant alia verba, ibi, *statim visis actis,*
quæ dictio, *statim*, dilationem nullam admittit, & 16
regulariter intelligitur sine temporis interuallo, *vt in l. si finita, §. non autem statim, ff. de damno infecto, & in l. cum quidam, ff. de legat. 1.* Tiraquell. *in l. si vnquam verbo reuertatur, num. 120. C. de reuocand. donation.* Aloys. Ricc. *in decis. Curiæ Arch. ep. Neapol. p.4. de-*
cis. 288. n.6. iuncta clausula superiùs posita, ibi, *&* 17
quibusuis aliis contrariis non obstantibus, per quam censetur derogatum solemnitatibus reproductionis & intimationis, quatenus hæc necessaria forent, vt fuit consideratum *in Sabinensi Castri Montis Rotundi, 8. Februarij 1627. coram Reuerendiss. D. meo Coccino*, vbi citantur Ias. *cons. 100. col. 4. in fine, vers. tertiò*
moneor, n.4. & Bero. *cons. 147. n.28 vers. & licèt, lib. 3.* 18

Ex quibus apertè colligitur, adesse in nostro casu præcisam commissionem illicò adimplendam, ad cuius obseruationem, & pœnarum condemnationem contra contrauenientes, & rebelles potuit meritò Iudex executor, nulla facta intimatione, nec habita in Rota reproductione procedere, ex dictis.

Quare, &c.

Egitanien. Bonorum.

Maioratus per viam contractus institutus non potest ampliùs reuocari. Et quæ solemnitates requirantur in alienatione Ecclesiæ. Quis dicatur indignus, & quis incapax, & quæ Principis confirmatio conualidetur.

Votum XXX.

1 *Casus proponitur.*
2 *Contractus pars dicuntur omnia pacta & conditiones in illo apposita.*
3 *Institutio maioratus, & conditiones ac pacta in eo apposita, non possunt ampliùs à fundatore reuocari, mutari, seu alterari.*
4 *Maioratus celebrari possunt per contractum, siue per actum vltimæ voluntatis: primi sunt irreuocabiles, secundi verò minimè.*
5 *Maioratus per viam contractus institutus non potest deinceps reuocari.*
6 *Pactum expressum de non reuocando maioratum, ipsum efficit irreuocabilem.*
7 *Institutio maioratus Regia confirmatione munita non potest sine licentia Regis etiam à fundatore mutari, seu alterari, & n.8.*
9 *Successor in maioratu, aut capella non potest alterare, aut immutare formam, seu voluntatem primi institutoris.*
10 *Maioratus in materia vnus ex vocatis non habet dependentiã aliquam à iure, seu vocatione alterius.*
11 *Bona quæ testator per fideicommissum tenebatur alij restituere, non veniunt in generali institutione.*
12 *Alienationis prohibitio facta generalibus verbis includit alienationem quæ fit ex testamento.*
13 *Executore dato ad bona in pia opera distribuenda, executor non est vocatus, sed ipsa pia opera.*
14 *Transactio facta cum Montalibus plures patitur defectus.*
15 *Bona ex sua origine laicalia, si postea casu aliquo ad Ecclesiam, siue Monasterium deuenerunt, Ecclesiastica exinde censentur.*
16 *Mutata enim conditione personæ, & bonorum conditio mutata videtur.*
17 *Priuilegiata res quando peruenit ad priuilegiatum amittit naturam antiquam, & efficitur res priuilegiata.*

18 In

18 In transactione super re Ecclesiæ, aut minoris requiritur eadem solemnitas, quæ in alienatione.
19 In alienatione rerum Ecclesiæ de essentia requiritur copulatiuè non solum solemnitas, sed etiam causa.
20 Causa ad alienandum debet esse clara, & indubitabilis.
21 Vtilitas ad alienandum debet esse magna, itavt Ecclesia, vel Monasterium plus recipiat, quàm dimisit.
22 Tractatus saltem vnus spectat ad solemnitatem rerum Ecclesiæ.
23 Consensus maioris partis Monialium Conuentus spectat ad solemnitatem rerem Ecclesiæ.
24 Auctoritas Superioris spectat ad solemnitatem rerum Ecclesiæ.
25 Solemnitates deesse præsumuntur vbi in Scriptura non reperiuntur.
26 Alienatio rerum Ecclesiæ non valet, vbi in ea vna tantum solemnitas non interuenit.
27 Alienatio vbi reperitur à lege, & ab homine prohibita non potest esse licita, nec permissa, etiam in casibus à Iure exceptuatis.
28 Transactio vt valeat debet esse de re dubia, lite incerta aliquo dato, retento, vel remisso.
29 Alimenta in fraudem fisci reuocantur.
30 Bona affecta vitio litigiosi non possunt alienari.
31 Transactio vigore insufficientis mandati facta nulla est.
32 Procurator excedens fines mandati sui nulliter facit, & principalem non obligat.
33 Cessio, & renunciatio supposita & simulata inualida est.
34 Cessionarius non facta effectuali solutione, non potest ex cessione agere.
35 Cessio facta clerico videtur procedere ex fonte cupiditatis, & in fraudem facta.
36 Monasteria tenentur in Portugalia bona sibi relicta in laicam personam transferre.
37 Ecclesia vbi prohibetur bona aliqua acquirere & retinere vltra annum, debet intra illum ad habiles personas illa transferre.
38 Alienatione prohibita, dominium in emptorem, vel cessionarium transferri non potest.
39 Alienatio quando prohibetur per actum, & tale pactum confirmatur Principis auctoritate, tunc si alienatio de facto fiat, non transfertur dominium.
40 Transactio & cessio facta fauore illius, qui capere non poterat rem sibi cessam, in illum nullum ius transferre potuit.
41 Possessio capta à notoriè intruso est improba & vitiosa, & ab illo auferri debet.
42 Nullus plus iuris in alium transferre potest, quàm ipse in se habet.
43 Indignis quicquid aufertur, totum fisco applicatur, & deuoluitur.
44 Incapaces, quia non capiunt, sed ipso iure repelluntur, eo quod capere nequeunt, aliis legitimis successoribus deferunt.
45 Monialium data incapacitate reputantur ac si non fuissent vocatæ.
46 Incapax gradum non constituit, & habetur, ac si vocatus non esset.
47 Bona tanquam vacantia quando in maioratibus Regiæ Coronæ deoluantur, & n. 48.
49 Maioratus vel Capellæ bona vacantia, Regiæ Coronæ deuoluta non censentur, nisi deficientibus fundatoris consanguineis.
50 Fiscus in bonis vacantibus non succedit donec superest aliquis ex consanguineis vsque ad decimum gradum.
51 Transuersales perpetuò exclusi nunquam sunt admittendi.
52 Paria enim sunt nolle, & non posse.
53 Exceptionem de iure tertij nemo allegare potest.
54 Substitutio facta sub conditione si honoratus non assumpserit nomen familiæ, non extenditur ad casum, si non potuit.
55 Institutio plenissimè à Rege confirmata.
56 Maioratus si præiudicent filiis in legitima, Regia facultate opus est.
57 Conclusio, seu petitio semper declarari debet secundum illius narrationem.
58 Concessiones, & confirmationes Principum declarantur secundum impetrantium petitiones.
59 Rescriptum interpretatur à libello precum.
60 Princeps si fuit aditus ad aliquem effectum, seu decretum, quod interponere debet, si gratiam concedat, illa solum operatur quoad illum effectum.
61 Dispensatio est strictè interpretanda.
62 In dispensatione quando fit alicuius impedimenti mentio, dispensatio quoad aliud nihil operatur, nec ad illud extendi potest.
63 Dispensatio super Matrimonio non extenditur ad dotem.
64 Dispensationes tot sūt necessariæ, quot sūt obstacula.
65 Duo si obstant, vno sublato, alterum remanet.
66 Prohibitiones duæ quando extant, vna sublata, altera nihilominus actum impedit.
67 Maioratus quoties instituitur expressè ad conseruandā agnationem & familiam cum obligatione portandi nomē & arma, Monasteriū non succedit.
68 Licentia concessa censetur secundùm supplicationem eam petentis.
69 Proœmium arguit causam finalem dispositionis.
70 Præcedentia declarant ea quæ sequuntur.
71 Responsum ex interrogatione declaratur.
72 Verba quantumuis generalia restringuntur secundùm subiectam materiam.
73 Dispensatio semper restringitur ad casum tantùm de quo loquitur.
74 Confirmatio non operatur contra confirmantem.
75 Clausula derogatoria regulantur ab ipsa dispositione principali.
76 Sequentia magis regulantur & restringuntur à præcedentibus, quàm è contra.
77 Confirmatio in forma communi non operatur maiorem firmitatem institutioni confirmatæ, quam antea habebat.
78 Confirmatio non operatur in præiudicium tertij.
79 Confirmatio Principis non validat actus nullos, & inualidos in præiudicium tertij, nec Princeps id velle præsumitur.
80 Confirmatio facta in executionem actus præcedentis, ad aliud non extenditur.
81 Actus non attenditur, qui in executionem præcedentis factus fuit, sed præcedens attenditur.
82 Confirmatio conualidat actum nullum, si defectus nullitatis exprimatur, secus verò si taceatur, & incognitus sit confirmanti.

VDOVICVS de Figueredo Falcon, & 1
eius vnicus filius Antonius Hector de
Figueredo, per contractum irreuocabilem
inter viuos vinculum perpetuum
omnium bonorum suorum fecerunt, &
maioratum instituerunt, ea conditione, vt nullo vnquam
tempore ea bona separentur, aut alienentur,
sed semper deferantur filiis & descendentibus dicti
Antonij, quibus deficiētibus voluere, vt exclusis transuersalibus
in eisdem bonis succedat Conuentus Monialiū
S. Ludou. oppidi de Pinel, Egitanien. diœcesis,
cuius

cuius vinculi & maiorams institutio cum omnibus suis clausulis, & conditionibus Regia confirmatione ex certa scientia, déque Regiæ potestatis plenitudine corroborata fuit; sed Ludouicus præmoriens certas clausulas eiusdem maioratus mutauit, & deinde eius filius Antonius Hector absque liberis decedens Hectorem de Sella, eius patruelem, fratrem, totumque bonorum hæredem instituit, qua institutione non obstante Conuentus dictarum Monialium in vim clausulæ maioratus possessionem accepit, eamque vltra annum & diem retinuit; hinc ob incapacitatem Monialium præfatarum Secretarius Didacus Suarez vigore *Ordin. Regia, lib. 2. tit. 18.* ea bona à Rege impetrauit, illáque sibi adiudicari debere postulabat: Hector verò eadem petebat vigore testamenti dicti Antonij Hectoris, qui eum in dictis bonis hæredem instituerat, & assertæ cuiusdam concordiæ, quam cum dictis Monialibus celebrauerat, & ab eis cessionem dictorum bonorum obtinuerat pro certis modiis frumenti; consultus pro veritate, respondi vt sequitur.

2 Quoad ius dicti Hectoris nullum illi competere concludimus, quia fundatur in dispositionibus Ludouici & eius filij institutionem maioratus mutantium; cum autem maioratus huiusmodi per viam contractus inter viuos cum omnibus suis clausulis, & vocationibus institutus fuerit, & contractus pars dicantur omnia pacta, & conditiones in illo appositæ, *leg. fundi partem, ff. de contrah. empt.* Surd. *cons. 217. n. 6.*
3 *& cons. 384. n. 50.* Rota *decis. 398. n. 3. p. 1. diuers.* rectè sequitur de Iure communi institutionem, conditiones, & pacta huiusmodi non posse amplius à fundatore reuocari, mutari, seu alterari etiam in minimo, vt arg. text. *in leg perfecta donat. C. de action. & obligat.* resoluunt Gam. *Lusit. dec. 162. n. 3.* ibi. *Circa secundam partem aduertebat bona illa, quæ continentur in institutione maioratus facta per donationē, censeri inter viuos donata, quoniam irreuocabilis donatio facta fuit, quamuis mortis causa, per leg. vbi ita donatur, ff. de don. causa mort. ideo censetur donatio inter viuos, propter clausulam, vt non possit reuocari,* &c.

4 Valasc. *cons. 122. n. 16.* ibi. *Cæterum ego in hac quæstione meam sententiam & opinionem sic consultus exposui. Primum, illud quod suprà retuli, ex quorundam opinione, nempe omnes maioratus siue celebrentur per actum vltima voluntatis, siue per contractum, semper esse eiusdem natura, & iuris, & habere vim vltima voluntatis, non esse verum, cum aliud sit contrahere, aliud testari, leg. verba gesserunt ff. de verb. signif. & natura contractuum regularis est irreuocabiles esse postquam celebrati sunt, l. sicut ab initio, C. de act. on. & oblig. natura verò vltimarum voluntatum è contra est reuocabilis vsque ad mortem,* &c.

5 Gabriel Pereira *Lusit. dec 48. n. 8.* idem etiam resoluit, licet attenta *l. 14. Tauri,* quæ est *l. 4. tit. 7. lib. 5. noua Recop.* reuocari ac mutari valeant tales maioratuum institutiones, vt aduertit Valasc. *d. cons. 122. num. 2.* nihilominus apud Lusitanos minimè obseruatur, cum nulla sit lex Regia Lusitana, quæ idem disponat, vt testatur Gabriel Pereira *d. dec. 48.* & illa non extante recurrendum est ad dispositionem Iuris communis, ex *Ordin lib. 3. tit. 64.* ex quo patet maioratum per viam contractus institutum, non posse deinceps reuocari, aut in aliquo mutari, eo quòd irreuocabilis remansit. Roman. *cons. 171. n. 7.* Pelaëz *de maior p. 1. q. 22. n. 7. ad fin.* & esse receptum eodem Iure communi attento, post Tiraquel. tradit Auendan. *ad d. l. 44. Tauri, gloss. 6. n. 1.*

6 Id ipsum tanto magis procedit cum in fundatione eiusdem maioratus adsit expressa clausula, & pactum de non reuocando, vt in specie post alios resoluunt Molin. *de primog. lib. 1. c. 9. num. 31. & lib. 4. cap. 2. num. 40. cum seqq.* vbi latè *n. 45.* defendit arg. *l. vbi ita donatur, ff. de donat. causa mortis,* Anton. Gom. *l. 40. Tauri, n. 71.* Gutier. *pract. lib. 2. q. 76. per tot.* vbi latè probat pactum expressum de non reuocando maioratum ipsum efficere irreuocabilem, latè etiam Molin. *de Iustit. tract. 2. disp. 586. per tot.* optimè Castil. *contr. lib. 3. c. 10. n. 6.* ibi. *Indeque esse quod Maioratus primus institutor, siue pater qui de propriis bonis maioratum instituit, meliorationemve in aliquem ex filiis, aut descendentibus fecit irreuocabiliter, aliquaque ex causis contentis in l. 17. & in l. 44. Tauri, non posse ex postfacto in maioratu, aut melioratio ne addere alias conditiones, quam illas, quas tempore institutionis, aut primaua dispositionis apposuit, nec de nouo modificare, aut modo quocumque alterare, vel reformare, &c.* vbi plures refert Doctores, quibus addo *Robles de Salzedo de repræsent. lib. 3. cap. 19. n. 35.* ibi. *Vt videre est in eo, qui postquam in alterius fauorem maioratum irreuocabilem instituit, propriam dispositionem reuocando, nisi ex iustis ingratitudinis causis retrahere non potest, l. perfecta donatio 4. C. de donat. quæ sub modo,* &c.

Corroboratur quoque hæc resolutio ex confirmatione Regia, cum qua fuit maioriæ institutio facta, vnde sine licentia Regis non potuit etiam fundator quicquam in ea mutare, seu alterare. Craoet. *consil. 135. num 10.* Roland. *consil. 10. n. 41. vol. 3.* Bellon. *consil. 55. num. 16. & 37. tom. 1.* Valasc. *consil. 130. num. 17. tom. 2.* ibi. *Quia ex quo Rex ipse licentiam iurandi illum contractum dedit, reuocando omnia iura in contrarium facientia, visa fuit Regis licentia necessaria, quoniam res per quascumque causas nascitur, per easdem resolui debet, vt ad reuocationem maioratus constituti cum licentia Regis, ex Cou. Burgen. Menchaq. Simanch. Sarment. Anton. Gomez tradit Molin de primog lib. 4. c. 3. num. 10. & 15. & lib. 1. c. 8. n. 28. Conferunt quæ pulchrè in proposito de necessaria Principis licentia ad reuocanda ea, quæ cum eius auctoritate facta sunt, tradit Cephal. consil. 91. n. 13. & 14. lib. 1.* &c. *Valenzuel. consil. 69. n. 85. & 86. tom. 1.* ibi. *Clarius Aluarad. lib. 2. de coniect. mente defun. c. 2. in princ. 6. & 8. vbi ait, quod nec ipse conditor maioria confecta cum auctoritate & facultate Regis, poterit aliquam eius rem obligare, quia maioria a lege vina processit,* &c. 7

Et expressè, quod etiam fundator maioratus Regia facultate instituti ampliùs illum, nisi ex Principis auctoritate ad hoc accedente, mutare, seu reuocare non possit, resoluunt Paralta *in l. 1. §. qui fideicommissum, num. 119 ff. de hered. instit.* Couar. *p. 2. rub. de testament. num. 7.* & post Gregor. Lop. Pelaëz *de maioratu, p. 1. q. 37. per tot.* Auendan. *ad l. 44. Tauri, gloss. 1. num. 6.* Molin. *de primog. lib. 4. c. 2. n. 54.* alter Molin Theolog. *de Iustit. tract. 2. disp 586. n. 5.* latè Gutier. *pract. lib. 2. q. 78 per tot.* ibi: *Quæro secundò circa easdem leges, an etiam maioratus irreuocabilis fiat quando in Regia facultate id expressè præcipitur, vt semel maioratu constituto, ampliùs reuocari non possit, si huius facultatis virtute maioratus in contractu instituatur. Et si ad rationes Pelaez in q. præced. attendamus, nec hoc etiam casu maioratus irreuocabilis fiet, cum non sit de tribus contentis in nostris legibus Regiis nempe l. 17. & 44. Tauri sed adhuc, & in hoc casu sicut in præcedenti maioratū esse irreuocabilem ipsa ratio postulat, & lex nostra 44. coadiuuat, quæ in tribus casibus non admittit præfati actus reuocationem, nempe si possessio rerū, ex quibus actus ille cōstat, vel instrumentum ipsius actus eidem traditū fuerit, aut ex causa onerosa idem actus sit gestus, non ergo erit mirum si idem dicamus ex Principis auctoritate ad hoc accedente,* &c. 8

9 Er si hæc ita de plano procedunt in fuodatione, à
fortiori locum habebunt in successore, quia succes-
sor in maioratu, aut capella non potest alterare, aut
immutare formam, seu volontatem primi institutoris,
c.1. *de success. feudi, l.3. ff. de interd. & releg.* Gama
*decis.*341.*n.*2. *in princ.* nec sequentium causa per an-
teriores potest lædi, *leg. peto, §. fratre. ff de legat.* 2.
Cabed.*Lusit.decis.*52. *num.*10.*p.*2. Principium enim
Iuris est in materia maioratus, quod cum illorum suc-
10 cessio verè & propriè pendeat à fundatione & dispo-
sitione primi institutoris, in qua donarioocm fecit,
vnicuique illorum quos vocauit, fuit ius quæsitum
ad tempus, quo eueniret casus suæ vocationis, abs-
que eo, quod vnus ex vocatis aliquam dependen-
tiam habeat à iure, seu vocatione alterius, Paul. de
Castro *consil.* 264. *n.*4. *p.*2. Molin. *de primog. lib.* 1.
*c.*1.*n.*17. plures citati per Valenzuel.*consil* 69.*num.*50.
*cum seq.tom.*1. vbi *n.* 171. subdit quod Princeps non
potest alterare, aut mutare naturam feudi antiqui in
præiudicium descendentium: sicut nec ius quæsitum
re, vel spe, aut aliquo contractu potest tolli in præ-
iudicium eius, cui quæsitum erat, vt ex Gonzal. Gut-
tier. & alijs, probat Valenzuel. *dict. consil.* 69.
num. 56.

11 Nec credendum est, aut præsumendum, patrem
& filium præfatos voluisse alterare, aut immotare
dictam institutionem, & eius bona Hectori relinque-
re, quæ non sua, sed aliena erant, & alteri resti-
tui debebant, ut bene consuluit Surd. *consil.* 280.
*num.*23. *&* 24. ibi *Et cum bona non essent propria, sed
aliena, de illis disponere non potuit, nec præsumitur di-
sposuisse, gloss. verbo testator, in fine, in leg. conficiun-
tur. § si post factum. ff. de iure codicil. & in l.* 1. *C. qui
testam. facere pos.* Zaneh. *in leg. heredes mei. §. cùm ita,
n.*29. *ff. ad Trebell. n.* 32. *in fine, ideo in generali insti-
tutione non veniunt bona quæ testator per fideicommis-
sum tenebatur alij restituere* Bart. *in l. codicillis, in §.
instituto, ff. de legat.* 2. Dec *cons.*378 *n* 1. Paris. *consil.*7.
*num.*9. *lib.*1. Cephal. *in consil.*3. *n* 93. *& in cons.*516.
*num.*11. Roland. *cons.*71. *num.*26. *volum.* 2. Petra *de
fideicom. ob prohibit alienat. quæst* 9 *num.*176. &c. Hu-
mani enim actus à potentia, & voluntate reguntur,
nec sola potestate perficiuntur, nisi vtique voluntas
accedat, & è contra, *cap. cùm super abbatia de offic.
deleg. l. multùm interest, C si quis alteri, vel sibi*, Fab.
de Anna *cons.*44. *num.*27. Margil. *de imput. quæst.*49.
*num.*3. Maria *de sn cess. legali, part.*2. *quæst.*3. *art.*11.
*n.*9. Fusat. *consil.*184. *n.*1. *in fine.*

12 Denique facit clausula prohibitionis generalis
alienandi bona maiorum huiusmodi, quæ compre-
hendit quamcunque alienationem, tam in vita, quàm
in morte factam; nam alienationis prohibitio facta
generalibus verbis, includit alienationem, quæ fit ex
testamento, Bart. *in l. ventre, n.*11. *ff. de acquir. hæred.*
vbi Aretin. *col.*11. *vers. dicamus ergo*, Surd. *cons.* 48.
*n.*2. *& seq. & cons.*211. *num.*6. Decian. *tom.*1. *respons.*
31. *num.* 58. *&* 59. ibi: *Secundò præsuppono, quod in
contractibus, & donationibus potest fieri prohibitio
alienationis rerum donatarum, præsertim in certas
personas, vt notant omnes in l si ita quis, §. ea lege,*
vbi latè Alex. & Ias. *ff. de verb. oblig & l peto, §. fratre,
vbi etiam* Bart. & alij, *ff. de legat.* 2. Angel. *cons.* 7.
*quo casu intelligitur prohibitum etiam hæredem insti-
tuere, vt ibi dicunt omnes, &* Alex. *cons.*56. *num.*1. &c.
Semprooius Ascia *determ* 36.

13 Ex quibus paret Hectorem non potuisse aliquid
capere ex testamento Ludouici, aut eius filij, quoad
bona vinculata. & sub huiusmodi maioratu conten-
ta; & denominatio facta de eo in prædicto vtrius-
que testamento non est ad effectum succedendi in his
bonis, ob expressam prohibitiooem, & testantium
iocapacitatem ad dispooendum de illis, sed ad ea
admioistranda, & gubernanda, vt est elegans text.
in l. annua 10. *§. Atria, ff. de ann. leg.* ibi, *ministerium
nominatorum designatum, cæterum datum Templo,* &c.
quò loci resolvunt Doctores, quod dato executore
ad bona in pia opera distribuenda, executor non
est vocatus, sed ipsa pia opera, ex Bald. *cons.*3. *incip.
Titius cond. dit testamentum, n.*4. Alex. *cons.* 51. *n.*14.
cum seqq. Cou. *in cap. Raynaldus, §.*3 *n.*11. *vers. primus
casus, de testam.* Valenzuel. *consil* 87. *n.*6.

Secuudo loco insurgit Hector nomine Monia- 14
lium dicti Conuentus Sancti Ludouici, vigore cu-
iusdam cessionis, seu concordiæ cum illis factæ, quæ
pro certis modiis frumenti quolibet aono soluendi
quæcumque iura sibi ad dicta bona vigore clausulæ
fundationis maioratus competentia ei cesserunt, &
liberaliter donarunt: in primis transactio facta cum
cessione plures patitur defectus, & euidenter nulla
est, supponendo quod Mooiales ius haberent ces-
sibile, quod non credimus, & infra euidenter pa-
tebit.

Ex defectu solemnitatum cessiooem, renuncia- 15
tionem, siue transactionem huiusmodi esse nullam,
nullus est qui dubitet, sed vt pateat resolutio huius
materiæ, plura supponeoda sunt in lite, & primò
præmittendum est, quod licet bona hæc vinculata ex
primæua sua origine laicalia essent, nihilominus si
casu aliquo postea ad Ecclesiam, siue Monasterium
perueniant, Ecclesiastica exinde censentur, prout
à simili iuspatronatus Ecclesiasticum dicitur, quod
licèt originem habuerit ex patrimonio laici, fuit
tamen vel ab initio, vel fundatione, testamento, do-
natione, aut alio quovis titulo in Ecclesiam transla-
tum, *cap. vnic. §. verum, de iurepatron. lib.* 6 Couar.
*pract, cap.*36. *num.*2. *&* 5. Gonzal. *ad reg.*8. *Cancel,
gloss.*18. *n.*5. Valasc. *cons.*163. *n.*15. Rota *dec.* 541. *n.*4.
apud Farin. *p.*2. *recentior.* quos & alios refero *de iure
Eccles. vniuerso, lib.*3. *c.*12. *n.*10. mutata enim condi-
tione personæ, & bonorum conditio mutata vide-
tur, Valasc. *de iure emphyt. q.*17. *n.*5. *col.*2. & quando 16
res non priuilegiata peruenit ad priuilegiatum,
amittit naturam antiquam, & efficitur res priuile- 17
giata. Tiraq. *de iure primog. in præfat. n.*133. cum aliis
citatis à D. Barbosa *in l. hæres absens, in princ. n.*176.
ff. de iudic.

Secoudò præmittendum est, in transactione super 18
re Ecclesiæ, aut minoris requiri eandem solemnita-
tem, quæ in alienatiooe, ad notata per Surd. *consil.*
545. *num.* 12. vbi quod transigens, & consentiens
transactioni alienat, Caputaq. *decis.* 106. *p.* 1. *&
decis.*38 *p.*2. Steph. Gratian. *disceptat. forens. tom.*3.
*c.*674. *& tom* 5. *c.*846. *n.*8. Beltramin. ad Greg. XV.
decis 418. *n.*17. Coccin. *decis.*301. *n.*1. quos refero *d.
tract. de Iure Eccles. lib.*3. *c.*30. *n.* 40. vbi post Pinel.
& Rotam addo etiam traosactionem sine solemnita-
tibus non valere, si bona minoris, vel Ecclesiæ sint
penes aduersarium, & in transactione agatur, vt pe-
nes ipsum remaneant, etiamsi pro causa allegetur
dubius litis euentus; nam adhuc in hoc casu solem-
nitas Iuris requiritur, Doctores *in cap. fine exceptio-
ne,* 12. *q.*2. vbi Laurent. de Rodulphis *n.* 17. Couar.
*lib.*2. *var. c.*17. *n.*1. Rota *decis.* 178. *in princ. part.* 2.
divers. Ego ipse *d. lib.*3. *c.*30. *n.*41.

Tertiò præmittendum est in alienatione rerum 19
Ecclesiæ de essentia requiri copulatiuè non solùm
solemnitatem, sed etiam causam, *c.*1. *&* 2. *de rebus
Eccles. non alien. lib.*6. Camil. Borrel. *in sum dec. tom.* 1.
*tit.*15. *num.*3. Scip. Theodor. *alleg.* 13. *num.* 1. Rota
*decis.*212. *num.*.. *& decis.* 300. *num.*1. *& decis.* 303. *n.*1.
*& decis.*596. *num.*1. *in nouiss. nouissimarum*, aliàs *p.*4.
diuers. & *decis.*58. *numer.*21. *p.*2. *recentissim. aliàs in
posthumis*

20 *posthumis Farin.* Quæ quidem causa ad alienandum debet esse clara, & indubitabilis, *d. c. sine exceptione*, ibi: *quod non sit dubium profuturum*, Rota *dec.* 40. *n.* 1. *p.* 1. *diuers. & decision.* 430. *num.* 4 *p.* 2. *recentior.*
21 Et vtilitas magna, itaut Ecclesia, vel Monasterium plus recipiat quàm dimisit, non enim dicitur vtilis alienatio rei Ecclesiæ, vbi Ecclesia recipit tantum quantum dimisit. Rota *d. dec.* 430. *num.* 6. & hæc non præsumitur nisi legitimè probetur, Caroc. *de locato, tit. de rebus Eccles. non bene locatis, concl.* 2. *n.* 8. *cum seq. & dec.* 52. *n* 4.
22 Ad solemnitatem alienationis rerum Ecclesiæ etiam spectat vnus saltem tractatus, id est, discussio, quæ ne allatis rationibus pro & contra, vtrum scilicet expediat huiusmodi bona alienare, *d. c. sine exceptione*, ibi, *nisi fortè*, &c Bonacina *d. punct.* 4. *n.* 1. Suar *de Relig. tom.* 4. *tract.* 8. *lib.* 2. *c.* 27. *n* 8. Ego ipse *d. lib.* 3 *c* 30. *n.* 7.
23 Item & consensus maioris partis Monialium Conuentus, Vasquez *de redditib. Ecclesiast. dub.* 12. *n.* 41. Bonac. *inter varios tract. tit. de alien. bonor. Ecclesiast. disp* 2. *q. vnica, puncto* 4. *n* 21.
24 Ac auctoritas Superioris, *c. in venditionibus*, 17. *q* 4. Couar. *lib* 1 *var. c* 17 *n.* 1. Bonac. *d. punct* 4 *n.* 4. ibi. *In Religionibus verò, si Superior localis alienat, adesse debet consensus Prouincialis*, &c. Hodie iste Superior debet esse Sacra Congr. Concilij, Ego ipse *de officio, & potest. Episcopi*, *p.* 3. *alleg.* 95. post *n.* 60. *vers Verum*, vbi refero S.D.N. Vrban. VIII. de anno 1624. Religiosis cuiuscumque ordinis, etiamsi aliàs ex peculiari priuilegio, & consuetudine facultatem alienandi haberent, perpetuò interdicere omnium rerum, & bonorum immobilium, ac pretiosorum mobilium alienationem, omne que pactum, per quod ipsorum dominium transfertur, sub pœna nullitatis, & priuationis vocis actiuæ & passiuæ ipso facto, ac perpetuæ inhabilitatis ad alia in posterum obtinenda, contra alienantes præfata bona absque licentia in scriptis ipsius Sacræ Congregat. sublata etiam Generali, & Protectori illam moderandi, aut relaxandi facultate.
25 Quod autem in præsenti transactione huiusmodi solemnitates defecissent, probatur ex lectura Scripturæ illius, in qua desiderantur, secundum Surd. *consil.*
26 451. *n.* 47. Rota *decision.* 596. *num.* 1. *p* 4. *diuers.* At certum est, quod vbi vna tantum ex prædictis solemnitatibus non interuenit, aut causa defuit, quamuis solemnitates omnes interuenissent, alienatio non valet, & transactio ipso iure est nulla, vt latè resoluit Valenz. *d. cons.* 4. *per tot. & præ* *præ* *n.* 17. & 41. latè etiam Bertrand. *volum.* 1. *consil.* 6. *à princ.* dum loquitur de simili alienatione à quodam Monialium Conuentu facta, ita ait. *Fuit præterea nullum alia ratione sine causa, quia in eo non interuenit solemnitas de Iure requisita, & contra quam secundum communem opinionem non potest præscribi, aut consuetudo introduci, quæ ponitur in c. sine exceptione*, 12. *q.* 2. *vbi disponitur, & habetur, quod in alienatione rerum Ecclesiarũ præcedere debet tractatus, debet etiam in ea interuenire Superioris auctoritas, consensus Capituli, & Clericorum subscriptio, vt notat* Panorm. *post* Ioan. Andr. *& Doctores communiter in d. c. nulli*, *quæ in casu, de quo contenditur, non apparet interuenisse, Et primo quidem non legitur, vel apparet, quod aliquis tractatus præcesserit de & super dicto prætenso accensamento, qui tamen præcedere debuit tam de iure communi, d. c. sine exceptione, quam secundum priuilegia seu Ordinationes Apostolicas, de quibus apparet per transumptum per dict. Dom in hac causa productam: etiam nec interuenit subscriptio dictarum dominarum Monialium, quæ tamen, vt prædixi, interuenire debuit*, &c. Et paulò in-

Barbosæ Vota decisiua.

ferius, ibi: *Ex quibus omnibus infertur dictum prætensum accensamentum, vtpotè factum in casu non permisso, ac Iuris solemnitatibus non seruatis, & contra Apostolicas Ordinationes, & consuetudinem obseruatam in alienatione rerum, & bonorum immobilium Monasteriorum, & Ecclesiarum Cisterciensis Ordinis, fuisse, & esse nullum*, &c.

Iuuat etiam quod hic duplex reperitur alienandi prohibitio, vna à lege facta alienandi bona Ecclesiastica, alia à fundatore expressè mandante, ne ea alienentur; tunc enim alienatio etiam in casibus à Iure exceptuatis non est licita, nec permissa, vt in terminis resoluit Decian. *vol.* 4. *resp.* 10. *n.* 41. benè Camill. Borrel. *in sum. omnium decis. tom.* 1. *tit.* 15. *n.* 59. ibi. *Alienatio rei Ecclesiasticæ prohibita tum de Iure, tum ex prohibitione hominis, etiam in casibus à Iure permissis fieri non potest, arg. gloss in c. verum, de condit. appos. voluis* Matth. de Afflictis *in decis. Neap.* 17. *num.* 5. Borgnin. Caualcan. *in dec. FinZana* 29. *num.* 5. *vol.* 2. Thom. Gramm. *decis. Neap.* 93. *num.* 4. Hieron. Magon *in decis. Florent.* 92 *n.* 29. Franc. Milanens. *in decis. Sicilia* 7. *n.* 69. *vol.* 1 Don Garc. Mastrill. *in decis. Sicil.* 77. *n.* 4. & 7. &c. & in puncto quod alienatio facta contra expressam institutoris prohibitionem, sine dubio nulla sit, resoluunt Surd. *cons.* 284. *à princ.* & Fusar. *de substit q.* 717. 27

Ex alio capite bonorum huiusmodi cessio, & transactio super illis facta est nulla, videlicet quia dictus Hector pro illius causa finali & motiua narrauerat se ad huiuscemodi bona ius bonum habere ex dispositione testamentorum Ludouici patris, & Antonij filij sui cuius contrarium patet ex dictis, vnde transactio valere non potuit, vt resoluit Cæs. Manent. *consil.* 140. *num.* 1. ibi. *Transactio vt valeat, debet esse de re dubia, lite incerta, aliquo dato, retento, vel remisso, Doctores in l.* 1. *de transact. sed nec res dubia, nec lis incerta dici potest, quando super erroneis, & simulatis causis, & difficultatibus promota est*, &c. 28

Manet quoque nulla horum bonorum alienatio & cessio etiam in casu à Iure permisso, quia tempore quo facta fuit primùm Regio fisco, deinde Didaco Suarez ius erat quæsitum, & sic in fraudem illius celebrata censetur, proindeque ipse Hector vltra actus nullitatem quadrupli redhibitione tenetur, ita tradit Ludouic. Peguera *decis* 271. *num.* 24. ibi. *Amplia* 21. *vt non solum alienata in fraudem reuocetur, verum etiam si in fraudem fisci fuerit alienatum, ille qui sic contrahit, punitur in quadruplum, vt inf. hoc titul. l. qui in contractibus*, ibi, *qui in contractibus scelerosis, ac fisco perniciosis interuersorum maculosis sese fraudibus implicauerint, quadrupli redhibitione teneantur, &c. & hoc notare extra illos, qui recipiunt venditiones, & promissiones fictitias, & simulatas in fraudem fisci, vt etiam cessionis causa defendendi bona delinquentium, vel delinquere volentium, vt teneantur in quadruplum eius, quod fraudare voluerint*, &c. & 29 30
stante lite inter fiscum Regium, à quo Didacus accepit, & dictum Hectorem, ac Moniales bona illa erant affecta vitio litigiosi, propter quod vitium non poterant alienari, *l. fin. C. de litig.* Surd. *cons.* 374. *n.* 3 Ordin. Regia Lusit. *lib* 4. *tit*...

31 Item aliam patitur nullitatem hæc transactio, videlicet ex defectu mandati, quod dedit dictus Hector eidem Francisco, vt cum dicto Monasterio Monialium transigeret, nulla data facultate donandi, vel remittendi, quo casu procurator non potuit promittere suppositos illos modios frumenti, nec alia efficere, ad quæ mandatũ illud non extendebatur, proinde transactio vigore insufficientis mandati facta nulla fuit. Flamin. *de resignat. benefic. lib.* 9 *q.* 17. *n.* 88. Camill. Borrell. *in sum. dec. tom.* 1. *tit.* 66. *n.* 146.

Cardos. *in praxi Iudicum*, *verbo procurator*, *num.* 43. Cald. Pereira *de empt. & vendit. c.* 15. *n.* 10. & in propriis terminis Rota *decis.* 696. *n.* 4. *apud Farin p.* 1. *recentior.* ibi. *Quo verè ad secũdam partem, Domini maturè discusso negotio censuerunt, non obstare exceptionem periurij, & in primis certum est, Comitem Inlinm non iurasse, sed tantum dedisse mandatum ad transigẽdum, in quo quantumuis generali, non venit facultas donandi*, &c. eadem Rota *coram Gregorio XV. decis.* 312. *à num* 1. vbi latè resoluit procuratorem, cui facultas conceditur transigendi, non posse sine mandato speciali quicquam dare, vel promittere.

32 Vnde procurator excedens fines mandati sui, nulliter facit, & principalem non obligat, nec illi præiudicare potest, *l.* 1. *ff. mandati*, Angel. *consil.* 388 *incip. Constat*, Card. Tosch. *pract. conclus. tom.* 5. *lit. M, conclus.* 39. *n.* 55. Ego ipse *Axiom.* 144. *n.* 5.

33 Et tanto magis de nullitate transactionis euidenter constat, cum promissio facta per procuratorem de illis modiis frumenti, vt cessionem Monialium consequeretur, fuit supposita & simulata, quo casu cessio, & renunciatio inualida debet censeri, vt probat Sempron. Ascia *determinat.* 82. *num.* 1. ibi. *In iure vera est cõclusio, quod cessio sine reali, & actuali pretio non valet, ita est text. ad litteram in l. per diuersas, C. mandati*, &c. nec apparet vnquam eos modios fuisse solutos, nec ex parte dicti Hectoris adimpletum, quod fuit promissum, vt tenebatur, ad tradita per eũdem Sempr. Ascia *vbi suprà, n.* 6 ibi. *Sed non potest*

34 *cessionarius ex illa cessione agere, non facta effectuali solutione*, ita Bart. *in d. l. per diuersas, & post eum clarius* Salicet. *ibidem, n.* 7. *Ratio est, vt dixi, quia non habet exercitium actionum, nisi soluat cedenti*, &c.

35 Et quamuis renunciatio, & cessio, de qua agimus, vera esset, & à nullitatibus prædictis aliena, adhuc cùm fuerit facta in personam Ecclesiasticam, qualis erat dictus Hector, simulata præsumitur, & propter auaritiam, & ex fraude celebrata. Ita in specie Stephan. Gratian. *discept. at forens. tom* 5. *cap.* 826. *n.* 6. ibi. *Adest etiam nullitas cessionis, tanquam facta clerico, videtur enim ex fomite cupiditatis procedere, quia clerici debent ab omni negotiatione prorsus abstinere. c. Clerici, & c. Canonum.* 14 *q.* 4. *c. fornicari*, 88. *dist. præcipuè à litigiis, quæ magis sunt detestanda, c. vnic. de Syndic. adeò vt quamuis cessio facta clerico esset vera, adhuc tamen præsumeretur in fraudem, & propter auaritiam, vnde erit nulla, c.* 1. vbi gloss. & Abb. *de alienat. iudic. mut. causa facta*, Innoc. Ioan. Andr. Butr. Card. & *alij per* Natt. *cons.* 474 *n.* 39. & 40. *vbi latè comprobat idem* Natt. *cons.* 530. *n.* 11 &c.

36 Nec ex alio capite poterat Hector prædicta bona capere à dictis Monialibus, etiam intra annum, & diem, videlicet quia tenebantur in laicam personam illa transferre, ex Regia Ordinat. *l.* 2. *tit.* 18. §. 5. tradunt Valasc. *cons.* 101. *n.* 7. ibi. *Post illum annum transferantur in laicum*, &c. Gabr. Pereira *de Manu Regia, p.* 1 *super concordia Ioannis, n.* 86. ibi. *Et quod intra annum bona dimittantur laicis*, &c. Cald. Pereira *de empt. c.* 7. *n.* 36. *ad fin.* ibi. *Retinendi tantum per annum, & in laicos transferendi potestatem tribuens*, &c. Et ita est de iure communi; nam vbi Ecclesiæ prohibetur bona aliqua acquirere, & retinere vltra an-

37 num, debet intra illum ad habiles persona illa transferre, vt post alios Alex. *consil.* 120. *num* 4. *lib.* 1. sequitur Cald. Pereira *dict. c.* 8. *n.* 36.

38 Ex quibus infertur ad non ius Hectoris, tam quoad dominium, quàm quoad possessionem; nam si de dominio agamus, clarum est quod stante alienatione prohibita illud in emptorem, vel cessionarium transferri non potuit, scribentes *in l. filius fam. §. Diui, ff. de legat.* 2. Rota *decis* 512. *num.* 1. *p.* 4. *diuers.*

tum quia quando alienatio prohibetur per pactum, 39
& tale pactum confirmatur Principis auctoritate, vt in casu nostro, tunc si alienatio de facto fiat, non transfertur dominium, Ferdin. Loazes *in d.* §. *Diui, n.* 174 *in fine*, Franc. Marc. *dec.* 554. *n.* 19. *p.* 1. Fusar. *de substitut. q.* 674. *n.* 19. *vers. idem esset.* Tum etiam, quia 40
per transactionem & cessionem factam fauore dicti Hectoris, qui capere non poterat rem sibi cessam, ei ius aliquod translatum nõ fuit, sed omne, qualecũque fuerit, remansit penes mœnia cedentis, *l.* 3. §. *stipulanti, ff. de donat. inter virum*, Steph. Gratian. *discept. forens. tom.* 3. *c.* 473. *n.* 3. & 4. eo modo ac si nunquam transijsset in Hectorem, aut transactio, vel cessio vlla facta fuisset, *l. alienatum, ff. de verb signif. l.* 162. *ff. de regul. iuris, l. item si res*, §. *sunt & alia, ff. de alien. iudic. mutandi causa facta.* Nec ideo releuat possessio 41
capta ab ipso Hectore, cùm iniusta & vitiosa sit, & proinde ab eo tanquam notoriè intruso omnino auferri debat. Ita Crescent. *decis.* 19. *n.* 2. *de sent. & re iudic.* ibi. *Domini tamen in vna Tullen. coram me fuerunt in voto, quod stante possessione nulla, id est vitiosa & attentata, quæ omnino debet à reo auferri quoad impediendam executionem respectu possessionis aliquid opponere non possit, cum pro possessore non habeatur, ad decis.* 5. *vers. item quia talis, vt lite pend. in antiq.* &c. Mohedan. *decis.* 1. *d. tit. de sent. & re iudic. Rota in Bracharensi Archidiaconatus,* 31. *Martij* 1628. *coram Reuerendiss. D. Coccino Decano*, vbi hoc fuit decisum pro D. Ludouico Aluarez Pereira Archidiacono Bracharensi contra eundem Hectorem.

Verùm cùm nullus plus iuris in alium transferre 42
possit, quàm ipse in se habeat, *l.* 2. *C. de pœnis*, *c. nemo potest* 79. *de regul. Iuris in* 6. cum alijs per me citatis *Axiom.* 160. *n.* 2. opposuit Didacus de indignitate & incapacitate dictarum Monialium ad acquirenda huiusmodi bona, & quod nihil iuris in Hectorem transferre potuerunt vigore transactionis, & cessionis præfatarum, quatenus valerent, & prædictis nullitatibus non subiicerentur.

Pro cuius assumpti meliori explicatione sciendum 43
est inter indignum & incapacem, Iure communi attento, maximam dari differentiam, quia indignis quicquid aufertur, totum fisco applicatur, & deferentur, *l. Papinianus*, §. *meminisse*, & ibi DD. *ff. de inoffic. testam* Bernard. Diaz *reg.* 2. *in princ.* Pereg. *de iure fisci, lib.* 2 *tit.* 2. *n.* 1. Farin. *fragment. crim. p.* 1. *lit. F, verbo fiscus, n.* 1. Incapaces verò, quia non capiunt, sed ip- 44
so iure reputantur, eo quòd capere nequeunt, alijs legitimis successoribus deferunt, gloss. *in* §. *legati, Instit. de legat.* Pereg. *d. tr. lib.* 3 *c.* 1. *à n.* 1. Farin. *d. verbo fiscus, n* 35. & incapaces, ac indignæ simul videntur quoad præfatum institutum Moniales huiusmodi: in acquirendo scilicet incapaces sunt; quia omnino vsque ab initio repelluntur; in conseruando verò indignæ, quia fiscus agendo ab eis aufert, vt colligitur ex Ordin. Regia *l.* 2. *tit.* 18 *in princ.* & §. 1. de cuius materia & validitate satis, superque disceptatum fuit, & adhuc sub iudice lis est, & ideo nihil firmandum in præsenti censeo, nec meæ intentionis vnquam fuit Ecclesiasticæ, vel Regiæ iurisdictioni præiudicium aliquod inferre, sed quæ hîc dicimus super hac materia, magis discurrendi, quàm resoluendi gratiâ dicta censeantur.

Data igitur Monialium incapacitate vsque ab ini- 45
tio ad acquirendum, & possidendum huiusmodi bona, ipse frustra in institutione ad illa habenda vocatur; reputatur enim hoc casu ac si non fuisset facta vocatio, *l.* 3. *ff. de his, quæ pro non script. hab. l. vnic.* §. 1. & §. *& cum triplici, C. de caduc. tollend.* nam incapax gradum non constituit, & habetur ac si vocatus non esset, *l.* 1. §. *qui habebat, ff. de bonor. possess. contra tab.*

tab.vbi Bart.l.si pater filium,vbi gloss. ff.de ineff.:. testam.l.1.§.sciendum, vbi etiam Bart ff.de suis, & leg. hæred.l.1.§. ita demum, ff. ad Tertyllian. late Bartol. consil.33 num.9.& 10. Dec.cons 333.n.4. post plures Molin.de primog.lib.1.c.13.num.69.& 70. & reputatur pro mortuo,l.1.§. sed si patronus, ibi, pro mortuo habetur,ff.de coniung.cum emancip.leg. si necem,§ deportatus, ff. de bonis libert. latè Molin.d. lib.1. cap.9. n.27.cum seqq. Iacob. Canc. variar. tom.3. cap.22. n.189 Ioseph.Ramon.cons.3.n.47.

47 Vnde cùm censu â Iuris vocatio huiusmodi pro non facta censeatur, & in fundatione adsit perpetua, simplex, & absoluta exclusio omnium, qui descendentes dicti Antonij Hectoris non fuerint,ex quo omnes transuersales exclusi remanent,ex text. in c.1.§.quin etiam, in tit. Episcop. vel Abb.in vsibus feudor.Bart.in§.fin.§.quando in pendenti,n.2.ff.ad Tertyll.Franc.Molin de ritu nupt.lib.2.q.24.n.161 fit cõsequens quod deficientibus Ludouico,ac Antonio, & eorum descendentibus, maioratus successor non adest,& ideo illius bona tanquam vacantia Regiæ Coronæ deuoluuntur,ex reg l.1. ff de iure fisci, & l.1.& per tot.C.de bonis vacant. lib.10. cap.1.quæ sint Regalia,Ordin.Regia Lusit. lib.2.tit.26. §.17. Thom. Valasc.tom.1.alleg.37.n.1. Ioseph.Ramon. d.cons.5. n.5. vbi dictæ Ordinationis Regiæ meminit.

48 Et in specie,quod maioratus, & capellæ, ad cuius successionem desunt vocati ab institutore, tanquam bona vacantia deuoluantur Regiæ Coronæ, tradunt, & ab immemoriali tempore obseruatum fuisse in Regno Portugaliæ, asserunt Gam. Lusit decis. 193 & 288.Cabed.Lusit.decis.51.numer.3.cum seqq. parte 2. ibi : Ex quo in hoc Regno vsitatissimum est, quod capella constituta à laico, & de bonis profanis sine auctoritate Prælati,si vacat, puta quia nullus superest ex his, qui ab institutore sunt vocati, vel quia nõ extat vllus nominatus,tunc Rex prouidet de tali capella,& eius bonis tanquam de bonis vacantibus,& cõstituit eorum administratorem, &c. Gabr. Pereira de Manu Regia p. super concord Regis Ioan. I. art.40. n.214.ibi, quia capellæ vacantes reputantur inter bona Regalia ex defectu successoris,Ordin.lib.2.tit.35.§.17. &c. Et hæc est communis obseruantia in Regno Portugaliæ, licèt aliàs de Iure communi vltimo loco vocatus possit de illis bonis tanquam liberis, allodialibus, & hæreditariis disponere, iuxta text.in l. qui solidũ 80.§.prædium ff.de legat.2.l.pater filium 36. §.fundum Titianum,ff de legat.1. & communiter scribẽtes in l.cùm pater,§.libertis,ff de legat.2. post multos Natta cons.470 n.3. cum seqq. lib.2. Molin.de primog.lib.1.c.4. n.2. Nihil enim alienationis prohibitio operatur,vbi nulla superest persona, cuius fauore facta fuit, Menoch.cons.315.num 71. & cons.752.n.71. Surd.cons.184 n.19 lib.1.& cons.559. n.9.lib.4. & de alim.tit.9.q.25.n.71.Fusc.de substit.q.551.n.1.& 2.

49 Non obstat,quod bona maioratus, vel capellæ vacantia, deuoluta Regiæ Coronæ non censentur nisi deficientibus fundatoris consanguineis, ex Gam. decis.193.à princ. & dec.288. à princ. Cabed.d p.2.de-
50 cis.51.n.6.cum seqq.vbi dicit quod Regia Corona exclusa censetur si aliquis consanguineus adsit, quẽadmodum in bonis vacantibus fiscus non succedit donec superest aliquis ex consanguineis vsque ad decimum gradum, l.1. §.vacantia, C. de bonis vacant. lib.10.l.1.C.vnde vir,& vxor. Roland.de success.abintestato n.23.Petr.Greg Syntagm.Iuris lib.45 c.16.n.1. Rojas in epit. success cap 34. numer.1. Pereg. de iure fisci lib.4.tit.3 num 3.Gama decis.193.num.4. Cabed. d.part.2.decis.51.num.7.Thom.Valasc.tom.1 alleg.37. num.1.plures refert Ioseph.Ramon.d. consil.5.num.5. Vnde videbatur inferri,Coronam Regiam non intrare in successione bonorum huiusmodi veluti vacantium, extante dicto Hectore vltimi possessoris patruelis fratre.

Quia respondetur id non procedere attentis clausulis fundationis maioratus, in qua fundator solùm admisit ad illius successionem suum filium vnicum Antonium Hectorem, ac ab eo descendentes in infinitum, ac expressè & absolute transuersales exclusi : vnde mortuo dicto Antonio Hectore sine filiis & descendentibus, transuersales perpetuò exclusi nunquam sunt admittendi, ex text. in cap. 1. §. quia etiam,in tit.Episcop.vel Abb.in vsibus feud.Molin.de primog.lib 1. c.6 n.12. Franc. Molin. de ritu nuptiar. lib.3 q.24 n.162 Surd consil.279.n 3 ibi. Secundò ad exclusionem Domini Nicolai adducitur, quod testator vocauit eum, qui foret maior natu ex suo semine sed ipse non est de testatoris semine, verum coniunctus ex transuersali linea,proinde cum verba substitutionis sibi non conueniant,non etiam conueniet substitutio,l.quod constitutum,ff.de testam.mil.l.4.§.totties,ff de damno infecto, [illegible] congerit in l.si vnquam,verbo libertis [illegible] C.de reuoc. donat. Neuiz.cons 19. n.5. & qui agit ex aliqua dispositione, tenetur probare omnes qualitates requisitas in dicta dispositione,l. 1. §. quod autem ait Prætor,vbi Bart. ff.ne quid in flum publ. l. Prætor,la 2 §.de.:.c.,ff.de vi bon.raptor. &c. 51

Nec obstat, quod ex clausula quadam institutionis colligitur, quod si in euentu quo Monasterium Monialium noluisset certum onus & obligationem acceptare, fundator voluit ea bona ad confratriam S. Misericordiæ deuolui, quo casu deuolutioni locum fore videtur, cum idem sit nolle prædictum onus acceptare, vel ob eius incapacitatem illud non adimplere, paria enim sunt nolle,& non posse; l.2.§. vsus,ff.de procurat. & casus voluntatis ad casum impotentiæ aliquando trahi solet, l.1. & ibi Doctores, ff.de vulgari,l.cùm proponas, C.de hared. instit. Alex. Trentacinq. de substit.p.1.cap.1.num.25. 52

Quia multipliciter respondetur, & primò Hectorem hanc exceptionem allegare non posse,cum sit de iure tertij,l.1.ff de except.rei iud.vbi annotarunt Bart. & reliqui, Menoch. consil. 346. num.19. Secundò, quia illa doctrina in materiis pœnalibus non procedit, quandò non deficit per implere debentem, cùm conditio tunc dicatur spreta, & non impleta, quando potuit impleri, & defuit per implere debentem quin impleretur, & non aliter, l. si post diem, §.sed & si ita, ff. quando dies leg. cedat, Doctores in 53
leg. nolle adire, ff. de acquir. hæred. Sic etiam substi- 54
tutio facta sub conditione, si honoratus non assumpserit nomen familiæ, non extenditur ad casum si non potuit, vt resoluunt Socin. sen.consil.259.lib.2. cui se subscripsit Franciscus de Pepis Florentinus, Dec. consil. 273. Decian. consil. 1. numer 163. & num. 175. lib 1. & consil. 2. dub. 1. maximè n. 50. cum seqq. lib. 2. & consil. 3. num. 47. cum seqq. & consil. 4. numer 13. cum seqq. & num 36. eod. lib.2. Thesaur.Pedem.decis.270. num.18. Polyt. in tractat. substit.in materia vulgaris substit.in 7.q.princ.Thom. Calanch.in repet. l.1. num 13.ff.de vulgari, optimè Simon de Prætis de interp.vltim.volunt.lib.4. sub 4. num.34 pag.217 secundùm impress.Francofurti 1588. licèt contrarium tenuerint Rimin. iun. consil. 23. Cephal consil.196.lib.2.Menoch consil.432 num.31. Alex. Trentacinq. de substitut. p.1. cap. 1. numer. 25. cum seqq. vbi numer. 30. versic. ex supradictis, fatetur vtramque opinionem in disputando defendi posse. Tertiò, quia Confraternitas S. Misericordiæ adhuc de suo iure nihil allegauit, nec agendo, nec excipiendo, & priùs si dixerit se esse comprehensam in substitutione,tenetur probare, Honded. cons. 60.

num.12. lib. 1. Menoch. consil. 85. num. 39. Mascard. de
probat. concl. 1341. Magon. Lucensi decis. 82. n. 11. cum
seqq. Pereg. consil. 36. num 2. cum seqq. lib. 1.
55 Nec etiam obstat quod institutio maioratus hu
iusmodi cum omnibus suis vocationibus, substitu-
tionibus, & clausulis fuit à Rege plenissimè confir-
mata, supplente omnes Iuris & facti defectus circa
ea, quæ in illa narrata sunt, tam circa incapacitatem
Monialium ad acquirendum, siue vltra annum bona
sic aquisita retinendum, expressè derogando prohi-
bitioni, & Ordinationi Regiæ, & omnibus in con-
trarium facientibus.
56 Quia multis modis respondetur, & primò Lu-
douicum fundatorem in petitione porrecta Regi pro
confirmatione obtinenda, nullum aliud impedimen-
tum commemorasse, in quo tacita aliqua dispensa-
tio cadere posset, nisi quod eius filij Antonij legi-
timas fundationes annexare statuebat, quia maio-
ratus vt præiudicent filijs in legitima, Regia facul-
tate opus est, Rodet. Xuar. in l. quoniam in priori-
bus, in declar. ad leges Regni, limit. 2. num. 17. Molin.
de primog. lib. 2. c. 7. Anton. Gom. l. 40. Thauri, n. 55.
Pelaez de maior. p. 1. q. 1. num. 16. Molin. de iustit.
tom. 3. disp. 578. num. 5. Thom. Valasc. tom. 1. alleg. 63.
num. 9. cum seqq. plures refert Robles de Salzedo de
57 repræsent. lib. 3. c. 5. num. 4. Et sic gratia & concessio
correspondere debuit ipsi supplici libello, quia sem-
per conclusio, seu petitio declarari debet secundùm
illius narrationem, vt docent gloss. Bart. & Docto-
res in l. 1. ff. de edendo. Paris consil. 76. n. 6. vol. 1. Surd.
consil. 308. n. 46. vol. 3. & clausula generalis in fine po-
sita refertur ad suprà specificata, Vin. lib. 2. decis. 339.
n. 26. cum seqq.
58 Quod magis patet, quia concessiones & confir-
mationes Principum declarantur secundùm impe-
trantium petitiones, l. 1. C. de diuers. rescript. Bald. in
l. eam quam, col. 1. C. de fideicom. Natt. in consil. 276. n. 1.
Menoch. consil. 33. n. 14. Cephal. cons. 77. n. 36. Franc.
Bec. consil. 55. n. 5. Surd. cons. 357. n. 34. & consil 241.
n. 17. cum seqq & consil. 281. à n. 27. & consil 571. à
n. 42. & decis. 258. n. 15. & decis. 291. num. 15. Cabed.
Lusit. decis. 72. n. 1. p. 1. & de patron. Regia Corona, c. 4.
num. 7. cum seqq. Rota decis. 687. n. 6. apud Farin. p. 2.
recentior. quia à libello precem interpretatur rescri-
59 ptum, d. l. 1. tradunt Iasan l. causas, n. 5. C. de transact.
Dec. consil. 142. num. 6. Aym. cons. 45. n. 2.
60 Et euidentius colligitur, quia si Princeps fuit adi-
tus ad aliquem effectum, seu decretum, quod inter-
ponere debet, si gratiam concedat, illa solum ope-
ratur quoad illum effectum, ex his quæ docent
Aretin. in l. si tibi pecuniam, in fine, ff. si certum pet.
Bald. consil. 385. num. 4. & 5. lib. 3. & post Tiraquell.
Rimin. & Guid. Papæ, Stephan. Gratian. disc. epi. fo-
rens. tom. 5. c. 827. num. 7. vbi resoluit quod si insinua-
tio donationis ex forma statuti fieri debeat coram
Iudice, & contractus donationis coram Iudice fiat
ob aliam solemnitatem quàm propter insinuationem,
non ideo dicendum dictam donationem insinuari,
quia Iudex ob id non fuit aditus, sed ob aliam so-
61 lemnitatem; dispensatio enim est strictè interpre-
tanda, l. ex facto, in princ. ff. de vulgari, c. 1. & 2. de fil.
presbyt. in 6. Surd. decis. 268. n. 21. Sanch. de Matr. lib.
8. disp. 1. n. 3. Ego ipse de officio, & potest. Episc. part. 2.
alleg. 33. n. 7.
62 Sic etiam quando in dispensatione mentio fit
alicuius impedimenti, dispensatio quoad aliud ni-
hil operatur, nec ad illud extendi potest, vt docent
Bart. per text. ibi, in l. cùm propter, ff. de legat. præstan.
Surd. cons. 245. num. 4. & decis. 76. num. 4. & 6. Ce-
phal. cons. 235. num. 16. & consil. 684. num. 45. & seq.
Gam. Lusit. decis. 352. num. 2. & 3. vbi quod dispen-
sati super matrimonio non extenditur ad dotem.
Stephan Gratian. d. tom. 5. c. 827. num. 8. vbi quod dis- 63
pensationes concessæ ad vnum effectum, ad alium
non porriguntur. Ratio est, quia tot sunt necessariæ 64
dispensationes, quot sunt obstacula, Cassad. decis. 5.
n. 4. de præben. Menoch. de arbitr. casu 203. num. 13.
Gutier. canon. lib. 1. c. 15. num. 14. tum quia si duo ob-
stant, vno sublato, alterum remanet, l. si non lex, ff. de
hæred. instit. l. si domus, ff. de seruit. vrb. præd. Gonzal. 65
ad reg. 8. Cancel. glos. 13. in princ. n. 93. tum etiam, quia 66
quando duæ extant prohibitiones, vna sublata, altera
nihilominus actum impedit, Castr. per text. ibi, in
l. sed etsi inter, § si in area, ff. de seruit. vrb. præd. se-
quitur Surd. cons. 137. num. 12.
Secundò respondetur, Ludouicum fundatorem 67
maioratum huiusmodi instituisse cum expressa voca-
tione Antonij eius filii, & ab eo descendentium pro
conseruanda sua familia, nulla de Monasterio facta
tunc mentione, vnde succedit regula, quod quoties-
cunque maioratus instituuntur expressè ad conser-
uandam agnationem & familiam, cum obligatione
portandi nomen & arma (vt in nostro casu) Ma-
trimonium non succedit, imò censetur exclusum:
ita Rip. resp. 13. num. 16. & 17. Conat. lib. 2. var.
cap. 19. num. 2. Cardin. Mantic. de coniect. vltim.
volunt. lib. 8. tit. 12. ex num. 25. Molin. de primog. lib. 1.
c. 13. num. 91. cum seqq. Vincent. de Franchis decis.
29. num. 7. Menoch. de præsumpt. lib. 4. præs. 81. n. 45.
Pelaez de maior. p. 2. q. 2. num. 18. Flores de Mena ad
Gam. decis. 6. vers. quinta conclusio, & lib. 1. var. q. 16.
§. 2. num. 1. Perez de Lara de anniuers. & capell. lib. 1.
c. 5. n. 96. Cassanate cons. 20. num. 37. cum seqq. Ioseph.
Ramon. cons. 9. n. 12. ad finem, latè Castill. lib. 3. quotid.
capite 12. num. 57.
Et in specie quod licentia constituendi maiora- 68
tum concessa à Principe pro conseruanda familia, in-
telligatur secundum supplicationem instituentis, &
ad illum casum, latè & eleganter probat Surd. con-
sil. 241. num. 17. cum seqq. ibi. Quintò, quod Dominus
Christophorus voluerit bona conseruari in sua agnatio-
ne, probatur ex verbis insertis in licentia constituendi
maioratum, quam eidem concesserunt Ferdinandus, &
Isabella Reges Hispaniarum, legitur enim supplicasse
pro dicta licentia, vt apud posteros remaneret sui me-
moria perpetua, nomenque suæ domus, & propaga-
tionis, & vt sui posteri & successores essent honorati.
Si igitur in petenda licentia hanc causam exposuisset,
dicendum est illum fuisse ea motum, & non alia, vt
vidimus in proœmio, quod arguit causam finalem dis-
positionis, Bart. in l. fin. post princ. ff. de hæred. instit.
Dec. cons. 10. n. 2. quæ causa censetur repetita in sequen- 69
tibus, Crauet. in cons. 102. n. 21. Mantic. lib. 15. num. 7.
Roland. consil. 90. n. 50. vol. 1. Menoch. cons. 1. n. 413.
D. Bec. in cons. 20. n. 11. cum seqq. ex eiusmodi ipsius
instituentis maioratum petitione declaratur institutio- 70
nis forma, quia præcedentia declarant ea, quæ sequun-
tur, vt in l. semper in stipulationibus ff. de reg. Iuris, &
actus qui sequitur, censetur factus in executionem præ-
cedentis tractatus, glos. in leg. quidam mulier, ff. de rei
vend. Crauet. in consil. 91. n. 9. & consil. 158. in fine,
&c. Et paulò inferius n. 21. ibi. Et sicuti ex interro-
gatione declaratur responsum, quæ intelligitur secun- 71
dum illud, § præterea, Instit. de inutil. stipul. ita ex peti-
tione declaratur concessio, vt sit illi conformis, Bart. in
c. inter dilectos, in verb. cæterum, vers. ex forma petitio-
nis, de fide instrum. Bart. in l. 1. vers. quartò quæro ff. ad
legem Iul. Maiest. Alex. cons. 184. cap. 7. vol. 1. Decian.
cons. 33. n. 1. & in cons. 669. n. 7. &c.
Tertiò respondetur, quod antequam prædicta li- 72
centia concederetur à Rege, præcessit cuiusdam
Iudicis informatio, quæ continebatur, omnia in
institutione

institutione contenta, præter legitimas, Iuri communi non adversari, & sic dispensatio non potuit cadere nisi super illo impedimento narrato, cum cætera proponentur Iuri non esse contraria, a.g. text. *in c. super eo, de prebend.* in 6.ibi. *Cum hoc generali Concilio non obuiet, dispensatio necessaria non existit*, &c.& ex regula text. *in l.1.C.de Thesaur. lib.10. Cc. unper, iunct. gloss. verbo compotenendum, de decim.* Bart. *in l.ex facto,num 1 oppos.1. ff.de vulgari*, Valenzuel. *consil.69. n 88.tom.1.* ac proinde ad vocationem Monasterij Monialium non extendenda, etiamsi videatur generalibus verbis concepta dispensatio, tum ex reg. *l.in agris ff.de acquir.rerum domin.* cum etiam, quia verba quantumuis generalia restringuntur secundùm materiam subiectam, *l. si vno, in princ. ff. locat. l. si de certa, C. de transact.* Alex. *consil.40.n 3. versic. l. quod verbum, vol 4.* & in specie confirmationis censuit Rot. apud Farin. *decision.569.n.6 p 2. recentior.*ibi. *Ergo confirmatio ultra roborationem priuilegiorum quoad decimas,& facultates unitas, non debet operari, quia limitata causa limitatum producit effectum, l.in agris ff.de acquir. rerum dominio, l.age cum Geminiano, C de transact. l.cum seruo, ff. de contr.empt. l.2 ff. de seruis export. Et verba quantumuis generalia*

73 *restringuntur secundum subiectam materiã*, &c. Quod absque dubio procedit cùm ad incapacitatem Monasterij supplendam desideretur dispensatio, quæ semper restingitur ad casum tantùm, de quo loquitur, *c.n.§ fin. de filiis presbyt. in 6.* Steph. Grat. *discept. forens.tom.2.c.297.n.18.*

74 Accedit, quia quantumuis confirmatio amplior esset, nullo modo comprehendere poterat causam huiusmodi vocationis Monasterij, nisi expressè,& in specie de illo loqueretur, cum sibi præiudicaret Princeps confirmator abdicando à se ius, quod stante incapacitate dicti Monasterij ad se iam Coronam Regiam spectabat; non enim operatur confirmatio contra confirmantem, Surd. *consil.47.num.14.* optimè Rota *d.decision.569.sub n.6.p.2. recentior.* ibi. *Multò magis vbi agitur de præiudicio confirmatis,& sic collationis Papæ, qui non censetur sub inuoluero verborum voluisse sibi praeiudicare, vt per Bald. in c.v niens, n.4: versic.sed quid si Princeps, de iureiur.* Castr *consil.129.in princ.lib.1.* Menoch *præs.44.n.12.lib.3.*&c.

75 Nec etiam obstant clausulæ derogatoriæ in fine confirmationis appositæ, quia regulantur ab ipsa dispositione principali, & non egrediuntur limites illius, Achil. *decision. num.4. qui filij sint leg.* Decian. *tom.1.resp.35.n 50.* Rota *decision,767.n 3. cum seqq. p t. recentior.* cum aliis per me citatis *in tract. de clausul. vsufruct. claus 43. n.11.* & loquendo de clausola *non obstantibus*, dicit Menoch. *de arbit. casu 103. num. 13.* quem refert,& sequitur Steph. Gratian. *d.*

76 *tom 5.c.817. n.10.* quod non tollit plura obstacula, eum sufficiat vt vnum diluat. Tum etiam, quia referuntur ad ea, quæ in principio proponebantur; sequentia enim magis regulantur, & restringuntur à præcedentibus, quàm è contra, Bart. *in l. quisquis, ff.de legat.3.* Decian. *vol.4.consil 10. num.54. & n.67.* ibi. *Et quia sequens dispositio quantumcunque generalis, vel vniuersalis, restringitur secundum precedentia, vt est text. in l.si ex pluribus, vbi notant Scribentes, in princ.ff.de solut. & in l. si certa, C. de transact. & in l.si ita quis, §.fin ff.de verb.oblig.* &c.

77 Nec denique obstat asserta confirmatio Apostolica: quia si eam dicamus concessam in forma communi, non operatur maiorem firmitatem institutioni confirmatæ, quàm antea habebat, *l. Aurelius, §. testamento, de liber.leg.* Alex. *consil.122.n.20. lib 4.* Menoch. *consil.704. num.36.* Rota *decis.131. num 2. & dec.555.n.2.p.2. recentior* & licèt ex certa scientia factum fuisse credamus, nihil etiam operari potest, quia litis pendentiæ vlla in ea non fuit facta mentio, *ut hic, consil.16. num.2. in fine, & num.3.* Felin. *in c.causam quæ, el 2.in fine, de testib.* tũ quia iuri Regio vigore incapacitatis Monasterij obuenienti nunquam per huiusmodi confirmationes ex certa scientia Papa præiudicare velle censetur, Dec. *in c. tua nobis, n 7 de confirm vtili*, Satnen. *de iure quæsito non tollendo, quæst.1.* Rota *decis 455.num.6 p.1. diuers.*ibi. *Confirmatio non operatur in praeiudicium tertij*,&c.eadem Rota *decision.134.n.5.* apud Farinac. *p.2.recent.* ibi. *Accedit quod de natura confirmationis est, vt non intelligatur cum praeiudicio tertij.* Bald *in c.1. n 10. de confirm vtili, ubi multis allegatis, & fuit dictum in Tirassonen. Prioratus, 26. Iunij 1596 coram Illustr. Blanchetto*, &c. nam Principis confirmatio non validat 78

actus nullos, & inualidos in præiudicium tertij, nec Princeps, de velle præsumitur, Cephal. *consil.133. n 101.* cum seqq. quem refero *Axiom.164. n.6.* & in omnibus gratiis & concessionibus semper censetur nolle iuri tertij præiudicare, Alex. *consil 216. num. lib.1.* Alciat *resp.196.num.1.* Mandel. *consil.34. num.10.* Valasc. *consil.72. n.10. & seq.* Ioan. Vincent. de Anna *alleg.64. num.16.* Valenz. *consil.93. tom.1.* maximè si de eo non fiat mentionem, *l.2. §. meritò, & §. si quis à Principe, ff. ne quis in loco publ c.ex tenorum, de auctor & vsu pallij*, Menoch. *de præsumpt. lib.2. præs.9.n.1.* Valenz. *cons.93.n.30.31.& 46.* 79

Vlterius confirmatio facta in executionem actus præcedentis, ad aliud non extenditur, Cranet. *consil.135.num.13. cum seqq.* Cardinal. Tusch. *practic. conclu. tom.1. conclusion.708. n.31.* ad quod est singularis doctrina Innocentij, Ioan. Andr. & Antonij de Butrio *in c. dudum, de decim.* resoluentium confirmationem non extendi ad ea, quæ sunt inualida, maximè quando reperitur aliquod validum, in quo sortiatur effectum: sequitur Surd. *consil.330. num.19 & 20. & decis.38.n.10.* Et ratio est; quia non attenditur actus, qui in executionem præcedentis factus fuit, sed præcedens attenditur, Cranet. *consil.135. num.13. cum seqq.* Surd. *decision. 288. n.33.* Decian. *consil.3 n.6.vol.1.* ibi. *Quia respondetur, quod hoc fuit factum in executionem dicti primi instrumenti, ad quod se refert, adeo primum attenditur sãqua origo*, &c. Et demum confirmatio conualidat actum nullum, ti defectus nullitatis exprimatur, secus verò si taceatur &, incognitus sit confirmanti, bene Castrens. *consil.107.n.2.* Ex quibus patet assertam confirmationem, tam Pontificiam, quàm Regiam, nihil nobiscum pugnare, nec iuri Regio, fisco, & illius cessionario Didaco Suarez obstare,& ita sentio, saluo, &c. 80 81

Toletana Matrimonij.

Causa semel effecta appellabilis, semper remanet appellabilis,& vice versa. Clausulæ *Si quid exequendum*, & *Peto iustitiam, &c.* vis, & effectus.

VOTVM XXXI.

1 *Causa in secunda instantia effecta appellabilis, executiuè in ea agi non potest.*
2 *Appellabilis causa semel effecta, semper remanet appellabilis.*
3 *Causa semel effecta non appellabilis, semper remanet inappellabilis.*
4 *Ordinaria via si actum fuerit à principio, sententia quæ aliàs erat exequibilis, attenta materia efficitur appellabilis.*

5 *Clausula, si quid exequendum, nullum ius dat, nec illud aufert, & semper intelligitur prout de Iure.*

6 *Reseruatio non dat ius, nec illud aufert, sed qualecumque sit, conseruat.*

7 *Clausula si quid exequendum, vigore dum gustatur an executioni locus sit, aliquid exequendum non venit.*

8 *Exceptiones reseruata an possint omitti?*

9 *Clausula, Peto iustitiam, vigore videtur actio alias inepta bene intentari.*

10 *Clauf. Peto iustitiam, non extendit vires suas vltra explicata in libello, nec comprehendit modos non narratos.*

11 *Maritus qui vxorem expellit, non meretur nomen mariti.*

12 *Manutentio non conceditur ei, qui proprio facto, vel contractu cecidit à possessione.*

13 *Obsequiis maritalibus, marito & vxore volente renunciari potest.*

14 *Restitutio vnius ex coniugibus peccaminosa, aut saltem iniusta foret, stante probatione metus & violentia, ac euidenti nullitate matrimonij.*

15 *Clauf.* Petens, &c. *& alia salutares iudicium efficiunt ordinarium.*

16 *Appellatio à Decreto de manutenendo habet effectum suspensiuum, vbi de possessorio ordinario actum fuit.*

17 *Inappellabilis est possessoria causa quando in ea proceditur per Decretum secus quando per viam sententia diffinitiua.*

18 *Causa Matrimonialis quoad appellationem non est priuilegiata.*

1
PETITVM fuerat à D. Francisco manuteneri in maritali cohabitatione cum D. Laura eius vxore, quæ ab eo diuorterat, & concessa manutentione, pro parte dictæ Lauræ fuit appellatum ad Illustrissimum D. meum Nuntium, & appellatio quoad vtrumque effectum admissa, confirmata fuit sententia Ordinarij: sed cum iterum per eandem Lauram fuisset appellatum, dubitabatur an literæ ordinariæ cum inhibitione essent impediendæ; & fuit dictum quod sic, nam cum in secunda instantia causa iam esset effecta appellabilis, ideò executiuè in ea agi non poterat, per Rotam apud Zachiam *post*
2 *tract. de oblig. Camer. decision.* 54 *n.* 2. ex regula generali quod appellabilis causa semel effecta, semper tenet appellabilis, Rota *decision.* 132. *num.* 1. *p.* 2. *diuers. & decision.* 18. *n.* 2. apud Farin. *p.* 1. *recentior.* &
3 vice versa causa semel effecta non appellabilis, semper remanet inappellabilis, Rot. *decis.* 38 *num.* 4 *p.* 1. *recentissim.* aliàs in posthumis Farin. ibi, *sicuti à prima non datur appellatio, ita nec à secunda*, &c.

4 Quod procedit etiamsi prima appellatio non fuerit simpliciter admissa, nec causa commissa, nisi cum clauf. *si quid exequendum*, vt in hoc casu; nam cum à principio actum fuerit via ordinaria, sententia quæ aliàs erat exequibilis, attenta materia efficitur appellabilis, vt censuit Rota *decis.* 782. *n.* 1. *p.* 1. *recentissim.* ibi: *Fuit ex parte dictorum haredum appellatum, causaque in Rota commissa cum clausula, si quid exequendum, dubitans an dicta sententia esset exequenda? & negatiuè Domini responderunt, illa enim est appellabilis, quia fuit via ordinaria monitorij, & seruatis terminis substantialibus petitum*, &c. & ibi: *Ideoque videtur renuntiatum via executiua, quatenus illa competiisset*, &c.

5 Et illa clauf. *si quid exequendum*, nullum ius dat, nec illud aufert, & semper intelligitur prout de Iure, Rota apud Cencium post suum tract. *de censib. decision.* 255. *n.* 7. & apud Zachiam post tract. *de oblig.* 6
Camer decision. 136. *num.* 9. cum aliis per me citatis *de clauf. vsufreq. clauf.* 169. *n.* 7. & est adinstar reseruationis, quæ non dat ius, nec illud aufert, sed qualecumque sit conseruat, *l. an si quis, §. plerique, ff. de Relig. & sumpt. funer.* Arnoldus de Reyger *in thesauro Iuris, verbo reseruatio n.* 1. Vnde si sententia de per se, & ex natura sua non esset exequibilis, stante appellatione, quia fuerat actum via ordinaria, *clausula illa si quid exequendum*, non operaretur executionem, nec augeret maiorem vim & firmitatem, quàm de per se habeat.

Et interim quod gustetur an executioni locus sit, 7
aliquid exequendum non venit, vt tenent per me relati *clauf.* 169. *num.* 1. & 4. nam si pars, cuius interest, nihil petat, & sinat ad sententiam procedi, absque eo quod de iustitia exequendæ prioris sententiæ in vim dictæ clausulæ cognoscatur, videtur exceptioni huiusmodi reseruatæ renuntiare. Giurba *dec.* 21. *n.* 12. 8
potest enim reseruatas exceptiones omittere, & super negotio principali procedere, illudque definire tanquam de partium consensu, *l. si conuenerit, ff. de re iudic.* cùm hoc casu tacitè pronuntiare videatur reseruatas exceptiones minimè admittendas, sed penitus reiiciendas esse, argum. *c. ex parte M. de appel.* resoluit Giurba *d. dec.* 21. *n.* 31. vbi *n.* 8. dum ait, quod facta exceptionum reseruatione tenetur Iudex ante sententiam definitiuam super ipsis reseruatis exceptionibus interloqui, aliàs sententia esset nulla, intelligitur instante parte, secus verò illa non petente reseruatas exceptiones decidi. Cùm ergo pars dicti Francisci super dicto articulo reseruato nihil dixerit, nec allegauerit, & Iudex ad sententiam deuenisset, nemine opponente, fit euidens omissionem dicti articuli non obstare sententiæ, vt vidimus.

Non obstat quod in petitionibus dicti Francisci 9
reperiatur clausula, *Peto iustitiam*, &c. cū aliis salutaribus, quarum vigore videtur peti pronuntiari super articulo. Quia respondetur quod licèt ex vi illius clausulæ, *Peto iustitiam*, videatur actio aliàs inepta bene intentari, hoc tamen intelligitur quando ex facti narratione illa actio colligi possit, Abb. *in c.* 2. *num.* 52. *de ordine cognit.* Platea *in §. fin. inst. de action. num.* 25. illa enim clausula non extendit vires suas 10
vltra explicata in libello, nec comprehendit modos non narratos, Menoch. *de recuper. possess. in proœm. num.* 16. *cum seqq.* Anton. Gabr. *commun. lib.* 6. *titul. de clausul. concl.* 4. *num.* 15. & 16. Cardin. Tusch. *pract. concl. lit. C, concl.* 350. *n.* 25. & 40. plures per me citati clausul. 76. num. 15. Prout etiam quæcumque aliæ clausulæ salutares non faciunt valere actum quoad incognita, nec operantur nisi quoad narrata, iuxta resoluta per me *clauf.* 95. *n.* 55. *cum seqq.* Cùm ergo in petitionibus nullum sit verbum circa articulum reseruatum, & executionem prioris sententiæ, non censetur pars petere vigore dictæ clausulæ, de qua nunquam cogitauit.

Et tanto magis procedit nostra resolutio, & debi- 11
litatur manutentio petita à Francisco, si consideremus circumstantias casus occurrentis; nam constat eum nulla præcedente causa aut impellente ratione recessisse è domo alibi habitaturum, relicta in ea vxore Laura, & ideo si redeat non videtur restituendus, aut manutenendus, cum talis non mereatur nomen mariti, per ea, quæ tradit Stephan. Gratian. *discept. forens. tom.* 4. *c.* 406. incip. *Non esse attendendam, num.* 24. tum quia manutentio non concedi- 12
tur ei, qui proprio facto, vel contractu cecidit à possessione, ex congestis per Ludou. Post. *in tract. mandati de manutenendo, obser.* 57. *n.* 2.

Et

13 Et licèt dicamus huiusmodi recessum operari solum tacitam mutuæ cohabitationis renunciationem, quæ non ita facile dimittitur, aut renuntiari potest propter periculum incontinentiæ, nihilominus in nostro casu, stante nullitate matrimonij opposita ob timorem peccati, per duas sententias conformes fuerat decisum à thori cohabitatione separandos esse, & sic earum vigore non coniungebantur carnaliter, vnde per dictum discessum solummodò priuabantur obsequijs maritalibus, quibus altera parte volente & consentiente benè poterit vxor renuntiare, iuxta tradita per Vrsill. ad Afflict. *decis.* 10. *n.* 6. dum tenet quod quando mulier recedit à viro, vel vir ab vxore, ex causa quod possint lite pendente alimenta petere, is qui se fundat in culpa, non potest stare cum alio ad effectum habendi alimenta. Iuuat quod si ob periculum animæ à thoro separantur, & vsu matrimonij priuantur, eadem de causa mutua cohabitatio illis interdicenda est, quia ob periculum illicita remaneret. Greg. XV. *decis.* 315. *n.* 45.

14 Esset etiam restitutio peccaminosa, aut saltem iniusta, proindéque non concedenda, stante probatione metus, & violentiæ, ac euidenti nullitate matrimonij, vt tenet Rota coram Gregor. XV. *decis.* 351. *n.* 44. ibi: *Facit quia restitutio in spolio matrimoniali non datur, si possessio non fuit iusta, vel fuit violata, &c.* maximè attestationibus iam factis, & lite in calculo ferendæ sententiæ, vt ibidem *num.* 45. dicitur, ibi. *Rursus eam negaretur Matrimonium, & essent in promptu probationes, debebat admitti, & retardari restitutio propter periculum animæ & timorem peccati, ne daretur cohabitatio illicita*, &c. Et absque dubio locum habet, stante sequestratione dictæ Lauræ facta de mandato Iudicis in eius domo, quo casu non debet concedi Francisco restitutio, vt expressè probat eadem Rota *d. decis.* 351. *num.* 40. ibi. *Quoad primum fuit dictum possessorium fuisse determinatum per depositum Marchionissæ, prout sæpe contingit in Rota per sequestrum, & alio modo terminari non potest, quia restitutioni non erat locus, cum ea non detur in Matrimonio, nisi quando constat de legitimo consensu, &c.* repetitur *decis.* 147. *n.* 28. apud Farin. *p.* 1. *recentior.*

15 Et quicquid sit, indubitabile est, appellationem huiusmodi vtrumque effectum, suspensiuum & deuolutiuum importare, quia intentatum fuit possessorium plenarium, & ordinarium, & processum cum plenis probationibus, transportatione actorum, & cæteris, quæ in huiusmodi ordinarijs iudicijs interuenire solent, iuxta notata per Sigism. Scacc. *de appellat. quæst.* 17. *limit.* 6. *memb.* 1. *n.* 56. & 60. Et cum clausula, *Petens*, &c. & alijs salutaribus, quæ iudicium efficiunt ordinarium; ex Ludou. Postio *d. tract. mandati de manutenendo, obseruat.* 107. *num.* 7. quo casu subdit idem Post. eodem *tract. obseru.* 106. *n.* 77. quod quando fuit processum tanquam in ordinario, datur appellatio quoad vtrumque effectum.

16 Et quod vbi de possessorio ordinario actum fuit, appellatio à decreto de manutenendo habeat effectum suspensiuum, tenent Seraphin. *decis.* 195. *num.* 3. vbi dicit ita perpetuò fuisse per Rotam obseruatum, Alex. Trentacinq. *var. resol. lib.* 2. *tit. de appellat. resolut.* 14. *n.* 21. Stephan. Gratian. *discept. forens. tom.* 1. *c.* 74. *n.* 57.

17 Inappellabilis est possessoria causa quando in ea proceditur per decretum; secus verò quando per viam sententiæ diffinitiuæ, vt in nostro casu, tunc namque intrat appellatio. Ratio est, quia quando per decretum datur manutentio, decretum illud nunquam transit in rem iudicatam, itavt retractari non possit ab eodem Iudice, quod secus est quando proceditur per viam sententiæ diffinitiuæ, qua data functus est officio suo, & illam non potest reuocare, vnde nil mirum si ab ea detur appellatio. Ita Benintend. *decis.* 79. Ludouic. Post. *d. tr. mandati de manutenendo, obseruat.* 106. *n.* 68. ibi. *Obseruandum etiam est, quod tunc non datur appellatio, nec decretum transit in iudicatum, & potest etiam ab eodem Iudice reuocari, seu potest ab alio pars aduersa reponi, quando fuit mandatum de manutenendo datum, seu expeditum per decretum, & sic per modum interlocutoriæ, & sine scriptis sub verbis tertia persona, vt per verbum Mandatum de manutenendo decreuit, & relaxauerunt; secus si per sententiam diffinitiuam, & si per cedulam, seu schedulam, vel notulam in scriptis, per verbum primæ personæ, veluti Condemnamus, aut absoluimus.* Bonac. *de interdicto vti possid. c.* 17. *n.* 5. *& seq.* Tusch. *in verbo manutentio, conclus.* 79. &c. Rota *decis.* 183. *apud Farinac. p.* 2. *recentior. & decis.* 267. *n.* 7. *ead. p.* 2. *& apud* Postium *post dictam sum. tr. decis.* 23. *n.* 5. ibi. *Accedit quod dicta sententia est data per cedulam, à qua datur appellatio*, &c.

Nec in hac parte causa matrimonialis magis priuilegiata est quàm cæteræ aliæ, vt in terminis Rotæ *decis.* 98. *n.* 8. *p.* 1. *recentissim. aliàs in posthum. Farinac.* ibi: *E causa matrimonialis quoad appellationem de Iure communi non inuenitur priuilegiata, quia nec in illa licet tertio prouocare.* Rota *decis.* 19. *de re iudic. in antiq.* Abb. *in c. fraternitatis, n.* 21 *de frigid & malefic.* Franch. *in c. dilecti, n.* 7. *in fine, de appellat. nec etiam priuilegiata sit à statuto loquente de duabus conformibus, non est cur à statuto comprehendi non debeat, & cur in causa separationis thori inter Romanos Ciues in tribunali competente agitata, duæ conformes non faciant rem iudicatam*, &c. Quare, &c. 18

Tempus ad nouam prouisionem expediendam præfixum in indulto præsentandi non currit, nisi à die adeptæ possessionis pacificæ.

R.P.D. Alexandri Raphaelis, Nunciaturæ Hispaniarum Auditoris Generalis, sapientissimi.

VOTVM XXXII.

1 *Excellentissimus D. Comes de Monte Regio, quod indultum à Sanctissimo obtinuerit circa beneficiorum prouisionem in Diœcesi Aurien. existentium.*
2 *Casus, & dubij propositio.*
3 *Papa dans alicui facultatem instituendi, censetur etiam dare eidem facultatem in possessionem mittendi, quia est consecutiua ipsius institutionis.*
4 *Concesso vno, videtur concessa omnia, quæ ad id exequendum sunt necessaria.*
5 *Verba*, quod noua prouisio obtineatur infra nouem menses, *quomodo intelligenda.*
6 *Tempus ad nouam prouisionem expediendam præfixum non currit, si impediatur adeptio possessionis.*
7 *Papa intentio non censetur, quod non habens possessionem expediat litteras Apostol.*
8 *Prouisus de aliqua Ecclesia Parochiali infra annum ab adepta possessione, tenetur se promoueri facere ad Sacerdotium, quatenus ipse ad illam adimplendam negligens non fuerit.*
9 *Terminus datus ad nouam prouisionem expediendam non adepta possessione minimè currit, licèt in decreto Papæ mandaretur expediri infra tot menses à die Datæ incipientes.*
10 *Possessio non pacifica excusat ab expeditione litterarum nouæ expeditionis.*

11 *Vltimus*

11 *Vltimus status est attendendus.*
12 *Respondetur cuidam obiectioni.*
13 *Variato in materia executiua licita est.*
14 *Mandatum non habens non praiudicat.*
15 *Contradictor legitimus ad immissionem impediendam non potest dici titulum non habens.*
16 *Contradictor legitimus tria habere debet, scilicet vt possideat, vt bona fide, & vt in continenti doceat de iure suo.*

1 XCELLENTISSIMVS Comes de Monte Regio habet indultum à Sanctissimo præsentandi ad omnes Canonicatus, Præbendas, & Portiones Ecclesiæ Antensis vacaturas in mense Apostolico, & quod præsentati huiusmodi ab Ordinario, seu eius Officiali instituantur, & cum clausula, quod sic ad præsentationem D. Comitis, & successorum per loci Ordinarium instituti, nouam Canonicatuum, & Præbendarum, ac Portionum huiusmodi prouisionem ab eodem Sanctissimo infrà nouem menses à die cuiuslibet institutionis obtineant, ac Iura Cameræ, & Cancellariæ Apostolicæ officialibus pro tempore debita persoluere omnino teneantur, alioquin Canonicatus, &c. vacent, & vacare censeantur eo ipso, & de illis per Romanum Pontificem, & Sedem Apostolicam tantumlibet hac vice disponi possit.

2 Fuit præsentatus ad vnum Canonicatum ad tenorem indulti vacantem Licentiatus Dom. Petrus de Valle, qui etiam ab Ordinario fuit legitimè institutus; verum Decanus & Capitulum d. Ecclesiæ Antiensis recusant tradere ei possessionem d. Canonicatus, sub prætextu, quod non possit in eum immitti nisi prius expeditis litteris nouæ prouisionis à Sanctissimo; & propterea cum pro parte dicti Comitis, & eius præsentati fuerit aditus Nuncius Apostolicus tanquam particularis executor prædicti indulti, censui præfatum Canonicum fore immittendum, etiam non expeditis litteris nouæ prouisionis.

3 Et ratio resolutionis ea fuit, quia eo ipso, quod PP. dat alicui facultatem instituendi, censetur etiam dare eidem facultatem in possessionem mittendi, quæ est consecutiua ipsius institutionis, arg. text. *in*
4 *c. cum Bertoldus*, ibi, *ipsum instituit in eadem, in possessionem eum induci faciens corporalem, de re iudic.* Vno enim concesso, videntur concessa omnia, quæ ad id exequendum sunt necessaria, *l. 2. ff. de iurisd. omn. iudic.* Seraph. *decis. 645. n. 3.*

5 Neque obstat decretum in dicto indulto appositum, quod scilicet præsentatus à dicto Comite teneatur nouam prouisionem infrà nouem menses à die institutionis incipiendam à Sede Apostolica obtinere, quia verba huius decreti sunt ciuiliter intelligenda, id est, post quam præsentatus, & institutus pacificam possessionem adeptus fuerit, Gonz. *ad regul. 8. Cancell. gloss. 15. num. 11.* vbi *n. 18.* de simili clausula expediendi litteras infra sex menses, apposita in Breuibus de capienda possessione nomine Cameræ, asserit esse intelligendam, vt scilicet dicti sex menses computentur à die captæ possessionis per dictam Cameram.

6 Quæ conclusio in tantum est vera, vt si tali Præsentato, ac instituto impediatur adeptio possessionis, sibi non currit tempus ad nouam prouisionem expediendam præfixum, licèt in indulto dicatur, quod currat à die collationis, seu institutionis, quæ etiam dicitur collatio, vt per Garz. *de benefic. part. 4.*
7 *cap. 1. num. 4. fol. mihi* 160. & ratio ea videtur, quia non censetur esse intentionis Papæ, quod non habens possessionem expediat litteras, Rota apud Mohedan. *decis. 8. in fin. n. 1. de concess. præben.* Quam opinionem tanquam mitiorem ab eadem Rota semper amplexam fuisse testatur Achil. *decis. 358. aliàs 12. n. 3. de priuil.* Put. *decis. 327.* incip. *in vna Abulen. lib. 3.* Verall. *decis. 248. p. 1.* Seraph. *decis. 220. n. 3.*

Sicuti in simili dicitur de prouiso de aliqua Ecclesia Parochiali, qui tenetur infra annum à die concessionis se promoueri facere ad Sacerdotium; nam dictus annus non incipit currere, nisi postquam possessionem adeptus fuerit, quatenus ipse ad illam adipiscendam negligens non fuit, vel per ipsum non stetit, quin eam adipisceretur, gloss. *in c. licèt, §. is etiam, verb. annum, de elect. gl. in clem. vt ij, §. illo verò, verb. infra annum, de ætat. & qualit.* & facit optimus text. *in c. commissa, d. tit. de elect. & electi potest.* ibi. *Annus autem huiusmodi, qui à tempore illo incipit, quo ipsius Ecclesiæ regimen commissum sibi extitit, & possessionem pacificam habuisse.* 8

Et in fortioribus terminis, quod non adepta possessione non dicatur currere terminus datus ad nouam prouisionem expediendam, licèt in decreto Papæ mandaretur expediri infra tot menses à die Datæ incipientes, consuluit Gabriel *cons. 198. n. 4. volum. 1.* & tenuit Rota *in vna Abulen. Capellaniæ, 6. Nouembris. 1562. coram Gropperio*, relata per Garz. *de benefic. 6. part. cap. 3. de clausul. Sublata, §. 1. num. 158.* vbi, quod ex obseruantia Curiæ Romanæ tempus à die Datæ intelligitur currere, quo possessio fuit acquisita; *& in vna Hispalen. fructuum, 24. Nou. 1595. coram Litta*, relata cum aliis decisionibus concordantibus per Garz. *in loco proxim. alleg. dec. 163.* 9

Quinimò non solùm excusaret ab expeditione litterarum nouæ prouisionis impedimentum adipiscendæ possessionis, sed etiam sufficeret, quod possessio non fuerit pacifica, per text. *in d. c. commissa*, vbi etiam gloss. *in verb. pacificam, de elect.* Gonzal. *d. gl. 15. à n. 112. & 118.* Mohed. *d. decis. 8. n. 2. de concess. preb.* Per gloss. *in Clem. 1. verb. neutro, in fin.* vbi etiam Card. *vt lite pendente.* 10

Quibus additur, quod Comes de Monte Regio est in possessione, quod eius præsentati adipiscantur possessionem beneficiorum, ad quæ præsentantur in virtute institutionis Ordinarij, in qua est ideò manutenendus, maximè cum talis possessio fuerit acquisita authoritate Iudicis, & contra idem Capitulum, vt constat ex simili decreto obtento in eodem Tribunali de anno 1628. & sic iste vltimus status est attendendus, *c. cum Ecclesiam, de caus. poss. & propriet.* vbi Abb. *n. 23.* Rip. *n. 81. §. retinenda, Instit. de interdict.* Seraph. *decis. 1437. n. 1.* 11

Nec releuat, quod PP. soleat expedire litteras nouæ prouisionis in forma Dignum, vt ostenditur ex Bulla expedita pro altero præsentato vigore d. indulti in actis exhibita, sicque induci declarationem intentionis Pontificis, vt præsentati vigore d. indulti non possint possessionem adipisci, nisi litteris nouæ prouisionis expeditis. 12

Quia ex dicta Bulla apparet, quod ille præsentatus non narrauit, se fuisse etiam ab Ordinario institutum, quod si narrauisset, vtique Bullam in forma gratiosa obtinuisset, aliàs sequeretur absurdum, quod scilicet PP. mandaret eandem personam bis institui ab eodem Ordinario; & quod committeret examen super idoneitate eidem Ordinario, qui iam per primam institutionem idoneitatem, & habilitatem approbauit.

Neque obstat, quod hoc idem iudicium immissionis fuerit introductum coram Ordinario, ad quem sit ideo causa remittenda, quia cùm simus in materia executiua, licita est variatio. Bart. *in leg. consentaneum, in penult. q. C. quom. & quand. Iudic.* Caputaq. 13

decis.

dec.50.n.5.p.1. Gallef. *in tract. ad form. Camer. oblig. ad 3.p.oblig.Camer.q.2.n.2.fol.mihi* 47. Ideóque mandaui tefici Capitulo expenfas factas corā Ordinario.

14 Vltra quod cum ille, qui nomine Comitis comparuit coram Ordioatio, nullum habuerit ab ipfo Comite mandatum, non potuit ei præiudicate, qoin coram Nuncio executore deputato inftaret pro integra fua indulti executione.

15 Minus obftat, quod coram eodem Ordinario comparuerit quidam tertius prætendens ius in d. Canooicatu, ex eo quia vltimus poffeffor illius præftitit con-
16 fenfum, vt ad eius fauorem expediretur coadiutoria, quia cum ex tali confenfo nollus refultet titulus ad fauorem ipfius tertij, non poteft dici legitimos contradictor ad immiffionem impediendam, ad tradita per Doct. *in l.fin.C.de edict. D. Adr. tollen.* Seraph. *dec.1257.n.1.* Ad hoc enim vt quis dicatur legitimos contradictor, tria requifita habere debet, fcilicet; vt poffideat, vt bona fide, & vt in continenti doceat de Iure fuo, vt eft videre apud Argel. *de legit. contradict. q.5.art.1.n.7.* Et ita vtraque parte ioformante iudicatum fuit fub die 31. Augufti 1640.

Legionen. Electionis.

Beneficia potius oriundis, quàm indigenis, attento omni Iure funt conferenda. Electio coarctata ad tres, vel quatuor, eft nulla. Appellationes in caufis inter Præceptores, Milites, & Fratres Militiarum Ordinum, ad quem interponi, & cui committi debeant.

VOTVM XXXIII.

1 *Cafus proponitur.*
2 *Oriundi potius quàm indigenæ de beneficiis Ecclefiafticis funt prouidendi.*
3 *Ex Iure diuino.*
4 *Ex Iure Canonico.*
5 *Ex regulis Cancellariæ.*
6 *Ex Iure Ciuili.*
7 *Ex Iure Regio.*
8 *Beneficia patrimonialia quomodo prouidenda.*
9 *Beneficia certo generi perfonarum, ftantibus ftatutis, & fundationibus concedenda.*
10 *Statuta particularia Ordinis S. Iacobi de Spatha, iubent perfonis ex loco oriundis habilibus beneficia concedi.*
11 *Doctores referuntur qui tenent Epifcopos in beneficiis conferendis debere præferre clericos, qui habent originem de loco beneficiorum.*
12 *Indigenæ debent forenfibus præferri, quòd alienigenæ feu forenfes nihil in fundandis Ecclefiis, & erigendis beneficiis præftiterunt.*
13 *Indigenæ facilius quàm extranei ad refidentiam inducuntur.*
14 *Originarius melius fcire poteft mores, & confuetudines patriæ fuæ quam forenfis.*
15 *Indigenæ, & qui funt ex loco oriundi, magis diligunt Chrifti gregem fibi commiffum.*
16 *Indigenæ magis amantur, & coluntur à Populo quàm exteri.*
17 *Valde honeftum eft, & fructuofum, vt quifque in patria fua beneficietur.*
18 *Beneficia omnia cuiufcumque Diœcefis patrimonialia erant creanda.*
19 *Perfonarum acceptio in beneficiis diftribuendis non eft habenda.*
20 *Electio Superioris Generalis, qui toti Congregationi præficitur, actiuè & paffiuè ad totam Congregationem pertinet.*
21 *Dignus non eft eligendus ad fuperiorem dignitatē, vel ad Parochiales Ecclefias, prætermiffo digniore.*
22 *Actus eligendi eft de illis, qui maiorem libertatem defiderant.*
23 *Electionem ipfo iure annullant vis, aut metus, & defectus libertatis.*
24 *Metus reuerentialis fimul cum minis fufficiens inducatur ad electionis nullitatem, & n.25.*
26 *Perfuafiones inftantiffimæ ad metum inferunt cadentem in conftantem virum.*
27 *Compulfus litteris fuæ Maieftatis, non dicitur fponte facere.*
28 *Qui per metum facit, magis contradicit, quàm confentit.*
29 *Coactio Regis præcepto caufata metum iniuftum inducit.*
30 *Electione in omni præfertur ille, qui cæteris eft melior, ac morum, & vitæ fanctitate præftantior.*
31 *Electio ad tres, vel quatuor perfonas coarctata, ex defectu libertatis, ipfo iure eft nulla.*
32 *Statutum excludens ab electionibus certum genus perfonarum, dicitū contra ius.*
33 *Statuta excludentia à beneficiis neophytos, & defcendentes ab eis dicuntur contra ius.*
34 *Nouitas parit difcordiam.*
35 *Iniuria & damnum graue Maioribus noftris infertur, mutando quæ illi obferuarunt.*
36 *Nullus præter Senatores Confilij Militiarum poteft cognofcere, etiam in gradu appellationis de caufis inter Præceptores, Milites, & Fratres Militiarum introductis, & pendentibus, fecundùm quandam Bullam Pij V.*
37 *Dictio*, Prædictatum, & Huiufmodi, *eft relatiua præcedentium cum omnibus fuis qualitatibus.*
38 *Verba debent intelligi quatenus propria eorum fignificatio patiatur.*
39 *Principis auctoritas femper cenfetur referuata in quibufcumque conceffionibus.*
40 *Papa non cenfetur tantum conceffiffe, quin maiorem auctoritatem fibi, & fuccefforibus referuauerit.*
42 *Bulla Iulij III. ponderatur.*
42 *Non prohibet quin Sedes Apoftol. per fe cognofcat, vel caufam appellationis, fi velit, alteri committat.*
43 *Appellatio non datur de eodem ad eundem.*
44 *Sententia appellatione diffinitiua continetur.*
45 *Caufa dicitur, quæ ordinario iudicio introducta, & conteftata fuit.*
46 *Electus nulliter nullam habet poteftatem.*
47 *Intrufus dicitur qui nullo titulo fuffragāte, poffidet, qui habet titulum à non habente facultatem.*
48 *Electio de qua agitur, ob quæ nulla extitit.*
49 *Electio facta appellatione pendente eft nulla.*
50 *Attentatum, ac proinde nullum dicitur, quicquid geftum fuerit appellatione pendente.*
51 *Appellatio extraiudicialiter interpofita an caufet attentata.*
52 *Inhibitio inducit regulariter nullitatem omnium poft intimationem geftorum.*
53 *Sententia fi fuerit declarata nulla, poffeffio etiam erit irrita, & quicquid ex ea fequutum eft.*
54 *Claufula*, cum annexis, & connexis, *comprehendit omne ius competens, & omnem actionem, pariter competentem fuper ea caufa.*
55 *Nemo plus iuris in alium transferre poteft quàm ipfe in fe habeat.*
56 *Caufa femel effecta Curialis, fine Papæ fcientia à Curia extrahi non poteft.*

57 *Papa*

57 *Papa alteri causam committendo caeterorum manus ligat.*

58 *Causa semel effecta Cardinalitia, semper remanet Cardinalitia.*

1 CONVENTUS S. Marci Legionensis Fratrum Ordinis S. Iacobi de Spatha, diuisus est in duas Religiosorum classes, vnam quæ componitur ex oriundis à prouincia de Estremadura; & aliam, quæ comprehendit Religiosos Castellanos, & de la Montagna. Verum quia illi de Estremadura excedebant numero alios de Castilla y de la Montagna, semper in electione Prioris ac aliorum officialium dicti Conuentus maiora suffragiorum vota illi quàm isti habebant, & sic ex suis semper officiales eligebant; hi verò de Castilla y de la Montagna honoribus & Prælatitiis dignitatibus Ordinis minimè gaudebant, imò quasi desperati ad pedes Regis Catholici pro opportuno remedio accedere constituerunt, & humiliter exposuerunt, vt dignaretur apud Summum Pontificem supplicem libellum suo nomine porrigendum mittere, quo peteretur, vt deinceps nullus ad habitum admittatur, nec electio fiat nisi alternatim, recipiendo vel eligendo vnum ex vna prouincia, & deinde alium ex alia, itavt receptio, & electio alternis vicibus fiat. Sed cum in Curia Romana causa cuidam sacræ Congreg. Cardinalium commissa, nihil super hac re fuisset obtentum, nec capta resolutio, & instaret tempus electionis faciendæ de Priore eiusdem Conuentus, & timeretur vt inter Religiosos vnius & alterius prouinciæ oriretur dissensio magna, mittitur ad dictum Conuentum Regius quidam Consilij Senator, tum nobilitate, tum potentia ex primatiis Curiæ conspicuus, qui Regij ministri auctoritate vsus in Domo Capitulari post congregatos Vocales proposuit electionem, velint, nolint faciendam esse de vno ex quatuor Religiosis per eum nominatis, qui de Castilla y de la Muntagna erant oriundi, & illorum vnus fuit in Priorem electus, ante & pòst multis protestantibus, & reclamantibus, ac de vi sibi illata coram Illust. D. meo Nuntio querelantibus. Quæsitum fuit apud me an Alternatiua electionis fuerit instè petita, & sine Papæ licentia hic introduci possit? & vtrùm electio de Priore, vt præfertur, facta subsistat, & ab ea appellari liceat, quam materiã quinq; conclusionibus cõprehendi posse existimaui.

I. Alternatiua in electionibus contra antiquam Ordinis obseruantiam periculosa, & oriundis potius quàm indigenis beneficia, officia, & habitus sunt conferenda.

II. Electiones summa libertate sunt faciendæ.

III. Electio de Priore non libera, & ad quatuor coarctata fuit nulla.

IV. Appellatio ad Pontificem per Fratres dicti Ordinis ab huiusmodi electione licita fuit, & causa non obstantibus priuilegiis à Sede Apost. alij quàm Senatori dicti Regij Consilij Ordinum commissa, ab eo cognosci & definiri potest.

V. Prior electus post appellationem legitimè interpositam, fuit nulliter electus, & quicquid egerit vti talis Prior, nullum & attentatum debet censeri.

CONCLVSIO I.

Alternatiua in electionibus contra antiquam Ordinis obseruantiam periculosa, & oriundis potius, quàm indigenis, habitus, officia, & beneficia sunt conferenda.

2 SEmper ea Iure diuino, Pontificio, Cæsareo, & Regio omnibus commendatum reperio, vt ad beneficia Ecclesiastica oriundos potius quàm indigenas vocent Prælati, & qui de Ecclesiis prouidere tenentur.

3 Ex Iure diuino id satis colligitur, Deuteronom. cap. 17. *Non poteris alterius gentis hominem facere Regem, qui non sit frater tuus*, ex quo text. hoc ipsum colligunt S. Thom. *q. 63. art. 2. ad 4. in fine*, Sot. *de Iustit. & iure lib. 3. q. 6. art. 2. in resp. ad 4 pag. mihi* 293. Idem probatur in cap. 18. Deuteronom. *Prophetam de gente tua, & de fratribus tuis suscitabit tibi Dominus Deus tuus, ipsum audies*: prout illud ad hoc citant Salzed. *in pract. c. 54. n 4.* Azeved. *l. 14. n. 1, tit. 3. lib. 2. noua Recop.*

4 Ex Iure Canonico, & Ecclesiasticis decretis expressiùs sancita est hæc conclusio, primo à Cælestino Papa *in c. nullus inuitis, 61. dist.* ibi, *tunc autem alter de altera eligatur Ecclesia si de ciuitatis ipsius clero nullus (quod euenire non credimus) dignus poterit reperiri*, &c. quem textum ad hoc notabilem dicit Abb. *in c. ad decorem, num. 4. de instit.* animaduertens eius rationem communem esse ad alia beneficia, etsi littera de Episcopis tantummodò loquatur: eundem appellat pulcherrimum ad idem Gregor. Lopez *l. 13. verbo de todo Obispado, tit. 15. p. 1.* Eandem conclusionem probat etiam text. *in cap. obitum, eadem dist. 91.* ibi, *Commonemus fraternitatem tuam, vt nullum de alia eligi permittas Ecclesia, nisi fortè inter clericos ipsius ciuitatis nullus dignus (quod euenire nõ credimus) poterit inueniri* &c. Egregius text. *in c. ne pro defectu 41. de elect.* ibi. *De persona idonea ipsius quidem Ecclesiæ, vel alterius, si digna non reperiatur, in illa canonici prouidere*, quem textum notabilem etiam ad idem dicit Greg. Lopez *in loco suprà citato*. Text. etiam *in c. bona memoria, el 2 §. intelleximus, de postulat. Prael.* ibi, *nec vellemus ei præficere alienum*. Opt. text. *in c fin. de cleric. peregr.* Cum quibus adduci solet à Doctoribus text. *in c. hortamur, 71 dist.* ibi. *Hortamur Christianitatem vestram iuxta sanctorum Canonum instituta, vt in Ecclesiis à vobis fundatis aliunde veniens clericus non suscipiatur.*

5 Ex regulis Cancellariæ Apost. *in reg. de concurrentibus in Data*, ibi, *& similiter cæteris paribus oriundus non oriundo, & Diœcesanus non Diœcesano præferantur*, quam regulam ad conclusionem nostram comprobandam citant Salzed. *d. c. 54. n. 9. & Azor. instit. moral. p 2. lib. 6. c. 4. q. 25. vers. cæterum, in fine.* Verbum illud, *oriundus*, pro otto habetur, & idem significat, secundùm Mandos. *in eadem reg q 40. num. 1.* Nicol Garc. *de benefic. p. 7. c. 9. num. 25.* vbi dicit id ex stylo apparere. Ego ipsa *de offic. & potest. Episcopi p. 2. alleg. 4. n. 6.* & apparet ex text. *in l. assumptio*, iuncta gloss. ibidem *verb. oriundus, ff. ad municip.*

6 Ex Iure Ciuili Cæsareo, *in l. in Ecclesiis, C. de Episcop. & cler.* ibi, *Clerici non ex alia possessione, vel vico, sed ex ea vbi Ecclesia esse constiterit, ordinentur*, &c. quem textum de prouisionibus, & collationibus beneficiorum loqui tenent ibidem Odofred *n. 5.* Bald. *num. 1.* & cæteri Scribentes, Couar *practic. cap. 35. num. 5.* Salzed. *d. cap. 54. num. 4.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancell. gloss. 9 §. 1. n. 37.* Nicol. Garc. *d. part. 7. cap. 9. num. 5.* & ponderauit ad hoc Cenall. *commun. contra communes, q 693. n. 36.* text. *in l. fin. C de offic. Prætor.* ibi. *Sed hi tantummodo admittendi sunt, vt dictum est, qui ibi domicilium fouent.* In idem adduci potest text. *in l. vnic. C. non licere habitat. Metrocomiæ lib. 11.* ibi. *Vt nulli extraneo illic quoquomodo possidendi licentia tribuatur, & in l. 2. C. de annon. ciuil. eod. lib.* ibi, *quam mediationem iugiter, & in perpetuum ciuibus nostris debere conferri sancimus*, &c,

7 Ex Iure Regio *in l. 13. tit. 15. p. 1.* ibi. *E deuen primeramente presentar los patrones de los hyos de la Iglesia,*

Iglesia, si los ea ere ai ales que se an paraelle, si nô ae los otros que sean de aqu l Obispado, iuncta gloss. Gregorij Lopez *ibidem, verbo hijos de la Iglesia*. Fauet *l.5.tit.2.lib. 7.noua Recop.* vbi statuitur quod electiones, & prouisiones publicorum officiorum Reipub. *se bagan en personas que sean veZines y moradores en las cuidades, Villas, y lugares, donde fueren proueidos los tales oficios, y naturales dellas, que ayan sido veZinos dellardiez anos antes.* Iuuat etiam *l.14.titul. 3.lib.1.noue Recop.* in qua à beneficiis Regni Castellæ & Legionis excluduntur exteri, & non nisi oriundis conferri iubentur, de qua Couar. *pract. c. 35. num. 1.* Ceuall. *commun. contra commun. q.897.n.347.* Ego ipse *in collect. ad c.bona mem. 4. n. 9. de postul. Peal.ii.*
8 vbi in aliis prouinciis idem statutum ostendo. Denique *l.21.22 & 23.einsdem tit. & lib.*10 quibus cauetur quod beneficia patrimonialia sint in quibusdam Episcopatibus, & alibi vbicumque id consuetudo, vel obseruantia permiserit, ita vt nonnisi naturalibus, incolis, & indigenis loci, vbi beneficia consistunt, conferantur, & quod semper prouideantur dignioribus per concursum, & nunquam à Sede Apostol. impetrentur, nec de illis admittantur permutationes, aut vllæ resignationes; de quo latè Gõzal.
9 *ad reg.8.Cancel. gloss.9.16. per tot.* Et stantibus statutis, fundationibus, institutionibus, consuetudinibus, vel priuilegiis de prouidendis beneficiis certo generi personarum, seu certis personis, illis, & non aliis sunt conferenda huiusmodi beneficia, Achil. *decis.5.de primil.* Crescent. *decis.12.de concess. preb.* Caputaq. *dec.66 p.1. & dec.89.p.2.* Put. *dec.162. & 235.lib.2. & decis.163 lib.3.* Mandos. *ad reg.19. de infirmis resignant. q 15. per tot.* Hojeda *de incomp. benefic. p.1.cap.24.n.86. cum seqq.* Azeued *l.14. n. 5. cum seqq tit.3.lib.1. Recop.* Couar. *practic. cap. 36. num.4. vers. similiter*, Sot. *de Iustitia, lib 3.q.6.art.1 circa 10. conclus.* Flamin. Paris. *de resignat. benefic. lib.2.q.12.* Salzed. *d.c.54.num. 11.* Gonzal. *ad reg.8.Cancel. gl.4. num.163.* vbi ait quod idoneus non erit, qui non sit natus ex ciuitate, vel oppido, quando ex priuilegio, statuto, vel consuetudine beneficium oriundis, seu filiis naturalibus, vel patrimonialibus conferri debet. Nicol. Garc. *de benefic. p.7.c.15.n.1.* Less. *de Iust. lib.2.c.34.dub 13. n. 59.* Azor. *instit. moral. p. 2. lib.6.c.4.quest.25.*

10 Ex statutis particularibus Ordinis S. Iacobi de Spatha *en los establecimentos, tit.16.de la presentacion de los beneficios, c.3.* ibi. *Teniendo cuenta con proueer los por examenen personas naturales de donde fueren los tales beneficios al mas habil y suficiente.* & *eod.tit. 16.c.19.* ibi, *y caeteris paribus, sea preferido el natural del lugar dõde fuere el tal beneficio.* Adstipulatur etiã quod in eorumdem Stabilimentorum *tit.* 20. inter Constitutiones Collegij Salmanticensis sancitum est his verbis circa Familiarem eiusdem Collegij receptionem. *Y mandamos que hallandose Familiares de lugares de la Orden, y en ygual grado, sea preferido à los de fuera.*

11 Ex communi Iuris vtriusque Interpretum, & Sacræ Theologiæ professorum resolutione. Ex Iurisconsultis gloss. *verb. de hoc mentionem*, ibi. *Item si de terra illa est oriundus, in c. si preponente, de rescript. & verbo alienum, in c bona, el 2. de postulat. Pral.* Innoc. *in cap. quia diuersi, de concess preb.* ibi, *iustum est vt Episcopus prouideat clericis in terra propria.* Odofred. *in l in Ecclesiis 11.C. de Episcop. & cler. n.11.* ibi: *Omnes Episcopi, & alij Pralati Ecclesiarum, quia habent beneficia conferre, debent praferre clericos, qui habent originem de illo loco* Bald. *in leg. Diuus Marcus, ff de tutor & curator.* Abb. *in cap ad decorem, de institut. n.4.* ibi. *Credo tamen vbi inde geniti essent idonei, quod non debent postponi propter extraneos, pro quo vide textum notabilem in c. nullus inuitis 61. dist. & quamquam loquatur in Episcopis, ratio tamen textus est cõmunis ad alia beneficia, & esset valde honestũ, & fructuosum, vt quisque in patria sua beneficiaretur, vt sic vnus non occuparet beneficia, vel stipendia alterius, nec daretur materia depauperandi beneficia, & inducerentur facilius ad residentiam tales indigena, quã extranei.* & c. idem Abb. *in d. cap. bona, el 1. notab. 3. n.16.* ibi. *Vbi in loco reperiuntur idonei, non debet prafici extraneus: iste enim quis honorandus, & promouendus vbi suam peregit atatem, neque debet alius obripere stipendia aliis debita.* Cosm. *in proœm pragmat. sanction. ver. exterorum*, Deun. *reg.202.* Mandos. *in reg.16.Cancel. q.41. & 43.* Paul. Paris. *consil.38.n.11. volum.4.* Roland. à Valle *cons.46.n.67. volum.1.* Didac. ab Alba & Esquiuel, Episcop. Abulcnsis, *in tr. de Concil. p.2.§.36. fol.92.* Cæs. Lambertin. *de iurepatr. lib.2 p.3.q. 5. art. 4. & 5.* Roch. de Curte *eod. tract. verbo honorificum, num.47. & 48.* Couar. *pract. cap.35.n.3. in fine*, Anton. Cuch. *instit. maior. lib. 4. tit. de elect. el 1. num.88.* Cortas. *de benef p.3.cap.5. n. 9.* Hoieda *de incompat. benefic. p 1.cap.23.n 83* Rebuff *de nominat. q.9. n.48. & 57.* Selu. *de benef. p.3.q.26.n.2.* Greg. Lopez *l.13. verbo de aquel Obispado, tit.15. parte 1.* Spin. *in speculo testament. gloss.3. princ. n 72.* Azeued *l.14 n.9. tit. 3. lib.1. Recop.* Flamin. Paris. *de resignat. benef. lib.4. q.7.n.3.* Salzed. *in pract cap.54. noua edit n.4.7.9. & 11. in fine*, Mieres *de maiorat. parte 1. quast. 12. num. 289. cum seqq. & quast.57. num.100.* Ceued. *ad Decretal collect.56. num. 7.* Villar. *del patronado de Calatayud, p 3. in princ. à num. 7. & 8 costumbre 4.* Gutier. *consil. 2. num. 23. & 24.* Gonzal. *ad regul.8. Cancel. gloss.9.§.1 n.37.* Ceual. *comm. contra communes, quast.693. num.35 & 36* Fusc. *de Visitat. lib. 2 cap.5. num.12.* Sabag. *in c. eam te, de rescript. numer. 30.* Camill. Borrel. *in summ. decis. tom.1 tit.20. num. 163.* Zenol. *in praxi Episcop. p.1. verbo beneficia, §.8.* Perez de Lara *de anniuers & capell. lib.2.c.3 num.19. & 20.* Nicol. Garc. *de benefic. p.7.c.9 per tot.* Ex Theologis S. Thom. 2 *2.q.73.a.2.ad 4.* Sot. *de Iustit. lib. 3. q. 6. art. 2. ante 10. concl vers enascitur autem*, Azor. *institut. moral. p.2. lib 6.c.4 q.25. vers. & certè.* Less. *de Iustit. lib.2.c.34. dub.13.n.59.*

Hæc sententia multis, sed his potissimùm innititur fundamentis. 12

Primò, quia indigenæ debent forensibus præferri, quòd alienigenæ, seu forenses nihil in fundandis Ecclesiis, & erigendis beneficiis præstiterunt, Azeued. *l.14. num.12. tit.3. lib.1. Recop.* Azor. *d.p.2. lib.6. c.4.q.25. vers. deinde.*

Secondò, quia facilius ad residentiam indigenæ 13
quàm extranei inducuntur, Abb. *in cap. ad decorem, n.4. de instit.* Sot. *de Iustit. lib.3.q.6.art.2. circa 10. concl. & in resp. ad argum.* Azeued. *d.l.14.n. 17.* Nicol. Garc. *d.p.7.c.9.n.7.* ibi. *Quia facilius inducuntur ad residentiam indigena dulcedine patria allecti, quàm extranei.* Salzed. *d.c.54.n.4.* ibi. *Tum quia hac potissimum erit causa, propter quã homines facilius inuitentur ad residentiam, non enim paruo astimandus est ingenitus amor, quem quisque ad natiuum solum habet.* Ceuall. *commun. contra commun. q.693. numer.35.* ibi. *Quia prasumptio est, quod naturales & originarij melius resident in beneficiis quàm exteri, qui cum magna difficultate relinquunt dulcem & amabilem patriam, & sic ista ratione naturales, & originarij praferri debent.* 14

Tertiò, quia præsumitur quod originarius melius scire potest mores, & consuetudines patriæ suæ, quàm forenses, & sic diligentius agnoscere vultuum pecoris sui, iuxta illud Prouerb. c.27. Ita Gom.

de idiom. q.1.vol.4. Azened.*d.l.14. num.* 16.Salxed. *d.*
c.54. n.4.in fine,ibi.*Tum quia is diligentissimè quæ ad*
munus suum spectunt, præstabit, cum melius patriæ
mores, quam exterus cognoscat, & iudicet quidem
quis facilius de his, quæ nouit, vt habetur primo Ethic.
&c. Azor.*d.p.1.lib.6.cap.4.quæst.15. vers.ad obiecta*,
ibi.*Genus tamen & patria aliquando ministrum Eccle-*
siæ vtiliorem & aptiorem efficiunt,*& in vers.& certè*,
15 ibi. *Quia indigenæ,& qui sunt ex loco oriundi, magis*
ipsi diligunt Christi gregem sibi commissum,&c.Docet
S. Thom.2.2.q.63.*art*,2.*ad* 4. his verbis. *Ille qui de*
gremio Ecclesiæ assumitur,vt in pluribus consueuit esse
vtilior quantum ad bonum commune,quia magis diligit
Ecclesiam in qua est nutritus, &c.quem sequitur Sot.
*de Iustit.lib.3.q.6.a.2.ad 4.*ibi, *tui & vlterum S.Tho-*
mas causam subnectit,quæ mihi est probatissima,videli-
cet quod plurimum vnusquisque propensiorem habet ani-
mum ad suam propriam ciuitatem & Ecclesiam in qua
nutritus est,qua vtique ratione vtilior esse poterit,&c.

16 Quartò,quia indigenæ, & qui sunt de loco oriundi,magis amantur, & coluntur à populo,quàm exteri, magisque ipsi diligunt Christi gregem sibi commissum, eorum virtus, & doctrina est magis perspecta, magisque proinde eis vtilis, & salutaris est, vt benè ratiocinatur Azor. *d.q.25.vers & certè*.

17 Non obstat doctrina Nicolai Garciæ *d.p.7.c.9. n.7.*dum communé sententiam intelligit de honestate; quia, inquit ille, valdè honestum est & fructuosum, vt quisque in patria sua beneficietur: nam respondetur id quoque de iure inesse, vt expressè tangit gloss.celebris *verbo aliam, circa fin. in c.cùm inter,el 3.de elect.* ibi: *Di as quod verum est,quod ita debet fieri,& honestum esset, & de iure est*,&c. Abb. *in d.c.pro defectu, n. 7. eod.tit. de elect.*affirmat hanc prælationem procedere mero Iure inspecto, & idem Nic.Garc.id ipsum confitetur *d.c.9.n.* 16. his verbis: *Honestumque sit, ac rationi & Iuri conforme quemquam èn patria sua beneficiari*, &c.

18 Quintò, quia ob magnam conuenientiam, & rationes supra adductas affirmat Couar. *pract. c. 35. n.5.in fine*, sanctissimum esse & Reipub. consultissimũ quod summus Ecclesiæ Pontifex,aut œcumenica Synodus sanciret, vt omnia cuiuscumque Diœcesis beneficia, saltem curam animarum habentia, Patrimonialia efficerentur, atque non reciperentur nisi ciues, vel qui inde sunt oriundi, referunt Salxed. *d. c.54.n.11.* Axeued.*d.l.14.n.9.tit.1.lib.* 1. *nona Recopil.* & affirmat Sot. *de Iustit. lib.3.q.6.a.2.ante* 10.*concl. vers.enascitur autem*,loquens de legibus beneficiorũ patrimonialiũ, leges illas æquissimas esse, quas vtinam,ait ille, de beneficiis saltem parœcialibus, quibus annexa est animarũ cura,vbique sanciret Ecclesia, quemadmodum & in Tridentino Concilio summo omnium consensu, me præsente, consultabatur.

19 Quare videtur honestati & Iuri consentaneum, vt Religiosi prouinciæ de Estremadura, vbi omnes Conuentus redditus,& bona constituta sunt,non alternentur, sed quisque secundùm propria merita ad beneficia & officia Ordinis assumatur; esset enim eidem honestati, & Iuri contrarium,oriundos excludere, vel saltem pro aliquibus vicibus ab electionibus amouere, vt inde locus fieret indigenis obtinendi eadem beneficia, & officia, ac promouendi suos ad habitum & receptionem eiusdem Ordinis; debet enim inter vtrosque seruari æqualitas, nec aliqua personarum acceptio est habenda in officiis distribuendis. Nam non est apud veritatem accipere personas, nec differentias, sed quæ iusta sunt facit omnibus, vt dicitur *Esdræ lib. 3. c.4.* eo maximè quando ab antiquo, & à prima fundatione dicti Conuentus semper fuit ita obseruatum.

CONCLVSIO II.

Electiones summa libertate faciendæ.

MAxima inconuenientia ex alternatis electio- 20
nibus oriri, experientia omnium magistra
nos edocet; nam primò innouatur antiqua consue-
tudo, quæ à pluribus retro annis viguit in hoc or-
dine eligendi Superiorem generalem ex omnibus
Religiosis totius Congregationis, vt de Iure est text.
in c.fin. 16.q.7.c. Abbatem,in 1.& 2.18.q.1.c.cùm di-
lectus, de consuetud. Rota apud Farin. *decis.65.n.5.*
*p.1.recentior.*vbi quod electio Abbatis generalis,qui
toti Congregationi præficitur,debet ad totam Con-
gregationem actiuè & passiuè pertinere, quod enim
omnes tangit, debet ab omnibus approbari. In quo
mutatio nouitatem induceret, ac proinde perturba-
tiones, & dissentiones in Religiosis orientur, ipsis 21
plurimùm damnosæ.Secundò fit locus,vt minus ido-
neus eligatur quando inter exclusos, & reiectos aliquis magis aptus reperitur ad illud officium obeundum,vt in hac specie considerauit Rot. *d.dec.65.n.8. par.1.recentior*, quod in prouidendis ad Parochiales Ecclesias expressè agnouit Concil. Trid. *sess. 24. de reformat. c.18.*ibi.*Omnes & singulos, qui ad promotionem præficiendorũ quomodocumque ius habent,mortaliter peccare, nisi quos digniores, & Ecclesiæ magis vtiles ipsi iudicauerint, non quidem precibus,vel humano affectu, aut ambientium suggestionibus, sed eorum exigẽtibus meritis præfici diligẽter curauerint*,&c.& c.18. ibi. *Ad Parochiales ex dignis,& approbatis eligendũ, & præsentandum esse digniorem,& magis idoneum*,&c. & in hoc ordine idem expressè cauetur,*en los Establecimientos,tit.de los Priores y Conuentos de Religiosos,c.12.§.quando los Priores*,ibi. *Quando los Priores hubieren de proveer beneficios o Colegiaturas, sea al mas merito*,& *in tit.16.c.3.*ibi. *Al mas habil,& c.19.* ibi. *A los mas habiles*, optimè Rebuff.*in concord.tit. de elect.regul.verbo idoneiorem,pag. mihi 95.*ibi. *Qui non eligit idoneiorem,& meliorem, peccat mortaliter; tum quia est infidelis Domino suo,vt dicitur in Euangelio.Fidelis seruus,& prudens,quem constituit Dominus:tum quia cedit in detrimentũ Ecclesiæ & dedecus; graue est enim inexpertes Dei seruitio applicare; c. Monasteriis,9.q.3.gloss.pen.in cap.ad Apostolicam,de regular. tum & quia transgreditur Canones volentes meliorem eligi debere,& ius diuinum, vt supra dictum extuit*, &c. & sic discursum finit.Isti timeant collatores,& suæ saluti melioribus conferendo prouideãt, sed oculi eorum fortè sunt grauati, ne eos agnoscant. Eleganter Couar. *in reg.peccatum, p.2.§.7.n.4. vers. Igitur Iura*, statim post princ.ibi.*Is verò qui dignum elegerit,siue Sacerdotium, aut munus publicum contulerit, prætermisso digniori, planè peccatum committit,& perpensa qualitate,mortale quidem: quippe qui teneatur digniorem præficere, sicuti omnium consensu extat adnotatum in d.c. constitutus, vbi Panorm. de appellat.*&c.plures refero *de officio, & potest. Parochi,p.1.c.2.n.95.cum seqq.*& in proposito Rota *decis. 63 n 8.p.1.recentior.*

Denique tertium,& magis principale incõueniens, 22 quod exinde oritur, erit efficere electionem non liberam, & consequenter nullam; actus namque eligendi est de illis, qui maiorem libertatem, & magis summum consensum desiderant, vt probauimus *voto 35. n...* non enim plena libertas & securitas erit vbi electoribus non liceret ex tota Congregatione Generalem Superiorem assumere, sed electio restringeretur ad certam prouinciam, concurrente vi & metu ex parte Præsidentis, nimium rigidè Vocales obstringentis, vt ex dicta prouincia, & non

dn

de alio loco, Superiorem sibi eligant, adiungendo minas de illis puniendis, & transferendis in alium Conuentum, si ita non adimplerent, vnde subsequuta electio nullitati subiaceret absque dubio

13 Certa est enim in Iure nostro conclusio, quod vis, aut metus, & defectus libertatis ipso iure electionem annullant, *c. vbi periculum*, *§.caterùm*, *de elect. in 6.* ibi. *Caterùm, quia cum arbitrium, vel inordinatus captiuat affectus, vel ad certũ aliquid obligationis cuiusque necessitas adigit cessat electio dum libertas amittitur eligendi*, &c. Panorm. *in c. Bona mem.* el 1. *n 11. de elect.* Nauar. *consil. 5. n 2 eod. tit.* Ludouic Miranda *in man. Pral. tom. 2 q. 13. artic. 1.* Portel. *in resp. moralib. p. 2. casu 16. n. 5. vers. denique*, Laur. de Pertinis *tom. 1. de Relig. subdito, q. 1. de obedient. cap. 30. §. 8.* Castellin. *de elect. c. 4. num. 56.* Tamburin. *de iure Abbatum, disp. 5. q. 22. n. 7. & 8 tom. 1.* Sigismund. à Bononia *de elect. dub. 54. n. 4* Iul. Lauor. *var. lucubrat. tom. 1. c. 21. n. 4. cum seqq.*

14 Quod procedit etiamsi metus esset reuerentialis, prout ex sola reuerentia, quam isti Religiosi Præsidenti ex consilio Regio ordinum Senatori debebant, benè deducitur. Nam dicto Consilio subsunt, & eius mandatis semper obediunt. Quare cum Senator totum Consilium repræsentans, id præcipiat quod suprà diximus, reuerentiam ei deberi colligitur ex notatis per Sanch. *de Matrimon. lib. 4. disp. 6. n. 15.* nec ideo illi resistere ex verecundia audebant, *l. si quis cum sciret 91. ff. de furtis*, ibi, *& is cuius magna verecundia ei, quem in præsentia pudor ad resistendum impedit*, &c. vltra grauitatem, & respectum, qui tanto viro primariæ nobilitatis Hispaniæ debitus ad maiorem metum, & reuerentiam circumstantes mouebat, quia vt inquit Philo Hebr. *de pram. & pœnis, maiestas parit reuerentiam grauitas metum*, quem refert Dominus meus D. Fernandus Pizarro y Orellana, supremi Senatus Castellæ meritissimus & doctissimus Consiliarius, *in suo opere de los Varones ilustres del nueuo Mundo, obser. 6. pag.* 81.

15 At non in sola reuerentia, & præsentia Senatoris prædicti fundatur metus & vis, ex qua deducimus nullitatem electionis, quia etiam interuenerunt minæ de incarcerandis illis, qui obedire ei recusauerint, qui quidem metus reuerentialis simul cum minis sufficiens iudicandus est ad electionis
16 nullitatem, vt probauimus *voto 35. concl. 2.* Accesserunt etiam instantissimæ persuasiones ab eodem Senatore factæ, quæ ad metum inferunt cadentem in constantem virum, ac proinde electionem annullant, Gregor. XV. *decis. 326. n. 13.* Laurent. de Portel. *d. p. 2. casu 16. n. 4.* Anton. Corn. *de absolut. Iuram. p. 4. casu 3. n. 12. argum. l. 1. ff. de seruo corrupto*, ibi. *Persuadere est plusquam compelli & cogi sibi parere*, &c. *l. 1. C. de petit. bonor.* ibi. *Inuerecunda petentium inhiatione constringimur*, &c. S. Chrysost. *serm. 39.* ibi. *Quicũque semel pulsauerit, indignatus mox si non fuerit auditus, iste non est petitor supplex, sed imperiosus exactor*, &c. Demum protestationes iteratæ à Vocalibus factæ, quod vi, & metu compulsi eligebant, ad præfatam nullitatem deseruiunt, vt eodem voto.

17 Prædictis etiam omnibus deficientibus, sufficiebat pro metu ad effectum de quo agimus, quod præcepto Regis idem Senator egerit quæ suprà diximus, vt benè resoluit Valenz. *consil. 74. à n. 39. cum seqq. tom. 1.* ibi. *Et ideo non importat dicere, quod idem Abbas Frater Angelus Tuallar in Prouinciali Capitulo dicti Ordinis sancti Benedicti illius Prouincia interuenit cum aliis Abbatibus eius, & nominatione Præsidentis, & ex eo fuerit visus cõsentire in eius potestatem, nã vl ra quod interuenit compulsus litteris sua Maiesta-*
18 *tis*, &c. Et ibi. *Qui per metum facit, magis contradicit,* quam consentit. Bald. *in l. pen. n. 3. C. quomodo, & quando Iudex, & traditur in tit. de pace Constantia, §. Vasalli*, ibi. *Pactiones timore nostro, vel per impressionem nuntiorum facta censentur, & pro infectis habemur, nec pro eis aliquid exigatur*, vbi Bald. *n. 1. notat non valere illud, quod fit per metum Principum.* Sequitur Matant. *disputat. 6. n. 36. iuncta l. 1. C. de his, qui per metum Iudicis, cap. si iustus metus, de appellat. in 6. iuncta l. fin.*
tit. 13. lib. 3. Ordin. ibi. *Ca al Rey y a su vox nadia se* 29
pueda defender, &c. Et ibi *num. 4. Quod maximè procedit quando coactio non fuit inferioris, sed Regis præcepto causata, quod metum iniustum inducit*, Bart. *tract. de tyrannia, num. 21. gloss. verbo morere, in cap. conuenior, 23. quæst. 8.* Dec. *consil. 468. n. 22.* Mascard. *de probat. concl. 1051. n. 55.* Flamin. Paris. *de resign. benef. lib. 13. q. 1. n. 184. cum seqq. &c.*

Barbosæ Vota decisiua.

Quare concludimus electionem de qua agimus, non fuisse liberam, sed vi & metu factam, proindeque nullam esse.

Conclusio III.

Electio de Priore ad tres, vel quatuor personas arctata cum aliorum exclusione, est nulla.

Restitutio in electione passiua ad tres, vel quatuor personas, libertatem in eligendo coarctat, 30
debet enim Superior, quia tanquam caput cætera Communitatis regit membra, à toto illius mystico corpore eligi. *Prouide autem*, inquit Dominus Moysi Exod. c. 18. vers. 21. *de omni plebe viros potentes, & timentes Deum, in quibus sit veritas*, &c. & vers. 25. *Et electis viris strenuis de cuncto Israel, constituit eos Principes populi*, &c.

Ex quo sanè Rota Rom. *dec. 65. p. 1. recent.* censuit 31
Pontificiam Constitutionem de vno ex Monasterio Vallisoletano in Abbatem & Generalem totius Congregationis S. Benedicti eligendo in alternato triennio, restringere & coarctare libertatem electionis, proindeque nullam esse: *& num. 8.* pluribus rationibus per eam adductis subdit istam quæ sequitur: *Præmissis accedit quod restringendo electionem passiuam ad solum Monasterium Vallisoletanum, sequeretur quod minus idonei præferrentur idoneioribus, contra Iuris dispositionem, qua vult, quod in omni electione præferatur ille, qui cæteris est melior ac morum, & vita sanctitate præstantior*, &c. Et infrà: *Non est dubium quin idoneiores faciliùs eligi possint ex tota Congregatione, quam ex vno Monasterio*, &c.

Vnde si restrictio ad Fratres vnius Monasterij, 32
in quo vt plurimum sexaginta inhabitant Religiosi, coarctat eligendi libertatem, quanto magis coarctaretur si ad tres, vel quatuor personas, vt in præsenti, limitatio fiat, & hoc casu nullam ex defectu libertatis ipso iure esse electionem, resoluunt Couar. *de spons. p. 1. c. 6. §. 5. n. 8. & 9.* Fr. Emman. *qq. Regular. tom. 2. quæst 52 artic. 11.* Laur. de Portel. *in dubiis Regular verbo electio, num. 4. & in respons. moral. p. 3. casu 48.* Ludou. Miranda *in man. Prol. tom. 2. q 23. concl. 3.* Sigism. à Bononia *de elect. Prælator. Regular. dub. 52. n. 5.* Castellin. *de elect. c 3. n. 7.* Asean. Tamburin. *de iure Abbatum, tom. 2. disp 5. q. 22. n. 8.* Iul. Lauor. *var. lucubrat. tom. 1. tit. 4. c. 21. à num. 11. & n. 14.* & hos quatuor vltimo loco citatos familiariter agnoui Romæ, cum illisque maximam contraxi amicitiam. Cabreros *de metu lib. 2. c. 5. n. 66. cum seqq.* Ego ipse *de iure Ecclesiast. vniuerso, lib. 1. c. 19. n 235.* in terminis Rota *d. decision. 65. num. 6. p. 1. recentior.* vbi dicitur quod electio non erit libera, si facultas eligendi restringatur, itavt certum genus personarum, immò vna persona eligi non possit.

33 Esset deinde sic coarctando, excludere ab electionibus certum genus personarum, & propterea statutum tale quid inducens, diceretur contra ius. Butr. *in c.cum dilectus, in 2.lect. n.38.cum seqq.de consuet.* Rota *d. decis.65. n.7.* Prout etiam statuta excludentia à beneficiis neophytos,& descendentes ab iis,dicuntur contra ius, *cap. cum te, de rescript.* Card. Mantica *decis.307.n.1.*Perez de Lara *de Capellan. & anniuers.lib.2.cap.4.n.39.* Ego ipse *de officio,& potest. Episcopi, part.1.tit.2.gloss.17.n.29.*

34 Vlterius hanc coarctationem detestatur antiqua consuetudo, quæ in tota Congregatione viget, & ab ea contra ius recedere, esset nouitas intolerabilis, & pareret maximam discordiam,*c.consuetudinis, de consuet.*ibi, *& plerumque discordiam pariunt nouitates,*&c.*cap.fin. de consanguin. & affinit.* ibi. *In hac causa consultius duximus multitudini,& obseruata consuetudini deferendum, quàm aliud in dissensionem, & scandalum populi statuendum, quadam adhibita nouitate,*&c. *Extrauag.1.§ sanè,de priuil.*ibi.*Nec mirum, quia plerumque pariunt nouitates discordiam,&c.* Vlpian.*in l.1.ff.de const.Princip.*ibi. *Nam in rebus nouis constituendis euidens esse vtilitas debet,vt recedatur ab eo iure quod diu æquum visum est,*refert D. Ferdinandus Pizarro y Orellana supremi Castellæ Senatus meritissimus, & doctissimus Consiliarius, in nunquam satis laudando opere *de los Varones illustres del nueuo Mundo, en la Vida del Illustre Varon Gonzalo Pizarro,c.2.obseru.1.lit G.H.I,pag.367.*vbi dicit *que no se puede introducir nouedad en el gouierno,si no es con euidente vtilidad y equidad, y que della nasca conocido bien,y de lo contrario euidente peligro.* Ioan.à Cochier.*in thesauro politico,lib.4.c.4.*Ego ipse *de Iure*
35 *Eccles.vniuer.lib.2.c.39.§.2. n.96. in fine.* Nam mutando quæ Maiores nostri obseruarunt, iniuria & damnum graue illis infertur, qui sic antiquitus meliori fortuna& sorte se gubernare meruerunt, vt admonet Renat. Chopin. *de sacra politia,lib.1. tit. 2. in fine,*ibi.*Vnum nobis superest tanta Maiorum politia heredibus,ne à solemni ipsorum ritu, sacraque electionum disciplina recedamus;nam consuetudinis amor magnus est,vt dicit Simanch.lib.10.epist.54.* &c. Super omnibus negotiis meliùs ac rectiùs olim prouisum, & quæ mutantur,in deterius conuertuntur, vt optimè aduertit Cornel.Tacit.*lib.15.*

Conclusio IV.

Appellatio ad Pontificem per Fratres Ordinis S.Iacobi de Spatha, ab huiusmodi electione, licitè fieri valet, & causa non obstantibus priuilegiis per Sedem Apostol.alij quàm Senatori Regij Consilij Ordinum, siue Militiarum commissa,ab eo cognosci,& decidi potest.

36 Ex priuilegio sanctæ mem. Pij V.concessum prætenditur, ne vllus præter Senatores dicti Consilij Militiarum cognoscere etiam in gradu appellationis possit de causis inter Præceptores-Milites, & Fratres Militiarum huiusmodi introductis, & pendentibus; verba autem *Breuis* incip. *Exponi nobis, sub dat.20.Ianuarij* 1569.sunt quæ sequuntur. *Quod Consilium Militiarum huiusmodi,in quo ad minus quatuor egregij Doctores,vel Licentiati in vtroque,vel altero Iurium,& vnus Præsidens Militiarum earundem, respectiuè professi continuò resident in dicto Consilio, causas pro tempore inter Præceptores Milites,& Fratres,atque alias Militiarum huiusmodi illis inseruientes introductas,& pendentes,quæ ex VISITATIONIBVS in dictis Militiis pro tempore factis,proueniunt,oriuntur,& resultant,audire,& cognoscere, illasque iustè & rectè terminare,finire, & decidere solent, & quamuis per sententias ipsas condemnati sententiis HVIVSMODI,tanquam iustis, & ritè, rectèque latis acquiescere, & obedire deberent; nihilominus,vt à sententiis, & condemnationibus, ac pœnis in eis contentis illis rectè impositis,illicitis viis, & modis se eximere possint, à sententiis contra eos latis HVIVSMODI, appellationem interponunt,causasque ipsarum appellationum iudicibus extra gremium prædictarum Militiarum eis assectatis, & vtplurimum Iuris ignaris in illis partibus vulgò dictis Iudices de manga, vin claus. & eorum cuilibet,committi faciunt,*&c.Et infrà *Nos igitur attendentes inconueniens esse causas prædictas inter Præceptores,Milites,& Fratres per alias personas Militiarũ huiusmodi non professas audiri,& terminari debere,iustis, & honestis petitionibus prædicti Philippi Regis Administratoris in hac parte inclinati,vt de cætero omnes & singulæ causæ quarumcunque appellationum à sententiis prædictarum Visitationum,*&c. Et dein le: *Nulli alij persona, seu personis, nisi vni ex prædictis Consilij Auditoribus,* &c.

Quarum litterarum in forma Breuis sensus fuit, 37
& intentio comprehendere tantum causas, quæ ex visitationibus procederent,vt colligitur ibi. *Quæ ex Visitationibus in dictis Militiis pro tempore factis prouenimt,* &c. vel causas easdem,quæ in gradu appellationis committuntur, dummodo super eisdem Visitationibus introductæ sint, & constat ibi. *Vt de cætero omnes, & singulæ causæ quorumcunque appellationum à sententiis prædictarum visitationum,* &c. & ibi, *condemnati sententiis huiusmodi,*&c.tum ex dict. *prædictarum,*quæ est relatiua præcedentium cum omnibus suis qualitatibus,Decian.*consil.17. n.10. & 11. & cons.51.n.5.lib.1.* Surd.*cons.546.n.9.*Rot. *dec.194. n.7. p.2. recentior.* cum aliis per me citatis *de diction. vsufreq.dict.276. n.3.* Tum ex alia, *huiusmodi*, quæ eandem relationem importat, ex Gonzal.*ad regul.8. Cancel.glos.4.n.4.*Steph *decis.388. n.6. & decis 606. n.3 & 14 & decis.624.n.2.*Stephan. Grarian.*discept. forens.cap.554.n.10.*cum aliis per me *dict.138.num.1.* Tum etiam, quia verba dictarum litterarum claré loquuntur de causis visitationum, & cùm restringant potestatem de iure communi competentem, non sunt ad alias causas super diuersis materiis extendenda. Verba enim debent intelligi quatenus propria eorum significatio patitur,*l cum lege,ff.de testam.cap.ad audientiam,12.de decim.* Rot. *decis 352.*
*num.1.*apud Farin *p.1.recentior.* quia cui non conueniunt verba legis, non conuenit eius dispositio, 38
l.4.§ toties, ff.de damno infecto. l quod constitutum, ff.de milit.testam.l.2. commun. de legat. cum aliis pluribus per me adductis *Axiom.136. num.8.* Tum denique, quia non est credendum, summum Pontificem voluisse appellationes ad se interpositas reiicere, aut de se loquutum,cùm in generali concessione, vel sermone nunquam comprehendatur persona loquentis, vt læsa consecatur, *l.si mercedem 13. §. si habitatoribus,ff.de act empt.*vbi gloss.*verbo habitatio,* Rot.*decis.241.n.5.cum seqq p.1 diuers.* & in statutis, legibus, & priuilegiis, Surd. *decis.14. numer.12.* Lancell. Gallia *consil 97. ex numer.19.* Matiens. *l.6.*
gloss.5. num.15. lib.5. Recop. In quibuscunque enim 39
concessionibus semper Principis auctoritas censetur reseruata Matt. *consil 580. num.3. vers nam præ-*
*dictis,*Menchaq.*de success creat lib 2.§ 17. numer.88.* 40
*cum seqq.*Surd.*consil.152. num.16.* Et Papa non censetur tantùm concessisse, quin maiorem auctoritatem sibi,& successoribus reseruauerit, *c. dudum,cap. quamuis,el 2.de præbend.in 6* Aym.*cons.116 n.4.vers. Itaque si Papa,*Cephal.*cons.145 n.4.& cons.168.n.28.*

Marchesf.

Marchef. *de commissionib p.3.§.vnic.n.43.pag.367. in vlt. impres.* ibi. *Quia quantumcunque alius potestatem Papa tribuat, non solum eandem, sed & valde maiorem semper apud se retinet*, &c.

41 Non obstat Bulla Iulij III. incip. *Cum sicut nobis, sub die* 18. *Decembris* 1553. ibi. *Praterea quod de cætero à quibusuis sententiis per eosdem Priores, seu eorum Vicarios pro tempore latis, nisi prius, & immediatè ad Consilium Ordinum iuxta concessionem Apostol. eidem Maiestati tuæ, siue dicto Ordini desuper factam appelletur, & causa prima appellationis huiusmodi ibidem cognita fuerit, ad Sedem Apost. appellari non possit*, &c. quia multipliciter respondetur.

42 Primò, quia dum in ea prohibetur à sententiis Prioris, seu eius Vicarij ad Sedem Apost. primò appellari, non censetur prohibitum quin Sedes Apostol. per se cognoscat, vel causam appellationis, si velit, alteri committat, prout voluit in præsenti casu, iuxta supra adducta.

43 Secundò, quia Prior, seu eius Vicarius quicquid decreuit, id totum de ordine & mandato Consilij Militiarum egit, ideo licitum esse non poterat ad idem Consilium appellare vnde grauamen procedebat, esset enim de eodem ad eundem appellare, quod iure improbatur, per ea, quæ dixi *de officio & potest. Episcop p.3. alleg.54.n.45. cum seqq*

44 Tertiò, quia Iulius III. loquitur de sententiis, quarum appellatione diffinitiua continetur, gloss. *verb diffinitiua, in princ. in Clem.* 1. *de sequestr. possess. & verbo sententia, per text. ibi in cap. cùm olim, de testib. & verbo sententia, in l.1.§.biduum, ff. quando appel.* Alex. *consil.50.n.2. lib.2.* Put. *decis.266.n.3. lib.2. in correct.* Sigism. Scacc. *de appel.q.17.limit.6. num.7. & memb.7. num.30.* at in casu nostro nullam Prior assertus protulit sententiam, sed tantùm quæ illi mandauerat Regium Consilium, executioni tradidit. Deinde nulla lis, aut controuersia præcessit, seu causa fuit ventilata, vt requirebatur; causa enim de qua meminit dicta Bulla, verificari debet in ea, quæ ordinario iudicio introducta, & contestata fuit, & in qua pronuntianda esset sententia, Bald. *consil.* 150. *Casus, n.1. vers & similiter, lib.1.* Castr *cons.303.*

45 *in princip. lib.2.* vbi infert ad statutum, quod causæ Aduocatorum absentium sint suspensæ, non veniunt illæ, in quibus lis non est contestata.

Conclusio V.

Prior electus post appellationem legitimè interpositam, fuit nulliter electus, & quicquid egerit vti talis Prior, nullum, & attentatum debet censeri.

46 EX electione nulliter celebrata non potuit Priori electo ius aliquod acquiri, vel eidem iustus aliquis titulus dari ad illud officium obeundum, sibi vt tali competens, Abb. *in cap. dilectis, n.12. de præbend.* Rota *decis.674. num.1.p.4.diuers.* Qui enim nulliter electus est, nullam habet potestatem, Syluest. *in sum.verbo, Religio 3.num.19.* Rota *decis.217. num.19.p.2.diuersor.* Et sic cùm possideat nullo titulo suffragante, dicitur intrusus, Beltramin. ad Gre-

47 gor. XV. *decis.577. n.7.* prout etiam dicitur, qui habet titulum à non habente facultatem, Abb. *in cap. quia diuersitatem, in 2.not. de concess. preb.* Mandos. *per regul.de subrogandis, q.4.n.1.* Rota *decis.336.n.4. p.1. recentissim. aliàs in posthumis Farin.*

48 De iniustitia autem electionis satis apparet ex resolutis *concl.2.& 3.* vbi ostendimus in ea defuisse liberum consensum in eligentibus, summam libertatem, quam Iura requirunt, sic restrictam fuisse *Barbosa Vota decisiua.*

huiusmodi electionem ad tres, vel quatuor cum aliorum exclusione.

De nullitate constat, quia electio facta fuit appellatione pendente, iuxta *tit.nil nouari appellat.pend. cap.dilecti 55.de appellat.cap.si à Iudice, eod.tit.in 6.* 49
Roman. *consil.37 n.4* Paris. *consil.28.n.26 lib 4.* Caballin. *milleloq.979 num.1.* Roland. à Valle *consil.37. n.12.lib.1.& consil.77.num 4 lib.2.* Rebuff. *resp 82. in fine*, & quicquid gestum fuerit appellatione pendente, dicitur attentatum, ac proinde nullum, *cap.* 50
non solum, de appellat.in 6. Hier. Grat. *cons. siue resp. 77.n.6.lib.2* Lancell. *de attent.c.12.limit.40.& 49.*

Non obstat quod appellatio interposita fuit extraiudicialiter, ac proinde gesta post eam non sunt attentata, nec veniunt reuocanda, vt per Iura & Doctores, quos citaui voto seq. *nullit.4.* quia ibi ostendimus contrariam opinionem esse multùm probabilem, & absque dubio procedere in electionibus Regularium Ecclesiarum, per text. *in cap. si postquam, de elect. lib.6.* vel quando appellatio coram Superiore fuit iustificata, vel denique quando coram Præsidente Capituli, vel aliquo alio Superiore incipit opponi contra electionem faciendam, & Præsidens decreuit quod deberet celebrari; nam ex tunc iudicium inter collitigantes formatur, & dicitur consumpta illo decreto prima instantia, & ab eo interposita appellatio dicitur iudicialis, & causabit attentata, vt *dicta nullit.4.* rectè probauimus. 51

Quod in nostro casu sine difficultate transit, stante inhibitione Illustrissimi Domini mei Nuntij Priori intimata, quæ inhibitio inducit regulariter nullitatem omnium post intimationem gestorum, *cap. non solum, de appellat in 6.* Achil. *decis.16. eod.titul.* Camill. Borrel. *in sum.decis. tom.3.tit 35.num.84. cum seqq.& tit.36.n.59.* Stephan. Gratian. *discept. forens. tom 1.c.795.num.15.* Gesta enim post appellationem, & inhibitionem intimatam, sunt reuocancanda. Rota *decis.464.n.1.& dec 595.n.1.* apud Farin. *p 1. recentior. & decis.670.n.1.eod. p.1.& decis 79.n.1. & dec.691. n.1.p.1.in posthumis Farin.* 52

Nec etiam obstat, quod quidam Senator Regius Eques S. Iacobi de commissione Concilij Ordinum aliqua gessit post dictam appellationem & inhibitionem, quia cum tetenderint ad obseruantiam electionis, quæ ex dictis nulla & iniusta fuerat, vtique subiiciuntur etiam nullitati; nam si sententia fuerit declarata nulla, possessio etiam erit irrita, & quicquid ex ea sequutum est, Lancell. *de attentat.cap.17. num.32.* Surd. *consil.542.n.12.* Mar. Giurba *decis.49. n.13.volum.1.* Et in materia electionis, de qua agimus, Rota *decis.172. n.9.* apud Farin. *part.1. recentior* ibi: *Quatenus verò Martinus prætenderat ius ex electione Capituli, & institutione Ordinarij, cum omnes isti actus fuerint declarati nulli, & attentati, vtpote pendente appellatione facti, nullum ius validum potuerunt illi tribuere, vt fuit dictum in illa Calaguritana,* &c. Maximè stante commissione cum clausulis amplissimis comprehendentibus hanc causam cum suis annexis, & connexis, Rota *in Placentina aquarum, coram Card. Arigonio,* impressa per Marches *de commission.p.1.tit.de commiss.appell.in Romana Curia, c.5. pag.232.in vlt.impress.* ibi. *Fuit dictum comprehendere omne ius competens, & omnem actionem pariter competentem super ea causa,* &c. 53 54

Vlteriùs iniustitiam notoriam continent gesta per dictum Senatorem Regium, quia tanquam commissarius dicti Consilij Ordinum, maiorem facultatem habere non poterat, quàm ipsum Consilium, quod commisit, habebat, iuxta vulgare axioma, *nemo plus iuris in alium transferre potest, quàm ipse in se habeat, l.2.C.de pœnis, c.nemo potest 79.de reg. Iuris, n.6.* 55

Rota *dec.686.n.1.*apud Farin.*p.2.recent.*cum aliis per
56 me citatis *Axiom.160.n.2.* Sed constat quod tunc temporis Concilium de causa cognoscere non poterat, cum illa effecta esset Curialis, & sine Papæ scientia à Curia extrahi non posset, Mohed.*dec.310.* Rota *dec 587 aliàs 48 de reseruat in nouis*, Rot. *in Toletana fructuũ, 16. Maij 1586 coram Card Pamphilio sen.* impressa per Marchesi. *de commissian. p.2. pag.80.*
57 *in vlt. impres. & ead.p.2.§.4.n.19 cũ seqq.pag.347.*& Papa alteri committendo manus cæterorum ligat, Rot. *in Veneta legitimitatis,26.Februar.1597.coram Penia*, impressa per eundem Marchesi. *de commission.*
58 *p.3.pag.150.* eo maximè, quia reperiebatur etiam commissa cuidam Cardinalium Congregationi, vnde per alium quàm per Cardinalem decidi non poterat, quia causa semel effecta Cardinalitia, semper remanet Cardinalitia. Ludou. Gom. *in compend. vtriusque Signaturæ.verbo septimum priuilegium.* Bellam *decis. 37. incip. vbi appellatur sine.* Marchesi *de commissionib.p.2.c 11.§. vnico pag.450.in vlt.impress.*

Quare, &c.

Cæsaraugustana Pœnarum.

Quæ pertractantur, & aguntur à partibus ante habitam conclusionem, non sunt in consideratione habenda, & maximè vbi de Scriptura mentio fuit habita in pœnalibus.

Votum XXXIV.

1 *Casus, & acta Curialia referuntur.*
2 *Verbum* habere, *intelligitur cum effectu.*
3 *Beneficia dicuntur habere curam animarum, quæ eam habent actu, non verò habitu.*
4 *Conclusio vbi non capitur ex his quæ pertractantur & aguntur à partibus, nihil dicitur actum.*
5 *Conclusio sola dicitur esse contractus, quando verba in contractibus hinc inde interueniunt.*
6 *Multa tractantur quæ postea non fiunt.*
8 *Factum oportet esse consummatum in statutis, vt locus sit pœna, nisi in criminibus exceptis.*
9 Cap. de multa, de præbend. *expenditur.*
10 L. final Cod. de iure emphyt. *expenditur vt præcedat data alienatione cum effectu, ex qua dominium & possessio acquiratur emptori.*
11 *Contractus dicitur imperfectus, & est locus pœnitentiæ quando in ea, vel ante illum de Scriptura mentio facta fuit.*
12 *Credulitas etiam iniusta & irrationabilis, seu bestialis à pœna, & dolo excusat.*
13 *Lex loquens de tempore certo, & determinata, maximè si a*[illegible]*a, & pœnalis esset, non est extendenda ad casum, & tempus diuersum, etiamsi eadem, vel maior daretur ratio.*
12 *Verba rigorosè, & strictè accipienda sunt.*

1 Bernardus Fernandez de Soto Cæsaraugustanus Deputatus, dum suo officio fungeretur die 15. Nouembris 1637. de manu Didaci Sana de Villanueua videtur accepisse vnam vigesimam quartam partem officij Generalis Aragoniæ in tempus, quo iam non esset deputatus, idque constare dicitur, quia inter scripturas dicti Bernardi reperta fuit quædam Scriptura ipsius manu signata, ex qua colligebatur, sic inter Bernardum & Didacum præfatos fuisse concordatum, cuius effectus reseruabatur in tempus, quo fierent Capitulationes. Verùm quia *in actis Curialibus sub tit. del poder y iurisdicion de los Deputados*, sic dicitur. *Empero que los dichos Deputados facientes la dicha arrẽdacion no puedan auer parte occultamẽte, ni publica, directa, ni indirecta en la dicha arrendacion, ni recibir precio, o emolumento, o subornacion alguna por fazer aquella, so pena de infames ipso facto, y de priuacion de oficios y beneficios del dicha Reyno, y aun de diez mil florines de oro en ara pagaderas por el contrafaciente, aplicaderos al dicho Reyno.* Prætendebatur vigore huius actus Curialis Bernardum in eius pœnam incidisse, & negatiue respondendum & tenendum esse dixi.

Moueor, quia ad hoc vt pœnæ huiusmodi locum habeant, actus consummatus requiritur, vt colligitur ex illis verbis, ibi, *No puedan auer parte*, &c. verbum enim, habere, intelligitur cum effectu, *leg. nomen, §. habere, de verbor. signif.* Host. *in cap. nonnulli, de Cleric. non resid.* Capia *concl.90. num.76.* 2
Hinc illa beneficia dicuntur habere curam animarum, quæ eam habent actu, non verò habitu, gloss. *verbo habentia, in extrauag. execrabilis, in princ. de præbend.* Vitalin. *in Clem.1.n.4. de offic.Vicar.* 3

Nam quæ pertractantur, & aguntur à partibus, nisi conclusio aliqua existat, nihil operantur, sic probat text *in l.si voluntate, C. de rescind. vend.* vbi pulchrè Bald. notat quod licèt multa verba in contractibus hinc inde interueniant, tamen sola conclusio dicitur esse contractus, *l. si ex causa, §. nunc videndum, in fine, ff. de minor.25. ann.l eleganter, in princ.*vbi gloss. *ff. de condict.indeb.*& idem Bald. quem recenset Afflict. *decis.375.n.5.* dicere consueuit, aliud esse tractasse, aliud fecisse, vel contraxisse, benè Menoch *de arbitr casu 470. n.2. cum seqq.* Ciarlio. *controuers forens.lib.1.c.82.n.12. cum seqq.* 4 5

Ratio est, quia multa tractantur, quæ postea non fiunt. Bald. *in l.multùm, num.2.C. si quis alteri.* Alex. *consil.13.n.22.lib.1.*Dec.*consil.488 n 9. & 10.* Vnde non sufficiunt tractatus præcedentes ipsi actui, contrahendi, vel testandi, quia multoties contrahentes, seu testantes non retinent voluntatem, quam explicarunt in tractatu, Cephal *consil.394. n.39.* Menoch. *consil 97. num.96. lib.1.* Rota apud Farin. *decis.336. num.7. tom.2. consil.* 6

Vnde in statutis vt locus sit pœnæ impositæ oportet factum esse consummatum. Bart. *in l.1 ff. de sicar.* Felin. *in tr. de conatu vers. fallit, octauò*, Marsil *in l.verum, n.7 de parricid*, quos refert & sequitur Ciarlin. *d. lib.1.c.64.n 3.* nisi in criminibus exceptis, & vbi id specialiter à lege deciditur; quam singularitatem, & specialitatem in cogitante & tractante aliquem extrahere ab Ecclesia, agnoscit Farin. *in praxi crimin.p.1. q 28.n 4* vbi agens de materia *l. præsenti, C. de his qui ad Ecclesias confug.*in verbis, ibi, *aut nuda saltem cogitatione, atque tractatu*, &c. sic ait: *Et sic vltra cogitationem expressè requirit tractatum, alioquin nimis durum esset, quod sola ipsa cogitatio, quæ in crimine læsæ Maiestatis, & in aliis atrocibus delictis punitur, vt prædixi, puniretur isto casu*, &c. Nullo enim crimine sola voluntas punitur, vt eleganter probat Decian. *in tract crim.lib 9.c 18.n.4.*vbi *n.1.in princ.* sic ait. *Cogitationis pœnam nemo patiatur, inquit Vlpian. in l. cogitationis pœnam, ff.de pœnis, quæ registrata est in c.cogitationis, de Pœnit.dist.1. & ibidem in c.cogitatio, dicitur. Cogitatio non meretur pœnã, quæ lege ciuili cũ suis terminis contenta est, & probat text. in l.fugitiuus ff.de verborum signif.vbi dicitur, quod licèt quis possit cogitare, & proponere velle furari, data occasione, vel adulterium cũ tali data occasione, si tamẽ non deuenerit ad aliquem actum, neque fur, neque adulter dici poterit, & Paul. in l sæpè, ead tit. in fine, inquit, & sanè post veterum auctoritatem, eò peruentum est,* 7 8

vt

vt nemo opere furtum fecisse videatur, nisi & consilium malignam habuerit, nec consilium habuisse necandi sufficiat, nisi & facto sequutum fuerit, &c.

9 Hinc text. *in c.de multa, de prabend.* dum probat quod plures Ecclesias Parochiales, seu beneficia curam animarum habentia recipiens, illis sit ipso iure priuatus, procedit vbi amborum simol pacifica obtinetur possessio cum exercitio, & perceptione fructuum, itavt ad illius canonis pœnam incurrendam non sufficiat illorum alterum in commendam habere, ex text. *in c.dudum, de elect.* Marsil. *de redditibus, p.2.c.15.n.22.cum seqq.* Hoieda *de incomp. benef. p.2. c.4 n.2.* Tusch. *de visit. lib.2.c.9.n.10.*

10 Hinc *l.fin.C de iure emphyt.* prohibetur sub pœna commissi alienatio bonorum emphyteuticorum sine domini directi licentia & consensu, & nihilominus requiritur alienatio cum effectu, ex qua dominium & possessio acquiratur emptori. Clar. in §. *emphyteusis, quest.* 13 *num.* 3. Fichard. *tom.* 1. *commun. opin. lib* 4 *tit.* 44.*n.*28. *pag.*686 Matiens. *l.*1. *gloss.*6 *num.*6. *tit.*10 *lib.*5. *noua Recop.* Cald. Pereira *de extinct. emphyt. c.5.n.78.* & *c.9.n.35.* & *c.10.n.6.*

11 Accedit quòd si quis inter prædictos interuenit tractatus, certum est quod non fuit perfectus, quia omnia fuerunt remissa ad capitulationes deinceps coram certo & nominato notario faciendas, & ideo antequam de illis Scriptura habeatur, nihil dicitur actum, ex *l.9.tit.5.p.5.* ibi. *Lo que se haze por carta es quando el comprador dize al vendedor, quiero que sea desta vendida carta fecha, e la vendida que desta guisa es fecha, magaer se auengan en el precio el comprador, e el vendedor, no es acabada, fasta que la carta sea fecha e otorgada porque ante desta puedese arrepentir qualquier delles*, &c. Vnde succedit certa conclusio, quod contractus dicitur imperfectus, & conditionalis, & est locus pœnitentiæ: quando in contractu, vel ante illum de scriptura mentio facta sit simpliciter, etsi dictum non sit, quod aliter non valeat, gloss. *verbo in scriptis, in l.cõtractus, C.de fide instrum.* Couar. *in c relatum, el* 1.*n* 9. *in fine, de testam.* Menchaq. *illust. lib.*1.*c.*28.*num.*22. Auendan. *de exasibus Hisp. c.*84.*num.*13. Castill. *controu. lib.*1.*c.*26.*num.*17. *cum seqq* Guizzarel. *decision.*75.*n.*5. & 7. *vers. ad nostrum.* Et sic patet ante factam Scripturam potuisse partes pœnitere, vt ex multis resoluit Surd. *cons.* 84. *n.* 2. & 3.

12 Denique videtur Bernardum bona fide contraxisse, existimantem id sibi licere ex dictis, & ideo talis credulitas etiam iniusta, & irrationabilis, seu bestialis, à pœna & dolo excusat, vt probat text. *in l. igitur* 12.§.*potest, vers.* & *generaliter, ff. de liberali causa,*
13 *ibi. iustis rationibus ductus, vel non iustis*, &c. Farin. *in praxi crimin. q.* 90. *ex num.* 3. nam illi videbatur actionem prohiberi tantum, si conduxisset Generalem pro tempore, quo deputatus existeret, & sic in tempore prohibito, ex reg. *l.4.§.si extraneus, ff. de noxalib act.* & *l.quod ait Prator* 31.*in fine, ff. eod. tit.* & *l.de peculio* 10.*ff. de tribut. act.* & *l.si tutoris* 2.§.*fin.ff. quod iussu,* & *l si alienum* 49.*in princ.ff de hered. instit.* nam lex loquens de tempore certo & determinato, maximè cum sit odiosa & pœnalis, non est extendenda ad casum, & tempus diuersum, etiamsi eadem, vel maior dareiur ratio, vt tradit Imol. *in l. si verò,§.de viro, prope fin ff. solut. matr.* cum multis, quos refert Molin. *de primog. lib.*3.*c.*5. *num.*10. *cum seqq.* & id absque dubio in Aragonia procedit, vbi particulariter statuitur vt standum sit chartæ, & sic
14 verba rigorosè & strictè accipienda sunt, vt ex Alciat. *consil.*96. *num.*33. & aliis tradit Cassanate *cons.* 23. *n.*2. Quare Bernardum esse excusandum censui, & ita fuit iudicatum.

Hispaniarum Generalatus Ordinis S.Hieronymi,

Electionis confirmatio quando denegatur vitio aliquo personæ, vel expressa causa, tunc de vitio & causa iudicialiter est agendum. Confirmatio quando extraiudicialiter sit facienda, & pendeat à mero arbitrio confirmantis. Electionis ad validitatem omnimoda, summa, integra, & totalis libertas requiritur, nec potest ad duos, vel tres coarctari. Appellatione extraiudiciali pendente, an gesta sint attentata. Appellatio post excommunicationem interposita, licèt non suspendat, à comminatione tamen censuræ suspendit.

VOTVM XXXV.

1 *Casus facti series narratur.*
2 *Prudenter, & sapienter factum creditur quod plurium consensu & iudicio factum est.*
3 *Voluntas & consensus eligentium dicitur forma naturalis electionum.*
4 *Electoribus conueniens est regi, & gubernari per personam de sua satisfactione.*
5 *Electio est merum ius spirituale, contribuens ius Prælaturæ, & administrandi, saltem in habitu.*
6 *Confirmatio electionis nil noui iuris dat, sed tantum exercitium iuris per electionem acquisiti.*
7 *Electio in quo differat à præsentatione.*
8 *Electus per electionem consequitur ius habita in Prælatura, per confirmationem exercitium illius actu.*
9 *Confirmatio est necessitatis, & debita.*
10 *Electus petendo confirmationem, nullam petit gratiam.*
11 *Confirmator tenetur de electionis forma, electique meritis inquirere.*
12 *Confirmator potest vel iudicialiter, vel extraiudicialiter ad confirmationem deuenire.*
13 *Inquisitio nulla requiritur si modò electus fuerat alia vice electus, & confirmatus ad eandem Prælaturam.*
14 *Electus, & electores vnusquisque pro suo interesse ad Superiorem recurrere poterit, vt cognita iustitia electionis, & iniusta confirmationis denegatione, vel confirmet, vel ipsum compellat illam confirmare.*
15 *Confirmatio electionis quando denegatur expressa causa, tunc iudicialiter est agendum cum plena cognitione causæ.*
16 *Electio quando cassanda est vitio aliquo personæ, tunc illud vitium est probandum.*
17 *Indignus si eligatur, non potest præses Capituli illum non auditum excludere.*
18 *Electio non potest cassari electo mandato, & non vocato.*
19 *Electus ad aliquam dignitatem si agatur de illo remouendo ab ea, iudicialiter agendum est cum partis citatione.*
20 *Inhabilis nullus est iudicandus, quin prius vocetur, & audiatur.*
21 *Electio quando cassatur propter modum electionis, non præiudicatur electo quin possit iterum eligi.*
22 *Electus quando reprobatur ob vitium personæ, ita ineligibilis sit, & infamiam incurrit, vt non solum ad ipsam, sed etiam ad aliam amplius eligi non possit.*

 23 *Honoris*

23 *Honoris causa est ardua, & maxima consideratione digna.*

24 *Verbum,* videtur, *per se solum licèt aliquando importet arbitrium boni viri, attamen id procedit sine dubio quando cum eo adiungitur particula, bonum, seu iustum.*

25 *Arbitrium boni viri important clauf.* Si iustum tibi videbitur, si bonum tibi videbitur, si videris expedire.

26 *Arbitrium boni viri debet esse regulatum à Iure.*

27 *Arbitrium boni viri non est libera dispositio.*

28 *Arbitrium boni viri licèt soleat aliquid remittere de rigore Iuris, non tamen dat facultatem recedendi à dispositione Iuris.*

29 *Arbitrium plenum & liberum, nunquam censetur datum, sed bene regulatum.*

30 *Vrba quotiescumque possunt conuenire libero & regulato arbitrio, semper resoluere debemus viri boni arbitrium, & sic regulatum fuisse concessũ.*

31 *Canones Iuris, rationis & æquitatis sunt sequendi in arbitrio boni viri.*

32 *Iuris communis regulas seruare tenetur ille, cui aliquid committitur per verba denotantia arbitrium boni viri.*

33 *Confirmandi auctoritas concessa, si ei visum fuerit, non designat liberam voluntatem, sed discussionem rationis, & arbitrium boni viri.*

34 *Obseruantia varia, & difformis non potest deseruire pro obseruantia interpretatiua.*

33 *Electio tam actiua, quàm passiua Generalis cuiuscumque Religionis, Iure communi attento, ad vniuersam pertinet congregationem.*

36 *Obseruantia & consuetudo potest derogare Iuri communi.*

37 *Contradictor legitimus potest esse quilibet de populo ad impugnandam electionem non ritè factam de officiis publicis Reipub.*

38 *Quilibet ex duobus, qui in primo & secundo scrutinio electi fuerunt, potest mouere litem super electione in suum fauorem facta, & se in iudicio defendere.*

39 *Nullitates contra electionem referuntur.*

40 *Collegium vt constituatur de Iure Canonico, duo sufficiunt.*

41 *Collegium constitutum semel in multis, potest conseruari in vno.*

42 *Vocales qui notabilem partem Collegij constituunt, si non venerint intra terminum, sunt expectandi.*

43 *Vocales Congregati, qui recesserunt à loco Capituli, si constituunt duas partes, & terminus electionis non instat, sunt iterum vocandi, & expectandi, & n. 44. & 45.*

44 *Electionis ad validitatem omnimoda, summa, integra, & totalis libertas requiritur.*

45 *Electio non est vbi voluntas libera, & consensus liber non est.*

46 *Libertatis summæ defectus ipso iure annullat electionem.*

47 *Metus quilibet, etiam leuis, sufficit ad annullandam electionem.*

48 *Matrimonium mediante vi, aut metu celebratum, est ipso iure nullum.*

49 *Argumentum de Matrimonio ad electionem, & vice versa, valet.*

50 *Timor solus violentiæ inferendæ in omnibus dicitur iustus metus.*

51 *Metus probabilis suspicio reputatur perinde ac si actualiter metus adesset.*

52 *Paria sunt quod quis compellatur, vel quod compelli possit.*

53 *Euentus rei ad probationẽ metus plurimũ conducit.*

54 *Exitus acta probat.*

55 *Metus reuerentialis sufficit ad exclusionẽ cõsensus.*

56 *Verba præceptiua Superioris metum inferunt.*

57 *Minæ simul cum metu reuerentiali sufficientes sunt ad annullandam electionem.*

58 *Reuerentia cum indignatione plurimùm confert ad iustum & sufficientem metum incutiendum.*

59 *Protestationes metum probant, & declarant voluntatem, & animum protestantis.*

60 *Protestatio est quædam declaratio voluntatis protestantis.*

61 *Metus ad probationem plurimùm defertur publicæ populi voci.*

62 *Metum & vim incutiens ad electionem, matrimonium, seu professionem faciendam peccat mort.*

63 *Metum incutiens tenetur restituere omnia, quæ ex tali metu extorsit, & omnia in quibus damnificauit illum, qui metum passus fuit.*

64 *Probatio perfecta fit ex pluribus imperfectis.*

65 *Electio coarctata ad duos, seu tres, vel ad voluntatem alterius, venit irritanda, & confirmari non debet.*

66 *Electio coarctata appellatur, non solùm si vnus de pluribus eligendus proponatur, aliis exclusis, verùm etiam si excludantur aliqui, aliis admissis.*

67 *Papa solus, & nullus inferior potest, aut debet limitare alicuius Prælaturæ electionem ad tres, vel quatuor personas.*

68 *Libertas in eligendo coarctatur, & bono publico, ac bono regimini non ita prouidetur per coarctationem ad tres, vel quatuor personas.*

69 *Artificia sunt Magistratuum simulare curam Reipub. & interim suum negotium agere.*

70 *Appellatio simplex & absoluta ne fiat electio non est permissa in Iure, nisi sit interposita ne fiat electio nisi canonica, & assignetur probabilis causa appellationis.*

71 *Electio facta à vocalibus pendente appellatione legitimè interposita ab vno, vel pluribus electorum, tanquam attentata, & nulla reuocari debet.*

72 *Appellatione pendente facta, & innouata sũt nulla.*

73 *Attentata pendente appellatione extraiudiciali non sunt reuocanda, sed contrarium est probabile, vt n. 74 & 75.*

74 Cap. si postquam, de elect. lib. 6.

76 *Reprobatur opinio eorum qui tenent, quod attentata post appellationem extraiudicialem non reuocantur statim, sed in actu appellationis.*

77 *Appellatio extraiudicialis interposita super electione Regularium Ecclesiarum causat attentata.*

78 *Appellatio extraiudicialis causat attentata quando gesta non solùm sunt post appellationem, sed contra appellationem.*

79 *Appellatio quando coram Superiore fuit iustificata, debet quicquid post eam interpositam gestum fuit, nullum, & attentatum pronuntiari.*

80 *Electio licèt sit actus extraiudicialis, vbi illa incipit contradici, ex tunc fit iudicialis.*

81 *Prælatus Regularis si fuit qui grauauit, nõ corã eo, sed coram Superiore agendum est de causis cõtradictionis in gradu appellationis, non obstante dispositione Concilij Trid. sess. 24. de reform. c. 20.*

82 *Respondetur ad ea, quæ dicta sunt suprà Voto 4.*

83 *Definitores in ordine S. Hieronymi quomodo eligendi.*

84 *Forma in aliquo actu seruanda, si in illo deficiat, actus est nullus.*

85 *Concursus de forma est vt examen fiat à tribus examinatoribus synodalibus, & non paucioribus.*

86 *Eligendus non est ad aliud officium nisi reddita prioris ratione.*

87 *Concur*

87 *Concursus in quo interuenit cum examinatoribus synodalibus alter qui non erat examinator synodalis, est nullus.*

88 *Censurarum remedio maturè & magna circumspectione vtendum.*

89 *Excommunicatio est maior pœna quàm sit in Ecclesia.*

90 *Gregorij aucteritas, quod sententia Pastoris, siue iusta, siue iniusta timenda sit, quomodo intelligenda.*

91 *Tractatus ante electionem debet haberi ad inuicem.*

92 *Eligere bene difficile est, nisi primum de aliquo eligendo tractetur.*

93 *Mandatum generale hominis, si nullum, & inualidum, excommunicatio, quæ in huiusmodi mandato continetur, nulla erit.*

94 *Excommunicatio nihil operatur vbi quis venit excommunicandus de bono opere commisso, vel de peccato veniali.*

95 *Excommunicationis sententia vbi continet intolerabilem, & patentem errorem, ab ea datur appellatio suspensiua.*

96 *Superiori mandanti Iuris ordine non seruato Religiosi obedire non tenentur, etiamsi præcipiat sub pœna excommunicationis.*

97 *Capituli maior pars si nolit Præsidenti obedire propter eius iniustitiam in procedendo, potest sine ipso ad electionem procedere, vocata debitis viis & modis minori parte.*

98 *Appellatio interposita à comminatione excommunicationis, sed ante incursum in illam, non solum deuoluit cognitionem causæ, sed etiam suspendit excommunicationem.*

99 *Excommunicatus post appellationem non est interim excommunicatus.*

100 *Excommunicatio est ipso iure nulla, etiam post appellationem extraiudicialem lata.*

101 *Excommunicatio non suspendit effectum censura iam productum, quando à principio fuit purè lata, vt n. 102.*

102 *Excommunicatio vbi comminata pro crimine, seu culpa adhuc non incursa fuerit, tunc appellatio interim interposita est suspensiua.*

103 *Excommunicationis sententia lata sub conditione, vel in diem, suspenditur per appellationem interpositam ante impletam conditionem.*

104 *Appellatio suspensiua datur à censura comminatoria.*

105 *Appellari poterit iudicialiter à præcepto sub pœna excommunicationis facto, & appellatio suspendit in tantum, quod si Iudex excommunicat, excommunicatio esset nulla.*

106 *Excommunicatus sub conditione vera contumacia non est excommunicatus eo tempore, quo nondum contumax est.*

107 *Iudex si dicat*, nisi satisfeceris creditori intra mensem, ex tunc excommunicatus sis, *non est excommunicatus à tempore sententia, sed tunc post conditionem impletam.*

1 IN Ordine S. Hieronymi Hispaniæ caput est Monasterium Regium S. Bartholomæi de Lupiana Toletanæ Diœcesis, cuius Conuentuales eligunt suum Priorem, qui etiam Generalis est totius Ordinis; verùm cum de mense Nouembris 1640. intermedium Capitulum in eodem Monasterio celebraretur ad Priorem & Generalem eligendum, ob promotionem Reuerendissimi P. Fr. Dominici de Villaescusa, olim Generalis, & nunc electi Episcopi de Chiapa in Indiis Occidentalibus, conuenerunt prædicti Conuentuales electores, tres Definitores, & Reuerendissimus P. Ioannes de la Serena, Prior S. Laurentij del Escurial, etiam Definitor, quem ad nominationem Regis Catholici in Præsidentem Capituli deputauit Illustrissimus & Reuerendissimus D. meus Cæsar Fachinettus Nuntius Apostolicus, cum potestate Legati de latere in his Hispaniarum Regnis; apud quos Definitores & Præsidentem erat potestas confirmandi tales electiones, & sic omnes Vocales ad numerum 42. accedentes in summa pace se congregarunt; verùm Præses Capituli, vt se illis terribilem ostenderet, & metum reuerentialem incuteret, acerrimis & asperis verbis eorum aliquos increpuit, præceptis, censuris, & aliis pœnis eos obstringens ne ad inuicem loquerentur, neve Domum Capitularem exirent, aut ei contradicere auderent; affirmanter asserens duobos, vel tribus eorum ad canonicam electionem procedendum esse, aliis exclusis, si nollent sibi obedire. In primo scrutinio in Generalem electus remansit P. Ludouicus de Aguilar cum triginta votis, quarta tantum parte Vocalium deficiente: & licet in eadem Religione omnia alia officia summa cum laude obtinuisset, nihilominus per dictos Præsidentem & Definitores fuit eius electio cassata ob tacitum vitium personæ, & cum expresso mandato ne vlterius ad fauorem reprobati vllus suam vocem daret: deinde ad secundum scrutinium iidem Vocales, sine præiudicio Iuris alteri competentis deuenerunt, & per alia triginta vota elegerunt Fr. Ioannem da San Ioseph, olim Generalem meritissimum, quem vt secundò eligeretur, Rex Catholicus multipliciter commendauit; sed illius, sicut & primi electio fuit cassata, iterumque Præses cum Definitoribus iussit ne vllus ex Vocalibus in fauorem reprobatorum suffragia præstaret.

Verùm cùm ex supposito vitio cassatas fuisse electiones intelligerent Vocales, vt sic electus euaderet, quem Præses Capituli volebat, vnus ex Definitoribus cum præfatis triginta Vocalibus protestati sunt de violentia & coarctatione electionis, & statim appellarunt à comminatis præceptis & censuris, ac ab omnibus actibus factis & faciendis, & deinde domum Capitularem exierunt, ac recta via in gradu appellationis, recursus, &c. se coram Illustrissimo D. meo Nuntio præsentarunt, & interim Præses & Definitores præfati cum decem votis, protestationibus & appellationibus prædictis minimè deferentes, in Generalem elegerunt P. Fr. Ludouicum de Corduba: sed introducta lite coram eodem Illustrissimo D. meo fuit acerrimè disputatum quæ ex his tribus electionibus esset confirmanda? Et respondi ad fauorem P. Ludouici de Aguilar, & tribus articulis, siue conclusionibus materiam resoluendam esse duxi.

I. est, Electio facta in personam P. Fr. Lodouici de Aguilar, vel quatenus ea locum non habeat, quæ in secundo scrutinio ad fauorem P. Fr. Ioannis de San Ioseph celebrata fuit, est legitima & Canonica, & quæ debet confirmari, proindeque cassatio de illis facta fuit iniusta & nulla.

II. Electio facta ad fauorem P. Fr. Ludouici de Corduba subsistere non potest, tanquam violenta, meticulosa, coarctata, attentata, & nulla.

III. Præcepta, mandata, & censuræ à Præsidente Capituli comminata, tanquam nulla, iniusta, & inualida non potuerunt ligare Conuentuales Vocales, qui prosequentes suam appellationem exierunt à Domo Capitulari, & coram Illustrissimo Nuntio recta via in gradu appellationis, & recursus se præsentarunt.

CONCLVSIO I.

Electio facta in personam P. Fr. Ludouici de Aguilar, vel quatenus ea locum non habeat, quæ in secundo scrutinio ad fauorem P. Fr. Ioannis de sancto Ioseph celebrata fuit, est legitima, & Canonica, & quæ debet confirmari, proindeque cassatio de ea facta fuit nulla & iniusta.

2 ELectio hæc cum tam euidenti votorum excessu
& Capitulariam acclamatione plurimùm iusti-
ficatur, & pro eius validitate assistunt omnes iuris
& facti præsumptiones; nam prudenter & sapienter
factum creditur, quod plurium consensu, & iudi-
cio factum est, *c. prudentiam, de offic. deleg.* Dec. *in*
3 *c. cum omnes, lect. 1. num. 12. de constit.* Menoch.
cons. 96. num. 1. Voluntas enim & consensus eligen-
tium dicitur forma naturalis electionum, Panorm.
in c. cum postquam, num. 3. de elect. Franc Marc. *deci-
sion. 927. num. 3. p. 1.* Sigism. à Bononia *de elect.
Prel. Regul. dub. 3. n. 1.* nam electoribus quando cum
4 notabili eligunt excessu, fauendum est, cum illis con-
ueniens sit regi & gubernari per personam de sua
satisfactione, vt in terminis arctius similis electio-
nis considerauit Valenz. *consil. 44. num. 2. tom. 1.* Ma-
ximè cùm de forma electionis nihil dicatur omis-
sum, sed omnia seruatis de iure seruandis, facta &
celebrata fuerint, vt in confessu est apud omnes.

Per electionem factam de persona P. Ludouici de
5 Aguilar in Generalem, fuit acquisitum ius ad illam
Prælaturam; electio enim est merum ius spirituale,
contribuens ius Prælaturæ, & administrandi, saltem
in habitu, gloss. *in c. quanto, 63. distinct.* Abb. *in c. que-
relam 24. de elect.* Felin. *in c. cùm Bertoldus, num. 2. de
re iudic.* vbi dicit quod per confirmationem nihil
6 noui iuris acquiritur, sed tantùm exercitium iuris
per electionem acquisiti, Dec. *in c. postquam, num. 18.
de elect.* Lambert. *de iurepatr. p. 1. lib. 2. artic. 5. n. 3.
fol. mihi. 417.* vbi dicit in hoc differre electionem
7 à præsentatione, quia per electionem ius in re ac-
quiritur, per præsentationem verò solum ius ad
rem. Petr. Gregor. *de partit. Iuris Canon tract. de elect.
n. 4.* Seraphin. *decision. 1011. n. 6* Cabed. *decision. 84.
num. 12. p. 2.* Melch. Phœbus *decision. 101. n. 7. tom. 1.*
Aloys. Rice *in decision. Curia Archiep. Neapol. p. 2.
decision. 280. num. 2.* idem Petr. Gregor. *Syntagm. Iu-
8 ris lib. 17. c. 3. num. 19.* vbi quod per electionem ele-
ctus consequitur ius habitu in Prælatura, per con-
firmationem exercitium illius actu, Castellio. *de
elect. Canon. c. 1. num. 17.* Tamborin. *de iure Abbatum
tom. 1. disput. 6. q. 1. num. 4.* Lauor. *var. lucubrat. tom. 1.
tit. 4. c. 25. num. 2. cum seqq.* Greg. XV. *decision. 240.
num. 12. & 17* Laurent. de Portel. *in suis resp. moral.
p. 1. casu 4.* Laurent. de Peirinis *de subdito Relig.
tom. 1. c. 3. §. 6. in fine,* ibi. *Dico vndecimò, electo per ele-
ctionem ad eam dignitatem ius acquiritur Prælatura,
sed non exercitium ante confirmationem: ita* Host. *in
sum. lib. 1. de elect. §. quid operatur, num. 26.* Abb. *in c.
postulationem, de postul. Prel num. 4. & in c. cum dile-
ctus, de consuet. n. 5.* Nauar. *commento 2. de Regular.
num. 65.* Graffis *lib. 1. consil. de elect. consil. 2. n. 1. tom. 1.*
&c. Item Laurent. de Peirinis *seq. §. 7. per tot.* probat
quod in sua Religione electi in Correctores ius ha-
bent ad electionem, & quod illam in iudicio repetere
possunt, plures per me citati suprà *voto 4. n. 40.*

9 Vnde facta electione, & iure vt suprà per eam
acquisito, bene infertur ad obligationem confir-
mandi de iure communi requisitam, nisi adsit spe-
ciale priuilegium à Sede Apostol. concessum aliter
disponens, *cap. nihil est, de elect.* Castellin. *d. c. 2.
num. 19.* quo circumscripto priuilegio, confirmatio
est necessitatis, & debita, *c. postquam, de elect. c. fin.
eod. tit. in 6.* Abb. *in d. c. postquam, num. 2.* ibi. *Nota pri-
mò, quod confirmatio est necessitatis, licèt electio à prin-
cipio fuerit voluntatis: canonici enim non tenentur eli-
gere certum, sed possunt eligere quem volunt, dummodo
idoneum, vt in c. quia propter, infr. eod. Superior autem
ad quem spectat electionis confirmatio, tenetur debito
electionem confirmare, si nihil impedit electum,* &c. Ca-
bed. *p. 2. decision. 84. n. 10.* Sigism. à Bononia *d. tract.
dub. 45. num. 1.* Tambur. *de iure Abbatum, tom. 2 disp.
6. quæst. 1 num. 4 & 5.* Laurent. de Peirinus *d. tom. 1. c. 3.
§. 6. in fine,* vbi ait quod electus petendo confirma-
tionem, nullam petit gratiam, cum pleno iure inni-
tatur. Et ideo ea in iudicio peti potest, tam ab electo- 10
ribus ad effectum validationis electionis à se factæ,
quàm ab electis pro iure sibi competenti ex electio-
ne in suum fauorem facta, vt docent Butr. *in d. cap.
postquam, num. 6. de elect.* Abb. *in c. dudum, num. 4. &
in c. bona mem. el 3. n. 4. de elect.* Ioan. Andr. *in c. pu-
blicato, col. fin. de elect.* Mandag. *in tract. de elect par. 2.
c. 59. form. 7.* Castellin. *in d. tract. c. 5. n. 63. & 83.* vbi
loquitur de electoribus, & *in c. 14. n. 63.* vbi loquitur
de electo.

Confirmator tamen tenetur de electionis forma, 11
electique meritis inquirere, *d. c. postquàm 3. cap. à
nobis, de elect.* Nauar. *consil. 1. in antiq. alias 2. in nouis,
eod. tit.* Sigism. à Bonon. *d. dub. 46. num. 8. & dub. 47.
num. 7. cum seq.* Tambur. *d. tom 2. disp. 6 q. 2. num. 5.*
Iul. Lauor. *d. tit. 4. c. 25 num. 59.* Laurent. de Peirinis
d c. 31. §. 11. versic. dico secundò, tom. 1. etiam si nullus
sit contradictor, vt post Pacian. *de prob. lib. 2. c. 30.
n. 36.* scribit Felician. de Vega Archiepisc. Mexican.
ad c. intelleximus, de iudic. n. 67.

Ad quam inquisitionem & informationem præ- 12
ambulam ad confirmandum, dupliciter deueniri po-
terit, vel extraiudicialiter inquirendo ex officio, &
sine processu de qualitatibus electi, & forma ele-
ctionis, quod sufficit, vt cum pluribus dicit Lauor.
d. tit 4. c. 25. num. 59. cum seqq. quem sequutus fui
d. voto 4. à num. 25. Et quando electus communiter
reputatur dignus, qualis præstat inquisitio, *cap. in
Lateran. de prabend.* Nauar. *consil. 2. num. 3. de elect.*
Lauor. *d. tit. 4. c. 25. num. 57.* Castellin. *d. c. 14. num. 6.*
Tamburin. *d. tom. 1. disp. 6 quæst. 2. num. 6.* Prout etiam 13
parua, vel nulla requiretur, si modò electus fuerat
alia vice electus, & confirmatus ad eandem Prælatu-
ram. Ita Laurent. de Peirinis *d c. 31. §. 10.* ibi. *Dico de-
cimò. Repertus dignus ad vnam dignitatem, si postea
eligatur ad aliã, debet dignus reputari, & per consequẽs
ab habente potestatem confirmari,* Siluest. *c. electio, 1. q.
3.* Miranda *tom. 2. man. q. 23. art. 11 probatur ex c. gesta,
dist. 74. Intelligenda tamen est conclusio de dignitate
pari, nã qui est dignus officio minori, non est dignus ma-
iori,* &c. Ex qua extraiudiciali cognitione, si confirma-
tor inuenerit aliquid, quo confirmare differat, &
vsus cautela simpliciter, generaliter, & absolutè
confirmationem deneget, non expressa causa ob
quam denegauit, taliter quod æqualiter præsumi
potest denegatam fuisse confirmationem ob aliquod
vitium, & defectum electionis, vel electi, tunc Con-
firmator electoribus, & electis causam, seu excusa-
tionem vllam reddere non tenetur, rationem red-
diturus suo Superiori tantùm id requirenti, vt dicit 14
Castellin. *d. c. 14. num. 7. in fine.* Poterunt tamen ele-
ctus & electores, vnusquisque pro suo interesse, ad
Superiorem recurrere, vt cognita iustitia electionis,
& iniusta confirmationis denegatione, vel confir-
met, vel ipsum compellat illam confirmare, Abb.
in c. postquam 3. num. 8. de elect. ibi. *Quod si Superior
renuit electionẽ confirmare, nulla legitima causa in con-
trarium,*

trarium existente, debet recurri ad Superiorem, vt ipsum compellat electionem confirmare, arg. text. in c. nullus, de iurepatron. &c. Tamburin. *d. disp.* 6. *q.* 3. *in fine*, Castellin. *d. c.* 16. *n.* 18. Laurent. de Peirinis *d. tom.* 1. *c.* 31. §. 11. *vers. Dico vndecimò.*

15 Vel proceditur expressa causa denegando confirmationem, vel cassando electionem, vt in nostro casu, & tunc iudicialiter est agendum, compilato processu, & cum plena cognitione causæ, aut saltem citato prius, & audito tali electo. Ita Fr. Emman. *quæst. Regul. tom.* 2. *quæst.* 52. *art.* 12. *vers. ad primum*, Fr. Ludouic. à Miranda *in man. Prал. tom.* 2. *q.* 23. *art.* 22. *vers. vnde non satis*, Castellin. *d. c.* 13. *sub num.* 27. Sigism. à Bononia *d. tr. p.* 2. *c.* 5. *dub.* 95. *n.* 8. *cum seqq.* Lauoi. *d. tit.* 4. *c.* 25. *n.* 59. *& c.* 19. *n.* 121. vbi dicit quod quando agitur de oppositione inhabilitatis pro declaratione nullitatis electionis, exigitur plena probatio, Laurent. de Peirinis *d. tom.* 1. *c.* 31. §. 10. *in princ. p.* 491.

16 Idem Castill. *d. tr. c.* 4. *n.* 30. ibi. *Hac tamen seruata conditione, vt quando cassanda est electio vitio alicuo personæ, illud vitium, siue delictum debeat non solum esse obiectum, sed etiam probatum, vt animaduertit gloss. in c. super eo, de elect. verbo non vitio personæ*, &c.

17 Laurent. de Portel. *in dub. Regul. verbo electio, in addit. n.* 5. *fol. mihi* 475. *& in respons. moral. p.* 2. *casu* 4. *n.* 4. *vers. ad secundum*, ibi. *Dato quod esset indignus, non potuit Præses illum non auditum excludere in silentio, sed debebat scrutinium publicare, & tunc contra electum formare processum, inquirens iuridicè de culpis illius, ob quas illum excludebat, & reputabat indignum.* Et paulò inferiùs, ibi. *Si verò in electione contingat eligi indignum, tunc prouidet Ecclesia vt Præses antequam confirmet electum, faciat summariam inquisitionem de vita, & sufficientia electi, vt constet si est indignus, vel dignus, in quo Ecclesia satis innuit quod nullus electus possit excludi ab officio in silentio, antequam iuridicè probetur indignus.* Et infrà: *Per quod satis constat, velle Papam vt electio statim publicetur, siue eligatur dignus, siue indignus, non verò vt excludat illum in secreto, illum non audiendo vt se defendat, aliàs daretur occasio, vt nullus Præses confirmaret, nisi illum amicum quem vellet, nam electis aliis non amicis, posset dicere scrutatoribus, iste electus non est dignus, non publicemus scrutinium, procedatur ad aliud; quod esset maximum inconueniens, & boni communis detrimentum*, &c.

18 Valenzuela *cons.* 44. *n.* 6. *tom.* 1. ibi. *Et ita non potuit dictus Generalis ex abrupto, de facto, & sine vlla causa cognitione cassare, & irritare dictam electionem, & Prouincialem priuatum ad officium restituere contra ipsum Patrem Fr. Franciscum Batres inauditum, & prouinciam, quæ ipsum elegit, inauditam, c.* 1. *de causa possess.* &c.

19 Salgado *de protect. Regia, p.* 2. *c.* 13. *n.* 54. ibi. *Tamen præfata doctrina procedit in statu, & in terminis, de quibus loquitur, nempe antequam quis sit promotus ad dignitatem, & quando de eius habilitate sumitur extraiudicialis informatio: si autem iam quis esset electus ad dignitatem, & ageretur de illum remouendo à tali dignitate, tunc iudicialiter agendum est, & in tali informatione proculdubio partis citatio requiritur*, prout declarat Abb. *in c.* 2. *n.* 7. & ibi Aret. *num.* 9. *&* 10. Felin. *n.* 8. Dec. *n.* 45. *de testib.* &c.

20 Constitutio Ordinis 10. Extrauag. 5. idem statuit his verbis, *Ordenamos que no se tenga Capitulo priuado despues que el Capitulo general estubiere ajuntado en san Bartolome, si no fuere con mucha y estrema necessidad, y entonces no inhabiliten à ninguno, sin que lo llamen y sea oydo, y si no le llamaren, la tal inhabilitacion no valga, ni tenga efeto*, &c.

21 Et hoc tanto magis procedit, vt in casu nostro, quando electio, saltem indirectè ex vitio personæ electi non confirmatur, seu cassatur, nam licèt quando cassatur electio alicuius propter modum electionis, non præiudicetur electo, quin possit iterum eligi, vt tenet Castellin. *d. tr. c.* 4 *n.* 30. *& n.* 59. *in fine, & c.* 14. *n.* 56. *vers. potest*, vbi dicit quod sic cassatus non incurrit aliquam infamiam.

Nihilominus quando electus reprobatur ob vitium personæ, ita inegibilis fit, & infamiam incurrit, vt non solum ad ipsam, sed etiam ad aliam amplius eligi non possit, vt per text. *in d. c. super eo*, 12. *de elect.* resoluunt Ludouic. Miranda *d. tom* 2 *q.* 23. *art.* 11. *concl.* 5. *vers. circa sextum*, Sigism. à Bononia *d. tr. dub.* 100. *num.* 3. Tamburin. *d. tom.* 1. *disp.* 3. *q.* 21. *num.* 4. ibi. *Quartò si semel reprobatus fuerit alicuius vitij causa, qui non modò in sua Religione, sed nullibi ad Ecclesiasticam dignitatem assumi potest*, &c. Castellin. *d. tr. c.* 5. *n.* 33. optimè Laur. de Peirinis *d. tom.* 1. *c.* 31. §. 8. *pag* 475. ibi: *Dico septimò, semel reprobatus propter vitium personæ ab aliqua dignitate, non potest iterum eligi ad illam, vel aliam; secus autem si non vitio personæ, sed vitio, & defectu electionis*, &c. 22

Non est enim sub silentio prætereundum, aut inaudita, vel non vocata parte procedendum, quando de re honorem tangente agitur, & ad perpetuam exclusionem processus dirigitur in ea parte quæ inter Religiosos maioris est æstimationis, quod adhuc in vno nouitio causam honoris, dum ille à Religione eiiceretur, magna consideratione dignam reputat Menoch. *cons.* 65. *n.* 15. ibi. *Non etiam sani iudicij est famam proximi & Religionis lædere, quia grauius illi peccarent, quàm si nouitij sanguinem effunderent, cum honor vitæ anteferatur, l. isti quidem, §. penult. ff. quod metus causa, l. iusta, ff. de manum. vind. & Apost. ait, expedit magis mori, quàm gloriam meam quis euacuet. Et ideo censeo nostri causam honoris esse arduam, & maxima consideratione dignam*: ita Crauet. *cons.* 168. *num.* 2. Socin. iun. *consil.* 117. *num.* 24. *lib.* 3. Grammat. *decis.* 3. *num.* 12. *& alibi sæpè; scribit etiam* Alciat. *resp.* 306. *in fine, mitissimè agendum esse, ne quis in honore lædatur*, &c. 23

Iuuant maximè verba Constitutionis 70. huius Ordinis, ex quibus colligitur in potestate confirmatorum non esse pro libito voluntatis suæ electiones confirmare, vel infirmare, sed eos id debere agere secundum Iuris dispositionem, & boni viri arbitrium cum eo Iure regulatum; verba autem Constitutionis sic dupliciter habentur. *Et confirmenla ò infirmenla segun les pareciere que conuiene*, & ibi. *E confirmenla, ò infirmenla segũ les pareciere iusto*, idest, *Cõfirment vel infirment prout illis videbitur expedire*, seu *Confirment, aut infirment, si iustum illis videbitur*: quæ certè non absolutum & liberum arbitrium, sed regulatum à Iure communi important, ex text. *in l. fideicommissa* 11. §. *quanquam, ff. de legat.* 3. vbi dicitur quod legatum his verbis conceptum, *Si vtile tibi visum fuerit*: vel, *si tibi videbitur*, debet præcisè solui, & rationem assignat. *Non enim plenum arbitrium voluntatis heredi dedit, sed quasi viro bono commissum relictum.* Licèt enim verbum *videtur*, per se solum aliquando importet arbitrium boni viri, Dec. *cons.* 493. *num* 19. Valasc. *consil.* 153. *numer.* 25. Gregor. XV. *decis.* 231. *num.* 8. Rota apud Zach. *de obligat. Cameral. decis.* 3. *n.* 5. id absque vllo dubio semper procedit quando cum illo adjungitur particula *iustum*, seu 25 *bonum*, vt de clausulis, *Si iustum tibi videbitur, Si bonum tibi videbitur*, resoluunt Menoch *de arbitr. lib.* 1. *q.* 8. *num.* 4. *cum seqq.* Ioseph. Sesse *Arag. decis* 45. *n.* 13. *tom.* 1. Et de alia clausula, *Si videris expedire*, quod importet arbitrium boni viri, in specie tradit Dec. *d. consil.* 493. *n.* 17. *&* 18. 24

Et

26 Et ita fit planum dicta verba Constitutionis im-
portare arbitrium boni viri, & sic debere esse regu-
latum à Iure communi, *l. respiciendum, & l hodie, ff.*
de pœnis, l. vir bonus ff. iudic. solui, l. Thais, § sorore ff. de
fideicom. libert. ibi, *non enim expectandum quod hæredi.*
bus displiceret, sed quod bono viro posset placere, &c.
Mat. Anton. *var. resolut. lib. 3 resol. 7. num. 14.* Seraph.
decis. 1017. n. 1. Ioseph de Sesse *Arag. decis. 45. n. 13.*
cum seqq. Stephan. Gratian. *discept. forens. c. 442. n. 5.*
27 vbi dicit quod arbitrium boni viri non est libera
28 dispositio. Et licèt aliquando arbitrium soleat aliquid
remittere de rigore Iuris, non tamen dat facultatem
recedendi à dispositione Iuris, iuxta doctrinam Bar-
toli canonizatam à Rota in *Extrauag. ad reprimen-*
dam, verbo Videbitur, num. 8. vt ipsa Rota testatur
decision. 311. p. 2. in posthum. Farin. Et regula est
in hac materia, quod nunquam censetur datum ple-
29 num & liberum arbitrium, sed regulatum arbi-
trio boni viri, Alex. *consil. 163. Circa id, n. 4. & con-*
sil. 175. Contingit, n. 3. vol 6. & alij plures, quos refert
30 Addit. ad Bart. *in d. verbo Videbitur.* Et in dubio
quotiescumque verba possint conuenire libero, &
regulato arbitrio, semper resoluere debemus viri
boni arbitrium, & sic regulatum, fuisse concessum.
Dec. *consil. 430. num. 4.* Menoch. *de arbit. d. lib. 1. q. 9.*
n. 1. maximè vbi tertio, eiusque honori præiudicare-
tur, si aliter acciperetur, idem Menoch. *d. q 6. n. 8.*

31 Vnde in arbitrio viri boni, quod non absolutum,
sed regulatum dicitur, affirmant omnes esse sequen-
32 dos Canones Iuris, rationis, & æquitatis, Menoch.
d. lib. 1. quæst. 13. num. 15. Ille enim, cui aliquid com-
mittitur per verba denotantia arbitrium boni viri,
tenetur seruare omnes regulas Iuris communis, Alex.
consil 33. num 3. lib. 5. Card. Tusch *pract. concl. tom. 1.*
lit. A, concl. 470. num. 2. Ego ipse *in Axiom. Iuris vsu-*
freq. Axiom. 32. n. 2.

33 Et in nostris propriis terminis electionis, & al-
terius similis Regularis Constitutionis, idem tenet
Castellin. *in d. tr. de elect. c. 14. n. 11.* ibi, *Etsi Consti-*
tutio dicat quod Prouincialis Priorem electum confir-
mabit, si ei visum fuerit, quod verbum non designat li-
beram voluntatem, sed discussionem rationis, & arbi-
trium boni viri, & ideo non debet Prouincialis secundũ
libitum suæ voluntatis, sed secundum iudicium rationis
Priorem electum confirmare, &c. Et *in c. 4 n. 30.* ibi. *Ex*
quibus colligi potest, quod non sit in libera potestate
confirmatoris absque legitima, & reali causa cassare ad
arbitrium electionem, & si fiat absque rationabili cau-
sa, in rigore non remanet inhabilis nominatus sine no-
minati in primo scrutinio: & hoc modo exponi debet
Ordinatio facta in Religione Prædicatorum, de qua su-
prà, cùm subijciatur necessario dispositioni Iuris com-
munis, & ab illo patiatur expositionem, &c.

34 Iustificant nostram resolutionem aliqui actus po-
sitiui in hoc ordine, secundùm quos habetur quod
renitente Generali confirmare electionem aliquorũ
Prælatorum, tam in Lusitania, quàm in hoc Regno
Castellæ, & præcipuè in Cõuentu Talauerensi Diœ-
cesis Toletanæ, Illustrissimus D. Nuntius pro tem-
pore existens statuit, & ordinauit eidem Generali,
vt causam exprimeret, cur non deberet fieri confir-
matio, & nullâ expressâ; confirmata fuit electio: &
licèt aliquando ad infirmationem, & cassationem
aliarum electionum deuentum fuerit, infirmatis, &
cassatis non reclamantibus, & minimè in iudicio vel
compilato processu auditis, hoc ideo euenit, quia
sponte cassationi consenserunt, & nullatenus recla-
mare voluerunt: vnde apparet quod talis obseruan-
tia, tanquam varia & difformis, non potest deseruire
pro obseruantia interpretatiua. Bart. *in l. 2. n. 22. ff.*
solut. mat. & in l. solent, § non verò, ff. de offic. Procons.
Roland. *consil. 13. n. 18. & 20. lib. 4.* Crauet *cons. 313.*
n. 4. Lauor. *d. tit. 4. c. 21. n. 153.* Rota *decis. 43. num. 4.*
apud Farin. *p. 1. recentior.*

Conclvsio II.

Electio facta ad fauorem P. Fr. Ludouici de Cor-
duba, subsistere non potest, tanquam violenta,
meticulosa, coarctata, & nulla.

Cvilibet Conuentuali Religioso Regij Mona- 35
sterij S. Bartholomæi de Lupiana, electio per-
tinet sui Conuentualis, & Generalis totius Ordinis
Prioris, non verò vniuersæ Congregationi, ex Con-
stitutione 1. quæ id tribuit Iuris communis disposi-
tioni; nam licèt electio, tam actiua quàm passiua Ge-
neralis cuiuscumque Religionis Iure communi atten-
to ad vniuersam pertineat Congregationem, *cap.*
fin 16. q. 7. cap. Abbatum, in 1. & 2. 18. quæst. 2. c.
cum dilectus, de consuet. vbi Butr. *in 1. lect. num 7. &*
in 2. lect. num, 38. & 45. Rota apud Farin. *decis. 65.*
num. 4. p. 1. recentior. nihilominus tamen cùm hæc
electio sit etiam vera electio Prioris dicti Monaste-
rij, qui toto triennio in eo degit, ideo non est mi-
rum si ex hac parte, etiam attento Iure communi ad
Monachos seu Fratres illius Monasterii spectet, *c. 1.*
de elect. Butr. *in d. c. dilectus, in 1 lect. n 7.* Nauar. *con-*
sil. 3. num. 3. de elect. & in commento 3. de Regul. n. 2.
Ludouic. Miranda *in man. Prel. tom. 2. q. 23. art. 5.*
conclus. 1. Laurent. de Peirinis *to. 2. de Religioso Præ-*
lato q 1. cap. 4. § 3. Suar. *tom. 4. de Relig. lib. 1. cap. 4.*
num. 1. & c. 6. num. 19. Tamburin. *de Iure Abbatum*
tom. 1. disp. 5. q 1. & 8. n. 1. Coccin. *decis. 196. num. 5.*
Ego ipse *in collect. ad d. c. 1. num. 6.* Rota *d. decis. 65.*
num. 5. Deinde testatur dicta Constitutio 1. sic fuisse
vsque ad præsentem diem obseruatum, & sic ista ob-
seruantia & consuetudo poterat derogare Iuri com-
muni, & valida erit, iuxta *d. c. dilecti, lect. 1. n. 23. ver. &* 36
nota, & lect. 2. n. 50. in his terminis Rota *d. dec. 65. n. 11.*

Vnde his fratribus Vocalibus licebit etiam agere 37
pro validitate electionis à se factæ, & impugnare
aliter celebratam, sicut cuilibet de populo licet, &
potest esse legitimus contradictor ad impugnandam
electionem non ritè factam de officiis publicis Reip.
Ita Auendan. *in d. cap. 19. Prætor. num. 17. vers. impu-*
gnatio, p 1. Azeved *l. 1. num. 6 tit. 14. lib 5. noua Recop.*
Scip. Rouitus *super pragm. 2 de administ. Vniuers.*
num. 7. Bobadil *in sua politica, lib. 3. c 8. num. 62.* Va-
lenzoel. *consil. 76. num. 39.* maximè si electio contra-
dictoribus absentibus, & contemptis celebrata fue-
rit Sigism. à Bononia *de elect. Prælat. dub. 10. num. 4.*
& 5. Iul. Lauor. *var. lucub. tit. 4. c. 17. num. 14.* ob de-
fectus notorios, *c. nulli licere, de elect. lib. 6.* Iul. Lauor.
d. tit. 4 c. 19. n. 115. & 118.

Prout etiam quilibet ex duobus, qui in primo & 38
secundo scrutinio electi fuerunt, poterit mouere
litem super electione in suum fauorem facta, & se
in iudicio defendere. Ita in his terminis tenet Portel.
in resp moralib. p. 2. casu 4. in princ. ibi. *Ille pater,*
qui primò fuerat verè electus, rem secretò cognoscẽs, sta-
tim appellauit ab electione, & grauamine sibi facto, &
obtẽto recursu à Superiore, qui poterat appellationẽ ac-
ceptare, & dare licentiam ad prosequendã litem, mouit
litem super iure quod habebat ad primam electionem,
&c. & *in dub. 4. n. 5. fol. 310.* ibi. *Ad tertium dico, quod*
iste pater in primo scrutinio electus, sed exclusus, si ha-
buit pro se, vt dicitur, maiorem partem suffragiorũ, ha-
bet ius ad prosequendam suam electionem, &c. Et eodẽ
casu 4. ad dub. 5 fol. mihi 317 n 9 ibi. *Ad quintum du-*
bium dico quod officiũ Prouincialatus debet restitui illi
patri, qui fuit primò electus, & exclusus, si habuit pro se
in

in primo ſerutinio ſuffragia maioris partis Capituli, hac ſatis probata manent ſupradictis, ſi enim in vltima electione non eſt ſeruatus ordo Iuris, ſi item defuit conſenſus electorum propter dolum & errorem, ſi factum præiudicium Patri primò electo, & excluſo habenti ius ad rem, & ille appellauit, & denuò inſtat proſequendo ius ſuum, vrgent hæc omnia, vt oſtenſa nullitate vltimæ electionis reſtituatur primo electo id, quod ſibi contra ius ademptum eſt, &c. Et ſic quod electus poteſt dare de nullitate contra electionem factam de alia perſona, cenſuit Rota *deciſ. 94. n. 3. parte 1. in poſth. Faria.*

39 Nullitates autem oppoſitæ contra electionem de perſona P. Fr. Ludouici de Corduba factam, ad quinque reducuntur. Prima eſt, *quia illius electio celebrata fuit cum ſola quarta Vocalium parte, cæteris iuſta de cauſa exeuntibus à domo Capitulari tunc, & quando non inſtabat tempus electionis.* Secunda, *quia facta fuit ſine ſumma, ac integra libertate.* Tertia, *quia reſtricta quoque & coarctata, ac ad voluntatem alterius celebrata extitit.* Quarta, *quia attentata, & nulla, cùm fuerit facta poſt appellationem interpoſitam.* Quinta, *quia abfuit vnus Definitor, & ſui loco alius, qui talis eſſe non poterat, ſubrogatus extitit.*

Nvllitas I.

Eo quòd P. Fr. Ludouici de Corduba electio celebrata fuit cum ſola quarta Vocalium parte, cæteris iuſta de cauſa exeuntibus à Domo Capitulari, tunc, & quando non inſtabat tempus electionis.

40 Licet certa ſit Iuris concluſio, quod ad conſtituendum Collegium de Iure Canonico duo ſufficiant, *cap. 1. de elect.* & de Iure Ciuili ſaltem tres requirantur, *l. Neratius, ff. de verb. ſignif.* & quod conſtitutum ſemel in multis poteſt ius collegij venire ad
41 vnum, & conſeruari in vno, *l. ſicut, §. fin. ff. quod cuiuſque vniuerſ. nom.* Nauarr. *conſil. 6. de elect.* Fr. Emman. Roderic. *quæſt. Regul. tom. 2. q. 54. art. 11.* Seraph. *deciſ. 860. n. 7. & deciſ. 1050. n. 5.* Sigiſm. à Bononia *de elect. Prælat. Regul. c. 1. dub. 13. n. 3. & 4.* Caſtellin. *de elect. Canon. c. 5. n. 86. verſ. ex quibus,* Tamburin. *de iure Abbatum tom. 1. diſp. 5. q. 8. n. 2. cum ſeqq.*

42 Nihilominus tamen ſi poſtquam fuerunt vocati ad electionem Vocales, & ipſi etiam poſt terminum elapſum non veniunt, illi qui notabilem partem collegij conſtituerent, expectandi ſunt, vt reſoluit Sigiſm. à Bononia *d. tr. dub. 13. n. 7.* Et ſi omnes congregati ſunt, prout accidit in caſu noſtro, ſed quidam iuſta cauſa exierunt in tribus ex quatuor partibus tunc, & quando non inſtabat vltimus terminus electionis, quo caſu nulli dubium eſt ſic exeuntes competenti termino vocandos, & expectandos eſſe, & interim electionem illis abſentibus, & contemptis factam, eſſe nullam. Ita qui ſequuntur.

43 Caſtellin. *de elect. Canon. c. 8. n. 11. in fine,* ibi. *Qui enim iam congregati receſſerunt à loco Capituli tempore electionis à iure ſtatuto, & ipſi pariter ſunt computandi inter illos, qui de iure non ſunt amplius vocandi, & qui iuri ſuo liberè renunciarunt pro illa vice tantum. In iure etenim paria ſunt non venire ad electionē, & venire, & non perſeuerare vſque ad fin.* Panorm. *in c. cum nobis, de elect. n. 10. & 11. ponit caſum ſequentis tenoris, videlicet. Quando inſtat terminus à iure præfixus procedendi ad electionem, ſi Vocales omnes iam præſentes congregati in Capitulo ad effectum electionis, iam ex tribus partibus electorū duæ receſſerunt à prædicto loco ſine vrgentiſſima cauſa, tertia pars Vocaliū, quæ remanet, aliis exeuntibus poteſt ritè procedere ad Canonicā electionē, quod ſemper intelligitur inſtāte vltimo tēporis termino à iure præfixo, tunc enim, & nō aliter, poteſt tertia pars Vocaliū, quæ remāſit in Capitulo, ſeruatis omnibus aliàs ſeruādis, celebrare electionē,* &c.

Iul. Lauorius *var. lucubrat. tit. 4. c. 21. n. 8.* ibi. *Cæterùm hæc intelligenda ſunt iuxta diſtinctiones traditas per* Marc. Anton. Cuch. *inſt. maior. lib. 4. tit. 1. de elect. Si enim illi, qui remanent, aliis exeuntibus, conſtituunt duas ex tribus partibus, certum eſt electionem ab ipſis factam valere, nulla habita ratione ad exeuntes, ſi non ſunt duæ partes, ſed ſic maior poterit etiam ſimpliciter ad electionem procedere, & terminum coarctare, ac reliqua perinde agere, ac ſi totum Collegium integrum adeſſet, neque enim negari poteſt quin totum Collegiū fuerit congregatum, licèt pars diſceſſerit, & conſtat maiorem partem Collegij, quod congregatum fuit, auctoritatem illam habere, quam plenum Collegium haberet,* Abb. *quem ſequuntur cæteri in cap. cum nobis, col. pen. de elect.* Petr. Braxio *in direct. elect. c. 6. p. 3. At ſi minor pars tantum remaneat, vel vnus aliis diſcendentibus, nihil ſimpliciter auctoritatis habeat, cùm minor Collegij pars non poſſit totum Collegium referre, & pars maior, quæ diſceſſit, videtur vocationē, & congregationem ipſius pro ea vice reuocaſſe, ſed tunc tandem minor pars maiore diſcendente habet ius eligendi, ea non expectata, quando inſtat vltimus terminus electionis, quo tranſacto deuolueretur ius eligendi ad ſuperiorem,* &c. 44

Laurentius de Peirinis *de ſubdito Religioſo tom. 1. q. 31. §. 6. pag. 457.* ibi. *Vnde colligitur, quod ſi omnes iam congregati in Capitulo, v. g. decem, aliqui egrediantur, v. g. quatuor, vel ſex, poſſunt de Iure qui remanent electionem facere, etiamſi vnus ſolus remaneat, & electio erit Canonica. Quia qui exierunt, nō computantur amplius in numero electorum, vt habetur cap. cum nobis, de elect. vbi gloſſ. verbo reuocare.* Rodriguez *tom. 2. qq. Regul. q. 53. art. 11.* Nau. *lib. 1. conſil. de elect. conſil. 7.* Panorm. *in cap. cùm nobis, n. 10.* gloſſ. *etiam in Clem. quod circa, de elect. verbo quæ in facto. Quod intellige quando tempus electionis eſt determinatum, & eſt in vltimo termino, quo tranſacto deuoluitur ius eligendi ad Superiorem. Nam ſi tempus non eſt in vltimo termino, debent expectari vſque ad illum,* &c. 45

Ex quibus fit euidens, electionem de dicto P. Fr. Ludouico de Corduba factam, illis qui exierunt non vocatis, nec expectatis, dum ſupererat terminus præfixus ad electionem, in quo vocari, & expectari latiſſimè poterant, fuiſſe nullam. 46

Nvllitas II.

Quia facta fuit electio ſine ſumma, & integra Vocalium libertate, pluribus præ metu exeuntibus.

Nihil eſt electionis validitati naturalius, & magis neceſſarium, quàm omnimoda, ſumma, integra & totalis libertas in electoribus; & nihil illi magis contrarium, & quod magis eius nullitatem inducat, quàm quæcumque ſpecies coactionis, & violentiæ, *c. quiſquis 13.* & *ibi* gloſſ. *verbo libertatem,* & Abb. *n. 6. de elect. cap. vbi periculum, §. cæterùm,* ibi, *ceſſat electio dum libertas adimitur eligendi, eod. tit. lib. 6.* Menoch. *conſ. 783. n. 7.* vbi ait quod electio liberè, & ſine aliquo metu fieri debet, Caſtellin. *de elect. Canon. cap. 3. n. 3.* ibi. *Nonò ſummè neceſſarium, atque eſſentiale eſt, vt electio omnis quorumcunque Prælatorum Eccleſiaſticorum, præcipuè verò Regularium, ſit totaliter aliena ab omni, & quacumque ſpecie coactionis, ſine violentia, immò ſumma libertate omni ex parte prædita eſſe debet, ita vt electores liberè præſtent conſenſum, qui ſit omnino liber, & voluntarius,* &c. *cap. 10. numero 4.* 47

ibi. *Estque communis sententia Theologorum & Cano-*
nistarum, requiri primò, & simpliciter in electione Ca-
nonica ex parte eligentium summam, ac integram li-
bertatem, cum electio non totaliter libera ipso iure nul-
la sit, &c. Tamburin. *de iure Abbat. tom. 1. disp. 5 q. 22.*
n. 7. & 8. quo loci ait, non esse electionem vbi volun-
tas libera, & consensus liber non est. Iul. Lauor. *var.*
lucubr. tit. 4. c. 21. n. 3. Laur. de Peirinis *d. to. 1. de subd.*
Relig. c. 31. in princ. vers. nota tertiò, pag. 425. & §. 8.
vers. dico 8 pag. 476. vbi dicit, quod in electione non
solùm requiritur consensus, sed etiam liber consen-
sus. Rota *decis. 65. num. 6* apud Farin. *p. 1. recentior.* di-
cens quod in electione requiritur summa libertas, &
quod ab ea debet longè abesse omnis coactio, & ex-
presè habetur in Constitutionibus huius Ordinis, &
præcipuè *in annot. ad constit. 7n. fol. 145.* attestatur
quod in Capitulo Generali de anno 1576. statutum
fuit ne Confirmatores directè, aut indirectè quic-
quam faciant, ex quo aliquo modo electorum libertas
læ li possit.

47 Cuius summæ libertatis defectus ipso iure annul-
lat electionem, *d cap. vbi periculum, §. cæterum*, ibi,
cessat electio dum libertas amittitur eligendi, &c. Pa-
norm. in cap. bona memoria, el 1. n. 11. de elect. Nauar.
consil. 5. n. 2. eod. tit. ibi. *Omnis electio metu facta est*
ipso iure nulla, &c. Ludouic. Miranda *in man. Prælat.*
tom. 2. quæst. 23. art 1. Castellin. *de elect. Canon. cap. 4.*
n. 56. & c. 10. n. 6. Tambur. *d. tom. 1. disp. 5. q. 22 n. 7. &*
8. Sigism. à Bononia *de elect. Prælat. Regul. dub. 54.*
Iul. Lauor. *d. tit. 4. cap. 22. n. 4. cum seqq.* Laurent. de
Portel. *in respons. moral p. 2. casu 4. fol. 313.* ibi. *Electio*
sine consensu libero electorum est nulla. &c. & *casu 16.*
n. 5. vers. denique, & quilibet metus etiam leuis suffi-
ceret ad annullandam electionem, quia cum ille in-
uoluntatem denotet, hæc sat est pro illius nullita-
te, ad notata nouissimè per Doctiss. Iuan. Macha-
do *en el perfetto Confessor y Cura de Almas, lib. 2. p. 1.*
tr. 3. docum. 5. n. 7. in fine.

48 Sic similiter matrimonium mediante vi, aut me-
tu celebratum, ipso iure nullum est, *cap. cum locum,*
cap. veniens, el 2. de sponsalib. Menoch. *de præsumpt.*
lib. 3. præs. 4. à n. 1. Sanch. *de Matrim. lib. 4. disp. 12. à*
n. 16. Gutier. *eod tract. cap. 77. n. 21.* Farin. *fragm. crim.*
p. 2. lit. M, n. 26. cum alijs per me citatis *voto 1. n. 14.*
49 *cum seqq.* Valet enim argumentum de matrimonio ad
electionem, & vice versa, de quo plures citaui Do-
ctores *in locis communibus argument. Iuris, loco 77.*
quibus addo Sigism. à Bononia *d. tract. dub. 54 n. 19.*
ibi. *Sed forsan his omnibus hucusque in hoc dubio dictis*
obiicies, multa allegata à præcitatis Doctoribus dicta
esse in terminis Matrimonij, vel in terminis professionis
multoties, & non semper in terminis electionis. Respon-
deo requiri consensum liberum in electione, & in pro-
fessione, sicut in matrimonio carnali, & ideo quoad hæc
valere argumentum à matrimonio ad electionem, cap.
sicut vir, c. sicut alterius, 7. q. 1. Panorm. *in c. etsi una-*
nimiter, n. 5. de postul Prælat, glos. in cap. bona, de elect.
Anton. à Butrio *in cap. licet, n. 2. de translat. Episcopi,*
Biaxio *in direct. p. 1. cap. 6. n. 3.* Euerard. *in suis topicis,*
loco à matrimonio spirituali ad carnale, Nau. *lib. 1. con-*
sil. 5. n. 2. de elect. in 2. edit. & Suarez *tom. 3. de Relig.*
lib. 6. c. 4. n. 16. ante med vbi testatur hos actus quoad
hoc æquiparari ab omnibus ferè Iurisperitis, nec posse
verisimilem rationem differentiæ assignari, &c.

50 Et licet dicere verè non valeamus hic adesse me-
tum & vim respectu electionis ab illa minima parte
Vocalium factæ ad fauorem dicti Fratris Ludouici
de Corduba, cùm ea sponte in illum dirigeretur;
nihilominus timor violentiæ inferendæ non solùm
tres ex quatuor partibus Vocalium exire à domo
Capitulari coegit, eo quòd valde timerent vota
sua, cui volebant, dare; sed etiam quarta pars
quæ remansit, coacta, & extra libertatem posita,
voluntati Præsidentis Capituli assensum præbuit, &
sic solus timor huius violentiæ inferendæ in omni-
bus dicitur iustus metus ad infirmandam, & annul-
landam electionem, tanquam metu factam, ex text.
singulari *in l. nouissimè. ff quod falso tut. auct.* ibi. *Quid*
enim si metu compulsus, aut metuens ne compellere-
tur: glos. *verbo metuebant, in cap. bona mem. el 2. de*
elect. Alex. *consil. 99. lib. 3.* Gutt. *consil. 16. num. 11.*
Sigism. à Bononia *d. tract. dub. 54 num. 14.* Cabreros
de metu, lib. 2. cap. 5. num. 62. Sanch. *de Matrim.*
lib. 4. disp. 1. num. 18. ibi. *Tertiò infertur, timorem*
inferendæ violentiæ, licet illata non sit, vitiare electio-
nem, &c. Castellin *de elect. cap. 13. num. 31.* ibi. *Ad*
nullitatem electionis per metum sufficere quod proba-
biliter eligentes timeant, &c. Laurent. de Portel. *in*
respons. moral part. 2. casu 16. n. 2. vbi quod non solum
violentia actu illata violat libertatem eligendi, sed
etiam solus timor probabilis talis violentiæ infe-
rendæ.

Quæcumque enim iusta & probabilis metus sus- 51
picio in hac materia reputatur perinde ac si actuali-
ter metus adesset, Burg. de Paz *cons. 25. n. 73.* Ioan.
Garc. *de nobilit. glos. 17. n. 14.* Mascard. *de prob. at. concl.*
1055. *n. 26.* Sanch. *d. lib. 4. disp. 1. n. 17.* vbi quod pro- 52
babilis metus suspicio habetur pro metu. Paria nam-
que sunt quod quis compellatur, vel quod compelli
possit. Marta *in votis nouiss. decis. voto 64. n. 11.* Farin.
d p. 2. lit. M, n. 26. Seraph. *decis. 863. n. 2.*

Quæ quidem metus suspicio tanto magis qualifica- 53
tur, si plura quæ illum coadiuuant, in medium offe-
rantur; nam constat Præsidentis voluntatem à prin-
cipio fuisse, vt eligeretur dictus Fr. Ludouicus de Cor-
duba, & ad hoc consequendum duas primas electio-
nes ritè factas iniustè infirmauit, & electos indebitè
reprobauit, electoresque asperrimè loquebatur, & ter-
ribili vultu minitans in eos aspiciebat, dicens quod
nullus auderet sibi replicare, eo quòd intelligeret
eos nolle dictum Patrem eligere, vt postea successus
comprobauit, qui ad probationem metus plurimùm
conducit, vt benè resoluit Aym. Crauet. *consil 49. nu-*
mero 8. & 9. ibi. *Octauò probatur metus arguendo ab* 54
euentu sequuto, quia sequutum fuit quod timebat, &c.
& ibi, Exitus enim acta probat, in prima Constitu-
tione foror. in fine, l. qui res, in 1. 2. & 3. resp. ff. de so-
lut. l. aut facta, paragraph. euentus ff. de pœnis, l. iure
nostro, paragraph. fin. ibi, *euentus iudicatam rem decla-*
rabit ff. de testam. tutela, l. quadam, ff. de rebus dub. l. rem
non nouam, C. de iudic. nam quando finis est malus, eius
præordinatio præsumitur dolosa, l. si qui adulterij, C. de
adulter. &c.

Cùm etiam ad exclusionem consensus sufficiat me- 55
tus reuerentialis, *l. penultim. ff. de furtis*, Franc. de Are-
tio *consil 14. n. 8.* Valenzuel. *consil. 173 n. 68. tom. 2.*
potuit magna reuerentia, quam Vocales habebant
Præsidenti, & metus eius respectu incussus, annul-
lare electionem factam, vel faciendam, ne dicere-
tur summa libertate celebrata. Ita Nauarr. *cons. 5. de*
elect. Laurent. de Portel. *in resp. moral p. 2. casu 16. n. 5.*
vbi tenet electionem factam per solum metum reue-
rentialem esse nullam. Et tantò magis, quia Præsidens 56
verba præceptiua, & imperiosa contra Vocales
proferebat, quæ metum quoque inferunt, Hippolyt.
Rimin. *cons. 77. num. 24.* Item & minas, quæ vnà 57
cum metu reuerentiali sufficientes sunt ad annullan-
dam electionem, Sigism. à Bononia *d. tract. dub. 54. nu-*
mero 6. nouissimè Doct. Ioan. Machado *en el perfetto*
Confessor y Cura de Almas, lib. 2. p. 1. tr. 3. docum. 7.
num. 2. se admodum indignatum & ferocem osten- 58
tans ad consequendum intentum; nam reuerentia cum
indigna

indignatione plurimùm confert ad iustum & suffi-
cientem metum incutiendum, Hetmosil. ad Greg.
Lop.*l.56.gloss.2.n.14.tit.5.p.5.pag.*277. Sigism.à Bo-
nonia *d.tr.54.n.4.* Iol.Lauor. *d. tit.4.c.21.n.7.*optimè
Ioan.Machado *d.docum.7.n.5.*ibi.*Y otros muchos afir-
man que sola la terribilidad de vn rostro ayrado del
Superior, sin amenaças, ni otras circunstantias, es ba-
stante para causar miedo insto*, &c.

59 Vocales igitur, vel eorum maior pars recognoscen-
tes libertatem in eligendo sibi adimi,& liberum con-
sensum non habere quem vellent eligendi, volunta-
tem suam protestando aperuerunt, qood scilicet ele-
ctio coacta & violenta fieri prætendebatur,ac proin-
de nulla, & quod coactè & inuoluntariè detineban-
tur,quæ protestationes metum probant, Menoch. *de
præsumpt.lib.1.præs.126.n.23.* Seraphin. *decis.869. à
n.5.*Rota *decis.260.n.5.*apud Farin.*tom.2.suorum con-
sil.* Greg.XV. *dec.374.num 5.& dec.392.à n.7.* Et de-
clarant voluntatem & animum protestantis,*l.sed etsi
quis,ff.de relig.& sumpt.fun.l.qui in aliena, §. Celsus,
ff.de acquir.hæred.l Nesennius, ff de negot.gestis,*Nau.
consil.627.n.9. dicens quod protestatio declarat, quo
animo qoid fiat,latè Surd.*consil.513.à n.35.*Cùm non
sit nisi quædam declaratio voluntatis protestantis.
60 Alciat.*in l.detestatio,n.6.ff.de verb. signif.* Crau. *con-
sil.120.n 3.in fine,*Rot. *dec.567. n.7.* apud Farin. *p.1.
recent.*

61 Quæ omnia insinuant cum magna violentia Præ-
sidem Vocales attrahere voluisse ad eligendum quem
ipse volebat, vt publica vox populi asserebat,qui ad
probationem metus plurimùm defert. Menoch. *de
præsumpt. lib.3. præs.126. n.22.* & Rota *dec.779. n.8.
p.1. in posthum. Farin.* Et vltra actus nullitatem ex ta-
li coactione insurgentem, peccaminosus quoque fuit
62 ex parte ipsius Præsidentis vim & metum incutien-
tis, iuxta doctrinam Nauarr.*consil.5.n.1. de elect. in
nouis*, ibi: *Respondeo primò,præfatum Superiorem pec-
casse, ac malè fecisse nolendo acceptare electum à ma-
iori parte, præsertim cum toties eligeretur ab illa,imò
& cogendo eos ad toties eligendum, & magis adiun-
63 genda minas de vocando aliam*, &c. Et tenetur talem
metum inferens restituere omnia, quæ ex tali metu
extorsit, & omnia qoibus damnificauit illum,qui me-
tum passus fuit, *l.item si cum,§. post annum, l. Padius,
ff. quod metus causa,* Cardoso *in praxi iudicum,verba
Metus, num.14.*

64 Alias metus probationes, indicia, præsumptiones
& coniecturas propinquas, & actui immediatas hîc
adducere poteram, sed ne longior in materia trita ap-
paream, plura omittens, his paucis contentus sum
quæ simul iuncta exuberant. Rota *d.decis.260.num.2.
& 5.* apud Farin. *tom.2. consil.* ibi: *Quæ saltem simul
iuncta metum sufficientem probant, præsertim stantibus
protestationibus toties iteratis, quæ multùm conferunt
ad probationem metus*, &c. Et ita simul vnita harmo-
niam, & probationem concludentem efficiont, Bald.
in cap.causam,in princ.n.1.de probat. ibi: *Ex multis
imperfectis fit vna probatio perfecta, sicut ex multis
membris inuicem cohærentibus fit perfectum corpus, &
ex multis consonantiis fit perfecta harmonia*, &c.
quem sequitur Molin.*de primog.lib.2.c.6.n.35.*

Nvllitas III.

*Quia eiusdem Fr. Ludouici de Carduba electio
restricta,coarctata, ac ad voluntatem
alterius celebrata fuit.*

65 QVando præsideos Capituli, vt in nostro casu,
intellexit voluntatem Vocalium ferri, vt deter-

Barbosa Vota decisiva.

minatè eligerent Antonium, vel Petrum,& nullum aliũ
extra illos duos, si contra præfatos Antonium,& Pe-
trum sub friuolo prætextu delicti, vel alicuius vitij,
eos inhabilitauit, aut electiones in eorum personas fa-
ctas infirmauerit, vt sic sequatur electio in persona
Francisci, quem præsidens desiderat, talis electio venit
ad minus cassanda & irritanda, proindeque confir-
mari non potest. Ita in his terminis resoluit Castel.
de elect. Canonic. c.13. n.26. duplici ex fundamento:
primò, quia ista electio, reductiuè saltem, siue per in-
directum dici debet electio coarctata ad vnũ tantùm,
contra dispositionem Iuris communis, & præsertim
Concilij Trident. irritantis electionem ad vnam tan-
tùm personam restrictam, Secundò, quia etiam ma-
nifestam inuolvit fraudem ex parte Præsidentis, &
coactionem aliqualem, saltem ex parte eligentium,
quæ illis aufert omnimodam libertatem electionis,
quæ est necessaria simpliciter in electionibus Cano-
nicis, vt fusè suprà, *nullit.2.* Et tandem respondet
ad quandam obiectionem, his verbis. Ad argumen-
tum verò eorum, qui dicunt, prædictam electionem
esse liberam, non possunt Vocales in tali casu elige-
re aliquem alium de eadem, vel aliena prouincia. Res-
pondetur, quod stante dispositione,& deliberatione
Vocalium ad eligendum vnum ex illis quatuor tan-
tum, optimè manifesta Præsidenti, certum est quod
indirectè saltem per huiusmodi priuationem vocis
passiuæ illorum trium læditur non parum libertas, eli- 66
gentium non sine illorum metu, &c. Non enim so-
lum arctata appellatur electio, si vnus de pluribus
eligendus proponatur, aliis exclusis, verùm etiam si
dantur aliqui, aliis admissis. Ita Lauor.*d. tit.4. cap.21
num.15.*

Nullus enim inferior Papa potest, aut debet li- 67
mitare alicuius Prælaturæ electionem ad tres, vel
quatuor personas. Castel.*d.tract.de elect Canonica,ca-
pit.3.n.7.* Fr. Emman. *quæst. Regul.tom.2.q.53.art.10.
& 11.* vbi refert se vidisse nullas declarari electiones
trium Guardianorum, eo quòd ad tres, vel quatuor
fuerunt coarctatæ. Sigism.à Bononia *d. tract.de elect.
Prælat. Regular.dub.52. num.5.* Iul. Lauor. *d.titul.4.
cap.21. num.11.cum seqq.* Tamburin. *de Iure Abba-
tum tom.1.disp.5.q.22.n.8.* Laurent.de Portel.*in dub.
Regul.verbo electio,num 4.& in resp. moralib.p.3.casu
48. fol mihi 8-5.* Cabreros *in tract.de metu,lib.2.c.5.
n.66.cum seqq.* vbi *n 69.* resoluit electionem adhuc
esse nullam, si electores cogantur eligere ad volunta-
tem alterius. Ego ipse *de Iure Ecclesiast. vniuer.lib.1.
c.19. n.233.* Rota *decis.65. n.6.* apud Farin. *parte 1.
recentior.*

Nam per coarctationem ad tres, aut quatuor per- 68
sonas libertas in eligendo coarctatur, & bono pu-
blico, ac bono regiminis non ita prouidetur, immò
ex hoc maxima damna Religioni eueniunt, vt opti-
mè considerat Fr.Emman.*d.q.52. art.11.*& illa refert
Miranda *d.tom. 2.q.23.art.22.*ibi. *Electiones limitant,
atque coarctant ad tres, vel quatuor personas, iuxta
ipsorum libitum, & voluntatem, priuando interdum
aliquos grauissimos & religiosissimos viros voce passi-
ua, sine propriis demeritis, & absque eo quod intimetur
ipsis aliquid, quod fuerit probatum contra illos, vt se
defendere possint; & quod peius est, dicunt se illud
facere pro bono pacis ex sola forsan sinistra informa-
tione aliquorum Religiosorum ambitiosorum, qui præ
eo quod non promouentur ad officia Ordinis pro suis de-
meritis nihil non moliuntur, quin verò totis viribus cõ-
tendunt, atque procurãt, vt prædicti principaliores Pa-
tres graues, experti, prudentes, & Religiosi, quique illos
intus & in cute, vt dicitur, cognoscunt, non ascendãt ad
Præfecturas, & vt aliquo quæsito colore priuentur suf-
fragiis, & voce saltem passiua in electionibus*, &c.

69 Sæpiùs Superiores vtilitati suæ consulunt sub prætextu boni publici ministralem induentes vestem, vt depinxit Isocrates *in orat. de Pace*, his verbis. *Artificia sunt Magistratuum simulare curam Reip. & interim suum negotium agere.* Quæ res non solùm est periculosa, dicente M. Tullio Cicerone *in orat. ad Caium Verrem, act. 3.* ibi. *Nulla sunt occultiores insidiæ, quam hæ, quæ latent in simulatione officij.* Sed etiam multùm perniciosa, vt notat Saluian. *lib. 3. de gubernat. Dei*, dicens. *Magis damnabilem malitiam, quam titulus bonitatis accusat, & reatum impij esse pium nomen.* Idem Cicero *lib. 1. offic. n. 16.* ait: *Totius autem iniustitiæ nulla capitalior est quàm eorum, qui tunc cum maximè fallunt, id agunt vt boni viri esse videantur.* Valenzuel. *consil. 91. n. 31. tom. 1.* ibi. *Nam Magistratus affecti passione, hoc prætextu, & artificio vtuntur, fingere scilicet curam publicæ rei, & in affectu facere propriam causam, & negotium*, &c.

NVLLITAS IV.

Quia attentata, & nulla, cùm fuerit facta post appellationem interpositam.

70 PErmissa non est in iure appellatio simplex & absoluta, ne fiat electio, nisi sit interposita ne fiat electio nisi canonica, & assignetur probabilis causa appellationis. Ita per text. *in cap. considerauimus, de elect.* resoluit Castellin. *de elect. Canon. cap. 16. num. 1.* quem refero *in collect. ad d. cap. considerauimus, in verb. post appellationem.* Appellandi autem in hac materia iusta censetur causa metus iustus impressionis, vt hîc: sic gloss. singularis *verb. metuebant, in cap. bona mem. el 1. de elect.* ibi. *Timebant enim vim sibi fieri in electione, id est violentam impressionem, & sic non habuissent liberam potestatem eligendi, neque eorum procuratores; & ideo tenuit eorum appellatio, propter iustum metum impressionis*, &c. & ibi. *Vnde appellauerunt. ex illa causa, quæ iusta fuit*, &c. Item & iustificatur appellationis causa ex illis omnibus, quæ supra adduximus pro validitate electionum in primo & secundo scrutinio factarum, & nullitate tertiæ electionis.

71 Cùm ergo appellatio in hoc casu permissa fuerit, electio facta à Vocalibus pendente huiusmodi appellatione legitimè interposita ab uno, vel pluribus electorum, tanquam attentata, & nulla reuocari debet, Cardos. *in praxi Iudicum, verb. electio 28.* Castellin. *de elect. Canon. c. 4. n. 59. & c. 14. n. 42. & c. 16. num. 3.*

72 Omnia enim facta & innouata pendente appellatione sunt nulla, *Auth. de exhibend. reis, §. suscepto, verb. nihil, in med. & verb. pro nihilo, collat. 5. c. non solùm, de appellat.* Valenzuel. *consil. 76. n. 24.* Duran. Episcop. Vigellen. Rotæ *decis. 312. n. 2. & decis. 513. n. 2.*

73 Non obstat quod appellatio, à Vocalibus interposita extraiudicialis fuit, ac proinde attentata ea pendente non sunt reuocanda, gloss. *verb. reducendum*, ibi, *si extraiudicialis fuit appellatio, in cap. non solùm 7. de appellat. lib. 6.* Rebuff. *in tr. q. 17. num. 28.* Mich. Grass. *commun. opin. tom. 2. lib. 7. tit. 21. n. 195. pag. 316.* Philipp. Franch. *in c. bona mem. 51. de appellat. n. 32.* ibi. *Secunda conclusio sit, quod appellatio iudicialis à grauamine præterito suspendit non solùm præterita, sed etiam futura, vt in c. sæpe, circa fin. sup. eod. c. venientes, sup. de iureiur. & in d. c. si à Iudice. Sed appellatio extraiudicialis non suspendit præterita*, text. *est in c. constituens, sup. eod.* & c. idem resoluunt Lancell. *de attent. p. 2. cap. 12. de attent. & innou. appel. pend. limit. 3. princip. n. 3. cum seqq.* Sigism. Scacc. *de appell. q. 2. n. 35.* & visus sum *sequi d. voto 4. n. 54. in fine.*

74 Quia respondetur contrariam opinionem esse molliùm probabilem, proindeque electionem factam post appellationem extraiudicialem esse nullam, vt in his terminis probat text. *in d. cap. si postquam, de elect. lib. 6.* dum tenet in electionibus Cathedralium, vel Regularium Ecclesiarum, quicquid factum fuerit post & contra appellationem, etiam extraiudicialem ex causa probabili emissam, esse nullum ipso iure, vbi expressè loquitur de Regularium electionibus, Mil. *in repert. verbo attentata post appellat. interpositam, fol. mihi 35. vers. fallit*, Lancel. *d. c. 12. lim. 1. n. 55. & lim. 3. n. 22.* Pottel. *d. casu 4. vers. ad quartum, n. 7. in fine, & vers. ad quintum, n. 9.* nam licèt Rota *decis. 44. n. 4. de appell. in nouis*, protulerit textum illum locum non habere in electionibus inferiorum Ecclesiarum; id tamen procedit respectu Cathedralium, non verò Regularium Ecclesiarum, vt euidenter desumitur ex summario illius Rotalis decisionis *d. n. 4.* ibi. *Facta post appellationem in Cathedralium, vel Regularium electionibus emissam, ipso iure nulla sunt*, &c.

Eandem contrariam opinionem tenet Valenz. *consil. 79. n. 25. cum seqq. tom. 1.* ibi. Paul. Castrens. *consil. 404. n. 2. p. 1. dicens quod etiam appellatione extraiudiciali pendente, non potest Episcopus conferre beneficium de iure speciali sibi competens, & confirmat* Abb. *in cap. cum nobis, n. 1. cum seqq. de elect.* & *n. 7. & 8. resoluit esse nullam electionem factam post appellationē etiam extraiudicialem, idque etiamsi non opponeretur à parte, glos. 1. in l. 1. ff. ad serus, quam ad hoc notat* Alex. Grat. *de resp. 77. n. 7. tom. 2. & etiam absque inhibitione, vt post* Anton. de Butrio *in c. dilecti, col. 2. de rescript.* Alex *consil. 89. col. 1.* tradit Rota *decis. 227. n. 6. p. 2. diuers. quia appellatio admittitur ab extraiudiciali grauamine*, Bart. *in auth. de collat. in princ. n. 6. & præcludit viam, & ius innouandi non solùm in actu contentioso, sed etiam voluntario*, Guid. Papæ *singul. 32. in §. Appellatio, n. 5.* &c. 75

Clariùs eandem partem sustinet Gabr. Pereira de Castro *de Manu Regia p. 1. cap. 22. n. 16.* ibi. *Vnde fit quod attentata post talem appellationem* (scilicet extraiudicialem) *ante omnia reuocantur, ac in quacunque appellatione iudiciali; nam licèt aliqui opinentur quod attentata post appellationem extraiudicialem non reuocantur statim, sed in euentum appellationis, vt per Doct. in cap. bona, de appell. in 6. vbi Præpos. n. 33. Petrus. 23. dicit communem Cuman. in l. vlt. in fin. ff. de appel. recip.* Cou. *pract. c. 24. num. 5.* Hercul'an. *de attentat. cap. 10. n. 8. tamen verius est omnia statim reponenda esse etiam ante appellationis euentum*, ex Abb. *in c. 1. de appellat. in 6. n. 6.* Dec. *in d. cap. bona, num. 9. & in cap. cum nobis, etiam n. 9. de elect. & probatur in d. c. bona, vbi reuocantur attentata, & solum attenditur an ex verosimili causa fuerit appellatum*, licèt Dec. *dicat quod illius causa probatio prius interfuit, quod est supplere verba text. sic procedit text. in cap. postquam, & in cap. prouida, de elect.* &c. 76

Verùm adhuc priore opinione retenta, plures adsunt limitationes, quæ in nostro militant casu. 77

Prima est in appellatione etiam extraiudicialiter interposita super electionibus Regularium Ecclesiarum, quia tunc quicquid fit contra, & post appellationem emissam, etiam causa probabili, licèt non oblata probatione, est ipso iure nullum, vt suprà resoluimus *in vers. Quia respondetur, n. 74.*

Secunda est, quando gesta non solùm sunt post appellationem, sed contra appellationem; tunc enim etiamsi appellatio sit extraiudicialis, causat attentata, & talia gesta debent tanquam attentata reuocari, vt per text. *in c. cum nobis, de elect.* & ibi Abb. *numer. 7. & 8.* & resoluunt idem Abb. *in cap. dilecti 13. n. 4. de maior. & obed.* Paul. de Castro *consil. 404. num. 2. lib. 1.* Achil. de Grassis *decis. 34. alias 260. de appellat.* 78

Seraph.

Setaph *decis.397.n.* 12. Valenzuel. *consil.76.n.23.cum seqq* Lancel. *d.limit.*1.*n.*7. *&* 10. vbi plures citat, & tunc dicitur aliquid fieri contra appellationem, quando actus, à quo appellatur, non remanet totus sub protectione Iudicis ad quem, vt explicat Achil. de Grassis *d.decis.*34. In hoc autem casu celebratio electionis post appellationem factæ, directè prætendebatur impediri per appellationem interpositam, itavt cum actus fuerit iam sub protectione Iudicis ad quem erat appellatum, non potuit contra dictam appellationem deueniri ad illum, & sic ad electionem per eum suspensam.

79 Tertia est quando appellatio cum Superiore fuit iustificata, quia constito sibi de illius iustificatione, debet quicquid post eam interpositam gestum fuit, nullum, & attentatum pronunciari, Rota *d. decis* 44. *n.3.de appellat.* Milis *in repert. verbo Attentata post appellationem*, Couar. *pract.c.24.n.5.* cum aliis. Lancel. *d.c.* 12. *limit.3.n.17.cum seqq.* Et nihil refert quod appellatio in Domo Capitulari per Vocales interposita non fuerit in scriptis, quia cùm incontinenti fuerit appellatum, statim, & in actu, quo grauamen eis fiebat, non fuit opus appellare in scriptis, sed sat fuit viua voce appellare, *l.2.* vbi notatur, *ff. de appellat*, Vestr. *in praxi, lib.7.c.3.n.28.* Achil. *decis.2.n.1. de appellat.* Duran. *decis.197.n.1.*

80 Et quicquid sit, non sumus in terminis appellationis extraiudicialis, sed iudicialis, nam licèt electio ex primæua sua natura sit actus extraiudicialis, vt probat text. *in cap. concertationi* 8. *de appel. in* 6. hoc procedit quando celebratur electio sine contradictione, aut alicuius oppositione, at vbi illa incipit contradici, ex tunc fit iudicialis, iudiciumque inter collitigantes formari debet, vt benè aduertit Salg. *de supplicat. ad Sanctissimum, p.2.c.23.n.13.cum seqq.*

81 Non tamen coram Ordinario Regulari agendum de causis contradictionis, quia cùm ille fuerit, qui grauauit, & de cuius procedimentis conqueruntur Vocales, prima instantia illius ex hoc euanuit, vel consumpta fuit, ita vt grauatus possit directè in gradu appellationis, recursus, &c. ad Superiorem recurrere, non obstante dispositione Concil. Trid. *sess* 24 *de reformat.cap.*20 Ita tenet idem Salgado *d.c.23.num.36.* ibi. *Pro cuius distinctionis membro duæ sunt mirabiles declarationes S. Congregationis Cardinalium, decidentes Tridentini Decretum in cap. causa omnes* 20. *sess.24. de reformat, non habere locum in Ordinario semel procedente ad actum extraiudicialiter, quando contra eius grauamen extraiudiciale fuit grauatus appellationis remedio vsus, quia tunc licitè ad Superiorem Ordinarij deuoluitur iudicialiter recognoscenda causa, quarum declarationum prima sic se habet. An decretum Concilij sess.24. c.20. in princ. locum habeat quando Ordinarius extraiudicialiter procedendo grauat partes adeò vt non liceat partibus à tali actu extraiudiciali ad alios Superiores Iudices appellare, seu reclamare, quatenus id Ius permittat, sed omnino causa grauaminis in prima instantia coram eorũ Ordinario cognosci debeat? Congregatio censuit hoc casu non habere locum decretum Concilij,&c.* & deinde aliam transcribit declarationem, & vnam, & alteram refert Narbona *l.59.n.159.tit.4 lib.2.Recop.*

82 Vnde fit euidens, Præsidentis & Definitorij procedimentis & grauaminibus, Vocalium oppositionibus, & appellationibus electionis causam incepisse fieri iudicialem, licèt ex sua primæua natura fuerit extraiudicialis, proindeque nullum alium extare Superiorem Regularem intra Religionem, præter Definitorium, quod grauauit, & à quo protestatum, & appellatum extitit statim coram ipso, fit consequens dictam appellationem fuisse iudicialem, omnésque effectus iudicialis operari, & ea pendente electionem factam de persona dicti P. Ludouici de Corduba, fuisse attentatam, ac proinde reuocandã. Et hinc patet huic resolutioni non contrariari quæ diximus suprà *d. voto* 4. quia loquimur de quadam cassatione simplici, siue ex specificatione causæ, prouenientē ex capitulis visitationis per P. Generalē factæ, in qua non fuit compilatus processus, nec aliqua intercesserat iudicialis cognitio.

Nvllitas V.

Quia absuit vnus diffinitor, & sui loco alius, qui talis esse non poterat, subrogatus extitit.

Constitutione VII. huius Ordinis statuitur, vt ex omnibus, qui vocem in Capitulo Generali habent, octo in Definitores eligantur ex discretioribus, 83
& magis sufficientibus. Item alia Constit. 10. cum suis Extrauagantibus constitutum est, vt in Capitulo Generali quatuor Priores, seu Fratres Ordinis assumantur, qui Deputati nuncupati Capitulum priuatum, quoties opus fuerit, celebrare queant. Eadem Constit. 10. facultas conceditur Priori Generali S. Bartholomæi, vt loco deputatorum absentium alium, seu alios sibi benè visos deputare valeat, de consilio tamen & consensu Visitatorum generalium, vt ordinauit *Extrauag.2.d Constit.*10.

Vnde colligitur quòd Præsidēs Capit. & definitoriũ 84
repræsentans personam dicti P. Generalis, non potuit loco absentia Ioannis de Auellaneda vnius ex Deputatis, alium subrogare ad Capitulum priuatum celebrandum, quo electio Fr. Ludouici de Corduba celebrata fuit, sine eorumdem Visitatorum Generalium consensu, quo deficiente deputatio fuit nulla; forma enim in aliquo actu seruanda, si in illo deficiat, actus est nullus, *l. Mauius, l. qui heredi, ff. de condit. & demonst. l.1. &* 2. *C. quando prouocare non est necesse.* Alderan. Mascard. *de Generali statutorum interpret. concl.* 9. *n.*8. Suar *de legib. lib.5.c.31.n.5.* cum aliis per me citatis *Axiom.*100.*n.*3.

Et tanto magis coadiuuatur nullitas, quia Depu- 85
tatus subrogatus actui electionis interfuit, cùm numerum requisitum supplere non potuerit, vti non canonicè, & iuridicè electus, & ideo succedit regula, quod quotiescumque ad aliquem actum perficiendum certus numerus personarum assistentium requiritur, deficiente vno, actus corruit, vt videmus in examinatoribus Synodalibus, qui ad examen concurrentium ad Parochiales Ecclesias assistere tenetur, iuxta dispositionem Concilij Trident *sess.24. de reformat. cap.*18. & concludunt omnes de forma esse huiusmodi concursus, vt examen fiat à tribus examinatoribus Synodalibus, & non paucioribus, secundùm Garc. *de benef. p.2.c.2 n.53.* Massobr *in sua praxi habendi concursum ad Parochiales Ecclesias vacantes, requisit.3.dub.4.*

Duplicem nullitatem patitur subrogatio Reue- 86
rendissimi P. Fr. Dominici de Villaescusa, electi Episcopi de Chiapa in Indiis Occidentalibus. Prima est, quia vt suprà diximus, nullus præcessit Visitatorum Generalium consensus, iuxta dictam Extrauagantem 2. Constit. 10. Altera, quia cùm dictus Episcopus electus per promotionem huiusmodi desierat esse Generalis, & tractabatur de dando illi successore, non poterat in eadem Religione, antequam habiti officij rationem & Syndicatum redderet, aliud assumere officium, siue ministerium: ita statuitur *in Constit.7. Extrauag.1.* & attento iure communi est vulgare & tritum, quod nemo debet eligi ad aliud officium, nisi reddita prioris ratione, *l. neminem,*

*C. de suscept.lib.*10. Capiblanc. *de Baronib. prag.*5. *n.*93. Auiles *ad cap* 4. *Prætor.verbo iustitia,n.*14. Mastril.*de Magistratib.lib.*2 *c.*9.*n.*29 & 30.

87 Cùm ergo dictus Episcopus electus, vti Deputatus,& subrogatus loco absentis, electioni, & definitioni interfuisset, vocemque dederit, cum talis esse non potuerit, ex hoc tantum capite nulla esset electio eum eo facta, vt de concursu, in quo interuenit cum examinatoribus Synodalibus, alter, qui non erat examinator Synodalis, tradunt Nicol. Garc.*de benef.* c. *p.*9.*cap.*2. *num.*83.324. & 341. Massobr.*in praxi habendi concursum,requis.*13.*dub.*1. Ferentil.*in annot ad decis.*479. Buratt. *lit. A*, Ego ipse *de officio, & potest. Parochi,cap.*2. *num.*71. Denique quando non ita de plano pro nullitate prædictæ deputationis, & subrogationis procederent quæ hucusque diximus, militant etiam rationes, quæ iustificant Fr. Ioannis de Auellaneda discessum à domo Capitulari, quas ponderauimus supra, & debebat iterum vocari & expectari, iuxta dicta supra nullit.r.

Conclvsio III.

Præcepta, mandata, & censura à Præsidente Capituli comminata, tanquam nulla, iniusta, & inualida, non potuerunt ligare Conuentuales Vocales, qui prosequentes suam appellationem exierunt à Domo Capitulari, & coram Illustrissimo Nuntio recta via in gradu appellationis, & recursus se præsentarunt.

88 SAcrum Concil. Trident. *sess.*25 *de reform. cap.*3. Episcopos admonet vt maturè & magna circumspectione censurarum remedio vtantur, & Prælatos Regulares, quod pareè illis vti debeant, monet Fr.Emman. Rodrig.*quæst.Regul.tom* 2.*q.*60.*art.*4. vbi per hoc decretum aduertit quod considerent Prælati Regulares,& diligenter attendant, eum sint Iudices, & simul suorum subditorum patres, ne eos excommunicationis vinculo præcipitati temerè faciant, ita-
89 vt illud, quod ordinatum est in eorum salutem, eis ruinæ præbeat scandalum, Crespet *in sum. verbo excommunicationis sententia non temerè ferenda*, Laurent. de Peirinis *tom.*2. *constitutionum Ordinis,const.* 10. *Urbani VIII. num.*11. & *de Prælato tom.*2.*q.*3. *c.*4.*n.*15.*pag.*848. Mar. Alter.*de censur. tom.* 1.*disp.*6. *de causa excomm. lib.*3.*cap.*1.*vers.his igitur pag* 315. vbi diebt ideirco Sanctos Patres grauissimum omnium eiusmodi censuræ pondus considerantes nonnisi ex grauissima causa eam esse adhibendam tradidisse.

90 Est enim excommunicatio maior pœna quàm sit in Ecclesia, *cap. corripiamur,*24 *q.*3. & ideo siue iusta, siue iniusta, timenda est, vt docet S. Gregor. *hom.*26. *in Euangelia*, relatus *in cap.*1. *num.*11.*q.*3. declaratus à Couar. *in c.alma mater,p.*1.§.7.*n.*5.*vers.tertia conclusio*, Gutier. *canon.lib.*1.*c.*4.*n.*33. *cum seqq.* Suar. *de censur.tom.*5.*disp.*4 *sect.*7.*per tot.* Mart. Alter.*in simili tr.disp.*2.*de causis excomm. lib.*3.*c.*1. *vers. secundò intellige,pag.*290.*tom.*1. vbi dicit illud, quod sententia Pastoris, siue iusta, siue iniusta, timenda est, non esse accipiendum in eo sensu, vt B. Gregorius voluerit, omnem excommunicationem ex quocumque capite iniustam, validam esse, sed locum habere in sententia excommunicationis quæ iniusta est, sed tamen valida, quasi secus foret si sententia esset iniusta, & inualida. Vnde videtur indagandum, an excommunicatio fuerit talis? ad quod percipiendum sciendum est, Præsidentem Capituli statim quod congregatum fuit, sub pœna excommunicationis ipso facto incurrenda. Vocalibus sic congregatis mandauit & præcepit, ne adinuicem loquerentur, neve foras exirent, sed sibi omnino obtemperarent, quod mandatum iniustum fuit, & in eo illi obedire Vocales non tenebantur, nec excommunicatio tanquam quid accessorium mandato nullo, illos ligare non potuit.

De iniustitia autem mandati satis constat, cum 91
in eo nihil contineatur peccaminosum, quod vti tale censuris prohiberi deberet; nam tractatus ante electionem debet haberi adinuicem, text. *in c.cùm in veteri* 52.*de elect.* ibi. *vt constaret ab eisdem electoribus de electione tractatum fuisse habitum*, &c. vbi gloss. *verbo in tractatu*, ait difficile esse bene eligere, nisi primum de aliquo eligendo tractetur: similis gloss. *verbo tractantes, in cap.in nomine,*23. *dist* ibi, *videtur* 92
quod electionem semper debet præcedere tractatus, Petr.Gregor.*ad tit.de elect.c.*15.*in fine*, Sigism. à Bononia *d.tract.de elect. Prælat.Regul.dub.*56.*n.*6. quos citaui *de iure Ecclesiast.vniuerso lib.*1.*c.*19.*n.*183. Vnde fit consequens huiusmodi tractatus non bene prohiberi, cum non solum sint à iure permissi, sed etiam ab eo necessarij & opportuni censentur.

Eodem modo iniustum censetur mandatum, quo 93
Vocalibus sub censuris inhibitum fuit, ne è Domo Capitulari exirent, nam hoc est idem ac includere illos, vt per vim & metum in electione vocem darent, nec exinde etiam ex iusta causa discedere valerent, cum ex dictis constet, discessus causam fuisse iustam, & ob id Vocales debere iterum de nouo vocari, & competenti tempore expectari, proindeque censuram comminatam non potuisse mandatum sic iniustum conualidare, sed tanquam quid accessorium fuisse nullam. Ita Mar. Alter. *d. tom.*1. *disp.*2. *de causa excom.lib.*3.*cap.*1.*post princ pag.*284.ibi. *Si lex vel mandatum generale hominis nullum est & inualidum, excommunicatio quæ in huiusmodi lege, vel mandato continetur, nulla erit, & qui facit contra talem legem, non incurrit excommunicationem Probatur, accessorium sequitur suum principale, pœna excommunicationis est quid accessorium in lege respectu actus, qui præcipitur, vel prohibetur: si igitur principale est nullum; ergo & accessorium. Secundò quia si lex non obligat, ergo transgressor legis non potest dici contumax, nec inobediens, ergo cessat causa materialis excommunicationis*, &c. 94
Et quando in huiusmodi mandato non constaret, prout constat, de manifesta iniustitia, leuitas causæ efficit, vt censuræ subiectum non sit, super quo illa stare possit, & non venit quis excommunicandus de bono opere commisso, vel de peccato veniali, q̄uo casu excommunicatio nihil operatur, vt optimè firmat Mar. Alter. *d. cap.* 1. *pag.*286. *in fine*, & agendo de 95
nonnullis iniustis, & inualidis mandatis à Superioribus Regularium sub censuris emanatis idem tenet Fr.Emman.*quæst.Regul.tom.*2.*q.*52. *art.*11.*vers.ad secundum*, contineret enim sententia huiusmodi excommunicationis intolerabilem & patentem errorem, & sic ab ea hoc casu daretur appellatio, suspensiua. Farin *in praxi crim.q.*101.*n.*61.

Data sic mandatorum Præsidentis iniustitia, Vo- 96
cales ei obedire minimè tenebantur, nec comminatæ censuræ tunc vim vllam ligandi haberent, vt in specie resoluit Laurent. de Peirinis *de Relig. subdit. tom.*1.*q.*1 *de obedientia,c.*31.§.10.*pag.*491. ibi. *Dico secundò. Patres Capitulares præfato Præsidenti mandanti Iuris ordine non seruato obedire non tenentur, etiãsi præcipiat sub pœna excommunicationis ipso facto. Probatur quia si mandata iniusta sunt, & nulla, vt suppono, nec etiam in foro exteriori ligabunt, quia sententia nulla sententia non est, c.*1.*de re iudic. immò sententia excommunicationis nulla in foro exteriori minimè obligat*, &c. nã quando notoria est iniustitia, sub ea inuol-

uitur

uitur etiam nullitas, cum æquiparentur in Iure. Sigism. Sacc. *de appell. q. 7. limit. 1. num. 62. & limit. 19. sub num. 4.*

97 Et casu, quo maior pars Capituli nolit Præsidenti obedire propter eius iniustitiam in procedendo, potest dicta maior pars ad electionem procedere sine ipso, & etiam sine minori parte, modò hæc minor pars non contemnatur, sed vocetur debitis viis, & modis, & electio ab ista maiori facta valida erit. Ita Fr. Emm. *d. tom. 2. q. 52. art. 11. vers. ad quartum,* Laur. de Peirinis *d. §. 10. in fine*

98 Verùm licèt daremus casum quo Præsidentis
mandata nec iniusta, nec inualida forent, proinde-
que excommunicatio comminata posset Vocales li-
gare, quod negatur ex dictis, adhuc tamen si appel-
letur post comminationem excommunicationis, sed
ante incursum in illam, est euidens quod appellatio
non solum deuolvit cognitionem causæ, sed etiam
suspendit excommunicationem. Ita Franch. *in c. 1.*
not. 3. n. 2. & in cap. ad præsentiam 16. n. 3. cum seqq. &
in cap. dilectis 55. not. vlt. n. 12. & 13. de appellat. Lan-
99 cel. *de attent. p. 2. c. 12. ampl. 8. n. 5.* vbi *n. 7.* quod ex-
communicatus post appellationem non est interim
100 excommunicatus, *& ampl. 17 n. 5.* vbi *num. 27. & 28.*
quod excommunicatio est ipso iure nulla, etiam post
appellationem extraiudicialem latam 1 *& limit. 26.*
n. 5. Sigism. Scacc *de appellat. q. 17. limit. 22. n. 55.* vbi
etiam subdit procedere, etiamsi appellatio fuerit
extraiudicialis, Nald. *in sum. verbo appellare 5.* Lau-
rent. de Peirinis *de subdito Religiose, tom. 1. cap. 20. §.*
vnic. vers. si verò, Salgado *de supplicat. ad Sanctissi-*
mum, p. 2. c. 24. n. 49. Mar. alter. *d. tom. 1. disp. 5. de causa*
excom. lib. 3. cap. 1. pag. 312. in fin.

101 Non obstat quod Præsidens Capituli statim quod ipsum ingressus fuit, & vocales congregati fuerunt, sententiam excommunicationis comminatoriam in dictos Vocales tulit, qui aliquam ex actionibus, de quibus supra, agerent, & postea interposita fuit appellatio, vnde videbatur illam non potuisse suspendere effectum censuræ iam productum, quin excommunicatus, remaneret interim excommunicatus, vt probat text. *in cap. pastoralis 53. §. verùm, de appellat.* resoluunt Nauar. *in man. cap. 15 num. 124.* Gutier. *Canon. lib. 1. cap 4. num. 19. cum seqq.* Farin. *in praxi crimi. quæst. 101. n. 66 & 68.* Alexand. Trentacinq. *var. resolut. lib. 2. tit. de appellat. resolut. 5.* Campan *in diuers. Iuris Canon. rubr. 11. c. 15. n. 50.* Marta *de Iurisd. p. 3. cap. 20. n. 6.* Laurent. de Peirinis *de subdito Relig. tom. 1. c. 20. §. vnico, vers dico secundò, pag. 217.* Sigism. Scacc. *d. limit. 22. à princ.* Ant. Ricciul. *de iure personarum extra gremium Eccles. existent. lib 4. c. 64.*

102 Quia respondetur hoc procedere quando excom-
municatio à principio fuit purè lata, & potuit cade-
re super inobedientiam, seu factum præteritum,
non verò quando, vt in caso nostro, excommuni-
catio fuit comminata pro crimine, seu culpa adhuc
non incursa, vt patet in sententia excommunicationis
lata sub conditione, vel in diem, à qua si appelletur
ante impletam conditionem, non posset deueniri
103 ad denunciationem, quia talis appellatio suspendit
excommunicationem, & interim ille non est excom-
municatus. Ita probat text. *in cap. præterea, el 2. in ord.*
40. de appell. dum ait quod sententia excommunica-
tionis lata ea conditione, si intra viginti dies Sem-
pronio non satisfecerit, aut quantitatem debitam
ei non soluerit, appellatione medio tempore inter-
posita suspenditur: resoluunt Lancell. *d. cap. 12.*
limit. 21. n. 30. cum seqq. Couar. *in cap. alma mater. p. 1.*
§. 10. n. 4. Sayr. *de censur. lib. 1. c. 15. n 24.* Vgolin. *in*
simili tract. tab. 1. cap. 13. §. 10. Sigism. Scacc. *d. li-*
mit. 2. n. 13. Alex. Trentacinq. *d. resol. 5. num. 2.* Anton.
Ricciul. *d. lib. 4. c. 64 n. 25.* Mar. Alter. *d. c. 1. in princ.* vbi hoc ponit exemplum. *Si Episcopus præcipiat subdito, vt infra decem dies compareat in iudicio sub pœna excommunicationis, si durante termino reus appellet ad Superiorem, suspenditur executio excommunicationis, cap. licet, c. venerabilibus, §. sed si ex causa, de sentent. excomm. lib. 6. quod si post appellationem pronuntietur sententia excommunicationis, excommunicatio est nulla,* &c. Gutier. *d. lib. 1. cap. 4. n. 24.* ibi. *Quartò ex d. cap. præterea, deducitur quod appellatio in casu ipsius medio tempore (hoc est ante aduentum conditionis, vel dies) interposita suspendit sententiam excommunicationis latam,* &c.

Quod quidem non solùm ita de plano procedit in 104
excommunicatione sub conditione, vel in diem la-
ta, de qua loquuntur præcitati Doctores, sed etiam
planius locum habet quando censura fuit commina-
toria, vt in nostro casu, sicut in hac specie resoluit
Farin. *in praxi crimin. q. 101. num. 70.* ibi: *Sublimita*
quartè, vt licèt non possit appellari à sententia ferenda
& sic à comminata excommunicatione, Paris. de Puteo
in tract. Syndicatus, in verb. appellatio, c. 2. n. 6. in fine,
& isto casu suspenditur etiam effectus excommunica-
tionis, per Addent. *ad constit. Marchiæ, cap. 2. in verbo*
Canonico, n. 3. &c. Idem tenet Marta *de Iurisd. p. 3.*
cap. 12. ibi: *Et propterea, obseruatur in Curia, vt à*
comminatione excommunicationis appelletur, &c.

Sic etiam à præcepto sub pœna excommunica- 105
tionis facto, poterit appellari iudicialiter, vel extra-
iudicialiter, & appellatio suspendit in tantum, quod
si Iudex excommunicat, excommunicatio esset nul-
la *cap dilecti 52 de appat.* Sigism. Scacc. *d. q. 17. limit.*
22. n. 47. Salgado *de protect. Regia p. 2. cap. 5. num. 19.*
optimè Laurent. de Peirinis *de subdito Relig. tom. 1.*
cap. 20. §. vnico, pag. 217. ibi. *Si verò post legitimam ap-*
pellationem interpositam quis fuerit excommunicatus,
tunc excommunicatio est nulla, v. g. Præcepit mihi
Prælatus sub pœna excommunicationis aliquid, in quo
ei obedire non teneor, ego statim appello ab illo præce-
pto, eiusque pœnis, si nihilominus appellatione hac non
obstante ferat Prælatus excommunicationem, excom-
municatio nulla est, & taliter excommunicatus non est
vitandus, &c. & ibi: *Quod est verum, etiamsi denun-*
tietur excommunicatus post elapsum terminum sibi
assignatum ad prosequendam appellationem, &c.

Idque optima ratione probatur, quia æquum non 106
est vt excommunicatus sub conditione veræ contu-
maciæ, eo tempore iudicetur excommunicatus, quo
nondum contumax est, vt optimè ratiocinatur Gotier.
d. lib. 1. cap 4 num. 13. subdens quod ideo adueniente
conditione, contumacia, vel inobedientia, excom-
municatio quæ ex tunc vires suas obtinet, non retro-
trahitur ad diem pronunciationis, & in *num. 20.* ait,
quod etsi Iudex dicat, *nisi satisfeceris creditori intra*
mensem, ex tunc excommunicatus sis; nihilominus
non videtur excommunicatus à tempore sententiæ,
sed tunc demum post conditionem impletam: idem
de præcepto, quod continet clausulam, *ex nunc te*
excommunico, tenent Dec. Innoc. Abb. & alij quos
refero *in collect. ad d. cap. præterea, sub n. 4.* vbi post
Suar. *de cens. tom. 5. disp. 3. sect. 6 sub n. 1.* resoluit, quod 107
per appellationem latam ante porificatam conditio-
nem in tantum suspenditur censura, eiusque effe-
ctus, ac insuper præceptum illud exequendi id,
quod sub censura præcipitur, vt elapso termino in
sententia constituto, appellans non solùm immunis sit
à censura, sed insuper à peccato, & pœna, non exe-
quendo mandatum, Matriti, die 24. Nou. 1640.

Quare, &c.

In eadem causa.

Confirmatio electionis est debita de necessitate, & vbi differtur, vel tractatur de inhabilitate, & incapacitate electi, debet ille citari, & audiri. Electio coarctata, vel facta non cassata priùs legimè factâ, est nulla, & quando appellatio suspendat, & causet attentata.

D. Gabrielis Martinez, Portionarij, ac Iudicis Apost. Excellentissimi, & integerrimi.

VOTVM XXXVI.

1 *Vinculum quasi coniugale spirituale contrahitur per mutuum consensum eligentium, & electi.*
2 *Electio ritè facta significatur.*
3 *Validitas actus præsumitur vbicumque pars aduersa non probauerit, nec obiecerit aliquam nullitatem, nec ex reuolutione actorum de illa constet.*
4 *Confirmatio est debita de necessitate.*
5 *Electio est actus voluntatis, cõfirmatio necessitatis.*
6 *Confirmatio si denegetur, potest recurri ad Superiorem, vt præfixo breui termino obliget ad confirmandum, aliàs poterit ipse confirmare.*
7 *Electus recurrendo ad Superiorem, & petendo confirmationem, nullam petit gratiam, cum Iure suo innitatur.*
8 *Superior ad quem recurritur, potest ex officio inquirere de idoneitate electi, & facere confirmationem per seipsum.*
9 *Arbitrium prout de Iure, importans verba*, prout vibebitur conuenire.
10 *Sententia priuationis, seu reprobationis contra inauditam partem non fertur.*
11 *Electus cum alio debet citari quando tractatur de validitate electionis.*
12 *Cassatio electionis est nulla ex defectu citationis, & naturalis defensionis.*
13 *Citationis defectus est insanabilis, & indispensabilis per Principem supremum.*
14 *Electus cassatus ob vitium personæ, perpetuò manet ineligibilis.*
15 *Incapacitatis, & inhabilitatis personæ defectu obiectus est materia magni præiudicij.*
16 *Reprobatus remanet grauiter notatus.*
17 *Reprobatus ob vitium personæ perpetuam contrahit inhabilitatem.*
18 *Honoris materia est vita ipsa pretiosior.*
29 *Idoneitatis examen non requiritur, vbi constat de electi doctrina, & habilitate ex communi æstimatione.*
20 *Reprobatio electi ex postfacto detecta annullat cassationem electionis sine causæ cognitione factam.*
21 *Respondetur ad doctrinã Dominici Bañes, & n. 22.*
23 *Electio Prælati pertinet ad illius Monasterium.*
24 *Obseruantia in materia iuris eligendi attẽdi debet.*
25 *Verba sunt intelligenda secundùm proprium, & naturalem significatum.*
26 *Electus debet habere maiorem partem, non respectu minoris partis votorum, sed respectu totius Capituli.*
27 *Religio S. Hieronymi eligit in arbitros & compromissarios pro electione Generalis celebranda Conuentuales S. Bartholomæi.*
28 *Verba otiosè non superfluunt in materia quantumuis stricta & odiosa.*
29 *Obseruãtia interpretatiua præscribitur solo decẽnio.*
30 *Ad saluandam conscientiam sufficit conscientia legis.*
32 *Electio coarctata nulla est.*
33 *Electio secunda, non cassata legitimè prima, quæ fuerat Canonicè celebrata, nulla est.*
34 *Electionis faciendæ tempus quando non est in vltimo termino, taliter quod electio non sit de proximo deuolubilis ad Superiorem, absentes debent expectari vsque ad vltimam diem.*
35 *Nullitas insurgit ex violata, & non seruata forma Constitutionum.*
36 *Forma à Concilio præscripta est omnino obseruãda.*
37 *Electio appellatione pendẽte facta fuit attentata.*
38 *Appellatio à futura electione, seu à processu electionis & cassationis est extraiudicialis, & non causat attentata.*
39 *Contradictio, & oppositio cum denegatione, facit materiam iudicialem, & causat attentata.*
40 *Confirmationis per denegationem fuit iure & propriè euacuata instantia Præsidentis, & confirmatorum.*
41 *Appellatio extraiudicialis à iudiciali non differt, vbi constat de grauaminibus illatis, & de iustitia appellationis.*
42 *Electio facta post appellationem, & contra ipsam appellationem dicitur iure attentata.*

VPLEX proponitur inspectio, alia circa iustitiam, validitatem, & debitam confirmationem electionis factæ de persona Patris Fratris Ludouici de Aguilar; alia verò circa iniustitiam, nullitatem, & attentata electionis factæ in fauorem Patris Fr. Ludouici de Corduba. 1

Et quoad primam, videtur constare de iustitia illius electionis, quia ex quadraginta & duobus Vocalibus, qui in Capitulo interfuerunt (vt apparet ex actibus Capitularibus) triginta dederunt sua suffragia pro dicto Patre Aguilar. Vnde cùm habuerit maiorem, & saniorem partem Capituli, taliter quod per mutuum consensum eligentium, & electi, quasi coniugale vinculum spiritualiter sit contractum, vt dicit text. *in cap. cùm inter, de elect.* dubitari non potest de iustitia electionis, *tot. tit. de elect. in decret. & in 6.* 2

Validitas autem est clara, quia in ea concurrunt omnia necessaria, tam respectu maioris numeri votorum, Rot. *coram Burat. decis.* 809. *n.* 1. quàm etiam capacitatis personarum eligentium, & electi, vt latè per Suarez *tom. 4. de Religion. lib. 2. cap. 4 & 5. per tot. & cap. 6. num. 12. & seq. & num. 17. & seq.* ac etiam respectu formæ, loci, temporis, & aliarum solemnitatum, quæ requiruntur de iure communi, iuxta formam *cap. quia propter, de elect. & ibi* DD. & ex dispositione Constitutionum huius Religionis, vt 3 *in Const. 70 & seqq.* Et sufficeret, quod pars aduersa non probauerit, nec obiecerit aliquam nullitatem, neque ex reuolutione actorum de illa constet ad effectum, vt præsumatur validitas, *l. 2. C. de offic. iud. ciu.* Gabr. *de sent. concl. 1. n. 1. & seqq.* Surd. *cons.* 39. *n.* 7. Rot. *decis* 674. *n. 1. parte 1. recent.*

Ex quibus sequitur, quod electioni huiusmodi est debita confirmatio, *cap. postquam, de elect. cap. fin. eod. tit. in 6.* Quando enim electio est ritè, & rectè celebrata, Confirmatores tenentur illam confirmare, cùm confirmatio sit debita de necessitate, Bonon. *de elect. Prælat. dub. 45. n. 1.* Castel *eod. tract. c. 14. n. 15.* Et in vim iustitiæ distributiuæ, Pottel *respons. moral. casu 4. n. 5. in fine*, qui loquitur in terminis casus nostri, quia electio est actus voluntatis, confirmatio verò necessitatis. Ioan. Andr. *in d. c. postquam, num.* 15. 4 5

&

& *ibidem* Butr. *n.* 5. Dec. *num.* 1. Tambur. *de iure Abbat. tom.* 1 *disput.* 6. *q.* 1. *num.* 5.

6 In euentum autem denegationis, potest recurri ad Superiorem, vt præfixo breui termino obliget ad confirmandum, alias poterit ipse confirmare, Abb. *in cap. Osint Episcopus*, *num* 6. *de postul. Prælat.* Et
7 est text. *in c. nullus, de iurepatron.* Castellin. *vbi proximè, n.* 18. Tamburin. *d. disp.* 6. *q.* 3. *in fin.* Electus verò recurrendo ad Superiorem, & petendo confirmationem, nullam petit gratiam, cùm iure suo innitatur, Cabedo *decis.* 84. *num.* 10 *p.* 2. Peyrin. *de subdit. Relig. tom.* 1 *cap.* 31. §. 6. *in fin. &* §. 11.

8 Et quod Superior ipse ad quem recurritur, possit ex officio inquirere de idoneitate electi, & facere confirmationem per seipsum, Nauar *consil.* 2. *n.* 2. *& seqq de elect.* Præsertim si habeat facultatem Legati de latere, vt expresse dicit text. *in cap. si Abbatem*, §. 1. *de elect. in* 6. & ibi gloss. *verb. ex officio*, & benè in proposito Dominus, & collega meus, D. August. Barbos. *de iure Ecclesiast lib.* 1. *cap* 19. *n.* 250. Ambages enim, & circuitus euitari debent in materia collationis, & confirmationis, vt ex text. *in Clement. Auditor, de rescript.* (quæ quotidie in Romana Curia practicatur) cum aliàs publicè intersit confirmationes electionum quàm citius expediri, ne Ecclesiæ, aut Capitula diu sint suis orbata Pastoribus, *c. oblata*, §. *Superior, de appellat.*

9 Non obstat, quod Diffinitorium generale possit electionem cassare, vt disponit Constitutio 70. eiusdem Ordinis. Vnde eum semel cassauerit electionem factam de dicto P. Aguilar, eam non esse amplius confirmabilem, nec posse vlterius peti confirmationem. Quia dupliciter respondetur.

10 Primò prædictam Constitutionem 70 non dedisse Diffinitorio facultatem liberam, & absolutam cassandi electionem pro libito voluntatis, sed imò cum grano salis, videlicet prout iustum videbitur, ibi: *Confirmenla ò infirmenla, segun les pareciere iusto*, & inferiùs ibi: *Segun les paraciere que conuiene.* Quæ verba important arbitrium prout de iure, Bart. *in Extrauag. ad reprimendum, verbo videbitur, n.* 8. Menoch. *de arbitr. lib.* 1. *q* 8. *n* 4. *& q.* 13. *n.* 5. Dec. *consil.* 493. *n.* 17 D. Barb *axiom.* 32. *n.* 2. Greg *decis.* 251. *n.* 8.

De iure autem disponitur, quod in priuatione, reprobatione, aut alia materia præiudiciali aduersus inauditam partem non feratur sententia, *cap.* 1. *de caus. poss & propr.* & in proposito Valenzuel. *consil.* 144. *num.* 3. *lib.* 1. Menoch. *consil.* 96 *numer.* 15. & benè in terminis nostris Rodrig. *in quæst. reg. tom.* 2. *q.* 52 *art.* 12. *vers. ad primum*, Portel. *tom.* 2. *resp. moral. p.* 2. *casu* 4. *n* 4. *vers. Tertium est.*

Atque idem prorsus ordinatur in Extrauaganti 5. Constitutionis 10. ibi: *Y entonces no inhabiliten à ninguno, sin que le llamen, y sea oydo; y si no le llamaren, la tal inhabilitacion no valga, ni tenga efeto.* Et propterea cùm habeamus ordinationem specificam, non est opus mendicare dispositionē iuris communis.

11 Secundò dato, & non concesso, quod Diffinitorium habuisset facultatem à Papa, aut à Constitutionibus Ordinis à Sede Apostolica confirmatis cassandi, & annullandi electiones pro mero arbitrio, & ad libitum voluntatis; adhuc in casu nostro debuisset citare prædictum P. Aguilar electum, non solùm à maiori parte Capituli, sed etiam à tribus ex quatuor partibus, vt in terminis Rodrig. *dict art.* 12. *in respons. ad prim. dub.* Portel. *d. casu* 4. *num.* 4. *vers. Quod etiamsi commissio Papalis.*

12 Vnde cùm ex actis Capitularibus apertè constet, ipsum fuisse Canonicè electum, ac desuper reprobatum, vt expressis etiam, ac geminatis verbis pars aduersa fatetur *in suis allegationibus in processu existentibus*, vtique vt dictum est, Diffinitorium debuit procedere præuia præcisa citatione, processum compilando, electumque in contradictorio iudicio audiendo, vt benè resoluit idem Rodrig. & Portel. *vbi proximè, vers. Tertium est.* Et aliter facta cassatio est nulla ex defectu citationis, & naturalis defensionis, *l.* 1. § *item cum edicto, ff. quæ sent. appellat. l. de vno-*
quoque, ff. de iud. Burat. *decis.* 71. *n.* 1. Vant. *de nullit.* 13
ex def. cit. num. 2. *& seqq.* Quæ est nullitas insanabilis, & indispensabilis per Principem supremum, Gregor. *decis.* 416. *num.* 2. Vant. *vbi suprà, num.* 9. Interim tamen electio habet implicitum statum validitatis, vt per DD. *in c. quod sicut, & in cap. bona memoria, de elect.* & in puncto Rodrig. *d. art.* 10. *vers. Ad tertium.*

Et ratio fundamentalis est, quia quando electio 14
cassatur, non ex defectu formæ, vel alicuius solemnitatis, sed ob vitium personæ, tunc perpetuò manet electus ineligibilis, & incapax eiusdem dignitatis, & alterius cuiuscumque Superioris, aut consimilis officij, vt est text. capitalis *in cap. super eo*, ibi: *Quod si prior electio non vitio persona, sed modo electionis cassatur*, *iuncta gloss.* ibi *verbo Non vitio persona, de elect.* & ibidem Abb. *n.* 27. *& seqq.* & communiter DD. Etenim Diffinitorium, ceu confirmatores solùm habent facultatem realem cassandi electionem, quæ est materia apta comprehendi sub actu extraiudicialis cassationis, vt per Castell. *de elect. c.* 14. *n.* 36. citra id tamen, quod infetatur electo nota ineligibilitatis, vt dicit idem Castell. *c.* 4. *n.* 59. non autem possunt se extendere sine causæ cognitione, & citatione electi ad incutiendam illi notam incapaci-
tatis, & ad inhabilitandam eius personam, quæ est 15
materia maximi præiudicij, *l. Iulianus, ff. si quis omiss. caus. test. l. reprehendenda, C. de instit. & subst.* Crauet. *consil.* 168. *n.* 2 Socin. iun. *consil.* 117. *n.* 24. *lib.* 3. Gramm. *decis.* 2. *num.* 12. Alciat. *respons.* 306. *in fin.* Et quæ excedit metas extraiudicialis cognitionis, ex DD. *supr. citat.* & in similibus terminis Bobadilla *in Polit. lib.* 1. *cap.* 16. *ex num.* 16. vbi plura congerit ad propositum. 16

Quod autem ob solam huiusmodi reprobationem D. Pater Aguilar remaneat grauiter notatus, & incapax effectus, est text. expressus *in c. testimonium*, ibi: *Aut grauata sit eius opinio, eo quòd quandoque fuit tali modo repulsus*, & gloss. *ibi, verbo opinio, de testib & in d. c. super eo, d. verbo Non vitio persone, de elect.* Abb. *in d. c. testimonium, n.* 13. & Butr. *n.* 18. *& seqq.* & facit text. *in l. cognitionem*, ibi: *Minuitur existimatio quando quis ordine mouetur, ff. de var. & extraord. cogn.* & latè Bobadil. *d. c.* 16. *n.* 18. *& seqq.*

Præsertim, cùm confirmatores in secundo scrutinio 17
iusserint ne electores pro personis reprobatis suffragia præstarent; quod perinde haberi debet, ac si iterum illum nominatim repulissent, ex quo incertitudo fuit desuper reducta ad certitudinem, *ad l. quidam ff. de reb. dub.* Quod sufficere, vt prædictus P. Aguilar perpetuam contraxerit incapacitatem, vt benè in proposito resoluit Mirand. *in manual. Prælat. tom.* 2. *q.* 23. *art.* 11. *conclus.* 5. Sigism. à Bonon. *de elect. dub.* 100. *n.* 3. Tambur. *de iure Abbat. tom.* 1. *disp.* 5. *q.* 21. *n.* 4. Peirin. *de subdit Relig. tom.* 1. *c.* 31. §. 8.

Atque ex his patet, quàm debita sit confirmatio, 18
cùm aliàs ista nota, & inhabilitas aboleri non possit, nisi per annullationem actus contrarij, vnde talis inhabilitas oriatur, *ad reg. omnis res, ff. de reg. iur.* & materia honoris sit vita ipsa pretiosior, *ad l. isti quidem*, §. *quod si dederit*, ibi: *Cùm viris bonis, iste metus maior, quàm mortis esse debeat, ff. quod met. caus. l. iusta, ff de manumiss.* Et Apostolus dicat; *melius est enim mihi magis mori, quàm vt gloriam*

meam

meam quis euacuet, & benè Menoch. *d. cons.69.n.15.* Maximè considerata notissima personæ grauitate, nobilitate, doctrina, & communi æstimatione apud Hispaniæ Magnates, & Proceres, quo casu non requirunt examen idoneitatis, *c. in Lateranensi, de præb.* Castellin. *de elect. c.14 n.6.* Tambur. *d. tom 2. disp.6.n.6.* Lanor *lucubrat tit.4. cap.25. n.47.* D. Barbos. *de iure Ecclesiast. lib.1. cap.19. sub num.252.*

Nec replicari potest, quod ad effectum vt cassatio prædictæ electionis sustineatur, sufficit quod de illo tempore non fuisset publicè habita notitia de reprobatione & sic, quod fuerit per Diffinitorium validè processum de tempore habili.

20 Quia cùm ex postfacto detecta fuerit ista reprobatio, ex qua insurgit grauis nota aduersus bonam opinionem prædicti P. Aguilar, perinde haberi debet, ac si de tempore cassationis, & reprobationis omnibus manifesta fuisset, *ad l. sed Iulianus, § proinde*, ibi: *Intelligendumque esse ab initio sic accepisse, ff. ad Senatusconſ. Maced. l. quadam*, ibi: *Sed ex postfacto retroducitur, & apparet quid actum est, ff. de reb. dub.* Per posterius enim factum declaratur quid antea fuerit actum, vt est regulare. Et in puncto de reprobatione electi ex postfacto detecta, quod annullet cassationem electionis sine causæ cognitione factam, tenent Rodrig. & Portel *vbi supr.* Aliter enim esset in mero arbitrio, & libito confirmatorum, ante publicationem scrutinij electionem cassare, reprobando personam idoneam, & canonicè electam, eiusque bonam famam ex abrupto percutere, quod fieri non potest, *ex alleg.* Nec profectò iste procedendi modus congruit Regulari obseruantiæ, & monasticæ disciplinæ, cuius proprium munus est ab æmulationibus, & effectibus carnalibus abstinere, Christianæ charitati incumbere, & proximorum honori, & saluti prospicere, vt ex Diuinis & Apostolicis præceptis addiscimus.

21 Minùs obstat doctrina Dominici Bañez *in suis decis. de iust. & iur. tit. de ind. iust. quæst.67 art.2. in resp. ad 2. argum.* docentis posse confirmatores ex sua priuata scientia electionem, etiam personæ dignæ cassare, quam refert, & sequitur Castel. *d. c.14. n.56.* & pluribus relatis latissimè D. meus Barbos. *vot decis.4. à num.15.*

22 Quia quicquid sit de veritate huius opinionis, Doctores omnes loquuntur iuxta terminos *d. cap. super eo, de elect.* quando scilicet in ambiguo manet causa cassationis, vtrùm ex defectu formæ, vel ob vitium personæ facta fuerit. Quod non obscurè ostendit ipse Bañez, dum inquit, esse iudicium temerarium dicere, quod electus (cuius electio fuit cassata) iudicabitur suspectus, vel infamatus de aliquo crimine, cum aliàs (vt ipse dicit) multis viis citra vitium personæ possit cassari electio etiam digni.

Cæterùm in casu nostro nulla mansit ambiguitas, cùm prædictus P. Aguillar fuerit reprobatus à maiori parte Diffinitorij; & sic doctrinæ istæ non applicantur.

23 Nec denique obstat dicere, quod ex quo agitur de confirmatione electionis Prælati Generalis totius Ordinis, electio ex dispositione iuris communis debeat pertinere ad Diffinitorium generale repræsentans totum Ordinem, *c. fin. 16. q.7. cap. Abbatem, 18. quæst.2. c. cùm dilectus, de consuet.* vbi Butr. *in 1. lect. n.7. & 2. lect. n.38. & 45.* Rot. *decis.65. n.4. p.1. recent.* & consequenter Monasterium S. Bartholomæi de Lupiana non posse eligere Generalem, cùm ad Conuentum particularem nil aliud pertineat, quàm electio sui particularis Prælati, *cap.1. de elect.* vbi D. & Collega Barbos. *in collect. n.6.* Suarez *de Religion. tom.4. lib.2. c.4. n.1. & c.6. n.19.* Reuerendissimus D. Coccinus Rotæ Decanus *decis.296. n.4. & seqq* Rot. *d. decis.65. n.5.* Vnde cùm Conuentuales Sancti Bartholomæi solummodò nominent (vt gratis ex diuerso dicitur) aut præsentent eligendum à Diffinitorio Generali, vtique Diffinitorium ipsum (ad quod etiam pertinere dicitur omnimoda electio, & confirmatio) bene potuisset non eligere præsentatum, quia electio est liberæ voluntatis, vt per Tamburin *de iure Abbatum d. tom.1. disp 6. q.1. num.5.* Ex quo inferri prætenditur, quod cassatio prædictæ electionis non fuit propriè cassatio, sed actus explicatiuus voluntatis eligendi, in quo non requiritur citatio nominati, aut præsentati, cùm de eius considerabili præiudicio non agatur, quandoquidem nullum habet ius quæsitum ex tali nominatione, aut præsentatione.

24 Quia pro responsione supplicatur aduerti, quod licèt attenta dispositione iuris communis, in hoc casu nil aliud pertineat ad Conuentum Sancti Bartholomæi, quàm electio sui particularis Prælati: ex antiquissima tamen obseruantia plusquam ducentenaria (quæ à partibus non potest controuerti, & quæ in hac materia iuris eligendi attendi debet, etiam contra ius, Abb. *in c. cum terra, n.2. vers. Sed consuetudo, de elect.* Rot. quæ alios refert, *d. dec.65. n.11. p.1. recent.*) ac etiam ex dispositione constitutionum huius Ordinis à Sede Apostolica sæpius confirmatarum, Generalatus totius Ordinis, & Prioratus istius Conuentus sunt ita inseparabiliter vniti, quod ex quo eligitur Prior à Conuentualibus Sancti Bartholomæi, eo ipso dicitur verè & propriè, indiuidualiter, identicè, intensiuè & non extensiuè electus Prior Generalis totius Ordinis, vt *in Const. 1.* ibi: *Establecemos, y ordenamos, sin alguna reuocacion, que el Prior que aora es, ò serà de aqui adelante en el Monasterio de San Bartholome de Lupiana de nuestra Orden, sea para siempre cabeça, y Prior mayor General de toda ella, porque este Monasterio fue fundado primero que todos los otros.* Et inferiùs, ibi: *Establecemos, declaramos, y consentimos, y otorgamos, que la eleccion del Prior de San Bartolome sea celebrada para siempre por los Frayles Capitulares del Monasterio de San Bartholome, &c.*

25 Quæ verba sunt ita clara, vt nulla indigeant interpretatione, *ad l. ille, aut ille, ff de leg.3* adeò vt mirum sit, quod aduersus apertissima verba constitutionis ius eligendi vsurpari prætendatur. Præsertim cum in *Constitut.70.* electio ista facta, aut facienda à Capitularibus Sancti Bartholomæi, millies expressis, & rotundis verbis appellatur *electio*; & nunquam in toto Constitutionum volumine, *præsentationis*, aut *nominationis* verbum inuenitur. Verba enim sunt intelligenda secundùm proprium, & naturalem significatum, *l. si is qui nauem, ff. de exercit. act. l. non aliter, ff. de leg.3.* & retinent latitudinem suæ significationis, etiam in materia quantumvis odiosa, & exhorbitanti, ita vt lata fiat interpretatio quatenus eorum proprietas patitur, *l. cum lege, ff. de testam.* Crauet. *consil.118. n.12.* Natta *consil.63. n.18.* Gregor. *decis.193. n.4. & decis.516. n.3.*

26 Vltra quod nec propriè, nec impropriè, & abusiuè potest considerari electio in Definitorio, quia cum aliàs electus à Capitulo Sancti Bartholomæi debeat habere maiorem, & saniorem partem votorum, non quidem respectu minorum partium, sed respectu totius Capituli, *c. cùm inter, & c. quia propter*, vbi communiter DD. *de elect.* vtique Diffinitorium nunquam potest eligere, cum istam maiorem partem non possit habere, nisi solus vnus, in quo non cadit electio, vt patet ad oculum. Et res fit euidentior, quia Diffinitores nunquam in actu

confirmationis

confirmationis dant sua suffragia ad effectum eligendi, sed tantùm porrigant literam A, aut R, quod est approbo, aut reprobo.

Nec etiam replicari potest, durum nimis videri, quod à Fratribus particularis Monasterij toti Religioni de Generali Pastore prouideatur.

27 Quia cessare omnino videtur amaritudo, si consideretur, tum quod tota Religio Sancti Hieronymi elegit in arbitros, & compromissarios pro electione Generalis celebranda Conuentuales Sancti Bartholomæi, vt constat ex illis verbis *d. Constitut.*1. ibi: *Consentimos, y otorgamos, que la eleccion del Prior de San Bartholome sea celebrada para siempre por los Frayles Conuentuales del Monasterio de S. Bartholome.*

28 Quæ verba consensus, & concessionis nullo modo in sensu legali intelligi possunt circa electionem Prioratus Sancti Bartholomæi particularis, quia hoc dispositum fuerat de iure communi, vt *in d.cap.*1. *de elect. c. nobis, de iurepatron.* & frustrà consentiretur, & concederetur, quod iure communi concessum erat. *l.vnic.Cod. de thesaur. lib.*10. Sed imò præcisè referenda sunt ad compromissum, concessionem, & consensum iuris eligendi priuatiuè, de Priore Sancti Bartholomæi, vti Priore Generali; aliàs enim verba illa, *consentimos y otorgamos*, viderentur otiosè in constitutione superfluere, quod non est admittendum in materia quantumuis stricta, & otiosa, Rimin.iun. *cons.*588.*n.*11. *& seq.* Sard.*d.cons.*127.*n.*9. latè Crau. *in resp. pro gen.n.*46. Rot. *decis.*516.*n.*4.*coram sanctæ mem. Greg.XV.* Quinimò earenus disponunt, & operantur, quatenus eorum proprietas se extendit ad Prioratum totius Ordinis, etiam quod sit maior ratio in vno casu, quàm in alio. Gregor. *d. decis.*193.*n.*5. per text.*in l.*1.§ *quod autem ff.de alea lus. & aleat.*

29 Tum etiam, quia etsi verba essent dubia, reciperent tamen passiuam interpretationem ex obseruantia, vsu, & consuetudine tot annorum, *ad l. si de interpretatione, ff. de legib.* cum aliàs hæc obseruantia interpretatiua præscribatur solo decennio, & imò sufficiat, quod aliquando ita fuerit obseruatum, Rot. *dec.*193.*n.*4.*p.*3. *recent. aliàs p.*1. *in posth.*

30 Tum denique, quia diffinitores debent se conformare cum dispositione suarum legum, & constitutionum, Bald.*in c.Clerici,n.*3.*de vita & honest Cleric.* neque enim conqueri possunt de illarum prætensa iniustitia, quia (vt inquit Afflict.*dec.*321.*n.*1.& *seq.*) ad saluandam conscientiam meam sufficit mihi conscientia legis, quia neque sum sanctior, iustior, aut doctior ipsa lege, vt benè idem Bald. *in l.*2. *C.de pæn. iud.qui mal.& in c.fin. n.*3 *de præscript.* Et hæc quidem quoad primam inspectionem.

31 Quo verò ad secundam, videtur clarè constare de iniustitia, nullitate, & attentatis subsequentis electionis factæ de persona Patris Fr. Ludouici de Corduba. Quia quoad iniustitiam, res est plusquam manifesta. Ex quo enim fuit iusta, & præcisè, & de necessitate confirmabilis electio facta de persona Patris Aguilar, hinc insurgit iniustitia processus ad vlteriores electiones, cùm iustitia vnius influat in iniustitiam alterius, & negari non possit, quin ista vltima electio facta de Patre Corduba, aduersetur cunctis præceptis naturalibus, moralibus, & legalibus, quæ omnia clamant, & à quibus edocemur, suum vnicuique tribuendum, l.*iustitia,ff. de iust.& iur. princ.Instit. eod.* super quo non licet ampliùs immorari.

32 Nullitas autem est multiplex, tam ex quo, vt euentus docuit, electio erat per Præsidem restricta, & coarctata ad hoc, vt reprobatis viris grauissimis, aliquis de eius partialitate eligeretur, vt in propriis terminis resoluunt lato calamo Castellin. *d. tract. de elect.c.*13.*n.*26. *& seq.* Bonon. *eod.tract.dub.*52. *n.*5. Lauor. *lucubrat tit.*4. *c.*21. *n.*11. *& seq.* Tambur. *d. tom.*1. *de iure Abbatum, disp.*5. *q.*22. *n.*8. Rodrig.*d. tom.*2. *qq.regul.q.*52. *art.*1. Portel.*d.p.*2. *resol. casu* 4. *sub n.*6. Mirand. *in manual. Prælat. tom.*2. *quæst.*23. *art.*22. *in fin.*

Quàm etiam ex eo, quod fuit processum ad istam electionem, non cassata legitimè prima, quæ fuerat canonicè celebrata, vt benè in puncto est text. *in c. considerauimus, de elect.* vbi DD. & optimè Lauor. *d.tit.*4.*c.*19 *n.*123. Portel.*d.casu* 4. *n.*6. *vers. Secundò,* prout vidimus de secunda sententia contraria primæ, quod si non fuerit reuocatoria, est nulla, quia aliàs daretur sententia contra sententiam, *leg.*1.*Cod. quand prouoc. non est neces.* Cassad. *decis.*1.*n.*4. *de sequest.possess.* Gabr.*cons.*54.*n.*8.*lib.*1. Quod autem cassatio non esset legitima, satis superius demonstratum est, & deinde haberi debet, ac si non fuisset facta, ad *l.quoties.ff.qui satisdar.cogant.* 33

Et insuper, ex quo de 42. suffragiis Capitularibus non interuenerunt in hac vltima electione, nisi nouem, quæ nec est maior, nec sanior pars, *d.c. quia propter, & d.c.cùm inter, de elect.* Debebant enim expectare alios, qui Reipublicæ causa iustè, & præuiis appellationibus, reclamationibus, & protestationibus aberant, ad effectum comparendi coram superiore, cùm aliàs tempus sibi ad eligendum non instaret, nec remaneret saltem tertia pars Capituli congregata, vt in terminis Bonon. *d.tract. dub.*13. *n.*7. Lauor. *d. tit.*4. *c.*25. *num.*84. qui benè in proposito allegat distinct. Cuchi *instit.maior.lib.*4.*tit.* 1.*de elect.* Castel.*vbi sup.c.*8.*n.*14.*& seq.* Peirin. *de subdit. Relig. tom.*1.*c.*31.§.6. Vbi quod si tempus non est in vltimo termino, taliter quod electio non sit de proximo deuolubilis ad superiorem, absentes debent expectari vsque ad vltimam diem. Et ratio est, quia maior pars, quæ se absentauit, censeretur reuocasse, aut suspendisse Capitulum vsque ad reditum, vt pulchrè per Lauor. *d.n.*84. *vers. At si minor.* Quod intelligunt præcitati DD. dummodò, vt dictum est, non instaret vltimus electionis terminus, prout in casu nostro non instabat. 34

Quartò denique ex eo, quod non fuit seruata forma *Constit.*10 *& Extrauag.* ibi: *No pueda quitar alguno de los señalados* (scilicet ex definitoribus) *para el Capitulo priuado, sin consejo, y consentimiento de los Visitadores generales.* Vnde, cum absente Patre Ioanne de Auellaneda, Diffinitore deputato (qui ad Tribunal Nuntiaturæ Apostolicæ simul cũ aliis triginta Vocalibus pro auferendis violentiis, & grauaminibus Diffinitorij via recta, & electionis terminu nõ instante recurrerat) alius in eius locũ subrogatus fuerit sine consilio, & consensu Visitatorũ satis dicitur Constare de violata, & non seruata, forma Constitutionũ, & sic de nullitate, *l.*1.*&* 2.*C.quando prou.non est neces. gloss. in Clem.*1.*de vit.& honest.Cler.* Bart. *in l.nõ sunt liberi,ff. de stat.hom.* Suar.*de leg.lib.*4. *c.*31.*n.*5. D.Barbos.axiõ. 100.*n.*3 Rot. *decis.*518 *n* 3 *coram S. M Greg XV.* 35

Præsertim cùm id ipsum disponat Sacrosanctum Concil.Trident. *sess* 25.*c.*6.*de regul.* ibi: *Nec in posterum liceat Prouinciales, aut Abbates, aut Priores, aut alios quoscumque titulares, ad effectum electionis faciendæ constituere, aut voces, & suffragia absentium supplere, & is qui ad hunc effectum se creari permiserit, deinde ad omnia officia in Religione obtinenda inhabilis existat.* Cuius decreti forma debuit præcisè, ad vnguem, & punctualiter seruari, vt *in d. decis.Greg.* 580.*n.*3. propter decretum irritans contrarias dispositiones inibi contentum. 36

Attentatio demùm videtur satis perspicua, quia cùm 37

cùm vnus ex Diffinitoribus (qui abditos aliorum sensus,& sic quidquid occultius parabatur, explorauerat) simul cum uno ex electis,& 32. Vocalibus ab iniustitia, & notoria nullitate cassationum, ac etiam à denegata confirmatione electionis, coram toto Diffinitorio in voce, & in scriptis appellassent, reclamassent, & desuper, ne deueniretur ad aliam electionem, protestati fuissent,requirendo scilicet Diffinitorium, ne ad vlteriora procederet, appellando insuper à futuris procedimentis, & grauaminibus, vtique electio postea subsequuta de persona Patris Corduba, tanquam facta appellatione pendente, fuit attentata, *l.1.& tot.tit.ff.nil nou.appell.pen.* & est ante omnia reuocanda, *ex regul.c.non solùm, in princ. & ibi not. per DD. de appell. in 6.*

38 Nec obstat, quod huiusmodi appellatio à futura electione, seu à processu electionis, & cassationis regulariter sit extraiudicialis, *c. concertationi, iuncta gloss.ibi, verbo grauatum, eod.tit.& lib.* quæ non solet causare attentata ante omnia purgabilia, *d. cap. non solùm, §. illa verò*, cùm non suspendat futura ad actum de præterito, *c. constitutus*, vbi Innocent. *num.2.* Imol.*num.13. de appellat.* Coccin. *decis.* 314. *num.* 3. Vel saltem talia attentata non reuocantur per modum attentati, sed pendent ex futuro euentu, & ex iustitia appellationis, *c.cùm inter, & c. considerauimus, de elect. in 6.*

39 Quia motiuum non videtur attingere rhombum difficultatis, & pro responsione satis est dicere,quod nos versamur in appellatione à confirmationis denegatione, quæ reddidit electum perpetuò ineligibilem, & inhabilem ad alias Prælaturas, iuxta text. *in d.c.super eo, de elect. & d.c.testimonium, de testibus*, quo casu propter maximum præiudicium illatum tam electo, quàm eligentibus, ad text. *in c.grauum,de post.Prælat.* materia fuit effecta merè iudicialis, vt per Lambert.*de iurepatron.2.parte,art.9.q.4. princ.* latè Gonzal.*ad reg.8.Cancell. gloss.6. num.*102. *& seq.& gloss 9.in annot.contra nullit.num.*176. *cum seq.& n.*181.*cum seqq.* vbi quod contradictio, & oppositio cum denegatione,facit materiam iudicialem, & causat attentata,& pulchrè Rot.*decis.*265.*num.* 1. *& per tot.p.3. diuers.* Modern.*de supplicat. p.2.c.*23. *num.*13. *cum seqq.*

40 Etenim, stante huiusmodi præiudicio, appellatio fuit iudicialiter interposita, bonus text. *in leg. 1. ff. quand. appell. sit*, & per illam denegationem fuit verè, & propriè euacuata instantia Præsidis, & Confirmatorum, vt resoluit idem Modern. *cap.* 23. *à num.* 36. ex auctoritate declarationum sacræ Congreg. Eminentissimorum Interpretum Concilij Trident. Ex quo sequitur, quod sumus in puris terminis *d. c. non solùm, in princip. de appellat. in 6.* iuxta quod electio postea facta est attentata,& ante omnia reuocanda,vt per Gonzal.*vbi supr.*& in his terminis Portel (qui totum casum huius controuersiæ cum omnibus suis circumstantiis præfigurauit) sæpiùs *alleg.casu 4. num.6.& 9. per tot.* quod sufficit pro responsione ad obiectum, & victoria articuli.

41 Vltra quod satis, & superabundè videtur hodie constare de grauaminibus illatis per Diffinitorium,& de iustitia appellationis, *ex superiùs dictis in prima inspectione*, quo casu nihil differt appellatio extraiudicialis à iudiciali,vt per gloss. *in d.c.non solum, §.illa verò, in verbo Reducendum, vers. Si extraiudicialis,de appel. in 6.* Lancel. *de attent. p. 2. cap.* 12. *limit.* 3. *à n.*17. Couar. *pract.c.*24.*n.*5. Rot. *decis.*44. *de appell in nouis*, quam sequitur Card. Seraph. *dec.* 397. *n.*1. Achil. *dec.*34.*n.*4 *eod. tit.de appel.* Modern. Vrsel.*concl* 160.*n.*84.*verb.attentata,* & in puncto de electione,est decis.Burat.*decis.*771.*num.*5.

Præsertim in materia electionis Ecclesiarum Cathedralium, & Regularium, ex congestis per Rot. *d.decis.44 per tot.de appell. in nou.* & benè in nostris terminis Burat. *vbi proximè, n. 6.* vbi quod semper appellatio extraiudicialis in hac materia idem operatur quod iudicialis: & in omnem euentum, quando 42
appellatio non fuisset iudicialis, nec constaret de grauaminibus, & iustitia appellationis, nec etiam versaremur in materia electionis Regularium, adhuc ex quo electio ista facta de Patre Corduba, fuit non solùm post appellationem, sed etiam contra ipsam appellationem, dicitur verè, & propriè attentata, & est ante omnia reuocanda, Rub. *singul. Rot.tom.2.p.3.§.7.* Scaccia *de appellat. q.2. n.*37. Valenz. *consil.*76.*n.*23. Achil.*decis.*32.*n.*1.*& seq. & decis.*34.*n.*2.*de appell.* Burat. *decis.*859.*n.*1. *&* 3. Et ratio est,quia actus à quo appellatur, non remanet to- 43
tus sub protectione iudicis ad quem,quando attentatur contra ipsam appellationem, nam facta vlteriori electione fit præiudicium iudici ad quem, qui habet iudicare de nullitate cassationis, & de prætensa validitate vltimæ electionis, & totum istud est positum sub protectione eius: & esset iniquum, quod propter impedimentum attentati non posset confirmare primam electionem de iure confirmabilem. Et propterea attentata deinde haberi debent, ac si non fuissent commissa; & iudex superior illa debet reuocare via attentatorum, vt eius iurisdictio maneat libera, & exercibilis quoad ea omnia quæ cadunt sub illius protectione,vt benè explicat Achil. *d.decis.*34. *num.*2. *de appel.* quem refert & sequitur Rota *coram Burat.dict.decis.*859.*n.*4.*& seq.* 44

Ex quibus videtur executiuè procedendum ad purgationem attentatorum,ac etiam per aliud decretum executiuum ad confirmationem primæ electionis factæ de persona P. Fr. Ludouici de Aguilar; prout speratur. Salua semper in omnibus dignissima censura, & castigatissimo iudicio I. D. V. &c. Matriti die 13. Decembris 1640. 45

Burgensis nullitatis Ordinis.

Ordo sacer vi præcisa, seu absoluta susceptus, non valet, nec characterem imprimit; secus tamen est,si vi conditionali, seu causatiua, vel per metum cadentem in constantem virum suscipiatur; & sic ordinati lege perpetuæ continentiæ non tenentur.

Votvm XXXVII.

1 *Littera Illustrissimi Nuntij referuntur.*
2 *Auersio animi ostentat magnam voluntatis præsumptionem.*
3 *Preces procedentes à personis, quibus reuerentia debetur, efficiunt metum iustum, & cadentem in constantem virum.*
4 *Filij æqualem patri & matri exhibent reuerētiam.*
5 *Mulier austera, & crudelis metum in constantem virum cadentem inducere potest.*
6 *Metus reuerentialis qualis sufficiat ad Matrimonium annullandum.*
7 *Professionis, Matrimonij, & Ordinis nullitates æquiparantur ab omnibus ferè Iurisperitis.*
8 *Metus probatus censetur ex denegatione victus,& alimentorum.*
9 *Mæstitia, & afflictiones in profitente conducunt ad nullitatem professionis.*

10 *Testibus*

10 *Testibus duobus de metu potius, quàm mille aliis de libera voluntate deponentibus standum est.*
11 *Ordo vi praecisa, seu absoluta susceptus, non valet, nec characterem imprimit, secus si vi conditionali, seu causatiua.*
12 *Baptizatus vi vel metu adhuc tenetur legibus Christiana Religionis.*
13 *Doctores referuntur, qui tenent ordinatum per vim conditionalem, seu causatiuam, vel per metum iustè incussum lege continentia adstringi.*
14 *Sed ex vi veti lege perpetua continentia non teneri, alij plures melius censent.*
15 *Baptismus, & Ordo differunt in multis.*
Obligatio profitendi fidem Catholicam est essentialiter, & naturaliter annexa characteri Baptismatis, obligatio verò continendi ex statuto Ecclesiæ, vel voto tacito est annexa subdiaconatui.
16 *Respondetur ad Concilium Toletanum.*
17 *Regula Accessoriorum, non procedit vbi militat diuersa ratio, & in separatis.*
18 *Exceptio periurij repellit agentem à limine iudicij, parte scilicet opponente.*
19 *Sententia lata non obtenta prius absolutione à iuramento, sustinetur quando pars aduersa non opposuit de periurio.*
20 *Professus factus cum excommunicato valet, si non opponatur.*

1 PRÆCEPTO Illustrissimi & Reuerendissimi D. mei Numij mihi imposito votum meum in materia multùm difficili, & à meo instituto penitus aliena propalare cogor coram eodem Illustrissimo singulari cunctorum Magistro, & in omni scientiarum genere versatissimo, itaut cum Cornelio Tacito Cæsarem alloquente *lib 6. Annalium.* dicere possim: *Tibi summum rerum iudicium Dij dedere, nobis obsequij gloria relicta est.* Præceptum autem eiusmodi, quo tanti Principis innata benignitas & feruens iustitiæ zelus elucescet, est vt sequitur. *Cæsar Facchenettus Dei & Apost. Sedis gratia Archiepiscopus Damiatensis, & Sanctissimi Domini nostri Domini Vrbani diuina prouidentia Papæ VIII eiusdemq; Sedis in Hispaniarũ Regnis cũ potestate Legati de latere Nuntius, Iuriumque Cameræ Apostolicæ Collector Generalis. Discreto viro vni ex Iudicibus Apostolicis per nos in hac Curia deputatis, salutem in Domino. Plus videre plures oculos quàm vnum, vulgare est adagium, cuius veritas non solum vsu, & experientia, sed ipsa ratione, qua fundata existit, comprobatur: id autẽ exteriori sensuum communi significatione applicatum satius censemus tribui menti humanæ, quæ anima rationalis princeps est facultas, & exteriores sensus nobilitate antecellit. Ideoq; in rebus, & negotiis arduis probos, & doctos viros super eorum determinatione & diffinitione consulere prudentiæ attribuimus, ferendum iudicium consolidare iudicamus. Cum itaque infrascripti negotij, quod coram Nobis & in Tribunali nostro introductum reperitur, grauitatem, & circunstantias nuper ponderaremus, operæpretium duximus ad illius determinationem, nisi prius tuo, de cuius sapientia, prudentia, necnon integritate plenior ẽ in Domino gerimus fiduciam, desuper expectato consilio, & suffragio non deuenire; negotii autem huiusmodi is qui sequitur, est status. Stephanus de Angelo Burgen ciuitatis, sub die sexta Maij anni 1637. fuit sacro Subdiaconatus ordine per Venerabilem in Christo fratrem nostrum Archiepiscopum tunc existentem Burgen. seu de eius licentia per alium Catholicum Antistitem initiatus, ad quem suscipiendum cùm postmodum vi, & qui cadere poterat in fortem virũ, metu matris suæ, ac fratris natu maioris compulsum fuisse prætenderet, super eiusd. ordinis nullitate coram Ordinario agere proposuit, qui causa instructa ad fauorem Sacramenti pronuntiauit, à cuius sententia per dictam Stephanum ad Nos prouocatum, causaq; huiusmodi in Tribunali nostro introducta fuit, & ad præsens pendet indecisa, & ne Sacramentum pro quo nemo comparebat, remaneret indefensum, Didacum de Gauireado, causarum eiusd. Tribunalis nostri Procuratorem, & Licentiatũ D. Antonium de Castro notæ fidei, integritatis, ac scientiæ ei in defensorem & Aduocatum respectiuè deputauimus, & constituimus, quorum, necnon dicti Stephani in huiusmodi causa allegata, & reliquam facti seriem ex processu causæ, & testiũ depositionibus depromptam tibi, vt plenius de eiusdem causæ meritis informeris, vnà cum præsentibus remittimus. Te igitur obnixè hortamur, vt omnibus causæ & negotij huiusmodi circunstantiis recta animi lance diligenter perpensis, ac speciali desuper adhibito studio, quid de ea sentias, nobis insinues, tuumque desuper suffragiũ, & consilium in scriptis præbens, & ad nos quantocitius, ad effectum vt huiusmodi adiuti adminiculo, quod iustum & rationi consonum fuerit, circa præmissa statuere & decernere, ac Sacramentum ab omni iniuria vindicare valeamus, destinare procures, quod vt rectè & secundum Deum ac Iustitiam facere, & adimplere possis, gratia Spiritus Sancti sensus tuos illuminet, ac mentis tuæ oculos clarificet. Datum in Palatio nostro, Anno Domini 1640. 1 Decembris Pontificatus prædicti Sanctissimi Domini nostri Papæ Anno decimooctauò. Alex Raphaellius Auditor.* De mandato suæ Illustrissimæ Dominationis, Ioannes de Pau, Notarius Secretarius. Proponit igitur Stephanus de Angulo (vt 2
obedire incipiam) se ad Subdiaconatus ordinem promotum fuisse metu matris, ac fratris natu maioris cõpulsum, vim, & metum huiusmodi diuersimodè ostẽtàre prætendit, & in primis ab animi sui auersione, quam semper habuit eum statu Ecclesiastico, ex qua certè oritur magna noluntatis præsumptio, Riminald. iun. inter cons. matr. Ziletti, *cons.* 77. *sub n* 24. quem sequitur Rota *coram Greg. XV. dec.* 326. *n* 7.

Secundò ex precibus instantissimis, & importunis 3
eius matris, aliàs rigidæ & seueræ conditionis, & fratris natu maioris, ac aliorum consanguineorum, quæ quidem preces, cùm pro edant à personis, quibus reuerentia debetur, efficiunt metum iustum, & cadentem in constantem virum, Farin. *fragm. crimin. parte* 2. *verbo metus, n* 99. Sanchez *de Matr. lib.* 4. *disp.* 7. *n.* 7. Rota *decis* 105. *num.* 1. apud Farin. *parte* 1. *recent & coram Greg. XV. d. decis.* 326. *num.* 13. & 14.

Nam licèt regulariter fœminæ nullum imperium 4
habeant, §. *fœmina, inst. de adopt* Petr. Greg *lib* 7. *de rep. c.* 11. nihilominus filij patri, & matri æqualem vt plurimùm exhibent reuerentiam, *leg.* 3. *Codic. de patria potest.* Donell. *Comment. Iuris ciuilis lib.* 4. *c.* 4. Vnde si mater esset austera, & crudelis, solitaque 5
minas exequi, metum reuerentialẽ illius, sicut & patris sufficientem esse, resoluunt Gotierrez *consil.* 16. *num.* 26. & *de matrim c.* 77. *num.* 15. Sanchez *d. lib.* 4. *disp.* 6. *num.* 30. quia mulier conditionis huiusmodi metum in constantem virum cadentem inducere potest, Mogollon *in tractatu de his quæ vi, cap.* 5. *in princ.* Burg. de Paz. *consil.* 3 *num.* 55. Narbona *leg.* 20. *gloss.* 12. *n* 96. *tit.* 1. *lib* 4. *Recop.* & ideo bene inquit Valerius Maxim. *lib* 3. *cap* 3. quod filios timet iustissimè matrem rigidam & fortem.

Coadiuuant hanc metus præsumptionem plures 6
minæ, & imprecationes, quas mater contra Stephanum proferebat, de eo à se repellendo, & carceribus mancipari faciendo, si nollet sacris initiari: quibus concurrentibus, quemcunque metum reue-

rentialem sufficere ad matrimonium annullandum, tenent Sanchez *d.lib.4.disp.6.n.20. cum seqq.* Sigism. à Bononia *de electione Pralator. Regular. du. 54. numer.6.* Don. Ioan. Machad. *en el perfeto Confessor y Cura de almas, lib.2.parte 5.tract.3. docum.7. num.2.* & in puncto nullitatis ordinis Rota *decis.10. num.2.*
7 *parte 1. recentissim. aliàs in posth.* Farin. Et ad hoc propositum doctrinæ, & decisiones ad matrimonij nullitatem facientes, bene adduci ad professionis, electionis, & ordinis nullitates, actus enim huiusmodi bene æquiparantur ab omnibus ferè Iurisperitis, nec verisimilis differentiæ ratio assignari potest, Suar. *tom.3.de Relig. lib.6.c.4.n.16. ante medium*, Sigism. à Bonon. *d. dub.54.n.29.*

8 Tertiò, ex denegatione victus, & alimentorum, nisi Ordinem susciperet, per quam censetur probatus metus, *ad leg. necare. ff. de liberis agnosc. & cap. passa, 86.dist.* Rot. *decis.779.num.2. parte 1.recentiss.*

9 Quartò, & vltimò cum mater parum se proficere videret in Stephanum filium actiùs fæmens, de ipsius matris ordine (vt credunt) tres homines nocte intempesta, velata fronte, districtis gladiis, & tormento manuali ad pectus admotis, Stephano iniunxerunt, vt si altera die sacrum Subdiaconatus ordinem non susciperet, eum sine dubio de medio tollerent, ob quem mortis metum Stephanus compulsus Ordinem præfatum sequenti die inuitus suscepit, tantam exinde ostentans mœstitiam, & afflictionem, vt noluerit ad sacram Communionem cum aliis insimul ordinatis accedere, nec postmodùm coronam in capite gestare, aut epistulam canere vnquam voluit; quos quidem mœstitias, & afflictiones considerauit Rota ad nullit. cuiusdam professionis *in decis.779.n.5.p.1.recentissimar.*

10 Quorum singula in facto sufficienter ex actis probantur; iusautem, vt vidimus, satis opitulatur ad eam nullitatem inducendam. Nec ad probationem huiusmodi elidendam ex parte Promotoris fiscalis aliquid in contrarium adducitur, nisi quod Stephanus redditus Ecclesiasticos obtinebat, quibus decenter sustentabatur, & quod esset terribilis, & absolutæ conditionis, ac proinde minimè credi posse illum Ordinem metu, & vi matris compulsum suscepisse: quia fuit responsum hoc minime ex processu iustificari, nec aliqua ex parte elidere posse metus probationem, cuius testibus potius, quam mille aliis de libera voluntate deponentibus, stari debet, vt est communis omnium resolutio, quos retuli *in meis votis decisiuis Canonicis, lib.1.voto 1 n.84.* itavt metu probato, quasi impossibile sit probare contrarium. Franc. Monald. *cons.5 num.109.*

11 Metu itaque probato, qui in constantem virum cadere poterat, & sufficiens ad Matrimonium, Professionem, seu quemcumque alium contractum annullandum, remanet modo disputandum, an idem dicendum sit de eo, qui Ordinem per vim, & metum cadentem in constantem virum suscepit.

Si loquamur de ipso Ordine cum impressione sacri characteris suscipiendo, certum est apud omnes, quod Ordo vi præcisâ, seu absoluta susceptus, cum desideretur voluntas, & in tali nulla sit, tunc nec valet Ordo, nec character imprimitur. At verò si vi conditionali, seu causatiua, hoc est, solo metu, Ordo suscipiatur, vt in eo, qui ad euadendum periculum, vel mortem consentit se ordinari, quia eo casu adest voluntas, saltem indirecta, *cap. meritò, 15. q.1.* valet ordo, & recipitur character, *c. maiores, §. item loquitur, de Baptismo.* Ita Sanchez *de matrim. lib. 7.disp.29.n.1.* Rota *decis.560 num.1. p.1. diuersorum.* Gam. *de Sacram. præstand vltimo supplicio damnatis, q.5.n.4.* Anton. Ricciul. *de Iure person. extra gremium Ecclesiæ existentium, lib.2 c.38. per totum.* Dominus Roder. Acunha *in Comment. ad c. de Iudæis 5. n.3. distinct 45. Ego ipse in collect. ad d.c. maiores, num.13.*

Tota verò difficultas est de ordinato per vim conditionalem, seu causatiuam, vel per metum iniuste incussum, cadentem in constantem virum, an lege continentiæ adstringatur. Et si interim promotus nubat, an tale matrimonium sit validum, necne.

Vna sententia (quæ mihi videtur probabilis) tenet obligare eum Ordinem ad continentiam, & matrimonium postea initum esse nullum, idque potissimùm ex sequentibus. Primò, quia vi, vel metu baptizatus adhuc tenetur legibus Christianæ Religionis, *c. de Iudæis, dist.45.* at vt fides, & lex Christiana comitantur characterem Baptismi, ita castitas characterem Ordinis, vt argumentatur post Sotum Rota *Coram Cæsare de Grassis decis.1. num 15. cum seqq. de his, quæ vi.* Secundò probatur ex Concilio Toletano VIII. *cap.7.* in quo proponitur aliquorum Sacerdotum corruptela, quia à Sacerdotio recedebant, & vxores ducebant sub colore quod ad sacros Ordines metu, & per vim assumpti fuissent. Deinde duobus argumentis hanc prauam consuetudinem refellit, tum exemplo baptizati per vim, & metum, qui nihilominus tenentur legem Christianam obseruare; tum etiam exemplo Templi, vel Calicis, qui accepta consecratione, re integra prophanari non potest. Tertiò, quia accessorium sequitur naturam sui principalis, *cap accessorium, de regul. Iuris, lib.6.* Sed principale, nempe Ordo metu incusso receptus, manet firmus, & validus, & imprimit characterem, vt vidimus: ergo manebit etiam firma obligatio continentiæ Ordini annexa, omnis enim Ordo sacer (quorum de numero est Subdiaconatus, *cap. à multis, de ætat. & qualit.* cum aliis per me citatis *de officio & potest. Episcopi, alleg.14. numer.2.*) habet annexam continentiam, vt dicit Glossa *verbo qui Sacramentis, in cap. cum in præterito, 84. dist.* & colligitur ex adductis per me *d.tract.alleg.15.num.1.*

Quartò, quia votum emissum ob metum intrinsecum, vel ob mortis periculum, est validum, consequenter validum etiam erit votum factum metu mortis ab extrinseco, quam alius mihi minatur. Ex quibus fortè hanc sententiam expresse tenent Hostiens. Abb. Tabien. Gaet. Sot. Saoct. Antonin. Sylu. Paludan. & alij citati à Sanchez *d.lib.7. disp.29. n.4.* quibus addo Petrum Ledesma *de matrim. q.55. articul.4.* Paulum Comit. *respons. moral. lib.1. q.55. n.3. cum seqq.* Basil. Pont. *de Matr. lib.7 c 29.* Ant. Dian. *resol. mor. tom. 2. tract.4. de Sacram. Ord. resol.193.* 12

Altera sententia (cui tanquam probabiliori adhæreo) sustinet sacris Ordinibus initiatum per vim, vel metum iniustè incussum, cadentem in constantem virum, lege perpetuæ continentiæ ex vi voti non teneri, his potissimum solidissimis fundamentis. 13

Primò matrimonij exemplo, quod graui metu extortum, irritatur à Iure, *c. veniens, de spons. cap. virum, de regular.* cum aliis per me adductis *d. voto 1. numer.14. & lib.2. nuper edendo, voto 16. à principio,* quod est Reuerendissimi Domini mei Alexandri Raphael. Iuris vtriusque Doct. Protonot. Apostolici, ac Illustrissimi & Reuerendissimi Domini Cæsaris Facheneiti Archiepiscopi Damiatensi & in his Hispaniarum Regnis Nuntij cum potestate Legati de latere, Collectoris Generalis Apostolici, Auditoris meritissimi, & doctissimi, & à me multis nominibus commendandi. Deinde exemplo solemnis professionis, quæ pariter ipso Iure est irrita, si per vim, vel metum grauem emittatur, *c. sicut qui Monast. 20. quæst.1. cap. perlatum, de his quæ vi, cap. insinuante, qui clerici, vel vouentes,* Rot. *d. dec.779. p.1. recentissim.*

Sed

Sed argumentum ductum à voto solemni in professione regulari ad votum continentiæ in sacro Ordine, est efficacissimum, cùm vtraque hæc vota dirimant matrimonium, ac vtraque sint perpetua. Nec refert in professione, votum castitatis esse expressum, in Subdiaconatu verò implicitum; siquidem qui non potest se obligare expressè, nec potest se obligare implicitè, iuxta doctrinam Innoc. *in c. vel non est compos, sub num.* 1. *de temporibus ordinat.* vbi si puer promouetur, qui non sit doli capax, sicut non potest se obligare expressè ad votum, ita nec etiam tacitè, prout eum refert Rota *d. decis.* 56. *n.* 6. *p.* 1. *diuers.* ergo, &c. Secundò, quia nullum votum Iure naturæ obligat, nisi à Deo acceptetur: sed Deus non acceptat votum perpetuæ continantiæ graui, & iniurioso metu extortum, exemplo in humanis prudentis, & optimi viri, qui sanè non acceptaret donationem aliquam, quam nosceret sibi factam ex metu grauissimo à seruis suis extortam: ergo multo minus vota huiusmodi acceptantur à Deo. Tertiò, quia continentia non est de substantia, & essentia Ordinis Subdiaconatus, sed tantum accidentalis, ex statuto Ecclesiæ, fuit enim tempus quando Subdiacono licebat contrahere matrimonium, *c. ante triennium,* 31. *dist. c. placuit,* 32. *dist.* Rota *d. dec.* 561. *n.* 11. *parte* 1. *diuersorum,* & ideo solo præcepto Ecclesiastico sacris Ordinibus fuisse annexam continentiam, ex sententia sancti Thomæ, Soti, Valentiæ, Card. Bellarm. Azor. & aliorum tenui *d. tract. de offic. & potest. Episcopi, alleg.* 15. *n.* 3. Et ideo hanc partem sectantur Archid. Dom. Hostien. Henriq. Imol. Turrecr. Greg. Lop. Mogoll. Nauarr. & alij, quos refert, & sequitur Sanchez *d. lib.* 7. *disputat.* 29. *n* 5. quibus addo gloss. *verbo conditionaliter, in d. c. maiores,* Hieron. Paul. *in prax. Cancel. sel.* 55. Cæsar. de Grass. *d. cap.* 1. *&* 2. *de his quæ vi,* Iacob. de Graffiis *in aureis decis. p.* 2. *lib.* 1. *c.* 11. Barthol. de Ledesma *de sacramento Ordinis dub.* 14. *col.* 4. *vers. annotare.* Azorius *instit. moral. p.* 1. *lib.* 13. *c.* 14 *q.* 8. Vgolin. *de Episc. c.* 13. *n* 9. Sayrus *in Clauis Reg. lib.* 6. *c.* 4. *n.* 20. Coninch. *de Sacram. disput.* 20. *dub.* 14. *n.* 143. *cum seqq* Bonac. *de Matrim. q.* 3. *punct.* 9. *n.* 14. Paulus Squillante *de oblig. Cler. p.* 1. *n.* 80. Iulius Cæsar Madius *de sacris Ordinibus, c.* 3. *n.* 7. Philib. March. *de sacram. Ordinis, tract.* 1. *p.* 6. *diffic.* 9. Ego ipse *de officio & potest. Episcopi, p.* 2. *alleg.* 15. *n.* 5.

14 Qua opinione retenta, non obstant quæ pro contraria suprà adduximus: Nam ad primum respondetur, inter Baptismum, & Ordinem disparem esse rationem: tum quia Baptismus est Sacramentum necessitatis, & similiter legis Christianæ obseruantia: at ordo & continentia est de consilio, & voluntate; quia Ecclesia omnibus ad Subdiaconatum promouendis præcipit immediatè continentiæ votum, non absolutè, cum non sit de consilio, sed ex suppositione, quod velint ad Subdiaconatum eleuari, *c. nullum, dist.* 28. vbi glos. *verbo promiserit, c. assumi, eadem dist.* Sanch. *de matrim. lib.* 7. *dispus.* 27. *n.* 10. Basilius Pontius *eodem tract. lib.* 7. *c.* 27. *n.* 7. Tum, quia Baptismi susceptio & professio legis Christianæ, non est votum, quod natura sua petat plenam libertatem, sicut eam petit perpetuæ continentiæ votum. Tum denique, quia obligatio in baptizato viuendi secundùm leges Christianas, est essentialiter annexa characteri baptismali, & ideo qui vult antecedens, vult consequens de necessitate: at onus continentiæ est accessorium Ordini sacro ex statuto Ecclesiæ, & ideo stat, quem voluisse Initiari, non tamen voluisse onus continentiæ, ad quod perfecta libertas petebatur, ob quod Rot. *d. dec.* 561. *n.* 13. *vers. ad* 3. dicit, quod
15 obligatio profitendi fidem Catholicam est essentialiter annexa characteri Baptismatis, obligatio verò continendi ex statuto Ecclesiæ, vel voto tacito, est annexa Subdiaconatui, & non naturaliter, vt suprà diximus, ex quo sequitur (prosequitur ipsa Rota) quod Subdiaconus tenetur secundùm naturam, & essentiam Subdiaconatus viuere, non tamē secundùm eius accidentia, si aliqua de causa, quæ non sufficit vitiare naturam, & substantiam, vitiat illa.

Ad secundum respondetur, illud Concilium Toletanum fuisse solùm prouinciale, & ideo illi fidem habere non cogimur, secundùm Sanch. *d. lib* 7. *disp.* 29. *in fine,* & quatenus esset vniuersale, apertè loquitur de illis, qui susceptum Ordinem plories ratum habuerunt, & in eo per multos annos permanserunt, ac actus Ordinis sæpius exercuerunt, vt considerauit Philibertus March. *d. diffic.* 9. cuius totum contrarium reperitur in præsenti, in casu quo Stephanus protestatus fuit de metu, & vi sibi illata, statim suscepto Ordine, Ordinemque susceptum ob id nunquam exercere voluit. 16

Ad tertium respondetur maiorem propositionem verificari quando accessorium inseparabiliter, & ex natura rei sequitur suum principale; secus est in connexis solo iure humano, qualis est obligatio castitatis Ordini sacro annexa. Rota *d. decis.* 561. *n.* 12. *vers. ad secundum,* subdens in proposito, Subdiaconatum, & obligationem continentiæ non esse essentialiter, siue naturaliter annexa, neque à Iure naturæ, vel diuino inseparabilia, sed iure tantum humano coniuncta, proindeque per metum, qui humana rescindit, & non diuina, licèt non impediatur essentia Sacram. Ordinis, impediri tamen ait coniunctionem continentiæ, quæ est humana. Et ad regulam *Accessorium,* communiter solet responderi, non procedere vbi militat diuersa ratio, & in separatis, Brunor. à Sole *in loc. commun. verbo Accessorium,* Cardin. Tusch. *lit. A, conclus.* 76. *num.* 36. *& conclus.* 79 *n.* 4. Franciscus Molin. *de ritu nuptiar. lib.* 2. *comparat.* 12. *num* 21. Et in puncto, & casu nostro Sanch. *d. disp.* 39 *prope finem.* Rot. *d. dec.* 561. *n.* 13. 17

Denique non obstat Stephano, nec ei præcludit ius agendi scriptura, seu instrumentum, de quo habetur notitia, vbi matri suæ promisit cum iuramento, de se promouendo ad sacrum Subdiaconatus Ordinem. Quia licèt exceptio periurij repellat agentem à limine iudicij, *l. si quis maior, Cod. de transact.* vbi plores citaui Doctores *in meis Collectaneis, n.* 1. Rota *in Romana nullitatis obligationis, coram Ortemberge,* impressa per Marches. *de commiss. parte* 3. §. 1. *pag.* 207. hoc tamen procedit parte opponente, aliàs processus tenet. Seraph. *de priuileg iuram. priuil vlt. n.* 18. & fuit dictum *in Hispal. coadiutoria,* 14. *Martij* 1615. *coram bonæ mem. Vbaldo seniori,* vbi vlteriùs fuit tentum, oppositionem factam in partibus non sufficere, nisi etiam fuerit opposita in Curia sub termino citationis ad dicendum contra, prout eam refert Beltram. *in annotation. ad decis. Greg. XV. decis.* 64. *n* 11. Et addo Marchesan. *de commiss parte* 3. *vbi de commiss. relaxationis iuramenti ad effectum agendi, cap.* 2. § 2. *num.* 24. *pag.* 113. vbi dicit, quod quamuis multos actus contra iuramentum facere periurus possit, verbi gratia si iurauerit librum non vendere, seu procuratorem, testamentumve non reuocare; tamen si aliud conficiat testamentum, aut procuratorem reuocauerit, licèt periurus efficiatur, vltimum testamentū & procuratoris reuocatio valebunt; nam Rota licèt soleat repellere agentes, non 18
obtenta prius absolutione à iuramentis, sustinetur tamen sententia, quando pars aduersa non opposuit de periurio, vt tradit Rubeus *in sing. Rotæ, verbo Absolutio à iuramento,* §. 2. *pag.* 16. *tom.* 2. In simili processus factus cum excommunicato valet 19

si non opponatur, c. 1. de rescript. lib. 6. c. cùm pia, de except. lib. 6. Rubeus vbi suprà, verbo processus, §. 4.
10 pag. 84. & in casu nostro de tali periurio non reperitur à parte contraria oppositum, & ideo quod ex Scriptura apparet absque partis oppositione, nihil releuare potest, ac proinde quoad hunc effectum habendum, ac si de eo minimè constaret.

Pacensis Legati.

Legatum secundum quando continet diuersam quantitatem à primo, præsumitur duplicatum, & vtraque quantitas præstāda est. Legatum ex quibus latè sit interpretandum ad fauorem legatarij.

VOTVM XXXVIII.

1 *Testator si dixerit*, Lego cappam Fratribus, & priori Bibliam, *Prior consequitur cappam, & Bibliam.*
2 *Legatum generale quando pluribus est factum, & coniunctim vni ex illis pluribus legatum speciale, vtrumque debetur.*
3 *Legatum secundum quando continet diuersam quantitatem à primo, præsumitur duplicatum, & vtraque quantitas præstanda est.*
4 *Testator si relinquat Prioribus omnibus vnius ciuitatis centum distribuenda inter illos, & relinquat quinquaginta Titio, qui etiam erat de Prioribus, ille Titius poterit petere illa quinquaginta, & admitti ad partem illorum centum.*
5 *Testator si variauit modum legandi eidem personæ in quantitate, vel qualitate, semper videtur multiplicare legatum.*
6 *Duplicatio quando præsumatur in legatis.*
7 *Quantitas eadem quando alicui relinquitur in diuersis Scripturis, vtraque summa debetur.*
8 *Relictum cum obligatione dicendi omnibus diebus vnam Missam sine cantu, & in die Sabbati vnam cum cantu, intelligitur quod ambæ dicendæ eodem die.*
9 *Legatum licèt onus sit hæredi, fauorabile est tamen testatoris voluntatem impleri.*
10 *Coniectura plures multiplicationis legati, & lata illius interpretationis.*
11 *Legatum est latè interpretandum quando propria vocabuli significatio id patitur seu quando interpretatio fit secundum propriam verborum significationem.*
12 *Nemo præsumitur dixisse quod mente priùs non cogitauerit.*
13 *Voluntas hominis consistit in verbis, sicut facies in speculo.*
14 *Verbum etiam minimum debet esse in oratione cum virtute aliquid operandi.*
15 *Verba debent aliter interpretari, si disponens fuerit Iurisperitus, aliter si fuerit idiota.*
16 *Legatum est latè interpretandum propter nimiam nobilitatem testatoris, & etiam legatarij.*
17 *Testator iubens aliquid dari die natalis sui, si sit nobilis, intelligitur perpetuò legare; secus semel tantum.*
18 *Testator si magna affectione prosequutus est legatarium, tunc dispositio respicit largam interpretationem.*
19 *Legatum propter benemerita est latè interpretandum pro legatario.*
20 *Legatum pro seruitiis dicitur pium.*
21 *Legatum pro seruitiis est latè interpretandum.*
22 *Legatum propter benemerita & seruitia factum, tanquam exoneratiuum conscientiæ est latè interpretandum.*

EPISCOPVS Pacensis in suo vltimo, 1
quo decessit, testamento disposuit & man-
dauit, vt Petro, Sebastiano & Francisco eius
Capellanis, eorum cuilibet centum & quinquaginta
ducata pro seruitiis sibi præstitis soluerentur, & ad cal-
cem huius clausulæ testamentariæ sua propria manu
idem Episcopus addidit, & Francisco ducenta duca-
ta, quia à pluribus vltrà annis seruitium nobis præ-
stitit. Quæsitum fuit apud me, an iste Franciscus
obtinere debeat illa centum quinquaginta, necnon
alia ducenta amplius? Et vtrumque relictum ei de-
beri existimaui, ex *l. Titia, §. qui Marco ff. de annuis*
l. vbi Bart. scribit quod si testator ita dixit, *Lego cap-*
pam Fratribus, & Priori Bibliam, Prior consequitur
cappam & Bibliam. Quam resolutionem sequuti sunt
alij congesti à Paris. *cons. 47. in fin. lib. 2.* Menoch. *de*
præsumpt. lib. 4. præs. 128. n. 12. ibi: *Extenditur hic ca-* 2
sus vt locum habeat etiam quando pluribus est lega-
tum generale, & coniunctim vni ex illis pluribus lega-
tum speciale. Exempli gratià, dixit testator, libertis
meis lego alimenta, & Marco centum, qui quidem
Marcus erat & vnus ex libertis: hic Marcus dupli-
catum consequitur legatum, nempe partem ex alimentis
& illa centum, &c. quod quidem responsum dicit
singulare Bald. *in c. cùm in iure, de elect. ex d. l. Titia,*
l. huiusmodi, §. cùm fratrib ff. de leg. 1. vbi Ias. *& l. Ti-*
tia, § qui inuita ff. de legat. 2. & tradit idem Menoch.
de arbitr. lib. 2. casu 113. n. 21. & d. præs. 128. n. 55. ibi:
Declaratur secundò, vt locum non habeat quando se- 3
cundum legatum continet diuersam quantitatem à pri-
mo, vt si in primo legauit centum, & in secundo quin-
quaginta, hoc casu præsumitur ita duplicatum lega-
tum, vt vtraque quantitas præstanda sit, &c. & magis
ad propositum facit illa determinatio celebris Bartoli
in l. si Consul, n. 1. de adopt. & in l. 2. ff de stipulat. ser-
uor. vbi eleganter determinat, quod si testator relin-
quat Prioribus omnibus vnius ciuitatis centū distri-
buēda inter illos, & relinquat quinquaginta Titio, qui 4
erat de Prioribus, quod ille Titius poterit petere illa
quinquaginta, & admitti ad partem illorum centum,
allegat *d. l. Titia, §. qui Marco.* Idem tenet Anton.
Gom *var. lib 2 c. 12. de legat. n. 38.* ibi. *Quod intelligo*
quando eandem quantitatem bis sæpius eidem legauit,
secus est si diuersam, priùs legando minorem, postea
maiorem, vel è contra, quia tunc vtraque quantitas de-
betur, & videtur multiplicatum legatum, &c. & ibi. 5
Ex quo sume notabilem regulam in hac materia, quia si
testator variauit modum legandi eidem personæ in
quantitate, vel qualitate, &c. semper videtur multipli-
care legata, &c.

Eandem resolutionem amplectitur Ioseph Ludou. 6
comm. opin. concl. 24 §. declarat nonò, lib. 1. ibi. *Decla-*
ratio nona. Illud quod dictum est, quod eadem quantitas
sæpius in eodem testamento relicta in dubio debetur se-
mel tantum, hoc dictum Ias. *limitat tribus modis in l.*
planè §. eadem num 11. ff. de legat. 1. quas limitationes
virtualiter approbat Anton. Gom. *tom. 2 c. 12. de lega-*
tis, num. 38. & de communi opinione testatur. Primò
quando testator in diuersis Scripturis legatum quanti-
tatis repetiisset. Secundò quando secundum legatum
continet diuersam quantitatem à primo. Tertiò quan-
do eadē quantitas legaretur in eodem testamento à di-
uersis hæredibus, tunc præsumitur duplicatio. Quartò
generaliùs limitat secundò Gom. loco citat quod sum-
ma duplicentur, & diuersa debeantur quando testator
variauit modum legandi in quantitate, vel qualitate
conditione,

conditione, loco, tempore, & causa. Et probat idem Menoch. *de arbitr. casu* 213. *n.* 11. ibi: *Summas præsumi duplicatas, cùm diuersæ sunt quantitates, etsi eadem sit promissionis causa.*

7 Et videndum est, quod tradit Aym. Crauet. *consil.* 167. *num.* 3. ibi. *Tertiò quando eadem quantitas alicui relinquitur in diuersis scripturis, putà centum in testamento, & tantundem in Codicillo, vtraque summa debetur, l. quinquaginta, ff. de probat.* Bart. & Doctores *in l. planè, §. 1. in verbo extendatur de legat. 1. à fortiori istud procedit quando alicui legatur diuersa quantitas, quia tunc licèt legetur, siue donetur in eadem Scriptura, vtraque debetur.*

8 Et in simili casu sic fuisse decisum refert Melch. Phœbus *Lusit. decis.* 75. *tom.* 1. vbi sic casum refert, & resoluit. *Relinquo huic capellæ talia bona, & volo vt mihi dicatur in omnibus diebus vna missa resada, & in die Sabbati sea cantada, vt vtar eius verbis, ad honorem B. Mariæ Virginis: ex quo subortum fuit illud dubium, vtrum in die Sabbati dicenda sit Missa sine cantu vltra aliam cum cantu? & Senatoribus visum fuit quod amba dicenda eodem die, quod fundat ex rationibus suprà adductis, & fuit ita iudicatum per Senatores,* & de alio simili casu Marc. Anton. de Amatix *decis.* 44. *num.* 23. & 53.

9 Non obstat quod testator præsumitur minus velle grauare hæredem, & sic legatum strictè interpretandum, vt quod minus est, debeatur. Quia respondetur secundùm Iason. & Socin. quos refert & sequitur Cardin. Mantic. *de coniect. vltim. volunt. lib.* 7. *titul.* 1. *n.* 30. quod licèt legatum sit onus hæredis, tamen fauorabile est testatoris voluntatem impleri, *l.* 1. *C. de sacros. Eccles. l. vnic. C. de caduc. tollen.*

10 Facit etiam, quia Franciscus, ad cuius fauorem Episcopus legauit, est persona nobilis & litterata, qui eidem Episcopo aliàs nobili & litteratissimo multis abhinc annis in officio Visitatoris & Vicarij Generalis summa cum laude inseruiuit, proindeque præter alios capellanos magis charus, & dilectus erat eidem Episcopo, & maioribus præmiis afficiendus; vnde plures resultant coniecturæ multiplicationis legati, & latæ illius interpretationis.

11 Prima coniectura latæ interpretationis oritur ex natura legati, quod semper est latè interpretandum, quando propria vocabuli significatio id patitur, seu quando interpretatio fit secundùm propriam verborum significationem. Surd. *consil.* 112 *num.* 15. Castill. *contron. lib.* 4 *p.* 1. *cap.* 32. *num* 47. Card. Tusch. *lit. L. concl.* 58. *num.* 11. & 12. Etiam quod sit ambiguitas verborum, Cardin. Mantic. *de coniect. vltim. vol. lib.* 7. *tit.* 1. *num.* 31. *in princ.*

12 Secunda sumitur coniectura ex persona testatoris, qui est Iurisperitus; non enim credendum erat hunc inconsideratè, & sine effectu velle secundò promittere, & inaniter & inutiliter verba protulisse, cum nemo præsumatur dixisse quod mente prius non cogitauerit, *l. perspexit, ff. qui & à quibus,* & quod mens ex verbis magis deprehenditur quàm ex alio, tradit Riminald. *consil.* 263. *num.* 47. & 50. *lib.* 3. vbi dicit quod voluntas hominis consistit in verbis, sicut facies in speculo. Nam contrarium dicendum, si ru-
13 sticus, vel simplex promiserit, quia tunc duplicatum non præsumitur: ita Menoch. & ab eo citati *de arbitr. casu* 213. *num.* 29. & ea ratione vtuntur Doctores, ne secunda stipulatio inutilis sit, quæ ita interpretari debet, vt potius valeat quàm pereat, *l. quo-*
14 *ties, de verbor. oblig.* & vt eleganter tradit Bald. *in rub. de contrah. empt. in 9. quæst.* vnumquodque verbum, etiam minimum, debet esse in oratione cum virtute aliquid operandi, & Dec. *consil.* 2. *numer.* 42.
15 *volum.* 2. dicit quod verba debent aliter interpretari,

si disponens fuerit Iurisperitus, aliter si fuerit idiota: nam Iurisperitus præsumitur cordatè, & propriè loqui, & nullum verbum dixisse, quod priùs non considerauerit, & ponderauerit, Bald. *cons.* 123. *vol* 5. Socin. *cons.* 170. *n.* 30. *vol.* 2.

Tertia oritur ex nobilitate, & dignitate eiusdem 16
testatoris, vt latè legatum interpretetur; quoniam nobiles, & constituti in dignitate maiorem referre solent gratiam ex accepto beneficio, modò non excedat quod in ea re debebat facere donans ex more diuitum, & nobilium, & tunc non dicitur excedere benemerita, Menoch. *de arbitr. casu* 132. *n.* 9. & *de præsumpt. lib.* 3. *præs.* 29. *num.* 38. & vt inquit Card. 17
Mantic. *de coniect. vlt. vol. lib.* 6 *tit.* 10. *n.* 4. legatum est latè interpretandum propter nimiam nobilitatem testatoris, & etiam legatarij: sicut etiam si iusserit testator aliquid dare die natalis sui, intelligitur semel tantum; sed si sit nobilis & præditus aliqua dignitate, ex ea præsumitur probabilis coniectura, vt voluerit singulis annis in die sui natalis deberi, & legatum esse perpetuum, quod ex multis probat idem Cardin. Mantica citato loco, argumento *l. cùm quidam,* & ibi Bart. *num.* 3. *ff. de ann. legat.* & ita scribit Dec. *consil.* 41. *num.* 61. *lib.* 1. dicens ex coniectura desumpta ex qualitate personæ cessare regulam *l. bonæs, § hoc sermone, ff de regulis Iuris.*

Quarta coniectura procedit ex affectione, qua idem 18
testator prosequutus est legatarium, quia tunc dispositio recipit largam interpretationem, Menoch. *de præsumpt. lib.* 4 *præs.* 106. Mant. & alij.

Quinta coniectura sumitur ex eo, quod legatum 19
fuit factum in remunerationem præstiti seruitij, vnde succedit doctrina, quod legatum propter benemerita est latè interpretandum pro legatario, Dec. *cons.* 468. *num.* 11. Paris. *cons.* 8. *num.* 13. *vol.* 1. Roland. *cons.* 1. *n.* 4. *lib.* 4. Decian. *cons.* 43. *n.* 7. *lib.* 3. Menoch. *de præs. lib.* 3. *præs.* 35. *n.* 13. Cassanat. *cons.* 10. *n.* 71. *in fine*: item ex eo quod legatum pro seruitiis sit pium, Cardin. Mant. *lib.* 6. *coniect. tit.* 3. *n.* 28. latè venit interpretandum, Alex. *in l.* 3. *in princ. ff. quod quisque iuris,* Dec. *cons.* 197. *n.* 2. *ad fin.* Soc. iun. *cons.* 102. *num.* 18. *volum.* 2. Card. Mant. *de coniect. lib.* 7. *tit.* 1. *n.* 21. Et quod legatum propter benemerita & seruitia factum, tanquam exoneratiuum conscientiæ sit latè interpretandum, tradunt Dec. *cons.* 468. *num.* 13. Paris. *consil* 8. *num.* 23. *vol* 1. Roland. *cons.* 1. *num* 4. *lib.* 3. Menoch. *de præsumpt lib.* 3 *præs.* 35. *num.* 13. Cassanat. *d. cons.* 10. *num.* 71. *in fine.*

Ex quibus deberi Francisco vtrumque legatum consului, & ita clausulam testamenti esse interpretandam censui, sub censura.

Hispaniarum Generalatus Ordinis S. Hieronymi.

Prior electus Monasterij S. Bartholomæi de Lupiana est Generalis totius Ordinis S. Hieronymi, & illius electio spectat ad Religiosos Conuentuales dicti Monasterij, & non ad Diffinitores, qui electionem confirmant. Electio legitima & Canonica debet de necessitate confirmari; & si denegetur, datur recursus ad Superiorem; at si cassari velit ob defectum personæ electi, debet priùs de causa cognosci, ipso electo, & electoribus auditis, & appellatio admittitur à cassatione facta.

Perillustris & Reuerendissimi D. Alexandri Raphaellij I.V. D. Protonotarij Apostolici, & Tribunalis Nunciaturæ Apostolicæ in Regnis Hispaniarum Generalis Auditoris.

VOTVM XXXIX.

1 Prior electus Monasterij S. Bartholomæi de Lupiana debet esse Prior Generalis totius Religionis S. Hieronymi.

2 Præsides Capituli pro electione Prioris Generalis deputantur.

3 Præcepta & mandata Præsidentis referuntur.

4 In primo scrutinio eligitur in Priorem Generalem Fr. Aloysius de Aguilar cum triginta votis.

5 In secundo scrutinio ac totidem votis eligitur in Priorem Generalem Fr. Ioannes de S. Ioseph.

6 Fr. Ioannes de Auellaneda vnus ex Definitoribus, cognita Præsidentis intentione, instituit Præsidenti vt ab assistentia in Capitulo eum excusaret.

7 Protestatio ab eodem P. Ioanne de Auellaneda, & cæteris Vocalibus facta refertur.

8 Prior Generalis tertio loco eligitur cum nouem Vocalibus, cæteris exeuntibus.

9 Dubium ortum coram Illustrissimo Nuntio, quænam ex tribus electionibus legitima, & Canonica iudicanda sit?

10 Resolutio capitur, attenta renunciatione primo & secundo loco electorum, pro nullitate tertiæ electionis.

11 Ius eligendi Priorem Generalem in Religione S. Hieronymi semper spectauit ad Patres Vocales Conuentus S. Bartholomæi de Lupiana.

12 Obseruantia & consuetudo in materia electionis valet & attendi debet.

13 Constitutiones singulorum Ordinum Monasteriorum seruari debent.

14 Iurisdictio vbi alicui conceditur simpliciter ad aliquem actum, non censetur priuatiuè cõcessa in præiudicium iurisdictionis alterius, sed cumulatiuè.

15 Definitorium in Religione S. Hieronymi habet ius confirmandi electionem Prioris Generalis, & numero 16.

17 Definitores in Religione S. Hieronymi non sunt electores, sed meri confirmatores.

18 Definitores & Vocales in Religione S. Hieronymi tanquam diuersi habentur.

19 Definitores in Religione S. Hieronymi sunt solùm meri approbatores electionis factæ à Vocalibus Conuentus S. Bartholomæi de Lupiana.

20 Electio Prioris de Iure communi spectat ad Religiosos Monasterij, cui est præficiendus.

21 Electio debet illicò publicari.

22 Scrutatores non possunt publicare electionem, donec canonicè fiat.

23 Respondetur obiectionibus, & num. 24.

25 Electio quando post confirmationem possit annullari, vel retractari.

26 Ius eligendi proprium Priorem spectat ad Capitulares Conuentus.

27 Diffinitores sunt solùm confirmatores.

28 Electio legitima, & canonica debet de necessitate confirmari.

29 Electio est actus voluntatis, confirmatio verò necessitatis.

30 Electus petendo confirmationem nullam petit gratiam.

31 Confirmatio si denegetur, datur recursus ad Superiorem, vt præfixo breui termino obliget ad confirmandum.

32 Ordinarius si præsentatum à patrono absque causa instituere recusat, potest Superior illum compellere ad instituendum,

33 Præsentato ius quæritur per præsentationẽ patroni.

34 Electus per electionem acquirit plenum ius in prælatura ad quam fuit electus.

35 Superior, ad quem recurritur pro electione, potest ex officio inquirere de idoneitate electi, & facere per semetipsum confirmationem.

36 Nũtius Hispaniæ habet facultatem legati à latere.

37 Confirmationes electorum publicè interest quantò citius expediri.

38 Electio facta a maiori parte Vocalium est legitima & Canonica.

39 Arbitrium boni viri regulatum, & non plenum, per quas clausulas datum censeatur.

40 Arbitrium boni viri debet esse regulatum à iure.

41 Verba vbi possunt explicari arbitrio libero, & regulato, semper viri boni arbitrium sic regulatum concessum censetur.

42 Verbo, videtur, quando additur particula, iustum, seu, bonum, boni viri arbitrium à iure regulatum conceditur.

43 Ponderatur Constitutio 70.

44 Commissio conscientiaria operatur vt solus Deus, & non alij, debeat esse Iudex, seu cognitor.

46 Extrauagantes ad Constitutiones Religionis S. Hieronymi non emanarunt ad reuocationem, seu derogationem dictarum constitutionum.

47 Iudices quorum absolutæ conscientiæ aliquid committitur, tenentur iudicare secundùm ius, & iustitiam.

48 Claus. Conscientiam tuam oneramus, vis, & effectus, & numeris seqq.

49 Electionis à cassatione an appelletur quoad vtrumque effectum.

50 Verba, Confirment, vel infirment, prout iustum sibi videbitur, respiciunt iustitiam.

51 Iudex stante claus. Conscientiam tuam oneramus, debet sequi conscientiam lege munitam

52 Electus cassatus ob vitium personæ, efficitur perpetuò ineligibilis, secus si ob defectum formæ.

54 Electus cassatus ob non seruatum modum electionis, vel quid simile, potest iterum eligi.

55 Electi persona non potest inhabilitari absque causæ cognitione, ipsoque electo, & electoribus non auditis.

56 Extrauag. 5. ad Constit. 10. ponderatur.

57 Libertas omnimoda electorũ in electione requiritur.

58 Idoneus quis reputatur, si non probetur inhabilis.

59 Dignus repertus ad vnam dignitatem, debet dignus reputari ad aliam.

60 Exclusus semel non potest iterum eligi.

61 Præses habuit animum restringendi electionem.

62 Laici non debent interuenire in electionibus Religiosorum.

64 Ius ex vi electionis acquisitum ad Prælaturam, dat actionem petendi in iudicio id quod sibi debetur ratione dicti iuris.

65 Electio prima debet cassari à iudice cum prolatione sententiæ priusquam deueniatur ad secundam.

66 Electio facta post primam non cassatam est nulla, maximè quando prior electus, & exclusus habita notitia statim appellauit.

67 Appellatio extraiudicialis non causat attentata.

68 Appellatio extraiudicialis tunc causat attentata, quando gesta non solùm sunt post appellationem, sed etiam contra appellationem.

69 Contra appellationem quando dicatur aliquid fieri.

70 Appellatio licèt extraiudicialis causat attentata quando appellatur ab electionibus Cathedralium, vel Regularium Ecclesiarum.

71 Appella

71 *Appellatio extraiudicialis coram Superiore iustificata non causat attentata.*

72 *Appellatio ab electione quãdo dici possit iudicialis.*

73 *Possessio cum sit actus consecutiuus electionis, non potest per appellationem suspendi. Quod intelligitur vbi electio, seu confirmatio facta fuit ante appellationem, vt n.74.*

75 *Confirmatio, aut infirmatio electionis in Religione S. Hieronymi, an sit in potestate Diffinitorum pro eorum libito.*

76 *Præscriptio nulla datur in actibus merè voluntariis, & facultatiuis.*

77 *In actibus negatiuis ad præscriptionem, seu consuetudinem inducendam quæ requirantur?*

78 *Consuetudo in electionibus quæ extirpanda?*

79 *Religio nulla, quantumuis priuilegiis decorata, ex se condere potest statuta siue leges contrarias dispositioni Iuris communis.*

80 *Consuetudo quæ non derogat Iuri, & constitutionibus Religionis, sed declarat, & interpretatur easdem Constitutiones, non requiritur quod sit legitimè præscripta, sed sufficit quod aliquo tempore considerabili fuerit obseruata.*

81 *Tacitum, & dubium non debet plus operari quàm expressum, & clarum.*

82 *Vocales non debent præstare obedientiam Præsidi in his, quæ libertati electionis, ac Ordinis Constitutionibus repugnarent.*

83 *Prælati mortaliter peccant, qui sine vrgenti necessitate faciunt iterare electiones, & non confirmant legitimè electos.*

84 *Electus à minori parte non debet confirmari.*

85 *Ius eligendi quando plures exeunt, remanet in aliis qui non recesserunt instante vltimo termino à Iure præfixo pro electione celebranda, vt n 86.*

87 *Electio ex defectu formæ non seruata est ipso iure nulla.*

88 *Officialis, qui Syndicatui non stetit, non potest ad officia alia promoueri.*

89 *Concursus, in quo interuenit cum examinatoribus Synodalibus alter, qui non erat talis examinator, est nullus.*

90 *Electores possunt variare ante scrutinij publicationem, aliumque eligere.*

ADSIT

IESVS VIA, VERITAS, ET VITA.

1 VIDETVR prius præmittendum in facto, quod vigore particularium Constitutionum huius Ordinis hucvsque inconcussè obseruatarum, Prior electus Monasterij Sancti Bartholomæi de Lupiana debet esse Prior Generalis totius Religionis Sancti Hieronymi, & ad hunc effectum PP. Vocales dicti Conuentus habent ius eligendi dictum Priorem, Diffinitores verò Religionis eundem electum approbandi, seu reprobandi.

2 Et cùm per renunciationem officij Generalatus factam à Reuerendo P. Fr. Dominico de Villaescusa, electo Episcopo Ciapiarum in Indiis, deberet fieri noua electio Generalis, Illustrissimus Dominus meus Nuntius deputauit in Præsidentem Capituli intermedij pro dicta electione celebrandi Reuerendissimum Patrem Fratrem Ioannem de la Serena, Priorem Sancti Laurentij in Escurial, ac mandauit omnibus dicti Ordinis Religiosis, vt eundem Patrem Fratrem Ioannem de la Serena in Præsidentem reciperent, & recognoscerent; mandataque, quæ pro felici successu Capituli idem Præsidens duxerit iniungenda, promptè, ac reuerenter exequi studerent, saluis tamen canonicæ electionis, ac votorum libertate, & Constitutionum Ordinis adimplemento, vt in *process. fol.* 15.

Qua facultate suffultus dictus Pater de la Serena, ac Diffinitores Capituli, facto prius Generali scrutinio, in quo fuit declaratum, nihil inuentum fuisse, quod effectum electionis impedire posset, declaratisque votis pro legitimis, ac Missa Spiritus sancti de more decantata, domum Capitularem sub die 16. Nouembris anni præteriti 1640. vnà cum electoribus ingressi fuerunt: & ad effectum vt canonica electio, absque aliquo strepitu, & inquietudine fieret, dictus Præsidens sub censuris, aliisque pœnis mandauit, non dari vota, nisi personæ habenti qualitates, & requisita Constitutionum Ordinis, ac insuper sub eisdem pœnis præcepit Diffinitoribus, & Scrutatoribus dicti Capituli, ne acta Capitularia reuelarent, donec electio Generalis perfecta, ac electus in suo officio confirmatus non fuerit, vt *in process. fol.* 1 *&* 2. 3

Sub hisce præuentionibus Capitulo Congregato cum quadraginta duobus Vocalibus, in primo scrutinio apparuit canonicè electus Reuerendiss. Pater Frater Loysius de Aguilar cum votis triginta ex dictis 42. eoque sic electo Diffinitoribus pro approbatione per electores præsentato, fuit cum quatuor Reprobo, & vno Approbo reprobatus, vt in *process. fol.* 7. 4

Quo stante fuit deuentum ad secundum scrutinium, in quo Reuerendiss. P. Fr. Ioannes de S. Ioseph obtinuit triginta vota, sicque remansit & ipse canonicè electus: verum à Diffinitoribus cum eisdem quatuor Reprobo, & vno Approbo reprobatus, *d. fol.* 7. 5

Verùm, quia durante reprobatione talium electorum, Præsidens Capituli mandauit, quod semel exclusi, & reprobati non possent amplius eligi, Reuer. P. Fr. Ioannes de Auellaneda, vnus ex dictis Diffinitoribus, iudicans tale præceptum præiudicare libertati electionis, ex eo quod absque causæ cognitione nullus poterat declarari incapax electionis Generalatus, quodque propterea electio tanquam coarctata reddebatur vitiosa, cui absque scrupulo peccati mortalis assistere non poterat, hac eadem sessione institit Præsidenti, vt eum ab assistentia in tali Capitulo excusaret, non obstantibus censuris impositis, prout ad hunc effectum se desistere à votando protestatus fuit, cum declaratione, quod per talem desistentiam non intendebat suum officium dimittere; cui protestationi fuit responsum, quod ea non obstante procederetur ad electionem, & ad hunc effectum Vocales vniarent, cum comminatione, quod aliàs cum solis tribus Vocalibus, qui remanerent, ad electionem procederetur, vt *in process. fol* 35. 6

Hoc idem ægrè ferentes PP. Electores dicti Conuentus Sancti Bartholomæi, ipsi etiam in numero triginta duo, vnà cum eodem P. Ioanne de Auellaneda Diffinitore, alteram protestationem fecerunt in Capitulo, ac detestantes pariter iniustitiam huiusmodi exclusionis, ac alias violentias, ac metus sibi per Præsidentem incussos, per quos ad liberam electionem procedere non poterant, appellarunt ad Tribunal Nunciaturæ cum protestatione nullitatis cuiuscumque actus in futurum faciendi circa electionem huiusmodi, vt *in process. fol.* 33. Et successiuè ad hanc Curiam venerunt, non obstantibus reiteratis præceptis eis à Præsidente sub pœna excommunicationis latæ sententiæ de non discedendo è Capi- 7

rulo factis cum comminatione de procedẽdo ad electionem, quacumque appellatione non obstante: & sub die 19. eiusdem mensis Nouembris, in gradu appellationis coram eodem Illustrissimo Domino meo Nuncio se præsentauerunt, ac litteras citatorias, inhibitorias, & compulsoriales in forma obtinuerunt, vt in *process. fol. 64.*

8 Quo præfatorum Diffinitoris, ac Electorum discessu non obstante, dictus Præsidens) deputato priùs ab eo, & cæteris Diffinitoribus altero Diffinitore in locum dicti Patris de Auellaneda) ad nouam Generalis electionem per nouem Vocales, qui ex dictis 42. remanserunt, sub eadem die 16. Nouembris deueniri mandauit, quorum omnia vota ceciderunt in personam R. P. Loysij de Corduba, qui ab omnibus Diffinitoribus prædictis fuit approbatus, vt in *process. fol. 9.*

9 Hac facti serie sicut supra explicata, contigit dubitari coram eodem Illustrissimo Domino meo, quænam ex præfatis tribus Electionibus, nempe Fratris Loysij de Agnilar primò, Fratris Ioannis de Sancto Iosepho secundò, ac dicti Fratris Luysij de Corduba tertio loco electi esset, iudicanda legitima, & canonica?

10 Et cùm idem Illustriss. Dominus voluerit ad satietatem gustare de meritis, & iustitia huius causæ, ac partes cum Aduocatis in contradictorio iudicio audire, tandem censuit absque aliqua difficultate fuisse nullam, & attentatam tertiam electionem factam in personam dicti Patris Loysij de Corduba, & quoad alias duas electiones licèt videretur inclinare pro validitate primæ, tamen quia tam dictus Pater de Aguilar, quàm Pater Ioannes de S. Ioseph, cuicumque iuri eis in vim dictarum electionum quæsito, pro bono pacis, ac Religionis quietè renunciarunt, ideò tali determinationi non fixit pedem, sed Capitulum pro noua electione facienda infra certum terminum congregari mandauit. Et quia rationes, quæ considerabantur pro prima electione, videbantur magis iustificare nullitatem electionis dicti Patris de Corduba, ideo dominatio sua illustrissima concessit mihi Auditori, vt pro qualitate negotij, quod non modicam loquendi occasionem in hac Curia, & extra eam generauit, rationes præfatas, aliaque attentata, & nullitatem tertiæ electionis iustificantes in scriptis redigerem. Quæ ex infra dicendis apparebunt, cum responsione ad fundamenta, quæ pro contraria parte afferebantur.

11 Primò itaque fuit consideratum, quod prima huius Religionis constitutio disponit, quod electus Prior Sancti Bartholomæi de Lupiana sit semper caput, & Prior maior generalis eiusdem Religionis, & quod ius eligendi talem Priorem spectet semper ad Patres Vocales dicti Conuentus Sancti Bartholomæi, prout semper in dicta Religione obseruatum fuit, vt patet ex dicta Constitutione, ibi: *Primeramente establecemos, y ordenamos sin alguna reuocacion, que al Prior que aora es, y serà de aqui adelante en el Monasterio de San Bartolome de Lupiana de nuestra Orden, de la Diocesi de Toledo, sea siempre Cabeça, y Prior Mayor General de toda ella.* Et ibi: *Establecemos, declaramos y consentimos y otorgamos, que la eleccion del Prior de San Bartolome sea celebrada para siempre por los Frayles Capitulares del Monasterio de San Bartolome, porque ansi es de derecho, y ansi ha sido guardado hasta aqui.* Et id expressè tenet Carol. de Tapia *ad Auth. Ingressi, C. de Sacros. Eccles. verbo Monasteria, c. 25. post n. 3.*

12 Quæ obseruantia, & consuetudo in hac materia eligendi valet, & attendi debet, *cap. cùm dilectus*, vbi Butr. *lect. 1. n. 23. vers. & nota, & lect. 4. n. 50. de consuetud.* Abb. *in cap. cùm terra, n. 2. vers. sed consuetudo, de elect.* Rot. *decis. 65. n. 11. part. 3. recent.*

Quod absque dubio in casu præsenti procedit, vbi prædicta obseruantia, & consuetudo fuit reducta ad legem municipalem Religionis vigore præfatæ Constitutionis, quam dicti PP. Definitores omnino obseruare tenentur, iuxta not. per Bald. *in cap. Clerici, n. 3. de vit. & honest. Cleric.* ac iuxta dispositionem Conc. Trid. *sess. 25. de Reg. c. 7. in fin.* ibi: *Seruentur singulorum Ordinum Monasteriorum Constitutiones.* 13

Neque obstat, quod istud ius eligendi Generalem non possit dici translatum in Religiosos Vocales S. Bartholomæi priuatiuè ad ipsam Religionem, ex ea ratione, quia vbi alicui conceditur simpliciter iurisdictio ad aliquem actum, non censetur priuatiuè concessa in præiudicium iurisdictionis alterius, sed cumulatiuè, Alber. Brun. *cons. 47. n. 2.* Grammat. *vot. 24. casu 147. n. 5.* Paris. *cons. 9. num. 11. vol. 4.* notant plenissimè DD. *in c. irrefragabili, & in cap. Pastoralis, de offic. iudic. Ordin.* 14

Quia respondetur, quod facultas eligendi Generalem, ex verbis Constitutionis superiùs relatis, & ex aliis modò referendis, clarissimè patet totaliter translata in dictos Vocales Sancti Bartholomæi, & quod Religio repræsentata per diffinitorium nihil aliud reseruauit dicto diffinitorio, quàm ius confirmandi, seu reprobandi electionem per dictos Vocales faciendam. 15

Quod confirmatur ex aliis verbis dictæ primæ Constitutionis, ibi. *E los Confirmadores de la eleccion del Prior Mayor del dicho Monasterio de San Bartolome, no consientan que sea elegido, sino tal persona, cuya presencia pueda ser auida dentro de dos meses.* Et in extrauaganti prima dictæ Constitutionis declaratur, quod isti confirmatores sunt Diffinitores, vt ibi: *Rogamos, y amonestamos à los Padres Difinidores, que en la Eleccion del General no confirmen, saluo a persona, que sea sufiçiẽte para regir la Ordẽ, cerca de loqual estrechamente les encargamos las conciencias.* Et in Cõstit. 70. ibi: *E los que son ansi señalados, y llamados, vayan luego al Monasterio de San Bartolome, e seã presentes à la eleccion del futuro Prior, è confirmenla, ò infirmenla, segun les pareciere que conuiene.* Ex quibus verbis patet, quòd si istis Diffinitoribus nõ iniungitur nisi, vt præstent præsentiam electioni ad effectũ illã confirmandi, seu infirmandi, ergo sunt solùm Confirmatores, non autem Electores, & idem denotatur inferiùs in eadẽ Constit. 70. ibi. *E despues que fuere celebrada la tal Eleccion, sea examinada con diligencia por los Difinidores, y sea cõfirmada de todos ellos, o de la mayor parte de ellos, segun conuiniere.* Et magis etiam apertè declaratur in Constitutione septima, iuxta impressionẽ anni 1597. vbi agitur de facultate Diffinitorum, in qua habentur hæc verba *Estos ocho Definidores, que fueren elegidos segun es dicho, ningun poderio tienẽ, sino para cõfirmar la eleciõ del Prior de S. Bartolome, mas siendo confirmado, aya poderio cũplido con el dicho Prior de S. Bartolome, de ordenar, establecer, &c.* 16

Ex quibus tam geminatis, & repetitis verbis satis clarè constat, quod isti diffinitores non sunt Electores, sed meri Confirmatores electionis factæ per Vocales Sancti Bartholomæi de Lupiana. Quod euidentiùs apparet, quia post sibi præsentatam electionem ab Electoribus factam, ipsi Diffinitores procedunt ad confirmationem, mediantibus suffragiis, porrigendo pro confirmatione literam A, quæ significat Approbo, & pro reprobatione literam R, quæ significat Reprobo, signum euidens, quod eorum officium non est, nisi approbare, aut reprobare. 17

Quæ veritas multò magis elucescit ex eisdem actis Capitularibus huius vltimi Capituli, vbi in 18

præce

præcepto facto à Præsidente pro modestia seruanda in Capitulo, & pro facienda electione personæ idoneæ, distinguuntur Diffinitores à Vocalibus, vt process. fol. 1. & in scrutinio primæ electionis *fol. 7. in princ.* ibi. *Estando iuntos en Capitulo, à son de campana tañida, los Padres Presidente, y Disinidores, y los Electores de dicha eleccion, para votar à ella,* &c. Et *eod. fol.* ibi. *Despues de loqual consultaron los Padres Presidente y Disinidores la representacion que hizieron los Padres Vocales de San Bartholome.* Et inferiùs *eadem pagina*, ibi. *Visto loqual, y que la mayor parte del Definitorio aprouò dicha presentacion de los Vocales de este Monasterio,* &c. Et *eadem pagina à tergo*, ibi: *Consultada la dicha presentacion entre nuestro Padre Presidente, y los Padres Disinidores, votaron en la forma sobredicha, y tuuo el Reuerendissimo Padre Fray Iuan de San Ioseph quatro Reprobo y vn Approbo.* Et *fol. 9. in fin.* ibi: *Y auiēdo consultado la dicha eleccion, la aprouaron.* Et post hæc scripta, vidi vnum actum Capitularem de anno 1421. postea in actis exhibitū, qui ponit falcem ad radicem, & tollit omnem difficultatem, apertissimè declarando, quod istud ius eligendi Priorem Sancti Bartholomæi spectat ad Fratres eiusdem Conuentus tantū, & quod nullus alius, qui non sit de corpore Capituli dicti Conuentus, potest in tali electione se immiscere, & quod quatuor Diffinitores sunt tantùm confirmatores dictæ electionis, reuocando Constitutionem factam in Capitulo antecedenti, quæ mandabat dictum Priorem eligendum fore per illos de corpore Capituli Generalis, vt ibi. *E luego esse mismo dia fue otorgardo, è passado por Votos de todos los del dicho Capitulo, que fuesse tornada la Election de Prior de San Bartolome à los Fraylos de Orden sacra de esso Monasterio, los quales solamente elijan Prior de San Bartolome de aqui adelāte, niso mezcle con ellos à elegir otro alguno que no sea del cuerpo de su Capitulo. El qual Priorazgo vaque de trienio en trienio, segun el tiempo en que fuere celebrada, è confirmada la Eleccion de Prior de San Bartolomé, è que stan Confirmadores in perpetuū de la eleccion ansi celebrada, los quatro que fueron deputados en cada Capitulo General, para celebrar Capitulo Priuado, è reuocaron la Constitucion fecha en el Capitulo proximo passado, que mandaua, que fuesse elegido el dicho Prior por los del cuerpo de el Capitulo General,* &c.

19 A textu isto, qui venerabilem redolet antiquitatē, ortum duxit prima iam præfata huius Ordinis Constitutio, quam Latinè extensam in originalibus Constitutionibus legi, ac pro indaganda huius articuli veritate perlegi, sic enim *fol. 1.* primaqua illa verba sonāt: *Prædicti autem Prioris Monasterij Sancti Bartholomei electionem, cùm ita sit de iure, & etiam sic fuerit hactenus obseruatum, ad Fratres Capitulares eiusdem Monasterij, & non ad aliquos alios, decernimus, consentimus, concedimus, & in perpetuum statuimus insolidum, & solummodò pertinere.* Ex hinc hodie nullo modo in dubiū reuocari potest, quin dicti Diffinitores sint solùm meri Approbatores electionis factæ à Vocalibus Conuentus Sancti Bartholomæi, absque eo quod in re tam clara aliqua sit opus interpretatione, ad not. per text. *in l. ille, aut illo, ff. de legat. 3.* & attestant Catol. de Tapia *loco citato*.

20 Et vlteriùs, si aliter diceretur, maximum sequeretur absurdum, vt scilicet id, quod prætenditur gratiosè concessum Patribus Sancti Bartholomæi de Lupiana circa huiusmodi ius eligendi Generalem, eis in odium, & maximum præiudicium retorqueretur, quia si eorum electio deberet esse arctata ad voluntatem Diffinitorum, vtique priuilegium eligendi non solùm redderetur eis caducum, & elusorium, sed imò prætextu priuilegij auferretur eisdem facultas, quam habent à iure cōmuni eligendi Priorem sui monasterij, vt est text. *in c. 1. de elect.* Butr. *in c. dilectus, in 1. lect. n. 7. de consuet.* Nauar. *cons. 3. de elect. n. 3. & comment. 3 de regular. n. 2.* Lodou. Mirand. *in Man. Prælat. tom. 2. q. 33. art. 5. concl. 1.* Peirin. *tom. 2. de Relig. Prælat. & subdit. p. 3. q. 1. c. 4. §. 1.* Barbos. *in Collect. ad dictum c. 1. n. 6.* Suarez *tom. 4. de Relig. lib. 2. c. 4. n. 1. & c. 6. n. 19.* Coccin. *decis. 296. n. 3.* Rot. *decis. 65. n. 6 p. 1. recent.*

Neque aduersatur prædictis prætensa obseruantia Religionis, vt scilicet nulla electio publicetur cum solis votis Capitularibus Conuentus Sancti Bartholomæi, sed solùm publicetur quando Diffinitores, vel eorum maior pars se conformarunt cum dictis Capitularibus, sicque electionem dictorum Capitularium non posse verè, & propriè dici electionem, pro cuius subsistētia inter cætera essentialia requiritur, vt illicò publicetur, ex text. expresso *in c. quia propter, de elect.* cum ibi not. per Gloss. *in verb. Sanior*, Castellin. *c. 3. de elect. Can. n. 2.* Barbos. *de iure Eccles. lib. 1. c. 19. n. 214. & seq. n. 225.* Sylu. *in summ. verb. Electio 2. q. 7.* Rodrig. *quest. Regular. tom. 2. quæst. 5. art. 14.* Mirand. *tom. 2. q. 38. art. 24. concl. 2.* Et consequenter quod diffinitores sint etiam Electores, cum non publicetur electio nisi postquam ipsi illam mediantibus suffragiis approbarunt. 21

Quia quantùm ad facultatem Vocalium Sancti Bartholomæi eligendi Priorem Generalem priuatiuè quoad Diffinitores, latè fundauimus suprà proximè ante dictam obiectionem, & quoad id, vt scilicet non publicetur scrutinium, donec per diffinitores fuerit approbata electio. Respondetur, hoc non esse tam certum, quia habetur pro constanti, quod in omnibus Capitulis solet Præsidens sub censuris latæ sententiæ prohibere Scrutatoribus, ne scrutinia publicent, quod in specie in præsenti Capitulo, de quo agitur, factum fuit, vt *process. fol. 3.* Sicque cùm publicatio impediatur facto ipsius Præsidentis, inferendo metum præuiis censuris, non potest ex tali facto sumi argumentum, quod Vocales Sancti Bartholomæi non sint verè, & propriè Electores, etiam priuatiuè quoad ipsos Diffinitores, imò retorquetur argumentum, quia si electio non fuisset perfecta, nisi post approbationem Diffinitorum, ad quid prohibere, nè publicetur, donec approbata fuerit? Cùm aliàs esset clarum, quod Scrutatores non poterant publicare electionem, donec canonicè facta non fuerit, ex vulgari reg. *l. in causa 16. ff. de minor.* 22

Vel quatenus hoc fundamentum prætendatur inniti assertæ consuetudini ita faciendi, adhuc Respondemus, quod hac consuetudine supposita, non inde sequitur, quod electio facta à dictis Vocalibus non sit verè, & propriè electio, quia aut pars aduersa vult talem consuetudinem valere contra iuris dispositionem, de quo infra latiùs dicetur, *à numero 77. & seqq.* & tali casu prætendi poterit, quod dilatio publicationis scrutinij vsque ad secutam approbationem fit in vim dictæ consuetudinis, sed non ideò electionem, quam faciunt dicti Vocales, cessare esse veram, & canonicam electionem: aut dicta consuetudo reputatur inualida, ac tanquam abusus & corruptela, prout ego eam sic existimo tanquam coarctatiuam libertatis eligendi, cùm possent Diffinitores tali fundamento impedire publicationem omnium electorum, & semper mandare iterari electiones donec eligatur persona desiderata, vt dicemus infra *d. n. 77. & seq.* & tali casu non est habenda in aliqua consideratione, etiam vbi esset certa. 23

Minùs obstat prædictis, quod post publicatam electionem, ac approbationem confirmatorum dicta Constitutio 70. mandet fieri edicta pro illis, qui 24

volunt

volunt aliquid contra dictam electiooem allegare, assignando certum terminum, quo elapso, & nihil, quod releuet, allegato, procedatur ad cõfirmationem, ex qoo prætenditur inferri, quod illa approbatio Diffinitorum, quæ fit in continenti post electionem, non sit verè, & propriè confirmatio, sed complementum electionis factæ per dictos Capitulares.

25 Nam pro responsione est animaduertendum, quod vno ex duobus modis potest electio confirmari, aut extraiudicialiter lo scriptis, & processu compilato, vt cum pluribus dixit Lauot. *in suis lucubr. titul. 4. cap. 25. à numer. 59.* Et legislatores huius sacræ Religionis vt melius, & sanctius ageretur electio sui superioris, voluerunt ambos modos confirmandi interuenire, & quod extraiudiciali informationi, quam faciunt Diffinitores de qualitatibus electi, succederet alia solemnis informatio præuiis edictis, vt supra, pro illis, qoi vel contra ipsam electionem, vel contra personam electi aliquid allegare voluerint. Etenim quod in effectu prima confirmatio Diffinitorum habeatur pro confirmatione, vltra latè deducta supra à *num. 15. vsque ad 19.* constat etiam euidenter, quia in dicta Constit. 70. vbi talis confirmatio fieri mandatur, disponitor quod post factam canonicam electionem petatur consensus ab electo (quod regulariter fit post electionem confirmatam) quodque dicto consensu præstito, statim ducatur ad chorum, & inthronizetur in sede Priorali (quod propriè est illi tradere possessionem) quodque postea apponantur edicta superius relata pro iudiciali informatione facienda. Et si aliàs intelligeretur, sequeretur absurdum, vt scilicet eum sola electione per quam solum ius ad rem acquiritur, & sine confirmatione, quæ dat ius io re, daretur electo possessio Prælaturæ mediante præfata iothronizatione in sedem Prioralem, & in nihilo repugnat, quod post primam informationem extraiudicialiter factam, fiat alia inquisitio iudicialis, quia etiam post confirmationem electionis potest contra illã opponi, retractari, & annullari, si causæ sufficientes iustificentur. Rot. *in c. cùm dilecti, de elect. n. 63.* Compostel. *in c. quod sicut, eod. tit.* Innoc. *in c. constitutus, de appel.* Castel. *de elect. c. 14. n. 55.* ibi: *Dico quod quadam est confirmatio non contentiosa, id est, quæ fit extraiudicialiter, non assumpta causa cognitione, non citato hoc, vel illo, & sic fieri potest, licèt de necessitate præmittatur citatio, quo casu, quando scilicet simpliciter confirmatur, vt dicitur in Clement. 1. de offic. & potest. iud. deleg. tunc quoque post ipsam confirmationem potest contendi nullitas electionis, & potest peti retractari, etiam quod valeat talis confirmatio,* pro quo facit optimus text. *in c. indemnitatibus, §. sanè, vers. verum, de elect. in 6* Et istud est quod voluerunt præcauere Legislatores huius Religionis, ne stante sola extraiudiciali informatione, daretur occasio ad libitum impugnandi electionem.

26 Et prædicta corroborantur, quia eadem forma tradita per *dictam Constitutionem 70.* seruatur etiam in electionibus quorumcunque Prioratuum Conuentuum huius Ordinis, in quibus nemo dubitabit, quod ius eligendi proprium Priorem spectat ad Capitulares eiusdem Conuentus, & quod electiones per ipsos factæ sunt perfectæ; & nihilominus in dictis electionibus fiunt eædem confirmationes simplices, hoc est, per consensum confirmatorum, & solemnes, quæ fiunt in electione Prioris Sancti Bartholomæi.

27 Vltra quod, cum hæc facultas eligendi resideat taliter in Vocalibus Sancti Bartholomæi, vt expressè disponatur, nullum alium præter ipsos, posse in electione huiusmodi se immiscere, ibi: *Ni se mezcle con ellos à eligir otro alguno.* Et quod Diffinitores sint solùm confirmatores, nescio quonam fundamento dici possit, quod ipsi Diffinitores in illa approbatione videantur solummodo dare complementum electionis nam hoc esset adulterare verum, & germanum intellectum prædicti decreti prohibentis, nullum alium immisceri, & quod vni sint Electores, alij verò confirmatores.

28 Supposito igitur absque aliqua difficultate, ex prædictis, quod electio Prioris Generalis huius Religionis Sancti Hieronymi spectat ad Patres Vocales Conuentus Sancti Bartholomæi de Lopiano, ad Diffinitores verò solum ius talem electionem confirmandi, aut infirmandi, sequitur necessariò, quod vbi electio fuit legitima, & canonica, non potuerit à Diffinitoribus infirmari, sed imò debuerit de necessitate confirmari, text. est expressus *in c. postquam, de elect.* vbi Abb. *num. 1. c. fin. eod. tit. in 6.* Bonon. *de elect. Prælat. dub. 45. n. 1.* Castel. *eod. tract. c. 14. n. 15.* Tambur. *de iur. Abbat. tom. 1. disp. 6. quæst. 5. n. 4. & 5.* Portel. *resp. moral. cas. 4. n. 5. in fin.* Lotter. *de re benef. lib. 2. quæst. 27 in princ.*

29 Et est ratio, quia electio est actus voluntatis, confirmatio verò necessitatis, Ioan. Andr. *in d. cap. postquam, n. 15. & ibid* Butr. *n. 5.* Dec. *n. 1.* Tambur. *d. tr. de iur. Abb. tom. 1. disp. 6. quæst. 1. n. 5.* Gregor. XV. *decis. 240 n. 12.*

30 Vt propterea Laurent. de Peirinis *tom. 1. c. 3. §. 6. in fin.* affirmet, *quod electus petendo confirmationem, nullam petit gratiam, cùm pleno iure innitatur.* Cabed. *p. 2. decis. 84. n. 10.* Et in eisdem terminis, Greg. *in d. decis. 240. n. 11.* dicit, *quod qui confirmat, nihil dat, & quod confirmatio non est imputanda ad beneficium, sed ad iustitiam.*

31 In tantum quod si confirmatio denegatur, datur recursus ad superiorem, vt præfixo breui termino obliget ad confirmandum, *c. nullus, de iurepatron.* vbi idem docent Ioan. Andr. Butr. & omnes communiter, Tamburin. *dict. disp. 6. quæst. 3. in fin.* Castel. *de elect. Can. c. 14. num. 18.* Laurent. de Peirin. *d. tom. 1. cap. 31. § 11 vers. dico 11.* Abb. *in c. Osius Episcopus, n. 6. de postul. Pral.* idem Abb. *in c. cùm olim, sub numer. 1. de maiorit. & obed.* Rot. *coram Pamphilio in vna Legionensi confirmationis, 23. Ianuarij 1617.* relatus per Castell. *loco proximè citato,* vbi fuit decisum, *quod canonicè electus, contra quem non adsunt vrgentia, debet omnino confirmari, & si confirmator renuat, ad maiorem Superiorem potest recurrere,* Lauot. *var. lucub. tit. 4. c. 25. n. 5. & n. 42.*

32 Ad instar præsentati per Patronum ad aliquod beneficium Ecclesiasticum, quem Ordinarius instituere tenetur, dum legitimum oon adest impedimentum, in tantùm quod si instituere absque causa recuset, potest superior illum compellere ad instituendum, vt probat text. iunct. gloss. *vel appellauerit, in cap. Pastoralis 19. de iurepatr.* & *ibi* Abb. *n. 5.* Bott. *decis. 4 de iurepatr. in nou.* Gate. *de benef. p. 10. c. 4. n. fin* Ricc. *in praxi fori Eccl. tit. de iurepatr. decis. 159. n. 70 & seqq.*

33 Et est ratio, quia tali præsentato fuit ius quæsitum per præsentationem Patroni, quo iure sine legitima causa priuari non potuit.

34 Quæ ratio multò magis militat in electo, qui per Electionem acquisiuit plenum ius in Prælatura, ad quam fuit electus; electio enim est merum ius spirituale, tribuens ius Prælaturæ, & administrandi, saltem in habitu, Gloss. *in cap. quando 61. distinct.* Abb. *in c. querelam, num 6 de elect.* plenè Felin. *in c. cùm Bertoldus, num. 2. de re iudicat.* vbi dicit, *quod per Confirmationẽ nihil noui iuris acquiritur, sed tantùm exercitium iuris per Electionem acquisiti.* Laurent. de Portel, *in suis responsis Moral. parte 2. cas. 4.*

Peirin.

Peitin. tom 1. c. 3. §. 6. in fin. & §. sequenti ferè per tot. Rot. coram Greg. d decis. 204. n. 17.

35 Imò potest Superior, ad quem recurritur, ex officio inquirere de idoneitate electi, & facere per semetipsum confirmationem, Nauar. cons. 2. n. 2. & seq.

36 Quod præsertim procedit, si talis Superior habet facultatem Legati à Latere, prout habet Illustrissimus Dominus meus Nuntius, text. est in c. si Abbatem, §. 1. de elect in 6. & ibi gloss. verb. ex officio, D. Aug. Barb. (qui nihil intactum in materiis Ecclesiasticis reliquit, & qui etiam in hac causa pro hac parte consuluit) in tract. de iure Eccl. lib. 1. c. 19. n. 250.

37 Cum enim publicè intersit confirmationes Electionum quanto citius expediri, ne Ecclesiæ, aut Religiones diu sint suis orbatæ Pastoribus, vt dicit text. in c. oblata, § superior, circa fin. de appell. debent ambages, & circuitus euitari, ad not. per text. in Clem. Auditor. de rescript.

38 Quapropter cùm ex Actis Capitulatibus appareat, quod Reuer. Pat. Fr. Ludouicus de Aguilar fuit canonicè electus cum Votis triginta, ex quadraginta-duobus, quæ aderant in Capitulo, vtique eius electio fuit legitima, & canonica, c. cùm inter, & tot. titul. de elect. in decret. & in 6. Lotet. de re benef. lib. 2. q. 17. n. 3. vbi quod ista est communis opinio Canonistarum & Iuristarum. Et consequenter fuit de necessitate ei debita confirmatio, ex superiùs latissimè deductis, ob cuius denegationem, quinimò reprobationem, potuit tam ipse, quàm Electores, ac alij interesse habentes ad Superiorem recurrere, vt diximus supra à n. 31. vsque ad 36. & in his propriis terminis tenet Port. in resp. casuum conscientia, p. 2. cas. 4. in princ. & in dub. 3. n. 5. fol. 310. & eod. casu 4. ad dub. 5. fol. 317. n. 9.

39 Neque obstat, quod vigore Constitutionum Ordinis possint Diffinitores, prout sibi videbitur, electiones confirmare, aut infirmare, vt in Constitutione 70. ibi: Confirmenla, ò infirmenla, segun les pareciere iusto. Et inferiùs, ibi: Segun les pareciere que conuiene. Quia respondetur, retorquendo obiectum, quod imò ex illis verbis resultat non liberum, & absolutum arbitrium Confirmatorum, sed arbitrium regulatum à iure, & iustitia, vt denotant illa verba: Segun les pareciere iusto. Et alia, Segun les pareciere que conuiene, text. est optimus in l. fideicommissa 11. §. quanquam, ff. de legat. 3. vbi gloss. in verb. arbitrium, & in l. fideicommissaria libertas 46. § quod si ita, ff. de fideicommiss. libertat. Bart. in Extrauag. ad reprimendum, verb. videbitur, vbi loquendo de prædictis, & aliis similibus verbis, ponit pro regula, quod nunquam ex eis censetur datum plenum, & liberum arbitrium, sed regulatum arbitrio boni viri, Menoch. de arbitrar. lib. 1. q. 8. num. 4. & quæst. 13. num. 15. Dec. consil. 493. n. 17. Barbos. axiomat. 32. num. 2 Signorol. de Homod. consil. 110. incip. Quæstio præsupponitur, num. 9. Calcan. consil. 120. n. 7. in fin. Paris. consil. 95. n. 22. lib. 1. Ludou. Bolognet. in addit. ad Cons. Ioan. de Anania, in consil. 34. n. 12. Valasc. consil. 153. n. 25. Rot. coram Gregor. XV. decis. 151. num. 8. & apud Zach. de oblig. camer. decis. 3. n. 5.

40 Quod quidem arbitrium debet esse regulatum à Iure communi, l. respiciendum, & l. hodie, ff. de pœnis, l. vir bonus, ff. iudicatum solui, l. Thais, §. sorore, ibi: Non spectandum quod haredibus displiceret, sed quod bono viro placere posset, &c. ff. de fideicommiss. libert. Mat. Ant. var. resol. lib. 3. resol. 7. n. 14. Seraph. decis. 1017. n. 1. Ioseph de Sesse Arag. decis. 45. n. 13. cum seqq. tom. 1. Gratian. discept. for. c. 442. n. 5. vbi dicit, quod arbitrium boni viri non est libera dispositio.

41 Et in dubio, vbi verba possunt applicari arbitrio libero, & regolato, resoluere debemus viri boni arbitrium sic regulatum concessum fuisse, Decius consil. 430. n. 3. Menoch. de arbitrar. lib. 1. q. 9. num. 1. Maximè quando si aliter intelligeretur, tertius reciperet præiudicium, prout in casu isto, ex infrà dicendis, vt multos citando resoluit. Menoc. d. q. 9. n. 8.

Et hæc conclusio absque vmbra difficultatis transit vbi verbo Videtur, additur verbum, Iustum, seu bonum, &c. prout in d. Constitutione, ibi: Segun les pareciere iusto, vt resoluit Ioseph Sesse d. decis. 45. n. 13. tom. 1. 42

Et licèt d. Constitut. 70. mandet, quod in casu infirmationis electionis iterum eligatur, ac toties quoties, donec de Priore canonicè prouideatur, hoc tamen intelligendum est, ut tunc renouetur electio, vbi prima fuerit legitimè infirmata, ex rationibus infra latissimè ponderandis, n. 65. 43

Quibus non suffragatur replicatio, vt scilicet prædicta non procedant vbi aliquid committitur, non solùm arbitrio, sed etiam conscientiæ alicuius, prout in casu isto videtur commissa conscientiæ Diffinitorum approbatio, seu reprobatio electionis, vt Extrauag. 1 ad Constitut 2. ibi. Rogamos, y amonestamos los Padres Desfinidores, que en la eleccion del General no confirmen, saluo à persona que fuere suficiente para regir la Orden, cerca de loqual estrechamente les encargamos la conciencias. Et consequenter à reprobatione electionis non posse reclamari ad Superiorem, cùm talis commissio conscientiaria operetur, vt solus Deus, & non alij, debeat esse iudex, vel cognitor, ex text. in c statutum, §. Assessorem, vbi gloss. verb. Conscientia. & verbo Relinquatur, de rescript. in 6. Sanchez de matrim. lib. 3. disput. 8. num. 4. gloss. in Clement. 1. verbo oneramus, de iurepatron. Mascard. de probat concl. 414. n. 1. parte 1. Corn. consil. 349. tom. 2. num. 6. asserentes ambo, quod vbi committitur aliquid conscientia alicuius, non est disputandum vtrum bene fecerit ille, cuius conscientia committitur, Bellam. dec. 18. per totam, incip. Oneratio conscientia, Lap. allegat. 15. n. 8. & ibi Mandos. lit. T, & alleg 60. n. 4. latè Lancel de attentat. p. 2. cap... limit. 10. n. 1. & seqq. Scacc. de appel. q. 17. limit. 15. n. 3. Barbos. de clausul. claus. 24. n. 7. 44

Quia huic obiecto, seu replicationi potest multipliciter satisfieri. 45

Primò considerando, quod extrauagantes ad Constitutiones dictæ Religionis non emanarunt ad reuocationem, seu derogationem ipsarum Constitutionum, sed ad earum declarationem, interpretationem, & supplementum, vt clarè dicitur in proœmio voluminis earundem, §. 3. & 6. & in nulla Constitutione legitur talis commissio in conscientia, imò legitur commissio ad iustum arbitrium Diffinitorum: quod quomodo intelligatur, satis abundè supra demonstrauimus. 46

Et nihilominus, quatenus etiam verba Constitutionum ioniterentur simplici, & absolutæ conscientiæ ipsorum Diffinitorum, adhuc tamen diffinitores tenerentur iudicare secundùm iura, & iustitiam, Mascard. de prob. concl. 414. per tot. Menoch. de arbitr. lib. 1. quæst 8 n. 40. 44. Monet. de commiss. c. 7. num. 246. Marchesan. de commiss. p. 1. n. 77. pag. mihi 202. Barbos. d. clausul 24. in fin. 47

Et rationem puto, quia talia verba, conscientiam tuam oneramus, non mutant naturam negotij, super quo fit dispositio, cum sit certum, quod tacitè inest omnibus commissionibus, quod iudices, vel executores secundum bonam conscientiam cuncta agant, c. 1. de re iudic. lib. 6. Et sic expressio eius quod tacitè inest, nihil operatur, & sonat potiùs in monitionem, & excitationem, quàm in conditionem, ad not. per Innocent. in c. fin. de præsumpt. & c. licèt, de offic. ordin. l. si ita expressum, & ibi gloss. ff. de cond. & demonstrat. 48

Gratian.

Gratian *discept. forens.* 738. *n.* 2. 3. *&* 4. *& decis. Marchia* 157. *n.* 5. & videtur originalis doctrina Anchar. *super Clement. quamuis, de for. compet. sub n.* 15. *col.* 2. *vers. Obtentum fuit*, vbi quod ita practicatur, & mutari non debet. Quod magis indubitanter est practicandum, & obseruandum in casu dictæ Extrauagantis, cuius verba sunt merè, & absolutè hortatoria, vt ibi, *Rogamos, y amonestamos.*

49 Secundò respondetur, quod dato, non autem concesso, quod versaremur in casu legis, seu constitutionis præceptiuæ, quæ deferret confirmationes, aut irritationes electionum conscientiis Diffinitorum, nihilominus tenerentur Diffinitores iurare in actu cassationis, se ita pro conscientia, & iustitia sensisse, aliàs eorum declarationi stari non deberet, & tenerentur appellationi quoad vtrumque effectum deferre, arg. text. *in l. Theopompus, ff. de dot. praleg.* Rebuff. *de appel. art.* 3. *gloss.* 1. *n.* 4. Præpos. *in rubr. de appell. sub n.* 45. Roginel. *de appell.* §. 2. *c.* 2. *n.* 68. Adeò vt si post appellationem procederetur ad vlteriora, processus esset nullus, & attentatus. Lancel. *de attent. parte* 2. *c.* 12. *lim.* 10. *n.* 12.

50 Imò, non obstante iuramento, nihilominus admitteretur appellatio ad vtrumque effectum, vbi non esset simpliciter onerata conscientia, sed etiam adessent alia verba, quæ respicerent iustitiam, prout pluries reperita leguntur in Constitutionibus huius Ordinis, iniungendo Diffinitoribus, vt confirment, seu infirment electiones, *segun les pareciere justo*, text. est *in c. qualiter, el primero, de accusat.* Franc. *in d. c. statutum,* §. *Assessorem, sub n.* 5. *de rescript. in* 6. Lanc. *d. limit.* 10. *n.* 11. Scacc. *de appell. q.* 18. *lim.* 15. *n.* 6.

51 Tertiò, quia quatenus dicta verba conscientiaria essent apposita per modum legis, & statuti, cuius contrarium ex eorum lectura apparet, vt suprà proximè notauimus; nihilominus tamen non essent ita crudè accipienda, vt possent Diffinitores facere, quod eorum conscientia dictauerit; nam etiam in huiusmodi dictamine tenerentur prius se conformare cum dispositione Iuris Canonici, Corn. *consil.* 137. *n.* 7. *vol.* 2. *& consil.* 201. *n.* 17. *&* 18 *eod. volum.* 2. Mascard. *concl.* 414. *n.* 10. vbi *n.* 11. refert Innocentij doctrinam asserentis conscientiæ secreta de sinu iudicis, & secretis pectoris ipsius non debere proficisci, sed de vteto, & sinu legis, & ex Bald. tradit. conscientiam, & intelligentiam non habere vbi figat pedem, sed debere conformare se conscientiæ legis, vel dispositioni legali, & Menoch. *de arbitr. lib.* 1. *q.* 8. *n.* 44. *in fin.* asserit, quod stante hac clausula, iudex sequi debet conscientiam lege munitam.

52 Quartò respondetur, quod hoc maximè in casu isto procedere debet, vbi agitur de re ardua, & magni præiudicij, nempe de cassanda electione, non ob defectum formæ, sed ob vitium personæ electæ, cui ideo maximum in honore irrogaretur præiudicium, cùm ex tali cassatione efficiatur electus perpetuò ineligibilis, non solùm ad eandem dignitatem, sed etiam ad quæcunque alia officia Religionis, vt est text. *in c. super eo, iuncta gloss. in verb. non vitio personæ, de elect.* vbi Abb. *num.* 27. *& seqq.* & communiter DD. & text. optimus *in c. testimonium*, ibi: *Aut grauata sit eius opinio, eo quòd quandoque fuit tali modo repulsus*, & gl. *ibi, verb. opinio, de testib.* & facit text *in l. cognitionem*, ibi. *Minuitur existimatio quādo quis ordine mouetur, ff. de var. & extraord. cogn.* latè Bobadil. *in polit. lib.* 1 *c.* 16. *num.* 18. *& seqq.* Ludouic. Mirand. *in manual. Pralat. tom.* 2. *q.* 23 *art.* 1. *concl.* 5. *vers. Circa sextum*, Sigism. à Bonon *de elect. Pralat. Regul. dub* 100. *n.* 3. Tamb. *de iure Abb. tom.* 1. *disp.* 5. *q.* 22. *n.* 4. Castil. *de elect. canon. c.* 5. *n.* 35 optimè Laur. de Peir. *de subdito Religioso, tom.* 1. *c.* 31. § 8 *pag.* 475.

Quod autem cassatio electionis dicti Patris Ludouisij de Aguilar fuerit facta, non ob defectum circa formam, & solemnitatem electionis, sed ob vitium personæ, patet: tum quia tam in allegationibus pro parte contraria in actis exhibitis, quàm in informatione iuris fatetur, quod fuit reprobata eius persona, vt in allegationibus, ibi: *Y la reprobacion de ambos sugetos està firmada de todo el Definitorio, auiendola hecho por votos secretos.* Et in dicta informatione Iuris sub *n.* 16. *Con loqual, no auiendo confirmado, aprobado, ni votado el Definitorio por los Padres Fray Luis de Aguilar, y Fray Iuan de San Ioseph, por quien votaron los Religiosos referidos, antes infirmandoles*, &c. Tum etiam, quia Diffinitorium mandauit, ne semel reprobatus amplius eligeretur, vt fatetur Præses *in process. fol.* 23. 53

Ex quibus clarè colligitur, quod reprobatio fuit facta ob defectum electi, cùm aliàs de iure vbi electio cassatur tantum ob non seruatum modum electionis, vel quid simile, possit talis electus iterum eligi, text. est clarus *in allegato c. super eo, de elect.* & *ibi* communiter Doctor. Castel. *eod. tr. c.* 4. *num.* 30. *& n* 59. *in fin.* Quod præceptum idem operatur, ac si iterum personam electam nominatim repulisset, ex quo illa incertitudo, an fuerit cassata electio ob defectum formæ, vel ob vitium personæ, fuit desuper reducta ad certitudinem *ad l. quidam ff. de reb. dub.* Quod tantùm sufficeret ad contrahendam perpetuam incapacitatem, Mirand. Bonon. Tambutin. & Peirin. *in locis superius citatis.* 54

Quapropter licèt materia ista esset adeò merè, & absolutè conscientiaria, vt non nisi soli Deo isti Diffinitores tenerentur reddere rationem gestorum per ipsos circa approbationem electionis, cuius contrarium fuit suprà demonstratum, adhuc tamen non potuisset denegari appellatio quoad vtrumque effectum, attenta declaratione incapacitatis personæ electæ, resultante ex dicto præcepto: etenim circa hoc non potest negari, quin Diffinitorium excesserit fines suæ facultatis, quæ tantummodo versabatur in confirmanda, vel infirmanda electione, non autem in declarando incapacem, & inhabilitando personam electi, quod facere non poterat absque causæ cognitione, ipsoque electo, ac electoribus non auditis. Valenzuel *consil.* 44. *num* 6. *tom.* 1. per text. *in c.* 1. *de caus. poss. & propriet.* & facit gloss. *in d. c. super eo, de elect. verb. non vitio persona*: optimè Laur. Portel. *in respons. regular. casu* 4. *num.* 3. *versic. Ad secundum*, ibi: *Dato quod esset indignus, non potuit Pralatus illū non auditum excludere in silentio, sed debebat scrutinium publicare, & tunc contra electum formare processum, inquirens iuridicè de culpis illius, ob quas illum excludebat, & reputabat indignum.* Fr. Emmanuel Rodrig. *quest. regular. tom.* 2. *quast.* 51. *art.* 1x. *versic. Ad primum*, Frater Ludouic. de Miranda *in suo manual. Pralat. regul. tom.* 2. *quast.* 23. *art.* 22. *vers. Vnde non satis, vsque ad fin.* quem sequitur Castell. *d. tract. de elect. c.* 13. *sub n.* 27. *& c.* 4. *n* 30. ibi. *Hac tamen seruata conditione, vt quando cassanda est electio vitio aliquo persona, illud vitium, seu delictum debeat esse non solum obiectum, sed etiam probatum.* Idem sentit, ac late fundat cum aliquibus Rotæ Romanæ decis. ac aliis authoritatibus, Sigism. de Bonon. *de elect. part.* 2. *cap.* 5. *dub* 95. *à n.* 80. *cum seqq.* Lauor. *d. tr. tit.* 4 *c.* 25. *n.* 59. *& c.* 19. *n.* 121. vbi dicit, *Quod quando agitur de oppositione inhabilitatis, pro declaratione nullitatis electionis exigitur probatio.* 55

Quæ conclusio legalis eo magis redditur clara ac indubitabilis in casu isto, in quo concurrit similis dispositio Constitutionum Ordinis, nempè *Extrau.* 5. *ad Constitutionem* 10. ibi: *Y entonces no inhabiliten* 56

à

à ninguno sin que le llamen y sea oydo y si no le llamaren, la tal inhabilitacion no valga, ni tenga effeto.

57 Quod videtur maximæ æquitati, ac rationi inniti, quia nempe dareutur alias occasio, vt nunquam confirmaretur aliquis non benè visus confirmatoribus, licèt esset dignus; & semper possent Confirmatores allegare prætextum inhabilitatis exterorum, qui ad eorum satisfactionem non eliguntur, & consequenter supplantare electores, illísque auferre libertatem eligendi, ac eos arctare ad eligendum personam ipsis Confirmatoribus bene visam, contra fundamentalia requisita electionis, pro qua omnimoda libertas electorum requiritur, *cap. vbi periculum. §. cæterùm, de elect. in 6. cap. quisquis* 4. & ibi *gloss. verb. libertatem*, & Abb. *n. 6 eod. tit.* Iul. Lauor. *in suis lucubr. tit. 4. c. 21. n. 3.* Castell. *de elect. cap. 10. num. 4.* & idem disponitur per Constitutiones Ordinis, vbi *gloss.* super Constitutione 70. fol. 145. dicit, *Quod in Capitulo anni 1576. fuit mandatum, quod Confirmatores neque directè, neque indirectè impedirent libertatem Electorum*: & in puncto quoad inconuenientiam superius ratiocinatam est videre Fr. Laur. Portel. *in d. resp. regul. casu 4. sub n. 3. vers. Per quod satis constat, & in tr. dubiorum regul. verb. electio in addit. n. 5. fol. mihi* 275.

58 Et quod in effectu finis Diffinitorum in hoc Capitulo esset arctare Electores ad eligendum personam ab eodem Diffinitorio desideratam, excludendo quoscumque alios electos, vltra prædicta adsunt apertissima argumenta: & primò, quia reprobarunt dictum Patrem Fratrem Loysium de Aguilar, canonicè electum cum 30. ex 42. Vocalibus, cui quatenus non deberet suffragari præsumptio iuris, vt reputetur idoneus, si non probetur inhabilis, iuxta notata per gloss. *in cap. Pastoralis, verb. malitiosè, de iurepatron.* vbi per hanc rationem dicit, *quod si Episcopus non docet de inhabilitate præsentati, præsumitur malitia ipsius Episcopi.* Et vlteriùs, quod dictus Pater cætera munera honorifica Religionis perfunctus fuit, saltem pro comprobatione suæ habilitatis, ac bonæ opinionis suffragari sibi deberet, quod aliàs ab eadem Catholica Maiestate pro hoc officio Generalatus commendatus fuit, cùm non sit præsumendum, quod tantus Princeps sua officia pro indigno interponeret, maximè ad gubernandam Religionem sibi partialissimè affectam, suæque Regiæ protectioni commendatam.

59 Secundò quia post reprobationem dicti Patris Aloysij de Aguilar fuit cum simili quantitate votorum electus Reuerendiss. P. Fr. Ioannes de Sancto Ioseph, qui etiam postquam cætera Religionis officia persoluit, fuit aliàs ad hoc idem officium Generalatus assumptus, & pro quo hodie non solum militat ratio, vt semel iudicatus idoneus, semper habeatur talis, nisi de contrario doceatur, Lanc. de Peirin. *de subdito, tom. 1. c. 31. §. 10.* ibi: *Repertus dignus ad vnam dignitatẽ, si postea eligatur ad aliam, debet dignus reputari, & per consequens ab habente auctoritatem confirmari.* Et ibidem alios refert. Sed eo maior ipsius habilitas debet existimari, quo experientia rerum magistra cuilibet officio præstat nutrimentum, gloss. *in c. quàm sit, verb. magistra, de elect. in 6. l. legatus, § ornatricibus, ff. de leg. 3.* & nihilominus etiam hunc absque aliqua causa reprobarunt.

60 Tertiò quia, vt eo faciliùs cogerentur Electores venire in personam à Diffinitoribus desideratam, Præses prohibuit, non posset iterum eligi semel exclusus, contra omnem Iuris regulam, per ea quæ diximus *supr. n. 53. in fin. & 54.* & per ea, quæ latissimè in his propriis terminis aduertit Castel. *de elect. canon. c. 13. num. 26.*

Quintò augetur, imò clarificatur suspicio, quod Præses habuerit animum restringendi electionem ad personam sibi beneuisam, præuia reprobatione cuiuscumque alterius electi, ex eo quia præuidit, quod euenire poterat, imò quod in effectu euenit; ideoque voluit sibi præcauere, examinando testes antequam Capitulum celebraretur, super consuetudine diffinitorij approbandi, seu reprobandi ad libitum electos per Vocales Sancti Bartholomæi, quodque Electores semper in casu reprobationis Diffinitorum, iterum, atque iterum elegerint, absque eo quod obligauerint Diffinitores ad reddendum causam, qua moti fuerint ad sic electos reprobandum. Qui apparatus, & præuentiones denotant apertissimè animum ipsius Præsidentis, ac Diffinitorum Collegarum, vt scilicet reprobarentur omnes, qui electi fuerint contra ipsorum satisfactionem, donec eligeretur persona eis beneuisa, eo maximè, quia cùm isti Diffinitores non sint nisi quatuor, & Præses haberet duo vota, vnum scilicet vt Diffinitor, alterum tanquam Præses, sufficiebat sibi si vnum tantùm Diffinitorem traheret in suam sententiam ad effectum, vt cæteris aliis electis reprobatis, electio coarctaretur ad personam ab ipso desideratam.

Quintò, quia vt faciliùs suum operatum teneret Præses, secum duxit laicum in suorum finium Consultorem, qui fuit adhibitus director huius Capituli, & electionis: eius manu in Actis Capitularibus leguntur scripta mandata, & præcepta Præsidentis, cui non est mirum, si talia consilia euasceruut in perditionem, cùm in hac materia Electionis, *non essent miscenda sacra prophanis*, prohibente hoc in specie eiusdẽ Ordinis *Constitutione septuagesima*, ibi: *E no sean llamados a las Elecciones de nuestros Priores las personas que no son de nuestra Orden, è si las tales personas estuuieren en la Casa vacante de Prior al tiempo de la tal vacation, no deuemos auer con ellos consejo, &c.* 62

Sextò, quia vnus ex eisdem Diffinitoribus recognouit hanc peccaminosam Electionem, ideoque protestatus fuit, se non posse absque scrupulo peccati mortalis illi assistere, vt *in process. fol. 35.* 63

Et quamvis Vocales Sancti Bartholomæi (quatenus prima electio Fratris Loysij de Aguilar posset quoquo modo habere aliquam difficultatem) instarent pro Confirmatione secundæ factæ in personam Fratris Ioannis de Sancto Ioseph, videbatur tamen potius dictam primam electionem præferendam fore, illamque eunsitmandam. Cùm enim, vt diximus, dictus Pater de Aguilar fuerit primo loco canonicè electus & ex vi solius Electionis acquisiuerit ius ad Prælaturam, hoc ius dedit sibi actionem petendi in iudicio id quod sibi debetur ratione dicti iuris, ita in terminis tenet Portel. *in Resp. cas. conscient. p. 2. casu 4. dub. 3. n. 5. fol. mihi 310. & dub. 5. fol. mihi 317. n. 9.* 64

Et cùm tam ad secundam, quàm ad tertiam electionem deuentum fuerit, non cassata prima electione dicti Patris ad Aguilar omnes subsequentes Electiones fuerunt nullæ, debet enim prius iudicare de prima, quàm deueniatur ad secundam, debetque cassari prima per iudicem cum prolatione sententiæ, *c. cùm Vintoniensis, de elect.* gloss. *in Extrauag. com. de offic. deleg. c. Sedes Apostolica, verb. Executores, in medio gloss.* vbi dicitur: *Quod quando electio fuit nulla & causa nullitatis est notoria tunc posset fieri noua electio, non cassata prima, videlicet per sententiã exc. auditis, de elect.* Ergo à contrario sensu, cum iste Pater primò electus, & per Diffinitores exclusus, non esset notoriè indignus, illius electio non fuit notoriè nulla, ac proinde non potuit ad aliam electionẽ 65

procedi, sua priori per senteotiam non cassata; ita hanc opinionem tenendo ad litteram ratiocinatur Portel. *d. casu 4. vers. Ad quartum, num. 7.* idem tenet Lauor. *d. tit. 4. c. 19. n. 123.* ibi: *Antequam noua electio fieri possit, cassanda est prior electio, quamvis nulla, & appellationis decisio expectanda, quia ea pendente, suspensa remanet Electorum potestas. & ideo si fiat noua, non cassata priore, irrita est, c. consideramus, de elect.* ita Tholos. *in tit. de elect. cap. 18. n. 5.* Abb. *in d. cap. consideramus, n. 2.* ibi. *Quartò nota, quod electio facta post primam non cassatam, licèt sit in causa cassationis, non tenet,* Idem Abb *in cap. auditis, n. 7. eod tit.* ibi: *Debuit ergo prius expectari cassatio, seu declaratio superioris, antequam procederetur ad secundam,* & *n. 9.* ibi: *Si autem prima non erat nulla, saltem euidtnter, non tenet secunda, non cassata prima.*

66 Et quod istud maxime procedat qoando prior electus, & exclusus, habita noitia, statim appellauit, & antequam vltimus confirmaretur, restatur idem Portel. *loco suprà proximè citato, versic. Cùm ergo prima electio.* Castellin. *d. tract. c. 4. num. 52. & 59. & c. 16. num. 3.*

67 Neque obstat, quod prædicta intelliguntur habera locum, vbi appellatio fuit iudicialis, non autem quando fuit extraiudicialis, provt in casu isto.

68 Quia ista Regula recipit multas declarationes, & primò, vt non procedat quando gesta nun solum sunt post appellationem, sed etiam contra appellationem; tone enim etiamsi appe'latio sit extraiudicialis, causat attentata, text. est *in cap. cum vobis 19. de elect.* & *ibi* Abb. *num. 7. &* 8. vbi pro hac opinione citat Hostiens. & Ioan. Andr. idem Abb. *in cap. dilecti 13. n. 4. de maior. & obed.* Dec. *in cap bona, diff.* 1. Paul. de Cast. *consil. 404 num 2. lib. 1.* latè Valenz. *cons. 76. à n. 13 cum seqq* Lancel. *2. p. c. 12 lim. 3. n. 7. &* 10. cum pluribus, quos allegat Achil. de Grass. *dec. 35. alias 260. de appell.* Seraph. *dec. 397. n. 1.*

69 Et tunc dicitur aliquid fieri contra appellationem, quando actus, à quo appellatus, non remaneat totus sub protectione iudicis ad quem: sic explicat Rota *in d. decis. Achil.* 34. Sicque cùm appellatio pro hac parte interposita in speeie contineret, vt non procederetur ad aliam electionem, sequitur qood electio postea facta de P. Corduba, fuit directè contra dictam appellationem, sicque ista electio fuit nulla, & attentata.

70 Secundò declaratur, vt dicta regula non procedat, qoando appellatur ad Electionibus Cathedralium, vel Regularium Ecclesiarum, quia tunc appellatio licèt extraiudicialis, causat attẽtata, vbi in appellatione exprimitur aliqua causa, qua verificata, reputetur pro legitima, text. est expressus *in cap. quamvis 10. & in cap. si postquam 13. de prab: lib. 6.* & per illum text. Rot. *decis. 44. alias 344. num. 4. de appellat. in nou.* Mil. *in suo repert. verb. Attentata post appellationem interpositam,* fol. 35. ibi. *Fallit in appellatione etiam extraiudicialiter interposita super electionibus Cathedralium, vel Regularium Ecclesiarum, quia tunc quicquid fiat contra, & post appellationem emissam, etiam causa probabili, licet non oblata probatione, est ipso iure nullum,* Roman. *cons. 344.* & plenius per Anton. *in c. bona, de appel.* sequitur Lancel. *d. c. 12. lim. 1. n. 55. & d. lim. 3 n. 22* Portel. *d. casu 4. vers. Ad quartum, n. 7. in fin. & vers. Ad quintum, n. 9.*

71 Tertiò declaratur, vt non procedat vbi jam appellatio coram Superiore iustificata fuit, quo casu licèt essemus extra materiam electionis Regularium, esset nihilominus declarandum attentatum omne gestum post appellationem, licèt non iudicialem, gloss. *in cap. non solum, §. illa verò, in verb. reducendum, vers. extraiudicialis, de appell. in 6.* Et est ratio, quia cum ista extraiudicialis, à iudiciali in alio non differat, nisi quod per iudicialem statim suspenditur iurisdictio iudicis à quo, ideoque etiam non iustificata appellatione, declaratur attentatum omne quod post illius interpositionem gestum fuit: in appellatione verò extraiudiciali, non declaratur attentatum in appellatione, nisi ipsa iustificata. Rot. *dict. decis. 44. de appell. in nouis, n. 3.* quam sequitur Rot. *coram Seraphin. decis. 397. n. 1.* Achil. *d. decis. 34. n. 4. de appell.* & in puncto de Electione est decisio Burat. 771. *n. 5.* Couarr. *pract. c. 24. n. 5.* Milis *vbi supr. verb. attentata post appellationem,* & cum aliis Lancel. *d. c. 12. lim. 3. à n. 17.* Sicque cùm hodie constiterit de iam legitima causa huius partis appellandi, & recurrendi ad Superiorem, ex superiùs deductis, non visum fuit posse dubitari, quin omnia gesta post dictam appellationem fuerint nulla, & attentata.

Quibus pro quarta declaratione ad dictam Regulam videtur in casu præsenti addi posse, quod cum prædicti Diffinitores vnà cum Præside, non solùm sint Confirmatores, sed etiam iudices Ordinarij Religionis, quodque non aderant alij iodices intra Religionem, ad quos ad hunc effectum recursus haberi posset, potest appellatio huius partis æstimari etiam iudicialis, quo casu etiam quod non fuisset iustificata, & non versaremur in materia priuilegiata, provt est ista, generaret attentatum in omnibus gestis post appellationem: ad quod est optima *decis.* Farinac. 119. *part. prima in posthum.* quæ loquitur in electione cuiusdam Abbatissæ. 72

Neque prædictis aduersatur, quod cùm possessio sit actus conseeutiuus electionis, illa non possit per appellationem suspendi, ad text. *in c. constitutis 46. de appell.* Lancel. *de attent. p. 2. c. 4. limit. 5. & cap. 12. limit. 40. à num. 1.* 73

Quia hæc doctrina fortè posset procedere vbi electio, seu confirmatio facta fuit ante appellationem, & per consequens sine vitio attentati, quo casu possessio tanquã actus cõsecutiuus impediri non potest, præsertim vbi causa in appellatione expressa non est legitima, in quibus terminis loquitur text. *in d. cap. constitutis,* ibi: *Quia constitit euidenter, illam appellationis causam, quæ fuit expressa, rationabilem non fuisse.* Sed vbi, provt hìc, appellatio interposita fuit ante electionem, vel confirmationem, non potest prætendi possessio tanquam actus conseeutiuus, dum eadem electio, siue confirmatio, in qua fundatur, est nulla, & attentata, tanquam facta post appellationem, sic distinguit idem Lancel. *d. limit. 40. n. 13.* ibi. *Vel secundò, & fortasse verius, quod in casu in contrarium considerato non sumus in actu consecutiuè facto post appellationem, & sic in sola traditione, & adeptione possessionis, sed in ipso actu institutionis, & vtique adeptio possessionis eo casu non potest dici consecutiua, cùm eodem tempore, videlicet post appellationem, & antecedens, scilicet ipsa institutio, & consequens scilicet ipsa possessio explicentur, cuius contrarium præsupponitur in hac limitatione, videlicet quod præcedat appellationem electio, vel collatio antecedens, & sic actus tribuens ius, & deinde in consequentiam capiatur possessio, secus si antecedens, provt est in dicto casu institutio, fiat post appellationem, & sic opinio Franc. sustineri potest.* &c. 74

Ex quibus omnibus prædictis oritur indubitata conclusio nullitatis electionis factæ in personam dicti P. de Corduba, cui in nihilo videtur suffragari posse id, quod pro sua electione allegabatur, scilicet, quod Diffinitores sint in antiquissima possessione confirmandi, aut infirmandi pro eorum libito omnes electiones ab Electoribus S. Bartholomæi 75

factas,

factas, absque aliqua obligatione reddendi causas, cur ita fecerunt, cum relatione quorumdam casuum particularium in comprobationem dictæ consuetudinis, quæ propterea desetuiat pro declaratione, & interpretatione Constitutionum præfatarum, in qua ideò possessione prætendatur manutentio.

Quia hoc obiectum, quod est vnicum, & principale fundamentum Diffinitorum pro sustinenda dicta Electione Patris de Corduba, habet plures responsiones, quarum singulæ sufficerent pro illius dirutione, vt modò dicetur, multò magis simul iunctæ.

76 Primò namque respondetur, quod ex eo, quod aliquando Diffinitores reprobauerint electiones factas per dictos Vocales Sancti Bartholomæi, non petita eis causa talium reprobationum, & absque eo quod neque Electores, neque Electi reclamauerint, non exinde sequitur, quod sit inducta pro dictis Diffinitoribus consuetudo, vt neque Electores, neque Electi reclamare possint in casu reprobationis, absque causa suarum electionum, cùm reclamare, aut non, sint actus merè voluntarij, & facultatiui, in quibus nulla datur præscriptio, & vlteriùs consuetudo, & possessio, quæ allegatur, est actus nega-
77 tiuus, vt scilicet Diffinitores non dent causas reprobationum Canonicarum Electionum, & quod neque Electores, neque Electi reclament, aut appellent: pro qua consuetudine non sufficit dicere, quod Diffinitores in pluribus casibus reprobarunt Electiones, non petita ab eis causa, neque ab huiusmodi reprobationibus appellatione interposita, sed simul necesse erat, quod cum aliquando tam Electi, quàm Electores reclamare voluerint, fuerint prohibiti, & prohibitioni acquieuerint, vt docet glossa communiter ab omnibus recepta, *in l. qui luminibus, verb. forma, ff. de seruit. vrban.* & *ibi* DD. & meliùs cæteris Paul. de Castr. Guid. Papæ q 631. *n.* 9. Gouean. *cons.* 9 *n.* 87. *&* 92. Caputaquens. *decis.* 306. *n.* 7. *p.* 1. *& decis.* 417. *p.* 2. Rot. *dec.* 565. *n.* 1. *p.* 1. *rec.* Postius *in tract. de manutenend. obser.* 10. *à n.* 99. & post tractatum *decis.* 154. *n.* 9. *& decis.* 186. *n.* 7. *&* 8. vbi plures allegat, *& decis.* 321. *n.* 32.

78 Secundò respondetur, quod dicta consuetudo contra ius, ac nutritiua peccati non est attendenda, imò non meretur nomen consuetudinis, sed potiùs abusus, & corruptelæ: quia si esset in libera, & absoluta potestate Diffinitorum reprobandi omnes Electiones, & solùm approbandi quem maluerint, supplantarentur Electores, & arctarentur non eligere nisi personas Diffinitoribus beneuisas, sicque nulla adesset libertas eligendi, sine qua electio nullo modo subsistere potest, & propterea talis consuetudo, per quam tolluntur substantialia actus Electionis, non solùm non valet, *sed esse exstirpandam*, inquit text. *in c. cùm Monasterium, & c. cùm terra*, vbi gloss. & Doct. *de Election.* Panorm. *in c. cum causa, de sent. & re iudicat. n.* 4. vbi quod non debet attendi ad id, quod factum fuit in prætetito, sed potiùs ad id, quod de iure fieri debuit, quia non omnis consuetudo tollit ius, *c. fin. de consuet.* imò mala consuetudo est radicitus exstirpanda, Mirand. *in dicto Manual. tom.* 2. *q.* 23. *art.* 22. qui loquens de tali consuetudine dicit. *Hæc, inquam, deprauata consuetudo, meritò longè releganda foret, nullaque id auctoritate, & potestate deberet permitti, cum sit contra omnem prorsus rationem, & contra ius commune; quin verò & quadam ratione esse videtur contra ipsum ius naturale, & contra ius diuinum positiuum*, &c. Portel. *d. casu* 4. *sub num.* 3. *vers. Ad secundum*, loquens de eadem consuetudine, asserit, *Quod ex illa maximum resultaret inconueniens, & boni communis detrimentum*: & cum aliis non

Barbosæ Vota decisiua.

minùs eleganter, Castellin. *dict. tract. c.* 3. *num.* 14. vbi loquitur in terminis nostri casus, & ampliùs dicit: *Quod si Superior sine vrgenti necessitate facit iterari actum electionis, vltra quod prauum perhibet exemplum, insuper peccat etiam mortaliter*; quod dicit conforme doctrina Panorm. *in c. cùm terra, de elect. n.* 3. vbi habetur, *quod si consuetudo auferat Electoribus libertatem eligendi quem voluerint, non valet*, idem Castell. *in c.* 13. *n.* 27. ibi: *Itaque si aliqua adducatur circa hoc consuetudo, illi non est standum, & corruptela, siue abusus potius appellari debet, non autem consuetudo*, & latius *in c.* 14 *n.* 54. Quod etiam sentit, & docet Tabien. *verb. Electio, n.* 23. addens post multa, quod non est electio vbi non est voluntas libera. Et ad calcem eiusdem numeri inquit, *quod non valeret consuetudo, vt electio dependeret à voluntate alterius, quia tolleret voluntatem eligendi.* Roder. *tom.* 2. *qq. reg q.* 52. *art.* 11. Sylv. *verb. electio* 1. *n.* 26.

79 Tertiò respondetur, quod consuetudo non potest maiorem vim, & authoritatem habere, quàm lex, *l. quibus. ff. de legib* ibi: *Non vsque ideò sui valitura momento, vt aut rationem vincat, aut legem, l.* 2. *C. quæ sit longa consuet.* Rot. *decis.* 231. *n.* 17. post tract. Postij. Sed sic est, quod casu quo in hac Religione facta fuisset expressa constitutio, per quam concederetur Diffinitoribus facultas absoluta reprobandi quascumque electiones, donec Electores eligerent personam eisdem Diffinitoribus beneuisam, non esset valida, tanquam repugnans iuri canonico, mandanti confirmationem, tanquam de necessitate debitam, non denegari electo, & insuper electiones fieri cum omnimoda libertate eligentium, ergo moltò minùs valebit consuetudo circa prædicta. Ita docet Castellin. *d. tract. cap* 1. *à numer.* 1 *præcipuè* 5. ibi: *Quocirca nulla religio, quantumvis priuilegiis decorata ex se condere potest statuta, siue leges contrarias dispositioni Iuris communis circa electionem canonicam suorum Superiorum, nisi habeat super hoc priuilegium à Sede Apostolica sibi concessum in forma speciali, cap. super his, de maior & obed. & in c.* 4. *n.* 30. ibi: *Et hoc modo exponi debet ordinatio facta in Religione Prædicatorum, cum subiciatur necessario dispositioni Iuris communis, & ab illo patiatur expositionem, alias esset non recta, & contra dispositionem iuris communis, contra quam nulla religio potest concedere statutum, siue ordinem vim legis habentem.*

80 Et ex his oritur responsio ad id, quod ex aduerso allegabatur, quod scilicet ista non sit consuetudo derogatoria Iuri, seu Constitutionibus Religionis, sed imò declaratoria, & interpretatiua earumdem Constitutionum, ideoque non requiratur, quod sit legitimè præscripta, sed sufficiat, quod aliquo tempore considerabili fuerit obseruata, ad not. per DD. *in c. fin. de consuet.* Menoch. plurimos referens, *lib* 2. *de arbitr. casu* 3. *n.* 10. Ioseph. Ludou. *commun. opin. tit. de obseruant subsec. concl.* 28. *in princ. & ampl.* 1. Caualcan. *decis.* 28. *n.* 63. *& seq* 2. *parte.*

81 Quia ex superiùs deductis apparet manifestè, quod sicut talis modus denegandi confirmationem electis, & electiones coarctandi, non potuisset introduci per expressam Constitutionem, multò minùs introduci potuit per Constitutionem interpretatam ex prætensa obseruantia, cum tacitum, & dubium non debeat plus posse operari, quàm expressum, & clarum.

82 Quod optimè cognoscens Illustrissimus Dominus meus Nuntius, iure merito in suis litteris deputationis Præsidentis mandauit Religiosis dicti Ordinis, seu Capituli, vt in omnibus eidem Præsidenti obedirent, saluis tamen canonicæ electionis, ac votorum libertate, & Constitutionum Ordin. adimplemento.

Ex qua clausula apertissimè patet, quod intentio dominationis suæ Illustrissimæ non fuit, vt Electores, cæterique Capitulares præstarent obedientiam Præsidi in his, quæ libertati electionis, ac Ordinis Constitutionibus repugnarent.

83 Sicque patet ex prædictis, quod cùm Pater de Auellaneda, vnus ex Diffinitoribus, & Vocales qui à Capitulo recesserunt, cognouerint hanc intentionem Præsidis, & cæterorum Definitorum coarctandi electionem Patris Generalis ad personam eis benè visam, contra formam iuris, ac præter intentionem Illustrissimi Domini Nuntij delegantis, ritè protestati fuerunt, quod tali electioni sine periculo peccati mortalis assistere non poterant, cùm peccent mortaliter Superiores, qui sine vrgenti necessitate faciunt iterare electiones, & non confirmant legitimè electos, vt notauimus suprà ex Castell. *tr. de elect. c. 3. sub n. 14.* cui addo modò Nauar. *consil. 5. n. 1. de elect. in nou.* ibi: *Respondeo primò, præfatum Superiorem peccasse, ac malè fecisse nolendo acceptare electum à maiori parte, præsertim cum toties eligeretur ab illa, imò & cogendo eos ad toties eligendum.*

84 Et vltra prædicta, nullitas electionis dicti Patris de Corduba ex aliis etiam duabus rationibus apparet indubitata. Primò quia non fuit electus à maiori parte, imò nec etiam à quarta parte electorum, cũ ex 48. Vocalibus non obtinuerit in sua electione, nisi nouem suffragia.

85 Et huic rationi non obstat, quod cæteri Electores discesserint à Capitulo, non obstantibus præceptis Præsidis, vt nullo modo recederent, sicque ius eligendi remanserit in aliis, qui non discesserunt, ex c. *cum nobis 19. vbi gl. verb. reuocare, de elect.* & *ibi* Abb. *num.* 10.

86 Quia omisso, quod dicti Electores habuerunt iustam causam discedendi, vt proximè diximus *n.* 83. adhuc tamen respondetur, quod dicta conclusio procedit quando in Capitulo remanent duæ partes, vel saltem maior pars Vocalium, non autem quando, prout in casu isto, minor tantùm pars remansit, quia tunc non potest per hanc minorem partem deueniri ad electionem, nisi in casu quo instaret vltimus terminus electionis, qui non instabat in casu isto, vt docet glos. *in d. cap. cum nobis, verb. reuocare*: ita distinguit Marc. Anton. Cuch. *lib. 4. instit. maior. tit. 1. de elect.* quem sequitur Lauor. *d. tit. 4. c. 21. n. 84.* ibi: *At si minor tantùm pars remaneat, vel vnus aliis discedentibus, nihil simpliciter authoritatis habens, cum minor Collegij pars non possit totum Collegium referre, & pars maior quæ discessit, videtur vocationem, & congregationem ipsius pro ea vice reuocasse, sed tunc tandem minor pars, maiore discedente, habet ius eligendi, ea non expectata, quando instat vltimus terminus electionis, quo transacto, deuolueretur ius eligendi ad Superiorem*, Laurent. Peirin. *de subdito Religios. tom. 1. cap. 31. §. 6. pag. 457. vers. Quod intellige*, Castellin. *d. tract. c. 8. n. 11. & 12.* ibi: *Quod semper intelligitur instante vltimo termino à iure præfixo, tunc enim, & non aliter potest tertia pars Vocalium quæ remansit in Capitulo, seruatis omnibus aliis à iure seruandis, celebrare electionem.* Et *in n. 11.* ponit aliam limitationem, nempe quando illi, qui discesserunt, interposuerunt simul ex aliqua iusta causa appellationem; nam tali casu etiam quod remanserit maior pars, non potest procedi ad electionem.

87 Secunda ratio nullitatis electionis dicti Patris de Corduba, vltra prædicta resultat ex eo, quia pro illius confirmatione in locum dicti Patris Diffinitoris de Auellaneda, fuit deputatus Diffinitor, ac vti talis vocauit Reuerendiss. Pat. Fr. Dominicus de Villaescusa, electus Episcopus Ciapiarum in Indiis, qui modò Generalatum dimisit. Et in *Extrauag. 2.* ad decimam Constitutionem, vbi datur facultas Generali deputandi alios in locum absentium, disponitur, quod hoc Generalis facere non possit absque consilio, & consensu Visitatorum Generalium Ordinis; & certum est, quod isti Diffinitores non habent maiorem facultatem, ac ipse Generalis, imò quod nullam prorsus habeant auctoritatem præter ius confirmationis, vel infirmandi electionem Prioris S. Bartholomæi, clarè disponit Constitutio septima relata suprà sub *num.* 29. in fin. Sicque deputatio dicti Patris de Villaescusa non solùm ex defectu potestatis, sed etiam ex defectu formæ non seruatæ, fuit ipso iure nulla, *l. Manius, l. qui heredi, ff. de condit. & demonstrat.* Quod etiam expressè prohibetur à Sancto Concil. Trident. *sess. 25. cap. 6. de regul.* ibi: *Nec in posterum liceat Prouinciales, aut Abbates, Priores, aut quoscumque alios titulares, ad effectum electionis faciendæ constituere, aut voces, & suffragia absentium supplere*, cum decreto irritante, quatenus electiones aliter fierent.

Et vlterius deputatio dicti Patris de villaescusa ex alio capite fuit nulla, quia scilicet nondum steterat syndicatui, neque rationem reddidit officij Generalatus, quod dimiserat, vt mandant Constitutiones Ordinis, & disponitur de Iure communi, vt videre est apud Mastril. *de magistr. lib. 2. c. 9 num. 29 & 30.* ibi: *Quintò intellige, vt nec ad officia promoueri possit, qui prius syndicatum non dederit, vt in Regno prouisum est ex Regia pragmatica, quæ concordat etiam cum dispositione iuris communis*, ad text. *in l. nemine*, & *ibi* DD. *C. de suscept. lib. 10. vbi nemo debet eligi ad aliud officium, nisi reddita ratione*, Batt. *in l. rescripto. §. debitores, ff. de muner. & honor. & in l. 1. vt omn. iud.* Put. *de syndic. in verb. syndicatum*, & Catald. *in simili tr. q. 96.* Afflict. *in constit. occupatis, in fin.* Capiblanc. *de Baronibus, pragmat. 5. n. 93.* Cabed. *dec.* 84. *num.* 1. Auiles *c. 4. Prætor. § verb. iustitia, n. 14. nisi idem officium quod administrauerat, reassumeret*, vt dixit Ant. de Ball. *in tract. crim. lib 6. q. 3. n 4.* 88

Vnde cùm dictus Pater de Villaescusa interuenerit tanquam diffinitor, & non esset ex prædictis, sequitur, quod vbi etiam electio dicti Patris de Corduba fuisset aliàs canonica, ex isto solo capite potuisset annullari, prout dicitur de concursu, in quo interuenit cum examinatoribus Synodalibus alter, qui non erat talis examinator. Nicol. Garc. *de benef. p. 9. c. 2. num. 83. 324. & 341.* Massobr. *in praxi habendi concursum, requis. 13. dub. 1.* Ferentil. *in addit. ad decis. 479.* Burat. *lit. A*, Barbos. *de offic. & potest. Paroch. c. 2. num. 71.* 89

Et licèt regulariter per electionem non acquiratur ius electo, donec scrutinium publicetur, sicque possint Electores variare ante dicti scrutinij publicationem, aliumque eligere, ex adductis per Lauor. *d. tit. 4. c. 19. à num. 105.* & vlteriùs licèt sit valida secunda electio, vbi Electores dando fidem superiori reputant electum indignum, & iterum eligunt, vt notat idem Lauor. *d. tit. 4. c. 21 num. 7.* sicque per hanc rationem videretur magis attendenda secunda electio Patris Ioannis de Sancto Ioseph. Attamen visum fuit istud procedere posse, vbi Electores voluerunt sua sponte ante publicationem scrutinij variare; secùs autem vbi, prout hic, publicatio scrutinij fuit impedita metu censurarum à Præside Impositarum, & variatio, ac processus ad aliam electionem non processit ex mera voluntate eligentium, sed ex aliquo supposito, quo cessante dicti electores non variassent, prout isti ostenderunt, prosequendo litem, & instando pro Confirmatione dicti P. Loysij de Aguilar, ad quod est optimus text. *in l. fin. ff. de hæred.* 90

bered. instituend. vbi secunda institutio hæredis non habuit locum ex eo, quia facta fuit certo præsupposito falso, & sic primò nominatus fuit hæreditatem consecutus, & ita in propriis terminis huius casus idē latissimè docet Portel. *d. casu 4. n. 6. vers. Ad quartum.* Vel etiam dicta conclusio non procedit vbi primò electus habita notitia etiam secretò, secundæ electionis, statim appellauit, prout successit in casu isto, vbi post secundam electionem dicti Patris de S. Ioseph, ac illius reprobationem per Diffinitorium, tam dicti Electi, quàm Electores appellarunt, & recorsum habuerunt ad hoc Tribunal, vbi benè potuit dictus Pater de Aguilar in primo scrutinio electus cum maiori parte votorum, & cui per talem electionem fuit ius quæsitum ad hanc Prælaturam, ex suprà latissimè notatis, prosequi suam electionem, & petere collationem officij iam adepti, vt benè in puncto testatur Portel. *d. cas. 4. in princ. & in dub. 3. n. 5. fol. mihi* 310. *& eod. cas. 4. ad dub. 5. fol. mihi* 317. *n.* 9.

Quare ex prædictis visum fuit, Illustrissimo Domino meo dandam esse pro nulla, & attentata electionem Reu. Patris Fratris Aloysij de Corduba, quo attento vnà cum renunciatione per dictum Patrem de Aguilar facta, præfigendum fore breuem terminum dictis Diffinitoribus, intra quem ad nouam electionem deueniant, cum comminatione, quod aliàs dicto termino elapso à Dominatione sua Illustrissima, prout de iure prouidebitur. Et ita fuit iudicatum sub die 11. Februarij 1641.

Toletana prætensæ nullitatis Professionum.

Pactum, conditio, seu reseruatio retinendi proprium statum ante, vel post Professionem facta, & apposita non valet, & Professio firma remanet.

Votvm XL.

1 *Pacti series.*
2 *Clausula testamenti.*
3 *Probatio facta.*
4 *Professionis formula.*
5 *Litis & sententiarum breuis relatio.*
6 *Actus præsumitur fieri eo modo, quo validè, & licitè fieri potest.*
7 *Concilium Trident.* sess. 25. de Regul. c. 19. *procedit vel per modum præsumptæ, & tacitæ professionis, vel per modum præscriptionis, & extinctionis actionis prætensæ nullitatis.*
8 *Aduersus lapsum quinquennij nullus potest in integrum restituere, nisi Papa.*
9 *Impedimentum perpetuum habens substantiæ actus professionis repugnans, potest post quinquennium reclamare.*
10 *Quinquennio transacto solum quis aduersus professionem factam audiendus est, quotiescumque nullitas, & causa eius talis est, vt non potuerit professio ratificari per consensum.*
11 *Professio facta ex conditione retinendi proprium an sit irrita, &* n. 12.
13 *Professio facta cum reseruatione vsus, & nuda administrationis absque Religionis beneplacito, & Superioris licentia, valet reiecta conditione.*
14 *Vsus pecuniarum quas pro suis necessitatibus reseruant profiteri volentes, non pugnat cum voto paupertatis, & obedientia.*
15 *Declaratur P. Thomas Sanchez.*
16 *Verba alicui contractui adiecta, in dubio ita sunt interpretanda, vt eius naturæ non repugnent.*
17 *Professio illius, qui reseruauit sibi facultatem testandi de patrimonio suo, est valida.*
18 *Reseruatio vsus pecuniarum, & administrationis aliarum rerum in præsentia Superioris, Professionis validitati non repugnat.*
19 *Reseruatio aliquorum bonorum tempore Professionis à Religioso facta, est intelligenda quoad vsum ex licentia Superioris.*
20 *Votum paupertatis actuali retentione vsus alicuius rei dependenter à voluntate Superioris, non violatur.*
21 Cap. dudum, §. insuper, de conuers. coniugat. *expenditur.*
22 *Conditio, seu reseruatio retinendi proprium, in ipsamet Professione apponi, & inseri debet, vt illam annullet.*
23 *Pactum quodcumque, siue reseruatio retinendi proprium, ex interuallo apposita non valet, & Professio firma remanet.*
24 *Posteriora derogant prioribus.*
25 *Facta incontinenti videntur inesse in actu incontinenti subsequnto.*
26 *Regula, Quæ incontinenti fiunt, &c. procedit per fictionem.*
27 *Fictio cessare debet, vbi veritas locum habere potest.*
28 *Fictio & veritas quando concurrunt, semper veritas præferenda est.*
29 *Expressum plus operatur quàm tacitum, quando agitur de annullando actu.*
30 *Charta de retrouendendo incontinenti fieri dicitur quando fit sub eodem notario, & testibus.*
31 *Regula, Quæ incontinenti fiunt, &c. non procedit quando momentum temporis est in consideratione.*
32 *Professionis pro validitate in dubio iudicandum.*

Barbosæ Vota decisiua.

IERONYMVS, & Melchior germani fratres de Pacecchis de mense Octobris 1624. habitum Ordinis Eremitarum S. Augustini susceperunt, & completo probationis anno, ipso die, quo professiones emiserunt, in quadam cella de suis bonis per viam testamenti disposuerunt, iuxta formam *Concil. Trid. sess.* 25. *de Regul. c.* 15. *&* 26. reseruatis sibi viginti ducatis quolibet anno pro eorum necessitatibus subleuandis, ea conditione vt illa leuare, ac exigere, necnon eis vti & frui possent, etiam ipso Superiore inuito, & renitente; cum hac clausula, videlicet. 1

Y assi mismo con grauamen de que en cada vn año de los que viuieremos, los dichos nuestros hermanos, y los que sucedieren en nuestra hazienda y herencia, ayā de tener y tengan precisa obligacion a nos dar veinte ducados, a cada uno diez ducados en cada vn año, por dos tercios de que auemos de gozar desde el dia de nuestra professiō hasta el de nuestra muerte, sin que nuestra Religion se pueda entremeter en la cobrança, ni impedirnos que los cobremos y gastemos, y sin que para ello sea necessario licencia de nuestro Superior, si no que con nuestra carta de pago, y de quien nuestro poder tuuiere, sea bien pagado, &c. Et paulò inferiùs, ibi. *Y si alguno de nuestros hermanos no cūpliere con este grauamen, nos ha de quedar. y nos dexamos facultad y poder para cobrarlo de la parte de los que assi no cumplierē, sucediendonos en aquella parte, como si no la huuieramos dexado mandado por este testamento, para que lo podamos posseer el tiēpo de nuestra vida para el mismo efeto, disponiendo della como nos pareciere, por nuestra autoridad, y sin la de nuestro Prelado, ni otra diligēcia, ni licencia alguna, dādo poderes, y cartas de pago, &c.* 2

Additur quorundam testium examen, affirmantium Fratres prædictos eodem tempore confecti 3

testamenti,& coram ipsomet Priore, qui paulò post eorum professiones recepit, pleno ore dixisse se velle reseruationem huiusmodi in ipsa professione apponere. Verùm cum Prior, & alij Fratres id facere recusassent,eo quòd professio facienda esset purè, simpliciter,& absolutè,ac sine vlla conditione,iuxta solitum omnium Religionum, declararunt iidem Fratres nouitij,velle nihilominus eam reseruationem perinde haberi ac si in ipso professionis actu dicta deinceps facienda, posita, & inserta fuisset.

4 Condito & absoluto testamento, nouitij ex dicta cella ad Ecclesiam ducuntur, & in ea statim sine aliqua reseruatione, protestatione, seu conditione suas professiones in manibus eiusdem Prioris emiserunt, his verbis, videlicet: *Ego Frater Hieronymus Pacheco filius Licentiati Hieronymi Pacheco, & domnæ Bibianæ Ramirez eius legitimæ vxoris,incolarum oppidi Daymiel, Parochia S. Mariæ, expleto anno meæ probationis facio liberam & spontaneam professionem, & promitto obedientiam omnipotenti Deo, Beatæque Virgini Mariæ,& B. P. N. Augustino, tibique R. P. N.Fr. Petro de Suacio Priori huius Conuentus Toletani, nomine ac vice Reuerendissimi P. Nicolai Sancti Angeli Generalis totius Ordinis Eremitarum S.P.N. Augustini, & successorum eius canonicè intrantium, AC VIVERE SINE PROPRIO, & in castitate secundùm Regulam S. P. N. Augustini vsque ad mortem,in quorum omnium fidem, &c.* Et simili modo mutatis mutandis alter Frater Melchior Giron suam emisit professionem.

5 Post viginti annos & vltra, Fratres prædicti ex capite antedictæ reseruationis de validitate suarum professionum dubitare cœperunt, & sub die 4. Februarij 1636. coram Ordinario, & Superiore super earum nullitate litem introduxerunt, & die 9. Septemb. eiusdem anni Ordinarius pro nullitate, Superior verò pro validitate diffinitiuè pronuntiarunt: sed cùm pro parte dictorum Fratrum intra legitima tempora appellatum esset, & causa commissa DD. Ludouico Suarez de Bustamante, & Antonio de Alcozer Maldonado,Protonotariis Apostolicis, eam sententiam à Superiore latam pro validitate professionum huiusmodi confirmarunt, à qua cum iterum per dictos Fratres prouocaretur, & in hac tertia instantia D. Petro de Alcoba Camacho, & mihi causa committeretur, dubitaui an præcedens sententia esset confirmanda, vel infirmanda, & tandem dubio maturè discusso, & omnibus vtriusque partis fundamentis accuratè perpensis, confirmandam esse censui.

6 Nam in primis emissa professione præsumptio stat pro eius validitate,quia regula generalis est,quod actus præsumitur fieri eo modo, quo validè, & licitè fieri potest,*l. quoties,ff. de rebus dub. l. meritò,ff. pro socio*, Rota *decis.* 285. *n.* 3. *in fine*, apud Farin. *part.* 1. *recent.*

7 Et cùm simus extra quinquennium, ob illius lapsum à tempore professionis emissæ, dicti Fratres quacumque de causa prætendentes suas professiones esse nullas, audiendi non sunt, iuxta decretum *Concilij sess.* 25 *de Reg. c.* 19. & quæ diximus *de Episc. p.* 3. *alleg.* 104. *num.* 8. *cum seqq.* procedentis, vt aliqui voluerunt, per modum præsumptæ & tacitæ professionis, ea taciturnitate scilicet quinquennij introductæ, vel vt alij meliùs senserunt, sic decidentis præscriptiuè & extinctiuè, seu per modum præscriptionis, & extinctionis actionis prætensæ nullitatis, ita vt transacto quinquennio sit extincta & sublata omnis actio, quæ pro prætensa nullitate competere poterat,ac ius illas deducendi in iudicium, ex verbis Concilij *in d. c.* 19. ibi: *Nisi intra quinquennium tantum à die professionis*, &c. illa enim verba stant taxatiuè, & exclusiuè cuiusvis temporis extra illud quinquennium, Ruin. *consil.* 45. *n.* 13. *lib.* 1. Cened. *singul.* 21. *n.* 1. *circa fin.* Aduersus autem lapsum 8
quinquennij nullus potest in integrum restituere, nisi Papa, vel eius nomine sacra Congregatio Concilij Trid. seu alia Regularium negotiis præposita, quæ prius cognitis, saltem summariè, nullitatibus deducendis,& iusto impedimento non valentis reclamare intra quinquennium, restitutionem aduersus illius lapsum concedere solet,vt attestantur Portel. *in dub Regul. verbo professio, n.* 45. *vers. circa quod*, Hieron. Roder. *in compend. quæst. Regul. resol.* 101. *n.* 71. Ego ipse *in collect. ad d. c.* 19. *Concilij Trid n.* 10. & 19.

Non obstat, quod Religionem profitentes cum reseruatione bonorum,& illa de facto retinentes, videntur habere perpetuum impedimentum substantiæ actus professionis repugnans, subindeque posse post quinquennium reclamare,ad resoluta per Nau. *consil.* 26. *n.* 12. & *vlt. de Regul.* Portel. *d. verb. professio, n.* 5. Sanctarel. *var. resol. q.* 48. *n.* 36. & alios,quos refero *d. alleg.* 104. *n.* 20. *in princ.* 9

Respondetur enim bonorum retentionem à volentibus profiteri reseruatam, non causare perpetuum impedimentum,cùm verè illa sit remissibilis, & stante tali remissione etiam tacitè facta, per tacitam scilicet bonorum abdicationem,renunciationem,siue Superioris licentiam, præsumatur professio purè, simpliciter, & absque vlla reseruatione & pacto emissa, seu præscripta,extincta & sublata sit omnis actio,quæ pro prætensa nullitate competere posset, maximè quando non apparet ex processu quod proprietarij contra Superiorum voluntatem semper & vbique extitissent,nam in dubio retentio bonorum facta,& obtenta intelligitur de licentia Superioris, vt infra dicetur,solùm enim quinquennio transacto minimè obstante,quis audiendus est quotiescumque nullitas professionis, & causa eius talis est, vt non potuerit professio ratificari per consensum Religiosi. Suar. *de Relig. tom.* 3. *lib.* 7. *c.* 4. *n.* 8. *in princ.* 10

Nec eo casu,quo quinquennij lapsus minimè obstaret, videtur ex forma reseruationis Fratres prædictos absolutè proprietarios extitisse; quamvis enim multùm controuersum sit apud Scribentes,an professio facta ea conditione,dummodo profitens proprium retineat nutu suo,irrita sit? Et reprobata opinione satis probabili gloss. *verb. dedicant, in Auth ingressi, C. de sacros. Eccles.* & *verb. voluerit, in Auth. de Mon. §. illud quoque, collat.* 1. & *verb. nolentes, in c. solet,* 32. *q.* 2. Bernardi Diaz *reg.* 521. *n. vnic.* Greg. Lop. *l.* 2. *verb. proprio, tit.* 7. *p.* 1. Marc. Ant. Genuens. *in practic. ab. Eccl. q.* 265 *per tot.* & aliorum existimantium Religionis professionem, adiecta conditione retinendi proprium, fore validam, & reiici conditionem tanquam eius substantiæ contrariam. 11

Admittamus aliam magis communem, & præcedenti ex diametro contrariam, videlicet professionem hoc casu esse irritam, quam sustinent gloss. *in cap. fin. de condit. appos.* & *in c.* 1. *qui clerici, vel vou.* Nauar. *consil.* 14. *n.* 5. *de stat. Monach.* Gratian. *reg.* 310. *n.* 2. Spin. *in specul test. gloss.* 12. *princ. n.* 12. Couar. *de spons. p.* 2. *c.* 3. § 1. *num.* 26. *cum seqq.* Cuch. *instit. maior. lib.* 3. *tit.* 1. *n.* 118 Humad. *l.* 7. *glos.* 1. *n.* 1. *tit.* 7. *p.* 1. Fr. Emman. *quæst. Regul. tom.* 3. *q.* 17. *artic.* 6. Ceual. *commun. contra commun. q.* 85. *n.* 2. Azor. *instit. moral. p.* 1. *c.* 15. *q.* 9. & *lib.* 12. *c.* 5. *q.* 2. Ludou. Mirand. *in man. Prælat. tom.* 2. *q.* 8. *art.* 2. Less. *de iust. lib.* 2. *c.* 41. *n.* 62. Sanch. *in præcepta Decalogi, tom.* 2. *lib.* 5. *c.* 4. *num.* 92. Basil. Pont. *de Matrimon lib.* 6. *c.* 10. *num.* 10. Barthol. à S. Fausto *in thesaur. Relig. lib.* 8 *quæst.* 21. Aloys. Ricc. *in decis. Curiæ Archiep. Neapol. p.* 4. *decis.* 340. *num.* 11. 12

num. 11. Suar. *tom.* 3. *de Relig. lib.* 6. *c.* 12. *n.* 14. & 15. Hierony.n. Roder. *in compend. quæst. Regul. resol.* 101. *n.* 58. Barthol. de Vecchis *in praxi obseruanda in admittendis ad Religionis statum nou. disput.* 13. *dub.* 1. *n.* 11 Bonac. *de clausura & pœnis eam violantibus impositis, n.* 2. *punct.* 10. *diffic.* 2. §. 1. *n.* 13. Carol. Tapia *ad d. Auth. ingressi, C. de sacros. Eccles. verb. ingressi, c.* 14. *n.* 4. *cum seqq.* vbi vtriusque partis fundamenta refert, & tandem *n.* 27. *in fin.* cũ hac remanet, nouissimè Tãbur. *de iure Abbat. tom.* 3. *disput.* 6. *q.* 16. *num.* 16. Ego ipse *de iure Eccl. vniuers. lib.* 1. *c.* 42. *n.* 150. & *in collect. ad c. fin. n.* 2. *qui cler. vel vou.* & *ad d. Auth. ingressi, n.* 36. & ad Concil. Trid. *sess.* 25. *de reg. c.* 2. *n.* 19.

13 Adhuc tamen pro validitate professioonm huiusmodi plura & solida stant fundamenta.

14 Primum est, quia in casu nostro non reperitur quod Fratres noluerint sibi reseruare absolutam proprietatẽ, & dominium suorum bonorum, prout contingit quando quis professus est ea conditione, vt sibi licitum sit bona sua quoad proprietatem habere, omniaque licitè acquirere, & tanquam propria sibi retinere, etiam Prælato inuito; sed tantummodo videtur reseruatus vsus, seu nuda administratio, cum dicant sibi fore licitum à fratribus germanis, quos hæredes bonorum suorum instituerant, exigere quotannis scuta viginti, eisque frui sua vita durante, absque Religionis beneplacito, vel Superioris sui licentia, quo casu valere professionem, reiecta conditione per *cap. fin. qui clerici, vel vouen.* resoluit Couar. *de spons. p.* 2. *c.* 3. §. 2. *n.* 28. quem referunt & sequuntur Fr. Emman. *d. tom.* 3. *q.* 17. *art.* 6. Marc. Anton. Genuens. *d. q.* 265. *n.* 3. *in fin.* dum refert distinctionem Couar. & eam solùm quoad aliam partẽ improbat; vsus enim pecuniarum, quas pro suis necessitatibus sibi reseruarunt profiteri volentes, cum voto paupertatis, & obedientiæ non pugnat, vt per Azor. *d. lib.* 12. *c.* 5 *q.* 2. *vers. Vsus rerum*, Suar. *tom* 3. *de Relig lib.* 1. *c.* 12. *n.* 156. *prope fin.* dum irritam dicit professionem, quando in ea retinetur dominium & proprietas bonorum, non autem vsus, & administratio eorum, Sanch *lib.* 5. *c.* 4. *n.* 97. dum habet solam conditionem retinendi proprium quoad dominium

15 cum libera vtendi facultate, & independenter à Superioris voluntate: nec dissentit idem Sanch. *d. c.* 4. *n.* 49. quia totus est in refutanda illorum sentẽtia, qui existimabant solum omnimodæ proprietatis reseruationem in genere pertinere ad essentiam Religionis, non autem limitatam, atque illam specialem promissam: & etiam eo casu, quo non constaret quid voluerint sibi reseruare, an dominiũ, vel nudam facti detentationem, seu vsum facti, nec ingressus, nec reseruatio vitiaretur, sed intelligeretur reseruatio quoad nudam facti detentationem, quæ potuit esse penes Fratres, sciente & patiente domino, vt *in l.* 4. *ff. de manumis.* iuxta doctrinam Baldi, quem refert, & sequitur Paul. de Castro *in dict. Authent. ingressi, num.* 18.

16 Non obstant verba testamenti, ibi: *Y sin que para ello sea necessaria licentia de nuestro Superior*, quia intelliguntur de alia licentia vltra illam, quæ resultauit ex scientia & patientia ipsiusmet Superioris præsentis, & tacitè consentientis, quæ sufficit iuxta dictam Baldi, & Pauli de Castro doctrinam; & ita necessariò sunt verba illa accipienda, cum in dubio semper interpretanda sint verba alicui contractui adiecta, vt eius naturæ non repugnent, imò potius iuxta eius naturam, *l. si vno, in princ ff. locati, l. damni infecti, in princ ff. de damno infecto*; & in sensu improprio accipienda sunt, vt actus valeat, & non pereat, *c. Abbate, de verb. signific. l. quoties, ff. de verb. signific.* Eodem modo respondetur ad quandam prætensam euentualẽ reseruationem sequentibus verbis insertam, quæ actum legitimum professionis validè emissæ non potest suspendere, ad *cap. actus legitimus, de regul. iur. lib.* 6. nec est habenda in consideratione ad eam euacuandam, ad not. *in l. si quis ab alio, ff. de re iudic.* Et hoc forsan proposito dubio, an valeat professio illius qui reseruauit sibi facultatem testandi de patrimonio suo? *Die* 14. *Decemb.* 1613. *Sacra* 17 *Congregat. Eminentissimorum Cardinalium Sancti Concilij Trid. Interpretum hoc negotio maturè perpenso, ac accuratè discusso censuit, nisi alia obstiterint, validam omnino esse professionem sub forma suprascripta emissam* Refert Tambur. *d. tom.* 3. *de iure Abbat. disp.* 6. *q.* 16. *num.* 15. & Ego ipse *d. lib.* 1. *de iure Eccl. cap.* 42. *n.* 153.

Secundum est, quia reseruatio, vt supponitur, facta fuit in præsentia Superioris, eoque sciente & 18 patiente, quo casu cum sit imbibitus eius consensus, & eliciatur tacita licentia retinendi vsum dictarum pecuniarum pro eorum necessitatibus reseruatarum, in nihilo repugnat validitati professionis, ex Beltram. *cons.* 61. *vol.* 6. Marc. Anton. Genuensi *d. q.* 265. *n.* 4. In dubio enim reseruationem aliquorum bonorum 19 tempore professionis à Religoso factam esse hoc modo intelligendam, nempe quoad vsum ex licentia Superioris, resoluunt Sanch. *d. c.* 4. *n.* 98. & Tamburin. *d. tom.* 3. *disp.* 6. *q.* 16. *n.* 14. & paupertatis votum 20 actuali retentione vsus alicuius rei dependenter à voluntate Superioris non violatur, vt per text. sic intelligendum *in d. cap. fin. qui cler. vel vou.* resoluunt Fr. Emman. *d. art.* 6. Ludou. Beja *resp. casuum conscient. p* 4. *casu* 17. Sanch. *d. c.* 4. *n.* 99. Barthol. à S. Faust. *d. lib.* 8. *q.* 33. Bonac. *d. n.* 4. *vers. Secundò infertur.* Tamburin. *d. tom.* 3. *disp.* 6. *q.* 16. *n.* 13. Ego ipse *d. lib.* 2. *cap.* 42. *num.* 151.

Tertium est, quia asserta reseruatio proprietatis 21 dicitur facta in quadam Conuentus cella per duas vel tres horas ante professionem, & extra locum in quo emissa fuit, & in alia scriptura, hoc est in testamento, vnde patet per superuenientem dispositionem in aliis actu, loco, & scriptura, ac coram diuersis notario, & testibus factam, non solùm tacitè, sed etiam expresè fuisse tali reseruationi renuntiatum; nam ex formula emissæ professionis superius relatæ, non solùm constat eam sine aliquo pacto, conditione, seu reseruatione fuisse factam, sed etiam adest expressum votum & promissio viuendi sine proprio, per quam satis dicitur recessum ab alia præcedente contraria, vt est casus expressus *in c. dudum; vers. Insuper, de conuers coniug.* vbi dicitur valere professionem, etsi profitens ante ingressum protestatus sit, velle se retinere proprium, eo quòd tempore professionis illam purè, & simpliciter emiserit: quem text. sic expensum pro sua opinione ponderat Sanch. *d. cap.* 4. *n* 92. *vers. Secundò.*

Quartum & fortius est, quia Doctores ferè omnes 22 hac de re agentes, requirunt quod ea conditio, seu reseruatio retinendi proprium in ipsamet professione apponatur, & inseratur, arg text. *in d. c. fin. de condit. appos.* ibi: *Si conditio contra libertatem coniugij inseratur*, &c & *in d. cap. insinuante, qui cleric. vel vou.* ibi: *Votum emitteret, eo adiecto, vt in domo propria cum omni substantia remaneret*, &c. & id ipsum voluere dicere Ias. *in d. Auth. ingressi, n.* 30. ibi: *Et pro clara intelligentia quæro, pone quod Monachus tempore ingressus per pactum expressũ reseruauit sibi bona, an talis reseruatio valeat, vel vitietur*, &c. Couar. *d. c.* 3. §. 1. *n.* 28. ibi, *sic etiam patet professionem factam sub hac conditione*, &c. Cuch. *d. lib.* 3. *tit.* 1. *n.* 28. ibi: *Quæsitum est an professio illius, qui cum profitetur, rotundo ore testatam Prælato mentem suam fecit,*

nolle se quodam ex tribus votis, &c. Spin. *d. gloss.* 11. *n.* 12. ibi: *Hinc deducitur professio facta à Monacho sub conditione aduersante*, &c. Fr. Emman. *d. art.* 6. ibi, *reseruatio aliquorum bonorum tempore professionis à Religioso facta*, &c.

23 Hine infereotes quodcumqoe pactum, siue reseruationem retinendi proprium, ex intetuallo appositam non valere, & professiooem firmam remanete, atg. *l. per seruum*, §. *denique*, *ff. de vsu & habit.* Ita Bald. *in d. Auth. ingressi*, *n.* 7. ibi: *Illud teneas, quod si ista verba non fuerunt prolata in ipso ingressu, sed ante, putà in tractatu, quod nunquam habet vitiare*, &c. Ioan. Andr. *n.* 9. Anton. Butr. *n* 8. & cæteri Canonistæ *in d. c. fin. de condit. appositis*, Salzed. *ad Bernard. d. reg.* 521. *in fin.* ibi: *Tertia, & vltima conclusio, si tale pactum quod Monacho liceat habere proprium, factum interponatur ex internallo vitiatur, & ingressus validus remanet, vt tenet gloss. in d. §. vlt. l. per seruum, Ias. in d. Auth. ingressi, col* 6. *vers. Tertia fuit opinio*, &c. optimè Card. Tapia *d. Authent. ingressi, verb. ingressi, c.* 14. *n.* 1. ibi: *Primus igitur casus est, quando tale pactum ex internallo fuit appositum; tunc enim concludendum est, quibuscumque verbis hæc reseruatio fiat, tale pactum non valere, professionem autem firmā remanere*, &c. Magis ad propositum, & expresse de pacto ante professiooem doctiss. Leonard. Lessius *de iustit. lib.* 2. *c.* 4 . *n.* 6. ibi: *Octauò, vt nulla adsit conditio Religionis substantiæ repugnans, vt quis profiteatur ea lege vt possit retinere sua bona, viuere suo arbitratu, ducere vxorem moriente fratre, egredi si ferre non poterit: talis enim professio est irrita, nec vllam inducit obligationem, secus si profiteatur absolutè, quamuis ANTEA pactus sit vt sibi concedatur aliquod peculiū, vel vt maneat domi sua, retineatque vsum bonorum suorum*, &c. & citat textum *in cap. insinuante, qui cleric. vel vouentes, & in cap. de indicus*, 17. *q.* 1. & Nauar. *commento* 2. *de Regul. n.* 15. *&* 16. Et non dissentit Sanch. *d. c.* 4 *n.* 95. qui licet loquatur de pacto & conditione ex interuallo, quantumuis modico post ipsam professionem apposito, ea scilicet ratione qua obligationi iam perfectæ, & consummatæ nulla conditio, nullumve onus adiici potest; attamen magis fortior ratio viget quando pactum antecedit ipsum actum possessionis, qoia aliàs daremus casum, in quo sic paciscens manus sibi ligaret, ne vnquam posset ab apposita conditione, seu pacto recedere, & quod posteriora nunquam possent derogare prioti-
24 bus, contra reg. *l. sed & posteriores*, *ff. de legib. l. cum in plures*, §. *locator horrei*, *ff. locati*, *l. pacta nouiss.* vbi Dec. *C. de. pact.* cum aliis per me citatis *Axiom.* 183. *num.* 1.

25 Non obstat vnicum fundamentum partis contrariæ assetentis, quod licèt dicta reseruatio, siue conditio oon sit apposita in ipso corpore professionis, habetur tamen pro apposita & inserta; nam cum professio emissa fuerit incontineoti post testameotum, in quo legitur, videtur ioesse io ptofessione; quæ enim incontinenti fiunt, videtor ioesse in actu incontinenti subseqnoto, *ex l. lecta* 40. § *dicebam*, *ff. si certum pet. l. petens*, *C. de pact. c. officij* 38. *de elect.* cum aliis per me adductis *Axiom.* 22. *n.* 1.

26 Respondemt enim multipliciter, primò regulam procedere ex tacita, & præsumpta voluntate partium, & sic per fictiooem. Ias. *in d. l. lecta, vers. Secundò pondera.* Anton. Gabr. *commun. tit. de præsumpt. concl.* 13. *n.* 30. quæ locum habere non potest vbi in actu de expressa voluntate viuendi sine proprio constiterit, prout constat ex professiooìs emissæ formula: vnde fictio cessare debet vbi veritas locum ha-
27 bere potest, *l. nec ei*, §. *de adopt.* Deciao. *consil.* 11. *num.* 129. *lib.* 1. vbi quod fictio semper cedit veritati. Card. Tusch. *pract. concl. tom.* 3. *lit. F, concl.* 121. *n.* 14.
Quaodo enim concurrunt fictio & veritas, semper 28
veritas præfertor & attenditur, Angel. Aretin. *consil.* 135. *n.* 11. *in fin*, Franc. Curt. iuo. *consil* 63. *n.* 4. Et
quando agitur de annullando actu, vt io oostro casu, 29
plus operatur expressum quàm tacitum, Alex. *consil.* 59. *Attentis narratis*, *num.* 15. *vers. Nec obstant*, *lib.* 3. Hippol. Rminald. iun. *consil.* 164. *Dubitatur*, *num.* 15. *lib.* 2. Card. Tusch. *tom.* 8. *lit. T, concl.* 7. *num.* 35. *&* 66.
Secuodò respoodetur regulam in hac & simili ma- 30
teria procedere quando incontinenti, id est vno ictu, & eoram eodem notario, & testibus ea conditio, seu pactum adiicitur, dummodo tamen actum non destruat; incontinenti enim fieri dicitur charta de retrouendendo, quando fit sub eodem notario, &
testibus, Casan. *consil.* 3. *n.* 12. Tertiò, quia quæ ad 31
validam professionem faciendam tanquam oecessaria requisita desiderantur, interuenire debeot completè in ipso puncto celebrationis, & emissionis, cùm momentum temporis in hac materia sit in consideratione, vtpote quia essentialia illius vota diuidi non valent, nec ex antea, aut post additia suppleri, aut perfici, vel annullari possunt; illa autem regula oon procedit quando momentum temporis est in coosideratione. Anton. Gabr. *d. concl.* 13. *n.* 29.

Ex quibus patet validitas professionum, qoæ cauil- 32
lari non potest, & licèt in dubio versatemur, adhuc fauendum erat Religioni, & pro validitate professionis iudicandum, vt argum. *l. sunt personæ*, *ff. de relig. & sumpt. funer.* ibi: *Summa est ratio quæ pro Religione facit*, &c. teneot Nauar. *consil.* 13. *n.* 10. *de Regul.* Sanch. *de Matrim. lib.* 7. *disp.* 37. *n.* 12. *in fine*, Stephan. Gratian. *discept. forens. tom.* 3. *c.* 413. *n.* 17. Et ita, &c. hac die 7. Aprilis 1641.

Hispalensis Decimarum de Aroche.

Clerici ex prædiis sæculari titulo possessis, seu constitutis pro dote suorum beneficiorum, vel capellaniæ collatiuæ, Parochiali Ecclesiæ decimas soluere tenentur; de fundis verò dotalibus ad Parochi sustentationem in fundatione Ecclesiæ Parochialis applicatis, si intra fines eiusdem constituti sint, eas soluere non tenentur.

VOTVM XLI.

1 *Facti series*, & n. 2. & 3.
4 *Quæstio proponitur disputanda.*
5 *Decimarum solutioni obnoxia sunt prædia sæcularia, & quæ sæculari titulo possidentur etiam à Clericis animarum curam habentibus, tam in propria, quàm in aliena Parochia.*
6 *Decimarum solutioni obnoxia non sunt prædia dotalia Ecclesiæ Parochialis, ad Parochi sustentationem in fundatione applicata.*
7 *Theologi resoluentes clericos non teneri ad soluendas decimas prædiales ex fundis Ecclesiæ, quomodo intelligendi.*
8 *Prædia pro dote Ecclesiæ Parochialis in fundatione assignata non soluunt decimas, si intra limites eiusdem constituta sint, aliàs secus.*
9 *Clerici ex redditibus & fundis suorum beneficiorum non soluunt decimas secundùm vnam sententiam, sed contrarium verius, vt* n. 15. cum seq.
10 *Intelligunt nonnulli quando prædia pro dote Ecclesiæ data sunt in propria Parochia.*
11 *Leges Regiæ eximentes clericos à decimarū solu-*
tione

tiane ex redditibus suorum prædiorum dotalium, intelligantur quando ipsa prædia sunt in propria Parochia, non in aliena.

12 *Decimæ extinguuntur quando debebantur primum illi Ecclesiæ, cui postea prædium donatum est.*

13 Cap nouum genus, de decim. *intelligitur*, & n. 41.

14 *Capellani, siue beneficiarij Ecclesiæ, cui debentur decimæ, ex debito inseruientes, decimas soluere non tenentur, sed intellige prout n. 43.*

16 *Abb. Panorm. tenet de dote Ecclesiæ soluendam esse decimam, si prius illa prædia dotalia erant tributaria.*

17 *Couar. dicit ex prædiis Ecclesiarum Parochiæ, vbi sita sunt, decimas soluendas esse.*

18 *Azeuedo resoluit disputando, ex dote Capellaniæ decimam deberi.*

19 *Aloysius Riccius latè probat Clericos ex prædiis dotalibus suorum beneficiorum teneri soluere decimas.*

20 *Didac. Perez concludit prædium Ecclesiæ, siue Capellaniæ, siue Oratorio in dotem assignatum, esse decimarum exactioni subiectum.*

21 *Marcus Antonius Genuensis latè, & exprofesso disputat, & resoluit quod Clerici, qui Diuina ab aliis percipiunt, tenentur de dote beneficij decimas Ecclesiæ Parochiali soluere.*

22 *Ioan. Azorius sustinet decimas prædiales ex dotalibus Ecclesiæ prædiis esse à clericis persoluendas.*

23 *Ioan. Franciscus Leo docet clericos teneri soluere decimas, etiam ex prædiis dotalibus Ecclesiæ.*

24 *Franciscus Suarez tenet, quod Clerici decimas tenentur ex prædiis Ecclesiasticis suorum beneficiorum soluere, quando subduntur Parochorum curæ in Sacramentorum perceptione.*

25 *Leonardus Lessius concludit, non videri vniuersè veram conclusionem illam, quod de prædiis Ecclesiasticis non teneantur Clerici soluere decimas.*

26 *Valerius Reginaldus intelligit D. Thomam dicentem ex prædiis non Ecclesiasticis deberi decimas, intelligendum loqui de prædiis, quæ antequam alicui Ecclesiæ datentur, nulli alteri Ecclesiæ decima ex illis debebantur.*

27 *Clericos non teneri ad solutionem decimarum ex prædiis suorum beneficiorum, qui existiment, & de quibus intelligendi sunt, ostenditur.*

28 *Capellaniarum bona plerisque in locis sunt à decimarum solutione immunia.*

29 *Consuetudo efficere potest vt de prædiis Ecclesiasticis decima Clericis non soluatur, & tunc illam non soluens erit tutus in conscientia.*

30 *Decimarum solutio regulatur ab obseruantia subsequuta.*

31 *Prædia per consuetudinem possunt à solutione decimarum eximi, si Ecclesia Parochialis, intra cuius fines sunt prædia Ecclesiastica decimatoria, modo detrimentum non patiatur.*

32 *Consuetudo non soluendi decimas quadraginta annis inducitur, quamquam si de præscriptione agatur, diuturnum requiratur tempus.*

33 Cap. 1. de præscript. lib. 6. *procedit in præscriptione, non autem in consuetudine.*

34 *Consuetudo non soluendi decimas vt inducatur, concurrere debet scientia & patientia dominorum, qui ad eas decimas exigendas ius habebant, et ut non sufficiat scientia & patientia laboratorum, & afflictatorum.*

35 *Afflictatum percepti o signum est possessionis.*

36 *Testibus affirmantibus potius credendum, quàm negantibus.*

37 *Testibus duobus affirmantibus magis credendum est quàm mille negantibus.*

38 *Probatio magis attenditur possessionis illius, qui habet tituli assistentiam, quàm non habentis.*

39 *Possessio non soluendi decimas per lapsum temporis non amittitur, nisi probetur illas fuisse denegatas, & denegationi eum acquieuisse, qui decimas exigere poterat.*

40 *Quando agitur de quasi possessione vnius ad excludendum quasi possessionem alterius realem, vel mediante iuris assistentia, tunc requiritur illius scientia, & patientia illum priuandi.*

41 *Archiepiscopus Hispalensis est solus totius Diœcesis Parochus.*

42 *Curati Diœcesis Hispalensis sunt deputati ab Archiepiscopo ad curam animarum.*

43 *Clerici, qui vnà cum Parocho Ecclesiæ inseruiunt, & curæ animarum incumbunt, ac de decimis participant ex Ecclesiæ fundatione, illas non soluunt.*

44 *Iuris assistentia, quæ stat pro Parocho quoad decimas super fructibus surgentibus in sua Parochia, præbet fomentum quoad ius illas exigendi aliis, qui secum participant.*

45 *Episcopus habet fundatam intentionem de Iure communi in parte, quam percipit decimarum Ecclesiarum Parochialium suæ diœcesis.*

46 *Cathedrales Ecclesiæ in Regnis Hispaniarum super decimis fundatæ sunt.*

47 *Decimas percipiendi quasi possessio ex aliquo prædio de tempore, quo sæculari titulo tenebatur, suffragatur, quamuis postea decimæ transiissent ad alium personam, etiam exemptam.*

48 *Res transit cum sua causa & onere soluendi decimam & censum.*

49 *Possessio quæ dedit causam liti, non est habenda in consideratione ad obtinendam manutentionem.*

ARTHOLOMÆVS Alphons. Xerxes, laicus ex oppido de Aroche Hispal. Diœcesis, in suo vltimo, quo decessit, testamento perpetuam Capellaniam collatiuam in Parochiali maiori Ecclesia dicti oppidi fundauit cum obligatione celebrationis duarum Missarum in qualibet hebdomada, & pro talis Capellaniæ, ac Presbyteri illam pro tempore obtinentis dote & sustentatione, fundum quendam de Posuelo dictum in eodem oppido, & Ecclesiæ finibus existentem assignauit, ac de anno 1583. Ioannem Martinez Parteño Clericum primum Capellanum nominauit, qui ipsam Capellaniam in beneficium collatiuum erigi, sibique de illa prouisionem, & Canonicam institutionem fieri, bonaque & dictum fundum pro illius dote datum, temporalitate suppressa, in Ecclesiastica, & spiritualia bona conuerti ab Ordinario Hispal. in forma iuris obtinuit, & impetrauit, de illaque sic erecta actualem, & realem possessionem accepit. 1

Primo Capellano, aliisque eius successore è viuis decedentibus, fuit ordinaria auctoritate de dicta Capellania prouisus Petrus Stephanus Boza Presbyter, S. Inquisitionis Commissarius, ac dictæ maioris Ecclesiæ Parochus, ipsiusque Capellaniæ titulum, ac actualem possessionem de mense Augusti 1622. obtinuit. Afflictatores postmodum decimarum (quæ in nouem diuiduntur partes, quatum quioque ad Priorem dictæ Ecclesiæ, tres ad mensam Archiepiscopalem, & Capitularem Hispal. vna verò ad fabricam dictæ Ecclesiæ spectant) ab eodem Petro Stephano Boza prædiales decimas de Posuelo ad se spectantes de anno 1633. petierunt. 2

At negante Petro Stephano se eas decimas Vnquam 3

quam soluisse, vtpote quia prædium illud de Posuelo fuerit pro dote suæ Capellaniæ ordinaria auctoritate assignatum, & à se Presbytero, & Parocho dictæ Ecclesiæ, intra cuius fines existit, spirituali titulo possessum, Reuerendiss. Capitulum S.Ecclesiæ Hispal. pro suo interesse comparuit, prætendens dictum Petrum Stephanum teneri nihilominus ad illas decimas persoluendas; & introducta causa coram Ordinario, sua diffinitiua sententia Petrum Stephanum ad illarum solutionem condemnauit: à qua sententia cum esset appellatum, & causa in Tribunali commissa, pro parte dictorum Decani, & Capituli in solutione dictarum decimarum manutenerí petitum fuit; & Illustrissimus D. Nuntius in possessione exigendi eas decimas manutenendos esse mandauit: sed ab huiusmodi decreto cum deinde esset pro parte dicti Petri Stephani appellatum, & per speciale S. D. N. Vrbani Papæ VIII. rescriptum commissa appellationis causa D. Petro de Alcoba Camacho Iudici Apostolico, prædictum manutentionis decretum debitæ executioni mandandum esse iudicauit. Denique idem Petrus Stephanus ab huiusmodi sententia, seu mandato, aliisque præiudicialibus iterum appellare non destitit, & per aliud speciale eiusdem S. D. N. rescriptum causa mihi commissa, dubitatur an sententia Ordinarij, & manutentionis decretum ab Illustrissimo D. Nuntio, & ad fauorem dictorum Decani, & Capituli relaxatum, & à D. Petro de Alcoba exequi mandatum, sint confirmanda, vel infirmanda?

4 Pro clariori intelligentia eorum, quæ Doctores passim inculcant in ea quæstione decidenda: *An ex bonis Ecclesiasticis, & prædiis titulo spirituali affectis pro dote Capellaniarum, & aliorum beneficiorum deputatis, & assignatis, teneantur ipsi beneficiarij decimas soluere?* aliqui sunt distinguendi casus.

5 Primus est quando ipsa prædia sunt sæcularia, & sæculari titulo, vel iti emptionis, hæreditatis, vel alio simili possidentur à Clericis, etiam curam animarum habentibus, non tam in propria, quàm in aliena Parochia, & tunc nullus dubitat ea decimarum solutioni obnoxia esse, quia prædia per se illi oneri sunt subiecta, res autem cum suo onere transit, & per accidens est quod nunc à laico, nunc à Clerico possideantur: tum quia cum illa prædia possideantur titulo sæculari, sunt affecta onere decimarum, ac si essent sæcularia. Ita S. Thom. 2.2.q 87.*art.* 4.ad 1. Aragon.*ead. q.* 87. *art.* 4. *vers. Littera huius articuli*, Sot.*de iust. lib.*9 *q.* 4. *art.* 4. Couar. *lib.* 1. *var.c.*17.*n.*8.*vers.Primum*, Rebuff *de decim.q.*3.*n.*3. & 4. Gutier.*canon.lib.*1 *c.*21 *n.* 52. Vasq *in opusc. de benef.c.*1.§.*vnic.dub.* 8. Suar. *tom.*1.*de Relig. lib.* 1. *c.*17.*n.*13.vbi quod etiam Episcopi ad decimas prædiales sæculari titulo possessas tenentur, & *n.*16. Cardos.*in praxi Iudicum, verbo decima, n* 8. Less. *de iustit.lib.* 2.*c.*39 *n.*12. Franc. Leo *in thesauro fori Eccl. p.*2.*c.*12.*n.*53. Moner.*de decim.c.*5.*n.*3. Marc. Anton. Genuens *in practic. Eccles.q.*628.*n.*1. dum ait, quod omnes Clerici, qui Diuina ab aliis accipiunt, tenentur de patrimonialibus soluere decimas prædiales, Aloys. Ricc *in praxi rerum fori Eccles. decis.* 605.*in fine, alias resol.*429. *etiam in fine secundum nou. imp.* Castr.Palao *in oper moralis, tom.* 2.*tract.*10. *disp. vnic. punct.*11.*n.*3.& 4. Villalob.*in sum.p.*2. *tract.*33. *diffic.*4.Fagund.*in quinque Ecclesiæ præcepta, præc.*5.*c.*7. *n.*2.*cum seq.* Trull.*in præcept.dec.lib.*3.*c.*3.*dub.*10.*n.*3. & 4.Ego ipse *de iure Eccl. vniu lib.*3. *c.*56.§ 3.*n.*10.

6 Secundus est quando prædia sunt dotalia Ecclesiæ Parochialis, ad Parochi sustentionem in fundatione applicata; tunc enim decimarum solutioni obnoxia non esse, per text.*in cap. nouum genus* 2. *de decim.* resoluunt glos. ibi, *verbo à Clericis*, Rebuff. *d.q.*5 *n.*6.*in princ.*Suar.*d.cap.*17.*n.*16 *in fine*, Cardos. *d.verbo decima, num.*8.Marc.Anton.Genuens.*d.q.*628. *num.*4 *in med.*Fagundez *d cap.*7.*num.*9. Trullench. *d. dub.*10.*num* 4.*post med.* Filliuc. *in sum.*2.*tract.*27.*c.*8. *quæst.*3.*n.*163. & 168. Bonac. *de præceptis Ecclesiast. disp.vltim q.*5.*punct.*3.*propos.*2 *n.*8. Paul. Layman. *in sum.quæst.moral.lib.*4. *tract.*6.*cap.*3. *num.*5.Ratio est, quia cùm ad ipsos pertineat ministrare Sacramenta, & consequenter recipere decimas, à quibus ipsi ministrant, non obligantur alijs soluere, quia non est præter se, qui eas de iure lucretur, & recipiat, & sic intelligendi sunt omnes ferè Theologi resoluentes Clericos non teneri ad soluendas decimas prædiales ex redditibus Ecclesiæ, quos percipiunt, seu ex fundis ad eam spectantibus, vt loquantur de Clericis in quantum Parochi sunt, & Parochianis Sacramenta administrant ac decimas ab eis percipiunt; nam id insinuant verba, quibus se explicare student, de Clericis intelligentes in quantum sunt ministri Altaris spiritualia populo seminantes, & Clericali iure, de decimis scilicet Ecclesiæ, viuunt, vel ex prædiis ipsi Ecclesiæ Parochiali pro dote, & sustentatione Curati relictis, vel ratione beneficij, ex cuius fundatione onus est illi inseruiendi, aut simul cum Parocho de decimis pro dote participant: quod in parte insinuat Petr. de Ledesm. *in sum. tom.*2. *tr. de Relig. concl.* 7. ibi: *Los Clerigos en quanto Clerigos, esto es en quanto viuen de los diezmos, y de otras cosas que se les dan por el ministerio espiritual y Ecclesiastico, no estan obligados à pagar los diezmos, &c.*

Intellige hunc secundum casum si ea prædia pro dote dictæ Ecclesiæ assignata, intra limites eiusdem constituta sint, aliàs secus, vt per Couar. *d. num.*8. *vers.Secundò*, Rebuff.*d q.*5. *num.*19. Gutier *d. cap.*21. *n.*54. Azor. *d cap* 24.*quæst.*5. Valer.Regin. *in praxi fori pœnit.lib.*19.*n.*82. Beller.*disquisit.Cleric.p.*1. *tit. de Cleric debit.*§.12.*n.*36.Moner.*d.q.*3. *n.*7., quos refero Ego ipse *de Parocho, cap.*28. §.3. *n.*9 & *in collect.ad d.cap.nouum genus, sub num.*2. *vers. Ex quibus colligitur*, Trullench. *d.dub.*10. *n.*3.Villalob. *in sum. part.*1.*tract.*33.*diffic* 4. *num.*3. 8

Tertius casus est, quando prædia constituta sunt pro dote alicuius beneficij Ecclesiastici, vel Capellaniæ collatiuæ, cui ex fundatione nulla animarum cura imminet, licèt casu illã habeat qui Capellaniam obtinet; & hic est casus noster. In quo duæ reperiuntur sententiæ. Vna fauet parti beneficiati Petri Stephani, & negat Clericos teneri de fundis Ecclesiæ, eorumque fructibus, ex quibus iure Clericali viuunt, decimas soluere. Ita *l.*1. *tit.* 20. *part.*1. vbi loquens de personis, quæ decimas Deo dare tenentur, circa Clericos ita decidit. *E esso mismo es de los Clerigos, ca tambien lo deuen ellos dar, como los leigos de todo lo que ouiere, fueras ende de aquellas heredades que han de las Iglesias do siruen, &c. l.*2. *tit.*5. *lib.*1.*Recop.vers. Y otro si*, ibi: *Y de todos los otros bienes que han que no sean de sus Iglesias*, &c. Sanctus Thomas 2. 2. *q.*82. *art.*4 *vers. Respondeo*, dum ait, quod Clerici, in quantum Clerici sunt, id est in quantum habent Ecclesiasticas possessiones, decimas soluere non tenentur, Sot.*d.lib.*9.*q.*8.*art.*4.duabus conclusionibus propositæ quæstioni sic satisfacit: *Vna est: Clerici, in quantum Clerici, hoc est in quantum de decimis, quas pro suo spirituali munere recipiunt, & de Ecclesiæ fundis quorũ fructibus Clericali iure viuũt, nullas tenentur soluere decimas. Altera: Clerici non quatenus Clerici, sed qua ratione sæculari iure, vel hæreditario, vel emptionis, vel quouis alio terras possident sæculares, decimarum sunt debitores, &c.* 9

Rebuff.

Rebuff. *de decim.q.5. n.6.* ibi : *Clerici etiam de prædialibus,sed non de dote Ecclesiæ decimas soluunt per d.cap.2.eod.&c.* Aragon.*d.q.*87.S. Thom.*art.*4. *vers. Littera huius art.* ib : *Prima conclusio,Clerici in quantum Clerici, hoc est in quantum de decimis quas pro suo spirituali munere recipiunt, & de Ecclesiæ fundis, quorum fructibus Clericali iure viuunt, nullatenus tenentur decimas soluere*, &c. Perez *leg.* 1. *in fin. tit.*3. *lib.*1.*Ordin.pag.*67. ibi: *Est & aliud priuilegium;scilicet quod Clerici in quantum de decimis pro suo spirituali munere recipiunt,ac de fundis Ecclesiæ, eorumque fructibus iure Clericali viuunt,nullas tenentur soluere decimas,cap.nouum genus,de decim.* Domin. Sot. *&c.*Frat.Emman.*in sum.tom.*1.*cap.*87. *concl.*4.ibi: *Los Clerigos,en quanto Clerigos no tienen obligacion de pagar diezmos de sus rentas Ecclesiasticas*, &c.

10 Et ideo casu, quo prædia pro dote Ecclesiæ data
in propria Parochia existant, locum habere admittunt Gregor. Lopez *in l* 2. *verb.heredades, tutul.*20.
*p.*1. & Rebuff. *d. tract. de decimis,q.*5. *n.*9. Et in his
11 terminis procedere, & intelligendas esse leges Regias supra citatas, dicit Gutier. *d. lib.*2. *cap.*21. *n.*57.
asserens secus esse quando sunt in aliena Parochia:
vel admittunt vbi decimæ debebantur primùm illi
12 Ecclesiæ,cui postea prædium donatum est,tunc enim
has decimas extingui resoluunt Villalob. *d. tract.*33.
*diffic.*4.*n* 4.Filliuc. *d. tract.*27.*cap.*8.*q.*8.*n.*178. *in fin.*
Less.*d. lib* 2.*cap.*39.*n.*21. vbi intelligit *d. cap. nouum
genus*, de Clericis eiusdem Ecclesiæ, & prædiis ad
13 eandem Ecclesiam pertinentibus, addens præterea
quod in fine *d. cap.* dicitur *Clericos illos, qui a Clericis spiritualium ministrorum labores accipiunt,decimas eis debere*,intelligendum vel de decimis personalibus,vel bonorum patrimonialium, vel certè de Clericis coniugatis,vt *glossa* sentit.

14 Et tantò magis locum habere poterit hæc opinio, si isti Capellani, siue beneficiarij,ex debito Ecclesiæ inseruientes, cui debentur decimæ,vt per Syluest. *in sum verb. decima,quæst.*7. dum tenet Clericos inseruientes Ecclesiis, quibus decimæ debentur, non teneri illas soluere,quem refert Azor *instit moral.p.* 1. *lib.*7. *cap* 14. *quæst.*5. *in princip. & in fine* concludit, Clericos ideò decimas soluere non debere Ecclesiæ, in qua inseruiat, quia ipsi in ea Ecclesia sunt Parochi adiutores, Franc. Leo *in thesauro fori Eccles. part.*2. *c.*12. *n* 57. Filliuc. *in sum. tom.*2. *tract.*27.*cap.*8 *q.*8.*num* 178.

15 Altera sententia, quæ fauet Decani, & Capituli prætensioni, & cui tanquam probabiliori adhæreo, tenet Clericos respectu prædiorum, quæ titulo beneficiali, aliove spirituali acquisierunt, perinde ac laicos obligari ad decimarum solutionem. Ita qui sequuntur.

16 Abb.Panorm. *in c.*1.*de censibus,n.*4.ibi: *Nota quod de dote Ecclesiæ præstatur seruitium Ecclesiasticum, & ex hac infertur ad quæst gloss. vtrùm debeat solui decima ex dote Ecclesiæ. Et tandem gl. concludit,quod sic.si prius illa prædia erant tributaria*,&c.

17 Couar. *var.lib.*1. *c.*17.*n.*8.*vers. Secundò*, vbi dicit communiter receptum,ex prædiis Ecclesiarum Parochiæ,vbi sita sunt,decimas soluendas esse.

18 Azeued *l.*1.*n.*12. *cum seqq.tit.*5.*lib.*1.*nouæ Recopil.* vbi proposito dubio, an ex dotatione Capellæ decima debeatur, putà si quidam laicus instituisset Capellam, & pro dote eius fundum fructiferum constituisset, num ex fructibus illius fundi perceptis debeatur decima Ecclesiæ Parochiali, sub cuius districtu fundus iste constitutus est? Partem negatiuam sustinet ex eo, quia terræ, quæ alias decimales erant, quamuis transeant in Clericum, vel aliam Ecclesiam, decimandæ sunt in Ecclesia, vbi antea decimabantur, quia transeunt cum onere suo, text.*in cap.pastoralis*, & ibi gloss.*de decim.*

Aloys. Ricc.*in d. praxi rerum fori Eccles dec* 605. 19
*n.*4.*cum seqq.* aliàs *resol.*429. secundùm nouam impress. idem tenet his potissimum fundamentis.Primò quia decimæ de omni fructu, & ab omnibus soluendæ sunt, *cap.ex parte, de decim.* ex quo euidenter apparet, neminem excipi. Secundò, quia ita Clerici, sicut laici, percipiunt Sacramenta in Ecclesia Parochiali, & propterea eidem Ecclesiæ decimas persoluere debent, *c. Apostolica de decim.* Tertiò quia onus soluendi decimas est appositum rei, & non personæ. Abb. *in cap. cum homines, num.*6. *de decim.* Azeued.*d.l.*1.*num.*13. & ideò si ad Clericum perueniant, transeunt cum suo onere, *l.tradita, ff. de acquir.rer dom.l alienatio, ff.de contrah. emp.l si debitorem, C. de distract.pignor.*

Perez mihi visus sibi cõtrarius,*l.*1.*tit.*5.*lib.*1.*Ord.* 20
*pag.*23.ibi : *Ex prædictis igitur constat, prædium Ecclesiæ, siue Capellaniæ, siue Oratorio in dotem assignatum, esse decimarum exactioni subiectum*, &c.

Marc. Anton. Genuens. *in practic.Eccles.d.q.*628. 21
*n.*3. vbi resoluit quod Clerici,qui Diuina ab aliis percipiunt, quales sunt omnes, qui non sunt Curati, tenentur de dote beneficij decimas Ecclesiæ Parochiali soluere.

Azor. *instit. moral p.*2.*lib.*7.*cap.*24.*aliàs c.*25.*q.*5. 22
vbi tenet huiusmodi decimas prædiales esse à Clerico persoluendas, quia etsi dotalia sint Ecclesiæ prædia, sunt tamen illi oneri subiecta, & ea seruitute affecta: tum quia prædium aliter non potuit in Ecclesiam transferri,nisi cum onere: tum etiam, quia vna Ecclesia non potest cũ alterius damno extrui,fundari, dotariue:tum quia non debet discooperiri vnum Altare, vt alterum cooperiatur: tum denique, quia ex *cap. Ecclesia,& cap.quicumque*, 16.*q.*1. *& cap. nuper, de decim.* colligitur prædia collata ad Monasterium fundandum nequaquam liberari à lege & obligatione decimæ persoluendæ.

Franc.Leo *in thesauro fori Eccles.d p.*2. *c.*12.*n.*55. 23
vbi resoluit quod Clerici tenentur soluere decimas etiam ex prædiis dotalibus Ecclesiæ.

Suar. *de Relig.d.tom.*1.*lib.*1.*cap.*27.*n.*12. vbi tenet 24
quod soluere tenentur decimas Clerici ex prædiis Ecclesiasticis suorum beneficiorum, quando subduntur Parochorum curæ in Sacramentorum perceptione, id est quando non sunt illorum coadiutores in cura animarum, ac vti tales cum illis in decimis participant.

Less. *de instit.d.lib.*2.*cap.*39. *num.*23. vbi conclu- 25
dit, non videri vniuersè veram conclusionem illam, quod de prædiis Ecclesiasticis non teneantur Clerici soluere decimas.

Valer.Reginald. *in praxi fori pœnit.lib.*9.*cap.vlt.* 26
*n.*87.ibi : *De Clericis autem peculiariter notandum est, respectu prædiorum quæ titulo patrimonij aliove nõ spirituali acquisierunt, ipsos perinde ac laicos obligari, prout D.Th. in citata q.*87. *art.*4. *ad* 1 *expressit. Et ratio est, quod talia prædia per se sint subiecta ei oneri,resque cum suo onere transeat ab vno ad alium,quem Clericum esse,non laicum,tantùm est accidentarium,ex cap.ex litteris, de pignorib.* Et deinde subdit S.Thomam dicentem ex prædiis Ecclesiasticis non deberi decimas, intelligendum loqui de prædiis, quæ antequam alicui Ecclesiæ darentur, nulli alteri Ecclesiæ decimæ ex illis debebantur.

Vnde patet hanc vltimam sententiam magis com- 25
munem & veriorem esse, nec ei aduersari credimus eos, qui existimant absolutè Clericos non teneri ad solutionem decimarum ex prædiis suorum beneficiorum; quia loquuntur de Curatis, &

Parochialium Ecclesiarum Rectoribus, de quibus sermo est in secundo casu, vt in eo ostendimus, & ad hos terminos reducendi sunt Doctores, quos citauimus pro prima opinione tertij casus: & satis id colligitur ex eorum resolutionibus, si rectè perpendantur, & sano sensu legantur.

28 Non obstat quod plerisque in locis bona Capellaniarum sunt à decimarum solutione immunia, vt refert Perez *l.1.vers. Poterit tamen, tit.5. lib. 1. Ordinam.pag.*123. Efficere enim potest consuetudo vt de prædiis Ecclesiasticis decima Clericis non soluatur,
29 Gutier.*dict.lib.2.c.21.n.*55. Moneta *d. quæst. num,*95.
30 Azor.*d.cap.*34. *quæst.*7. & vbi fuerit talis consuetudo, erit non soluens decimas tutus in conscientia, Guties. *d.cap.* 21. *num.* 56. quamuis non sit præscriptio completa per tempus requisitum ad exemptionem earum, Perez *d. l.*1. *vers. Ex quibus, tit.*5. *lib.*1. *Ordin. pag.*123. quia decimarum solutio regulatur ab obseruantia subsequuta, Seraphin.
31 *decis.*1047.*n.*6.Rot.*decis.*440 *n.*3. *p.*1. *recent.* Dummodo tamen Parochialis Ecclesia, intra cuius fines sunt prædia Ecclesiastica decimatoria, per huiusmodi exemptionem detrimentum non patiatur, vt post Sot. Suar. & alios, tenent Valer. Reginald. *d. lib.*19.*cap vltim.num.*88.*in fine*, Vasq.*d.cap.*1.*§.vnic. dub.*8.*num.*37.*in resp.ad* 1.

32 Respondetur enim consuetudinem non soluendi decimas quadraginta annis induci, quanquam si de præscriptione agatur, diuturnum requiratur tempus, vt tenent Couar *d.lib.*1.*var.cap.*57.*n.*8. *vers. Decimò*, Perez *d.l.*1.*vers. Est tamen, tit* 5 *lib.*1. *Ord. pag.*114. Gutier *d.cap.*21.*n.*65. Moneta *d.cap.*105. vbi *n.* 104. subdit titulum non requiri ad hanc consuetudinem, licèt ei aduersetur Iuris communis præsumptio, &
33 respondet ad textum *in cap.* 1. *de præscript. lib.* 6. qui contrarius videtur, procedere in præscriptione, non autem in consuetudine, Valenzuel *consil.* 46. *num.*16. *cum seqq.tom.*2 Rota apud Post. *in fine sui tract. mandati de manutenendo, decis.* 281. *num.* 3.
34 Concurrere item debebat scientia, & patientia dominorũ, qui ad eas decimas exigendas ius habeant, ita vt non sufficiat scientia, & patientia laboratorum, affictatorum, & conductorum: Giurgn. *consil.* 28. *n.*28. *&* 29. *lib.*2. Post. *d.tract.obseru.*45.*n.*84.

35 In præsenti autem casu non solùm non probatur hæc consuetudo exemptionis à decimarum solutione per tempus illud quadraginta annorum, deficiente etiam scientia, & patientia illas exigi debentium; sed imò Decanus, & Capitulum per nouem testes plenè probarunt decimas semper & continuè solutas fuisse ex cæterarum Capellaniarum eiusdem Ecclesiæ bonis, & specialiter ex fructibus dicti prædij de Posuelo ad hanc de qua agimus spectantis, excepto anno 1633. in quo (vt diximus) lis fuit in iudicio introducta, vnde ex hoc continuationem possessionis probari censuit Rota apud Post. *post dict. tract. decis.*56. *n.*8. tum vel maximè, quia ex his testibus duo, qui sunt sextus & septimus, depositionum suarum bonam rationem reddunt, quod scilicet per se, tanquam affictatores dicti prædij, decimas exegerint, & quod solum de anno 1633. persolutæ non fuerint; affictuum enim perceptio signum est possessionis, Rota apud Post *d. tract. decis.*51. *num.*4.

36 Et licèt testes pro parte Petri Stephani examinati deponant, quod cum ipse de omnibus suis fructibus decimas Deo dederit, de prædio tamen de Posuelo nuncupato nullas soluit, quippe quod illud spirituali titulo, & tanquam propriam suæ Capellaniæ dotem possidebat; nihilominus cum hi testes tempus requisitum non attingant, & de negatiua alij verò alterius partis de affirmatiua deponant, affirmatiuam deponentes præferendi sunt aliis negatiuam deponentibus, *l.dum prof.rre, §.si plures, ff.de arbitr.* Mascard. *de probat concl.*70. *n.*1.*cum seqq. & concl.*1374.*n.*6. Fulu. Pacian. *eod tract lib* 1.*c* 36.*n.*12. Bursat. *de interdicto vti possidetis, c.*14.*n.* 37. Farin. *in praxi crim p.*2.*q.*65.*n.*100. Post. *in d.tract.obser.*71. *n* 86. & duobus testibus affirmantibus decimas ex 37
dicto prædio persolutas fuisse, magis credendum est quàm mille id negantibus, Anton. Gabr. *commun. tit.de testibus, concl.*4 *n.*1. *&* 51. Franc. Herculan. *in tr.de negatiua, n.*151. Mascard. *concl.*70.*n.*2. Farinac. 38
*d.q.*65.*n.*201. tum etiam quia, vt infrà dicemus, Capitulo ius assistit, & probatio longis attenditur possessionis illius, qui habet tituli assistentiam quàm non habentis, Rota *coram Greg XV. dec.*249. *n.*5. vbi Addent. *in fine*, & apud Post *in fine d.tr.decis.*170.*n.*7.

Deinde respondetur, quasi possessionem non soluendi decimas per lapsum temporis non amitti, nisi probetur illas fuisse denegatas, & denegationi eum acquieuisse, qui decimas exigere poterat. Ita in terminis Rota *in Placentina decimarum de Truxillo*, 15. *Nouembris* 1621 *coram Baratto*, cuius meminit sic resoluens Post. *dicto tract.obseru.*10.*n.*101. 39

Vbi enim (prout in nostro casu) agitur de quasi possessione vnius, ad excludendum quasi possessionem alterius realem, vel mediante Iuris assistentia, tunc requiritur illius scientia & patientia ad effectum illum priuandi, quia non potest vnus acquirere, nisi alius amittat, & in incorporalibus possessio inhæret ossibus, ita & taliter vt ignorans eam non amittat, sed ad illam amittendam, & alteri acquirendam requiratur scientia & patientia. Nicol. Garc. *de benefic. parte* 5. *cap* 5. *num.*123. Mantica *decis.* 40. *num.* 9. *& decis.* 207. *num.*6; Seraph. *decis.* 1463. *n.*5. Coccin. *decis.*26. *n.*4 plures sacræ Rotæ decisiones citat Post. *in dict.tract.mandati de manutenendo, obseru.*40. *num.* 18. vbi *num.*28. subdit hanc scientiam & patientiam esse probandam, cùm in iure non præsumatur. 40

Nec etiam obstat quòd Petrus Stephanus Curam animarum illius Ecclesiæ habeat, proindeque videatur comprehendi sub dispositione secundi casus superiùs relati: respondetur enim negando eum proprium Parochum esse, aut perpetuum collatiuum illius Parochiæ titulum habuisse, sed curam tantum animarum ad Diœcesani nutum ei incumbere, prout eam habent omnes ferè Hispal. Diœcesis Curati, Rota *decis* 480. *num.*2. *part.* 1. *recentio.* vbi dicitur, quod Archiepiscopus Hispalensis est solus totius Diœcesis Parochus: *& num.* 5. quod Curati huius 41
Diœcesis sunt deputati ad curam animarum ab Archiepiscopo: & ideò ad decimas persoluendas ex bonis suis etiam spiritualibus tenentur, quia deficit ratio decisionis *dicti cap. nouum genus*, in prima parte, iuxta magis receptam Doctorum opinionem asserentium eum textum decidere, vt Rectores Ecclesiastici, & alij Clerici decimas soluere aliis Clericis non teneantur de decimis, quas ipsi percipiunt, sicut nec Leuitæ Leuitis persoluebant, vt per gloss. Abb. & Innocent. *in d. cap. nouum genus.* Azor. *dict. lib.*7.*cap.*24.*quæst.*5.*in princ* Rebuff. *d. q.*5. *n.*6. Moneta *d c.*5.*n.*8. Ego ipse *in tract. de Parocho p.*3. *c.*28.*§.*3.*num.*7. Cùm ergo nullas decimas percipiant hi Curati, fit consequens in illis locum non habere dispositionem *d. c. nouum genus*, nec procedere rationem, quod ad decimas ideò non teneantur, ne sibi ipsi eas soluere videantur. 42

Minùs denique obstat, quod si Petrus Stephan. excluditur ob id, quod proprius Parochus non est, & prædium illud de Posuelo non reperitur pro dote sustinentis animarum curam assignatum, adhuc 43

tanquam

tanquam eidem Curiæ incumbens, & Parochiali Ecclesiæ inserviens, videbatur ad decimarum solutionem non teneri, iuxta eorum opinionem, quos suprà citavimus *in vers. Et tantò magis.* Nam respondetur eam procedere in Clericis, qui vnà cum Parocho Ecclesiæ inserviunt, & Curæ animarum incumbunt, ac de decimis participant ex Ecclesiæ fundatione, ad notata per Put. *decis.* 361. *lib.* 1. & per Valenz. *consil.* 33. *num.* 111. *cum seqq.*

44 Iuris enim assistentia, quæ stat pro Parocho quoad decimas super fructibus nascentibus in sua Parochia, præbet fomentum quoad ius illas exigendi aliis, qui secum participant, Seraphin. *decis.* 880. *n.* 3. *& dec.* 908. *n.* 3. Rot. apud Postium *in fine dicti tract. decis.* 157. *n.* 3. Cùm igitur Petrus Stephanus non ratione Capellaniæ, quæ nullum onus Ecclesiæ inserviendi habet, sed ob id, quod Curatus casu existit, eidem Ecclesiæ etiam tanquam talis Capellanus inserviat, tale servitium, cum sit accidentarium, attendi ad hunc effectum non debet, vt patet.

45 Ex quibus emendandam duxi Ordinarij senten-
tiam in causa latam, circa fructuum ad decimas spe-
ctantium condemnationem, vt illa tantum intelliga-
tur de tribus partibus ex novem, quia Capitulum
quoad suam partem, seu quotam petendi ius habet,
non autem quoad reliquas aliorum, ad resoluta per
Valenz. *d. consil.* 33. *numer.* 112. Nec in plus debuit
manuteneri, cum solùm possit prætendere habere
fundatam intentionem quoad dictam partem, seu
quotam, vt in puncto resolvit idem Valenz. *d. cons.* 13.
n. 112. vbi *numer.* 124. ex Abb. *in cap. cùm contingat,*
num 7. *de decim.* tenet Episcopum habere fundatam
intentionem de Iure communi in parte, quam per-
46 cipit decimarum Ecclesiarum Parochialium suæ
Diœcesis; maximè in his Regnis Hispaniarum, vbi
Ecclesiæ Cathedrales super decimis fundatæ sunt,
Gregor. XV. *decis.* 419. *num.* 6.

47 Quasi possessio percipiendi decimas ex dicto præ-
dio de Posuelo non solum probatur de illo tempore,
quo adhuc sæculari titulo tenebatur, quæ ad hunc
effectum sufficiens erat, etiam quod postea decimæ
transiissent ad aliam personam, Rota *decis.* 341. *n.* 1.
& decis. 562. *numer.* 1. *parte* 1. *recentior. & decis.* 189.
num. 1. *&* 3. *parte* 2. *etiam recentior.* & successor
esset ab illis exemptus, eadem Rota *d. decis.* 341. *nu-*
48 *mer.* 2. *& d. decis.* 561. *num.* 2. *parte* 1. *recent.* quia res
transit cum sua causa & onere solvendi decimam &
censum, Stephan. Gratian. *discept. forens. cap.* 911.
n. 7. Castilio *de tertiis, c.* 15. *n.* 13. vbi etiam dicit
quod decimæ sunt onus reale, & tributis comparan-
tur, ac prædia afficiunt, *& cap.* 36. *à n.* 16.

49 Sed etiam adest plena probatio de toto tempore, quo illud prædium tanquam dos Capellaniæ fuit pro sustentatione vnius Capellani assignatum vsque ad punctum litis motæ, & sic dictus Petrus Stephanus non valet se iuuare asserta quasi possessione de anno 1633. vtpote quia dedit causam liti, & ideò non est habenda in consideratione ad obtinendam manutentionem. Lancel. *de attent. parte* 2. *cap.* 4. *limit.* 1. *numer.* 111. *cum seqq.* alios citat Post. *d. tractat. observat.* 17. *n.* 44. *cum seqq.* Rot. *decis.* 30. *n.* 1. *p.* 2. *recentior.* & coram Gregor. XV. *decis.* 4. *num.* 2. *& dec.* 569. *n.* 4. & coram Dutan. Episcopo Vrgell. *decis.* 130. *n.* 4. *& decis.* 349. *n.* 1. & apud Post. *in fine dict. sui tract. mandati de manutenendo, decis* 164. *n.* 8. *& decis.* 213. *n.* 2. *decis.* 219. *n.* 14. *& decis.* 167 *num.* 4.

50 Quare cùm præter Iuris assistentiam probetur per Capitulum hæc quasi possessio percipiendi decimas de vno & altero tempore, manutentio ei denegari non poterat, & hinc rectè illud manuteneri mandavit Illustrissimus D. Nuntius, iuxta quod Rota servat, ad not. per Postium *d. tract. mandati de manutenendo, observ.* 45. *num.* 41. *&* 45. Et ita iudicavi die 19. Aprilis 1641.

Cæsaraugustana Distributionum.

Ecclesia nũquam perdit suam possessionem, & successor in beneficio, etiam mediatus nomine Ecclesiæ, potest petere manutentionem, quæ ex sola civili possessione datur, maximè in his, quæ naturaliter non possidentur, & possidens civiliter potest capere possessionem naturalem sine vitio attentatorum, & quando per decennium censeatur amissa.

VOTVM XLII.

1 *Facti series.*
2 *Possessionem suam de tempore litis motæ probare debet, qui in iudicio summariissimo manutentionis obtinere vult.*
3 *Successori in beneficio manutentio competit ex prædecessoris possessione.*
4 *Probatio nulla requiritur tituli, seu proprietatis aut dominij, vel quasi ad manutentionem coadiuvandam.*
5 *Causa possidendi non attendenda, nec discutienda in iudicio summariissimo manutentionis.*
6 *Possessio per actus intermedios illi contrarios præsumitur non continuata, & dicitur interrupta.*
7 *Manutentio datur successori ex possessione prædecessoris, dum ex adverso possessio non probatur amissa.*
8 *Possessio solo animo retinetur.*
9 *Voluntatis mutatio non præsumitur.*
10 *Possessio semel probata, continuata præsumitur vsque ad tempus motæ litis.*
11 *Possessionis continuatio præsumpta ad manutentionem satis est.*
12 *Possessio medij temporis præsumitur ex possessionibus præteriti ac præsentis temporis.*
13 *Media præsumuntur probatis extremis.*
14 *Possessio amittitur, si possidens sua voluntate desiisset possidere, vel fuisset expulsus.*
15 *Possessio, vel quasi, propria, vel prædecessoris, per absentiam, vel non vsum non amittitur, quia animo semper retinetur.*
16 *Beneficiatus ad manutentionem obtinendam potest se iuvare possessione prædecessoris mediati, vel immediati.*
17 *Possidens partem principaliorem alicuius rei, intelligitur totum possidere.*
18 *Beneficij possessione capta, censetur capta possessio omnium rerum & iurium ad beneficium pertinentium.*
19 *Ecclesia nunquam perdit suam possessionem.*
20 *Successor in beneficio nomine Ecclesiæ potest petere manutentionem.*
21 *Possessio civilis semper remanet apud Ecclesiam & beneficium, & absque nova apprehensione, & vsu continuatur in beneficiato.*
22 *Manutentio datur ex sola possessione, maximè in his, quæ naturaliter non possidentur, nec possideri possunt.*
23 *Possessio dicitur extincta per lapsum decem annorum, quo quis ad possessionem non accessit, seu actus possessorios non fecit, cùm præsumatur inducta oblivio, & non debeatur manutentio.*

24 *Possessio censetur amissa elapso decennio, quando expressè concurrit negatio præstationis, cum acquiescentia partis aduersa.*

25 *Quasi possessio nunquam censetur amissa per lapsum decenny, constito de animo eam retinendi.*

26 *Mandatum manutentionis expeditum per sententiam diffinitiuam, & sic per cedulam, per verba scilicet prima persona, est appellabile quoad vtrumque effectum.*

27 *Possessio capta post appellationem suspensiuam non est manutenibilis, & causat attentata.*

28 *Consensus partis tacitus vel expressus in possessione capta excludit attentata.*

29 *Possessio in continuatione possessionis anterioris capta non causat attentata.*

30 *Possidens ciuiliter potest capere possessionem naturalem, lite pendente, & dicitur continuare, & non attentare.*

31 *Firma regni Aragonia non tendit ad nouam possessionem dandam, sed ad antiquam iam obtentam conseruandam.*

32 *Possessio præsumitur capta eo modo, quo validiùs capi debuit.*

33 *Iudicium executiuum non ideo minus remanet, quamuis per cedulam fuerit pronuntiatum, quia non figura verborum, sed natura & substantia iudicij est attendenda.*

1 LICENTIATO Sebastiano Muñoz de
Alfambra perpetuo Beneficiato in Parochiali
Ecclesia S. Michaelis de los
Nauarros Cæsaraugustanæ ciuitatis
manutentionem fuisse iure optimo
concessam in possessione percipiendi distributiones
quotidianas, aliaque emolumenta cæteris Beneficiatis
in eadem Ecclesia inseruientibus dari solita,
proindeque huiusmodi manutentionis decretum
confirmari debere, plusquam notorium, & euidens
est.

2 Nam cum in hoc iudicio obtinere volens suam
probare debeat possessionem, Stephan. Gratian.
discept. forens. cap. 899. *n.* 1. Rota *decis.* 58. *n* 2 *p* 2 *di-
uers.* & apud Postium *in fine sui tract. mandati de ma-
nutenendo, decis.* 145. *n.* 5. & de tempore litis motæ
ad effectum manutentionis consequendæ, ad text. *in
§. retinendæ, Instit. de interd. l.* 1. *§. huius autem, ff. vti
possid.* Couar. *pract. c.* 17 *n* 3 Rota apud Post *decis.* 20.
num. 1. & *decis.* 105. *n.* 1. & *decis.* 126. *numer.* 1. &
hæc satis probantur in præsenti casu, ex eo quod be-
neficiatus Ioannes Briones per plures annos, tota
scilicet eius vita durante, in pacifica possessione
percipiendi dictas distributiones extiterit, de quo
3 non controuertitur, ideò ex hac prædecessoris pos-
sessione Sebastiano successori in Beneficio manu-
tentionem competere resoluunt Abb. *in cap. cum su-
per, num.* 18. & 20. *de causa posses.* Sess. *de inhib. cap.*
20. *n.* 29. Rota *decis.* 1. *de rest. spol. in nouis*, Gregor.
XV. *decis.* 246. *num.* 1. & 2. vbi Addent. plures
concordantes decisiones referunt, & rationem assi-
gnant, quia possessio censetur esse penes ipsam Ec-
clesiam, proindeque Titularis nomine Ecclesiæ po-
test intentare remedia possessoria. Vnde fit conse-
4 quens, Sebastiano sic possidenti manutentionem iu-
re optimo datam fuisse, nec ad eam coadiuuandam
requiri aliquam tituli, seu proprietatis, aut domi-
nij, vel quasi probationem, ex Menoch. *remed.* 3.
retin. n. 688. & *remed. vlt. sub num.* 36. Steph. Gratian.
discept. forens. cap. 402. *num.* 4. Seraph. *decis.* 717. *n.* 2.
Gregor. XV. *decis.* 9. *n.* 9 & *decis.* 275. *n.* 12. Rota *de-
5 cis.* 583. *num.* 2. p. 1. & *decis.* 35. *n.* 5. *p.* 2. *recentior.* ne-
que discutiendam, seu attendendam esse causam pos-
sidendi, Peregrin. *consil.* 84. *num.* 5. *lib.* 6. Rota apud
Postium *decis.* 213. *num.* 3.

Non obstat quod post beneficiatum Ioannem Brio- 6
nes, immediatè successores ante Sebastianum Mu-
ñoz fuerunt Peralta, & Asensios, quos non con-
stat eas distributiones vnquam percepisse, vnde in-
fert pars aduersa per illos actus intermedios pos-
sessionem dicti Beneficiati de Briones interruptam
fuisse, & præsumi non continuatam, ad tradita per
Card. Seraphin. *decis* 983. *n.* 1. Card. Mantic. *dec.* 95.
sub n. 9. Cardin. Caualer. *decis.* 332. *n.* 3. & *decis.* 589.
num. 7. Quia multipliciter respondetur.

Et primò regulam stare pro Sebastiano, ita vt ei, 7
qui probat olim per se, aut antecessorem possedisse,
vti Sebastianus probat, detur manutentio, dum ex
aduerso possessio non probatur amissa, Bald. *in l.* 1. 8
num. 12. *Cod. vti possid.* Gregor. XV. *decis.* 555. 9
numer. 10. Rota *decis.* 81. *part.* 1. *diuers.* Et ratio est, 10
quia possessio solo animo retinetur, *l. licet, Cod. de ac-
quir. poss.* mutatio autem voluntatis non præsumitur,
l. cum qui, Cod. de probat. & semel probata posses-
sio, continuata præsumitur, Rota apud Post. *decis.* 33.
num. 3. vsque ad tempus scilicet motæ litis, Af-
flict. *decis.* 394. *numer* 2. Rota apud Postium *d. tract.* 11
decis. 2. *numer.* 2. & ad manutentionem satis est hæc
continuatio præsumpta, eadem Rota apud eundem
Post. *decis.* 218. *num.* 4. & *diuers. decis.* 378. *numer.* 1.
part. 1.

Et tantò magis id procedit, quia vltra possessionem 12
Ioannis de Briones probatur etiam possessio Seba-
stiani, ex quibus possessionibus præteriti ac præsen-
tis temporis præsumitur possessio medij temporis,
gloss. *in cap. cum Ecclesia, de causa possess.* Alciat.
de præsumpt. regul. 2. *præs.* 22. *num.* 1. Cou. *in regul.
possessor, p.* 2. *§.* 1. *n.* 1. *vers. Præmissa tamen*, ex eo quia 13
probatis extremis, videlicet principio & fine, me-
dia præsumuntur, *cap. inter dilectos, de fide instr. cap.
accedens, de conuers. coniug.* Mascard *de probat. con-
clus.* 30. Sigismund. Scac. *de appellat. quæst.* 18. *re-
med.* 1. *conclus.* 5. *num.* 56 Cardin. Tusch. *pract. con-
clus. tom.* 5. *lit. M, conclus.* 173. *per tot.* cum aliis per
me citatis *Axiom.* 145. *à princ.* Nec vllus probatur
actus intermedius continens amissionem, aut priua- 14
tionem possessionis, veluti si sua voluntate Peralta, &
Asensius desiissent possidere, Mantic. *decis.* 145. *n.* 5.
vel fuissent expulsi, Stephan. Gratian *discept. forens.
tom.* 5. *c.* 981. *n.* 31. quod nullo modo contigisse affir-
mandum est, imò constat eos à dicta Ecclesia absen-
tes semper fuisse; vnde per huiusmodi absentiam, seu
non vsum non amittitur possessio, vel quasi, pro-
pria, vel prædecessoris, quia animo semper retine-
tur, *l.* 3. *§. in amittenda, & §. seq. ff. de acquir. posses.* 15
Crescent. *decis.* 1 *aliàs* 53. *num.* 3. *de causa posses. &
propr.* exemplo illius, qui nunquam fuit ad fundum,
& tamen illius possessionem animo retinuit, Cyriac.
controu. forens. lib. 2. *contr.* 258. *n.* 43.

Et nihil interest an prædecessor mediatus, vel im- 16
mediatus sit ille, cuius possessione se iuuare vult suc-
cessor in beneficio ab obtinendam manutentionem,
quia vtroque casu procedit doctrina, de qua suprà,
vt benè resoluit Molinus *in verb. apprehensio, fol.* 27.
vers. Et nota, his verbis concludens: *Fuit per omnes
concordes determinatum die* 6. *Martij* 1474. *quod at-
tento quod dictus forus Codicando, loquitur simpliciter
de possessione prædecessoris, quod debeat intelligi de
omni successore, seu prædecessore, siue mediato, siue im-
mediato, & per consequens quod dicta apprehensio fuit
benè prouisa, & non erat in casu reuocationis, &c.*

Secundò respondetur dictos Peraltam, & Asen- 17
sium, licèt nunquam resederint, proindeque di-
stributiones non perceperint; nihilominus tamen
per

per adeptionem possessionis huius beneficij obtineuetunt non solum bonorum, sed etiam iurium, ac distributionum illius possessionem; quia possidens partem principaliorem alicuius rei, intelligitur totam possidere, Rota *decis.19. num.7. & 9. part.2.diuers.*
18 & apud Post. *decis.330. num. 25.* & capta Beneficij possessione, censetur capta possessio omnium rerum, & iurium ad beneficium pertinentium, Sesse *d.tract. de inhibit. cap.20. §.1. num.30.* Greg.XV. *decis. 364. num. 1. & 6.* Rota *dec. 119. num. 6. & decis. 658. n. 2. p.2. recentior.* Ego ipse *in tract. de Canon. cap.25. num.22.*

19 Tertiò respondetur, possessionem illam Ioannis Brionis remansisse penes Ecclesiam, & beneficium, non verò simpliciter penes Beneficiū. DD. *in l.1. in fin.ff.de acquir. possess.* Rota apud Post. *dec.327. n 8.* & ideò quidquid agant beneficiati, Ecclesia nunquam perdit suam possessionem, Barth. *in leg.1. §. si vir, uxori, num. 3.ff. de acquir. possess.* quem sequitur Paris. *consil. 24. num.7.vol.1.* & Rota apud Post. *d.decis.327. num 5.* & successor in beneficio nomine Ecclesiæ potest petere manutentionem, Vetall. *decis.*
20 182 *num.9 p.3.* Seraphin *decis.1417. num.3.* Adden. ad Gregor.XV *decis.116. num.5.*

21 Quartò respondetur, non constare prædictos Peraltam, & Asensium vnquam à perceptione distributionum fuisse expulsos, nisi quod secundus extraiudicialiter, & interloquendo visus fuit dubitare, an Capitulum sibi dare vellet has distributiones, si contingeret eum residere in Ecclesia: quod dubium non potuit operari amissionem suæ possessionis, quia quatenus circa solam possessionem naturalem, & turbationem de facto versaretur, quod adhuc negamus, nullo modo comprehenderet possessionem ciuilem, quæ semper remansit apud Ecclesiam, & beneficium. Rota *decis.561. num.5. part.1. recentior.* Pontan. *de spol. Cleric.lib.1.num.114.* & absque noua apprehensione, & vsu continuatur in beneficiato, Guid. Papæ *decis.355.num.1.* Pontan. *d. tract. lib.3. num.149.* ex qua sola ciuili possessione datur manu-
22 tentio, maximè in iis, quæ naturaliter non possidentur, nec possideri possunt, vt in pensionibus, aliisque annuis præstationibus, distributionibus, & iuribus incorporalibus. Seraph. *decis.299. n.8.* Post. *d tract. obsern.16 num.30.*

23 Nec obstat, quod per lapsum decem annorum, quo quia ad possessionem non accessit, seu actus possessorios non fecit, dicitur possessio extincta, cùm præsumatur inducta obliuio, & non debeatur manutentio, Stephan. Gratian. *discept. forens. c. 365. num.42.& c.450. n.30 & 42.* Christoph. de Paz. *de tenuta, cap.17.n.26.& 27.& c.71.n.2. & 4.* Rot. *dec. 287.n.5.p.2.recentior.* & apud Cencium *post tract. de censib. decis 250. n.4.* Quia respondetur hanc doctri-
24 nam procedere quando expressè concurrit negatio præstationis distributionum, vel solutionis fructuum cum acquiescentia partis illas petentis; tunc enim à die denegationis, & acquiescentiæ currit decennium, & eo elapso, censetur possessio amissa, Melch. Lotter. *de re benefic. lib.1. quæst.38. num.216. cum seqq.* Stephan. Gratian. *discept. forens. cap. 450. sub num.31.* Rota apud Post. *decis.86.num.8.* vbi quod in casu exactionis pensionum, & fructuum ad perdendam quasi possessionem requiritur denegatio solutionis, & quod postea per decennium tacuerit. In præsenti autem casu apparet de animo Peraltæ, & Asensij exigendi distributiones, tum ex præsumptione iuris, quæ dictat voluntatis mutationem non præsumi, *l. eum qui, ff. de probat. capit. scribam, de præsumption.* cum aliis per me citatis *Axiom. 230. num. 7.* tum etiam, quia non constat de iudiciali

denegatione Capituli, & quod illi acquieuerunt Peralta & Alensius habentes se pro spoliatis, vt requirebatur ex supradictis, imò apparet euidenter de animo eorum volentium illas exigere, & lucrari, si residentiam facerent, quo existente per lapsum decennij 25
nunquam censetur amissa hæc quasi possessio. Rota apud Post. *d.decis.86. num.5.*

Nec denique obstat, quod mandatum manuten- 26
tionis obtentum in hac causa, non fuit expeditū per decretum, & sic per modum interlocutoriæ, sub verbis tertiæ personæ, sed per sententiam definitiuam, & sic per cedulam, seu schedulam, vel notulam, per verba primæ personæ, quo casu datur appellatio. Rota *decis.183.num.4. & decis. 287. sub num.7. part.2.*
recentior. & capta possessio etiam vigore firmæ post 27
illam appellationē videtur attentata. Rota apud Post. *decis. 110. num.4.* ac proinde minime manutenenda. Lancel. *de attent.p 1.c.4 declar 4.n.19.* Coccin. *dec. 492.n.3.* Seraph. *decis.287. n.1.* Caualer. *decis.359. sub num.3.* Rota *decis.183. num.7.p 2 recent.* quia etiam multipliciter respondetur.

Et primò non constare ex actis & processu, quod 28
post illam appellationem, & vigore dicti decreti de manutenendo aliqua possessio fuerit à Sebastiano capta, quæ attentatorum vitio subiaceret, nec etiam apparere de aliqua contradictione; aut protestatione Capituli, qui consensus partis tacitus vel expressus in possessione capta excludit attentata. Crescent. *decis.2. vt lite pend* Lancel. *de attent.p 2 cap.4. lim. 16. num.1.& 2.* Rota *decis.187. num 2. p.2. recent.* Consensus enim partium vbicumque in aliquo actu considerari potest, semper ille actus excusatur à vitio attentatorum, idem Lancel. *d. p.2.cap.12. limit. 41. num.12.*

Secundò respondetur, Sebastiani possessionem esse 29
in continuationem possessionis anterioris, proindeque attentata non causare, cum qui continuat, non attentet. Cardin. Mantic. *decis.422 num.13.* Post. *dict. tract. mandati de manutenendo, obseru 48. n.35.* latiùs
obsern.16. num.27. ibi: *Prout tunc ciuiliter possidens* 30
potest capere possessionem naturalem lite pendente, & dicitur continuare, & non attentare Lancel. *de attent. p.2.cap.4 limit. 1.num 82. cum seq Vnde statutum disponens quod pro noua possessione soluatur gabella, non procedit in habente ciuilem, quod acquirat naturalem.* Lancel. *loco citato, num.84. & non potest in iudicio summarissimo dari de attentatis, si forte is, qui illud intentant, prætendens se possidere, aliquem actum possessorium faciat, vt si habens ciuilem, apprehenderet naturalem, vel alias, &c.* Rota apud eundem Post. *in fin d tract. decis.85. num.4. & 5.* ibi: *Quia ista possessio naturalis, quæ est accessoria ad ciuilem possessionem, quam isti fratres habebant ante motam litem de anno 1540. non dicitur noua possessio; sed continuatio antiqua, c. cum venisset,* vbi Abb. *in vlt. not. de restit. spoliat. & ideo non est attentata,* Paris. *d. consil. 172. sub num.2.&c.* Lancel. *de attent. p.2. c.4. limit.5. num. 1. & 2.* ibi: *Quintò limitatur, vt non procedat quando actus esset accessorius eorum, quæ gesta erant ante litem Exemplum in eo, qui ante litem motam habebat ciuilem possessionem, & lite pendente acquisiuit naturalem; nam talis acquisitio, cum videatur accessoria ad ciuilem non dicitur attentata, &c.*

Tertiò respondetur, quod casu negato, quod vi- 31
gore firmæ aliqua datetur possessio, non exinde concluditur ad dicti decreti executionem, cum aliud sit à firma, quæ tamen non tendit ad nouam possessionem dandam, sed ad antiquam iam obtentam conseruandam, vt resoluit Ioseph. Sesse *de inhibit. in anacephalæosi, num.159. cum seqq.* quæ omnia magis iustificant habitam possessionem, & illius conserua-

tionem, non verò nouam aliquam acquisitionem ostendunt, & sic est accipienda possessionis appre-
32 hensio, cum semper præsumatur capta eo modo, quo validiùs capi debuit, Aym. *cons.* 91. *num.* 8. Sord. *decis.* 215. *num.* 15. Rota apud Post. *in fine dicti sui tract. decis.* 216. *num.* 4.

33 Denique respondetur Iudicem verbis à se inconsultè, & inaduertenter prolatis naturam causæ & iudicii mutare non posse, nisi id consultò faciat, vt aduertit Rota coram Duran. *decis.* 60. *num.* 47. & 48. ibi: *Tandem non obstat, quod non per decretum, sed per cedulam fuerit pronuntiatum litteras esse exequendas, quia cùm non figura verborum, sed natura & substantia iudicij sit attendenda, non ideò minus iudicium remansit exequtiuum*, Gabr. *de appell. conclus.* 4. *n.* 1. *vers. contrarium*, Statil. de Saluiano *inspect.* 4. *c.* 2. *n.* 57. *& practicatur quotidie in executione Breuium & litterarum Apost. in qua fertur sententia per cedulam*, Salust. *in praxi, lib.* 2. *cap.* 3. *num.* 24 *& nihilominus à dicta sententia non datur appellatio suspensiua*, Statil. *ubi suprà*, Gonzal. *in annot. contra nullit. n.* 247. &c. Quare.

Beneficia quæcumque sæcularia & Regularia, etiam sacræ Religionis S. Ioannis Hierosolymitani, cadunt sub reseruatione *Extrauag. Ad regimen, de præbend. inter commun.* Et in Hispania ex antiquissima consuetudine, & vsu introductum est, quod promotus ad Episcopatum iuris patronatus Regij, renunciet beneficia quæ ante promotionem obtinebat, in fauorem personæ à Catholico Rege assignatæ, & huic, & non alteri Pontifex confert.

VOTVM XLIII.

1 *Casus proponitur.*
2 Extrauag. Ad regimen, de præbend. inter communes, *refertur.*
3 *Beneficia quæ promoti obtinent tempore promotionis, sunt Papæ reseruata.*
4 *Beneficia per promotionem ad Episcopatum vacant in Curia.*
5 Extrauag. Ad regimen, *temporalis fuit, & in vita conditoris duntaxat duratura.*
6 Extrauagantem ad regimen, *omnes summi Pontif. renouant in* 1. *regul. Cancell.*
7 *Regulæ Cancellariæ per obitum conditoris expirant, & per successores cum eisdem qualitatibus & moderationibus censentur renouatæ.*
8 Extrauag. Ad regimen, *non minus comprehendit Regularia beneficia, quam sæcularia.*
9 *Dictio,* quæcumque, *nullam personam excludit, & omnes includit, quæ aliàs non includerentur, quamuis priuilegiata essent.*
10 *Dictio,* qualiacunque, *omnia prorsus, & sine delectu includit.*
11 *Verba,* quicunque Regularis, *comprehendunt etiam Regulares Ordinum Militarium.*
12 *Milites S. Ioannis Hierosolymitani comprehenduntur in decreto* Concilij Trident. sess. 25. de Regular. cap. 19.
13 *Actus geminatus inducit maiorem firmitatem, & censetur gestus cum maiori animi deliberatione.*
14 *Vincula plura fortiora sunt vno.*
15 *Funiculus duplex difficiliùs rumpitur.*
16 *Beneficia Militarium Ordinum, etiam Melitensis, includuntur sub dispositionibus regularum Cãcellariæ, nisi in eis expressè reperiãtur excepta.*
17 *Religiosi Hierosolymitani ideo in* Concilio Trid. sess. 25. de reform. c. 18. *nominatim excipiuntur, ne sub illo inclusi manerent.*
18 *Beneficia omnia Ordinum Militarium, etiam S. Ioannis Hierosolymitani, includuntur sub dispositione Regularum Cancellariæ Apost.*
19 *Religio Hierosolymitana non habet priuilegium conferendi in mensibus reseruatis.*
20 *Paria sunt non esse, & non apparere.*
21 *Rex Catholicus Hispaniarum habet ex antiquissima consuetudine, & vsu, quod promotus ad Episcopatum sui Regii patronatus renuntiet beneficia, quæ ante promotionem obtinebat, in fauorem personæ à se assignatæ, & huic, & non alteri Pontifex confert.*
22 *Possessio nulliter capta non potest esse impedimento quin verus prouisus immitti debeat.*
23 *Possessio quæ liti causã dedit, manuteneri non debet.*
24 *Possessio vigore prouisionis ordinariæ capta de beneficio reseruato est infecta.*
25 *Decretum irritans inficit titulum, & possessionem.*
26 *Præscriptio & consuetudo nihil operantur stante decreto irritanti.*

ACANTE Capellania de los Ceruantes nuncupata, Parochialis Ecclesiæ oppidi de Lora per liberam resignationẽ de illa factam à Licentiato Sebastiano de Couarrunias Capellano in manibus Fratris Francisci de Valentia Balliui de Lora, Ordinis S. Ioannis Hierosolymitani, ac dicti oppidi in spiritualibus, & temporalibus Domini, de illa collationem, ac canonicam institutionem fecit ad fauorem Francisci de Alarcon, sub die 4 Februarij 1605. qui eam vsque ad annum 1639. pacifice possedit: sed cùm idem Franciscus à Catholico Rege ad Ciuitatensem Ecclesiam Pontifici proponeretur, & iuxta antiquissimam Hispaniæ consuetudinem & vsum nominatio quoque ad idem beneficium, seu capellaniam, quæ per illam promotionem vacabat. & Sedi Apostol. reseruata erat, eidem Regi spectaret, ideo ad eam nominauit Licentiatum Ferdinandum de Liñares Presbyterum; sed dictus Ballinus de Lora, vti dictæ capellaniæ Ecclesiasticus patronus, ac inferior collator illam Carolo de Castillo y Semano canonicè contulit, ac in possessionem immitti mandauit. Orta lite inter dictum Licentiatum Ferdinandum de Liñares prouisum Apostolicum ex nominatione Regia, & inter dictum Carolum de Castillo prouisum Ordinarium ex prouisione & collatione obtenta à dicto Ballino, & consultus pro veritate, dixi Apostolicum prouisum melius ius fouere, ex sequentibus. 1

Summus enim Pontifex Benedictus XII. *in Extrauag. Ad regimen, de præbend. inter communes*, suæ dispositioni omnia beneficia tam sæcularia, quàm regularia, quæ Episcopi tempore suæ promotionis obtinebant, reseruauit his verbis: *Rursus Monasteria, Prioratus, Decanatus Dignitates, Personatus, Administrationes, Officia, Canonicatus, Præbendas, & Ecclesias ac cætera beneficia Ecclesiastica sæcularia & regularia, cum cura, & sine cura, quæcunque, & qualiacumque fuerint, etiam si ad illa personæ consueuerint, & debuerint per electionẽ, aut quẽuis alium modum assumi, quæ promoti per dictum prædecessorem, vel eius auctoritate ad Patriarchaliũ, Archiepiscopaliũ & Episcopalium Ecclesiarum, necnon Monasteriorũ regimina obtinebant tẽpore promotionũ de ipsis factarũ nunc vacantia, & qui per Nos, seu auctoritate nostra in posterum* 2

ad

ad eadem Regimina promouendi tempore promotionis
huiusmodi obtinebunt , &c. *ordinationi* , *dispositioni*,
& prouisioni nostræ (donec miserationis diuina clemen-
tia Nos uniuersalis Ecclesiæ regimini præsidere con-
cesserit) de ipsorum Fratrum consilio auctoritate Apost.
reseruamus. Decernentes ex nunc irritum & inane si
secus super præmissis , *& quolibet eorum per quoscum-*
que quauis authoritate scienter,vel ignoranter contige-
rit attentari,&c. Ex quo loco communiter Doctores
colligunt,quod beneficia,quæ promoti obtinent tem-
pore promotionis,sunt Papæ reseruata, Æn.de Falco-
nibus *de reseruat benefic. quæst.1.princip. sub num.12.*
vers. quarta est de beneficiis illorum qui promouentur,
Simonet. *in simili tractat. q.27.* Cassador.*dec.2. & 3.*
de Constit. Mandos. *ad reg.1. Cancell. quæst.15.* Gon-
zal.*ad reg.*8. *gloss.*51.*num.*35. Nicol. Garc. *de benefic.*
*part.11.cap.6.num.*30. vbi *num.*32. refert Rotæ de-
4 cisionem , in qua deciditur per promotionem huius-
modi beneficia vacare in Curia,& esse reseruata tam
propter vacationem in Curia , quàm propter *Ex-*
trauag. Ad regimen.
5 Verùm quia dicta Extrauag. temporalis erat , &
in vita conditoris duntaxat duratura , vt in ea dicitur
ibi , *donec miserationis* , &c. & notant Azor. *instit.*
*moral.p.*2.*lib.*6. *cap.*36. *quæst.*10. *vers. quæres quor-*
sum, Nicol. Garc. *d. tract. part.*5. *cap.*1. *numer.*192.
ideo sequentes summi Pontifices eam innouant, qui-
bus cùm regulas Cancellariæ edit, vt videre est *in*
6 *reg.*1.ibi.*In primis fecit easdem reseruationes , quæ in*
Constitutione felicis record. Benedicti Pap. XI. quæ in-
cipit , Ad regimen, continentur,& illas innouauit , &c.
Et docet Cassador. *d.decis.*3.*ad fin.*Azor.*d.q.*10.*vers.*
quæres quorsum , Nicol. Garc. *d. parte* 11. *cap.*6.
*num.*31. ibi: *Et quamuis dicta Extrauagans Ad re-*
gimen,sit temporalis,& ad vitam conditoris , non per-
petua,tamen omnes summi Pontifices eam renouant in
prima regula Cancellariæ,&c.Nam summi Pontifices
eas in crastinum assumptionis suæ facere solent,
Piasec. *in praxi Episcop.p.*2. *cap* 5. *numer.*3. *in princ.*
Nicol. Garc. *dict. p.*5. *cap.*1. *num.*90. quia cùm per
7 obitum prædecessoris conditoris expirauerint,Flamin.
Parif. *de resignat. beneficior.lib.*11.*quæst.*2. *num.*31. *&*
*lib.*12. *quæst.*11. *num.*2. Zerol. *in praxi Episcop. p.*1.
verbo regula Cancellariæ,§.7. Gonzal.*ad d.reg.*8.§.5.
*præm. num.*1. Marcel. Vulpe *in praxi indic. foro Ec-*
*clesiast.cap.*48 *num.*25. ideo per successores cum eis-
dem qualitatibus, & moderationibus censentur re-
nouatæ , & subrogatæ : idem Gonzal. *ad dict. reg.*8.
*gloss.*5.§.3.*n.*73.*& gloss.*9.§.2.*num.*10.
8 Cùm ergo dicta Extrauag. *Ad regimen*, censeatur
renouata perdictam *reg.*1. *Cancellariæ* à S.D.Vrbano
Papa VIII. non est dubium quin hodie vires habeat,
ac per illam omnia beneficia Regularia , quæ Pro-
moti ad Episcopatus tempore promotionis suæ habe-
bant , Apostolicæ dispositioni reseruata sint , vt pa-
tet ex text. ibi , *cæteraque beneficia Ecclesiastica,sæ-*
cularia , & Regularia , &c. & tangit Gonzal. *d.gl.*8.
*n.*17.ibi.*Præterea in reseruatione Extrauag. Ad regi-*
*men,quæ innouatur per reg.*1. *Cancellariæ , non minus*
comprehenduntur Regularia beneficia quàm sæcularia,
vt in ipsa Extrauag.palam legitur,&c.
9 Cuius decisio beneficia Regularia quæcumque Mi-
litaria,etiam Ordinis S. Ioannis Hierosolymitani com-
prehendit,vt patet ex sequentibus.
Primò , quia verbis amplissimis & geminatis in-
cludere videtur omnia beneficia, quæ aliàs non com-
prehenderentur , vt videre est ibi , *Quæcumque , &*
qualiacumque fuerint , &c. Prima enim particula,
quæcumque., cùm ad personam refertur , nullum ex-
cludit. Menoch. *consil* 224. *num.*7. Anton. Monach.
*Benon. decis.*54. *numer.*48. Rota *decis.*368. *n.*5. *p.*1.
diuers.,immò omnia includit , quæ aliàs non inclu-
derentur Honded.*consil.*76.*num.*16.*lib.*2.Seraph.*dec.*
980.*num.*8.Gregor.XV.*decis.*267. *num.*5. Rota *decis.*
781.*num.*10. *p.*1.*diuers.* & apud Picum *post gloss. ad*
*statuta Vrbis decis.*2.quamuis priuilegiatæ essent,arg.
leg.in fraudem,§.vlt.ff de milit.testam. l.vnica,vbi gl.
verbo sponsam, C. de raptu virg. Gutier. *canon. lib.*1.
*cap.*34.*num.*57.Farin.*in praxi crim.p.*3. *pag.*108. *n.*6. 10
At secunda dictio , *qualiacumque* , de per se om-
nia prorsus , & sine delectu includit , Flamin. Parif.
*de confident.benef.q.*27. *n.*20.*& q.*28. *num.*40. citatus
per me *diction.*299.
Et in indiuiduo , quod particula illa , *quæcumque*, 11
comprehendat beneficia Religionis Militensis , sicut
& dictio , *quicumque*,includit illius Religiosos , pro-
bat Gonzal.*dict.gloss.*8.*num.*62.ibi: *Sic videmus quod*
*sub decreto Concilij Trident. sess.*25. *de Regularibus,*
*cap.*19. *incipit , Quicumque Regularis , dum ponit*
formamquando & quomodo sit audiendus qui vi , vel
metu,vel ante tempus fecerit professionem , stante di-
cta dictione quicumque, *comprehenduntur Regulares*
Ordinum Militarium , vt censuit sacra Congregatio, 12
dicēs, Milites S.Ioãnis Hierosolymitani in hoc decre-
to comprehenduntur , &c. refert eandem declaratio-
nem Armendar.*ad recopil. legum Nauarra,lib.*2. *tit.*
18.*l.*7.*de Relig.num.*51.cuius quoque memini *in col-*
*lect.ad dict.cap.*19.*Concilij,num.*3.
Vnde si quælibet ex his particulis tantam habet 13
comprehendendi , & includendi vim , non est du-
bium quod simul iunctæ maiorem habebunt ; nam
actus geminatos inducit maiorem firmitatem,& plus
operatur quàm simplex , *l. Ballista* 33. *ff. ad Tre-*
*bell.l.*4.*iuncta gloss vlt.ff. de pignor.act.* Surd.*decis.*21.
*num.*10.*&* 20.*& decis.*132.*numer.*2. Cardin. Tusch.
*pract conclus.tom.*4.*lit.G,conclus.*28.cum aliis per me
adductis *Axiom.*12. *num.*14. & censetur gestua cum
maiori animi deliberatione , & enixa voluntate , vt
cum multis dixi *axiom.*105.*n.*1.
Et plura vincula fortiora sunt vno,§ *affinitatis*,*In-* 14
stit.de nupt.leg.cùm in adoptiuis , C.de adoption. Et
funiculus duplex difficiliùs rumpitur,*c.*1.*de treuga &* 15
pace,plures per me *Axiom.*79.
Secundò,quia reseruatio huiusmodi ob promotio- 16
nem ad Episcopalem dignitatem,etiamsi sit inserta in
corpore Iuris cōmunis,nihilominus est innouata per
regulas Cancellariæ, sub quarum dispositionibus in-
cluduntur beneficia Militarium Ordinum,etiam Me-
litensis , si in eis expressè non fuerint excepta. Ita
Cardin.Parif.*consil.*36.*numer.*17.*lib.*4. ibi : *Quinimo*
ex dicta regula 3.*in quantum excipit dictas Prace-*
ptorias Militarium , videtur inferri , quod vbi Papa
non expressit excipiendo,voluerit in sua dispositione il-
las comprehendere,quia vbi voluit excludere,expressit,
cap.nonne , de præsumpt. &c. refert & sequitur Gon-
zal.*d.gloss.*8. *numer.*63. vnde infert ideo in Concilio 17
Trident.*sess.*23. *de reform. cap.*18. nominatim excipi
Religiosos Hierosolymitanos,ne sub illo inclusi ma-
neant, in illis verbis, *Fratribus S. Ioannis Hierosoly-*
mitani duntaxat exceptis.
Tertiò , quia in terminis *regula* 8. *Cancel. Apost.* 18
quæ vberiora,aut efficaciora verba non habet, quàm
dicta Extrauag. *Ad regimen* , latè resoluit Gonzal.
*dict.gloss.*8.*n.*61. & multis seqq. his & aliis pluribus
fundamentis sub illius dispositione includi omnia
beneficia Ordinum Militarium,etiam S.Ioannis Hie-
rosolymitani.
Quartò , quia Hierosolymitana Religio nullum 19
habet indultum,priuilegium , seu Apostolicam con-
firmationem,quibus innixa conferre valeat beneficia
reseruata,quorum prouisio & collatio S. Sedi Apost.
per regulas Cancellariæ spectet , vt in nostro casu:

ta in indiuiduo loqnens de Priotatibus, & beneficiis huius sacræ Religionis censuit Rota *decis.597. per tot.* apud Farin. *p.1. in posthum.* & præcipuè *n 3. & 4.* ibi: *Ex prædictis concludebant Domini, quod cum priuilegia Religionis conferendi in mensibus reseruatis (quatenus Religionem posset dici illa vnquam habuisse) cessauerint per editionem regulæ 8. factæ à S D.N. non possunt dici confirmata per generalem confirmationem priuilegiorum Religionis. Et quod S.D.N. non intellexerit aliquid innouare ad fauorem Religionis circa ius conferẽdi in mensibus reseruatis, patet ex toto proœmio confirmationis: etenim in dicto proœmio Papa narrat exemptionem à solutione decimarum, iurium Synodalium, Canonicarum portionum,* &c. *concessam à suis prædecessoribus Religioni Hierosolymitanæ, & per alios confirmatam. Item narrat facultatẽ vniendi, & dismẽbrandi eidem Religioni per eosdem prædecessores concessam, & successiuè per alios confirmatam, seu ampliatam, postea subiungens quod attendens præclara Religionis merita, & cupiens vt ipsa priuilegia firmius subsistant, omnia & singula priuilegia, indulta, facultates,* &c. *magno Magistro, & Conuentui quomodolibet concessa confirmat. Ecce ergo quod Papa non loquitur de iure conferendi, tum ex dicta narratiua restricta ad solam exemptionem, & facultatem vniendi, quæ quidem narratiua denotat causam finalem, ex supra allegatis; tum specialiter ex modo loquendi,* &c. deinde aliis rationibus prosequitur, ac respondet clausulis, *quorum tenores*, &c. *sublata*, &c. in dicta Apostolica confirmatione insertis: & quoad propositum multùm faciunt verba illa inter parenthesim in decisione relata, quæ clarè supponunt Religionem Hierosolymitanam nulla priuilegia hac de re produxisse, nec
20 de illis S. Rotæ constare potuisse, vnde ea extare non est dicendum, paria enim sunt non esse, & non apparere; & non entis, & non apparentis idem est iudicium, *l duo sunt Titij, de testam. tutel. lege 77. ff. de contrah. empt.* Lotter. *de re benef. lib.3. q 13. n.65.* cum multis per me citatis *Axiom.162. num.2.*

21 Habendo igitur pro constanti quod dicta Capellania per Extrauag. *Ad regimen*, & *per reg.1. Cancellariæ Apost.* S. Sedi reseruata est, quodque eius prouisio, & collatio ad Romanum spectet Pontificem, fit consequens eam fieri debere ad nominationem Regis Catholici; nam in Hispania ex antiquissima consuetudine, & vsu introductum est, quod promotus ad Episcopatum Regij patronatus renuntiet beneficia, quæ ante promotionem obtinebat in fauorem personæ à Rege nostro assignatæ, & huic, & non alteri Pontifex confert. Ita Nicul. Garcia *de benefic p.11. cap 6. n.37* Hieron. Venero y Leyua *in examine Episcop. lib.4 cap.4. n.15.* Alzedo *de præcellentia Episcopalis dignitatis, p.1. cap.3. n.80* Ego ipse *de officio, & potest. Episcopi, p 3 alleg 57. n.76. in fine*, secundùm nouissimam impressionem Lugdunensem de hoc anno 1641. Hæc enim nominatio præcedente promoti renuntiatione ad illius fauorem, fundatur, vt dixi, in antiquissima quadam consuetudine & vsu, conniuente summo Pontifice, qui personæ nominatæ beneficium conferre solet, nulla tamen facta mentione quod Regis Catholici intercesserit nominatio, sed Bulla expeditur cum narratiua simplicis reseruationis, & cum dispositiua gratiæ ad fauorem illius personæ perinde ac si expediretur de beneficio alia reseruatione eidem Sedi Apost. affectos & dum perquirerem an hoc ex aliquo priuilegio, seu indulto Apost. procederet, vel de eo obtento aliqua extaret memoria, nihil in Regiis Secretariis inuenire potui, nec à Regiis Consiliariis, quos non semel consulere volui, quicquam hac de re certum mihi fuit nuntiatum.

Non obstat quod Carolus de Castillo vigore or- 22
dinariæ prouisionis & collationis à Balliuo nulliter sibi factæ possessionem dictæ capellaniæ acceperit, in eaque se intruserit. Quia nihilominus impedimento non esset quin Ferdinandus de Liñares prouisus Apost. immitti in possessionem debeat, ex sequentibus.

Primò, quia dicta Caroli possessio liti causam de- 23
dit, & ideo non est habenda in consideratione ad obtinendam manutentionem, latè Post. *in tract. mandati de manutenendo, obseru.17. num.44. cum seq.* Rota *decis.30. n.1. p.2. recentior. & coram Greg. XV. decis.4. n.2. & dec.569. n.4. & coram Duran. dec.330. num.4. & decis.349 num.1.*

Secundò, quia talis possessio est infecta, cùm vi- 24
gore prouisionis ordinariæ capta fuerit de beneficio reseruato, Gonzal. *ad reg.8. Cancell. gloss.45 §.2. n.44.* Rota *coram Duran. decis 68. num.3. & 4.*

Tertiò, quia dicta Extrauag. *Ad regimen*, habet 25
decretum irritans, ibi: *Decernentes irritum*, &c. quod inficit titulum, & possessionem: plures per me citati *claus.40. n.18.* & in puncto & terminis nostris Put. *decis.191. lib.3.* ibi: *Die 17 Decembris 1518. in causa Cæsaraugustana Præceptoriæ de Villel dubitauit an regula Pauli innouatoria Extrauag. Ad regimen, habeat tale decretum quod inficiat titulum, & possessionem? Pro parte Hieronymi ponderabatur, quod hic erat reseruatio & decretum, & ideo istis duobus concurrentibus, decretum regula inficiebat titulum, & possessionem,* &c. Verùm quia pro alia parte in contrarium nonnulla allegabantur, occurrit additio marginalis, quæ videtur esse eiusdem Putei, sic loquens. *Ista die Domini inclinarunt pro maiori parte quod dicta regula haberet tale decretum, quod inficeret titulum & possessionem, per fundamenta addicta hic pro parte Hieronymi, & quia volui videre istam materiam in istis vacantiis Natiuitatis, ideo visa materia mihi placet etiam ista opinio,* &c. & tandem concludit: *Ad propositum applicando cum beneficia Regularia, quæ vacant in Curia, sint per Extrauag. Ad regimen, reseruata, quæ Extrauagans per regulam est innouata, & sic contineat Papalem reseruationem & decretum: ergo debet inficere: istam considerationem dixi in Rota die 14. Ianuarij 1540. & placuit Dominis,* &c.

Quartò, quia licèt Carolus probasset Balliuos de 26
Lora olim præscripsisse ius prouidendi huiusmodi capellaniam ob promotionem ad Episcopatum vacantem, adhuc stante dicto decreto irritante nec præscriptio, nec consuetudo, quatenus etiam extaret, quicquam operarentur, vt de præscriptione tenet Anton Gabr. *commun. lib.6. titul. de clausul. conclus.3. num.44.* Gonzal. *ad reg.8. Cancell. gloss.67. num.50.* Muneta *de commut. vlt. volunt. cap.7. n.244.* & de consuetudine idem Ant. Gabr. *d. concl.3. n.40.* Gonzal. *d glos. 67. num. 50.* Ego ipse *de clausul. vsufreq claus 40. num.35.* vbi ex Maria notaui contra decretum irritans allegari non posse vsum, contrariumve. Quare, &c.

Vlysbonensis Affictus.

Successor in maioratu quando non est prædecessoris hæres, aut fundatoris proximus, non tenetur stare locationi factæ à prædecessore, nec illius debita soluere.

VOTVM XLIV.

1 *Proponitur casus*, & num 2. & 3.
4 *Maioratus Hispaniæ non ab vltimo possessore, sed primo institutore deferuntur.*

5 *Maiora*

5 *Maioratus possessor ad debita prædecessoris persolvenda non tenetur.*

6 *Maioratus successor non tenetur stare locationi factæ per prædecessorem, quando non est primus successor in bonis maioratus, & proximus successor illius, qui maioratum fecit, nec est prædecessoris ipsius heres.*

7 *Locator bonorum maioratus mortuo possessore illorum ad nihil obligatus remanet.*

8 *Clausula & conditiones apposita in contractu sequuntur naturam contractus principalis.*

9 *Contractus quando est simulatus, tales quoque sunt clausula in eo inserta.*

10 *Verba gerundij, seu ablatiui absoluti formam inducunt.*

11 *Conditione deficiente, contractus cum ea celebratus censetur resolutus ab ipso initio.*

12 *Pensiones decursas soluere non tenetur titularis qui fuit impeditus vti fructibus.*

13 *Pensio est onus fructuum, & debita ab eo qui fructus percepit.*

14 *Confessio erronea non nocet.*

15 *Errans non consentit.*

16 *Cõfessio qualificata cũ ea qualitate acceptanda est.*

17 *Confessio sine mandato speciali facta domino non præiudicat.*

18 *Confessio sine speciali mandato facta potest reuocari etiam non docto de errore.*

19 *Procuratores per actus positiuos consistentes in agendo aut committendo, dominis non parant præiudicium.*

1 ONSTITVTO debitore Ferdinando Cabral nobili Lusitano ad fauorem nostri Hospitalis S. Antonij huius oppidi de Madrid, in certa pecuniarum summa, de qua in actis, in solutum dedit ipse Ferdinandus pro debiti huiusmodi extinctione redditus, & fructus sui maioratus, quem possidebat, illosque de eiusdem Hospitalis consensu locauit Georgio Nuñez de Costa, qui in eadem locationis scriptura se obligauerat conuentam affictus quantitatem eidem Hospitali, seu eius legitimo procuratori soluere & exbursare singulis annis vsque ad integram totius debiti exactionem, eo tamen pacto & conditione, vt sibi libera fuisset fructuum, & redditu um dicti maioratus exactio, nec ei iure auferri possent, vt patet ibi, *tendo e possuendo as ditas rendas na forma da escritura, e lhe naon forem tiradas por auaridade de iustiça*, &c.

2 Cumque tractu temporis dictus Ferdinandus Cabral è viuis decessisset antequam totum debitum persolutum fuisset, & in dicto maioratu successisset eius Fr. Franciscus Cabral, ac bonorum illos possessionem adipisceretur, prætendebatur locationem præfatam amplius currere non posse, resolutamque remansisse, cum ei stare dictus Franciscus nec vellet, nec obligari posset.

3 Verùm cùm adhuc Hospitale contra dictum Georgium Nuñes da Costa pro debiti huiusmodi solutione instaret, quidam assertus Georgij procurator nescio quo iure debitum fassus est, habens tamen relationem ad dictam locationis scripturam, ex illis verbis, ibi, *na conformidade de escritura*; nihilominus tamen contra illum datum fuit præceptum de soluendo, & sic resoluta locatione, & fructibus maioratus alteri iam spectantibus, condemnatus tandem euasit. Pro cuius sententiæ nullitate plura idem Georgius fundamenta in medium protulit, eaque coram Rege nostro Catholico allegauit, supplicans vt dignaretur Iudices aliquos nominare, qui de huiusmodi sententiæ nullitate cognoscere, sibique iustitiam æqua lance administrare possent, cui supplicationi pius Rex noster annuens per diploma quoddam Regia manu signatum, causam huiusmodi mihi vnà cum aliis committere pro sua summa benignitate maluit.

Qua facti serie inspecta dictam condemnatio- 4
nem iure subsistere non posse, proindeque Georgium absoluendum fore, & esse, plusquam certum mihi visum fuit. In primis quòd morte Ferdinandi Cabral locatio pro annis venturis resoluta remaneret, nec eidem stare eius frater Franciscus Cabral in eodem maioratu successor teneretur, ex eo patet, quia maioratus Hispaniæ non ab vltimo possessore, sed à primo institutore deferuntur, atque capiuntur, siue in eis primo institutori, non vltimo possessori succeditur; & ideo vocatus vnusquisque ad maioratum, habet ius separatum ab alio, vt optimè resoluit Valenzuela *tom. 1. consil. 69. n. 50. cum seqq.* Castill. *quotid. controu. Iuris lib 5. cap. 161. n. 19.* vbi plures referunt. Et ideo cum essemus in casu quo debitum non ab institutore maioratus, sed ab alio successore contractum sit, & nõ proponatur possessorem contemplatione maioratus eiusdem, seu pro eius vtilitate, ac conseruatione illud contraxisse, vel ad id Regiam facultatem, causa legitima præcedente interuenisse, fit consequens præfatum Franciscum Cabral maioratus possessorem ad
debitum huiusmodi persoluendum minimè teneri, vt 5
latissimè pluribus ad id citatis, quos prætereo, resoluit Castill. *d. c. 161. n. 22. cum seqq.* & præcipuè *num. 30. & 34. vers. cùm autem.*

6 Hinc fit etiam consequens, maioratus huiusmodi successorem non teneri stare locationi factæ per prædecessorem, maximè, vt in nostro casu, quando non est primus successor in bonis maioratus, & proximus successor illius, qui maioratum fecit, nec est prædecessoris ipsius hæres. Ita communiter Doctores, vt per Gregor. Lopez *l. 2. verbo el heredero, tit. 8. part. 5.* Molin. *de primog. lib. 1. cap. 21. num. 3.* Valasc. *de Iure emph quæst. 10. n. 9. & consil. 76. num. 3.* D. Barbosa *in l. si filiofam. §. si vir in quinquennium, sub num. 4. vers. similiter successor in maioratu, ff. soluto matrim.* plures propemodum, quos refert Castill. *d. cap. 161. num. 15.*

7 Resoluta sic locatione, & fructibus ac redditibus cum ipso maioratu Francisco Cabral successori optimo iure spectantibus, superest videndum, an nihilominus dictus Georgius Nuñez, obligatus de suo soluere remaneat, in quo meo videri totus versatur disputationis cardo. Iam supra per transenniam protuli, à tempore obitus dicti Ferdinandi Cabral illum obligatum non remansisse, & nunc moueor ex seqq:

8 Primò, quia obligatio vti accessoria locationis cõtractui tanquam principali inserta fuit, proindeque resoluto principali, resoluitur & accessorium: nam clausulæ, & conditiones appositæ in contractu sequuntur naturam contractus principalis, itavt si contractus annulletur, clausulæ quoque & conditiones in eo insertæ annullentur, iuxta glos. *verbo Fabiana, in l. si patronus, § patronum, ff. si quid in fraudem patroni*; cum multis aliis citatis à Valasco *tom. 1. consult. 85. n. 3.* Dec. *resp. 104. n. 34. vol. 1.* Surd. *decis. 7. n. 29* Rei-
noso *obseru. 45.* & quando contractus est simulatus, ta- 9
les quoque sunt clausulæ in eo insertæ. Paris. *consil. 53. n. 3. vol. 1.* Reinoso *d. obseru. 45. n. 30. vers. item.*

Secundò, quia dictus Georgius conditionaliter 10
se obligauit, id est, *tendo possuendo as ditas rendas*, &c. quæ cùm sint verba Gerundij, seu sonent in

ablatiuum, formam inducunt, *l. à testatore ff. de cendit. & demonstrat.* Patis. *consil.* 41.*n.*14.*lib.*4. Caputaq. *decis.*150.*n.*1. & 2.*part.* e. Rota apud Farin. *decis.*618. *n.*2 *p.*1. *in posthumis.* Cùm ergo Georgius se obligasset, dummodo redditutuum & fructuum maioratus præfati exactio sibi libera esset, si hæc casu deficeret, obligatio nulla remanet, quia conditione deficiente, contractus cum ea celebratus censetur resolutus ab
11 ipso initio, *l. necessariò, ff. de peric. & commod. rei vend. l. pecuniam*, vbi Alex. *n.*4. *ff. si certum pet.* cum multis per me citatis *Axiom.*48.*n.*6.

12 Tertiò, quia etiam Titularis, qui fuit impeditus vti fructibus, non tenetur pensiones decursas soluere, Rota apud Garciam *de benefic. p.*1.*c.*5.*num.*201. cùm pensio sit onus fructuum, & debita ab eo, qui fructus per-
13 cepit, Gig. *resp.*29.*n.*4. *vers. præterea quod*, Ego ipse *in praxi exigendi pensiones*, *q.* 10.*n.*13. & ideo nil mirum si deficiente affictu fructuum cum onere soluendi debitum ex illis, deficiat quoque ipsum onus, quod fructibus inhærebat.

14 Quartò, quia condemnationis sententia emanauit vigore cuiusdam confessionis erroneè factæ, quæ ideo valere non potuit, cum confessio erronea non noceat, *l. si post diuisionem, C. de iuris & facti ignor. l. non probatur, ff. de confess.* Seraph. *decis.*674 *n.*2 Duran. *decis.* 314.*n.*12. Rota *decis.*92.*n.*3. & *decis.*179 *num.*4. apud Farin. *p.*2. *recent.* & *decis.*242.*n.*8. *part.*1. *in posthumis*,
15 etenim enim non consentit, *l. si per errorem, ff. de iurisd. omn. iudic.* Duran. *decis.*40.*n.*19. plure per me citati *Axiom.*82.*n.* e.

16 Quintò, quia huiusmodi confessio facta fuit cum relatione ad scripturam, siue instrumentum locationis, in quo aderat expressum pactum de se obligando, dummodo locatio persisteret, eaque sibi frui liberè liceret, vnde non simplex, sed qualificata fuit huiusmodi confessio, ac nisi cum ea qualitate acceptanda erat. Rot *decis.*167.*n.*7. apud Farin. *part.*1. *recent.* & *decis.* 779.*n.*2.*p.*2. *etiam recentior*, quia relatum est in referente cum omnibus suis qualitatibus, *l. asse toto, ff. de hæ ed. instit.* cum pluribus citatis *Axiom* 201.*n.*1.

17 Sextò quia in actis non constat de speciali mandato ad confitendum, vnde confessio sine eo facta domino non præiudicat, Capic. *decis.*16. *à n.*7. Roman. *consil.*352. Seraph. *decis.*982. *n.* 5. Rimin. sen. *consil.* 348.*n.*24. *vol.*2. & *à n.*19. Menoch. *cons.*22. *n.*13. & 24. & *consil.*80.*n.* 64. Honded. *cons.*66. *n.*73. *lib.*1. & *à n.*80. & *cons.*79.*n.*119. *lib.*2. Cardin. Mantic. *de tacit. & ambig. convent. lib.*7. *tit.*15.*n.*16. *cum seqq.* Stephan. Gratian. *discept. for. tom.*5 *c* 873.*n.*5. *cum seqq.* Greg. XV. *decis.*270 *n.*9. & *decis.*407.*n.*3. Duran. *decis.*314.*n.*10. Rota *decis.*613 *n.*9. *part.*1. *diuers.* & *decis.*741.*n.*5. apud Farin *part.* 2. *recent.* & *decis.*633.*n.*8.
18 *part.* e. *etiam recent.* Et poterat reuocari. Rot. *decis.*19. *de procuratorib.* & *decis.*1.*n.*2.*d.p.*1. *recent.* etiam non docto de errore, Caputaq. *decis.* 198. *part.* e. eadem Rota *decis.*298. *num.*3. *d.p.*1. *recent.* Quæ resolutio ea
19 ratione procedit, quia procuratores per actus positiuos consistentes in agendo, aut committendo (licet aliud sit in actibus omittendi) dominis non parant præiudicium, vt optimè per Surdum *decis.*182.*n.*3.15. & 16. Stephan. Gratian. *d.c.*957. *num.*2. & ideo terminum huiusmodi confessionis emanatæ, tanquam domino præiudicialem, non per procuratorem, sed per illum subsignandum esse statuit Ordin. Regia *lib.*1. *tit.* 24 §.21. cuios meminit Valasc. *consil.* 170.*n.*10 Quare attento scripturæ obligationis tenore, & perspecta euidenti confessionis procuratoris nullitate, de quibus in actis constat, sententiam reuocarem, præcedenti deliberationi adhærens. Matriti die 19. Iunij 1641.

Toletana alimentorum.

Moræ purgatio de æquitate Canonica etiam in contractibus iuratis, & in quacunque iudicij parte admittitur, & non obstante oppositione iam facta de non adimplemento, si propter illam nondum aduersarius sit damnum passus.

Votum XLV.

1 *Facti series refertur.*
2 *Procurator ad agendum non potest agere iudicati, vel petere executionem.*
3 *Appellatione pendente non currit tempus ad agendam assignatum.*
4 *Lite pendente super testamenti existentia, vel super eius nullitate, non currit tempus ad proponendam querelam inofficiosi testamenti assignatam.*
5 *Tempus ad appellandum non currit pendente quæstione nullitatis sententiæ.*
6 *Dilatio non currit pendente iudicio super admissione articulorum.*
7 *Tempus à Iure assignatum ad probandam aliquam exceptionem non currit dum lis pendet super admissione prædicta exceptionis.*
8 *Mora modica non nocet.*
9 *Mora modici temporis non attenditur.*
10 *Debitor etiam post tẽpus lapsum non statim in mora constituitur, sed cum aliquo temporis spatio.*
11 *Moræ purgatio de æquitate Canonica etiam in contractibus iuratis admittitur, non obstante oppositione iam facta de non adimplemento.*
12 *Fideiussor qui se obligauit ad certum tempus aliquem repræsentare in carcere, etiamsi transactum sit tempus constitutum, adimplet per præsentationem post terminum factam moram purganda.*
13 *Procuratoris negligẽtia obesse non potest principali.*
14 *Interpellatio debet præcedere, vt debitor in mora constituatur.*
15 *Mora semper potest purgari, si aduersarius nondum sit damnum passus propter moram, vel quatenus illud sit passus, paratus est alter soluere interesse.*

Antonivs Diaz de Fonseca Clericus 1
prouinciæ Vlysbon. pro debito obligatione Camerali Romæ contracto in Archiepiscopali carcere huius oppidi Matritensis detentus, obtinuit ab Illustrissimo D. meo Nũtio fauorabile decretum, ut quotidie ab eius creditore, ad cuius instantiam carceratus fuerat, loco alimentorum, attenta sua paupertate, regali cum dimidio iuuaretur pro toto tempore, quo in vinculis detineretur, eo tamen adiecto quod si aliqua die in præstandis huiusmodi alimentis creditor deficeret, Ordinarius prius per ipsum præstita fideiussione saltem iuratoria de illo debito soluendo cum ad pinguiorem fortunam deuenerit, eum à carceribus liberare teneretur: verum eum hoc decretum pro parte dicti Antonij procuratori creditoris intimaretur, ipse procurator post interpositam appellationem, & illa firma remanente, altera die, vno tantum Dominico intermedio existente, in manibus Notarij actuarij pecunias nonnullas pro alimentis huiusmodi deposuit, quas dictus Antonius recipere noluit, statim petens coram eodem Ordinario excarcerationem,

cerationem, eo prætextu quod vnus dies iam esset transactus, & sibi post terminum præstitutum iam elapsum eæ pecuniæ oblatæ proponantur, sed ego pro veritate consultus dixi locum non esse eacarceratio-ni, ea sequentibus.

2 Primò, quia Antonius non per seipsum, vt requirebatur, sed per procuratorem suum petitione ab eo solum subscripta, dicti decreti executionem petiit, qui cum fuerit datus ad agendum pro impedienda via executiua pro debito huiusmodi exigendo creditori competente, quod iudicium per trea conformea iam fuerat finitum, saltem stante recognitione debiti ab Antonio facta, non potuit agere iudicati, nec executionem dicti decreti petere, quia mandatum ad agendum lata sententia expirauit, agere enim iudicati, vel petere executionem est noua lis, ad quam aliud requirebatur mandatum, iuxta doctrinam Bart. *in l. si procuratore* 28. *num.* 2. *ff. de procurat.* receptam per Noguerol. *alleg. Iuris tom.* 1. *alleg.* 36. *n.* 9.

3 Secundò, quia à dicto decreto fuit appellatum pro parte creditoria, & ideo dum appellationis causa pendebat, seu disputabatur, an appellatio admittenda esset, vel non, currere non poterat tempus ad ea alimenta persoluenda assignatum, arg. *l. intra vtile, ff. de minor. l. si cum ipse, ff. de excus'at. tutor.* Nauar. *consil.* 272. *n.* 1. plenè Curt. iun. *consil.* 311. *n.* 19. *cum seqq.*
lib. 3. Vnde fit quod lite pendente super testamenti
4 existentia, vel super eius nullitate, non currit tempus
ad proponendam querelam inofficiosi testamenti, *l.*
contra maiores, C. de inoff. c. testam. Tiraq. *de retractu*
5 *lig* §. 1 *glos.* 10. *n* 40. Et pendente quæstione nullitatis
sententiæ non currit tempus ad appellandum, Bald.
per text. *ibi in l. qui testamento, ff. de excus. tutor.* Hip-
6 pol. de Marsil. *sing.* 152. Tiraq. *d gloss.* 10. *n* 40 Sic si-
militer pendente lite super admissione articulorum
dilatio non currit, Alex. *consil.* 42. *In causa & lite ver-*
tente, col. 3. *lib* 3. Natt. *d. consil* 172. *n.* 16. Curt. iun. *d.*
consil. 312. *n.* 32. Tiraq. *d. glos.* 10 *n.* 41. vbi etiam quod
pendente lite super nullitate tutelæ, non currit tem-
pus præstitutum proponendis excusationibus, Car-
7 din. Tusc. *tom.* 3. *lit. l. concl.* 62. *num* 2. Hinc deniqua
prouenit, quod vbi ad probandam aliquam exceptio-
nem certum tempus à iure assignatur, illud non cur-
rit, dum lis pendet super admissione, vel reprobatio-
ne propositæ exceptionis, Natt. *d consil.* 172. *sub n.* 16.
Curt. iun *d. consil* 312. *n.* 30. *lib.* 3. Card. Tusch. *d. concl.*
62. *num.* 1.

8 Tertiò, quia terminus vnius diei, quatenus elapsus fuisset, non releuat quominus mora purgari
9 posset, cum esset modica, quæ ideo nihil obstaret.
10 Rota *decis.* 622. *numer.* 4. *part.* 2. In posthum. Farin.
vbi moram sexdecim dierum modicam reputauit. Et
quod mora modici temporis non attenditur, tenent
Menoch. *consil.* 543. *numer.* 13. Seraphin. *decis.* 1475.
num. 3. Et demùm quod debitor etiam post tempus
lapsum non statim in mora constituitur, sed cum ali-
quo temporis spatio, est *glos. verbo restituit, in l. Æmi-*
lius ff. de minorib. Ant. Gabr. *commun. lib.* 3. *tit. de solu-*
tionib. concl. 9. *n.* 59.

11 Quartò, quia de æquitate Canonica etiam in contractibus iuratis admittitur purgatio moræ, quod in Tribunalibus etiam sæcularibus huius Regni obseruatur. Greg. Lopez *l.* 8. *glos.* 2. *ad fin. tit.* 14. *part.* 5. Gutier. *de Iuram. confirm. part.* 3. *cap.* 17. *num.* 7. *cum seqq. & consil.* 33. *num.* 3 *& consil* 43. *num.* 10. Farin. *in praxi crimin. part.* 1. *quæst.* 34. *num.* 133. *&* 136. Seraphin. *decis.* 577. *num.* 5 *& decis.* 591. *num* 1. *&* 7 *& decis.* 819. *num.* 7. Matescot. *variar. resol. lib.* 2 *cap.* 125. *num.* 28. vbi quod de æquitate Canonica in quacumque parte iudicij potest implementum offerri, Mant. *decis.* 270. *n.* 4. *cum seqq.* Cancer. *lib.* 2. *var. c.* 5. *de fideiussor. n.* 136. Ramon. *consil.* 43. *n.* 8. *&* 9. Stephan. Gratian. *discept. forens. c.* 378. *n.* 23. Noguerol. *d tom.* 1. *alleg.* 6. *n.* 76. Rota *decis.* 410. *sub n.* 5. *vers. & etiam videtur, in nouissimis nouis, alias p.* 4. *diuers.* vbi subdit etiam procedere non obstante oppositione iam facta de non adimplemento.

Quod absque dubio, & in omni casu procedit, si ad- 12
uersarius nondum sit damnum passus propter moram, vt declarant Cancer. *d. n.* 136. Beltramin. *in annot. ad Gregor. XV. decis.* 559. *n.* 10. *vers. limitatur autem,* Rota *d. decis.* 410. *sub n.* 5. Vel si damnum aliquod passus sit, paratus est tamen soluere interesse, qui moram purgare intendit, vt post Rip. & Spin. resoluit Cancer. *vbi supr. n.* 138. Beltramin. *in addit. ad Gregor. XV. d. decis.* 559. *vers. limitatur autem primò,* Noguerol. *d. alleg.* 6. *n.* 83. Rota *d. decis.* 410. *sub n.* 4. Cùm ergo Antonius Diaz ea dilatione modica nondum vnius diei nullum sit passus damnum, cum portio alimentaria illius diei ei offeratur, & præstetur, sit consequens purgationi moræ, si quæ sit, locum fore, ex dictis.

Quintò, quia dictus Antonius non fecit intima- 13
ri decretum Illustrissimi D. Nuntij in propria persona creditoris sui, sed eius tantùm procuratori, vnde negligentia ipsius procuratoris in soluendis huiusmodi alimentis, si quæ considerari posset, illi obesse non potuit, Rota *decis.* 622. *num* 4. apud Farin. *p.* 2. *in posthum.*

Sextò, quia idem Antonius non interpellauit cre- 14
ditorem, vt sibi iuxta formam decreti alimenta subministraret, prout facere tenebatur ad effectum illum constituendi in mora, vt per glos. *verbo Canonicus in c. quoniam frequenter, § porrò, vt lite non contest.* vbi Canonicus absens ad certum tempus de licentia Episcopi, si non redeat statuto tempore, non constituitur in mora, nisi fuerit interpellatus, Ias. *in l. vniuersa, n.* 4. *C. de precib. Imper. offerend.* dum ait quod si promittat quis aliquem in iudicio intra octauum diem præsentare, intelligitur si promittens fuerit requisitus, vt præsentet, Boss. *in praxi, tit. de carcerato fideius. n.* 61. du o dicit, quod si quis promittat certo tempore aliquem præsentare, non incurrit pœnam eo elapso, nisi præcedat monitio, latissimè Valenzuela *tom.* 1. *consil.* 16. *n.* 6. *cum multis seqq.* vbi *à n.* 52. respondet ad vulgare axioma, Dies interpellat pro homine: de quo etiam plures limitationes adducit Ant. Gabr. *d. tit. de solut. concl* 9. *n.* 13. *cum seqq.*

Septimò & vltimò, quia refert Gutier. *de Iuram.* 15
confirm. part. 3. *c.* 17. *n.* 10. quod cùm quidam debitor detentus esset in Regio carcere pro quatuor mille ducatis aureis, & relaxatus fuisset de consensu creditoris cum fideiussoribus, qui se obligarunt de reo præsentando intra certum tempus, quo transacto, si eum non præsentarent, remanerēt ipsi fideiussores de plano obligati ad prædictum debitum persolvendum, & ita debitor cum his fideiussoribus hoc modo obligatis exivit è carcere, sed cum tempus præsentationis elaberetur, & fideiussores reum non præsentassent, creditor contra eos institit, & petiit eos condemnari ad debitum solvendum iuxta formam fideiussoriæ obligationis, & dum lis inter eos ageretur, debitor principalis fuit captus, & in carcere præsentatus duobus mensibus post terminum conventum iam elapsis; nihilominus refert ipse Gutierrez Regios Auditores Vallisoletanos absolvisse & liberasse dictos fideiussores, declarando eos adimplevisse per dictam præsentationem rei etiam post terminum factam: quod factum fuisse credit per supradicta de æquitate canonica. Quare, &c.

Cæsaran

Cæsaraugustana Canonicatus.

Coadiutoriæ cum futura successione non præiudicant Regiæ præsentationi, si illæ cessent, & coadiutus moriatur in vno ex quatuor mensibus Regis Catholici nominationi competentibus iuxta Bullam sæcularizationis sanctæ Ecclesiæ Cæsaraugustanæ.

Votvm XLVI.

1 *Bulla S.D. Clementis VIII. sæcularizationis Ecclesiæ Cæsaraugustanæ refertur.*
2 *Casus proponitur.*
3 *Coadiutor cū moritur coadiutus, incipit habere ius tanquam nouus Canonicus, & diuersa persona.*
4 *Coadiutores non sunt beneficiarij interim dum viuunt coadiuti, nec habent ius, nec titulum in beneficio.*
5 *Coadiutoria licèt sit similis renunciationi, est tamen quid diuersum ab illa.*
6 *Coadiutor decedente coadiuto noua possessionis apprehensione eget.*
7 *Coadiutor debet habere locum captæ possessionis post obitum coadiuti.*
8 *Habilitas in coadiutore an requiratur de tempore facta coadiutoria, vel de tēpore quo illa cessauit.*
9 *Coadiutorias cum futura successione non potest Papa concedere, secundùm Concordata Germaniæ.*
10 *Papa de Iure potest coadiutoriam cum futura successione deputare.*
11 *Coadiutoria cum futura successione an sit simplex dispositio, vel mixta.*
12 *Dispositiones duæ quando æquè principaliter conglutinantur, tunc iudicantur pro separatis, & simplicibus.*
13 *Mixtum continetur sub simplici, quando mixti qualitates sunt inseparabiles.*
14 *Mixtum continetur sub simplici in concessione fauorabili.*
15 *Regressus est continuatio primæui iuris.*
16 *Coadiutoria cessante, nullus de illa præter Papam disponere potest.*
17 *Papa in gratiis præuentiuis nunquam iuripatronatus sæculari præiudicare intendit.*
18 *Derogationes quantumcunque generales nunquam extenduntur ad patronatus Regios.*
19 *Coadiutoria bene potest stare absque futura successione.*

1 S. D. Clemens Papa VIII. Philippo II. Regi Catholico concessit ius nominandi personas ad Dignitates & Canonicatus ac Præbendas, quæ in Ecclesia Cæsaraugustana in Februarij, Maij, Augusti, & Nouembris mensibus vacauerint, vt in Bulla *sub dat. Romæ apud S. Marcum, anno Incarnationis Dominicæ* 1604. *idibus Iuly*, Pontificatus sui anno 13. in qua hac de re sic disponitur: *Et nihilominus eidem Philippo Regi, eiusque successoribus Aragonum Regibus, tam masculis, & per lineam fæmininam descendentibus, quàm fæminis vsque in infinitum, & in perpetuum ius nominandi personas sibi gratas, & acceptas, aliàs tamen habiles, & idoneas Romano Pontif. pro tempore existenti, tam ad Dignitates (non tamen maiorem post Pontificalem) quàm Canonicatus, & Præbendas tantū Ecclesiæ Cæsaraugustanæ, præterquam Magistrales, & Doctorales, necnon Pœnitentiales, & Lectorales, huiusmodi February, May, Augusti, & Nouembris mensibus prædictis, dumtaxat extra dictam Curiam pro tempore vacantes, etiamsi dispositione Apost. reseruatæ, seu ex generali reseruatione Apostol. affecti fuerint, per Nos, & Romanos Pontifices successores nostros ad nominationem Regis conferendos, ita vt de illis in eisdem quatuor mensibus extra dictam Curiam, aliàs quam ex personis familiarium, & continuorum commensalium nostrorum, & aliorum Romanorum Pontificum Prædecessorum, & Successorum nostrorum pro tempore vacationis absque nominatione prædicta, per Nos, & successores nostros Romanos Pontifices, ac eandem Sedem pro tempore disponi minimè possit, ac collationes, commendæ, & quæuis aliæ dispositiones aliter pro tempore factæ, & litteræ Apostol. desuper conficiendæ, cum inde sequutis quibuscumque, nullius sint roboris, vel momenti, &c.*

Hoc supposito, quidam eiusdem Ecclesiæ Canonicus sine Regio consensu obtinuit à S. de Apost. in coadiutorem cum futura successione quendam clericum deputari, deinde viuēte Canonico eius coadiutor multis annis Ecclesiæ deseruiuit, sed postea coadiuto in vno ex dictis quatuor mensibus è viuis decedente, contendit coadiutor futuræ successioni locum fore, ac Canonicatus prædicti possessionem sibi esse dandam: ex aduerso verò prætendebatur nominationem tanquam de Canonicatu in vno ex dictis quatuor mensibus vacante ad Regem spectare, & dum essem pro veritate consultus, ad fauorem Regiæ nominationis respondi, his potissimùm motus fundamentis. 2

Certum est enim huiusmodi coadiutoriis mensem patronatum obstare, si in eo moriatur coadiutus, non ex eo quia antecedenti præuenit dispositione, quæ sufficeret, si concederemus fuisse verè à principio de Canonicatu dispositum: sed quia attendendum est tempus cessationis coadiutoriæ, nam tunc dicitur vacare Canonicatus quando moritur coadiutus, & tunc incipit habere ius ipse coadiutor, non tanquam coadiutor, sed tanquam novus Canonicatus, & diuersa persona, nec dicitur continuare ius, sed nouiter acquirere, Put. *decis.* 225.*n.*2.*&* 3 *lib.*3.*in correctis*, Caualer. *decis.*116.*n.*5. Ego ipse *de Canonic.c.*29.*n.*7. non sunt enim coadiutores beneficiarij interim dum viuunt coadiuti, nec habent ius, nec titulum in beneficio, sed tantùm exercitium, & administrationem; ius autem residet penes coadiutum. Lotter. *de re benef. lib.* 2. *q* 25.*n.*30. Rota *decis* 456.*n.*9.*part.*1.*recent.* cum aliis per me citatis *d. cap.*29.*n.*3. & licèt coadiutoria hæc similis sit renunciationi, est tamen quid diuersum ab illa, Gonzal. *ad regul.*8.*Cancel gl.*5.§9.*num.*69. Caualer. *d.decis.*116.*n.*4. Lotter.*d.lib.*2.*quæst.*25.*numero* 23. 3 4 5

Cùm ergo coadiutor incipiat esse Canonicus post obitum coadiuti, & tanquam titulo antea carens tunc sibi possidere non posset, *reg. beneficium, de regul. Iuris in* 6. ideò decedente coadiuto noua possessionis apprehensione eget, Lotter. *d.lib.*2.*q.*25 *n.*31. Rota *decis.*456.*n.*6.*& decis.*637.*n.*4.*p.*1.*recent.* Ego ipse *d. c.*29.*à n.*18. & debet habere locum à die captæ possessionis post obitum coadiuti, Rota *decis* 410.*n.*5.*in fine.p.*1.*recent.* Ego ipse *d.c.*29.*n.*10.*&* 21. quæ omnia ostendunt de Canonicatu illo per coadiutoriam non fuisse dispositum, sed vsque ad obitum coadiuti manere sicut prius apud ipsum cum vero titulo, & possidendi iure, ipsoque decedente vacare, & de eo sie vacante in vno ex quatuor mensibus ad nominationem Regis disponendum esse. 6 7

Et ideo cum dubitaretur an coadiutor habilis de tempore factæ coadiutoriæ, inhabilis verò effectos de tempore, quo illa cessauit, esset admittendos 8

inhabilitate

inhabilitate superveniente medio tempore non obstante, fuit resolutum in vna Algarbiensi inhabilitatem supervenientem obstare, quia habilitas requiritur de tempore collationis, collatio autem verè fit, & titulus confertur, ac possessio capitur post obitum coadiuti, vt dictum est, licèt hodie ex formula coadiutoriæ aliter dicendum sit, cum collatio huiusmodi facta de tempore cessationis coadiutoriæ, habeat retrotractionem ad tempus, quo fuit facta, ex clausulis in ea appositis, præcipuè in hac materia obiectiva.

9 Facit quod in casibus in quibus secundum Concordata Germaniæ Papa non potest beneficia conferre, videlicet in sex mensibus alternatis anni, incipiendo à mense Februarij, eodem modo non potest coadiutorias cum futura successione concedere, vt in puncto resolvit Cassador. *decis. vnic. de pactis*, quod referunt & sequuntur Put. *decis.226. alias 205. lib.3.* Gonzal. *ad reg.8. Cancel. gloss.5.§.9.numer.11.* ex ea ratione, quod cùm coadiutoria sit dispositio, & de beneficio vacanti, & Papa promittat in dictis concordatis, quod in sex mensibus non vult impedire Ordinarios per suas reservationes, & quascumque alias dispositiones: item dicat, quod reservationibus aliis à præmissis, ac dispositionibus auctoritate sua factis, vel faciendis non obstantibus quibuscumque, & sic tollat omnes dispositiones, & per consequens coadiutorias, nihil mirum si coadiutorias Papa concedendo in omnibus mensibus cum futura successione dicatur Concordatis contravenire, quæ ratio vtique militat in nostro casu, vt patet.

10 Qua sententia retenta, non obstant plura, quæ in contrarium adduci poterant, & primò quod Papa de Iure potest coadiutorem cum futura successione deputare, *cap. sicut vir, §. ecce his auctoritatibus, cum cap. seq. 7. quæst. 1.* proindeque coadiutoriam cum futura successione exequendam. Quia non negatur, quin Papa istud possit, sed dicitur quod stante dicta Bulla sæcularizationis, & concessione Regi facta, passim Papa deputando coadiutores cum futura successione dicitur concessioni contravenire, prout in eisdem terminis Concordatis Germaniæ quoque contravenire dicit Put. *d. decis.215. n.20. lib.3.*

11 Nec secundò obstat, quod coadiutoria cum futura successione non est simplex dispositio, sed mixta,
vnde non debet censeri exclusa, vbi excluditur quælibet dispositio simplex, quia mixtum non comprehenditur sub simplici. Nam respondetur, quod licèt
coadiutoria respectu consensus sit quid mixtum, tamen quia in isto casu non tractatur de ipsa coadiutoria, sed de illa successione respectu cuius consensus
defuncti nihil operatur, nec illa habet vllam dependentiam à Iure de præterito, sequitur quod sumus in dispositione simplici, & istud est quod dicit
12 Alciat. *in l.2. col.2. ff. de verborum obligat.* quod quando duæ dispositiones æquè principaliter conglutinantur, tunc iudicantur pro separatis, & simplicibus, prout eum refert Put. *d. decis.225. n.13.* Polydor. Ripa
de nocturno tempore, c.4. n.8. & 9. Ego ipse *Axiom.*
13 *152. n.4.* dum tenui mixtum contineri sub simplici,
quando mixti qualitates sint separabiles. Tum etiam, quia sumus in gratiosis, hoc est in gratia & beneficio
14 Principis, ac proinde concessa per Papam Regi nostro Catholico ob præclara munera & servitia Ecclesiæ Romanæ facta, ex quo talis concessio reputatur favorabilis, ac proinde in illa mixtum contineri debet sub simplici, Bartol. *in dict. l.2. in princ. num.2.* vbi Alciat. *in repet. n.41. cum seqq.* Mandos. *ad regul. 10.* & alij, quos refero *d. Axiom.152. n.7.*

15 Tertiò nec obstat, quod regressus in concordatis non comprehenduntur: ergo nec coadiutoriæ, cùm æquipatentur. Quia diversa est ratio, nam regressus ideo non comprehenduntur sub concordatis, quia ex voluntate resignantis non aliter volentis resignare, nisi reservato sibi regressu, & Papæ ita admittentis per fictionem iuris non videtur inducta vacatio, sed potius est quædam continuatio primævi iuris, Rota *decis.427. num.7. part.1. divers.* Ego ipse *in praxi exigendi pensiones, quæst.9. n.15. & 16.* propter voluntatem eius, qui legem in re sua apposuit, & illa voluntas tempore, quo locus est regressui, adhuc durat, & sic fingitur quod nulla intervenit vacatio, eo quia fit dispositio in eadem persona, & non diversa, & concordata, & sic præfata Bulla videtur loqui de dispositione, quæ tempore vacationis fit in diversam personam: sed in coadiutoria ista fictio non vacationis fieri non potest, nec coadiutor dicitur continuare, cùm ius esset Titularis, & ideo dispositio dicitur fieri in diversam personam, & non in eandem, ideo dicitur contravenire: ita Cassad. *d. decis. vnic. de pactis*, Put. *d. decis.215. n.15.*

Quartò nec obstat, quod per appositionem manus 16
Papæ dando coadiutorem, cessante coadiutoria, nulla de illa præter Papam disponere possit, vt per Æn. de Falconib. *de reservat. præs.3.* Simonet. *in simili tract. quæst.64.* Gonzal. *ad regul.8. Cancel. gloss.52. à princ.* & alios per me citatos *de iure Eccles. vniverso, lib.3. cap.13. n.43.* Quia quicquid sit, an per dationem coadiutoriæ beneficium remanserit affectum, hîc affectio nihil operari potest, cum ea non obstante velit Pontifex, vt ad nominationem Regiam de Canonicatibus in huiusmodi quatuor mensibus vacantibus disponi debeat cum decreto irritanti.

Quintò non obstant clausulæ in Bullis coadiuto- 17
riæ apponi solitæ, ex quibus videtur collationem retrotrahi à tempore cessationis illius ad punctum assignationis, & sic quod saltem per fictionem censetur facta collatio à principio. Quia respondetur clausulas illas operari non posse in præiudicium iuris medio tempore acquisiti ad favorem Regis nostri, quod statim afficit mensem illum suæ nominationi, & impedit quamcunque Apostolicam, vel ordinariam dispositionem; Papa enim in gratiis præventiuis nunquam iuripatronatus laicali præiudicare intendit, Cassad. *decis.4. n.3. de præbat.* Viu. *opin.195.* maximè
si ad Regem spectaverit, quia derogationes quan- 18
tumcunque generales, nunquam extenduntur ad patronatus Regius. Covar. *practic. c.36. n.3. vers. olim, & n.4. & 6.* Alfar. *de officio fiscal. glos.2. n.19.* Gonzal. *ad regul.8. Cancel. gloss.18. n.97. cum seqq. & gloss. 24. n.159.* Nicol. Gare. *de benef. part.5. cap.1. n.219. & 575.* Ioan. de Solorzano *tom.2. de Indiarum gubern. lib.3. c.2. n.19.*

Sextò, & vltimò non obstat, quoad aliàs coadiu- 19
toriæ datio remaneret otiosa, si eius validitas penderet à futura vacatione, in mense scilicet Pontificio, seu Ordinario, non autem Regiæ nominationis. Quia respondetur neminem dubitare coadiutoriæ assignationem in vtilitatem Ecclesiæ factam fuisse validam, futuram verò successionem claudicare, cùm mensis vacationis, in quod illa cadit, Regiæ nominationi iam sit affectus, & hoc casu bene potest stare coadiutoria absque futura successione, cùm duplicem contineat gratiam, vt sentit Cassad. *d. decis. vnic. de pactis, in fine*, vel plenus potest sequi effectus, coadiutoriæ scilicet, & futuræ successionis, si vacatio in mense Apost. contingeret.

Hispalensis Prouincialatus Eremitarum.

Prouincialis de consensu maioris partis Vocalium, & iustis de causis superuenientibus potest, & debet Capitulum à se conuocatum, sed nondum congregatum suspendere, & prorogare. Electio celebrata post publicatam, vel notificatam Capituli suspensionem, aut interpositam appellationem, vel habitam itineris arreptionem ad Superiorem, vel non seruata Iuris, & Constitutionis forma, seu Vocalibus exclusis, & suis Magisteriis, & voto, non seruato Iuris ordine, priuatis, aut non Vocalibus admissis, est nulla. Possessor antiquior, & qui probat suam possessionem de tempore litis motæ, est manutenendus. Recentior verò, clandestinus, iniustus, violentus, seu vitiosus non est manutenendus. Possessio attentata, turbida, offuscata, seu quæ litem excitauit, non est manutenibilis.

Votvm XLVII.

1 *Prouincialis conuocatorias litteras pro Capitulo celebrando ad omnes Conuentus dirigit.*
2 *Capituli maior pars instat pro dissolutione, & prorogatione.*
3 *Prouincialis ad instantiam maioris partis Capituli illud prorogat.*
4 *Prorogatione Capituli non obstante, Prouincialis eligitur.*
5 *Generalis generale, Prouincialis prouinciale Capitulum ad libitum prorogare non potest.*
6 *Declarationes tres recipit dicta conclusio.*
7 *Capituli celebratio ad breue tēpus prorogari potest.*
8 *Officia ambigens & appetens est reprehendendus.*
9 *Tempus modicum non est in consideratione.*
10 *Prorogatio Capituli ad breue tempus in Ordine S. Francisci permittitur.*
11 *Prouincialis, qui prorogat Capitulum ad effectum recurrendi ad Superiorem intra eandem Prouinciam, dicitur prorogare ad breue tempus.*
12 *Prouincialis consultiùs faciet recurrendo ad Superiorem antequam labatur tempus ad celebrandum Capitulum destinatum.*
13 *Capitulum de consensu maioris partis potest suspendi ab eo qui illud conuocauit.*
14 *Capituli conuocatio spectat de Iure communi ad Prouincialem.*
15 *Præsumendum est pro validitate illius quod facit maior pars Capituli.*
16 *Factum sapienter creditur quod plurimorum consensu, & iudicio gestum est.*
17 *Tempus ad Capitulum celebrandum potest de maiori parte illius abbreuiari.*
18 *Factum à maiori parte in rebus Collegij, Vniuersitatis, vel Communitatis, dicitur factum à toto Capitulo.*
19 *Pars minor in Capitulo procedit maiori contempta, quando ista vocata venire noluit, vel voluntariè recessit.*
20 *Prorogatio Capituli ex iusta & honesta causa facta valet.*
21 *Legislatoris mens est attendenda, licèt dispositionis verba aliud insinuare videantur.*
22 *Tempus à lege præfixum potest restringi ex causa legitima, sicut & prorogari.*
23 *Declaratur* Franciscus Marcus.
24 *Terminus à Iure præfixus ad Capitulum celebrandum potest prolongari, vel abbreuiari, si aliquod iustum subsit impedimentum, vel quando aliqua vis, aut violentia timetur.*
25 *Iudex ex causa potest omnem Iuris terminum minuere prolongare, & alterare, etiamsi lex terminum taxet, & addat nec plus, aut minus à Iudice posse dari.*
26 *Præceptum Superioris non obseruare licet inferiori, iusta interueniente causa.*
27 *Ex causa à lege recedere licet.*
28 *Electionem vitiat quicumque timor inferenda violentia, licèt illata non sit.*
29 *Electio liberè, & sine aliquo metu fieri debet.*
30 *Præmeditatio coniecturatur ex coadunatione hominum armatorum.*
31 *Arma gestans præsumitur cogitare de rixa.*
32 *Armorum timor idem operatur quod arma ipsa.*
33 *Metum iustum adfuisse dicitur, etiamsi arma semel sumpta fuerint deposita.*
34 *Metus præsumitur absque alia probatione, si audiretur strepitus, & fragor armorum.*
35 *Metus est opinio impendentis mali.*
36 *Metus amittendi honorem iustus præsumitur.*
37 *In extraiudicialibus actibus sufficit sine vlla causa cognitione procedere.*
38 *Electionis causa summariè, simpliciter, & absque litis contestatione est tractanda.*
39 *Iudex in re extraiudiciali potest procedere sine ordine, & figura iudicij, & sine testibus in figura iudicij receptis.*
40 *Metus ex communi opinione & fama præsumitur.*
41 *Testibus interesse proprium defendentibus non est credendum.*
42 *Metus cùm sit difficilis probationis, coniecturis, indiciis, præsumptionibus, & testibus singularibus probatur.*
43 *Metus, aut coactio quæ sufficiat, in arbitrio Iudicis positum est.*
44 *Testes inhabiles sufficiunt, & illorum reprobatio non admittitur quando agitur de remedio summarissimo manutentionis.*
45 *Iudicis & Magistratuum præsentia omnem metum excludit.*
46 *Limita quando non est satis ad resistendum violentiæ illius qui metum intulit.*
47 *Obseruantia subsequuta tollit omne dubium.*
48 *Dispositio qualibet declaratur per subsequentem obseruantiam.*
49 *Obseruantia interpretatiua vt inducatur, sufficit aliquando ita obseruatum fuisse.*
50 *Dictio,* semper, *refertur nedum ad omne tempus, verùm etiam ad omnem casum.*
51 *Verbum,* volumus, *non est præcepti sed potius liberum & absolutum tribuit arbitrium.*
52 *Dictio,* semper, *restringitur secundùm naturam actus, & verbi cui adiicitur.*
53 *Testis deponens Titium semper possedisse à tali tempore, non dicitur falsum deponere, etiamsi reperiatur quod modico tempore possederit.*
54 *Testis deponens se vidisse Caium semper possedisse, intelligitur congruis temporibus.*
55 *Præfixio diei ad electionem faciendam est de instantia, & non de substantia.*
56 *Dies more Romano incipit à medietate noctis, & finitur ad mediam noctem sequentis diei, & quoad officia diuina de vespera in vesperam.*
57 *Dictiones* ipsæ, & ipso iure, *quid importent.*

58 *Rubrica*

58 *Rubrica declarans nigrum.*

59 *Textus si est dubius, rubrica declarat qualiter sit intelligendus.*

60 *Statutum restringitur ad personas nominatas in rubrica.*

61 *Statutum restringitur secundùm rubricam.*

62 *Nigrum ambiguam recipit interpretationem à rubrica.*

63 *Constitutionis verba referuntur.*

64 *Constitutio excipiens vnum casum, videtur firmare regulam in non exceptuatis.*

65 *Casus exceptus, non firmat regulam in contrarium, quando alia interpretatio dari potest.*

66 *Exceptio quoad casus Iuris communis ampliationes recipiẽtes, regulam in contrarium non firmat.*

67 *Bulla Martini V. refertur.*

68 *Bulla Nicolai V. refertur.*

69 *Dictio* Vt, *causam finalem ostendit.*

70 *Præpositio,* Vnde, *idem importat ac si diceret*, ex qua causa.

71 *Verba proœmialia causam finalem, & mentem loquentis ostendunt.*

72 *Verba proœmialia dant intellectum toti legi.*

73 *Legislatoris intentio colligitur ex proœmio.*

64 *Lex, seu statutum loquens cum aliquo præsupposito, non habet locum nisi prius illo præsupposito verificato.*

75 *Qualitas quæ delictum facit, probanda est sine dubio ab accusatore.*

76 *Qualitas debet prius probari vt dispositio locum habeat, quando disponit cum certa qualitate.*

77 *Præsupposita plura quando in pœnali dispositione referuntur, omnia æqualiter probari debent per certas, & concludentes probationes, vt intret pœna.*

78 *Actum aliquid potius ad bonum finem, quàm ad malum præsumitur.*

79 *Suspicio sinistra longè abest à Prælato.*

80 *Constitutio, seu statutum quamvis generale, seu vniuersale, à mente constituentium interpretationem, & restrictionem recipit.*

81 *Contra mandatum facere sæpissimè est iuxta voluntatem mandantis facere.*

82 *Necessitas semper ab actu positiuo cẽsetur exclusa.*

83 *Necessitatis causa quæ fiũt, nunquam prohibita intelliguntur, etiamsi pateat latissima prohibitio.*

84 *Pœna ipso iure imposita non operatur, nisi sequuta sententia Iudicis declaratoria.*

85 *Sententia declaratoria requiritur in statuto dicente quod quis habeatur pro confesso ipso iure.*

86 *Sententia declaratoria dum fertur in pœnis ipso iure impositis, remanet in sua integritate quoad statum personæ, ac bonorum, & officij possessionem.*

87 *Declaratoria in facto notorio non requiritur de stylo Rotæ.*

88 *Excommunicatio ipso iure à lege imposita, non incurritur quoad effectum euitandi excommunicatum, nisi præcedat sententia facti declaratoria.*

89 *Dictio*, ex tunc, *importat signatum tempus, & demonstratum tantùm.*

90 *Et restringit dispositionem ad tempus, & casum expressum.*

91 *Constitutio S.D.N. Vrbani VIII. refertur super alternatiua Prouincialis Hispalensis.*

92 *Tempus prorogatum non dicitur ampliatum.*

93 *Prorogatio dicitur potius iuris prioris continuatio, quàm noua illius acquisitio.*

94 *Beneficij iurispatronatus laicalis de proximo vacaturi retentio à Papa concessa valet sine patronorum consensu, & absque speciali derogatione.*

95 *Facilius quid prorogatur quàm concedatur de nouo.*

96 *Actus præsumitur potius continuatiuus, quàm de nouo factus.*

97 *Actus continuatio facit duo censeri vnum.*

98 *Constitutio Ordinis S. Augustini parte 3. cap. 7. refertur, & num. 99. 100. & 101.*

102 *Verbum,* debeat, *inducit necessitatem, præceptum, & formam.*

103 *Verbum,* teneatur, *inducit necessitatem & formam.*

104 *Forma censetur inducta quoties lex, seu statutum inducit necessitatem aliquid faciendi.*

105 *Prouinciales in Religione S. Francisci ipso facto absque renunciatione sunt ab officio absoluti.*

106 *Cisterciensis Capituli Præsidens auctoritate Apostol. absoluit Prælatos ab officiis.*

107 *Seruitæ renunciant officiis, nec antea inducitur illorum vacatio.*

108 *Capuccini Italiæ renunciant in Capitulo officiis.*

109 *Constitutio Ordinis Eremitarum S. Augustini parte 3. c. 3. refertur, & intelligitur num. seq.*

111 *Dictio,* Donec, *habet naturam suspensiuam.*

112 *Terminus vbicumque assignatus est à lege, vel statuto ad eligendum, vel præstandum aliquid, non incipit currere nisi post actum, qui natura sua debet præcedere.*

113 *Et nisi postquam factum fuerit id, quod prius fieri debebat.*

114 *Constitutio pœnam priuationis imponens est pœnalis.*

115 *Lex quod non dicit, non est ab homine præsumẽdũ.*

116 *Lex id noluisse præsumitur, cum facilè id exprimere potuisset, neque expressit.*

117 *Prouincialis iustam Capituli prorogationem faciens, potest prouinciam regere, donec ad electionem, completa prorogatione, deueniatur.*

118 *Iudices maiores, & minores administrationem habent, donec successores possessionem officiorum apprehenderint.*

119 *Prouinciales, Visitatores, & Priores locales Regionum sunt Iudices Ordinarij, & in suos subditos Regulares habent iurisdictionem quasi Episcopalem.*

120 *Prorogatio Capituli si non rectè fiat à Prouinciali, solùm Superior potest emendare.*

121 *Renunciatio officiorum in aliquibus Religionibus non est ceremonialis.*

122 *Suspensione pendente, quæ gesta fuerunt, nulla, & attentata sunt.*

123 *Arreptio itineris, seu nuncij missio habet vim appellationis, & suspendit iurisdictionem Iudicis inferioris.*

124 *Gesta post appellationem interpositam ab electione, tanquam attentata, & nulla renocare debent.*

125 *Appellatione pendente nec in principali, nec in appenditiis est innouandum.*

126 *Innouata omnia pendente appellatione sunt nulla.*

127 *Appellatio viua voce incontinenti sufficit.*

128 *Appellans incõtinẽti sufficit quod dicat, Appello.*

129 *Appellatio à diffinitiua semper sufficit, vt prorumpat verbo.*

130 *Appellatio interposita per vnum ex consortibus iuuat alios consortes.*

131 *Executio sententiæ à qua fuit appellatum, in totum venit renocanda, etiam respectu consortium, qui non appellarunt.*

132 *Attentata pendente appellatione extraiudiciali non sunt renocanda.*

133 *Gesta in electionibus pendente appellatione extraiudiciali sunt renocanda.*

134 *Gesta quando non solùm sunt post appellationem, sed etiam contra appellationem, tunc appellatio extraiudicialis cassat attentata.*

135 *Gesta post appellationem licet non iudicialem coram Superiore iustificatam sunt attentata.*

136 *Appellatio non tantum suspendit iurisdictionem Iudicis, sed etiam illam extinguit.*

137 *Appellatio ita omnia post eam innouata inficit, vt nulla sint ipso iure.*

138 *Innouata post appellationem sunt reuocanda, & in pristinum statum restituenda, & purganda.*

139 *Etiam ex mero Iudicis officio.*

140 *Possessio post appellationem apprehensa habetur pro spoliatione, & est merè attentata.*

141 *Attentata quando sunt turbida, vel quando constat de non iure petentis reuocationem, vel quando materia attentatorum dependet à cognitione negotij principalis, non sunt reuocanda.*

142 *Attentata post appellationem vt non reuocentur, debet constare de non iure petentis reuocationem per rem iudicatum, vel confessionem partis.*

143 *Attentatorum remedium non solum conceditur quando adest notoria iustitia, sed etiam quando constaret de non iure.*

144 *Attentatorum in concessione consideratur potius contemptus Superioris quàm læsio iuris & partis.*

145 *Attentatorum remedium reputatur in iure benignum & fauorabile, & priuilegiatum, vt* numer. 146.

147 *Excommunicationis exceptio non potest opponi contra agentem pro reuocatione attentatorum.*

148 *Attentatorum iudicium fauorabilius est iudicio spolij, & sic possessorio recuperandæ, & interdicto Vnde vi.*

149 *Attentatorum ante purgationem non potest procedi in negotio principali.*

150 Cap. quia propter, de elect. *refertur.*

151 *Forma descripta* in cap. quia propter, de elect. *est omnino obseruanda sub pœna nullitatis.*

152 Cap. quia propter, de elect. *procedit in electionibus Prouincialium, & aliorum Prælatorum Regularium.*

153 *Vniuersitati quod conceditur, singulis eius non tribuitur.*

154 *Scrutatores de forma substantiali debent secretè & sigillatim cunctorum vota diligenter, hoc est ex se, & proprio ore exquirere.*

155 *Scrutatores debent prius seipsos scrutari.*

156 *Vota in electionibus debent de forma substantiali per scripturam fideliter dari, ne è memoria scrutatorum pereant.*

157 *Electiones consuetudine fieri possunt per belletas, palleas, & cartellas, aut per fabas, siue per lapillos.*

158 *Disponere quis præsumitur in dubio secundum Ius commune.*

159 *Notarius Secretarius Capituli debet scribere, & fidem facere de omnibus ibi gestis.*

160 *Rubrica,* de modo procedendi, &c. *denotat sub illa dispositum continere formam substantialem.*

161 *Forma omnis in dubio censetur substantialis.*

162 *Constitutio Ordinis Eremitarum S. Augustini parte 3 cap 7. sub rub de modo recognoscendi Patrem Præsidentem, refertur.*

163 *Littera concedentes iurisdictionem non operantur sine præsentatione, inspectioneve solito modo, & loco factis.*

164 *Præsidentia propria auctoritate possessionem apprehendens est intrusus, & violentus possessor, ac illius beneficio ipso iure priuatus.*

165 *Forma substantiali non seruata, actus ipso iure est nullus.*

166 *Præceptum Superioris ob eius auctoritatem præsumitur in dubio iustum.*

167 *Iudicis mandato faciens, dolo facere non videtur.*

168 *Absentes sine eorum culpa vocandi sunt ad electionem, vt saltem constituant procuratorem.*

169 *Diem prorogationis, vel aßignationis pro electione facienda scientes, amplius vocandi non sunt.*

170 *Certus qui est, amplius certiorari non debet.*

171 *Contempti dicuntur, qui non fuerunt vocati, cum deberent vocari.*

172 *Vocem in Capitulo habentes ad electionem legitimè vocandi sunt.*

173 *Qualitas quod vocatus quis fuerit ad electionem, non præsumitur, nisi probetur.*

174 *Omißio vocationis irritam reddit electionem.*

175 *Electio celebrata, maiori parte contempta, vel non legitima vocata, est ipso iure nulla.*

176 *Scrutatores si non fuerint missi ad inquirendum votum infirmi existentis in eodem Monasterio, electio est nulla.*

177 *Vocati ad electionem quando sunt omnes, si venire non curent, cum vno solo qui venerit, poterit ad electionem procedi.*

178 *Discedentes à loco electionis facienda computantur inter illos, qui renunciauerunt.*

179 *Intellige de recedentibus à loco voluntariè, vel de iis, qui malitiosè, & dolosè se absentant.*

180 *Vocales iam congregati si exeunt in maiori parte, minor quæ remanet, potest ad electionem procedere.*

181 *Capitulum conuocatum, & congregatum differunt.*

182 *Electio exclusis, seu priuatis aliquibus, non seruato iuris ordine facta, est nulla,* & n. 183.

184 *Præsidens Capituli etiam cum ampla facultate Apost. neminem non citatum potest priuare.*

185 *Præsidens Capituli, si iniustè procedat, potest maior pars absque illo, & etiam absque minore ad electionem procedere.*

186 *Exclusi & priuati nulliter possunt instare vt electio sine illis celebrata nulla declaretur.*

187 *Martinus de Angulo postquam renunciauit, redintegratur ordine iuris non seruato.*

188 *Fr Hiacynthus Cubero sententia Prouincialis priuatus restituitur.*

189 *Fr. Alphonsus Garcia debito modo priuatus ad votandum in Capitulo introducitur.*

190 *Fr. Petrus de Porras in Magistrum nulliter admittitur.*

191 *Fr. Damianus de Espinosa, & Discreti Giennenses, & Ossuna indebitè excluduntur à voce danda in Capitulo.*

192 *Possessor non est ejiciendus, nisi prius citetur, & audiatur.*

193 *Citatio specialis requiritur vt quis de possessione ejiciatur, & non sufficit generalis contra interesse putantes.*

194 *Possessor lite pendente à sua possessione nunquam amouendus est sine citatione, & causa cognitione.*

195 *Siue habeat colorem possidendi, siue non.*

196 *Exclusi ob inhabilitatem non sunt admittendi, nisi prius probent suam rehabilitationem.*

197 *Actus valet si vnius falsi, & alterius veri tutoris auctoritas interueniat.*

198 *Actus quando explicatur à singulis, non nomine Collegij, tunc si aliquis est inhabilis, non valet actus, ex quo habilis & inhabilis exercet actum indiuiduum, & inseparabilem.*

199 *Inhabiles expreßi quando habilibus coniunguntur non valet gestum a Vniuersitate.*

200 *Electio si fiat per habiles, & inhabiles simul, an vitietur, ostenditur,* & n. 201.

202 *Possidens de præsenti & de præterito semper Possedisse*

possedisse præsumitur, animumque habuisse continuandi possessionem.

203 *Possessor olim, hodie etiam possessor præsumitur, vbi etiam ex aduersarij confessione apparet de antiqua possessione, vt n.204.*

203 *Præsumptio continuationis possessionis durat dum contrarium non probatur.*

206 *Possessionem vsque ad tempus litis motæ probare sufficit ab obtinendam manutentionem.*

207 *Possessio talis præsumitur, qualis est titulus præcedens.*

208 *Prouincialis officium an expiret finito triennio, & non facta renunciatione in Religione Eremitarum S. Augustini.*

209 *Prouincialis ob transgressionem alicuius pœna ipso iure imposita non dicitur in pœnam aliquam incursus, quæ manutentionem retardare valeat.*

210 *Manutentio solùm conceditur ad strictos limites possessionis.*

211 *Possessio vnius rei sufficit pro manutentione consequenda quoad alias res sub eodem iure comprehensas.*

212 *Possessio continuari desinit quando constat fuisse ab alio medio tempore occupata.*

213 *Possessio non amittitur quando quis non habet se pro spoliato.*

Possessio solo animo retinetur.

214 *Possessor dicitur, qui nunquam se habuit pro spoliato, & ideo est manutenendus, vt n.215.*

216 *Possessio capta de facto, & per spolium, non potest interuertere possessionem legitimam.*

217 *Manutentio denegatur iniusto, clandestino, turbatiuo, & vitioso possessori.*

218 *Manutentio non est concedenda illi, qui venit ex vacatione inducta, de qua dubitatur.*

219 *Manutenendus est resignans in sua possessione etiamsi resignatarius fuerit immissus, quando disputatur de validitate consensus à resignante, præstiti.*

220 *Possessor antiquior præsumitur iustè possidere.*

221 *Possessio recentior, & posterior præsumitur iniusta, vitiosa, clandestina, & turbatiua.*

222 *Actus possessorij ab alio gesti quando constat de priori possessione, non probant possessionem, sed turbationem.*

223 *Possessor iunior tenetur probare se non possidere vi, aut clam, sed antiquiorem cecidisse à possessione sua culpa, aut facto, aliàs eius possessio præsumitur clandestina, aut vitiosa.*

224 *Possessio clandestina, aut vitiosa non est manutenibilis.*

223 *Possessio quæ est violenta, & iniusta, non est manutenibilis.*

226 *Manutentionem antiquiori possessori denegare, durities est, & immanitas.*

227 *Possessio nulliter capta non manutenibilis.*

228 *Possessio apprehensa post interpositam appellationem est attentata, & non est manutenibilis.*

229 *Possessio attentata nullum potest præstare impedimentum, quin anteriori possessori detur manutentio.*

230 *Appellatio regulariter est interponenda coram Iudice à quo,*

231 *Nisi constet eam peruenisse ad notitiam Iudicis à quo, vel partis.*

232 *Possessio intricata, offuscata, seu obscura & proueniens ex titulo incerto, non ualeat, nec est manutenibilis.*

233 *Possessio ex qua lis initium sumpsit, vel quæ litem excitauit, non est manutenenda.*

234 *Possessio quando prætenditur ex vnico actu contradicto, vel ex vnica collatione dante causam, tunc non est manutenenda.*

235 *Possessio quando acquiritur ex vnico actu positiuo, & pacifico, etiamsi postea subsequatur contradictio partis, ex illa possessione danda est manutentio.*

236 *Intellige quando manutentio petitur ad terminos possessorios alicuius actus, qui consummatè, perfectè, & absque vlla contradictione fuerat olim gestus.*

237 *Actus possessorij contradicti quoad manutentionem obtinendam non tribuunt ius considerabile.*

238 *D.Gabriel Martinez in Hispaniarum Nunciatura Iudex Apostol. designatus laudatur.*

239 *D.Antonius de Castro in suprema Hispaniarum Curia Aduocatus laudatur.*

P M. Franciscus Lyaño Prouincialis Hispalensis Ordinis Eremitarum S. Augustini, conuocauit omnes Patres Vocales pro Capitulo Prouinciali in ciuitate Granatæ celebrando die Sabbati 20. Aprilis 1641. & conuocatorias litteras in omnes huius Prouinciæ Conuentos direxit, ac iuxta formam Constitutionis eiusdem Ordinis *part.3. cap 7. sub rub de modo celebrationis Capituli Prouincialis*, singulis illius Religiosis non Vocalibus sub excommunicationis, & aliis pœnis mandauit, ne sine eius licentia in scriptis habita ad dictam ciuitatem, & decem leucis circum circa illam accedere auderent. 1

Pro quo Capitulo celebrando die Veneris 19. 2
Aprilis in eiusdem ciuitatis Monasterio Vocales Religiosi octuaginta très se conuenerunt, ex quibus 53. intelligentes magnas sibi parari insidias, ne possent ad huiusmodi electionem liberè procedere, eo quòd plures Religiosi non Vocales contra P. Prouincialis mandatum in dicta ciuitate Granatæ, & in locis vicinis, cum armis ad eos cogendos, vimque illis inferendam conueniebant, quodque P.M. Alphonsus de Castilla, qui Capituli præsidentiam affectauerat, pluresque illi adhærentes pleno ore, asserebant causarum Iudices ad eorum libitum eligendos esse, qui plures suis magisteriis, officiis, & honoribus priuarent, ne amplius vocem in electionibus habere possent: cœperunt exinde prædicti 53. Vocales, qui contrariam sectabantur partialitatem, coactionem, & violentiam huiusmodi valde timere, & licèt maiorem, & saniorem constituerent partem, proindeque canonicam electionem ab eis faciendam indubium apud omnes esset: nihilominus tamen cùm dictus P.M. de Castilla, & sui Partiales, ne id contingeret ad plurimorum notitiam deuenire constituerent, prædicti 53. Vocales per quemdam supplicem libellum ab omnibus subscriptum, coactionem, metum, & violentiam huiusmodi Patri Prouinciali semel, & iterum significarunt, & protestati sunt ad hoc vt Capituli celebrationem in aliud tempus protraheret, quo inuocato Regis nostri Catholici auxilio, & adhibito Illustrissimi Domini Nuntij opportuno remedio, electio ista ab omni, & quacumque coactionis, seu violentiæ specie aliena celebrari posset.

Cùm igitur eidem P. Prouinciali ex informationibus iudicialiter, & extraiudicialiter pro suo animo informando sæpissimè captis, & iterata præfatorum 53. Vocalium assertione de prædictis satis constaret, quodque prorogatio ad breue tempus facta (dum scilicet de his rationem redditurus coram Illustriss. D Nuncio se sistere posset) non esset multùm partibus incommoda, sed potius ad scandala, & dissensiones sedandas valdè necessaria, Capitulum 3

adhuc non congregatum prudenter, ac maturo cum iudicio protogauit, omnibusque, & singulis illis Patribus Vocalibus, sub excommunicationis, aliisque pœnis suo arbitrio imponendis intimare fecit, vt quisque ad suum Monasterium statim recto tramite incedendo se reciperet.

4 Facta, & intimata suspensione, ac protogatione huiusmodi, Pater Prouincialis, ac præfati omnes 53. Vocales à Monasterio, & ciuitate Granatæ recesserunt, quatuor tantum exceptis, qui infirmitate, aliisque legitimo impedimento detenti illinc discedere non potuerunt: cæteri verò Vocales, qui numerum 29. non excedebant, suspensionem, & protogationem huiusmodi, necnon protestationes, & appellationes interpositas paruipendentes, Patrem Prouincialem, cum decem Prouinciæ Patribus Magistris, iuris ordine non seruato, priuarunt, nonnullos alios, qui Vocales non erant, vt vocem haberent, in Capitulum introduxerunt, ac tandem sic ad electionem temerè procedentes R.P.M. Franciscum de Termiñon in Prouincialem de facto elegerunt. Hinc introducta lite coram illustrissimo Domino meo Nuncio super nullitate huius electionis, fui pro parte P. Prouincialis Francisci Lyaño, & dictorum 53. Vocalium consultus, & tandem post longa, & assidua litterarum studia censui eam electionem nullam, & attentatam absque dubio fuisse, ad quod assequendum quatuor conclusionibus totam hanc materiam resoluendam existimaui.

Conclvsio I.

R.P.M. Franciscus Lyaño Prouincialis, de consensu maioris partis Vocalium, & iustis de causis superuenientibus potuit, & debuit ad effectum recurrendi ad Illustrissimum D. Nuntium, Capitulum à se conuocatum, sed nondum congregatum suspendere, & prorogare.

5 Qvando pro Capitulis celebrandis certa & præfixa dies à Iure, vel Apostolicis Constitutionibus est determinata, non poterit ad libitum, & suo arbitrio Reuerendissimus Generalis pro Capituli Generalis, & P. Prouincialis pro Capituli Prouincialis celebratione diem illam immutare, suspendere, vel prorogare. Ita Ludouic. Miranda *in manuali Prælator. tom. 1. q. 6. a. 1. concl. 1.* ibi: *Non potest differre Capitulum sua propria auctoritate vltra tempus constitutum*, &c. Iul. Lauor. *var. lucubr. tom. 1. tit. 4. de elect. c. 23. n. 8.* Sigism. à Bonon. *de elect. dub. 103 n. 1.*

6 Hæc resolutio ab his, & aliis Doctoribus approbata, & communiter recepta, procedit sine dubio de iure ordinario, & auctoritate propria, quod libenter concedo: tres verò recipit declarationes, quibus satis constat in nostro casu prorogationem non solùm licitam, sed etiam debitam fuisse.

7 Prima declaratio est, quando ad breue tempus, veluti ad mensem, vel menses, prorogatio fit, quo casu permissam esse censeo: tum quia omnis ambitionis præsumptio tollitur, quæ ideo prorogationem impedit, ne quis eo prætextu in officio continuò permaneat, quod Apostolicæ Constitutiones primò & principaliter abolere voluerunt, vt in vna Martini V. de qua *in Bullario Ordinis, pag. 251.* ibi: *Vt in huiusmodi officiis, quibus præsunt, continuè, seu ad eorum vitam remanere*, &c. Et in alia Nicolai etiam V. de qua

8 *in dicto Bullario*, ibi: *Vt in dicto officio Prouincialatus perpetui fierent, seu diutius permanerent*, &c. Officia enim ambigens, & appetens gubernare, est reprehendendus, & reiiciendus, Mastrill. *de Magistrat. lib. 1. c. 30. n. 10. cum seq.*

Tum etiam, quia modicum tempus non est in consideratione, vt per Vincent. de Franch. *parte 1. decis. 94. num. 4.* quem refert & sequitur Mastril. *d. tract. de Magistrat. lib. 1. c. 7. n. 79.* Gutier. *practicar. lib. 1. q. 34. n. 3. prope fin.* vbi intelligit *legem Regiam 4. tit. 6. lib. 3. Recopil.* prohibentem ne vicinus, aut naturalis posset esse locumtenens Potestatis in sua patria, vt procedat ad longum tempus, nòn verò ad modicum, quia parum, & nihil æquiparantur, *l. quamuis, ff. de condit. & demonstr. gloss. verbo ex contrario, in l. si pupillus, §. si ego, ff. ad leg. Falcid.* cum aliis per me citatis *Axiom. 175. n. 1.* 9

Tum denique, quia etiam in Ordine S. Francisci, in quo iuxta Leonis X. concessionem, Prouinciales ita sunt triennales, vt triennio elapso sine alio ministerio pro absolutis ab officio à cunctis Fratribus habeantur, & nihilominus prorogatio ad breue tempus permittitur, vt in his terminis resoluit Miranda *in manuali Prælat. tom. 1. q. 16. art. 4. concl. vnica*, ibi: *Tempus durationis officij Prouincialis Ministri duntaxat est triennium; sed aduertendum est, non ita præcisè hoc esse intelligendum, interpretandum, siue declarandum quin possit per mensem, siue per menses huiusmodi officium prolongari, siue abbreuiari*, &c. Idem tenuit Fr. Emman. *quæst. regul. tom. 1. quest. 53. art. 2.* ibi: *Secundò est admittendum circa vltimam Leonis X. concessionem, quod Minister Generalis per sex annos, & Prouinciales per tres tantùm in officio durent, quibus annis expletis, ipso facto ait quod essent ab officio absoluti, & pro talibus ab omnibus haberentur: notat Additionator Capucinus, quod quamuis adhuc in suo robore esset hæc Constitutio, non esse putandum videtur, vt cùm ibi dicitur, vt illis annis expletis, ipso facto ab officio sint absoluti, sic præcisè esse intelligendum, quin possit per mensem & per menses in tali officio prolongari, vel breuiari*, &c. sequitur Hieron. Roderic. *in compend. quæst. Regul. resol. 58. n. 17.* 10

Quod autem P. Prouincialis ad breue tempus protogauerit Capitulum, patet ex eo, quod in tali protogatione declarauit se eam facere ad effectum recurrendi ad Illustrissimum Dominum meum Nuntium, & constat ex actis intra nouem dies à puncto protogationis factæ numerandos, se coram eo præsentasse, legitimas suspensionis causas allegando, se paratum statim ad omne illius mandatum, & in eius manibus officio renunciare. 11

Non obstat, quod Fr. Emman. & eius ex fratre nepos Hieronymus Rodericus *citatis locis*, videntur insinuare tutius esse pro qualibet prorogatione facienda ad Sedem Apostolicam recurrere, quia id non ex necessitate, sed de congruentia procedit, vbi scilicet casus, qui protogationem iustificare potest, successit tanto tempore ante finem triennij, vt commodè Superior consuli posset, priusquam dies celebrandi Capituli adueniret, & tunc nullus inficiabitur consultius esse recursum huiusmodi potius præcedere, quàm subsequi; & hoc est, quod vterque Rodericus dicere voluerunt, exempla referentes de prolongatione officij cuiusdam Generalis à Clemente VIII. facta, quæ certè cum fuisset ad longum tempus, & ob benemerita ipsiusmet Generalis in Sedem Apostolicam collata, meritò eiusdem S. Sedis auctoritas interuenire debuit, verba autem Fratris Emman. *dict. art. secund. prope fin.* hæc sunt: *Aït tamè Additionator Capucinus sibi tutius videri, vt succedente casu, antequam ad finem talis triennij deueniretur, Generali mittatur, vt quid faciendum sit determinet, & si tractatur de prolongatione Ministri Generales, propter aliquam causam superuenientem, ad Sedem Apostolicam recurrendum est, sicut recursum fuit anno Domini 1590.* &c. Vbi verò casus repentinos in ipsa 12

conuoca

conuocatione, seu celebratione contingit, & tem-
pus instat Capituli celebrandi, necessariò in illius
celebratione supersedendum est, dum Superior con-
sulitur; nullibi enim recursus iste probibetur, siue
præcedat, siue subsequatur ipsam diem celebrationis,
iuxta temporis angustias, & occurrentes casuum ne-
cessitates.

13 Secunda declaratio est, quando Capitulum de
consensu maioris partis suspenditur ab eo, qui il-
lud conuocauit, vt in specie resoluit Additio ad Abb.
in c.cum nobis 19.*lit.C, de elect.* argum. text. *in l. qua-
lem* 29 §. *vnde videntum, ff. de recept. arb* ibi: *Vtputa,
si iussit litigatores Kalendis adesse, mox Idibus iu-
beat, nam mutare eam diem posse,* &c. *& l.* 2. *ff. de re iu-
dic.* ibi: *Qui pro tribunali cognoscit, non semper tempus
iudicati seruat, sed nonnunquam prorogat,* &c. *l. quod
14 iussit* 14 *ff. eod. tit.* ibi: *Quod iussit, vetuitve Prætor,
contrario imperio tollere, & remittere potest,* &c. Ad
Prouincialem enim de Iure communi, & attenta Or-
dinis Constitutione spectat Capituli conuocatio, &
congregatio, Innocent. *num.* 2. Abb. *num.* 10. *cap.* 2 *de
nou. oper. nunciat.* Ergo ad illum pariter spectabit
eiusdem Capituli conuocationis dissolutio; qui enim
instituere potest & destituere valet, & qui non potest
constituere, nec valebit reuocare, Nauar. *consil.* 12.
n. 4. *de elect.*

15 Maximè concurrente ad hanc dissolutionem ma-
iori parte Vocalium; nam in dubio pro illa præsu-
mendum est, secundùm gloss. *in cap.* 1. *de his qua
16 fiunt à maiori parte.* Franc. Marc. *Delphin. dec.* 800.
num. 4. *part.* 1. Et prudenter, sapienterque factum
creditur, quod plurimorum consensu, & iudicio ge-
stum est, *c. prudentiam, de offic. deleg.* Dec. *in cap. cum
omnes, elect.* 1. *n.* 12. *de constit.* Menuch. *consil* 96. *n* 11.
tom. 1.

17 Hinc prouenit, quod sicuti de maiori parte Capi-
tuli potest ipsum Capitulum prorogari vltra diem
præfixum, sic de illius consensu poterit abbreuiari, vt
in puncto tenet Abbas *in cap. Ecclesia vestra* 57. *n.* 2.
in fine, de elect. & meliùs *in c. cum inter vniuersas* 18.
eod tit. ibi: *Potest ergo Capitulum abbreuiare terminũ,
præfigendo terminum prout sibi videbitur, & si Cano-
nici sunt discordes, statur maiori parti,* &c. sequitur
Castel. *de elect. Canon. c.* 6. *n* 6. ibi: *Est enim hoc val-
dè conforme dispositioni Iuris communis, quæ habetur
in c. cum inter vniuersas, tit. de elect.* vbi Panorm. *n.* 3.
*docuit ex verbis eiusdem textus, posse tempus præfixum
à Iure circa electiones celebrandas abbreuiari per Ca-
pitulum, aut per maiorem partem Capituli,* &c. factum
18 enim à maiori parte in rebus Collegij, Vniuersitatis,
vel Communitatis, dicitur factum à toto Capitulo, &
valet, gl *verbo constitutum, in dict. cap. cùm omnes* 6. *de
constit.* Duen. *reg.* 296. Caputaq. *decis.* 192. & 203.
parte 3.

19 Nam eo solùm casu minor pars procedit maiori
contempta, quando ista vocata venire noluit, vel
voluntariè recessit nolens interesse, præcipuè Ca-
pitulo iam congregato, vt infrà ostendetur: quare
cùm in huiusmodi dissolutione & prorogatione pars
Capituli conuocati, sed nondum congregati, eius ma-
ior intercesserit, & concurrat tanquam principalius
instrumentum Prælatus qui illud conuocauit, nihil
est quod prorogationem impedire possit, nisi adsit in
Ordine specialis prohibitio, quam non existere pate-
bit ex dictis infra *concl.* 4.

20 Tertia declaratio est, quando iusta aliqua & ho-
nesta causa prorogationem iustificat, aut aliquod
impedimentum excusat; hæc namque semper exce-
pta intelligitur, vt habetur expressa dispositione
Constitutionum Ordinis *in Prologo.* ibi: *Declaramus
quod in omnibus Constitutionibus, & Diffinitionibus
nostris, licèt nonnunquam simpliciter, & absolutè ali-
quid præcipiant, mandent, faciant, vel prohibeant, exce- 21
ptiones tamen legitimæ, & rationabiles excusationes
exceptæ intelligantur, dummodo à Superiore pro tali-
bus habeantur,* &c. Legislatoris enim mẽs, & intentio
id satis velle præsumitur, licèt dispositionis verba
aliud insinuare videantur, argum. *l. scire oportet,* §.
aliud, ff. de excusat. tutor, ibi: *Sed etsi maximè verba
legis hunc habeant intellectum, tamen mens legislatoris
aliud vult,* &c.

Vnde Franc. Marc. *Delphin. decis.* 569. *parte* 1. de 22
abbreuiatione loquens, expresse tenet ex causa le-
gitima posse tempus à lege præfixum restringi, his
verbis. *Veruntamen tale tempus regulariter non potest
abbreuiari, cùm sit introductum à Canone, seu lege, cap.
indultum, de regulis iuris in* 6. *nisi ex legitima causa,*
&c. Et de prorogatione agens, idem dicere videtur
paulò inferiùs in aliis verbis, ibi: *Et præmissa faciunt
ad quæstionem super verbo electiones Episcopi dicta-
rum Ecclesiarum Valent. & Dyen. quia Canonici se-
mel præfixerunt terminum ad eligendum ad diem Lunæ
21. mensis Ianuarij in loco Alexandriæ, propter metum
pestis vigentis in ciuitate Valentiæ, & deinde ipsis con-
gregatis adinuicem tractando de dicta electione, maior
pars prorogauit terminum ad* 25. *mensis Martij proxi-
mè futurum in loco Aureoli,* &c. Et concludit huius-
modi prorogationem validam fuisse, hac potissi-
mùm ratione, *quia maior pars prorogando terminum
præfixum videtur reuocare, nec potest minor pars vltra
procedere, secundum gloss. & Panorm. in c. cum nobis, de
elect.* &c.

Nec dici potest in casu illius decisionis Francisci 23
Marci, abbreuiationem contigisse intra terminum Iu-
ris, hoc est, trium mensium, qui datur ad Cathedraliũ
Ecclesiarũ electiones celebrandas, iuxta text. *in cap. ne
pro defectu, de elect.* Quia idem Franciscus Marcus fa-
tetur ex legitima causa posse abbreuiari terminum à
Canone introductum, vt priora eius verba suprà rela-
ta expresse dicunt, & posteriora aliud non probant,
cùm illic non appareat quo tempore vacauerit Eccle-
sia, nec multùm initi videtur in constituenda differen-
tia inter terminum à iure, vel ab homine præfixum
ad electiones celebrandas; promiscuè enim de vtro-
que loquitur, vt patet.

Et in omnem euentum, quod possit abbreuiari, 24
vel prolongari terminus ad Capitulum celebran-
dum ab ipso iure præfixus, si aliquod iustum sub-
sit impedimentum, veluti quando adest prohibitio
Superioris, ne electio fiat, resoluit Castellin. *de elect.
Canon. cap.* 5. *num.* 80. ibi: *Causa iusti impedimenti, ne
tempore à Iure præfixo electores procedant ad electio-
nem sui Prælati, per* Hostiens. *in sum. lib.* 1. *tit. de elect.
& electi potest ad calcem, num.* 32. *reducuntur ad infra
scripta, primò quando interdicitur eis ne eligant ab eo-
rum superiore,* &c. Vel quando aliqua vis, & violen-
tia timetur, aut eligentium malitia abundat, vt lo-
quitur Fr. Ludou. Mirand. *in Man. Prælat. tom.* 2. *q.* 23.
art. 10. *concl.* 1. ibi: *Vt in casu, quo timeatur aliqua ma-
gna vis, & violentia,* &c. & ibi: *Vel in casu, quo malitia
occurratur eligentium, quia tunc posse iudicem tempus
à lege præfixum abbreuiare, vel prolongare, tenet* Be-
roi. *in c. cum sit Romana, n.* 25. *de appell.* &c. Idem sen-
tit Lauor. *var. lucubrat. tit.* 4. *de elect. c.* 18. *num.* 24. dum
ait, quod iura ex aduerso adduci solita contra illos so-
lum loquuntur, qui nullo iusto, & legitimo impedi-
mento detenti in termino à iure præfixo eligere ne-
glexerunt.

Iudex enim ex causa potest omnem iuris ter- 25
minum minuere, prolongare, & alterare, etiamsi

lex terminum taxet, & addat ne plus, aut minus à
Iudice possit dari, vt probat text. in l. ad peremptorium, cum l. sequenti, & ibi Paul. de Castro, iuncta l.
nonnunquam, ff. de indic. Gloss. Panorm. Anton. de
Butrio, & communiter omnes in cap. cùm sit Romana, vbi latè per Philip. Dec. in 3. col cum seqq. de appellat. optimè Menchac. controuers. illustr. c. 3. num. 20.
Bobadil. in sua Politica, lib. 3. c. 14. num. 79. ibi: Hasta
los terminos legales, aunque eston establecidos, è assignados por palabras limitadas, y taxatiuas, so pueden con
26 causa prorogar, e abreuiar, &c. Sicut etiam licet inferiori iusta interueniente causa Superioris præceptum
non obseruare. Gloss. & Doctores in l. & si senerior 3.
ff. ex quibus causis maior. Bart. & alij in l. hodie, ff. de
pœnis, l. quid ergo, §. pœna grauior, ff. de his, qui not. infam. l. 8. tit. 31. parte 7. Bald. consil. 34. Casus talis est,
ante fin. lib. 1. Turrecrem. in cap. omnis, dist. 45. num. 6.
Couar. lib. 2. variar. cap. 9. n. 8. Auiles ad cap. 1. Prætor. verbo derechamente, n. 9. & 21. Perez l. 9. in princ.
27 tit. 16. lib. 8. Ordinam. quia ex causa à lege recedere
licet, l. si hominem, ff. mandati, Menoch. de arbitr. casu
52. num. 5.
28 Superest nunc vt videamus, vtrum ex sufficientibus causis motus fuerit P. Prouincialis ad Capitulum dissoluendum, & prorogandum? & an illæ sufficientes in processu probatæ appareant? Quod ad
primam dubij partem attinet, videtur in Iure satis
constare, quemcumque timorem inferendæ violentiæ, licèt illata non sit, vitiare electionem, gloss. notabilis, verbo metuebant, in cap. bonæ, el 2. de elect.
vbi Innocent. ita ait. Hic sufficit probare iustam causam timēdi impressionem subesse, etiamsi non sit sequuta
impressio, quia nemo se debet periculo exponere, &c.
Alex. consil. 99. lib. 3. Gutier. cons. 16. n. 11. & cons. 40.
num. 1. Cabreros de metu lib. 2. cap. 3. num. 63. Sigismund. à Bonon. de electione, dub. 54. n. 14. Sanchez de
Matrimon lib. 4. disp. 1. num. 17. ibi: Secundò infertur
iustam & probabilem metus suspicionē haberi pro metu, & sic satis esse ad rescindendum actum, &c. & n.
18 ibi: Tertiò infertur, timorem inferendæ violentiæ,
licèt illata non sit, vitiare electionem, &c. Castellin. de
elect. canon. c. 13. n. 31. ibi: Ad nullitatem electionis per
metum sufficere quod probabiliter eligētes timeant, &c.
Portel. in respons. casuum conscientiæ, p. 2. casu 16. n. 2.
ibi: Non solum violentia actu illata violat libertatem
eligendi, sed etiam solus timor probabilis violentia in-
29 ferenda, &c. Ratio est, quia electio libertatem maiorem requirit, quàm cæteri actus voluntarij, ad tradita
per Menoch. consil. 783. n. 7. dum ait, quod electio liberè, & sine aliquo metu fieri debet, Castell d. tract.
de elect. Canon. c. 3. n. 3. dum tenet, quod totaliter debet esse aliena ab omni, & quacumque specie coactionis, seu violentiæ. Tambur. de iure Abbatum tom. 1.
disputat. 3. quæst. 22. num. 7. & 8. dum dicit, quod non
est electio, vbi voluntas libera, & consensus liber
non est. Rota decis. 65. n. 6. apud Farinac. p. 1. recent.
dum censet, quod in electione requiritur summa
libertas, & quod ab ea debet longè abesse omnis
coactio.
30 Patrem igitur Prouincialem, cæterosque 53. Vocales inuasit timor probabilis violentiæ inferendæ,
tum ex eo, quia audierant plures Religiosos non
Vocales iussu Patris M. Francisci de Termiñon, &
aliorum confœderatorum cum armis ad locum Capituli celebrandi appropinquare, ex quo coniectari facile erat eos ad rixam, & violentiam aliquam aliis sibi non adhærentibus inferendam paratos venire, nam
31 ex coadunatione hominum armatorum coniectura-
tur præmeditatio, Farinac. tom. 2. consil. 191. num. 69.
& gestans arma præsumitur cogitare de rixa, Brun.
tract. de indic. col. 14. Surd. consil. 561. n. 14. Et idem 32
operatur timor armorum, quod ipsa arma operarentur, vt in l. 3. §. armis deiecti, ff. de vi, & vi arm. Gutier.
consil. 16. n. 10. vbi n. 8. affirmat dici iustum metum
adfuisse, etiamsi arma semel sumpta fuerint deposita; 33
præsumitur enim metus absque alia probatione, si audiretur strepitus, & fragor armorum, Alex. consil. 98.
post n. 3. & consil. 99. n. 3. in fin. lib. 3. Mascard. de probat. concl. 1055. n. 49. Tum etiam, quia contrariæ partialitatis sectatores publicè asserebant ipsum Patr. 34
Prouincialem, pluresque alios ei adhærentes suis
Magisteriis, honoribus, ac præminentiis priuandos
esse, & ab hac electione reiiciendos, ac carceribus
mancipandos; quod certè quemlibet virum etiam
constantem, & discretum turbare poterat; nam metus, secundum Philosophum lib. 3. Ethicor. definitur, 35
quod sit demissio animi propter expectationem futuri
mali, & apud Ciceron. in Tusculan. Metus est opinio
impendentis mali, quod intolerabile esse videtur, Caluin. in suo lexic. verb. metus. Et dicit Barbat. consil. 60.
post num. 5. lib. 1. quem refert Farinac. fragm. crimin.
parte 1. lit. M. num. 1. metum esse mentis coactionem,
per quam vsus liberi arbitrij impeditur, & hac existente suspicione proprij honoris amittendi, metus
iustus præsumitur, cum viris bonis iste metus maior quam mortis esse debeat. Mascard d. concl. 1055. 36
num. 53. Tum denique, quia credibile non est, metum huiusmodi, & timendi impressionem simulatam, seu captiosam, vel affectatam fuisse ad effectum differendi malitiosè Capitulum, quando euidenter constat, seclusa priuatione, & quacumque
alia violentia de facto inferenda, non conuenire
Prouinciali Capitulum prorogare, sed electionem
concludere, cum maiorem haberet pro se Vocalium
partem, & sic certam victoriam; vnde cum P. Prouinciali ex suspensione capituli ingens damnum illatum appareat, suspensio non sponte, sed metu inducta præsumitur, absque alia probatione, Mascard. de
probat. concl. 1055. num. 15. in princ.
Quoad secundam verò dubij partem, quæ versa- 37
tur circa allegati metus probationem, aduertendum
est, metum hic non considerari in agendo, vel excipiendo, in quibus terminis concludens coniecturarum probatio requiritur, sed capitur adhuc in suo
principio, quando nullus erat, qui tanquam pars
agendo, vel excipiendo metum allegaret, sed ipsemet Prouincialis vti Superior ad cohonestandam
prorogationem, quam facere intendebat, circa inferendæ violentiæ suspicionem voluit animum suum
informare, ad quem effectum qualisqualis extraiudicialis informatio suo arbitrio facienda, sufficiens
erat censenda, præcipuè in extraiudicialibus actibus, qualis est electio, vt in cap. concertationi 8.
de appell. in quibus sufficit extraiudicialiter, ac sine vlla causæ cognitione procedere, vt docet Lap.
alleg. 61. num. 3. vers. item pro hac parte est, quem sequitur Caualcan. parte 1. decis. 46. num. 20. eo maxi- 38
mè, quia quælibet causa electionis, vel ab illa dependens, summariè, simpliciter, & absque litis contestatione est tractanda, Scacc. de iudic. lib. 1. cap. 53.
n. 13. Felician de Vega Archiep. Mexican. in c. exhibita 19. num. 11. de indic. Et in simili re extraiudiciali,
quod possit Iudex ad talem informationem proce- 39
dere sine ordine, & figura iudicij, & sine testibus in
forma iudicij receptis, docent Innoc. in c. cum in tua,
de Sponsal. & in c. 1. de postul. Prælat. n. 5. vbi Abb. n. 34.
& 35. idem Abb. in c. cùm nobis, n. 5. de elect. Bald.
in l. qui testamento, §. per contrarium, ff. de testam. Roland. cons. 8. n. 31. vol. 4. & alij quos refert, & sequitur
Mascard. de probat. concl. 1368. n. 14. & 15.

Præsumptio

40 Præsumptiones autem metus inferendi pro hac
parte nonnullæ adduci poterant, ex quibus absque
aliam scriptus capienda extraiudiciali informatione
non solùm ad effectum, de quo agebatur, sed etiam
ad quemcumque alium iudicialem sufficienter pro-
batus censeretur, præcipuè stante suspicione iacturæ
proprij honoris, & timore valde probabili vocem
actiuam, & passiuam amitiendi, vt exitus com-
probauit: tum quia ex communi voce, & fama om-
nium 53. Vocalium, & aliorum dicebatur inferen-
dus metus, quod sufficiens visum fuit ad illum præ-
sumendum, vt post Cæpol. & Alciat. concludit Me-
noch. *de præsumpt. lib. 3. præs. 4. num. 21. & præsumpt.*
126. *num.* 22.
41 Non obstat, quod ad huius metus qualificationem
à P. Prouinciali examinati fuerint aliqui ex dictis
53. Vocalibus, quibus tanquam partibus formali-
libus, & interesse propriam defendentibus non vi-
debatur credendum, ad tradita per Gregor. X V.
42 *decis.* 340. *num.* 1. 8. & 14. Farinac. *in praxi crimin.*
p. 1. quæst. 60. num. 1. cum seqq. Quia respondetur ad
effectum de quo tunc agebatur, satis per quamcum-
que etiam extraiudicialem informationem à P. Pro-
uinciali factam metum iustificari, qui cum sit diffi-
cilis probationis, ad alios etiam effectus coniectu-
ris, indicia, præsumptionibus, & testibus singulari-
bus probari resoluunt. Menoch. *d. lib. 1. præs.* 126. *n.* 9.
43 Anton. Gam. *decis.* 346. *num* 2. D. Valenzuela *cons.*
29. *num.* 40. & 41. Et maximè quia P. Prouincialis
ex informatione tunc capta, quando nullus poterat
esse legitimus contradictor ad eam impugnandam,
censuit satis eo modo probari violentiæ inferendæ
suspicionem, cuius in arbitrio erat positum quis me-
tus, aut coactio sufficeret, Menoch. *de arbitr. casu*
135. *n.* 3. Ioan. Garcia *de nobilitat. gloss.* 17. *num* 50. D.
Valenzuela *d. consil.* 39 *num.* 62. tum etiam, quia agi-
tur de remedio summarissimo manutentionis, in quo
testes etiam inhabiles sufficiunt, & illorum repro-
batio non admittitur, Felin. Boër. Ozasch. & alij quos
44 refert, & sequitur Farinac. *d. part.* 2. *quæst.* 61. *n.* 163.
cum seqq.
45 Nec etiam obstat ad exclusionem metus, quod in
ciuitate Granatæ adest Regia Cancellaria, in qua
plures sunt Senatores, & Magistratos, quorum præ-
sentia omnem metum excludere videbatur, *l. fin. in*
principio, ff. quod metus causa, Bellon *consil.* 18 *n.* 14.
Gregor. X V. *decis.* 326. *num.* 34. prout de aliorum
quorumcumque iudicum præsentia tenent *gloss. fin.*
in c. præsentium 7 quæst. 1. Abb. *in cap. penult. n.* 11. *de*
46 *his quæ vi*, Cardos. *in praxi iudicum. verbo index, n.*
57. Carol. de Grassis *in tract. de except.* 11. *n.* 69. Res-
pondetur enim illam doctrinam non procedere quan-
do Magistratus præsentia in necessariis deficit, aut
satis non est ad resistendum violentiæ eius, qui me-
tum infert. Mascard. *de probat. conclus.* 1051. *aliàs*
1055 *n.* 24. Cancellariæ autem Præses Magistratuum
præsentiam Patri Prouinciali denegauit, vt con-
stat ex eius litteris eidem Prouinciali transmissis, de
quibus in processu; & quatenus assistentia petita
concederetur, nihil releuaret quoad præcauendas
priuationes, quæ suspicabantur successuræ, prout
postea illis etiam assistentibus exitus comprobauit,
vt infra videbimus.
47 Vnde concludo, prædictas tres declarationes no-
stro casui bene adaptari, & euidentem Patris Pro-
uincialis iustitiam in prorogatione concedenda illis
omnibus eniti, itavt attento iure communi nullus
amplius remaneat dubitandi locus; quod etiam vsus
& particularis huius Prouinciæ, obseruatia in
aliquibus casibus occurrentibus comprobauit: nam
die 11. Octobris 1591. in Prouincialem electus
fuit P. M Franciscus de Castroverde; & die 24. Iunij
1595. in Prouincialem Granatæ eligitur R. P. M. Di-
dacus de Salzedo, & die 10. Iunij 1610. Hispali
Prouincialis creatur R. P. M. Hieronymus Añasco.
Pariter & plura intermedia Capitula, ad quorum
celebrationem dies Commumorationis omnium
Sanctorum destinata est, post mensem, vel menses
celebrata reperiuntur, quæ obseruantia subsequuta
tollit omne dubium. Bart. *in l missi opinatores, num.* 14.
C. de exactor. tribut. lib. 10. Bece. *consil.* 146. *num* 21. &
latè *consil* 202. *n.* 11. *lib.* 2. Ozasch *decis.* 136 *n.* 4. Est 48
enim generale, quod quælibet dispositio declaratur
per subsequentem obseruatiam, *cap. cum venissent*,
vbi Butr. *numer.* 12. & 21 & & Imol. *n.* 19. *de constit.*
Crauet. *cons.* 294. *sub n.* 8. & *cons.* 419 *num* 21. Natt.
consil. 498. *n.* 28. Beroi. *cons* 91. *n.* 10. *vol.* 1. Dec. *cons.* 441
n. 28. *vol.* 4. Menoch. *cons.* 104. *n.* 13 & *cons.* 341. *n.* 23.
Becc. *cons.* 101. *n* 49. *lib* 1 Ioseph. Lud. *conclus.* 38. Hon-
ded. *cons.* 6. *n.* 32. *lib.* 1. Cassanat *cons* 45. *n.* 144. *cum* 49
seqq. Et cùm hæc obseruantia fuerit interpretatiua,
non autem inductiua noui iuris, sufficit aliquando
ita obseruatum fuisse, Crescent *decis.* 1. *de constit.*
Put. *dec.* 283 *n.* 1. *lib.* 1. Seraph. *dec.* 1410. *n.* 17. Rota *dec*
497. *num.* 5. *in posthum. tom.* 2.

Conclvsio II.

Suspensio, & prorogatio Capituli à R. P. M. Fran-
cisco Lyaño, Prouinciali intra terminos pri-
mæ conclusionis facta, nullis Apostolicis, aut
Ordinis Constitutionibus contrariatur.

IN hac Sacra Eremitatum S. Augustini Religione 50
nulla adest Ordinis Constitutio, quæ de die cele-
brandi Capitula Prouincialia mentionem faciat, nisi
in parte 3. cap. 7. de modo celebrationis Capituli Pro-
uincialis, vbi de eo sic disponitur. *Quod semper cele-*
brari volumus Dominica tertia post Pascha Resur-
rectionis, &c. ex quo textu videtur colligi, diem illam
non posse prolongando, vel abbreuiando quacum-
que ex causa mutari, ea dictione, *semper*, quæ refer-
tur nedum ad omne tempus, verùm etiam ad omnem
causam, vt *in l. 1. ff. solut. matr.* cum aliis per me cita-
tis *dictione* 361. *num.* 2.
Sed contrarium mihi verius videtur ea verbo, 51
volumus, quod non est præcepti, nec æquipollet præ-
cepto, vt resoluit Sanch. *in præcepta Decalogi, tom.* 2.
lib. 6. *cap* 4. *numer.* 40. *in fine*; sed potiùs liberum,
& absolutum tribuit arbitrium, *l. cum quidam, ff. de*
legat. 2. Menoch *de arbitr. lib.* 1. *quæst.* 7. *num.* 2. & *de*
præsumpt. lib. 4. *præs.* 188. *numer.* 13. Nec dictio *sem-* 52
per, aliud importat, quia restringitur secundùm natu-
ram actus & verbi, cui adijcitur, Octauianus Velpel.
de præpositio & aduerb, significa. sub dict. semper, ver-
sicul. Et capitur, Escobar. *de ratiocin. cap.* 41. *numer.*
18. Rota *decis.* 268. *num.* 14 *parte* 1. *recentior.* & quan-
doque accipitur pro *multoties*, *frequenter*, *plerum-*
que, vt *in l.* 1. §. *semper*, vbi glos. *eodem verbo, ff. vt le-*
gator. & *in l. nam quem* 140 *ff. de verbor. signific.* vbi
Rebuff. *versic. Et sic istæ dictiones pag.* 140. Ozasch.
Farin. & Cened. quos refero *dict.* 369. *n.* 3. Vnde te-
stis deponenis Titium semper possedisse à tali tem- 53
pote, non dicitur falsum deponere, etiamsi reperiatur,
quod modico tempore non possederit, Roman. *con-*
sil. 263. *per tot.* & *consil.* 301. *in princ.* Cardin. Tusch.
practicar. conclus. lit. D. conclus. 371. *num.* 4. Et testis 54
diponens se vidisse Caium semper possedisse, intel-
ligitur congruis temporibus, ex Rebuff *d. loco, vers.*
Vnde si testis: illo autem casu prorogatio vltra ter- 55
minum non permitteretur, & esset nulla, si in Con-

stitutione reperitur decretum irritans, quod scilicet electio fieret in tali die, & non vltra, & si contra fieret, quod esset nulla, aduertit Sigism. à Bononia *de elect dub. 99. num. 1. & 3.* nam præfixio diei est de iustitia, & non de substantia, Franc. Marc. *Delphin. decis. 1333. num. 1. in princ. parte 1.* itavt si alio die quàm præfixo fiat, non reddatur nulla, Mastril. *de Magistrat. lib. 2. cap. 23. n. 25.*

56 Et licèt hæc siue dubio procedant, stante illa Constitutione, nihilominus ea non videtur hodie seruari, imò dies ibi statuta translata est in immediatè præcedens Sabbatum pro matutino tempore, quod de die Dominica participare non potest, cùm ista more Romano incipiat à medietate noctis Sabbati, & finiatur ad mediam noctem sequentis diei, *cap. consuluit 14. de offic. deleg.* Tiraq. *de retractu lig. §. 1. gloss. 11. num. 7.* Polyd. Ripa *de nocturno tempore, cap. 3. à num. 17. & cap. 158.* Menoch. *consil. 871. num. 14.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancell. gloss. 11. num. 10. & 11.* Ego ipse *de officio & potest. Episcop. part. 3. alleg. 57. num. 183.* Et quoad officia diuina à vespera in vesperam, *cap. quoniam, de feriis,* Cardos. *in praxi Iudicum, verbo dies, num. 2. in princip.* Cùm ergo dies in Constitutione statuta non sit ea, in qua hodie celebratur electio, benè sequitur illius dispositionem, quoad præfixionem temporis, ad nihilum iam deseruire, nec in hac Prouincia vti contraria consuetudine abrogatam, posse ad præsentis dubij decisionem allegari.

57 Non obstant verba eiusdem *Constitutionis in d. cap. 7. sub rub. quomodo Prior Prouincialis officio suo renunciare debeat,* ibi: *Ab ipsa verò die præfixa sit ipso facto à Prouincialis officio absolutus, & ad electionem alterius penitus procedatur,* &c. ex quibus ea aduerso colligitur, statim adueniente illa die statuta, Prouincialem ipso facto ab officio absolutum censeri, absque alio legis, seu hominis ministerio, ponderando dictionem *ipsa*, quæ est restrictiua temporis de sui natura, si tempori adijciatur, & adeò præcisa, quod imò est exclusiua alterius rei, seu temporis quàm præfixi, plures per me *dict. 177. n. 3. & 5. cum seqq.* & notando verba *ipso facto*, quæ idem important, quod *statim*, seu *ipso iure*, id est, *absque aliquo hominis ministerio.* Ego *dict. 178. & dict. 106. n. 2. & 3.*

58 Nam respondetur dicta verba, *Ab ipsa verò die,* &c. non legi post alia supra relata, *quod semper celebrari volumus Dominica tertia post Pascha Resurrectionis,* &c. quia sub diuersa rubrica, & textu, & ad diuersos effectus collocata sunt: nam prima sub rubrica *de modo celebrationis Capituli Prouincialis,* collocantur, & sic respiciunt diem celebrationis; secunda verò sub alia, *Quomodo Prior Prouincialis officio suo debeat renunciare,* ponuntur, & ideò intelliguntur à die præfixa factæ renuntiationis officij, quasi diceret non censeri Prouincialem ab officio absolutum, nec ad electionem alterius priùs procedendum, nisi postquam actualiter renunciauerit, quod necessariò sic intelligendum, interpretandumque est, vt rubricæ, & textus inter se conueniant. Abb. *in cap. illud, n. 6. de præsumpt.* D. Valenzuela *consil. 121. num. 63.* quia rubricæ declarant nigrum, Menoch. *consil. 73. n. 89.* & scriptæ sunt ad demonstrandum contenta in nigro, idem Menoch. *consil. 76. num. 18. & in cons. 766. num. 13.* optimè, & copiosè Surd. *consil. 163. num. 12.* ibi: *Quid dispositum in nigro, declaratur ex rubrica, & intelligitur illius esse natura, cuius est rubrum, vt probat gloss. notabilis in l. vnica, in verbo retractare, C. ne liceat tertiò prouocar. vbi dicit textum illum intelligi, quando tertia sententia confirmat duas præcedentes, non quando infirmat, quia rubrica loquitur quando dua sunt confirmata,* & Baldell. *ibi, numer. 6. in fin.*

*dicit, quod si textus est dubius, rubrica declarat qualiter sit intelligendus, & subdit esse valdè notandum
pro rubricis statutorum. Idem etiam voluit gloss. in c. 1.
& in cap. si super gratia, vbi* Gemin. *de offic. deleg. in 6.* 59
*vbi arguit Conseruatores dici Iudices delegatos, quia
de eis tractatur in eo titulo: ita etiam gloss. in Clem.
vnica, de offic. deleg. in cap. tibi qui, de rescript. in 6.
vbi infert ea ratione exequutores datos à Pontifice esse
delegatos, non Ordinarios, & illas glossas dicit notabiles* Abb. *in c. suspicionis, de offic. deleg. & hoc modo
arguit* Roman. *in consil. 16. n. 4. dicens textum declarari, & interpretari ex præcedenti rubrica, & in suo casu
loquebatur solùm de testamentariis,* Alexand. *in consil. 101. n. 4. vol. 3. vbi concludit statutum restringi ad
personas nominatas in rubrica, allegat* Ioan. Andr.
Bald. Angel. & Butr. *Idem* Alexand. *in consil. 70. n. 7.* 60
*& 8. volum. 7. vbi restringit statutum ad contumaces,
quia rubrica de contumace sermonem habeat,* Corn.
*consil. 135 col. 3. vers. Pro quo etiam faciunt, vbi infert
statutum intelligi de contractibus simulatis, quia de eis
verba facit rubrica, & subdit quod nigrum intelligitur
loqui in terminis rubrica,* idem Corn. *cons. 138. col. 1.
in fine, versic. Nec videtur obstare, volum. 1. vbi tenet
statutum restringi ad mercatoris scripturam, quia rubrica de ea loquitur.* Socin. *in consil. 24. num. 3. vol. 4.
vbi ait restringi ex rubrica statutum, vt intelligatur* 61
*solùm de controuersiis inter fiscum, & priuatum, non
inter priuatos, & latè ponunt Doctores omnes in l. 2. ff.
si cert. petat. vbi præcipuè* Iacob. Niger. *n. 8.* Ruginel.
n. 3. & Ripa *n. 13. latè* Ias. *in rubr. Institut. de action.
num. 14.* Alban. *in consil. 88. num. 4. vbi quod nigrum
ambiguam recipit intelligentiam à rubrica,* Euerard. *loco 45. col. 4 vers. Tertiò potest sumi,* Neuizan. *in sylua
nupt. lib. 1. num. 251.* Natta *in consil. 282. num. 11. vbi* 62
inquit obscura vel dubia statuti verba intelligi secundùm rubricam, &c.

Nec præfixionem diei celebrationis Capituli pro- 63
uincialis probant vltra verba, *quod semper celebrari
volumus,* &c. alia quæ sequuntur, *Anno tamen, quo
generale Capitulum celebratur duntaxat excepto, in
quo Prouinciale Capitulum celebrabitur postquam
Prouincialis à Capitulo generali discedens in suam
Prouinciam peruenerit.* Ex quo enim hæc Constitu- 64
tio solùm excipit vnum casum, videbatur firmare
regulam contrariam in non exceptuatis, *l. quæsitum,
§. denique, ff. de fundo instr.* cum aliis per me citatis
Axiom 85. n. 4. Quia respondetur exceptionem huiusmodi nihil operari, cùm regula principalis de præfixione diei agens, vti contraria consuetudine abrogata vim hodie non habeat, vt suprà diximus etiam 65
quia verba Constitutionum diuersimode interpretantur, quam ea aduerso intelliguntur ex dictis, vnde
quando alia interpretatio dari potest, casus exceptus
non firmat regulam in contrarium, Feder. de Senis
consil. 233. col. pen. n. 3 versic. Non obstat, quem refero
d. Axiom. 65. num. 5. in princ. tum denique, quia 66
Constitutiones interpretationem recipiunt à iure
communi, & eius ampliationes amplecti debent,
præcipuè circa Capitulorum Prouincialium suspensiones & prorogationes in casibus necessariis, ad tradita suprà *conclus. 1.* vnde exceptio hæc quoad eos
casus regulam in contrarium non firmabit, arg. text.
in cap. dilectus, & in c. ad audientiam, vbi Abb. *de
Cleric. non resid.* Tiraquel. *in tract. Le mort, parte 2.
declarat. 1. n. 2.* D. Barbos. *in l. 1. ff. soluto matr. parte 1.
n. 61.* Valasc. *consult. 42. n. 7.*

Nec aliqua Apostolica Constitutio circa Capitu- 67
li Prouincialis prorogationem in casibus necessariis,
& in Iure permissis aliquid disponens reperitur,
nisi quod in *Bullario Ordinis, pag. 251.* adest
quædam Martini V. Bulla, ita decidens: *Pro cunctorum*

ctorum Christianæ Religionis statu prosperè, & salubriter dirigendo libenter nostræ solicitudinis partes adhibemus, & iis quæ in eorum offensam redundare conspicimus, quantū possumus, obuiamus. Sanè sicut nuper, non sine mentis displicentia, veridica relatione percepimus, nonnulli Ordinis Fratres Eremitarum S. Augustini Professores, etiam in Theologia Magistri, in officiis Prouincialatus secundum instituta, & laudabilem consuetudinem eiusdem Ordinis pro tempore constitui, spiritu inanis gloriæ, & ambitionis ducti, & sua sorte non contenti, vt in huiusmodi officiis, quibus præsunt, continuò, seu ad eorū vitam remanere, seu iterū confirmari, vel reeligi possint, variis ingeniis, subtilibusque & exquisitis modis, & coloribus, etiam contra ipsius Ordinis instituta, & consuetudines huiusmodi, perquirunt, insistunt, & procurant, vnde plerumque accidit, quod eiusd. Capitula Prouincialia secundum morem, & consuetudinem ipsius Ordinis celebrari prohibentur, seu aliàs indirectè impediuntur, delinquentium excessus non corriguntur, corruptiones quoque, & alia pacta illicita committuntur, diuisiones etiam, & odia, ac alia scandala plurima oriuntur Ordine in eodem, in non modicam dicti Ordinis confusionem, & offensam, ac perniciosum exemplum plurimorum. Nos igitur in præmissis, prout ex debito tenemur Pastoralis officij salubriter prouidere cupientes, auctoritate Apostol. tenore præsentium statuimus, volumus etiam, & ordinamus, quòd quilibet Prior Prouincialis dicti Ordinis, est vel erit pro tempore, qui iuxta instituta, ac consuetudines prædictas in sua Prouincia anno quolibet Capitulum Prouinciale ipsius Ordinis diebus, & locis in huiusmodi Capitulo Prouinciali in ipsa Prouincia immediatè antea celebrato deputatis, celebrari non fecerit, cum renunciatione sui Prouincialatus officij, & sigilli, sit dicto officio eo ipso priuatus; & quod si ex tunc administrationi dicti officij se immiscuerit, excommunicationis sententiam incurrat ipso facto, & Prouinciam regant illi, quibus in hoc casu per instituta, & consuetudines prædictas eius regimen est commissum, &c.

68 Hæc Martiniana Constitutio confirmata fuit ab Eugenio Papa IV. & vtramque tam Eugenij, quàm Martini Constitutionem eadem narratiua confirmauit Nicolaus Papa V. vt in *Bullario Ordinis, Constitut. 2. eiusdem Pontificis*, his verbis, videlicet: *Cùm itaque postmodum, sicut accepimus, nonnulli eiusdem Ordinis Professores, & huiusmodi Prouincialatus officio pro tempore fungentes, in obseruatione statuti, Constitutionis, decreti, & voluntatis Prædecessorum eorumdem negligentes se plurimum exhibuerint, & contra litterarum prædictarum dispositionem temerè attentando, vt in dicto officio Prouincialatus perpetui fierent, siue diutius permanerent, illoque fungerentur, multipliciter facere præsumpserint in animarum suarū periculum, & Fratrum dicti Ordinis detrimentum. Nos præsumptam eorundem audaciam compescere, & prout accepto Apostol. seruitutis adstringimur officio, abusionibus huiusmodi viam præcludere cupientes, necnon litteras Prædecessorum huiusmodi auctoritate Apostol. tenore præsentium ratificantes, & approbantes, &c. Statuimus, & ordinamus, quod ex tunc in anteà futuris temporibus singuli dicti Ordinis Prouinciales Priores per triennium duntaxat, & non vltra (si Magistri in Theologia fuerint, & per biennium, si non fuerint in Theologia Magistri) Prouincialatus fungantur officio*, &c.

69 Quarum Constitutionum decisio fundatur in procemiali ratione, quæ in narratiua refertur, ad euitandam, abolendamque pessimam ambitionis ingluuiem, qua Prouinciales in suis officiis perpetuò, seu ad vitam remanere prætendebant, vt clarè insinuant Martini verba, ibi: *Vt in huiusmodi officiis*

&c. ponderando illam dictionem *vt*, quæ causam
finalem ostendit, *l. si creditor, ff. de distract. pign. & l.*
emptori, ff. de evict. & cap. vt Clericorum, de vita &
honest. Cler. cap. vt debitus honor, de appellat. cum aliis
per me citatis *dict.* 439. *n.* 1. & notando verba paulò
inferiùs relata, *Vnde plerumque accidit*, &c. vbi illa 70
præpositio, *vnde*, idem importat ac si diceret, *ex qua*
causa, ad tradita per Grat. *consf.* 77. *n.* 3. *lib.* 1. Octavian.
Vulpell. *de prepos. & aduerb. signif. sub dictione vltra,*
versic. Vnde, pag. 131. Cardin. Tusch. *pract. conclus.*
tom. 2. lit. D. conclus. 396. *num.* 1. Quæ quidem verba 71
procemialia causam finalem, & mentem loquentis
ostendunt, *l. fin. ff. de hæred. instit. l.* 1. *ff. ad Maced.*
Menoc. *de præsumpt. lib.* 6. *præs.* 2. plures per me, *Axio-*
mat. 192. *num.* 1. & ibi citatis addo Farin. *consil.* 229.
n. 2. *lib.* 3. ibi: *Ex huiusmodi autem procemio colligitur*
causa finalis, qua Papa motus fuit ad faciendam hu-
iusmodi Constitutionem, &c. Et dant intellectum ioti 72
legi, Curt. iun. *consf.* 185. *n.* 2. Menoc. *d. lib.* 6. *præs.* 2. *n.* 2. 73
quia intentio Legislatoris colligitur ex procemio,
Angel. *consil.* 67. *incip. Municipali lege, n.* 2. *versic.*
De secundo, Barbat. *consil.* 1. *n.* 1. *lib.* 31.

Cùm ergo ambitio permanendi perpetuò, seu ad 74
vitam in officio Prouincialatus occasionem dederit
ad præfatas Constitutiones condendas, illæ ambitione
vti præsupposito necessario deficiente, locum habere
non possunt; quia lex, seu statutum loquens
cum aliquo præsupposito, non habet locum nisi
prius illo præsupposito verificato, Felin. *in capit.*
nonnulli, num. 14. *versic. Amplius ista, de rescript.* Fa-
rin. *consil* 65. *num.* 96. *&* 97. *cum seqq. & num.* 110.
& consil. 144. *n.* 9. Et qualitas, quæ delictum facit, 75
probanda est sine dubio ab accusatore, *l. si per alium,*
§. docere, ff. ne quis eum, Boss. *in titul. de delict. num.* 3.
& 4. Farin. *consil.* 222. *num.* 1. *lib.* 3. Et vbi disponitur 76
cum certa qualitate, debet illa prius probari, vt dis-
positio locum habeat, Bart. *in l. ait Prætor. ff. ne quid*
in loco publ. Marsil. *singul.* 287. *Qualitas apposita.* Fa-
rin. *consil.* 60. *num.* 4. *lib.* 1. vbi extendit procedere ne-
dum quando qualitas affirmatiua esset probanda, sed
etiam si negatiua; nec sufficit ad hunc effectum
præsuppositum vnum iustificare, quando in pœnali
dispositione plura referuntur, sed requiritur vt intret
pœna, quod omnia æqualiter probentur, Anchar.
Reg. *parte* 1. *quæst.* 9. *n.* 7. Farin. *d. consil.* 222. *num.* 18.
lib. 3. non per indicia, sed per certas, & concludentes 77
probationes, *l.* 2. *§. docere, ff. de vi bonor. rapt.* Menoch.
de arb. lib. 2. *casu* 191. *num.* 4. Farinac. *consil.* 205. *n.* 36.
lib. 3.

Quod P. Prouincialem Franciscum Lyaño in 78
prorogatione Capituli statuenda nulla ambitionis
species inuaserit, sed zelo celebrandi electionem
liberam, ac ab omni coactione, & violentia alie-
nam, motum fuisse patet, quia maior Vocalium pars
suam sustinebat partem, vt supra notaui *num.* 2.
cum seqq. tum quia præsumptio pro illo vrget, quod
syncero processerit animo, cum actum aliquid po-
tius ad bonum finem, quàm ad malum præsumatur,
Azeued. *consil* 40. *num.* 26. & præcipuè in Prælato 79
eminentiæ ac summæ virtutis, à quo omnis sinistra
suspicio longè abest, ad tradita per Farinac. *consil.* 60.
n. 57. *lib.* 1. ibi: *Et concurrat bona qualitas, & condi-*
tio status dicti G. Doctoris & Prælati, quem non est
præsumendum fecisse ad malum, seu malo animo corru-
ptum, vt considerat Aym. *consil.* 56. *num.* 14. &c. Tum
etiam, quia coram Illustrissimo D. Nuncio, cuius præ-
sentiæ statim se exhibuit, pleno ore asseruit nullum
Religionis officium in posterum sibi, aut suis velle
obtinere, sed solùm optare, vt Prouinciæ indemnita-
ti consuleretur, illique de Prælato liberè prouidere-
tur, qui plurimorum, & saniorum voce canonicè
electus

electus sit; quod satia apparet, si synceritatem animi sui in obtinenda à Pontifice gratia inspiciamus, quia à biennio curauit prouideri, ne vllus, qui Prouincialis esse desierit, ad idem officium secundò eligi posset, certum quidem argumentum, quo penitus euanescunt coniecturales, & præsumptiui discursus contra personam eiusdem Prouincialis ex aduerso temere, ac sine fundamento facti.

80 Vnde argumento ducto à verisimili mente Pontificum constituentium, à qua omnis Constitutio, & statutum, quamvis generale, & vniuersale, interpretationem, & restrictionem recipit, *gl. in l. pactum tale, §. fin.* & ibi notant omnes, *ff. de pactis*, dicendum quod si Pontificea fuissent interrogati de hoc casu, verosimiliter sub illis Constitutionibus minimè comprehendi respondissent, vt ad aliud propositum consulit Farinac. *consil. 17. num.* 10. *lib.* 1. quia contra mandatum agere, sæpissimè est iuxta voluntatem mandantis facere, *in l. cum tamen, §. in hac, ff. iudi-*
81 *catum solui*, ibi: *Quasi iuxta mandatum, etsi non mandatum fuerit*, &c. *l. si quis mihi bona 15. §. sed si mandauit, ff. de acq hered.* ibi: *At si ex testamento mandauit, poterit etiam ab intestato, quoniam non fecit deteriorem conditionem patris* &c optimè Menchac. *illustrium controuers. lib. 1. cap 5. num. 20. in fine.* ibi: *Vbi adest iusta causa, tunc non tam legis transgressio, quàm iusta interpretatio fieri videtur, quam Magistratus non solùm facere possunt, sed etiam debent, ne aliter ipsam legem fraudare videantur, tantum abest vt cu-*
82 *stodire credantur, l. fraus ff. de legib.* &c. Præcipuè vbi necessitas suadet, quæ semper ab actu prohibitiuo censetur exclusa, *l. filiusfam §. Diui* & ibi Doctores *ff. de legat. 1. l. pero. §. pradium*, & ibi Bart *ff de legat. 2.* cum
83 aliis citatis per me *Axiom* 157. *num.* 1. Et illius causa quæ fiunt, nunquam prohibita intelliguntur, etiamsi pateat latissima prohibitio, & vt nostri dicunt, vniuersalis, & generalis sit, Ayin. Cravet. *consil.* 6. *numer.* 91. *vol.* 1. Roland. à Valle *consil* 60. *num.* 10. *cum seqq. volum.* 2. Alexand. Trentacinq. *consil.* 37. *num.* 3.

84 Et casu admisso, sed non concesso, quod præcitatæ Apostolicæ Constitutiones, illatumque pœnæ ipso iure impositæ Patrem Prouincialem comprehenderent, ita vt ab eis nulla causa, seu iusta excusatione eximi posset, adhuc contra illum nihil operarentur, nisi sequuta sententia Iudicis declaratoria, quæ desideratur, ita Marsil. *in pract. §. Aggredior, num.* 105. *cum seqq.* Pichard. *in tract. de mora, numer* 41. Cardin. Tusch *pract. conclus. lit. D, conclus.* 98. *num.* 12. *cum seqq & lit. P, conclus.* 218. *numer.* 9 15. 17. *&* 19. Suar. *de legib. lib. 5. cap. 8. num. 3 cum seqq.* Salas *eod. tract. quæst. 96. tract. 14. disputat. 15. sect. 2. n. 33. vers. Quare leges illa*, Farinac. *fragm crim. p. 1. lit. L, n.* 157. *& num.* 158. vbi dicit, quod quando pœna imponitur ipso iure, non solum illa non incurritur nisi præcedente declaratoria Iudicis, sed etiam ab eadem declararatoria datur appellatio: *& post tom.* 1. *consil. crimin. decis. 15. n 8. & 9. & decis. 16. per tot. & lib. 3. consil. 205. num. 18. cum seqq.* Molin *de iustit. tom. 2. disp* 95. *num.* 33. Sanch. *in præcepta Decalogi, tom* 1.
85 *lib. 1. c. 22. n. 3. cum seqq.* Sigism. à Bononia *de elect. dub. 90. num. 5.* Rota *decis.* 620. *num.* 8. apud Farinac. *part.* 2. *recentior.* asserens quod omnia iura mundi dicentia aliquid ipso iure fieri, intelligenda sunt sequuta declaratione, eadem Rota *decis.* 255. *n.* 2. *parte* 1. *in posthum. Farin.* Et in statuto dicente, quod habeatur quis pro confesso ipso iure, quod adhuc requiratur declaratoria, tenent Sigism. Scacc. *de iudic. lib. 2. cap. 97. num.* 115. & benè Modern. *de protectione Regia, part. 3. c. 7. n. 67.* ibi: *Quando beneficium vacat ipso iure, ob pœnam alicuius facti, vtputa ob non resi-* *dentiam, tunc requiritur sententia declaratoria, præuia monitione, citatione, & ordinaria causa cognitione*, &c.

Quod adeò verum est, vt dum non fertur declara- 86
toria, reus quoad statum personæ, bonorum, & iurium, ac officij possessionem, maneat in sua integritate, Pereg. *de iure Fisci, lib. 4. tit. 5. n.* 8. nouissimè Noguerol. *alleg. Iuris tom. 1. alleg. 12. num.* 78.

Non obstat, quod de stylo Rotæ quando sumus in 87
facto notorio, ad evitandum circuitum declaratoria non requiritur, Galles. *de obligat. Camer. tit. de liquid. num.* 15. Theodos. de Rubeis *parte 2 sing. Rota. verbo declaratoria littera, n.* 2. Quia respondetur (vltra quod de huiusmodi notorietate non constat) hoc non procedere in nostro Ordine, in quo expressam habemus decisionem contrariam, vt *in expositione Hugonis, in prologo Constitutionum inserta*, ibi: *Item declaramus, quod nullus sit subiectus pœnis absolutionis ab officio priuationis vocis actiua, vel passiua, & aliis huiusmodi ipso facto incurrendis, tam in Constitutione, quam EXTRA impositis, vel imponendis (excepta tamen pœna excommunicationis latæ sententiæ) nisi superueniat in particulari sententia, vel declaratio Prælati, quantumcunque etiam NOTORIVM facti, vel iuris, aut vtriusque interueniat*, &c.

Nec etiam obstat, quod licèt de iure communi 88
excommunicatio ipso facto in aliqua lege, siue Constitutione posita, non incurratur ad effectum evitandi excommunicatum, nisi præcedat sententia facti declaratoria, Ioan. Bapt. Ferret. *consil* 84. *incip. Index*, Card. Tusch. *d. lit. D, concl. 98. num. 31. & 50.* Salas *d. disp. 15. sect. 3. num. 41. vers. quare in censuris*, Farin. *d. l. 5. num.* 159. adhuc secundùm prædictam Hugonis expositionem in exceptione inter parentheses facta, videtur eam iuris resolutionem limitari, siue corrigi: quia respondetur, in prædictis Martini, & Nicolai Constitutionibus post pœnam priuationis, ibi, *Sit dicto officio ipso iure priuatus*, ad excommunicationis pœnam deueniri, istis verbis subsequentibus, *& quod si ex tunc administrationi dicti officij se immiscuerit, excommunicationis sententiam incurrat ipso facto*, quæ satis ostendunt excommunicationem ad prædictum effectum incurri post factam priuationem, sententia declaratoria præcedente, ex illa dictione *ex tunc*, quæ importat signatum tempus, & demonstratum tantùm, vt per Bald. *consil. 57. vers. Item instituo, num. 2. vers. Secundò est considerandum lib.* 2. Cardin. Tusch. *lit. D, concl.* 364. 89
n. 1. & restringit dispositionem ad tempus, & casum expressum, Menoch. *consil. 746. n. 16. & consil.* 1010. 90
n. 10. plures per me citati *dictione* 709. *num.* 7.

Nec prorogationem impedit concordia facta à to- 91
ta Prouincia super alternatiua, & duratione Prouincialatus, quæ fuit approbata à P. Generali, & demùm à S.D.N. Vrbano Papa VIII. confirmata per suas literas in forma Breuis, sub *dat. Romæ 27. Aprilis* 1625. *& 5. Aprilis* 1627. in quibus habetur, vt Prouincialis alternatè eligatur, vno triennio ex parte Prouinciæ, altero autem immediatè sequenti ex parte Hispalensi, & Estremaduræ; hinc ex aduerso inferentes, quod cum P. Franciscus Lyaño functus fuerit officio suo per totum triennium sub nomine partialitatis Hispalensis, videbatur eius auctoritatem omnino expirasse, cùm ex hac officij retentione notorium damnum alteri partialitati sequeretur, quod omnino evitandum erat, ac modis omnibus præcauendum, ne aliàs concordia pro iure vtriusque partis æqualiter conseruando facta, saperet societatem, & diuisionem leoninam à iure reprobatam, de qua text. *in l. si non fuerint, §. Aristo, ff. pro socio.*

Quia respondetur iuri alternatiuæ in nihilo fuisse

fuisse præiudicatum, cum officium non dicatur am-
pliatum, sed prorogatum, salua remanente prima ele-
ctione, ac si a principio tempus prorogationis fuisset
appositum, iuxta distinctionem Bart. quem referunt,
& sequuntur à Ponte *in tract. de potest. Proregis,*
93 *tit. de diuers. proui. rubr. de potestate substituendi nu-*
mer. 6. & 7. & Mastril. *de Magistrat. lib. 1. cap. 28.*
n. 66. & 67. Tum, quia ad summum ista prorogatio
dici potest potius iuris prioris cōtinuatio, quæ est re-
tentio habiti officij, quā noua illius acquisitio, Abb.
in cap. cum venissent, n. 7. de restit. spoliat. Ripa *in l. 1.*
n. 36 ff. de acqu. possess. D. Valenzuela *consil. 51. n. 35.*
ex qua continuatione, seu prorogatione in casibus à
iure permissis facta, nullum damnum causatur alteri
particulari, exemplo retentionis Beneficij iurispatro-
natus laicalis de proximo vacaturi à Pontifice con-
cessæ, ex qua etiam nullum Patronis laicis fit grauа-
men, ac proinde talis retentio, sine eorum consensu,
94 seu absque speciali Papæ derogatione facta valet, vt
optimè resoluit Couar *pract. c. 36. n. 12.* quem refert,
& sequitur Valenzuel *d. consil. 51. n. 38.* facilius enim
95 quid prorogatur, quàm conceditur de nouo, *cap. cùm*
96 *olim Abbas, de offic. de leg.* Cæs. de Grassis *decis. 46.*
n. 22. Aym. *de antiq. tempor. part. 5. n. 15* & actus præ-
sumitur potius continuatus, quàm de nouo factus,
idem Aym. *consil. 223. sub n. 3. lib. 1.* Lancell. *de atten-*
97 *tat. parte 2. cap. 4. de attent. lite pend. limit. 1. num. 118.*
Tum etiam, quia actus continuatio facit duo censeri
vnum, *l. sed si manente, ff. de precar. l. meminisse ff*
de offic. Procons. decis. Genuen 23. n. 12. parte 1. D. Va-
lenzuela *consil. 160. n. 78.* & ideò nil mirum si alter-
natiuæ locus non sit, dum durat prima electio, & ob
defectum vacationis non potuit ad secundam deue-
niri.

Conclusio III.

Electio temerè ad fauorem R. P. M. Francisci de Termiñon, & possessio eius vigore nulliter capta, vti attentata, & nullitatibus obnoxia, nullatenus subsistere potest.

Prima nullitas. *Quia celebrata fuit Prouincialatus officio nondum vacante.*

Secunda nullitas. *Quia celebrata post publicatam, & notificatam Capituli suspensionem, & appellationem interpositam debito tempore, & modo, ac habitam itineris arreptionem ad Superiorem.*

Tertia nullitas. *Quia celebrata non seruata substantiali Iuris, & Constitutionis forma.*

Quarta nullitas. *Quia celebrata non vocata, nec expectata maiori Vocalium parte, de Prouincialis mandato à loco capitulari discendentium.*

Quinta nullitas. *Quia celebrata multis Vocalibus exclusis, & suis Magisteriis, ac voto, non seruato iuris ordine priuatis.*

Sexta nullitas. *Quia celebrata aliquibus admissis, qui nullam in Capitulo vocem habebant.*

Prima Nullitas.

CONSTITVTIONVM *Ordinis parte 3. cap. 7.* 98
sub rub. *Quomodo Prior Prouincialis officio suo*
debeat renunciare, expressè cauetur, vt si aliquando
P. Prouincialis legitimo impedimento detentus ad
Capitulum venire non potuerit, per socium suum si-
gillum Prouinciæ nomine suo coram omnibus resi-
gnandum mittat, ac legitimam excusationem quare
ipse personaliter non venerit, reddere teneatur, his
verbis, videlicet: *Si Venerabilis Prouincialis ca-*
su aliquo infirmitatis, vel alterius impedimenti ineuita-
bilis occasione detentus ad Capitulum non venerit, per
socium suum sigillum Prouinciæ mittat nomine suo co-
ram omnibus resignandum, cum litteris propria manu
subscriptis, quibus rationem reddat Patribus Capituli,
quare ipse personaliter Prouincialibus comitiis inter-
esse non possit, &c.
Deinde prosequitur Constitutio decidendo dubiū, 99
à quo scilicet tempore expiret Prouincialis officium,
vtrum à puncto, quo ipse sigillum à se abdicauit, an
verò a die, quo illud nomine suo socius in Ca-
pitulo resignauit, In quo ita ait: *Ab ipsa verò die*
præfixo (resignationis scilicet in Capitulo factæ *sit ip-*
so facto a Prouincialatus officio absolutus, & ad ele-
ctionem alterius penitus procedatur: prout neces-
sariò ea verba intelligenda esse, vt rubricæ, sub qua
collocantur, conueniant, probaui *sup. num. 58. cum*
seqq.
Sed quia poterat esse, quod P. Prouincialis per 100
socium miserit sigillum Prouinciæ, illudque ipse
socius coram omnibus eius nomine iam resignaue-
rit, sed nullam legitimam excusationem reddiderit,
quare ipse Prouincialis personaliter Prouincialibus
comitiis interesse non valeret, addit Constitutio pœ-
nam inelігibilitatis propter talem negligentiam
Prouinciali imponendam, in hunc modum. *Quod si*
Prouincialis iustam excusationem non habens ad me-
moratum Capitulum venire contempserit, ex tunc
vsque ad decennium ad omne officium cum cura ani-
marum ineligibilis permaneat, &c.
Demùm relicto casu absentiæ, de quo verba rela- 101
ta solùm loquuntur, deuenitur in eadem Constitu-
tione ad formam, qua Prouincialis dum præsens
est in Capitulo, sui officij renuntiationem ibi facere
debet, & sub eadem rubrica, *Quomodo Prior Prouin-*
cialis suo officio debeat renuntiare, ita disponitur. *Pa-*
tre igitur Præsidente, & omnibus aliis, tam Vocali-
bus quàm non Vocalibus in Capitulo cum silentio ma-
turè concedentibus, Prior Prouincialis surgeat omnibus
ei reuerentiam assurgentibus genua flectat ad pedes
Patris Præsidentis, & officio Prouincialatus simplici-
ter omni cū modestia & humilitate renuntiet, & sigil-
lum Prouinciæ in manibus eius consignans, ab officio pe-
tit absolui, & tunc pater Præsidens respondeat dicens:
Et ego auctoritate qua fungor in hac parte, accepto re-
nuntiationem tuam, & ab officio Prouincialatus huius
Prouinciæ N. in nomine Patris, &c. Et ex tunc ad
officium Prouincialatus eiusdem Prouinciæ, nec in
illo, nec in sequenti Capitulo vllo modo assumi
potest, &c.
Vnde colligitur Prouincialem non antea haben- 102
dum ab officio absolutum, quam si vel per se per-
sonaliter sigillum resignauerit, vel per socium resignā-
dum miserit, ac officio renuntiauerit; quia renun-
tiatio in hoc casu est tanquam quædam præcedens
conditio, qua deficiente, non vacat officium, nec
fieri potest electio, ex dicta rubrica, *Quomodo*
Prior Prouincialis officio suo debeat renuntiare: pon-
derando aduerbium, *Quomodo*, & verbum *de-*
beat, quod induci necessitatem, præceptum, & for-
mam

mam, l. Prætor, in princip. ff. de edendo, c. oblata, de ap-
pellat. glos. verbo debeant, in Clem. attendentes, de sta-
tu Monach. Rebuff. in concord rub. de collat. §. 1. ver-
103 bo debeat, cum aliis per me citatis dict. 77 num. 1. cui
simile est verbum, teneatur, quod idem importat,
ex Sayr. in claui Regia, lib. 3. cap. 7. numer. 27. San-
chez in præcepta Decalogi, tom. 2. lib. 6. cap. 4. n. 38.
104 Rota decis. 276. num. 2. parte 1. recentior. Forma
enim censetur inducta quoties lex, seu statutum addit
necessitatem aliquid faciendi, Abb. in cap. cum di-
lecta, num. 12. de rescript. Farin. fragm. crimin. p. 2.
tit. 2. lit. L, num. 203. vers. tertiò.

105 Hinc procedit quod passim videmus in Consti-
tutionibus Religionum circa absolutionem officio-
rum, vt scilicet in aliquibus Prouinciales elapso
tempore ipso facto, absque renuntiatione ab offi-
ciis sunt absoluti, vt habetur in Religione Sancti
Francisci, iuxta concessionem Leonis X. de qua Lu-
dou. Miranda in man. Prælat. tom. 1. quæst. 16. artic. 4. Et
in Ordine Prædicatorum ex Bulla Iulij II. incipit Sub
Religionis, 17. May 1551. apud Castellin. d. tract.
106 de elect. Canon. cap. 5. post numer. 78. Quandoque
etiam Præsidens Capituli auctoritate Apostolica,
nulla præcedente renuntiatione Prouincialis, illum
ab officio absolutum, & ad electionem procedi
posse declarat: ita obseruat Religio Cisterciensis
cum hac formula, videlicet: Ego frater N. humilis
Præsidens Congregationis Cisterciensis. Ita auctori-
tate Apostolica absoluo, ac absolutos esse pronuntio
omnes Prælatos, Visitatores, ac regimen habentes Con-
gregationis nostræ, tam absentes, quàm præsentes, ab
administratione Monasteriorum, vel officiorum sibi
commissorum, prout eam refert Castellin. d. cap. 19.
§. 1. pag. 383.

107 In aliis verò Religionibus requiritur expressa re-
nuntiatio, & ab officio absolutio, & non antea in-
ducitur illius vacatio, nec ad electionem procedi po-
test: sic apud Seruitas obseruatur ex forma suarum
Constitutionum, in quibus ita cautum reperitur.
Prouincialis, & socius in manibus Generalis suis offi-
ciis postulata venia renuntiant, & ad electionem noui
Prouincialis, &c. Et paulò inferiùs, Procurator Ordinis
in manibus Generalis, Generalis verò coram Diffinito-
ribus genuflexus, in manibus primi Diffinitoris officio
renuntiant, & mox ad noui Generalis electionem pro-
108 ceditur, &c. prout eam refert Castellin. de elect. Canon.
cap. 19. §. 8. pag. 407. Idem faciunt Capuccini in Ita-
lia, vt apparet ex cap. 8. suarum Constitutionum. I
Prouinciali liberamente renuncino l'offici loro, & ogni
autorità nelle de Diffinitori del Capitolo eletti, & in
testimonio de perfetta resegnatione porrano y sigilli
nelle loro mani, dicendo la colpa in publico Capitolo
di tutti loro defetti, & recinuta humilemente la peni-
tenza si vega all'elettione del Prouinciale, &c. refert
Castell. d. c. 19. pag. 392. & in nostra, & aliis pluribus
Religionibus ita obseruari vidimus.

109 Non obstat, quod officium Generalis expirat à die
præfixa ad Capitulum celebrandum, si tempore sta-
tuto ad illud non venerit, nec Vicarium aliquem
suum miserit, vt habetur in Constitut. Ordinis, parte
3. cap. 3. ibi: Si Prior Generalis aliquo rationabili
impedimento detentus non possit ad Generale Capitu-
lum venire, mittere Vicarium suum valeat, qui vice
eius possit, & debeat sigillum Ordinis resignare, & ad
voluntatem Diffinitorum, & aliorum Vocalium Gene-
ralatus officio, si opus fuerit, renuntiare. Quod si ipse
Generalis ad Capitulum Generale tempore statuto non
venerit, nec Vicarium aliquem suum miserit, a die sta-
tuta, & præfixa ad dictum Capitulum celebrandum, in
posterum is ipso facto sit Generalatus officio priuatus,
& eo casu Prior Prouincialis illius Prouinciæ, in qua
Capitulum congregatum est, omnia faciat, quæ Prior
Generalis præsens faceret, quousque Præsidens publi-
cetur, & non vltra, qui publicatus ad electionem noui
Generalis procedere faciat, &c.

Quia respondetur multipliciter, & primò Con- 110
stitutionem illam potius intentum nostrum con-
firmare, quàm obiectum comprobare, vt patet ex
prima eius parte, in qua dicitur, absente Priore Ge-
nerali legitimè impedito, debere illum per Vicarium
suum resignare sigillum Ordinis, & officio renun-
tiare; certum est enim ante huiusmodi renuntiatio-
nem à maiori parte electorum acceptatam, officium
non vacare, vt probat Constitutio eodem cap. 3. in
princip. pag. 90. ibi. Nam prima electio non obstante
resignatione sigilli, in sua firmitate manet donec officio
renunciauerit, & Electores, vel maior pars ex eis
renuntiationem acceptauerit, itavt nullo pacto, nisi ma-
lè meritus, & causis vrgentissimis notoriis, vel sufficien-
ter probatis præcedentibus, reiici possit ab officio inui-
tus, &c. Nec, vt contrarij volunt, renuntiatio facienda
est de voluntate Capituli, quatenus opus esse iudica-
uerit, quia verba illa, si opus fuerit, non refe-
runtur ad verbum, renuntiare, cùm renuntiatio sit
semper, & in omni casu debita, vt suprà dixi, sed
diriguntur ad voluntatem Diffinitorum, & aliorum
Vocalium, quasi Vicarius in absentia Prioris Gene-
ralis renuntiare debeat ad voluntatem Diffinitorij,
& Vocalium, id est, eo modo, quo Diffinitores, &
Vocales voluerint, ne scilicet propter absentiam re-
nuntiantis, renuntiatio à Vicario minus bene fiat,
aliter enim verba eiusdem cap. 3. inter se non conue-
nirent, cum vt dixi priora renuntiationem præcisè
requirant, & satis patet, ibi, donec officio renuntiaue-
rit, ponderando dictionem, donec, quæ suspendit 111
vacationem vsque ad tempus renuntiationis, cùm
habeat naturam suspensiuam, Tob. Non. consil. 8.
num. 2. Honded. consil. 29. num. 3. volum. 1. Surd. consil.
186. num. 15. citati per me c. 93. sub numer. 5. Vbi-
cumque enim assignatus est terminus à lege, vel 112
statuto ad eligendum, vel præstandum aliquid, non
incipit currere terminus ille, nisi post actum, qui
natura sua debet præcedere, l. tali, in princip. ff. de
iur. dot. l. 3. §. si quis hæredi, ff de statulib. Ruin. cons. 63.
num. 1. volum. 5. Duran. Rota decis. 365. num. 12. & ni-
si postquam factum fuerit id, quod prius fieri debe- 113
bat, Surd. cons. 134. num. 37.

Secundò respondetur, eam Constitutionem in 2. 114
parte esse pœnalem; illa enim ob negligentiam
Generalis in non eundo ad Capitulum, vel in non
mittendo Vicarium, qui eius vice posset & debe-
ret sigillum resignare, & officio renuntiare, imponit
pœnam priuationis, quod sanè magis denotat ipsius
negligentiæ supplicium, quàm officij vacationem
ob lapsum termini inductam; si enim Legislator
voluisset significare, adueniente die statuta & præfi-
xa ad Capitulum celebrandum, statim Generalis of-
ficium expirare, minimè diceret ipso iure priua-
tum esse, sed ab illo absolvendum fore, vel pro ab-
soluto habendum.

Tertiò respondetur, quod licet illa Constitutio in- 115
telligatur in sensu, qui minus bene intenditur, adhuc
non vacarent culpâ, nec nullitatem actus effu-
gerent Aduersarij; nam ibi dicitur, quod priuato
Generali, Prior Prouincialis illius Prouinciæ, in qua
Capitulum congregatum est, omnia faciat, quæ
Prior Generalis præsens faceret, quousque Præsi-
dens publicetur, quod in præsenti casu iuxta illius
proportionalitatem seruatum non fuit; recurren-
dum enim erat ad Priorem Conuentus Granatæ,
vbi Capitulum celebrabatur, vt vices Prouincia-
lis gereret vsque ad Præsidentis publicationem,
qui

qui si casu deficeret, vel venire non curauerit, ad alium recurri non poterat, quia in illa Constitutione nullus in hoc euentu Prouinciali renuenti substituitur; quod enim lex non dicit, non est ab homi-
116 ne præsumendum, *l. dissentientis, C. de repud. c. si la, ne Sede vacante.* Surd. *decis.* 219. *num.* 21. Et lex id noluisse præsumitur, cum facilè id exprimere potuisset, neque expressit, Menoch. *cons.* 30. *n.* 8. Armend. *in proœm. addit. ad recop. legum Nauarræ, n.* 150.

117 Nec etiam obstat, quod prætextu cuiuscumque prorogationis posset Prouincialis, nolens officio renunciare, tempus præfixum prolongare, & electionem successoris malitiosè differre; quia vel prorogatio est licita, & iusta de causa facta, & tunc renunciationis omissio non erit culpabilis, ac interim poterit Prouincialis administrare, Mastril. *de Magist. lib.* 1. *cap.* 24. *n.* 28. & Prouinciam regere, donec scilicet ad electionem, completa prorogatione, deueniatur, argum. *leg. meminisse, ff. de offic. Proc.* ibi: *Meminisse oportet, in euentum successoris omnia debere Proconsulem agere, cum sit vnus Proconsulatus, & vtilitas Prouinciæ exigat esse aliquem, per quem negotia sua Prouinciales explicent,* &c. vbi gloss. *verbo lus dicere,* magis ad propositum loquitur ibi: *etiamsi vltra tempus suum sit,* &c.

118 Et in maioribus, & minoribus iudicaturis obtinere, & in praxi seruari tradunt Guid. Papæ *dec.* 501. & alij citati ab Auiles *ad cap.* 5. *Prætor. verbo suspendidos, n* 6. *cum seqq.* Roman *sing.* 395. Bobadil. *in sua politica, lib.* 1. *cap.* 2. *num.* 23. Fontanel. *de pactis nupt. claus.* 4. *gloss.* 10. *parte* 1. *num.* 99. ibi: *Quoad primum breuiter dic, quod ad officialem præcedentis triennij spectabit id muneris, donec venerit successor, quasi apud eum remaneat administratio cum titulo, ex l.* 1. *C. vt omnes iudices, tam ciuil. quàm milit.* &c. Stephan. Gratian. *disceptat. forens. tom.* 1. *cap.* 154. *n.* 46. ibi: *Cum officialis finito anno, seu biennio suæ electionis habeat administrationem, & eius gesta valeant, donec nouus fuerit non solùm electus sed ceperit possessionem sui officij, quasi apud eum remaneat administratio cum titulo,* &c.

119 Et licèt Bald. *in d. l. meminisse, col.* 2. *vers. Extra quæro,* Fontanel. & Stephan. Gratian. *dictis locis,* id in iudicibus delegatis non procedere affirment, sed solùm in Ordinariis; nihilominus tamen restrictio nobiscum non loquitur, quia Prouinciales, Visitatores, & Priores locales huius, & cuiusvis alterius Ordinis sunt Ordinarij, & in suos subditos Regulares iurisdictionem habent quasi Episcopalem, Sot. *de Iust. lib.* 7. *quæst.* 4. *art.* 3. *col.* 5. Aragon. 2. 2. *quæst.* 88. *artic.* 12. *fol.* 1042. *col.* 2. *concl.* 6. Suar. *de Relig. tom.* 2. *tract. de voto, lib.* 6. *cap.* 10. *num.* 14. Sayr. *in Claui Regia, lib.* 6. *cap.* 21. *n* 89. Sanch *de Matrim. lib.* 8. *disp.* 3. *num.* 9. *& in præcepta Decalogi tom.* 1. *lib* 4. *cap.* 39 *num* 4. *&* 5. Sigismund. à Bononia *de elect. Prælat. Reg. dub.* 49.

120 Vel prorogatio non fuit iustificata, sed temerè à Prouinciali facta, & tunc penes neminem de Capitulo residet potestas illam emendandi, sed opus est ad Superiorem recurrere, qui causa cognita poterit suspensionem, & prorogationem tollere, ac Prouincialem cogere vt renuntiet, argum. *cap. quidam, de renunciatione* vel iuxta culpæ qualitatem cum officio priuare, aliàs tali suspensione durante quicquid ad inferiore propria auctoritate attentatum fuerit, id totum priuilegio attentatorum reuocari debere dixi infrà *nullit. seq.*

121 Ex quibus fit euidens renuntiationem de qua loquitur Constitutio, sub rub. *Quomodo Prior Prouincialis officio suo debeat renunciare,* pertinere ad substantiam vacationis, ac proinde gratis dictum

asserere, meram esse cæremoniam, ex dictis: nec ea, quæ de Prioribus referuntur, Prouinciali commodè adaptantur, cùm Constitutio de istis, non de illis disponat, & quatenus dicitur, quod Priores aliquot antea diebus eliguntur, quàm eorum prædecessores renuntiauerint, *in d. parte* 3. *cap.* 7. *sub rub. de instit. Priorum,* id verum non est, si de electione publicata sermo fiat; nunquam enim Electiones publicantur, nisi prius fiant renuntiationes, & absolutiones: quod nec in hoc casu seruatum, nec expectata renuntiatio fuit, vt ad electionem procederetur, sed omnia (quod summè dolendum est) temerè, inconsulta facilitate, furtim, & præpostero ordine gesta referuntur.

Secvnda Nvllitas.

Quia celebrata post intimatam suspensionem, & post iter arreptum ad Superiorem, ac interpositam appellationem debito tempore, & modo.

Suspensione celebrationis Capituli per P. Prouincialem legitimè facta, eaque à 53. Vocalibus RR. PP. Magistris Francisco de Termiñon, & Alphonso de Castilla, aliisque suis confœderatis personaliter intimata, vlterius per eos processum, & ad electionem deuentum est, quæ ideo nulla & attentata fuit, vt bene resoluit Lancel. *de attent. p.* 2. *c.* 12. *de attent. appell. pend. limit.* 1. *n.* 41. ibi: *Vnde stante suspensione non est mirum si subintrent attentata, quæ vbi suspensio iurisdictionis datur, considerantur, ad notata per Doctores in cap. non solum, de appell. in* 6. *& notat* Franch. *in c. pastoralis, col.* 3. *n.* 6. *vers. Sextò operatur, de capell. & post* Didac. *c.* 13. *pract. qq.* Hieron. Mausi. *lib.* 2. *pract. concl. super attent. concl.* 16. &c. Idem tenet *d. part.* 2. *c.* 53. *n.* 19. 122

Post huiusmodi suspensionem sic factam, intimatam, & postquam iter arripuit P. M. Franciscus Lyaño ad Illustrissimum D. Nuncium, prius de tali itineris arreptione pro iustitia obtinenda omnes Vocales certiores faciens, vlterius processum, & ad electionem deuentum est, quæ ideo nulla, & attentata dicitur, ac proinde reuocanda, cum talis itineris arreptio, seu nuncij missio habeat vim appellationis, & suspendat iurisdictionem Iudicis inferioris, vt in puncto tenet Sigismund. Scacc. *de appell. quæst.* 6. *num* 41. *cum seqq.* optimè Lancellot. *dict. parte* 2. *cap.* 12. *ampl.* 16 *à num.* 1. ibi: *Et propterea in hac ampliatione breuiter potest poni regula, quod gesta post iter arreptum ad Papam, & sic post tacitam, & præsumptam appellationem, sunt attentata, & reuocanda, vt tradit Milis in verbo Appellationis vim obtinet, fol.* 16. *quia talis arreptio habet vim appellationis, vt videtur text. in cap. cùm causam, de offic. deleg. & in c. cùm olim, de dolo, & contum. &* 2 *in c. audita, de restitut. spoliat.* &c. & *in num.* 4. *&* 5. idem resoluit quando iter arripitur ad inferiorem Papâ, etiam per interpositam personam, vt patet ibi. *Amplia primò vt procedat etiam in arreptione itineris facta ad inferiorem Papâ, qui tamen possit per viam querelæ adiri, vt tradit* Milis *in dict. verbo Appellationis vim obtinet, n.* 16. Anton. de Butr. *in d. c. dilecti, n.* 5 *vers. Ex his infertur, dum ampliationem simpliciter tenet, quod procedat etiam in inferiore Papâ, qui per viam querelæ adiri possit, vt ibi per eum. Secundò vt procedat non solùm in arreptione itineris facta in propria persona, verùm etiam per interpositam personam, putà per missionem nuncij,* &c. Hactenus Lancellot. 123

Pariter post factam, & intimatam huiusmodi sus- 124

pensionem, & habitam itineris arreptionem, actum fuit de Præsidentis recognitione, & dictus P. Alphonsus de Castilla, qui præsidentiam affectauerat, litteras suæ præsidentiæ aperiri iussit, & vt ab omnibus vt talis recognosceretur, mandauit, ac coram se ad electionem celebrandam Vocales nonnullos conuocauit, & illis non expectatis, de facto ad electionem procedendum esse decreuit, cuius mandata cum intimarentur P.M. Ioanni de Bolaños, Priori Granatæ, tanquam vni ex Vocalibus, ab illis statim viua voce in actu notificationis appellauit, de qua appellatione licet Notarius actuarius fidem non fecerit, nihilominus de illa alij Notarij, qui eo tempore notificationi interfuerunt, testificantur; vnde gesta post talem appellationem interpositam, tanquam attentata, & nulla reuocari debent, Cardos. *in praxi Iudicum, verbo Electio* 28. Castellin. *de elect. Canonic. cap. 4. num.* 59 ibi: *Electio facta à Vocali-*
125 *bus, pendente appellatione legitimè interposita ab vno, vel pluribus electorum, tanquam attentata, & nulla reuocari debet*, &c. & ibi: *Quæ fiunt post appellationem, debent in statum pristinum reuocari*, &c. & *cap. 14. num. 42. & cap 16. num. 3.* quia appellatione pendente, nec in principali, nec in appendiciis est innouandum, vt inquit D. Valenzuel. *consil. 157. num. 38.* Omnia enim facta, & innouata pendente
126 appellatione sunt nulla, *auth. de exhibend. reis, §. suscepto, verb. nihil, in med. & verbo pro nihilo, collat. 3. cap. non solum, de appell.* D. Valenz. *consil 86. n. 24.* Duran. *decis. 312. n. 2. & decis. 313. num. 2.* Rota *decis. 785. n. 2.* apud Farin *part 1. in posthum.*

127 Non obstat quod appellatio per dictum P. de Bolaños, non fuit interposita in scriptis, iuxta *l. 1. §. fin. de appell.* quia respondetur illum statim in actu intimationis appellasse, quæ appellatio viua voce incontinenti interposita sufficit de iure, *l. 4. & ibi gloss. ff. de appellat.* Bart. *in d. l. 1. in fin ff. eodem*, Vestr. *in prax. lib. 7. cap 3 n. 28.* Achil. *decis 2 in princip. de appellat.* Put. *decis. 102 n. 1. lib. 3.* Duran. *decis 217. n. 6.* vbi subdit, non aduersari textum *in d. l. 1. §. fin.* quia procedit secundùm Bart. *ibi num. 4.* in appellatione à diffinitiua ex interuallo: & Veral. *parte 1. decis.*
128 *36. num. 3.* ait quod quando quis appellat inconti-
129 nenti, sufficit quod dicat, Appello. Et appellatio à diffinitiua semper sufficit, vt prorumpatur verbo, *l. scio. & ibi* Bart. & Doctores, *ff. de appellat. gloss. verbo solum, in cap. cordi, eodem tit. in 6.* Boër. *decis. 1. numer. 14.* Valenzuela *consil. 46. num. 20.* Et pro potiori cautela idem P. de Bolaños intra decem dies Hispali aliam interposuit appellationem coram persona in dignitate Ecclesiastica constituta, & Prouincialis, ac plures ex Vocalibus intra eosdem decem dies de nouo in scriptis appellarunt coram Illustrissimo Nuncio, qui in vim huius appellationis litteras ordinarias appellationis relaxauit, quarum vigore hodie lis in eius Tribunali pendet, & partes transportatis actis litigant.

130 Nec etiam obstat, quod appellatio per dictum P. de Bolaños, seu à dicto P. Prouinciali interposita fuerit sine legitimo consortium mandato: quia respondetur appellationem interpositam per vnum ex consortibus iuuare alios consortes, *cap. sententia, de appell. l. si quis separatim, §. vlt ff. eod. tit. l. 1. & 2 C. si vnus ex plurib appell.* Put. *decis. 459. lib. 1.* Lancell. *de attentat. p. 2. cap. 12. ampl 11. num. 4.* Sigismund. Scac. *de appell. quæst. 5. num. 58.* Rota *decis. 183. n. 5. & decis. 191. numer. 1. parte 2. recentior. & decis. 31. n. 3 & 4. & decis. 613. n. 1. parte 2. in posthum.*
131 Farinae. in tantum quod si post dictam appellationem sententia exequatur, talis executio in totum etiam respectu consortium qui non appellarunt, dicatur attentata, & veniat reuocanda. Ità Lancellot. *d. ampliat. 11. num. 4.* quem refert, & sequitur Rota *d. decis. 183. num 5. apud Farin. part. 2. recent.*

Nec denique obstat, quod appellatio à dicto P. 132
de Bolaños fuit extraiudicialiter interposita, proindeque electio post eam celebrata reuocari non debet; quia attentata pendente appellatione extraiudiciali non sunt reuocanda, gloss. *verbo reducendum*, ibi: *Si extraiudicialis fuit appellatio, in cap. non solum 7 de appell. in 6.* Lancel. *d. p. 2. cap. 12. lim 3. princ. num. 3. cum seqq.* Sigismund. Scacc. *de appellat. quæst. 2. num 35.*

Quia multipliciter respondetur, & primò esse val- 133
de probabile in iuribus incorporalibus, & præcipuè in electionibus, gesta pendente appellatione extraiudiciali esse attentata, vt in his terminis tenet Abb. *in cap. cum nobis, num. 7. & 8. de elect.* D. Valenzuel. *consil. 76. num. 125. cum seqq. tom 1.* Modern. Lusitan. *de manu Regia, part. 1. cap. 21. num. 16.* quorum verba retuli supra in voto consultiuo super electione Generalis Sancti Hieronymi, & in terminis electionis Regularium probat text. *in cap si postquam, de elect lib 6.* dum ait in electionibus Cathedralium vel Regularium Ecclesiarum, quicquid factum fuerit post, & contra appellationem etiam extraiudicialem ex causa probabili emissam, esse nullum ipso iure, & firmant Rot. *decis. 44. num. 4. de appellat. in nouis.* Milis *in suo repert. verbo Attentata post appellationem interpositam, fol. mihi 35.* Lancellot. *dict. p. 2. cap. 12. limit. 1. num. 55. & limit. 3. num 12.* latè & eleganter D. meus Alexander Raphaëlius Hispaniarum Nunciaturæ Auditor Generalis meritissimus, *in suo voto vndequaque doctissimo in causa Hispaniarum Generalatus S. Hieronymi, n. 70.*

Secundò respondetur obiectionem non procede- 134
re, quando gesta non solùm sunt post appellationem, sed etiam contra appellationem, tunc enim etiamsi appellatio sit extraiudicialis, censentur attentata, text. est *in cap. cum nobis 19. de elect* vbi Abbas *n. 7. & 8.* Achil. de Grassis *decis 54. aliàs 260. de appell.* Lancel. *d. part. 2. cap. 12. lim 3. n 7. & 10. cum seqq.* Seraphin. *decis. 397. n. 1.* Dicitur autem quid fieri contra appellationem, quando, prout in casu nostro, actus à quo appellatur, non remanet totus sub protectione Iudicis ad quem, vt explicat Achil. *d. dec 54.* quem refert, & sequitur idem D. meus Alexander Raphaëlius *in d. suo voto, n. 69.*

Tertiò respondetur, multò minus obiectionem 135
procedere, vbi iam appellatio coram Superiore iustificata fuerit, quia tunc omne gestum post appellationem, licèt non iudicialem, est attentatum, gloss. *verbo Reducendum, vers. Si extraiudicialis, in cap. non solum, §. illa verò, de appell. in 6.* Lancell. *d. c. 12. limit. 3. num. 17. cum seqq.* Burat. *Rota decis. 771. n. 5.* idem D. meus Alexander Raphaëlius *vbi supr. n. 71.* Cùm ergo ex superius deductis, & infra deducendis euidenter appareat de causis legitimis, quibus moti fuerunt P. Prouincialis, & cæteri Vocales ad prorogandum & suspendendum Capitulum, ac ad appellandum à gestis, ipsa suspensione, & appellatione pendente, non videtur posse dubitari quin omnia gesta post dictam suspensionem, & appellationem fuerint nulla, & attentata.

Constito igitur de suspensione, & arreptione itine- 136
ris ad Superiorem, necnon de appellatione legitimo tempore interposita à decreto dicti P. Alphonsi de Castilla, illum non debuit in hac causa executioni demandare, conuocando ad Capitulum, & ad electionem Prouincialis procedendo, ac mittendo in possessionem R. P. Franciscum de Terminon temerè & nulliter electum cum euidenti attentato; nam

nam certa iuris regula est, appellationem non tan-
tum suspendere iurisdictionem Iudicis, ac decre-
tum, cap. cum inter, de except. cap. si a Iudice, de
appellat. in 6. sed etiam illa, seu illud extinguere, ex
l. 1. §. vltim. ff. ad Turpil. vbi dicitur, quod appel-
137 lationis remedio extinguitur pronuntiatum, D. Va-
lenzuela consil 71. num. 62. omniaque postea inno-
uata ita iotieere, iuxta totum tit. nil nouari appel-
lat. pendente, vt nulla sint ipso iure, authent. de ex-
hibend. reis, §. suscepto, verbo nihil, in med. & verb.
pro nihilo. Surd. de aliment. titulo 8. priuil. 10. n. 2.
138 D. Valenz. consil. 84. num. 56. & veniant ante omnia
reuocanda, & in pristinum statum restituenda, &
purganda, Rota decis. 351. num. 1. & dec. 656. n. 1.
parte 1. recent. & dec. 183. num. 1. & decis. 582. num. 1.
& decis. 691. num. 1. parte 1. in posthum. Farin. Du-
139 ran. decis. 211. num. 1. & decis 313. num. 2. etiam
ex mero Iudicis officio, Cassad. decis. 3. de restitut.
spol. Rot. decis. 6. num. 1. vt lite pend. in antiq. Hercul.
de attent. cap. 14. à num. 2. & cap. 10. a num. 1. D.
Valenz. consil 44 num. 14. & consil. 157. n. 44. Greg.
XV. decis. 91. num. 8.

140 Vnde electio celebrata, & possessio post dictam
suspensionem, ac itineris arreptionem, & interpo-
sitam appellationem apprehensa habetur pro spolia-
tione, & est merè attentata, Valenz. d. consil. 71.
num. 72. Rota decis. 616. numer. 2. parte 1. diuers. Et li-
cet à dictis regulis declinetur, vel quando attentata
sunt turbida, Lancell. de attent. parte 3. cap. 24. n. 60.
141 vel quando constat de non iure petentis reuocatio-
nem, Rota decis. 7. vt lite pend. in antiq. vel quan-
do materia attentatorum dependet à cognitione ne-
gotij principalis, Capic. decis. 72. Lancel. vbi suprà,
quæst. 19. nulla tamen ex allatis limitationibus ap-
plicari potest ad propositum casum: non illa, quod
attentata sint turbida, quia immò sunt clarissi-
ma; quando ex triplici capite de illis evidenter
constat, iuxta resoluta in hac nullitate: non alia,
142 quòd constet de non iure petentis, quia ad istum
effectum defectus iuris debet esse clarus, & manife-
stus, Ioan. Monach. in cap. cupientes, num. 142. de
elect. lib. 6. Rota decis. 2. de restit. spol. in nouis, &
ideò requiritur res iudicata, vel confessio partis,
Lancel. de attent. parte 3. cap. 24. quæst. 1. num. 65. In
casu autem proposito, nedum super illo aliquid fuit
decisum, sed ex dictis suprà conclus. 1. & 2. constat
apertè de iustitia appellationis, & causæ principa-
lis, quatenus attentata ab illa penderent; quia
hoc remedium attentatorum non solùm conceditur
quando adest tam notoria iustitia, sed etiam quan-
143 do constaret de non iure, Innocent. Host. & Ioan.
Andr. in cap. 2. de restitut. spol. Alex. consil. 99. Visis
processibus, num. 9. volum. 5. Visil. de Afflict. decis. 98.
numer. 5. Valasc. consil. 136. numer. 18. quos refert
144 & sequitur D. Valenz. d. consil. 157. n. 43. & consil. 84.
num. 61. nam consideratur potius contemptus Supe-
rioris, quàm læsio iuris, & partis, cap. cordi, in fine, de
appell. in 6. Cassad. decis. 3. de rest. spol. Franc. Hercul.
de attent. cap. 16. num. 7.

145 Denique attentatorum remedium reputatur in Iu-
re benignum & fauorabile, vt inquit Franc. Hercul.
d. tract. de attent. cap. 2. num. 3. Relatus à D. Valenz.
dict. consil. 157. numer. 41. & tam priuilegiatum, ex
146 Achil. de Grass. decis. 352. aliàs 26. de appell. num. 1.
147 & 6. Vetal. decis. 54. numer. 2. parte 1. & decis. 68. n. 3.
parte 2. vt contra agentem pro reuocatione attenta-
torum non possit opponi excommunicationis ex-
ceptio, Herculan. vbi suprà, cap. 20. num. 3. Marant. de
ordine iudic. parte 6. verb. appellatio, numer. 393. Lan-
cel. de attentat. parte 3. cap 22. num 4. & cap. 24 q 3.
num. 10. Gonzal. ad regul. 8. Cancel. §. 7 proœm. n. 239.
D. Valenz. d. consil. 157. n. 46. Rota dec. 589. n. 6. apud
Farin. part. 1. recent.

Et hoc in tantum est verum, quod iudicium atten- 148
tatorum fauorabilius est iudicio spolij, & sic possesso-
rio recuperandæ, gloss. in Clem. 1. in princip. vt lite
pendent. Achil. de Grassis decis. 26. de appellat. num 4.
Gratian. respons. 11. num. 16. volum. 2. D. Valenzuela
d. consil. 71. num. 77. & interdicto vnde vi, Alexand.
consil. 99. col. 3. lib. 5. Vetal. decis. 154. numer. 2. p. 1.
Addit. ad Mathesil singul. 29. num. 10. Couar. pract.
cap. 23. n. 4. D. Valenzuel. dict. consil. 84. n. 60. & non 149
potest ante eorum purgationem procedi in negotio
principali, dict. cap. non solùm, de appellat. in 6. D. Va-
lenzuela dict. consil. 71. num. 67. & dict. consil. 84. n. 59.
Ex quibus concludo evidenter constare de attentatis,
quæ veniunt statim reuocanda antequam de posses-
sorio, & causa principali cognoscatur.

Tertia Nullitas.

Quia celebrata non seruatâ substantiali Iuris & Constitutionis formâ.

PRo Electionibus celebrandis formam, & mo- 150
dum dat text. in cap. quia propter 42. de elect.
his verbis: *Statuimus vt cum electio fuerit celebran-
da præsentibus omnibus, qui debent, & volunt, & pos-
sunt commodè interesse, assumantur tres de Collegio fide
digni, qui secretò, & sigillatim vota cunctorum diligen-
ter exquirant, & in scriptis redacta mox publicent in
communi, &c.* & paulò inferiùs. *Aliter electio facta
non valeat, nisi fortè communiter esset ab omnibus quasi
per inspirationem absque vitio celebrata. Qui verò
contra præscriptas formas eligere attentauerint, eligen-
di ea voce potestate priuentur, &c.*

Quæ quidem forma in eo textu descripta, est om- 151
nino obseruanda sub pœna nullitatis, ob decretum
irritans in fine positum, vt ibi resoluunt Innocent. n. 6.
verb. non valeat, Ioan. And. n. 37. eodem verbo, Guil-
lelm. Mandagot. de elect. cap. 22. Francisc. Marc. Del-
phin. decis. 1386. p. 1. Sigismund. à Bononia de elect.
cap. 1. dub. 3. num 5. vbi num. 8. subdit sufficere, vt
aliquid substantiale prædictæ formæ d. cap. quia pro-
pter, non sit seruatum etiam in minimo ad effectum
vt electio dicatur nulla, Castellin. de elect. Canon. c. 1.
num. 2. vers. forma, Lauor. var. lucub. tom. 1. tit. 4. c. 21.
num. 121. Rota in Treuerensi Abbatia S. Maximini,
20. Nouembris 1641 coram bonæ memor. Coccino De-
cano, statim in princip.

Et procedit non solùm in electionibus Episcopo- 152
rum, & Prælatorum Ecclesiasticorum Cathedralium,
& Collegiatarum Ecclesiarum, sed etiam in electio-
nibus Prouincialium, & aliorum Superiorum Re-
gularium, vt per Abb. in dict. cap. quia propter, n. 7.
vers. circa, & num. 8 vers. placet, Ludouic. Miranda
in Man. Prælat. tom. 2. quæst. 23. artic. 3. conclus. 1.
Tambur. de iure Abbatum tom. 1. disput. 5. quæst. 5.
num. 1. Lauor. var. lucub. tom. 1. tit. 4. cap. 19. num. 1.
Sigism. a Bononia de elect. dub. 6. Rota in Metensi
Monasterij, 5. Iulij 1621. coram bonæ mem. Coccino
Decano, in vers. Quod autem.

In forma hac substantiali sex modis peccat hæc 153
nulla electio. Primò non constat ex actis Capitula-
ribus quod interuenerint in huiusmodi scrutatorum
assumptione cunctorum vota, vt requirebatur, sed so-
lum in illa trium Vocalium subscriptiones apparent,
vnde illis non est standum, quia quod vniuersitati
conceditur, singulis eius non tribuitur, l. in tantum,
§. vniuers. ff. de rerum diuis. Nauar. comment. 3. de
Regul. n. 12. vers. Ad quintum, in princ.

154 Secundò nec etiam constat, vt est de forma substantiali, quod isti scrutatores secretè, & sigillatim cunctorum vota diligenter, hoc est ex se, & proprio ore exquirerent, Innoc. *in d. cap. quia propter, n.6.* Host. *num.30.* Abb. *num.5. vers. Nota etiam,* Sigism. à Bonon. *d. tract. de elect. dub.21. n.4.* Ego ipse *de iure Ecclesiast. vniuers. lib.1. cap.19. num.395.* Rota *in d. Treuer. Abbatia, vers. Tertiò.*

155 Tertiò nec etiam constat, vt est de forma substantiali, quod scrutatores scrutati sint prius seipsos, ad tradita per Sylvest. *in sum. verbo electio 1. q. 4. n.7.* Sigism. à Bononia *tract. de elect. dub.21. n.6. cum seqq.* qui Auctor *dub.41. num.9.* formam ponit, quomodo hæc scrutatio sit facienda, his verbis: *Qui scrutatores scrutati sunt prius seipsos, nempe primò P. F. N. primus scrutator ita secretò, vt nec ab aliis duabus scrutatoribus videri potuerit, scribat nomen eius, quem elegit, & sequitur narrando ordinem, quem posui supra dub.21. num.8. & denique primus, secundus, & tertius scrutator scrutati sunt, & exquisierunt vota aliorum omnium de Collegio ita sigillatim, & secretò; vt quisque elector de per se singulariter votum suum dederit, ac detulerit ipsis scrutatoribus, itavt nec à me Notario infrascripto, nec à testibus infrascriptis, nec ab aliis quibusuis, exceptis scrutatoribus, auditum sit tale votum, & in scriptis ea redegerunt,* &c.

156 Quartò nec etiam constat, vt essentialiter requiritur, quod vota fuerint per scripturam fideliter data, ne è memoria scrutatorum perirent, vt per Abb. *in d. cap. quia propter, n.6.* Butr. *num 27.* Ioan. Andr. *num.19.* & Host. *num 31.* Mirand. *d. q 23. artic.16.* Sigismund. à Bonon. *d. dub.21 num.13.* Rota *in d. Tre-*
157 *uer. Abbatia, vers. Quarta etiam principalis nullitas.* Et quamvis ex concessione sanctæ memor. Pauli V. vt ex aduerso asseritur, possit per bulletas, palleas, & cartellas, aut per fabas, siue per lupinos fieri hæc electio, quod ex consuetudine in huiusmodi electionibus seruari posse testatur Marcagnan. *de commun.*
158 *opin. lib.3. cap 6. num.4. & 7.* nihilominus cùm hoc procedat ex priuilegio, dum electio fit simpliciter, nec dicitur, aut declaratur qua auctoritate, & forma celebratur, intelligitur semper facta secundùm dispositionem Iuris communis; nam in dubio quis præsumitur disponere secundùm Ius commune. Valasc. *consult.41. n.7.* D. Barbos. *in l.1. ff. solut. matrim part.1. num.61.* citati per me *Axiom.73. num.10. & Axiom. 131. num 4. prope fin.*

159 Quintò nec (prout requiritur) Capitularia acta quæ producuntur, facta fuerunt per Notarium Secretarium Capituli, sed scripta apparent sine nomine, aut subscriptione scribentis, cùm debebant ab eodem Notario scribi, & fides fieri de omnibus ibi gestis, iuxta formulam, quam ponit Sigismund. à Bonon. *d. dub. 41. num. 9.* ibi: *De quibus omnibus cùm ego N. Notarius ita interfuerim cum N. N. testibus, vt tamen nemo nostrum sciat alicuius suffragium nominatim, fidem facio vniuersis, & singulis præsentes litteras inspecturis, prædicta omnia fuisse ordine, quo narraui, gesta, & ita rogatus fui, ideo in fidem præsens publicum instrumentum subscripsi, & signaui,* &c. quæ omnia desiderantur in actis Capitularibus ex aduerso productis.

160 Sextò, quia etiam non interuenerunt substantialia requisita, quæ per Ordinis Constitutionem in electione Prouincialis interuenire debent, & in ea sub diuersis titulis & rubricis *in p. 3. cap. 7.* sic concepta habentur: *De modo celebrationis Capituli Prouincialis.* Item: *De modo recognoscendi Patrem Præsidentem.* Deinde: *Quomodo Prior Prouincialis officio suo debeat renuntiare:* quarum rubricarum Scriptura denotat sub illis dispositum continere formam substantialem, vt in puncto tenet Farin. *fragm. crimin. p.2. lit. L, n.203.* ibi: *Secundò forma censetur inducta per hanc, seu similem rubricam, de modo procedendi,* &c. *quia idem est ac si actum fuisset de forma procedendi,* Azio. *in pract. §.3 cap.36. n.1.* &c. quod est singulari consideratione notandum.

Maximè, quia in dubio omnis forma censetur substantialis, Cephal. *consil.421. num. 49. lib.3.* D. Valenzuela *consil. 187. num. 73.* & induidoa. Becc. *consil.47. n.36. & consil 176. n.1.* Cephal. *consil.377. n.66. & consil.421. n.81. lib.3.* 161

Hinc patet, formam substantialem continere disposita sub dicta rubr. *De modo recognoscendi Patrem Præsidentem*, vbi in origio ita disponitur: *Sexta feria immediatè sequenti, statim postquam vesperæ fuerint decantatæ de mandato Prioris Prouincialis ad sonum campanella claustraliter pulsata, vt moris est, fiat signum congregandi Capitulum, & successiuè statim campana minor in campanile ter pulsetur prolixius, similiter cum debito interuallo, ad quod signum omnes Patres Vocales ad Capitulum conueniant, vel aliò, vbi decenter adesse possint, sicut Priori Prouinciali videbitur expedire, quibus cum grauitate consedentibus, Prior Prouincialis dicat, Adiutorium,* &c. *Benedicite,* &c. *& immediatè legatur Constitutio à socio ipsius, vt sciant omnes quidnam, & quomodo sit agendum (quod semper antequam aliquid fiat, obseruari volumus.) Deinde verbum habeat aliquod opportunè, quo explete publicè ab omnibus in communi requirat, imò omnibus & singulis Patribus in virtute sanctæ obedientiæ præcipiat, vt si quis illorum habeat Reuerendissimi Patris litteras ad illius Prouinciæ Capitulum directas, eas protinus ostendat, & legendas consignet, hoc autem præceptum, si litteræ non ostendantur, paruo temporis interuallo ter successiuè faciat, tertia vice sub pœna excommunicationis præcipiendo. Si verò quispiam huiusmodi litteras præsentauerit, volumus, ac decernimus, vt illis ab omnibus debita cum veneratione, vt decet, perfectè obediatur, & si virtute illarum litterarum aliquis illius Prouincialis Capituli Præsidens institutus fuerit, is ab omnibus pro Præsidente habeatur, & Præsidentis fungatur officio,* &c. 162

Contra totam huius Constitutionis formam ad Præsidentis recognitionem processum fuit, Prouinciali absente, & vocalibus ad sonum campanellæ minimè conuenientibus, ac litterarum præsidentiæ recognitione per eundem Prouincialem non facta, faciens ipse P. Alphonsus de Castilla se in Præsidentem recognosci, cùm certò sciret nullam earum litterarum virtute iurisdictionem sibi conferendam sine præsentatione, inspectioneve, solito modo, & loco facta, ad tradita per Bald. *in l.1. Cod vt lit. pendent. & in l. falsus, num 17. Cod de furtis,* Hippol. de Marsil. *in leg. si quis, ff. de quæst. n 65.* Pur. *de Syndicatu, verbo Officialis, cap. 4. num 1.* 163
cum seqq. & verbo Electio, cap. 3. Quibus non præ- 164
cedentibus, sic dictus P. Alphonsus de Castilla propria auctoritate Præsidentiæ possessionem apprehendens, in ea intrusus remansit, Ludouic. Gom. *in reg. de triennali possess. quæst. 48.* ac violentus possessor, secundùm omnes *in cap. transmissa, de elect. & in cap. cùm venissent, de restit. spol.* Mitis *in repert. verbo possessio beneficij,* proindéque beneficio & gratia eiusdem Præsidentiæ ipso iure priuatus, vt *in cap. cum qui, de præbend. in 6.* quam decisionem præter alios optimè explicant Rip. *in cap sæpè, de restit. spol n.68.* Couar. *de sponsal. p.2. cap.6. §.8 num.8. & var. lib.3. cap.16. num.6. & 7. ante 3. casum.* Est enim perquam absurdum, ait Iurisconsul. *in l. obseruare 4. §. fin. ff de offic. Proconsul.* antequam quisque iurisdictionem nanciscatur, eam vsurpare, vel alij mandare.

Ex

165 Ex quibus colligitur multis modis ex defectu formæ substantialis nullam esse huiusmodi electionem, quia formâ non seruatâ actus ipso iure est nullus, l. cum hi, §. Prætor, ff. de transact. leg. Mæuius, leg. quibaredi, ff. de condit. & demonstr. l. 1. & 2. C. quando prouocare non est necesse, Farin. lit. L. n. 204. D. Ioseph. Vela Iuris contr. in Hispal. semetu, tom. 1. dissert. 21. n. 35. & eius omissio etiam in minimo totum vitiat, Tiraquel. de iudicio in rebus exig. n. 12. & de retruct. conuent. §. 4. glos. 6. n. 31 & 32. Aldetan. Mascard. glos. 9. n. 61. Suar. de legib. lib. 5. c. 32. n. 8. cum seqq. Patin. d. lit. L. n. 208. D. Valenz. d. consil. 187. num. 74.

Qvarta Nvllitas.

Quia celebrata non vocata, nec expectata maiori Vocalium parte Prouincialis mandato à loco discedentium.

166 CONuocato Capitulo in Conuentu Granatensi, antequam Vocales pro eligendo Prouinciali ad inuicem congregarentur, Pater Prouincialis propter suspicionem inferendæ vis, aliisque iustis de causis in dissolutione Capituli relatis, prædictos Vocales ad propria Monasteria sub pœna excommunicationis pridie ante celebrationem redire mandauit, & statim eadem die è dicto Conuentu quinquaginta plus minusve exierunt, pro cuius præcepti iustitia in dubio præsumendum est, ob Superioris auctoritatem, leg. seruo inuito, §. cùm Prætor, ff. ad Trebel. l. si Prætor, ff. de iudic. Innocent. in cap. 2. de noui oper. nunc. Fr. Emman. qq. regul. tom. 2. q. 22 art. 8. vnde sic exeuntes non propria auctoritate, & sua sola voluntate ducti, vt aduersarij volunt, sed dicto Supe-
167 rioris præcepto recedere à loco coacti sunt, in quo dolus, simulatio, vel fraus considerari non potest; quod enim quis mandato facit Iudicis, dolo facere non videtur, cum habeat necesse parere, l. non videtur dum 227. §. qui iussu, ff. de reg. Iur. c. quod quis 24 eod. tit. Menoch. de retin. possess. remed. 3. n. 64.

168 Recedentes, & absentes sine eorum culpa, si deinde Capitulum celebrandum sit, iterum vocandi sunt saltem vt constituant Procuratorem, si exules facti, vel Superioris violentiam timentes, venire non auderent, iuxta doctrinam Abb. in cap. cum inter 18. de elect. n. 8. ibi: Item puto, quod vbi aliqui sunt absentes sine eorum culpa (vt quia sunt exules, vel timent potentiam tyranni) quod tunc isti sunt vocandi, vt saltem
169 constituant procuratorem, &c. Nisi his exeuntibus intimaretur dies, quo postea electio celebranda erat, quia tunc amplius vocandi non sunt. Ita Biaz in director. elect. p. 3. c. 10. in fine, ibi: Si verò scirent diem assignationis pro electione faciendu, non essent amplius vocandi, si se absentarent, &c. & scripsit Castell. d. c. 8 n. 15. dum ait, quod si vocati venerunt in termino illis notificato, sed recesserunt antequam fiat electio
170 ad alium etiam terminum certum prorogata, non sunt vlterius vocandi: ex generali regula, Certus qui est, amplius certiorari non debet, l. 1. ff. de action. empti, c. cum qui, de regul. Iur. in 6. gloss. verbo conuenerunt, in princ. in dict. cap. cùm inter, de elect. citati per me Axiom 41. num. 1.

171 Hi autem cùm post recessum non fuerint iterum vocati, cum deberent vocari, dicuntur contempti, Castel. d. tract. de elect. Can. c. 8. num 1. Tambur. de iu-
172 re Abbatum tom. 1. disp. 5. quæst. 3. num 4. quia omnes qui vocem habent in Capitulo, ad electionem legitimè vocandi sunt, non contemnendi, gloss. verbo vocaret, in cap. quod sicut, de elect. Azor. instit. moral. parte 2. lib. 6. cap. 14. quæst. 7. Mirand. in man. Prælat. p. 2.

Barbosæ Vota decisiua.

q. 23. art. 4. concl. 2. Tambur. d. tom. 1. disp. 5. quæst. 3. Lauor. d. tit. 4 c. 17. n. 26. Ego ipse in collectan. ad cap.
sicut 28. num. 5. de elect. Contempti autem in dubio 173
præsumuntur, non enim hæc qualitas quod vocati fuerint, præsumitur, nisi probetur, gloss. dict. verbo Vocatos, in c. quod sicut, vbi Abb. n. 8. Castell. d. cap. 8. n. 17. Lauor. d. tit. 4. cap. 17. n. 19.

Quod si vel in vno id fuerit omissum, irritam 174
reddit electionem talis omissio, c. bona memoriæ, el 2. in ord. 36. de elect. ibi: Quia inuentus est H. fuisse contemptus, licet vnus solus extiterit, cum in talibus consueuerit contemptus vnius plus obesse, quàm multorum contradictio in præsenti, &c. & in d. c. quod sicut 28. eodem tit. ibi: Quod si eos vocatos non fuisse constiterit, sed contemptos, infirmanda erit electio penitus taliter celebrata, &c. Azor. d. quæst 7. in princ. Lauor. d. tit. 4. c. 7. num. 13. Mirand. d. q. 23. art. 4. concl. 5. Ego ipse de iure Eccles. vniuerso, lib. 1. c. 19. numer. 113. cum seqq. maximè cùm iam de nullitate oppositum fuerit per eosdemmet contemptos, ad tradita per me d. c. 19. numer. 116. qui licet hanc oppositionem de contemptu facere deberent ante electionis confirmationem, vt tenent à me citati d. cap. 19. numer. 15. nihilominus tamen si contempti non fuerunt præsentes tempore confirmationis, & post eam de illa certiores facti sunt, poterunt postea contradicere. Ita Innoc. in d. c. sicut, num 4. & Abb. num. 3. Lauor. d. tit. 4. cap. 17. num. 14. Sigism. à Bononia de elect. dub. 10. num. 4. & 5.

Et licèt regula sit quod electio propter contem- 175
ptum venit annullanda, quando verò celebratur maiori parte contempta, vel non legitimè vocata, vt in nostro casu, est ipso iure nulla, vt benè resolvont Francisc. Marc. Delph. decis. part. 1. decis. 1389. num 1. ibi: Causa contemptus non reddit electionem ipso iure nullam, cap. quod sicut, de elect. quod est verùm, nisi maior pars Capituli esset contempta, quia tunc actus redderetur nullus, secundum Ioan. de Imol. in c. 1. de his quæ fiunt à maiori parte Capit. &c. & decis. 1030. n 7. ead. p. 2. ibi: Et sic non est ipso iure nulla, sed annullanda, nisi esset totum Capitulum contemptum, aut maior pars Capituli, &c. Lauorius d. tit. 4. c. 17. num. 17. ibi: Venit autem, vt dixi, talis electio facta quibusdam non vocatis, eis petentibus annullanda, quia non est nulla ipso iure, &c. & ibi: Quod intelligitur si electio sit facta à maiori parte Capituli, licèt quibusdam non vocatis, quia si fuerit facta à minore, non valet, ex quo maior pars fuerit contempta, vel non vocata legitimè, Abb. in cap. bonæ, n. 4. de elect. &c.

Non solùm ipso iure nulla est electio, eo quòd ma- 176
ior Vocalium pars ex præcepto Superioris recedens, contempta fuit, sed quia cum esset in Monasterio infirmus P. M. Franciscus Guerrero, ad illum non sunt missi scrutatores ad inquirendum (vt requirebatur) eius votum. Ita Sylvest. d. verbo electio, q. 5. num. 6. d. 1. Petr. Gregor. de elect. c. 16. n. 7. Azor. d. p. 2. lib. 6. c. 14. q. 7. vers. Verùm quid, Miranda d. p. 2. q. 23. art. 6. concl. 1. Sigismund. à Bononia d. tract. de elect. dub. 25. n. 3. cum seqq. Laurent. de Peirin. de subdito Relig. tom. 1. quæst. 1. cap. 31. § 6.

Non obstat, quod contemptus illorum non offi- 177
cit, si assignato termino ad eligendum, verbi gratiâ die Pentecostes, venire non curent, cùm tunc possint reliqui, etiamsi vnus solus reperiretur in Capitulo, ad electionem procedere, Franc. Marc. p. 2. decis. 569. num. 4. Miranda d. p. 2. quæst. 23 art. 6. concl. 3. Laur. de Peirinis d. c. 31. §. 6. Ego ipse de Canonicis cap. 38. n. 11. cum seqq. & de iure Eccles. lib. 1.
num. 96. cum seqq. Vel si iam conuocati recesserunt, 178
quia qui exierunt, computantur inter illos, qui renuntiarunt, vt colligitur ex cap. cùm nobis, de elect.

vbi gloss. ibidem, verbo reuocare, & Panorm. num. 10. gloss. etiam verbo qua in facto, in Clem quod circa, eod. tit. Castell. d. tract. de elect. Canon. cap. 5. n. 11.

179 Quia dupliciter respondetur, & primò in recedentibus obiectionem non procedere, nisi quando voluntariè à loco recedunt, vt declarat Castellin. d. cap. 5. numer. 11. ibi, aliis voluntariè recedentibus, &c. Vel malitiosè, & dolosè se absentant, vt dicit idem Castell. d. tract. cap. 8. num. 5. ibi: Quapropter si non comparuerint, imputabitur illis, & non aliis, cùm isti videantur esse in dolo, ex quo dolo non debent commodum reportare, vt dicitur in cap. Sedes, de rescript. & hoc idem tradit Barthol. de Fann. in tract. de Episcopo, parte 3. lib. 1. quæst. 8. & Innocent. relatus à Boër. in annot. ad c. 5. Mandag. de elect. parte 1. sub lit. P, & malitia ipsorum eis prodesse non debet; nam sepè Vocales, de quibus supra, scientes instare tempus electionis, ad impediendam electionem celebrandam voluntariè, & non sine aliqua malitia se absentant, &c. Cùm ergo ex dictis supr. n. 66 cum seqq. Vocales recesserint vigore præcepti à Superiore sibi impositi, nulla voluntas, malitia & dolus in eis potuit considerari, vt ob id, illis contemptis, cæteri ad electionem procedere valeant, iuxta resoluta citato loco.

180 Secundò respondetur, quod licèt suponamus eos voluntariè, & malitiosè recessisse, quod absit, adhuc cum talis recessio, illis nondum adinuicem congregatis, successerit, non potuit minor pars, etiam instante vltimo temporis termino à Iure præfixo ad electionem, eis non expectatis procedere, quia id solum locum habere potest, quando Capitulum est iam congregatum, & Vocales sunt in aula Capitulari ad electionem celebrandam, vt omnes Doctores hac de re agentes agnoscunt: ita Castellin. d. cap. 5. n. 11. ibi: Ideò qui iam congregati in Capitulo ad effectum electionis ibidem remanent, etiam quod sit minor pars, aliis voluntariè recedentibus, possunt de Iure celebrare electionem, &c. & cap. 8. n. 11. ibi, qui enim iam congregati recesserunt, &c. & ibi: Si Vocales omnes iam præsentes congregati in Capitulo ad effectum electionis, &c. Franc. Marc. Delphin. decis. 579. n. 4. parte 2. ibi: Et idem est quando Capitulum est congregatum, & maior pars recedit, quia tunc minor pars Capituli, quæ remanet, potest explicare actum, nec illi recedentes sunt amplius vocandi, & maximè quando periculum est in mora, &c. Lauor. d. tit. 4. cap. 21. n. 82. ibi: Verùm si congregatis omnibus electoribus, aliqui, vel omnes, excepto vno, exirent de loco, &c. Laur. de Peir. d. cap. 31. §. 6 pag. 457. ibi: Si omnes iam congregati in Capitulo, &c.

181 Et hæc est differentia inter Capitulum conuocatum, & congregatum, vt scilicet faciliùs dissoluatur conuocatio ab eo, qui illam fecit, vel à maiori Capituli parte, cùm ita reuocare videatur, vt non possit minor pars vltra procedere; nam licèt quando terminus præfixus est à Iure, videantur omnes esse moniti ea die, & hora venire, qua solet fieri electio, quia dies interpellat pro homine; nihilominus in Religionibus, vbi ex consuetudine, & particulari dispositione non congregatur Capitulum, nisi prius præcedant litteræ conuocatoriæ à Prouinciali omnibus Monasteriis transmissæ, ista conuocatio debet ex necessitate fieri, & si conuocatum per eum non fuerit Capitulum, aut ex causa dissolutum inueniatur, non poterit per alium, qui eius Superior non sit, conuocari, seu congregari. Postquam verò congregatum fuerit, & omnes Vocales ad inuicem de eligendo Prouinciali in aula Capitulari iam tractauerint, & vltimus terminus ad electionem præfixus instet, tunc non poterit maior pars recedendo Capitulum huiusmodi dissolvere, quia talis dissolutio, auditis iam aliquibus Capitularibus tractatibus, & cognita Vocalium inclinatione, esset eisdem nimis præiudicialis, & multarum dissensionum occasionem præberet; & ideo nil mirum, si præcitati Doctores his malis occurrere volentes, de Capitulo congregato; & non conuocato egerint, in quo illa ratio non procedit.

QVINTA NVLLITAS.

Quia celebrata multis vocalibus exclusis, & suis Magisteriis, ac voto, non seruato Iuris ordine, priuatis.

POstquam P. M. Alphonsus de Castilla sibi arrogando Prouincialis auctoritatem, proprio motu se fecit in Præsidentem recognosci ab aliquibus Vocalibus, qui eius partialitatem sectabantur, ac Iudices causarum nominandos affectauit, qui suo desiderio condescendere possent, instituit vt nonnulli Patres partialitatis contrariæ excluderentur, & alij suis Magisteriis priuarentur, prout factum fuit, & constat ex cedulonibus affixis, & per eum ac Notarium Secretarium Capituli subscriptis, in quibus P. Prouincialis cum nouem Magistris, non seruato Iuris Ordine, ac illis non citatis, nec auditis, priuati leguntur. Vnde electio, dictis Patribus sic exclusis, & priuatis, est nulla, vt de exclusis resoluunt Sigism. à Bonon. de elect. dub. 91. num. 10. & Laurent. de Portel. in resp. moralib. p. 2. casu 4. num. 4. & casu 16. num. 1. in fine. 182

Et de priuatis Castellin. de elect. Canonic. cap. 13. n 20. vbi n. 21. ita ait: Eo magis quia sententia omnis lata contra indefensum nulla est, quia defensio cùm sit de iure natura, negari non potest. Socin. in l. si quis arbitratu, n. 51 ff. de verb. signific. Alexand. in l. si sic, num. 18. ff de legat. & ibi Addent. & Cardin. Lancellottus in quodam voto extra Rotam in causa Piery Fiani, vers. ex quibus: eo maximè si agatur de priuatione vocis illius, qui iam est in possessione, iusque acquisitum habet eligendi, &c. & num. 14. ibi. Ex quibus necessaria consequentia colligitur sequens Corollarium. Nequeunt igitur Præsidentes electionum, siue alij Superiores in actu electionis Vocales præsentes, vel absentes, non seruato ordine Iuris, voce actiua, vel passiua priuare, etiam prætextu criminum, quæ contra illos inuenerint in visitatione, sed cognitio horum criminum in aliud tempus transferenda est, præcipuè vt de medio tollatur omnis, & quæcumque causa contentionis, seu occasio obloquendi, atque insurgendi contra Præsidentem, atque celebratam electionem, &c. Laurent. de Peirio. de subdito Religioso, quæst. 1. §. 10. vers. Tertiò dico, ibi: Si priuentur aliqui Vocales à dicto Præsidente non seruato Iuris ordine, electio à Iudice debet irritari, si ab exclusis petatur. Ita Roder. loco citato ad tertium. Probatur, quia non sunt admissi, qui erant admittendi, vnde isti, si suam velint prosequi iniuriam, debet Iudex electionem nullam declarare, per ea, quæ dixi suprà, § 6. concl. 3. vers. Sed quid faciendum, &c 183

Quod adeò verum est, vt etiamsi commissio esset Papalis, & Præsidentis committeret arbitrio præfatorum Religiosorum priuationem, aut ad libitum id ipsum disponendum tradiderit; talis tamen ampla commissio seruato substantiali Iuris ordine esset explicanda, ita vt ille ad quem spectat, debeat necessariò citari, & audiri. Ita Fr. Emman. qq. Regul. tom. 2. quæst. 52. art. 12. vers. Ad primum. Miranda d. quæst. 23. art. 22. conclus. 3. vers. Hac inquam. Portel. d. part. 2. casu 4. num. 4. Laurent. de Peirinis d. tract. de subdito Religioso, quæst. 1. §. 10. in princ. pag. 461. ibi: Dico primò. Præsidens Capituli cū ampla potestate 184

etiam

etiam à Papa non potest priuare Religiosos voce actiua, vel passiua, sine eo quod prius citentur, ipsisque detur copia eorum, quæ contra ipsos sunt fulminata, vt se possint defendere, &c.

185 Et dato quod maior pars Capituli renuat in hoc Præsidenti, vel Superiori obedire propter iustitiam, quam prætendunt, potest ad electionem procedere absque Præsidente, ac etiam sine minori parte, sunt verba Fr. Emman *d. q. 52. art. 2. ad 3.* quem referunt, & sequuntur Castellin. *d. c. 13. n. 12.* & Laur. de Peirinis *d. q. 1. §. 10. vers. Dico quartò.*

186 Vnde constandu, prout constat, de dicta exclusione, & priuatione nulliter, & iuris ordine non seruato facta, isti sic exclusi, & priuati, vti contempti, & non vocati, possunt & debent instare, prout instant, vt electio sine illis celebrata nulla declaretur, & vt talis debeat iudicari.

SEXTA NVLLITAS.

Quia celebrata aliquibus admissis, qui nullam in Capitulo vocem habebant.

187 ELectis causarum Iudicibus, ij statim in cella P. Saucij de Barnueuo, ad causas decidendas congregati sunt, & quoanimo eas tractauerint, & deciderint, rei euentus comprobauit: in primis vt vota, quæ existimabantur esse Patris Prouincialis, extenuarentur, P. Alphonsum Romero, Priorem Monasterij ciuitatis de Alcaraz per liberam resignationem Fratris Martini de Angulo liberè de eo Prioratu factam in manibus sui Prouincialis, non auditum, nec citatum, à possessione dicti Prioratus, quam ab anno, & vltra obtinebat, eiecerunt, & dictum P. Martinum de Angulo ad illam, & vocem redintegrarunt; eo solum prætextu, quod per vim officio renunciauerat, & antea de tali violentia protestatus fuisset coram Ioanne Barba Notario Apostolico eiusdem ciuitatis de Alcaraz, sub die 5. Maij 1640. cum nulla probatio de allegata vi facta fuerit, nec de aliqua protestatione appareret, vt constat ex fide eiusdemmet Notarij, qui nunc attestatus est se de tali protestatione nunquam rogatum fuisse.

188 Nulliter quoque, & eadem de causa P. Hiacynthum Cuberum sententia P. Prouincialis ritè & rectè priuatum redintegrarunt ad officium Secretarij & socij eiusdem Prouincialis, vigore quarundam litterarum Reuerendissimi P. Generalis, quibus Præsidenti & Diffinitoribus committebatur, vt simul iunctis, ac vocatis de iure vocandis (sunt verba earundem litterarum) constito sibi de veritate narratorum, præfatum fratrem Hiacynthum in officio socij reintegrarent, quæ quidem redintegratio temerè facta fuit, non constito de veritate narratorum, nec citato Secretario actuali possidente, vt requirebatur.

189 Deinde Fr. Alphonsum Garciam in Priorem de Huelma admittentes, quo officio à Patre Prouinciali debito modo priuatus fuerat, in Capitulum introduxerunt, Patre Fr. Ioanne de Obregon Priore Vicario prouiso, & possessore non citato, nec audito, & quod peius est, sine aliqua causæ cognitione, cum priuationis processus penes Prouincialem existeret, & de iustitia, ac iniustitia huius causæ nisi visis actis constare non posset.

190 Vlteriùs P. Fr. Petrum de Porras nulliter in Magistrum admiserunt, vigore quarundam litterarum Patris Reuerendissimi Magistro antiquiori Cordubæ residenti directarum, ad hoc vt illum in possessionem Magisterij (cum priùs rigoroso examini subiiciens) mitteret; quam formam in sua receptione non obseruantes, executores designati iurisdictionem vsurparunt, & examen, ac alia in prædictis litteris requisita non adimpleuerunt, vt constat ex processu.

Demùm à voce in Capitulo danda ab eisdem ex- 191
exclusi nulliter fuerunt Pater Damianus de Espinosa, necnon Ossunæ, ac Gienn. Discreti, eo falso prætexto, quòd primus à Rectore cuiusdam Ecclesiæ Parochialis de mandato Ordinarij Hispalensis tanquam excommunicatus in tabella descriptus reperiebatur; alii verò, quòd per istum P. Damianum, dum sic excommunicatus existeret, de commissione P. Prouincialis fuerunt in Discretos confirmati, quæ omnia ad exclusionem huiusmodi qualificandam falsò eis imposita sunt, ipso P. Damiano penitus ignorante, ac suppositam excommunicationem nesciente, qui modò de ipso Rectore, & aliis, qui in hoc culpabiles remanerent, querelatus, & conquestus est coram ipsomet Ordinario Hispalensi.

Quibus in facto præsuppositis, euidenter constat 192
de iniustitia exclusionis, & priuationis dictorum
Patrum, qui cum essent de illo tempore possesso-
res, debebant prius citari, & audiri, *cap. licet Episco-
pus, de prebend. in 6.* Cassad. *decis. 1. num. 7. de restit.
spol.* Mohedan. *decis. 11 n. 2. eodem tit.* Rota *decis. 56.
num. 4. & decis. 525. num. 4. p. 2. recent. & decis. 476.
n. 2. part. 1. in posthum. Farin.* & ita specialiter erant
citandi, vt non sufficeret generalis citatio contra 193
interesse putantes, Cassad. *decis. 6. numer. 6. vt lite
pend.* Vant. *de nullit. tit. ex defectu citat. num. 142.*
Rota *decis. 185. num. 2. in fine, parte 2. recent.* Nam
possessor lite pendente à sua possessione nunquam 194
amouendus est sine citatione, & causæ cognitione, *§.
retinendæ, Instit. de interd.* Rot. *decis. 161. num. 2.
p. 1. in posthum.* Farinac. siue habeat colorem possi-
dendi, siue non, vt consuluit Oldrad. *consil. 227. num. 3.* 195
ante fin. vers. nunquam autem, quem sequitur Rota
*decis. 30. n. 9 p. 2. in posth Farin. & coram Greg XV.
decis. 105. n. 20.* quia etiam possessor violentus, nisi citetur, non debet sua possessione priuari, D. Valenzuela *consil. 58. num. 15.*

Qui quidem inclusi, & admissi, veris Prioribos 196
exclusis, non solùm vocem habere non possunt in Capitulo, quousque probent suam rehabilitationem, possessoribus citatis, & auditis, Laurent. de Paitin. *de subdito Relig. q. 1. c. 3. §. 16. vers. dico octauò*, sed etiam, si de facto admittantur, electio cum illis facta erit nulla, vt est indubitata resolutio apud infrà citandos.

Bart. *in l. 1. §. verba autem, ff. quod falso tutore auct.* 197
ibi: *Nota quod si vnius falsi & alterius veri tutoris auctoritas interueniat, quod valet ille actus. Rationem volũt reddere Canonistæ quia actus administrationis est actus, qui potest per vnum expediri, vt in c. cum super, de offic. delegat & per Ioan. Andr. in cap. vtile, de regul. iur. lib. 6. SECVS IN ELECTIONE, vbi notatur per gloss. in d. c. vtile, voluerunt quidam dicere quod iste §. intelligitur quando auctoritas fuit interposita separatim, tamen plus placet opinio Bernard. posita in d. c. cum super*, &c.

Abb. *in c. vlt. de procur. n. 4* ibi: *Secus dicendum est* 198
quando actus explicatur à singulis, non nomine Collegij, quia tunc si aliquis est inhabilis, non valet actus ex quo habilis, & inhabilis exercet actum indiuiduum, & inseparabilem, &c.

Marian. Socin. *consil. 37. per tot. lib. 1.* & præcipuè 199
à num. 3. cum seqq. & in num. 5. ita ad propositum benè loquitur. *Sextò probatur, quia quandocunque coniunguntur inhabiles habilibus, & inhabiles sunt*

expressi, siue sint expressi soli, siue vnà cum alijs, siue scienter sint admissi, siue ignoranter, ex quo inhabiles sunt expressi, etiamsi vnus solum sit inhabilis, non valet gestum ab vniuersitate, vt in cap. fin. de procur. & ibi hoc expressè concludit D. Antoninus. Sed in terminis nostris præsupponitur, quod nomina omnium prædictorum quinque officialium fuerunt expressa, ergo prædictæ electiones factæ per eos non valuerunt: & ratio est, quia expressione inhabilium actus peccat in causa efficiente, vel formali, & ideò non debet valere eo modo, quo alias valere potuisset. sed habet locum illa regula, Quod volui, potui, cap. cum super, de offic. deleg. l. an inuitus, ff. de accept.

200 Cabed. *Lusit. decis.* 84. *n.* 15. *p.* 2. ibi: *Electio si fiat per habiles, & inhabiles simul, vtrum vitietur? Et videbatur non vitiari, iuxta regulam, Vtile non debet per inutile vitiari, & quod forma requisita si amplietur, non tamen actus vitiatur: sed tu dic, quod si lex ponit pro forma quod habiles tantum interueniant, non autem inhabiles, tunc actus in totum vitiatur, quia forma data facit illud indiuiduũ, & in indiuiduis vtile per inutile vitiatur.* Alciat. *in l.* 1. §. *si mihi Pamphilum, à n.* 4. & 7. & *melius n.* 8. *vers. & ex primo, ff. de verbor. oblig. per text. quem sic exprimunt in cap. Messana, & in cap. quia propter, eod. tit. per* Innoc. *in cap. quod sicut, n.* 8. *eod. tit. & ita tenent* Cardin. & Imol. *in d. cap. Messana, quos sequitur* Alciat. *n.* 8. *qui inde infert quod cessante defectu formæ erit secus, putà in alijs factis vniuersitatum, in quibus si admittuntur inhabiles, non tamen actus vitiatur, vt per* Abb. *in cap. fin. in vlt. notab. de procur. quem sequitur* Alciat. *vbi suprà, contra Ias. in d.* §. *si mihi Pamphilum, qui contra Abb. tenuit. Sed opinio Ias. defendi potest vbi ad alios actus vniuersitatum sit etiam data aliqua forma: putà si in statuto confratriæ dicatur quod illius officiales per confratres, & non alios eligantur, quia si aliq non confratres interueniant cũ confratribus, vitiatur electio ex defectu formæ. Idem si lex dicat quod electores, & electi sint municipales, id est incolæ eiusdem municipij, si eligant exteri, aut alienigenæ simul cum municipibus, non valebit electio ex eadem ratione, quod bene nota, &c.*

201 Mastril. *de Magistr. lib.* 1. *c.* 23. *n.* 53. ibi: *Sed quid si electio facta per vniuersitatem reperiatur facta per habiles, & inhabiles, an in totum vitietur? Distingue, quod aut statutum ponit pro forma quod habiles tantum interueniant, non autem inhabiles, & tunc actus in totum vitiatur, quia forma data facit illum indiuiduum, & in indiuiduis vtile per inutile vitiatur, ad text. in cap. Messana, & in cap. quia propter, de elect.* vbi Card. & Imol. *&c.*

Conclvsio IV.

P. M. Fr. Francisco Lyaño in possessione officij Prouincialatus manutentio danda, & P. M. F. Francisco de Termiñon denegeanda.

202 IN facto non dubitatur P. Franciscum Lyañum in
Prouincialem electum, Prouinciam gubernasse,
eam visitando, & plures actus Iurisdictionales, &
possessorios faciendo, vt apud aduersarios in con-
fesso est; vnde præsumitur illum semper possedisse,
203 animumque possessionem continuandi habuisse,
Gregor. XV. *decis.* 555. *num.* 10. quia olim possessor,
hodie etiam possessor præsumitur, iuxta reg. *leg. fine
possidetis, C. de probat.* vbi glos. & Bald. *num.* 8. Me-
noch. *de præsumpt. lib.* 6. *præs.* 64. *n.* 1. D. Valenz. *consil.*
204 121. *num.* 40. Rot. *decis.* 601. *num.* 1. apud Farin. *par-
te* 2. *recent.* non solùm quando per veram probatio-
nem constat allegantem olim possedisse, sed etiam
vbi ex aduersarij confessione apparet de antiqua pos-
sessione, Mascard. *de probat. concl.* 1195. *n.* 19. quem ce-
fero in *collect. ad c. præterea* 10. *n.* 3. *de transact.*

Durat igitur continuationis huiusmodi præsum- 205
ptio, dum contrarium non probatur, Seraphin. *de-
cis.* 993. *num.* 1. Rota apud Farin. *decis.* 706. *num.* 5.
parte 2. *recentior.* & apud Ludouic. Post. *in fine sui
tract. mandati de manutenendo, decis.* 33. *num.* 3. etiam
ad effectum manutentionis, Gregor. XV. *decis.* 555.
num. 10. & sic vsque ad tempus litis motæ. Seraphin.
decis. 1047. *num.* 8. eadem Rota *d. parte* 2. *recent. de-
cis.* 601. *num.* 1. & in posthumis Farinac. *parte* 1. *de-
cis.* 496. *num.* 2. quod ad manutentionem obtinendam 206
probare suffi. it, §. *retinenda, Inst. de interd.* D. Valenz.
consil. 186. *num.* 18. Post. *in d. tract. obseru.* 17. *num.* 1.
Noguerol. *alleg. Iuris tom.* 1. *alleg.* 24. *n.* 184. & *alleg.*
28. *n.* 64. Rot. *decis.* 238. *n.* 8. & *decis.* 501. *n.* 2. *d. parte*
2. *recent.* & *decis.* 158. *n.* 1. & *decis.* 260. *num.* 1. *p.* 1. in
posthum. Farin. & coram Duran. *decis.* 46. *n.* 1. & *decis.*
159. *n.* 1.

Non obstat vnicum fundamentum, quo ex ad- 207
uerso negatur hæc possessio, asserendo quod cum
triennij transcursu præcedens titulus, cuius virtute P.
Franciscus Lyaño possidebat, extingueretur, eo ipso
remansit possessio officij extincta, quia talis præsu-
mitur, qualis est titulus præcedens, Rot. apud Post. *in
fine d. tract. decis.* 166. *n.* 19. cum ex præexistenti titulo
continuari dicatur, eadem Rot. apud Farin. *decis.* 176.
n. 3. *p.* 1. *recent.*

Quia respondetur non esse verum, quod titulus 208
transcursu triennij expirauit: tum quia officium Pro-
uincialatus in electione non confertur ad trien-
nium, vt perperam ex aduerso dicitur, sed fit abso-
lutè sine termini præfixione: & hinc est quod vt
inducatur vacatio, debet præcedere renunciatio, &
illius per Superiorem acceptatio, ac demùm ab offi-
cio absolutio, vt est de forma substantiali requisita à
Constitutione Ordinis, & probaui suprà *num.* 98.
cum sequentibus. Tum quia ad celebrandam electio-
nem non est præfixa dies, cum sit mobilis Domini-
ca tertia post Pascha, in qua per Constitutionem
celebrari iubetur, vt constat ex dictis *numero* 56. &
quatenus illa dies fuisset certa, & fixa, iam hodie ta-
lis non est, cum Capitulum celebretur die Sabbati
præcedente ipsam Dominicam, vt suprà dixi *num.* 56.
& in Indiis Occidentalibus die Magdalenæ 22. Io-
lii, aut die S. Iacobi 25. eiusdem mensis celebratur.
Tum quia nulla est dispositio statutaria, quæ ele-
ctionem infirmet in die non præfixa celebratam,
nec verba aliqua id denotantia, aut formale præ-
ceptum inducentia, in eis reperiuntur, ad tradita
suprà *num.* 55. nec allegatur fundamentum aliquod,
quo excludatur prorogatio in casibus à iure permis-
sis, vt consideraui suprà *num.* 24. Tum etiam, quia
Apostolicæ Constitutiones ex aduerso allegatæ ni-
hil contra hanc resolutionem pugnant; cùm ratio,
& causa finalis, qua fundantur, penitus in hoc casu
deficiant, ex dictis *num.* 67. *cum seqq.* & quatenus
concurrerent, vt pœnæ illic statutæ P. Prouincialem
afficere possent, præcedere debebat sententia facti
declaratoria, à qua non esset appellatum, ex dictis
similiter *à num.* 84. Vnde non præcedente hac decla-
ratoria, non potuit P. Prouincialis ob illarum trans-
gressionem dici in pœnam aliquam incurrisse, quæ 209
manutentionem retardare valeat, ex Rot. *decis.* 255.
num. 1. *p.* 1. in posthum. Farin. ibi: *Qua declaratoria
minimè sequuta, non debet retardari iudicium possesso-
rium, &c.*

Nec obstat quod hodie P. Prouincialis non est in 210
possessione gubernandi totam Prouinciam, cùm
nonnulli

oonnulli Conuentos ab eius obedientia se subtra-
xerint, & propterea sibi in omnimoda totius Pro-
uinciæ gubernatione non competit manutentio, quæ
solùm conceditur ad strictos limites possessionis,
Gregor. X V. decis. 569. num. 1. & 3. & ibi addent.
num 6. nam multipliciter respondetur. Et primò suf-
211 ficere probari possessionem vnius rei pro manuten-
tione consequenda quoad alias res sub eodem iure
comprehensas, ex adductis per me de Canonicis, &
212 Dignit. cap. 15. num. 22. vers. Sicuti. Secundò res-
pondetur, quod licèt continuata esse desinat possessio,
quando constat fuisse ab alio tempore occupata, Gre-
gorius XV. decis. 258. n. 8. nihilominus tamen cùm
illa non amittatur, quando quis non habet se pro
213 spoliato, idem Gregor. XV. decis. 40. n. 3. quia solo ani-
mo retinetur, iuxta l. Prætor ait 1. §. non solùm, ff. de
vi & vi arm. l. possidere, §. 3. l. quod si seruus ff. de acqui-
rend. possess. D. Valenzuel. consil. 85. n. 70. & consil. 151.
num. 63. Rota decis. 387. num. 4. part. 2. recentior. & di-
214 catur possessor, qui nunquam se habuit pro spoliato,
Rota decis. 35. num. 3 p. 2. recent. ideo est manutenen-
dus. Seraph. decis. 1031. n. 3. Gregor. XV. decis. 9.
215 n. 6. Tertiò respondetur assertam possessionem à Patre
Termiñon apprehensam, captam fuisse de facto, &
216 per spolium, vnde non potuit interuertere possessio-
nem legitimam P. Prouincialis, ex l. si quis rem, ff de
acquir. poss. Put. decis. 170. num. 3. lib. 2. D. Valenz.
consil. 22. n. 23.

217 Hinc patet quàm vana sit, & à Iuris regulis aliena
petitio à P. M. F. Francisco de Termiñon porrecta, qua
instat manuteneri in asserta, iniusta, clandestina, tur-
batiua, & vitiosa sua quasi possessione, quod debet il-
li omnino denegari, ex seqq.

218 Primò, quia dum disputatur an stante dicta pro-
rogatione cum retentione officij, absque renuncia-
tione, ac aliis à Constitutione requisitis, poterat indu-
ci eiusdem officij vacatio, non est concedenda ma-
nutentio illi, qui venit ex eadem vacatione, inducta
causa extincti officij, iuxta doctrinam Rotæ coram
Duran. decis. 117. n. 6. ibi: Quia dum pendet articulus
an permutatio fuerit valida, & permutantes possint re-
dire ad primaua iura, non potest dari manutentio Bar-
tholomæo, qui venit ex vacatione ex causa permutatio-
219 nis, &c. Quia etiam dum disputatur de validitate
consensus à resignante præstiti, est manutenendus
resignans in sua possessione, etiamsi resignatarius fue-
rit immissus, Post d. tract. obseru. 57. n. 22 Rot. apud
eundem decis. 15. n. 8. cum seqq. & decis. 209. n. 4. & in-
ter recent p. 2. decis. 422. n. 2.

220 Secundò, quia persistente P. Prouinciali in sua
possessione, quæ alia antiquior est, præsumitur iustè
possidere, Cancer. post tom. 1. var. res. respons. 3. n. 135.
D. Valenzuel. consil. 121. n. 41. Post. d. tract. obseru. 71:
221 n. 1. cum seqq. Noguerol. d. alleg. 16. n. 391 Rota coram
Duran. decis. 7. num. 5. Possessio autem P. Francisci de
Termiñon, cum sit recentior, & posterior, præsumitur
iniusta, vitiosa, clādestina, & turbatiua, c. licèt causam,
vbi Doctores, de probat. Couar. pract. c. 7. in fine, Va-
lenzuela consil. 71. n. 2. Seraph. decis 1106. num. 2. Rot.
decis. 19 n. 1. p 2. diuers. & decis. 106. n. 1. & decis. 293.
n. 8 p. 1. recent. & coram Gregor. XV. decis. 6. n. 3. &
222 decis. 171 num. 2. & coram Duran. decis. 118. num 1.
etenim vbi constat de priore possessione, actus pos-
sessorii ab alio gesti non probant possessionem, sed
turbationem, l. quamuis. § si conductor, ff. de acq. poss l.
clam possidere, §. qui ad nundinas. eod. tit. Seraph. de-
223 cis. 432. num. 2. Cancer. d. resp. 1. n. 77. Camill. Borrel.
consil. 48 num. 28. & 29. & consil. 87. num. 8. Nam qui
iunior est possessor, tenetur probare se non possidere
re vi, aut clam, sed antiquiorem cecidisse à possessio-
ne sua culpa, aut facto, aliàs eius possessio præsumi-
tur clandestina, seu vitiosa, Barbat. consil. 24. n. 1 & 2.
& consil. 25 post princip. vol. 4. Sord. consil. 168 num. 16.
Cancer. d. resp. 1. n. 76. ac proinde non manutenibilis, 224
Cancer. d. resp. 1. à n. 87 D. Valenz. consil. 22. n. 12. &
consil. 121. n. 43. & consil. 151. n. 94. Seraph decis. 1038.
n. 1. Rot. decis. 111. n. 1. & decis. 652. n. 4. p. 1. recent. &
apud Post. in fine sui tract. decis. 54. n. 5. & decis. 76.
n. 5. & coram Duran. decis. 114. num. 2. Sicut nec illa,
quæ est violenta, & iniusta, Seraph. decis. 1041. n. 4.
Et addit Raudens. de analog. c. 15. n. 197. duritiem, & 225
immanitatem esse, antiquiori denegare manuten- 226
tionem.

Tertiò, quia euidenter constat de multiplicitate 227
nullitatum electionis factæ in persona P. Francisci
de Termiñon, vt latè deductum est supra à num. 98.
vsque ad num 185. vnde cùm confirmatio, & possessio
consecutiua fuerit similiter nulliter capta, Laur. de
Peirin. de subdito Relig. q. 1. §. 10. vers. Dico octauò,
pag. 492. non est manutenibilis. D. Valenz. consil. 177.
n. 45. cum seqq Rota decis. 594. n. 4. part. 1. in posthum.
Farin.

Quartò, quia asserta possessio per P. Franciscum 228
de Termiñon apprehensa fuit post interpositam ap-
pellationem, & suspensionem, ac habitam itineris ar-
reptionem ad Superiorem capta, vnde euidenter est
attentata, iuxta resoluta supra nullit. 2 à n. 122. ac per
consequens non manutenibilis, Lancel. de attent p. 2.
c. 4. n. 49. Post. d. tract. obseru. 48. à n. 1. Rota decis. 6.
in princ. p. 2. diuers. & coram Seraph. decis 287. num. 1.
& coram Caualer. decis 359. n. 3. & coram Coccino
decis. 491. n. 3 & apud Post. in fine sui tract decis. 117. 229
n. 4. & 9. & decis 190. n. 1. & decis. 222. n. 1. & sic nul-
lum potest præstare impedimentum, quin parti ante-
riori possessori detur manutentio. Post d. obser. 48. n. 1.
Rot. apud Viuianum post suam praxim iurispatron.
decis. 109. n. 5.

Nec obiecta contra dictam appellationem ad 230
eius vires eneruandas, alicuius sunt momenti; nam
ad illud quod non fuerit interposita in scriptis, sa-
tis, superque responsum est suprà n. 27. cum seqq.
& ad illud quod fuerit extraiudicialis, responsum
ad saturitatem est supra à num. 132. vsque ad 135:
Remanet nunc vt satisfaciam ad aliud, quod licet
parum vrgeat, nihilominus cùm pars aduersa mul-
tum ei innitatur, non potui amplius illud sub silen-
tio præterire; videlicet quod appellatio per P. F.
Ioannem de Bolaños, non fuit interposita coram
Præsidente Iudice à quo, nec parti intimata, insi-
stendo regulæ generali, quæ dictat appellationem
regulariter esse interponendam coram Iudice à quo;
de qua Lancel. d. parte 2. cap. 12. ampl. 15. à num. 1. &
Vestrius in praxi, lib. 7. cap. 3. num. 27. & ibi Grauat.
num 57. facilem enim habet exitum, si aduertamus
dictum Patrem de Bolaños valde timuisse ire ad
præsentiam Patr. Alphonsi de Castilla asserti Præsi-
dentis, eo quòd tritum, & diuulgatum erat apud
omnes, & per totum Conuentum, ipsum plures ex
Vocalibus priuare velle suis Magisteriis, & præce-
dentiis, ob quem metum P. Prouincialis, & reliqui
qui suam partialitatem sectabantur, à Conuentu
recesserant, ipso Patre de Bolaños ibi vel Monaste-
rii Prælato remanente, qui eo timore perterritus;
& nouitate rerum valde turbatus, iusto metu de-
tentus fuit facere dictam appellationem coram as-
serto Præsidente, vt euentus rei comprobauit; nam
statim quod coram Notario in actu notificationis
appellauit, ab eodem Præsidente fuit declaratus
excommunicatus, & cella ac bonis priuatus; qui
propter non valens amplius sustinere illum metum;
&

& vim ad Hispalen. ciuitatem se contulit, & ibi infra decem dies coram honestis personis iterum appellauit in forma, quæ appellatio in absentia Iudicis stante hoc iusto timore sufficit ad hunc effectum, Abb. *in c. suggestum, sub n. 4. de appell.* Surd. *cons.* 228. *num.* 15. *lib.* 2. vbi quod pars iustè timens de Iudice potest appellare coram probis viris, licet absit Iudex, Scacc. *d. quæst.* 6. *num.* 10. *cum seqq.* vbi *num.* 16. tenet quod iustus metus circa appellationem excusat, siue incutiatur à Iudice, quia est terribilis, siue inferatur à partibus, siue incutiatur à statuto: sicut etiam sufficit, si appellatio interponatur coram Iudice ad quem, ex eodem Scacc. *d. quæst.* 6. *num.* 20. prout in casu nostro in scriptis interposita reperitur ante de-
231 cimum diem coram Illustrissimo D. Nuntio, vt dixi suprà *num.* 129. In omnem euentum sufficit quod constet, prout in præsenti constat, eam appellationem, seu notificationem statim peruenisse ad notitiam Iudicis à quo, vel partis. Franch. *in c. si iustus, n. 46. vers. Vlterius dubitatur, de appell.* Rota *decis.* 18. *eod. tit. in nouis*, Lancel. *d. p. 2. c. 12. ampl. 15. n. 30. cum seqq.*

232 Quintò, quia æstimatiua possessio eiusdem P. M. Francisci de Termiñon prouenit ex titulo dubio, & incerto, qui illam facit turbidam, cum possessio, quæ non est clara, sed intricata, offuscata, seu obscura, vel turbida, & proueniens ex titulo incerto, non releuet, nec sit manutenibilis, Steph. Gratian. *discept. forens. c.* 450. *num.* 41. Post. *d. obseru.* 49 *num.* 1. Card. Mantic. *decis.* 95. *n.* 10. Rota *decis.* 308. *n.* 7. *p.* 1. *recent.*

233 Sextò, quia ista asserta possessio eiusdem P. M. Francisci de Termiñon dedit causam liti, & ideò non est attendenda ad effectum concedendi manutentionem, quia possessio, ea qua lis initium sumpsit, vel quæ litem excitauit, non est manutenenda, gloss. *verbo pacificam, in c. commissa, de elect. lib.* 6. Cancer. *lib.* 3. *var. cap.* 4. *num.* 95. & 96. Fontan. *de pact. nupt. tom.* 2. *claus.* 7. *gloss.* 3. *parte* 10. *num.* 56. & 57. Ramon. *consil.* 56. *n.* 5. *cum seqq.* & *consil.* 58. *num.* 3. Post. *d. tract. obseru.* 17. *n.* 44. Noguerol. *d. tom.* 1. *alleg.* 25. *num.* 192. & *alleg.* 26. *num.* 381. & *alleg.* 28. *n.* 65. & 66. *Gregor. XV decis.* 569 *n.* 4. Rota *decis.* 30. *n.* 1. *part.* 2. *recent.* & apud Post. *in fine sui tract. decis.* 164. *num.* 8.

234. Non obstat quod, vt dicitur ex aduerso, hoc procedit quando possessio prætenditur ex vnico actu contradicto, veluti ex vnica præsentatione, vel ex vnica collatione dante causam liti, ex Greg *decis.* 417. *n.* 4. & Rota apud Viuian. *post suam praxim Iurisp.*
235 *decis.* 86. *n.* 36. non autem quando post ius quæsitum, seu acquisitam possessionem ex vnico actu positiuo, & pacifico, subsequitur contradictio partis, quia tunc non posse impediri mandatum de manutenendo, concluditur ex aduerso, iuxta doctrinam Post. *d. obseru.* 57. *n.* 54. & Seraph. *decis.* 1437. *n.* 3. & Rotæ apud eundem Post. *in fine d. sui tract. decis.* 201. *n.* 7. ex quibus colligitur superuenientem contradictionem non obstare quin detur manutentio ex priori actu positiuo pacificè gesto.

236 Respondetur enim has doctrinas, si sano sensu intelligantur, principali nostræ resolutioni maximè deseruire, ad quod percipiendum præmitti oportet ex qualibet electione, collatione, siue præsentatione vnicum tantùm actum possessorium pacificum eligendi, conferendi, seu præsentandi colligi, itavt cæteri exinde clandestiuè prouenientes dicantur accessorij ipsius electionis, collationis, seu præsentationis, quæ si fuerit pacifica, & non contradicta, tales reputabuntur sequentes actus absque vlla contradictione expediti: secus si ipsamet electio in sua radice fuerit contradicta, quia tales erunt actus sequentes, qualitercumque fiant. Cùm ergo ex processu constet fuisse hanc electionem in suo principio contradictam, & ne ex abrupto fieret, stante suspensione & prorogatione Capituli, interpositam fuisse appellationem, & arreptum iter ad Superiorem, lucem meridianam negabit qui velit affirmare hanc electionem pacificè celebratam fuisse, & omnia Iuris principia euertet qui actus postea ex tali electione clandestinè sequutos, & per vim, omnibus ferè reclamantibus, & cum totius Prouinciæ perturbatione, & dissensione obtentos, ad manutentionem obtinendam sufficientes esse; nam Seraphin, & cæteri supra citati loquuntur quando manutentio petitur ad terminos possessorios alicuius actus, qui consummatè & perfectè, & absque vlla contradictione fuerat olim gestus, purà si Capitulum prætendat eligere, & Episcopus conferre, & Patronus præsentare, & super nouissimo actu eligendi, conferendi, & præsentandi lis moueatur, qui vult manutentionem petere, non debet ad suam possessionem probandam allegare actus possessorios ex ipsa nouissima electione, collatione, vel præsentatione contradicta accessoriè prouenientes, hi enim quoad hunc effectum non tribuunt ius considerabile. Rota *decis.* 30. *n.* 1. *parte* 2. *recentior.* &
coram Gregor. XV. *decis.* 4 *n.* 2. *decis.* 569 *n.* 4. sed te- 237
netur se iuuare aliis actibus pacificis, perfectis, & consummatis, ipsam electionem contradictam præcedentibus, vt intendit Seraphinus, & apud omnes citatos in confesso est.

Quibus igitur concludo constare de attentatis, 238
quæ veniunt reuocanda, & de possessione Patr. Francisci Lyañu in officio Prouincialis, ad obtinendam illius manutentionem, in quibus comprobandis oportuit plus solito scribere, cum scirem pro alia parte patrocinium suscepisse, & votum consultiuum omnibus numeris absolutum edidisse collegam nostrum D. Gabrielem Martinez, olim in Romana Curia, & in sacræ Rotæ Prætorio Aduocatum integerrimum, & magnæ expectationis virum, nunc verò pro commissariis Nunciaturæ Hispaniarum coniudicem designatum, in quo Magistratu gerendo cum solita in iudicando integritate magna in eo relucet Ecclesiasticarum ac beneficialium rerum cognitio: succumberem certè tanto oneri ni partem nostram coadiuuaret doctissima sua Iuris allegatione D. Licentiatus
Don Antonius de Castro in hac suprema Hispania- 239
rum Curia magno ingenii acumine, ac assidua negotiorum huiusmodi experientia practicus Aduocatus, & ita certò spero pro hac parte, quam defendo, iudicandum, cùm eius fundamenta adeò sint iuridica, vt nulla cauillatione tergiuersari possint. Sub censura, &c. Matriti hac die 24. Iulii 1641. Et ita iudicatum sub die 30. Iulii eiusdem anni. Et iterum Prouinciale Capitulum celebratum fuit.

Toletana Recursus.

Magistratus sæculares non possunt per viam violentiæ cognoscere de causis Ecclesiasticis, aut declarare Iudices Ecclesiasticos vim facere, nisi intra limites naturalis, & necessariæ defensionis cuilibet permissæ, propriæ scilicet personæ, possessionis, & bonorum.

VOTVM

VOTUM XLIII.

1 *Auctor Regem Catholicum adit vt Iudices deputet qui illum super materia recursuum ad Iudices saeculares in causis Ecclesiasticis audiant.*

2 *D. D. Iosephus Gonzalez, & Don Ludouicus Gudiel de Peralta supremi Regij Consily Auditores laudantur.*

3 *Iudex saecularis non potest supplere negligentiam Ecclesiastici, qui ipso potestate & auctoritate est maior.*

4 *Ioannes de Mariana, & Gabriel Vasquez in detestationem recursuum tractatus particulares perfecerunt, qui nondum lucem aspexerant.*

5 *P. M. Franciscus de Araujo super eadem materia latè scripsit.*

6 *Recursus ad Iudices laicos in materiis Ecclesiasticis quando coarctantur intra limites naturalis, & necessaria defensionis, propria scilicet persona, possessionis, & bonorum, cum moderamine inculpata tutela, sunt liciti.*

7 *Rota decisio pro hac parte allegatur.*

8 *Iudici quado quis ex sua propria auctoritate potest impunè resistere, poterit etiam ad Principem vtè potétiorẽ recurrere, vt se vassallum suũ defendat.*

9 *Resistere licet aduersus Iudices, vel eius officiales iniu a agentes, & exequentes.*

10 *Iudex tandiu dicitur, quandiu iustus putatur.*

11 *Iudex si post interpositam appellationem velit sententiam exequi, potest pars illi impunè resistere.*

12 *Appellatio naturali innititur defensioni.*

13 *Iudici qui parte inaudita & minimè defensa procedit in causa, potest impunè resisti.*

14 *Iurisdictio temporalis quando euidenter vsurpatur, li et laicis Iudicibus eam defendere.*

15 *Praxis declarandi Iudicem Ecclesiasticum in cognoscendo & procedendo vim facere, semper iniusta quando causa vertitur inter Ecclesiasticos.*

16 *Auctor ca um sibi contingentum narrat.*

17 *Auctor propriam causam ad supremum Regni Consilium delatam defendit.*

1 MEAM non recurrendi ad Iudices laicos in causis Ecclesiasticis pertractationem, quam sub *collect. ad cap. Ecclesia S. Mariæ, de constit.* inserui, aliqui huius tempestatis scriptores impugnarunt, & dum Mantui per aliquot annos essem,
nonnulli Regij Auditores me tanqoam Regiæ iurisdictioni infestum incusarunt, cumque ob id prætensiones meæ, quibus in illa Curia detinebar, viderentur in deterius ire, nec esset qui ad me oculos
verteret, aut meorum studiorum recordaretur, vt
pro illis condigno præmio afficeret, constitui ami-
2 corum consilio Catholicum Regem nostrum adi-
se, cui humiliter supplicaui semel & iterum, vt ali-
quot Regios Auditores deputare dignaretur, coram
quibus sententiæ ac resolutionum mearum rationes
in medium adducere, & defendere possem: cui
supplici libello Rex noster piè annuens eo deuotio-
nis animo, quo semper Ecclesiasticæ iurisdictioni ni-
hil detrahere, sed eam quammaximè amplificare stu-
duit, in Iudices ad hoc examen faciendum deputauit
doctissimos Viros D. D. Iosephum Gonzalez, & Don
Ludouicum Gudiel de Peralta supremi Consilij Ca-
stellæ meritissimos Auditores, coram quibus difficil-
limum, sed tamen optatissimum examen subij, in quo
multa hinc inde sunt in medium adducta, & pro ve-
riori materiæ cognitione acerrimè disputata, & tan-
dem principalem resolutionem agnoscentes conclu-
sum fuit, recursus in causis Ecclesiasticis ad Iudices
sæculares factos prohibitos semper fuisse in illis Pro-
uinciis, vbi sola Iuris communis dispositione eos pra-
xis, & obseruantia admisit, quia etsi Iudex Ecclesiasti-
cus malè procedat, non potest sæcularis, cuius est mi-
nor potestas, supplere negligentiam Ecclesiastici, qui
ipso potestate, & auctoritate est maior, vt considera- 3
uit Rota apud Farin. *tom. 1. post consil. 68. n. 10.* tum ex
eo, quia hoc prætextu nihil adeo fieri prætenditur,
nisi quod Iudices volunt de causa Ecclesiastica co-
gnoscere, quod fieri non potest, cum Iudex laïcus sit
incapax iurisdictionis in personas Ecclesiasticas, &
eorum causas, vt similiter ponderabat eadem Rota
vbi sup. n. 11.

Adijciebant quod hanc sententiam tenuerunt, ac 4
multis conati sunt defendere primarij Societatis Iesu
Theologi, Ioannes scilicet de Mariana, & Gabriël
Vasquez in specialibus tractatibus hac de re editis,
qui hucusque typis mandati non fuerunt, & præter
ea, quæ impressa circumferuntur, alia scripta reliquerunt Franciscus Suarez, & Ioannes Azorius eiusdem
Societatis professores religiosissimi, doctissimi, & integerrimi, quorum dictis plurimùm deferendum sentiunt bene timorati, & morati homines, eo quòd isti
ab omni ambitione liberi meram perquisiere veritatẽ,
quos eadem animi sinceritate sequutus est nouissimè
doctissimus simul & religiosissimus P. Fr. Franciscus
de Araujo sacræ Theologiæ Magister in sacro Ordine Prædicatorum, ac in Salmantina Academia primariæ Cathedræ moderator optimus *in 1. 2. D. Thomæ, q.* 5
97. disp. 3. sect. 5. diffic. 4. n. 10. cum seqq. In quo opere
cùm ipse aliqua suo summo zelo protulisset in defensionem Ecclesiasticæ iurisdictionis, & in abominationem recursuum ad Iudices sæculares in causis Ecclesiasticis temerè factorum, fuerunt à sæculari potestate
subtracta, Ille, inquam, conclusionem firmat, quod lex
quæcumque, siue consuetudo in nostra Hispania deferendi causas Ecclesiasticorum per viam repellendi
violentiam ad Regia Tribunalia, nisi id fiat expressa
aut saltem tacita commissione Summi Pont. aut quando alia via non est recursus ad ipsum, omninò derogat
libertati Ecclesiasticæ, ac proinde damnabilis est.

Verùm quando recursus coarctantur intra limites 6
naturalis, & necessariæ defensionis cuilibet permissæ, propriæ scilicet personæ, possessionis, & bonorũ,
cum moderamine inculpatæ tutelæ, secluso quoque
Apostolico priuilegio, etiam stando in puris terminis Iuris communis, negare non possumus illos esse permissos, omnes enim qui hac de re religiosiùs
scripserunt, eos hoc casu admittunt, vt expresse tenẽt
Sayr. *de censur. lib. 3 c. 18 n. 4.* Suar. *de defensione Fidei Catholica contra Anglicana secta errores, lib. 4. c. 14. n 30. cum seq.* Rot. *in Salmantina Canonicatus, 14. May 1595. corã Cardin. Blanchetto*, impressa per Fa-
tin. *d. consil. 68. n. 14.* ibi. *Nõ obstat exceptio excõmunica-* 7
tionis propter recursum ad Consiliũ Regium, nã iste recursus hoc casu ob defensionẽ propria possessionis, & appellationis admissionẽ, nõ est improbatus, Achil *dec. 36. de appellat. vrbanius enim egit, cũ posset Iudici de facto procedenti, de facto etiam resistere.* Paris. *consult. lib. 4.*

Vnde in omni euentu, quo quis ex sua propria 8
auctoritate potest impunè Iudici resistere, poterit
etiam, imò vrbanius aget, ad Principem, vti potentiorem, & Dominum recurrere, vt se vassallum
suum defendat, Iudicique inhibeat ne talia agat,
per ea quæ latè tradunt Maranta *disput. 1. numer. 16. 17. & 22. cum seqq.* Farin. *in praxi crim. parte 1. q. 31. num. 88. cum seqq.* vbi tandem post *num. 90.* ita concludit. *Vnde ad rem redeundo, si Iudex dum non facit iustitiam, amplius Iudex non est, sed persuasus, sicut*

cuilibet

cuilibet permittur resistere aduersus violentiam sibi factam per priuatum, l. vt vim vi, ff de iustit. & iur. l. 1. Cod. vnde vi, ita pariter & resistere licebit aduersus Iudicē, vel eius officiales iniusta agentes, & exequentes, cum sic agendo & exequendo habeātur pro priuatis
10 *personis*, &c. Et ideo Cassiodor. *lib. 3. epist. 28.* dicit quod tandiu Iudex dicitur, quandiu iustus putatur.

11 Hinc procedit vt si Iudex post interpositam appellationem nolit ei deferre, casu quo illam admittere Iure teneatur, & nihilominus velit sententiam exequi, potest pars illi impunè resistere, ex Lancel. *de attentat. p. 2. cap. 12. ampl. 10.* & reddit rationem, quia post appellationem Iudex à quo efficitur incompetens, ex quo negotium deuoluitur ad Superiorem, vnde sibi tanquam incompetenti impunè non paretur, ad notata per Cened. *practic. & Canon. quæst.*
12 *lib. 1. q. 45. n. 22.* cuius quidem resolutionis ratio illa etiam solet assignari, quia scilicet appellatio naturali innititur defensioni, per ea quæ adduxi suprà *voto 4. n. 80. cum seqq.*

13 Sic similiter, si omissa partis citatione, procedatur in causa, & sic parte inaudita, & minimè defensa, Iudex eam grauaret, poterit illi impunè resistere, ac per consequens recursus erit licitus: prima enim citatio ad causam iuris naturalis rationem repræsentat, & quandam ciuilem defensionem, quæ à naturali multùm dependet, vt latè probat Gabr. Pereira *de Manu Regia p. 1. c. 9. a princ.*

14 Quibus casibus vnum addi posse existimo, quando scilicet manifestum fuerit, temporalem iurisdictionem vsurpari; tunc enim integrum erit laicis iudicibus suam defendere iurisdictionem sibi absque vlla controuersia competentem. Ita Bernard. Laurent. *in tract. de casibus in quibus sæculares contra cleric. poss. procedere, numer. 13. cum seqq.* Aules *ad cap. 20. Prætor. verbo vsurpari, num. 9.* Anguian. *de legib. lib. 3. controu. 33. n. 47.* & sentit Ordinat. Regia Lusitana *lib. 1. tit. 9. §. 12.* iuxta illius sensum, quem tradit Gabr. Pereira *d. tract. de Manu Regia, p. 1. c. 10. princ.* Ego ipse *in praxi exigendi pensiones, q. 6. n. 18.*

15 Vltra hos casus nullibi videtur permissum posse sæcularem quacunque ex causa declarare iudicem Ecclesiasticum vim facere, quia tunc videretur magis accedere ad iudicialem cognitionem, quàm ad naturalem & necessariam defensionem, & ideo in illa indaganda debent Regij Auditores multùm insudare, ne manum in alienam Messem cum euidenti periculo reseruatas censuras incurrendi, immittant. Vnde existimo hodie sustineri non posse praxim declarandi iudicem aliquem Ecclesiasticum in cognoscendo & procedendo vim facere, quando cognoscit inter clericos, & personas Ecclesiasticas; cum tunc, si dubitetur de illius competentia, id ad Superiorem Ecclesiasticum spectet declarare; nequaquam enim ratione causæ, & multò minus personæ, Iudex sæcu-
16 laris in negotio se intromittere potest. Nam cum Mauriti coram Vicario Generali pro certa declaratione facienda conuenirem Antonium Diaz de Fonseca in Subdiaconatus Ordine constitutum, ipseque declinaret Vicarij præfati iurisdictionem, intendens se non posse conueniri nisi coram Prælato Tomarien. in Regno Portugaliæ, cuius erat domiciliarius, fuit per eundem Vicarium declarari mandatum, à quo decreto cum esset appellatum ad Illustrissimum Dominum meum Nuntium pro parte Antonij Diaz, idem Dominus meus causam remisit eidem Vicario vt suum exequeretur decretum, in cuius executionem, illi acquiescens, ipse Antonius diminutè, & non sine fraude declarauit, proindeque iterum à Vicario, & D. meo Nuncio mandatum fuit apertius declarari super articulis propositis, quod facere recusauit, & ad supremum Consilium Regium recursum habuit, prætendens eundem Vicarium, necnon Dominum meum Nuncium in cognoscendo & procedendo contra seipsum pro dicta declaratione facienda vim facere, ob iudicij incompetentiam. Causa ad dictum Regium Consilium delata, me præsente & informante, coram Illustrissimo Præside, & Regiis Senatoribus DD. Petro Marmelejo, & Alphonso de la Carreta, post allegatam & probatam Iudicij competentiam, & consensum in illud per dictum Antonium Diaz præstitum, dum primò, licèt minus bene, declarauit, nihilominus quo iure nescio, pronuntiarunt dictum Vicarium, & Dominum meum Nuncium in cognoscendo ac procedendo vim facere, & vi talis pronuntiationis omnia ab eis gesta fuerunt reposita, & causa penitus extincta; quod certè non sine mysterio factum credidi, vt in propria causa intelligerem, & expertus essem quid hac de re praxis facto saltem, si non iure obtineat, & ita censeo nunc vtilius mihi fore silere, quàm tanto cum periculo hac de re alloqui.

Toletana assistentia.

An Collegio Sancti Ildephonsi vniuersitatis Complutensis competat manutentio in possessione, quam habere prætendit, vt Abbas, & Capitulum Collegialis Ecclesiæ dicti loci, in die S. Eugenij ad Vesperas, ac die sequenti ad Missam accedant Capitulariter ad Capellam dicti Collegij, assistendi causa funeralibus Eminentissimi Cardinalis Francisci Ximenez de Cisneros.

Perillustris & Reuerendissimi D. Alexandri Raphaelij, in Nunciatura Hispaniarum Auditoris Generalis.

VOTVM XLIX.

1 *Concordia facta inter Collegium S. Ildephonsi Vniuersitatis Complutensis, & Capitulum Collegiatæ Ecclesiæ eiusdem oppidi.*
2 *Concordia Capitulum refertur.*
3 *Obligatio facta ab Abbate & Capitulo dictæ Collegiatæ.*
4 *Obligationis Capitulum refertur.*
5 *Prætensio Capituli.*
6 *Subrogatio sapit naturam eius, in cuius locum subrogatur.*
7 *Obligatio generis subalterni dat electionē debitori.*
8 *Stipulatio quoties æquiualet pœnali obligationi, & tantum valet pœna, quantū ipsa principalis obligatio, electio videtur spectare ad debitorem.*
9 *Pœna succedens loco contractus habetur pro obseruantia ipsius contractus, & liberat à qualibet contrauentione.*
10 *Possessio non acquiritur, nec datur manutentio vbi materia est merè facultatiua,* & n. 13.
11 *Doctrina Bartoli refertur.*
12 *Manutētio datur possidenti de tempore motæ litis.*
14 *Electio vt adimpleatur principalis obligatio, vel vt soluatur pœna in casu non implementi subrogata, est creditoris.*
15 *Promissio pœnæ quando non fuit in obligatione, sed in conditione, non dicitur alternatiua promissio.*

16 *Quæ*

16 *Quæ sunt in conditione, non sunt in obligatione.*
17 *Creditori promittens in Paschate solvere centum, vel dare pignus, poterit creditor pignus recusare, & petere centum.*
18 *Contractus quando procedit ex causa onerosa, non censetur facta novatio per subsequentem stipulationem pœnalem.*
19 *Contractus quando habet duas obligationes, sed una est apposita per modum subrogationis ad alteram, & utraque est commissa, tunc electio semper spectat ad creditorem.*
20 *Obligatio pœnalis semper censetur apposita ad maiorem cautelam creditoris.*
21 *Pœna imposita quando tendit ad fauorem alterius, ita demùm executioni mandatur, si ille velit.*
22 *Nouatio principalis obligationis nunquam censetur facta ex subsequenti stipulatione pœnali, secus erit in obligatione ex causa lucratiua.*
23 *Possessio immemorialis quomodo probetur? ostenditur.*
24 *Immemorialis cessat cùm de certo constat initio.*
25 *Concordia an circa accessum aliquid innouauerit.*
26 *Probatio centum annorum an æquipolleat immemoriali.*
27 *Obseruantia antiqua est optima interpres voluntatis contrahentium.*
28 *Obseruantia plurium annorum sufficit ad declarandum materiam non esse facultatiuam.*
29 *Gratia toties multiplicata non est præsumenda.*
30 *Fauor piæ causæ ad multa conducit.*
31 *Actus nunquam præsumuntur facultatiui, vbi agitur fauore piæ causæ.*
32 *Respondetur fundamentis contrariæ partis, &* n. 26. cum seqq.
33 *Actus facultatiui non præsumuntur, vbi pietas exercetur in publicis functionibus.*
34 *Verba enunciatiua concordiæ quid operentur.*
35 *Defunctum priuare iure quæsito pro suffragio animæ suæ, non debet esse in facultate cuiuslibet.*
38 *Obligatio principalis quando præcessit ex causa lucratiua, illa nunquam censetur per stipulationem pœnalem nouata.*
39 *Pœna quando succedat loco contractus, ostenditur.*
40 *Declaratur decisio Rotæ 660. n. 3. part. 2. recent. & decis. 7. n. 3. coram Caualerio.*
43 *Verbum,* potest, *voluntatem, arbitrium, & facultatem, non autem necessitatem importat.*
44 *Approbare quis non potest quod semel impugnauit.*
46 *Honorem illi debemus, à quo beneficia recipimus.*
47 *Possessio sola inspicitur in summariissimo possessorio, cætera requirentia altiorem indaginem sunt reiicienda ad petitorium ordinarium.*

1 IDETVR priùs præmittendum, quod cùm esset lis, & controuersia inter præfatum Collegium, & Capitulum super possessione proprietatis Ecclesiarum Parochialium vnitarum, & annexarum beneficio Curato locorum de Pedrezuela, & S. August. venerunt pro modo pacis, & concordiæ ad quasdam capitulationes, inter quas adest vnum Capitulum tenoris sequentis.

2 *Item, por quanto se solia hazer vn aniuersario solemne por el Reuerendissimo señor Cardenal Don Francisco Ximenez, vnico fundador del dicho Collegio, el dia de S. Eugenio en la tarde à visperas, è otro dia à la Missa, en cada vn año, en la Capilla del dicho Collegio, donde el dicho Cardenal esta sepultado, alqual dicho aniuersario iban los dichos señores Abad, y Cabildo capitularmente, con Capas de coro, segun, y como las traen en la dicha Iglesia de S. Iusto en el dicho tiempo, y por el dicho aniuersario el dicho Collegio daua al dicho Abad, y Cabildo sus distribuciones en cada vn año, segun entrambas partes se conuenian en la dicha diuision, è anexion del dicho Cabildo de Pedrezuela, è San Agostin, con las dichas tres quartas partes, primicias, y possessiones, como dicho es, que se anejan, y han de quedar con la dicha mesa capitular: la dicha mesa lleua la mayor parte del dicho beneficio, que el dicho Collegio, que los dichos señores Abad, y Cabildo sean obligados cada vn año en el dicho dia, como dicho es, de ir capitularmente al dicho aniuersario, è repartir entre si de su mesa capitular seis mil marauedis, por solos los que en el dicho aniuersario estubieren presentes, è interessentes: losquales luego se pagen manuales, la mitad à la Vigilia, y la otra mitad en la Missa de otro dia; è que el dicho Collegio no sea obligado de les dar cosa alguna, para loqual perpetuamente cumplir, y guardar los dichos señores Abad, y Cabildo hagan al dicho Collegio vna escritura, donde ellos se obliguen, y ansi lo mandaron assentar en sus libros de los aniuersarios.*

In executionem huius Capitulationis præfati Abbas, & Capitulum pro se, & suis successoribus se obligarunt sub infrascripto tenore. 3

Que en euento è caso, que los dichos señores Rector, y Collegiales, ò su Procurador en su nombre consientan, ò hagan todo lo contenido en la dicha Capitulacion, ceden è renuncien el derecho que tienen al dicho beneficio de Pedrezuela, è San Agostin en fauor del dicho Cabildo, y la dicha renunciacion sea admitida, è las Bullas sacadas, ellos estaran en el dicho aniuersario con habito de Capas de Coro, Capitularmente en cada vn año, y años, perpetuamente, taliter que mientras estubieren en el dicho Collegio, è memoria con la Iglesia de S. Iusto, y Pastor, no se digan otras algunas, se repartiran entre si, y por los interessentes y presentes al dicho aniuersario de su mesa Capitular los dichos seis mil marauedis, los très mil à las Visperas, y los tres mil à la Missa del dicho Aniuersario manualmente, como en el dicho Capitulo se contiene, è no lo dejaràn de ansi hazer, y cumplir por modo alguno, ni por alguna manera, ni pediran al dicho Collegio otro premio ni estipendio, ni donacion alguna por el dicho Aniuersario, antes de su mesa Capitular so mandaran pagar segun dichos, è lo mandaren, è haran, è por la presente lo mandan è quieren assentar en los libros, è manuales de sus memorias, so pena, que por cada vez, o vezes, que dexaren de ir al dicho Aniuersario, y pagar è repartir los dichos seis mil marauedis, como dicho es, caya el dicho Cabildo en pena de los dichos seis mil marauedis, è sean para el dicho Collegio, ò su Procurador, è Mayordomo los pueda cobrar del dicho Cabildo, como deuda liquida deuida. 4

Srante hac scriptura prætendebat Capitulum non posse compelli per dictum Collegidm ad accedendum assistendi causa dicto Anniuersario, neque ad hunc effectum posse concedi dicto Collegio mandatum de manutenendo: & fundabatur 5

Primò, quia antequam hic contractus celebraretur, quoties Capitulum accedebat pro assistendo dicto Anniuersario, solebat Collegium de propriis pecuniis distribuere Canonicis assistentibus sex mille marapetinos, & per hunc contractum fuit conuentum, quod dicta summa distribueretur de pecuniis eiusdem mensæ Capitularis, vnde quemadmodum ante concordiam, si Capitulum non accedebat, Collegium non tenebatur ei distribuere dictam summam, quasi esset in eius libertate accedere, vel non accedere, ita hodie non accedendo, non lucrabitur hanc distributionem, & vti poterit eadem libertate, cùm nihil aliud gestum fuerit per dictam concordiam, nisi quod mensa Capitularis 6

pro tali accessu solueret, quod antea per dictum Collegium suluebator, sicque ista secunda solutio dici deberet subrogata in loeum primæ cum eisdem qualitatibus ; *l.si cum,§.qui iniuriarum,ff.si quis cautionibus*, Barb *axiom.*2 *per tot*.

7 Secuodò, quia quatenus consideremus Ecclesiam, vel Capitulum debitorem accessus prætensi per Collegium, habet Capitulum pro se assistentiā iuris, quod in obligatione generis subalterni dat debitori electionem, adeò vt sit in eius arbitrio, vel assistere, vel soluere dicto Collegio summam conuentam in casu non assistentiæ, *l.plerumque* 11.*§.vlt.de iur.dot. l.non solùm* 1.*§.*1.*ff.de liberat.leg.* Batt. *in l.Lucius* 23. *n.*2. *ff.de leg.*1.*& in l.si duo* 128.*n.*1.*ff.de verb.oblig.* idem *in §. si quis agens,n.*5. *Instit. de action.* Paul. *in l.cùm proponas, eod. n. & ibi* Ias.*n.*6. Idem *in l.non vtique à n.*1.*ff.de eo quod cert.loc.* Rebuff.*in repet. c.Pastoralis vers.decimà nota,de caus.poss. & propriet.* Ias. *in l.qua ex pluribus,num.*1.*ff.de verb.oblig.* Afflict. *decis.* 397. *num.*4.

8 Tertiò, quia licèt obligatio soluendi dictos sex mille marapetinos procedat ex stipulatione pœnali, tamen cùm ista stipulatio æquiualeat pœnali obligationi, & tantum valeat pœna quantum ipsa principalis obligatio, electio videtur spectare ad debitorem, qui quoties vult soluere pœnam sorti coæqualem, liberatur ab ipsa sorte, quia soluendo pœnam fingitur soluere sortem, vt aduertit Bald.*in l.* 1. *C. de his qua pœna nom.col.*7. *num.*33.*in fin.vers. dic quod nouatio, l.obligationem* 41.*§.fin. ff. de act.& obligat. l.ita stipulatus* 115.*ff.de verb.oblig.* latè omnes *in l.si pacto, quo pœnam* 14. *C. de pact.* vbi Batt. Greg. Lopez *in l.*15.16.34.*&* 35.*tit.*2.*p.*1 & Salas *de legib disp.*15. *sect.*1.cum aliis.

9 Quartò, quia attentis verbis instr. ibi, *so pena, que por cada vez, à vezes que dexaren de ir al dicho Aniuersario, caya en pena de los dichos seis mil marauedis, è sean para el dicho Collegio*, &c. videtur quod ista pœna successit loco contractus, ac proinde habeatur pro obseruantia ipsius contractus, & liberet à qualibet contrauentione, Rot. Rom.*decis.*15.*part.*1. *diuersor.& decis.*660.*num.*3.*parte* 2. *recentiorum*, & fuit dictum *in vna Romana horti*, 27. *Iunij* 1607. *coram Caualerio*, quæ est *decis.*7.*numer.*4. inter impress. eiusdem.

10 Quintò, quia stantibus præmissis, scilicet quod Capitulum posset excusari ab accessu ad dictum Anniuersarium soluendo pœnam conuentam in casu non accessionis, videtur quod ista materia est merè facultatiua, in qua non acquiritur possessio, nec datur manutentio, latè Post. *de manut. obseru.* 53. *à n.*1. vsque *ad* 15.

11 Quibus adstipulatur, quod not. Batt. *in d.l.ita stipulatus,sub n.*29.*ff.de verb.oblig.* vbi quod cùm simul, & semel stipulor dari, & si nō detur, stipulor pœnam, inspicitur mens promittentis, quæ est, ut si non det Stichum, pœna tamen petatur, nec inspicitur vtrum sit plus, vel minus, nam quod eorum solueret, in sua potestate videtur reseruasse.

12 Pro parte vero Collegij, à quo prætendebatur mandatum de manutenendo, considerabatur, quod temporæ motæ litis, & per multum tempus antea reperiebatur in possessione conuocandi dictum Capitulum ad assistendum prædicto Anniuersario, & propterea in ea debebat manuteneri, *§. retinendæ*, & ibi Ioan. Fab.*num.*56. *Instit.de interd.* latè Post. *dicto tract.de manut. obseru.* 15. *à num.* 1. *vsque ad* 15. & in terminis conuocandi in funere Sacerdotes *obseru.* 10. *num.*35. Rot.*in Romana funeralium coram Coccino*, quæ post dictum tract.Post.*est decis.*148. *num.*11. *&* 12.

13 Restabat solùm videre, an dicto Collegio obstaret titulus exhibitus, ex quo videbatur resultare obligatio facultatiua pro Capitulo, vt scilicet vel accederet ad Anniuersarium, vel solueret pœnam sex millium marapetinorum, sicque ex dicto actu facultatiuo non posse prætendi manutentionem, vt supra dicebamus.

14 Verùm visum fuit dictum titulum non obstare Collegio. Primò, quia instrumentum productum non continet propriè alternatiuam, quæ det electionem Capitulo, vel accedendi ad Anniuersarium, vel soluendi pœnam in casu non accessionis ; sed continet quandam subordinationem, vel subrogationem loco rei principaliter in obligatione venientis, & in defectum illius, quo casu electio, vt adimpleatur principalis obligatio, vel vt soluatur pœna in casu non implementi subrogata, debet esse Collegii creditoris, Monter. *decis. Aragon.*48.*n.*24. *&* 25. cum aliis, quos refert ac sequitur Gratian. *discept. for. c.*338. *n.*2. *&* 15.

15 Secundò, quia illa conuentio pœnalis incipit à præcedenti obligatione de accedendo ad dictum Anniuersarium stipulata purè, & simpliciter, & ideo dicta stipulatio pœnæ dicitur conditionalis, vt scilicet eatenus soluatur, quatenus non fiat accessus, sicque promissio pœnæ non fuit in obligatione, sed in conditione, quo casu ista non dicitur alternatiua promissio, vt notant glos. & Batt. *in l. ita stipulatus, de verb.oblig & in l.*1.*§ item,& l.si ita,ff.ad l.Falc.*

16 Et quæ sunt in conditione, non sunt in obligatione, *l.si quis sub conditione,ff.si quis omiss.caus.test. l cedere diem, ff.de verb.signif.* Afflict. *decis.*397.*n.*1. *&* 2.

17 Et consequenter, cùm dicta conditionalis stipulatio non inducat obligationem, ideò tenetur Capitulum principaliter soluere, quod in pœnali obligatione deductum fuit, sicque electio erit ipsius Collegii, ad cuius fauorem facta fuit promissio, Bartol. *in l.si conuenerit*, aliàs *in l.quamuis, in princip. ff. de pignorat. action.* vbi quod si promisisti creditori in Paschate soluere centum, vel dare pignus, quia ista verba in fauorem creditoris apponuntur, poterit creditor pignus recusare, & centum petere, ne alias quod in eius fauorem factum fuit, in eius odium retorqueatur, contra text.*in l.quod fauore, C.de legibus.* Decius cum aliis, quos refert, *consil.*12. *sub n.*2. *lib.*1. Chassan.*in consuet.Burg.tit. ès liens, où l'on a accoustumé, §.* 21. *in addit. verb au choix de ladite femme, n.*1. Menoc.*consil.*547.*n.*4.*lib.*6. Surd.*consil.*98. *n.*2.*& seq.lib.*1.

18 Et licet posset replicari, quod eueniente conditione per tenuentiam accessus ad dictum Anniuersarium, censeatur vtrumque esse in obligatione ; adhuc tamen respondetur, quod per hoc non sequitur, quod electio non sit ipsius Collegij creditoris, maximè cum contractus processerit ex causa onerosa, vt infra dicetur : quo casu non censetur facta nouatio per subsequentem stipulationem pœnalem. Bart.& Doct.*in d. l. ita stipulatus,ff.de verborum obligat.* per *l.prædia,ff.de act empti, & l.si quis à facia, & l.si duo societatem,ff.pro soc.* Afflict. *decis.*397. *numer.*3. Dec. *consil.*12.*sub n.*3. ibi, *& per talem promissionem pœna non videtur facta nouatio*, *l.* 1. vbi per totum abundanter de hac materia, Petr.Beninsend.*decis.Can.*16. *num.*6.

19 Quando enim contractus habet duas obligationes, sed vna est apposita per modum subrogationis ad alteram, & vtraque est commissa, tunc electio semper spectat ad creditorem. Afflict. *decis.*397.*n.*3. *vers.item allegabatur.*

20 Etenim hæc obligatio pœnalis semper censetur

apposita

apposita ad maiorem cautelam creditoris, vt aduertit Afflict. *loco supra cit. n.6.* Menoch. *lib.6. conf.547. n.4.* vbi quod ista est magis Doct. recepta sententia, Surd. *d. consil.98. n.3. & seq. lib.1.*

21 Et quando pœna imposita tendit ad fauorem alterius, ita demùm executioni mandatur, si ille velit, Claud. *in l. si filius, §. quod autem Prætor, in 1. col. ff. quod quisque iur.* quem refert ad hoc propositum Pet. Benturend. *decis. Can. 37. n.4.*

22 Tertiò, hoc indubitanter procedit, quia obligatio dicti Capituli fuit facta ex causa onerosa, nempè quia Collegium cessit, & renunciauit ad fauorem dicti Capituli ius, quod habebat ad beneficium nuncupatum de Petrezuela, è San Agostin, quo casu ex subsequenti stipulatione pœnali nunquam censetur facta nouatio principalis obligationis, quidquid secus esset in obligatione ex causa lucratiua, vt post multas oppositiones, tandem distinguendo concludit Bartol. *in prealleg. l. ita stipulatus, sub num. 12. ff. de verborum obligat.* & hanc eandem opinionem sequitur ibi etiam Alex. post plures alios, quos ibi refert *col. antepenult. vers. item octaua est opinio*, Dec. *d. consil. 12. sub num 3. vers. Aut insurgit, lib. 1.* qui allegat *l. prædia, ff. de action. empt.* Afflict. *d. decis. 397. n.3.* qui vltra dictam *l. prædia*, allegat etiam *l. si quis à socio, & l. si duo societatem ff pro socio*, per nos superiùs allegatas.

23 Quartò corroboratur ex possessione immemoriali, quam habet Collegium, vt isti Canonici accedant capitulariter ad dictum Anniuersarium, quam sufficienter probant testes Collegii deponentes de visu per spatium 40. & 50. annorum, & pro anteriori tempore de auditu à suis Maioribus, & senioribus, quodque de hoc fuit, & est publica vox, & fama, iuxta notata per *Greg. XV. decis. 196. n.2.* & ibi Add. *num. 2.*

24 Nec dicatur istam immemorabilem excludi per exhibitionem tituli, nempè concordiæ inter partes super hac obligatione accedendi ad dictum Anniuersarium initæ de anno 1523. sicque quod cum de certo constet initio, cesset immemorialis. *Greg. XV. decis 467. n.6.*

25 Nam respondetur, quod accessus Capituli ad dictum Anniuersarium non habuit principium à dicto contractu, quia ex illo constat, quod solebant Canonici accedere ad dictum Anniuersarium, etiam ante concordiã, vt ibi, *Al qual dicho Anniuersario iban los dichos señores Abad y Cauildo capitularmente, con capas de Coro, segun, y como las traen en la dicha Iglesia da S. Iusto.* Et circa accessum huiusmodi per dictam concordiam nihil fuit innouatum, sed tantum actum vt sex mille marapetini, qui solebant distribui Canonicis de pecuniis ipsius mensæ Capitularis, vt ex eius lectura patet.

26 Vel quatenus posset quoquo modo reddi turbida dicta immemorialis, cum tamen adsit probatio huius possessionis vltra metam centum annorum, videtur talis possessio aut maioris, aut certè non minoris efficaciæ, cum probatio immemorialis longè sit debilior, Seraph. *decis. 1141. n.10.*

27 Vel saltem denegari non posset, quin antiqua obseruantia fuerit optima interpres voluntatis contrahentium, ad *l. si de interpretatione, & l. de quibus, ff. de leg.* & aduertit Rot. *coram Greg. XV. decis. 502. n.10. & 512. n.8.*

28 Et ex ea videretur etiam inducta præsumptio aduersus actus facultatiuos, quos prætendit habere dictum Capitulum circa accessum ad dictum Anniuersarium: nam obseruantia plurium annorum sufficit ad declarandum, materiam non esse facultatiuam. Ripa *in cap. cum Ecclesia, num. 55. de caus. poss.* Cæs. de Grass. *dec. 1. n.3. eod. tit.* Seraph. *dec. 212. n.2. & dec. 313. n.4.*

Multò magis vbi, prout in casu isto; obseruantia fuit quadragenaria, imò centenaria, & vltra, quia toties multiplicata gratia non est præsumenda, vt dicit Rota *dec. 397. n.3. p.2. recent.* Adden. *ad decis Greg. 162. sub n.13. ad fin.* 29

Quod maximè procedit fauore piæ causæ, & vbi agitur de non priuando animam defuncti suffragio, quod per assistentiam dictorum Canonicorum huiusmodi Anniuersario recipere solebat: faciunt notata per Ioan. Gutier. *Canon. quæst. lib.2. quæst.21. num.114.* Rite. *in praxi Archiepisc. decis. 732.* Surd. *consil. 69. num. 10. & consil. 72. num. 18. & consil. 254. num. 8.* 30

Et hinc venit, quod vbi agitur fauore piæ causæ, nunquam actus præsumuntur facultatiui, Post. *de manut. obs. 53. n.27.* Addent. *ad Greg. XV. dec. 62. sub. n.15. in fine.* 31

Non obstant fundamenta pro contraria parte allegata: nam 32

Ad primum respondetur, non percipi ex concordia, quod antequam ea contraheretur, dicti Canonici accederent pro eorum libito ad dictum Anniuersarium, cum vt dictum est, fauore piæ causæ non præsumatur actus facultatiuus, & multò minus vbi pietas exercetur in publicis functionibus, Post. *de manut. d. obseru. 53. n.17. & 27.* 33

Neque talis facultas Capituli suaderi potest ex verbis enuntiatiuis dictæ concordiæ, in quantum dicit, quod distributio sex mille marapetinorum fiebat inter Canonicos præsentes, & interessentes, & exinde sumi argumentum, quod erat in eorum facultate, & libertate præstandi, vel non præstandi assistentiam. 34

Tum, quia cum per accessum tanti temporis fuerit ius quæsitum piæ causæ, vt dicebamus; non fuit postea in facultate Capituli priuare animam defuncti iure quæsito pro suffragio animæ suæ, ad notata per Ioan. Gutier. *Canon. quæst lib. 2. q.21. num. 144.* maximè cum posset considerari aliqualis obligatio Canonicorum in animam Eminentissimi Cardinalis Ximenez, qui Canonicatus, & introitus dictæ Collegiatæ tam munificenter ampliauit, & Canonici comedunt ex redditibus eidem Collegiatæ per dictum Cardinalem assignatis: tum etiam, quia illa verba, *præsentes, & interessentes*; de quibus etiam in decreto Concilij Trident. *sess. 24. de reform. c.12.* non debent intelligi, vt omnes possint abesse, prout dicitur de Canonicis non interessentibus horis diuinis, qui non lucrantur distributiones quotidianas; & tamen hoc prætextu non possent omnes abesse, & Ecclesiam inofficiatam derelinquere, per ea, quæ tradit Barb. *de Canon. & dign. c.34. per tot. & cap. 36. num. 16.* 35

Tum denique, quia prætensa facultas, & libertas posset quidem considerari respectu vnius Canonici ad alterum, vt scilicet portio absentis accrescat interessenti; non autem respectu totius corporis Capituli ad Collegium, in cuius fauorem aderat obligatio Capituli accedendi ad Anniuersarium, ex superius dictis. 36

Ad secundum respondetur, quod non sumus propriè in obligatione generis subalterni, sed in stipulatione pœnali subrogata in locum rei principaliter in obligationem deductæ, & in fauorem, ac maiorem cautelam Collegij, quo casu ad ipsum spectat electio, vt scilicet vel principalis obligatio adimpleatur, vel soluatur pœna, vt latè supra demonstrauimus, *n.24. & seq.* 37

Ad tertium respondetur, vt debitor in tantum 38

liberetur solvendo pœnam, in quantum creditor vult, & consentit; cùm illa, vt dicebamus, fuerit apposita ad maiorem cautelam, & fauorem Collegij, Bald. *in l. si pacto, quo pœnam 14. sub numer. 4. vers. quadam est quasi nouatio, Cod. de pact.* Vel respondetur, vt quod ibi dicitur, procedat quando præcessit obligatio principalis ex causa lucratiua, non autem vbi, prout hic, præcessit ex causa onerosa; nam tunc nunquam per stipulationem pœnalem censetur nouata principalis obligatio, vt demonstrauimus per doctrinam Bart. Affl ct. Dec. Surdi, & aliorum suprà *num.* 21.

39 Ad quartum respondetur, vt ad proximum, quod scilicet pœna tunc succedat loco contractus, quando creditor, ad cuius cautelam, & fauorem fuit apposita, vult potius exigere pœnam, quàm rem principaliter in obligationem deductam, cum hoc sit in eius electione, vt suprà fundauimus, & Rota *in præfata decis. 660. num 3. part. 3. recent.* allegat *l. obligationum ferè, §. fin. ff. de obligat.* & alia iura, quæ habent locum tantùm in contractibus factis ex causa onerosa: ita respondet Bart. *in dict. l. ita stipulatus, col. 12. sub num. 27. vers. vnde videamus septimam opin.* Dec. *d. consil. 12. sub n. 3. vers. superest modò respondere.* &c.

40 Vltra quod *d. decis. 660. num 3. parte 2. recent. & d. decis. 7. n. 3. coram Caualer.* procedendo in statuto pœnali imponente obseruantiam illius, aut pœnam alternatiuè, qui non est casus noster: vel locum habent, quando statutum dirigit verba in delinquentem, quo casu illius est electio, vt latè per Barb. *in Collect. ad reg. in alternatiuis, n. 21. & seq. de reg. iur. in 6.* vel denique statuta, de quibus in dictis decis. non imponunt præcisam necessitatem ad illorum obseruantiam, sed imò videntur contenta in pœna, vt videre est in dicta *decis. 660. numer.* 4. vbi dicitur statutum illud propriè inuitatorium tantùm, non autem præcisè coactiuum, *& d. decis. 7.* Caualer. *num.* 4. expressè dicitur, quod statutum illud non imponit necessitatem ad illius obseruantiam, nisi in certo casu, ex quo colligitur esse pariformiter inuitatorium, & non obligatorium, vnde cum non sit præcisè obseruabile, sufficit pœnam statutariam solvere.

41 Ad quintum responsio patet ex deductis *suprà n. 24. vsque ad* 29. ad excludendum quod ista sit materia facultatiua.

42 Ad sextum, & vltimum aptatur eadem responsio, quæ fuit data ad tertium, & quartum fundamentum, vt scilicet procedat tantum in contractibus factis ex causa lucratiua, non autem in factis ex causa onerosa, vt hic, de quo agitur.

43 Et in omnem casum pro responsione ad omnia prædicta fundamenta partis aduersæ, & pro maiori corroboratione adductorum pro parte Collegij, solum sufficit ponderare, quod ex verbis eiusdem contractus apparet, stipulationem pœnalem fuisse collatam in arbitrium ipsius Collegij, vt ibi: *El subprocurador è Maiordomo los pueda cobrar del dicho Cabildo, como deuda liquida deuida*, cum illud verbum, *pueda*, importet voluntatem, arbitrium, & facultatem, non autem necessitatem, Gloss. *in l. sæpè audiui à Cæsare, de offic. Præsid.* Bart. *in l. Gallus, in princ. n. 4. & seq. ff. de liber. & posth.* Ruin. *consil. 69. n. 12 & cons. 88. n. 4. vol. 1.* Gomez *de contract. c. 11. n. 30. in fin.* latè Surd. *consil. 98. à n. 1. vsque ad 7. lib. 1.*

44 Vel etiam responderi posset, quod non valet hodie Capitulum ad probandam libertatem accedendi ad dictum Anniuersarium, vel solvendi pœnam pro libito suæ voluntatis, iuuari dicto instrumento concordiæ, quod semper impugnauit, ac de falso ciuiliter redarguit, ad notata per text. *in l. legatum, ff. de his quibus vt in dign.* Aym. *de Antiquit. tempor. p. 1. §. viso de verb enunciatiuis, n. 55.* Gratian. *discept. for. c. 182. n. 33. & c. 287. n. 19. & 20.*

Et consequenter dicto instrumento è medio sublato, remanet pura possessio pro Collegio, in qua est manutenendum, absque eo quod in ea considerari possit actus facultatiuus, qui excluditur vbi agitur fauore piæ causæ, vt suprà dicebamus, *n. 27. 28. & 30.* 45

Quibus pro corollario addi potest, quod cum ad honorandum dictum Anniuersarium accedere soleant omnes Religiones Complutenses, vt probant testes, viderentur digni magnæ ingratitudinis nota dicti Canonici, si hoc facere recusarent erga dictum Eminentissimum Cardinalem eorum Collegiatæ ampliatorem, & à quo tam magna beneficia receperunt, cum honorem ei debeamus, à quo beneficium recepimus *ad l. fin. C. de reuocand. donat.* & tradita per DD. *in c. propter, de donat.* piè, & eleganter D. Bern. *de contemp. mund. serm.* 2. 46

Vel saltem vbi hæc materia posset recipere aliquam difficultatem ex suprà deductis, cùm tamen hodie simus in summariissimo possessorio, vbi sola possessio inspicitur, cætera requirentia altiorem indaginem sunt reticenda ad petitorium, seu possessorium ordinarium, attenta suspensione petitorij ac ordinarij possessorij. Rot. *decis. 155. in fin. p. 1. recent. & in Romana hæreditatis de Cincijs, coram Pirouano*, quæ post tract. Post. *de manut. est decis. 137. n. 5.* Rot. diuers. *decis. 64. num. 5. p. 2.* idem Post. *obseru. 24. num 45. & seq.* 47

Et ita fuit iudicatum sub die 6. Maij 1641.

Ouetensis Parochialis de Naua.

Ordinarius de Iure communi quando habeat intentionem fundatam prouidendi beneficia Regularia in Ecclesijs Regularium existentia, & quando Religiosi ea per se, aut alios deseruire valeant.

VOTVM L.

1 *Series facti ponitur.*
2 *Attentata purgantur.*
3 *Ordinarius de iure habet intentionem fundatam super collatione beneficiorum, tam sæcularium, quàm Regularium in sua Diœcesi existentium.*
4 *Beneficia Ecclesiastica in dubio præsumuntur libera.*
5 *Constitutio Innocentij VIII. refertur, & alia Iulij Papæ II.*
6 *Monasteriorum S. Bartholomæi de Naua, & S. Mariæ de Villamaior annexio.*
7 *Exemplum exempli fidem non facit.*
8 *Scriptura de falsitate redarguta, si non sint comprobata, fidem non faciunt.*
9 *Ad redargutionem sufficit negare instrumentum esse publicum ad hoc vt pars producens teneatur illud comprobare.*
10 *Antiquitas Scripturarum non releuat à comprobatione.*
11 *Aliud est disponere de ipso Monasterio, aliud verò disponere de beneficio in Monasterio.*
12 *Vnionis littera sunt strictè interpretanda.*
13 *Vnio effectum sortita post concedentis obitum reuocatur per reg. 12.* Cancellariæ.
14 *Dispositio regula 12. Cancellariæ non habet locum, quando vnio fit pro augmento cultus diuini,*

quando

quando scilicet argumentum est necessarium, non verò voluntarium, vt n.15.

16 *Bona omnia, & redditus Monasterij translati acquiruntur conuentui, in quem transferuntur.*

17 *Monasterium quando est Regulare, Ecclesia etiam est Regularis.*

18 *Monasterium quale est, talis est Ecclesia.*

19 *Vicarij, seu Curati nominatio, qui poni debet in Ecclesia Regulari Monialium, ad eas spectat de iure communi.*

20 *Episcopus super prouisione beneficiorum suæ Diœcesis habet intentionem fundatam de iure communi, etiam in Regularibus Ecclesiis.*

21 *Beneficia sæcularia spectantia ad Collationem Episcopi possunt esse in Ecclesia Regulari.*

22 Cap. 1. de Capel. Monach. *intelligitur.*

23 *Collatio beneficij quando fieri debet per Episcopum de consilio Capituli, tunc dicitur spectare ad solum Episcopum, non autem ad Episcopum & Capitulum.*

24 *Consilium petendum non alterat naturam iurispatronatus, & sic si patronus laicus tenetur præsentare de consilio Parochi, non ideo desinit esse iuspatronatus merè laicale.*

25 *Collatio expediẽda cũ cõsilio alterius dicitur libera.*

26 *Abbatis Panorm. doctrina refertur.*

27 *Concil. Trid.* sess. 25. de Regul. cap. 11. *declaratur.*

28 *Monialibus potest competere cura animarum, exercitium aliis committentibus in Ecclesiis pleno iure sibi subiectis.*

29 *Episcopus fundat intentum suum de iure communi in prouisione omnium Ecclesiarum sitarum in sua Diœcesi, nisi plebs, vel alia Ecclesia inferior haberet ius prouidendi ex causa speciali.*

30 *Rota* decis. 21. de præbend in antiq. *declaratur.*

31 *Duran. decisiones in causa Iannen. Parochialis expenduntur.*

32 *Testes de auditu nihil probant.*

33 *Testes si non dicunt audiuisse ante litem motam, nihil probant.*

34 *Testes de auditu vt fidem faciant, debent declarare à quibus audiuerunt.*

35 *Testes de auditu debent dicere se audiuisse à pluribus, & non ab vno.*

36 *Testes de auditu probant in antiquis.*

37 *Testes de auditu in antiquis sine fama, & adminiculis non probant.*

38 *Testes de auditu debent dicere se audiuisse à pluribus certis, & nominatis personis, quamuis adderent genericè, seu publicè audiuisse.*

39 *Testes de auditu nihil probant, si non concluserint quod publicè auditum fuerit à maiori parte populi.*

40 *Testes Promotoris fiscalis expenduntur.*

41 *Prouisiones Apost. non mutant statum præcedentem beneficij.*

42 *Intellige quando non constat de contrario anterioris statu.*

43 *Vicarij amouibilis deputationes dicuntur effectuata, si per remotionẽ vnius alter fuisset deputatus.*

44 *Vacationes duæ referuntur, & n. 45.*

46 *Beneficia Curata ex nominatione, seu præsentatione Monialium prouidenda sunt ab Ordinario sine concursu conferenda.*

47 *Episcopo creditur in his, quæ spectãt ad suũ officiũ.*

1 ACANTE Ecclesia Parochiali Sancti Bartholomæi de Naua Oueten. Diœcesis per obitum quondam Bartholomæi Aluarez de Grado illius dum viueret vltimi possessoris de mense Ianu. 1640. Ordinarius mediantibus edictalibus iuxta formam, & præscriptum Sacri Concilij Trident. & Cõstitutionis felicis record. Pij Papæ V. vocauit omnes de sic vacante Ecclesia prouideri volentes, quatenus intra certum terminum ad se opponendum, & examen subeundum compareren, quo nondum elapso, nonnullis de more solito comparentibus, & sese opponentibus, Abbatissa Regij Conuentus Sancti Pelagij ciuitatis Ouetensis prætendens ad se spectare ius nominandi Vicarium in dicta Parochiali, de eodem mense Alphonsum Garcia Robles in Vicarium ad nutum suum amouibilem nominauit, vnde super iure huiusmodi prouidendi, seu nominandi Rectorem introducta lite coram Ordinario inter Promotorẽ Fiscalem Curiæ Ecclesiasticę ac Moniales dicti Conuentus, & dictum Alphonsum ab eis nominatum, & hinc inde examinatis testibus, & productis scripturis, Ordinarius præfatus suam diffinitiuam tulit sententiam, qua ius nominandi. Vicarium in dicta Parochiali Abbatissæ minimè competere posse pronuntiauit, & dictum Alphonsum Garciam ab ea nominatum admittendum non esse adiudicauit; & inter oppositores, qui mediantibus edictalibus se describi fecerunt, & examen subire voluerunt, Franciscum Gutierrez Perez ad obtinendam à Sede Apost. eandem Parochialem in mense reseruato vacantem, vti magis idoneum reputatum approbauit, à qua sententia fuit pro parte dicti Promotoris Fiscalis ob non factam contra Abbatissam expensarum, & damnorum condemnationem, ad Illustrissimum D. D. meum Nuncium appellatum, qui gesta omnia post interpositam ab Ordinarij sententia appellationem remedio attentatorum reuocauit, & in pristinum reponenda esse iussit: ac tandem cum iterum pro parte dicti Promotoris ab huiusmodi decreto esset prouocatum, idem Illustrissimus D. meus de partium consensu causam, & causas huiusmodi appellationis, vnà cum toto negotio principali, ex officio mihi committendas fore decreuit, & committi mandauit.

Barbosæ Vota decisiua.

Purgatis igitur attentatis, procedendo in causa principali, & super iure nominandi controuerso, dubitaui an dicta sententia Ordinarij esset confirmanda, vel infirmanda? & confirmandam esse censui. 2

Etenim in iure nostro trita, & vulgaris est conclusio, quod Ordinarius de iure habet intentionem fundatam super collatione beneficiorum, tam sæcularium, quàm Regularium in sua Diœcesi existentium, *cap. omnes Basilicæ, 16. quæst. 7. c. conquerente, de officio Ordin. c. ex frequentibus, de instit.* Abb. *in c. Abbate, n. 3. de verb. signif.* Felin. *in cap. cum venerabile, n. 32. de except.* vbi quod regulare est, quod prouisio Ecclesiarum, quæ subsunt plebibus, vel aliis Ecclesiis inferioribus, spectat ad Episcopum, qui fundat intentum suum de iure communi in prouisione, & subiectione omniũ Ecclesiarum sitarum in sua Diœcesi. Vitalin. *in Clem. vnic. numer. 6. de supp. negl. Pral.* Felin. *in c. cum venerabilis, num. 32. cum sequentib. de except.* Selua *de benef. part. 2. q. 26. numer.* 28. Gonzal. *ad regul.* 8. *Cancel. §. 1. proœm num.* 21. Seraphin. *decis.* 799. *n.* 1. *& decis.* 1553. *n.* 3. Rota *decis.* 416. *num.* 1. *& decis.* 1382. *n.* 1. *p.* 2. *& decis.* 756. *part.* 4. *recent. & coram Duran. decis.* 442. *n.* 1. Et cùm hæc Parochialis sit intra fines Diœcesis Oueten. benè sequitur quod in prouisione Episcopus fundat de iure communi, vt argumentatur Seraph. *d. decis.* 1353. *num.* 3. Tum etiam, quia in dubio Ecclesiastica beneficia præsumũtur libera, & liberæ collationis, Abb. *in c. cum Ecclesia Vulterana, numer. 8. in fine, de elect.* Roch. *de iurepa-* 4

tron.verbo Construxit,q.20.n.19. Seraph.*d.decis.*1353.*n.1.*Rota *decis.*58.*n.2 p.2.recent.*

5 Ad quam iuris communis assisteotiam eneruandam plura per Abbatissam, & Moniales fuerunt adducta fundamenta, ex quibus prætendebatur ad car Vicarij nominationem semper spectare, & Episcopi prouisionem excludi, & primò ex vnione auctoritate Apostolica de dicta Parochiali Monasterio S. Pelagij facta, ac erectione dictæ Vicariæ per illius Monialesad nutum, & voluntatem suam pro tempore nominandæ; nam olim *Innocentius Papa VIII.* in constit.sua incip. *Quanta in Dei Ecclesia, sub dat. Romæ apud S. Petrum, Anno Incarnationis Dominica 1487. Idib. Decembris, Pontificatus sui anno quarto,* Abulensi, Cordubensi, & Segobiensi Episcopis, ac eorum cuilibet commisit, & mandauit, vt ad omnia, & singula Monasteria, & alia Religiosa, & pia loca S.Benedicti, Cisterciensis, & S.Augustini, & aliorum Ordinum diuersorum per Abbates, seu Prælatos Priores regi solita in Regno Galiciæ in capitibus, & in membris, ac in spiritualibus, & temporalibus actoritate Apostolica visitent, & quæ in eis correctione, reformatione, punitione, & emendatione indigere nouerint, eadem auctoritate corrigant, reforment, puniant, & emendent, & Monastetia, ac Religiosa luca prædicta, iuxta illorum exigentiam inuicem, vel vnum alteri, prout expedire viderint, perpetuò vniant, annexent, & incorporent, ac vniones, annexiones, & incorporationes de illis inuicem, vel alias quavis auctoritate factas sine præiudicio successorum dissoluant.

6 Postmodùm cùm Episcopi prædicti in Iudices executores vt supra designati, aliis occupati negotiis, visitationi, correctioni, & reformationi Monasteriorum, & aliorum Religiosorum, & Piorum locorum interesse non possent, Iulius Papa II. per suas litteras in forma Breuis, incip. *Charissimus in Christo filius, sub datum Romæ apud S. Petrum, sub annullo Piscatoris, die 13. Nouembris 1505. Pontificatus sui anno secundo,* in locum dictorum Cordubensis, & Segobiensis Episcoporum, Abbatem Generalem S.Benedicti, Oppidi de Valladolid, quoad S Benedicti; & Abbatem Generalem Cisterciensis Ordinis Regularis obseruantiæ, quoad Cisterciensis Ordinis Monasteria, & Religiosa, ac pia loca huiusmodi subrogauit.

7 Quarum litterarum vigore Abbas Generalis S.Benedicti prædictus vniuersam Apost. Auctoritatem, vicesque suas sibi commissas, quoad Sancti Bartholomæi loci de Naua, & B. Mariæ de Villamaior Monasteria (Monialium eiusdem Ordinis Ouetensis Diœcesis visitationem, reformationem, & emendationem P. Martino de Piasca Abbati Monasterij Sancti-Vincentij eiusdem Diœcesis commisit de anno 1530. Clementis Papæ Septimi anno septimo, qui in vim commissionis huiusmodi prædicta Monasteria S. Bartholomæi, & B. Mariæ de Villamaior, cum omnibus & singulis membris, & annexis suis, ac fructibus, redditibus, & prouentibus eorumdem dicto Monasterio S.Pelagij, eadem auctoritate in perpetuum vniuit, & incorporauit, & ne dicta Monasteria propter vnionem, annexionem, & incorporationem huiusmodi debitis fraudarentur obsequiis, & ipsorum fundatorum memoria periret, seu negligeretur, supradicta auctoritate mandauit, quod perpetuis futuris temporibus in singulis Monasteriis prædictis, seu annexis, vnus, vel duo, Religiosus, aut Religiosi eiusdem, vel alterius Ordinis, aut in eorum defectum totidem Clerici sæculares, quorum vnus saltem Presbyter existat, qui inibi Missas, & alia diuina Officia celebrare, ac dicere teneantur, per perpetuo tempore existentem Abbatissam, & Conuentum dicti Monasterij Sancti Pelagij eligendi, & nominandi, atque ad earum nutum, & voluntatem amouibiles ponantur, & deputentur, ad quorum sustentationem; videlicet existentis, vel existentium in dicto Monasterio S. Bartbolomæi loci de Naua quindecim millia matepetinorum monetæ illarum partium, quadraginta ducatos auri largos, necnon ad similem sustentationem existentis, vel existentium pro tempore in præfato Monasterio B. Mariæ de Villamaior viginti millia marapetinorum prædictæ monetæ quinquaginta tres ducatos, & dimidium auri largos similer, vel circa constituentium annis singulis ex fructibus, redditibus, & prouentibus ipsorum Monasteriorum respectiuè reseruauit, reliquit, & assignauit, ac prædictos Abbatissam, & Conuentum Monasterij S.Pelagij sibi administrari, dari, & concedi iussit, & mandauit, & deinde per dictum Monasterium S.Pelagij, pacifica eorundem Conuentuum S Bartholomæi, & Beatæ Mariæ de Villamaior cum suis redditibus, & prouentibus possessio capta fuit, & omnia prædicta speciali Abulensis Episcopi subdelegatione præcedente postmodùm in Capitulo Generali dicti Ordinis confirmata, & approbata fuerunt.

Sed multiplieiter responsum fuit, ea non obstare; 8
tum quia scripturæ à Moni:ibus productæ, ex quibus ea constare intendunt, non habent auctoritatem iudicialiter probandi, quia est exemplum literarum Apostolicarum, & allertæ vnionis, vt attestatur Notarius qui eas transcripsit, fidem etiam facient nullum originale sibi ostensum fuisse, vnde exemplum huiusmodi fidem facere non potest, *l. exemplo, C. de probat. auth. si quis in aliquo, C. de edendo, c. 1. de fide instr. gl. verbo rationes, in Clem. 1. §. 1. de vsuris.* Couar. *pract. c. 12. n* 8. Tiraq. *de retract. lig. §. 2. gloss. 1. n.* 10. Perez *l. 2. gl. 1. in. 5 lib. 2. Ordin. pag. 260. col. 1.* Mauson. *de caus. execut. lib. 1. q. 6. n. 7. &* 8 *pag.* 66. Noguerol. *alleg. iuris tom. 1 alleg. 10. n.* 118. Rota apud Post. *in fine sui tract. mandati de manuten. dec.* 184. *n. 7. & dec. 217 n. 29. & dec. 338. n.* 8.

Tum, quia eædem sriptoræ à Promotore Fisca- 9
li de falso redargutæ fuerunt, & cùm non sint comprobatæ, fidem non faciunt, *l.* 115. *titul.* 18. *part.* 3. vbi Gregor. Lopez *gloss. 1. vers. Sed si non ita dicatur,* dicit quod ad redargutionem sufficit negare instrumentum esse publicum ad hoc, vt pars producens teneatur illud comprobare, Menoch. *d. præsumpt. 78. numer. 2.* Maseard. *de probat. concl.* 1097. *n. 1.* Pacian. *eod. tract. lib. 2. c.* 41. *n.* 23. Suar. de Paz *in praxi, tom. 1. p. 4. cap. 3. n. 15. ad fin.* Parlad. *lib. 2. rerum quotid. cap. fin. 1. part. §. 11. n.* 14. Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. glos. 64. n. 6.* Nec 10
ab hac comprobatione in isto casu potest releuare antiquitas Scripturarum, quia qui instrumentum falsum fabricat, efficere potest, vt ita conficiatur, vt apparenter videatur antiquum, Puteus *decis.* 186. *num. 2. lib.* 3. in noua edit. ibi: *Quia quod instrumentum esset antiquum, non probatur ex sola data, cùm potuisset fieri de nouo sub illa data,* &c. Gregor. XV. *decis.* 393. *numer.* 2. & ibi addent. *lit. A,* Butarr. *decis.* 290. & ibi D. Fereutill. amicus meus *in addit. liter. G.*

Tum etiam, quia semoto legalitatis, & compro- 11
bationis defectu, adhuc dictus Abbas de Piasca nulliter ad vnionem faciendam processit, ex defectu potestatis, quæ per Bullam Innocentij executoribus in ea nominatis tantùm datur ad Monasteria, & Religiosa loca prædicta, iuxta eorum negligentiam inuicem, vel vnum alteri vnienda: vnde de beneficiis in Ecclesia vniendis Constitutio non loquitur,

nec

nec ad hunc casum extendi potest, quia aliud est dis-
ponere de ipso Monasterio, aliud verò disponere de
beneficio in Monasterio, *c.fin.* vbi Abb. *not.* 1. *de præ-
bend.* gloss. *verbo inserta, vers. Et sit eadem ratio, in*
12 *Clem.* 1. *eod.tit.* Duran. *decis.* 92. *n.*6. & sicut litteræ
vnionis sunt strictè interpretandæ, Mohedan. *decis.* 1.
de offic. Vicar. Duran. *decis.* 92. *num.* 10. ita & vniones
earum vigore factæ, vt patet.

13 Tum denique, quia si dicamus prædictis Inno-
centij, & Iulij Constitutionibus contineri concessam
facultatem vniendi Vicariam dictarum Parochialium
Monasterio S. Pelagij Ouetensi, quod gratis dictum
est, adhuc non posset valere vnio facta, cùm fuerit
post multos annos ab obitu Pontificis concedentis
executa, & effectum sortita, ac ideò per *reg.* 12.
Cancellariæ, ab omnibus summis Pontificibus fieri
solitam, reuocata, sicut communiter DD. ibi, &
14 alibi notant, quos refero *de iure Eccles. vniuer. lib* 3.
cap. 6. *num.* 65. Nec refert, quod dispositio dictæ
regulæ 12. non habeat locum quando vnio fit pro
augmento cultus Diuini, vt videtur esse de exce-
ptione regulæ, & per eam sic resoluunt Gonzal. *d.*
15 *glo.* 5. §. 7. *num.* 49. Garcia *de benefic. part.* 12. *cap.* 11.
num. 283. *vers. Et licet*, Lotter. *de re benefic. lib.* 1.
quæst. 29. *n.* 15. plures per me citari *d. cap.* 16. *num.* 66.
Quia procedit eorum resolutio, quando augmentum
est necessarium, Achil. *decis.* 1. *super regulas reuoc.*
non verò quando est voluntarium, & pro commo-
diori sustentatione, Beltramin. *ad Greg. XV. dec.* 419.
num. 6. *lit. A.* In casu autem proposito nullum potest
considerari augmentum necessarium pro sustentatio-
ne, quia vnio non respicit fructus decimales, &
alios redditus ad Monasterium illatum iam spectan-
tes, cùm translato Monasterio, omnia illius iura,
bona, & redditus acquirantur Conuentui, in quem
transfertur, *c. recolentes, de statu Monach.* Casanat.
16 *consil.* 26. *num.* 22. Roch. *de iurepatron. verbo Eccle-
sia fundauit, quæst.* 3. *numer.* 3. *& verbo dotauit,
quæst.* 19. *numer.* 29. Lambert. *eodem tract. lib.* 1.
part. 1. *articul.* 4. *q.* 6. *princip. num.* 29. *vers. circa hanc
materiam*, sed comprehendit, & Monialibus reseruat
ius nominandi vicarium, ea quo in nihilo tali iure
à Monialibus obtento dos ipsius Monasterij, aut di-
uinus cultus augetur, sed de personæ prouisione agi-
tur, quæ in ipsa Parochiali Ecclesia quotiescunque
pro tempore vacare contigerit, populum regere &
animarum curam exercere valeat, quod nec reddi-
tus addit, nec ex eo cultus diuinus augetur; cùm
certum sit illum potius augeri, si Vicaria huiusmodi
in Ordinarij prouisione, visitatione, & omnimoda
maneret dispositione.

17 Secundò pro Monialibus allegabatur, quod ex
depositione testium constat, Monasterium de Na-
ua, dum in eo Moniales inhabitarent, non habuisse
aliam Ecclesiam, quàm istam, ex quo dici claustra-
lem videbatur: tum vel maximè, quia dicto Mona-
sterio incorporata censetur eiusdem pars integralis,
vbi enim Monasterium est regulare, Ecclesia etiam
est regularis, *cap.* 1. *de capell. Monach.* & ibi Gloss.
18 *in verbo Monasterium, in fine.* Et quale est Mona-
sterium, talis etiam est Ecclesia, Gregor. XV. *decis.*
37. *num.* 2. & 3. Duran. *decis.* 144. *à num.* 1. repetita
apud Postium *in fine sui tract. mandati de manut. de-
cis.* 217. *num.* 4. Cùm igitur agatur de Ecclesia regula-
ri Monialium, nominatio Vicarij, seu Curati in ea
19 constituendi de iure potius ad illas, quàm ad Episco-
pum spectare, probare videntur *d.c.* 1. *de Capell. Mo-
nach.* Concil. Trident. *sess.* 25. *de reg. c.* 11. Felin. *in c.
cum venerabilis, n.* 36. *de except.* Rot. *decis.* 21. *de præb.
in antiq.* Duran. *dec.* 23. *n.* 21. & *decis.* 74. *n* 2. & *dec.*
144. *n.* 3. & 4.

Huic etiam fundamento, quatenus habet, Mo- 20
nialibus ius assistere circa nominationem Vicarij
per illas in suis Ecclesiis faciendam, satisfit, si ad-
uertamus hanc resolutionem vbique non subsiste-
re; quia etiam Episcopus super prouisione benefi-
ciorum suæ Diœcesis habet intentionem fundatam
de Iure communi etiam in regularibus Ecclesiis, vt
expressè citans ad hoc text. *in d. cap.* 1. *de Capell.
Mon.* firmat Seraphin. *d. decis.* 1453. *num.* 3. cùm
etiam in Ecclesia Regulari possint esse beneficia se- 21
cularia spectantia ad collationem Episcopi, Abb.
consil. 56. *num.* 3. *vers. quartò, lib.* 2. Lambert. *de iu-
repatr. p.* 1. *lib.* 1. *quæst.* 11. *art.* 7. *num.* 4. Duran. *de-
cis.* 92. *n.* 17. Nec multùm vrgent iura, & Doctores
ex aduerso citati.

Nam *ad d. cap.* 1. *de Capell. Monach.* facilè respon- 22
detur, eo attento per Ordinarium in Ecclesiis, vbi
Monachi habitant, capellanum, qui populum re-
gat, per consilium Monachorum institui posse;
consilij autem natura est, vt quamuis excitet ad de-
liberandum, non tamen obligat ad sequendum, *l.
cùm pater* 77. §. *amando*, & *ibi* Bart. *ff. de leg.* 2. *cap.
cùm olim, de arbitr.* citati per me *Axiom.* 55. *num.* 2.
nihilominus si petatur, illud quod cum tali consi-
lio fit, dicitur liberè factum, ad tradita per Rot. *de-
cis.* 76. *de rescript. in antiq.* vbi quod in casu, quo col-
latio fieri debeat per Episcopum de consilio Capi- 23
tuli, talis collatio dicitur spectare ad solum Epi-
scopum, non autem ad Episcopum, & Capitulum, 24
& per Put. *decis.* 494 *n.* 2. in nouis, vbi quod con-
silium petendum non alterat naturam iurispatrona-
tus, & sic si patronus laicus tenetur præsentare de
consilio Parochi, non ideo desinit esse iuspatrona-
tus merè laicale, & per Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel.
glos.* 46 *num.* 13. vbi postquam opposuerat de textu
in d.c. 1. *de Capell. Monach.* ad probandum collatio- 25
nem expediendam cum consilio alterius, non dici
liberam, respondet nihilominus illius textus colla-
tionem dici liberam, quia à solius pendet Episcopi
conferentis arbitrio, postquam consilium est po-
stulatum, cum illud sequi conferens non teneatur:
quod eo maximè dicendum videtur, dum text. in fi-
ne concludit, ordinationem, & depositionem Ca-
pellani huiusmodi, ex solius Episcopi arbitrio pen-
dere, & tantum abest, quod textus ille *in d.c.* 1. pro-
bet prædictam iuris assistentiam pro Monialibus,
quin potius contrarium euidenter ex eo colligitur,
vt insinuauit *ibi* Abb. *n.* 6. his verbis: *Et ex prædi-* 26
*ctis infero aliam quæstionem, nunquid Monachi ha-
beant præsentare Capellanum? Aliqui Doctores sen-
tiunt quod sic, vnde intelligunt textum quod Monachi
præsentabunt, & Episcopus instituet, sed certè hæc le-
ctura est aliena à mente, & verbis litteræ. Et ideò di-
cerem quod aut cura pertinet ad Ecclesiam, quæ est
iurispatronatus Monachorũ, & tunc habet locum quod
isti dicunt, quod ex patronatu competit ius præsentan-
di, vt in c. vnic de iurepatron. Aut cura competit Ec-
clesiæ* (vt in proposito casu) *quia Monasterium habet
Parochiam, & tunc inhærerem verbis huius litteræ, vt
Episcopus habeat ibi institutionem capellæ, requisito
Monachorum consilio: sufficit tamen requiri, nec te-
netur sequi*, &c.

Minus refragatur decretum Concilij Trid. *sess.* 25. 27
de Reg. c. 11. quia postquam dixerat, quod in Monaste-
riis, seu domibus virorum, seu mulierum, quibus immi-
net animarum cura personarum sæcularium, præter
eos, qui sunt de illorum Monasteriorum, seu locorũ fa-
milia, personæ tam regulares, quàm sæculares huius-
modi curam exercentes, subsint immediatè in iis, quæ
ad dictã curam, & Sacramentorũ administrationẽ per-
tinent, iurisdictioni, visitationi, & correctioni Episcopi

in cuius Diœcesi sunt sita, tandem concludit: *Nec ibi aliqui etiam ad nutum amouibiles deputentur, nisi de eiusdem consensu, ac prauio examine per eum, aut eius Vicarium faciendo*; loquitur enim vel quando cura pertinet ad Ecclesiam, quæ est iurispatronatus Monachorum, iuxta doctrinam Abb. *vbi suprà*, vel quando Parochia erecta, & vnita fuit Monasterio, vt de Parochia Toletana in Monasterium erecta, & vnita Iesuitarum Collegio, quod gubernari poss. t à deputato ab ipsis, modò sit approbatus ab Ordinario, censuit sacra Congr. cuius meminit Piasec. *in praxi Episcop.p.2.cap.3.num.46.* vel quando beneficium spectaret pleno iure ad dispositiunem Monachorum, iuxta terminos text. *in cap.1. de Capell. Monach. lib.6.* quem sic intelligendum censuit Rota co-
28 ram Duran. *decis.92. num.19.* in quibus loquitur Felin. ex aduerso allegatus *in d. cap. cum venerabilis, numer.36.* ibi: *Et nota quod potest Monialibus competere cura animarum; ita tamen vt exercitium alteri committant, & hoc in Ecclesiis pleno iure sibi subiectis.* Vel denique quando alio legitimo priuilegio Apost. suffulti Monachi curam animarum in sua Ecclesia Conuentuali existentem per aliquem Religiosum
29 eiusdem Monasterij, aut Clericum sæcularem per eos præsentandum exercere valent: quia vulgarem illam regulam, quod Episcopus fundat intentum suum de iure communi in prouisione omnium Ecclesiarum sitarum in sua Diœcesi, quam firmat Felin. *in dict. cap. cum venerabilis, num.23. de except.* fallere ait *ibidem num. 35.* nisi Plebs, vel alia Ecclesia inferior haberet ius prouidendi ex causa speciali, putà priuilegio, seu præscriptione.

30 Nihil etiam probat Rota *d. decis.21. de præbend. in antiq.* Nam ibi solùm præsupponitur in casu huius decisionis, ex statuto Ecclesiæ duos, scilicet Abbatissam, & Decanum inibi adesse, quorum vnus habet conferre duas præbendas primò vacaturas, secundus habet conferre tertiam, & cum hoc præsupposito Domini de Rota ad decisionem dubij extra casum nostrum deuenerunt: vnde patet ex illo simplici præsupposito, Rotam nihil firmasse ad fauorem Abbatissæ, nec quicquam determinasse circa prouisionem beneficiorum in Ecclesiis Regularium existentium: tum vel maximè, quia in ea dicitur id fieri ex statuto Ecclesiæ, non autem ex Iuris communis dispositione.

31 Hinc patet assistentiam Iuris communis in hoc casu Monialibus esse valdè dubiam, nullibi enim talis inuenitur dispositio, aut Ductus, qui illam in terminis nostris firmet: nec mirum, quod Rota in citatis decisionibus coram Reuerendissimo Duran. nunc Episcopo Vrgellensi, Moniales assistentiam iuris habere dixerit, quia earum resolutio intelligenda est secundum Iura & decisiones quas allegat, iuxta vulgatem reg. de qua per Bart. *in l. non solum, §. liberationis verbo, ff. de liber. leg.* Rota *dec.473. n.9. part. 2. recent.* tum quia cùm in dictis decisionibus Durandi ageretur ad effectum tantum manutentionis obtinendæ, & plenè constaret de earum possessione, seu quasi, iuris eligendi, seu præsentandi Vicarium, illeque in negotio principali honum ius foueret; ideò optimo iure mota fuit Rota ad eam capiendam resolutionem, dum esset causa semel, & iterum proposita, & acerrimè discussa: quæ sanè possessio in casu nostro deest, nec Moniales probant se ad hanc Parochialem vnquam Vicarium nominasse, seu elegisse, ex infra dicendis *num.40.* immò constat in tribus præcedentibus vacationibus Ordinarium de illa vti liberæ collationis, in multis disposuisse, vt patet *n.44. cum seqq.*

32 Quod autem Moniales nec ante, nec post translationem Vicarium in dicta Parochiali præsentasssent, satis apparet, si vtriusque partis testes in processu examinati percurrantur; nam quod attinet ad testes Monialium, secundus deponit se non vidisse, nec audiuisse Moniales in dicta Parochiali S. Bartholomæi animarum curam per Monachum, aut Clericum sæcularem vnquam exercuisse; alij verò, videlicet primus, tertius, quartus, quintus, septimus, nonus, decimus, & vndecimus attestantur se audiuisse nominationem Vicarij ad Moniales spectare: & quamvis illorum plures à quibus id audiuerint, non dicant, nihilominus primus, quartus, & sextus simpliciter asserunt ab vno ex demortuis Vicariis hoc idem percepisse; vnde cum omnes de auditu deponant, nihil probant, *cap. licet ex quadam, in princ. de testib.* plures per Farin. *in praxi criminal. parte 2. quæst.69. num.2. cum seqq.* quibus addo Valenzuelam *consil.174. num. 6. volum.2.* Seraph. *decis.1c 2. num.1. & 4.* Gregor. XV. *decis.517. num.14. & decis.572. num.1.* Rotam *decis.521. n.4. p.1. & decis.558. num.5. p.2. recent.*

Tantò minus, quia non dicunt audiuisse ante litem motam, & potest esse quod post audiuerint, Nat. *consil.170. n.8.* Cephal. *consil.250. n.28.* Gregor. XV. *decis.518. n.16.* 33

Tantò etiam minus, quia non declarant à quibus audiuerunt, prout eos nominare debebant, Menoch. *de arbitr. c. su 475. num.14. & consil.98. num 57.* Surd. *consil.135 num 95. in fin. lib.1.* Farinac. *d.q.69. num.75.* Rota apud Postium *in fine sui tract. mandati, de manutenendo, decis. 184. num.21.* Et quatenus eorum duo vel tres nominauerunt vnum ex Vicariis demortuis, à quo ita audiuisse affirmant, id nihil concludit, cum illi, à quibus audiuerunt, deberent esse plures, & non vnus, *d. cap. licet ex quadam*, ibi: *Non vtique ab vno*, &c. Farin. *d.q.69. n.79.* 34 35

Nec releuat quod simus in antiquis, in quibus terminis testes de auditu probare existimarunt citati à Farin. *d. quæst.69. num.125.* Quia eorum resolutio nullo modo procedere potest sine fama, & adminiculis, Rota *decis.694. numer.2. parte 2. recentior.* pro cuius famæ probatione requiritur etiam, vt testes dicant se audiuisse à pluribus certis, & nominatis personis, quamvis adderent generice ab aliis audiuisse, Nat. *consil.170. num.5. lib.1.* Cephal *cons.250. num.22. tom.2.* & publicè, idem Nat. *consil 18. numer.11.* Honded. *consil.87. n.117. tom.2.* Dec. Alex. Aymon & alij, quos refert, & sequitur Valenzuela *cons.92. n.181. & 182.* Si non dixerint, & concluserint quod publicè audiuis fuere à maiori parte Populi, Mascard. *de probat. conclus.749. num.21.* Surd. *cons.472. num. 20. lib. 4.* Valenzuela *d. consil.92. numer.183.* Vnde cum dicti testes pro parte Monialium examinati sint de auditu, nec dixerint audiuisse ante litem motam, nec à pluribus personis, sed ab vno tantùm, nec concluserint se ita audiuisse dici ab antiquis, & Maioribus suis, eorum depositiones nihil probant, ex dictis. 36 37 38 39

Pro parte verò Promotoris Fiscalis Curiæ Ecclesiasticæ plures testes annorum septuaginta, & vltra deponunt, olim prope Parochialem Ecclesiam huiusmodi fuisse Monialium Monasterium, in quo per aliquot annos eas inhabitare, & deinde ad Conuentum S. Pelag. ciuitatis de Ouiedo adducti affirmant; quodque tres pro tempore existentes Vicarios ab Apostolica Sede prouisos in eadem Ecclesia se cognouisse asserunt, Ioannem scilicet de Grado, qui cùm duo Beneficia curam animarum habentia ante publicationem Concilij Tridentini insimul in titulum possedisset, & eo publicato vnum dimittere, & alterum retinere coactus esset, dictam Parochialem Ecclesiam 40

Ecclesiam S. Bartholomæi in manibus Sanctiss. ni. ad fauorem Bartholomæi Aluarez de Grado resignauit, qui litteris Apost. desuper expeditis, ac habita possessione, eandem Parochialem per annos ferè quadraginta pacificè obtinens, de anno 1615. eam similiter in manibus Sanctissimi in fauorem alterius Bartholomæi Aluarez de Grado iunioris resignauit, qui deinde vigore Apost. prouisionis in possessionem immissus, in ea vsque ad mensem Ianoar. præteriti 1640. in quo obiit, pacificè perseuerauit: & sic omnes prædicti testes vnanimiter affirmant præter Vicarios antea nominatos, nullum alium cognouisse, nec à suis Maioribus audiuisse illos, aut eorum prædecessores ad præsentationem, vel nominationem Abbatissæ, & Monialium dictorum Monasteriorum Sancti Bartholomæi de Naua, siue S. Pelagij de Ouiedo ad animarum curam dictæ Parochialis institutos fuisse.

41 Vnde ea his tribus prouisionibus Apostolica auctoritate factis, & effectum sortitis, satis patet de statu dictæ Parochialis, ad hoc vt liberè de ea Ordinarius prouidere possit; licèt enim prouisiones Apostolicæ non mutent statum præcedentem beneficij, Achil. *decis. 13. de iurepatron. in princ.* Caputaq. *decis. 189. in princ. part. 3.* Seraphin. *decis. 299. numer. 3. & decis. 1367. num. 4.* Nogueról. *alleg. iuris tom. 1. alleg. 18.*

42 *num. 36.* Nihilominus quando non constat de contrario anteriori statu (prout in casu nostro) prouisiones Apost. benè probant qualitatem & statum Beneficij, ita Rota *decis. 482. numero 2 parte 1. recentior.* dum dicit principalem conclusionem, quod scilicet prouisiones Apost. non mutant statum Beneficij, procedere, & locum habere quando constat de statu contrario antecedenti, aliàs secus: eadem Rot. *decis. 580. numer. 7. dict. parte 2. recentior.* similiter illam vetam dicit vbi constiterit de contrario anteriori statu, de quo non constat in præsenti casu, vt ea testium depositionibus euidentissimè apparet.

43 Dicerentur autem effectuatæ deputationes Vicarij amouibilis, si per remotionem vnius alter fuisset deputatus, *ad consil.* Oldradi 229. *numer. 2.* Rota *decis. 545. numer. 3. parte 2. diuers. & decis. 360. num. 6. & decis. 541. num. 2. parte 2. recentior.* & apud Post. *in fine sui tract. mandati de manuten. dec. 222. num. 3.*

44 Quibus accedit, quod de anno 1615. dum per obitum Bartholomæi Aluarez de Grado senioris ea Parochialis vacare contingeret, eam Ordinarius tanquam vacantem in cōcursu proposuit, ac præfixo edicto ad valuas Cathedralis, & vacantis Ecclesiæ, ac in aliis publicis locis, conuocauit omnes, qui se examini subiicere voluissent: quo tempore, nullo contradicente, aut reclamante, & litteris Apost. in fauorem dicti Bartholomæi iunioris in Romana Curia expeditis, & in partibus coram Ordinario executore Apost. præsentatis, ad vlteriora progressum non fuit, sed earum litterarum vigore idem Bartholomæus iunior collationem, & Canonicam institutionem ab eodem Ordinario obtinuit, vt ea dictis originaliter affixis, & oppositorum concurrentium petitionibus, aliisque scripturis hac de re per Ordinarium confectis, & à Promotore Fiscali in processu reproductis liquidò constat.

45 Præterea vacante Ecclesia S. Mariæ, siue S. Petri de Villamaior de anno 1597. in qua aliud simile Monialium Monasterium situm, & in Conuentum S. Pelagij Oveten. ciuitatis eodem tempore, & eadem de causa translatum fuit, vnà cum omnibus bonis, redditibus, & prouentibus, ac præcedente vnione Vicariæ ad nutum Abbatissæ dicti Monasterij S. Pelagij nominandæ, seu præsentandæ, iuxta formam, & tenorem dictarum Constitutionum, & instrumenti vnionis à dicto Abbate de Piasca factæ, Ordinarius præmiis edictalibus, & concursu Dominicum Perez inter alios tanquam magis idoneum approbauit, & Romam pro Apost. collatione obtinenda, quia vacatio in mense Apost. contigerat, approbationem huiusmodi transmitti mandauit, vt pariter ea edictalibus litteris, ac aliorum ad eandem oppositionem concurrentium descriptionibus in processu deductis, & cumulatis latiùs patet, & præcipuè ea fide examinis, & approbationis, in qua Parochialis huiusmodi beneficium ordinariæ collationis enoneiatur; vnde obtenta gratia, & in possessionem dictæ Parochialis iam à pluribus annis immissus Dominicus præfatus, & testis 13. tunc à Promotore Fiscali in hac causa præsentatus medio iuramento deposuit se ad illam nemine contradicente approbatum, & absque vllo dictarum Monialium assensu, seu præsentatione, de ea canonicè prouisum fuisse.

Quæ omnia multum fauent, & adminiculantur ad probandum præcedentem statum beneficij; si enim ex Monialium nominatione, seu præsentatione ad Ordinario conferenda esset Parochialis, de qua agitur, concursus excluderetur, & sine illo prouisio fieri deberet, vt firmauit Rot. *in Barchinonensi Vicariæ, 17. Maij 1614. coram R. P. D. Merlino,* ibi: *Quoniam in hac vnione fuit apertè dispositum, quod Vicarius præsentari deberet ab Archidiacono, & institui ab Ordinario, quod manifestè concursum excludit, &c. relato de officio, & potest. Episc. parte 3 alleg. 60. n. 32. prope fin. & in Derthusen. Vicariæ, 22. Aprilis 1614. coram eodem R. P. D. Merlino,* impressa per Post. *in fine d. sui tract. mandati de manutenendo, decis. 186. num. 1.* 46

Cùm igitur præuiis his concursibus Parochialis Ecclesiæ huiusmodi (vt ea edictalibus prædicta, ac aliis litteris Episcopi apparet; quibus creditur in his, quæ spectant ad suum officium, Rot. *decis. 1. n. 2. de probat. in nouis,* Lambert. *de iurepatron. 2. parte, quæst. 10. princip. art. 7. num. 9.* Valenzuela *consil. 120. num. 80.*) nemine contradicente bis ad valuas Ecclesiæ Cathedralis, & Parochialis, ac aliis locis publicis proponeretur, signum est evidens per affectam vnionem antedictam nihil de præcedenti statu fuisse immutatum, & Monialium prætensionem nullo iure, aut possessione fulciri. 47

Ex quibus sententiam Ordinarij confirmandam esse censui, & ita iudicaui Matriti die 18. Septembris 1641.

In eadem causa Ouetensi Parochialis de Naua.

Sententia nulla si fuit iusta & æqua, per secundam Iudicis appellationem confirmari debet, etiam parte opponente de nullitate, si vitium primæ non flueret in secundam.

Votum LI.

1 *Nullum quod est non potest confirmari.*
2 *Confirmatio sustinet actum tanquā à confirmante.*
3 *Attentare non dicitur ille, qui facit actum continuatiuum.*
4 *Iudex appellationis potest confirmare sententiam nullam.*
5 *Sententia ex quacumque causa, etiam defectu iurisdictionis nulla, potest confirmari per Iudicem appellationis.*

6 Iudex

6 *Iudex ad quem potest confirmare sententiam Iudicis à quo ex quavis causa nallam, etiam ex defecta iurisdictionis.*

7 *Sententiam nullam posse confirmari per secundam validam, parte opponente, qui teacant.*

8 *Et qui dicant id intelligi de secunda qua transiuit ia rem iudicatam.*

9 *Sententia secunda non confirmat primam, quando vtraque laborat eodem morbo.*

10 *Sententia non habentis iurisdictionem si fuerit confirmata per habentem iurisdictionem, amplius non potest oppoai defectus iurisdictionis.*

11 *Sententia secunda valida confirmat primam nallam, quando vitium prima non influit in secundā.*

12 *Sententia nulla si fuit iusta & aqua, & absque dubio, per secundam validam confirmari potest.*

13 *Iudex appellationis potest confirmare senteatiam nullam, etiam ex defectu iurisdictionic, quando de nouo, iustitia exigente, sic danda esset.*

14 *Sententia nulla est confirmanda per Iudicem appellationis constando de bono iure partis saltem si illa patiatur aliquas nullitates sanabiles.*

15 *Executio nulliter facta non est annullanda, si condemaatus verè est debitor.*

16 *Seatentia & processus licèt post legitimam recusationem sint nulli, si tamen sententia fuerit iusta, poterit confirmari.*

17 *Tenuta, qua fuit nulliter data, potest confirmari quando constat quod si non esset data, de nouo esset danda.*

18 *Sententia nulla, qua quoad causa merita in se iustitiam contineret, à Iudice appellationis confirmari potest.*

19 *Iudex nullitatis tenetur confirmare sententiam nalliter datam, quando sibi constat quod de nouo, iure suadente, ac iustitia postulante, danda esset.*

20 *Nullitas quando esset dubia, ex quo negotium esset intricatum, poterit Iudex cognita iustitia sententia eam confirmare, non obstante oppositione nullitatis.*

21 *Attentata reuocanda non sunt ad eius instantiam, de cuius noa iure constat.*

22 *Attentata vt reuocentur in beneficialibus, opus est quod attentatus coloret titulum.*

23 *Confirmatio Iudicis de acta attentato est valida.*

24 *Sententia nulla ob omissionem iuramenti calumnia potest confirmari vbi constat de bono iure, etiam parte opponente.*

25 *Sententia quando fuit ex meritis causa, & processus iustè lata, noa est curandum de nullitate, etiam ex defecta iurisdictionis.*

26 *Protestatio in iudicialibus in omnibus actibus subsequutis repeti debet.*

27 *Nullitatis oppositio in quolibet actu repeti potest.*

28 *Nullitatis protestatione cauillosa supplicatio sustineri non potest.*

29 *Senteatiam nullam ia toto, vel in parte sine dubio confirmare poterit Iudex, si adsint ordinationes, qua mandent non attendi nullitatis processus.*

30 *Pro sententia Iura prasumunt.*

31 *Nullitas in dubio non obstat.*

32 *Iudex re existente dubia, contra nullitatem, & vt actus sustineatur, & magis valeat quàm pereat, iudicare debebit.*

33 *Actus prasumi debet validus.*

34 *Etiamsi quandoque disponatur prater intentionem agentium.*

35 *Vel quamvis verba improprientur.*

36 *Actus vt valeat, quod posterius est in ordine, prasumitur prius.*

NONNVLLA, quæ præcedenti voto contrariari videntur, ex aduerso opponontur per 1
Procuratorem Abbatissæ, & Monialium S. Pelagij Ouetensis, quæ cùm respiciant non ipsius causæ materiam, & iustitiam, sed quandam chimæricam in facto alterationem, nec mutationem aliquam substantialem, aut plus iuris in causa victo importent, ideò visum fuit Procuratoris Monialium querelis breuiter occurrere; opponit enim primam sententiam Ordinarij, quam confirmauit secunda, vti attentatam nullam esse, ac proinde secundam eam confirmantem eidem nullitati subiacere; additque præcessisse decretum quoddam Ordinarij, quo pronuntiauerat Parochialem, de qua agebatur, vti liberam, per concursum, & non ad nominationem dictæ Abbatissæ prouidendam esse; à quo decreto cùm per ipsam Abbatissam appellatum fuisset, & omnia gesta ea appellatione pendente iam essent attentatorum remedio reuocata, sequebatur, ait ille, quod dicta sententia eo medio tempore ab Ordinario Iudice prolata inclusa est sub reuocatione attentatorum, & nullatenus potuit confirmari, quia quod nullum est, non potest confirmari, *cap. non firmatur*, vbi Dyn. *de regulis Iuris*, *l. quod ab initio*, *ff. eodem*. Grammat. *decis. 66. num. 52.* & in sententia secunda confirmatoris pernæ nullius, agnoscunt Paris. *consil. 106. num. 6. lib. 4.* Rip. *consil. 9. num 6. & consil. 53. num. 7.* Surd. *decis. 189. num. 10.* Rota *apud Marches. de commiss. tom. 3. pag. 48. num. 5.*

Sed hæc ratio ex duobos nihil euincit: primò, 2
quia prior illa sententia, quæ prætenditur appellatione pendente prolata, nihil aliud habet, quàm quod dicto decreto fuerat decisum; nec iuri Ordinario magis tribuit, aut Monialibus plus detrahit, quàm quod per dictum decretum vni concessum, & alteri detractum fuerat: patet, quia in dicto decreto Ordinarios concursui supposuerat Parochialem, de qua agitur, & reiecerat Abbatissæ, & Monialium nominationem de Vicario amouibili factam: sententia autem hoc idem importat; & quatenus declarat Franciscum Gutierrez Perez ad obtinendam à Sede Apostolica eandem Parochialem in mense reseruato vacantem, vti magis idoneum approbatum, in consideratione habendum non est, quia idem Franciscus Gutierrez cuicunque iuri ex oppositione huiusmodi sibi quomodolibet competenti ante sententiam iam cesserat, vt in actis constat, & aliam parochialem pacificè obtinuerat: vnde secunda hæc pars prioris sententiæ, quæ videbatur continere acta post appellationem interpositam, non subsistit, dicto Francisco Gutierrez iam non existente oppositore, nec aliquod ius prætendente; ac propterea nihil aliud dicta prima sententia continebat, quàm illud, quod in dicto decreto pronuntiatum fuerat, & sic secunda sententia hoc ipsum tantum confirmat, ac proinde valida debet censeri confirmatio, ad not. per Rot. *decis. 605. n. 4. parte 3. lib. 3. diuers.* cùm illa sustineat actum tanquam à confirmante, Surd. *consil. 63. numero 27.* eo maximè, quia Iudex à quo solum id, quod dixerat in dicto decreto, voluit repetere in sua sententia, continuando eandem materiam; ideò in hac parte, & in illis actibus, quæ fiunt per modum continuationis, & multò magis per viam repetitionis, non potuerunt causari attentata, iuxta ea quæ resoluunt Lancel. *de attent. p. 2. c. 12. limit. 26. à princ.* Surd. *cons. 160 n. 40.* Sigismund. Scacc. *de appell. q. 3. num. 70.* vbi quod attentare non dicitur ille, qui facit 3
actum continuatiuum; & ideò si pars appellatione pendente potest continuare suam possessionem, & exercere

exercere iurisdictionem, quam priùs habebat, multò
magis poterit tam ille, quàm Iudex repetere actum,
& quæcumque ante appellationem tempore habili
gesta, quia non innouatur contra statum litis, sed
idem, qui antea, retinetur.
4 Secundò, quia licèt hæc prima ratio non subsiste-
ret, adhuc in puncto iuris, & secundum magis com-
munem opinionem verius est, posse Iudicem appella-
tionis confirmare sententiam nullam. Ita Rot. *dec.* 7.
de sentent. & re iudic. in antiq. ibi: *Nota, quod vbi
sententia nulla per secundam sententiam est confir-
mata, non potest allegari nulla, not. Innoc. in c. 1. de con-
firmat. vtili, vel inutili,* &c. Achil. de Grass. *decis.* 4. *de
sentent. & re iudic.* ibi: *Sententia confirmans pri-
mam etiam nullam ex capite iurisdictionis, nihilominus
est valida, & transit in rem iudicatam,* &c. Paris. *con-*
5 *sil.* 111. *lib.* 5. vbi latè quod sententia ex quacunque
causa etiam defectu iurisdictionis nulla, potest con-
firmari per iudicem appellationis, Crauet. *cons.* 179.
n. 7. Roland. *cons.* 41. *num.* 34. *lib.* 1. Marsil. *sing.* 402.
Sententia si fuit, Viu. *decis.* 53. *n.* 1. *cum seqq.* Vant. *de
nullit. tit. quibus modis sentent. nulla def. pos. n.* 159.
vbi tenet communem sententiam Doctorum habere
quod sententia nulla quoad merita causæ à Iudice
nullitatis confirmari potest, etiam quod ex defectu
iurisdictionis nullitas prætenderetur, Marc. Anton.
6 Genuens. *in practica Archiep. Neapol. c.* 56. *n.* 11.
ibi: *Sextò notandum est in praxi, quod Iudex ad quem
potest confirmare sententiam Iudicis à quo ex quauis
causa nullam, etiam ex defectu iurisdictionis,* &c.
Triuis. *lib.* 1. *causar. ciuil. dec.* 52. Cancer. *variar. resol.
lib.* 3. *cap.* 17. *de sentent. num.* 537. Matta *in votis nouiss.
decis. voto* 149. *num.* 1. vbi quod sententia nulla po-
test confirmari per Iudicem appellationis.
7 Et quamuis hanc resolutionem aliqui intelligant
procedere parte non opponere de nullitate, secun-
dùm Hieronym. Gabr. *consil.* 49. *n.* 4. *lib* 1. Crescent.
decis. 48. *aliàs* 15. *de sentent. & re iudic.* Seraphin.
decis. 1261. *num.* 3. Rot. *apud. Marches. de commis-
sion. tom.* 2. *pag.* 595. *col.* 2. *& tom.* 3. *pag.* 48. *num.* 5.
8 *& eodem tom.* 3 *pag* 393. *num.* 1. *& inter. recentior. de-
cis.* 572. *num.* 2. *parte* 1. *& decis.* 37. *parte* 4. Et quando
secunda sententia confirmans primam iam transierat
in iudicatum, ex Crescent. *d. decis.* 48. Cæs. de Gras.
decis. 9. *n.* 13. *de sentent. & re iudic.* Rota *decis.* 474.
n. 11. *& dec.* 572. *sub n.* 2. *vers. Et quando non fuit op-*
9 *positum, part.* 2. *recent.*
Nihilominus verior est prima sententia in duobus
casibus. Primus est vbi nullitas primæ sententiæ non
influit in secundam; nam eo solùm casu secunda
sententia non confirmat primam nullam, quando
vtraque laborat eodem morbo, & nullitas primæ in-
fluit in secundam, Rota apud Marches. *de commiss.
tom.* 1. *pag.* 80. *numer.* 7. *& tom.* 3. *pag.* 20. *numer.* 3.
Prout quando sententia esset nulla defectu mandati,
quod etiam in secunda non interuenit, vel defectu
iurisdictionis quæ non adest in secunda: in nostro
autem casu secus est, quia nec iurisdictio, nec
alia nullitas considerata in alia sententia repetitur in
hac instantia, vel in Iudice ad quem. Vnde bene An-
10 ton. Gabr. *commun. tom.* 3. *tit. de statutis, conclus.* 3.
n. 25. tenuit quod si sententia non habentis iurisdi-
ctionem fuerit confirmata per habentem iurisdi-
ctionem, amplius non potest opponi defectu iuris-
11 dictionis, & dicit Rota apud Marches *de commiss.
tom.* 2. *pag.* 595. *col.* 2. *num.* 2. quod quando vitium
primæ non influit in secundam, tunc satis est, quod
prima fuerit per secundam validam confirmata, cum
secunda valida claudat viam nullitatis contra pri-
12 mam.
Secundus est, quando constat sententiam nullam
fuisse iustam, & æquam, quia tunc nulli dubium
esse potest, quod per secundam validam confirmari
valeat. Ita eleganter Alex. *cons.* 181. *numer.* 15. *lib.* 6.
ibi: *Tertiò respondeo, & claudo os omnibus, quod præ-
supposito quod dicta sententia fuisset nulla dicta ratio-
ne, tamen si vobis Iudicibus constat illam fuisse æquam,
debetis illam confirmare,* &c. Hieron. Magon. *Lucens.* 13
dec. 91. *num.* 33. vbi tenet iudicem appellationis pos-
se confirmare sententiam nullam, etiam ex defectu iu-
risdictionis, quando de nouo iustitia exigente sic
danda esset, Michaël. Ferrer. *part.* 3. *obser. cap.* 432.
fol. 525. vbi dicit ita iudicatum in Regia Audientia
Barchinonæ, Franc. Hieron Leo *in resp. cap.* 8. *n.* 237.
post decis. 173. vbi quod sententia nulla est confir-
manda per iudicem appellationis, constando de bo- 14
no iure partis, saltem vbi illa patitur aliquas nulli-
tates sanabiles, & non essent contra formam: *&
decis.* 189. *per tot.* vbi latè probat sententiam notoriè
iustam, quamuis nullam, posse confirmari, & in fi-
ne refert fuisse ita iudicatum in Regia Audientia
Valentina, Cancer. *d. cap.* 18. *num* 561. *& numer.* 563.
testatur hanc sententiam placuisse Senatui, hac ra-
tione, quod non intersit petentis reuocationem sen-
tentiæ, aut facti, cum si facta non fuissent, de no-
uo fieri deberent: quod pulchrè animaduertit An-
ton. Fab. *in suo Cod. lib.* 3 *tit.* 12. *de iurisd. omn. Iud. de-
finit.* 24. vbi sentit quod etsi lata sit sententia contra
pupillum nulliter, appareat tamen esse iustam, &
aliam non posse ferri, non esse audiendum si pe-
tat reuocationem, cum eius intersit ne amplius sum-
ptibus vexetur, & nullam posse confirmari, ait Valasc.
de iure emphyt q. 6. *n.* 24 *& de partition. c.* 39. *num.* 72.
cum seqq. Gabr. Pereira *Lusitan. decis.* 22. *n.* 3. *in fine.*
Gama *Lusit. decis.* 237. *n.* 3. vbi per *l. fin. ff. de eo quod
metus causa,* dicit non esse annullandam executio- 15
nem factam, quantumuis nulliter, si condemna-
tus verè est debitor, & quod habens pro se senten-
tiam de iure nullam, si aliàs iusta est, potest confir-
mari, & *decis.* 324. latè probat exceptiones nullita-
tis processus, vel sententiæ non esse admittendas, nisi
de meritis causæ aliquid iuridicum proponatur; &
de sententia nulla ex defectu citationis, quod non
sit reuocanda, nisi aliquid adducatur, quod esset
oppositurus citandus, dicit Surd. *consil.* 227. *n.* 17.
Rot *decis.* 605. *numer.* 1. *lib.* 3. *parte* 3. *diuers.* ibi: 16
*Tria obiiciebant Domino Torquato, Primò, quod ex his
codicillis non potest confirmari sententia aliàs lata ab
A.C. quæ prætendebatur nulla. Verùm Domini hoc
nihili faciebant, quoniam sententia nulla, si tamen iu-
sta, solet confirmari,* &c. eadem Rota *decis.* 116. *in
fin. parte* 3. *lib.* 1. *diuersor.* ibi: *Sed per istos DD. aliàs
Domini, & hodie dixerunt, sententiam, ex quo erat
iusta, posse confirmari, etiam quod esset nulla, & propte-
rea eius nullitas non esset consideranda,* &c. Idem
dicit *decis.* 142. *n.* 3. *parte* 3. *lib.* 1. *etiam diuers.* Lan- 17
cel. *de attent. parte* 2. *c.* 6. *num.* 65. vbi quod quamuis
processus, & sententia post legitimam recusatio-
nem sint nulla, si tamen sententia fuerit iusta, pe-
tit confirmari, *& parte* 3. *cap.* 28 *numer.* 67. vbi
quod tenuta, quæ fuit nulliter data, potest confirma-
ri quando constat quod si non esset data, de nouo
esset danda, & non venit hoc casu reuocanda, benè
Beroi. *consil.* 33. *num* 4. *volum.* 1. vbi consuluit quod
sententia Iudicis ad quem, confirmans sententiam
nullam, valet, nec dicitur nulla, & operatur quod
de nullitate amplius dici non possit, *& consil.* 19.
numer. 34. *volum.* 3. dicit quod sententia nulla ex de-
fectu citationis potest per Iudicem Appellationis
confirmari, Menoch. *consil.* 361. *num.* 35. vbi idem
dicit quando constat sententiam nullam veritate, &
æquitate niti. Vant. *d. tit. quomodo sent. nulla def. poss.* 18
num. 129.

*num.*119. ibi : *Nam præsuppofito , quod fententia prima foret nulla , puta abfque citatione, vel in die feriato , feu extra inftantiam, vel ex aliquo alio defectu fententiam ipfam concernente lata ; fi tamen conftaret eandem quoad caufæ merita in fe iuftitiam continere, à Iudice appellationis, feu nullitatis in parte, vel in toto quoad merita,& negotium principale confirmari,vel reformari poffet,arg.l.fin §.fin.ff.quod metus caufa*,&c.
19 Pomanel. *de pact.nupt.clauf.4.glof.*18. *part.4. n.*109. ibi : *Dicebam præterea facere, quod Index nullitatis tenetur confirmare fententiam nulliter datam, quando fibi conftat quod nouo iure fuadente , ac iuftitia poftulante , ea danda , & concedenda foret, prout pulchrè* Viu.*decif.*495.*num.*9. &c.

20 Hanc refolutionem agnofcunt decifiones , quæ teoent fententiam nullam , etiam ea defectu iurifdictionis poffe confirmari , parte non opponente, quando fecunda fententia confirmans tranfitum fecit io iudicatum , quas magiftraliter declarat Rota *dec.*474.*parte* 2. *recent.* dum ibi *num.*11. id limitat quando nullitas effet dubia, ex quo negotium effet intricatum ; quia tunc , vt referendo hanc deci-
21 fionem ait Beltramin. *ad Grep.XV. decif.*176.*num.*16. *in medio* . poterit Iudex cognita iuftitia fententiæ eam confirmare , non obftante oppofitione nullitatis. De bono autem iure Promorotis Fifcalis , & de iuftitia iftius partis , fatis , & notoriè conftat ex refolutis in præcedente voto, vnde patet quàm malum ius foueat aduerfa pars, ad cuius inftantiam attentata iam purgata debent ad fauorem alterius melius ius habentis cognofci ; fequuntur enim partem bonum ius habentem , ita vt nec reuncentor ad eius inftantiam , de cuius non iure conftat. Rot. *decif.*14. *de appell. in nouis*, Caffad. *decif.*3. *num.*4. *de reftitut. fpoliat.*& alij, quos refert,& fequitur Valenzuela *confil.*45.*num.*18. *tom.*1. maximè cum fimus in beneficialibus , in quibus vt attentata reuocentur , opus eft quod attentatus coloret titulum, Couar. *pract.cap.*23.*num.*4. Valafc.*confil.*156. *n.*19.
22 Valenz. *d. confil.*45.*num.*21. & tantò magis, quia attentata ifta funt valdè dubia , vnde de illis agi non debet, fed de bono iure prius difcutiendum , quo
23 conftituto, non venirent reuocanda : idem Valenz.*d. confil.*45.*num* 31.

24 Et in puncto,quod confirmatio Iudicis de actu attentato fit valida , tefoluit Lancellot. *p.*2. *cap.*12. *limit.*52. *num.*68. quod tantò faciliùs procedit, quia nullitas actus proueniens attentatorum vigore , non caufatur ea aliquo defectu defenfionis naturalis , & per partes irremiffibili , fed ea defectu folùm iurifdictionis, vtpote quia pendente appellatione, Iudici à quo vlterius procedere non permittitur : qui quidem iurifdictionis defectus non influit in Iudicem ad quem, ita vt fua vti iurifdictione fimiliter impeditus remanferit , cum aliunde ea proueniffet , & ideò diuerfo iure cenferi debet, arg. text. *in cap. cum in tua* 30. *de decim.cap. quia circa* 22. *de priuil.* Anton. Monach. *Florent.decif.*28.*n.*12.

25 Non obftat , quod aliquando Rota vltra iuftitiam caufæ exegerit ,quod pars non oppofuerit de nullitate. Quia id tantùm procedit vbi plenè non apparet de bono iure : fic intelligenda eft *decif* 20. *num.*1. *parte* 2. *in pofthumis Farin.* dum cenfuit fententiam nullam ob omiffionem iuramenti calumniæ poffe confirmari, vbi de iuftitia illius conftat , parte non opponente , ne aliàs contrarietur alteri eiufdem Rotæ *decif.*456. *num.*2. *verf. Tertiò , eadem parte* 2. *in pofthumis Farin.* quæ indiftinctè firmauit partis oppofitionem ad hunc effectum, & in euentu omiffionis iuramenti calumniæ, nihil releuare vbi
26 fatis conftat de bono iure ; fententia enim quando fuit ex meritis caufæ, & proceffus iuftè lata , non eft curandum de nullitate etiam ea defectu iurifdictionis, Iacob. Mandel. *confil* 92. *volum.*1. Viu. *decif.*331. Ioan.Baptift.Cofta *de facti fcientia,& ignor. cent.*1.*diftinct.*100.*n.*78. Camill. Borrel.*in fum.decif. part.*1.*tit.*41.*num.*90.

Secundò refpondetur , quod licèt dicamus pro- 27
teftationem huiufmodi adeffe debere ad effectum vt prior fententia nulla non poffet confirmari per fecundam , etiam conftito de illius iuftitia ; adhuc non effet reputanda fufficiens afferta proteftatio, quia de ea non apparet,& quatenus appareret,nihil releuaret , cum in omnibus actibus fubfequentibus non fuerit repetita , prout in iudicialibus requiritur, Mohed *decif.*2. *de indic.* Capuciaq. *decif.*403. *parte* 2. Seraph.*decif.*1057 *numer.*2.& in his terminis
Rota *d. decif.*456. *num.*3. *verf. Secundò*. Eft autem 28
neceffe , quod in quolibet actu repetatur ifta oppo-
fitio nullitatis , Beltram. *in annot. ad Greg.XV. dec.* 29
176. *n.*16. *in fin.*vbi ad hoc citat Rotam *in Anconitana Affictus*, 8 *Iunij* 1593. tum quia nullitatis proteftatione cautilofa fupplicatio fuftineri non poteft, Innoc. *in cap. poft electionem, in fin de conceff. preb.* Intrigl. *lib.* 2. *fing.*83. *numer.*2. Giurb. *decif.*37. *numer.*21.

Tertiò refpondetur, quod in his Regnis per *l* 10. 30
*tit.*17.*lib.*4. *Recop.* veritas in proceffu attendenda eft, nec propter fubftantialium omiffionem proceffus, aut fententia annullatur , & tunc quando adeft hæc, vel alia fimilis difpofitio , fi conftiterit Iudici appellationis de bono iure in negotio principali , poterit abfque vllo dubio confirmare in toto , vel in parte fententiam nullam , vt refoluit Gail. *in pract. obferuat. lib.*1. *obferuat.*84. *fub num.*3 *&* 4.vbi teftatur fic feruari in Camera Imperiali propter ordinationes , quæ mandant non attendi nullitates proceffus , fi aliàs ea actis plenè Iudici conftet de meritis caufæ.

Quartò refpondetur , quod licèt dubium aliquod 31
pateretur communis illa opinio, de qua fuprà *num.*12. *cum feq.*aut difficultatem vllam haberet, adhuc hoc dubio , & difficultate ftante , femper pro fententia fecunda confirmante primam effet præfumendum. Menoch. *de præfumpt. lib.*2. *præf.*67. *numer.*26. Rot.
*decif.*576. *num.*7. *& decif.*577. *num.*2 *&* 7. *p.*2. *in* 32
pofthum. Farin. tum quia in dubio nullitatem non obftare dicit text. *in l. quoties , ff. de rebus dub. & in l.fi quando,ff.de legat.*1.cum aliis citatis per Vant.*de nullit. tit. quibus modis fent.null.num.*237. vbi quod re exiftente dubia contra nullitatem , & vt actus
fuftineatur,& magis valeat , quam pereat , Index iu- 33
dicare debebit : tum etiam,quia ea femper admittenda interpretatio eft, quæ actum non fubuertat , cùm
actus præfumi debeat validus, Roland.*conf.*61. *n.*23. 34
*& feqq. verf. Quintè confiderandum , lib.*3. Roman. *confil.*180.*Si admittimus , num.*4.*cum feqq.*cum aliis
per me citatis *Axiom.*12. *num.*17. etiamfi aliquid 35
quandoque difponatur præter intentionem agentium, *cap.*1.§.*idem quoque,in fin. de defponfat. imp.in* 6.Feder. de Senis *confil.*15.*num.*4. *verf. Item contra :* vel
quamuis verba improprientur , Fulgnf. *confil.*87. 36
*Vifis fuperiùs allegatis,col.*2.*verf.ex illa quoque*,Abb. *conf.*62.*In controuerfia.col* 3.*num.*7.*verf. Tertiò prin-
cipaliter,lib.*1.Card.Tufch.*pract.concl .tom.*1. *lit. A*, 37
*concl.*136 *num* 32. *& feqq.*Ideò quod pofterius eft in ordine , præfumitur prius , vt actus valeat , ex Bald. *in l.cùm in teftamento,§.hæc verba. ff.de hered. inftit.* Magon *Lucenfi decif.*31.*n.*3. & alij penes Giurb. *d. decif.*36.*num.*15.

Salamantina

Salamantina Electionis.

Manutentio datur, etiam vbi possessio manifestè est contra ius, si ea sit longæua, vel alicuius temporis considerabilis, veluti decennalis. Iuris resistentia ad impediendam manutentionem debet esse manifesta, vehemens, & ineuitabilis. De obseruantia interpretatiua multa traduntur.

Votum LII.

1 *Possidenti de tempore litis mota debetur manutentio.*
2 *Possessio antecessorum successoribus suffragatur ad effectum manutentionis.*
3 *Manutentio datur nullo titulo etiā colorato ostenso.*
4 *Possessio optimè probatur per confessionem partis.*
5 *Electiones coarctari non possunt ad duas, vel tres personas.*
6 *Possessio vbi manifestè est contra ius, seu illi ius manifestè resistat, non datur manutentio, nisi concurrat aliquis legitimus titulus.*
7 *Manutentio non datur ex sola possessione sine titulo, vbi ius resistit.*
8 *Possessio acquisita iure resistente dicitur iniqua occupatio, quæ occupatori nihil prodest.*
9 *Confirmatio statuti ex obseruantia longi temporis præsumitur, etiam non data scientia Papæ.*
10 *Statuta descripta in libro statutorum præsumuntur vsu recepta.*
11 *Confirmatio Cardinalis Poggij refertur.*
13 *Statutum à Sede Apost. confirmatum dicitur Constitutio Papalis.*
14 *Constitutiones Regularium sunt in causis Religiosorum attendendæ, non autem generales Iuris communis dispositiones.*
15 *Constitutio Clementis VIII. refertur.*
16 *Monachorum appellatione veniunt Moniales quoad ea, quæ sunt proportionabilia.*
17 *Moniales Ordinis Cisterciensis subduntur legibus & statutis Monachorum Cisterciensium.*
18 *Constitutiones singulorum Ordinum seruari mandat Concil. Trident.*
19 *Possessio antiqua resistentiam releuat.*
20 *Possessio longæua, veluti decennalis, sufficit ad effectum manutentionis, etiam quando ius resistit.*
21 *Possessio diuturna, & quæ est alicuius temporis considerabilis, etiamsi sit contra ius, est manutenibilis.*
22 *Titulus coloratus oritur ex longæua, & decennali possessione, qui sufficit ad obtinendum mandatum de manutenendo, etiamsi Ius resistat.*
23 *Velle enim quis non creditur quod iure facere non potest.*
24 *Ius commune Monachorum sunt eorum Constitutiones Apost. Auctoritate confirmatæ.*
25 *Statutum posterius intelligi debet secundum tenorem primi, & ab eo recipit interpretationem, ne aliàs inducatur contrarietas.*
26 *Constitutio potius declaranda est ab alia simili Constitutione, quam à Iure communi.*
27 *Constitutiones contrariæ ad concordiam reduci debent, vt tollatur omnis contrarietas.*
28 *Interpretatio illa sumenda est in omni materia, per quam non inducatur contrarietas.*
29 *Constitutionis vna pars aliam declarat.*
30 *Derogatio est stricti iuris.*
31 *Derogatum tantum, & non plus est, quantum dictū.*
32 *Conditio quæ de iure impleri non potest, reiicitur.*
33 *Conditio impossibilis, seu difficilis de iure habetur pro non apposita.*
34 *Impossibile reputatur, quod pendet à voluntate Principis.*
35 *Lite pendente super validitate, vel inualiditate alicuius statuti, seu Constitutionis, non debet quis commodo suæ possessionis priuari.*
36 *Statutum lite pendente super eius validitate, vel inualiditate nullas habet vires ad effectum impediendi mandatum de manutenendo, donec dictum statutum reuocetur, vel eius validitas declaretur.*
37 *Parochus qui habet iuris assistentiam super decimis, si moueat litem contra Regulares illas prætendentes quibus ius resistit, lite pendente non retardatur manutentio possidentis, siue sit Parochus, siue Regularis.*
38 *Titulus præsumptus ad manutentionem sufficiens est etiamsi ius resistat.*
39 *Iuris resistentia ad impediendam manutentionem debet esse manifesta, vehemens, & ineuitabilis.*
40 *Conditio fundationis alicuius Capellaniæ potest præscribi.*
41 *Onera, & conditiones apposita in aliquo beneficio à fundatore, possunt temporis diuturnitate, vel præscriptione tolli.*
42 *Consuetudo legitima potest efficere, vt electio fiat aliter quàm Ius commune disponit*
43 *Obseruantia longæua subsequuta potest declarare quem in statuto comprehendi, vel non comprehendi.*
44 *Obseruantia subsequuta est optima interpres cuiuscunque dispositionis.*
45 *Obseruantia quæ subsequitur multùm prodest ad declarationem cuiuscunque dispositionis.*
46 *Obseruantia subsequuta declarat materiatus institutionem.*
47 *Obseruātia subsequuta interpretatur statuta dubia.*
48 *Obseruantia subsequuta habet vim testium deponentium super veritate facti.*
49 *Obseruantia interpretatiua fauorabilior est quàm dispositiua, & sequi debet etiam improprando verba.*
50 *Obseruantia interpretatiua vt inducatur sufficiunt decem anni.*
51 *Statuti, constitutionis, vel legis ad validitatem requiritur, vt vsu recepta sit.*
52 *Legi semper adest tacita conditio, si vsu recipiatur.*
53 *Legem seu statutum vsu receptum obseruans, minimè dicitur eius transgressor.*
54 *Differentia inter leges, & statuta.*
55 *Statutum si nunquam fuit obseruatum, ad eius derogationem sufficit illius non vsus.*

R. P. Generalis Ordinis Cisterciensis 1
Hispaniarum est manutenendus in possessione in qua reperitur ad nominandum duos, vel tres Moniales pro quolibet Monasterio, ex quibus eligi debeat Abbatissa iuxta formam Constitutionis; nam cum de tempore litis motæ possideret, manutenendus est, ad
§. *retinendæ*, *Institut. de inter.* Seraphin. *decis.* 16. 2
numer. 1. Noguerol. *allegat.* 28. *num.* 64. Rota apud Post. *post tract. mandati de manutenendo, decis.* 20. *numer.* 1. etiamsi non per se, sed per eius antecessores in officio, quia possessio antecessorum successoribus suffragatur ad hunc effectum, vtpotè acquisita dignitati, & officio, Rota *decis.* 590. *num.* 2 *vers. quod autem, parte* 1. *diuers.* & *decis.* 623. *num.* 2. *parte* 2. *recentior.* & apud Post. *decis.* 166. *num.* 1. &

decis.194.num.13. & coram Coccino dec.86. numer.1.
absque eo quod requiratur aliquis titulus etiam
coloratus, Cassad. *decis.4.numer.8. de restitut. spoliat.*
& Rota apud Postium *decis.70. num.1. & decis.115.*
num.9. & 16.

4 De possessione autem satis constat ex confessione
partis, quæ tollit omnem difficultatem, quasi su-
perans omne genus probationis, ad text. *in l. cùm*
per eum, C. de liberal. causa, Rota apud Post. *dec.43.*
num.1. & 3. & decis.153. num.15. & decis.240. n.1.
& decis.206.n.13. vbi quod si pars aduersarium pos-
sessorem appellet, probat possessionem.

5 Verùm opponebatur ex aduerso possessionem
allegatam non sufficere ad manutentionem in hoc
casu obtinendam, ob resistentiam Iuris communis,
de quo *cap. cùm terra, de elect.* dum electiones
nullas esse decidit, quæ fuerint ad tres, vel quatuor
personas coarctatæ, per quem text. ita resolvunt
Fr. Emman. *quæstion. Regul. tom.2. quest.55. artic.11.*
Miranda *in man. Prælat. tom.2. quæst.23. conclus.3.*
Tamburin. *de iure Abbatum tom.1. disp.5. quæst.22.*
n.8. Castellin. *de elect. cap.3. num.7.* Iul. Lauor. *var.*
lucubrat. tom. 2. tit. 4. cap.25. a num.11. & 14. Si-
gismund. à Bononia *de elect. dub.42. num.5.* & est de
mente S. Congr. Concilij, quæ requisita, *an stante li-*
bertate electionis liceat Prælato Superiori proponere
duos, vel tres, ex quibus necessariò vnus eligatur? re-
spondit non licere, vt testatur Castell. *d. tract. cap.14.*
num.60. in fin. Et tantò magis certa & manifesta est
resistentia, quia præter illam Iuris dispositionem, co-
adiuuat alia hominis in fundatione, quæ videtur
coarctationem huiusmodi reiicere, & electionem
6 liberam Monialibus relinquere. Vnde subsequitur
certa Iuris conclusio, quod vbi ipsa possessio est
manifestè contra ius, seu illi ius manifestè resistit,
non datur manutentio, nisi concurrat aliquis legiti-
mus titulus, Lotter. *de re benefic. lib.1. quest.45. n.17.*
& 18. & quæst. 46. num. 61. Seraphin. *decis. 1047.*
num.9. & decis.1463. num.2. Gregor. XV. *decis.370.*
n.1. & ibi Addent. sub n.10 plures per Post. *in d. tract.*
mandati de manutenendo, obseru.44. num.14. & Rota
apud ipsum *decis.187. n.7. & 8. & in recentiorib. de-*
cis.752. num.4. p.2. Vel saltem possessio aliquo titulo
coloretur, vt Rota *coram Gregor. XV. d. decis.370. n.1.*
Vbi enim ius resistit, manutentio non datur ex sola
possessione sine titulo. Couar. *pract. cap.17. n.6. vers.*
quartò, Rot. *decis.732. n.4. p.2. recentior.* & apud Post.
7 *d. decis.187. n. 8.* ita vt eo in his terminis deficiente,
possessio dicatur iniqua occupatio, quæ nihil occu-
8 patori prodest, Stephan. Gratian. *discept. forens. c.870.*
n.16. Post. *d. obseru.44. n.20.*

9 Sed his non obstantibus danda est manutentio,
quia post dispositionem *d. cap. cùm terra*, emanarunt
Constitutiones huius Congregationis, & inter eius
definitiones *cap. 6. n. 12.* præscribitur forma obser-
uanda in electionibus Abbatum & Prælatorum
quorumcunque Monasteriorum, vt scilicet PP. Ge-
nerales, & Patres Definitores nominent, & nomina-
re possint duos Monachos pro quolibet Monaste-
rio, vt ex illis vnus à Conuentualibus in Abbatem
eligatur: de cuius Definitionis confirmatione licet
nullus adhuc dubitauerit, nihilominus cum habea-
mus antiquissimam in Ordine obseruantiam ea for-
ma & modo procedendi ad Abbatum electionem,
ea pro confirmatione sufficeret, quia confirmatio
statuti ex obseruantia longi temporis præsumitur,
etiam non data scientia Papæ, Seraph. *decis.497. n.2.*
& dec.336. num. 3. maximè cùm inueniatur impressa
10 dicta Definitio *tom.3. Definitionum Ordinis*, ad hoc
vt de illius iustificatione, & amplius dubitari non
possit, idem Seraphin. *decis.1447. numero 1.*

Accedit ad maiorem abundantiam specialis, & in- 11
diuidua eiusdem Definitionis confirmatio, & noua
concessio à Cardinale Poggio in Hispaniarum Re-
gnis Legato à latere emanata, sub Dat. Matriti pri-
die Kalend. Maij 1553. his verbis. Item quod di-
cti octo Definitores nominent pro quolibet Mo-
nasterio Congregationis duos Religiosos eiusdem,
ex quibus sit obligatus quilibet ex Conuentibus
dictorum Monasteriorum eligere vnum in Abba-
tem, & Prælatum, & non aliquem alium, &c. Et
demùm ita concludit. *Nos igitur instrumenti, seu scri-*
pturarum huiusmodi tenores ac si de verbo ad verbum
insererentur, præsentibus pro expressis habentes, huius-
modi supplicationibus inclinati auctoritate Apost. No-
bis desuper concessa, qua fungimur in hac parte, statu-
ta, & ordinationes supradictas, &c. perpetuo approba-
mus & confirmamus, supplemusque omnes & singulos
tam Iuris quàm facti defectus, &c. Sublata, &c. Irri-
tum &c. Non obstantibus, &c.

Quæ quidem definitio cum sic fuerit à Sede Apost. 12
confirmata, dicitur Constitutio Papalis, Fr. Em-
man. *quæst. Regul. tom.3. q.11. articul.1.* Tamburin.
de iure Abbatum tom.1. disp.3. q.1. n.3. Gregor. XV. *de-*
cis.267. n.6. & 13. Rota *decis.204. n.2. p.2. recentior.* 13
Et sic illa à Regularibus attendenda est, non autem
generales Iuris communis dispositiones, quia generi
per speciem derogatur, *cap. generi, de regul. Iuris*
in 6. Tambur. *d. q.1. num.3.*

Præterea S. D. Clemens VIII. *per suas litteras in* 14
forma Breuis, sub Dat. Romæ apud S. Petrum die 14.
Decembris 1604. statuit *vt electiones Abbatum huius*
Congregationis fiant iuxta formam in Constitutioni-
bus, & Definitionibus Ordinis statutam, his verbis vi-
delicet: *Abbatia item munus, necnon Præsidentia,*
tertio quoque anno in Capitulo generali vacet, nec vl-
tra Abbates, nec Præsidentes in earum administratio-
ne confirmari possint; in eorum quoque electione formam
secundum Constitutiones eiusdem Ordinis præscriptam
seruari decernimus, &c.

Hanc eandem formam in electionibus Abbatissa- 15
rum speciali dispositione inter *Definitiones Ordinis*
cap.45. num.10. obseruandam esse statuitur, tum quia
Monachorum appellatione veniunt Moniales quo-
ad ea, quæ sunt proportionabilia, Felin. *in cap. de*
Monialibus, de sentent. excomm. Fusc. *de visitat. lib.2.*
cap.18. n.62. Menoch. *de arbitr. casu 421. n. vlt.* Flores
de Mena *var. lib.1. q.10. n.25.* tum etiam, quia in ele-
ctionibus Monialium discordiæ maiores & magis
indiscretæ experiuntur, quàm in Monachorum ele- 16
ctionibus, & ideo coarctationis remedium Moniali-
bus magis necessarium videtur, arg. text. *in cap. in-*
demnitatibus 43. de elect. lib. 6. ibi: *Indemnitatibus*
Monasteriorum Monialium, quæ frequenter propter
electiones in discordia celebratas ab ipsis grandia in
spiritualibus, & temporalibus dispendia patiuntur, oc-
currere desiderabiliter affectantes, &c.

Quod iam sine dubio transit post emanatum à 17
Sacra Congregatione Concilij decretum, quo deci-
ditur, Moniales subdi legibus, & statutis istius Or-
dinis, vbi sic proposito dubio: *Tertiò, an prædicti*
Abbates in modo & forma seruanda in electione Ab-
batissarum, in deputatione Confessorum, & aliorum
Ministrorum, in assignatione & declaratione causa-
rum, propter quas Superiores, & alij Ministri intra
clausuram Monasteriorum Monialium ingredi pos-
sunt, subdantur legibus, & statutis prædictæ Congrega-
tionis, quatenus non aduersentur decretis Concilij? sic
respondit. *Ad tertium subdi*, prout constat ex quo-
dam transumpto in forma probanti Auditoris Ca-
meræ Apost. impresso inter *priuilegia Ordinis tom.2.*
priuil.54. pag.149.

Nec

18 Nec adest aliquod Concilij Trident. decretum in
contrarium, quod vti posterius à confirmatione
Cardinalis Poggij, & in dicta declaratione reseruatum,
obseruari debeat, quiam eo nullibi innouatur
d. cap. cùm terra; solùm enim *in cap. 6. sess. 25. de Regularib*
statuitur vt per vota secreta Abbatissæ eligantur,
& *in cap. 7. proximè seq.* qualitates, quibus præditæ
esse debent, enumerantur, ac deinde sic absoluit,
In reliquis seruentur singulorum Ordinum vel Monasteriorum Constitutiones.

Non obstat fundationis Monasterij clausula, in
qua habetur Abbatissæ electionem ad Moniales spectare
debere, vt ex illis, quæ sibi dignior videbitur,
eligatur: Quia ea Iuria & clausulæ resistentia non
obstante, non potest manutentio R.P. Generali denegari,
ex multis.

19 Primò, quia possessio nominandi duas vel tres Moniales
per P. Generalem, ex quibus eligi debeat
Abbatissa, fuit & est multùm antiqua, & à fundatione
Monasterij ab octuaginta & vltra annis vniformiter
habita, vnde succedit doctrina vera, quod
possessio antiqua, licet sit manifestè contra ius (quod
negamus) resistentiam teneat, Rota *decis. 534. n. 7.
p. 1. diuers.* ib *Vltra quod possessio etiam contra Ius releuat,
quando est alicuius temporis considerabilis*, Franc.
in cap. ad decimas n. 8. in 4. limit de restit spoliat. in 6.
&c. & eadem p. 1. *decis. 595. n. 6. cum seq. & inter re-*
20 *centiores decis. 685. n. 3. p. 1.* ibi. *Attamen illa cessat
in præsenti ex longæua, & plusquam decennali possessione
Archiconfraternitatis, qua habetur loco tituli, &
sufficit ad effectum manutentionis, etiam in possessione*
21 *contra ius.* &c apud Post *decis. 194. numer. 12.* vbi ait
quod quando possessio est diuturna, datur inferiori
manutentio, quamuis ibi ius resistat, *& decis. 217.
n. 8.* tenet quod ex longæua, & temporis considerabilia
possessione iuris resistentia non impedit manutentionem,
& decis. 32. num. 8. ibi: *Et ideo etiamsi possessio
sit contra ius, est manutenibilis quando est alicuius
temporis considerabilis*, &c. *& decis. 33. n. 6.* vbi
idem firmatur.

22 Ratio est, quia ex longæua & decennali possessione,
omni calumnia sublata, oritur præsumptio tituli,
seu titulus colloratus, qui sufficit ad obtinendum
mandatum de manutenendo, etiamsi ius resistat,
Marescot. *var. resolut. lib. 1. cap. 11. num. 53.* Rota *decis. 593. numer. 4. & 7 parte 1. diuers. & decis. 397. n. 4.
parte 2. recent.* Caualer. *decis. 389. num. 1. & decis. 631.
num. 2.*

23 Secundò, quia dum dicta clausula fundationis
habet quod Moniales in Abbatissam eligant magis
dignam, prout sibi videbitur, non relinquit electionem
huiusmodi earum meræ, & liberæ voluntati,
sed id referri debet ad eam voluntatem, quæ iuri
magis consona sit; velle enim quis non creditur quod
Iure facere non potest, *l. Lucius, § Imperatores, ff.
ad municip. l. si tibi, § vnius, ff. de opt. legat.* Rota *de-*
24 *cis. 464. num. 3. p. 1. recentior.* Ius autem commune Monachorum
dicuntur eorum Definitiones Apostolica
auctoritate confirmatæ, iuxta doctrinam Baldi *in l.
quicumque, C. de seruis fugit.* Honded. *consil. 3. n. 2. lib. 1.*
& Steph. Gratian. *discept. forens. tom. 2. c. 308. n. 16.* secundùm
quas si electiones coarctatæ fiant, dicerentur
Iuri communi consonæ, vt patet.

25 Tertiò, quia si dicta fundationis Clausula in aliquo
Ordinis Definitioni repugnaret, adhuc intelligenda
& interpretanda erat eo modo quo minus
præcedenti dispositioni Definitionis contrarietur;
statutum enim, seu posterior fundatio intelligi debet
secundùm tenorem primæ, & ab ea recipit
interpretationem, ne aliàs inducatur contrarietas,
l. si seruus plurium in fine, ff. de legat. 1. Honded.

consil. 9. num. 17. lib. 1. Gratian. *discept. forens. cap. 536.
n. 10* Menoch. *consil. 541. sub. n. 27.* Rota *decis. 467. n. 3.
& dec. 548. n. 5. in fine, p. 1. recentior. & decis. 461. n. 8.* 26
p. 2. etiam recent. Et potiùs venit declaranda ab
alia simili Constitutione quàm à Iure communi, eadem
Rota *decis. 644. num. 3. p. 3. recentior.* cum qua
præsumitur testatorem velle semper se conformare,
Doctores *in l. hæredes mei, § cum ita, ff. ad Trebell.*
Rot. *decis. 775. n. 6. p. 1. diuers.* Interpretari igitur debemus
fundatorem voluisse illis verbis prouidere, ne
vnquam Abbatissæ electio ad Generalem seu quemcumque
alium Superiorem in solidum spectaret; &
quod verba fundationis statuentia vt Moniales eligant
quæ sibi magis digna visa fuerit, sint intelligẽda
ex illis duabus vel tribus à P. Generali nominatis; sic
enim vtraque dispositio concordari potest absque
vlla violentia, vt tollatur omnis contrarietas, vel
perplexitas, vt dicit Aretin. *consil. 9. in princ.* & Cra- 27
uet. *consil. 70. num. 5.* vbi quod ea interpretatio sumenda 28
est in omni materia per quam non inducatur
contrarietas, sed induel concordia debeat, etiam
impropriando verba Cardin. Tusch. *pract. conclus.
tom. 2. litter. C, conclus. 1008.* Stephan. Gratian *discept.
forens. cap. 534. numer. 31. & cap. 946. numer. 28.* idque
locum habere ait, Crauet. *consil. 766. numer. 8.
vol. 5.* verba etiam offendendo, quæ offendere in
hoc fas esse dicit, vt secundùm obseruationem insequutam
fiat interpretatio: vnde Anton. de Butrio
*in cap. fin. num. 47. vers. & hæc siue proferantur, de
consuetud.* optimè aduertit, quod consuetudo, seu
obseruantia supplet verba omissa à contrahentibus,
vel à Notario, & Socin. sen. *consil. 145. num. 2. vol. 1.*
concludit quod in casu de quo agebat, licèt diceretur
quod vix talia instrumenta possent ita interpretari,
tamen virtute consuetudinis soluendi trahuntur,
& adstringuntur ad talem solutionem.

Et tanto magis, quia fundator in alia clausula statuit
vt Abbatissa & Moniales gubernari debeant
iuxta regulam, statuta, & constitutiones huius
Congregationis Cisterciensis, in qua videtur clarè
innuere suam mentem fuisse secundum illas dis- 29
ponere, quia Constitutionis, seu fundationis vna
para aliam declarat, Gregor. X V. *decis. 87. num. 10.
& decis. 267. numer. 6. & in annot. numer. 13.* Rot.
decis. 76. num. 3. parte 2. recentior. Nec est præsumendum
eiusdem fundatoris mentem fuisse velle dictis
verbis Constitutionem huius Congregationis,
& inconcussam obseruãtiam per tot annos retroactis
electionibus semper practicatam penitus euertere derogatio
enim cum sit stricti iuris, Gemin. *consil. 35.
numero secundo*, nunquam præsumitur, & tan- 30
tum, & non plus est derogatum, quantum dictum, 31
leg. sancimus, Cod de testam. Rota apud Postium
*in d. tract. mandati de manutenendo, decis. 212. n. 14.
& 15.*

Quartò, quia si daremus illam clausulam funda- 32
tionis repugnare statutis, & Constitutionibus
Ordinis Cisterciensis, ea nihil operaretur in Constitutionum
euersionem, quia conditio, quæ de
Iure impleri non potest, reiicitur, gloss. *verbo noluerit,
in l. 2. ff. de instit.* Fusar. *de fideicommiss. substit.
q. 454. num. 101.* tum quia cum impossibilis sit 33
adimpleri, aut saltem difficilis, quæ impossibili æquiparatur,
Menoch. *consil. 399. numer. 33.* repugnante
dicta Constitutione Ordinis, de iure habetur pro
non apposita, *l. 1. ff. de condit. instit.* Perez de Lara
de anniuers. & Capellan. lib 1. cap. 11. numer. 35. Et
licèt Summus Pontifex ex mera gratia & Apostolica
dispensatione potuisset in hoc dispensare, & efficere
vt clausula illa obseruaretur, & secundùm eius
dispositionem electiones Abbatissarum fierent,

adhuc difficultas & impossibilitas prædicta remanente, quia quicquid pendet à voluntate Principis, impossibile reputatur, vt *in l. aj ud Iulianum*, §. *constat*,
34 vbi latè Ias. *ff. de legat. 1. l. ea quo raro*, vbi *Dec. ff. de regul. Iuris*.

35 Quintò, quia pendente quæstione super dictæ clausulæ validitate, vel inualiditate, manutentio deneganda non est: vbi enim lis vertitur super validitate vel inualiditate alicuius statuti, vel Constitutionis, seu clausulæ fundationis, ea pendente non debet quis commodo suæ possessionis priuari. Rota *decis. 41. n. 10. cum seqq. p. 1. diuers.* in qua dum disputaretur an dandum esset mandatum de manutenendo stante prohibitione statuti à Sede Apost. confirmati, Rota censuit esse dandum, rationem assignãs quia possessionis vsu vel quasi, etiamsi sit contra ius nemo est priuandus lite pendente super validitate statuti, vel constitutionis, *& decis. 50. n. 3. p. 2. di-*
36 *uers.* ait quod stante quasi possessione statutum lite pendente super eius validitate, vel inualiditate nullas habet vires ad effectum impediendi mandatum de manutenendo, donec dictum statutum reuocetur, vel eius validitas declaretur, *& decis. 64. n. 1. d. p. 2.* censuit quod si validitas statuti à Papa confirmati sit in controuersiam deducta, & super ea lis pendeat, non debet quis pendente huiusmodi iudicio commodo suæ possessionis priuari, resoluit Postius *in dicto tractat. mandati de manut. obseruat. 8. num. 17. cum seqq.*

37 Vnde eadem Rota apud Postium *decis. 147.* firmauit quod si Parochus, qui habet iuris assistentiam super decimis, moueat litem contra Regulares illas prætendentes, quibus ius resistit, lite pendente non retardatur manutentio possidenti, siue sit Parochus, siue Regularis.

38 Sextò, quia ex longæua huiusmodi possessione, in qua reperitur P. Generalis nominandi pro quolibet Monasterio duas vel tres Moniales, ex quibus vna debeat eligi in Abbatissam, resultat titulus saltẽ præsumptus, qui ad manutentionem obtinendam sufficiens est, etiamsi ius resistat, ita Conar *practic. cap. 9. num. 6. vers. secundò*, ibi: *Erit satis sufficiens titulus aliquis præsumptus, qui robur addat ipsi possessioni*, &c. Gutier. *pract. lib. 1. quæst. 14. numer. 62. in princip.* ibi: *Præterea quod etiamsi possessio sit contra Ius commune, si tamen adiuuetur præsumptione alicuius tituli, vel aquitatis, is qui docet, vel est in quasi possessione, defendendus sit in ea vsquequo aduersa pars doceat de iure suo*, &c. Post. *d. obseruat. 44. n. 27.*

39 Septimò, quia ad impediendam manutentionem non sufficit qualisqualis Iuris resistentia, argumentis, aut præsumptionibus probata, seu ex textu desumpta; sed opus est vt sit manifesta, & vehemens, Rota apud Postium *decis. 215. num. 22.* & ineuitabilis, idem Post. *dict. obseruat. 44. numer. 15.* Nam si Ius aliquo modo resistat, dum tamen penitus, & omnino non repugnet, minimè opus erit iustitiam possessionis inspicere, & attendere, Post. *d. obseruat. 44. num. 8.* Rot. apud eundem *decis. 295. numer. 8.* In hoc autem casu resistentia non probatur manifesta, & ineuitabilis ex verbis clausulæ fundationis, sed per argumenta & mendicatis, vt ait suffragiis, quæ ad intentum non sufficiunt, nec habenda sunt in consideratione.

40 Octauò, quia etsi conditio fundationis repugnaret, adhuc poterat præscriptione tolli, Nauar. *cons. 1. de præscript.* vbi exemplificat in duabus capellis, in quibus fundatæ fuerunt duæ Missæ, cum aliquibus aliis oneribus, & in eis postea lapsu temporis non
41 celebratur nisi vna Missa. Zerol. *in praxi Episcop. parte 2. verbo beneficium, vers. decimoquarto* vbi quod onera, & conditiones appositæ in aliquo beneficio à fundatore, possunt temporis diuturnitate vel præscriptione tolli, Perez de Lara *de anniuers. & Capell. lib. 2 cap. 1. num. 5.*

Item & legitima consuetudine, quæ potest efficere vt electio fiat aliter quàm Ius commune dispo- 42
nit, *cap. cùm dilectus 8. de consuetud.* ibi: *Mandamus qu atenus si ex parte Karofensis cœnobij talis fuerit consuetudo probata, quæ Iuri communi præiudicet in hac parte, vos secundum illam decernatis electionem Andrensis Abbatis de cætero faciendam, alioquin Andrens. Monachis ius eligendi Abbatem adiudicare curetis*, &c. vbi Anton. de Butr. *in 1. lectur. numer. 23. v. 1s. & nota, & in 2. lect. num. 50. vers. oportet tamen, & numer. 51.* vbi tenet quod non requiritur titulus ad inducendam huiusmodi consuetudinem. Abb. *in cap. cùm Ecclesia Sutrina, numer 3. & 7. de causa possess & propr.* Præpos. *numer. 11.* & Alex. de Neuo *n. 9. in cap. constitutis 46. de appellat.* Rot. *decis. 65. num. 11. parte 1. recentiorum.*

Denique longæua obseruantia subsequuta, quæ 43
declarare potest quem in fundatione, vel statuto comprehendi, vel non comprehendi, Rota apud
Post. *decis. 239. num. 10.* quia est optima interpres cu- 44
iuscumque dispositionis, *l. si de interpretatione, ff. de legibus*, Menoc. *cons. 49. n. 21. & 22.* Crauet. *cons. 766. n. 7. & 8. vol 5.* Rot. *decis. 419. n. 6. p. 1. recentior.* Laur. Syluan. *cons. 88. n. 27. lib. 9.* dicens quod obseruantia
quæ subsequitur, multùm prodest ad declarationem 45
cuiuscumque dispositionis, Gutier. *cons. 2. numer. 10.*
Valenzuel. *cons. 97. num 204.* vbi quod obseruantia 46
subsequuta declarat maioratus fundationem. Et
quod per illam debeant interpretari Constitutiones 47
& definitiones huius Congregationis, colligitur ex iis, quæ Bart. *in l. emptor fundi, ff de vsucap. pro empt. leg. testatrix, §. 1 ff. si seruum vendic.* ibi: *Idque à successoribus eorum est obseruatum*, &c. latè Surd. *consil. 140. n. 44. lib. 1.* Stephan. Gratian. *discept. forens. cap. 7. num. 3. & c. 74. num 8.* & in terminis obseruantiæ subsequutæ statuti Bald. *consil. 176. lib. 2.* Fulgos. *consil. 1. in fine*, Corn. *consil. 58. colum. 2. lib. 4.* Decian. *consil. 11. vol. 5. & consil. 244.* Afflict. *Neapol. decis. 140.* Plures per me *in praxi exigendi pensiones*
quæst. 6. num. 49. Et obseruantia subsequuta habet vim 48
testium deponentium super veritate facti, Crauet. *de antiquit. tempor parte 1. num. 16.* & causa adæquata præsumitur effectu subsequuto, Bald. *in leg. si certis annis, C. de pact.* Ias. *consil. 128. num. 1. vol. 1.* Aym. Crauet. *consil. 101. in fine*, Gregor. Lopez *l. 53. gl. 1. in fine, tit. 6. part. 1.* Molin. *de primog. lib. 2. cap. 6. num 52.* Menoch. *consil. 21. num. 9.* vbi ait quod initia dubia ex obseruatione longa clarificantur, *& con-*
sil. 49. num. 20. lib. 1. Et hæc tanto magis procedunt 49
in obseruantia interpretatiua, quæ fauorabilior est quàm dispositiua, & sequi debet etiam improprìando verba, vt post Socin. & Butr. resoluit Stephan. Gratian. *discept. forens. cap. 675. num. 32.* Benè Tiber. Decian. *consil. 44 num. 16. vol. 2.* vbi ampliat etiam in materia odiosa. Vnde videtur durum velle hodie Moniales nouitatem in his electionibus introducere contra obseruantiam, & vsum antiquissimum; & diu obseruatum, quia vt dicit Balduin. vso inuiolabilis confirmata destruere difficillimum est, *con-*
sil. 370. vol. 3. Et cùm plures habeantur actus inter- 50
pretatiui spatio octuaginta annorum introducti, res absque dubio procedit; cum tamen sufficerent decem anni, Molin. *de primog lib. 2. cap. 6. num. 57.* & sic aliquo spatio temporis quantumcumque breui eius vsum, & exercitium inualuisse, Dec. *in cap. cùm M. Ferrariensis, num. 26. de constit.* Neuizan. *in sylua nupt. lib. 5. num. 94.* Crauet. *consil. 118. num. 2. volum. 1*

Franc.

Franc. Becc. *consf.* 101. *n.* 50. *vol.* 1. Honded. *consf.* 92. *n.* 51. *lib.* 1. Surd. *consil.* 535. *n.* 27 *tom.* 3.

51 Et quatenus sic euidenter non appareret de interpretatiua obseruaotia, adhuc negari oon poterat, illam clausulam per non vsum derogatam fuisse, est enim de natura cuiuscumque statuti, constitutionis, vel legis, ad eius validitatem, vt vsu recepta sit,
52 Couar. *lib.* 1. *var. cap* 16. *n.* 6. *vers.* 5. Soto *de Iust. lib.* 1. *q.* 1. *art.* 4. Cæpol. *consil. crimin.* 13. *per tot* Roland. à Valle *consil.* 99. *n* 5. & 6. Ratio est, quia vbi constituitur statutum, vel fundatur memoria aliqua, aut lex promulgatur, semper adest tacita conditio, si vsu
53 recipiatur, Farin. *fragm. crimin. p.* 2. *lit. L, numer.* 1. Vnde prouenit, quod non obseruans legem, seu statutum vsu non receptum, minimè dicitur eius transgressor, iuxta text. *in cap. istis*, §. *leges, dist.* 4. ibi: *Leges instituuntur, cùm promulgantur, firmantur cum moribus vtentium approbantur, sicut enim moribus vtentium in contrarium nonnulla leges hodie abrogata sunt, ita moribus vtentium ipsa leges confirmantur*, &c. & ibi, *aliter agentes transgressionis reos non arguit*, &c. & ibi annotarunt Archid. *n.* 1. Turrecr. *n.* 2. & 3. vbi ait leges à Populo firmitatem & stabilitatem accipere, non auctoritatem, Surd. *consf.* 58. *n.* 6. Stephan. Gratian. *discept. forens. cap.* 152 *num.* 17. & 18.

54 Magna siquidem adest differentia inter leges & statuta, quia leges si recipiantur à Populo tacitè vel expressè, debent seruari, licèt non probetur earum vsus, quia lex semper est io viridi obseruantia, *l. Arrians, C de haret.* Statuta verò Populorum vltra receptionem requirunt vsum: vtrumque resolvit Gutier. *de iuram. confirm. p.* 1. *cap.* 58 *n.* 10. immò statutum tollitur non solùm quando vsu receptum non fuit, sed etiam quando postquam admissum extitit, in eius tamen obseruantia perseueratum non fuit, Bald. *in l. rem non nouam, ante fin.* & ibi Ias. *num* 4. *C. de iudic.* Rom. *consil.* 143. *n* 24 *lib.* 5 Alex. *consf.* 132. *col.* 1. & 2. *lib.* 7. cum hac tamen distinctione, quod vbi statutum aliquando fuit obseruatum, licèt postea io eius obseruantia non perseueretur, tunc vt illi dero-
55 getur, requiritur non vsus in contradictorio iudicio obtentus, vt tenet Alex. *d consil.* 132. *n.* 4. At quando nunquam statutum vsu receptum fuit, sufficit solùm ad eius derogationem illius non vsus, licèt nulli actus contrarij in contradictorio iudicio obtineantur, vt mirabiliter distinguit Cephal. *consil.* 129. *n.* 8. *lib.* 1. Cùm ergo in præsenti casu supradicta clausula fundationis nunquam fuerit admissa, aut vsu recepta, benè infertur, illi fuisse per non vsum derogatum, & maximè fundatoribus per aliquos annos viuentibus minimè reclamantibus, aut contradicentibus, immò & Monialibus ipsis expressè admittentibus, & consentientibus, per ea quæ tradunt Menoch. *de arbitr. casu* 160. *n.* 11. Roland. *consf.* 22. *n.* 32. *lib.* 1. Cassanat. *consil.* 39. *n.* 19.

Ordinis S. Hieronymi Hispaniarum.

Damnum & præiudicium magnum & paruum ex quibus cognoscatur. Delegatus Papæ est maior & dignior Ordinario quoad causam sibi delegatam. Vna & eadem persona potest diuersa causa, & vice superior existere, & inferior altero.

VOTVM LIII.

1 *Constitutiones & Extrauagantes Ordinis S. Hieronymi referuntur.*
2 *Visitator Generalis non potest procedere contra* aliquem, nisi constito sibi de delicto, saltem per coniecturas, indicia, & famam.
3 *Lex vbi aliquid disponit respectu certa rei, debet prius de illa re constare.*
4 *Qualitatem qui allegare vult, debet prius probare substantiam, in qua illa qualitas fundatur.*
5 *Grauitas damni cognoscitur ex qualitate pœna, qua pro tali damno, seu excessu delinquenti imponeretur.*
6 *Damnum paruum cognoscitur ex paruitate causa, & ex genere pœna.*
7 *Pœna cum delicto, seu culpa commensuranda est.*
8 *Delictum si est paruum, pœna debet esse modica, & è conuerso.*
9 *Officialis durante officio solùm potest syndicari, quando illi imponitur pœna remotionis.*
10 *Delictum graue nullum est, licèt dolosè & appensatè commissum, si non tendit in magnum damnum, & præiudicium alterius.*
11 *Damnum Ordini illatum illud dicitur, quo status Ordinis valde deturparetur.*
12 *Damnum magnum seu læsio enormis in occupatione, subtractione, seu alienatione bonorum Ecclesia, quod dicatur, committitur iudicantis arbitrio.*
13 *Delegatus Papa est maior & dignior Ordinario quoad causam sibi delegatam, & inferior, ac subditus extra illam.*
14 *Delegatus Papa extra causam sibi delegatam potest vocari in iudicium, vel si delinquat, puniri sicut quilibet alius priuatus.*
15 *Inferior potest quis esse vno respectu, & superior altero.*
16 *Persona vna & eadem potest diuersa causa & vice superior existere, & inferior altero.*
17 *Leges dicuntur firmari cum moribus vtentium approbatur.*
18 *Legis obligatio siue per non vsum, siue ex eo quod subditi se illi accommodent, suspensa est subditos ligare non potest.*
19 *Lex non obligat si sit antiquata, & contraria consuetudine abrogata.*
20 *Lex Patria referatur.*
21 *Lex noua reuocat priorem etiamsi de illa mentionem non fecerit.*

IN sacro S. Hieronymi Hispaniarum Ordine *Constitut.* 13. dispositum est vt 1
si contigerit aliquod Congregationis Monasterium valde à R. P. Generali aggrauari, possit, & debeat eum suppliciter rogare, vt à tali grauamine cesset; si verò id facere detrectauerit, tale grauamen Deputatis pro Capitulo priuato ostendat, qui cùm primum de eo sibi constiterit, tenentur intra decem dies præfati Monasterij expensis ad Regium Conuentum S. Bartholomæi de Lupiana accedere ad celebrandum Capitulum priuatum, in quo si repererint grauamen illud verè à P. Generali illatum fuisse, illud tollere studeant; sin minus, ad arbitrium suum prouocantes, & querelantes puniant, dum tamen paruum grauamen, seu damnum ob præceptum obedientiæ permittatur. Item *in extrauag.* 2. *eiusdem Constitutionis*, statuitur, vt si quandoque contingeret quod P. Generalis in præiudicium & damnum totius Ordinis aliquid machinaretur, tunc & eo casu quilibet Religiosus Conuentualis S. Bartholomæi de Lupiana expensis Congregationis poterit eos, qui sunt de Capitulo priuato, conuocare. Quo supposito, interrogatus fui vt viderem quod dicatur magnum grauamen, seu damnum, & quando in damnum & præiudicium totius Ordinis factum

credatur ? & an durante huiusmodi Capitulo priua-
to, teneantur qui de eo sunt, obedire P.Generali ex-
tra causam,seu causas pro quibus vocati fuerunt ?
2 De his omnibus interrogatus vt satisfaciam,
sciendum est Patres huiusmodi de Capitulo priua-
to non debere facilè venire,nisi constito sibi de gra-
ui damno,seu grauamine, iuxta tradita per Mascard.
de probat.conclus.472. numer.24. Mastrill. *de Magi-*
strat. lib.6. cap. 2. num. 15. saltem per coniecturas,
indicia, & famam. Redoan. *de rebus Eccles.non alie-*
nan.super verbo,sed in casu mala alienationis,quæst.23.
n.13. Mascard. *d. tract. de probat.conclus.471.num 1.*
3 quia regulare est in qualibet materia, quod vbi lex
aliquid disponit respectu certæ rei, debet priùs de
illa re constare, *l. Diuus,ff de testam.milit,gl.verbo ac-*
cusare,in cap.ad dissolvendum, de desponsat. impub. &
4 qui vult alegare qualitatem, debet priùs probare
substantiam, in qua illa qualitas fundatur,gloss *in l.*
si arbiter, ff.de probat. Farin. *in praxi crim. quæst.1.*
num.1. vers. ratio.
5 Grauitas autem præiudicij,seu damni consideratur
habito respectu ad culpam & pœnam pro illa impo-
sitam; cognoscitur enim ex qualitate pœnæ, quæ
6 pro tali damno seu excessu delinquenti imponeretur,
7 Clar. *in pract. lib.5.§.1.num.9.* Farin. *in praxi crim.*
quæst. 18. num. 83. Item paruum damnum cogno-
sci poterit ex paruitate causæ, & ex genere pœnæ,
vt resolvit Paris. de Puteo *in tract. de Syndicatu,ver-*
bo Iudex,cap.1. num.8. fol. 208. quia pœna cum de-
licto,seu culpa commensuranda est, *leg.sancimus 22.*
Cod. de pœnis, cap. quæsiuit, de iis quæ fiunt à maiori
parte Cap. Menoch. *de arbitr. casu 266. numer. 1.*
8 Crauet. *consil.46. num. 15.* vbi ait quod si delictum
est paruum,pœna debet esse modica, & è conuerso,
plures refero. *Axiom.181. num.3.*
9 Vnde damnum, seu præiudicium, aut grauamen
illud magnum reputatem,pro quo pœna remotionis
ab officio imponitur; non enim pro delicto, quod
minori pœna puniatur ante finitum tempus officij
potest quis syndicari: solùm enim durante officio,
& ante tempus syndicationis potest Officialis visi-
tari & syndicari, quando illi imponitur pœna remo-
tionis, *leg.iubemus,Cod ad leg Iul.repet.* Paris.de Pu-
teo *de syndicatu, verbo durante officio, cap. 1. num.2.*
& cap.2. num. 12. Amad. *in simili tract. numer. 43.*
Clar. *in pract.§.fin quæst.16.vers præterea quæro,* Ma-
strill. *d. lib.6. cap.5. num.35.*
10 Nullum est enim graue delictum, licèt dolosè &
appensatè commissum, si non tendit in magnum
damnum, & præiudicium alterius, vt dicit Farin. *d.*
q.18. numer. 94. & 95. vbi addit quod secus est si
damnum,seu præiudicium sit paruum, & pro eo gra-
uis pœna non imponatur.
11 Præiudicium autem, grauamen, seu damnum to-
ti Ordini illatum illud dicitur, quo status Ordinis
valde deturparetur, cùm sit graue delictum, &
pœnâ remotionis puniri debeat, Menoch. *de arbitr.*
casu 166. numer. 1. Veluti propter occupationem
bonorum, & rerum Ordinis, aut subtractionem,
vel alienationem ipsorum, ad notata per Mastril. *d.*
12 *lib.6 c.8.n.106.* Et quod dicatur magnum damnum,
seu læsio enormis in occupatione, subtractione, seu
alienatione bonorum Ordinis,committitur iudicantis
arbitrio,inspectata quantitate,& qualitate rei,& cau-
sæ & personæ,ex notatis *per gl. verbo modica,in l.sed*
etsi susceptt 52.§.si liberis,ff.de iudic. Alex.*consil.150.*
n.6 volum.7. Menoch.*de arbitr.casu 71 num.5.*
13 Deputati huiusmodi ad Capitulum priuatum ac-
cedentes extra causam pro qua vocati fuerunt, in
omnibus P.Generali obedire tenentur, quia licèt illo
superiores sint dum inquirunt, & officium suum
exercent, tamen extra illud subditi remanent, prout
videmus in delegato Papæ, qui est maior & dignior
Ordinario quoad causam sibi delegatam, & inferior
ac subditus extra illam, *cap.sanè 11. de offic. delegat.*
Sbroz.*de Officio Vicarij,lib.2.q.62.n.10.* Steph. Gra- 14
tian.*discept forens.tom.1.cap.111.num.65.* vbi subdit
quod si delegatus huiusmodi extra illam causam
vocaretur in iudicium, vel delinqueret,vel aliqua si-
bi iniuria irrogaretur, non censeretur in hoc maior,
sed esset vt priuatus: potest enim quis esse inferior
vno respectu, & superior altero: Tiraq. *de nobilit.* 15
c.28. num.15. & vna & eadem persona potest diuersa 16
causa, & vice Superior existere, & inferior altero,
vt in filio Senatore,qui in dignitate præcedit patrem,
& in filiatione est minor. Valdes. *de dignitate Regum*
Regnorumque Hispaniæ,cap.18.num.44.
Verùm in his indagandis frustra laboramus, cùm 17
videamus dispositionem dictæ *Constitutionis 13.* &
eius *Extrauagantis 2.* iam cessare per non vsum, le-
ges enim dicuntur firmari, cum moribus vtentium
approbantur, *cap.in istis,§.leges,dist.4.l.de quibus,ff.* 18
de legib. cuius obligatio siue per non vsum, siue ex
eo quod subditi se illi non accommodent, suspensa
est, Valer.Reginald.*in praxi fori pœnit.lib.13.tract.4.*
tit.1.c.16.n.160. nec subditos ligare potest. Turre-
crem. *num.2 & 3.* & Aufrid. *n.2.cum seq in d.cap.in*
istis, Alderan.Mascard. *de generali statutor.interp.con-*
clus.6.n.77.cum seqq. prout etiam non obligat cùm sit 19
antiquata, & contraria consuetudine abrogata, Surd.
consil.330.num.15.& 16.
Tum etiam, quia reuocata est per posteriorem 20
Extrauagant.5. Constitutionis 11. Apostolicis etiam
Constitutionibus Clementis VIII. & Pauli V.confir-
matam, in qua disponitur quod in singulis Capitulis
Generalibus per Visitatores Generales Castillæ vi-
sitetur & syndicetur P. Generalis: quod factum
videtur ne triennio durante Congregationis guber-
nium, & pax publica perturbetur; nam passim præ-
textu alicuius boni apparentis, suppositis accusatio-
nibus eum subditi vexabant, & adeò impediebant
vt suæ obligationi satisfacere toto illo tempore non
posset, quod insinuauit decidendi ratio adducta à *l.11.*
tit.1.p 7. ibi: *Porque los homes que oficio tienen,ma-*
guer fagan dero ho, no puede ser que no paguen mal
querientes; è por ende si los pudiesen acusar, en viles
ferfebia,por in el lugar que tienen, è tantos serian los
acusadores que no podrian cumplir lo que eran tenudos
de facer. Bobabil. *in sua politica,lib.5.cap.1.num.27.*
& 30. optimus text. ad propositum *in c. qualiter &*
*quando,el 2.de accusat.*ibi, *Quasi signum sunt positi ad*
sagittam & quia non possunt omnibus complacere,cum
ex officio suo teneantur non solùm arguere, sed etiam
increpare. quin etiam interdum suspendere, nunquam
verò ligare. frequenter odium multorum incurrunt, &
insidias patiuntur. Dulcet. *de Syndicatu, numero 17.*
Quod dare locum vt Iudices iniurientur, est prorum-
pere iustitiæ neruum, & prosternere auctoritatem ma-
gistratuum, viamque aperire, quæ malitiosi suas vires
augeant & audaciam, iustitiæque ministros timidos
reddant.
Et sic dicta *Extrauag.5. Constitutionis 11.* vti lex 21
noua reuocauit priorem *Constitut. 13.* & eius *Extra-*
uagantem 2. etiamsi de illa mentionem non fecerit,
cap. 1. vbi Doctores, *de Constitut.in 6.* Spin. *in spe-*
culo testam. gloss. 30. in princip. num. 8. Cardos *in*
praxi iudicum,verbo Iudex,num.52. Gonzal. *ad reg.8.*
Cancell.gloss.9.§.1.n.55.

Teletana

Toletana Nullitatis.

Mandatum de manutenendo non est dandum illi, qui se habuit pro spoliato. Matrimonij titulus probandus est in possessorio matrimoniali. Marito lite pendente super nullitate matrimonij quando vxor restituenda, vel illi dandum mandatum de manutenendo? Matrimonium contractum per metum quando sit nullum, & quomodo metus probetur, & purgetur.

VOTVM LIV.

1 *Facti series proponitur.*

2 *Spolij iudicium instituens, & petens mandari, reintegrari, & restitui, iam pro spoliato se habuit.*

3 *Restitui præsupponit priuationem, quæ stare non potest nisi habitus præcesserit.*

4 *Mandatum de manutenendo non est dandum illi, qui se non habuit pro possessore.*

5 *Contraria inter se sunt fateri se pro spoliato ad restitutionem consequendam, & dicere se possidere ad manutentionem retinendam.*

6 *Mandatum de manutenendo peti potest, & subordinatè, quatenus opus sit de reintegrando, quia refertur ad solam possessionem naturalem, non autem ad ciuilem.*

7 *Petitio in materia manutentionis est multùm consideranda.*

8 *Spoliatum se dicens, si intelligat de turbationibus, & molestationibus de facto factis, possessione sua non priuatur.*

9 *Factum positiuum spoliationis narrans, & petens se restitui, de plano fassus est se spoliatum.*

10 *Manutentio potest ex integro peti, & semel negata potest iterum concedi.*

11 *Manutentio potest concedi ex officio Iudicis, à quo multùm pendet.*

12 *Manutentio denegata ob defectum probationis possessionis, si postea de illa doceatur, vel de iniustitia denegationis constet, iterum concedi poterit.*

13 *Manutentionem petens si confessus sit possessionem amisisse, narrando actum positiuum spoliationis, non poterit manutentionem, quæ se fundat in possessione, intentare.*

14 *Confessus in Iure pro iudicato habetur, & confessio propria omnem superat probationem.*

15 *Possessio titulata, seu dominij quasi probatio non requiritur ad manutentionem obtinendam.*

16 *Detentatio, seu detentio sola sufficit pro manutentione.*

17 *Spolium & possessionem ad omnem restitutionem probari sufficit.*

18 *Matrimonij titulus probandus est in possessorio matrimoniali.*

19 *Possessorium matrimoniale non solet terminari per manutentionem, seu restitutionem sed per depositum mulieris, ex quo habet admixtam causam proprietatis.*

20 *Manutentio in matrimonialibus pendet à validitate tituli, & non est danda, nisi postquam apparuerit de ipsius tituli validitate.*

21 *Manutentio pendens à validitate resolutionis contractus est simul cum petitorio terminanda.*

22 *Possessoria remedia sunt periculosa in Conscientia vbi adest defectus proprietatis.*

23 *Possessorium matrimoniale habet admixtam causam proprietatis.*

24 *Matrimonio in facie Ecclesiæ contracto, si lis super eius nullitate moueatur, non debet lite pendente exercitium matrimoniale coniugibus interdici.*

25 *Lite pendente super nullitate matrimonij, non debet mulier sequestrari.*

26 *Maritus lite pendente super nullitate matrimonij non debet spoliari possessione sua vxoris, cohabitatione, & thoro.*

27 *Sed ante omnia restitui.*

28 *Restitutio vxoris quando petitur à marito ante probationes incontinenti oblatas super nullitate matrimonij, est facienda quoad cohabitationem, & thorum.*

29 *Manutentio, seu restitutio denegatur vbi est timor peccati, vbi matrimonium non est consummatum, secus post illius consummationem.*

30 *Copulam ad integram restitutionem faciendam de vxore ponderant plura Iura.*

31 *Matrimonio nondum consummato, restitutio est facienda quoad cohabitationem, & alia obsequia præter copulam.*

32 Cap. ex parte, & cap. ex transmissa, de restit. spoliat. *conciliantur.*

33 *Restitutio marito non est facienda quoad copulam, quando mulier incontinenti habet probationes paratas super nullitate matrimonij.*

34 *Probationes quando incontinenti efferuntur super nullitate matrimonij, tollitur maritea præsumptio.*

35 *Probationes consanguinitatis quando offeruntur à muliere incontinenti, non leuis præsumptio insurgit pro veritate exceptionis.*

36 *Maritalia obsequia, & seruitia cur licitè præstentur à muliere, conscia impedimenti dirimentis, obiectis ostenditur.*

37 *Restitutio quoad copulam non fit oblatis probationibus incontinenti de impedimento quocumque dirimenti.*

38 *Copula coniugalis est peccatum mort. in eo coniuge, qui conscius est impedimenti.*

39 *Restitutio mulieris est differẽda vbi cautio nõ sufficit ad præcauendum periculum extorsionis copulæ.*

40 Cap. significasti, de diuort. *declaratur.*

41 *Peccati periculum non incurrit coniux ex carnali coniunctione habita cum vxore adultera.*

42 *Probatio incontinenti oblata quando dicatur, ostenditur.*

43 *Restitutio quoad cohabitationem & thorum denegatur post probationes factas, ex quibus constat de nullitate matrimonij opposita.*

44 *Matrimonium per metum celebratum est nullum ipso iure.*

45 *Vis, & metus refertur, qui in hoc matrimonio interuenit.*

46 *Qualitas terribilis, & aspera conditionis, præcipuè in persona, cui debetur reuerentia, est multùm considerabilis.*

47 *Metus iustus ex amissione maioris partis bonorum inducitur.*

48 *Quæ fiunt propter verecundiam, & reuerentiam patris, aut matris, non ligant, nec obligant filiam.*

49 *Metus minor sufficit in virgine tenera ætatis, quàm in muliere.*

50 *Fœminæ vt debiliores, ita sunt timidiores.*

51 *Metus vitandi indignationem paternam, quantumuis sine culpa filiorum commotam, est iustus.*

52 *Metus procedens ex reuerentia patris plerumque magis officit quàm terror.*

53 *Reuerentia nimia accedit ad metum, maximè stante terribilitate & seuera conditione minantis.*

54 *Matrimonium contractum ob metum reuerentialem illius,qui ante & post illud dixit & demonstrauit nolle contrahere, est nullum.*

55 *Metus reuerentialis non sufficit ad contractus rescissionem,nisi minæ præcedant.*

56 *Reuerentia nimia erga personam multùm grauem in matrimonialibus per se solam sufficit.*

57 *Paria sunt quod quis compellatur per verbera,vel minas,vel quod timeat compelli.*

58 *Metus iusta suspicio est multum considerabilis.*

59 *Matrimonium per importunas,& instantissimas, & continuas persuasionem,ac preces immodicas contractum est nullum.*

60 *Paria sunt obtinere per importunitatem,& obtinere per metum.*

61 *Metus est difficilis probationis.*

62 *Persuasiones , & coactiones sunt de his, quæ fiunt occultè.*

63 *Metus per indicia & coniecturas probari potest.*

64 *Argumentis , & indiciis probandum quod facilè probari non potest.*

65 *Probatio quando est difficilis,sufficiens est quæ fit per coniecturas.*

66 *Repugnantia & nimia auersio erga nuptias, declarat animum alienissimum ab eis contrahendis , & confert ad metum probandum, vt n.67.*

68 *Metu præsumitur contractum matrimonium ex delirio & desperatione.*

69 *Dissimulans libertatem ad instantiam eorum , qui sollicitabant matrimonium , non arguitur libera voluntas ex tali patientia.*

70 *Lamentationes,lachrymæ,& suspiria arguunt dissensum, & pœnitentiam.*

71 *Metus arguitur in contrahente quæ flere visa est.*

72 *Metus præsumptio inducitur ex querelis præcedentibus.*

73 *Metus initium in actu influit in actus sequentes.*

74 *Metus durante causa omnia per illum gesta præsumuntur.*

75 *Metus continuatio sẽper præsumitur quousque probetur,quod pars sit constituta in plena libertate.*

76 *Metus non purgatur nisi patiens sit in plena libertate constitutus.*

77 *Acquiescentia sola non sufficit pro purgatione metus sed requiritur quod ille probetur per actus positiuos contrarios.*

78 *Matrimonium nullum per metum à matre illatum, est inualidum , etiamsi metum passa post mortem matris per plures annos cum viro permanserit,& filios susceperit.*

79 *Consensus habitationis , & carnalis copula superueniens non validat matrimonium à principio nulliter contractum.*

80 *Copula carnalis præsumitur per violentiam interuenire quando habetur post matrimonium contractum.*

81 *Consensus est de substantia matrimonij.*

82 *Matrimonium nullum non potest per quemcunque consensum superuenientem ratificari,nisi de nouo cum requisitis solemnitatibus contraheretur.*

83 *Forma & solemnitas,quæ debet interuenire in actu vt valeat,interuenire debet in ratificatione.*

84 *Ratificatio conciliat ea,quæ pendent ex animo, non autem ea quæ pendent ex aliqua forma.*

85 *Metus purgatus non dicitur ex aliquo actu voluntario subsequuto,quando actus cum eo ab initio gestus nullus fuit.*

1 INTRODVCTA lite inter D. Mariam de Velasco de la Sierra y Castañeda, & D. Inigum Lopez de Mendoza eius assertum maritum super nullitate matrimonii per vim, & metum inter eos contracti, fuit pro parte D. Inigi petitum reintegrati , & restitui quoad cohabitationem, & thorum,cæteraque obsequia maritalia,item & manuteneri : quod omnino illi denegandum duxi,ex sequentibus.

Primò , respectu manutentionis satis patet , quia 2
cùm dictus D. Inigus spolii iudicium instituens , petierit mandari, reintegrari , & restitui, iam pro spoliato se habuit , Stephan. Gratian. *discept. forens. cap.113.num.65* Mercul. Marescot. *var. lib.2. cap 64. num.7.*ibi.*Secus igitur si petitio reintegrationis sit clara , veluti si quis absolutè fateatur se spoliatum fuisse, & petat restitui ad suam antiquam possessionem , amisisse dicitur , & propterea manuteneri non potest, cum solo animo amittatur possessio,*&c. Rot *decis.704. la 2.* 3
n.1. parte 5. & decis.129. n.7.p.2.recentior. Coccin. *decis.1130. sub num. 4.* restitutio enim præsupponit priuationem, quæ stare non potest, nisi habitus præcesserit, Bart.*decis.47. num.26.* & tanquam talis manuteneri non debet. Couarruv. *pract. cap.27.num 3.* 4
Stephan. Gratian. *discept forens. cap. 314. num. 18.* nam illi , qui se non habuit pro possessore , non est dandum mandatum de manutenendo, Card. Mantic. *dec.309. in fine*, Rot. *dec.172. in fin & dec.174. n.7. p.4.diuers.& decis.752. sub num.2 p.2. recentior.* fa- 5
teri namque se pro spoliato ad restitutionem consequendam , & dicere se possidere ad manutentionem obtinendam , sunt inter se multùm contraria, implicantque contradictionem,& simul stare,seu cumulari non possunt,Rot.*dec.560.n.2 p.1.& dec.29. n.7. p.2. recent.*

Non obstat,quod potest simul, & semel peti man- 6
datum de manutenendo , & subordinatiè, quatenus opus sit,de reintegrando ; nec ita petens dicitur se habuisse pro spoliato , sed instare pro manutentione in ciuili possessione, quæ animo retento præsumitur: cùm illa reintegratio , seu restitutio petita intelligatur quoad possessionem naturalem tantùm, seu etiam detentationem respectu turbationum, & molestiarum sibi de facto illatarum , & hæc æquiuoca petitio debeat referri ad solam possessionem naturalem , non autem ad ciuilem, Rot. *d.dec.560.n.3. cum seqq. p.1. recent.* Greg.XV. *dec.555. n.1.*

Quia respondetur negando in præsenti casu peti- 7
tionem ex aduerso datam fuisse subordinatam , & æquiuocam, dum in ea pars aduersa semel , & iterum dicitur spoliata , & D.Mariæ à domo recessum spolium vocat,vt ex ipsamet petitione constat , ad quam semper in hac materia recurrendum esse voluit Rot. apud Post. *in fine sui tract. mandati de manutenendo, decis.165.n.10.*

Et quatenus , sine veri præiudicio , subordinata, 8
vel æquiuoca ea esset , & remedium vnum non esset exclusiuum , sed accumulatiuum alterius , adhuc in hoc casu ob confessum defectum possessionis amissæ esset manutentio deneganda,quia ex toto petitionis tenore non apparet , nec ex circunstantiis facti colligitur , quod D. Inigus dicens se spoliatum, intellexerit de turbationibus , & molestationibus de facto factis, vt requirebatur ne possessione sua priuaretur, Stephan.Gratian.*discept.forens.cap.314. numero 14. & 15.* Fontanel.*de pactis nupt. tom. 2. claus. 7. gloss 3.parte 10. num.52.* imò narrando actum positiuum spoliationis , hoc est recessum D.Mariæ à domo propria , & accessum intra clausuram Monasterii Monialium S. Catharinæ,& petendo se restitui,de plano fassus est se spoliatum. Ita Rot. *decis. 704. num.2. parte 1.recentior.* ibi:*Neque visum fuit obstare quod in decisione dicitur , videlicet quod talis confessio intelligatur respectu naturalis possessionis, quam amisit,*

ita

cuius respectu datur redintegratio, non autem ciuilis, quam Ioannes Franciscus retinuit, & cuius respectu cō petit manutētio, iuxta decisionem Putei dec 419. lib. 2. quæ est *dec. 409. in nouiss. Quia fuit responsū Rot. in non admittere simpliciter illam decisionem sed quando ex circumstātiis facti apparet, quod qui dixit se spoliatum, intellexerit de turbationibus, & molestationibus de facto illatis, & quod animo retinuit ciuilem, secus si ex circumstantiis facti apparet contrarium ei qui narrauit actum positiuum spoliationis; tunc enim adeundo Iudicē pro recuperatione, signū est quod amisit vtramque possessionem, & non competit manutentio, vt fuit sæpius resolutū, & signanter in Vysbon. praeminentiarum, 18. Aprilis 1603 coram bonamem. l. sto, & in Hispalensi praeminentiarum, 16. Iunij 16. 6. coram R. P. D. Pamphilio, & in Carthagin. Canonicatus, 6. Aprilis 1609. & in Placentina beneficij, 1. Iulij 1611. coram illustrissimo Cardin. Lancellotto, sed in proposito Ioannes Franciscus fassus est se spoliatum, narrando actum positiuum venditionis domus, &c.*

10 Nec etiam obstat, quod manutentio potest ex integro peti, & semel negata potest iterum concedi, *Clem. vnic. de causa possess.* Post. *d. tract. mandati de manutenendo, obser. 107. n. 37.* & Rot. *apud eundem* 11 *dec. 212. a. 1.* etiam ex officio Iudicis, à quo multùm pendet, Post *d. tract. obseru. 3. num. 4.* & Rot. *apud eundem decis. 17. n. 5.* Marescot. *var. lib. 1. cap. 36. à num. 1.*

12 Respondetur enim hoc procedere quando manutentio fuit denegata ob defectum probationis possessionis, quia si postea de illa doceatur, vel de iniustitia denegationis constet, iterum concedi poterit, Gregor. XV. *decis. 275. in fin.* Rot. *decis. 404. num. 4. parte 1. recentior.* At verò quando petens eam (vt in nostro casu) confessus est possessionem amisisse, narrando actum positiuum spoliationis, non poterit manutentionem, quæ se fundat in possessione, intentare. Coccin. *dec. 492. n. 2.* Post. *d. tract. obseru. 57.* 13 *n. 1.* nec probare contrarium, cùm sic confessus in iure pro iudicato habeatur, Post. *obser. 10. num. 19.* & eius 14 confessio omnem superet probationem, ad text. *in l. cum precum, C. de liber. causa, & in l. fin. C. de non num. pecun.* Vetall. *dec. 107. num. 2. p. 3.* Rot. apud Post. *dec. 113. n. 14. & dec. 193. n. 3. & decis. 199. n. 1. & dec. 254. num. 6.*

15 Secundò, manutentio, & restitutio debet denegari respectu materiæ, nam licèt regulariter non requiratur titulus, seu possessio titulata, aut tituli, vel proprietatis, seu dominij quasi probatio ad manutentionem obtinendam, Seraph. *dec. 717. n. 2.* Greg. XV. *decis. 9. n. 9. & dec. 275. n. 12.* Rot. *dec. 583. n. 2. p. 1. & dec. 35.* 16 *n. 5. & decis. 394. n. 4. p. 2. recent.* quia detentatio, seu detentio sola sufficit pro manutentione, Rot. apud Post. *decis. 76. num. 7. & dec. 120. num. 4. & decis. 153.* 17 *num. 4.* Et licèt ad omnem quoque restitutionem probari sufficiat spolium, & possessio, *cap. consultationibus, de officio deleg. cap. olim, de restit. spoliat.* Conat. *in reg. possessor, p. 2. §. 1. num. 4.* Ant. Gom. *l. 45. Tauri, num. 181. cum seq.* Menoch. *remed. 15. recup. n. 391. cum seqq.* Card. *in praxi Iudicum, & Aduoc. verbo interdictum, n. 22.*

Nihilominus in causa matrimoniali speciale est, vt probandus quoque sit matrimonij titulus, & constat ex *cap. ex transmissa, de restit. spoliat.* ibi, *Legitimè*
18 *desponsata, & ab eo cognita,* vbi probatur, quod coniux vltra possessionem, titulum, & ita præcedens matrimonium ostendere debet. Ratio est, quia licèt in matrimonio spirituali dabilis sit vera possessio absque titulo, cum beneficia sint possibilia; in matrimonio tamen carnali non potest dari possessio liberi hominis, qui natura sua non est res possidibilis absque titulo præcedentis matrimonij, iuxta *l. cum haredes 23. §. vlt. ff. de acquir. possess.* Sicut nec liber homo vendicari potest, nisi adiecta causa concludente, *l. 1. §. per hanc,* vbi *gloss. & communis, ff. de rei vendi.* ac subinde meritò coniux spoliatus restitutionem petens, cum necessariò possessionem probare debeat, *c. consultationis, de offic. deleg.* matrimonium ostendere cogitur, sine quo attenta sua natura liber homo in proposito non possidetur. Probat etiam *cap. ex parte, eod. tit. de restit. spoliat.* dum docet eum, qui mulieris restitutionem postulabat, non fuisse priuatum commodo possessionis, & subditationem, quia ex sola traductione, quam non præcessere sponsalia, vel consensus legitimus, nullum inter eos obligatorium vinculum est contractum; sic apertè significans possessionem coniugum in matrimonio non haberi absque sponsalibus, & consensu legitimo, per quæ inter illos obligatorium vinculum contrahatur. Quare resoluunt *in d. cap. ex transmissa* gloss. *verbo & ab eo,* & Innoc. *in vnico,* Host. 2. Abb. *in fin.* & Bellam. *n. 2.* Mars *in repertor. verbo possessio liberi hominis,* Ripa *in l. naturale, §. nihil commune, n. 41.* Cæs. Contard. *in l. vnic. C. si de momen. possess. lim. 2. §. 7. n. 17.* ibi. *Sic & in matrimonio carnali non datur possessorium, nisi probetur titulus matrimonij, c. ex parte, c. ex transmissa, de restit. spol. sunt enim hæc possessoria mixta natura, in quibus absque titulo non concluditur possessio, nec datur in eis possessorium,* Hercul. Marescot. *lib. 1. var. c. 30. n. 20. & cap. 39. num. 16.* ibi. *Sic etiam in matrimonio carnali non datur possessorium, nisi probetur titulus matrimonij; sūt enim hæc possessoria mixta natura, in quibus absque titulo nō concluditur possessio* &c. & deinde *lib. 2. c. 121. n. 110. cum seqq.* Pontan. *de spoliis lib. 2. cap. 16. n. 161.* ibi: *Mixta autem natura dicuntur omnes causæ matrimoniales,* &c. *& lib. 4. c. 3. n. 45. cum seqq.* Sanch. *de matrim. lib. 2. disp. 112. num. 4.* vbi rationem assignat, optimè Post *in d. tract. obser. 43. num. 4.* ibi: *Hinc pariter possessorium matrimoniale non solet terminari per manutentionem, seu restitutionem, sed per depositum mulieris, ex quo habet admixtam causam proprietatis, cùm non possit in persona libera haberi quasi possessio huius seruitutis coniugalis, nisi ex legitimo consensu.* Rot. *Recent. dec. 247. n. 28. & 29. p. 2.* quæ est *Greg. XV. decis. 351. n. 39. cum seqq.* &c.

Et in his terminis, quando scilicet possessorium 19 iudicium habet admixtam causam proprietatis, causa fit appellabilis ratione petitorij connexi, quod nequit à possessorio separari. Pontan. *de spoliis lib. 4. cap. 3. num. 45.* Giurb. *decis. 101. num. 3.* Salgado *de protect. Regia, p. 2. c. 7. num. 88. cum seqq. & parte 3. cap. 12. à n. 82.* Rota apud Postium *decis. 13. n. 8.* Idem quando decretum continet mixturam, Cæs. Barz. *dec. 47. n. 27.* Card. Caual. *decis. 88. numer. 1.* Ludou. Post. *d. tract. obser. 106. n. 79.* Ludouic. Seaccia *consil. 2. n. 110. & seq.* Camil. Borrel. *in sum. decis. tom. 2. tit. 33. de appellat. n. 270. & seq.*

Cùm ergo manutentio in hac materia pendeat à 20 validitate tituli, nō est danda, nisi postquam legitimè apparuerit de ipsius tituli validitate, Greg. XV *decis. 283. n. 5.* Vnde Rot. apud Post. *dec. 215. n. 34.* censuit manutentionem pendentem à validitate resolutionis 21 contractus esse simul cum petitorio terminandam, quia remedia possessoria sunt periculosa in conscientia, si adest defectus proprietatis, Post. *obser. 81. n. 28.* De quo matrimoniali titulo plenè debet cōstare, ex *d.* 22 *c. transmissa,* ibi, *legitimè desponsata,* &c. id enim importat particula illa, *legitimè,* vt tenet Anton. de Butrio *in c. constitutus, in fine, de filiis presbyt.* Ludou. Seaccia *consil. 2. n. 59.*

Facit

23 Facit etiam, quia de inualiditate huius matrimo-
nij per vim, & metum contracti satis constat, cum
probata vi, & metu, vt infra monstrabitur, excluda-
tur consensus, sine quo matrimonium valere non
poterat, vt optimè resoluit Rot. d. dec. 147. num. 28.
parte 1. recent. ibi: Quia restitutioni non erat locus, cũ
ea non detur in matrimonio, nisi quando constat de le-
gitimo consensu, c. ex transmissa, vbi glos. in verbo le-
gitimè, Ioan. Andr. num. 5. Anton. Butr. sub num 10.
vers. Ioannes Andreas approbat, Abb. sub num. 5. vers.
Contra quod, de restit. spol. Et ratio est, quia non potest
in persona libera haberi quasi possessio huius seruitutis
coniugalis, nisi ex legitimo consensu, Bellam. ibi: sub n. 3.
& propterea possessorium matrimoniale habet admix-
tam causam proprietatis, Card. in d. c. ex parte, num. 4.
Bellam. num. 12. Anchatan. in d. c. ex transmissa, in
fin. Milis in verbo possessio, & quasi iuris matrimonia-
lis, Rip. in l. naturaliter, §. nihil commune, sub num. 83.
ff. de acquir. possess. Hinc sequitur probationes Marchio-
nissa ad excludendum consensum fuisse admittendas nõ
solum ratione mixturæ, sed etiam quia in hoc procedit
possessio iuris, vt dicit Imol. in d. c. ex parte, post n. 10.
& probationes super metu bene excludebunt consen-
sum, qui adesse non potest, vbi metus & coactio inter-
uenit, cap. cum locum, de sponsalib. & in filia à pa-
tre territa, quod non dicatur matrimonio consensisse, tra-
dit. Felin. consil. 14. num. 6. Facit quia restitutio in spo-
lio matrimoniali non datur, si possessio non fuit iusta,
vel fuit violenta, &c.

24 Non obstat, quod de iure est, quod matrimonio
in facie Ecclesiæ contracto, si lis super eius nullitate
moueatur, non debet lite pendente exercitium ma-
trimoniale coniugibus interdici, cap. 2. vt lite pend.
Abb. in cap. 2. sub num. 4. qui filij sint leg. Vincent. de
Franch. decis. 130. num. 4. Sanch. de matrim. lib. 2.
disp. 41. n. 50. ad fin. vers. quod expressè, & lib. 7. disp. 2.
25 num. 55. vers. Quod si opponas; vnde videbatur nec D.
Mariam posse sequestrari, ex Put. decis. 248. num. 1.
lib. 3. nec D. Inigum spoliari possessione suæ vxo-
26 ria, cohabitatione, thoro, & obsequiis maritalibus,
vt ex Baldo, & Achil. resoluit Stephan. Gratian. dis-
27 cept. forens. tom. 5. c. 850. num. 5. in ò debere ante om-
nia restitui, cap. ex conquestione, cap. literas, de restit.
spol. Sanch. de matr. lib. 3. disp. 45. n. 1. Quia ad ma-
iorem rei, & materiæ dilucidationem in euentu, quo
lite mota inter coniuges de valore matrimonij, eo-
rum aliquis ab alio diuertit, & peruertitur manuten-
tio, vel restitutio, tres sunt distinguendi casus.

28 Primus casus est, quando restitutio petitur ante
factam probationem, seu ante probationes inconti-
nenti oblatas; qui non est casus noster; & tunc ne-
mo dubitat restitutionem faciendam esse quoad co-
habitationem, & thorum, si matrimonium iam erat
consummatum: quia cùm probationes incontinenti
non offerantur, stat præsumptio contra excipien-
tem, quod per calomniam causa differendæ restitu-
tionis exceptionem opposuerat, vt dicit text. in cap.
literas, de rest. spoliat. ac subinde standum est regu-
læ, vt spoliatus ante omnia plenè restituatur. Ita
Sanchez de matrimon. lib. 2. disp 41. num. 50. in princ.
Puteus decis. 248. num. 2. & 3. lib. 3. Stephan. Gratian.
d. cap. 850. num. 7. vbi quod in hoc euentu non datur
sequestrum, & maritus debet remanere in possessio-
ne suæ vxoris. Post. d. tract. mandati de manutenendo,
obseru. 10 n. 98. vbi idem dicit.

29 Nec obstat manutentionem, seu restitutionem
denegari, vbi est timor peccati, cap gaudemus, de di-
uort. Couar. de sponsal. parte 2 c. 17. §. 5. n. 9 post med.
cum alis citatis per Stephan. Gratian. d. cap. 850. n. 6.
quia id procedit antequam matrimonium esset con-
summatum, secus autem post illius consummatio-
nem, nam tunc non est considerandus timor peccati,
& maritus debet remanere in possessione. Achil.
decis. v. se. aliàs 327. n. 1. & per totum, de sponsal. Put.
decis. 248. lib. 3. vbi etiam additio marginalis notat
quod iterum causa proposita die 27. Maij 1549.
fuit idem resolutum non obstante prætensa materia
peccati, quando sumus post matrimonium consum-
matum, ne detur spolium, Stephan. Gratian. d c. 850.
num. 7. Post. d. obseru. 10. n 98. Ponderant enim plura 30
iura copulam ad integram restitutionem faciendam,
vt in c. ex conquestione, & in d. cap. ex transmissa, de
restit. spol. quæ tamen restitutio, aut quoduis seque-
strum lite vertente super validitate matrimonij non
consummati minimè concedenda, nimirum quoad
copulam, quia graue damnum pateretur fœmina
postea declarato inualido matrimonio; vnde cùm
hoc damnum deficiat, si quoad cohabitationem &
alia obsequia præter copulam concedatur restitutio,
illa in his deneganda non est, cùm ius habeat alter 31
coniux ad hæc, matrimonio nondum consummato,
cap. ex parte, de restit. spol. Stephan. Gratian. d. c. 850.
num. 11. Sanchez d. lib. 2. disp 41. n. 50. versic. Sed
alij melius, & latiùs lib. 7. disput. 112. num. 8 vbi iuxta 32
hanc sententiam plura iura Canonica conciliat, vt
scilicet text. in cap. ex parte, de restit. spol. dum à con-
trario sensu probat ante matrimonij consumma-
tionem restitutionem faciendam quoad solam habi-
tionem & alia ministeria inter coniuges mutuò de-
bita præter copulam, agat de sola hac restitutione,
atque ita solùm traductionem ad domum petit: at
dictum cap. ex transmissa, vbi oppositum videtur de-
cidi, agere ait de plena restitutione etiam quoad co-
pulam, ac proinde iure optimo postulare copulam
habitam dicit.

Secundus casus quando probationes super nulli- 33
tate offeruntur incontinenti, & tunc fieri restitutio-
nem quoad cohabitationem, non autem quoad tho-
rum probat Innocent. III. in cap literas, de restit.
spoliat. vbi mulier, quæ propter consanguinitatem à
viro recessit, quamuis illa incontinenti se offerat pro-
baturam, restituitur viro quoad seruitia, & omnia
obsequia maritalia, quæ vxores maritis tam erga per-
sonam, quàm familiam ipsorum exhibere tenentur,
non tamen fieri restitutionem quoad copulam dicit,
vt patet ibi, ad commixtionem carnalem, &c. & ibi,
est restitutio differenda, &c. Ita Couar. de sponsal.
p. 2. c. 7. §. 5 n. 9. Menoc. remed. 1. recup. n. 114. 248. &
318. Anton. Gabr. comm. tit de restit. spoliat. con-
clus. 1. n. 45. vers. 2. Addit. marginalis ad Rot. d. dec.
248. lib. 3. ibi: Non obstat, quia hic sumus in materia
peccati, quia fuit dictum quod etiam in materia peccati
fit restitutio marito, nisi mulier incontinenti habeat pro-
bationes paratas, &c. Sanchez d. lib. 2. disp. 41. n 50,
in princ. & lib. 10. disp. 12. n. 21. Greg. XV. decis. 351.
n. 45. ibi: Rursus cum negaretur matrimonium, & essent
in promptu probationes, debebat admitti & retardari
restitutio propter periculum animæ, & timorem peccati,
ac daretur cohabitatio illicita, &c.

Ratio est, quia per oblationem probationis incon 34
tinenti tollitur malitiæ præsumptio, vel calumniæ,
quæ aliàs subesse videbatur contra eum, qui ex-
cipit, vel allegat id probat d. cap. literas, dum di-
cit ad maiorem cautelam exigendum esse iuramen-
tum malitiæ ab eo, qui oppositæ exceptionis proba-
tiones offert incontinenti: sic significans ad tollen-
dam suspicionem, quæ contra illam existere videba-
tur, iuxta eundem text. in cap. literas, versic. quod si
ibi, quia præsumitur, &c. satis sufficere quod proba-
tiones offerat incontinenti, quamuis vt cautiùs &
securiùs agatur, iuramentum sit exigendum. Negari
enim non potest, oblatis probationibus consangui-
nitatis

nitatis à muliere in continenti, tem effici maximè
dubiam; insurgit namque non leuis præsumptio pro
veritate exceptionis,& consanguinitatis obiectæ,, &
maximè minuitur præsumptio maliriosæ dilationis,
quæ aliàs viget contra spoliatum excipientem, vt
resoluunt gloss. *verb.sententia, in cap.suscitata, de in*
integr.restit.glos.verb.incontinenti, in cap. veniens 38.
de testib. refert nonnullos Couat. *pract. cap.*16. *à nu-*
mero 2. & multos citat Menoch. *d. remed.* 1. *à nu-*
mero 240. Igitur stante hoc dubio, licèt quoad cæte-
ra fiat restitutio, vt suprà dixi, quoad copulam ta-
men meritò differtur propter periculum grauissimi
peccati incestus, quod committitur ex parte mulieris
spoliantis, si conscia impedimenti ad virum matri-
monialiter accedat, vt optimè expendit Medina *de re-*
stit. quæst. 17. *col.* 2. *& seqq.* & satis consentit Berot.
*in cap in litteris, num.*54. *de restit.spoliat.* & æquum
est vt maritus propter euitandi peccati periculum ali-
quam iacturam patiatur, arg. *cap. itáne,* 32. *quæst.* 5.
Ad euitandum enim peccatum cessant omnes apices
Iuris. Aloys. Ricc. *dec.* 1. *n.*4. *&* 5. *p.* 3. Vestr. *in pract.*
*lib.*8.*c.*4.*n.*34. Ludou. Post. *d. tract. obseru.* 10. *à n.* 91.
& præcipuè *n.*97. ibi. *Amplius manutentio denegatur,*
vbi est solus timor peccati, &c.

36 Non obstat, quod in restitutione quoad cætera
præter copulam videtur dari peccati periculum, quia
si est vera exceptio consanguinitatis, vel alterius im-
pedimenti dirimentis obiecti, matrimonium non va-
let, & proculdubio peccat maritus, qui vt talis ab ea
quæ vxor non est, nec esse potest, obsequia, & serui-
tia maritalia, etiam absque copula petit, & recipit.
Respondetur enim, quod licèt stante consanguinita-
te, quæ per oblatas incontinenti probationes verosi-
milis videtur, peccet maritus, cui in cæteris præter co-
pulam fit restitutio, si obsequia maritalia, cùm matri-
monium non valuerit, tanquam maritus petat & re-
cipiat: mulier tamen eiusmodi obsequia præstans non
peccat, quippe quæ eadem ex mandato Ecclesiæ lici-
tè exhibere potuit ei, qui maritus non est, & ita pec-
catum alterius petentis potuit ab illa remitti, & ob-
sequia ex se, & natura sua recipiunt æstimationem per
quam recuperari possunt à viro, si contra illam, &
contra matrimonium postea pronuntietur.

37 Supradicta autem procedunt non solùm in impe-
dimento consanguinitatis, sed etiam in quocumque
alio, quo stante matrimonium non valeat, veluti si ali-
quis in Sacris constitutus, vel Religionem professus,
vel coniugatus, viuente coniuge matrimonium con-
traxerit, iuxta *Clem.* 1 *de consang. & affinit. & c.gaude-*
mus, vers. Neque vlli, de diuort. vel si per metum, aut
vim vxorem duxerit, quia in omnibus his, & aliis
similibus impedimentis, oblatis probationibus in-
continenti, non fiet restitutio quoad copulam, quia
38 tunc esset peccatum mortale copula coniugalis in eo
coniuge, qui conscius est impedimenti, Sanchez *d.*
39 *lib.* 10. *disp.* 12. *n.* 22 *post med.* Si autem periculum sit
de copulæ extorsione, cautio indemnitatis præstanda
est, & si hæc minimè sufficiat ad præcauendum peri-
culum, vtpote quia maritus est iuuenis, restitutio
differri debet. Ita ex Abb. & Brunel. Sanch. *d. lib.* 2.
disp 41. *n.*50. *in med.*

40 Hinc patet intellectus ad *cap. porrò, de diuort.* vbi
coniux spoliata restituitur etiamsi notoria consan-
guinitas opponatur, quia Comes, de quo ibi, non se
obtulit ad probandum incontinenti impedimentum
parentelæ, quoniam si paratus esset incontinenti
probare, nequaquam quoad copulam fieret restitu-
tio. Et nihil mirum si decisio text. *in cap. significasti,*
de diuort. non procedat in exceptione adulterij non
notorij, cuius probationes incontinenti offeruntur;
quo casu plenaria tam quoad seruitia maritalia,
quàm quoad copulam debet peti restitutio; exceptiò
enim notorii adulterii, & exceptio adulterii non no-
torii, cuius probationes offeruntur incontinenti,
longè inter se differunt; nam in priori impeditur
restitutio spoliati, *d. cap. significasti*, in posteriori non
impeditur etiam quoad copulam, nec procedit *d. cap.*
litteras. Ratio est, quia cessat in hac specie, periculum 41
peccati, quod coniux non incurrit ex carnali con-
iunctione habita cum vxore adultera, iuxta ea, quæ
resoluit Nauarr. *in man. c.* 16. *n.*28. quod periculum
datur si accedat ad mulierem, quam dicit esse con-
sanguineam, vel per vim & metum cum illa matri-
monium contraxisset, vt diximus. Ita Couar. *d. p.* 2. *c.* 7.
§. 5. *n.* 12. Sanch. *d. lib.* 10. *disp.* 12. *n.* 22. vbi plures
refert.

Dicetur autem quoad hunc effectum probatio 42
offerri incontinenti, non solùm vbi prompta, vel in
promptu parata offertur, velut per instrumentum
exhibitum, ex Baldo & Dec. quos refert & sequitur
Tiraq. *de retract. tit.* 1 § 2. *glos.* 1. *n.*20. verùm etiam
vbi excipiens offert se probaturum intra aliquod bre-
ue tempus, non expectans ordinarias & longiores di-
lationes, vt satis declarauit Pont. *in d. cap. litteras,*
in vers quod si, ibi. *Sed dilationes expectat longiores;*
iunctis verbis præcedentibus; obseruat ibi Abb. *n.*6.
& in c. interposita, in fin. princ. vbi addit. de appell.
Sanè breue tempus, vel per contrarium longior dila-
tio in proposito arbitrio Iudicis iudicari debet, iuxtà
glos. & communem *in l.* 3 *ff. vt in possess. leg.* post alios
Couar. *pract. c.* 16. *n.* 2. Menoch. *remed.* 1. *recup. n.*259.
& nec hic est casus noster.

Tertius casus est quando acceptis probationibus 43
constat de consanguinitate in gradu prohibito, vel
apparet mulierem alium virum habere, aut matri-
monium per vim & metum nulliter celebratum, &
hic iuxta vltimum exemplum est casus noster, in
quo restitutio omnino denegari debet; non solùm
quoad copulam, vt euincunt rationes, & iura in se-
cundo casu adducta, oblatis solùm incontinenti pro-
bationibus, sed etiam quoad cohabitationem, & cæ-
tera obsequia maritalia præter copulam, vt proba-
tiones iam receptæ aliquid plus operentur, quàm re-
cipiendæ; nam in hoc euentu peccati periculum eui-
dentius est, & vbicunque ad restitutionem faciendam
possessio dat certam occasionem peccati, debet om-
nino restitutio denegari; nam solùm timor peccati
non consideratur post matrimonium consummatum;
vt supra dixi *n.* 29.

De nullitate autem huius asserti matrimonii satis 44
patet ex probationibus in summaria informatione
factis, ex qua constat hoc matrimonium per me-
tum à D. Maria celebratum fuisse, proindeque nul-
lum esse, vt per Doctores communiter *in cap.* 2. *de iis*
quæ vi, & in c. cum locum, de sponsal. & in c. veniens, el
2. *eod. tit.* Petr. de Barbobus *consil.* 24. *n.* 3. *inter consi-*
lia matrim. vol. 1. Menoch. *de præsump. lib.* 3. *præs.* 4. *à*
n. 5. Sanch. *de Matrim. lib.* 4. *disp.* 12. *n.* 16. *cum seqq.*
Gutier. *in simili tract. c.* 77. *n.* 21. Farin. *fragm. crimin.*
p. 2. *litter. M, n.*26, Marr. *in votis nouiss. decis. vot.*64.
n. 1. Trullench. *in exposit. Decalogi, lib.* 7. *c.* 16. *dub.* 4.
n. 4. *in princ.* Aloys. Ricc. *in decis. Curiæ Archiep. Nea-*
pol. p. 2. *decis.* 15. *n.* 1. cum aliis per me citatis *in his vo-*
tis decisiuis, voto 1. *n.* 14.

Vim autem, & metum probant plures testes exa- 45
minati, qui satis deponunt de nimia animi auersio-
ne, & repugnantia dictæ D. Mariæ ad matrimonium
contrahendum cum D. Inigo, & quod D. Ioannes
D. Mariæ pater illam fortiter inducebat, & com-
pellebat, vt contraheret, pluribus litteris hac de re
ad eam, eiusque matrem D. Agnetam transmissis,
minans quod nisi hoc matrimonium effectuaretur,
Ipse

ipse de ea nihil curaret, nec pro filia illam haberet,
nec bona sua ei relinqueret, qui cùm esset vir aspe-
ræ conditionis,& facilè irascibilis, suberat D. Mariæ
timor damni, quod sibi poterat contingere, si eius
voluntati vellet resistere: & ideò tempore, quo sti-
pulabatur mandatum procuræ, cum quo contra-
ctum dicitur hoc matrimonium; ipsa D. Maria No-
tarium fugiens, qui dictum mandatum stipulaturus
erat, in cameram lacrymabunda, & tristis se rece-
pit, ostentaos quod inuita trahebatur ad dictas nu-
ptias, & contra propriam voluntatem cogebatur ad
contrahendum; sed demùm prædictis patris sui mi-
nitantibus litteris perterrita, & continuis matris
suæ suasionibus, ac nimia eius importunitate indu-
cta, ad obediendum patri, & signandum dictum
mandatum, accedere coacta fuit, eoque signato,
plumam è manu in terram mœstitia, afflictione, &
suspiriis pluribus ostensis, iracunda proiecit, vt pa-
riter omnes testes deponunt.

46 Vnde illa qualitas terribilis,& asperæ conditionis,
præcipuè in persona,cui debetur reuerentia, est mul-
tùm considerabilis, & magni facienda, vt dicit
Rot. *coram Greg. XV. d. decis.* 326. *num.* 12. Valenz.
consil. 173. *num.* 65. & minæ supradictæ quod nul-
47 la bona ei relinqueret, nec de ipsa amplius curaret,
multùm faciunt ad inducendum iustum metum, qui
ex amissione maioris partis bonorum inductus quo-
ad propositum censeri debet, eadem Rot. *coram Greg.*
d. decis. 326. *num.* 29.

48 Coëgit igitur pater D. Mariam ad contrahendum;
mater verò voluit, ac importunè eam suasit, vt
obediret patri, mandatumque signaret, quibus pro-
pter suam teneram ætatem, reuerentiam, & metum
amplius contradicere non est causa; quæ autem fiunt
propter verecundiam, & reuerentiam patris, aut
matris, non ligant, nec obligant filiam, *leg. si quis*
sciret, ff. de furtis, ibi: *Et hoc modo patronus quo-*
que liberto, & is, cuius magna verecundia ei, quem in
præsentia pudor ad resistendum impedit,&c. l. metum, l.
si quis per impressionem, C. quod metus causa, Valenz.
49 *consil.* 148. *num.* 44. maximè cùm agatur de virgine
teneræ ætatis, in qua minor metus sufficit, *glos.* 1. *in*
cap. cum locum, de spons. Menoch. *de arbitr. casu* 134.
num. 5. Seraphin. *decis.* 775. *n.* 4 Sanchez *de Matrim.*
lib. 4. *disp.* 3. *n.* 4. *& disp* 17. *num.* 1. *prope fin.* Gutier.
in simili tract. cap. 77. *num.* 2. *& consil.* 16. *num.* 9. Ioan.
Garc. *de nobilit. glos.* 17. *num.* 33. Farin. *fragm. cri-*
min parte 2. *verbo metus, num.* 74. *cum seqq.* Valenz.
d. consil. 148. *num.* 45. cum aliis per me citatis *d. voto* 1.
num. 42. Noguerol. *tom.* 1. *alleg.* 29. *num.* 69. plures
apud Hermosil. ad Greg. Lop. *l.* 56. *glos.* 2. *n.* 3. *tit.* 5.
parte 5. *pag.* 275. & antea *glos.* 1. *sub num.* 63. nam fœ-
50 minæ vt debiliores, ita sunt timidiores, *glos verbo me-*
tum, in d. cap. cùm locum, Sanchez *d. disp.* 3. *num.* 2. *&*
n. 5. *in fine*, Valenzuel. *d. consil* 148. *n.* 66.

51 Est enim satis iustus metus vitandi indignatio-
nem paternam, quantumuis sine culpa filiorum com-
motam, *l. si quando.* §. *illud, C. de inoff. testam.* Va-
52 lenz *consil.* 174. *num.* 53. *tom.* 2. Prout & ille, qui pro-
cedit ex reuerentia patris, quæ plerumque magis
efficit, quàm terror, vt ex Plinio *in Panegyrico ad*
Traianum, tenet idem Valenz. *d. consil.* 174. *n.* 52. nam
53 D. Maria patrem plurimùm reuerebatur, quæ nimia
reuerentia accedit ad metum, *l.* 1. §. *quæ oneranda*,
vbi Bart. *ff. quarum rer. actio non datur*, Valenz. *consil.*
173. *n.* 66. *& consil.* 174. *num* 41. maximè stante terri-
bilitate, magnaque auctoritate, & iracunda ac seuera
conditione dicti D. Ioannis eius patris, Gram. *decis.*
262. *num.* .. Mogol. *de metu, cap.* 24. *num.* 5. Paul. de Ca-
stro *consil.* 174. *Contra superius, num.* 1. *vers. hac au-*
tem, vol. 1. vbi ad rescindendam renunciationem fa-
ctam à filia ponderat persuasionem, solicitationem,
& calliditatem patris. Noguerol. *allegat. Iuris tom.* 1.
alleg. 29. *num.* 70. Castil. *controuers. lib.* 3. *cap.* 1. *n.* 16.
ibi, *Si patris mariti inuenis magna sit auctoritas, ma-*
gnane reuerentia, siue austera, iracunda, aut seuera
conditionis, &c. Hermosil. eum referens *vbi suprà*,
n. 14. Greg. XV. *dec.* 374. *n.* 16.

Et multò magis præcedentibus verbis, & signis 54
prædictis, ac aliis denominantibus ipsam D. Mariam
sæpius dixisse ante,& post contractum matrimonium
nolle in suum maritum dictum D. Inigum, vt in ter-
minis resoluit Franc. Monald. *cons.* 5. *n.* 45. *vol.* 2. ibi:
Tamen aduertendũ est, quod si constare potest causa co-
gnita, prout constat in casu nostro, quod ob metum re-
uerentialem contraxerit, cum probatum fuerit, & ante
contractum matrimonium, & postea verbis, & signis di-
xisse, & demonstrasse nolle in suum maritum præfatum
D. Petrum, videlicet plorando, fugiendo, & voluntatem
suam declarando, prout supra dictum est, dico, quod tale
matrimonium etiam ex isto cap. est ipso iure nullũ, &c. 55

Et quamuis metus reuerentialis, quem naturali-
ter habet filius respectu patris, non sufficiat ad con-
tractus rescissionem, nisi minæ præcedant, vt sentiunt
multi, quos referunt Noguerol. *d. allegat.* 29. *num.* 79.
& Hermosil. *vbi suprà, num.* 5. nihilominus tamen in
matrimonialibus causis sunt numero non pauciores
qui dicunt reuerentiam per se solam sufficere, de qui- 56
bus Diana *moral. resol. parte* 3. *tract.* 5. *resol.* 20. præ-
cipuè si persona adeò grauis sit, quod ei nimia de-
beatur, ex Hermosil. *d. loco*, *num.* 13. *&* 54. vt in
nostro casu, in quo etiam vltra minas, de quibus su-
prà *num.* 37. reuerentialis iste metus incussus à D.
Ioanne, persona grauissima, vestitus reperitus plu-
ribus coniecturis verum metum inducentibus, præ-
cipuè à terribilitate conditionis paternæ, vt suprà
ostendi: item, ab auersione, repugnantia, lacrymis, &
querelis, de quibus infrà *num.* 64. *cum seqq.* & de-
mùm ab apprehensione damni, quod sibi posset eue-
nire, suspicabatur ipsa metum passa, *l.* 3 *ff. ex quibus*
causis mai. ibi: *Et hoc ex affectu eius intelligitur.* Rot.
d. decis. 260. *num.* 18. *lib.* 2. *consil. crimin. Farin.* No-
guerol. *d. alleg.* 29. *num.* 83. quia timor damni futuri
propriè est metus ad rescissionem contractus, *l. no-*
uissimè, ff. quod falso tut. Alex. *consil.* 29. *In casu, n.* 6.
& 7. *vol.* 1. vbi quod paria sunt quod quis compel-
latur per verbera,& minas, vel quod timeat compel- 57
li, Monald. *d. cons.* 5. *num.* 31. *cum seqq vol.* 2. Noguerol.
d. alleg. 29. *n.* 84. Hermosil. *d. l.* 56 *glos.* 1. *num.* 14. *cum*
seqq. Et non solùm metus, sed etiam iusta illius sus- 58
picio est multum considerabilis, post multos Valenz.
d. cons. 173 *n.* 64.

Concurrunt etiam importunæ, instantissimæ, & 59
continuæ persuasiones, ac preces immodicæ, quibus
tam nomine patris, quàm suo proprio eam solicitabat
mater, quæ cum procedant à personis, quibus
magna debetur reuerentia, videlicet à patre, & ma-
tre simul, habentur loco coactionis, & compulsionis,
ac consequenter tollunt, præcipuè in puella tam te-
neræ ætatis, plenam securitatem, & liberum con-
sensum contrahendi, Ita vt matrimonium sic inuolun-
tariè contractum, dicatur nullum. Ita Ioan. Bapt.
Ferrot. *consil.* 196. *num.* 7. *&* 8. Nald. *in summ. verb.*
metus, *num.* 4. Castil. *d. lib.* 3. *cap.* 1. *à num.* 105.
Basil. Pont. *de matrim. lib* 4. *cap.* 5 *num.* 17. Greg XV.
decis. 326. *num.* 3. 13. *&* 14. Valenz. *d. cons.* 173. *n.* 63.
Marr *de success. legali, parte* 4. *quæst.* 1. *art.* 6. *num.* 32.
Hermosil. *d. l.* 56. *glos.* 1. *num.* 24. *tit.* 5 *parte* 5. latè San-
chez *d. lib* 4. *disp.* 7 *per tot.* vbi concludit in hæc ver-
ba. *Sit conclusio, inter has sententias secundam repu-*
puto probabiliorẽ, cùm enim ex vna parte importunitas,
cuiuscunq; sit, valde vrgeat, ne duã vexet, & opprimat.

ve

vt probant omnes textus adducti pro prima sententia,
n.4.& ex altera parte reuerentia persona potentis debi-
ta, pusillanimem, ac timidum, nec audentem contra-
dicere, rogatum reddat, merito, ac viro optimo vtraque
metuendi causa coniuncta prudentem, ac constantem
60 cogere, ipsiusque consensum extorquebit, &c. Patria si-
quidem sunt obtinere per importunitatem, & obti-
nere per metum, Pet. Pech. de testam. coniug. lib.2.
c.3.n.4. cum seqq. Valenz. consil.29.n.51.tom.1.

61 Satis superque ex his probatus est metus, & vis
illata D. Mariæ, qui cùm sit difficilis probationis,
tam ex parte illum patientis, cum in eius animo sit
reconditus, l.1.ff. de eo quod metus causa, quàm ex
parte metum inferentis, cum secretò, & clam infe-
ratur, Honded. consil. 29. num. 21. lib.1. Andr.Gail.
lib.2.obseru.93.num.19. Menoch. de arbitr.casu 1 6.
62 n.17. Valenz. consil.29.n.40. tom. 1. prout prædictæ
persuasiones, & coactiones sunt de his, quæ fiunt
63 occultè, Valenz. d.cons.173.n.71. ideò per indicia,&
coniecturas, tam metus, quàm persuasiones huius-
modi probari possunt, Gail. d. obseru.93. n.18. Gu-
tier. consil.16.n 4.Mart. d.voto 1. n.54. Farin. in frag.
crim.p.2. lit. M, n.181. Rot.apud Farin. lib.2. decis.
crimin.decis.160. n.1. & 2. Fontanel. de pactis nupt.
tom.2.claus.7.glos.2.p.5.n.39. Gabr. Pereira decis.30.
64 n.8. Noguerol. alleg. Iuris tom.1. alleg.29. n.16. Illud
enim quod facilè probari non potest, argumentis, &
indiciis probari valet, l. nominis, §.a barbaris, ff. de
re milit. Seraphin. decis.771.n.2. Ioan. Franc. à Pon-
65 te cons.44.n.17. Et dicit Ias. in l. de pupillo, §.si quis
ipsi Pretori, ff.de noui oper. nunciat. n.10. quem refert
Noguerol. d.alleg.29. n.17. quod quando à commu-
niter accidentibus probatio est difficilis, sufficit pro-
bare per coniecturas, & sufficientium probationes, quæ
aliàs tanquam imperfectæ reiicerentur, & quod ra-
tione difficultatis sufficit præsumptiua probatio ex
præsumpta opinione.

66 Coniecturæ autem metus illati, & noluntatis ex
parte D. Mariæ plures sese offerunt, præter eas, de
quibus suprà, sed duæ remanent principaliores in
materia. Prima elicitur ex nimia animi sui auersione,
& repugnantia erga huiusmodi nuptias, quæ decla-
rat animum alienissimum ab eis contrahendis, Rot.
coram Greg.XV. decis.326. n. 7. & apud Farin. lib.2.
decis. crim. decis.160. n.3. & confert ad metum pro-
67 bandum, eadem Rot. decis.779.n.1. p 1. in posth. Fa-
rin. Hippol. Rimin. consil.77.n.24. inter matr. Zilet.

68 Quam quidem auersionem, & repugnantiam an-
te, & post matrimonium continuò habuit D. Ma-
ria erga D. Inigum; nam dum illa ad lectum voca-
retur, semper ire reluctabatur, & inuita, lachryma-
bunda, & tristis trahebatur ad accubitum, maximos
clamores emittendo, vt plures testes iam examinati
deponunt; quæ tanta auersio ad delirium, & despe-
rationem eam sæpissimè adduxit, vnde etiam metu
præsumitur contractum matrimonium, ex Gregor.
69 XV. decis.326.n.42. & si aliquando tacuit, & dissi-
mulavit, fuit pro tam brevi tempore, & ad instan-
tiam eorum, qui solicitabant hoc matrimonium, ita
vt ex tali patientia argui non possit libera voluntas,
ex Seraphin. decis.581. num.7.

70 Secunda, ex afflictione, lamentationibus, lachry-
mis, suspiriis, & tristitia ipsiusmet D. Mariæ de tem-
pore, quo stipulabatur mandatum procuræ ad con-
trahendum, quæ arguunt dissensum, & pœniten-
tiam, & signa sunt clara, quod inuita trahebatur ad
dictas nuptias, Andr.Alciat. consil.55.n 8.lib.9 Me-
noch de præsumpt lib 3 præs.126.n.16. Seraph de-
cis.859.n.2. Greg XV. d decis.326.num.40.cum seqq.
Noguerol. d.alleg.19.num.67. Rot. decis.779.num 5.
71 part.1. in posthum. Farin. Giammar. decis.103.n.55.in
Barbosæ Vota decisiua.

fin. vbi inquit in casu de quo ibi, satis argui metum 72
fuisse illatum Marchionissæ, ex eo quod flere visa
est. Et ex querelis præcedentibus præsumptionem
metus induci tenent Aym. Crav. cons.461.n.12.lib.3.
Beroi. quæst.famil.q.154.num.4.Menoch. de præsumpt.
lib 3 præs.126.num.17. & 22. quæ omnia non solùm
circa actum, & in ipso actu, quo scribebatur di-
ctum mandatum procuræ, visa fuerunt, sed etiam
post ipsum matrimonium celebratum plories sunt
eventa, vt ex depositione testium apparet. Nec mi- 73
rum, quia omnes actus subsequentes, etiamsi prima
facie spontanei videantur, meticulosi censentur, cum
à principio meticuloso cætera sequentia regulari de-
beant, Barbat. consil.54. col.12. volum.1. & initium
metus in actu, influit in actus sequentes, Novar. col-
lect.34. num.3.

Non obstat, quod D. Maria post matrimonium 74
vigore dicti mandati procuræ contractum, & post
mortem D. Ioannis eius patria cum D. Inigo inha-
bitavit, & matrimonium consummavit. Quia mul-
tipliciter respondetur.

Primò, quod dicta D. Maria erat in domo patria
paulò antea defuncti, & sub potestate matris remán-
sit, quæ coadiuuando voluntatem patris eam coëge-
rat, vt mandatum procuræ signaret, & sic metus
causa de illo tempore durabat, Valenz. cons.165.n.80.
tom.2. Rot. decis.300. n.2. p.1. in posthum. Farin. &
retinebatur adhuc à matre, quæ vt rem gratam ma-
rito faceret, metum incusserat, ac minis persuaserat,
Seraphin. dec.859. n.2. vbi etiam quod semper præ- 75
sumitur continuatio metus quovsque probetur, quod
pars sit constituta in plena libertate.

Secundò respondetur dictam D. Mariam non po- 76
tuisse antea resistere voluntati matris, quin prius ali-
quo decurso tempore, & memoria paternæ volun-
tatis aliquantulum refrigescente, illam certiorem
redderet de metu, quem passa fuerat ad matrimo-
nium huiusmodi contrahendum, & de aversione
magna erga huiusmodi nuptias; vnde durante hac
metus causa, & habitando in domo ipsius matris
vnà cum affetto marito, huiusmodi patientia, &
dissimulatio per dies triginta, plus minusve, ob di-
ctam causam habita, non potuit dici sufficiens ad
purgandum metum, cùm requiratur, vt illum pa-
tiens sit in plena libertate, Seraphin. decis.859 n.1.
& decis.863.n.1.Menoch.de præsumpt.lib 3.præs.126.
n.26.Rot. decis.179.n.7.p.2. in posth. Farin.

Tertiò, respondetur non sufficere pro purgatio- 77
ne metus solam acquiescentiam, etiam longi tempo-
ris post mortem patris, qui metum intulit, sed requi-
ritur quod metus probetur sublatus per actus posi-
tivos contrarios vt per Ozasch. decis.179.n.11.Rot.
dict. decis 179.n.5 p.2.in posthum.

Quartò, respondetur censuisse S. Congreg. Con- 78
cilij, sub die 15. Septemb. 1629. matrimonium nul-
lum, eo quòd per metum à matre illatum contractum
fuerat, esse inualidum, etiamsi metum passa post
mortem matris per plures annos cum viro perman-
serit, & filios susceperit, vt refero in Collect. Bulla-
tij, verbo matrimonium contractum.pag.445.

Quintò, respondetur consensum cohabitationis 79
supervenientem, & carnalem copulam post matri-
monium contractum habitam non sufficere, cùm
tempore assertæ celebrationis liber in contrahente
consensus non adesset, Brunel. in tract. de sponsalib.
conclus.1. num.4. cum seqq. Seraphin. decis.863.n.3.
Aloys. Ricc. in decis. Curiæ Archiep. Neapol part.1.
decis.15. num. 3. Mart. in votis nouiss. decis. voto 64. 80
num. 1. nam hoc casu carnalis copula præsumitur
per violentiam interuenire, vt dicit Matt. d.voto 64.
num.15.

81 Sextò, respondetur quod si à principio matrimo-
nium fuit nullum ex defectu consensus, quia ita est
de substantia matrimonij, *cap tua nos, in fine*, vbi *glos.*
pen. de spons. Reinos. *obseru.* 58. *num.* 1. & causa effi-
ciens ipsius, *cap. sufficiat* 27. *quæst.* 2. *cap. cum apud, de*
spons. vt neque per diuinam potentiam possit matri-
monium absque proprio coniugum consensu consta-
re, Stephan. Bauny *tom.* 1. *quæst. moral. tract.* 12. *q.* 7.
& 10. Carol. Maranta *tom.* 1. *respons.* 6. *n.* 76. & ideo
stante metu, quo nihil est magis contrarium con-
sensui, *l. nihil consensui, ff. de regul. Iuris*, *cap. super*
82 *hoc, de renunc.* non potuit tale matrimonium per
quemcumque consensum superuenientem ratificari,
nisi de nouo cum requisitis solemnitatibus, in præ-
sentia scilicet Parochi, & duorum testium celebrare-
tur, quia Concil. Trident. *sess.* 24. *de Reformat. ma-*
trim. cap. 1. procedit annullando matrimonium eo ab-
sente factum. Ita Seraphin. *decis.* 900. *& decis.* 1252.
num. 2. Aloys. Riec *in decis. Curia Archiepisc. Neapol.*
p. 4. *decis.* 82. *per tot.* & præcipuè *num.* 5. Fr. Basil. de
Leon *lib.* 4. *de Matrim. cap.* 24. *n* 4. Rota *coram Gre-*
83 *gor. XV. decis.* 395. *per totam*, & apud Farin. *in post-*
hum p. 2. *decis.* 204. *num.* 2. qui eam principalem asse-
runt rationem, quia omnis forma, & solemnitas,
quæ debet interuenire in actu, vt valeat, interue-
nire debet in ratificatione, nec potest deseruire so-
lemnitas per prius sequuta, quoniam illa debet con-
currere de tempore actus, nec potest ab eo separari;
neque iuuare potest fictio, aut retrotractio, cum non
84 fiat quando actus est omnino nullus. Nam licet rati-
ficatio conciliet ea, quæ pendent ex animo, nullo
modo potest conciliare ea, quæ pendent ex aliqua
forma, iuxta doctrinam Baldi *in l. mancipia, C. de reb.*
85 *alien.* Et non dicitur purgatus metus ex aliquo actu
voluntario subsequuto, quando actus cum eo ab ini-
tio gestus nullus fuit, vt post Trentacinq. resoluit
Hermosil. *dict. l.* 56. *gloss.* 1. *n* 124.

Ex quibus patet nec petitæ restitutioni, nec subsi-
diariæ manutentioni post factas probationes locum
fore, dum ex illis constat D. Mariam per vim, & me-
tum matrimonium nulliter contraxisse cum D. Inigo
Lopez de Mendoza, & ita speramus iudicandum.
Sub censura, &c.

Toletana Remissionis.

Scholares vt priuilegio scholaritatis gau-
deant, debent esse in matricula Vniuer-
sitatis descripti, studere, ac scholas fre-
quentare. Probatio dubia, vel ambigua,
vel æquiuoca nihil releuat, & interpre-
tari debet contra probantem. Resisten-
tia solo verbo committitur.

VOTVM LV.

1 *Facti series narratur.*

2 *Matricula in libro descriptio probat quem esse scholarem.*

3 *Scholaris matriculam omittens priuatur consortio Vniuersitatis.*

4 *Officialis an quis sit vel non sit, probatur ex matricula inspectione.*

5 *Scholaris iussus matriculari per Rectorem priuilegiis scholarium gaudet.*

6 *Scholaris quis probatur per actus appropriatos ipsis scholaribus.*

7 *Ordinarius habet de iure fundatam intentionem super iurisdictione in tota sua Diœcesi.*

8 *Scholares de Iure habent in suos Iudices Episcopum ciuitatis, Rectorem gymnasij, & Lectores Vniuersitatis.*

9 *Complutensis Vniuersitas quam exemptionem habeat, ostenditur ex priuilegio Clementis VIII.*

10 *Princeps secularis extra casum salutis spiritualis, vel periculum animarum, solus potest subiicere laicos Iudicibus Ecclesiasticis.*

11 *Rector Vniuersitatis Complutensis, & Scholiasticus Salamantinus an habeant ex Regia delegatione iurisdictionem in laicos scholares.*

12 *Iurisdictio si officium habenti tribuatur, habita consideratione ad officium, videtur concessa vt officio adhæreat, & sit quasi appendix prioris iurisdictionis.*

13 *Dignius quod ex se est, censetur etiam esse principalius in dispositione, & minus dignum accessorium.*

14 *Vnitum semper sequitur statum, & conditionem illius rei, cui principaliter annectitur.*

15 *Iudex secularis per censuras Ecclesiasticas ex vi sua laicalis iurisdictionis procedere non potest.*

16 *Appellationes à sententiis etiam per Ecclesiasticum, vigore tamen temporalis iurisdictionis prolatis, ad Regia tribunalia, non verò ad Ecclesiastica, sunt deferenda.*

17 *Studium dicitur vehement applicatio animi ad aliquid peragendum cum summa voluntate.*

18 *Scholaris non studens, aut scholas non frequentans, non gaudet priuilegiis ratione studij concessis.*

19 *Priuilegium vbi conceditur alicui ratione officij, vel exercitij, si illud non exercet, non gaudet priuilegio.*

20 *Fundans se in priuilegio qualificato debet probare concurrentiam qualitatum, alias priuilegium non suffragatur.*

21 *Iurisdictio si concedatur in certo facto, seu casu qualificato, oportet constare prius de qualitate.*

22 *Causa propter quam priuilegium concessum fuit, si deficiat, cessabit priuilegium.*

23 *Priuilegiis & gratiis non tam verba sunt attendenda, quàm mens consideranda.*

24 *Iurisdictio vt competat, semper est probandum id, quod est causa iurisdictionis.*

26 *Testes sibi inuicem contrarij non probant, quia vnus alterius fidem elidit*

27 *Testes quando discordant in loco, conuincuntur de falso.*

28 *Testes in vna parte falsi, præsumuntur falsi in omnibus, etiam quod illa pars non substantiam, sed accessoria concernat.*

29 *Probatio dubia, vel ambigua, vel æquiuoca nihil releuat.*

30 *Probatio dubia, ambigua, vel æquiuoca contra probantem interpretari debet.*

31 *Probatio verosimilis & fortior aliam minùs fortem & veram vincit.*

32 *Probatio probationem excludit.*

33 *Probationum in concursu præualere debent illa, quæ Iuris assistentia coadiuuantur, & quæ habent fomentum tituli.*

34 *Iurisdictio ordinaria fauorabilis est, & delegata odiosa.*

35 *Ordinaria potestas est amplianda, & præsumptio stat pro eius iurisdictione.*

36 *Resistentia solo verbo committitur.*

37 *Scholaris Iudici laico resistens priuilegium scholaritatis amittit.*

38 *Clericus scholaris resistens Iudici seculari, non amittit priuilegium scholaritatis, secus si Iudici suo Ecclesiastico resistat.*

39 *Resi*

39 *Resistentia quando sit iusta, vel iniusta.*
40 *Studiorũ causa priuilegia scholasticis conceduntur.*
41 *Priuilegium Principis latè est interpretandum in sui praeiudicium, in praeiudicium tamen tertij non est ampliandum.*
42 *Priuilegia sunt stricti iuris, & interpretari debent vt minus laedant ius commune.*

1 LICENTIATVS de Cariaga Presbyter Matritensis de quibusdam criminibus inquisitus, & à Vicario Generali Matritensi in Archiepiscopali carcere detentus, eius iurisdictionem declinauit, & petiit remitti ad Rectorem Vniuersitatis studij generalis Complutensis, ex quo à senennio & ultra in dicta Vniuersitate commorando, sacrae Theologiae, & Iuri Canonico sedulam nauabat operam, & coram eodem Rectore se scholarem, & in libro matriculae descriptum, ac in scholis continuò cursantem dicens & probans, obtinuit à dicto Rectore relaxari mandatum de inhibendo sub censuris, & poenis contra D. Vicarium, & sub praetextu quod assertae inhibitioni non paruerit, illum in comminatas censuras incursum, & ab omnibus Christi fidelibus euitandum mandauit; sed cùm pro parte Promotoris fiscalis Curiae Archiepiscopalis ab huiusmodi procedimentis, & censuris ad sanctam Sedem Apostol. & Illustriss. eius Nuntium in Hispaniarum Regnis commorantem appellatum esset, ipse Dominus meus Nuntius causam & causas appellationis huiusmodi de, & super eo, cui causarum dictum de Cariaga concernentium cognitio competeret, ex officio mihi committendas fore, & esse decreuit, & committi mandauit. Vnde dubitaui an dictus de Cariaga vti scholaris, sit ad dictum Rectorem remittendus.

2 Pro remissione videtur facere testimonium extractum ex libro matriculae dictae Vniuersitatis, in quo describi solent scholarium nomina, vt reperitur inter alios scholares descriptus dictus de Cariaga, quae descriptio probat eum esse scholarem, arg. *l. quicumque* 10 *C. de cohortalib. lib.* 12. ibi, *non antea accedere permittatur, nisi eius nomen matriculis receptum primitus fuerit*, &c. *l. si duas* 6. *in fine principij, ff. de excusat. tutor.* ibi, *& vtique non aliter de immunitate hac fructum habebunt, nisi decreto Senatus inscripti fuerint numero concesso, & circa operationem se negligenter non habeant*, &c. resoluunt Baldus *in proœm. Decretal. verbo Gregorius, num.* 37. Tiber. Decian. *resp.* 66. *n.* 45 *vol.* 2. *& resp.* 39. *num.* 12. *volum.* 3. Mascard. *de probat. concl.* 1296. *n.* 1 *tom.* 2. Perez *l.* 8. *tit.* 2. *lib.* 1. *Ord. col.* 75. *vers. aduerte tamen*, *& l.* 3. *tit.* 5. *lib.* 3. *Ordin. vers. constat praeterea*, vbi inquit scholarem
3 matriculam omittentem priuari consortio Vniuersitatis, Suar. de Paz *in pract. tom.* 2. *c.* 6. *num.* 31. *pag.* 30. vbi per *l.* 18. *tit.* 7. *lib.* 1. *Recop.* dicit scholarẽ teneri producere testimonium suae matriculae signatum à Notario Vniuersitatis, quo constet illum scholarem descriptum esse in matricula Rectoris sex abhinc mensibus ante motam litem, Genua *de scriptura priuata lib.* 4. *q.* 3. *de libro matricula scholarium*, Narbona *l.* 20. *glos.* 5. *num.* 3. *tit.* 1. *lib.* 4. *Recop.*

4 Vnde Ioan. Andr. *ante num.* 1. & Bart. *num.* 3. *in l. matriculam, C. de agentib. in rebus, lib.* 12. tenet modum probandi an quis sit vel non sit officialis, consistere in ipsa matriculae inspectione, seu libri, in quo registrati sunt omnes officiales, & ita probabitur negatiua, quod aliquis non fuerit in matricula, cuius probatio ad eum spectabit, qui in hoc intentionem suam fundauerit, Steph. Gratian. *Marchio decis.* 198. *n.* 24. Narbona *d. l.* 20. *gloss.* 5. *n.* 20. vbi Barbosae Vota decisiua.

num. 14. subdit scholarem iussum matriculari per Rectorem, priuilegiis scholarium gaudere, licet nondum fuerit in matricula descriptus.

5 Accedunt plures testes, qui deponunt dictum de Cariaga in Complutensi Vniuersitate tribus praecedentibus annis continuò sacrae Theologiae, & Iuri Canonico operam dedisse, ac quotidie lectionibus interfuisse, vt requiritur *d. l.* 8. *in* §. 6.

6 Demùm testimonio Secretarij eiusdem Vniuersitatis constat dictum de Cariaga transacto & praesenti anno vocem dedisse in Cathedrarum prouisionibus, in quibus eam non habent nisi scholares matriculati, & cursantes, iuxta dictae Vniuersitatis statuta; per actus enim appropriatos ipsis scholaribus probatur aliquem esse scholarem, cùm talis quis praesumatur esse, qualis est in exercitio, Mascard. *d. concl.* 1296. *num.* 9. *&* 10.

7 Verùm his non obstantibus, censui dictum de Cariaga non potuisse ordinariam iurisdictionem effugere, cum de scholaritate, studio, & assidua in scholis continuatione plenè, & vt requiritur, in actis minimè constet. In dubium enim reuocari non potest, quin Ordinarius habeat de Iure fundatam intentionem super iurisdictione in tota sua Dioecesi, *cap. conquerente, de offic. Ordin. cap. cum Episcopus, eod. tit. lib.* 6 *cap. cum persona, de priuil. eod. lib.* Concil. Trid. *sess.* 24. *de reform. c.* 20. *vers. ad haec* Caputaq. *decis.* 101. *p.* 1. Seraphin. *decis.* 948. *num.* 1. *& decis.* 1104. *n.* 2. *& dec.* 1278. *n.* 1 Rot. *dec.* 145. *n.* 6. *p.* 1. *div.*

8 Exceptio autem scholaritatis, & mandata à Rectore relaxata non iustificantur ad impediendam ordinariam iurisdictionem circa delictorum cognitionem, de quibus in Audientia Archiepiscopali dictus de Cariaga inquisitus extitit.

9 Quod vt pateat, sciendum est, scholares de Iure habere in suos Iudices Episcopum ciuitatis, Rectorem gymnasij, & Lectores Vniuersitatis, secundùm dispositionem *auth. habita, C. ne filius pro patre*, vbi Rebuff. *n.* 55. Horat. Luc. *de priuileg. scholast. cap.* 64. *col.* 8. Bobadil. *in sua politica, lib.* 2. *c.* 18. *n.* 114. *in fine* Clar. *in pract.* §. *fin. q.* 35. *n.* 23. vbi addit Episcopum & Potestatem ciuitatis in criminalibus esse eorum Iudices competentes, & attestatur obseruari in gymnasio Papiensi, vt si scholaris est clericus, beneficiatus, vel in sacris; procedit Episcopus & Rector; si est laicus, procedit Rector & Potestas. Nouissimè S. D. Clemens VIII *per suas litteras in forma Breuis, sub Dat. Romae apud S. Petr. die* 25. *Maij* 1600. *scholares Vniuersitatis Complutensis, eorumque personas & bona ab omni iurisdictione, superioritate, dominio, & potestate, ac correctione Ordinariorum exemit, & coram eiusdem Vniuersitatis Rectore dumtaxat tam in beneficialibus & ciuilibus, quàm in criminalibus, seu mixtis causis, siue agatur de crimine ex officio, siue inquisitione, aut partis accusatione, aut alias quomodolibet de iustitia respondere teneantur, vt scilicet commodius, & sine vlla digressione litteris vacare possent.*

10 Quae quidem Iurisdictio Rectori concessa à Papa in scholares studentes est Ecclesiastica Apost. & sic in clericos tantum dirigitur, quia Papa nunquam censetur laicos à iurisdictione laicali eximere; solum enim quando salus spiritualis, vel periculum animarum est, potest Ecclesia pro concessa sibi à Deo potestate laicos etiam inuitis Principibus subiicere Iudicibus Ecclesiasticis, extra quem casum solus Princeps secularis potest subiicere laicos Iudicibus Ecclesiasticis, vt rectè aduertunt Innoc. *in cap.* 2. *de maior. & obed.* Greg. Lop. *l.* 1. *gloss. fin. tit.* 7. *part.* 1. latè Basil. Pont. *de Matrim. lib.* 5. *cap.* 12. §. *vnico*, *pag.* 337. Mat. Cutell. *in Codice legum Regni Siciliae*, *ad leges Martini, num.* 18. *pag.* 387.

11 Quatenus verò Rector, seu scholasticus Salamantinus in laicos studentes iurisdictionem exercet, id non Apostolica, sed Regia facit auctoritate, vt Salamantino scholastico conceditur, *l.19. titul.7. lib.1. Recop.* & Rectori Complutensi *l.26. eiusdem tituli, & libri*. Sed dubium est, an per annexionem vnius cum altera iurisdictione, tota efficiatur Ecclesiastica, an verò Regia illa semper laicalis existat; in hac quæstione resolvenda multum insudant Doctores agentes & disputantes, an hæreticæ prauitatis vindices, & Fidei quæsitores laicorum officialium, familiarumque sanctæ Inquisitionis officij causas ex indulta sibi Pontificia potestate, & ex vi Ecclesiasticæ iurisdictionis, qua in cæteris Fidei causis vtuntur, vt Ecclesiastici Iudices decernant, an potius vt sæcularem iurisdictionem habentes, ex *l. 20. tit.1. lib.4. Recop.* ibi, *como Iuezes que para ello tienen iurisdicion de su Magestad y nuestra*, &c. vt ipsius secularis Principis delegati negotia discutere valeant? Ego tamen relictis multis adduci solitis pro defendenda iurisdictione Regia Ecclesiasticæ non permixta, semper teoui per dictam vnionem vel incorporationem totam iurisdictionem Ecclesiasticam censeri, quod multis comprobari posse existimo.

12 Primò, quia certum est dictis scholastico Salamantino & Rectori Complutensi datam fuisse iurisdictionem temporalem & Regiam ratione officij, vt faciliori causarum scholasticorum expeditioni in perpetuum consuleretur, ne earum causa à studiis suis distraherentur, & sic spirituali annexa, & vnita remanet, quemadmodum dicitur, vt si iurisdictio officium habenti tribuitur, habita consideratione ad officium, videtur concessa vt officio adhæreat, & sit quasi appendix, & sequela prioris iurisdictionis, vt docet Bart. *in l. ambitiosa, n.34. ff. de decret. ab ord. facien.* Menoch. *de arbitr. lib.1. quæst.12. n.2.* D.Bar-
13 bos. *in l. cùm Prætor 12. §.1. n.29 ff de iudic.* ita vt prioris iurisdictionis naturam sortiatur; cum hæc principalior proculdubio iudicanda sit, quia ad eius augmentum & ampliationem iurisdictio secularis concessa est, & sic à digniori nomen assumit. D.Barbos. *in d.l. cùm Prætor, § final. num.241. cum seqq.* & in dubio id quod ex se est dignius, censetur etiam esse principalius in dispositione, & minùs dignum accessorium, *l. etsi non sint, §. perueniamus*, iuncta
14 gloss. *verbo species, ff. de auro & arg. leg.* D. Barbos. *in d. §. fin. n.245.* & sic vnitum semper sequitur statum, & conditionem illius rei, cui principaliter annectitur, *l. peculium 65. in princ. ff. de leg. 2.* Ignas. del Villar. *in sylua resp. lib.1. resp 7. in 4. p. num.14.* Steph. Gratian. *discept. forens. tom.1. cap.84. num.4.*

15 Secundò, quia si daremus nullam vnionem, annexionem, vel confusionem harum iurisdictionum in isto casu factam fuisse, sed per se quamlibet seiunctim & separatim stare, & persistere, sequeretur quod Rector respectu talis secularis iurisdictionis per censuras Ecclesiasticas procedere non posset, arg. *cap. duo, 96. dist. cap. solita, de maior. cap. nouit, de iudic.* Atqui Rector contra omnes tam clericos, quàm laicos in causis Scholasticorum procedit per censuras, vt stylus docet: ergo tota iurisdictio Ecclesiastica est.

16 Tertiò, quia etiam sequeretur, quod appellationes à sententiis vigore temporalis iurisdictionis per Rectorem in causis laicorum Scholasticorum pronuntiatis, ad Regia tribunalia, non verò ad Ecclesiastica essent deferendæ, vt expresiè statuit *l.8. tit.3. lib.1. Recop.* & fuit de mente Bart. *in l. si quando, C. de appellat.* Felin. *in cap. solita, col.3. de maior. & obed.* Specul. *tit. de appellat. §. nunc tractemus ad quem sit appellandum, in fine*, & post Guillelm. Bened. Carol. de Grass. & alios resolvit Couar. *pract. cap.4 num. 2.* Sed est verum, quod omnes appellationes à Rectore interponuntur ad Illustrissimum D. meum Nuntium; ergo signum est quod eius iurisdictio in totum Ecclesiastica est.

Habito igitur pro constanti quod omnimoda in- 17
risdictio Rectori competens, tam in clericos, quàm in laicos scholares est Ecclesiastica, vt eam exercere valeat, ac exemptio & fori priuilegium huiusmodi locum habeat, non sufficit matriculæ descriptio, sed vlteriùs requiritur, quod scholaris studeat, lectionibusque assiduus sit, quia studiosus à verbo studio dicitur, cuius causa priuilegia sunt concessa, *d. auth.*
habita: tum etiam, quia studium dicitur vehemens 18
applicatio animi ad aliquid peragendum cum summa voluntate, Bart. *in l.1. §. huius study, num.4. ff. de iustit. & iure*: si igitur scholaris non vehementer applicat animum ad adipiscendam scientiam, non debet gaudere priuilegiis propter studium concessis, *d. auth. habita*: faciunt pulchra verba text. *in l. si quis, in fine, C. de domest. & protect. lib.12.* & in specie colligitur *ex cap. cùm ex, de elect. in 6.* ibi, *litterarum studiis insistentes*, &c. Vnde meritò scholarem non studentem, aut scholas non frequentantem priuilegiis ratione studij concessis nullatenus frui posse resolvunt Bart. *in l. qui sub prætextu, C. de sac. os. Eccles.* Felin. *in rub. de Magist. ad fin.* Rip. *in l.1. n.138 ff solut. matr.* & ibi Petr. Barb. *p.7. n.63 cum seqq.* Perez *l.1. tit.1. lib 5. Ordin. vers. quo sit scholarem, pag.8. tom.2.* Ioan. de Platea *in l.1. n.2. & 3. C. de colleg. lib.11. & in l. eos qui 3. C. de apparit. Magist. mil. lib 12.* Panorm. *in cap.1. n.39.* & Dec. *n.116. in 2. lect. de iudic.* Narbon. *l.27. glos. vnica, n.15. tit.21. lib.4 Recop.* nouissimè Carleval. *de iudic lib.1 disp 2. q 6. sect.5. n.495.* ibi: *Limita quintò, vt non procedat prædicta quinta conclusio in scholari, qui non est in matricula, vel in illo, qui cùm sit matriculatus, non dat tamen actu operam litteris, nec exercet litterarum studia; isti enim non gaudent priuilegiis scholarium*: & expresè cautum est *d.l.18. § 6. tit.7. lib.1. Recop.* ibi: *Y que studien contino, y que entren en los escuelos, y oygandos lecciones cada dia, de manera que hagan aquello porque deuan gozar*, &c. & ideò monet Rebuff. *de priuilegiis scholast. circa necessaria scholasticis num.31.* vt continuò chartis inuigilent, & quod totis neruis scientiæ adipiscendæ sint dediti.

Quotiescunque enim conceditur alicui priuile- 19
gium ratione officij, vel exercitij, si illud non exercet, non gaudet prædicto priuilegio, per *d. l. qui sub prætextu*, Tiraquel. *in tract. cessante causa, p.1. n.206;* Rip. *in d.l 1. ff. solute matr. n.138.* Bologn. *num.133.* D.Barbos. *d.p.7. n.62. vers. vnde pro regula*, Gironda *de priuileg. & exempt. explic. n.1206. cum seq.*

Et qui non fundat se in priuilegio qualificato, 20
debet probare concurrentiam qualitatum, aliàs priuilegium non suffragatur, *l. Prætor, la 2. §. hac autem actio, vers. docere*, cum ibi notatis, *ff. de vi bonor. rapt.* Natt. *consil.254. n.2* Tiraq. *de retractu lig § 8. glos 7. n.1. & seq* Surd. *decis.305. n.41.* Everard. *loco 27. n.7.*
Valenzuela *cons.52. n 6.* vbi quod iurisdictio si con- 21
cedatur in certo facto, aut casu qualificato, oportet constare priùs de qualitate, Gironda *d. tract. n.647.* vbi *n. 648.* subdit illam qualitatem debere interuenire in tempore actus, per *l.1. § aduersus ff. ne quid in loco publico.* Rota *decis.229. n.3. p.2. recent. & dec.568. n.4. p.1. in posthum. Farin.*

Et maximè, quia priuilegium scholaribus con- 22
cessum fuit ne à studiis distraherentur, & vt meliùs illis incumberet, ac in scholis lectiones audire possent; vnde si hæc causa deficiat, propter quam priuilegium concessum fuit, cessabit priuilegium *l. generaliter*

neraliter, *C. de Episcop. & cleric. cap. suggestum, de*
decim. Menoch.*consil. 2. num. 36.* Girunda *d.tract. de*
23 *priuileg. seu exempt. explicat. n.* 82. tum quia in priui-
legiis & gratiis, non tam verba sunt attendenda,
quàm mens consideranda, Duran.*decis.48.n.15.* Tum
24 etiam, quia vt iurisdictio competat, semper est pro-
bandum id, quod est causa iurisdictionis, Innoc. *in*
cap. cum sit generale, de foro comp. Bald. *in l. prascri-*
ptione, n.43. C. si contra ius, vel vtil. publ. Surd. *consil.*
286. *n.9.* tanquam suæ intentionis fundamentum, *l.*
verius, cum leg. seq. ff. de probat. l. actor, C. eod. Rota
decis.697.n.1.p.2. recentior.

25 In casu autem de quo agitur, visum fuit exerci-
tium, & qualitatem supradictam non probari ex
parte dicti de Cariaga remissionem petentia; imò
potius ad instantiam Promotoris fiscalis plures sunt
testes examinati, qui pleno ore deponunt assertum
scholarem caosa studij ad Complutum nunquam
accessisse, sed tantum occasione suæ vocis dandæ in
Cathedratum vacationibus, vel festiuitatibus in-
teressendi.

26 Quod attinet ad probationem dicti de Cariaga,
testes pro eo de mense Iulij 1641. examinati inter
se non minimam patiuntur contrarietatem; nam
primus, qui dicitur Maria de la Cruz, deponit tribus
præcedentibus annorum cursibus Liceotiatum Lu-
cam de Cariaga in eius domo Compluti resedisse,
operam literis nauasse, ac lectionibus studij genera-
lis quotidie interfuisse: secundus, qui dicitur Anna
de la Cruz, dictæ Mariæ filia, deponit dictum de
Cariaga in domo Alphonsi de Villaral toto illo tem-
pore permansisse: tertius testis, qui est dictus Al-
phons. de Villaral, idem dicit quod proximè citatus
testis deponit: quartus qui se nominat Matthæum
Rodericum, & de præcedentibus sex annorum cur-
sibus deponit, affirmat eundem de Cariaga de anno
1640. in domo Gasparis Lares, & de hoc an. 1641.
in domo dicti Alphonsi de Villaral inhabitasse;
cum quo concurdat Andreas Ortiz quintus testis,
qui omnes inter se contrarij existunt, & de falso sus-
pecti sunt, dum eorum attestationes tangunt annum
1638. in quo iuxta testimonium Secretarij Vniuer-
sitatis dictus de Cariaga in matricula descriptus non
fuit, nec eo anno Compluti demoratus est; & dum
affirmant de anno 1640. quidam quod habitauerit
domum Mariæ de la Cruz, alij domum Alphonsi
de Villaral, alij domum Gasparis Larea, & sic circa
locum habitationis sibi inuicem contrariantur, &
vnus alterius fidem elidit, Alex. *consil. 20. col. 2. vol. 4.*
Bertazol.*consil. crim. 33. n. 11.* Surd *cons. 168. num. 39.*
27 *& consil. 530. n. 4.* & conuincuntur de falso, quia de-
ponunt illum de anno 1648. Compluti studuisse;
cum, vt suprà dixi, contrarium appareat: & quia no-
tabiliter variant in habitatione, & domo, vbi eum
viderunt, & quando testes discordant in loco, con-
uincuntur de falso, gloss. & Doctores *in l. testium, C.*
de testib. Bertazol.*consil. crim. 41. n. 10. & consil. 251.*
28 *n. 19.* Et testes in vna parte falsi præsumuntur falsi
in omnibus, Innoc. *in cap. fraternitatis, de testib.*
Crauet. *consil. 6. n. 10.* etiam quod illa pars non sub-
stantiam, sed accessoria concernat; si tamen non sit
penitus inutilis, aut extranea, Natt. *cons. 96. num. 1.*
Surd.*consil. 530. n. 6.*

29 Aut saltem ista probatio tanquam multùm dubia
propter dictam contrarietatem nihil releuaret, *cap.*
in præsentia, de probat. Menoch.*cons. 259 n. 6.* Surd.
consil 5. n. 47. & consil. 61. n. 15. & consil. 127. n. 40.
Stephan. Gratian.*cap. 640. n. 25. & cap. 705. n. 1.* Se-
raphin.*decis. 1103. n. 2.* Valenzuel. *cons. 92. num. 218.*
& 220. Duran. *decis. 492. n. 31.* Rota *decis. 318. n. 4.*
part. 2. recent. & decis. 561. n. 3. p. 1. in posthum. & de-

Barbosæ Vota decisiua:

cis. 45. n. 8. part. 2. etiam in posthum. prout de proba-
tione ambigua tenet eadem Rot. *decis 149 n. 9. p. 4.*
diuers. & de æquiuoca eadem Rot. *decis. 263. n. 3.*
p. 2. in posthum.

Et quatenus data huiusmodi dubietate, & æqui- 30
vocatione, interpretari deberet facta probatio, con-
tra probantem interpretatio facienda erat, gloss.
verbo verbum, in d.c. in præsentia, Menoch. *cons. 384.*
n. 12. & 13. Surd. *decis. 260. n. 9. & consil. 151. n 48.*
& cons. 168. n. 42. Seraph. *decis. 460. n. 5.* Stephan.
Gratian. *discept. forens. cap. 200. n. 34. & cap. 640.*
n. 25. Gregor. XV. *decis. 405. num. 3.* Rota *decis. 38.*
n. 1. parte 2. diuers. etiam in materia fauorabili, Ti-
raquel. *de retractu lign. §. 1. glos. 16. n. 8.* Natt. *con-*
sil. 285. n. 2. idem Stephan. Gratian. *tom. 5. cap. 874.*
n. 29. in fine.

Et tantò magis, quia Promotor fiscalis contra- 31
rium probavit, pluribus testibus deponentibus di-
ctum de Cariaga in oppido Mattiti semper præsen-
tem retroactis annis adfuisse, nec ad dictum oppi-
dum Compluti accessisse causa studij, nec occasione
interessendi agitationi taororum, aut dandi suffra-
gium in prouisione alicuius Cathedræ, siue lecturæ
vacantis; quæ probatio cùm sit magis verosimilis,
& fortior, nullamque patiatur nullitatem, seu con-
trarietatem, aliam minùs fortem & veram vincit,
Natt. *consil. 372. in fine,* Grat. *cons. 6. n. 23. lib. 2.* Rot.
decis. 243. n. 4. part. 2. in posthum. Fatin. quia probatio 32
probationem excludit, eadem Rota *decis. 619. num. 7.*
p. 2. recent. & decis. 740. n. 5. p. 1. in posthum.

Facit etiam quia testes pro parte Promotoris fis- 33
calis examinati tendunt ad confirmandam Ordina-
rij iurisdictionem, pro qua ius assistit; in concursu
enim probationum prævalere debent illæ, quæ iu-
ris assistentia, seu præsumptione coadiuvantur, Ro-
ta *decis 9. n. 8. parte 2. diuers.* & quæ habet fomen-
tum tituli, iuxta ea quæ tradit Greg. XV. *decis. 412.*
n. 1. & ibi Addent.

Non parum conducit, quod iurisdictio ordinaria 34
fauorabilis est, gloss. *verbo processum circa fin. in c. 1.*
de rescript. lib 6 Menoch. *de arbitr. lib. 1. q. 37. n. 14.*
Valenzuel. *consil. 121. num. 26.* delegata verò, quam
habet Rector Vniuersitatis studij generalis Com-
plutensis, odiosa, gloss. *d. verbo processus,* Marant. *de*
ordine iudic. p. 4. dist. 6. n. 29. Menoch. *de præsumpt.*
lib. 1 præs. 15. n. 2. Valenzuela *consil. 38. n. 30. & con-*
sil. 125. n. 19. Stephan. Gratian. *discept. forens. cap. 170.*
n. 29. Vnde in concursu probationum magis est at-
tendenda illa, quæ tendit ad fauorem, quàm ea quæ
odium parit; quia in dubio potius considerandus
est fauor, quàm odium, gloss. *verbo alios, ante fin. in*
cap. sciant cuncti 12. de elect. lib. 6. Abb. *cap. in litte-*
ris, num. fin. vers. item vbi concurrunt odium, de restit.
spoliat. Gonzal. *ad reg. 8 Cancel. §. 6. proœm. n. 37.* tum
quia in hac ambiguitate potius pro ordinaria iuris-
dictione iudicandum, cùm illa sit originaria & pro-
pria, alia verò accidentalis, & extraordinaria, & faci-
liùs ad primævam naturam deuenire, quàm nouam
assumere valeat; tum denique quia Ordinarij pote- 35
stas est amplianda. Rot. *decis. 5. n. 3. de concess. præ-*
bend. & præsumptio stat pro eius iurisdictione, Ca-
mil. Borrel. *in sum. decis. tom. 1. tit. 41. n. 161.*

Vlteriùs contra petitam remissionem plures of- 36
feruntur testes pro parte dicti Promotoris fiscalis,
qui deponunt dictum de Cariaga dum esset carce-
ratus, & vidisset fratrem germanum capi, & ad eun-
dem carcerem deduci, arrepto quodam instrumen-
to, quod *chuzo* vocant, & cum eo ad ipsius carceris
portam stans, studuit ne frater eius prædictus intus
includeretur, affirmans se facturum ne intraret,
minitans omnes iustitiæ ministros, qui eum intro-

mittere tentarent; ex quibus impedimentis, minis, & verbis resistentiam oriri dubitari non potest, illa enim solo verbo committitur, *cap. si quando, de offic. deleg. l. generaliter, in fine, C. de non num. pecun. l. quoniam, C. de appellat. l. 1. §. 1. C. de bonis mat.* Farin. *consil. 55. n. 93. tom. 1.* Paris. de Puteo *de syndicatu, verbo resistentia, c. 2. n. 4.* ibi, *& quandoque resistitur verbo, vbi etiam quod resistere dicitur, qui pertinaciter insistit,* Narbona *d. l. 20. gl. 18. n. 8. tit. 1. lib. 4. nona Recop.* vbi ait dici resistentiam committere illum, qui Iudici circa actum & exercitium suæ iurisdictionis, vel circa quamcunque operationem respicientem administrationem iustitiæ, eam administrare impedit.

37 Apud Hispanos verò *l. 28. tit. 7. lib. 1. nonæ Recop.* cautum est, vt scholares licèt priuilegium ab Hispaniarum Regibus fuerint assequuti, vt in criminalibus, & etiam in ciuilibus coram Rectore, vel Cancellario Vniuersitatis conueniantur, attamen ab huiusmodi generalitate ne faciliter spe immunitatis aduersus Regios Iudices & Ministros insurgant, crimen resistentiæ in præsenti excipitur, vt si scholaris resistere Iudici ausus fuerit, eo ipso à priuilegio fori alienus iudicetur, cuius meminere Narbona *ibidem glos. vnic. pag. 66.* & Angulan. *de legib. lib. 3. controu. 26. n. 54.* dum tenet scholares resistentes ex peculiari Catholicæ Maiestatis decreto ipso facto fori priuilegium amittere, & per sæcularem puniri posse, Carleual. *d. loco, n. 505.* ibi. *Limita sextò vt non gaudeant foro exempto, & priuilegio scholastici, immo verò immunitatem & exemptionem amittant, quoties Iudicibus Regiis, aut eorum ministris faciunt resistentiam,* &c.

38 Non obstat, quod *lex illa Regia* 28. locum non habet in Clericis scholaribus; nam dum illa disponit respectu laicorum, & facultatis Regiæ, quam circa eos Rectoribus Vniuersitatum Salamantinæ, Vallisoletanæ, & Complutensis Rex Catholicus concessit, non potuit Clericos, qui suæ iurisdictioni non subsunt, eidem Rectori subiicere, & ab Ordinariorum Diœcesanorum iurisdictione eximere, vt benè resolvit Carleual. *d. n. 505.* Quia respondetur procedere eo casu, quo clericus scholaris Regiis Iudicibus resistentiam faceret, ne ab eis puniri valeat, iuxta *d. l. 28.* non autem locum habebit quando Ordinario suo in casibus à Iure permissis procedenti, de facto resisteret, tunc enim non vigore dictæ l. Regiæ 28. sed dispositione Iuris communis contra talem resistentem scholarem ipse Ordinarius procedere, eumque punire poterit, priuilegio suo non obstante, per text. *in c. vnic. de pœnis lib. 6.*

39 Illud tamen aduertere oportet, quod non omnis, & quæcumque resistentia, cuiuscumque generis, & qualitatis existat, operabitur exemptionem clericorum scholasticorum à Rectoris cognitione & punitione, sed illa tantùm, quæ iniustè & contra rationis & iustitiæ normam perpetratur; nam ita demùm licita erit resistentia ab eisdem facta ad repellendum damnum, vel iniuriam iniustè à Iudicibus, vel eorum officialibus irrogatam, si iniustitia ipsa & iniquitas manifestè appareat notorietate certa, & indubitabili, secundùm Narbonam *dict. leg. 20. glos. 18. numer. 63.* vbi *numer. 64.* subdit quod si iniustitia & iniquitas non ita euidenter appareat; sed dubium sit an iusta, vel iniusta fuerit prædicta executio, vel captura à Ministris & officialibus iustitiæ facta, tunc non licebit prætenso scholari, nec alij cuilibet resistere, constito tamen prius de mandato Iudicis, vel etiam eo deficiente, si officiales illos publicè ad id fore deputatos sciat: vnde cum in casu nostro non plenè constet quod dictus de Cariaga haberet requisita de quibus supra, ad effectum gaudendi priuilegio scholaribus concesso, non ideo illi licuit Ordinario iurisdictione ordinaria procedenti resistere.

Neque denique obstat generalitas dicti Breuis 40 Clementis VIII. quatenus habet clericos scholares pro quibuscumque criminibus vbicumque perpetratis respondere debere coram Rectore Vniuersitatis studij Generalis Compluten. & non posse pro eis coram suo Ordinario conueniri, ibi, *vbicumque committeretur delictum,* &c. Quia respondetur, id esse intelligendum de delictis vbique commissis, non omni tempore, sed eo tantùm, quo studiis vacatur, & sunt feriæ vacationum, cùm aliàs non studens, & lectionibus minimè assistens, scholarium priuilegia non fruatur, iuxta supradicta *num.* 18. Causa enim studiorum priuilegia scholasticis conceduntur, Rebuff. *in dict. auth. habita num.* 21. si verò concederentur in loco studij non commorantibus, effectum contrarium operarentur, quod non est dicendum, ad not. per Rot. *decis. 204. n. 2. p. 4. diuers.* nam licèt priuilegium Principis latè sit interpretandum in sui præiudicium, Surd. *consil. 140. n. 71.* Valenz. *consil. 79.* 41 *n. 78.* Rota *decis. 3. de offic. deleg. in nouis,* in præiudicium tamen tertij non est ampliandum, Rot. *decis. 2. n. 2. de renunc. in antiq. & decis. 40. n. 3. p. 2. in posthum.* Sed strictè intelligendum. Marches. *de commiss. tom. 1. pag. 639. n. 3.* Gironda *de priuileg. & exempt. explicat. n. 53.* Seraphin. *decis. 605. n. 2. & dec. 817. n. 1.* quia est stricti iuris. Valenz. *consil. 23. n. 75. & consil. 33. n. 269. cum seqq. & consil. 93. n. 54. & consil. 97. n. 240.* & in- 42 terpretari debet vt minus lædat ius commune: idem Valenz. *conf. 18. n. 54. & conf. 13. n. 76.*

Quare censui remissiuo locum non esse, sed quia dictus de Cariaga ordinariæ iurisdictioni se subiecit, Illustriss. D. Gubernator Archiepiscopatus Toletani huius causæ cognitionem mihi delegauit, ideò competentiæ, attento partium consensu, finem imposui, & tanquam Ordinarius in ea procedere cœpi. Quare, &c.

Nullius Coadiutorum de Lerma.

Dementi dandus coadiutor: quis dicatur demens, & quomodo probetur. Coadiutor dementi Prælato dari potest sine Patroni consensu, sicut & Vicarius, ac Vicecuratus constitui potest sine eius consensu in Parochialibus sui iurispatronatus. Vicarij Generalis iurisdictio & possessio non est propria, sed Episcopi, cuius vices gerit; & sic ex possessione Episcopi manuteneri debet Vicarius.

Votvm LVI.

1 *Dementi dandus est coadiutor.*
2 *Facti series narratur.*
3 *Coadiutores Episcopis, vel eorum superioribus dare solius est Papa.*
4 *Episcoporum appellatione veniunt Prælati inferiores iurisdictionem quasi Episcopalem habentes, vbi de illis mentio facta est indefinitè, & sine vlla restrictione.*
5 *Demens est qui nescit exprimere quid velit, aut nolit.*
6 *Demens est ille, qui non in totum, sed ex parte tantum mentis errore ducitur.*
7 *Dementia probatio debet esse plena, & concludens.*
8 *Dementia & furor non præsumitur.*

9 *Dementia*

9 *Dementia & furor est difficilis probationis.*

10 *Dementia & furor, ac similes animi defectus probari possunt solis coniecturis, & præsumptionibus.*

11 *Furiosus, & demens æquiparantur, itavt Iura de vno loquentia habeant locum in alio.*

12 *Dementia signum euidens est quando quis non intelligit quid dicat, nesciuve exprimere id quod dicere velit.*

13 *Verba inordinata, fatua, & stulta loquens, fatuus, vel demens præsumitur.*

14 *Dementia signum est si quis publicè de die, & de nocte sine proposito clamauerit.*

15 *Nudus in camisia incedens per plateas sine causa, demens præsumitur.*

16 *Demens præsumitur qui per plateas more insanorum incedit.*

17 *Curatoris datio dementiam arguit.*

18 *Testes deponentes de diuersis actibus furorem arguentibus, probant dementiam.*

19 *Demens, & insana mentis is probatur, qui à medicis, & peritis vt talis habetur.*

20 *Dementia per mensem & vltra probata præsumitur absque alia probatione in futurum cōtinuata.*

21 *Furiosus qui olim fuit, in futurum in eodem furore perdurare præsumitur.*

22 *Testes in iudicio seculari examinati non probant in Ecclesiastico.*

23 *Informationes in actibus capitularibus solent oretenus capi.*

24 *Acta agitata coram Iudice temporali faciunt fidem coram spirituali.*

25 *Probationes à Iudice seculari competenti facta in Ecclesiastico foro fidem faciunt.*

26 *Testes examinati super vno facto, fidem faciunt in alia ponitus diuersa instantia, in qua inter easdem partes de eodem facto contenditur.*

27 *Testes examinati coram Iudice seculari super minori ætate fidem faciunt coram Ecclesiastico.*

28 *Acta faciunt rem notoriam, maximè quando contra ea oppositum non fuit.*

29 *Notorium releuat à probatione.*

30 *Impedimentum notorium non eget probatione.*

31 *Iudex potest ex officio se informare de notorio.*

32 *Demens habitus à consanguineis & amicis, talis præsumitur.*

33 *Fama publica probat quem dementem.*

34 *Constitutio Collegiata Ecclesia de Lerma refertur.*

35 *Acta omnia præsumuntur adesse, & qui dicit contrarium, probare tenetur.*

36 *Actus præsumitur factus ex causa legitima præcedenti.*

37 *Semper illud præcessisse præsumitur, quod pro validitate actus præcedere debuit.*

38 *Actus vbique præsumitur legitimè gestus, & in dubio pro eius validitate semper pronuntiandum.*

39 *Bulla erectionis Collegiata de Lerma refertur, &* num. 42.

40 *Clausula, Sublata, adimit cuilibet facultatem aliter interpretandi, & moderandi.*

41 *Decretum irritans annullat omnia, quæ in contrarium fiunt.*

43 *Clausula generalis non potest referri ad id, quod est specialiter prouisum.*

44 *Portionarij si ad vocem dandam in Capitulo admittantur, non ob id nominatio facta diceretur nulla.*

45 *Doctoratus, vel Licentiatura gradus non requiritur in principali dignitate Collegiata exempta, cui Ordinaria iurisdictio competit.*

46 *Abbas de Lerma debet esse Decretorum Doctor, seu in Theologia Magister, aut Licentiatus.*

47 *Constitutio à Iure exorbitans non est amplianda, sed restringenda.*

48 *Iudices si non sint litterati, possunt expedire causas cum interuentu suorum Assessorum.*

49 *Dictum Magistri Aulæ refertur.*

50 *Coadiutoribus Episcoporum multa prohibentur, quæ Episcopis coadiutis licent.*

51 *Coadiutorum potestas à forma dationis coadiutoria pendet.*

52 *Vicarij Generalis officium ab extraneo clerico exerceri potest, vbi officia non nisi naturalibus concedi possunt.*

53 *Beneficia & officia, quæ in Regnis Hispaniarum prohibentur extraneis conferri, sunt quæ in perpetuum, vel ad tempus certum & præfixum in titulum conferuntur.*

54 *Beneficia & officia quæ ad nutum Superioris amouibilia assignantur, non prohibentur conferri extraneis à Regno.*

55 *Coadiutorum temporalium in datione non requiritur consensus patronorum, &* n. 56.

57 *Præsentatio à patrono fieri non potest, nisi actu Ecclesia vacet.*

58 *Demens effectus non priuatur beneficio quod ante dementiam habebat.*

59 *Permutatio beneficij iurispatronatus laicalis, stante nullitate & vtilitate Ecclesiæ potest, fieri sine consensu patronorum.*

60 *Actus propter necessitatem, aut quando periculum est in mora, potest expediri sine consensu illius qui illum præstare debebat.*

61 *Vicarius ad tempus, vel ad vitam Rectoris potest constitui sine consensu patroni, dummodo non perpetuetur post mortem eius.*

62 *Ordinarius potest in vacante Ecclesia Parochiali iurispatronatus laicorū Vicariū apponere, donec ei de Rectore prouideatur, sine consensu patroni.*

63 *Deputatio Vicarij per modum prouisionis nullum statum facit.*

64 *Vicecurati in Parochialibus Ecclesiis poni possunt absque patronorum consensu.*

65 *Consensus si non pro forma, & actus solemnitate, sed dumtaxat pro interesse, & præiudicio alicuius requiritur, sufficit vt quandocunque, & quomodocunque adhibitus sit.*

66 *Vicarius gerit vices Episcopi, seu Prælati.*

67 *Vicarius & Episcopus constituunt vnum tribunal.*

68 *Factum à Vicario censetur factum ab Episcopo.*

69 *Factum ab officiali censetur factum à Domino mandante.*

70 *Iurisdictio Vicarij habetur ad iurisdictionem Episcopi per modum accessorij.*

71 *Iurisdictione Episcopi extincta, per consequens extinguitur iurisdictio Vicarij.*

72 *Vicarius & Episcopus habentur pro vna persona, & vnico corpore.*

73 *Medium non est dare inter Episcopum & eius Vicarium Generalem.*

74 *Vicarij officium durat dum vult Episcopus.*

75 *Episcopi morte naturali, vel ciuili extinguitur officium Vicarij.*

76 *Vicarius à persona Episcopi in totum pendet.*

77 *Furiosus & demens pro mortuo reputantur.*

78 *Manutentio non datur sine possessione.*

79 *Vicarij possessio precaria est, dum finita voluntate Episcopi expiret, & deinde dicatur iniusta.*

80 *Precario possidens non possidet sibi, sed illi à quo precariò possidet, & sic Domino concedenti.*

81 *Episcopus potest petere manutentionem ex quasi possessione exercendi iurisdictionem per suum Vicarium.*

82 *Manutentio semper datur illi pro quo possidetur, & non possidenti nomine alterius.*
83 *Duo eandem rem possidere in solidum non possunt.*
84 *Manuteneri quis non debet, quando alius possessionem occupat.*
85 *Possessio saltem de tempore litis motæ probanda est ad manutentionem obtinendam.*
86 *Actus possessorij repetiti & geminati multò magis faciunt constare de possessione ad effectum manutentionis.*
87 *Possessio simplex & nuda, siue detentatio, seu intrusio sufficit ad manutentionem.*
88 *Iustitia, vel iniustitia possessionis non est examinanda in iudicio summarissimo manutentionis.*
89 *Possessio titulata manutenibilis est.*
90 *Actus possessorij, qui dederunt causam liti, non probant possessionem.*
91 *Possessio ex vnica collatione contradicta non constituit in quasi possessione iuris conferendi.*
92 *Contradictio partis quando post acquisitam possessionem subsequitur, non potest impediri mandatum de manutenendo.*
93 *Possessio attentata non est manutenenda, sed reuocanda in primis, & ante omnia, aut potius sequestranda.*
94 *Inhibitio emanata post possessionem eam non afficit.*
95 *Vicarius & Canonicus simul, si in Capitulo assistat vestibus Canonicalibus indutus, præsumitur ibi tanquam Canonicus, non vti Vicarius assistere.*
96 *Factum à maiori & saniori parte Capituli est exequendum, non obstante appellatione à minori parte interposita.*
97 *Capitulares actus sunt extraiudiciales.*
98 *Actus extraiudiciales non inducunt attentata, si ab eis fuerit appellatum.*
99 *Appellatio in scriptis interponenda.*
100 *Possessor quilibet pendente lite est manutenendus, etiam appellatione pendente,* vt n. 101.
102 *Possessionem suam continuare potest quis, etiam post sententiam condemnatoriam, executione non sequuta.*
103 *Possessionem continuans non attentat.*

1 BONIFACIVS Papa VIII. *in cap. vnico, de clerico agrot. lib. 6.* mandat vt si Episcopus, siue Superior alius Prælatus demens fuerit, & quid velit, aut nolit, exprimere nesciat, vel non possit, tunc eius Capitulum, vel duæ ipsius partes auctoritate Apost. vnum, aut duos coadiutores assumant idoneos, qui eius officium exequantur. Ex quo textu vulgo colligitur, dementi esse dandum coadiutorem, vt per Bertachin. *de Episcopo* 2.*part*.4. *libri*, *n.* 24. Flam. Paris. *de resign. benef. lib.* 7. *q.* 10. *n* 9. Nau. *cons.* 3. *n.* 2. *de cleric. agrot.* Gonzal. *ad reg. Cancel. glos.* 5. §. 9. *n.* 23. Aloys. Ricc. *in sua praxi, p.* 4. *resol.* 543. *n.* 4. Ego ipse *de iure Eccl. vniu. lib.* 3. *c.* 10. *n.* 11.

2 Vigore eius tex. Capitulum Insignis Collegiatæ Ecclesiæ de Lerma ob dementiam Abbatis, qui eiusdem Ecclesiæ Prælatus est, & iurisdictionem quasi Episcopalem cum territorio habet, de eligendo coadiutore tractauit, & sic duos, D. Didacum de Gurrea Cantorem, & D. Bartholomæum de S. Dominico Solorzano Scolasticum in coadiutores seu gubernatores assumpsit, contra quam electionem seu deputationem plura fuerunt opposita: sed interrogatus pro veritate, an possit subsistere? Respondi affirmatiuè, per tex. *in d. c. vnico*, & ne diutius in hac confirmanda sententia detinear, cùm expresso Iure probetur, existimaui ad contraria distinctè respondere, vt sic veritas magis elucescat.

OBIECTIO I.

Quod text. *in cap. vnico, de clerico agrot. lib.* 6. procedit in Episcopis, & Prælatis Superioribus, & in inferioribus, vt colligitur ibi, *Caterùm quod de Episcopis præmittitur, ad Superiores etiam Prælatos esse volumus, & intelligimus referendum.*

COadiutores Episcopis, vel eorum Superioribus 3
dare solius est Papæ, vt per *d. cap. vnic.* resoluunt Gambar. *de officio, & potest. Legati de latere, tit. de coadiutorib. n.* 4. Flamin. Paris. *de resign. benefic. lib.* 7. *q.* 20. *n.* 14. Campan. *in diuers. Iuris Canon. rub.* 7. *cap.* 6. *n.* 105. *vers. est tamen*, Quarant. *in sum. Bullary, verbo Archiepiscopi auctoritas, num.* 9. & addit Flamin. *citato loco, & num. seqq.* quod Papa solet priuatim per Cardinales, & in Consistorio examinare causam, & dare coadiutorem sufficientem habentem qualitates requisitas illi officio, vt possit coadiuuare & subleuare officium illius, cui datur; talis autem coadiutor fit Episcopus in partibus infidelium, id est, non habens Clerum, nec populum, cum onere vt coadiuuet N. & ideo exercitium curæ est penes ipsum; illa tamen aduertentia, vt si detur circa temporalia propter dilapidationem, debeat esse prouidus, & scite ea benè dispensare; si verò circa spiritualia, vt sciat prouidere saluti animarum.

Verùm ne hoc prætextu ad Sedem Apost. recurrendi, 4
Ecclesiæ existentes scilicet in remotis, dispendia patiantur, idem summus Pont. Bonifacius VIII *in d. cap. vnic.* nouo Iure statuit, vt colligitur ex verbo, *Sancimus*, vt Capitula Episcopis, & aliis Superioribus dementibus auctoritate Apost. vnum vel duos deputent coadiutores, qui eorum officia exequantur; quæ dispositio cùm de Episcopis mentionem faciat indefinitè, & sine vlla restrictiua, aut exclusiua dictione, eorum appellatione veniunt alij Prælati Episcopis inferiores, iurisdictionem quasi Episcopalem habentes, vt est Abbas dictæ Collegiatæ, vt multis exemplis & Concilij Trident. decretis probaui *in tr. de appellatiua verborum vtriusque Iuris signif. appell.* 89. *sub n.* 18. vbi *numeris seqq.* ipsa Concil. decreta de Episcopis loquentia ad Prælatos inferiores ex communi omnium Doctorum voto retuli, videlicet *c.* 5. & 8. *sess.* 21. *de reform.* & *c.* 15. *sess.* 23. *etiam de reformat.* & *c.* 16. *sess* 25. *de Regularib.* Quando enim Concilium voluit Prælatos inferiores excludere, vel expressit, vt *in cap.* 13. *sess.* 14. *de reform.* ibi, *& non alteri inferiori reseruetur*; vel cum dictione restrictiua de Episcopis mentionem fecit, vt *in c.* 20. *vers. ad hac, sess.* 24. *de reform.* ibi: *Sed Episcopi tantùm*, &c.

OBIECTIO II.

Quod Abbatis dementia certa non est, nec in processu probatur.

SVmmus Pont. Bonifacius VIII. *in d. c. vnico*, dementem 5
vocat illum qui nescit exprimere quid velit, aut nolit: vnde dementem, & mente captum dici illum, qui interrogatus ad rem non respondet, & mentis suæ sensum nescit explicare, aut memoriam non habet ordinatam, colligunt Roder. Xuar. *alleg.* 1. *n.* 4. Mascard. *de probat. concl.* 1045. *n.* 5. & addit Menoch. *de præsumpt. lib* 6. *præs.* 45. *n.* 16. quem refert Farin. *fragm. crimin. part.* 1. *lit. F, num.* 115. quod demens est ille, qui non in totum, sed ex parte tantùm 6
mentis errore ducitur.

Et licèt probatio dementiæ debeat esse plena, & 7
concludens,

8 concludens, Rota *dec.792. n.4. part.1. in posthum. Farin.* quia dementia & furor non præsumitur, cùm vnusquisque sanæ mentis præsumatur, in tantum quod contrarium asserentibus probatio incumbat, cum naturale sit quem esse mentis compotem, dementem verò, & insanum accidentale, *l. nec codicillos 5. C. de Codicill. l. fin. C. de hæred. instit. cap. fin. de success. ab int.* cum aliis cumulatis per Decian. *consil.127. num.29 lib.3. & consil.51. num.33. cum seqq. lib 4* Menoch. *d. lib.4. præs.45. n.18. cum seqq. & consil.683. num.1 lib.7.* Farin. *in praxi crim. tit. de pœnis temper. quæst.94. n.48. & in fragm. crimin. d. lit. F, num.230.* Duran. *decis.178. n.9.* Rui. *decis.384. n.2. p.1. recent. & d. dec.792. n.2. p.1. in posth. Far.*

9 Nihilominus tamen cùm dementia & furor sit difficilis probationis, Doctores *in l. furiosum, C. qui testam. fac. poss.* Cardin. Mantic. *de coniect. vlt. volunt. lib.2. tit.15. num.16. vers. illud verò,* Decian. *consil.97. post n.29. vers. quod difficile est probare,* Farin. *d. lit. F, n.212.* ideo stultitiam, dementiam, furorem, ac similes animi defectus probari posse solis coniecturis, & præsumptionibus, resoluunt Menoch. *de præsumpt. lib 1. præs 45. num.22. & d. cons.683. num.8.* Mascard. *de probat. concl 503. num.1. & concl.826. n.1.* Pacian. *in simili tract. lib.1. cap.43 n.9. cum seq.* Farin. *d. lit. F, n.253.* nam licèt Doctores citati & citandi, ac Iura allegata aliquando de furore loquantur,

10 intelligenda etiam sunt de dementibus, cum quoad hoc inter furiosum & dementem nulla possit considerari differentia, vt aduertit Mascard. *de probat. concl.503. num.20.*

11 Plures coniecturæ & præsumptiones certæ & Indubitabiles dementiæ in Abbate concurrunt, quæ eum dementem probant.

12 Prima est quod non intelligit quid dicat, nescitve exprimere id quod dicere vult, quod esse euidens signum dementiæ probat text. *in d. cap. vnico,* & resoluunt Menoch. *consil.81. n.230.* Mascard. *d. concl. 503. num.9.* Pacian. *d. lib.1. cap.43. num.17.* Farin. *d. lit. F, num.243.*

13 Secunda quod loquutus fuit & loquitur verba inordinata, fatua, & stulta, quæ ab homine sanæ mentis loqui non solent, & ideo fatuum, vel dementem præsumi probant, *c. legitimus, 93. dist.* gloss. *verbo probari, in fine, vers. item ex sermonibus, in dict. l. nec codicillos, C. de codicill.* Menoch *d. lib.6. præs.45. num 39.* Mascard. *d. concl 503. n 2.* Pacian. *d. lib 1. c.43 num.9. 20.21 vers. similiter,* Farin *d. lit. F, n.141.* Rota *decis. 107. n.5. post princ. & in vers. in primis, p.1. diuers.*

14 Tertia quod publicè, de die, ac de nocte, & sine proposito clamauit, & clamat; nam etiam hoc dementiæ signum esse resoluunt Doctores *in l. quidam in suo, ff. de condit. instit. & in l. ob quæ vitia, ff. de ædilit. edicto,* Farin. *d. lit. F, n.253.* Rota *d. decis.107. n.5. sub vers. secundò probatur, part.2. diuers.*

15 Quarta, quod per plateas sine causa nudus in camisia incedebat, quod dementiæ signum esse asseruit Farin. *d. lit. F, n.255.* & censuit Rota *d. decis.107. n.5 vers. secundò probatur,* vbi de quadam Moniali, quæ in camisia accedebat ad chorum.

16 Quinta quod per plateas tanquam demens, & insanus incedebat, *d. l. ob quæ vitia,* ibi; *per vicos more insanorum,* &c. Mascard. *dict. concl.503. num.4.*

17 Sexta quod ei honorum administratio fuit adempta, & curator ad ea administranda nominatus, quæ Curatoris datio dementiam arguit, vt tenent Menoch. *d. lib 6 præs.45 num.45.* Pacian. *d. lib 1. cap.43. num.39.* Farin. *d. lit. F, n.247.* Surd. *cons.86 n.19.* Duran. *decis.178. num.29.*

18 Quas quidem dementiæ coniecturas in Abbate concludenter probant plures testes deponentes de diuersis actibus furorem arguentibus etiam ex interuallo, & diuerso tempore factis, Mascard. *de probat. conclus.503. num.16.* vbi *num.18.* subdit sufficere testes tantummodò dixisse talem esse mente captum, quia viderunt, Farin. *d. lit. F, n.289.* cum multis seqq. *& n.304.* resoluit Medicos & peritos in hac materia testes esse posse, & addit Rota *d. decis.107. num.6. & 7.* quam citat Menoch. *d. lib 6. præs.45. num.46.*
propè fin. quod demens, & non sanæ mentis is probatur, qui à Medicis & peritis vt talis habetur, & 19
eadem Rota *decis.190. num.4. part.2. recent.* reputauit optimum testem Medicum, quia curabat dementem.

Non obstat, quod probatio dementiæ non tangit 20
tempus præsens, quia cùm perseuerantia in dementia probata sit per mensem & vltrà, præsumitur absque alia probatione in futurum continuata, Alciat. *de præs. reg.2. præs 18. n.1.* Card. Mantic. *de coniect. vlt. volunt. lib.2. tit 5. num.6. vers. quinto extenditur;*
& furiosus, qui olim fuit, in futurum in eodem 21
furore, seu dementia perdurare præsumitur, gloss. *in cap. indicas, 3 quæst.9. & in cap. vlt. de success. ab int.* plures per Farin. *dict. lit. F, num.317.*

Nec obstat quod prædicti testes fuerint exami- 22
nati à Correctore dicti oppidi de Lerma Iudice seculari, qui non probant in iudicio Ecclesiastico ob eorum incompetentiam, sicut nec acta coram laico Iudice probant coram Ecclesiastico, Doctores *in cap. at si clerici, de iudic.* Vant. *de nullit. tit. ex defectu iurisdict. num.3. cum seqq.* Mrt. Anton. *var. resolut. lib.3 resol.1. num.8.* Mascard. *conclus.33. num.24.* Quia respondetur multipliciter.

Primò, quia actus Capitulares sunt extraiudicia- 23
les, & solent pro eis iustificandis Informationes oretenus capi, ita vt necesse non sit eas in eisdem actis registrari, Greg XV. *decis.59. num.3.*

Secundò, quia cum attestationes huiusmodi fa- 24
ctæ coram Iudice laico tendant ad probandam dementiam Abbatis, nil obstare poterit quin fidem faciant coram Ecclesiastico, saltem extraiudicialiter, ad eundem finem, vt resoluit Valenzuel. *tom.1. consil 68. n.46.* ibi. *Nam acta agitata coram Iudice temporali faciunt fidem coram spirituali, vt post Innoc. in cap. causam quæ, de testibus, & alios tradit Guid. Papæ quæst.36.* Capell. Tholos. *quæst.199. n.1. & 2. & ibi Addit. elegans Bart. in l. naturaliter, §. nihil commune, part vlt. vers. secundò quare,* &c.

Tertiò, quia quando tractatur de probando me- 25
ro facto, de quo & eius materia, nec Iudex est incompetens, nec priuatiuè ad Ecclesiasticum pertinet cognitio, vt in casu nostro, tunc probationes in foro seculari factæ in Ecclesiastico fidem faciunt, & probant: ita Farin. *tom 1. consil.158. num.20. cum seqq.* præcipuè *n 24. 25. & 27.* & non dissentit Menoch. *consil.367. num.24. cum seq.* ibi: *Et his accedunt* Bald. *in cap consuluit, col. vlt. de offic. deleg.* & Claud. de Seysellio *in l 2 num.13. vers. in aduersu, C de edendo, qui dixerunt quod testes examinati super vno facto fidem faciant in alia penitus diuersa instantia, in qua inter easdem partes de eodem facto contenditur: idem respondet* Paris *consil.88. num.51. lib.1. Et in specie*
magis quod acta coram Iudicibus secularibus facta fi- 26
dem faciant, & probent inter easdem partes coram Iudicibus Ecclesiasticis, dicit Bald. *in l. 2. n.3 ff. de feriis, quam sic voluit allegare* Felin. *in c. causam quæ, n.4. de testib. qui ambo scripserunt, quod testes examinati coram Iudice seculari super minori ætate, fidem faciunt corā Iudice Ecclesiastico in causa matrimoniali inter*
easdem personas verteatur. Et ad rem facit quod scribit 27
Zabarel *in c lator, in fine, qui filij sint leg. ex illo textu quod acta coram Iudice seculari facta fidem faciant*

coram

coram Ecclesiastico, etiamsi non sit Ecclesiasticus subordinatus ad ipsum laicum, &c.

28 Quartò, quia dementia Abbatis erat notoria notorietate evidenti & permanente, cum eam omnes
viderint, & scivetint publicè, dum ipse more insanotum & nudus per plateas incesserit; tum etiam,
quia acta facta coram Iudice laico certam inducebant dementiæ notorietatem, *cap. quoniam contra,
de probat. cap vestra, de cohab. cleric.* Natt. *consil.* 573.
num. 23. *volum.* 3. Flaoc. Bursat. *consil.* 56. *n.* 6. *vol.* 1.
& consil. 182. *num.* 12. *volum.* 2. Surd. *consil.* 61. *n.* 23.
& cons. 429. *num.* 50. Stephan. Gratian. *Marchia
decis.* 9. *numer.* 9. Valenzuela *tom.* 2 *cons.* 169. *num.* 34.
maximè quando non fuit oppositum contra ea, Decian. *in cap. licèt causam, num.* 24. *de probat.* Cephal.
consil. 287. *num.* 47. *lib.* 1.

29 Quæ quidem notorietas ex notorietate facti, &
actorum resultans, relevat à probatione dementiæ,
*l. si adulterium cum incestu, §. idem Pollioni, ff. ad leg.
Iuliam de adulter. dict. cap. vestra*, Gloss. *verbo alias
causas, in Clem. appellanti, de appellat.* Menoch. *remed* 15. *recup. num.* 264. latè Mascard. *de probat. con-*
30 *clus.* 1108. *à n.* 1. Marc. Anton. Eugen. *lib.* 1. *cons.* 4. *n.* 59.
Valenzuela *consil.* 96. *num.* 14. optimè Surd. *dec.* 316.
num. 82. *ibi. Et quando impedimentum est notorium,
non eget probatione, nec proclamatione, cap manifesta,
2. q. 1 cap. euidentia, de accusat. gloss in l. 1.* vbi Bart.
*C. qui & ad quos, Doctores in cap. vestra, de cohab.
cleric. & mulier.* Ripa *de priuil. Iud. caus. pestis, n.* 18.
*cum seqq. & Iudex potest ex officio se informare de
notorio.* Bald. *in l. si quis, num.* 2. *Cod fin. regund.* Are-
31 tin. *§. quadam, num.* 12. *Instit. de actionib.* vbi Ias. *n* 78.
Felin. *in cap. ex transmissa, num.* 2. 6. *&* 7. vbi Paris.
num. 14. *vers quartus casus, de prascr.* Afflict. *decis.* 50.
n. 5. Boët. *decis.* 40. *num.* 7. Cagnol. *in leg. omnibus
causis, numer.* 5. *ff. de regul. iuris, in quibus locis dicunt
non requiri probationem diligentia*, latè Ozasch. *decis.
Pedem.* 177. *n.* 12. Seraph. *de Iuram. priuil.* 35. *n* 16.
Socin. iun. *cons.* 120 *n.* 10. *vol.* 3. *vbi in proposito*, Menoch. *cons.* 146. *num.* 28. *& seqq.* &c.

32 Quintò, quia Abas à fratribus, consanguineis,
amicis, & vicinis publicè reputabatur demens, vnde ex hac communi reputatione pro insano, & demento habendum concludunt Mascard. *d. concl.* 503.
n. 10. Menoch. *d. lib.* 6. *præs.* 45. *n* 45. Farin. *d. lit. F,
num.* 272. Maximè concurrente publica fama, per
quam probari eum esse dementem resolvunt Pacian.
d. lib. 1. *c.* 43. *n.* 38. Farin. *d lit F, n.* 273. Rota *decis.* 107.
33 *n.* 5 *post princ. & in vers. tertiò probatur, & n.* 19.

OBIECTIO III.

Quod non præcessit cedula conuocatoria ante diem pro capitulo celebrando cum expressione eorum, quæ in capitulo agenda erant.

34 IN Constitutionibus Collegiatæ Ecclesiæ de Lerma *tit.* 11. § 2. cautum est vt occurrente aliqua vrgenti necessitate celebrandi Capituli extra diem assignatum, de ordine Abbatis, aut Præsidentis, & eo
absente, intimari debeat cuilibet Capitulari pro certa hora cum expressione negotij, de quo ibi agendum est. Opponebatur ex adverso, quod absque cedula convocatoria, aut saltem sine expressione negotij convocatum fuit extra ordinem Capitulum,
in quo coadiutorum electio facta fuit. Sed fuit responsum dictam cedulam præcessisse cum sufficienti
expressione: & quatenus de ea modò non appareret, adhuc dubitari non poterat post actum quod
35 præcesserat, vt requirebatur: tum quia acta omnia
præsumuntur adesse, & qui contrarium dicit, debet
probare, Valenzuela *consil.* 84. *n.* 70. tum quia actus 36
præsumitur factus ex causa legitima præcedenti, *l.
quædam mulier, ff de rei vend. l.* 2. *ff. de acquir. possess.*
Valenzuel. *consil.* 160. *n.* 1. tum etiam quia semper il- 37
lud præcessisse præsumitur quod pro validitate actus
præcedere debuit, *l. cum in testamento, § hac verba, ff.
de hered. instit.* Alciat. *reg.* 3 *præs.* 42. Cassad. *decis.* 2.
de præbend. Gregor. XV. *decis.* 182. *n.* 7. tum denique, 38
quia actus vbique præsumitur legitimè gestus, Menoch. *consil.* 88. *n.* 36. & pro eius validitate in dubio semper pronuntiandum, idem Menoch. *consil.* 468. *num.* 13.

OBIECTIO IV.

Quod Portionarij in hac coadiutorum electione vocem dederunt, quam iuxta Constitutionem Collegiata habere non poterant.

PAulus Papa V. in prima Bulla erectionis huius 39
Collegiatæ Portionarios ad vocem in Capitulo
habendam admittit, ibi: *Canonici autem, & Portionarij præfati, vnà cum ipsis Abbate, Archidiacono,
Cantore, & Thesaurario, Capitulum Collegiata Ecclesia
huiusmodi constituant, ac vocem ibidem habeant*, &c.

Deinde in Constitutionibus eiusdem Collegiatæ, 40
tit. 4. Portionariorum votum in Capitulo restringitur, ac limitatur quando ageretur de danda possessione alicuius dignitatis, Canonicatus, Portionis,
vel Capellaniæ; sed conclusum fuit, dispositum in
Bulla servandum esse, præfata limitatione non obstante: tum quia in Bulla adest clausula *sublata*, quæ
aliter interpretandi, moderandi, vel limitandi cuilibet facultatem adimit, per ea quæ resolvunt Do-
ctores, quos citavi *de clausulis vsufreq. claus.* 175. tum 41
etiam, quia adest decretum irritans, cuius effectus
est vt irritet, seu annullet omnia, quæ in contrarium
fiunt, *cap. si eo tempore de elect. lib* 6. *cap.* 1. *vers adijciebatur, de conceß. præb. eod. lib.* Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel gl.* 67. *n.* 12. plures quos refero *claus.* 40. *n.* 2.

Non obstat, quod in dicta prima Bulla erectionis 42
patrono, Abbati, & Capitulo facultas conceditur
Constitutiones faciendi pro bono regimine Ecclesiæ præfatæ, bonorum, & rerum, quia id solùm locum habere poterit in directionem, non verò in destructionem eorum quæ in dicta Bulla fuerunt per
Romanum Pont. stabilita, vt videre est ibi. *In præmissis, vel circa ea quomodolibet necessarijs, & opportunis*, &c. Nam solùm datur potestas eisdem post
edita statuta & confirmata à Sede Apost. ea cùm expediens visum fuerit limitare, mutare, corrigere, &
declarare, ibi. *Quæcumque statuta, ordinationes, & decreta, licita tamen & honesta, à sacris Canonibus, & sacri Conc. Trid. decretis, & Constitutionibus Apostolicis non contraria, a Romano Pont. pro tempore existente, seu dicta Sede examinanda, & approbanda edendi, ac edita pro temporum, & rerum varietate, & qualitate, ac quoties opportunum, & expediens videbitur,
mutandi, limitandi, corrigendi, & declarandi, & interpretandi, ac in meliorem formam redigendi*, &c.

Vnde succedit doctrina, quod licèt in eadem Bul- 43
la generalis clausula adesset statuta & Constitutiones faciendi, nequaquam referri posset ad id, quod
est specialiter provisum, *l. doli clausula, ff. de verb.
obligat. l. coheredi, §. qui patrem, ff. de vulgari.* Mart.
de claus. p. 4. *claus.* 24. *n.* 3. Ozasch. *decis.* 169. *a n.* 1.
Surd. *consil.* 241. *n.* 29. Anton. Gabr. *commun. opin.
lib.* 6. *tit. de claus. concl.* 1. *n.* 8. Steph. Gratian. *discept.
forens. c.* 522. *n.* 34. vbi loquitur in rescripto.

Et quidquid sit, restrictio non procedit vltra actum 44
possessionis capiendæ, de qua ipsa loquitur, non
verò

verò sumus in actu nominandi coadiutorem ob dementiam Abbatis, qui est multùm diuersus ab eo, in quo de danda capitulari possessione alicuius dignitatis, Cannonicatus, Portionis, seu Capellaniæ agitur: & quamuis in Capitolo admitterentur Portionarij ad vocem dandam, non ob id nominatio facta diceretur nulla, ad nnt. per Bertachin. *de Episcopo p.3 in 3. quæst.* Lambettin. *de iurepatron. lib. 2. part. 1. quæst. 3. princ. art. 27. num. 3. pag.* 471.

OBIECTIO V.

Quod coadiutores, seu gubernatores electi gradum Doctoratus, aut Licentiatura in S. Theologia, vel Iure Canonico non habent, & eorum vnus non est ortundus ab his Regnis.

45 QVamuis in Episcopum consecrandus debeat esse Doctor, aut Licentiatus in S. Theologia vel Iure Canonico, iuxta decretum Concilij Trid. *sess. 22. de reform. cap. 2.* & Bullam Gregor. XIV. de forma faciendi processus super promouendis ad Ecclesias Cathedrales, nihilominus is gradus non exigitur in prima dignitate alicuius Collegiatæ exemptæ, quæ iurisdictionem quasi Episcopalem habeat, vt declarauit S. Congregatio Concilij Trid. vt refert Nicol. Gare. *de benefic. p. 7. cap 7. num* 33. in hæc verba: *Circa quod decretum Concilij Trident. cum quæreretur an principalis dignitas in Collegiata Ecclesia exempta, cui ordinaria iurisdictio cum omnibus iuribus quasi Episcopalibus cōpetit, necessariò conferri debeat Licentiato, vel Doctori vt principalis Dignitas in Cathedrali. Congregatio 12. Decemb 1585 censuit negatiuè, quia nullibi cauetur esse necessarium, & Conciliū quando loquitur de Dignitatibus, c. 2. sess. 24. hortatur, vt conferantur Doctoribus, non præcipit.* Idem tenet Sigism. a Bononia *de elect. Prælat. Reg dub. 63. num. 1. vers quodautem*, quem refero *de Canonicis & Dignit. cap. 11. num. 4.*

46 Verùm circa hoc specialiter prouisum est in dicta Bulla erectionis, vt scilicet Abbas debeat esse Doctor, aut Magister, vel Licentiatus, ibi. *Pro vno Decretorum Doctori, seu in Theologia Magistro, vel Licentiato*, &c. Sed eius dispositio coadiutores huiusmodi comprehendere non potest, ex seqq.

47 Primò, quia dispositum specialiter in Bulla exorbitans est à dicta decisione sacræ Congregationis, & ideo non est ampliandа, sed restringenda, *cap. quæ à Iure communi, de regul. Iuris in 6. l. singulare ff de legib.* Tiraquel. *in l. si vnquam, verbo libertus, sub n. 27. C. de reuoc donat.* Villagut. *in tract de extensione leg rub de extens. legum limitat n. 18. cum seq.* Farin. *fragm crim. part. 1 lit. E, n. 122.* Nec etiam extendenda, cùm extensio concedatur in correctoriis, *l præcipimus, C de appellat. l. sancimus, C. de testament.* Ozasch. *Pedem. decis. 21. n. 13 & 14.* Marc. Anton. Eugen. *conf. 49 n 18 & seq* Villagut. *d tract in rubr. de extens. legum correct. num. 25. cum seqq.*

48 Secundò, quia licèt coadiutores huiusmodi debeant de causis cognoscere, nihilominus eas expedire possunt cum interuentu suorum Assessorum, si litterati non sint, per *l. 1. & 2. C. de assessor. l. 4. tit. 4. part 3. & l. 18. tit. 19. part. 2.* latè Morla *in emporio iuris ciuilis, p. 1. tit 2. quæst 6. à princip.* Bobadil. *in sua politica, lib. 1. cap. 6 n. 16.* qui eodem *lib. 1. cap. 9 sub*
49 *n. 5.* refert Magistrum Auilam dicere solere, gubernatorem potius eligendum, qui non altè sapiat, dummodo mediocrem suam cognoscat scientiam, quàm illum, qui cum melius sciat, multum tamen de se confidat, iuxta illud Prouerb. c. 26. *Vidisti hominem sapientem sibi videri, magis illo spem habebit insipiens.*

Tertiò, quia coadiutores huiusmodi temporales 50
sunt, nec aliquam obtinent dignitatem, aut præeminentiam, & ideo nil mirum si gradus Doctoratus, aut Licentiaturæ, qui requiritur in principali, in illis minimè concurrere debeat; nam adhuc coadiutori perpetuo Episcopi infirmi, vel senectute nimia grauati, cum futura successione multa denegantur, quæ Episcopo coadiutori conceduntur, vt videre est in quadam declaratione Congregationis sacrorum Rituum, quam referunt Prosp. de Augustino *in addit. ad Quarant. in summ Bullarij, verbo Archiepiscopi auctoritas, auctor. 13. n. 12. in fine*, Campan *in diuers. iuris canon. rubr. 7. cap. 6. n. 107.* Ego ipse *de iure Ecclesiast. vniuerso lib. 3. c. 10. n. 35. cum seqq.* Et coadiutoribus Dignitatum & Canonicorum Cathedralium, & Collegiatarum Ecclesiarum cum futura successione multa etiam denegantur, quæ Coadiutis ratione Dignitatum & Canonicatuum à iure competunt, vt est gaudere priuilegiis & indultis percipiendi fructus in absentia, esse iudices Apostolicos, & in ordine Presbyterij eo casu, quo Ecclesiæ statuto debeat esse actu Presbyter, qui canonizari desideret, ac in aliis casibus per me adductis *d. cap. 10.* 51
n. 73. cum seq. nisi expresse à Papa coadiutoribus hæc omnia concedantur, quia eorum potestas à forma dationis coadiutoriæ pendet, Flamin. paris. *de resignat. benef. lib. 7 q 20. n. 19.* Ego ipse *d. tract. de Canonic. & dignit. cap. 29 n. 2. in princ.*

Ad id verò quod vnus ex coadiutoribus non sit 52
ab his Regnis ortundus, ac proinde ex Apostolicis Constitutionibus, & legibus Regiis excludendus ab officiis & beneficiis, respondetur eas Constitutiones de officiis loqui, quæ in perpetuum, vel ad certum tempus conferuntur in titulum, non verò de his, quæ ad nutum Superioris amouibilia assignari solent, vt est officium Vicarii generalis, quod ab extraneo clerico exerceri posse resoluit in terminis Cened. *pract. & canon quæst q. 18. n. 21* ibi: *Secundò animaduertere etiam oportet Dignitates, beneficia & officia Ecclesiastica in duplici esse differentia Alia siquidem conferuntur in titulum, quæ auferri non possunt absque causa etiam à Summo Pont. vt ex magis communi opinione resoluit* Beroi. *in cap quæ in Ecclesiarum, n. 167 de constit. & pulchrè quamplurimis in contrarium refutatis docet* Pinel *p 1 rubr. C de rescind. vendit. c 2. n 10. vers. altera inspectio, optimè* Sarment. *lib. 2 select cap 8 n. 21. & quid in si rectè consideretur,*
huiusmodi Dignitates, beneficia & officia sunt, quæ pro- 53
hibentur extraneis à Regno conferri ex eo quod cum in perpetuum, vel ad tempus certum, & præfixum in titulum conferantur, & sine causa non auferantur, posset esse damnosum Regni incolis, Ecclesiis, & beneficiis, quod ipsi ea possideant, ex traditis à Martinez *suprà n. 259. vers. en Castilla.* Rebuff. *in praxi, tit. de rescriptis mixtis, ex n. 8 latissimè* Azeued *ad d. l 14 ex num. 12.* Gullielm. Benedict. *in d. n 483. & 484. Inde meritò ea extraneis conferri lege nostra prohibitum est, non verò alia beneficia & officia Ecclesiastica quæ non in perpetuum, nec ad tempus certum, & præfixum, sed ad nu-*
tum Superioris amouibilia assignari aliquibus consue- 54
tum est; quæ si extraneis conferuntur nullum inconueniens est cum nec damnum Ecclesiis, nec Regnicolis ex ipsorum prouisione oriatur, cum non in titulum, sed ad meram & liberam Superioris voluntatem creari, & reuocari valeant. Et secundùm hanc distinctionem habet Praxis huius Regni, quod quando Abbatia, Prioratus, aut similes Dignitates conferuntur in perpetuum, solis Regnicolis dantur, quando verò ad tempus, vel ad nutū Superioris, interdum exteris, quandoque verò naturalibus assignantur, nullo habito respectu an electus sit in hoc vel in alio Regno natus: ex quibus proposita quæ-

stioni

stioni facilè respondetur, quod cùm Vicarius generalis ad nutum Episcopi creari, & reuocari valeat, nullum est inconueniens quod à Regno exterus eligatur, & ita practicatur in hoc Regno, &c.

Obiectio VI.

Quod in electione & nominatione coadiutorum non praecessit assensus & licentia patroni dictæ Ecclesiæ Collegiatæ.

55 IN datione coadiutorum temporalium requiri consensum patronorum, resoluit Lambert. *de iurepatron. 1. p. 2. lib. quæst. 6. princ. art. 20. pag. mihi* 546. *col. 2.* ex ea ratione, quia dare coadiutorem sapit ordinationem status Ecclesiæ, vt *in cap. tua nos, & in cap. fin. de cleric. ægrotan.* tum etiam, quia vertitur interesse Ecclesiæ, quam ipsi patroni defendere tenentur: & consensum patroni in dando coadiutore temporali, id est, ad vitam Rectoris, requiri ad benè esse, resoluit Viuian. *in praxi iurispatron. p. 2. lib. 5. cap. 5. num.* 151.

56 Contrarium verò receptius & verius est, & expressè tenet Rebuff. *in praxi, tit. de Regia ad Prælat. nomin. facien. §. 1. verbo Canonicè intrancium, in fine, pag. mihi* 474 his verbis. *Item si matrimonium contraxerit Episcopus, poterit Rex ad illum Episcopatum nominare, quia vacat, cap. Ioannes, de cleric. coniugat.* Roman. *cons.* 483. *Dubitatur 1 col. 2. Idem dicens si matrimonium esset nullū, quia fecit quod potuit, vt dixi in tract. nominat. quæst. vlt. n. 13. & regulariter quomodocunque vacet, Rex poterit nominare. Fallit quando Episcopus esset captus à Schismaticis vel à Turcis, tunc Papa poterit dare coadiutorem sine Regis nominatione, cap. si Episcopus, de suppl. negl. Prælat. lib. 6. quia non verè vacat Episcopatus, & vacantibus Rex tantum nominat eadem ratione. Item si Episcopus valetudine perpetua, vel morbo detineatur, vel alio modo, Papa sine Regis nominatione coadiutorem dabit, cap. vnic. §. si autem, de cleric. ægrot. in 6.* &c. & hæc opinio multis probatur.

57 Primò, quia in dicta Bulla erectionis facultas conceditur patrono præsentandi Abbatem, dum vacatio contigerit, ibi: *Quam deinceps quandocumque, & quotiescumque per cessum*, &c. & ibi: *Simul, vel successiuè vacabāt*, &c. & ibi. *Intra sex menses à die habita notitia singularum vacationum huiusmodi computādos*, &c. quia præsentatio à patrono fieri non potest, nisi actu Ecclesia vacet, *c. fin de concess. præb.* Lamb. *de iurepatr. 1 p. lib. 2.* vbi autem infirmus, vel demens

58 factus fuerit Abbas, ob idque dandus sit ei coadiutor, non vacat Abbatia, quia demens illa priuari non debet, gloss. *verbo coadiutorem*, per text. ibi *in cap. ex parte 5. de cleric. ægrot. cap. vnic. eod. tit. lib. 6.* Gonzal *ad reg. 8. Cancell. gloss. 5. §. 9. n. 32.* Nicol. Garc. *de benef. p. 5 cap. 4. n. 5.*

59 Secundò, quia stante necessitate & vtilitate statim prouidendi Ecclesiæ de gubernatore, non requiritur consensus patroni, vt de permutatione beneficij iurispatronatus laicalis, quod tali stante necessitate possit fieri sine consensu patroni, docet Lambert. *de iurepatron. lib. 2. p. 1. quæst. 6. princ. art. 6. num* 37.

60 Propter necessitatem enim, aut quando periculum est in mora, actus expediri potest sine consensu illius, qui illum præstare debebat, *l. 1. ff. de exercit. act. l. tutor qui repertorium, ff. de administr. tutor.* Abb. *in cap. relatum, n. 6. de cleric. non resid* Felin. *in c. cùm accessissent, n. 22 de constit.* Tiraq. *de legib. connub. gloss. 8. n. 9.* Matienz. *l. 6. gloss. 2. n. 2. tit. 3. lib. 5. noua recopilat.* Valenzuel *tom. 2. consil. 132. num. 14.*

61 Tertiò, quia quando viuente beneficiato prætenditur prouideri de Vicario, coadiutore, aut gubernatore, qui eius infirmitate durante Ecclesiæ inseruiat, nullus requiritur patroni assensus, cum solùm iste desideretur in vacantis Ecclesiæ prouisione. Ita Lambert. *d. tract. de iurepatr. lib. 3. q. 5 princ. art. 7. n. 1. pag.* 1062. ibi: *Aut loquimur de Vicario ad tempus, vel etiam ad vitam Rectoris, dummodo non perpetuetur post mortem eius, & concludunt ibi non requiri consensum patroni, quia nullo modo præiudicatur sibi, nec futuro Rectori*, &c. optimè in specie Bero. *cons. 5. n. 62. vol. 1.* ibi. *Quod ius patroni est limitatum solum ad actum præsentationis, percipiendi alimenta, & processionis, & ne sine causa Ecclesiæ status mutetur, & quodammodo quasi capite minuatur, vel subijciatur alteri Ecclesiæ, ex cap. nobis, & fin. de iurepatron. cap. quicunque, cap. pia mentis, 16. q. 7. Non autem reperitur vt limitatum ius patroni ad actū dispensandi, quādo per dispensationem non perpetuò mutaretur, seu alteraretur, sed ad tempus, & pro vna vice tantum: ergo ad hunc actum debet non extendi ius patroni, vt requiratur eius consensus in dispensatione huiusmodi*, &c.

Quartò, quia in vacante Ecclesia Parochiali iurispatronatus laicorum potest Ordinarius Vicarium apponere absque patronorum consensu, donec illi de Rectore prouideatur, iuxta dispositionem Concilij Trid. *sess. 14. de reform. c. 18. in princ.* Ita Duran. *decis. 74. num. 50.* 62

Quintò, quia hæc deputatio coadiutorum fuit per modum prouisionis interim dum demens erat Abbas, quæ ideo non potuit mutare statum Ecclesiæ, vt sentit Rota coram Duran. *d. decis. 74. num. 4.* ibi: *Quia præter quod ista secunda deputatio fuit per modum prouisionis, quæ ideo nullum statum facit, cap. cum vos*, vbi Abb. *n. 1. de offic. Ordin.* Rebuff. *de sent. prouis. in præfat. n. 37.* &c. & expressè de beneficio iurispatronatus loquens, eadem Rota coram Duran. *d. decis. 74. n. 50.* ibi: *Deputatio verò Bartlarij, in qua fit præcipuum fundamentum, fuit per modum prouisionis, quæ idcirco non mutat statum præcedentem, ex Rebuff. vbi supra. Et ratio est, quia Ordinarius sua ordinaria auctoritate potest deputare Vicarium, seu œconomum in beneficio vacante interim, & quousque de Rectore prouideatur, aut cognoscitur de iuribus eligentium, d. cap. cum vos, cap. peruenit, el 2.* & ibi gloss. *verbo assignet, ext. de appellat.* Concil Trident *sess. 24. cap. 18. vers. alioquin*, Lancellot. *de attent. p 2 cap. 12. limit. 18. n. 2. Vnde cum huiusmodi deputatio non fiat ad formandum statum, sed ad interim tantum, nec minimum quidem præiudicij ex ea infertur illis*, &c. & *n. 52.* ibi: *Non potuit D. Archiepiscopus interim prouidere, nisi per modum prouisionis, non autem de Rectore perpetuo.* gloss. *in d. cap. cum vos vers. causa*, & ibi Ioan. Andr. *num. 4 vers. alia de causa*, &c. facit text. *in cap. præpositus 6. de filijs presbyt.* vbi gloss. & Innoc. & ibi eleganter Abb. *num. 4.* ibi: *Quod non exigitur consensus patroni, quia hæc erat quædam prouisio Superioris, in qua non principaliter ordinabatur Ecclesia, sed ex causa dabatur Vicarius*, &c. 63

Sextò, quia Vicecurati in Parochialibus Ecclesiis poni possunt absque patronorum consensu, Federic. de Senis *cons. 95. num. 3. vers. item super eo quod quæritur*, Duran. *d. decis. 75. n. 56.* faciunt quæ gloss. *verbo Episcopi, in cap. ad hæc, de officio Vicar.* Lambertin. *de iurepatr. lib. 3. quæst. 5. princ. art. 9.* Bertachin. *de Episcopo, p. 7. lib 4. num. 14.* 64

Septimò, quia si consensus patroni requireretur, id tantum esset propter eius interesse, & præiudicium, & sufficeret quod factum peteretur, & adhiberetur; quia quando consensus non pro forma, & actus solemnitate, sed duntaxat pro interesse, & præiudicio alicuius requiritur, sufficit vt quandocūque, & quomodocunque adhibitus fuerit. Alexand. 65

Ias.

Ias.& alij in l si quis mihi bona, §. iussum, ff. de acquir.
hered. Roman. cons. 54. n. 3. Titaquell. de legib. connu-
bial. gloss. 6. num. 15. cum seqq. Rota decis. 353. num. 1.
p. 2. in posthum. Farinac. immò in præ senti casu nul-
lum præiudicium infertur Doci patrono, cum sibi
remaneat illæsum ius præsentandi in tempus vaca-
tionis, argumento gloss. in verbo Episcopi, in cap. ad
hæc, de officio Vicar. & eorum quæ resoluunt Gig. de
pension. q. 23. Cabed. de patronatib. Regia Corona,
q. 13. asserentes ob eandem rationem præiudicij non
illati in iure præsentandi, minimè requiri patroni
consensum in impositione pensionis.

Ex dictis iam infertur, Doctorem Ioannem Cob de
Roa, non esse manutenendum in possessione officij
Prouisoris, quod exercere posse intendit prætextu
nominationis ab Abbate de tali officio in sua perso-
na factæ: ac per consequens dictis coadiutoribus esse
concedendam manutentionem, ex sequentibus.

66 Quoad primum assumptum circa denegationem
manutentionis in officio Prouisoris, ex multis &
euidentibus rationibus iustificatur: & primò quia
Vicarius, seu Prouisor gerit vices Episcopi, seu Præ-
lati, cap. 1 & 2. de offic. Vicar cap. licet, eod. tit. in 6.
Rebuff. in praxi, tit. de Vicar. Episcop. n. 4 Sbroz. de
Vicario Episcopi lib. 1. q. 1. & ambo ideò consti-
67 tuunt idem tribunal cap. 2. de consuet. in 6. Sbroz. d.
tract. de Vicario Episcopi, lib. 2. q. 22. num. 7. Iacob.
Gail. q. 61. n. 3. Stephan. Gratian. discept. forens. c. 127.
n. 19. & 21. & cap. 393. num. 8. Rota decis 474.
68 num. 3 p 2. recentior. Valenzuel. cons. 192. num. 8. vt
factum à Vicario censeatur factum ab Episcopo, vt
ex l. 1. §. deiecisse. ff. de vi & vi arm. tradit Rebuff. d.
tit. de Vicar. Episcop. n 40. Valcoxuel. consil. 101.
n 45. quia factum ab officiali censetur factum à do-
mino mandante, l. ita autem, §. gessisse, ff. de administr.
rutor. l. deiecisse, ff. de vi & vi armat. l. non ideo C.
69 de accusat. Steph. Gratian. disceptat. forens. cap. 809.
& extincto Episcopo, precaria sui Vicarij iurisdictio
extincta etiam quoad negotia cœpta dicitur, cum
se habeat ad iurisdictionem Episcopi per modum ac-
cessorij, Stephan. Gratian. discept. forens. c. 276. n. 44.
70 vbi num. 45. ita concludit. Vnde cum extinguatur iu-
risdictio ordinaria Episcopi, quæ apud eum erat in
concreto, per consequens extinguetur in persona Vica-
rij, qui eandem iurisdictionem ordinariam habebat etiã
quoad causas cœptas, quamuis alias iurisdictio ordi-
naria non expiret morte concedentis re integra, prout
latè explicat. D. Barbos. in l. quia tale 14. num 93. ff.
71 soluto matrim. &c. Hinc Vicarius, & Episcopus ha-
bentur pro eadem persona, & vnico corpore, Gra-
tian. disceptat. forens. cap. 809. num. 15. itavt inter
72 Episcopum, & eius Vicarium non sit dare medium,
Abb. cons. 21. in fine, lib. 1. Valenzuel. cons. 121. n. 19.
73 Vnde officium Vicarij durat dum vult Episcopus,
gloss. in Clem. vlt. de procur. Stephan. Gratian. tom. 3.
74 cap. 484. n. 19. cuius morte naturali & ciuili expirat,
& finitur, vt resoluunt plures per me citati de officio
& potestate Episcopi, p. 3. alleg 54. n. 151. & addit
Stephan. Gratian. disceptat. forens. cap. 121. num. 59.
quod Vicarius à persona Episcopi in totum pendet,
75 cùm ab eo creetur, & ad eius libitum reuocetur, ac
eius morte extinguatur. Cùm ergo furiosus & demens
76 pro mortuo reputetur, l. Fulcinius, § adeò, ff. ex qui-
bus caus. in possess. eatur, Bald. in l. humanitatis, C. de
impuber. Flamin. Paris. de resignat. benefic. lib. 6. q. 1.
num. 15. Castill. controuers. lib. 4. cap. 59. n. 36. cum seqq.
77 quod si Episcopus demens factus fuerit, eo ipso eius
Vicarij officium expirat.

78 Secundò, quia manutentio non datur sine posses-
sione, Conarr. pract. cap. 17. num. 3. Pax de tenuta, c. 2.
num. 19. & cap. 9. num. 9 cum seqq. Rota apud Post. in

fine sui tract. mandati de manutenendo, decis. 119.
n. vlt. & decis. 154. num. 1. & decis. 156. num. 1. Posses-
sio autem Vicarij precaria est, cum finita voluntate 79
Episcopi expiret, & deinde dicatur iniusta, Aretin.
in §. retinenda, num. 8. Instit. de interd. Post. d. tractat.
obseru. 42. num. 124. & non sit manutenibilis. Me-
noch. remed. 3. retin. n. 19. Rota apud Post. decis. 214. 80
num. 6. tum quia precariò possidens non possidet sibi,
sed illi à quo precariò possidet, Rota post dict. tract.
Postq decis. 106. num. 4. & sic domino concedenti,
l. quod meo, in princip. ff. de acquir possess. Surd.
cons. 481. num. 10. Seraph. decis. 82. num. 5. Rota de-
cis. 667. num. 1. & 6. part. 2. recent. & ideo potest Epis-
copus petere manutentionem ex quasi possessione 81
exercendi iurisdictionem per suum Vicarium, Capu-
taq. decis. 306. num. 2. p. 1. Post. in d. tract. mandati de
manuten. obseru. 35. n. 112. non verò concedi potest
ipsi Vicario, quia semper datur illi, pro quo posside-
tur, & non possidenti nomine alterius, vt per text. 82
in l. 1. § procuratorem, vbi Ias. in princ. & l. generaliter,
l. quod meo, ff. de acquir. possess. censuit Rota apud
Post. decis. 135. num. 1. Vnde cùm possessio sit penes
Abbatem, nec est dicendum quod eam habeat eius 83
Prouisor, cum impossibile sit quod duo eandem
rem possideant in solidum, Aretin. in d. § retinenda,
n. 9. Greg. XV. decis. 14. sub n. 4. nec ex possessione 84
Abbatis est manutenendus eius prouisor, quia ma-
nuteneri quis non debet quando alius possessionem
occupat, Caputaq. dec. 199. n. 1. p. 2. Tiber. in pract.
Auditoris Cameræ, lib. 2. cap. 7. num. 10.

Quod ad secundum assumptum de manutentione 85
concedenda coadiutoribus per Capitulum nomina-
tis, certa est in iure nostro conclusio, quod ad ma-
nutentionem obtinendam probanda est possessio, sal-
tem de tempore litis motæ, cap. cùm Ecclesia, &
ibi Abb. num. 23. Rip. num. 81. de causa possess. & pro-
pr. d. § retinenda, Instit. de interd. Couar. pract. cap. 17.
num. 5. in fine, Card. Mantic. decis. 72. num. 3. &
dec. 172. sub n. 3. Post. in d. tract. mandati de manut.
obseru. 17. n. 8. Rot. decis. 559. num. 11. p. 2. recentior. 86

Coadiutores autem pluribus actibus possessoriis
exercitij suorum officiorum probant suam possessio-
nem concludenter, per quos, & alios actus sic repe-
titos & geminatos multò magis dicitur constare de
possessione ad effectum manutentionis, Cæs. de
Grassis decis. 10. num. 3. de causa possess. Rota dec.
314. num. 2. apud Post.

Et eo faciliùs illis debet concedi manutentio, quia 87
non versamur in terminis simplicis, & nudæ posses-
sionis, detentationis, seu intrusionis, quæ aliàs suf-
ficeret, vt per Buratt. decis. 164. n. 9. plenè Post. ob- 88
seru. 42. per tot. cùm in hoc iudicio sũmariissimo non
sit examinanda iustitia, seu iniustitia possessionis,
Buratt. d. decis. 194. & ibi addent. lit. B. & dec. 904.
num. 8. imò sufficiat possessio asinaria, & bestialis,
Post. d. obseru. 42. num. 86. Sed in terminis possessio- 89
nis titulatæ, quo casu propter fomentum tituli du-
bitari non potest, quin ista possessio sit manuteni-
bilis, cap. licèt causam, vbi Felin. num 9. de probat.
Verall. decis. 336. part. 2. & ex traditis per Gratian.
discept. forens. cap. 402. n. 1. & 2. Gregor. decis. 336. &
ibi Addent. num. 6. & decis. 312. num. 1. & 5.

Nec obstat dicere, quod actus isti possessorij de- 90
derunt causam liti, & consequenter non probant
possessionem, Rot. decis. 4. num. 2. & ibi Addent. co-
ram Greg. XV. nec tribuunt ius considerabile, Rot.
decis. 30. n. 1. p. 2. recent. nec videntur attendendi ad
effectum concedendi manutentionem, Gregor. d. de-
cis. 369. num. 4. & plures refert, & sequitur Post. ob-
seruat. 17. num. 44. cum seqq.

Quia conclusiones istæ procedunt quando pos- 91

sessio prætenditur ex vnico actu contradicto, veluti
ea vnica præsentatione dante causam liti, quæ non
constituit in quasi possessione iuris præsentandi.
Gregor. *decis.* 417. *num.* 4. aut ea vnica collatione
pariter contradicta, quæ non constituit in quasi pos-
sessione iuris conferendi. Rota apud Viuian. *in fine*
*sua praxis iurispatron. decis.*86. *n.*36.
92 Secus autem quando post ius quæsitum, seu ac-
quisitam possessioné ea vnico actu positiuo & paci-
fico, subsequitur contradictio partia, quia tunc non
potest impediri mandatum de manutenendo, Post. *d.*
*obseru.*17.*n.*54. Seraphin. *dec.* 1437.*in fin.*ibi, quod si
superuenerit contradictio, non videtur facta io tem-
pore, Rot.apud Post.*dec.*201.*n.*7.vbi quod contradi-
ctio debet esse in ipso primo actu; quodque si facta
fuerit post actum perfectum, & consummatum, non
impedit quominus censeatur per dictũ actum pacifi-
cè gestũ acquisita possessio, ad *l si ita sit*, & ibi Bald.
& Imol.*ff de legat.*1. Ripa *in l.*1.*n.*28 *ff.soluto matr.*
93 Nec etiam obstat dicere quod possessio ista fuit
attentata, & consequenter non est manutenenda,
Lancell. *de attent.p.*2.*cap.*4.*n.*49. Seraph. *decis.*287.
num 1. Cerral.*decis.*359.*num.*7. Coccin. *decis.*492. *n.*3.
Rot. *decis.*627. *num.*1.*p.*4.*diuers.* sed imò est omnino
reuocanda in primis & ante omnia, *cap. non solum,*
de appell.in 6. Crescent.*decis.*19.*aliàs* 216. *num.*2. *de*
sent. & re iudic. Boccae. *de interd.vti possid. c.*3.*n.*21.
aut potiùs sequestranda iuxta Rotæ stylum, vt per
Lotter. *de re benef lib.*2.*q.*13.*n.*38. Rot. *decis.*503. &
*decis.*514 *part.*1.*recent.* Post.*obseru* 75 *a num.* 44.
94 Quia aut prætensa attentata significantur ob ap-
prehensam possessionem post litem motam, vel
emanatam, seu intimatam aliquam inhibitionem
Tribunalis, & quidem certum est in facto, quod litis
pendentia, & inhibitio emanarunt longè post pos-
sessionem, & sic eam non afficiunt, ad text. *in c.*1.
& per tot. vt lite pend. & notatur *in decis.* 119. *n.*1.
*p.*1.*in posthum. Farin.*
Aut verò prætenditur fuisse causata ea prætensa
appellatione & protestatione interposita per dictum
Doctorem Cob de Roa, dum in Capitulo præsens
esset, & ageretur de dicta coadiutorum nominatio-
ne, & hoc etiam casu attentata non causantur.
95 Primò, quia dictus Doctor Cob de Roa non fuit
protestatus, nec appellauit in Capitulo tanquam
Prouisor Abbatis, sed vti vnus ex capitularibus;
nam erat eiusdem Ecclesiæ Cantor dignitas, &
præsens aderat in vestibus Canonicalibus, & suo loco
sedebat, vbi enim in vna persona concurrit simul
quod sit Canonicus, & Vicarius seu Prouisor, si in
Capitulo assistat Canonicalibus vestibus indutus, &
in loco suæ dignitatis, seu Canonicatus sedeat, præ-
sumitur ibi tanquam Canonicus, non vti officialis
assistere, vt per Theodos. de Ruheis *singular. Rota*
tom. 2. *p.* 4. *n.* 52. *pag.* 490. Mich. Ferrus *de præce-*
*dent. Eccles.cap.*52 *num.* 16. & plures, quos refero *in*
*tractat de Canonicis, & digniat. c.*18. *num.*32. cùm
ergo dictus Cob de Roa assistentiam in Capitulo
præstiterit, tanquam eiusdem Ecclesiæ dignitas;
quamuis vti talis cum aliis duobus, vel tribus Ca-
pitularibus appellauerit de nominatione coadiuto-
rum à maiori parte capitulariter facta, eorum ap-
96 pellationi non erat deferendum, quia appellatione
remota eam nominationem exequi debere probat
text. *in cap.*1. *de his, quæ fiunt à maiori parte Cap.* ibi:
Quocirca præsenti decreto statuimus, vt nisi à paucio-
ribus, & inferioribus aliquid rationabiliter obiectum
fuerit, & ostensum, appellatione remota valeat sem-
per, & suum consequatur effectum, quod à maiori, &
saniori parte Capituli constitutum, &c. & resoluunt
Rebuff. *in tract. de appellat.art.*7. *gloss* 2. *num.*318.

Sigismund. Scacc. *in simili tract.q.*17.*limit.*27.*num.*1,
quia in dubio præsumitur pro maiori parte, *d.c.*1.
Franc. Marc. Delphin. *decis.*800. *num.*4.*part.*1.
Secundò, quia capitulares actus sunt extraiudicia- 97
les, Duran. *dec.*4.*n.*10. & actus extraiudiciales non in-
ducunt attentata, si ab eis fuerit appellatum, Lanc. *de*
*attent.in præfat.n.*18 *cum seqq.* Duran. *d. decis.*4.*n.*11.
Tertiò, quia talis appellatio non fuit in scriptis, 98
Franc. *in cap.cum in Ecclesia*, *n.*12. *de appell.* Guid.
Papæ *de appellat. tom.*5. *conclus.*8. *n.*1. Ruginell. *eod.*
tr. & *in præfat. n.*38. Scacc. *eod. etiam tract. quæst.*4 *à* 99
*num.*1. Lancell. *de attent.p.*2.*cap.*12. *num.*62. *in præf.*
& in puncto de electione Castellin. *de elect.c.*16.*n.*13.
vbi quod exprimi debent omnia, & singula, quæ ap-
pellans intendit obiicere.
Denique non obstat, quod in secundis litteris de- 100
claratoriis inhibitionis relaxatæ à Tribunali man-
datum est coadiutores ab officiis amouendos eo præ-
textu, quod dictis primis litteris non paruerint, quia
ad amotionem deueniendum non est tam præcipi-
tanter, & ante causæ cognitionem; quilibet enim
possessor, seu detentor pendente lite est manutenen-
dus Marta *in voto nouiss.dec.voto* 226.*n.*2. & 3. Post.
d.tract. obseru 22. *n.*82. Rota *apud eundem decis.*15.
*n.*10. nam sufficit quod quis sit in possessione etiam
violenta, vt in ea tueri debeat lite pendente, Anton.
Monach. Bonon. *dec.*30.*n.*12. & 22. Post. *d.obseru.*41.
*n.*119. cùm melius sit vt possessor, quamuis iniustus,
remaneat in sua iniusta possessione, quàm alius de nue
vitiosus ingressus de nouo, Rota *decis.*6. *in antiq.* &
*decis.*4. *in nouis*, Veltr. *in pract. Romana Curia, lib.*5.
*cap.vlt sub n.*6. Post *d obseru.*41. *num.* 127.
Quod quidem non solùm durante lite, sed ap- 101
pellatione pendente locum habet, Rota *decis.*137.
*num.*15.*p.*1. & *dec.*526 *n.*3.*p.*2.*recentior.* & apud Post.
*decis.*336. *num.*9. Potest enim quis continuare suam 102
possessionem etiam post sententiam cõdemnatoriam,
executione non sequuta, Hieron. Gabr. *cons.*180.
*num.*9 *lib.*2. Post. *in d.tract.obseru.* 12.*n.*166. & sic do-
nec causa per tres conformes fuerit terminata. Seraph.
*decis.*555.*num.*9. & *decis.*1471. *n.*7. quia continuans
in possessione non attentat, Gregor. XV. *dec.*577.*n.*1.
Rota apud Post. *decis.*159. *n.*2. & *decis.*259. *n.*10. Et 103
ita speramus, saluo, &c.
Quare, &c.

IN EADEM.

*Cap.vnic de cleric.ægrot.lib.*6. locum habet in Abbate de Lerma habente proprium territorium distinctum, & faciente Synodum, ac omnia vt Episcopus gerente. Et cedula vocandi ad Capitulum, cùm simus in extraiudicialibus, præsumitur præcessisse, quamuis esset solemnitas extrinseca, præcipuè cùm omnes in Capitulo ac si vocati essent, interuenerint.

VOTVM LVII.

1 *Episcopus electus, & confirmatus, circa ea exercenda, quæ pertinent ad potestatem iurisdictionis tantam habet potestatem, quantam tenet consecratus.*
2 *Episcopus verè & propriè, ac in stricta significatione vocabuli ille solũ dicitur, qui est consecratus.*
3 *Abbates qui sint similes Episcopis.*
4 *Abbates quæ possint vt Episcopi gerere.*
5 *Concilium Trident. loquens de Episcopo vbi voluit excludere Prælatos inferiores, aut eos expressè exclusit,*

exclusit, aut Episcopum cum dictione taxatiua includit.

6 Dimissorias litteras ad Ordines qui Abbates concedere valeant.

7 Abbatis de Lerma institutio ad Rom. Pontificem spectat.

8 Abbatis de Lerma plenissima exemptio à iurisdictione Archiepiscopi Burgensis.

9 Dictio, quasi, licèt denotet impropriet atem, & diminutionem, sæpè denotat veritatem, & omnimodam proprietatem.

10 Delegata iurisdictio, quatenus odiosa debet restringi.

11 Dispositio tendens in augmentum cultus diuini non est restringenda, sed amplianda.

12 Extensio semper fit quando agitur de fauore Ecclesiæ.

13 Statuentium mens facit vt extensio admittatur.

14 Extensio fit de persona ad personam quando persona non expressa continetur sub expressa, ex lata vocabuli significatione.

15 Extensio fit de persona vera ad personam fictam, quando persona ficta est æquiparata personæ veræ.

16 Statuta in materia quantumcunque stricta extenduntur ad casum in eo comprehensum, latè sumpto vocabulo.

17 Extensio fit ad casum, seu personam comprehensam sub generalitate verborum, in odiosis, & pœnalibus.

18 Extensio fit regulariter de vno æquiparato ad aliud.

19 Solemnitas extrinseca præsumitur in extraiudicialibus.

20 Cedula ante diem nullibi desideratur.

21 Negatiua quod quis non fuerit vocatus, est improbabilis.

22 Cedula ante diem præsumitur præcessisse.

23 Statutum habens clausulam annullatiuam inducit formam.

24 Statuta, quæ non inducunt præcisam obligationem, sunt inuitatoria.

25 Citationis solemnitatem supplet præsentia partis.

26 Citati comparitio supplet & sanat omnem defectum citationis.

27 Citatio presumitur facta per comparitionem partis citatæ.

28 Citatus quod quis non fuerit, non potest probari in extraiudicialibus.

29 Negatiua in extraiudicialibus probari non potest.

30 Omnia interuenisse præsumuntur quæ de iure præcedere debebant.

31 Actus præsumitur factus secundum propriam eius naturam, & secundum qualitatem rei, super qua conficitur.

1 EPLICABATUR contra resolutionem præcedenti voto factam, nullo modo sub dispositione c. vnici, de cler. ægrot. lib. 6. comprehendi Abbates, & alios inferiores Prælatos, cùm ibi solum mentio fiat de Episcopis, & aliis superioribus Prælatis, vnde videbatur inferiores excludi. Sed persistendum est in resolutione prædicta; voluit enim Pontifex in eodem textu Ecclesiarum Indemnitati consulere, vt patet ibi. *Ne hoc prætextu Ecclesiæ existentes præcipuè in remotis, dispendia patiantur*, &c. dispendium namque patitur Ecclesia viduitate, absentia, vel dementia illius, qui eam gubernabat tanquam Pastor: quod quidem locum habet siue Pastor illius dicatur Episcopus, aut Abbas, Prior, vel alio superioritatis nomine nuncupetur: in facto autem non

negatur Abbatem de Lerma Prælatum esse in sua Ecclesia cum omnimoda iurisdictione ordinaria, & delegata, ac territorio distincto nullius diœcesis, plenaque cognitione causarum omnium ciuilium, criminalium, & mixtarum, ac vsu Mitræ, Baculi Pastoralis, omniumque insignium, & ornamentorum Pontificalium, itavt in consecratione Ordinis Episcopalis ab Episcopo consecrato tantum distinguatur; quia quoad iurisdictionalia similis est Episcopo electo & confirmato, qui quidem circa ea exercenda, quæ pertinent ad potestatem iurisdictionis, tantam habet potestatem, quantam consequitur post obtentam consecrationem, *cap. nosti, c. transmissam* 15. vbi glos. *de elect.* Aloys. Ric. *in praxi aurea, resol.* 136. Flores de Mena *var. lib. 3. q. 24. n.* 11. In tantum quod sub omnibus sacri Conc. Trident. decretis, in quibus mentio fit Episcoporum, v.g. *sess. 32. de reform c.* 15. *& sess. 24. de reform. c. 6. & sess. 25 de regular. cap.* 16. comprehenduntur electi, & confirmati, licèt nondum consecrati, vt dixi *de appellatiua verborum vtriusque iuris signif. appellat. 89. n. 7. cum seqq.*

Quamvis verè & propriè, ac in stricta significatione vocabuli ille solum dicatur Episcopus, qui est consecratus, *cap. tua*, ibi: *Episcopo, vel electo*, &c. *de iis quæ fiunt à Prælatis, cap. cum te*, ibi: *Nec esses adhuc in Episcopum consecratus*, &c. *de rescript.* Flores de Mena *d. q. 24. n.* 11. 2

Vnde idem Flores de Mena *d. q. 24. n.* 33. tenet Abbates prædictis qualitatibus, prærogatiuis, & præeminentiis vtentes in omnibus similes esse Episcopis, eius autem verba sunt quæ sequuntur. *Quare certiam cogitaui addere responsionem, scilicet quod generalitas illius decisionis restringatur, & limitetur in dicto Abbate ordinario iurisdictionem Episcopalem habente, Episcopo excluso, & habente proprium districtum, & faciente Synodum, & omnia vt Episcopus gerente, nam cum hic casus sit rarus, & dictus Abbas cum habeat iurisdictionem talem perpetuo, & iure proprio sit maior quàm Capitulum dictum Sede vacante, & sit magnus Abbas, & in omnibus similis Episcopo, & pauci Abbates hoc modo reperiantur, & in Hispania sit quasi solus dictus Abbas, qui in nullo Episcopum recognoscit, & in Gallia Abbas Cluniacensis, & in Italia Abbas Montis Cassini, & alij perpauci Ordinis S. Benedicti, quod non debebat includi in dicta generali constitutione, sed speciali nota indigebat*, &c. 3

Et in quolibet Abbate exempto, & iurisdictionem quasi Episcopalem habente, non tamen præeminentiis & prærogatiuis de Lerma concessis vtente, quod possit omnia à iure communi, & decretis Concilij Trid. Episcopis concessa exercere, resolvit idem Flores de Mena *d. q. 24. n. 12. cum seqq.* quod scilicet potest indulgentias dare, & commendatitias litteras suis clericis, & visitare per se, aut suos visitatores, & Ordines minores conferre subditis suis, & vnire Ecclesias, dispensare pro non residentia, & in casibus, in quibus Episcopus, & dare licentiam Prædicatoribus ad prædicandum in suo districtu, eosque examinare, & approbare, & esse executorem omnium vltimarum voluntatum ad pias causas, & visitare collegia pia, & confraternitates, quemadmodum facit Episcopus, & cognoscere de causis matrimonialibus, & criminalibus, & beneficialibus, & remittere quemadmodum Episcopus ex causa monitiones ad finem reuelandi, & dare licentiam alieno Episcopo Pontificalia in suo districtu exercendi, & ad Concilium generale, seu Prouinciale admitti, citari, vel vocari, & Synodum ac Constitutiones facere. 4

Quæ adeò certa sunt, vt si aliquando Concilium Trid. voluit ne sub aliqua eius dispositione compre- 5

henderentur Prælati inferiores, vel eos expressè exclusit, vt fecit *sess.14.de reform.c.14.* ibi: *In casu autem fundationis, aut dotationum huiusmodi institutio Episcopo, & non alteri inferiori reseruetur*, &c. ex quibus verbis colligunt Doctores, inferiores Prælatos excludi, vt per Lambert. *de iurepatr. lib.2. p.3. q.1. princ. art.10. n.2* Mat. Antonin. *var. resol. lib.1 resol. 47.n.6. & resol.55.n.11. in fine*, Vgolin. *de officio Episcopi c.51.§.4. n.1.* Vel cum aliqua dictione taxativa Episcopos inclusit, vt in eod. Concil. Trid. *sess.24. de reform.c.20.* ibi: *Ad hac causæ criminales & matrimoniales non Decani, Archidiaconi, aut aliorum inferiorum iudicio, etiam visitando, sed Episcopi tantum examini & iurisdictioni relinquantur*, &c. Rota coram Coccino *decis.346.n.8.* licèt Flores de Mena *d. q.24. n.25.* existimaverit decretum illud non excludere Abbatem ordinarium, sed inferiorem Episcopo subiectum.

6 Et licèt per text. *in c. cùm nullus, de tempor. ordin. lib.6.* expressè prohibeatur ne vllus Prælatus Episcopo inferior litteras dimissorias ad Ordines suscipiendos suis subditis dare possit, cuius text. dispositionem innovare videtur Conc. Trid. *sess.23. de reform.c.10.* ibi: *Abbatibus, ac aliis quibuscumque quantumvis exemptis, non liceat in posterum intra fines alicuius diœcesis consistentibus, etiamsi nullius diœcesis, vel exempti esse dicantur, cuiquam*, &c. nihilominus Flores de Mena *d.q.24. ex n.6. cum seqq.* probare intendit sub illa iuris communis, & decreti Conc. Trid. dispositione non comprehendi Abbatem, de quo agit, & ità censuit sacra Congreg. negotiis Episcoporum & Regularium præposita, quam refert Alcanices Tamburin. mei amicissimus *de iure Abbatum tom.2. disp.26.* hoc ius dandi dimissorias competere Prælatis inferioribus, quibus plenam iurisdictionem, territoriumque separatum sancta Sedes Apost. concesserat, abdicando ab Episcopo omne ius, omnemque iurisdictionem, & correctionem, quæ illi competebat; cum ergo Abbas de Lerma has dimissorias litteras concedat suis subditis, vt vsus docet, necesse est vt dicamus specialibus prærogativis vltra alios Abbates condecorari, & veluti Episcopum habendum.

7 Non obstat primum fundamentum partis contrariæ, quod scilicet coadiutorum huiusmodi nominatio non Capitulo, sed Sedi Apost. aut eius Nuncio in Regnis Hispaniarum commoranti pertineat, ex vulgata regulari quod qui potest instituere, potest destituere; quia licèt secundum Bullam erectionis ad Romanum Pontificem collatio & institutio Abbatis spectet, vt videre est ibi fol.10. *Postremò iuspatronatus & præsentandi ad Abbatiam, videlicet nobis, & Romano Pont. pro tempore existenti, ad Archidiaconatum verò*, &c. & ibi, *Prædicto Abbati*, &c. & antea fol.8. ibi: *Sed teneantur de se querelantibus, Abbas videlicet coram dicta Sede Apost.* &c. excluso Nuncio; quia quando voluit illum comprehendi sub aliqua eius Bullæ dispositione, expressè nominavit, vt patet fol.10. ibi: *Et à sententiis ipsius Abbatis, seu eius Vicarij non nisi ad Romanum Pontif. pro tempore existentem, seu Sedem Apost. vel pro tempore existentem successorem nostrum, & dicta Sedis Nuncium in Regnis Hispaniarum commorantem appellari posse*, &c.

8 Nihilominus si virtute alicuius privilegij institutio Abbatis ad dictum Nuncium Apost. spectasset, id nequaquam trahendum erat ad destitutionem, de qua Bulla non loquitur, cum privilegia strictè intelligenda sint, nec extendenda vltra personam, & casum in eis expressum, iuxta vulgaria, præcipuè stante plenissima exemptione à iurisdictione Archiepiscopi Burgensis, & totali ac immediata subiectione dictæ S. Sedi Apost. ibi: *Ab omni iurisdictione, superioritate, visitatione, correctione, dominio, & potestate Archiepiscopi Burgensis*, &c. *perpetuò eximimus, & totaliter liberamus, ac Romano Pont. pro tempore existenti, Sedique Apost. prædicta immediatè subiicimus*, &c. *& à sententiis ipsius Abbatis*, &c.

Nec etiam obstat secundum fundamentum deductum ex dictione *quasi*, cum qua distinguitur Abbatis iurisdictio ab Episcopali, cum dicimus Abbates habere quasi Episcopalem iurisdictionem: quæ quidem dictio videtur denotare impropriętatem & diminutionem, vt constat ex multis, quæ adducimus in nostro *tract. de diction. vsufreq. dict.311. n.2.* quia id vndequaque certum non est, cùm sæpè denotet veritatem, & omnimodam proprietatem, vt patet *Ioan.1 Vidimus gloriam eius quasi vnigeniti à Patre*, &c. *l. omnes populi 11. ff. de Instit. & iure*, ibi: *Quasi ius proprium*, &c. *l.1. ff. de transact.* ibi: *Quasi de re dubia*, &c. gloss. *verbo Quasi debita, in cap. Parochianos*, vbi Abb. *n.2. de decim.* Menoch *de arbitr. casu 361. n.28.* Cardin. Tusch. *pract. conclus. tom.2. lit. D, conclus.350. n.7. & 8.* 9

Nec etiam obstat tertium fundamentum deductum ex eo, quod iurisdictio concessa Capitulis *in d. cap. vnico*, nominandi vnum vel duos coadiutores Episcopo dementi, est delegata, vt patet ibi, eadem auctoritate vnum, vel duos coadiutores, &c. quæ quidem delegata iurisdictio quatenus odiosa, debet restringi. Menoch. *de præsumpt. lib.2. præs.15. n.2.* Valenz. *cons.38. n.30. & cons.125. n. 19.* Stephan. Gratian. *discept. forens. c.170. n.29.* Quia multis modis respondetur. 10

Primò, quia Pontifex Bonifacius VIII. auctor illius text. *in d. cap. vnico*, caritatione motus Capitula auctoritate Apostolica in coadiutores Episcoporum dementium deputavit, ne Ecclesiæ dispendia paterentur. Cum ergo illius dispositio tendat in augmentum cultus divini, & administrandæ iustitiæ, non est restringenda, sed amplianda, ex adductis per 11
Marc. Anton. Genuens. *in practicab. Eccles. q.440.* 12
maximè, quia extensio semper fit quando agitur de favore Ecclesiæ, Farin. *fragm. crimin. part.1. lit. E,*
n.106. sic enim credendum est voluisse Pontificem; 13
nam statuentium mens facit vt extensio admittatur. Patis. *cons.66. à n.66. lib.3.* Rota *dec.104. n.4. in princ. part.1. recentior.*

Secundò, quia sub expressa Episcopi significatione continetur Abbas, vt suprà dixi *n.1. cum seqq.* & quando persona non expressa continetur sub expressa, ex lata vocabuli significatione extensio fit de persona ad personam, *l. Senatusconsulto, ff. de ritu nupt. l. filium habeo, ff. ad Macedon.* Nicol. Everard. *in loco à ratione legis larga, n.48.* Farin. *d. lit. E, n.283.* 14

Tertiò, quia concesso sine veri præiudicio, quod Abbas saltem fictè repræsentaret Episcopum, adhuc extensio fieret de vno ad alium, quia quando persona ficta est æquiparata personæ veræ, fit extensio de persona vera ad personam fictam, *leg. postulante, in princ.* vbi Bart. *ff. ad Trebell.* Tiraq. *de legibus connub. gloss.5. n.195.* Farin. *d. lit. E, n.217. & 285.* 15

Quartò, quia saltem comprehenditur sub Episcopi appellatione Abbas ordinariam iurisdictionem, & distinctum territorium habens, ex supradictis *n.1. cum seqq.* & in quacunque materia quantumcunque stricta, statuta extenduntur ad casum in eo comprehensum, latè sumpto vocabulo, Ozasch. Pedem *dec.61.* 16
n.9. Villalob. *commun. opin. lit. E, n.154.* Et etiam 17
in odiosis & pœnalibus extensio fit ad casum, seu personam comprehensam sub generalitate verborum, *l. cum lege, ff. de testam* plures per Farin. *d. lit. E, n.152.* vbi *n.255.* reddit rationem, quia quod sub genere continetur, id expressum dici potest.

Quintò,

18 Quintò, quia Episcopus, & Abbas de Letma in
iurisdictionalibus, & cæteris omnibus, præter ea quæ
sunt connexa, & dependent ab ordine Episcopali,
æquiparantur ex dictis, & extensio fit regulariter de
vno æquiparato ad aliud, vt latè per Farinac. *dict. lit.*
E, n. 202. vbi *n.* 203. id procedere ait etiam in pœna-
libus, exorbitantibus, & correctoriis.

19 Nec denique obstat quartum fundamentum de-
sumptum ex vulgaribus doctrinis, importantibus
quod cedula ante diem non probatur verè præces-
sisse, vt oportebat, cum sit solemnitas extrinseca, de
qua verè & non præsumptiuè constare debebat, *ad*
leg. sciendum, ff. de verbor. oblig. & l. quacunque, §. fin.
ff. de public. quia sumus in actu extraiudiciali Capitu-
lari, in quo præsumitur solemnitas etiam extrinseca,
limitata illa regula de qua suprà, vt expresse probat
Rota *decis.* 434. *n.* 12. *p.* 1. *recentior.* ibi: *Considerabat*
etiam vnus ex dominis, quod hæc cognitio Episcopi est
tantum extraiudicialis, vt patet, & supra dictum est;
vnde licet aliàs solemnitas extrinseca non præsumatur,
ad notata in leg. sciendum, de verbor. oblig. leg. qua-
cunque, §. fin. ff de public. Tamen in casu nostro præsu-
menda est, cum simus in extraiudicialibus, per text.
in cap. ea noscitur, de his quæ fiunt a Prælat. sine
consensu Capituli iuncta gloss. in verbo intelligi debet,
vbi in præsentatione facta a Prælato præsumitur con-
sensus Capituli, sine quo non valeret. Ratio est, quia est
actus extraiudicialis, Gemin. *cons.* 87. *sub num.* 1. *vers.*
in contrarium, vbi eleganter exornat; & hoc procedit
etiamsi non enunctietur actum fuisse factum de consensu
Capituli, Fedet. de Senis *consil* 259. *n.* 2. *vers. sed posito*
sine veri praiudicio, & vers. quia quicquid, & vers. item
in dubio, & vers. præterea, & hoc valde est notandum.
Benè faci decisio Crescentij 2. de iuroi. supra allegata,
& rationes ibi considerata. Cum igitur Parochus con-
traxerit matrimonium, præsumendum est illud fecisse
de licentia Ordinarij, &c.

20 Tum vel maximè, quia nullibi desideratur, quod
præcedat ista cedula ante diem, & quatenus deside-
raretur, ad effectum scilicet vocandi Capitulares, vt
die non solita in Capitulo congregarentur, omni-
bus comparentibus satisfactum dicitur menti consti-
tuentis, & constitutioni ita statuenti, ex seqq.

21 Primò, quia omnes comparuerunt, & negatiua
quod quis non fuerit vocatus, est improbabilis, Rota
decis. 210. *n.* 2. *in princ. p.* 1. *recentior.*

22 Secundò, quia eo casu quo cedula huiusmodi
præcedere deberet, cum simus in actu Capitulari
extraiudiciali, præsumendum est præcessisse, quamuis
hæc sit solemnitas extrinseca, cum vt suprà diximus
n. 19. solemnitas etiam extrinseca præsumatur in ex-
traiudicialibus.

23 Tertiò, quia licet aliqua Constitutione cautum
fuisset, vt ista cedula ante diem præcederet Capitu-
lum extraordinarium, cum ibi nullum decretum irri-
tans appositum proponatur, non est nullum quod in
contrarium fit, solum enim statutum habens clausu-
lam annullatiuam inducit formam. Rota *dec.* 725.
n. 1. *p.* 2. *recentior.* & statuta quæ non inducunt præ-
24 cisam obligationem, sunt irritatoria. ead. Rota *decis.*
660. *n.* 4. *p.* 2. *recentior.*

25 Quartò, quia comparentibus omnibus Capitula-
tibus in Capitulo, qui vocati poterant, licèt con-
tempti fuissent, huiusmodi contemptiu nullius esset
præiudicii, cum aliàs citationis solemnitatem sup-
pleat præsentia partis, Rota *decis.* 393. *n.* 16. *p* 1. *re-*
26 *centior.* Seraphin. *decis.* 654 *n.* 1. & citati comparitio
suppleat, & sanet omnem defectum citationis, Gre-
gor. XV. *decis.* 127. *n.* 9. Rota *decis.* 42. *n.* 2. *p.* 2. *recent.*
& decis 485. *n.* 4. *in fine, p.* 1. *in posthum. Farin.* Vltra
27 quod præsumendum est, vocationem per cedulam
præcessisse, cum omnes venerint, quia citatus & vo-
catus præsumitur, qui in iudicio repetitur, & facta
præsumitur citatio per comparitionem partis cita-
tæ, *cap. bona, el.* 2. *de elect.* Vant. *de nullit. tit. de nullit.*
sent. ex defectu citat. n. 17. Menoch. *de præsumpt. lib.* 2.
præs. 22. *n.* 2. Rota *decis.* 484. *n.* 4. *p.* 2. *recentior.*

Quintò quia, vt diximus, sumus in actu extraiu- 28
diciali, & in extraiudicialibus non potest probari
quod quis non fuerit citatus, ex ratione quam opti-
mè præstat Rota *d. decis.* 210. *n.* 2. *p.* 1. *recentior.* ibi:
Neque obstaret quod pro parte Rectorum dicebatur,
Breue non posse dici causa cognita, & ex certa scien-
tia concessum, ex quo ipsi non fuerant citati; quia præ- 29
ter id, quod talis negatiua non probatur, neque proba-
ri potest, ex quo in istis extraiudicialibus non interue-
nit Notarius, & per consequens citationes in actis
redigi non possunt, vt dicit Sarmient. *lib* 1. *select. in-*
terp. c. 8. *n.* 3. *fuit responsum citationem ad hunc effe-*
ctum non esse de forma, &c.

Sextò, quia eadem præsumptio quæ stat pro in- 30
timatione, & conuocatione, facit vt præsumatur cum
ea interuenisse omnia, quæ de iure præcedere debe-
bant, Menoch *de præsumpt. lib.* 6. *præs.* 7. *à n.* 1. & ma-
ximè cùm sit hæc qualitas annexa ipsi intimationi,
& illius vigore ad vlteriora fuerit processum, v.g. ad 31
electionem coadiutorum, quia semper actus præsu-
mitur factus secundùm propriam eius naturam, *l.*
quæro, §. interlocutorem, ff. locati, Menoch. *d. lib* 6.
præsumpt 10. *n.* 1. & secundùm qualitatem rei, super
qua conficitur, *l. semper in stipulationibus, ff. de regu-*
lis iuris, Menoch. *d. lib.* 6. *præsumpt.* 10 *n* 8.

Quare, *&c.*

Salamantina Dispensationis.

Dispensatus ad Ordines & beneficia, cum narratiua quod esset filius Presbyteri, & solutæ, cùm reuera esset filius cuiusdam Clerici in minoribus, & solutæ, legitimè dispensatus remansit, nec alia indiget dispensatione.

VOTVM LVIII.

1 *Dispensatio non extenditur de casu ad casum.*

2 *Dispensatio non extenditur etiam ad casum habentem maiorem rationem.*

3 *Argumentum de maiori ad minus non valet in dispensationibus.*

4 *In dispensationibus concessum quod est plus, non venit quod est minus.*

5 *Dispensatio super vno defectu non trahitur ad alium defectum.*

6 *Dispensatio concessa super vno impedimento, non releuat si aliud subsistat.*

7 *Impedimento vno sublato per dispensationem, aliud remanet.*

8 *Dispensationes tot debent esse, quot sunt obstacula.*

9 *Dispensatio omnis est stricti iuris, strictamque recipit interpretationem.*

10 *Dispensatio dicitur odiosa.*

11 *Qualitas defectus debet exprimi in dispensationibus.*

12 *Spurius qualitatem spurietatis debet exprimere in dispensatione.*

13 *Legitimatio spurij duplici spurietate non valet, non expressis spurietatis qualitatibus*

14 *Qualitas damnati coitus si non fuit expressa in dispensatione, talis dispensatio redditur subreptitia.*

15 *Subreptio inducitur, si non narretur aliquid in*

impetranda dispensatione, quod Pontificem omnino auerteret à concedendo illam.

16 *Dispensationis in materia quoties omittitur expressio qualitatis, quæ redderet Principem difficiliorem, dispensatio nihil valet.*

17 *Subreptio, & obreptio quando vitient gratiam.*

18 *Papa se reddit difficiliorem ad dispensandum cum spurio, quàm cum simpliciter illegitimo.*

19 *Dispensatio nõ vitiatur ex falsa causa expressione, quando ea verè expressa, facilior esset dispẽsatio.*

20 *Qualitas quando gratia demonstrationis adijcitur, non restringit gratiam, secus quando causa taxationis.*

21 *Rotæ decisio refertur.*

22 *Dispensatio dato errore in gradu consanguinitatis, vel affinitatis, explicando maiorem, vt secundum, cum tamen sit minor, vt tertius, valet.*

23 *Dispensatio in casu maiori extenditur ad minorem, quando id minus est annexum, vel inclusum in minori.*

24 *Dispensatio, quæ nemini nocet, nisi concedenti, censetur beneficium Principis, & venit latissimè interpretanda.*

25 *Dispensatio illegitimi ad beneficia non est odiosa.*

R o veritate consultus, an Franciscus, qui ob defectum nataliũm obtinuerat dispensationem à Pontifice ad Ordines & beneficia in amplissima forma, cum narratiua quod esset filius Presbyteri & solutæ, cum reuera esset filius soluti in minoribus Ordinibus constituti, & solutæ, sit legitimè dispensatus?

1 Dubitaui pro parte negatiua, quia cùm dispensatio fuerit obtenta expressa causa spurietatis, non potuit extendi, aut verificari in casu illegitimitatis, illa qualitate non existente: tum quia dispensatio non extenditur de casu ad casum, Carol. Ruin. *consil.215.n.11. volum.1.* Rebuff. *cons.9. num.7. & con-*
2 *sil.92.n.8.* etiam ex maioritate rationis, *cap.1. in fine, de filiis presbyter. lib.6. cap. cum de non sacerdotali, de prabend. eod. lib.6.* Rebuff. *in praxi, titul. de dispensat. ad plura beneficia, n.64.* vbi quod dispensatio non extenditur etiam ad casum habentem, maiorem rationem. Gutier. *canon. lib.2. cap.15.*
3 *n.126.* Marc. Anton. Natta *cons.504. num.4. vol.3.* Ioan. Anton. Lanar. *consil.18. num 4. & consil.60. num.114.* & ideo in dispensationibus non valet argumentum à maiori ad minus, Menoch. *consil.72. num.11. & consil.619. n 5.* Surd. *cons.268. num.10. & 21.* Rendina *in promptuaria recept sentent tom.1. tit.29. n.12.* Sanchez *de matrimonio lib.8. disput.1. num.32. & disp.14. num.17.* plures per me citati *in locis communibus argum. iuris, loco 67. num.6. & de officio, & potestate Episcopi p.1. alleg.33. num.10.* Et in ea concesso quod est plus, non venit quod est
4 minus, Hostiens. & Felin. *n 9. in cap. postulasti, de rescript.* Abb. *in cap at si clerici, §. de adulteriis, de iudic.* Surd. *decis.268. n.20.* Campan. *in diuers. iuris canon. rubr.11. cap.13. n.98.* Ego ipse *d. allegat.33. num.11.*

5 Tum quia dispensatio super vno defectu non trahitur ad alium defectum, Marc. Anton. Natta *consil.601. num.33. vol.3.* Ioan. Cephal. *consil.694.*
6 *num.44. volum.5.* nec concessa super vno impedimento, releuat si aliud subsistat, *l. si quando, C. de inoffic. testament.* Camill. Medices *consil.168. n.25.*
7 Surd. *consil.245. num.4.* cùm sublato per dispensationem vno impedimento, aliud remaneat. Seraph. *decis.420. n.3.* nam tot debent esse dispensationes,
8 quot sunt obstacula, *l. pupilli, §. si ex pluribus, ff. de neg. oper. nunciat.* gloss. *verbo tanquam excommunicatis, in cap. cùm pro causa, de sentent. excomm.* Roman. *consil.326. n.3.* Stephan. Gratian. *disceptationum forens. c.397. n.39. & c.817. n.16. cum seqq.* Rota *dec. 233. n.22. p.1. diuers.*

Tum etiam, quia omnis dispensatio est stricti iu- 9
ris, strictámque recipit interpretationem, *cap. fin. de filiis Presbyter. c. non potest, de prabend. in 6.* Honded. *consil.83. n.23. vol.2.* Surd. *consil.453. n.4. vol.3.* Mulin. *de primogen. lib.2. c.4. n.48. & 49.* Menoch. *consil.72. n.11. & cons.306. n.84. & consil.474. n.14.* Giurba *de priuileg. explicat. n.1113.* Gutier. *canon. lib.2. c.15. n.184.* plures per me citati *de officio & potestate Episcopi p.2. allegat.33. n.7.*

Et odiosa, Oldrad. *cons.215. col.3. vers & hæc ple-* 10
nius, Benedict. Capra *consil.1. n.11. & consil.157. n.9.* Decian. *cons.19. n 38. & 46. vol.1. & resp.33. n.40. eod. vol.* Dec. *cons.541. n.8.* Surd. *d. decis.268. n.21. in princ. & consil.245. n.10.* Giurba *vbi suprà, n.1111.* Rota *decis.240. n.2. p.1. diuers.* vbi quod dispensatio dicitur materia odiosa, tanquam vulnerans ius commune.

Tum denique, quia qualitas defectus debet ex- 11
primi in dispensationibus, Bald. *consil.81. Quidam Senonens, n.1. vol.1.* Ioan. Rojas *in epitome success. c.13. num.17. cum seqq.* ita vt si dispensatione indigens sit
spurius, non sufficiat se dicere illegitimum, nisi qua- 12
litatem spurietatis specificè exprimat, Ioan. Neuizan. *cons.99 num.13. & 14.* Roland. à Valle *cons.96. n.41 vol 3.* Rebuff. *respons.188. n.12.* vbi quod legi-
timatio spurij duplici spurietate non valet, non ex- 13
pressis spurietatis qualitatibus, Albert. Leonin. *consil.78. n.2.* vbi quod si qualitas damnati coitus, siue spurietatis non fuit expressa in dispensatione, red-
ditur talis dispensatio subreptitia, Aluar. Valasc. 14
cons.80. n.1. cum seqq. Ergo si non specificetur qualitas illegitimitatis vera, subreptitia quoque erit dispensatio.

Verùm his non obstantibus in casu proposito censeo Franciscum validè fuisse dispensatum, nec eius dispensationem posse dici subreptitiam, ex sequentibus.

Primò, quia subreptio inducitur si non narretur 15
aliquid in impetranda dispensatione, quod Pontificem omnino auerteret à concedendo illam, vel saltem redderet difficiliorem, vt per Doctores *in cap. super litteris, de rescript. gloss. vlt. in cap. ad audientiam,* vbi Felin. *n.17. cum seqq. eodem tit.* Bernard. Diaz *regul.444.* Mandos. *in reg. de subrog. colling.*
q 9. n.8. Ladesch. Imol. *consil.124 n.4.* vbi quod in 16
materia dispensationis, quoties omittitur expressio qualitatis, quæ redderet Principem difficiliorem, dispensatio nihil valet, Menoch. *de arbitr. casu 201.*
n.2. Valasc *d. cons.80 n.9.* Subreptio enim, & obre- 17
ptio eatenus vitiant gratiam, quatenus aliquid fuerit prætermissum, aut falsò narratum in petitione illius gratiæ, quod si fuisset expressum, aut verè narratum, aut Princeps dictam gratiam non concessisset, vel saltem ægrè illam condonasset, Mascard. *de pro-*
bat. conclus.846. Rota apud Viuian. *post suam pra-* 18
xim iurispatronat. decis.97. sub n.1. Certum autem est, quod Pontifex se reddit difficiliorem ad dispensandum cum spurio, quàm cum simplici illegitimo, Marian. Socin. iun. *cons.99. n.38. vol.2.* Tiber. Decian. *resp.5. n.16. vol.1.* vt constat ex communi Curiæ Romanæ stylo, & Summorum Pontificum consuetudine, ex traditis à Sanch. *d. lib.8. disp.21. n.19.* ergo falsa narratio in eo quod Pontificem minimè redderet difficiliorem ad dispensandum, non vitiat dispensationem, si reuera defectus sit minor, & in eo faciliùs dispensari soleat.

Secundò,

19 Secundò, quia non vitiatur dispensatio ex falsæ
causæ expressione, quando ea verè expressa facilior
esset dispensatio, vt si impetrans beneficium narret
id esse curatum, vel dignitatem, cum tamen sit sim-
plex, aut officium; ex quo enim Summus Pontifex
concessit beneficium magis qualificatum, hoc est
Curatum, multò fortius videtur concessisse de mi-
nori, hoc est, de non Curato, *cap. cui conceditur, de
regulis iuris in 6.* Nec obstat falsitas qualitatis curæ
20 adiecta in impetratione, quia illa in proposito, etsi
necessario, si vera fuisset, exprimenda esset, attamen
nunc censetur adiecta gratiâ demonstrationis, ergo
eius falsitas gratiam non vitiat, vt *in l. falsa demon-
stratio, ff. de condit. & demonstrat.* quod secus erit si
causa taxationis ea qualitas adiungatur, vt patet ex
*cap. susceptum, de rescript. in 6. & in cap. cui non de
sacerdotali, de prabend. eodem lib.* Ratio autem huius
diuersitatis ea est, quia quando gratiâ demonstratio-
nis additur qualitas, non restringit gratiam, sed re-
vera est animus conferendæ rei vt est in se, quam-
uis falsa eius qualitas demonstretur; at quando cau-
sa taxationis, limitatur gratia ad rem qualitate illa
affectam; quare si illa non afficiatur, deficit gratia
defectu voluntatis concedentis. Ita Couar. *lib. 1.
variar. cap. vlt. n. 6.* Gutier. *canonic. lib. 2. cap. 15. n. 83.*
Sanchez *d. lib. 8. disput. 21. n. 35. & n. 36. in fine*, post
Beto. *in d. cap. super litteris, in 2. lect. num. 38.* sub-
dit quod quamuis in eadem oratione soleat Ponti-
fex exprimere beneficium cum sua qualitate, cùm
expressio illa adiiciatur tanquam qualitas rei, non
censebitur causa taxationis, sed causa demonstra-
tionis apposita: optimè Rota *decis. 4.* aliàs 582. *de
21 rescript. in antiq.* vbi proposito casu de quodam, qui
obtinuerat gratiam de certa sacristia in quadam Ec-
clesia, quam ipse asseruit esse dignitatem, & postea
apparet quod revera sacristia in Ecclesia illa non est
dignitas, sed simplex officium, Domini de Rota cen-
suerunt huiusmodi gratiam non esse subreptitiam,
ex eo quia hæc qualitas dignitatis videtur hoc casu
adiecta gratiâ demonstrationis: tum quia ex quo
ponitur impetrans idoneus ad vtromque, licèt etiam
Princeps concessisset officium, quod est minus, cui
concessit dignitatem, quod est plus, seu concede-
re debuisset, quia quem reputauit dignum maiori,
reputasset vtique dignum minori, & ideò ex quo
gratia demonstrationis expressisset qualitatem maio-
rem, quæ potius retrahere poterat Papam à conce-
dendo, non nocebit sibi, ex quo constat de corpore
beneficij, licèt sit minor qualitas, quâ expressâ Prin-
ceps etiam sibi concessisset, nec videtur fecisse dolo-
sè in dubio, ex quo expressit qualitatem potius Prin-
cipem retrahentem: hactenus Rota, cuius resolutio
nostro casui benè adaptatur, & à fortiori in eo pro-
cedit.
22 Tertiò, quia si error sit in gradu consanguinita-
tis, vel affinitatis, explicando maiorem, vt secundum,
cum tamen sit minor, vt tertius, valet dispensatio;
quia etsi non sit concessa specificè pro tertio gradu,
est tamen concessa simpliciter pro consanguinitatis
impedimento cum errore circa qualitatem accidenta-
lem inclusam à fortiori in gradu, super quo dispen-
satur. Ita Fr. Emman. *tom. 1. sum. cap. 238. conclus. 3.
n. 3.* Vega *tom. 2. sum. cap. 34 casu 98. in princip.* San-
chez *d. lib. 8. disp. 24. num. 17.*
23 Quartò, quia non obstant supra pro parte nega-
tiua adducta, procedunt enim quando defectus, siue
Impedimenta sunt diuersa, seu diuersi generis, non
verò quando sunt annexa, connexa, dependentia,
seu inclusa, vel eiusdem generis: tunc enim dispen-
satio in casu maiori extenditur ad minorem, quan-
do id minus est annexum, vel inclusum in maiori.
Felin. *in cap. fin. n. 5. de simon. & in cap. at si clerici, §.
de adulteriis, n. 17. de iudic. & in cap. postulasti, n. 14.
vers. limita 8. de rescript.* Maiol. *de irregular. lib. 1.
cap. 8. n. 7. & lib. 5. c. 51. n. 10.* Sanchez *d. lib 8. disp 1.
n. 35.* prout in casu nostro, in quo filius spurius est
illegitimus, licèt cum illa qualitate spurietatis, sub
qua illegitimitatem includi nemo dubitat; tum etiam
quia exprimendo quis se filium Presbyteri, dicit ta-
citè se filium clerici in minoribus, & sic istud mi-
nus includitur sub nominatione maioris.
Nec etiam obstat quod suprà dixi de dispensatio- 24
ne non extendenda vti odiosa, & stricti iuris, quia
cum hæc dispensatio nemini noceat, nisi concedenti,
censetur beneficium Principis, & venit latissimè
interpretanda, Bertrand. *consil. 7. n. 1. vol. 2.* Surd. *consil.
140. n. 74.* tum quia dispensatio illegitimi ad benefi-
cia non est odiosa, sed fauorabilis, *cap. per venerabi-
lem. Qui filij sint legit.* Sanchez *d. lib. disp. 1. n 33.*

Toletana Iuris accrescendi.

Quando plures patroni, videlicet tres, vel quatuor à fundatore nominantur ad præsentandum ad aliquam capellaniam, vel beneficium, si eorum aliquis repudiauerit, vel renuntiauerit, remanet integrum iuspatronatus penes reliquos patronos non repudiantes, nec renuntiantes. Si plures executores simpliciter dati fuerint nominati, vno mortuo, vel renuntiante, Superior non potest in executione se intromittere, nec ad eum ius deuoluitur, sed cæteris accrescit. Sententia lata contra electum, quia eligentes non habuerunt potestatem illum eligendi, præiudicat eligentibus scientibus, non autem ignorantibus; lata verò contra electum ex eo quia eius persona non est capax, aut quia renuntiauit electioni, eligentibus in nihilo præiudicat.

VOTVM LIX.

1 *Ius nominandi, vel præsentandi ad aliquam capellaniam per fundatorem tribus concessum, si eorum aliquis repudiauerit, penes reliquos remanet in solidum.*

2 *In patronatu licèt cesset ius accrescendi, adest tamen ius non decrescendi.*

3 *Executores simplices si plures fuerint nominati, vno mortuo, vel renuntiante, cæteris accrescit ius exequendi.*

4 *Ius accrescendi, vel potius non decrescendi, locum habet in pluribus executoribus datis, vno mortuo, vel renuntiante.*

5 *Ordinarius, pluribus datis executoribus in testamento, non potest in euentu mortis, absentia, vel renunciationis, alium subrogare.*

6 *Limitatur multis modis.*

7 Cap. fin. §. sanè, de testam. lib. 6. *non procedit in delegatis, arbitris, procuratoribus, & similibus.*

8 *Declaratur doctrina Lapi, Ioannis Andr. Gemin. Ancharani.*

9 *Ius accrescendi non habet locum in contractibus, & vltimis voluntatibus in rebus diuiduis.*

10 *Iuspatronatus est ius indiuiduum, & cuilibet patrono pertinet in solidum.*

11 *Sententia lata contra electum, quia eligentes non*

habuerunt potestatem illam eligendi, praiudicat eligentibus scientibus, non autem ignorantibus.

12 *Sententia lata contra electum ex eo, quia persona electi non est capax, aut quia renunciauit electori, eligentibus in nihilo praiudicat.*

13 *Sententia contra institutum, electum, seu ordinatum lata super iure, quod habuit ab ordinatore, vel instituente, preiudicat ipsi ordinatori, vel instituenti, & causam agi patienti.*

14 *Sententia lata contra ordinatorem, instituentem, eligentem, seu præsentantem, praiudicat ordinato, seu instituto scienti & patienti.*

15 *Sententia lata aduersus beneficij Ecclesiastici possessorem super eodem beneficio, ex ea causa quod illi conferens non habuerit ius conferendi, quoad possessionem conferendi tantum praiudicat conferenti scientiam habenti.*

16 *Refertur opinio Couar.*

1 QVÆSITVM fuit apud me, an quando plures patroni, videlicet tres, vel quatuor, à fundatore nominantur ad præsentandum ad aliquã capellaniam, vel beneficium, si eorum aliquis repudiauerit, vel renuntiauerit huiusmodi nominationi, remaneat integrum iuspatronatus penes reliquos patronos non repudiantes, nec renuntiantes? In hac quæstione certa & indubitata contra Specul. communiter reprobatum resolutio est, quod in hoc casu ius præsentandi remanet in solidum penes reliquos patronos per ius accrescendi, vel potius per ius non decrescendi, sicut in indiuiduo probant Roch. de Curte multos allegans *in tract. de iurepatron. §. ius, quæst. 6. num.* 10. Lambertin. *eodem tractatu, part. 2. lib. 1. quæst. 4. artic. 5.* vbi benè probat, dicens remanere integrum iuspatronatus penes reliquos patronos non repudiantes, non tam per ius accrescendi, quàm per ius non decrescendi, quia competit omnibus simul, & cuilibet eorum in solidum, & sic licèt vnus renuntiet, alij remanent patroni in solidum, tradit Alexand. *in l. si mihi & Titio, num. 2. vers. quid in iurepatronatus, ff. de verborum obligat.* Ias. *in l. re coniuncti, num.* 244. & Ripa *num.* 234. vbi benè declarat: idem tenent Bald. *in cap. quanto, de iudic. num.* 9. vbi dicit id procedere, non quia propriè aliquid accrescat, sed quia per non concursum apparet nihil diminutum, quia istud ius quasi spirituale non potest diuidi; vnde non potest quis esse semipatronus, quem sequitur Barbat.
2 *ibi num. 29. vers. quærit etiam hîc Baldus*, & hoc tenuit etiam idem Bald. *in l. vnic. quæst. penult. C. quando non pet. partes*, Abb. *in capite bona, in 3. notabil. de elect. & in cap. cum vos, de officio ordin.* & hanc esse communem opinionem testatur Menchaq. *de successionum progressu lib. 3. §. 3 1. num.* 119. vbi tenet quod in patronatu licèt cesset ius accrescendi, adest tamen ius non decrescendi, quod etiam sequitur, communem opinionem dicens Bologner. *in d. l. re coniuncti, num.* 424 *vers. quid autem sit in iurepatronatus*, Mich. Crass. *recept. sentent. §. ius accrescendi, quæst.* 27. vbi etiam dicit communem opinionem.

3 Sic etiamsi plures executores simplices, etiam alio dato hærede fuerint nominati, vno mortuo, vel renuntiante, superior non potest in executione se intromittere, nec ad eum ius deuoluitur, sed cæteris accrescit, per text. vulgarem *in cap. fin. §. sanè, de testament. lib. 6.* ibi. *Sanè pluribus à testatore simpliciter executoribus deputatis, vno eorum mortuo, vel in remotis agente, aut id exequi fortè nolente, ne voluntatem testatoris impediri, vel nimium differri contingat, poterit alius (nisi testator aliud expresserit) officium executionis iniuncta liberè adimplere, &c.* resoluunt ibi Ancharan. *not.* 3. Archidiac. *in vers. sanè simpliciter*, Geminian. *num.* 1. Franch. *num.* 2, Calderin. *consil.* 45 *in tit. de testament.* Angel. Aretin. *cons.* 93. Ias. *in l. vnica, in fine, num. 45. C. quando non pet. partes, & in l. re coniuncti, n. 254. ff. de legat.* 2. Bald. *consil.* 287. *num. 4. lib. 4.* Paul. de Castro *in authent. hoc amplius, num. 7. C. de fideicommiss.* Iacob. de Arena *num. 17. vers. in tertio autem casu*, & Salycet. *n. 15. in l. nulli, C. de Episcop. & cleric.* Perez *ad tit. 2. lib. 5. ordin. pagina* 541. Sesse *Aragoniæ decis. 51. n. 1. tomo* 1. Stephanus Gratian. *disceptationum forensium lib. 3. cap. 422. à num.* 1. & apud Hispanos statutum est *l. 38. Tauri.*

4 Vnde etiam in huc casu ius accrescendi, vel potius non decrescendi locum habet, ex Franch. *in d. § sanè, num. 4 versic. sextò*, Aretin. *d. consil.* 93. Ias. *in l vnica, num. 45. C quando non pet. partes, & in d. l. re coniuncti, num. 154. ff. de legat.* 3. Et procedit supradicta resolutio non solùm vbi renunciatio fit ante acceptationem, & priusquam officio vti incipiatur, sed etiam si fiat post acceptationem, & illius exercitium, Archidiac. *col. 1. vers. remotis*, Franch. *num. 2. vers. tertiò nota*, Geminian. *num. 5. versic. quod si executor acceptauit.*

5 Et hinc benè colligitur Ordinarium in euento mortis absentiæ, vel renunciationis non posse alium subrogare loco mortui, absentis, vel renunciantis, nec aliquo modo, causa, vel prætextu se intromittere, vt ponderando particulam, *liberè*, de qua *in d. § sanè*, ibi, *Officium executionis iniuncta liberè adimpiere*, tradunt in specie Archidiacon. *col. 1. verbo liberè*, ibi: *Non obstante contradictione Episcopi diœcesani dicentis quod hoc pertineat ad eum, &c.* Ancharan. *num. 5. in fine*, ibi: *Quintò nota, quod dicit liberè adimpleri; inducit enim Ioan. And. quod Episcopus loco recusantis, mortui, vel absentis non possit alium subrogare, quod tenuit Ioannes de Deo, & Geminian. num. 7. dicens. Quid importet istud verbum*, liberè. *Solutio. Dic, quod est intentum litera, quod non expectato absente; vel nolente, vel quod Episcopus alium subroget loco illius, possit alius exequi. Et ex isto vltimo dicto infertur solutio ad quæstionem Ioannis de Deo, qui in quæstionibus suis lib. 3. q. 74. tenuit quod in locum vnius fideicommissarij deficientis, ex quo superstes exequi potest, non potest Episcopus alium subrogare, &c.* Franch. *n. 3 vers. sexto nota*, & licèt Episcopus possit supplere defectum, vel negligentiam executoris, tamen hoc procedit quando non superesset alter de executoribus, quia quando superest aliquis, qui velit, & possit exequi, Episcopus non se intromittit, nisi alij sint negligentes, vel cum nolunt, aut non possunt exequi: non ergo succedit Episcopus in locum nolentium, vel morientium, seu non potentium exequi, nec in locum talium potest alios subrogare, secundùm Ioan. Andr. & Bald. *in d. l. nulli, in fine, C. de Episcop. & cleric.* Immò inter executores circa eorum officium habet locum ius accrescendi, nisi testator expressè prohibuerit.

6 Quæ quidem resolutio limitatur quando testator omnibus coniunctim, & insimul exequendi facultatem concessit, cum eo quod non possit vnus sine alio, ad quod exemplum respexit text. *in d § sanè*, in illis verbis, ibi, *Nisi testator aliud expresserit*: & exemplificatur gloss. *ibi, verbo expresserit*, & Dominic. *n.* 14. item Ioan. Andr. *in addit. ad Specul. tit. de instrumentorum edit. §. nunc vero aliqua, quæst. 54. n. 52. in gloss. incip. Iste versiculus*, Iacob. de Arena *in tract. de commissar. n 49. versic. dic ergo cum plures*, Gregor. Lopez *l. 6. verb. No puede, tit. 10. parte 6.*

Idem

Idem dicendum erit si testator loco morientis, vel renunciantis alium subrogauerit, Vel danique quando expressit exequutionem fieri debere per duos, aut tres, etiam altero nolente, vel non valente: text. enim *d. §. sanè*, loquitur in executoribus simpliciter datis, Ioseph. Sesse *d. decis.* 31. *n.* 3.

7 Non obstat quod contrarium in iure repetitur dispositum, vt in delegatis probat text. *in l. duo ex tribus* 29. *ff. de re iudic. & in c. vno delegatorum* 42. iuncta glos. *verbo delegatorum, de officio deleg.* Menoch. *cons.* 340. *n.* 1. *cum seqq.* Molin. *de iustit. tom.* 6. *tract.* 5. *disput.* 24. *n.* 1. *vers. quia ergo*, & in arbitris, *l. non distinguemus* 32. *§. cum plures, ff. de arbitr.* & in aliis similibus casibus: quia respondetur dispositionem *d. § sanè*, esse noui iuris inductiuam, & speciali fauore piarum dispositionum ac executionum vltimarum voluntatum contra iuris antiqui regulas concessam, quæ ratio specialis cessat in delegatis, arbitris, procuratoribus, & similibus, vt optimè declarant Bart. *in l. 1. §. si plures in sua distinctione, ff. de exercit. act.* Ancharan. *in d. cap. finali, num.* 3. *in* 3. *notab.* Archidiac. *ibidem in princip.* & cæteri Scribentes.

8 Nec etiam obstat doctrina Lapi, Ioannis Andr. Geminian. Anchoran. & Franc. resoluentium, quod si testator dixerit, *Volo per tres meos executores, vel duos ex his in solidum, etiam alio absente, vel nolente fieri executionem*, tunc vni non accrescere potestatem exequendi, si duo deficiant; quia id agnoscunt propter illa verba, *etiam alio absente*, &c. Quibus deficientibus cùm clausula *in solidum*, referatur ad illos tantum duos, vel tres, non ad vnum in solidum, non diffitentur eo casu ius accrescendi (vno, aut duobus absentibus) superstiti competere.

9 Nec denique obstat quod in contractibus, & vltimis voluntatibus non habet locum ius accrescendi, ex text. vbi notant Bart. Alexand. & Scribentes *in l. si mihi & Titio, ff. de verbor. obligat.* quia respondetur id procedere in rebus diuiduis, & non indiuiduis, In quibus portio repudiantis accrescit acceptanti, nedum in vltimis voluntatibus, sed etiam in contractibus, per text. *in l. proprium ff. commun. prad. & in l. 1. §. communis seruus duorum, ff. de stipulat. seruor.* Bart. *in d. l. si mihi & Titio, n.* 1. & ibi Alex. *n.* 5. *vers. secundò fallit in his, quæ indiuidua sunt.* Bologner. *in d. l. re coniuncti, n* 410. *vers. limitatur secundò in indiuiduis*, post Bart, *ibi n.* 65. *q* 6. *princ.*

10 Vnde inferunt Roch. de Curte, Lambertin. & alij supracitati, quod in iurepatronatus (etiamsi sit fundatum in contractu) remanet totum iuspatronatus penes alios patronos non repudiantes, quia est ius indiuiduum, & cuilibet patrono pertinet in solidum, ex gloss. vbi notant Innoc. Abb. & scribentes omnes *in cap. 1. de iurepatron.* Host. *in sum. tit. de iurepatron. n.* 3. latè Lambertin. *lib. 1. p. 2. q. 1. art. 22. & q. 4. art.* 5.

11 Occasione huius dubij fui similiter interrogatus; an sententia lata contra electum præiudicet eligentibus, & viceuersa. In quo quæsito quoad primam eius partem verior solutio est distinguens hoc modo, ut sententia lata contra electum fuit ex eo, quia eligentes non habuerunt potestatem illum eligendi, & tunc præiudicat eligentibus scientibus, non

12 autem ignorantibus; aut pronuntiata fuit contra electum ex eo, quia persona electi non est capax, aut quia dicitur quod renuntiauit electioni, vel quid simile, & tunc cum non litigetur de iure eligentium, illis non præiudicat, nec eorum citatio requirebatur. Ita Angel. *in l. sæpè*, per text. *ibi, ff. de re iudic. n.* 1. vbi ait quod si agatur petitorio contra electum in Prælatum, & lata est sententia contra electum, quod nullum ius habet in Prælatura, illa sententia nocet eligentibus qui sciuerunt causam agitari; nam cum in iure Prælaturæ ipse habeat causam ab electoribus, & remaneat apud ipsos electores ius eligendi, ex quo de ipso iure passi sunt Prælatum agere, sententia nocet eis, Abb Panormit. *in cap. quamuis* 25. 13
n. 23. *de appellat.* dum ait, quod sententia contra institutum, electum, seu ordinatum lata super iure, quod habuit ab ordinatore vel instituente, præiudicat ipsi ordinatori, vel instituenti scienti causam agi, & patienti, & probat à simili per *d. l. sæpè, vers. nam etsi libertas*, vbi patet quod sententia lata contra libertum sciente domino & patiente, præiudicat ipsi domino de suo iurepatronatus. Felin. *in cap. postulationem, n.* 18. *de accusat. & in cap. quamuis, n.* 11. *de sentent. & re iudic.* vbi quod sententia lata contra electum ex eo quia eligentes non habuerunt potestatem eligendi, præiudicat eligentibus scientibus, sicut dicitur in debitore, creditore, liberto, & patrono, Cardin. *in cap. cùm olim, de causa possess. & prop.* vbi dicit quod si agens, vel defendens innitatur iuri alterius, etiam ad commodum illius sententia lata contra ipsum; præiudicat tertio scienti, non ignoranti. Alexand. *in d. l. sæpè, n.* 54. vbi quod sententia prolata contra electum ex eo quod eligentes non habuerint potestatem eligendi, præiudicat eligentibus scientibus, Lambertin. *de iurepatron. 2. p. lib.* 1. *art.* 9. *q.* 11. *princip.* vbi quod sententia lata contra præsentatum super iure, quod habuit à præsentante, præiudicat ipsi præsentanti scienti causam & patienti Mieres *de maioratu, p* 3. *q* 15. *n.* 11. vbi tradit quod sententia lata contra electum vel præsentatum, præiudicat eligenti vel præsentanti scienti in possessione, licet non præiudicet in proprietate, Salgado *de protectione Regia p.* 4 *c.* 8. *n.* 331. *cum seq.* vbi quod sententia lata contra electum & præsentatum præiudicat eligenti, aut presentanti scienti, in quasi possessione tantùm. Christoph. de Suelues *cons.* 35. *n.* 3. Ego ipse *in collect. ad cap. cùm olim, n.* 4. *de causa possess. & propr.*

Sic similiter quando sententia est lata contra ordinatorem instituentem, aligentem, seu præsentantem, præiudicat ordinato scienti & patienti, seu instituto, electo, vel præsentato. Ratio est, quia fuit lata contra auctorem suum in illo iure quod habet ab eo, ideò propter connexitatem & communitatem iuris & causæ videtur ille egisse cum voluntate alterius. Ita Panormit. *in d. cap. quamuis* 23. *n.* 23. *de appellat.* refert, & eadem verba transcribit Lambertin. *d. p. 2. lib. 1. art. 9. q. 11. vers. Vltimus sit articulus*, Viuian. *in praxi iurispatron. p. 2. lib. 11. cap. 12. n.* 13. vbi quod sententia lata contra præsentantem præiudicat præsentato scienti & patienti ob connexitatem iuris inter eos existentis, Salgado *d. p. 4. cap. 8.* 14
n. 329. vbi quærit, de sententia lata aduersus beneficij Ecclesiastici possessorem super eodem beneficio, ex ea causa quod conferens illi non habuerit ius conferendi? Et tandem resoluit sententiam huiusmodi præiudicium generale conferre scientiam habenti, & causam hanc super eo iure tractori quoad possessionem conferendi tantum, non verò quoad proprietatem. 15

Nil aliud voluit Couar. *pract. cap* 14. *vers.* 4. dum ita loquitur: *Quartò est obseruandum quid respondendum foret si in specie proposita in d. cap. cum olim, fuisset tractata lis non cum ipsis Canonicis, qui ius conferendi contendebant habere, sed inter Archidiaconũ ab Episcopo, & alium à Canonicis in eadem Dignitate institutum, vel electum, atque pronuntiatũ fuisset pro instituto ab Episcopo. Et profectò iuxta communem opinionem, quam nos nitimur defẽdere, nequaquã* 16

noceret

noceret eis etiam scientibus sententia quoad possessionem, tametsi saluo eorum iure nihilominus sententia mandaretur executioni aduersus victum, & victori tradenda foret possessio dignitatis, aut ipse in ea defendendus esset, si eam obtineret; absque vllo tamen praeiudicio iuris conferendi, vel eligendi, quod Canonici habere contendebant etiam quoad quasi possessionem, &c. quia iuxta communem sententiam Doctorum, de quibus suprà, in dubium reuocari non potest quin sententia lata contra præsentatum, vel electum neutiquam nocere possit quoad proprietatem; quoad possessionem verò ita demum si præsentans litem sciat, & agi patiatur: quam communem cognoscit Couar. *d. loco*, in illis verbis citatis, *& profectò iuxta communem*, &c. sed iudicans hoc nimis rigidum contra præsentantes, voluit in eorum fauorem vt sententia adhuc quoad possessionem etiam scientibus non noceat absolutè, sed tantùm in hoc, quod mandetur executioni, in aliis verbis ibi. *At verò secundùm eam opinionem*, &c. Et sic cum citatis Doctoribus factis Couatruuiss conuenit, quod sententia contra præsentatum neque quoad possessionem nocet præsentantibus nisi scientibus; addit tamen præter eos de nouo, quod neq; etiã scientibus nocet absolutè quoad possessionem, sed tantum quoad actualem eius executionem. Sic censui, saluo, &c.

Toletana Cambiorum.

Dominium, & possessio in depositarium transfertur, cùm pecunia ad numerum peces eum deponitur; secus si deponantur clausa, vel obsignata. Compensatio quando facienda, vt cursus vsurarum impediatur.

Votvm LV.

1 *Pecunia cum deponitur non signata, sed ad numerum, transfertur dominium & possessio in depositarium, & tacita videtur concessa facultas eâ vtendi.*

2 *Deponens pecuniam ad numerum, caeteris creditoribus anterioribus non praefertur.*

3 *Deposito pecuniarum ad numerum facto, & translato dominio in depositarium, nullum deponenti ius remanet ad pecuniam depositam.*

4 *Depositarius ad hoc vt non possit vti pecunia deposita, necessarium est dari clausam & obsignatam.*

5 *Mercatorum pecunia nunquam sunt otiosa.*

6 *Depositum pecuniarũ ad numerum est irregulare.*

7 *Depositarius in deposito irregulari, si pecunia vsus fuerit, eamque in suam vtilitatem conuertit, ad vsuras condemnandus est.*

8 *Depositum quando conuertatur in mutuum.*

9 *Depositum quando transit in mutuum, nulla contractus depositi vestigia remanent.*

10 *Depositum quando fit ad numerum, vt depositarius tantundem reddat, si pecuniam tradere recusauerit, veniunt vsura, & interesse à tempore mora.*

11 *Interesse debebitur ex pecunia deposita, si conuentum sit vt suprà praestaretur.*

12 *Pecunia quando deposita fuit in sacculo signato, vel in arca clausa, vt eadem pecunia in specie redderetur, tunc si depositarius ea vsus fuerit cõtra domini voluntatem, delictum committit, & tenetur principale cum vsuris restituere, etiam nulla mora interueniente.*

13 *Depositario Principis ad quem spectat tributarum exactio, commodum, & incommodum receptarum pecuniarum pertinet.*

14 *Bancharius Regij fisci debitor non potest eiusdem quantitatis, quam Regius fiscus ei dare tenebatur, vsuras petere.*

15 *Compensatio vsurarum cursum impedit.*

16 *Mercator debitum à semetipso exigere debet ad euitandas vsuras.*

17 *Compensatio datur quando pecunia ex vtraque parte est eodem tempore debita.*

18 *Compensatio non fit quando pecunia est debita de presenti ex parte vnius, ex parte verò alterius debita ad diem.*

19 *Compensatio vt ipso iure fiat, requiritur vt praecedat factum hominis eam petentis.*

20 *Retrotractio in compensationibus debitis regulariter non datur.*

21 *Compensatio quando opponitur, extinguit debitum à die oppositionis, & non ante.*

22 *Bancharius, qui pecuniam certa die consignare tenetur, non potest compensare antequam illa dies venerit.*

23 *Compensatio in causis fiscalibus semper rejicitur.*

24 *Princeps promittẽs obseruare pacta in verbo Principis, censetur promissionem iurare.*

25 *Iuramentum impedit opponi compensationem.*

REx Catholicus ad cambium certam pecuniarum summam susceperat à quodam bancho, in quo sub forma depositi eandem, vel maiorem summam in pecunia numerata subsignari fecerat: fuit dubitatum an vsuras soluere deberet pro eo tempore, quo bancharius illis pecuniis vsus fuit.

Pro parte Regis allegabatur, quod cùm pecunia 1
deponitur consignata, sed ad numerum, transfertur dominium & possessio in depositarium, & tacitè videtur concessa facultas vt pecunia vti possit, & tantundem reddere sufficiat, vt per *l. Lucius, l. die sponsaliorum, § qui pecuniam, l. Publia, in princip. l. si hominem, § fin ff. depositi, l. in naue Saufeii, ff. locati*, Roman. *consil.* 500. *n.* 7. Emmanuel Costa *in l. si ex cautione, fallent.* 2. *C. de non numer. pecun.* Molina *in emporio iuris, tit.* 8. *de rebus cred. in princip. num.* 24. *cum seq.* D. Barbos. *in l. si mora, ex n.* 82. *ff. soluto matrimonio.* Honded. *consil.* 43. *vol.* 2. Mandel. Albens. *cons.* 3. *num.* 3. Alexand. Trentacinq. *variarum resolutionum lib.* 3. *tit. de deposito, resolut.* 2 *num.* 7. Caroc. *in tract. de deposito, p.* 1. *quaest.* 2. *n.* 21. & *p.* 2. *quest.* 47. *num* 15. *in fine*, Cancer. *lib.* 3. *variar. cap* 8. *de deposito, n.* 49. Fontanel. *de pactis nupt. tomo* 2. *claus.* 5. *gloss.* 8. *p.* 7. *num.* 8. Molin. *de iustit. tract.* 2. *disput.* 523. *num.* 2. Stephan. Gratian. *disceptat. forens. tomo* 5. *cap.* 943. *num* 4. Castill. *tomo* 3. *controuers. cap.* 16. *num.* 34.
Francisc. de Ponte *consil.* 56. *num.* 3. *vol.* 1. Vnde pro- 2
uenit, quod cùm depositarius dominium & vsum pecuniarum hoc casu adquisierit, deponens cæteris creditoribus anterioribus non præfertur, nec illam pecuniam vt suam revindicare potest. Gregor. Lopez *l.* 9. *gloss.* 1. *tit.* 3. *part.* 5. D. Barbos. *in l. si cum dotem* 23. *fin. num.* 13. *ff. soluto matrimonio*, Castil. *d.*
tomo 3. *cap.* 17. *n.* 72. Ratio est, quia facto pecunia- 3
rum ad numerum deposito, & translato dominio in depositarium, nullum deponenti ius remanet in specie ad pecuniam depositam, nisi vt tantundem pecuniæ sibi solueret depositarius, *d. l. in nauem Saufeii.* Camill. de Medicis *consil.* 27. *per totum*, Cortias. Strach. Peguera, & alij apud Fontanell. *de pactis*
nupt. tomo 2. *claus.* 5 *gloss.* 8. *p.* 7. *n.* 12. Ad hoc enim 4
vt depositarius non possit vti pecunia deposita, ne-

cessarium

cessarium est dari obsignatam & clausam, aliàs tacitè actum videtur, vt vteretur, Hieron. Laurcor.
5 *Anenion.decis.*211. *num.*11. Cùm ergo depositarius domioium pecuniæ apud se depositæ habuerit, illaque vteretur, quia constans est pecunias mercatorum, & penes illos depositas, otiosas nunquam extare, vt argum. *l vlt. in fine, C. ad Macedon.* tenuerunt Roman. *consil.*520. *num.*3. *in fine,* Alexand. *consil.*28. *n.*4. *lib.*7. Cardin. Mantic. *de tacitis & ambig. conueat. lib.*3. *tit.*10. *num.*11. Scacc. *de commerciis*, §. 1. *quæst.*7. *p.*2. *ampl.*8. *n.*225. fit consequens illis vtendo depositarium debere vsuras eiusdem quantitatis remittere, si quas à Rege expectet accipere.

6 Vlteriùs ponderabatur depositum huiusmodi esse irregulare. DD. communiter *in d. l. Lucius, ff. depositi,* Bart. *in l. quod Nerua, num.*30 *ff. eod.* Iat. & Bald. *in l. certi condictio, ff. de rebus cred.* Anton. Gum. *tomo* 2. *variar. c.*6. *num.*2. Nauarr *in man. cap.*17 *num.*181. *& consil.* 1. *& consil.*22. *num.*2. *de vsuris*, Cortal. *de deposito, p.*1. *quæst.*2. *num.*21. Roderic. *de annuis redditib. lib.*3. *quæst.*11. *num.*26. Alexand. Treotacinq. *variarum resol. lib* 2. *tit. de deposito, resolut.* 2. *num.*7. Cardin. Mantic. *de tacit. & ambiguis conuent. lib.*10. *tit.*2. *per tot. & tit.*3. *num.*13. Scacc. *de commerciis*, §. 1. *q.*7. *p.*2. *ampliat.* 3. *num.*10. Cancer. *lib.*3. *variar. cap.*8. *num.*83. Montealegre *in praxi ciuili, lib.*2. *cap.*7. *fol* 7. Castill. *d. cap.*16 *num* 37. Bonacina *de restitut. disput.*3 *quæst.*13. *num.*3. & 4. Vales, Reginald. *in praxi fori pænitent. lib.*25 *cap.*45. *à num.*560. In deposito autem irregulari, si depositarius pecunia vsus fuerit,
7 eamque in suam vtilitatem conuerterit, ad vsuras condēnandus est, ex *l. Quintus Curtius* 28. *ad fin. ff. depositi,* ibi. *Quæsitum est, an ex ea epistola vsura etiam peti possit? Respōdi deberi ex bona fides iudicio vsuras siue percepit, siue pecunia in re sua vsus est,* &c. *l. si deposita* 4. *C. depositi,* ibi. *Si deposita pecunia is, qui eam suscepit, vsus est, non dubium est etiam vsuras debere præstare,* &c. *l. si sacculum* 29 § 1. *ff. depositi,* ibi: *Si permissu meo deposita pecunia, is penes quem deposita est, vtatur, vt in cæteris bonæ fidei iudiciis vsuras eius nomine præstare mihi cogitur*, &c.

8 Denique dicebatur, quod licèt revera depositum in suo principio fuerit hoc de quo agimus, attamen ex speciali pacto de conuertenda pecunia deposita in extinctionem debiti, vbi primùm in eius potestatem deuenerit, depositum huiusmodi conuertitur in mutuum, *l.* 1 §. *eleganter, vers. si pecunia, ff. depositi,* ibi. *Si pecunia ab initio hac lege deposita sit, vt si voluisses, vtereris priusquam vtaris, depositi teneberis,* &c. Camill. de Medices *consil* 26. *num.*24. ibi: *Finalis, & principalis intentio domini fuit deponendi, vt reddatur tantundem in genere à principio, non verò transferendi verè & intentionaliter dominiū in depositariū; & ita, vt dixi, procedit l. die sponsaliorum*, § *fin. arg. text. in l. si quis nec causam, ff. si certum pet. Sed vbi depositarius vtatur pecunia non unda voluntate sua simpliciter, sed ex promissione deponentis, tunc ex ista promissione intentionaliter ac verè transfertur dominium in depositarium, vt est casus noster, hoc depositum isto casu ex dominij translatione facta, quæ est contra naturam depositi, vt fundauimus, conuertitur in mutuum, vt probat text. in d l. certi condictio,* §. *fin & ideo dixit, quod necesse est, vt text. in d l. die sponsaliorum,* §. *fin. procedat in vsu ex simplici, & mera voluntate depositarij: nā si intelligeremus, quod ibi concurrat voluntas deponentis, esset contra textū d. l. certi cōdictio,* §. *fin. qui voluit illud conuerti in mutuum, & ita licet iura iuribus concordare,* &c. & facit Anton. Fab.
9 *de nummar. solut. cap.*20. dum habet quod quando depositum transit in mutuum, nulla contractus depositi vestigia remanent; & conducunt tradita per Roderic. *de annuis redditib. lib.*3. *cap.*11. *num.*34. & 93. *cum seq.*

Verùm vt certa ab incertis separemus, & in hac materia clarè procedamus, tres casus distinguendi sunt.

Primus est, quando depositum ad numerum fit, vt depositarius tantundem reddat, & tunc si pecuniam tradere recusaverit, cùm mox reddere tenea-
tur, vt resolvit Franc. Soler. *in tract. de reformat. monete, cap* 4 §. 1. *num.*29. ibi: *Quia depositarij, qui ad custodiam habent pecunias, indistinctè, mox ac petuntur, reddere tenentur, & sic non habent ius vtendi summa deposita, prout manet deposita, videlicet in genere quantitatis purè sic debita in abstracto, & non in concreto specierum, seu corporum, quibus potuerunt vti, tamen ad, ut sit fuerunt eadem corpora, vel similia semper tenere parata, & si non possunt liberè vti, sed vt verisimile est, semper easdem similes species otiosas & paratas tenuerunt,* &c. veniunt vsuræ, vel interesse à tempore moræ, sicut in cæteris bonæ fidei iudiciis, & ita intelligitur *l.* 2 *C. depositi,* ibi: *Vsura in depositi actione sicut in cæteris bonæ fidei iudiciis ex mora venire solēt,* vbi Salicet. ait in summario, *quod intelligo in quantitatibus, secus si in specie,* hoc est, quando deposuit pecuniam numeratam, vt eadem redderetur, non in specie, sed in quantitate, *d. l. Lucius* 24. *prope fin.* ibi, *sed & contra bonam fidem, & depositi naturam est vsuras ab eo desiderari temporis ante moram, qui beneficium in suscipienda pecunia dedit, d. l. die sponsaliorum,* §. 1. ibi: *Ait Consultus, qui pecuniam apud se non obsignatam, vt tantundem redderet depositam in vsus proprios conuertit, post moram in vsuras quoque iudicio depositi condemnandus est*: quæ iura ita interpretatus est Roderic. *d. lib.* 3 *quæst.* 11 *num* 21. ibi: *Nam depositarius non tenetur ad vsuras eo ipso, quod in proprios vsus conuertit, etiamsi multum superlucratus fuerit, cum id licitè fecerit ex text. in l. die sponsaliorum,* §. *qui pecuniam, ff. depositi, antequam vera mora contrahatur,*

Secundus est, quando conventum fuit vt vsuræ 11
præstarentur, tunc enim ex pecunia deposita interesse debebitur ratione conventionis, & pacti, & id probat *d. l. Lucius, in fine,* ibi: *Si tamen ab initio de vsuris præstandis conuenit, lex contractus seruabitur,* &c. *d. l. Publia Mæuia,* § *Lucius Titius, ff depositi,* ibi: *Quæro an vsuræ peti possint? Paulus respondit cum contractum, de quo quæritur, depositæ pecuniæ modum excedere, & ideo secundum eo rationem vsuræ quoque actione depositi peti possunt*, &c.

Tertius casus est, quando pecunia deposita fuit 12
in sacculo signato, vel in arca clausa, vt eadem pecunia in specie redderetur; tunc enim depositarius si ea vsus fuerit contra domini voluntatem, delictum committit, & tenetur principale cum vsuris restituere, *l.* 3. *C. depositi,* ibi: *Si depositi experiaris, non immeritò etiam vsuras tibi restitui flagitabis, cum tibi debeat gratulari quod furti eum actione non facias obnoxium, siquidem qui rem depositā inuito Domino sciens, prudensque in vsus suos conuerterit, etiam furti delicto subdit,* &c. vbi gloss. *verbo quod furti,* eandem præstat distinctionem, ibi: *Distinguitur, aut si signatam, aut numeratam: si signatam, tenetur furti ad duplum, si numeratam, tantundem tenetur reddere,* &c & ibi gloss. *verbo obnoxium,* ibi: *Loquitur ergo cum clausa est deposita, alioquin si aperta, videtur concedere,* &c. *l.* 4. *C. eodem* ibi: *Si deposita pecunialis, qui eam suscepit, vsus est, non dubium est etiam vsuras debere præstare,* &c. vbi ait gloss. *verbo vsus est*, *tùm esset clausa*, *vt supra dixi, l. proxima,* &c. Quod intelligitur etiam nulla mora interveniente, vt declarat gloss. *verbo solent, in l.* 2. *C. depositi,* ibi: *Quod depositarius teneatur ad vsuras, quas percepit, vel si pecuniam consignatam*

in

in suos vsus conuertit, etiam nulla mora alia interueniente, &c. Diversum quippe est quando pecunia ad numerum deposita fuit; quia tunc ex dispositione iuris eo ipso depositario conceditur illius vsus, & tunc non tenetur præstare vsuras, nisi à tempore moræ, *d.l.die,§.qui pecuniam*, ibi: *Post moram in vsuras quoque iudicio depositi condemnandus est*, &c. Sic etiam quando facto deposito vero pecuniæ ex permissu deponentis depositarius vtitur re deposita, tunc eodem modo, vt in cæteris bonæ fidei iudiciis, debebuntur vsuræ à tempore moræ, vt *in d. l. si sacculum, vers. si ex permissu*. Interesse enim, seu damna absque mora non debentur, ad not. *in l. quod te, ff. si certum pet.* Anton.Gabr. *commun. tit de solution conclus.10.num.4.* Rota apud Zacb. *post tract. de obligat. Camer. decis.20. num.1.*

13 Et in terminis depositarij Principis, ad quem spectat tributorum exactio, quod ad eum commodum, & damnum receptatum pecuniarum pertineat, cùm in deposito huiusmodi facto ad numerum voluntate Principis transferatur dominium, tenet Cuman. *consil.178.incip. Thesaurarius, num.2. versic. ad secundum*, ibi: *Videndum est an domino esse debeat lucrum: & videtur quod sic, quia lucrum omne quod ipse quasi minister, & procurator domini ad soluendum consequitur, æquius domino, quam sibi prodest, ff. de distract. pignor. l. rescriptum, §.1. ff. mandati, l. idemque, §. fin. in contrarium, quoniam hæc potius Thesaurario percipienti, quam domino videtur tribui, & remitti, nec contemplatione sui dimittitur, quamuis officium sit causa, siue occasio, ff pro socio, l socium, qui in eo*, sequitur Bursat. *consil 320.num.17.* Eleganter Philipp. Dec. *consil.6.* ibi: *Secundo ista conclusio probatur ratione: nam exactor qui exigit pecunias, & recipit pro Republica, videtur obligatus in genere ad illarum restitutionem, ex quo illa pecunia numeratur, l.si nunc Sanfeit, ff.locati, & hoc magis expedit Reipublicæ, quia si aliquo casu periret pecunia, esset periculum exactoris, nam cum sit obligatus ad restitutionem in genere, genus perire non potest, l. incendium, C. si certum pet. quidquid ergo exactor fecit, cum pecunia eius propria dicitur fecisse, cùm esset obligatus ad quantitatem in genere. & sic non dicitur lucratus cum pecunia domini. Tertiò quod istud lucrum nullo modo peti possit, ostenditur, quia cũ iste exactor esset obligatus ad certum tempus facere solutionem Principi de omnibus pecuniis exactis, satis est quod in tempore statuto satisfaciat, & ante tempus non dicitur esse in mora, l. lecta, §. sed cum sortis, ff. si certum petat. si non est in mora, ergo non obligatur ad aliquod interesse, & cùm interesse non debeatur, longe minus potest peti lucrum, quod exactor fecit, cum illud suo proprio nomine tantum fecerit*, vt tradit Bart. *in l.Titium, § alterum, ff.de administr.tutor.* &c. Alciat. *consil.12. n.21. lib.5.tom.2.* quod alias est *cons.100. num.15.*

14 Sed obstat, quod cùm banchatius debitor Regio fisco extitisset, non poterat eiusdem quantitatis, quam Regius fiscus ei dare tenebatur, vsuras petere, *l. cùm alter 11.ff.de compensat.* ibi: *Cum alter alteri pecuniam sine vsuris, alter vsurariam debet, constitutum est à Diuo Seuero concurrentis apud vtrumque quantitatis vsuras non esse præstandas*, &c. *l idem iuris 12.ff. eodem tit.* ibi: *Sed et si inuicem sit vsuraria pecunia, diuersa tamen sunt vsura: compensatio nihilominus vim habet eius quod inuicem debetur* &c. *l.etiam, C.eodem*, ibi: *Æquitas compensationis vsurarum excludit computationem*, &c. & ibi: *Idem iuris est non solùm in priuatis, sed etiam in causa fisci constitutum*, &c. facit *l. qui sine 40. aliàs 38 ff.de negotiis gestis*, in illis verbis, ibi: *Qui sine vsuris pecuniam debebat, creditoris sui gessit negotia, quæsitũ est, an negotiorum gestorum actione summa illius vsuras præstare debeat? dixi à semetipso exigere eum oportuit debitorum vsuras*,
&c. *l.si pupilli 6.§.videamus, ff. eodem titulo.* Com- 15
pensatio enim vsurarum cursum impedit, Bart. & Bald. *in d.l si constat*, Paul.Castrens. *in d.l. cùm alter*, etiamsi non opponatur compensatio, cum ipso iure inducatur, Ias. *in §.bonæ fidei, num.82. Instit.de actionib.* Alexand. *consil. 54. num. 4. lib.5. & consil.196. num 5.lib.7.* Bald. *in l.1. C. de distract. pignor.* Socin.
consil. 130.num.20.lib.4. Debet enim quis à semetip- 16
so debitum exigere ad euitandas vsuras, ex *l. sed si damnum, § peculium, ff. de pecul.* Bald. *consil. 190 lib. 2.* Surd. *cons 290 num.33.* Cardin. Tusch. *practicarum conclus. tom.2.lit. C, conclus.493.n.6.*

At respondetur compensationem hoc casu non 17
posse fieri, ex seqq.

Primò, quia ea solum datur quando pecunia ex vtraque parte est eodem tempore debita; quando autem ex parte vna præsenti tempore debita est, vt hæc erat ex parte regij fisci; ex parte autem altera erat futura deberi, vt erat ex parte banchari j, tali casu ad euitandum cursum vsurarum non fit compensatio: ita Ludou. Roman. *consil.204. num 9.vers. nec refragatur*. Sebastian. Medices *de compensat. p.1. quæst.50.num.6.* Cardinal. Tusch. *d. conclus.493. n.15.*
vbi dicit quod quando pecunia est debita de præsenti 18
ex parte vnius, ex parte verò alterius debita ad diem, non fit compensatio.

Secundò, quia quotiescunque ipso iure fit com- 19
pensatio, requiritur vt inducatur, quod præcedat factum hominis eam petentis, argum. *l.2. ff. de compensat.* ibi. *Si paratus est compensare*, gloss. *verbo ipso iure, in d. l. si constat*, Guid. Papæ *decis.221. num.2.* Socin.iun. *consil. 147.lib.1. & consil.74. num.15. lib.3.* Roland. *consil.87.num 28.lib.1.* Vincent. de Franchis
decis.53.n.2.lib.1. Intrigl. *cons.8.lib.1.* Surd. *decis.191.* 20
num.15. His autem nulla petitio ex parte Regij fisci facta fuit, & quatenus modò fieret, ea non obstaret pro tempore transacto, quia in compensationibus debiti, regulariter non datur retrotractio, vt bene probat Benintend. *decis.37.n.22. & 23.* Surd. *cons.246. num.27. & 28.* Costa *in tract. de retrotract. cap.9. casu 3.* Angel. *cons.259.post princ.* vbi reddit rationẽ, quia ius compensandi antequã deducatur in actu, est in solo habitu, & potentia, quia habitus, & potentia in actum non deducta non afficit, neque affert actionem, quæ sequitur. Idem Surd. *d.decis.191. num.13.*
& 14. & priùs *decis.117.num.15.* vbi ait quod quan- 21
do opponitur compensatio, tunc extinguitur debitum à die oppositionis, & non ante, quia ius compensandi eo casu est in potentia, non in actu.

Tertiò quia banchatius, licèt pecuniam deposi- 22
tam habuisset penes se, illam tamen certa die futura Regio fisco consignare tenebatur, vnde compensatio fieri non poterat antequam illa dies venisset, *l quod in diem, in princip. ff. de compensat.* ibi. *Quod in diem debetur, non compensabitur antequam dies veniat, quamquam dari oporteat*, &c *l. si cum multis, §. cum intra, ff. eodem*, facit text. *in l. quæcumque 14 ff. eodem*, vbi tradit quod quæ per exceptionem perimi possunt, in compensationem non veniunt, Sebast. Medic. *in tract. de compensat. p.1. quæst.49.* Surd. *decis.35. num.7.* Anton. Faber *in suo Cod. tit.de vsuris, diffinit. 13.num.4.*

Quartò, quia in causis fiscalibus semper reijcitur 23
compensatio, *l.1 C.de compensat.* ibi: *Senatus censuit, & sæpe rescriptum est, compensationi in causa fiscali ita demũ locũ esse, si eadẽ statio quid debeat quæ petit, atque hoc iuris propter confusionem diuersorũ officiorũ tenaciter seruandum est*, &c *l. Hisp.26. tit.15. part.5.* Tindar. *in tract.de compensat. num.33.* Franc. Lucan.

in

in tract de fisco & priuileg eius, p.1. num.75. Alexand. Trentacinq. *variarum resolutionum lib.3. tit. de compensat. resol.1. n.13.* Ioan. de platea *in l.1. C. ne fiscus rem quam vendidit, lib.10. sub n 1.* ibi: *Ex hoc patet quod debitum ex vna statione non potest compensari cum debito alterius stationis, quia non debent confundi & intricari ratione diuersarum stationum:* aliam rationem reddunt Angel. & Siccar. *sub num.3. in d. l.1.* quod in fisco debita & credita vt plurimùm ita superabundant, quod in quantum admitteretur compensatio, admitteretur officiorum confusio, quæ reprobatur per illam *l.1.* Ex quibus manifestè conuincitur vulgare axioma, *quod fisco non potest obijci compensatio ex diuersa statione,* non constitui speciale in eo, quod fiscus sit actor, sed in eo quod causa sit fiscalis. Francisc. Lucan. *vbi suprà,* Peregr. *de iure fisci lib.6. tit 7. num.15 versic. intellige,* Sebast. Medices *de compensat. p.1. quæst.38. num. 5.* Felician. *de censibus lib.4 cap. vnico, sub num.13. versic præterea compensationem.* Francisc. de Alfaro *de officio fiscalis gloss.16. priuileg.34. num.139.*

24 Denique, quia Rex Catholicus promisit omnia pacta obseruare in verbo Principis: quæ quidem verba per Principem prolata important iuramentum, *cap penult. de iureiurand* Neuizau. *consil.68. num.49.* Crauet. *consil 963. num.21. vol.5.* Tibet. Decian. *consil.35. num.22. & 23. vol.2.* Surd. *decis.259. num.20 &*

25 *dec 234.* Iuramentum verò impedit opponi compensationem. Felin. *in cap. ad nostram, num.10. de iureiurand.* Ozasch. *Pedem. decis. 91. num. 26.* Seraphin. *de priuileg. iuram. priuileg. 74. num.35.* Vincent. Mancin. *de iuram. p.4 effectu 30.* Quare, &c.

Hispaniarum Accusationis.

Castellanus, siue arci Præfectus quando teneatur, & ei culpa imputari possit, si arcem, siue castellum deserat, aut illud tradat inimico?

VOTVM LXI.

1 *Castellano imputanda castelli amissio, si culpâ suâ id euenisse probetur, & num 3.*
2 *Culpa est deuiatio ab eo quod bonum est, siue in faciendo malum, siue in omittendo bonum.*
4 *Negligentia non probatur eo solo quod non fuerit aliquid factum, sed debet probari quod talis facere potuit, & non fecit.*
5 *Castellanus arcem, seu ciuitatem deserens, aut inimicorum potestati tradens, tunc & quando eam iam defendere non poterat, culpa vacat.*
6 *Culpa debet esse dolosa, vt noceat.*
7 *Statutum puniens delictum capitaliter, non habet locum, nisi dolo interueniente.*
8 *Crimen læsæ majestatis sine dolo non committitur.*
9 *Dolus requiritur in delictis militum.*
10 *Castellum Principis occupans, non principaliter animo ipsum offendendi, non committit crimen læsæ maiestatis.*
11 *Seditio non committitur sine dolo.*
12 *Crimen læsæ maiestatis vt incurratur ex consilio, vel auxilio hostibus Principis præstito, necesse est vt dolus interueniat.*
13 *Culpa non præsumitur, & multò minus dolus.*
14 *Causa etiam leuis admittitur pro excusandis Reipublicæ ministris.*
15 *Actus præsumitur potius ex alia causa gestus, quam offendendi, & lædendi Principem.*
16 *Culpa an sit admissa quando sumus in dubio, nun-*
Barbosæ Vota decisiua.
quam quis potest pro culpa condemnari.
17 *Culpa vt euitetur, præsumitur factum quod verisimiliter fieri debuit.*
18 *Præsumptiones quando duæ sumi possunt, vna delicti inclusiua, altera verò exclusiua, exclusiua præponitur.*
19 *Testes de culpa seu dolo deponentes, qua declarare debeant, ostenditur.*
20 *Casum euenisse culpâ alicuius asserens, probare debet culpam illam fuisse ordinatam ad casum.*
21 *Vita propria pro defendenda exactissimam à quocunque semper præsumitur diligentiam adhiberi.*
22 *Nihil mali contra laudabilis opinionis virum suspicari potest.*
23 *Consilia pro rebus bellicis benè gerendis sunt quàm sæpissimè adhibenda.*
24 *Doctores etiam interuenire debent in consiliis belli simul cum militibus.*
25 *Dispositiones quantumcumque formales, semper intelliguntur si tempus & locus ad executionem vsque peruenire permiserint.*
26 *Consiliam plenius deliberandi plerumque nec tempus, nec locus præstant.*
27 *Miles qui contra mandatum Ducis aduersus hostem pugnauerit, capite punitur, etsi victoriam reportaret, nisi ex aliqua noua causa superueniente, vel alia suo Superiori incognita id fecerit.*
28 *Culpa caret qui viris expertis credidit verisimiliter in his, de quibus fuerunt consulti.*
29 *Peritorum in armis iudicio statur, an quis potuerit in aliquo loco se defendere.*
30 *Dux priusquam bellum aggrediatur, prospicere debet an vires sibi suppetant ad debellandos hostes.*
31 *Samsonis factum quare permissum?*
32 *Castellanus, quando periculum est certum, non debet illi se committere, quia potius esset temeritas.*
33 *Faciens quod potuit, legem impleuit.*
34 *Militi licet vitæ & saluti consulere, si tanta erat hostium vis, cui resistere non poterat.*
35 *Vassallus non tenetur ipsum dominum adiuuare, quando non est possibile illi adiumento esse.*
36 *Castellanus quando præcisè erat debellandus, potest se & suis seruatis tradere castellum.*
37 *Ciuitas, quam Imperator defendere non potest, nec de hoc est spes proxima, potest se alteri subiicere.*
38 *Castellanus, qui castellum tradidit, an & quando veniat puniendus.*
39 *Milites & duces quamplurimi cùm necessitate adstricti desertores militiæ fuissent, nullatenus damnati fuerunt.*
40 *Ducis prudentis non est vltrò vnquam periclitari, nisi vbi perspicuum sit se hostibus esse potiorem.*
41 *Carthaginenses pœna mortis suos Generales affecerunt, eo quòd paruo exercitu bellum aggrederentur, licèt victores euaserint.*
42 *Nautæ culpa adscribitur, qui recta nauigatione contempta littora deuia sectatur.*
43 *Nauta culpâ non caret, si per loca notariè non tuta nauigare voluerit.*
44 *Sancti Augustini pulchra verba referuntur.*
45 *Reges nihil in consilio status terminari permittãt, quod in consilio conscientiæ non fuerit decisum.*
46 *Mortis certæ & indubitatæ nullus sese exponere potest, vt reliquorum salutem compararet.*
47 *Discrimen & interitus quando certus est, stultum & reprehensione dignum opus se illi committere.*
48 *Bella subita turbant milites fortissimos, & tunc nec vir consultus consultus est, nec fortis fortis.*
49 *Mala duo licèt sint omninò cautissimè præcauenda, tamen si periculi necessitas ex his vnum per-*

petrari compulerit, id debemus resoluere quod minori nexu noscitur obligare.

50 *Malum minus habet rationem boni respectu maioris.*

51 *Eligens medium ex duobus bonis nunquam dicitur in culpa.*

52 *Castellum, seu nauis quando deuentura est in hostium manus, omnia pretiosa prius igni tradenda, aut in mare eiicienda.*

53 *Milites & socij nauales videntes nauem in potestatem hostium deuenturam, possunt communi consensu ignem pulueri inijcere, & se mari committere.*

54 *Culpa imputandum non est quod propter bonum & licitum finem factum fuit.*

55 *Initia in potestate nostra sunt, de euentu fortuna videat.*

56 *Ducis temeritati non debet imputari tristis, & inopinatus euentus.*

57 *Consilia praua magis quàm bona sæpè solent prosperè euenire.*

1 ALLEGABATVR contra quendam Castellanum culpa sua arcem deseruisse, & in inimicorum manus illam tradidisse: sed viso processu, & excusationibus in suæ innocentiæ probationem adductis, consului eum esse excusandum; & pro hac mea opinione statuenda, quatuor sunt præsupponenda iuris principia, & receptæ in hac materia conclusiones.

2 Prima, quod tunc arcis amissio, & loci desertio Castellano imputanda erit, si culpa sua id euenisse probetur. Ita colligitur ex *l. milites*, ibi, *si nimia eorum culpa deprehendatur, alioquin pro modo culpæ in eos statuendum est, l. fin. ff. de custodia reorum, l. Hispan. 1. tit. 18. part. 2.* ibi, *de guisa que por culpa dellos no se pierda*, & ibi. *O de qualquiera dellos, que por su culpa perdiere el castillo que tubiere, l. 3.* ibi, *si lo perdiere por su culpa, l. 9. 16. 21. & 21. eodem titul. & part.* Dec. *consil. 390. num. 14. cum seq.* Hieron. Grat. *respons. 51. ex num. 13.* Imol. *consil. 34. num. 3.* Ayala *de iure & officio belli, lib. 2. cap. 1. & lib. 3. cap. 18. num. 3.* Tapia *decis. 13. num. 26.* Culpa enim est deuiatio ab eo quod bonum est, siue in faciendo malum, siue in omittendo bonum, ex Bart. *in l. quod Nerua, n. 6. & 7. ff. depos. & in l. si constante, § si maritus ff. solut. matr.* Abb. *in cap. veniens, num. 13. de commod.* Paris. *consil. 123. num. 6. lib. 1.* Ioseph. Ludouic. *Lucensi decis. 10. num. 10.*

3 Secunda, quod Castellano tunc culpa imputari poterit, quando diligentia, vel industria sua potuit arcem non deserere, & hostium impetum sustinere; & tamen eam deseruit, & aduersus inimicorum vim opem ferre noluit, ex *l. item quæritur, vers. exercitu veniente, ff. locati*, ibi, *si resistere potuit, & non restitit, l. 1. § occisorum, ff. ad Syllanian.* ibi: *Quia toties puniendi sunt serui, qui auxilium domino non tulerunt, quoties potuerunt ei aduersus vim opem ferre, & non tulerunt, l omne delictum 6. § penult ff de re milit.* ibi. *Qui Præpositum suum non protexit cum posset, in pari causa factor habendus est si resistere non potuit, parcendum ei, l. 44. ff locati*, ibi, *sed de damno ab alio dato agi cum eo non posse Iulianus ait, qua enim custodia consequi potuit, ne damnum iniuria ab alio dari possit? Sed Marcellus interdum agi posse ait, siue custodire potuit ne damnũ daretur, siue custos ipse damnum dedit. Quæ sententia Marcelli probanda est, &c. l. in rebus, ff. commodati*, ibi, *ita tamen eos casus non præstet, quibus resisti non possit, &c. l. Hispan. 2. & 3. tit. 2. part. 5.* Strach. *de mercatur. titul. de nautis, part. 3. numero 50.* Vnde

4 benè Bart. *in l. ab hostibus, § 1. ff. soluto matrimonio*, dicit quod negligentia non probatur eo solo, quod non fuerit aliquid factum, sed debet probari quod talis facere potuit, & non fecit. Dec. *consil. 430. in princip.*

5 Vnde inferunt Doctores, quod si Castellanus castellum, siue ciuitatem deserit, aut inimicorum potestati illud tradit tunc, & quando eam defendere non poterat, attenuatis iam suorum viribus, non est dubium eum omni culpa vacare, quod eleganti sermone, & exemplis historiarum confirmat Ayala *de iure & officio belli lib. 3. cap. 18. versic. porrò cum à iustitia alienum sit quem sine culpa punire*, Dec. *consil. 690. num. 14* Socin. sen. *cons. 39. num. 8. volum. 3.* Grat. *respons. 5 in fine, & respons. 51. lib. 1.* Affl. *& ad constitutionem Regni incip. Dubitationem*, Azeued. *l. 1. num. 239. titul. 18. lib. 8. noua Recopilat.* Bobadill. *in sua politica, lib. 4. cap. 3. num. 14.* Carol. Tapia *decis. 13. ex num. 19.*

6 Tertia conclusio est, quod nedum culpa sufficit si non fuerit dolosa, iuxta *l. 1. § diuus, & l. in lege Cornelia ff. de sicar.* & ibi gl. *verbo culpa lata, l. absente, § vlt. l. Metrodorum ff de pœn.* gl. *in l. actionibus, verbo non etiam ad culpã, ff. de in lit. iur.* & ibi Dec. *n. 10. & in c. 2. n. 32. lect. 1. de constit.* Bart. *in l. 1. § 1. n. 3. ff si quis testam. lib.* Angel. *in d. l. n. 5.* & ibi Castrens. *n. 10.* idem Bart. Alberic. Angel. & Marsil. *in d. l. in lege Cornelia*, Bald. *in d. l. in actionibus, num. 7.* & ibi Ias. *n. 27.* Dec *num. 19* & communem testatur Claudius Seytel. *in l. 1. num. 32. ff. de legib.* Tiraquel. *de pœnis temper. causa 14. num. 4.* Clar. *in practic § fin quæst. 84. in princip. versic. & loquendo de pœna mortis*, Paul. de Castro *in l. nemo, num. 5. C. de Episcop. & cleric.* idem Bald. *in l. data opera, num. 7. versic. item si statutum, C. de iis, qui accus. non poss.* vbi infert quod statutum puniens 7 delictum capitaliter, seu corporaliter, habet locum nisi dolo interueniente, etiam quod de dolo mentionem non faciat, Alciat. *in l magna, num. 3. vers. quod exemplo, ff. de verbor. signif.* Cæpol. *caut. 1. num. 12.* Franc. Becc. *cons. 51. n. 6.* Carol. Tapia *d. decis. 13. n. 26.* ibi, *Imò ex sui parte omnia fecisse, quæ dolum excludere poterant*, &c.

8 Et in nostris terminis, quod crimen læsæ maiestatis sine dolo non committatur, docet Iureconsult. *in l 1. ff. ad legem Iul. Maiestat l. 4. ff eodem* Gig. *de crimine læsæ maiestatis, lib. 1. rubr. qualiter, & à quibus crimen læsæ maiestatis committatur, quæst. 67. in princ. & n. 4.* Barsat. *consil. 257. num. 6.* Riminald. *consil. 704. num 10. vsque ad 13.* Decian *in tract. crim. lib. 7. c. 15. num. 4. & cap 49. num. 14. & 18.* Farinac. *in praxi crimin. p. 4. quæst. 117. num. 18.*

9 Et in delictis nullum dolum requiri, tenent Decian. *d. lib. 7. cap. 15. num. 4. vers. dolus autem requiritur*, Carol. Tapia *d. decis. 13. numer. 26.* Farinac. *d. quæst. 117. numer. 19.* Hinc Ruin. *consil. 1. numer. 4. versic. vnde ex præmissis, lib. 5.* infert, quod si aliquis 10 castellum Principis occupauerit, non principaliter animo ipsum offendendi, sed ex alia causa, licèt ex ea incidenter & secundariò eius offensa sequatur, illiusque status turbetur, non committi crimen læsæ maiestatis: sequitur Cephal. *cons. 76. num. 57.* 11 *versic. non obstat, & numer. 58.* Fab. de Anna *consil. 67. num. 5. & seqq.* Et hinc est, quod sine dolo seditio non committitur, Decian. *d. lib. 7. cap. 7. numer. 16.* Cephal. *vbi suprà*, Capic. *decis. 130. num 6.*

12 Hinc etiam est, quod ad hoc vt ex auxilio, vel consilio hostibus Principis præstito incurratur crimen læsæ maiestatis, necesse est vt dolus interueniat, vt per text. *in l. 1. ad fin. ff. ad leg. Iul. maiest.* tradit Foller. *in pract. crimin. verb. item quod cõmisit crimen*

læsæ

læsæ maiestatis, n.9. fol. mihi 225. vbi iofert, quod ad
hoc vt quis ex transmissione pecuniarum hostibus,&
rebellibus sui Principis incurrat crimen læsæ maie-
staeis, duo requiruntur, vnum quod sciuerit eos,qui-
bus missa est pecunia, esse inimicos, & rebelles sui
domini: alterum, quod peconias miserit, aut aliàs
auxilium præstiterit in damnum, & præiudicium
eiusdem Domini, & quod de prædictis qualitatibus
crimen inducentibus constet, aliàs secus.

13 Quarta conclusio, quod culpa non præsumitur, &
multò minus dolus, *leg. item apud Labeonem* §. *si
communem,ff.de iniur.l.cum pater,§.rogo,ff.de legat.*2.
Menoch.*de præsumpt.lib.5.præsumpt.*2. *ex num.*1. D.
Barbos.*in l si mora,in princip. n.*28. *ff.soluto matrim.*
Foller. *in practic. crimin. in verbo item quod commisit
crimen læsæ maiestatis*, *n.*78. dum ait quod doli cir-
cunstantia probanda est per fiscum, quia oon præsu-
mitur, cùm sit qualitas auimi, in tantum quod alle-
gans culpam, & negligentiam, debet probare eam
fuisse talem, vt nulla extiterit excusatio. Bart. *in leg.
si seruum, ff. de verborum obligation. & in l. si ab ho-
stibus,§.si vir.ff.soluto matr.*vbi Ias. *n.*10. Mascard. *de
probationibus*, *conclus.*468.*n.*1.

14 Leges enim ita culpam abominantur, vt pro excu-
cusandis Reipubl. ministris quamcunque etiam le-
uem causam admittant, Menoch. *cons.* 28. *num.* 13.
15 *&* 16. *cum seqq.lib.*1. Honded.*cons.*100. *num.*46. vbi
dicit,quod in dubio isto casu præsumitur actus potius
ex alia causa gestus, quàm offendeudi & lædendi
Principem. Comprobat & exornat Fab de Anna *con-*
16 *sil.*67.*num.*5.18. *&* 44. Et vbi sumus in dubio, an sit
admissa culpa, nunquam quis potest pro culpa con-
demnari, Bald. *in l. si creditor, Cod. de pignorat. act.*
17 quod dictum pro notabili refert, & sequitur Alex.
*cons.*183.*versic.quinimò, n.*7. Imò ad euitandam cul-
pam præsumitur factum quod vero similiter fieri de-
buit, Bart. *in l.cum venderet,§ fin.ff de pignorat. act.*
18 Crauet.*cons.*8. *num.*20 Rimiuald. *consil.*801.*num* 25.
*vsque ad num.*29. Et quia quandu duæ possint sumi
præsumptiones, vna delicti inclusiua, altera verò
exclusiua, semper exclusiua præponitur, Bald. *in l.
precib. col.* 4. *vers. sed quid, C.de impuber.* Innoc. &
alij *in cap dudum,el* 2.*de elect.* Brun. *consil.*27. *n.*8.*&
seq.*Roman.*consil.*68.Bursat.*cons* 94.*num.*21. *& seqq.
lib.*1. Honded. *consil* 100 *n* 39. *vol.*2. Menoch. *lib.* 5.
*præsumpt.*1. *n.*11.

19 Nec sufficit,quod testes de culpa, seu dolo depo-
neoees dicant illam, seu illum interuenisse in actu;
debent enim declarare, in quo consistere potuit, &
qualiter adhiberi remedium potuisset, ne casus eue-
niret,iuxta doctrinam Bart. *in cons.*193. *num.* 3 Dec.
*cons.*346.*& cons.*561.*in fine*, Bargal.*de dolo, lib.*4.*c.*2.
*quæst.*15. Mascard. *d. conclus.*468. *n.*25. Ad materiam
enucleandam notabilis est alia eiusdem Bart. *doctri-*
20 *na in l.*2.*§.vlt.ff.si quis caut.*dum dicit, quod ille qui
asserit casum euenisse culpâ alicuius, probare debet,
culpam illam fuisse ordinatam ad casum, & ob id,
quod si culpa illa commissa non fuisset, casus non
contigisset: sequuntur Alexand. *consil.* 74. *col.vlt.
lib.*6. Strach. *de mercat. tit.de nautis, part.*4. *num.* 2.
Menoch. *lib.*5. *præsumpt.*3. *n.*138.

21 Quibus præsuppositis in casu isto, cùm nulla cul-
pa, vel dolus imputari possit Castellano in arcis
desertione & amissione, benè conuincitur illum
puniri non posse, maximè cum omnem curam, &
diligentiam in sustinenda arce adhibuerit, quam
diligens, atque fidelis Castellanus facere potuisset,
eo præcipuè, quia omnia dirigebantur ad vitam
propriam tuendam, pro qua defendenda à quocun-
que exactissimam semper præsumitur diligentiam
adhiberi,ex Bart. *in d.l.si ab hostibus,§ si vir,ff. soluto*

matrim,in l.idemque erit, ff.pro socio, Alban. *in l.item
Mela*, §. *Celsus, ff.ad legem Aquil.*Roman. *cons.*51.
*n.*9.& tanto melius si Castellanus fuerit spectatæ fidei 22
vir, & erga suum Principem deuotissimus, & addi-
ctissimus subditus, contra quem nihil mali suspicari
potest, iuxta text. *in l famosi*, §.1 *ff.ad legem Iuliam
maiestatis*, ibi. *Hoc tamen crimen à Iudicibus non vt
occasione ob principalis Maiestatis venerationem ha-
bendum est, sed in veritate: nam & personam spe-
ctandam esse, an potuerit facere, & an ante quid fece-
rit,& an cogitauerit,&c.l.cùm hi, §.causa, ff.de transf-
act.* ibi. *In persona eius hæc erunt inspicienda, in qui-
bus sit facultatibus, cuius opinionis; tunc enim appare-
bit nunquid circumuenire velit*, &c. *l. non omnes,§ à
barbaris,versic.sed licèt ff.de re milit.*ibi: *Et si bonus
miles antè existimatus fuerit,prope est vt affirmationi
eius credatur*, &c.*l.*1. §. *tormenta, ff. de quæst. cap. in
nostra,§.nos verò,de procurat. cap. sacros, de sentent.
excommunicat.* ibi,*maximè si laudabilis opinionis exi-
stat*,&c. Paris. *consil.*163.*n.*16.*volum.*4. Tiraquell. *de
pœnis temper.causa* 51,*n.*54.*cum sequentibus*.Honded.
*cons.*100.*n.*20.*vol.*1.Menoch. *lib.*1. *præsumpt.*16.*n.*1.
cum multis sequentibus.

Arcis præfectum excusat etiam maxima diligen- 23
tia,quam adhibuit in veteranorum militum consi-
liis perquirendis, quæ pro rebus bellicis benè ge-
rendis sunt quàm sævissimè adhibenda, Ayala *de
iure belli lib.*2.*cap.*6. Petr. Greg. *de Republ. lib.* 11.
*cap.*2. Valenzuel. *de statu & bell. p.* 2. *consider.* 11.
*n.*50.*cum sequentib.* latè Masttill.*de Magistrat. lib.*5.
*cap.*14 *à princ.* Petr.Barbosa *en el tratado primero de
la iuridica verdadera razon deestado, fol.* 301. ibi: 24
*En los vltimos peligros de la guerra los heroicos con-
sejos son de ordinario los mas saludabiles*, &c. Boba-
dil. *in sua politica, lib.*4.*cap.*2. *n.*30. *&* 31. vbi quod
Doctores etiam ioteruenire debent in consiliis belli 25
simul cum militibus, D. Ioan. de Solorzano *de iure
Indiarum lib.* 3. *cap.*2. *n.*2. *cum sequentib.* Quod de-
mùm iotelligendum esse existimo quando tempus
id permittit; quia dispositiones quantumcunque
formales semper intelliguntur, si tempus & locus ad
executionem vsque peruecoire permiserint, Bart. *in l.
omnes populi, quæst.* 5. *in princ.n.*60. *vers. primo casu,
ff.de iustitia & iure*,optimus text.*in l.*2. §.*si tamen.ff.
si quis caut.l.ex conducto,§.si vis tempestatis, ff.locati,
l.interdum,§.si propter necessitatem, ff.de publican. &
vectigalib.* Ayala *de iure belli, lib.*2.*cap.*5. *n.*7. *&* 8.
Alderan.Mascard. *de statut. interp. conclus.*2. *n.*238.
Bona *l. Hisp.*23.*tit.*23.*vers.e aun sin todo esto, part.*2.
ibi,*si el enemigo diere lugar*,&c.

Plerumque enim,ait Iureconsult.*in l.*1. *ff. de exerc.* 26
act. nec tempus, nec locus præstant pleniùs delibe-
randi consilium,*leg.tutor qui repertorium, ff.de admi-
nistr. tut.* Afflict. *decis.*289.*n.*34. Non omnia consi-
lia cunctis præsentibus tractari, ratio rerum, aut oc-
casionum velocitas patitur, vt Othonem suis militi-
bus dixisse affirmat Tacit. *lib.*1. *histor. cap.* 16. & in
idem tenduot quæ tradit Seneca *lib.* 10. *epist.*72. Et
eleganter Ioan. Cochier. *in thesauro politico, lib.* 3.
*c.*21. ait in subitis periculis consilia non quærenda,
sed rapienda, his verbis. *Enimverò in subitis,arduis-
que periculis nihil est festinatione tutius, in queis ra-
pienda sunt consilia,non quærenda*,&c.

Et in teeminis notat eleganter Francisc. Cremo- 27
nensis *singul.*150.*incip. Mandatum*, vbi propterea in-
fert, quod licèt qui contra mandatum ducis aduer-
sus hostem pugnauerit, capite puniendus sit, etsi
victoriam reportaret, per textum, quem dicit singu-
larem *in l.in bello,ff. de re milit.* limitat procedere ni-
si ex aliqua noua causa superueniente; vel alia suo
superiori incognita id fecerit, quod dicit menti

perperuò eſſe ooraudum : ſequuntur Tiraquell. *de pœnis temper. in præfat. n.37.* Andr. Gail. *de pace pu blic. lib.1. cap.4. n.29.* Paſchal. *de viribus patriæ poteſt. p.3. cap.3. n.32.*

28 Vnde Caſtellanus cùm requiſierit milites veteranos io conſiliarios, & non ex ſuo capite, ſed de corum conſilio arcem dereliquerit, ſatis conſtat eum io culpa non fuiſſe, quia ea caret, qui viris expertis credidit veriſimiliter in his, de quibus fuerunt conſulti, gloſſ. *in l. Tuio eni fundus, ff. de condit. & demonſtr. & in cap. cupientes, in princip. in verſ. notitia, de elect. in 6.* Tibet. Decian. *reſponſ. 29. n. 18. & 19. vol. 1.* nam iudicio peritorum in ſua arte ſtandum eſt, *l. 1. ff. de ventre inſpic. l. bonorum, ff. de bonorum poſſeſſ. l. inteſtato, ff. de ſuis, & legitim. hæred. l. ſemel, C. de re milit. lib. 12.* Strach *de nuncic. 6. p. n. 25.* Maſcard. *de probationib. concl. 1169. n. 1.* Gratian. *diſceptationum forenſ. cap. 235. n. 29. & tom. 3. cap 571. n. 48. & 50. & cap. 600. n. 21.* Sanchez *de matrim. lib. 7. diſp. 109. n. 108.* Mar. Giurb. *in conſuet. Meſſanenſ. p. 1. cap. 8.*
29 *gloſſ. 2. num. 6.* Bertazol. *conſil. 1. num. 21.* vbi propterea ſubſcribit, quod quoties dubitatur an quis commodè ſe io aliquo loco defendere poſſet, an verò neceſſariò proſiliendum eſſet, & occidendus aduerſarius, ſtatur iodicio peritorum in armis, & in huiuſmodi rixis : quod procedit etiamſi periti de credulitate deponant, & non de certa ſcientia, Roman. *in rubr. n. 3. ff. de iureiurand.* & ibi Iaſ. *n. 4.* Felin. *in cap. quoties, n. 11. de teſtib.* Decian. *reſponſ. 51. num. 81. volum. 2.* Hieron. Grat. *conſil. 55. n. 2.*

30 Nec mirum ſi omnes conſuluerint arcem deſerendam, & Caſtellanus eorum conſiliis acquieverit, cùm inimicorum vis tanta eſſet, vt illis reſiſti minimè poſſet, tum propter ingentem hoſtium manum, tum propter exiguas, & debiles vires militum caſtelli : & ideò *Luc. c. 14.* conſulitur vt priuſquam bellum aggrediatur, bonus dux videat an vires ſibi ſuppetant ad contrarias ſubiugandas, ibi : *Aut quis Rex iturus committere bellum aduerſus alium Regem, non ſedens prius cogitat ſi poſſet cum decem millibus occurrere ei qui cum viginti millibus venit ad ſe?* Nec mirum quod *Machab. lib. 1. cap. 9.* Iudas cum paruo
31 exercitu militum contrarium numero ſuperiorem aggrederetur; id enim ex inſpiratione divina factum fuiſſe advenit Nicol. Serarius, & alij illius loci expoſitores; qua ratione Samſonis factum permitti notant alia quamplurima exempla referentes, S. Auguſtin. *lib. 1. de ciuitate Dei, cap. 21.* D. Ambr. *lib. 1. offic. cap. 40.* D. Thom. *2. 2 quæſt. 64. artic. 5. ad 4.* & ibi Aragon. Sot. *de iuſtitia lib. 1. quæſt. 3. artic. 8. & lib. 5. quæſt. 1. artic. 4. ad finem,* Piaz. *de delict. cap 23. n. 2.* Ameſcua *de poteſt. in ſeipſum, lib. 1. c 8. n. 28.* Torreblanc. *de magia lib 4 cap. 31.* Sulurzan. *de iure Indiar. lib. 2. cap. 3. n. 13.*

32 Hoc idem legibus Partitarum comprobatur, videlicet *l. 7. tit. 23. part. 2.* ibi : *Aſſi que quando eſtubiere con poca compañia, e los enemigos fueren muchos, e entendiere que no ſe les podrian er en ſaluo, ni deſmar, que non lidien con ellos.* Et *l. 6. tit. 18. part. 2.* ibi : *Si el Alcaide tubiere nueuas de enemigos eſtando fuera del Caſtillo, procure en todas las maneras que pudiere entrar en el para le defender,* &c. vbi Gregor. Lopez gloſſ. *verbo en todas las maneras,* intelligit iſtam legem quando probabiliter credebatur, quod poſſet ingredi, vel non erat certa eius mors, vel captio; nam aliàs, inquit, potius eſſet temeritas, & in caſtelli damnum, ſi ipſe deveniret in poteſtatem hoſtium; idem Gregor. Lopez *in l. 1. verbo por ſu culpa, & in l. 18. verbo deuen auenturar. d. tit. 1.* ibi : *Quando periculum eſt certum, non debet ei Caſtellanus ſe committere, quia potiùs eſſet temeritas.*

Baltaſ. de Ayala *de iure & officio belli, lib. 3. cap. 18.* 33
eandem ſententiam ad excuſationem Caſtellani tuetur, ibi : *Itaque qui neceſſitate coactus, quam ne Dij quidem, vt quodam loco ait Liuius, ſuperare poſſunt, omni humana ope deſtitutus, arcem hoſti tradit, eum nullo ſupplicio dignum eſſe exiſtimo; nam qui facit quod potuit, legē implevit, & vaſſallus non tenetur fidelitatem præſtare domino, niſi quatenus facere poteſt; impoſſibilium enim nulla eſt obligatio. Vnde eos, qui neceſſitate coacti Schoram arcem à Turcis obſeſſam dedere, Venetias reuerſos in nullam reprehenſionem veniſſe refert Eguatius; intelligebat enim Senatus quanta vis eſſet neceſſitatis, cui nulla virtus poteſt reſiſtere. Hinc plerique exiſtimant ciuitatem, quæ iuſto præſidio caret, excuſari à crimine læſæ maieſtatis ſi hoſti dedatur.*

Petr. Bellin. *de re milit. tit. vnic ex num 61.* ibi : *Si* 34
tamen ea erit vis, cui reſiſti non poterit, licebat militi ſaluti conſulere, & vita in d. §. fin. ſecundùm quam diſtinctionem fortè debent intelligi iura feudorum in vaſſallo, qui dominum dereliquit in prælio, de quo in cap. 1. §. qui dominum, quæ ſit prima cauſa beneſic. amiſ. & in cap 1. quibus modis feudum amitt. & in cap. ſi quis miles, quibus modis feudum amitt. col. 2. Quam diſtinctionem Doctores ibi non ita explicitè faciunt: vbi enim non poteſt ei prodeſſe meum auxilium, quid proderit mors, vel captiuitas.

Aluaror. *in cap. 1. §. item qui dominum, n. 4. quæ fuit* 35
prima cauſa, ibi : *Quæro pone quod non erat poſſibile, quod vaſſallus potuiſſet ipſum dominum adiuuare, an teneatur? & reſpondeo ſecundùm* Iacob. de Ardiz. *quod non, argumento l. omne delictum §. fin. ff. de re milit. & infra eodem, § ſed nec eſt, & quæ ibi dixit* Iſern. *in cap. 1. §. & omne, n. 3. de noua forma fidel.* Curtiun. *de feud. p. 4. num. 11.* Capic. *de inueſtit. feudal. cap. feuda amittuntur, limit. 3. & cum multis* Roſent. l. *de feudis, cap. 10 concluſ. 16. num. 24. in gloſſ. litt. Z.*

Hermada *ad l. 6. tit. 18. part. 2. in gloſſ. 6. verſic. haſta* 36
la muerte, vbi ſic ait *num. 2. Quinto fallit quando Caſtellanus nullis ex cauſis in prima ampliatione relatis tradidit caſtellum, ſed ſolùm ex eo quod præcisè erat debellandus, & manifeſtè conſtabat hoc, tum propter ingentem manum hoſtium, tum propter exiguas, & debiles vires caſtelli, & militum cuſtodientium; nam eo quod nulla ſpes euaſionis manet, poterit ſe, & ſuis ſeruatis, tradere caſtellum, nulla tamen culpa præcedente. Quam limitationem ego confirmo ex doctrina* Baldi *in c. 1. de iudic. in 2. lect. n. 9. dicentis quod ciuitas,*
quam Imperator defendere non poteſt, nec de hoc eſt 37
ſpes proxima, poteſt ſe alteri ſubijcere, eo irrequiſito: quam concluſionem approbat Felin. *in cap. cum contingat, de foro compet. num. 6. & in cap non licet, de præſcrip. n. 12. in med. & hoc permiſſum fatentur de iure naturali, quo tutela ſui corporis vnicuique permiſſa eſt, l. vt vim, de iuſtitia & iure,* &c.

Anton. Alvarez *en el tratado de los Alcaydes, in* 38
l. 6. tit. 18. part. 3. q. 4. affirmativa, *cap. 5. fol. 50.* ibi : *Para que la muerte del Alcayde ſea deſculpa de auer perdido el caſtillo, y no boluerlo al Rey, es neceſſario que ſea la muerte ſin culpa, porque ſi el Alcayde tuuo culpa en morir, ſu muerte no ſera defenſa ni diſculpa de ſu memoria, antes ſe le imputara culpa, de auer por la culpa de ſu muerte perdido el Caſtillo : y eſto nos mueſtra el glorioſo Rey en ſus leyes, y dize a eſte propoſito: Que ſi lo hizieſſe, maguer fueſſe muerto, o prezo, no podia ſer quito de la traició, ſi entonces el caſtillo ſe perdieſſe, y eſto ſeria como ſi el Alcayde có oſadia temeraria peleaſſe o reſiſtieſſe impetu y fuerça de enemigos, que naturalmente no podia, que ſe lo hizieſſe y murieſſe, y por ello ſe perdieſſe el caſtillo, ſeria culpado de traycion, y aſſi dize el glorioſo Rey. Ca maguer el esfuerço, y el ardimiēto ſon mui nobles en ſy, pero en las mas coſas ha*

meneſt er

menester que sean aindados por sesso y por cerdura, por-
que aquello que los omes codician, que es ser vencederes,
no los torne a ser vencidos : y esto señaladamente con-
uiene a los que an de defender los castillos, ca tal ardi-
miento podrian monstrar los de dentro en saliendo a los
de fuera, que si lo no fiziessen con sabidoria, y con sesso,
que el castillo fuesse en saluo que se podria perder, lue-
go si la muerte ha de ser sin culpa para defender la
memoria del Alcayde, necessario le es escusar esta cul-
pa, laqual seria notoria quando la muerte se recibiesse
temerariamente con voluntaria desesperacion, sin es
fuerzo regulado por razon y prouecho del castillo, &c.
& eadem part.4.affirmatiua, fol.40. respondet ad l.1.
6. & 11. tit.18.part.2. & ad l.1.tit.7.lib.8. ordin. quæ
est l.1.tit.18.lib.8. recopilat. cum similibus, procede-
re, quando el Alcayde que queda viuo y libre, perdio o
entrego el castillo por desuergonça, o deslealtad, o por
flaqueza, o por temer de la muerte propria, o de la mu-
ger o hijos y amigos, o por tormentos, e por heridas de
muerte, o por amenaças de matarlo, o por libertad, o
por otro bien o mal, o por otra razon alguna desta ca-
lidad, &c.
39 Idem resoluit Bobadill. in sua politica, lib.4.cap.3.
num. 14. & 15. Exempla nonnulla ducum, & mi-
litum, qui cùm necessitate adstricti desertores mili-
tiæ fuissent, nullatenus damnati fuerunt, referunt
text. in officina, p.3.pag.162. Baptista Egnat. de exem-
40 plo illustrium virorum, lib.7. cap.6. Petr. Bellin de re
milit.tit.unico, n.42. nam, vt ait Liuius lib.7. de. ade
3. Prudentis ducis non est vltro vnquam periclitari,
nisi vbi perspicuum sit se hostibus esse potiorem. Iust.
Lips. lib.5. ciuil. doctrin cap.5.n.16. Petr. Faber lib.1.
41 semest.cap.19.fol.128. & sequent. Valenzuel. de stat.
ac belli rat. seru. p.2. considerat.11. n.10. cum multis
sequentibus. Hinc Valerius Maxim. lib.2.cap.7. refert
Carthaginenses pœna mortis suos Generales affe-
cisse, eo quòd paruo exercitu bellum aggrederen-
tur, licèt victores euaserint : benè Carolus Tapia di-
cta decis.13. n.39. vsque ad finem.
42 Strach. de naut.p.3. num.6. vbi postquam dixerat
quod culpæ etiam nauiæ adscribitur, qui recta na-
uigatione contempta, littora deuia sectatur, l.qui fis-
cales, C. de nauicul. l.cùm proponas, C. de naut. fœn.
Id statim limitat his verbis : Prædicta tamen declara,
nisi iusta causa nauta motus rectam nauigationem non
seruauerit, vel qui reficienda nauis causa, quæ vitium
fecerat, & in qua ex tempestate vnda penetrauerat,
& merces corrumpebantur, vel impetu ventorum, &
tempestatis, vel metu piratarum, cum fortè inter naui-
gandum piratas vidisset, secundum Bald. & Salicet.
in citata l.cum proponas, in fine, idque argumento l.2.
§.quid enim, ff. si quis caut. & ff de liber.causa, l.imò,
43 ff. de publican. l. Cæsar, probat Bettazol. in tractatu
de gabell.in vlt.p.n.58 &c. & deinde n.15. ibi : Culpa
non caret nauta, si per loca notoria nō tuta nauigare vo-
luerit; finge enim notorium fuisse piratas esse & in ma-
gno numero, cū posses in portu manere, maluisset cū ma-
ximo periculo nauigare : si igitur nauis capta à piratis
fuerit, & merces amissa, nauta tenetur : tangit Perez
de Lara in compendio vitæ hominum, cap.4. n.26. ibi:
Aut ex interuallo, & loco hostibus securo in portu, &c.
44 Faciat homo, dicit S. Augustinus in lib.1. contra mē-
dacium, cap. 17. etiam pro temporali hominum salute
quod potest, cùm autem ad hunc articulum ventum fue-
rit, vt tali saluti consulere nisi peccando non possit, iam
se existimet non habere quid faciat, quando id reliquum
esse perspexerit, quod rectè faciat, quia prudentia status
vestigia imitari Princeps debet, quæ iustitia innituntur,
ipsi namque virtutes omnes dominantur. Cic. lib.1. de
legib. & lib 3. de offic. Frachet. de rat. status, disc.1. So-
tus de iustitia lib.3. quæst.2. artic.8. Cardinal. Bellar-
min. de officio Princip. lib.1. cap.8. Aragon de iustitia
& iure quæst.57. art.12. & benè aduertit Boter. lib.2.
de rat. status, cap. penult. fol.60. Reges nihil in Consi-
lio status terminari permittant, quod in Consilio con- 45
scientiæ non fuerit decisum.
Hinc communiter Doctores tenent, nullum pos- 46
se morti certæ, & indubitatæ sese exponere, vt reli-
quorum salutem compararet, Ioan. de Lignano in
tractatu de bello, cap.29. Grammat. decis.18. n. 17.
vbi dicit quod non debet expectari mors, sed suffi-
cit quod periculum sit ita proximum, Menchaq. il-
lustr. controu. lib.1. cap.13. à n.6. vbi n.12. quod pro
patria liberanda Scævola ingenti periculo se, spon-
te tamen sua, exponebat, non tamen certam, & ine-
vitabilem mortem oppetebat. Hieron. Frachetta in
semin. de rat. stat cap.84 Roman. consil 395.n.5. Petr.
Nauarr. lib.2. de restit. cap.3. n.48. versic at quando
certum est discrimen, & imminens stultum & repreben- 47
sione dignum est tale opus. Facit notabilis text. in
cap.2. in fine, de feudo ex culpa non amitt. ibi, vel si
in pugna suum dominum dimiserit, & cum eo non la-
borauerit, si potuerit, &c. & addit gloss.1. in cap.1. qui-
bus modis feud. amitt. Nihil enim intererat dominó
vasallum ibi stetisse, cum peraquè moriturus erat.
Et licèt subita bella turbent etiam milites fortis- 48
simos, quia tunc nec vir consultus consulins est,
nec fortis fortis, vt ait S. Hier. in epist. ad Aug. & ad-
uertit Cassiodor. lib.1. epist.17. Et plerumque incer-
ta, & inopinata turbent Prouinciales, & actus impe-
diant, vt dicit Iureconsult. in l. obseruare, ff. de offic.
Procons.
Nihilominus si duo inexcusabilia sese offerunt 49
pericula, eo tempore, quo non datur locus du-
cum, & militum consilia indagandi, illud est eli-
gendum, quod habere poterit alicuius boni spem
aliquam, quia vt inquit text. in cap. 1. distinct.13.
duo mala licèt sint omninò cautissimè præcauen-
da, tamen si periculi necessitas ex his vnum perpe-
trare compulit, id debemus resolvere, quod mi- 50
nori nexu noscitur obligare, cap. iurauit, cap. non
solùm, 22 quæst.3. Tiraquellus de nobilitate, cap.31.
num.547. Surdus consil. 509. num.13. Menchac. il-
lustr. quæst. cap.48. n. 2. nam respectu maioris mali
minus habet rationem boni, vt plenè ostendit
Henriquez in summa, lib.12.cap.6.§.7. littera F, Mar-
quez en el libro del gouernador Christiano, cap.23.
pagina 154. col. 2. vbi admonet que se ha de elegir
el menor de los males, quando no se pueden escusar
entrambos : & Decian. respons.29. num.26. lib.1. ait
quod ex duobus bonis medium eligens nunquam 51
dicitur in culpa, quia bono etiam melius reperi-
tur, l.vbi autem non apparet, in princip. ff. de verbo-
rum obligat.
Item est præcavendum, quando castellum, seu 52
nauis deuentura est in hostium manus, ne diuitiæ in
ea existentes in illorum potestatem deueniant; sed
omnia pretiosa, argentum, & aurum, vel in mare
eiicienda, vel igni tradenda sunt, vt in exemplis re-
latis à Liuio decade 3. lib.1. Polyb. lib.3. Valer. lib 6.
cap.6. Orosi, lib.4. cap.14. Patric. de Regno lib.7.
tit. 6. Anton. Herrera en la historia general de Es-
paña, lib.12. cap.14. fol.639. Vnde excusari possunt 53
nostri milites, & socij nauales, qui cùm iam vident
nauem in potestatem hostium venturam, communi
consensu ignem pulueri iniiciunt, & se mari com-
mittunt, ne ipsi, & naues veniant in hostium pote-
statem, Less. de iustitia lib. 2. cap. 9. num.34. Bonacin.
in sum. tom. 2. disputat. 2. quæst. vltim. sect. 1. pun-
cto 45. à n.8. Layman. lib.3. tract.3. p.3. cap.1. sect.5.
n. 3. ad fin. Filliuccius in quæstionibus moralibus, tra-
ctat.29. cap.4. num.72.

54 Cùm ergo appareat evidenter, quod Castellanus
bono consilio suorum ducum, & militum, & sine
dolo ductus omnem adhibuit curam & diligentiam
vt arcem ab hostium incursibus defenderet, quic-
quid postea sinistrè & malè succedat, ei culpæ im-
putandum non est, iuxta *cap. de occidendo, 23. quæst. 5.*
ibi: *Absit, quod ea quæ propter bonum & licitum finem
facimus, si quid per hoc præter nostram voluntatem
malè acciderit, nobis imputetur,* &c. Gloss. *in l. Barba-
rius ff. de offic. Proconſ.* Bart. *in l. si constante, num. 18.
ff. soluto matrimon. & in l. venditor, §. solet, num. 3 ff. de
hæred. vel act. vend.* Roman. *consil. 395. num. 3. & 5.*
Cravet. *consil. 89. num. 2.* Tiber. Decian. *respons. 29.
num. 16. volum. 1. & respons. 124. num. 3. lib. 3.* Anton.
55 Monach. *Florent. decis. 2. num. 7.* Seneca *epistol. 14.*
ibi: *Initia in potestate nostra sunt, de euentu fortuna
videat, & epist. 85.* ibi: *Gubernator tibi non felicita-
tem promisit, sed vtilem operam, & nauis regendæ
scientiam: hæc eo magis apparet, quo illi magis aliqua
56 fortuita vis obstitit.* Palat. Rub. *del esfuerzo bellico,
cap. 34.* vbi dicit: *Que el que hizo lo que debia, ahora
sea acometedor, o acometido, vencedor o vencido, si la
fortuna le fue contraria, no por esto dexara de ser esfor-
çado.* Optimè Petr. Barbosa *en dicho trat. de la iuri-
dica y verdadera razon de estado, p. 1. discurso 2.* ibi:
*Y mi resolucion es que en todas las grandes emprezas
se incluye (assi de parte de los Principes, como de la
materia dellas) vna nueua y no entendida logica, en
que vno es el que pone la premissas, y otro el que saca
las consequencias: las permissas estan a cargo de los
hombres en ponerlas, y entonces las ponen cathegori-
camente, quando con maduro iuizio y sana intencion
encaminan los medios al buen fin de la empreza. El
sacar las consequencias es iuridicion in solidum de la
prouidencia diuina, laqual entonces reduze a pratica
la nueua logica quando desmintiendo la natural in-
fluencia de las premissas y medios, haze que en la con-
sequencia (esto es en el vltimo sucesso y fin de las co-
sas) salga negro lo que ellas mostraban sin duda auer de
ser blanco, y al reues,* &c. Quod comprobat S. Ber-
nardus *lib. 2. ad Eugenium: Nec est quod temeritati
ducis debeat imputari tristis, & inopinatus euentus;
omnia faciebat domino cooperante, & sequentibus sig-
nis,* &c. & conducit text. *in l. fluminum, §. Seruius,
ff. de damno infecto,* in illis verbis: *Non si violentia
ventorum, vel qua alia ratione, quæ vim habet diuinam.*
57 Nonnunquam assolent meliora consilia in peius
ruere, vt notat Salust. *ad Cæsarem orat. 1.* ibi: *Qui
etiam videbis sæpè praua magis quàm bona consilia
prosperè euenire,* Ioan. Cochier *in thesauro aphorism.
politicor. lib. 4. cap. 6.* ibi: *Cùm ineuitabili necessitate,
sine prouidentia sæpè fiat, consilia vt habeant optima
58 exitum malum.* Cassiodor. *lib. 1.* ibi: *Hinc fit vt quidam
omnia imprudenter agant, & ipsis pro voto succedant;
quidam ad omnia se consilia disponant, & semper in
contrarium eis cedant.* Et Demosthenes duram esse
conditionem eorum aiebat, qui in dandis consiliis,
& in gerendis rebus solent versari, cùm eorum fi-
des ex euentu soleat æstimari.

Quare absoluendum Castellanum putavimus, nec attendendas calumnias contra illum per aliquos milites transmissas censuimus, quia vt benè dixit Cornel. Tacit. *in vita Iulij Agricolæ. Iniquissima hæc bellorum conditio est, prospera omnes sibi vendicant, aduersa vni imputantur.* Quare, &c.

Toletana affictus.

Conductori gabellarum si per Regiam Curiam ob bannimentorum emanationem impedimentum præstetur, quin re locata etiam in parte vtatur, damna & interesse reficienda sunt, & quomodo.

VOTUM LXII.

1 *Impedimentum proueniens conductori facto locatoris quando excuset, ostenditur.*

2 *Contractus rescinditur cessante spe, quæ fuit causa ineundi contractum bonæ fidei.*

3 *Fructibus deficientibus, aut ipsa terra, quæ illos productura est, alluuione fluminis consumpta, locator ad nihilum obligari potest.*

4 *Læsio nulla consideratur in futuro euentu, cùm potuerit bonus, vel malus contingere.*

5 *Læsionis remedio vti non potest, quando aliquid potest se habere ad commodum, vel incommodum.*

6 *Remedium* l. 2. C. de rescindenda vendit. *locum habet quando excessiua læsio ex iudicio fortunæ, aut sortis contingeret.*

7 *Fratres si diuidant ad breuia, & sortis infelicitate emergit intolerabilis deceptio, debet in melius reformari.*

8 *Læsio de tempore contractus æstimanda est, quando partes respiciebant præsens tempus, non autem futurum.*

9 *Remedium* l. 2. C. de rescindenda venditione, *locum habet etiam post finitam conductionem, & fructibus consumptis.*

10 *Renuntiationes generales, & particulares legum del quaderno quando valeant.*

11 *Clausula renunciationum latè, & copiosè apposita in contractibus locationum quando conductores ligent.*

12 *Renunciationes generales non comprehendunt casum læsionis enormissimæ.*

13 *Leges, quæ de læsione vltra dimidiam loquuntur, non comprehendunt enormissimam.*

14 *Læsioni enormissimæ renuntiari non potest.*

15 *Etiam cum iuramento.*

16 *Iuramentum non operatur vbi interuenit enormissima læsio.*

17 *Sterilitas ad remittendam pensionem conductori, dicitur quando tam pauci fructus colliguntur, quod conductor soluendo pensionem conuentam, maneret læsus vltra dimidiam.*

18 *Semen, & expensa prius deduci debent ad sciendū an superuenerit sterilitas in fructibus locatis.*

19 *Iudex prudens ad res, & bona rectè æstimanda non quoslibet, sed peritos earum rerum æstimatores admittere debet.*

20 *Annus vnus sterilis an cum fertili compensetur, ostenditur.*

21 *Exceptio remissionis ob sterilitatem, vel ob læsionem, seu incursus bannitorum, si ante pettitam executionem fuisset probata, facit cessare omnem virtutem obligationis Cameralis.*

22 *Renunciatio de non petenda remissione ex quauis causa, non procedit in casibus insolitis.*

23 *Exceptio læsionis enormissimæ, si altiorem indaginē non requirat, impedit executionem Cameralem.*

24 *Exceptio proueniens ex* l. 2. C. de rescindenda vendit. *potest opponi durante tempore ad allegandas exceptiones.*

25 *Exceptiones legitimæ non remouentur* per l. 1. & 2. tit. 21. lib. 4 Recop. *sed solùm friuolæ.*

26 *Factum proprium nemo impugnare potest; sed limitatur multis modis, ibidem.*

27 *Locatores si deficiant in adimplemento eorum, quæ promiserant, non poterit ad locationis executionem deueniri.*

28 *Obligatio*

28 *Obligatio non oritur in contractibus & obligationibus reciprocis ante adimplementum.*

29 *Contractibus in reciprocis prius qui exequi prætendit, debet ostendero se adimpleuisse ex parte sua, quod in quocumque paruo adimplemento locum habet.*

30 *Defectus vnius nummi sufficit vt dicatur implementum fuisse, & vt alter obtinere non possit.*

31 *Locationis, & conductionis contractu locator non dicitur tradidisse, nisi pro eo tempore, quo conductori frui licuit.*

32 *Rex tenetur ad damna & interesse resultantia ex facto suorum officialium, & n. 34.*

33 *Locator tenetur ad damna conductori resultantia facto famuli, serui, vel subditi ipsius locatoris.*

35 *Officiales Regij in tangentibus officium suum censentur quasi quidam institores.*

36 *Familiares quando delinquunt in officio, seu monasterio, in quo dominus familiæ eorum opera vtitur, tunc & eo casu dominus suo nomine, & in solidum tenetur.*

37 *Dominus videtur in culpa qui malos officiales eligit, & eorum opera in tali officio vtitur.*

1 VOTIAS conductori per locatorem, vel Regiam Curiam ob bannorum emanationem impedimentum præstatur, ne re conducta vti possit, ipse locator etiam ex natura contractus tenetur actione ex conducto, quamuis per ipsum non steterit quominus alius re conducta vsus fuerit, non solùm ad damna, sed etiam ad lucrum: est casus *in l. si fundus, ff. locati, & in l si in lege, §. colonus, eodem tit.* ibi: *Et quantum per singulos annos compendij facturus erat, consequetur; conductor enim, dum impeditur facto locatoris vti re conducta, agit ad interesse in quo venit etiam lucrum, l. si de fundo,* & ibi *gl. 1. Cod. locati.* In impedimento proueniente conductori facto locatoris, solet distingui hoc modo. Aut factum est iniustum, & tenetur ad damna & lucrum; aut est iustum, & tunc ad totale tenebitur ex computo, quia non debet conductor ex vsu rei locatæ percipere damnum, siue procedat vitio rei locatæ, ex *reg. l. sed addes. §. si quis dolia, ff. locati*; siue illius occasione, cùm idem iudicetur de damno quod percipiatur ex re ipsa, quod de damno proueniente occasione rei: nec refert an patiatur id damnum à locatore, vel ab alio, quem locator prohibere non potuit, ad finem vt conductor consequatur emendam. Ita Bart. communiter approbatus distinguendo inter factum iniustum, & iustum, *in l. si vno, § item cùm quidam, colum. 1. in 1. membro princip. ff. locati*, per plura comprobat Roman. *consil.* 178. *Pro decisione casus*, & communiter ad id receptum Bart. testatur Natt. *consil.* 610. *Vtrùm conductor, volum.* 3. Ludouic. Gozadin, *cons.* 27. optimè Camill. de Medicis *cons.* 141. *n.* 1.

2 Idem dicendum si conducantur gabellæ residentium in loco; nam cùm propter dictam residentiam cuicumque antea tantùm fuisset vendita gabella, & sic esset verisimilis ista residentia, siue mora longinquior habitatorum causa finalis vtriusque contrahentis, si ex postfacto plures habitatores locum desererent, & apparuerit dicta causa non sequuta, debet iste contractus rescindi, si conductor non fuisset aliter locaturus, ex *l. cùm se fundum, Cod. de pact. inter empt.* vbi cessante spe, quæ fuit causa ineundi contractum bonæ fidei, rescinditur contractus: latè Ancharan. *cons.* 401. *num.* 3. Idem si in fructus certæ terræ res conducta imponatur, quia fructibus defi-
3 cientibus, aut ipsa terra, quæ illos productura est, alluuione fluminis consumpta, locator ad nihilum obligari potest, ex adductis à Bart. *in d. l. si quis domum, in princ. ff locati.* Anton. Gomez *tom. 2. variar. c. 3. n. 1.* Neuizan *cons.* 91. *n.* 12. Contad. *de contract. tract. 5. q. 87. concl. 4. in princ.* Petr. Pech. *in cap. contractus, n. 9 de regul. iuris, lib. 6.*

Non obstat, quod successus non residentiæ, vel 4
alluuionis fluminis est quidam futurus euentus, qui
refectionem non admittit, cum poterit bonus, vel
malus contingere, in quibus casibus nulla consideratur læsio, *l. si sactus, ff. de actionib. empti, l. neque emptio, C. de contrahend. emption.* Menoch *cons.* 196. *n.* 16. *cum sequentib.* Griuell. *Dolana decis.* 134. *à n.* 16. Et
quando aliquid potest se habere ad commodum, 5
vel incommodum, non valet vti remedio læsionis, Caple. *decis.* 159. *n.* 17. Crauet. *consil.* 141.

Quia respondetur obiectionem non procedere 6
quando excessiua læsio ex hoc iudicio fortunæ, aut
sortis contingeret, Bald. *in l. maioribus, n. 3. C. commun. vtriusque iudic.* dicens quod si fratres diuidant ad
breuia, & sortis infelicitate emergit intolerabilis 7
deceptio, debet in melius reformari, & quod potest eo casu adiri superior, Corn. *cons.* 143. *n.* 10. Corn. *in memorabil. verbo sortis adiudicatio, & verbo sententia*; optimè Griuel. *decis.* 59. *n.* 5 Et in terminis *l 2. C. de rescind. vendit.* dicunt ibi Bart. *n.* 7. Pinel. *p. 1. c. 141 n.* 14 Menoch. *cons.* 1563. *n.* 11. *vol.* 13. quod ea locum habet etiam quando emptus, vel conductus fuit dubius euentus, & excessum fuit in pretio.

Nec etiam obstat, quod de tempore contractus 8
æstimanda venit læsio, *l. si voluntate, C. de contrah. empt.* & eo tempore conductores non fuerunt læsi, cùm tunc res locata fuerit iusto pretio æstimata. Respondetur enim quod læsio vltum interueniens, considerarur de tempore contractus, vbi contractus perficitur vnico momento, & non habet tractum successiuum: & ita loquitur *d. l. si voluntate*, secus vbi habet tractum successiuum, vel est explicandum aliquid de futuro, quia tunc intelligitur, rebus sic habentibus, & succurritur etiam ex æquitate læso & grauato, Natt. singulariter *cons.* 548. *n.* 36. vbi dicit quod iura, quæ dicunt læsionem tantùm esse considerandam tempore contractus, intelliguntur quando partes respiciebant tantùm præsens tempus, non autem tempus futurum. Vide Bart. *quæst.* 4. Alban. *consil.* 17. & *consil.* 34. *num* 15. Mandel Albens. *consil.* 34. *num.* 16. *lib.* 1. Dec. *consil.* 335. *num.* 3. Pinel. *in d. l. 2. C. de rescindend vendit. p. 2. cap.* 1. Cæpol. *de seruit. vrban. prædior. cap. 50. num* 53. Roland. à Valle *consil.* 1. *num.* 275. *lib.* 2. Thesaur. *decis.* 216. Ozasch. *decis* 47. *num.* 16. Vincent. de Anna *allegat.* 16 *num* 4. Balsatan. *de feudis lib.* 2. *tit. si de feudo defuncti militis, controuers. fuerit inter dominum & agnatos vassalli, in verbo vel, §. omnes, num.* 15. *cum seqq. fol. mihi* 231. Seraphin. *de priuileg. iuramenti, priuileg.* 83. *num.* 85. Cancer. *variar. p. 2. cap. 1. num.* 253. Cùm ergo essentiale contractuum huiusmodi pendeat ab accidentali euentu temporis, Surd. *consil.* 480. *per tot.* & præcipuè *num.* 14. Brun *ad cap. propter sterilitatem, de locato, in princip. n* 58. & 61. & ideo in illis hoc remedium locum habet, vt cum multis nouissimè tenet Hermosill. *in l. 36. tit. 5. part. 5. gloss. 3. num. 2. cum seqq. tom* 2.

Nec etiam obstat, quod remedium læsionis non 9
competit post finitam locationem, ex Dec. *cons.* 583. *ad fin. vers. vltimò*, ea ratione motus, quia finita locatione, fructibúsque consumptis non potest electio dari locatori, vt potius fructus eligat, quàm pretij suppletionem. Quia respondetur in facto obiectionem non procedere, cùm ante finitam locationem

hæc lit iam verteretur i sed adhuc verum est, teme-
dium d.l.2.C.de rescind. vendit. babere locum etiam
post finitam conductionem, fructibus consumptis,
vt post alios reiecta Decij opintone latè probant
Pinel. in ead.l 2.p.1.cap 3.n.17. Gutiet. practic. lib.2.
quest.138.Menchac. lib.3.controuers.vsufreq. cap.61.
n.12. Matiens.l.3.gloss 6.n.5. tit.2. lib.5. recopilat. &
ibi Azeued. n.4. Anton.Gam. Lusit. decis.19. & de-
cis.204. vbi subdit nihil teferta quod post finitam
locationem, fructibúsque consumptis non possit
electio dari locatori, vt potius fructus eligat, quàm
pretij locationem: quia in hoc temedio d l.2. etiam
datur casus vbi solùm quit ad pretij tenetur sup-
plementum, licèt facultatem iam non habeat red-
dendi rem ipsam venditam, prout est quando em-
ptor alij tertio vendiderit.

10 Neç item obstat, quod locatio huiusmodi facta
fuit cum conditionibus generalibus legum del qua-
derno, & lege 15.tit.9.lib.9. dispositum est generali
conditione, vt in locationibus redditUum, gabella-
rum, & bonorum Regi pertinentium nulla læsio
allegari possit. Quia in termiois Menchac. lib.2. de
success. creat. §.20.p.1. requis.19. n.67. resoluit re-
nunciationem, generalem factam per relationem
ad dictas leges & generales conditiones, non suffi-
cere, sed opus esse vt locatores in locationis scriptu-
ris specialem, & indiuiduam mentionem faciant de
casibus, quibus renuntiant, & vt scriba maior horum
reddituum, & gabellarum eis sigillatim legat dictæ
renuntiationi, & conditionum generalium singula
capitula, restetúrque se illis eas prælegisse, cum re-
nuntiatio aliter facta, nempe per relationem ad di-
ctas leges, non sit certa & specialis, qualis in hac
materia requiritur; renuntiatio namque exceptio-
num, vel casuum fortuitorum debet esse certa &
specialis, nec sufficit quod possit certificari per rela-
tionem ad aliud, iuxta admirabilem doctrinam Al-
beric. quam adducit in l. sed & si quis, §. quæsitum, ff.
si quis caut. qui docet quod si quis rennuntiet omni-
bus exceptionibus enumeratis in prædicto titul. si
quis caution. & particulariter exceptionibus nume-
ratis in l.2. eiusdem tit. illa renuntiatio tanquam ge-
neralis non valet, neque obligat renuntiantem,
quamuis facta sit mediante relatione ad d.l.2. & ex
eo capite possit dici certa & specialis: in odiosis
enim, prout sunt huiusmodi renuntiationes, non
sufficit aliquid esse certum per relationem ad aliud,
quamuis secus sit in fauorabilibus, in quibus pro-
cedit regula l. vbi autem, §. illud, ff. de verborum obli-
gat. cum similibus, & Alberic. sequuntur plures alij
Doctores, de quibus Ias. ibidem.

11 Et confirmatur prædicta resolutio ex his, quæ in
proposito tradit Menoch. cons.72.n.37. cum seqq. vs-
que ad n.41.lib.1. vbi dicit quod istæ clausulæ re-
nuntiationum tam latè, & copiosè appositæ in his
contractibus locationum non videntur adscriptæ vo-
luntate partium, sed potius ex capite tabellionum:
vnde non ligant conductores ad non petendam re-
missionem mercedis, vt in specie respondit Neui-
zan. cons.91.n.24. Dec. consil.352.n.7. & tradunt alij
citati ab eodem Menoch. vbi proximè, n.38. Ad hoc
enim vt illi obligati maneant, opus est quod constet
omnes renuntiationes expresè & specialiter lectas, &
declaratas fuisse, iuxta communem Doctorum sen-
tentiam per text. in l. fideicommissa, §.1. vbi Bart.
ff. de legat.3. Alexand. in l. sciendum 30 ff. de verbor.
obligat. Socin. iun. consil.143.n.19. & consil.147.
n.15.lib.2. quos refert, & sequitur idem Menoch. d.
loco, n.41. & vltra eos latissimè probat Paul. Galerat.
de renunciat. centur.2. renunt.102.num.24. versic. nam
clausula, & n.25. in fine.

Deinde respondetur, generales renuntiationes 12
non comprehendere casum læsionis enormissimæ,
vt in d.l. Hispan.15. tit.9.lib.9. quæ solùm loquitur
in læsione vltra dimidiam, vt patet ibi. *Mandamos
que ningun arrendador mayor e menor ne pueda dezir
ni alegar en el arrendamiente que haze, fue en-
gañado respete de lo que la renta valia al tiempo del
contrato, aunque diga y alegue que fue engañade en
mas de la mitad del insto precio*; & leges quæ de læ-
sione vltra dimidiam loquuntur, non comprehen- 13
dunt enormissimam, vt tradunt communiter omnes
in d.l.2. & in specie August. Bero. in c.1.n.46. de con-
stit. & in c.1.n.12. de in integr. restitut. Ozasch. dec.41.
n.1. Mynsing. centur.1. obseruat.54. n.5. Francisc.
de Ponte consil.138.n.12. vol 2. Paul. Galerat. de re-
nunciat. centur.2. renunciat.102. n.24. versic & pro-
missio de non contrauenïendo ratione alicuius læsionis
non excludit enormissimam, &c. Nam stante enor-
missima læsione, vel facta probatione nihil fuisse
perceptum deductis expensis, nunquam similes re-
nuntiationes extenduntur ad huiusmodi casus, quasi
tunc deficiat intentio contrahentium. Stephanus
Gratianus disceptationum forensium c.534. n 45.

Et quamuis de facto renuncietur læsioni enor- 14
missimæ, talis renuntiatio non est valida, ac demùm
ea non obstante potest quis vti hoc remedio. Alex.
consil.139.lib.7. Ias. consil.235.lib.4. Dec. consil.11. &
consil.36. Roin. consil.11.lib.4. Couar. lib.2. variar. c.4.
versic. cæterùm vbi læsio, & in cap. quamuis pactum,
p.3.§.4.n.3. cum seq. Simoneel. de decret. lib.1. tit.8.
num.133. Borrel. de compromiss §.8 gloss.1.q 4. Sera-
phin. de priuil. iurament. priuil.83. num.103. Ozasch.
dec.41.num.2. Menoch. consil.412.n.74. qui omnes
conueniunt, quod læsioni enormissimæ renuntiari
non potest, & quod ea stante non operatur renuntia-
tio, & citatis multis hanc sententiam communem,
& verissimam fatetur Paul. Galerat. de renunciat. 15
centur.2. casu 102.n.24 & 25. subdens quod renun-
tiari non potest etiam cum iuramento, idque etiam
probat Cephal. consil.405. num.30. Seraph. priuil.126.
n.15. Menchac. controu. illustr. lib.1.c.2.n.17. Gutier.
in authent. Sacramenta puberum, n.92. quia non ope- 16
ratur iuramentum vbi interuenit enormissima læ-
sio, Brun. cons.25.n.3. & consil.21. n.12. atque læsio
enormissima tollit vires iuramenti, nec est necessa-
ria absolutio. Hieron. Gabr. cons.9. col.1. lib.2. & la-
tissimè prosequitur Paul. Galerat. vbi proximè, n.25.
Gutier. de gabellis lib.7. q 136.n.22. & 23. ibi. *Condu-
ctores autem bonorum ciuitatis, vel villa, & emptores
pascuorum publicorum, in quibus glandes nasci con-
sueuerunt, prædicta sterilitatis, & læsionis vltra dimi-
diam remedio vti possunt, nisi illi renuntiauerint, quæ
renuntiatio etiam iurata eisdem obesse non poterit, da-
ta enormissima læsione*, &c.

Si læsio non fuisset adeo magna, nec enormissi- 17
ma ad locationem eneruandam, adhuc stante mag-
na sterilitate superueniente in fructibus locatis, re-
mittenda veniret pensio; nam sterilitas ad remitten-
dam pensionem conductori, dicitur quando tam
pauci fructus colliguntur, quod conductor soluen-
do pensionem conuentam, maneret læsus vltra di-
midiam. Alex. cons.107.n.18.lib.7. & cons.3.n.6.lib.1.
Paris. cons.88. n.23. lib.1. Capic. dec.88. n.1. Aretin. 18
cons.52.n.2. Socin. Nepes. cons.68.n.9. lib.2. Hieron.
Grat. cons.161.n.5.lib 2. Intelligendo, quod tunc ex
parte conductoris prius deduci debent semen, &
expensæ, ex l. si venditor, §. si quid emptor, in fine,
de seruis export. l. fundi partem, ff. de contrahend.
empt. l. fructus, ff. soluto matrim. Cagnol. in d.l.2.C.
de rescindend. vendit. num.242. Pinel ibidem, cap. fin.
n.17. Tiraquell. de retract. conuent. in præfat. n.25.
Ioan.

Ioan.Petr. Bim. cons.35.n.3.vol.1. & cons.269.num.3. & seq.vol.2. Gregor.XV.decis.570.n.4.& 10.

19 Ad res & bona rectè æstimanda Iudex prudens non quoslibet, sed peritos earum rerum æstimatores admittere debet. Seraph. decis 665.n.2.cum seqq. vbi quod modus probandi verum rei valorem per peritorum electionem est à iure approbatus, secundum communem æstimationem, maximè si periti sint de consensu partium electi, & mediante iuramento referant, Stephanus Gratianus *Disceptationum forensium tomo* 3.c.600. n.20. Hugo Donel. ad tit.44.lib.4. C.de rescindend. vendit. n.31.

20 Nec ad euitandam hanc pensionis remissionem ob sterilitatem, sufficit allegare subsequentium annorum vbertatem, quasi vnus annus sterilis cum fertili compensetur, iuxta l merces, §.vis maior, l. ex conducto.ff.locati, l. licèt, C. eodem tit.cap. propter sterilitatem, eodem tit.l. Hispan 22. & 23. tit.8 part.5. Quia si remissio prætenditur impedita io ipso anno sterili, non prius visa sequentis vbertate, tunc statim extante anno sterili facienda est remissio pensionis, non expectata vbertate, quæ poterit euenire in annis sequentibus, ex text. in l si vno, ff.locati, ibi. *Si vno anno remissionem quis colono dederit ob sterilitatem, deinde sequentibus annis contigit vbertas, nihil obesse domino remissionem, sed integram pensionem esse etiam eius anni, quo remiserit, exigendam.* Ex quo manifestè colligitur, quod remissio pensionis anni sterilis statim est facienda, quæ postea adueniente vbertate in annis sequentibus, per integrum est exigenda, vt expresse resoluit Biro in d.cap.propter sterilitatem, de locato, n.82.fol.315. vbi n.78 fol.313.exemplificat quando per vbertatem fructuum præcedentis, seu subsequentis anni sterilitas compensetur. *Finge, ait ille, quod colonus tenebatur ad triginta, verbi gratia nomine mercedis, seu pensionis soluenda, euenit postea vt primo anno conductionis propter sterilitatem superuenientem perciperet fructus, qui deducto semine & expensis valerent tantum decem, & ita minimè adæquarent quindecim, quæ est pars dimidia integræ pensionis: quo casu sterilitas venit consideranda efficax ad remissionem mercedis, cum conductor læsus maneat vltra dimidiam iustæ pensionis soluendæ. Suppone insuper, quod sequenti anno percepit idem colonus fructus valentes quadraginta, deducto semine, & expensis: certè adhuc vbertas eiusdem sequentis anni non est talis, per quam sterilitas præcedentis compensetur, quia decem quæ supersunt vltra triginta, quæ sunt nomine pensionis soluenda, licèt iuncta cum aliis decem perceptis in primo anno sterili faciant cessare læsionem vltra dimidiam, quia constituunt quantitatem viginti, quæ quidem excedit quantitatem quindecim librarum, quæ erat dimidia pars pensionis conuenta, non tamen supplent in totum læsionem præcedentem: tunc ergo dicenda erit vbertas, per quam sterilitas compensetur, quando in sequenti anno colonus percipiat fructus, qui deducto semine, & expensis æquiualeant quantitati quinquaginta librarum, quia tunc viginti, quæ supersunt vltra triginta libras, & ita vltra pensionem conuentam, adiunctis decem perceptis in primo anno sterilitatis, constituunt triginta, quæ erant soluenda in primo anno.*

21 Exceptio remissionis ob sterilitatem, vel ob læsionem, seu incursus bannitorum, si ante petitam executionem fuisset probata, cum non requirat altiorem indaginem, facit cessare omnem virtutem obligationis Cameralis, seu contractus guarentigij, secus si non fuisset probata ante petitam executionem. Ita Zach. de obligat.Camerali. q.18.n.11. Rota apud eundem dec.105.n.3. ibi. *Iniustitia verò talis decreti satis deducebatur ex eo, quia fuit exceptum de remissione pensionis propter proxima damna passa à conductoribus casalium per incursus bannitorum, vt deponit tertius testis, & alij concordantes tam super articulis, quam iuxta interrogatoria, quo casu absque difficultate fit remissio pensionis.* Alex. cons 18.n.10. lib.2. Capuaq.decis.1.lib.2.in manuscriptis. *Ex causa enim bannitorum in loco conductionis morantium contingit sterilitas fructuum, & propter sterilitatem fieri pensionis remissionem Pontificio, & Cæsareo Iure constitutum est, c propter sterilitatem, de locato, l. licet, l. merces, §. vis maior, ff. locati. Non obstat renuntiatio de non petenda remissione ex quauis causa, quia non procedit in causis insolitis, prout in casu de quo agitur,* Bart.in l.sed & si quis, § quæsitum, num 3.in fine, ff. si quis caut. Bald.cons.19.lib.1. Corn cons.23.n.15. lib.1.
Purpur.cons.467.n.17. Natt.cons.256. n.5. *Neque ob- 22*
stat quod exceptio remissionis pensionis, cum sit altioris
indaginis, non impediat executionem obligationis Camer quia dicitur altioris indaginis quando ante executionem petitam non fuit probatus dictus incursus bannitorum, & damna per eos illata, secus verò quando est probatus, prout in hac causa, quando domini conductores satis probauerunt magnum numerum bannitorũ in dictis casalibus, damna passa in fructibus, & ideò cùm huiusmodi exceptio non dicatur altioris indaginis, & sit probata, nullo iure prohibetur, quin faciat cessare omnem virtutem obligationis Cameralis, &c.

Sic similiter læsionis enormissimæ exceptio im- 23
pedit executionem cameralem, si altiorem indaginem non requirat. Galles.de obligat. Camer. p.4. q.1. n.17. Rota apud Zachiam in fine dicti tract. de oblig.
Camer.decis.110. n.4. & decis.148. n 5. Et quod du- 24
rante tempore ad allegandas exceptiones possit opponi exceptio prouenien ex d.l.2. C. de rescind vendit. tenent Didac. Perez in l.4.tit 8.lib 3.ordin.fol.mihi 631. vers. vtrùm autem durante tempore. Azeued. l.1.n.158.tit.21. lib.1.nouæ recop Et etiam quæcumque aliæ legitimæ exceptiones in Regno Castellæ intra decem dies probatæ admittuntur, quia per l.1.
& 2.tit.21.lib.4.recopil. non remouentur exceptiones 25
legitimæ, sed solùmodò friuolæ; ita reprobato Aueudaño resoluunt Suarez de Paz. in practic. p.4. tom.1. c.3.n.34.fol.111. Gutier. practic. lib.1. q.111. Rodriguez de execut.c.6.à n.2. & stante simili Cathaloniæ statuto Ripol.var. resol.c.14. & vlt n.136. & seqq.

Ex quibus visum fuit conductori succurrendum, 26
& tanto magis, quia locatores absque debita potestate bona & res conduxerunt, stante prohibitione cum decreto irritanti, ne ea locarentur: vnde conductor ipse bene poterit conductionem à se factam impugnare, quia licèt factum proprium nemo impugnare possit, l.post mortem, ff.de adopt.l. & per fũdũ, ff.de seruitut.rust.præd.l. sicut, C. de action. & obligat.l. cùm à matre, C.de rei vẽdic. cum similibus. Nihilominus id multipliciter limitatur, & primò in nullitate actus à lege, vel statuto inducta, quia tunc potest agens factum proprium impugnare, Alexand. cons.103.n.9.vol.2. Menoch.cons.89. n.87. Surd.cons. 284.n.12. Secundò quando actus est nullus ipso iure, l. quemadmodum, C.de agricol. & censit. lib.11.l. iubemus, §. sanè, C. de sacrosanct. Eccles. Crauet.cons. 175.n.6. Natt.cons.198.n.24. Veral.decis.170.n.6.cum seq.p.3. Mar. Anton. variarum resol. lib.1. resolut.5. n.23. Grammat.decis.12.n.14.& decis.79.n.3. Tertiò quando actus annullatur fauore publico, Bart. in l. post mortem, in princip.ff. de adopt. & in l. si quis pro eo, n.7.ff.de fideiuss. Menoch.cons.89.n.85. Surd. cons. 284.n.1. Quartò quando actus est in fraudem legis resistentis, Cephal cons 393.n.110. vol.3. Surd. cons. 184.n.10. quæ omnes limitationes verificantur in casu proposito.

Deinde

27 Deinde eo amplius conductio impugnabatur, quia locatores defecerunt in adimplemento eorum, quæ promiserant, vnde quocumque facto proprio, vel alterius id eueniat, non poterit ad locationis executionem deueniri, *l. qui insulam 30. l. si fundus, l. hac distinctio, ff. locati, §. penult. Instit. eod. l. Hisp. 21. & 22. tit. 8. p. 5.* Anchar. *cons.* 114. Menoch. *cons* 27. *num.* 34. Alexand. *cons.* 107. Mastril. *Sicil. decis.* 299. *n.* 18. Surd. Boët. & alij, quos refert & sequitur Ca-
28 still. *controu. lib. 3. c. 3. n.* 18. Ratio est, quia causa finalis obligationis consistit in libero rei locatæ vsu, qui si deficiat, locator non habet in quo actionem suam fundare possit, cùm in huiusmodi contractibus & promissionibus ante adimplementum non oriatur obligatio, quia sunt conditionalia, *si tu impleueris ex parte tua, d. l. ex conducto, §. si quis vinum, ff. locati,* Natt. *cons.* 610. *n.* 11. Menoch. *cons.* 671. *num.* 4. Surd. *cons.* 400. *n.* 6. Mascard. *de probat. conclus.* 1393. *n.* 30. Ioseph. Ludou. *Lucensi decis.* 2 *n.* 6. & 7. Castill. *d. c.* 3 *n.* 4.

29 Qui enim in contractibus reciprocis priùs exequi prætendit, debet ostendere se adimpleuisse ex parte sua, *l. Iulianus, §. offerri, ff. de action. empti, l. quaro 57. §. inter locatorem, ff. locati, l. filia licet, C. de collat.* Ioan. Baptist. Caccialup. *in tract. de transact. q.* 14. *n* 4. Caualc. *decis.* 70. *aliàs* 25. *de contract. n.* 34. *p.* 2. Decian. *cons.* 60. *n.* 44. *lib.* 2. quod in quocunque paruo adimplemento locum habet, Cagnol. *in l. si quis maior, q.* 20. *C. de transact.* Beroi. *cons.* 15 *num.* 14.
30 *lib.* 3. Roland. *cons.* 69. *n.* 41. *lib.* 4. Adeo quod defectus vnius nummi sufficit vt dicatur implementum defuisse, & vt actor obtinere non possit, vt cum Ias. *in authent. qui rem, n.* 16. *C. de sacrosanct. Eccles.* Roman. Alexand. Menoch. & aliis probant Molla *in emporio Iuris ciuilis, titul.* 5. *q.* 3. *n.* 25 Matescot. *variarum resolutionum lib.* 1. *c.* 88 *n.* 4.

31 Et quamuis in venditione, & aliis contractibus primo vsu etiam momentaneo quis censeatur tradidisse, & esse liberatus, tamen in contractu locationis & conductionis locator non dicitur tradidisse nisi pro eo tempore, quo conductori frui licuit; quia vniuersa substantia eius contractus in eo versatur, vt liceat conductori vti, quod est factum successiuum, aliàs poterit retinere pretium, aut à contractu resilire. Ita Bart. *in l. si quis domum, n.* 1. *ff. locati,* Franc. Becc. *cons.* 45. *num.* 15. Surdus *decis.* 326. *n.* 17. & *cons.* 400. *n.* 6. Cephal. *consil.* 117. *n.* 1. Gregor. XV. *decis.* 235. *n.* 1. & 2. relati à Castill. *d. cap.* 3. *num.* 9.

32 Denique nihil inconueniens, quod impedimenta aliqua conductori præstarentur per aliquot Regios ministros, & non per ipsum Regem locatorem; quia poterat Rex prouidere ne vis fieret conductori, & sic tenetur ad damna & interesse resultantia ex facto suorum officialium, ex textu *l. si in lege* 24. *§. colonus, in fine, & l. si fundus* 33. *ff. locati,* ibi, *Nam etsi colonus tuus fundo frui à te, aut ab eo prohibetur, quem tu prohibere ne id faciat, posses, tantum ei præstabis, quanti eius interfuerit frui, in quo etiam lucrum eius continebitur,* &c. *l. Hispan.* 21. *tit.* 8. *p.* 5. ibi, *E por ende deZimos que si los señores destas cosas, o otro aquien ellos lo podiesse vedar, embargassen en alguna manera a los que las touieren arrendadas, que non pudiessen vsar, ni aprouecharse dellas, que les deuen pechar todos los daños y los menoscabos que venieren por tal razon, como esta, e aun deueules pechar de mas desto las ganancias que pudieran auer fecho en aquellas cosas que tenian arrendadas, si non ge las ouiessen ellos embargado,* &c, & ibi Gregor.
33 *gloss.* 1. ibi, *Veluti si erant famuli, vel serui, vel subditi locatoris, l. seruus, ff. de action. & obligat. l. non videtur, §. qui iussu, ff de regulis iuris,* vbi gloss. & per Ioan. Andr. *in cap. propositu, de concess. prabend.* vbi & Abb. *penult. col. Et si posset prouidere ne vis fieret colono, si non fecit, tenetur ad totale interesse, vt hic, & in l. si fundus, cum l. seq. ff. eod.* & per Bart. *in l. si vno, §. item cum quadam, versic. tertio casu principali, ff. eodem,* &c. optimè Cabed. *decis.* 80. *n.* 9. & 11. *p.* 2.
vbi quod in omni materia Rex tenetur in solidum 34
ad damna & interesse resultantia ex facto suorum officialium, siue de mandato Regis fiant, siue sine mandato, dum tamen ipse prohibere potuerit, & non prohibuerit, imò per illum steterit, ex Bart. *in l. ne quid, n* 2 *ff. de incend. ruina, & naufrag.* Dec. *in l.* 3. *n.* 8. *C. de pact.* Grammat. *decis.* 47. *num.* 1. Menoch. *de recuperand. remed.* 1. *num.* 42. Vel si versum est in vtilitatem Regii patrimonii, *cap.* 1. vbi Doctores, *de*
restit spoliat. vbi notat Abb. *not.* 1. & Beroi *n.* 4. Paul. 35
Paris. *cons.* 423 *p.* 2. Cabed. *d. decis.* 80. *num.* 2. *cum sequentib ex d. l. si fundus, ff locati,* iuncta *l. ciuitas, ff. si certum pet.* vbi per Scribentes: quia officiales Regis in tangentibus officium suum censentur quasi quidam institores, vt dicit Petr. Cortas. per text. ibi *in l. fin. ff. de institor. action.* & plenius idem *in l.* 1. *§. est autem, ff. eod.* asserens ita iudicatum fuisse in Curia Parisiensi: tradit latè Socin. *cons.* 144. *colum.* 2. & 3. *volum.* 2. Facit item ratio text. *in l.* 1. *§.* 1. *ff. nauta, caup.* quod debet imputari domino qui tales homines negotio præposuit, qui conditiones contractui appositas non adimpleuerunt, *l.* 1. *in princip. & in §. familia, & in l.* 3. ibi, *quia debet bonos seruos ad hoc ministerium eligere. ff. de public. §. vltim. Instit. de*
obligat. qua ex quasi delicto. Item quia quando fa- 36
miliares delinquunt in officio, seu ministerio, in quo dominus familiæ eorum opera vtitur, tunc ex eo casu dominus suo nomine, & in solidum tenetur, ex doctrina Bart. *in l. ne quid. ff. de incend. ruina, & naufrag. in l.* 1. *in fine, ff. furti aduersus naut. l. debet, in princip. ff. nauta, caup. l. ex maleficiis, in fine, ff. de*
action. & obligat. Et ratio secundùm communiter 37
Scribentes est, quia dominus videtur in culpa officiales huiusmodi eligendo, & eorum opera in tali officio vtendo, *l. videamus, in princip. ff. de publiciana,* Abb & Beroi. *in d. cap.* 1. *n.* 41. quæ fundamenta refert Cabed. *d. decis.* 8. *n.* 5. & 6.

Quare, &c.

Hispalensis Cambiorum.

Cambia & recambia, seu interesse, quando data mora debeantur creditori.

Votum LXIII.

1 *Cambium siccum, & cambium reale quod dicatur, ostenditur.*

2 *Pecunia verè & realiter debent accipi ad cambium ex ipsamet causa, post lapsum diei præstituta ad soluendum.*

3 *Debitor non constituitur morosus, nec tenetur ad cambia, nisi creditor illi protestetur se velle accipere illas pecunias ad cambium, & de facto eas receperit.*

4 *Pactum quod interesse debeatur etiam morâ cessante non valet.*

5 *Cambia suâ naturâ valde sunt onerosa.*

7 *Mora incursa non dicitur, vt cambia, & interesse debeantur, si creditor tempore destinata solutionis non aderat, nec procuratorem constituerat in loco vbi solutio facienda erat.*

7 *Cambia sunt vsuraria, si verè & realiter litteræ transmissæ non fuerint cum debitis circunstantiis.*
8 *Assertioni partium non est standum in prohibitis.*
9 *Cambia nunquam sunt conformia.*
10 *Interesse certum pro tempore futuro nunquam taxari potest.*
11 *Interesse lucri cessantis nunquam debetur, nisi lucrum illud sit in potentia proxima, & quasi certum.*
12 *Pecunia sub vsuris non sufficit simpliciter capi data mora.*
13 *Interesse vt licitè possit concedi, non solùm probanda est negotiatio de tempore moræ, sed etiam quod lucrum verè & realiter cessauerit.*

ROMISERAT Franciscus soluere Ioanni certam pecuniarum summam sub certa die, eo pacto adiecto, quod si pecuniæ die præfixa solutæ non fuerint, liceret Ioanni creditori eas ad cambium accipere sub vsuris: dubitatum fuit, an Franciscus huiusmodi vsuras, cambium, & recambium deberet, nulla prius ei facta denunciatione, seu intimatione de pecuniis cum effectu ad cambium & recambium accipiendis? In quo dubio pro veritate consultus censui negatiuè, motus his potissimum rationibus.

1 Prima, quia stante solo prædicto pacto, cambium illud siccum, & non reale est, cum Ioannes litteras non miserit, periculum aliquod passus non fuerit, nec pecunias ad cambium acceperit, Mendoss *in addit. ad Roman. cons. 38. littera K, sub n. 9.* vbi dicit cambium illicitum, & vsurarium, Caualcan *p. 2. de contractib. decis. 2. n. 26.* Peregrin. *cons. 85. n. 8. volum. 3.* Scaccia *de commerciis, q. 7 p. 2. §. 1. ampliat. 8.* Antonin. de Amato *variar. cap. 17. n. 18.* Rota apud Duran. *decis. 32. n. 21.* Rota *decis. 775. n. 1.* apud Farinac. *in nouissimis nouiss. alias p. 4. diuers.* vbi fuit dictum, facultatem concessam creditoribus accipiendi pecunias debitas per quendam Constantinum ad cambium, & recambium vsque ad integralem solutionem debiti, non sufficere nisi concurrant alia requisita, & sic quod verè & realiter pecuniæ prædictæ fuerint ad cambium & recambium ex ipsamet causa expressim acceptæ, quodque fuerit debitor ipse de prædictis certioratus; idem cum multis validissimis fundamentis tenent Franc. Bec. *cons. 213. ferè per tot. præcipuè n. 52. cum seqq.* Peguera *decis. 33. per totam, maximè n. 4.* Ioan. Franc. del Castillo *decis. 112. per totam, præcipuè n. 22. 29. & 33.* qui omnes plura in proposito cumulant, & ferè innumeros ad id probandum congerunt Doctores. Et in dubio, & iuxta consuetum stylum mercatorum de facili præsumuntur cambia ficta & sicca, Seraph. *decis. 946. n. 4.* vbi *num. 1.* sub his cambia præsumi suspecta quando de eis nec per litteras cambij, nec per librorum mercantiliter tentorum partitas doceatur.

2 Secunda, quia vlteriùs requirebatur, quod propter non factam restitutionem Ioannes creditor acceperit pecunias ad cambium post lapsum diei præstitutæ ad soluendum. Quia poterat esse, quod acceperit pecunias ad cambium ob alias causas. Ita Rota apud Marches. *de commissionib. p. 1. pag. 575. n. 1. in 2. edit.*

3 Tertia, quia Franciscus non potuit morosus, ac cambiorum debitor constitui, nisi priùs Ioannes ei protestatus fuisset, ac per suas litteras denuntiasset velle accipere illas pecunias ad cambium, & de facto eas receperit, Mohed. *decis. 4. de renunt.* Anchar. *cons. 376. sub n. 2.* August. Beroi. *cons. 194. n. 33. lib. 1.* Mich. Salon. *in 2. 2. D. Thomæ, q. 78. art. 2. controuers. 8. sub n. 17. versic. fateor, fol. 252. tomo 2.* Rota *d. decis. 775. sub n. 1.* Mora enim sine interpellatione non committitur, *l. mora, ff. de vsuris, l. nulla, ff. de regulis iuris,* Thoming. *cons. 38. num. 83. vol. 1.* Cephal. *cons. 618. n. 36. & cons. 645. num. 71.* Turret. *cons. 43. n. 9. & cons. 76. n. 1. vol. 3.* Anna *cons. 95. n. 11.* Bardellon. *cons. 71. n. 4. & cons. 86. num. 2.* Aldouin. *cons. 52. n. 15.* Afflict. *dec. 316.* Ozasch. *decis. 12.* Barz. *dec. 108. n. 3.* Raudens. *decis. 17. n. 17. & 19.* Surd. *decis. 240. num. 8.* Rota Genuens. *decis. 68. num. 1.* Mascard. *de probationib. concl. 935. n. 3. & concl. 1067. num. 8. & 25.* Seraphin. *de iuram. priuileg. 48. n. 8.* Aloys. Ricc. *collect. 1190.* Cardinal. Tusch. *practicar. concl. litt. I, conclus. 325. num. 1. & concl. 326. in terminis.* Sigismund. Scacc. *de cambiis & commerciis. §. 1. q. 7. p. 2. ampliat. 8. n. 249.* ibi: *Confirmatur primo hoc tertium requisitum, quia quando credendum esset fore vt debitor morosus, puta mutuatarius mortuus soluat debitum cum suo minori sumptu, creditor, puta mutuator teneretur illum monere se accepturum esse pecunias sub vsuris, si illum commodè monere possit.* Molin. *de iustitia, tomo 2. de contractib. disp. 315. versic. illud est tibi quando item, col. 273. & ratio potest esse, tum quia quod nobis non nocet, & alteri prodest, est agendum: sed hæc denunciatio creditori non nocet, & debitori prodest, vt dixi, ergo: tum quia hoc ipso quod creditori data esset facultas à debitore, vel à lege, vt posset pecunias sub vsuris accipere nomine ipsius debitoris, videretur in hoc procurator ipsius debitoris: sed procurator debet vtiliter gerere negotium domini, ergo tenetur prius requirere ipsum debitorem, an vellet soluere,* &c.

4 Et hoc adeò procedit, vt pactum quod interesse debeatur, etiam mora cessante, non valeat. Arein. *cons. 151. col. fin. versic. ad secundum dubium,* Rota *d. decis. 771. n. 3. versic. & interpellatione,* 5 vbi valdè iniquum iudicatur quod vno, eodemque tempore quis obligetur, & constituatur in mora, maximè in cambiis, quæ sua natura valde sunt onerosa, optimè Stephanus Gratian. *disceptationum forensium cap. 987. n. 13. & 17.* vbi requirit, ad hoc vt fiat debiti fructus fructuum, & interesse de interesse, & vsuræ vsurarum, vt in fine cuiuslibet anni creditor prævia citatione suam pecuniam repetat, & realiter cupiat sibi reddi à suo debitore non solum talem pecuniam, sed etiam interesse hucvsque decursum ratione eiusdem pecuniæ non solutæ; nam si ista interpellatio non fiat in fine cuiuslibet anni, seu semestris, in quo solutiones maturantur, nullum interesse de interesse debetur, neque vsura vsurarum, aut fructus fructuum.

6 Quarta, quia Ioannes creditor tempore destinatæ solutionis non aderat, nec constituerat procuratorem in loco vbi solutio erat facienda, quia tunc non dicitur incursa mora vt cambia & interesse debeantur, *l. pecunia 9. §. vsurarum, vers. si tamen, ff. de vsur.* ibi, *si tamen post mortem creditoris nemo fuit cui pecunia solueretur, eius temporis inculpatam esse moram constat,* &c. Bart. *in l. item illa, n. 11. ff. de constit. pecun.* vbi Castrens. *n. 8. & 13.* Angel. *n. 4.* Plot. *in l. si quando, n. 182. C. vnde vi,* Tiraquell. *de retractu lign. §. 15. gloss. 2. n. 10.* Afflict. *decis. 316. n. 2.* Couar. *practicar. cap. 10. n. 4.* Bertazol. *de instrum. clausul. 41. gloss. 4. n. 6.* Corbul. *tit. ob non sol. canon limit. 15. n. 3.* Roland. *cons. 57. & cons. 87. n. 21. vol. 1.* Ann. *cons. 95. n. 10.* Barz. *decis. 111. n. 8.* Anton. Sola *ad decret. Sabaudie, tit. de consib. gloss. 1. p. 4. n. 2.* Dec. *cons. 566. n. 4.* Mohed. *dec. 15. alias 307. sub tit. de locato,* Alex. *cons. 210. lib. 6.* Cravet. *cons. 648. n. 4.* Menoch. *consil. 1153. n. 27.* Stephan. Gratian. *disceptationum forensium c. 42. n. 20. 21. & 43.*

Quinta

7 Quinta, quia prædictus Ioannes creditor de se asseruit pecunias prædictas fuisse sumptas ad cambium, ob non factam restitutionem tempore debito, quæ declaratio non suffragatur, etiamsi ex partium conuentione fuerit statutum, quod præfati Ioannis assertioni crederetur; in prohibitis enim non statur partium ipsarum confessioni, cùm non sit obligatorium contra bonos mores præstitum iuramentum, cumque interesse cambiorum ad sui valorem & iustitiam requirant, quod verè & realiter fuerint transmissæ literæ, cum debitis circumstantiis, vt suprà dictum est, aliàs cambia sunt vsuraria, & nulla. Rota apud Marches. *de commiss. p. 1 pag. 875. decis. 52. n. 3.* Cavalcan. *d. decis. 2 n. 31. & 32.* eadem
8 Rota *d. decis. 775 n. 2.* vbi idem dicit, quod in prohibitis non est standum assertioni partium, ne sit in earum potestate facere licitum quod aliàs illicitum est; quia plurimùm Christianæ Republ. conducit ne hoc modo aperiatur via fraudibus, & vsurariæ pravitati: & subdit quod non sufficit quod creditor ostendat se pecunias accepisse ad cambium, stante pacto, de quo suprà; sed constare debet à quibus illas acceperit creditor, & an necessitate coactus, & quo tempore, & quantum persolverit, dummodo cambium fuerit licitum, & factum iuxta concessionem Pij IV. & Pij V. iuvat *l. Hisp. 1. 5. tit. 18. lib. 5. noua*
9 *recop.* Cambia enim, vt experientia docet, nunquam sunt vniformia, modò plus, modò minus, nonnunquam nihil lucri, quandoque etiam damnum afferunt, & idcò interesse pro tempore futuro certum
10 ab initio taxari nequit, Rota *dec. 315. n. 6. p. 2. diuers.* Peregrin. *cons. 85. n. 8. lib. 3.*
11 Hinc provenit vt interesse lucri cessantis nunquam debeatur, nisi lucrum illud sit in potentia proxima, & quasi certum. Franc. Becc. *cons. 213. n. 11.*
12 *p. 2.* Steph. Grat. *discept. forens. c. 67. a n. 9.* vbi *n. 17.* asserit, quod non sufficit simpliciter capere pecuniam sub vsuris, data mora, sed deberet extare necessitas capiendi, qua deficiente, & non probato quod sua interesat ita sub vsuris accipere propter aliquod periculum imminens, debitor non tenebitur reficere illas vsuras, cùm non dicatur pati damnum accipiendo sub vsuris pecuniam, nulla impellente necessitate, & potiùs dicitur damnum affectarum, quod non producit actionem contra debitorem, &
13 *cap. 819. n. 1. cum seqq. & c. 987. n. 22.* vbi post multos quos refert, resolvit quod ad hoc vt illud interesse possit licitè concedi, non solum probanda est negotiatio de tempore moræ, sed etiam quod lucrum verè & realiter cessaverit, non autem fictè, aut simulatè, & quod idem lucrum cessans sit in potentia proxima & probabili, quod videlicet mercator habuerit præ manibus res, quibus emptis tantum superlucratus fuisset, quas emere non potuit ob moram debitoris non solventis sibi suum creditum.
Quare, &c.

Compostellana Alimentorum.

Alimenta contemplatione matrimonij promissa, dissoluto matrimonio non debentur.

VOTVM LXIV.

1 *Socer & socrus vicem parentum obtinent.*
2 *Paria sunt affinitatem non adesse, vel esse dissolutã.*
3 *Matrimonium est causa finalis fiendæ promissionis, si illa fiat in capitulis matrimonialibus.*
4 *Matrimonium attenditur, cuius contemplatione alimenta promissa fuerunt.*
5 *Factum nunquam consideratur, sed attenditur cuius contemplatione factum fuit.*
6 *Causa si præsumitur, effectus tollitur.*
7 *Matrimonio dissoluto cessant effectus, qui eius contemplatione inducebantur.*
8 *Alimenta quando relicta sunt ob causam, cessant quàmprimùm cessat causa propter quã relicta sunt.*
9 *Alimenta filia & genero pater promittens simpliciter, censetur promittere dum matrimonium constiterit.*
10 *Alimentorum promissio durat tantum alimentati vità durante.*
11 *Alimentorum promissio semper habet subintellectam clausulam, rebus sic stantibus.*
12 *Alimenta semper variationi & alterationi subiecta manent.*
13 *Contrahens cum herede videtur intuitu qualitatis hæreditariæ contraxisse.*
14 *Legato vsusfructus finito, finitur onus ei iniunctũ.*
15 *Vxor est alenda à viro, si dotem promissam non soluit, etiam in vna parte.*
16 *Maritus sine dote vxorem non recipit.*
17 *Vxor indotata spernitur à viro.*
18 *Promissio facta contemplatione alicuius certi emolumenti, ipso cessato non tenet.*
19 *Promissio euanescit cessante causa propter quam finaliter facta fuit.*
20 *Onera ratione bonorum debita, bonis diminutis, vel extinctis, diminuuntur, vel extinguntur.*
21 *Ecclesiæ facultatibus diminutis, onera diminui debent.*
22 *Locator acceptans debitum ex locatione soluendum, non tenetur soluere, si locatio cesset.*
23 *Obligatio soluendi cessare debet, cessante possidendi causa.*

ROMISERAT Petrus suæ socrui in capitulis matrimonialibus se illi alimenta subministraturum. Quæsitũ fuit 1
apud me an vxore mortua, & dissoluta per eius mortem affinitate, socrui promissa alimenta debeantur? Et breviter respondi illa non deberi, nam licèt socer & socrus vicem parentum obtineant, *l. quia parentes, ff. soluto matrim.* Surd. *de alim. tit. 1. q. 39. n. 8.* Farinac. *in praxi crimin. p. 2 q. 54. num. 11. in princ.* nihilominus dissoluta affinitate, 2
cessat causa affectionis, quia paria sunt affinitatem non adesse, vel esse dissolutam, Alberic. *in tract. de testib p. 1. c. 1. n. 56.* Farin. *d. q. 54. n. 32.* proindeque de iure communi non teneri Petrum socrui alimenta præstare vxore mortua, & sic affinitate dissoluta, resolvit Ioan. Vincent. Anna *allegat. 33. n. 16. cum seqq p. 1.*

Nec ratione promissionis potest obligari dictus 3
Petrus, quia cùm illa facta esset in capitulis matrimonialibus, bene sequitur matrimonium fuisse causam finalem fiendæ promissionis. Fontanel. *de pactis nuptialib. tom. 1. clausul. 13. gloss. vnic. n. 7* Molin. *de ritu nuptiar p. 2. lib. 3. q. 2. num. 60. & 61.* subdens quod huiusmodi promissiones, quæ fiunt in contractu matrimonij, vestiuntur ab eo, quia ipsi adhærent. Vnde benè infertur, quod ad alimentorum huiusmodi durationem non attenditur persona socrus, 4
sed ipsum matrimonium, cuius contemplatione promissa fuerunt, argum. *l. seruo legato 72. §. si testat.* & ibi Bart. *ff. de legat. 1. l. fideicomm. 12. § cùm esses, & §. interdum ff. de legat. 3.* ibi: *Multum autem interesse arbitror, cui voluerit prospectum, cuiusque contemplatione testator fecerit, &c. l. post legatũ, §. amittere, ff. de his quibus vt indign.* ibi: *Sed hoc legatum quod tutori denegatur*

denegatur, non ad fiscum transfertur, sed filio relinquitur, cuius vtilitates deserta sunt, l. sed si plures, § in arrogato, & ibi latè scribentes, *ff. de vulgari, l. si defunctus, C. de suis, & legit. hæred.* exornant Paul. de Castro *consil.* 187. *Notandum est*, *vol.* 2. latè Surd. *consil.* 445. *n.* 20. & 21. Valenz. *consil.* 13. *n.* 19. *tom.* 1.
5 Cabed. *Lusitan. decis.* 167. *n.* 2. *vers. contigit*, & *n.* 3. & 4. *p.* 1. Quibus proximum est, quod nunquam factum consideratur, sed attenditur euius contemplatione factum extitit, *l. si paterfamilias* 15. §. *qui duos, ff. de adopt.* ibi, *facit enim non quasi anus*, &c. vbi Bald. *n.* 4. sequuntur Dec. *cons.* 278. *Placet mihi*, *n.* 2. *col.* 2. *vers. vlterius, cum seq. tom.* 1. Crauet. *d. consil.* 231. *n.* 16. *statim post princ.*

6 Et facit vulgaris regula, quod si causa perimitur, effectus tollitur, *l. adigere*, §. *quamuis*, *ff. de iurepatron. cap. cùm cessante, de appellat.* de qua latè per Tiraquell. *in tract. cessante causa*, *n.* 11. *cum seqq.* & ex ea sic ferè in terminis arguit Ias. *consil.* 149. *Circa primum*, *n.* 4. *lib.* 4. Dec. *consil.* 177. *num.* 2. *tom.* 1. pulchrè Bald. *in l.* 1. *in addit. ff. de offic. eius*, Menoch. *consil.* 29.
7 *n.* 24. *cum seq. lib.* 1. Et ideo dissoluto matrimonio cessant effectus, qui eius contemplatione inducebantur, Oldrad. *consil.* 151. & in pulchro casu Rouit. *consil.* 15. *n.* 9. & 10. *lib.* 2. Theodor. *allegat.* 42. *n.* 11.
8 & quando alimenta relicta sunt ob causam, cessant quamprimùm cessat causa propter quam relicta sunt, *l. Seio amico, in prin. ff. de ann. leg.* Surd. *de aliment. tit.* 5. *q.* 5. *n.* 1.

9 Ex quibus in terminis propositæ quæstionis Lara *in l. si quis à liberis*, §. *non tantum*, *n.* 63. *in fine*, & *n.* 65 *ff. de liber. agnoscend.* & Franc. Hieron. Leo *Valent. decis.* 195. *n.* 20. *tom.* 2. resoluunt patrem filiæ & genero alimenta promittentem simpliciter, censeri promittere dum matrimonium constiterit, quia verisimile est promittentem simpliciter alimenta, intentionem habuisse vt præstarentur, donec matrimonium constaret. Nec contradicunt Grammar. *decis.* 101. *n.* 56. & Surd. *de aliment. tit.* 5. *q.* 1. *n.* 14 & 15. dum per text *in l. cum hi*, §. *modus*, *ff. de transact.* ibi, *constat enim alimenta cum vita finiri*, &c. tenent quod quando quis promittit genero & filiæ alimenta, licèt non declarauerit pro quo tempore, tamen intelligitur eorum vita durante, quia solum dicunt promissionem præstandi alimenta non extendi vltra vitam alimentarij, non tamen negant intentionem soceri promittentis alere generum, fuisse vt alimenta præstarentur, donec matrimonium constaret, & non amplius; hæc enim fuit causa præstandi alimenta, quia durabat matrimonium, quo soluto, & sic cessante causa, cessare debet promissio, *l. Firmio* 26 §. *fin. in fine, ff. quando dies leg. ced.* ibi. *Cæterùm si pecuniam annuam pater alimentis filij destinasset, non dubiè, persona deficiente, causa præstandi videtur extincta*, &c. benè Francisc. Hieron. Leo *d. decis.* 195. *n.* 20. *in fine.*

10 Hinc, vt suprà vidimus, alimentorum promissio durat tantum alimentati vita durante, & tamen potest etiam eo viuente cessare, si causa, cuius contemplatione promissio facta fuit, cesset, ex *l. illis libertis* 83. *ff. de condic. & demonstrat.* vbi Iureconsultus dicit, quod mortuo filio cessat legatum alimentorum,
11 quia cessat causa finalis propter quam motus fuit testator ad faciendum tale legatum alimentorum; quia alimentorum promissio semper habet subintellectam clausulam, *rebus sic stantibus*, & in eodem statu manentibus, *cap. quemadmodum, de iureiurand. l. quæro*, §. *inter locatorem, ff. locati*, & in puncto in præstationibus alimentorum, ita arguit Ramon. *cons.* 9. *n.* 2. & tangit Surdus *cons.* 445. *n.* 33.
12 Illa enim siue concedantur per sententiam, siue

promittantur contractu, aut testamento, semper variationi, & alterationi subiecta manent, vt in illis, quæ ex sententia debentur, probat text. *in l. ius alimentorum*, §. *fin. vbi pupill. educ. valeat*, Cardinal. Mantic. *decis.* 331. Castill. *controuers. tom.* 1. *cap.* 27. *n.* 10. *cum sequentib.* Fontanel. *de pactis nuptialib. tom.* 2. *claus.* 6. *gloss.* 2. *p.* 3. *num.* 73. *pag.* 402. Et in promissis per contractum, Rot. apud Farin. *decis.* 214. *part.* 2. *recentior.* & in legatis text. *in l. si cum præfinitione* 20. *ff. quando dies leg. cedat*, quem Bartolus notat ibi pro singulari.

Facit deinde, quia contrahens cum hærede vide- 13
tur intuitu qualitatis hæreditariæ contraxisse, *l. si proponas*, §. 1. *ff. de inofficioso testamento*, Surdus *de alimentis, tit.* 9. *q.* 30. *n.* 20. *vers. quintò facit.*

Sic onus iniunctum vsufructuario alimentandi 14
finito vsufructu per mortem, in hæredes eius non continuatur obligatio præstandi alimenta, quia legatum alimentorum est onus adiectum legato vsusfructus, ideo finito legato vsusfructus, finitur onus iniunctum. Alexand. *in l.* 1. *n.* 3. & *ibi* Salicet. *C. de legat.* Caualcan. *de vsufructu mulieri relicto*, *n.* 238. Peregrin. *de iure fisci lib.* 5. *n.* 123. Surdus *de alimentis, tit.* 5. *q.* 1 *ex n.* 18.

Hinc vxor non est alenda à viro, si dotem promis- 15
sam non soluit, quia cessat causa ob quam matrimonium fuit contractum, Surd. *de aliment. tit* 7. *quæst.* 7. Sanchez *de matrim. lib.* 9. *disp.* 5. *n.* 2. quod procedit licèt vnam partem dotis soluerit, dummodo aliam retinuerit, Bald. *in l. insulam*, §. *vsuras*, *ff. soluto matrimon.* Palat. Rub. *in repetit. cap. per vestras*, *notab.* 3. *n.* 2. & *hoc non solum*, Surd. *d. q.* 17. *n.* 3. Et etiam locum habet quamuis integram, sed incertam tamen dotem maritus habuerit, si de euictione agere non possit, Nouell. *de dote p.* 7. *priuileg.* 42. *ad fin.* quia verosimiliter maritus sine dote vxorem non recipe-
ret, *l. fin.* §. *si à socero, ff. quæ in fraud. cred l. purè*, §. 16
fin. ff. de doli mali, & met. except. Nec vxor libenter nubit sine dote, quia indotata spernitur à viro, *l. fin.*
C. ad Velleian. Surd. *de aliment. tit.* 7. *quæst.* 30. vbi latè 17
disputat, & *num.* 18. & 19. remanet cum hac opinione.

Hinc etiam promissio facta contemplatione ali- 18
cuius certi emolumenti, ipso cassato non tenet, Bart. *per text. ibi in l. cùm quis decedens*, §. 1. *ff. de legat.* 3. Paul. de Castro *consil.* 329. *Visis & consideratis*, *n.* 2. *ante med. versic. ipsis ergo redeuntibus*, quem sequitur Cardinal. Tusc. *tom.* 1. *littera C*, *concl.* 201. *n.* 34. nam cessante causa propter quam finaliter facta fuit
promissio, ipsa quoque promissio euanescit, Roman. 19
cons. 417. *n.* 1. *ad med.* & *cons.* 503. *n.* 7. *cum seq.*

Et eadem ratione onera ratione bonorum debi- 20
ta, bonis diminutis, vel extinctis diminuuntur, vel extinguuntur, *l.* 2. *C. de alluuionib. l. si merces*, §. *vis maior, ff. locati, l. cura*, §. *deficientium*, *ff. de muner. & honor. l. forma*, §. *illud, ff. de censib.* Roman. *consil.* 369.
n 25. & 26. vbi propterea infert, quod diminutis Ec- 21
clesiæ facultatibus, onera diminui debent, cùm & suffragia cessent, prout tradit Perez de Lara *de anniuers. & capellan. lib.* 1. *c.* 15. *n.* 1. *cum seq.* Aluarado
de coniectnrata mente defuncti, lib. 2. *c.* 2. §. 1. *n.* 37. Et 22
confirmatur doctrina Angeli *in l. fin ff. de cōstit. pecun.* quā sequuntur Roder. Xuar. *ad l. post rem*, §. *sed pro euidentia*, *n.* 16. Marc. Ant. Eugen. *cons.* 73. *lib.* 1. Surd. *cons.* 445. *lib.* 3. Anton. Amat. *resol.* 21. *n.* 12. asserentis locatorem acceptantem debitum ex locatione soluendum non teneri soluere si locatio cesset, ea ratione, quia censetur obligatus respectu rei locatæ.

Ab eo principio prouenit illud quod resoluit Co- 23
uar. *variar. lib.* 3. *cap.* 7. *num.* 6. *versic. hinc etiam*, *ante med.* dum ait quod tertius possessor, qui ratione

suæ possessionis coactus fuit recognoscere ipsum creditorem, titulumque nouum eidem facere, erit obligatus redditum soluere dum fuerit eiusdem rei possessor, quasi cessante possidendi causa, per consequens cessare debeat soluendi obligatio, sequuntur Felician. *de censib.cap.fin.n.*7. Gutier. *de tutel. p.*1. *cap.*1. *n.*24. Auendan. *de censib.c.*99. *a.*3. Muta *Sicil. decis.*6. *a.*3. *&* 4. *& decis.*18.*n.*14.*&* 15.

Ex quibus patet, dissoluto matrimonio alimenta eius contemplatione socrui promissa eidem non deberi, & ita de iure respondendum esse duxi.

Quare, *&c.*

Toletana Maioratus.

Faculeas concessa ab vxore marito instituendi maioratum, intelligitur facta iuxta viri boni arbitrium, & inter consanguineos eiusdem vxoris.

Votvm LXV.

1 *Facti series proponitur.*
2 *Arbitrium boni viri significant verba*, provt sibi videbitur expedire.
3 *Verba qualibet reducuntur ad arbitrium boni viri, vbi tractatur de adimplemento mandati, seu commissionis aliena.*
4 *Arbitrium triplex est, voluntatis, rigoris, & aquitatis.*
5 *Verba omnia quantumcunque liberam volnntatem denotantia, in forensi iudicio restringuntur ad limites rationis, & causa.*
6 *Vltima voluntas in alterius arbitrium collata est nulla.*
7 *Electio sola alicuius persona incerta inter personas certas quando confertur in liberam tertij voluntatem, talis voluntatis collatio est in iure valida.*
8 *Bonorum distributio inter certas personas potest committi in liberam tertij voluntatem.*
9 *Vltima voluntas non potest conferri in alterius arbitrium dispositiuum, sed benè in distributiuum, declaratiuum, & electiuum.*
10 *Commissio ad testandum quomodo in Hispania dari possit.*
11 *Mandato ea tantum comprehenduntur, qua mandari possunt.*
12 *Arbitrium boni viri, quod est regulatum, in dubio concessum videtur.*
13 *Mandatum ab vxore marito concessum ad disponendum, intelligitur iuxta boni viri arbitrium.*
14 *Arbitrium boni viri continet id, quod est de iure, vel de consuetudine.*
15 *Arbitrium boni viri debet esse iuri & aquitati consonum.*
16 *Excutores testamentarij deputati ad distribuendum, prout eis videbitur, non debent abuti potestate.*
17 *Maioratus verbũ importat maioratum regularem.*
18 *Feudum simpliciter, seu in dubio prasumitur concessum iuxta propriam suam naturam.*
19 *Mandatum intelligitur secundùm verisimilem mentem mandantis.*
20 *Commissarius debet sequi verisimilem mentem testantis.*
21 *Mandatum recipit interpretationem ab eo, quod consuetum est fieri.*
22 *Arbitrator poterit in laudo apponere modos congruos, & adiacentes.*
23 *Mandatum concessum procuratori ad alienandum feudum nobile, intelligitur secundùm conditionem rei.*
24 *Emphyteusis concessio facta in tres generationes, cum clausula quod illis finitis, possit dominus alteri concedere pro libito voluntatis, quomodo intelligatur.*
25 *Mandatum generale ad inuestiendum, & renunciandum non extenditur ad insolita.*
26 *Facultas concessa patri vt possit disponere de facto inter filios prout sibi videbitur, intelligitur secundùm naturam feudi.*
27 *Mater habens facultatem ad maioratum, si committat patri quod ipse faciat, non dicitur voluntas captatoria.*
28 *Mandatum nunquam censetur concessum ad vtilitatem mandatarij.*
29 *Executor, seu commissarius ad eligendum non potest seipsum eligere.*
30 *Mandantis voluntati semper fauendum.*
31 *Naturali affectu prasumitur quis potius diligere suos quàm extraneos.*
32 *Maioratibus instituendis finis fundatorum est familiarum suarum conseruatio.*
33 *Maioratus extinguitur extincta familia, & eius bona allodialia remanent.*
34 *Facultate data successorem eligendi, quamuis verbis liberam facultatem denotantibus concessa sit, talis dispositio intelligenda est inter illos, qui de familia sunt.*
35 *Mandatum speciale requiritur vt quis rem suo arbitrio commissam exequatur eo modo, quo sibi placuerit, regulas iuris, & viri boni arbitrium consequendo.*
36 *Mandatum speciale requiritur ad quodlibet arduum negotium.*
37 *Mandatum speciale requirit omnia ardua.*
38 *Argumentum ab eo quod interrogatus verisimiliter respondisset testator, valet, & ab eo quod si esset viuus respondisset testator.*

Xor quædam dum in extremis ageret, in suo vltimo, quo decessit, testamento declarauit se velle vt ex suis bonis maioratus fundaretur, & illorum, quæ constitueras, executionem commisit eius marito, qui deinde dicto mandato vsus, ex suis & vxoris bonis dictum maioratum instituit, ad fauorem filij, ac ab eo descendentium, & in eorum defectum vocauit quendam extraneum; sed moriente filio sine descendentibus, extraneus ad successionem se opposuit, & ex alia parte eundem maioratum ad se pertinere aiebat quidam ex familia, & linea dictæ vxoris. Mota lite super successione huiusmodi, & consultos pro veritate, existimaui maritum respectu bonorum vxoris suæ teneri vocare eius consanguineos, nec eidem ab vxore concessum censeri mandatum ad suos excludendos, & ad extraneos admittendos, ex sequentibus. 1

Primò, quia licèt facultas ab vxore marito concessa ad instituendum maioratum fuerit multum ampla ad vincola, & vocationes addendas, quæ sibi benè visæ fuerint, vt patet ibi, *con las clausulas, vinculos, y llamamientos que le parecieren necessarios*, &c. nihilominus illa verba, *que le parecieren necessarios*, cui Latinè respondent, *prout sibi videtur expedire*, significant arbitrium boni viri, *l. fideicommissaria libertas* 46. *in princip ff de fideicom. libert.* ibi, *si tibi videbitur, peto vt manumittas: quod accipiendum est, si tibi quasi bono viro videbitur*, &c. *l. Thais* 41. *§. forore*, & ibi Batt. *ff. eod. l. fideicommissa*, 2

§.quam

§. *quamquam, ff. de legat.* 3. quæ conclusio ab omni-
bus recipitur, vt testatur plures referens Menoch.
de arbitr. lib. 1. *quæst.* 8. *n.* 1. 2. *&* 8. *&* *conf.* 1069. *n.* 4.
lib. 11. Ozasch. *decis.* 111. *n.* 9. Franeisc. Marc. *q.* 54.
n. 7 *p.* 1. Riminald *cons.* 257. *n.* 114. *cum seqq. lib.* 3. Et
in mandato docet Bart. *l. creditor*, §. *Lucius, ff. mandati*,
Afflict. *decis* 91. *num.* 4. & in commissione testatoris
Corn. *consil.* 173. *n.* 5. *lib.* 3. & in potestate data exe-
cutoribus testamenti, Caualean. *decis.* 36. *n.* 387. *cum
seqq. part.* 2.

3 Secundò, quia stante dispositione & mandato
prædictis, maritus maioratum instituere debebat
non iure proprio, sed iure vxoris, & tanquam in
eius patrimonio, *l. pater ex prouincia, ff. de manum.
vindict. l. vnum ex familia*, §. *de falcidia*, & ibi Do-
ctores, *ff. de legat.* 2. & ideo in terminis, & vbi tra-
ctatur de adimplemento mandati, seu commissionis
alienæ, quælibet verba reducuntur ad arbitrium
boni viri, vt tradit Bald. *cons.* 383. *n.* 3. *vol.* 3. vbi di-
cit, quod aut quis habet potestatem in actu iure suo,
& tunc accipitur pro libertate arbitrij, *l. sicut, C. de
action. & obligat.* aut habet potestatem in actu iure
alieno, id est virtute mandati, & commissionis, &
tunc intelligitur de æquitate arbitrij: & *n.* 5. conclu-
dit, quod de natura mandati est appendices secum
4 trahere, extranea verò non complecti. Idem Bald.
in cap. cùm olim nobis, n. 5. *de elect.* vbi ait quod tri-
plex est arbitrium, scilicet meræ voluntatis, rigoris,
& æquitatis: primum datur in propriis, secundum
& tertium in alienis. Rebuff. *in l. liberti. ff. de verbo-
5 rum signif. fol.* 580. *vers. at verbum hoc placet*, sub-
dens quod in forensi iudicio omnia verba, quantum-
uis liberam voluntatem denotantia, restringuntur
ad limites rationis & causæ: quod asserit expertum
vidisse in quodam executore testamenti, & paulò
inferiùs, *in versic. & in dubio*, addit: *Sicque omnia
verba ad voluntatem alicuius collata debent intelligi
de voluntate rationi consentanea, quemadmodum in
dies moderari videmus. Et nullum verbum est adeo ge-
nerale, quin ex consideratione debitarum circumstantia-
rum debeat ciuiliter intelligi, & limitationem reci-
pere.* Oldrad. *consil.* 148. *n.* 7. quod pluribus exornat
Ozasch. *decis.* 169. *n.* 9. *cum seqq.*

6 Tertiò prædicta omnia confirmantur aduertendo
quod licèt iure attento quælibet vltima voluntas
in alterius arbitrium collata sit nulla, *l. illa insti-
tutio* 32. *ff. de haeredib. instituend. l. Senatus* 43. §. *le-
gatum, ff. de legat.* 1. *l. captatorias* 70. *l. illa autem insti-
tutiones* 71. *eodem tit. de haeredib. instit. l. captatorias*
11. *C. de testament. milit.* quæ licèt de captatoriis
dispositionibus loquatur, quæ propriè aliud signi-
ficant, vt per Alciat. *lib.* 1. *parerg. cap.* 31. Anton.
August. *lib.* 4. *emendat. cap.* 15. Corras. *lib.* 13. *mis-
cell. cap.* 13. Connan. *lib.* 10. *comment. cap.* 6. Couarr.
in cap. cùm tibi, num. 2. *de testamentis*, & alios rela-
tos per Menoch. *consil.* 408. *num.* 2. *lib.* 5. omnes ta-
men Scribentes in dictis legibus eas generaliter in-
telligunt de vltima voluntate in alterius arbitrium
collata, latè declarat Roder. Xuar. *de captat. volunt.
n.* 1. *cum seq.* & plures casus distinguens Menoch. *d.
cons.* 408. *n.* 1. *cum seq.* Surd. *cons.* 264. *n.* 3. *lib.* 2. *&
cons.* 1380. *num.* 26. *cum seqq.* Peregr. *de fideicommiss.
art.* 33. *n.* 65. *&* 68.

7 Verùm quando non substantia dispositionis con-
fertur in liberam tertij voluntatem, sed sola electio
alicuius personæ incertæ inter personas certas, talia
voluntatis collatio est in iure valida, *l. verùm* 8. §. *cùm
quidem, ff. de rebus dub. l. cùm quidam* 21. *l. vnum ex
familia* 69. *l. cum pater* 79. §. *à filia, &* § *hereditatem,
ff. de legat.* 2. *l. pater ex prouincia* 22. *ff. de manumis.
vind.* tradit Bart. *in d. illa institutio, in fine, n.* 9. *ff. de
haered. instituend.* Alex. *in d. l. captatorias, C. de testam.
milit. n.* 6. vbi decis. 1. *n.* 12. Corn. *n.* 19. Roderic. Xuar. *in
d. tract. de captat. volunt. n.* 6. Couar. *in c. cum tibi, n.* 11.
C. de testam. Menoch. *d. cons.* 408. *n.* 23. *&* *cons.* 1054. 8
n. 3. *vol.* 11. qui omnes mouentur ea ratione text. *in
d.* §. *cum quidam*, nempe quia non substantia dispo-
sitionis, sed electio personarum commissa censetur;
& eodem modo potest committi bonorum distribu-
tio inter certas personas, vt *in l. cum filius* 78. §. *pater,
ff. de leg.* 2. notat Roder. Xuar. *d. tr. de captat. volunt.
sub n.* 7. *vers. valet etiam per medi*. Vnde optimè Bald.
in d. l. illa institutio, n. 3. dicit, quod vltima voluntas 9
non potest conferri in alterius arbitrium disposi-
tiuum, sed bene in distributiuum, declaratiuum, & ele-
ctiuum, refert & sequitur Surd. *d. cons.* 380. *n.* 44. *lib.* 3.

In Hispania per *l.* 31. *Tauri*, quæ est *l.* 5. *tit.* 4. *lib.* 5. 10
Recop. potestas & commissio dari potest ad testan-
dum cum hæredis institutione, & meliorationibus,
ac aliis in eadem lege expressè concessis; & illius
verus est sensus, quod in suo casu tam circa hæredis
institutionem, quàm circa meliorationes, & alia in
ea contenta, substantia dispositionis testatori com-
mittenti attribuitur, commissario verò eorum om-
nium electio & executio, vt declarant Cov. *in d. c.
cùm tibi, n.* 11 *de testament.* Tellus Fernand. *in d. l.* 31.
Tauri, n. 7. Mieres *de maioratu, p.* 1. *q.* 48. *n.* 3. Gutier.
pract. lib. 2. *q.* 42. *num.* 3. Azeved. *l.* 5. *num.* 3. *cum seqq.
tit.* 4. *lib* 5. *Recop.*

Vnde prouenit, quod si mandatum disponendi 11
esset in libera mariti voluntate circa substantialia
dispositionis, neque ad arbitrium boni viri, & ad
præsumptam vxoris voluntatem reducendum esset,
vtique nullum, & inualidum existeret, & ideo iuxta
formam, quam diximus de iure valere, interpretan-
dum est vt valeat, *l. quoties* 13. *ff. de rebus dub.* latè
Menoch. *lib.* 6. *præs.* 4. *&* 6. Et in mandato ea tantùm
comprehenduntur, quæ mandari possunt, *l. Lucius*
21. §. *Imperatores, ff. ad municip.* ibi, *cùm ad ea, quæ
mandari possunt, voluntatem dedisse videaris*, &c.
Bart. *in l. si quis sub conditione, n.* 1. *ff. de condit. instit.*
Paul. de Castro *cons.* 335. *num* 3. *lib.* 1. exornat Aym.
cons. 106. *num.* 6. *lib.* 1.

Quartò, quia licèt essemus in dubio an vxor ma- 12
rito suo liberam & absolutam, an verò regulatam
concesserit facultatem, nihilominus facultatem re-
gulatam & non liberam concessam fuisse interpre-
tandum est, Bald. *in l.* 1. *n.* 27 *ff. de legat.* 2. ibi: *In dubio
autem tanta libertas non videtur dari, sed libertas
moderata, l. cum filius*, §. *pater, ff. eod. tit.* Bart. *in l* 3.
num. 2. *ff. de annuis leg.* Everard. iun. *cons.* 40. *num.* 33.
vol. 1. Vbi resoluit, quod si dubium sit vtrum ex his
duobus concessum fuerit, in dubio concessum vide-
tur arbitrium boni viri, quod est regulatum: refert
Bart. Alex. Ias. Dec. & alios.

Et in terminis de mandato ab vxore marito con- 13
cesso, & è contra, ad disponendum, tradit Socin.
iun. *cons.* 160. *à n.* 48. *lib* 2. vbi loquitur in faculta-
te data cum clausula, *prout sibi videbitur, & placebit*,
Petr. Pech. *de testam. coniug. lib.* 1. *cap.* 13. Pax *de te-
nuta, cap.* 34 *num.* 137.

Hoc ergo dicti mandati vero & genuino intelle- 14
ctu supposito ad arbitrium viri boni regulandi, evi-
dens fit mandatario marito incumbere iuris com-
munis dispositioni, & generali Hispaniæ consuetu-
dini se conformare: nam arbitrium boni viri conti-
net id, quod est de iure, vel de consuetudine, non
autem contra legem, *l. continuus* 137. §. *cum ita, ff. de
verb. oblig. l. societatem* 77. § *arbitrorum, ff pro socio.*
Bart. *in extrauag. ad reprimendum, verbo videbitur,
n.* 3. vt tradit Paul. *d. cons.* 335. *n.* 2. 3. *&* 4. *lib* 1. Curt.
sen. *in repet. l. si super possessione, num.* 2. *C. de transact.*

Alex. *conf.33. n.3. lib.1. & conf.175. num.6.* Hippol.
Riminald. *conf.411. num.77. & 78. vol.4.* vbi dicit
quod boni viri arbitrium debet esse iuri & æquitati
15 consonum, aliàs si ex ceruice sua procedit, non valet
quod agit, optimè ad propositum Bald. *in l fin.§ sed
& si quis per illum text. C.communia de legatis*, vbi
notat quod in vltima voluntate si aliquid sit cullia-
tum alicui, vel arbitto, seu arbitratori, iniquum
reducitur ad æquum octo modis, scilicet quatuor
quibus dicitur plus, & quatuor quibus dicitur mi-
16 nus: sequitur Afflict. *decis.371.n.9.& 10.* Et in spe-
cie quod executores testamentarij deputati ad di-
stribuendum, prout eis videbitur, & placebit, non
debent abuti potestate circa distributionem & ele-
ctionem personarum, sed tenentur seruare regulas
Iuris, tradit post alios Paris. *conf 45.num.18. & 19.
lib.3.* sequitur Simon de Prætis *de interpret. vlt.vo-
lant.lib.5.interp.1.dub.2.num.15.fol.487.* Et si execu-
tores malè arbitrantur, passi è agunt, & tale arbi-
trium debet corrigi secundùm regulas Iuris, & men-
tem testatoris, vt ait Paris. *d.conf.45.n.19.*

17 Quintò, quia mandatum datum fuit cum obli-
gatione præcisa fundandi maioratum, & secundùm
Iuris dispositionem, hoc verbum *maioratus*, impor-
tat maioratum regularem, vt tradit Greg. Lop. *l.2.
gloss.1.post princ. tit.15. part.2.* Cou. *lib.3.var.cap.5.
n.2.* Anton. Gom. *l.40.Tauri, num.64.* Molin. *de pri-
mog.lib.1.c.4.num.13.cum seqq.* qui omnes tenent
quod sub conditione nuda instituendi maioratum ve-
niunt omnes vocationes, & substitutiones regulares,
18 & perpetuò sic fundatus remanet maioratus, inter
omnes de familia: & in feudo idem tradit Rosen-
thal. *de feudis,c.2.concl.54.n.1.* subdens feudum sim-
pliciter, seu in dubio præsumi concessum esse iuxta
propriam suam naturam, itavt solita sua omnia ad-
sint, nulla autem insolita pacta contineat, & *ibi lit.
A*, plures refert: Bald. *conf.350.num.2. lib.3.* vbi ait
quod verba, quæ non sunt determinata formaliter,
determinantur naturaliter secundùm naturam rei,
& contractus, & quod naturaliter inest, pro expres-
so debet haberi, quasi ipsa natura loquente, *l. ex em-
pto, ff. de actionib. empti, l. quoties, ff. de oper. libert.*
Vnde maritus tenebatur sub hac forma maioratum
instituere, quâ deficiente lex ipsa pro facto haberi
voluit, ex *l.33.Tauri*, cui consonat in promissione de
meliorando, *l.22.Tauri*, quæ procedit in promissio-
ne faciendi maioratum, vt notat *ibi* Tellus *n.1.* &
Auendaño *l.44. Tauri, gloss 16. n.9. cum seqq.* Et in
nostris terminis loquens in facultate data marito
per vxorem ad instituendum maioratum, prout sibi
videbitur, tradit Mieres *de maior.p.1.q.48 n.1.cum seq.
vsque ad n.22.* Tell.& Auendañ. *proxime citatis locis.*

19 Sextò, quia maritus tenebatur verisimilem suæ
vxoris sequi voluntatem; mandatum enim intelli-
gitur secundùm verosimilem mentem mandantis, *l.
creditor 60.§ si inter maritam ff.mandati*, Put. *dec.
21.n.5.p.3.* Bellon. *Genua decis.147.n.2. & decis.174.
n.4 & 5.* Card. Mantic. *de tacitis & ambig. conuent.
lib.7.tit.15.n.55.* & in terminis Palat. Rub. *in d.l.31.
Tauri, num.48. & 76.* dicens quod commissarius de-
bet sequi verisimilem mentem testantis, & probat
expresse *d l.31.* ibi, *y los tales commissarios hazen mu-
20 chas fraudes y engaños con los tales poderes, ostendi-
endose àmas de la voluntad de aquellos que se los den,*
&c. Et patet ratione, quia vt dictum extat, substantia
dispositionis tota vxori mandanti tribuitur, *d l.vnum
ex familia,§.sed si de falcidia,& §. sed et si fundum,*
vbi Bart. Bald. & cæteri, *ff.de legat.2.* eleganter Gof-
fred. *in d.l.vnum ex familia, §. Rogo, num.1.* vbi
dicit quod commissarius in casu isto est organum le-
gis, non autem causa per se disponens, & ideo ab eo
non denominatur effectus. At verisimile est, vxorem
illam valde suos de familia dilexisse, proindéque vo-
luisse maioratum iuxta generalem Hispaniæ con-
suetudinem inter ipsos fundari, *l. hæredes mei 57.§.
cum ita, ff. ad Trebell.* & in specie ad interpretatio-
nem mandati concessi commissario, vel executori 21
ad faciendum maioratum, tradit post alios Mieres
d.p.1.q.48.n.15. Et quod mandatum recipit inter-
pretationem ab eo quod consuetum est fieri, probat
l. vel vniuersorum 12.ff.de pignor.act. Bart. *in l. si pro-
curator, ff.de iure fisci.* Vnde dicendum est, maritum
teneri iuri & Regni consuetudini deferre, & minimè
in huiusmodi fundatione regulari illius naturæ con-
trarias substitutiones apponendo: facit quod tradit 22
Curt.sen. *in l.si super possessione 2. C.de transact.* vbi
post Bald. *n.3.* ait, quod arbitrator poterat in laudo ap-
ponere modos congruos, & adiacentes, & etiam con-
ditiones congruas, & adiacentes, nó autem extraneas.

Benè ad rem nostram Paul. de Castro *conf.335. 23
n.3.vers. quantò, & n.3.lib.1.* vbi tenet quod manda-
tum concessum procuratori ad alienandum feudum
nobile, intelligitur secundùm conditionem rei, super
qua constitutus est procurator: vnde non poterit
alienare feudum in non nobilem per verba, vt possit
alienare quibus sibi videbitur, & placuerit; nam ad-
huc tenetur seruare id, quod est de iure vel consue-
tudine, & sic non debet mutare conditionem feudi.

Et in notabili specie Beroi. *conf.103. n.13. vers. 24
secundò, & seqq. lib.1.* vbi consuluit quod concessio
emphyteusis facta in tres generationes, itavt his fi-
nitis possit dominus alteri concedere pro libito vo-
luntatis, interpretanda est secundùm terminos Iuris
communis, videlicet quod possit concedere illi, cui
res emphyteutica de iure finitâ lineâ concedenda
erat, scilicet proximiori agnato.

In simili Decian. *resp.73.n.39.& 40.lib.2.* vbi di- 25
cit, quod generale mandatum ad inuestiendum, &
renouandum, non extenditur ad insolita, sed intelli-
gitur vt procurator inuestiat secundùm morem soli-
tum, & consuetum: vnde si bona non erant solita
concedi fœminis, sed tantum masculis, non poterit
procurator vigore mandati fœminas contra solitum
morem inuestire.

Iuuat etiam, quod tradit Socin. *conf.160. à n.48. 26
lib.2.* dum ait quod facultas concessa patri vt possit
disponere de feudo inter filios, prout sibi videbitur,
& placebit, intelligitur secundùm naturam feudi,
quæ erat vt seruaretur æqualitas inter filios: sequi-
tur Peckius *de testam.coniug.lib.1.c.13.*

Et præsentem quæstionem decidit Gregor. Lop. 27
l.5.gloss.13. tit.15. part.2. per hæc verba: *Et facit
quod si mater habens facultatem ad maioratum, com-
mittat patri quod ipse faciat, quod non dicatur volun-
tas captatoria, sed intelligatur quod faciat in filium
maiorem masculum, prout moris est*, &c.

Septimò, quia maritus vocando ad dicti maio- 28
ratus successionem suos consanguineos, non autem
vxoris mandantis, egit proprium negotium, & vo-
luit de bonis vxoris familiæ suæ conseruare memo-
riam, contra præsumptam ipsius mandantis volun-
tatem; mandatum enim nunquam censetur con-
cessum ad vtilitatem mandatarij, *l.si mandauero 22.§.
si tibi centum, ff. mandati*, vbi Bart.& Bald. id notant,
idem Bald. *in l. Ordo, n.7.C. de execut.rei iud.* & alios 29
referens Surd. *cons.4 n.38. in fine*; ex quo prouenit
quod executor, seu commissarius ad eligendum, non
potest seipsum eligere, vt per text. *in d. §. si tibi cen-
tum*, notant Bart.& Bald. *ibidem*, Gloss. *verbo potest,
in l.planè, ff. quod cuiusque vniuers.nom.* Molin. *lib.2.
de primog.c.4.n.58.& 59.* Facit etiã quod tradit Dec.
cons.493. num.10. & 11. vbi dicit, quod procurator
qui

qui debet tractare negotia domini, si eius propria negotia tractavit sub colore mandati, videtur esse in dolo, & non obligat dominum: & idem probat tex. *in l. si in emptione 34. §. fin. ff. de contrah. empt.*

30 Octavò, quia non sine fraude maritus in maioratus successione prætulit vxoris consanguineis extraneos aliunde venientes, eum deberet æqualiter descendentibus, & transversalibus suis providere, non autem facultate sibi datâ abuti contra Iuris dispositionem, & verisimilem testatricis mandantis voluntatem: ad quod facit optimus text. *in d. l. vnum ex familia, §. fin. ff. de legat. 2.* ibi: *Item Marcus Imperator rescripsit verba, quibus testator ita cauerat, non dubitare se, quacunque vxor eius hæres instituta cepisset, liberis suis reddituram, pro fideicommisso accipienda, quod rescriptum summam habet vtilitatem, ne scilicet onus bene transacti matrimonij fides etiam communium liberorum decipiat patrem, qui melius de matre præsumpserat*, &c. *l. si libertus 30. ff. de operis libert.* ibi: *& ferè ea mens est personam arbitrio substituentium, vt quia sperent eam rectè arbitraturam, id faciant, non quia vel immodicè obligari velint*, &c.

31 Nonò, quia naturali affectu præsumitur quis potius diligere suos quàm extraneos, cùm nemo credatur alienas successiones propriis velle anteponere,
32 vt ait text. *in l. cum acutissimi, C. de fideicom.* quod in præsenti casu satis deducitur ea voluntate, quam dicta vxor habuit instituendi maioratum; nam in eis instituendis finis fundatorum est familiarum suarum
33 conservatio, Molin. *de primog. lib. 1. c. 1. per tot.* itavt extincta familia extinguatur maioratus, & eius bona allodialia remanent, *l. qui solidum, §. prædium, ff. de legat. 1.* Molin. *d. lib. 1. cap. 1. num. 1.*

34 Vnde data facultate successorem eligendi, quantumvis verbis liberam facultatem denotantibus concessa sit, talis dispositio intelligenda est inter illos, qui de familia sunt, Socin. *cons. 251. num. 1. ad fin. vers. ex quibus vltimò, lib. 1.* Paris. *cons. 44. num. 10. & 21. lib. 3.* Menoch. *cons. 497. n. 19 lib. 5. & cons. 1006. n. 35. vers. quoad tertium, & à n. 36. lib. 11.* Boer. *decis. 202. n. 2. vers. & sic per hanc disponendi licentiam*, & in pulchro casu Fontanel. *de pactis nupt. tom. 1. claus. 4. gloss. 15. n. 13. & 24. & n. 20.* proponit quæstionem, & illam decidit *d. n. 25. & 28. vers. hanc opinionem*, & ferè in nostro casu Castill. *controuers. tom. 5. c. 87. n. 34. & 35.* vbi plures pro hac opinione refert Auctores, *& tom. 6. cap. 142. n. 22.* vbi in fortiori casu idem resolvit. Requiritur enim speciale mandatum, vt quis rem suo arbitrio commissam exequatur eo modo, quo sibi placuerit, regulas Iuris, & viri boni arbitrium non sequendo, iuxta doctrinam Ioan. Fabri *in §. procurator, Instit. de his per quos agere poss. sum. 1. vers. idem puto*, vbi probans speciale mandatum requiri ad quodlibet arduum negotium, tan-
35 dem sic concludit. *Et idem crederem, quod sit mandatum speciale necessarium vbi aliquid petitur contra ius commune, vt dispensatio. Si enim quando petitur restitutio in integrum, quæ est fauorabilis, & rationabilis, opus est speciali mandato, multò potius, vel saltem pari ratione in aliis, quæ petuntur contra Ius commune, vel
36 sunt odiosa*, &c. sequitur Rebuff. *in concord. tit. de electionis erogatione, gloss. super verbo speciale, ad fin. vers. vltimè in omni arduo, & ponderoso negotio*, Mozz. *de contractib. sub tit. de mandato, §. de dimissione mandati, n. 51. vers. nonagesimoquintò*, vbi etiam vers. Nonagesimoseptimò probat mandatum factum alicui, vt faciat quicquid sibi visum fuerit, & placebit, non importare speciale mandatum, nec mandatum cum li-
37 bera; & est generale vt omnia ardua requirant speciale mandatum, nec sufficiat generale cum libera. Bart. *in l. filiusfam. n. 9. ff. de donation.* Tiraq. *post legem connub. gloss. 7. n. 11.* Cov. *lib. 1. var. c. 6. n. 1.* Menoch. *de arbitr. lib. 1. q. 80. n. 145.* & plures referens Schrader. *de feudis, p. 10. sect. 18. n. 133.* vbi latè *à n. 131.* probat in causa feudi, vtpotè ardua, & præiudiciali, requiri speciale mandatum, nec sufficere generale cum libera, nec speciale ad causas feudales, sed requiri specialissimum ad talem causam. 38

Iuvat quod si ipsa vxor fuisset interrogata, an vellet maioratum deferri ad extraneum, an verò ad aliquem de sua familia, proculdubio respondisset se velle maioratum transire potiùs ad consanguineum, quàm ad extraneum; procedit enim argumentum ab eo quod interrogatus verisimiliter respondisset testator, *l. Titius, § Lucius*, vbi Scribentes, *ff. de liber. & posth.* Afflict. *decis. 141.* Socin. iun. *cons. 141. n. 14. in fine, in 2. gloss. verbo remaneret, in fine, in leg. sola pactum, in fin. ff. de pactis*, vbi Bald. dicit hanc esse maximam & concludentem coniecturam in interpretandis vltimis voluntatibus. Decian. *resp. 89. n. 10. lib. 3* Pereg. *de fideicommiss. art. 11. num. 32* & ab eo quod si vivus esset, respondisset testator, *l. cùm servus 81. ff. de condit. & demonstr.* ibi: *Nam quod ipsa viuus facturus erat, id ab hæredibus suis fieri iussisse intelligitur*, &c. *l. item legato 47. §. 1. ff. de legat. 3.* ibi, *assignaturus si vixisset*: exornant Simon de Prætis *de interpretat. vltim. volunt. lib. 1. interpret. 1. dub. 3. solut. 5 num. 50. & seqq.* Menoch. *cons. 193. num. 12.*
Quare, &c.

Toletana Resistentiæ.

Magistratibus, & iudicibus semper obediendum. Atrociter & detestabiliter eos iniuriantes, vel offendentes contemplatione officij, possunt pœna mortis puniri. Iudices possunt tanquam suspecti recusari, si aspera verba, aut contumeliosa cuipiam ex litigantibus dixerint, vel si propalauerint animum suum, aut inimici extiterint, quamvis inimicitia nec capitalis, nec grauis sit.

Votum LXVI.

1 *Magistratibus non solùm primis, sed etiam minimis parendum.*
2 *Iniurias & vituperia in iudicem proferens, acerrimè puniendus.*
3 *Iniuria quæcunque sit, facta iustitiæ ministris atrocissima est.*
4 *Iniuria facta Iudici, facta censetur Principi, cuius vices gerit.*
5 *Consiliarium Principis offendens iniuria, & contemplatione officij, incurrit crimen læsæ Maiest.*
6 *Iniuria, seu offensa commissa contemplatione officij, quæ dicatur.*
7 *Resistentia qualificata est si ad manuum operationem deuentum sit cum Iudice.*
8 *Iniuria atrox & detestabilis facta iudici, quæ dicatur.*
9 *Iniuria atrocissima quando dicatur.*
10 *Adulterium grauius delictum est homicidio.*
11 *Offensam detestabilem & atrocem faciens iudici contemplatione officij, pœna capitali est puniendus.*
12 *Iudex vsque ad pœnam mortis arbitrium suum potest extendere, quod de superiore iudice intelligitur, vt num. 13.*
14 *Delicta plura committens in vno, de omnibus tanquam diuersis est accusandus, & puniendus.*

15 *Delicta plura quando ab vno committuntur, licèt pro eorum quolibet pœna mortis imponi non possit, pro omnibus simul capitaliter illa committens puniri poterit.*
16 *Delicta ad aliorum exemplum sunt punienda.*
17 *Culpa semper adscribitur prouocanti.*
18 *Magistratum nunquam licet repercutere.*
19 *Iudex recusari poterit tanquam suspectus, si verba aspera, aut contumeliosa, pensata eorum qualitate cuipiam ex litigatoribus dixerit.*
20 *Iudex vt suspectus recusari poterit, quia propalauit votum suum, licèt non expressè declarasset, sed indicium aliquod exhibuisset, quo animi sui motus detegeretur.*
21 *Causa sufficiens recusandi Iudicem est si lis etiam in causa ciuili inter illum, & litigantem vertatur, etiam lite finita.*
22 *Inimicitia quacumque quamuis non sit capitalis, nec grauis, sufficit ad recusandum Iudicem.*
23 *Causa iusta sola vt sit Iudex inimicus, sufficit ad recusationem.*
24 *Inimicitia leuis, seu minima suspicionis causa in iudice sufficit, vt possit suspectus recusari.*
25 *Causa minor requiritur ad recusandum iudicem quàm ad opponendum contra testem, ne deponat.*

1 MAGNA Magistratibus semper fuit habita reuerentia, vt ipsis etiam Ethnicis Præpositis obediendum esse per Christianos præcipiat Paulus Apost. *ad Roman.* 13. & ad *Hebr. c.* 13. *Obedite*, inquit, *Præpositis vestris, & subiacete eis*, &c. Et hoc duplici ratione. Prima, quia non solum repræsentant personam Principum, quorum nomine iustitiam administrant, sed etiam quia dicuntur ministri Dei, eiusque auctoritate iudicandi munere funguntur, iuxta illud Salom. *cap.* 8. *Ioan.* 19. *Petri* 1. *epist. c.* 2. Secunda, quia in obedientia Magistratibus debita vtplurimùm consistit Reipublicæ pax & tranquillitas, vt expressè docet text. *in c. ad hoc*, 89. *dist.* iuncta gloss. & Arcbid. *ibidem*, Boës. *de auctor. magni Consil. p.* 1. *à n.* 1. Et ideò magno honore & veneratione digni sunt, *l. omnem honorem, C. quando prouoc. non est necesse, cap. vt debitus honor, de appell. l.* 15. *tit.* 1. *p.* 2. *l.* 9. *tit.* 18 *p.* 4. Tiraq. *de nobilit. c.* 20. *per tot.* Menoch. *de arbitr. lib.* 1. *q.* 41. Quod non solùm de primis illis Magistratibus intelligitur, qui ex latere ipsius Principis sunt, *cap præcipimus*, 93. *dist. c.* 2. *de offic. vicar. in* 6. *l.* 1. *C. de offic. Vicar.* Chassan. *in catalog. gloriæ mundi, p.* 7. *consid* 39. Greg. Lopez *l. fin. verbo en sus lugares, tit.* 2. *part.* 2. Auendan. *ad cap.* 3. *Prætor. n.* 4. *vers. decimò*; sed etiam de minimis, vt contra Greg. Lopez *l.* 7. *gloss.* 1. *tit.* 6. *p.* 6. resoluunt Bobadill. *in sua politica, lib.* 3. *c.* 1. *à n.* 1. Mastrill. *de magistrat. lib.* 5. *cap.* 3. *n.* 6. & 7.

2 Vnde quæcunque pœna, quamvis maxima sit, non videtur sufficiens ad iniurias & vituperia in Iudices prolata punienda, cum id semper, & omni æuo fuisset acerrimè punitum, vt referunt Tit. Liu. *lib.* 3. Dionys. *lib.* 5. Bodin. *lib.* 3. *de Republ. c.* 5. & ideo Iurecons. *in l. omne delictum, ff. de re milit.* respondit capite puniendum esse eum, qui in Præpositum manum intulit, & comprobant Bald. *in c.* 1. §. *iniuria, de pace iuram. firm. in feud.* Putens *de syndicatu, verb. pœna, cap.* 10. *n.* 1. Auiles *ad cap.* 1. *Prætor. n.* 12. & *in cap.* 20. *gloss. remediando, in fine.*

3 Atrocissima igitur est iniuria, quæcunque sit facta iustitiæ ministris, iuxta text. *in l. Prætor*, §. *fin. ff. de iniur. l. atrox. Instit. eod. l.* 8 *tit.* 31. & *l.* 20. *tit.* 9 *part.* 7. Plaz. *de delict. lib.* 1. *cap.* 6. *num.* 3. *pag.* 48. Nam eidem Principi, cuius vices gerunt, facta censetur, Luc.
de Peña *in l. omnes stationarij, C. de cohortal. lib.* 12. 4
Chassan. *in catalogo gloriæ mundi, p.* 7. *consid.* 20. Auiles *ad cap.* 1. *Prætor. gloss. tierra, n.* 4. ibi, *& omnia supradicta tenentur facere correctores, & iustitiæ ministri, qui loco Regis in Republica officia gerunt*, &c. & ibi: *Quod officialis habens Magistratum dicitur esse Princeps in ciuitate illa*: & tenet Montalu. *in gloss. Ordinaria, in par. corrector. vers. item nota, & facit quia omnis iniuria officiali Regis actu gerenti officium, intelligitur facta Regi*, &c. latè Decian. *in tractat. crimin. lib.* 7. *cap.* 50. *per tot.* quem sequitur Mastril. *d. lib.* 5. *cap.* 3 *n.* 32. Regnet. Sixtin. *de Regalib. lib* 2. *cap.* 20. *num.* 13. Fontanel. *de pactis nupt. claus.* 3. *gloss.* 1. *num.* 1.
cum seqq. Et ideò offendens Consiliarium Principis 5
inuitu, & contemplatione officij, non tamen ex odio particulari, incurrit crimen læsæ Maiestatis. Farin. *d. quæst. n.* 40. Stephan. Gratian. *discept. forens. tom.* 1. *cap.* 54. *n.* 7.
Dicitur autem delictum, seu offensa, aut iniuria 6
commissa contemplatione officij, quando facta fuit iudici sedenti pro tribunali, vel circa actum & exercitium suæ iurisdictionis, vel circa quamcunque operationem respicientem administrationem iustitiæ, iuxta Bartoli doctrinam communiter receptam *in l. si quis obrepserit, in fine, ff. ad leg. Cornel. de fals.* Angel. *de malefic. in l. falsario, num.* 25. Cyn. *in l si non conuincit, col.* 3. *vers. præterea, C. de iniur.* Farin. *in praxi crim. q.* 17. *num.* 42. Narbona *in explicat. concordia,*
gloss 18. *n.* 8. Qualificata autem resistentia erit si ad 7
manuum operationem deuentum sit cum iudice, vel eius ministris in exercitio officij, *l. milites, §. irruentes, ff. de re milit.* Put. *de syndicatu, verbo resistentia, cap.* 2 Farin. *q.* 38. *n.* 45. Caualcan. *de brachio Regio, p.* 2. *num.* 55. Cabal. *resol. crimin. casu* 111. *à n.* 1. Anton. Monach. *Florent. decis.* 1. *n.* 26. & 27. Mar. Gin-
ba *cons.* 29. *n.* 26. & 28. Detestabilis & atrox iniuria 8
facta iudici, quam Hispani vocant *de sacato calificado*, exemplificatur à Narbona *d. gloss.* 18. *n.* 115. his verbis: *Ac rursus ex dictis apparet, quando & quibus casibus verificentur verba illa nostra concordia, ò de sacato calificado, quod tunc demum videbitur factum cum familiaris contumeliosa verba iudici seculari protulerit, dicendo nempe, quod mentitur, vel quod infamis est, aut leno, aut infecta radicis, vel si ei alapã præstiterit*, &c. Item eiusdem qualitatis erunt verba, tu es sodomita, vel cornutus, ex *l. Hisp.* 2. *tit.* 10. *lib.* 8. *Recop.* ibi: *Sodomitico, ò cornudo, ò traydor*: vbi Azeued. *n.* 33. *cum seqq.* Clar. §. *iniuria, in princ.* Cov. *var. lib.* 1. *c.* 11. *maxime à n.* 5 Parlador. *lib.* 1. *quotid. cap* 17.
à n. 2. Nam atrocissima committitur iniuria quando 9
vir vxoratus vocatur cornutus, quia grauissimè offenduntur ipse maritus, vxor, & filij, iuxta *l. codicillis, § mater, ff. de legat.* 2. ibi, *sed & alius mihi deteriora fecit*: quæ verba gloss. marginalis interpretatur, id est, *vxorem adulterari, aut adulteram facere*, his verbis: *Petrus de Rauenna allegat istum text. in alphab. suo, ad hoc quod maior sit iniuria marito vxorem suam adulterari, vel adulteram facere, quam proprium filium occidere*; de cuius textus interpretatione in citatis verbis plura tradit Narbona *l.* 20. *glos.* 17 *à n* 19.
tit. 1. *lib* 4. *Recop.* Adulterium enim grauius delictum 10
est homicidio, cùm adulterium lædat famam, homicidium verò vitam, & pretiosior sit fama, & vitæ præferenda, *l. iste quidem, ff de eo quod metus causa.* D. Barb. *in l.* 2. *p.* 2. *n.* 119. & *n.* 124 *ff. soluto matr.* Caball. *resol. crim. resol.* 244. *n.* 12. Bobadil. *d. lib.* 3. *cap.* 11. *num.* 24. ibi: *No ay cosa mas estimada que la buena fama y honra del hombre en este siglo, pues se prefere à la vida, y a la hazienda del*, &c.
Cùm ergo constet offensam, seu delictum à Petro 11
iudici factum fuisse detestabile & atrox, ac contemplatione

templatione officij commissum, ac iniuria grauissima, pœna capitali venit ipse Petrus puniendus, d. l. omne delictum 6. ibi, qui manus intulit Præposito, capite puniendus est, augetur autem petulantia crimen dignitate Præpositi, &c. ff. de re milit. vbi gloss. verbo dignitate, quam approbant & sequuntur Bald. in c. 1. §. iniuria, in princ. de pace iuram. firm. in feud. Greg. Lopez l. 20. gloss. 6. tit. 6 p. 7. Farin. q. 17. n. 36. Bobadil. d. lib. 3. cap. 1. n. 26. ibi: El que puso las manos en su Capitan, o dio bofeton al Corregidor, tiene pena capital, y aunque sea dexado el officio durante la residencia. Auiles ad cap. 1. Prætor. verbo derechamente, n. 12. ibi, quod potest condemnari ad mortem, qui manus intulit suo Centurioni, &c. idem de potestate, & Capitaneo, Narbona d. gloss. 18. num. 8.

12 Coadiuuat qualificata resistentia, quam dictus Petrus iudici insolenter fecit, pro qua lege Regia Hispana 7. tit. 22. lib. 8. Recop. poterat ad remigandum triremibus committi, nisi adeo qualificata esset resistentia, vt ad aliorum exemplum conueniret maiori & rigidiori supplicio eum punire, vt patet ibi: Saluo si la resistencia fuere tan calificada, que para exemplo de iusticia se dine y conuenga hazer mayor castigo, &c. sub quibus verbis pœna mortis includitur; nam iudex vsque ad eam arbitrium suum potest extendere, gloss. celebris verbo extraordinariam, in §. in summa, Instit. de iniur. plures relati à Claro prax. crimin. q. 83. n. 11. vers. sed quæro, in princip. Farin. q 17. n. 27. cum seqq. Caball. resol. crimin. casu 92. per tot. maximè n. fin. ibi: Iudex ergo vigore dicti arbitrij sibi concessi pœnam arbitratur secundum facti circunstantias, aliquando leuẽ, quandoque grauissimam vsque ad mortem inclusiuè, vt rectè considerat Ioan. de Imola l. 2. sub n. 4. vers. quid autem, ff. de publ. iudic. relati à Mario Giurba consil 6. n. 1. Valenzuela consil. 142. n 87. ibi: Quia licet Iudicis committeretur arbitrio, posset Iudex etiam de mortis pœna arbitrari, attenta facti qualitate, l. Pedius, §. 1. de incend. ruina, & naufrag. plures citati à Narbona d. gloss. 18. n. 8. 9. & 115.

13 Quæ quidem arbitrij vsque ad mortem extensio in iudicibus superioribus, non autem in inferioribus & pedaneis locum habet, cum arbitrium intelligatur datum secundum dignitatem eius cui conceditur, Menoch. de arbitr. casu 70. Mar. Giurba cons. 14. Farin. d. q. 17. n. 58. Bobadil. in sua politica, lib. 2. cap. 21. n. 138. & 139.

14 Tria namque delicta Petrus commiserat, videlicet ad manuum operationem deueniendo cum iudice superiore sedente pro tribunali, deinde verba contumeliosa contra illum dicendo, quod esset cornutus, & impurus; & demum ei insolenter resistendo dum illum capere vellet, ac in carceres ducere, de omnibus tanquam diuersis est accusandus, & puniendus, ex l. Prætor edixit, § quod autem, vers. si mihi, ff. de iniur. ibi. Si mihi plures iniurias feceris, putà turba & cœtu domũ alicuius introieris, & hoc facto efficiatur vt simul conuitium patiar, & verbera, possum separatim tecum experiri de singulis iniuriis, quæritur, &c. vbi Bar. quem refert gloss. verbo additio, sic ait. Quod cogitur omnes proponere in vno libello, tamen ex quolibet sequitur condemnatio, ac si proponerentur in diuersis libellis, vt in d. l. non est nouum, cum ibi notatis, &c. idem Bart. in l. nunquam plura, ff. de priuat. delict. Plaza de delict. cap. 1. n. 17. qui hanc resolutionem verissimam dicunt vbi delicta fuerint diuersæ speciei. Vnde succedit vera conclusio, quod quando
15 plura delicta ab vno committuntur, licèt pro eorum quolibet pœna mortis imponi non possit, pro omnibus insimul illa committens capitaliter puniri poterit, iuxta tex. in l. capitalium, §. solent, ff. de pœnis, l. 3. ff. de Episcop. audient. l. quicũque, C. de seruis fugit. l. omnes, §. delatores, C. de delatorib. lib. 10. cap. nos, 25. q. 2. & vltra ordinarios in dictis iuribus, Ludou. Carrer. praxi crimin. vers. circa igitur tertiũ, à n. 1. fol. mihi 248. Marsil. Grammat. Farin. & alij penè infiniti, quos refert Caball. cent. 1. casu 99. à num. 52.

Et tanto magis, quando in hac prouincia Iudici- 16
bus & iustitiæ ministris non ita obtemperatur, vt conuenit ad refrenandas malorum hominum conditiones, ne formidine pœnæ, & iustitiæ timore audeant similia delicta committere, sed ministris debitam referant obedientiam, cap. felicis, §. cæterùm, de pœnis lib. 7. ibi: Dignum est, vt nefandi ratione flagitij vltionis seueritas ampliùs extendatur, & propter enormitatem culparum, plagarum modus exuberet, nec pœnis solitis contentetur, &c. leg. 1. ff. de abigeis, ibi: Puniuntur autem durissimè, non vbique, sed vbi frequentiùs est hoc genus maleficij, &c. l. aut facta, §. pen. ff. de pœnis, ibi. Nonnunquam euenit, vt aliquorum maleficiorum supplicia exacerbentur, quoties nimium grassantibus exemplum opus est, &c. cui conuenit pulcher text. in l. sacularij, §. sunt quædam, ff. de extraord. crimin. Carrer. in sua praxi, §. circa secundum, num. 8. vers. sic etiam pro furto, fol. mihi 227. & §. ac etiam, n. 33. & 34. fol. mihi 234. Gregor. Lopez l. 22. verbo que recebieran, tit. 1. part. 7. Caball. resol. crimin. casu 99. n. 60 cum seqq.

Non obstat quod ex parte iudicis fuerit data Pe- 17
tro offendendi & iniuriandi causa, quia de hoc nullibi constat, immò apparet ipsum Petrum prouocasse iudicem, ac proinde eidem culpa est imputanda, ex text. in l. si ex plagiis, §. tabernarius, ff. ad l. Aquil. ibi. Culpam enim penes eum residere, qui prius flagello percusserit, &c. l. in hoc iudiciũ 10. ff. de seruo corrupto, ibi. Iustius est eum teneri, qui princeps fuerit delicti; Duardus in explicat. Bullæ in Cœna Domini, lib. 2. c. 7. q. 36. n. 40. Griuell. decis. 43. n. 16. ibi. Culpa enim semper adscribitur prouocanti, &c. vbi n. 25. referens Sotum, Menoch. & alios subdit, quod si verba iniuriosa repercutientis fuerint diuersi generis, non excusatur prouocatus, quia hoc esset vlcisci, & non defendere, ibi: Quod etiam in foro conscientiæ licitum est dare mentitam ad repulsandam iniuriam, vel dicere iniuriantem esse mendacem; sed non licet appellare iniuriatum latronem, vel concubinarium, vel similia, quia hoc esset vlcisci, & non defendere.

In omni casu nunquam licet Magistratum reper- 18
cutere, Aristot. lib. 5. Eth. cor. ibi. Si quis Magistratum gerens percusserit quemquam, non decet eum repercuti; & si quisquam eum, qui Magistratum gerit, percusserit, is non solum repercutiendus est, verùm etiam supplicio afficiendus, &c. Idem Aristot. lib. 5 politicor. cap. 11. quem sequitur Mastrill. de Magistrat. lib. 5. cap. 3. n. 54. & seq. & cum Puteo Simanch. Mascard. Narbona d. l. 20. gloss. 18 n. 67. tit. 1. lib. 4. noua Recopil. Bobad. in sua politica, lib. 1. c. 13. n. 232. & lib. 3. c. 3 n. 28. ibi. Que si el Corregidor hiriere a alguno, nõ es licito herirle à el, y si alguno le hiriere, puede el Corregidor no solamente herirle, pero deue ser por ello el que le herio castigado con pena de muerte.

Quoad recusationem verò Iudici propositam, visum fuit illi locum esse multiplici ex capite.

Primò, quia verba aspera reo dixit, Iuris enim in- 19
terpretes meritò crediderunt Iudicem recusari, seu reiici posse tanquam suspectum, si verba aspera, aut contumeliosa, pensata eorum qualitate, cuipiam ex litigatoribus dixerit, gloss. in cap. cum super, de offic. deleg. Ripa in cap. si quando num. 4. de rescript. Mariens. in dialogo Relatoris, p. 3 cap. 38. num. 10. Aufrer. in tract. de recusat. tit. 1. n. 30. in fine, Auiles ad cap. 4. Prætor. gloss. fin. num. 17. ad fin. Bobadil. in sua politica, lib. 2. cap. 21. n. 117. & 118. & lib. 5. cap. 1. num. 110.

Luc.Matth. Apicella *de suspicione official. n.61. circa fin.* Nouar. *in collect. decis. collect. 214. n.8. vers. vigesimaquinta dicens verba iniuriosa parti*, Acac. de Ripol. *var. c.2. n.80. cum seqq.*

Secundò, quia propalanit votum suum, potest enim Iudex vt suspectus recusari ob id quod iam aperuit animi sui opinionem, Abb. & DD. *in cap. irrefragabili, §. excessus, de offic. ordin.* Ias. *in l. apertissimi, n.9. C. de iudic.* Alex. *in l. Prætor, n.17. ff. de iurisd. omn. iudic.* Conrad. *in pract. rub. de exception. n.9. & rub. de sentent. n.39.* Menoch *cons.93. n.13. & 14. lib.1.* Iacob. Laurent. *de Iudice suspecto cap.11. num.18. vers. cuius quidem opinionis*, Luc. Matth. de Apicella *d. tract. de suspicione official. num.103.* Mastrill. Sull. *decis.92.* Nouar. *d. collect. 214. n.5.* Mar. Giurb. *decis.54. num 3. cum seqq.* Aluar. Velasc. *de partit. cap.9. n.21.* ibi. *Illa tamen inter alias causas suspicionis maximè apud Tribunalia admittitur, quando Iudex antequam ferret sententiam detexerit votum suum*, &c. Ioan. Bapt. Costa *de remed. subsid. remed. 123. n.19.* Decian. *cons.26. per tot. vol.1.* Et procedit quamuis non expressè declarasset, sed indicium aliquod exhibuisset, quo animi sui motus detegeretur, vt cum aliis obseruat Giurba *d. cons.54. n.3. in fine.* Verùm ex hoc capite non est secura recusatio, & ideò eam facilè admittendam non esse censuit Valasc. *d. c.9. n.21.* quem refert & sequitur Giurba *d. decis.54. n.7.* vbi subdit quod Romæ dignissimi Rotæ Auditores palam detegunt quid sentiant in causa, & dicunt liberè partibus, Tu iua non foues, sententia contra te ferenda est, Rota non benè sentit de causa tua.

21 Tertiò, quia inter partem & Iudicem lis adest; nam sufficiens causa recusandi Iudicem est, si lis etiam in causa ciuili inter illum & litigantem vertatur, Abb. *in cap. cùm super, de offic. deleg.* Maranta *in pract. part.6. actu 2. de appellat. n.47.* Rebuff. *in tract. de recusat. art 9. gloss.9. n 22.* Luc. Matth. *d. tract. de suspic. official. n.97.* Farin. *fragm. crimin. p.2. lit. I, num.867.* Nouar. *d. collect. 214. n.6. & 7.* Quod procedit etiam lite finita, siue aduersarius obtinuerit, siue succubuerit, Alex. *in addit. ad Bart. in d. l. apertissimi, C. de iudic.* Farin. *d. lit. I, n.868.* Vincent. de Franchis *decis.719. num.1.* & ibi Aloys. Ricc.
22 *in addit.* Et quod ad recusandum Iudicem sufficiat quæcumque inimicitia, quamuis non sit capitalis, aut grauis, resoluunt Præpos. *in cap. postremo, n.11. de appellat.* & ibi Philipp. Franch. *num 20.* Marant. *vbi supra, num.35. in fine*, Rebuff *d. art 9 glos. vnica, num.16.* Ripol. *var. resolut. cap.2. num.171.* Farin. *d. lit. I, num.863.* Vbi quod non inspicitur an inimicitia habuerit fomitem ex veritate, vel ex falso, & an à partibus, vel à tertio. Et quod sufficiat inimicitia etiam præsumpta, glos. *in cap. Adrianus, 63. dist.* Ripol. *d. cap.2. num.171.* & sola iusta causa vt sit Iudex inimicus, sufficit ad recusationem, vt tra-
23 dit Innoc. *in cap.1. de re iudic.* quod secundùm Bart. *in l.2. in fine, ff. de his quibus vt indign.* procedit etiamsi ignoret commissam esse causam inimicitiæ: refert & sequitur Luc. Matth. *d. tract. de suspic. official. n.96.* Acac. de Ripol. *de cap.2. num.171.* Ste-
24 phan. Gratian. *discept. forens. cap.284. num.28.* Imò in Iudice sufficit inimicitia leuis, seu minima suspicionis causa, vt possit suspectus recusari, *glos. verbo consanguineus, in d. cap. postremò, de appellat.* & ibi Host. *num.2.* Bellam. *num.2.* Philip. Franch. *num.20.* & Alex. de Neuo *num.12.* Seraphin. *de priuileg. iuram. priuil.1. n.4.* Card. Tusch. *practic. concl. verbo suspectus, concl.908. num.13.* Beltramin. ad Greg. XV. *decis.328. num.14.* Rota *decis 2. n.13. part.3. diuers.*
25 Stephan. Aufrer. *de recusat. tit.3. num.26.* Mastrill. *Sicil. decis.151. num.46.* quia ad recusandum Iudicem minor causa requiritur, quàm ad opponendum contra testem ne deponat, Acac. de Ripoll. *d. cap.2. n.162.* Quare, &c.

Vallisoletana Legitimitatis.

Filius ex coniugato & soluta respectu patris est adulterinus, ac omnis successionis tam ab intestato, quàm ex testamento incapax. Filium naturalem, & spurium in quibus casibus Princeps de ordinaria, seu absoluta potestate legitimare valeat?

VOTVM LXVII.

1 *Filius ex viro coniugato & muliere soluta respectu patris omnis successionis, tam ex testamento, quàm ab intestato incapax est.*
2 *Filius ex coniugato & soluta dicitur ex adultero natus quoad omnes Iuris effectus.*
3 L.10. tit.13. part.6. *declaratur.*
4 *Filius ex vxorato, & soluta respectu patris est adulterinus, & ideò illi non succedit.*
5 *Filij spurij, & alij eiusdem speciei iure Authenticorum legitimationis incapaces sunt.*
6 *Princeps quando spurium ad succedendum, & ad alia capacem reddere vult, actus iste non dicitur vera legitimatio, sed est dispensatio.*
7 *Legitimatio per subsequens matrimonium fauorabilior est quàm illa, quæ fit per rescriptum Principis.*
8 *Legitimatio per rescriptum Principis quoad naturales est propria, legitima, & fauorabilis, quoad alios verò odiosa, impropria, & in omnibus restringenda.*
9 *Spurium, adulterinum, aut ex alio damnato coitu susceptum legitimari ex rescripto Principis, mali profectò exempli est.*
10 *Legitimatio noua introducta à Iustiniano.*
11 L. qui in prouincia, §. Diuus, ff. de ritu nupt. *declaratur.*
12 *Princeps filios spurios legitimat ex absoluta, & summa, non autem ordinaria potestate.*
13 *Spurius si fuerit nimium odiosus, veluti natus ex sacrilegio, specialis super hoc impetranda est dispensatio.*
14 *Legitimatio spurii in tertii præiudicium catenus valebit, quatenus Princeps ex sufficiente occurrente causa voluerit iuri acquisito derogare, & non alias.*
15 *Legitimatio spurii ad petitionem patris, & eius vita durante, si nullus alius filius legitimus, aut naturalis extiterit, valet dummodo fiat cum derogatione Iuris, & clauf. non obstantibus.*
16 *Filium spurium hæredem in suo testamento si pater instituerit sub conditione si eum Princeps legitimauerit, vel cùm capax erit, an talis institutio valeat, & num. seqq.*
17 L. In tempus, ff. hæredib. instit. *declaratur.*
18 *Legitimatio à filio naturali obtenta post mortem patris valet, quando pater filium huiusmodi purè hæredem instituit, & voluntatem suam declarauit.*
19 *Quid quando venientes ab intestato hæreditatem iam adiuerint, ostenditur.*
20 *Legitimatio facta post mortem patris non præiudicat agnatis, nisi citati fuerint, & consenserint.*
21 *Legitimatio illegitimi facti post mortem patris ex declaratione sua voluntatis, quando hæres ab intestato*

vestate non solum adiverat iam hereditatem, sed etiam possessionē bonorum acceperat, est invalida.

25 *Legitimatio obtenta post mortem patris secundum Rotam retrotrahitur, vbi accessit consensus patris in vita.*

1 QVAMVIS in Hispaniarum Regnis per *l.9. Tauri*, filius ex viro coniugato, & muliere soluta matri successibilis sit, sublata Doctorum controversia, de qua per Pereg. *de iure fisci lib. 3. tit. 18. n. 36.* Nihilominus respectu patris omnis successionis, tam ex testamento, quàm ab intestato incapax est, *auth. ex complexu, C. de incestis nupt. auth. quibus modis naturales efficiantur sui, §. fin. auth quibus modis natur. efficiantur legit.* ibi: *Si autem vir vivente vxore sua, aliam cognoverit, & ex ea prolem susceperit, licèt post mortem vxoris eandem duxerit, nihilominus spurius erit filius, & ab hereditate repellendus.* In terminis expendens ad id textum *in d. cap. tanta*, Guid. Papæ *decis. 280.* vbi testatur ita vidisse iudicari. Dec. post multos, quos refert *cons. 305. n. 5. lib. 1.* sequitur dicens communem & veriorem Menoch. *cons. 60. n. 15. vol. 1.* Card. Tusch. *pract. concl. tom. 7. lit. S, concl. 409. n. 11.* vbi citat ad id Gozadin. Cravet. & Bertrand. dicit communem Pereg. *d. lib. 3. tit. 18. n. 35.* vbi attestatur per binas sententias sic obtinuisse, Covar. *de sponsal. p. 2. c. 8. §. 1. n. 16. vers.* 2 *ex quibus dubium est*, vbi subdit talem filium ex coniugato, & soluta, dici ex adulterio natum quoad omnes Iuris effectus, accusatione excepta. Valasc. *consult. 27. p. 1.* Cùius quidem Taurinæ *legis* 9. dispositio licèt procedat circa matris successionem, quoad patrem nihil loquitur, & in hac parte si de Iure Regio agamus, sequenda est *l. 10. tit. 16. p. 6.* quæ filios ex fornicatione, incestu, vel adulterio natos, qui naturales filij vocari non possunt, ab hæreditatibus 3 & successionibus parentum arceri iubet, & sic separatim, & discretivè fit mentio de filiis ex adulterio natis, & verbum illud, *fornicacion*, intelligit Gregor. Lop. *ibi gloss. 1.* de ea fornicatione, quæ etiam accedente fornicantium consensu, coniugalis esse non potest; eoque modo declarant Rojas *in epitom. success. cap. 20. num. 1.* Parlador. *rerum quotid. lib. 1. quæst. 10. num. 2.* Velasquez de Avendaño *d. l. 9. Tauri, gloss. 2. num. 4.* Azeved. *leg. 7. n. 39. tit. 8. lib. 5. Recopil.*

4 Vnde benè Velasquez de Avendaño *d. num. 4.* expressè tenet per *d. l. 9. Tauri*, filium ex vxorato & soluta non succedere patri, cum respectu illius sit adulterinus, & sufficiat esse coitum damnatum, licèt non pœna mortis naturalis, vt filij ab eo procreati ab eius hæreditate omnino repellantur; & reprobat Anton. Gom. *ibidem n. 14 ad med.* dicentem quod filius coniugati & solutæ poterit hodie per illam legem patri succedere, cum non sit natus ex coitu punibili ex parte matris: qui debuerat advertere supradictam legem 9. in sola matris successione procedere, & coitum istum adulterinum, & consequenter damnatum esse: idem contra Anton. Gom. tenet Anton. Pichard. *sub tit. Instit. de hered. quæ ab intest. defer. in compendio de legitima omnium, tam legitimorum, quàm illegitimorum descendentium successione, §. 8. n. 20. & 21.* quamvis eandem Antonij Gomez opinionem referat, licèt non expressè eam sequatur, Matienz. *l. 7 gloss. 11. n. 8. tit. 8. lib. 5 Recop.*

5 Qui quidem filij spurij, & alij eiusdem speciei, iure authenticorum, de quo *in tit. quibus modis naturales efficiantur legitimi*, legitimationis incapaces sunt, vt docet Covar. *de sponsal p. 2. c. 8. n. 4 vers tertiò ex eadem*, ibi: *Huic opinioni accedit quod Iustinianus in Novellis tit. quibus modis naturales efficiantur legitimi, dum legitimationes expendit, & eam præsertim, quæ beneficio Principis fit, de his tantum filiis agit, qui vel sunt omnino naturales, vel ex his geniti parentibus, qui spe conceptionis matrimonium lege divina, aut Pontificia contrahere poterant*, &c. notant Cuiac. *in recitationibus solemnibus ad tit. C. de natural. liber.* Dec. *cons. 175. n. 3. lib. 1.* Emman. Costa *in l. Gallus, §. & quid si tantum, part. 2. n. 166.* Socin. sen. *cons. 95. n. 21. volum. 4.* Octavian. Pedem. *decis. 116. n. 6.* ibi: *Et hoc comprobatur ex eo, quod legitimatio talium spuriorum est contra ius commune, quo expressè prohibentur tales spurij legitimari, l. lege, §. fin. & auth. liceat, C. de natural. liber. § fin quibus modis natur. effic. sui, per quæ iura ita tradit* Socin. *cons. 95. n. 21. vol. 4.* & Benedict. de Plumbino *disput. incip. Statute Pisano, col. 15. concludens quod ex quo talis legitimatio est de genere prohibitorum, maximè à Iure divino & Canonico, non esset vera & propria legitimatio.* Vnde provenit quod quando Princeps spu- 6 rium ad succedendum, aliosque Iuris effectus capacem reddere vult, actus iste non dicitur vera legitimatio, sed est dispensatio, vt post Paul. de Castro, Covar. & alios resolvit Molin. *de primog. lib. 3. c. 3. num. 36.*

7 Probatur namque eo medio, quia legitimatio per subsequens matrimonium favorabilior est, quàm illa, quæ fit per rescriptum Principis, vt notatur *in cap. tanta. qui filij sint leg. & in l. cum quis in l. ni per 11. C de naturalib. liber.* Paris. *cons. 13. n. 36. lib. 2.* vbi refert multa specialia, quæ conceduntur legitimatis per subsequens matrimonium, & non per rescriptum Principis, Cov. *de sponsalib. p. 2. c. 8. § 8. n. 4. in fine*, ea eo dicens, quod legitimatio per rescriptum 8 Principis, quoad naturales, est propria, legitima, & favorabilis, quoad alios verò odiosa, impropria, & in omnibus restringenda, Octav. Pedem. *decis. 116. n. 16.* Observant Tiraq. *de iure primog. quæst. 34. n. 54. cum seqq.* Anton. Faber *in suo Cod. lib. 5. tit. de naturalib. liber. definit. 5.* Vvesembec. *cons. 44. n. 40.* Cavalcan. *decis. 32. n. 12. part 3.* Atqui legitimatio illa per subsequens matrimonium, cùm magis propria, naturalis, & legitima sit, non habet vim legitimandi spurium ad succedendum patri, vt in individuo de filio ex viro coniugato & muliere soluta procreato agens probat tex. *in d. cap. tanta*, vbi notant gloss. & Doctores omnes, *& in l. cum quis, cum l. seq. C. de naturalib. liber.* Octavian. *d. decis. 116. n. 19.* Ergo necessariò fatendum est, quod si matrimonium sufficiens reputatum non fuerit ad legitimandum filios spurios, ideò nec sufficiens reputari debeat rescriptum Principis, quod minorem vim habet, quàm matrimonium.

9 Hoc argumento vsus est Octavian. *d. decis. 116. n. 19.* ibi: *Est textus apertus in cap. tanta, qui filij sint legit. vbi expressè dicitur, quod si vir vivente vxore aliam cognoverit, & ex ea prolem susceperit, licet post mortem vxoris eandem duxerit, nihilominus talis filius erit spurius, & ab hereditate repellendus, &c.* & paulò inferiùs, ibi: *Si ergo tales spurij non efficiuntur legitimi, etiam per subsequens matrimonium, quo omnis macula abstergitur, ex quo vera, atque originaria, ac potentior inducitur legitimatio; ergo nec poterunt per rescriptum verè legitimari, argumento à maiori. & posteriori, ad minus negativè; quod argumentum validum est in l. 2. C. in quibus causis in integr. restitutio non est necess.* Everard. *in suis locis legalibus, loco 66.* &c. Eo etiam vtitur Anton. Fabian. *d. definit. 5.* ita subdens: *Spurium, adulterinum, aut ex alio damnato coitu susceptum legitimari ex rescripto Principis, mali profectò exempli est, & contra bonos mores, cùm nec*

in

in his sint, qui per subsequens matrimonium, cuius præcipua est ad legitimandum auctoritas, legitimari possint, &c. Quibus consonat *l.* 1. *tit.* 13. *p.* 4. vbi Greg. Lop. *gloss.* 8. *&* 9. nec mirum, quia vt dicit text. *in cap. si gens Anglorum, dist.* 56. nec sunt in bello fortes, nec in fide stabiles, nec honorabiles hominibus, nec Deo amabiles, & latè exornat plurima adversus spurios congerens Rojas *de success. cap.* 20. *n.* 1. *cum seqq.*

10 Non obstat textus, qui ex adverso adducitur *in l. qui in prouincia, §. Diuus, ff. de ritu nupt.* quia vltra quam quod de legitimatione non loquitur, vtpote quia novè introducta est à Iustiniano *in auth. quibus modis effic. legit. § si quis sanè*, ibi: *Damus et fiduciam noua quadam, & nunc adinuenta à nobis via ad legitimorum ius perducere naturales*, &c. & paulò post, ibi: *Sic & nos hunc modum adinuenimus.* Responde-
11 tur *in d. § Diuus*, ad confirmandum filiorum statum quatuor concurrisse circumstantias. Prima est numerus liberorum; secunda in figura matrimonij eorum procreatio; tertia diuturnitas temporis, quia contractum fuerat ab hinc quadraginta annis; quarta allegata ignorantia: propter quæ omnia Princeps confirmavit statum liberorum, vt patet ex rescripto relato *in d. §. Diuus*, vbi postquam retulit prædictas circumstantias, subdit hæc verba: *Idcirco cum hæc omnia in vnum concurrant, confirmamus statum liberorum vestrorum in eo matrimonio quæsitorum, quod ante annos quadraginta contractum est*: & ita intelligunt illum textum Doctores ibi, & alij, quos refert Octavian. *d. dec.* 119. *n.* 10.

12 Et quamvis nonnulli Doctores existimaverint Principem posse filios spurios legitimare; nihilominus id non procedit Iure attento, nec ex potestate ordinaria, sed ex absoluta & summa, vt observat Albert. *in rub. de decret. ab ordine facien. n.* 8. ibi: *Item lex prohibet legitimationem spuriorum, vt in d. auth. quibus modis naturales efficiantur sui, § fin Glossa tamen permittit ibi Principi non ex ordinaria potestate, quæ est vt legibus viuas, C. de testam. l. ex imperfecto, sed ex absoluta, & summa potestate, quæ est vltra ordinariam, & ex qua est supra legem*: refert & sequitur Cephal. *cons.* 285. *n.* 23. *lib.* 2. Greg. Lop. *l.* 4. *gloss.* 8.
13 *tit.* 15. *part.* 4 vbi dicit in hoc casu necessariam esse legum correctionem, & addit Mierez *de maiorat. p.* 1. *q.* 8. *num* 101. quod si filius spurius fuerit plurimùm odiosus, vt quia natus ex sacrilegio, specialis super hoc impetranda est dispensatio, eius autem verba hæc sunt: *Et per illum text. dicit Bald. in l. eam quam, num.* 38. *C. de fideicom. quod filius, qui est plurimum odiosus, vt quia natus ex sacrilegio, vel monachatu, non est legitimatus per verba generalia, non obstantibus; sed specialis in hoc est impetranda dispensatio, & per illum text dicit idem* Bald. *in l. omnes populi, col.* 9 Optimè de qualitate spurietatis declaranda. Valenzuela *cons.* 169. *à princ.*

14 Vnde infertur, quod quandocumque agetur de viribus legitimationis spuriorum, & de præiudicio quod eius vigore Princeps afferre potest, id totum secundum ordinarias potestatis regulas agendum est: & ideo legitimatio hæc in tertij præiudicium eatenus valebit, quatenus Princeps ex sufficiente occurrente causa valuerit iuri acquisito derogare, & non aliàs, vt benè considerat Bolognet. omninò videndus *in l. Gallus, §. & quid si tantum, n.* 260. *ff. de liber. & posthum.* Qua quidem absoluta potestate nunquam invictissimi nostri Hispaniarum Reges vtuntur, nec vti volunt, vt dispositum sanctissimè reperitur *l.* 3. *tit.* 14. *lib.* 4. *Recop.* ibi: *Aunque se diga proceder de nuestro motu proprio, y poderio Real absoluto, que sin embargo de todo aquello, todavia es nuestra merced y voluntad, que la Iusticia floreria, y sea dado y guardado a cada vno su derecho, y no reciba agrauio, ni periuyzio alguno en su iusticia*, &c.

Et vt materia concedendæ legitimationis spurietatis à Principe cum distinctione appareat, & sciatur quibus casibus eam concedere potest, aliqui sunt distinguendi in hanc vt sequitur formam.

Primus casus est quando Princeps filium spurium legitimat ad petitionem patris, & eius vita durante, qui nullum alium filium legitimum, aut naturalem habebat; & tunc communis obtinuit, legitimationem valere, dummodo fiat cum derogatione iuris, & apposita clausula, *Non obstantibus*: ita tenent Doctores *in d. l. Gallus, § & quid si tantum, ff. de liber. & post.* & notat Greg. Lop. *l.* 4. *gloss* 8 *tit.* 15. *p.* 4. Imò notat optimè Anton. Fab. *in suo C. tit. de naturalibus liber. definit.* 5. spurium legitimari ex rescripto Principis, mali exempli esse, & contra bonos mores; & admonet quod si tale rescriptum à Principe pater impetraverit, non debet Senatus, ad cuius potius, quàm ad rationalium cognitionem ea res pertinet, voluntatem sequi Principis, nisi tot iussionibus, & comminationibus vrgeatur, vt vel invitus parere habeat ne esse. 15

Secundus casus est quando pater mortuus est, & filium spurium hæredem in suo vltimo testamento instituit, sub conditione si eum Princeps legitimaverit, vel cum capax erit: quo casu plures tenuerunt institutionem huiusmodi valere, & legitimationem post mortem patris obtineri posse, vt constat ex relatis à Molin. *de primog. lib.* 2. *cap.* 3. *num.* 40. *&* 41. Pereg. *de iure fisci lib.* 3. *tit.* 18. *num* 88. pro qua opinione adducitur text. *in l. in tempus, ff. de hæred. instit.* 16

Contrariam tamen sententiam tenuerunt Paul. de Castro *in l filiusfam.* 19 *ff. de testam. n.* 14. Bald. *in l. eam quam, C. de fideicom. n.* 48 Socin. sen. *in l Gallus, §. instruens, n.* 2 *ff. de liber. & posth.* alios referens communem dicit Guillelm. Benedict. *in cap. Raynutius, verbo reliquit, n.* 5. *de testam* Marc. Anton. Aquilin. *in d. § & quid si tantum, super verbis, Quid enim si aqua & ignis interdictionem pateretur, n.* 187. Ad dictam autem *l. in tempus*, respondetur procedere quãdo incapacitas solùm est specialis instituti, quæ potest suppleri mortuo testatore, vt capere possit; secus tamen est quando prohibitio incapacitatis dirigitur in eundem testatorem, & in eius odium, vt in nostro casu, iuxta text. *in l. fin. C de naturalib. liber.* ibi: *Ideò prohibuerunt, quia vitium paternum refrænandum esse existimauerunt*, &c. quia tunc non potest suppleri, nec convalidari ex postfacto, maximè post eius mortem, vt in individuo respondens *dicta l. in tempus*, considerauit vltra proximè citatos Molin. *d. lib.* 2. *c.* 7. *n.* 42. ibi: *Item non obstat d. l. in tempus, & ea quæ scribuntur in d. § instituens, adnotari solent Ad ea namque respondetur multipliciter: primò quod non loquuntur quando defectus prouenit ex parte instituentis, prout in casu, de quo agimus, contingit. Tunc enim hic defectus nedum post mortem, sed etiam in vita eiusdem suppleri non potest, l. filius qui in potestate, ff. de liber & posth. l § sed si filius ff de leg* 3. *idque in specie dixit* Alex. *in d. § instituens, n.* 2. & Curt. iun. *d. consil* 84. *n.* 2. *&* 3, &c. 17

Tertius casus est quando pater filium illegitimum putè hæredem instituit, & voluntatem suam declaravit, vt Princeps illi legitimationem concessisset, tunc propter concursum voluntatis, tam parentis quam Principis, valet legitimatio obtenta post mortem patris, dummodo talis filius sit naturalis, & non spurius, vt probat text. *in auth. item sine legitimis, C. de natural. liber.* vbi notatur *auth. quibus modis natur. effic.* 18

effic. legit. §. sit igitur licentia, vers. si verò, iuncto §. fin. eiusdem authentica, notat Dec. *cons.* 175. *n.* 3. *lib.* 1. ibi. *Secundò respondetur, quod text. in auth. item si quis, loquitur in filiis naturalibus, dum inquit se velle naturales liberos fore legitimos successores; secus videtur in filiis spuriis, prout in casu nostro agitur, quia sunt magis odiosi, auth. ex complexu, C. de incest. nupt. & ideo beneficium legitimationis datum liberis naturalibus in d. auth. item si quis, non habet locum in filiis spuriis, qui ab omni prorsus beneficio excluduntur, vt dicit text. in d. auth. licet, in fine, C. de naturalib. liber.* Costa *in d. §. & quid si tantum, p.* 2. *n.* 166. ibi. *Caeterùm in specie à Decio proposita, vbi filius non simpliciter naturalis erat, sed ex damnato coitu conceptus, quaestio in hoc est, an non possit induci textus in auth. item siue, qui loquitur in naturalibus*, & Bart. *hi intellexisse videtur eum textum non solum in naturalibus, sed etiam in spuriis procedere, cum in naturali, vel spurio quaestionem proposuit, idque pro constanti videtur habuisse* Carol. Ruin. *num. pen. è contrario* Lancel. Gallia *constanter asserit, eum text. in spuriis non procedere, ideóque conatur verba Bart. per interpretationem defendere, hoc etiam* Dec. *affirmauit in dicto cons.* 176. *in* 2. *col. Ego verò non dubito, quin Iustinianus in auth. quibus modis naturales efficiantur legitimi, §. illud autem, collat.* 6. *Vnde tractatus est text. in auth. item sine, in naturalibus liberis solum procedat, exclusis his qui ex damnato coitu sunt concepti, in quibus nulla legitimationis species procedit, vt in auth. quibus modis natur. effic. sui, § fin. coll.* 7. De Iure Regio consonat *l.* 6. *tit.* 15. *p.* 4. vbi statuitur Principem sequendo voluntatem patris iam defuncti, qui eius filium naturalem haeredem instituit, posse eum legitimare, & confirmare testamentum ipsius patris; & ibi Greg. Lopez *in gloss. naturales*, ita ait: *Non enim habebit locum ista lex in filiis spuriis, qui ab omni beneficio excluduntur*, &c.

19 Quartus casus est idem quod tertius, additâ certâ circunstantiâ, quod scilicet venientes ab intestato haereditatem iam adiuerint, quo casu si filius est naturalis, procedit *d. auth. item sine legitimis*, quia haeredes ab intestato ius non habent, filio naturali haerede instituto, in quo nulla prohibitio, aut incapacitas quoad effectum reperitur: secus verò in spuriis aliis haeredibus institutis, quibus Princeps etiam de plenitudine potestatis in praeiudicium venientium ab intestato legitimationem concedere non potest post mortem patris, Anchar. *cons.* 241. *n.* 2. Rota *decis.* 164. *n.* 9. *in fine p.* 1. *in posth. Farin.* Fortun. Garc. *in d. §. & quid si tantum, n.* 187 *cum seqq.* vbi *n.* 370. sic concludit. *Sed vt ex superioribus constat, id teneas, quod siue haereditas sit delata ab intestato, siue sit iam adita, siue sit apprehensa, nisi Princeps iusta causa vtilitatis publicae abstulerit sola sua voluntate, non iustè aufert, nec iure valebit talis legitimatio*, &c. Sarmient. *select. lib.* 1. *cap* 8. *n.* 14. *cum seqq.* Molin. *d. lib.* 2. *cap.* 7. *n.* 28. *vers. quod in hac specie, & n.* 29. ibi. *Haec tamen distinctio, quamuis à grauissimis Auctoribus recepta sit, mihi tamen iure non probatur, imò est contra omnia Iura, tam Ciuilia, quàm Regia, quae paulò ante citauimus, dicentia dominium non posse alicui auferri à Principe absque causa publica, & dato bono cambio, quae indistinctè id disponunt: nec verum videtur, quod ex eo quod modus acquirendi sit de iure Ciuili, dominium possit à Principe auferri; quamuis enim dominium per modum à Iure Ciuili constitutum acquiratur, ipsius tamen dominium ex iure gentium procedit, cum omnia dominia quaecunque ratione quaerantur, iuris gentium sint*, &c. & tandem concludit eam veriorem, & receptiorem, atque rationi, & aequitati magis consonam.

Bolognet. *in d. §. & quid si tantum, n.* 260. vbi refert its de facto vidisse Bononiae obseruari, quia cum Cardinalis Campegius ex sua plenissima potestate legitimasset forsan triginta, & vltra filios illegitimos post mortem parentum, & aditam haereditatem eorum, tales legitimationes non potuisse praeiudicare dictis agnatis adeuntibus, multoties vidisse iudicari, & ita vltra triginta sententias contra legitimatos latas fuisse, & in vsum transiisse refert Spin. *in speculo testament gloss.* 16. *n.* 125. Menoch. *cons.* 20 508. *n.* 49. *cum seqq lib* 2. latè Card. Tusch *practic. conclus. tom.* 5. *lit. S, concl.* 221 *n* 6. *cum seqq.* Valenz. *cons.* 69. *n.* 108. vbi post Bart. *in d. §. & quid si tantum, n.* 14. tenet legitimationem factam post mortem patris non praeiudicare agnatis, nisi citati fuerint, & consenserint, & addit Rota *coram Duran. decis.* 254. *n.* 7. quod si pater in vita facit legitimum filium ad effectum vt ei succedat in bonis, de quibus potest liberè disponere in quoscunque, nemo citari debet.

21 Quintus casus est quando haeres ab intestato non solum adiuerat iam haereditatem, sed etiam possessionem bonorum acceperat, & tunc nullus dubitat legitimationem esse inualidam, proinde haeredi nullatenus praeiudicare posse, vt vno ore affirmant omnes *in d. §. & quid si tantum*, & aduertunt Menoch. *d. cons.* 108. *n.* 48. Petra *de potestate Principis, q.* 25. & 32. Nec aliqui Doctores in contrarium adduci soliti huic nostrae sententiae impedimento sunt: nam Put. *decis.* 472. *alias* 483. *lib.* 2. loquitur in filio habito in figura matrimonij, cui solùm obstabat Canonicum impedimentum, & dispensatio fuit in radice, vt constat ex lectione dictae decisionis, Clar. *in §. testament. q.* 31. *num.* 6. loquitur in filio legitimato viuo patre, Hieron. Gabr. *cons.* 29. *lib.* 1. agit de filio naturali ex soluta, & soluto, vt patet *ante n.* 1. & deinde probat filium de quo ibi, esse naturalem, licèt susceptus non esset ex concubina, in qua concurrerent iuris Ciuilis requisita, & *cons.* 26. *lib.* 2. solùm ostendit per totum hoc consilium legitimationem, de qua fuerat consultus, esse obreptitiam, licèt *n.* 3. per transennam dixerit, quod de voluntate parentis potest fieri legitimatio post eius mortem, quia non affirmat id procedere in spurio, cum id intelligi debeat iuxta terminos dictae auth. *item sine liberis*, & ea quae supra latè tradita sunt. Seraph. *decis.* 1331. *n.* 11. *p.* 2. loquitur in filio naturali, vt constat ex themate per eum proposito *n.* 1. ibi. *Et Fabricium filium naturalem legitimatum auctoritate Archius Curiae Romanae*, &c. Rota *dec.* 667. *n.* 4. *p.* 1. *recent.* pariter tractat de legitimatione obtenta in vita patris.

22 Illud adderem vtilissimum, quod legitimatio obtenta post mortem patris, retrotrahitur v. ac. si. consensus patris in vita, Rota *decis.* 74. *num.* 7. *p.* 2. *recentior.*

Quare, &c.

Seguntina falsitatis.

Instrumentum falsum, & de falso suspectum quod dicatur: Plures coniecturae, praesumptiones, & suspiciones falsitatis scripturarum & instrumentorum, ex quibus oriantur ad hoc vt ab eorum fide detrahatur, vel nulla illis adhibeatur.

VOTVM LXVIII.

1 *Instrumentum quandoque est falsum, quandoque de falso suspectum.*

2 *Instru*

2 *Instrumentum de falso suspectum dicitur quando nulla adest concludens probatio falsitatis, sed solum adsunt verisimles falsitatis suspiciones.*
3 *Falsitatis præsumptiones aut proueniunt ex vitio patenti & visibili, aut ex intrinseco, & non visibili.*
4 *Falsitatis probatio cum difficilis reputetur, indiciis & coniecturis fit.*
5 *Falsitatem detegere est quodammodo diuina reuelatio.*
6 *Falsitatis præsumptiones plures sufficiunt, licèt qualibet per se non sit plenè probata.*
7 *Suspiciones in ciuilibus ad probandam falsitatem sufficiunt.*
8 *Præsumptiones falsitatis instrumento fidem tollunt.*
9 *Suspicio falsitatis sufficit quando agitur de tollenda fide scriptura.*
10 *Suspicio falsi quando oritur ex vitio extrinseco & visibili, præsumptio habetur pro concludenti probatione.*
11 *Coniectura extrinseca falsitatis in ciuilibus sufficiunt ad hoc, quod scriptura fides adimatur.*
12 *Coniectura vehementes, & tendentes ad eundem finem, probant falsitatem commissam, maximè quando agitur de falsitate ciuiliter.*
13 *Coniectura qua in causa criminali tantum sufficiunt ad torturam, multò fortiùs sufficiunt in causa ciuili ad hoc vt non adhibeatur fides instrumento.*
14 *Probatio per testes est naturalis, at qua fit per instrumentum est artificiosa.*
15 *Scriptura de falso suspecta non creditur.*
16 *Scriptura in qua non fuit appositus locus confectionis illius, præsumitur falsa.*
17 *Suspicio falsitatis arguitur quando non est adhibibita solemnitas requisita.*
18 *Locus loci est de necessitate apponendus in scripturis, & instrumentis, praecipuè si fiant in ciuitate populosa & ampla.*
19 *Ratio quare in instrumento facienda est mentio de loco, refertur*
20 *Loci mentio spectat ad substantialia, & necessariam solemnitatem instrumenti.*
21 *Notarius omitten apponere locum in instrumento, est suspectus de falso.*
22 *Instrumentum, in quo non est appositus locus vbi fuit confectum, nullum est.*
23 *Probatio præsumptiua, maximè in instrumento seu aliqua publica scriptura, non sufficit ad supplendam loci solemnitatem, sed requiritur loci expressa mentio.*
24 *Loci probatio præsumptiua sufficit in scriptura priuata.*
25 *Expressio vbi requiritur pro forma, non sufficit expressio per relationem ad aliud.*
26 *Locus, & locus loci exprimi solet ex stylo, & consuetudine notariorum.*
27 *Subscriptionis notarij omissio scripturam vitiat.*
28 *Signum notarij accedere debet ad essentiam & validitatem instrumentorum publicorum.*
29 *Defectus clausula, Actum, &c. indicat imperfectionem actus, & stipulationem non adesse.*
30 *Falsitas arguitur ex contrarietate, seu repugnantia inter duo instrumenta ab eadem parte producta.*
31 *Scriptura, qua verisimilia non continet, fides adhibenda non est.*
32 *Instrumentum continens inuerisimilia est de falso suspectum.*
33 *Falsitatis plena probatio resultat quando vnum verisimile additur pluribus inuerisimilibus.*
34 *Falsum reputatur quod verisimile non est.*
35 *Verisimile non est quando factum fuerit id, quod fieri non solet.*
36 *Inuerisimile est quod parens, & tenax immensam faciat donationem.*
37 *Donatio excessiua & immoderata præsumitur fraudulenta, & simulata.*
38 *Insolita omnia sunt suspecta.*
39 *Instrumentum de fide suspectum est, si rogatum fuerit à notario valdè suspecto.*
40 *Notarij fides diminuitur, si sit valdè diffamatus, aut probetur fuisse solitum ea facere.*
41 *Scripturas falsas producere solitus, facit vt malè præsumatur contra eam quam producit.*
42 *Falsitatis præsumptio oritur ex suspicione, qua à familiaritate magna inter aduersarium, & Notarium intercedit.*
43 *Falsitatis donationis præsumptio est si donans post donationem quamplura bona diuersis contractibus distraxit, prætenso donatario sciente, & non reclamante.*
44 *Falsitatis instrumenti præsumptio est, quia omnes testes in eo descripti mortui sunt.*
45 *Testes duo quando reperiuntur descripti in instrumento, quorum vnus dicit se non interfuisse, alter verò mortuus est, resultat suspicio quod instrumentum non sit verum.*
46 *Ignorantia, seu oblimo non præsumitur ob tempus perpetuum in facto momentoso.*
47 *Subscriptio testium facta contra solitum facit præsumi instrumentum falsum.*
48 *Falsitatis præsumptio oritur ex clausulis, & cautelis insolitis positis in instrumento.*
49 *Falsitatis præsumptio oritur ex occultatione scriptura.*
50 *Occultatio instrumenti præsumitur ab eo facta, in cuius commodum cedit.*
51 *Falsitatis præsumptio oritur ex diuersitate dictaminis scriptura.*
52 *Characteres visi imitati potiùs quam veri Notarij conficientis scripturam, faciunt de illa malè præsumi.*
53 *Papyri signum si sit diuersum ab alio eiusdem scriptura, facit de illa malè præsumi.*
54 *Charta in qua scriptum fuit instrumentum, si sit maculata, & immunda, inducit præsumptionem falsitatis.*
55 *Parcella plures quando sunt versificata, non est verisimile quod liber in cateris falsum contineat.*

PRo comprobanda falsitate scripturæ 1
donationis, de qua agitur, præmittendum est, quod scriptura, seu instrumentum quandoque est falsum, quandoqoe de falso suspectum: ita distinguit text. *in l. 1. §. si quis neget*, vbi gloss. Bart. & alij, *quemadm. testam. aper. cap. ex litteris, de fide instrum. cap. fin. de crimine falsi*, Mandel. Alb. *cons. 99. n. 3.* Farin. *de falsit. & simul. q. 151. n. 1.* Instrumentum autem
dicitur falsum, quando concludenter probatur fal- 2
sum, vtputa rem aliter se habere, quàm cantet instrumentum; suspectum verò dicitur, quando nulla adest concludens probatio falsitatis, sed solùm adsunt verisimiles falsitatis suspiciones, vt *in l. 2. ff. de fide instrum. & in l. iubemus, C. de probat. & in cap. olim ex litteris, de rescript. & in cap. ex litteris, & in cap. inter dilectos. de fide instrum. & in d. cap. fin. de crimine falsi*, Mandel. Alben. *d. cons. 99. n. 4.* Ioseph. Sesse *Aragon dec. 118. n. 8.*

Præmittendum etiam est, magnam inter Docto- 3
res reperiri distinctionem inter præsumptionem falsitatis

tatis prouenientis ex vitio patenti, & visibili, & eam
quæ prouenit ea intrinseco, & non visibili, aut pa-
tenti vitio: primæ classis exemplum est, vbi Scri-
ptura, seu instrumentum reperitur apostillatum, seu
cancellatum, vel interlineatum, aut abrasum: se-
cundæ classis exempla sunt quando instrumenti vi-
tium ab extra prouenit, putà quia continet inuerisi-
milia, vel contrariatur alteri instrumento, & in
aliis, de quibus Mascard. *de probat. concl.*740. Me-
noch. *de præsump. lib.*5. *præs.*20. Nicol. Genoa *de
Scriptura priuata, q.*6. *princ. per tot. fol.*37. *cum seqq.*
Farin. *cons.*109. *num.*9. & 10. *p.*2. vbi quod præsum-
ptiones falsitatis patentes & visibiles non solùm di-
cuntur ex quæ ea vitiata Scriptura, sed omnes aliæ,
quæ ea lectura Scripturæ, de cuius falsitate agitur,
colliguntur.

4 Cùm autem falsitas vtplurimùm occultè com-
mittatur, illius probatio difficilis reputatur, ac pro-
inde indiciis & coniecturis probari potest, Ias. *con-
sil.*68. *n.*2. *lib.*4. & cum pluribus Menoch. *cons.*538.
*n.*2. *lib.*6. Honded. *cons.*109. *n.*2. *lib.*1. quia detegere
5 falsitatem est quodammodo diuina reuelatio. Bald.
*in l. si ex falsis, C. de transact. n.*2. ponderando textum
ibi, *ciuiliter falso reuelato*, Socio. iun. *cons.*41. *num.*7.
6 *lib.*1. Et hæ præsumptiones falsitatis sufficiunt, licèt
quælibet per se non sit plenè probata, *cap. prete-
rea* 27. *de testib.* vbi Abb. *not.*1. Aretio. *in cap. veniens*,
el 1. *n.*25. *ad fin.* & ibi Felin. *n.*13. *eod. tit.* idem Aret.
*cons.*13. *n.*9. Dec. *cons.*577. *numer.* 12. Anton. Gabr.
*commun. lib.*1. *tit. de probat. concl.*1. *num.*32.

7 Vnde prouenit, quod in ciuilibus ad probandam
falsitatem sufficiunt suspiciones, & hæ habentur pro
falsitate, Archid. *in cap. in memoriam, n.*12. *dist.*19.
Mascard. *concl.*739. *num* 4. Ozasch. *decis.*117. *num.*7.
Thesaur. *lib.*2. *quest. forens. q.*47. *in princip.* Farin. *d.
tit. de falsis. q.*152. *per tot.* & *cons* 70. *num.*20. *vol.* 1.
8 vbi quod præsumptiones falsitatis instrumento fi-
dem tollunt: optimè *cons.*108. *n.*8. *p.*2. vbi quod so-
9 la suspicio sufficit quando agitur de tollenda fide Scri-
pturæ, & subdit quod suspicio minor est quàm præ-
sumptio, quàm coniectura, & quàm indicium, Rota
*decis.*366. *num.*4. *post tom.*2. *consil. eiusdem Farin.*
10 Ita quod quando suspicio falsi oritur ea vitio ex-
trinseco, & visibili, tunc verum sit quod habeatur
pro concludenti probatione præsumptio falsitatis,
iuxta doctrinam Innoc. *in cap.*1. *n.*8. *de fide instr.*
quam sequitur Farin. *d. q* 152. *num.*14. & post eum
confirmat Gait. *de credito, cap.*2. *tit.*7. *n.*2904. & hu-
ius speciei duæ sufficiunt coniecturæ, Mascard. *concl.*
740. *num.*45. Farin. *d. consil.*108. *num.*9 *p.*2. Circa ta-
men coniecturas ab extra, de quibus suprà diximus, an idē
sit resoluendum, videtur apud Doctores multùm
controuersum, ex quibus magis vera & communis
11 sententia tenet, eas in ciuilibus sufficere, ad hoc quod
Scripturæ fides adimatur, Bald. *in leg. Scriptura, n.*9.
C. de fide instrum. & alij plures relati per Mandel.
Albens. *d. cons.*99. *num.*5. 7. & 8. *lib.*1. Natt. *cons.*633.
*num.*9. Farin. *d. q.*152. *n.*16. vbi affirmat hanc opinio-
nem seruari in Curia Romana, Mascard. *concl.*740.
*n.*4. *cum seqq.* & dicit communem Baiard. ad Clar.
in §. *falsum, num.*268 Ozasch. *decis.*107. *num.*7. &
*consil.*7. *num.*23. Ioseph. Ludouic. *Perus. decis* 15.
*num.*65. *cum seqq.* Intrigliol. *Sicil. decis.*17. *num.* 2.
Ioseph. Sesse *d. decis.*118. *n* 8. & multò magis, vt in
casu nostro, quando agitur de reprobando instru-
mento, quia tunc sufficiunt suspiciones etiam ex-
trinsecæ, & non visibiles, Crauet. *consil.*56. *n.*20.
Albens. *d. consil.*99. *num* 10 *vers. in secunda.*

12 Et quod coniecturæ vehementes, & tendentes
ad eundem finem probent falsitatem commissam,
maximè quando agitur de falsitate ciuiliter, resol.

Barbosa Vota decisiua.

unt Verall. *decis.*207. *p.*1. & *decis.*4. *part.*1. Menoch.
*cons.*260. *num.*38. *lib.*3. Manent. *consil.*9. *num.*39.
& 40. Federic. Scot. *resp* 5. *num.*26 *cum seqq. tom.*2.
*lib.*1. Ludouic. Morot. *cons.*17. *numer.*1. vbi dicit
quod hæc opinio in forensibus controuersiis recipi-
tur, Peregr. *cons.*92. *num.*25. & 26. *lib.*1.

Quod adeò procedit, vt coniecturæ, quæ in causa 13
criminali tantùm sufficiunt ad torturam, multò for-
tiùs sufficiant in causa ciuili ad hoc vt non adhibea-
tur fides instrumento, prout optimè probat Ludou.
Morot. *d. cons.*17. *num.*4. *cum seqq.* vbi fortiùs de- 14
fendit, quod si Notarius inquisitus criminaliter de
falso, condemnatus ad torturam tortus negauit, &
in fauorem Scripturæ stetit, & ideo fuit absolutus
ab instantia criminali, adhuc in iudicio ciuili non
est adhibenda fides Scripturæ, & secundùm hoc iu-
dicauit Senatus, vt refert Thesaur. *lib.*1. *quæst. forens.
q.*47. *numer.*12. quicquid ipse in contrarium in hoc
casu speciali inclinet, Pereg. *cons.*25. & 26 *lib.*1.

Comprobatur namque efficacissima ratione, quia 15
probatio per testes est naturalis de iure diuino, &
gentium, *cap. in omni negotio, cap. licet vniuersis, de
testib.* probatio autem quæ fit per instrumentum, est
artificiosa, & quodammodo miraculosa, quia cre-
ditur pelli mortuæ. Innoc. *in cap. cùm P. tabellio, n.*1.
& 2. *de fide instr.* Oldrad. *consil.*75. Etenim testibus
de falso suspectis non creditur, *l ob carmen*, 6. *fin. ff.
de testib.* Ergo fortius credi non debet Scripturæ de
falso suspectæ: ita notabiliter argumentatur Natt.
*cons.*633. *n.*13. *cum seqq.* Crauet. *cons.*56. *n.*21. Morot.
*resp.*17. *num.*2. Peregr. *consil.*92. *num.*25. *lib.*1.

Pluribus præsumptionibus ex intrinseco, & visi- 16
bili vitio prouenientibus fides Scripturæ, de qua
agitur, adimitur, & falsitatis oritur coniectura. Pri-
ma est quando in scriptura omittitur locus, in quo
facta fuit, quia ex tali omissione præsumitur falsa;
Barbat. *in rub. de fide instrum. col.*34. Plot. *de in lit. iu-
rando*, §. 28. *n.*6 Gemin. *in cap. Abbate sanè*, §. *fin.
n.*11. *de re iudic. lib.*6 Felin. *in c.*1. *n.*6. *de fide instrum.*
Farin. *d. tit. de falsit. q.*153. *n.*191. & *cons.*109. *n.*19. 17
Suspicio enim falsitatis arguitur quando non est ad-
hibita solemnitas requisita, Boss. *in tit. de falsis. n.*6. *in
fin* & *n.*13. Addent. ad Abb. *cons.*224. *lit. L*, Mascard.
*concl.*745. *n.*11. Farin. *d. q.*153. *n.*191. & *cons.*9. *n.*3. 18
& 4. Gaito *d. tit.* 1. *n* 330. *cum seqq.* Quod locum ha-
bet non solùm in omissione loci principalis, sed etiam
quando deficit locus loci; est enim magis vera &
recepta opinio, vt locus loci sit de necessitate ap-
ponendus in scripturis, & instrumentis. Cæs. dè
Grassis *decis.*45. *aliàs vnica, numer.*9. *de dolo & con-
tum.* Castr. *consil.*420 *Viso & examinato, col.*1 *antè
med. lib.*2. Menoch *consil.*288. *num.*2. *lib.*3. & *lib.*2.
*præs.*84 *numer.*2. Gonzal. *ad reg.*8. *Cancell glos.*62.
num 4. Batz. Bonon. *decis.*19. *numer.*50. & 52. Ste-
phan. Gratian. *Marchiæ decis* 28. *num.*2. & *discept.
forens. tom.*3. *cap* 479. *num* 47. *cum seqq.* vbi *num.*55.
id absque dubio procedere ait in ciuitate populosa,
& ampla, quo casu magis requiri vt apponatur lo-
cus loci, concludit, & *num.*52. subdit, quod quamuis
non vitietur instrumentum in totum, si non appo-
natur locus loci, tamen semper redditur suspectum,
ita vt stante oppositione incumbat producenti onus
probandi illum locum specialem, in quo fuit factum
instrumentum, & magis communem testatur Farin.
consil 109. *num.*17.

Ratio autem quare in instrumento facienda sit 19
mentio de loco in quo facta fuerunt, ea potest as-
signari, vt aduersario licitum sit illius falsitatem
probare, quod scilicet eò tempore non fuerit in illo
loco, in quo dicitur confectum instrumentum, ar-
gumento text. optimi *in l. optimam*, §. *fin. C. de con-*

trab. stipul. per quem ita dicit Felin. in cap. 1. n. 6. vers.
sed textus, de fide instrum. Farin. d. cons. 109. num. 19.
Stephan. Gratian. d. c. 479. num. 55. Cald. Pereira de
empt. & vendit. cap. 5. n. 13. vers. quamuis enim.
20 Vnde fit, inconcussam remanere resolutionem,
quod loci mentio spectat ad substantialia, & neces-
sariam solemnitatem instrumenti, ita vt sine ea in-
strumentum valere non possit, text. & gl. verbo loca,
in cap. quoniam contra, de probat. Dec. in cap. 1. de
fide instrum. n. 8. vbi alios refert, Cou. pract. c. 20. ante
n. 4. vers. quinto, cum pluribus aliis, de quibus per
Cald. Pereira d. c. 5. n. 9. Gaito plures etiam referens
in tract. de credito c. 3. tit. 1. n. 353. vbi ex n. 330. cum
21 seqq. probat quod Notarius omittens hanc solemnita-
tem in instrumento pœna falsi tenetur, maximè si
sit suspectus de falso. Farin. d. q. 157. n. 6. & d. cons. 190.
n. 17. cum seqq.
22 Hinc etiam prouenit, nullum esse instrumentum,
in quo hæc solemnitas deficit, d. leg. optimam, C. de
contrah. stipul. cap. Abbate sanè, §. pen. vers. ex his,
de re iudic. lib. 6. Bald. in l. comparationes, num. 8. Cod.
de fide instrum. Dec. in cap. 1. num. 8. de fide instrum.
Aufrer. ad Capell. Tholos. decis. 492. Natt. consil. 329.
in princip. lib. 2. Rot. decis. 5. de fide instrum. in antiq.
Cephal. consil. 58. num. 33. lib. 1. & consil. 553. num. 9.
lib. 4. Menoch. de presumpt. lib. 2. præs. 84. & cons. 288.
num. 2. & 13. Cald. Pereira dict. cap. 5. num 13. Se-
raphin. decis. 949. num. 2. Farin. d. cons. 109. num 27.
Stephan. Gratian. discept. forens. tom. 1. cap. 11. num. 4.
& tom. 5. cap. 899. num. 17. ibi. Additur defectus lo-
ci, qui tamen debebat apponi, adeò quod illo non ap-
posito, resultet clara nullitas instrumenti, cum ista ap-
positio sit vna ex perfectionibus requisitis, Gaito dict.
cap. 3. tit. 1. n. 354.
23 Nec ad supplendam hanc loci solemnitatem suf-
ficit præsumptiua probatio, maximè in instrumen-
to, seu aliqua publica Scriptura, sed requiritur loci
expressa nominatio, Felin. in d. cap. 1. n. 13. de fide
24 instrum. Cephal. consil. 622. num 49 & 50. vbi subdit
quod in Scriptura priuata loci probatio præsumpti-
ua sufficit. Menoch. d. cons. 288. n. 28. ibi. Hæc expres-
sio loci sumpta à codicillis, est quadam expressio præ-
sumptiua, quæ non sufficit in isto casu, in quo expressio
pro forma requiritur. Ratio est, quia vbi expressio re-
quiritur pro forma, non sufficit expressio per rela-
25 tionem ad aliunde, Alber. in tract. stat. p. 2. q. 150. Ias.
in l. 1. n. 22. ff. de liber. & posth. & latius cons. 97. n. 12.
& seq. lib. 4. Menoch. d. lib. 2. præs. 84. n. 7. & 8. & dict.
cons. 288. n. 15.
26 Maximè, quia ex stylo & consuetudine Notario-
rum exprimi solet locus, & locus loci, in quo instru-
mentum conficitur, ex Menoch. d. cons. 288. num. 3.
immò contraria consuetudo non valeret. Cou. pract.
cap. 20. num. 3. vbi aduertit, quod si locus & tempus
confecti instrumenti deficerent, multis falsitatibus,
hominumque dolis, & malitiis pateret locus: vnde
his, & aliis matùrè perpensis, verè ac iure respon-
dendum esse resoluit, non valere consuetudinem,
imò iniquam esse, quæ induxerit absque his duabus
solemnitatibus & requisitis valere instrumenta, fir-
mat etiam Afflict. ad constitut. Neapol. lib. 1. rub. 73.
n. 20. plures per Menoch. cons. 288. n. 4. & d. lib. 2.
præs. 74. n. 2. vers. & hac quidem, Cald. Pereira d. c. 5.
n. 9. & latius n. 14. vbi cauendum asserit ab Alexan-
dro contrarium tenente: optimis etiam rationibus
valde ad propositum conducentibus latè probat Steph.
Gratian. discept. forens. c. 767. ex n. 6. & decis. 28. n. 4.
cum seqq. Marc. Anton. de Amatis decis. 60. n. 2. & cum
aliis Hering. de fideiussor. cap. 14. n. 40. qui tutiorem di-
cit, Farin. d. consil. 109. n. 20. Gaito de credito, cap. 3.
tit. 1. num. 353.

Secunda præsumptio falsitatis scripturæ est defe- 27
ctus inscriptionis, & subscriptionis Notarij, quæ
subscriptio cum sit de necessariis requisitis, & sub-
stantialibus, eius omissio scripturam vitiat, l. 2. C. de
conuen. fisci debit. lib. 10. & in auth. de instr. caut. & fid.
vbi gloss. & Bald. Abb. in cap. 1. col. 3. de fide instrum.
Angel. cons. 200. in princ. vbi dicitur, quod causa non
est valida, quæ non continet subscriptionem, Coro.
consil. 94. vol. 4. Cagnol. in l. librarius, n. 33. ff. de regul.
iuris, Surd. consil. 187. n. 18. & 20.
Tertia præsumptio est defectus signi Notarij; 28
ad essentiam enim, & validitatem instrumentorum
publicorum signum Notarij accedere debet, Luc. de
Peña in l. generali, Cod. de tabul. lib. 10. Angel. d. con-
sil. 120. Bart. in l. Prætor, §. si initium, n. 32. ff. de eden-
do, Boer. q. 36. n. 8. & q. 37. n. 10. vbi testatur de magis
communi, Corn. consil. 226. n. 3. vol. 3. Axin. de execut.
c. 9. per tot.
Quarta præsumptio est defectus clausulæ, Actum, 29
&c. quæ indicat imperfectionem actus, & stipulatio-
nem non adesse, Mart. de claus. p. 1. claus. 4. n. 1. Steph.
decis. 949. n. 1. Gratian. discep. forens. c. 899. n. 15.
Quinta præsumptio est contrarietas, seu repu- 30
gnantia inter duo instrumenta ab eadem parte pro-
ducta, ex qua falsitatem argui notatur in l. Scriptura,
C. de fide instrument. gloss. verbo falsam, in cap. in me-
moriam, 19. dist. Bonifac. de Vitalinis in rub. de falsis,
num. 6. Ruin. consil. 55. num. 11. lib. 4. Cephal. con-
sil 287. ex num. 11. lib. 2. Mascard. concl. 240. num. 41.
Menoch. lib. 5. præs. 10. num. 24. & cons. 199. num. 19.
& de arbitr. casu 87. num. 43. Grammat. consil. 24.
num. 4. cum seqq. Alex. Trentacinq. var. resol. lib. 2.
tit. de falsit. instrum. resol. 5. Farin. dict. quæst. 153. ex
num. 121. Ego ipse in collectan. ad cap. inprimaris 13.
num. 2. de fide instrum. Et tanto magis falsitas argui-
tur ex contrarietate, seu repugnantia, si ea appareat
in eodem instrumento, Menoch. consil. 619. n. 10. Fa-
rin. d. n. 121. Genua de Scriptura priuata, lib. 1. q. 6.
princ. dubit. 6 Gaito de credito, c. 3. tit. 1. n. 572.
Sexta præsumptio est inuerisimilitudo; fides 31
enim adhibenda non est Scripturæ, quæ verisimilia
non continet, & non caret falsitatis suspicione, vt
per Alex. consil. 84. num. 1. vers. preterea dicta Scri-
ptura, vol. 7. Bald. in l. Scriptura, num. 5. C. de fide in-
strum. vbi subdit quod non sufficit esse possibile, nisi
etiam sit verisimile, Crauet. consil. 56. num. 19. &
cons. 930. num. 1. cum seqq. lib. 5. Tiraq. in l. si vn-
quam, in præfat. num. 57. Mascard. d. concl. 740. n. 35.
Farin. d. q. 153. num. 176. Stephan. Gratian. Mar-
chia decis. 28. num. 12. Ioseph. Sesse Arag. decis. 117.
num. 17. & 18. Thesaur. forens. lib. 1. quæst. 47. num. 1.
vbi num. 11. inquit, quod hæc suspicio est multùm
efficax, vt Iudex non adhibeat fidem instrumento,
Petr. Bim. cons. 188. num. 38. cum seqq. lib. 2. Pereg.
consil. 92. num. 12. cum seqq. lib. 1. Et quod instru- 32
mentum continens inuerisimilia sit de falso suspe-
ctum, latè probat Crauet. consil. 28. num. 5. cum seqq.
Albens. consil. 485. num. 8. Et ad probationem falsita-
tis maximè attenditur inuerisimilitudo, vt latè pro-
bat Crauet. cons. 134. num. 36. & plures referens Farin.
d. q. 153. num. 176. & seqq. Quod adeò verum est, vt
ad probandam falsitatem instrumenti sufficiat pro-
batio per verisimile, Ozasch. decis. 177. n. 8. Farin.
d. q. 153. num. 177. Surd. d. consil. 473. num. 11. lib. 4. 33
Et quod resultet plena probatio falsitatis quando
vnum verisimile additur pluribus inuerisimilibus,
Iacob. Nouel. reg. 242. fallent. 2. quem refert & se-
quitur Farin. d. num. 177. videndus etiam cons. 109.
num. 23. dum ait præsumptionem falsitatis resultan-
tem ex inuerisimilitudine habere qualitatem visi-
bilis, & patentis vitij: quod enim verosimile non est,
falsum

34 falsum reputatur, *cap. quia verosimile, de præscript.*
Bald. *in l.1.n.6.Cod. de seru. fugit.* Cephal. *cons.287.*
n.21.lib.2.
35 Hinc cum verisimile non sit, quod factum fuerit
id quod fieri non solet, *l. fideicommissa, §. si seruo*, vbi
Bald. notat, *ff. de legat.3.* Alex. *cons.75. col. pen. lib.5.*
Crauet. *cons.947. n.51. & cons.949. n.10.* patet inue-
risimile esse quod pateus, tenax, & sui patrimonij
nequaquam prodigus immensam faciat donationem,
arg. text. *in l. sed si ego, ff ad Vellei.* iuncta gloss. *ver-*
bo donat, quæ refert plures concordantes, *l. Hisp.5.*
tit.12. part 4. & conducit Tiraq. plura cumulans *in*
l.9. connub. n.43. optimè Crauet. *cons.862. num.3.* Surd.
cons.472. n.18. Et quod immensa & summa liberali-
tas etiam in personis non pareis, nec miserabilibus
inuerisimilem faciat donationem, resoluunt Paul. de
36 Castro *cons.174. n.1. lib.1.* Corn. *cons.114. n.5. lib.5.*
Rip. *responsor. lib.3. de reuoc. donat. cap.15. num.13 in*
fine, Farin. *cons.108. num.116.* Excessiua enim & im-
37 moderata donatio præsumitur fraudulenta, & simula-
ta, Cephal. *cons.137. n.78. & cons.142. num.14.* Bece.
cons.52. n.59. vtpote quia insolita, quæ i leo de falso
suspecta etiam præsumitur. Crauet. *cons.889. num.7.*
& cons.930. n.12. & cons.857. n.6. vbi ait insolita om-
nia esse suspecta.
38 Septima falsitatis præsumptio, vt de fide suspe-
ctum sit instrumentum, oritur si rogatum fuerit à
notario nutantis fidei, & valde suspecto, Bald. *cons.*
402. Quæritur an per solam diffamationem, lib.5.
Crauet. *cons.864. n.10. & cons.134. num.34.* Ozasch.
39 *decis.116. n.11.* Morot. *cons.47. ex num.3.* Ad quam su-
spicionem inducendam non requiritur sententia
contra notarium, sed sufficit per testes, & per fa-
mam probare illum fuisse solitum ea facere, vt est
40 expresse de mente Bart. & aliorum *in l.1. §. si quis ne-*
get, ff. quemadm. testam. aper. Farin. *q.156. num.154.*
Mascard. *de probat. concl.740. num.30.* Ioseph. Sesse
Aragon. decis.118. n.21. Vel quod sit valde diffama-
tus, vt ex Cuman. & Anan. ac aliis pluribus resoluit
Farin. *q.156. n.154.*
41 Octaua falsitatis præsumptio oritur ex mala qua-
litate producentis scripturam, de cuius falsitate agi-
tur, præsertim si aliàs fuerit solitus falsas scripturas
producere, gloss. magistra communiter recepta *ver-*
bo suspectus, in l. iubemus, Cod. de probat. Bald. *consil.*
401. n.2. lib.5. Bertazol. *cons.91. num 35.* Mascard. *d.*
concl.470. n.29. lib.2. Morot. *d. cons 47. n.5.* & cum
innumeris Farin. *d. q.153. num.146. & seq.* Genua *de*
Scriptura priuata, lib.1. q.6. dubit.7.
42 Nona falsitatis præsumptio oritur ex suspicione
quæ à familiaritate magna inter aduersarium, & no-
tarium intercedit, iuxta tex. *in l. nullus pater, ff. de ex-*
cusat. tut. Ferrt. Gargtar. *inter cons. crimin. Ziletti,*
cons.122. n.8. & 9 lib.1. Crauet. optimè *cons.682. n.2.*
vers.8. Card. Tusch. *pract. conclus. lit. F, concl.44. n.62.*
Farin. *in praxi crimin. p.2. q.52. n.8.*
45 Decima falsitatis donationis præsumptio est, si
donans post donationem quamplura bona diuersis
contractibus distraxit, præsenso donatario sciente,
& non reclamante, Fulgos. *cons.151. column.2. ad fin.*
vers.5. Crauet. *consil.950. num.6.* Morot. *cons.47. sub*
num.12.
44 Vndecima falsitatis instrumenti præsumptio est,
quia omnes testes in eo descripti mortui sunt, vt
per Alex. *cons.77. vers. primò concurrit, lib.1.* Paris.
cons.27. n.24. & 42. lib 2. vbi idem dicit si duo ex tri-
bus testibus instrumentariis mortui fuerint, Ozasc.
decis.117. n.10. Crauet. *cons.28. n.7. & cons.119. n.13.*
Menoch. *de præsumpt. lib.5. præs.22. n.13.* Morot. *d.*
cons.47. num.7. & cum multis Farin. *q.157. num.179.*
45 Quando enim duo testes reperiuntur descripti in

Barbosa Votn decisiua.

instrumento, quorum vnus dicit se non interfuisse,
alter verò mortuus est, resultat magna suspicio quod
instrumentum non sit verum. Ita ex Puteo, Alex.
& Cuman. tradit Neuizan. *consil.27. num.15.* Crauet.
cons.28. num.7. vers. imò idem si vnus, Menoch. *cons.*
199. n.13. latè Farin. *q.153. n.180.* Idem si ille vnus
testis non diceret se non interfuisse; sed affirmaret
se non recordari, si verisimiliter posset recordari,
quia peræquè habendum est ac si omnino negaret
se interfuisse, Menoch. *de arbitr. cas.* 105. *n.31. in fi-*
ne, & cum aliis Farin. *d. q.158. num.122.* maximè in fa-
cto multum notabili, in quo non præsumitur obli-
uio etiam ex antiquitate temporis, *cap. cum illorum,* 46
§. circa, de sent. excomm. Crauet. *cons.132 num.31.* Ob
tempus enim peruetustum ignorantia, seu obliuio
non præsumitur in facto momentoso, Abb. *cons.41.*
n.1. vers. ad cap. lib.2. Roman. *cons.301. num.7. & cons.*
448. n.3. Crauet. *cons.930. n.8.*
Duodecima falsitatis instrumenti præsumptio 47
oritur ex eo, quia reperitur subscriptio testium facta
contra solitum, iuxta ea, quæ notabiliter respondit
Socin. *consil.189. num.56. & 37. vol.2.* qui suspicio-
nem falsitatis contra testamentum deducit ex eo,
quia non erat scriptum iuxta stylum Hieronymi
conditoris, nempe in subscriptione nominis pro-
prij. Nam ipse semper scribebat, Ego Hieronymus
&c. cum aspiratione, vt ex omnibus instrumentis
per eum confectis constat: in isto autem legitur Ie-
ronymus, sine aspiratione, & sic aliter quam secun-
dum consuetudinem suã, ex quo facilè credendum est
totum testamentum esse falsum, refert & sequitur
Menoch *cons.199. n.10. & de præsumpt. lib.5. præs.20.*
num.18. & 19. Sic quoque respondet Decian *consil.*
108. num.62. vol.2. qui arguit falsitatem propterea,
quod quidam Ioannes solitus erat scribere nomen
suum Io. cum litera I. in subscriptione verò illius
instrumenti extabat subscriptio cum littera G. Ge-
nua *de Scriptura priuata, lib.1. q.6. dubit.9. n.9. 10.*
& 11. qui licèt *num.12.* subdubius transeat cum hac
conclusione sic simpliciter per prædictos Doctores
adnotata, indubitanter tamen firmat tenendam, sal-
tem quando aliæ coniecturæ, & circunstantiæ cum
illa concurrunt.
Duodecima falsitatis præsumptio oritur ex clau- 48
sulis & cautelis insolitis in instrumento positis, vt
per Ioseph. Ludou. *decis.212. n.13.* Mascard. *conclus.*
740. Crauet. *cons.28. n.5.* Franc. Marc. *decis.743. n.2. p.1.*
Menoch. *cons.199. n.6.* Farin. *d. q.153. num.162.* Ioseph.
Sesse *Aragon. decis.118. lit.T.*
Decimatertia falsitatis præsumptio oritur ex oc- 49
cultatione Scripturæ, *cap.1. de frigid. & malef.* ibi,
quia si proclamare voluit, cur tandiu tacuit, l. si quis
fortè, §.1. ff. de pœn. ibi, *neque enim debebant tam ma-*
gnam rem tandiu reticere. Caball. *milleloq.584. vers.*
nonn, Barbat. *cons.88. col. pen. lib.4.* Paul. Castrens.
cons.281. num.1. lib.1. Crauet. *cons.28. num.6.* Menoch.
lib 2. præs.91. n.5. Surd. *cons.173. n.20. & cons.473.*
n.28. Farin. *d. q.153. n.18.* Subtractio enim, seu oc-
cultatio Instrumenti præsumitur ab eo facta in cu-
ius commodum cedit. Boss. *de indic. num.65.* Franc. 50
Bec. *consil.70. num.20. in fine, versic. Secundum indi-*
cium, Hunded. *consil.96. num.13. & num.61. lib.2.*
Mascard. *concl.831. num.1. & conclus.1003. num.69.*
Farin. *d. quæst.153. num.209. & de furtis quæst.76.*
num.89.
Decimaquarta falsitatis Scripturæ præsumptio 51
procedit, tum ex diuersitate dictaminis ipsiusmet
Scripturæ, Specul. *in tractat. de probat. §. videndum*
restat, num.25. Iason *consil.562. num.1. ad fin. lib.4.*
Mascard. *d. concl.740. n.39.* Farin. *d. q.135. num.139.*
Tum quia in charta recenti, & cum littera recen-

riori inuenitur scriptum instrumentum antiquum,
& constitit quod tempore, quo iostrumeotum fuit
coofectum, illa charta noo fabricabatur, & ideo præ-
sumitur falsium, *cap. inter dilectos*, *§. sed contra, de fi-*
de instr. ibi: *Secundò, quia cum charta vetustissima*
videretur, recentior apparebat scriptura, tanquam in
illo tempore facta fuisset, &c. ibi: *Littera quoque re-*
centior videbatur quàm charta, &c. Farin. *d. q.* 153.
52 *num.* 166 & 170. Tum quia colligitur characteres po-
tius esse imitatos quàm veros Notarij dictam scrip-
turam conficientis, vt resoluit Decian. *resp.* 99 *n.* 18.
vers. septimò, lib. 2. vbi considerat quod licèt chara-
cteres litterarum viderentur imitati characterem,
quo solebat vti Notarius, attamen propter imitatio-
nis difficultatem videbantur liberata manu, ac sen-
sim, & cum maxima consideratione diligentiaque
formati, non vt alij currente calamo, & negligenter,
& ex hoc ait induci præsumptionem falsitatis, re-
53 fert & sequitur Card. Tusc. *pract. concl. tom.* 3. *lit. F,*
concl. 44. *n.* 9 Tum, quia papyri signum, io qua scri-
pta est parita suspecta, non est simile signo alterius
papyri, Decian. *cons.* 100. *n.* 17. *lib.* 2. Menoch. *de præ-*
sumpt. lib. 5. *præs.* 20. *n.* 40 Mascard. *d. concl.* 740. *num.* 21.
Farin. *d. q.* 153. *n.* 166. Tum quia vnum folium papy-
ri altero longius est, Farin. *d. q.* 153. *num* 168. & *cons.*
108. *n.* 2. *tom.* 2. tum quia charta, in qua fuit scrip-
tum instrumentum, erat maculata, & immunda,
quæ inducit præsumptionem falsitatis, gloss. *verbo*
suspectus, in fine, vers. vel ratione chartæ, & ibi Odo-
fred. *num.* 1 *in l. iubemus*, *C. de probat.* gloss. *verbo*
scripturum, in l. fin. Cod. de falsis, Bald. *in l. con-*
tractus, num. 22. *de fide instrum.* vbi dicit, quod non
solum Scriptura debet esse munda, sed etiam char-
54 ta in qua scribitur. Petr. Bim. *cons.* 188. *n.* 91. *lib.* 2.
Farinac. *d. quæst.* 153. *num.* 185. tum quia instrumen-
tum non continebat ea omnia, quæ adhiberi in illo
solitum erat, ex quo inducitur præsumptio vehe-
mens falsitatis, *cap. licet*, *§. illos quoque*, vbi gloss.
verbo in forma scripturæ, *de crim. falsi*, Crauet. *con-*
sil. 28. *n.* 5. Menoch. *conclus.* 199. *n.* 6. & *de præsumpt.*
lib. 5. *præs.* 20. *num.* 17. tum etiam, quia diminuitur
fides toti instrumento, & non probat, quia in vna
eius parte certa falsitas reperta fuit, vt post multos
resoluit Sigism. Scacc. *de iudic. lib.* 2. *cap.* 11. *num.* 184.
cum seqq Menoch. *de præsumpt. lib.* 3. *præs.* 63. *num.* 2.
vbi dicit quod quando liber, aliave scriptura conti-
net falsum in vna parte, præsumitur etiam in reli-
quis falsum continere, *ex l. si ex falsis*, *C. de trans-*
55 *act.* Sicut è contra quando parcellæ, seu partitæ li-
bri mercatoris, vel alterius priuati probatæ, & veri-
ficatæ fuerunt, liber præsumitur verus in reliquis
omnibus parcellis etiam non verificatis, quia quan-
do plures parcellæ sunt verificatæ, non est verisi-
mile quod liber in cæteris falsum contineat, Paris.
consil 90. *à n.* 3. & *consil.* 47. *vol.* 1. Syluan. *consil.* 21.
n. 10. *vol.* 2. Natt. *consil.* 581. *n.* 13. Passer. *consil.* 75. *à*
n. 13. & *consil.* 190. *n* 6. Hippol. Rimin. *consil.* 489.
num. 30. & 35. Anton. Gabr. *commun. opin. tit. de præ-*
sumpt. conclus 5 *à n.* 1. Cephal. *consil.* 308 *num.* 34. Pur-
pur. *cons.* 519. Crauet. *cons.* 198, *n.* 6. & *cons* 350. *n.* 15.
& *cons.* 969. *n.* 32. Bursat. *cons.* 224. *n.* 8. Fab. Turre-
crem. *cons.* 100 *n.* 49. *vol.* 1. Monal. *cons.* 98. *n.* 3. Bor-
relli. *cons.* 10. & *seq.* Surd. *cons.* 543 *n* 4. & *dec.* 299 *n* 3.
Menoch. *d. lib.* 3 *præs.* 63. *n.* 1. Viu. *dec.* 132. *n.* 8. & *de-*
cis. 445. *n.* 8. Farin. *cons.* 13. *n.* 6. & ibi Addent. *lit. A*,
Mar. Antonin. *var. resol. lib.* 2. *c.* 19 *n.* 1. Escobar *de*
ratiocin, c. 12. *n.* 5. vbi dicit, quod si liber rationis socie-
cietatis in aliquibus probaretur in veritate scriptus,
tunc etiam in aliis esset credendum, propter præ-
sumptionem bonæ fidei.

Quare, &c.

Toletana Donationis.

Donatio facta pro contrahendo matrimonio cum persona certa, & nominatim expressa, matrimonio non sequuto, vel nullo existente propter aliquod Iuris impedimentum, est nulla, siue contrahentes scirent, siue ignorauerint impedimentum: quando fit à tertio, vbi verò facta fuerit vxori per maritum, si vterque contrahens conscius erat impedimenti, non est locus repetitioni, sed fiscus potest rem donatam vendicare: at si donans sciebat impedimentum, & alter ignorabat, res donata efficitur ignorantis.

Votum LXIX.

1 *Donatio facta pro causa onerosa matrimonij, & inter capitula matrimonialia scripta, censetur causa finalis matrimonium.*

2 *Intellige quando donatio fit pro contrahendo matrimonio cum persona certa, & nominatim expressa.*

3 *Dictio* vt, *causam finalem ostendit.*

4 *Verba*, vt dictum matrimonium effectum sortiatur, *ostendunt matrimonium esse causam finalem donationis.*

5 *Dictio* Vto, *inducit causam finalem.*

6 *Causa finalis dicitur, quæ ab agente principaliter consideratur.*

7 *Causa matrimonij in omni persona donante est finalis, dummodo fiat pro certo & determinato matrimonio.*

8 *Donatio facta intuitu & contemplatione matrimonij corruit, si illud sequutum non fuit.*

9 *Exceptio matrimonij non sequuti potest opponi contra promissionem.*

10 *Donatio facta intuitu matrimonij corruit quando matrimonium fuit contractum, & tamen propter aliquod Iuris impedimentum nullum extitit.*

11 *Donata vel quæsita intuitu matrimonij, sunt restituenda si illud nullum existat.*

12 *Donator potest condicere rem donatam ex defectu causæ finalis, propter quam donatio facta fuit.*

13 *Doctores plures referuntur idem resoluentes.*

14 *Legatum vxori putatiuæ relictum ex defectu voluntatis irritum est, & ad testatoris hæredes pertinet.*

15 *Donatio facta intuitu matrimonij non valet, illo inter contrahentes inualido existente, etiamsi ignoranter contraxerit.*

16 *Dos non debetur quando matrimonium fuit nullum.*

17 *Donatio intuitu matrimonij facta non valet eo inualido existente, etiamsi vterque coniux inscius impedimenti fuerit.*

18 *Matrimonio consummato, postea ob aliquod impedimentum declarato nullo, si vterque ignorauit impedimentum, nec maritus lucratur dotem, nec vxor antidorum.*

19 *Donatio quando fit à tertio ob causam matrimonij, eo existente nullo, vel non sequuto, est semper nulla, siue contrahentes scirent, siue ignorauerint impedimentum.*

20 *Donatio facta vxori per maritum intuitu matrimonij celebrati, eo non sequuto, si vterque contrahens fuit conscius impedimenti, non est locus repetitioni,*

repetitioni, sed fiscus potest rem donatam vendicare: at si donans sciebat impedimentum, & alter ignorabat, res donata efficitur ignorantis.

21 *Conditio nuptiarum quando habeatur pro impleta.*

22 *Legatum pro matrimonio contrahendo quando sit purum, quando modale, & quando conditionale.*

VIT dictum, Matrimonium inter Elenam & Franciscum celebratum fuisse causam finalem donationis propositæ, ex sequentibus.

1 Primò, quia eo ipso quod donatio facta fuit pro causa onerosa matrimonij, & inter capitula matrimonialia scripta reperitur, dicitur causa finalis matrimonij, & talia donatio censetur para & portio contractus Matrimonij, Boët. *decis.* 353. *n.* 10. Surd. *consil.* 164. *n.* 5. *vers. Et causa matrimonij semper præsumitur finalis quando aliquid in nuptiis datur*, idem Surd. *consil.* 196. *num.* 15. ibi. *Et vt dixi, quando aliquid datur in nuptiis, semper causa matrimonij præsumitur esse finalis.* Bertazol. *cons.* 28. *n.* 52. & 53. *in ciuilib.* Franc. Becc. *cons.* 20. *n.* 18. Neuizan. *cons.* 45. *n.* 26. *cum seqq.* Milanens. *decis.* 164. *lib.* 1. Cald. Pereira *cons.* 52. Castill. *decis.* 106. *n.* 13. Fontanel. *de pactis nuptial. claus* 4. *gloss.* 1. *n.* 14. Cancer. *var. lib.* 1. *cap.* 6. *n.* 61.

2 Quod absque dubio procedit, quando fit donatio, vt in nostro casu, pro contrahendo matrimonio cum persona certa, & nominatim expressa, vt pro constanti affirmat Monter. *decis.* 10. *n.* 11. Fontanel. *d. claus.* 4. *glos* 1. *n.* 16. *cum seqq.* Molin. *de ritu nupt. lib.* 3. *q.* 12. Stephan. Gratian. *forens. tom.* 5. *cap.* 894. *n.* 22. *cum seqq.* vbi ait resoluentes matrimonium non esse causam finalem, loqui in donationibus factis pro omni matrimonio, his verbis. *Tales donationes quando fiunt pro contrahendo matrimonio cum persona certa & nominatim expressa, semper dicuntur ob causam finalem, non autem impulsiuam; cùm contraria procedant quando esset donatum in genere pro contrahendo matrimonio, & talis donatio censetur pars, & portio ipsius contractus matrimonij, & cum toto ipso contractu confunditur concernendo vtilitatem non solum donatarij, sed etiam ipsius mulieris secum contrahentis, & eius parentum, qui videntes tales donationes fieri suis generis futuris, eneruant sua patrimonia, constituentes ampliores dotes filiabus, aliàs non daturi, vt ditioribus eas nuptui tradant*, Guid. Papæ *decis.* 145. *num.* 2. Natt. *consil.* 115. *num.* 2. Roland. *cons* 70. *num* 3. & 4. *lib.* 4. Menoch. *cons.* 261. *num.* 16. Franchis *decis.* 205.

3 Secundò, quia verba donationis ostendunt matrimonium fuisse causam finalem ad eam faciendam, vt patet ibi, *para que el dicho matrimonio tenga efeto*: notando illam dictionem, *para que*, latinè *vt*, quæ propriè causam finalem ostendit, *leg. cum alimenta*, §. 1. ibi: *Illam autem adiectionem vt habeat vnde se pascat, magis ad causam*, &c. *ff de aliment. leg. l. si creditor, ff. de distract. pignor l. emptori, ff. de euiction. l* 4. *ff. de testib.* Flamin. *de resignat. benef. tom.* 1. *lib.* 3. *quæst.* 5. *num.* 11. cum aliis per me citatis *dict.* 439. Vlterius verba illa, *vt dictum matrimonium effectum sortiatur*, ostendunt matrimonium esse causam fina-
4 lem donationis, Castill *contr. tom.* 6 *c.* 119. *n.* 21. Cald. Pereira *de nominat. emphyt. quæst.* 2. *n.* 3. Monter. *d. decis.* 10. *n.* 17.

5 Id ipsum comprobant alia eiusdem donationis, *y por causa onerosa.* &c. ex dictione *Pro*, quæ inducit causam finalem, *l. pen.* §. *fin. de aliment. & cibar. legat.* Bald. *in l.* 1. *C. per quas personas nobis acquiritur, col. pen. vers. venio ad secundam form. & in cap.* 1. *in princ. de testib.* vbi notabiliter, quod ista dictio, *Pro*, idem significat ac si disponens dixisset, se aliàs non facturum: Steph. Gratian. *discept. forens. tom.* 1. *c.* 69. *n.* 26. Castil. *d. cap.* 119. *n.* 19. vbi ad propositum deducunt ex dict. *Pro*, quod in casu de quo agunt, fuerit donatum ob causam finalem matrimonij. Vtpote quis, vt innumeris relatis ostendit idem Castill. *dict. tom.* 6.
c. 172. *num.* 23. causa finalis dicitur, quæ ab agente 6
principaliter consideratur, & quæ ipsum præcipuè mouet, & in quam ipsius mens, veluti in scopum dirigitur, & cum quis aliquid facit ex tali causa sine qua non esset facturus, aut quæ ita mouet, vt ea cessante non faceret, vel non eo modo.

Tertiò quia in omni persona donante, siue sit 7
pater, siue extraneus, causa matrimonij est finalis, dummodo fiat pro certo, & determinato matrimonio, in parte probat text. *in l. si extran. ff. de condict. causa data*, ibi. *Sed & si pater pro filia det, & ita conuenit (nisi euidenter aliud actum sit) conditionem patri competere Marcellus ait*, &c. per quem text. ita tenent D. Barbos. *in l. si cum dotem, n.* 51. *vers. Denique*, iuxta prædicta, & *n.* 52 *ff. soluto matr.* Fontan. *de pactis, nupt. claus.* 4 *gl.* 1. *n.* 18. & 30. Monter. à Cueua *d. decis* 10. Cald. de Pereira *d. cons.* 52. Auendan. Baëza, Molin. & plures alij congesti à Castill. *d. tom* 6. *cap.* 119. *à n.* 11 *vsque ad* 17. vbi latissimè reprobat illos qui differentiam constituunt inter patrem & extraneum: Doctores verò qui contrarium asserere videntur, aut loquuntur in donatione simplici, libera, & pura, non autem in ea cuius causa finalis fuit matrimonium, vt sunt Alex. *cons.* 14. *n.* 1. *lib.* 1. Bell. *cons.* 74. *n.* 5. Crauet. *cons.* 114. *n.* 7. *lib.* 1. & *cons.* 718. *n.* 11. *lib.* 4. Bursat. Franc. Marc. Cacher. Cephal. Turrer. Mantua. Iacob. Perret. Viu. & Surd. Aut agunt de patre, qui motus dilectione, aut sanguinis affectione donauit, vt per Paul. de Castro *consil* 365. *num.* 2. *lib.* 1. Vel tractant de donatione facta duobus post matrimonium contractum, in quo casu loquitur Oldrad. *consil.* 5. & alij qui illum sequuntur.

Posito ergo pro constanti, quod donatio facta fue- 8
rit intuitu, & contemplatione matrimonij, si illud sequutum non fuit, ipsamet donatio corruit, & annullatur, ac pro non facta habetur, quia talis donatio habet tacitam conditionem, *si nuptiæ sequantur*, *d. leg. si extraneus, ff. de condict. causa data*, ibi. *Nam quasi causa non sequuta habere potest condictionem qui ob matrimonium dedit, matrimonio non copulato*, &c. *l. si ego* 10. *l. promittendo* 42. ibi. *Sed si nuptiæ sequutæ non fuerint, ex stipulatu agi non potest; magis enim res quam verba intuenda sunt, ff. de iure dot. l. Titia censum*, §. *Titio genero*, & ibi Bart. *n.* 1. *ff. de condit. & demonstr.* Tell. *in l.* 17. *Taur. n.* 76. *cum seqq.* D. Barbos. *in l. si cum dotem, in princ. n.* 51. *ff. soluto matrim.* Cald. Pereira *cons.* 52. *n.* 8. *vers. accedit etiam*, Font. *de pactis nupt. tom.* 1. *claus.* 4. *gloss.* 1. *n.* 53. & 54. *cum pluribus seqq.* Molfes. *ad consuetud. Neapol. tom.* 2. *q.* 4. *tit. de successian. ab intestato, in addit. ad q.* 25. *n.* 5.
pag. 140. Molina *de pactis nupt. lib.* 3. *quæst.* 6. *n.* 70. 9
& 71. Castil. *d. tom.* 6. *cap.* 119. *ex num.* 4. Et quod ista exceptio matrimonij non sequuti possit opponi contra promissionem, latè probat Grassis *de exceptionibus, except.* 40. *num.* 11. & 12.

Idem quoad propositum dicendũ est quando ma- 10
trimonium fuit contractũ, & tamen propter aliquod Iuris impedimentum nullum est, *per l.* 1. *C. de condict. ob causam, & l. quod Seruius ff. de condict. causa data, & l. si mulier*, § *eius nomine, ff. de iure dot. l. à Diuo Pio, ff. de ritu nupt.* ibi: *Quia ex dote nullum lucrum habet, quæ nulla est*, &c. *l. hæc conditio* 10. *in fine, ff. de condit & demonstr.* ibi. *Sed non omnes coniunctiones complent conditionem. puta enim nondum nubilis*

ætatis in domum mariti deducta non paruit conditioni, &c. ex quo Paulus de Castro respondens ad obiectionem de conditione potestatiua, ita subdit. *Conditio nuptiarum non est mere potestatiua, & impletur per nuptias validas, per inualidas autem non impletur, nec deficit.* Quorum Iurium decisionibus ita in terminis probant.

11 Vincent. de Franchis *decis.*5a. n.3. ibi: *Fuit igitur dubitatum, si hæc donatio debeatur declarato iam matrimonio nullo*, & *n.*4. attestatur Senatum censuisse, quod donata, vel quæsita ex dicto matrimonio sunt restituenda danti, vel ei vnde bona prouenerunt, postquam cessat causa matrimonij: & *num.*9. subdit quod quando ambo coniuges sunt ignari facti & iuris, hinc inde data repetuntur,& tandem post Cassanat.*consil* 49. concludit nullam esse legem in mundo, quæ dicat hoc casu mulierem lucrari lucra matrimonialia.

12 Fontanel.*de pactis nupt.inlib.tom.*1. *clauf.*4.*gloss.*1. *num.*64. ibi. *Sed quid si contrahatur quidem matrimonium, illud tamen postea declaretur nullum, propter aliquod Iuris impedimentum, quod veniret illud contrahi? in hoc casu idem censeo indistinctè, quod in superiori? posse scilicet donatorem condicere rem donatam, si tradidisset, vel retinere, si penes se haberet ex defectu causa finalis, propter quam facta extitit, quia non præstat impedimentum, quod de iure non sortiatur effectum*, &c.

13 Eandem sententiam tuentur Couarr. *de sponsal. p.*2. *cap.*7. §.1.*n.*8. Palat. Rub. *in rub de donationib.* §.36 *n.*7. Roder.Xuar. *lib.*3. *fori tit de las ganancias, l.*1.*n* 4. Viuius *commun.opin.*1057.*n.*1. Lavalcan. *decis.*18.*n.*23. *p.*2 Matienf.*l.*2.*glos* 1.*n* 6 *tit.*9.*lib* 5. *Recopil.* Gall.*de except.p.*2.*tit.*4 *except.*8.*n.*3. Menoch. *conf.*309 *n.*97.

14 Emmanuel à Costa *in cap.si pater,p.*1.*verb.vxorem n.*18.*de testament. in* 6. vbi etiam legatum vxori putatiuæ relictum irritum esse docet ex defectu voluntatis, & ad testatoris hæredes pertinere.

15 Antonius Gomez *l.*50.*Tauri, num.*65. *vers. tertius est*, ibi. *Aduertendum etiam, quod omnia supradicta habent locum & procedunt quando matrimonium valet, & tenet de iure inter maritum & vxorem, secus tamen est si matrimonium inter eos non valet, nec tenet, etiamsi contraxerint ignoranter, quia tunc ista donatio non confirmatur morte, sed indistinctè reuertitur ad donatorem*, &c.

D. Petrus Barbosa *in l.*2. *in princ. n.*158. *ff. soluto matrim.* vbi ex pluribus idem tuetur.

16 Cardin. Mantica *de tacitis & ambig.conuent.lib.*12. *titul.*33. *num.*80. ibi: *Tertiò hoc pactum restringitur, vt non habeat locum in dote putatiua, quando scilicet matrimonium per errorem fuit contractum, & de iure non subsistit; nam cum nullum sit matrimonium, dos non intelligitur: ergo pactum de lucro dotis locum non habet*, &c.

17 Thom.Sanch.*de matrim.lib.*6.*disput.*2.*n.*9. vbi resoluit donationem nihil prorsus valere, matrimonio nullo existente, etiamsi vterque coniux inscius impedimenti fuerit.

18 Molfes.*ad consuetud.Neapel.p.*7.*q* 7.*n.*16. vbi agens de matrimonio consummato, & postea ob aliquod impedimentum declarato nullo, ait quod si vterque ignorauit impedimentum, nemo punitur, nec etiam maritus tunc lucratur dotem, nec vxor antidora, & ideo data hinc inde restitui debere per condictionem sine causa, ait.

19 Ludou. de Lima *in addit. ad Molin. de primogen. lib.*4.*cap.*2.*n.*18.*vers.cæterum*, ibi. *Et idem asseuerandum fatemur si contrahatur matrimonium, & illud postea declaratur nullum.*

20 Ex quorum dictis, videtur ad duos casus tota materia reducenda. Primus est quando donatio fit à tertio, Petro scilicet, vt in vxorem ducere possit Mariam, & è conuerso; & tunc quomodocunque cesset causa matrimonij, aut quia contractum non fuit, aut quia declaratum fuit nullum propter aliquod iuris impedimentum, tunc donatio expirat, siue contrahentes scirent, siue ignorent impedimentum, quia bonæ fidei & voluntati donantis attenditur, & causa inspicitur, matrimonium verum scilicet,& non putatiuum, in quo omnes conueniunt. Secundus est quando donatio fit vxori per maritum, & in hoc casu inter scientiam & ignorantiam solet distingui in hunc modum. Aut vterque fuit conscius impedimenti, & tunc non est locus repetitioni, sed fiscus potest rem donatam vindicare, *l. cum hic status*, §. *fin.de donat. inter virum*, Sanchez *d.lib.*6.*disp.*2.*n.*2. Fontanel *d clauf.*4.*gloss.*1. *n.*66. Aut verò donans sciebat impedimentum, & alter ignorabat,& tunc res donata cessit ignorantis, quia donans ex ea falsa causa, matrimonij falsitatis non ignarus, censetur donare, & lex talem donationem applicat coniugi ignoranti, Sanch. *vbi proximè, n.*5. vbi *in fine* hanc rationem suggerit.

21 Vbi promissio dotis, seu obligatio, & matrimonij contrahendi conditio non in vltima voluntate, sed in contractu inter viuos fuit celebrata, tunc talis conditio nuptiarum non habetur pro impleta, etiamsi ex impedimento illius, cum qua matrimonium contrahendum erat, conditio deficiat. Ita Alex. *in l.*1.*n.*10.*C.de instit.& substit.& ibi* Corn. *in fine*, & Ias. *num* 6. Emman. à Costa *in leg.cum tale*, §. *si quis arbitratu, limit.*6*n.*28. *ff. de condit. & demonstr.* Gregor. Lopez *l.*14.*gloss pen.tit.*4 *part.*6. Sanch. *de matr.lib.*1.*disp.*33. *num.*21. Molin *de primog.lib.*2 *cap.*23.*n.*19. vbi dicit communem, D.Barb. *in l.si mora* 10. *num.*78 *ff. soluto matrim.* Fontanel.*d.clauf.*4.*gloss.*1.*num.*61. Cald. Pereira *d.consil.*52.*n.*4. vbi *n.*5. rationem differentiæ assignat, quia in contractibus strictior fit interpretatio, & cum à verbis non recedamus, illa conditio matrimonii contrahendi, seu obligatio celebrata contemplatione futurarum nuptiarum non impletur nisi sequuto matrimonio, in testamentis autem, & conditionibus testamentariis plenior, atque vberior fit interpretatio, ac proinde à verbis non æquè pendemus, obtinuit vt in his conditio habeatur pro impleta, si per eum, cui legatum, vel fideicommissum relinquitur, non stat.

22 Non obstat quod conditio fuerit modalis, & conditionalis, ac proinde ex capite causæ non sequutæ reuocari non poterat; quia est sequenda distinctio Bald. *in l.si plures, n.*26.*Cod.de condit. insert.* dicentis, aut legatur pro matrimonio contracto, & est purum omnino: aut pro contractis sponsalibus, & est modale, aut pro sponsalibus contrahendis, & est conditionale. Vnde cum donatio de qua agimus fuerit pro matrimonio futuro, absque dubio dicitur conditionalis, vt ex aliis profitetur Castill. *d. tom.*6. *cap.* 119.*num.*25.& 26. tum ex eo, quia differentia inter conditionem & modum in principio consistit, videlicet quod conditio impedit acquisitionem donec conditio impleatur, modus autem eam non impedit: at conueniunt in fine, quia quemadmodum defectus conditionis dispositionem annullat, & resoluit, ita quoque defectus modi actum resoluit, & donatarium iure iam quæsito priuat, & facit vt donatio ad donantem, vel eius hæredes reuertatur, Menoch. *conf.*78.*n.*17.*lib.*1. & *conf.*131. *n.*1. & 2.*lib.*2. & *conf.*923.*ex num.*34. Pereg. *de fideicommiss.art.*63. *num.*14. Surd. *conf.*437. *num.*43. *lib.*4. Galganet. *de condition.p.*2.*c.*102.*sub.n.*4. *vers. item modus à condi*tione

dicione differt, & innumeris relatis Castill. *controuerſ.tom.4.c.55.n.32. cum ſeqq. & tom.6. c.119.n.26.* Tum etiam, quia vt inquit idem Castill. *d.c.19.n.27.* in materia, qua verſamur, prædicta maximè procedunt; quia cùm matrimonium ſit cauſa finalis, etiamſi in vim modi matrimonium ineſſet, conditionis naturam aſſumeret, vt matrimonio ipſo non ſequuto reſolvi, aut vitiari deberet diſpoſitio, & hoc quia quando modus eſt cauſa finalis diſpoſitionis, dicitur conditio, & ipſo non impleto diſpoſitio vitiatur, refert Salicetus D.Barboſ. & alios.

Quare, *&c.*

Toletana Agnationis.

Filij appellatione non venit nepos quando diſponens mentionem facit de filio non ſimpliciter, ſed cum aliqua alia qualitate, quæ non ita conuenit nepoti, vel vbi diſponens diſcretiuè de filiis, & de nepotibus tractauit. Filij maſculi appellatione non comprehenditur nepos, vel alius deſcendens ex filia. Vocatio maſculorum quando non comprehendat maſculos ex fœmina.

VOTVM LXX.

1 *Filij appellatione non venit nepos quando diſponens mentionem facit de filio non ſimpliciter, ſed cum aliqua alia qualitate, qua non ita conuenit nepoti.*

2 *Ordo genituræ conſideratur inter plures fratres, non autem inter filium, nepotem, & pronepotem.*

3 *Nepotes in præiudicium filiorum exiſtentium admittendi non ſunt.*

4 *Filiorum nomine non veniunt nepotes, vbi diſponens diſcretiuè de filiis, & de nepotibus tractauit.*

5 *Filij maſculi appellatione non comprehenditur nepos, vel alius deſcendens ex filia.*

6 *Procedit in contractibus & donationibus, vt n.7.*

8 *Statutum præferens deſcendentes maſculos, vel hæredes maſculos, non comprehendit maſculum ex fœmina deſcendentem.*

9 *Feudo pro maſculis conceſſo non ſuccedunt maſculi à fœminis deſcendentes.*

10 *Procedit in maioratibus Hiſpaniæ.*

11 *Et in teſtamentis, ac vltimis voluntatibus.*

12 *Fœmina excluſa, tacitè excluſi ſunt maſculi ex ea prouenientes.*

13 *Medio excluſo, per quod deuenitur ad aliud, & illud excluditur, ad quod per tale medium deueniri debebat.*

14 *Vena ſucciſa, deficit curſus, & fluxus.*

15 *Maſculorum ſub vocatione cognatus pro maſculo non reputatur.*

16 *Nepos ex fœmina non admittitur ad maioratus ſucceſſionem, qui deferri debet maſculis.*

17 *Maſculi ex fœminis quotieſcunque non habent ſpecialem prouiſionem, nihil refert quod maſculi adſint, qui tamen proueniant à fœminis excluſis.*

18 *Agnatio vbi eſt conſeruanda, tunc vocatio maſculorum maſculos tantum ex maſculis, non verè ex fœminis comprehendit.*

19 *Maioratus inſtitutor ſi maſculos abſolutè vocauit, nec fœminas admiſit, ex ea maſculorum vocatione cenſetur agnationem voluiſſe conſeruare.*

20 *Teſtator vbi in diſpoſitione pluries maſculorum mentionem fecit, cenſetur fœminas excludere, & tacitam agnationis conſeruandæ rationem habere.*

21 *Fundator quando eſt maſculus, & primùm vocatus ſimiliter maſculus agnatus, & deinde vocantur etiam maſculi in futurum, tunc videtur inducta ratio conſeruandæ agnationis, & ſolum admittuntur maſculi ex maſculis.*

22 *Teſtator quando ſæpè habet mentionem de maſculis diſpoſitiuè, vel enuntiatiuè, tunc cenſetur inductum fideicommiſſum abſolutum fauore maſculorum prouenientium ex agnatione.*

23 *Teſtator maſculinam qualitatem conſiderando agnationis fauorem reſpexiſſe cenſetur.*

24 *Ludouici Molinæ opinio.*

25 *Agnationis conſeruandæ ratio non ceſſat ob vocationem fœminæ, quando inſtitutor aliter diſponere non potuit, nec locus erat vt ſuccederent maſculi.*

26 *Agnationis conſeruandæ ratio etiam non ceſſat ex vocatione fœminarum, quando agnatio contemplatur ad certos gradus, vel ad certas perſonas eſt reſtricta.*

27 *Maſculi ex fœminis deſcendentes non ſunt maſculi deſcendentes.*

28 *Teſtamenti vna parte quando apparet quomodo teſtator aliquod verbum acceperit, eodem modo videtur acceptum in alia parte.*

29 *Intellige quando verſamur circa res dubias.*

30 *Declaratio propria non dicitur, quando vocabuli ſignificatio eſt certa.*

PPELLATIONE filij non venit 1
nepos quando diſponens mentionem facit de filio, non ſimpliciter, ſed cum aliqua alia qualitate, quæ non ita conuenit nepoti, nempe filios primogenitus: ſic in fideicommiſſis & maioratibus reſoluunt Alex. *conſil.123. num.2. vol.1. & conſil.4. n.9. & per tot. lib.4.* Bald. quem ſequitur Fulgoſ. *num.1. in l.vt inteſtato, C. de ſuis & legit. hæred.* dum dicit quod appellatione primogeniti venit nepos, ſed appellatione filij primogeniti non comprehenditur nepos, quia tunc diſpoſitio reſtringitur ad primom gradum filiorum: quam Baldi traditionem probarunt Corn.& Paul. ibi, Tiraq. *in tract. primog. quæſt.4. num.219.* & latè Emman. Acoſta *in tract. de maioratu, p.1.num.8. & p.2. n.9. verſ. confirmatur hoc argumentum.* Bellon. *conſil.50.n.3.* Mandel. *conſil.60. num 5.* Couar. *pract. c. vlt. n.4 verſ. quintò idem erit,* Berter. *conſil.140. n.2.* Marian. Socin. iun. *conſ.108. num.18. verſ. & ſimiliter, & num.27. lib.2.* vbi quod conſideratio primogeniti, ſecundogeniti, & deinceps, non cadit in nepotibus, & aliis deſcendentibus, Aleiat. *conſil.98. Donationis verba, & conſil.2. n.12. lib.8.* vbi de quadam donatione facta hoc modo, *donamus vobis, & filiis veſtris*, ſcilicet *primogenito veſtro*, & deinde vni poſt aliom ſucceſſiuè ſecundum ordinem genituræ, quod in ea non eſt actum de nepotibus, ſed dumtaxat de filiis primi gradus, in quibus cadit ordo genituræ, Pereg. *de fideicom. artic.21.n.44.in fine, verſ. hac verò concluſio,* Card. Mantic. *de coniect. vltim. volunt. lib.8. tit.9. num.11.* Raudenſ. *de analogis, in appendice p.1.n 56.& num.166.* Menoch. *conſil. 403. numer. 24. lib.3. & conſil.328. numer. 5.* vbi quod ordo genituræ conſideratur in- 2
ter plures fratres, non autem inter filium, nepotem, & pronepotem, ac alios deinceps, pulchrè Surd. *conſil.403. num.23. verſ. demùm, & n.24. vol.3.* Molin. *de primog. lib.1. cap.5.n.22. verſ. idque veriſſi-*

mum est, Rub. *consil.* 149. *num.* 8. & 9. Rimin. iun. *consil.* 371. *num.* 144. & 147. Dec. *consil.* 4. *num.* 12. *vers. ex quibus apparet*, *lib.* 2. vbi distinguit an indefinitè substituatur primogenitus, an verò filius primogenitus, quia tunc censetur constituta differentia inter gradum filiorum, & nepotum, Franc. Hieron. Leo *decis.* 69. *num.* 41. *cum seqq.* latè Castill. *controu. lib.* 5. *p.* 2. *c.* 92. *num.* 23. *cum seqq.* & præcipuè *num.* 28. plurea alios refert & sequitur Fusar. *de substit. q.* 311. *n.* 25. & *cons.* 26. *n.* 3. & *cons.* 39. *n.* 12.

3 Et hoc tanto magis sine dubio procedit, quando vt in nostro casu, filij existunt, in quibus conditio verificari possit, quia tunc nepotes in præiudicium filiorum existentium admittendi non sunt. Alex. *cons.* 37. *num.* 15. *lib.* 6. Corn. *cons.* 107. *num.* 3. *lib.* 1. & *cons.* 131. *col.* 2. *lib.* 3. Gozadin. *cons.* 36. *num.* 9. Sanchez *in l. hæredes mei*, *§. cum ita*, *p.* 4. *num.* 167. *ff. ad Trebell.* Zas. *cons.* 7. *n.* 7. & 8. *lib.* 1. Anton. Gabr. *commun. tit. de verbor. signific. conclus.* 5. *n.* 77. Curt. iun. *cons.* 37. *n.* 7. *vers. præterea*, Paul. de Montepico *cons.* 74. *num.* 9. & *consil.* 101. *num.* 28. Decian. *cons.* 47. *num.* 11. *lib.* 3. Card. Mantic. *de coniect. vlt. volunt. lib.* 8. *tit.* 8. *n.* 11. Crass. *in §. fideicommissum*, *q.* 11. *n.* 3. Surd. *cons.* 403. *n.* 19. & 21. Casanate *consil.* 58. *n.* 14. Fusar. *d. q.* 311. *num.* 39. vbi dicit quod quando viuit filius, & ex eo nepos, tunc appellatione filij non venit nepos, & *n.* 42. idem dicit quando extarent filij, & ex alio filio nepotes.

4 Maximè vbi disponens discretivè de filiis, & de nepotibus tractavit, tunc filiorum nomine non veniunt nepotes, quia cum voluit intelligere de nepotibus, illud expressit: vnde quando de eis non dixit, sed de filiis, non debemus interpretari, quod de nepotibus intellexerit, probat text. *in l. liberorum, in verbo toties. ff. de verb. signif.* & ibi notat Bart. *num.* 4. *vers. primò casu*, Ruin. *cons.* 131. n. 4. *vol.* 2. Socin. iun. *cons.* 128. *num.* 72. *col.* 1. Anton. Gabr. *commun lib.* 6. *tit. de verbor. signif. concl.* 1. *num.* 39. Simon de Pretis *de interpret. vltim. volunt. lib.* 3. *interpr.* 3. *dub.* 4. *solut.* 1. *num* 43. *fol. mihi* 326. Cravet. *cons.* 677. *n.* 3. *vers. Secundò respondetur*, vbi dicit quod expressum facit silere tacitum, Decian. *consil.* 47. *n.* 16. *vol.* 3. vbi ait quod si aliquando de nepotibus specialis facta fuerit mentio, præcipuè in filiorum defectum, non potest dici quod vocando filium, intellexerit de nepote, Honded. *cons.* 60. *num.* 64. *lib.* 1. Cald. Pereira *de renouat. emphyt. p.* 3. *c.* 14. *n.* 16. Menoch. *cons.* 215. *n.* 69. & *cons.* 328. *num.* 6. & *de præsumpt. lib.* 1. *præs.* 94. *n.* 6. Surd. *d. cons.* 403. *num.* 12. Castill. *d. cap.* 92. *num.* 31. *cum seqq.* Baldel. *cons.* 83. *n.* 51. Rustic. *in l. cum nuus*, *lib.* 6. *c.* 4. *n.* 44. Fusar. *de quæst.* 311. *num.* 39. & *cons.* 36. *num.* 8. & *cons.* 152. n. 2. Rota *dec.* 667. *n.* 1. & *dec.* 693. *n.* 4. *p.* 2. *recentior.*

5 Et denique quia nepotes non ex filio, sed ex filia nati sunt, ac proinde appellatione filij masculi non comprehenditur nepos, vel alius descendens ex filia. Capra *cons.* 18. *num* 9. *in fine*, & *num.* 10. vbi loquitur in substitutione facta filiis sub conditione, si sine filiis masculis, Cravet. *cons.* 12. *num.* 10. Card. Mantic. *de coniect. vltim. volunt. lib.* 8. *tit.* 8. *num* 22. Menoch. *consil.* 1306. *num.* 4. *lib.* 11. Anton. Fab. *de erroribus pragmat. tom.* 2. *decad.* 18. *errore* 8. *fol.* 144. ibi: *Inde verò fit vt concepta dispositione, vel conditione de filiis masculis, sicut fœminæ omnes excluduntur, ita & nepotes ex filia exclusi videantur, tanquam qui non possint venire sub nomine filiorum, nisi ex persona matris, quæ ex eo filiorũ numero fuit, & quæ tamen exclusa fuit à conditione, aut dispositione propter adiectam qualitatẽ masculorum*, &c. & *d. decade* 28. *errore* 10. *per totum*, vbi latè fundat, præcipuè fol. 151. ibi: *Mea sententia est, in contractibus eam ipsam distinctionem adhibendam esse, quam adhibuimus in vltimis voluntatibus, an scilicet conditio concepta sit his verbis specialibus, si sine filiis masculis; an illis generalioribus, si sine liberis masculis; priore casu non puto appellatione filij masculi contineri nepotem ex filia. qui si contineretur, vtique propter filiam ipsam contineretur, cum non nisi per filiam avo coniungatur: atqui non potest filia facere, vt hic nepos videatur masculus testatoris, quandoquidem nec illa ipsa masculus est, vt neque ipsa fœmina*, &c.

6 Et in contractibus hoc probant Specul. *tit. de locato*, *§. nunc aliqua*, *q.* 146. Paul. de Castro *cons.* 190. *Nemiter reuocatur*, *numer.* 2. & *lib.* 3. & *in l. Gallus*, *§. nunc de lege*, *num* 6. & ibi Alex. *num.* 3. Ias. *num.* 6. *ff. de liber. & posthum.* dicens perpetuò menti tenendum, & *cons.* 300. *Viso quodam processu*, *lib.* 2. Franc. Marc. *Delphin. decis.* 543. *num.* 21. *lib.* 2. Clar. qui dicit communem in *§ emphyteusis*, *q.* 36. Menoch. *cons.* 172. *n.* 1. *lib.* 2. & *cons.* 40. *num.* 45. *lib.* 4. Pereg. *de fideicommiss. art.* 26. *n.* 8.

7 In donationibus Guid. Papæ *decis.* 133. & Ranchin. *ibi in addit.* Socin. iun. *cons.* 116 *num.* 6. *lib.* 3. Syluest. Aldobrandin. *cons.* 6. *num.* 6. Pereg. *d. art.* 26. *n.* 8. & *n.* 15. *in fine.*

8 In statutis præferentibus descendentes masculos, vel hæredes masculos, quod non contineatur masculus ex fœmina descendens, probant Paul. Alex. & cæteri in *d. l. Gallus*, *§. nunc de lege*, Angel. Ruin. Gulielm. Bened. Anton. Rub. & alij plures, quos refert & sequitur Pereg. *d. art.* 16. *n.* 3. qui dicit communem.

9 In feudis pro masculis concessis, quod non succedant masculi ex fœminis descendentes, probant gloss. & Doctores *in cap.* 1. *§. & quia vidimus*, vbi Afflict. *n.* 54. *de his qui feud. dar. poss.* Bald. *in l. quoties*, *C. de suis & legit.* Paris. *consil.* 17. *num.* 7. *lib.* 1. Surd. *cons.* 307. *n.* 1. *lib.* 3.

10 Et in maioratibus Hispaniæ, in indiuiduo obseruant Anton. Gom. *l.* 40. *Tauri*, *num.* 61. Molin. *de primog. lib.* 3. *cap.* 5. *num.* 54. Mieres *de maiorat. p.* 2. *quæst.* 6. *num.* 54. *ad fin.* Castill. *controuers. lib.* 3. *cap.* 29. *num.* 17. *in fine*, *cum seqq.* illi enim vel per contractum, seu per vltimam voluntatem instituti & fundati solent, & licèt in contractu instituantur, vltimæ voluntatis vim & naturam obseruant. Molin. *lib.* 1. *cap.* 21. *per tot.*

11 In testamentis, & vltimis voluntatibus Bald. *consil.* 40. *Quidam magnus nobilis*, *lib.* 3. Mathes. *sing.* 130. Corn. *cons.* 124. *n.* 24. *lib.* 2. Socin. iun. *cons.* 69. *per tot.* *lib.* 3. Cardin. Mantic. *de coniect. vltim. volunt. lib.* 11. *tit.* 15. *per tot.* Mich. Grass. *§. fideicommissum*, *quæst.* 33. *n.* 3. Menoch. *cons.* 172. *n.* 12. & *cons.* 400. *num* 43. Syluest. Aldobrand. *cons.* 3. & 5. Tiber. Decian. *cons.* 127. *n.* 3. *cum seqq. lib.* 3. Surd. *cons.* 316. *n.* 6. Pereg. *d. art.* 26. *num.* 15.

12 Et ad hoc quod exclusa fœmina tacitè exclusi sint masculi ex ea prouenientes, probatur per text. *in cap.* 1. *de success. fratrum*, ibi, *Proles fœminei sexus, vel ex fœmineo sexu descendens, ad huiusmodi successionẽ aspirare non potest*, &c. *cap.* 1. *§. hoc autem notandum*, *qui feud. dar. poss.* ibi. *Hoc autem notandum est, quod licet filiæ, vt masculi patribus succedant, legibus tamen à successione feudi remouentur, similiter & earum filij, nisi specialiter dictum fuerit eos ad eas pertinere*, &c. Ioan. Andr. *in cap. Apostolica*, *de re iudic. lib.* 6. & *in addit. ad Specul. tit. de testam. circa fin.* Bart. *in l.* 2. *§ videndum*, *num.* 1. *ff. ad Tertyl.* & *in l. liberorum*, *num.* 16. *ff. de verb. signif.* vbi etiam Alciat. n. 12. Bald. *in l.* 1. *n.* 3. *ff. de senator.* ibi. *Quod si filia non succedit in Regno, neque etiam eius filius succedere potest, quia non potest esse plus virtutis in causato, quàm sit in influente*

fluenti potentia causa, &c.& *in l. maximum vitium, C.de lib.prat.n.4.*ibi. *Et idem dico si ex tali filia superesset nepos masculus; nam mutatio in eo sensu non mutatur: mutatur tamen ratio exclusiua, cum non possit venire nisi tanquam matris imago*, &c. & ipse Bald.*conf* 40. *Quidam magnus nobilis, lib.* 3. pluribus 13 rationibus id comprobat, ibi. *Item excluso medio, per quod deuenitur ad aliud, & illud excluditur ad quod per tale medium debebat deueniri, quia non habet ordinatam & in iure fundatam consequentiam. Itẽ mater & filius vna persona censentur; item vlterior agnatus non debet esse potior suo genitore; item natura matris non potest à filio separari; item aspectus nepotis ad auum maternum est per sanguinem maternum*, &c. Affl &. *lib.3.constit. rub.*13 *n.*13.& 14. Et 14 succisa vena deficit cursus & fluxus, *l. flumina §. fin. ff.de damno infecto*, Tiraq. *de primog.q.*12.*num.*12. & non est dubitandum quod ista sit communis opinio, & in practica recepta, teste Beccio *conf.*107. *n.*3.*in fine*, Anton. Gom.*l.*40. *Tauri*, *n.*61. Molin. *de primogen. lib.*3.*cap.*5. *num.*41. & 42. Ioseph. de Rusticis *in l. cum auus. ff de condit. & demonstrat. lib.*6. *cap.*16 *num.*2. *cum seqq.* Mieres *de maiorat. p.*2. *q.*6. *num.*46.

Idem Bald. *consil.*202. *lib.*5. *num.*1. ibi: *De filio enim Ioanna non est curandum, quia aut Ioanna habilis est, & inclusa in pacto, & ipsa filio suo obiicitur, tanquam prior ei; aut inhabilis, & per inhabilem personam non descendit feudum in masculos*, &c. Paul. Castrens.*in l. Gallus, § nunc de lege, n.*6.*ff.de liber.& posthum.*ibi: *Quod si quis recipit emphyteusim pro se & suis descendentibus masculis, restringitur ad descendentes ex masculis; nam cum mater sua, si viueret, non admitteretur, multo minus debet admitti filius ex ea ne sit melioris conditionis quam mater, quia eum pracedit in gradu, l. si viua matre, C. de bonis mat.* &c. Et licèt Aretin.*ibi n.*52.*ad finem*, dicat istam rationem posse reuocari in dubium, quia in prouisione hominis non est necesse, quod nepos succedat ex persona matris, cum possit vocari ex propria persona, & sic qualitas materna ei non obsit; nihilominus concludit dictam opinionem veram esse, quia illa verba non videntur aliud posse significare, nec propter aliud esse posita, nisi vt descendentes ex fœminia exclusi sint propter descendentes masculos per lineam masculinam. Gregor. Lopez *l* 6. *gloss.*23. *tit.* 26.*part.*4. Palat. Rub.*in repet.rub.de donat.inter virum*, §.60.*n.*34. Corn. *consil.*122. *n.*14. *vol.*2. dicens id procedere ex verosimili mente loquentis, & Alex. *conf.*138.*num.fin. lib* 6.& Socin.*conf.*151. *n.*9. *lib* 2. vbi dicit quod quando testator facit mentionem de descendentibus masculis, non veniunt fœminæ, ne etiam veniunt descendentes masculi ex eis, Dec. *consil.*399.*n.*8.*vers & quia testator*, Natt. *consil.* 187. *num vlt.* Chassan.*in consuet Burgund.rubr.*3. §.5. *num.*70.& inter alia rationem esse dicit, quia radix mortifera non potest stipitem, vel ramum fructiferum, vel viuentem facere. Hinc Sigism. Loffred. *tit. de his, qui feud dare poss* ait quod si feudum deuenit in fœminam, tunc id, quod obstat matri, obstat & filio, & quod iste defectus est impurgabilis, & addit Tiraq. *de primog q.*12.*n.*5. se credere nemini futurum dubium, quod si filia non succedit in iure primogeniture, nec etiam eius filius succedet; nam quod ex radice est, eius naturam, à quo procedit, sequatur necesse est; & quod amputata radice, necessariò rami debent deficere, & quod sublata media persona, non potest sequens admitti, Franc. Viu. *lib.*1. *commun. opin. verbo statutum excludens, n.*13. Mich. Graff *de succession. ab intestato, q.*5. *n.*3. vbi dicit hanc esse veram & indubitatam conclusionem, Menoch. *conf.*172.*ex n* 3.& *conf.*400. *n.*36. latè & notabiliter Decian. *resp.*127. *n.*15.*cum multis seqq. lib.*3.

Et sic regulariter sub vocatione masculorum, cognatus pro masculo non reputatur, & minus priuilegium quàm fœmina agnata consequitur, Franc. 15 Bursat. *conf.*1. *num.*20.*vol.* 1.ibi, *non enim hic tractamus de filia per lineam masculinam descendente, sed de nepote per lineam fœmininam, qui verè ob vitium infectum inter masculos descendentes non connumeratur, pracipuè quando fœmina per testatorem excluduntur, secundum Bald.& Salicet. in l. maximum vitium, C.de liber.prater.* &c. Ratio est, quia in matribus capacitatur, vel inhabilitatur tota linea descensiua à filiis masculis & fœminis, Bero. *conf.*151. *n.*20. *vol* 2. Natt. *conf.*581.*n.*32.& 34 *vol.*3. nam qui primitiua inficit, deriuatiua vituperat, vt inquit Bald. *in l.fin.n.*4. *C. de verb. signif.* Afflict. *decis.*248. *n.*7. Menoch. *conf* 172.*n.*35.*vol.*2. Hippol. Rimin. *conf.* 313.*n.* 51.*vol.*3. Cephal.*conf.*581.*num.*26. *cum seqq. vol.*4. Optimè prosequitur Bald. *d conf.*40.*n.*3. quod scilicet hoc casu nepos cum non veniat ad repræsentationem aui, nisi per matrem, cuius ipse est imago, non excludit substitutum, & ideo nec ipse potest excludere, quia matris genitura nihil sibi inflat in successione; tum quia nepos non debet esse melioris conditionis quàm filia, vt *in l. si viua matre, C. de bonis mat.* nec vlterior cognatus debet esse potior suo genitore; & natura matris non potest à filio separari, & aspectus nepotis ad auum maternum est per sanguinem maternum, itavt si gradus matris tollatur de medio, non potest intelligi quod iste sit nepos; & quando aliquid deriuatur, vel deducitur ab aliquo, sapit naturam, & qualitatem eius, à quo deducitur, vt nepos legitimatus, qui descendit à filio illegitimo, vt *in l.*1.*C.de natural.liber.*in ratione sui, & quia mater est persona media, cuius gradum filius ingreditur, & inhabilitas medij inducit inhabilitatem in extremo.

Hanc eandem resolutionem tenent Doctores 16 Hispani, Palat. Rub. *in repet. rub. de donation. inter virum & vxor* §.69 *n.*34 dicens, quod si maioratus defertur masculis, intelligitur de descendentibus per lineam masculinam: vndè nepos ex fœmina cùm procedat à radice infecta, vel exclusa, non admittetur. Cifuentes *in l.*40 *Tauri*, *q.*2. & Mieres *de maioratu, p.*2 *q.*6.*n.*52. vbi testatur hanc esse regulam generalem in materia maioratuum, quod exclusa fœmina à maioratu, exclusi censentur descendentes ex illa, licet sint masculi, & eam latè prosequitur & exornat ante *n.*54. subdens, quod quando testator in sua dispositione fecit mentionem de descendentibus masculis, ex quo non veniunt fœminæ, non veniunt etiam masculi descendentes ex fœminis, &c.

Non obstat, quod masculi ex fœminis succedere 17 possunt ex propria persona, secundùm Bald. *in auth. cessante, C. de legit. hered.* quia prætterquam quod eius doctrina explicatur à Socin. iun. *conf* 2. *num* 20. *vol.* 1.& à Greg. Lop.*l.*3. *verbo mugeres*, *q* 18 *tit.*14. *part* 6. tamen vera resolutio est, quod quotiescunque masculi ex fœminis non habent specialem prouisionem, nihil refert quod masculi adsint, qui tamen proueniant à fœminis exclusis. Ita idem Bald. *in l.*1. *n.*2.& 3.*ff.de senatorb* ibi. *Et nota, & adde, quod vbi non succedit fœmina, non succedit filius eius, extra de re iudic.cap. ad Apostolica, lib.*6.*in nouellis, nam omne quod est ex radice, sequitur naturam proprij genitoris, & ideo si filia Regis Francorum non succedit in Regno, ex rationabili consuetudine Francorum, filius eius, scilicet Dominus Rex Anglia inclyta recordationis in Regno Francorum nullum ius pratendere potuit*

tuit, quia in causato non potest esse plus virtutis quàm procedat ab influenti potentia causa, &c. & communi calculo receptam doctrinam testantur Pereg. *de fideicom. art. 26. n. 6. vers. contrarium, & n. 7.* Surd. *cons.* 85. *n.* 11. & 12. *lib.* 1.

18 Quæ principalis resolutio locum habet & procedit sine dubio, vbi agitur de conseruanda agnatione masculorum, quia tunc vocatio masculos tantùm ex masculis, non verò ex fœminis comprehendit, Peregrin. *de fideicom art.* 26. *n.* 11. Gam. *Lusit. decis.* 194. Mantic. *de coniect. vltim. voluntatum lib.* 1. *tit.* 18. *n.* 50. Menoch. *cons.* 802. *n.* 36 Surd. *cons.* 308. *n.* 14. Fusar. *de substit. q.* 325. *n.* 10. Idem est si expressè, vel tacitè ratio conseruandæ agnationis deprehenditur. Decian. *cons.* 157. *n.* 9 *vers. cum igitur, lib.* 3. Peregr. *cons.* 3. *n.* 13. *lib.* 1. & *cons.* 1 *n* 3. *lib.* 5. vbi ait communem esse distinctionem, quod vbi appatet dilectam fuisse agnationem, tunc masculi ex fœminis non veniunt sub appellatione masculorum, secus quando non appatet testatorem dilexisse agnationem, Surd. *cons.* 316. *n.* 8. & *cons.* 475. *n.* 56. Fusar. *consil.* 19. *n.* 13. Idem enim est quod expressè habeatur, aut tacitè, & subintellectè ex dispositionis contextura colligitur, vt per Hyppol Riminald. *cons* 23. *n.* 90. *lib.* 1 Molin. *de primog. lib.* 3. *cap* 5 *n.* 1. & *n.* 5. Vnde à dispositione excludente fœminas propter masculos, posse argui à ratione subintellecta, tanquam voica & finali, scilicet vt bona in agnatione conseruentur, conclusit Bald. *in l. maximum vitium, n.* 7. *ante fin. C. de liber. preter.* & in dispositionibus maioratuum agnoscit Molin. *d. c.* 5. *n.* 9. vbi *n.* 25. subdit,
19 quod si maioratus institutor masculos absolutè vocauit, nec fœminas admisit, ex ea masculorum vocatione, etsi expressè rationem conseruandæ agnationis non adiecerit, censetur agnationem voluisse conseruare; cuius opinionem sequuntur Menoch. *cons.* 127. *n.* 12. & *cons.* 400. *n.* 43. Surd. *cons.* 316. *n.* 6. Castill. *controuers. tom.* 2. *c.* 4. *n.* 78. & 80. & *tom.* 5. *cap.* 92. *n.* 2. *cum seqq.* & *tom.* 6. *cap.* 119. maximè ex *n* 49. Fusar. *de substit. q.* 499. *n.* 13. & *q.* 311. *n.* 63. & *q.* 340. *n.* 13. & 19.

20 Tacitam quoque agnationis conseruandæ rationem perscrutatur Simon de Prætis *de interpret. vlt. volunt. lib.* 3. *interpr.* 3. *solut.* 15. *per tot.* vbi ait quod vbicunque vocando & disponendo testator mentionem facit de masculis, exinde habetur ratio tacita & præsumpta suæ voluntatis, vt consulatur, & prouideatur suæ familiæ agnationi, quia voluit testator bona conseruare in linea masculina, & in sua agnatione, continuata successione per fideicommissum. Plurea apud Fusar. *de substitut. q.* 346. *n.* 13. & *cons.* 5. *n.* 11. & *cons.* 6. *n.* 4. & *cons.* 13. *num.* 7. & *cons.* 36. *num.* 2. & *cons.* 54. *num* 40. vbi *num.* 41. dicit hoc maximè verum, quando testator pluries vocauit masculos, & *cons.* 145. *num.* 54. & *cons.* 157. *num.* 12. & 13. & *cons.* 174. *n.* 9 Auendan. *in l.* 40. *Tauri, gloss.* 9. *n.* 54. *vsque ad n.* 57. ibi: *Quid si conseruanda agnationis rationem non expressit, neque fœminas propter masculos remotiores exclusferit, sed pluries in dispositione masculorum mentionem fecerit? an ex ea masculinitatis geminatione intelligatur institutorem agnationem conseruare voluisse, ita quod fœmina proximiores à masculis remotioribus excludantur? Existimo in dubio exclusas censeri, cùm enixam institutoris voluntatem conseruandi agnationem ex ea masculinitatis geminatione ipsum habuisse deducatur.* Pont. *de fideicommiss. cap.* 21. *num.* 38. vbi tenet quod licèt sola expressio masculinitatis non inferat agnationem præcisam, fallit tamen vbi expressio multiplicata, & assidua proponitur; nam eo casu propter enixæ voluntatis preces, vt *in l. cùm pater, §. filius matrem, ff. de legat.* 2. tota successio de masculo in masculum absque mixtura fœminei sexus facta intelligitur, tanquam si nominatim de sola linea masculina testator loqueretur; atque ita conciliantur variæ Doctorum conclusiones.

Et sic quando fundator est masculus, & primus vocatus similiter masculus agnatus, & deinde vocantur etiam masculi in futurum, tunc videtur inducta ratio conseruandæ agnationis, & solum admitti debent masculi ex masculis, non verò masculi ex fœminis: ita originaliter Specul. loquens de emphyteusi concessa vni, & eius descendentibus masculis, *in tit. de locato, §. nunc aliqua, quæst.* 146. sequitur Paul. de Castro *cons.* 190. *n* 2. & 3. *lib.* 2. & *in d. l. Gallus, §. nunc de lege, n.* 6. & ibi Alex. *n.* 3. Ias. *n.* 6. dicens perpetuò menti tenendum, *ff. de liber. & posthum.* idem Paul. de Castro *cons.* 300 *vers. visso quodam processu, lib.* 2. Franc. Marc. *Delphin. decis.* 546. *n.* 21. *p.* 1. Menoch. *cons.* 172 *n.* 8. *lib.* 2. & *cons.* 400. *n.* 45. *lib* 4. Hanc eandem sententiam sustinent Riccard. de Malumb. & Ioan. Andr. *in addit. ad Specul. tit. de testam. col. vlt.* dum habent substitutionem factam fauore vnius, & eius descendentium masculorum, intelligendam de masculis ex masculis: eum sequuntur plures relati à Tiraq. *de primog. quæst.* 12. *n.* 15. & à Menoch. *d. cons.* 172. *n.* 12. & *d. cons.* 400. *n.* 43. Franc. Marc. *d. decis* 546. *n.* 21. *p.* 1. latè Surd. *cons.* 316. *n.* 6. 21

Ita consuluerunt Mathesil. *sing.* 130. Corn. *consil.* 154. *n.* 14. *lib.* 2. Socin. iun. *consil.* 116. *n.* 3. *lib.* 3. Nat. *cons.* 187. *n* 6. Guid. Papæ *decis.* 123. Paul. de Montepico *cons.* 96. *a n.* 57. *vsque ad fin.* vbi loquitur de de Alhuquerquensi, Mandel. Alben. *consil.* 483. *n.* 61. *vers. tertiò*, vbi quod quando testator sæpe habet mentionem de masculis, vel dispositiuè, vel enonciatiuè, tunc censetur inductum fideicommissum absolutum fauore masculorum prouenientium ex agnatione, Syluest. Aldobrand. *consil.* 3. *vol.* 1. & *consil.* 6. *n.* 6. Surd. *d. cons* 316. *per tot.* & *consil.* 241. *n.* 13. dum scribit super Ducatu de Veragas, Menoch. *d. consil.* 400. *per tot.* Et decisum referunt Thesaur. *decis.* 96. *n.* 27. & 28. Mar. Giurba *decis.* 32. *n.* 14. vbi alios plures cumulat, Greg. XV. *decis* 314 *n.* 9. & *decis.* 464. *n.* 17. & 18. 22

Sic etiam resoluerunt in suis particularibus tractatibus Card. Mantic. *de coniect. vltim. volunt. lib.* 11. *tit.* 13. *n.* 14. & *tit.* 15. *n* 2. & 3. Ludou. Pontan. *de fideicommiss. cap.* 21. *n.* 38. Peregr. *in simili tract. art.* 26. *n.* 15. *vers.* & *testator*, dum de hæredibus masculis meminit, sentit de masculis ex masculis, per quos familia, & familiarum dignitas conseruatur, Crass. *in §. fideicommissum, q.* 12. Sim. de Prætis *de interp. vltim. volunt. lib.* 3. *interp.* 3. *solut.* 11. *num.* 3. Ioseph. de Rusticis *in l. cùm auus, lib.* 6. *cap.* 16. *ex n.* 10. *vsque ad n.* 23. *ff. de condit. & demonstr.* vbi dicit quod testator masculinam qualitatem considerando agnationis fauorem respexisse censetur. Et ex Hispanis Greg. Lop. *l.* 3. *verbo mugeres, col.* 7. *circa med. vers. si verò conditor maioria, tit.* 13. *part.* 6. Anton. Gom. *l.* 40. *Tauri, n.* 61. Auendan. *super eadem l. gloss.* 9. *n* 54. *cum seqq.* Molin. *de primog. lib.* 3. *cap.* 5. *n.* 55. Aluarad. *de coniectnrata mente defuncti, lib.* 2. *cap.* 3. *§.* 4. *n.* 6. & 7. Gutier. *cons.* 13. *n.* 8. Castill. *lib.* 3. *quotid. cap* 4. *n.* 80. 23

Non obstat quod Molin. *d. lib.* 3. *cap.* 5. *n.* 50. firmat conclusionem, quod quoties in aliqua parte, seu clausula primogenij vocantur fœminæ, etiamsi plurea in eo primogenio masculi vocati fuerint, in eo non censetur habita agnationis ratio, sed solùm prælatio masculis tributa, itaut in eorum defe- 24

ctum fœminæ eiusdem gradus succedant; qoem sequi videntur Perez *de fideicommiss. quæst.* 9. *num.* 1. Menoch. *de præsumpt. lib.* 4. *præs.* 69. *& cons.* 44. *n.* 10. *lib.* 1. *& cons.* 1212. *num.* 5. *lib.* 13. Gutier. *d. consil.* 13. *num.* 23. Surd. *cons.* 313. *num.* 3. *& cons.* 308. *num.* 15. *& cons.* 443. *num.* 13. *& cons.* 448. *n.* 6. Pereg. *d. art.* 23. *num.* 26. Ramon. *cons.* 100. Perez de Lara *de vita hominum, cap.* 30. *num.* 94. *&* 95. Castill. *contron. lib.* 1. *cap.* 4. *num.* 178. *& tom.* 5. *cap.* 9. *num.* 3. Vincent. Fusar. *de subftit. quæst.* 499. *num.* 12.

25 Quia verius est ob fœminarum substitutionem in hoc casu non excludi conservandæ agnationis rationem, quando institutor aliter disponere non potuit, nec locus erat vt succederent masculi, in quibus agnatio conservari posset: ita Angel. *cons.* 68. *&* 69. Socin. sen. *cons.* 81. *num.* 12. *lib.* 4. Socin. iun. *cons.* 23. *num.* 37. *cum seqq. lib.* 1. *& cons.* 158 *num.* 41. *vol.* 2. *& cons.* .. *vol.* 3. Grat. *cons.* 5. *n.* 86. *& cons.* 111. *num.* 16. *& cons* 120. *num.* 46. *cum seqq. lib.* 2. Curt. iun. *cons.* 113. *num.* 44. Rub. *cons.* 22. *num.* 10. Bero. *cons.* 96 *num.* 6. *lib.* 2. Hieron. Gabr. *cons.* 116. *num.* 51. *lib.* 2. Cephal.
26 *cons.* 251. *num.* 34. 48. *&* 49. Tiraq *de primog. quæst.* 13. *n.* 10. Greg. Lop. *in l.* 3. *tit.* 13. *col* 7. *quæst.* 21. *vers. & procedit, part.* 6. Mieres *d. p.* 2. *quæst.* 6. *n.* 59. Præcipuè quando agnatio contemplatur ad certos gradus, vel ad certas personas est restricta, non autem simpliciter, & absolutè; quia tunc etsi fœminæ, vel aliqui cognati vocentur in personis specificatis, ratio conservandæ agnationis non cessat, Thesaur. *decis.* 88. Silua *de vsu & consuet. c.* 12. *n* 64. Cephal. *d. cons.* 251. *n* 48. *cum seqq.* Surd. *cons* 443. *n.* 41. *& cons.* 475. *ex n.* 14 *& dec.* 66. *n* 21. *vers. quod verò*, Cavalcan. *dec.* 18. *num.* 3 *p.* 3. Decian. *cons.* 127. *n.* 25. *lib.* 3. Rub. *cons.* 32. *num.* 10. Iacob. Niger *de gradibus successionum, cap.* 28. *n.* 1. Mat. Anguisol. *cons* 112. *num* 37. *&* 39. *lib.* 1. Gasp. Guillelm *in apologia feudorum. c.* 26. *n.* 35. ibi: *Et cum D. Octauius hoc indultum à serenissimo Principe impetrauit, vt memoriam suam augeret, domumque & genus propagaret, suosque descendentes honorabiliores constitueret, non est dubitandum hæc verba, maximè ita continuato perfectissima agnationis significatiua censeri, atque ideo solum masculis ex virili sexu prouenientibus applicari posse, saltem, vt non sit locus fœminis, neque alicui masculo per fœminam venienti, donec vniuersi agnati deficiant*, &c. Alex. Ambrosin. *Perus. decis.* 10. Gutier. *d. consil.* 13. *n.* 23. *&* 35. Pereg. *d. art.* 25. *n.* 26. Franc. Molin. *de ritu nupt. lib.* 3. *cap* 24. *ex n.* 135. Mieres *d. par.* 2. *quæst.* 6. *n.* 42. *cum seqq.* Gitiba *d. decision.* 32. *num.* 34. Melch. Phœb. *Lusit. decis.* 29. *n.* 15. *tom.* 1. Ludou. de Cassanate *consil.* 4. *ex num.* 217. Castill. *d. lib.* 5. *cap.* 92. *num.* 4. *cum seqq.* Perez de Lara *d. cap.* 30. *num.* 114. Fusar. *de substitut.* *q.* 499. *num* 23. *&* 24.

27 Denique non obstat, quod aliqui volunt masculos ex fœminia descendentes, masculos descendentes esse, proindeque clausulæ fundationis masculos descendentes requirentis locum esse, quia non sequitur, sunt masculi, & sunt descendentes, ergo propriè sunt descendentes masculi: sicut non sequitur, Petrus est magnus, & est Logicus: ergo Petrus est magnus Logicus: quia verbum *Varones*, positum post verbum *descendentes*, non solùm respicit personam, sed etiam descendentiam: ita in terminis Bald. *d. consil.* 40. *num.* 2. *lib.* 3. ibi: *Aspectus nepotis ad auum maternum est per sanguinem maternũ, & si mater tollatur de medio, non potest intelligi quod iste sit nepos*, &c. clariùs Sylvest. Aldobran. *d. cons.* 3. *n.* 50. ibi: *Quinimò cum ad hoc vt possint dici vocati, nec necesse sit eos habere hanc qualitatem, quod sint descendentes, eã non possunt aliqua ratione consequi, quàm ex transmissione materna, cuius medio ipsi sunt descendentes*, &c. ita cũ Alciato, & Alber. probat Menoch. *d. cons.* 171. *n.* 5. *vers. respondetur secundò.*

Et tantò magis, quia ex alia clausula dispositio- 28
nis, vbi eadem ferè verba referuntur, hæc declaratio elicitur; quando enim ex vna parte testamenti apparet quomodo testator aliquod verbum acceperit, eodem modo videtur acceptum in alia parte, Bart. *n.* 27. & Ripa *num.* 129. *in l. centurio. ff de vulgari*, Pereg. *de fideicommiss. art.* 26. *n* 30. & Bartolum sequuntur communiter scribentes ibi, Paris. *cons.* 73. *num.* 48. *lib* 2. dicens communiter approbari, vbi *num.* 60. post Corn. Curtium, Socin. Abb. & Cuman. dicit multò magis hoc procedere quando verbum in hac parte ambiguè positum, fuerit in alia per ipsum testatorem ita expressè declaratum, vt in præsenti pulchrè Corn. *cons.* 90 *num.* 7. *lib.* 3. Paris. *cons* 80. *n.* 29. *lib.* 2. Socin. sen. *in l.* 1. *num.* 1. *ff. de rebus dub.* Socin. iun. *cons.* 51. *n.* 9. *& cons.* 65. *n.* 10. vbi dicit communem *lib.* 4. alios refert Card Mantic. *de coniect. vltim. volunt. lib.* 6. *tit.* 13 *num.* 15. Sfort. Perus. *cons.* 95. *n.* 76. Et hoc esse commune documentum, quod quando in vna parte testamenti apparet quomodo testator verbum aliquod acceperit, eodem modo censeatur acceptum in alia parte, post Bart. Ripam, Fulgos. Gabriel. & Gozadin. tradit Raudens. *cons.* 35. *n.* 63.
lib. 1. Quod quidem intelligitur quando versa- 29
mur circa res dubias, *l. hæres palam*, §. *si quid post*, vbi Paul. de Castro, *ff. de testam.* Et vna pars bene declarat aliam quæ sit dubia, sed vbi non est dubia, non recipit declarationem ab alia, *l.* 1. *ff. de rebus dub.* Crot. *cons.* 45. *num.* 11.

Et non dicitur propria declaratio, quando voca- 30
buli significatio est certa. Paul. de Castro *cons.* 341. *lib.* 1. Franc. Becc. *cons.* 3. *num.* 44. *lib.* 1. Surd. *consil.* 226. *num.* 44. *lib.* 3.

Quare, *&c.*

Toletana Legitimitatis.

Matrimonium non inducitur, quando promissio præcessit Concilium Trid. copula autem subsequuta fuit post illius publicationem.

Votvm LXXI.

1 *Sponsalia de futuro post Tridentinum non transeunt in matrimonium ex copula subsequuta.*

2 *Matrimonium non inducitur quando promissio præcessit Concilium, copula autem subsequuta fuit post illius publicationem.*

3 *Constitutio noua quando concernit aliquid productiuum plurium effectuum, comprehendit etiam præterita respectu effectuum futurorum.*

4 *Statutum excludens filiam dotatam à successione dotantis, includit dotatas ante statutum, si moriatur dotans post statutum; secus si esset mortuus ante statutum.*

5 *Pater si acquisiuit emphyteusim pro se & filiis masculis & filiabus, & antequam pater moriatur manat statutum quod filia non possit succedere stante filio masculo, certè filia non posset postea succedere propter nouam prohibitionem dicti statuti.*

6 *Statutum nouum si introducat aliquam solemnitatem in contractu, si actus erat ante statutum inchoatus, sed post statutum veniebat perficiendus, actus talis comprehenditur sub dispositione statuti.*

7 *In terminis* cap. is qui fidem, de sponsal. *non retrotrahitur matrimonium à tempore copula subsequuta ad tempus facta promissionie.*

8 *Matrimony in contractu nec noune consensus, nec conditioms interuentus retrotrahitur, sed operatur à tempore, quo impletur conditio.*

1 OANNES ante Concilium Tridentinum promiserat Franciscæ matrimonium eum illa contrahere, sed illud tunc copulâ non consummauit, nisi post eiusdem Concilij Trident. publicationem, quæsitum fuit apud me, an istud matrimonium hoc modo contractum absque solemnitatibus ab eodem Concilio requisitis, validum extitisset ad effectum legitimationis filiorum. In quo dubio respondi pro inualiditate matrimonij; nam licèt sponsalia, subsequuta copula, in matrimonium præsumptum transierint attento iure communi, de quo *in c. is qui fidem, de sponsal.* nihilominus cùm sacrosanctum Concilium Trid. abrogauerit dicti textus dispositionem, hodiéque talia matrimonia cessent, nec post Tridentinum sponsalia de futuro transeant in matrimonium ex copula subsequuta, Nau. *in man. c.25.n.144.& c.27.n.141.* Menoch *de præsumpt. lib.3. præs.1.num.99.* Perez, Gutierrez, Spino, Matienso, Azeued. Henriq. & alij Hispani, quos sequitur Sanch. *de matrim. lib.3.disp.40. n.3.* ideo matrimonium, de quo interrogatus fui, non potuit valere, nisi adhibitis eiusdem Concilii solemnitatibus, etiamsi promissio præcederet, si copula quoque non præcessit; quia etiam ante Tridentinum sponsalia de futuro solùm transibant in matrimonium ex copula sequenti, non autem ex copula præcedenti, *cap veniens, de sponsal.* ibi, *si post fidem præstitam cognouerit,* &c. *d.cap.is qui fidem,* ibi: *carnali copula subsequuta,* &c. Abb. *in c.veniens, il 2.de sponsal.* Socin.sen. *consil.28. num.6.* Cou. *de sponsal.par.1.cap.4.§.1. num.13.* latè Menoch. *d. lib. 3. præs. 1. num. 42. vers. declaratur 30.* vbi *num.43.* ita ait. *Et hinc fit, quod si testis dixit Caiam eius sponsam carnaliter cognouisse, non concludit vt ex ea copula iudicetur matrimonium; est enim opus probare quod post sponsionem eam cognouerit,* &c.

Non obstat dicere, quod licèt non probetur copulam habitam fuisse ante Concilium, nihilominus non negatur eam subsequutam post Concilium, & hæc sufficiens videtur, cùm retrotrahatur ad tempus sponsaliorum, quæ præcesserunt ante Concilium, *c. fin.§.sin autem, de concess. præb. lib.6.* gloss. notabilis *verbo deputata, in cap.1.de testam.*

2 Quia respondetur, distinguendos esse tres casus. Primus est, quando probatur promissio facta ante Concilium, copula subsequuta, & hic est casus expressus *in d.cap.is, qui fidem.* Secundus, quando tam promissio quàm copula obuenerunt post Concilium, & hic etiam est casus clarus contra matrimonium, cùm Tridentinum irritauerit omnia matrimonia præsumpta, ex Menoch. *d lib.3.præs.1.num.99.* Sanchez *d. lib.3. disp.40. num. 3.* Tertius, quando promissio præcessit Concilium, copula autem subsequuta fuit post illius publicationem, & tunc ex præciso Iuris rigore concludendum est, non induci matrimonium, ex seqq.

3 Certum & indubitatum est in iure nostro, post Concilii publicationem, contrahentes inhabiles fieri ante copulam subsequutam, quia ea perficiebatur matrimonium, non autem vires ex antecedenti promissione accipiebat; vbi enim Constitutio noua dat certam formam actui, licèt ille actus fiendus in futurum habeat ortum ex causa de præterito, tamen subiicitur nouæ Constitutioni, & sub ea comprehenditur, iuxta doctrinam Imolæ *in Clem. 2. super gloss. verbo in posterum, de ætate & qual.* & Card. ibi dicit quod quando Constitutio noua concernit aliquid productiuum plurium effectuum, comprehendit etiam præterita respectu effectuum futurorum. Probat in simili Bald. *in l.si ita scriptum, §. fin. ff. de legat.2 & in l.omnes populi, n.52.ff.de iustit. & iure, & in l.illa, post med.C.de donat.* dicens quod statutum 4
excludens filiam dotatam à successione dotantis, includit dotatas ante statutum, si moriatur dotans post statutum, quia tunc est pars de præterito, & para de futuro. Secus si esset mortuus dotans ante statutum, quia tunc totum esset de præterito: sequitur Felin. *in c.fin.de constit.n.11.vers.puto,* vbi dicit hanc esse communem opinionem, & in simili comprobat Bart. *in l. omnes populi, n. 47. ff. de instit. & iure,* & pulchrum exemplum constituit Anchar. *cons.178. Visis & diligenter examinatis,* vbi voluit, quod si pater acquisiuit 5
emphyteusim pro se & filiis masculis, & filiabus, & antequam pater moriatur, maneat statutum, quod filia non possit succedere stante filio masculo, certè filia non posset postea succedere propter nouam prohibitionem dicti statuti, nam licet filiæ ius competeret ex præcedenti stipulatione patris, quia tamen ius illud perficitur post mortem patris, ideo statutum superueniens comprehendit illud ius, quod postea nascitur, & perficitur, quamuis ex causa de præterito: sequuntur Capra *in tract. regular. concl.6.n.53.* Crot. *in l omnes populi, n.131. ff.de instit. & iure,* Alderan. Mascard. *in tract. de interpret statut. concl.13.num.51. vers quintò limita,* vbi latè probat, quod quando factum aliquod est partim de præterito, & partim de futuro, vel quando factum de præterito expectat perfectionem suam, & complementum à facto futuro, tunc statutum nouum interim editum, illud factum comprehendit, ex gloss. *d.verb. in posterum, in Clem.2. de ætat. & qualit.*

Et confirmat alia vera & recepta Doctorum conclusio, quod si statutum nouum introducat aliquam 6
solemnitatem in contractu, si actus erat ante statutum inchoatus, nondum tamen erat perfectus, sed post statutum veniebat perficiendus, tunc ille actus sub dispositione statuti comprehenditur, ex text. pulchro & eleganti *in l. contractus, C de fide instrum.* ibi, *quæ tam in postea conficiendis instrumentis, quàm in his, quæ iam scripta, nondum autem absoluta, locum habere præcipimus,* &c. per quem textum sic in specie tradunt Abb. *in c.fin.de constit.n.11.vers.aut statutum procedit,* & Bart. *in l.omnes populi, q.5 princ n.44. vers. primo casu,* quos sequitur Alderan. *d.concl.13. num.69.*

In terminis *d. cap. is qui fidem,* non retrotrahitur matrimonium à tempore copulæ subsequutæ ad tempus factæ promissionis, quia legis præsumptio fuit vt matrimonium tempore copulæ contractum diceretur, cum ad excusandam præsumptionem delicti lex introduxerat hanc præsumptionem, quia existimauit ex illa carnali coniunctione nouum superuenisse consensum, atque ita voluisse perducere ad effectum promissionem illam in sponsalibus factam, vt tradunt Couarruv. *de spons. p.2.c.4.§.1. num.1.* Menoch. *d.lib.3 præs.1.n.7.* & Generale est in contractu matrimonii, nec nouum consensum, nec conditiones interuenientes retrotrahi, sed solum operari à tempore quo impletur conditio, vel à tempore, quo interuenit nouus consensus, vt voluerunt Abb. *in c.super eo, n.8. vers. Item ex facto, de condit appos.* Præpos. *in c. per tuas, n.7. eod.tit.* Nauar. *cons.14 num 7.& per tot. de sponsalib. & cons 3. de despons. impub.* Gut. *canon. lib.1.c.22.n.16.* Actus enim non consideratur ex die, quo gestus fuit, sed ex die, quo fuit perfectus ob interuentū noui consensus, vt probant Afflict. *dec. 386.*

Grana tensi,

Granatensis Primogenitura.

Primogenitùra quando, & quibus coniecturis dicatur constituta?

Votum LXXII.

1 *Maioratus coniecturis probatur, licèt non sit dictum à testatore.*

2 *Coniectura sufficiunt ad inducendum fideicommissum.*

3 *Maioratum constituere vult qui dixit, quod vinculabat certa bona.*

4 *Maioratus & vinculum de consuetudine, & communi loquendi vsu idem significant.*

5 *Verbum,* liberi, *ex sua propria significatione omnes descendentes in Infinitum comprehendit.*

6 L. Iurisconsultus, §. parentes, ff. de gradib. *declaratur.*

7 *Liberorum vocatione comprehenduntur collectiuè filij & descendentes in infinitum ordine successiuo inter se vocati.*

8 *Fideicommissi perpetui præcisa coniectura est, quando in dispositione adest verbum,* proles, descendentes, *&c.*

9 *Dictio* quandocunque, *denotat perpetuitatem.*

10 *Fideicommissi absoluti, & maioratus perpetui coniectura est, quando fundator digressus est ad plures gradus substitutionum, maximè alijs concurrentibus coniecturis.*

11 *Filij dicuntur successiuo fideicommisso grauati, quando testator positos in conditione grauauit.*

12 *Nomen familia, & delatio armorum semper ponuntur gratiâ conseruandi familiæ honoris.*

13 *Testator qui iussit primogenitos assumere debere nomen & insignia familiæ, mens fuit vt sua familia conseruaretur, primogenituraque in familia esset perpetua.*

14 *Primogenitus filius dicitur, qui primus natus est.*

15 *Maioratus, & vinculum inducitur ex vocatione filij primogeniti, si vocatio sit perpetua.*

16 *Clausula codicillaris adiecta ab ipso testatore operatur vt descendentes censeantur inuicem, & successiuè vocati per fideicommissum.*

17 *Maioratus præsumitur institutus ex nobili & illustri testatoris qualitate: item ex qualitate bonorum, vt* n.18.

19 *Maioratus institutus præsumitur ex scriptura, vbi non ita clarè nunciatur fundatus, si consuetudo sit succedendi in his bonis iure maioratus, saltem per decennium.*

20 *Coniectura plures simul iuncta id efficere solent, quod vna per se sumpta efficere non potest.*

1 Coniecturis vinculum, seu maio-
ratum probari, licèt expressè non sit di-
ctum à testatore, tenent Molin. *de*
primog. lib 1. *cap.*4. *&* 5. Castill. *con-*
trouers. lib 5. *cap.*93. §.6. Fusar. *de substitut. quæst.*384.
*n.*1. & etiamsi disponens non vtatur in fundatione
verbo *fideicommissum*, *maioratum*, aut *vinculum*
perpetuum, vt per Molin. *d. lib.*1. *cap.*5. *in princ.* Mie-
res *de maiorat. part.*3 *q.*5. *n.*20. Castill. *lib.*4. *cap.*6.
2 *num.*25. Sic etiam ad inducendum fideicommissum
coniecturas sufficere resoluunt plures, quos plena
manu refert Fus. *d. tract. q.*276. *à princ.* Vnde exi-
stimaui bona, de quibus agitur, esse vinculata, &
primogenituram constituere, his potissimùm con-
iecturis.

Prima ex eo solùm quod disponens dixit quod 3
certa bona vinculabat, voluit maioratum consti-
tuere, quia in substantia, & secundum communem
vsum loquendi hoc importat verbum *vinculum*,
Azeued. *in rub. tit.*7. *n.*6. *in fine, lib.*5. *Recop.* Mieres
*de maiorat. part.*1. *in princ. n.*4. *& part.*2. *in præfat.*
*num.*298. Castill. *contron. lib.*2. *cap.*32. *n.*43. Maio-
ratus namque, & vinculum de consuetudine & 4
communi loquendi vsu idem significant, & eun-
dem vim & virtutem habent, Molin. *de iust. tom.*3.
*disp.*557. *n* 9. *vers. his ita constitutis*, Perez de Lara
*de anniuers. & capell. lib.*1. *cap.*7. *n.*8. Paz *de tenut.*
*cap.*4. *n.*5. Castill. *d. lib.*2. *cap.*22. *n* 43. *& lib.*6. *c.*143.
*num.*20.

Secunda ex verbo *liberi*, de quo in dispositione, 5
quod ex sua propria significatione omnes descen-
dentes in infinitum comprehendit, *l. liberorum, ff. de*
verbor signif. l. sed & si hac, §. liberos, & l. quisque, §.
parentes, ff. de in ius vocando, cum alijs quæ conge-
runt Rustic. *in l. cum auus, lib.*6. *cap.*8. *n.*3. *&* 4. Fu-
sar. *d. tract. de substitut. quæst.*327. *in princ.* & Ego
ipse *de appellatiua verborum vtriusque iur. signific.*
*appell.*130. *ex n.*1. & importat idem, quod verbum
descendentes, Peregr. *de fideicommiss. art.*22. *n.*43.
Menoch. *consil.*420. *n.*6. 15. *&* 16. Cæs. Barz. *decis.*4.
*n.*17. *&* 18. optimè Ramon. *consil.*9. *n.*5. & est colle- 6
ctiuum multorum graduum & personarum, sicut
nomen familiæ, Dec. *consil.*41. *n.*66. & cum alijs Pe-
regrin. *cons.*44. *n.*1. *&* 18. Et licèt nonnulli existi-
mauerint dictum verbum *liberi*, vltra trinepotes
non extendi, per text. *in l. Iurisconsultus, §. parentes*,
ibi, *vsque ad trinepotem*, *ff. de gradibus*: nihi-
lominus hoc certum non est, & expressè con-
trariatur Iuribus, de quibus suprà: Nec obstat *d §.*
parentes: quia tantum dicit quod sicut in parenti-
bus nullum nomen proprium datur, vt quia nun-
quam dicitur quartauus, quintauus, sed solum di-
citur pater tritaui; sic liberorum appellatio vltra
trinepotem nullum proprium nomen habet, vt quia
nunquam dicitur, quadrinepos, quintinepos, sed
solùm dicitur filius trinepotis, nepos trinepotis:
non ergo negat, appellatione liberorum descenden-
tes in infinitum contineri, sed tantùm admonet
post trinepotem liberorum appellationem proprium
nomen non habere, vt clarè & apertè demon-
strant verba illius text. itavt obscurari nequeant,
quod egregiè aduertit Connan. *commentar. Iuris ci-*
*uil. cap.*1. *n.*4. Cald. Pereira *in l. si curam, C. de in in-*
tegr. restit. verbo Sine curatore, *sub num.*48. Me-
noch. qui vltra dictam solutionem alias præstat
*cons.*1. *n.*198. Rustic. *ad l cum auus, lib.*6. *cap* 8. *n.*82.
Fusar. *q.*327. *num* 58. vbi plures alios refert, &
tandem concludit ab hac opinione non esse rece-
dendum.

Supposito ergo, quod sub prædicta mentione, & 7
vocatione liberorum comprehenduntur collectiuè
filij & descendentes in infinitum, ordine successi-
uo inter se vocati, vt proximior primò admittatur,
& deinceps cæteri de gradu in gradum secundùm
gradus prærogatiuam, *l. pero, §. fratre*, vbi omnes,
*ff. de legat.*3. Gratian. *cons.*41. *num.* 24. 25. *&* 26.
& euidentiùs ex *num.*66. *lib.*1. *& cons.*84. *n.*10. *lib* 3.
Menoch. *consil* 420. *num.*6. 14. 15. *&* 16. *& consil.*
904. *num.*6. *cum seqq.* vbi subdit quod quando in dis-
positione adest simile verbum, veluti, *proles*,
descendentes, &c. fideicommissi perpetui præcisa
coniectura est, & quod repetitum censetur in sin- 8
gulos sub generalitate talis verbi comprehensos:
idem etiam comprobat cum pluribus *consil.* 1155.
*num.*1. *cum tribus seqq. & consil.*1010. *n.*18. Pere-
grin. *consil.*44. *num.*8. *&* 9. *lib.*1. optimè Ramon.

cons.9. numer.5. Stephan. Gratian. *disceptat. forens. tom.1.cap.285.num.14.* Castill. *controuers. lib.3. cap.93. §.4. num.11.* Ioan. Anton. Bellon. *de iure accrescendi, cap.5 quæst.26. num.138. in nouis,* Franc. Molin. *de ritu nupt. lib.3. quæst.24. ex num 70.* vbi *num.71.* concludit hanc esse indubitabilem coniecturam fideicommissi perpetui.

9 Tertia, quia verbo *liberis*, adiungebatur dictio, *quandocunque*, vt patet ibi, *Obierit quandocunque sine liberis*, quæ denotat perpetuitatem, & infinitatem temporis, *l. in substitutione*, vbi notatur, *ff. de vulgari,* Bart. *in l Centurio, num.17. ff. eodem,* Riminald. iun. *consil.740. num.37.* Menoch. *de præsumptionib. lib.4. præsumpt.51. num.6. & consil.1010. num.13. & consil. 1155. num.34.* Casanate *consil.33. in fine*, Ramon. *cons.9. num.6.*

10 Quarta, quia fundator digressus est ad plures gradus substitutionum; tunc namque velut manifesta coniectura est, quod voluerit fideicommissum absolutum, & maioratum perpetuum constituere. Viu. *commun. opin. 855. num.5.* Caualcan. *decis.16. numer.65 part.2.* Mieres *de maiorat. part.2. quæst.50. num.31.* Menoch. *cons.1195. num.17.* Intrigl. *de substitut. cent.3. quæst 79. num.13.* Leo Valent. *decis. 209. numer.41.* Castill. *controuers. lib 5. cap.93. §.4. numer.8.* Fusar. *de substitut. quæst.472. num.49.* maximè aliis concurrentibus coniecturis, vt in nostro casu, Peregrin. *cons.39. num.11. vers. nec obstat, vel num.3.* Casanat. *consil.4. num.236.* Ioseph. Sesse *Aragon. decis.65. num.14.* & absque dubitatione procedere docent Molin. *lib.1. cap.5. num.38.* Castill. *lib.3. cap.9. num.23.* Et fortius quando substitutiones respiciunt ipsos descendentes, vt ea communi, & magis communi, ac in foro recepta opinione post Capic. *decis.108.* & Guid. Papæ *decis. 331.* testatur Peregrin. *consil.98. in fine, lib.4.* Alciat. *consil.604. num.7. & consil.778. num.3.* vbi de foro Mediolani, Grass. *in §. fideicommissum, q.33.* vbi de Prætorio Germaniæ, Thesaur. *decis.93. n.34. & decis.270 num.29* vbi de Senatu Sabaudiæ, Fontanel. *de pactis nuptial. claus 4. gloss.24. num.11.* vbi de Audientia Cathaloniæ, Gregor. XV. *decis.315. num.4.* vbi de Rota Romana.

11 Quinta, quia testator positos in conditione grauauit, his verbis: *Si hæres decesserit sine filiis, vel eius filij sine filiis decesserint, et vel eis sic decedentibus substituo Titium;* tunc enim filij dicuntur successiuo fideicommisso grauati, Peguer. *decis.216. num.10.* Fusar. *de substitut. quæst.441. num.42.* latè Ramon. *consil 9. numer.16. & 17.* Rota *decis.166. num.24. & decis.300. num.12. cum sequentib. part.1. recentior.*

12 Sexta ea nomine, & delatione armorum, ea scilicet ratione, quia semper illa ponuntur gratiâ conseruandi familiæ honoris, ex vulgata decisione Guid. Papæ *decis.467.* quam communiter receptam testatur Surd. *cons.369. num.21.* Franc. Molin. *de ritu nuptiar. lib.1. cap.5. num.34. & lib.2. cap.14. num.4.* Flores de Mena *variar. lib.1. quæst.17. num.4.* Rota *decis.566. num 3. part.1. recentior.* Menoch. *cons.117. num.22. & consil.220. numer.30. & consil. 803. num.8. vers. quarto*, vbi refert hanc coniecturam semper sibi videri valde vrgentem, Stephanus Gratian. *discept. forens. cap.288. num.26. & 27.* Seraphin. *decis.1319. num.3.* Fusar. *de substit. quæst.384. num.9. & quæst.390. num.10. & quæst.437. num.76.* Peregrin. *de fideicommiss. artic.25. num.27.* Casanat. *consil.20. num.19.* Ramon. *consil.15. num.19.* latè Fontanel. *decis.32. num.1. cum seqq.* Vnde testator

13 qui statuit primogenitos assumere debere nomen & insignia familiæ, visus fuit moueri non alia ratione, quàm vt sua familia conseruaretur, primogenituraque in familia esset perpetua: ita Menoch. *consil.117. num.13. & consil.220. num.30. & 31.* Caualcan *decis.17. num 46. versic. quartò.* Thesaur. *decis. 96. num.15. & decis. vlt. num.29. & 30.* Fusar. *quæst. 480. num.34.* & cum aliis Casanat. *consil.20. num.29.*

Septima ex vocatione filij primogeniti (talis 14
enim dicitur, qui primus natus est, vt cum plurimis tradit Castil. *controuers. lib.5. cap.93. §.2. num.6.*
& 7.) ex quo induci vinculum & maioratum, re- 15
ceptissimum est inter Doctores, vt latè probat Molin. *de primogen. lib.1. cap.3. numer.18. cum sequentib.* & ibidem Lima *in addit.* plures referens, Rustic. *in l. cum auus, lib.4 cap.2. num.39* Valenzuel. *consil.69.* vbi asserit vocationem primogeniti intelligendam esse de vocatione perpetua, Ioseph. Sesse *Aragon. decis.362. num 64.* Mieres *de maiorat. p.2. quæst.1. n.13.* Fusar. *de substit. q.384. num 6. & 7. & quæst.390. n.2. & quæst.480.*

Octaua ea clausula codicillari adiecta ab ipso te- 16
statore, quæ operatur vt prædicti descendentes censeantur inuicem, & successiuè vocati per fideicommissum, vt per Menoch. *consil.420. num.17. & consil. 1155. num.7. cum seqq.* Peregrin *de fideicommiss. art.19. num.19.* Ferrer. *in constit. Cathaloniæ, gloss 1. num.176.* Leo *Valent. decis.209. num.47.* Rota apud Farinac. *decis.404. num.7. part.2. recentior.*

Nona ex nobili & illustri testatoris qualitate, 17
Paul. Castrens. *consil.343. num.22. lib.1.* Card. Mantic. *de coniect. vlt. volunt. lib.6. tit.10. num.2.* Mieres *de maioratu, in initio, p.2. num.38.* Castill. *lib.5. cap.84. ex num.12.* Leo *Valent. decis.60. num.39.* Fontanel. *decis.32. num.18. cum seqq.*

Decima ex qualitate bonorum, Molin. *de primog.* 18
lib 1. cap 12. numer.17. Menoch. *de præsumpt. lib 4. præsumpt.68. num.14.* Cardin. Mantic. *d. lib.6. tit.12. num.8.* Stephan. Gratian. *discept. forens. cap.776. n.30. cum seqq.* Valenz *consil.40. num.20. cum seqq.* Castill. *lib.4 cap.9. n.63. & lib.5. cap.93. § 12. per tot.* Ramon. *cons 17. num.28.*

Vndecima ex consuetudine succedendi in his bo- 19
nis iure maioratus, saltem per decennium, existente scriptura, in qua institutor clarè maioratum non fundauit. Ita Molin. *de primogen. lib.1. cap.5. num.39. vers. nona coniectura, & lib.2. cap.6. num.57.* Castill. *controuers. lib.4 cap.9. n.24. & lib.5. cap.93. §.6. num.1. vers. quod si aliqua coniectura.*

Duodecima elicitur ea his omnibus coniecturis 20
simul iunctis; nam si vna in dispositione inueniatur, quæ iudicanti non satisfaciat, respiciendum erit vtrum simul cum ea alia etiam concurrat; solent enim plures coniecturæ simul iunctæ id efficere, quod vna per se sumpta efficere non potest, *l.2. §.1. ff de excusat. tutor. l. instrumenta*, vbi gloss. *C. de probat.* Molin. *de primogen. lib.1. cap.5. num.41. & 42.* Castill. *lib.4. cap.9. num.14. & lib.5. cap.93. §.6. num.1. versic. quod si aliqua coniectura*, Fontanel. *decis.33. num.9* Beltramin. ad Gregor. XV. *decis.315. num.18. & 19.* Rota *decis.146. num.1.* apud Farinac. *in nouissim. nouissimarum*, vbi quod in hac materia locum habet regula, quod singula quæ non probant, simul collecta iuuant. Intellige procedere quando quælibet coniectura in suo genere satis perfecta est, non quando quælibet per se, & in suo genere est imperfecta, vt cum multis sentit Casanate *consil.4. num.265.* & post Bart. & antiquiores Ias *in l. admonendi, ff. de iureiurand. num.153.* & ibi Caccialup. *num.205.*

Quare, &c.

Vallisoletana

Vallisoletana Maioratus.

Filius legitimatus per subsequens matrimonium succedere potest in maioratu, in quo expressa adest clausula vocans ad successionem filios legitimos, natos, seu procreatos de legitimo matrimonio, nisi expresè cautum sit, quod non succedat, vel ex aliis verbis colligatur fundatorem eum voluisse excludere.

Matrimonium in articulo mortis contractum validum est, ac filios antea procreatos legitimos efficit.

Præsumitur quis sanæ mentis, & matrimonium in sana mente contraxisse, maximè si in præsentia Parochi & testium illud celebrauerit, qui eius consensum intellexerunt, & illicò peccata sua confessus est, & sanctissimam Eucharistiam suscepit, ac rectè & prudenter de suis bonis disposuit.

VOTVM LXXIII.

1 *Doctores referuntur qui affirmant filium per subsequens matrimonium legitimatum succedere posse in maioratu, in quo expressa adest clausula vocans ad successionem filios legitimos natos, seu procreatos de legitimo matrimonio, & num. 2. & 3.*

4 *Conditio nati ex legitimo matrimonio idem importat quod procreati ex legitimo matrimonio.*

5 *Iura probantia hanc opinionem referuntur.*

6 *Legitimatus per subsequens matrimonium potest in Episcopum eligi.*

7 *Lex Regia Hispana eandem probat opinionem.*

8 *Legitimati per subsequens matrimonium verè sunt legitimi.*

9 *Contrariæ opinionis negatiuæ Auctores referuntur.*

10 *Intelligendi sunt in aliquibus casibus hic relatis.*

11 *Legitimati per subsequens matrimonium admittuntur ad maioratus successionem, etiamsi geminatis verbis vocentur legitimi, & de legitimo matrimonio nati.*

12 *Doctores pro hac parte plures referuntur usque ad num. 26.*

27 *Legitimati per subsequens matrimonium non succedunt, quando expresè cautum est quod isti non succedant.*

28 *Vel quando constet testatorem ex certis verbis ab eo prolatis voluisse excludere legitimatum per subsequens matrimonium.*

29 *Qui dicit natos ex legitimo matrimonio, asserit etiam eos esse legitimos.*

30 *Geminatio verborum non habet vires suas, quando reiterantur plura synonyma.*

31 *Geminatio per synonyma nihil operatur.*

32 *Dictio* &. *posita inter genus, & speciem, nihil operatur, sed resoluitur vel in expositiuam, vel in disiunctiuam.*

33 *Legitimati per rescriptum Principis excluduntur per verba,* ex legitimo matrimonio nati.

34 *Matrimonium in articulo mortis contractum validũ est, ac filij antea procreati legitimi censentur.*

35 *Doctores referuntur præcedentis opinionis, & numero 36.*

37 *Matrimonium contractum cum concubina in articulo mortis, præsumitur factum in fraudem substituti, & in primogenitura aliàs succedentis.*

38 L. *filiæ meæ*, ff. *soluto matrim. intelligitur.*

39 *Dolus præsumi nequit in dubio in actibus iure approbatis, nisi perspicua doli indicia præcedant.*

40 *Matrimonium in articulo mortis principaliter debet censeri contractum, vt quis animæ consulat, & filiis suis prospiciat.*

41 *Pater legitimando non dicitur præiudicare iuri tertij, nec illi fraudem facere.*

42 *Constitutus in articulo mortis quis dicatur.*

43 *Differentia est inter constitutum in periculo mortis, & constitutum in articulo mortis.*

44 *Actum vt quid dicatur in articulo mortis, non sufficit quod agens decesserit ex illa infirmitate, nisi etiam concurrat quod iam desperaretur de eius salute.*

45 *Legitimationis filiorum effectus est inseparabilis ab ipso matrimonio.*

46 *Sanus mente quilibet præsumitur.*

47 *Probare debet qui dicit aliquem esse dementem, seu non sanæ mentis.*

48 *Sanæ mentis præsumptio est si tempore celebrationis matrimonij Parochus, consanguinei, & alij præsentes fuerint.*

49 *Sanæ mentis esse aliquem percipitur ex circunstantiis, videlicet ex sermonibus, & gestis illius.*

50 *Sanæ mentis quis præsumitur ex prudenti suorum bonorum dispositione.*

51 *Furiosus licèt quis antea fuerit, si postea ritè & rectè testetur, valet eius testamentum.*

52 *Sanæ mentis fuisse matrimonium contrahentem probatur, si in præsentia Parochi & testium illud celebrauerit, qui eius consensum intellexerũt.*

53 *Testator peccata sua confessus, & sanctissimam Eucharistiam suscipiens, præsumitur sanæ mentis.*

54 *Testes de sana mente deponentes præferendi sunt deponentibus de furore, & insana mente.*

55 *Testibus duobus de sana mente deponentibus maior est adhibenda fides, quàm mille negantibus.*

PETRVS dum esset in articulo mortis duxit in vxorem Mariam, ex qua filium antea susceperat eo tempore, quo ambo ad contrahendum habiles erant; quæsitum fuit apud me, an iste filius effectus legitimus per matrimonium subsequens, possit succedere per mortem patris in maioratu, in quo expressa adesset clausula vocans ad successionem filios legitimos natos, seu procreatos de legitimo matrimonio.

ARTICVLVS I.

IN hac quæstione decidenda ità adinuicem pugnant inter se Doctores, vt quæ sit communior 1
& verior sententia, diiudicare sit multum difficile; alij enim legitimatum in his terminis excludere substitutum, & ad primogenium, vel fideicommissum venire debere affirmant, alij verò è contrario negant.

Affirmatiuæ partis sectatores sunt Paul. de Castro *in l. fin. n. 5. & 6. C. de his qui ven. ætat. impetr.* Burr. *n. 18.* Imol. *n. 13. in cap. innotuit, de elect.* Abb. *in cap. tanta, num. 71. in fine, qui filij sint legit.* Dec. *in cap. cum in cunctis n. 24. de elect.* vbi hanc opinionem dicit communem, Ripa *in l. si vnquam, n. 96. Cod. de reuoc. donat. & in rubr. si certum petatur, num. 3. & in l. ex facto, §. si quis rogatus, n. 74. ff. ad Trebell.* Bologn. *in d. rubr. si certum pet. n. 13.* Afflict. *in cap. 1. §. naturales, tit. si de feudo defuncti contron fuerit, in 5. notab. n. 6.* vbi dicit ex communi omnium sententia hoc rescriptum esse, Ruin. *consil. 70. in princip. lib. 3.*

Patiſ. conſil.13. ex num.40.lib.2.Syluan.conſil.3.n.49. Beroi.conſil.176.num.47.lib.2. Sfort.in tract. de compendi.ſa.p.5.art. vlt pag. penult. verſ ego teneo, Phanuc. de lucro dotis, verſ poſt mortem,num.36.pag.94. Hieron. Gabr.conſil.21. in 4 dub.n.30. lib.1. Marc. Anton. Anguiſol. conſil.74.lib.6.Simon de Prætis de interpretat.vlt.volunt.lib.3. dub.3.ſolut.2 num.6.fol. mihi 190.pleniſſimè Franc.Burſat.conſ.1.n.28.& conſil.10.n.7. & conſ.17.ex n.2. & conſ.18. ex num.3. lib. 1. vbi teſtatur hanc proculdubio communiorem opinionem, veriorem, & magis approbatam,& contrariam penitus reprobatam, tam in ſucceſſione feudorum, quàm fideicommiſſorum, Cephal. conſ.539. n.10. Mich.Craſſ. in tract. ſucceſſion.§.fideicommiſſũ, quæſt.38. n.5. in verſ. contrarium tamen; hanc quoque probant innumeri congeſti à Surd.conſ.202.n.17. lib. 2. & latiſſimè hanc ſententiam tuetur Octauius Bammachar. in cap.1. § naturales, tit. ſi de feudo defuncti contron. fuerit, quæſt.2. per tot. Andr. Fachin. lib.7. controuerſ.cap.51.Alciat.conſ.501. num.5 circa fin.nunc conſ.52.lib.9.vbi teſtatur de communi mente ſcribentium, latè probat Menoch. conſil.799. n.4. lib 8.& conſ.225.ex n.9. & conſ.227. num.13. & 21. & conſ.279.num.43. & 44.& de præſumpt. lib.4. præſumpt 81.n.4. cum ſeqq.Capic.deciſ.22.in fine,Franc. Becc.conſ.165.ex n.51. lib.2. Emman. Suarez in theſauro recept.ſe tent.verbo legitimatus ob matrimoniũ, Ioan. Marc Riminald.conſ.78 lib.1.& conſ.256.lib.1. Lancellot.Gallia conſ.122. vbi pro hac opinione refert quadraginta & quatuor Doctores, aſſerens eſſe veriorem, & communiorem, & quæ præſtantiorea numero,& auctoritate Doctores habet, Ioan.Baptiſta Lup. in tract. de illegitim. comment.4. § 3. n.14. vbi multa refert,Laderch.Imol. conſ.24.num.5.& 38.vbi innumeros citat, & dicit multis ex Canonibus, & legibus apparere opinionem hanc eſſe veriſſimam, & Doctores, qui contra tenent, euertere diſpoſitionem Pontificiam & Imperialem, & hanc partem eſſe receptiorem, & quod ſi computetur numerus Doctorum, multò plures eſſe inuenientur, qui fauent legitimato,ait Borgnin. Caualcan. deciſ 32. n.4. p.3. vbi multis pro hac ſententia relatis,tandem concludit hanc eſſe magis communem, veram,æquam, fauorabilem, & obſeruatam opinionem, & ſequendam, & tenendam à veris, & timoratis Iudicibus. Mohed.deciſ.281.Corbul.de iure emphyt. in additione magna ad cauſam priuationis ob lineam finitam,ex n.203. Ioan. Borcholtem in tractat. de feudis, cap.7. n.51.& 52. Baubol. Berrazol. conſ. ciuili 3. num 15. & 56 lib. 1. Fulu. Pacian. conſil. 8. n. 43. Nicol. de Vbaldis de ſucceſſ. ab inteſtato p. 1. n. 65. Marzar. de fideicommiſſ. p. 2. quæſt. 30. Aſcan. Clemens tractat. de patria poteſtate,cap.3. num.57. Iacob Cancer. variar reſolut lib.2 cap.11.de ſponſalib. n.61. Ioſeph de Ruſticis ad l.cùm auus, ff. de condit. & demonſtrat. lib.1. cap. 16. ex num.16. ad 183. Vincent. Fuſat. de ſubſtitut. quæſt.409. num.47. vbi ſi conditio ita concepta eſt, ſine filiis ex legitimo matrimonio procreatis,& num.48.vbi de natis & procreatis, & num.50. vbi ſi dictum ſit,ſi ſine liberis ex legitimo matrimonio conceptis.

2 Ex Hiſpanis hanc ſententiam ſequuntur Gregor. Lopez l.1. gloſſ 10. q.12. tit.15. part.2. Petr. Duen. reg.140 ampl.8.Fortun.Garcia in l.Gallus, §. & quid ſi tantum,n.267.& 268.& 285. ff.de lib. & poſthum. Couarr. de ſponſal. p.2.cap.8 § 1.n.30.& 31. Emmanuel Suarez,& Iacob. Cancer.dictis locis,Ioan.Garc. in tract. de nobilit. gloſſ.21. n.51. vbi hanc veriorem & honeſtiorem affirmat, Molin. de primogen. lib.3. cap. 1. n. 10. vbi teſtatur hanc ſententiam indiſtinctè veram eſſe,alter Molin. Theologus de Iuſtit. tract. 2. diſp. 472. verſ. vtrum verò legitimatus per ſubſequens matrimonium, Montealegre in praxi,lib.2. c.1. §.3. n 5. Ceual. commun. contra communes,lib.1. q.5.n.60.63.64 & 86. in fine, & quæſt.606. num.11. Cald. Pereira de nominat. emphyt. q.1. n. 34. & 38. Mieres de maioratu,p.2. q.1. num.11. Baſil. Pont. de matrim. lib. 11. cap. 11. n. 10. Caſtil. de Sotomaior controuerſ. lib.6. cap.105. ex n.35.

Et pro hac parte fuiſſe tam in Hiſpania,quàm extra illam iudicatum, referunt plures ex citatis, & alij de nouo referendi,nam Molin. d.lib.3. cap.1.numero 10. pro ea non ſemel iudicatum fuiſſe teſtatur; & Burſat. conſ.10.in finalibus verbis,lib.1.dicit in fauorem legitimati per Iudices à Cæſarea Maieſtate delegatos iudicatum fuiſſe: & Borgnin. Caualcan. deciſ.32.num.12. part.3. affirmat in prima & ſecunda inſtantia Papiæ deciſum, Horat. Carpan. in ſtatuta Mediolani, part. 1. cap.414. n.47. 48. & 80. vbi ſic ſeruari & practicari Mediolani aſſerit: pro ea conſuluit Collegium Patauinum inter conſilia Mantuæ conſ. 191. in princip. relatum per Socin. iun. conſil.63.num.52. lib.3. pro quo conſilio Collegij Patauini fuit iudicatum, vt refert Marzar. d.tract. de fideicommiſſ. part.5.quæſt.30 in fine.& in ſuo caſu ita quoque fuiſſe iudicatum refert Laderch. Imol. d. conſ.14. in fine, eandem etiam decidendo tenuit Senatus Burdegalenſis apud Boër. deciſ.159. n.5. & Senatus Pedemontanus apud Cacheran. deciſ.154. n.5e & per tot. 3

4 Et quod idem quoad propoſitum importet conditio, nati ex legitimo matrimonio,& alia, procreati ex legitimo matrimonio, in ſpecie tradunt Dec.in cap. cum in cunctis, num.30. de elect. Natt. conſil.151. numero 13. Alciat. conſil.51.n.3 lib.9. Petr. Anton. Anguiſol. conſ. 94. lib. 6. Hieron. Gabr. conſ.21. lib. 1. Burſat. conſil.18. n.7. lib.1. Menoch.conſil.125.lib.3. Mich. Craſſ. in d. §.fideicommiſſum,q.30. Greg. Lopez in l.2.gloſ.10. q.12. num.7. tit.15. part.2. Molin. d.lib.3. cap.1. n.10. Peregrin. de fideicommiſſ. art.54. num.39.

5 Probatur autem hæc opinio primò ex deciſione text in l.cum quis,in fine,C. de naturalib. lib. ibi. Sed ex eiſdem matrimoniis procreati ſunt, ſimili perfruantur fortuna,&c.§.fin.Inſtit. de nupt. ibi, quod & aliis liberis, qui poſtea ex eodem matrimonio fuerunt procreati, &c. quæ iura cauillari non poſſunt, & à contrariis defendit Laderch. Imol. conſ.24. n.5.

6 Secundò efficaciter probatur ex text. in cap. cum in cunctis,& in cap innotuit,de elect.nam in d.cap. cũ in cunctis,in fine principij,ibi,& de legitimo matrimonio ſit natus, probatur, quod in Epiſcopum eligi non poteſt niſi qui natus fuerit ex legitimo matrimonio; & tamen in d. cap. innotuit, dicitur admitti legitimatum per ſubſequutum matrimonium; quæ Iura ad hoc ponderat gloſſ. verbo legitimi,in d. cap. tamen, melior gloſſ.verbo coniugata,in d.cap. innotuit, quam ad hoc dicit ſingularem Iaſ. conſ.168. col 4. lib. 4. & communiter approbatam Cephal. conſ.82. n.5. lib.1. Et illorum Iurium argumento ſic in ſpecie vtuntur Dec. in d. cap cùm in cunctis, n.11.& 12.& conſ.155. n.3. Boër. d. deciſ.159.n.4. Greg. Lop. in l.1. gloſſ.9. verſic.nota etiam quod ſi teſtator, tit.13. part.4. & dicunt communem inductionem & intelligentiam Couarr.de ſponſal.d.part.2.cap.8.§.2.n.24 Molin.d.lib.3. c.1.n.10. Marc.Anton.Natta conſ.151.n.18.lib.1.Ioan. Matienſ.l.10.gloſſ 3.n 11.tit.8 lib 5.recop. Et quamuis huic argumento reſpondere multis conetur Alex. conſ.5.n.7.lib.7.illi tamen plenè ſatisfaciunt Laderch. Imol. d.conſ. 24. n. 20. cum ſeqq. Petr. Anton. Anguiſol. conſ.74. n.9. lib. 6. Borgnin. Caualcan. d. deciſ.32. num.12. lib.3.

Tertiò

Tertiò id ipsum comprobatur *lege Regia Hisp. 1. tit. 13. part. 4* ibi. *Otrosi son legitimos los hijos que homo en muger varrugana, si despues de esso se casa con ella*, &c. vbi Gregor. Lop. *in verbo son legitimos*, colligit ex eo, quod sunt verè & propriè legitimi, & non per fictionem, dicens ibi esse casum pro opinione Abb. *in d. cap. tanta, in 2. notab.* quem textum ad hoc rectè ponderat Garcias *d. tractat. de nobilit. gloss. 21. n. 61.*

8 Quintò pro eadem sententia facit, huiusmodi legitimatos verè esse legitimos, *d. l. cum quis, & l. nuper, C de natural. liber. §. vlt. in auth. de trien. & semis.* exæquatos esse in omnibus legitime natis, *l. reliqui, in auth. quibus modis natur. effic. sui, d. l. nuper*, eadem perfrui fortuna cum legitimè natis, *de leg. cum quis, cum leg. seq.* Ladetch. Imol. *d. consil. 14. n. 13. vers secundò considero, cum multis seqq.*

9 Negatiuam verò partem sustinent Barbat. *in l. cum acutissimi, n. 151. C. de fideicommiss.* Bald. *in l. filium eum definimus, in 1. in notab ff de his qui sunt sui, & in l. Paulus, in 1. lect. n. 4. ff. de statu homin. & in cap. innotuit, n. 12 de elect. & conf. 206. lib. 2. & conf. 29. lib. 3. & conf. 292. lib 4. conf. 367. lib. 5.* Ruin. *conf. 92. lib. 3. in d. l Gallus, §. si eius, n. 88.* Luc. de Peña *in l. eos, C. de his qui sponte, sub n... col. antepenult. ex n. 45. ad 70* Guid. Papæ q. 482. Roland. à Valle *cons. vlt. per tot. lib. 1.* Riminald. sen. *conf. 543. per tot. lib. 5.* Hippol. Rimin. *conf 2. 2. lib. 1. & conf. 544. n 30. lib. 5.* Anton. Gomez *l. 9. Tauri, n. 161.* Cifuentes *l. 40. Tauri, col. 1.* Bursat. *conf. 190. n. 50. lib. 3.* Thesaur. *dec. 486.* Fachin. sibi contrarius *consil. 1. lib. 1.* Paul. Leon. *consil* 100. Cardinal. Mantic. *de coniectur vlt. volunt. lib. 11. tit. 11. ex n. 14.* Barthol. Bertazol. sibi contrarius *consil. eiusd. 101. n. 26. cum seqq. & consil. 117. n. 17.* Burg. de Paz *conf. 6. num. 13.* Angel. Matheac. *de legat. & fideicommiss. lib. 3. cap. 21.* Æmil. Gall. *de except. tit. 2. p 1. except. 2. ex num. 14. & tit. 4. p. 2. except. 27. num. 100. cum seqq.* Vincent. de Anna *in c. 1. n 431. de vassal. decrep. ætatis.* Hottoman. *conf. 30. num. 12.* Peregr. *de fideicommiss. art. 24. n. 6. & conf. 1.* in causa pro Comitatu de Fuentes, *n. 19.* vbi subdit ita his, aut ter in Senatu Mediolani votarum fuisse, & etiam Paduæ, Surd *decis. 319 & consil. 465. n. 9.* Trentacinq. *de substitut. p. 4. cap. 7. n. 53. & variar. resolut. lib. 1. titul. de legit. resol. 1. n. 28.* Anton. Merenda *lib 4. controuers. cap. 17.* Alexand. Randens. *de analog. lib. 1. cap. 36. n. 130. & seq.* Anton. Faber *de errorib. pragmat. p. 2. dec. 35. errore 6 ad fin.* Paul. Christinæ *vol. 1. n. 310.* Cassanat. *conf. 34. num. 17.* Castill. de Sotomaior *controuers. lib. 4. cap. 31. & lib. 5. cap. 75.*

10 Sed eorum fundamenta non sunt adeò solida, vt non possint facillimè euerti; nam illis latissimè respondent Alciat. *d consil. 52. lib 9.* Hieron. Gabr. *d. conf. 21. lib. 1.* Decian. *conf. 5. à n. 63. lib. 1.* Bursat. *consil. 17. & 18. per tot.* Bugnin. *d. decis. 32. num. 10.* Laderch. Imolens. *d. conf. 24.* reperiuntur enim plures ex citatis pro hac vltima negatiua sententia, qui loquuntur de legitimatis per rescriptum Principis, alij verò, qui sibiipsis contrarij sunt; vnde existimo priorem opinionem in disputando & iudicando tenendam esse.

11 Nec eam intelligas procedere vbi dictum esset simpliciter *de legitimis*, vel vbi solùm *de legitimo matrimonio natis*; non autem si dictum sit, *de legitimis, & de legitimo matrimonio natis, vel procreatis*, ex vi geminationis ostendentis enixiorem voluntatem. Butr. *in cap. per venerabilem, n. 17. qui filij sint legit.* Prosp. Passer. *consil. 100. n. 4.*

Quia contrarium verius est, immò ea geminatione verborum non obstante, pro legitimato pronuntiandum, vt probant infra scripti Doctores geminationi respondentes.

Forton. Garcia *in d l. Gallus, § & quid si tantum, n 277. vers. primò ex superioribus infero*, ibi. *Constanter igitur teneas retrotrahi, & quod illa æquiparatio valeat, quod habebunt legitimas successiones, ac si ab initio nati essent legitimi, & ex legitimo matrim.* &c. 12

Gregorius Lopez *d. l. 1. gloss 1. verbo y se caso con ella, vers. quartò limita, tit. 13. part. 9.* ibi. *Nota etiam quod si testator, vel alius disponens vocet filios legitimos ad maioriam, vel fideicommissum, & de legitimo matrimonio natos, quod etiam veniunt legitimati per subsequens matrimonium, tanquam nati de legitimo matrimonio*, &c.

Sfortia Perusin. *in tractat. de compend. substit. p. 6. q omnium finali, num. 16. vers. quartus casus*, vbi relatis duabus opinionibus contrariis, residet in hac nostra opinione, dicens quod licèt plures vtramque teneant, & hinc inde adsint attestationes de communi, tamen facto calculo plures tenent hanc sententiam, quam amplectuor, tanquam æquiorem, & benigniorem, & quæ fauet filiis & matrimonio, & quæ causam præstet matrimoniis celebrandis inter concubinarios, & sic saluti animæ eorum prospicit, dicens quod vbi aliàs legitimatus admitteretur, non debet propter has geminationes excludi, non obstante ratione superflui. 13

Petrus Antonius Anguisola *consil. 74. num. 4. lib. 6.* ibi. *Tamen ratio geminationis qua potissimum innituntur, non videtur adesse. Etenim cum longè aliud denotent verba illa, legitimis, & naturalibus, aliud verba de legitimo matrimonio procreatis, non potest dici subesse geminationem, præcipuè cum verba vltima, scilicet, ac de legitimo matrimonio procreatis, sint magis restricta. & restringant significatum præcedentium. Præterea vbi etiam posset dici adesse geminationem, tamen cum verba vltima, scilicet*, & de legitimo matrimonio procreatis, *operentur magnum effectum, absque eo quod excludant legitimatos per matrimonium subsequens, debent extendi ad eorum exclusionem, contra dispositionem Iuris. Etenim per illa verba, filiis legitimis & naturalibus, comprehensi erant legitimati per rescriptum, qui dicuntur legitimi & naturales, hi autem excluduntur à verbis subsequentibus, scilicet ex legitimo matrimonio procreatis. Vnde cùm verba prædicta satis operentur, scilicet exclusionem legitimati per rescriptum, non potest ex his inferri ad exclusionem legitimati per subsequens matrimonium*, &c. 14

Bursatus *conf. 1. num. 28.* vbi communem dicit, & latius *conf. 10. n. 28.* vbi benè respondet argumento geminationis, latè *consil. 17. num. 7. & conf. 18. n. 10.* vbi asserit dubitandum non esse, quod recto calculo Doctorum inito, maior pars de communi & communiori opinione affirment, & tanquam verior, & communior iudicando, & consulendo sequenda sit. 15

Ludouicus Molina *de primogen. lib. 3. cap. 1. n. 10.* vbi dicit hanc opinionem indistinctè veram, & communem esse, & secundùm eam non semel iudicatum vidisse. 16

Villalobos *in libro communium opin. verbo legitimatus, vers. sed maior est difficultas, & vers. legitimatus per subsequens matrimonium admittitur.* 17

Marcus Mantua *consil. 191. per tot.*

Ioan. Maria Riminaldus *consil. 116. per tot.* & *ibi* Hippol. Riminald. *in additionib.* 18

Laderch. Imolens. *d. conf. 24. n. 36. vers. sed præterquam, & n. 7. vers. quocirca*, asserens ex Canonibus, & legibus apparere hanc opinionem esse verissimam, & Doctores, qui contra tenent, euertere dispositionem Pontificiam & Imperialem, & pro 19

ea, eum faueat matrimonio, & legitimitati, in dubio iudicandum esse attestatur.

21 Borgninus Cavalcan. *d.decis.32. n.12. vers. & sic apparet,p.3.*vbi dicit hanc opinionem esse sequendam & tenendam à veris,& timoratis Iudicibus.

22 Michaël Grass.*in tract.succession.§.fideicommissum, quæst.38. n.3. vers. contrarium*, vbi dicitur,quod si numerentur auctoritates eorum, qui in terminis vtramque partem tenent, huius partis auctores non esse numero impares, & contrariam sententiam duram esse, & contra ius commune, & in nudo verborum rigore fundati. Hanc verò vti benigniorem & æquiorem tenendam esse, maximè in fauorem matrimonij; cum secundùm Iuris Canonici (cui in his standum est magis quam Iuri Ciuili) dispositionem tales legitimati verè sunt legitimi, ac habeantur, ac si nunquam fuissent illigitimi. Et prætetea videri contra verisimilem mentem testatoris,si dicamus esse exclusos: quia ista verba, *ex legitimo matrimonio procreati*, non censentur addita,nisi ad cauendum contra generales elausulas rescriptorum, & ad excludendum legitimatos per rescripta; pee gratias pretio (vt solet) redemptas; non ad disponendum contra ius commune, cui in dubio disponens censetur se conformare per has clausulas, si non apertè hunc casum expresserit.

23 Lancellot. Gatcia *cons.511.n.1.9.& per tot.* dicens hanc opinionem magis veram,æquam, receptam,fauorabilem, & sequendam à veris & timoratis Iudicibus, & quod tenentes istam numero & auctoritate transcendunt eos, qui contrariam tenent.

24 Ioannes Baptista Lupus *d.commento 4.§.3.num.13. & 14.* vbi pluribus citatis,& post longam disputationem ita concludit.

25 Marcabrunus ab Anguilis *cons.73 n.30.39. & 52.* loqnens in casu fortiori, vbi dictum fuerat quod succederent filij & descendentes legitimi, & naturales, & qui nascerentur ex legitimo matrimonio, & coïtu contracto, & consummato inter coniuges; & non de legitimis, & naturalibus fictione Iuris,vel per legitimationem, seu Sacerdotium; aut dignitatem, vel alio quolibet modo; & licèt illa verba essent admodum vrgentia,præcisa,& geminata, & multò fortiora, & vberiora quàm nostra,tamen *num.30. cum seqq.* rectè probat quod licèt filius nascatur ante matrimonium, nihilominus debet admitti tanquam legitimus, & naturalis, natus de legitimo matrimonio contracto, & consummato, & de legitimo coïtu.

26 Menochius *consil.799. n. 8. lib. 8. & consil. 227. n.64. lib. 3.* qui locus licèt à nonnullis pro contraria parte allegetur, hanc tamen probat, cùm loquatur in specie statuti loquentis de nato & procreato ex legitimo matrimonio.

27 Ex quorum dictis patet,hanc sententiam Iuri consonam, & magis communem esse; contrariam enim tenentes, vel loquuntur quando expresse cautum est quod non succedat legitimatus per subsequens matrimonium, Afflict. *in cap.1.§.naturales,si de feudo fuerit contron. inter domin. & agnat. in 5. & vltim. notab.n.3.* Additio ad Alex. *cons.5 num.7.*Ioan Bapt. Lup.*d.comm.4.§.3. n.10.& 17.*

28 Vel quando constat per alia verba, seu certas coniecturas testatorem voluisse excludere legitimatum per subsequens matrimonium, vt declarat Butsat. *consil.17. num.7. vers. secundò dic.* Veluti si dictum fuerit, *de filiis legitimis, & de legitimo matrimonio natis, & non aliter*: ponderando verba illa, *& non aliter*, vt per Pereg. *d.art.24.n.46.* quem tamen in hoc casu reprobat Ioan. Bapt. Lup. *d. comment. 4. §.3. n.15.* Aut si dispositum esset, *de filiis legitimis,& de legitimo matrimonio natis, veris, & non fictis*, vt apud Thesaur. *decis.196.* quem in hoc etiam casu reprobat idem Ioan. Bapt. Lup. *dict.loco, n. 16.* Aut denique si fuisset dictum, *de filiis legitimis, & ex legitimo matrimonio ab initio natis*: sed esse verum tenet Ioan.Bapt.Lup. *d. §.3. n.18. & 19.* Card. Mantic.*de coniect.vltim.volunt. lib.11. tit.17. num.30.*

Huius nostræ resolutionis pulchram relationem assignat Ladereh.Imolensis *d.cons. 44. n. 54.* dum ait quod qui dicit natos ex legitimo matrimonio, asserit etiam eos legitimos esse, cum hæc verba sint synonyma, & sic potius phrasis ista est inculcatio verborum, quàm geminatio, cum nemo possit esse natus legitimè ex matrimonio, qui non sit etiam legitimus, & ob id tanquam expressio eius, quod tacitè inest, nihil operatur, *l.3. ff.de legat.1.* Et quod sit inculcatio verborum, & non geminatio,rectè etiam probat Petrus Antonius Anguisola *consil.74. num.6. lib. 3.* Et confirmatur. Nam geminatio verborum 29

non habet vires suas quando reiterantur plura synonyma, id est, plura idem significantia; quia tunc potius est quædam verborum inculcatio, quæ quandoque fit tollendæ dubitationis gratia, non augendæ dispositionis, vt per Abb. *in cap. solita, de maior. & obed.* ideò tunc hæc plura habentur vice vnius, nec amplius efficiunt, quàm vnum verbum simplex effecisset, iuxta Bart.& alios *in l.si quadam, C.de codicill* & per text.*in l.testamentum,C.de testam.* vbi Alex.ait quod si testator dicat, hoc meum testamentum,mea vltima voluntas, meum elogium, nihil amplius agit quàm si diceret, hoc meum testamentum; quia hæc sunt synonyma, testamentum, vltima voluntas, & elogium; idcirco geminatio per synonyma nihil operatur,& ita quoque dicit plura alia 30

adducens Paris.*cons.110.n.45.cum plurib. seqq.vol.1.* Et in terminis hanc quoque considerationem probat Marcabrunus ab Anguil. *d. cons.73. num.52. vers. 4. respondeo*, ibi. *Quartò respondeo,quod testator apposuit illa verba, de legitimo coitu, & matrimonio, pro vno & eodem, vt sit inculcatio verborum facta ad abundantem cautelam, & maiorem declarationem, iuxta tradita in l. quæ dubitationis, ff. de regul.Iuris. Et probatur etiam,quia coitus legitimus,& matrimoniũ non sunt diuersa,sed idem important,& quando copula ponitur inter duo, quæ idem important, resoluitur pro id est,cap.monasteria,in fine, & Doctores, de vita & honestate cleric.* Felin.*in cap.1. de rescript.* 31

Maximè cùm in illis verbis copulatiuis, *legitimi, naturales,& de legitimo matrimonio nati;& procreati,* 32 illa coniunctiua, *&*, tanquam posita inter genus & speciem, nihil operetur, sed resoluitur vel in expositiuam, vel in disiunctiuam, nec considerari debet ad exclusionem filiorum, & contra fauorem matrimonii, & salutis animæ, vti rectè considerat Sfort.Perusin.*in tract.compendiosa substitut. in col.fin, totius operis, vers. quartus casus principalis*, Bursat. *consil.18.n.19.vers.accedo ad septimum*,& præter eos Marcabrun. ab Anguil. *d.cons. 78. n.51. vers. quartò respondeo*, vbi dicit quod cum in hoc casu copulatiua ponatur inter duo, quæ idem important, resoluitur in expositiuam, ac si dictum esset, *id est*,vel *scilicet*. Et illa verba, *de legitimo matrimonio nati*, posita post verbum *legitimi*, censentur posita, & addita magis ex capite,& vsu Notatij, quàm mente & voluntate testatoris, qui laicus erat, & ignorans vim, & effectum geminationis: & licèt etiam præsumerentur de voluntate testatoris dicta, nihilominus exclusionem legitimati operari non debent, nisi clarè per Notarium id sibi declaratum fuerit: hoc enim docet experientia magistra rerum, quando

quotidie

quotidie videmus verba hæc replicari, & geminari potius ex quodam stylo, & vsu notarij, quàm ex dispositione testantis: quæ replicatio, seu magis verborum inculcatio, tanquam superflua prorsus & impertinens reiici debet, vt ad litteram dicit Bursat. cons.18. n.17. vers. sexto loco.

33 Noo obstat, quod otiosa remanerent verba illa legitimi & ex legitimo matrimonio nati, quia nihilominus vtilia sunt, eum sub verbo, legitimi, includantur legitimati per rescriptum, qui excluduntur per alia verba ex legitimo matrimonio nati; vt in terminis huic argumento respondent Sfort. Perusin. in vltimo folio totius operis de compendiosa, n.7. vers. ego contrarium teneo, Bursat. d. consil. 18. n.19. vers. nec repugnat quod illa verba, Petr. Anton. Anguisula consil.74. lib.6. Laderch. Imolens. d. consil.24. num 55. Marcabrun. ab Aquila d. consil.73. n.39. & 52. vers. secundò respondeo, & vers. tertiò respondeo, vbi dicit illa verba geminata & præcisa non tendere ad excludendam legitimationem ex matrimonio, sed ad excludendas alias species fictæ legitimationis, veluti per rescriptum, oblationem curiæ, sacerdotium, dignitatem, & alias similes, & idem agnouit Pereg d. art.24. n.40. ad fin. subdens hæc verba. Ego autem super hac geminatione, legitimis, & naturalibus, & de legitimo matrimonio, non multum confido, quia illa adiectio, de legitimo matrimonio, potest videri expressa ad excludendum legitimatos per rescriptum, sicut etiam aduertit Sfort. loco præallegato, n.7. ideoque stat eam effectu operatiuo. Item tradit Ioan. Bapt. Lup. d. commento 4. §. 3. n. 14 ad fin. versic. neque aliter.

Articvlvs II.

Versatur super nullitate matrimonij vti contracti in articulo mortis.

34 QVicquid dicat Angel. & alij, qui eum sequuntur, verior & communior sententia tenet, matrimonium in articulo mortis contractum validum esse, ac filios antea procreatos legitimos censeri, substitutumque excludere: tum ex vsu Ecclesiæ id admittente, ne infirmi spiritualis salus, ex qua, & temporalis dimanat, desperetur; tum quia generandi potentia adhuc perseuerat, licèt impedimentu extrinseco pro tunc vsus illius futurus non sit, idque firmatur ex l. sed & quæsitam, ff. de liberis & posth. vbi nec ætas, nec sterilitas, nec accidentale impedimentum impediunt matrimonij validitatem, & est optimus text. in l. si quis posthumos, ff. eod. tit. ex quo probatur, quod in homine tempore celebrati actus consideratur natura ipsius hominis, non temporale vitium, aut valetudinis carentia, propter quam abdicatur homo à generandi facultate. Et hanc opinionem inter alios quamplures in specie tenent Infrascripti Doctores.

35 Ioan. Andr. in cap. sine culpa, quæst. 1. de regul. iuris in 6. & in cap. 2. de frigid. & malefic. Anton. de Butr. ibi, & in d. cap. tanta, qui filij sint legit. vbi Abb. Cardin. propè fin. vers. pone quod in extremis, Præpos. n.7. vers. ex quo infero, secundùm Ioannem Alber. in l. cum quis, n.5. vers. circa tertiam articulum, C. de naturalib. liber. Bald. consil. 319. Matrimonium in articulo mortis, lib.4. Anton. de Rosel. in tract. de legitimat. lib. 1. tit. de causa materiali legitimat. n.27. vers. vlteriùs quæro, vbi latissimè, Ludou. de Sardis in tract. de naturalibus liber. p.2. c. de legitimat. per verum matrimonium, n.1. vers. 1. quæritur, Alexand. in l. si quis posthumos, n.4. vers. item etiam inducit, ff. de liber. & posth. Fulgos. in d. l. sed est quæsitam, n.4. & 6. Guladens. in tract. de arte testandi, tit. 2. caut. 14. vers. secundum remedium est, Nicol. de Vbaldis in tract. de successione ab intestato, n.63. vers. & poterit fieri talis legitimatio, optimè Socin. in d. l. sed est quæsitum, n.4 versic. ex quibus remanet, Paris. cons. 13. n.68. & cons. 14 n.35. lib.1. Ioan. Brunell. in tract. de sponsalibus, conclus. 2. n.19. vers. quartò ampliatur, vbi late ad partes disputat, & argumentis contrariæ sententiæ respondet, Maynet. in l. quoties idem, num. 22. vers. sed dubitatur an in articulo mortis ff. de regul. iuris, Ripa in l. ex facto, § si quis rogatus, n.48. vers. item dixit quod legitimatus, ff de condit. & demonstrat. Felin. in cap. in præsentia, n.36. vers. facit mirabile dictum, asserens hanc esse communem opinionem, de probationib. Ruin. cons. 78. n.8. vers. nec est etiam verū quod dicatur, lib. 3. Dec. cons. 155. col. 1. Ioan. Lup. in Tract. de illegitimis, comment. 4 §. 1. n.17. & 19. Tiraquell. in l. si vnquam, verbo susceperit liberos, n.73. C. de reuoc. donat. Bursat. cons. 18 n.22. vbi dicit communiorem opinionem, cons. 40. n 7. lib. 1. vbi etiam asserit ita teneri magis communiter, & contrariam tenentes errare. Mich Grass. commun. opin lib. 2. cap. 5 q. 2. 7. & 8. Marin. Freccia in tract. de subfeudis, lib. 1. tit. 3. n.48. Andr. Gail. lib. 2. obseru. 141. n.8. Anton. Gabr. commun. opin. tit. de legitimat. conclus. 1. n.59. Hieron. Gabr. consil. 24. n.3 lib. 1. Ozasch. Pedem. dec. 154. Th. Saur. decis 96. à num. 3. Sylvan. consil. 5. n.29. Paschal. d. cap. 4. n 89. & 90. Menoch. de præsumpt. lib. 4. præsumpt. 81. n.9. & lib. 5. præsumpt. 5. n.16 & cons. 108. n.13. & consil. 226. n.18. & cons. 350. n 32. Cardin. Mantic. de coniect. vltim. volum. lib. 12. tit. 13. n.2. & 5. Decian. consil. 5. num. 67. & 71 lib. 1. idem Mich Grass. de success. §. fideicommissum, q. 38. n. 6. Sfort. Perusin. in tract. de compendiosa substit. p.6 quæst. omnium vlt. n.6. Octau. Bammachar. in tit. si de feudo defuncti contentio fuerit, q.7. n.52. & 63. & per tot. vbi sæpius dixit hanc communem, & magis communem, & communiter teneri per Canonistas, & Ciuilistas, Hieron. Scutfius cons. 1. n 22. cent. 1. Matth. Vvesembec. consil. 44. num 44. lib. 1. Cels. Hugo consil. 73 n.11. Peregr. de fideicommiss. art. 24. num. 59. Campan. in diuersor. Iuris canon. rubr. 11. cap. 13. n 173. Gallus de except. tit. 1. p. 1. except. 2. n.81. & 82. & p 2. tit 4. except. 27. à n.101. Alexand. Trentacinq. de substitut p.4. cap. 7. n 41. circa fin. vbi de communi opinione, Intrigl. eodem tract. cent. 3. q.66. n.4. Rustic. in d. l. cùm anus, lib. 2. c.16. n.4 cum seqq & lib. 5. cap. 2. num. 64. Fusar. de substit. q. 408. n.80. cum seqq.

Ex nostris Hispanis hanc eandem sequuntur sententiam Montaluus l. 2. tit. 6. lib 7 fori, Gregor. Lop. in l. 1 in gloss. verbo se caso con ella, tit. 13. part. 4. Palat. Rub. in l. 12. Tauri, num. 33. vers. ac per sequens matrimonium, Roch. de Vargas in d. cap. tanta, n.52. qui filij sint legit. Petr. Duen. reg. 35n. Filius naturalis, limit. 1. Anton. Gomez l. 9. Tauri, n.58. dicens contrariam Angeli opinionem apertè falsam esse, Sarmient lib. 1. select. cap. 6. n.5. fol. 19. qui vtriusque partis refert fundamenta, Couarr. de sponsalibus, p. 2. cap. 8. §. 2. n. 10. Roder. Xuar. lib. 1. legum fori, tit. 11. de los pleitos, l 9. n 10. Ferdinand. Menchaq. lib. 1. controuers. vsufrequent. cap. 41. n. 4. Rojas de success. cap. 2. num. 23. Burg. de Pax cons. 6. num. 11. Gama de sacram. præstandis vltimo supplicio damnatis, quæst. 4. n.2. Didac. Spino de testam. gloss. 15. princ. num. 105. Molin. de primogen. lib. 1. cap. 5. n. 25. & 26. Ioan. Garcia Gallæg. de nobilit. gloss. 21. n. 58. versu procedit autem hæc conclusio, & in tract. de hypotheca post contractum, n.19. Cervantes in l. 17. Tauri, n.30. Ioan. Gutierrez in §. fui, n. 169. Instit. de hæred. qualitate, & lib. 2. pract. quæst. 105. num. 9. & de matrimon. cap. 118. num. 2. Fr. Emman. Rodriguez quæst. regular.

tom.1. quæst.53. art.1. asserens hanc esse magis communem opinionem, *& in sum.verbo hijas,cap.131. num.3.* Alphonf. Vega *in summa casuum conscientia, verbo hyos, casu 11.vers.y esta legitimacion,* vbi etiam testatur de magis vera & communi sententia, Ioan. Azoc. *instit. moral. p.1. lib.2. cap.13. q.15.* Hieron. Ceuall. *commun.contra commun.q.2. num.5.* Matienf. *l.10.gloss.3.n.4. tit.8.lib.5. recopilat.* Valenzuel.*consil.66.n.3.* Molina *de iustitia, tom.1.tract.2. disp.172. col.5.vers. dubium praterea est,* Sanchez *de matrimonio, lib.7. disp.105.n.4.cum seqq.* Basil. Pont. *in simili tract.lib.11.cap.3. §.1.* Franc.Molin *de ritu nupt.lib.1. compar.18.num.14.cum seqq.* Castill.*controuers.tom.5. c.111.n.32. cum seqq.* Ludou. de Cassanate *cons.21. & 22. per tot.* vbi latè comprobat, & defendit, ac tandem ita iudicatum fuisse refert.

37 Non obstat quod sicut actus factus in articulo mortis, si aliquis per talem actum excluditur, censetur factus in fraudem, & ad illius exclusionem, *l. filia mea emancipata, ff.soluto matrim.* ita & matrimonium contractum cum concubina in articulo mortis præsumitur factum in fraudem substituti, & in primogenitura aliàs succedentis, vt videntur tenere Angel.*in l.sed & quanam, ff. de liber. & posth. & in l.nuper, n.2.C. de natural. liber.* Alciat. *cons. 614.2.4. in 1. impress. aliàs consil 187. n.3. lib.9.* Cephal. *cons.239. n.9. & 17. & cons.176. num 30. cum seq.*Honded. *cons.32.n.45. lib.1.* Caualcan. *decis.106. n.3. part.3.*

38 Respondetur enim quod ita demùm actus gestus
in articulo mortis præsumitur in fraudem, quando
morienti nihil prodest, sed tantum alteri nocet, &
sic procedit *d.l.filia mea,* vt aduertunt Card. Mantic.
39 *d.lib.11.tit.13. n.5. ad med.* Cassanat. *d.consil 22. in
fin.*Fusar.*d.q.408 n.86.* tum etiam, quia in dubio in
actibus iure comprobatis dolus præsumi nequit, nisi
perspicua doli indicia præcedant, *l dolum, C. de dolo,*
& ex actu gesto in articulo mortis non inducitur,
imò omnino tollitur fraudis, & doli præsumptio,
cum agatur de damno salutis æternæ irreparabili,
40 cuius non præsumitur immemor morti proximus, *l.
fin.C.ad leg.Iul. repet.* Et matrimonium in articulo
mortis principaliter debet censeri contractum, vt
quis animæ consulat, & filiis suis prospiciat, licèt
in consequentiam resultet præiudicium substituti;
attendi enim debet quod principaliter agitur, non
quod venit in consequentiam, *l.si quis nec causam,
ff.si certum petatur.*

41 Sic ad exclusionem fraudis in terminis legitimationis arguit Socin. sen. *consil.226.n.9. vers.ex prædictis,lib.2.* vbi adducendo Bart. *in l. ex facto,col.1.ff. de vulgar. & pupill.* dicit quod pater legitimando non dicitur præiudicare iuri tertij, nec illi fraudem facere, quia non facit principaliter vt ei præiudicet, sed vt faciat filium legitimum; quo facto in consequentiam succedit iuris dispositio, quod sic legitimatos succedat; ideo licèt legitimatio talis sit inducta facto hominis, tamen legitimatus non dicitur facto hominis, sed iuris dispositione succedere: sequitur Decian. *cons.5. n.67. lib.1.* dicens matrimonium in articulo mortis contractum non præsumi factum in fraudem substituti; nam licèt in consequentiam veniat ad exclusionem agnatorum, attamen quia principaliter non fuit factum vt eos excluderet, sed vt haberet vxorem, & legitimaret filium, non ideo dicitur factum in fraudem agnatorum, quia in eorum odium principaliter id non fecit, licèt in consequentiam succedat exclusio; nam qui facit actum principaliter, vt sibi prospiciat, licèt quoad effectum, & in consequentiam contraueniatur legi, & aliquis excludatur, non ideo in fraudem facta dicitur exclusio, ex vulgari text. *in l. si pupillus, post princip ff.de acquir.hæred.* in illis verbis, *nec enim videtur voluisse fraudare edicto qui sibi prospicit,* &c. Quas quidem rationes, & alias adducit Thom. Sanchez *de matrimonio lib.7. disp.103. n.8.* Sfort.Perusin. *de compendiosa, p.6. quæst.vlt. n.6.* vbi dicit non posse in hac specie considerari fraudem, cum actus sit vtilis morienti, & eius filiis: quod etiam benè probant Ioan. Baptista Lup. *in tract. de illegitimis commenta 4.§.1.n.19.*& ex Bartolo pulchrè distinguente *in l.si mihi & Titio,n.3. ff. de legat.1.* latissimè comprobat Ludou. Cassanate *d.cons.21. n.8. lib.1.*

Respondebatur etiam, Petrum non fuisse in arti- 42
culo mortis constitutum, quia licèt infirmus in lecto iaceret, & non sine periculo, nihilominus si non constat quod ea infirmitas talis erat, vt iuxta naturam, & Medicorum iudicium impossibile esset viuere, vt in terminis pulchrè tradit & declarat Alberic. *in d.l. filia mea,n.3.vers. ex hoc quæro, ff. soluto matr.* & ante eum clarè docuit Bart. *in l.1. n 39. C. de sacrosanct. Eccles.* vbi quod tunc dicitur quis in articulo mortis constitutus, quando est instans periculum mortis expectandæ de proximo: idem pulchrè Ripa *in tract.de peste, cap. de priuilegiis iudiciorum, n.47.* vbi dicit ex mente Doctorum, eum esse constitutum in articulo mortis, cui verisimiliter est proxima futura mors. Et melius cæteris post Bald. Salicet. Decium, Abb.Felin.Ias.Cagnol.Socin.& Ripam tradit Phanutius *de momento temporis, cap.5. n.14. vers.sed in his distinguendum,* dicens quod propriè
dicitur esse in articulo mortis, qui tendit & appro-
pinquat ad mortem ex causa iam apparenti, ex qua
certò solet sequi mors, & eximi non potest. Vnde 43
meritò idem Phanutius *d.c.5. num.15.* dicit differre
quod quis sit in periculo mortis, vel quod sit in articulo mortis: quia in periculo mortis versamur omnes etiam sani, non tamen ideo versamur in articulo mortis, etiamsi simus infirmi, & multa prosequitur ibi ad propositum: idem tradunt Bursat. *cons.40. n.64.& 65.*Socin.*in l. sed est quæsitum,n.3.ff.de liber. & posthum.* & ex professo Polydor. Ripa *in tract. de gestis in articulo mortis, c.1.n.15.*

Et licèt Bald. *in cap.1.n.11.de pactis,* existimaue- 44
rit quod quilibet ægrotans dicitur existere in articulo mortis, si ex illa infirmitate decedat, nihilominus vt actum quid dicatur in articulo mortis, non sufficit quod agens decesserit ex illa infirmitate, nisi etiam concurrat quod iam desperaretur de eius salute, prout Baldum pungit,& declarat Polydor. Ripa *in d. cap.1. num.8. & 15* & etiam Phanut. *d. cap.5. num.21.* vbi sequitur Baldum, & tamen *num 25.* ita declarat.

Nec denique obstat, quod contrahentes matri- 45
monium in mortis articulo, fraudandi fiscum, vel alios animum habeant, idque extrinsecus liqueat; quia nihilominus fraus hæc non est in consideratione à lege in hoc casu, in quo effectus iste legitimationis filiorum, est inseparabilis ab ipso matrimonio, & ab eius causa, & absurdum esset dicere, causam esse validam, & effectum inde ortum esse inualidum, tanquam correlatiuom, connexum, & inseparabile, quia effectus matrimonij est legitimatio, priuilegia verò legitimationis sunt vt gaudeant legitimati illis iuribus & immunitatibus, quibus gaudent alij legitimè nati: vide Ioan. Bapt. Lup.*d. commento 4.§.1. n.20.*Sarmient.*d. lib.1. select. cap.6. n.8.& num.vlt.in fine, & lib.4.circa l.sed est quæsitum, ff.de liber & posth* Ioan.Garc. *d.gloss 21. n.39.* Spino *d.gloss.15.n.106.*P.Molin.*d.disp.172. in fine,* Roch. de Vargas *in d. cap.tanta, num.52.* Bammachar. *in*

cap.

cap. naturales, titul. si de feudo defuncti fuerit contron. num. 70. 72. & 76. fol. mihi 151. Thom. Sanch. *d. lib. 7. disp.* 105.

Articulus II.

Versatur circa insanam mentem Petri de tempore contracti matrimonij.

46 PRo Petro stat regula & præsumptio Iuris quod quilibet sanus mente præsumitur, *l. nec codicillos*, & ibi gloss. Bart. & scribentes, *C. de codicill. text. elegans in l. quoniam indignum, C. de testam.* ibi. *Necessaria sunt momenta verborum quæ forte semineces, & balbutiens lingua profundit*, &c. quem textum in hoc commendat Ias. *cons.* 123. *in fine, lib.* 1. Ex quibus & aliis Iuribus generalem regulam deduxerunt Mascard. *de probat. concl.* 824. *n.* 5. Menoch. *de præsumpt. lib.* 6. *præsumpt.* 45. *n.* 18. Simon de Prætis *de interp. ult. volunt. lib.* 2. *interp.* 1. *dubit.* 1. *solut.* 4. *num.* 2. & 13. Et circa matrimonium tradunt Couar. *de sponsal. p.* 2. *cap.* 2. *n.* 5. & 6. Sanchez *de matrim. lib.* 1. *disp.* 8.

47 *n.* 16. & 17. Ita vt onus probandi contrarium incumbat aduersario; nam cùm præsumptio naturæ sit, quod quilibet sanæ mentis præsumatur; ideo qui contra hanc naturalem præsumptionem amentiam seu non sanam mentem allegat, probare debet. Bart. *in d. l. nec codicillos, vers. dicendum est, C. de codicill.* Menoch. *d. lib.* 6. *præsumpt.* 45. *n.* 20. Simon de Prætis *d. solut.* 4. *n.* 4. Mascard. *d. concl.* 824. *num.* 9. Honded. *cons.* 78. *n.* 53. *lib.* 2. Sanchez *d. lib.* 1. *disp.* 8. *n.* 17. *versic. & ratio est clara.*

48 Nihilominus pro illius sana mente plures extant coniecturæ & præsumptiones. Prima est quia tempore celebrationis matrimonij Parochus, consanguinei, & alij præsentes fuerunt, cum alioquin nec Parochus contra munus officij sui interuenisset, nec consanguinei & parentes consensissent, vt latè multis rationibus probant Barbat. *cons.* 59. *num.* 7. *in fin. lib.* 2. Honded. *cons.* 78. *n.* 55. *lib.* 2.

49 Secunda, quia ex testamento & codicillo postea factis optima præsumptio sanæ mentis percipitur: tum quia Notarius in testamento asseruit eum esse sanæ mentis, cuius assertioni standum videtur, cum ad officium Notarij spectet inquirere, an ille, qui ipsum rogabat, esset sanæ mentis, & quamuis per sensum corporis non percipiatur, potuit tamen percipere ex circumstantiis, videlicet ex sermonibus, & gestis illius, iuxta sententiam Imolæ *in l.* 1. *num.* 2. *ff. de testam.* Vnde id pro probatione sanæ mentis sufficit. Corn. *consil.* 216. *num.* 14. *lib.* 3. Honded. *d. cons.* 78. *n.* 56. *lib.* 2. Dec. *in l. senium, n.* 8. *Cod. qui testament. facere poss.* latè Simon de Prætis *lib.* 2. *interp.* 1. *dubit.* 1. *solut.* 4. *num.* 13. & 14. vbi dicit negari non posse, quin multum pertineat ad officium Notarij antequam incipiat scribere testamentum alicuius, pro validitate sui instrumenti, & debito sui officij, & honoris diligenter prius cum testibus vocatis perquirere de bono intellectu, & sana mente testatoris, cum præsumatur quilibet diligens in officio suo, ideo non modicam fidem adhibendam esse tali instrumento, etiam circa rectam & sanam mentem testatoris.

50 Tertia, quia licèt deficeret attestatio Notarij, satis euidens sanæ mentis præsumptio percipitur ex testamento & codicillo posterius factis, considerando sanam & prudentem suorum bonorum dispositionem, nullo modo conuenientem dementi, aut furioso, sed cuilibet personæ sanæ, & integræ mentis; quia ex dictis & factis qualis sit mens sana aut insana, percipitur, vt in proposito considerant Beroi. *consil.* 56. *num.* 20. *lib.* 2. Barbat. *consil.* 59. *num.* 5. *versic. & ratio est, & num.* 7. & 10. *lib.* 1. Ex 51
quo inferunt Doctores, quod licet quis antea fuisset furiosus, vel habitus pro furioso, tamen si postea ritè, ac rectè fuit testatus, & eo modo quo testatus fuisset alius sanæ mentis, valet huiusmodi testamentum, quoniam ex dicta prudenti dispositione præsumitur fuisse sanæ mentis tempore conditi testamenti, in sententia Ioan. Andr. *in cap. fin. de success. ab intestato*, quem referunt, & sequuntur Bald. *in cap.* 1. *per quos fiat inuest. in vsibus feudorum*, Corn. *consil.* 215. *num.* 13. *lib.* 3. Curt. iun. qui dicit sententiam istam esse magis communem *consil.* 304. *num.* 83. Hippol. de Marsil. *singul.* 380. *num.* 3. qui in fine dicit hanc opinionem esse communiorem, & rationabilem, Barbat. *consil.* 59. *n.* 5. *in fine*, Honded. *d. consil.* 78. *n.* 60. & 61. *lib.* 2.

Quarta, quia iuxta decretum Concilij Trident. 52
sess. 24. *de reformat. matrim. cap.* 1. matrimonia nulla declarantur, nisi celebrentur coram Parocho, & testibus mutuo eorum consensu intellecto; vnde ex præsentia Parochi & testium probatur, quod testator habuit consensum, & quod Parochus & testes mutuum vtriusque consensum intellexerunt, vt pro munere officij tenebantur, & ne in suo officio deliquisse credantur. Ita sanam mentem arguit Honded. *d. consil.* 78. *n.* 65. *vers. quartò deseruit, lib.* 2. comprobans ex traditis in similì per Barbat. *consil.* 59. *n.* 7. & 8. *lib.* 2.

Quinta, quia testator antea peccata sua confes- 53
sus fuit, & sanctissimam Eucharistiam suscepit; cum actus iste Confessionis, & sacræ Eucharistiæ efficax argumentum præstet, quod esset sanæ mentis, & omnem furoris præsumptionem excludit, vt benè probat Dec. *cons.* 448. *n.* 20. *in fine*, Honded. *d. consil.* 78. *n.* 67. Alex. de Neuo *cons.* 37. *n.* 6. Farinac. *fragment. crimin. p.* 1. *littera F, n.* 282.

Denique adsunt plures testes de sana & ordina- 54
ta mente disponentis, qui aliis, si qui sint, deponentibus de dementia præferendi sunt; quando enim aliqui testes deponunt de furore, & alij de sana mente, maior fides adhibetur deponentibus de sana mente, & sic de qualitate, quæ naturaliter cuicunque inest, & cum qua homo nascitur, & quæ magis conuenit naturæ, & iuri communi, Paris *consil.* 88. *num.* 22. *lib.* 3. Grammat. *decis.* 73. *num.* 23. & 27. Anton. Gabr. *commun. tit. de testib. concl.* 4. *num.* 19. Port. Imol. *consil.* 94. *num.* 16. Tiber Decian. *consil.* 177. *num.* 35. *lib.* 3. Mascard. *de probationib. conclus.* 817. *num.* 11. & 12. qui *num.* 13. ampliat etsi testes deponentes de sana mente essent exigui numero, veluti duo tantum, illi verò de furore asserentes, essent plures, vt mille; nam tunc fides maior esset habenda duobus de sana mente deponentibus, quàm mille negantibus, quem cum Ias. & Boër. sequitur Honded. *d. consil.* 78. *n.* 73. & 74. *lib.* 1. Menoch. *de præsumpt. lib.* 6. *præsumpt.* 45. *num.* 11. Simon de Prætis *de interp. vltim. volunt. lib.* 2. *interp.* 1. *dub.* 1. *solut.* 4. *num.* 18. Quare, &c.

Calaguritana Salarij.

Vicario Episcopi ex æquitate, & Iudicis officio debetur salarium non conuentum.

Votum LXXIV.

1 *Facti series proponitur.*
2 *Vicario Episcopi non potest pretio constitui.*
3 *Pecunia*

3 *Pecunia accipi non potest pro administratione rerum Ecclesiæ.*

4 *Actus omnes iurisdictionis voluntariæ, quatenus ad effectum spiritualem ordinantur, sunt materia simoniæ.*

5 *Vicarius pro obligatione exercendi munus officij potest hab.re salarium de Camera Episcopi.*

6 *Salarium non conuentum illis tantum famulis de rigore debetur, qui probauerint se solitos fuisse operas suas locare, & vicceversa dominum eas conducere.*

7 *Salarium non conuentum ex æquitate præstatur, & solui debet.*

8 *Salarium conuentum Iudicis officio peti potest, ne scilicet dominus locupletetur cum iactura miseri famuli*

9 *Salarium præstandum est quod præstari consueuit, & secundum præteritam consuetudinem soluendum.*

10 *Conductus sine expressione certi salarij, censetur conductus pro solito præstari.*

11 *Salarium quod solet antecessoribus dari, videtur assignatum, etiamsi nihil sit dictum.*

12 *Salarium semel percepisse antecesserem sufficit, vt dicatur consuetum dari.*

13 *Salarium non conuentum famulis, & aliis vilibus personis non debetur, qui sæpè pro expensis inseruiunt absque salario.*

14 *Rota refertur decis.120.p.4 diuers.*

15 *Episcopus in foro conscientiæ tenetur Vicario suo vltra sportulas & emolumenta salarium constituere.*

16 *Vicarius Episcopi, qui ex prouentibus officij sufficienter remuneratus non fuerit, salarium petere potest.*

17 *Lex Matriti lata die 19. Martij 1616. dum statuit, ne salaria non conuenta petere possint hi, qui Prælatis, Magistratibus, cæterisque dominis famulantur, intelligitur.*

18 *Salarium Vicariis capitularibus Sede vacante constituitur in Regnis Castellæ, & Legionis per concordiam à Sede Apost. confirmatam.*

19 *Salarium pro modo habiti laboris augeri debet.*

20 *Officiis duobus seruiens duplici debet frui salario.*

21 *Salarium debet esse labori correspectiuum, & æquiualens.*

22 *Famulus promittens pro certo salario seruire tribus scholaribus, & seruiens quatuor, debet habere salarium ob quartum scholarem.*

1 LICENTIATVS Ioannes Baptista de Larrigada Canonicus sanctæ Ecclesiæ Calagurritanæ, ad mandatum Domini Gondisalui Chacon Episcopi Calagurritani per nouem ferè annos officia Prouisoris, Vicarij generalis, & Gubernatoris dicti Episcopatus sine aliqua conuentione salarij subiit indefessus. Verùm dictus D. Episcopus de mense Maij currentis anni 1642. mortem cum vita commutauit, nulla in suo vltimo, quo decessit, testamento facta mentione de soluendo eidem Licentiato de Larrigada salario pro similibus seruitiis in exercitio dictorum officiorum præstari solitis. Petitioni Licentiati de Larrigada contradixit Don Petrus de Velasco, Faiardo D. Episcopi defuncti ex fratre nepos, & eius hæres ex cessione per R. Cameram Apost. sibi facta, eo præcipuè fundamento, quia dictus de Larrigada habuit plures obuentiones & emolumenta dictorum officiorum, quibus sufficienter sustentari poterat, & aliquas pecuniarum summas lucrari, quodque sine aliqua salarij conuentione ad dicta officia vocatus fuit, & toto tempore, quo D. Episcopus vixit, illud sibi deberi nunquam ostentauit, ea quo erat in ciuitate publica vox & fama quod gratis, & absque vllo salario ea præstabat seruitia. Consultus pro parte dicti de Larrigada, & visis in facto pro vtraque parte adductis, censui salaria petita dicto de Larrigada esse absque dubio soluenda.

Licèt enim Vicarius Episcopi non possit pretio 2
constitui, *cap.ad nostram 21.de simonia*, Suar.*de Relig.tom.1.lib.4. de simon. cap.20. n.9.* Cardos. *in praxi Iudicum & aduoc.verbo Vicarius, num.13.* quia pro
administratione rerum Ecclesiæ pecunia accipi non 3
potest, Panorm. & Anan. *in cap. consideres 8. eodem titul.de simon.* Thom.2.2.*q.*100.*art.*3.S. Antonin.*p.2. titul.1.cap.5.§.17.* Selua *de benef. p.1, q.7. n. 61.* Silnest. *in sum. verbo simonia*, §.9. cùm omnes actus iu-
risdictionis voluntariæ, quatenus ad effectum spiri- 4
tualem ordinantur, sint materia simoniæ. Sbrozz. *de offic.Vicar.lib.3.q.54.* Suar.*d. lib.4. cap.20. num.8.* Azor.*instit.moral.p.3.lib.12.cap.14.in princip.* Bonac. *de simon.q.4.§.1.ex n.3.*

Nihilominus pro obligatione exercendi munus 5
Vicarij Episcopi, & pro subeundo labore illius, potest ipse Vicarius habere salarium de Camera Episcopi, *gloss.* 2.vbi notant DD.*in cap.1.ne Prælati vices suas*, Nauarr.*in man.c.23.num.102. vers. quibus addo*, Cardoso *d.verbo Vicarius, num.13.* Sbroz *d.lib.3.q.54. num.3.* Ratio autem differentiæ cur Episcopus simoniacus sit committens pretio recepto suas vices alicui, non autem iste pretium ab Episcopo recipiens, illa est, quia Vicarius, seu alius ab Episcopo constitutus recipere debet sui laboris, & operis stipendium; locat enim Episcopo suas operas, nec vllo iure cogitur suo stipendio militare, *cap.cùm ex officij, de præscript.* At verò Episcopus, qui Vicarium, vel alium constituit pro sua iurisdictione exercenda, si pretium accipiat ea eo quod suas vices committit, iurisdictionem suam vendere videtur, cum stipendium, vel salarium potius conferre debeat ei. Ita Ego ipse *in collectan.ad d.cap.1.num.4.*

Cùm ergo Vicario Episcopi non solum licitum, 6
sed etiam debitum sit salarium pro seruitio in officio Vicariatus præstito; iam quæstio remanet disputanda, an & quando illud debeatur, si non fuerit conuentum. Communis sententia putat salarium non conuentum illis tantum famulis de rigore deberi, qui probauerint se solitos fuisse operas suas locare, & viceversa dominum eas conducere, argum. text. *in l.salarium, ff.& Cod. mandati*, & eorum quæ latè post antiquiores tradunt Dec. *cons.132. in fine*, Alciat. *cons.109.lib.3.* Cephal.*cons.534.num.9.* Sim. de prætis.*cons.53.num.1.in fine, & n.2.* Ioan. Borta *cons.43. num.5.cum seqq.* Iacob.Cancer. *var.resol. p.2. cap.14. num.114.* Mohed. *decis. de officio Vicarii, in nouis*, Baëza *de decima tutor.c.2.num.2.& c.20.* Maria *voto 99.* Couall. *commun. contra commun.tom.1.quæst.288. n.5.* Visconte *in suis conclusionibus iuris, verbo salarium*, Flores de Mena *var. qq. lib.1.q.8. §.2. n.1.* Reynoso *obseru.pract.obseru.27.n.7.& 8.* Valenzuel. *cons. 199.n.62 vol.2.* Et sequi videtur Rota *decis.569. n.1. & decis.679. num.10. p.1. diuers. & decis.120.* apud Farin. *in nouissimis nouiss. aliàs p.4. diuers. & decis. 238. & 291.p.1.recentior & decis.157.sub n.2. etiam p.2. recent. & in Romana salarii, 30. Aprilis 1621. coram Pironano, & coram Reuerendissimo Duran. Episcopo Vrgellen.decis.259. n.20.*

Verùm contraria opinio, quod scilicet salarium 7
non conuentum ex æquitate præstetur, & iuxta seruitij meritum taxari, & solui debeat, ne quis ex labore alieno locupletatur, verior & communior videtur,

videtur, & eam arg. text. in l. exceptо, C. locati, & l.
sed an vltro, §. 1. l. qua vtiliter, ff. de negot. gestis,
l. 28. tit. 12. part. 5. defendunt Guid. Papæ decis. 68.
Anton. Gomez lib. 2. var. cap. 2. num. 9. Socin. iun. cons.
196. num. 1. lib. 2. Ias. in §. tripli, Instit. de action. Ri-
min. iun. cons. 478. lib. 4. Didac. Perez l. 1. tit. 2. lib. 1.
ordin. lit. A, vers. est tamen dubia, Rebuff. in praxi,
tit. de famulor. salar. gloss. 3. Baëz. d. cap. 20. n. 2. in fi-
ne, Ceual. d. q. 288. n. 6. Menoch. de arbitr. casu 414.
& consil. 188. n. 10. & 14. & cons. 670. num. 4. Boba-
dill. in sua politica, lib. 2. cap. 10. n. 38. lit. C, Flores de
Mena d. q. 8. §. 2. num. 5. & 10. Gutier. de iuram. confirm.
p. 1. cap. 64. n. 3. vbi testatur se ita vidisse practicari,
Azeu. l. 6. num. 4. tit. 15. lib. 4. recop. vbi asserit idem,
etiam non probata consuetudine soluendi talia sa-
laria, contra Didac. Perez citato loco exigentem
huius consuetudinis probationem, latè & eleganter
Solorzan. de iure Indiarum tom. 2. lib. 3. cap. 11.
n. 52. Marc. Anton. Genuens. in practicab. Ecclesiast.
cap. 15. quæst. 726. n. 2. Vbi ait hanc sententiam pro-
cedere non solùm de Iure Canonico, sed etiam de
Iure diuino, in his propriis terminis Vicarij Episco-
pi. Ego ipse de officio, & potest. Episcopi, p. 2. alleg. 54.
n. 178. in fine, & de iure Ecclesiastico vniuerso, lib. 1.
cap. 19. num. 46. & 47. Rota coram Seraphin. decis. 74.
& apud Marches. de commission. p. 1. pag. 192. in 2.
impress.

8 In æquitate fundatur hæc secunda sententia, se-
cundùm quam salarium non conuentum iudicis of-
ficio peti potest, Mohedan. d. decis. 4. n. 1. Ioan. Ba-
ptist. Magon. de recta patrocinandi ratione, c. 8. num. 3.
Didac. de Britto ad tit. de locato, §. 4. n. 8. ibi, Tenebi-
tur boni viri arbitrio ad salarium præstandum, &
iuxta qualitatem personæ, & seruitij exhibiti, vel
etiam consuetudinē loci, seu regionis, iuxta supra reso-
luta, idque non actione locati, quæ non datur vbi defi-
cit certum salarium promissum, ex supra resolutis, sed
potius ex æquitate l. si me & Titium, ff. si certum pet.
& sic in factum, seu præscriptis verbis, vel iudicis offi-
cio, ne scilicet dominus locupletetur cum iactura miseri
famuli, iuxta illam summam æquitatem, de qua sapius
in Euangelio. Dignus est operarius mercede sua, Lucæ
10. Matth. 10. Voca operarios, & redde illis mercedem.
Paul. ad Corinth. cap. 3. Vnusquisque autem propriam
mercedem accipiet secundùm laborem: consonat text.
in leg. Seio amico, ff. de annuis leg. Ita in specie limitat
Federic. Senens. consil. 18. in fine, Alex. consil. 109.
n. 12. lib. 6. Angel. verbo familia, in fin. n. 10. Bona-
cos. de famulis, quæst. 79. Natt. consil. 376. num. 4.
Socin. consil. 19. col. vltim. vers. 4. lib. 2. Dec. Ge-
nuensi dec. 119. n. 2. Barbos. in l. mera, num. 97. ff. solut.
matrim.

9 Et adhuc attenta priori opinione Licentiato Lar-
regada salarium de iure & extra omnem æquitatem
soluendum erat, quia per plurium testium deposi-
tiones satis patet illum Vicarij generalis officium
egisse tempore D. Episcopi Michaëlis de Ayala, qui
præcessit dictum D. Episcopum Gondisaluum Cha-
con, & non obstante quod super salario nihil fuerat
inter eos conuentum, nihilominus mortuo dicto D.
Episcopo Michaële, idem Larregada salarium à R.
Camera Apostolica integrum habuit, prout in eo-
dem officio Vicariatûs plures eius prædecessores ab
Episcopis olim pro tempore existentibus semper il-
lud habuerunt, nec id vnquam fuit in controuersiam
deductum; & sic erat præstandum quod præstari
consueuit, & secundùm præteritam consuetudinem
soluendum erat, l. licèt, d. l. excepto, C. locati, l. quod si
nolit, §. quia assidua, ff. de ædilit. edicto, Rebuff. in l. 3.
num. 3. ff. de offic. assess. Valasc. de iure emphyt. q. 11.
n. 10. ad fin. vbi ex Dec. & aliis resoluit, quod con-
ductus sine expressione certi salarij, censetur con- 10
ductus pro solito præstari. Flores de Mena d. lib. 1.
q. 8. §. 1. n. 16. Reinoso d. obseru. 27. n. 7. Britto ad d.
tit. de locato & conducto, §. 4. n. 8. Sic etiam salarium
quod solet antecessoribus dari, videtur assignatum
etiamsi nihil sit dictum, gloss. in d. l. excepto. Caroc. 11
de locato, p. 1. tit. de mercede commissa, q. 2. n. 11. pag. 7.
Natta cons. 53. n. 12. Mastrill. de magistrat. lib. 1.
cap. 2. n. 66. qui loquuntur in officiali nominato abs-
que præfinitione salarij. Noguerol. allegat. iuris tom. 1.
alleg. 5. n. 15. vbi quod sufficit probare antecessorem 12
salarium semel percepisse, vt dicatur consuetum da-
ri; semper enim attenditur communis consuetudo &
obseruantia, itavt pro expressis habeatur, quod soli-
tum est obseruari, l. de interpretatione, ff. de legib.

Qua tertia sententia, quæ magis æqua est, ob 13
id omni iure attento sequenda in hac materia, non
obstant Doctores, qui priorem sequi sub distinctio-
ne videntur; quia omnes ferè loquuntur vel de fa-
mulis, & aliis vilibus personis, quæ sæpè inseruiunt
pro expensis absque salario, vt dixi de officio Epis-
copi d. allegat. 54. n. 178. in fine, & de iure Ecclesiast. d.
lib. 1. cap. 19. n. 47. vel de illis, qui sperant aliquod
officium, vel beneficium à dominis Regiis mini-
stris, vel Ecclesiasticis Prælatis obtinere, & obti-
nent opulentum, interim concessa illis commoda
habitatione, & lauto victu sibi & famulis quotidie
dato; vel de illis, qui plura emolumenta, redditus,
& prouentus Audientiæ habent. Et ideò nil mirum
si Rota in d. decis. 120. censuit Vicario, de quo ibi,
nullum salarium deberi, quia plura emolumenta ex
officio perceperat, & ab Episcopo nonnulla Eccle-
siastica beneficia obtinuerat, ac victum & vestitum,
commodamque habitationem ab eodem Episcopo
consequutus fuerat, quorum nihil Licentiatus de
Larregada à D. Episcopo Gundisaluo Chacon ha-
buerat toto tempore, quo vixit, nisi quod per trien-
nium illum secum manducare permisit. Audiamus 14
igitur decisionis verba, quæ nostrum hoc assum-
ptum optimè probant, & sunt quæ sequuntur. Non
obstant deducta in decisione in causa Turritana mer-
cedis coram Reuerendissimo P. D. meo Seraphino, die
10. May 1569. ex qua videbatur concludi, prædicta
non habere locum in Vicariis Episcoporum, & aliis
honestis personis, quibus salarium debet constitui, l. 1.
ff. de var. & extraord. cognit. Dixerunt enim Domi-
ni, casum illum non conuenire huic themati, in quo
Bartholomæus victum pro se & famulo, & commo-
dam habitationem habuerat ab Episcopo, item reddi-
tus, seu prouentus Audientia Vicariatus, quibus ad-
debatur consuetudo eiusdem Cardinalis, quem aliis
nullum salarium persoluisse testificabatur secretarius
Cardinalis, cui tanquam verisimilia deponenti cre-
dendum videbatur. Accedebant postremò fama pu-
blica, quod Bartholomæus seruiebat sine salario. Item
quia erat diœcesanus, cum similes sæpè in patria so-
leant absque emolumentis, huiusmodi munera honori-
fica subire. Rursus quoniam viuente Cardinali non
petierat salarium. Denique ei à Cardinale fuerunt
collata Ecclesiastica beneficia. Ex his enim facilè in-
ducebantur Domini ad credendum Bartholomæum abs-
que aliquo salario inseruire voluisse.

Non obstat quod dicto Licentiatio de Larregada 15
officij emolumenta omnia pertinebant, quibus
commodè sustentari poterat, & adhuc superesset
quod salarij nomine secum retineret, ac proinde sine
salario seruire posset, iuxta ea, quæ tradit Valenz.
cons. 169. num 61. cum seqq. quia id in facto non ve-
rificatur; constat enim prouentus officij multùm
tenues esse, vnde Episcopus in foro conscientiæ
tenebatur illi salarium constituere, & soluere, Didac.

de

de Seguta *in suo direct. Indic. Eccles. cap. 14. num. 36.* Ioan. Matiens. *in dialog. relatoris, lib. 3. cap. 32. n. 9.* Flores de Mena *d. q. 8. §. 1. n. 6.* vltra sportulas, prouentus, & emolumenta huiusmodi, iuxta text. *in d. §. tripli, Instit. de action. & auth. de iudicib. §. ne autem circa hoc labor, collat. 6. auth. offeratur, C. de litis contest.* Gatc. Mastrill. *de magistr. lib. 1. c. 22. n. 1.* Et in tantum verum est, quod dicimus de tenuitate prouentuum officij, vt ipse Vicarius qui illud exercebat, nonnulla bona aliunde sibi obuenientia expendere coactus fuerit, vt posset decentius suo muneri deseruire, quod est magni faciendum, ex adductis per Solorzan. *d. lib. 3. cap. 11. num. 53.* vbi postquam nostram approbat sententiam, sic prosequi-
16 tur: *Quod securius procedit, vbi persona huiusmodi, qua Episcopis inseruierunt, aliquas expensas tacitas, vel expressas ob hanc occasionem fecerunt, tunc enim remuneratione non facta in vtroque foro, & secundùm Auctores vtriusque opinionis, iustum salarium debetur, & persoluendum est*, vt resoluunt F. Ludou. Lopez *in instruct. negotiantium, cap. 25. & in instructorio conscient. p. 1. c. 8.* Flores de Mena *vbi sup. §. 1. n. 19. & 28 vbi exemplum adducit in Vicario Episcopi, si fortè is ex prouentientibus officij sufficienter remuneratus non fuisset, aut si ex longinquo deductus sub spe promissionum Episcopi ad eum se transtulit, & alia commoda, & lucra deseruit, & postea promissionibus frustratus inuenitur*, &c. & paulò inferiùs attestatur, quod ita sæpè in emergentibus causis pronunciauit.

17 Nec etiam obstat Regia lex Matriti lata *die 19. Martij 1616.* in qua statuitur, ne solaria non conuenta petere possint hi, qui Magistratibus, Prælatis, & aliis dominis famulantur. Quia respondetur, illam agere de illis, qui inferioribus ministeriis assistunt, & latinè dicuntur famuli, vt videtur insinuate, de hoc lege agens, Amat. Rodetic. *in tractat. de priuileg. creditor. part. 1. c. 3. n. 28. fol. 33.* ibi, *multi suscitaventur famuli petentes pro suis seruitiis salaria*; & addit Solorzan. *d. lib. 3. c. 8. n. 62.* hoc ferè arbitrarium esse hodie in supremis Hispaniæ Tribunalibus, & quod aliquando petitiones famulorum ea lege non obstante admittuntur, & salaria huiusmodi taxantur, & aliquando in totum ex dictis considerationibus repelluntur.

18 Nec denique obstat dicere, prætensum à licentiato de Larrigoda salarium videri excessiuum, quis ea quantitas per quandam concordatam inter Nuntium Apost. & Regnorum Castellæ, & Legionis Ecclesias initam, vt *in Constitut. Clementis VIII. de anno 1599.* videtur taxata Vicariis Capitularibus persoluenda ab eadem R. Camera Apostolica vsque ad diem fiendæ gratiæ, & ab eo die in antea ab Episcopo electo, prout obseruatum fuit à tempore immemoriali, & hodie obseruetur sine contradictione: cum si rigorem spectemus, & in multiplicia officia quæ idem de Larrigada exercuit toto tempore nouem annorum, Prouisoris scilicet, Vicarij Generalis, Gubernatoris Episcopatus, Consultoris di-
19 cti D. Episcopi, oculos conuertamus, salarium erat duplicandum, quia pro modo habiti laboris augeri
20 debet, Mastrill. *de magistrat. lib. 1. cap. 21. num. 15.* Reinoso *d. obseru. 27. num 6.* Et duobus seruiens officiis duplici debet frui salario, Angel. *in auth. vt iudices sine quoquo suffrag. §. illud, num. 1. fol. mihi 11. col. 4.* Mastrill. *d. lib. 1. cap. 21. num. 72. cum seqq.*
21 Maurus *alleg. 19. num. 1. lib. 1.* cum debeat esse labori correspectiuum, & æquiualens, *l. Seio amico, ff. de annuis legat.* nouissimè Noguetol. *Allegat. Iuris*
22 *tom. 1. alleg 33. num. 63.* vbi *num. 65.* ex Barr. & aliis hinc infert, quod si famulis promisit pro certo salario seruire tribus Scholaribus, & seruit quatuor, quod debet augeri salarium ob quartum scholarem, faciunt plura adducta per Reinos. *d. obseru. 17. n. 15. cum seqq.*

Ex quibus, *&c.*

Toletana nullitatis Matrimonij.

Matrimonium contractum metu amissionis bonorum, vel maioris partis illorum, est nullum: quid in timore amissionis alicuius interesse, quod prætenditur ex successione, & quod consistit in spe tantùm.

VOTVM LXXV. & vlt.

1 *Interesse considerabile non reputatur quod prætenditur ex successione.*
2 *Mina qua solùm tendunt ad cessationem lucri, non autem ad illationem damni in bonis, non sufficiunt ad probationem matrimonij, per metum celebrati.*
3 *Metus amissionis bonorum, vel maioris partis est cadens in constantem virum, ac proinde sufficit ad matrimonium annullandum.*
4 *Idem de metu magni damni in rebus, vel de timore amissionis magna rei.*
5 *Amissio alicuius lucri, seu interesse, quod consistit in spe tantum in bonis parentum respectu filij, sufficiens est ad inducendum iustum metum cadentem in constantem virum.*
6 *Filius in vita patris dicitur quasi dominus hereditatis paterna.*
7 *Ius quod in filium confertur, potius videtur continuatum, quàm translatum.*
8 *Filius mortuo parente, non videtur capere hereditatem.*
9 *Filius mortuo parente dicitur dominium continuare, & liberiorem rerum suarum suscipere administrationem.*
10 *Filiis nostris omnia ex voto paramus.*
11 *Patris hereditatem qui perdit, dicitur damnum pati.*
12 *L. 1. C. de filiis official. milit. lib. 12. expenditur.*
13 *Reges Portugalia solent prouidere filiis officialium emeritorum de officiis parentum.*
14 *Scaccia, & Seraphin. declarantur.*
15 *Iudex ad vlteriora procedens in causa, censetur omnes exceptiones reijcere.*
16 *Iudex procedendo ad vlteriora, non censetur reijcere exceptiones eius personam respicientes, sed requiritur vt expressè super illis fiat pronunciatio.*
17 *Iudex debet esse certus de sua iurisdictione.*
18 *Processus factus per Iudicem, contra quem fuit oppositum de incompetentia, est nullus, si prius non se pronuntiauerit Iudicem competentem.*
19 *Exceptiones dilatoria, valdè dubia, & qua requirunt exactiorem cognitionem, regulariter ad definitiuam sententiam reseruantur.*
20 *Exceptiones dilatoria, qua respiciunt personam Iudicis, vel actoris, vel rei, non sunt ad definitiuam reseruanda, sed ante omnia terminari debent.*

CONTRAXERAT Matrimonium N. per verba de præsenti cum Maria graui metu inductus ab eius patente, quod scilicet eum, nisi illico contraheret, bonis omnibus, & legitima aliquo prætextu priuaret, & quod officium à Rege sibi donatum cum facultate illud renuntiandi, nullateuus 1

latenus illi, sed alteri renunciaret, quibus omnibus
inductus N. & ad virandam bonorum huiusmodi, &
officij amissionem, matrimonium non sponte, sed
per vim contraxit inuitus. Quæsitum fuit apud me,
an validum foret, vel nullum sit? Et videtur pro
validitate facere, quia iste timor non eadit super
amissione bonorum existentium apud eum, cui ille
inferrur, sed penes tertium à quo spetat illa obtine-
re successione, vel donatione, & iden Sigismund.
Seacc. *de appellat. quæst.5. num 74.* minimè repu-
tar interesse considerabile, quod prætenditur ex
2 successione, nec ius, quod consistit in spe tantum,
& Seraphin. *decis.763. numer. 3.* ait quod minæ,
quæ solùm tendunt ad cessationem lucri, non au-
tem ad illationem damni in bonis, non suffi-
ciunt ad probationem matrimonij per metum ce-
lebrati.
3 Verùm his non obstantibus, in casu proposito
dixi matrimonium fuisse nullum; est enim iuris
conclusio quod metus amissionis bonorum, vel ma-
ioris partis illorum, est eadens in constantem vi-
rum, ae proinde sufficiens ad matrimonium annul-
landum, ita argum. *in leg. propter litem, in princip.
ff. de excus. tut. & cap. primi, in princip. de restit.
spoliat. in 6.* resoluunt Dyn. *in l. interpositas, num. 1.*
& ibi Bald. *num. 8.* & Salic. *num. 5. de transact.* Anton.
Bianc. *in tract. de iudic. num. 128. in fine*, Ruin. *con-
sil. 121. num 10.* Cephal. *cons 395. num. 12. volum 3.*
Ioan. Æmil. *consil 73. numer. 11. & 12.* Menoch. *de
arbitr. casu 135. num. 9.* Sfort. Odd. *de restit. in in-
tegr. part. 1. quæst. 7. art. 10. numer. 76. & 80* plures,
quos refert, & sequitur Sanchez *de matrimon. lib. 4.
4 disp. 6. numer 22.* vbi *numer. 25.* idem tenet de metu
magni damni in rebus, vel de timore amissionis mag-
næ rei, Rot. apud Farin. *decis. 779. numer. 3. part. 1.
recentiss. in posthumis Farin.* ibi: *Tertiò de vehe-
mentibus minis eiusdem patris, tam ante discessum quã
post reditum Renati; videlicet vt arceretur ab eius
conspectu, nisi professionem omitteret, aliàs eum in
totum exhæredaret, vt dicunt secundus, & tertius, su-
per secundo in sum. dict. num. 2. & illi interdicere
aditum suæ domus, vt dicit quartus super eodem, quæ
iustum metum inducunt, vt de amissione bonorum, vel
maioris partis, est text. in cap. 2. de iis quæ vi*, Natt.
consil. 50. num. 10. lib. 1. &c.
5 Et licèt id procedere videatur in amissione bo-
norum revera existentium, non verò in amissione
alicuius lucri, seu interesse, quod consistit in spe tan-
tum, nihilominus si lucrum, seu interesse huiusmodi
prætenditur à filio in bonis parentis adhuc viuentis,
timor futuræ amissionis sufficiens est ad inducen-
dum iustum metum eadentem in constantem virum,
& ad matrimonium annullandum, vt censuit Rota
6 in bis terminis *coram Greg XV. decis. 326. num. 19.*
Et ratio est, quia filius in vita patris dicitur quasi
dominus hæreditatis paternæ, *l. in suis, ff. de liber.
& posthum.* ibi, *in suis hæredibus euidentius apparet
continuationem dominij eorum perdurare, vt nulla
videatur hæreditas fuisse, quasi olim hi domini essent,
qui etiam viuo patre quasi domini existimantur.* Et
paulo inferiùs. *Itaque post mortem patris non hæredi-
tatem percipere videntur, sed magis liberam bono-
rum administrationem consequuntur*, &c. Iason *in
dict. leg. in suis, §. vlt. num 14.* Tiraquell. *in leg. si
vnquam, Cod de reuocand. donat. in præfat. num. 19.
& 20.* Menoch. *consil. 1. num. 487.* Fusar. *de substit.
quæst. 163. num. 35.* Robles de Salzedo *de repræs.
lib. 1. cap. 7. num. 16. cum seqq.*
7 Ideóque potius videtur continuatum, quàm trans-
latum quod in filium confertur, *dict. leg. in suis, leg.
voluntas, Cod de fideicommiss.* Tiraquell. *in d. præ-
fat num. 20.* Stephan. Gratian. *discept. forens. c. 135.
num. 15.*
Quapropter mortuo patre non dicitur capere 8
hæreditatem, Donel. *comment. Iuris Ciuilis lib. 7.
cap. 2. vers. quod sit necessarium.* Anton. Fab *part. 1.
iurisprud. titul. 2 princip. 5. illat 3.* Sed dominium 9
continuare, & liberiorem rerum suarum suscipere
administrationem: idem Anton. Fab. *tom. 3. de erro-
rib. pragmat. decad. 55. errore 2.* Robles *d. lib. cap. 7.
num. 18.*
Nam filiis nostris omnia ex voto paramus, *l. 2.* 10
Cod. de bonis quæ liber. Stephan. Gratian. *d. cap. 135.* 11
num. 36. Vnde qui perdit hæreditatem patris, dici-
tur pati damnum, ex *l. vlt. Cod. de codicill.* Tiraquell.
d. num. immedio.
Iuuat maximè, quia pater habebat officium ma- 12
ximæ auctoritatis à Rege sibi collatum, cum facul-
tate illud renuntiandi, vt suprà dixi, quæ licèt de-
esset, adhuc filius ad illud consequendum post mor-
tem patris ius multùm considerabile obtinebat,
cuius animo reputatur tanquam bonorum amissio,
quæ certò sunt sibi obuentura, ex *l. 1. Codic. de filiis
official. milit. lib. 12.* ibi *Hi qui ex officialibus quo-
rumcunque officiorum genus sunt, siue eorundem pa-
rentes adhuc Sacramento tenentur, siue iam dimissi
sunt, in parentum militiam vocentur*, &c. elegantes 13
Thesaur. Valasc *consil. 129. num. 13.* ibi: *Quod au-
tem Reges huius Regni ab antiquis temporibus soleant
prouidere filiis officialium meritorum de officiis paren-
tum, non venit in dubium, imò transiuit iam quasi in
obligationem, & debitum ipsius Regis, vt iniuriam fe-
cisse dicatur si alteri donauerit, quemadmodum aliàs
in alia materia dixit Bartol. de renouatione emphyteu-
sis in l. 1. § permittitur, ff. de aqua quotid & æstiu* &c.
& sic minando illum pater, quod officium pro alio
filio, vel in alterius fauorem renuntiare, vel ius sibi
ad renuntiandum competens alteri cedere vult, in-
cutit filio timorem amissionis magnæ rei, quæ ei
aliàs obuentura erat, ac proinde iustè filius timuit
minas patris de priuando eum hoc officio, & com-
modo etiam futuro, à quo liberè poterat priuari;
& talis metus cadens in constantem virum, sufficiens
est ad matrimonium annullandum.
Non obstant Sigismundi Scacciæ, & Seraphin 14
autoritates, de quibus *supr. num. 1. & 2.* quia loquun-
tur & procedunt in interesse, quod prætenditur in
successione extranei, non autem in lucro & interesse,
quod habet filius in bonis parentum post eius mor-
tem, iuxta supra dicta.
Hæc licèt de iure vera mihi videantur, attamen 15
de competentia Iudicis multum dubito, quia cum
fuerit illi oppositum per exceptionem dilatoriam
de incompetentia sui iudicij, ad vlteriora processit,
tacitè spreta exceptione huiusmodi; quamuis eo-
dem iure cautum sit iudicem ad vlteriora proceden-
tem in causa censeri oppositas exceptiones reiicere,
l. 2. Cod. de ordine iudic. leg. à procedente, vbi
Bartol. *Cod de dilat.* plenè Anton. Gabr. *commun.
tit. de except. conclus. 4.* Brunor. à Sole *in compendio
resol. lit. I. verbo Iudex ad vlteriora procedendo.* Tamẽ 16
omnibus in exceptionibus dilatoriis iudicis perso-
nam respicientibus secus dicendum est, videlicet in
illis per processum ad vlteriora iudicem non censeri
illas reiicere, sed requiri vt expressè & specificè su-
per illis fiat pronunciatio, vti optimè probat Bart.
in l. 2. in repet. num. 17 quem sequitur ibidem Iason
(& vterque loquitur etiam quod sit lata sententia)
num 45. vbi etiam Paulus de Castro *si ff. quis in ius
vocat. non ierit*, Abb. *consil. 4. In causa, seu quæstione,
n. 3. p. 1.* Vant. *de nullit. tit. 14. quibus modis sentent.
null poss. repar. num. 9.* Masuaf. *cons. 73. num. 6.* Ioan.

Garc. *de nobilit. gloss.* 1. *n.* 25. Gyid. Bon. *de aduocat.*
ciuil. aduoc. 26. *n.* 15. Masc. Anton. Natta *conf.* 171.
num. 3. *tom.* 2. Ludou. Schrader. *de feudis*, *tom.* 2.
p. 10. *in praamb. n.* 39. Grassis *d. except.* 18. *num.* 15.
17 Ratio differentiæ est, quia in aliis exceptionibus
non dubitatur de iudicis competentia; in hac verò
fori declinatoria de illa dubitatur, cum debeat esse
certus de sua iurisdictione, *c. Romana*, §. *si verò*, cum
duobus præcedentibus, *de appellat. in* 6 & notat
Bart. *in l. multum interest*, *ff. de condit. & demonstr.* &
18 Paul. de Castro *in l.* 1. *C. de ordine iudic.* ita vt ratione
incertitudinis processus nullus sit, si post oppositio-
nem exceptionis fori declinatoriæ, non potius se
pronuntiauerit iudicem competentem, quàm ad vlte-
riosa procedat, iudicando in causa, quamuis verè
iudex in ea sit, vt optimè docet Ias. *in d. l.* 2. *num* 45.
vers. ratio diuersitatis est, *ff. si quis in ius voc.*
19 Vnde fit, quod quamuis aliæ exceptiones dilato
riæ valdè dubiæ, & quæ maiorem, & exactiorem
cognitionem requirunt, regulariter ad definitiuam
sententiam referuentur, *leg. ille à quo* 13. §. *si de te-
stamento*, & ibi Doctores, *ff. ad SC. Trebell.* Bart. *in
leg. is à quo*, *ff. vt in possess. legat & in leg. nam & po-
stea*, *in princ. num.* 8. *ff. de iureiurand.* Marant. *de
ordine iudic. part.* 6. *membr.* 11. *n.* 13. Lazar. Phanut.
de momento tempor. cap. 14. *num.* 14. Copiosè Ludou.
Schrad. *de feudis tom.* 2. *par.* 1. *in praamb. numero* 36. 20
Nihilominus tamen exceptiones dilatoriæ, quæ re-
spiciunt personam iudicis, non sunt ad definitiuam
reseruandæ, sed statim, & ante omnia terminari de-
bent, Bartol. *in leg. fin. n.* 5. *ff. pro soc.* Bald. *in l.* 3. §.
ibidem, *ff ad exhib.* Ias. *in leg. ait Prætor* 3. *in princ.*
num. 25. *ff de iureiurand.* Abb. *dict. consil.* 14. *In cau-
sa*, *n.* 2. *part.* 1. Blanc. *in tractat. de compromiss. quæst.* 4.
princ. num. 36. Schrader. *d. num.* 36. *vers. attamen* 21
hoc non habet locum, vbi idem dicit de exceptioni-
bus, quæ respiciunt personam actoris, & in aliis
respicientibus personam rei, post Lanfranc. Balb. te-
net Perez de Lara *de anniuers. & Capell. lib.* 2. *c.* 10.
num. 63. & 64. Quod & in casu nostro magis sine
dubio procedit, quia in exceptione huiusmodi fori
declinatoria expressè petitum fuit super illa ante om-
nia pronuntiari sub pœna nullitatis. Et ita sentio,
saluo, &c.

RECENSIO

RECENSIO

Legum, & Iurium, quæ in his Votis decisiuis referuntur, expenduntur, enucleantur, & conciliantur.

Ex Digestis.

De gradibus.

De hæredibus instituendis.

De Iudiciis.

Quod metus causa.

De ritu nuptiarum.

Soluto matrimonio.

Ex Codice.

De bonis quæ liberis.

De filiis officialium militarium.

De iure emphyteutico.

De legitimis hæredibus.

De rescindenda venditione.

Ex Decreto.

Causa 33. quæst. 1.

Ex Decretalibus.

De appellationibus.

De Capellis Monachorum.

De consanguinitate, & affinitate.

De conuersione conjugatorum.

De Decimis.

INDEX

INDEX
RERVM. ET VERBORVM NOTABILIVM.

Prior numerus paginam designat, posterior est marginalis.

quando

to Debet

 plicibus

Elector, Electus.

Expressum

Index Rerum,

Filius

Barbosa Vota decisiua,

Yy 2 soli

Inæqualitas.

Causa

Legislator.

Liberalitas.

Liberi.

Libertas.

Libri.

Licentia.

Lis.

Littera.

Conquestu a

Coniectura & indicia noluntatis contrahendi matrimonium.

Proba

Index Rerum,

Caus*

Doctores

Pertionarij

Index Rerum,

Princeps

Respublica

Index Rerum,

F I N I S.